

**T.C.
DİCLE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**TUHFETÜ'Ş-ŞÜHEDÂ
(GİRİŞ-DİL İNCELEMESİ-METİN-DİZİN)**

DOKTORA TEZİ

Burçin ÖZDEMİR

DIYARBAKIR- MAYIS 2022

**T.C.
DİCLE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI EĞİTİMİ BİLİM DALI**

**TUHFETÜ'Ş-ŞÜHEDÂ
(GİRİŞ-DİL İNCELEMESİ-METİN-DİZİN)**

**HAZIRLAYAN
Burçin ÖZDEMİR**

**Tez Danışmanı
Prof. Dr. Sadettin ÖZÇELİK**

DIYARBAKIR- MAYIS 2022

BİLDİRİM

Tezimin içerdiki yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı ve bu tezi DÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsünden başka bir bilim kuruluşuna akademik gaye ve unvan almak amacıyla vermediğimi; tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ediyorum.

Burçin ÖZDEMİR

09.05.2022

KABUL VE ONAY

D.Ü. Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Burçin ÖZDEMİR tarafından hazırlanan "Tuhfetü's-Şühedâ (Giriş-Dil İncelemesi-Metin-Dizin)" adlı çalışma, 09.05.2022 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda jürimiz tarafından Türkçe ve Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Bilim Dalında DOKTORA TEZİ olarak oy birliği / oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Sadettin ÖZÇELİK

Prof. Dr. Ahmet BURAN

Prof. Dr. Ahat ÜSTÜNER

Doç. Dr. Burhan BARAN

Doç. Dr. Serdal KARA

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Bahar BURTAN DOĞAN

Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Doktora tezi sürecinde çalışmalarımızı titizlikle inceleyerek gerekli düzeltmeleri yapmamı sağlayan, uzun süren derslerimizde büyük bir sabırla bize katkı sunan değerli hocam Prof. Dr. Sadettin Özçelik'e yürekten teşekkür ederim. Ayrıca kıymetli fikirlerini benimle paylaşan değerli hocalarım Prof. Dr. Halil Çeçen, Prof. Dr. Ahmet Buran, Prof. Dr. Ahat Üstüner, Doç. Dr. Burhan Baran ve Doç. Dr. Serdal Kara'ya şükranlarımı sunarım.

Bu süreç boyunca her zaman yanımda olan ve desteğini hiç esirgemeyen eşim Emrah ÖZDEMİR'e özellikle teşekkür ediyorum. Ayrıca Dicle Üniversitesi'ne her gittiğimde yanımda götürdüğüm ve küçük yaşta çok fedakarlıklarını gördüğüm çocuklarım Hasan Zülfikar, Muhammed Ali ve Zeynep'in adını burada anmak da onlara olan gönül borcumdur.

Burçin ÖZDEMİR

Mardin, Mayıs 2022

İÇİNDEKİLER

	Sayfa no
ÖNSÖZ	i
İÇİNDEKİLER	ii
ÖZET	x
ABSTRACT	xi
KISALTMALAR	xii
ÇEVİRİYAZI ALFABESİ	xiv
YÖNTEM	xv
1. GİRİŞ	1
1.1. Kerbelâ Hadisesi ve Maktel-i Hüseyin Hakkında	1
1.1.1. Kerbelâ Hadisesi	1
1.1.2. Maktel-i Hüseyin	3
1.1.3. Tuhfetü's-Şühedâ'nın Kaynak Metni: Hadikatü's-Süedâ	6
1.1.3.1. Hadikatü's-Süedâ Tesirinde Yazılmış Diğer Makteller	7
1.1.3.1.1. Şevâhidü's-Şühedâ (Eğirdirli Şerîfi)	7
1.1.3.1.2. Kitâb-ı Kerbelâ (Darendeli Bekâî)	8
1.2. Tuhfetü's-Şühedâ (Muhammed bin Hacı Hasan)	10
1.2.1. Tuhfetü's-Şühedâ'nın Nüshaları	14
1.2.1.1. Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi Nüshası	14
1.2.1.2. Süleymaniye Kütüphanesi Nüshası	14
1.2.2. Tuhfetü's-Şühedâ'da Dikkat Çeken Bazı Konular	16
1.2.2.1. Yazarın İlk Üç Halifeye Bakışı	16
1.2.2.2. Yazarın Yezid'in Babası Muâviye'ye Bakışı	18
1.2.2.3. Eserde Sünnî, Şia, Haricî, Yezîdî, Tevellâ-Teberrâ Kavramlarının Kullanımı.....	19
1.2.2.4. Eserde Kafgan Arslan Adlı Kişi ile İlgili Benzetmeler	21
1.2.2.5. Eserde Yararlanılan Kaynakların Gösterilmesi	22
1.2.3. Tuhfetü's-Şühedâ'da Dil ve Üslup	23

1.3. Tuhfetü's-Şühedâ ile Hadikatü's-Süedâ'nın Karşılaştırılması	25
1.3.1. Hadikatü's-Süedâ ve Tuhfetü's-Şühedâ'nın Baplarının Karşılaştırılması	25
1.3.2. Hadikatü's-Süedâ ve Tuhfetü's-Şühedâ'nın Bap İçeriklerinin Karşılaştırılması.....	29
1.3.2.1. Tuhfetü's-Şühedâ'da Yapılan Genişletmeler	29
1.3.2.2. Tuhfetü's-Şühedâ'da Yapılan Eklemeler	31
1.3.2.3. Tuhfetü's-Şühedâ'nın Sonuna Eklenen Baplar	39
1.3.2.4. Tuhfetü's-Şühedâ'ya Eklenen Hadisler ve Kaynakları	48
1.3.2.5. Tuhfetü's-Şühedâ'da Bulunmayan Kısımlar	53
2. DİL İNCELEMESİ	57
2.1. Yazım Özellikleri	57
2.1.1. Ünlülerin Yazımı	57
2.1.1.1. Çengelli Lamelif Harfi ve İşaretlediği Sesler	57
2.1.1.2. Alınma Kelimelerde Orijinal Yazımda Olmayan Ünlünün Gösterilmesi	59
2.1.1.3. Ünlüler İçin Kullanılan Diğer İşaretler	60
2.1.1.3.1. Hareke	60
2.1.1.3.2. Elif-i Maksûre	61
2.1.1.3.3. Med İşareti	61
2.1.1.3.4. Asar ve Çeker İşareti	64
2.1.2. Ünsüzlerin Yazımı	67
2.1.2.1. Türkçe Kelimelerde Ayn (ع) Harfinin Kullanımı	67
2.1.2.2. Kef Harfinin Yazımı ve İşaretlediği Sesler (/k/, /g/, /y/)	68
2.1.2.2.1. Çengelli kef = Ön damak /k/'si	69
2.1.2.2.2. Çengelli kef = Ön damak /g/'si → (k>g)	69
2.1.2.2.3. Çengelli kef = /y/ → (g>y)	70
2.1.2.2.4. Çengelli kef = /y/ → (η>ğ>y)	71
2.1.2.3. Ünsüzler İçin Kullanılan Diğer İşaretler	73
2.1.2.3.1. Tenvin	73
2.1.2.3.1.1. Arapça Kelimelerde	73
2.1.2.3.1.2. Ayrılma Durumu Ekinde	74
2.1.2.3.2. Şedde	74
2.1.2.3.2.1. Türkçe Kelimelerde	74
2.1.2.3.2.2. Alınma Kelimelerde	76

2.1.2.3.3. Hemze	76
2.1.3. Eserde Olumsuz Addedilen Kişi Adlarının Baş Aşağı Yazılması	77
2.1.4. Kırmızı Mürekkeple Yazılmış Kelimeler	78
2.1.5. Ayrı Yazılması Gerekirken Bitişik Yazılmış Kelimeler	80
2.1.6. Ayrı Yazılan Ekler	81
2.1.7. Farsça Tamlamada İzafet Kesresinin Yazımı	82
2.1.8. İki Şekilde Yazılmış Kelimeler	84
2.1.8.1. Aynı Sözcüğün b- veya m- ile Yazılması	84
2.1.8.2. Aynı Sözcüğün b- veya p- ile Yazılması	84
2.1.8.3. Aynı Sözcüğün c veya ç ile Yazılması	85
2.1.8.4. Aynı Sözcüğün d veya t ile Yazılması	87
2.1.8.5. Aynı Sözcüğün d veya ð ile Yazılması	87
2.1.8.6. Aynı Sözcüğün -ğ- veya -v- ile Yazılması	88
2.1.8.7. Aynı Sözcüğün -g- veya -y- ile Yazılması	88
2.1.8.8. Aynı Sözcüğün k veya ğ ile Yazılması	89
2.1.8.9. Aynı Sözcüğün k, ħ veya h ile Yazılması	89
2.1.8.10. Aynı Sözcüğün k veya h ile Yazılması	90
2.1.8.11. Aynı Sözcüğün -m- veya -n- ile Yazılması	90
2.1.8.12. Aynı Sözcüğün -n- veya -n- ile Yazılması	90
2.1.8.13. Aynı Sözcüğün -r- veya -n- ile Yazılması	90
2.1.8.14. Aynı sözcüğün te (ت) veya tı (ط) ile Yazılması	91
2.1.8.15. Aynı sözcüğün z veya s ile Yazılması	91
2.2. Ses Bilgisi	91
2.2.1. Alınma Kelimelerde Ses Olayları	91
2.2.1.1. Ünsüz Değişmesi	92
2.2.1.2. Ünsüz Tekleşmesi	96
2.2.1.3. Ünsüz Düşmesi	97
2.2.1.4. Ünsüz Türemesi	97
2.2.1.5. Ünsüz İkizleşmesi	97
2.2.1.6. Göçüşme	98
2.2.1.7. Hece Düşmesi	98
2.2.1.8. Ünlü Değişmesi	99
2.2.1.9. Ünlü Türemesi	100

2.2.1.10. Ünlü Düşmesi	101
2.2.2. Türkçe Kelimelerde Ses Olayları	101
2.2.2.1. Ünsüz Değişmesi	101
2.2.2.2. Ünsüz Düşmesi	105
2.2.2.3. Ünsüz İkizleşmesi	106
2.2.2.4. Göçüşme	106
2.2.2.5. Ünlü Değişmesi	106
2.2.2.6. Ünlü Türemesi	107
2.2.2.7. Ünlü Düşmesi	107
2.2.2.8. Ünlü Kaynaşması	108
2.2.2.9. Hece Düşmesi	108
2.2.3. Ünlü Uyumu	109
2.2.3.1. Dil Uyumu	109
2.2.3.1.1. Dil Uyumu Dışında Kalan Ek	109
2.2.3.1.2. Şimdiki Zaman Ekinde Uyumun Belirlenmesi Sorunu	112
2.2.3.2. Dudak Uyumu	113
2.2.3.2.1. Çekim Eklerinde Dudak Uyumu	113
2.2.3.2.1.1. İsim Durum Ekleri	113
2.2.3.2.1.1.1. Yükleme Durumu +I / +U	113
2.2.3.2.1.1.2. Yön Eki +ArI / +ArU	114
2.2.3.2.1.1.3. İlgı Durumu +(n)Iı / +(n)Uı	115
2.2.3.2.1.2. İyelik Ekleri	116
2.2.3.2.1.2.1. Teklik 1. Kişi +(I)m / +(U)m	116
2.2.3.2.1.2.2. Teklik 2. Kişi +(I)ı / +(U)ı	117
2.2.3.2.1.2.3. Teklik 3. Kişi +(sI) / +(sU)	117
2.2.3.2.1.2.4. Çokluk 1. Kişi +(I)mIz / +(U)mUz	118
2.2.3.2.1.2.5. Çokluk 2. Kişi +(I)ıIz / +(I)ıUz / +(U)ıUz / +(I)z / +(U)z	119
2.2.3.2.1.3. Görülen Geçmiş Zaman Eki	120
2.2.3.2.1.3.1. Teklik 1. Kişi -DI m / -DU m	120
2.2.3.2.1.3.2. Teklik 2. Kişi -DI ı / -DU ı	121
2.2.3.2.1.3.3. Teklik 3. Kişi -DI / -DU	122
2.2.3.2.1.3.4. Çokluk 1. Kişi -DIK / -DUK	125
2.2.3.2.1.3.5. Çokluk 2. Kişi -DI ıIz / -DU ıUz / -DU ıUz	126

2.2.3.2.1.4. Anlatılan Geçmiş Zaman Eki -mİş / -mUş	127
2.2.3.2.1.5. Geniş Zaman Eki -Ur, -Ir, -Ar	128
2.2.3.2.1.6. Emir Kipi	130
2.2.3.2.1.6.1. Teklik 3. Kişi -sIn / -sUn ve Çokluk 3. Kişi Emir -sInlAr / -sUnlAr	130
2.2.3.2.1.6.2. Çokluk 1. Kişi Emir -AlIm / -AlUm	131
2.2.3.2.1.6.3. Çokluk 2. Kişi Emir -(I)ŋ / -(U)ŋ, -(U)ŋUz / -(U)ŋUz	132
2.2.3.2.1.7. Bildirme Eki +Dİr / +DUr	133
2.2.3.2.2. Yapım Eklerinde Dudak Uyumu	134
2.2.3.2.2.1. İsimden İsim Yapım Ekleri	134
2.2.3.2.2.1.1. +(I)ncI / +(U)ncI	134
2.2.3.2.2.1.2. +IİK / +IUK	134
2.2.3.2.2.1.3. +CIK	135
2.2.3.2.2.1.4. +DI	136
2.2.3.2.2.1.5. +II / +IU	136
2.2.3.2.2.1.6. +sIz / +sUz	137
2.2.3.2.2.2. Fiilden Fiil Yapım Ekleri	138
2.2.3.2.2.2.1. -(I)D- / -(U)D-	138
2.2.3.2.2.2.2. -(I)l- / -(U)l-	138
2.2.3.2.2.2.3. -(I)n- / -(U)n-	139
2.2.3.2.2.2.4. -(I)ş- / -(U)ş-	139
2.2.3.2.2.2.5. -Dİr / -DUr-	140
2.2.3.2.2.2.6. -gUr-	141
2.2.3.2.2.2.7. -(I)r- / -(U)r-	141
2.2.3.2.2.3. Fiilden İsim Yapım Ekleri	142
2.2.3.2.2.3.1. -(I)ş / -(U)ş	142
2.2.3.2.2.3.2. -egü	142
2.2.3.2.2.3.3. -(I)K / -(U)K	143
2.2.3.2.2.3.4. -GIn / -GUn	143
2.2.3.2.2.3.5. -I / -U	144
2.2.3.2.3. Fiilimsi Eklerinde Dudak Uyumu	145
2.2.3.2.3.1. Sıfat-fiiller	145
2.2.3.2.3.1.1. -DIK / -DUK	145

2.2.3.2.3.2. Zarf-fiiller	146
2.2.3.2.3.2.1. -IncA / -UnçA	146
2.2.3.2.3.2.2. -ICAK / -UCAK	146
2.2.3.2.3.2.3. -A / -I / -U	146
2.3. Biçim Bilgisi	148
2.3.1. İsim Çekim Ekleri	148
2.3.1.1. Sıfır Biçimbirim (-Ø) ile Kullanılan İsim Çekim Ekleri	148
2.3.1.1.1. Teklik 3. Kişi İyelik Eki	149
2.3.1.1.2. İlgi Durumu Eki	149
2.3.1.1.3. Belirtme Durumu Eki	150
2.3.1.1.4. İyelik Ekinden Sonra Belirtme Durumu Eki	151
2.3.1.1.5. Yönelme Durumu Eki	151
2.3.1.1.6. Bulunma Durumu Eki	152
2.3.1.1.7. Vasıta Durumu Eki	152
2.3.1.2. İsim Durum Eklerinin Birbiri Yerine Kullanılması	153
2.3.1.2.1. Belirtme Durumu Ekinin Diğer İsim Durum Eklerinin Yerine Kullanılması	153
2.3.1.2.2. Yönelme Durumu Ekinin Diğer İsim Durum Eklerinin Yerine Kullanılması	155
2.3.1.2.3. Bulunma Durumu Ekinin Diğer İsim Durum Eklerinin Yerine Kullanılması	156
2.3.1.2.4. Ayrılma Durumu Ekinin Diğer İsim Durum Eklerinin Yerine Kullanılması	157
2.3.1.2.5. Vasıta Durumu Ekinin Diğer İsim Durum Eklerinin Yerine Kullanılması.....	158
2.3.1.3. Çokluk 2. Kişi İyelik Ekinin Kullanımı	158
2.3.1.4. Sıfat Tamlamalarında Çokluk Ekinin Kullanılması	159
2.3.1.5. Farsça Tamlamada Türkçe Kelime Kullanımı	160
2.3.2. Tasvir Fiilleri	161
2.3.2.1. Tezlik Fiili	161
2.3.2.2. Yeterlilik Fiili	162
2.3.2.3. Sürerlilik Fiili	162
2.3.2.4. Yaklaşma Fiili	163

2.3.3. Fiil Çekimi	163
2.3.3.1. Görülen Geçmiş Zaman	163
2.3.3.2. Geniş Zaman	166
2.3.3.3. Şimdiki Zaman	168
2.3.3.4. Gelecek Zaman	170
2.3.3.5. İstek Kipi	172
2.3.3.6. Dilek Kipinde Emir Anlamı	172
2.3.3.7. Gereklilik Kipi	173
2.3.3.8. Görülen Geçmiş Zamanın Hikayesi	174
2.3.3.9. Ek Fiilin Geniş Zaman Teklik ve Çokluk 1. Kişi Eklerinin Kullanımı.....	174
2.3.4. Fiilimsiler	176
2.3.4.1. Geniş Zaman Sıfat-fiil Ekinin (-r /-Ar /-ur), Gelecek Zaman Yerine Kullanılması	176
2.3.4.2. Kargış/Beddua Kalıbı İçin Gelecek Zaman Sıfat-fiil Ekinin (-(A)cAk) Kullanılması	177
2.3.4.3. Gelecek Zaman Sıfat-fiil Ekinin (-Ası), İsim-fiil Eki (-mA) Yerine Kullanılması	177
2.3.4.4. -dİ Zarf-fiil Eki	177
2.3.4.5. Fiilimsi+Yönelme Durumu Ekinin (-mAk+A) "için" Edatı Yerine Kullanılması	178
2.4. Bazı Dil Yapıları	179
2.4.1. Ünlemler	179
2.4.2. Atasözleri	180
2.4.3. Deyimler	181
2.4.4. Dualar	197
2.4.5. Beddualar	197
2.4.6. Yemin Sözleri	199
2.4.7. Takdir Bildiren Sözler	199
2.5. Metinde Dikkat Çeken Birkaç Kelime Hakkında	199
3. METİN	206
4. DİZİN(LER)	470
4.1. DİZİN	470

4.2. ÖZEL ADLAR DİZİNİ	1134
SONUÇ	1284
KAYNAKLAR	1286
ÖZGEÇMİŞ	1291

ÖZET

Tuhfetü's-Şühedâ (Giriş - Dil İncelemesi - Metin - Dizin)

Tuhfetü's-Şühedâ, *Muhammed bin Hacı Hasan* tarafından 25 Cemaziyelahir 1107 (31 Ocak 1696) tarihinde; Fuzûlî'nin Türkçe yazılan Hadikatü's-Süedâ adlı eserinin her okuyan ve dinleyenin anlaması amacıyla dil içi aktarma yoluyla konuşma diline aktarılmış eseridir. Eser, başka kaynaklardan ilavelerin yapıldığı mensur bir maktel-i Hüseyin metnidir.

XVII. yüzyılın son yıllarında kaleme alınan Tuhfetü's-Şühedâ'nın bilinen iki nüshası vardır. Bunlar Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi 1382 numarada *Tercüme-i Ravzatü's-Şüheda* adıyla yanlış olarak kayıtlanmış olan nüsha ve Süleymaniye Kütüphanesinde Hacı Mahmud Efendi Bölümü 4394 numarada *Menâkıb-ı Ehl-i Beyt* adıyla kayıtlı olan nüshadır. Süleymaniye Kütüphanesi nüshası, 11 varaklık sondan eksik bir nüshadır. Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesinde bulunan eldeki tek tam nüsha ise 346 varaktır.

Tez çalışması; 'giriş, dil incelemesi, metin, dizin' bölümlerinden oluşmaktadır. Giriş bölümünde eserin tanıtımı yapılmış, eserin Hadikatü's-Süedâ ile yapılan karşılaştırmasına yer verilmiştir. Dil incelemesi bölümünde yazım özellikleri, ses bilgisi ve biçim bilgisi konuları üzerinde durulmuştur. Bu bölümde yalnızca eserde ses ve biçim bilgisi bakımından metnin karakteristiği olan hususlar üzerinde durulmuştur. Metin bölümünde eldeki tek tam nüsha, çeviriyazıya aktarılmıştır. Aktarma yapılırken bağlamda sorun teşkil eden kısımlar için Hadikatü's-Süedâ ile karşılaştırma yoluna gidilmiş, gerektiğinde Hadikatü's-Süedâ'ya göre tamir yapılmıştır. Dizinler bölümünde ise metnin gramatikal dizini ve özel adlar dizini hazırlanmıştır.

Dizin bölümünde yaklaşık 8500, Özel Adlar Dizini'nde ise yaklaşık 1300 madde başı bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Tuhfetü's-Şühedâ, Hadikatü's-Süedâ, maktel(ler), maktel-i Hüseyin, XVII. Osmanlı Türkçesi, dil bilgisi.

ABSTRACT

Tohfa al-Shuhada (Introduction - Language Analysis - Text - Index)

Tohfa al-shuhada was translated into spoken language by Muhammad bin Haji Hasan on 25 Jumādā al-Awwal 1107 (31 January 1696) by Fuzuli's work Hadiqat al-Su'ada, written in Turkish, for the understanding of every reader and listener. It is a maqtal al-Husayn text in which additions were made using other works.

There are two copies of Tohfa al-shuhada written in the last years of the 17th century. These are the copy registered with the name of translation of Rawdat al-shuhada in Konya Regional Manuscripts Library number 1382, and the copy written under the name of Menāqib-ı Ahl al-Beyt at the number 4394 of Hacı Mahmud Efendi Department in the Süleymaniye Library. The copy of the Süleymaniye Library is an 11-page copy that is missing from the end. The only complete copy in the Konya Regional Manuscripts Library consists of 346 pages.

Thesis; It consists of 'introduction, language review, and text index sections. In the introduction, the work is introduced, and comparing the work with Hadiqat al-Su'ada is given. The language analysis section emphasizes spelling features, phonetics, and morphology. In this section, the characteristics of the text are emphasized. Besides the grammatical index, the proper names are created in the indexes section.

There are approximately 8500 items in the Index section and approximately 1300 items in the Proper Names Index.

Keywords: Tohfa al-Shuhada, Hadiqat al-Su'ada, maqtals, maqtal al-Husayn, 17th century Ottomans Turkish, grammar.

KISALTMALAR

A. Genel Kısaltmalar

Ar.: Arapça

bk.: bakınız

C: Cilt

cev.: çeviren

EAT: Eski Anadolu Türkçesi

EÇS: Evliya Çelebi Seyahatnamesi

ET: Eski Türkçe

Far.: Farsça

Hadika: Hadikatü's-Süedâ

HS: Hadikatü's-Süedâ

H: Hicri

haz.: Hazırlayan

İt.: İtalyanca

M: Miladi

Mo.: Moğolca

öl.: ölümü

s.: sayfa

Tuhfe: Tuhfetü's-Şühedâ

TŞ: Tuhfetü's-Şühedâ

TDK: Türk Dil Kurumu

TDV: Türkiye Diyanet Vakfı

SK: Süleymaniye Kütüphanesi Nüshası

KK: Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi Nüshası

Yun.: Yunanca

yy.: Yüzyıl

B. Metin İçinde Yapılan Kısaltmalar

al.: ‘aleyhi'l-la‘ne

arv.: ‘aleyhi’r-raḥmet ve’l-ḡufrān

as.: ‘aleyhi's-selām

asv.: ‘aleyhi's-ṣalātü ve's-selām

H.: Hāzret-i

ks.: ḳaddesallāhü sırruhu'l-‘azīz

kv.: keremallāhü vechehu

l.: la‘netullāh

la.: la‘netullāhi ‘aleyh, la‘netullāhi ‘aleyhim

ra.: raḳıyallāhü te‘ālā ‘anh, raḳıyallāhü te‘ālā ‘anhā, raḳıyallāhü te‘ālā ‘aleyhim ecma‘ın

rah.: raḥmetullāhi ‘aleyh

rv.: raḥmeten vāsi‘aten

sav.: ṣallallāhü te‘ālā ‘aleyhi ve's-sellem

ÇEVİRİ YAZI ALFABESİ

ء	'	س	s
آ	a, ā	ش	ş
ا	a, ā, e	ص	ş
ب	b, p	ض	ḍ, z
پ	p	ط	ṭ
ت	t	ظ	ẓ
ث	ṯ	ع	'
ج	c	غ	ġ
چ	ç	ف	f
ح	ḥ	ق	ḳ
خ	ḫ	ك	k, g, ŋ, y
د	d	ل	l
ذ	ẓ	م	m
ر	r	ن	n
ز	z	و	v, o, ö, u, ū, ü
ژ	j	ه	h, a, e
		ی	y, ı, i, ī (uzun ı, uzun i)

YÖNTEM

1. Metinde Yöntem

Tuhfetü'ş-Şühedâ'nın eksiksiz olarak elde bulunan yalnızca bir nüshası (K nüshası) olduğundan dolayı bu nüsha üzerinde çalışılmıştır. Aşağıda metnin kuruluşunda izlenen yöneme dair hususlar sıralanmıştır:

1. Metinde isim durum eklerinin birbiri yerine oldukça fazla kullanılması, iyelik ve yükleme durumu eklerinin bazen eksiz biçimde kullanılmasından dolayı bağlamın sağlamlığı açısından noktalama işaretleri kullanıldı. Kullanılan noktalama işaretleri şunlardır: Nokta (.), iki nokta (:), ünlem işareti (!), soru işareti (?), tırnak işareti (" "), tek tırnak işareti (' '), kesme işareti (/).
2. Yazma varak numaraları köşeli parantez içinde koyu olarak ve bir önceki varak bitiminden sonra bir satır boşluk bırakılarak yazıldı: [123a]
3. Satır numaraları yay parantez içinde verildi: (15)
4. Yazmada yer alan ve metnin bütününde süreklilik arzeden yazım özelliklerine müdahale edilmeden olduğu biçimde verilmeye çalışıldı: *müteveççih*, *paşladı*, *Penefşe*, *çāriye*.
5. Metinde bağlamda tespit edilen eksikliklerin tamiri için Şeyma Güngör'ün *Hadikatü's-Süedâ*¹ adlı kitabından yararlanıldı.
6. Metinde özel isimlerden sonra kullanılan ihtiram ve dua ya da beddua içeren ifadeler sıkça tekrarlandığından dolayı çeviriyazıda hacim teşkil etmemesi bakımından parantez içinde kısaltma biçiminde verildi: (rah.), (sav.), (k.v.), (la.)
7. Yazmada yazım yanlış olarak tespit edilen kelime, çeviriyazıda doğru olarak yazılıp yazmadaki biçimi dipnotta gösterildi.
8. Arapça ayet, hadis ve ifadeler metinde çeviriyazılı okunup dipnotta Türkçe anlamları verildi.
9. Yazmada satır sonuna sığmayıp bölünen kelime şöyle gösterildi: aşdi- (13) -kāsının
10. Bap başlıkları metinde koyu olarak gösterildi.

¹ Güngör Ş. (1987). *Hadikatü's-Süedâ*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları

11. Yazmada birleşik yazılabildiği halde ayrı olarak yazılan ekler çeviriyazıda yay parantez içinde kısa çizgi (-) ile gösterildi: gēçe(-)si
12. Metinde Arapça ve Farsça ön eklerden sonra gelen isimlerin arasına kısa çizgi konularak ön ekler gösterildi: bī-kes, lā-cerem, nā-mahrem
13. Metinde yapılan tamirler koyu köşeli parantez içinde gösterildi: [beyān olunur]
14. Yazmada ayrı yazılması gerektiği halde birleşik yazılan kelimeler çeviriyazıda köşeli parantez içinde kısa çizgi işareti ile koyu olarak gösterildi: andan[-]şoḡra
15. Metnin bir yazım özelliği olarak belirtme durumu eki genellikle gösterilmemiştir. Bu husus çeviriyazıya yansıtılarak tamir yapılmadan yazım özelliği korundu.
16. Yazmada Arapça yazılan ayet, hadis ya da ifadeler metinde eğik yazıldı.
17. Metinde özel adların yanı sıra bazı noktalama işaretlerinden (nokta, iki nokta, ünlem işareti, soru işareti) sonra büyük harf kullanıldı.

2. Dil İncelemesinde Yöntem

Eserin dil incelemesi bölümünde yazım özellikleri, ses bilgisi ve biçim bilgisi konuları üzerinde durulmuştur. Dil incelemesi bölümünde bu tarzda yapılan çalışmalar arasında tekrara düşmemek adına gramer kitabı düzeni takip edilmemiş; eserde yalnızca ses ve biçim bilgisi bakımından metnin karakteristiği olan hususlar üzerinde durulmaya çalışılmıştır.

3. Dizinde Yöntem

Metinde kişi adları, yer adları gibi özel adların çokluğundan dolayı dizin, 'Özel Adlar Dizini' ve 'Dizin' olmak üzere iki bölüme ayrılarak düzenlendi. Özel Adlar Dizinine, kişi adları, yer adları, hayvan ve eşya adları, savaş adları, dinle ilgili özel adlar ile Hz. Muhammed, Hz. Fatıma, Hz. Ali, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin ile ilgili olan hitap niteliğindeki tamlamalar dahil edildi. Dizin bölümünde ise Tuhfetü's-Şühedâ'nın gramatikal dizini oluşturulmaya çalışıldı. Aşağıda Özel Adlar Dizini ve Dizin bölümünün kuruluşunda izlenen yöntemle dair hususlar sıralanmıştır:

1. Özel Adlar Dizini oluşturulurken metinde yer alan kişi adları ve yer adları için ana kaynak olarak *TDV İslam Ansiklopedisi* ve *A'dan Z'ye Kerbela Ansiklopedisi*² ile <https://tr.wikishia.net/> adlı web sitesi kullanıldı.
2. Metninde ravilerin verildiği bölümde adı geçen ve müracat edilen kaynaklarda rastlanılmayan bazı isimler, Özel Adlar Dizinde 'Tuhfetü's-Şüheda'da yer alan ravilerden biri' şeklinde verildi.
3. Özel Adlar Dizinde adı geçen tarihi şahsiyetler, madde başında kısaca verildi. Bu kişilerin metinde yer aldığı biçimine de çok kısa değinilmeye çalışıldı.
4. Metinde Allah lafzı ile Hz. Muhammed, Hz. Ali, Hz. Fatıma, Hz. Hasan, Hz. Hüseyin isimleri için kullanılan saygı, ihtiram bildiren ifadeler oldukça fazla bulunmaktadır. Özel Adlar Dizinde bu ifadeler yalnızca; "Allāh, Muḥammed, 'Alī, Fāṭima (I), Ḥasan (I), Ḥüseyin" madde başlarında toplu halde verildi. Söz konusu ifadeler, ilgili maddeye gönderme yapılmak suretiyle dizinde madde başı olarak gösterildi.
5. Bir madde başı aynı varakta iki satırda yer alıyorsa numaralandırmada şu şekilde gösterildi: 123b.2-3
6. Bir madde başı bir varağın son satırında başlıyor, diğer varağın ilk satırında bitiyorsa numaralandırmada şu şekilde gösterildi: 123b.15-124a.1
7. Metinde yer alan Arapça ayet, hadisler ile Arapça ibarelerin anlamları dipnot ile gösterildiğinden dolayı dizine dahil edilmedi.
8. Dizinde verilen anlamlar, metinde ilgili kelimenin sadece kullanılmış olduğu bağlama göre verilmiş anlamlardır.
9. Metin tamiri yapılan yerlerde metne alınan kelimeler dizine dahil edildi.
10. Dizinde bazı maddelerde verilmiş anlamlar için parantez içinde soru işareti ile tereddüt gösterildi.
11. Metinde yer alan bazı terimlerin anlamları sözlüklerde bulunamadı. Bu şekildeki kelimeler dizinde soru işareti ile gösterildi.
12. Dizinde birleşik yapılar mümkün olduğunca tek kelimeye düşürülerek madde başı oluşturuldu ve birleşik yapı alt madde başı olarak verildi.

² Cevad Muhadisî (2012). *A'dan Z'ye Kerbela Ansiklopedisi (Ferheng-i Aşura)*. çev. Komisyon. 2. Baskı İstanbul: ASR Yayıncılık

13. Dizinde Farsça *'bī-, nā-, hem-, ser-, pūr-'* ön ekleri ile Arapça *'bi, fī, lā'* ön ekleri madde başı olarak verildi, bu eklerle oluşturulan kelimeler ilgili ön eklerin bulunduğu madde başının altında alt madde başı olarak gösterildi.
14. Dizinde ünlü ile başlayan ek aldığında ses değişimine uğrayan madde başındaki fiiller şöyle gösterildi: **uzat-, -d**
15. Dizinde ünlü ile başlayan ek aldığında ses değişimine uğrayan madde başındaki isimler şöyle gösterildi: **ayak, -ğı**

1. GİRİŞ

Bu çalışmanın konusunu Muhammed bin Hacı Hasan'ın Tuhfetü's-Şühedâ adlı eseri oluşturmaktadır.

1.1. Kerbela Hadisesi ve Maktel-i Hüseyin Hakkında

Bu bölümde Kerbela hadisesi ana hatlarıyla anlatılacak ve maktel-i Hüseyin türü hakkında kısa bilgi verilecektir.

1.1.1. Kerbela Hadisesi

Hız. Hüseyin, Hız. Hasan'ın vefatından (49/669) sonra I. Yezîd'in hilâfet makamına gelişine kadar (60/680) kendini ibadete vererek zühd ve takvâya dayalı bir hayat sürdürdü.

Muâviye'nin, oğlu Yezîd'e biat edilmesini istemesi pek çok müslüman gibi Hız. Hüseyin'i de rahatsız etti. Muâviye'nin ölümünden sonra (60/680) hilâfet makamına gelen Yezîd, Medine valisi Velîd b. Utbe b. Ebû Süfyân'dan her ne şekilde olursa olsun Hüseyin ve diğerlerinden biat almasını istedi. Velîd, henüz Muâviye'nin ölüm haberi duyulmadan Hız. Hüseyin ile Abdullah b. Zübeyr'i Mervân ile de istişare ederek yanına çağırtd. Fakat onlar Muâviye'nin öldüğünü ve haberin halk tarafından duyulmasından önce biatlarının alınmak istendiğini anladılar. İbnü'z-Zübeyr Mekke'ye kaçtı; Hız. Hüseyin ise Velîd ile görüşmeye gittiğinde, “Benim gibi bir adam gizlice biat edemez; zaten sen de halk katında açıkça yapmadığım bir biata razı olmazsın” diyerek ertesi gün halkın önünde biat edeceğini bildirdi. Mervân Velîd'e, yanından ayrılmadan önce Hüseyin'in biatını sağlamasını veya boynunu vurdurmasını tavsiye etti; ancak Velîd, “Sen benim için dinimi yıkacak bir şey tavsiye ediyorsun. Yemin ederim ki Hüseyin'i öldürmek suretiyle dünyanın her yanına, üzerine güneşin doğup battığı bütün mal ve mülküne sahip olacağımı bilsem yine de bunu istemem” diyerek tavsiyesini reddetti. Velîd'in yanından ayrılan Hız. Hüseyin 28 Receb 60 (4 Mayıs 680) gecesi, kendisine şu anda böyle bir harekette bulunmasının yanlış olduğunu söyleyen baba bir kardeşi Muhammed b. Hanefiyye hariç bütün aile fertlerini yanına alıp Mekke'ye doğru yola çıktı.

Hız. Hüseyin'in Yezîd'e biat etmeyip Mekke'ye gittiğini haber alan Kûfeliler'den Süleyman bin Surad gibi bazı ileri gelenler onu hilâfete getirmek için kendisine davet mektupları yazdılar. Bunun üzerine Hız. Hüseyin, durumu yerinde incelemesi için amcasının oğlu Müslim b. Akîl'i Kûfe'ye yolladı. 5 Şevval 60 (9 Temmuz 680) tarihinde

şehre ulaşan Müslim, İbn Avsece'nin evine gitti ve Hz. Hüseyin adına biat almaya başladı. Yezîd, Müslim'in bu faaliyetini öğrenince Kûfe Valisi Nu'mân b. Beşîr el-Ensârî'yi görevden alarak yerine Basra Valisi Ubeydullah b. Ziyâd'ı tayin etti ve ondan Müslim'i şehirden çıkarmasını veya öldürmesini istedi. Müslim daha nüfuzlu bir kişi olan Hânî' b. Urve el-Murâdî'nin evine yerleşti ve halkı ayaklanmaya çağırdı. Ancak Ubeydullah'ın safında yer alan Kûfe ileri gelenlerinin nasihat ve tehditleri üzerine ayaklanan halk dağılmaya başladı ve geceye doğru Müslim'in yanında sadece otuz kişi kaldı; daha sonra onlar da dağıldı. Müslim saklandığı evde bir ihbar üzerine yakalanarak öldürüldü. Bu yüzden Kûfeliler'den biat aldığını daha önce mektupla haber verdiği Hz. Hüseyin'e onların sözlerinden döndüğünü bildiremedi.

Hz. Hüseyin yeni gelişen olaylardan haberi olmadığı için Kûfe'ye hareket etmeye karar verdi. Her ne kadar Abdullah b. Abbas ona, Kûfeliler'in babasıyla ağabeyine yaptıklarını hatırlatıp sözünde durmayan bu insanların davetine uymamasını ve eğer Mekke'de kalmak istemiyorsa Yemen'e gidip orada Müslim'in hâkimiyet kurmasını beklemesinin daha iyi olacağını söylediyse de Hüseyin kararından dönmedi. Hz. Hüseyin, 8 Zilhicce 60 (9 Eylül 680) tarihinde umresini tamamladıktan sonra ailesi ve bazı taraftarlarıyla birlikte Kûfe'ye hareket etti.

Hz. Hüseyin, Sa'lebiyye denilen yerde karşılaştığı iki yolcudan Kûfeliler'in biatlarından caydığını ve Müslim b. Akîl ile Hânî' b. Urve'nin öldürüldüğünü öğrendi. Bu arada taraftarlarına isteyenlerin ayrılabilceğini söyledi, onlar da ayrıldılar; yanında sadece aile fertleriyle birlikte yaklaşık yetmiş kişi kaldı. Böylece sayısı azalan kabile Ninevâ bölgesindeki Kerbelâ'ya vardı.

Kûfe valisi Ubeydullah'ın emriyle kabileyi uzun süredir 1000 kişilik kuvvetiyle gözetlemekte olan Hür b. Yezîd, Hz. Hüseyin'in Kerbelâ'ya ulaştığını valiye bildirdi; o da kafilenin sarp ve müstahkem yerlere sığınmasına engel olunmasını, susuz ve savunmasız bir yerde konaklamaya mecbur edilmesini istedi. Rey valiliğine getirilen Ömer b. Sa'd b. Ebû Vakkas'a da ordusuyla Hz. Hüseyin üzerine yürümesini ve bu meseleyi halletmesini emretti.

Hz. Hüseyin Ömer'in gönderdiği elçiye kendisini Kûfeliler'in çağırdığını, 18.000 kişinin biat ettikten sonra biatlarını bozduğunu, dönüp gitmek istediğinde de Hür b. Yezîd'in engel olduğunu ve kendisini buraya kadar gelmek zorunda bıraktığını anlattı ve "İzin verin dönüp gideyim" dedi. Ömer b. Sa'd, Hz. Hüseyin ile çarpışmak istemediği için bu cevaptan memnun kaldı ve durumu Ubeydullah b. Ziyâd'a bildirdi. Ubeydullah ise

Yezîd'e biatı önermesini ve reddi halinde kafilenin su ile irtibatını kesmesini istedi. Bunun üzerine Ömer, Hz. Hüseyin'i Kûfe'ye çağırınlar arasında bulunan Amr b. Haccâc'ı su yollarını kesmekle görevlendirdi.

Ömer b. Sa'd'ın sancağıyla gelip ilk oku atması üzerine başlayan savaş birbirine denk olmayan bu kuvvetler arasında tam bir dram şeklinde devam etti ve Hz. Hüseyin'in savaşa başlarken yirmi üç süvariyle kırk piyadeden oluşan askerleri kısa sürede azaldı. Savaşın sonlarında artık sıcak ve susuzluktan bitkin hale düşen bu az sayıdaki insanın başında piyade olarak cesaretle dövüşen Hz. Hüseyin'e Şemir b. Zülcevsen'in emriyle her taraftan hücum edildi. Sinân b. Enes en-Nehaî önce bir darbe saplayıp onu yere düşürdü, sonra da atından inerek saçlarını ve daha sonra başını kesti; oradakiler de cesedini soyup her şeyini, ardından da çadırları yağmaladılar. Bu arada Hz. Hüseyin'in hasta yatağındaki oğlu Ali Zeynelâbidîn öldürülmek istendiyse de Ömer b. Sa'd buna engel oldu (10 Muharrem 61 / 10 Ekim 680). Şehidlerin cesetleri ertesi gün Benî Esed mensuplarının ikamet ettiği Gadiiriye köylülerince toprağa verildi³

1.1.2. Maktel-i Hüseyin

Kerbela hadisesi, İslam tarihinin en acıklı olayları arasında yer almaktadır. Hz. Hüseyin'in Kerbela'da 10 Muharrem 61'de Yezid ordusu tarafından eziyet çektilirerek şehit edilişi, İslam dininin mensuplarının hafızasında yer etmiş; bu elîm olay, vuku bulduğu andan itibaren yüzyıllar boyunca hüznle anılmış, anlatılmıştır.

Kerbela hadisesinin meydana geldiği asırdan itibaren Hz. Hüseyin'in hayatı, efsanevi ve menkıbevi bir hüviyet kazanmıştır (Uzun 2002: 274). Kerbela hadisesi etrafında gerek Arap gerek Fars gerekse Türk edebiyatında farklı edebî türlerde eserler telif edilmiş, Hz. Hüseyin'in hatırası bu eserler vesilesiyle yaşatılmaya ve canlı tutulmaya çalışılmıştır. Kerbela hadisesi ve bunu izleyen olaylar üzerine yazılan şiirler Arap edebiyatında önemli bir yer tutmuş, Cafer es-Sadık gibi ehl-i beyt imamlarının konuyu işleyen şairler hakkında teşvik edici sözler söylemeleri bu tür eserlerin yaygınlaşmasında etkili olmuştur (Kurtuluş 2002: 273). Fars edebiyatında ise İran'da Şîi mezhebinin yaygınlık kazanmasından sonra Kerbela hadisesine verilen önem artmış, özellikle Büveyhîler döneminden itibaren aşûra günlerinde Kerbela şehitlerinin resmi törenlerle anılmaya başlanması Kerbela ile ilgili edebî çalışmaların da artmasına yol açmıştır (Kurtuluş 2002: 273).

³ <https://islamansiklopedisi.org.tr/huseyin> maddesinden özetlenerek verilmiştir (erişim tarihi 26.03.2022).

Türk edebiyatında Kerbela hadisesi ise doğal olarak Türklerin İslamiyeti kabul etmesinden sonra işlenmeye başlamıştır. Genel olarak dini-tasavvufi Türk edebiyatında, özellikle de Alevilik-Bektaşılık gibi zümre edebiyatlarıyla divan, halk ve aşık edebiyatında Kerbela olayı ile ilgili müstakil eserler, mersiye ve manzumeler telif edilmiş, ayrıca başta divan şairleri olmak üzere konuya eğilen sanatkarların, halk aşıklarının his ve hayal dünyalarının ortaya konmasında Kerbela adı önemli bir mazmuna dönüşmüştür (Uzun 2002: 274). İskender Pala'nın (2003) Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü'nde *Kerbela* maddesinde 'Hz. Peygamberin torunu İmam Hüseyin'in Kerbela'da susuz bırakılarak şehit edilmesini anlatan bir çok eserin yazıldığı, bu nedenle Kerbela'dan sık sık bahsedildiği' belirtilmektedir (s. 279).

Kerbela hadisesi üzerinde Müslüman toplumların edebiyatlarınca üretilen eserler zamanla müşahhaslaşarak bir maktel-i Hüseyin edebi türünü doğurmuştur. 'Maktel' kelimesi sözlükte 'katledilen, öldürülen yer' (Devellioğlu 2000: 576) anlamındadır. Bir edebi tür olarak maktel-i Hüseyin ise Hz. Hüseyin ve yakınlarının Kerbela'da öldürülmesini anlatan eserlerin genel adıdır (Güngör 2003: 456). Maktel-i Hüseyin türünün ilk örnekleri Arap edebiyatında verilmiştir. Arap edebiyatından günümüze ulaşan ilk maktel metni Ebû Mihnef'in (öl. 157/774) *Maktelü'l-Hüseyn* adlı eseri olup yazılı ve sözlü rivayetlerden faydalanılarak meydana getirilen bu eser, daha sonra yazılan maktellerin önemli kısmı için hem muhteva hem kompozisyon bakımından kaynak teşkil etmiştir (Güngör 2003: 456).

Fars edebiyatında ise maktel-i Hüseyin türünde yazılan en önemli eser Hüseyin Va'iz Kaşifi (öl. 910/1505)'nin *Ravzatü'ş-Şüheda*'sıdır. Eser, Hz. Hüseyin'in şehadetinden yaklaşık 850 yıl sonra 908/1502'de Fars dilinde telif edilmiştir. Manzum-mensur karışık olarak tertip edilmiş olan eser, ilk peygamber Hz. Adem ve ondan sonra bazı peygamberlerin çektiği belalar ile başlamaktadır. Ravzatü'ş-Şüheda, on bap ve bir hatimeden oluşmaktadır. Takdimi, tertibi, üslubu ile kısa zamanda İslam aleminde tanınan Ravzatü'ş-Şüheda, Şiiliği resmi mezhep kabul eden Safeviler (H 905/ M 1499-H 1164/M 1750) devrinde, bilhassa İran'da çok beğenilmiş; özellikle Muharrem ayında tekrarlanan matem toplantılarında okunan bu kitap, zamanla adı ile ilişkili olarak "ravza" denilen matem toplantılarında 'ravzahan'lar tarafından ezbere sunulmuştur (Güngör 2007: 781).

Türk edebiyatında maktel-i Hüseyin türünde yazılmış en önemli eser, Ravzatü's-Şüheda'nın tesiriyle 16. yüzyılın ortalarında kaleme alınmış olan Fuzuli'nin *Hadikatü's-Süeda* adlı eseri olmakla birlikte Türk edebiyatında Hadikatü's-Süeda'dan daha önceki tarihlerde yazılmış maktel-i Hüseyinler de mevcuttur. Maktel-i Hüseyin türünün Türk edebiyatındaki ilk örneği, 1362 yılında Yusuf-ı Meddah tarafından Kastamonu'da yazılarak Candaroğulları Beyliği hükümdarlarından Kötürüm Bayezid'e ithaf edilmiş olan eserdir (Özçelik 2010: 7). Mesnevi nazım şekliyle kaleme alınan bu maktel metni, her birine meclis adı verilen on bölümden oluşmaktadır.

Yusuf-ı Meddah tarafından kaleme alınan eserin yanı sıra Türk edebiyatında birçok müellif tarafından manzum, mensur, manzum-mensur karışık olarak telif edilmiş maktel-i Hüseyin türünde eserler mevcuttur. Bu maktel-i Hüseyinlerin bir kısmı Ravzatü's-Şüheda'nın tercümesi yoluyla üretilmiş olup bir kısmı da müelliflerince müstakil bir düzende oluşturulmuş olan eserlerdir. Fuzûli'nin 954/1547'den önce kaleme aldığı *Hadikatü's-Süeda'sı*, Aşık Çelebi'nin 953/1546'da kaleme aldığı *Tercüme-i Ravzatü's-Şüheda'sı*, Cami-i Rûmi'nin 960/1553 senesinde yazdığı *Sa'adetname'si* Ravzatü's-Şüheda'nın tercümesi yoluyla üretilmiş eserlerdendir. Görüldüğü gibi Aşık Çelebi, Fuzûli, Cami-i Rûmi'nin eserleri 16. yüzyılda birbirine yakın tarihlerde kaleme alınmıştır. Aynı yüzyılda yakın tarihlerde kaleme alınan bu tercümeler arasında Fuzûli'nin *Hadikatü's-Süeda* adlı eseri, gerek kütüphanelerde onlarca yazma nüshasının bulunmasıyla gerekse kendi devrinden sonra bıraktığı tesirle yazılmış eserlerin varlığıyla bir şaheser niteliği taşımaktadır. Türk edebiyatında Hadikatü's-Süeda esas alınarak telif edilen eserlere Eğirdirli Şerifi Mehmed Efendi'nin 986/1577-1578 tarihinde yazdığı *Şevahidü's-Şüheda'sı*, bu çalışmaya konu olan Muhammed bin Hacı Hasan'ın 1696 tarihinde kaleme aldığı *Tuhfetü's-Şüheda'sı* ve Darendeli Bekai'nin *Kitab-ı Kerbela'sı* örnek olarak gösterilebilir. Müellifi bilinmeyen maktellerin yanı sıra Yahya bin Bahşi'nin *Maktel-i Hüseyin'i*, Lamii'nin *Kitab-ı Al-i Resûl'u*, Hacı Nureddin Efendi'nin *Maktel-i Hüseyin'i*, Hafız Hüseyin el-Kastamoni et-Tosyavi el-Halveti'nin *Ravzatü's-Şüheda'sı* da maktel-i Hüseyin türünün Türk edebiyatındaki diğer örneklerindendir.

Nitekim Muhammed bin Hacı Hasan da 1696 tarihinde kaleme aldığı *Tuhfetü's-Şüheda* adlı eserinin bir maktel-i Hüseyin metni olduğunu açıkça belirtmektedir: "*Bu*

maḳtel-i Hüseyin ki naḳl olunur kim niçe niçe mu'teberât-ı kitâblardan⁴ zıkr olundu" (138b.11)

1.1.3. Tuhfetü's-Şühedâ'nın Kaynak Metni: Hadikatü's-Süedâ

Hüseyin Vaiz-i Kaşifi'nin Farsça Ravzatü's-Şüheda adlı kitabı merkeze alınarak Türk edebiyatında üretilmiş eserlerden en önemlisi Fuzûli'nin Hadikatü's-Süeda'sıdır. Eserin en eski nüshalarının istinsah tarihlerinden hareketle telif tarihinin 1547'den önce olduğu düşünülen (Güngör 1997: 21) Hadikatü's-Süeda; mukaddime, on bap ve hatimeden oluşmaktadır. Fuzûli eserinin mukaddime kısmında; *"n'ola ger bir tarz-ı müceddede muhterî olsañ ve himmet dutup bir maḳtel-i Türki inşâ kılsañ ki fuṣaḥâ-yı Türki-zebân istimâ'ından temettu' bulalar ve idrâḳ-i mazmûnında 'Arabdan ve 'Acemden müstaḡnî olalar"* (s. 17) diyerek Türkçe maktel yazma niyetinin sebebini açıklamıştır. Fuzûli ayrıca mukaddime bölümünde, eserini Ravzatü's-Şüheda'yı merkeze almakla birlikte başka kitaplardan da yer yer eklemeler yaparak oluşturacağını belirtmiştir: *"ben ḥaksârıñ niyyeti oldur ki asl-ı te'lîfde Ravzatü's-Şühedâya iktidâ kılp sâyir kütüpde olan nikat-ı ḡarîbeleri mümkün oldukça aña ilâve kılam"* (s. 18)

Fuzûli'nin en hacimli eseri olan Hadikatü's-Süedâ, esas itibariyle mensur olmakla beraber metin arasında toplam 1152 beyitten oluşan on altısı Arapça, 525'i Türkçe 541 parça manzumeye de yer verilmiştir (Güngör 1997: 21). Eserde bap girişlerinde oldukça ağır, süslü ve uzun cümlelerle bezenmiş bir dil kullanılırken olayların anlatıldığı kısımlarda ise bu tavrın değiştirilerek kısa cümlelerin kullanıldığı ve ifadenin sadeleştiği görülmektedir.

Ravzatü's-Şühedâ'nın İran'da Muharrem ayında tekrarlanan matem toplantılarında 'ravzahan'lar tarafından ezbere okunduğu bilinmektedir. Tıpkı Ravzahanlar gibi Hadikatü's-Süedâ okuyanlara da 'Hadikahan' denilmekteydi. Anadolu coğrafyasında bazı

⁴ Söz konusu yararlanılmış olan eserler için bk. *Eserin telifinde faydalanan kitapların ve ravilerin isimlerinin bir bâb halinde zikredilmesi.*

dergâhlarda ya da hânelerde⁵, Muharrem aylarında Hadikatü's-Süeda'nın okunduğunu ve okuyanlara 'Hadikahan' denildiğini öğrenmekteyiz⁶ (Kara-Altınsoy 1997: 361-362).

Hadikatü's-Süeda'nın geleneksel Alevîliğin Kerbelâ hafızasının oluşmasında da oldukça önemli bir yeri bulunmaktadır. Bu durumu Emrah Özdemir (2021), saha araştırmalarından elde ettiği verilere dayanarak şu şekilde açıklamaktadır:

... saha araştırmasında dedelerden, aşıklardan ve gelenek içinde yetişen taliplerden yapılan derlemelerde Kerbelâ'ya dair menkıbevî anlatıların Hadikatü's-Süeda kökenli olduğu dikkat çekmektedir. Alevî dedeleriyle yapılan mülakatlardan Hadikatü's-Süeda'nın okunduğunu ve cemlerde dedeler tarafından anlatıldığını öğrenmekteyiz. Yine daha sonraki dönemlerde *Saadete Ermişlerin Bahçesi* olarak sadeleştirilen eser birçok Alevî dedesinin evinde bulunmaktadır. Öyle ki Fuzulî bu eserinden dolayı Alevîler arasında meşhur olan Yedi Ulu Ozan arasına dahil edilmiştir.

1.1.3.1. Hadikatü's-Süeda Tesirinde Yazılmış Diğer Makteller

Hadikatü's-Süeda'nın Türkiye'de ve Türkiye dışındaki kütüphanede onlarca yazma nüshasının bulunması, bu eserin devrinde ve sonrasında ne kadar çok benimsendiğini ve okunduğunu göstermektedir. Eserin yazma nüshalarının çokluğundan başka, Hadikatü's-Süeda esas alınarak üretilen eserlerin varlığı da bu eserin yazıldığı devirden sonra yaşayan edipler üzerinde ne derece tesiri olduğunu göstermesi bakımından önem arz etmektedir. Aşağıda Türk edebiyatında Muhammed bin Hacı Hasan'ın Tuhfetü's-Şüheda'sından başka Hadikatü's-Süeda'nın tüm metni esas alınarak telif edilen iki eser üzerinde kısaca durulacaktır.

1.1.3.1.1. Şevâhidü's-Şüheda (Eğirdirli Şerîfi)

16. yüzyıl şairlerinden Eğirdirli Şerifi Mehmed Efendi'nin *Şevâhidü's-şühedâ fî Mekâyidi'l-A'dâ* adlı eseri ilim alemine ilk kez Sadık Yazar tarafından tanıtılmış olup eserin bilinen tek nüshası Sadberk Hanım Müzesi Hüseyin Kocabaş Yazmaları 197 numarada yer almaktadır (2009: 1070).

⁵ ...Nalbandoglu Mahallesinde ka'in hanesinde icra-yı ayin-i tarikat iden meşayih-ı Sa'diye'den Hacı Mehmed Bey'in hanesinde kıraat-ı Hadikatü's-Süeda'yı tensib iderek ol vech ile huzuriyla kıraat ve ba'del- ikmal Hadikahan olan zata hitaben... (age. s. 362)

⁶ ... beher sene Muharremde Hadikatü's-Süeda kıraat ittirüp yevm-i aşurenin gicesinde la-ekall altmış sofrâ derecesinde meşayih u dervişana ve fukara vü gurabaya mükemmel ü mükellef yimek yidirmek... (age. s.361)

Bursalı Mehmet Tahir, 'telif tarihi 986 (1577-1578) olan *Şevāhidü's-Şühedā* ismindeki Türkçe eserin müellifinin *Şerîfî mahlaslı bir zāt'* olduğu bilgisini verirken bu kişinin '*Şerîfî-i Āmid (öl. 1516) olmasına tarih müsaid olmadığını*' şerh düşmüştür. Ayrıca Bursalı Mehmet Tahir zikredilen eserin içeriğinden bahsederken eserin iki kısımdan oluştuğunu; eserin birinci kısmının peygamberlerin çektiği musibetleri, ikinci kısmının ise Ehl-i Beyt'in başına gelen belaları muhtevi olup eserin sonunda *Sultān Murād-ı sālîs ile musāhibi Şemsi Paşa'nın zikrinin bulunduğunu* bildirir. Bursalı Mehmet Tahir eserin ikinci kısmının içeriğinden bahsederken '*kısm-ı sâni belâyâ-yı Ehl-i Beyt'dür ki Fuzûlî'nin Hadikatü's-Süeda'sı vâdisindedir*' diyerek Şevahidü's-Şüheda'nın Hadikatü's-Süeda çerçevesinde kaleme alındığını belirtmektedir (1333: c.II s. 257). Yazar, Şevahidü's-Şüheda'nın bölümlendirmesinde bir farklılık varmış gibi görünse de Hadakatü's-Süeda'daki bütün konu başlıklarının –yer aldıkları sıraya göre- Şevahidü's-Şüheda'da ya tamamıyla aynen veya küçük birtakım kelime farklılıklarıyla yer aldığını bildirmektedir (2009: 1107).

Şerifi, eserinin yazılış öyküsünü anlattığı bölümde Türk diliyle Kerbela olayı hakkında bir eser yazmayı istediğini ve bu eseri yazdığı takdirde buna hangi ismi vereceğini düşünürken hatiften bir sesin, eserine “*Şevāhidü's-şühedā fî mekâyidi 'l-a'dā*” ismini vermesini öğütlediğini belirtmektedir (2009: 1106).

Şevahidü's-Şüheda ile Hadikatü's-Süeda'nın şekil ve muhteva açısından karşılaştırmasının yapıldığı çalışmada, yapılan inceleme neticesinde Şevahidü's-Şüheda'nın yapı bakımından Fuzûlî'nin Hadikatü's-Süeda'sı ile aynı olduğu ve mensur bölümlerinin Fuzûlî'nin Hadikatü's-Süeda'sından kötü bir özetle aynen aktarıldığı sonucuna varan Yazar (s.1114); eserinin mensur bölümlerinin neredeyse tümünde, manzum bölümlerinin ise bir kısmında Fuzûlî'nin eserini neredeyse birebir aktarmasına karşın örnek aldığı bu metinden ve metni oluşturan hiç bahsetmediği gibi eserin ilk defa kendisi tarafından oluşturulduğu görüntüsünü vermeye çalıştığını belirtmektedir (s. 1108).

1.1.3.1.2. Kitâb-ı Kerbelâ (Darendeli Bekâî)

Darendeli Bekai 18. yy. şairlerinden olup Katipzade sanıyla da anılmaktadır. Şeyhülislam Arif Hikmet'in *Tezkiretü's-Şuarâ*'sında Darendeli Bekai'nin *Seyyid Battal kıssasını, Hadikatü's-Süeda'yı ve Mevlid-i Nebiullah Es-selâti's-selâm'ı* nazm ettiği bilgisi yer almaktadır (Çınarcı 2007: 33). Bursalı Mehmed Tahir'e göre *eşarı orta hallidir* (C II: 115).

Darendeli Bekai, *Kitab-ı Kerbela* adlı eserinin Sebeb-i Telif bölümünde eserini hangi olay üzerine yazdığını açıklamaktadır. Buna göre bir dost meclisinde Bekai'den Kerbela olayının yazılması istenir. Bunun üzerine Bekai, Kerbela olayını Fuzûli'nin baştan sona kadar beyan ettiğini söyler. Dost meclisinde bulunanlar Fuzûli'nin Kerbela hadisesini mensur biçimde beyan ettiğini belirterek kendisinin ise manzum biçimde tekrardan kaleme alması yönündeki isteklerini sıralarlar. Bu olay üzerine Bekai, eserini yazmaya karar verir (Türkoğlu 2012: 64-65).

Kitab-ı Kerbela adlı eserinin Sebeb-i Telif bölümünde Fuzûli'nin Hadikatü's-Süeda adlı mensur eserini nazmettiğini ifade eden Darendeli Bekai, eserini Hadikatü's-Süeda'ya nispeten muhtasar tutmuş; eserinde Arapça, Farsça terkip ve ibarelerden uzak, sade ve anlaşılır bir dil kullanmıştır (Türkoğlu 2017: 122). Hadikatü's-Süeda on bap ve bir hatimeden müteşekkilen Kitab-ı Kerbela'da bu şekil bir tasnif söz konusu değildir. Olaylar başlıklar altında verilmektedir. Hadika'da yer alan 1. bap (*Enbiyâ Ahvâlin Beyân İder*), 2. bap (*Hazret-i Resûl'ün Kureyş'den Çekdiği Cefâları Beyân İder*), 3. bap (*Hazret-i Seyyidü'l-Mürselînün Keyfiyyet-i Vefâtun Beyân İder*) ve 4. bap (*Fâtıma-i Zehrâ Vefâtın Beyân İder*) Kitab-ı Kerbela'da bulunmamaktadır. Bekai, eserine münacat ve nat ile başlamakta; giriş sayılabilecek sebeb-i telif bölümünden sonra *Hazret-i Hasan'ın Zehri Nûş İdüp Şehid Olduğu* başlıklı bölümle eserin ana konusuna geçiş yapmaktadır.

Kitab-ı Kerbela'nın yazılış tarihiyle ilgili olarak Bekai, eserin sonunda *Bekâi'nin Nazm-ı tarihi* başlığı altında iki beyit yazarak tarih düşürmüştür. Nüshalara göre farklılık arz eden ve bazı nüshalarda hiç yazılmamış olan bu tarih mısralarında yer alan *âb-ı aḥbâb iç şehîd-i Kerbela'nın 'aşkına* şeklinde yazılan mısranın H.1198 tarihini vermesinden dolayı eserin bu tarihte telif edilmiş olabileceği ihtimal dahilindedir (Eren 2014: 10).

1.2. Tuhfetü's-Şühedâ (Muhammed bin Hacı Hasan)

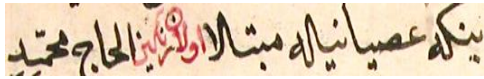
Muhammed bin Hacı Hasan'ın Tuhfetü's-Şühedâ adlı eseri tezimizin konusunu oluşturmaktadır.

Eserin Adı

Konya Bölge Yazmaları 1382 numarada bulunan ve *Tercüme-i Ravzatü's-Şüheda* adıyla yanlış olarak kaydedilen eserin ismi, eserin fihristinin başlığında *Hazā firist-i Tuhfetü's-Şühedâ* (1b.1) olarak geçmektedir. Bununla birlikte müellif eserin son kısmında "ve bu kitābı ismini taraf Tuhfetü's-şühedâ dēyü ad vërdim" (342a.8) diyerek eserin isminin Tuhfetü's-Şüheda olduğunu açıkça belirtmiştir.

Eserin Müellifi

Eserin sonunda müellif ismini "*Ben[-]ki 'ișyānıla mübtelā olan rengīn(?) El-Hāc Muḥammed ibnü'l-Hācī Hasan ibnü'l-Hācī Muḥammed*" (342a.3, 4) olarak zikretmektedir. Müellifin isminin yazıldığı satırda *rengīn* biçiminde okunabilecek kelime kırmızı mürekkeple yazılarak vurgulanmıştır:

Eserin müellifi hakkında başvuru kaynaklarda⁷ herhangi bir bilgiye rastlanılmamıştır. Tuhfetü's-Şüheda'nın yazıldığı 25 Cemaziyelahir 1107 (31 Ocak 1696) tarihinde hayatta olan müellif, eserinde kendisi hakkında bazı yorumlarda bulunmaktadır: "*bu fakīr bīçāre, dürlü dürlü biri birine beñzemez günāhlar ḥadden bīrūn ve kıyāsdan efsūn olmağla geçe gündüz āh ü enīn ile deryā-yı günāha gark olup kenāre olmuş mücrimim*" (3b.4-7)

Eserin başında kendini bu şekilde takdim eden müellif eserin sonunda ismini söylemeden önce "*ben ki 'ișyanıla mübtelā*" diyerek nefisini hakir görmeye devam

⁷ Bu kaynaklardan bazıları şunlardır: Ahmed S. Aličić (hızl.) (1973). Hazım Şabanoviç, *Književnost Muslimana BiH na Orijentalnim Jezicima*. Sarajevo; Arslan, Mehmet (hızl.) (2018). *Mehmet Siraceddin, Mecma-ı Şuara ve Tezkire-i Üdeba*. Sivas: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay. ; İpekten, Haluk-Mustafa İsen vd. (1988). *Tezkirelere göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay. ; Kurnaz, Cemāl ve M. Tatçı (hızl.) (2001). *Mehmed Nâil Tuman, Divan Şairlerinin Muhtasar Biyografileri*. C I-II. Ankara: Bizim Büro Yay. ; Saraç, Yekta (hızl.) (2016). *Bursalı Mehmet Tahir, Osmanlı Müellifleri*. C I-III. Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi.; Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü, Erişim Adresi <http://teis.yesevi.edu.tr> Erişim Tarihi 10.12.2021.

etmektedir. Bu psikoloji içinde bulunan müellif, rûz-ı cezada Hz. Muhammed'in şefaatinin kendisine celbetmek için *hanedan-ı Resul'e bir hizmet-i şerif eylemek* istemektedir (3b.12-15). Bu hizmet-i şerif ise telif edeceği Tuhfetü's-Şüheda adlı eseridir. Bu eser aracılığıyla eseri okuyan ve dinleyenlerin, kitabın müellifini hayır dua ile yad etmelerini istemektedir. Müellifin burada hedef kitlesi halk tabakasıdır. Halkın konuştuğu Türkçe ile okuyabileceği bir eserin daha çok kişiye ulaşabileceğini bilen müellif, bu yolla Kerbela hadisesinin herkes tarafından okunup anlaşılmasını ve böylece ehl-i beytin daha çok yad edilmesini istemekte ve buna vesile olmayı amaçlamaktadır. Bu yönüyle müellif, bir ehl-i beyt başıdır ve sevgisini yazacağı eserle izhar etmek istemektedir.

Müellif eserinde, Hz. Hüseyin'e düşmanlık eden ve onun karşısında duran kişilerin isminin hemen arkasından lanet okumuş ve beddualar etmiştir. Bu tavır eserin başından sonuna kadar istikrarlı bir şekilde devam etmiştir. Ancak müellif Hz. Hüseyin'i şehit eden Emevî halifesi Yezid'in babası Muaviye'nin adı geçtiğinde diğer isimlerde olduğu gibi lanet etmemiş hatta bunun caiz olmadığını (103b.11) belirterek lanet etmekten geri durmuştur. Bunun yanı sıra Hz. Ebubekir, Hz. Osman, Hz. Ömer'in halifeliklerinin haklılığı ve meşruiyeti ile ilgili açıklamaları, halifelerden 'çehar-ı yar-ı güzîn' biçiminde bahsetmesi de müellifin ehl-i sünnet inancına yakın olduğunu göstermektedir.

Müellif, Hadika'nın sade bir Türkçe ile diliçi çevirisini yaparken aynı zamanda esere birçok eklemeler yapmıştır. Özellikle 'Muhtar es-Sekafi'nin intikamı'nı ele alan son baplar eserin orijinal kısmını teşkil etmektedir. Bu yönüyle müellif, bir yandan diliçi çeviri yaparken diğer yandan da orijinal eklemeler yapmak suretiyle eseri yeniden üretmektedir.

Eserin son bâbında yararlanılan kaynakların çeşitliliğine bakılırsa müellif, bu kaynakları okuyup özümseyebilecek ve yeni eser telif edebilecek düzeyde birikime sahip olmalıdır. Ayrıca bu kaynaklardan bazılarının Arap ve Fars dillerinde yazılmış olmasından dolayı müellifin Arapça ve Fasça'yı da iyi bildiğine dair bir hüküm çıkarılabilir. Ancak eserin tek bütün nüshası olan Konya nüshasında, bazı ayetlerin Arapça orijinalinin verildiği kısımlarda eksikliklere rastlanmaktadır. Bu eksiklikler pekâlâ müstensih hatasından da kaynaklanıyor olabilir.

Müellif, eserini tamamladıktan sonra eserin sonunda yararlandığı kaynakların ve rivayetlerini aldığı ravilerin isim listesini bir bap olarak okuyucuya sunmaktadır. Eserinde verilen bilgilere inanmayan, bunlardan şüphesi olan kişilerin bu kaynaklara başvurmasını

tavsiye ederek kitabının güvenilirliğini artırmaktadır. Klasik edebiyat mahsullerinde pek de rastlanılmayan ve adeta bir kaynakça niteliğinde olan bu bölümle birlikte müellifin bilimsel bir yönünün olduğu da ortaya çıkmaktadır.

Eserde tanrısal bakış açısı ile anlatılan olaylar devam ederken müellif birden araya girerek okuyucuya ya da dinleyiciye 'ey aziz, aziz karındaşım, a benim canım' şeklinde hitaplarla seslenmekte ve nasihatlerde bulunmaktadır. Bazen de birazdan anlatacağı hüznünlü olaylar için okuyucu ve dinleyiciye sabır dileyerek dualar etmektedir. Bunun yanı sıra bazı olayların anlatımı esnasında başka bir olay anlatarak konuyu genişletmekte ve sonrasında 'biz yine sadede geelim' diyerek ana konuya dönüş yapmaktadır. Tüm bu sıralanan hususlar göz önünde bulundurulduğunda müellifin eserinde bir 'meddah' edasıyla kalem oynattığı düşünülebilir. Müellifin bu durağan olmayan, okuyucu ve dinleyicinin merak ve dikkatini yüksek tutan meddah üslubunun yanında tahkiye tarzı da bir o kadar hareketlidir. Müellif kullandığı benzetmeler, yaptığı tasvirler aracılığıyla anlattığı olayların okuyucu ve dinleyicinin hafızasında adeta canlanmasına vesile olmaktadır. Tüm bu hususlar göz önüne alındığında müellif için yetenekli bir meddah ve nâsir demek yanlış olmayacaktır.

Eserin Yazılış Tarihi

Müellif eserin sonunda eserin yazılmaya başlama ve eseri bitirme tarihini gün, ay ve yıl olarak vermektedir: "*Fe emmā kaçan ben bu kitāba şürû' eyledim, mäh-ı Muḥarremü'l- ḥarāmıñ onuncı Cum'a gün ibtidā eyledim. Biñ yüz yedi sene-siniñ Muḥarrem[i] idi ibtidāsı. İtmām eyledüğim mäh-ı Cemāziye'l-āhiriñ yigirmi beşinci gün idi*" (341b.14-342a.3)

Yukarıdaki bilgilere göre müellif eserini, 21 Ağustos 1695 tarihinde yazmaya başlamış, 31 Ocak 1696 tarihinde ise eserini bitirmiştir.⁸ Bu bilgiler ışığında Tuhfetü's-Şüheda, yaklaşık beş buçuk ayda telif edilmiştir.

Eserin Sebeb-i Telifi

Muhammed bin Hacı Hasan eserinin telif sebebini şöyle açıklamaktadır:

⁸ Eserin telif tarihini Miladi takvime göre belirlemek için Türk Tarih Kurumu'nun Tarih Çevirme Kılavuzu kullanılmıştır. <http://www.ttk.gov.tr/genel/tarih-cevirme-kilavuzu/> Erişim Tarihi: 12.02.2020

Ah ayā bir h̄idmet-i şerīf, hānedān-ı Resūle bir h̄idmet-i latīf eylesem rūz-ı cezāda H̄z. H̄āce-i kāyināt Meṣḥar-i mevcūdāt Şeḫī'-i rūz-ı 'arzāt Muḥammed'ül-Muṣṭafā (sav.) ḥazretleri şefā'at eyleye, dērken taraf-ı Hākdan bir gün Hadīkatü's-Süeda'-i Fuzûlîyi okudum. Gayetile pesendide-i memdûh kitāb eylemiş. Velikin gayetile ıṣṭılahāt-ı 'ibārātla nükte-i rumûzāt ile ebyāt ile eş'ār ile zīnet vemiş. Ammā benden olan fakīr bî-çāre kendi kendime eyitdim. Nolaydı bu kitāb Türkî lisānıyla olaydı ve her kim okursa ve dinlerse anlayaydı ve ḥaz̄z-ı zevk eyleye tā kim okuyan ve dinleyen men fakīri ḥayr du'ā ile yād eyleye. Ben dāhı Türkçe taḥrīre ve takrīre getürdim ve niçe kitāblardan ihzā eyledim. On toḳuz bāb üzerine binā eyledim ve H̄z. Fuzûlî (rah.) ḥazretlerinin kitāb-ı lāṭīfını tercüme eyledim (3b.12-4a.14)

Yukarıda görüldüğü gibi müellif, hanedan-ı Resul'e bir hizmet-i şerif etmek isterken Allah tarafından bir gün Hadikatü's-Süeda'yı okur. Fuzûli'nin beyitlerle, şiirlerle, nükte ve remzlerle süslediği, övülen ve beğenilen kitabı Hadikatü's-Süeda'yı her okuyanın ve dinleyenin anlaması ve zevk alması için *Türkî lisānıyla* yazmaya karar verir. Müellif, başka kitaplardan da alıntı yaparak Fuzûli'nin Hadikatü's-Süeda'sını tercüme eder. Burada dikkate değer nokta, zaten Türkçe yazılan Hadikatü's-Süeda'nın Türk diline tercüme edilmek istenmesidir. Sebeb-i telifinde "*Türkî lisānıyla*", "*Türkçe taḥrīre ve takrīre getürdim*" sözleriyle tekraren Türkçe vurgusunun yapılması, müellifin dil içi aktarma, sadeleştirme ya da konuşma dilinde tekrar yazma niyetinin göstergesi olmalıdır. Yukarıda metinden alınan kısımda *Fuzûli ḥazretlerinin kitab-ı latīfını tercüme eylediğini* söyleyerek tercüme eylemine vurgu yapan müellif, aynı sözcüğü kitabın sonunda da kullanmaktadır: *Ben[-]dāhı murād eyledim, Hāk Te'ālāya şıgındım, Hadīkatü's-Sü'edāyı tercüme eyledim* (341b.13)

Yukarıda verilen tüm bilgiler ışığında Tuhfetü's-Şüheda adlı eser, Muhammed bin Hacı Hasan tarafından 25 Cemaziyelahir 1107 (31 Ocak 1696) tarihinde; Fuzûli'nin Türkçe yazılan Hadikatü's-Süeda adlı eserinin her okuyan ve dinleyenin anlaması amacıyla dil içi aktarma yoluyla konuşma diline çevrildiği, eser telif edilirken başka eserlerden de faydalanılarak ilavelerin yapıldığı mensur bir maktel-i Hüseyin metnidir. Nitekim müellif, eserinin bir maktel-i Hüseyin metni olduğunu ve eseri oluştururken birçok muteber kitaptan da faydalandığını dile getirmektedir: "*Bu maḳtel-i Hüseyin ki naḳl olunur kim niçe niçe mu'teberāt-ı kitāblardan zıkr olundu*" (138b.11)

1.2.1. Tuhfetü's-Şühedâ'nın Nüshaları

1.2.1.1. Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi Nüshası (KK)

Eser, 1382 numarada *Tercüme-i Ravzatü's-Şüheda* adıyla yanlış olarak kayıtlanmıştır. 346 varaktan müteşekkil olup her varakta 15 satır bulunmaktadır. Nesih yazı türü ile yazılmış olan nüsha, Tuhfetü's-Şüheda'nın elde bulunan eksiksiz tek nüshasıdır. Müstensihî *İsmail ed-Derviş Abdülaziz El-Hac Muhammed* olup eserin telifinden yaklaşık doksan yıl sonra 1197/1782-1783 yılında istinsah edilmiştir.

Eserin ilk üç varağı Roma rakamıyla numaralandırılmıştır. Eserin ilk varağında (Ia) 6 mısralık bir manzume yer almaktadır. Bu kısımdan sonraki Ib ve IIa boştur. IIb ve IIIa'da ise *Hazā firist-i Tuhfetü's-Şüheda'* başlığıyla kitabın isminin açıkça zikredildiği fihrist bulunmaktadır. IIIb ve yanındaki sayfa boştur. IIIb'nin yanındaki sayfa 1 olarak numaralandırılmıştır. Eserin ana metni 1b'de besmele ile başlamaktadır. Üzerinde tarafımızdan doktora tezi olarak çalışılan bu nüshada fihristin başladığı kısım, eserin içeriğine dahil olduğu düşünülerek 1b olarak kabul edilmiştir ve yapılan numaralandırma ve alıntılar bu kıtas üzerine oluşturulmuştur.

1.2.1.2. Süleymaniye Kütüphanesi Nüshası (SK)

Eser, Hacı Mahmud Efendi Bölümü 4394 numarada *Menākīb-ı Ehl-i Beyt* adıyla kayıtlıdır. Rik'a yazı türüyle yazılmış eser 11 varak olup sondan eksiktir. Her sayfada 21 satır bulunmaktadır. Eser, 1b'de besmele ile başlar. KK nüshasında bulunan fihrist ve kitabın isminin bulunduğu başlık bu nüshada yer almamaktadır. Nüshanın sonunda ise 11a'da iki satır yazıldıktan sonra sayfa boş bırakılmıştır. Bu durum, bu nüshanın yazımına devam edilmediğini ve kitabı yazma işinin bırakıldığını düşündürmektedir. Zira 11. varağın a yüzünün 21 satırı da yazılmış olsaydı ve reddade ile diğer sayfaya gönderme yapılmış olsaydı bu nüshanın cildinin kopmuş olduğu düşünülebilirdi.

SK nüshasında KK nüshasından farklı olarak hemze ve şedde için üst üste iki nokta (:) işareti kullanılmıştır. KK nüshasında *Mu'aviye* isminden sonra ı harfi konurken SK nüshasında bir kez geçen *Mu'aviye* (SK 2a.11) isminden sonra ı harfi konmamıştır (*bk. Yazarın Yezid'in Babası Muaviye'ye Bakışı*)

SK nüshası ile KK nüshası arasında zikredilen birkaç farklılıktan çok benzerlikler ön plana çıkmaktadır. Aşağıda nüshalar arasındaki benzerlikler maddeler halinde verilmiştir:

1. SK nüshasında KK nüshasında olduğu gibi ayetler, Hz. Peygamberin ismi, evlatlarının ve torunlarının isimleri, önemli yer adları, kutsal mekanlar gibi kısımlar kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

2. İki nüshada da olumsuz addedilen kişi isimleri baş aşağı yazılmıştır: *Yezîd-i pelîd* KK 4b.1; SK 2a.3. (bk. *Eserde Olumsuz Addedilen Kişi Adlarının Baş Aşağı Yazılması*)

3. SK nüshası, KK nüshasının fihrist hariç ilk 11 varağıyla kelime yazılışları bakımından aynıdır. Örneğin *ümme* kelimesi iki nüshada da *elif* harfinden sonra *vav* harfi getirilerek *اوُمَّت* biçiminde yazılması dikkat çekmektedir: *ümme* ile KK 4b.10 - SK 2a.11; *ümme* ile KK 7a.1 - SK 3a.21; *ümme* ile KK 7a.2 - SK 3b.1; *ümme* ile KK 10a.4 - SK 5a.16; *ümme* ile KK 10a.7 - SK 5a.18.

4. Eşitlik eki iki nüshada da aynı kelimede *ç* ile yazılmıştır: *ümme* ile KK 7a.2- SK 5b.1

5. İki nüshada *būs* kelimesi *p* ile yazılmıştır: *pūs* KK 10b.4-SK 7b.9

6. İki nüshada aynı fiile gelen görülen geçmiş zaman teklik 1. kişi eki *ı* harfi ile gelerek düz ünlülü yazılmıştır: *eyledim* KK 4b.6-SK 2a.8

7. İki nüshada aynı fiile gelen görülen geçmiş zaman çokluk 2. kişi eki *-dİnİz* biçiminde *ı* harfi ile yazılmıştır: *dēdİnİz, ētdİnİz* KK 7a.7-SK 5b.5

8. İki nüshada *bu* sözcüğüne gelen belirtme durumu eki *ı* ile yazılmıştır: *bunu* KK 6a.11-SK 3a.5

9. İki nüshada *imdi* kelimesi kendisinden önce gelen kelimeye eklenerek birleşik yazılmıştır: *varındı* KK 7a.10-SK 5b.7

10. İki nüshada aynı kelimede ayrılma durumu eki *ı* üzerine tenvin ile yazılmıştır: *birden* KK 10a.1-SK 7a.13

11. İki nüshada aynı satırda *dört* kelimesi unutulmuştur: KK 6a.1-SK 2b.13

Yukarıda zikredilen benzerlikler göz önüne alınarak iki nüshanın da aynı nüshadan istinsah edilmiş olma ihtimalinden söz etmek mümkün görünmektedir.

1.2.2. Tuhfetü’ş-Şühedâ’da Dikkat Çeken Bazı Konular

1.2.2.1. Yazarın İlk Üç Halifeye Bakışı

Eserde İslam'ın ilk halifeleri olan Hz. Ebubekir, Hz. Ömer ve Hz. Osman pek çok yerde geçmektedir. Müellif onları sevmenin fazileti ve sevmemenin fenalığına dair olan şu hadisleri nakleder:

İbn-i ‘Abbās rivayet eyler. H. Resül (as.): “Her kimün şıdk u mürüvveti, hayāsı, şehāsı olmaya, aña cennet harāmdır” dedi. “Gayetile ben bu sözden mużtaribü’l-hāl oldum. Rabbim bana eyitdi: “Ey Habībim, H. Ebūbekr seven şādık olur. ‘Ömeri seven mürüvvet şāhibi olur. ‘Osmān seven hayā şāhibi olur ve H. ‘Aliyyü’l-Murtezāyı seven cömerd olur bilā şekk velā şübhe.” 8a.15-8b.5

Ebū Hureyre rivāyet eyler kim: “Evvel gökde seksān biñ ferişteh eyle vardır. Melā’yike Ebūbekri ve ‘Ömer[i] sevenlere mağfıret taleb eder. İkinci gökde seksān biñ ferişteh vardır. ‘Osmān ile H. ‘Aliyyü’l-Murtezāyı sevenlere mağfıret taleb ederler. Üçüncü gökde seksān bin ferişteh vardır. Ebūbekrle ‘Ömer sevmeyenlere la’net ederler. Dördüncü gökde seksān bin ferişteh vardır. ‘Osmān ile H. ‘Aliyyü’l-Murtezāyı sevmeyenlere la’net ederler. Beşinci gökde seksān biñ ferişteh vardır. Ah aşhābım sevenlere mağfıret taleb ederler. Altıncı gökde seksān biñ ferişteh vardır. Aşhābımı sevmeyenlere la’net ederler. Yedinci gökde seksān biñ ferişteh vardır. Ehl-i beytimi sevenlere mağfıret taleb ederler, sevmeyenlere la’net okurlar.” 8b.5-9b.1

Aşağıda nakledilen hadiste ise Hz. Muhammed, Miraç gecesinde Allah'tan kendisinden sonra halifenin Hz. Ali olmasını diler. Ancak Cebrail Hz. Muhammed'e, Allah'ın dileğinin kendisinin ölümünden sonra sırasıyla Hz. Ebubekir, Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Ali'nin halife olması olduğunu söyler:

“Benimle ‘Ali ikimiz bir nūrdan yaradıldık. Biñ yıl Ādem (as.)’dan evvel yaratdı, Ādemiñ şulbüne bıraktı tā ‘Abdu’l-muṭṭalib şulbüne gelinçe. Pes ‘Abdu’l-muṭṭalib şulbünden ayrıldı, Resül-i Ekremde nübüvvet oldu, H. Şāh-ı ‘Aliyyü’l-Murtezāda hilāfet-i velāyet oldu.” Resül-i Ekrem (sav.) buyurur kim: “Ben mi’rāc geçe-si evvelki gökden tā yedinci gökdek vardım, eyitdim: “Ey benim ma’būdum ve maḳşūdum olan H. Allāh! Senden dilerem[-]ki benden sonra halife ‘Ali ola” dedim. Dört yanımdan melāyikeler çağırdılar. Eyitdi: “Yā Muḥammed, ikrā” ya’nī oku. Ben eyitdim: “Ne okuyayım” dedim. Cebrā’ıl geldi, eyitdi: “Bunu oku” dedi. “Ve mā teşā’ün illā en yeşā’ullāhe rabbi’l-‘ālemīn.”⁹ Cebrā’ıl eyitdi: “Yā

⁹Alemlerin rabbi olan Allah dilemeyince siz dileyemezsiniz. (Tekvir, 81/29)

Muhammed, Hz. Allāh 'Azīmi'ş-şān diler kim senden sonra halīfe Hz. Ebūbekr (r.a.) ve dahı andan sonra Hz. 'Ömer (r.a.) ve dahı andan sonra Hz. 'Osmān (ra.) ve dahı andan sonra Hz. Şāh-ı 'Aliyyü'l-Murtezā (r.a.) (kv.) 6a.1-6b.2

Aşağıda anlatılan olay da dikkat çekicidir. Mervan bin Hakem, Hz. Ebubekir'in oğlu Abdurrahman'dan Yezid'e biat etmesini ister. Bunun üzerine Abdurrahman, Yezid'in halifelikte hakkı olmadığını, babası Hz. Ebubekir öldükten sonra kendisinin halife olması gerektiğini ancak halifeliğin Hz. Ömer'in hakkı olduğu için kendisine haram olduğunu söyler. Hz. Ömer vefat eyledikten sonra halifeliğin sırasıyla Hz. Osman, Hz. Ali, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'in hakkı olduğunu söyler. Burada Hz. Ebubekir'in oğlu Abdurrahman'ın, kendisiyle birlikte Hz. Ömer ve Hz. Osman'ın oğullarının halifeliği kendilerine haram görüp hak iddia etmediklerini vurgulaması ve halifeliğin babadan oğula geçmediğini belirtmesi dikkat çekicidir:

Hemān Hz. Ebūbekriñ oğlu Hz. 'Abdurrahmān (r.a.) eyitdi: "Sen de yalan seni buyuran da yalan. Vallāhil-'azīm kezzābsız ve billāhi'l-'azīm kezzābsız" dēdi. "Ne münāsibdir kezzāb, kıtabān mel'unlar, Yezīde (la.) halīfe-lik! Evvelā sen bilmez misin babam Hz. Ebūbekr vefāt eyledi, gerekdi ben halīfe olam. Ammā olmaz. Maḥall-i müsteḥak Hz. 'Ömerdir. Baña ḥarāmdır. Hz. 'Ömer vefāt eyledi. Bu kadar evlādı kıldı, halīfe olmak gerekdi. Ammā Hz. 'Osmān müsteḥak idi. Hz. 'Osmān vefāt eyledi. Evlādlarına halīfe olmak müsteḥak idi. Ammā Hz. 'Aliyyü'l-Murtezā dururken 'Osmān oğlu-na müsteḥak degildir. Hz. 'Aliyyü'l-Murtezāya müsteḥakdır. Hz. 'Aliyyü'l-Murtezā dahı vefāt eyledi. Oğlu Hz. İmām-ı Ḥasana (r.a.) müsteḥakdır. Hz. İmām-ı Ḥasan (r.a.) vefāt eyledi. Kırasında Hz. İmām-ı Hüseyin[e] müsteḥakdır. Halīfe-miz oldur. İn aşığa bre kezzāb, münāfik, kıtabān, mel'un! Senden gayrı kimesne kalmadı mı?" 104a.13-104b.15

Eserde Muaviye'nin oğlu Yezid'e olan vasiyetinde halifelik ile ilgili verdiği nasihatler de dikkat çekicidir. Muaviye vasiyetinde Hz. Ebubekir, Hz. Ömer ve Hz. Osman'ın halifeliklerini över ve oğlu Yezid'in de onlar gibi halifeliği yürütmesini tavsiye eder. Bunun yanı sıra Muaviye vasiyetinde Hz. Ali'nin hakkını gözetmeyip günaha girdiği itirafında bulunmaktadır:

"Ey benim çiger-pāre oğlum Yezīd (la.), saña vaşıyyetim budur ki ne[-]şekil iş ēdecekşen baña bildir" dēdi. "Buyuruñ benim cānım babam" dēdi. "Dinle beni oğul Yezīdim." Hz. Ebūbekr es-Sıddīk (r.a.) kāfirlerle ceng eyledi. Dīne da'vet eyledi. Halk andan zerre kadar elem çekmediler. Hoşnūd oldular. Hz. 'Ömeri'l-Fārūk (r.a.) vilāyetler aldı. Halk andan hoşnūd olup 'adliyle 'ālemi yürütdi. Yezīd (al.) eyitdi: "Ömeri'l-Fārūk işledüğü işi başaramam fe

emmā lakin Kur'ānla, sünnetile yürürem" dedi. Mu'āviye eyitdi: "Oğul Yezīdim (la.) 'ammiñ oğlı 'Osmān gibi. 'Āleme hükū edüp hicābla dünyādan āhirete gitdi. Halk andan hoşnūd oldı." Hiç tınmayup ah ah edüp ağlardı. Yezīd (la.) eyitdi: "Babam ne ağlarsın, söyleseñ olmaz mı?" dedi. Mu'āviye L yine ah etti. "Ah oğul Yezīdim senden ötüri dünyāyı āhirete tercīh eyledim. Hz. 'Aliyyü'l- Murtezā ibn-i Ebī Tālib hakkın gözetmedim. Günāh arkama yüklendim. 118a.11-118b.13

Yukarıda verilen hususlar ışığında müellifin Hz. Ebubekir, Hz. Ömer ve Hz. Osman'ın halifeliklerinin meşruiyeti noktasındaki itikadının tam olduğu anlaşılmaktadır. Müellif bu hususta Şia'nın İslam'ın ilk halifeleri hakkındaki görüşünden ayrılmaktadır.

1.2.2.2. Yazarın Yezid'in Babası Muaviye'ye Bakışı

Muaviye ismi eserde ters yazılmayıp ismin kenarına her defasında lam (ل) harfi getirilmiştir. Lam harfi 'lanet' kelimesine bir gönderme olmalıdır. Müellif ya da müstensih, Muaviye'ye açıkça lanet etmemiş, bu durumu lam harfi içinde gizlemiştir. Ayrıca Konya nüshası 5a 4. satırda *Mu'āviyenin L ve Yezīd -i pelīdin, la'netullāhi 'aleyhim ecma'tn, aḥvālīn ve hükūmet-i efāl ve çeng eyledügin beyān eder* cümlesinde *Mu'āviyenin L ve Yezīd-i pelīdin la'netullāhi 'aleyhim ecma'tn* ibaresinin üstü çizilmiş, sayfanın kenarına birkaç kelimelik açıklama yapılmış fakat daha sonra bu açıklamanın da üstü karalanmıştır. Eldeki nüshanın müellif nüshası olmamasından dolayı buradaki düzeltmenin müstensih tarafından yapıldığı anlaşılmaktadır. Müstensih, burada *ecma'tn* ibaresinin içine Muaviye'yi dahil etmekten imtina etmiş ve düzeltme yoluna gitmiş olmalıdır. Eksik olan SK nüshasında ise *Mu'āviyenin ve Yezīd-i pelīdin, la'netullāhi 'aleyhim ecma'tn, aḥvālīn ve hükūmet-i efāl ve çeng eyledügin beyān eder* (2a.17) cümlesi aynen yazılmış ancak Muāviye isminin yanına lam (ل) harfi konmamıştır. Bu durum, KK nüshasında Muaviye isminin yanına lam (ل) harfinin konulmasının müstensih tarafından yapılmış olma ihtimalini akla getirmektedir.

Müellif, Yezid'in babası Muaviye'ye karşı ne aşırı derecede nefret ya da lanet söylemlerinde bulunmuş ne de tamamen temize çıkarıp saygı ifadelerinde bulunmuştur. Müellif/müstensih Muaviye'nin ismini *Yezid, Abdullah-ı Ziyad, Şimr-i Zilcevşen* gibi olumsuz addedilen kişilerin isimlerinde olduğu gibi baş aşağı yazmayarak Muaviye'yi diğerlerinden ayrı tutmuş; ancak ismin yanına bir ل harfi ekleyerek lanet ifadesini ismiyle

birlikte anmıştır. Bu durum müellifin bir tasarrufu olabileceği gibi müstensih'in bir eklemesi de olabilir. Müellif Muaviye'ye lanet etmenin caiz olmadığını belirtmiş ancak oğlu Yezid'e lanet ederken 'aba vü ecdadına' demekten geri durmayarak Muaviye'ye karşı olan tutumuyla alakalı olarak yaşadığı ikilemi satır aralarında yansıtmıştır: "*Mu'āviyeye L la'net eylemek cāyız degildir ammā Yezīde la'netullāhi 'aleyhim abā vü ecdādına, a'vānına, enşārına, etbā'ına, atına, itine ve küllihim ħurcehu min baḥnı vāhidin la'net.*" (103b.11-15)

Tuhfe'de ayrıca Muaviye'nin oğlu Yezid'e ehl-i beyt ile ilgili nasihatlerin yer aldığı vasiyeti yer almaktadır. Bu vasiyete Tuhfe'nin kaynak metni olan Hadikatü's-Süeda'da ve Hadikatü's-Süeda'nın kaynak metni olan Ravzatü's-Şüheda'da rastlanılmamıştır. Söz konusu vasiyet Tuhfe'de 118a-120b varakları arasındadır. Bu vasiyete yazmada Tuhfe'nin kaynakları arasında gösterilen ve *İmam Rükneddin Makteli* biçiminde zikredilen Ebû İshāk Rüknuddin İbrahim bin Muhammed bin İbrahim el-İsferayini (öl. 418/1027)'nin *Nûru'l 'Ayn fî Meşhed-i'l-Hüseyn* adlı eserinde rastlanılmaktadır. Vasiyetin ihtiva ettiği konuların ve sunuluş tarzının önemine binaen zikredilen varaklar arasında yer alan bölüm aşağıda aynen verilmiştir:

1.2.2.3. Eserde Sünni, Şia, Harici, Yezidi, Tevella-Teberra Kavramlarının Kullanımı

Sünni: Eserde söz konusu kavramlar eserin hacmine nispeten sıklıkla yer almamaktadır. Aksine *Sünni* ifadesi eserde yalnızca Hz. Hüseyin'in şehadetinden sonra onun intikamını almak için kıyama kalkan ve müellif tarafından *Hazret-i Muhtar* (316a.14, 316b.13, 317b.7...) denilerek hürmete layık görülen kişi için kullanılmıştır:

*Rāvīler böyle rivāyet ederler kim Muḥtār derler, bir **Sünnī** mü'min, muḥibb-i ḥānedān kimesne vardı* (309b.2)

Harici: Eserde Haricilik kavramının meydana çıkışı ile ilgili olarak bir rivayet yer almaktadır. Eserde rivayet şu şekile geçmektedir: Kerbelâ'da cenk esnasında Hz. Hasan'ın oğlu Kasım vuruşma için Hz. Hüseyin'den destur alıp cenk meydanına girer. Bu esnada düşman safına seslenerek sorular sormaya başlar. Onlara kimin ümmeti olduklarını, Hz. Muhammed'in kızının ve torunlarının adını sorduktan sonra "Hz. Muhammed'in torunu Hz. Hüseyin kimdir" diyerek can alıcı soruyu yöneltir. Düşman safı ise savaştıkları kişinin Hz. Muhammed'in torunu Hz. Hüseyin olduğunu söyleyerek malumu ilam ederler. Bunun

üzerine Kasım'ın içinde bulundukları durumun Müslümanlığa sığmadığını ve onların artık Müslümanlıktan çıktığını belirtmesi üzerine 'Haricilik dini' ortaya çıkar:

"Ya ne[-]şekil ümmet-i Muhammeddensiz ki şefâ'at umduğuz adamın evlād[ı] olan çiger-pārelerine kılıç çekersiz. Ya niçe müslimān olursız" dedi. Sizler müslimānlıktan hāricisiz" dedi. "Zirā ibtidā hāricī dīni budır." Bunlar eytdiler: "Söz seniñdir yā Kāsım fe emmā emr-i pādışāha me'mûrız" dediler (229a.10-14)

Yezid, Yezidî: Eserde Yezid tarafında bulunanlar ya da Yezid'in ordusunda asker olarak görev yapanlar için de *Yezîd* kelimesi kullanılmıştır:

Züheyir bin Hassān hāzretleri dört yüzden ziyāde 'asker-i Yezîd (al.) katl eyledi. Yezîdler (la.) bir yere geldiler (206b.4-6)

Şām 'askeri ki Yezîdler (al.) bir gün bir gēçe yürüdüler (318a.12)

Bundan başka *Yezid* kelimesinden nispet ekiyle üretilen *Yezidi* kelimesi de Yezid taraftarları ya da askerleri için kullanılmıştır:

Yüz on nefer adamdı, çok Yezîdî (al.) helāk eylediler (284a.15)

Andan sāniyā Şālih bin Ka'b dērler bir Yezîdî, bir mel'ûn (la.) girdi (204b.7)

Şia: Eserde bu kelime bir yerde geçmektedir. Hz. Hüseyin'in şehadetinden sonra onun intikamını almak için kıyama kalkan Muhtar, kendine intikam alması için bırakılan mektubu bildirmesi için Şia'ya adam gönderir. "Hz. Muhtār dahı adam gönderdi **Şi'aya** ki "Ben Ka'beden gelirim işiñ şāhibi mektûblar yazdı, Hz. İmāmın kanın almağa beni kodı" (316a.15). Bunun üzerine Şia, Muhtar'a: "Ehl-i imān şimdiki hālde Süleymān bin Şurad[a] uydular, aña bī'at ētdiler. Görelim Süleymān nişler" (316b.2-4) cevabını verir. Görüldüğü üzere burada Şia kavramı; kendilerini *ehl-i iman* olarak nitelendiren ve Hz. Hüseyin'i mektuplarla Kûfe'ye davet ettikten sonra ona yardım etmeyen ve bundan büyük pişmanlık duyan (316a.7), Hz. Hüseyin'in intikamını almak için Kûfe'de toplanan güruhu ifade etmektedir.

Tevella-teberra: Tevella Hz. Muhammed ve soyu ile onları sevenleri sevmek; teberra ise Hz. Muhammed ve soyunu sevmeyenler ile sevmeyenleri sevenleri sevmemek anlamındadır (Fığlalı 2001: 192). Aşağıda *Olumsuz addedilen isimlere edilen beddualar* bölümünde metinden verilen beddua örneklerine dikkat edilirse, "*la'neti işidüp mākēs ēdene la'net, la'netde tevakkuf edenlerin cümlesine la'net, la'nete dahı tevakkuf edenlerin*

abā vü ecdādına akrabā-i ta'allukātına ceddine la'net" biçiminde ifadelerle lanet etmekte duraksayanlara, tereddüt gösterenlere dahi teberrā kavramının bir göstergesi olarak lanet edildiği görülecektir. Eserde *tevella-teberra* kavramı bir yerde geçmektedir. Müslim-i Akil'in ve iki küçük oğlunun hunharca katledilişinin anlatılacağı bölümün başında müelif, dinleyenlerin bu kısmı can kulağıyla dinlemelerini istemekte; burada anlatılacaklardan sonra *tevella teberra* edilmesi gerektiğini, buna göre mümin ile münafık arasındaki farkın ortaya çıkacağını vurgulamaktadır:

*Huşûşā anlarıñ çekdügi belā vü zecr[i] kimesne çekmemişdür. İşde gör ki Müslim-i 'Aķīli ve evlādlarınıñ şehādetleri ne mertebedir ki zikr olunur. İnsān olan cān kulağıla dinlesün. Zīrā yürekler taħammül étmez. Zīrā mü'min ve münāfık fark olunıçaķ, **tevellā teberrā** olunıçaķ maħaldir Bu maķtel-i Hüseyn ki naķl olunur kim niķe niķe mu'teberāt-ı kitāblardan zikr olundu (138b.9-12)*

1.2.2.4. Eserde Kafgan Arslan Adlı Kişi ile İlgili Benzetmeler

Metinde üç yerde *Kafgan Arslan* adında bir şahsa benzetme yapılmıştır. Bu benzetmelerde benzeyen kişiler, Hz. Hamza, Hz. Hüseyin ve askerleridir. Benzetme yönü olarak ise Kafgan Arslan'ın savaş meydanında kemer dönmesi, şehitliği arzulanması ve güçlülüğü vurgulanmıştır. Metinde özellikle Hz. Hamza'nın ve Hz. Hüseyin'in Kafgan Arslan'a benzetilmiş olması, Kafgan Arslan'ın müellif ve hitap ettiği kitle tarafından ulu bir kişi olarak addedildiğini göstermektedir. Bu öneme binaen aşağıda Kafgan Arslan isminin yer aldığı kısımlar verilmiştir.

Evvelā Muħammed şādıķdır ve haķ peygāmberdir. Allāh birdür ben[-]daķı şehādet ederem" deyü Kaķgan Arslan gibi kemer dönerek taşra geldi. (16b.2-3)

Bu taraşdan daķı Hż. İmām-ı Hüseyn bin 'Aliyyü'l-Murtezā (r.a.) her biri Kaķgan Arslan gibi şehādete iştiħā édüp herkes cübbe ve cevşenlerin giyüp meydāna, Kerbelaya yürüdiler. (196a.9)

Ammā gerçi Hż. İmām-ı Hüseyniñ 'askeri azıdı fe emmā ma'nīde her biri yegāne birer Kaķgan Arslan ve bī-'adīl idi[-]ķi mesel bulunur degil idi. (206b.11-12)

Türkiye Diyanet Vakfı tarafından hazırlanan Alevi-Bektaşî Klasikleri arasında yer alan *Muhammed bin Hanefiyye Cengi* adlı çalışmada *Kafgan Arslan* ismine *Kaffan Arslan* biçiminde rastlanılmaktadır (Ünlüer 2010: 78). Burada Hz. Ali'nin oğlu Muhammed bin Hanefiyye, düşmana korku veren duruşuyla Kaffan Arslan'a benzetilmektedir.

Kimsenin haddi yok ki yanında tura, Muhammed Hanefiyye çadır önünde Kaffan Arslan gibi süngüsüne dayanup tırdı (16a.10-11)

1.2.2.5. Eserde Yararlanılan Kaynakların Gösterilmesi

Eserin on dokuzuncu bâbı, eserin telifinde faydalanılan kitapların ve ravilerin isimlerinin alt alta sıralandığı adeta kaynakça görünümü veren bir bölümdür. Eserin sonunda müellif, eserini okuyup da şüphe taşıyan veya inanmayan kimseler için kaynak gösterme yoluna gittiğini, bu yolla eserin güvenilirliğini ortaya koyduğunu açıkça belirtmektedir:

Ben[-]ki 'işyânla mübtelâ olan rengin (?) El-Hâc Muhammed ibnü'l-Hâcî Hasan ibnü'l-Hâcî Muhammed, gaferallâhu lenâ cemî'i'l-mü'minîne ve'l-mü'minât ve'l-müslimîne ve'l-müslimât el ahyâ'i minhüm ve'l-emvât biraḥmetike yâ erḥamerrāḥimîn, ve bu kitābıy ismini taraf Tuhfetü's-şühedâ' dëyü ad vërdim ve kaç pâre kitâbdan istiḥrâc eyledim ve râvileri kimlerdir, anları takrîr u tahrîr eyledim tâ ki okuyanlarıy ve dinleyenleriñ ve yazanlarıñ hayır du'adan ferāmûş etmeye-ler, Hz. Sulṭân-ı Kerbela-yı cihân İmâm-ı Hüseyin 'aşkına bu kitābıy aşlı yokdur ve yalandır demeyeler. İnanmayan ve şübhesi olan bu nüsha-ya nazar eyleyüp istiḥrâc olunan kitâblarıy ismi[ni] beyân ve 'ayân eyledim. Ol kitâbların isimleri ber-veçh-i âfî zikr olunur. (342a.3-342b.3)

Müellif bu bapda yirmi sekiz tane eser ismi vermektedir. Bapda otuzuncu Süneni'l Cevâmi denilerek kitap isimleri sonlandırılrsa da dördüncü sırada yer alan Hâce-i Pârisâ ismi, beşinci sırada yer alan Faslü'l Hitâb adlı eserin müellifi olup bir kitap ismi gibi gösterilmiştir. Ayrıca on üçüncü sıradan on beşinci sıraya geçilerek atlama yapılmıştır. Bu karışıklıklar müstensih tarafından yapılmış olmalıdır. Eserde zikredilen kitap isimleri şu şekilde yer almaktadır:

Evvelki Ravzatü's-Şühedâ', ikinci Hadîkatü's-Sü'edâ', üçüncü Ravzati'l-Aḥbâb, dördüncü Hâce-i Pârisâ, beşinci Faslü'l-Hitâb, altıncı Kenzi'l-Ğurâb, yedinci Bedri'l-Hatîb, sekizinci Fütûḥât, tokuzuncu Tefsîrât, onuncu Zülâzilü'r-Rızâ, on birinci Beşâri'l-Muştafâ, on ikinci Uyûnu'r-Rızâ, on üçüncü Hülâsatü'l-Fetvâ, on beşinci İ'lâmü'l-Verâ, on altıncı Maḳtel-i Nûru'l-E'imme, on yedinci Şevâhidü'n-Nübüvve, on sekizinci Rûḥu'l-Ervâḥ, on tokuzuncu ... ervâḥ, yigirminci Reb'ü'l-Ebrâr, yigirmi birinci Reb'ü'l-Aḥbâr, yigirmi ikinci Ravzatü'l-Vâ'izîn, yigirmi üçüncü İhyâ'i 'Ulûm, yigirmi dördüncü Mir'atü'l-Cinân, yigirmi beşinci Me'âric, yigirmi altıncı İmâm-ı Rükneddîn Maḳteli, yigirmi yedinci Rızâviyye, yigirmi sekizinci Şuhfu's-Şerîf, yigirmi tokuzuncu Tevâriḥ-i Taberî, otuzuncu Süneni'l-Câmi' (342b-343b)

Bapda *Tuhfetü's-Şüheda'nın içinde olan râvîlerin isimleri ayân ve beyân ber vech-i âtî zikr olunur* alt başlığıyla verilen kısımda ise otuz dokuz tane ravinin ismi zikredilmekte, bir ravi ise eseriyle anılmaktadır. Zikredilen ravilerin isimleri aşağıda aynen verilmiştir:

Evvelki Muhammed bin İshak, ikinci Nûru'l-E'imme-i Harezmî, üçüncü Elsîne-i Mu'allim Şerîl, dördüncü ... Hırâşî, beşinci Ebû'l-Mü'eyyed Harezmî, altıncı Hâfîz Ebû'l-Me'ânî, yedinci İmâm Seyfüddîn, sekizinci İmâm Necmüddîn, tokuzuncu İmâm Muhammed bin 'Ahmed bin Ağnam, onuncu ol[-]kevnî ki Şâhib-i Fütûhdur, onuncu 'Abdullâh bin Mübârek, on birinci İsmâ'îl Buḥārî, on ikinci Zeyd-i Erḳam, on üçüncü Ebû'l-Mefâḥir, on dördüncü Ebû'l-Ḥasan-ı Baṣrî, on beşinci Şeyḥ Süheyl bin 'Abdullâh, on altıncı Ebû Miḥnef, on yedinci Mısr-ı Ṭāvusî, on sekizinci Seyyid er-Rizâeddîn, on tokuzuncu Kemâleddîn Hüseyin Vâ'iz, yigirminci Kesâyî, yigirmi birinci Tirmîzî, yigirmi ikinci Baḥterî, yigirmi üçüncü Fakîh Ebû'l-Leyṣ, yigirmi dördüncü Şeyḥ Muḳayyed, yigirmi beşinci 'Abdullâh, yigirmi altıncı 'Ammâr ibn-i Yâsir, yigirmi yedinci Muhammed bin 'Ammâr Şâbit, yigirmi sekizinci 'Âmir bin 'Abdullâh, yigirmi tokuzuncu Ebû Hureyre, otuzuncu 'Abdullâh bin Mes'ûd, otuz birinci İbn-i 'Abbâs, otuz ikinci Faḫl-ı İbn-i 'Abbâs, otuz üçüncü Ḥz. İmâm-ı Ca'fer-i Şâdık, otuz dördüncü Ḥz. Cābir Enṣārî, otuz beşinci Ḥz. Selmân-ı Fārisî, otuz altıncı Ḥz. Enes bin Mâlik, otuz yedinci Ḥz. İmâm-ı Zeynû'l-'Âbidîn, otuz sekizinci Ḥz. İmâm-ı Mûsâ er-Rizâ, otuz tokuzuncu Ḥz. İmâm-ı 'Alî ibn-i Ebî Ṭâlib Esedullâh-ı Ğālîb (343b.6-345a.1)

1.2.3. Tuhfetü's-Şühedâ'da Dil ve Üslup

Yukarıda *Eserin Sebeb-i Telifi* başlıklı bölümde de belirtildiği üzere Tuhfetü's-Şüheda, Hadikatü's-Süeda'nın dil içi çevirisi olma özelliği göstermektedir. Müellif zaten Türkçe yazılan bir eseri 'her okuyanın ve dinleyenin anlaması' amacıyla 'Türkî lisanıyla tercüme etmek' niyetiyle eserini kaleme almıştır. Hadika'nın telif tarihinden (1547'den önce) Tuhfe'nin telif tarihine (1696) kadar 150 yıl gibi bir süre geçmiştir. Tuhfe müellifi, *taraf-ı Hakdan bir gün Hadîkatü's-Süedâ'-i Fuzûlîyi okuyunca eserin gayetile pesendide-i memdûh bir kitap olduğunu görmüş; velîkin gayetile ıstilahât-ı 'ibārâtla nükte-i rumûzâtile ebyâtile eş'âr ile zînet vermiş* diyerek Hadika'nın dilinin ağırlığına dikkat çekmiştir. Tuhfe müellifi Hadika'yı; içinde yer alan manzumeleri büyük oranda çıkararak ve Arapça/Farsça terkiplerden arındırarak yaşadığı yüzyılın konuşma Türkçe'sine aktarmıştır. Eserlerin diline örnek olması açısından Hadika ve Tuhfe'den alınan aynı pasajlar aşağıda verilmiştir.

Hadikatü's-Süeda	Tuhfetü's-Şüheda
Rivāyetdür ki küffârdan dört mu'ânid 'ahd itdiler ki Hazret-i Resûle bir darbet	müşrikînler “bre meded fırsattır” dēyüp “İslām[1] ortadan kaldıralım” dēyü

yetüreler ve yir yüzünden İslâm âsârın götüreler (s.98)	küffârdan dört mu‘ânnid eyitdiler kim hâzret[e] bir darb yetürdiler 17a.11-12
Fâtıma bir nevha bünyâd kıldı ki sadâsından Uhud Dağı mütezil oldu. Eser-i muşîbet a‘zâ-yı laţîfinden kuvvet-i reftâr alup, gâyetde bî-tâkat olup, sâye-vâr ol âfitâb-ı evc-i ‘ismet bir köhen dîvâra tekye kıldı (s.101)	Feryâd figândan Hız. Fâtımatü’z-Zehrânıñ âh-ı fırkatinden Uhud tağı zelzeleye geldi. Ol zât-ı şerîf ağlamakdan bir eski dîvâr altına gelüp karar eyledi 18b.9-12
Bir gün Adem diğkatle Havvâ’ye nazar şalup ve anuñ cemâlin manzûr-ı nazar-ı i‘tibâr kılup eyitdi: "Ey Havvâ, ayâ nakkâş-ı kudret kârgâh-ı fitratda senüñ peyker-i cemâlünğden ecmel şûret çekmiş mi ola?" (s. 147)	bir gün cennetden Hız. Âdem (as.) Hız. Havvâyı şöyle güzel gördi ki hayrân kalup eyitdi: "Ayâ bundan ziyâde güzel yaratduñ mı?" 42a.3-5
Bu Fâtımatü’z-Zehrâdur bint-i Muhammed Muştafâ (s. 148)	Bu Fâtımatü’z-Zehrâ bint-i âhir zamân peygâmberi Hız. Muḥammedü’l-Muştafâ (sav.)’dır” dedi 42a.10
Bir gün ‘azîmet-i Ka’be kılup şahrâda tenhâ yürürken bir tıfl gördüm ki şem‘-i ruḥşârından âfitâb-ı tâbân nûr alurdu ve gîsû-yı müşk-bârı âfitâba sâye salurdu, mütehayyir olup didüm. Şi‘r: Hızrdur bu tıfl yâ İlyâs yâ âb-ı hayât/Kim yürür tenhâ bulur anı gören ğamdan necât. İstikbâl idüp selam virdüm. (s. 273)	Bir gün tenhâca Ka’beye giderdim. Bir küçük nûr[lı] oğlan gördüm, ne güzel oğul olur” dedim. “Oğlum cânım pâresi uğurlar ola” dedim ve “selâmun ‘aleykum” dedim 137b.8-11
Ol zamân kimürg-i seher bu muşînet-hâne-i melâl-efzâda sûz u güdâzla zemzemeye âğâz itdi ve mü‘ezzinler surûdı erbâb-ı ‘ibâdet sem‘ine yetmeye va’de yetdi, ol muhtedâ-yı ‘âlem ve pîşvâ-yı nev‘-i benî Adem vuzû‘ tâze kılup daşra çıkmâğa ‘azm itdükde, ittifâka ol serây-ı ferâh-fezâda bir niçe mürğâbî olup reh-güzârına gelüp dâmen-i ‘ismetin dutup zebân-ı hâlfe feryâda geldiler. Benât-ı mutahharât anlaruñ men‘ine iğdâm itdükde Hâzret-i Emir eyitdi (s. 207)	Çünki şabâh oldu, mescid-i şerîfe giderken bir vâfir feryâd eyledi. Benât-ı mutahharât anı men‘ etmek istediler. Hız. ‘Aliyyü’l-Murtezâ eyitdi 71b.5-7

Metnin genelinde genellikle devrik cümle yapısı kullanılmıştır. Bu devrik cümleler, sözlü dili yansıtan cümlelerdir. Aşağıda bu tarz cümlelere örnek olması açısından birkaçı verilmiştir:

Karındaşıñ oğlı Hız. Muḥammed[iñ] şanâdîd-i Kureyş başın yardılar 15a.6-7
Hâdiçetü’l-Kübrâ eydür: “Karanlık geçede ıgneye iplik geçerdim Hız. Fâtımatü’z-Zehrânıñ yüzünñ nûrından” dedi 38a.11-12

At geldi şehzâdenin başı uçına 242b.12

“Şimdi kendini niçe görürsün?” Ol kimesne eyitdi: “Cümle halkdan ziyâde sevgili görürem” dedi "kendimi" 7a.11-12

1.3. Tuhfetü's-Şühedâ ile Hadikatü's-Süedâ'nın Karşılaştırılması

1.3.1. Hadikatü's-Süedâ ve Tuhfetü's-Şühedâ'nın Baplarının Karşılaştırılması

Hadikatü's-Süeda bilindiği üzere on bap ve bir hatimeden müteşekkildir. Tuhfetü's-Şüheda ise on dokuz bap üzerine bina edilmiştir. Maktel-i Hüseyin türü içerisinde bap sayısı en fazla olan maktel Tuhfetü's-Şüheda'dır.

Aşağıdaki tabloda Hadika ve Tuhfe'nin bap başlıkları ve içerikleri açısından genel bir karşılaştırması yapılmıştır. Bu karşılaştırmada Tuhfe'deki fihristde bap sayılarında görülen uyumsuzlıklardan dolayı bu fihristler esas alınmamış; bap isimleri kitabın içinde yazılan ana başlıklardan yola çıkarak oluşturulmuştur. Tabloda bap sıra sayılarının karışıklık oluşturmaması adına günümüz Türkçesiyle kalın ve düz yazılmış; bap başlıkları ise metnin orijinalinde yer aldığı biçimiyle ve eğik yazılmıştır. Ayrıca bap başlıkları altında yer alan alt başlıklar kısa çizgi (-) ile gösterilmiştir. Hadika metninden yapılan tüm alıntılar için Şeyma Güngör'ün *Hadikatü's-Süeda*¹⁰ adlı kitabından faydalanılmıştır.

Hadikatü's-Süedâ	Tuhfetü's-Şüheda
Birinci bâb (HS19-82) <i>Bazı enbiyâ-yı izâm ve rusûl-i kirâm sûret-i ahvâllerindedür (Fasl-ı İbtîlâ-yı Âdem Aleyhi's-selâm, Fasl-ı İbtîlâ-yı Nûh Aleyhi's-selâm, Fasl-ı İbtîlâ-yı Halîlullâh Aleyhi's-selâm, Fasl-ı İbtîlâ-yı Yakûb Aleyhi's-selâm, Fasl-ı İbtîlâ-yı Mûsâ Aleyhi's-selâm, Fasl-ı İbtîlâ-yı İsâ Aleyhi's-selâm, Fasl-ı İbtîlâ-yı Eyyûb Aleyhi's-selâm, Fasl-ı İbtîlâ-yı Zekerîyyâ ve Yahyâ Aleyhi's-selâm)</i>	Yok

¹⁰ Şeyma Güngör (1987). *Hadikatü's-Süeda*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

İkinci bāb (HS83- 111) <i>Hz. Resûlün Kûreyşden çekdüğü belâları beyân ider</i> <i>-Fasl-ı şehadet-i Ubeyde</i> <i>-Fasl-ı şehadet-i Hamza</i> <i>-Şehadet-i Cāfer</i>	Birinci bāb (TŞ5b-24a) <i>Hz. Resûl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem hazretlerinin dünyāya kadem başduğı ve ahvāl-i mu'cizesin beyân eder¹¹</i>
Üçüncü bāb (HS111-139) <i>Hazret-i Seyyidü'l-Mürselînün Keyfiyyet-i Vefâtın Beyân İder</i>	İkinci bāb (TŞ24b-37a) <i>Hz. Sultân-ı Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem (sav.) hazretlerinin vefât-ı şerîfini beyân eder</i>
Dördüncü bāb (HS139-177) <i>Fâtıma-i Zehrâ Vefâtın Beyân İder</i>	Üçüncü bāb (TŞ37a-56a) <i>Resûl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem sav. hazretlerinin ciger-gûşesi Hz. Fâtımatü'z-Zehrâ hazretlerinin vefât-ı şerîfin ayân ve beyân eder</i> <i>-Ahvâl-i cāriyedür (TŞ39a)</i> <i>-Hz. Resûl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem'in sav. Hz. Fâtımatü'z-Zehrâ'nın evine geldiğidir (TŞ49b-51b)</i>
Beşinci bāb (HS177-217) <i>Hazret-i Murtezâ 'Alî Vefâtın Beyân İder</i>	Dördüncü bāb (T 56a-78a) <i>Hz. 'Aliyy'el-Murtezânın vefâtın beyân eder</i>
Altıncı bāb (H 217-237) <i>İmām Hasan Hazretleri Ahvâlin Beyân İder</i>	Beşinci bāb (TŞ78a- 90a) <i>Hz. İmām-ı Hasan hazretlerinin keyfiyyet-i ahvâl ü vefâtın beyân eder</i>
Yedinci bāb (HS237-271) <i>Hazret-i Sultân-ı Kerbelâ'nun Medîne'den Mekke'ye Teveccüh İtdigün Beyân İder</i>	Altıncı bāb (TŞ92a-103a) <i>Hz. Sultân-ı Kerbelâ İmām-ı Hüseyin hazretlerinin togduğı¹²</i> Yedinci bāb (TŞ103a-121a) <i>Muāviye'nin L ve Yezid (al.)'nin ahvâl-i hükümet-i neketini ve ceng-i cidāl-i melāneti ve mühmelātını bildirir</i> Sekizinci bāb (TŞ121a-128b) <i>Hz. İmām-ı Hüseyin'e Yezid (al.)'nin gönderdiği mektûb-ı menhûsını bildirir</i> Dokuzuncu bāb (TŞ128b-136b) <i>Bu fasıl Hz. Kerbelâ, Kābe-i Şerîf'e revân olduğunu ayân ve beyân eder</i>
Sekizinci bāb (HS271-303) <i>Müslim-i Akîl'ün Şehâdetin Beyân İder</i>	Onuncu bāb (TŞ136b-166a) <i>Müslim bin 'Akîlin Kûfe şehrine varup ne gûne hîle ile şehîd olduğun ayân ve beyân eder</i> <i>- Ehl-i Kûfenin, Yezîd (al.)'ye gönderdikleri mektûbdur (TŞ140a)</i>

¹¹ Burada 5b'de yalnızca *el-bābü'l-evvel* denmiş, bāb ismi yazılmamıştır. Bu yüzden bāb ismi 2. fihristten alındı.

¹² Burada yanlışlıkla *Mekkede* kelimesi yazılmıştır. Bāb başlığının geçtiği 92a 5. satırdan iki satır sonra ise Hz. Hüseyin'in Medine'de doğduğu belirtilmiştir.

Dokuzuncu bāb (HS303-343) <i>Hazret-i İmām-ı Hüseyin'ün Mekke'den Kerbelā'ya Geldügin Beyān İder</i>	On birinci bāb (TŞ166a-181a) <i>Hz. İmām-ı Hüseyin'in Kābe-i Mükerrreme'den Kerbelā'ya geldiğini ve nice ahvāllerini ayān ve beyān eder</i> On ikinci bāb (TŞ181a-194b) <i>Hz. İmām-ı Hüseyin'in deşt-i Kerbelā'ya ordu-yı hümayûnunu beyān ve ayān eder</i>
Onıncı bāb (HS343-433) <i>Hazret-i Hüseyin'ün Leşker-i Yezîd'le Muhārebesin Beyān İder ve Ol İki Fasldur ---Fasl-ı Evvel Şehādet-i Hurr ve Ba'zı Şühedā</i> <i>-İkinci Fasl Hazret-i Hüseyin ve Ehl-i Beyt Şehādetin Bildirür</i>	On üçüncü bāb (TŞ194b-233a) <i>Hz. İmām-ı Hüseyin deşt-i Kerbelā, leşker-i Yezid ile ceng eylediğidir</i> <i>-Hikāyet-i Şöhrebānû</i> (TŞ207a-208b) On dördüncü bāb (TŞ233a-259b) <i>Hz. İmām-ı Hüseyin-i Mazlûm hazretlerinin şehādetin ayān ve beyān eder</i>
Hātime (HS433-480) <i>Muhadderāt-ı Ehl-i Beyt'ün Şam'a Gitdigün Beyān İder</i>	On beşinci bāb (TŞ259b-304a) <i>Hz. İmām-ı cihān-ı Sultān-ı Kerbelā Hüseyin-i Mazlûmun şehādetinden sonra kerāmetin ayān ve beyān olunur</i> ¹³
<i>-Mersiye-i İmām Hüseyin</i> (HS480-483)	Yok
<i>-İzhār-ı Tevellüd-i E'imme ve Gayrihi Radiyallahü Anhüm</i> (HS483-486)	Yok
<i>-Münācāt be-Dergāh-ı Kādî'l-Hācāt</i> (HS486-489)	Yok
Yok	On altıncı bāb (TŞ304a-309b) <i>Hz. Sultān-ı Kerbelā-yı cihān Hz. İmam-ı Hüseyin'i şehīd edenlerin helāki ayān ve beyān olunur</i>
Yok	On yedinci bāb (TŞ309b-326a) <i>Yezîd-i pelīd deyü 'anīd aleyhi'l-la'ne'nin ne minval üzere helāk olduğu ayān ve beyān olunur</i>
Yok	On sekizinci bāb (TŞ326a-341a) <i>Hz. Fātımātü'z-Zehrā'nın rûz-ı mahşerde Yezid aleyhi'l-la'neden intikam aldığı ayān ve beyān olunur</i> <i>-Hz. İmām-ı cihān Hüseyin-i Mazlûmun mübārek ser-i pāki Mısra gitdügin ayān ve beyān eder (Hikāye-i ser-i Hüseyin)</i> (T 338a-340b)
Yok	On dokuzuncu bāb (TŞ341a-345b) <i>Hz. Fuzûlînin ne şekil kitaplardan istihrac eylediğün ayān ve beyān eder</i> <i>-Tuhfetü's-Şüheda'nın içinde olan râvîlerin isimleri ayān ve beyān ber vech adı zikr olunur</i> (TŞ343b)

¹³ Bu bap başlığı 263a'da tekrar yazılmıştır.

Yukarıdaki tablodan da anlaşıldığı üzere, Tuhfe müellifi bazı peygamberlerin muhtasar kıssalarını muhteva eden Hadika'nın birinci bābını kitabına almamış, eserine Hz. Muhammed'in doğumuyla başlamıştır. Ayrıca Hadika'da yer alan bazı baplar Tuhfe'de birkaç bap başlığı altında ele alınmıştır (HS 7. bap - TŞ 6, 7, 8, 9. baplar gibi). Tuhfe müellifi eserinin sebab-i telifinde belirttiği gibi yalnızca Hadika'ya bağlı kalmamış, Hadika'daki konuları sıra takibi yaparak yaşadığı yüzyılın Türkçe'sine sadeleştirirken aynı zamanda konuyla ilgili olan muteber kitaplardan da faydalanmış, gerektiğinde bu kitaplardan istihraç yoluyla eserini telif etme yoluna gitmiştir. Hadika ile paralel giden konularda araya eklemeler yaptığı gibi, Hadika'nın tercümesi bittikten sonra 4 bap kadar (16., 17., 18. ve 19. baplar) eserine ilavelerde bulunmuştur. Bu baplarda işlenen konular, Tuhfe müellifinin tasarrufuyla oluşturulmuş olup eserin salt bir 'tercüme' olmadığını aynı zamanda telif/tercüme bir özellik de gösterdiğini kanıtlar niteliktedir. *HS ve TS'de Bap İçeriklerinin Karşılaştırılması* başlıklı bölümde Hadika'da bulunmayan ve Tuhfe müellifi tarafından yapılan eklemelerin oluşturduğu 16., 17., 18. ve 19. bapların içerikleri ayrıntılı bir biçimde tablo halinde verilecektir.

Eserde üç yerde fihrist bulunmaktadır. Bunlardan birincisi 1b ve 2a'da bulunan bapların hangi varaklardan itibaren başladığını da gösteren *Hazā fihrist-i Tuhfetü'ş-Şühedā* başlıklı fihristtir. Burada fihrist tablo şeklinde verilmiştir. Bap sıraları ve varak numaraları kırmızı mürekkeple, bap isimleri ise siyah mürekkeple yazılmıştır. Bu fihristte bap sayısı 20 olarak gösterilmiştir. İkincisi ise 4b 7. satırda *İbtidā bāblar budur beyān olunur* dendiikten sonra mensur düzende baplar sıralanmış; bap sıraları kırmızı mürekkeple ve bap isimleri ise siyah mürekkeple yazılmıştır. Ancak buradaki fihristte bap sayısı 17 olarak verilmiştir. Üçüncü fihrist ise eserin sonunda 345b-346a'da yer alır. Burada da fihrist tablo şeklinde verilmiş; bap sıraları kırmızı mürekkeple, bap isimleri ise siyah mürekkeple yazılmıştır. Eserin sonunda verilen fihristte ise bap sayısı 18 olarak gösterilmektedir. Eserde bulunan üç fihrist de bap sayıları bakımından tutarsızlık göstermektedir. Oysa ki müellif 4a'da *on toköz bāb üzerine binā eyledim ve Hz. Fuzûlî (rah.) hazretlerinin kitāb-ı lātifini tercüme eyledim* (12, 13) diyerek eserini kaç baptan oluşturduğunu açıkça söylemiştir.

Ayrıca müellif, eserinin içeriğinden bahsederken Hz. Muhammed'in 'evlat silsilesi'ni yazdığını da belirtmiştir:

H̄z. H̄āce-i kāyināt be ravza-i nūr-ı Muḥammed'ül-Muṣṭafā (sav.) ḥazretlerinin silsile-yi evlād-ı evlādı, ḥānedān-ı nübüvvet H̄z. Fāṭimatü'z-Zehrā ḥazretlerinin ve H̄z. 'Ali el-Murtezā (r.a.) ve (kv.) ḥazretlerinin evlādları her ne mikdārdır taḥrīr u taḥrīr eyledim (4b)

Ancak kitabın sonunda böyle bir bölüm bulunmamaktadır. Hadikatü's-Süeda'nın sonunda yer alan *İzhār-ı Tevellüd-i E'imme ve Gayrihi Radiyallahü Anhüm* (H 483-486) başlıklı bölümde Hz. Muhammed'in 'evlat silsilesi' yer almaktadır. Anlaşılan müellif, Hadika'dan bu kısmı da kitabına almıştır. Ancak elde bulunan nüsha belki de bir başka müstensih nüshasından istinsah edilmiş olma ihtimalinden dolayı (eldeki nüshada müellif nüshasından istinsah edildiğine dair bir kayıt yoktur) eserin sonunda böyle bir eksiklikten söz edilebilir. Zaten yukarıdaki üç fihristte verilen bap sayısındaki tutarsızlıklar da bu konuyu açıklamaya yeterli görünmektedir.

1.3.2. Hadikatü's-Süedâ ve Tuhfetü's-Şühedâ'nın Bap İçeriklerinin Karşılaştırılması

Tuhfetü's-Şüheda telif edilirken müellif Fuzulî'nin Hadikatü's-Süeda'sını esas almış ancak bu eserin birebir olarak dil içi çevirisini yapmakla yetinmemiştir. Müellif Hadika'da bulunan bazı kısımları eserine almayı tercih etmeyip bunları çıkarmıştır. Çıkarmaların yanı sıra müellif, Hadika'da bulunmayan bir çok 'olay, konu, anekdot, hikaye, ayet, hadis'lerden oluşan eklemeleri de eserine dahil etmiştir. Aşağıda Tuhfe'deki genişletmeler, Tuhfe'ye yapılan eklemeler ve Tuhfe'de bulunmayan kısımlar (Hadika'dan yapılan çıkartmalar) ayrı tablolar halinde gösterilmiştir.

1.3.2.1. Tuhfetü's-Şühedâ'da Yapılan Genişletmeler

Tuhfe, Hadika'ya göre -Hadika'dan yapılan çıkarmalara rağmen- hacimli bir eserdir. Tuhfe'de yapılan genişletmeler aşağıda tablolştırılmıştır. Tabloda orta sütunda olaylar ve konular verilmiştir. Bu sütunun solunda olayın veya konunun Hadika'da geçtiği bölüm ve sayfa sayısı ile açıklamalara yer verilmiş; sütunun solunda ise Tuhfe'de geçtiği bölüm ve sayfa sayısı ile açıklamalara yer verilmiştir.

HADİKATÜ'S-SÜEDA			Olaylar ve konular	TUHFETÜ'S-ŞÜHEDA		
s. no	Bulunduğu Bölüm	Açıklama		s. no	Bulunduğu Bölüm	Açıklama
HS 250	Yedinci bâb <i>Hz. Sultân-ı Kerbelâ'nın Medine'den Mekke'ye teveccüh etdiği beyân eder</i>	Burada konu, bir sayfada birer cümle ile anlatılır.	Muaviye'nin oğlu Yezid'i halife yapması	TŞ 103a-121a	Yedinci bâb <i>Muaviye'nin ve Yezid'in ahvâl-i hükümet-i nekbetini ve ceng-i cidâl-i melâneti ve mühmelâtını bildirir</i>	Hadika'da birer cümle ile anlatılan hususlar, Tuhfe'de ayrıntılı olaylarla 18 varakta yer almıştır ve müstakil bir bab oluşturmuştur
HS 251		Burada olaylar, 251-260 sayfaları arasındadır ve yedinci babın içindedir	Yezid'in Hz. Hüseyin'in biatı için Velid bin Utbe'ye mektup göndermesi	TŞ 121a-128b	Sekizinci bâb <i>Hz. İmâm-ı Hüseyin'e Yezid'in gönderdiği mektûb-ı menhûsını bildirir</i>	Olaylar, Tuhfe'de eklemelerle birlikte müstakil bir bâb oluşturmuştur
HS 261		Burada olaylar 261-269 sayfaları arasındadır ve yedinci babın içindedir	Hz. Hüseyin'in Kabe'ye gidişi	TŞ 128b-136b	Dokuzuncu bâb <i>Bu fasıl</i> <i>Hz. Kerbelâ, Kâbe-i Şerîf'e revân olduğunu ayân ve beyân eder</i>	Olaylar, Tuhfe'de eklemelerle birlikte müstakil bir bâb oluşturmuştur. Hadika'daki yedinci bab, Tuhfe'de eklemelerle birlikte üç müstakil bab (7., 8., 9.) halindedir.
HS 478-	Hâtime <i>Muhadderât</i>	Burada olaylar, yalnızca 2	Hz. Hüseyin'i	TŞ 304a-	On altıncı bâb	Olaylar, Tuhfe'de

479	-ı ehl-i beytün Şam'a girdüğün beyân İder	sayfadan müteşekkildir	şehit edenlerin helaki	309b	Hız. Sultân-ı Kerbelâ-yı cihân Hız. İmam-ı Hüseyin'i şehîd edenlerin helâki ayân ve beyân olunur	eklemelerle birlikte müstakil bir bâb halindedir.

Tabloya bakıldığında; Hadika'daki yedinci bâbın Tuhfe'de üç bap olarak bölündüğü ve genişletildiği görülmektedir. Özellikle 'Muaviye'nin oğlunu halife yapması' konusu Hadika'da bir sayfada birer cümle ile anlatılırken Tuhfe'de bu konu 18 varakta genişletilerek anlatılmıştır. Daha önce müellifin Muaviye'ye olan tutumu ile ilgili yapılan değerlendirmeler de göz önünde bulundurulduğunda Tuhfe'de mezkûr konuya geniş yer ayrılması, müellifin Muaviye konusundaki hassasiyetini göz önüne sermektedir. Bunun yanı sıra Hadika'da *Hâtime* bölümünde 2 sayfada anlatılan olaylar, Tuhfe'de bir bap halinde 5 varakta anlatılmıştır. Müellif tarafından yapılan genişletmelerde yer alan konu, olay, ayet ve hadisler *Tuhfetü's-Şüheda'ya Yapılan Eklemeler* bölümünde ayrıntılı olarak verilmiştir.

1.3.2.2. Tuhfetü's-Şühedâ'da Yapılan Eklemeler

Hadika'dan Tuhfe'ye yapılan genişletmelerin hangi olay, konu ve hadisler eklenerek yapıldığı bu bölümde ayrıntılı olarak verilmiştir. Bu eklemeler; bap başlıkları, olay, konu, hadisler olarak değerlendirilmiştir.

Tuhfe'ye yapılan eklemeler aşağıda tablo halinde sunulmuştur. Burada Tuhfe'ye yapılan eklemeler, Tuhfe'de 303b'ye kadar olan, Hadika ile ortak işlenen konulara yapılan eklemelerdir. Tablonun birinci sütununda bap başlıkları, olay, konu, hadisler tarafımızdan kısaltılarak verilmiş; ikinci sütunda söz konusu eklemenin Tuhfe'de hangi bölümde yer aldığı, üçüncü sütunda ise hangi sayfada yer aldığı gösterilmiştir.

Bâb Başlıkları, Olaylar, Konular, Hadisler ¹⁴	Bulunduğu	Sayfa

¹⁴ Buradaki olaylar, konular ve hadis metinleri tarafımızdan kısaltılarak verilmiştir. Tabloda dipnot verilmeyen hadisler (4, 6, 7, 8, 9, 10 numaralı hadisler) hakkında herhangi bir kaynağa ulaşılamamıştır. Esere

	Bölüm	No
Fihrist (19 bâbın başlıkları ve sayfa numaraları tablo şeklinde verilmiştir)	<i>Hazâ firist-i Tuhfetü'ş-Şühedâ</i>	TŞ1b-2b
Hadis 1¹⁵: “Benimle Ali ikimiz bir nurdan yaratıldık.”	Birinci bâb <i>H. Nebiyy-i Ekrem'in dünyâya kadem basduğu</i>	TŞ5b-6a
Hadis 2¹⁶: Miraç gecesi Peygamber'in kendisinden sonra Hz. Ali'nin halife olmasını istemesi		TŞ6a
Hadis 3¹⁷: Hz. Ali, Hasan ve Hüseyin'i sevenlere meleklerin tesbih, istiğfar etmesi (Ravi: Enes bin Mâlik)		TŞ6b
Hadis 4: Hz. Peygamber'in Hz. Ali'yi ihlâs-ı şerife benzetmesi (Ravi: Enes bin Mâlik)		TŞ6b
Hz. Ali'yi sevmeyen birinin Peygamber'in duası ile Hz. Ali'yi sevmesi olayı (Ravi: Ammar bin Yâsir)		TŞ7a
Hadis 5¹⁸: “Eğer dünyadaki cümle halk ittifakla Hz. Ali'yi sevselerdi, Hak Teala cehennemi yaratmazdı.” (Ravi: İbn-i Abbas)		TŞ7b
Hadis 6: Hz. Ali'ye müvekkil olan meleklerin diğer meleklerden efdal olması (Ravi: Muhammed bin Ammar bin Sâbit)		TŞ7b
Hadis 7: Hak Teala'nın Cebrail'i yaratıp arş altında on sekiz bin yıl bıraktıktan sonra konuşması (Ravi: İbn-i Abbas) (Hadis,dört halifeyi sırayla işaret eder.)		TŞ8a
Hadis 8: “Her kimin sıdk u mürüvveti, hayası, sehası olmaya, ona cennet haramdır.” (Ravi: İbn-i Abbas. Hadis, dört halifeyi işaret eder.)		TŞ8b
Hadis 9: Gökteki meleklerin Hz. Ebubekir, Ömer, Osman, Ali'yi sevenlere istiğfar etmesi (Ravi: Ebu Hureyre)		TŞ8b
Hadis 10: “Hanedan-ı Resule bir kimse tan eylese küfürden korku vardır.” (Ravi: Fakih-i Ebu'l-Leys)		TŞ9a
Hadis 11¹⁹: Hz. Hüseyin cennet kapılarından bir kapıdır.” (Ravi: Abdullah)		TŞ9a
Hayy kabilesine musallat olan bir ejderhanın Hz. Peygamber ile sözleşmesi üzerine Hayy kabilesinin müslüman olması olayı (Ravi: Amir ibn-i Abdullah)		TŞ9a-10b
Hz. Hamza avda iken av için kovaladığı tavşanın dile gelip Hz. Peygamber'e yapılan eziyeti haber vermesi (Hadika'da haberi, cariye-i Ubeyd-i Câ'dan verir, HS 91, ikinci bab)		TŞ15a

eklenen hadisler hakkında *Tuhfetü'ş-Şühedâ'ya Eklenen Hadisler ve Kaynakları* bölümünde ayrıntılı bilgi verilecektir.

¹⁵ Ahmed bin Hanbel, Fezâilü'l-Sahâbe, C 2, s. 662

¹⁶ Suyûtî, Tarihü'l-Hülefâ s. 64; akt. Badıllı 2011: 498

¹⁷ Biharu'l-Envar c.39 s. 275

¹⁸ Biharu'l-Envar c.39 s. 248

¹⁹ Biharu'l-Envar c.35 s. 405

Hız. Peygamber'in vahiy doğrultusunda Hız. Hatice'ye yaklaşmaması ve Cebrail'in cennetten getirdiği yiyeceği Peygamber'in ve Hatice'nin yemesi sonucu Fatıma'ya hamile kalması	Üçüncü bâb <i>Resûl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem sav. hazretlerinin ciger-güşesi Hız. Fâtımatü'z-Zehrâ'nın vefât-ı şerifini ayân ve beyân eder.</i>	TŞ37b-38a
Hız. Hatice'nin Hız. Fatıma'nın yüzünün nuru ile geceleyin iğneye iplik geçmesi		TŞ38a
Hız. Peygamber'in Hız. Ali'ye Hız. Fatıma'nın üzerine evlenmesine izin vermemesi		TŞ38a-38b
Hız. Peygamber'in Hız. Hatice sağ iken tekrar evlenmemesi		TŞ38b
Hız. Ayşe'nin Hız. Peygamber'e Fatıma'yı öpmesi ile ilgili sorusu		TŞ39a
- <i>Ahvâl-i câriye</i> (Ayrı bir başlık altında anlatılmaktadır)		TŞ39a
- <i>Hız. Resûl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem'in sav. Hız. Fâtımatü'z-Zehrâ'nın evine geldiğidir.</i> (Hız. Peygamberin yiyecek bulmak için çölde bir Araba rastlaması ve devamındaki olayları anlatılır. Alt başlık halindedir)		TŞ49b-51b
Fatma bint-i Esed'in Hız. Ali'ye hamileyken puta tapmak istemesi üzerine Hız. Ali'nin karnını tekmelemesi (Ravi: Enes bin Mâlik)	Dördüncü bâb <i>Hız. Aliyyü'l-Murtezâ'nın vefâtın beyân eder.</i>	TŞ57b
Hız. Ali'nin nasıl Müslüman olduğu		TŞ60b
Cenk esnasında kafirin Hız. Ali'den kılıcını istemesi ve Hız. Ali'nin kılıcını vermesi		TŞ61a
Hız. Ali'nin kul olarak satılması		TŞ61a-62a
Hız. Ali'nin bir dilenciye istediğinden daha fazlasını vermesi		TŞ62a
Dört keşişin Hız. Ali'nin ilmini ölçmek için yönelttikleri sualler ve Hız. Ali'nin cevapları		TŞ62b-63a
Hız. Ömer'in Hız. Ali'ye, bir adama iftirada bulunan kadının durumunu teftiş ettirmesi		TŞ63b
Hız. Ömer zamanında iki başlı, dört kollu, iki ayaklı bir oğlana ne kadar miras düşer, sorusunu Hız. Ali'nin çözmesi		TŞ63b
Hız. Ali'nin hırsızlık yapan bir kadının elini kesmesi ve kadının pişman olması sonucu elini tekrar yerine koyması		TŞ64a
Hayber kalesinin fethi esnasında Hız. Ali'nin bir Yahudi'yi tepesinden vurarak ikiye bölmesi		TŞ64b
Hız. Ali'nin Hayber kalesinin kapısını kendi başına koparması		TŞ65a
Bir keşişin deniz kenarındaki ibadethanesinde otururken gördükleri (bir akbabanın her gün gelip İbn-i Mülcem'in uzuvlarını kusması ve kuş gidince adamın tekrar bütün olması olayı) üzerine Müslüman olması (Ravi: Ebu'l-Kâsım)		TŞ77a-78a

Bir zehirli mendilin gönderilmesi olayı (Ravi: Abdülkerim Muhammed ibn-i Hemedânî) (Eksik bir anlatım)	Beşinci bâb Hz. <i>İmâm-ı Hasan'ın keyfiyyet-i ahvâl ü vefâtın beyân eder</i>	TŞ85a
Kadınların hilesi ile ilgili nasihat (Nasihat, iki ayet ve bir hadis ihtiva eder)		TŞ85a
Allah'ın, İsmail adlı meleğe “yaramaz avrat senden kuvvetlidir” sözü		TŞ85b
H. Musa'nın karısını Allah'a şikayeti, Allah'ın Musa'ya “eğri boynuzu doğrult” demesi		TŞ85b
H. Hasan'ın altmış kadınla evlilik yapması ve sık talak vermesi		TŞ86b
H. Peygamber'in sabah namazından sonra H. Fatıma'nın evine gelmesi, ashabın merak etmesi	Altıncı bâb Hz. <i>Sultân-ı Kerbelâ İmâm-ı Hüseyin hazretlerinin toğduğı</i>	TŞ92a-92b
H. Ebubekir'in H. Peygamber'e H. Hüseyin ile ilgili sorusu		TŞ93a
H. Ali'nin H. Hüseyin'in doğumunu tebriğe gelen yüz yirmi dört bin meleğin sayısını konuştuğı dillerinden ayırması		TŞ94a
Cebrail'in H. Peygamber'den ümmetini ya da torunlarını seçmesini istemesi ve onun ümmetini seçmesi		TŞ96b
H. Fatıma'nın H. Hüseyin'e yaptığı gömleğin yakalarının H. Hüseyin'in boynunu yara yapması		TŞ97a
H. Ali seferde iken H. Hasan ve H. Hüseyin'in bayramlık elbise istemesi ve Cebrâil'in getirdiğı taşları Selmân'ın satmasıyla bayramlık yapılması (Kaynak: Uyûnu'r-Rızâ, Ravi: Hüseyin bin Ali)		TŞ98a-99b
H. Ali'nin Abdullah ibn-i Abbas'a kendilerini öldürdükleri zaman evlatlarının arasına fitne düşeceğini söylemesi (Kaynak: Şevâhidü'n-Nübüvve)		TŞ99b
Abdullah ibn-i Abbas'ın H. Ali'yi H. Peygamber'e şikayeti		TŞ100a
Şikayet üzerine H. Ali'nin H. Peygamber'e H. Fatıma'nın gördüğü rüyayı anlatması		TŞ100a
H. Peygamber'in H. Fatıma'nın rüyasını tabir etmesi		TŞ101a
Medine valisi Mervan'ın, Muaviye'nin oğlu Yezid'e biat etmeleri için gönderdiğı mektubu halka okuyup biat istemesi	Yedinci bâb <i>Muaviye'nin ve Yezid'in ahvâl-i hükümet-i nekbetini ve ceng-i cidâl-i melâneti ve mühmelâtını bildirir</i>	TŞ104a
H. Ebubekr'in oğlu Abdurrahman'ın Mervan'a karşı çıkıp H. Hüseyin'i halife kabul etmesi		TŞ104b
H. Aişe'nin Mervan'a H. Peygamber'in Mervan'ın babasına lanet okuduğunu söylemesi		TŞ105a
Mervan'ın Yezid'e biat etmeyen Ebubekr'in oğlu Abdurrahman'ı Muaviye'ye mektupla bildirmesi (Kaynak: Kenzü'l Garâib Ravi: İbn-i Kesîr)		TŞ105a
Muaviye'nin oğlu Yezid'e biat etmeleri için		TŞ105b

Medine'ye gitmesi		
Muaviye ile Hz. Hüseyin'in Medine'de görüşmeleri		TŞ106a
Muaviye'nin Kabe'ye gelişi ve Hz. Hüseyin'i, Muhammed Hanifi'yi, Abdullah bin Abbas'ı ve Abdullah bin Zübeyr'i sarayına davet etmesi		TŞ106a-106b
Amr bin Âs'ın saraya gelen dört kişiden Yezid'e biat istemesi		TŞ106b-107a
Hz. Hüseyin hariç birlikte gelen kişilerin biat için kağıda isim yazması		TŞ107b
Muaviye askerinin Hz. Hüseyin'e kılıç çekmesi üzerine Hz. Hüseyin'in niyazıyla zelzele olup Muaviye'nin tahtının yıkılması		TŞ108b-109b
Hz. Hüseyin'in Mekke'den Medine'ye giderken yolda Salât Hatun ile karşılaşması		TŞ109b-110b
Salât Hatun'un, Mugîre bin Şeybe ile cengi ve zaferi		TŞ110b-112a
Hz. Hüseyin'in Salât Hatun ve oğlu Muhammed ile birlikte Saba kalesine varması		TŞ112a-113b
Saba kalesinin askerinin Abdullah-ı Ziyâd ile cengi		TŞ113b
İbrahim bin Eşter'in Hz. Hüseyin'e yardıma gelmesi		TŞ114b
Salât Hatun'un Asker-i Yezid ile cengi esnasında Yezid'i yakalayıp Hz. Hüseyin'e göndermesi		TŞ115a
Salât Hatun'un vefatı, İbrahim bin Eşter'in hastalığı		TŞ115a
Hz. Hüseyin'in Yezid'in katline izin vermemesi		TŞ116a
Muaviye'nin oğlu Yezid'i bırakması için Hz. Hüseyin'e gönderdiği nâme		TŞ116b-117a
Hz. Hüseyin'in Yezid'i azad etmesi		TŞ117a
İbrahim bin Eşter Habeş'e gidince onu Hz. Hüseyin sanmaları		TŞ117a-117b
Muaviye'nin Hz. Hüseyin'e yaptıklarından pişman olması ve Yezid'e vasiyeti		TŞ118a-120b
Yezid'in Muaviye'nin ölümü üzerine tahta geçip halka mal dağıtması, Mervan'ı azledip Velid bin Utbe'yi Medine'ye vali yapması		TŞ121a
Muaviye'nin Hz. Hasan'a Sıffîn cenginde kendisinden sonra oğlunun halife olmayacağı sözünü vermesi	Sekizinci bâb <i>Hz. İmâm-ı Hüseyin'e Yezid'in gönderdiği mektûb-ı menhûsını bildirir</i>	TŞ123a
Abdullah ibn-i Zübeyr'in Yezid'e biat etmemek için Mekke'ye kaçması		TŞ124a
Şîş bin Rebî, Hicaz bin Cerve, Yezid bin Hâris, Yezid bin Revîm'in Hz. Hüseyin'e mektup yazmaları	Dokuzuncu bâb <i>Bu fasıl Hz. Kerbelâ, Kâbe-i Şerîf'e revân olduğunu ayân ve beyân eder</i>	TŞ131a
Müslim bin Akil'in çocuklarını şehit eden Hâris'in	Onuncu bâb	TŞ163a

katli için, Abdullah-ı Ziyâd'ın Hâris'in cariyesine izin vermesi	<i>Müslim bin 'Akil'in Kûfe şehrine varup ne gûne hîle ile şehîd olduğın ayân ve beyân eder</i>	
Mekâtil ve Habeşli cariyenin Hâris'e yaptıkları işkenceler		TŞ163b -166a
Mekâtil ve Habeşli cariyenin Hâris'in ölümünden sonra evlenmesi, Hâris'in karısının vefatı		TŞ166a
Tirmimah bin Adiy'in Hz. Hüseyin'e kendisini yardım için Tay kabilesine götürmek istediğini söylemesi	On birinci bâb Hz. İmâm-ı Hüseyin'in Kâbe-i Mükerreme'den Kerbelâ'ya geldiğini ve nice ahvâllerini ayân ve beyân eder	TŞ179b
Hz. Ali'nin Kerbela'da Hz. Hüseyin'le ilgili gördüğü rüyanın ayrıntıları		TŞ180a - 180b
Hz. Ali'nin Hz. Abbas'a, Hz. İsa'nın Kerbela'dan geçerken havarilerine ağlayarak Hz. Hüseyin'in burada şehit olacağını haber vermesi		TŞ180b
Hz. Hüseyin'in Kibleden tarafa 19 adım adımlayıp kazmasıyla su çıkması	On ikinci bâb Hz. İmâm-ı Hüseyin'in deşt-i Kerbelâ'ya ordu-yı hümâyûnunu beyân ve ayân eder	TŞ186a
Şimr-i Zilcevş ile Ömer ibn-i Sad-ı Vakkas ile, Rey ve Taberistan şehirleri üzerine çekişmeleri		TŞ192b
Hürr bin Yezid'in Türk adında kulu ile Hz. Hüseyin safına geçmesi	On üçüncü bâb Hz. İmâm-ı Hüseyin deşt-i Kerbelâ, leşker-i Yezid ile ceng eylediğidir	TŞ198a
-Hikayet-i Şehrebânû (Şehrebanu'nun Hz. Hüseyin ile nasıl evlendiği anlatılır) (alt başlık halinde)		TŞ207a - 208b
Şehrebânû'nun Hz. Hüseyin'den, Yezid askeriyle savaşmak için izin istemesi		TŞ208b
Vâhib-i Kelbî'nin karısının Yezid askeriyle cengi ve Hz. Hüseyin yolunda ilk kadın şehid		TŞ211a
Kâsım bin Hasan'ın Yezid askeriyle konuşması, onlara "Müslümanlıktan hariçsiniz" demesi üzerine Harîcî dininin çıkması		TŞ229a
Zeynülâbidin'e bu ismin hangi olay üzerine verildiği	On dördüncü bâb Hz. İmâm-ı Hüseyin-i Mazlûm hazretlerinin şehâdetin ayân ve beyân eder	TŞ239b
Hz. Lokman'ın seferden dönerken bir oğlana aile fertlerini tek tek sorması (Hz. Hüseyin'in, kardeşi Hz. Abbas'ın şehit olmasından dolayı duyduğu üzüntü sonrasında anlatılır)		TŞ240a
Ali Ekber'in ruhunun göğe çıkarken konuşması		TŞ241b -242a
Cenk meydanına çıkmak isteyen 6 yaşındaki Zeynülâbidin'i, halası Ümmü Gülsüm'ün durdurması		TŞ244b
Hz. Hüseyin'in Hızr-ı Sâkî'den su isteyip su vermemesi üzerine Hz. Hüseyin'in bedduasıyla helak olması		TŞ246a
Şimr-i Zilcevşen'in Hz. Hüseyin'in katli için Zer'at ibn-i Şerik'e emir vermesi, bu kişinin "ceddinden utanırım" diyerek emri reddetmesi		TŞ253b

Şimr-i Zilcevşen'in Hz. Hüseyin'in katli için Sinan bin Enes'e emir vermesi ve bu kişinin "ceddinden utanırım" diyerek emirden geri durması (Hadika'da bu kısım Sinan bin Enes'in Hz. Hüseyin'in katline teşebbüs etmek istediği şeklindedir)		TŞ254a
Hız. Hüseyin'in, göğsü üzerine basan Şimr-i Zilcevşen'e "Ben kimim" diye sorması (Burada Şimr, Hz. Hüseyin'e kim olduğunu bildiğini ancak kendisine köpek dediği için onu öldüreceğini söyler)		TŞ254b
Şimr'in Hz. Hüseyin'i yüzü üzerine yatırıp ensesinden bıçakla kestikçe yerin göğün feryada gelmesi ve gökden dokuz damla kanın damlaması		TŞ255b-256a
Sâdık adlı birinin rüyasında Hz. Hüseyin'i görüp ona niçin aşure günü şehid edildiğini sorması		TŞ256b
Bir kimsenin aşure günü Hz. Hüseyin için gözyaşı dökerse ona cehennem haram olduğu		TŞ256b
Hız. Hüseyin'in şehid olduğu gün bir kuzgunun kanadını kana bulayıp Medine'ye uçması, burada Hz. Hüseyin'in Fatıma adındaki kızının kuzgunun ötmesini duyup hayra yormaması		TŞ256b
Hadis 12²⁰: "Her kim aşure günü alim yüzüne baksa ona Cennet vacib ola." (Hadisin naklinden sonra müellif araya girerek Kerbelâ'da olan hadiselerle ilgili bir kıyaslama yapar)		TŞ257a
Hız. (ibn-i) Abbas'ın rüyasında Hz. Peygamber'i elinde bir şişe kanla görmesi, uyanınca Hz. Hüseyin'in şehadetinden haber vermesi		TŞ257a
Hız. Hüseyin'in şehadetinden sonra atının ağzı ve ayaklarıyla birçok Yezid askerini öldürmesi (Kaynak: İhyâ-yı Ulûm Ravi: Abdullah ibn-i Abbas)		TŞ257b
Hız. Hüseyin'in başının Abdullah-ı Ziyad'a götürülmesinden sonra oradaki bir Yahudi'nin üç bin altın karşılığında başı evinde bir gece misafir etmesi (Yahudi, Hz. Hüseyin'in başına hürmet eder. Başın konuşmasıyla Müslüman olur. O gece rüyasında Hz. Peygamber'i görür. Abdullah-ı Ziyad'a başı vermek istemez)		TŞ258a-259b
Muhammed ibn-i Abbas'ın rüyasında Hz. Peygamber'i görüp ona Kevser'den su vermemesi üzerine olan hadiseler (Burada Hz. Peygamber'in isteğiyle Muhammed ibn-i Abbas, zalim komşusunu (rüya da) öldürür. Sabah olunca halk, zalim kişiyi ölmüş görür)	On beşinci bâb <i>Hız. İmâm-ı cihân-ı Sultân-ı Kerbelâ Hüseyin-i Mazlûmun şehâdetinden sonra kerâmetin ayân ve beyân olunur.</i>	TŞ284b-285b
Bir Yahudi'nin Hz. Hüseyin'in başının dikildiği ağaç parçasını bin altın karşılığında alması (Bu ağaç		TŞ287b-288a

²⁰ Tarih-i Dimişk 49-366 <https://islamqa.info/ar/answers/>

parçasının küçük parçaları hastalara şifa olur. Yahudi Müslüman olur)		
Hız. Hasan ile Hız. Hüseyin'in çocukluk çağında kuvvetlerini ispatlamak için yazı yazmaları ve Hız. Ali'nin "kimin yazısının noktası fazla ise o kuvvetlidir" demesi (Hız. Hasan ve Hız. Hüseyin'in yazdıkları yazının noktaları birbirine denk düşer)		TŞ291a
Hız. Hasan ile Hız. Hüseyin çocukluk çağında kuvvetlerini ispatlamak için yazı yazmaları ve Cebrael'in cennetten getirdiği elmanın yukardan bırakmasıyla elmanın iki parçasının iki yazı üstüne düşmesi (Burada ve bir önceki notta Hız. Hasan ve Hız. Hüseyin'in gönüllerinin kırılmaması için ikisinin de kuvvette eşit olduğu gösterilmiştir)		TŞ291b

Tuhfetü's-Şühedâ'da Bulunmayan Kısımlar bölümünde, Hadika'da ilgili bapta Hız. Ali'yi öven birçok hadisin Tuhfe'ye alınmadığı görülmüştü. Burada ise Hadika'dan alınmayan hadislerin yerine Hız. Ali ile ilgili başka hadislerle yer verildiği görülmektedir. Yalnızca Hız. Ali ile ilgili hadislerin yanı sıra İslam'ın ilk dört halifesi olan Hız. Ebubekir, Hız. Ömer, Hız. Osman ve Hız. Ali'yi sevenlere meleklerin istiğfar etmesi, sevmeyenlere meleklerin lanet etmesi; Allah'ın Miraç'ta Hız. Muhammed'e sırayla Hız. Ebubekir, Hız. Ömer, Hız. Osman ve Hız. Ali'nin halife olmasını istemesi gibi hadisler de eklenmiştir. Buradaki Hadika'da Hız. Ali ile ilgili bazı hadislerin çıkartılıp yerine İslam'ın ilk dört halifesi ile ilgili hadis eklemelerinin yapılması, 'Muaviye'nin oğlu Yezid'i halife yapması' Hadika'da bir sayfada anlatılırken Tuhfe'de bu olayın 18 varakta ayrıntılı olarak işlenmesi müellifin eserini ehl-i sünnet inancına ait öğeler katarak kurguladığının göstergeleridir.

Tuhfe'ye yapılan eklemeler arasında bazı olayların *ahvâl-i cāriye*, Hız. *Resûl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem'in sav. Hız. Fatımatü'z-Zehra'nın evine geldigidir*, *Hikâyet-i Şehrebânû* biçiminde alt başlık halinde verildiği görülmektedir. Bu alt başlıklar da ana başlıklar gibi yazmada kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

Yapılan eklemelerin bazılarında müellif, anekdotu hangi kaynaktan ya da raviden aldığını belirtmekte, böylelikle eserini oluştururken yalnızca Hadika'ya bağlı kalmayarak farklı eserlerden de yararlandığını göstermektedir.

1.3.2.3. Tuhfetü's-Şühedâ'nın Sonuna Eklenen Baplar

Tuhfe ve Hadika'da ortak işlenmiş konular, 1b-303b sayfaları arasında yer almaktadır. Tuhfe'de 303b-344a arasında yer alan aşağıdaki olaylar, Hadika'da geçmez. Bu durum, Tuhfe müellifinin tasarrufunun bir sonucudur. Aşağıdaki tabloda Tuhfe'de devam eden bölümler yer almaktadır.

Hadikatü's-Süedâ'da bulunmayıp Tuhfetü's-Şühedâ'da 303b-344a arasında yer alan olaylar	Bulunduğu Bâb	Sayfa No
Şimr-i Zilcevşen'e cehennemde tabut içinde azab edilmesi, cehennem ehlinin Şimr-i Zilcevşen'in bet kokusundan feryad etmesi (Kaynak: Kitâb-ı Rızâviyye)	On altıncı bâb Hz. Sultân-ı Kerbelâ-yı cihân Hz. İmam-ı Hüseyin'i şehîd edenlerin helâki ayân ve beyân olunur (T 304a- 309b)	305b
Yezid'in Hz. Hüseyin'in başının Şiraz kalesine gideceğine dair kaleye müjdeci göndermesi, Şiraz kalesi şahı Hz. Alkame'nin elçiyi kovması üzerine Yezid'in bin askerle Hz. Alkame ile cenk edip mağlup olması		305b-306b
Yezid'in on bin asker gönderip Hz. Alkame'ye ikinci defa mağlup olması		306b
Yezid'in 'Amr bin 'Âs'ın komutasında yirmi bin askeri Alkame'ye göndermesi, Müseyyeb bin Muhammed bin Guzâ'i'nin iki bin müslüman askerle Hz. Alkame'ye yardımıyla Yezid'in üçüncü defa mağlup olması		306b-307a
Yezid'in Mervan bin Hakem'den Hz. Alkame'yi yenmesi için yardım istemesi, Mervan'ın halası Selîme'yi hile ile Alkame'yi yenmesi için Yezid'e göndermesi		307a
Selîme adlı kişinin Hz. Hüseyin'in muhiplerinden görünüp Şiraz kalesini hile ile alması, Hz. Alkame ve oğullarına eziyeti		307b-308a
Müseyyeb bin Muhammed bin Huzâ'i'nin üç bin askerle Hz. Alkame'yi kurtarmak için Selîme adlı kişi ile cenk etmesi sonucu Yezid'in dördüncü defa mağlubiyeti		308a-308b
Selîme'nin habercisi Muvaffak'ın burnu kulağı kesik halde Yezid'e gelip yenilgiyi bildirmesi, Yezid'in Mervan'ı çağırıp hesap sorması		308b-309b
Hz. Ali'nin Muhtar'a 'benim ve evladlarımın intikamını al' diyerek mektup göndermesi, Abdullah-ı Ziyad'ın bunu duyunca Muhtar'ı yaralayıp zindana göndermesi	On yedinci bâb Yezîd-i pelîd deyü 'anîd aleyhi 'l-la'ne'nin ne minval üzere helâk olduğu ayân ve beyân olunur (309b-326a)	309b-3010a
Muhtar'ın kız kardeşi Safiyye'nin kocası Abdullah bin 'Amr'ın, Yezid'e bir mektupla Muhtar'ın		3010a

Abdullah-ı Ziyad tarafından hapsedildiğini ve bırakılması gerektiğini bildirmesi üzerine Muhtar'ın bırakılması		
Muhtar'ın Kabe'ye gelip Abdullah bin Zübeyr ile görüşmesi üzerine Yezid'in Müslim bin Utbe komutasında altı bin askere Medine'yi yağmalatması, altı bin müslümanın şehit edilmesi		310b
Müslim bin Utbe'nin ölmesi üzerine Hasîr bin Temîr'in serasker olup Kabe'de Abdullah bin Zübeyr ile cenk etmesi, Şam'dan gelen bir adamın Hasîr bin Temîr'e Yezid'in ölüm haberini vermesi		311a
<i>Yezîd-i pelîd deyü sefid aleyhi'l-la'nenin ne gûne helâk olduğunu ayân ve beyân eder</i>		311b
Süheyl bin Mugîre'nin Basra beyini helak edip İmâm-ı Zeynelâbidin adına hutbe okutması üzerine Yezid'in gadaba gelip tahtından düşüp başını yarması, hastalıklarının artıp başyan ayağa vücudunun şişmesi		311b-313a
Yezid'in hizmetkarlarından birisinin Yezid'in karnında ve ağzında iki akrebin onu yediğini görmesi, akrebin adamla konuşması üzerine adamın korkup kaçması		313a
Yezid'in bakımı için günde kırk altına tayin edilen hizmetkarından, oğlu Muaviye'yi çağırıp kendisini Besnân dağına götürmesini istemesi, yolda giderken deve üzerinden düşüp ölmesi, oradaki bir köye gömülmesi		313a-313b
Oğul Muaviye'nin babası Yezid'in cesedinin Şam'a getirilmesini istemesi, mezarı açtıklarında yalnızca kıyafetlerinin bulunması, Şam'da kıyafetlerini defnetmeleri		313b
Hz. Peygamber'in Yezid'in babası Muaviye'ye Yezid'in kaç yıl hilafet edeceğini bildirmesi		314a
Muaviye'nin padişah olup hutbe okuduktan sonra 'padişahlık benim değildir, İmâm Zeynelâbidindir' demesi, Mervan bin Hakem'in onun sözünü kesmesi		314b
Mervan bin Hakem'in oğul Muaviye'nin sâkîsine üç bin altın verip Muaviye'yi zehirletmesi		314b-315a
Abdullah-ı Ziyâd'ın Kûfe'den kaçıp Basra beyi Mes'ud bin 'Amr'ın yanına gitmesi, Basra halkı Abdullah-ı Ziyad'ı öldürmek isteyince Mes'ud bin 'Amr'ın onu kaçırmayı, Basra halkının gadaplanıp Mes'ud bin 'Amr'ı katletmesi		315a-315b
Hz. Muhtar'ın Hz. Hüseyin'in merkadine gelip intikam alacağını söylemesi		316a
Kûfe'de ehl-i imanın bir araya gelip Süleyman bin Surad'ı kendilerine baş seçmeleri, Basra'ya mektup göndermeleri		316a

Hız. Muhtar'ın Şiaya adam gönderip intikam için kendisinin baş seçildiğini iletmesi, Kûfe'nin ise Süleyman bin Surad'ı kendilerine baş seçtiklerini söylemesi		316b
Süleyman bin Surad'ın Hız. Hüseyin'in intikamını almak için adam toplaması, Muhtar'ın baş seçilmediği için üzüldü onlara katılmaması		316b
Abdullah-ı Ziyad'ın Kûfe beyi Süleyman bin Surad'a az askerle çok askere karşı durulamayacağını belirten bir mektup yazması		317a
Süleyman Şah'ın (bin Surad) "Allah müminlerden canlarını ve mallarını kendilerine vereceği cennet karşılığında satın almıştır" (Tevbe 9/111) ayeti ile amel ettiğini içeren mektup yazması		317b
Muhtar'ın Kûfe'de zindana girmesi, Kûfe'nin ulularının Muhtar'ı Kûfe'de kalmamak şartıyla zindandan çıkarması		318a
Süleyman bin Surad ve askeri ile Şam askerinin Aynu'l-Verd denilen yere konmaları, Süleyman bin Surad'ın askerine, kendisi öldüğü zaman yerine Müseyyeb'i bey seçmelerini nasihat etmesi		318a-318b
Müseyyeb'in dört yüz atlı ile Mervan bin Hakem askerine doğru giderken bir Arabî kişiden; dört bin münafıkla önce Şerâhil'in, ardından bin adamla Hasîr bin Temîr'in ve en geriden Abdullah-ı Ziyad'ın geldiğini öğrenmesi		318b
Müseyyeb'in Şerâhil askerinden çok adam helak edip kendilerinden kimsenin şehit olmaması		319a
Süleyman bin Surad'ın üç bin yüz kişi ile yirmi bin askeri olan Hasîr bin Temîr'i mağlup etmesi, Süleyman bin Surad'ın şehadeti		319b
Meydana Müseyyeb'in girip şehit olması, ardından Rifâ'a'nın bey olup asker-i İslâm'ın dört yüz yetmiş kişi kalarak Kûfe'ye geri dönmeleri		319b-320a
Kûfe beyliğine Abdullah bin Mûtî'nin getirilmesi, Muhtar'ın yirmi bin asker ile Kûfe'den çıkması, Abdullah bin Mûtî, İbrahim bin Eşter, Abdullah bin Hürre ve Hız. Muhtar'ın hamle eyleyip asker-i Yezid'in mağlup olması		320b
Şeys bin Rebî'nin Abdullah-ı Ziyad'a 'aman dilemesi'ni söyleyip Abdullah-ı Ziyad'ın reddetmesi, Abdullah-ı Ziyad'ın gece vakti kadın elbisesi giyerek kaçıp Ebû Mûsâ Eş'ârî'nin evine saklanması		321a
Kûfe halkının Hız. Muhtar'a biat edip Hız. Hüseyin'in intikamını almak için kılıç kuşanması		321a
Hız. Muhtar'ın asker-i Yezid'den adam tutup getirene mal bağışlayacağını vaat etmesi üzerine halkın adamları toplayıp getirmeye başlaması		321b

H. Muhtar'ın, H. Hüseyin'in yüzüğünü alan kişinin parmağını kesip sonra adamı asması, ardından yakması		322a
Basra beyi olan Abdullah-ı Ziyad'ın altmış bin askerle H. Muhtar ve İmâm-ı Hüseyin sevenleri ortadan kaldırmak için Kûfe'ye yola çıkması, Beyne'n-Nehrîn denilen yerde konması		322a
H. Muhtar'ın Abdullah-ı Ziyad'a karşı Kûfe'den altı bin adam toplayıp askerinin on sekiz bin kişiye ulaşması		322b
Abdullah-ı Ziyad'ın iki ay boyunca her gün H. Muhtar'a elçi gönderip barışmak istemesi, H. Muhtar'ın reddetmesi		322b
Abdullah-ı Ziyad'ın çocukluk zamanlarında Muhtar'la arasında bir güvercin yüzünden düşmanlık girdiğini, Muhtar'ın kendisinin göğsü üzerine çıkıp 'akıbet seni öldürürüm" demesi üzerine o günden beri Muhtar'dan korktuğunu söylemesi		323a
H. Muhtar'ın Yezid'in sancaktarına, cenk esnasında sancağı baş aşağı etmesi için adam göndermesi, sancaktarın kabul ederek sancağı baş aşağı etmesiyle asker-i Yezid'in bozulup kaçması		323a-323b
İbrahim bin Eşter'in Abdullah-ı Ziyad'ı tutup H. Muhtar'a getirmesi, Muhtar'ın Abdullah-ı Ziyad'ın başını kesip bu baş ile H. Hüseyin'in yüzüğünü oğlu Muhammed Hanefi'ye göndermesi		323b
Muhammed Hanefi'nin Muhtar'a 'güzel iş işlediğini ancak Ömer ibn-i Sad-ı Vakkas ile Şimr-i Zilcevşen'in başını kesip yollamadıkça işin tamam olmayacağını söyleyen bir mektup yollaması		324a
H. Muhtar'ın 'Urve adında bir cellada Ömer ibn-i Sad-ı Vakkas'ı tutup başını kesmesini emretmesi ve 'Urve'nin Ömer'in başını kesmesi		324b
Muhtar'ın kızının Ömer ibn-i Sad-ı Vakkas'tan olan oğlunun babasının öldürülmesi üzerine dedesi Muhtar'a gelmesi, Muhtar'ın torununa "H. Hüseyin şehit olduğunda gülerdin" diyerek 'Urve'ye oğlanın başını kestirmesi		324b
Muhtar'ın 'Urve'ye Şimr-i Zilcevşen'in başını kesmesi için emretmesi, 'Urve'nin Şimr'in evine gidip Şimr'i sorunca Kûfeli ve Şamlı olan iki karısından Kûfeli olanın "Şimr evde yok" deyip parmağıyla Şimr'i işaret etmesi üzerine 'Urve'nin Şimr'i tutup başını kesmesi		325a
Şimr'in başının kesildiği anda köpek olup havlayarak dışarı çıkıp her gün on-on iki yavru doğurması, kıyamete kadar bu halin devam edeceğinin rivayet edilmesi		325b

Muhtar'ın Şimr-i Zilcevşen'in ve Ömer ibn-i Sad-ı Vakkas ile oğlunun başlarını Muhammed Hanefi'ye göndermesi üzerine Muhammed Hanefi'nin şükür secdesi yapması		326a
Hadis 13²¹: Hz. Peygamber'in bir gün kuşluk namazını kıldıktan sonra gülerek Hz. Ali'ye; 'Cebrail'in Hak Teala'nın kıyamet gününde Hz. Fatıma'ya eyleyeceği ikramı bildirdiğini' söylemesi, hadisin ayrıntılı anlatımı (Ravi: Hz. Ali) -Kıyamet günü Hz. Fatıma mezardayken Hak Teala'nın mezarın yanında bir köşk halk etmesi, yakut ve zümrütten iki kubbe halk etmesi, Hamra adlı meleğe cenneti süslemesini emretmesi, Hamra'nın Hz. Fatıma'yı taht üstüne oturtması - Hz. Fatıma'nın taht üstünde babası Hz. Muhammed'in, annesi Haticetü'l Kübrâ'nın nerede olduğunu sorup onların Arasat'ta olduğunu söylenmesi - Hz. Fatıma'nın taht üstünde evlatlarının nerede olduğunu sorup Hz. Hasan'ın yeşil hülle Hz. Hüseyin'in kırmızı hülle giyerek gelmeleri, Hz. Hüseyin'in vücudunda yüz otuz yerde yaralarının belli olması, Hz. Fatıma'nın neden yeşil ve kırmızı giydiklerini sorması, Hz. Hasan'ın yeşilin zehrle, kırmızının kılıçla şehit olduklarına işaret olduğunu söylemesi - Hz. Fatıma'nın taht üstünde evlatları Rukayye, Sekîne ve Ali'lerin, gelini Şehrebânû'nun nerede olduğunu sorması ve ehl-i beytin orada hazır bulunması - Hz. Fatıma'nın taht üstünde Hz. Hüseyin için ölenlerin ve gözyaşı dökenlerin nerede olduğunu sorması ve bu kişilerin orada hazır bulunması - Hz. Fatıma'nın taht üstünde Hz. Hüseyin'e kendisinden sonra halinin nasıl olduğunu sorması ve Hz. Hüseyin'in hikayeyi bir bir anlatması - Hak Teala'nın emri ile yetmiş perdenin kaldırılıp cennet ve cehennemin ayan beyan görünmesi, 'Ya Muhammed, Rabbine yakın ol' nidası ile yukarıda sayılan tüm kişilerin çağrıya icabet etmesi - Hz. Fatıma'nın Hak Teala'dan evlatları için adalet istemesi üzerine Hak Teala'nın tekraren 'başka davacı var mı' diyerek sorması; Hz. Ali'nin, bütün peygamberlerin, Hz. Muhammed'in davacı olması - Hak Teala'nın emri ile Şimr-i Zilcevşen'in getirilmesi, Hak Teala'nın Şimr'e 'neden İmâm-ı Hüseyin'i öldürdün' sorusu üzerine Şimr'in Ömer-i	On sekizinci bâb <i>Hz. Fâtımatü'z-Zehrâ'nın rûz-ı mahşerde Yezid aleyhi'l-la'neden intikam aldığı ayân ve beyân olunur (326a-341a)</i>	326a-330a

²¹ Bu hadisle ilgili herhangi bir kaynağa ulaşılammıştır.

Sad-ı Vakkas'ın emrettiğini söylemesi, sıra ile Ömer-i Sad-ı Vakkas'ın, Abdullah-ı Ziyad'ın, Yezid'in getirilmesi, Hak Teala'nın cehennem ehlinin gıdasının Yezid ile olacağını söylemesi - Hak Teala'nın Hz. Hüseyin'e 'cennete girin' emri üzerine Hz. Hüseyin'in kendi için gözyaşı dökenlerin de cennete girmesini istediğini söylemesi ile birlikte cennete girmeleri		
Hadis 14²²: Kıyamet günü Hz. Hüseyin'i şehit eden ve sebep olanların zincirlerle götürüleceği, önce Hz. Hüseyin'in bunların boynunu bir bir kesip bunların tekrar bütün olacağı; sıra ile Hz. Hasan, Hz. Ali, bütün âl-i Muhammed'in bunların boynunu kesip tekrar bütün olacakları, cehennemde bu azapla kalacakları (Ravi: Hz. Cafer-i Sâdık)		330a
Hadis 15²³: Kerbela'da şehit olanlar için gözyaşı dökenlerin gözyaşlarının amel tartısında bütün ibadetlerinden daha ağır gelip cennete girecekleri (Ravi: Eimme-i ehl-i beyt)		330b
Şeyh Süheyl bin Abdullah'ın her aşure günü şehid olamadığına ağlaması üzerine Hz. Peygamber'in rüyasında ona gözyaşı dökdüğü için hadsiz sevap kazandığını müjdelemesi (Ravi: Şeyh Süheyl bin Abdullah)		330b
Hz. Zeynelâbidin'in Kerbela olayından sonra her vakit ağlamasının sorulması üzerine Yakup Peygamber'in kaybolan evladı için ağlamasından gözlerinin beyazladığını kendisinin ise kardeşleri ve babasının gözü önünde şehid olduğu için ağlamasına hayret edilmemesi gerektiğini söylemesi		331b
Allah'ın İbrahim Peygamber'e, Hz. Muhammed'in evladının Kerbela'da şehid olacağını söylemesi üzerine Hz. İbrahim'in gözyaşı dökmesi, Allah'ın bu gözyaşının sevabının kendi oğlunu kurban etmesinden daha büyük sevap olduğunu söylemesi		331b-332a
Hz. Hüseyin'in şehadetinden sonra Zühre adında birinin Kûfe içinde yüzü siyah, kendine lanet eden birine halinin neden böyle olduğunu sorması, adamın adının Ebu'l-Hanuk olduğunu söylemesi ve Kerbela'da Hz. Hüseyin'in başsız bedeninden uçkurunu çalmaya çalışırken başına gelen olayları anlatması (Ravi: Zühre Hazretleri)		332a-335b
Hz. Hüseyin'in mübarek başının Yezid'e götürüldüğünde orada bulunan Hz. Davud'un soyundan olan bir elçinin mübarek başı görüp		335b-336b

²² Bu hadis ile ilgili herhangi bir kaynağa ulaşamamıştır.

²³ Allâme Seyyid İbn Tâvûs, El-Luhuf Ala Katle't-Tufûf, s. 12

müslüman olması (Ravi: İmam Zeynelâbidin)		
Hz. Hüseyin'in mübarek başı için Yezid'in sarayında cinnîlerin feryad figan etmesi üzerine Yezid'in korkup mübarek başı defnettirmesi		336b
Fatıma bin Safvan'ın Yezid'den beş bin altın karşılığında Hz. Hüseyin'in başını satın alıp hürmet etmesi üzerine rüyasında Hz. Fatıma'nın kendisine evinin ortasını kazınca üç küp Nişabûrî altın çıkacağını söylemesi		337b
<i>-Hz. İmâm-ı cihân Hüseyin-i Mazlûmun mübârek ser-i pâki Mısır'a gittiğün ayân ve beyân eder. (Hikâye-i ser-i Hüseyin)</i>		338a-340b
Yezid'in Hz. Hüseyin'in mübarek başını Mısır'a göndermesi, muhibb-i hanedan bir kadının başı alıp temizleyip evinde saklaması, 83 yıl sonra başı Mısır beyinin defnedip başı saklayan kadını yedi parça deri ile ödüllendirmesi, kadının bu derileri Kabe'ye örtü yapılması için hibe etmesi		338a-339b
Mısır'da Kabe'ye örtü dikmek için büyük bir ev yapılması, üç yüz adamın üç yüz altmış gün kisve-i şerifi dokuyup sırma işlemeleri		340a
Mısır'da bazı kendini bilmez kişilerin Hz. Hüseyin'in mübarek başını ayaklarıyla yuvarlamaları üzerine bu kişilerin soyundan gelenlerin Allah'ın emri ile bir ayaklarının tomruk gibi şiş olması		340a
Ehl-i beyt Kûfe'den Şam'a gelirken Şimr'in adamlarından Edhem bin Cüd'â'nın Benefşe adında bir cariyenin göğsü üzerine elini uzatması, göğsünden bir akrep çıkıp kolunu sokup adamın kolunun kesilmesi		340b
Fuzulî'nin Hadika'yı oluştururken yararlandığı kitapların listesi (Burada 30 adet kitap adı zikredilmektedir)	On dokuzuncu bâb <i>H. Fuzûlînin ne şekil kitaplardan istihrac eylediğün ayân ve beyân eder (341a-345b)</i>	341a
<i>-Tuhfetü's-Şühedâ'nın içinde olan râvîlerin isimleri ayân ve beyân ber vech adı zikr olunur (Burada 39 ravi ismi vardır)</i>		343b
<i>Fihrist</i>		345b

Hadika ve Tuhfe'de ortak ele alınan konular arasında olmayıp Tuhfe'nin sonuna yapılan yukarıda tabloda gösterilen eklemeler, Tuhfe'nin orijinal tarafını oluşturmaktadır. Tuhfe'deki 16, 17, 18. ve 19. baplar söz konusu eklemeleri muhteva etmektedir. 16. bapta Yezid'in Kerbela hadisesinden sonra Hz. Hüseyin'in başının Şiraz kalesine gideceğine dair

kaleye müjdecî göndermesi, Şiraz kalesi şahı Alkame'nin elçiyi kovması üzerine Yezid'in Alkame ile yaptığı savaşlar, Müseyyeb bin Muhammed bin Huzâî'nin bu savaşlarda Alkame'ye yardım etmesi ve sonunda Yezid'in mağlup olması ayrıntılı bir şekilde anlatılmıştır. 17. bap Hz. Hüseyin'in intikamını almak için Muhtar es-Sakafi'nin kıyam etmesi, Medine'nin Müslim bin Utbe tarafından yağmalanması olayları ile başlamış; bu esnada Yezid'in nasıl helak olduğu ayrıntılı bir şekilde alt başlık halinde verilmiştir. Buradan sonra Muhtar es-Sakafi'nin kıyamı, tevvâbin hareketi, Hz. Hüseyin'in oğlu Muhammed bin Hanefiyye'nin Muhtar es-Sakafi'den Ömer ibn-i Sad-ı Vakkas ile Şimr-i Zilcevşen'in başlarını kesmesini istemesi, Muhtar es-Sakafi'nin bu başları keserek Muhammed bin Hanefiyye'ye göndermesi olayları ayrıntılı bir şekilde işlenmiştir.

18. bapta Hz. Fatıma'nın mahşerde Yezid'den nasıl intikam alacağı, Cebrail'in Hz. Muhammed (as.)'e 'Hak Teâlâ'nın kıyamet gününde Hz. Fatıma'ya eyleyeceği ikramı bildirdiği' uzun bir hadis üzerinden kurgulanarak anlatılmıştır. Bu hadisten sonra Hz. Hüseyin'in şehadeti için gözyaşı dökmenin fazileti üzerinde durulmuştur. Son kısımda ise Hz. Hüseyin'in mübarek başının Mısır'a götürülmesi ve orada defn edilmesi alt başlık halinde anlatılmıştır.

19. bapta ise eserin oluşturulmasında yararlanılan kitap isimleri ve ravi isimleri liste halinde sıralanmıştır. Bu bölüm eserin kaynakçası görünümündedir.

Hadika ile Tuhfe'nin bap içerikleri açısından karşılaştırılması sonucunda Hadika'dan Tuhfe'ye alınmayan kısımların olduğu, Hadika'dan Tuhfe'ye genişletmelerin yapıldığı, Hadika ile Tuhfe'de ortak işlenen konularda Tuhfe'de eklemelerin yapıldığı ve Hadika'nın çevirisinin bitiminden sonra Tuhfe'ye 4 bap eklendiği görülmüştür. Müellifin yaptığı bu tasarruflarda eserini yeniden kurguladığı görülmektedir. Hadika'da eser bazı peygamberlerin çektiği belaların anlatılmasıyla başlarken Tuhfe müellifinin kurgusuna göre eser, Hz. Muhammed'in dünyaya gelmesi ile başlamaktadır. Tuhfe müellifinin eser kurgusu şu şekilde özetlenebilir:

Fihrist (1b-2b)

Giriş (3b-5b)

1. Hz. Muhammed'in doğumundan Hz. Hüseyin'in doğumuna kadar olan dönem:

Hz. Muhammed'in doğumu ve mucizeleri (1. bap)

Hz. Muhammed'in vefatı (2. bap)

Hz. Fatıma'nın doğumu ve vefatı (3. bap)

Hz. Ali'nin doğumu ve vefatı (4. bap)

Hz. Hasan'ın doğumu ve vefatı (5. bap)

2. Hz. Hüseyin'in doğumundan şehadetine kadar olan dönem:

Hz. Hüseyin'in doğumu (6. bap)

Muaviye'nin sağlığında oğlu Yezid'i kendi yerine halife ilan etmesi, Muaviye'nin ölümünden sonra Yezid'in tahta geçmesi (7. bap)

Yezid'in, biat etmesi için Hz. Hüseyin'e mektup göndermesi (8. bap)

Hz. Hüseyin'in Medine'den Mekke'ye yola çıkması (9. bap)

Hz. Hüseyin'in amcasının oğlu Müslim bin Akil'i Kufe'ye göndermesi, Müslim bin Akil'in Kufe'de yaşadığı olaylar, Müslim bin Akil'in ve iki oğlunun şehit edilmesi (10. bap)

Hz. Hüseyin'in Mekke'den Kerbela'ya gelmesi, yolculuk esnasında uğradığı konaklar ve buralarda yaşanan hadiseler (11. bap)

Hz. Hüseyin'in Kerbela'ya ordusunu kurması (12. bap)

Hz. Hüseyin'in Kerbela'da Yezid ordusu ile savaşıması (13. bap)

Hz. Hüseyin'in Kerbela'da Yezid ordusu tarafından şehit edilmesi (14. bap)

3. Hz. Hüseyin'i şehadetinden sonraki dönem:

Hz. Hüseyin'in şehadetinden sonra ortaya çıkan kerametler, Hz. Hüseyin'in ehl-i beytinin Şam'a götürülmesi (15. bap)

Hz. Hüseyin'i şehit edenlerin nasıl helak olduğu, Hz. Hüseyin'in intikamı için Şiraz kalesi şahı Alkame'nin Yezid ile savaşıması, Müseyyeb bin Muhammed bin Huzâî'nin Alkame'ye yardım etmesi (16. bap)

Muhtar es-Sakafi'nin Hz. Hüseyin'in intikamını almak için kıyam etmesi, tevvabîn hareketi, Muhtar es-Sakafi'nin Abdullah bin Ziyad, Ömer bin Sad-ı Vakkas, Şimr-i Zilcevşen'in başını kesip Hz. Hüseyin'in oğlu Muhammed bin Hanefiyye'ye göndermesi; Yezid'in korkunç bir şekilde ölmesi, Yezid'in yerine geçen oğlu Muaviye'nin Mervan bin Hakem tarafından zehirlenerek öldürülmesi (17. bap)

Hz. Fatıma'nın mahşer gününde Yezid'den alacağı intikamı bildiren hadisın ayrıntılı tasviri, Hz. Hüseyin'in mübarek başının Mısır'a gönderildikten sonra bir kadının başı alıp evinde saklaması ve 83 yıl sonra Mısır beyinin başı defnetmesi (18. bap)

Kaynakça (19. bap)

Eserin oluşturulmasında yararlanılan kitapların listesi ve eserde yer alan ravilerin isimlerinin listesi

1.3.2.4. Tuhfetü's-Şühedâ'ya Eklenen Hadisler ve Kaynakları

Tuhfe müellifinin esere yaptığı eklemelerden biri de hadislerdir. Eserde, Hadika'da bulunmayan on beş adet hadis tespit edilmiştir. Burada hadisleri tespit ederken belirlediğimiz tek kıstas, metinde '*Resûl-i Ekrem (sav.) buyurur kim, Resûl-i Ekrem eydür kim, peygamber hazretlerinden (sav.)'den rivâyet eyler kim, kâle'n-nebiyyi (sav.)*' biçimindeki kalıp sözlerdir. Metinde zikredilen kalıp sözlerin ardından gelen rivayetler hadis olarak kabul edilmiştir. Buradaki amaç; eklenen hadislerin sıhhat derecesini belirlemek ya da hadis olup olmadığını değerlendirmek değildir.

Aşağıda metinden tespit edilebilen hadisler numaralandırılarak -metinde geçtiği şekilde- verilmiştir. Kaynağı tespit edilebilenler ise hadisın hemen altında ulaşılabilen kaynak ismi ve hadisın Türkçesi ile birlikte sunulmuştur.

1.

Hadis Metni 5b.9-6a.6

Kâle'n-nebiyyi (sav.) "*Min nûri vâhidin kablen yahlikullâhu te'âlâ Âdem (as.) erbea'ti elfi 'âm felemmâ hâlakallâhi Âdeme rûkni zâlikennûr fî şulbihi felem yezel fî şey'in vâhidin hattâ fî şulb-i 'Abdulmuṭṭalib feḥi'n-nübüvveti ve fî'l hâlakati.*" "Benimle 'Ali ikimiz bir nûrdan yaradıldık. Dört bin yıl Âdem (as.)'dan evvel yarattı, Âdemiñ şulbüne bıraktı tâ 'Abdu'l-muṭṭalib şulbüne gelince. Pes 'Abdu'l-muṭṭalib şulbünden ayrıldı, Resûl-i Ekremde nübüvvet oldu, Hız. Şâh-ı 'Aliyyü'l-Murtezâda hilâfet-i velâyet oldu."

Kaynak Metin (Ahmed bin Hanbel, Fezâilü'l-Sahâbe, C 2, s. 662)

Türkçesi: Ben ve Ali, Adem yaratılmadan dört bin yıl önce Allah'ın iki eli arasında nurduk. Allah Adem'i bu nurun iki cüzünden yarattığında bir cüzü ben bir cüzü Ali'ydi.

2.

Hadis Metni 6a.6-6b.2

Resûl-i Ekrem (sav.) buyurur kim: “Ben mi'râc geçe-si evvelki gökden tâ yedinci gökdek vardım, eyitdim: “Ey benim ma'bûdum ve ma'şûdum olan Hız. Allâh! Senden dilerem[-]ki benden sonra hâlifeye 'Ali ola” dedim. Dört yanımdan melâyikeler çağırdılar. Eyitdi: “Yâ Muhammed, *ikrâ*” ya'nî "oku!". Ben eyitdim: “Ne okuyayım?” dedim. Cebrâ'il geldi, eyitdi: “Bunu oku” dedi. “*Ve mâ teşâ'un illâ en yeşâ'ullâhe rabbi'l-'âlemîn.*”²⁴ Cebrâ'il eyitdi: “Yâ Muhammed, Hız. Allâh 'Azîmü's-şân diler kim senden sonra hâlifeye Hız. Ebûbekr (ra.) ve dahı andan sonra Hız. 'Ömer (ra.) ve dahı andan sonra Hız. 'Osmân (ra.) ve dahı andan sonra Hız. Şâh-ı 'Aliyyü'l-Murtezâ (ra.) (kv.) (ra.) [ola].

Kaynak Metin (Suyûtî, Tarihü'l-Hülefâ s. 64; akt. Badıllı 2011: 498)

Türkçesi: Ya Ali ben Allah'tan istedim ki seni hilafette tekaddüm ettirsin. Fakat Cenab-ı Allah bunu murad etmedi en evvel Ebu Bekir olacak diye bildirdi.

3.

Hadis Metni 6b.2-11

Enes bin Mâlik (ra.) buyurur kim: “Resûl-i Ekrem (sav.) hâzretleri buyurur kim Hız. 'Alinin yüzi nûrundan yetmiş bin ferîşte yaratmışdır. Hız. 'Aliyi ve Hız. Hasan ve Hız. Hüseyin sevenler için kıyâmetdek tesbîh ve istiğfâr ederler ve dahı 'Aliyi ve Hasan ve Hüseyin sevmeyenler için kıyâmetdek la'net ederler. (la.) ve dahı Hız. 'Aliyi ve Hız. Hasan ve Hız. Hüseyin sevenleri ve sevenlere istiğfâr u tesbîh u tehlîl [u] temcîd ederler.”

Kaynak Metin (Biharu'l-Envar c.39 s. 275)

Türkçesi: Allah, Ali bin Ebu Talib'in yüzünün nurundan yetmiş bin melek yarattı. Kıyamet günü ona ve onu sevenlere istiğfâr ederler.

4.

Hadis Metni 6b.11-7a.3

Enes hâzretlerinden rivâyet eder. Resûl-i Ekrem eydür kim: “Yâ 'Ali, sen ihlâs-ı şerîfe beşzersin, bir kişi bir ihlâs okusa Kur'an-ı 'Azîmü's-şân hatmêtmiş olur, iki kerre okusa Kur'an şâliş okumuş olur veya üç kerre okusa tamâm Kur'an hatmêtmiş olur. İmdi yâ 'Ali, her kim seni diliyle sevsen ümmetimün şâliş sevâbın bula, ve her kim seni diliyle ve kalbiyle ve bâkî a'zâsıyla severse yâ 'Ali, cem'an ümmetimçe sevâb bula.”

Kaynak Metin

Kaynak bulunamamıştır.

5.

Hadis Metni 7b.1-7b.4

İbn-i 'Abbâs (ra.) rivâyet eyler kim: “Eger dünyâ yüzinde cümle halk ittifâk eyleyüp Hız. 'Aliyyü'l-Murtezâyı sevüp ve muhabbet eyleseler, Hâk Te'âlâ hergiz cehennem halk eylemeyeydi ve yaratmazdı.”

Kaynak Metin (Biharu'l-Envar c.39 s. 248)

Türkçesi: Tüm insanlar Ali'yi sevselerdi, Allah cehennemi yaratmazdı.

6.

Hadis Metni 7b.4-9

Muhammed bin 'Ammâr bin Şâbit atasından rivâyet eyler kim: “Hız. 'Alinin üzerine müvekkel olan ferîştehler sâ'ir halkın üzerine mü'vekkel olan ferîştehlerden efdâldir. Hız. Şâh-ı Velâyet 'Aliyyü'l-

²⁴Alemlerin rabbi olan Allah dilemeyince siz dileyemezsiniz. (Tekvir, 81/29)

Murtezā ile olduklarından aslā anlar Hāḡ ḡuzūrına ḡünāhla varmazlar.”

Kaynak Metin

Kaynak bulunamamıştır.

7.

Hadis Metni 7b.9-8a.14

İbn-i ‘Abbās (ra.) rivāyet eyler kim Hż. Cebrā’ıl bir ḡün Resūl (as.) ḡazretlerinūḡ ḡuzūrlarına eyitdi: “Yā Muḡammed kaçan beni Hāḡ Te’ālā yaratdı, on sekiz biḡ yıl ‘arş altında ḡodı ve baḡa eyitdi: “Yā Cebrā’ıl ben kimem?” dēdi. Ben eyitdim: “Yā Rabbi, şol Hālḡ u Rezzāk Kerīm Raḡīm olan Allāhsın. Öldüren, dirḡüren, rızḡ vėren sensin” dēdim. Andan şonra yine ḡodı. On sekiz biḡ yıl daḡı durdum. Hiḡ ḡitāb ėtmedi. Andan şonra eyitdi: “Yā Cebrā’ıl, ben kimem?” dēdi. Ben eyitdim: “Yā Rabbi, Hālḡımsın, Rezzākımsın, Yaradan sensin, öldüren sensin” dēdim. “Gerḡek sۆylersin” dēdi. Ben eyitdim: “Yā Rabbi, benden şonra bir kimesne yaratdıḡ[-]mı?” dēdim. “Öḡñe baḡ” dēdi. Baḡdım, bir nūr ḡördüm, şolunda ve öḡñde nūr ḡördüm. Ben eyitdim: “Ya Rabbi, bu ne nūrdur?” dēdim. Rabbim eyitdi: “Yā Cebrā’ıl, seni bunun[-]iḡün yaratdım ve cemī’an ‘ālemi bunun[-]iḡün yaratdım” dēdi. “Cemī’an ḡālḡdan eḡḡaldır, ism-i şerīḡi Muḡammedū’l-Muştafā (sav.)’dir” dēdi. “Bu ḡalan nūrlar nedir?” dēdim. Ol eyitdi: “Şaḡında olan nūr Hż. Ebūbekr, şolunda olan nūr Hż. ‘Ömerdir, öḡñde olan nūr ‘Oḡmāndır, ve ardındaki olan nūr Hż. Şāḡ-ı Velāyet ‘Alī ibn-i Ebū Ṭālibdir” dēdi. “Yā Cebrā’ıl cemī’an maḡlūḡātdan bunlar mūkerremdir” dēdi. “Yā Cebrā’ıl kaçan ḡıyāmet ḡüni olsa benim kerāmetim, raḡmetim, iḡsānım bunlar iḡündür ve bunları seven iḡündür” dēdi.

Kaynak Metin

Kaynak bulunamamıştır.

8.

Hadis Metni 8a.15-8b.5

İbn-i ‘Abbās rivāyet eyler. Hż. Resūl (as.): “Her kimūḡ şıḡḡ u mūrūvveti, ḡayāsı, şehāsı olmaya, aḡa cennet ḡarāmdır” dēdi. “ḡayetile ben bu sözden muḡtaribū’l-ḡāl oldum. Rabbim baḡa eyitdi: “Ey ḡabībim, Hż. Ebūbekr seven şādıḡ olur. ‘Ömeri seven mūrūvvet şāḡibi olur. ‘Oḡmān seven ḡayā şāḡibi olur ve Hż. ‘Aliyyū’l-Murtezāyı seven cömerd olur bilā şekk velā şübhe.”

Kaynak Metin

Kaynak bulunamamıştır.

9.

Hadis Metni 8b.5-9a.1

Ebū ḡureyre rivāyet eyler kim: “Evvel gökde seksān biḡ ferişteh eyle vardır. Melā’yike Ebūbekri ve ‘Ömer[i] sevenlere maḡḡiret ṭaleb ėder. İkinci gökde seksān biḡ ferişteh vardır. ‘Oḡmān ile Hż. ‘Aliyyū’l-Murtezāyı sevenlere maḡḡiret ṭaleb ėderler. Üḡinci gökde seksān bin ferişteh vardır. Ebūbekrle ‘Ömer sevmeyenlere la’net ėderler. Dördinci gökde seksān bin ferişteh vardır. ‘Oḡmān ile Hż. ‘Aliyyū’l-Murtezāyı sevmeyenlere la’net ėderler. Beşinci gökde seksān biḡ ferişteh vardır. Ah aşḡabım sevenlere maḡḡiret ṭaleb ėderler. Altıncı gökde seksān biḡ ferişteh vardır. Aşḡabımı sevmeyenlere la’net ėderler. Yedinci gökde seksān biḡ ferişteh vardır. Ehl-i beytimi sevenlere maḡḡiret ṭaleb ėderler, sevmeyenlere la’net oḡurlar.”

Kaynak Metin

Kaynak bulunamamıştır.

10.

Hadis Metni 9a.1-4

Faḡḡh Ebū’l-Leyş rivāyet ėder kim: “Hānedān-ı Resūle bir kimesne ṭa’n eylese küḡürden ḡorḡu vardır. Zirā Resūl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muḡterem ḡazretleri ta’ḡīm eylediḡi şey’i taḡḡir eyler, kāḡir olur.”

Kaynak Metin

Kaynak bulunamamıştır.

11.**Hadis Metni** 9a.4-7

‘Abdullāh (ra.) d r: “H . Hüseyin (ra.) cennet kapularından bir kapudur. Her kim H . Hüseyin-i deşt-i Kerbel y  sevmez cennet a a h r mdır (la.)”

Kaynak Metin (Biharu'l-Envar c.35 s. 405)

Türkçesi: Hüseyin cennet kapularından bir kapıdır. Kim Ona muhalefet ederse Cennetin r zg rı ona haram olur.

12.**Hadis Metni** 256b.14-257a.3

H . Res l-i Ekrem ve Nebiyy-i Mu terem (sav.) buyurur kim: “Her kim ‘   re güni ‘ lim yüzüne bak sa H k Te‘ l  cehennem[i] a a h ram eyleye ve her kim ‘   re güni ‘ulem  meclisine varsa kıy met ‘az b n görmeye. Cennet a a v cib ola. İmdi her kim[-]ki ‘   re güni g v a eylese, H k Te‘ l  a a g z b eyler”

Kaynak Metin (Tarih-i D m  k 49-366 <https://islamqa.info/ar/answers/>)

Türkçesi: Kim bir alimin yüzüne bak sa onunla mutlu olur. Allah o nazardan ve mutluluktan bir melek yaratır ve o melek sahibi için kıy met günü Allah’a istiğfar eder.

13.**Hadis Metni** 326a.9-330a.4

H . Sult n-ı Ekrem ve Nebiyy-i Mu terem ve H b b-i ‘ lem (sav.), ‘Aliyyü’l-Murtez  (ra.) ve (kv.) riv yet eyler kim bir gün ku luk namazını kıldık. Res l bizden ya a bakıp gülerek fer h la bakdı. Ben eyitdim: “Y  Res lall h, g yetle fer h n z var, nedir a lı” dedim. Eyitdi: “Y  ‘Al , Cebr y l-i Em n geldi. H k Te‘ l :“kıy met güninde H . F t mat ’z Zehr ya eyleye e-yiz ikr m[i]” söyledi. Y  ‘Al , kalk, F t mat ’z-Zehr ya söyle-yelim” d y p elime yapı dı. Eve vardık. H . Res l-i Ekrem ve Nebiyy-i Mu terem (sav.) m b rek ağzını a  p buyurdu[-]kim: “Y  F t ma y  ‘Al ! Kaçan kıy met güni ola, halk mah  er y rine cem’ olalar. Y  F t ma sen[-]dah  mez r içindeyken H k Te‘ l  emr eyleye, mez r n yanında bir küçük halk eyleye. Eni uzun  yüz fersah yer ola. H k Te‘ l  emr ile iki k bbe yarada. Biri kırm z y k td n ve biri yeşil z m rr dd n ola. Eni uzun  yüz fersah yer ola. İçlerinde bir n rd n taht ola. Ol k bbenin başında birer n rd n ta  ola. Ma ribden ma r k dek aydınlığı tuta. H k Te‘ l  cenet içinde H mr  dürler, cümle h r ler n ba ıdır ol cennet içinde ne[-]kadar h r ler var ise, ol H mr  dedikleri h r [ye] H k Te‘ l  emr eyleye: “Var cennete z net v r” d ye. Ba‘dehu H k Te‘ l  emr eyleye, H . F t ma mez rd n  ı a, güneş bulutdan  ı ar gibi  ı a. H k Te‘ l , H mr ya eyide: “Y  H mr  F t mat ’z-Zehr y  taht üstüne otur” d ye. H . F t mat ’z-Zehr  eyide kim: “K n  babam H . Fahr-i cih n Mu ammed ’l-Mu tafa (sav.) ve anam H . H d  et ’l-K br ” Eyideler kim: “Y  F t ma, anlar ‘ara  td -d r” d yeler. K n  evl d larım H . H san ’l-M cteb  ve H . İm m-ı Hüseyin” d ye. Fi’l-h l getüreler, H . İm m-ı H san-ı h lku’r-r z  yeşil hülle giymiş ve H . İm m-ı Hüseyin   h-ı   h d n-ı deşt-i Kerbel  kızt l hülle giymiş. H . Hüseyinin v c dında yüz otuz yerde yaraları belli ola. Kırm z  k n  gibi misk k k s  gibi ola. H . F t mat ’z-Zehr , H . İm m-ı H san-ı h lku’r-r z [y ]  a  dizine ala ve H . İm m-ı Hüseyin   h-ı   h d n-ı deşt-i Kerbel   ol dizinde ola. H . İm m-ı H san[a] eyide kim: “Oğul senin niçün h llen  ye ildir ve H . İm m-ı Hüseyinin kızt ld r?” D yeler kim: “Ey v lide-i ‘az z, ben zehr le   h d  oldu ıma del letdir karında ım H . İm m-ı Hüseyin-i Mazl m k lı la   h d  oldu ıma del letdir” d ye. Andan eyide kim: “K n  R k yye k n  Sek ne k n  evl d larım ‘Aliler” d ye. “K n  gelinim derdm nd bel -y  mi net  eken eh n   h reb n ?” d ye. Ol s ‘at cümle eh l-i beyt-i mutahhar t  h z r olalar. “Ya k n  oğlum i in  lenler ve oğlum i in ağlayıp g z ya ını d kenler” d ye. Ol s ‘at cümle-sini h z r edeler. Ol k bbelerin yanına halk cem’ ola[-]ki h s b n  All h Te‘ l  bil r. Eyide: “Oğul Hüseynim benden[-] onra h lin  ne[-]şəkil oldu” d ye. H . İm m-ı Hüseyin-i Mazl m dah  bir bir geçen h k yet[i] takr r eyleye. Er ‘avret[e] emr ola.‘Ar a yükün olalar. Yetmi  perde All h Te‘ l  k ldira. ‘Ar ın  a  yanında cennet ola.  ol yanında cehennem ola. Ve cennetin   n nde bir sedd-i

hicāb, bir sedd-i hicāb dāhı cehennem öğünde ola. Allāh Te‘ālā emr eyleye. Ol hicāblar kalka. Cennetiñ hūrileri ve gılmānları ve vildānları, ağaçları ve çiçekleri hep görüne. Ol maḥal ne[-]kadar feriştehler ins ü cin hep eşkäre ola. Dünyā[da] hep adın işitdiğin şeyleri hep görüne ve cehenneminiñ zincirleri ve ateşleri, yılanları ve ‘akrepleri, melekleri hep görüne. Bir münādī çağıra: “Yā Muḥammed, Rabbiñe yakın ol” dēye. Ve eyide kim: “Yā Muḥammed, kızın Fāṭimatü’z-Zehrāya hükm etmeyinçe bir gayrı kimesneye hükm etmezim” dēye.” Enes ibni Mālik rivāyet eyler kim Enes ibn-i Mālik[i] göndereler. “Var Hż. Fāṭimatü’z-Zehrāyı çağırasın, gel-sin” dēye. Enes ibn-i Mālik varmazdan evvel ne[-]kadar ehl-i beyt-i muṭahharāt varsa bir maḥfe içinde geleler. Fe emmā iki dāne burak gāyetle güzel ola. Hż. İmām-ı Ḥasanve Hż. İmām-ı Hüseyin bunların yanlarında, melāyikeler kapuçılar gibi yürüyeler. Öñlerinçe ne[-]kadar şehid olmuş kimesne varsa nürdan kılıçlar takınup geleler. Maḥfeler ve kubbeler ki her birisiyçün başka başka geleler. Ehl-i İslām ya‘ni Hż. İmām-ı Ḥasanu’l-Müctebā ve Hż. İmām-ı Hüseyin Şāh-ı şehidān-ı deşt-i Kerbelā için merḥamet edenler ve anların muşbetine ağlayanlar ve tekbir u tehlil u tesbihler ederek geleler. Ve ‘arşın yanında buraklardan Hż. İmām-ı Ḥasan-ı ḥulku’r-rızā ve Hż. İmām-ı Hüseyin Şāh-ı şehidān-ı deşt-i Kerbelā ve anaları Hż. Fāṭimatü’z-Zehrā kubbeden taşra çıkmak isteye. Bir nidā gele kim: “Yā Fāṭima, sen kubbeden taşra çıkma, içeriden söyle” dēye. Andan Hż. Fāṭimatü’z-Zehra eyide kim: “Yā Rabbi, sen Cebbār-ı ‘Adil pādīşāhsın. Benim evlādlarım için ‘adl eyle” dēye. Ve yine eyideler kim: “Yā Fāṭima, senden gayrı da‘vācı var mıdır” dēye. Hż. ‘Alī ibn-i Ebī Tālib gele. “Dāhı var mıdır” dēyeler. Cemī‘an peygamberler geleler “ve dāhı var mıdır” dēyeler. Hż. H‘āce-i ‘ālem Muḥammedü’l-Muştafa (sav.) gele. Birden eyideler kim: “Yā Rabbi, sen Cebbār, ‘Alim, ‘Adil pādīşāh-sın. Bize dād eyle” dēyeler. Haḳ Te‘ālā eyide: “Sizsiz da‘vācı?” dēye ve dēyeler kim: “Biziz” dēyeler. Yine taraf-ı Haḳdan emr oluna. “Getürün Şimr-i Zilcevş-i mel‘ün[1] (la.) dēyeler, getüreler. Haḳ Te‘ālā eyide: “İmām-ı Hüseyin-i Mazlūm[1] niçün öldürdün?” dēye. Şimr (al.) eyide: “Ömer-i Sa’dın (la.) emr[i] ile öldürdim” dēye. Ömer-i Sa’d (al.)’yi getürdiler. Ömer-i Sa’d (al.) eyide ki: “‘Abdullāh-ı Ziyād (la.) emr[i] ile eyledim.” dēye. ‘Abdullāh-ı Ziyād[1] getüreler. ‘Abdullāh-ı Ziyād eyide kim: “Yezid (12) (al.) emr[i] ile eyledim” dēye. Yezid-i pelid[i] (la.) getürdiler. Yezide dēye kim: “Sen niçün bu mazlūm[1] şehid eyledin?” dēye. Yezid (la.) aslā söylemege mecāl kalmadı. Ol zamān Haḳ Te‘ālā emr eyleye. “Yā Mālik, cehennem ehliniñ yār [u] gıdāsı bunun ile” dēye. Ol zamān Yezid-i mel‘ün (al.) eyide kim: “Yā Rabbi, ben bu nefisle bu kadar ‘azāba niçe çekeyim” dēye. Hż. Allāh ‘Azīmü’ş-şān ḥazretleri eyide kim: “Yā mel‘ün, dünyā yüzünde kaçan Hż. Hüseyin-i Mazlūm şehid eyledin, ne[-]kadar canlı kısmından yarattım ise cümle-siniñ ḥatırını münke-sir eyledin. Ol sebebdan” dēye. Cehenneme ol mel‘ün münāfıkları getürdiler, bu kez Hż. İmām-ı Hüseyin-i Mazlūm[a] emr ola kim: “Cennete girin” dēye. Ol zamān Hż. İmām-ı Hüseyin ‘arşın ayağına yapışa, eyide kim: “Yā Rabbi, dedem Hż. Mefḥar-i mevcūdāt Şefi‘-i rüz-ı ‘araşāt Hż. Muḥammedü’l-Muştafa (sav.) kefil olmuştur kim demiştir kim: “Oğlum Hüseyin, sen kıyāmet güninde cennete kanıñla girersin, seni sevüp ağlayanlar, göz yaşıyla girir” dedi. Ben niçe gireyim, anlar taşrada dururlar. Ben kanım dökdümse anlar göz yaşın dökdüler” dēye. Hż. Sultān-ı Kerbelā-yı cihān İmām-ı Hüseyin-i Mazlūm cümle-sini alup cennete girdiler.

Kaynak Metin

Kaynak bulunamamıştır.

14.

Hadis Metni 330a.4-330b.4

Hż. İmām-ı Cāfer-i Şādık peygamber ḥazretlerinden (sav.)’den rivāyet eyler kim kıyāmet güninde Hż. Fāṭimatü’z-Zehrāniñ ve Hż. İmām-ı Hüseyiniñ başı ola, ve Hż. İmām-ı Hüseyin[i] şehid edenlerin ve sebep olanlar her kim var ise zincirlerle götürerler. İbtidā Hż. İmām-ı Hüseyin ḥalk oluna. Eline kılıç ala. Hż. İmām-ı Hüseyin-i Mazlūm[a] karşı duranları birer birer boynun uralar. Yine Allāh emriyle bütün olup dirile-ler. Tekrār Hż. İmām-ı Ḥasan boyunların ura, öle-ler. Yine dirile-ler. Tekrār ‘Aliyyü’l-Murtezā ura, yine dirile-ler. Netiçe ne[-]kadar āl-i Muḥammed varsa bir kerre bu mel‘ünların boyunların uralar. Şonra zincirlere gerüp cehenneme varınça vücūd-ı nā-pākleri tartağan ola. Yine bütün ola. Bu ‘azābla cehenneme koyalar. Muḥaldir cehenneminiñ yarı, ‘azābla kalalar.

Kaynak Metin Kaynak bulunamamıştır.

15.

Hadis Metni 330b.4-8

E'imme-i ehl-i beytten rivāyet ederler kim Kerbelāda şehīd olanlar için bir kimesne gözünden yaş dökse Allāh ol yaşı bir gevher yapar. Kaçan terāzūya a'mālī tartarlarken ol gevher[i] kıya-lar, cümle 'ibādet şevābına gālib gelüp ol yaş sebebiyle cennete gire.

Kaynak Metin (Allāme Seyyid İbn Tāvūs, El-Luhuf Ala Katle't-Tufûf, s. 12)

Türkçesi: Bizim muhabbetimize ağlayan veya yüz kişiyi ağlatan kimseyi cennete götürmeye biz kefiliz. Bizim musibetimize ağlayan ve elli kişiyi de ağlatan kimse, cennet ehlidir; kendi ağlayıp otuz kişiyi ağlatan kimse cennet ehli sayılır; kendi ağlayıp on kişiyi ağlatan kimse cennet ehli olacaktır; kendi ağlayıp sadece bir kişiyi ağlatan kimse cennet ehlidir; kendini ağlayanlara benzeten (her ne kadar gözünden yaş çıkmasa bile) kimseyi de Allah cennete götürecektir.

Eserde 18. bap, mahşer günü Hz. Fatıma'nın Yezid'den intikam alması ile ilgili hadis (13. hadis) üzerinden kurgulanmıştır. Bu bapta hadis ayrıntılı bir şekilde anlatılmaktadır. Bu hadisin kaynağı tespit edilememiştir.

Metinde tespit edilebilen on beş adet hadisten sekiz tanesi hakkında herhangi bir kaynağa ulaşılamamıştır. Eklenen hadislerden yedi tanesi ile ilgili ulaşılabilen kaynaklar, tabloda gösterilmiştir. Üç hadis Bihâru'l-Envar adlı eserde, bir hadis Ahmed bin Hanbel'in Fezâilü'l-Sahabe adlı eserinde, bir hadis Tarih-i Dımişk adlı eserde, bir hadis Suyutî'nin Tarihu'l-Hulefâ adlı eserinde (akt. Badıllı 2011: 498), bir hadis de İbn Tāvūs'un El-Luhuf Ala Katle't-Tufûf adlı eserinde tespit edilmiştir.

1.3.2.5. Tuhfetü's-Şühedâ'da Bulunmayan Kısımlar

Bu bölümde çeviri esnasında Hadika'dan yapılan çıkartmalar bir başka deyişle Tuhfe'ye alınmayan kısımlar tespit edilerek tablo haline getirilmiştir. Tabloda ilk sütunda bu kısımlar bap başlıkları, olaylar, konular, hadisler başlığı altında sunulmuş; olay, konu ve hadisler tarafımızdan kısaltılarak verilmiştir. İkinci sütunda Tuhfe'ye alınmayan kısmın Hadika'da hangi bapta bulunduğu; üçüncü sütunda ise hangi sayfalarda yer aldığı verilmiştir. Tuhfetü's-Şühedâ'ya alınmayan kısımlar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Bâb Başlıkları, Olaylar, Konular, Hadisler	Bulunduğu Bölüm	Sayfa No
Bazı peygamberlerin başına gelen belalar (Hadika'nın birinci babı Tuhfe'ye alınmamasına rağmen, Hadika'da bu babın farklı fasıllarında	Birinci bâb <i>Bazı enbiyâ-yı izâm ve rusûl-i kirâm sûret-i</i>	HS19-82

geçen üç anekdot, Tuhfe'nin ilerleyen bölümlerinde verilmiştir ²⁵)	<i>ahvâllerindedür</i>	
Hiz. Peygamberin Melekü'l-Mevt'e ölüm anında bir kimseye merhamet edip etmediğini sual etmesi	İkinci bâb <i>Hiz. Resûlün Kûreyşden çektiği belâları beyân ider.</i>	HS104
Hiz. Peygamber'in Gadr-i Hum'da Hiz. Ali için ettiği dualar	Üçüncü bâb <i>Hiz. Seyyidü'l-Mürselînün keyfiyyet-i vefâtın beyân ider</i>	HS116-117
Hiz. Peygamber'in vefat ettiği gün Azrail'in insan suretinde gelerek Fatıma'dan eve girmek için izin istemesi		132-133
Hiz. Peygamber'in Hiz. Fatıma'ya dünya ve ahiret kadınlarının en hayırlısı olduğu müjdesini vermesi (Ravi: Huzayfe-i Yemâni)	Dördüncü bâb <i>Fâtıma-i Zehrâ vefâtın beyân eder.</i>	HS147
Âl-i aba olayı (Ravi: Hiz. Aişe)		HS148-149
Hiz. Ali'nin Hiz. Fatıma'ya Peygamber'in vefatına olan üzüntüsü ile ilgili tavsiyesi		HS162
İfrat-ı giryenin beş kimseye münhasır olması (Ravi: İmâm-ı Câfer-i Sâdık)		HS165
Hiz. Fatıma'nın Müflih adındaki kölesi ile konuşması		HS165
Hiz. Muhammed'in Hiz. Ali'ye bütün herkesten daha kötü olan iki kişiyi açıklaması	Beşinci bâb <i>Hiz. Murtazâ Ali vefâtın beyân eder.</i>	HS185
Hiz. Ali'nin lakapları		HS187
Hiz. Abbas'ın Hiz. Peygamber'e "Hiz. Ali'yi sever misin" sorusu (Kaynak: Firdevsü'l-Ahbâr Ravi: Muaz bin Cebel)		HS187
Hiz. Ali ile ilgili üç hadis ve Hiz. Ali'nin "arştan başka bana ne sorarsanız sorun" sözü (Kaynak: Kisâi [Tirmizî isnadıyla])		HS190
Hiz. Ali'nin hilafeti sırasında beytü'l-mala girip altın ve gümüşe seslenmesi		HS192
Hadis: Allah'ın Hiz. Ali'yi yeryüzünün halkından daha faziletli kılması (Kaynak: Şevâhidü'n-Nübüvve Ravi: Esmâ bint-i Umeys [Hiz. Fatıma'dan nakille])		HS192
Sıffin Harbi esnasında Hiz. Ali'nin kerametiyle bir çeşme zahir olup askerin su içmesi ve buna		HS193

²⁵ 1. Anekdot: Hiz. Hüseyin'in Ümmü Seleme'nin yanında bıraktığı 7 yaşındaki kızının kanlı bir karga görüp babasının şehadetini ferasetle anlaması (HS32 Birinci bâb Nuh as. faslı; TŞ262a-262b On beşinci bâb). 2. Anekdot: Allah'ın Hiz. İbrahim'e Hiz. Hüseyin'in şehadetine üzülmesinin oğlu İsmail'i kurban etmesinin sevabından daha fazla sevap olduğunu bildirmesi (HS42 Birinci bâb İbrahim as. faslı; TŞ331b On sekizinci bâb). 3. Anekdot: Şeyh Süheyl ibn-i Abdullah'ın her vakit Kerbela'da Hiz. Hüseyin'e yardım etmediğine ve şehit olmadığına üzülüp ağlaması sonucu Hiz. Peygamber'in onu rüyasında teselli etmesi (HS43 Birinci bâb İbrahim (as.) faslı; TŞ330b On sekizinci bâb).

şahit olan rahibin Müslüman olması		
Hâricilerin ortaya çıkışı ve İbn-i Kevâke'yi kendilerine komutan seçmeleri		HS194
Kevâke ve akrabasından on kişi ve sekiz bin askerin rücu edip İslam ordusuna katılmaları		HS195
Hâricilerin tekrar kendilerine komutan olarak Abdullah bin Vehbî'yi ve Karkûs bin Züheyr'i seçmeleri		HS195
Hz. Peygamber'in Hz. Ali'ye Marikîn yani Havâricle harp edeceğini ve emirlerinin Zü's-şedîd olacağını bildirmesi (Kaynak: Şevâhidü'n-Nübüvve)		HS195
Zü'l-huveysara adlı kişinin Hz. Peygamber'in ganimet malını taksimine itiraz etmesi ve Peygamber'in bu kişinin Hâricîlerden olacağını bildirmesi (Ravi: Ebu Saîd Hudrî)		HS196
Nehrevan yakınlarında bir rahibin Hz. Ali'nin kerametine şahit olup Müslüman olması		HS196-197
Cündüb bin Abdullah-ı Ezdî'nin Hz. Ali ile Nehrevan'ın ahvali üzerine muhaveresi		HS198
Nehrevan zaferi ve sonuçları		HS198-200
Hz. Ali'nin İbn-i Mülcem ile Kûfe'ye gönderdiği Nehrevan fetihnemesi		HS202
İbn-i Mülcem'in Hz. Ali'yi kılıçla yaralamasından sonra Ümmü Gülsüm'ün hapisteki İbn-i Mülcem'le konuşması		HS212
Hârûn Reşid'in Hz. Ali'nin mezarını bulup imar ettirmesi		HS213
Hz. Hasan'ın İbn-i Zübeyr ile seferde birlikte iken gösterdiği keramet	Altıncı bâb <i>İmâm-ı Hasan Hazretleri ahvâlin beyân eder</i>	HS223
Hz. Hasan'ın baştan sîneye, Hz. Hüseyin'in sîneden ayağa kadar Hz. Peygamber'e benzemesi (Kaynak: Şevâhidü'n-Nübüvve)	Yedinci bâb <i>Hz. Sultân-ı Kerbelâ'nın</i>	HS245
Bir kölenin Hz. Hüseyin'in başına yanlışlıkla sıcak yemek dökmesi, Hz. Hüseyin'in öfkesini yenip köleyi azad etmesi	<i>Medine'den Mekke'ye teveccüh etdiğin beyân eder</i>	HS248
"Biliniz ki Allah ehl-i beytten kiri giderdi ve size pak kıldı" ayeti		HS249
Hz. Hüseyin'in ikinci menzilde Benî Haşim halkına mektup göndermesi	Dokuzuncu bâb²⁶ <i>Hz. İmâm-ı Hüseyin Mekke'den Kerbelâ'ya geldüğün beyân eder</i>	HS312
Hz. Hüseyin'in savaş meydanına girmek için yaptığı hazırlıklar	Onuncu bâb (İkinci fasl) <i>Hz. Hüseyin ve</i>	HS416

²⁶ Hadika'nın sekizinci babı ile ilgili olarak Tuhfe'de bir çıkartma yapılmadığı görülmüştür.

Şimr'in Hz. Hüseyin'in şehadetinden sonra haremde bulunduğu çadıra yönelmesi ancak buna imkan bulamaması	<i>ehl-i beyt şehâdetin bildirür</i>	HS431
Şimr'in Hz. Hüseyin'in şehadetinden sonra Zeynülâbidîn'i öldürmek istemesi, Hamid ibn-i Müslim'in bunu engellemesi		HS431
Ehl-i beyt Şam'dan Medine'ye geldiğinde Ümmü Seleme'nin elindeki şişenin içinde bulunan Kербela toprağının renginin kana dönmesi	Hâtime <i>Muhadderât-ı ehl-i beytün Şam'a gittiğün beyân İder.</i>	HS473
Şimr-i Zilcevşen'in Hz. Hüseyin'in elbiselerinden mücevherlerinden koparıp eritmek isterken mücevherin yok olması		HS479
<i>-Mersiye-i İmâm-ı Hüseyin</i>		HS480-482
<i>-İzhâr-ı Tevellüd-i E'imme</i>		HS483-486
<i>-Münâcât</i> (Burada Hadîkatü's-Süedâ bitmektedir)		HS486-489

Hadika'da bazı peygamberlerin başına gelen belaların anlatıldığı birinci bap, Tuhfe'ye dahil edilmemiştir. Ancak buna rağmen Hadika'da birinci bâbın farklı fasıllarında geçen üç anekdot, Tuhfe'de ilerleyen bölümlerde yer almaktadır. Hadika'da Hz. Ali'nin vefatının anlatıldığı beşinci bapta Hz. Ali'nin övüldüğü hadislerden bazılarının Tuhfe'ye alınmadığı görülmüştür. Hadika'nın sonunda yer alan, *Mersiye-i İmâm-ı Hüseyin* ve *Münâcât* başlıklı manzumeler ile *İzhâr-ı Tevellüd-i E'imme* başlıklı bölüm de Tuhfe'ye alınmayan kısımlar arasındadır.

2. DİL İNCELEMESİ

2.1. Yazım Özellikleri

İncelediğimiz metnin elde bulunan eksiksiz tek nüshası harekesiz yazılmıştır. Ancak nüshada okuma zorluğu oluşturabilecek gerek Türkçe gerek Arapça gerekse de Farsça kelimeler zaman zaman harekelenmiştir. Hareke ile yazılan kelimeler bir bölüm halinde aşağıda verilmiştir.

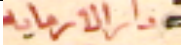
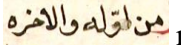
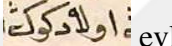
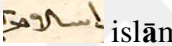
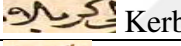
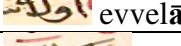
Metin, 346 varaklık hacimli bir eserdir. Metnin söz varlığı da bu oranda zenginlik arz etmektedir. Bir kelime bazen aynı sayfada hatta aynı satırda bile farklı şekillerde yazılabilmektedir. Bunun yanı sıra metinde harflerin yazımında da değişiklikler yapılarak farklı sesler yansıtılmaya çalışıldığı tespit edilmiştir. Çengelli kef harfi, çengelli lamelif harfi olarak adlandırdığımız bu harfler kelime içinde geçtiği yere göre farklı sesleri işaretlediği düşünülmektedir. Konuyla ilgili örnekler ileride verilecektir.

2.1.1. Ünlülerin Yazımı

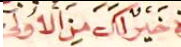
Metinde ünlülerin yazımında çengelli lamelif biçiminde adlandırdığımız lamelif harfinin farklı bir formu kullanılmıştır. Alınma kelimelerde orijinal yazımda olmayan ünlüler, metinde gösterilmiştir. Ünlülerin yazımında ayrıca hareke, elif-i maksure, med işareti ile asar ve çeker işareti de kullanılmıştır.

2.1.1.1. Çengelli Lamelif Harfi ve İşaretlediği Sesler

Metinde, lamelif harfi farklı bir kullanımla karşımıza çıkmaktadır. Bu kullanım, *lamelif* harfindeki *elifin* üst kısmında sola doğru yapılan kulakçık şeklindedir ve *güzel he* harfinin sonda yazılış biçimini hatırlatır. Bu yazılış biçimi, işaretin *elif* ile *güzel he* arası bir ses yani /a/-/e/ arası bir ses olma ihtimalini düşündürmektedir. Ancak harfin yazımı yazmanın tümünde tutarlılık göstermediği için bu harf, metinde bazen /a/ sesini bazen de /e/ sesiyle okunmuştur. Metinde bu işaret hem Arapça/Farsça kelimelerde hem de Türkçe kelimelerde kullanılmıştır.

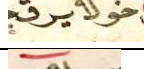
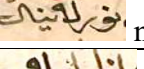
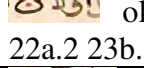
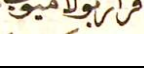
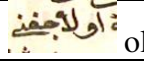
Arapça/Farsça kelimelerde	
/el/	
 Nūru'l-Eimmede 20b.4	 İbnü'l-Eşdağı 140b.15
 Rūḥu'l-Ervāḥ 137b.1	 gāfilen 18a.14
 Dāru'l-ermā 123b.15	
/a/	
 Ravzatü'l-Ahbābda 29a.3	 lā ilāhe illallah 12a.3
/ā/	
 fi'd-dünyā ve'l āḥira 23a.4	 lā taḫnatü 3b.11
 min evvele ve'l-āhira 76b.5	 lā seyfe 17a.9
 Nüşa-i Zelāzilü'r-Rızāda 11b.9	 lācerem 17b.2
 el ān 21a.6	 lāyık-sezā 15a.14
 alān talān 145b.7	 lāt melāta 14b.1
 mālāmāl olsa 238a.6	 evlādınun 29b.3
 velāyet 232b.11	 islām 24b.10
 hālā 31a.6 244b.11 274b.6	 i'lām 20a.12
 Kerbelā 268a.2	 helāk 9b.15
 evvelā 281b.9	 dilāverler 72a.5
 me'kūlāt 47b.5	

Aşağıdaki örnekte ise üzerine ötre konan çengelli lamelif işareti /ū/ sesini işaretlemektedir:

 ḥayrun leke mine'l-ūlā 26a.3

Türkçe kelimelerde çengelli lamelif harfinin hangi sesi işaretlediğini tespit edebilmek için bu işaretin Arapça/Farsça kelimelerde işaretlediği ses değeri göz önünde bulundurularak bir değerlendirme yapmak gerekmektedir. Aşağıdaki bazı örneklerde çengelli lamelif işaretinin üzerine med konulmuş; bazıları ise medsiz yazılmıştır.

Türkçe kelime ve eklerde	
 kulağına 9b.13	 kūlavuzlayam 60a.11
 kulağlarında 42a.13	

 kulağında 42a.14, 15	
 havlayarak 325b.8	 nurlanın 44b.8
 bulayım 30b.3	 azād olayım 32a.13
 olan 7b.6 8a.9 18b.12 21b.6 22a.2 23b.8 141a.1...	 qarār bulamayup 69a.4
 olacağını 163a.6	

2.1.1.2. Alınma Kelimelerde Orijinal Yazımda Olmayan Ünlünün Gösterilmesi

Metinde bazı alınma kelimelerde Arapça, Farsça söyleyişte var olan ancak orijinal yazılışlarında gösterilmeyen ünlüler metinde gösterilmiştir. Bu kelimeler bir nevî yazımda Türkçeleşmişlerdir. Aşağıda bu duruma örnek olan kelimeler verilmiştir:

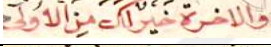
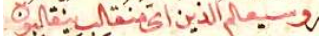
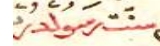
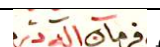
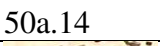
Far. bahādır بهادر 'yiğit'	bahādırligimi بهادیرلکیمی 61b.9
Far. birāder برادر 'kardeş'	bürāder بُرادر 36a.15
Ar. gāfil غافل 'gaflette olan'	gāfil غافیل 53a.2
Far. gül گل 'gül'	gülleri گوللری 27b.7
Ar. muḳābil مقابل 'karşı karşıya gelme' 18a.10	muḳābil مقابیل 214b.3, 204b.2, 205a.13, 221b.7...
Ar. muḳārin 'birlikte' مقارن	muḡārin مغارین 20a.3; muḳārin مقارین 26b.8, 36a.2, 225a.9
Ar. mülāzım ملازم 'muhafız, görevli' 284a.2	mülāzım ملازیم 28b.6, 100b.12
Ar. muvaḥḥiṣ موحش 'dehşete düşüren'	muvaḥḥiṣ موخیش 26b.4
Far. büzürg بزرگ 'büyük'	püzrük پزروک 229b.10
Far. şüküfte شکفته 'açılmış çiçek'	şüküfte شکوفته 232b.9
Far. usture استره 'keskin bıçak'	ustura اوستوره 165a.2
Ar. ümmet اُمّت 'topluluk'	ümmetiyüz اومتیوز 183a.15
Far. üstād استاد 'üstat, sanatkar'	üstāt اوستاة 163a.14; üstādım اوستادم 165b.1; üstādlar اوستادلر 339b.15
Ar. zālīm ظالم 'zalim'	zālīm ظالیم 238b.10
Ar. zuḳāk زقاق 'sokak'	şoḳaḳ صوقاق 149a.6; şoḳaḳa صوقاقه 149a.5; şoḳaḳlarda صوقاقلرده 338a.12; şoḳaḳları صوقاقلاری 143b.1
Ar. zümürüd زمرد 'zümrüt' 90a.13, 92b.14, 326b.8	zümürüde زمرد ه 90a.4

2.1.1.3. Ünlüler İçin Kullanılan Diğer İşaretler

Metinde ünlü harfleri göstermek için çengelli lamelif olarak adlandırdığımız harf, hareke (üstün, esre, ötre, asar, çeker), elif-i maksûre ve med işareti de kullanılmıştır. Metinde ayrıca ayn harfinin özel kullanımı tespit edilmiş olup bu durum aşağıda alt başlık halinde incelenecektir.

2.1.1.3.1. Hareke

Metin harekeli olmamasına rağmen okumanın kolaylaşması amacıyla bazı durumlarda hareke kullanma yoluna gidilmiştir. Metinde hareke; bazı alınma kelimelerin ve Arapça yazılan kısımlar (ayet, hadis, bazı özel isimler) ile bazı Türkçe kelimelerde kullanılmıştır. Harekenin ek almış Türkçe kelimelerde kullanılması; metinde bazı eklerin (bildirme eki, geniş zaman eki) dudak uyumuna uyup uymadığının belirlenmesi hususunda önem arz etmektedir. Harekenin kullanıldığı bazı kelime ve kelime grupları, metnin geneline örnek teşkil etmesi açısından aşağıda verilmiştir:

Ayet	
 ve'l-âhîretü hayrun leke mine'l-ülâ (Duha.93/4 26a.3)	
 Veseya'lemullezîne [zâlemû] eyye münkalibin yenkalibün (Şuarâ 26/227 274a.7)	
Arapça/Farsça kelime ve kelime grupları	
 ömrüm 48a.10	 el-bâbü'l-ḥâmis 4a.15
 şıdk u mürüvveti hayâsı 8a.15	 sünnet-i Resûldür 19a.11
 lutfeyle 18b.13	 rivâyetdir ki 48a.9
 müsteḥak 19a.14	 fermân-ı ilâhidir 45a.8
 seḥâ mürüvvet 48b.10	 mestûrdur ki 45b.8
 eṣaḥḥu ṣaḥîḥ 49a.15	 bürâder 36a.15
Özel isimler	
 Hazret-i Muhammed 50a.14	 'Abbâsı 27b.13
 Ümmü Selîmeye 46a.7	 Ebû Ca'fer 13a.12
 Resûl-ü Ekreme 55b.12	 bu Hay kavmi 9b.15
 İmâm 'Abdülkerîm Muhammed ibn-i Hemedânî 85a.2	 Uḥud tığına 18b.8

Ömeri'l-Fārūḳ 118b.2	Hüseyindir 42a.15
Ebū Ṭālibdir 8a.11	
Türkçe kelimeler ve ekler	
nerededir 9b.5	üzerindedir 46b.4
umaram 19a.12	bunu 46b.8
bulundım 14a.3	vèresin 47b.15
ol 12b.14, 13a.3, 17a.7-9, 46b.13, 47a.14	izhār eder 55b.15
tok 48a.8	olunur kim 62b.1
olduğu yerde 45b.12	cabbârlar girir ve bunun 62b.3
budur ki 53a.10	götürürem 80a.7
dördüncü 53b.2	kitâbında eydir 85a.2
ma'şumdur anlar tākāt getüremezler 49b.14	nāḥāk yere 118b.15
duyunça 54a.1	olaçağdır 168a.2
degilem 45a.6	

2.1.1.3.2. Elif-i Maksûre

Metinde elif-i maksure bulunan kelimeler aşağıda verilmiştir. Metinde *Muṣṭafā*, *Müctebā* ve *Murtezā* kelimeleri, elif-i maksurenin yanı sıra elif harfi ile de yazılmıştır.

Elif-i maksûre		Hem elif-i maksûre hem elif ile
Hadiçetü'l-Kübrā حدیچه الكبرى 11b.5	Ṭubā طوبى 46a.4	Muṣṭafā مصطفى 4a.1, 41a.10 مصطفا 126b.1
Yahyā يحيى 256a.13	ḥattā حَتَّى 28a.13	Müctebā مجتبا 60a.1, 94a.6; مجتبى 126a.1
Müşā موسى 279a.9	ʿİsā عيسى 180b.6	Murtezā مرتضى 180b.6; مرتضا 68b.1
te'ālā تعالى 287b.1		

2.1.1.3.3. Med İşareti

Metinde med işareti birkaç istisna dışında kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Med işareti Arapça ve Farsça kelimelerde uzun ünlüleri göstermek için kullanılmıştır: *bīçāre*

3b.4, günāhlar 3b.5, kıyāsdan 3b.5, deryā-yı günāha 3b.6, efkār-ı melālet 3b.8, selāmetle 3b.8, cenāb- Bāriniñ 3b.9, hānedān-ı Resūle 3b.12, gāyetile 4a.3, ebyātıla eş'ārıla 4a.5, istihrāc 4a.14, şāh-ı merdāñ 4a.13, namāz êtdikçe 20b.3, ādem 124a.15, bir pārça 38b.5. Metinde med işaretinin Türkçe kelimelerde ve eklerde de sıkça kullanılmış olması dikkat çekicidir. Metnin tümü incelenerek med işareti kullanılan kelimeler ve ekler tespit edilmiştir. Metnin elde bulunan tek nüshasında yalnızca med işaretinin kullanılması ile metinde Türkçe kelime ve eklerde uzun ünlülerin varlığına dair kesin bir hükme varılması doğru olmayacağı gibi aynı zamanda med işaretinin metinde özellikle aynı kelimelerde ısrarlı kullanımının da göz ardı edilmesinin doğru bir tutum olmayacağı düşünülmektedir. Bu sebeple metnin farklı bir nüshasının bulunması durumunda ya da dönemdaş bir yazmada tespit edilebilecek uzun ünlüler ile karşılaştırma yapmaya olanak sağlamak amacıyla metinden tespit edilen med işareti ile yazılmış Türkçe kelimelerden bazıları aşağıda tablo halinde verilecektir.

Kelimelerde	
ağama اغامه 161b.8; ağasının 163b.1	saçlarımızı ساچلریکیزی 161a.7; saçların 51b.5
ana انا 54a.15 54b.1; anadan 127b.12	şarılup صارلup 159b.7; şarup 30b.5 40b.8
arada اراده 123a.2; arasında 17b.8, 45b.11; araya 134b.5, 148a.2; bu aradan 144b.10; bu araya 16b.4, 140b.4	şag صاغ 40b.2; şag şag 165b.3; şaga 156b.6; şagdır 38a.8, 123b.1; şagında 8a.9
ayağına اياغينه 157b.6 , 160a.4; ayağınıızı 157b.9; ayakların 157b.7	taş تاش 162b.2; taşlarla 13a.4
baba بابا 11b.9, 160b.3, 127b.13; babam 118a.13 153a.15; babama 143b.11; baban 126b.11, 127a.5, 157b.9; babanın 157b.9; babası 52b.8; babasını 17b.15; papası 142b.3	toprak طوبراق 181a.13
bağlayup باغلايup 145b.4	şandılar صانديلر 142a.2, 7; şanup 45a.4 117b.12
bak باق 19a.4, 54b.1; bağa 46b.7; bakalım 164b.7; bakın 43a.9; bakmağa 43a.11; bakup 43a.8	şarık صاریق 142a.13
bardak بارداق 29b.11	seksan سكسان 182a.3
baş gözi kesüp باش 140a.5; baş kabak yalın ayak 34a.6; başdan başa 123b.8; başı tāli'li 156b.15; başı yarık 51a.3; başın 123b.4; başına 145a.14; başında 156b.9; başların 122a.13; başlayup 54a.15; bellü başlısı 130b.6; cān baş terk êdüp 130a.10; paşladı 142b.15	var وار 132b.1; vardı 141b.8; vardır 8b.9, 127b.15, 131a.1, 132a.1; varısa 20b.12, 127a.6

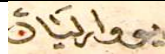
çağırdı چاگیردی 51a.6; çağirt 124a.7; çağırşdılar 20a.15	yanımda یانیمده 141b.3; yanına 54b.5; yanında 40b.3, 43b.11, 147a.5; yanından 152a.14
kadını قادینى 161b.7; kadınım 157b.3	yaprağı یاپراغی 47a.1
kaldılar قالدیلر 44b.11; kalma 152b.15; kalmayup 8b.14; kalmış 155b.9; kalup 42a.5 57a.5; kalursam 155b.11	yatdı یاتدی 27b.15; yatduğı 164a.12, 164b.2; yatırup 181a.14; yatsu namāzını 38a.10; yatup 54b.13
kan قان 13b.6, 14a.6, 14b.15, 152a.5; kanı 17b.1	yazdılar یازدیلر 9b.1 46a.3; yazılmış 46b.6; yazdı 185b.2
kat kat قات قات 52a.14; katında 38b.1	
kuşak قوشاق 44a.14	
Eklerde	
İsimden isim yapım eki: +daş	
karındaş قارینداش 19a.1; karındaşı 127b.13; karındaşıñ 126b.11, 127a.5, 127b.2; karındaşım 32b.7, 123a.12, 127b.14; karındaşımdır 156b.1; karındaşıydı 20a.4	yoldaş یولداش 173a.3; yoldaşım 164b.1
İsimden isim yapım eki: açık	
azaçık از آچیق 140b.2	
İsimden fiil yapım eki: +la-, +lan-	
ağladı اغلادی 21a.6	nūrlanıñ نورلانیق 44b.8
batladı باطلادی 163b.2	
Fiilden fiil yapım eki: -ma	
başaramam باشارامام 118b.4	komam قومام 160b.8
çıkmadı چیقمادی 32b.11	olmadı اولمادی 160a.5, 9; olmadıkça 127b.3; olmamak 43a.3; olmayaydı 118a.9
durmayup دورمایوپ 136b.1	varmayız وارماییز 40a.3
kaçmasın قاچماسین 177a.4	uymayuz ойماйуз 130a.8; uymazız оймазız 130a.8; uymazam 123a.1
kalmadı қалмады 124a.15; kalmamış 48a.8; kalmasın 140a.9	
İsim fiil eki: -ma	
kırmızı olması оуамасы 57a.12	
Geniş zamanın olumsuzu: -maz	
batmazdı батмазды 9a.13	çıkmaz oldı чیقмаз oldı 9a.10
bulunmaz ise болонмаз 128b.7	
Mastar eki: -mak	
fal açmak ачмақ 168b.9	oturmak отормاق 135a.4
ağlamak ағламақ 181b.3	
Zarf-fiil eki: rak	
şorarak صوراراق 141b.13	
Geniş Zaman Ortacı: -an	
bakanıñ бақаниқ 178b.9	umanlar оуанлар 126b.7
okuyan оқуиан 4a.9; okuyana 154b.4	uyanlara оуанлар 122a.1; uymayan 131b.4
olanlara оланлар 117b.13; olan 7b.6, 122a.10, 130b.12, 152a 7; olmayanın 140b.5	
Gelecek zaman eki: -acak	
aşılacaq асйлақақ 160a.1	duraçaqsın дораққсін 10b.3

şıgıncak صيغیناجاق 128b.7	
Geniş zaman eki: -ar	
tutarlar توتارلار 155b.11	
İstek kipi	
teklik 1. kişi	
alam الام 163b.5	varayım واراییم 167a.10; varmayım 30b.15
alayım intikām الاییم 15b.15	şaklanayım صاقلائییم 143a.6
bulayım بولاییم 30b.3	uğrayasın اوغرایاسین 160a.15
teklik 2. kişi	
tutasın توتاسین 53a.14	
çokluk 1. kişi	
acıyalım اجیالییم 10b.12	baçalım باقالیم 136a.3
alalım الالیم 147a.14	
çokluk 3. kişi	
koyalar قویالار 168b.1	

Görüldüğü gibi Türkçe isim ve fiil köklerinin yanı sıra isimden isim yapım eki +*daş*, isimden isim yapım eki +*açık*, isimden fiil yapım eki +*la*, +*lan*, fiilden fiil yapım eki -*ma*, isim fiil eki -*ma*, geniş zamanın olumsuzu -*maz*, mastar eki -*mak*, zarf-fiil eki -*rak*, geniş zaman ortacı -*an*, gelecek zaman eki -*acak*, geniş zaman eki -*ar*, istek kipi teklik 1. ve 2. kişi, çokluk 1. ve 3. kişi eklerinin ünlülerinde med işareti kullanılmıştır.

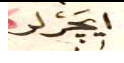
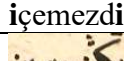
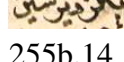
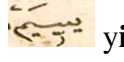
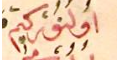
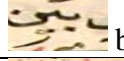
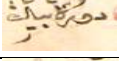
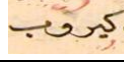
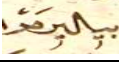
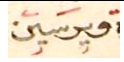
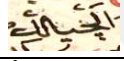
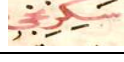
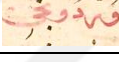
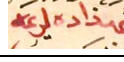
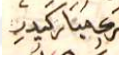
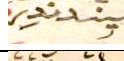
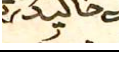
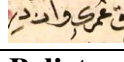
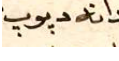
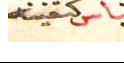
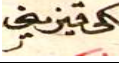
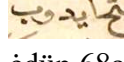
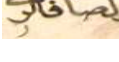
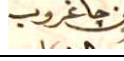
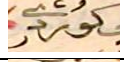
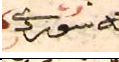
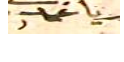
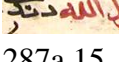
2.1.1.3.4. Asar ve Çeker İşareti

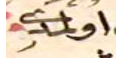
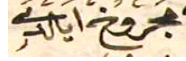
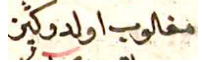
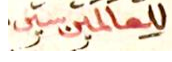
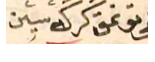
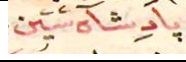
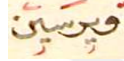
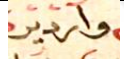
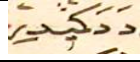
Metinde Türkçe kelimelerde med harfinin kullanımının yanı sıra asar ve çeker işaretlerinin de kullanıldığı görülmüştür. Asar işareti metinde yalnızca bir kelimeye tespit edilebilmiştir:

 yuvarlayan 340a.14

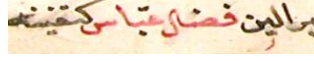
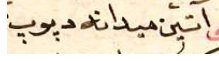
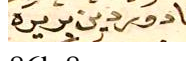
Bu kelime asar işareti –An sıfat-fiil eki için kullanılmıştır. Metinde bu ek asar işareti ile bir kez yazılmasına rağmen çoğu kez med işareti ile yazılmıştır. Bu durumdan uzatılarak okunması gerektiği düşünülen sesin asar işaretinden çok med işareti ile gösteriminin tercih edildiği anlaşılmaktadır (*bkz. 2.1.1.3.3. Med işareti*).

Metinde çeker işareti ise birçok yerde kullanılmıştır. Metinden tespit edilebilen çeker işareti kullanılmış kelimeler aşağıda verilmiştir:

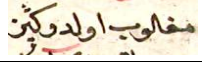
Kelimelerde	
 içün 45a.10	 niçe 109a.14 166a.8
 içerler 238a.4 içemezdi 311b.15	 niçe niçe 138b.11
 beni ite beñzedirsin 255b.14	 dîbelik 311b.15
 yiyem 37b.14	 olunur kim 138b.11
 bin ‘binmek’ 106a.3	 dört biñ 238a.15
 girüp 55a.15	 bilirem 332b.12
 viresin 47b.15	
İsimden isim yapan ek -çi	
 elçilik 289a.9	
İsimden isim yapan ek -İncl	
 sekizinci 326a.6	 dördünci 343b.8
çokluk 1. kişi iyelik eki	
 şehzâdelerime 52a.4	
teklik 3. kişi iyelik eki	
 sehâsı 8a.15	 ser-i mübâregidir 258a.13
 kabilesindendir 10a.12	 çenk hâlidür 311b.9
 ömri 106b.11	
Belirtme durumu eki	
 aşhâbumı 8b.14	 atın meydâna depüp ‘atını’ 202b.5
 elin ‘elini’ 33a.15	 iki kızını 207b.10
 Nehrirevânı feth édüp 68a 9	 ol şâfları 251a.15
 dördin bir yere ‘dördini’ 86b.8	 beni ite beñzedirsin 255b.14
Vasita durumu eki	
 yer yerin çağırıp 247a.6	
Görülen geçmiş zaman teklik 3. kişieki	
 gördi 50b.4	 yüzüne sürdi 91b.15
 yağmadı 59a.12	 şaḥābe-i Resûlullahdandı 287a.15

 eylerdi 85b.5	 ölmedi 319a.4
 mecruh eyledi 88a.3	
Görülen geçmiş zaman çokluk 2. kişi eki	
 mağlûb olduñız 271b.6	
Ek fiilin teklik 2. kişisi	
 rahmeten lil âlemînsin 51a.6	 tutmaq gereksin 120b.3
 pâdişâh-sın 329a.3	
İstek kipi teklik 2. kişi eki	
 viresin 47b.15	
Ek fiil geniş zaman bildirme eki	
 vardır 53a.10	
Soru eki mi	
 deden[-]midir 297b.1	

Yukarıdaki kelimelerden çeker işareti ile yazılan belirtme durumu ekinde farklı bir durum göze çarpmaktadır. İyelik ekinden sonra gelen belirtme durumu ekinin yazılmadığı aşağıdaki kelimelerde çeker işaretinin kullanılması, burada sesin uzatılarak okunması gerektiğinin gösterildiğini düşündürmektedir.

 elin ‘elini’ 33a.15	 atın meydāna depüp ‘atını’ 202b.5
 dördin bir yere ‘dördini’ 86b.8	

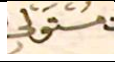
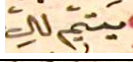
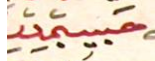
Ayrıca aşağıdaki örnekte fiile gelen görülen geçmiş zaman çokluk 2. kişi ekinin ünlüsü yazılmış ve çeker işareti ile uzatılarak okunması gerektiği gösterilmiş olabilir:

 mağlûb olduñız 271b.6

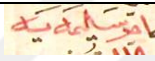
Burada *mağlûb olduñız* biçiminde okunması mümkün olan kelime *olduñız* biçiminde de okunmaya müsaittir. Ayrıca görülen geçmiş zaman çokluk 2. kişi ekinin ve çokluk 2. kişi iyelik ekinin yazımına dair yapılan açıklamalar ile üç noktalı kef ڭ harfinin bazı

kelimelerde /y/ sesinin işaretlediği göz önünde bulundurulduğunda kelimeyi *olduyız* biçiminde okumak mümkün görünmektedir.

Türkçe kelimelerin yanı sıra Arapça ve Farsça kelimelerde de uzun ünlüyü göstermek amacıyla çeker işareti kullanılmıştır:

 müstevlî 28a.3	 bîhüş 47b.15
 Bilāl-i Ḥabeşī 33a.2	 yetimlik 52a.4
 Ḥabībimdir 36a.3	 Şī'aya 316a.15

Aşağıdaki örnekte ise kelimenin aslında bulunan /e/ sesi /ī/ sesine değişmiştir:

Ar. سلمه Seleme	 Ümmü Selîmeye 46a.7

2.1.2. Ünsüzlerin Yazımı

Metinde ünsüzlerin yazımında, bazı Türkçe kelimelerde ayn harfinin kullanıldığı görülmüştür. Çengelli kef harfi biçiminde adlandırdığımız harfin metinde birden fazla ünsüz harfi işaretlediği düşünülmektedir. Ayrıca ünsüzlerin yazımında tenvin, şedde ve hemze işaretleri de kullanılmıştır.

2.1.2.1. Türkçe Kelimelerde Ayn (ع) Harfinin Kullanımı

Metinde bazı Türkçe kelimelerde ön seste ve iç seste ayn harfinin kullanıldığı görülmüştür. Metinde yer alan aşağıdaki örnekte Türkçe bir kelime ön seste ayn (ع) harfiyle yazılmıştır. Eski Türkçe'de *ut* biçiminde olan kelime art ünlülüdür.

ud (yer) عود 'utanılacak şey' 240a.4

Metinde aşağıda verilen Türkçe kelime de ön seste yine ayn harfi kullanılmıştır:

inanman عانمان 142b.8; inandılar عانديلر 142a.15

Ancak metinde *inan-* fiilinin elif harfi ile de yazıldığı görülmektedir. Dolayısıyla ayn harfinin söz konusu kelime de art ünlüyü işaretlediğinden bahsetmek mümkün görünmemektedir:

inanman ائانمك 12a.4, 265a.12; inandugı ايناندوغى 82b.7...

Tulum (2011) “17. Yüzyıl Türkçesi ve Söz Varlığı” adlı kitabında ayn harfinin temsil ettiği ses değerini, Evliya Çelebi Seyahatnamesi’nden (EÇS) verdiği örneklerle ayrıntılı olarak değerlendirmiş, EÇS’de /a/ sesi için ayn harfinin kullanıldığı örnekleri tespit etmiştir:

Evliya’nın alıntı kelimelerde uzunluk değeri bulunmayan /a/ sesleri için başvurduğu yollardan birisi, ünsüz işaretlerini kullanmaktır; yazmalarda bu uygulamanın da önceki yüzyıllarda tek tük örnekleri bulunmaktadır:

ا (Elif) yerine ع (ayn): عبدال abdal (Men. ابدال ebdāl, ابدال abdāl); عشقر aşkar (Men. اشقر eşkar); عشقيا aşkıyā (Men. عشقيا eşkıyā); عزدر ajder (Men. اژدر ejder) (Tulum, 2011: 170)

Tulum, kendisini ‘Eyyubi Garib’ olarak tanıtan bir meddahın 1145/1732 tarihinde yazıya geçirdiği *Beyrek* hikayesinin Türkçe’nin ses tarihini izlemek ve aydınlatmak bakımından önemli olduğunu belirtmektedir (2011: 189). Tulum, *Beyrek* hikayesinde kalın ünlüleri göstermek için kullanılan uygulamadan birinin ön seste ع (ayn) harfinin kullanılması olduğunu belirtmektedir:

orman اورمان (Men. اورمان orman); عنكروس Ungürüs (Men. انكروس Üngürüs) (s. 191)

17. ve 18. yüzyıllarda EÇS’den ve *Beyrek* hikayesinden yukarıda verilen örneklerde ayn (ع) harfinin bazı durumlarda kalın ünlüyü göstermek için belirleyici işaret olarak kullanıldığı tespit edilmiştir. Metnimiz de bu kullanım عود ud (yerim setr oldu) 240a.4 örneği ile tanıklanmaktadır.

Metinde ön seste kullanılan ayn harfli örneklerden başka iç seste de ayn harfinin kullanıldığı Türkçe bir kelime tespit edilmiştir. Eski Türkçe’de *tagay* biçiminde olan *dayı* kelimesinin metindeki yazılışı oldukça dikkat çekicidir:

dayı داعى 185a.3

dayıları داعيلرى 80a.15

2.1.2.2. Kef Harfinin Yazımı ve İşaretlediği Sesler (/k/, /g/, /y/)

Metinde kef harfinin farklı bir kullanımı tespit edilmiştir. Bu kullanım kef harfinin keşidesine bir çengel eklenmek suretiyle oluşturulmuştur. Metinde bu harfin kullanıldığı kelimeler azımsanamayacak kadar fazladır. Ancak çengelli kef olarak adlandırabileceğimiz bu harfin ses değeri her kelimedede aynı değildir. Metinde çengelli kef harfinin kullanıldığı

tüm kelimeler tespit edilerek tasnife tabi tutulmuş, bu tasnif sonrasında varılan sonuçlara aşağıda yer verilmiştir.

2.1.2.2.1. Çengelli kef = Ön damak /k/'si

Aşağıdaki alıntı kelimelerde uzun a (ā) önündeki /k/ sesi, çengelli kef harfî biçiminde yazılmış; buradaki okuma için okuyucu uyarılmıştır.

 inkār 157a.2	 (mürüvvet) kânıdır 70b.1
 nābekār 229b.3	 sitemkārlığın 33b.6
 efkār 3b.8	 kāğıd 103b.15 190b.4
 keenehu 11b.14	

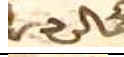
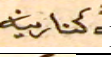
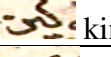
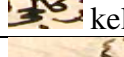
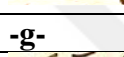
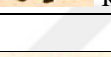
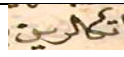
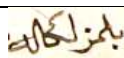
2.1.2.2.2. Çengelli kef = Ön damak /g/'si → (k>g)

Metinde /g/ sesi için genellikle kef ك harfî kullanılmıştır. Ancak metinde ön damak /g/'si için bazı durumlarda kef harfinin üzerine küçük bir çengel konulmak suretiyle farklı bir kef harfî kullanıldığı tespit edilmiştir. Bu harfin kullanılması metin içinde tutarlılık göstermektedir. Aşağıdaki alıntı ve Türkçe kelimelerde günümüzde de ön damak /g/'si ile sesletilen kelimelerin metinde çengelli kef harfî ile yazılması, bu harf ile yazılan diğer kelimelerin okunuşu hakkında yol gösterici olmaktadır:

g-	
 gelün 44b.7; geldi 55a.12; gel 50a.6; gelürler 52b.2; gelen 60a.8; gelüp 237a.13	 getürdi 19b.2; getürdüğün 290a.4
 gün 239b.15	 gövdesin 335a.7
 gibi 227a.4, 236b.11	 gülleri 27b.7
 gerekdir 34a.9	
-g-	
 bārgāh 45b.13	 rüzgār 236b.2

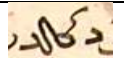
Yukarıda verilen ve günümüzde de /g/ ile sesletilen bu kelimelerde çengelli kef harfinin /g/ sesini gösterdiğini tespit ettikten sonra metinde çengelli kef harfinin

kullanıldığı diğer kelimeler aşağıda verilmiştir. Ancak bu kelimelerdeki çengelli kef harfinin /g/ sesini işaretlediğini kesin olarak söylenemez. Bu yüzden aşağıdaki kelimeler metinde /k/ ile okunmuş; burada ise çengelli kef harfinin metinde tespit edilen örnekleri aşağıda tereddüt belirtilerek gösterilmiştir:

g-	
 kimlerdir/gimlerdir 4a.15	 kenārına/genārına 193a.13
 kendimi/gendimi 7a.12	 kin/gin 236b.6
 kelecı/gelecı 169b.15	 kelle/gelle 236b.8
 keserem/geserem 64a.3	 ketfine/getfine 30a.13
 kimesne/gimesne 172b.3	 kişiyile/gişiyle 186a.10
-g-	
 melāyikeler/melayigeler 6a.9 45b.11	 ne[-]şekildir/şegildir 31a.9; şekil/şegil 229a.9
 çiçeklerin/çiçeğlerin 46a.1	 gökleri/göğleri 60b.8
 eteklerin/eteglerin 44a.2	 gerekdir/gereğdir 34a.9
 bilmezlikle/bilmezligle 51a.12	

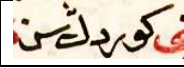
2.1.2.2.3. Çengelli kef = /y/ → (g>y)

Aşağıdaki örnekte çengelli kef harfi ile yazılan kelime metinde birçok defa ی harfi ile de yazılmıştır:

 deyildir 241b.1	deyildim ديدلم 45a.5; deyil idi ديل ايدى 177a.2; deyiliz ديليز 83a.4, 299b.14; deyildir ديلدُر 207b.7; deyil misin ديلمسينك 277b.8; dilken دل كن 33a.9

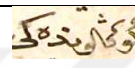
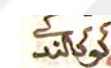
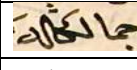
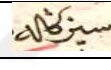
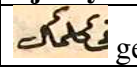
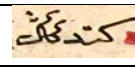
degil/deyil kelimesindeki bu yazım çengelli kef harfinin bazı durumlarda /y/ sesini işaretlediğini de düşündürmektedir. Kelime metinde ی harfi ile yazıldığında /y/ ile, ك harfi ile yazıldığında /g/ ile okunmuştur.

Ayrıca aşağıda verilen örnek çengelli kef harfinin /y/ sesini de işaretlediğini gösteren açık bir delil niteliğinde olması bakımından dikkat çekicidir. Kelime metinde /y/ ile okunmuştur:

 gördüysen 117b.3

2.1.2.2.4. Çengelli kef = /y/ → (ŋ>ğ>y)

Yukarıda verilen k > g ve g > y değişimlerinden başka metinde çengelli kef harfinin nazal /ŋ/'nin bulunduğu kelimelerde de gösterilmiş olması dikkat çekicidir. Metinde ŋ>y değişimi olarak nitelendirilebilecek ses değişiminin çengelli kef harfiyle gösterilen örnekleri aşağıda verilmiştir:

-ŋ-> -y-	
 diŋlerse 4a.8	 göŋlündeki 7a.13
 diŋleyen 4a.9	 göŋli 9b.4
	 göŋlündeki 102a.10
	 göŋlünde 173a.12
 cemālīŋle 117b.4	 sizīŋle 271a.6
-ŋ > -y	
 gelmeŋ 228a.6	 gitdūŋ 228a.5

Çengelli kef harfi metinde *diŋle-* ve *göŋül* kelimelerinde; teklik 2. kişi ve iyelik ekinde gösterilmiştir. Metinde bu harf muhtemelen /ŋ/ > /ğ/ > /y/ değişimi neticesinde /y/ sesi için kullanılmıştır. Bu örneklerin hepsi ince sıradan ünlülerin bulunduğu kelimelerden oluşmaktadır.

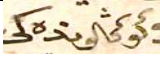
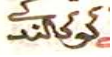
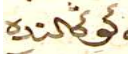
Yalnızca Arap harfli Osmanlı metinlerinde bu tür işaretlemelerin tespit edilmesi oldukça zor görünmektedir. Arap harfli Osmanlı metinlerinden tespit edilemeyen bazı ses değerlerinin Latin harfli çeviriyazılı metinlerden tespit edildiği bir gerçektir. Mertol Tulum (2011) *17. Yüzyıl Türkçesi ve Söz Varlığı* adlı eserinde, Viguer'in (1790), Meddah Ali Efendi'nin ağzından XVIII. yüzyıl konuşma dilindeki, bugün yazıya aktarılmayan kimi ayrışma örneklerini verdiğini belirtmektedir (s.198). Aşağıda ayrışma başlığı altında verilen bu örnekler metnimizdeki örneklerle örtüşmektedir:

ñl > ñn > yn:

s.175: diynèmèk (=diynemek ≠ dinlemek), s. 177: diynèyidji (= diyneyici ≠ dinleyici), s. 227: diynèmèyib (= diynemeyib ≠ dinlemeyip), s. 291: gueuynunè (=göynüne ≠ gönlüne), guieuynunu (= göynünü ≠ gönlünü) (Tulum 2011: 199).

Mertol Tulum, yukarıdaki ayrışma örnekleri genizsileşerek benzeşen iç ses ünsüzlerinin sonradan ayrışarak ilkinin genizsilikten uzaklaşması biçiminde ortaya çıkan bir gelişme olduğunu; Türkçede /ñ/ sesinin uğradığı türlü değişikliklerle ilgili olarak konuşma dilinde de yer bulmuş /ñ/ > /ğ/ = /y/ değişmesi [*değ(=y)işmek* (<*teñişmek*), *eğ(=y)irmek* (< *eñirmek*); bkz. Clauson, 1972, 113/a] ile Meninski'nin kaydettiği كيك *geyñ* ‘geniş’, كيز *geyñz* ‘geniz’ örnekleri bu ayrışma örnekleri ile birlikte değerlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir (s. 199).

Konu ile ilgili yukarıda verilen değerlendirmelerden sonra şöyle bir tablo yapmak mümkün görünmektedir:

/ñ/ > /ğ/ = /y/ değişmesi	
Tuhfetü's-Şüheda 1696	Viguer 1790
 göñlündeki/göylündeki 7a.13; göñlündeki/göylündeki 102a.10; göñlünde/göylünde 173a.12; göñli/göyli 9b.4	s. 291: gueuynunè (=göynüne ≠ gönlüne), guieuynunu (=göynünü ≠ gönlünü). s.175: diynèmèk (=diynemek ≠ dinlemek), s. 177: diynèyidji (=diyneyici ≠ dinleyici), s. 227: diynèmèyib (=diynemeyib ≠ dinlemeyip)
 diñlerse/diylerse 4a.8; diñleyen/diyleyen 4a.9	

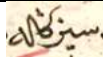
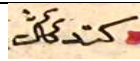
Sadettin Özçelik (1997), *Urfa Merkez Ağzı* adlı kitabında ‘Sürekli Ünsüzler Arasındaki Değişmeler’ başlığı altında ng>y değişmesi için şu verileri kaydetmektedir (s. 51-52):

Bu değişme Urfa ağzının en karakteristik özelliklerinden birini gösterir. Eski Türkçe’den gelen ng ünsüzünün zaman içerisinde y<n<ng değişikliklerine uğraması sonucu ortaya çıkmıştır. Özellikle iyelik ikinci teklik ve çokluk kişiler için kesin bir değişmedir. Örnekleri: *göyním* “gönlüm” 34.50 < *köngül*, *soyra* 30.1 < *songra*.

Teklik ve çokluk 2. kişi iyelik eklerinde bulunan ng ünsüzü, Urfa ağzında y olur. Aynı kişilerin iyelik kökenli kişi ekleri alan fiil çekimlerinde bu değişme görülür. Ünsüzlerden sonra ise uzun bir i ünlüsü ortaya çıkar: *koçay* “kocan” 33.75, *babay* “baban” 28.35, *başay* “başına” 34.35, *başī* “başını” 29.15, *gördügiyız*

“gördüğünüz” 3.80, *develeriyiz* “develeriniz” 3.150, *imaniyiz* “imanınız” 18.45, *kızıyız* “kızınız” 21.15, *zengin oldiyiz* “zengin oldunuz” 20.20, *görürseyiz* “görürseniz” 1.85, *astiz* “astınız” 18.45, *heppiyiz* 4.5

Yukarıda Urfa merkez ağzından kaydedilen veriler göz önünde bulundurulduğunda metinde teklik 2. kişi iyelik ekinin üç noktalı çengelli kef harfi ile yazılması sonucunda harfin taşıdığı ses değerinin /y/ sesi olduğu düşünülmektedir:

 cemāliṇle/cemāliyle 117b.4	 siziṇle/siziyle 271a.6
 gitdüṇ/gitdügiy 228a.5	

Bunlardan başka metinde fiil+sıfat-fiil eki *-dık* + çokluk 2. kişi iyelik eki yapısında üç kelimeye farklı bir durum söz konusudur. Aşağıda kalın sıradan bir fiilde ek *-guz* biçiminde iken, ince sıradan iki fiilde ek, *-yiz/-yüz* biçiminde y'lidir.

şefa'at umduḡuz اومدوغوز adamın 229a.10
Siz ise gözüñüzle gördüyüz كوردكوز peygamberiñiziñ kızı oḡlunı helāk eylediñiz 336a.5
Ėtdiyiz ايندگيز suç bununla bağışlanır 318b.1
eyleyeçeyiz ikrām ايله يچه گيز 326a.15

Yukarıda sunulan tüm veriler ışığında, müellifin konuşulan ağzın özelliklerini eserinde gösterme çabasının çok açık olduğu görülmektedir. Müellif, Arap alfabesinin elverdiği ölçüde mevcut harflere küçük eklemeler yaparak farklı sesleri göstermeye çalışmıştır (çengelli lamelif, çengelli kef gibi). Ancak büyük bir hacme sahip olan yazmada genel olarak bir istikrar sağlanmaya çalışılmasına rağmen yazmanın tümünde yukarıda sayılan yazım özellikleri görülmediğinden dolayı metinde klasik Osmanlı Türkçesine göre okuma tercih edildi. Zikredilen yazım özellikleri bir ağız özelliğini yansıtır olabileceğinden dolayı önemine binaen burada ayrıntılı olarak gösterilmeye çalışıldı.

2.1.2.3. Ünsüzler İçin Kullanılan Diğer İşaretler

2.1.2.3.1. Tenvin

2.1.2.3.1.1. Arapça Kelimelerde

Metinde tenvin işareti (ّ), Arapça'dan alınma kelimelere gelerek bu kelimelerin zarf görevinde kullanılmasını sağlamaktadır.

cemī'an جمیعاً 81a.4, 259a.14	ma'an معاً 72a.1
cümleten جمله 186a.11	şikāyeten شکایت 47b.7

2.1.2.3.1.2. Ayrılma Durumu Ekinde

Metinde tenvin işareti ayrıca Türkçe kelimeler ya da alınma kelimelere gelen ayrılma durumu eki için kullanılmıştır. Metinde genellikle دن harfleriyle yazılan ayrılma durumu eki, bazı kelimelerde tenvin kullanılarak داً biçiminde yazılmıştır.

birden برداً 10a.1, 81a.4	Muhammedden محمد 136a.2
çömerdliginden چومردلگنداً 62a.9	sevindiginden سوندگنداً 57a.1
hâletden حالتدً 55a.12	şeca'atinden شجاعتدً 64a.14

2.1.2.3.2. Şedde

Metinde, harekeli bir metin olmamasına rağmen şedde kullanımı yaygındır. Şedde Arapça ve Farsça kelimelerde çift ünsüzleri okutmak için kullanılması yanı sıra Türkçe kelimelerde de kullanılmıştır. Türkçe kelimelerde şedde; yan yana çift ünsüzün bulunması, /l/ ünsüzü ile biten kelimelerin /l/ ile başlayan ek (+lAr, +lIk, +lI) alması, /t~/d/ ünsüzü ile biten fiillerin görülen geçmiş zaman eki (-dI, -dU) veya geçmiş zaman sıfat-fiil eki (-dIk, -dUk) alması, /m/ ünsüzü ile biten kelimelerin soru eki alması, /r/ ünsüzü ile biten fiilin geniş zaman eki alması halinde kullanılmıştır.

2.1.2.3.2.1. Türkçe Kelimelerde

Aşağıdaki Türkçe kelimelerde şedde, yan yana bulunan çift ünsüzü göstermek amacıyla kullanılmıştır.

belli بلى 327a.12	issı استی 63b.3
elli اللى 149a.9	

Metinde şedde Türkçe kelimelere gelen ekleri göstermek amacıyla da kullanılmıştır. Aşağıda verilen örneklerde fiiller /t/ ünsüzü ile bitmesine rağmen /d/ ile başlayan ek (görülen geçmiş zaman eki -dI, geçmiş zaman sıfat-fiil eki -dUk, fiilden fiil yapım eki -

dUr-) aldıklarında fiil tabanında bulunan /t/ sesi, /d/'ye dönüşmekte ve şeddeli dal (د) harfi ile yazılmaktadır.

işiddim ايشدیم 78a.6	giddükde ككدە 36b.9
giddiler كڭيلر 194b.7	yuddursun يودورسون 208b.1

Yukarıdaki örneklerden başka metinde yer alan iki kelime de /t/ ile bitmesine rağmen dal harfi ile yazılmış, ancak fiilden sonra gelen ek şedde ile gösterilmemiştir.

işiddükde ايشدكدە 26b.4	uzaddım اوزادديم 333a.3

Metinde /l/ ünsüzü ile biten bazı kelimelerin /l/ ile başlayan ek (+lAr, +llk, +ll) alması durumunda lam harfi şeddeli yazılmıştır.

şakallı صقلی 77a.5	güzelligine كوزلكنه 86a.7

Aşağıdaki örneklerde ise hem lam harfi iki kere yazılmış hem de şedde kullanılmıştır.

elleri اللرى 108a.4	oğulların اوغللارين 159a.1

Metinde aşağıdaki kelimelerde teklik 1. kişi eki ve teklik 1. kişi iyelik ekinden sonra gelen soru ekinde mim (م) harfi şeddeli yazılmıştır.

dedem[-]midir ددمير 297b.1	dèmedim[-]mi ديمدمى 309a.2

Ancak aşağıdaki örnekte ise istek kipi çokluk 1. kişi ekinden sonra gelen soru ekinde mim harfi bitişik olarak bir defa yazılmış ve şedde kullanılmamıştır.

koyalım[-]mى قويالىمى 305b.14

Metinde tespit edilebilen aşağıdaki tek örnekte ise *öldür-* fiiline gelen geniş zaman eki (-ür) ayrıca yazılmamış; rı (ر) harfinin üstüne şedde konularak harfin çift okunması gerektiği belirtilmiştir.

öldürrüm اولدورم 164b.6

2.1.2.3.2.2. Alınma Kelimelerde

Metinde şedde, Arapça kelimelerde bulunan çift ünsüzü okutmak amacıyla kullanılmıştır.

ammā اما 4a.6; fe emmā فاما 66a.7	kerrātıla كراتيله 78b.6
ceddim جدم 195a.7	Mekke'de مکه ده 56b.10
cehennem جهنم 305b.7	soffanın صفة 'sedir' 336b.6
cennete جنته 65b.7	teselliyi تسلي 195b.10
hazz حظ 4a.8	ümmü ام 'anne' 195a.4
sille سله 'tokat' 50b.1	

Aşağıdaki kelimelerde ise /d/ ünsüzü ile biten bazı Arapça kelimelerin/d/ ile başlayan ek aldığı (+dA, +dAn +dIr) şedde kullanıldığı görülmüştür.

hadden حدن 3b.5	şehiddir شهيد 20b.5
mescidde مسجد 70b.11	

Metinde yer alan ve /l/ ünsüzü ile biten aşağıdaki iki kelime /l/ ile başlayan ek (+lAr, +lIk) aldığı, kelimenin sonunda bulunan lam (ل) harfi şeddeli yazılmıştır.

cāhilligi جاهلكى 297b.2	mecālleri مجالرى 13a.2

2.1.2.3.3. Hemze

Metinde hemze işareti (ء), bazı Farsça tamlamalarda izafet kesresini göstermek için kullanılmıştır.

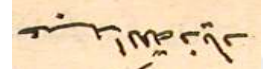
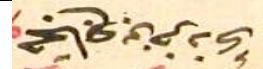
akrabā-yı ta'allukātı اقرباء تعلقاتى 109b.13	Medīne-i münevvere مدینه منوره 103b.3
‘Āyişe-i şiddīka عایشه صدیقه 105a.1	melik-i kal‘a-yı sipāh ملک قلعه سپاه 113b.12
çiger-güşe-i Hz. ‘Aliyyü'l-Murtezā چکر 184b.2	nāme-i menhūs نامه منحوس 103b.10
Ka‘be-i şerīfe کعبه شریفه 106a.5	vālide-i ‘azīz والده عزیز 111a.3

Metinde aşağıdaki kelimelerde hemze işareti, yabancı kelimelere gelen belirtme durumu ekini göstermek için kullanılmıştır.

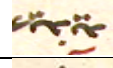
Aliyi عالى 7a.6	Hamzayı حمزه 19b.13
çāriyeyi چاریه 70a.4	Ka‘beyi کعبه 106a.15
du‘āyı دعا 173a.5	Murtezāyı مرتضی 7a.14
Fātimāyı فاطمه 57b.1	Şeybeyi شیه 17a.1
Fuzūlīyi فضولی 4a.3	şey‘i شی 184a.14

2.1.3. Eserde Olumsuz Addedilen Kişi Adlarının Baş Aşağı Yazılması

Eserin KK nüshasında Ehl-i Beyt'e düşmanlık eden ve onlara zararı dokunan kişilerin isimleri baş aşağı olacak şekilde yazılmıştır. Bu isimlerin geçtiği her sayfada yazmanın ters çevrilerek söz konusu ismin ters yazılması, eserin 346 varaklık geniş hacmi düşündüğünde meşakkatli bir iş olarak gözükmektedir. Ancak müellif/müstensih bu meşakkati üstlenerek adeta Ehl-i Beyt'e olan hürmetini izhar etmektedir. Eserde baş aşağı yazılan isimlerden bazıları şunlardır: *Yezid*, *İbn-i Mülcem*, *Ömer ibn-i Sa'd-ı Vakkas*, *'Abdullah-ı Ziyād*, *Şimr-i Zilcevşen*, *Haccāc bin Harezī*, *Sālim ve Vāle*...

Yazım şekli	Okunuşu ve Geçtiği Yer	Açıklama
	'Abdullah-ı Ziyād 190b.1	Yezid'in Kûfe valisi
	Şimr-i Zilcevş 191b.6	Hz. Hüseyin'i şehit eden kişi
	Ömer (ibn-i Sa'd-ı Vakkas) 191b.9	Yezid ordusunun seraskeri
	Sālim ve Vāle 208b.7	Serasker Ömer ibn-i Sa'd'ın iki kulu
	Haccāc bin Harezī 190b.9	Abdullah-ı Ziyad'ın Ömer ibn-i Sa'd'a gönderdiği iki bin askerin başındaki isim
	İbn-i Mülcem 68b.1	Hz. Ali'yi şehit eden kişi

Eserin elde ilk 11 varağı bulunan ve sondan eksik olan SK nüshasında da KK nüshasından takip edilebildiği kadarıyla *Yezid* ismi, yer aldığı 4 satırda da baş aşağı yazılmıştır. Bu nüshada Muaviye ismi yalnızca bir defa geçmektedir ve KK nüshasında olduğu gibi baş aşağı yazılmamıştır.

KK Nüshası	
Yazılışı	Okunuşu
	Yezīd 5a.5
	Mu'āviyenin L ve Yezīd-i pelīdin 5a.3
SK Nüshası	
Yazılışı	Okunuşu
	Yezīd-i pelīdin 2a.3; 2b.9, 2b.10
	Mu'āviyenin ve Yezīd-i pelīdin 2a.17

2.1.4. Kırmızı Mürekkeple Yazılmış Kelimeler

Metinde kırmızı mürekkep çok kullanılmıştır. Metinde Allah lafzı ve Allah'ı diğer isimleri, melek isimleri, ara başlıklar, ayetlerin Arapça orijinali, Arapça hadisler, Arapça diğer ifadeler, dini kavramlar, dini mekanlar, önemli sayılar, önemli kişi isimleri, eser isimleri, dini olaylar, ihtiram bildiren ifadeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Aşağıda bu şekilde yazılan kelimeler, yazmadaki biçimleriyle birlikte sunulmuştur:

Allah Lafzı ve Allah'ın Diğer İsimleri	
Allah 6a.8	Yā Rabbi, Hālıkımsın, Rezzākımsın 8a.1
Hālık u Rezzāk Kerīm Raḥīm olan Allāh 7b.11-12	Vācibu'l-vücūd olan Allah 23b.8
Hak Te'ālā 10b.10	
Melek İsimleri	
Cebra'il 6a.11	Mikā'ildir 26b.13
'Azrā'ildir 26b.14	İsrāfildir 26b.14
Ara başlıklar	
Ammā ba'd 3b.3	el bābü'l-ḥamisü 78a.6
El bābü'l-evvel 4b.7	Hikāyet-i Şehribānū 206b.15
El-kıssa 10b.7	
Ayetlerin Arapça Orijinali	
<i>Lā taḫnaṭū min raḥmetillāh, innallāhe yaḡfiruzzunūbe cemī'an, inneḥū hüve'l-ḡaḡfūrurraḥīm</i> 3b.11	<i>Ve mā teṣā'ün illā en yeṣā'ullāhe rabbi'l-'ālemīn</i> 6a.12
'Allah'ın rahmetinden ümidinizi kesmeyin. Şüphesiz Allah, bütün günahları affeder. Çünkü O, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.' Zümer, 39/53	'Alemlerin rabbi olan Allah dilemeyince siz dileyemezsiniz.' Tekvir, 81/29
<i>ıkra</i> 6a.10 'Oku.' Alak, 96/1	<i>Ni'me'l-mevlā ve ni'me'l-vekīl</i> 11a.6
	'Ne güzel Mevla ve ne güzel vekil.' Enfal, 8/40
Arapça Hadisler	
<i>Lā ilāhe illallāh Muḥammeden Resūlallāh</i> dēḡ, necāt buluḡ 12a.3	<i>Şāvürü hünne ve ḡālifu hünne</i> 85a.13
	[Onlarla (kadınlarla) istişare edin ama onlara muhalefet edin.]
<i>Lā fetā illā 'Alī lā Seyfe illā Zülfiḡār</i> 17a.9	<i>El-müslimū men selime'l-müslimūne min yediḡ</i> 189b.4 'Müslüman olan kimse, elinden diğer müslümanların emin oldukları kişidir.'
'Ali gibi yiğit, Zülfikar gibi kılıç yoktur.'	
Arapça Diğer İfadeler	
Şadaḡa Resūlallāh ve şadaḡa Ḥabībullāh	E-teḡāḡine 'aleyhim ve ene veliyyühüm fi'd-

5b.13 'Allah'ın Resulü ve Habibi doğru söyledi.'	dünyâ ve'l-âhireti. 23a.4 'Dünyâ ve ahiretde onların velisi olduğum halde neden endişeleniyorsun?'
Esselâmu 'aleyk 13b.12 'Selam senin üzerine olsun.'	Esselâmu 'aleyk yâ zü'l-cenâheyn 22b.6 'Ey iki kanat sahibi, selam sana.'
Esedullâh ve esed-i nebiyyullâh 20a.15 'Allah'ın ve peygamberin aslanı.'	
Dini Kavramlar	
ihlâş 6b.12	hânedân-ı Resüle 9a.2
Kurân-ı 'Azîmüştân 6b.13	abdest 12b.12
Peygamber 7a.7	Zülfığârı 17a.7
aşhâbım 8b.13	şehîdlerini 20b.15
ehl-i beytimi 8b.15	muhibb-u şâdık 172a.2
Önemli Sayılar	
iki kerre okusa 6b.13	ikinci gökde 8b.7
üç kerre okusa 6b.14	dördüncü gökde 8b.10
on sekiz bin yıl 7b.11, 14	yigirmi beş yaşına 11b.4
Dini / Tarihi Mekanlar	
Kerbelâda 13a.9	Batnı'r-Remle 172a.11
Medîne-i münevvereye 17b.7	Verde 172b.14
ravza-i mübareki 21a.12	Ka'be-yi şerîfû'l-mükerremin 56b.3
Önemli Kişi İsimleri	
Hız. Hâce-i kâinât Mefhâr-i mevcûdât Şefî'-i rûz-ı 'arzât Muhammed 3b.15, Muhammedü'l-Mustafâ 4b.2, Resûl-i Ekrem 6a.4, Ey Hâbîbim 8b.2, nâm-ı şerîfine 11a.3, Hâce-i 'âlem ve Nebiyy-i muhterem 12b.2	'Aliyyü'l-Murtezâ 4b.5, Şâh-ı velâyet 'Aliyyü'l-Murtezâ 7b.7, Ol Şîr-i Hüdâ 17a.7
vâlîde-i muhteremleri 11a.7 'Hz. Muhammed'in annesi Amine'	'Ömer 6a.14
Hâdîçetü'l-Kübrâ 16b.7	'Osman 6a.15
Fâtîmatü'z-Zehrâ 4b.4	Enes ibn-i Mâlik 6b.2
Hız. Hüseyin deşt-i Kerbelâ 9a.6	'Ammâr ibn-i Yâsir 7a.3
Ademün 6a.2 'Adem peygamber'	Muhammed bin 'Ammâr bin Sâbit 7b.4
'Abdulmuhtalib 6a.3	Fağîh Ebu'l-Leyş 9a.1
Ebû Bekr 6a.14	Fuzûlî rahmetullâhi 'aleyh 5b.6
Ebû Hureyre 8b.5	
Eser İsimleri	
Hâdîkatü's-Süedâ 4a.2	Nûru'l-Eimme-i Hârezmîde 20b.4
Kenzü'l-Garâibde 13a.11	Nüşa-i Zelâzilü'r-Rızâda 11b.9
Kitâbü'r-Rızâda mezkûrdur ki 21a.7	
İhtiram İfade Eden Arapça Dualar	
rahmetullâhi 'aleyh 4a.13	Necâşi 'aleyhi'r-rahmet ve'l-gufrân 21b.1
Muhammed 'aleyhi's-selâma 9a.15	rahmetullâhi 'aleyhi rahmeten

	vāsi'aten148a.6
Dinî / Tarihi Olaylar	
Mi'râc 6a.6	ğazâ-i Uhudda 18a.7
Bedr ğazâsında 13a.5	hicret 16b.11
şehâdet-i HZ. Hamza 17b.9	haccü'l-vedâ'dan 25a.7

2.1.5. Ayrı Yazılması Gerekirken Bitişik Yazılmış Kelimeler

Metinde bazı kelimeler ayrı yazılması gerektiği halde bitişik yazılmıştır. Metinde genellikle bitişik yazılan kelimeler aşağıda verilmiştir:

[-]'aceb	ne[-]'aceb 230b.10 269a.13 277a.5
... be[-] ...	zinhâr be[-]zinhâr 170b.5
[-]bir	bundaki 'alâmet[-]bir şehîde nümâyân olmamışdı 241b.13, ol sâ'at[-]bir gûlgüle koptu ki 245a.13
bu[-]	gün bu[-]gün 309b.12
[-]dahı	ben[-]dahı 11a.1, sen[-]dahı 17b.12, benim[-]dahı 133a.2, ol[-]dahı231a.3, bulup[-]dahı 261b.8
dan[-]şonra	vâkı'a-yı Kerbelâdan[-]şonra 305a.6, şalavât[-]şonra 318a.14, vedâ'ından[-]şonra 24b.5, anlardan[-]şonra 75a.10, defn êtdikden[-]şonra 76a.3, namâzınıkıldıkdan[-]şonra 92a.12, şimden[-]şonra 109b.1, bundan[-]şonra 123a.10, bir zamândan[-]şonra 165b.10, İmâm-ı Hasandan[-]şonra 168a.4, tahıyyât u şenâdan[-]şonra 172a.14, gitdikden[-]şonra 195b.11
[-]de	cümlesi[-]de 13a.6 321a.13, ben[-]de 43a.3, ay[-]da batdı 100b.12, sen[-]de 110b.12, gizli[-]de 129a.9, suîç[-]de 149b.10, ölürsem[-]de 152b.9, ikisi[-]de 163a.15, bizim[-]de 169a.8, duru[-]da demem 176a.12, anı[-]da 186b.1, cennet[-]de 210b.4
[-]dê-	ne[-]dêr 81a.3, kılmazam[-]dêrdi 82a.4, alsam[-]dêrdi 85a.1, seyyidim[-]dêrsin 11a.12, kon[-]dêrsin 142b.5, eylerem[-]dêdi 146b.8, şu içeyim[-]dêrken 250b.7, gün bu[-]gün gün[-]dêrsin 309b.12
[-]degin	ikindi[-]degin 286b.3, günin[-]degin 335a.1
[-]dem	ol[-]dem 82b.1 247a.15
[-]diñle-	ağlaşup[-]diñlerlerdi 138a.13
[-]içün	bunun[-]içün 8a.6, anı[-]içündür 57a.11
[-]jindi 'şimdi'	gel[-]jindi 203a.15 209b.7 284b.9 312a.9, var[-]jindi 7a.10 10a.3
[-]kadar	şol[-]kadar 330b.15, ne[-]kadar 10a.6 89a.1, ol[-]kadar 243a.15
[-]kevn	ol[-]kevnî 343b.15
[-]ki	dilerem[-]ki 6a.8, işitdim[-]ki 11a.12, gördim[-]ki 12a.2, oldu[-]ki 17a.10, buyurdu[-]ki 24b.12, bilin[-]ki 26a.14, gizlendi[-]ki 82b.1
[-]mı	vücûdına[-]mı 334b.5, evlâdlarına[-]mı 334b.6, cânını[-]mı 147b.11, devlet ü sa'âdet[-]mı olur 173b.13, gördün[-]mı 178a.14, unuttun[-]mı 185a.8, kurtuldu[-]mı 187a.9, yolu[-]mı 187b.8, işitmedi[-]mı 189b.3, öyle[-]mı

	193a.7, karşı koyalım[-]mı 305b.14, demedim[-]mi 309a.2, okumadın[-]mı 309a.11
[-]mıdır	güç[-]midir 235b.1, deden[-]midir 297b.1, aceb[-]midir 331b.5, lâayık-ı mürüvvet[-]midir ki 179b.7, kâayıl[-]midir 185a.8, değil[-]midir 196b.10, eydürdi[-]kim 242a.1, geldi[-]kim 256a.10, dârdi[-]kim 270a.11, yazmış[-]kim 309b.10
[-]şıra	ardı[-]şıra 190b.8
[-]şekil	ne[-]şekil 28a.7 191b.5 192a.10 229a.9 287a.3
[-]taraf	ol[-]tarafa 183a.11
[-]yokdur	ruhşat[-]yokdur 244b.11
[-]yüz	beş[-]yüz 111b.9, üç[-]yüz 150b.11, altı[-]yüz 224a.11, iki[-]yüz 234a.11

2.1.6. Ayır Yazılan Ekler

Metinde eklerin yazımında her zaman tutarlılık bulunmamaktadır. Bitişik yazılan ekler bazen ayrı yazılabilmektedir. Aşağıda metinde hem bitişik hem de ayrı yazılan eklerin bulunduğu örneklerden bazıları gösterilmiştir:

Şart eki	
Bitişik	Ayrı
eyleşem ايلسم 3b.14	kes(-)sem كس سم 333a.5
teklik 3. kişi iyelik eki	
Bitişik	Ayrı
elçisi العیسی 197b.15	çigergüşe(-)si سی کوشه 187b.10
bākīsī باقیسی 198b.8	ba‘zı(-)sı سی بعض 217a.1
ikisi اکیسی 208b.8	qabīle(-)sinden سندن قبيله 217a.7
	eñse(-)sine سینه اكسه 50b.1
İsimden isim yapım eki +İlk	
Bitişik	Ayrı
‘avretlik عورتلك 152b.14	hāste(-)likde هسته لكده 28b.1
nākışlık ناقصلك 53a.10	ma‘şūm(-)līgī لكی معصوم 25b.4
	hamāqat(-)lik حماقت لكدر 25b.3, 200a.8
Adlarda bildirme geniş zaman teklik 3. kişi	
Bitişik	Ayrı
Zeyn'el-‘ābidīndir العابدیندر 138a.15	sellem(-)dir سلم دیر 8a.8
çokdur چوقدور 309a.11	aleyh(-)dir علیه دیر 117a.6
yokdur یوقدور 342a.14	bile(-)dir بله دیر 271a.10
Geniş zaman bildirme çokluk 1. kişi eki	
Bitişik	Ayrı
üleşdirenlerdeniz اولشدیرلردنیز 138a.9	şāyım(-)iz صایم ایز 49b.10
nübūvvetiz نبوتیز 293a.9	Muḥammedden(-)iz محمدن ایز 264b.6
ēdenlerdenüz ایدنلردنوز 138a.8	Resūlallah(-)iz رسول الله ایز 284a.7
degiliz دکلیر 317b.6, 331a.3	
Soru eki	

Bitişik	Ayrı
unutdu[⁻]mı اونتدکمى 185a.8	yakın mıdır یاقین میدر 24b.6
kurtukdu[⁻]mı قورتولدوقمى 187a.9	ok mıdır اوق میدر 195b.15
böyle[⁻]mi بویلمى 185b.8	
İsimden isim yapım eki +sız	
Bitişik	Ayrı
izinsiz اذینسیز 184b.8	merhamet(-)siz مرحمت سیز 183a.3
īmānsız ایمانسیز 152b.10	dīn(-)siz دین سیز 183a.3

Aşağıdaki ekler ise çoğunlukla ayrı yazılmaktadır:

Geniş zaman bildirme teklik 2. kişi eki	
Allah(-)sın الله سین 7b.13	Rezzākım(-)sın رزاقیم سین 8a.1
kim(-)sin کم سین 78a.1	tarafından(-)sın طرفندن سین 182b.4
Resūl(-)sin ربول سین 11a.12	
Emir kipi teklik ve çokluk 3. kişi eki	
bekle(-)sinler بکله سینلر 186b.5	yapış(-)sın یامش سک 187a.3
Adlarda bildirme Geniş Zaman teklik 1. kişi	
enbiyā(-)am انبیا ام 196b.8	melek(-)em ملک ام 78a.3
Resūlallāh(-)am رسول الله ام 202b.8	
Adlarda bildirme geniş zaman çokluk 2. kişi	
kezzāb(-)sız کذاب سز 104a.15	kimin nesi(-)siz نسی سیز 40a.11
İstek Kipi çokluk 2. kişi	
görmeye(-)siz کورمیه سیز 26b.2	eylemeye(-)siz ایلمیه سیز 26b.4
étmeye(-)siz اتمیه سیز 26b.3	unutmaya(-)sız اونوتمیه سیز 53b.3
teblīg edesiz ایده سیز 27a.5	dème(-)siz ریمه سیز 176a.14
gele-siz کله سیز 185b.1, 269b.3	
Şart kipi teklik 2. kişi	
gördüy(-)sen کوردک سن 117b.3	
Öğrenilen Geçmiş Zaman çokluk 2. kişi eki	
gelmiş(-)siz کلمش سیز 209b.6	

2.1.7. Farsça Tamlamada İzafet Kesresinin Yazılışı

Farsça isim ve sıfat tamlamaları, Türkçe isim ve sıfat tamlamalarından farklı olarak önce tamlanan sonra tamlayan unsurun geldiği, ikisi arasındaki dilbilgisel ilişkiyi sağlayan ve izafet kesresi denilen morfolojik unsurun bulunduğu kelime gruplarıdır (Develi 2007: 153). İzafet kesresi, tamlanan kelimenin son ünsüzünün esreli okunması demek olup ünsüzle biten kelimelerde yazılmaz. Farsça yapıtlı tamlamada baştaki kelime, yani tamlanan kelime /a/ ve /e/ okutan güzel he ile bitiyorsa güzel he'nin üzerine hemze işareti konur. Aynı şekilde kelime /i/ okutan ى ile bitiyorsa izafet kesresi yine hemze ile gösterilir. Ancak

kelime /ā/ okutan elif ve /ū/ okutan vav ile bitiyorsa izafet kesresi yerine ی yazılır ve (-y/-yi) okunur (Develi 2007: 153-154).

Metinde ise Farsça tamlamalarda izafet kesresinin yazılışlarında farklılıklar görülmektedir. Metinde bazı Farsça yapıtlı tamlamalarda yukarıdaki açıklamalara uygun olarak tamlanan kelime /a/ ve /e/ okutan güzel he ile bitiyorsa güzel he'nin üzerine hemze işaretinin konulduğu görülmektedir.

‘Āyīše-i şiddīka صدیقه عایشه 105a.1	melik-i kal‘a-yı sipāh ملک قلعه سپاه 113b.12
Ka‘be-i şerīfe کعبه شریفه 106a.5	nāme-i menhūs نامه منحوس 103b.10
Medīne-i münvvere مدینه منوره 103b.3	vālide-i ‘azīz والده عزیز 111a.3

Ancak aşağıdaki örneklerde /ā/ okutan elif harfinden sonra izafet kesresinin ی olarak gelmesi beklenirken yine hemze işareti kullanılmıştır.

akrabā-yı ta‘allukātı اقرباء تعلقاتی 109b.13	a‘zā-yı şerīfīn اعضاء شریفین 151b.5

Metinde bazı Farsça tamlamalarda ise /ā/okutan elifle biten tamlanan unsurdan sonra ی harfleri izafet kesresi olarak yazılmıştır.

rızā-yı ḥalq رضا ی خلق 183a.14

Aşağıdaki örneklerde ise tamlanan kelime ünsüz ile bitmektedir ve tamlanan ile tamlayan unsur arasında herhangi bir işaret beklenmezken bu iki kelime arasına izafet kesresi olarak ی harfî konmuştur.

alāy-ı dalālet الای ضلالت 230b.8	şancağ-ı Yezīd ی یزید 321b.3
çāk-i girībān چاق ی کریبان 243b.1	veled-i Ezrāk ولد ی ارزاق 228b.13
dīn-i mübīn دین ی مبین 287a.3	

Metinde tamlanan unsurun ünsüz ile bittiği Farsça tamlamalarda aşağıdaki örneklerde ise izafet kesresi olarak vav harfî (و) ya da ötre işareti yazılmıştır.

ābid-u zāhid عابد و زاهد 209a.2	devlet-ü ‘uzmādır دولت و عظمادر 220b.10
āb-u ḥayāt اب و حیات 56a.5	esīr-ü sergerdān اسیر و سرگردان 70b.11
āb-u zülāl اب و زلال 190a.13	evc-ü āsmāna اوچ اسمانه 221b.1, 241a.1
aşhāb-u bā-şafāya اصحاب و با صفايه 209a.5	latīf-u beytullahدیر بیت اللہ 177b.14
aşhāb-u kirām اصحاب و کرام 280a.14	merd-ü da‘vī مرد و دعوی 193b.11
ceng-u ‘azīm جنک و عظیم 222a.9	muḥibb-u şādīk محبو صادق 172a.2
çehār-u yār-ı güzīnله یار کزینله 190a.13	rivāyet-ü eşahḥu saḥīḥ روایت اصح صحیح 172a.2

126b.2-3	124a.10
dīn-ü mübīnī دین و مبینی 113a.13, 209a.11	yār-u sādīqlarım یار و صادقلاریم 237b.13
devlet-ü 'izzetdedir دولت و عزتده در 214b.7	yār-u vefādārım یار و وفاداریم 221a.4
	301b.4

Mertol Tulum, XVI. yüzyıla ait olan *Ravzatü't-Tevhid* adlı eserde Farsça izafetlerde esre yerine ötrü veya vav harfi yazılması suretiyle oluşturulan dudak uyumuna dair zengin örneklerin varlığından bahseder: *hubb-u dūnyā*, *luṭf-u Hak*, *rub'-u meskūn*, *rūh-u Muhammed*, *tāvus-u kudsī*, *künc-ü nihān*, *sū'-ü nazar* (2011: 186-187). Yukarıdaki örneklerde de Farsça yapılı tamlamalarda izafet kesresinin yuvarlaklaştığı görülmektedir.

2.1.9. İki Şekilde Yazılmış Kelimeler

Metinde bazı kelimelerin iki şekilde yazılışına rastlanmaktadır. İki şekilde yazılmış olan kelimeler aşağıda tasnif edilerek sunulmuştur:

2.1.9.1. Aynı Kelimenin b- veya m- ile Yazılması

Aşağıda *ben* kelimesinin iki yerde *m-* ile de yazıldığı görülmektedir.

ben بن 4a.10, 7a.5, 11a.1...	men من 4a.9, 23a.15

2.1.9.2. Aynı Kelimenin b veya p ile Yazılması

Aşağıdaki kelimeler metinde hem *b* ile hem de *p* ile yazılmıştır. Bu şekilde yazılan kelimeler azımsanmayacak niteliktedir.

Başta	
barmağın برماغین 53b.4; barmakların برماکلارین 165a.13	parmağıla پرماغیله 7a.9; parmak پارق 16a.8
bal بال 39a.2, 87a.6	pal(ın lezzeti) پالک 176b.14
baba بابا 127b.13, 160b.3, 184b.1,...	papağdan پاپاگدن 248a.4; papağız پاپاگیز 291a.10; papağızı پاپاگیزی 155a.11; papalarına پاپالارینه 155a.13; papam پاپام 51b.4; papama پاپامه 247b.13; papamı پاپامی 159a.14; papamın پاپامین 1 48a.7; papası پاپاسی 142b.3

barışdırayım بارشديرایم 306b.12; barışalım بارشالیم 322b.7	parışirlar پارشرلر 336a.4; parışmak پارشماق 322b.9, 11
baştırmazdı باصترمزدی 270b.5	paşdırdı پاصدیردی 282a.11
başladı باشلادی 11b.7, 33a.11	paşladı پاشلادی 142b.15
beg بک 122b.12, 316b.13	pegsin پک سین 192b.8
bekler بکлер 265a.13; bekleyüp بکلیوپ 188a.1	peklediler پکلدلر 177a.7
Ortada	
baba بابا 127b.13, 160b.3, 184b.1	papañdan پاپاکن 248a.4...
ķabadılar قبادیلر 115a.10	ķapadı قبادی 74b.15; ķapayup قپایوب 160a.3; ķapalı قپالی 277b.2
tabşurup تابشوروب 54b.9; tabşurdi تابشوردی 243b.6	tapşurdım تاپشورديم 26b.1, 91a.7, 245a.9
Sonda	
açup اچوب 54b.4	açup اچوب 243b.1
ağlaşup اغلاشوب 114a.11	ağlaşup اغلاشوب 210b.5
aķup اقوب 234a.13	aķup اقوب 226b.9, 232b.3
alup الوب 15a.8	alup الوب 231b.3
çeküp چکوب 12b.5	çeküp چکوب 213b.13, 226b.9
dëyüp دیوب 15a.10	dëyüp دیوب 232a.5
döküp دوکوب 40b.7	döküp دوکوب 54b.5
gelüp کلوب 47a.3	gelüp کلوب 224a.2, 232a.1, 235b.13
olup اولوب 31a.4	olup اولوب 185a.14, 232b.7
vërüp ویروب 62b.2	vërüp ویروب 172a.6

2.1.9.3. Aynı Kelimenin c veya ç ile Yazılması

Aşağıdaki kelimeler metinde hem c ile hem de ç ile yazılmıştır. Bu şekilde yazılan kelimeler azımsanmayacak niteliktedir.

Başta	
cıblak جلاق 45a.3	çıplak چلاق 258a.2, 265a.11, 265b.10
coķdur جوقدر 21b.10	çok چوق 82a.15, 231a.11, 222b.15
cün جون 28b.7	çün چون 148b.10, 170b.7, 171b.14
Ortada	
bekciler بکچیلر 303a.6, 303b.9	bekçiler بکچیلر 279b.13
elci الجی 116b.6, 306a.1	elçilik الجلیک 289a.9; elçiyem الجیم 237b.10; elçi الجی 335b.3
süredi سرجدی 18a.12	sürçdi سرجدی 313a.9
ağac اغاج 28a.7, 46a.4, 261b.14, 263a.11 310a.6; ağacları اغاچلری 328a.5	ağaç اغاچ 57a.9
ac- آج 7a.8, 54b.1, 137a.8, 206a.14	aç- آچ 227a.9
aç آچ 91b.14	açlık آچلق 47b.14 48a.5, 7; açlıkdan آچلقدن 61b.1; açıkmadım آچقماديم 48a.11
güc کوج 108a.4, 173b.5, 191a.14	güçlük کوجلук 42a.1; güçdür کوجدر 70a.4

kılıc قلیج 108a.5	kılıçdadır در قلیچده 61a.5; kılıçla قلیچله 68b.6, 8
kaç قاج 4a.14, 14b.13	kaç päre قاج 5b.6; kaç akçalı 176b.2
birkaç برقاچ 14b.13, 34a.2, 42b.6	birkaç برقاچ 29a.5, 43a.1, 143a.8
avuc اوج 12b.14, 290b.12	avuç اوج 208b.5
ic ایج 66a.14, 314b.11, 242b.2, 284b.9	içirdi ایچردی 212a.2, 217a.8; içdiler ایچدیلر 220a.6; içmege ایچمهکه 222a.14
acıyalım اخیالیم 10b.12	açıldı ایچیدی 162b.2; açırım ایچیرم 86b.5;
ancağ انحق 25b.8, 53a.2	ançaq انحق 14a.2, 44b.5, 157a.9
gêce گیجه 65b.12, 71a.12	gêce گیجه 3b.6
gügercinler گوجرینلر 263b.7	gügerçin گوجرین 262b.7, 236a.13, 322b.13
incüye اینجویه 299b.12, 300a.8	inçü اینچو 44a.13, 290b.5; inçüler اینچولر 44a.13
koça قوجا 126a.4	koça قوجا 77a.5, 311a.9, 339b.8; koçası قوجاسی 157b.13
kuçağına قوجاغینه 58b.11, 243b.11	kuçağına قوجاغینه 40b.12, 290a.6; kuçağından قوجاغندن 298a.7; kuçaklayup قوچاقلايوپ 232a.2; kuçuşmak قوچوشمق 195a.9
nice نیجه 60a.2 80b.13	niçe نیچه 7a.11, 82a.2
şancağı صناعاğı 21b.12; şancağın صناعاگ 47b.1	şançak صنچاق 127a.7; şançakdār صنچاقدار 323a.9
sencileyin سنجیلین 178b.6	sençileyin سنجیلین 152b.13, 317a.15

Metinde yer alan aşağıdaki örneklerde ise sesin ünlü ile başlayan ek aldığı hem ötümlüleştiği hem de ötümlüleşmediği görülmektedir.

üçinci اوجنجی 53b.9; üçünü اوجونی 200b.1	on üçünde اوچنده 56a.11; üçer üçer اوچر اوچر 280a.9
güçile گوجیله 286b.3	güçüme گوجمه 67a.1; güçüne گوجنه 67a.1
kılıcı قلیجی 61a.4	kılıcını قلیجینی 61a.3; kılıcının قلیجینیڭ 225a.12; kılıça (urup) قلیچه 108a.5; kılıçla قلیچله 200b.7; kılıcımızı قلیچیمیزی 321b.1; kılıcın قلیجینیڭ 196a.15
şuca صوجه 318b.3; şucu صوجی 162b.3	şuçun صوچونڭ 41b.13; suçunu صوچونگی 42a.2; şuçuñuz صوچونگیز 146a.4; suçı صوچی 284b.13
ağacı اعاگی 57a.4, 287b.14, 288a.2; ağacın اعاچه 262a.6; ağacıla اعاچيله 310a.8	ağaça اعاچه 261b.15
ucaram اوجرم 34a.3	uçardı اوچاردی 22a.7; uçarken اوچارکن 263b.8
ucı اوجی 65a.10, 72a.8	uçına اوچینه 242b.12, 268b.6; uçında اوچنده 88b.10

2.1.9.4. Aynı Kelimenin d veya t ile Yazılması

Aşağıdaki kelimeler metinde hem d ile hem de t ile yazılmıştır:

Başta	
demir ديمير 241a.14	temür تمور 54b.8
ditremek ديترمك 68b.14; dir dir ditredi ديتردى 124b.7, 200a.5	titrer تيتير 301b.2
dükenmedi دوكنمدى 47b.12; dükenmez دوكنمز 235a.11; dükenir دوكنير 272b.15	tükenmez توكنمز 233a.12
Ortada	
(mātem) êtdiler ايتديلر 20b.15	ëttiler ايتتيلر 18b.9, ëttikde ايتتكده 82a.5
(göze) kesdirüp كسدوروب 235b.6	kestirüp كستوروب 223a.13
yuddursun يودورسون 208b.1	yutdı يوتدى 77b.7
ķanadlarla قنادلرله 151b.7 ķanadların قنادلريك 80a.1	ķanatları قناتلرى 166a.14, 167a.5; ķanatlarımı قناتلريمى 166b.4; ķanatlarımızı قناتلريمزى 263b.11; ķanatlı قناتلى 261a.9
Sonda	
ķanad قناد 22a.6, 151b.7	ķanat قنات 22b.2, 236b.11
yigid يگيد 98a.13	yigit يگيت 99a.6, 135a.12, 210a.6; yigitler يگيتلر 337a.7

2.1.9.5. Aynı Kelimenin d veya t ile Yazılması

Aşağıdaki kelimeler metinde hem d hem de t harfiyle yazılmıştır:

Başta	
dar boğaz دار 306a.5	tar boğaz طار 308a.8
donanma دونانمه 274b.10	tonanma طونانمه 275b.15
damla دامله 256a.10	tamla طامله 94a.9
damladı داملدى 256a.10	tamlamadı طاملمدى 252b.1
danişayım دانیشايم 60b.1	tanışın طانیشین 176a.12
dağlara داغلره 305b.2	tağ طاغ 10b.2, 235a.15
doğdı دوغدى 39b.10	toğurdı طوغوردى 38a.9; toğduğı طوغدوغي 5a.2; toğunça طوغنچه 136a.9; toğurur طوغورر 325b.10
doğru دوغرو 82a.14	toğrı طوغرو 12b.15, 14b.3, 148b.9
dokuna دوقونه 11b.15	tokındı طوقوندى 13b.5, 247a.10
doldurdu دولدوردى 238b.9; doldurup دولدوروب 195a.15; doldu دولدو 252a.15	tolıldı تولدى 40b.4; tolusı تولوسى 11a.8
duramam دورامم 19a.5; dursun دورسون 32b.5; durdu دوردى 42b.5	turup توروب 34b.3, 15b.14
dutdular دوتدولر 16b.10	tutdular توتدولر 21a.4
Ortada	

donatdı 91b.8 دوناٲدی	donatıık 335a.5 دوناٲق
paşdırdı 282a.11 پاٲدردی	baştırmazdı 270b.5 باٲترمزدی

2.1.9.6. Aynı Kelimenin -ğ- veya -v- ile Yazılması

Metinde ğ > v değişmesine tek örnek yalnızca aşığıdaki kelimedir:

ķulağuz 139a.11 قولاغوز	ķılavuz 139a.10; ķılavuzlayam 60a.11 قلاوزلیم

Metinde aşığıdaki kelimelerde ise /g/ ve /ğ/ sesinin kullanımı sabittir.

Art ünlülü kelimelerde	
ķığılcam 122b.5 قیقلجم	şoğuk 151b.1 صوغوق
ķogdı 15a.5, 267b.10; ķoğarız 131a.14 قوغدی قوغریز	
Ön ünlülü kelimelerde	
döger 15a.11; dögerdi 22b.15 دوکر دوکردی	ögüp 20b.15; öğünmek 196b.11; öğünürse 216a.7 اوکنمک اوکنرسه
dögüne 243b.1 دوکونه دوکونه	sög 182b.6; sögdi 294b.15 سوك سوكدی
gügerçin 262b.7, 263a.13 كوكرجین	

Yukarıdaki kelimelerde /g/ ve /ğ/ seslerinin kullanımının sabit olup /v/"li biçimlerine rastlanmaması ve yalnızca bir örnekte (ķılağuz - ķılavuz) kelimenin hem /ğ/"li hem de /v/"li biçimiyle kullanılması; metinde g, ğ > v değişmesi ile ilgili bir durumdan bahsedilemeyeceğini göstermektedir.

2.1.9.7. Aynı Kelimenin -g- veya -y- ile Yazılması

Aşığıdaki kelimeler metinde hem g ile hem de y ile yazılmıştır. Bu durum kelimelerin y ile söylendiğini ancak imla geleneğine bağlı olarak da bazen g ile yazıldığını göstermektedir. Bunun yanı sıra *vér-* fiiline gelen *-dik* sıfat-fiil ekinden sonra iyelik eki alması durumunda k sesinin y'ye dönüşmesi dikkate değerdir.

Ortada	
begendim 11a.1; begendi 139b.11; begendigin 141a.14 بکندیم بکندی بکندین	beyenirdi 208a.12; beyendi 154a.5; beyenmeyeydi 276a.15 بینردی بیندی بینمیییدی بینوب
degdi 231a.14 دکدی	deydi 140b.7, 310b.10, 311b.5, 303b.13 دیدی
degilim 45a.6; degildir 241b.1; دکلیم دکلر	deyildim 45a.5; deyil idi دیل ایدی

degil دكل 245a.12; degilsin دكلسين 253a.7	177a.2; deyiliz ديليز 83a.4 299b.14; deyildir ديلدر 207b.7
degnek دكنك 236b.5	deynek دينك 323b.11; deynegi دينكى 88a.15
egmiş اكمش 333b.10	eyüp ايوب 14b.9 220a.9 220b.3; eyildi 33a.9
eglendi اكلندى 117b.5; eglenme اكلنمه 170a.13 170b.4; egleniriz اكلنريز 117b.3	eylendi ايلندى 83b.6; eylenme ايلنمه 177b.14; eylenem ايلنم 177b.14
egsilir اكسيلر 63a.3	eysilmez ايسلمز 340a.3
verdiğin ويردكيڭ 19a.10	verdiğini ويردينى 99a.6

2.1.9.8. Aynı Kelimenin k veya ğ ile Yazılması

Aşağıdaki kelimeler metinde hem k ile hem de ğ ile yazılmıştır:

Ortada	
aydınlıĝdı ايدنلغدى 142a.1	aydınlık ايدنلق 39a.11
baĝmadı باغمدى 209a.2	baĝdı باقدى 49a.12, 106b.2, 111b.3
boĝça بوغچه 94b.6	boĝça بوچه 44a.3, 44a.4
çoĝdı چوغدى 115a.11, 115b.11	çokdur چوقدور 44b.2, 59a.14, 160b.14
kaĝı قانغى 12b.4, 43b.13, 297b.7	her kaĝımız قانقىمىز 294a.7
kaĝa قرغه 213a.2	kaĝa قرغه 262a.13
uçĝur اوچغور 330b.5	uçkur اوچقور 330b.4
yoĝdı يوغدى 18a.13, 21a.6, 69a.12, 82a.14; yoĝdıڭ يوغدىڭ 324b.13; yoĝmuş يوغمش 330b.11	yoĝdur يوقدور 16b.6, 28a.8, 247a.13
şanduĝıdur صندوغيدر 141a.5; şanduĝıڭ صندوغىڭ 279b.15	şandukı صندوقى 337b.2, 339a.1; şanduka صندوقه 280a.4, 337a.3
Sonda	
ayaĝ اياغ 81a.2	ayaĝ اياق 34a.7; ayakların اياقلىرىن 165b.9

2.1.9.9. Aynı Kelimenin k, ħ veya h ile Yazılması

Aşağıdaki kelime metinde üç şekilde yazılmıştır:

k	ħ	h
koĝusından قوقوسيندن 312a.6; koĝusı قوقوسى 312a.10	ħoħu حوخو 270b.4	koħuyı قوخويى 270b.5; koħudan قوخودن 270b.9

2.1.9.10. Aynı Kelimenin k veya ħ ile Yazılması

Aşağıdaki kelimeler metinde hem k ile hem de ħ ile yazılmıştır:

Başta	
kanı قنى 327b.6	ħanı خانى 325a.15
Ortada	
koğusından قوقوسيندن 312a.6; koğusu قوقوسى 312a.10	koğuyı قوخويى 270b.5; koğudan قوخودن 270b.9
uyku اويكو 66b.13 81b.9; uykuda ايقوده 19a.9; uykuoya اويكويه 330b.13	uyħu اويخو 60a.10, 316a.3

2.1.9.11. Aynı Kelimenin -m- veya -n- ile Yazılması

Metinde *imdi* kelimesi ayrı yazıldığında *m* ile, *gel-* ve *var-* fiillerine bitişik yazıldığında *n* ile yazılmıştır (*bk. Metinde Dikkat Çeken Birkaç Kelime Hakkında*)

imdi ايمدى 131a.15, 132a.13	diñlendi دكلندى 69b.10; gel[-]indi كلندى 203a.15, 209b.7, 284b.9, 312a.9; var[-]indi وارندى 7a.10, 10a.3

2.1.9.12. Aynı Kelimenin -ŋ- veya -n- ile Yazılması

Aşağıdaki kelimeler metinde hem ŋ ile hem de n ile yazılmıştır:

Ortada	
kañuluk قراڭولوق 179a.8, 248a.8, 256a.6	karanlıq قرانلىق 38a.11
Sonda	
eñ eñ اڭ اڭ 165a.11	en en ان ان 323b.14
yarıñ يارڭ 318a.15	yarın يارن 27b.3, 51b.9, 67a.7

2.1.9.13. Aynı Kelimenin -r- veya -n- ile Yazılması

Aşağıdaki kelime metinde hem r ile hem de n ile yazılmıştır:

murdār مردار 82a.8; murdārını مردارينى 81b.4, 270b.7	mundār مندار 247a.1

2.1.9.14. Aynı Kelimenin te (ت) veya tı (ط) ile yazılması

Aşağıdaki kelimeler metinde hem te (ت) harfiyle hem de tı (ط) harfiyle yazılmıştır:

Başta	
tapşurup تابشوروب 91a.7, 245a.9	tapşurdım طابشورديم 26b.1 45a.7
tutdular توندولر 151b.6, 308a.4	tutdular طوندولر 21a.4; ister توت tut istersen طوته tutma 188a.4
Ortada	
yatdı ياتدى 27b.15, 32a.14; yatduğı يادوغى 164a.12	yaşarken ياطركن 66b.1, yaşırup ياطروپ 181a.14 yaşır ياطر 265b.12 yaşır ياطر 333a.2; yatırayım ياطریم 255b.15

2.1.9.15. Aynı kelimenin z veya s ile yazılması

Aşağıdaki kelimeler metinde hem z ile hem de s ile yazılmıştır:

Ortada	
ètmezseñ ایتمزسڭ 69b.15	ètmesseñ ایتمسسڭ 244a.2
Sonda	
tos توس 181a.9, 241a.1, 247b.4, 255b.5	toz توز 44a.2, 221b.2; tozını توزینی 242b.13

2.2. Ses Bilgisi

Bu bölümde metinde ses bilgisine dair dikkat çekici özellikte olan hususlar, 'Alınma Kelimelerde Ses Olayları, Türkçe Kelimelerde Ses Olayları, 'Ünlü Uyumu' başlıkları altında incelenmiştir.

2.2.1. Alınma Kelimelerde Ses Olayları

Metinde alınma kelimelerin birçoğunda Türkçeleştirme örnekleri görülmektedir. Bu durum metinde yer alan sözlü dil özelliklerinden biri olarak düşünülmektedir. Müellif, Türkçe'nin fonetik özelliklerini göz önünde bulundurarak alınma kelimelerin bazen Türkçeleşmiş versiyonlarını metinde sunmuş; bazen de alınma kelimeleri ağız özelliği

katarak yerlileştirmiştir. Bu bölümde verilecek tabloların birinci sütununda alınma kelimenin geldiği dildeki okunuşu ve yazılışı ile metnin içinde bu haliyle yer almışsa geçtiği sayfa ve satır numarası verilmiştir. İkinci sütunda ise metinde herhangi bir ses olayına uğramış alınma kelimelerin okunuşu ve yazılışı ile geçtiği sayfa ve satır numarası verilmiştir.

Alınma kelimelerde ünsüz değişimleri, ünsüz tekleşmesi, ünsüz düşmesi, ünsüz türemesi, ünsüz ikizleşmesi, göçüşme, hece yutumu, ünlü değişimleri, ünlü türemesi gibi ses olayları görülmektedir. Aşağıda alınma kelimelerdeki ses olaylarına dair örnekler ayrıntılı bir şekilde verilmiştir:

2.2.1.1. Ünsüz Değişmesi

Alınma kelimelerdeki ses olaylarında ünsüz değişimleri oldukça dikkat çekicidir. Alınma kelimelerde hemze > y, ayn (‘) > elif (l), b > m, b > p, b > v, c > ç, d > t, ğ > k, ħ > h, k > ğ, n > m, p > b, r > n, s > ş (ث > س), ş > s (ث > س), s > t, s > z, t > d, v > b, z > c, z > ş, z > s değişimleri görülmüştür.

Kelime -varsa geçtiği yerler-	Metindeki Yazılışı ve Geçtiği Yerler
hemze > y	
Ar. ‘acā’ib عجائب 'şaşılası'	acāyib عجائب 190a.13, 241b.12, 212b.5
Ar. ‘Ā’iše عائشه 'kişi adı'	Āyiše عائشه 26a.12, 106a.9
Ar. cā’iz جائز 'uygun'	cāyizdir جازدر 26b.9
Ar. Cebrā’il جبرائيل 'melek adı'	Cebrāyil جبرائيل 326a.14
Ar. dā’im دائم 'daima'	dāyim دايم 312a.15, 330b.15
Ar. dā’ire دائره 'alan, daire'	dāyire دايره 41a.4, 279b.2, 305a.4
Ar. fā’ide فائده 'fayda'	fāyide فايده 194b.3, 237a.12
Ar. ġā’ib غائب 'kayıp'	ġāyibden غايبدن 149a.10, 199a.10
Ar. ḥā’in خائن 'ihanet eden'	ḥāyin خاين 73b.7, 274b.1
Ar. kā’il قائل 'razı olmuş'	kāyil قائل 185a.8
Ar. kā’ināt كائنات 'kainat'	kāyināt كائنات 242a.2
Ar. mā’il مائل 'meyleden'	māyil مائل 289b.6
Ar. melā’ike ملائكة 'melekler'	melāyike ملائكة 228b.14
Ar. nā’il نائل 'erişmiş, ulaşmış'	nāyil نائل 12a.15 234a.4
Ar. sā’ir سائر 'diğer'	sāyir سائر 52b.12
Ar. tā’ife تائفه 'güruh, topluluk'	tāyife تائفه 227a.2
Ayn (‘) > elif (l)	
Ar. ‘inān عنان 'dizgin'	inān انلن 32b.7
elif (l) > Ayn (‘)	
Far. āteş آتش 122b.5, 165b.12, 191a.14...	‘ataşım عطشيم 'hararet, susuzluk' 66a.2
b- > m-	

Far. bīše 'orman'	mīše 201a.5, 152b.1
b- > p-	
Far. bahā 'değer'	pahāmı 61b.9; pahamızı 161a.9
Ar. Bārī 'Allah'ın ismi'	(Cenāb-ı) Pārī 221a.11, 291b.3
Far. bazar 'pazar'	pazar 237a.10
Far. Benefşe 'kişi ismi'	Penefşe (çāriye) 340b.3, 340b.7
Ar. berk 'yıldırım'	perk 337b.3
Far. ber-vech-i ātī 'aşağıda görüleceği üzere'	per-veçh-i ātī 343b.5
Ar. Bureyr 'kişi ismi'	Pureyr 209a.1 209b.7
Far. būs 'öpme'	pūs (eyleyüp) 10b.4, 235a.1, 237a.15
Far. büt 'put'	pūta 57b.10, 57b.8
Far. büzürg 'büyük'	püzrük 229b.10
-b- > -p-	
Ar. ḥabs 'mahpus'	ḥapsler 157b.7; ḥaps eylen 74a.7
Ar. Ebī Tālib 'kişi ismi'	Ebī Tālipdir 76b.3
Ar. Ebū Leheb 'kişi ismi'	Ebū Lehepdır 12a.8
Ar. hībe 'bağışlama'	hīpe 276b.5
Ar. kelbetīn 'kerpeten'	kerpedānı 165a.13
Şebber 'kişi ismi'	Şepper 93a.3
Far. şeb-çerāğ 'gece parlayan taş'	şep-çerāğ 88b.15
-b > -p	
Ar. darb 'darbe, vuruş'	darp 232b.1
Ar. kalb 'kalp'	kalp 194b.4
Ar. kelb 'köpek'	kelp 72a.2
Ar. kesb 'çalışarak kazanma'	kesp 210b.2
Ar. rāhib 'rahip'	rāhip 281b.7
-b- > -v-	
Ar. ṭabl 'davul'	ṭavul 191b.14, 283b.8, 285b.11
c- > ç-	
Far. cān 'can'	çānına 305a.9
Ar. cārī 'geçerli olma'	çārī etmiş 92a.3; çārīdır 192b.8
Ar. cāriye 'cariye'	çāriye 7a.15, 276a.12
Ar. cefā 'sıkıntı'	çefā 65a.15, 312b.10
Far. ceng 'cenk, savaş'	çeng 192b.3
Ar. cesed 'ceset'	çesed 268b.3
Ar. cevāhir 'cevherler'	çevāhir 41a.6, 49a.8, 332b.1
Ar. cevelān 'dönüp dolaşma'	çevelān 196a.15
Far. cevşen 'zırh'	çevşendir 12b.13, 18a.13
Ar. cibilliyet 'yaratılış, tıynet'	çibilliyet 44b.10
Far. ciger-güşe 'ciğerin köşesi'	çiger-güşem 15b.11
Far. cihān 'dünya'	çihān 236b.14
Ar. Cihād 'kişi ismi'	Çihāt 184a.15
Ar. cihāz 'çeyiz'	çihāzıla 207a.9
Ar. cürm 'suç, günah'	çürm 144a.13
Ar. cū 'açlık'	(elem-i) çū 48a.5

Ar. Cerve چروه 'kişi ismi'	(Hicāz bin) Çerve 131a.2
-c- > -ç-	
Ar. Ḥadīce خدیجه 'kişi ismi'	Ḥadīçe 1 حدیچه 1b.5, 126b.12, 327a.5
Ar. icād ایجاد 'yeni bir şey meydana getirme'	İcād ایجاد 341a.9
Ar. acūze اجوزه 'yaşlı kadın'	açūze اجوزه 307b.13
Ar. derece درجه 'derece, mertebe'	dereçe درجه 24b.11, 137a.5, 210b.3
Ar. ecel اجل 'ecel, ölüm vakti'	eçelleri اچللی 208b.11
Ar. Ḥārice خارجه 'kişi ismi'	(Esmā-yı) Ḥāriçe 144b.13
Ar. Ḥaricī خارجی 'Haricilik taraftarı'	Ḥāriçī خارجی 21a.11
Ar. ḥāric خارج 'dışında'	ḥāriçsiz خارجسیز 229a.12
Ar. hicret حجرت 'hicret, göç'	hiçret حجرت 44b.13
Ar. hücre حجره 'küçük oda'	hüçre حجره 67b.7
Ar. hücum هجوم 'saldırı'	hüçüm هجوم 209b.13, 213a.3
Ar. mu'ālece معالجه 'ilaç kullanma, tedavi'	mu'āleçe معالجه 82b.5
Ar. muhtāc محتاج 'muhtaç'	muhtāçdır محتاجدر 278b.7
Ar. müteveccih متوجه 'yönelmiş'	müteveççih متوجه 34b.11, 94b.4, 251b.15
Ar. netīce نتیجه 'sonuç'	netiçe نتیجه 44b.3
Far. pencere پنجره 'pencere'	pençere پنجره 282a.7
Ar. ricā رجا 'istek, rica'	riçā رجا 151a.14
Ar. şecī شجیع 'cesur'	şeçī شجیع 237a.6
Ar. şeca شجعت 'cesaret'	şeça at شجعت 232b.9
Ar. vechehu وجهه	veçhehu وجهه 219a.4
Ar. vech وجه 'yüz'	veçh(-i şerif) وجه شریف 14b.15
Ar. cihet جهت 'yön'	çihet جهت 190a.8
Far. zincīr زنجیر 'zincir'	zinçir زنجیر 115a.6, 284b.12
-ç > -c	
Far. hīç هیچ 'hiç' 203b.15	hīc هیچ 03b.15
d- > -t	
Ar. darrābe درّابه 'tahta bölme'	ṭaraba طرابه 215b.4
Far. destgāh دستگاه 'dokuma tezgahı'	tezgāhlar تزگاهلر 339b.15
Far. dūlbend دولبند 'ince örtü'	tūlbend تولبند 88b.11
-d- > -t-	
Far. müjde مژده 'sevinçli haber'; müjdeci مژده جی 219b.15	muştuçılar مشتوچلار 305b.10
Ar. maḥdūm 'oğul, evlat': maḥdūm محدوم 81a.3; maḥdūmunıñ محدومنک 11a.10	mahtūma محتومه 97a.7; mahtūmlar محتوملر 155b.12; mahtūmları محتوملری 155b.8; mahtūmlarısız محتوملریسیز 157a.2; mahtūmunıñ محتومک 92b.13
-d > -t	
Far. bed بد 'kötü'	bet بت 270b.3, 270b.5, 270b.9, 304a.3, 305b.6, 305b.7
Ar. Cihād جهاد 'kişi ismi'	Cihāt جهات 184a.15
Ar. evlād اولاد 'evlat' 260a.15	evlātlarıñdan اولاتلریکن 42b.2
Far. pelīd پلید 'alçak'	pelīt پلیت 71b.15
Far. derd درد : derde درده 181b.9; derdile دردیله 13a.11, 55b.14; derdim دردییم 173a.10, 180a.6, 302a.7, 303a.2	dertlerine درتلیینه 36b.10; dertleriñ درتلیرگ 76a.5; dertli درتلی 87b.1; dertli درتلی 76a.5
Ar. zeberced زبرجد 'değerli taş'	zebercetden زبرجتدن 337a.13

Ar. zevād ذواد 'erzak, azık'	zād zevāt ذاد و ذوات 50a.9
Far. üstād استاد 'üstat, sanatkar' : üstādım اوستادلر 165b.1; üstādlar 339b.15	üstāt اوستاة 163a.14
-ğ- > -k-	
Ar. mağara مغاره 'mağara'	mağaraya مقاریه 6b.7
Far. çerāğ چراغ 39a.10 'kandil'	çerāk چراق 36a.8
-h- > -h-	
Ar. miḥaffe میحه 'deve üzerine konan kapalı oturma yeri'	maḥfe مخفه 299a.8, 313a.9, 328a.14
Ar. muvaḥḥiṣ موخیش 'dehşete düşüren'	muvaḥḥiṣ 26b.4
Ar. müstaḥfiz مستحفظ 'muhafız'	müstaḥfizlara مستخفص لره 279a.2
-j- > -ş-	
Far. müjde 'sevinçli haber' : müjdecı میژده جی 219b.15	muştuçılar مشتوجی 305b.10
k- > ğ-	
Ar. kaṣāvet قساوت 'gam, keder'	ğasāvet غساوت 176b.10
-k- > -ğ-	
Ar. Zülfīkār ذوالفقار 'Hz. Ali'nin kılıcı'	Zülfīğārım ذوالفغارم 202b.8; Zülfīğārı ذوالفغاری 17a.7, 9
Ar. Baḡī بقیع 52a.8 'Medine'deki ilk Müslüman mezarlığı'	Bağī بغیع 52a.10
Ar. muḡārin مغارن 'birlikte'	muḡārin 20a.3
Far. naḡḡāre نغاره 294a.9 'davul'	nağāre نغاره 268b.8
-l- > -r-	
Ar. kelbetīn کلبتین 'kerpeten'	kerpedān کرپدانی 165a.13
-n > -m	
Far. āferīn آفرین 'aferin!'	āferim آفریم 317b.8
p- > b-	
Yun. papas 'papaz' ; papasın پاپاسین 282a.4	(kilisenin) babasını باباسنی 281b.7
Far. pervāne پروانه 'birinin yanından hiç ayrılmayan'	bervāne بروانه 15b.3
Far. piyāde پیاده 'yayan' 200b.8	biyāde بیاده 198b.7
-p- > -b-	
Yun. papas 'papaz' ; papasın پاپاسین 282a.4	(kilisenin) babasını باباسنی 281b.7
-r- > -l-	
Far. durūger 'marangoz'	dülgerlere 165a.2
-r- > -n-	
Far. murdār مردار 'pis, kirli' 82a.8 ; murdārını مردارینی 270b.7	mundār مندار 247a.1
-ş- > -s- (س > ث)	
Ar. mişl مثل 'benzer, denk' : mişli مثلی 110a.7, 126a.9, 175b.2, 223a.13	misl مثل 206b.11; misillū مسلو 44b.2
Ar. eşvāb اثواب 'giysi'	esbāb اسباب 94b.13, 94b.15; esbābların

	اسبابلرک 73b.12, 82a.10, 145a.2...
-s > -s (س > ث)	
Ar. muḥanneş 'alçak, namert' مخنث	muḥannesler مخنسلر 208b.5
-s > -t	
Ar. muḥanneş 'مخنث'; muḥannesler مخنسلر 208b.5	muḥannetler محنتلر 215a.3
s- > z-	
Far. sūrnā 'سورنا' 'zurna'	zurna ظورنه 191b.14
-s- > -z-	
Ar. 'iṣābe 'عصابه 'başa sarılan sarık'	'izābe عصابه 30b.5
Far. destgāh 'دستگاه' 'dokuma tezgahı'	tezgāhlar تزکاهلر 339b.15
-s > -z	
Far. horos 'حوروس' 'horoz'	horaz حوراز 206b.6
Far. herkes 'هرکس' 'herkes'	herkiz هرکیز 20b.15, 170a.3, 271b.14, 320b.15, 322b.8
-t- > -d-	
Ar. kelbetīn 'کلبتین' 'kerpeten'	kerpedān کرپدانی 165a.13
Yun. monasteri 'manastır'	manaşdır منصدر 281b.6
-t > -d	
'araşāt 'عرسات' 'mahşer yeri' 3b.14, 5b.14, 9b.7, 14b.8, 24b.2	'araşād 'عرساد 103a.6
Ar. faқаt 'فقط' 'ama, fakat'	faқad فقد 107b.5, 188a.11, 220a.7...
-t- > -t-	
Far. āteş 'آتش' 122b.5, 165b.12, 191a.14...	'ataşım 'hararet, susuzluk' عطشیم 66a.2
-v- > -b-	
Ar. eşvāb 'اثواب' 'giysi'	eşbāb اسباب 94b.13, 94b.15; esbābların اسبابلرک 73b.12, 82a.10, 145a.2
Far. kārīvān 'کاروان' 'kervan' 155b.10, 155b.6, 155b.9, 156b.7	kārūbān کاروبان 74a.1
-z > -c	
Far. rūze 'روزه' 'oruç'	oruc اوروج 297b.8
z- > ş-	
Ar. zuқāk 'زقاق' 'sokak'	şoқaқ 149a.6; şoқaқа 149a.5; şoқaқlarda 338a.12; şoқaқları 143b.1

2.2.1.2. Ünsüz Tekleşmesi

Aşağıdaki alınma kelimeler geldiği dilde şeddeli biçimde çift ünsüzle yazılırken metinde şeddesiz gösterilmiş ve kelimelerde ünsüz tekleşmesi olayı görülmüştür.

Ar. saққā 'سقاع' 'su dağıtan'	saқа 245b.8

Far. desterre دستره 'testere'	destere دستره 165a.3
Ar. naḳḳāra نَقَّارَه 'davul'	naḳāre نقاره 294a.9; naḡāre نغاره 268b.8
Ar. miḥaffe مَحْفَه 'deve üstüne konan kapalı oturma yeri'	maḥfe مخفه 299a.8, 313a.9, 328a.14
Ar. darrābe دَرَّابَة 'tahta bölme'	ṭaraba طرابه 215b.4

2.2.1.3. Ünsüz Düşmesi

Aşağıdaki alınma kelimelerde ünsüz düşmesi görülmektedir:

-d düşmesi	
Yezdecird يذده 'kişi adı' 249b.2	Yezdecir يذده 243b.9, 276b.13, 332a.15
ğ düşmesi	
Far. çerāḡ چراغ 'meşale' 39a.10	çıra 165b.11, 340b.9
Ar. istifrāḡ استغراغ 'kusma'	istifrā استغرا 87a.7
-r / -r düşmesi	
Far. çehārşenbe چهارشنبه 'çarşamba'	çehāşenbe جهانشنبه 190a.10
T.+Far. şancaḳdār سانجاقدار 'sancaktar'	şanḳaḳdāna سانجاقداناه 323a.9
Ar. mestūr مستور 'örtülü, tesettürlü'	mestū مستو 53b.1
-h düşmesi	
Far. fihrist فهرست 'içindekiler'	firist فرست 1b
-t düşmesi	
Far. destḡāh دستگاه 'dokuma tezgahı'	teztḡāh تزگاه 339b.15
v düşmesi	
Far. ḡarīv 'feryat'	ḡarī 33a.11, 210b.12

2.2.1.4. Ünsüz Türemesi

Aşağıdaki alınma kelimelerde ünsüz türemesi görülmüştür:

-h türemesi	
Far. peydā پيدا 'ortaya çıkma'	peydāh پيداه 104a.3, 215b.13
-n türemesi	
Ar. fırşat فرصت 'fırsat'	fırşant فرصنت 17a.10, 17a.14, 18a.7, 24b.13, 72a.13
-n türemesi	
Yun. ekklesia 'kilise'	kelīsān کلیسان 281b.6

2.2.1.5. Ünsüz İkizleşmesi

Aşağıdaki alınma kelimelerde ünsüz ikizleşmesi görülmüştür:

Ar. azm عزم 'yönelme, yola çıkma'	'azzim eyledikde عَزَم 172b.6
Far. peri پری 'peri'	perri پری 247b.11, 247b.14

Ar. <i>Sekīne</i> سَكِينَة 'kişi adı'	<i>Sekkīnem</i> سَكِينِم 286a.4
Far. <i>sīlī</i> سِيلِي 'tokat, sille'	<i>sille</i> سِلَّة 50b.1, 160a.2, 160a.2, 223b.13, 223b.15, 230b.12
Far. <i>gūl-āb</i> غُلَاب 'gül suyu'	<i>güllābīla</i> كَلَابِيلَة 338b.3, 338b.4; <i>güllābla</i> كَلَابَلَة 299a.1
Ar. <i>muwāfīk</i> مُوَافِق 'denk, eş değer'	<i>muvaḥḥīk</i> مُوَافِق 307b.3, 307b.12
Ar. <i>mūte'ārīz</i> مُتَعَارِض 'muhalif kişi'	<i>mūte'arīz</i> مُتَعَارِض 35a.14

2.2.1.6. Göçüşme

Aşağıdaki alınma kelimelerde göçüşme görülmektedir:

Ezrāk-ı Şāmī اِزْرَاق 'kişi adı'	<i>Erzāk</i> اِرْزَاق 231a.4
Ar. <i>mīḵna</i> مِخْنَة 'başörtüsü'	<i>mīḵna</i> مِخْنَة 55b.4

2.2.1.7. Hece Düşmesi

Metinde *hele* ve *elbette* kelimeleri bir arada ve sıklıkla kullanılmıştır. Metinde *hele* *elbette* 'mutlaka' anlamına gelmektedir. Müellif bu kelimeleri yanyana yazarken birkaç yazım biçimine başvurmuştur.

hele elbette (2 defa)	هَلْهُ الْبَتَّة 178a.1, هَلْهُ الْبَتَّة 184b.4
helbette (6 defa, ikisinde lam harfi şeddeli)	هَلْبِتَّة 43a.14 (lam şeddetsiz), هَلْبِتَّة 71a.4 (lam şeddeli), هَلْبِتَّة 84b.4 (lam şeddetsiz), هَلْبِتَّة 101b.15 (lam şeddetsiz), هَلْبِتَّة 131b.3 (lam şeddetsiz), هَلْبِتَّة 185b.5 (lam şeddeli)
hel elbette (6 defa)	هَلْ الْبِتَّة 181b.14, هَلْ الْبِتَّة 185b.4, هَلْ الْبِتَّة 269b.3, هَلْ الْبِتَّة 296a.4, هَلْ الْبِتَّة 306b.2, هَلْ الْبِتَّة 315a.14
elbette (3 defa)	هَلْ الْبِتَّة 107b.7, هَلْ الْبِتَّة 169a.1, 196b.14

6 defa "hel elbette" biçiminde ayrı yazılan ancak 6 defa da "helbette" okunacak şekilde bitişik yazılan kelimeleri; iki kez lamın da şeddeli yazılmasından dolayı "helellette" biçiminde okumanın doğru olacağı düşünülmüştür. "hel elbette" biçimindeki yazım 6 defa tekrarlanarak iki kelimenin birleştirilerek söylendiği ve bu esnada birinci kelimenin son ünlüsü ile ikinci kelimenin ilk ünlüsünün tek hece olarak söylendiği yazmada özellikle gösterilmeye çalışılmıştır. Bu kelimenin yazmada müellif tarafından ayrıntılı bir şekilde verilmesiyle birlikte, *helbette* kelimesinin etimolojisi de çözümlenmiş olmaktadır. Buna göre *helbette* kelimesi; *elbette* kelimesinden ön seste *h* türemesiyle değil, *hele elbette* kelimelerinin birleşmesiyle bir *helellette* biçiminin ortaya çıkması ve zamanla *helbette* biçimine dönüşmesiyle meydana gelmiş olmalıdır.

2.2.1.8. Ünlü Değişmesi

Aşağıdaki alınma kelimelerde ünlü değişmelerine rastlanmaktadır:

'a > ā	
Ar. 'ayb عيب 'ayıp, kusur'	'āyıblı عایبلی 333a.6; 'āyıblamañ عایبلاماڭ 331a.14
ā > a	
Far. çerāğ چراغ 'meşale' 39a.10	çıra 165b.11, 340b.9
Ar. ḥāṣiyyet حَاصِيَّة 'bir şeye özgü nitelik'	ḥasiyyeti حَسِيَّتِي 223b.13; ḥasiyyeti حَسِيَّتِي 60b.11; (ḥiṣāl-i) ḥasiyyetle حَسِيَّتِلَه 30a.2
Ar. muvāfīk موافق 'denk, eş değer'	muvaffīk موَفَّق 307b.3, 307b.12
Ar. mütē'ārīz متعارض 'muhalif kişi'	mütē'arriṣ متَعَرِّض 35a.14
ā > e	
Far. bāzīrgān بَازِرْكَان 'tüccar' 155b.2, 283b.9	bezīrgān بَزِرْكَان 172a.5, 288a.10
Far. lāşe لاشه 'leş'	leş لَش 151a.1, 270b.7
Far. yārān يَارَان 'dostlar' 165a.7; yārānlar 87b.8, 124b.11	yārenler يَارَنْلَر 31b.13
ā > ī	
Far. lāşe لاشه 'leş'	līşe لِيْشَه 81b.4
a > e	
Far. āṣkāra أَشْكَارَا 'aşikar'	eṣkāre اشْكَارَه 238a.7
e > ā	
Ar. ḥaṣbe حَصْبَه 'kızamık, kabarcık'	ḥaṣbālar حَصْبَالَر 312a.2
Ar. Vehb وَهْب 'kişi ismi' ; Veheb وَهْبُ 211a.3	Vāhib(-i Kelbī) وَاهِب 210a.6, 210a.9
e > i	
Ar. Seleme سَلْمَه 'kişi ismi'	Selīme سَلِيْمَه 262a.14
Far. herkes هَرَكْس 'herkes'	herkiz هَرَكِيْز 20b.15, 170a.3, 271b.14, 320b.15, 322b.8
e > u	
Far. müjde مَدْدَه 'sevinçli haber' : müjdecı مَدْدَه جِي 219b.15	muṣtuçılar مُشْتَوِجِي 305b.10
i > a	
Ar. Şıffīn صَفِيْن 'yer adı'	Şaffīn صَافِيْن 248a.14
ī > e	
Far. sīlī سِيْلِي 'tokat, sille'	sille سَلَه 50b.1, 160a.2, 160a.2, 223b.13, 223b.15, 230b.12
Far. tīz تِيْز 'çabucak' 31b.3, 61b.15, 96a.6, 102a.10, 102a.7, 114a.8, 122a.9...	tez تَز 191a.9
ī > i	
Far. sīlī سِيْلِي 'tokat, sille'	sille سَلَه 50b.1, 160a.2, 160a.2, 223b.13, 223b.15, 230b.12
i > e	
Far. pīnegī پِيْنَكِي 'uyuklama'	pineke پِيْنَكَه 72a.8
o > a	

Far. ħoros خروس 'horoz'	ħoraz خوراز 206b.6
o > i	
Yun. sīnor 'sınır, hudut'	şınırına صنيرنه 146a.1
u > a	
Ar. Mu'āviye معاوية 'kişi ismi'	Ma'āviye معاوية 82b.12
u > i	
Far. u و 've'	cān ı göñül 16a.9
ū > i	
Ar. melūl ملول 'mahzun, üzgün' 37b.10, 47b.4, 92a.15, 121a.11; melūl maḥzūn ملول 15a.8, 106b.7, 117b.1	melil مليل 43b.10; melil maḥzūn مليل 220a.11, 220a.13, 277b.13

2.2.1.9. Ünlü Türemesi

Alınma kelimelerin Türkçeleştirilmesi esnasında ünlü türemeleri ile ilgili dikkat çekici örnekler bulunmaktadır. Aşağıdaki alınma kelimeler, geldiği dildeki orijinal yazılışlarında ve söyleyişte ünlü bulunmayan, genellikle tek heceden ibaret olan kelimelerdir. Bu tür kelimeleri Türkçe söyleyişte söylemek zordur. Türkçe'de belli ünsüz ikilileri dışında iki ünsüz yan yana bulunamaz. Bu yüzden iki ünsüzün arasına söyleyişi kolaylaştıracak bir ünlü alması gerekir. Müellif söyleyişte kelimeye oluşan ünlü türemesini yazıda göstererek klasik imlanın dışına çıkmıştır. Bu kelimeler aşağıda sıralanmıştır:

Ar. 'Amr عمر 'kişi adı'	Amır عمير 306b.6, 324a.8, 324a.14
Ar. 'azl عزل 'görevden alma'	azil عزيل 121a.6
Ar. bedr بدر 'dolunay'	bedir بدير 266a.12
Ar. defn دفن 'gömme'	defin دفين 53a.15, 75b.12, 268b.4, 339b.4
Ar. izn اذن 'izin'	izin ادين 218a.9, 226b.12, 234a.4
Ar. ilm علم 'ilim'	ilim علم 63a.4
Ar. ism اسم 'isim'	isimleri اسميلري 342b.2
Far. kārban کاربان 'kervan'	kārubān کاروبان 74a.1
Ar. naql نقل 'rivayet'	naqildir نقلير 137b.1
Ar. nezr نذر 'adak'	nezir نذير 143b.9, 143b.14
Ar. 'özr عذر 'af dileme, özür'	'özürler عذور 87b.3
Ar. Mısr مصر 'Mısır'	Mışıra ميصره 340a.15
Ar. ṭabl طبل 'davul' 114a.15, 207a.6, 268b.8	ṭabil طبيل 195b.15
Ar. ṭabl طبل 'davul'	ṭavul طاوول 191b.14, 283b.8, 285b.11
Ar. Vehb وهب 'kişi ismi'	Veheb وَهَب 211a.3
Ar. zikr ذكر 'zikir'	zikir ذكير 341a.8

2.2.1.10. Ünlü Düşmesi

Aşağıdaki alınma kelime ünlü düşmesine rastlanmaktadır:

ī düşmesi	
Far. peşīmān پشیمان 'pişman' 91b.14, 210a.3, 241a.6...	pişmān پشمان 280b.5
ū düşmesi	
Far. durūger 'marangoz'	dülgerlere 165a.2

2.2.2. Türkçe Kelimelerde Ses Olayları

Metinde Türkçe kelimelerde ses olayları; ünsüz değişmesi, ünsüz düşmesi, ünsüz ikizleşmesi, göçüşme, ünlü değişmesi, ünlü düşmesi, ünlü türemesi, hece düşmesi, geçişme başlıkları altında incelenmiştir.

2.2.2.1. Ünsüz Değişmesi

Alınma kelimelerin yanı sıra Türkçe kelimelerde de $b > p$ değişmesi ve $c > \check{c}$ değişmesi metnin karakteristik bir özelliğidir. Metinde be (ب) harfi yerine pe (پ), cim (ج) harfi yerine çim (چ) harfinin yazılması, müellif/müstensih açısından bir güçlülüdür. Dolayısıyla bu yazımı bir yanlışlık olarak kabul etmek doğru olmayacaktır. Metnin genelinde yapılan bu kullanım, müellifin/müstensihin bilinçli bir tercihi olduğunu göstermektedir. Metinde Türkçe kelimelerde görülen ünsüz değişmeleri aşağıda gösterilmiştir:

b- > p-	
paşdırdı پاشدردی 282a.11	
-b- > -p-	
kapa şakallı قبا صقلی 77a.15	
-b > -p	
añırup اکیروپ 215b.11	öpüp اوپوپ 49b.10
kapup قاپوپ 21b.12, 233b.1	sarılup صاریلوپ 232a.2
koğulayup قوغلایوپ 232a.2	şarınup صرنوپ 196a.13
kuçaklayup قوچاقلایوپ 232a.2	söküp سوکوپ 232b.8
yapışup یایشوپ 227b.9	
ç- > c-	
cevre جورہ 253a.15	cizdiler جیزدیلر 180a.14
-ç- > -c-	
güreşci کورشجی 253b.8	şancedi صانجدی 246a.11; sancup سانجوب

	268b.6
-ç > -c	
dinc دینج 235b.15	ķorkuc قورقوج 179a.9; ķorkunc قورقونج 312b.8
üc اوچ 6b.14, 16b.6, 31a.1	
ç- > ş-	
(yıldırım) şakdı شاقدی 256a.8	
-d- > -t-	
baştırmazdı باصترمزدی 270b.5	kestirüp كستىروب 223a.13
ëttiler ايتلر 18b.9	
d > y > v	
güvegi 'damat' كوكى 210a.7 < göyegü < küdegü ²⁷	
-g- > -y-	
deyişildi ديشلدى 179a.12; deyişdir ديشدر 161a.8; deyişdirüp ديشدروب 215a.15	seyirdiler سيردлер 25b.6
verceyim ورچييم 247a.2	verdiyini ويردينى 99a.6
-ğ- > -y-	
şoyunmaya صويونميه 301b.5	
-k- > -ğ-	
ağ olsun اغ اولسون 170a.6	çokluğu چوقلۇغى 284b.2
ağlamağa اغلمغه 12b.8, 33a.10	mızrağıla مزراغيله 224b.8
akmağıla اقاماغيله 212a.5	müslimanlığına مسلمانلغينه 289a.6
atmağıla اتماغيله 184a.3	oğşardı اوغشاردى 22b.10; oğşadıڭ اوغشاديڭ 22b.13
ayağ üzerine اياغ اوزرينه 30a.8 44a.7; ayağına اياغينه 247b.6	olmağıla اولماغيله 3b.2, 220b.6; olmağıçün اولماغيچون 216b.2
aydınlığı ايدنلغى 326b.11	otlağını اوتلاغينى 9a.10
bıçağıla بيچاغيله 96b.4	parmağıyla پرماغيله 7b.9
bırağa بيراغه 179b.8; bırağup بيراغوب 32a.4 52a.9; bırağuş بيراغوش 75b.1; bırağırdı بيراغردى 151a.1	sağlığıla ساغليغله 128a.5, 248a.7
buçağında بوچاغنده 266a.9	şarığını صاریغینی 297a.9
çığup چيغوب 50b.6	toprağıla طوبراغيله 179b.2
çoğı چوغى 247a.2	yazmağıla يازماغيله 233a.11
yok 46b.1, 60b.7, 98a.7, 108b.15...	yoğdı 14a.2, 18a.13, 21a.6, 37b.5, 69a.12, 82a.14, 86a.14, 105b.6, 297b.13, 312b.1, 325b.11
-k- > -h-, -h-	
yoksa 40b.15	yohşa يوخسه 46b.1, 60b.7, 98a.7, 108b.15, 109a.1...
	ağşam اخشم 38a.9, 106b.3, 191b.10
-l- > -n-	
zoruna طُورُنة 'zorlama ile' 192b.9	
-ŋ- > -m-	
gömlek كُملَك 97a.10	
ŋ > n	

²⁷ bk. -egü Fiilden İsim Yapım Eki.

sevinirsin سونیرسین 324b.14	bilürsin بیلورسین 277a.11
gelsin alsın کل سڻڻ السین 30b.14	varın gidiñ وارین کیدڻ 107b.4
p- > b-	
bañladı باطلادی 'patlamak' 163b.2	
t- > d-	
dañ 'tak sesi' 50b.15, 92b.2	diküp دکوب 265a.5
depesinden دپه سیندن 64a.11	dudakları دوداقلری 274a.6
deldi دلدی 238b.14	duman دومان 247b.4
demindeki دمندی 213a.1	duza'ıyla دوزاعیله 102a.6
depeler gibi دپلر 205a.4	dügün دوگون 228b.2
depme urdı دپمه 57b.9	dürlü dürlü دورلو دورلو 3b.4, 268b.11
deprenmedi دپرنمدی 62a.3	düşürdi دوشردی 21b.13
dikdim دکدیم 237b.2	düzelde دوزلده 106b.13
-t- > -d-	
ağladırñ اغلدرسڻ 93b.12	incidüp اینجدوب 93b.14
aķıdana اکیدانه 331a.9; aķıdup اکیدوب 22b.14	işidinçe ایشیدنچه 12a.4; işidüp ایشیدوب 16b.4; işiden ایشیدن 169a.15
aradır ارادر 155a.12	korqudırñ قورقودرسین 273a.4
ardıma اردیمه 332b.8	uğradayım اوغرادایم 205b.3
beñzedirsin بکزه درسین 255b.11	uzadan اوزادن 61a.6; uzadup اوزادوب 95b.10; uzadırim اوزادریم 236a.9
bündeñی بنده کی 134b.9	üşündi اوşندی 211a.5
düzelde دوزلده 106b.13	yaradıldık یارادلک 6a.1; yaradıldı یارادلدی 10b.5
ëdemem ایده مم 77b.10	
eyidelim ایده لیم 209b.9; eyide ایده 327a.2	yuddursun یودورسون 208b.1
gözëdüp گوزه دوب 18a.7;	
gözëdirlerdi گوزه درلردی 83b.11	
-t > -d	
ET üt 'utanma, ar etme'	'ūd (yerim) עוד 240a.4
ET yigit	yigid 98a.13
-z > -s	
ET toz; toz 44a.2, 221b.2, 306a.12, 323b.2; toza توزه 265b.11; tozla توزله 14b.14; tozum توزونی 74b.7, 242b.13-14	tos توس 181a.11, 181a.9, 241a.1, 255b.5, 255b.5; tos duman 247b.4-5

Metinde alınma kelimelerin yanı sıra Türkçe kelimelerde $c > \check{c}$ değışmesi sık görölmektedir. Metinde c ile başlayan ve içinde c barındıran ekler genellikle $\check{c}$ ile yazılmıştır. Bunlar eşitlik eki + $\check{c}E$, küçültme eki + CIK , isimden isim yapım eki + $In\check{c}I$, zarf-fiil eki – $In\check{c}A$, gelecek zaman eki – $(A)cAk$, zarf-fiil eki – $(I)cAk$, sıfat-fiil eki – $(A)cAk$, isimden isim yapım eki – $\check{c}I$, fiilden isim yapım eki – $I\check{c}I$, isimden isim yapım eki + $cileyin$ ekleridir. Aşağıdaki tabloda başta ve ortada $c > \check{c}$ değışmesi gösterilmiş; eklerde görölen ses değışikliği başlıklar altında verilmiştir:

-c > -ç	
çayır çayır چایر چایر 193b.1, 302a.1	
-c- > -ç-	
Kelimelerde	
amçası عم چاسی 210a.1, 214a.13	kançık قانچیک 325b.7
buçağında بوچاغنده 266a.9	karınça قارنچه 216b.12
inçe اینچه 88b.14, 15 89a.1, 89a.9	oçaklar اوچاقلر 230a.5, 234b.11
önçe اوکچه 318b.11	örümcek اورمچک 235b.1
yüçe یوچه 197b.12, 243a.11	öçümüzü اوچومیزی 320a.5
eşitlik eki +çE	
ağırınça اغیرنچه 61b.15	mikdārınça مقدارنچه 264b.12
‘akabinçe عقبینچه 57b.14	muḳteżāsınça مقتضاسنچه 45a.15, 211b.3
alaça الچه 114b.13, 254b.1	murādınça مرادنچه 190a.13
başkaça باشقچه 278b.12	öyleçe اولچه 59a.11
berāberçe برابرچه 290b.13	şoyunulunça صویونولنچه 301b.15
bileçe بلچه 76b.13, 188a.14	tizçe تیزچه 54a.8
böyleçe بولچه 259b.15	tabi‘atımça تبعتمچه 165a.4
eyüçe ایوچه 164b.10	taşavvurınça تصورنچه 260a.1
gāhīçe گاهیچه 110b.15	tenhāça تنهاچه 137b.8
gêçelerçe کچه لرچه 96a.7	Türkīçe تورکیچه 4a.10
gizliçe کیزلیچه 125b.13	ümmetimçe اومتیمچه 7a.2
gizliçe gizliçe کیزلیچه کیزلیچه 338a.2	yolça یولچه 317a.8
hālī hālīnçe حاللی حالنچه 244b.13, 264b.13	yolli yolunça یوللی یولنچه 268b.7
ma‘kulesinçe معقولسنچه 279a.3	
küçültme eki +CIK	
aḥibbāçigīñ احباچکک 194a.11	inçeçik اینچه چک 181a.9
azaçık ازاق 140b.2, 188b.4, 307a.15, 317a.13	oğlançıklar اوغلانچقلر 261a.10, 304b.14
babaçığım باباچغیم 242a.5, 265b.12	ṭaraçık طاراق 97a.11
birīçik برچک 54b.1	
isimden isim yapım eki +Inçl	
üçünçi اوچنچی 183b.15	
zarf-fiil eki –InçA	
bulamayınça بولامینچه 257b.5	işidinçe ایشیدنچه 12a.4
bulmayınça بولمینچه 136a.7	naql édinçe ایدنچه 46a.14
çıkınça چیقنچه 69b.10	olunça اولنچه 36b.14
doyunça دوینچه 210a.8	ölünçe اولنچه 176b.5, 187a.10
étmeyinçe ایتمینچه 187b.1	toğunça طوغنچه 136a.9
gelinçe کلنچه 6a.3, 41a.13, 186b.5	uyanınça اویاننچه 96a.8
gelmeyinçe کلمینچه 36a.1	yumunçadır یومونچه در 204a.5
görünçe کورنچه 10a.1, 17b.4	yürüyünçe یوروینچه 7a.10
gelecek zaman eki -(A)cAk	
bulaçaqdır بولچقدر 271b.14	gidecek iken کیدچک ایکن 156b.6
çıkaçak imiş چیقاچق ایمش 295a.12	kalaçaqdır قالچقدر 232a.5
duraçaksın دوراچکسین 10b.3	katl édeçeksın قتل ایدچکسین 208b.11
édecek oldular ایدچک 18a.2	olaçak imiş اولچق ایمش 70a.11
eyleyeçeyiz (ikram) ایله یچه کیز 326a.15	olaçakdır اولچقدر 73b.13, 132a.12, 220a.10, 230a.1

gelecektir 10a.12, 180b.10	vaz' edecektir 93b.4
zarf-fiil eki -(I)cAk	
biliçek 183a.8	işidiçek 40a.5
buluşıçak 318b.3	vāşıl olıçak 175a.1
diñleyiçek 190a.6	
sıfat-fiil eki -(A)cAk	
olmayaçak söz 14b.4, 66b.12, 209b.4	varaçak 178b.14
gelecek 37b.3	olmayaçak yer 179a.2
ağlayaçak maḥal 53a.7	aşılaçaklarla 186b.4
arz edecektir 55a.7	ayrılaçak maḥal 199a.9
gülecek maḥalde 95a.5	içiçek olursun 203a.9
kaş kararıçak maḥal 187a.2	gösterecek ol- 203a.10
āh ediçek maḥal 99a.9	varaçak oldı 184b.15
şığınaçak yer 128b.7	yetecek kadar 187b.3
kolu kuruyaçak mel'un 148a.10, 152a.13, 216a.2	söyleyecek söz 237b.10
olaçak olur 156b.5	şehid edecektir 254a.14
uğrıyaçak mel'un 158a.5	katl edecektir mel'un 254b.2
uyuyaçak maḥal 159a.13	olaçak zamandır 260b.14
aşılaçak mel'un 160a.1	katl edeceğim gelür 261a.6
katl eyleyecek gibi 163b.11	ölecek mel'un 284b.14
olaçak vak'asını 167b.11	kuruyaçak eliyle 287b.2
tağılaçak gidecek maḥal 176a.14	bağışlanaçak günler 319b.14
isimden isim yapım eki -çI	
kapuçı 328b.1	muştıçı 305b.10
fiilden isim yapım eki -İçI	
bağışlayıcıdır 116a.1	
isimden isim yapım eki +cileyin	
sençileyin 317a.15	sizçileyin 200a.3

2.2.2.2. Ünsüz Düşmesi

Metinde geçen Türkçe kelimelerde özellikle r düşmesi göze çarpmaktadır. Alınma kelimelerde de r düşmesinin görüldüğü örnekler mevcuttur. Dolayısıyla metindeki kelimelerde r düşmesi, bir ağız özelliği olarak düşünülebilir. Bunun yanı sıra bir kelime de k düşmesi görülmüştür.

l düşmesi	
o 22b.1, 90a.1, 99b.15... < ol 7a.11, 7a.14, 7b.1, 7b.1...	
r düşmesi	
oluşak 203a.11 < olursak	vardı 318a.4 < vardır
südi 266a.14 < sürdi	vadıkda 133a.12 < vardıkda

k düşmesi	
ufaçık اوفاجق 12b.14 88b.7 < ufa k +cık	
y düşmesi	
böle بوله 27b.3 < böyle	

2.2.2.3. Ünsüz İkizleşmesi

Metinde aşağıdaki kelimelerde ünsüz ikizleşmesi görülmektedir:

ıssı ایسی 63b.3, 220a.14	öldürrüm اولدورم 164b.6

ıssı kelimesindeki ünsüz ikizleşmesi, kelime kökündeki seste gerçekleşmiştir. öldürrüm örneğindeki ünsüz ikizleşmesi dikkat çekicidir. Kelime yazmada bir r ړ harfi ile yazılmış ve üzerine şedde konularak çift okunması gerektiği gösterilmiştir. Bu durumda öldür- fiilinin son sesi ile fiile gelen -Ur geniş zaman ekindeki r sesi birleşmiş ve ekin yardımcı sesi düşürülerek r sesinde ünsüz ikizleşmesi oluşmuştur.

2.2.2.4. Göçüşme

Türkçe'de genel olarak söyleyişi kolaylaştırma yönünde meydana gelen, kelime içindeki iki sesin yer değiştirmesi olayına göçüşme adı verilir (Banguoğlu 2007: 70).

Metinde Türkçe kelimelerden yalnızca aşağıdaki örnekte göçüşme olmuştur. Metinde kelimenin her iki biçimiyle de yazıldığı görülmektedir:

gömlək گۆملک 97a.10 - gölmek گۆلمک 97a.15

2.2.2.5. Ünlü Değişmesi

Metinde Türkçe kelimelerden aşağıdaki örneklerde ünlü değişimleri görülmüştür. ı > u değişmesi kelimelerde vav harfi ile gösterilmiştir.

a > o	
aña 'ona' 8b.1, 9a.7, 10b.9, 16a.6...	oña 120a.7
ı > a	
aşağıdan 277b.4, 277b.5	aşağa 65a.5, 104b.14, 145a.6, 149a.12, 194a.4, 230a.1, 232b.2, 251a.4
ı > u	
kılavuzlayam قولاوزلیم 60a.11 < kılavuz	yalıñuz يالونوز 72a.7 < ET 'yalıñuz'
ulıyarak اولویرق 223b.7 < ulı- ET	
u > ı	

yaşduğı 88b.10	yaşdı 164a.8
yuşaruda 243b.9; yuşarudan 291b.6-7, 291b.9-10	yuşarı 72b.7, 263a.12

2.2.2.6. Ünlü Türemesi

Metinde aşağıdaki kelimelerde ünlü türemesi görülmektedir. Metinde *bre* kelimesinin ünlü türemeli ve türemesiz biçimde her iki yazılışına da rastlanmaktadır.

bire mel'ün بیره 114b.15 - bre بره 114b.10
azaçık ازاجق 140b.2, 307a.15

2.2.2.7. Ünlü Düşmesi

Metinde aşağıdaki kelime de ünlü düşmesi görülmektedir. *öldür-* fiilinin son sesi ile fiile gelen *-Ur* geniş zaman ekindeki *r* sesi birleşmiş ve ekteki *ü* yardımcı sesi düşürülmüştür.

öldürrüm اولدورم 164b.6

Aşağıdaki kelime de *u* ünlüsünün düştüğü görülmektedir:

karānuluk قراڭولوق 179a.8	karanlık قرانلیق 38a.11

Metinde yukarıdaki örneğin yanı sıra bazı kelimelerde orta hecede dar ünlülerin düştüğü görülmektedir. Bu kelimeler aşağıda verilmiştir:

Orta Hecede Dar Ünlülerin Düşmesi	
ağzını اغزینی 7a.8	gögsüm گوكسوم 255a.7
alına النینه 73a.3	koynuna قوينونه 95b.4
avcı اوجی 252a.15	

Metinde aşağıdaki kelimeler ise ünlü ile başlayan bir ek almalarına rağmen orta hecelerinde bulunan dar ünlü düşmemiştir.

omuzuna اوموزونه 27b.13, 27b.14;	biribirine بری برینه 218b.4, 219b.12
omuzına اوموزینه 30a.12, 196a.13	223a.14
buyuru 122b.11	

Metinde bunlardan başka aşağıdaki iki örnekte son seste ünlü düşmesi olmuştur:

kırmız قرمز 326b.7	yuğar یوقار 263a.12

2.2.2.8. Ünlü Kaynaşması

Türkçe'de bazen iki kelime yeni bir kavramı karşılamak üzere birleşirler ve çoğu zaman yeni bir hece bölümüne ve vurguya tabi olarak kaynaşırlar (Banguoğlu 2007: 71). Bu ses olayı ünlü ile biten bir kelimenin son sesi ile ünlü ile başlayan bir kelimenin ilk sesinin karşılaşması olayıdır. Bu durumda ünlülerden biri düşer veya yerini güçlü olana bırakır (Özçelik vd. 2011: 52).

Aşağıdaki birleşik kelimelerde birinci kelimenin son sesinin düşerek ikinci kelimeyle birleştiği görülmektedir:

niçün 10a.11, 15b.5, 25b.7... < ne+içün	naşıl 114b.10 < ne+asıl

Aşağıda ise konuşma diline ait örneklerdeki ünlü kaynaşması görülmektedir:

neyledi نیلدى 81a.8, 84b.10, 157b.9, 159a.7... < ne eyledi	nişler نیشلر 240a.1 316b.4 < ne işler
nola نوله 244b.15 316a.13 < ne ola	nişelim نیشه لیم 98a.7 < ne işleyelim

Yukarıda *neyle-*, *nişle-*, *nol-* kelimelerinde; halk edebiyatından gelen, divan edebiyatında da görülen birleşik sayılmayan iki kelime arasındaki ünlü düşmesi görülmektedir (Banguoğlu 2007: 77). Buna *düşürme* adı verilir (age.: 77).

Aşağıdaki kelimelerin ise metinde iki biçimde de yazıldığı görülmektedir:

buradan بورادن 321b.10 < bu aradan	bu aradan بوارادن 96a.12, 144b.10, 180b.7
oradan اورادن 321b.10 < ol aradan	ol aradan اول ارادن 84b.12-13, 127a.13, 172a.11, 285a.1, 311a.1

2.2.2.9. Hece Düşmesi

Metinde aşağıdaki kelimelerde hece düşmesi olduğu görülmüştür:

şimden şimdikiرو 60a.10 < şimdiden gerü
şimden sonra شمدنصره 109b.1, 111b.1, 195b.12, 279a.15-279b.1 < şimdiden sonra
nişelim نیشه لیم 98a.7 < nişleyelim

Metinde *şimdi* kelimesinin -dAn ayrılma durumu eki alarak *gerü* ve *sonra* kelimeleriyle birleştğinde ikinci hece düşmektedir: *şimden gèrü*, *şimden şonra*. Diğer bir örnek de *nişelim* biçiminde yazılan kelimedir. *nişleyelim* biçimindeki kelimenin *le* ve *ye* heceleri yeni biçiminde bir *e* sesiyle karşılanmış, dört heceli kelime üç heceye düşürülmüştür.

2.2.3. Ünlü Uyumu

Türkçe kelimelerde ünlülerin niteliklerine göre birbirine uygunluk göstermesi durumu, bir başka deyişle ünlülerin benzeşmesi kuralıdır (Özçelik vd. 2011: 58).

2.2.3.1. Dil Uyumu

Dil Uyumu bir kelimenin kalınlık-incelik bakımından birbirine uygun olmasıdır (Kartallıoğlu 2011: 47). Kural, önce gelenin belirleyici olmasıdır, ilk hecede bulunan ünlü diğer ünlülerin kalınlık veya inceliğini belirler (Özçelik vd. 2011: 58-59). Metnimizde ekler, genellikle dil uyumu bağlı olarak gelir. Metinde daima dil uyumu dışında kalan ek, yalnızca *-ken* zarf-fiil ekidir. Bunun yanı sıra genellikle dil uyumuna uyduğu halde bazen uyumdışı kalan ekler de bulunmaktadır. Ayrıca, şimdiki zaman ekindeki dil uyumu da incelemeye tabi tutulmuştur. Aşağıda bu ekler ayrıntılı olarak gösterilmiştir.

2.2.3.1.1. Dil Uyumu Dışında Kalan Ek

-ken Zarf-fiil Eki

Metinde daima dil uyumu dışında kalan ek yalnızca *-ken* zarf-fiil ekidir. Ek, Eski Anadolu Türkçesi'nde ünlü uyumuna girmez (Gülsevin 1997: 130). *-ken* eki, XVI., XVII. ve XVIII. yüzyılda da daima ince ünlülü olup ekin ne Arap harfli metinlerde ne de çeviriyazılı metinlerde kalın ünlülü şekli vardır (Kartallıoğlu 2011: 81).

Metinde "-ken" zarf-fiil eki, her zaman dil uyumuna aykırı olarak gelmektedir.

kadem yaşmışken 60b.3	uyurken 96a.5
yataırken 66b.1	şorarken 100b.6
bulmuşken 35b.2	otururken 66b.13

Metinde +CIK isimden isim yapım eki, +GI aitlik eki, +IİK isimden isim yapım eki genellikle dil uyumuna bağlı olarak gelirken bazı kelimelerde bu eklerin uyum dışı kaldığı görülmektedir. Aşağıda eklerin uyum dışı kaldığı örnekler verilmiştir:

+CIK İsimden isim Yapım Eki

İsimden isim yapım eki +CIK, XVII. ve XVIII. yüzyılda Arap harfli metinlerin genelinde dil uyumuna bağlıdır (Kartallıoğlu 2011: 62). Kartallıoğlu, uyumsuz şekillerin çeviriyazılı metinler ile Seyahatname'de görüldüğünü, bu uyumsuzlukların sebebinin alınma kelimelerdeki telaffuz kararsızlıkları, /c/ foneminin inceltici etkisi ve ağız özellikleri olduğunu söyler (s. 62).

Metinde isimden isim yapan +çik eki, eklendiği bütün örneklerde dil uyumuna uyarken yalnızca aşağıdaki örnekte uyum dışı kalmıştır:

aħıbbāçigin 'dostçukların' 194a.11

Metinde ek, yalnızca alınma kelimeye eklendiğinde uyum dışı kalmıştır.

+GI Aitlik Eki

+ki Aitlik ekinin, EAT'de dil uyumuna giren örnekleri bulunmaktadır (Gülsevin 1997: 117). XVII. yüzyılda ekin Arap harfli metinlerde genelde kalın ünlülü, çeviriyazılı metinlerde ise ince ünlülü olduğu görülmektedir (Kartallıoğlu 2011: 82).

XVII. yüzyılın son yıllarına ait olan metnimizde ise yalnızca kaḡı/kaḡkı kelimelerinde ek, dil uyumuna bağlı olup eklendiği diğer bütün kelimelerde ince ünlölüdür ve dil uyumuna aykırıdır.

kaḡı	kaḡkı
kaḡı 12b.4, 43b.13, 138a.6, 297b.7	kaḡkı 285b.13
kaḡıñızın 290a.12, 290b.7, 291a.6	kaḡkıımız 164b.7, 290a.10, 294a.7
kaḡısının 291b.7	kaḡkıımızda 209b.9
	kaḡkısını 95b.11

Metinde yukarıdaki kelimelerden başka geldiği tüm kelimelerde ek, ince ünlölüdür ve dil uyumunun dışındadır.

ardındaki 8a.10	Kerbelādaki 166a.10

başındaki 42a.12	başındaki 196b.9
altındaki t 110a.7 196b.10	pusıdaki 205b.2
parmağındaki 156a.15	vücūdındaki 206a.8
şırtındaki 241a.14	tarafdaki 212b.6
bundaki 241b.13	

+IIK İsimden isim Yapım Eki

Ek, EAT'de dil uyumuna bağlıdır (Gülsevin 1997: 117-118). XVII. yüzyılda ise Türkçe kelimelerde dil uyumu nerdeyse tam olmakla birlikte alınma kelimelerin Türkçe'ye geçiş sürecinde meydana gelen telaffuzlarındaki kararsızlıklar, bu kelimelerdeki ekleri de etkilemiştir (Kartallıoğlu 2011: 86).

Metinde isimden isim yapan +IIk / +lik eki, eklendiği tüm Türkçe kelimelerde dil uyumuna uygun olarak gelmektedir: *karanlık* 38a.11, *karañuluk* 179a.8, *iplik* 38a.11, *aydınlık* 39a.11, *güçlük* 42a.1, *şuşuzlukdan* 48a.7, *yaramazlık* 63a.15... Alınma kelimelerin çoğunda da ek dil uyumuna uygun olarak gelmektedir: *imāmetlik* 33a.5, *yetimlik* 35a.10, *küstāhlık* 47b.10, *taḳşīrātlik* 53b.7, *kaḥtlık* 59a.12, *cömerdlık* 60b.12, *faḳīrlıkların* 61a.9, *mağrūruluk* 63a.9, *gammāzlık* 90b.3...

Aşağıdaki örneklerde ise ekin dil uyumuna aykırı olarak kelimeye eklendiği tespit edilmiştir. Ekin dil uyumuna aykırı olarak eklendiği kelimelerin hepsi alınma kelimedir:

'avretlik 152b.14	ma'sūm-ligi 'çocukluk zamanı' 25b.4
bahadırligimi 61b.9	nāḳışlık 53a.10
ḥaste-likde 28b.1	sitemkārlığın 33b.6
ḥamākat-likdir 25b.3 200a.8	

Aşağıdaki örneklerde ise aynı kelimeye eklenen ekin bazen dil uyumuna uygun olarak bazen de dil uyumuna aykırı olarak eklendiği görülmektedir.

Dil Uyumuna Uygun	Dil Uyumuna Aykırı
pādişāhlık 313b.13; pādişāhlığı 313b.10	pādişāhlığın 188b.15; pādişāhlığını 221a.2-3
mezārlikda 27a.10	mezārliğe 27a.8

Yukarıdaki kelimelerde ekin ünlüsünün ince ya da kalın olduğunu Arap alfabesinin imlasından anlamak mümkün değildir. Örneğin '*pādişāhlık*' kelimesinde ek, *kaf* harfi ile yazılmış olduğundan ekin ünlüsünün kalın olduğu anlaşılmaktadır. Ancak kelime üzerine

iyelik eki aldığında *kaf* harfi yerini bir örnekte *gayn* harfine iki örnekte *kef* harfine bırakmaktadır. Burada ekin ünlüsünün dil uyumuna uyduğu ancak üstüne gelen iyelik ekinin ünlüsünün uyum dışı kaldığı varsayımına da ulaşılabilir.

2.2.3.1.3. Şimdiki Zaman Ekinde Uyumun Belirlenmesi Sorunu

Günümüz Türkiye Türkçesinde *-yor* şimdiki zaman eki, dil uyumunun aykırı olarak fiile eklenmektedir. Ancak ek, tarihi süreç içinde birçok evreden geçerek son halini almıştır. Arap alfabesiyle yazılan metinlerde ekin ünlüsünün 'o, ö, u, ü' ünlülerinden hangisinin olduğunu tespit etmek neredeyse imkansızdır. Bu belirsizlik bir noktaya kadar Türkçe'nin ses değerlerine dair bilgi veren ve farklı alfabeyle yazılmış olan -çeviriyazılı metinler de denilen- eserler aracılığıyla giderilmektedir.

Ek, EAT'de *-(y)A yor(ur)* biçimindedir: *öleyoruruz, göre yoruruz, ide yorur, döge yorır* (Gülsevin 1997: 98). Dede Korkut'ta ise ek, *gêde yörir* örneğinde ince ünlülü okunmuştur (Özçelik 2016: 11). Meninski'ye göre XVII. yüzyıl İstanbul Türkçesi'nde şimdiki zaman ekinin *(E)yÛr* biçiminde olduğu gösterilmiştir: *başlayür, seveyürüm, seveyürken, sevmeyürüm, sevmeyürsın, bakayürüm, bakayür, okuyür* (Tulum 2011: 110). Meninski'de ek, kalın ünlülü fiil tabanlarından sonra da ince ünlülü gelmektedir. Develi (1995), bir çeviriyazılı metin olan Harsany metninde ekin bağlantı ünlüsüyle ilgili yaptığı açıklamalara verdiği örneklerden birinde ekin kalın ünlülü tabandan sonra ince ünlülü geldiğini belirtir: *çalışyür* (97). EÇS'de ise kalın ünlülü fiilden sonra gelen ek, kalın ünlüyle okunmuştur: *ayrılıyur, batıyur, kaçyur, olmayıyur, olıyur* (Develi 1995: 97). Metnimizde ek, *يور* ve *يورى* biçiminde yazılmıştır. Ancak elbette Arap harfli metinden ekin ünlüsünün ince mi yoksa kalın mı olduğu anlaşılamamaktadır. Tüm bu veriler ışığında metnin tamamında genellikle dil uyumunun sağlam olması da göz önünde bulundurularak metindeki şimdiki zaman ekli kelimeleri dil ve damak uyumuna uygun olarak okuma tercih edilmiştir.

Metnimizde ekin geçtiği örnekler aşağıdadır:

teklik 1. kişi
şehîd oluyurum 289a.4
teklik 3. kişi
geliyür 285a.3
geliyüri 146a.1

gidiyüri 155b.10
görünüyüri 155b.13
çokluk 3. kişi
da'vet ediyürler 201a.2

2.2.3.2. Dudak Uyumu

Dudak uyumu, Türkçe kelimelerin ilk ünlüsü düzse (a, e, ı, i) sonraki ünlülerin de düz gelmesi ancak birinci ünlüsü yuvarlaksa sonraki ünlülerin ya dar-yuvarlak (u, ü) veya düz-geniş (a, e) gelmesidir (Özçelik vd. 2011: 59). Dudak uyumu, Türkçe'nin her döneminde her sahada kelime yapımına ve çekimine kuvvetle hakim olan bir uyum değildir (Kartallıoğlu 2011: 95). 17. yüzyıl Osmanlı Türkçesinde kelime ve eklerde dudak uyumu ayrıntılı olarak Hayati Develi tarafından *XVII. Yüzyıl Osmanlı Türkçesinde Ses Benzeşmeleri ve Uyumlar* adlı çalışmada ele alınmış ve ortaya konmuştur. XVII. yüzyılın son yıllarına ait olan metnimizde dudak uyumu ek düzeyinde incelenmiştir.

2.2.3.2.1. Çekim Eklerinde Dudak Uyumu

2.2.3.2.1.1. İsim Durum Ekleri

2.2.3.2.1.1.1. Yükleme Durumu +I / +U

ET'de yükleme durumu eki, +Xg biçimindedir ve dudak uyumuna bağlı olarak gelir (Gabain 2003: 64). EAT'de ekin sonundaki g sesi erir, ekin ünlüsü daima düzdür (Gülsevin 1997: 32). Ek, XVI. XVII. yüzyıl Arap harfli metinlerde ve çeviriyazılı metinlerde düz ünlülü; XVIII. yüzyılda Arap harfli metinlerde düz ünlülü, iki çeviriyazılı metinde ise dudak uyumuna bağlı olarak gelir (Kartallıoğlu 2011: 163-168).

XVI, XVII. ve XVIII. yüzyıllarda Arap harfli metinlerde yükleme durumu ekinin yuvarlak biçimine rastlanmamasının nedeni, I sınıfı eklerin dudak uyumuna en son bağlanan ekler olarak kabul edilmesinin bir sonucu olabileceği gibi ekin imlasındaki tutuculuk da bu durumun bir nedeni olabilir. Metnimizde yükleme durumu ekinin yuvarlak tabanlardan sonra yuvarlak ünlülü yazıldığı örnekler tespit edilmiştir. Bu yuvarlak ünlülü örneklerin varlığı XVII. yüzyıl Arap harfli metinler arasında Tuhfe'yi ayrı bir yere koymaktadır. Eserin tam biçimde tek nüshasının olmasının, nüshalar arası yapılacak

kıyaslamalara olanak vermemesi ve eserdeki imla tasarruflarının müellife ait olup olmamasındaki tereddüt bir yana yükleme durumunun dudak uyumuna bağlı şekillerin müstensih tarafından yapıldığı kabul edilse bile aşağıda verilecek örnekler XVIII. yüzyıl Arap harfli metinlerde karşılaşılan yuvarlak şekillerin ilk örnekleri olarak değerlendirilecektir:

Yuvarlak Ünlü	
bunu 6a.11, 9b.15, 13b.10, 46a.13, 46a.14, 46b.8, 59a.7, 62a.1, 66b.13, 68a.1, 70a.12, 70b.2, 99b.12, 108a.15, 120a.6, 141a.6, 142a.6, 165a.13, 173b.15, 180b.13, 201a.12, 211a.3, 216b.13, 230b.10, 232a.4, 257b.6, 272b.12, 284b.9, 294a.1, 301a.3, 336b.8	ķulu 'hizmetķisi' 160a.8, 208b.7, 319b.10
boynunu 324b.14, 324b.14	oķlu 23a.4, 23a.5, 115a.1...
boyu 240b.13	oķlunu 331b.12
ķolu 160b.3, 340b.10	suķu 162b.3, 251b.9
ķolunu 340b.11	ķuyu 94b.11, 250b.8, 261b.13

2.2.3.2.1.1.2. Yön Eki +ArI / +ArU

Ek, ET'de yuvarlak ünlüdür (Gabain 2003: 65). EAT'de ek, yuvarlak ünlü ile görölmektedir (Gölsevin 1997: 115). Kartallıoğlu, XVI. yüzyılda ekte başlayan düzleşmelerin XVII. yüzyılda çeviriyazılı metinlerde devam ettiği görölrken bu durumun taradığı Arap harfli metinlere yansımamış olduğunu söyler (2011: 240).

XVII. yüzyılda ait olan metnimizde sıkķa yer alan aşağıdaki kelimelerde ekin ünlüsü hem düz ünlü ile hem de yuvarlak ünlü ile yazılmıştır:

Düz Ünlü	Yuvarlak Ünlü
beri 37a.15, 87b.5, 212a.6, 298a.8, 302b.8, 306b.3, 316a.2, 323a.15, 333a.13; beridir 323a.1	berü 28b.3, 74b.1, 102a.2, 111b.6, 102a.2, 294a.4
iķeri 16a.12, 43b.6, 51a.7, 52b.6, 52b.7, 69a.9, 69b.8, 84a.15, 277b.9, 282a.2, 292a.11, 308b.10, 324b.6, 325b.5, 326a.2; iķeriden 328b.11	iķerü 43b.11, 44a.6, 53b.13, 75a.5, 92b.10, 92b.9, 94a.14, 116b.5, 116b.6, 117a.10, 147a.8, 314b.13; iķerüde 93b.15
ileri 19a.2, 19a.3, 66a.2, 66a.4, 81b.15, 208a.7, 284b.1, 284b.12, 294a.4, 302a.12	ilerü 65a.2, 152a.2, 179a.10, 179a.9, 180b.5, 333a.1
yukarı 72a.7, 109a.2, 263a.12	yukaru 334b.15; yukaruda 243b.9; yukarudan 291b.6, 291b.9

XVII. yüzyıla ait Arap harfli metinlerde ekin düz ünlülü biçimine rastlanılmamasına rağmen Tuhfe'de aynı kelimenin yuvarlak ünlülü yazımlarının yanı sıra düz ünlülü biçimlerinin de sıklıkla yer alması, ekin konuşmada dudak uyumuna bağlanma sürecinde olduğunu bunun da yazıya büyük oranda yansıdığının göstergesi olabilir.

2.2.3.2.1.1.3. İlgi Durumu +(n)İn / +(n)Un

Ek, ET'de dudak uyumuna bağlı biçimde bulunur (Gabain 2003: 63). EAT'de ise ek her zaman yuvarlak ünlülüdür (Gülsevin 1997: 26). XVI. yüzyılda düz tabanlardan sonra gelen uyumlu şekillerin klasik imlayı etkilemeye başladığı görülürken, XVII. yüzyılda ek düz tabanlardan sonra uyumlu şekillerde hızlı bir gelişme göstermiştir (Kartallıoğlu 2011: 401-406). Metinde ise ünlüsü belli olan örneklerde ekin dudak uyumuna bağlı olduğu (bir örnek hariç) tespit edilmiştir. Aşağıda bu örneklerden bazıları verilmiştir:

Düz tabandan sonra düz ünlü ile	
aleyhi'l-la'nenin 114b.9	evin 49a.7 106b.6
anın 321a.6	kızının 229a.5
'avretin 110b.14, 152a.6	kimsenin 50b.14
bizim 34a.5, 42a.7, 98a.12, 199b.14, 223b.3, 316a.7	maḥfanın 308a.6
devenin 286a.1	yārenin 73a.1
dünyânın 334a.15	Zehrânın 49b.8
atların 256a.5	müslimînin 247b.3
mâlin 338a.1	
Yuvarlak tabandan sonra yuvarlak ünlü ile	
bunun 58a.15, 223a.10, 223b.6, 232a.5	şuyun 191a.10, 231b.5
kulun 108a.1	şuyunun 316b.15
oğlunun 148b.10	Resûlün 11b.9

Aşağıdaki örnekte ise ek, düz tabandan sonra yuvarlak ünlülüdür:

evlâdının 29b.3

5.2.3.2.1.2. İyelik Ekleri

5.2.3.2.1.2.1. Teklik 1. Kişi +(I)m / +(U)m

ET'de ünsüzle biten bir kelimedede son hecede yuvarlak ünlü varsa 1. kişi iyelik ekinde ünlü çoğunlukla u,ü olur (Gabain 2003: 70). EAT'de ise ek, -Um biçiminde yuvarlak ünlü ile bulunur (Gülsevin ve Boz: 2004: 137). XVI. yüzyılda düz tabanlardan sonra uyumlu şekiller görülürken, XVII. yüzyılda incelenen Arap harfli metinlerde ek düz tabanlardan sonra %54 oranında uyumludur (Kartallıoğlu 2011: 432-434). EÇS'de ise ek, düz tabanlardan sonra uyumlu görünürken, yuvarlak tabanlardan sonra uyumsuz biçimler görülmektedir (Develi 1995: 106).

Metinde ise teklik 1. kişi iyelik eki düz ve yuvarlak tabanlardan sonra büyük oranda dudak uyumuna bağlıdır:

teklik 1. kişi İyelik Eki	
Düz Ünlülü	
cigergüşelerim 52a.7	karındaşığım 114a.8
cigerim 19a.5	kendime 4a.6
döşegim 240a.3	kerāmetim 8a.13
düşmenlerim 326a.1	kulağım 308a.11
ehlim helālim 228b.1	pādişāhım 309a.8
ellerim 192a.15	sevdiğim 54a.15
erim 49b.12	içdiğim 302b.8
evime 13b.2; evimi 188a.10	yeddiğim 302b.8
gözlerim 14a.9	
Yuvarlak Ünlülü	
burnum 308a.11	sucum 323a.11
dostum 13a.13	üstüme 77b.7
gözüm 19a.5	yolum 263b.12, 332a.6
oğlum 24a.2, 58b.15	yuduğum 51b.5

Aşağıdaki örneklerde iki düz tabandan sonra ek yuvarlak ünlülü; üç yuvarlak tabandan sonra da düz ünlülü biçimde uyumsuz yazılmıştır:

Düz tabandan sonra yuvarlak ünlülü	Yuvarlak tabandan sonra düz ünlü ile
ceddümü 89a.6	mağşūdıma 234a.4
dādumı 192b.6	vücūdım 38b.4
	gözime 14a.9

Metinde aşağıdaki yuvarlak tabanlı kelimedeki ek, hem düz ünlü ile hem de yuvarlak ünlü ile iki şekilli olarak yazılmıştır:

Düz ünlü ile	Yuvarlak ünlü ile
gözime 14a.9	gözüm 19a.5

Metinde yukarıda verilen birkaç uyumsuz şekil dışında ekin dudak uyumuna bağlı olarak geldiği görülmektedir.

5.2.3.2.1.2.2. Teklik 2. Kişi +(I)η / +(U)η

ET'de ünsüzle biten bir kelimedeki son hecede yuvarlak ünlü varsa 2. kişi iyelik ekinde ünlü çoğunlukla u,ü olur (Gabain 2003: 70). EAT'de ek, yuvarlak ünlülüdür (Gülsevin 1997: 12). XVI. yüzyılda büyük ölçüde EAT'deki şeklini koruyan ek, XVII. yüzyılda Arap harfli metinlerde %51 oranında dudak uyumuna bağlıdır (Kartallıoğlu 2011: 453-456). EÇS'de ise ek, düz tabanlardan sonra uyuma bağlanmış görünmektedir (Develi 1995: 111).

Metinde ise teklik 2. kişi ekinin ünlüsü genellikle gösterilmemiştir. Ünlüsü gösterilen eklerin bulunduğu kelimelerde düz ve yuvarlak tabanlardan sonra ek, dudak uyumuna bağlı gözükmemektedir. Aşağıda tespit edilebilen uyumlu örnekler verilmiştir:

Düz tabandan sonra düz ünlü ile	
avcın 'avucunu' 98b.4	gözleriη 13a.15
başıηa 334b.5	eliηi 334b.7
Yuvarlak tabandan sonra yuvarlak ünlü ile	
göηlündeki 7a.13	oğluη 10a.5
gördüğüη 293b.7	şolunda 326a.1
gözünü 50b.7	yüzün 10a.14
koηşuη 66a.8	

5.2.3.2.1.2.3. Teklik 3. Kişi +(sI) / +(sU)

ET'de teklik 3. kişi iyelik ekinin düz ünlülü olduğunu gösteren örnekler mevcuttur (Gabain 2003: 71). EAT'de ek genellikle düz ünlülüdür (Gülsevin 1997: 12). XVI. yüzyılda ekin Arap harfli metinlerde ve çeviriyazılı metinlerde yuvarlak şekilleri görülmektedir (Kartallıoğlu 2011: 145). XVII. yüzyılda ise çeviriyazılı metinlerde genelde düz ünlülü olan ek, Arap harfli metinlerde yuvarlak tabanlardan sonra belli oranda dudak uyumuna bağlıdır (s. 152-153).

Metinde ise teklik 3. kişi iyelik ekinin yuvarlak tabanlardan sonra uyuma bağlı geldiği örnekler fazladır. Bunun yanı sıra yuvarlak tabanlardan sonra uyumsuz biçimler de görülmektedir:

teklik 3. kişi İyelik Eki	
Düz Ünlülü	
günü 8a.13	(Medīnenin) ulusu 50b.9
huzūrına 7b.10	‘ömrini 56b.2
kapısına 53b.14	yatduğı (yer) 248b.11
Yuvarlak Ünlülü	
bölüğünde 261a.15	ömrü 106b.11
düğününe 43a.15	öğünde 8a.4, 14a.4
gögsüne 254a.6	
gözü gözü 51a.3, 263a.14, 308a.7; gözüne 263a.14	şolunda 8a.4
gümüşüne 312b.13	şuçun 41b.13
gününde 74a.15	urduğun 201a.9
helāk olduğunu 311b.1	üstü 273b.12; üstüne 11b.13, 64b.9, 65a.11, 73a.1, 77b.7, 89a.12, 89a.3, 147a.7, 153a.13, 153a.15, 160a.3, 175b.11, 206a.5, 209b.8, 209b.9, 252a.14, 255b.15, 290b.13, 291b.11, 291b.12, 322b.14, 327a.2, 338a.1, 338a.15, 340b.8
koynuna 95b.4	(yüzi) şuyun 62a.15
oğlu 23a.4 184a.7	yüzüne 54b.13, 58a.13, 79a.7, 96b.15, 115a.5, 129b.7, 162b.12, 178a.9, 206a.14, 211a.8, 228a.1, 247a.11, 252a.4, 252b.2, 256b.15, 257a.4, 266a.13-14, 267a.9, 280a.2, 289b.12, 290a.6, 292b.14, 293a.11, 303b.2, 304a.1
omuzuna 25b.13	

Yukarıdaki örneklerden başka metinde düz ünlülü tabandan sonra gelen teklik 3. kişi iyelik ekinin yuvarlak ünlülü yazıldığı görülmektedir:

dibüne 312b.8

5.2.3.2.1.2.4. Çokluk 1. Kişi +(I)mİz / +(U)mUz

Ek, ET'de dudak uyumuna bağlı şekillerde görülmektedir (Gabain 2003: 70-71). EAT'de ise her zaman yuvarlak ünlülüdür (Gülsevin 1997: 12). XVI. yüzyılda ekin birkaç uyumlu örnek dışında EAT'deki durumu büyük oranda devam etmekte iken XVII. yüzyılda

ekin yardımcı ünlüsü dudak uyumuna bağlanmış, ekin ünlüsü ise uyuma bağlanmak üzeredir (Kartallıoğlu 2011: 442-447). EÇS'de de ekin ünlüsü ile yardımcı ünlüsü dudak uyumuna bağlanmış görünmektedir (Develi 1995: 109).

Metinde ise kelimelerde ekin ünlüsünün genellikle yazılmadığı görülür. Metinde yardımcı ünlüsü veya ünlüsü gösterilen kelimelerde ek, dudak uyumuna bağlı görünmektedir. Aşağıda ekin yalnızca yardımcı ünlüsünün veya yalnızca ünlüsünün gösterildiği kelimeler ayrı verilerek ekin Tuhfe'deki dudak uyumu ortaya konmaya çalışılmıştır.

çokluk 1. kişi İyelik Eki	
Düz tabandan sonra ekin yardımcı ünlüsü düz ünlü ile gösterilenler	
başımız 112b.15	‘iyālimiz 112b.15
ceddimizden 54a.13	mālımız 112b.15
evlādımız 112b.15	murādımız 113a.1, 261b.6
faķrımız 48a.14	
Düz tabandan sonra ekin ünlüsü düz ünlü ile gösterilenler	
babamız 236a.14	pederimiz 80b.13
babamızdır 76b.3	vālidemiz 98a.12
ķanatlarımızı 263b.11	zürriyyetlerimizi 99b.5
Yuvarlak tabandan sonra ekin yardımcı ünlüsü yuvarlak ünlü ile gösterilenler	
kulumuzdur 61b.5	şuçumuz 318b.3
öñümüz 98a.14	suçumuzu 317a.5, 321b.6
Yuvarlak tabandan sonra ekin ünlüsü yuvarlak ünlü ile gösterilenler	
yolumuz 263b.8	

Yukarıdaki tablodan yola çıkarak metinde ünlüsü gösterilmeyen ekin bulunduğu kelimeler dudak uyumuna uygun olarak okundu.

5.2.3.2.1.2.5. Çokluk 2. Kişi +(I)ηIz / +(I)ηUz / +(U)ηUz / +(I)z / +(U)z

ET'de ek, dudak uyumuna bağlı bulunmaktadır (Gabain 2003: 70-71). EAT'de ise ek yuvarlak ünlülüdür (Gülsevin 1997: 12). XVI. yüzyılda ekin ünlüsü daima yuvarlakken ekin yardımcı ünlüsü dudak uyumuna bağlanmaya başlamıştır (Kartallıoğlu 2011: 470). XVII. yüzyılda ise ekin yardımcı ünlüsü dudak uyumuna bağlanmış görünürken ekin ünlüsü de uyuma bağlanma sürecindedir (Kartallıoğlu 2011: 474).

Metinde ise ekin ünlüsü veya yardımcısı ünlüsü gösterilen ünlülerde ek, dudak uyumuna uygun olarak gelmiştir. Bu yüzden ünlüsü gösterilmeyen örneklerde ek, dudak uyumuna uygun olarak okundu.

Düz tabandan sonra ekin yardımcı ünlüsü düz ünlü ile gösterilenler	
üzerinizde 277a.13	her biriniz 146a.4
Düz tabandan sonra ekin ünlüsü düz ünlü ile gösterilenler	
cümleiniz 27b.9, 336a.14	kendiñize 320a.9
çehrenize 35a.11	kılıñız 197b.4
dedeñiz 291a.13	papañız 291a.10
ikiñiz 290a.11	rızāñız 144b.5
kañğı-ñızıñ 290a.12	
Yuvarlak tabandan sonra ekin iki ünlüsü yuvarlak ünlü ile gösterilenler: -UñUz	
kendünüze 146a.3	öñüñüzde 60b.6
kuluñuzdur 61b.7	soyuñuzı 157a.4
ömrüñüz 49a.1	

Aşağıdaki kelimelerde ise ekin ünlüsünün uyumsuz biçimleri görülmektedir:

Uyumsuz biçimler	
-İñUz	-UñIz
başıñuzı 140a.5	suçuñız 146a.4

Çokluk 2. kişi iyelik ekinde yukarıdaki örneklerden başka dikkat çekici bir husus göze çarpmaktadır. Yukarıdaki örneklerde $+(I)\eta I_z / +(I)\eta U_z / +(U)\eta U_z$ biçiminde olan ek, fiile gelen -DIK sıfat-fiil ekinden sonra üç örnekte farklı biçimdedir. Kalın sıradan ünlülü fiilde ek $+(U)\eta U_z$ yerine $+U_z$ biçiminde, ince sıradan ünlülü fiillerde ise $+U_z$ ve $+I_z$ biçimindedir. Metinde geçen örnekler aşağıda verilmiştir:

şefa'at umduğuz (adamın) 229a.10
gözünüzle gördüyüz (peygamberiñiziñ kızı oğlunu) 336a.5
Ëtdiyiz (şuç) 318b.1

2.2.3.2.1.3. Görülen Geçmiş Zaman Eki

2.2.3.2.1.3.1. Teklik 1. Kişi -Dİm / -DUM

ET'de ek, dudak uyumuna uygun biçimde gelir (Gabain 2003: 80). EAT'de ise ekin her zaman yuvarlak ünlülü olduğu görülür (Gülsevin 1997: 89). XVI. yüzyılda ekin düz şekillerinin ortaya çıktığı görülürken XVII. yüzyılda ekin düz tabanlardan sonra %10 oranında dudak uyumuna bağlı olduğu görülür (Kartallıoğlu 2011: 369-371). EÇS'de ise ünlüsü belli örneklerde az sayıda uyumsuz biçim bulunmasına rağmen genelde ekin dudak uyumuna bağlı olduğu görülür (Develi 1995: 83-84). Metinde ise ünlüsü belli örneklerde

ek, düz ve yuvarlak tabanlardan sonra genellikle uyumludur. Metinde yer alan görülen geçmiş zaman teklik 1. kişi ekli kelimelerden bazıları aşağıda verilmiştir:

Düz tabandan sonra ekin yardımcı ünlüsü düz ünlü ile gösterilenler	
aldım 20a.10	şormadım 77a.12
almadım 87b.5	uğradım 77b.5
duramadım 222b.11	uzaddım 333a.3
eyitdim 76a.11	vardım 77a.14, 290a.2
eyledim 4a.12	vérdim 307b.1
girdim 332a.12	yaratdım 8a.6
işitdim 78a.6	yatdım 332a.12
kaldım 199a.8	yatırdım 313b.1
şaklandım 332a.12	
Yuvarlak tabandan sonra ekin yardımcı ünlüsü yuvarlak ünlü ile gösterilenler	
korğdım 303b.13	oldum 236a.4
okudum 4a.3	

Aşağıdaki örneklerde ise aynı fiile gelen ekin hem uyumlu hem de uyumsuz biçimleri görülmektedir. Bu durum, diğer örnekler de göz önünde bulundurulduğunda ekin konuşmada uyuma bağlanma sürecinin sonunda olduğunu ancak yazıda son uyumsuz biçimlerinin görüldüğünü düşündürmektedir. İki şekilli örnekler aşağıdadır:

Düz ünlülü	Yuvarlak ünlülü
dédım 57b.10, 289b.10	dédüm 77a.4, 137b.13, 243a.2
gördım 89b.9	gördüm 77a.4
idım 33b.2, 36a.13, 290a.9	idüm 27a.11

Metinde aşağıdaki örneklerde uyumsuz şekiller tespit edilmiştir:

dèmedüm 297b.14	getürdım 4a.11
ètdüm 27a.14	yapışdım 28a.2

2.2.3.2.1.3.2. Teklik 2. Kişi -Dİŋ / -DUŋ

Ek, ET'de dudak uyumuna bağlı olarak gelir (Gabain 2003: 80). EAT'de ise ek, her zaman yuvarlak ünlü ile bulunur (Gülsevin 1997: 89). XVI. yüzyılda ek, EAT'deki durumunu muhafaza ederken ekin düz tabanlardan sonra uyumlu şekilleri de görülmeye başlanır (Kartallıoğlu 2011: 374). XVII. yüzyılda; EÇS'de ekin ünlüsü belli örneklerden ikisinde düz tabandan sonra uyumlu iken, bir kelimedede ekin iki şekilli biçiminin bulunduğu görülmektedir: *oldıŋ- oldıŋ* (Develi 1995: 85). Metinde ise ekin ünlüsünün belli olduğu örneklerde düz ve yuvarlak tabanlardan sonra dudak uyumuna bağlıdır:

Düz ünlülü	
açdıñ 51b.15	eylediñ 277a.4
beyendiñ 117b.2	girdiñ 279b.2
bırakdıñ 74a.5	işitdiñ 173b.3
bildiñ 94a.1, 277b.11	kıldıñ 13b.15
dèdiñ 56b.14, 184b.5, 254b.10	kıydıñ 91b.10, 162b.4
dutmadıñ 13b.15	nişlediñ 88a.14
Yuvarlak Ünlülü	
bulduñ 279b.3-4	olduñ 89b.11
gördüñ mi 232b.6	unutduñ ola 95a.7
koıduñ 157a.7	unutduñ 95a.7, 185a.8
koıduñ 159b.3	urduñ 31a.5
kırtulduñ 89b.11, 109a.15	

2.2.3.2.1.3.3. Teklik 3. Kişi -DI / -DU

ET'de görülen geçmiş zaman teklik 3. kişi eki düz ünlülüdür (Gabain 2003: 80). Ek, EAT'de de düz ünlülüdür (Gülsevin 1997: 89-90). XVI. yüzyılda ekin az da olsa yuvarlak ünlülü şekillerine rastlanmaktadır (Kartallıoğlu 2011: 114). XVII. yüzyılda Arap harfli metinlerde ek, yuvarlak tabanlardan sonra %37 oranında dudak uyumuna bağlıdır (Kartallıoğlu 2011: 117). EÇS'de şu kelimelerde yuvarlak şekiller tespit edilmiştir: *gördüdüüm, urdular* (Develi 1995: 83). Ek, çeviriyazılı metinlerde düz ünlülüdür (Kartallıoğlu 2011: 117)

Metinde ise görülen geçmiş zaman teklik 3. kişi ekinin yuvarlak tabanlardan sonra yuvarlak ünlülü şekilleri tespit edilmiştir. Metinde aşağıdaki kelimelerde ekin dudak uyumuna bağlı olduğu görülür:

buldu 86a.15	gördü 148b.7, 183b.8, 266a.9
buyurdu 30a.1, 31a.7, 31a.10	koıdu 306a.8
döndü 90a.4	oldu 87a.10, 100b.4, 176b.3, 189b.15
duıdu 191a.9	öldü mi 76a.6
düşdü 153b.5	uydu 130a.5

Yukarıda ekin dudak uyumuna bağlı olarak geldiği kelimelerin metinde düz ünlülü uyumsuz biçimleri de mevcuttur. Metinde aynı yuvarlak tabanlı fiilin görülen geçmiş zaman çokluk 3. kişi çekiminin hem düz ünlü ile hem de yuvarlak ünlü ile yapıldığı görülmektedir. Metinde dikkat çekici olan bir nokta da şudur ki görülen geçmiş zamanın teklik 3. kişi ekinde düz ünlü bulunan yuvarlak tabanlı fiiller, çokluk 3. kişi çekiminde

yuvarlak ünlülüdür. Metinden tespit edilebilen bu durumdaki yuvarlak tabanlı fiiller aşağıda tablo halinde verilmiştir:

Görülen geçmiş zaman teklik 3. kişi eki düz ünlü ile	Görülen geçmiş zaman teklik 3. kişi eki yuvarlak ünlü ile	Görülen geçmiş zaman çokluk 3. kişi eki düz ünlü ile	Görülen geçmiş zaman çokluk 3. kişi eki yuvarlak ünlü ile
bozdı 215b.8, 251b.1	-	-	bozdular 334a.14
bozuldu 35a.11, 87a.15, 144b.4, 294b.11, 320b.14, 323b.5	-	-	bozuldular 178a.9, 197a.6, 306b.4
buldı 139a.11, 199a.11, 308a.10, 331b.3	buldu 86a.15	buldılar 291a.7	buldular 122b.11, 156b.8, 157b.1, 209a.10, 320a.3
buyurdu 20a.6, 25a.9, 26a.14...	buyurdu 30a.1, 31a.7, 31a.10	buyurdılar 26a.6, 27a.10, 28a.4, 29b.4	buyurdular 26a.7, 26a.9, 29a.10
doldurdu 238b.9	-	-	doldurdular 63b.3-4, 251a.14
-	-	dögdiler 257b.14	dögdüler 73b.10, 284a.3
dögündi 325a.14	-	dögündiler 281a.6, 317a.6	
döndi 59a.9, 60b.3, 64b.9...	döndü 90a.4	döndiler 319b.11	döndüler 76a.3, 191a.15, 335a.6
durdı 42b.5, 48b.9	-	durdılar 306a.11	durdular 129b.7, 322b.5, 323a.4
duydı 83b.15, 91b.9, 112a.7, 143a.3, 147b.15, 155a.6, 191b.2, 191a.9	duydu 191a.9	-	duydular 87b.10, 129b.1, 268a.3
dutdı 28a.1	-	tutdılar 112b.11, 206a.12	dutdular 16b.10; tutdular 74a.14, 151b.6, 152b.2, 230a.8, 236b.10, 247b.2, 308a.4, 308a.5, 308b.2, 317b.13
düşdi 18a.12, 65a.7, 149a.5...	düşdü 153b.5	düşdiler 323b.6, 114a.11, 160a.4, 171a.10, 323b.6, 337a.11	düşdüler 64b.15, 112a.11, 160a.9, 160a.11, 176b.5
-	-	gömdiler 313b.6	gömdüler 313a.15, 320a.3
gördi 15a.10,	gördü 148b.7,	gördiler 9b.15, 43b.12,	gördüler 43b.7,

15b.9, 16a.11...	183b.8, 266a.9	48b.3, 73a.9, 114a.15, 161b.10, 172a.4, 175a.4, 193b.2, 201a.12, 214a.6, 215a.2, 255b.8, 261a.8, 315b.6, 320a.2, 320a.7, 324b.15, 338b.6	52b.7, 75a.5, 88b.9, 106b.6, 172b.14, 247a.5, 261b.14, 268a.4, 280b.2, 340b.10
kodı 7a.9, 7b.11, 33a.15...	ķodu 306a.8	kodılar 62a.2, 94b.11, 291b.9, 336b.6	ķodular 209b.10, 238b.2, 282a.3, 317b.14, 325a.3, 326a.3, 338a.9
ķođdı 15a.4, 267b.10	-	-	ķođdular 287a.2, 287b.9, 292a.7, 302b.10, 304a.4, 306a.1
ķondı 83b.10, 172a.12, 177a.6, 180a.2, 287a.5, 322a.10	-	-	ķondular 112a.4, 113a.11, 171a.15, 176a.3, 179a.6, 186a.13, 316b.15, 318a.11, 318a.13, 319a.8
-	-	kondurdılar 142a.7-8	kondurdular 129b.5, 313a.11
ķorkdı 105a.5, 143a.3, 258b.1, 297a.2, 336b.8, 338a.11	-	-	ķorkdular 109a.10, 336b.1
ķurdı 81b.13, 171b.1, 180a.2,	-	-	ķurdular 181a.6, 181a.6
oķudı 30a.15, 105a.12, 107a.4, 125b.7, 130b.1, 178a.11, 178a.12, 203b.6, 309b.10, 310a.15	-	oķudılar 18b.3	oķudular 298b.11, 317b.1; oķudulardı 335a.10
oldı 13a.3, 16b.14, 17a.10...	oldu 87a.10, 100b.4, 176b.3, 189b.15	oldılar 10a.1	oldular 18a.2, 92a.15, 117b.1, 120b.14, 155b.14, 190a.8, 265b.4, 272a.15, 280b.14, 312a.8, 323b.7
oturdı 14b.11, 62a.2, 72a.8, 158b.14, 189a.15, 266a.4, 270b.13, 280b.5, 294a.5,	-	oturdılar 49a.12, 106b.8, 136a.10, 280b.6	oturdular 156b.9

311a.9			
şordı 318b.11	-	şordılar 64a.5	şordular 76a.4, 76a.11
öldi 17b.6, 258a.6, 311a.11...	öldü mi 76a.6	-	-
unutdı ola 15a.15 unutdı 158a.11, 250a.8	-	-	unutdular 152b.2, 296a.11
urdu 57b.9, 58a.13, 64b.11...	-	urdılar 303b.12	urdular 21b.10, 124b.11, 145a.3, 158b.10, 187b.2, 307a.4
uydu 117b.12	uydu 130a.5	-	uydular 129b.14, 316a.9, 316b.3

Tablo dikkatle incelendiğinde düz ünlü ile yazılan görülen geçmiş zaman teklik 3. kişi eki, çokluk 3. kişi çekiminde yuvarlak ünlü ile yazılmaktadır. Bu durum teklik 3. kişi ekinin kalıplaşmış imlasının etkisinde kaynaklanıyor olmakla birlikte ekin iç heceye kaymasının da uyumu kolaylaştırıcı bir tesiri (Develi 1995: 83) söz konusu olabilir. Metinde görülen geçmiş zamanın teklik ve çokluk 3. kişi ekinde genellikle dudak uyumuna bağlıdır. Aşağıdaki örneklerde ise yuvarlak tabanlardan sonra ek düz ünlülü olarak yazılmıştır ve çokluk 3. kişi çekimleri metinde bulunmamaktadır. Bu yazım yukarıdaki açıklamalarla birlikte değerlendirilmelidir:

bırağa-ğodı 266a.3	sürdi 10a.14, 51a.11, 252b.2...
buyururdu 23a.3	toğurdu 38a.9
olurdu 28b.3, 94a.12, 102b.12, 118a.10, 143a.7, 165a.3, 176b.2, 331a.11	ururdu 14b.1, 337b.3
kurutdı 284b.13	yutdı 77b.7
okutdı 311b.4	

2.2.3.2.1.3.4. Çokluk 1. Kişi -DIK / -DUK

Ek, ET'de dudak uyumuna uygun olarak gelir (Gabain 2003: 80). EAT'de ise ek, yuvarlak ünlülüdür (Gülsevin 1997: 89). XVI. yüzyılda ekin düz tabanlardan sonra uyumlu şekilleri görülürken, XVII. yüzyılda büyük ölçüde konuşma dilini yansıtan eserlerde düz tabanlardan sonra uyumlu şekillerin oranı hayli yüksektir (Kartallıoğlu 2011: 354). Metinde ise görülen geçmiş zaman çokluk 1. kişi eki ünlüsü gösterilen tüm kelimelerde dudak uyumuna bağlıdır. Bu yüzden ünlüsü gösterilmeyen eklerin bulunduğu kelimeler de

dudak uyumuna uygun olarak okundu. Aşağıda metinde yer alan ekin bulunduğu kelimelerden bazıları verilmiştir:

Düz Ünlülü	
aldık 281b.14	geldik 54a.14, 54a.2, 93b.15, 281b.6, 312b.5, 332b.2
añladık 131b.7	girdik 75a.11-12
bırakdık 187a.7	horladık 317a.5
bildik 131b.7	kaçdık 187a.9
çıkđık 75a.8, 164b.5	kaldık 258a.3
dėdik 301b.9	kıldık 326a.11
ėtdik 25a.5	vardık 48a.1, 326b.2
eyledik 113b.15	vėrdik 335a.5
horladık 317a.5	yañıldık 139a.13
idik 263b.7	yaradıldık 6a.1
işitdik 54a.6, 67b.4, 75a.9, 268a.15, 293a.14	
Yuvarlak Ünlülü	
bulundık 247a.1, 316a.7	oldık 269b.11, 293b.4, 299b.11
bulurduık 195b.11	olurduık 312b.3
gördük 305a.14 129b.8	öldük 238a.12
kurtulduık mı 187a.9	

2.2.3.2.1.3.5. Çokluk 2. Kişi -DİŋIz / -DUŋIz / -DUŋUz

EAT'de ek, her zaman yuvarlak ünlü ile bulunur (Gölsevin 1997: 89). XVI. yüzyılda ek, büyük oranda EAT'deki şeklini korurken ekin birinci parçası olan zaman eki, düz tabanlardan sonra dudak uyumuna bağılı şekilleri görölmektedir (Kartallıoğlu 2011: 380). XVII. yüzyılda ise -DİŋIz biçimindeki ek, büyük oranda düz tabanlardan sonra dudak uyumuna bağılıdır (Kartallıoğlu 2011: 381). Metinde ise ünlüsü belli olan örneklerde durum şöyledir: Düz tabandan sonra ekin birinci parçası olan zaman ekinin ünlüsü gösterilmemiştir ancak ikinci parçası olan kişi ekinin düz ünlülüüdür. Bu yazımlar metinde XVII. yüzyıldaki genel durum da göz önüne alınarak -DİŋIz biçiminde okunmuştur. Metinde 3 örnekte, yuvarlak tabanlardan sonra gelen ekin iki ünlüsünün de vav harfi ile yazılarak yuvarlak olduğı gösterilmiştir. Ek bu örneklerde -DUĞUz / -DUŋUz biçimindedir. Metinde yuvarlak tabanlı iki örnekte ise zaman eki yuvarlak ünlülü, kişi eki ise düz ünlülü olarak yazılmıştır. Metinde ekin geçtiğı kelimelerden ünlüsü tespit edilebilenler aşağıda verilmiştir:

çokluk 2. kişi	
Zaman eki gösterilmeyip kişi eki düz ünlü ile gösterilenler	
dədiñiz 7a.7	işitdiñiz mi 195a.5
eylediñiz 237b.14	la'net étidiñiz 7a.7
getürdiñiz 96a.3	
Zaman eki ve kişi eki yuvarlak ünlü ile gösterilenler	
kurtulduñuz 107b.4 - kurtulduğuz 271a.5	olduñuz 261a.12
Zaman eki yuvarlak ünlü ile kişi eki düz ünlü ile gösterilenler	
düşdüñiz 271a.9	olduñiz 293b.5

2.2.3.2.1.4. Anlatılan Geçmiş Zaman Eki -mİş / -mUş

ET'de genellikle düz ünlülü olan ek (Gabain 2003: 81), EAT'de daima düz-dar ünlü ile kullanılır (Gülsevin 1997: 80). Ek, XVI. yüzyıldaki Arap harfli metinlerde düz ünlülüdür ve uyumsuzluk safhasındadır (Kartallıoğlu 2011: 135). XVII. yüzyıla gelindiğinde ise ekin durumu şöyledir: EÇS'de ek düz ünlülü olarak tespit edilmiştir (Develi 1995: 70). Çeviriyazılı metinlerde de ek düz ünlülüdür (Develi 1995: 70). Kartallıoğlu tarafından incelenen XVII. yüzyıla ait beş harekeli metnin dördünde ek, düz ünlülüdür (s. 135-137). XVII. yüzyıldaki Arap harfli metinlerde ek genelde düz ünlülü iken; *Delā'il-i Nübüvvet-i Muhammedī ve Şemā'il-i Fütüvvet-i Ahmedī* (1674) adlı eserde yuvarlak tabanlardan sonra dudak uyumuna bağlanmıştır (Kartallıoğlu 2011: 137). Zikredilen eser, harekeli olup ekin ünlüsü ötre ile gösterilmiştir.

Metinde anlatılan geçmiş zaman eki çoğunlukla مش biçiminde ekin ünlüsü gösterilmeden yazılmıştır. Ancak harekesiz bir metin olan Tuhfe'de ekin ünlüsü vav harfi yazılarak gösterilmiş, klasik imlanın tamamen dışına çıkmıştır. Anlatılan geçmiş zaman ekinin موش biçimindeki imla ile dudak uyumuna girdiğini gösteren bu yazımlar, XVII. yüzyılda ekin durumunu göstermesi açısından değerlidir.

teklik 2. kişi	
yorulmuş-sın يورولموشسين 158b.15	
teklik 3. kişi	
bulmuş بولموش 263b.2	ölmüş اولموش 293a.14
bulmuşdur بولموشدور 262b.6	ötmüş اوتموش 256b.12
bulunmuş بولونموش 281b.3	toğmuşdur طوغموشدور 313a.7
konmuş قونموش 256b.9	uçmuş اوچموش 256b.9
olmuş ولموش 3b.7, 75b.3, 77a.5, 14a.9, 19a.1, 117a.10, 176b.1, 230b.4, 263a.8, 332a.9	

Kartallıoğlu, *Delâ'il*'den yola çıkarak bu ekin konuşmada büyük oranda uyumlu olduğunu, bu uyumun imlaya rağmen, bazen özellikle ağız özelliklerini yansıtan eserlerde yazıya yansıdığını söyler (2011: 137). Tuhfetü's-Şühedâ da bu eserlerden biridir. Ekin ünlüsünün ötre yerine vav harfi ile gösterilmesi, klasik imlanın dışına çıkılması, müellifin bilinçli bir tercihi olarak gözükmektedir. Metinde ekin dudak uyumuna uygun olarak geldiği 18 kelime tespit edilmiştir. Anlatılan geçmiş zaman eki, metnimizde dudak uyumuna bağlanmıştır. Metinde ekin ünlüsünün gösterilmediği yazımlarda ek, dudak uyumuna uygun olarak okunmuştur.

2.2.3.2.1.5. Geniş Zaman Eki -Ur, -Ir, -Ar

ET'de ek, "-ur, -ür nadiren -ar, -er; tek tük de -ır, -ir; fiil tabanının ünlü ile bitmesi halinde -yur, -yür; nadiren -r" biçimindedir (Gabain 2003: 80). EAT'de ek, yuvarlak-dar ünlülüdür (Gülsevin 1997: 92-93). XVI. ve XVII. yüzyıllarda ekin düz tabanlardan sonra dudak uyumuna bağlılık oranı düşüktür, hâlâ ekin -Ur şekli hakimdir (Kartallıoğlu 2011: 328). EÇS'de düz ünlülü fiil tabanlarında düzleşmenin oldukça yaygın olduğu görülür (Develi 1995: 93). Metnimizde ünlüsü gösterilen kelimelerde ekin, dudak uyumuna bağlı olduğu görülür:

Düz tabandan sonra düz ünlü ile	
alır 218a.14	ağlaşırlar 220a.14-15
artırır 127a.9	çağırır 312a.12
başarır 119b.4	gelir 100b.13
bildirir 5a.7	girirsin 19b.7; girirse 119b.4; girir 62b.2, 185a.11
bilir 176b.14	kazanır 108a.2
çalır 294a.12-13	yağır 232b.11, 313a.1, 333a.2, 333a.2
Yuvarlak tabandan sonra yuvarlak ünlü ile	
bozulur 223b.11	hoş olur mı 16a.1; oluruz 9b.3; oluruz 174b.7, 227a.3, 320b.5
buluşuruz 318b.1	olunur 4b.7
buyurur 5b.8	toğurur 325b.9
dökülür 199a.1, 301b.2	dem urursun 193b.10
görünür 10a.8, 24b.8	ölürsün 203a.9; ölürsin 212b.1; ölürüz 130a.8
görürsün 34a.13, 199a.1	yoğrulur 179b.11

Metinde *bil-* ve *gel-* fiillerine gelen geniş zaman ekinin hem düz hem de yuvarlak şekilli geldiği örnekler mevcuttur:

Düz ünlü ile	Yuvarlak ünlü ile
bilir 176b.14	bilür 32b.10; bilüriz 178a.8; bilürsün 225b.13
gelir 100b.13	gelür 15b.3, 23b.14; gelürsin 56b.9

Tuhfe metninde geniş zaman eki büyük oranda dudak uyumuna bağlanmış görünmektedir. *bil-* ve *gel-* fiillerine gelen ekteki iki şekillilik, ya ekin imlasındaki eski alışkanlıktan ya da dudak uyumuna bağlanma sürecinin son uyumsuz örnekleri olmasından dolayı olduğu düşünülmektedir.

Yukarıdaki örneklerden başka iki düz ünlülü fiilde dikkat çeken bir durum söz konusudur. Metinde düz ünlülü olan *gir-* ve *yat-* fiillerinden sonra -Ar geniş zaman eki yerine -Ir biçimi kullanılmıştır.

girirsin 19b.7; girirse 119b.4; girir 62b.2, 185a.11	yatır 232b.11, 313a.1, 333a.2, 333a.2

Metinde ünlüsü *ye* ile gösterilen *yatır* kelimesi dört yerde geçmekte, metinde geçtiği diğer yerlerde kelime *ياطر* biçiminde ünlüsü gösterilmeden yazılmıştır. Ekin elifle ya da üstünle gösterildiği örnek bulunmamaktadır. Kartallıoğlu, 1481 yılında *Tractatus* adlı eserde "yatır, kılır" biçimindeki kelimelerden bahseder (2011: 318), XVI. yüzyıla ait çeviriyazılı metin olan Regola'da tek heceli ünsüzle biten fiil tabanlarına getirilen -Ar ekinin "yatır" kelimesinde bir istisna taşıdığını belirtir (s. 323). Develi (1995) EÇS'de "yatır" kelimesini, aynı kelimedeki ekin düz ve yuvarlak biçimleriyle yazıldığını gösteren örnekler arasında gösterir ve şu dipnotu düşer (s. 94):

19. yüzyıl sonlarında Anadolu'da tespit edilen bir türküde şöyle geçmektedir: "Şu karşıda bir yeşil çadır / Çadırın içinde kaymakam yatır / Kaymakam uşakı saymayor hatır" LITTMAN 1899, 353.

Metinde yer alan söz konusu özellikteki bir diğer kelime ise *girir* kelimesidir. Metinde aynı yazımda dört yerde geçtiği tespit edilmiştir. XVII. yüzyıla ait *Vasiyyetname* adlı eserde *gir-* fiilinin -Ar yerine -Ir ekini alarak "girir, girirler" biçiminde yazımına rastlanmaktadır (Duman 2000: 63, aktaran Kartallıoğlu 2011: 329).

2.2.3.2.1.6. Emir Kipi

2.2.3.2.1.6.1. Teklik 3. Kişi -sIn / -sUn ve Çokluk 3. Kişi Emir -sInlAr / -sUnlAr

Ek, ET'de yuvarlak ünlülü olarak gelir (Gabain 2003: 79). EAT'de de ekin yuvarlak ünlülü olduğu görülür (Gülsevin 1997: 113). Kartallıoğlu, taradığı Arap harfli metinlerde XVI. yüzyılda üç örnekte görülen ekin düz şekillerinin, XVII. yüzyılda bulunmadığını söylemektedir (2011: 285). EÇS'de ek, düz tabanlardan sonra dudak uyumuna büyük oranda bağlanmıştır (Develi 1995: 90).

Metinde ek, çoğunlukla dudak uyumuna bağlı olarak gelir.

Düz tabandan sonra düz ünlü ile	
alivërsin 164b.10	indirsın 27a.1-2
alsın 30b.14	kalsın 107a.9; kalmasın 140a.9, 179a.3, 237b.6
artırsın 94a.6	kessın 209b.10, 267b.1, 287b.1
baqsın 43a.10	nişlesin 15b.3
beklesinler 186b.5	silâhlansın 320b.9
çıksın 7a.5, 178b.9, 203b.2	varsın 43b.1, 177a.9, 317a.3
eylesin 20a.11, 106a.10, 160b.11, 323a.13...	vërsin 33a.1, 32b.15, 297b.12
geçsin 276a.3	yapsın 160b.10
gelsin 20a.7, 47a.5, 51a.6...	yazsın 107b.1
girsın 7a.5, 183a.12, 267b.13	yaşarsın 57a.4
gitsin 286a.10, 317a.3	yestehlesin 305a.9
görsin 20a.7	yetürmesin 22a.14
Yuvarlak tabandan sonra yuvarlak ünlü ile	
bulunsun 178a.7	oķunsun 124a.9
buyursunlar 94b.14	olsun 43a.10, 114a.13, 136a.3...
dursun 116a.2, 258a.14, 124b.12, 314a.12	uysun 122a.1
getürsün 151a.8	yansun 43a.10
götürsünler 150b.9, 155b.6-7	yuddursun 208b.1
ķosun 93a.2, 291b.6	

Aşağıdaki kelimelerde ek, uyum dışı olarak gelmiştir:

öldürsin 160b.10, 242a.7	ölsin 158b.8
neylesün 15b.4	ķılsun 75b.5

görsin 20a.7	

Aşağıda metinde yer alan aynı kelimenin teklik ve çokluk 3. kişi emir eki aldığındaki farklı yazıldıkları görülmektedir. Aşağıdaki tablo metinde ekin, dudak uyumuna girme süreci hakkında fikir vermektedir. Metinde ekteki düzensiz şekiller, ekin dudak uyumuna tam bağlanmadığını ya da yukarıda verilen birçok uyumlu örnek göz önünde bulundurulduğunda konuşmada ekin uyuma bağlanmak üzere olduğu ancak bunun Tuhfe metnine kısmen yansıdığı söylenebilir.

teklik 3. kişi emir eki	teklik 3. kişi emir eki	çokluk 3. kişi emir eki	çokluk 3. kişi emir eki
düz ünlü ile	yuvarlak ünlü ile	düz ünlü ile	yuvarlak ünlü ile
alsın 30b.14	alsun 61b.4	-	-
	-	-	-
çıksın 7a.5, 178b.9, 203b.2	çıksun 121a.2	-	çıksunlar 269a.1
eylesin 20a.11, 106a.10, 160b.11, 323a.13...	eylesün 26b.7		eylesünler 122a.1, 122b.15
gelsin 20a.7, 47a.5, 51a.6...	-	gelsinler 308a.11	gelsünler 195b.2
geçsin 276a.3	-	geçsinler 207a.15	-
-	getürsün 151a.8	-	getürsünler 94b.10, 94b.10, 147b.8
gitsin 286a.10, 317a.3	gitsün 173a.15		
görsin 20a.7	görsün 252b.5	-	-
-	-	-	ursunlar 31b.6
vərsin 33a.1, 32b.15, 297b.12	vərsün 57a.5, 294b.14		vərsünler 192a.4
-	yansun 43a.10		-
yazsın 107b.1	-	-	yazsunlar 122a.10

2.2.3.2.1.6.2. Çokluk 1. Kişi Emir -Alım / -Alım

ET'de ek, *-alım*, *-elim*; *-alam*, *-elem*; ünlü ile biten fiil tabanlarından sonra *-lim*, *-lim* biçimindedir (Gabain 2003: 79). EAT'de ek, *-Alım* biçiminde yuvarlak ünlüdür (Gülsevin 1997: 107-108). XVI. yüzyılda genel olarak EAT'deki şeklini koruyan ek, XVII. yüzyılda çeviriyazılı metinlerde yalnızca yuvarlak ünlülü görülmesine rağmen Arap harfli metinlerde % 56 oranında dudak uyumuna bağlıdır (Kartallıoğlu 2011: 337-339). EÇS'de

ise dudak uyumuna bağlıdır (Develi 1995: 89). Metnimizde ise ek, bulunduğu örneklerde - AlIm اليم / اليم biçiminde yazılmıştır ve dudak uyumuna bağlıdır. Aşağıda metinden tespit edilebilen örneklerden bazıları verilmiştir:

alalım 175a.12, 281b.2, 294a.7	kaçalım 114b.11
basalım 318b.4	koyalım 305b.14
bilelim 62b.15, 73a.11, 339a.11	kılalım 177b.4, 177b.7
barışalım 322b.7	kaldıralım 12b.7, 17a.11
bulalım 195b.11	olalım 305b.14
bulunalım 71a.15, 248a.2	ölelim 114a.13
buluşalım 188a.7	parışalım 322b.11
duralım 281a.15	saklanalım 286a.12
dutalım 251b.5	tutalım 235b.15, 255b.9, 320b.2
edelim 156a.8, 192a.8, 246b.14, 306a.3	uyalım 177b.6
gömelim 313b.3	üşelim 205b.3
gülelim 306a.4	varalım 58b.6, 62b.13, 124a.8, 280b.15, 295a.3, 313a.4
eyidelim 209b.9	verelim 78b.9

2.2.3.2.1.6.3. Çokluk 2. Kişi Emir -(I)η / -(U)η, -(U)ηUz / -(U)ηUz

ET'de ek, dudak uyumuna bağlı bulunmaktadır (Gabain 2003: 79). EAT'de ise ek yuvarlak ünlülüdür (Gülsevin 1997: 112-113). XVI. yüzyılda Arap harfli metinlerde ek, EAT'deki görünümünü büyük ölçüde devam ettirirken XVII. yüzyılda -UnUz şeklinin yardımcı sesi dudak uyumuna bağlanmak üzeredir (Kartallıoğlu 2011: 461-463). Metinde ekler, ünlüsü belli olan kelimelerde düz ve yuvarlak tabanlardan sonra genellikle dudak uyumuna bağlı olduğu görülmektedir. Aşağıda eklerin uyumlu geldiği örnekler verilmiştir:

-(I)η / -(U)η	
Düz tabandan sonra düz ünlülü	
bilin 27b.7	kın 190a.12
kın 26b.12	nūrlanın 44b.8
gidin 178b.14	varın 9a.15
Yuvarlak tabandan sonra yuvarlak ünlülü	
bilmiş olun 26b.13	getürün 29b.11, 114a.8
bulun 12a.3	kın 75b.3
buyurun 112a.13	
-(I)ηız / -(U)ηUz	
Düz tabandan sonra düz ünlülü	

dēñiz ki 12a.3	ķalkıñız 179a.1
diñleñiz 178b.14	gidiñiz 168b.5
geliniz 246b.5	unutmañız 194a.1
Yuvarlak tabandan sonra yuvarlak ünlülü	
oluñuz 30b.2	

Aşağıda ise düz ünlülü tabanlardan sonra ekin yuvarlak ünlü ile geldiği görülmektedir. Bu örnekler uyum dışıdır:

çağıruñ 64b.4	gelüñ 44b.7, 190a.12
çıķuñ 44b.7	şatuñ 61a.12

2.2.3.2.1.7. Bildirme Eki +Dır / +DUR

Ek, ET'de "turur" biçimindedir (Gabain 2003: 88-90). EAT'de ek, yuvarlak ünlülü gelir (Gülsevin 1997: 105). XVI. yüzyılda Arap harfli metinlerde sadece bir kelime ekin düz şekli görülürken XVII. yüzyılda Arap harfli metinlerde (223 düz tabanlı kelimedenden beşinde dudak uyumuna bağlı) ve çeviriyazılı metinlerde genellikle EAT'deki şeklini sürdürmektedir (Kartallıoğlu 2011: 258).

Metinde ise ünlüsü gösterilen kelimelerde ek, dudak uyumuna bağlı olarak yazılmıştır. 12 düz tabanlı kelimedenden sonra düz ünlülü ek; 6 kelimeye ye harfi ile, 6 kelimeye ise esre ile gösterilmiştir:

Düz tabandan sonra düz ünlülü		Yuvarlak tabandan sonra yuvarlak ünlülü	
İ ile	Esre ile	İ ile	Ötre ile
‘aleyh-dir 117a.6	böyledir 96a.1	budur 4b.7	mestürdur 11b.12
‘araşatdadır 27a.6	deden midir 297b.1	çokdur 309a.11	budur 62a.9
biledir 271a.10	degildir 83a.2	yoķdur 342a.14	
derededir 9b.6	Hüseynimindir 242a.5		
sellemdir 8a.8	mübārekidir 258a.13		
vardır 7b.12, 9a.3, 267b.10	vardır 106b.11		
	Zeyn’el-‘ābidīndir 138a.15		

Aşağıdaki kelimelerde ise ekin uyumsuz şekilleri de görülmektedir:

Ḥanuḡdır 332b.14	cenk ḡalidür 311b.9
taḡvā idür 138a.2	

Harekesiz olan metinde müellifin/müstensihin eklerdeki ünlüleri gösterme çabası, yazıldığı yüzyıldaki dudak uyumunu görebilme açısından değerlidir. Metinde ekin üç örnekte uyumsuz biçiminin bulunmasına rağmen, tespit edebildiğimiz 13 düz tabanlı kelimede ekin düz ünlülü gelmesinden dolayı, ünlüsü gösterilmeyen ekin bulunduğu kelimeler de dudak uyumuna uygun biçimde okundu.

2.2.3.2.2. Yapım Eklerinde Dudak Uyumunu

2.2.3.2.2.1. İsimden İsim Yapım Ekleri

2.2.3.2.2.1.1. +(I)ncI / +(U)ncI

ET'de +(X)nç biçiminde olan ekin yardımcı ünlüsü, dudak uyumuna bağlı olarak gelir (Gabain 2003: 75). EAT'de ekin dudak uyumuna bağlı olduğu örnekler mevcuttur (Gülsevin 1997: 118). Kartallıoğlu (2011), XVII. yüzyılda çeviriyazılı metinlerde ekin düz ünlülü olmasına rağmen taradığı Arap harfli metinlerde yuvarlak tabanlardan sonra yardımcı ünlünün uyumlu olduğunu söyler (s. 207).

Metinde *toḡuzıncı* 1b, *on üçüncü* 2a, *on dördüncü* 2a, *on toḡuzıncı* 2a, *kırk üçüncü* 11b.6... kelimelerinde ekin ilk ünlüsü *ye* harfi ile yazılmıştır. Metinde yalnızca aşağıdaki kelimelerde ekin ilk ünlüsü dudak uyumuna bağlı olarak *vav* harfiyle yazılmıştır:

dördüncü دوردونجی 343b.8	onuncı اونونجی 1b, 24b.4, 343b.14
otuzuncı اوتوزونجی 344b.6	

2.2.3.2.2.1.2. +IIK / +IUK

Ekin, ET'de dudak uyumuna bağlı şekilleri görülürken (Gabain 2003: 44), EAT'de ek, ünlü uyumuna girmekle birlikte, yuvarlak ünlülü tabanlardan sonra düz ünlü ile geldiği örnekler de bulunur (Gülsevin 1997: 117). XVI. yüzyılda ek, büyük ölçüde EAT'deki şeklini korurken, XVII. yüzyılda Arap harfli metinlerde düz tabanlardan sonra uyum oranı düşmüş, yuvarlak tabanlardan sonra ise uyum oranı yükselmiştir (Kartallıoğlu 2003: 224).

Metinde birçok örneği bulunan bu ekin ünlüsü çoğunlukla yazılmamıştır. Metinde iki örnekte esre ile gösterilen ve düz ünlülü olduğu anlaşılan ek, bir kelimedede ise ı harfi ile yazılmıştır. Beş kelimedede ise ekin ünlüsü ı harfi ile yazılarak dudak uyumuna girdiği gösterilmiştir. Bu yüzden ünlüsü yazılmayan kelimeleri, dudak uyumuna uygun biçimde okuma yönüne gidilmiştir.

İşaretsiz Gösterilenler	
bu günlük yarınlık 106b.11	kamuşluğa 232a.13
eşkıyâlıktır 260a.12	mel'ünluk 260a.12
hoşnûdluğu 133a.3	yaramazlık 63a.15
Düz tabandan sonra düz ünlülü	
kıtlığı 231b.5	kahtlık 59a.12
karalık 38a.11	
Yuvarlak tabandan sonra yuvarlak ünlülü	
çokluğundan 202b.9	mağrûrluk 63a.9
güçlük 42a.1	şusuzluk 185a.13
karânluk 179a.8	

Aşağıdaki örnekte ise dikkat çekici bir durum söz konusudur. Ek *karânu* kelimesine yuvarlak ünlü ile eklenirken kelimenin ünlü düşmesi sonucu oluşan yeni biçimine düz ünlü ile eklenmiştir:

karalık 38a.11	karânluk 179a.8

2.2.3.2.2.1.3. +CIK

EAT'de ek, yuvarlak ünlülüdür (Gülsevin 1997: 116). XVI. yüzyılda EAT'deki yuvarlak şekil yaygınken XVII. yüzyılda Arap harfli metinlerde ek, düz tabanlardan sonra %85 oranında dudak uyumuna bağlıdır (Kartallıoğlu 2011: 342-343). Metinde ise ekin ünlüsü harfle ya da harekeyle gösterilmemiştir. Ekin ünlüsü, XVII. yüzyılda Arap harfli metinlerde büyük oranda dudak uyumuna bağlandığından ve metinde eklerin genellikle dudak uyumuna uygun şekillerinin bulunmasından dolayı söz konusu ek, dudak uyumuna uygun biçimde okundu. Metinde ekin yer aldığı örnekler aşağıda verilmiştir:

aħıbbâçığın 194a.11	inçeçik 181a.9
azaçık 140b.2	oğlancıklar 96b.13
babaçığım 242a.5	tırâçık 97a.11
birazaçık 307a.15	ufacık 12b.14
biriçik 54b.1	

2.2.3.2.2.1.4. +DI

EAT'de *işildü* kelimesinde ek, yuvarlak ünlüdür (Gülsevin 1997: 117). XVII. yüzyılda ekin düz ünlülü şekilleri kullanılmaya başlanmıştır (Kartallıoğlu 1997: 350). EÇS'de ekin yer aldığı aynı kelimenin iki şekilli yazımı görülmektedir: *gürüldi* (3) - *gürüldü* (2) (Develi 1995: 130). Metinde ise ek, yuvarlak tabanlı üç örnekte de düz ünlülü yazılmıştır. Yuvarlak tabanlardan sonra gelen ek, dudak uyumuna bağlı bulunmamaktadır.

dügüldi 'tomurcuk' 262a.5	gürüldi 'gürültü' 147a.1, 147a.1, 247b.4
kütürdi 'kütürtü' 247b.4	

2.2.3.2.2.1.5. +II / +IU

Ek, ET'de büyük ölçüde dudak uyumuna bağlı iken (Gabain 2003: 44), EAT'de her zaman yuvarlak ünlülü gelir (Gülsevin 1997: 118). XVI. yüzyılda Arap harfli metinlerde ekin düz şekilleri görülmeye başlanırken XVII. yüzyılda düz tabanlarda sonra EAT'deki +IU şekli devam etmektedir (Kartallıoğlu 2011: 389-391). Ek, EÇS'de ek, büyük oranda düzleşmiş, uyumsuz şekiller bazı kalıplaşmış kelimelerde kalmıştır (Develi 1995: 100-101). Metinde sıkça kullanılan bu ekin ünlüsü genellikle gösterilmiştir. Aşağıda ekin ünlüsünün gösterildiği kelimelerde ek, dudak uyumuna büyük oranda girmiş görünmektedir.

Düz tabandan sonra düz ünlülü	
allı 69a.10	şakallı 77a.5
canlı 40a.7	semiz etli 40a.7
dertli dertli 76a.5	sevgili 5a.12
devletli 29b.7	Şāmlıdan 13a.9
gölge-li 39a.13	şeker-güftārli 41a.2
kırmızılı 69a.10	tatlı dilli 98a.13
Kūfeliden 13a.9	yamalı 43a.8
Medīneli 63a.14	yeşilli 69a.10
merḥametli 128a.12	zehrli 74b.11
renkli 94b.9	
Yuvarlak tabandan sonra yuvarlak ünlülü	
başlısı 130b.6	otlu 112a.4
dürlü 3b.4	şulu 112a.4
güzel yüzlü 98a.14	uzun boylu 40a.7
mühlüldür 89a.10	

Aşağıdaki kelimelerde ise ekin uyumsuz biçimde geldiği görülmektedir:

Düz tabandan sonra yuvarlak ünlülü	Yuvarlak tabandan sonra düz ünlülü
aķçalı 176a.2	ķorkulı 109b.8
bellü 130b.6	ķuthıdır 101a.10
ķüb-sıretlü 98a.14	örtülü 89a.9

Metinde düz ve yuvarlak tabanlı 26 kelimedede dudak uyumuna baēlı olarak gelen ek, 6 kelimedede ise uyumsuz biçimde bulunmaktadır. Tuhfe'de ekin uyuma baēlanma sürecinin sonlarında olduēu ancak uyumsuz şekillerin hâlâ varlığını sürdürdüēü söylenebilir.

2.2.3.2.2.1.6. +sIz / +sUz

Ek, ET'de dudak uyumuna baēlı iken (Gabain 2003: 48), EAT'de ünlüsü devamlı yuvarlaktır (Gülsevin 1997: 119). Kartallıoēlu, XVI. yüzyılda Arap harfli metinlerde düz tabandan sonra uyum oranı yüksek olan ekin, XVII. yüzyılda taradıēı Arap harfli metinlerde, çeviriyazılı metinlerde ve bu dönemle ilgili diēer çalışmalarda büyük oranda düzleştiiğini söyler (2011: 412-416). Metinde ise ek, düz tabanlardan sonra dudak uyumuna uygun olarak -sIz biçiminde yazılmıştır. Metinde bir örnekte ise yuvarlak tabandan sonra ekin yuvarlak ünlü ile yazıldığı tespit edilmiştir. Aşaēıda metindeki uyumlu örnekler sıralanmıştır:

anasız 155a.13	īmānsız 157b.7, 183a.3
‘ārsız 269b.7	izinsiz 84b.8
başsız 268a.4	ķuvvetsiz 203b.2
dīnsiz 157b.7, 183a.3	merķametsiz 183a.3
eyersiz 110a.8	pādiķāh-sız 313b.11
ēam-gūsārsız 76b.11	pirsiz 183a.3
ēayretsiz 269b.7	vaķitsiz 335a.10
issiz 232a.5	vālidesiz 52b.6
Yuvarlak tabandan sonra yuvarlak ünlü ile	
gözsüze كوزسوزه 288a.5	

Aşaēıdaki örneklerde ise ek, yuvarlak ünlülü tabanlardan sonra düz ünlü ile dudak uyumuna aykırı olarak yazılmıştır:

belürsiz 100b.4	taķayyürsiz 95b.11
nürsiz 183a.3	uēursız 183a.3

Metinde *su* kelimesine eklenen söz konusu ek, iki şekilli olarak yer almaktadır. Ancak yuvarlak ünlülü kelimedede ekin -sIz biçiminin metinde daha fazla kullanıldığı görülmektedir. Metinde kelimenin geçtiēi yerler aşağıda verilmiştir:

-sİz eki ile	-sUz eki ile
şusız 66a.1, 126b.8, 152a.12, 158b.7, 158b.8, 170b.1, 187b.13, 203a.12, 221b.5, 221b.5, 230b.7, 236a.1, 236a.1, 256a.3, 257a.9, 297b.4	şusuz 152a.1
şusuzluk 216a.1, 224b.6, 225b.11, 231a.13, 231b.4-5, 232b.3-4, 250a.13, 250b.5	şusuzluk 187a.13, 190a.11, 249a.1-2
şusuzlukdan 221b.11, 238a.12, 241a.14, 243b.8, 255a.13	şusuzlukdan 48a.7, 139a.10, 224a.13-14

Metinde düz tabanlardan sonra ekin dudak uyumuna bağlı olması, yuvarlak tabanlı dört kelimededen sonra ekin düz ünlü ile yazılarak uyumsuz biçimde gelmesi ve özellikle *şusız-şusuz* ve *şusuzluk-şusuzluk* kelimelerinde görülen iki şekillilik, ekin Tuhfe'de dudak uyumuna bağlanma sürecinde olduğunu göstermektedir.

2.2.3.2.2.2. Fiilden Fiil Yapım Ekleri

2.2.3.2.2.2.1. -(I)D- / -(U)D-

-(I)D- eki yardımcı ünlüsü ET'de genellikle dudak uyumuna bağlı iken EAT'de düz ünlüdür (Kartallıoğlu 2011: 121). XVI. ve XVII. yüzyıllarda ekin yardımcı ünlüsü dudak uyumuna bağlıdır (Kartallıoğlu 2011: 122-123). Metinde ise aşağıdaki örneklerde dudak uyumu vardır:

aķıdup 22b.14	ķorkudayım 161a.12

2.2.3.2.2.2.2. -(I)İ- / -(U)İ-

ET'de ekin ünlüsü dudak uyumuna uygun olarak gelmektedir (Gabain 2003: 59). EAT'de ise ekin dudak uyumuna bağlı örneklerinin yanı sıra uyumsuz örnekleri de bulunmaktadır (Gölsevin 1997: 140). XVI. yüzyılda ek; çeviriyazılı metinlerde dudak uyumuna bağlı, Arap harfli metinlerde ise dudak uyumuna bağlanmadan bir önceki safhadadır (Kartallıoğlu 2011: 184). XVII. yüzyılda ek, yuvarlak tabanlardan sonra dudak uyumuna bağlanmak üzeredir (Kartallıoğlu 2011: 189).

Metinde ise aşağıdaki yuvarlak tabanlardan sonra ekin ünlüsü dudak uyumuna bağlı olarak yazılmıştır:

bozuldı 35a.11	oñulmadan 51b.14
bozulmaz 71b.5	şoyunulunça 301b.15
büküldi 239a.12	tutuldı 100b.3
dögülmek 95a.11	yoğrulur 179b.11
kuruldı 116b.6	yorulmuş-sın 158b.15
kurulmuş 13b.6	

Metinde üç yuvarlak tabandan sonra gelen ekin ünlüsü yazılmamıştır. Metinde yuvarlak tabanlardan sonra gelen *-(I)l-* fiilden fiil yapım eki, yukarıdaki örneklerde dudak uyumuna bağlı olarak yazıldığı için bu üç örnek de dudak uyumuna uygun biçimde okundu: *görüüşülmedi* 42b.12, *urulmuşdı* 206a.7, *dökülürse* 28a.7.

2.2.3.2.2.2.3. *-(I)n- /-(U)n-*

ET'de söz konusu ekin yardımcı ünlüsü dudak uyumuna uygundur (Gabain 2003: 59). EAT'de ekin ünlüsünün uyumlu biçimlerinin yanı sıra uyumsuz biçimleri de görülür (Gülsevin 1997:140-141). XVI. yüzyılda yuvarlak tabanlardan sonra belli oranda dudak uyumuna bağlı olan ek, XVII. yüzyılda Arap harfli metinlerde dudak uyumuna bağlanma sürecindeyken çeviriyazılı metinlerde dudak uyumuna bağlıdır (Kartallıoğlu 2011: 195-199).

Metinde ise yuvarlak tabanlardan sonra ekin yardımcı ünlüsü vav ile (bir örnekte ötre ile) yazılmıştır ve dudak uyumuna bağlıdır:

bulundım 14a.3	görünyüri 'görünüyor' 155b.13
büründi 43b.3	ögünmek 196b.11
dögüne 178b.12	şoyunulunça 301b.15
görünür 10a.8	tolundı 100b.1

Metinde üç yuvarlak tabandan sonra gelen ekin ünlüsü yazılmamıştır. Metinde yuvarlak tabanlardan sonra gelen *-(I)n-* fiilden fiil yapım eki, yukarıdaki örneklerde dudak uyumuna bağlı olarak yazıldığı için bu üç örnek de dudak uyumuna uygun biçimde okundu: *dokuna* 11b.15, *olunmuşdır* 4a.14, *olunsa* 28a.8.

2.2.3.2.2.2.4. *-(I)ş- /-(U)ş-*

Ek, ET'de dudak uyumuna bağlı olarak gelir (Gabain 2003: 60). EAT'de ise ekin uyumlu biçimlerinin yanı sıra uyumsuz biçimler de görülür (Gülsevin 1997: 141). XVI.

yüzyılda ek büyük oranda dudak uyumuna bağlı olarak gelirken XVII. yüzyılda dudak uyumuna bağlanmış gözükmehtir (Kartallıoğlu 2011: 216).

Metinde yuvarlak tabanlardan sonra ek, yuvarlak ünlü ile gösterilmiştir ve dudak uyumuna bağlıdır:

buluşup 51b.4, 91b.6, 159b.4, 159b.5...	kuçuşmak 195a.9
görüşmek 42b.12, 51b.4, 56b.5...	şoruşup 56b.8, 106b.1
gülüşmek 43a.8, 216b.13	tuşudum 194a.15, 312a.13; tutuşdı 301b.13

Metinde yuvarlak tabandan sonra ünlüsü gösterilmeden yazılan fiiller yukarıdaki örnekler göz önünde bulundurularak dudak uyumuna uygun okunmuştur: *oluşdururlar* 285b.1.

2.2.3.2.2.5. -Dİr / -DUR-

Ek, ET'de ve EAT'de yuvarlak ünlülüdür (Gabain 2003: 60, Gülsevin 1997:139-140). XVI. yüzyılda ekin düz şekilleri ortaya çıkmaya başlamıştır (Kartallıoğlu 2011: 270). XVII. yüzyılda ektaki dudak uyumu, imla geleneğini devam ettiren eserlere yansımazken biraz daha geleneğin dışına çıkılarak yazılan eserlerde dudak uyumuna bağlanmak üzeredir (Kartallıoğlu 2011: 274).

Metinde kelimelerde sıklıkla kullanılan ekin ünlüsü çoğunlukla gösterilmemektedir. Metinde ekin ünlüsünün düz tabanlardan sonra düz ünlü ile, yuvarlak tabanlardan sonra yuvarlak ünlü ile yazıldığı kelimeler aşağıda verilmiştir. Aşağıda sayıca az da olsa yer alan örneklerde ekin dudak uyumuna girdiği görülmektedir. Bu yüzden metinde ekin ünlüsünün gösterilmediği örnekleri dudak uyumuna uygun olarak okundu.

Düz tabandan sonra düz ünlülü	
barışdırayım 306b.12	kaldırdı 72a.7
gezdirmez 125a.14	vèrdirmişdi 134b.3
Yuvarlak tabandan sonra yuvarlak ünlülü	
dolduram 62b.9	urdurmañ 31b.7
konurdular 129b.5	yuddursun 208b.1
öldürelim 12b.7	

2.2.3.2.2.2.6. -gUr-

Ek, ET'de ve EAT'de yuvarlak ünlülüdür (Gabain 2003: 59, Gülsevin 1997: 140). XVI. ve XVII. yüzyıllarda Arap harfli metinlerde bir iki örnek dışında ek dudak uyumuna bağlı değildir (Kartallıoğlu 2011:280-281).

Metinde ise ek, iki örnekte tespit edilmiştir. Tespit edilen örnekler düz tabandan sonra yuvarlak ünlülüdür ve uyum dışıdır.

ërgüreyim 141b.5	dirgüren 7b.13

2.2.3.2.2.2.7. -(I)r- / -(U)r-

ET'de ek, çoğunlukla -Ur biçiminde görülürken, -Ir ve -Ar biçimlerine de rastlanmaktadır (Gabain 2003: 60). EAT'de ise yuvarlak ünlülü biçimdedir (Gülsevin 1997: 139). Kartallıoğlu, XVI. yüzyılda düz tabanlardan sonra uyumlu biçimleri görülmekte iken XVII. yüzyılda imla kalıplaşmasından dolayı uyumlu biçimlerde oranın bir önceki yüzyıla göre düştüğünü söylemektedir (2011: 315). EÇS'de ise ekteki dudak uyumu büyük ölçüde tamamlanmıştır (Develi 1995:77).

Metinde ise ekin ünlüsü çoğunlukla gösterilmemiştir. Metinde ekin ünlüsünün düz tabandan sonra düz ünlü olarak tespit edilebildiği tek örnek bulunmaktadır. Bu örnekte düz ünlü esre ile gösterilmiştir. Bundan başka iki yuvarlak tabandan sonra ek, uyuma bağlı olarak yazılmıştır:

Düz tabandan sonra düz ünlülü	
yatırayım 255b.15	
Yuvarlak tabandan sonra yuvarlak ünlülü	
duyurmadı 308a.1	üşürdiler 82b.3

Aşağıdaki kelime ise ek, düz tabandan sonra yuvarlak ünlü ile uyuma aykırı olarak yazılmıştır:

yetürmesin 22a.14

Metinde ekin ünlüsü gösterilmediği kelimeler, az da olsa yukarıdaki uyumlu örnekler baz alınarak ve metinde birçok ekin dudak uyumuna bağlı şekillerinin yoğunlukta olması

nedeniyle uyumlu okunmuştur: *seyirdiler* (25b.6), *toğurdi* (38a.9), *artırsın* (94a.6), *düşürdi* (100a.9), *içirdi* (217a.8), *geçirdi* (223a.8).

2.2.3.2.2.3. Fiilden İsim Yapım Ekleri

2.2.3.2.2.3.1. -(I)ş / -(U)ş

Ek, ET'de dudak uyumuna bağlı olarak gelirken (Gabain 2003: 55), EAT'de uyumsuz biçimlerine rastlanır (Gülsevin 1997: 135). XVI. yüzyılda Kartallıoğlu tarafından taranan Arap harfli metinlerde yalnızca bir örnekte uyumlu iken XVII. yüzyılda hem Arap harfli metinlerde hem de çeviriyazılı metinlerde daha çok düz ünlülüdür (2011: 211).

Metinde ekin bulunduğu kelimelerde ek, dudak uyumuna bağlıdır:

Düz tabandan sonra düz ünlülü	
alış vəriş 285a.9	giriş 114b.6
Yuvarlak tabandan sonra yuvarlak ünlülü	
uruş 'vuruş' 224a.15, 232a.9	yürüyüş 235b.6
görüşde 69b.11	

2.2.3.2.2.3.2. -egü

Metinde ek düz ünlü ile yalnızca aşağıdaki örnekte yer almaktadır:

güvegi كوكى 210a.7

Yukarıdaki kelime, Divan-ı Lugati't-Türk'te (1073) yuvarlak ünlülüdür: *küdegü* 'damat, güveyi' (Ercilasun-Akkoyunlu 2014: 754). EAT'de kelime k > g ve d > y değişmesi olmuştur ve ek, yuvarlak ünlülüdür: *güyegü* (Kanar 2011: 332). Dede Korkut'ta kelime *güyegü* biçiminde yer almaktadır (Özçelik 2016: 865). Kelime, XVII. yüzyıla ait bir çeviriyazılı metin olan Meninski sözlüğünde de *göyegü* biçiminde yuvarlak ünlülüdür (Tulum 2011: 771). XVII. yüzyılda yuvarlak ünlülü tespit edilen kelime, metinde düz ünlü ile yazılmıştır ve dudak uyumuna bağlıdır. Ayrıca Meninski sözlüğündeki *göyegü* biçimi göz önüne alındığında kelime y > v değişikliği de söz konusudur.

2.2.3.2.2.3.3. -(I)K / -(U)K

Ek, ET'de yuvarlak ünlülü olarak gelir (Gabain 2003: 54). EAT'de de ek, yuvarlak ünlülü olarak görülmektedir (Gülsevin 1997: 136). XVI. yüzyılda düz tabanlardan sonra dudak uyumunda artış görülürken XVII. yüzyılda Arap harfli metinlerde ve çeviriyazılı metinlerde büyük oranda uyumludur (Kartallıoğlu 2011: 301). Metinde ise aşağıdaki örneklerde ek, dudak uyumuna bağlı olarak gelmiştir:

Düz tabandan sonra düz ünlülü	
şarık 142a.3	yaşdığı 52b.8
yarık 51a.3	yazık yazık 269a.13
Yuvarlak tabandan sonra yuvarlak ünlülü	
bölük 75b.14, 120b.15, 129b.6...	tomruk 340a.15
oluğ 252a.14	

Aşağıdaki kelimelerde ise ek, düz tabanlardan sonra yuvarlak ünlü ile yazılarak uyum dışı kullanılmıştır:

artuk 77b.10	kıluğlara 304b.13
ayruk 60b.15	

Metinde *yazık* kelimesi 269a.13'te ye harfi ile dudak uyumuna uygun olarak yazılmıştır. Ancak kelime metinde geçtiği diğer yerlerde ünlüsü gösterilmeden yazılmıştır. Bu kelimeler de 269a.13'teki örneğe göre okundu: *yazıkdır* 251a.2, 334a.10, 253a.8; *yazıklar olsun* 333a.14-15, 333b.5. Bundan başka metinde dört kelimedede ise ekin ünlüsü gösterilmeden yazılmıştır. Bu örnekleri yukarıda ünlüsü gösterilen uyumlu örnekleri baz alınarak dudak uyumuna bağlı olarak okundu: *delik delik* 218b.15, *kesik* 51a.3, *yırtık* 277b.13.

2.2.3.2.2.3.4. -GIn / -GUn

ET'de dudak uyumuna bağlı olan ek (Gabain 2003: 52), EAT'de yuvarlak ünlülü olarak bulunmaktadır (Gülsevin 1997: 134-135). XVI. yüzyılda bir örnekte dudak uyumuna bağlı olan ek, XVII. yüzyılda düz tabanlardan sonra dudak uyumuna bağlıdır (Kartallıoğlu 2011: 384). Metinde ise ek, aşağıdaki üç örnekte dudak uyumuna bağlı olarak yazılmıştır:

Düz tabandan sonra düz ünlülü

azgın 311a.9	keskin 50b.11
Yuvarlak tabandan sonra yuvarlak ünlülü	
yorgun 157b.4	

2.2.3.2.2.3.5. -I / -U

Ek, ET'de *-Ig / -Ug* biçimindedir ve dudak uyumuna bağlı olarak bulunur (Gabain 2003: 51). EAT'de her zaman yuvarlak ünlülü olarak görünür (Gülsevin 1997: 137). XVI. yüzyılda ekin düz şekilleri görülmeye başlanırken XVII. yüzyılda ek Arap harfli metinlerde %25 oranında uyumludur (Kartallıoğlu 2011: 423). EÇS'de ekin aynı kelimedeki ikili şekilleri bulunmaktadır (Develi 1995: 120). Metinde ise düz ve yuvarlak tabanlardan sonra ekin uyumlu olduğu örnekler mevcuttur. Bu örnekler aşağıda verilmiştir:

Düz tabandan sonra düz ünlülü	
egri 85b.11	yarı 151b.13, 151b.14
pusıda 205b.6	yazı 290a.12
Yuvarlak tabandan sonra yuvarlak ünlülü	
koşu 312a.10, 327a.13; koşu 302a.4, 302a.6, 305b.6	örtü 338b.10; örtü 89a.9, 89a.9
koşuların 66b.2; koşunun 284b.10; koşu 66a.8	ötürü 175b.8, 248a.6, 254b.10, 295b.12, 295b.13
korğu 9a.3, 119a.6, 145b.2, 323a.1; korğuyıla 100a.3	tolular 50b.5
ölü 313a.1; ölüler 333a.12	toptolu 14a.4

Metinde aynı kelimenin hem düz hem de yuvarlak ünlü ile iki şekilde yazıldığı görülmektedir. Özellikler yuvarlak tabandan sonra uyumlu biçimlerin metinde fazla olduğu aşağıdaki tablodan anlaşılmaktadır:

Yuvarlak tabandan sonra	
Düz ünlü ile	Yuvarlak ünlü ile
koşu 158b.3	koşuların 66b.2; koşunun 284b.10; koşu 66a.8
ötürü 86a.9	ötürü 175b.8, 248a.6, 254b.10, 295b.12, 295b.13
Düz tabandan sonra	
Düz ünlü ile	Yuvarlak ünlü ile
yarı 151b.13, 151b.14	yarusında 156a.13

2.2.3.2.3. Fiilimsi Eklerinde Dudak Uyumu

2.2.3.2.3.1. Sıfat-fiiller

2.2.3.2.3.1.1. -DIK / -DUK

Ek, ETde yuvarlak ünlüdür (Gabain 2003: 82-83). EAT'de de eki yuvarlak ünlülü biçimdedir (Gülsevin 1997: 122). XVI. yüzyılın başında ekin düz şekilleri ortaya çıkmaya başlamış, bu uyumlu şekiller XVII. yüzyılda ise XVI. yüzyıldaki kadar olmasa da devam etmektedir (Kartallıoğlu 2011: 244-247).

Metinde ek, genellikle ünlüsü gösterilmeden yazılmıştır. Ancak aşağıdaki kelimelerde ek, düz tabandan sonra düz ünlülü (bir örnekte esre ile, diğer örnekler ye harfi ile), yuvarlak tabanlardan sonra yuvarlak ünlülü (vav harfi ile) yazılmıştır.

Düz tabandan sonra düz ünlü	
bakdığım 111b.3	eyledigidir 194b.11
bildigim 169b.5	eylemedigimin 32a.8
çıkıdı-ğı 171a.8	geldigim 34b.10
dédigi 276b.9	gitdigine 106a.7
Yuvarlak tabandan sonra yuvarlak ünlü	
korıduğımdan 111b. 3	olduğı 176b.2, 221a.3
olduğı 248b.11	döküldüğünü 94a.9

Metinde aşağıdaki kelime ise üç yerde de vav harfi ile dudak uyumuna aykırı biçimde yazılmıştır:

yatduğı 164a.12, 164b.2, 282b.11

Metinde ekin bir kelimeye üç kez uyumsuz biçiminin bulunmasına rağmen; tespit edebildiğimiz 12 kelimeye ekin dudak uyumuna bağlı olmasından dolayı, ünlüsü gösterilmeyen ekin bulunduğu kelimeler, dudak uyumuna uygun biçimde okundu.

2.2.3.2.3.2. Zarf-fiiller

2.2.3.2.3.2.1. -IncA / -Unça

Ek, ET'de *-ğınça*, *-ginçe*, *-kınça*, *-kinçe* biçiminde olup dudak uyumuna girme (Gabain 2003: 87). EAT'de ise ek, düz ünlülüdür (Gülsevin 1997: 126). XVI. yüzyılda ek, Arap harfli metinlerde birkaç örnekte dudak uyumuna bağlı olduğu görülürken XVII. yüzyılda hem düz hem de yuvarlak tabanlardan sonra dudak uyumuna bağlıdır (Kartallıoğlu 2011: 126-128). Metinde ekin ünlüsü bir örnek dışında gösterilmemiştir. Metinde aşağıdaki örnekte yuvarlak tabanlı kelimeye gelen ekin ünlüsü vav harfi ile yazılarak gösterilmiştir. Bu örnekte ek, dudak uyumuna bağlıdır.

şoyunulunça صويونولونچه 301b.15

2.2.3.2.3.2.2. -ICAK / -UCAK

Ekin ilk ünlüsü, EAT'de düzdür (Gülsevin 1997:125-126). XVI. yüzyılda Arap harfli metinlerde EAT'deki şeklini korumakta iken XVII. yüzyılda ekin ilk ünlüsünün yuvarlak tabanlardan sonra belli oranda dudak uyumuna bağlı olduğu örnekler görülür (Kartallıoğlu 2011: 170-172). Metinde ise *ol-* fiiline gelen ekin ünlüsü iki örnekte gösterilmemiş (136b.14, 336b.7), bir örnekte ise ye harfi ile yazılmıştır: *olıçak* اولیچق 175a.1. Metinde yuvarlak tabanlı fiilden sonra ekin ünlüsünün vav ile yazılarak dudak uyumuna bağlı olarak geldiği bir örnek tespit edilmiştir:

Nāme-yi sā'âdeti okuyucağ Allāh emriyle yüreklendi 309b.14

2.2.3.2.3.2.3. -A / -I / -U

ET'de ek çoğu kez *-U* biçiminde bulunsa da ekin *-I* ve *-A* biçimlerine de rastlanmaktadır (Gabain 2003: 85). EAT' de ek, *-A*, *-I* ve *-U* biçimlerinde görülmekte; tek heceli fiillerde daha ziyade *-A*, çok hecelilerde ise *-U* getirildiği görülmektedir (Gülsevin 1997: 130). XVI. yüzyılda Arap harfli metinlerde ekin dudak uyumuna bağlı şekilleri görülürken ekte belirgin bir *-A*laşma göze çarpmamaktadır (Kartallıoğlu 2011: 290). XVII. yüzyılda ek, Arap harfli metinlerde düz tabanlardan sonra % 41 oranında dudak

uyumuna bağılyken, çeviriyazılı metinlerde -U ve -I şekilleri birlikte kullanılmaktadır (Kartallıoğlu 2011: 293). Develi, EÇS'de -U biçiminin *diyü* kelimesi dışında tamamen kullanımdan düştüğünü, -I biçiminin birkaç fiile inhisar ettiğini, -A biçiminin ise genelleştğini söylemektedir (1995: 91). Metnimizde de yalnızca *dê-* fiiline gelen -U zarf-fiil eki dudak uyumuna aykırı olarak yazılmıştır. Bunun da *dëyü* kelimesindeki imla kalıplaşmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

dëyü 13b.12, 16b.2, 17a.11, 17b.9, 27a.10, 29b.4, 31b.7...

Metinde *dëyü* kelimesi haricinde -U zarf-fiil eki, aşağıdaki düz tabanlardan sonra düz ünlülü, yuvarlak tabanlardan sonra yuvarlak ünlülü olarak gelmiştir ve dudak uyumuna bağılıdır:

Düz tabandan sonra düz ünlülü	
alıkodı 147a.5	alıvërür 320a.6
alıkomışdur 147a.12	atıvërin 148b.4
alıkoyalar 168b.1	arayı 110a.14
alıvër 193b.7	çekivër 50a.7
alıvëreyim 107a.4	kılıvërdi 60a.15
alıvëriririm 320a.13	şalıvërdi 142a.3
alıvërsin 164b.10	yapıvëreyim 188b.1
Yuvarlak tabandan sonra yuvarlak ünlülü	
koıuvërdiler 318a.9	sürüyü sürüyü سوریو سوریو 15b.14
okıuyuvërdi 182b.12, 196b.5	

Metinde aşağıdaki örneklerde ise -U zarf-fiil eki, -A biçimindedir. Tuhfe'de -A biçiminin de yaygınlaştığı görülmektedir:

aşakoyalar 336b.5	ëdebilür mi 229a.15;
aşako gör 162b.15	ëdeğör 154a.14
bırakakodı 266a.3	katl eyleyeyazdı 110a.4
cayavarın 146a.5 (vazgeçiverin)	helāk olayazdı 201a.1
cenk ëde ëde 220a.1	unutabilmeyem 'unutamam' 19a.10
çıkageldi 324b.3	uyana-düşdi 'uyanıverdi' 201b.12
çıkageldiler 99a.1	uyuyakaldı 258b.10
çıkagelir 110a.13	uyuyakaldılar 157b.3
döge döge 258a.6	yıkılayazdı 308b.14
ëdebiliriz 203a.12	

Yukarıda verilen örneklerin çoğu tasvir fiillerinde bulunan zarf-fiil ekinin durumunu göstermektedir. Metinde şimdiki zaman kipini oluşturan zarf-fiil ekinin durumu da oldukça dikkat çekicidir.

EAT'de şimdiki zaman kipi -A zarf-fiiliyle oluşturulmaktadır: *öleyoruruz, göre yoruruz, ide yorur, döge yorır* (Gülsevin 1997: 98). Dede Korkut'ta da şimdiki zaman kipinde zarf-fiil ekinin -A biçimi görülmektedir: *gēde yörir* (Özçelik 2016: 11). Meninski'ye göre XVII. yüzyıl İstanbul Türkçesi'nde şimdiki zaman eki, (E)yÜr biçimindedir: *başlayür, seveyürüm, seveyürken, sevmeyürüm, sevmeyürsın, bakayürüm, bakayür, okuyür* (Tulum 2011: 110). Develi, bir çeviriyazılı metin olan Harsany'de ekin bağlantı ünlüsünün hem geniş hem de dar şekillerinin kullanıldığını söyler: *çalışyür, ideyür, egleniyür, güzedeyürler, methedemeyürüm* (1995: 97). EÇS'de yuvarlak ünlülü fiil tabanlarında bağlantı ünlüsünün uyumlu olduğu bir örnek tespit edilmiştir: *götürüyür* كُتُورُورُلر (Develi 1995: 97). Metnimizde de yuvarlak ünlülü fiilden sonra bağlantı ünlüsünün uyumlu olduğu bir örnek tespit edilmiştir:

şehid oluyurum 289a.4

Develi, EÇS'de şimdiki zaman ekinin bağlantı ünlüsünün dudak uyumuna bağlanma sürecine girdiğini, ekin bağlantı ünlüsünün geniş şekillerinin (/A/) artık kaybolmasının bu uyum sürecinin bir işareti sayılabileceğini söyler (1995: 97). EÇS ile aynı döneme ait metnimizde de aynı durum söz konusudur. Buna ek olarak -U zarf-fiil eki -*dëyü* kelimesi haricinde- diğer tüm örneklerde dudak uyumuna bağlıdır. Metinde bir örnekte, yuvarlak ünlülü fiil tabanına gelen ekte ünlü gösterilmemiş ancak fiil köküne gelen yapım ekinin yuvarlak ünlüsü gösterilmiştir: *görünüyür* كُورُونُورُورُ 155b.13 Bu örnekte bağlantı ünlüsü, dudak uyumuna uygun olarak okunmuştur.

2.3. Biçim Bilgisi

Bu bölümde metinde biçim bilgisine dair öne çıkan hususlar incelenecektir.

2.3.1. İsim Çekim Ekleri

2.3.1.1. Sıfır Biçimbirim (-Ø) ile Kullanılan İsim Çekim Ekleri

Metinde isim çekim eklerinin çoğunlukla sıfır biçimbirim ile kullanıldığı görülmüştür. Bunlar teklik 3. kişi iyelik eki, ilgi durumu eki, belirtme durumu eki, iyelik ekinden sonra gelen belirtme durumu eki, yönelme durumu eki, bulunma durumu eki, vasıta durumu ekidir. Aşağıda bu hususla ilgili örnekler alt başlıklar halinde verilmiştir. Verilen örneklerde ekin sıfır biçimbirim ile kullanılması (-Ø) biçiminde gösterilmiştir.

2.3.1.1.1. Teklik 3. Kişi İyelik Eki

Metnin genelinde teklik 3. kişi iyelik ekinin sıfır biçimbirim ile kullanılması yaygın bir kullanım arz etmektedir. Önceleri bu tarz kullanım metindeki bir eksiklik ya da yazım yanlışlığı olarak görülüp tamir yoluna gidilmiş ancak metnin tamamında bu kullanımın düzenli bir şekilde var olması, bu hususun bir eksiklik ya da yanlışlık olmayıp metnin karakteristik bir özelliği olduğu kanısına varılmıştır. Aşağıda bu hususla ilgili olarak metinden bazı örnekler sunulmuştur:

Üçüncü Hz. Fâtımatü'z-Zehrânî vefât-Ø, dördüncü Hz. Şâh-ı Velâyet 'Aliyyü'l-Murtezâ ol Şîr-i Hüdânî vefât-Ø, beşinci Hz. Hasanü'l-Müctebânî vefât-Ø, altıncı Hz. Sultân-ı Kerbelâ-yı cihân İmâm-ı Hüseyinî vefât-Ø 300b.1-6
Ümmet-i Muhammedî suçlar-Ø bağışlanaçak günlerdir 319a.14
şöyle ceng eylediler kim 'âkıbet Hz. Ca'fer-i Tayyârî bayrakdâr-Ø şehîd oldu 21b.11
Anladılar ve bildiler ki Hz. Resûl-i Ekremî marâz-Ø ziyâde oldu 30a.4
Yâ Resûlallâh bu mertebe cenâbınıza ve ashâbınıza mu'ânidlik edüp sözlerin kabûl eylemedigimün iki veçh-Ø vardır 32a.8
Anî kadem-Ø cem'iyyetimize erişse 42b.9
Rivâyetdir ki geçenin bir şülûs-Ø geçdükde nergis şehlâsın açup Hz. İmâm-ı Hüseyin[e] bakup eyitdi 91a.5
Mu'âviyenî L taht-Ø yıkıldı 109a.8
Babası hâtîr-Ø için ri'âyet lâzımdır 119a.13
Ba'dehu Fâris derler bir kul vardı, Hz. İmâm-ı Zeynül-'Âbidînî kul-Ø idi 218a.6
Ve birinin göz açmağa tâkât-Ø olmadı 13a.3

2.3.1.1.2. İlgi Durumu Eki

Metnin genelinde ilgi durumu ekinin sıfır biçimbirim ile kullanılması yaygın bir kullanım arz etmektedir. Aşağıda bu hususla ilgili olarak metinden bazı örnekler sunulmuştur:

Ebû Lehebin menkûhası Ümmü Cemîl ekşer-i evkâtta yolları-Ø üstüne geçe ile çalılar dökerlerdi 11b.13
"Ey benim cânım-Ø pâresi kızım Fâtıma 12b.10
"Gerçek söyledin ammâ benim ol bî-vefâ ümmetlerim-Ø tarafında bulunmağ ne lâzım idi 14a.5
Karındaşın oğlu Hz. Muhammed-Ø şanâdîd-i Kureyş başın yardılar 15a.6
Yâ Esmâ, vâlidemiz-Ø hâlî nedür 55b.3
'Aliyyü'l-Murtezâ senin yanında Mûsâ yanında Hârûn menziline-dir. Hârûnî oğulları-Ø ismin ver." 78b.15
Ve babası-Ø ecdadı Hz. Ebî Tâlib bin 'Abdumuttalib ve biri Hz. Muhammed Resûlallâh bin 'Abdullâh bin 'Abdumuttalib 80a.12

“Hz. Fâtımatü’z-Zehrâ uyanması, tîz Cebrâ’ıl var, şehzâdeler-Ø beşigini şalla” dardı. 96a.7
“Ömeri’l-Fârûk-Ø işlediği işi başaramam fe emmâ lakin Qur’ânıla, sünnetile yürürem”118b.3
Senin kılın-Ø düşdüğü yerde kellemiz gâltân ederiz 129b.11
Ba’dehu ‘Avn bin ‘Aliyyü’l-Murtezâ, karındaşların-Ø şehâdetlerini görüp 234b.14
At geldi şehzâdenin başı-Ø uçına 242b.12
Hz. Resûl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem-Ø (as.) emr-i şerîfi ve hadîs-i şerîfine i’timâd u inkıyâd ederseniz 246b.7
Salâtat-Ø sizinle münâsebeti nedür ki böyle edersiz 271a.6
Zîrâ ol şehzâdeler-Ø hâtırları kalmasın 290b.14
"An-karîb êtdüğüñ ‘amel-Ø cezâsını görürsin” dedi 293b.12
"Ey Da’ıl, oğlum Hüseyin-Ø Kerbelâda şehîd olduğına merşiyeye söyledin” dedi 301a.1
Ol vücûd-Ø ise yüz yetmiş yerde za’hm vardı 304b.5
Selefde Hz. Ya’kûb-Ø (as.) on iki evlâdın birisi gâyib oldu 331a.15
Her kim bu başı çalarlarsa şaklarsa, başı bekleyen-Ø mâlî yağmadır” dedi 338a.10
Ka’beye örtü eyleyen-Ø evine geldiler 338a.10
Anların gözleri-Ø senün nûr-ı cemâliñe bakmağa kudretleri yokdur 43a.12
Hz. ‘Abdullah-Ø derûnına o ateş-i şedîd düşdi 99b.15

2.3.1.1.3. Belirtme Durumu Eki

Metnin genelinde belirtme durumu ekinin sıfır biçimbirim ile kullanılması yaygındır. Diğer isim çekim ekleri arasında özellikle belirtme durumu ekinin sıfır biçimbirim ile kullanılması önceleri metinde müellif/müstensih tarafından yapılan yanlışlıklar olarak görülmüş, bu hatalı öngörü metne olan yaklaşımımızı etkilemiştir. Ancak metnin tümü birlikte değerlendirildiğinde müellifin isim çekim eklerinde sıfır biçimbirim kullanmasının genel bir özellik olduğu anlaşılmıştır. Aşağıda bu hususla ilgili olarak metinden bazı örnekler sunulmuştur:

Bir mel’un münâfık kâtabân (al.) bir okıla matâra-Ø urdı, deldi 238b.13
“Kişi bu söz-Ø söyleme, niçün Teñri Te’âlâ merhametinden ümîdin kesersen” dedi 303a.1
Hz. ‘Aliyyü’l-Murtezâ ibn-i Ebû Tâlib-Ø bilür misin?” dedi 77b.3
Asker-i Yezîd (la.) dağı birden hüçüm eyleyüp ol on nefer müslimân-ı maḥbûb-ı ḥânedân-Ø şehîd eylediler 215b.2
Hz. ‘Aliyi ve Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin-Ø sevenler için kıyâmetdek tesbîḥ ve istiğfâr ederler 6b.7-8
Ya kanı Ebû Tâlib, meger Muhammed-Ø unuttı ola” dedi 15a.15
Sen ne bilürsin Hüseyin-Ø öldüreni” dedi 10a.11
İslâm-Ø ortadan kaldıralım” deyü küffârdan dört mu’annid eyitdiler 17a.11
Rahmet sağa ki bu kışas-Ø ahrete komadın 31a.7
Yâ Rızvân, cennet-Ø müzeyyen eyle, hürî vü ğilmân-Ø tezyîn eyle. Ḥabîbimdir gelen

36a.2-3
Yā Cebrā'īl, bu ta'ām-Ø benim için getürmediñ mi 38a.1
Bu ahvāl-Ø saña şikāyeten söylemem 47b.7
“Kur'ān-ı 'Azīmü's-şān-Ø Hż. Resül-i Ekremden, 'ilm-Ø Resül-i Ekremden öğrendi 60b.10
Ol ferişteye eger emr olunsa gökler-Ø yerlere urşa hürd-hāş eylerdi 85b.4
Sultānım bu iki münāfık-Ø katl edelim 117a.4
Yezīd-i pelīd (al.) emr eyledi beş yüz miqdārı sipāha ol başlar-Ø bir yere getürüp misk 'anberle ve güllābla yuyup 298b.15

2.3.1.1.4. İyelik Ekinden Sonra Belirtme Durumu Eki

Eski Anadolu Türkçesi devresinde iyelik eki almış isimlerin belirtme durumu eki almaksızın belirli nesne oldukları görülmektedir (Gülsevin 1997: 34). Osmanlı Türçesinde de bu durum devam etmektedir. Metinde teklik 3. kişi iyelik ekinden sonra gelen belirtme durumu ekinin sıfır biçimbirim ile kullanılmasından başka, teklik 1. kişi iyelik eki ve çokluk 1. kişi iyelik ekinden sonra gelen belirtme durumu ekinde de aynı husus görülür.

Hż. Resül-i Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem hāzretlerinin dünyāya kadem başduğı ve ahvāl-i mu'cīzesin-Ø beyān eder 4b.9
Bu kadar ahbābım-Ø, evlādım-Ø, akrabām-Ø şehīd eylediñiz 248b.7
Ayağımız-Ø bu yolda pek başalım 318b.4
“Ne deli 'avret olursın[-]ki evlādlarım-Ø yetīm eylersin” dedi 325b.3
Biri budur ki mübārek dudakları-Ø depredir 339a.14
Ol hāzret selāmım-Ø almadı 13b.13
Seniñ kılın düşdüğü yerde kellemiz-Ø gāltān ederiz 129b.11
Ben kılıçım-Ø çıkaram seniñ başıñ üstüne koyayım 209b.8
Hż. Resül-i Ekremiñ mübārek yüzün-Ø görmeyenler dērlerdi[-]ki 240b.12
Bu benim işimdir zīrā bu gün benim babam-Ø öldürdi 153a.15
Ve Fuẕūlī hāzretlerinin dedüğü-Ø yazdım 193b.15

2.3.1.1.5. Yönelme Durumu Eki

Metinde yönelme durumu ekinin de sıfır biçimbirim ile kullanıldığı örnekler mevcuttur ve azımsanmayacak miktardadır. Metinde yönelme durumu ekinin kullanılmadığı örneklerle olabildiğince müdahale edilmedi ve yazıldığı biçimde verilmeye çalışıldı. Ancak metnin bağlamında sorun teşkil edecek olan kullanımlarda yönelme durumu eki parantez içinde verilerek tamir yoluna gidildi.

Ey nā-bekārlar, benem 'Aliyyü'l-Murtezā ol şīr-i Hūdāniñ oğlu 'Abbās dēyüp 'askeri iki-Ø böldi 238b.5
“Lāyık degildir ki anlar içmedi, ben-Ø içmek revā degildir” dedi 238b.9

ğāyibiñ hāli-Ø ise öldi dēnilmez, şağdur dēnilir 331b.1
H̄z. Şöhrebānū-Ø ol uçkırı Yezdecir Şāh hāzīne-sinden vērilmişdi 332a.15
Yā Resūlallāh urmañ gögsüniz-Ø, yazıkdır vücūd-ı şerīfñize 334a.9
On yıl mīkdārı bu cefāyı çekdikden şonra, hicret-Ø fermān gelüp H̄z. Resūl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem (sav.) Mekke-i Mūkerremeden Medīne-i Mūnevvereye hicret eylediler 16b.11
Bi'z-zāt H̄z. Resūl olan mu'arekeyi bir bir seyr eyledi ve olan aḥvāli bir bir aşḥāb-Ø nakl eyledi 22a.2, 3
[bir yıl] altı ay kaḏā-yı ḥayātda ḡalup civār-ı rahmet-Ø vāşıl oldu 23a.12
Ey ḡavm āḥir 'ömrümdür benim, 'ālem-i 'uḡbāya da'vet etti ki siz-Ø vedā' ederem 25a.10
Anda olan mu'cizāt u kerāmāt-Ø nihāyet yokdur 42b.5
Ammā cehennem-Ø girenler Fir'avn, Nemrūd, Şeddād, Yezīd (al.) ile ve Şimr-i Zī'l-cevş (al.) ile dolduram" dedi 62b.9
Bu uzun müşāvere-Ø nedir sebep?" dediler 67a.13
Ben ol kimseyem ki seni bu emre me'mūr eden-Ø ḡaḏabnāk olam 67a10
Benim adım-Ø İbn-i Mūlcem dērler 77b.4
Bu yemişleri H̄z. Resūl-i Ekrem, şehzādeler-Ø vērdi 102b.6
Söyledi, ḡayrı söz-Ø mecālī ḡalmadı 104b.15
Hemān bir gün kendi bi'z-zāt ḡalkı da'vet eyleyüp cāmī'e cem' olup minber-Ø ḡıkdı ve eyitdi 140a.2
Taht-Ø ḡeçüp ḡükūmet eylemege paşladı 142b.15
Anıñ ḡoçası-Ø Ḥariş-i mel'un dērlerdi 158b.13

2.3.1.1.6. Bulunma Durumu Eki

Metinde bulunma durumu ekinin sıfır biçimbirim ile kullanıldığı örnekler mevcuttur. Aşağıda bu örnekler sıralanmıştır:

Şam içi-Ø öyle fiḡān ettiller 298b.11
"Ey muḡarreb-i dergāh, ala bu ayet-Ø Allāhu a'lem vefāt rāyiḡā-sı vardır?" dedi 26a.1
Hafta-Ø iki gün kürsiye ḡıkup vā'az naşihat eylerdi 113a.11
Fe emmā Sū'lāt Ḥātun-Ø ḡāyetle zaḡm vardı 115a.10
Dünyā-Ø hep adın işitdūḡın şeyleri hep görüne 328a.7
Fe emmā Şām-Ø ḡarışıklık oldu 315a.9
Bu ḡālde iken zemīn, zamān ve asmān-Ø ḡulgule ve vāveylā ḡopdı 255b.3
Cennet-Ø benimle bileçe ol" dedi 118a.14
Netiçe ol dāyire-Ø bulunan hem dünyāda çekdi hem aḡretde çekerler 305a.4

2.3.1.1.7. Vasıta Durumu Eki

Metinde bulunma durumu ekinin sıfır biçimbirim ile kullanıldığı örnekler bulunmaktadır. Aşağıda bu örnekler verilmiştir:

'Aceblime. H̄z. İmām-ı Ḥüseyn-i Mazlūm, Kūfede babam-Ø olmak mūlāzemetdir 83a.9

ey āşufte-i devrānım ne münāsibdir ki bir zāhid-Ø ki hemdem olmak 86b.3
Nice zamān[ı] ḥalīfe, ‘ibādet-Ø geçirmişdi 103a.11
Mu‘āviyeden L şöyle rāzı olursız ki geçmiş ḥalīfe-ler-Ø ne[-]şekil geçinirsiniz anlar gibi olur” dedi 104a.11
Fīrūzān-ı Mevlāyī atından düşmüş, ḥāk-i mezelletde toprağa ğark olup, kaldı[-]ki ğayretlenüp cān-ı göñül-Ø ceng eyleye 225a.7

2.3.1.2. İsim Durum Eklerinin Birbiri Yerine Kullanılması

Metinde isim durum eklerinin birbiri yerine kullanılması metnin karakteristik özelliklerinden biridir. Bu durumun metinde yer aldığı örneklerde çok fazladır. Aşağıda isim durum eklerinin birbiri yerine kullanılması ile ilgili örnekler tasnif edilerek alt başlıklar halinde sunulmuştur.

2.3.1.2.1. Belirtme Durumu Ekinin Diğer İsim Durum Eklerinin Yerine Kullanılması

Yalın Durum Yerine

EAT'de belirtme durumu ekinin yalın durum yerine kullanıldığı örnekler mevcuttur (Gülsevin 1997: 36). Metinde bazı kelimelerde fazladan belirtme durumu eki kullanılmıştır. Burada fazladan belirtme durumu eki, anlamı kuvvetlendirmek ya da eklendiği kelimeye vurgu yapmak amacıyla kullanılmış olabilir. Aşağıda kelimelerin yer aldığı cümleler verilmiştir:

“Hż. Sultān-ı Kerbelā-yı cihān İmām-ı Hüseyiniñ ser-i pākiyile sāyır başları bile olsun ve Kūfeye bile girsın” dēyü emr eyledi 267b.13
Kerem eyle şol başları bizden alarğa uzak gitsin 286a.9
Dünyā[da] hep adın işitdügün şeyleri hep görüne. 328a.7
Hż. Şöhrebānū[ya] ol uçqurı Yezdecir Şāh ḥazīne-sinden verilmışdi 332a.15
Şām-ı şerīfde ol başı çarşu içinde dururdu. 338a.5

Vasıta Durumu Yerine

EAT'de belirtme durumu ekinin vasıta durumu yerine kullanıldığı örnekler yer alır (Gülsevin 1997: 37). Metinde aşağıdaki örneklerde belirtme durumu eki vasıta eki yerine kullanılmıştır.

“Kuruyaçaq eliñde-ki kāmısla ol mübārek ağzını, dişlerini oynarsın bre mel‘ün, pelīd, münāfık!” dedi. 287b.2-3 (kuruyası elindeki kāmısla ol müberek ağzıyla, dişleriyle

oynarsın)
Ben Kûfe şehrinde Hz. İmâm-ı cihân Sultân-ı Kerbelâ Hüseyin-i Mazlûmın başları ni Şâma geldiği zamân bileydüm 303a.4 (Ben Kufe şehrinde Hz. İmam-ı cihan Sultan-ı Kerbela Hüseyin-i Mazlumun başlarıyla geldiği zaman birlikteydim)
Ammâ bu tarafda mel'üne 'açûze, pâdişâh oğulları ni ve niçe kâdîm hâşlarda bir serây-ı 'âlîde 'işret édüp 307b.13 (amma bu tarafta melune acuze, padişah oğullarıyla ve padişaha ait tarihi ve yüce bir sarayda işret edip)
tâ ki rûz-ı kıyâmetde sizin ef'âlinizi i beni şermsâr eylemeye-siz 26b.3 (ta ki kıyamet günü amellerinizle beni utandırmayasınız)
Muhammed gâyetle mâldâr kimesne idi. Develerin ve tevâbi' ni ve Hz. İmâm-ı Hüseyin dâhı etbâ'ıyla kalkdılar, bir yere geldiler 112a.2-4 (Muhammed develeriyle ve hizmetçileriyle , Hz. Hüseyin de kendisine tabi olanlarla kalkdılar bir yere geldiler)

Yönelme Durumu Yerine

EAT'de belirtme durumu ekinin yönelme durumu yerine kullanıldığı örnekler bulunmaktadır (Gülsevin 1997: 36-37). Aşağıdaki cümlelerde belirtme durumu eki yönelme durumu eki fonksiyonunda kullanılmıştır:

deşt-i Kerbelâda ol nâzenin vücûd-ı şerîfi neler eylediler 24a.12
Ğulâm kapuyı da k eyledi 50b.15
Ey 'Abdullâh bu mel'ünün sözleri seni 'azâb étmez mi 66b.15
Sen de yalan seni buyuran da yalan 104a.14
"Elvedâ' seni yâ İmâm ben artık senin mübârek cemâlini göremem 134a.2
Sizler kıyâmet güninde beni şefâ'at eyleyüp şehâdet eylen 157a.14
Tâziyâne ibtidâ olundu k da Meşkûr olan zindancı derdmendi tâziyâne urmağa başladılar 158a.14
Ğayrı libâsıla, ğayrı şîve vü reftârıla taşra çıkın ça "düglend beni" dëyüp ğurfe üzerine çıktı 69b.10
Hz. İmâm, mektûbları bakmağa başladı 131a.8
dil-i vîrânımı şâ'ikâ-yı muşîbetler revâ mıdır 51b.15
Allâh Te'âlâ anı cehennemde çok çok 'azâb eder 119b.13
Ol şehzâdeleri birkaç gün ağrâz u ikrâm édüp hîdmet eyledi 156a.10
Ehl-i 'iyâlinizi kimesne erişmez elem çekmen" dedi. 179b.9
Evvelâ sen[-]de mektûb gönderdin helbette gelesin, bizi hidâyet-i nuşret ol [dëyü] 185b.6
"Hâk Te'âlâ sizden râzî olsun, ikisini[-]de kıyâmetde şehâdet ederim ve sizinle ma'an cennet bile girerem" 199b.7
'Ömründe dünyâyı bağmadı ve 'avret dahı almadı 209a.2
Ne sebep oldu ki imânınızı hâlel vâkı' oldu 214a.8
"İmdi baña cevâb vërin, meydâna er gönderin, şimdi sizi ejderhâ gibi dem çekerem" dëyin çe 214a.11, 12
'Âkıbet bir zâlim sağ elini kılıç ile çaldı 238b.11
İmâm-ı cihânın dâmenini yapışup eyitdi 249b.1
Bize bu zâhirde belâ görünen şey'i muntëzirdik 271b.10
Bak şol mel'ünün yedüğü herzeyi, beni katl ile korkudur 273a.9
Bak şol hâyini, pâdişâhın düşmenine sen iltifât edersin bre Yahüdî 274b.1

Hız. Cenāb-ı Bārīyi hamd eyledi ve Hız. Peyğamber ‘aleyhi’ş-şalavāt ve ekmelü’t-tahıyyāta salavāt u selām eyledi 296a.8
Vallāhi ol beni ağacıla urduğı gibi ben dahı anı kılıç ile ururım. 310a.9

2.3.1.2.2. Yönelme Durumu Ekinin Diğer İsim Durum Eklerinin Yerine Kullanılması

Belirtme Durumu Yerine

EAT'de yönelme durumu ekinin belirtme durumu yerine kullanıldığı örneklere rastlanır (Gülsevin 1997: 44). Aşağıdaki cümlelerde yönelme durumu eki belirtme durumu eki fonksiyonunda kullanılmıştır.

Karındaş, bir yılan ki ‘azāb için yaradıldı saña ‘azāb étmege istemez 10b.6
Yā ‘Aliyyü’l-Murtezā bu mahtūmun adına ne vèrelim 92b.13
“Yā İmām-ı Hüseyn niçün istemezsin yazmağa 107b.15
Benim rızām yoğdı Hız. İmāma katl eylen dèmedüm 297b.14
“Yā Emīrū’l-mü’mīn, billāhi seni isterem almağa” dèdi 105a.6
Kılıç şalmağa bilmezsin, kuvvetin yokdur” dèyüp etegine yapışdı 244b.4
İbn-i Mülcem “Urayım, ölmez, şifā bulur, ölesi yerine urmazın. ‘Aliyyü’l-Murtezā bir mürüvvet kânıdır baña bağışlar” dèdi. 70b.2
"Yā Rabbi ben bu nefse bu kadar ‘azāba niçe çekeyim” dèye 329b.3

Bulunma Durumu Yerine

EAT'de yönelme durumu ekinin bulunma durumu yerine kullanıldığı örnekler mevcuttur (Gülsevin 1997: 45). Aşağıdaki cümlelerde yönelme durumu eki bulunma durumu eki fonksiyonunda kullanılmıştır.

Hız. Cebrā’l bir gün Resūl (as.) hāzretlerinūn hūzūrlarına eyitdi 7b.10
Hız. Resūl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem buyurur kim: “Uruñ boyunların ve ateşe yakın” 13b.8
Ey dirīgā yetimlik gubarı çehrenize belürdi 35a.10
Mu’aviye kâğıdı okudı. Yanına-kiler eyitdi 105a.12
"Sözün sebat-ı kadem ola-sın” dèmiş 190a.5
ceng u cidāl eylemek ‘ıyd-ı ekberdir” dèyüp eline ol ‘acāyib mızrağ, yalmanı iki taraftaki ‘askerin gözünü kamaşdırdı 212b.5
"Du’ān berekātında şehādet naşib olaydı” dèyüp meydāna at kaldırdı 209a.13
Bir yaña zahm çok ve bir yaña şusuzluk ‘ākıbet táb u tevānı kesildi 216a.1
‘Ömer bin Sa’d (la.), ser-‘asker-i Yezīd-i pelīddir (la.), meydāna ‘amçası oğlını görünçe ditremege başladı 214a.13
Ve bir yaña ehl-i ‘iyālī melīl mahzūn hayrān u sergerdān 220a.12
Ey akvālleri fī’illerine uymayan kaltabānlar, şerbet-i şehādet içmege nevbet baña” dèdi

222a.14
Ammā Hz. Kāsım-ı Mazlûm ol ğulûvden aşlâ elem ve endîşe çekmedi ve hâtırına bir ğubâr tutmadı. 230a.10
"Ceddim Hz. Mefhar-i kâyinât Şeft'-i rûz-ı cezâ Efðalü's-şalavât ve ekmelü't- tahıyyât Muhammed Muştafâ (sav.) huzûrına böyle kanıla görsün" dedi 252b.5
Fe emmâ Hz. İmâm-ı cihânın ehl-i beyt-i harem-ışmet-i mükerrermeleri develere mahfalar içinde giderdi 269a.10
Fe emmâ ol gün bir ra'd berķ bir yağmur oldu[-]ki ol karşı çıkan 'askerin kimisini yakdı, kimisini şuya boğdı 275b.8
"Kağınızın yazısının üzerine inçü çok olursa ol kuvvetlidir" dedi 290b.7
nağd-i Resûl-i Ekremi oķa tutup şusız, ehl-i 'ıyâlini na-mahremlere şehrden şehre gezdirmek, ğurbetlere olmak, eger sizde eşer-i İslâm varısa bu ne zulmdür 297b.6
Yâ Muhtâr, bu kadar zamandır yaramaz yola gezersin 309b.11
Bilmem ne söylersin, benim başıma günden güne nühüsetlik arttı 311b.11
şu meydâna üç yüz bin 'asker idik 319b.13
Kaçan terâzûya a'mâli tartarlarken ol gevher[i] kıya-lar 330b.6
Yezîd (al.) başın karşısına şerâb içerdı 335b.2

Vasıta Durumu Yerine

Aşağıdaki cümlelerde yönelme durumu eki vasıta durumu eki fonksiyonunda kullanılmıştır.

Necâsi 'aleyhi'r-rahmet ve'l-ğufrân anın irşâdına müslimân oldu 21b.2
Dünyâ muşibetlerini cümlesin cem' eyleseñ, deşt-i Kerbelâ muşibetine berâber olmaz 24a.14
Yezîd 'aleyhi'l-la'neye buluşdı 91b.6
Hz. Allâh 'Azîmü's-şân anı dürlü dürlü belâlara imtihân eyler 136b.15
"el-hamdülillâhi te'âlâ babamıza şabâh buluşuruz" deyüp sevinmege başladılar 159b.5
"Sultânım yarın gelürler ve sizlere buluşurlar" dedi 159b.4
Yine evvelki gibi hıdmetine gidüp kanatları olup 'ibâdete meşğûl oldu. 167a.5
"Hz. İmâm-ı Hüseyine buluşmak muhal" deyüp ağlayarak döndüler 191a.15
Beher hâl ben bu gün şehîd oluram, Rabbime buluşuram 248a.6
Gel[-]indi bâri inşâf eyleş, sizden kim çıkarsa çıkana berâber bir adam çıksın 203b.1
Ey muhibb-i âl-i Resûl-i Muştafâ! Yarın düşmenine buluşuruz 318a.15
Kaçan Hz. İmâm Şöhrebânûya gerdek oldukları geçce, bir kıymetli uçkur şalvârına geçirmişdi 332a.14

2.3.1.2.3. Bulunma Durumu Ekinin Diğer İsim Durum Eklerinin Yerine Kullanılması

Yönelme Durumu Yerine

Aşağıdaki cümlelerde bulunma durumu eki yönelme durumu eki fonksiyonunda kullanılmıştır.

Beni tabuta koyup götürüp Ğaribeyn demekle ma'rûf bir yer var, anda iletün 75b.9, 10
Hânî, Hz. Resûl-i Ekrem'in meclis-i şeriflerinde birkaç kerre dâhil olmuştur. 143a.8
Ben Hz. Resûl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem (sav.) hizmetine giderem, gel seni anda götürüyüm 166b.8
"Hür tiz tut, bunda gel" deyü bu şadâyı işitdi 200b.15
Eger Hz. İmâm-ı Hüseyin bî'ata gelirse ne güzel, eger gelmezse onların başların kesüp bunda gönder 184a.12
Yâ Hüseyin bunda niye geldiñ 185b.2
ve mekân-ı menhûsında geçdi oturdu 266a.4
İbtidâ [Zeyneb] girdi, hiç iltifât etmeyüp selâm vermedi, geçdi bir yerde oturdu. 270b.13
Tiz emr eyledi, yigirmi bin adam gönderdi, 'Ayn'el-Verâda kondular 319a.8

Ayrılma Durumu Yerine

Aşağıdaki cümlelerde bulunma durumu eki ayrılma durumu eki fonksiyonunda kullanılmıştır.

eger bir zerre kadar i'tikâd-ı muhabbet yolların egri tutarsam beni şâdıklar defterinde sil 137a.10
Yağlışı söyledin, sen bilmez misin 'aşık ma'sûkında lezzet almasa aña 'aşık demezler" dedi 137b.6
"Luğ eyle, sebep nedir sende kaşran korusu gelir" dedi 302a.6
Tekrar söylerken hemân çadır içinde bir lağ avâz geldi 302b.1
Anı gördüm gökden taht indi nûrdan. Gök yüzünde cemî'an peygamberler geldiler 303a.8
'Asker ma'an çok Yezîd helâk oldu. Bunlarda bir kimesne ölmedi 319a.4
Selefde Hz. Ya'kûb (as.) on iki evlâdın birisi gâyib oldu 331a.15
derken bir çok ak bulut geldi, içinde misk 'anber kâfur kôkar. İçinde çok hüriler çıktı 335a.3

2.3.1.2.4. Ayrılma Durumu Ekinin Diğer İsim Durum Eklerinin Yerine Kullanılması

Yalın Durum Yerine

Aşağıdaki cümlede ayrılma durumu eki yalın durum fonksiyonunda kullanılmıştır:

Bu şudan oña harâmdır 302b.3

Burada fazladan ayrılma durumu eki, anlamı kuvvetlendirmek ya da eklendiği kelimeye vurgu yapmak amacıyla kullanılmış olabilir. Nitekim bağlam itibarıyla Kerbelâ hadisesinin ana öğelerinden birisi Hz. Hüseyin'e Fırat suyunu yasak etmeleri yani susuzluk olgusudur. Metindeki örnekte *su* kelimesine vurgu yapılmış olabilir.

Yönelme Durumu Yerine

EAT'de ayrılma durumu ekinin yönelme durumu yerine kullanıldığı örnekler yer almaktadır (Gülsevin 1997: 65-66). Aşağıdaki cümlelerde ayrılma durumu eki yönelme durumu eki fonksiyonunda kullanılmıştır.

Vaşıyyetlerin cümle kabûl eyledim. Benim dahı senden üç vaşıyyetim vardır 53b.5
"İki gündür üzerimden kadem-i şerîfi gelmeyeli" dedi 76a.13

Bulunma Durumu Yerine

Aşağıdaki cümlede ayrılma durumu eki bulunma durumu eki fonksiyonunda kullanılmıştır.

Hız. İmām-ı cihān Medīneden Kūfeye gitdügi zamān yedi yaşından bir ma'sūmı vardı 262a.11

2.3.1.2.5. Vasıta Durumu Ekinin Diğer İsim Durum Eklerinin Yerine Kullanılması

Yönelme Durumu Yerine

Aşağıdaki cümlede vasıta durumu eki yönelme durumu eki fonksiyonunda kullanılmıştır.

bir 'azābla müptelā olasın ki 293a.1

2.3.1.3. Çokluk 2. Kişi İyelik Ekinin Kullanımı

Metinde çokluk 2. kişi iyelik ekinin yazımı oldukça dikkat çekicidir. Metinde kalın sıradan ünlü barındıran bir kelimedede çokluk 2. kişi iyelik eki, *gayn* harfi ile yazılmıştır ve ek *-ğuz* biçimindedir. İnce sıradan ünlü barındıran iki kelimedede de çokluk 2. kişi iyelik eki *-güñüz* / *-giñiz* biçimi yerine *-yüz* / *-yiz* biçimindedir:

şefa'at umduğuz اومدو غوز adamın 229a.10 (umduğunuz adam)

Siz ise gözünüzle gördünüz كوردكوز peygamberinizin kızı oğlunu helâk eylediğiniz 336a.5 (gözünüzle gördüğünüz geygamber)
Ëtdiyiz ايتدگيز suç bununla bağışlanır 318b.1 (etdiğiniz suç)
eyleyeçeyiz ikrām ايله يچه گيز 326a.15 (eyleyeceğiniz ikram)

Urfa Merkez ağzında çokluk 2. kişi iyelik ekinin -yiz biçimine rastlanmaktadır:

Teklik ve çokluk 2. kişi iyelik eklerinde bulunan ng ünsüzü, Urfa ağzında y olur. Aynı kişilerin iyelik kökenli kişi ekleri alan fiil çekimlerinde bu değişme görülür. Ünsüzlerden sonra ise uzun bir i ünlüsü ortaya çıkar: *koçay* “kocan” 33.75, *babay* “baban” 28.35, *başay* “başına” 34.35, *başî* “başını” 29.15, *gördügiyiz* “gördüğünüz” 3.80, *develeriyiz* “develerinizi” 3.150, *imaniyiz* “imanınızı” 18.45, *kızıyız* “kızınızı” 21.15, *zengin oldiyiz* “zengin oldunuz” 20.20, *görürseyiz* “görürseniz” 1.85, *astîz* “astınız” 18.45, *heppiyiz* 4.5 (Özçelik 1997: 52)

2.3.1.4. Sıfat Tamlamalarında Çokluk Ekinin Kullanılması

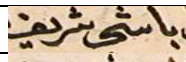
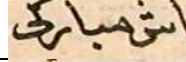
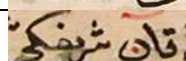
Türkçe'de önünde herhangi bir sayı sıfatı veya 'her, birkaç' gibi belirleyici sıfat bulunan adlar çokluk eki almazlar (Korkmaz 2009: 258). EAT'de az da olsa bu durumlarda da +lAr ekinin kullanıldığı görülmektedir (Gülsevin 1997: 9). Metinde ise 'birkaç, bu kadar, bir miktar, çok, her kim, ne kadar' gibi belirsizlik sıfatlarından ve sayı sıfatlarından sonra gelen adlarda çokluk eki kullanılmıştır. Metinde bu kullanım yaygındır ve metnin karakteristik özelliklerinden biridir. Aşağıda sözü edilen sıfatların ve sonrasında gelen adların kullanımına dair örneklerden bazıları verilmiştir:

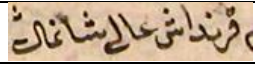
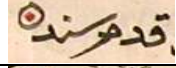
Belirsizlik Sıfatları	
birkaç	Birkaç 'avretler 282a.8 Ol sâ'at HZ. 'Âyişe-i Şiddîka geldi yetişdi birkaç Kureyş hâతుnlar bile 105a.2 A benim cânım pâresi, birkaç hâతుnlar geldi 43a.1 Fe emmâ kim birkaç gammâzlar ol bedbahta geldiler 154b.3 Anı gördi ki birkaç allı yeşilli kırmızılı 'avretler gördi 69a.10
bu kadar	Bu kadar yıllar 288b.3 Bu kadar evlâdlar kaldı, halife olmak 6 gerekdi ammâ HZ. 'Osmân müsteḥak idi 104b.5

	bu kadar yār-u şādık lar ım, 14 akrabā-i ta'allukātımı katl eylediniz 237b.13
bir mikdār	benī Esed dērler bir göçer ulı tã'ifesi gibi bir mikdār adaml lar vardır 190b.13
çok	Çok münāfık lar helāk eyledi 200b.11 Çok kıtabān münāfık lar helāk eyledi 236b.15 Ok batmazdı, çok bahādır lar vardı nīze ile urdı 9a.13
ne kadar	ol cennet içinde ne[-]kadar hūr iler var ise 326b.13 Ol maḥall ne[-]kadar ferīşte hler ins ü cin hep eşkäre ola 328a.6
Sayı Sıfatları	
bir	Bir avuc ufacık taş lar aldı 12b.13
iki	Gördi[-]ki iki ma'sūml lar ağlarlar. 159b.13 Ol iki ayl ar Ebūbekir, 'Ömerdir 101a.8 Ol iki mel'ūn lar çekişdiler 192b.12
dört	Ol dört mücāhid ler birbirine arka yardım eyleyüp 224a.10
yetmiş	yetmiş kadar başsız gövd eler yatarlar 268a.4
yüz	yanında yüz pençe-i aftāb kı zlar ve oğlançık lar ta'zīm ederler 261a.10
altı yüz	ol altı[-]yüz 'asker i bī vefā lar , ol mu'annid kıtabān lar bölük bölük tārūmār eylediler 224a.11
on altı bin	Netīce on altı bin mübārīz-i bī vefā kıtabān lar cem' oldular 190b.11
yigirmi iki bin	Cümleten yigirmi iki bin münāfık-ı kıtabān lar 'asker oldu geldiler 186a.12

2.3.1.5. Farsça Tamlamada Türkçe Kelime Kullanımı

Metinde Farsça tamlamalarda Türkçe kelimelerin varlığı dikkat çekicidir. Metinden tespit edilen örnekler Arap harfli yazımları ile birlikte aşağıda verilmiştir:

İlk kelimesi Türkçe olanlar	
	baş-ı şerīf 266a.13
	baş-ı şerīfīn 258b.3
	baş-ı şerīfīni 267a.5
	baş-ı mübāreki 286b.7
	elci-i müslimān 336a.10
	қан-ı şerīfī 195a.15

	qarındaş-ı 'alışānımın 226b.12
Son kelimesi Türkçe olanlar	
	cihāz u cihāt-ı Hż. Süleyman kızı 46a.15-46b.1
	qādem-i senden 119a.3
	ri'āyet-i elci 336a.11
	āteş-i şusızluğu 234a.3

İlk kelimesi Türkçe olan tamlamalardan üç tanesinde izafet kesresi ye (ی) harfi ile gösterilmiştir. İkinci kelimesi Türkçe olan bir tamlamada ise izafet, esre ile harekelenerek gösterilmiştir.

2.3.2. Tasvir Fiilleri

Metinde tasvir fiillerinden tezlik, yeterlilik, sürerlilik ve yaklaşma fiilleri sıkça kullanılmıştır. Metnin hacmi göz önünde bulundurulduğunda tasvir fiillerinin tümünün farklı kişi çekimleriyle metinde yer alması önem arz etmektedir. Bu yüzden metinde tespit edebildiğimiz tasvir fiilleri aşağıda topluca verilmiştir:

2.3.2.1. Tezlik Fiili

Metinde bulunan tezlik fiili, *-I/-U vēr-*, *-A var-*, *-A düş-* yardımcı fiilleri ile yapılmaktadır. *-I/-U vēr-* yardımcı fiili ile yapılan örnekler aşağıda verilmiştir:

alivér 193b.7	dëyüvër 19b.7
alivëreyim 107a.4	qılıvërdi 60a.15
alivëriririm 320a.13	qoyuvërdiler 318a.9
alivërsin 164b.10	oquyuvërdi 182b.12, 196b.5
alivërür 320a.6	şalivërdi 142a.3
atıvërin 148b.4	yapıvëreyim 188b.1
çekivër 50a.7	

Metinde aşağıdaki örnekte tezlik fiili, *-a var-* biçimiyle oluşturulmuştur:

cayavarın 'vazgeçiverin' 146a.5

Metinde yukarıdaki kullanım tek örnekte mevcuttur. Tarama Sözlüğü'nde bu yapıya uygun olarak *çıkavarmak* maddesi bulunmaktadır (s. 892):

çıkavarmak: Çıkagelmek.

Nagah bir asker üzerine çıkavardım چقاواردم (Rahat. XVI. 42)

İftica': Kimseye ansızın çıkavarmak چقاوارمق (Bab. XVI. 1, 14)

Metinde yer alan -A düş- yardımcı fiili ile yapılan aşağıdaki örnek, metnin dikkat çekici hususlarından biridir. Yardımcı fiilin verdiği tezlik anlamı, cümlemin bağlamından rahatlıkla anlaşılmaktadır:

Hız. Kerbelâ, Hürriñ başını dizine alup destmâliyle yüziniñ kanını silüp ağılarken hemân Hız. İmâm-ı Hüseyiniñ koğusından *uyana-düşdi* gözün açdı 201b.12 (uyanıverdi)

Tarama Sözlüğü'nde -A düş- biçimiyle oluşturulan bir örnek tespit edilmiştir (s. 821):

çapadıüşmek: Yağma etmeğe başlamak

Dil tahta-i meşk olmuş iken tîr-i cefâya

Tatar-ı nîgeh garete geldi çapadıüştü چپه دوشدی (Şeyh Galip XVIII. 248)

2.3.2.2. Yeterlilik Fiili

Metinde yeterlilik fiili, *bil-* yardımcı fiili ile yapılmaktadır. Ayrıca metinde yeterlilik fiilinin olumsuz çekiminin de bulunduğu örnekler mevcuttur:

bulamadım 100b.11	intikâm alamadık 214a.15
bulamayup 69a.4	kalDIRamaz 61b.12
duramayup 88b.2	katl edebilimiz 203a.12
gözlerin açamadılar 306a.12	şefa'at edebilür mi 229a.15

Metinde yeterlilik fiilinin olumsuzunun teklik 1. kişi çekiminde *-bilme-* ekiyle yapıldığı aşağıdaki örnek dikkat çekicidir:

gêçe yarısı kalğup baña meme vërdiğın *unutabilmeyem* dëyinçe mäderi eyitdi 19a.10 (unutamam)

2.3.2.3. Sürerlilik Fiili

Metinde sürerlilik fiili "*gel-, koy-, kal-, gör-, dur-*" yardımcı fiilleriyle yapılmaktadır. Yardımcı fiillerden önce esas fiile gelen zarf-fiil ekleri çeşitlilik arz etmektedir. Bu zarf-fiil

ekleri ve yardımcı fiiller şöyle gösterilebilir: *-a gel-*; *-a koy-* / *-ı koy-*; *-a kal-*; *-üp dur-* / *-a dur-*; *-e gör-* / *-a ko gör-*. Metinde tek örnekte yer alan *-a ko gör-* biçimindeki (atako gör اطاقوگور 162b.15) yardımcı fiil, *ko-* ve *gör-* fiillerinin birlikte kullanılmasıyla oluşturulmuş dikkat çekici bir yardımcı fiildir.

-a gel- fiili ile
çıkageldi 324b.3; çıkageldiler 99a.1; çıkagelir 110a.13
-a koy- / -ı koy- fiili ile
alıkodı 147a.5; alıkoşıdur 147a.12; alıkoyalar 168b.1
aşakoyalar 336b.5
birakakodı 266a.3
-a kal- fiili ile
uyuyakaldı 258b.10; uyuyakaldılar 157b.3
dur- fiili ile
uydur 'uymaya devam et!' 142a.12
-e gör- / -a ko gör- fiili ile
atako gör 162b.15
def edegör 154a.14

2.3.2.4. Yaklaşma Fiili

Metinde yaklaşma fiili "yaz-" yardımcı fiilleriyle yapılmaktadır. *yaz-* fiili ile yapılan yaklaşma fiilleri aşağıda verilmiştir:

helāk olayazdı 201a.1	yıkılayazdı 308b.14
katl eyleyeyazdı 110a.4	

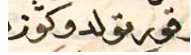
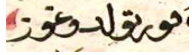
2.3.3. Fiil Çekimi

Bu bölümde eserde fiil çekimi ile ilgili öne çıkan hususlar üzerinde durulacaktır.

2.3.3.1. Görülen Geçmiş Zaman

Metinde görülen geçmiş zaman çekimi "-dI / -dU, -Up" ekleriyle yapılmaktadır. Metinde görülen geçmiş zaman ekinin tüm kişilerde çekimine rastlanmaktadır.

Metinde bir örnekte görülen geçmiş zaman çokluk 2. kişi ekinin yazımında farklı bir kullanıma rastlanılmaktadır. Nitekim metinde kelime, 2 kere üç noktalı kef ك harfi ile *kırtulduğuz* biçiminde, 1 kere gayn غ harfi ile *kırtulduğuz* biçiminde yazılmıştır. Bu durumda kalın sıradan ünlülerde /η/ sesi /ğ/ sesi ile karşılanmıştır.

 kıtılduñuz 107b.4, 109b.5	 kıtılduğuz 271a.5

a) -dI, -dU eki ile:

Metinden tespit edilebilen görülen geçmiş zaman çekimli fiillerden bazıları aşağıda verilmiştir:

teklik 1. kişi	
almadım 87b.5	şormadım 77a.12
duramadım 222b.11	uğradım 77b.5
eyitdim 76a.11	uzaddım 333a.3
eyledim 4a.12	vardım 77a.14, 290a.2
getürdim 4a.11	vèrdim 307b.1
girdim 332a.12	yaratdım 8a.6
işitdim 78a.6	yatdım 332a.12
kaldım 199a.8	yatırdım 313b.1
şaklandım 332a.12	okudum 4a.3
dèmedüm 297b.14	oldum 236a.4
ètdüm 27a.14	yapışdum 28a.2
korğdum 303b.13	
aldım 20a.10 - aldum 77 10	idim 33b.2, 12 36a.13, 290a.9 - idüm 27a.11
dèdim 57b.10 289b.10 - dèdüm 77a.4 137b.13 243a.2	gördüm 89b.9 - gördüm 77a.4
teklik 2. kişi	
gördün mi 232b.6	unutduñ ola 95a.7
kıtulduñ 109a.15	
teklik 3. kişi	
kodı 7a.9 33a.15	unutdı ola 15a.15
sürdi 10a.14	buyurdu 30a.1, 31a.7, 31a.10
uydu 130a.5	
çokluk 1. kişi	
horladık 317a.5	kaldık 258a.3
idik 263b.7	
bulunduk 247a.1, 316a.7	olduk 293b.4
bulurduk 195b.11	olurduk 312b.3
gördük 305a.14, 129b.8	öldük 238a.12
kıtulduk mı 187a.9	
çokluk 2. kişi	
dèdiñiz 7a.7	işitdiñiz mi 195a.5
eylediñiz 237b.14	la'net ètdiñiz 7a.7
getürdiñiz 96a.3	
kıtulduñuz 107b.4 - kıtulduğuz 271a.5	olduñuz 261a.12
düşdiñiz 271a.9	olduñız 293b.5
çokluk 3. kişi	
çıkdılar 306a.5	yazdılar 9b.1, 46a.3

dédiler 9a.14	yédiler 49a.12
oturdılar 49a.12	ķondurdular 129b.5, 313a.11
buyurdular 26a.7	oldular 13a.6, 51a.15, 52b.10
döndüler 76a.3	öldürdüler 334a.12
dutdular 16b.10	şordular 76a.4
duydular 129b.1	tutdular 21a.4, 74a.14
geldiler mi ola 56b.11	unutdular 296a.11
gömdüler 313a.15	uydular 129b.14, 316a.9
gördüler 52b.7, 106b.6	yürüdüler 295b.9
güldüler 95a.3	yürütdüler 286b.1

Görülen geçmiş zaman eki, aşağıdaki cümlede şimdiki zaman anlamında kullanılmıştır:

“Allāh[a] koşmak isteyen ‘ahdine vefā edenler, tevbemiz ķabūl olsun deyenler! İşde ben <i>gittim</i> , gelin” dedi 319b.5

Görülen geçmiş zaman eki, aşağıdaki cümlede gelecek zaman anlamında kullanılmıştır:

Hābeşī eyitdi: “Sen bir miķdārın gelinçe oyalan, şaķın başın kesme, ellerin ayakların kes, işde ben <i>geldim</i> deyiü ğāyib oldı (165b.8-10)

b) -Up Eki ile:

Metinde görülen geçmiş zaman -dI / -dU ekinden başka -Up eki ile de yapıldığı görülmektedir. Aşağıdaki cümlelerde -Up ekiyle çekimlenmiş fiiller, bağlama göre görülen geçmiş zaman görevindedir:

Ve kırķ üçünci senede gitdükçe da‘vet <i>eyleyiip</i> ve da‘vete başladı 11b.7
Ol sā‘at Hż. Resūl-i Ekrem hāzretleri üstünden esbāb-ı şerīfīn <i>bırağup</i> . Vaktā ki ‘Uķķāşe hāzretleri ol mühr-i nübüvveti gördügi gibi elinden tāziyāneyi yere bıraktı 32a.4, 5
Yā Esmā bir gün babam hāste iken Hż. Cebrā‘īl Hż. Resūl-i Ekreme <i>gelip</i> cennetden bir miķdār kāfur <i>getürüp</i> ol Hāzret bir kısmın kendüne hanūt-ı kefen <i>ķılup</i> ve bir miķdār benim için ve bir miķdār Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezā için baņa teslim eyledi 54b.15-55a.3
Devlet-i nekbetinde ve nā-mübāreķinde Müslim-i ‘Aķīliķ oğulların <i>tutup</i> hālā hāpsimdedir 156a.7
Lāyık degildir ki benim sebebimle siz helāk olasız deyiü ğeçe yarusında zindāndan <i>ķıķarup</i> ve eyitdi 156a.13
ķays-ı A‘rābī ve Süleymān bin ~uradıla <i>gelip</i> yolda adamlar vardı 182a.10
Ehl-i Kūfe cāmiye <i>cem‘ olup</i> ķays-ı A‘rābī minbere ķıķdı 182b.9
tīğ-ı şā‘iķa mişālī ile ol pelīdīn ħırmen-i ‘ömrīn <i>tārmār edüp</i> . 226a.15
ķāsımın elini <i>tutup</i> harem-serāy-ı ‘işmete <i>girüp</i> ya‘ni ‘avretler olduğı ķadıra girdiler 227b.5
Ol gelin āh <i>edüp kızarup</i> āh hāset <i>ķeküp</i> vücūdına ateş <i>düşüp</i> efğān u figān eyleyiip eyledi 228a.14
Hāşā şümme hāşā ehl-i beyt-i İmām-ı Hüseyn ki havātīn tā‘ife-siņe ‘üryān çıplak develer üstine <i>bindürüp</i> , ol yalandır kızbdır inanmān 265a.12

Hız. İmām-ı cihān-ı Hüseyin-i Mazlūmın mübārek başını öğüne getürdi. Eline <i>alup</i> dizi üzerine <i>koyup</i> ol başdan bir damla kan damladı 270a.15
kaçan Muhtār çenginde ‘Abdullāh-ı Ziyād-ı mel’ün katl <i>olunup</i> (la.), leş-i murdārını ol nā-pāk vücūd-ı menhūsını ol yaradan bildiler 270b.7
Ol delik zaḥm-ı şedīd oldu. Hekīmler <i>getürüp</i> bir veçhile ‘ilāc mümkin olmadı 270b.2
Ol yerleri ve gökleri ‘arş u kürs[i] Yaradan Allāh[a] ḥamd olsun kim bizim ḥānedānımızı eşref-i nübüvvetle mükerrrem mu‘azzez müşerref <i>kılup</i> ki kavl-i te‘ālā... 271a.13
Biz gālīb <i>olup</i> sizler mağlūb oldunuz, işde eşkaredir 271b.5
Tızye fāhır esbāblar ve ta‘ām-lar ve hediyyeler ḥāzır <i>eyleyüp</i> ve biñ dirhem gümüş <i>alup</i> Hız. İmām-ı Zeynū’l-‘Ābidīne buluşmağa, 274a.14
Ol çāriye kaftānı alup kal’a kapusına <i>gelüp</i> gördi[-]ki kal’anın kapusu kapalı, bir köşede durdu 277b.1
Yezīd-i pelīd (la.) bu sözden <i>şıkılup</i> Cündeb[i] meclisden koğdular 287b.9
Bir rivāyet[de] bir Yahūdī yolda Hız. İmām-ı cihānın mübārek başını <i>görüüp</i> mübārek dudakları deprenirdi 287b.11
“Hız. Cenāb-ı Bārīden münācātım budur ki aḥretde ol dünyāda bir ‘azābla mübtelā ola-sın[-]ki kimseye <i>olmayup</i> murādına ve maksūdını görmeye-sin” dedi 293a.1
Yezīd-i pelīd (al.) emr eyledi beş yüz miqdārı sipāha ol başlar bir yere <i>getürüp</i> misk ‘anberle ve güllābla <i>yuyup</i> ve şakallarını <i>taradup</i> . 299a.1, 2
Halka mu‘allim <i>olup</i> herkes dürlü dürlü kitāblar okurdu 302a.2
Ba‘dehu mel’ün (al.)’nin dimāğı <i>tutulup</i> ol ‘azābıla ol deli oldu, zinçirlere kodular 304a.15
‘Akıl <i>gidüp</i> deli <i>olup</i> bu kıluklara düşdi, oğlançıklar taşta tutup helāk oldu 304b.13
Bir dar boğaz vardı. Anda <i>durup</i> . ‘Alkame (r.a.) üç oğlu vardı 306a.6
“Var git ḥilekār, ḥileyi ko” <i>düyüp</i> taşra <i>çıkup</i> üç gün ceng-i ‘azīm oldu 306b.14
Bozuk ‘asker-i Yezīd (la.) <i>gelüp</i> ammā beri tarafda ‘Alkame (r.a.) Müseyyeb ile görüşdiler 307a.5
Haşır bin Temīrin (al.)-nin ‘aklı <i>gidüp</i> “seni bilmem, ne söylersin, ya sebep ne oldu[-]ki öldi” dedi 311a.11
Bir adam <i>tutup</i> , günde yigirmişer altūna gelür, ḥidmet ederdi 312a.8
Dēdiler kim: “Ehl-i imān şimdiki ḥālde Süleymān bin Şurad[a] uydular, aña bī‘at ētdiler. Görelim Süleymān nişler” <i>düyüp</i> . 316b.4
Muhtār “Semi’nā ve ata’nā baş üstüne” <i>düyüp</i> , bir cellād vardı, adına ‘Urve dērlerdi 324a.12
Hız. İbrāhīm ol sözden gāyetle elem <i>çeküp</i> çigeri ateş gibi <i>yağup</i> gözinden bir tamlā yaş geldi 321b.14
Hız. Şöhrebānū beş çāriye-sini yanına <i>alup</i> kızlarını ma’an. 336b.10
İt leşi gibi <i>koğup</i> kırtlar üşdi 312a.5
sekizinci budur ki Hız. İmām-ı Zeynū’l-‘Ābidīn ḥazretleri bunda <i>gelüp</i> , olan muşibet Hız. Ādemden olmamışdır 300b.6

2.3.3.2. Geniş Zaman

Metinde geniş zaman çekimli fiiller oldukça fazladır. Bu fiiller arasında teklik 1. kişi ve çokluk 1. kişi ekinde dikkat çekici bir husus göze çarpmaktadır. Geniş zamanın olumsuzu teklik 1. kişi eki -mAm (مم) biçiminin yanı sıra -mazın (مزن) biçiminde bir örnekte yer almaktadır:

urmazın 70b.1

Yine geniş zamanın olumsuzu çokluk 1. kişi ekinde -mAyUz (مایوز- میوز) ve -mAzIz (مازیز- مزیز) biçiminde ikili kullanım söz konusudur:

bilmeyüz 178a.2 - bilmeziz 105b.11 130a.7	uymayuz 130a.7 - uymazız 130a.8 178a.2

Geniş zamanın olumsuzu çokluk 1. kişi ekinin yukarıdaki formlarından başka aşağıdaki fiilde -mek biçiminde bir ek daha kullanılmıştır:

Hz. İmām-ı Hüseyin eyitdi: “Yā Hilāl seni meydāna <i>göndermek</i> cān tatlıdır, ölürsin ve senden göz göre ayırılırız” dedi 212b.1

Aşağıda geniş zaman eki ile çekimlenen fiillerden bazıları verilmiştir:

teklik 1. kişi	
çekmem 197b.5	korıkmam 122b.10
ederim 199b.7	ne yerim ne içerim 316a.2
gelirim 56b.10	nişlerim 307a.15
keserim 155a.5	urmazın 70b.1
korıkarım 315a.3	bilirem 332b.12
korum 32b.8, 58b.2	
teklik 2. kişi	
bilürsün 225b.13	görürsün 34a.13, 199a.1 - görürsin 193a.12
dem urursun 193b.10	ölürsün 203a.9 - ölürsin 212b.1
gelürsin 56b.9	girirsin 19b.7
teklik 3. kişi	
bildirir 5a.7	kazanır 108a.2
bilir 176b.14	cabbarlar girir 62b.2;
	hicāba girir 185a.11
bilür 32b.10	görünür 10a.8, 24b.8
bozulur 223b.11	hoş olur mı 16a.1
buyurur 5b.8	olunur 4b.7
dökülür 199a.1, 301b.2	toğurur 325b.9
gelür 15b.3, 23b.14	yoğrulur 179b.11
çokluk 1. kişi	
ayrılmazız 1 87a.10	gitmeyüz 52b.12
biliriz 164b.5	işidiriz 13b.6
ederiz 316a.11	oluruz 9b.3
edebiliriz 203a.12	oluruz 174b.7, 227a.3, 320b.5
geliriz 76b.6	ölürüz 130a.8
bilüriz 178a.8	vermeziz 123b.5, 215b.10, 238a.8
buluşuruz 318b.1	yememiz 52b.6
etmeyüz 193a.11	yüz çevirmeziz 113a.5, 130a.8, 176b.7

göndermek 212b.1	
-mAyUz ve -mAzIz ikili kullanım	
bilmeyüz 178a.2- bilmeziz 105b.11, 130a.7	uymayuz 130a.7 - uymazız 130a.8, 178a.2

2.3.3.3. Şimdiki Zaman

Metinde şimdiki zaman çekimi "-yUrı / yUr, -üpdurı, -y, -Ar / -Ur, -mAdA / -mAktA" ekleri ile oluşturulmaktadır.

a) -yUrı / yUr eki ile:

XV. yüzyıldan itibaren şimdiki zaman çekiminde kullanılmaya başlanan -A yor(ur) biçimindeki ek, bu yüzyıldan sonra kullanım alanının genişlemesiyle Anadolu'daki Türkçenin işlek şimdiki zaman eki haline gelmiştir (Gülsevin 1997: 98). Metinde ek -yUrı / -yUr biçiminde yer almaktadır:

teklik 1. kişi
"Ve senin önünde şehid oluyurum" dedi 289a.4
teklik 3. kişi
"Bile başlar geliyür" deyüp ehl-i Şām hâzırlandı 285a.3
Yezîd (la.) Şāmdan yer götürmez 'askerle kalkmış geliyüri' 146a.1
Esed eyitdi: "İşde gördünüz mi kârvân gidiyüri" dedi 155b.10
"İşde görünüyüri yetişiriz" deyüp yürüdüler 155b.13
çokluk 3. kişi
aḥrete bendeni da'vet ediyürler 201a.2

b) -üpdurı eki ile:

Eski Anadolu Türkçesinde -(y)X turur biçiminde şimdiki zaman için nadiren kullanılan bu yapı (Gülsevin 1997: 98), metinde -üpdurı biçiminde tek örnekte yer almaktadır:

diz çöküpdurı 152a.1

c) -y eki ile:

Metinde tek örnekte tespit edilebilen şimdiki zaman eki -y, günümüz Batı Rumeli Türkçesi ağızlarında işlek şimdiki zaman ekidir: *duy-aym* 'duyuyorum', *oku-ysin* 'okuyorsun', *yap-aylar* 'yapıyorlar', *şaşaym* 'şaşıyorum', *anaysık* 'anıyoruz' (Gülsevin 2017:

108). Aşağıdaki örnekte bağlamdan -y ekinin şimdiki zaman anlamında kullanıldığı anlaşılmaktadır:

Hz. İmām-ı Hüseyin eyitdi: “Olmaz, bu arada (Kerbela'da) kanımız toprağıla yoğrulur” deyince Hz. İmāmın büyük oğlu ‘Ali Ekber eyitdi: “Ey benim babam bu ne[-]şekil sözdür dedüğüñiz” dedi. Hz. İmām-ı Hüseyin eyitdi: “Ben saña dedeñ ‘Alī ibn-i Ebī Tālib (r.a.) ve (kv.)'den bir şeyi naql edeyim. Ben *biliydim* bunda geldim 179b.12-15 “*ben biliyordum, o yüzden buraya geldim.*”

Yukarıda şimdiki zamanın hikayesi biçiminde yer alan *biliydim* kelimesi “biliyordum” anlamındadır. Metinde Hz. Hüseyin Kerbela'da şehit olacağını küçükken babasının kendine bildirdiğini ve bunu bile bile Kerbela'ya geldiğini, ezelde takdir olunandan kaçılmayacağını kendi çocuklarına bildirmektedir.

Develi (1995), EÇS'de şimdiki zaman manası ifade eden bir kelimedenden bahseder: *'alıyam* أليم '

“...Esnāf-ı üstübü alıcıyān: Bunların dükkanları yoktur ancak İslambul içre zahırlarında birer çuval alup mahalle mahalle ‘Üstübü alıyam!’ diyü feryād idüp ba’zı cariyelerden tenhāca bulursa üstübisin çıkarup alır” (s. 98)

ç) -Ar / -Ur eki ile:

Metinde geniş zaman eki -Ar / -Ur, aşağıdaki cümlelerde şimdiki zaman işlevinde kullanılmıştır. Aşağıda bu tür kullanımlardan bazıları verilmiştir:

Şimdi kendini niçe görürsün? 7a.11
“Sultānım sizlere girye münāsib degildir, niçün <i>ağlarsız</i> ” dediler 26a.9
Hz. Kāsım ibn-i Hz. İmām-ı Hasanü'l-Müctebā-yı velāyet-i kerāmet, kanıyla toprağına karışmış <i>yatır</i> 232b.11
Bir seher vardım gördüm yüzi ardına dönmiş, ‘ağıl-sız <i>yatır</i> ölü gibi 313a.1
Allāh Te‘ālā emriyle ol ‘akreb eyitdi: “Kişi ne <i>bakarsın</i> ? 312b.2
Fe emmā Şehrebānu ağlayarak geldi, eyitdi: “Ey helālim, gam-güsārım, beni kimlere <i>ķorsuñ</i> ve bu yetimlerini kime emānet <i>edersin</i> ve ben ğarīb bī-çāreyi kime teslim <i>edersin</i> .” 195b.6-9

d) -mAdA / -mAktA eki ile:

Metinde son olarak -mAda ve -mAktA ekleriyle de şimdiki zaman işlevi gerçekleştirilmektedir:

-mAdA
Elān şafaḳ <i>aḡlamadadır</i> , dērler. 21a.7
“Hż. Muḥammed el-Muştafā şehīd oldılar” dēyü ehl-i Medīne vāveylā <i>eylemede</i> . 17b.9
nāḡāh ‘avretler ... “Ayā bu ḥātun ḳaḡı ḳabīlenüḡ ‘avretidir ve kimin ḳızıdır?” <i>dēmede</i> 43b.14
Hālā ol köyler <i>artmada-dır</i> , eysilmez gerek evleri gerek adamlar[ı]. 340a.4
-mAktA
Hż. İmām-ı Hüseyine yardım[a] <i>gelmekde</i> . 191a.7

2.3.3.4. Gelecek Zaman

Metinde gelecek zaman çekimi için kullanılan yapılar çeşitlilik göstermektedir. Gelecek zaman çekimi, "-CAK, -Ar, -A, -sA" ekleriyle yapılmaktadır. Metinde gelecek zaman ekli fiillerin hemen hemen tüm kişilerde çekimlenmiş biçimlerine rastlanmaktadır. Metin bu yönden bir zenginlik arz etmektedir.

a) -CAK eki ile:

Metinde ekin ötümsüz biçimine de rastlanmaktadır. Aşağıda metinden tespit edilebilen örneklerden bazıları verilmiştir:

teklik 1. kişi	
söyleyeceyim 'söyleyeceğimi' 198a.1	vèreceyim 247a.2
teklik 2. kişi	
duraçaḳsın 10b.3	ḳatlı édeceksin 208b.11
teklik 3. kişi	
anda olacaḳdır 83a.10	müncer olacaḳdır 220a.10
ḡarḳ olacaḳdır 230a.2	geleceḳdir 180b.10
geleceḳdir 10a.12	bulaçaḳdır 271b.14
va‘z édeceḳdir 93b.4	ḳalaçaḳdır 232a.5

Yukarıdaki örneklerden *vèreceyim* kelimesi dikkat çekicidir: Burada gelecek zaman ekindeki k sesinin yanına teklik 1. kişi ekinin ünlüsü geldiğinde $k > y$ değişimi olmaktadır. Burada y sesi ى harfi ile gösterilmiştir. Bunun yanı sıra metinde yer alan gelecek zaman sıfat-fiil ekinin üstüne çokluk 2. kişi iyelik alan bir örnekte de y sesi ڤ harfi ile gösterilmiştir: *eyleyeçeyiz* 'eyleyeceğiniz ikrām' ايله ڤچه گيز 326a.15. Bu yüzden metindeki diğer örnek de y ile okunmuştur.

b) -Ar / -Ur eki ile:

Metinde *Ar / -Ur* eki ile yapılan gelecek zaman çekimindeki örneklerden bazıları aşağıda verilmiştir:

teklik 1. kişi
“Abdullāh-ı Ziyād seni ‘ākıbet helāk edüp öldüririm 322b.15
teklik 2. kişi
Yā Fâtıma şabreyle merâtib-i ‘aliyyeye nâ’il olup derecât-ı ‘aliyyeye kadem başarsın 29b.6
Müjde Hüseyinim ki şehîd olursın 195a.12
dünyâda bulursun âhiretde de bulursun 119a.2, 3
teklik 3. Kişi
ben dahı cehenneme vardukda anlara ‘azâb etmek görünür 10a.8
kıyâmet gününde ‘âsî ümmete şefa’ât verir 28a.10
Gökden kefen-i hanût zâhir olur. Guslüm, kefenim hâzır olmuş olur 75b.2
rûz-ı mahşerde babañ seni görüp mertebe-i ‘âlîñi görür ve taşlarla döğüne 178b.12
çokluk 3. kişi
kan-ı şerîñi bu şişeye doldurup cennete götürürler 195a.15

c) -A eki ile:

Metinde -A eki ile yapılan gelecek zaman çekimindeki örneklerden bazıları aşağıda verilmiştir:

teklik 1. kişi
Seni öldürmeyem, iki işiñ birisi edersin 182b.4
Yā cennet ... HZ. İmâm-ı Hasan ve HZ. İmâm-ı Hüseyin-i Mazlûm ile zînet verüp dolduram 62b.9
çadıra vardukda ol cām-ı muşaffâyı içemeyem 236a.11
teklik 3. kişi
rûz-ı mahşerde babañ seni görüp mertebe-i ‘âlîñi görür ve taşlarla döğüne 178b.12
Zihî bedbahtlar ki böyle ‘azîze ihânet revâ göreler 24a.5
ne âfetlere mukârenet olalar 26a.11, 12
oğluna vère, ortalığı düzelde 106b.13
Taberistân benim olmaya gibi 214b.2
namâzın kim kıla 26b.11
çokluk 1. kişi
"Biz ‘Abdullāh Zübeyr gibi degiliz ki dünyâya meyl edüp ahret unudayuz” dediler. 317b.6

d) -sA eki ile:

Metinde aşağıdaki örneklerde -sA ekinin kullanımı dikkat çekicidir. -sA eki, bu cümlelerde gelecek zaman anlamı taşımaktadır.

teklik 1. kişi
Ey kavm, emr Vācibü'l-vücūdundur, Fāṭımayı Hız. 'Aliyyü'l-Murtezāya nikāh <i>eyleşem</i> . 45b.3
teklik 2. kişi
Hız. Fāṭımatü'z-Zehrāyı Hız. 'Aliyyü'l-Murtezāya 'aḳd <i>eyleşen</i> , fermān-ı İlāhīdir 45a.8
İmdi kâğıdım varduḳda bir ān ve bir sâ'at ruḫṣat ve mühlet vèrmeyüp kendi ḫāline ḳomasan, rāḫat <i>vèrmeseḫ</i> ” demiş. 190b.6

2.3.3.5. İstek Kipi

İstek kipi, -A ekiyle oluşturulmaktadır. Metinde istek kipinin teklik 1. kişi çekiminin -*AyIm* ve -*Am* ekleriyle yapıldığı görülmektedir:

teklik 1. kişi	
-AyIm	
bağışlayayım 189a.2	gideyim 24a.9, 238a.2, 34b.10
bağlayayım 236a.5	içeyim 236a.9
çıkayım 238a.1	kılayım 12b.12
danışayım 60b.2	ne okuyayım 6a.10
döneyim 34b.10	toḡruldayım 85b.10
étmeyeyim 238a.2	varmayayım 30b.15
-Am	
ḳalam 245a.3	yëyem 37b.13

Metinde aynı fiilin istek kipinin teklik 1. kişi çekiminin hem -*AyIm* ekiyle hem de -*Am* ekiyle oluşturulduğu örnekler yer almaktadır.

-AyIm	-Am
alayım 12b.12, 87a.7, 346b.12	alam 82b.1, 163b.5
èdeyim 34b.9, 87a.7, 190b.14	èdem 26b.8, 125a.3
göndereyim 43a.3, 155b.3, 226b.15, 315b.5	gönderem 111a.15
göstereyim 87a.7	gösterem 185b.8
götüreyim 68a.11, 151a.14, 157a.3	götürem 177b.2, 221a.12, 222b.13
ileteyim 179b.5	iletem 34b.9
olayım 32a.13, 69b.13, 189a.1	olam 67b.11, 104b.3, 221a.11
varayım 15b.14, 60b.1, 87a.7	varam 20a.10

2.3.3.6. Dilek Kipinde Emir Anlamı

Metinde -yA ünlemi, dilek kipi ikinci kişi teklik ve çokluk çekimlerinde yer almaktadır. Burada ünlem, fiile emir anlamı katmaktadır. Metinde geçen örnekler aşağıda verilmiştir:

Şimr-i Zilcevs (al.) eyitdi: “Ne durursız, <i>katl eyleseniz ya!</i> ” dëyüp 253a.15-253b.1
Tekrâr söylerken hemân çadır içinde bir laţif avâz geldi. “Bre şu âdeme şu <i>vërseş ya!</i> .” 302b.1-2

-yA ünleminin y-'si eriyerek kısalmış bir biçimi olan -A! ünlemi ile genişletilen dilek kipi, çok güçlü bir istek görevindedir, kipteki bu güçlenme dolayısıyla işlevinde emire kayan bir özellik hakim olur (Korkmaz 2009: 692). Dede Korkut'ta bir örnekte dilek kipi teklik 2. kişi çekiminden sonra gelen, y-'si eriyerek düşmüş olan -A ünlemi görülmektedir: *Çünkü er di[r]ilürsin varup babanı kurtarsan[-]ja ne!* Drs. 104a.8 (Özçelik 2016: 267). Burada örnek kelimeye bitişik yazılmıştır. Özçelik (2016), söz konusu örneği *Dede Korkut'ta A! edatının işlevleri* başlıklı notta ele almış ve pekiştirme anlamı taşıyan örnekler arasında zikretmiştir. (s. 265-266).

2.3.3.7. Gereklilik Kipi

Gereklilik kipi metinde "-mak gerek, mAll, -up lâzım" ekleri ile yapılmaktadır.

a) -mAK gerek eki ile:

teklik 2. kişi
vaşıyyetimi tutmak gereksin 120a.3
Lakin vaşıyyetim vardır, yerine getirmek gereksin 153a.2
teklik 3. kişi
birinin def'ine rızā vèrmek gerek 23b.10
vā'de hılāf olmamak gerek 43a.3
naşihat-i peder yerine gelmek gerekdir 81b.2
ol vaşıyyet yerine gelmek gerek 227b.5
ne mertebe olmak gerekdir 257a.10
böyle ètmemek gerekdi 306b.11
başını kesüp öyle söylemek gerekdi idi 314b.3
bir mîkdâr şabr ètmek gerekdi 315a.1, 2

Gereklilik kipi aşağıdaki cümlede ihtimal bildirmektedir:

âhir zamân peygamberi bu <i>olmak gerek</i> 289b.13

Gereklilik kipinin aşağıdaki fiilde kullanımı cümleye şimdiki zaman anlamı katmaktadır:

Ey âl-i Resûlallâh ne iş <i>işlemek gereksin</i> , bu fitneyi kaldırırısın? 142a.10-11 (bu fitneyi çıkarmakla ne yapmak istiyorsun?)

b) -mAll eki ile:

Metinde gereklilik kipinin -mAll ekiyle de yapıldığı görülmektedir:

Tedārik, be her hāl <i>gitmelidir</i> 168a.13
Dünyā pādīşāhligini <i>neylemeli</i> , pādīşāhlık budur” dēdiler. 221a.2
niçe <i>olmalı</i> ise olur 192a.4

c) -Up lāzım eki ile:

Metinde gereklilik kipinin -Up lāzım ekiyle yapıldığı tek örnek aşağıda verilmiştir:

dip alayına <i>urup lāzım</i> , alemdārını yıkup tārmar eylemek gerek 235a.11

2.3.3.8. Görülen Geçmiş Zamanın Hikayesi

Standart Türkçede yer almamasına karşın metinde görülen geçmiş zamanın hikayesine birden fazla fiilde rastlanmaktadır.

Görülen Geçmiş Zamanın Hikayesi	
almadı idi 209a.4	okudularđı 335a.10
gönderdiler idi 18b.13	ētdin idi 46b.11
gözetdiydi 119a.13	oldıydı 144b.1

2.3.3.9. Ek Fiilin Geniş Zaman Teklik ve Çokluk 1. Kişi Eklerinin Kullanımı

Geniş Zaman teklik 1. kişi Eki

Metinde farklı imlânın görüldüğü eklerden biri de ek fiilin geniş zamanın teklik 1. kişi çekiminde görülen م beçiminde ayrı yazılan ektir. Metinde م beçiminde yazılan ekin geçtiği cümle örnekleri verilmiştir:

Ey Teñriniñ düşmeni, ben bir melek-em م 78a.3
Ben ferzend-i Resûl-i Hüdāyam, server-i evliyā vü enbiyā-am انبياء 196b.8

Feyza Tokat (2019), XVI. yüzyıl Azerbaycan edebiyatının temsilcilerinden olan Neşâtî'nin *Tezkire-i Şeyh Safî* adlı eserinde (İbn-i Bezzâz'ın *Safvetü's-Safa* adlı eserinin tercümesi) م beçimindeki imlaya dikkat çekmekte ve eserdeki zengin örnekleri sıralamaktadır: *kişiem, müslümanam, Tanrıam, müridiem, nökeriem*,... (s. 46). م

biçimindeki ekin okunuşu için önlük-artlık uyumu ve yardımcı ünsüz meselesi bakımından tereddüt belirten Tokat, daha sonra eki önlük-artlık uyumuna uygun okuduğunu ve *rızāndaam*, *içindeem*, *Erdebillüem* örneklerinin söz konusu ekin ünlü ile biten kelimelere yardımcı ünsüze gerek duymadan gelebildiğini gösterdiğini söylemiştir (s. 48). Çalıştığımız metin hacimli bir eser olmasına rağmen söz konusu ek, metinde iki kelimeye tespit edilmiştir. *melek-em* örneğinde melek kelimesi satır sonuna denk gelmiş, م alt satıra yazılmıştır. Bu satır sonuna sığmayan kelimenin gelişigüzel bir şekilde ekten bölünerek yazılması olabileceği gibi müellifin/müstensihin bir tercihi de olabilir. Ne yazık ki elde bütün olan tek nüshanın bulunması bu tür kıyaslamaların yapılmasına olanak sağlamamaktadır. *enbiyā-am* kelimesinin ise yukarıdaki açıklamalar da göz önünde bulundurularak düşünüldüğünde y yardımcı ses olmadan okunması gerektiği anlaşılmaktadır.

Ek fiilin geniş zamanın teklik 1. kişi çekiminde görülen ekin yazımı çeşitlilik göstermektedir. Aşağıda bu yazımlar tablo halinde gösterilmiştir:

Ünsüzden sonra م ekli	Ünsüzden sonra م ekli ve üstün ile harekeli	Ünlüden sonra یم ekli	Ünlüden sonra یم ekli üstün ile harekeli
Zülfığāram ذوالفغارم 202b.8	degilem دَكَلَم 82a.4	oruçluyam اوروچلو یم 314b.11	'ammisiyem عَمِيسِيَم 56b.15
	Ebu'l-Ĥanūkam أَبُوْلْحَنُوقَم 280b.7	Ĥüdāyam خدایم 196b.8	'Aliyem عَلِيَم 237b.8
	İbn-i Resūlallāham رَسُولُ اللَّهِ 202b.8		

Geniş Zaman çokluk 1. kişi Eki

Metinde ek fiilin geniş zamanın çokluk 1. kişi çekiminde bazı örneklerde görülen اوز eki de farklı bir imla özelliği arz etmektedir. Metinde söz konusu ekin görüldüğü cümleler aşağıda verilmiştir:

ümme-i Muhammeden-iz محمدن ایز deyen mel'unlar 264b.6
biz muhbb-i hānedān-ı Resūlallah-ız رسول الله ایز 284a.7
üc gündür şāyim-iz صایم ایز 49b.12

Tokat (2019), *Tezkire-i Şeyh Safî* adlı eserde çokluk 1. kişi eki olarak kullanılan اوز biçimindeki ekin ünlü ile biten fiillere doğrudan getirildiğini belirtir: *öteüz*, *yetüreüz*,

varauz, alauz, edeüz, eylemelüüz, nêtmelüüz... (s. 50). Metnimizde söz konusu ekin fiile doğrudan geldiği örneğe rastlanılmamıştır.

Ek fiilin geniş zamanın çokluk 1. kişi çekiminde görülen ekin yazımı çeşitlilik göstermektedir. Aşağıda bu yazımlar tablo halinde gösterilmiştir:

Ünsüzden sonra یر ekli	Ünsüzden sonra یر ekli	Ünlüden sonra یوز ekli
degiliz دکلیر 317b.6, 331a.3	edenlerdenüz ایدنلردنوز 138a.8	çekenleriyüz چکنلریوز 138a.8
nübüvvetiz نیوتیز 293a.9	Resülüz رسولوز 269a.11	çekiciyüz چکیجی یوز 138a.6
üleşdirenlerdeniz اولشدرنلردنیز 138a.9		Küfeliyüz کوفلیوز 131a.13
		olur mıyuz اولور میوز 174a.5
		şāhibiyüz صاحبیوز 144a.13
		şıhhatdeyüz صحتده یوز 114a.12
		şehşuvārlarıyuz شهسووارلریوز 82b.15
		ümmetiyüz اومتیوز 183a.15
		yardımcılarıyuz یاردیمچیلاریوز 121a.3

Yukarıda verilen tüm açıklamalardan sonra ek fiilin geniş zamanın teklik 1. kişi çekiminde görülen یر eki ve geniş zamanın çokluk 1. kişi çekiminde görülen ایز biçiminde ayrı yazılan ekin XVI. yüzyıla ait olan *Tezkire-i Şeyh Safî* adlı eserde yaygın biçimde görülmesi, XVII. yüzyılın son yıllarına ait olan metnimizde ise az sayıda örnekte görülmesi ekin bu yazılış tarzının artık kaybolduğunun göstergesi olabilir. Azerbaycan sahasına ait olan eser ile Tuhfe arasındaki söz konusu ekin yazımındaki ortaklık -sınırlı sayıdaki kelime de olsa- değerlidir. Tuhfe'de eserin yazıldığı yerle ilgili bilginin olmaması ve müellifin hayatı hakkında herhangi bir veriye rastlanılmamasından dolayı konuyla ilgili değerlendirmeler maalesef sınırlı kalmaktadır.

2.3.4. Fiilimsiler

2.3.4.1. Geniş Zaman Sıfat-fiil Ekinin (-r /-Ar /-ur), Gelecek Zaman Yerine Kullanılması

Metinde geniş zaman sıfat-fiil ekinin (r /-Ar /-ur), gelecek zaman sıfat-fiil eki görevinde kullanıldığı görülmüştür:

kimdir bize imdād <i>eder</i> 198a.2 (bize yardım edecek kimdir)
cennete benimle bile <i>girir</i> kimdir 198a.3 (cennete benimle birlikte girecek olan kimdir?)
şuna karşı <i>durur</i> bir er yok mıdır 204a.13 (şuna karşı duracak bir er yok mudur?)
ehl-i dīvān kimdir içiñizde Hüseyn ile <i>cenk eder</i> 183b.11 (İçinizde Hüseyn ile cenk edecek ehl-i divan kimdir?)

2.3.4.2. Kargış/Beddua Kalıbı İçin Gelecek Zaman Sıfat-fiil Ekinin (- (A)cAk) Kullanılması

Aşağıdaki örneklerde -(A)cAk gelecek zaman sıfat-fiil eki, beddua ifade eden kelimelerde kullanılmıştır. Günümüzde beddua kalıpları ya da sözleri fiile gelen -AsI eki ile oluşturulmakta ve bunun örneklerine sözlü dilde bolca rastlanmaktadır. Sözlü dile yakın biçimde oluşturulan metinde ise beddua sözleri fiile -(A)cak gelecek zaman sıfat-fiil ekinin getirilmesiyle oluşturulmuştur.

bir kolu <i>kuruyaçak</i> mel'ün 148a.10, 152a.13, 216a.2 (kolu kuruyası)
<i>kuruyaçak</i> eliñde-ki kāmışla ol mübārek ağzını, dişlerini oynarsın bre mel'ün, pelīd, münāfık! 287b.2 (kuruyası el)
Hakkıñ merdūdı! Hakkıñ biñ dürlü belāsına <i>uğrıyaçak</i> mel'ün-ı ebedī, menhūs-ı sermedī zālīm 158a.5 (Hakkın bin türlü belasına uğrayası melun)
[bī]mürüvvet <i>kaṭabān aşılaçak</i> mel'ün 160a.1 (asılası melun)
on biñ kadar müfsid, <i>aşılaçaklarla</i> gönderdi 186b.4 (asılasılar)
“Eliñe kuvvet, bir <i>öleçek</i> mel'ün idi 284b.14 (ölesi melun)

Metinde -AsI ekiyle oluşturulan beddua sözüne rastlanmamıştır. Metinde -AsI eki iki defa geçmektedir. Ekin yer aldığı bu kelimelerde ise kullanım dikkat çekicidir:

2.3.4.3. Gelecek Zaman Sıfat-fiil Ekinin (-Ası), İsim-fiil Eki (-mA) Yerine Kullanılması

Eski Anadolu Türkçesinde ikinci derecede işlek sıfat-fiil eki olan (Gülsevin 1997: 124) -AsI eki, metinde bir örnekte sıfat-fiil eki olarak yer alırken (*ölesi yerine urmazın* 70b.1); bir örnekte de -mA mastar eki yerine kullanılmıştır:

Hız. İmām-ı Hasan ve Hız. İmām-ı Hüseyin gāyib oldular, <i>varası</i> uzadı bilmem nereye gitdi 79b.4

2.3.4.4. -dI Zarf-fiil Eki

Metinde *Fiil + -dUk Sıfat-fiili + teklik 3. kişi İyelik Eki + Belirtme Durumu Eki* yapısının metnin hacmine oranla az tercih edildiği görülmektedir. Eserde zikredilen geçmiş

zaman sıfat-fiili bulunan nesne yapısı, fiile gelen görülen geçmiş zaman eki ve 'ki' bağlacı ile karşılanmaktadır. Aşağıda -dI zarf-fiili bulunan örnekler verilmiştir:

Hız. İmām-ı Hasan ve Hız. İmām-ı Hüseyin gırībānların çāk edüp hātır-ı perīšan olup <i>gördiler</i> Hız. ‘Aliyyü’l-Murtezā yatır kan-ālūde, hāk-i pāyine yüz sürüp eyitdiler 73a.9-11 (Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin babaları Hz. Ali'nin kan içinde yattığını görünce yakalarını yırtıp üzüntü ile ayağının toprağına yüz sürdüler)
Ol maḥal Şīş bin Baḥr kaçıp giderken bir kimesne karşı gelüp <i>gördi</i> ki ḥāyin mel’ūn, muḫtarib ül-ḥāl kaçır, eyitdi: Meger Hız. ‘Aliyyü’l-Murtezāyı katl eden sen ²⁸ imiş olası 73b.7-9 (Şiş bin Baḥr kaçıp giderken bir kimse o melunun kaçtığını görünce 'Hz. Ali'yi katleden senmişsin' dedi)
bir gün Medīne-i Münevverede Hız. Resūl-i Ekrem seferde <i>bulundu</i> ki bayrām geldi. 98a.4-5 (Hz. Muhammed seferde bulunduğu bir gün, Medine'de bayram olmuştu)
Oğlan babasını öldürdüler <i>gördi</i> , dedesine geldi 324b.6 (Oğlan babasını öldürdüklerini görünce dedesine geldi)
Ol zehr[i] Şāmdan getüren adam yolda bir ormanlık içinde geçce <i>oldı</i> yatdı, uyudı 84a.9 (O zehri Şam'dan getiren adam gece olunca ormanın içinde yatıp uyudu)
<i>Gördük</i> Hız. Sultān-ı Kerbelā-yı cihān Hız. İmām-ı Hüseyin-i Mazlūm şehīd olmuş, ḥūn-ālūde yatar; hep ağlaştık. 263b.10 (Hz. Hüseyin'i şehit olduğunu ve kan içinde yattığını görünce hepimiz ağladık.)
Benim oğlumu <i>gördi</i> ; bu geçce ta‘ām yemedi, uyumadı, ağladı 337b.7 (Beniö oğlumu görünce bu gece yemek yemedi, uyumadı, ağladı.)

2.3.4.5. Fiilimsi+Yönelme Durumu Ekinin (-mAk+A), 'için' Edatı Yerine Kullanılması

Metinde 'için' edatı genellikle isimlerden sonra kullanılmıştır. Metinde 'fiilimsi+için' (-mAk için/-DIGI için)' şeklindeki kullanım yerine; 'fiilimsi+yönelme durumu eki (-mAk+A)' şeklindeki bir kullanım tercih edilmektedir. Aşağıda bu kullanıma dair örnekler verilmiştir:

içmege (içmek için)	“Ey aqvālleri fi‘illerine uymayan ḳaltabānlar, şerbet-i şehādet <i>içmege</i> nevbet baḥa” dedi 222a.14
şehīd olduğına (şehīd olduğu için)	"Ey Da‘īl, oğlum Hüseyin Kerbelāda şehīd <i>olduğına</i> merşiyye söyledin” dedi 301a.1
buluşmağa (buluşmak için)	Tīzye fāḥir esbāblar ve ta‘ām-lar ve hediyyeler ḥāzır eyleyüp ve biḡ dirhem gümüş alup Hız. İmām-ı Zeynü’l-‘Ābidīne buluşmağa. 274a.14
söz söylemege (söz söylemek için)	“Hoş imdi var birāder, fe emmā tekrār bir ḥüccet dāḥı kıl ki kıyāmet

²⁸ Cümle içinde bu kelime tekraren yazılmıştır.

için)	gününde ašlā bir söz alması söz söylemege” dedi 237b.5, 6
namaz kılmaa (namaz kılmak iin)	“Deşt-i Kerbelāda H. Hseyin-i Mazlm ile yetmiş nefer mcāhid řehīd oldu ve anlarıu zerine namāz kılmaa bir m’min bulunmaya 20b.8-9
aramaa (aramak iin)	Fe emmā bu şarafda ‘Abdullāh-ı Ziyād-ı řabīs mel’n (la.), H. Mslim-i ‘Aīl aramaa “‘ayā nerededr” dyp cāsslar odı 143a. 11-12

2.4. Bazı Dil Yapıları

Metinde mellif, anlatım esnasında ataszleri ve deyimleri yeri geldike kullanmıştır. Metin zellikle deyim bakımından zenginlik arz etmektedir. Bunun yanı sıra mellif, anlatım esnasında dualara da yer vermiş, zellikle eserini okuyan ve dinleyenler iin duada bulunmuştur. Metin, ihtiva ettii beddualar bakımından orijinal sayılabilecek bir kaynaktır. Eserde olumsuz addedilen kişilerin isminin hemen arkasından muhakkak bir beddua sz gelmektedir. Kimi zaman *lanet* ya da *lanetullah* biiminde tek kelimelik olan beddualar bazen iki ya da  satıra ıkılabilecek uzunlukta olmaktadır. Aşaıda metinde geen ataszleri, deyimler, dualar, beddualar, yemin szleri ve takdir bildiren szler alt başlıklar halinde verilmiştir.

2.4.1. nlemler

Metinde nlemlerin ska kullanıldıı grlmektedir. Aşaıda bu nlemlerden bazıları verilmiştir:

a	A benim cānım pāresi 43a.1 A birāder, cehennemle cennet arasında aldım 199a.8 A benim cānım dileyin 242b.8
āh	Āh āh zihī bī-vefā mmet 25a.15 Ol ‘ābid eyitdi āh su’āl eyledi kim 56b.10 Āh āh āh nie tahrīr ēde ve nie bu hkāyeyi nal eyleyelim 139a.1-2 Ey řāliā-i cihān, āh efendim ‘aceb bilr misin 143b.6 Āh ‘aceb baa da nařīb olur mı bu zev [u] ramet’ drem 233b.15-234a.1 Yā Muammed, āh babaıım an iinde yaarsın, dedi 265b.12
be	Bildğinden alma be kelpden kt hnzīr, nā-bekār, nā-alef! 273a.10
be hey	Behey dīnsiz, behey īmānsız mnāfık, mel’n, altabān! 152b.9-10 Behey Sultānım! Yezīd (al.), Hseyini tutmadı 116a.15-116b.1
bire	ımıldama bire mel’n! 114b.15
bre	‘Bre mel’n sensin!’ dyp elindeki kemānla Eb Cehli başını yardı 16a.13

	Bre mel'ün, bed-baht! Beni böyle eylediñ ma'azallāhi te'ālā 74a.3 Bre mel'ün, merdūd, şakī, bī-vefā! 81a.6-7 İn aşğa bre kezzāb, münāfiķ, kıtabān, mel'ün! 104b.14 Bre naşıl olur, dēyüp dururken 'Abdullāh-ı Ziyād-ı mel'un eyitdi 114b.10 Bildiginden kıalma bre nedāmet menhūs nekbet kıatabān münāfiķ! 152b.15 Elinden geleni ardına kıoma bre nā-bekār mel'ün 158a.3 Bre kıara yüzlü kırnaķ, sen evvel āhir fodulsın 164b.8
bre meded	Bre meded Hāsan ile Hüseynim oğullarım, cānım pāresi tiz yetişin 31b.3 'Bre meded fırsatdır' dēyüp 'İslām[ı] ortadan kıaldırılım' dēyü küffārdan dōrt mu'ānnid eyitdiler 17a.10 Bre meded ne[-]şekil olur, biz bu yaña cevāb vērmeziz 215b.9 Bre meded oğul sen hāstesin ve küçük uşaksın 244b.3 Bre meded hāle, yetiş tut Zeynü'l-'Ābidini 244b.3 'Bre meded bu Hız. Dāvūd oğludur' dēyü baña ri'āyet ēdüp hicāb ēderler 336a.3
hay	Babası kıatlin hay dēyüp intikām almağa kin bağladı 86b.14 'Abdullāh 'hay bre mel'ün' dēyüp men' eyledi 221b.13 Bre mel'ün münāfiķlar, hay size naşihat kār eylemez, nā-bekār merdūdlar 229b.3 Düşmen bunu görüp 'hay yine geldi dahı ne olur ıssız kıalaçakdır' dēyüp 232a.4
hayde	'Ben yalnız varıram hayde git' dēdi 123b.8 Seni ister, ādem gel hayde 144a.9
hay hay	Cerrāh yarayı gördiği sa'āt 'hay hay' dēyüp feryād eyledi 74b.10 Hay hay bu kıavmin bize elçisi ok mıdır" dēdi 197b.14 Hay hay ēdüp ağladı 220b.1
hay meded hay	Hay meded hay iş bitmedi 214b.1
hele	Hele depren mel'ün 64b.13 Hele fitneden hāzer eylen 104a.7 Yok hele görürsüz dēdi 105b.14 Hele her neye şehīd eylediñiz? 157b.10 Yok öyle dēmen, hele görürsin, kendi ulusını yalnız kıomaz 217a.2
kişi	Kişi! bu söz söyleme, niçün Tenri Te'ālā merhāmetinden ümīdin kesersin, dēdi 303a.1
tü	Tü yüzüne bre nā-hālef kıatabān mel'ün münāfiķ! 267b.5 Müslimānım dērsin tü yüzüne dēyü tükürdi 185a.12
ya	İttifāk Hendek gāzāsında 'Amr bir tīgla zahm ētmişdi ya yine ol yāre-niñ üstüne vāki' oldı 72b.15-73a.1 Ne durursız, kıatl eyleseniz ya 253b.1 Bre şu ādeme şu vērseñ ya. 302b.2

2.4.2. Atasözleri

Eserde aşağıdaki atasözlerin varlığı tespit edilmiştir:

Köpeğin ağzını kemik tutar 279a.2-3

Bayağı insanların ağzını kapatmak ya da onların susmasını sağlamak için onlara maddi menfaat sağlamak kafi olacaktır.
Yılan oğlu yılan olur 294a.9
Bir babanın karakteri, tıyneti ne ise evladı da buna meyyal olacaktır. Evlat babasından gördüğü olumsuz özellikleri zamanla yaşayarak öğrenir ve bu konuda ustalaşır.
Tağ yürümez ise abdāl yürür 233a.12
Büyüklik taslayan birinden bitecek bir işimiz varsa ve o, bizimle ilgilenmiyorsa, biz onun ayağına gidip işimizi görmeliyiz (Aksoy 1988: 288)
Tığ-ı bāṭın, tığ-ı zāhirden keskīn olur 66b.7
Bazen görünmeyen ya da gizli olan olaylar veya musibetler, açıkça başımıza gelen musibetlerden daha tesirli ve can acıtıcı olabilir.
Palın lezzetini balcı bilir 176b.14
Bir işten sağlanacak faydayı, o işin ayrıntılarını ya da o işteki keyfi ancak o işin ustasının ya da o işin sahibinin bileceğini ifade eder.
Öğünirse tāzelik öğünsin 216a.7
Dünyada iyi ve güzel olan şeyler arasından en güzeli, gençlik ve diriliktir. Gençliğin bu derece önemli oluşu ise ancak ihtiyarlıkta anlaşılır.

2.4.3. Deyimler

Metinde müellif anlatımı zenginleştirmek amacıyla deyimlerden oldukça yararlanmıştır. Metinde kullanılan deyimleri tespit etmek için TDK'nın *Atasözü ve Deyimler Sözlüğü* kılavuz olarak kullanılmıştır. '*bil-*, *bul-*, *göster-*, *kal-*...' gibi yardımcı fiilleriyle yapılan deyimler için söz konusu sözlük kıstas alınmıştır. Metinde tespit edilebilen deyimler aşağıda verilmiştir

' acebe kal- şaşırmak, hayret etmek 267a.10
' aceb gel- tuhafına gitmek 97b.9
' āciz kal- bir şeyi yapmaya gücü yetmemek 223a.10, 331a.1
' aciz göster- bir şeyi yapmaya gücü yetmemek 93a.10
' adāvet tut- düşmanlık beslemek 84b.15, 86a.1-2
ādem tut- gündelik ücret karşılığında hastabakıcı tutmak 312a.8
ādem yerine koma- kâle almamak, önemsememek 271a.4
āferīnler oku- beğenme belirten sözler söylemek 18b.3
' āfiyet bul- iyileşmek 263b.1
ağız aç- 1. yaranın acısı şiddetlenmek 206a.8 2. konuşmaya başlamak 283b.13
ağzını burnını tıka- kötü kokudan dolayı ağız ve burnunu kapamak 312a.9-10
ağzını tut- konuşmaması için menfaat elde edecek bir şey vermek 279a.2-3
āh dēme- zorluğa katlanmak, şikayet etmemek 14b.15
āh ēt- feryat etmek 15a.11-12, 19a.15, 22b.14, 41b.11, 43a.11, 50b.10, 52a.11, 52b.9,

88a.4, 89b.3, 95a.6, 99a.9, 111a.1, 111b.3, 134a.4, 137a.12, 138a.11, 144b.4, 151b.14, 152a.12, 157a.5, 159a.6, 161a.14, 180a.10, 210a.3, 227b.2, 228a.13, 228a.2, 232b.2, 239a.13, 240b.5, 244a.13, 244aç.5-6, 259b.2-3, 279a.1
āh eyle- feryat etmek 95b.13, 99a.9, 99a.10, 217a.15
āh-ı efgān eyle- feryat etmek 32a.3
āh-ı figān ēt- feryat etmek 209a.10, 210a.4
āh vāh ēt- pişmanlıktan ağlayıp inlemek 175b.7
āh vāh ol- pişmanlıktan ağlayıp inlemek 176b.1
‘ahdine vefa ēt- söze bağlı kalmak 319b.4-5
āhirete intikal ēt- ölmek 30a.10, 46b.3
āhirete intikal eyle- ölmek 75a.5-6, 115a.12, 225a.10, 239b.3
āhirete ko- hesaplaşmayı ahirete bırakmak 31a.8, 88a.7
āhiretini yık- dünyadaki kötü amellerinden dolayı ahirette cezalandırılacak olmak 124a.13, 125b.10, 295b.12
āhireti viran ēt- dünyadaki kötü amellerinden dolayı ahirette cezalandırılacak olmak 297b.3-4
āhireti viran ol- dünyadaki kötü amellerinden dolayı ahirette cezalandırılacak olmak 135b.2
āhiret karındaşı ahiretlik 160b.3-4
āhiret yoldaşı ahiretlik 337b.4
‘aḳ(ı)l git- akıl sağlığını kaybetmek 57b.10, 299b.1, 304b.13, 311a.11, 339a.8
‘aḳlı başından git- korkudan ne yapacağını şaşırarak 112a.8, 114b.9, 215b.8-9
‘aḳlı gel- akıl sağlığına kavuşmak 120a.11
‘aḳlı başında akıl sahibi, şuurlu kimse 317a.14
‘aḳlı er- etrafında olan olayları idrak edebilmek 176a.10
‘aḳlı şaş- korkudan ne yapacağını şaşırarak 241b.10, 242b.7, 325a.14
alan talān ēt- tarumar etmek 188b.11
alan talān eyle- tarumar etmek 145b.6, 150b.15, 224a.15, 241a.10-11, 250b.4
‘ālemde ‘ibrete's-sā'ilin olsun 'ibret olsun' anlamında söz öbeği 163a.8-9
‘āleme ‘ibret ol- başkalarına ders olacak nitelikte musibet yaşamak 191b.8
‘ālemi fesada vēr- fitne çıkarmak, ortalığı karıştırmak 307a.12
‘ālemi tut- kaplamak, yayılmak 337a.6
‘aleyk al- selam almak 109b.10
amān dile- canının bağışlanmasını dilemek 321a.3, 321a.12
amān ve zaman verme- fırsat vermemek, göz açtırmamak 125b.3-4, 229b.5, 234a.10, 322a.2
aradan çık- bir şeyle ilgisini kesmek, karışmamak 110b.7
arada ol- hatırı bulunmak 111a.6
araya gir- uzlaştırmaya çalışmak 148a.2
‘ār ēt- çekinmek, utanmak 230b.9
arḳa yardım eyle- birbirine destek vermek, birbirini korumak 224a.10-11
‘arşın ayağına yapış- Alah'a niyazda bulunmak, Allah'tan hacetini istemek 124b.9-10, 192a.15, 266b.1, 329b.10
ardına düş- peşinden gitmek 160a.8-9, 223b.7, 244b.3, 323b.6
‘arż-ı mahzūr düz- halini etrafıca arzedip sıralamak 130b.7
aşlı pāk nesli pāk soyu soppu tertemiz, şerefli, itikatlı kimse 82a.11
‘asker çek- savaş için asker göndermek 112b.11, 213b.13, 307a.7, 311a.6
aşağa ēt- alt üst etmek, birbirine katmak 303b.5-6

aşağının yukarıya götür- alt üst etmek, birbirine katmak 334b.15
at kaldır- atını sürmeye başlamak 209a.13, 224a.8, 242b.4, 242a.9, 250a.5, 308a.13
ateş-i şedîd düş- içine ateş düşmek, çok üzülme 99b.15
ateş-pâreligi ol- canı sıkın olmak 59b.9
'avret al- erkek bir kadını kendine nikahlamak 38b.13
ayağa kalk- itiraz etmek 296a.4
ayağını pek baş- ayağını yere sağlam basmak, tedbirler alarak iş yapmak 318b.4
ayağına düş- yalvarıp yakarmak 54a.14-15, 112a.11, 114a.11, 138b.2, 157a.6, 160a.4, 160a.11, 176b.5, 192a.11, 199b.5, 218a.12, 280b.11
ayağına yüz sür- saygı gösterisinde bulunmak, hürmet etmek 139b.8-9, 143b.8
ayak baş- dahil olmak, girmek 233b.11
ayakdan düş- ayakta duramamak, yıkılmak 88a.4
âyât-ı gurûrları mensûh ol- gururu kırılmak, haysiyetine dokunmak 44b.4
ayyuka çık- çok yükselmek 200b.2, 323b.2
'azâ dut- matem tutmak 282a.15
'azâ ver- taziyede bulunmak, baş sağlığı dilemek 334b.1, 335a.3
bağrına baş- sevgiyle, şefkatle kucaklamak 120a.1-2, 126b.5, 173b.15, 195b.4, 249a.13, 290a.6
bağrı yanık çok acı çekmiş, dertli 128a.12
bakış bak- kızgın bir şekilde bakmak 124b.7
baraz marâz ol- abraş hastalığına yakalanmak 312a.7
barmağın göster- tehdit etmek amaçlı parmak sallamak 153b.4
başa çıkma- karşı koyamamak, mücadele etmeye güç yetmemek 151a.3
başa çıkılma- karşı koyulamamak, mücadele etmeye güç yetmemek 273a.15
baş aşağı eyle- yönünü aşağı doğru çevirmek 323a.13
baş çek- ayrı baş çekmek, isyan etmek 288a.13
baş dik- önder seçmek 111b.15, 316b.2, 316a.9
baş götür- secdeden baş kaldırmak 72b.14
baş gözi kes- eziyet, işkence etmek 140a.5
başı açık yalın ayak ayağında ve başında bir şey olmadan, yarı giyinik halde 34a.8
başı aşağı eyle- yönünü aşağı doğru çevirmek 323b.3
başı mâlî yağma tevdi edilen işin yapılmaması durumunda kullanılan tehdit sözü 131b.4
başın alup git- çekip gitmek 148b.12
başından kork- can korkusu yaşamak 175a.15, 188b.11
başında ta'lim yoğ arzu edilen bir şeyin gerçekleşmemesi durumunda kullanılır 330b.10-11 159a.5
başına kasd ét- öldürmek 133a.7
başına cem eyle- herkesi başına toplamak 186b.14
başına cem ol- toplanmak 145a.14
başın alup çık- çekip gitmek 255b.10
başın aşağı ol- tarumar olmak, alt üst olmak 246b.3
başın aşağı şal- boyun bükme, olan bitene razı olmak 185a.13
başına üş- üşüşmek 233a.2, 201a.15, 205b.3, 84b.10
başını şal- boyun bükme, olan bitene razı olmak 301a.4
başına şoğuk geç- ne dediğini bilmez olmak, kendinde olmamak 151b.1
başına ak şarınma gök şarın ? 158a.1-2
baş kabak yalın ayak ayağında ve başında bir şey olmadan, yarı giyinik halde 34a.6-7
baş kaldır- fitne sokmak 121b.12-13

baş[lar]ın aşağı ey- boyun bükme, olan bitene razı olmak 220b.3
baş üstüne 'peki, olur' anlamında kullanılan söz öbeği 324a.11-12
başı başına ol- birisinin tahakkümü altından çıkarak özgürleşmek, müstakilleşmek 240a.2
beli bükül- üzüntüden takati kalmamak, eskisi gibi gücü olmamak 239a.11-12, 240a.6
belürsüz ol- gözden kaybolmak, belirsizleşmek 100b.4
beraber ol- denk olmak 24a.14
beraber tut- denk tutmak 230b.1, 204b.1
ber-murād ol- muradına ermek, isteğine ulaşmak 68b.9, 69b.13, 88b.7
bî-hüş perdesine var- kendinden geçmek, bayılmak 47b.15-48a.1
bildüğinden kalma- 'elinden geleni ardına koyma' anlamında kullanılan söz öbeği 140a.9, 152b.15, 158a.3, 273a.9-10
bir bul- Allah'ın birliğini kabul etmek 16a.6
bir harf söz söyleme- edepten dolayı konuşmamak, sükut etmek 125b.9
biribirine kat- düşmanı dağıtmak, bozmak 218b.4
boynuna şarıl- kucaklaşmak 159b.8
boynun çıksun 'şanınız yürüsün, adınız yükselsin' anlamındaki güzel temenni sözü 121a.1-2
boynun ey- mahzun olmak 220a.9
bugünlük yarınlık (ömür) yakın zamanda beklenen ölüm olayı için kullanılan ifade 106b.11
bünyād ur- başvurmak, yapmak 151a.11, 226a.7. 106b.11
cân ayrıl- ölmek c.-üp 74b.8, 76b.13
cân başdan geç- uğrunda ölmeye razı olmak 219b.1
cân başına sıçra- telaşlanmak, endişelenmek 155a.6
cân baş üstüne "elbette, pekiyi" anlamında onay sözü 316a.13-14
cân(ı) cehenneme git- ölmek (kötü kimseler için kullanılır) 67a.5, 302a.1
cân(ın) cehenneme gönder- öldürmek (kötü kimseler için kullanılır) 204a.6, 204a.9, 204b.8-9, 204b.12, 213a.7, 214b.14, 217b.1-2, 219b.3, 225a.15-225b.1, 226b.2-3
cân cehenneme ısmarla- öldürmek (kötü kimseler için kullanılır) 153b.9, 166a.1
cân cehenneme sipāriş eyle- öldürmek (kötü kimseler için kullanılır) 194b.1
cānı cehenneme kötü kimselerin ölümü üzerine kullanılan ifade 231a.1, 242a.10
cānı cehenneme yuvarlan- ölmek (kötü kimseler için kullanılır) 209b.12
cānıma minnet bir işten memnun olma durumunda söylenen söz 286a.12, 300a.6
cân kalma- takati tükenmek 241a.14
cānına kār ēt- içine işlemek, canına geçmek 232b.4
cānına kār eyle- içine işlemek, canına geçmek 250b.5
cân kulağıla diğle- dikkatle dinlemek 138b.8
cân tatlı sıkıntıya gelememek durumunda kullanılan söz 175a.1
cân tenden ayrıl- birbirinden ayrılırken çok zorlanmak 171b.14
cân u baş oynat- uğrunda savaşmak, mücadele etmek 117a.2-3
cân u baş terkēt- uğrunda ölmeye razı olmak 130a.9
cân u baş vēr- uğrunda ölmeye razı olmak 316a.13, 319b.1
cehenneme gönder- öldürmek (kötü kimseler için kullanılır) 151b.15, 201b.9, 204b.6, 211b.4-5, 212b.9, 213a.11, 215a.1, 217a.5, 221b.15, 225b.2
cemāli küle dön- öfkeden dolayı yüzün rengi kaçmak 183a.14
cem'ıyyeti bozul- çehresi değişmek, tabiatı bozulmak 35a.11
ceng tablına tarrah ur- savaş başlatmak 191b.11-12
cevr çek- eziyet çekmek, sıkıntı görmek 65a.15, 65a.15, 171a.1

cevre al- çevresini sarmak, halka içine almak 253a.15
cezâ fezâ ét- hüznle ağlayıp sızlanmak 118a.3
ceza' ve feza' kıl- hüznle ağlayıp sızlanmak 33b.14
cezâsın bul- hak ettiği cezâyâ uğramak 66b.6
civâr-ı rahmete vâsıl ol- ölmek 23a.12-13
cüdâ düş- ayrılmak 52a.13
çadırılı çadırına gel- herkes evlerine dağılmak 192b.5
çāk-i giribân ét- kederle yakasını yırtmak, üstünü başını parçalamak 243b.1
çäre gör- çözüm bulmak 87a.3
çâriye tut- kendine hizmetçi olarak almak 276a.8-9
çefâ gör- eziyet görmek 65a.14
çıkamaz ol- telef olmak, hayvan yetişmemek 9a.10-11
çiger büryân sîne üryân ciğeri dağlanmış bir halde 154b.9
dād al- intikam almak 193b.6
dalkılıç ol- kılıç elde, cesurca düşmanın içine dalmak 249a.7-8
dānesini düşür- görevini yapmak (şehit olmak) 237a.8
dâyire-i İslâma çek- Müslüman olmasına uğraşmak 41a.4
dâyireye gir- Müslüman olmak 279b.2
deli misin divâne misin beklenmeyen bir durum karşısında söylenen hayret sözü 184b.1
dem çek- kızgınlıktan iç çekmek, avını istemek (ejderha) 214a.11
dem ur- söz açmak, bahsetmek 193b.10
demet demet ét- düşman askerlerini öldürüp üst üste bırakmak 223a.14, 236b.12-13
derde giriftâr ol- hastalık ya da bir musibete uğramak 301b.9
dereçe-i kemâl bul- olgunlaşmak 24b.11
dest-i tevekkül kıl- tevekkül etmek, Allah'a güvenmek 225a.11
devlet-i bekāya intikāl eyle- ölmek 91a.11
devlet ü 'izzet bul- Müslüman olup şereflenmek, iki dünyada saadet bulmak 279b.3-4
dırdır ét- söylenmek 15b.4
dili ağzına sığmaz ol- susuzluktan harareti şiddetlenmek 311b.12-13
dili bir qarış çık- susuzluktan harareti şiddetlenmek 325b.10
dili ağzına sigma- susuzluktan harareti şiddetlenmek 302a.9
diline gel- ağzına her geleni söylemek 295b.8, 295b.14
diline gelen herzeyi söyle- ağzına her geleni söylemek 231a.7
dilin tut- ağılamamak için kendini tutmak 33b.14
dili olma- şaşkınlıktan sus pus olmak 13a.1
dil ver- Allah'ın bir hayvanı konuşturması 15a.5
dimāğı tutul- akli tutulmak, akli bulanmak 304a.15
dinini yıķ- dinin gereklerini terkedip unutmak 295b.12
dipdiri ye- kolayca hakkından gelmek, diri diri yemek 114b.12
dir dir ditre- çok korkmak 124b.8, 200a.5, 233b.15, 275b.9
donanma ét- şehri süslemek 274b.11
donanma eyle- şehri süslemek 285a.7
dostuğa dost düşmeniğe düşmen bil- birisini çok sevip onun dostuna dost düşmanına da düşman olmak 131b.10-11
döşegi yenilen- yeniden evlenmek 240a.3
döşegin bırak- yere döşek sermek 52a.9, 54b.12
du'asına eriş- hakkında edilen dua kabul olmak 13a.10

durama- kendini tutamamak 128a.7, 174b.1, 198a.5, 267b.6
dünyādan kaldır- öldürmek 83a.15
dünyāya gel- doğmak 38a.6, 56a.10, 56a.12, 56b.11, 100b.13
ebkem lāl ol- sus pus olmak 44b.4-5
edeb erkan ēt- edep kurallarına göre davranmamak 185b.1
egri baḡ- hürmet etmemek, saygı göstermemek 119b.12, 120a.8, 178b.9
egri tut- dosdoğru hareket etmemek 137a.10
el altından gizliden, kimseye fark ettirmeden 317b.12
ele gir- eline fırsat geçmek, zamanı gelmek 61b.14, 210b.2
eli altında ol- himayesinde, gözetiminde olmak 14a.11, 117a.13
eli ayağı tutmaz ol- hareket edemez duruma gelmek 332a.9
eli boş gönder- bir kimsenin herhangi bir isteğini geri çevirmek 61a.7
elden git- elden çıkmak (mülk) 140b.9, 146a.2-3
elden ne gelir 'elimden bir şey gelmez' anlamında kullanılan söz 15b.3, 67a.2
elini mülevves eyle- dinen yasak olan işleri yapmak 107b.12
elinden geleni ardına kıma- birisinin aleyhinde yapabileceği şeylerden geri durmamak (meydan okuma) 158a.3
elinden kan yağ- ortalığı kana bulamak, çok adam öldürmek 145b.6-7
elinden kan yığıl- ortalığı kana bulamak, çok adam öldürmek 110b.14
eline gir- sahip olmak 49a.1, 214b.9
eline yapış- elini tutmak 25b.10
eliḡe kuvvet hoşla giden bir işi desteklemek için söylenen "aferin, maşallah" anlamında söz 284b.14
eliḡ uzat- bir şey istemek 61a.6
el kılıca ur- vuruşmak için hazır halde beklemek 187b.2
el kılıca ur- vuruşmak için hazır halde beklemek 274b.3-4
el tıḡ ur- vuruşmak için hazır halde beklemek 124b.11
el uzat- namusuna göz dikmek 249b.11, 249b.7, 251b.7
el yu- vazgeçmek 152a.9
elem eriş- zarar gelmek 215b.15, 239a.8
endişe çek- üzülmek, sıkıntı çekmek 230a.9
epsem ol- sakin, sessiz olmak 49b.5, 147a.7
ere vēr- evlendirmek 44b.13
eşer kalma- izi kalmamak, silinip gitmek 48a.7-8
eşkāreye çık- açığa çıkmak, aşık olmak
etegine yapış- 1. gitmesini engellemeye çalışmak 244b.5 2. yardım istemek 155a.15 3. sıkıca tutmak, saklamaya çalışmak 272b.9-10
etrāfını al- çevirmek, kuşatmak 46b.5
evli evine gir- bir olay için toplandıktan sonra herkes evlere dağılmak 320b.15
evli evine git- bir olay için toplandıktan sonra herkes evlere dağılmak 142b.14
faḡır faḡır kayna- (zehirden dolayı) fokurdamak, köpürmek 90a.3
faḡra gel- tevazu göstermek 112b.7
fāl tut- Kabe'nin keramatine inanarak niyet tutmak (metinde "istihare" kelimesinin anlamı olarak) 58b.6
fenā ver- öldürmek 219b.14-15, 234b.4
feryāda gel- feryat etmek 51a.15
fesāda var- kargaşa çıkmak 142b.11-12

fırşant bul- fırsat oluşturmak, denk getirmek 17a.14, 18a.14, 40b.15, 72b.13, 88b.10
fırşant gir- eline fırsat geçmek 119b.4
fırşant gözét- uygun zamanı kollamak 18a.7, 83b.10-11
fırşantı düş- eline fırsat geçmek 82a.15
figāna gel- ızdırapla haykırmak 55b.2
fikirler fikirlen- farklı düşüncelere sahip olmak 82a.7-8
fikre var- düşünceye dalmak 91a.15, 102a.1, 143a.3-4, 146a.3, 158a.7, 174b.5, 193b.3, 241a.8
filān bin filān filan oğlu filan 252b.6
fitne düş- bozgunculuk çıkmak 99b.5
fitne fesād kıpar- fitne çıkarmak 297a.2
fitne kıaldır- fitne çıkarmak 142a.10
ğazaba gel- öfkelenmek 50a.13, 111b.12, 129b.15-130a.1, 130a.11, 145a.2, 147b.15, 148a.3, 158a.7, 160b.1, 161a.12, 161b.3, 182b.3, 183a.5, 183b.10-11, 185b.14, 190b.2, 214b.10, 231a.6, 284a.1, 288b.8, 306a.2, 306b.5, 319a.6-7
gāibe gel- kaybetmek, elden çıkmak 184b.9
galebe göster- üstünlük taslamak 271a.4
ğālib gel- 1. yenmek, galip olmak 145b.8-9, 145b.14, 320b.14, 323a.7, 332b.3-4 2. baskın çıkmak, üstün gelmek 330b.7-8
ğama düşür- üzmet, kederlendirmek 100a.9
geçe gündüz uyu- bir iş hallollana kadar aralıksız bir şekilde uğraşmak, çabalamak 307a.8-9
gezdirme- rahat içinde yaşamasına izin vermemek, rahat bırakmamak 125a.14
girdāba düş- bir çıkmazın içinde girmek 180b.15
giribānların çāk ét- üzüntüden yakasını yırtmak, dövünmek 55b.5, 73a.8-9
giribānı döğ- üzüntüyle göğsünü dövmek, dövünmek 22b.15
giriş gir- hızlı bir şekilde düşman askerinin içine dalmak 114b.6, 150b.15, 201a.7, 222a.2, 223a.13, 226a.2, 238b.4, 308b.1, 319b.6
giryeye gel- ağlamak 55a.12
göğsin ger- asker düşmana karşı dikilmek, savaşa hazır durumda olmak 196b.7, 323a.4
göğsini döğ- üzüntüden göğsünü dövmek, dövünmek 334a.7
gönli iste- gönüllü olmak 9b.4
gönli sın- gönlü kırılmak, üzülmek 64b.3
gönlü şāz ol- gönlü hoş olmak, sevinmek 269a.8
göz açmaga takāti olma- içinde bulunduğu durumdan dolayı hareket edememek, baskı altında olmak 13a.3
göz açup yumunça göz açıp kapatıncaya kadar, bir anlık 204a.4
gözden gāyib ol- belirsiz olmak 138a.10
gözüne kesdir- bir şeyi kendine göre uygun bulmak 201a.11-12, 223a.13, 235b.6
göz göre ayrıl- farkında olarak ayrılmaya izin vermek 212b.2
göz görmeden kıal- kılağ işitmeden kıal- kimsenin ulaşamadığı yerde çaresiz kalmak 215b.3
gözine nümāyān ol- görünmek 151b.10
gözleri batla- gözleri zarar görmek 163b.2
gözleri görmez ol- kör olmak 14a.9
gözü açıl- kör göz görmek 288a.6
gözü görme- bir şeye aşırı alakadan dolayı başka bir şeyle ilgilenmemek 171b.9
gözü tut- hoşla gitmek, beğenmek 276b.2

gözü yollarda sabırsızlıkla birinin gelmesini beklemek 127b.3-4
gözünden gönlünden çık- sevgisi, muhabbeti kalmamak 88b.4
gözüne uyhu gel- uyku basmak, uykuya dalmak 126a.12
gözünü dik- hedefe kitlenmek 201a.8
gözünün siyāhı beyāz ol- ağlamaktan dolayı gözüne perde inmek 331b.2
gözün ac- dikkatli olmak 120a.15
gözün pek aç- çok dikkatli olmak 221b.4
güç gel- zoruna gitmek 67a.1, 67a.1-2
güçlük gör- sıkıntı çekmek 42a.1
güftāre gel- söze başlamak 282a.15
güler yüz göster- güler yüzle davranmak 92a.15
günaha koy- günaha sokmak, günaha girmesine sebep olmak 157a.7
günah arkasına yüklen- bile bile günah işlemek 118b.12-13
günah defterini sil- Allah günahlarını bağışlamak 41b.13
günahı dökül- Allah günahlarını bağışlamak 28a.7-8
güreş tut- güreşmek 294a.6
haber al- bilgi ulaşmak, haberi öğrenmek 113b.1
hāk-i pāyine yüz sür- ayağına yüz sürmek, hürmet etmek 41a.15-41b.1, 51a.7, 172a.7
hakīre tut- hakir görmek 290a.4
hakkın gözēt- doğru olana uygun hareket etmek 118a.6, 118b.12
hakkindan gel- mücadele ederek üstesinden gelmek 125a.14, 140b.5, 141a.13
hāl dili konuşmadan hali tavrı ile bir şey anlatma durumu 33a.7
hālın sorma- kimse ne durumda olduğunu sormamak, halini hatrını soran olmamak 61b.1
hālī hālince herkesin haline göre, herkesin hakettiği kadar 264b.13
halel bul- zarar görmek 16b.8
halel yetür- zarar vermek 22a.14
halka ta'am yedür- hayır hasenat yapmak, insanları yedirip içirmek 307b.10
hamli yakīn gel- doğumu yaklaşmak 57a.14
harcını gör- gereğini yapmak 63b.7
hāsbālar çıkar- vücutta şişlikler, kabarcıklar oluşmak 312a.2
hasret çek- özlemek 228a.14
hātır gel- hatırlamak 46a.14, 86b.14, 139b.3, 178b.13, 208a.1, 216b.12, 230a.2, 236b.6, 249a.11, 261a.6, 261a.13, 332b.2
hātırdan ferāmūş ol- unutmak 99a.14
hātıra yer ēt- aklını meşgul etmek 171b.10
hātırına getür- düşünmek 128a.9, 245a.5-6
hātırı hoş ol- gönlü hoş olmak, memnun etmek 15b.15-16a.1, 16a.4, 16a.7, 44b.5, 133a.2, 179a.5
hātırına bir gubār tutma- incinmemek, hatırı kırılmamak 230a.10
hātırını incit- gönlünü kırmak, üzme 93b.13-14
hātırını münkesir eyle- gönlünü kırmak, üzme 329b.7
hātırın hoş tut- gönlünü hoş etmek, memnun etmek 15b.12
hātırın su'āl ēt- halini hatrını sormak 144a.9
hātırını al- gönlünü yapmak 23a.2
hātırı kal- gücenmek, kırılmak 290b.14
havfe düş- korkmak 16b.4
hay dē- harekete geçmeye niyet etmek 86b.14-15
hayf çek- hayıflanmak 175b.8-9

hayır du'āsın al- birini memnun etmek suretiyle onun hayır duasını almak 149b.15, 221a.6-7
hayrân kal- 1. çok beğenmek 42a.4-5, 42a.8, 228a.1, 278a.14 2. şaşırarak, hayret etmek 280a.6, 280b.7
hayrân u sergerdân kal- 1. çok beğenmek 267a.9-10 2. şaşırarak, hayret etmek 139a.14
hayret al- şaşırarak, hayret etmek 280b.7
hayrete sal- şaşkına çevirmek 271b.3
hesāba gelme- sayılamayacak kadar fazla olmak 215b.15-216a.1
hesāb kitāb olun- kulun dünyada işlediği amellerden ahirette sorguya çekilmek 65b.13-14
hicāba gir- utanmak, sıkılmak 181a.8, 185a.11
hicābın kaldır- (Allah) gözdeki perdeyi kaldırmak, gayp alemini görmek 22a.1
hiç tınma- sessiz kalmak, hiçbir şey dememek 77a.15, 116a.11, 118b.7-8, 150b.1-2
hidāyet rûzgārı es- doğru yol nasip olmak 282a.4-5
hod çift ol- evlenmek, birken iki olmak 135a.4-5
hûş tut- iyi olmasını sağlamak 36b.15
hükümü geç- birisi üstünde tahakküm kurmak, istediğini yaptırmak 146b.15
hürmet dutma- gereken saygıyı göstermemek 13b.15
'ibādet ü t̄a'at bilme- Allah'a kulluğu unutup dünyanın zevklerine dalmak 135b.1
'ibādet ü t̄a'atde ol- dünya ile alakasını kesip Allah'a kullukta bulunmak, ibadet üzere olmak 108a.10
'ibret nazariyāla baḡ- olup bitenlere ders alacak şekilde bakmak 312a.15
(āleme) 'ibret ol- başkalarına ders olacak nitelikte musibet yaşamak 191b.8
ifākāt bul- iyileşmek, sıhhat bulmak 115a.11, 166a.3-4
ihtiyācını gör- yardıma muhtaç bir kimsenin ihtiyaçlarını karşılamak 76a.7-8
ihtiyāc kalma- gerek olmamak, lüzumu kalmamak 237a.13
īmāna gel- İslam dinini kabul etmek 41a.5, 44b.8, 60a.8, 60a.13
īmān getir- İslam dinini kabul etmek 9b.14-15, 60b.1, 60a.13, 278a.11
imtiyāz bul- üstün gelmek 196b.5
'inād u muḥālefet ēt- ayak diremek, karşı koymak 125a.13
'inād u muḥālefet eyle- ayak diremek, karşı koymak 310b.8-9
inṣāf elden ḡoma- insafli hareket etmek, merhametli davranmak 192b.13-14
intihā bul- son bulmak 24b.15
intizār çek- beklemek 19a.7, 195a.10, 200b.14
ipini uzat- birisini fazla baskı altına almadan gözetim altında tutmak 119b.6
ipini uzun tut- birisini fazla baskı altına almadan gözetim altında tutmak 119b.6-7
İslāma gel- Müslüman olmak 10a.3, 44b.3, 44b.6-7
İslāma getir- Müslüman olmasına vesile olmak 264a.1
istiḡfāre gel- tövbe etmek 229b.8-9
istihzayā al- biriyle alay etmek 194a.11
iş gör- iş halletmek, bir işi sona erdirmek 113b.14
iş içinde bulun- olumsuz bir işe iştirak ettikten sonra yaşanan pişmanlığı ifade eder 247a.1
iş işden geç- bir şeyin yapılmasının vakti geçmek, olan olmak 201a.13-14
iş işle- mesleğini icra etmek 285a.9
işāret eyle- yapılması istenen bir şeyi kaş gözle göstermek 314a.11-12
it leşi gibi ḡoḡ- bir şey çok kötü kokmak 312a.5
'izzet göster- kudretini, gücünü göstermek 214b.11
ḡabuklī ḡoz dānesine dōn- vücudunda şişlikler olup yaralar çıkmak 312a.1-2

kaç akçalı kumaş olduğu belli ol- bir olay ya da durum karşısında kişinin ne derece kıymetli olduğu ortaya çıkmak 176b.1-2
kalbine korku düş- bir şeyden dolayı korkmaya başlamak 294a.3
kalp gözleri kör ol- basireti bağlanmak, bir şeyin iç yüzünü anlayamamak 194b.4
kaleme getir- yazıya dökmek 274a.1
kana garğ ol- kanlar içinde kalmak, öldürülmek 95a.13, 180a.15, 180b.1, 331a.4-5
kan ağla- derin bir üzüntü içinde olmak 256a.13
kan dök- öldürmek 118b.15-16, 169a.10
kan dökül- savaşta öldürülmek 83a.3, 145b.6
kanı kayna- heyecandan yerinde duramamak 222b.11
kan içinde yüz- çok kan dökülmek 219b.4
kan iste- birisini öldürmek istemek 272b.12
kanın al- intikam almak, kanını yerde bırakmamak 222b.11-12, 316b.1, 316b.6
kanad bağla- kanatlanıp uçmak, ölmek k.-dılar 151b.7
kapu yoldaşı aynı evde çalışan hizmetkarların birbirine olan durumu 161b.6, 163a.5
kâr etme- işe yaramamak 72b.5-6
kâr eyle- 1. içine işlemek, tesir etmek 203a.14, 225b.11, 229b.3
kâr kılma- işe yaramamak 84a.5
karâr bulama- kararsız kalmak 69a.4
karşı çık- gelen birisini karşılamaya çıkmak 275b.8
karşu çık- gelen birisini karşılamaya çıkmak 70b.10, 99a.1, 283b.9, 283b.11, 285a.11, 307b.8, 308b.10
karşu dur- 1. direnmek, mukavemet etmek 213a.2, 215a.8, 224b.7, 248a.12-13, 249a.5-6, 250a.15, 305b.15, 306a.11, 317a.13, 330a.11
karşu gel- 1. gelen birisini karşılamaya çıkmak 9b.8 2. savaşta mukabil olmak, karşı karşıya gelmek 73b.7, 197a.7, 188a.9 3. rast gelmek 73b.7
kaşın gözün çat- kaşlarını birbirine yaklaştırarak öfke, hiddet, memnuniyetsizlik ifade etmek 153b.4-5
kaş kararıcak maḥal gecenin koyu karanlığı çöktüğü vakit 187a.2
kaşların çat- kaşlarını birbirine yaklaştırarak öfke, hiddet, memnuniyetsizlik ifade etmek 175b.3-4
iki kaşlarının arasından haber vër- bir durum başka birisine malum olmak 33a.8
kaḏāya ok atıl- kader mutlaka gerçekleşecek olmak 170a.8
kaḏā-yı ḥayātda kal- yaşamak 23a.12
kelle ḡaltān et- uğrunda ölmek, başının kesilip yuvarlanmasına razı olmak 129b.11
kemer kuşat- savaş kıyafetlerini giydirmek, silahlarını kuşatmak 240b.8
kemer dön- çalım ve heybet ile kendi etrafında dönmek 16b.2-3
kendi haline ko- birisine sürekli müdahale edip onu bir şeye yönlendirmek, kendi haline bırakmamak 108a.9-10, 119a.12, 178a.1, 190b.6, 196b.13, 259b.4
kendi kazduğu kuyuya kendi düş- başkası için kurduğu tuzağa kendi düşmek 88b.1
kendine gel- 1. ayılmak, baygınlıktan çıkmak 53a.6 2. aklı başına gelmek 220b.9
kendini bilmez hadsiz, münasebetsiz kimse 340a.10-11
kendini uruş ur- bir topluluğun içine hızlıca dalmak 232a.9
kendin ur- bir topluluğun içine hızlıca dalmak 21b.10, 225b.7
kıble-i ḥacet et- dileklerin kabulü için yönelmek, ziyarette bulunmak 76a.1-2
kılıç çek- birisine karşı düşmanlık yaparak kılıç kaldırmak 178a.3, 183b.1, 204b.15, 212b.15, 213b.14, 229a.10, 248b.15, 253a.11, 261a.5
kılıçdan geçir- herkesi öldürmek 223a.8

kılıç korkusu ölüm korkusu 103a.9, 108b.9, 289a.5, 295b.13
kılıç kuşan- savaşmak için silahlarını kuşanmak 321a.14
kılıç sal- kılıçla dövüşmek, kılıç sallamak 244b.4
kılıç üşür- üstüne doğru hızlıca kılıç savurmak 82b.3, 241b.11
kin bağla- kinlenmek 86b.15, 88b.5
kolu kurusun kolu ile yaptığı bir suçtan dolayı edilen beddua 178b.8
kolu kuruyaçak kolu kuruyası 148a.10, 152a.13, 216a.2
koluna kuvvet "eline sağlık, ne iyi yapmışsın" anlamında takdir sözü 66a.13-14
koltuğuna gir- yürüyemeyecek durumdaki kişinin yürümesine destek olmak 145a.5, 158b.10
korku düş- endişeye kapılmak, korkmaya başlamak 204a.11, 223a.10
korku düş- endişeye kapılmak, korkmaya başlamak 206b.8
korku vèr- korkutmak, içine korku salmak 146a.3
koyun kuzu gibi dur- melûl mahzun durmak, boyun eğmek 220a.12
elin koyununa şok- heyecan, mutluluk anında ellerini göğsünün üstüne koymak 70b.15, 73a.13
kulağına dey- bir söz ya da haberi işitmek, haberdar olmak 310b.10, 311b.5
kulağ ur- dinlemek 94a.3
kuvvet bağla- kuvvetlenmek, kuvvet gelmek 226a.6
kuvveti git- takati kesilmek 240a.6
kül ol- ateşte yanmak, eser kalmamak 281a.3
la'b-ı hüner göster- savaş başlamadan önce teke tek vuruşmaların olduğu sırada bir savaşçı, karşı tarafa savaş maharetleri göstermek 209a.14, 241a.1
la'net siperi eyle- herkesin lanetini, bedduasını üzerine çekmek 298a.2
lâzım gel- gerekmek 23b.14, 111a.14, 235a.10
lerze bırak- korku salmak, titretmek 203b.10
lerze düş- korkudan tir tir titremek 270b.5
lerzeye gel- titremek, sallanmak 102a.12
maḥallini gözèt- uygun zaman kollamak 323a.15
maḥrûm ḳal- istediğini elde edememek 199a.14, 333b.7
ma'ḳûl gör- akla uygun bulmak 27b.10, 141a.7, 147b.2
mâlî yağma başı beglik siyasi otoritenin halka ilan ettiği şeyin aksi yapıldığında; yapan kişinin malının yağma edileceğini, başının ise kesileceğini bildiren caydırma sözü 149b.2-3
mâtem tut- yas tutmak 21a.4, 71b.8
maẓhar düş- nail olmak, ulaşmak 176b.4, 220b.15, 264b.15
mecâli kalma- gücü tükenmek, takati kesilmek 104b.15-105a.1, 216a.2
mefhûmı ma'lum ol- kastedilen mana anlaşılmak, bilinmek 84a.13, 178a.12, 227b.2
meme vèr- emzirmek 19a.10, 58a.14, 102a.7
menfa'at gör- bir kimseden kendi yararına bir şey elde etmek 199b.12
merḥamet gel- acımak 298a.4
mertebe bul- yüksek mertebeye nail olmak 214b.8
mest u hayrân ḳal- hayran olmak, mest olmak 296a.10
mejdân tedârîki gör- savaş meydanına çıkmak için hazırlık yapmak 234b.3
mîḳdârların bildür- haddini bildirmek, ne derece güçsüz olduğunu göstermek 248a.1
minneti geçme- yalvarması tesir etmemek, boşuna yalvarıp yakarmak 162a.12
mîzâcı bozul- sağlığı bozulmak, hastalanmak 87a.15
muḥayyir ḳal- hayret etmek 287a.9
muḥterem tut- hürmet göstermek 53a.14

muḵārin ol- 1. yakınına gelmek, yaklaşmak 225a.9 2. cinsi münasebette bulunmak 28b.8
murāda ʿer- isteğine, amacına ulaşmak 160b.11, 161a.2, 189a.10-11, 201b.15-202a.1, 331b.3
murādına ʿergür- isteğine ulaştırmak 149b.4, 159a.3
muşāḥabete tut- lafa tutmak 204b.4
muvāfiḳ gel- münasip olmak, uygun düşmek 168b.15
müfāraḳāt vʿedir- eşinden ayrılmasını sağlamak, boşatmak 134b.2-3
müteḥayyir ḳal- hayret etmek 57a.5, 146a.10
nāmını dünyādan götür- öldürmek 150b.10
nān-pāre ol- ekmek parçasına muhtaç olmak 51b.11
na'ra çek- yükses sesle bağırarak 214a.4
na'ralar ur- yükses sesle bağırarak 17b.5-6, 199a.9, 199b.4, 201a.6, 201b.6, 202a.11, 209b.2, 235b.4
necāt bul- kurtuluşa ermek 12a.3, 73a.5
nedāmet taşıyla döğün- pişman olmak 280b.6-7
nedāmet taşıyla sinelerin döğ- pişman olmak 257b.14
nevbet düş- sıra gelmek 237a.5
nīrāna vāşıl eyle- cehenneme göndermek, öldürmek 17a.8
nutḳa gel- konuşmak 279a.10
nutḳa mecālī ḳalma- nutku tutulmak 189a.5
nūşha-i ḥayātına ḥaṭ çek- hayat kitabını bitirmek, şehit olmak, ölmek 219a.6
oçaklar söğündür- ölüm saçmak, öldürmek 230a.5-6, 234b.11
oḳa tut- birden fazla kişi bir kişiye ok atmak 151b.6, 217b.12, 230a.8, 236b.10, 247b.2, 251a.13, 297b.4
oh dē- yorgunluk belirtisi olarak oh demek 158b.14
olur olmaz herhangi (suç) 318b.3
oluḳ gibi aḳ- çok fazla ve aralıksız gelmek (kan) 252a.14
ortadan ḳaldır- öldürmek 12b.7, 16b.5, 17a.11
ortaya al- savaş esnasında bir grup asker, karşı tarafın bir askerini ortalarına alıp hücum etmek 148a.5, 201b.1, 201b.5, 209b.14, 213a.3, 215a.4, 215a.5, 219b.8-9, 224a.4, 227a.12, 250b.3, 253b.8
ortalığı düzelt- halkın huzurunu sağlamak, karşılıklı gidermek 106b.13
ot bitme- ot bile yetişmemek 17b.3
ödi çatla- çok korkmak 153b.9
ʿömr ṭomarını der- kendine aşık etmek 69b.4
öñün al- ön kesmek 98a.14, 143b.5, 232a.11, 235b.8
öñünden ḳaç- savaş hilesi yaparak düşman askerini aldatmak 205b.2, 205b.6
öñüne düş- önünden gidip yol göstermek 337a.11
öñüne ḳat- önünden yürütmek 50a.4, 160a.7, 308b.4
parmak ḳaldır- Allah'ı şahit tutmak için şehadet parmağıyla yukarı doğru işaret yapmak 16a.8, 279a.6
perde-i ḥicāb ḳaldır- utanma duygusu kalmamak, ar damarı çatlamak 190a.7
perde-i ḡaflet ref' ol- gafletten uyanmak, akli başına gelmek 248b.10-11
pineke ʿet- uyuklamak 72a.8
rāḥat uç- rahatı kalmamak 81b.9
rāḥat vʿerme- sürekli huzursuz etmek 190b.6, 196b.12
rahmet-i Ḥaḳḳa vāşıl ol- Hakk'ın rahmetine kavuşmak, ölmek 145a.7
rahmet saña 'Allah sana merhamet etsin' anlamında dua sözü 31a.7

rahne bırak- zarar vermek 74a.5
râst gel- karşılaşmak, denk gelmek 50a.2, 64a.5, 82a.13, 88a.14, 129a.3, 133b.3, 134b.11, 134b.7, 143b.2, 148b.13, 148b.14, 185a.2, 223b.2, 229b.7, 230a.11, 239b.15, 242a.9, 284a.4, 318b.10, 319a.2
rızâ göster- razı olmak 134a.9
rızâsın boynuna şal- rızasını almak 124a.3
ricâ vü şefa'at kapuları yapıl- istek ve af kapısı kapanmak, isteğin yerine gelmesi imkansız olmak 161b.11
saçların yol- ağlarken saçını başını yolmak, dağıtmak 15a.10
saçları tağıt- ağlarken saçını başını yolmak, dağıtmak 181b.1-2
şadade gel- konuya dönmek 194a.1, 214a.3
şaf bağla- asker sıra sıra dizilmek 64a.15-64b.1, 145b.4, 196a.3, 320b.10
şaf lar sök- düşman safındaki askerleri öldürmek, askeri dağıtmak 232b.8, 234b.10-11, 249a.8
şan'at göster- hüner göstermek 165a.6
şançak kaldır- bir amaç uğruna savaşmak üzere harekete geçmek 127a.7
saz söz çal- eğlence yapmak 285b.11-12
secdeden baş kaldırma- devamlı ibadetle meşgul olmak 86b.4
selâm al- verilen selama 'aleyküm selam' diyerek karşılık vermek 9b.9, 13b.13, 144a.12
selâm vër- 1. 'selamun aleyküm' demek 31a.12, 34b.6, 35a.2, 49b.9, 51a.7, 56b.8, 109b.9, 106b.7-8, 110a.14-15, 126a.10, 127b.5, 127a.14, 144a.11-12, 172a.6, 189a.14, 189b.2, 270b.12-13, 271a.3, 277b.10, 324b.7 2. namazda tahıyyattan sonra sağ ve sol omza selam vermek 180a.9
selâm yetür- birinin selamını diğerine ulaştırmak 35b.14, 53b.10
selâmete çıkar- tehlikeden kurtarmak, emniyetli hale getirmek 250a.1
semtli semtine 'evli evine' anlamında kullanılan söz öbeği 146a.6
sevâba gir- sevap kazanmak, Allah'ın mükafat vereceği bir iş yapmak 149b.12
sıhhat bul- iyileşmek 88a.11-12, 263a.6, 263b.1, 263b.2
şırâtı geç- Sırat köprüsünü kolaylıkla geçip cennete girmek 284b.1
şıtma dut- ateşli hastalıktan dolayı titreme nöbetleri geçirmek 28a.1
silsile şal- nesil çoğalmak, kök salmak 93a.6
silsile vër- nesli devam ettirmek 138b.1
siyâsete getür- idam etmek 281b.12-13
şoşak şoşak ét- düşman safları arasında sokak gibi yol açmak, düşman saflarını tarumar etmek 151a.1
söylemege mecâl kalma- konuşacak yüzü olmamak 329a.15
söz açıl- bahsedilmek, konuşulmak 113b.10
söz geçme- söylenen söz tesir etmemek 160a.5, 160a.9
sözi kesil- konuşması engellenmek, konuşması yarım kalmak 297a.4
söz söyle- hakkında kötü konuşmak 249b.11
söz tut- söz dinlemek 40a.3-4, 111a.12-13, 108b.2, 160b.7, 160b.7, 198a.9-10
sözünü bilme- ağzına geleni konuşmak 105a.15
sözüne sebât-ı kadem ol- sözüne sadık olmak, verdiği sözünü tutmak 190a.5
su vër- (kılıcı zehirle) sulamak 71b.14
sürme çek- kirpiklerine sürme sürmek 336a.1-2
süvâr otur- yalnız başına yaşamak, bekarlık 135a.4
şart vër- şart koymak 318a.8
şaşaa vër- parlatmak, aydınlatmak 216a.10

şefâ'at vër- şefa'at etmek 28a.9-10
şehâdet hil'atin giy- şehit olmak 218a.14
şehâdet rüzgârı es- şehit olmak 217a.6
şehâdet getür- kelime-i şehadeti söyleyip Müslüman olmak 153b.11, 153b.15, 202a.1, 206a.9
şem'-i pālīnī ol- bal mumu gibi sararmak, üzüntüden sararıp solmak, rengi kaçmak 11a.10
şerbet-i mevt iç- şehit olmak 30b.11
şerbet-i şehâdet iç- şehit olmak 220a.5-6, 222a.14
şerbet-i şehâdet içir- şehit etmek 212a.1-2
şerbet-i şehâdet(i) nüş eyle- şehit olmak 19b.14, 202a.3, 212a.12, 217b.6-7, 219b.5, 220a.1-2, 222a.7-8, 234b.5
şerbet-i şehâdet nüş ét- şehit olmak 18a.15, 209b.14-15
şerbet-i şehadet nüş étdür- şehit etmek 255b.1
şeref-i İslām bul- Müslüman olmak 35b.2
şifâ bul- hastalıktan çıkmak, iyileşmek 70b.1, 82b.7, 87b.2, 262a.6, 288a.6
tabī'atı sıkıl- içi sıkılmak, daralmak 111a.3
tabl u nağāre çaldır- savaş davulu çaldırmak 268b.8
tāb u tevānı kesil- gücü kuvveti kalmamak 216a.1-2, 226a.8
tahrīre gel- yazılmak 14b.7, 24a.14
tahrīre getür- yazmak 4a.15
tahta cülūs eyle- tahta geçmek, hükümdar olmak 121a.13-14
tahta geç- tahta oturmak, hükümdar olmak 120b.15, 120b.8, 130a.4, 131b.1-2, 142b.15
tahta geçir- bir kimseyi hükümdar yapmak 103b.5, 314a.4
tākāt getür- güç yetirmek, zorluğa dayanmak 31b.4-5, 33a.10, 47b.8-9, 49b.14, 127a.11-12, 206b.14, 224b.3, 230a.5
tākāt kalma- gücü kuvveti kesilmek, mecali kalmamak 53a.3, 58a.2, 212a.5
takati tāk ol- gücü kuvveti kesilmek, mecali kalmamak 302a.10
takrīre getür- anlatmak, ifade etmek 4a.11
talak vër- boşamak 134b.2, 208a.4
tarīkat-ı mu'avenet dut- yardımlaşma yolunu tutmak, yardımlaşmak 16b.10
tarāğan ol- darmadağın olmak, dağılmak 146a.6, 330b.2
taşhīh-i mīzāc ét- iyileşmek, sağlığına kavuşmak 87b.6
taşa tut- birisini taşlamak 304b.14
taşlarla döğün- çok pişman olmak 178b.12, 317a.6
tedārik gör- 1. tedbir almak 87a.1, 206b.7 2. temin etmek 50a.9 3. hazırlanmak 130a.13, 151b.11, 168a.14, 132a.12, 139b.12, 274b.14
tedārik-i darb-ı ahvāl ét- hacetini yapmaya hazırlanmak 194a.4
terk-i dīn eyle- dinin gerektirdiklerini yerine getirmeyip ahireti unutmak 336b.2-3
tesellī bul- avunmak 195b.10-11, 195b.11, 195b.13
tesellī-i hātır bul- avunmak 155b.4
teslīm getür- razı olmak, boyun eğmek 32b.8
tīg çek- birine karşı kılıç çekmek 14a.2
tīg-ı zebān çek- dil kılıcını çekmek, can acıtıcı sözler söylemek 14b.5
tiz tut- acele etmek 200b.15
toğrı yola kulavuzla- doğru yolu göstermek 60a.11
toğrı yolu göster- doğru yolu göstermek 185b.7-8
toğ boğazla- kuzu kesmek 136a.12
toprağa birağ- öldürmek 211b.13-14, 219a.3

tuluma dön- çok fazla şişmek 312a.1
uruş ur- düşmanın içine hızlıca dalmak, atılmak 224a.15
uyhuya var- uyumak 175b.11, 180a.10, 279b.13
uyku al- uyumak 66b.13
uykuya var- uyumak 330b.13
uyur-cām? ol- uyuklamak, pinekleme 72a.8
ümidin kes- ümidini kesmek, artık gerçekleşmeyeceğini kabul etmek 303a.1-2
üzengi kaç- atı koşturmak için üzengeye ayakla vurmak, üzengelemek 221b.1
üzerinden gitme- üzerine yapışmak, ayrılmamak 269b.12
üzerine at şal- bir şeyin ya da bir kişinin üstüne doğru at koşturmak 15a.3
üzerine namāz kıl- birisinin cenaze namazını kılmak 20b.8, 75a.13
üzere gel- yanına gelmek 19b.15, 22a.12, 61a.10, 76a.7, 115a.4-5
üzerine var- 1. rahatsız etmek 120a.13 2. yanına gitmek 20a.10, 212a.6
vācib ol- yapılması şart olmak 257a.2, 257a.6
va'desi eriş- belirlenmiş olan zamanı gelmek 91a.3-4
va'desi gel- eceli gelmek 283b.1
vaqt gel- ecel gelmek 83b.13
vaqt tamām ol- ecel gelmek 29a.12
vaşfa gelme- vasıfları tarif edilememek 35a.12, 92a.2-3, 109a.8, 201a.8
vaşfa şığma- vasıfları tarif edilememek 148b.1
vukūf tahsīl ēt- vakıf olmak, öğrenmek 83b.3
vücūda gel- yaratılmak, doğmak 78b.1
yabāna söyle- saçma sözler söylemek 192b.11, 200a.9
yaqasını yırt- üzüntüden üstünü başını yırtmak 116a.13
yakın gel- mesafe bakımından yaklaşmak 141b.14-15, 285a.2
yalın ayak başı kabak yarı çıplak, perişan halde 115a.5
yanına kal- yaptığı iş yanına kar kalmak, yaptığıının cezasını görmemek 189a.9, 271b.13-14, 316a.7-8
yanın al- yanında yer almak, yanında olmak 174b.6
yanına var- cinsi münasebette bulunmak 37b.7, 37b.9
yaramazlık ēt- günaha girmek, kötülük yapmak 63a.15-63b.1, 337b.5
yaramaz yola gez- günaha dalmak, doğru yolda olmamak 309b.11
yaṭ- kalk- yaşamak, hayatını sürdürmek 263a.10
yemīn vēr- yemin etmek 155a.9, 318a.1
yeṇi 'ādet çıkar- adet olmayan bir şeyi yapmak 153b.7
yēr götürmez pek çok 145b.15
yēr tut- yer edinmek, yerleşmek 248b.9
yērine gel- uygulamak, yerine getirmek 81b.2, 227b.4
yērine getür- uygulamak, yerine getirmek 152b.8, 153a.1-2, 158a.10, 227b.4, 227b.12, 227b.9-10, 314a.15
yērli yērine kendine ait olan yere 280b.5
yola düş- yola koyulmak, yola çıkmak 171a.10
yolın(ı) tut- bir kimsenin yolundan gitmek, onun gibi yaşamak 320b.2, 320b.4
yolı uğra- yolu düşmek, giderken uğramak 83b.5
yollara baḡ- hasretlik çekmek, geleceği günü gözlemek 155a.14
yolhı yolınça gerektiği gibi, düzenli bir şekilde 268b.7, 286b.1
yol tedārikini gör- yolculuk için hazırlık yapmak 127b.8-9, 273b.4, 299a.7
yol vēr- geçmesine izin vermek, önünden çekilmek 203a.1, 215a.8, 237b.15

yol yañıl- yolu şaşırmak, yolu kaybetmek 139a.10, 139a.13
yüregi päre päre ol- yüreği parçalanmak 277a.14
yürüyüş eyle- savaş esnasında hedefe doğru hamle yapmak 235b.6
yüz çevir- tavrını değiştirmek, sözünden dönmek 111a.9, 113a.5, 113a.6, 130a.8, 130b.13-14, 130b.15, 136a.1, 141a.10, 174b.13, 176a.7, 176b.7, 247a.5
yüz çevür- tavrını değiştirmek, sözünden dönmek 178a.3
yüz döndür- korkup çekilmek, geri adım atmak 111a.7
yüzi ardına dön- yüzü çok kötü bir hal almak 312b.15
yüzine gözine sür- bir şeyi hürmetten dolayı onu yüzüne sürmek 258b.4-5
yüzi şuyun şat- birinden bir şey istemek, minnet etmek 62a.14-15
yüzlerine gül- yüzüne gülüp arkasından iş çevirmek 306a.4
yüz sür- sevgi, saygı duyulan birinin ayağına doğru yüzünü sürer gibi eğilmek 19b.1, 32a.11, 32a.12, 41a.10, 73a.10, 97a.5, 129a.4, 129b.7, 143b.13, 167a.4, 199a.14, 290a.3
yüz tut- bir şeyi yapmaya niyet etmek 110b.15, 112b.11, 177b.10, 251b.15-252a.1
yüzüne gözüne sür- bir şeyi hürmetten dolayı onu yüzüne sürmek 258b.10
yüzüne ur- yaptığı yanlış açık edip yüzüne karşı söylemek 83b.15
yüzün göge tut- başını yukarı kaldırmak 108b.14-15, 306a.8
yüzün gözün çat- yapılan işten hoşnut olmamak, kaşlarını çatmak 186a.3
yüzün gözün sür- sevgi, saygı duyulan birinin ayağına doğru yüzünü sürer gibi eğilmek 199a.13
yüzün(i) yerlere sür- Allah'a dua ya da şükür ederken tazimden dolayı yere kapanmak, yüzü yere koymak 10a.14, 57a.6, 323b.10-11
yüzünüz ağ olsun kendilerinden hoşnut olduğunu bildiren dua 170a.6
yüzün yüzüne sür- sevgi, şefkatten dolayı birinin yüzünü kendi yüzüne sürmek 79a.7, 96b.15, 266a.14, 280a.2, 290a.6, 292b.14, 303b.2
yüzün yırt- üzüntüden tırnaklarıyla yüzünü çizmek, yaralamak 195b.9
zafer bul- birisine karşı zafer kazanmak, galip olmak 129a.12
zağm erişdür- yara açmak, yaralamak 14b.15, 310a.7
zağm-ı dil ur- gönül yarası açmak, gönlünü yaralamak 58b.15
zağm ur- yara açmak, yaralamak 201b.4
zağmet çek- sıkıntı çekmek 39a.15, 112b.13-14, 142a.12, 239a.4-5, 251a.2
zağmete ko- karşısındakini sıkıntıya sokmak 248a.7
zağmet vèr- karşısındakini sıkıntıya sokmak 119b.8
za'if bul- zayıflamak, güçten düşmek 206a.3
zarâr gel- bir şeyin zararı dokunmak 109a.12
zarâr gör- bir şeyin zararı dokunmak 122b.1, 176b.13
zelzeleye gel- yer sallanmak 18b.10
zevâde gör- erzak almak 277a.10-11
zincire tak- bir suçluyu zincirle bağlamak 284b.12
zincirlere ko- aklını kaybetmiş birini zaptetmek için zincirle bağlamak 304b.1
zînet vèr- süslemek 4a.5, 62b.9, 227b.7, 326b.14, 335a.5
zuhûra gel- doğmak, dünyaya gelmek 28b.9
zuhûra gel- ortaya çıkmak 53a.10-11, 126a.5
zuhûra getir- açık etmek, açıklamak 237b.8
zuhûra yet- ortaya çıkmak 260a.7

2.4.4. Dualar

Eserde yer alan dua sözleri aşağıda verilmiştir:

Allāh rāzī olsun 112a.15, 337b.6
Allāh saklasın 99b.7
Allāh senden hoşnūd olsun 248a.3-4
Allāh senden rāzī olsun 129a.13-14, 200b.4-5, 299b.11
Allāh te'ālā senden hoşnūd olsun 236a.4
Allāha ḥamd olsun 271a.12
āmīn 10b.13, 169b.10
'avretler şerrinden ve mekrinden ve ḥilesinden Ḥaḳ Te'ālā ḥıfz eyleye 85a.5
başın sağ olsun 180b.5
bi'l-ḥayri'd-du'ā 133a.5
Cezākallāhi ḥayran keşīran 66b.7
cānıma minnet 286a.12, 300a.6
el-ḥamdü'lillāh 109a.11, 111b.1, 240a.1, 240a.4
el-ḥamdü'lillāhi te'ālā 19b.11, 50a.8, 73b.3-4, 99b.11, 113a.9, 117b.8, 129b.8, 142b.2, 159b.5, 173a.5, 174a.6, 222a.14-15, 265a.15, 271b.10, 293a.8-9, 299b.1-2, 300a.7
el-iyāzübi'llāhi te'ālā 85a.4, 304a.2-3
el-minnetü li'llāh 73a.13, 153b.14
el-minnetü li'llahi te'ālā 173a.7
Ḥaḳ te'ālā ḥazretleri senden hoşnūd olsun 324a.3-4
Ḥaḳ te'ālā sizden hoşnūd olsun 180a.5-6, 187a.1-2
Ḥaḳ te'ālā sizden rāzī olsun 199b.6
Ḥaḳ Te'ālā 'aḳıbetiñ ḥayr eylesin 277a.15
Ḥaḳ Te'ālā dahı bize merḥamet eyleye 10b.13
Ḥaḳ Şubḥānehu ve Te'ālā ḥazretleri sizden hoşnūd olsun 221a.5
ḥayr sizden zāyil olmasun 121a.4
Ḥz. Allah razı olsun 64a.8
Ḥz. Allāh 'Azīmü'sşān şabr u taḥammül müyesser eyleye ve kuvvet vère 154b.5
hilafetinizle boynun çıksun 121a.1-2
iñşāallāh 98a.15, 166b.8, 185b.9, 188b.3, 189a.7, 198a.13
iñşāallāhu te'ālā 161a.2, 19b.5, 178b.11, 197b.3, 197b.6, 266a.15, 320a.12, 320a.5, 321b.6
iñşāallāhü'l-Mevlā 225b.13
ma'āzallāhi te'ālā 74a.3-4
neuzübillah 99b.6-7
sizler sag olun 155a.10
siz sag olun 121a.1
şükür elḥamdülillahi teala 117b.9-10, 201b.15, 227b.11
yüzünüz ağ olsun 170a.6

2.4.5. Beddualar

Eserde Ehl-i Beyt'e düşmanlık eden isimlerin hemen arkasından istisnasız bir şekilde "la'netullahi 'aleyh, la'netullahi 'aleyhim ecma'ın, 'aleyhilla'ne" gibi 'Allah lanet etsin'

anlamına gelecek ifadeler yer almaktadır. Bunların yanı sıra müellif, Ehl-i Beyt'e yapılan zulmün ziyadeleştiğini anlattığı kısımlarda bu zulmün failleri hakkında yukarıdaki Arapça ifadeleri kullandıktan sonra bu kişilere Türkçe beddualar ederek adeta okuyan ve dinleyenlerin içini soğutmaya çalışmaktadır. Aşağıda örnekleri verilecek olan bu Türkçe beddualar, ayrıca eserin sözlü dile ait ögeler barındırdığını da göstermektedir.

abā vü ecdādına, a'vānına, enşārına, etbā'ına, atına, itine ve küllihim hāraçe min batnı vāhidin la'net 103b.13-14
abā vü ecdādına, atına, itine, tābī' olanlara la'net, etmeyene ve sükūt eden aḥbāba la'netullahi 'aleyhim ecma'in 313a.12-14
Allāh belā[...] versin 294b.14, 297b.14
Allāh Te'ālānın rahmetinden uzak olsun seni katl eylemege izin veren 290a.7
Allāhın bîñ dürlü belāsına ve gaḍabına uğrayasın 160a.14-15
Allāhın la'neti üzerine olsun 267b.5
atına ve itine ve tabi olanların fi'l-cümlesine ve la'netde tevakkuf edenlerin cümlesine la'net 264b.7-8
atına, itine, tābī' olanlara la'net, sükūt daḥı edene (la.) 178a.15-178b.1
a'vān enşārına, ceddine la'net, tābī olana la'net 105b.3
bir kıyye ibrişim boyu yere geçesin 130a.11-12
cānı cehenneme 231a.1, 242a.10
çānına ḥinzīrlar ve köpekler yestehlesin 305a.9
fi'n-nār-ı cehennem 225b.8
Ḥaḳkın bîñ dürlü belāsına uğrıyaçak mel'un-ı ebedī, menḥūs-ı sermedī zālīm!" 158a.5-6
Ḥaḳ Te'ālā bu kavm[i], yere Kārūn gibi yuddursun 208b.1-2
İnşāallāhu te'ālā murādına érmezsin 161a.2
İnşāallāh Ḥaḳ Şubḥānehu ve Te'ālā ḥazretleri saña murādını vèrmez 189a.8
ķolu ķurusun 178b.8
ķolu ķuruyaçak mel'un 148a.10, 152a.13, 216a.2
la'net cānına 118a.4
la'net [...]e 108a.6, 108a.6, 312b.12, 334b.11, 335b.10 la'neten vāsiāten 313a.12
la'nete daḥı tevakkuf edenlerin abā vü ecdādına akrāba-i ta'alluķātına ceddine la'net 273b.8-9
la'net gelsin cümlesizin başına 294b.13
la'net 118a.4, 108a.6, 108a.6, 259a.13, 274b.2, 273b.8, 288b.6, 294b.13, 312b.12, 334b.11, 335b.10
la'net olsun 259a.13, 274b.2
la'net olsun seyrde gitdiginiz yola 288b.6-7
sad hezar lanet atına ve itine ve tabi olanlara 273b.7-8
şad hezār la'net ebā vü ecdādına tābī olanlara la'net, la'neti işidüp mākes edene la'net (la.) 107a.12-14
şad hezārān la'net olsun 108a.6
sad hezar sad hezar lanet 264b.9
şehriniz ḥarāb olsun 297b.12
tabi olanlara daḥı lanet 117b.13-14

2.4.6. Yemin Sözleri

Eserde yer alan yemin sözleri aşağıda verilmiştir:

‘ahd olsun 116b.13
billāhi 105a.5, 316a.1
billāhi'l-azīm 104a.15
vallāhi 123a.14, 159b.6, 163b.5, 197b.15, 256a.11, 310a.8, 316a.1
vallāhi ve billāhi 14a.1, 319a.12
vallāhi'l-azīm 104a.14-15
vallāhi'l-azīm ve billāhi'l-kerīm 99b.14, 106a.13-14, 107b.9-10, 198a.7-8, 202b.10, 257a.11-12, 309b.9

2.4.7. Takdir Bildiren Sözler

Eserde yer alan takdir bildiren sözler aşağıda verilmiştir:

āferīm 317b.8
āferīn 178b.10, 230a.15
āferīnler olsun 117a.1-2, 154a.8-9
bārekallāh 324b.15
bārekallāhi te‘ālā 151b.15-152a.1
eliğe kuvvet 284b.14
hezār āferīn 20a.13, 117a.2
hezār āferīn olsun 116b.15-117a.1
hezār hezār āferīn olsun 29b.9-10
ķoluķa kuvvet 66a.13-14
rahmet saķa 31a.7

2.5. Metinde Dikkat Çeken Birkaç Kelime Hakkında

Metinde dikkat çekici olduğunu düşündüğümüz birkaç kelime hakkında aşağıda alt başlıklar halinde bazı değerlendirmeler yer almaktadır.

gelindi, varındı, diğlendi

Metinde *şimdi* kelimesi farklı biçimlerde karşımıza çıkmaktadır: *şimdi*, *imdi*, *şimden sonra*, *şimden gerü*. Ancak kelimenin ünlü ile başlayan formlarının kendinden önce gelen fiille birleşik yazılarak kullanıldığı görülmektedir:

varındı 	“ <i>Varındı</i> git” dedi 7a.10 <i>Varındı</i> git şimden gèrü İslāma geldiler. Var maḳāmına git” dedi 10a.2
gelindi 	“Ġazāḡ mübārek olsun, <i>gelindi</i> al, ic bunu” dedi 284b.9 <i>Gelindi</i> seniḡle bir baḡşēdelim 209b.7 <i>Gelindi</i> bāri inşāf eyleḡ 203a.15 Ammā <i>gelindi</i> gör, gelenler aḡzını burnını tıkar, baḡlardı tā ki ḳoḳusu burnuna ḡenḡine ḡitmesin 312a.9
diḡlendi 	“ <i>diḡlendi</i> beni” dēyüp ḡurfe üzerine çıḳdı, kendini ḡösterdi 69b.10

Mesud Remzi ve Abdullah Atıf (1912) tarafından yazılan *Mükemmel Kavāid-i Osmāniye* adlı gramer kitabında satır aralarında ve dipnotlarda yer yer bazı aḡız özelliklerine değinildiḡi ḡörülmüştür. Kitapta *imdi edatı* ile yapılan açıklamaya verilen bir dipnotta şu detay dikkati çeker: “*Anadolu'nun bazı taraflarında ‘imdi’ edatının mim’i de nun’a tebdil edilerek ‘gelindi, bakındı, deyindi’ tarzında kullanılır*” (s. 194). *Mükemmel Kavāid-i Osmāniye*’de verilen bu aḡız özelliḡi, metnimizde *gelindi* kelimesiyle (4 kez), *varındı* kelimesiyle (2 kez), *diḡlendi* kelimesi ile (1 kez) tanıklanmış olmaktadır.

Mükemmel Kavāid-i Osmāniye’de yukarıda verilen bilgi doğrultusunda metnimize baktığımızda metinde aşağıdaki örnekte ayrı yazımında ‘*imdi*’ biçiminde mim ile yazılan kelimenin, birleşik yazımında mim harfinin nun harfine değıştiḡi açıkça ḡörülmektedir:

Ayrı yazım (mim ile)	Bitişik yazım (nun ile)
 var imdi 10b.2, 24a.10	 varındı 7a.10, 10a.2

Mükemmel Kavāid-i Osmāniye’de verilen aḡız özelliḡi 1696’da yazılan Tuhfetü’ş-Şüheda adlı metnimizden başka metinlerde de tanıklanmıştır. Tarama Sözlüğü’nde *indi* (*ındı*) madde başında bu kullanımda örnekler yer almaktadır (1996: 2082)²⁹:

²⁹ Tarama Sözlüğü’nde bu örnekler Arap harfleriyle birleşik yazıldığı halde Latin harfleriyle ayrı yazılmıştır: *yan ındı, kal ındı, tad ındı, al indi, gel indi, yan indi*. Biz bu yazımları yukarıda birleşik olarak yazdık. Aynı

Çün sen benim ol sözüme tâbî' olmadın yanındı يانندی , eşedd-i azāb içinde ebedî kalındı قالندی (Rahatü'l-Ervāh XVI. 490)

Tadındı طادندی şol inkār eylediğin azābın lezzetini. (Rahatü'l-Ervāh XVI. 498)

Keminin olur mu acep nüh kıbap / Aliñdi الكدى gör sana gürz-i Afrasiyap (Mihnet. XIX. 69)

Gelindi كلىدى gör neler ettin ne çekti İzzet-i zār / Beni bu hāle koyan şāh-ı şehlevendim gel (Molla. XIX. 315)

Yanıdı يانندی ateş-i aşka sen istedin buldun / Nasihat eyler idim sana her zaman a gönül (Molla. XIX. 312)

Sonuç olarak, 1912'de yazılan *Mükemmel Kavāid-i Osmāniye* adlı kitapta "Anadolu'nun bazı taraflarında imdi' edatının mim'i de nun'a tebdil edilerek 'gelindi, bakındı, deyindi' tarzında kullanılır" biçiminde verilen ağız özelliği; 16, 17 ve 19. yüzyıla ait eserlerden tanıklanmış olmaktadır.

alargā kelimesi

Metinde *alargā* kelimesi şu ekilde geçmektedir:

Kerem eyle şol başları bizden *alargā* uzak gitsin 286a.10

Burada *alarga* kelimesi, 'uzak' kelimesi ile eş anlamlıdır. Kelimenin metinde, *alarga uzak* biçiminde ikileme olarak kullanılmış olması ihtimal dahilindedir. Bununla birlikte müellif, *alarga* kelimesini yazdıktan sonra açıklayıcı olması için *uzak* kelimesini de eklemiş olabilir.

Alarga kelimesi, *Türkçe'de Batı Kökenli Kelimeler Sözlüğü*'nde şu şekilde geçmektedir:

İtalyanca allarga

1. Denizcilikte "Açıktan geç! Yaklaşma!" anlamında bir seslenme sözü: "*alarga: Açılma, denize, açığa açılma. Açık gel! Yaklaşma!*" -Ali Seydi, *Lugāt-i Ecnebiye*. 2. Açık deniz, engin: "*alarga: Açık, engin.*" -Ahmet Vefik Paşa, *Lehçe-i Osmani*; ş "*Yüklerini çıkarır çıkarmaz alargaya açılmak mecburidir.*" -Ahmet Midhat Efendi, *Müşahadat*, 64. 3. argo Uzaktan, açıktan: "*Onun için ağacın etrafından alarga geçilir.*" -Ahmet Hamdi Tanpınar, *Sahnenin Dışındakiler*, 22; "□ *etrafındaki*

zamanda Tarama Sözlüğü'nde *yan indi* biçiminde okunan يانندی kelimesi yukarıda *yanındı* biçiminde uyuma dahil edilerek verilmiştir.

insanlarla kendisi arasında daima bir kraliçe tavrıyla, yine biraz alarga durmuş ve yalnız başına duvardaki resimleri seyre başlamıştı." -Reşat Nuri Güntekin, Eski Hastalık, 75; "*Ayetullah Bey de idrâklî bir adamdır, alargadan alır."* Refik Halit Karay, Kadınlar Tekkesi, 406. (<https://sozluk.gov.tr/>)

Burada asıl dikkat çekmek istediğimiz nokta *alarga* kelimesinin İtalyancadan alınma bir kelime olmasıdır. Batı dillerinden İtalyancadan alınma *alarga* kelimesi, böylelikle 1696 yılında yazılmış olan metnimizden tanıklanmıştır. Tarama Sözlüğü'nde bu kelimeye rastlanılmamaktadır. Derleme Sözlüğü'nde ise kelime şu şekilde geçmektedir:

alarga, alarga: 1. Orman içindeki açıklık yerler. (Anbarcık *Göhlisar –Brd.; Çöğürler –Kü.) 2. Kenar, köşe: *Şöyle bir alargaya geçip oturdum.* (Aliköy * Çaycuma –Zn.) 3. Açıklık, düzlük, boşluk: *Öküzler boşanmış alargada geziyor.* (*Ardanuç köyleri –Ar.; Belekler *İlgın –Kn.) 4. Açık, örtülmemiş (yapı): *Evi yaptım üstü alarga kaldı.* (Zığlıspir, Ekinis *Yusufeli –Ar.) 5. Delikanlıların oyun oynamak veya eğlence yapmak için meydana getirdikleri halka, daire: *Atın şunu alargadan dışarı.* (Ortabereket *Ayaş –Ank.)

alarga etmek: Çekilmek, kenara durmak: *Alarga edin kamyon geliyor.* (Hopa *Ar.)

alarka: Odanın sobaya veya ocağa uzak olan yeri: *Alarkada oturma beri gel.* (İğneciler *Mudurnu –Bo.) (2009:197)

Yukarıda *alarga* kelimesinin Türkiye'nin farklı illerinden derlendiği fakat kelimenin çok da yaygın kullanılan bir kelime olmadığı anlaşılmaktadır. Ayrıca *alarga* kelimesinin Artvin'de iki farklı anlamıyla birlikte *alarga etmek* biçiminde fiil olarak da kullanıldığı görülmektedir (Ardanuç köyleri; Zığlıspir, Ekinis *Yusufeli; Hopa). Bunu yanı sıra *alarga* kelimesi, Çanakkale'de 'uzaklık, açıklık' anlamlarında kullanılmaktadır.

alan talan etmek/ eylemek

Metinde *alan talan et/-eyle-* 'tarumar etmek, bozmak, dağıtmak' anlamlarındadır:

Hz. Müslim-i 'Aķıl eline ol 'acāyib mızrağın aldı. Meydāna yürüdi. Yezīdleri <i>alan talān eyleyüp</i> bir mertebe kan döküldi 145b.5-6
Allāhuekber na'rasıyla Yezīdlere bir giriş girdi ki <i>alan talan eyledi</i> 150b.15
Fe emmā seniñle şimdi ceng eylemesem 'Abdullāh-ı Ziyād (la.) Kûfe şehrinde olan evimi, mālımı, rızkıımı, ehl-i 'iyāl-i evlādımı <i>alan talan eder</i> 188b.10-11
Münāfıkların alayların <i>alan ve talān edüp</i> bir nāmerd aña dağı şerbet-i şehādet içirdi 212a.1-2

Tarama Sözlüğü'nde 'alt üst etmek, karmakarışık hale sokmak' anlamlarında olan kelime, bir örnekle tanıklanmıştır (1995: 87):

Bir Moğolçin gözlü kafir gönlümün Bağdad'ını / Yıktı yaktı cevri ilen alan ü talan eyledi آلان و تالان (Hayali. XVI. 19)

Derleme Sözlüğü'nden birçok yerden derlenen kelime Türkçe Verintiler Sözlüğü'nde de Romanya'dan tespit edilmiştir:

alan taran: Karmakarışık, allak bullak, darmadağınık

Rom. arán-tarán “kargaşa, dağınıklık, karışıklık, düzensizlik” (2008: 22)

Tarama sözlüğü'nde kelimenin bir örnekle tanıklandığı metin 16. yüzyıl şairlerinden Hayalî'nin Dîvân'ıdır. Hayalî, Vardar Yenicesi'nde doğmuştur (<https://islamansiklopedisi.org.tr/hayali-bey>) Vardar Yenicesi bugün Yunanistan'da bulunan tarihi bir kasabadır (<https://islamansiklopedisi.org.tr/yenice-i-varadar>). Rumeli'de yetişen şairin dağarcığında var olan ve Türkçe Verintiler Sözlüğü'nde Romanya'dan tespit edilen kelime, 17. yüzyılın son yıllarına ait olan metnimizden de tanıklanmaktadır.

göz göre

Metinde bu deyim, şu şekilde geçmektedir:

“Yâ Hilâl seni meydâna göndermek, cân tatlıdır, ölürsün ve senden *göz göre* ayrılırız” dedi 212b.2

Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü'nde *göz göre göre* biçiminde olan deyim ‘1. belli ve apaçık olarak, herkesin gözü önünde: ‘Göz göre göre masumların kanına girmem için benden ferman almaya mı geldiniz.’ -N. F. Kısakürek. 2. olacağı bilindiği hâlde önlem alınmadan’ anlamlarındadır (<https://sozluk.gov.tr/>).

Tarama ve Derleme Sözlüğü'nde bulunmayan *göz göre* deyim, Türkçe Verintiler Sözlüğü'nde (2008) ‘belli, besbelli; açıkça’ anlamlarında Bulgaristan'da tespit edilmiştir (s.329).

-mağa iste- fiili

Metnimizde *iste-* fiili, kendinden önce gelen fiilimsinin –A yönelme eki ile çekimlenmesiyle birlikte kullanılmaktadır:

Karındaş, bir yılan ki ‘azāb için yaradıldı saña ‘azāb étmege istemez 10b.6
“Yā İmām-ı Hüseyn niçün istemezsin yazmağa 107b.15
“Yā Emīrū’l-mü’minīn, billāhi seni isterem almağa ” dedi 105a.6

Mefkûre Mollova (1978) ‘Balkanlarda Merkez Bölgede Gakçı Ağızlar’ adlı makalesinde *iste-* fiilinin mastarın datif halinde olmasını gerektiğini belirtir: *almā istedi* (s. 264). Bu çalışmada gakçı (gak “kak”-çı) terimiyle halkın bazı kelimelerde k yerine g kullanmasından dolayı seçilen toplumu adlandırmaktadır (mesela: gara goyun 'kara koyun') (s.239). Bu gakçı ağızlar Anadolu ağızlarının Balkanlarda bir kolunu teşkil etmektedirler (s.239).

Julian Rentzsch (2013) ‘Batı Rumeli Türkçesinde Yardımcı Yapılar’ adlı makalesinde Batı Rumeli yapılarında biri isim-fiil ile yönelme durumu, diğeri tasarlama kipleri olmak üzere iki tür birleştirici ögenin göze çarptığını söylemektedir (s. 329). Makaleye göre *iste-* yardımcı eylemini içeren yapılarda hem Adakale hem de Vidin ağzında her iki tür birleştirici öge sık sık ortaya çıkmaktadır. Yönelme durumuyla çekimlenen isim-fiili içeren yapı (*-mAgA iste-*) tam tamına ölçünlü Türkçe *-mak iste-* biçimine denk düşer. Rentzsch bu durumu Adakale ve Vidin ağzından verdiği aşağıdaki örneklerle göstermektedir:

-Çocuk kızı kesmege isterse de kıyamaz.

(Çocuk kızı kesmek istese de kıyamaz.) (Adakale)

-İkanmaga istemesse, ekmek yemege istemesse, bari bir kave içsin.

(Yıkanmak istemezse, ekmek yemek istemezse, bari bir kahve içsin.) (Vidin)

(Rentzsch 2013: 329)

-mağa bil- fiili

Rentzsch'in yukarıda adı geçen makalesinde *iste-* fiilinden başka *bil-* fiilinin de Vidin ağzında bazen yönelme durumuyla çekimlenmiş isim-fiil ile kullanıldığı belirtilmiştir:

Okumaga biliyse, hatim başlar, okur.

(Okumayı biliyorsa, hatme başlar, okur.) (Vidin) (Rentzsch 2013: 330)

Metnimizde de *bil-* fiilinin yönelme durumu ile çekimlenmiş isim-fiil ile birlikte kullanıldığı bir örnek mevcuttur:

Ꞑılıç **şalmağa bilmezsın**, kuvvetiñ yokdur” dëyüp etegine yapışdı 244b.4

Metinde *iste-* ve *bil-* fiillerinin yönelme durumu ile çekimlenmiş isim-fiil ile birlikte kullanılması, Batı Rumeli Türkçesi ağızlarında tespit edilmiştir.

3. METİN

[1b] (1) Hazā fihrist³⁰-i Tuḥfetü’ş-Şühedā’

Bābu'l-evvel: Hż. Nebiyy-i Ekrem (sav.) ḥazretlerinin dünyāya ḳadem bařdıęı.

El-bābu’s-şānī: Hż. Resūl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muḥterem gūlzār-ı beḳāya rıḫlet étدی.

El-bābu’s-şāliş: Hż. Fāṭimatü’z-Zehrā (ra.) ḥazretlerinin vefātını beyān eder.

El-bābu'r-rābi': Hż. Şāh-ı Velāyet ‘Aliyyü’l-Murtezā (ra.) ve (kv.) vefātı.

El-bābu'l-ḥāmis beşinci bāb: Hż. İmām-ı Ḥasan ḥazretiḡ keyfiyet-i aḫvāl ve vefātın beyān.

El-bābu's-sādis altıncı bāb: Hż. Sultān-ı Kerbelā Ḥüseyin-i Mazlūm Mekkede³¹ toędıęı.

El-bābu's-sābi' yedinci bāb: Mu‘āviyenin ve Yezīd (al.)’nin aḫvāl-i ḥükümeti ve mel‘aneti bildirir.

El-bābu’s-şāmin sekizinci bāb: Hż. İmām-ı Ḥüseyine Yezīd (al.)’nin gönderdiği mektūb.

El-bābu't-tāsi' toęuzuncı bāb: Hż. Kerbelā, Ka‘be-i Şerīfe revān olduęı beyān.

El-bābu'l-‘aşer onuncı bāb: Hż. Müslim bin ‘Akīlin ne gūne ḫīle ile Kūfede³² şehīd [oldıęı].

El-bābu eḫadi ‘aşer on birinci bāb: Hż. İmām-ı Ḥüseyinin Ka‘be-i Şerīften ḳalkup Kerbelāya geldięi.

El-bābu’s-şānī ‘aşer on ikinci bāb: Hż. İmām-ı Ḥüseyin ḥazretleri Kerbelāya ordu-yı Hümāyūnlarıdır.

[2a] El-bābu’s-şāliş ‘aşer on üçüncü bāb: Hż. İmām-ı Ḥüseyin leşker-i Yezīd (al.) [ile] ceng eylediği.

³⁰ فهرست

³¹ Bu kelime, *toğdığı* kelimesinden sonra yazılmıştır.

³² Bu kelime, *gūne* kelimesinden sonra yazılmıştır.

El-bābu'r-rābi' 'aşer on dördüncü bāb: H. İmām-ı Hüseyin-i Mazlûmun şehâdetlerini 'ayân ve beyân.

El-bābu'l-hāmis 'aşer on beşinci bāb: H. İmām-ı cihân Hüseyin-i Mazlûmun şehâdetinden sonra olan kerâmetler.³³

El-bābu's-sādis 'aşer on altıncı bāb: H. İmām-ı Hüseyin şehîd edenlerin helâki ne güne [ile olduğu].

El-bābu's-sābi' 'aşer on yedinci bāb: Yezîd-i pelîd (al.) ne minvâl üzere helâk olduğu.

El-bābu's-şāmin 'aşer on sekizinci bāb: H. Fâtımatü'z-Zehrânî Yezîd (al.)'[den] rûz-ı mahşerde cümle ümmetin zâlimleri[ni] da'vâ edeceği.

El-bābu't-tâsi'u 'aşer on toktuzuncü bāb: H. Fuzûlîniñ ne şekil kitâblardan istihrâc eylediğın 'ayân ve beyân.³⁴

[2b]³⁵

[3a]³⁶

[3b] (1) *Bismillāhirrahmānirrahīm*.³⁷ (2) *Elhamdülillāhi rabbi'l-ālemīn*.³⁸ *Veşşalātü vesselāmü 'alā* (3) *seyyidinā ve nebiyyinā Muḥammed ve āli ve şahbihi ecma'īn*.³⁹ Ammā (4) ba'd bu fakır bî-çāre, dürlü dürlü biri birine (5) beñzemez günāhlar ḥadden bîrûn ve kıyāsdan efzûn⁴⁰ (6) olmağıla geçe gündüz āh ü enīn ile deryā-yı (7) günāha ğark olup kenāre⁴¹ olmuş mücrimim. Her bār, fikr-i (8) efkār-ı melālet-kemīn gemisin selāmetle ḥalāş olup (9) kenāra çıkarsam ve her bār yine Cenāb-ı Bārīniñ kelām-ı (10) şerīfinde “*lā taknaṭū min rahmetillāh, innallāhe* (11) *yağfiruzzunūbe cemī'an, innehū hüve'l-*

³³ Fihristte on beşinci bap art arda tekrarlanmış fakat bu tekrar, on altıncı bab olarak kaydedilmiştir: *El bābu's-sādis 'aşer onaltıncı bāb. H. Sultān-ı İmām-ı Hüseyin Ḥazretlerinin şehâdetlerinden sonra bir yahûdî*. Burada yapılan yanlışlıktan dolayı sonra gelen bapların sayıları da bir fazla olarak gösterilmiş ve sonuçta yirmi baba ulaşılmıştır. Müellif, eserini on dokuz bap üzerine bina ettiğini söylediğinden dolayı tekrarlanan kısım buraya alınmayarak bap sayısı on dokuzda bırakıldı.

³⁴ Fihristten sonraki iki sayfa boştur.

³⁵ Sayfa boştur.

³⁶ Sayfa boştur.

³⁷ *Rahman ve Rahim olan Allahın adıyla*.

³⁸ *Hamd, alemlerin rabbi Allaha mahsustur. (Fatiha, 1/2)*

³⁹ *Efendimiz ve Peygamberimiz Muhammed'e, onun evladlarına ve ashabına salat u selam olsun*.

⁴⁰ افسون

⁴¹ کناره

ğafūrurrahīm”⁴² [ile]⁴³ (12) mesrūram. Ah ayā bir h̄idmet-i şerīf, h̄ānedān-ı Resūle (13) bir h̄idmet-i laṭīf eylesem rüz-ı cezāda H̄z. H̄āce-i (14) kāyināt Mefḥar-i mevcūdāt Şefī'-i rüz-ı 'arasāt Muḥammed

[4a] (1) ül-Muştafā (sav.) ḥāzretleri şefā'at (2) eyleye, dērken taraf-ı Hāḳdan bir gün Hādīkatü's-Süedā'-i (3) Fuzūliyi okudum. Ġayetile pesendīde-i memdūḥ (4) kitāb eylemiş. Velīkin ğayetile iştīlāḥāt [u] 'ibārātla (5) nükte-i rumūzāt ile ebyāt ile eş'ār ile zīnet vemiş. (6) Ammā benden olan fakīr bī-çāre kendi kendime eyitdim. (7) Nolaydı bu kitāb Türkī lisānıyla olaydı ve her kim (8) okursa ve dīnlerse anlayaydı ve ḥazẓ-ı zevḳ⁴⁴ (9) eyleye tā kim okuyan ve dīnleyen men fakīri ḥayr (10) du'ā ile yād eyleye. Ben dāḥı Türkçe taḥrīre (11) ve taḳrīre getürdim. Ve niçe kitāblardan aḥẓ eyledim. (12) On toḳuz bāb⁴⁵ üzerine binā eyledim ve H̄z. (13) Fuzūlī (rah.) ḥāzretlerinin kitāb-ı lāṭifini (14) tercüme eyledim ve kaç⁴⁶ pāre kitābdan istiḥrāc olunmuşdur (15) ve rāvīleri kimlerdir anları taḳrīre ve taḥrīre getürdim.

[4b] (1) Yezīd-i pelīd ne resme helāk olmuşdur ve H̄z. (2) H̄āce-i kāyināt be ravẓa-i nūr-ı Muḥammed'ül-Muştafā (3) (sav.) ḥāzretlerinin silsile-i evlād-ı evlādı, (4) h̄ānedān-ı nübüvvet H̄z. Fāṭimatü'z-Zehrā ḥāzretlerinin (5) ve H̄z. 'Ali el-Murtezā (ra.) ve (kv.) (6) ḥāzretlerinin evlādları her ne mīkdārdır taḥrīr u taḳrīr eyledim. (7) İbtidā bāblar budur beyān olunur. El-bābu'l-evvel: H̄z. Resūl-i (8) Ekrem ve Nebiyy-i Muḥterem ḥāzretlerinin dünyāya ḳadem başıdığı ve (9) aḥvāl-i mu'cīzesin beyān eder. El-bābu's-ṣānī: H̄z. Resūl-i (10) Ekrem ve Nebiyy-i Muḥterem ḥāzretlerinin vefātını ve ümmetiyile olan muḥabbeti[ni] (11) kemālını beyān eder. El-bābu's-ṣālīs: H̄z. Resūl-i Ekremiñ kıızı (12) H̄z. Fāṭimatü'z-Zehrā (ra.)'nın vefātı (13) beyān eder. El-bābu'r-rābi': H̄z. Şāh-ı Merdān 'Aliyyü'l-Murtezā (14) ibn-i Ebī Tālib (ra.) ve (kv.) ḥāzretlerinin (15) vefātını beyān eder. El-bābu'l-ḥāmis: H̄z. İmām-ı Ḥasan (ra.)

⁴²Allah'ın rahmetinden ümidinizi kesmeyin. Şüphesiz Allah, bütün günahları affeder. Çünkü O, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir. (Zümer, 39/53)

⁴³Tamir, bağlama göre yapıldı.

⁴⁴ذوق

⁴⁵Burada on dokuz bap üzerine eserini bina eylediğini söyleyen müellif, aşağıda babların adlarını sayarken on yedi bapdan söz etmiştir.

⁴⁶فاج

[5a] (1) ne resmile vefâtıla zehrin beyân eder. El-bābu's-sādis: Hż. (2) İmām-ı Hüseyn (ra.) toğduğunu ve niçe kerāmetlerin (3) beyân eder. El-bābu's-sābi': Mu'āviyenin L⁴⁷ Yezīd-i pelīdin (4) (la.)⁴⁸ aḥvālın ve ḥükümeti, efāl ve çeng eyledigin (5) beyân eder. El-bābu's-sāmin: Hż. İmām-ı Hüseyn[e] Yezīd (al.)'den (6) gelen mektüb-ı menḥūsını ve ğayrı aḥvāl-i efāl-i bed-fi'ālin (7) bildirir. El-bābu't-tāsi': Müslim bin 'Aķīlin Kūfeye varup (8) ne gūne şehīd olduğını ve ğayrı aḥvālın beyân eder. El-bāb (9) ul-'āşer: İmām-ı Hüseyn (ra.) ḥazretlerinin Ka'be-i mükerre-me-i (10) şerefullāhi te'ālādan kalkup Kerbelā şahrāsına geldiğini ve niçe (11) aḥvālleri beyân eder. El-bābu eḥadi 'āşer: İmām-ı Hüseyn (ra.) (12) leşker-i Yezīd ile ceng edüp ve niçe aḥbāb u aşdī- (13) -ķāsının şehādetin bildirir. El-bābu's-şānī 'āşer: İmām-ı Hüseyn (14) ḥazretlerinin aḥvāl-i şehādeti[n] bildirir. El-bābu's-şāliş 'āşer: İmām-ı (15) Hüseyn ḥazretlerinin şehīd olduğdan sonra olan kerāmetlerin

[5b] (1) bildirir. El-bābu'r-rābi'u 'āşer: İmām-ı Hüseyni şehīd edenlerin (2) helākini beyân eder. El-bābu'l-ḥāmis 'āşer: Yezīd-i pelīdin (3) ne minvāl üzere helāk olduđunu beyân eder. El-bāb (4) u's-sādis 'āşer: Rūz-ı maḥşerde Hż. Fāṭimatü'z-Zehrā, Yezīd (5) (al.)'den intikām aldıđını beyân eder. El-bābu's-sābi'u 'āşer: (6) Hż. Fużūli (rah.) kaç pāre kitābdan istiḥrāc (7) etmişdir ve rāvīleri kimlerdir anı beyân buyurur. **El-bābu'l-** (8) **evvel:** Kāle'n-nebiyyi (sav.)⁴⁹: (9) “*Min nūri vāḥidin ḳablen yaḥliḳullāhu te'ālā Ādem (as.)* (10) *erbea'ti elfi ām felemmā ḥalaḳallāhi Ādeme* (11) *rūkni zālīkennūr fī şulbihi felem yezel fī şey'in vāḥidin* (12) *hattā fī şulb-i 'Abdulmuṭṭalib fefi'n-nübüvveti ve fī'l ḥalaḳati.*” (13) Şadaķa Resūlallāh ve şadaķa Ḥabībullāh⁵⁰. Hż. Ḥ'āce-i (14) kāyināt Mefḥar-i mevcūdāt Şefi'-i rūz-ı 'arasāt a'nī (15) bihi Hż. Muḥammedü'l-Muştafā (sav.) buyurur ki:

[6a] (1) “Benimle 'Alī ikimiz bir nūrdan yaradıldık. [Dört]⁵¹ bin yıl Ādem (2) (as.)'dan evvel yarattı, Ādemin şulbüne bıraktı tā 'Abd (3) u'l-muṭṭalib şulbüne gelinçe. Pes 'Abdu'l-muṭṭalib şulbünden ayrıldı, (4) Resūl-i Ekremde nübüvvet oldu, Hż. Şāh-ı 'Aliyyü'l-Murtezāda (5) ḥilāfet-i velāyet oldu.” Resūl-i Ekrem (sav.) (6) buyurur kim: “Ben mi'rāc geçe(-)si evvelki gökden tā (7) yedinci gökdek vardım, eyitdim: “Ey benim ma'būdum ve maḳşūdum (8) olan Hż. Allāh! Senden dilerem[-]ki benden sonra ḥalīfe (9)

⁴⁷ Mu'āviye sözcüğünden sonra Ğ harfi konmuştur.

⁴⁸ Mu'āviyenin ve Yezīd -i pelīdin la'netullāhi 'aleyhim ecma'in cümlesinin üstü çizilmiş, sayfanın kenarına birkaç kelimelelik açıklama yapılmış fakat daha sonra bu açıklamanın da üstü karalanmıştır.

⁴⁹ Buradan sonra satır sonuna kadar boşluk bulunmaktadır.

⁵⁰ Allah'ın Resulü ve Habibi doğru söyledi.

⁵¹ Tamir, 5b.10'a göre yapıldı: *erbea'ti elfi ām*

‘Ali ola” dedim. Dört yanımdan melâyikeler çağırdılar. Eyitdi: (10) “Yā Muḥammed, *ikrā*” ya’nī "oku!". Ben eyitdim: “Ne okuyayım?” dedim. (11) Cebrā’îl geldi, eyitdi: “Bunu oku” dedi. “*Ve mā teṣā’ūn illā (12) en yeṣā’ullāhe rabbi’l-‘ālemīn.*”⁵² Cebrā’îl eyitdi: “Yā Muḥammed, Hż. (13) Allāh ‘Aẓīmü’ş-şān diler kim senden sonra halife Hż. (14) Ebūbekr (ra.) ve dahı andan sonra Hż. ‘Ömer (15) (ra.) ve dahı andan sonra Hż. ‘Osmān (ra.)

[6b] (1) ve dahı andan sonra Hż. Şāh-ı ‘Aliyyü’l-Murtezā (ra.) (2) (kv.) (ra.) [ola]⁵³. Enes bin (3) Mālik (ra.) buyurur kim: “Resül-i Ekrem (4) (sav.) ḥazretleri buyurur kim Hż. ‘Alini (5) yüzi nūrundan yetmiş bin ferişte yaratmışdır. Hż. ‘Aliyi (6) ve Hż. Ḥasan ve Hż. Ḥuseyin sevenler için kıyāmetdek (7) tesbīḥ ve istiğfār ederler ve dahı ‘Aliyi ve Ḥasan ve Ḥuseyin (8) sevmeyenler için kıyāmetdek la’net ederler. (9) (la.) ve dahı Hż. ‘Aliyi ve Hż. Ḥasan ve Hż. Ḥuseyin (10) sevenleri ve sevenlere istiğfār u tesbīḥ u tehlīl [u] temcīd (11) ederler.” Enes ḥazretlerinden rivāyet eder. Resül-i Ekrem eydür kim: (12) “Yā ‘Ali, sen ihlās-ı şerīfe beñzersin, bir kişi bir ihlās (13) okusa Qur’ān-ı ‘Aẓīmü’ş-şān ḥatmētmiş olur, iki kerre okusa (14) Kur’ān şālīs okumuş olur veyā üç kerre okusa tamām Qur’ān (15) ḥatmētmiş olur. İmdi yā ‘Ali, her kim seni diliyle sevse

[7a] (1) ümmetimün şālīs şevābın bula, ve her kim seni diliyle ve qalbiyle (2) ve bākī a’zāsıyla severse yā ‘Ali, cemī’an ümmetimçe sevāb (3) bula.” ‘Ammār bin Yāsir rivāyet eyler kim, bir gün Resül[e] bir kişi geldi. (4) Resüle eyitdi: “Yā Resülallāh ben ‘Aliyi sevmezem, luṭf eyle qalbimden (5) buğz çıksın muhabbet girsin. Zīrā ben senden işitdim, her (6) kim ‘Aliyi sevse imāndır ve her kim sevmez ise münāfikdır, (7) dediniz ve la’net etdiniz.” Hż. Peyğamber (sav.) (8) ḥazretleri eyitdi: “Ac ağzını.” Açdım, mübārek (9) parmağıyla parmağını ağzıma kodı ve mübārek dilini depretdi. (10) “Varındı git” dedi. İki kadem yürüyünce Hż. Resül eyitdi: (11) “Şimdi kendini niçe görürsün?” Ol kimesne eyitdi: “Cümle (12) ḥalkdan ziyāde sevgili görürem” dedi "kendimi". Resül Ḥazret (13) eyitdi: “Gönlündeki şeytān idi, çıktı gitdi” dedi. “Sebeb (14) nedir Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezāyı sevmediginden?” Ol kimesne eyitdi: “Ġazāda (15) ġanīmet malıyla ve bir ġāyetile güzel çāriye vardı zevi’l-ḥişse(-)sine⁵⁴

⁵² *Alemlerin rabbi olan Allah dilemeyince siz dileyemezsiniz. (Tekvir, 81/29)*

⁵³ Tamir, bağlama göre yapıldı.

⁵⁴ زوى حصه سينه

[7b] (1) vèrdi ol. Benim gönlüm ol çāriyede kaldı, sebep budur” dedi. İbn-i ‘Abbās (2) (ra.) rivāyet eyler kim: “Eger dünyā yüzinde cümle halk (3) ittifāk eyleyüp Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezāyı sevüp ve muhabbet eyleseler, (4) Hāk Te‘ālā hergiz cehennem halk eylemeyeydi ve yaratmazdı.” Muḥammed bin ‘Ammār bin (5) Šābit atasından rivāyet eyler kim: “Hż. ‘Aliniñ üzerine (6) müvekkel olan feriştehler sâ’ir halkın üzerine mü’vekkel olan (7) feriştehlerden efđaldır. Hż. Šāh-ı Velāyet ‘Aliyyü’l- Murtezā ile (8) olduklarından aslā anlar Hāk ḥuzūrına günāhla varmazlar.” İbn-i (9) ‘Abbās (ra.) rivāyet eyler kim Hż. Cebrā’ıl bir (10) gün Resül (as.) ḥazretlerinin ḥuzūrlarına eyitdi: “Yā Muḥammed (11) kaçan beni Hāk Te‘ālā yarattı, on sekiz biñ yıl ‘arş altında kodı ve baña (12) eyitdi: “Yā Cebrā’ıl ben kimem?” dedi. Ben eyitdim: “Yā Rabbi, şol Hālīk u Rezzāk (13) Kerīm Rahīm olan Allāhsın. Öldüren, dirgüren, rızk vèren (14) sensin” dedim. Andan sonra yine kodı. On sekiz biñ yıl dahı (15) durdum. Hiç ḥitāb ètmedi. Andan sonra eyitdi: “Yā Cebrā’ıl, ben

[8a] (1) kimem?” dedi. Ben eyitdim: “Yā Rabbi, Hālīkımsın, Rezzākım(-)sın, Yaradan sensin, (2) öldüren sensin” dedim. “Gerçek söylersin” dedi. Ben eyitdim: (3) “Yā Rabbi, benden sonra bir kimesne yarattıñ[-]mı?” dedim. “Öñünge bak” (4) dedi. Bakdım, bir nūr gördüm, şolunda ve öñünde nūr gördüm. (5) Ben eyitdim: “Ya Rabbi, bu ne nūrdur?” dedim. Rabbim eyitdi: “Yā Cebrā’ıl, (6) seni bunun[-]içün yarattım ve cemī’an ‘ālemi bunun[-]içün yarattım” (7) dedi. “Cemī‘ān halkdan efđaldır, ism-i şerīfi Muḥammedü’l-Muštafā (8) (sav.)’dir” dedi. “Bu kalan nūrlar nedir?” dedim. (9) Ol eyitdi: “Şağında olan nūr Hż. Ebūbekr, şolunda olan (10) nūr Hż. ‘Ömerdir, öñünde olan nūr ‘Osmāndır, ve ardındaki (11) olan nūr Hż. Šāh-ı Velāyet ‘Alī ibn-i Ebū Tālibdir” dedi. “Yā Cebrā- (12) -’ıl cemī‘ān maḥlūkātın bunlar mükerrerdir” dedi. “Yā Cebrā’ıl kaçan (13) kıyāmet günü olsa benim kerāmetim, rahmetim, iḥsānım bunlar içündür (14) ve bunları seven içündür” dedi. İbn-i ‘Abbās rivāyet eyler. Hż. (15) Resül (as.): “Her kimün şıdık u mürüvveti, ḥayāsı, şehāsı

[8b] (1) olmaya, aña cennet ḥarāmdır” dedi. “Gayetile ben bu sözden (2) muḫtaribü’l-hāl oldum. Rabbim baña eyitdi: “Ey Ḥabībim, Hż. Ebūbekr (3) seven şādık olur. ‘Ömeri seven mürüvvet şāhibi olur. ‘Osmān (4) seven ḥayā şāhibi olur ve Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezāyı seven cömerd (5) olur bilā šekk velā şübhe.” Ebū Ḥureyre rivāyet eyler kim: “Evvel gökde (6) seksān biñ ferişteh eyle vardır. Melā’yike Ebūbekri ve ‘Ömer sevenlere (7) mağfıret taleb

eder. İkinci gökde seksân biñ ferîşteh (8) vardır. ‘Osmân ile Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezâyı sevenlere mağfîret taleb (9) ederler. Üçüncü gökde seksân bin ferîşteh vardır. Ebübekrle ‘Ömer (10) sevmeyenlere la’net ederler. Dördüncü gökde seksân bin (11) ferîşteh vardır. ‘Osmân ile Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezâyı sevmeyenlere (12) la’net ederler. Beşinci gökde seksân biñ ferîşteh vardır. Ah (13) aşhâbım sevenlere mağfîret taleb ederler. Altıncı gökde seksân biñ (14) ferîşteh vardır. Aşhâbımı sevmeyenlere la’net ederler. Yedinci (15) gökde seksân biñ ferîşteh vardır. Ehl-i beytimi sevenlere mağfîret

[9a] (1) taleb ederler, sevmeyenlere la’net okurlar.” Fakîh Ebû’l-Leyş (2) rivâyet eder kim: “Hânedân-ı Resûle bir kimesne ta’n eylese küfürden (3) korku vardır. Zirâ Resûl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem hazretleri ta’zîm (4) eylediği şey’i tahkîr eyler, kâfir olur.” ‘Abdullâh (ra.) (5) dër: “Hż. Hüseyin (ra.) cennet kapularından (6) bir kapudur. Her kim Hż. Hüseyin-i deşt-i Kerbelâyı sevmez (7) cennet aña harâmdır (la.)” ‘Âmir ibn-i ‘Abdullâh (8) (ra.) rivâyet eyler kim⁵⁵ Benî Âd kabîlesinde (9) bir ejderhâ peydâ oldu ammâ halkı dâhı müslimân olmamışdı. (10) Ol kabîlenün otlağını tutdı. Deve, koyun, hayvânât çıkmaz (11) oldu. Çok koyun, deve, hayvân helâk oldu. Etrâf u eknâfdan (12) kabîle şâhibleri cem’ eylediler. Ol ejderhâ ile çeng êtdiler, (13) çâre olmadı. Ok batmazdı, çok bahâdırlar vardı nîze ile (14) urdı. Bir yere geldiler. “Buna çâre gerekdir” dediler. İçlerinden biri- (15) -si eyitdi: “Hż. Muhammed (as.)’a varıñ. Dermân andan

[9b] (1) olur” dedi. Bir muhabbetnâme yazdılar, eyitdiler: “Yâ Resûlallâh, (2) vilâyetimizde ahvâl şöyledir. Eger def’ ederseniz biz dâhı müslimân (3) oluruz” dediler. Hż. Peygamber (sav.) (4) hazretleri emr êtdi, gönli isteyen aşhâbla vardılar. (5) Hż. Resûl su’âl eyledi: “Ol hayvân nerededir?” Eyitdiler: (6) “Şol derededir.” Ol Fahr-i kâyinât Mefhar-i mevcûdât Şefî’-i (7) rûz-ı ‘arâsât Muhammed el-Muştafâ (sav.) (8) ol dereye vardı. Ol ejderhâ karşı geldi. “Esselâmu ‘aleyküm (9) yâ Resûlallâh” dedi. Hż. Resûlallâh selâmın aldı, eyitdi: (10) “Ey yılan, nereden gelirsin?” dedi. Yılan eyitdi: “Cehennemden gelirem” (11) dedi. Resûl eyitdi: “Senden büyük yılan var mıdır?” dedi. Yılan (12) eyitdi: “Yâ Resûlallâh, cehennemde yılanlar vardır ki ben bir kulağından (13) bir kulağına girsem duymaz” dedi. “Ya bunda gelmege sebep nedir?” (14) dedi. Yılan eyitdi: “Yâ Resûlallâh, bu Hay kabîlesi saña imân getürmez- (15) -ler ise helâk eylemege geldim” dedi. Bu Hay kavmi bunu gördiler.

⁵⁵ Burada bağlama uygun düşmeyen *hattâ* kelimesi yazılmıştır.

[10a] (1) Yılanla söyleşdiğini görünce cümlesi birden müslimān oldılar. (2) H̄āce-i ‘ālem Muḥammed Muştāfā (sav.) eyitdi: “Varındı (3) git şimden gērü İslāma geldiler. Var maḳāmına git” dedi. (4) Ol yılan eyitdi: “Sen ümmetiñin şefi’isin, şefā’at edersin (5) rûz-ı maḥşerde sen bunlara. Ben bilürem oğluñ H̄z. H̄useyin-i deşt-i (6) Kerbelâyı şehîd eyleyenlere şefā’at etmezsin. Andan ğayrı ne[-]kadar (7) ümmetiñ günāhkârı vardır bil ki cehenneme gele, ben dahı cehenneme (8) varduḳda anlara ‘azāb etmek görünür. Yā Resûlallāh, seniñ (9) mübārek cemāliñi gördüm, hicāb ederem ‘azāb eylemege, baña du‘ā eyle (10) yılan olup cehenneme gitmeyem” dedi. Resûl H̄azret eyitdi: “Sen ne (11) bilürsiñ H̄useyin öldüreni?” dedi. “Ya niçün bilmem, bu Benî H̄ay kabîle- (12) (-)sindendir, Şedāyid el-H̄ay dērler anıñ belinden geleceḳdir” dedi. “İmdi (13) yā Muḥammed, du‘āñ müstecābdır. Allāh Te‘ālā du‘ā’ıñı kabûl eder. Baña du‘ā (14) eyle” deyüp yüzün yerlere sürdi. Resûl h̄azretleri du‘ā eyledi, ol (15) sā‘at H̄z. Cebrā’îl geldi, eyitdi: “Yā Muḥammed, H̄aḳ te‘ālā du‘āñı kabûl eyledi.

[10b] (1) bu yılanı āhir zamānda ‘araşāt⁵⁶ meydānında yılan hey’etinden çıkarup (2) cennete koysa gereḳdir. Var imdi yā yılan, Kāf tağıniñ ardında (3) bir dere vardır, sen anda kıyāmetdek duraḳaksın” dedi. Ol (4) yılan tekrār H̄z. Resûlün ayağıni pūs eyleyüp maḳāmına gitdi. (5) Karındaş, bir yılan ki ‘azāb içün yaradıldı saña ‘azāb etmege (6) istemez⁵⁷. Sen ise insān olasıñ lāyık[-]mıdır saña reg (7) karındaşıñ ümmet-i Muḥammede eziyyet cefā eylemek. El-kıssa: İmdi bir yılan (8) ki ‘azāb içün yaradılmış ola, naḳar eyle, merhamet eyleyüp acıdığından (9) H̄aḳ Te‘ālā aña cennet naşīb eyledi. Sen de karındaşıñ ümmet-i Muḥammediñ (10) bir h̄aceti ya bir işini görsen, saña H̄aḳ Te‘ālā neler naşīb eder. (11) Geliñ kerem eylen, luḳf eylen biri birimize muḥabbet edelim. Birimizin (12) başına bir h̄āl geldiği zamān bile acıyalım, şefḳat merḫamet (13) eyleyelim tā kim H̄aḳ Te‘ālā dahı bize merḫamet eyleye amîn yā rabbi’l-‘ālemîn. (14) Ben h̄aḳîr u faḳîr ğāyetle, Fuzûlîniñ te’lîf eylediği H̄adîḳatü (15) s-Sü‘edāniñ ibtidā kitābınıñ başına bu rubā’î taḥrîr eylemiş,

[11a] (1) ben[-]dahı ğāyetle begendim, teberrüken ol dört mışra’ inşā eyledim (2) ammā mücmelen. Dīvān-ı ḳazādan ol H̄z. Muḥammedü’l-Muştāfā (3) (sav.) nām-ı şerîfine merkûm olan belâlarıñ ibtidāsı budur ki (4) henüz vālide-i şerîfi batnında iken vālid⁵⁸-i büzürgvārı vefāt (5) edüp ṭaraf-ı rûzgār ol gevher-i giran-māye-nün laḳabın dürr-i yetîm (6)

⁵⁶ عرضات

⁵⁷ استمزشگ

⁵⁸ والده

koyup ad kaldı. Ni'me'l-mevlā ve ni'me'l-vekīl.⁵⁹ Rivāyet ederler kim iki (7) yaşına yetdikde vālide-i muhteremleri ki Mekkenen Medīneye nakl (8) edüp ol vālid⁶⁰-i büzürgvārının ziyāretine müşerref kılop (9) mürāca'at eddikde marīz oldu. Ol maḥalde Hż. Resūlallah, (10) ol maḥdūmunın şem'-i pālīni olup dil-i sūzān ve dīde-i giryān (11) ile zār zār ağlayup, vālideleri işitdi. “Ah gözüm nūrı! Ben vākī' amda (12) görmüşem ve hātifden avāz işitdim[-]ki peygamber-i resūl(-)sin. Ben dünyādan (13) āhirete gidersem ğam degildir ki sencileyin bir civān-ı 'ālīşān-peygamber (14) ḥatemü'l-mürselīn vardır. Dünyāda ve āhiretde küllī i'tibārım vardır” dedi (15) ve ba'zı yerde rivāyetdir ki sekiz yaşında iken vālideleri vefāt

[11b] (1) eyledi dērler ve bir rivāyetde yedi yaşında idi, dērler. Vaktā ki (2) sekiz yaşında vālideleri āhirete gitdi, vaktā kim 'Abdu'l-muṭṭalib (3) ki cedd-i büzürgvārlarıdır, Ebū Ṭālib 'ammisidir, sipāriş (4) eyledi. Terbiyyet eyleyüp yigirmi beş yaşına yetdikde Hż. (5) Ḥadīçetü'l-Kübrā (ra.) ile ittīşāl eylediler (6) ve kırkncı yılda vahy-i şerīf ile müşerref oldu ve kırk üçüncü (7) senede gitdikçe da'vet eyleyüp ve da'vete başladı. İbtida (8) da'vetinde ol yıl Mekke ehl-i küfürden çok cefālar çekdi. (9) Nüşa-i Zelāzilü'r-Rızāda meşṭurdur. Evvel Hż. Resūlün (10) sa'adet-hānesi böyle vākī' olmuşdı ki iki taraf hāne-i (11) sa'adetin bir yanında Ebū Leheb-i mel'un ve bir yanında 'Utbe-i (12) Ebū Mu'ayṭ⁶¹. Ve ba'zı tefāsīrde meşṭurdur ki Ebū Lehebin (13) menkūḥası Ümmü Cemīl ekşer evkātda yolları üstüne geçe (14) ile çalılar dökerlerdi, keennehu Hż. Resūl-i Ekremiñ mübārek (15) ayaklarına dokuna, ḥātır-ı şerīfleri melāmet ola. Hż. 'Abdullāh

[12a] (1) (ra.)'[dan] nakldir ki be-devr-i İslāmda bir gün pazār içinde (2) bir şahs-ı mübārek-şüret gördim[-]ki nidā ederdi kim: “Yā kavm, siz (3) deñiz ki *lā ilāhe illallāh Muḥammeden Resūlallāh* ⁶² deñ, necāt buluñ” (4) dērdi. Bir zālīm anı işidiñçe ādemler: “İnanmañ, yalan söyler, (5) kızb eder” dērdi. Ben su'āl eyledim: “Bu surḥ cāme giyen (6) kimdir?” Dēdiler: “Ol Hż. Resūl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem (7) (sav.)'dir, ḥalkı dīne da'vet eyler. Ol mā'i giyēr (8) 'ammisi Ebū Lehepdir. Ekşer şanādīd-i Kureyş, Ebū Lehebe tābi' (9) olup “bu şahş gāḥ sāḥir gāḥ kāzibdir, mecnūndur” [dēyüp]⁶³ iftirā (10) ederlerdi

⁵⁹ Ne güzel Mevla ve ne güzel vekil.

⁶⁰ والده

⁶¹ حفظ

⁶² Allah'tan başka ilah yoktur, Muḥammed Allah'ın elçisidir.

⁶³ Tamir, bağlama göre yapıldı.

Hız. Resüle. [Resül]⁶⁴ bu cefâlar görüp aslâ da'vetden (11) hâlî olmazdı. Hız. Rabbü'l-âlemîn Resüline tesellî-i hâtır (12) için âyetler nâzil édüp dèrdi kim: “Hâbîbim, selefde geçen (13) peygâmlere bir kavm yokdur ki delidir sâhîrdir demedik kalmadı, (14) hep dèdiler. Ammâ peygâmler tahammül édüp şabr eyleyüp baña (15) yakın olup murâd-ı maşşûdına nâ'yil oldular.” Ravzatü'l

[12b] (1) -Ahbâbda meşşûrdur 'Urve bin 'Abdullâh-ı Sa'd-ı Vakķāşdan (2) su'âl eyledi ki: “Aceb H̄āce-i âlem ve Nebiyy-i muhterem (3) (sav.) bu şanādîd-i Kureyşden cefâlar gördi, (4) 'aceb kangı cefâ ziyāde elem geldi” dèdi. 'Urve bin 'Abdullâh (5) eyitdi: “Bir gün ekābir⁶⁵-i Kureyş bir yere gelüp meşşeret eylediler kim: (6) “Bir niçe biz bu yetîmin şa'n sözün işidiriz, geliñ Muhammedi (7) ortadan kaldıralım, öldürelim” dèdiler. Bu sözi (8) Hız. Fâtımatü'z-Zehrâ işidüp ağlamağa başladı. Hız. (9) Resül katına geldi ve eyitdi kim: “Ey baba, ben işitdim cenābınız (10) kavmin öldürelim dèrlermiş” dèdi. Resül-i Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem (11) aslâ muştarib olmadı ve eyitdi: “Ey benim cānım pāresi kızım (12) Fâtıma, baña şu getür abdest alayım, namāz kılayım, ol baña (13) cübbe çevşendir, mü'minin şal'a(-)sıdır” dèyüp abdest (14) aldı ve taşra çıkıdı. Bir avuc ufacık taşlar aldı. Ol (15) müşriklerin şemtine toğrı yürüdi ve üzerlerine saçdı.

[13a] (1) Bi'avnihi Hâk te'ālā, şanādîd-i Kureyşin aslā birisinin dili (2) olmadı ki bir söz söylemege mecālleri olmadı ve birinin (3) göz açmağa tākāt olmadı ve mu'cize bu oldu ki ol (4) ufacık taşlar mercimek kadar nohud kadar taşlar, birer (5) birer her bir kâfire tokundu ise Bedr gāzāsında ol çengde (6) cümlesi[-]de helāk oldular. Nitekim Ebū Cehl, 'Utbe, Şeybe (7) ve Ümeyye ve 'Ammāre, Hız. Resül-i Ekrem ve Nebiyy-i Muhteremin du'āsı (8) müstecāb olup hep helāk oldular. Nitekim vākı'a-ı (9) Kerbelāda dahı yigirmi biñ nefer Şāmlıdan ve Kūfeliden (10) Hız. Hüseynin du'āsına erişüp ol vākıtte ol (11) senede her biri bir derdile helāk oldular. Kenzü'l-Ğurābda (12) meşşûrdur kim Ebū Ca'fer (ra.) rivāyetiyile (13) rivāyet eyler kim: “Bir gün bir dostum vardı, rāst geldim. A'mā (14) olmuş. “Birāder ne hāldir ki şaña taraf-ı Hākdan bu muşîbet (15) gelmiş, gözlerin kör olmuş” dèdim. Baña eyitdi: “Ah birāder! Deş-i

[13b] (1) Kerbelāda hāzır idim. 'Abdullâh-ı Ziyād tarafında idim. Ol (2) vākı'adan sonra evime geldim. Bir geçē vākı'amda Resül-i (3) Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem mescid içinde

⁶⁴ Tamir, bağlama göre yapıldı.

⁶⁵ كبر

mihrābda oturur gördüm. (4) Aşhāb-ı güzīn etrāfın almışlar ve Hż. Deşt-i Kerbelā-yı (5) İmām-ı Hüseyin (ra.) kan ile ālūde, vücūd-ı (6) şerīfden kan akar. Dīvān kurulmuş, ‘arż-ı hāl ederler. Birini (7) getürdiler karşısına. Hż. Resūl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem (8) buyurur kim: “Uruñ boyunlarıñ ve ateşe yakıñ.” Zebāniler (9) götürirler ateşe yakarlar, ölürler ve yine dirilirler. Böyle (10) böyle kıyāmetdek ‘azāb çekerler. Bunu gördüm gāyetle korkdum. (11) Hemān şefā‘at tarīkıyle keennehu Hż. Resūl-i Ekrem ve Nebiyy-i (12) Muhtereme şefā‘at eylesün dēyü vardım. “Esselāmu ‘aleyk (13) yā Resūlallāh”⁶⁶ dedim. Ol hāzret selāmım almadı, gāżab- (14) ālūde ile baña eyitdi: “Bir bī-vefā içün sen bu mazlūma cefā- (15) -lar kıldıñ ey Allāh düşmeni, benim hürmetim dutmadıñ” dedi. Ben eyitdim:

[14a] (1) “Yā Resūlallāh vallāhi ve billāhi ben Hż. Hüseyine karşı (2) tīg çekmedim ve kalbimde dahı kaşdım yoğdı, du‘ā ederdim ançak (3) cān korkusıyla ol tarafda bulundım” dedim. Anı gördüm (4) öñünde bir legen var, içi toptolu kan, baña eyitdi: “Gerçek (5) söylediñ ammā benim ol bī-vefā ümmetlerim tarafında bulunmañ ne (6) lāzım idi, bir gel” dedi. Vardım. Baña eyitdi: “Bu kan Hüseyin-i (7) Mazlūmıñ kanıdır.” Bir mil ile ol kandan gözime çekdi- (8) -ler. “Gözün kör olsun” dedi. Ol heybetden uyandım, gördüm[-]ki (9) gözlerim görmez olmuş, hālīm budur” dedi. Muhammed ibn-i İshākdan (10) rivāyet ve nakıldır kim Hż. Resūl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem, Ebū (11) Tālibiñ perverdesi olup anıñ eli altında olup anıñ (12) himāyesinde olduğça bir kimse bir söz söylemezdi. Ammā ba‘zı (13) fakīrū‘l-hāl olan ümmet-i zu‘afāya zahmetler vērirlendi. (14) Rivāyetdir ki evvelā Ümeyye ibn-i Halef, Hż. Bilāl Habeşī (15) (ra.)’[ı] her gün Baḥāya iletüp ‘üryān edüp tāziyāneyile

[14b] (1) ururdu. Dêrdi ki: “Gel Muhammed dīninden çık, Lāt Melāta ‘ibādet (2) eyle” dêrdi. Bilāl-i Habeşī dahı “Hāşā şümme hāşā her pāremi kulağım (3) kadar eyleseñ toğrı yoldan çıkmam” dêrdi. Rivāyetdir ki bir gün (4) gezerek şanādīd-i Kureyş mecma‘ına düşüp Ebū Cehl-i bedbaht, (5) ‘Adiyy⁶⁷ cānibinden tīg-ı zebān çeküp ol Hāzret-i āzürde-cerāhat[i] (6) ta‘n edüp olmayaçak sözler söylerlerdi. Bir gün yine ol mertebe (7) sözler söylediler ki kalem ile taḥrīr gelmez. H‘āce-i ‘ālem Mefḥar-i (8) kāyināt Şeft‘-i rüz-ı ‘araşāt Hż. Muhammedü‘l-Muṣṭafā (9) (sav.) hāzretleri mübārek başın eyüp mezārlik kenārına (10) geldi. Bir rivāyetde Ka‘be-i şerīf-i haremeyne geldi. Melūl (11) maḥzūn oturdu, ašlā kavmine beddu‘ā eylemezdi. Ḥayr du‘ā (12) eylerdi. Dêrdi kim: “Yā Rabbi, sen

⁶⁶Ey Allah’ın Resulü, selam sana.

⁶⁷عدوي

bunlara inşāf vēr” (13) dèrdi. Ebū Cehl-i mel’ün, birkaç⁶⁸ Kureyş sefhler[iyi]le ittifāk-ı (14) mel’anet édüp mübārek veçh-i şerīfin tozla gubār-ālūde (15) édüp başına zahm yetiştirdiler, kan akdı, ah dèmedi.

[15a] (1) Şehīd Hāmza, ol gün Hż. Hāmzā (ra.) hāzretleri (2) ava çıkmışdı. Aşlā öñüne bir şayd çıkmadı. Cebel-i Kubeys vādilerinde (3) gezerken bir hargūş çıktı, üzerine at şaldı. Ya’nī bir tavşan (4) çıktı, at ile hayli koğdı. Hż. Cenāb-ı Bārī Te’ālā lisān-ı (5) faşih ile dil vèrüp döndi Hāmzaya eyitdi: “Ey bī-vefā Hāmza, (6) ne hāşıl olur saña benim etimden? Karındaşın oğlu Hż. Muḥammed[iñ] (7) şanādīd-i Kureyş başın yardılar. Yüzi gözi al kan toprak, Mekke (8) haremінде melūl maḥzūn oturır, sen ise şayda çıkarısın” (9) dèdikde hemān ol sāt Hż. Hāmza gāzab-nāk evine (10) geldi. Gördi[-]ki menkūhası saçların yolup vāveylā édüp (11) sīnesin döger, Hāmza eyitdi: “Yā nigār, noldı saña böyle ah eder- (12) -sin?” dèdi. ‘Avreti eyitdi: “Yā Ebā ‘Ammār, ne muşbet bundan ziyāde (13) ola ki Eşref-i Benī Hāşime taḥammül olmayan cefālar ederler. (14) Lāyık sezā-var mıdır, karındaşın oğlu Hż. Muḥammedü’l-Muştafāyı (15) gör” dèdi. Hāmza eyitdi: “Ya kanı⁶⁹ Ebū Tālib, meger Muḥammed unutdı

[15b] (1) ola?” dèdi. “Ebū Tālib, mezra’ına gitmiş.” “Ya Ebū Leheb nereye gitmiş (2) ola?” “Ebū Leheb anı sevmez, kezzāb sāhīr dèr.” “Ya ‘Abbās kاندadır?” (3) dèdi. “Hż. ‘Abbās bervāne, nişlesin, elinden ne gelür. (4) Bir ‘Abbās neylesün, her bār dırdır ètmek ile ‘Bu Hż. Muḥammede (5) böyle niçün edersin, Hāmzadan korkmaz mısın?” dèr (6) ammā diñlemezler Hż. ‘Abbās[ı]. Ve Hż. Hāmza gāyetle müte’ellim (7) olup gāzab-ālūde, elinde kemān zār zār ağlayup ta’am yeme- (8) -mişdi. Dahı iltifāt ètmeyüp hemān taşra olup Mekke-i Mükerrreme-i (9) haremeyne toğrı geldi. Gördi[-]kim Hż. Resūl-i Ekrem ve Nebiyy-i (10) Muḥterem (sav.) hāzīn hāzīn ağlardı. Hāmza (11) gördiği gibi: “Ah gözüm nūrı, çiger-güşem pāresi Hż. Muḥammedü’l-Emīn! (12) Mübārek hātırın hōş tut, saña böyle cefā edenleri gör (13) ben de neylerem. Ebū Cehl dèdikleri mel’ün vācibü’l-intikām- (14) -dır. Varayım yaķasından tutup yüzi üzerine sürüyü sürüyü (15) hāzretiñe getüreyim. Ol mel’ünlardan intikām alayım, hātırın hōş

[16a] (1) olur mı gözüm nūrı?” dèyinçe Hż. Hāce-i kāyināt Muḥammedü’l-Muştafā (2) (sav.) eyitdi: “Aceb muḥalif işdir bu ki işler- (3) -sin, cemī’an akrabānıñ baña iltifāt[ı]

⁶⁸ برقاج

⁶⁹ فتى

cefâ, seniñ anlara muhalif olmañ⁷⁰ (4) ğarīb temâşâdır. Yâ Hamza benim anların katli ile hâtırım hõş olmaz” (5) dèdi. Hż. Resûl (as.) eyitdi: “Yâ Hamza, Hż. (6) Cenâb-ı Bârî Te’âlâyı bir bilüp aña ikrâr èdersen ve beni haq peygamber (7) bilerek dersen hâtırım hõş olur” dèdi. Ol dem hemân Hż. (8) Hamza parmak kaldırup “*Eşhedü en lâ ilâhe illallâh ve eşhedü (9) enne Muhammedü'r-Resûlallâh*”⁷¹ dèdi. Cân ı göñülden derûnî ihlâşla (10) müslimân oldu. Hemân ol sürûrla “kandasın dâr’ün-Nedve⁷²” dèyüp (11) geldi gördi[-]ki Ebû Cehl-i ahmaq ve süfehâ-yı Kureyş oturmuşlar, (12) içeri girüp mehâbetle: “Kimdir benim karındaşım oğlu Hż. Muhammed (13) Emîn ol vücûd-ı şerîfi ol hâle koyan? Bre mel’ün sen- (14) -siñ!” dèyüp elindeki kemânla Ebû Cehliñ başını yardı, eyitdi ki: (15) “Neyleyem Hż. Muhammed Emîniñ rızası yokdur yoğsa siz[i] şimdi

[16b] (1) hep katl eylerdim. Evvelâ Muhammed şâdıkdır ve haq peygâamberdir. Allâh (2) birdir ben[-]dahı şehâdet èderem” dèyü Kağan Arslan gibi kemer (3) dönerek taşra geldi. Eşrâf-ı Kureyş, Hamzadan ol kelîmât (4) işidüp havfe düşdiler. Artık meşveret bu araya getürdiler (5) kim “Muhammedi ortadan kaldırmadıkça bize ve bütlerimize râhat (6) yokdur” dèdiler. El-kışsa: Üc yıl bu minvâl üzere gitdi. Ebû Tâlib (7) vefât eyledi. Üc ay geçdikde Hż. Hadîçetü’l-Kübrâ vefât (8) eyledi. Andan cem’iyyet-i İslâm bir miqdâr⁷³ hâlel⁷⁴ bulmağı[n], a’vân (9) ve enşâr müteferrika olmağın, tuğyân tarîkı ile ol hâzrete (10) izhâr-ı azar ètdiler ve sonra tarîkât-ı mu’âvenet dutdular. (11) On yıl miqdârı bu cefâyı çekdikden sonra, hicret[e] fermân gelüp (12) Hż. Resûl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem (sav.) (13) Mekke-i Mükerrmeden Medîne-i Münevvereye hicret eylediler. Bu maħalde (14) Bedr ğazası ol maħal oldu ki Bedr ğazasında ‘Abdullah bin Hâriş (15) bin ‘Abdulmuṭṭalib, ol zamân şehîd oldu. Ve Hż. Hamza ol

[17a] (1) şehîd oldu. Ve Şeybeyi Hamza katl eyledi ve Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezâ (2) (ra.) ve (kv.), Velîdi katl eyledi. Cemâ’at-i (3) Kureyşden Talha bin Talha, Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezâ Şîr-i Hüdâ elinde (4) katl olundu. Bu ceng-i ‘azîmde ‘asker-i İslâm bozulup. (5) Hż. Resûl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem (sav.) (6) katında hemân ‘Aliyyü’l-Murtezâ Şîr-i Hüdâ vardı. Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezâ (7) Şîr-i Hüdâ eyitdi: “Elem çekme” dèyüp evvel Zülfığarı eline (8) alup çok müşriki nîrâna vâşıl eyledi. Ol zamân hâtifden (9) avâz geldi: “*Lâ fetâ*

⁷⁰ اولمق

⁷¹ Allah’tan başka ilah yokdur. Muhammed Allah’ın elçisidir.

⁷² دار الندوة

⁷³ bir miqdâr ibaresi cümle içinde iki kere yazılmıştır.

⁷⁴ ظلل

illā 'Alī lā Seyfe illā Zülfiğār.”⁷⁵ Ol gün (10) bir ceng-i ‘azīm oldı[-]ki müşrikînler 'bre meded fırsatdır' dëyüp (11) “İslām[ı] ortadan kaldıralım” dëyü küffārdan dört mu‘ānnid (12) eyitdiler kim hāzret[e] bir đarb yetürdiler. Biri İbn-i Şihāb (13) biri İbn-i Kımme biri İbn-i Hımejd ve biri İbn-i Ebī Vakķāş idi. Rivāyetdir ki (14) eşrār ğalebe ëdüp ebrār mağlūb oldukda fırsat bulup (15) İbn-i Kımme Hż. Resūl-i Ekremiñ elini yardı. Ol yaradan

[17b] (1) kan aķdı. Ol kanı Hż. Resūl-i Ekrem kendi üzerine (2) sürerdi. “Lā-cerem bir damla yere damlarsa kıyāmetdek (3) ot bitmez” dërdi. Ve İbn-i Hımejd-i hārām-zāde mel‘ūn, ol Resūlūñ (4) yarasını görüp kan aķdığını görünçe bir tığ ki havāl[e] (5) eyleye Hż. Resūle. Ol kör gözi görmedi. Hemān na‘ra (6) urup eyitdi: “Risālet da‘vāsın eden öldi” deyince (7) hemān İblīs-i mel‘ūn Medīne-i Münevvereye gelüp dört düşmen (8) arasında nidā eyledi ki 'Hż. Muħammed el-Muştafā şehīd oldılar' (9) dëyü ehl-i Medīne vāveylā eylemede. Şehādet-i Hż. Hāmza (10) (ra.) böyle oldı[-]ki Cubeyr bin Muţ‘im, ekber-i (11) Mekke⁷⁶ idi. Vaħşī-i mel‘ūn nām bir kulu vardı. Eyitdi: (12) “Yā ğulām, benim ‘ammimi Muħammed katl eyledi, sen[-]dahı Hż. Muħammediñ (13) ‘ammilerini ki Hż. ‘Abbās veyā Hż. (14) Hāmzayı⁷⁷ öldürürseñ malımdan āzād ol” dëdi. Vaħşī-i mel‘ūn (15) mübārīz idi. Vaħşīniñ dāhı babasını Hż. Hāmza katl

[18a] (1) eylemişdi. Ol küdüret, derūn-ı Vaħşī-yi mel‘ūnda muzmerdi (2) ve çokları mal ‘atā edeşek oldular, hemān “Hż. Muħammed- (3) ü’l-Muştafāyı gör” dëdi. Vaħşī-i mel‘ūn eyitdi: “Hż. Muħammedü’l-Muştafāyı (4) edemem anı aşhāb-ı ğüzīn muħāfaẓa ederler yāhūd Hż. (5) Hāmzayı dahı edemem, mübārīz erdir ammā Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezā (6) nevrete civāndır anı öldürirem” dëdi ve Vaħşī-i nā-bekār (7) mel‘ūn fırsat gözedüp ğazā-i Uħudda vāķi’ olup (8) Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezā ol Şīr-i Hūdāya kaşdıñ edeyim dërken (9) gördi kim gerçi Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezā nev-restedir ammā kendi (10) bahādır, muķābil olmadı ve Hāmza kaşdına şürū’ eyledi. (11) Ol maħal Hż. Hāmza, eski ‘ādeti iki eline kılıç alup (12) küffārı bölük bölük eylerdi. Nā-ġāh atı sürçdi, kendi düşdi (13) piyāde kaldı ve egninde ol gün zırh cevşen yoġdı. Vaħşī-i (14) hārāmzāde mel‘ūñ fırsat bulup bir đarb ğāfilen yetişdirdi, (15) fı’l-hāl şerbet-i şehādet nüş ëdüp cān Hāķķa teslim eyledi.

⁷⁵ *Ali gibi yiğit, Zülfikar gibi kılıç yoktur.*

⁷⁶ مكة

⁷⁷ Burada Hż. Peygamberin amcalarının adı zikredilirken Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezā ismi de geçmektedir.

[18b] (1) (rah.) ve ba'zı sefhler üşüp vücūd-ı (2) şerîfin pâre pâre eylediler ve çigerin Hind-i mekkâreye hediye (3) gönderdiler idi. Vaḥşî-i mel'ûna âferînler okudılar. (4) Ama bu tarafda Hż. Fâtımatü'z-Zehrânın yanında ehl-i (5) İslâm hâtunları teselli verirlerdi. Hż. Fâtımatü'z-Zehrâ (6) ol haberden bî-hüş olup Medîne diyârından çıkup (7) Hż. 'Âyişe ve Şafıyye ve Hafîze ve ba'zı hâtunlar, (8) harem-serâ-yı 'işmetler Uḥud taḡına ittifâk edüp teveccüh (9) ettiler, gideriz dediler. Feryâd figândan Hż. Fâtımatü'z-Zehrânın (10) âh-ı firkatinden Uḥud taḡı zelzeleye geldi. Ol zât-ı şerîf (11) ağlamakdan bir eski dîvâr altına gelüp karar eyledi. Etrâfında (12) olan 'avretlerden bir şâlihâ 'avret tazarru' kıldı, eyitdi: (13) “Yâ bint-i Resûlallâh lutf eyle ben çâriyeḡi gönder varayım bir (14) haber getüreyim, ceng yerine varayım” dedi. Hż. Fâtımatü'z-Zehrâ (15) du'âlar eyledi. Ol şâlihâ hâtun ceng yerine geldi. Gördi[-]ki

[19a] (1) şehîdler arasına geldi. Gördi[-]kim karındaş[ı] şehîd olmuş, (2) aślâ iltifât eylemeyüp ileri vardı. Erini şehîd gördi, (3) iltifât etmedi. Dahı ileri vardı, oḡlı[nı] mecrûh gördi, bir zaḡmıla (4) kan-âlûde gördi. “Ah vâlide-i 'azîzim benim hâlîme bak” dedi. (5) Vâlidesi eyitdi: “Gözüm nûrı çigerim pâresi, ben duramam Hâce-i (6) 'âlem Mefḡar-i mevcûdât Muḡammedü'l-Muṡtafâ (sav.)'iḡ (7) kıızı Hż. Fâtımatü'z-Zehrâ (ra.) intizâr çeker. Babasından (8) haber ister” dedi. Oḡlı eyitdi: “Ammâ ey vâlide-i müşfikâ, geçe (9) kaşrlarında ol tatlı uykuda iken geçe yarısı kalkup (10) baḡa meme vërdiḡiḡ unuta-bilmeyem” deyince mâderi eyitdi: “Çigerimde firâ- (11) -kıḡ bākîdir oḡul” dedi. “Benim hîdmetim sünnet-i Resûldür, takşîrât (12) ederem bu hîdmetden umaram⁷⁸ ki rûz-ı kıyâmetde şefâ'at-i (13) Hż. Fâtımayı müsteḡak olam ve şefâ'at-i Hż. (14) Muḡammedü'l-Muṡtafâya karındaşım ve babam ve sen müsteḡak olasız” (15) deyüp ah ederek gitdi. Muḡharebe yerine geldi. Hż. Resûl-i

[19b] (1) Ekrem ve Nebiyy-i Muḡterem ḡazretlerinin ḡâk-i pâyine yüz sürüp (2) Hż. Fâtımatü'z-Zehrânın selâmıḡ getürdi ve aḡvâl-i Medîneyi ve (3) Hż. Fâtımatü'z-Zehrânın aḡvâlin nakl eyledi ve Hż. Kevneyn (4) dünyâlar kadar zevk u râḡat eyleyüp ol şâlihâ 'avrete du'â- (5) -lar eyledi. İnşâallâhu te'âlâ rûz-ı maḡşerde karındaşım ve eriḡ (6) ve oḡluḡla ma'an cennete ve sen dahı kızım Fâtımatü'z-Zehrâ ile (7) cennete girirsin” dedi. “İmdi yâ şâlihâ var benim selâmımı (8) kızım Fâtımatü'z-Zehrâya deyüvër ve hem Fâtımayı bu araya getür” (9) dedi. Ol şâlihâ 'avret varup Hż. Fâtımatü'z-Zehrâyı (10) getürdi. Hż. Fâtıma ağlayup: “Ey benim babam, ben kıızıḡı yetim (11) ḡomadım,

⁷⁸ او'مارام Kelimede vav harfî cezm ile yazılmıştır.

elḥamdülillāhi te‘ālā cemāl-i şerīfîni gördüm” dedi. Hż. Resül-i (12) Ekrem ve Nebiyy-i Muḥterem Fâtımayı teselliler vèrdi. Ba’dehu Hż. (13) Ḥamzayı su’āl eyledi. Haber vèrdiler ki: “Yā Resülallāh ol (14) ‘ammiñiz Hż. Ḥamza [şerbet-i] şehādeti nüş eyledi” dèdiler. Hż. Resül-i (15) bā-şafā, Hż. Ḥamzanın üzerine geldi, pārelerin

[20a] (1) devşirdi, nāleler ve nevḥālar ve zārılıklar eyledi. Zīrā Hż. Ḥamza (2) büyük ‘ammisi idi ve ibtidā-yı zuhūrında çok mu‘āvin olup (3) ve nübüvvette hevā-dār idi ve bu ḥālet[e] muğārīn Şafıyye ki Hż. (4) Ḥamzanın kız karındaşıydı, Hż. Resül-i Ekremiñ ḥālesidir, (5) ol maḥal Şafıyye, Fâtımatü’z-Zehrā ile bile gelmişti. Şafıyyeniñ (6) bir oğlu vardı. Hż. Resül-i Ekrem aña buyurdı ki: “Var (7) vālideñe söyle gelsin, karındaş[ı] Ḥamzayı görsin bu ḥāliyile” (8) dedi. Oğlān geldi, eyitdi: “Ey vālide-i müşfikām, fermān Hż. (9) Resül-i Ekremiñdir, gelme dedi.” Şafıyye eyitdi: “Oğul ben Ḥamzanın (10) şehādetin haberin aldım, dilerem ki üzerine varam ve görmekte (11) şevāb ḥāşıl ola dèdim. Beni men’ eylesin luṭf eylesin” (12) dedi. Hż. Resül-i Ekreme i’lām eyleyüp Hż. (13) Resül-i Ekrem “hezār āferīn şıdk ihlāşına”. Ol sâ‘at (14) Hż. Cebrā’ıl (as.) geldi, beşāret eyledi. (15) Gökde “esedullāh ve esed-i Nebiyyullāh” çağrışdılar. Andan

[20b] (1) şāniyā Hż. Resül-i Ekrem Hāzret-i Ḥamzanın cenāzesi (2) üzerine namāz ètdikde yetmiş nefer şehīdün cenāzesin ḥāzır (3) èdüp birbiri üzerine namāz ètdikçe anın cenāzesin (4) götürmeyüp yetmiş kerre namāz kıldı. Nūru’l-Eimme⁷⁹-i Ḥārezmīde (5) mestūrdur. Hāzret ikinci şehīddir ehl-i beytden. Hż. İmām-ı (6) Hüseyn-i Mazlūm ḥātem-i şāh-ı şühedādır ve Hż. Resül buyur- (7) -muşdur ki: “Deşt-i Kerbelāda Hż. Hüseyn-i Mazlūm ile yetmiş (8) nefer mücāhid şehīd oldu ve anların üzerine namāz kılmağa (9) bir mü’mīn bulunmaya. Benim Hż. Ḥamza üzerine yetmiş kerre namāz (10) kıldığım, biri Ḥamza içündür ve sâ’iri anlar içündür.” Uḥud (11) gazāsından Medīneye geldikde Hāzret Resül-i Ekrem ve Nebiyy-i Muḥterem (12) (sav.) fermān eyledi ki ne kadar şehīd vārısı (13) anın yāsın ve mātemin Hż. Ḥamza serāyında eylediler. Cemī‘an (14) ehl-i Mekkeli ve gerek gerek Medīneli Hż. Ḥamza serāyına cem’ (15) olup herkiz şehīdlerini ögüp ağlayup mātem ètdiler. Hż.

[21a] (1) Resül-i Ekrem gāyetle hoşnūd oldu. Anlara du‘ā eyledi ve bu (2) mātemi dāhı anın için eylediler. Deşt-i Kerbelāda mātem olmadığından (3) ètdirdi. Ol zamān cemī’

ایمده⁷⁹

mahlūkāt, zemīn u zamān, çarh-ı asmān, (4) melekūtiyān⁸⁰, kerrūbiyān matem tıtdular. Rivāyet olunur kim böyle naql (5) olunur kim Hż. Hüseyn-i Mazlūm şehīd olmazdan muḳaddem (6) ḥamrā-yı şafaḳ yoḡdı. Ol zamān gök yüzi bile aḡladı. Elān (7) şafaḳ aḡlamadadır, dērler. Kitābü'r-Rızāda mezkūrdur ki (8) Hż. 'Alī bin Mūsā er-Rızā ki sa'ādetle buyurmuşdur ki: (9) "Ceddim Hż. Hüseyn-i Mazlūm şehīd olduḡda asmān (10) ḥūnbār olup ḥaḳḳā ki yüz biḡ melāyike yer yüzünde (11) Hāriçilerden intikām almaḡa, velākin ruḡşat olmadı. (12) Ve ḥālā ol ravza-i mübāreki üzerinde (13) 'azāsına meşḡuldür, dērler. Şevāhidü'n-Nübüvvede meştūrdur. (14) Şehādet-i Hż. Ca'fer-i Tayyār üçinci şehīddir ehl-i (15) beytten. Hż. Ca'fer cemī' şahābeyile Hābeş cānibine

[21b] (1) hicret étdikde Necāşi (arv.) anuḡ irşā- (2) -dına müslīmān oldu ve ḳal'a-i Ḥayber feth olunduḡda Hż. (3) Resūl-i Ekrem mülāzemetine müşerref olup ve Ḥazret anuḡ ḥuşūsında (4) buyurmuşdur kim: "Eşbehte ḥuluḳı ve ḥalkı."⁸¹ Fi'l-vāḳī bu nihāyet (5) ta'zīmdir. Rivāyetdir ki hicretūḡ sekizinci yılında Hż. (6) Resūl Ca'feri, Mürḫil-i Ḡassānī ḥarbine irsāl étdi ve Mu'te (7) menzilinde küffār mülḥaḳ olup leşker-i İslām üç biḡ mücā- (8) -hidle, Mürḫil-i müfsid yüz biḡ 'askerle bu taraḑdan Hż. (9) Ca'fer-i Tayyār ve 'asker aşlā ḥātırına "azlık 'askeriz (10) ve bunlar çokdur" dēmediler. Kendülerini 'askere urdular, şöyle (11) ceng eylediler kim 'aḳıbet Hż. Ca'fer-i Tayyārūḡ bayraḳ-dār (12) şehīd oldu ve Hż. Ca'fer-i Tayyār şancaḡı ḳapup ceng (13) eyledi. Bir kāfir mübārek elini düşürdi. Şol eliyile ḳapdı, (14) şol elin de düşürdi. Dişiyile tutdı, 'aḳıbet şehīd eyledi- (15) -ler (rah.) ve naql eylerler kim Hż. Cenāb-ı Bārī,

[22a] (1) Resūl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muḫteremūḡ ḥicābiḡ ḳaldırdı. Bi'z-zāt Hż. (2) Resūl olan mu'arekeyi bir bir seyr eyledi ve olan aḥvālī bir bir (3) aşḫāb[a] naql eyledi. Zeyd bin Hāriş ve Ca'fer ibn-i Ebū Ṭālib (4) pāre pāre olduḡların bir bir i'lām eyledi ve Hż. Resūl-i (5) Ekrem ve Nebiyy-i Muḫterem (sav.) sa'ādetle buyurur kim: (6) "Ca'feri cennetde gördüm, yāḳūtdan iki ḳanad ḥalk olmuş (7) ve uçardı." Daḡı Hż. Resūl-i Ekrem sa'ādetle buyur- (8) -muşdur ki: "Hż. Ca'feri gördüm melek gibi uçar." Ol (9) sebebdan Ca'fer-i Tayyār dērler. Ba'zı ḳısaşda meştūr- (10) -dur ki Hż. Ca'fer-i Tayyārūḡ yetmiş yerinde zaḡm vardı. (11) Ḳaçan şehīd olup düşdüḡde kāfirler meḡābetinden (12) Hż. Ca'feriḡ üzerine gelmediler. 'Aḳıbet hücum étdiler. (13) Ca'fer-i Tayyār başın ḳaldırıp eydürdi ki:

⁸⁰ ملكوتان

⁸¹ Yaradılışım, ahlakıma uydu.

“Allāh ‘Azīm- (14) -üşşān Hāzretleri benim ‘ammizādeme hālel yetürmesin.” Hż. (15) Allāh ‘Azīmü’ş-şān, Hābībini öyle du‘ā eyledigi için,

[22b] (1) o hālde iken öyle muḥabbet étdigi için Hż. Allāh (2) ‘Azīmü’ş-şān aña iki yāḳutdan ḳanat iḥsān eyleyüp (3) ism-i şerīfī⁸² Ca‘fer-i Ṭayyār oldu. Ve rivāyetdir ki her ḳaçan (4) Hż. ‘Ömerün oğlu ‘Abdullāh, Hż. Ca‘fer-i Ṭayyārın (5) evlādını gördükçe ta‘zīm édüp eydürdi ki: “*Esselāmu* (6) *‘aleyk yā zū’l-cenāḥeyn*”⁸³ dèrdi. Ve rivāyetdir ki Hż. Resūl-i (7) Ekrem ve Nebiyy-i Muḥterem (sav.) Ca‘fer-i Ṭayyārın (8) aḥvāline muṭṭalī’ olup anuñ menziline gelüp ve Esmā bint-i (9) ‘Umeyşe ki Hż. Ca‘fer-i Ṭayyārın zevce(-)sidir, ḥātırın (10) su‘āl édüp ve oğlunu oğşardı ve nevāzişler eylerdi. (11) Merḥamet ṭarīḳıyla teselliler éderdi. Bu maḥalde Esmā eyitdi: (12) “Yā Resūlallāh, bugün Ca‘ferün evlādını sā’ir yetīmler gibi (13) oğşadıñ. Ġālibā Hż. Ca‘fer şehīd olmuş gibi” dèdi. (14) Ol Hż. Resūl-i Ekrem ah édüp mübārek gözinden yaş aḳıdıp (15) girībānıñ döğerdi: “Ve ḥālā sen anuñ ḥalīfesi olup aḥlāḳını

[23a] (1) ḥimāyetünđe şaḳla⁸⁴.” Ol günden sonra yine gelüp evlādın (2) ‘azādan⁸⁵ çıkarup ḥātırılarını aldıḳda, vālideleri yetīmler için (3) teşeffu’ étdikde buyururdi ki: “*E-teḥāḫfīne ‘aleyhim ve ene veliyyühüm* (4) *fi ‘d-dünyā ve ‘l-āḫireti*.”⁸⁶ Rāviler rivāyetidir ki sekiz oğlu olup (5) iki ‘Avn [oğlu]⁸⁷ ve Muḥammed Aşğar, Hż. Hüseyin-i Mazlūm ile deşt-i (6) Kerbelāda şehīd oldular (rah.) (7) Hż. Resūlallāh ibtidāsı daḥı budur ki Hāzret-i İbrāhim ki (8) hicretün yigirmi yılında Māriye-i Kıbtan mütevellid olmuşdı. (9) Ḳābilesi Müselleme⁸⁸ nām bir çāriyedir. Hāzret-i Resūlden nakldir ki (10) İbrāhim mütevellid olduḳda Hż. Cebrā’ıl nüzūl édüp (11) tehniyye ṭarīḳıyla eyitdi: “*Esselāmu ‘aleyk yā Ebā İbrāhim*”⁸⁹ (12) [bir yıl]⁹⁰ altı ay ḳazā-yı ḥayātda ḳalup civār-ı raḥmet[e] vāşıl (13) oldu. Hāzret, anuñ fevtinde mecrūḥ olup girye āğāz (14) étdikde ‘Abdurrahmān bin ‘Afv eyitdi: “Sen men’ étdiñ ceza’dan (15) yā Resūlallāh.” Pes Hāzret eyitdi: “Men giryeden men’ etmedim, ḥırāş-ı

⁸² شریفی

⁸³ Ey iki kanat sahibi, selam sana.

⁸⁴ صاقلمه

⁸⁵ غزادن

⁸⁶ *Dünyā ve ahiretde onların velisi olduğum halde neden endişeleniyorsun?*

⁸⁷ Tamir, (222a-222b)’ye göre yapıldı. Bu varaklarda Cafer-i Tayyar’ın oğlu Avn’ın iki oğlunun Kerbela’da şehit olduğu yer almaktadır.

⁸⁸ مسلم

⁸⁹ Ey İbrāhim’in babası, sana selam olsun.

⁹⁰ Yazmada bu ibare için boşluk bulunmaktadır. Tamir, (Güngör 1987: 108)’e göre yapıldı.

[23b] (1) ezā ve keşf-i a'zādan nehy etdim. Ab-ı çeşm-i mātemzede, (2) bārān-ı rahmetdir ve nişān-ı re'fet, “*El-‘aynu tedme’u ve l-‘kalbū yahzenū* (3) *velā ekūlū illā raq’*”⁹¹ rivāyetdir ve rivāyet olunur kim ba’zı (4) yerde meşūrdur ki bir gün Hż. Resūl-i Ekrem ve Nebiyy-i (5) Muhterem (sav.), Hż. Hüseyin-i Mazlūm (6) bir dizine ve Hż. İbrāhimi bir dizine alup nevāzişler⁹² (7) eyledi. Ol sâ’at Hż. Cebrâ’ıl hâzır olup eyitdi: (8) “Yâ Resûlallâh, Hż. Vâcibu’l- vücûd olan Allâh bu iki (9) lü’lü-i şehvârı bir rişte-ye muntazam kılmak, ya’ni iki muhabbet (10) bir yerde olmaz, biriniñ def’ine rızâ vèrmek gerek. Yâ Muhammed (11) birini ihtiyâr eyle.” Hż. Resūl-i Ekrem eyitdi: “Eger İbrāhim (12) fevt olsa ekşer-i alām baña müteveccih olur ve eger Hż. (13) Hüseyin fevt olur ise baña ve ‘Aliyyü’l-Murtezāya ve Hż. (14) Fâtımatü’z-Zehrāya müte’ellim olmak lâzım gelür. Ben muşibet-i (15) hâşşı, miḥnet-i ‘amma ihtiyâr etdim.” Ol vâkı’adan üç

[24a] (1) gün geçdikde İbrāhim fevt olup ol vâkı’adan sonra her bār (2) Hż. Hüseyini elin alup iltifāt ederdi ve dèrdi kim: “Ey (3) benim oğlum merḥabā ki ben hâş oğlumı fedā eyledim. (4) Çiger-güşemsin. Zihî bedbahtlar ki böyle ‘azîze ihānet (5) revā göreler.” Kitāb-ı Kenzū’l-Ġurābda meşūrdur ki Hż. Hüseyin, (6) Hż. Resūl-i Ekrem hıdmetinde idi. Eve gitmek murād (7) eyledi. Ammā ğāyetle yağmur yağdı, gidemedi. Hż. Resūl (8) eyitdi: “Ayā oğul Hüseyin, eve gitsen olmaz mı?” “Ey cedde, yağmur çok (9) taşra niçe gideyim” dedi. Hż. Resūl-i Ekrem du’ā eyledi. Yağmur (10) diñdi. Ba’dehu Hż. Hüseyin eve gitdi. Var imdi aña kıyās (11) eyle ki kıatre-i bārān cefāsına müteḥammil olmayan a’zā-yı şerîfi, (12) deşt-i Kerbelāda ol nāzenin vücûd-ı şerîfi neler eylediler. Dünyā (13) muşibetlerini cümlesin cem’ eylesen, deşt-i Kerbelā muşibetine (14) berāber olmaz ve kalem ile tahrîr[e] gelmez. Vār kıyāş eyle ne muşibetdir. (15) **Bābu’s-sānī. İkinci bāb: Hż. Sultān-ı Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem**

[24b] (1) (sav.) **ḥazretlerinin vefāt-ı şerîfini beyān eder.** (2) Ol şadr-ı bedr-i kāyināt Mefḥār-i mevcūdāt Şefî’-i rûz-ı ‘araşāt (3) a’nî bihi Hż. Muhammedü’l-Muştafā (sav.) (4) ḥazretleri sa’ādetle buyurur kim, hicretün onuncı yılında edā-yı (5) Haccü⁹³’l-Vedā’ından[-] şonra ‘Arafāt tağında bu āyet-i şerîf nāzil (6) oldu: “*El-yevmü ekmeltü leküm dīneküm ve*

⁹¹ Göz yaşarır, kalp hüznlenir. (Rabbimin) razı olacağı sözden başka söz söylemem.

⁹² نوافر شلر

⁹³ حجّت

etmemtū 'aleykūm ni'metīve radīytū lekūm[ū'l İslāme dīnen]"⁹⁴ Hz. Resūl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem bu āyet-i şerīfin maẓmū- (8) -mında iştīmām-ı rāyihāsi bu ki intikāl-i sefer-i āhīret görünür. (9) Zīrā ğarāz-ı şeref-i risāletden beyān⁹⁵-ı aḥkām etti, tamām oldu. (10) Maḳṣūd, sa'adet-i zuhūrunda izhār-ı ni'met-i İslām idi (11) derece-i kemāl buldı. Ekābir eṣrāf⁹⁶-i şahābeyi cem' edüp buyur- (12) -dı[-]ki: "Ey muḥācirīn enṣār, benden bugün zarūret-i umūr-ı (13) dīniñizi taḥkīk edün fırşant elde iken insān fevt (14) olmadan va'de-i müfāraḳat ḳarīb olmuştur ve ṭarīḳ-ı mürāfaḳat (15) intihā bulmuştur" ve dahı buyurdi kim: "Arşa-i kıyāmet ki *yevme yenfe'ū*

[25a] (1) 'ş-şādīkīne [şıdk]uhūm⁹⁷ ḳarārgāhıdır. Ḳāḍī⁹⁸-i rüz-ı cezāda *illā men*⁹⁹ güvā- (2) -hıdır. Eger ol gün sizden su'āl olsa ki siz Muḥammede (3) niçe sülūk etdiñiz, cevābıñız nedir?" dedi. Hz. şahābe (4) ittifāḳ etdiler. "Yā Resūlallāh senden edā-yı risālet ve ilkā-yı (5) naṣīhat istimā' etdik, şehādet ederiz." Hz. Resūl (6) enguṣt-i mübārekin ḳaldırıp "*eṣhed*"¹⁰⁰ ya'ni sen şāhid ol. (7) Rivāyetdir ki Haccū'l-Vedā'dan sonra eṣnā-yı ṭarīḳ[de] Ġadīr-i Ḥum (8) demekle ma'rūf menzilde cemā'atle edā-yı namāz ḳılduḳdan sonra (9) şahābeye müteveccih olup buyurdi ki ya'ni mü'minlere eyitdi: (10) "Ey ḳavm āhīr 'ömrümdür benim, [Allāh] 'ālem-i 'uḳbāya da'vet etti ki siz[e] (11) vedā' ederem." Ol ḥalka teveccüh ḳılıp ḥıfz için. "Ya'ni benim (12) emr-i şer'atim iki emirdir. Biri Ḳur'ān-ı 'Azīmu's-şāndır ve biri (13) ehl-i beytimdir. Zinhār be zinhār muḥālefet-i Ḳur'ān ve muḥālefet-i (14) ehl-i beytim [étmeñ]¹⁰¹. Bunlar birbirine merbūṭdur. Ḥavz-ı Kevşer kenārında (15) birbirine mülḥaḳdır." Āh āh zihī bī-vefā ümmet ki

[25b] (1) bu ḥadīṣ-i şerīfī taḥkīḳ olmak üzere iken az zamānda olup (2) ya'ni dönüp ehl-i beytine böyle ḥaḳāret Ḳurāna muḥālefet (3) ve ehl-i beytine eziyyet ve cefā etmek ḥamāḳat(-)likdir. Rivāyet (4) olunur kim Nūru'l-E'immede Hz. Ḥüseyniñ ma'şūmlığı (5) ḥālinde Hz. Ḥüseyn, ḥ'āceden ḳaçup uşaklarla (6) oynamağa meşḡul iken Ḥ'āce-i 'ālem görüp tutmaḳ ḳaşd (7) eyledi. Ḥüseyn ḳaçdı, Resūl ardları sıra seyirdiler. Āhīr eyitdi: (8)

⁹⁴ Bugün sizin için dininizi kemale erdirdim, size nimetimi tamamladım, sizin için din olarak İslamiyet'i beğendim. (Maide, 5/3)

⁹⁵ پیام

⁹⁶ اشرف

⁹⁷ Sadıklara doğru sözlerinin fayda vereceği gün (Maide, 5/119)

⁹⁸ هاقاضی

⁹⁹ *İllā men etallāhe bi kalbin selīm*. Allah'a arınmış bir kalp ile gelen müstesna. (Şuara, 26/89.)

¹⁰⁰ Şahid ol.

¹⁰¹ Tamir, bağlama göre yapıldı.

“Yâ Hüseyin niçün benden firâr edersin” dedi. HZ.¹⁰² Hüseyin (9) eyitdi: “Sultânım hâşâ cenâbından kaçmak degildir. Ancağ (10) cenâbınıza selsele-i muhabbetdür.” Âhiru’l-emr şâhzâdeyi tutup (11) eline yapışıp asmâna müteveccih olup du‘â kıldı ki: (12) “*Uḥibbehu fe-uḥibbehu.*”¹⁰³ Aḥbâb eyitdi: “Yâ Resûlallâh sen böyle mahtûmu’l (13) -mükerrermini ‘izzet eylersin ammâ Kerbelâda bu nâzenîn-i vücûdına (14) cefâlar etseler gerekdir” dediler. Haccü’l-Vedâ’dan sonra “*İzâcâ’e (15) naşrullâhe ve’l-feth*”¹⁰⁴ sûresi nüzûl edüp HZ. Resûl

[26a] (1) Cebrâ’îl[e] emr edüp eyitdi: “Ey muḳarreb-i dergâh, ala bu ayet[de] (2) Allâhu a’lem vefât râyiḥâ(-)sı vardır” dedi. HZ. Cebrâ’îl (3) eyitdi: “Yâ Resûlallâh, “*ve’l-âḥiretü ḥayrun leke mine’l-ülâ.*”¹⁰⁵ HZ. (4) H’âce-i ‘âlem bu ayetün istimâ’ından her bâr kelime-i tayyibe [ile] (5) meşgûl oldı. “*Subḥâneke’llâhümme’ğfirlünneke [ente’l-vehhâb].*”¹⁰⁶ Aḥbâb dediler: (6) “Bu kelimeyi tekrâr eylemeden murâd nedir” dediler ve buyurdılar kim: (7) “Uḳbâya da’vet var” buyurdular ve ağlamağa başladı. Aḥbâb (8) daḥı ağlayup “Sultânım sizlere girye münâsib degildir, (9) niçün ağlarsız” dediler ve buyurdular kim: “Benim ıztırâbım dâire-i (10) İslâma çekdiğim zaḥmet. Müslimânlar ayâ bundan sonra iblîs (11) ile giriftâr olup ne âfetlere muḳârenet¹⁰⁷ olalar ve ne miḥnetlere (12) düşüp.” Ve andan sâniyâ HZ. ‘Âyişe menziline cem’ân (13) aḥbâb cem’ edüp birbirine sipâriş eyledi. Naṣîḥat (14) vaşıyyet kıldı ve buyurdı[-]kim: “Ey ḳavm, HZ. Resûl biliḡ[-]ki (15) ‘âlem-i bekâya muḳarrer oldı. Aftâb-ı ḥayâtım ruḥşat-ı ğarîb buldı.

[26b] (1) Hürmet-i ehl-i beytim size tapşurdım. Hemîşe tarîḳ-ı tâ’at[de] (2) muḥâlefet görmeye(-)siz ve ḳâ’ide-i şer’atıma muḥâlif iş (3) etmeye(-)siz tâ ki rûz-ı ḳıyâmetde sizin ef’âliḡizi beni (4) şermsâr eylemeye(-)siz.” Cümle aḥbâb bu muvaḥḥiş ḥaberi işiddikde (5) cümlesi birden feryâd fiğân edüp ağlamağa başladılar. Aḥbâb (6) eyitdi: “Yâ Resûlallâh bu muşbet yakın mıdır?” “Yakındır” dedi. (7) “Sultânım sizleri kim ğusl eylesün?” Ve buyurdı kim: “Ehl-i beytim.” (8) “Ne şekil kefenle edem?” dediler. “Üzerimdeki câmelerle, Mısrî (9) ve Yemenî daḥı câyizdir” dedi. “Ve maḳbere-i şer’iḡizi ne yere münâsibdir?” (10) dediler. “Hâlâ oldıḡım menzildir” dedi. Ve dediler kim: “Namâzıḡ kim (11) ḳıla?”

¹⁰²Hüseyin kelimesinden sonra yazılmıştır.

¹⁰³Onu sev ve sevdır.

¹⁰⁴Allah’ın yardımı ve fetih gerçekleşince (Fetih, 110/1)

¹⁰⁵Muhakkak senin için ahiret dünyadan daha hayırlıdır. (Duha, 93/4)

¹⁰⁶Noksanlıktan münezzeh olan Allahım beni bağışla, çünkü herşeyi veren sensin.

¹⁰⁷مقار

dédiler. Vaşıyyet eyledi ki: “Techîz tamâm olduğda kabrim (12) kenârına koyasız. Taşra çıkıñ ve bilmiş oluñ ki evvel (13) namâzım Cebra’îldir ve andan sonra Mikâ’îldir ve andan sonra (14) ‘Azrâ’îldir ve andan sonra İsrâfîldir ve andan sonra cemî’ (15) melâyike-i muḵarreb ile kılup ba’dehu sizler gelüp def’a

[27a] (1) def’a namâz êdüy.” Eyitdiler: (1) “Yâ Resûlallâh sizi kabre kim indir- (2) -sin?” Sa’âdetle buyurdı ki: “Akreb-i ehl-i beytim gürûh-ı melâyike (3) mu’âvenetiyle, anları siz görmezsiniz.” Bu vaşıyyet tamâm olduğda (4) gâyiblere selâm irsâl eyledi. “Benden sonra benim şer’atım (5) üzere gelenlere kıyâmetdek selâmımı tebliğ êde(-)siz ve selâm (6) olsun.” Vaktâ ki hicretüñ on birinci yılında şaferü’l-hayruñ yigirmi (7) sekizinci güninde maḵbere-i Baḳî’ ziyâretine müteveccih olup sükkân-ı (8) buk’a-i Baḳî’ içün ya’nî ol Baḳî’u’l-ğarḳad¹⁰⁸ dedikleri mezârlige (9) gelüp istiğfâr taleb eyleyüp du’â eyledi. Eyitdi ki: “Kâşki (10) bende bu mezârlıkda olup bu du’âda bulunaydım” dëyü buyurdılar. (11) Ebû Hureyreden mervîdir ki: “Ol maḵalde hâzır idüm. (12) Eyitdi ki: “Yâ Ebâ Hureyre baña H. Allâhıñ cemâlini ve cennete (13) girmek baña arz êtdiler. Ben cemâl-i Perverdigârı ihtiyâr (14) êtdüm. Bu geçe H. fermân-ı Kirdgâr öyle oldu[-]ki (15) Baḳî’ye varup Uḥud gâzâsında olan şehîdler içün

[27b] (1) hayr du’âlar eyleyüp çok ağladı. Andan dönüp Meymünenüñ (2) serâyına geldi. Bî-ihtiyâr tekye kıldı ve buyurdı ki “*Eyne enâ gaden*”¹⁰⁹ (3) ma’nâ böle “Yarın benim menzirim kanda mıdır?” Fâtımatü’z-Zehrâ (4) ol hâli görüp cümle hâatunlar-ı ‘işmet-i Resûl bir yere getürüp (5) müşâveret eylediler ki ‘âkıbet H. Fâtımatü’z-Zehrâ hâzretleri (6) eyitdi: “Ey âḥir zamân peygamberüñ hâatunları, ey bâğ-ı behişt (7) -âsâ büstânınuñ gülleri bilin ki Resûl mütekebbir-i hâtırdır (8) ve her gün bir menzile gitmek vücûd-ı şerîflerine zahmetdir. Lâyık (9) olan budur ki cümleñizde bir yerde olasız” dedi. Cümlesi (10) ma’kûl görüp ‘Âyişe-i Şiddîka hâzretlerinüñ sa’âdet- (11) -hânesine geldiler. Her biri hîdmetlerin ol arada eylerlerdi. (12) Pes Meymüne serâyında idi. Velikin ḳalḳup bir elini H. ‘Aliyyü’l (13) -Murtezânüñ omuzuna ḳodı. Ve bir elini H. ‘Abbâsıñ (14) omuzuna ḳodı. H. ‘Âyişe-i Şiddîka menziline geldi. (15) Döşek hâzır olup döşeğe yatdı. Ol an ḥummâ-yı muḥriḳa dedikleri

¹⁰⁸ بقیع الغرد

¹⁰⁹ Yarın nerede olacağım?

[28a] (1) sıtma dutdı. Hż. ‘Abdullāh ibn-i Mes‘ūd[dan] rivāyetdir ki ben (2) ol zamān hāzır idüm. Mübārek nabzına yapışdum. Bir mertebe (3) hārāret müstevlī olmuş idi kim ben eyitdüm: “Yā Resūlallāh, bu (4) mertebe hārāret nedir?” Buyurdılar ki: “Ol Allāh hakkıyçün ki benim (5) nefsim anuñ yed-i kudretinde(-)dir ki bir kimseye bir marāz müstevli (6) olduğda Allāh Subhānehu te‘ālā hāzretleri ol kuluñ bād-ı (7) semūmdan ağac yaprakları ne[-]şekil dökülürse günāhı öyle (8) dökülür.” Nükte: Su‘āl olunsa Resūlün günāhı yokdurur, ne (9) dökülür cevāb budur kim kıyāmet güninde ‘āşī ümmete şefa‘āt (10) verir ve Cenāb-ı Bārī Te‘ālā ile Hż. Resūl beyninde nāz u (11) niyāzdır ve naql olunur ki Hż. Ebū Sa‘īd-i Huzrīden rivāyetdir ki: (12) “Ben ol meclisde hāzır idüm. Üzerine қаđīfe örtmüşler. (13) Hattā қаđīfeden ter taşra çıkmış hārāret. Ben su‘āl étdüm. (14) “Yā Resūlallāh bu hārāret nedir?” Cevāb vèrdi ki: “Enbiyānuñ (15) merātibi olduğđı gibi marāz u cefāsı dahı ziyāde eşedd olur.”

[28b] (1) dèmişler. Ve naqlıdır ki hattā haste(-)likde sa‘ādetle buyurdı ki: (2) “Kaçan Ümmü’l-Berāmoğlunuñ ziyāfetinde baña zehr vèr- (3) -diler. Ol zamāndan berü du‘ā-yı nübüvvetle def olurdı. (4) Velikin şimdi naql-i beķāya rıhlet vaktidir ki rüh-ı (5) şerīfım şehādet olmaķ üzere şimdi müştèd oldı. İmdi (6) ol zehrün eşeri mülāzım olmaķdan ğarāz şehādetdir. (7) Ve meştürdur ki cün baħr-i feyz¹¹⁰-i nübüvvet deryā-yı kemāl-i (8) velāyet yeriyle muķārin olup Hż. Hasan ve Hż. (9) Hüseyin zuhūra geldiler, her biri birer keyfiyyet oldular. Lā-cerem (10) Hż. Hasan büyük olmağın, dedeye münāsib zehrle (11) şehīd oldı ve Hż. Hüseyin küçük olmağla babası (12) Hż. ‘Aliyyü’l- Murtezā gibi tīg-ı қаħrle şehīd oldı. (13) Nükte bir dahı budur ki Hż. Hasan cedd-i büzürgvāryla (14) Medīne-i Münevverede mücāvīr қалup anda medfūn oldı (15) ve Hż. Hüseyin-i Mazlūm babası Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezā hāzretlerine

[29a] (1) münāsib Kūfedè mücāvīr-i merķad oldı. El-kıssa: Hż. Resūl-i (2) Ekrem ve Nebiyy-i Muħterem (sav.) dört (3) gün haste oldı. Qazāya қaldı. Ravzatü’l-Aħbārda meştür- (4) -dur ki marāz hālinde Hż. Fāţımatü’z-Zehrāyı çağırup (5) birkaç kelām söyledi ihfā ile, kimse işitmedi. Ol (6) kelāmdan giryān olup ağladı. Ba‘dehu tebessüm édüp rahāt (7) oldı. Hż. ‘Āyişe-i Şiddīķa su‘āl eyledi: “Yā (8) Fāţımatü’z-Zehrā giryeye sebeb ve sonra gülmege sebeb nedir?” (9) dèdiler. Hż. Fāţımatü’z-Zehrā eyitdi: “Babam Hż. Resūl

¹¹⁰فيض

(10) Һазретleri sa‘adetle buyurdular ki¹¹¹: (11) “Her yıl Һз. Cebrā’l teblīg-i aḥkām için gelürdi. (12) Bu yıl iki nevbet nüzül eyledi. Allāhu ‘ālem vaḳt tamām olmaḳ (13) muḳarrerdir” dèdi. Anḡa aḡladım şonra buyurdı ki: “Bu zehr-veş (14) acı kelāmunḡ, saḡa tiryāḳ-ı fāruḳ mānendi kelām budur ki (15) cennete girdikde ibtidā ehl-i beytim-le görüşmezden evvel ibtida

[29b] (1) sen benimle mülākī olursıḡ ve cümle ehl-i cennetiḡ nīsā (2) ṭāyife(-)sinün ḡayırısı sen(-)sin. Ve bir daḡı budur ki kıyā- (3) -metdek seniḡ evlādıḡ evlādı ve zürriyetiḡ kesilmez, (4) saḡa müjde yā Fāṭıma” dèyü buyurdılar: “Yā Fāṭıma şabreyle (5) merātib-i ‘aliyyeye nā’il olup derecāt-ı ‘āliyyeye ḡadem (6) başarsıḡ, her ne ḡadar şabr eylesenḡ ol mertebe kıyāmetde ‘ālī (7) olup fi’l-vāḳı’ Һз. Resül-i Ekrem gibi bir devletli ‘Azīm- (8) ü’ş-şān, Vücūdu’l-mükerrem, ḡabībū’l-muḡterem ki babası ola, andan (9) ayrılup bu firāḡa taḡammül olmaḳ ḡuvvet-i şabrdır. Hezār hezār (10) aferīn olsun.” Ve Һз. Resül-i Ekrem ve Nebiyy-i Muḡterem Һазретleri (11) buyurdı ki: “Yedi ḡuyudan¹¹² yedi bardaḳ şu getürünḡ, üzerime (12) dökünḡ, tā ki bir miḡdār ḡarāretim teskīn ola” dèdiler. Hem (13) öyle ètdiler. Bir miḡdār ḡarāret teskīn oldı. Ḳalkup (14) mescid-i şerīfe buyurdular. Bir ḡuṭbe-i şerīf okuyup (15) ümmetine vā’z [u] naşīḡat eyledi ve Uḡud ḡazāsında şehīd olanlar

[30a] (1) için du‘ālar eyledi ve buyurdu ki: “Ey benim aşḡābım bilin ve āḡāḡ (2) olunḡ ki Enşārīler benim ḡışāl-i ḡaşıyyetle ḡavāşımdur. Maḡbūl-i (3) mergūbumdur. Anları sizler ḡāyetle kerāmet-i mükerrem tutunḡ.” Anḡla- (4) -dılar ve bildiler ki Һз. Resül-i Ekremiḡ marāz ziyāde oldı. (5) Aḡlamaya başlayup “Bizim ḡālimiz niḡe olur?” dèdikde (6) Һз. ‘Abbās ol ḡāle muṭṭalī’ olup Һз. Resül (7) Һазретlerine i‘lām eyledi. Һз. Resül-i Ekrem Һазретleri (8) ayaḡ üzerine ḡalkup eyitdi: “Yā ‘Ali, Enşārīler ne dèrler?” (9) dèyinḡe ve buyurdı ki: “Enşārīler dèrler ki, ayā Һз. Resül-i (10) Ekrem Һазретleri ḡāşā dūnyādan āḡirete intīḡāl èderse (11) ḡālimiz niḡe olur ve bize kim ri‘āyet èder, dèdiler.” Ol maḡāl (12) Һз. Resül-i Ekrem bir elin Һз. ‘Aliyyü’l-Murtezānuḡ omuzına (13) ve bir elin Һз. ‘Abbāsuḡ ketḡiḡe ḡoyup mescid-i şerīfe (14) gelüp minber-i şerīf üzerine ḡıḡdı. ḡamd ü şenā èdüp bir (15) ḡuṭbe-i şerīf okudı. Ve ba’dehu eyitdi: “Ey benim aşḡābım, Ka’be(-)li[yi]

¹¹¹ Buradan sonra Һз. *Fāṭıatü’z-Zehrāya eyitdü*baresı tekrarlanmıştır.

¹¹² Bu kelime, yazmada *ḡoyun* biçiminde yazılmış ancak satır kenarına hareke ile tekrar yazılarak düzeltilme yapılmıştır: *ḡuyudan*.

[30b] (1) Medīne(-)li[ye] ve Medīne(-)liyi Ka'be(-)liye¹¹³ (2) ısmarladı[m]. Birbirinize muhabbet üzere olunuz. Āhiretde daḥı sizi¹¹⁴ (3) öyle muhabbet üzere bulayım” dedi. Rivāyetdir ki Faẓl (4) ibn-i ‘Abbāsdan rivāyet olunur ki: “Maraż-ı mevtinde ben ḥāzır idim. (5) Elimi tutdı. Hücreden çıkup mübārek başına ‘izābe şarup (6) ve cemī‘ ḥalāyık ḥāzır olup ve ol ḥazret edā-yı kelīmāt eyledikde (7) buyurdı ki: “Ey yār u vefā-dārlarım ey fırka-i İslām ve zümre-i enām-ı (8) yetīm, ecelim qarīb, sizler benden vücūdiñızla ayrılırsız feemmā (9) lisāniñızdan ve gönölünizden unutmañ. Baña¹¹⁵ her bār zıkr [u] şalāvāt (10) eyleñ. Zīrā ben sizi unutmam, siz de beni unutmañ.” Ve (11) eyitdi: “Ey kavm, bir peygāmbir yokdur ki şerbet-i mevt içmeye. Ben (12) daḥı ol şerbeti içerem” dedi. “Ve siz[e] teblīğ-i risālet ve aḥkām-ı (13) dīni i‘lām ētdikde ve bildirdik. İmdi¹¹⁶ sizden müfāraḳat (14) zamānıdır. İmdi her kimün bende ḥaḳḳı varısa gelsiñ alsın” (15) dedi. “Āhirete ḥaḳḳıla varmayayım” dedi. Ol maḥal ḥiṣār-ı meclisde

[31a] (1) bir kimesne kaḳup eyitdi: “Benim sende üç dirhemim vardır” dedi. (2) Hż. Resūl-i Ekrem fermān eyleyüp Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezā edā (3) kıldı. Ba‘dehu Hż. ‘Uḳḳāşe kaḳup eyitdi: “Yā Resūlallāh, (4) Uhud ğazāsında deveye darb ederken tāziyāne ḥavāle kıldıñız (5) baña redd olup ya’ni şıçrayup baña urduñ. Ben ol ḥarbden (6) ğāyetle müte’ellim oldum. Hālā kışaş isterem.” Hż. Resūl (7) buyurdu ki: “*Cezāke’llāhu ḥayran keşran*¹¹⁷. Raḥmet saña ki bu kışaş[ı] (8) āhirete ḳomadıñ. Dünyāda taleb eylediñ. Yā ‘Uḳḳāşe ol (9) tāziyāne bilmem ne-şekildir” dedi. Ya’ni tirşon?¹¹⁸ urulmuşdur, dedi. (10) Hż. Resūl buyurdu ki: “Hż. Fāṭimatü’z-Zehrānuñ evindedir, varıñ (11) getürün” dedi. Hż. Selmān, Hż. Fāṭimatü’z-Zehrānuñ (12) serāyına gelüp selām vērđi ve Hż. Resūlün selāmıñ (13) teblīğ eyleyüp tāziyāneyi taleb eyledi. Hż. Fāṭimatü’z-Zehrā (14) eyitdi: “Yā Selmān, bu ne ma’nādır ki hālā maraż-ı mevtde iken (15) tāziyāne nedir, ğarīb ta’accüb” dedi. Hż. Selmān bir bir aḥvāl-i

[31b] (1) tāziyāneyi naḳl eyledi. Hż. Fāṭimatü’z-Zehrā eyitdi: “Ne (2) mümkindir ki maraż-ı mevt ḥālinde anuñ vücūd-ı şerīfi taḥammül ētmez. (3) Bre meded Ḥasan ile Hüseynim oğullarım, cānım pāresi tiz yetişiñ (4) mescid-i şerīfe dedeñize. za’ıfdir

¹¹³ve Medīneliyi Ka’beliye ibaresi tekrarlanmıştır.

¹¹⁴daḥı sizi kelimeleri tekrarlanmıştır.

¹¹⁵بن

¹¹⁶Fazladan şimdi kelimesi yazılmıştır.

¹¹⁷Allah sana çokça iyilik versin.

¹¹⁸ترشون Kelime bağlama göre bir çeşit kırbaç anlamındadır. Hadika’da "bir edīme dutılmış taziyan" (Güngör 1987: 127) biçiminde geçer.

tāziyāneye tākāt (5) getirmez. Siz varıñ tāziyāneyi qabul eyleñ. Bir haq vāki' olmuşdur. (6) Size ursunlar tāziyāneyi zinhār be zinhār dedeñize ur- (7) -durmañ” dēyü Hż. Hasan ve Hż. Hüseyin ve Selmān tāziyāneyi (8) alup mescid-i şerīfe geldiler ve mescide aşhāb (9) (ra.) hażretleri birden ğulūv vāveylā eyleyüp (10) āvāz eflāke çıkdı. Erbāb-ı ehl-i meclis herbiri ‘Uqqāşeye (11) ilhāh édüp dēdiler kim: “Her birimize birer tāziyāne uruñ. (12) Bir yērine biñ tāziyāne uruñ. Hż. Resūle urma, luţf (13) eyle” dēdiler. Hż. Resūl eyitdi: “Yārenler kışaş baña (14) müteveccih oldı. Size münāsib degildir.” ‘Uqqāşe eyitdi ki: (15) “Ben ol zamān ‘üryān idim. Siz dañı ‘üryān oluñ” dēdi.

[32a] (1) Allāhu ekber. Ol gün ol sa‘at mescid-i şerīfin içinde (2) bir ğavğa oldı ki diller taqrır ve qalem taqrır edemez. Gökde (3) melek ve yērde insān ah-ı efgān eylediler. Ol sāt Hż. (4) Resūl-i Ekrem hażretleri üstünden esbāb-ı şerīfin birağup (5) vaqtā ki ‘Uqqāşe hażretleri ol mühr-i nübüvveti gördiği gibi elinden (6) tāziyāneyi yere bırağdı. Ve eyitdi ki: “Yā Resūlallāh bu mertebe cenā- (7) -bıñıza ve aşhābıñıza mu‘ānidlik édüp sözlerin qabūl (8) eylemedigimüñ iki veçh[i] vardır. Bir veçh budur ki senüñ (9) evşāfıñı, ‘adl ü ‘adāletin, hük-m-i hükūmeti halka bildirmek (10) içündür. Ve bir ğarañım budur ki seniñ mühr-i nübüvvetiñi her kim görse (11) ve yüz sürse aña cehennem ateşi harāmdır. Hāşā saña öyle (12) qaşd etmek ne mümkündür dēdi. Ve beden-i mübarekiñe yüz sürdüm. (13) Cehennemden azād olayım” dēdi. Ol hāl Hż. Resūl-i Ekrem ve Nebiyy-i (14) Muhterem minberden inüp evine gelüp dōşege yatdı. Marağ (15) dañı ziyāde oldı. Ğayetle za‘ıf oldı. Artık sem‘-i şerīf¹¹⁹ ‘ālem-i

[32b] (1) kudse mülākī ve rüh-ı şerīfi cesed-ğāh-ı dünyādan bezm-ğāh-ı (2) beķāya müteveccih oldı. Ol sāt Hż. Cebrā‘ıl gelüp (3) eyitdi: “Yā Resūlallāh Perverdigār-ı ‘ālem saña selām eyledi. Seni (4) muhterem kıldı. “Var söyle Hābībim Resūle dilerse dünyāda istediği (5) kadar ‘ömr vēreyim dursun, eger mevti isterse sühūletle müyesser (6) olsun” dēdi.” Hż. Resūl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem eyitdi: “Ey (7) qarındaşım Cebrā‘ıl, inān-ı ihtiyārımı Hż. Haq rızāsına (8) qorum ve hūsn-i i‘tikādla dā‘ire-i tevfiķe teslim getürmişem. (9) “*Fe-inşā’e ahyāni ve inşā’e emāteni*”^{120,121} Hż. Cebrā‘ıl eyitdi: “Hālıñ (10) yeg bilür benden ziyān ve sevdāyı. Haq bilür bihbūdımı.¹²²” Ve rivayetdir (11) ki āhir-i marağ-ı mevtden üç gün taşra çıkmadı ve cemā‘atle namāz (12) kılmadı ve dördinci gün

¹¹⁹ شريفنى

¹²⁰ و انابايى

¹²¹ Dilerse beni yaşatır ve dilerse beni öldürür.

¹²² بيهودمى

‘iṣāi’l-āḥir vaktinde¹²³ Hż. Bilāl (13) Ḥabeşī, ulular katına gelüp eyitdi: “Yā Resūlallāh eṣ-ṣalātü.”¹²⁴ Hżret (14) istimā’ edüp buyurdi ki: “Hż. Allāh te’ālā saña ecr-i ‘aẓīm (15) vërsin.” Ve Bilāl bir nevbet yine “Eṣ-ṣalātü eṣ-ṣalātü.” Hż. Resūl

[33a] (1) cevāb vërdi ki “Hż. Allāh ‘Aẓīmü’ş-şān saña raḥmet vërsin.” (2) Ve Bilāl-i Ḥabeşī bir nevbet dahı “eṣ-ṣalātü eṣ-ṣalātü”¹²⁵dëdi. Hż. (3) Resūl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muḥterem bī-hūş idi. Cevāb vërmedi. Bilāl (4) nevmīd¹²⁶ olup ol ḥāline giryān eyledi. Ol sâ’at fermān-ı (5) Resūl-i Ekrem öyle oldı ki Ebūbekr imāmetlik eyleye. Cemā’at (6) mescid-i şerīfe gelüp Hż. Ebūbekr miḥrāba geçüp imā- (7) -metlik eyledi. Ol maḥal gūyā ḥāl diliyle Hż. Resūl-i Ekrem (8) ḥazretlerinüñ iki kaşlarının arasında ḥaber vërüp dahı (9) ruku’-ı maḥal dilken bi’z-żarūri ruku’a eyildi. Artık Ebūbekr (10) (ra.) ḥazretleri tāḳat getürmeyüp bülend-āvāz ile ağlamağa (11) başladı. Aşḥāb dahı birden ġarī eyleyüp ağlaşdılar. Bir velvele (12) oldı ki dil ile ta’bīr ve ḳalem ile taḥrīr mümķin degildir. (13) Hż. Resūl-i Ekrem “nedir” dëyinçe Hż. Fāṭimatü’z-Zehrā cevāb (14) vërdi. Hż. Resūl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muḥterem ḥazretleri ḳalkup bir (15) elin ‘Aliyyü’l-Murtezā ketfine ve bir elin Faẓl-ı ‘Abbās ketfine ḳodı.

[33b] (1) Mescid-i şerīfe gelüp namāzı cemā’atle ḳıldı. Ve ba’zı kitābda (2) mestūrdur ki Ümmü Selīme: “Maraż-ı mevtime ben ḥāzır idim. Hż. (3) Resūlün ḳatında du’ā ederdi. Dërdi ki: “Yā Rabbi benim ümmetimi (4) cehennem ateşine yakma. Rūz-ı cezāda ḥesāblarımı asān (5) eyle” dëyü du’ā eylerdi.” Gör ki ol pādişāhın ümmet-i (6) bī-edebin zūlm ü sitemķarlığın. Ümmü Selīme eydür: “Yā Resūlallāh (7) nedir ḥālin?” dëdim. Hż. Resūl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muḥterem eyitdi: (8) “Baña ‘Aliyyü’l-Murtezāyı çağırın.” Buyurdi ki: “Yā ‘Alī, hengām-ı vedā’dır” (9) dëdi. Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezā eyitdi: “Yā Resūlallāh, vāḳı’amda (10) bir zırh giymişem. Üzerimden çıkardılar” dëdi. Hż. Resūl-i (11) Ekrem ve Nebiyy-i Muḥterem sa’adetle buyurdi ki: “Ol zırh ben (12) idim ki penāhın idi. Ben gidüp sen tenhā ḳalsañ (13) gerekdir ve belālara giriftār olsañ gerekdir” dëdi. Zinhār (14) diliñ tūt yā ‘Alī, ağlamağa şabr eyle. Ceza’ ve feza’ ḳılmaya(-)sın. (15) Şabrdan ġayrı yola gitmeye(-)sin” dëdi. Bu eşnāda Hż.

¹²³ قَتْنَدَه

¹²⁴Ey Allah’ın Resulü, namaz vaktidir.

¹²⁵Namaz vaktidir, namaz vaktidir.

¹²⁶ نَوَامِيْد

[34a] (1) Fāṭimatü’z-Zehrā (ra.) ḥazretleri eyitdi: “Ben de görürem. (2) Elimde birkaç¹²⁷ varağa muşḥaf-ı şerîf vardı. nâ-gâh elimden gâyib (3) oldu.” Buyurdi[-]ki: “Varağa benim, uçaram¹²⁸ gâyib oluram” dedi. (4) Bu eşnâda H.Ẓ. Ḥasan ve H.Ẓ. Hüseyn gelüp eyitdi: (5) “Ey bizim şefkatlü dedemiz, biz daḥı görürüz her birimize gökden (6) bir taht indi ve biz ol tahtın altına baş kabağ yalın (7) ayak gideriz. H.Ẓ. Resül-i Ekrem ve Nebiyy-i Muḥterem ḥazretleri (8) buyurdi[-]ki: “Ol tahtdır ki siz başı açık yalın ayak (9) yürüseñiz gerekdir” dedi. Ehl-i beytiñ ta’biri bu resme (10) ta’bir edildikde bir mertebe fiğân nâle eylediler ki (11) felekden melege erişdi. Rivāyetdir ki eyyām-ı maraẓda bir (12) gün daḥı H.Ẓ. Cebrā’ıl nüzül edüp eyitdi: “Yâ Resül- (13) -allâh kendünjî niçe görürsün?” dedi. Eyitdi: “Niçe (14) görsem gerek kendimi mağmûm görürem” dedi. Rivāyetdir ki bir (15) gün yine su’âl eyitdi. Böyle cevâb eyledi. Yine tekrâr

[34b] (1) bir gün bir melek geldi. İsm[i] İsmâ’ıl idi¹²⁹. H.Ẓ. ‘Azrâ’ıl (2) mâ’an berâber gelüp Cebrā’ıl eyitdi: “Yâ Resûlallâh ‘Azrâ’ıl, (3) bâb-ı sa’âdetde тұrup ruḥşat ister, egerçi benî Âdemden (4) ruḥşat taleb etmemişdir.” H.Ẓ. Resül-i Ekrem ve Nebiyy-i Muḥterem (5) buyurdi[-]ki: “Ey Cebrā’ıl ruḥşatdır.” Melekü’l-mevt hücre kapısından (6) girüp selâm vërüp Âdem kıyâfetinde eyitdi: “Yâ Resû- (7) -lallâh Ḥaḳ Şubḥānehu ve te’âlâ ḥazretleri beni senün ri’âyet-i (8) ḥatır-ı şerîfinize me’mûr etmişdir. Eger icâzet olursa naḳd-i (9) ruh-ı şerîfinjî ḥazāyin-i cennete iletem, teslim edeyim. Eger (10) olmaz ise geldigim gibi gërü döneyim gideyim.” H.Ẓ. (11) Resül, H.Ẓ. Cebrā’ılden yaña müteveççih olup Cebrā’ıl (12) eyitdi: “Ey Seyyid-i kāyināt Mefḥar-i mevcûdât, H.Ẓ. Allâh (13) ‘Azîmü’s-şân saña müştâḳdır cemâliñe ve ervâḥ-ı enbiyâ (14) rûḥ-ı şerîfinize muntazırdır” deyinçe H.Ẓ. Resül ḥazretleri (15) eyitdi ki: “Yâ ‘Azrâ’ıl ben[-]daḥı müştâḳam, ḥidmetiñ edâ eyle.”

[35a] (1) dedi. Rivāyet olunur kim H.Ẓ. İbn-i ‘Abbās rivāyet eder kim (2) ibtidâ H.Ẓ. Ḥasan ve H.Ẓ. Hüseyn ḥazır olup selâm vërüp (3) giryân giryân karşısında тұdukda cemî’ ehl-i meclis (4) ittifâḳla giryân eylediler. H.Ẓ. İmām-ı Hüseyn çehre-i pür-ğubarı (5) ruḥsâr-ı pür-envârına sürdi ve H.Ẓ. İmām-ı Hüseyn-i (6) Mazlûm, dide-i eşk¹³⁰-bārın, keff-i pâ-yı ‘arş miḳdârına (7) sürüp fiğân eyledi. Ol H.Ẓ. Fahr-i cihân iltifâtıyla (8) anlara naẓar kılup müfâraḳatlarından âh-ı ḥasret çekerdı. (9) Maḳtel-i Nûru’l-E’immede mestûrdur ki ol Ḥazret ḥin-i vefâ- (10) -tından H.Ẓ. Ḥasan ve H.Ẓ. Hüseyn[e] bakup “Ey dirîğâ (11)

¹²⁷ برقاچ

¹²⁸ Kelimede چ harfinin noktaları yazılmamıştır.

¹²⁹ ايندى

¹³⁰ شكر

yetimlik ğubārı çehreñize belürdi. Ve bî-‘alāmat nümāyān (12) oldu ve cem‘iyyetiñiz bozuldı. Ayā ümmet-i bî-vefā siz[e] ne (13) cefālar kılsalar ki dünyāda vaşf[a] gelmez gerekdir ki bahāneler- (14) -le müte‘arrız olalar.” Bu tekellüm esnasında bî-ihtiyār giryān (15) oldu ve Ümmü Selīme eyitdi: “Yā Resūlallāh sebeb giryeye nedir?”

[35b] (1) Hż. Resūl eyitdi: “Ya’ni giryān olduĝım ümmetim içündür. (2) Zīrā hūsn-i istimā‘la şeref-i İslām bulmuşken ve kırb-ı (3) İlāhī¹³¹ olmuş iken benden sonra İblīs-i pūr-telbīs iĝvāsına (4) giriftār olalar ve irtikāb-ı kemāl-i muşibet kıllalar. Ve hem (5) anlara ‘ukūbet ile teveccüh kıla ve hem benim sa’yim zāyī‘ (6) ola¹³². Rivāyetdir ki ol eşnāda ‘Aliyyü’l- Murtezāyı çağırıp (7) vaşıyyetler kıldı ve emānetleri teslīm eyledi ve Hż. (8) ‘Aliyyü’l- Murtezādan naķıldır ki: “Hż. Resūl-i Ekrem ve Nebiyy-i (9) Muhterem baña biñ bāb-ı ‘ilm ta’līm eyledi. Her bābda daħı (10) biñ ‘ilm hāşıl oldu.” Erbāb aňlar, erbābına ma’lūmdur. (11) El-kıssa: Melekü’l-mevt bir a’rāb şüretinde kapuda тұrup (12) icāzet taleb ederdi. ‘Ākıbet icāzet oldu. Hūcreye (13) girdi: “*Es-selāmu ‘aleyke eyyühe’n-Nebiyyü*¹³³. Hż. Allāh saña (14) selām yětürüp kabz-ı rūh-ı şerīfiñe baña fermān etmişdir. (15) Fermān nedir yā Resūlallāh” dedi. “Tā karındaşım Cebrā’ıl baña

[36a] (1) gelmeyinçe.” Melekü’l-mevt: “Fermān seniñdir” dedi. Bu hāle (2) muķārın Allāh Te’ālā Rızvāna buyurdi: “Yā Rızvān, cennet[i] (3) müzeyyen eyle, hūrī vü ğılmān[ı] tezyīn eyle. Hābībimdir gelen.” (4) Ve melege emr etti: “Yā melek, cehennem kapusın kapa. Yılanlara (5) ve ‘akreplere asūde-hāl olsun ve ateşi teskīn olsun. (6) Ve ‘ālem-i melek-i melekūt ve ervāh-ı enbiyā ve ğürūh-ı mele’-i a’lā (7) istikbāle çıķalar ve huddām-ı hārīm-i ‘arş, envār-ı kudsden (8) çerāķlar yaķalar.” Ve bu meşālih tamām olduķda Hż. Cebrā’ıl[e] (9) emr etti ki: “Cennetden sündüs bir kandıl Hż. Resūle (10) iletüp hıdmetine müşerref ol.” Hż. Cebrā’ıl giryān giryān (11) geldikde Resūl hāzetleri eyitdi: “Ey birader bu hālimde benden (12) niķün ayrılırsıñ, benden uzak olursıñ?” Cebrā’ıl eyitdi: (13) “Yā Resūlallāh seniñ hıdmet-i şerīfiñizde idim. Saña (14) beşāretler getürdim yā Resūlallāh.” Hż. Resūl eyitdi: “Ey (15) bürāder ğüzel ammā daħı bundan zıyāde isterem. Bu haberlerden

¹³¹ الله

¹³² اولميه

¹³³ Ey Nebi, sana selam olsun.

[36b] (1) efḍal ola.” Cebrā’īl eyitdi: “Yā Resūlallāh, senden (2) ve ümmetinden muḳaddem cemī’ enbiyāya ve ümmetlerine [cennet ḥarām]¹³⁴, evvel (3) siz girürsüz.” Hż. Resūl eyitdi: “Bu da güzel (4) ammā dahı efḍal isterem.” Hż. Cebrā’īl eyitdi: “Muḳarrer (5) oldu ki rûz-ı kıyāmetde evvelīn u āhīrīn şefā’at (6) saḡa vērildi. Bu ḥaber ḥōşdur.” Hż. Resūl eyitdi: (7) “Ammā dāḡı güzel isterem.” Hż. Cebrā’īl eyitdi: “Yā Resū- (8) -lallāh dahı nedir murādın söyle.” Hż. Resūl-i Ekrem (9) eyitdi: “Ah ben giddikde aḥkām-ı dīn-i şerī’at ḥelāl ḥarām (10) şeyi olduğda ve dertlerine kimden fā’ide ola?” dedükde (11) Hż. Cebrā’īl eyitdi: “Yā Resūlallāh elem çekme, Hż. (12) Allāh ‘Azīmü’ş-şān ḥazretleri anları şaḡlar ve bekler. Kıyāmet (13) günü senün şefā’atini anlara naşīb eyler. Ol miḳdār (14) ki günāḥlarına bakmaz geçer, Allāh senden rāzī olunça. Sen (15) ḥatır-ı şerīfini ḥōş tut. Ümmetin için ḳasāvet çekme.”

[37a] (1) Hż. Resūl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muḥterem eyitdi: “Ḥālā rāzī (2) oldum. Ey melekü’l-mevt ḥidmetine kıyām ét.” Melek (3) ü’l-mevt¹³⁵ ol ḥazretin rūḡ-ı şerīfine meşḡul olduğda (4) ol ḥazret saḡf-ı serāya baḡup dērdi: “Yā Refīḳa’l (5) -a’lā”¹³⁶ dēyüp nā-gāḡ bu kelīme-i ṭayyibe ile ‘ālem-i (6) bekāya intikāl eyledi. Hż. ‘Azrā’īl ve Hż. Cebrā’īl, (7) a’lā-yı [‘iliyyīne]¹³⁷ rūḡ-ı şerīfini teslīm eyledi. Ve naḳldir ki Hż. ‘Aliyy (8) ü’l-Murtezā ve Şīr-i Ḥüdā eydür: “Ben işitdim asmāndan. Vay Muḡammed, (9) vay Seyyid āwāresin” dēdi. Rivāyetdir ki Hż. Fāṭıma (10) tü’z-Zehrā ḥazretinden sonra kimesne Fāṭımatü’z-Zehrāyı [mütebessim]¹³⁸ görmedi (11) tā mülākī olunca¹³⁹. **El-bābu’ş-şālīs: Hż. Resūl-i (12) Ekrem ve Nebiyy-i Muḥterem (sav.) ḥazretlerinün (13) çiger-gūşesi Hż. Fāṭımatü’z-Zehrā (ra.) (14) ḥazretlerinün vefāt-ı şerīfin ‘ayān ve beyān éder.** Naḳldir ki (15) rivāyet Hż. Fāṭımatü’z-Zehrā dünyā serāyına gelelden beri

[37b] (1) bir ān ve bir sâ’at gülmedi. Gāḡ miḡnet-i ṭa’n-ı ḡavātīn-i Ḳureyş (2) çekerci gāḡ müfāraḳat-i elem-i peder çekerci. Ve gāḡ ḡaber-i (3) dürr-i yetīm Hż. Ḥasan ve Hż. Ḥüseyn-i Mażlūma gelecek (4) aḡvāline elem çekerci. Dünyāda ḡavātīn ḡismından Hż. Fāṭıma (5) tü’z-Zehrā gibi ḳasāvet çekmiş yoḡdı, dērler. Ammā rāvīler böyle (6) rivāyet éderler kim Hż. Allāh tebārek ve te’ālā vaḡy eyledi (7) ki: “Hż. Ḥadīçetü’l-Kübrānuḡ

¹³⁴Tamir, (Güngör 1987: 136)’ya göre yapıldı.

¹³⁵Melekü’l-mevt kelimesinden önce ey nidası getirilmiştir.

¹³⁶Ey yüce refik.

¹³⁷Tamir, (Güngör 1987: 136)’ya göre yapıldı.

¹³⁸Tamir, (Güngör 1987: 137)’ye göre yapıldı.

¹³⁹ح harfinin noktası yoktur.

yanına varmayasın” dedi. (8) Hz. Peygamber-i Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem (sav.) (9) hazretleri dâhî şakındı, yanına varmadı. Ammâ Hâdiçe (10) tû'l-Kübrâ melûl ve maḥzûn oldu. “Niçün¹⁴⁰ Hz. Resûl-i Ekrem ve Nebiyy-i (11) Muhterem (sav.) benim yanıma gelmez” deyü kırk (12) gün ta'âm yemedi. Ve kırkıncı gün Hz. Cebrâ'il (as.) (13) cennetden ta'âm getürdi. Hz. Peygamber-i Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem “yeyem” dedi. Hz. Cebrâ'il “yeme” dedi. (15) Hz. Resûl (as.) eyitdi¹⁴¹:

[38a] (1) “Yâ Cebrâ'il, bu ta'âm benim için getür- (2) -mediñ mi?” dedi. Hz. Cebrâ'il eyitdi: “Belî seniñ için getürdim¹⁴². (3) Ammâ Hâdiçetü'l-Kübrâ kırk gündür seniñ için ağlardı. (4) Ve ta'âm yemezdi” dedi. “Ve ta'âm bile yedim, baña şehvet kuvvet (5) geldi. Hz. Hâdiçetü'l-Kübrâya yakın oldum. Andan (6) Hz. Fâtımatü'z-Zehrâ dünyâya geldi. Andan Hz. Fâtımatü (7) 'z-Zehrâyı severem ve öperem. Ben kaçan cennete müştâk oluram (8) Hz. Fâtımatü'z-Zehrâyı öperem ve koçularam” dedi. Rivâyet (9) eylerler kim Hz. Hâdiçetü'l-Kübrâ aḥşam toğurdi. (10) Ve ğusl eyleyüp yatsu namâzını¹⁴³ kıldı. Hz. Hâdiçetü (11) 'l-Kübrâ eydür: “Karanlık geçede igneye iplik geçerdim Hz. (12) Fâtımatü'z-Zehrânun yüzünün nûrından” dedi. Rivâyet eylerler kim (13) Hz. Resûl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem (sav.) (14) Hz. 'Aliyyü'l-Murtezâyâ icâzet vërmedi Hz. Fâtımatü'z-Zehrânun (15) üzerine bir 'avret daḥî almağa. Zîrâ sâ'yir 'avretler Hz.

[38b] (1) Fâtımatü'z-Zehrâ katında çâriye gibidir. İmdi câriye (2) ise Hz. Fâtımatü'z-Zehrâ üstüne cā'yiz degildir. (3) Zîrâ Hz. Resûl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem (sav.) (4) demişdir ki: “Hz. Fâtımatü'z-Zehrâ benim vücûdımdan bir (5) parça etdir. Her kim Hz. Fâtımatü'z-Zehrâyâ 'izzet (6) eder, baña eder. Ve her kim Hz. Fâtımatü'z-Zehrâyâ cefâ (7) eder, baña eder” deyü buyurmuşdur. Mâdem ki Hz. Fâtımatü (8) 'z-Zehrâ sağdır, Hz. 'Aliyyü'l-Murtezâyâ evlenmek ḥarâmdır (9) ve ḥarâm oldu. Vefât êtdikden-sonra ḥelâl oldu. (10) Meşelâ Hz. Hâdiçetü'l-Kübrâ daḥî sağ iken Hz. (11) Resûlü's-şakaleyn ve Ḥabîbü'l-muhteremeyn ya'ni Ḥâce-i 'âlem (12) Mefḥar-i mevcûdât Şefî-i rûz-ı cezâ Hz. Muḥammedü'l-Muştâfâ (13) (sav.) ğayrı 'avret almadı. Tâ Hâdiçetü (14) 'l-Kübrâ vefât eyledikden sonra aldı. Hz. 'Âyişe-i Şiddîka (15) (ra.) Hz. Resûl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem[e] eyitdi:

¹⁴⁰ Bu kelime cümle içinde iki kere yazılmıştır.

¹⁴¹ 36a 1. satır başında bu cümle ile anlamca aynı olan şu cümle yer almaktadır: *Hz. Resûl eyitdi*

¹⁴² Bu cümle, 35b 15. satırda bağlama aykırı olarak aynen yazılmıştır.

¹⁴³ Bu kelimedden sonra anlamca denk düşmeyen *ya'ni* kelimesi yazılmıştır.

[39a] (1) “Yā Resūlallāh kaçan Hz. Fāṭimatü’z-Zehrāyı öpseñ dilin (2) yalarsın, sebeb nedir?” dedi. “Ve ‘aynıyla bal yemiş gibi (3) yalarsız” dediler. Hz. Hābīb-ü Ekrem ve Nebiyy-i Muḥteremeyn (4) ḥazretleri: “Mi’rāc geçesi Hz. Cebrā’ıl (as.) (5) beni cennete götürdi. Bir elma vèrdi. Aldım yèdim. Bir nuṭfe (6) oldu ve şulbüme indi. Hz. Ḥadīçetü’l-Kübrāya yakın (7) olduğım zamān ol nūrdan ḥāşıl oldu. Anıñçün (8) şeker emer gibi tatlıdır” dedi. Feemmā bu maḥalde Hz. Fāṭimatü (9) ’z-Zehrā (ra.) kaçan geçe ile iplik işlese (10) çerāğ yakmazdı. Yüzünün nūrından evin içi nūr-ı mahz (11) olup aydınlık ederdi. **Aḥvāl-i cāriyedür**¹⁴⁴ kim Hz. (12) Fāṭimatü’z-Zehrānıñ bir çāriye(-)si vardı. Eviñ içini kaçan (13) süpürdi ki gölge(-)li yerde çāriye süpürürdi. Su’āl (14) ètdiler: “Niçün böyle èdersin?” dediler. Eyitdi: “Anuñ daḥı (15) günāhını kim çeker” dermiş. Anlar gibi zahmet çekmiş yokdur. Rāviler

[39b] (1) böyle rivāyet eylerler kim Hz. Resūlden ve Hz. Ḥadīçetü (2) ’l-Kübrādan altı evlādı oldu. Biri Kāsım ve biri (3) ‘Abdullāh oldu. Ve Hz. Resūl-i Ekrem Kāsım ile¹⁴⁵[mükennā]¹⁴⁶ (4) idi. Ve ‘Abdullāh ki Ṭayyib u Ṭāhir demekle ma’rūfdır. (5) Ve benāt-ı muṭahharāt ya’ni kızları biri Zeyneb ve biri Ruḳıyye (6) ve biri Ümmü Gülsüm ve biri Hz. Fāṭimatü’z-Zehrā. Cemī’an (7) evlādı zamān-ı İslāmda zuhūr eyledi. En küçüğü Hz. (8) Fāṭimatü’z-Zehrādur. Feemmā Hz. Fāṭimatü’z-Zehrā toğmasında (9) ihtilāf ètmişlerdir. Ba’zılar derler ki vākı’a-yı [Filden]¹⁴⁷ yigirmi (10) beş yıl geçdikde doğdı, derler. Meştürdur ki ve Hz. (11) Fāṭimatü’z-Zehrānıñ ‘ömr-i şerīfi otuz sekiz yıldır. Ve Hz. (12) Ḥadīçetü’l-Kübrā Hz. Fāṭimatü’z-Zehrāya ḥāmile olduḡda (13) Hz. Resūl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muḥterem buyurdi ki: “Ey Ḥadīçe (14) qarındaşım Hz. Cebrā’ıl (as.) baña haber (15) vèrdi. Şadef-i batnıñda olan oldur. Bir ma’süm ki

[40a] (1) ism-i şerīf[i] Fāṭimatü’z-Zehrādur. Anuñ nesli rüz-ı kıyāmetdek (2) kesilmez evlād-ı evlādı. Vaktā ki ḥamlin vaż’ (3) eylemege ‘avretler: “Biz varmayız. Zīrā bizim sözümüz (4) tutmadı. Bir yetime vardın” dediler. Bu haberi Hz. (5) Ḥadīçetü’l-Kübrā işidiček müte’ellim oldu. Kureyş-i Benī (6) Hāşim nā-gāh anı gördi. Ḥalvetinde dört ḥātun zāhir oldu. (7) Kureyş-i Benī Hāşim uzun boylu, semiz etli, canlı ‘avretler, (8) Ḥadīçetü’l-Kübrā anları kendi cins-i Kureyşler şandı. (9) Ol dört ḥātun Ḥadīçetü’l-Kübrāya ta’zīm ve

¹⁴⁴ جار ايدر

¹⁴⁵ Kasım kelimesinden önce yazılmıştır.

¹⁴⁶ Bu kelime için 4. satırın başında bir kelimelik boşluk bulunmaktadır. Tamir, (Güngör 1987: 141)’e göre yapıldı.

¹⁴⁷ Tamir, (Güngör 1987: 141)’e göre yapıldı.

tekrīm (10) eylediler. Hż. Hadīçetü'l- Kübrā, Kureyşler şanup: “Canım (11) sizler kimlersiz ve kimiñ nesi(-)siz” deyinçe eyitdiler: (12) “Yā Hadīçetü'l-Kübrā bizler birimiz Sārā Hż. Halīl (13) zevcesi ve birimiz Meryem bint-i İmrāndur. Ve birimiz Ümmü Gülsüm Hż. (14) Mūsā zevcesidir ve birimiz Asiyye' Fir'avn (15) zevcesidir. Bizi Hāķ Te'ālā senüñ hīdmet-i şerīfine

[40b] (1) gönderdi.” Dünyāda hīdmetkār āhiredde refīķ olalar. Biri (2) sağ yanında ve biri ardında ve biri şol yanında ve biri önünde (3) turup Hż. Fāţımatü'z-Zehrā doğdı. Dünyāya pāk-i (4) pākize 'āleme gūyā misk [ü] 'anberle rāyihā tıldı. Rivāyet olunur ki (5) ol sā'at cennetden on 'aded hūrī gelüp bir nūrdan (6) legen ve bir ibrīķ hāzır olup kabile olan hātun ol (7) ibrīķlardan Kevşer döküp Hż. Fāţımatü'z-Zehrāyı (8) yudı. Bir beyāz harīre şarup Hż. Hadīçetü'l- Kübrāya (9) teslīm eylediler Ve ol hātunlar gāyib oldılar. Hż. (10) Resūl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem (sav.) (11) kudūm-i Fāţımatü'z-Zehrādan haber-dār olup Hż. Resūl-i (12) Ekremiñ kuçağına vėrdiler. Hż. Resūl-i Ekrem ve Nebiyy-i (13) Muhterem aña Fāţıma ismin kōdı. Ve künyeti Ümmü Muhammed ve laķabı (14) Rāđıyye ve Merđıyye ve Meymūne ve Zekiyye ve Zehrādır. Ve anuñ (15) fezāili hādden bīrūn ve kıyāsdan tecāvūzdür.¹⁴⁸ [Rivāyetdür ki Hż. Resūl bir gāzāya müteveccih olup ve Murtezāyı hem-rāh alup Hasan ve Hüseyin tıfl olmağın müfāraķat kılmadılar. İttifāķa zamān-ı gāybetlerinde bir gün Hüseyin Medīne hūrmalığında seyr ēderken Şālih bin Ruķ'a-i Yehūdī fırsat bulup Hüseyini alup menziline pinhān ētdi. Bir gün peydā olmayup āteş-i müfāraķat Zehrā cigerin yakup yetmiş nevbet hücre kapusına gelüp kimesne bulamadı ki anuñ muţālebetine irsāl ēde. 'Āķıbetü'l-emr İmām-ı Hāsana eyitdi: Ey cigergūşe, Hüseyin gāyib olmuşdur, taleb ēt.” (...) Hż. Hasan Şālih-ı Yehūdānuñ menziline gelüp eyitdi: “Ey Şālih, karındaşum Hüseyin senüñ menzilüñdedür baña teslīm ēt, ta'allül ētme yokşa vālidesine 'arz ēderem ki küngüre-i gerdūna kemend-i āh-ı ciger-süz atup ve dest-i niyāzla dāmen-i 'arş tutup bir du'a ile cemī' Yāhūd cinsin yéryüzünden götürür (....) Şāhzāde edā-yı menāķub kıldıkķa şayķal-ı kelām-ı mūciz-nizāmı Şālih-i Yehūdīnūñ mir'at-ı zamīrinden jeng-i küfr-i dalāleti tedrīc ile ref' ēdüp ve nikāţ-ı mevā'iz-āmīzi te'sīr-i tamām kılup...]

Başladı gözünden

¹⁴⁸Bu kısımdan sonra Tuhfede başka bir vakanın anlatımına geçilmiştir. Hadika'dan takip edildiği üzere bu vaka, *Salih bin Ruk'a-i Yahudi'nin Hż. Hüseyin'i kaķırması* vakasıdır. Ancak 39a 1. satırdan itibaren bu vakanın orta kısmından anlatılmaya başlandığından bağlamda kopukluk oluşmaktadır. Buradaki tamir, Güngör 1987: 143-144'e göre yapılmıştır.

[41a] (1) kaṭarāt-ı hūn ālūde döküp ol tatlı dilli¹⁴⁹ Ḥasan, ol (2) şeker-güftārı Ḥasan[dan] vaqtā ki bu sözi diñledi, [Şālih] eyitdi¹⁵⁰: “Ey (3) nūr-ı Muştafā, saña birāderiñi teslīm ederem ki beni (4) dāyire-i İslāma çeküp Müslimān edersin.” İmām-ı Ḥasan (5) telkīn eyleyüp imāna geldi. İmām-ı Hüseyin[i] evinden (6) çıkarup üzerine altūn akçe çevāhir saçdı. (7) Teslīm eyledi. Hż. İmām-ı Ḥasan dāhı Hż. Fāṭımaya (8) teslīm eyledi. Ba‘dehu Şālih-i Yehūdī bu günden sonra yetmiş (9) nefer Yehūdīyle ki akrabāsından müslimān edüp Ḥazret- (10) serāy-ı Muştafāya geldi ki yüz sürüp tazarru‘ eyleyüp (11) eyitdi: “Ben haṭā eyledim ‘afv eyle” dedi. Hż. Fāṭimatü (12) ‘z-Zehrā eyitdi: “Ben günāhımdan geçdim, ammā babası bilmem geçer mi” (13) dedi. Zīrā ser-defter-i evliyādır.” Şālih, seferden gelinçe (14) şabr eyledi. Her gün gelür hedıyyeler, peşkeşler getürürdi. (15) Bir gün seferden geldiler. Hż. Murtezānıñ hāk-i pāyine

[41b] (1) yüz sürdi. Aḥvāl bildi. Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezā eyitdi: (2) “Ben geçdim bilmem, dedesi Hż. Fahr-i cihān dāhı ‘afv eder mi? (3) Var aña yā Şāih ol mürüvvet kāmıdır, var” dedi. Biñ (4) hayā ile ol yetmiş nefer Yehūd-i cedīd Müslimānlarla ḥidmet-i (5) Sulṭān-ı cihān Muḥammedü’l-Muştafā ḥazretlerinüñ ḥużur-ı ‘izzetlerine (6) geldi. Giryān giryān ağladı. Hālın i‘lām eyledi. (7) Hż. H̄ace-i kāyināt Mefḥar-i mevcūdāt Şeff‘-i rüz-ı (8) ‘araşāt Muḥammedü’l-Muştafā eyitdi: “Ne güzel ammā ben ‘afv etdim. (9) Hż. Cenāb-ı Bārī Te‘ālāya çok cefā ve eziyyet etmiş- (10) -sin. Var tevbe eyle. Hāk te‘ālā Kādirdir ki tevbeñi (11) kabūl eder” dedi. Ah ederek şahrālara düşüp on beş (12) gün kadar ağladı. ‘Ākıbet Hż. Cebrā’ıl geldi. İ‘lām (13) eyledi. “Hāk Te‘ālā suçun ‘afv eyledi, günāh defterini sildi. (14) Var Şālih[e] müjde eyle” dedi. Şālihe müjde eylediler. Ey (15) ‘azīz var kıyās eyle. Bir gün Hż. İmām-ı Ḥasan ve Hż. İmām-ı Hüseyin[e]

[42a] (1) eziyyet eylemek ile ne mertebe güçlük gördi. On (2) yedi gün kadar tazarru‘ etdikde suçunı ‘afv etdiler. (3) Rivāyet olunur kim bir gün cennetden Hż. Ādem (4) (as.) Hż. Havvāyı şöyle güzel gördi ki ḥayrān (5) qalup eyitdi: “Ayā bundan ziyāde güzel yaratdın[-]mı?” deyinçe (6) Hż. Bārī Te‘ālā Cebrā’ile emr etdi: “Var Ādem kulumı cennet-i¹⁵¹ (7) Firdevse götür.” Götürdi. Ādem girdi. Bir kaşr-ı feraḥ-fezā, (8) taht-ı fezā üzere bir cemīle ḥatun gördi ki ḥayrān kaldı. (9) Eyitdi: “Yā Cebrā’ıl bu kimdir?” dedi. Cebrā’ıl eyitdi: “Buña (10) Fāṭimatü’z-Zehrā bint-i āhir zamān peygāmberi Hż.

¹⁴⁹ دالر

¹⁵⁰ ایدی

¹⁵¹ جنته

Muhammed (11) ü'l-Muṣṭafā (sav.)'dır" dedi. Âdem eyitdi: (12) "Başındaki ol nūr-ı tâc nedir?" "Eri Hız. 'Aliyyü'l-Murtezā (13) ibn-i Ebî Tâlibdir." "Ve ya kulağlarında olanlar nedir?" dedi. (14) Hız. Cebrâ'îl eyitdi: "Sağ kulağında Hız. İmām-ı Hâsandır (15) ve sol kulağında olan Hız. İmām-ı Hüseyindir" dedi.

[42b] (1) "Ya bunlar ne zamân halk olundu?" Hız. Cebrâ'îl eyitdi: (2) "Senin evlâtlarından âhîr zamânda gelse gerekdir. Senden (3) dört biş yıl muḳaddem yaradıldı" dedi. Şevâhidü'n-Nübüvvede (4) meşûrdur ki Hız. Fâtımatü'z-Zehrâ Ka'be-i şerîfde (5) sekiz yıl durdu. Anda olan mu'cizât u kerâmât[a] nihâyet (6) yokdur. Bir gün bir¹⁵²kaç 'avretler, Hız. Resûl-i Ekrem huzurına (7) dâhil oldılar. Eyitdiler: "Yâ Resûlallâh bizim bir cem'iyetimiz (8) vardur. İcâzet versen kızın Hız. Fâtımatü'z-Zehrâya, (9) bizim düğünümüze göndersen. Anıñ kadem[i] cem'iyetimize erişse. (10) Biz dahı Hız. Resûl-i Ekremün kızı Hız. Fâtımatü'z-Zehrâ (11) geldi elḥamdülillâhi te'âlâ dese, mesrûr olsa. Ve çokdan (12) Kureyş hâtunları ve Benî Hâşîm 'avretleri ile görüşülmedi. (13) Luṭf eyleñ icâzet vërün" deyü ziyâdesiyle yalvar- (14) -dılar. Hız. Resûl-i Ekrem: "Nola siz gidiñ, sizün (15) ardınız sıra göndereyim" dedi. Resûl-i Ekrem hâzretleri

[43a] (1) Hız. Fâtımatü'z-Zehrâyı çağırıp: "A benim cânım pâresi, birkaç (2) hâtunlar geldi. Cem'iyetleri varmış. Seni da'vet etdiler. (3) Ben[-]de göndereyim dedim. Va'deye hilâf olmamak (4) gerekdir, git" dedi. Hız. Fâtımatü'z-Zehrâ: "Nola ammâ anlar (5) 'Utbeniñ ve Şeybeniñ ve Ebû Lehebiñ ve Ebû Cehliñ (6) 'avretleri ve kızları altûn, gümüş, çevâhir, muraşsa' dîbâ (7) ve atlâs ve kemhâ ile her biri müzeyyendir. Benim yokdur ne (8) giysem, benim yamalı hırkama ve yamalı çarıma bakup gülüşmek (9) içün isterler ki bize baksın da yüregi ateşle, hasretle (10) yansun, çigerine dâğ-ı derûn olsun, dërler." Hız. Resûl-i (11) Ekrem ve Nebiyy-i Muḥterem bir âh edüp: "Gözüm nûrî Hüdâ Kerîmdir. (12) Anların gözleri[nün] senün nûr-ı cemâliñe bakmağa kudretleri yokdur." (13) Dërken Hız. Cebrâ'îl geldi. Selâm getürdi. Eyitdi: "Yâ Muhammed (14) Hız. Hâk saña selâm eyledi ve fermân eyledi ki helelbetde (15) Fâtımatü'z-Zehrâ şanâdîd-i Kureyş 'avretlerinin düğününe

[43b] (1) varsın" dedi. Hız. Resûl-i Ekrem, Hız. Fâtıma (2) -tü'z-Zehrâya eyitdi: "Ey peder-i 'azîzim ben dahı yok dëmedim (3) giderem" deyü çâra büründi. Selmân ve Hız. Fâtımatü (4) 'z-Zehrâ ma'an kapudan taşra, ol âfîtab-ı dıraḥşân, hırâmânî (5) reftâr ile geldi. Hız.

¹⁵² برقاچ

Fâtımatü’z-Zehrâ düğün (6) kapusın açdı. Vaqtâ ki içeri girdi, şanâdîd-i Kureyş, (7) Hız. Fâtımatü’z-Zehrâyı gördüler, Hız. Rûh-ı pāk-i (8) Muḥammedü’l-Muştafâya salavât. Benî Kureyş ḥâtunları cem’iyyet-i (9) serâyda oturmuşlar, ekâbir-i a’yân ḥâtunları ve kız- (10) -ları her biri bir dîbâ ile müzeyyen. Hız. Fâtımatü’z-Zehrâ melîl (11) içerü girdi. Kapu yanında bir yer bilürem otururam (12) dërken nâ-gâh ‘avretler birden kalkdılar, gördiler: (13) “Ayâ bu ḥâtun kaṅğı kabîlenün ‘avretidir ve kimin kızıdır?” (14) dëmede, ammâ Hız. Fâtımatü’z-Zehrâ önünde bir çâriye (15) elinde mücevher var, her bâr elinde yanar. Râyiḥası dimağları mu’aṭṭar

[44a] (1) eyledi. Bir cāriye sağ tarafında ve bir cāriye sol tarafında (2) çāpın eteklerin yerden kaldırırlar ki toz olmasın dëyü. (3) Ve bir cāriye ardında, koltuğında bir boḳça tutar ve bir (4) cāriye dāhı kezālik bir boḳça tutar. Ve üç cāriye (5) ellerinde altun, gümüş, cevāhirden kāseler tutarlar. (6) Vaqtâ ki Hız. Fâtımatü’z-Zehrâ içerü girdikde ḥavātîn¹⁵³-i (7) Kureyş¹⁵⁴ birden ayağ üzere kalkup istikbāl eylediler, (8) bilmediler. Sadrı teklîf eyleyüp şadra geçdi, otur- (9) -dı. Kureyş[li]ler eyitdiler: “Hoş geldiniz şafâ geldiniz sultānım” (10) dëyinçe ol dāhı tūṭi’-i mu’ciz-güftäre başladı. ‘Avretler (11) bildiler: “Sultānım bilmedik. Ma’zūr olsun yâ sultānım bu (12) çāriyeleri ne zamān aldınız ve bu esbābları kim dikdi, (13) nerden aldınız. Ve bu cevāhir güşvārlar ve bu inçüler ve bu (14) kuşāk u tāk u ḥulle, hergiz gördigimüz yokdur. Luṭf (15) eyley söyley” dëyinçe Hız. Fâtımatü’z-Zehrâ eyitdi:

[44b] (1) “Bunlar benim babamun mübāḥātidir. Ve ni’met-i velāyet u kerāmāt (2) ol misillü gök berekātıdır. Bizim cennetde dāhı çokdur. (3) Netîçe İslāma gelmedikçe bu mu’cizeye ermezsiniz.” dëdi. (4) Ba’zı(-)sınun ayāt-ı gururları¹⁵⁵ mensūḥ oldı. Ebkem lāl oldı- (5) -lar. “Ancak eger rızā-yı ḥâtırım ḥōş olsun, cem’iyyetimizde (6) zevk şafâ rāḥat olsun dërseñiz hemān İslāma (7) gelesiz, mü’mine olursız, zulmet-i küfrden çıkun, (8) imāna gelün, imān nūrıyla nūrlanıñ” dëyinçe ol (9) ḥâtunlar ki kalbinde hidāyet-i Ḥaḳ ermişdir, cān ı göñülde (10) müslīmān oldılar. Kiminün çibilliyetinde imkān-ı İslām (11) yokdur, öyle kaldılar. Bu kışşa Şevāhidü’n-Nübüvvede (12) mestürdur ki rivāyetdir ki Hız. Fâtımatü’z-Zehrâ, (13) hicretten bir sene şonra ere vërmek tedāriki görmege (14) ağaz

¹⁵³ خواتون

¹⁵⁴ Kelimedeki ق harfinin bir noktası yoktur.

¹⁵⁵ عزورلری

oldı. Hz. Fâtımatü’z-Zehrâ tokuz yaşında (15) dërler. Bir rivâyetde nakl etmişlerdir ki bir gün Hz. Resûl-i

[45a] (1) Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem, Ümmü Selîme serâyında idi. Melek nüzûl (2) etti. Yigirmi baş[1] var ve her başında biñ dili var. Ve her dilil[e] (3) Allâh Te’âlâya tesbîh eyler. Hz. Resûl-i Ekrem ve Nebiyy-i (4) Muhterem anı Hz. Cebrâ’îl şanup eyitdi: “Ey bürâder (5) hergiz seni bu şüretde görmüş deyildim” deyinçe melek eyitdi: (6) “Ben Cebrâ’îl degilem. Baña Şarşâ’îl dërler. Bir nûr bir nûra (7) tapşurmağa [Hz. Hâk beni irsâl etti]¹⁵⁶, ya’ni Hz. Fâtımatü’z-Zehrâyı Hz. ‘Aliyy (8) ü’l-Murtezâya ‘ağd eyleseñ fermân-ı İlâhîdir” deyinçe ol (9) sâ’atde Hz. Cebrâ’îl ve Hz. Mîkâ’îl ve Hz. (10) İsrâfil şehâdetiyle Hz. ‘Aliyyü’l-Murtezâ içün ‘ağd (11) eylediler. Hz. Şeyh Tirmîzî Kitâb-ı Nazmü’s-Sıbteynde (12) zîkr eder ki Hz. Enesden¹⁵⁷, ol Enesdir ki Mâlik (13) oğlu, eydür: “Baña Hz. Resûl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem eydür: (14) “Yâ Enes Hz. Cebrâ’îl geldi. Baña bu beyânı getürdi.” Tebessüm (15) ederek emr-i şerîfi muktezâsınca şanâdîd-i Kureyş[i] cem’

[45b](1) edüp ve cem’ olduğda ol Hâzret huṭbe-i belîğ edâ (2) kılup eyitdi: “Ey kavm, emr Vâcibu’l-vücûduñdur. Fâtımayı (3) Hz. ‘Aliyyü’l-Murtezâya nikâh eylesem.” Ve Hz. ‘Aliyy (4) ü’l-Murtezâyı çağırdı: “Yâ ‘Alî saña¹⁵⁸ kızım Fâtımatü’z-Zehrâyı vërdim. (5) Dört yüz mişkâl nuḳre¹⁵⁹-i hâlişe ile mehrle, qabûl (6) ettiñ mi?” Hz. ‘Aliyyü’l-Murtezâ eyitdi: “Yâ Resûlallâh qabûl (7) eyledim.”¹⁶⁰ (8) Ve bir rivâyetde Menâkıb-ı H̱arezmîde meştûrdur ki Hz. (9) Cebrâ’îl, Hz. Resûlün hîdmetine gelüp cennetden (10) bir miqdâr sünbül ü qaranfil getürdi: “Yâ Resûlallah cennetde (11) melâyikeler arasında Hz. Havvâ ile Hz. Âdem (as.) (12) haṭîb olduğı yërde hûrî vü gîlmân müretteb (13) ve sürûrla, ve Râhîle nâm bir melâyikedir ki hicâb-ı bârgâh-ı (14) Hüdâdır, nûrdan bir minber üzerinde huṭbe-i belîğ okudı. (5) Hz. Fâtımatü’z-Zehrâyı Hz. ‘Aliyyü’l-Murtezâya nikâh eyledik.

[46a] (1) Ve üzerlerine cennet çiçeklerin saçdılar. Bu qaranfil, sünbül (2) anlardandır getürdim. Ve ‘ağd-i nikâh nûrdan bir harîre üzere (3) yazdılar. Cennet hazînelerine teslîm olundu.” Rivâyet dahı (4) budur ki Tûbâ ağac[1], yaprakların üzerine saçdı: “Müjde (5) olsun yâ Muḥammed saña kim ümmetiñ ‘aşîleriniñ her biriniñ (6) ismi, ol düğün

¹⁵⁶ Tamir, (Güngör 1987: 154)’e göre yapıldı.

¹⁵⁷ Bu kelimedden sonra fazladan ki yazılmıştır.

¹⁵⁸ Cümle sonunda bu kelime tekrar yazılmıştır.

¹⁵⁹ نفرة

¹⁶⁰ Burada fazladan şu cümle yazılmıştır: *Ve bir rivâyetde dahı oldur ki Hâzret buyurdi.*

yapraklar[ın]da yazılmış idi, cehennemden āzād (7) olsun dēyü.” H̄z. Resūl-i Ekrem Ümmü Selīme-ye (8) buyurdi[-]ki¹⁶¹: “Fāṭimatü’z-Zehrāyı H̄z. ‘Aliyyü’l-Murtezā hücre- (9) -sine götür teslīm eyle.” Ve H̄z. Resūl-i Ekrem ve Nebiyy-i (10) Muhterem dahı ol maḥal namāz kıldı. Ardı sıra varup (11) bir desti şu götürüp üzerine mu’avizeteyn okuyup (12) dahı münāsib āyetler okudı. Ba’dehu H̄z. ‘Aliyyü’l-Murtezā ol (13) şudan ābdest aldı. [Rivāyetdür ki bir gün H̄’ace-i ‘Ālem buyurdi ki Süleymān Nebī dāmādına bir tāt müretteb etmişdi, yeddi yüz dāne ile muraşsa’. H̄z. ‘Alī hücre-i tahārete geldikde Fāṭımaya nakl etdi.]¹⁶² Kızıl altundan bunu nakl édinçe (14) H̄z. Fāṭimatü’z-Zehrā bunu diñledi. Bu ḥātırına geldi ki: (15) “Şāyed H̄z. ‘Aliyyü’l- Murtezā cihāz u cihāt-ı H̄z. Süleyman

[46b] (1) kıızı¹⁶³ böyle olmak, benim cihāzım yok.” Bu dağdağayı (2) ḥātırına ḥuṭūr eylemişdi. H̄z. Fāṭimatü’z-Zehrā dünyādan (3) āhirete intikāl étdikde bir gēce menāmında H̄z. (4) ‘Aliyyü’l-Murtezā¹⁶⁴ gördi ki cennetde bir taht üzerindedir. (5) Zīrā etrāfını ḥūriler almışlar kat ender kat ve bir (6) duḥter-i pākize, elinde cevāhir ṭabākıla cevāhir (7) tutar. H̄z. Fāṭimatü’z-Zehrā ol kıızdan yaña baқа. (8) Ol kıız cevāhir nişār eyleye. H̄z. ‘Aliyyü’l-Murtezā bunu (9) görünçe eyitdi: “Yā Fāṭıma bu kıız kimdir?” dēdi. H̄z. Fāṭimatü’z (10) -Zehrā eyitdi: “Ya ‘Alī dünyāda sen baña bunun evşā- (11) -fını ve tāt kışsa(-)sını nakl étdiñ idi. Benim ḥātırında (12) endīşe idi. Andan elem çekdigimden H̄z. Allāh ‘Azīm (13) ü’ş-şān ḥazretleri ol elem ‘ivāzı baña bu kıız[ı] ḥidmetkār vērdi¹⁶⁵. (14) Bu sa’ādete yetdi” dēdi. “Yā ‘Alī, H̄z. Süleymān peygāMBER (15) dāmādına tāt oldı. Saña dahı livā-yı Resūl müyesser oldı.

[47a] (1) Ol bir ‘alemdir ki üç yaprağı vardır. Ya’ni üç şukḳa¹⁶⁶- (2) -sı vardır. Biri mağribde ve biri maşriḳda ve biri Mekke-i şerīf[de].¹⁶⁷ (3) Naḳıldır ki ‘araşāt¹⁶⁸ (4) güninde

¹⁶¹ buyurdu ki ibaresi cümle içinde iki defa yazılmıştır.

¹⁶² Burada herhangi bir nakil bulunmamaktadır. Bağlamdaki kopukluğu gidermek adına tamir, (Güngör 1987: 158)’e göre yapıldı.

¹⁶³ Bu kelimeden önce aynı anlam gelen Arapça *binti* kelimesi yazılmıştır.

¹⁶⁴ مرتضی

¹⁶⁵ ويرد

¹⁶⁶ شاقه

¹⁶⁷ Buradan sonra yazmada, yukarıda anlatılan livanın sureti çizilmiştir. Bu suret; *Hāzā şûret-i livā’i’l-ḥamdismiyle* verilmiştir. Livanın üç yaprağı vardır. Bu yaprakların içinde şunlar yazılıdır: (1. yaprak) *Mağrib: Bismillāhirrahmānirrahīm*. (Ortada olan 2. yaprak) *Mekke: El-ḥamdü lillāhi rabbi’l-‘ālemīn*. (3. yaprak) *Maşriḳ: Lā ilāhe illallāh Muhammeden Resūlullāh*.

¹⁶⁸ عرضات

Hz. ‘Aliyyü’l-Murtezâ ol Şîr-i Hüda, eline alup nidâ (5) kılup: “Ey ümmet-i Muhammed gelsin” dediler¹⁶⁹. Cümle halk evliya enbiya

[47b] (1) sancağın dibine geleler. İmâm-ı Necmüddîn Hz. ‘Ömer (2) (ra.)’dan rivâyet eyler kim Hz. Resûl-i Ekrem ve Nebiyy-i (3) Muhterem, Hz. Fâtımatü’z-Zehrâ hücreğine gelüp Hz. (4) Fâtımatü’z-Zehrâyı melûl gördi. Su’âl êtdikde eyitdi kim: “Üc (5) gündür evde me’külât kısmından hiç nesne yokdur. Hz. (6) İmâm-ı Hasan ve Hz. İmâm-ı Hüseyin Mazlûm gâyetle muhtarib (7) ül-hâl olmuşlardır. Bu ahvâl[i] saña şikâyeten söylemem. Fe emmâ (8) Hz. İmâm-ı Hasan ve Hz. İmâm-ı Hüseyin tıfldır, tākāt (9) getürmezler. Sultānım icāzet taleb ederem. ‘Aceb küstā- (10) -hlık degil midir Allāh Te’ālāya münācāt-ı hācāt êtsem bu (11) ma’sūmlara hūn-ı keremi ola.” Hz. Resûl-i Ekrem ve Nebiyy-i (12) Muhterem¹⁷⁰ eyitdi: “Ma’zûrdur oğul, eyle” dedi. Hz. (13) Fâtımatü’z-Zehrâ âbdest alup namāz kıldı, du’â eyledi: (14) “İlāhî, ‘avretlerin ve ma’sūmların açlığa tākātleri yokdur. (15) Ya ta’am vēr veyā kuvvet vèresin. Bilürseñ yā Rabbi bî-hūş

[48a] (1) perdesine vardık” dedikde Hz. Cebrā’îl geldi: (2) “Yā Muhammed Fâtımatü’z-Zehrāya yetiş.” Hz. Resûl geldi, gördi ki (3) bî-hūş yatır. Hz. Resûl-i Ekrem Fâtımatü’z-Zehrānı başın (4) kaldırıp dizi üzerine alup du’â eyledi: “Yā Rabbi kızım (5) Fâtımatü’z-Zehrâyı elem-i çū’dan ya’ni açlık marazından hālāş (6) eyle” deyince Hz. Fâtımatü’z-Zehrâ h’âbdan uyanır (7) gibi uyandı. Aşlā kendinde açlık ve susuzluktan eşer (8) kalmamış. Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin kezālik qarınları tok, (9) aşlā açlık nedir bilmediler. Rivâyetdir ki Hz. Fâtımatü (10) z-Zehrâ eydür: “Ol du’â berekâtinde ‘ömrüm olduğça (11) açıkmadım” der. Meştûrdur Şevāhidü’n-Nübüvvede, Hz. Resûl-i (12) Ekrem Hz. Fâtımatü’z-Zehrānı evine geldi: “Nedir hālîñ yā (13) Fâtıma” dedi. Hz. Fâtımatü’z-Zehrâ eyitdi: “Hālîm şol mertebe ki (14) fakrımız vardır ki üç gündür tā’am evimize girmedi.” Buyurdi ki: “*Allāhümme enzil ‘alā Muhammedin ve ehl-i beytin kemā enzelte ‘alā meryeme*

[48b] (1) *bint-i İmrān.*”¹⁷¹ Dedi: “Hz. Fâtımatü’z-Zehrâ, müteveccih [ol] ve nazar eyle (2) hikmet-i Hāk niçe oldı.” Ol sâ’at Hz. İmâm-ı Hasan ve Hz. (3) İmâm-ı Hüseyin revān olup gördiler ki bir kâseyle ta’am. (4) Ol kâseyi Hz. Resûl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem önine getürdi. (5) Hz. Resûl buyurdi ki: “*Bismillāhirrahmānirrahīm.*”¹⁷² Hz. (6) Resûl-i Ekrem ve

¹⁶⁹ ديلر

¹⁷⁰ محترمه

¹⁷¹ Allahım, İmran kızı Meryem’e (ni’metini) indirdiğin gibi Muhammed’e ve ehl-i beytine de indir.

¹⁷² Rahman ve Rahim olan Allah’ın adıyla başlarım.

Nebiyy-i Muhterem, Hz. ‘Aliyyü’l-Murtezâ ve Fâtımatü (7) z-Zehrâ ve Hz. İmâm-ı Hasan ve Hz. (3) İmâm-ı Hüseyin ol ta‘âmdan (8) yedi gün yedi. ‘Ale’ d-dâyim dükenmedi. Bir gün Hz. İmâm-ı Hüseyin (9) eline ol ta‘âmdan alup kapudan taşra durdı. Bir yehüdî (10) ‘avreti gördi. Ol ta‘âmdan istedi. Bunlar ise sehâ mürüvvet (11) kânıdır. Bunlar ise bir kimseye bir şey’i bağışlamak (12) iftiḥârlarıdır. Huşûşâ kim ta‘âm ola istene, vèrmemek (13) muḥaldır. Hz. İmâm-ı Hüseyin deşt-i Kerbelâ ta‘âm[ı] ‘avrete (14) vèrdi. Ol kâsedan ol ta‘âm münkaṭı‘ oldı. Hz. (15) Resûl-i Ekrem buyurdu ki: “Yâ Fâtımatü’z-Zehrâ eger ol ta‘âm bî-gâne

[49a] (1) eline girmeyeydi kıyâmetdek ‘ömrünüz olsa dükenmeyeydi” (2) dèdi. Ve ba’zı tefâsîrde naḫl olunur kim Hz. Resûl-i (3) Ekrem ḥazretleri, Hz. Fâtımatü’z-Zehrâ evine gelüp eyitdi: (4) “Yâ Fâtıma bir ta‘âmıñ var mıdır?” “Üc gündür ta‘âm tenâvül (5) eylemedim” dèdi. Hz. Fâtımatü’z-Zehrâ[ya] bir mertebe ḥacâlet (6) vâkı‘ oldı ki ta’bîri mümkün degildir. Fâtımatü’z-Zehrâ ḥazretleri (7) eviñ içërisine girdi. Eviñ köşesinde bir âdem gördi. (8) Elinde bir çevâhir ṭabaḫ, içi tolu ta‘âm. “Yâ Fâtımatü’z-Zehrâ iḥsândır (9) al” dèdi. Hz. Fâtımatü’z-Zehrâ ol ta‘âm aldı. Hz. (10) Resûl öñüne getürdi. Hz. Resûl-i Ekrem ve ‘Aliyy (11) ü’l-Murtezâ ve Hz. Fâtımatü’z-Zehrâ ve İmâm-ı Hasan ve İmâm-ı (12) Hüseyin oturdılar, yediler. Hz. Resûl-i Ekrem baḫdı, dünyâ (13) ta‘âmı degildir. “Kızım, Hz. Allâh ‘Azîmü’s-şân ḥazretleri (14) ‘İmrân kızına eylediği kerâmâtı iḥsân eylemiş.” Râviler şöyle (15) rivâyet eylerler kim eşaḫḫu şaḫîḥ rivâyetdir. Hz. Fâtımatü’z-Zehrâ

[49b] (1) Hz. Resûl-i Ekremden sonra aṣlâ gülmedi. Dêrlerdi kim (2) “Yâ Fâtıma gèçe ağla ve gündüz ağlamağa rızâ yokdur. (3) Zîrâ ehl-i Medîne seniñ efgânıñdan uyumazlar¹⁷³” dèyinçe (4) Hz. Fâtımatü’z-Zehrâ bu naṣîḫati qabûl eyledi. Gèçe ağlardı¹⁷⁴ (5) ve gündüz epsem olurdu. **Hz. (6) Resûl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem (7) Hz. Fâtımatü’z-Zehrânıñ evine geldigidir.**¹⁷⁵ Bir gün Hz. Resûl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem ve Habîb-i ‘âlem (sav.) (8) Hz. Fâtımatü’z-Zehrânıñ evine geldi. (9) Selâm vèrdi. Hz. Fâtımatü’z-Zehrâ (ra.) (10) ḥazretleri daḫı elin öpüp ḥâl ü ḥâtır su’âl êdüp (11) Hz. Fâtımatü’z-Zehrâ eyitdi: “Ey benim cânım pâresi babam, ḥâlimiz (12) budur ki üç gündür şâyim(-)iz. Aṣlâ bir loḫma etmek yokdur. (13) Erim ‘Aliyyü’l-Murtezâ ile şuyula ifṭâr

¹⁷³Kelimedede ع harfinin dışının altında noktaları eksiktir.

¹⁷⁴اغرد

¹⁷⁵ Başlık olarak verilen bu kısımdan sonra anlatılacak anekdota Hadîkatü’s-Sü’edâda râstlanmamıştır.

ederiz. Lakin H. (14) Hasan ve H. Hüseyin ma'sûmdur. Anlar tākāt getüremezler. (15) Nişleyelim, şabra mecâlleri yokdur" dedi. H. Resûl hâzretleri

[50a] (1) eyitdi: "Oğul sizin için¹⁷⁶ bir ta'ām tedārik edeyim" dēyüp (2) taşra gelüp ol a'rābīyerāst geldi. Melûl olup varayım (3) bir tedārik göreyim dēyüp taşra çıkdı. Bir maħalle geldi, gördi[-]ki (4) bir a'rābī bir miqdār develeri öñüne katmış. Bir gulām var. Kuyu (5) başına geldiler ki develere şu vērirler.¹⁷⁷ nā-gāh anı gördi (6) bir 'arab gelir ammā yüzi nūrlı. Deveci eyitdi: "Gel kişi, şol kuyudan (7) bizim develere şu çekivēr, sağa bir miqdār akçe vereyim" dedi. (8) H. Resûl-i Ekrem hâzretleri gāyetile sevindi. "Elḥamdülillāhi (9) te'ālā Fātımaya bir zād [ü] zevāda tedārik gördüm" dēyüp feraḥıla (10) geldi¹⁷⁸ kuyunun ağzına¹⁷⁹. Şu çekmege başladı. Bir kerre (11) çekdi. Kuyunun yalağına dökdi. Bir kerre dahı çekmege murād (12) ederken kovanın ipi kırıldı. 'Arab gördi ki ip kırıldı (13) 'arab gāzaba gelüp ol Şadr-ı bedr-i kāyināt, Meḥar-i (14) mevcūdāt, Şefī'-i rüz-ı 'arāşāt¹⁸⁰ a'nī bihi H. Muhammed (15) el-Muştafā (sav.) hâzretlerinin ol mübārek

[50b] (1) eñsesine bir sille darb eyledi. H. Resûl-i Ekrem (2) dahı hiç söylemedi, tınmadı. Mübārek elini kuyunun içine şalup (3) ol düşen kovayı çıkardı. H. Resûl-i Ekrem gitdi vardı. (4) A'rābiniñ gulāmı gördi. Ol sâ'at hevāda bir siyāh (5) bulut zāhir oldı. R'ad u berķ, tölular zāhir oldı. Rüz- (6) -gārlar çıgup develeri tarmār eyledi. A'rābiniñ başını (7) gözünü tölular yardı. Ammā gulāma bir nesne olmadı. A'rābiniñ (8) başından kan akar. Gulām eyitdi: "Ey benim efendim, bu gāzab bize. (9) Allāhu ā'lem bu 'Arab, Medīneniñ ulusu olmak gerekdir." dedi. A'rābī (10) āh edüp eyitdi¹⁸¹: "Malımdan azād ol ammā (11) şol şartıla ki bir keskin balta bul, elimi kes eger benim (12) rızāmı istersen" dedi. Gulām baltaı getürüp A'rābiniñ (13) elini kesdi. A'rābī eyitdi: "Ey gulām kavlimiz dahı tamām olmadı. Beni (14) ol kimesneniñ evine götür."¹⁸² Medīne içine geldiler. (15) Su'āl ederek geldiler. Gulām kapuyı daķ eyledi. H.

[51a] (1) 'Aliyyü'l-Murtezā taşra çıkdı, gördi, bilmedi. Dönüp H. Resûl-i (2) Ekreme geldi, eyitdi: "Sultānım bir a'rābī ve bir gulām ammā a'rābiniñ (3) başı yarıķ, gözü yaşlı, bir eli kesik, amān dēr, ağlar." H. (4) Resûl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muḥterem (as.)

¹⁷⁶ Kelimede چ harfinin noktaları eksiktir.

¹⁷⁷ ويرلر

¹⁷⁸ Bu kelime cümle içinde iki kere yazılmıştır.

¹⁷⁹ اغرينه

¹⁸⁰ عرضات

¹⁸¹ Bu cümleinin yanına bağlamdan kopuk olarak fazladan *oğlān eyitdi* cümlesi yazılmıştır.

¹⁸² گنوردی

tebessüm edüp geçen (5) ahvāl[i] bir bir takrîr eyledi. Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezâ eyitdi: “Raḥmeten¹⁸³ (6) li’l-‘âlemînsin.¹⁸⁴ Da’vet edelim gelsin” dedi. Vardı çağırdı. (7) İçeri girdi. Selâm vèrüp ḥāk-i pāy-i şerîfine yüz sürdi, (8) ağladı: “Devletli Sultānım sizleri bilmedim, ma’zūr olsun. (9) Beni katl eyle, tevbem kabûl ola” dedi. Hż. Resûl (as.) (10) merḥamet eyleyüp ol kesik eli alup kesige (11) yanaşdırdı. Ağzı yārını sürdi, ḥaṭ zāhir olup eli (12) bütün oldu, eyitdi: “İşidesin bilmezlikle eylediñ. Bilüp (13) eyleseñ dahı neler görürdüñ” dedi. A’rābī müslimān olup (14) sürûrla gidüp bir miqdār altûn ve gümüş vèrdi. Hż. Resûl, (15) iki taraf dahı mesrûr oldular.¹⁸⁵ [El-kışsa: Hż. Resûlün vefâtından bir rivāyetde üç ay geçdükte ve bir rivāyetde altı ay geçdikde, bir gün Hż. Murtażâ menziline gelüp gördi ki Fāṭıma bir miqdār ḥamîr edüp evlād-ı emcādınun gīsûların yumağa bir miqdār gil muḥammer kılup ve raḥtların yumağa bir miqdār şu ḥāzır etmiş. Hż. Murtażâ ol ḥālete ḥayret edüp eyitdi: “Ey maḥdûme-i zamān ve ey muḥaddere-i cihān, hergiz dünyā eşğālîne senün bu miqdār iltifātun görmemişem; ayā bu ne ḥikmetdür ki bugün üç ‘amel encāmına iḳdām etmişsen?” Hż. Zehrâ kaṭarāt-ı eşk dīde-i eşkbārdan tøküp eyitdi: “(...) Ey ‘Alî, dün gece Hż. Resûlallāhı vākı’amda gördüm, bālinüm üzerinde durup, her taraf mülāḥaza kılup, feryāda gelüp eyitdüm: “Yā Resûlallāh firākundan helāk oldum ayā kandasın?” Hż. Resûl eyitdi: “Ey Fāṭıma, saña beşāret vèrmege gelmişem, demdür ki rābıta-i kayd-ı ḥayāt-ı müste‘ārı kat’ edüp mudîk-ı tengnā-yı fenādan fezā-yı beḳāya ḳadem basasen. Ey Fāṭıma sen gelmeyince gitmezem. Eger devlet-i visālüm istersen şitāb eyle ve sa’y kıl ki yarın gece baña miḥmān olasen.” Ve ben bīdār oldum ve ḥālā ol ümīdle müteveccih-i ‘âlem-i baḳāyam. Yā ‘Alî]¹⁸⁶ Senden ayrılmak ve seniñ ḥidmetiñde

[51b] (1) müfāraḳat gerçi derdime ateşdir. Fe emmā ḥazretiñ baña ḥaber vèrdi ki (2) baña ḡāyetle müjdedir. Gerçi senden ayrılmak dahı çiger-güşelerim (3) İmām-ı Ḥasan ve İmām-ı Ḥüseyn-den ayrılmak elem ıztırābdır. Fe emmā ol Faḥr-i (4) cihān papamile buluşup görüşmek baña ḡāyetle sevgilidir. (5) İmdi yā ‘Alî, ben şehzādeleriñ saçlarıñ tarayup yudığım, (6) benden sonra bir ḡayrı kimesneye ihtiyāc olmayalar.” Eger Hż. (7) Fāṭımatü’z-Zehrâ bileydi deşt-i Kerbelāda Hż. Ḥüseyn-i Mazlûm (8) ḥûn-ālûde ve

¹⁸³ *Raḥmeten* den sonra fazladan ﷲ yazılmış ve üstü karalanmıştır.

¹⁸⁴ Alemlere rahmetsin.

¹⁸⁵ Dipnot 169’da bahsi geçen anekdot burada sonlanmaktadır. Ancak bundan sonra anlatılanlar arasında bağlam açısından kopukluk bulunmaktadır. Hadika’dan takip ettiğimize göre buradan sonra anlatılacak olan kısım, Hż. Fatıma’nın rüyasında babası Hż. Muhammed’i görüp kendisine vefat zamanının geldiğini haber vermesi üzerinedir. Bölüm, Hż. Fatıma’nın, rüyasını Hż. Ali’ye anlatması üzerine Hż. Ali ile olan muhaveresi ile başlar.

¹⁸⁶ Tamir, (Güngör 1987: 165-167)’ye göre yapıldı.

ğubârlar içinde ser-nigûn olduğunu göreydi (9) helâk olaydı. “İmdi yâ ‘Alî yarın benim için ağlayup (10) feryâd nâle vü zâr êtdikçe evlâdlarım ihtiyâc¹⁸⁷ olmayalar. (11) Nân-pâre olmayalar.” El-kışsa: Hız. ‘Aliyyü’l-Murtezâ, Hız. (12) Fâtımatü’z-Zehrâdan bu ateş-pâre kelîmât işitdikde nedâmet, (13) hûn-âlûde yaşlar döküp eyitdi: “Dağı peder-i ‘azîzin Muhammed (14)¹⁸⁸ ü’l-Muştafânın derûnumda tâze tâğdır yâresi, oñulmadan yârem (15) üzere yâreler açdın ve dil-i vîrânımı şâ’ikâ-i muşîbetler revâ mıdır.”

[52a] (1) El-kışsa: Hız. Fâtımatü’z-Zehrâ eyitdi: “Ol muşîbete şabr (2) eyledin buña dağı şabr taħammül eyle. Bu miħnete dağı taħammül eyle (3) ve ri’âyetimde ta’allül kılma. Âhir nefesdir. Bu kelîmât edâ kıldıkça (4) şehzâdelerime ri’âyet eyle. Yetimlik hil’atini üzer- (5) -lerine giydirmeye. Ayâ benden sonra sizin hâliñüz olur?” (6) Hız. Hasan ve Hız. Hüseyin müte’ellim olup girye (7) ağâz eyledi. Hız. Fâtımatü’z-Zehrâ eyitdi: “Ey nûr-ı dîde- (8) -lerim ve ey çiger-güşelerim.” Bir zamân Bakî¹⁸⁹ mezârlığına (9) gitdiler. “Varup benim için du’â eyle” dedi. Hız. (10) Hasan ve Hız. Hüseyin Bağîye gitdiler. Hız. Fâtımatü (11) z-Zehrâ hâzretleri döşek bırağup hâzır müheyyâ eyledi. Hız. (12) ‘Aliyyü’l-Murtezâ eyitdi: “Ey hem-ser-i huceste-liķâ vakt-i vedâdur. (13) Senden cüdâ düşüp ayrılıram. Baña helâl et.” Hız. (14) ‘Aliyyü’l-Murtezâ âh edüp: “Helâl olsun kat kat, hemân (15) sen dağı helâl eyle” deyüp Hız. Fâtımatü’z-Zehrâ eyitdi: “Baña

[52b] (1) Esmâ bint-i ‘Umeysseyi çağırın” dedikde eyitdi: (2) “Şimdi şehzâdeler Bakî’den gelürler. Anları önlerine ta’âm (3) hâzır eyle” dedi ve şehzâdeler geldikde Esmâ bint-i ‘Umeys (4) önlerine ta’âm kodı. Hız. İmâm-ı Hasan ve Hız. İmâm-ı Hüseyin (5) eyitdi: “Bu yeni ‘âdet, bu âna gelince bize vâlidemiz vèrirdi (6) ta’âm” dedi. “Biz vâlidesiz ta’âm yememiz” deyüp içeri girdiler. (7) Ta’âm yemediler. İçeri girdikde gördüler kim vâlideleri yatır, (8) babası Hız. ‘Aliyyü’l-Murtezâ yaşadığın başı üzerinde oturmuş (9) giryân eyler. Hız. ‘Aliyyü’l-Murtezâ bunları görünce ah edüp (10) eyitdi: “Ah ciger-güşelerim cânım pâresi, lutf eyleñ varın (11) ravza-i Hız. Resûle. Baña du’â eyleñ. Ey benim cânım pâresi (12) şehzâdelerim, sayirleri gibi degildir “yok biz gitmeyüz” demezler.” (13) Bunlar ise anaya babaya râmdır. Sözlerine hiç muhâlefet (14) mümkün degildir. “Nola ey bizim vâlidemiz” deyüp ravza-i (15) muṭahharaya revâne oldular. Hız. Fâtımatü’z-Zehrâ

¹⁸⁷ احتجاج

¹⁸⁸ Sayfa kenarında bu satırın yanına hareke ile *derdim* (در دم) biçiminde okunabilen bir kelime yazılmıştır.

¹⁸⁹ بقعه

[53a] (1) eyitdi: “Yâ ‘Alî benden ayrılma, âhir ‘ömrümden bir dem kaldı. Ancak (2) gâfil olma benden” dedi. Hz. ‘Aliyyü’l-Murtezâ eyitdi: “Bu (3) sözlerden aslâ ṯakatim kalmadı. Fâtıma eyitdi: “Yakındır” (4) dedi. Fâtımatü’z-Zehrâ hazretleri, Hz. Şâhın yanında (5) bî-hüş oldu. Bir zamândan sonra Hz. Fâtımatü’z-Zehrâ (6) kendine geldi. Hz. ‘Aliyyü’l-Murtezâyı aklar gördi. Hz. (7) Fâtımatü’z-Zehrâ eyitdi: “Yâ Şâh-ı velâyet ağlayacak maḥal degildir, (8) vaşıyyet maḥallidir” dedi. Hz. Şâh-ı velâyet eyitdi: “Nedir (9) vaşıyyetiñ?” dedi. Hz. Fâtımatü’z-Zehrâ eyitdi: “Sanı dört (10) vaşıyyetim vardır. Bir budur ki eger benden nâkışlık zuhûra (11) geldiyse ‘afv edesin” dedi. Hz. ‘Aliyyü’l-Murtezâ eyitdi: (12) “Ḥâşâ senden senden öyle şey’ şadır ola, sen benim mûnis ğam-güsârım (13) idiñ, ḥelâl olsun.” “İkinci vaşıyyetim oldur ki evlâdlarımı (14) muḥterem tutasın. Anlardan küstâhlık vâkı’ olduğça (15) ‘afv edesin. Üçüncü vaşıyyetim beni geçe defin edesin.

[53b] (1) Ḥayâtımda nâ-maḥremden mestürsam memâtımda dahı mestür¹⁹⁰ olup (2) kimesne tâbütımı görmesin. Dördüncü vaşıyyetim oldur ki beni (3) ziyâretten ḥâlî eylemeyüp du‘adan unutmaya(-)sız.” Bu vaşıyyet (4) eşnâsında Hz. Şâh-ı velâyet feryâd eyledi. Hz. ‘Aliyyü (5) ’l-Murtezâ eyitdi: “Vaşıyyetleriñ cümle kabûl eyledim. Benim dahı senden (6) üç vaşıyyetim vardır, ‘arz edeyim” dedi. “Biri oldur ki (7) eger benden takşîrâtlık vâkı’ oldıyısı Hz. Resûl-i (8) Ekreme şikâyet eylemeyesin. İkinci vaşıyyetim benden ol (9) Ḥazrete izḥâr-ı şükr edesin. Üçüncü vaşıyyetim oldur ki (10) Hz. Resûl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muḥtereme benden selâm yetüresin.” (11) Hz. ‘Aliyyü’l-Murtezânın vaşıyyetlerin kabûl eyledi. Taşrada (12) bir ğulgule koptı. “Nedir” dërken Hz. İmâm-ı Ḥasan (13) ve Hz. İmâm-ı Hüseyin Mazlûm ağlayarak içeri girdiler. (14) “Yâ ümmâh yâ kurretü ‘aynâh”¹⁹¹ dëyüp ıztırâbıla hücre kapısına (15) gelüp eyitdiler. “Ey nûr-ı dîdelerim ey çiger-güşelerim nedir bu

[54a] (1) feryâd?” Duyunça Hz. Ḥasan ve Hz. Hüseyin eyitdi: “Vâlîde-i (2) ‘azîzemize vedâ’a geldik” dëdiler. “Ey çiger-güşelerim neden (3) bildiñiz?” Hz. Ḥasan ve Hz. Hüseyin eyitdi: “Ey (4) peder-i büzürgvâr, seniñ fermân-ı şerîfiñ muḳtezâsınca (5) ravza-i şerîfe vardukda müteveccih olduk. nâ-gâh (6) bir şadâ işitdik. Bize dëdi ki “Ey Fâtımatü’z-Zehrâ yetimleri (7) geldi.” nâ-gâh merḳâd-i mübârekden bir nidâ geldi kim “Ey nûr-ı (8) dîdeler durmañ, tüzce varıñ, vâlideniz dîdârıyla müşerref (9) oluñ ve du‘â edin, âhirete yakındır gitmesi ve Hz. (10) İbrâhim Ḥalîlullâh ve Hz. İsmâ’îl ve Hz. Mûsâ-i (11) Kelîmullâh ve

¹⁹⁰ مستور

¹⁹¹ Ey annem, ey gözüümün nuru.

Hz. 'İsā-yı Rūḥullāh ve sāyir enbiyā (12) ü mürselin ve ervāḥ-ı kıdsiyye anıñ rūḥ-ı pākine istiḳbāl[e] (13) gelmişlerdir. Biz bu haberi ceddimizden mütenebbih olup ıztırā- (14) -bla geldik” dedi. Hz. Fāṭimatü’z-Zehrānıñ ayağına (15) düşüp ağlamağa başlayup: “Cānım ana, sevdiğim ana, cānımdan

[54b] (1) ‘azīzim ana luṭf eyle, kerem eyle, biriçik gözün aç¹⁹². Bize bak. (2) Birkaç¹⁹³ kelām eyle. Biz derd-mendīne yetīm oğullarını sevindir” (3) dediler. El-kışsa: Hz. Fāṭimatü’z-Zehrā, Hz. Ḥasanıñ ve Hz. (4) Hüseyiniñ avāzların işidüp dīde-i merḥametin açup anları (5) yanına alup gözlerinden yaş döküp: “Ey yetimler ayā benden (6) sonra aḥvālınız ne olur?” Ol eṣnāda cemī’ evlādı cem’ (7) edüp zükürün ināş[a] ve ināşın zükūra emānet tarīkıyla (8) Hz. Ḥaḳḳa teslim ve mecmū’ın Hz. Murtezāya (9) tabşurup ve cümlesin Vācibu’l-Vücūda sipāriş edüp (10) bir kerre daḥı ravza-i muṭahharaya gönderüp Ümmü Selīmeden (11) bir miḳdār şu iste-yüp gısl edüp efḥar-ı libās giyüp (12) eviñ ortasına döşe-gin bırağup sağ yanına (13) yatup sağ eliñ yüzüne alup yatdı. Esmā bint-i ‘Umeyse (14) eyitdi: “Yā Esmā bir gün babam ḥaste iken Hz. Cebrā’ıl (15) Hz. Resūl-i Ekreme gelüp cennetden bir miḳdār kāfūr getirüp

[55a] (1) ol Ḥazret bir kısmın kendüne ḥanūt-ı kefen kılup ve bir (2) miḳdār benim içün ve bir miḳdār Hz. ‘Aliyyü’l-Murtezā içün (3) başa teslim eyledi. Filān maḥaldedir. Var getir kendi ḥişsemi. (4) Hz. Şāhıñ ḥişsesin sağa teslim edeyim.” Esmā (5) vardı, getürdi. Kendi ḥişse(-)sin alup eyitdi: “Yā Esmā (6) bir miḳdār taşra çık ki Ma’būdumla zār edeyim ve ‘arz (7) edecek zamandır.” Esmā eydür: “Ben taşra çıkdım. İstimā’ (8) etdim ki Hz. Fāṭimatü’z-Zehrā dērdi: “Yā Rabbi, Hz. (9) Resūl-i Ekrem ḥaḳḳıyıçün ve Hz. ‘Aliyyü’l-Murtezā ḳadri içün (10) ve evlād-ı ma’şūmım kerāmātıyıçün ümmet-i Muḥammed olana (11) günāhkārlara rahmet eyle ve ‘aşīlere ‘afv ü rahmet eyle” (12) ve bu ḥaletden Esmā giryeye geldi. “Yā Esmā ben sağa dēmedim mi (13) bir miḳdār beni kendi ḥālime ḳo, ağlama.” Bir zamāndan sonra (14) nidā kıldı ki: “Yā ḳurretü’l-‘ayni’l-Muṣṭafā yā Fāṭimatü’z-Zehrā”¹⁹⁴ cevāb (15) işitmedi. İzṭırābla hücreye girüp ruḥsār-ı mübārekinden

¹⁹² ا ج

¹⁹³ بر ق ا ج

¹⁹⁴ Ey Mustafa'nın gözünün nuru, ey Fatimatü'z-Zehra.

[55b] (1) cāme¹⁹⁵-h̄āb olup gördi ki ‘ālem-i beḳāya intikāl eṭmiş. (2) Esmā muṣṭarib olup fiḡāna geldikde H̄z. Ḥasan (3) ve H̄z. Ḥüseyin h̄azır olup eyitdiler: “Yā Esmā, vālidemiz h̄ālī (4) nedir?” Esmā şabr edemeyüp başından mınḳa’asın bıraḡup (5) girībānın çāk edüp şāhzādeler bu vāḳı’adan ḡaber-dār (6) olup keşret-i ızṭrābla H̄z. ‘Aliyyü’l-Murtezā ḡidmetine (7) müteveccih oldular. H̄z. Murtezā eşrāfiyla ‘ibādetde iken (8) H̄z. Ḥasan ve H̄z. Ḥüseyin feryādın işidüp H̄z. ‘Aliyy (9) ü’l-Murtezā dahı aḡvāle vuḳūf olduḡda bī-iḡtiyār aḡlamaḡa başladı. (10) Eyitdi: “Ey aşḡāb-ı ḡam-h̄ār ve aḡbāb-ı ḡam-gūsār, Zehrā-yı ezher ve Betül-i (11) muṭahhar kāfile-i *irci’ ilā rabbiki rāziyeten merziyye*¹⁹⁶ refākātiyle (12) cānib-i dārü’s-selāma teveccüh kıldı. H̄z. Resül-ü Ekreme mülākī (13) oldu. Aşḡāb bi-ittifāk feryād fiḡān edüp aḡlamaḡa (14) başladılar. Beyt: Bir zamān ‘uşşāk bir derdile zār eder. (15) Bu cümle bir laḡza bu miḡnet izḡār eder. Ta’līmın vērüp ṭarīḳ tıflına

[56a] (1) Bu belālar dūrūsın(-)dır kim dem-be-dem tekrār eder. **Bāb (2) ü’r-rābi. Dördinci bāb: H̄z. ‘Aliyy’el-Murtezānıḡ vefā- (3) -tın beyān eder.** Ḳavl-i eşaḡḡıle. İmdi benim cānım bu muşībet (4) reyāḡn-i ‘aṭādır ve şemşīr-i belā, çeşme-i zülāl-i beḳā ve küffār (5) elinde ‘aynıyla āb-u ḡayāt zulmetinde olduḡı gibidir. (6) Şevāhidü’n-Nübüvvede meşṭürdur kim H̄z. ‘Aliyyü’l-Murtezānıḡ (7) velādeti beyānındadır. Rāvīler böyle rivāyet ederler kim (8) ḡavl-i eşaḡḡ-ı şaḡih-i ḡikāyet, H̄z. İmām-ı ‘Aliyyü’l-Murtezā imām-ı evveldir. (9) İmām-ı Aḡmed Ḥanbelden menḡuldür kim H̄z. ‘Aliyyü’l-Murtezānıḡ (10) dünyāya gelmesi Aşḡāb-ı Fil¹⁹⁷ kışşā(-)sından otuz yıl (11) geçdikde ḡarem-i Ḳa’be-i şerīf[de] Receb ayının on üçünde (12) yevm-i Cum’ā ḡüni dünyāya gelmişdir. H̄z. Şeyh Müfıdden¹⁹⁸ (13) rivāyet olunur kim: “Diyārımda bir ‘ābid, zāhid, şālih (14) kimesne vardı. Adına Müsrim dērlerdi. Öyle bir ‘ābid, (15) zāhid idi kim seccādeden ḡayrı yere başmamış idi

[56b] (1) ve miḡrābdan ḡayrı şūrete nazār kılmamışdı. Yüz ṭoksān (2) yıl ‘ömrini ‘ibādetile geçirmiş bir devletli idi. Her bār Cenāb-ı (3) Bārīye du’ā eylerdi kim: “Yā Rābbi, Ka’be-i şerīfū’l-mükerremiḡ (4) içinde bir ādem gerek fuḡarāsı olsun ve gerek a’yānı olsun, (5) sen göster baḡa ḡörüşelim. Ka’beliniḡ yüzün ḡoreyim” (6) dērdi. Ḥaḳ Te’ālā du’āsın ḡabül eyledi. Bir ḡün Ebū Ṭālib (7) ḡazretleri seferden yolu ol maḡāma uğradı. Ol maḡāraya (8) girüp selām vērdi. Hāl ü ḡāṭır şoruşup esenleşdiler. (9) Ol ‘ābid eyitdi: “Nerden gelürsin?” Ebū Ṭālib eyitdi: “Mekkeden (10) gelirim” dēdi. Ol ‘ābid eyitdi āḡ su’āl eyledi kim aşlı

¹⁹⁵ جام

¹⁹⁶ *Sen O’ndan razı, O da senden razı olarak Rabbine dön.* (Fecr, 89/28)

¹⁹⁷ قيل

¹⁹⁸ مقيد

budur ki (11): “İki dürr-i yetim gelse gerek, ayā dünyāya geldiler mi ola?” (12) ‘Abdulmuṭṭalib neslinden ve biri velāyetle meşhūr ve sehā ve kerem ma’deni şecā’at-şāhib, ve biri āhir zamān peygāmberi- (14) -dir” dedi. Ebū Ṭalib eyitdi: “Ol Hż. Resul-i Ekrem dedin (15) benim terbiyemde idi. Ben anın ‘ammisiyem. Hālā yigirmi tokuz

[57a] (1) yaşındadır” dedi. Derdmend ‘ābid bī-hūş oldu sevindü- (2) -ginden. “Yā Rabbi du‘ām kabul olmuş” dedi. Ebū Ṭalib eyitdi: (3) “Sen anları sevdiğine nişan gerekdir. Ne senedle seversin. (4) Eger seversen şol karşunda kurı enār ağacı yaşarsın (5) ve yemiş vërsün” dedi. ‘Ābid-i derdmend mütehayyir kılup (6) taşra çıktı. Yüzün yerlere sürüp du‘ā eyledi. (7) Eyitdi: “Bi-ḥaḳḳ-ı Resul ü evliyā, beni bunun yanında utandırma, (8) mesrūr¹⁹⁹ eyle” deyü du‘ā edinçe bi-fermān-ı Ḥaḳ ol (9) ağaç yaşardı. İki enār vërdi. Ebū Ṭalib ol enārı (10) yedi. Nokta-i Ebū Ṭalibe, Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezā düşdi. (11) Anın[-]içündür ki Hż. Murtezānın levn-i şerīfi kırmızı (12) olması, ol enārın rengindendir. Ba’dehu Ebū Ṭalib (13) Mekkeye geldi. Hż. Fāṭıma bint-i Esed ki zevce-yi (14) Ebū Ṭalibdir hamli yakın geldi ki bir gün Mekke-yi şerīf (15) haremine geldi ki tavāf eyleye. Tavāf ederken Hż.

[57b] (1) Resul-i Ekrem ve Nebiyy-i Muḥterem ḥazretleri, Hż. Fāṭımayı (2) gördi. Hż. Resul eyitdi: “Yā Fāṭıma tavāf tamām (3) etdin mi?” Zīrā Hż. Fāṭımanın ḥālī gayrı idi. Hż. (4) Resul-i Ekrem ferāsetle bilmiş idi. Eyitdi: “Yā Fāṭıma, neḡ (5) müzāyaka olur ise ḥareme gir, elem çekme” dedi. Rivāyet (6) olunur ki Enes bin Mālik eydür: “Hż. Fāṭıma bint-i (7) Esed, ‘avretler ile Ka’be-i şerīfe geldi. Hż. Fāṭıma (8) eydür: “Ben dāhı pūta secde edeyim dedim. Hemān karnım (9) içinde bir depme urdı. Şandım ki cānım çıkar. Tekrār (10) yine edeyim dedim, ‘aqlım gitdi. Artık andan gayrı pūta (11) tapmak baḡa naşib olmadı” dedi. Kitāb-ı Beşār²⁰⁰ü’l- (12) Muşafāda nakl eylerler kim Hż. Fāṭıma bint-i (13) Esed ḥareme girdi. Hż. ‘Abbās, ‘Abdulmuṭṭalib (14) ve cemī’ Benī Hāşim anın ‘akabinçe ḥarem-i Ka’beye girdiler. (15) Hż. Fāṭımaya eşer-i vaz’ vāḳi’ oldı. Bi-emri’llāhi

[58a] (1) te’ālā Hż. Fāṭıma gözden gāyib oldı. Kimesne görmedi. (2) Hż. Fāṭıma taşra çıkmāğa tāḳat kalmadı. Münācāt (3) eylemege başladı. Eyitdi: “İlāhī sen āsān eyle” deyince dīvār-ı (4) Beytu’llāh iki şaḳ oldı. Hż. Fāṭıma nazardan gāyib (5) oldı. Üc gün gāyib oldı. Dördinci gün ḥaremden taşra (6) çıktı. Elinde Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezā ibn-i Ebū Ṭalib ve nakldir ki (7) Ka’be-i şerīf haremide kimesne doğmamışdır ve tokmak dāhı (8)

¹⁹⁹ مشرور

²⁰⁰ بشارير

ihtimālî yokdur. El-kışşa: Hż. Fāṭıma bint-i Esed harem-i (9) Ka'be-i şerīfde Hż. 'Aliyyü'l-Murtezāyı çıkarup evine (10) geldi. Beşige beledi. Hż. Ebū Ṭālib haber alup evine (11) geldi ki Hż. 'Aliyyü'l-Murtezāyı göre. nā-gāh yüzünden (12) burka'ın kaldırup yüzün göre. Ol dem hemān Hż. (13) 'Aliyyü'l-Murtezā hemān el arkasıyla babasının yüzüne urdı. (14) Mecerūh eyledi. Hż. Fāṭıma vardı meme vèreyim dèrken (15) anasın dahı istemedi. Ebū Ṭālib eyitdi: "Bunun eli, vücūdı esed

[58b] (1) gibi" dèdi. "Esed olmağa münāşibdir." Ebū Ṭālib eyitdi: "Ben bunun (2) adını Zeydād korum" dèdi. Hż. Resūl-i Ekrem ve Nebiyy-i (3) Muhterem geldi. Eyitdi: "Benim ihtiyārım budur ki 'Alī. 'Alī koyasın. (4) Hż. Fāṭıma eyitdi: "Ben bu sözi hātifden işitdim" dèdi. (5) Fe emmā Hż. Fāṭıma Ebū Ṭālibe ism kıomada mücadele eyleyüp (6) istiḥāre tarīkıyla ya'ni fal tutup "Geliñ Ka'be-i şerīfe varalım, ol arada toğdı" dèyüp Ka'be haremine geldiler. (7) Hż. Fāṭıma eyitdi: "Harem-i Ka'bede keramat çokdur. (8) İsmi de bu arada olsun." Ad vèrildi. Hāzret, 'Alīniñ (9) üzerine geldi. Vālideyni dèdiler kim: "Gelme yā Resūl belki size (10) bī-edeblik eyleye" dèyinçe Hż. Resūl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem (11) (sav.) beşikden çıkarup kıucağına (12) alup ağzın ağzına vèrdi. Mübārek ağzı yārın meme (13) gibi emdi. Ve naḳldir kim bir rivāyetde Ebū Ṭālib: "Benim oğlum (15) ola baña zaḥm-ı dil ura, Hż. Muḥammedü'l-Muştafāyı seve"

[59a] (1) dèyü ol sebebeden Muḥammede 'adāvet bu arada oldu. Bi-kavli (2) Ḥadīkatü's-Süedā, Hż. Resūl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem hāzretleri (3) geldi. Hż. 'Aliyyü'l-Murtezāyı uyur gördi. Hż. Aliyy (4) ü'l-Murtezā, Hż. Resūl-i Ekremiñ rāyiḥā-i tayyibe(-)sin (5) teşemmümünj édinçe ḥābdan bīdār oldu, dèrler. Ba'dehu (6) Hż. Resūl-i Ekrem hāzretleri bir legen getürüp ğusl (7) eyledi. Eyitdi: "Evvel ben bunu ğusl édeyim, ol dahı beni āhir (8) nefesimde ğusl eylesün" dèdi. Sağ yanın yurken şol (9) yanına döndi. Hż. Resūl-i Ekrem tebessüm eyledi. "Şimdi (10) 'Aliyyü'l-Murtezā baña zaḥmet olmasın dèyü dönerdi. Ben de (11) aña öyleçe dönerem" dèdi. El-kışşa: Bir sene Hicāz iklimi (12) ğāyetile kaḥtlık oldu. Yağmur yağmadı. Nebāt ekin bitmedi. (13) Hż. Resūl-i Ekrem eyitdi: "Ben bu işi ihtiyār étdim. Ebū (14) Ṭālibiñ evlādları çokdur. Bir kışi alayım. Ebū Ṭālibe yardım (15) olsun" dèdiler. Ebū Ṭālibiñ evine geldiler. Hāli i'lām

[59b] (1) eylediler. Ebū Ṭālib eyitdi: "Aḳīli kıoñ benimle, sāyiriñ neylersen (2) eyleñ" dèdi. Hż. 'Abbās²⁰¹, Ca'fer-i Ṭayyārı aldı. (3) Hż. Resūl-i Ekrem²⁰² Hż. 'Aliyyü'l-

²⁰¹ Bu kelimedden sonra fazladan bir ج harfi bulunmaktadır.

Murtezâyı aldı. İltifât (4) etmedi. Ol maḥal H̄z. Cebrâ'îl geldi. Fermân-ı Hâk (5) ile da'vet getürdi. Halkı dīne da'vet etmege (6) başladı. Şevâhidü'n-Nübüvvede meşûrdur ki bir gün H̄z. (7) Resûl-i Ekrem ḥazretleri, H̄z. Fâtıma evine geldi. (8) Su'âl eyledi: “Kanı 'Aliyyü'l-Murtezâ?” dedi. H̄z. Fâtıma (9) eyitdi: “Bilmem, bir pâre ateş-pâreligi var. Taşra gitdi, ġālibā (10) mescid-i şerīfe gitdi” dedi. H̄z. Resûl-i Ekrem mescide (11) geldi. Gördi ki türābla oynar, yüzi gözi türāb. “Ne (12) oynarsın türābla Ebu't-Turāb” dedi. Laḳabı Ebu't-Turāb (13) ḳaldı. H̄z. Aliyyü'l-Murtezâyı her kim Ebu't-Turāb dese (14) dünyālar ḳadar zevḳ [u] rāḥat ederdi. Sebeb-i rāḥat [u] (15) zevḳ su'âl étdiler. Eyitdi: “Baḳa bu laḳabı bi'z-zāt

[60a] (1) H̄z. H̄āce-i 'ālem ya'ni Muḥammed Muştafâ Resûl-ü Müctebâ (2) Ḥabīb-i H̄udā ḳomuşdur. Nice sevinmeyem” dedi. H̄z. (3) Cābir, 'Aliyyü'l-Murtezādan naḳl éderler kim: “H̄z. (4) 'Aliyyü'l-Murtezānıñ bir künyeti Ebu'r-Reyhāneyn(-)dir²⁰³. Sebeb (5) budur ki H̄z. Resûl-i Müctebâ vefâtından muḳaddem “Ebu' (6) r-Reyhāneyn” dedi. Ya'ni H̄z. Ḥasan ve H̄z. Ḥuseyin babası (7) demek olur” dedi. H̄z. Ḥadīçetü'l-Kübrādan sonra (8) evvel imāna gelen H̄z. 'Aliyyü'l-Murtezādır. H̄z. Resûl-i Ekrem (9) ḥazretleri halkı dīne da'vet eylemege emr olundı. Eyitdi: (10) “Yâ Ḥadīçe şimden ġerü bize uyḥu ḥarām oldı. Hâk Te'ālā (11) beni da'vete emr eyledi. Halkı toġrı yola ḳulavuzlayam. (12) Kimdir bu dīne raġbet éden, var mıdır?” dedi. H̄z. (13) Ḥadīçetü'l-Kübrā imānā geldi. Ve imān getürdi. H̄z. (14) Cebrâ'îl (as.) şu istedi. Abdest öğretdi. (15) İmām oldı, Cebrâ'îl iki rek'at namāz ḳılıverdi. 'Alī eyitdi:

[60b] (1) “Yâ 'Alī sen daḥı imān getür” dedi. “Varayım babama danışayım” (2) dedi. İki adım yürüyüp ḳapu eşigine ḳadem başmış- (3) -ken ġerü döndi. “Beni 'Abdulmuṭṭalib yaratmadı. Rızḳım ol (4) vèrmez” deyüp müslimān oldı. H̄z. 'Aliyyü'l-Murtezâ yedi (5) yaşında idi ve ba'zıları toḳuz yaşında idi, dèrler. (6) H̄z. 'Aliyyü'l-Murtezâ eyitdi: “Secde édersin öñüñüzde (7) bir şey' yok. Secde kime édersiz?” dedi. H̄z. Resûl-i (8) Ekrem eyitdi: “Yèrleri ve gökleri yaradan Allāh Te'ālāya secde (9) éderiz” dedi. H̄z. İbn-i 'Abbās rivāyet eyler kim: “Kur'ān-ı (10) 'Aẓimü's-şān H̄z. Resûl-i Ekremden, 'ilm Resûl-i Ekremden (11) öğrendi. Ġayr ādemlerden bunun ḥaşıyyeti vardır. Ziyāde (12) cömerdlik, 'ibādet, 'ilm, ḥikmet, kerāmet, mürüvvet, (13) şecā'at, bu āyet “*Ellezīne yünfikūne*

²⁰² Bu kelimeden sonra fazladan bir و harfi bulunmaktadır.

²⁰³ رباحين

emvālehüm fī sebīlillāhi.”²⁰⁴ (14) Hż. ‘Alī ibn-i Ebī Tālib hakkında dört akçeden (15) ayrık mala mālīk olmamışdı. Birin gizli vèrirdi²⁰⁵

[61a] (1) ve birin eşkäre vèrirdi. Cömerdligi bu mertebe idi ki (2) bir gün bir kâfirle çeng ederken kâfir eyitdi: “Yā ‘Alī (3) kılıcını vèr göreyim” dèdi. Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezā (4) eldeki kılıcı vèrdi. Kâfir eyitdi: “‘Aceblerim seni. (5) Çeng ola, düşmen eline kılıç vèrirsın” dèdi. (6) Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezā eyitdi: “Elin uzadan, isterse (7) kâfir olsun. Ol istenen eli boş göndermek olmaz” (8) dèdi. Şehāvetinden biri dahı budur ki bir gün Selmān, (9) Muhīb ve Bilāl-i Hābeşī, Ebū Hureyre faķīrlıkların söyle- (10) -şirler idi. Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezā üzerlerine geldi. (11) Sözləri işitdi. Merhāmet eyledi. Eyitdi: “Ey aḥbāb-ı (12) şafā, beni kıl dèyü şatıñ” dèdi. Bu sözi Hż. (13) Resūl-i Ekrem (as.)’a söylediler. Hż. Resūl-i (14) Ekrem eyitdi: “Ma’kūl dèmiş, şatıñ. ‘Alī, tehī söz söylemez” (15) dèdi. Ammā şimdiki zamānda bir āşinān ya yoldaşın ya karındaşın

[61b] (1) açlıktan ölürse ḥālın şormazlar. Hż. Resūl-i (2) Ekrem[e] eyitdi: “Ya ‘Alīyi şatılar mı?” Hż. Resūl-i Ekrem ve (3) Nebiyy-i Muḥterem eyitdi: “Alīniñ kerāmeti eşkäre olsun.” ‘Alīyi (4) aldılar, Rūma geldiler. “Allāh kılıdır. Kim alursa alsun (5) şatarız, kendi kulumuzdur” dèdiler yalān söylemeyelim (6) dèyü. [‘Alī]²⁰⁶ “Rūm melikine götürün” dèdi. [Melik] su’āl [ètdi]: “Bu sizin (7) nice kuluñuzdur” dèdi. Hiç söz söylemediler. Hż. (8) ‘Aliyyü’l-Murtezā eyitdi: “Neylersin hemān eger beni alırsın (9) al, lakin pahāmı bil de al, bahadırılgımı, şecā’atımı” dèdi. (10) Melik-i Rūm eyitdi: “Ya senin şecā’atın ne olsa gerek? (11) İşde kapu önünde bir gürz vardır. Anı benden ğayrı kimesne (12) kaldıramaz. ”Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezā ol Şīr-i Hūdā (13) eline aldı. Kuvvetle hevāya atdı, inerken tutdı. Melik-i (14) Rūm ‘acebledi: “Eyü elime girdi.” Vezīrine eyitdi: “Bu benim (15) elime eyü girdi. Tiz terāzū götürün. Ağırınça mala aldım

[62a] (1) ben bunu” dèdi. Terāzūnuñ yanına Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezā (2) oturdı. Bir yanına altūn, gümüş kodılar. Aşlā yerinden (3) kımıldamadı. Ne kadar kodularsa deprenmedi. Melik-i Rūm (4) eyitdi: “Toğrı söyle, sen kimsin?” dèdi. Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezā (5) eyitdi: “Teñri arslanı ‘Aliyem” dèdi. Melik-i Rūm eyitdi: “Eger (6) bunların dīni ḥaḳ dīn olmasa

²⁰⁴ Onlar, kendi mallarını Allah yolunda infak ederler. (Bakara, 2/262)

*Bu ayet yazmada şu şekilde yazımıştır: *Ellezīne yetḳū mā emruhüm fī sebīlillāh.*

²⁰⁵ ويرر ديدى

²⁰⁶ Tamir, bağlama göre yapıldı.

bu böyle olmazdı.²⁰⁷” dēyüp müsłimān (7) oldılar ve ol māl ol dört aşhāb[a] melik-i Rūm hībe (8) eyledi. Hż. Resūl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem hazretlerine ar- (9) -mağanlar gönderdi ve cümle cömerdliginden biri dağı budur ki (10) bir ‘arab geldi. Hż. Allāh için iki batman etmek (11) istedi. Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezā evine vardı. İki batman (12) etmek, iki batman et, iki batman hurma, beş yüz akçe vèrdi. (13) Eyitdiler: “Yā ‘Alī, ol hemān etmek istedi, siz bu kadar nesne (14) vèrdiñiz” dèdi. Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezā eyitdi: “Ol bağı yüzü (15) şuyun şatdı. Anıñ bahası biñ akçedir. Ancak ben beş yüz

[62b] (1) akçeye aldım” dèdi. Hikāyet olunur kim cennet ile cehennem bağı (2) ederler. Cehennem der kim: “Yā cennet, bağı hep cebbārlar girir ve büyük (3) ādemler girir. Ammā sağı fakīrlar gider, miskīnler girir” dèdi. (4) Cennet dağı Allāh Te‘ālāya şikāyet eyledi. Hż. Rabbü’l-‘İzzet (5) eyitdi: “Yā cennet ben seni evliyālarla ve peygāamberlerle ve peygāamberiñ (6) ulusu Hż. Resūl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem ve Habīb-i ‘ālem Muḥammed (7) ü’l-Muṣṭafā (sav.) ile ve Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezā (8) ile ve ḥuşūşā Hż. İmām-ı Ḥasan ve Hż. İmām-ı Ḥüseyn-i Mazlūm (9) ile zīnet vèrüp dolduram ki anlar beni bilirler. Ammā cehennem[e] (10) girenler Fir‘avn, Nemrūd, Şeddād, Yezīd (al.) ile ve Şimr-i Zī’l-cevş (11) (al.) ile dolduram” dèdi ve cümle ‘ilminden bir dağı (12) budur kim dört keşş geldiler. Eyitdiler: “Geliñ Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezāya (13) varalım. Bir su‘āl edelim. Eger dördümüze dağı dört dürlü cevāb (14) vèirse kāmildir. Eger bir dürlü cevāb vèirse nākışdır (15) ve kuşūr-ı ‘ilm yokdur, bilelim” dèdiler, geldiler, eyitdiler: “Su‘āl

[63a] (1) Yā ‘Alī, ‘ilm [mi] a‘lādır yoğsa māl mı a‘lādır?” El-cevāb: Hż. (2) ‘Aliyyü’l-Murtezā eyitdi: “ ‘İlm ne kadar üleşdirsen artar, māl üleşdirsen (3) egsilir” dèdi. Su‘āl, biri dağı eyitdi: “Yā ‘Alī, māl mı efďāldir (4) ‘ilm mi efďāldir?” dèdi. El-cevāb: Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezā eyitdi: (5) “Māl-şāhib māl şağlar, ammā ‘ilm, şāhibini şağlar” (6) dèdi. Su‘āl, biri dağı eyitdi: “Māl mı efďāldir yoğsa (7) ‘ilm mi efďāldir?” dèdi. El-cevāb: Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezā eyitdi: (8) “‘İlm ne kadar çok olsa tevāzu‘ artar, ammā māl çok olsa (9) kibr, mağrūrluğ artar” dèdi. Su‘āl, biri dağı eyitdi: “Māl mı efďāldir yoğsa ‘ilm mi efďāldir?” dèdi. El-cevāb: Hż. (10) ‘Aliyyü’l-Murtezā eyitdi: “‘İlm sebebiyle dost çok olur (11) ammā māl sebebiyle düşmen çok olur” dèdi. Hikāyet (12) olunur kim Hż. ‘Ömer ibn-i Ḥaṭṭāb (ra.)’[a], (13) Medīneli idi bir ‘avret geldi. Bir ādem severmiş. “Gel benimle bir ol” (15) dèrmış. Ol ādem: “Ben Allāh Te‘ālādan kırküp yaramazlık

²⁰⁷ اولمادی

[63b] (1) ‘èdeyim?’ dedi. Ol âdem eyitdi: “Yâ ‘Ömer aḥvâli teftiş eyle” dedi. (2) ‘Ömer eyitdi: “Yâ ‘Alî sen ne dërsin?” Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezâ eyitdi: (3) “İssı şu getürün” dedi. Getürdiler. Ol şey’in üstine dol- (4) -durdular. Yumurta bışdı. Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezâ eyitdi: “Bu (5) yumurtadır toğrı söyle ‘avret” dedi. ‘Avret eyitdi: (6) “Ben iftirâ êtdim, ḥâlim budur” dedi. Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezâ (7) harcını görüp: “‘avret saña ḥîle eyledi” [dêdi]. Cümle ‘ilminden bu- (8) -dur ki, bir gün Hż. ‘Ömer ibn-i Ḥaṭṭâba bir oğlân (9) getürdiler. İki başı var, dört eli var, iki ayağı (10) var. Ḥayli söz oldu. “Bu oğlânın babası vefât (11) eyledi. Mîrâs bir mi yâḥûd iki mi alır?” dedi[ler]. Kimisi dedi (12) iki alır. Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezâ eyitdi: “Oğlân uyusun, (13) çağırın, uyandırın. Eger bir başı uyanup bir başı uyursa (14) ikidir. Eger iki başı birden uyanursa birdir.” Öyle (15) êtdiler. Meger iki baş imiş. Ve cümle kerâmetinden bir dahı budur ki

[64a] (1) Bir ‘avret bir miqdâr māl uğurlamış. Hż. ‘Alî su’âl (2) eylemiş. “Belî” demiş. Üc kerre su’âl êtmiş. İkrâr eylemiş. Hż. (3) ‘Aliyyü’l-Murtezâ eyitmiş: “Ammâ elin keserem” dedi. ‘Avret ikrâr (4) eyledi. Elini kesdi. ‘Avret elin eline alup giderken (5) İbn-i Kevâbe ile Selmânarâst geldi. Şordılar: “Elini (6) kim kesdi?” dedi. ‘Avret eyitdi: “Hż. Resûl-i Ekrem²⁰⁸ dâmâdı, (7) Emîrû’l-mü’minîn Hż. ‘Alî ibn-i Ebû Ṭâlib kesdi” (8) dedi. “Hż. Allâh râzî olsun” dedi. “Hem elin (9) kes-miş hem niçün du’â êdersin?” dediler. ‘Avret eyitdi: (10) “Beni cehennem ‘azâbından ḥalâş eyledi.” Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezâyâ (11) bu aḥvâli söylediler. Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezâ ol ‘avret (12) çağırdı. Elini yerine ḳodı. Bir maḳrameyle bağladı. Du’â (13) eyledi. ‘Avret evine gitdi. Eli sağ olup bütün oldu. (14) Cümle şecâ’atinden bir dahı budur ki Hż. Peygâmbir (15) ‘asker ile Hż. ‘Alî, Ḥayber ḳal’asına geldi. Şaf

[64b] (1) bağladılar. Meydâna bir kâfir girdi. Bir er istedi. Bir er (2) girdi, şehîd oldu. Netîce yedi Müslimân şehîd (3) oldu. Mü’minlerin gönlü şındı. Hż. Peygâmbir (as.) (4) “Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezâyı çağırın” dedi. (5) Çağırdılar. Gözi ağrırdı. Hż. Resûl-i Ekrem du’â (6) eyledi. Gözi eyü oldu. Hż. Resûl-i Ekrem eyitdi: (7) “Yâ ‘Alî meydâna gir” dedi. Meydâna girdi. Ol yahûdî[yile] (8) meydânda söyleşdiler. Evvel ḥamleyi yahûdî eyledi. Nîz[e] urdı. (9) Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezâ anıḡ ḳarnı altından döndi, üstüne (10) geldi. Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezâ ol Şîr-i Ḥüdâ eyitdi: “İşde (11) ḥamle böyle olur” dedi. Bir Zülfiğâr urdı depesinden. (12) Yahûdî eyitdi: “Yâ ‘Alî ḳılıçın kesmez imiş” dedi. Hż. (13) ‘Aliyyü’l-

²⁰⁸Yazmada *Hż Resûl-i Ekrem* ve 7. satırın başında *Emîrû’l-mü’minîn* kelimeleri birbirinin yerine yazılmıştır.

Murtezā eyitdi: “Hele depren mel’ün” dēdi. Yahūdī (14) atını depretti. İki pāre oldı. Kāfir şındı. Mü’minler ardına (15) düşdüler. Yahūdiler ƙal’asına girdiler. Ƙal’a ƙapusını

[65a] (1) yaptılar. Ümmet-i Muḥammed ƙal’ayı çevüre, yanına hep geldiler. (2) Ḥamle eylediler. Ḥz. ‘Aliyyü’l-Murtezā ilerü vardı. Gördi ki (3) ḥenek var. “Düldül üzerinde Düldül ile şıçrayayım” (4) dēdi. Düldül şıçrayamadı. Hemān Ḥz. ‘Aliyyü’l-Murtezā (5) atından aşığa indi. Eteklerin beline şokup (6) “Yā Allāh” dēyüp şıçradı. Ḥendegi geçüp ƙal’a ƙapusu öñüne (7) düşdi. Ol ƙapuya kırk kişi yapıssa depredemezdi. (8) Ḥz. ‘Aliyyü’l-Murtezā ol Şīr-i Ḥüdā ol ƙapunıñ ḥalkasına (9) yapışdı. “Yā Allāh” dēyüp ƙal’anıñ ƙapusın ƙopardı. (10) Kırk adım gērüsine ƙapuyı atdı. Ƙapunıñ bir ucı ḥenek (11) başına yetişmedi. Bir eliyle başı üstüne tutdı. (12) Cümle ‘asker geçdiler. Ƙal’ayı feth eylediler. İslām ile (13) müşerref oldı. Ammā ba’zı rivāyet olunur kim Ḥz. ‘Aliyy (14) ü’l-Murtezā buyurur kim: “Çefā çok gördüm. Ateş-i rüzgārından (15) çok cevır çekdim fe emmā üç cevır [ü] cefā-yı muşibet baña gāyetle

[65b] (1) elem idi. Biri Ḥz. Resül-i Ekremiñ vefātı ve biri Ḥz. (2) Fāṭimatü’z-Zehrāniñ vefātı ve biri Ḥz. İmām-ı Ḥasan ve İmām-ı Ḥüseyin (3) evlādlarıniñ cümle cefālar[ı] ki baña Muḥbir-i Şādık Ḥz. Resül (4) (as.) ḥaber vemişdir.” Şevāhidü’n-Nübüvvede meşūr- (5) -dur ki bir gün Ḥz. ‘Aliyyü’l-Murtezā Kerbelā şahrāsına uğradı (6) ve eyitdi kim: “Bir bölük ƙavm bu arada ƙatlı olunsa gerekdir. (7) Bilā-ḥisābın cennete dāḥil olsalar gerekdir” dēdi. Ḥz. (8) Selmāna su’āl ētdiler: “Bu mertebe Ḥz. Murtezāya (9) muḥabbet nedendir?” Ḥz. Selmān buyurdı kim: “Her kim ‘Aliyy (10) ü’l-Murtezāyı sever beni sever, her kim ‘Aliyyü’l-Murtezāyı sevmez beni (11) sevmez dēyü buyurmuşdur” dēdi. Şevāhidü’n-Nübüvvede meşūr- (12) -dur ki bir şālih mümin, müsliḥān ādem vardı. Bir gece vāḳıā- (13) -sında ƙıyāmet ƙopmuş, mizān kurulmuş, ḥesāb kitāb (14) olunur. Anı gördüm. Ḥavz-ı Kevşer[de] Ḥz. Resül-i Ekrem ve Nebiyy-i (15) Muḥterem ve Ḥabīb-i ‘ālem (sav.)’in etbā’ı

[66a] (1) durmuşlar, şusız olanlara Kevşer şerābın vērirlər. Bu zāhid (2) daḥı ileri vardı. “Amān yā ‘Aliyyü’l-Murtezā baña dāḥı vēr, ‘ataşım (3) var” dēdi. Ḥz. Resül-i Ekrem (as.) buyurdı ki: (4) “Vërmeñ.” Bu zāhid ileri varup eyitdi: “Yā Resülallāh seni, (5) āliñi ve aşḥābıñı ve etbā’ıñı severem, şuçum nedir ki (6) baña şerāb-ı Kevşer vërmezsiz” dēyinçe Ḥz. Resül-i Ekrem ve (7) Nebiyy-i Muḥterem ḥazretleri buyurdı ki: “Gerçek söylersin fe

emmā (8) seniñ bir qonşuñ vardır. Benim ālimi ve evlādımı sevmez. Niçün (9) sen anı sevmezsiñ bilirem. Niçün men' étmezsiñ” dedi. (10) Zāhid eyitdi: “Men' étmege qorqaram. Beni dañı helāk eyler” dedi. (11) Hż. Resūl-i Ekrem eyitdi: “Al şol kılıcı ur boynunu” (12) dedi. Zāhid kılıcı eline alup başın kesdi. Top gibi (13) ol mel'ünün başı yuvarlandı. Hż. Resūl çağırdı: “Qoluña (14) kuvvet, gel, ic bu şerābdan” dedi. Mübārek elinden içdim. H'ābdan bīdār (15) oldum. Şabāh oldı. Feryād qopdı. Nedir dēyü su'āl étdim.

[66b] (1) Eyitdiler kim: “Filān kimseniñ bu geçe döşeginde yatarken başın (2) kesmişler” dedi. Ol vilāyetin hākimi qonşuların tutup (3) su'āl ederken bu zāhid içlerinde. Zāhid gördi ki bu bir (4) bölük cemā'at-i bī-günāh[ıñ] suç yokdur dēyü qāđiniñ yanına (5) geldi. Olan vākı'ayı bir bir naql eyledi. Qāđī efendi eyitdi: (6) “Pek eyü olmuş, cezāsın bulmuş mel'un” dēyüp “Cezākallāhi (7) hayran keşīran.²⁰⁹” Zīrā tīg-ı bātin, tīg-ı zāhirden keskīn olur, (8) muqarrerdir bilā şek velā şübhe. Bu dañı Şevāhidü'n-Nübüvvede (9) meştürdür ki İbrāhim Şāmī Maḥzūmī, Şām vilāyeti (10) anıñ hükmünde idi. Her cum'ā gün halkı minber ayağına (11) cem' édüp²¹⁰ kendi minbere çıkup Hż. (12) 'Aliyyü'l-Murtezā içün olmayaçak sözler ve ḥaṭālar söyledi. (13) Bir gün bir 'ābid-u zāhid[i] otururken uyku aldı. Bunu gördüm (14) vākı'amda. Dīvār şakḳ oldı, bir beyāz libās giymiş bir şahş çıkdı. (15) Baña eyitdi: “Ey 'Abdullāh bu mel'unuñ sözleri seni azāb

[67a] (1) étmez mi? Seniñ güçüne gelmez mi?” “Belī yā Resūlallāh güçüme (2) gelir. Fe emmā elimden ne gelir, ne çāre nişleyem” dedim. Hż. (3) Resūl eyitdi: “Bağ şimdi aña, hışm-ı ğāzab-ı Perverdigār (4) aña neyler” dedi. Uyandım der-'akab minberden düşdi, (5) helāk oldı. Cān cehennem[e] gitdi. Şevāhidü'n-Nübüvvede meştür- (6) -dur ki rivāyet olunur kim Ğazā-yı Hayberden Hż. (7) Resūl-i Ekrem buyurdı ki: “Ben yarın sancağı bir ādeme vērsem (8) gerekdir ki çehre-i mübārekinde “*yuḥibbullāhe ve resūlehū*²¹¹”, ve alnında (9) nişān ola “*yuḥibbullāhe ve yuḥibbul melā'ikete*²¹²”dēr.” Şabāh (10) olduğda sancağı Hż. 'Aliyyü'l-Murtezāya teslim eyledi. (11) Ve Hż. Resūl-i Ekrem, 'Aliyyü'l-Murtezā ile bir uzun (12) müşāvere eyledi. Aşḥāb müteḥayyir olup eyitdiler: “Bu (13) uzun müşāvere[ye] nedir sebeb?” dediler. Hż. Resūl-i Ekrem (14) eyitdi: “Ey benim aşḥābım bu

²⁰⁹Allah sana çokça hayır versin.

²¹⁰Burada bağlama uymayan fazladan zāhid kelimesi yazılmıştır.

²¹¹Allah ve Resulü onu sever.

²¹²Allah ve melekleri onu sever.

benim kendi re'yimle degildir. Fermān-ı Hāḫdır" (15) dēdi. Hż. Resūl buyurdu kim: “*‘Aliyyūn men minnī ve ene minhū*”²¹³den

[67b] (1) lāmi‘ ve aḫter-şifātı bir gün minberden inüp eyitdi: “Eger (2) baḡa emr eyleyeydi²¹⁴ Tivrāt, Zebūrı ve İncili okuyup sizlere (3) şerḫ ēdeydim.” ‘İlm bu mertebe idi. İkinci, ‘ibādeti ol (4) mertebe idi ki bir gēce-de biḡ tekbīr²¹⁵ işitdik, ḡayrısın (5) ferā’iz tekbīrinden ḡayrı. Ücinci, birgün bir ḡulāmına (6) bülend-avāzıla çağırdı. İşitmedi, tekrār çağır[dı], netīce (7) yetmiş kerre çağırdı. Āḫir baḡdı, ḡücre ḡapusunda dura. “Niçün (8) cevāb vērmediḡ?” dēdi. ḡulām eyitdi: “Yā ‘Alī seni (9) ḡaḡab-nāk ēdeyim dēyü²¹⁶” Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezā eyitdi: (10) “Ben ol kimseyem ki seni bu emre me’mūr ēden[e] ḡaḡab-nāk (11) olam.” Ol sāt ol ḡulām azād eyledi. Dördinci, (12) müddet-i ‘ömründe ma’āş ḡabūl eylemedi. Beşinci, zamān-ı ḡilāfetinde (13) maḡribden maşrıḡdan ḡükümet-şāḡib idi. Bir gün mu’avenet-i (14) beyti içün ba’zı zād ü zevāt alup elinde evine götürürdi. (15) ḡulāmları eyitdi: “Sizler emīrū’l-mū’mīnīn, ḡalīfe-i rūy-ı zemīnsiz

[68a] (1) ve sizlere ‘āyıbdır. Bunu götürmeḡ, biz götürelim” dēdiler. (2) Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezā eyitdi:²¹⁷ [Lā yenḡuşur racūle min kemālīhī izā ḡamile li ‘iyālīhī.]²¹⁸ Altıncı, bir mertebe seḡās[1] vardır (3) kim dōrt bölük eylemişdi. Birin sırrıla birin ceḡrile ve birin (4) gēce ve birin gündüz taşadduḡ ēderdi. Şān-ı şerīfnde (5) bu āyet nāzil olmuşdı: “*Ellezīne yünfīḡūne emvālehūm bi’l-leyli* (6) *ve’n-neḡār*”²¹⁹ Faḡr u fāḡada şabr u taḡammūl vardı kim keyfiyyet-i āyet: (7) “*Ve yuḡ’imūne’t-ta’āme ‘alā ḡubbiḡī mīskīnen ve yetīmen ve esīren*.”²²⁰ (8) Rivāyet olunur kim ḡaçan ki Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezā vilāyet-i (9) Nehrirevānı feth ēdüp buyurdu ki: “Ayā diyār-ı Kūfeye (10) bu feth mūjde ḡaberin kim götürür” dērken ‘Abdurraḡman (11) bin Mūlcem-i merdūd ayaḡa ḡurup: “Ben götüreyim” dēdi. (12) Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezā eyitdi: “Herkes[den ziyāde]²²¹ seniḡ bize daḡı ḡarīb (13) ḡidmetiḡ, bize yētecekdir. Şabr eyle yā İbn-i Mūlcem.” Mışrdan (14) Hż. ‘Oşmān ḡatline gelen ḡavmīle bile gelmiş, Kūfede (15) ḡalmışdı. Bir rivāyetde İbn-i Mūlcem-i merdūd ba’dehu çünki

²¹³ *Ali bendendir, ben de ondanım.*

²¹⁴ ایلدی

²¹⁵ تکریر

²¹⁶ Buradan sonra baḡlamaya uymayan *çaḡırdım* kelimesi yer almaktadır.

²¹⁷ Burada Hż. Alinin ḡulamılarına cevabı yer almamaktadır.

²¹⁸ *Kişinin kemali ailesine yük taşımakla eksilmez.* Tamir, (Güngör 1987: 191)’e göre yapıldı.

²¹⁹ *Onlar ki gece gündüz mallarını Allah yolunda harcarlar.* (Bakara, 2/274)

²²⁰ *Onlar seve seve yiyeceḡi yoksula, yetime ve esire yedirirler.* (İnsan, 76/8)

²²¹ Tamir, (Güngör 1987: 200)’e göre yapıldı.

[68b] (1) Hz. ‘Aliyyü’l-Murtezāya herkes birer hediye getürdi, İbn-i Mülcem (2) dahı kılıç getürdi. Hz. ‘Aliyyü’l-Murtezā ol kılıç kabül eylemedi. (3) İbn-i Mülcem-i merdūd Hz. ‘Aliyyü’l-Murtezāyı tenhāda hücrede (4) bulup: “Ey şāh-ı Düldül, benim hediyeymi bu kadar kavm arasında (5) kabül eylemediñ” dèdi. Hz. ‘Aliyyü’l-Murtezā eyitdi: “Yā İbn-i Mülcem (6) seniñ murādıñ bu kılıçla hāşıl olur.” İbn-i Mülcem eyitdi: (7) “Ne[-]şekil murād hāşıl olunur?” dèyinçe Hz. ‘Aliyyü’l-Murtezā (8) eyitdi: “Yā İbn-i Mülcem sen bu kılıçla başa bir kerre ursañ gerekir, (9) ber-murād olsañ gerekir, andan ötürü” dèdi. İbn-i Mülcem (10) bu haberi işitdi, Korkup ağlamağa başladı. “Hāşā ki (11) hāzretiñe benden böyle bī-edeblik şādır ola” dèdi. Hz. (12) Emīrū’l-mü’mīnīn ‘Aliyyü’l-Murtezā eyitdi: “Ey bī-vefā şekk şübhe (13) yokdur. Beher-hāl sen benim āyine-yi hāyātıma ğubār-ı fenā (14) yetürseñ gerekir.” İbn-i Mülcem a‘zāsına ditremek (15) vāķi’ oldı. Kıpkırmızı oldı. “Yā Emīrū’l-mü’mīnīn emr eyle,

[69a] (1) benim iki nā-mübārek ellerimi kaṭ’ eylesünler.” Hz. ‘Aliyyü’l-Murtezā (2) eyitdi: “Ol kıṣāş-ı cezā evvel olmaz tā bu iş tamām olmadukça. (3) Zīrā Muḥbir-i Şādık bu haberden taṣdıķ-i haber vèrmişdir” dèdi. (4) İbn-i Mülcem-i mel’ün havāricdendir. Karar bulamayup ‘asker (5) içinde kalmışdı. El-kıṣṣa: İbn-i Mülcem-i mel’ün Kūfeye gitdikde (6) müjde haberin erişdi. ‘Ālem şād oldı. Sevindiler. El-kıṣṣa: (7) İbn-i Mülcem dedikleri mel’ün bir gün dārū’l-imāreden kendi (8) serāyına giderken kulağına daķķ-ı rebāb şadāsı geldi (9) taraf-ı şehriyārından olmaķ üzere ki ya’ni men’ eyleye, içeri (10) girdi. Anı gördi ki birkaç ‘avret allı yeşilli kırmızılı ‘avretler (11) gördi. Ammā içlerinden bir ‘avret gördi ki ‘ömründe görmüş (12) degildir. Belki ol ‘aşırda öyle güzel yoğdı. Eger İbn-i Mülcem (13) binā-yı imānı nā-muḥkem olaydı, ğamze-i maḥbūb-ı mecāzī rahne bulmaz (14) ve esās-ı ‘aķlında şebāt olaydı, seyl-i hādiṣe-i ‘ışķ-ı (15) hevāyiden mütezelzil olmazdı ve ol bed-baḥtın binā-yı ‘aķīdesi

[69b] (1) sūnnet ü peymānı²²² nā-dürüst olmağın bir nazardan bulup (2) ve bir teveccühden mütezelzil²²³ olup niyāz-ı ‘āşıkāne ‘arz ètdi. (3) Ol mekkāre eyitdi: “İsmim Kuṭāmedir.” Nāz-ı istiğnāyla tekellüm ètdikçe (4) İbn-i Mülcem binā-yı ‘ömrini yakdı ve ‘ömr tomarını derdi. İbn-i (5) Mülcem-i mel’ün eyitdi: “Ben kuluña vişālīñe şeref-yāb eylesen (6) olmaz mı?” dèdikde Kuṭāme eyitdi: “Bu seniñ dèdigiñ emr-i (7) sehldir ve hem ğāyetle emr-i ‘aẓīmdir. Efendimle müşāvere (8) èdeyim. Anlardan izin olmayınca olmaz.” Kuṭāme

²²² بيمانی

²²³ متزلزل

içeri (9) girdi. Ve taşra çıktı. Gayrı libāsıla, gayrı şīve vü reftārıla (10) taşra çıkınca “diñlendi beni” dēyüp ğurfe üzerine çıktı, (11) kendini gösterdi. İbn-i Mülcem-i mel’ün evvelki görüşde çārıla (12) görmüşdi, şimdi eşkāre geldi ve eyitdi: “Yā İbn-i Mülcem eger (13) benimle ber-murād olmak murād edersen, vişālīmle şeref-yāb olayım (14) dersen benim mehrime üç kavl vardır. Eger kabül edersen olur. (15) Eger etmezsen olmaz” dedi. Mülcem-i mel’ün eyitdi: “Nedir ibtidāsı?”

[70a] (1) “Ol üç bin dirhem-i Bağdādī ve bir güzel çāriye maḳbūlüm (2) olur ve bir dahı katl-i ‘Aliyyü’l-Murtezā ibn-i Ebū Ṭālibdir” dedi. (3) İbn-i Mülcem eyitdi: “Dinār ve çāriye maḳbūlumdür ammā katl-i ‘Aliyy (4) ü’l-Murtezā güçdür, olmaz” dedi. Kuṭāme eyitdi: “Çāriyeyi ve (5) aḳçeyi istemem. Hemān katl-i ‘Aliyyü’l-Murtezā lāzımdır. Zīrā (6) ol benim yedi karındaşımla on nefer aḳrabāmı katl eylemiştir. (7) Leşker-i havāricden bu intikām almayınca olmaz” dedi. Bu (8) sözleri söylerken İbn-i Mülcem’in hātırına²²⁴ Hż. (9) ‘Aliyyü’l-Murtezā’nın sözleri geldi. Eyitdi: (10) “zāhir bu ahvāl ezel-i ezelde taḳdīr olmuştur ve levḥ-i (11) maḥfūza taḥrīr olmuştur. Benim elimde olaçak imiş. (12) zāhir ben bunu döndürmem, taḳdīr böyle olduğdan sonra (13) ne çāre.” İbn-i Mülcem-i mel’ün eyitdi: “Yā Kuṭāme, bu seniñ (14) emriñi kabül ederem. Fe emmā hemān bir kerre ururam.” Bu arada (15) birkaç²²⁵ aḳvāl vardır. Biri budur kim keennehu İbn-i Mülcem “Urayım,

[70b] (1) ölmez, şifā bulur, ölesi yerine urmazın. ‘Aliyyü’l-Murtezā bir mürüvvet kânıdır (2) baña bağışlar” dedi. Bunu dērken hātırına bu geldi: “Hāy (3) subḥānallāh ‘Aliyyü’l-Murtezā baña dedi. “Bir darb urasın” dedi. (4) zāhir budur.” Ve ba’zı rivāyet ederler kim Kuṭāme eyitdi: (5) “Ben saña yardımcı vėreyim” dedi. “Eger kelāmında toğrı (6) isen getir baña kılıcı.” İbn-i Mülcem-i mel’ün ol ‘Aliyyü’l-Murtezāya (7) hediye getirdiği kılıcı Kuṭāme-i mel’ūna teslīm etti. (8) Eyitdi: “Tā şartından dönmeysin.” Ammā Hż. Emīrū’l-Mü’minin (9) ‘Alī İbn-i Ebū Ṭālib (kv.) sa’ādetle ğazā-yı Nehrrevāndan (10) dönüp cemī’ ehl-i Kūfe karşı çıktılar. İstikbāl ettiler.²²⁶ (11) Toğrı mescid-i şerīfe geldi. Evine gelmedi. (12) Mescidde minber-i şerīf ayağında ekābir-i a’yān-ı ehl-i Kūfeyile (13) görüşdi ve bir naşihat eyledi ve Hż. İmām-ı Ḥasan ve Hż. (14) İmām-ı Hüseyine bakup eyitdi: “Bu

²²⁴ Bu kelime, cümleinin sonunda 9. satırda tekraren yazılmıştır.

²²⁵ برقاچ

²²⁶ Bu kelime iki kere yazılmıştır.

beşinci Ramazân-ı şerîfin gün[i]dir.” (15) Mübârek elin koyuna şokup: “Benim kanım dökülse gerekdir. Benim

[71a] (1) kanım bu meclisde hâzırdır” dedi. Ba‘dehu İbn-i Mülcem tekrâr serây-ı (2) ‘Aliyyü’l-Murtezâya gelüp eyitdi: “Yâ ‘Aliyyü’l-Murtezâ, benim ellerimi kes.” (3) H. ‘Aliyyü’l-Murtezâ eyitdi: “Muqaddem kışâş olmaz. Sen baña (4) helellette bir darb urursın yohsa inanmaz mısın, dur (5) yâ İbn-i Mülcem saña bir muqaddem şeyden haber vëreyim tâ ki şıdkun (6) bu şeyde bütün ola. Evvelâ seni besleyen bir cuhûd ‘avretidir. (7) Bir gün saña gâyetle darıldı, gâzabından eyitdi: “Hey Sâlih (8) peygâmberin devesini boğazlayan şakîden²²⁷ eşkâ, (9) yaramaz şakî Mülcem” dedi. H. ‘Aliyyü’l-Murtezâdan bu kelîmâtı (10) işitdi. “Şaddak²²⁸ bu sözler” [dedi]²²⁹. Gâyetle elem çekdi. Andan H. (11) İmâm-ı Hasan serâyına geldi. Bir gece İmâm-ı Hasan evinde iftâr (12) ederdi. Bir gece İmâm-ı Hüseyin serâyında iftâr (13) ederdi. Üc loğmadan ziyâde yemezdi. Su‘âl êtdiler: “Yâ ‘Alî (14) niçün az ta‘âm edersiz” dediler. H. ‘Aliyyü’l-Murtezâ (15) eyitdi: “Va‘de-i mülâkât-ı Hâk karîb oldu. Tahâretle bulunalım.

[71b] (1) Sebeb budur” dedi. Rivâyetdir kim Ramazân-ı şerîfin on (2) toközuncü geçe(-)sinde ki katl-i şehâdet geçe(-)sidir, sabâhdek (3) ‘ibâdet eyledi. Her sâ‘at serây damına çıkardı dërdi ki: (4) “Yâ Resûlallâh hergiz H. Resûl-i Ekremiñ sözleri hilâf (5) olmaz ve takdîr bozulmaz” dërdi. Çünkü şabâh oldu. (6) Mescid-i şerîfe giderken bir vâfir feryâd eyledi. Benât-ı muṭahharât (7) anı men‘ etmek istediler. H. ‘Aliyyü’l-Murtezâ eyitdi: “Erişmeñ, (8) benim oğlum İmâm-ı Hasan ve İmâm-ı Hüseyin, anlar benim mâtemim tutarlar.” (9) İmâm-ı Hasan ve İmâm-ı Hüseyin eyitdi: “Bizim babamız, bu ne mübârek (10) kâldir ki dërsiz” dedi. El-kışşa: Şabâh namâzını edâ eyledi. (11) Niyyet eyledi. Ba‘dehu farz şürû‘ eyleye, du‘ât-ı ma’hûde (12) üzere ki hâkka teveccüh kıldı. Ve hem ol geçe İbn-i Mülcem-i (13) mel‘ûn merdûd, Kuṭâme serâyında idi. Mülcem-i (14) mel‘ûniñ kılıcını zehrle şuarup şu vërmışdi ve yanına (15) iki haram-zâde-i mel‘ûn koşdı ki yardım eyleye. Bir Mervân-ı pelit

²²⁷ شَقِيقْدن

²²⁸ Doğru.

²²⁹ Tamir, bağlama göre yapıldı.

[72a] (1) ve bir Şîş bin Baḥr-i Eşcā'²³⁰. Ol üç ḥaram-zāde ma'an ol geçe (2) şabaḥdek şerāb içüp kelp gibi maḥmūr olup yatmışlardı. (3) Şabaḥ ezānı okundığı gibi Kuṭāme-yi mel'un izḥār-ı (4) fesād bunları ayağıla depüp uyandırdı. Eyitdi: "Ey (5) dilāverler durmaṇ mescide 'Aliyyü'l-Murtezā tenhādır, varıṇ" (6) dēdi. İbn-i Mülcem-i mel'un, bed-baḥt, bī-imān, ol efḍal-i (7) zamānıṇ katline yalunuz olup sür'atile mescid-i şerīfe (8) gelüp oturdı. Uyur-cām? olup pīneke etmege başladı. (9) Hż. 'Aliyyü'l-Murtezā (kv.) ve (ra.) (10) taḥıyyāt-ı mescid arasından sonra ḥufteleri (11) bīdār etmek murād eyledi. İbn-i Mülcem-i mel'un ki muḳaddem-i (12) erbāb-ı ehl-i ḡaflet idi. Mübārek kudūmiyle tenbih edüp (13) eyitdi: "Ey bed-baḥt mel'un, "kum ṣalli"²³¹ dēyüp dönüp miḥrāba (14) gelüp daḥı namaza meşḡul olup İbn-i Mülcem, ol iki (15) kelp daḥı bīdār olup eyitdi: "Durmaṇ, fırsat-ı ḡanīmetdir."

[72b] (1) Hż. Emīrū'l-mü'minīn 'Aliyyü'l-Murtezā henüz şabaḥ namāzına (2) meşḡul idi ki ol ḥarām-zādeleriṇ ikisi mescid (3) kapusınıṇ iki tarafında turup ve İbn-i Mülcem-i mel'un (4) mescid-i şerīfe girüp muḳarrer eyitdiler ki iki ḥarām-zāde- (5) -leriṇ ittifākı ikisi de birden uralar. Eger birisi de kār (6) etmezse İbn-i Mülcem-i mel'un ura. Netīce Mervān kılıç (7) ḥavāle eyledi ki ura. Kılıcı yukarı kaldırdı, indirmede. (8) Kılıcıṇ ucu mescidiṇ saḳfına doḳundu. Gērü döndi. (9) Anıṇ ardı sonra Şîş, şemşīr ḥavāle kıldı, olmadı, (10) 'āḳıbet kaçdılar. Ve Hż. Emīrū'l-mü'minīn 'Aliyyü'l-Murtezā (11) (kv.) ve (ra.) cān u dil ile (12) şehādete rāḡıb olmaḡın iltifāt etmedi. Namāza iştiḡāl (13) etdikde İbn-i Mülcem-i mel'un bed-baḥt fırsat bulup (14) secde evvelinde baş götürdükde fark-ı mübārekine bir şemşīr-i (15) zehr-ālūde yetürdi. İttifāk Hendek ḡazasında 'Amr bir tıḡla

[73a] (1) zaḥm etmişdi ya yine ol yāre-niṇ üstüne vāḳi' (2) oldu. Bu kez İbn-i Mülcem kılıcı öyle idi kim tā gömgök (3) alḡına indi. Hż. Emīrū'l-mü'minīn 'Aliyyü'l-Murtezā (4) (kv.) ve (ra.) eyitdi: "Ya'ni bu dām²³²-i (5) ḡamdan necāt buldum." İbn-i Mülcem-i mel'un kaçdı. Ammā ehl-i (6) Kūfeye ḡulgule düşdi, Hż. 'Aliyyü'l-Murtezā katl (7) olunmuş. Ehl-i Kūfeniṇ şıḡār u kibārı müteveccih-i mescid (8) olup ve Hż. İmām-ı Ḥasan ve Hż. İmām-ı Ḥüseyn girībānlarıṇ (9) çāk edüp ḥatır-ı perīşān olup gördiler Hż. 'Aliyy (10) ü'l-Murtezā yatır ḳan-ālūde. Ḥāk-i pāyine yüz sürüp (11) eyitdiler: "Ey baba bu zaḥm kimler urdı, söyle

²³⁰ Bu isim Hadika'da *Şîş bin Baḥr-i Eşca* biçiminde (Güngör 1987: 208); Ravza'da ise *Şebib* biçiminde (Ruşen 1395: 233) yazılmıştır. Tuhfe'de *Şîş bin Baḥr-i Eşca* biçimindeki yazım çeviriyazıda korundu. Söz konusu isim, Özel Adlar Dizisinde *Şebib bin Becretü'l-Eşca* olarak belirtildi.

²³¹ *Kalk, namaz kıl.*

²³² دامه

bize bilelim.” (12) Hz. ‘Aliyyü’l-Murtezâ eyitdi: “Çiger-pârelerim şabr eyleñ, (13) şimdi rüsvây olaçakdır” dèdi. Mübârek eliñi dem be dem (14) koyunuña şokup el-minnetü li’llâh ki sa’âdet-i şehâdet naşîb (15) oldu. “Bu nişânla mülâkî-i bârgâh oluram. Hz.

[73b] (1) Muḥammed el Muşţafâyı gördüm. Fâtımatü’z-Zehrâ ile muşâfaḥa (2) ederem. Hz. Ḥamzayı gördüm. Ve Ca’fer-i Ṭayyârı, (3) Ebûbekr, ‘Ömer, ‘Osmân ile mülâkât oluram. Elḥamdülillâhi (4) te’âlâ maḫşûdıma yetsem gerekdir.” Ehl-i Kûfe mâteme ağâz (5) êtdiler. El-kışşa: Hz. Emîrû’l-mü’mînin zaḥmın huş (6) -bend êtdiler. Ol maḥal Şîş bin Bahr kaçup giderken bir (7) kimesne karşı gelüp gördi ki ḥâyin mel’ün, muḫtarib (8) ül-ḥâl kaçır. Eyitdi: “Meger Hz. ‘Aliyyü’l-Murtezâyı katl eden (9) sen²³³ imiş olasın?” İnkâr edeyim dërken ikrâr eyledi. Halk-ı (10) Kûfe anı tutup şöyle dögdüler ki helâk oldu. Fi’nnâr-ı (11) cehennem. Ammâ İbn-i Mülcem-i münâfık mel’ün bî-dîn evine geldi. (12) Esbâbın çıkarırken ehlinden birisi su’âl êdüp eyitdi- (13) -ler: “Hz. ‘Aliyyü’l-Murtezâyı sen katl êtmîş(-)sin” dèdi. Ol mel’ün (14) yok dëyeyim dërken ikrâr eyledi. Ol kimesneler tutup mescide (15) götürdiler ve bir rivâyetdir kim mescidden çıkup şahrâya

[74a] (1) kaçdı. Hemedân kabîle(-)sinden kârübân gelirdi. Bir (2) kimesne anı gördi. “Ḥây meger sen Hz. ‘Aliyyü’l-Murtezâyı [katl eden?” Ol mel’ünü dutup hücum-ı ‘âmla bağlayup mescide getürdi. Hz. Emîr ol mel’ûna²³⁴ (3) eyitdi ‘itâbıla: “Bre mel’ün, bed-baḫt! Beni böyle eylediñ ma’âz- (4) -allâhi te’âlâ.” Emîrû’l-mü’mînin eyitdi: “Sebeb ne oldu ki evlâdlarımı (5) yetîm kıldıñ. Ḥânedânıma rahne bıraḫdıñ.” İbn-i Mülcem-i mel’ün (6) eyitdi: “*Velev kâne emrullâhe kaderan maḫdûran.*”²³⁵ Hz. Emîr (7) ü’l-mü’mînin buyurdi ki: “Ḥaps eyleñ, eziyyet eylemeñ, benim yedigim (8) ta’âmdan vëriñ, eger ben bu zaḥmdan ḥalâş olursam, iş (9) benimdir. Neylersem eyleyem. Eger fevt olursam siz aña (10) bir darb urasız. Zîrâ ol baña bir kerre urdı. Siz de (11) bir kerre urasız.” Bi-ḥasbi’l-fermân İbn-i Mülcem-i mel’ün ḥaps (12) êtdiler. [Hz. Ḥasan ve Hz. Ḥüseyin]²³⁶ Hz. ‘Aliyyü’l-Murtezâyı bir farrâş üzerine koyup (13) serâyına gönderdi. Ol maḥal güneş daḫı toḡmuşdı. Hz. (14) ‘Aliyyü’l-Murtezâ eyitdi: “Beni güneşe karşı tutuñ.” Tutdular. (15) Eyitdi: “Ey şubḥ-ı şâdık kıyâmet gününde şehâdet eyle ki

²³³ Cümle içinde bu kelime tekraren yazılmıştır.

²³⁴ Tamir, (Güngör 1987: 210)’a göre yapıldı.

²³⁵ *Allah’ın emri, takdir edilmiş bir kaderdir.* (Ahzab, 33/38)

²³⁶ Tamir, (Güngör 1987: 211)’egöre yapıldı.

[74b] (1) Hż. Resüle, namāz-ı şabāhın olaldan berü aşlā beni hālī (2) görmedin." Ve asmāne teveccüh olup eyitdi: "İlāhī, rüz-ı maşşerde (3) evliyā vü enbiyā arasında ahvālime şehādet eyle" dedikde (4) ehl-i Kūfeye girye ağāz etdi. Hż. 'Aliyyü'l-Murtezā eyitdi: (5) "Ey benim için elem çekmeñ. Hż. Muḥammedü'l-Muştafā (as.) (6) meclisine varsam gerek. Zīrā bu gece vākı'amda (7) gördüm. Yeniyile yüzümden tozunı sildi. Delildir ki (8) benden cān ayrılmāğa delāletdir." Rivāyetdir kim Hż. (9) Emirü'l-mü'minīn[e] cerrāh getürdiler. Cerrāh yarayı gördüğü (10) sa'āt "ḥay ḥay" dēyüp feryād eyledi. Su'al etdiler. (11) Eyitdi: "Bu kılıcı zehirli etmiş, buña 'ilāc olmaz." Bu (12) vākı'a ramazān-ı şerīfñ yigirmi birinde vākı' oldı (13) idi. Ehl-i beyti çağırıp vaşıyyet eyledi. Ümmü Gülsüm[e] (14) eyitdi: "Yā bintī ağılık²³⁷ 'alā ebīke'l-bāb."²³⁸ Ümmü Gülsüm eviñ (15) kapısını kapadı. Hż. İmām-ı Ḥasan ve Hż. İmām-ı Hüseyin

[75a] (1) taşrada giryān giryān ağlayup otururken nā-gāh bu (2) şadāyı işitdiler ki hātifden: "Arefe y'et²³⁹ yevme'l-kıyāmeti.²⁴⁰ (3) Ve bir rivāyetde daḥı hücreden "lā ilāhe illallāh (4) Muḥammeden Resūlallāh"²⁴¹ kelīme(-)sin işitdiler. Şehzādeler (5) bī-ihtiyār içeri girdiler ve gördüler kim āhirete intikāl (6) eylemiş ve Şevāhidü'n-Nübüvvede meşūrdur kim ve ehl-i beyt (7) demişler ki: "Hātifden bir avāz geldi kim: "Çıkıñ evin (8) içinden, kendi hālīne koñ." Biz daḥı hücreden çıkdık. (9) Bir şadā daḥı işitdik: "Ey yār-ı gār-ı Muştafā şehīd (10) oldı. Ayā kimdir anlardan[-]sonra ri'āyet-i ümmet kılan?" (11) Bir hātif daḥı nidā eyledi ki: "Hücreye giriñ." Hücreye gir- (12) -dik. Ğusl eylemişler. Kefen şarmışlar. Hāzır müḥeyyā (13) üzerine namāz kılop götürdük." Ve bir rivāyetde ki (14) Hż. Emirü'l-mü'minīn 'Aliyyü'l-Murtezā (kv.) (15) ve (ra.) vaşıyyet eyledi: "Ben göçdükde dīvārdan

[75b] (1) bir tahta bīdār olur. Beni ol tahta üzerine birağın. (2) Gökden kefen, ḥanūt zāhir olur. Ğuslüm, kefenim hāzır (3) olmuş olur. Beni bir tabuta koyuñ. Evin orta yērine (4) koñ. Bir nevbet Hż. İmām-ı Ḥasan namāz kılsıñ ve bir nevbet (5) Hż. İmām-ı Hüseyin namaz kılsun. Tabutı götürüñ, her kanda (6) tabut başı meyl éderse ol arada mezārım

²³⁷اغلقى→اخلق Bu kelime müellifin ya da müstensihin Ğ harfi yērine خ harfini kullanmış olması, Arapça kelimenin telaffuzda Türkçe söyleyişe uydurulmasının, yazıda imla hususiyeti olarak kendini göstermesine bir örnek olarak gösterilebilir. Bu duruma diğeri bir örnek ise Baḳi بقعه (50a,8) kelimesindeki ق harfinin hemen iki satır sonra Baḳi بعه (50a, 10) biçiminde Ğ harfi ile yer almasıdır. Arapça kelime söyleyişteki kolaylık yazıya da yansımaktadır.

²³⁸Ey kızım, babanın kapısını kapat.

²³⁹بابی

²⁴⁰Kıyamet gününde geleni bildi. Hatifin bu sözü Hadika'da şöyledir: "با من يأتى امنا يوم القيمة" Evet, kıyamet gününde emin olarak gelen daha hayırlıdır.

²⁴¹Allahtan başka ilah yoktur, Muḥammed Allahın elçisidir.

eylen.” Ve bu (7) rivāyet Şevāhidü’n-Nübüvvede mestûrdur ki Hz. İmām-ı (8) Hasan ve Hz. İmām-ı Hüseyin[e] vaşıyyet etmiş idi: “Beni tabuta (9) koyup götürüp Ğaribeyn²⁴² demekle ma’rûf bir yer var, anda (10) iletün. Anda zümür-rüd-fām ev zāhir olur. Benim medfenim andadır.” (11) Ve bir rivāyetde; “Mescid-i şerîf içinde bir tabut çıkar. (12) Beni ol tabut ile defin edin ki medfenim andadır.” Vaşıyyet (13) muḳtezāsınca ‘amel kılup ḥālā meşhûr olan yêrdedir. (14) Ve ba’dehu ehl-i Kûfe bölük bölük gelüp ta’zîye ederlerdi. (15) Ve ba’zıları su’âl eylediler: “Hz. Emîrû’l-Mü’mînîn

[76a] (1) merḳad-i münevveresi kâdardır? Zîyâret edüp kıble-i hacet (2) edelim” dediler. [Kaṭ’a eser bulmazlardı ve mezârından vâkıf olmazlardı.]²⁴³ Rivāyetdir ki Hz. İmām-ı Hasan ve Hz. (3) İmām-ı Hüseyin defin ettikten[-]sonra döndüler. Bir (4) faḳîre râst geldiler ḥazîn ḥazîn ağlar. Şordular: (5) “Ey ‘azîz ne dertli dertli ağlarsın yohsa seniñ de (6) baban öldü mi?” Ol dervîş-mend eyitdi: “Ey nev-civânlar (7) benim bu şehirde bir ‘azîzim vardı. Üzerime gelüp ihtiyâ- (8) -cım²⁴⁴ görürdi. Baña mûnis-i ğam-güsârım idi.” “İsm[i] (9) nedir?” dediler. “İsmi nedir bilmezem fe emmâ şordum, dedi ki: (10) “Merḥametim rızâ-yı Hâk içündür, şöhet içün degildir” (11) dedi. Şordular: “Heybeti ne[-]şekildir?” Dedi²⁴⁵: (12) “A’mâyım, bu kadar bilirem” dedi. “İki gündür üzerimden (13) kadem-i şerîfi gelmeyeli” dedi. “Nişân-ı etvârı nedir?” dediler. “İştigālî (14) tesbîh u tehlîl ve her sa’ât oturup muşâḥabet (15) ettikçe mesrûr oluram” dedi. Ve dârdi ki: “*Miskînen*

[76b] (1) *ġarîben ḥâliyen ġarîben.*”²⁴⁶ Şehzâdeler bu haberden giryân (2) olup eyitdiler: “Ey miskîn dervîş, bu dedigin (3) kimesne bizim babamızdır. Emîrû’l-mü’mînîn ‘Alî İbn-i Ebî Tâlipdir.” (4) Dervîş eyitdi: “Ey maḥdûmzâdeler aña ne vâkı’ (5) oldu ki ağlarsız?” Şehzâdeler min evvele ve’l-âhire nakl (6) eylediler. “Şimdi anıñ zîyâretinden geliriz” dediler. (7) Dervîş eyitdi: “Luṭf eylen, beni ol merḳade götürün, (8) merḥamet eylen bi-ḥakk-ı Âl-i Resûl. İmām-ı Hasan sağ eline (9) yapışdı ve Hz. İmām-ı Hüseyin şol eline yapışdı. (10) Ağlayarak götürdiler. Hemân ol dervîş ağlayarak kabir-i (11) şerîfin üzerine düşüp eyitdi: “İlâhî beni ğam-güsârsız (12) koma, dünyâda mûnisim idi, benim dahı rûḥımı al, yanında (13) bileçe ölem” dedi. Hz. Hâḳḳa cânı vêrüp teslîm-i rûḥ (14) eyledi

²⁴² غرين

²⁴³ Tamir, (Güngör 1987: 214)’e göre yapıldı.

²⁴⁴ اجتياحيم

²⁴⁵ Burada bağlama uygun düşmeyen *ben eyitdim* ibaresi yer almaktadır.

²⁴⁶ *Miskînle, garible aynı anda garib ol.*

(rah.) Hż. İmām-ı Hasan ve Hż. İmām-ı (15) Hüseyin namazın kılop ol arada defin eylediler. Hālā

[77a] (1) merķadi, Ğaribeyn dēmekle meşhūrdur.²⁴⁷ Hikāyet olunur kim (2) Ebu'l Kāsım eydür: “Ka'be-i şerīfde harem-i şerīf (3) içinde hālāyık cem' olmuşlar Maķām-ı İbrāhim (4) yanında. Nedir bu dēdüm, gördüm ki bir keşīş, müslimān (5) olmuş. Bir cübbe giyēr, қоça kapa şakallı, maķām-ı İbrāhime (6) qarşu oturur ve dēr ki: “Ben kendi şavma'amda otururdum. (7) Şavma'am deniz kenārında idi. Gördüm ki bir büyük (8) kerkes kuşu geldi, kusdı. Bir ādem ayağı. (9) Bir dahı kuşdı bir ādem beli, başı, elleri, ayakları kusdı, (10) gitdi ve kuş gitdikde ol parçalar büsbütün oldu, bir (11) ādem gitdi. Bir kac kerre böyle oldu. Ben kendi kendime (12) hayf eyledim ve dēdim ki: “Şu ādem[e] şormadım, eger bir dahı (13) vāķi' olursa su'āl ēdeyim.” Ērtesi gün yine öyle vāķi' oldu. Ol ādeme vardım. “Nedir bu hālīj?” dēdim. (15) Hiç tınmadı.²⁴⁸ “Seni beni yaradan 'aşkına hālījı söyle²⁴⁹

[77b] (1) dēdim. Ol şahş eyitdi: “Āhir zamān peygāmberi Muḥammed (2) ü'l-Muştafa (sav.) hāzretlerinin dāmādı (3) Hż. 'Aliyyü'l-Murtezā ibn-i Ebū Tālib bilür misiñ?” dēdi. Ben (4) eyitdim: “Pek bilürem” dēdim. Ol şahş eyitdi: “Benim adım[a] İbn-i Mülcem (5) dērler. Bir 'avretiñ mekrine uğradım. Hż. 'Aliyyü'l- Murtezāyı (6) şehīd eyledim. Ērtesi gün oldu bu gördiğın kuş geldi. (7) Üstüme hücüm eyledi, yutdı. Geldi bu taş üstüne kuşdı. Bütün ādem (8) oldum. Kaçdım bir yere şaklandım. Gördüm nā-gāh üstüme (9) geldi. Yine böyle oldu. Yine kaçdım. Bir yeriñ altına gizlendim. (10) Beni artuķ kimesne bulamaz i'tikādında oldum. Hele (11) şunuñ elinden hālāş oldum dēyü sevindim. nā-gāh (12) anı gördüm, dīvār yarıldı, kuş geldi. Beni yine pāre (13) pāre eyledi. Bilmem ne hāldir böyle ēder. Artık kaçmadım. (15) Kaçsam²⁵⁰ kırtulamadım. Bāri su'āl ēdeyim, dēdim. Bir gün

[78a] (1) yine geldi. “Dur Allāhı seversen ey kuş sen kimsin?” (2) dēdim. Ol kuş eyitdi: “Ey Teñriniñ düşmeni, ben bir melek- (3) -em. Seniñ üzerine kıyāmetdek emr olundum. Günde (4) bir [kerre]²⁵¹seni böyle ēderem. Kıyāmetde dahı hālījı görürsiñ” (5) dēdi. Benim hikāyem budur” dēdi. Ben[-]dahı bu sözleri (6) işiddim, müslimān oldum” dēdi. **El-bābu'l-hāmis.** (7) **Beşinci bāb: Hż. İmām-ı Hasan hāzretlerinin keyfiyyet-i (8) aḥvāl ü vefātın beyān ēder.** Bu mażmūn mestūrdur (9) şeref-nāme-i Şevāhiddir belki mu'tekad-i

²⁴⁷Hadikada bu hikaye ile birlikte 5. bab sona ermektedir.

²⁴⁸ Bu cümleden sonra bağlama denk düşmeyen *eyitdik* kelimesi yer almaktadır.

²⁴⁹ Bu kelime 75b'nin sayfa başında tekraren yazılmıştır.

²⁵⁰ Bu kelimedeki چ harfinin noktaları yazılmamıştır.

²⁵¹كون Tamir, bağlama göre yapıldı.

erbāb-ı (10) ekābir-i ‘aḳāyid ki Hż. İmām-ı Ḥasan (ra.) (11) ikinci imāmdır. Künyet-i şerīfi Ebū Muḥammed, laḳabı Naḳī (12) ve Tevfīḳ, velādeti hicretin üçinci yılında Ramażān-ı şerīf (13) ayının evsatında Medīne-i Münevverede vāḳi‘ oldı. Rivāyet (14) olunur ki Esmā bint-i ‘Umeyseden naḳl olunur kim dēmiş: (15) “Hż. İmām-ı Ḥasan velādetinde²⁵² ben ḳābile idim ya‘ni

[78b] (1) ebe(-)siyidim. Ol aftāb üç saātte²⁵³ vücūda geldikde (2) Hż. Resūl vāḳıf olup ben ol şehzādeyi bir şarı (3) ḥarīre şarup Hż. Resūl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muḥterem[e] vērđi[m]. (4) Sağ ḳulağına ezān-ı şerīf ve şol ḳulağına iḳāmet (5) eyledi. Baḳa eyitdi: “Yā Esmā ben saḳa dēmedim mi ki şarı (6) libāsa şarma” laṭıfeyile gülerek söyledi. “Ben saḳa kerrātıla (7) söyledim.”²⁵⁴ Ol işāretten bir beyāz hırḳaya (8) şarup mübārek eline vērđim. Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezādan (9) su‘āl ētdim: “Bu tıfla ne ism ad vērelim.” Hż. (10) ‘Aliyyü’l-Murtezā eyitdi: Sultānım ben sizden muḳaddem ēdmem” (11) dēdi. Resūl-i Ekrem ḥazretleri eyitdi: “Ben[-]daḳı Ḥaḳ Te‘ālāya (12) teḳaddüm ēdmem” dēdi. “Dur şimdi ḳarındaşım Cebrā‘ıl gelür” dēdi. (13) Hż. Cebrā‘ıl geldi, eyitdi: “Yā Resūlallāh, Hż. (14) Rabbü’l-İzzet saḳa selām eyledi. ‘Aliyyü’l-Murtezā senin yanında, (15) Mūsā yanında Hārūn menziline(-)dir. Hārūnın oğulları ismin

[79a] (1) vēr.” Hż. Resūl-i Ekrem eyitdi: “Anların ismi nedir?” Eyitdi: (2) “Şebbir ü Şebber ya‘ni onların lisānında Ḥasan dēmekdir, (3) Ḥasan ḳoḳ adını” dēdi. Rivāyet olunur ki Hż. Enes (4) bin Malikden ki İmam-ı Ḥasan büyük evlādıdır, bir gün (5) Hż. Resūl-i Ekrem mescid-i şerīfde namāz ḳılarken (6) Hż. İmām-ı Ḥasan geldi ve dizine ḳıkdı. Mübārek giysüleriyle (7) oynardı ve mübārek yüzini yüzüne sürüp eyitdi: (8) “*Allāhümme aḥibbehu ve aḥibbu men yuḥibbehu* ²⁵⁵” Rivāyetdir ki İbn-i (9) ‘Abbāsdan rivayet olunur kim bir gün Hż. İmām-ı Ḥasan[ı] (10) mübārek omuzına alup ḥücrenden taşra ḳıkdı. Şaḥābeden (11) birisi eyitdi: “Yā Ḥasan nı‘me’l merkebi” ya‘ni ne güzel binegin (12) var ya‘ni ne güzel atın var. Hż. Resūl-i Ekrem (13) ḥazretleri daḳı muḥabbetden iltifāt ṭarīḳıyla eyitdi: (14) “Nı‘me’l merākib” ya‘ni binen de güzeldir. Kitāb-ı İ‘lāmü’l (15) Verāda eydür, Hż. ‘Abbāsdan naḳldir ki: “Ben Ḥazretin

²⁵² ولا يئنده

²⁵³ سعاد

²⁵⁴ Burada fazladan şu kısım yazılmıştır: Hż. Esmā daḳı

²⁵⁵ Allahım onu sev, onu seveni de sev.

Metinde mezkur hadis “*Allāhümme aḥibbehu fe eḥabbehu men eḥabbehu*” biçiminde yazılmıştır. Tamir (Güngör 1987: 220)’ye göre yapıldı.

[79b] (1) yanında idim. Hż. Fāṭimatü’z-Zehrā geldi. Giryān (2) giryān ağlayup eyitdi: “Ey benim çiger-güşem, şehzādelerim (3) Hż. İmām-ı Hasan ve Hż. İmām-ı Hüseyin gāyib oldular. (4) Varası uzadı bilmem nereye gitdi. Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezā (5) ibn-i Ebī Ṭālib dahı yokdur ki vara, bula.” dēdi. Hż. (6) Resūl-i Ekrem eyitdi: “Yā Fāṭimatü’z-Zehrā elem çekme, Hż. (7) Vācibü’l-vücūd olan Allāh anları esirger, hıfz eder, (8) elem çekme.” Pes Resūl-i Ekrem hāzretleri du‘ā kıldı, eyitdi: (9) “İlāhī, şehzādelerimi eger deryāda illetde ise selāmet²⁵⁶ (10) gemisin erzānī kıl, kenāra çıkar ve eger şahrāda ise (11) bedreka-i hidāyetle menziline yetür.” Fi’l-hāl Hż. Cebrā’ıl (12) gelüp eyitdi: “Yā Resūlallāh, seniñ şehzādelerin ehl-i dünyā- (13) -nın efđalidir ve a‘zam-i āhiretdir ve vālideleri anlardan (14) a‘lādır. Anlar içün elem çekme, Benī’ü’n-Neccār hāzire(-)sindedir²⁵⁷, (15) otururlar. Hāḳ Te‘ālā aña iki ferişte mü’ekkel eylemişdir.

[80a] (1) Kanadların düşmüşlerdir, üstünde oturup zevk [u] (2) şöhet ederler. Ol iki melāyike hıdmet ederler.” Hż. (3) Resūl-i Ekrem hāzireye²⁵⁸ vardı. Hż. İmām-ı Hasan bir (4) omuzına ve Hż. İmām-ı Hüseyini bir omuzına alup gelir- (5) -ken bir şahābe gördi ve eyitdi: “Sultānım sizlere zaḥmet (6) olmasun iki şehzādeyi birden götürmek. Birin baña verin (7) ben götürürem” dēdi. Hż. Resūl-i Ekrem eyitdi: “Bunlar (8) hasīb-ü’n-nesīb ırķ-ı tāhirdir. ‘Akrabā-yı ta‘alluḳātı ki (9) bunlar bu Hż. İmām-ı Hasan ve Hż. İmām-ı Hüseyinin²⁵⁹ (10) büyük vālideleri biri Hż. Hādīçetü’l-Kübrā ve biri (11) baba tarafından vālideleri Hż. Fāṭıma bint-i Eseddir (12) ve babası ecdādı Hż. Ebī Ṭālib bin ‘Abdumuttalib (13) ve biri Hż. Muḥammed Resūlallāh bin ‘Abdullāh bin ‘Abdumuttalib (14) ve hāleleri Hż. Zeyneb ve Hż. Ruḳıyye, Hż. Ümmü Gülsüm (15) ve dā’ileri Hż. İbrāhim ve Hż. Kāsım ve ‘ammileri Hż.

[80b] (1) Ḥamza ve Hż. ‘Abbās ve Hż. Ca‘fer-i Tayyār ve ḳaysı (2) ‘alā hazā²⁶⁰. Rāviler böyle rivāyet [eyler]²⁶¹. Bu tarz üzere Hż. (3) İmām-ı Hasan hāzretleri[ni] böyle hikāyet ederler ki ol (4) zamān ki Hż. Emīrū’l-müminīn ‘Alī bin Ebī Ṭālib, İbn-i (5) Mülcem dedikleri merdūd şaḳīnin elinde şehīd olduḳ- (6) -dan sonra Hż. İmām-ı Hasan hilāfet tahtına geḳüp (7) pādişāh oldı. Halkı da‘vet eyleyüp minbere çıḳdı. (8) Bir huṭbe-i şerīf

²⁵⁶ سلامتہ

²⁵⁷ ظ harfinin noktası unutulmuştur.

²⁵⁸ خطیر بیہ

²⁵⁹ حسین نگ

²⁶⁰ Bunu kıyas edin.

²⁶¹ Tamir bağlama göre yapıldı.

okudu. Halka va'z [u] naşihat (9) ettikten sonra halka eyitdi: “Ümmet-i Muhammed, ey yâr-ı (10) gâr-ı bâ-şafâ bilin ve âgâh olun ki benim vâris, (11) şer'at benim, Sultân-ı taht-ı risâlet benim, Hâkim-i mülk-i (12) vilâyet benim. Cedd-i pâkim sizi Hâk dîne da'vet etti (13) ve pederimiz Hız. 'Aliyyü'l-Murtezâ sizlere nice zamân (14) imâmet(-)lik etti. Her kim bana uyar, Hız. Resûl-i (15) Ekreme uyar ve her kim bana uymayan Hız. Resûle uymaz”

[81a] (1) dëyince dürlü sözler dedikde ol maḥal hemân 'Abdullâh (2) bin 'Abbâs ayağ üzerine tûrup eyitdi: “Ey kavm bu (3) maḥdûm ne[-]dër ve bu şehzâde ne[-]dër, sizden ikrâr ve bî'at (4) ister” dëyince cemî'an ehl-i Kûfe birden ğulûv ëdüp “*semi'nâ* (5) ve *aṭa'nâ*²⁶²” dëyüp bî'at ëtdiler ve ba'dehu ol sa'ât (6) İbn-i Mülcem getürdiler. Hız. İmâm-ı Hasan eyitdi: “Bre (7) mel'ûn, merdûd, şakî, bî-vefâ! Peder-i azîzim Hız. 'Aliyyü'l (8) Murtezâ saṇa neyledi ki hürmet-i 'ömrünü tebâh ëtdüğ” dedi. (9) Ve İbn-i Mülcem-i mel'ûn, merdûd: “Yâ İmâm taḳdîr böyle (10) imiş, lakin şimdi Şâm vilâyetinde Yezîd (al.) (11) hükûmet benim dër ve hilâfet da'vâsında imiş (12) bendeye destûr vër varayım. Yezîd mel'ûn (al.)'[yi] (13) katl ëdeyim, 'ivaż olsun” dedi. Hız. (14) İmâm eyitdi: “Babam Hız. 'Aliyyü'l-Murtezâ bana²⁶³ eyitdi: (15) “Oğlum Hasanım, İbn-i Mülcem bana bir kerre urdı. Sen de aṇa

[81b] (1) bir kerre ur, ben daḥı bir kerre ururam. Naşihat-ı peder (2) yërine gelmek gerekdir.” Çok söyletmedi. Bir kılıç öyle (3) urdı. Başı top taşı gibi yuvarlandı. Fi'n-nâr-ı (4) cehennem (la.) ve ba'dehu lişe-i murdârını (5) it necâsetiyile ateşe yakdılar. Ve ba'dehu Hız. (6) İmâm-ı Hasan eyitdi: “Asker[e] tedârik gerekdir.” Az zamânda (7) otuz biḡ kadar 'âsker derledi. Mücâhid-i nuşret-i İslâm (8) hilâfetine revnaḡ vërildi. Amma Şâmda hâkim olan (9) revnaḡ-ı güzîne uyku ḥarâm oldu. Râḥat uçdı. (10) Altmış biḡ kadar 'asker-i mübârizle Bağdâd hıfzına (11) oldu. Hız. İmâm-ı Hasan daḥı kırk biḡ kadar (12) 'askerle Kûfe şehrinde çıkarup istikbâl (13) tarîkıyla 'Abdurrahmân deyrin yërde ordu-yı hümâyunını kûrdı. (14) Ol menzilden Kays ibn-i Sa'd iki nâ-merd-i bî-vefâyı ser- (15) 'asker ëdüp ileri gönderdi. Kendi daḥı ardı sonra revâne

[82a] (1) oldu. El kıssa: Yolda sâ'at be sâ'at giderken (2) Sepâpât deyrine geldi. İstirâḥat içün bir niçe gün (3) anda oturaḡ eyledi. Ammâ şehzâde ekser evḡâtda söylerdi (4) kim:

²⁶²Duyduk ve itaat ettik. (Nur, 24/285)

²⁶³سگ

“Ben ceng eri degilem dünyā içün nizā’ kılmazam”[-]dêrdi. (5) ‘Asker bu sözlerden bu mertebe oturağ ettiğde gümān (6) êtdiler ki “Hz. İmām-ı Hasan[da] ašlā ceng ‘alāmet[i] yokdur. (7) Bundan bize netiçe-i hayr yokdur” dēyü bī-ma’nā fikirler (8) fikirlenüp pāk i’tikādlarını murdār êtdiler. Muvāfiğ iken (9) muhālif²⁶⁴ iş işlediler. Hemān ‘asker bir olup Hz. (10) İmām-ı Hasanın rāhat tahtın, esbābın, metā’ın yağma eylediler. (11) Hz. İmām-ı Hasan ba’zı ašlı pāk nesli pāk müslümān- (12) -larla toğrı Medāyine gelmekde iken yolda Herzec bin (13) Dıhyeye rāst geldi. Hz. İmāmın, Herzec-i mel’ūndan (14) haberi yoğdı. Herzec-i mel’ūn ‘askeriyile bir yerde gizlendi. (15) Çok zamānıdı “Hz. İmāmın bir fırsatı düşe, intikām

[82b] (1) alam” dêrdi. Ol[-]dem gizlendi[-]ki ‘asker çıkup şeh-zādeyi (2) zağm-dār eyledi. Yanında olan ümmet-i Muhammed bu hālî görüp (3) kılıç üşürdiler. Herzec-i mel’ūn[u] pāre pāre eylediler. Ammā (4) Hz. İmām ol zağmıla Medāyine gelüp fitr-ı ebyāz (5) nüzül eyledi. Cerrahlar mu‘āleçe-i tīmār eyledi. Hz. (6) İmām-ı Hasan ol zağmdan hayli elem, ıztırāb çekdi. ‘Ākıbet (7) şifā buldı. Şehzāde kendi inandığı hālîş muhlîş (8) ehl-i Kūfeden vefā görmeyüp *eş-şulh-u hayrun*²⁶⁵ muktezāsınca (9) Şāma vardı. Şām hākimiyle şulh oldı, ceng [u] cidāl (10) olmaya. Ve ba’dehu Medīneye revān oldı. Rivāyetdir ki (11) birgün ‘Alī²⁶⁶ bin Temīr-i Hemedānī Medīnede (12) ol hāzrete eyitdi: “İbn-i Resūlallāh, Mu‘āviye ile (13) şulh olmağ münāsib görmedim.”Hz. İmām-ı Hasan cevāb (14) vêrdi ki: “Ey ‘Alī²⁶⁷ biz²⁶⁸ gencīne-i hikmet hāzīne-dārlar[ı] (15) ve meydān-ı velāyet şeh-süvārlarıyuz. Bize ma‘lūm olan

[83a] (1) size mestūr, gizlidir. İki taraftan ceng [u] cidāl (2) olmağ dağı zamānı degildir. Sā‘at-ı vakt vardır. İki (3) leşkerin kanı dökülmek, karındaşım Hz. İmām-ı Hüseyin (4) hilāfetinde tağdır olmuşdur. Bu emre me’mūr dēyiliz. (5) Hikmet-i kazā Hz. İmām-ı Hüseyin-i Mazlūm[a] vêrilmişdir. (6) Anın sa‘adet-i zamānında olsa gerekdir. Ve benim içün (7) kudret-i Rabbānī, zehr-i semm-i helāhiyile tağdır olmuşdur. (8) Ben bu işi kendi re’yimle işlemem, fermān-ı Hāk böyledir. (9) ‘Aceblime. Hz. İmām-ı Hüseyin-i Mazlūm, Kūfede babam[la] (10) olmağ mülāzemetdir. Merkad-i hūnı anda olacağdır. Benim (11)

²⁶⁴ محالد

²⁶⁵ *Sulh hayırlıdır.*

²⁶⁶ Tuhfede bu kelime, *Hiz. Aliyyü'l-Murteza* biçiminde yazılmıştır. Ancak Hadikadan takip edildiğinde ve burada bağlam göz önünde bulundurulduğunda Hz. Ali ile ilgili bir durum söz konusu değildir. Muhtemelen yazıcı, *Ali* isminin gördüğü anda bu kişinin Hz. Ali olduğunu düşünmüş ve kırmızı mürekkeple *Hiz. Aliyyü'l-Murteza* yazmıştır.

²⁶⁷ Bk. dipnot 256

²⁶⁸ بر

katım kurb-ı Sultân-ı cihân Fahr-i ‘âlem Muhammedü’l-Muṣtafa (12) (sav.)’iñ kurbunda olsa gerek” dedi. (13) Şevâhidü’n-Nübüvve’de mestûrdur ki Medîne’de erbâb-ı (14) ‘adâvet tahrik edüp: “Biz bu Hz. İmâm-ı Hasan[ı] hemân (15) dünyâdan kaldırmak gerek” deyüp ba‘zı fıska hemân [engîz]²⁶⁹

[83b] (1) edüp Hz. İmâmın yârânlarından, ahibbâsından otuz (2) sekiz mü’min-i muvaḥḥidi bahâne ile katl eylediler. Hz. İmâm-ı (3) Hasan bu aḥvâle vuḳûf taḥsîl edüp Dımışka ya’ni (4) Şâma revân oldu. ‘Abdullâh-ı ‘Abbâs²⁷⁰ ile Muşıla (5) yolu uğradı. Muşıl ḥâkimi haber alup²⁷¹ istikbâle çıktı. (6) ‘Azîm ri‘âyetler eylediler. Birkaç²⁷² gün anda eylendi. Ba‘dehu (7) kalkup Şâma geldi. Şâmda ‘azîm ri‘âyetler eyledi. (8) Ba‘dehu andan yine mürâca‘at edüp kalkup yine Muşıla (9) geldi. Bu nevbet Hasan²⁷³ dërler bir kimesne vardı. Anıñ evine (10) kondı. Bir niçe gün anda eylendi. Düşmenler ise fırsat (11) gözedirlerdi. Ammâ eṭrâfdan, Şâmdan zehr gönderdiler ki (12) yedigi ta‘âma katalar helâk ola. Bu tarafda üç kerre (13) zehr vërdiler. dâhı vaḳt gelmemiş idi. Ḥalâş oldu. (14) Olmadı. Tabî‘atları mükedder oldu. Bu aḥvâli Hz. İmâm-ı Hasan (15) duydu. Ḥicâb eyledi. Bu mel‘anet[i] mîzbânın yüzüne urup

[84a] (1) “niçün böyle etdiñ” demedi. “Mîzbân-ı mel‘ûn ḥicâb eylemesin” (2) dërdi. Hz. İmâm-ı Hasan[a] her ne kadar zehr vërirlerdi, du‘â (3) berekâtında hem vaḳt olmamışdı ki te’sîr eyleye. Zehrler- (4) -den ḥalâş olurdu. Ol mel‘ûn mîzbân, Şâma (5) mektûb gönderdi: “Üc nevbetdir zehr vërirem, kâr kılmadı. (6) Nişleye(-)lim” dedi. Bu kerre zehr-i helâhîl gönderdi. (7) Böyle bir zehr idi ki eger Ḥazret bir kerre ol zehr[i] koḳsa (8) helâk olaydı. Ol zehr[i] Şâmdan getüren âdem yolda bir (9) ormanlık içinde geçe oldu, yatdı, uyudu. Arslan, kaplan, (10) vaḥşî cānvârlar gelüp ol mel‘ûn[ı] pâre pâre edüp (11) helâk eylediler. Hz. İmâmın birâderi yolda giderken ol (12) mel‘ûn[ı] görüp yolda helâk olmuş. Ve

²⁶⁹Tamir, (Güngör 1987: 227)’ye göre yapıldı.

²⁷⁰‘Abbâsla ‘Abdullâh Tamir, (Güngör 1987: 227)’ye göre yapıldı.

²⁷¹ب harfinin noktası unutulmuştur.

²⁷²برقاج

²⁷³ Tuhfe’de *Hasan* ismi yerine *Sa’d* ismi yazılmıştır. Hz. İmam Hasanın Şamdan yola çıkarak Musula ilk uğramasında Musul hakimi olan *Sa’d-ı Mavsili*’nin evinde kalmıştır ve Musul hakimi, Hz. İmam Hasan’ı evinde izzet ü ikram ile ağırlamıştır. Hz. İmam Hasan, buradan Şam’a dönmüş ve tekrar Musul’a gelmiştir. Bu ikinci gelişinde ise Musul hakimi *Sa’d-ı Mavsili*’nin evinde değil *Hasan* adında bir tanıdığının evinde (Hadika’dan takip edildiği üzere) kalmıştır. Hz. İmam Hasan’ın yiyeceğine ve içeceğine zehir katarak onu öldürmeye teşebbüs eden kişi, yukarıda *mizban* olarak geçen *Hasan* adlı kişidir. Muhtemelen Tuhfe’de müstensih tarafından *Hasan* ismi görüldüğünde Hz. İmam Hasan ile karıştırılmış ve hikaye örgüsünde bir karışıklık meydana gelmiştir. Bu karışıklığı gidermek adına Tuhfe’de *Sa’d-ı mel’un* ibaresinin geçtiği kısımlar *mizban-ı mel’un* olarak değiştirilmiştir.

Şeybeyi, zehri ve mektüb[ı] (13) bulup Hz. İmām-ı Hasana getürdi. Mefhūmı ma'lūm oldı. (14) “Bir kimesne duymasın, mīzbān görme(-)sin, hacālet vāki’ (15) olmasın” dèrdi. Sa’d-ı²⁷⁴ Mavşılı içeri girdi.

[84b] (1) Hz. İmāmın levni[ni] müteğayyir gördi. Su’āl eyledi: “Sultān-ı (2) ‘āl-i şānım tab’ınızda melālınız var, nedir aşlı” dèdi. İmām-ı (3) Hasan hazretleri hadīs ü tefsīr söylemeğe başladı. Sa’d²⁷⁵ (4) yine tekrārladı: “Sultānım helebette söyleñ nedir, (5) kāsāvetiñiz var” dedikçe ašlā İmām-ı Hasan hazretleri bu (6) huşūsa cevāb vèrmedi. ‘Ākıbet Sa’d-ı Mavşılı²⁷⁶ (7) bir takarrübile seccādesiniñ altından ol kağıdı aldı. (8) Gāyetde elem çeküp hemān taşra çıkup İmāmdan izinsiz (9) mīzbānı çağırup eyitdi: “Bre mel’ūn, Hz. İmām saña (10) neyledi ki? Mektüb, zehri bildirdi. Başına üşüp (11) mīzbān dèdikleri mel’ūn[ı] katl eyleyüp pāre pāre eylediler. (12) Hz. İmām-ı Hasan duyunça “ètmemek gerekdir” dèyüp hemān ol (13) aradan kılup Medīneye revāne olup geldi. Meger (14) Mervān anda hākim idi. İstikbāl eyledi. ‘İzzet ü ikrām (15) eyledi. Ammā derūnında ‘adāvet tutardı. Gèçe gündüz

[85a] (1) fikrinde āh ‘aceb İmām-ı Hasandan intikām alsam[-]dèrdi. (2) Ammā İmām-ı ‘Abdülkerīm Muḥammed ibn-i Hemedānī kitābında eydür:²⁷⁷ (3) “Bir ağılı dest-māl göndermiş. Ba’d’el-mucāme‘at siline. (4) El-‘iyāzübillāhi te‘āla, nāşihāt-i ‘āmmе, ey karındaş ‘avretler (5) şerrinden ve mekrinden ve hīlesinden Hāḫ Te‘ālā hıfz eyleye. (6) Her işin şilāh-ı fesādı ‘avretler ucından fesāda (7) varır, görmez misin ki Hāḫ Te‘ālā buyurur kim kelām-ı kādīminde: (8) “*İnne keyde künne ‘aẓīm.*²⁷⁸” Avretleriñ mekri ‘aẓīmdir, (9) Şeytān (al.)’niñ mekri za‘īfdır. Nitekim (10) kelām-ı kādīminde ve vahy-i münzelinde buyurur kim: “*İnne keyde’s* (11) *şeytān kāne za‘īfen.*²⁷⁹” Hāḫ Te‘ālā: “Şeytānıñ (12) mekri²⁸⁰ ‘avretler mekrinden za‘īfdır” dèmiş. Hz. (13) PeygāMBER (as.) buyurur kim: “*Şāvūru hünne ve hā-* (14) *-lifū hünne.*” Buyurmuşdur ki: “Avretlerle gizli müşāvere (15) eyleñ ve lakin muḥalefet eyleñ²⁸¹” dèmişdir. Hāḫ Te‘ālā

²⁷⁴ Burada Sa’d-ı mel’ūn Mavşılı ibaresinedeki mel’ūn kelimesi çeviriyazıya alınmamıştır. Bk. dipnot 262

²⁷⁵ Sa’d-ı-mel’ūn

²⁷⁶ Sa’d-ı Mavşılı-i mel’ūn

²⁷⁷ Bu anlatılacak olan kısım, Hadika’da bulunmamaktadır.

²⁷⁸ Muhakkak ki sizin (kadınların) hilesi çok büyüktür. (Yusuf, 12/28)

²⁷⁹ Kuşkusuz şeytanın hilesi zayıftır. (Nisa, 4/76)

²⁸⁰ مكرینی

²⁸¹ Bu kelimedden sonra fazladan muḥālif kelimesi yazılmıştır.

[85b] (1) buyurur ki: “Dünyā göğünde bir ferişte vardır. Adına (2) İsmāīl dërler. Hükümünde yetmiş biñ ferişte vardır. (3) Her bir ferişte-niñ hükümünde yetmiş biñ ferişte vardır.” (4) Ol ferişteye eger emr olursa gökler yerlere ursa (5) hürd-haş eylerdi. Bir gün ol ferişte eyitdi: “Yā Rabbi (6) benden ziyāde bir kuvvetli yaratdın mı?” dëdi. Hāk Te’ālā eyitdi: (7) “Yā İsmāīl yaramaz ‘avret senden kuvvetlidir, bilmez misin.” (8) Hż. Mūsā ‘avretinden Cenāb-ı Bārīye şikāyet (9) eyledi. Hāk Te’ālā eyitdi: “Bir koyun boynuzı al, toğrult” (10) dëdi. Aldı toğruldayım dërken kırıldı. Hż. Mūsā (11) eyitdi: “Yā Rabbi kırıldı” dëdi. Hāk Te’ālā eyitdi: “Ben anı egri²⁸² (12) yaratdım, sen anı niçe toğruldursın” dëdi. “İmdi (13) yā Mūsā, bir ‘avret görürsün bu neñdir dërsin, bu benim (14) teyzem yāhūd yengem yāhūd hem-şirem dërsin.” El-kışsa: (15) Yezīd-i pelīd (al.) her bār dër ki “buña çäre” dëyüp

[86a] (1) “müşāvirler” dëyüp hīle arardı. Ammā derūnunda ‘adāvet (2) tutardı. Gëçe gündüz fikrinde “āh Hż. İmām-ı Hasan (3) niçe yok étsem” dërdi. Bir gün ‘Āsiyye nām bir dellāl (4) varıdı. ‘Avretler dellāl idi. Eyitdi: “Yā ‘Āsiyye bir gün (5) Hż. İmām-ı Hasanın haremine girseñ. Hż. İmāmın (6) ehl[i] Ca’de bint-i Eş’aş ne güzeldir. Varsañ diye- (7) -sin, hayf saña ve senin güzelliğine ki ‘ömrün böyle geçer. (8) Zīrā ben kerrātıla işitdim Mu’āviye-nin oğlu (9) Yezid senden ötüri dër ki baña lāyıkdır, diyesin.” (10) ‘Āsiyye-i mel’ūn[a] eyitdi: “Eger Ca’de Hż. İmām-ı Hasan (11) sevmez tabī’atı var ise cem’ī murādın huşūline (12) ben kefil oluram” dëyüp bu emri kabūl edüp kandasın (13) Hż. İmām-ı Hasan harem-i şerīfine geldi. İttifāk Hż. (14) İmām-ı Hasan evde yoğdı. Seyre gitmiş idi. Ca’deyi (15) evde تنها buldu. ‘Āsiyye meşhūr ‘avretidir, müşāhabet

[86b] (1) étmege başladı. Çok sözden ‘ākıbet mezbūr sözi (2) Yezīd-iñdi. “Ey nev-civān-ı cihānım ve ey āşufte-i devrānım (3) ne münāsibdir ki bir zāhid[le] ki hem-dem olmağ. Hż. İmām-ı Hasan (4) gëçe gündüz ‘ibādet[de], secdeden baş kaldırmaz. Seninle ne (5) zamān ‘işret eder. Saña ben açırım kızım.” Ve bir dāhı bu dër ki: (6) “Hż. İmām-ı Hasanın bir huyı vardır. İkide bir de hemān (7) ‘avretin boşar. Eşahh u şahih rivāyetdir ki Hż. İmām-ı (8) Hasan²⁸³ altmış ‘avret aldı ammā dördin bir yere getürdi. (9) Ziyāde almadı. alırdı ve tekrār aldığı ‘avrete talāk ederdi (10) ve boşardı. Ğayrı ‘avret alırdı. Hāli budur. Çok ‘avret (11) boşamışdı. Ca’de-i bī-vefā ol sözleri işitdi ve dinledi. (12) Zīrā aslında Ca’de, münāfık kıızıdır ve bu Ca’denin (13) babasını ve dedesini, akrābāsını Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezā

²⁸² اکر

²⁸³ حسنی

öldürmüştür. (14) Zamānıla bu işler hep hâtırına geldi. Babası katlin hay (15) dëyüp intikām almağa kin bağladı ve bu sözler te'sîr eyledi.

[87a] (1) “Yâ ‘Āsiyye ne tedārik görelim, ne çāre edelim” dëdi. Dellāl²⁸⁴ (2) eyitdi: “Ey hātūn Ca‘de, tahkîk bilin seni Yezîd-i pelîd (al.) (3) ister, haber göndermiş, hemân def‘ine çāre gör” dëyüp (4) kalkdı. Mervān-ı Hâkem huzûrına geldi. Ahvālî ‘arz etti. (5) ‘Āsiyyeye zehr-i helâhîl vërdi. Ca‘deye gönderdi. Ca‘de (6) dahı bal şerbetine koyup Hż. İmām-ı Hasana vërdi. Hż. (7) İmām-ı Hasan zehirli şerbeti içdi. Ba‘dehu istifrâ‘ edüp (8) kuşdı. Hż. Peygāmber[e] ravza-i muṭahharaya geldi. Du‘ā eyledi. (9) Ol zehri şavdı. Ammā Ca‘deye bed-güman eyledi, menziline gelmez (10) oldu. Bir gün yine uğradı. Ca‘de bir miqdār hurma cem‘ eylemişdi. (11) Eyitdi: “Yâ İmām vāfir hurma var, gönölünüz²⁸⁵ isterse buyurun, ekl (12) eylen” dëdi. Hż. İmām gāyetle hurmayı severdi. Öñüne (13) hurmayı koydı ve yedi dāne yedi. Aşlā Hż. İmām mülāhaza (14) ëylemedi. Ve Ca‘deye eyitdi: “Pek gözet, zehirli olmasın hurma” (15) dëdi ve hem yine mizācı bozuldı. Yine ravza-i dārü’ş-şifāya

[87b] (1) geldi. Dertlilerin dermānı Hż. Resûl-i Ekreme geldi. Du‘ā (2) eyledi. Yine şifā buldı ve Ca‘deye eyitdi: “Hikmet nedir ki (3) zehirli hurma olmağ.” Ca‘de biñ dürlü ‘özürler eyledi ve bir (4) gün Hż. İmām, ahbābın ve akrabāsın cem‘ edüp eyitdi: (5) “Ben şehre gelelden beri bir ān ve bir sa‘āt gülmedim ve rāhat (6) olmadım. Dilerem ki ben Muşıla giderem tashîh-i²⁸⁶ mizāc edeyim (7) ve bu küdüretten āzād olayım” dëdi. Pes Hż. ‘Abbās ve ba‘zı (8) yārānlar ihvānıyla Muşıla revān oldular ve ol buğ‘a-i (9) mübāreke yetüp tarh-ı ikāmet eyledi. Ehl-i Muşıl, Hż. İmām-ı (10) Hasanın geldiğini duydular. Meger anda bir a‘mā ādem vardı. (11) Şāmlıydı. Şāmdan gelmişdi. Düşmen-i hānedān-ı Hż. (12) ‘Aliyyü’l-Murtezā ol Şîr-i Hüdā idi. Her bār dërdi ki: “Āh ‘aceb (13) ben bu emîrü’l-mü‘minîn ‘Aliyyü’l-Murtezānın evlādlarını öldürdiğim (14) günü görür miyem” dërdi. Bu kör mel‘ün ‘aşāsını zehrle ālûde (15) eyledi. Hż. İmām-ı Hasanın yanına geldi. Gëçe gündüz

[88a] (1) hîdmet-i mülāzemetinde oldu. Bir gün ‘aşāsını yolu (2) üzerine komuşdı. Hż. İmām-ı Hasan geçerken ‘aşāya (3) başdı. Mübārek ayağına dokundu. Mecerûh eyledi. (4) Ol Hāzret āh edüp ayakdan düşdi. Hż. (5) ‘Abbās oğlı ‘Abdullāh ba‘zı muhlîşler a‘māyı tutup

²⁸⁴ دلالة

²⁸⁵ کوگل لگز

²⁸⁶ تصیح

(6) “siyāset²⁸⁷ edelim” dediler. Hz. İmām-ı Hasan eyitdi: “Aña (7) cezā vërmen, āhirete kodum, dünyāda kördür āhiretde (8) dahı kör olur” dedi. El kıssa. Ol zaħma mu’alece(-)sine (9) cerrāhlar getürdiler. Cerrāhlar ol zaħmı gördi. Eyitdi: “Buña (10) zehr te’sīr etmiş, on beş gün miḳdarı mu’alece edüp (11) Hz. İmām-ı Hasan ol zehrden ḫalāş oldu, şıḫḫat (12) buldı. Ol a’mā “Hz. İmām-ı Hasandan intikām aldım” deyü (13) Şāma revān oldu. Hz. İmām-ı Hüseyiniñ²⁸⁸ oğlu ‘Alī²⁸⁹ aña (14)rāst geldi. “Ḥay mel’ün kör, ‘ammiye nişledin” deyü elinde- (15) -ki ol zehirli deynegi alup anınla ol a’māyı ḫatlı eyledi.

[88b] (1) Kendi ḫazdığını kuyuya kendi düşdi. El-kıssa: Şehzāde (2) Muşılđa duramayup yine Medīne-i Münevvereye geldi. Ammā (3) Ca’deniñ evine girmedi. Bir ğayrı eve girdi. Zīrā İmāmın (4) gözünden, gönlünden Ca’de çıkmışdı. Ca’de gördi ki evine (5) gelmedi. Dibelik kin bağladı. Eyitdi: “Varayım Hz. İmām-ı Hasanın (6) oldığı yerde eger beni görürse ğāyetile iştīyāk-ı muḫabbet (7) göstereyim. Eger görmezse [müdde’āsın ḫāşıl edüp ber-murād ola.]²⁹⁰” Bir miḳdār ḫurde, ufacık zehr-i semm-i (8) helāḫıl, işid ki elmāsdır, aldı. Yapça yapça serāy-ı İmāma (9) girdi. Gördüler ki Hz. İmām-ı Hasan uyur. Hergiz hemān (10) fırşant bulup yaşıdığını başı uçında bir bardak (11) dururdu. Ol bardağın üzerinde bir tūlbend vardı, (12) kaldırdı, içine ḫurde-i elmāsı koydı ve yine yapça (13) yapça evine geldi. Ammā rivāyet-i eṣaḫḫ-ı ṣaḫḫ budur ki bir kāse (14) idi. Üzerine bir inçe ḫarīr vardı. Elmās ğāyetile inçe (15) beyāzdır ki şep-çerāğ taşı dedikleri inçe-deñmişdi.

[89a] (1) Ol taşda bir ḫāşsa vardır. Her ne[-]kadar inçe döğsen (2) ezilmez. Üc köşeli olur. Elmās öyle bir pek şeydir, pu (3) -lād-ı tebuḫ? dërler. Netīçe ḫurde-i elmās[ı] ol ḫarīr üstüne (4) ḫodı. Ve ba’dehu Hz. İmām-ı Hasan (ra.) (5) ḫazretleri uyḫudan uyandı. Hz. Zeyneb[e]: “Ey benim (6) kız ḫarındaşım Zeyneb, ḫālā vāḫı’amda ceddümi gördüm, (7) baña ğāyetle iştīyāk-ı muḫabbet ‘arz eyledi. Ateşim var, baña (8) şu vër.²⁹¹ Zīrā bunlar şāyed bir yerden zehr-i semm vërmeyeler. (9) Ol kāseniñ üstünde örtüli inçe ḫarīr örtüli” (10) dedi ve ba’dehu Ca’de-i mel’ün mekkāre gördi ki mühürlüdür, (11) mühri ḫoparsa şonra görürler, içmez. Hemān ol ḫarīrin (12) üstüne elmāsı ekmişdi. Vaḫtā ki Zeyneb Ḥazretleri (13) ol kāseye yapışdı. Kāse şarşıldı. İnçe (14) ḫarīrden geçdi. Zeyneb Ḥazretleri, Hz. İmām-ı Hasanın (15) eline vërđi. İçdi, içdigi sa’āt çigerini pāre pāre

²⁸⁷ Bu kelimedeki ت harfinin noktaları unutulmuştur.

²⁸⁸ حسنى

²⁸⁹ Hadika’da bu isim ‘Abbās-ı ‘Alī olarak geçmektedir.

²⁹⁰ Tamir, (Güngör 1987: 231)’e göre yapıldı.

²⁹¹ ويردى

[89b] (1) eyledi. Hz. İmâmın çigeri yetmiş pâre oldu. Hep (2) boğazından çıktı. Hz. İmâm-ı Hasan (ra.) (3) âh édüp: “Başa Hz. İmâm-ı Hüseyin-i Mazlûm[u] çağırın” dedi. (4) Hz. İmâm-ı Hüseyin-i Mazlûm geldi. “Âh ey birâder-i (5) ‘azîzim, bir kâse vërdiler ki şu içdim. Bilmem (6) ne[-]şekil şudur, çigerim²⁹² pâre pâre oldu” dedi. “Beni dinle (7) birâder-i ‘azîzim, ceddimi Hz. Fahr-i kâyinât, Meşhar-i mevcûdât (8) Hz. Muhammedü’l- Muştafâ ve pederim Hz. ‘Aliyyü’l-Murtezâ[yı] (9) gördim. Hâlâ başa cenneti gösterdi. Elimden tutup (10) buyurdu ki: “Ey oğul saña müjde olsun, dünyâ belâ- (11) -sından kurtulduğun ve miñnet belâsından hâlâş oldu. (12) Yarın benim huzûrumda(-)sın, bîdâr olduğda başa kavuşursun” (13) dedi. Vakt-i rihletdir, âhîret hakkın helâl eyle” dedikde (14) Hz. Deşt-i Kerbelâ-yı İmâm-ı Hüseyin bardağı eline aldı (15) ki içine bağa göre, tahkîk midir. Hz. İmâm-ı Hasan

[90a] (1) elinden aldı. Eyitdi: “Ey birâder-i ‘azîzim, o benim naşîbimdir (2) saña naşîb degildir. Hz. İmâm ol bardağı yere urdu. (3) Toprak fakır fakır kaynadı. Ol mağal Hz. İmâm-ı Hasanın (4) vech-i şerîfi yemyeşil zümüründe döndü. Hz. İmâm-ı Hüseyin: (5) “*Şadaka yâ Resûlallâh*²⁹³” dedi. Birgün dedemizin meclis-i şerîfinde (6) nakl eyledi ki: “Cennetde iki köşk gördüm. Biri yeşil zümürüdden (7) ve biri kırmızı yâkutdan. Rızvâna su’âl etdim. “Bu köşkler (8) kimindir?” Rızvân eyitdi: “Yeşil köşk Hz. İmâm-ı Hasanındır (9) ve kırmızı köşk Hz. İmâm-ı Hüseyiniğdir” dedi. “Ya böyle (10) olması sebep nedir?” dedim, su’âl etdim Rızvâna. (11) Rızvân hicâb eyleyüp söylemedi. Karındaşım Hz. Cebrâ’îl (12) eyitdi: “Yâ Resûlallâh Hz. İmâm-ı Hasanzeñr içe, içdiği (13) sa’ât çehre-i mübâreki yeşil zümürüd gibi ola. Kıyâmetde (14) ol yeşil çehreyile gele. Sebeb budur. Ammâ Hz. İmâm-ı Hüseyin-i (15) Mazlûm kılıç ile şehîd olup kırmızı çehre ile gele.

[90b] (1) Sebeb oldur” dedi. Ammâ Hz. Kerbelâ su’âl etti: (2) “Ey birâder-i ‘azîzim kimden oldu ayâ bu saña?” dedi. Hz. (3) İmâm-ı Hasan eyitdi: “Ben bilirem fe emmâ benden olmaşın gammâzlık” (4) dedi. Şabr evlâdır” dedi. Bedri’l-Hattâbdan²⁹⁴ Hâce-i (5) Pârisâdan nakldir ki Hz. İmâm-ı Hasana altı kerre (6) zehr vërdiler. Ammâ te’sîr etmedi. Tâ ‘âkıbet elmâs-ı şûde (7) eşer etti. Hz. İmâm-ı Hasan bu sırrı gizli komadı. (8) Ca’de-i

²⁹² جگر می

²⁹³ Resulullah doğru söylemiş.

²⁹⁴ Bu kısım Tuhfe’de kırmızı yazı ile *انسان بدر الخطابین* biçiminde yazılmıştır. Hadika’dan takip edildiği üzere bir önceki cümle “*şabr evlâ ve enşâbdır*” kelimeleri ile bitmektedir. Dolayısıyla müstensih Tuhfe’de önceki cümleyi *evlâ* kelimesi ile bitirmiş, cümleden sonra gelecek kitab ismini de *enşâb* kelimesi ile birlikte kırmızı olarak yazmıştır.

mel'ünü çağırıp geldi. Eyitdi: “Bî-vefâ menkûhâ, (9) Hż. Peygâmberden hicâb eylemediñ mi? Vâlide-i ‘azîzimden (10) ki Hż. Fâtımatü’z-Zehrâdan utanmadıñ mı? İmdi ben seniñ (11) da‘vânı dîvân-ı haşre kıdum. Kıyâmetde görürsñ (12) cezânı mel‘ün” dedi. “Ve hem sen ol murâda érmezsn, (13) bu dalâleti kabûl eylediñ ol murâd içün ammâ olmazsn, (14) takdîr böyledir” dedi. Andan şâniyâ evlâd- (15) -ların da‘vet eyledi. Vaşıyyet kıldı. Ümmü Gülsüme eyitdi:

[91a] (1) “Ey hem-şîre benim çiger-güşem Kâsım[ı] getir.” Hâzır olduğda elinden (2) tutup Hż. İmâm-ı Hüseynine teslîm eyledi, eyitdi: “Birâder-i (3) ‘azîzim falân kıznı²⁹⁵ oğlum Kâsıma vër saña va‘desi erişdik- (4) -de.” Bu hâl şafer ayının yigirmi toközuncı gëçe(-)sinde ki (5) vâkı‘ oldu. Rivâyetdir ki gëçenin bir şülüs[i] geçdükde (6) nergis-i şehlâsın açup Hż. İmâm-ı Hüseyn[e] bakup (7) eyitdi: “Ey nûr-ı dîdem Hüseyn, bu evlâdım saña tapşurdım. (8) Seni Hż. Vâcîbu’l-vücûd olan Hakkâ sipâriş eyledim” (9) dedi ve şehâdet kelimesin getürdi ki “*Eşhedü enlâ (10) ilâhe illallâh ve eşhedü enne Muhammeden ‘abduhü ve Resûlühü*²⁹⁶” deyüp (11) devlet-i bekâyâ intikâl eyledi. *Kâlû innâ lillâhi ve innâ ileyhi râci‘ün.*²⁹⁷ (12) Cemî‘ aḥbâb, ihvân geldiler. Bak’îye getürdüler. Babası Hż. (13) ‘Aliyyü’l-Murtezânıñ ve vâlidesi Hż. Fâtıma bint-i Esediñ ya- (14) -nına defîn eylediler ve ‘ömr-i şerîfi eşaḥḥ u şaḥîḥ kavliyle kırk yedi (15) yaşında idi. Rivâyetdir ki Mervân-ı Hakem fikre vardı.

[91b] (1) Kâsâvet çekdi. Eyitdi: “İmâm-ı Hüseyn şimdi duyarsa (2) benim elimde katl olundığını, hâl gayrı olur” deyüp Ca‘deyi (3) çağırdı, eyitdi: “Dermend Hż. Hüseyn seniñ aḥvâline (4) muṭṭalî‘ olup duyarsa seni pâre pâreeyler, hemân (5) Dımışka git” deyüp yanına âdem koşup Şâma geldi. (6) Yezîd (al.)’ye buluşdı. Fe emmâ Şâmda Hż. (7) İmâm-ı Hasan ḥazretlerinin vefât-ı şerîfin işitdiler. Mu‘âviye (8) şehri siyâḥlar donatdı. Üc gün yas u mâtem eylediler. (9) Mu‘âviye Ca‘deyi duydu, getürdi: “Ey mel‘ün, mekkâre, bed- (10) baht!Hż. Hânedân-ı Muştafâya nice kıydıñ, (11) Allâh ‘azîmü’ş-şân ḥazretlerinden korkup Hż. Fâtımatü’z- (12) Zehrâdan hicâb eylemediñ mi? Bre mel‘ün sen benim oğluma (13) neden lâyıķ(-)sın mel‘ün” deyüp emr eyledi. Ac şusız (14) ḥaps eyledi. Mel‘ün, peşîmân

²⁹⁵قرينه

²⁹⁶Ben şahitlik ederim ki Allah’tan başka ilah yoktur ve yine şahitlik ederim ki Hz. Muhammed O’nun kulu ve elçisidir.

²⁹⁷De ki: Allah’a aidiz ve dönüş O’nadır. (Bakara, 2/156)

oldı. Kendi kendine dèrdi ki: (15) “Hey dirîgâ” dèyüp üç günden sonra ellerin ayakların bağlayup

[92a] (1) şuya attılar. Şudan bir cezîreye çıktı. Eseri, nişânı (2) belirmedi. Ammâ bir mertebe düşmen-i hânedân zâhir oldu ki vaşfa (3) gelmez. Emr-i Hâk böyle çârî etmiş. **Bābu's-sādis Altıncı (4) bāb: Hız. Sultān-ı Kerbelā İmām-ı Hüseyin hazretlerinin (5) toğdığı.**²⁹⁸ Şevāhidü'n-Nübüvvede meşûrdur ki (6) Hız. İmām-ı Hüseyin üçüncü imāmdır. Evvelā künyeti Ebā ‘Abdullah, (7) laḳab-ı mübārek[i] Şehīd u Sıbt. Medīnede hicretin dördüncü (8) yılında dünyāya geldi. Ve mäh-ı Şa‘bān-ı şerīfin beşinci (9) seşenbe günü anadan toğdı. Hız. Resül-i Ekreme müjde (10) etdiler. Hız. Resül-i Ekrem dahı ol sa‘āt Hız. Fāṭimatü’z- (11) Zehrānı şerāyına geldi. Rivāyet ederler kim her bār Hız. (12) Resül-i Ekrem şabāh namāzını kıldıktan[-]sonra mübārek yüzünü (13) ḫalka döndürüp naşihat eylerdi. Bu kerre hemān şabāh namāzını (14) kılup Hız. Fāṭimatü’z-Zehrānı evine geldi. Aşḫāb (15) melûl oldular. “Ayā Sultānımız ne ‘aceb bize güler yüz göstermedi.

[92b] (1) Aşlı ne ola?” dèyüp aşḫāb²⁹⁹ kalkdılar, Hız. Fāṭimatü’z- (2) Zehrānı evine geldiler. Hız. Ebūbekr kapuyı daḳ eyledi. (3) Hız. Emīrū’l-mü’mīnīn ‘Aliyyü’l-Murtezā çıktı. Ebūbekir eyitdi: (4) “Aḫvāl şöyledir, sebep nedir?” dèdi. Hız ‘Aliyyü’l-Murtezā (5) dahı güler bir iş üzerine meşgûldür” dèdi. “Sebeb (6) nedir yā ‘Aliyyü’l-Murtezā?” dèdi. Hız. ‘Aliyyü’l-Murtezā eyitdi: (7) “Oğlum oldu.” Gökden yüz yigirmi dört bin ferīşte (8) indi ve “mübārek” dèdiler ve ba‘dehu Hız. Emīrū’l-mü’mīnīn (9) ‘Aliyyü’l-Murtezā içeri girdi. Hız. Resül icāzet vèrdi. (10) “Gelsin” dèdi. İçeri girdi. Esmā bint-i ‘Umeys ki (11) muḳābil idi ya‘ni ebe(-)sidir. Ol cevheri Hız. (12) Resül-i Ekreme kuça‘ına vèrdi, eyitdi: “Yā ‘Aliyyü’l-Murtezā (13) bu maḫtūmun adına ne vèrelim” dèdi. Hız. ‘Aliyyü’l-Murtezā (14) eyitdi: “Ḥāşā ben size teḳaddüm èdüp ad vèrmem.” Hız. (15) Resül-i Ekrem eyitdi: “Ben[-]dahı Cenāb-ı Bārīye teḳaddüm èdüp

[93a] (1) ism vèrmem” dèrken Hız. Cebrā’ıl geldi. Selām getürdi, (2) eyitdi: “Yā Resūlallāh Hārūn oğlunun ismini ḳosun” (3) dèdi. “Anın ismi nedir?” “Şepperdir.” Yunānī lisānında Hız. Hüseyin demektir. Hız. İmām-ı Ḥasan ve Hız. İmām-ı Hüseyin (4) ad vèrdiler. Hız. Resül-i Ekrem “mübārek olsun” (5) dèdiler. Hız. Ebūbekr eyitdi: “Bir şübhemiz var müşkil, (6) fe emmā günden güne büyüyüp ‘āleme silsile şalan (7) bu maḫtūmu’l-mükerrrem ola?”

²⁹⁸ Burada fazladan *Mekkede* kelimesi yazılmış, 7. satırda ise Hz. Hüseyin’in Medinede doğduğı belirtilmiştir.

²⁹⁹ اصحابه

Ne devletlidir ki bu vücūd-ı (8) şerīfnde yetmiş iki zaḥm-ı şedīd vardı. Yigirmi (9) iki bin zālīm arasında ceng u cidāl eyledi. (10) Aşlā elem-zede olup ‘acz göstermedi. Kıyāmetdek (11) dillerde destān ve kıyāmetde şefā‘at bā‘iş (12) oldu. Hż. Cebrā’ıl kerrātıla Hż. Hüseyin-i (13) Mazlūmun şehādetin bildirmişdir. Rivāyetdir ki (15) Hż. Ümmü’l-Faẓl bint-i Hāriş eyitdi: “Bu gèçe vākı‘amda

[93b] (1) görüp Hż. Resūl-i Ekreme eyitdi ki: “Sultānım seniñ (2) a’zā-yı şerīfñden bir miḳdār kesdiler. Yanıña bıraḳdılar.” (3) Hż. Resūl-i Ekrem eyitdi: “Hż. Faṭımatü’z-Zehrā (4) ḥāmiledir, anḳarīb ḥamlin vaz‘ edecektir. Ol benim (5) gözüm nūrı, çigerim pāre(-)sidir. Yakında toğurur, (6) sen anıñ dāye(-)si olursın” dedi. Rivāyetdir ki Hż. (7) İmām-ı Hüseyin³⁰⁰ (ra.) küçük iken Hż. Resūl-i (8) Ekrem dizine aldı. Hż. Resūl-i Ekremiñ dizine (9) işedi. Ümmü’l-Faẓl kızardı. “Eyvāh Resūl-i Ekrem ḥazretleriniñ (10) üstüne işedi” dēyü aldı. İmām-ı Hüseyin ḥazretleri ağlamağa (11) başladı. Hż. Resūl-i Ekrem eyitdi: “Ey Ümmü’l-Faẓl! (12) Hż. Hüseyin ağlatma, niçün ağladırısın, zīrā anıñ (13) işedigi şuyıla yur, gider, pāk olur. Ammā anıñ ḥatırını (14) incidüp yıkmāḳ yedi deryāyı koysañ pāk olmaz” dedi. (15) Eyitdi: “Ebūbekr, “Biz kapuya geldik. ‘Aliyyü’l-Murtezā açdı. “İçerüde

[94a] (1) yüz yigirmi dört bin ferişte vardır” dedi. “Neden bildiñ³⁰¹ (2) yüz yigirmi dört bin ferişte oldıḡını.” Hż. (3) ‘Aliyyü’l-Murtezā eyitdi: “Yā Resūlallāh, ḳulaḳ urdum, diñledim. (4) Yüz yigirmi dört bin luḡatla ya’ni dürlü dürlü (5) lisānla söyleşirdi. Andan bildim” dedi. Hż. (6) Resūl-i Müctebā eyitdi: “Hż. Allāh ‘ilmiñ artırsın” (7) dedi. Eşāḥḥ-ı şāḥiḥ Hż. Cebrā’ıl-i Emīn nüzūl edüp (8) eyitdi: “Yā Muḥammed sen Hż. İmām-ı Hüseyiniñ bir ḳatre-i dīde-i (9) āb ki ya’nī gözünden bir tamlā yaş döküldiğini (10) istemezsiñ. Seniñ evlādın ya şāḥra-yı Kerbelā- (11) -da vücūd-ı şerīfinden yüz yerinden ḳan çıkup ḥūn- (12) ālūde oldıḡını görseñ ḥālin niçe olurdı.” Bu (13) ḥaberdan müte‘ellim olup ağlamağa başladı. Rivāyet olunur (14) kim bir gün aşḥāb cem‘ olmuşdı. Şeh-zādelər girüp (15) eyitdi: “Ey bizim dedemiz biz şehzāde-i āḥir zamān [peygamberi]³⁰², bostān-ı

[94b] (1) *lā fetā illā ‘Alī*³⁰³ ve reyḥān-ı bāḡ-ı Fāṭımatü’z-Zehrā evlādı³⁰⁴. Şimdi (2) ekābir-i ehl-i Ḳureyş evlādları dürlü dürlü esbāblarla müzeyyen (3) müretteb olup bizler böyle eski,

³⁰⁰ Burada yanlışlıkla *Hasan* yazılmıştır.

³⁰¹ بلدى

³⁰² Tamir, 42a.10'a göre yapılmıştır.

³⁰³ *Ali gibi genç yoktur.*

³⁰⁴ اولاد

yamalı esbāb giymek ne (4) münāsibdir” dediler. Sizden ricāmız budur ki bize yeşi (5) esbāb edesiz” deyinçe müteveççih-i Hz. Bārī oldu. (6) Ol sa’at Hz. Peyk-i Cebrā’l geldi. Elinde bir boğça (7) esbāb, çıkardı vèrdi hep beyāz. Hz. İmām-ı Hasan (8) ve Hz. İmām-ı Hüseyin görünce dediler kim: “Biz beyāz istemeziz, (9) rengli olsa” deyinçe Hz. Cebrā’l eyitdi: “Bu āsāndır. (10) Yā Resūlallāh büyük bir legen getürsünler ve şu getürsünler.” (11) Legen içine şuyu koyup ol iki beyāz esbāb kodılar. (12) Hz. Cebrā’l eyitdi: “Buyurun yā Resūlallāh, (13) şehzādelerin murād-ı şerīfi ne gūne esbāb isterlerse (14) buyursunlar” dedi. Hz.³⁰⁵ İmām-ı Hasan eyitdi: “Ben zümürüd gibi (15) yeşil esbāb isterem.” Hz. İmām-ı Hüseyin eyitdi: “Başa kırmızı

[95a] (1) esbāb gerekdir” dedi. “İmdi yā Resūlallāh, parmağını şuyun (2) içine şok.” Ve şokdı. Allāh Te’ālānın fermānıyla yeşil (3) ve kırmızı oldu. Ve şehzādeler sevindiler ve güldüler. Ammā Hz. (4) Cebrā’l ağladı. Ve şehzādeler gitdi. Hz. Resūl-i Ekrem (5) eyitdi: “Ey karındaşım Cebrā’l, gülçek maḥalde ağlamağa nedir (6) sebep” dedi. Hz. Cebrā’l āh edüp eyitdi: “Meger yā Resūl- (7) -allāh, Mi’rāc gece(-)sinde yeşil ve kırmızı köşki unuttun (8) ola?” dedi ve size nakl eyledim. Sarı yeşil köşk Hz. (9) İmām-ı Hasanındır ve kırmızı al köşk Hz. İmām-ı Hüseyiniñdir. (10) Hz. İmām-ı Hasan zehrle helāk ve Hz. İmām-ı Hüseyin (11) kılıçla döğölmek işāretidir. Bu dahı kezālik maḥşere (12) geldiği zamān Hz. İmām-ı Hasan yeşil çehreyile gelür ve Hz. (13) İmām-ı Hüseyin kırmızı çehreyile gelür, kana ğark olmuş.” Hz. (14) İmām-ı Taberī tefsīrinde der ki Dıhye derler bir aşḥāb (15) vardı. Her bār ticārete gittikçe şehzādelere armağan getürürdi.

[95b] (1) Ğāyetle güzel beyāz ādem idi. Hz. Cebrā’l her bār (2) Hz. Dıhye kıyāfetinde gelürdi. Hz. Cebrā’l (3) yine geldi. Hz. İmām-ı Hasan ve Hz. İmām-ı Hüseyin (4) Hz. Cebrā’lin etegine yapışıp ellerin koynuna (5) şokup bir şey’ aradılar. Hz. Cebrā’l eyitdi: “Yā Resūlallāh (6) bu şehzādeler ne aradılar?” Hz. Resūl-i Ekrem eyitdi: “Dıhye, (7) her bār ticārete gittikde ve geldikde armağan, hediye (8) getürür. Seni Dıhye zan edüp yine armağan getürmüşdür (9) deyi aradılar” dedi. Ol sā’at kuvvet-i kudsiyye ile el (10) uzadup cennetden bir³⁰⁶ şalkım üzüm yeşil ve bir enār getürdi (11) ve eyitdi: “Şehzādelerim tahayyürsiz gönlünüz kankısını isterse (12) anı alasız” dedi. Hz. İmām-ı Hasan üzümü ve Hz. İmām-ı (13) Hüseyin enārı aldı. Hz. Cebrā’l yine āh eyleyüp (14) eyitdi: “Bu dahı

³⁰⁵ ض harfinin noktası unutulmuştur.

³⁰⁶ بیر

esbāb ve cennetde olan köşklere teşbīh- (15) -dir” dedi. Hz. Resül-i Ekrem müte’ellim oldu. Ağladı. Hz.

[96a] (1) Cebrā’ıl eyitdi: “Sultānım ağlama, emr-i Hāk böyledir.” Hz. Resül-i Ekrem eyitdi: “Yā karındaşım Cebrā’ıl, sizlere zahmetdir. (3) Cennetden üzüm ve enārı getürdünüz” deyinçe Hz. Cebrā’ıl (4) eyitdi: “Yā Resülallāh, kaçan şehzādeler beşikde yatup (5) uyurken uyanırlardı. Hz. Fāṭimatü’z-Zehrā dāhı (6) uyurdu. “Hz. Fāṭimatü’z-Zehrā uyanmasıñ, tiz Cebrā’ıl (7) var, şehzādeler beşigini şalla” dərdi.³⁰⁷ Ben gelirdim, geçeler-çe (8) beşigini şallardım tā ki Hz. Fāṭimatü’z-Zehrā uyanınca.” (9) Rivāyet olunur kim Hz. Cebrā’ıl geldi. Hz. İmām-ı (10) Hüseyin[i] dizi üstünde buldı ve gerdānını öpdı. (11) Ol sā’at içinde haṭ zāhir oldu. Hz. Cebrā’ıl (12) eyitdi: “Yā Muḥammed anḫarīb deşt-i Kerbelāda bu aradan boğazlanup (13) şehīd olsa gerekdir.” Hz. İmām-ı Ḥasanın dudaqlarından (14) öpdı. Zehrle helāk olçağdır.” Hz. Resül-i Ekrem eyitdi: (15) “Ey karındaşım Cebrā’ıl bu kār[ı] bunlara kim eder?” dedi. Rivāyetdir

[96b] (1) ki bir gün Hz. Resülün yanında Hz. İmām-ı Ḥasan (2) ve Hz. İmām-ı Hüseyin oynarlardı. Hz. Cebrā’ıl geldi, eyitdi: (3) “Yā Resülallāh, ‘arş üstünde hükm olundu ki Hz. Ḥasan (4) zehrle ve Hz. Hüseyin bıçağıla şehīd eyleseler gerekdir (5) bī-vefā ümmetleriñ” dedi. Hz. Resül melul oldu. Cebrā’ıl (6) eyitdi: “İhtiyār eyle birini, dilerseñ evlādlarıñı, diler ümmetini” ki (7) Hz. Resül-i Ekrem ümmetini ihtiyār eyledi. Hz. Resül, (8) İmām-ı Ḥasana eyitdi: “Ne[-]dersin oğul³⁰⁸, aḥvāl şöyledir” dedi. (9) Hz. İmām-ı Ḥasana eyitdi: “Gel yanıma.” Yanına vardı. “Ah oğul, (10) seni fedā eyledim şol ümmetiñ қоçlarına.” Hz. İmām-ı (11) Hüseyine eyitdi: “Seni fedā eyledim ümmetimiñ gençlerine”. (12) Hz. Resül-i Ekrem bir gün aşḫābla giderken bir (13) cem’iyyet görüp hep küçük oğlancıklar idi. (14) Hz. Resül-i Ekrem bir küçük oğlanı tutup kuçağına (15) alup yüzün yüzüne sürdi. Du’alar eyledi. İltifāt

[97a] (1) eyledi. Aşḫāb su’āl etti: “Sultānım ‘acebdir ki (2) bu ma’sūma iltifāt eylediñiz, sebeb nedir?” dedi. (3) Hz. Resül-i Ekrem: “Bir gün ben giderdim. Oğlum (4) Hüseyin bu oğlancıklar ile oynardı. Bu oğlan (5) Hüseyinimiñ ayağına yüzün sürdi. Şehzādem: (6) “Cānım oynayalım” dedi. Ol sebebden ben[-]daḫı (7) bu maḥtūma muḥabbet ederem” dedi. “Anasına babasına (8) du’ā eyledim. Kıyāmet güninde şefā’at eylesem gerek” (9) dedi.

³⁰⁷ ردی

³⁰⁸ اوغلی

Rivāyet eder kim bir gün Hz. Fāṭimatü'z (10) Zehrā şehzâdelere gömlek yaptı. Fe emmā yaḳaları (11) taraḳıḳ olmuşdı. Hz. Resül (as.) (12) Fāṭimatü'z-Zehrānıñ evine geldi, gördi kim Hz. (13) Hüseyiniñ gerdānını yara eylemiş, kızatlamış, Hz. (14) Resül-i Ekrem eyitdi: “Nedir bu yā Fāṭıma?” dedi. Hz. (15) Fāṭimatü'z-Zehrā (ra.) eyitdi: “Gölmek

[97b] (1) şıkmış yā babam³⁰⁹ dedi. Hz. Resül-i Ekrem melül oldu. (2) Ol sā'at Hz. Cebrā'ıl geldi, eyitdi: “Yā Muhammed sen (3) bu kadar şeye melül olursan ammā Kerbelā şahrā- (4) -sında birini bıçağıla şehīd edeler, birini zehrle” (5) dedi. Rivāyetdir ki Şevāhidü'n-Nübüvvede meştürdür ki (6) bir gün Hz. İmām-ı Hasan ve Hz. İmām-ı Hüseyin güşediler. (7) Hz. Resül-i Ekrem eyitdi: “Yā Hasan tut, yā Hasan tut” (8) dēyü Hasana yardım ederdi³¹⁰. Hz. Fāṭimatü' (9) z-Zehrā eyitdi: “Ey benim ser-tācım babam, başa 'aceb geldi ki (10) Hz. İmām-ı Hasan büyükdür. İmām-ı Hasan[a] yardım edersiz. (11) Hz. İmām-ı Hüseyin küçükdür. Niçün Hüseyin[e] yardım-ı (12) lisān etmezsiniz ve Hz. İmām-ı Hasan[a] yardım-ı lisān-ı (13) taḳviyyet vērirsiz” dēyinçe Hz. Resül-i Ekrem eyitdi: (14) “Yā Fāṭıma Hüseyiniñ yardımcısı yanında Cebrā'ıldır. (15) Anıñ[-]içün Hasan[a] yardım-ı lisān ederem” dedi. Ve 'Uyūnu'r-³¹¹

[98a] (1) Rızāda meştürdür ki Hüseyin bin 'Alīden (2) naḳldir ki bir gün Hz. 'Aliyyü'l-Murtezā (ra.) (3) ve (kv.) buyurur kim bir gün Medīne-i (4) Münevverede Hz. Resül-i Ekrem seferde bulundu ki (5) bayrām geldi. Şehzâdeler eyitdiler: “Biz bayrāmlıḳ esbāb (6) isteriz” dediler. Hz. Fāṭimatü'z-Zehrā (ra.) (7) eyitdi: “Babañız³¹² bunda yok, nişelim” dedi. nā-gāh (8) Hz. Cebrā'ıl iki taş getürdi. Hz. İmām-ı Hasan[a] (9) yeşil taş ve Hz. İmām-ı Hüseyin[e] kırmızı taş vērdi. (10) Bu daḥı³¹³ zehrile ḳana işāretidir. Taşlar aldılar. (11) Vālideleri Hz Fāṭimatü'z-Zehrāya geldiler gülererek. “Hay oğullarım (12) ne gülersiz” dēyinçe: “Ey bizim vālidemiz, biz taşradan gelirdik, (13) mektebden baḳtık. Bir güzel yigid, tatlı dilli, güzel yüzlü, hūb- (14) sīretlü. Bizim öñümüz aldı. “Hay şehzâdelerim, nedir ḥāliniñ? (15) İnşāallāh 'anḳarīb³¹⁴ Hz. Resül-i Ekrem ol Ḥabībü'l- Muḥterem

[98b] (1) (sav.) ile babañız Hz. 'Aliyyü' (2) l-Murtezā (ra.) ve (kv.) (3) ḥazretleri ma'an aşḥābıla manşūr, muḳaffer (4) gelirler” dedi. Ol sā'at elin uzatdı. Avcın (5) açdı, iki taş var.

³⁰⁹ بام

³¹⁰ ايدرين ديدى Tamir, bağlama göre yapıldı.

³¹¹ Bu kelime 96a ilk satırın başında tekraren yazılmıştır.

³¹² ز harfinin noktası unutulmuştur.

³¹³ Bu kelimedden sonra fazladan işāretidir ki yazılmıştır.

³¹⁴ Cümle sonunda bu kelime tekraren yazılmıştır.

“Birer taşı³¹⁵ alıñ” dedi. “Ben kırmızı (6) taşı aldım, karındaşım Hasan yeşil taşı aldı” deyüp (7) taşları çıkardı. Vâlidelerine gösterdi. Hz. (8) Fâtımatü’z-Zehrâ (ra.) dâhı taşları (9) aldı. Hz. Selmâna vèrdi. Hz. Selmân-ı Fârisî (10) dâhı alup pazara geldi. Taşları mezâda vèrdi, (11) şatdı. Ve akçe(-)sin alup Hz. İmâm-ı Hasan (12) ve Hz. İmâm-ı Hüseyin (ra.) (13) hâzretlerine esbâblar biçdirüp bayram günü ol (14) esbâları giydiler. Dünâ kadar zevk [u] şâzılıklar eyledi. (15) Ba’dehu Hz. Resûl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem aşhâbla

[99a] (1) çıka-geldiler. Medîneli karşı çıktılar. Hz. İmâm-ı Hasan ve Hz. İmâm-ı Hüseyin gördi, giyinmişler. (3) Bedr aya dönmüşler. Hz. Resûl-i Ekrem ve Nebiyy-i (4) Muhterem (sav.) eyitdi: “Ey gözüm (5) nûrî ve çiger-güşelerim, bu esbâbları kim êtdi?” (6) deyince bir yigit taş vèrdüyini ve Hz. (7) Selmân-ı Fârisîniñ şatup esbâb eyledigini (7) bir bir naql eyledi. Hz. Resûl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem (8) (sav.) bu haberleri işidüp (9) bir âh eyledi. Su’âl êtdiler. “Şimdi âh êdiçek maħal (10) dègildir, sebep nedir âh eyledi?” deyince Hz. Fâtımatü (11) z-Zehrâ eyitdi: “Yâ ‘Aliyyü’l-Murtezâ meger Mi’râcda kırmızı (12) köşk yeşil köşk, Hz. Cebrâ’îl esbâb (13) getürdigi yeşil, kırmızı; yeşil üzüm ve kırmızı (14) enâr hâtırdan ferâmüş oldu mı?” deyince “kazâya rıza”

[99b] (1) deyüp şabr [u] taħammül eylediler. Şevâhidü’n-Nübüvvede mestûr- (2) -dur ki naql olunur. Aşhâb (ra.), (3) Hz. ‘Abbâsoğlunuñ eline yapışdı, eyitdi: (4) “Ah sen ‘aceb ne[-]dêrsin. Bizi kaçan öldürseler, evlâdımız (5) arasına fitne düşse, zürriyetlerimizi esîr (6) eyleseler ne[-]şekil olur?” dedi. ‘Abdullah eyitdi: “Ne’üzü (7) billâh, Allâh şaklasın, bilmem yâ ‘Aliyyü’l-Murtezâ ne-ler (8) söylersin” dedi. “Beni melûl eylediñ, ya bu işleri (9) kimler eylese gerekdir” dedim. Hz. ‘Aliyyü’l-Murtezâ (10) eyitdi: “Müslimânlar eyler ki ümmet-i Muhammeddeniz, dênilir.” (11) Hz. ‘Abdullah eyitdi: “Sultânım elhamdülillâhi te’âlâ (12) Müslimanlık ne güzeldir. Bunu hiç êderler mi? Belki (13) ğayrı ümmetdir” dedi. Hz. ‘Aliyyü’l-Murtezâ eyitdi: (14) “Vallâhil’azîm ve billâhi’l kerîm biliñ bu ümmetdir” dedi. (15) Hz. ‘Abdullah[ın] derûnına o ateş-i şedîd düşdi.

[100a] (1) Hz. Resûl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem (sav.) (2) hâzretlerinin meclis-i şerîflerine geldi. Hayâyıla (3) ve kôrquyıla uñanarak kızararak eyitdi: “Yâ Resûlallâh (4) Hz. ‘Aliyyü’l-Murtezâ bendeñe birkaç söz söyledi. (5) Ol söz derûnımı yakdı” dedi. Hz.

‘Aliyyü’l- (6) Murtezâyı çağırdı. “Ne[-]dêr seniñ ‘ammiñ oğlu³¹⁶ ‘Abdullah. (7) Ne söyledin ‘Abbās oğluna” dedi. Hız ‘Aliyyü’l- (8) Murtezâ eyitdi: “Hız. Fâtımatü’z-Zehrâ düş görmiş. (9) Beni gama düşürdi” dedi. Hız. Resûl-i Ekrem ve Nebiyy-i (10) Muhterem (sav.) hazretleri Fâtımatü’z- (11) Zehrânın düşini söyletdi. Eyitdi: “Yâ Resûlallâh, (12) bu geçe vâkı‘amda gördüm ki bir güneş gördüm. Güneş (13) tutuldu. Şonra iki ay toğdı, o güneşin yerine (14) geldi. Bir yıldız toğdı. Anın yanına biñ yıldız dâhı geldi. (15) Ol iki ayın ortasına geldi, durdu.³¹⁷ Az geçdi, ol iki

[100b] (1) ayın birisi tolundu, gâyib oldu. Su’âl eyledim. “Bu ay (2) nereye gitdi” dedim. Baña eyitdiler “güneş gitdigi yere gitdi” dediler. (3) Şonra ol bir ay dahı kızardı, tutuldu, âyib oldu. Şonra ol (4) bir yıldız gitdikçe nûrı ziyâde oldu. Şonra belürsiz oldu. (5) “Nereye gitdi” dedim. “Güneş gitdigi yere gitdi” dediler. (6) Ben şorarken bir ay dâhı toğdı. Ol iki ayın nûrı (7) kadar vardı. Ol biñ yıldız ol iki ayın yanına geldiler, cem’ (8) oldular. Ol yıldızların yanında iken iki yıldız dâhı (9) toğdı. Ben ta’accüb eyledim. Elimi uzatdım. Ol iki yıldız (10) yanıma gelüp göğsüm üzerine geldiler. Şonra benim yakînimdir, (11) gitdiler. Şonra yolumı bulamadım. Anların birisi birisine (12) mülâzım oldu. Ol toğan ay[-]da batdı. Bu nedir dëyü ta’accüb (13) eyledim. Dëdiler kim bir kişidir dünyâya gelir, pâdişâh olur. (14) Şonra öldürürler” dediler. Şonra ol yıldızlar tağıldı ve (15) ol yıldızın birisi baña geldi. Evime girdi gördüm. Nûr-ı sehl

[101a] (1) kılmış, güzel çehresi var, ağladı. “Ne ağlarsın” dedim. Eyitdi: (2) “Yoldaşlarım öldürürler oğluñ oğluñı” dediler. Hız. (3) Resûl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem işitdi, ağladı. Eyitdi: “Ey benim (4) kızım Fâtımatü’z-Zehrâ, yâ ‘Aliyyü’l-Murtezâ bu geçe benim yanıma (5) biñ ferişte geldiler. Baña emru’llâh dëyü gazâdır, dëdiler³¹⁸. (6) Benim içün ve seniñ içün ya Fâtımatü’z-Zehrâ ol ebr (7) ibtidâ güneş benim, ölürem. Sehel geçmeden sen ölürsen. (8) Ol iki aylar Ebübekr, ‘Ömerdir. Anlar dâhı ölürler. Şonra- (9) -ki ay bu ‘Arabın bir ulusu gâyetle Kureyşin şeyhidir ki (10) cömerd ü bahâdır-ı ‘âlem, kıtlıdır” dedi. “Ol ki ‘Alî sensin” (11) dedi. Evlâdlarını öldürürler ve ehl ü ‘ıyâl ini³¹⁹ esîrler (12) gibi Şâma götürürler. Feriştelere, baña böyle haber vërdiler. (13) Ammâ oğul Fâtımam gam çekme,

³¹⁶ غ harfinin noktası unutulmuştur.

³¹⁷ دردی

³¹⁸ دلر

³¹⁹ عيالگه

gerçi dünyâda böyle zahmet (14) çeker(-)siz ammâ kıyâmet güninde Havz-ı Kevser sizinidir. âhiret (15) bâkîdir. Rivâyet olunur kim Hz. ‘Aliyyü’l-Murtezâ “bir gün³²⁰

[101b] (1) Hz. Muhammedü’l-Muştafâ (sav.) hizmetinde (2) idim ve İbn-i Ka’b anda hazır idi. Hz. Resûlallâh buyurdu ki: [*“Ve hayâtüke yâ ebâ ‘Abdallâhi yâ zeyne’s-semâvâti ve’l-‘arḍi.”*]³²¹ (3) Hz. ‘Aliyyü’l-Murtezâ ve Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin ve Ka’b (4) eyitdi: “Yâ Resûlallâh senden gayrı gül yüzünün zîneti (5) var mıdır” dedi. Hz. Resûlallâh eyitdi: “Ol Allâh hakkıyçün (6) Hz. İmâm-ı Hüseyin bin ‘Alî nite-kim yeryüzünün merkez-i (7) hâkidir ve gök yüzünün dağı merkez-i zînetidir. Hz. (8) İmâm-ı Hasan ve Hz. İmâm-ı Hüseyin (ra.) ‘arşın (9) iki küpeleridir. Rivâyetdir ki Kenzü’l-Ğurâbda mestûr- (10) -dur ki bir gün bir ‘Arâbî geldi. Bir ahû yavrisı getürdi. (11) Hz. Resûl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem anı Hz. İmâm-ı Hüseyine (12) vèrdi. Hz. İmâm-ı Hasan melûl oldu. Hz. Resûl-i (13) Ekremiñ yanına gelüp eyitdi: “Ey dede başa da bir ahû (14) yavrisı vèrin, isterem” dedikde Hz. Resûl-i Ekrem ağladı. (15) “Bir vechile çâre yokdur. Helelbetde ben isterem” dedikde

[102a] (1) Hz. Resûl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem fikre vardı. nâ-gâh (2) anı gördi kim şahrâdan berü bir ahû, yavrisını önüne (3) katmış. ammâ ne gelir, sür’atle gelir. Geldigi sâ’at Hz. (4) Resûl-i Ekremiñ huzûrına zebân-ı faşîh lisânla “esselâm (5) ‘aleyk yâ Resûlallâh. Benim iki yavrim vardı. Birini avcı (6) duzâ’ıyla tutup hâzretine getürmiş. Ben[-]dahı bu yavriya (7) meme vèrirken bir melek geldi. “Yâ gâzâle durma tîz (8) ol, seniñ bir yavriñı bir ‘Arâbî tutup Hz. Resûl-i (9) Ekremiñ hizmetine getürdi. Hz. İmâm-ı Hüseyine vèrdiler. (10) Şimdi İmâm-ı Hasan ağlarken tîz yetiş İmâm-ı Hasanın göñlündeki (11) küdüret def eyle. Ağlaması sâkîn olsun. Yoğsa (12) şimdi ‘arşın ferşi lerzeyeye gelir, ‘âlem gayrı olur” dedi. (13) Sür’atile getürdim, al benim yavrimi” dedi. Mürüvvet-kânı (15) şehzâdeler taşra çıkup Cebel-i Kubeys eteklerinde âhûlarıñ

[102b] (1) anasını çağırıp ve anası geldi. Yavrıları âhû alup gitdi.³²² (2) İmdi ‘azîz karındaşım çanvârlar bile ne mertebe muhabbet (3) edermiş. Ammâ zâlim bî-vefâ ümmet neler etseler gerekdir. (4) Hâce-i Pârisâ, Faşlü’l-Hiṭâbdan³²³ nakıldır ki Hz. (5) Cebrâ’îl

³²⁰ Bu kelimeden sonra fazladan ‘Alî kelimesi yazılmıştır.

³²¹ Ey Abdullah’ın babası, ey göklerin ve yerin ziyneti, hayatına and olsun. Tamir, (Güngör 1987: 246)’ya göre yapıldı.

³²² Hadika’da; zikredilen bu hikayede avcının tutup getirdiği ahu yavrusunu Hz. İmam Hasan’a verirler. Hz. İmam Hüseyin melul olur.

³²³ فضل الحطاب

cennetden bir elma ve bir ayva getürdi Hż. (6) Resül-i Ekreme. Bu yemişleri Hż. Resül-i Ekrem, şehzâdeler[e] (7) vèrdi. Eyitdi: “Çiger-güşelerim, anañ Hż. Fâtımatü’z-Zehrâ (8) ve atañ Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezâ ile yëñiz. Fe emmâ hep yëmen, (9) bir miqdârını şaklañ, dursuñ. Size zañire olsun, (10) ilâ mâşâallah dükenmez” dèdi. Hakikatü’l-hâl ol mîveleri (11) yerlerdi, yine bütün olurdi, gitdikçe bütün olurdi. Hem (12) büyürdi. Ya’ni ayrı büyük olurdi. Hż. Fâtımatü’z-Zehrâ (13) vefât eylediği zamân ayva ğâyib oldu. El-hâl tâ Hż. İmâm-ı (14) Hüseyin şehîd olunca durdi. Hattâ Hż. İmâm-ı Hüseyin (15) efendimizin kabri i şerîfi elma gibi kôkar, merkad-i şerîfini ziyâret

[103a] (1) edenler kabri i şerîfini[ñ] elma kôkusunu müşâhede ederler. (2) **El-bâbu's-sâbi'.** **Yedinci bâb: Mu'aviyenin L³²⁴ ve Yezîd (3) (al.)'nin aḥvâl-i hükümetini nekbetini ve ceng [u] (4) cidâl-i mel'aneti ve mühmelâtını bildirir.** İmdi Hż. (5) Hâce-i kâyinât, Mefhar-i mevcûdât, Şefî-i rûz-ı (6) ‘araşad³²⁵ ‘aleyhi Efdali’t-taḥiyyât a’ni bihi Hż. Muḥammed (7) ü’l-Muştafa (sav.) ḥazretlerinin zamân-ı (8) sa’âdetinde Ka’be kavmiyle çok çeng eyledi. (9) ‘Âkıbet Ebû Süfyân-ı mel’un kılıç kôrkusundan³²⁶ müslimân (10) oldu ve Mu’aviye L kendi irâdet-i cüz’iyyesiyle müslimân (11) oldu. Nice zamân[ı] ḥalîfe, ‘ibâdet[le] geçirmişdi. Hż. (12) Ebûbekr, ‘Ömer, ‘Osmân (ra.) (13) ḥalîfe olup vefât êtdiler. Ve ba’dehu ol Hż. (14) Emîrü’l-mü’mînîn ‘Aliyyü’l-Murtezâ ol Şîr-i Hüdâ (ra.) (15) ve (kv.) ḥalîfe oldu.

[103b] (1) Ol zamân Mu’aviye L Şâmda ḥalîfe oldu. Hż. (2) İmâm-ı Ḥasan ile şulḥ olup vefât eyledi. Bâ’dehu (3) Hż. İmâm-ı Hüseyin, Medîne-i Münevverede idi. Amma (4) Şâmda Mu’aviye L eyitdi: “Ben ihtiyâr oldum (5) oğul Yezîd (al.)” dëyü tahta geçirüp (6) saḡlğında Şâma pâdişâh eyledi. Mu’aviye L (7) bir kâğıd yazdı. Mısrâ, Şâma, Bağdâda, Kûfeye,³²⁷ (8) Medîneye, Ka’beye mektûblar gönderüp (9) “Yezîde bi’ât edesiz” dëyü her tarafa kâğıdlar (10) gönderdi. Nâme-i menḥûs-ı murdârı Mervân[a] (la.) (11) geldi.³²⁸ Mu’aviyeye L la’net eylemek (12) câyiz degildir amma³²⁹ Yezîde (la.) (13) abâ

³²⁴ Yazmada *Muaviye* isminden sonra *lanetullah* manasında kısaca gelen ı harfi yazılmıştır.

³²⁵ عرضاد

³²⁶ Bu kelimedeki ikinci ı harfinin noktaları unutulmuştur.

³²⁷ ى harfinin noktaları unutulmuştur.

³²⁸ Buradan sonra *eydür kim* ibaresi yer almasına rağmen Mervân’ın söylediği herhangi bir söz bulunmamaktadır.

³²⁹ Bu kelime art arda iki kez yazılmıştır.

vü³³⁰ ecdādına, a'vānına, enşārına, etbā'ına, (14) atına, itine ve küllihim haraçe min batnı vāhidin la'net.³³¹ (15) Mu'āviye- L -niñ kâğıdları rivāyet olunur kim Mervāna

[104a] (1) gönderdiği mektūbdur. Medīne-i Münevverede Mervān-ı har (2) (la.) minbere çıktı, eyitdi: “Ey kavm (3) hazer eyleñ bir fitne(-)lik peydāh eylemeñ. Zīrā Mu'āviye (4) L emīrū'l-mü'minīndir, pīr olmuş, oğlu Yezīd (5) (la.)' [ye] vèrmiş ḥalīfe(-)ligi. Eṭrāf-ı 'āleme (6) Mıṣra, Bağdāda, 'İraқа nāmeler göndermiş. Hep (7) bi'āt eylemiş. Siz ne[-]dèrsiz, hele fitneden hazer eyleñ” (8) dèdi. Dört yanında ḥalka ètdiler. “Biz (9) yok dèmeziz. Eger Allāh Te'ālā rāzī olursa” dèdiler. Tekrār (10) Mervān (al.) eyitdi: “Mu'āviyeden L şöyle (11) rāzī olursız ki geçmiş ḥalīfe-ler[le] ne[-]şekil geçinirseniz (12) anlar gibi olur” dèdi. Artık söylemedi. Hemān Ḥz. (13) Ebūbekriñ oğlu Ḥz. 'Abdurrahmān (ra.) (14) eyitdi: “Sen de yalan seni buyuran da yalan. Vallāh (15) il-'azīm kezzābsız ve billāhi'l-'azīm kezzāb(-)sız” dèdi.

[104b] (1) “Ne münāsibdir kezzāb, ḳaltabān mel'ūnlar, Yezīde (2) (la.) ḥalīfe(-)lik! Evvelā sen bilmez misiñ babam (3) Ḥz. Ebūbekr vefāt eyledi, gerekdi ben ḥalīfe olam. (4) Ammā olmaz. Maḥall-i müsteḥak Ḥz. 'Ömerdir. Baña ḥarāmdır. Ḥz. (5) 'Ömer vefāt eyledi. Bu kadar evlādları ḳaldı, ḥalīfe olmaḳ (6) gerekdi. Ammā Ḥz. 'Oṣmān müsteḥak idi. Ḥz. 'Oṣmān (7) vefāt eyledi. Evlādlarına ḥalīfe olmaḳ müsteḥak idi. (8) Ammā Ḥz. 'Aliyyü'l-Murtezā dururken 'Oṣmān oğlu-na (9) müsteḥak degildir. Ḥz. 'Aliyyü'l-Murtezāya müsteḥakdır. (10) Ḥz. 'Aliyyü'l-Murtezā dahı vefāt eyledi. Oğlu (11) Ḥz. İmām-ı Ḥasana (ra.) müsteḥakdır. (12) Ḥz. İmām-ı Ḥasan (ra.) vefāt eyledi. Ḳarındaşı (13) Ḥz. İmām-ı Ḥüseyn[e] müsteḥakdır. Ḥalīfe-miz oldur. (14) İn aşığa bre kezzāb, münāfık, ḳaltabān, mel'ūn! (15) Senden ğayrı kimesne ḳalmadı mı?” Söyledi, ğayrı söz[e] mecālī

[105a] (1) ḳalmadı. Ol sâ'at Ḥz. 'Āyişe-i Şiddīḳa geldi, (2) yetişdi birkaç³³² Ḳureyş ḥātunları bile. Ol büyük mescid (3) dèmekle ma'rūf-ı meşhūrdur, hemān anja geldi. (4) Hemān Mervān-ı la'īn Ḥz. 'Āyişe-i Şiddīḳayı (5) görünçe ḳorḳdı. Eyitdi: “Yā Emīrū'l-mü'minīn, billāhi seni (6) isterem almağa” dèdi. Ḥz. 'Āyişe-i Şiddīḳa eyitdi: (7) “Ḥz. Resūl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muḥterem babaña la'net okudı. (8) (la.) Rivāyetdir kim Kenzū'l-Ġurābda (9) mestūrdur. “Ol zamān babañ şulbünde idin, mel'ūn (10) oğlu mel'ūn(-

³³⁰ Art arda iki kere yazılmıştır.

³³¹ Aynı karından çıkan tümüne lanet.

³³² برقاچ

)sın” dedi. Mervān (al.) artık (11) söylemedi. Mervān-ı la’în geldi. Bir kâğıd yazdı (12) Mu’aviyeye. Mu’aviye kâğıdı okudu. Yanına-kiler (13) eyitdi: “Mervān olan hikāyeti yazmış ammā ‘aceb (14) degildir Ebūbekri’n oğlu Hz. ‘Abdurrahmān buğamışdır (15) ya’ni kocamışdır. Sözüni bilmez. Taḥammül édüp şabr

[105b] (1) eylemek gerekdir” deyüp Mu’aviye L Medīneye gitdi. Eyitdi: (2) “Medīneye varayım oğlum Yezīde (la.)-a’vān (3) enşārına, ceddine la’net, tābī olana la’net- bī’āt eylesinler” (4) deyüp Medīneye revān oldı. Hikmet-i İlāhī bi-Rabb-i Şamedānī (5) böyle vāki’ oldı ki Hz. İmām-ı Hüseyin-i Mazlūm anda (6) yoğdı ya’ni Medīnede degildi. Mu’aviye L Medīne-i Münevvereye (7) girdi. Hz. İmām-ı Hüseyin (ra.) ol sā’at (8) Medīneye girdi. Hz. İmām-ı Hüseyine eyitdiler: “Yā İmām-ı (9) Hüseyin şimdi Mu’aviye L şehre girdi” dediler. Hz. (10) İmām-ı Hüseyin (ra.) eyitdi: “Niçün geldi bilür misiz” dedi. (11) “Hayır Sultānım bilmeziz. Hz. İmām-ı deşt-i Kerbelā (12) eyitdi: “Yezīd (al.)’ye bi’āt eylesinler deyü (13) gelmişdir” dediler. “Belki sizin için gelmişdir” dediler. (14) Hz. İmām-ı Hüseyin (ra.) eyitdi: “Yok hele (15) görürsüz” dedi. El-kıssa: Hz. İmām-ı Hüseyin ile Mu’aviye

[106a] (1) görüşdüler. Mu’aviye Hz. İmām-ı Hüseyini’n iki göz- (2) -lerin öpdi. Mu’aviye L bir eyü ata binerdi. Eyitdi: “Al şol (3) atı binbizim ‘aşkımıza” dedi. Hz. İmām-ı Hüseyin “almayayım” (4) dedi. Hicābından aldı, eve geldi. Tīzye develerin getürdi. (5) Esbābların yükletdi. Ka’be-i şerīfe revān oldı. (6) Kimesne duymadan ıaldı. Şabāḥ oldı. Mu’aviye L tıydu. (7) Hz. İmām-ı Hüseyin Ka’beye gitdigine Mu’aviye L (8) ḥayli melūl oldı. Mu’aviye emr eyledi ki: “Bu şehrin içinde (9) Hz. ‘Āyişe uludur, gelsin. Yezīd (l.)’[a] (10) bi’āt eylesin.” Hz. ‘Āyişe-i Şıddīka ‘özü diledi (11) ve ağladı. Mu’aviye L daḥı Ka’beye revāne oldı. (12) Hz. İmām-ı Hüseyin eyitdi: “Ehl-i Ka’be, Mu’aviyeye L (13) ta’zīm édmez” dedi. Eyitdiler: “Vallāhi’l-‘azīm ve billāhi’l- (14) kerīm kimseye ta’zīm olunmaz Allahdan ğayrıya” dediler. (15) Mu’aviye L Ka’be-yi tavāf eyledi. Hz. İmām-ı

[106b] (1) Hüseyin[i] gördi ve görüşdiler. Hāl ḥatır şoruşdı. Ammā (2) Yezīd[i] gördi, yüzün çevirdi. Gök yüzine bağıdı, (3) durdı. Aḥşam oldı. Mu’aviye L kendi ‘askerini (4) cem’ édüp Hz. İmām-ı Hüseyine, Muḥammed Ḥanefiye (5) ve ‘Abdullāḥ bin ‘Abbās ve [‘Abdullah bin]³³³ Zübeyre ādem gönderdi, da’vet (6) eylediler ve gördüler kim evin içi

³³³ Tamir, (Tuhfe, 105b,2)’ye göre yapıldı.

Mu'aviye 'askeriyile (7) top-çolu. Bu dört³³⁴ nefer âdem geldiler. Melûl maḥzûn selâm (8) vërdiler. Şoffanın kenârında oturdılar. Hemân Mu'aviye (9) tarafından 'Amr bin 'Âş-ı la'net söze başladı. Hż. İmâm-ı (10) Hüseyin ve bile gelen aḥbâba eyitdi: "İşde Mu'aviye (11) L pîr oldu. Bu günlük yarınlık 'ömrü vardır. Diler (12) ki sağlığında pâdişâhlığı oğlu Yezîd (al.) (13) -ye vëre, ortalığı düzelde. Bilürsüz diyâneti (14) var, müslimân âdemdir. Etrâf u eknâfa kâğıd yazıldı (15) maḥşûş, ḥattâ sizin için kâğıdın içinde bir

[107a] (1) ḥālî konmuşdur. Zîrâ siz daḥî ehl-i beytin ulusu- (2) -sız" dëyüp kâğıdı Hż. İmâm-ı Hüseyine vërdi (3) ve hem vërirken eyitdi: "Size ve hem ḥalîfeden (4) ücret alıvëreyim" dëdi. Hż. İmâm okudı. (5) 'Ammilerine ve oğullarına vërdi, eyitdi: "Siz ne dërseñiz (6) biz dâḥî anı dëriz" dërler. Hż. İmâm-ı Hüseyin eyitdi: (7) "Bilürsüniz karındaşım Hż. İmâm-ı Ḥasan vefât (8) eyledi. Anı[-]içün çekişmem, velakin şimdi Mu'aviye (9) L sağdır, bu ḥâliyile kalsın. Hem iş Allâh Te'âlâ- (10) -nınıdır. Bizi ol vakte degin korsañız hem size (11) ve hem bize eyüdü" dëdi. 'Abdullâh-ı Zîyâd-ı mel'ûn (12) (la.)-şad hezâr la'net ebâ vü ecdâdına (13) tâbî olanlara la'net, la'neti işidüp mâkes edene (14) la'net (la.)- eyitdi. Divit kalem getürdiler. (15) Ol dört³³⁵ nefer kimesne-lere kâğıd vërdiler. "Her biriniz

[107b] (1) kendi ismini yazsın" dëdi. Korkularından yazdılar. (2) 'Abdullâh bin 'Abbâs ve 'Abdullâh bin Zübeyr nâ-çâr (3) yazdılar. 'Amr bin 'Âş-ı mel'ûn (l.) eyitdi: (4) "İşde siz kurtulduñuz katlden, varın gidin" (5) dëdi. Anlar daḥî gitdiler. Faḳad yalnız Hż. İmâm-ı (6) Hüseyin kaldı. 'Amr bin 'Âş (la.) eyitdi: (7) "Yâ Hüseyin elbette sen de yaz ve hem saña on biñ (8) altun vërelim" dëdi. "Şonra peşimân olursın." (9) Hż. İmâm-ı Hüseyin-i Mazlûm geldi ve eyitdi: "Vallâhi (10) l-'Azîm ve billâhi'l-Kerîm ceddimin pāk rūḥıyçün (11) dünyâyı âḥiret üzerine tercîḥ³³⁶ etmem ve hem mekrûh (12) ile elimi mülevves eylemem. Öyle mi kıyâs eylersiz ki (13) dünyâyâ tama' eylemem." Anda olanlar gibi eşkâre mel'anet (14) ve gizli ḥalt eylediler. Mu'aviye L eyitdi: "Yâ İmâm-ı (15) Hüseyin niçün istemezsin yazmağa. Oğlum saña

[108a] (1) çeri başı olur, kuluñ malı ḥelâldir. Ḥarâmdan (2) günâhlara girir, akçe-ler kazanır, saña vërir. Hem (3) dünyân eyüdü ve hem âḥiretin eyü olur. Hük-m-i hükü- (4) -met bir güc şeydir. Görmez misin sipâh ne[-]dër, elleri (5) kılıçda(-)dır." Hż. İmâm-ı

³³⁴ التی Tamir, bağlama göre yapıldı.

³³⁵ بش Tamir, bağlama göre yapıldı.

³³⁶ ترجيم

Hüseyin eyitdi: “Saňa da³³⁷ (6) la‘net oğlın da la‘net, şad hezārāñ la‘net olsun.” (7) Ve Hż. İmām eyitdi: “*Vallāhü mā küntü müttehize’l* (8) *muđillāne ‘ağuden*”³³⁸ dēdi. Ve eyitdi: “Ben yazmışam ya (9) yazmışam, ben de bu kavmiñ birisiyem. Beni kendi hālime (10) koñ, varayım bir köşede ‘ibādet ü tã‘ātimde olayım” (11) dēdi. Sipāh-ı Yezīd-i pelīd gāzabla eyitdiler: (12) “Niçün altun vērirsñ hep bütün dünyāñ (13) mecmū’ı oğlunuñdır. Ve oğluñ güzel güzel huyları (14) vardır ve işleri vardır. Ne istersñ, emriñ (15) tutarsa ne güzel ve eger tutmazsa bunu bir ölümle

[108b] (1) öldürelim” dēdi. Mu‘āviye eyitdi: “Gördüñ[-]mi yā Hüseyin (2) bu ‘asker ne söylerler, sözüm tutmadıñ, kavlimize rāzī (3) olmadıñ, bu ‘asker ‘ayyārlardır, hamle ederler, seni yara- (4) -maz ölümle öldürürler” dēdi. Hemān ol halk, ellerin (5) kılıça urup kılıc bıçak çıkardılar. Hż. İmām-ı Hüseyin[e] (6) hamle étdiler. Hż. Kerbelā yere bakardı. Ol ki (7) İmāmıla bile gelen āl-i Kureyş, ‘Abdullāh ve ‘Abdurrahmān gibi, anlara (8) kāğıd yazdı. ‘Amr bin ‘Āş[a] vērđi. Kalemle herkes kendi adını (9) yazup mühürlediler kılıç korkusından. Anlar ‘Amr bin ‘Āş[a] (10) la‘net étdi. “Varıñ gidiñ, siz kılıç zahmından hālāş (11) olduñuz” dēyüp anlar gitmişlerdi. Hemān Hż. İmām-ı (12) Hüseyin yalnız kalmışdı. El-kışsa: Leşker-i Yezīd-i pelīd (13) (la.) hücüm eylediler. Hż. İmām-ı Hüseyin (14) deşt-i Kerbelā (ra.) kerāmetiyle yüzün (15) göge tutup eyitdi: “Yā Rabbi yanımda bir qarındaşım yok, vefā-dārım

[109a] (1) yok. Mu‘āviye L evinde esīr oldum” dēyüp ellerin (2) yukarı kaldırıp eyitdi: “Yā Rabbi benim Hālķım(-)sın, (3) Nāzırım, yerleri ve gökleri yokdan vār eyleyen Kakhār u (4) Settār. Bi-haķķ-ı ceddım Hż Muhammedü’l-Muştafā ve ebım (5) Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezā ve ümmüm Fāţimatü’z-Zehrā ve aħīm (6) Hż. İmām-ı Hasan ve bi-haķķ-ı tevħīd-i İslām” dēdi. (7) Hemān Cenāb-ı Pārīniñ emriyle yer bir mertebe deprendi ki (8) vaşfa gelmez. Mu‘āviyeniñ L taht[1] yıkıldı. Mu‘āviye (9) L tahtdan yıkıldı, düşdı. On nefer ādem helāk (10) oldular. Ğāyetile korkdular. Herkes tağıldı. (11) Hż. İmām-ı Hüseyin³³⁹ secde-i şükür eyledi. “Elhamdülillāhi (12) yā Muħyī yā Kerīmī ve yā Nāzırī” dēdi. “zarar geldi.” (13) Evden taşra çıkınça akrabā-yı ta‘alluķātı eviñe gelüp (14) eyitdiler: “Yā Hüseyin ol zālimleriñ elinden niçe kur- (15) -tulduñ” dēdiler. Bunlar eyitdiler. “Subhānallāh biz zelzele

³³⁷ د

³³⁸ *Saptıranları da hiçbir zaman yardımcı edinmiş değilim.* (Kehf, 18/51)

³³⁹ حسین kelimesinde ی ve ن harflerinin noktaları unutulmuştur.

[109b] (1) görmedik” dedi. Hz. İmām-ı Hüseyin eyitdi: “Şimden[-]şonra (2) dārū’s-selām koyup dārū’l-ḥarbe³⁴⁰ gitmek gerekdir” dedi. “Şāyed (3) bunların şerrinden kurtulam” dedi. ‘Ammi oğulları eyitdi: (4) “Biz dahı bile gideriz” dediler. Hz. İmām-ı Hüseyin eyitdi: (5) “Siz nişān vèrdiñiz, kurtulduñuz” dedi. Hz. (6) Kerbelā tevābi’ni aldı. Develerin, atların yükletti. (7) Cehinā dèrler bir taraf vardır, ol tarafa gitdi. Ol gitdigi yèr (8) gāyetle qorqulı yèr idi. Bir beriyye idi. nā-gāh³⁴¹ karşı- (9) -sına bir atlı geldi. Selām vèrdi. Hz. İmām-ı Hüseyin (10) ‘aleyk aldı ve bildi: “Hāy gözüm nūrum, oğlum, çiger (11) -güşem, efendim, sulṭānım, Hz. Hüseyinim ne ararsıñ (12) sen bu yèrde?” dedi. Hz. İmām-ı Hüseyin eyitdi: “Ma’zūr (13) ola, size kim dèrler” dedi. “Oğul baña Sa’lāt (14) Hātun dèrler. Benim bir oğlum vardır. İsmine Muḥammed (15) dèrler. Seniñ gèçe gündüz ḥasret(-)ligin çeker. Saña

[110a] (1) ‘āşıkdır. Toğrı git, obamıza var” dedi. “Sen[-]de (2) söyle oğul” dedi. Hz. Kerbelā eyitdi: (3) “Ben Ka’bede idim. Beni Mu’āviye (la.) (4) katl eyleye-yazdı. Şāyed ardım şıra ādem gelir, (5) anlıram” dedi. Hz. Sa’lāt Hātun eyitdi: (6) “Kō gelsin, ben anlara yeterem” dedi. Hz. Kerbelā- (7) -ya eyitdi: “Oğul bu altımdaki atı gördüñ mi, dünyāda mişli (8) bulunmaz. “Ya niçün eyèrsiz ata binersiz, hem ‘avretsiz” (9) dedi. “Oğul Hz. İmām-ı Hüseyinim, seniñ himmetiñde (10) görin anlara neylerem” dedi. Hz. İmām-ı Hüseyin (11) obaya gitdi. Ve obaya geldi, görüşdiler. Fe emmā (12) Sa’lāt Hātun gördi ki karşıdan Muğīre bin (13) Şeybe, iki biñ atlu ile çıka-geldi. Hz. (14) İmām-ı Hüseyin[i] arayı. Muğīre, Sa’lāt Hātuna selām (15) vèrdi. Sa’lāt selāmın almadı. “Niçün selāmım almazsın

[110b] (1) dedi. Sa’lāt Hātun eyitdi: “Hz. Peyğamber (2) (as.)’ıñ kızı oğluna ihānet èdüp katl (3) èdelim dèyen³⁴² ādemiñ selāmıñ alman” dedi. Bu ‘avretiñ (4) ne[-]şekil bahādır oldıgını bilirler. Eyitdi: “Hemān bu ‘avrete (5) ḥamle èdelim hem eyèrsiz ata biner hem yalnızdır. (6) Ne[-]kadar olsa biz yeteriz” dediler. Eyitdiler: Yā Sa’lāt (7) sen ve oğluñ aradan çıkıñ, size zarar dokunmaz” (8) dedi. Mu’āviye L şonra sizi helāk èder” dediler. (9) Sa’lāt eyitdi: “Bu dèdigiñiz olmaz. Zīrā ben Hz. (10) İmām-ı Hüseyine kefil oldum. Elem çekme, var oğluma (11) git, ben seniñ uğruña öleyim” dedim. Bi-ḥamdillāhi te’ālā (12) mübārek cemālını gördüm. Eger sen[-]de erseñiz ḥamle eyleñ, (13) ḥamleñizi göreyim”

³⁴⁰ حرابه

³⁴¹ Bu kelimedeki ن harfinin noktası unutulmuştur.

³⁴² دینگی

dèdi. Netîçe bir ceng-i ‘aẓīm eylediler kim (14) bu‘avretin elinden kan yığıldı. ‘Asker-i Yezîd (15) (al.) kaçmağa yüz tutdı. ‘Avret gāhîçe

[111a] (1) ah èderdi ve ardına bakardı. Fe emmā beri tarafda Hẓ. (2) Kerbelā ya‘nî Hẓ. İmām-ı Hüseyn eyitdi: “Birāder, luṭf (3) eyle ṭabī‘atım şıkılır. Bilmem ne hāldir. Vālide-i ‘azîziṇe (4) ādem gönder” dèdi. Muḥammed eyitdi: “Devletlū pādişāhım, (5) seyyidim, sen benim anamı bilmez(-)sin. Cenāb-ı sa‘ādet (6) arada olmaşın bir ḡayrı ceng ola. Zīrā kırk biṇ (7) ‘askerden yüz döndürmez. Ceddiniṇ nūri ḥaḳḳıyçün (8) mādem ki siz arada(-)sınız, dūnyā tolusı ‘asker (9) olsa benim vālidem yüz çevirmez ‘askerden, elem çekme (10) ḥünkārım” dèdi. Hẓ. İmām-ı Hüseyn birkaç kerre tekrār (11) eyledi ve eyitdi: “Ey benim birāderim sen beni i‘zāz u ikrām (12) èdüp efendim, seyyidim[-]dërsin, hem sözümi tutmaz- (13) -sın” dèdi. El kışşa. Muḥammed veçihini³⁴³ gördi ki Hẓ. (14) İmām-ı Hüseyn ḡāyetle murād eyledi ki ve lāzım geldi ki (15) “ādem gönderem” dëyüp beş nefer ādem gönderdi ‘avrete. Geldiler.

[111b] (1) ‘Avret gördi. “Hāy yā Rabbi şükr elḥamdülillāh şimden[-]şonra (2) ṭayanınız münāfiḳ ḳaltabānlar, benim ikide bir de dönüp (3) ardıma bakdığım, sizden ḳorḳduğumdan āh èdüp (4) bakmam. Velakin bindiğim at ḡāyetle güzel, eyü atdır. (5) Ḳorḳarım ki bir zaḥm erişir, atım helāk ola” dëyü “gel (6) berü oḡlān” dèdi. Biri geldi, atdan indi. ‘Avret (7) ol ata bindi. Eyitdi: “Benim atımı al, çeng eyleme” dèdi. Ol (8) dört nefer kimesne, ‘avret ma‘an beş nefer kimesne bir ceng (9) eylediler ki yarım sā‘at içinde tārmār eylediler. Beş[-]yüz (10) ḳadar ādemın esīr eyledi. Yedi yüz ḳadar at, deve, ḳatır (11) eşek aldılar. Leşker-i Yezîd geldiler (la.) (12) Yezîd (al.) ḳaḳıdı, ḡazaba geldi. Kırk (13) biṇ ‘asker ta‘yîn eyledi. Kūfe ḥākimî ‘Abdullāh-ı Ziyād-ı (14) merdūd, la‘în (la.) dëdikleri mel‘ün (15) baş dıkdiler. Hẓ. İmām-ı Hüseyn üzerine gönderdi.

[112a] (1) Ammā bu taraftan Hẓ. İmām-ı Hüseyn, Sa‘lāt Ḥātun manşūr (2) muẓaffer ḳaldılar. Muḥammed ḡāyetle māl-dār kimesne idi. Develerin (3) ve tevābi‘ni [vardı]³⁴⁴. Ve Hẓ. İmām-ı Hüseyn dāḥı etbā‘ıyla ḳaldılar. (4) Bir yere geldiler. Çayır çimen, bir otlu şulu yere ḳondular. (5) Atların ota şaldılar. Ammā ol arada bir ḳal‘a vardı. (6) Adına Şabā ḳal‘ası dërlerdi. Ḡāyetle mü‘min mutṭaḳī (7) ādemlerdi. Ḳal‘a-nın pādişāhı duydı Hẓ. İmām-ı (8) Hüseyniṇ³⁴⁵ geldigini. ‘Aḳlı başından gidüp a‘yānı (9) ekābiri cem‘ eyledi.

³⁴³ چہینی

³⁴⁴ Tamir, bağlama göre yapıldı.

³⁴⁵ حسین نگ

Atlara binmediler. Hemān yayan, bāy u (10) gedā, er ‘avret, oğlan kız, Hż. İmām-ı Hüseynine geldiler. (11) Ayağına düşdüler. “Buyurun Sultānım, al’a benim (12) degildir, senindir. Bu arada onmak lāyık sezāvār degildir, (13) buyurun” dēdiler. Hż. İmām-ı Hüseyn eyitdi: “Luf eyle (14) şıklet oluruz.” “Olmaz, bu adar geldiiz daı lufdur. (15) Allāh rāzī olsun sizden” dēdi. Melik-i al’a

[112b] (1) eyitdi: “Sultānım ben babanın uluyam ve uşıūā Hż. (2) Peygāamberim Muammedū’l- Muštafā (sav.) (3) dēdi kim ve şerī’at üzere yürüdi kim ve Hż. Resūl-i (4) Ekremiin ciger-gūşesi olasıın. Benim al’amda ‘alāam (5) yokdur. Ne dilerseın eyle. Eger dilerse[ın] beni hākim eyle, (6) eger dilerseın bir ayrısıın eyle hākim” dēdi. “Sultānım (7) ya bu adar fara geldiler. Sizi da‘vet ēderler. Mūbārek (8) ademiin al’amda başarsa bir daı git olur mı, ramet-i (9) Hādır” dēdi. Hż. İmām-ı Hüseyn eyitdi: “Gerçek³⁴⁶ (10) sōylersin fe emmā şimdi cümle bütūn dūnyā Mu‘āviyeye (11) L yüz tutdılar ve sizin üzerinize ‘asker eke, (12) gele sizinle cen ēder. en hāli ise bellūdūr, (13) ādem atlı olur ve nie-ler esīr olur ve zamet eker- (14) -siz” dēdi. Eyitdiler: “Sultānım seni urua cān (15) başımız fedādır. Ehl ü ‘iyālimiz, malımız, evlādımız, cānımız saa

[113a] (1) fedā ētdik. Hemān bizim murādımız, āiretde senile bile ola- (2) -lım, ‘avretlerimiz Hż. Fāimatū’z-Zehrāyla olalar. Bize (3) dūnyā gerekmez, āiret gerekdir” dēdiler. Melik-i al’a ‘askerine (4) eyitdi: “İşıtdiız mı” dēyine avm-ı al’a eyitdiler: “Biz ölūne (5) ceng ēderiz, yüz evirmeziz. Eger sen daı pādişāhım eger (6) yüz evirirsen senile aramızda ‘adāvet düşer. Senile daı³⁴⁷ (7) ceng ēderiz” dēyü avl [ü] arār eyleyüp sa‘ādetle alkdılar. (8) Sipāh, al’a(-)sıın iine girdiler. Er ‘avret, oğlan (9) uşā oldular. “Elamdülillāhi te‘ālā pādişāhımızın mūbārek (10) yüzünü gōrdük” dēdiler. El-ışsa: Hż. İmām-ı Hüseyn (11) bir büyük, ‘ālī serāya ondular. Hafta[da] iki gün kürsiye (12) ıkup vā‘z³⁴⁸ [u] naşihat eylerdi. Bu sipāh hākına şerī’at-ı (13) dīn-ü mūbīni bunlar vā‘z ēderdi. Ammā bir gün ‘Abdullāh-ı (14) Ziyād-ı mel‘ūn kır bī Yezīd ‘askeriyile geldiler. Ceng (15) eylediler. Ammā bir şāhrāda melik-i al’a yasā eyledi ki: “Vay ol

³⁴⁶ كړچى

³⁴⁷ سندنځى

³⁴⁸ واعظ

[113b] (1) kişinin hâline ki Hz. İmâm-ı Hüseyin³⁴⁹ bu ceng haber ala, (2) duya ve ol duymasın. Bizim aña cân u gönülden muhabbet (3) edüp cân u başımız yoluna ve uğruna fedâ olduğunu (4) bile ve kendüye zahmet olmasın” dediler. Ammâ bir gün (5) mescide cem’ oldular ve şehîd olanlar için ağlaş- (6) -dılar ve hem Yezîd (al.)’den imdâd geldiğin (7) bilüp müşâvere ederken Hz. İmâm-ı Hüseyinin bir hâş (8) kulu vardı, geldi. Hz. İmâm-ı Hüseyine ahvâl bildirdi. (9) Hz. İmâm-ı Hüseyin dâhı mescide geldi. “Bildim” deyü şadra (10) geçti. ‘İzzet ü ikrâm eylediler. Söz açıldı. Muşâhabet bu (11) araya yetdi[-]ki Hz. İmâm-ı Hüseyin eyitdi: “Niçün benden (12) şaklırsız? Ben haber aldım” dedi. Melik-i kal’a-i sipâh (13) eyitdi: “Benim ve kavmimin fikri buyıdı ki siz duymadan bir (14) iş görürüz.” Rivâyet ederler kim “Abdullâh-ı Ziyâd ile (15) ceng ederiz ve çok ceng eyledik ve çok âdemimiz şehîd

[114a] (1) oldu. Şimdi Yezîd kendi gelirmiş. Hâlimiz budur. Anı müşâvere ederiz” (2) dedi. “Benim Sultânım yoluna ölürsek gam degildir. Bu seheldir. Biz[e] (3) âhiret lâzımdır” dedi. Hz. İmâm-ı Hüseyin bunlara cân u gönülden (4) du’â eyledi. Eyitdi: “Ben sizden hoşnûd oldum. Allâh ‘Âzîmü’s-şân (5) hazretleri hoşnûd olsun ve ceddin Hz. Fahr-i kâyinât Muhammed (6) ü’l- Muşafâ (sav.) hoşnûd olsun” dedi. (7) Hz. İmâm-ı Hüseyin eyitdi: “Yaramaz iş etmişsiz, başa haber eylemediğiniz, (8) bile ceng edelim” dedi. “Tiz benim atımı götürün ve karındaşlığım (9) Muhammed gelsin. Analığım Sa’lât Hâtun gelsin” deyüp (10) ata bindi. Kal’adan taşra çıktı. Sipâh-ı kal’a er ‘avret, (11) oğlan ve kız ağlaşıp Hüseyinin ayağına düşdiler. “Sultânım (12) biz dâhı sağ ve şıhhatde-yüz, ölmedik. Siz oturun, gitmen, (13) biz gidelim. Ölelim yoluña cân u baş fedâ olsun” dediler. (14) Ol geçe yürüdüler. Şabâh oldu. Şabâh namâzın kıldılar. (15) Gördiler ki karşudan tabl-ı’alem-i ‘asker belürdi. Eyitdiler: “Hây

[114b] (1) hazır olun. Yezîd (al.) geldi” dediler. Hemân (2) Sa’lât Hâtun ata bindi. “Varayım, karşılayayım, göreyim nedir” (3) dedi. Vardı, gördi, geldi. “Hz. İmâm-ı Hüseyine müjde olsun. (4) İbrâhim ibn-i Eşter imdâda geldi.” ‘Asker şâz oldular. (5) İbrâhim ile Hz. İmâm-ı Hüseyin görüşdüler. Bunlar (6) “Allâhuekber” deyüp bir giriş girdiler kim eger Rüstem sağ olsa (7) bu Sa’lâtın cengini görse tahsîn edüp kendüni (8) beyenmeyeydi. ‘Asker-i Yezîd (la.) kıçın kıçın (9) geriledi. Yezîd (al.)’nin ‘aklı başından gitdi. (10) “Bre nasıl olur” deyüp dururken ‘Abdullâh-ı Ziyâd-ı (11) mel’un eyitdi: “Pâdişâhim kaçalım, bu ‘avret bizi şimdi (12) dipdiri yer.” Dururken ahasham oldu. Yezîd

³⁴⁹حسین

(la.) (13) bir alaça ata binerdi. Sa'lât Hâtun ise (14) “âh Yezîd (al.)” dèrdi. Gördi Yezîd[i] (al.) (15) bir darb urdı. “Kıılmıdama bire mel'ün,

[115a] (1) münâfık!” dèdi. Kışkıvrak ellerin bağladı. Oğlu kafa-dâr (2) idi. “Tut oğul Hż. İmām-ı Hüseynime götür bu mel'ün[ı]” dèdi. (3) Götürdiler. Şabâh oldı. ‘Asker-i İslâm bir uğurdan (4) “Allâhuekber” dèyüp Yezîd-i pelîd (al.) üzerine (5) geldiler. Yüzüne tükürdiler. Yalın ayak başı kabak, (6) elleri bağlı, zincîr boğazında keşân ber keşân (7) sürüyerek kal'a-i sipâh[a], manşûr muzaffer geldiler. (8) Er ‘avret, oğlan uşak toprak atarlardı. (9) “Bre³⁵⁰ mel'ün, kıltabân, münâfık!” dèrlerdi. Getürdiler bir karanı (10) tamın içine kapadılar³⁵¹. Fe emmâ Sa'lât Hâtun[da] gâyetle (11) zahm vardı. Yarası çoğdı. Ol zahmdan ifâkât bulamadı. (12) Hem ihtiyâre idi. Âhirete intikâl eyledi (rah.) (13) Ve İbrâhim bin Eşterî dahı hâste idi. Gâyetle (14) mâl u rızq, esîri, tavarı hâdden bîrûn ve kıyâsdan efzûn (15) idi. Kal'a-i sipâha getürdiler. Melik-i kal'a-i sipâh,

[115b] (1) Hż. İmām-ı Hüseyninden icâzet taleb eylediler. “Sultânım (2) bu mel'ün, münâfık, kıltabânı hemân katl êdelim” dèdiler. (3) Hż. İmām-ı Hüseyn eyitdi: “Dinlen beni, eger ben sizin (4) peygâmberinizin oğlısam sözüme muhâlefet eylemen. (5) Her kim benim sözüme muhâlefet êtmez³⁵² ve sözüm tutar, (6) benim gitdigim yola giderse toğrı cennet-i a'lâya (7) gider ve hem kim benim sözüm tutmazsa toğrı cehenneme (8) gider” dèyinçe ehl-i dîvân eyitdi: “Hâşâ şümme hâşâ (9) kimdir senin sözün tutmayan, pâre pâre êdelim” (10) dèdiler. Hż. İmām-ı Hüseyn eyitdi: “Benim babam Hż. (11) ‘Aliyyü'l-Murtezâ (ra.) ve (kv.) (12) ve dedem Hż. Faḥr-i kâyinât Mefḥar-i mevcûdât a'ni (13) bihi Hż. Muḥammedü'l-Muştafâ (sav.) (14) ve anam Hż. Fâtımatü'z-Zehrâ (ra.) ve karındaşım (15) Hż. İmām-ı Hasan (ra.) ‘atâ vü mürüvvet

[116a] (1) şâhibleridir. Şuc bağışlayıcıdır. Bizim kârımız azâd (2) eylemekdir. Bize iş, kemlige eyilik eylemekdir. Öldürmen, dursun” (3) dèdi. Kavm birden gülûv êdüp “Amân yâ Hż. İmām-ı Hüseyn, (4) ey bizim seyyidimiz ve imâmımız ve imân çerâğımız, ulumız! (5) Luṭf eyle bu mel'ünü katl êdelim” dèdiler. Hż. İmām-ı Hüseyn (6) eyitdi: “Ben size dèmez miyem sözümi kabûl êdüp tutuñ” (7) dèyinçe ol meclisde olan halk artuñ söylemediler. “Siz (8) bilürsiz” dèdiler. Rivâyet olunur kim iki şahş eyitdiler: (9) “Emr Allâhın, biz varırız, katl êderiz” dèdiler. Hż. İmām-ı (10) Hüseyn-i Mazlûm eyitdi:

³⁵⁰ بر

³⁵¹ قیادیلر

³⁵² ایدر

“Beddu‘ā ederem” deyince anlar dahı (11) hiç tınmadı. Lakin Hż. İmām-ı Hüseyin duymadan pek (12) eziyyet eylerlerdi. El-kışşa: Bu haberi Mu‘āviye L işitdi (13) yakasını yırttı, ağlamağa başladı. ‘Amr bin ‘Āş L³⁵³ eyitdi: (14) “Bu iş seheldir, elem çekme, ben anı kurtarıram” dedi (15) ve “niçe kurtarırsın” dedi. “Behey Sultānım! Yezīd

[116b] (1) (al.) Hüseyini tutmadı. Ammā Hüseyin, Yezīd (al.)’[yi] (2) tutdı. Ne elem çekersin” dedi. “Şöyle mektüb (3) yaz.” Yazdı ve gönderdi. ‘Amr bin ‘Āş bir eşege bindi. (4) Kāl’a kapısına geldi. İcāzet istedi. İcāzet (5) vèrdiler. İçerü girdi. Ol zamān İbrāhim Eşterī haste (6) yatardı. Dīvān kuruldı. Elci içerü girdi. Nāmeyi vèrdi. (7) Mu‘āviyenin L na‘mesi: “İbtidā Allāhdır. Hż. Peygāmbir (8) hāqdır. Sen[-]ki Hż. İmām-ı Hüseyin, çiger-güşemsin ve (9) ez ān³⁵⁴ el-cümle saña yüzüğimi, devlet mührini, tāt u kemer, (10) kaftanı gönderdim. Ben pādīşāhlık istemem ve oğlum (11) dahı istemez. Hemān oğlum dahı azād edesin, gele. (12) Medīnede ve nerede isterseñ oturasın. Esīrleri azād (13) edesin ve ‘ahd olsun, seniñle çeng ü cidāl (14) olmaya ve saña on biñ altun ve kavm-i kāl’aya on (15) biñ altun göndermişimdir, ma‘zūr olsun. Hezār

[117a] (1) aferīn olsun. Kavm-i kāl’aya ve melik-i kāl’aya aferinler (2) olsun. Hezār aferīn seniñ uğruña cān u baş oyna- (3) -dırlar. Benim ihtiyārlığıma merhāmet edesin” demiş. (4) ‘Asker gülöv eylediler. “Sultānım bu iki münāfık katl edelim. (5) Şerlerinden hālāş oluñ. Biri ‘Amr bin ‘Āş ve biri (6) Yezīd (la.)’dir.”Hż. İmām-ı Hüseyin: (7) “Olmaz, ādemler işde ‘ahd etmişler. Bizlere lāzım olan (8) hālāşdır” deyüp azād eylediler. Esīrleri dahı ma‘an (9) bile gönderdi. Mu‘āviye L geldiler. Fe emmā Hż. İmām (10) içerü girdi. İbrāhim ibn-i Eşter hōş olmuş. (11) Eyitdi: “Yā İbrāhim gel seniñle Medīneye gidelim” dedi. (12) İbrāhim eyitdi: “Sultānım ben Habeşe giderem. Ben Medīneye (13) gitmem. Mu‘āviyenin L eli altında olmam” dedi. Hż. İmām-ı (14) Hüseyinden icāzet alup Habeşe vardı. Kavm-i (15) Habeş, Hż. İmām-ı Hüseyin şanup gāyetle i‘zāz u ikrām

[117b] (1) eylediler. Şonra bilüp melül mahzūn oldular. “Hoş (2) imdi sen bizi beyendiñ geldiñ. Şafā geldin. Bizim (3) pādīşāhımız Hż. İmām-ı Hüseyini gördüy(-)sen biz dahı seni (4) görürüz. Cemālīñle egleniriz” dediler. İbrāhim bin Eşter (5) hayli zamān Habeşde eğlendi. Bir sene geçdi. Tekrār (6) Ka‘be-i şerīfe geldi. Hż. İmām-ı Hüseyin şehīd (7) olduğunu, Yezīd (al.) helāk olduğunu (8) bildi. Elhāmdülilāhi te‘ālā. Habeşden kalkdı yine

³⁵³ Daha önce yalnızca *Muaviye* isminden sonra konulan *lanetullah* manasına gelen ج harfi, burada *Amr bin As* isminden sonra da konulmuştur.

³⁵⁴ ران

Medīne-i (9) Münevvereye geldi. “Yine vilāyetime geldim şükr elḥamdülillāhi (10) te‘ālā” dedi. Şonra t̄ā‘undan helāk oldu. H̄z. (11) İmām-ı Hüseyn-i Mazlūm, ‘Amr bin ‘Āş’ın meger ḥilesine (12) uydı. Anın sözünü taḥkīk şanup Medīne-i Münevvere- (13) -ye geldi. (la.) Tābī olanlara (14) daḥı la‘net. Ammā fitne gitdikçe ziyāde oldu. El-kışşa: (15) Bu Mu‘āviyenin āḥir ḥacc[ı] idi. H̄z. İbrāhim maḳāmına

[118a] (1) çıkardı. Mu‘āviye L ağlardı ve ağlardı ve eydürdi ki[-]kim: “Bu zaḥmet (2) baña neden ‘arız oldu, āḥ” dērdi. Mervān (la.) (3) eydür: “Yā Emīrū’l-mū‘minīn, niçün cez‘a fez‘a ēdersin?” Mu‘āviye (4) eyitdi: “Yā Mervān la‘net cānına benim bu marazım, bu zaḥmetler (5) hep çekdiğim belālar, H̄z. ‘Aliyyū’l-Murtezā ibn-i Ebū Ṭālib (6) ḥaḳḳın gözetmedim. Anın[-]içün baña ‘azāb yetiṣdi şanuram” dēdi. (7) “Neyleyeyim Mervān (la.), oğlum çiger-pārem (8) Yezīd (la.)’[i] gāyetü’l-gāye severem. Eger (9) oğlum Yezīd (la.) olmayaydı göreydin şadākatim (10) ne[-]şekil olurdu ammā” dēdi. Vaşıyyet[ini] Mu‘āviye L eyitdi: “Ey (11) benim çiger-pāre oğlum Yezīd (la.), saña (12) vaşıyyetim budur ki ne[-]şekil iş ēdeçeksen baña bildir” dēdi. (13) “Buyurun benim cānım babam” dēdi. “Dinle beni oğul Yezīdim.” (14) H̄z. Ebūbekr es-Sıddīk (ra.) kāfırlarla ceng (15) eyledi. Dīne da‘vet eyledi. Halk andan zerre kadar elem çekmediler.

[118b] (1) Hoşnūd oldular. H̄z. ‘Ömeri’l-Fārūk (ra.) (2) vilāyetler aldı. Halk andan hoşnūd olup ‘adliyle ‘ālemi (3) yürütdi. Yezīd (al.) eyitdi: “Ömeri’l-Fārūk (4) işlediği işi başaramam fe emmā lakin Qur‘ānla, sünnetile yürürem” (5) dēdi. Mu‘āviye eyitdi: “Oğul Yezīdim (la.) (6) ‘ammin oğlu ‘Osmān gibi. ‘Āleme ḥukm ēdüp ḥicābla dünyā- (7) -dan āḥirete gitdi. Halk andan hoşnūd oldu.” Hiç (8) tınmayup ah ah ēdüp ağlardı. Yezīd (la.) (9) eyitdi: “Babam ne ağlarsın, söyleseñ olmaz mı?” dēdi. (10) Mu‘āviye L yine ah ētdi. “Ah oğul Yezīdim senden (11) öturi dünyāyı āḥirete tercīḥ³⁵⁵ eyledim. H̄z. ‘Aliyyū’l- (12) Murtezā ibn-i Ebī Ṭālib ḥaḳḳın gözetmedim. Günāḥ arkama (13) yüklendim. Korkarım ki vaşıyyetim qabūl ētmeyesin. ‘Alī (14) evlādlarının evlādlarını helāk ēdesin. H̄k Te‘ālānın (15) ḥarām eylediği şeyleri irtikāb ēdesin. nā-ḥaḳ yere kan

[119a] (1) dōkesin, nā-ḥaḳ işler işleyesin. Bu işler (2) içinde ölesin. Dünyāda bulursın, āḥiretde de (3) bulursın. Yā oğul, bu milk saḡadır lakin qadem-i senden (4) şonra oğluña vaşıyyet ēderem. Vaşıyyetimi dinle (5) kim şükr ēdesin. Daḥı yā oğul āl-i ehl-i Kureyş

³⁵⁵ ترجيم

[olan]³⁵⁶ (6) dört kişiden saña korku vardır. Biri ‘Abdurrahmān (7) bin Ebūbekir, ikinci ‘Abdullāh bin ‘Ömerden, üçüncü (8) ‘Abdullāh bin Zübeyrden, dördüncü Hz. Emīrū’l-mū’minīn (9) ‘Aliyyū’l-Murtezā ibn-i Ebī Tālibin oğlu Hz. İmām-ı (10) Hüseyinden. Ammā ‘Abdurrahmān bir ġarīb hāletli, kendi (11) hālinde, ‘avretleri sever, ‘avret şöhbetine meşgūldür. (12) Kendi hālne ko, andan elem çekme. Babası ümmet-i Muḥammed (13) gözetdi idi. Babası hātır[ı] için ri‘āyet lāzımdır” (14) dedi. “Ammā ‘Abdullāh bin ‘Ömer bir şādık kişidir kim (15) halkdan kaçır, halka karışmaz. Geçer gündüz ‘ibādetle

[119b] (1) yalnızlığı sever. Babası gibi bāzırgānlığı sever. Benden selām (2) eyle, hātırını su’āl eyle. Aña çok çok armağanlar (3) gönder. Ammā ‘Abdullāh bin Zübeyrden korkaram, yalancıdır. Harp (4) işler, başarır. Ola ki fırsat girerse hemān katl eyle. (5) El-kışsa: Ammā ki Hz. İmām-ı Hüseyin hāzretlerinden ġāyetle (6) kork, hāzer eyle. Mu‘āraza eyleme, ipini uzat ve uzun (7) tut. Göñli ne[-]şekil isterse öyle eylesün ve etsün. (8) Ol şehzādeye zahmet vërme, bol bol armağanlar gönder (9) ve armağanın alursa ne güzel ve almazsa sen[-]de (10) kabūl eyleme. Medīne fuḡarāsına bağışla. Andan pek (11) şaḡın. Hz. Allāh ‘Azīmū’ş-şān katında anların mertebesi (12) uludur ammā her kim Hz. İmām-ı Hüseyin Mazlūma egri bakarsa (13) Allāh Te‘ālā anı cehennemde çok çok ‘azāb eder. Zīrā (14) Hz. Resūlümüz, Resūlü’ş-Şaḡaleyn ve Nebiyyū’l-Muḥteremeyn, Hābībū (15) Rabbū’l-‘ālemīn çok çok söylemiştir. Hādīs-i şerīfler vardır ki

[120a] (1) hattā vefāt-ı şerīfinde Hz. İmām-ı Hüseyin-i Mazlūmı bağına (2) başup kuçdı ve koḡuladı. Hattā ben ol zamān anda hā- (3) -zırdım ve ol arada eyitdi: “Bu benim evlādımdır[dan] āḡir evlādımdır. (4) Cümlesinin yegregidir. Hāḡ Te‘ālā bereket vërsin (5) mālına, rızḡına, vüçüdına, cānına, dīnine, (6) imānına ve evlād u ‘iyāline ve her kim bunu sevmez (7) ise ve ona her kim el ḡaldırıp urursa ve buña (8) hıyānetlik ederse ve egri bakarsa benim şefā‘atim (9) aña hārāmdır. Hāḡ Te‘ālā anı ebedü’l-ebed cehennemden çıkarmaz” (10) dëyüp la‘net eyledi ve Hz. Resūl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muḥterem (11) ol zamān söyleyerek bī-hūş oldu. Yine ‘aḡlı gelüp (12) ya‘ni gözüñ açup eyitdi: “Yā Hüseyin her kim seni öldürürse (13) ve hem senin üzerine varırsa ve her kim sebep olursa (14) Hāḡ Te‘ālā bir ‘azāb eylese gerekdir bir kimseye öyle ‘azāb (15) olmaz.” İmdi yā Yezīd (la.) gözüñ aç³⁵⁷.

³⁵⁶ Tamir, bağlama göre yapıldı.

³⁵⁷ ج

[120b] (1) Hż. Hüseyime ulaşma ve kâdir olduğın mertebe[ye] (2) ri'âyet eyle. Senin çelebiğdir, sen anın kulusağ. Seni (3) göreyim. Vasiyyetimi tutmak gereksin” dedi. Vasiyyeti tamâm eyledi. (4) Mu'âviye L etrâfında olan beglere döndi, eyitdi ki: (5) “Ey Dahhâk³⁵⁸, ey Müslim bin 'Ukbe, sizler (6) şahid oluğ bu sözlerime.” Bunlar ulu begler idi ve Yezîde (7) (al.) bî'at etmişlerdi. Ayruğ söylemedi. (8) Şamda Yezîd (la.) tahta geçdi. (9) Receb-i şerîfün üçüncü gün pazar günü Mu'âviye fevt oldu. (10) Hż. Emîrû'l-mü'minîn 'Aliyyü'l-Murtezâdan sonra on tokuz (11) yıl üç ay hilâfetliği oldu ve Şamda Hż. 'Aliyyü'l- (12) Murtezâdan sonra yigirmi bir yıl hilâfetlik eyledi. Cem'an (13) kırk yıl olur. Dahhâk halka bildirdi. Namâzına hâzır (14) oldular. Defin eylediler. Yezîd (la.) tekrâr (15) tahta geçdi. Halk gürüh gürüh, bölük bölük gelüp “babağa

[121a] (1) rahmet eylesün, siz sağ oluğ, hilâfetiğiz ile boynun (2) çıksun” dediler. Yezîd (la.) taht üzerinden (3) eyitdi: “Biz ehl-i haqqız. Dîn-i İslâmın yardımcılarıyuz. (4) Beşâret olsun. Siz yâ ehl-i Şâm hayr sizden zâyil olmasun.³⁵⁹” (5) Beytü'l-mâl açdı, halka gereği gibi mâl üleşdirdi. Ammâ Mervân-ı (6) pelîd kıtabân-ı cihân-fesâd, Medîne'de hâkim idi. Anı 'azîl (7) eyledi. Halîfeligi Velîd bin 'Utbeye vârdı. Etrâf u (8) eknâfa nâme tahrîr edüp gönderdi. Hep bî'at etdiler. (9) Etrâfdân hediye-ler gelmeğe başladı. **Bâbu's-** (10) **şâmin:** **Hż. İmâm-ı Hüseyine Yezîd (al.)'niğ** (11) **gönderdiği mektûb-ı menhûsını bildirir.** Bir çemen (12) ârâyî-i hadâyık hazdan melûl, ve bâğ-serây-ı inkılâb u (13) ihtilâl, bu rengle 'arûs-ı nihâl izhâr-ı hâl etmiş[-]ki (14) çünkü Yezîd (la.) nağs-ı sâ'atde tahta (15) cülûs eyledi. Ammâ hemân Ka'be ve Hicâz ki 'Abbâsiyye

[121b] (1) dedikleri şehrdir ve Medîne-i Münevvere. Ve dört nefer kimesne ki (2) 'Abdurrahmân ibn-i Ebûbekir ve biri 'Abdullâh ibn-i 'Ömer ve biri 'Abdullâh ibn-i (3) Zübeyr ve biri Hż. İmâm-ı Hüseyin-i Mazlûmdur, ahlâ bunlar (4) bî'at etmek sevdâsında olmadılar. [Hż. İmâm-ı Hüseyin]: “Yezîd (la.) (5) ne itdir ki fâsık, fâcir, kıtabân, mel'un, eşkâre (6) şerâb içir. Hağ benimdir aña uymak revâ mıdır” dedi. Bu dört (7) nefer kimesne: “Hâşâ biz Yezîd (la.)' [e] tâbi' olanlardan (8) degiliz, Hż. İmâm-ı Hüseyin-i Mazlûm gül gibi dururken” dediler. (9) Ammâ Yezîd-i (la.) bed-fi'âl bir gün dîvân-ı (10) 'azîm eyledi ve eyitdi: “Şimdi benim pâdişâhlığımıza bir söz (11) var mıdır?” dedi. Etrâfında olan melâ'in münâfıklar baş (12) kaldırıp eyitdi: “Pâdişâhım sen pâdişâh olmadın, sen (13) ol zamân pâdişâh olursın ki Medîneyi, Hicâz ve Ka'be-i (14) şerîf sağa

³⁵⁸Burada bir kelimelik boşluk bulunmaktadır.

³⁵⁹اولسون

iṭā'at eylemedükçe sen niçe pâdişâh olursın” (15) dēdiler. “Eger ḥük-m-i ḥükümet çārī olsun dērsen nāmeler

[122a] (1) gönder, saña bī'at eylesünler. Saña uyanlar uysun (2) ve uymayan bir tarīkıla gerek ceng ile gerek malıla ve gerek (3) ḥīle ile veyā bir ḥīle ile kendüñe bī'at (4) eyleyeler” dēdiler. “Ve bizim bildigimiz budur, gerekse naṣīhatimi (5) tut, gerekse tutmañ” dēdiler. “Zīrā devlete lāyık olan bu- (6) -dur” dēdiler. Şeyṭān (al.) bunlarıñ ḳalbine (7) girüp vesvese kemāle yetürdi. Yezīd (al.), (8) mel'ün-ı pelīdiñ bu menḥūs sözleri[ni] tamām işitdi. “Ma'ḳuldür” (9) dēdi. “Tīz bir kāğıd taḥrīr olsun, tīz Medīne ḥākimine (10) bir nāme yazsunlar. Ser-nāme: “Medīne ḥākimini olan Velīd (11) bin 'Utbe(-)sin. Gerekdir ki ol diyārda olan eṣrāfdan (12) kibārdan her kim benim ḥilāfetim ḳabūl ēderse ne güzel, eger (13) ḳabūl ētmezlerse başların kesüp bu ṭarafa gönderesiñ” (14) dēyü te'kīd eylemiş. Kāğıd Velīd bin 'Utbeye dēgdi. Mezmūmın (15) bildi ve eyitdi: “Yā Rābbi ne müşkil işdir eger muḥālefet ēdersem

[122b] (1) dünyāda zarar görürem. Eger Yezīd olursam āḥiretde 'azāb (2) muḳarrerdir bilā şek velā şübhe. İttifāḳ ol zamān Medīnede (3) Mervān-ı pelīd sākin idi. Anı çağırup bu aḥvāli (4) aña bildirdi. Ol müfsid, mel'ün, ḳaltabān, ḥīlekār, mel'ün (5) eyitdi: “Şimdi bu ateş bir ḳıgılcım iken def'ine çāre gerekdir. (6) Şonra peşimān olursuñ, buña tedārik budur ki ḥālā (7) ol dört nefer kimesneyi da'vet eyle. Yezīd (al.)- (8) -niñ nāme(-)sini bunlara oku” dēdi³⁶⁰. Bir rivāyet[de] daḥı Ḥz.'Osmā- (9) -nıñ oğlı 'Ömere dāḥı ādem gönderdiler. Gelen ādem, evinde (10) bulamadı. Ravza-i muṭaḥharada Ḥz. Resūl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muḥterem (11) (sav.)'de buldular. Ādem eyitdi: “Buyuruñ (12) sizi beg ister” dēdi. 'Ömer eyitdi: “Var sen, ben daḥı varıram” (13) dēdi. El-ḳıssa: 'Abdullāh bin Zübeyr eyitdi: “Yā Ḥz. (14) İmām-ı Ḥüseyn, biz[e] neylerler bilir misiz?” dēdi. “Allāhua'lem Yezīd (15) (al.)'ye bī'at eylesünler ister ki uyayız.”

[123a] (1) Ḥz. İmām-ı Ḥüseyn eyitdi: “Ḥāşā şümme ḥāşā uymazam” dēdi. (2) 'Abdullāh bin Zübeyr ve Ḥz. İmām-ı Ḥüseyn bir arada bulunup (3) 'Abdullāh eyitdi: “Yā İmām-ı Ḥüseyn, Velīdiñ bizimle ne (4) maşlahatı vardır?” Ḥz. İmām-ı Ḥüseyn eyitdi: “Öyle anlaram (5) ki vāli-yi Şām olmuş. Zīrā ben bu geçe vāḳı'amda gördüm ki (6) minber yıkılmış gördüm. Allāhua'lem Yezīd (la.) (7) nāme göndermiş, bizden bī'at ister.” Ḥz.

³⁶⁰ اوقدى

İmām-ı Hüseyin (8) eyitdi: “Aşlā bī‘at étmezem, iş benimdir.” Mu‘āviye L demişdir (9) ki: “Benim evlādım hālīfe olmaz. Hāk sızıñdır, sen pādīşāh ol” (10) demişdir. Bundan[-]şonra ben bir fāsık fācir ādeme itā‘at étmem. (11) Köpekle, şerābla fışkıla oynar.” Bir rivāyet[de] Hż. İmām-ı (12) Hüseyin eyitdi: “Kaçan benim karındaşım Hż. İmām-ı Hasan hālīfe (13) olmak istedi, Mu‘āviye L eyitdi: “Ey Hasan görmedin mi Şıffin (14) cengini. Ba‘dehu vallāhi benden[-]şonra oğlum Yezīd (la.) (15) hālīfe olmaz” demişdir. Hāk bizimdir mādem ki Mu‘āviye

[123b] (1) sağdır, hilāfet istemem. Zīrā kavlı [ü] karar eylediler karındaşımla. (2) O kavle dururam. Mu‘āviye şimdi vefāt eyledi. Yezīd (3) (al.)’ye bī‘at étmezem” dedi. Şahīh; ‘Abdullāh eyitdi: (4) “Yā İbn-i Resūlallāh böyleolursa nişleyelim. Hż. İmām (5) eyitdi: “Bir fāsıkın bī‘atına rızā vërmeziz. Fācirin hilāfetine (6) rāzī degiliz. Bu olmaz.” derken Velīdin ādemi yine ta‘cīl (7) üzere “tīz gelsin” dedi. Hż. İmām-ı Hüseyin gāzabından (8) noldı. “Hāyde ben yalnız varıram hayde git” dedi. Ādem (9) gelüp ahvālī takrīr eyledi. Mervān-ı pelīd (al.) eyitdi: (10) “Hey Sultānım, Hüseyin gelmez” dedi. Velīd eyitdi: “Hāşā şümme hāşā (11) Hż. İmām-ı Hüseyin yalan söylemez, şimdi gelir” dedi. (12) Zīrā Hż. Velīd bir mü’mīn, muttakī, pāk-i muhibb-i hānedān (13) kimesne idi. Ehl-i Beyte ri‘āyet eyler idi. İmdi el-kışsa: (14) Hż. İmām-ı Hüseyin kendi evine geldi. Birkaç yārānlarından (15) bile aldı, eyitdi: “Benimle bile gidiñ dārü’l-imāreye³⁶¹. Eger bir ceng [u]

[124a] (1) cidāl olursa başa yardım eyleñ” dēyüp silāhların (2) kuşandılar. Hż. İmām-ı Hüseyin Hż. Resūl-i Ekremiñ (3) rızāsın boynuna şaldı ve ‘asāsın eline aldı (4) ve Velīdin serāyına geldiler ve Velīd ile Mervān-ı pelīd (5) ta‘zīm étdiler. Ba‘dehu ahvāl söylediler. Hż. İmām-ı (6) Hüseyin eyitdi: “Bu iş gizli olmaz. Bu bir eşkäre olıcak (7) şeydir. Şabāh olduğda dellāl çağırt, halk cem’ (8) olsun. Varalım fermān-ı Yezīd (la.) (9) okunsun. Ol zamān niçe olursa olur” dediler. (10) Velīd: “Pek ma’kūldür” dedi. Rivāyet-ü eşahh-u şahīhdür (11) ki ol geçe ‘Abdullāh ibn-i Zübeyr kendi kendine eyitdi: (12) “Eger şabāh dīvāna varırsam Yezīd-i (la.) (13) pelīde bī‘at eylesem, āhiretimi yıkaram. Eger bī‘at étmezsem (14) helāk éderler. Hemān a‘lāsı kaçmağdır” dēyü ol geçe (15) ehl ü ‘iyāl ini karındaşlarını alup Ka‘be-i şerīfe kaçdı,

³⁶¹ دارالارمیه

[124b] (1) gitdi. Ammā Yezīd (al.)³⁶² eyitdi. Mektüb (2) gönderdi ve eyitdi: “‘Abdullāh ibn-i Zübeyr nereye kaçar, (3) ben anı her nereye kaçar olursa olsun, ben anı (4) buluram, helāk ederem. Hemān başa Hż. İmām-ı Hüseyn (5) gerekdir” [de]di. Mervān-ı Hakem eyitdi: “Yā Velīd, Hż. İmām-ı (6) Hüseyn[i] haps eyle(-)sinler” deyince gāzab-ālūde ile (7) Mervān-ı pelīd (al.)’ye bir bakış bakdı. Mervān-ı (8) pelīd (al.) dir dir ditredi. Eyitdi: “Kimdir beni (9) haps eyleyecek, bi-Rabb-i Ka’be, şimdi ‘arşın ayağına (10) yapışuram, du’ā ederem size ki bilirsın kim ne[-]şekil (11) olursız” deyince bile gelen yārānlar el tūğ urdular. (12) Hż. İmām yine “dursun vakt vardır, şabr eyle” (13) dēdi. Hż. İmām-ı Hüseyn serāy-ı sa’adet-hāneye (14) geldi. Mervān-ı pelīd merdūd mel’ūn Hakem eyitdi: “Yā Velīd, (15) haṭā ētdün. Ben saña haps eyle, dēdim. Sen haps

[125a] (1) eylemediñ. Hālā dūşvār oldı, neyleyelim” dēdi. Eyitdi: (2) “Hāşā şümme hāşā ben Hż. İmām-ı Hüseyn[i] haps eyleyem yāhūd (3) aña cefā vü eziyyet edem. Yarın Hż. Resūl-i Ekremiñ (4) huzūrında ve Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezāniñ öñünde ve Hż. (5) Fāṭimatü’z-Zehrāniñ öñünde cevāb ne gūne vērirem. Eger (6) mağribden maşrıķı pādişāhlık vērsele, İmāma eziyyet edemem. (7) Sen bilmem ne söylersin” dēdi. El-kışşa: Bu maḥal tekrār (8) Yezīd (al.) bir iki mektüb gönderdi. Dēmiş ki: (9) “Mektübümde olan Hākim-i Velīd(-)sin[-]ki Mekke-niñ ve Hicāz (10) eşrāfi a’yān[ı] benim bī’atim kabūl ederlerse ne güzel, (11) ve eger ētmezlerse başların kesüp bu ṭarafa gönderesiz. (12) Vakīu’l-vāķi’ ola. Dört nefer kimesne kim temerrūd ēdüp (13) ‘inād u muḥālefet ederlerse iltifāt etmeyesin. Hicret (14) ederlerse benim gāzabım anları gezdirmez. Hāķlarından gelirem. (15) Helāk ederem her kaçan ise ben anları buluram. Fe emmā

[125b] (1) Hż. İmām-ı Hüseyn bin ‘Aliyyü’l-Murtezāyı beher-hāl def (2) edesin. Eger bī’ata gelürse itā’at ederse amān (3) ne güzel, otursun. Eger bī’ata gelmez ise amān (4) ve zamān vėrmeyüp başın kesüp bu ṭarafa gelesin, (5) gönderesin. Mādām ki ol şağdır ben pādişāh- (6) -lık edemem. Beni kimesne pādişāh yērine şaymaz” (7) dēmiş. Velīd hāzretleri bu mektüb-ı menḥūsı okudı (8) ve eyitdi: “Cihān başdan başa salṭanatı başa vērsele (9) Hż. İmām-ı Hüseyn-i Mazlūma karşı bir ḥarf söz söylemem. (10) Dünyā içün āḫiretimi yıķup ḥarāb ētmem. Zīrā Hż. (11) Fahr-i cihāniñ çiger-pāresi ve ‘Aliyyü’l-Murtezāniñ mübārek dīdesi (12) ve Hż. Fāṭimatü’z-Zehrāniñ vücūdı. El-kışşa: Hż. (13) Velīd ol

³⁶² Fazladan bir نگ eki yazılmıştır.

mektüb-ı menhūsı gizlice şüretin, bir muhibb-i (14) hānedān ādem ile Hż. İmām-ı Hüseyn efendime gönder- (15) -di ve ‘arz kıldı[-]ki: “Ey nūr-ı dīdem Hż. İmām-ı Hüseyn

[126a] (1) ve nūr-ı dīde-i Muştafā ve Müctebā, hāşā ben fakīr u gedā (2) pūr-‘işyān, sen şehensāh[a] öyle bir küstāhlık (3) edem” demiş. Hż. İmām-ı Hüseyn[e] bu ahvāli deyince: (4) “Hay koca felek ibtizāl³⁶³ eyledi. Kerbelā kışşası (5) zuhūra gele.” Hż. İmām-ı Hüseyn ol gün ahşam- (6) -dek şabr eyledi ve fikr eyledi. Geçer oldu. Ravza-i (7) mutahharaya vardı. Giryān giryān ağlayup dedesi (8) Fahr-i cihān Muhammedü’l-Muştafā (sav.)’iñ (9) merkad-i şerīfine tūtiyā mişli yüzler ve gözler sürüp (10) ta’zīm ve tekrim ile selām vērdi ve şabāh-dek ‘ibādet (11) eyledi. Ertesi gün kezālik iki gece ravza-i Resūl- (12) -allāhda kaldı. Şabāha yakın gözüne uyhu geldi. (13) Rivāyet ederler kim ol gece ravza-i mübarekden bir nūr (14) çıkdı. Dünyāyı münevver eyledi. Hattā Medīne-i münevverede (15) ol nūrı görmedik ādem kalmadı. Ol gece düşünde

[126b] (1) Hż. Resūl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem Muhammed el-Muştafā (2) (sav.)’[i] gördi. Cemī’an aşhāb, çehār-u (3) yār-ı güzınle gördi. Hż. Resūl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem Muhammed (4) ü’l-Muştafa, Hż. İmām-ı Hüseyn-i Mazlūm kuçağına (5) alup bağına bağıdı. Gözlerin öpdi, eyitdi: “Ey çiger- (6) -güşem Hüseyn-i Mazlūm ve ey İmāmzāde-i ma’sūm, (7) benim şefā’atim umanlar ve Müslimānım deyenler seni deşt-i (8) Kerbelāda şusız ol münāfıklar katl eyleseler (9) gerekdir ve deşt-i Kerbelāda evlādın ve aḥbābıñ (10) kanından Kerbelā şahrāsı kırmızı la’l reng[e] dönse (11) gerekdir. Yā Hüseyn, baban Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezā ve karındaşıñ (12) Hż. Hasanü’l-Müctebā ve ceddin Hādicetü’l-Kübrā ve vālide-i (13) ‘azīz-i müşfıkañ³⁶⁴ Fāṭımatü’z-Zehrā, cümle aḥıbbā seni ister bağa, (14) ne güne güzeldir cennet ey benim oğlum çigerim pāre(-)si” (15) dēdi. Hż. İmām-ı Hüseyn eyitdi: “Ey benim dedem Hż.

[127a] (1) Fahr-i cihān şimdi sizinle bile olsam, dünyāya gitme- (2) -sem olmaz mı?” dēdi. Hż. Resūl-i Ekrem eyitdi: “Oğlum Hüseynim (3) dünyāya gitmedikçe olmaz ve şehīd olmadıkça bu³⁶⁵ mertebeye (4) nāyil olunmaz. Oğul, āḥiretde ‘ammim Hż. Hamza-i bā-şafā (5) ve baban ‘Aliyyü’l-Murtezā ve karındaşıñ Hasan-ı ḥulku’r-rızā ve seniñle (6) bile şehīd olanlar her kim varısa cennet-i Firdevs-i a’lā- (7) -ya sançak kaldırup bile gidersin” dēdi. “Ve şimdi (8) cennetde ḥūriler ve ḡilmānlar saña muntazırdır. Şehādet (9) artırır merteben

³⁶³ ابتدال

³⁶⁴ مشفقگی

³⁶⁵ ب harfinin noktası unutulmuştur.

‘ālī olur. Muḳarreb-i Perverdigār olursın” (10) dedi. Ve eyitdi: “İlāhī bu benim oğlum Hüseyine sen şabırlar (11) ve şabırlıklar ve taḥammül-ler vër ve bu belâyı çekmege tākāt (12) getürmez. Hemān sen şabr vër” dëyü du‘ā eyledi. El-ķışsa: (13) Hż. İmām-ı Hüseyin ol aradan ḳalkup vālide-i ‘azīziniñ (14) merḳad-i şerīfine geldi ve selām vërdi. Avāz geldi[-]ki: (15) “‘Aleykümü’s-selām ey gözüm nūri Hüseyinim” dedi. “Ah oğul

[127b] (1) ṭurma, saña muntazıram, ḳaçan oğlum Hüseyinim gelür dërim. (2) Ḳarındaşın Hż. İmām-ı Ḥasan-ı ḥulḳu’r-rızā geldi. Zevḳim vardır (3) ammā sen olmadıḳça rāḥat yokdur. Tiz git Kerbelāya gözüm (4) yollarda(-)dır. Saña baḳaram” dedi. Vedā’laşdı tekrār Hż. (5) Resül-i Ekremiñ ravza(-)sına geldi. Selām vërüp (6) vedā’laşdı. Hż. İmām-ı Hüseyiniñ akrabāsıyla görüştiler. (7) Hż. ‘Abdulmuṭṭalib oğlanları işitdiler. Bir feryād u (8) fiğān eylediler kim şanki ḳıyāmet ḳopdı. Güyā yol tedārikini (9) gördi. Rivāyet budur ki māh-ı şa‘bān-ı şerīfiñ dördinci (10) cum’a gëcesi idi. Eşrāf [u] kibār Hż. İmām-ı Hüseyin-i Mazlūm[ı] (11) ta‘zīmle göndermege bile çıkdılar. Ammā yolda giderlerdi. (12) Hż. İmām-ı Hüseyiniñ bir ḳarındaşı vardı. Ğayrı anadan (13) baba bir ḳarındaşı idi. Adına Muḥammed Ḥanefi dërlerdi. Rivāyet (14) eyitdi: “Ey benim seyyidim, efendim, pâdişāhim, ḳarındaşım, (15) sultānım Hż. İmām-ı Hüseyin saña naşihatim vardır egerçi

[128a] (1) benim saña naşihat ëtmege iḳtidārım yokdur ammā luṭf eyle (2) diñle sözüm” dedi. Hż. İmām-ı deşt-i Kerbelā eyitdi: (3) “Buyuruñ birāder” dedi. Muḥammed Ḥanefi eyitdi: “Yeẓīd (al.)- (4) -den kendüñi pek şaḳım. Yığnağı seniñ üzerinedir (5) bize degildir. Var sağılıgıla Allāh Kerīmdir, seni benim (6) pâdişāhim Vācibu’l-vücūda ışmarladım. Lakin Ka‘be-i (7) şerīfe var, anda ḳarār eyle. Eger anda durmayup rāḥat (8) olmazsañ Yemene git. Zinhār be zinhār Kūfeniñ yolunu (9) ḥātırına getürme ve ehl-i Kūfe saña nāmeler gönderir- (10) -ler ise iltifātlarına mağrūr olma. Zīrā ḥaḳīḳāt yokdur. (11) Anlardan vefā gelmez. Sözüm tut efendim” dedi. Ammā (12) Yemen ḥalḳı, ğāyetle bağırı yanıḳa merḥametli ādemlerdir (13) ve muḥibb-i ḥānedān-ı Hż. Resül-i Ekremdir. Zīrā Hż. (14) Resül-i Ekrem[i] ḥaber aldıkları gibi yedi yüz ḳadar ādem geldi. (15) Müslimān oldular. Sen benden eyü sen bilürsin pâdişāhim

[128b] (1) söylemek ḥicāb degildir. Eger gidersen Yemene git” dedi. (2) **El bâbu't-tāsi’:** **Bu faşıl Hż. Kerbelā Ka‘be-i (3) şerīfe revān oldıgını ‘ayān ve beyān eder.** (4) “Eger anda dāḥı durmaz isen şarp tağlar etegine (5) var, Allāh Kerīmdir. Ḥaḳ Te‘ālā bir ḳuvvetli ḳapu açar” dedi. (6) Hż. İmām-ı Hüseyin eyitdi: “Birāder eger dünyā yüzünde bir (7)

şığınıçak yêr bulunmaz ise ben Yezîde (la.) (8) tâbi' olup bî'at eylemezem" dedi ve Medîneli dağı her biri (9) ağlaşıp ayrıldılar. Bu vakt mâh-ı receb-i şerîfîñ ikinci (10) günü idi. Hż. İmâm-ı Hüseyn ayrılup menzil be menzil (11) Ka'be-i şerî'fe revâne oldular. Hż. İmâm-ı Hüseyn yolda (12) giderdi. Hem ehl ü 'ıyāl -i beytine ba'zı hikāye nakl ederdi. (13) Hż. Mûsa (as.)'ıñ Fir'avndan kaçdığını ve Hż. (14) İbrâhim Hâlîl (as.)'ıñ Nemrûddan kaçdığını (15) hikāyet eylerdi. "Bu zağmetler hep Cenâb-ı Bārîniñ luğf u

[129a] (1) keremidir" dedi. "Her kula maşşûş degildir. Evliyâ vü enbiyâya (2) maşşûşdur. Zîrâ rif'atları artır ve rāh-ı Ka'beye giderken (3) 'Abdullāh bin Muṭî', Hż. İmâm-ı Hüseyn[e] rāst geldi. Medîne[ye]³⁶⁶ (4) giderdi. Görünçe hāk-i pâyine yüzler sürüp: "Anşızın (5) nereye yâ İbn-i Resûlallāh" dedi. Yezîd (al.)'den kaçdığını (6) bir bir nakl eyledi. Eyitdi: "Benim devletli Sulṭānım, hāşâ şümme (7) hāşâ haddim yokdur sizlere naşihat eylemege. Lakin muḥabbetim (8) kemāl mertebedir. İmdi sizlere eşkâre niçe bilürseniz, gizli[-]de (9) öyle bilürsüz Sulṭānım" dedi. Lakin hemân sözüm Kūfeye (10) gitme, nereye gidersen git, anlara iltifāt etme ve iltifâtına (11) mağrûr olma. Ka'be-i şerîf il[i] atan ve babañ vilâyetidir. (12) Anda kal, Yezîd (al.) size zafer bulamaz" dedi. (13) Vedâ' edüp Hż. İmâm: "Allāh senden rāzî (14) olsun" deyüp vedâ'laşdılar. Rivāyetdir ki Hż. İmâm-ı (15) Hüseyn-i Mazlûm menzil be menzil Bathāya geldi ve Ka'beniñ

[129b] (1) eşrāf u kibârı duydular. Er 'avret, oğlan uşak (2) istikbāle geldiler. Ka'bede hākim olan Hż. Sa'd (3) ibn-i Ebî Vaḳḳāş ḥazretlerinin oğlu 'Ömer dedikleri münāfık, (4) ḳaltabān, mel'ûn, la'în idi. Bir ulu ḥāneye sa'âdetle (5) kondurdular. Ol gece anda ḳarâr eylediler. Ertesi, ḳavm-i Ka'be (6) bölük bölük geldiler. Ol ḳavm Hż. İmâmıñ hāk-i pâyine (7) yüz sürüp mübārek yüzüne ḳarşu durdular. Dédiler (8) kim: "Elḥamdülillāhi te'ālā mübārek cemāliñizi gördük" deyüp beş (9) vakte iktidā edüp namāz ḳıldı ve bî'at ederlerdi: (10) "Biz Yezîd bilmeziz. Sensin bizim pâdişāhımız³⁶⁷" dediler. (11) "Seniñ ḳılın düşdigi yerde kellemiz ḡaltān ederiz" (12) dediler. Rivāyetdir ki 'Amr bin 'Āş dedikleri mel'ûn, ḥabîṣ (13) (la.) bir geçe ḳalkup Şāma geldi. Yezîde (14) eyitdi: "Cümle ehl-i Ka'be Hż. İmâm-ı Hüseyn[e] uydular. Pâdi- (15) -şāh oldu. Mutāba'at eylediler. Yezîd (al.) ḡazaba

³⁶⁶ مدینلی

³⁶⁷ پادشاهمزين

[130a] (1) geldi. ‘Amr bin ‘Āṣ-ı (la.) mel‘ün, münāfık (2) eyitdi: “Hālā ehl-i Kūfe şehri ‘Aliyyü’l-Murtezānıñ vilāyetidir. (3) Cemī‘an ehl-i Kūfe haber almışlar. Mu‘āviye L ölmüş, Yezīd (4) (la.) tahta geçmiş. Hż. İmām-ı Hüseynine (4) mutāba‘at eylemiş. Şimdi Ka‘be-i şerife geldi. Ehl-i Ka‘be, (5) Hż. İmāma uydu ve Kūfe kavmi Hż. İmām-ı Hüseyn[e] (6) muhabbet-nāmeler göndermişler. “Yezīd (la.)’[e] (7) biz uymayuz ve bizler Yezīd (al.)’yi bilmeziz ve uyma- (8) -ız. Biz ādemden yüz çevirmeziz. Yezīde mutāba‘at edüp (9) uymayuz ve seniñ uğruna cān u baş terk edüp (10) ölürüz cümleten” deyüp ‘ahd ü yeminler etmişler ve mektūblar (11) göndermişler” deyince tekrāren ğazaba geldi. Ğazabıla (12) bir kıyye ibrişim boyu yere geçesin. Yezīd (la.) (13) tedārik görmege başladı. Ammā bu tarafda ehl-i Kūfe (14) haber aldı[-]ki: “Hż. İmām-ı Hüseyn taḥkīk Ka‘beye gelmiş” deyü

[130b] (1) Süleymān-ı Şuradın³⁶⁸ evine cem‘ oldular. Hıtbeyi okudı. (2) Peyğambere şalavāt getürdi. Hż. İmām-ı Hüseyni medḥ eyledi. (3) Ve eyitdi ümmet-i Muḥammed[e]: “Bize bir hāl olıçaqdır ve oldur ki (4) Hż. İmām-ı Hüseynine tābi‘ oluruz eger bize āhiret (5) lāzım ise” deyü mektūb yazdılar. Ehl-i Kūfeniñ yetmiş (6) kadar adı bellü başlısı bir yere gelüp cem‘ oldular. (7) A‘yān u kibārı eşrāf bir ‘arz-ı maḥzūr düzdüler. (8) Evvelā Müseyyeb bin Rifā‘a ve eş-şānī Rifā‘a bin Sebdād (9) ve eş-şālīs Ḥabīb-u Müzāhir ve er-rābi‘ Muḥammed ibn-i Eş‘as (10) ve el-ḥāmis Şüreyḥ Kādī bunlar eyitdiler. Hż. İmām-ı (11) Hüseyn taḥkīk Ka‘beye geldi. Hāl bellü oldı: “İşde (12) bizden bir dem taleb ister. Lāyık olan yardımdır. Hż. (13) İmām-ı Hüseyn[i] maḡrūr eylemeyelim, yerinde otursun, sonra yüz (14) çevirmeyelim” deyüp cümlesi yemin u şart eylediler ki Hż. (15) İmām-ı Hüseyninden yüz çevirmeyeler ve ‘ahd ü şart, qavl [ü] qarār

[131a] (1) etdiler ki ašlā münāfaḳat etmeyeler. Ammā bir cemā‘at ki var- (2) -dır, evvelā Şīş bin Refī‘ı ve eş-şānī Hicāz bin Çerve ve eş-şālīs (3) Yezīd bin Ḥārīs ve r-rābi‘ Yezīd bin Revīm mektūblar yazup (4) gönderdi. Hż. İmām-ı Hüseyn[i] pādişāhlıġa qabūl eylediler. (5) “Ġayrı söz yokdur” deyü bir küp mektūblar yazup gönder (6) -diler. Hż. Kerbelāya ya‘ni Hż. İmām-ı Hüseyn (7) ibn-i Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezāya vāşıl oldı. Hż. (8) İmām, mektūbları baġmaġa başladı ve [okur]³⁶⁹ okumaz tekrār (9) altmış mektūb daḡı geldi. ‘Aķıbet mektūbı eline aldı. (10) Ve su‘āl eyledi: “Bu mektūbları kimler gönderdi” dedi. (11) Aḡvālī bir bir taķrīr eyledi. Hż. İmām-ı Hüseyn mektūbları (12) açdı. Ehl-i Kūfeliniñ

³⁶⁸ خردك

³⁶⁹ Tamir, baġlama göre yapıldı.

şüret-i mektûbları: “Biz ki ehl-i (13) Kûfeliyüz. Sen[-]ki Hż. İmām-ı ‘Aliyyü’l-Murtezā oğlu (14) Hż. İmām-ı Hüseyin(-)sin ki bizim pâdişâhımız, sen[-]ki (15) imdi ma’lûm ol[-]ki pâdişâhımız yokdur, Mu‘âviye

[131b] (1) vefât eylemiş. Oğlu Yezîd (la.) tahta (2) geçmiş adem-i istiḥkākıla, istid‘â-yı cülûs-ı mesned-i (3) ḥilâfet kılup: “Helellette başa uyuñ, başa uyan kılıcımdan (4) kurtuldu. Uymayan her kim varısa başı malı yağmadır” (5) dêrmiş. Bi-ḥamdillâhi te‘âlâ sen pâdişâhımız var iken ğayrıya (6) i’tibârımız yokdur. Yezîdin (la.) derûnında (7) gizli ‘adâvet şimdi eşkâreye çıkmış, akladık, bildik. (8) İmdi ey server-i cûybâr³⁷⁰-ı kerâmet, ve ey şükûfe-i nev-bihâr-ı (9) risâlet!" Mektûb: "Siz kâdem-i mübâreklik ile vilâyetimizi (10) müşerref kılasın. Biz ki ehl-i Kûfeliyüz. Dostuñ dost (11) düşmeniñe düşmen bilüp bizi muvâfık yâr-u şâdık bilesiz. (12) Netîçe sizler Kûfeye kâdem başdığın gibi, Yezîd (13) (al.) tarafından bizim vilâyetimizde pâdişâh vekîli ol Nu‘mân (14) bin Beşîr bir pîr kişidir, biz anı koğarız. Böyle ma’lûm ola (15) ve sizler kim her ne isterseniz gerek ‘asker gerek âlât-ı ceng

[132a] (1) cümlesi vardır” dëyi mektûb gönderdiler. El-kışsa: Bu mektûb (2) ardı sıra Beşîr ibn-i Temîrle bir mektûb, anıñ ardı (3) sıra ‘Abdurrahmân bin ‘Abdullâh ile bir mektûb, anıñ ardı (4) sıra Hânî bin Hânî ile bir mektûb, anıñ ardı (5) sıra Rebî‘ bin ‘Abdullâh bir mektûb, anıñ ardı (6) sıra Şîş bin Rebî³⁷¹ bir mektûb anıñ ardı (7) sıra ‘Urve bin Kays bir mektûb, netîçe yüz yigirmi (8) mektûb gönderdiler. Hep bir biri ardına böyle nevâzişler, (9) du‘âlar ve şenâlar ile fe emmâ fi’l-ḥaḳîka ḥaḳîkat üzere (10) idi. Hż. İmām-ı Hüseyin-i Mazlûm bu mektûbları gördi. (11) İnsân meyyâldir, gönli diledi artık şübhe kalmadı. Gitmege (12) tedârik gördi ve bildi anda belıyyât-ı kazâ olıçakdır. (13) “Ḥoş imdi evvel Müslim-i ‘Âkîli gönderelim” dëdi. “Yâ (14) Müslim, evvel seni bir mektûb ile gönderelim. Sen benim yâr-ı (15) şâdıkım(-)sın ve mûnis-i ğam-güsârımsın ve cennetde dahı

[132b] (1) hem-demimsin. Var Kûfeye, aḥvâllerine muṭṭalî‘ol” dëdi. (2) **Hż. İmām-ı Hüseyinin mektûb-ı şerifinin şüretidür:** (3) “Elḥamdülillâhi rabbi’l ‘âlemîn. Erraḥmânirrahîm. Kâdir, Kerîm (4) Kāhhār, Zü’l-metîn. Şāniyâ ol Şadr-ı bedr-i kāyinât (5)

³⁷⁰ جویبایی

³⁷¹ Bu isim Hadika’da Şîş biçiminde (Güngör 1987: 385); Ravza’da ise Şebeş biçiminde (Ruşen 1395: 283) yazılmıştır. Tuhfe’de Şîş biçimindeki yazım çeviriyazıda korundu. Söz konusu isim, Özel Adlar Dizininde Şebeş bin Rebi olarak belirtildi.

Mefhâr-i mevcûdât, Şefî'-i rûz-ı 'arâşât, mu'allâ, müzekkî, (6) müctebâ, murtezâ a'ni bihi H. Muhammedü'l-Muştafâ (7) (sav.) Ben[-]ki H. İmâm-ı (8) Hüseyin bin 'Aliyyü'l-Murtezâ ibn-i Ebû Tâlibim. Siz ki ehl-i (9) Kûfe a'yân u eşrâf-ı kibârsın. Nâme-i muhabbetiñiz (10) tekrâr be tekrâr gelmişdir. Maзмünü ma'lûmum (11) olmuşdur. Ben bir gayrı âhir diyâra gitsem gerekdi. (12) Ancak siziñ bu mertebe muhabbetiñizi ve şadâkatiñizi (13) bildim, anladım. İmdi tarafımdan Müslim-i 'Âkili (14) sizlere irsâl eyledim. İmdi vardukda ne mertebe (15) ri'âyet-i 'izzet ve şefkat [ü] muhabbet edersiz. Ol dahı

[133a] (1) benim rikâb-ı hümâyunıma mâ'adâ mektûb irsâl (2) eyleye. Benim[-]dahı hâtırım hoş ola. Anıñ hoşnûd- (3) -lığı benimdir” demişdir. “Zîra Müslim-i 'Aqıl eşrâf-ı (4) benî Hâşimdir. Ekâbir-i 'azîmdir. Böyle ma'lûm [ola] (5) bi'l-hayri'd-du'â.” Fe emmâ çünkü şabâh oldu. Müslim-i (6) 'Aqıl eyitdi: “Birâder sen benim cânımsın, çigerimsin. (7) İşde gördüğ bizim başımıza kâsdederler. (8) Bu ümmet-i Muhammed ehl-i Kûfe, bize ne mertebe muhabbet (9) 'arz eylemişler. Bir vechile 'özü edüp var- (10) -mamağ mümkün değildir. Da'vete icâbet lâzımdır. (11) Bu tarafda ise cân u başımıza kâşd êtdükleri. (12) İmdi ol tarafa vardıkda³⁷² ef'alleri, aqvâlleri (13) uyar mı uymaz mı görürsin. Baña mektûb gönde- (14) -rirsın. Ben[-]dahı sançağı kaldırıp ol tarafa (15) revâne oluram” dedi. H. İmâm-ı Hüseyiniñ hükm-i

[133b] (1) şerîfine inkıyâd edüp Müslim-i 'Aqıl yola revân (2) oldu. Rivâyet ederler ki H. Müslim-i 'Aqıl (3) yolda giderken bir avcıyarâst geldi. Bir âhüyı (4) koğup geldi. H. Müslim-i 'Aqıl önünde tutup (5) boğazladı. H. Müslim-i 'Aqıl eyitdi: “Bu eyü (6) 'alâmet değildir.” Rivâyet ederler ki gâybden bir (7) 'alâmetdir derler. Netîce H. Müslim-i 'Aqıl (8) gèrü döndi. H. İmâmıñ öñüne geldi, eyitdi: (9) “Ey şehzâde Kûfeye gitmek ma'kûl değildir. Gel (10) gitme-yelim, hâl şöyledir” dedi. H. İmâm-ı Hüseyin-i (11) Mazlûm eyitdi: “Yâ Müslim eger sen havf edersen (12) gitme, bir gayrı âdem gönderelim” dedi. H. Müslim-i (13) 'Aqıl gördi[-]ki H. İmâmıñ gâyetle murâd-ı (14) şerîfidir, eyitdi: “Hâşâ şümme hâşâ Sultânım seniñ (15) emriñe muhâlefet değildir. Ancak Sultânıma bir hizmetdir,

[134a] (1) yohsa havfdan değildir” deyüp atını depüp yola revân (2) oldu, eyitdi: “Elvedâ seni yâ İmâm ben artık seniñ mübârek (3) cemâliñi göremem. Öyle zan ederem” deyüp

³⁷²واقده

gitti. Hz. (4) İmām-ı Hüseyin ağlayup ah ederek kaldı. El-kışşa: Müslim-i (5) ‘Aķıl Mekkenen çıkup revān oldu. Ammā bir ‘acāyib (6) rivāyet nakl edeyim saña. Yezīd (la.) (7) Hz. İmām-ı Hüseyin ‘adāvetini. İki veçh üzerinedir. (8) Biri budur ki: “Gel baña bī‘at eyle” dedi. Hz. İmām (9) ašlā rızā göstermedi ve hem erbāb-ı ehl-i ‘uķalāya (10) ma‘lūm oldu[-]ki Hz. İmām-ı Hüseyin, Yezīd (al.)’[e] (11) bī‘at vèrmedi ki āl-i Emeviyyenin hilāfeti (12) kāzīb olduğu ve haķ hānedān-ı Resūl-i Ekremiñ olduğu (13) nūmāyān oldu. Ammā biri dahı budur ki ‘Abdullāh-ı Zübeyriñ (14) bir güzel, hūrī-şıfat ‘avret[i] vardı. Yezīd (la.) (15) anıñ hüsniñi iştmişti. Uzaķdan ‘āşık olmuşdı.

[134b] (1) Yezīd (al.) biñ dürlü hile ile ‘Abdullāh-ı (2) Zübeyriñ ol ‘avrete talāk vèrüp müfāraķat vèr- (3) -dirmişdi. ‘Avret şöyle maħlūle olduğu sā‘at (4) Yezīd (la.) kendine almağa heves (5) eyleyüp “araya ādem muħaldir” dèrken Ebū Mūsā-i Eş‘ariyyeyi (6) ol ‘avrete irsāl eyledi. Yolda giderken Hz. (7) ‘Ömeriñ oğlu ‘Abdullāh rāst geldi. “Nereye gidersin (8) yā Mūsā” dedi. Mūsā aħvāli söyledi. ‘Abdullāh eyitdi: (9) “Eger Yezīd (al.) dilemez ise bündegi söyle (10) vekīlim ol, ben alıram” dedi. Hātun[a] giderken Hz. (11) İmām-ı Hüseyinrāst geldi. Hz. İmām-ı Hüseyin dahı aħvāle (12) vuķūf taħşil eyledi. Hz. Kerbelā eyitdi: (13) “Eger Yezīd (la.) de ‘Abdullāh istemez (14) bündegi söyleyesin, ben alıram” dedi. Çünki Ebū Mūsā-i (15) Eş‘arī üc ādemiñ vekili oldu. Ol ‘avrete geldi.

[135a] (1) Ol ‘avret gāyet nāzenīn, gāyetle i‘zāz u ikrām eyledi. (2) “Yā Mūsā ne iķtizā eyledi ki bunda gelmege ne sebebdir?” (3) dedi. Mūsā eyitdi: “Ey nāzenīn-i zūleyhā-yı zamān, saña (4) lāyık³⁷³ görmem böyle süvār oturmaķ. Sizlere ĥod (5) çift olmağı size lāyık görürem. Huşūşā tāzelik (6) var. Eger murādiñ ise seni isterler ve saña tālīb (7) olurlar. Rızā vèrersen seni bir kimesne ile çift (8) edeyim” dedi. ‘Avret eyitdi: “Kimdir?” Mūsā eyitdi: “Evvel (9) ben isterem. Vaz‘-ı vaķar şāhibiyem, her vechile lāyıkam” (10) dedi. Eger devlet ve salţanat istersen Yezīd ibn-i (11) Mu‘āviye (la.) ister. Eger genç, güzel, şehbāz, (12) yigit istersen Hz. ‘Ömeriñ oğlu ‘Abdullāh ister. (13) Eger [sa‘ādet-i āħiret temennā kılsañ]³⁷⁴ Hz. İmām-ı Hüseyin dahı ister” dedi. ‘Avret eyitdi: (14) “Yā Mūsā iħtiyārsın, ben tāzeyem, saña lāyık degilem. (15) Yezīd (al.) ise devām-ı sebātı yok. Ašlā

³⁷³ لایق سیز

³⁷⁴ Tamir, (Güngör 1987: 269)’a göre yapıldı.

[135b] (1) ‘ibâdet [ü] tâ‘at bilmez. Fısk fücür içinde(-)dir. Dünyâsı (2) a‘lâ, âhireti vîrân olup mekânı cehennem olmak muḳarrerdir. (3) ‘Abdullâh ise güzel maḥbûbdur. Ammâ güzel(-)ligi tîz geçer, (4) dünyâ fânîdir, âhiret bâkîdir. Ammâ benim niyyetim ‘Abdul (5) -muṭṭalib oğlu oğludur.³⁷⁵ İ‘lâm Hż. Ḥadîcetü’l (6) Kübrâ ile olmak ve Hż. Fâtımatü’z-Zehrâ ile konuşup (7) anıñ gelini ve cāriyesi olmak şarkdan ğarbdek iḳlîm[e] (8) pâdişâh olmakdan a‘lâdır. Eger Hż. İmâm-ı Hüseyn (9) isterse ben[-]dahı anı isterem. Zîrâ iki cihân pâdi- (10) -şâhı, dînim îmânımdır” dedi. Netîçe Hż. Kerbelâ (11) ya‘nî İmâm-ı Hüseyn-i deşt-i Kerbelâya ol ‘avret[i] (12) nikâḥ eylediler. Yezîd (al.)’ye öyle haber (13) êtdiler. ‘Adâvet buğz olmağa sebep bu oldu. (14) Rivâyet êderler kim kaçan Hż. İmâm-ı Hüseyn Ka‘be-i (15) şerîfe geldi, Hż. ‘Abbâsıñ oğlu eyitdi: “Ey gözüm

[136a] (1) nûrî Hüseynim, her kim senden yüz çevirse, saña yardım (2) eylemese ol ümmet-i Muḥammedden degildir. Gel varasın yine Medîne (3) otur, bakalım ne[-]şekil olur” dedi. “Cānım saña fedâ olsun (4) ve seniñ öñünde olmak başa sa‘âdetdir” dedi. İkrām êtdi. (5) “Eger emrêdersen, gör nişlerem” dedi. Hż. İmâm-ı Hüseyn (6) eyitdi: “Ey ‘ammizâde bilmem ne söylersin. Ol kavm beni (7) bulmayınca şabr u qarâr eylemezler. Ya bî‘at ya helâk êderler. (8) Sen anı bilmez misin. Benî İsrâ‘îl kavm[i] şabâḥdan gün to- (9) -ğunça yetmiş peygamber (as.) ḳatl eylediler. (10) Çarşu-yı pazara gelüp oturdılar. Ve dükkânlarında alış (11) vêriş eylediler. Güyâ âdem öldürmek veyâ peygamber (as.) (12) ne imiş güyâ tok bağazlamak gibi. Gülerler, oynar- (13) -lar” dedi. Ya‘nî bir peygamber (as.) gelse aña yalancı (14) dêrler idi ve ḳatl êderlerdi. “İmdi ey birâder güzel naşîḥat eylediñ, var sen yine Medîneye. Bizi ehl-i Ka‘be sever. Bunda

[136b] (1) durmayup eger ḥorlarsa bir ğayrı vilâyete giderem” dedi. (2) **El-bâbu’l-‘aşer: Müslim bin ‘Âḳiliñ Kûfe şehrine varup (3) ne gûne ḥîle ile şehîd oldıñın ‘ayân ve beyân (4) êder. Onuncı bâb.** Asmân-ı risâletde ve mâhtâb-ı (5) ‘âlem-efrûz-ı sipihr-i sa‘âdet ya‘nî Hż. Muḥammed (6) ü‘l-Muşţafâ (sav.) “*yücâhidüne (7) fî-sebîlillâhi*”³⁷⁶ tarîḳıñ muḳtedâsı, “*câhidu’l-küffâr*”³⁷⁷ıñ (8) livâsı, şâh-ı dîvân-ı risâlet, mâh-ı gerdün-ı vefâ, (9) ma‘den-i asân u zerâfet, menba‘-yı şıdḳ u şafâ, ḥâzin-i (10) genc-i şerî‘at, mażhar-ı izḥâr-ı dîn, server-i gülzâr-ı nübüvvet, (11) dürr-i dürc-i işţifâ.³⁷⁸ Ya‘nî bir bende-i maḳbûl

³⁷⁵ او عليدر

³⁷⁶ Allah yolunda cihad ederler. (Maide, 5/54)

³⁷⁷ Kafirlerle ve münafıklara karşı cihad et. (Tevbe, 9/73)

³⁷⁸ Bu kısım Hadika’da Şi‘r başlığı altında verilmiş, Tuhfe’de ise Şi‘r bölümü belirtilmeden nesir biçiminde alınmıştır.

ya'ni Allāh (12) Te'ālānıñ bir kulu, 'ibādet ü tāt' edemez ammā irādet (13) elde ol ise cennete girüp derece-i 'ālīye-ye (14) kadem başup zīrā Allāha lāyık olıçaq, Hz. Allāh (15) 'Azīmü's-şān anı dürlü dürlü belālara³⁷⁹ imtiḥān eyler

[137a] (1) ve şabırlıqlar vērür neniñ³⁸⁰ gibi veyā vücūdına bir maraz işābet (2) eder. 'İlāclar eyleseñ devā olmaz yāḥūd kāfır elinde (3) esīr olur yāḥūd 'azīm ḥaste olur yāḥūd malı (4) telef olur yāḥūd çiger-pāresi evlādı ölür. Hāq Te'ālā şabr (5) vērür. İsti'dād ḥāşıl eder. Dereçe kaṭ' eder. (6) Rivāyetdir Hüseyn bin Mansūrdan ki meşhūr münācātında (7) her bār dērdi[-]ki: "Yā Rabbi, belā vü kaṣā kapuların benim üzerime (8) aç³⁸¹ ve şabırlıqlar [vēr]³⁸²" dērdi "ve beni cemī' belāda imtiḥān eyle, (9) eger bir zerre kadar i'tikād [u] muḥabbet yolların³⁸³ (10) egri tutarsam beni şādıklar defterinde sil. Vücūdımı pāre pāre eylesinler" dērdi. Şi'r

(11) 'Aşık oldur kim çefā tīgından ikrāh etmek

(12) Zerze zerze kılsalar a'zāsını āh etmek

(13) Kan içe şabr eyleye her dem fiğān-ı rāh etmek

(14) Derd-i 'ışk-ı yārdan ağıyarı āgāh etmek

[137b] (1) Rūḥu'l-Ervāḥdan nakldir ki bir gün bir 'azīz bir (2) dervīşin ḥasteligine varır, eydür kim: "Ey dervīş (3) vücūdında pek zaḥmetin var, tesellī tarīkıyla dēr ki: "Āşık (4) mā'şūḳın cefālarına şabr etmek aña 'āşık dēmezler. (5) Muḥabbetde şādık degildir" dēr. Dervīş dēr ki: "Yanlış söyledin, (6) sen bilmez misin 'āşık mā'şūḳında lezzet almasa aña (7) 'āşık dēmezler" dēdi. 'Abdullāh ibn-i Mübārek nakl eder kim: (8) "Bir gün tenhāça Ka'beye giderdim. Bir küçük nūr oğlan (9) gördüm, ne güzel oğul olur" dēdim. "Oğlum cānım (10) pāresi uğurlar ola" dēdim ve "selāmun 'aleykum" dēdim. (11) "Aleykümü's-selām yā 'Abdullāh ibn-i Mübārek" dēdi. Ben (12) eyitdim: "Kimiñ neyisin?" Ol eydür: "Allāh kulıyam" dēdi. (13) Ben eyitdim: "Kandan gelürsin?" dēdüm. Ol eyitdi: "Hāqdan (14) gelirem" dēdi. Pes ben eyitdim: "Kanda gidersin?" "Hāqka giderem" (15) dēdi. Ben eyitdim: "Bu şahrālarda tenhāça ne gezersin?" dēdim.

³⁷⁹ ب harfinin noktası unutulmuştur.

³⁸⁰ ننڭ

³⁸¹ اچ

³⁸² Tamir, bağlama göre yapıldı.

³⁸³ Bu kelimedden sonra *zerre kadar* ibaresi tekraren yazılmıştır.

[138a] (1) “Hakkın rızasını talep eylerem” dedi. Ben eyitdim. “Bu da ne (2) yersin ve tã’amın nedir?” dedim. Ol eyitdi: “Takvâ idür” dedi. (3) Ben eyitdim. “Bu şahrâlarda yalnız korkmaz mısın?” Ol eyitdi: (4) “Taleb eyledigim beni gözedir” dedi. Ben eyitdim: “Oğlan kendi (5) küçük ammâ sözlerin gâyetle a’lâ, kâmil sözidür” (6) dedi[m]. “Kağı kabileden sin?” dedim. Ol eyitdi: “Belâlar çekici- (7) -yüz, mazlûmlar ve mehmûmlar düşmenden elem ıztırâb (8) çekenleriyüz ve mahşerde cümle şefâ’at edenlerde- (9) -nüz. Ve halka Kevşer şerâbı üleşdirenlerdeniz ve muşarreb-i (10) Perverdigâr-ı ‘âlemiz” deyüp gözden gâyib oldu. (11) El-kışşa: Ah ederek Ka’beye döndüm. Gördüm[-]ki (12) ol ma’sûm, halka va’z [u] naşihat eyler. Halk (13) ağlaşup[-]dişlerlerdi. Ben su’âl etdim. “Bu ma’sûm (14) kimdir?” dedim. Bir a’râbî eyitdi: “Yâdigâr-ı Hız. İmâm-ı (15) Hüseyinin evlâdı Hız. İmâm-ı Zeyne’l-‘Âbidindir

[138b] (1) ki ‘âleme evlâd evlâd silsile vèren budur” dedi. (2) Ba’dehu naşihatine vardım, ayağına düşdüm. Elin (3) öpdüm. “Ma’zûr olsun Sultânım, küstâhlık eyledim.” [dedim]³⁸⁴. (4) Hakkât-i ‘ulvî menzili anlarda tamâm olmuştur. (5) Huşûşâ anların çekdiği belâ vü zecr[i] kimesne çekme- (6) -mişdür. İşde gör ki Müslim-i ‘Aķıl ve evlâdlarının (7) şehâdetleri ne mertebedir ki zıkr olunur. İnsân olan (8) cân kulağıla dinlesün. Zîrâ yürekler tahammül etmez. Zîrâ (9) mü’min ve münâfık fark olunıçak, tevellâ teberrâ olunıçak maḥaldir. (10) (la.) Bu maḥtel-i Hüseyin ki nakl (11) olunur kim niçe niçe mu’teberât-ı kitâblardan zıkr (12) olundu. Râvi-i şîrîn-kelâm böyle rivâyet (13) eylerler kim ol zamân Hız. Müslim-i ‘Aķıl Hız. (14) İmâm-ı Hüseyine vedâ’ eyledi. Ammâ Ka’beden Medîne-i (15) Münevvereye geldi. Hız. Resûl-i Ekremiñ merķad-i şerîfiñ

[139a] (1) ziyâret eyledi. Ammâ halkdan korkup geceyle girdi şehre. Ba’dehu (2) kendi evine geldi. Āh āh āh niçe tahrîr êde ve niçe bu (3) hikâyeyi nakl eyleyelim. Ol maḥalde evine geldi. İki (4) küçük oğlu vardı. Biri Muhammed biri İbrâhim idi. Biri (5) yedi yaşında idi. Ve biri sekiz yaşında idi. Ol iki (6) oğluñ alup bâķî ehl ü ‘ıyâl ine vedâ’ eyleyüp ol gece (7) hemân Kûfeye revâne oldu. Bir gidiş[-]ki ah berķ-asâ ile (8) berķ-i ateş-pâre idi. Hız. Müslim-i ‘Aķıl Medîneden (9) iki kılavuz aldı, Kûfeye kılavuz ile vara. Hikmet-i İlâhî (10) kılavuzlar yol yañıldı. Āhir yola gitdiler. Şusuzluğdan ol (11) iki kulağuz helâk oldular. Bir mektûb yazdı. Bir âdem buldı (12) Ka’beye gider. Hız. İmâm-ı Hüseyin[e] gönderdi: “Yâ Hüseyin (13) ahvâl şöyle oldu. Yol yañıldık, kılavuzlar helâk (14) oldu.” Hız. İmâm-ı

³⁸⁴ Tamir, bağlama göre yapıldı.

Hüseyin dağı hayrân [u] ser-gerdân kaldı. (15) Bir mektûb-ı şerîf gönderdi, eyitdi: “Yâ Müslim, bu sözler

[139b] (1) seni hep korkundandır. Saña git dedikleri yere git, (2) emre tâbi‘ ol” demiş. Hz. Müslim-i ‘Aķıl tebessüm eyledi, (3) eyitdi: “Aşlâ benim korkuya müte‘allik şey’ hâtırına gelmedi” (4) dëyüp gitdi. Şahîhdür. Müslim-i ‘Aķıl yolda (5) gâh duman gâh şebnem gâh soğuk gâh ıssı (6) elem ıztırâb çeküp bir gün Kûfeye dâhil oldu. (7) Dârü’l-Muhtâr demekle ma‘rûf, meşhûr menzile yetdi. Eşrâf, (8) ‘ayân, ekâbir-i ehl-i Kûfe Hz. Müslim-i ‘Āķiliñ ayağına (9) yüz sürüp ehl-i Kûfe gürûh gürûh gelmege başlayup (10) bî‘at ederlerdi. Hz. Müslim-i ‘Aķıl bunların aḥvâlini (11) gördi ve muḥabbet [ü] meveddetlerini gördi. Ğâyetle begendi. Hz. (12) İmâm-ı Hüseyin[e] bildirdi. Ve “ma‘ķıldür” dëyüp tedârik görüp (13) bir âdem gönderüp i‘lâm eyledi. Ammâ bu tarafda Yezîdiñ (14) vekîli Nu‘mân bin Beşîr Kûfede vâli-i Kûfe idi. Hz. (15) Müslim-i ‘Aķıl bu minvâl üzere hareket ëdüp halkı

[140a] (1) bî‘at ile cem‘iyyet eylediği şâyi‘ oldu. Hemân bir gün kendi (2) bi‘z-zât halkı da‘vet eyleyüp câmi‘e cem‘ olup minber[e] (3) çıkdı ve eyitdi: “Ey ehl-i Kûfe sizler Müslim-i ‘Āķili da‘vet (4) ëdüp aña uyup bî‘at eylemişsiz. Yezîd bu aḥvâli (5) işidürse sizlere eziyyet eder. Ve başıñuzu kesüp malıñızı (6) yağma eder. Zîrâ Yezîd (la.) kakhâr melikdür. Bu (7) işden fâriğ olun” dedi. Aşlâ ehl-i Kûfeniñ kula- (8) -ğına bu söz ve bu naşihat-i mühmel sözleri işidmediler. Yezîd (9) (al.) bildiginden kalmasın” dediler. Hemân Yezîd (10) (al.)’niñ muḥibb-i menḥûsları bir yere ki geldiler. ‘Abdullâh bin (11) Müslim ve ‘Ammâr bin Velîd, ‘Ömer bin Sa‘d, Yezîd (la.)’[e] (12) şûret-i aḥvâl[i] i‘lâm eylediler. “Şehbâz-ı şikâr- (14) -endâz-ı nişîmen-i [‘izz ü ‘alâ]³⁸⁵ Hz. İmâm-ı ‘Aliyyü’l-Murtezâ feth-i memâlik (15) hevesiyile eşyâsından pervâz ëdüp ibtidâ feth-i ‘azîmet-i

[140b] (1) nuşret sanca‘ın diyâr-ı Kûfeye dikmişdür. Bu şimdi (2) bir azaçık ateşdir, söğünmesi mümkündür. Eger mukayyed (3) olmazsanız yedi deryâ söğündürmesi bir vechile (4) söğünmez. Bu araya bir keskîn ḥâkîm naşb eyle- (5) -señ, saña muṭî‘ olmayanıñ ḥaḳkıdan gele” dëyü (6) bir nâme taḥrîr ëdüp gönderdiler. Bir gün nâme, Yezîd (7) (al.)’ye dëydi. Aḥvâle muṭṭali‘ oldu. (8) “Ḥây eger böyle olıçak olursa tâc u taht (9) elimden gider.” Tîz dîvân-ı hümâyun eyleyüp müşâvere (10) eylediler. Sercûn³⁸⁶ dërler bir fitne-engîz bir vezîri (11) vardı. Da‘vet eyleyüp sözi bu araya yetdi[-]ki (12) vezîr-i

³⁸⁵ Tamir, (Güngör 1987: 276)’ya göre yapıldı.

³⁸⁶ سرحون

bed-fi‘āl eyitdi: “Pādişāhım Medīneden Velīd (13) ibn-i ‘Utbe[yi] ‘azl édüp yèrine İbn-ü’l-Eşdaqı hākīm (14) dik [dè]di³⁸⁷. Ba‘dehu Sercün³⁸⁸-ı mel‘ün, merdūd, pelīd, şeytān (15) hīlebāz, pür-füsün eyitdi: “Ey hālīfe-i rüy-ı zemīn

[141a] (1) bu fitneyi def olsun dèrseñiz Kūfe vālisi olan (2) Beşīr bir ihtiyārdur. Anı ‘azl eyle. Anı yèrine Başra (3) melik[i] olan ‘Abdullāh-ı Ziyād[ı] (la.) Kūfeye (4) hākīm eyle. Zīrā ol bed-baht, hīlekār, mel‘ündür. (5) Hīle anbārı ve kalbi fitne şandığıdır” dèdi. (6) Yezīd-i (la.) mel‘ün, pelīd bunu (7) ma‘kūl görüp bir mektūb yazdı. Emr-i hümāyūn-ı Yezīd (8) (al.)’niñ: “Sen ki ‘Abdullāh-ı Ziyādsın. (9) Emr-i hümāyūnım vardukda Hż. İmām-ı ‘Alī oğlu Hüseyn (10) benim bī‘atım kabūl eylemedi. Benden yüz çevirdi. Etrāfa nāme- (11) -ler gönderüp kendine bī‘at ederlermiş. Hüşüşā (12) Başra halkından ve Kūfe halkından tecessüs édüp (13) bu fitneye bā‘iş kimdir, bulup haqqından bi’z-zāt (14) gelesin ve Başraya begendigin bir³⁸⁹ mu‘temedün ‘aleyh ādem (15) Başraya pādişāh dikseñ ve sen hāşşaten Kūfeye

[141b] (1) varsañ. Başra, Kūfe seniñ hūkmünde ola. Mücedded-i (2) fermān-ı ‘ālīşānım olmuşdur. Seni göreyim ne[-]şekil hīdmet (3) edersin. Seni benim yanımda medh ētdiler. Ğāyetle hīle (4) bilür, merhametsiz, dèrler. Seni nekbetimde bir devlete (5) nekbet-i devletimle ergüreyim ki hiç olmaya” dèmiş. Ki (6) ‘Abdullāh-ı Ziyād-ı mel‘ün pelīd, nāmeyi okuyup ma‘lūm (7) edindi. İttifāk ol zamān Hż. İmām-ı Hüseyniñ³⁹⁰, (8) Selmān nāmında bir kuli vardı. Mektūb-ı şerīf gönderüp (9) ba‘zı kimesneleri tarīkı müstaķīme irşād ētme³⁹¹ (10) işinde idi. ‘Abdullāh-ı Ziyād (la.) (11) tutup şehīd eyledi. (rah.) Başraya (12) kendi yèrine qarındaş[ı] mel‘ün[ı] hākīm kodı. Kendi (13) Kūfeye ‘azīmet eyledi. Yollarda sorarağ Hüseynīler (14) var mıdır dèyü giderdi. Bir sa‘adetde Kūfeye yakın (15) geldi. Aşşamdek şabr eyleyüp ikinci sā‘atde başına

[142a] (1) bir niķāb aşdı. Ay toğmuşdı, aydınlığıdı. Hż. (2) İmām-ı Hüseyn şandılar. Hż. İmām-ı Hüseyn³⁹² (3) gibi bir şarık şarup iki taylasān şalıverdi. (4) Şehre öyle girdi. Ehl-i Kūfe ise muntaızırlardır ki (5) “āh ‘aceb pādişāhımız ne zamān gelir” dèyü yollara³⁹³

³⁸⁷ دكدي

³⁸⁸ سرحون

³⁸⁹ ب harfinin noktası unutulmuştur.

³⁹⁰ حسين نيگ

³⁹¹ ایتمگه

³⁹² Hż. İmām Hüseyn lafzı art arda iki kere yazılmıştır.

³⁹³ للره

âdemler (6) kômışlardı. Ol maḥal bunu görünçe Hz. İmām-ı Hüseyin (7) şandılar. ‘İzzet ikbâlle getürdiler. Dārü’l-imāre[ye] kondur- (8) -dılar. Fe emmā hemān Beşîr-i zālîm kôrķup serāy kâpusın (9) örttdi. Ve köşk üzerine çıkdı ve eyitdi: “Ey âl-i (10) Resûlallāh ne iş işlemek gereksin, bu fitneyi (11) kaldırırşın. Yezîd[e] (la.) uymazsın, (12) gel bizi uydur³⁹⁴, yok yère zahmet çekmeyesin” (13) dēdi. “Hoş geldiñ yā Hüseyin ammā bu gece bir yēde karar (14) eyle, otur. Şabāh olsun, müşāvere ēdelim.” [dēdi]. Ehl-i Kūfe (15) ise bu mertebe ‘inandılar ki Hz. İmām-ı Hüseyin şandılar.

[142b] (1) Nu‘mān-ı Beşîr-i zālîme dērlerdi ki: “Şabāh olsun, bak biz saña (2) neler ēderiz. Elḥamdülillāhi te‘ālā pādîşāhımız geldi” dērlerdi. (3) Bu serāya kônmağa³⁹⁵ kômazsın, bu serāyı bunun papası Hz. (4) ‘Aliyyü’l-Murtezā binā eylemedi mi, anıñ degil midir ki sen dērsin[-]ki (5) “var, bir ğayrı yēre kôn[-]dērsiñ” dēdiler. Ammā Hz. Müslim-i (6) ‘Aķîl ol ḥalkın içinde idi. Ve dērdi[-]ki: “Ey ehl-i Kūfe (7) bu Hz. İmām-ı Hüseyin-iMaẓlûm-ı cihān degildir. Bu bir mekr ḥîledir. (8) Bu bir ğayrı âdemdir, ‘inanman” dēdi. Allāhu ‘âlem bu ‘Abd- (9) -ullāh-ı Ziyād-ı mel‘ûn, münāfık³⁹⁶ (la.) olmasın” (10) dēdikde ‘Abdullāh-ı Ziyād-ı mel‘ûn (la.) (11) çehre-i mundār-ı menḥûsından niķāb kaldırdı. Halk fesāda (12) varmasın dēyü kendini bildirdi. Kapu açdılar. ‘Abdullāh-ı Ziyād-ı (13) mel‘ûn³⁹⁷ serāy içine girdi ve ehl-i Kūfe bildi. Gürûh gürûh (14) ayrıldılar. Herkes evli evine gitdiler. Şabāh oldı ve şabāh (15) nevbet çalındı. Taht[a] geçüp hükûmet eylemege paşladı. Halkı

[143a] (1) kendine da‘vet ēdüp gāh lutf ile söylerdi (2) gāh ğazab ile söylerdi. Ammā Hz. Müslim-i ‘Aķîl (3) bu aḥvālî duydı. Kôrķdı. “Ḥāl neye varır” dēyüp fikre (4) vardı. Dārü’l-Muhtârdan çıkup Hānî bin ‘Urve evine geldi, (5) eyitdi: “Ey ‘aķîdesi pāk, müslim mü’ mînseñ, seniñ (6) evinde şaklanayım” dēdi. Hānî dāḥı evinde şakladı. (7) Ḥidmet-i şerîfînde olurdu. Hānî, Hz. Resûl-i Ekremiñ (8) meclis-i şerîflerinde birkaç kerre dāḥil olmuşdur. Güyā Hānî (9) bin ‘Urve ḥazretleri ‘âleme pādîşāh olmuş kadar zevķ eyledi. (10) Fe emmā bu tarafda ‘Abdullāh-ı Ziyād-ı ḥabîs, mel‘ûn (la.), (11) Hz. Müslim-i ‘Aķîl aramağa “ayā nerededir” (12) dēyüp cāsûslar kōdı. Bu mel‘ûniñ bir kulu vardı. (13) Adına Mufaḍḍal-ı mel‘ûn dērlerdi, eyitdi: “Yā ğulām, eger (14) Müslim-i ‘Āķil[i] bulup baña ḥaber getürirsen seni azād ēdeyim (15) ve hem murādına ērgüreyim” dēdi. Ol ḥarāmzāde çarşuyı

³⁹⁴ اويدوردی

³⁹⁵ قونمعه

³⁹⁶ منافق

³⁹⁷ ملعونی

[143b] (1) pazārı ve soğakları gezerken bir mestüre-i şālīhā ‘avrete (2)rāst geldi. Mufaddal kendi kendine eyitdi: “Bu ‘avret (3) şālīhā ‘avrete beñzer, şuğa su’āl edeyim bir hīle (4) ile” dēyü ol şālīhā ‘avretin ol zālīm, münāfīk, mel’un, (5) öñün aldı, eyitdi: “Ey mestüre-i devrān ve ey şālīhā-i (6) cihān, āh efendim ‘aceb bilür misin Hż. Müslim-i ‘Aqıl (7) nerededir. Zīrā ‘ahdim vardır eger Müslim-i ‘Aqıl hāzretlerini (8) görürsem mübārek ayağına yüz sürersem biñ aqçe (9) nezir eyledim. Lutf eyle eger bilürseñ söyle” dēdi. Ol (10) ‘avret: “Şubhānallāh neden bildüğ” dēdi. “Rüşeniñden bildüm” (11) dēdi. “Bağa Müslim dērler, babama ‘Avsece³⁹⁸ dērler.” El-kışsa: (12) Müslim bin ‘Avsece, ol mel’un[ı] evine getürdi. Hż. (13) Müslim-i ‘Āqiliñ hāk-i pāyine yüz sürdi, bī’at eyledi. (14) Ve nezir eylediği aqçeyi ‘avrete vērdi. Ol sā’at kelāmullāh (15) getürüp ‘ahd ü yemīn eyledi. Ve du’ā eyledi. Taşra çıkdı.

[144a] (1) ‘Abdullāh-ı Ziyād (la.) geldi. Ahvāli (2) bildirdi. Tiz emr eyledi. Dīvān kurulup Muḥammed (3) bin Eş’asdan³⁹⁹ Hānī bin ‘Urveniñ ahvālın su’āl (4) etdi: “Ol kındadır, hiç dīvāna gelmedi.” Eyitdiler: “Bī-hużurdur.” (5) ‘Abdullāh-ı Ziyād-ı mel’un eyitdi: “Bī-hużūr degildir ammā bu (6) meclise gelme-mek olur mı?” Hānī bin ‘Urve-niñ evine (7) ādem gönderdiler. Hāniye eyitdiler: “‘Abdullāh-ı Ziyād-ı (8) mel’un (la.) sizi gāyetle sever. (9) Hātırın su’āl etdi. Seni ister, ādem gel hāyde.” (10) Ahıbbā dahı eyitdi: “Havf eyleme, hāyde var” dēdiler. Netice (11) Hānī, ‘Abdullāh-ı Ziyād[a] gelüp Hānī gördüğü gibi selām (12) vērdi. Kināyeyle selāmın aldılar. Ağa gāzabla (13) bakdı. Hānī eyitdi: “Ne çürmüğ şāhibiyüz?” dēdi. (14) ‘Abdullāh-ı Ziyād-ı mel’un eyitdi: “Bundan ziyāde ne (15) olsa gerekdir, Müslim-i ‘Āqiliñ menzili senīn

[144b] (1) evinde⁴⁰⁰ oldıydı.” Hānī eyitdi: “Hāşā benim bu işden (2) haberim yok. Fāriğ-i azādeyem, haberim yokdur” dēdi. Ol (3) sā’at “Mufaddal-ı mel’un gelsin” dēdi. Taşra (4) çıkınca derdmend Hānī bozuldı. Āh edüp (5) kızardı ve eyitdi: “Siziñ rızānız yoğısa varayım (6) evimden çıkarayım” dēdi. Ben anı kendi re’yimle getür- (7) -medim. Kendi geldi. Hicāb eyledim. Misāfir-i birāderimdir, (8) utandım” dēdi. ‘Abdullāh-ı Ziyād-ı mel’un (la.) (9) eyitdi: “Heyhāt heyhāte ol bunda (10) gelmeyince sen bu aradan gidemezsin” dēdi. Hānī (11) eyitdi: “Ol olmaz ki ben Müslim-i ‘Āqili tutup (12) senüğ eline vèrmem” dēyinçe gāzaba geldi. Hānī bin (13) ‘Urveyi habs eylediler. Esmā-yı Hāriçe feryād eyledi: “Ey (14)

³⁹⁸ Mufaddal, Tuhfe’de *bir salih avreterast* gelmişken Hadika’da *bir pakize-suret mümin* görmüştür. Müslim bin ‘Avsece pakize-suret mümin’in ismidir.

³⁹⁹ اشعشدين

⁴⁰⁰ Bu kelime, cümle başında tekraren yazılmıştır.

ğaddār nā-bekār ve ey bed ‘ahde cefākār, biz bu derdmend (15) Hānī bin ‘Urveyi ol şartıla bunda getürdik ki bir

[145a] (1) elem erişmeye.” ‘Abdullāh-ı Ziyād-ı mel‘ün (la.) (2) ğazaba geldi. Tiz Hanī bin ‘Urvenin esbābın çıkar- (3) -dılar. Çıblak vücūdına beş yüz tāziyāne urdular. (4) Hānī bin ‘Urve seksān tokuz yaşında bir pīr-i rüşendi. (5) Hānedān-ı Resüle muḥabbet edenler koltuğına girüp (6) aşağı indirdiler. Yēr yüzüne düşdiği gibi (7) rahmet-i Ḥaḳḳa vāsıl oldu (ra.) Bu haber (8) Hż. Müslim-i ‘Āḳile erişdikde hemān Müslim-i ‘Aḳīl (9) ol iki oğlunu, Muḥammed ve İbrāhimi, Şüreyḥ Kādīnin evine (10) gönderdi. Kendi cübbe ve cevşen giyüp müheyyā durdı. (11) Dīn-ü mübīne tābi’ olup bī’at edenlere nidā eyledi: (12) “*Allāhuekber*⁴⁰¹ gün bu günki gündür. *Bismillāhirrahmānirrahīm*⁴⁰²” (13) dēyüp yigirmi biñ ‘asker cem’ oldu. Hż. (14) Müslim-i ‘Āḳilin başına cem’ oldular. Hemān ‘asker-i nuşret, serāy-ı kaşr-ı imāreye yürüdüler. Serāy[ı] ‘asker

[145b] (1) kuşatdı. ‘Abdullāh-ı Ziyād-ı mel‘ün (la.) (2) bu haberi işitti. Göñlüne korku düşdi. Tiz Muḥammed-i (3) Keşīri ser-‘asker edüp üzerine gönderdi. (4) İki ‘asker şaf bağlayup meydān açıldı. Cenge (4) mübāşeret olundu. Hż. Müslim-i ‘Aḳīl eline ol (5) ‘acāyib mızrağın aldı. Meydāna yürüdü. Yezīdleri (6) alan talān eyleyüp bir mertebe kan döküldi. Elinden (7) kan yağdı. ‘Abdullāh-ı Ziyād-ı mel‘ün (la.) (8) gördi[-]ki Hż. Müslim-i ‘Aḳīl ‘askeri gālip (9) geldi. Kendi ‘askeri mağlūb oldu. “Ḥāy ḥāy buña (10) tedārik-i ḥīle gerekdir.” Bu zālimlerün ise hep işleri (11) ḥīle vü fitne. Hemān kaşrın yük(-)segine çıktı. Bülend- (13) -avāz ile nidā eyledi[-]ki: “Ey ehl-i Kūfe eyü étmediñiz, (14) ḥāliñiz fenā oldu. Şanmañız ki gālib geldik dēmeñ, zīrā (15) Yezīd (la.) Şāmdan yēr götürmez

[146a] (1) ‘askerle kalkmış geliyüri. Belki Kūfe sınırına yaklaş- (2) -mışdır. Ehl ü ‘ıyāl iniz māl u mülk emlākiñiz elden (3) gitdi” dēyü fikre vardı. Bir korku vērdi ki “kendünüze (4) merḥamet eyleñ, her biriñiz varıñ, gidiñ. Bu şuçuñız (5) size, cayavarıñ, gidiñ” dēdi. Hemān ‘asker gürūh (6) gürūh semtli semtine gitdiler. Tartāğan oldular. (7) Hż. Müslim-i ‘Aḳīl hemān otuz nefer ādemle kaldı. (8) Hż. Müslim-i ‘Aḳīl namāza durdı. Ol otuz nefer (9) ādem dahı gidüp Hż. Müslim-i ‘Aḳīl tenhā kaldı, (10) müteḥayyir kaldı. Vücūd-ı şerīfi çengden elem çekmişdi. (11) Şehrden çıkmak istedi. Sa‘īd ibn-i Aḥnef ḥazretleri (12) eyitdi: “Sultānım Kūfenün yolları ve yol başları (13) aldılar. Ser-hengler: “Yol yokdur,

⁴⁰¹*Allah en büyüktür.*

⁴⁰²*Rahman ve Rahim olan Allah’ın adıyla.*

gitmesin” dedi. (14) “Senün kaşdıñda(-)dırlar.” Hż. Müslim-i ‘Aķıl eydür: “Nişleyelim, maşlaḥat nedir” dedi. “Gel gidelim” dëyüp

[146b] (1) Muḥammed-i Keşîr evine getürdi. i’zâz u ikrâm eyleyüp: “Efendim, (2) Sulṭânım otur görelim Ḥaḳ Te’âlâ ne gösterir, görelim” (3) dedi. Ol gece şabâḥ oldu. Yezîd-i (la.) (4) mel’ünün cāsûslarından⁴⁰³ ve ğammâzlarından haber (5) alup Muḥammed-i Keşîri dîvâna da’vet eyleyüp ve geldikde (6) eyitdi: “Ey Muḥammed-i Keşîr, Müslim-i ‘Aķıl senün menzi- (7) -lindedir” dedi. “Var baña getür yoḥsa saña siyâset (8) eylerem[-]ldedi. Fe emmâ Muḥammed-i Keşîr ğâyetle bir ulu ḥânedândır (9) ve ḥânedândan idi. Bir ‘Arab begi idi. On beş (10) biñ kadar ‘askere mâlik idi. Muḥammed-i Keşîr ḥâzretleri (11) ‘askerine kuvvetletüp eyitdi: “Ey nâ-bekâr, mel’ün, (12) ḳaltabân, münâfıḳ ‘Abdullâh-ı Zîyâd (la.)! (14) Sen beni Hânî bin ‘Urve gibi mi kıyâs eylersin? Ben (15) ‘Urve degilem[-]lki baña ḥükmün geçe” dëyince taşrada

[147a] (1) bir gürüldi bir tañtana ḳopdı. “Bu gürüldi nedir” dëyinçe (2) dëdiler kim: “Muḥammed-i Keşîr ḥâzretlerinün ‘asker[i] ellerinde kılıç, (3) serâyı yıkarız” dërler. Hemân ‘Abdullâh-ı Zîyâd-ı mel’ün (4) (la.) Muḥammed-i Keşîrin oğlu çiger-pâresini (5) yanında alıḳodı, eyitdi: “Yâ Muḥammed-i Keşîr var ‘askerine (6) söyle, ğavğâ ceng eylemesünler” dedi. Hż. Muḥammed-i (7) Keşîr dâm üstüne çıḳdı. “Epsem oluñ” dedi. Tekrâr (8) içerü girdi. Süleymân ve Muḥtâr-ı Ebû ‘Ubeyde ve Rifâ’a (9) bin Ḥâriş ḥâzır olup eyitdiler: “Yâ⁴⁰⁴ Muḥammed-i Keşîr, yalnız (10) oğluñ bu zâlimin yanında alıḳomadan murâdı nedir?” (11) Bu ki oğluñ benim yanımda durduḳça⁴⁰⁵ senün ‘askerin (12) baña ve ‘askerime kim kaşd étmezler” dëyü alıḳomuşdur” dedi. (13) Netîçe bu⁴⁰⁶ tarafından Muḥammed-i Keşîr: “Ben Hż. Müslim-i ‘Aķıl (14) ḥâzretlerini yarın alayım, ‘askerimizle daḥı ‘asker cem’ (15) olur. Her yêrden Ka’be-i şerîfe Hż. İmâm-ı Ḥüseyin

[147b] (1) Efendimize tâbî olup bî’at êdelim” dëdiler. Muḥammed-i Keşîr (2) bu tedbîri ma’ḳûl gördi. Ḳazâ vü vaḳtdür. İttifâḳ böyle (3) cârî oldu[-]lki meger Yezîd-i pelîd (al.), (4)

⁴⁰³ Kelimedeki ج harfinin noktası unutulmuştur.

⁴⁰⁴ ع harfinin noktaları unutulmuştur.

⁴⁰⁵ Kelimedeki ج harfinin noktaları unutulmuştur.

⁴⁰⁶ Kelimedeki ب harfinin noktası unutulmuştur.

Şāmdan ‘Āmir Ṭufeyli⁴⁰⁷ on binj kadar ‘askerile (5) ‘Abdullāh-ı Ziyād-ı (al.) mel’ün, münāfık[a] (la.) imdād (6) eyleye. ‘Abdullāh-ı Ziyād (al.) ol tāze cedīd (7) ‘askerīn geldigini görünce mağrūrlandı. Tīz emr (8) eyledi. “Muḥammed-i Keşīri getürsünler” dēyü ādemler gönderüp (9) Muḥammed-i Keşīri getürdiler. ‘Abdullāh-ı Ziyād (la.) (10) eyitdi: “Yā⁴⁰⁸ Muḥammed-i Keşīr, Müslim-i ‘Āķīl mi seversin ya kendi⁴⁰⁹ (11) cānını[-]mı seversin?” dēdi. Muḥammed-i Keşīr eyitdi: “Müslim-i ‘Āķiliñ (12) cānı Hāķ Subḥānehu ve Te‘ālā ḥāzretlerinüñ yed-i ḳudretinde (13) ḥıfz u emānetindedir ve benim cānım otuz binj ‘askerīn (14) yanındadır.” ‘Abdullāh-ı Ziyād-ı mel’ün (al.) (15) ziyād[e] ḡāzaba geldi. Yanında bir divit vardı. Duydı,

[148a] (1) Muḥammed-ı Keşīre atdı. Eline doḡundı ve elini yardı. Kān (2) ḡāyetle çok aḡdı. Kūfeli a‘yān araya girdiler. Fe emmā (3) yine ḡāzaba geldi. Eline kılıç aldı, ḥamle eylediler. (4) ‘Abdullāh-ı Ziyād-ı mel’ün (al.)’niñ tevābi‘i ol (5) ihtiyār pīr Muḥammed-i Keşīri ortaya alup ‘āķıbet ol (6) pīr[i] şehīd étdiler (rah.) (rv.) (7) Hż. Muḥammed-i Keşīriñ oḡlı ol ḥālī görüp “papamıñ (8) intikāmıñ sizden alayım” dēyüp ḥayli çok ādem katl (9) eyledi Yezīdlerden (la.) ‘Āķıbet (10) bir kolu ḳuruyaḡak münāfık, mel’ün, zālīm bir nīze urdı. (11) Ol ma‘şūm-ı pāk[i] daḡı şehīd eylediler. (rah.) (12) (rv.) ‘Abdullāh-ı Ziyād (la.) (13) serāy ḳapusın açup ‘asker taşra çıḡdı. Bir ceng-i (14) ‘azīm oldı ki taḡrīr u taḡrīr ḳābil degildür. Ol geḡe (15) şabāḡdek ceng-i ‘azīm oldı. Leşker-i Şām ve leşker-i

[148b] (1) Kūfe bir ceng eylemişdir ki vaşfa şıḡmaz. ‘Āķıbet (2) ‘Abdullāh-ı Ziyād-ı mel’ün (la.) eyitdi: “Bunlar⁴¹⁰ (3) Muḥammed-i Keşīr içün ceng éderler. Muḥammed-i Keşīriñ ve oḡlınıñ (4) başların kesin, atıvērın. Ol başları görünce ḡalk (5) durmaz, taḡılırlar” dēdi ve öyle étdiler. Başları (6) ‘asker-i Kūfe alup gitdiler ve geḡe oldı. ‘Asker-i Muḥammed-i (7) Keşīrden bir ādem ḳalmadı. Muḡtār-ı Ebū ‘Ubeyde gördü ki (8) ḥālī ḡayrı oldı, Allāh[a] şıḡnup Benī Sa‘īd ḳabīlesi (9) vardı, aḡa toḡrı gitdi. Süleymān-ı Şurad-ı⁴¹¹ Ḥuzā‘ī ḥāzretleri (10) daḡı bir yaḡa gitdi. Çün Müslim-i ‘Āķil, Muḥammed-i Keşīr ḥāzretleri- (11) -niñ oḡlınıñ şehādetin bildi, melīl u maḡzūn oldı. (12) El-ḳışşa: “Hemān

⁴⁰⁷ صفیلى

⁴⁰⁸ ی harfinin noktaları unutulmuştur.

⁴⁰⁹ کند

⁴¹⁰ بونلری

⁴¹¹ خرد

şehrden taşra çıkayım, başım alup gideyim” (13) dëyüp giderken yoldarâst geldi Şâmdan gelen Benî (14) Tufeyl ‘askerine, ol zâlimlere râst geldi. Hż. (15) Müslim-i ‘Aķıl hâzretleri anı görünçe bir yaña dahı kaçdı.

[149a] (1) “Yā Rabbi’l-‘ālemīn, nereye gideyim, hālim ne[-]şekil olur. Evlādlarım (2) İbrāhim ve Muḥammed niçe olur” dëyüp ağlarken bir semte (3) dahı giderken Hālid bin Ziyādın ‘askerine şataşdı. (4) Her nereye vardıysa ‘askerden olmadı. Bir yol bulup (5) geçüp gidemedi. El-kışsa: bir yol düşdı. Bir şokaķa (6) giderken meger ol şokaķ çıkmaz idi. Ol maḥalde münāfıklar (7) gāyetle çok idi. ‘Amr-ı münāfık anı gördi. Heybetle şalābetle (8) bildi[-]ki Hż. Müslim-i ‘Aķıl bildi. Hemān ‘Abdullāh-ı Ziyād[a] (9) müjde eyledi. Hemān Nu’mān-ı mübārız dërler Yezīdlerden, elli (10) nefer ādemle gönderdi. Amā Hż. Müslim-i ‘Aķıl giderken (11) gördi ki yol çıkmaz, “döneyim” dëdi. Nu’mān-ı Hāricī kullarıyla (12) gelür gördi. nā-çār olup atından aşagā indi. Bir ḥarābe (13) mescid içine girdi. Nu’mān-ı Hāricī gördi[-]ki Hż. Müslim-i (14) ‘Aķıl yok, atı durur kendi yok. Atı aldı, ‘Abdullāh-ı Ziyād-ı (15) mel’ūn (la.) münāfıķa getürdi. ‘Abdullāh-ı Ziyād,

[149b] (1) tamām-ı şehrde münādīler birağup ḥükm ètdi[-]ki: “Her (2) kimiñ evinde Müslim-i ‘Aķıl olursa malı yağma, başı (3) beglik” dëdi ve her kimiñ evinde ve her kim bulursa (4) her ne dilerse vërirem, murādına èrgürërem” dëyü (5) dellāllar nidā eyledi. Ammā ol gëçe Hż. Müslim-i (6) ‘Āķil: “Yā Rabbi sen necāt vër” dëyü şabāḥdek anda (7) durdı. Çünkü şabāḥ oldu. Hż. Müslim-i (8) ‘Āķil: “Yā Rabbi sen necāt vër, kırtulayım” dëyü taşra (9) çıkdı. Bir ‘avretten şu istedi. ‘Avret eyitdi: “Al şu (10) iç[-]de tiz git. Zīrā bu şehr gavğalı şehrdir, ḥilāfet (11) gavğasıdır” dëdi. Hż. Müslim-i ‘Aķıl eyitdi: “Ḥātun, (12) olmaz mı beni şaķlasañ şevāba girirsin, ben muḥibb-i (13) ḥānedān-ı Resūlem” dëdi. ‘Avret eyitdi: “Sen kimsin?” dëdi. (14) Eyitdi: “Ben Müslim-i ‘Āķilem” dëyinçe ol şāliḥā ‘avret (15) merḥamet eyleyüp elin öpdı. Ḥayır du‘āsın aldı: “Ey ḥātun,

[150a] (1) kıyāmet güninde Hż. Resūl-i Ekreme şehādet èdeyim (2) ki senün çiger-güşen Hż. İmām-ı Hüseyinün yār-u (3) vefā-dārlarına yardım eyledi dëyeyim” dëdi. Hż. Müslim-i (4) ‘Aķıl eviñ içinde gāḥ ‘ibādet gāḥ fikr (5) èdüp: “Ayā Hż. İmām-ı Hüseyin efendim geldiği zamān (6) hāli niçe olur, bu bī-vefā neler eyleseler gerekdir, ayā (7) evlādlarımın Muḥammediñ ve İbrāhimiñ hāli niçe olur, ayā (8) benim hālim niçe olur” dëyüp düşündi. Gāḥ ağlayup (9) göz yaşını dökerdi ammā ol ‘avretiñ bir nā-ḥalef evlādı (10) vardı. Sefīḥ, şaķı oğlandı. Eve geldi, gördi[-]ki (11) anası gāyetle mesrūr, zevķ-vār. Oğlan eyitdi: (12)

“Ey ana ne pek sürür [u] zevķin vardır” dedi. ‘Avret eyitdi: (13) “Ey oğul bu gece hem dünyāmı yaptım, ve hem āhiretimi (14) yaptım. Dīn-i mūbīne hīdmet eyledim” dedi. Oğlan eyitdi: (15) “Baņa da söyle.” Ol şālihā ‘avret ne bilsün. Oğluna

[150b] (1) Hż. Müslim-i ‘Aķıl gösterdi. Oğlan gördi, hiç (2) tınmadı. Şabāhdek şabr eyledi. Oğlan dērdi ki: (3) “Ah ‘aceb şabāh ne zamān olur.” ‘Abdullāh-ı Ziyād-ı mel’ūn (4) mūnāfıķa varsam, söylesem, murādıma ērsem” dēyü (5) gücüle şabr eyledi. Çünki şabāh oldu. Ol bed- (6) baht ‘Abdullāh-ı Ziyād[a] gelüp aḥvāl söyledi. ‘Abd[ullāh]-ı (7) Ziyād (la.), tīz ‘Ömer bin Hāris’e emr eyledi. (8) “Tīz Muḥammed-i Eş’asla ādem ta’yīn ēdüp (9) varup Müslim-i ‘Āķili tutup götürsünler, (10) nāmını dünyādan götürsünler” dedi. Muḥammed-i Eş’asa (11) üç[-]yüz nā-merd⁴¹²-i nā-ḥalefle ol şālihā ‘avretün (12) evini muḥasara eyledi. Hż. Müslim-i ‘Aķıl namaza durur- (13) -dı. Namaz üzerine cūbbe vü cevşen giydi. Allāh (14) ‘Aẓīmü’ş-şāna sığınup taşra çıkdı. Allāhuekber na’rasıyla (15) Yeẓīdlere bir giriş girdi ki alan talan eyledi. Ne

[151a] (1) tarafa varsa şoķaķ şoķaķ ēderdi. Ceste ceste, leş leş üzerine birağırdı. Muḥammed-i Eş’as (3) gördi-ki buğunla başa çıķmaz. Fūccār ibn-i Ziyād (4) dērler bir zālīm mūnāfıķ vardı. Anı ‘Abdullāh-ı Ziyād[a] gönder- (5) -dı. “Tīz baņa ādem göndersin” dedi. “Birķaç biñ (6) ādem” dedi. ‘Abdullāh-ı Ziyād (la.) eyitdi: (7) “Bu ne demekdir. Üç[-]yüz nefer ādem bir ādeme cevāb vēr- (8) -mezdi. Tīz Muḥammed-i Eş’as tutsun, getürsün. Yoḥsa (9) bu hīdmeti ğayrı ādem[e] vèirem” dedi. Muḥammed-i Eş’as gör- (10) -di[-]ki buņa ceng ile cevāba kādīr olamazlar, hemān (11) ḥīleye būnyād urdı, eyitdi: “Ey Müslim-i ‘Aķıl hiç (12) ‘aķlın yoķdur. Sen yalnız bu Şām ‘askerine cevāb (13) niçe vèirsen, gel bāri ālāt-ı silāḥını bırak, seni (14) ‘Abdullāh-ı Ziyāda götüreyim. Ben riķā ēdeyim, seni kırtarayım. (15) Elem çekme” dedi. Hż. Müslim-i ‘Aķıl eyitdi: “Ey nā-merd! senin

[151b] (1) başınā şoğuk geçmiş. Var naşihati eviñde ‘avretiñe söyle” (2) dēyüp eline⁴¹³ kılıç alup bir ceng-i ‘aẓīm eyledi ve Hż. (3) ‘Aliyyü’l-Murtezā göreydi, pesend ēderdi. ‘Asker-i bī-mürüvvet, (4) kimisi yēr yüzünde kimisi tāmırlar üstünde çıķup (5) taş, ok atarlardı. Bir mertebe a’zā-yı şerīfin pāre pāre (6) eyleyüp şöyle oka tutdular ki ok yeliñden gūyā (7) kanad bağladılar. Ol kanadlarla cān kuşu uçmağa (8) uçmak dilerdi. Muḥālīf muḥālīf yērlerine kılıçlar revzenler (9) açmışdı. Hż. Müslim-i ‘Āķil-i derdmend, bir dīvār

⁴¹² نامردناك

⁴¹³ Bu kelimedede ن ve ى harflerinin dişleri vardır, noktaları unutulmuştur.

köşe- (10) -sine geldi, çöğerdi. Şehâdet gözine nümâyân oldu. (11) Âhirete gitmege tedârik görmekte iken nâ-gâh bir nâ-halef, (12) bî-mürüvvet bir taş atdı, alnını yardı. Kân gögsine toğrı (13) ağıdı. Ol maḥalde iken bir ḥarām-zāde bir kılıç urdı. Yarı (14) çehre yarı yüzünden âh edüp bir darb öyle urdı. (15) Ol mel'ün-ı kâtabân münâfık[ı] cehennem[e] gönderdi. Bârekallâhi

[152a] (1) Te'ālā yine diz çöküpdürü dīvār dibine. Gâyetle şuşuz (2) oldu. Ḥarâret müstevli oldu. İlerü vardı. “Allâh ‘aşkına (3) ve peygâmbere ‘aşkına başa bir içim şu verin” dedi. Bir ‘avret (4) bir kâseyle şu vèrdi. Eline aldı. İçeyim dèrken şu (5) kıpkırmızı kân oldu. Hż. Müslim-i ‘Aḳıl, Allâhuekber (6) dèyüp ‘avretin eline vèrdi. Tekrâr yine kâse-yi vèrdi. (7) Ḥarâretten içeyim dèrken dişleri ol kâsede olan (8) şuyun içine döküldi. Hż. Müslim-i ‘Aḳıl (9) ol şudan artık el yudı. Ya'ni bildi ki o şudan (10) naşîb degildir, zâhira bu böyledir. Buḅa ceng-i (11) deşt-i Kerbelâ dèrler. Bunda şehîd olanlar hep (12) böyle şuşuz giderler. Hż. Müslim-i ‘Aḳıl ah edüp (13) dururken nâ-gâh bir kolu kuruyaçaḅ ḥarāmzāde mel'ün (14) münâfık bir mızrâḅ öyle urdı. Bir bir yanından çıktı. (15) Ol sâ'at düşdi. Üzerine ḡulûv edüp üşdüler.

[152b] (1) Ol şîr-i mîşe-i şecâ'at[i] ve neheng-i deryâ-yı şalâbeti (2) tutdular ve kıldıkları ‘ahd ü peymânı unuttular. El-kışsa: (3) Hż. Müslim-i ‘Aḳîli elleri baḅlı, ‘Abdullâh-ı Ziyâd-ı (4) mel'ün, nâ-bekâr, münâfıkın öñüne getürdiler. ‘Abdullâh-ı Ziyâd (5) (la.) eyitdi: “Ey Müslim-i ‘Aḳıl niçe(-)sin, (6) eyü zamânda ḥurûc eylediñ.” Hż. Müslim-i ‘Aḳıl eyitdi: (7) “Hey mel'ün münâfık! Ben Hż. İmâm-ı Hüseyin emriyle geldim. (8) Anıñ fermânını yerine getürdim. Emr-i şerîfiyledür, öldürü- (9) -rem, ḡazî oluram. Öürsem[-]de şehîd oluram. Behey dînsiz, (10) behey imânsız münâfık, mel'ün, kâtabân! Müslimânım dèrsin (11) rûz-ı kıyâmetde ḥâliñ niçe olur. Bundan ‘ibret almadıñ[-]mı (12) ḅaḅ bizim olduḅunı. Üc gün içinde seniñ beş (13) biñ sencileyin pelîd, münâfık, mel'ün[ını] depeledim. Ya'ni tutmaḅa (14) kâdir olamadıñ. ‘Avretlik ki beni zebûn eylediñ, bildiginden (15) ḅalma bre nedâmet menḅûs nekbet kâtabân münâfık! Evvelâ ben bilürem

[153a] (1) beni şehîd edersin. Lakin vaşıyyetim vardır, yerine (2) getürmek gereksin” dedi. ‘Abdullâh-ı Ziyâd-ı mel'ün eyitdi: (3) “Vaşıyyetin tutaram” dedi. Eyitdi: “Biri budur ki kabîle-i (4) Kureyşden bir âdem gelsin, aḅa vaşıyyet edeyim” dedi. (5) ‘Ömer bin Sa'dı getürdiler. Aḅa vaşıyyet eyledi, eyitdi: (6) “Yâ ‘Ömer bin Sa'd, ben bu şehirde ḅarîbem, bî-çâreyem, miskînem. (7) Üç[-]yüz dirhem deynim vardır. Benim atım, Nu'mân ḅapucı

yanında⁴¹⁴ (8) -dır. Şatup deynim vërseñ. İkinci vaşıyyetim budur⁴¹⁵ ki benim (9) bu aḥvâllerimi bir kâğıdla Hż. İmām-ı Hüseyn efendime (10) bildirseñ. Üçinci vaşıyyetim budur ki ben şehîd olduğda (11) cesed-i za'îfimi defn êdesin” dedi. ‘Abdullāh-ı Ziyād-ı (12) mel’ün eyitdi: “Kimdir ki benim iḥsānım ala, Hż. Müslim-i (13) ‘Āqıl[i] köşk üstüne çıkarup katl eyleye” deyinçe (14) Bekr ibn-i Ḥamrān eyitdi: “Bu benim işimdir zîrā bu gün benim (15) babam[ı] öldürdi” deyinçe Bekr ibn-i Ḥamrān serāy üstüne

[153b] (1) çıkarup kılıç havāle eyledi[-]ki boynun ura. Ol sâ‘at (2) elindeki kılıç düşdi. Döndi, geldi, su‘âl êtdiler. (3) Eyitdi ki: Kaçan kılıcı kaldırdım, dīvār yarıldı, bir büyük âdem (4) şalâbetli. Baña barmağın gösterüp kaşın gözün (5) çatdı. Korkumdan elimden kılıç düşdü” dedi. ‘Abdullāh-ı (6) gümrāh eyitdi: “Sus bu sözi söyleme bu oğlancıklar söz[i]- (7) -dir” dedi. “Yeñi ‘âdet çıkarayım dërsin” dedi. Bir gayrı (8) âdeme fermān eyledi. Ol daḥı geldi. Kılıç kaldırdığı gibi (9) ödi çatladı. Cān cehenneme ısmarladı. Şāmlı bir nā-bekār (10) geldi. Hż. Müslim-i ‘Āqıl, Ka‘beye karşı diz (11) çökerdi. Şalavāt-ı şerîf getürdi ve şehâdet getürdi. (12) Eyitdi: “Yā Hż. İmām-ı Hüseyn efendim benim ḥālim saña (13) ma‘lūm ve ḥālim budur. Ayā benim efendim seniñ ḥāliñ niçe- (14) -dir? Murādım buydı, seniñ yanında böyle ölem el-minnetü li’llāh (15) ki bu mertebe müyesser oldı” deüyüp şehâdet getürdi.

[154a] (1) Ol zālīm, şehîd eyledi. (rah.) (rv.) (2) ‘Abdullāh-ı Ziyād-ı mel’ün (la.) Hż. Müslim-i (3) ‘Āqılın başını ve Hānī bin ‘Urvenin başını vücūd-ı (4) şerîfinden kesüp Yezîd-i pelîd, fâcir, ‘anîd (la.)’[e] (5) gönderdi. Yezîd (al.) gāyetle taḥsîn (6) édüp beyendi. Ol başları şehir içinde gezdirdi. (7) Sonra kal’a kapısına aşdı ve bir mektüb gönderdi: (8) “Sen[-]ki ‘Abdullāh-ı Ziyād-ı mel’ün, münāfık(-)sın ki aferînler (9) olsun ikdāmına, mektüb-ı menḥūsun gelüp vāşıl (10) oldı. Devletime lâyıḳ ḥidmetimde takşîrâtlık⁴¹⁶ êtmemiş- (11) -sin. İmdi Hüseyn-i Mazlūm bin ‘Aliyyü’l-Murtezā Hicāzdan (12) kalkup ‘Irāk semtine ‘azîmet eylermiş.⁴¹⁷ Nihāyet kemāl-i (13) ihtiyāt ile ihtirāz eyle, fitne[yi] def eyle. Her ne (14) veçhile olursa olsun, def êdegör. Kendüñe (15) lâzım olan umūrda takşîrâtlık eyleme” dedi.

⁴¹⁴ Kelimede ى harfinin noktaları unutulmuştur.

⁴¹⁵ Kelimede ب harfinin noktesi unutulmuştur.

⁴¹⁶ Kelimede ق harfinin noktaları unutulmuştur.

⁴¹⁷ Eyle- fiilindeki ى harfinin noktaları unutulmuştur.

[154b] (1) Böyle bir mektüb gelinçe gāyetle şāz oldu. Artık Hż. (2) İmām-ı Hüseynin define tedārik eylemege başladılar. Fe emmā kim (3) birkaç⁴¹⁸ gammāzlar ol bed-bahta geldiler. Müjde étdiler. Fe emmā (4) sultānım evvelā ey ümmet-i Muḥammed bu aḥvāl[i] okuyana ve (5) dinleyene Hż. Allāh ‘Aẓīmü’sşān şabr u taḥammül (6) müyesser eyleye ve kuvvet vère kim ağlamağa taḥammül éde. Bu bir (7) ġarīb aḥvāldir ki bir kimesne-nin yüregi taşdan pek ve (8) temürden katı ola ki yaqalar çāk-i giribān ve dīdelerinden (9) yaş revān olmaya, çiger büryān sīne ‘üryān ve gözlerimden (10) kan akar her ān. Yāḥūd ‘aklı olmayup mecnūn-ı ser-gerdān ola. (11) Hż. Resūl-i Enbiyā, Resūl-i kibriyā sened-i aşfiyā, Ḥabīb-i (12) Hūdā, Şefi’-ü rüz-ı cezā’ a’nī bihī Hż. Muḥammedü’l-Muştafā (13) (sav.) rūḥ-ı pākine şalavāt vère. (14) *Allāhümme şalli ‘alā seyyidinā Muḥammed ve ‘alā āli evlādihi ve etbā’ihi* (15) *ve aşḥabihi ve şaḥbihi ve sellim.*⁴¹⁹ El-kışşa: İşde ol maḥalde

[155a] (1) ol münāfiqlar ‘Abdullāh-ı Ziyād[a] eyitdiler. Müslim-i ‘Aķīliḡ bunda (2) iki küçük ma’sūmları vardır” dēdiler. Tiz emr eyledi. (3) “Her kim ‘Abdullāh-ı Ziyād emrini tutmaya. Müslim-i ‘Aķīliḡ (4) iki oġlı çiger-pāresi var imiş. Her kim şaklarsa ve (5) başın keserim, malını yağma éderim” dēdi. Bu aḥvāl[i] Şüreyḡ (6) Kāḡı duydu, cān başına sıçradı. “Eyvāḡ ḡāl niçe (7) olur” dēyü eve geldi. Daḡı babalarının öldiğini (8) bilmezlerdi. Muḥammed ve İbrāḡim eyitdi: “Ey bizim müşfikamız, (9) niçün ağlarsın” dēyü yemīn vērdiler. ‘Āķibet durmadı, (10) ağlayup eyitdi: “Ey benim oġullarım sizler sağ oluḡ (11) papaḡızı şehīd eylediler. Ammā ‘Abdullāh-ı Ziyād-ı mel’ün (12) (la.) sizleri aradır” dēyinçe bunlar bir (13) zamān papalarına açıyup ağladılar. Bir zamān anasız (14) derdmend, şimdi yollara baķar “ah nişleyelim” dēyüp (15) Şüreyḡ Kāḡının etegine yapışup amān el amān

[155b] (1) dēyüp ağlamağa başladılar. Şüreyḡ Kāḡı eyitdi: “Ey (2) maḡtūmu’l-mükerremeler, Medīneye bāzırgān kārvanı gider. (3) Sizi anıḡla göndereyim” dēdi. Ol şehzādelar (4) bir miķdār tesellī-i ḡatır buldular. Şālīḡ oġlı vardı, (5) eyitdi: “Ey benim çigerim pāresi oġul, bu iki dürdāneyi (6) şabāḡ kārvan gider, teslīm eyle, Medīneye götür- (7) -sünler ve vālide-i ‘azīzelerine teslīm eylesünler.” (8) Esed ol maḡtūmları alup gitdi. Gece idi. (9) Meger kārvan henüz kākımış.⁴²⁰ Esed eyitdi: “İşde (10) gördüğüz mi kārvan gidiyüri” dēdi ve eyitdi: (11) “Şabāḡdek ben bu arada kālursam beni tutarlar da (12) helāk éderler. Yürü git ardı sıra” dēdi. Maḡtūmlar (13) eyitdi: “İşde görünüyüri, yetişiriz”

⁴¹⁸ برقاچ

⁴¹⁹ Allahım, salat u selam Efendimiz Muhammed’in, evladının, ona tabi olanların ve arkadaşlarının üzerine olsun.

⁴²⁰ قالمش

dëyüp yürüdüler. (14) Muẓtaribü'l-hāl oldular. Giderken önlerine bir (15) çukur geldi. Kārvānı önlerinden ğāyib ëtdiler.

[156a] (1) Ol ıarafa bu ıarafa yürümege başladılar. Bunlar ise (2) biri yedi yaşında biri sekiz yaşında ser-serī gezerken (3) ceşşāşbaşılar gezerdi. Bunları tutup 'Abdullāh-ı Ziyād-ı (4) mel'ūna getürdiler (la.) Emr eyledi. (5) Haps eylediler. Bir mektüb yazup Şāma gönderdi, (6) eyitdi: “Devlet-i nekbetinde ve nā-mübārekinde Müslim-i (7) 'Aķılīn oğulların tutup hālā hapsimdedir. (8) Fermānıñ ne[-]şekil ise aña göre 'amel ëdelim” dëdi. (9) Ammā zindān-bān Meşķūr dërler bir mü'mīn, muvaħħid, (10) müslimān ādemdi. Ol şehzādeleri birkaç⁴²¹ gün i'zāz (11) u ikrām ëdüp ĥidmet eyledi. Meşķūr zindāncı (12) eyitdi: “Lāyık degildir ki benim sebebimle siz helāk (13) olasız” dëyü gece yarusında zindāndan çıkarup (14) ve eyitdi. Şehrden taşra çıkarup eyitdi: “Al şu benim (15) parmağımdaki ĥātemi, doğru gidiñ Kādısıyye dërler,

[156b] (1) bir şehre varırsız. Anıñ ĥākimi benim ıarındaşımdur. (2) Bu yüzügi aña vëriñ ol sizi Medīneye (3) ulaşıdırır” dëdi. Bunlar zindāncıya vedā' eylediler, (4) gitdiler. Cenāb-ı Bārīniñ emrine muħālif olmaz, taķdīr (5) tedbīr ile bozulmaz. Olıçak olur. nā-çār bu şehzāde- (6) -ler şaġa gidiçek iken şola gitdiler. Şabāħdek (7) yürüdiler. Şabāħ oldu. Bir kārīvān gitdi. Yine şabāħ (8) kendilerini kalkdıkları yerde buldular. 'Āķıbet (9) bir bāġı gelüp çeşme-niñ başında oturdular. (10) Bir Hābeşī çāriye gelüp gördi. Bu ma'sūmların (11) ĥüsnüne⁴²² ĥayrān oldu. Aftāb⁴²³-ı 'ālemtāba beñzer, (12) Güzel şehzādelerdir. Hābeşī⁴²⁴ bunları sevüp muħabbet (13) eyleyüp eyitdi: “Ey nev-civānlar, sizler kimlersiz?” Eyitdiler: (14) “Āh ey müşfıķa-i māder ve ey şālihā-i mestüre, bizler (5) ġarībleriz, yetīm-leriz” dëyinçe ol başı tālī'li çāriye

[157a] (1) bildi.“Hāy Sultānım sizler Ĥz. Müslim-i 'Aķılīn (2) maĥtūmlarısız” dëyinçe inķār eylemeyüp ikrār eylediler. Ol (3) çāriye eyitdi: “Geliñ sizi bizim eve götüreyim, benim ıadınım (4) vardır. Siziñ soyuñuzı pek sever. Size muħabbet[i] ġālibdir.” (5) Aldı, eve geldi. Ol ĥātun gördiği sā'at āh ëdüp (6) ayaġına düşüp ayakların öpdü. Ma'sūmlar⁴²⁵ (7) ayakların çekdi: “Ey vālide-i müşfıķa bizi günaha koyduñ” (8) dëyinçe ĥātun eyitdi: “Āh gözüm nūrı çigerim pāreler (9) ayaġınızı öpmem ançak baban ve babanıñ efendisi Ĥz.

⁴²¹ برقاج

⁴²² Kelimedeki birinci ن harfinin noktası unutulmuştur.

⁴²³ Kelimedeki ب harfinin noktası unutulmuştur.

⁴²⁴ حبشی

⁴²⁵ معصوملرگ

(10) deşt-i Kerbelā ya'nī İmām-ı Hüseyn ve Hız. Fâtımatü (11) z-Zehrā ve Hız. 'Aliyyü'l-Murtezā ve Hız. Sultān-ı (12) Kevneyn Muhammedü'l-Muştāfā (sav.) ve bunların (13) ayağın öpmek gibidir. Ey oğullar günāhım çokdur. Sizler (14) kıyāmet gününde beni şefā'at eyleyüp şehādet eyley ki (15) ben muhibb-i hānedānım” dedi. Şehzādeler şöyle sevindiler ki

[157b] (1) gūyā analarını buldular. Öyle hazz eylediler⁴²⁶ ki ol (2) sā'at hātun öñüne ta'ām getürdi. Yediler, uyuya (3) kaldılar. Zīrā yol⁴²⁷ yürümüşler. Şehzādeler huşūşā ma'sūm (4) yorgun uyuyakaldılar. Fe emmā bu tarafda 'Abdullāh-ı Ziyād-ı (5) mel'ūna haber eylediler Hız. Müslim-i 'Akīlîñ oğulları (6) kaçdı” deyü. Tiz zindāncıyı getürdiler. “Kanı (7) hapsler?” Meşkür eyitdi: “Neylersiz dīnsiz, imānsız, (8) münāfık, mel'un, zālīm! Allāhdan korkup peygamberden (9) hāyā eylemezsiniz. Ol ma'sūmlar saña neyledi. Babası (10) çenge kâdir, hele her neye şehīd eylediñiz? Bu ma'sūmları (11) böyle ser-gerdān, hayrān ve nālān eylemek Allāh Te'ālādan (12) revā mıdır? Hız. İmām-ı Hüseyn (ra.) ve Hız. (13) Faḥr-i cihān, Seyyid-i kevneyn Muhammedü'l-Muştāfā (sav.) (14) hāzretlerinden hicāb eylemez misin? Zīrā (15) müslimān degil misin? Abdest alırsın, namāz kılırsın

[158a] (1) ümmet-i Muhammedim dērsin. Başına ak şarınma, gök (2) şarın bāri. Huşūşā adıñ da 'Abdullāh-ı Ziyād-ı mel'un (3) bildiginden kalma. Elinden geleni ardına koma bre nā⁴²⁸-bekār (4) mel'un, merḥamet(-)siz, edeb(-)siz, Hakkıñ merdūdı! Hakkıñ (5) biñ dürlü belāsına uğrayacak mel'un-ı ebedī, menḥūs-ı (6) sermedī zālīm!” deyince 'Abdullāh-ı Ziyād-ı mel'un (la.) (7) gāzaba⁴²⁹ geldi. Fikre vardı. Meşkür zindān- (8) -cınıñ sözleri hep hak, fe emmā Şeytān (al.) (9) geldi, vesvese vērdi. Pādişāh-ı ulul-emriñ fermān-ı (10) 'ālīşānını yerine getürmezsem 'āşī oluram, hāl müşkil (11) olur” deyü āḫireti unuttı. Dünyāyı unutmadı. Āḫiret (12) üzerine dünyāyı tercīh eyledi. “Tiz buña biñ tāziyāne (13) uruñ” dediler. Tāziyāne ibtidā olunduğda Meşkür olan (14) zindāncı derdmendi tāziyāne urmağa başladılar. Hız. (15) Meşkür “Bismillāhirrahmānirrahīm⁴³⁰” dedi. Tāziyāne on

[158b] (1) oldu. “Yā Rabbi baña şabr [u] taḥammül vēr” dedi. Tāziyāne yigirmi (2) oldu. “Yā Rabbi baña rahmet-i gufrān eyle.” Tāziyāne otuz (3) oldu. “Yā Rabbi baña āl-i Resüllah ile cennetde kōñşı (4) eyle.” Tāziyāne kırk oldu. “Yā Rabbi baña Hız. İmām-ı (5)

⁴²⁶ Kelimedeki ı harfinin noktaları unutulmuştur.

⁴²⁷ Kelimedeki ı harfinin noktaları unutulmuştur.

⁴²⁸ Kelimedeki ü harfinin noktası unutulmuştur.

⁴²⁹ Kelimedeki ğ harfinin noktası unutulmuştur.

⁴³⁰ Rahman ve Rahim olan Allāh'ın adıyla.

Hasan ve HZ. İmām-ı Hüseyin ve āl-i ‘abā ile haşr eyle” (6) dedi. Artık tınmadı, hāmūş oldu. Derdmend Meşkūr (7) zindāncı, bir içim şu istedi. “Vérmen, şuşız қо, (8) ölsin” dedi. Bunlar böyledir. Hep şuşız öliçekdir. (9) Netice-i hāl biñ tāziyāne bi’t-tamām HZ. Meşkūr (10) zindāncıya urdular. Koltuğına girüp evine (11) geldikde HZ. Meşkūr vefāt eyledi (rah.) (12) Ol şālihā ‘avret ol ma’sūmlara ‘izzet ü ikrām (13) eylerdi. Anıñ қоçası[na] Hāriş-i mel’ün dērlerdi. Eve (14) geldi. Oh dēyüp oturdı. ‘Avreti eyitdi: “Ne pek yo- (15) -rulmuş(-)sın” dedi. Hāriş-i mel’ün eyitdi: “Abdullāh-ı Ziyād-ı

[159a] (1) mel’ün emr eyledi. Her kim Müslim-i ‘Aķīlñ oğulların (2) bulup getirürse aña dünyā kadar māl u rızq (3) vėrirem” dedi. Murādına ėrgürėrem” dedi. Şabāhdek (4) bu vaktdek aradım, bulayım, devlete nāyil olayım dēdim, (5) olmadı. Bulamadım. Başımda tālī’im yoğımış” dedi. (6) ‘Avret ah ėdüp ağılamağa başladı, eyitdi: “Ey benim (7) ehlim, hānedān-ı Resūlallāh saña neyledi ki bu mertebe (8) ‘adāvet ėdersin” dedi. Hāriş-i mel’ün (la.) (9) eyitdi: “Hey ‘avret, altun u gūmiş, in‘ām (10) u ihsān vardır. Murādıma ėrerem” dedi. Ammā bu (11) şehzādeler uyhuda idi. Muḥammed büyük idi. (12) Uyandı. İbrāhime eyitdi: “Ey birāder-i ‘azīzim ve ey (13) nūr-ı bāşire-i ibtiḥācım kalk, uyuyaçak maḥal degildir. (14) Şimdi papamı gördüm düşümde. Cennet içinde HZ. (15) İmām-ı Hasan ve HZ. İmām-ı Hüseyin-i Mazlūm ve HZ. ‘Aliyyü’l-Murtezā⁴³¹

[159b] (1) ve HZ. Resūl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muḥterem (sav.) (2) babama eyitdi: “Yā Müslim-i ‘Aķīl oğulların, zaḥmet [ü] (3) meşakḳatde yetīm ḳoduñ” dedi. Babam eyitdi: “Sultānım (4) yarın gelürler ve sizlere buluşurlar” dedi. “Ey birāder-i ‘azīzim, (5) el-ḥamdülillāhi te‘ālā babamıza şabāḥ buluşuruz” dēyüp sevinmege (6) başladılar. Şāz oldular. İbrāhim eyitdi: “Vallāhi birāder (7) bende böyle gördüm” dedi. Ol iki şehzādeler bir- (8) -biriniñ boynuna şarılup ağılamağa başladılar. Bir (9) rivāyetde vālideleri muḳaddemā Medīnede vefāt eylemişdi. (10) Anıñçün HZ. Müslim-i ‘Aķīl bile almış gelmişdi. El-ķışsa: (11) Ol şehzādeler ağıladığından Hāriş-i mel’ün münāfıķ (12) uyandı. Ve kalkdı, hücreye girdi, çerāğ yaķdı. (13) Üzerlerine vardı. Gördi[-]ki iki ma’sūmlar ağırlarlar. (14) Su’āl eyledi: “Sizler kimlersiz?” dedi. Ol ma’sūmlar, bunlar (15) dost şandı, iķrār eyledi: “HZ. Müslim-i ‘Aķīl oğullarıyuz”

⁴³¹ Kelimedeki ض harfinin noktaları unutulmuştur.

[160a] (1) dēdiler. Hemān ol [bī]mürüvvet kıtabān aşılacak mel'un, (2) birine bir sille birine bir sille urup birbirine bağlayup (3) kapuyı üstüne kapayup taşra gitdi. 'Avret gördi (4) ve çāriye gördi. Ayağına düşdiler. Bir mertebe yalvar- (5) -dılar ki takrīr u tahrīr kābil degildir. Olmadı söz geçmedi Hāriş-i (6) mel'una (la.) 'Ākıbet eline kılıç alup (7) önüne kıtup Fırād dēdikleri şuyun kenārına getürüp (8) başların kese. 'Avret u çāriye ve oğlu ve kulu ardına (9) düşdüler. Olmadı söz geçmedi. Ne[-]kadar yalvardılar "kerem eyle, (10) lutf eyle, merhamet, mürüvvet, şefkat eyle, anları bizlere bağışla" (11) dēyü ayağına düşdüler ise ğazab ziyāde oldı. (12) Hāriş-i münāfık, mel'un, kölesine eyitdi: "Al bu kılıcı bu (13) ma'sūmların başların kes" dēdi. Ol ğulām eyitdi: (14) "Ey bī-mürüvvet, merhamet(-)siz, nā-bekār, mel'un, münāfık! Allāhın (15) biñ dürlü belāsına ve ğazabına uğrayasın. "Ne söyler

[160b] (1) sin[-]ki ben bu işi işleyem" dēyinçe ğazaba geldi. Ğulāmın (2) boynunu ura. Kılıcı kaldırırken kolunu kaldırdı. Kolumu (3) kesdi. Kolu düşdi. Oğlu eyitdi: "Āh baba bu benim āhret (4) karındaşımdır, böyle eyledin" dēdi. Hāriş-i mel'un (5) (la.) hemān oğluna emr eyledi. Bunları (6) öldür boyunların ur" dēdi. Oğlu eyitdi: "Babamsın (7) her veçhile sözün tutarım. Ammā bu sözün tutmam (8) ve bu iş étmege kıomam." 'Avret eyitdi: "Bāri sen öldürme, (9) 'Abdullāh-ı Ziyād-ı mel'un (la.) münāfıka (10) götür. Ne yaparsa ol yapsın.⁴³² İster öldürsin ister (11) azād eylesin. Ma'nen sen murādına eresin. Ma'nāda (12) sen kıatıl olmazsın" dēdi. Hāriş-i münāfık mel'un eyitdi: (13) "Sözün yerindedir ammā şehir içine girdikde⁴³³ bunların (14) dostları çokdur. Elimden alırlar. Murādıma eremem, nā-murād (15) giderem" dēdi. 'Avret bir şālihā'avret idi. Duāsı⁴³⁴

[161a] (1) Allāh Te'ālā kıatında müstecāb idi. Kıabül oldı (2) ve eyitdi: "İnşāallāhu te'ālā murādına ermezsin" dēdi. (3) Hem yine öyle oldı. Hāriş-i mel'un münāfık kıatabān (4) nā-bekār (la.), eline kılıç aldı hamle (5) eyleye. Ol ma'sūm-ı pāklar eyitdi ve yalvardılar, mürāca'at (6) eylediler: "Merhamet eyle biz fakīre ve yetīme bī-kes mahrūma, (7) eger murād-ı şerīfin māl u rızık ise bizim saçlarımızı (8) kes. Adlarımızı al, deyişdir. Dellāla vēr, āhir vilāyetde (9) kıuldur dēyü şat. Pahāmızı al, harceyle" dēdiler. (10) Bu gün oğlu ve

⁴³² یابسين

⁴³³ کيردکد

⁴³⁴ Bu kelime 159b 1. satırda tekraren yazılmıştır.

‘avreti ve çāriyesi ikdām eylediler, (11) komadılar.⁴³⁵ Ol mel‘ün nā-bekār (la.) (12) gāzaba geldi. Keennehu oğlunu kōrkudayım dērken (13) kılıcıla kaza vū kader, oğlunu şehīd eyledi. (14) (rah.) ‘Avret ah ēdūp üzerine düşdi. (15) “Amān oğlum ve kulum şehīd oldular. Oğlum

[161b] (1) da‘vāsını kıyāmet güninde eylerem ve dünyāda eylemem, (2) tek bu ma‘şūmları şehīd eyleme” dēdikde dibelik (3) gāzaba geldi. Mel‘ün, münāfık ‘avretini daḥı (4) kōrkudayım dērken bir kılıç urdı. bī-hūş olup yıkıldı. (5) Ölūme berāber bir zaḥm-ı şedīd açdı. Derdmend Ḥabeşī (6) çāriye gördi[-]ki kapu yoldaşı gūlām şehīd⁴³⁶ oldu. (7) Ve çelebisi daḥı şehīd oldu ve kadını daḥı bu hāle giriftār (8) oldu. Çāriye secdeye vardı: “Bu benim ağama (9) belāsını sen vēr, şabaḥdek koma” dēyüp du‘ā eyledi ve (10) du‘āsı maḳbūl oldu ve şehzādeler gördiler ki her (11) taraftan ricā vū şefā‘at kapuları yapıldı. Ağlamağa (12) başladılar. Aşlā bu mel‘ün münāfıka bir zerre kadar (13) merḥamet, şefkat gelmedi. Muḥammed eyitdi: “Luṭf eyle, abdest (14) alayım, iki rek‘at namaz kılayım” dēdi. Ḥāriş-i mel‘ün (15) (la.) eyitdi: “Mümkin degildir, olmaz” dēdiler.

[162a] (1) Bu ma‘şūmlar eyitdiler: “Bāri secde ēdelim” dēdiler. “Olmaz” (2) dēdi. Eyitdi: “Evvel beni öldür.” İbrāḥim eydür: “Evvel beni öldür” (3) dēyü ‘acele eylerlerdi. ‘Ākıbet ikisini daḥı şehīd (4) eyleyüp başların gövdeden kesüp gövdelerini Fırād (5) şuyuna bıraktı. *Ḳālū innā lillāhi ve innā ileyhi rāci‘ün.*⁴³⁷ (6) (rah.) (rv.) Ol fitne, bī-günāh (7) ma‘şūm-ı pākleri, şuya atup mübārek ser-i pāklerini (8) ‘Abdullāh-ı Ziyād-ı mel‘ün (la.) münāfık, (9) sitemkāra getürdi. ‘Abdullāh-ı Ziyād-ı mel‘ün eyitdi: “Ey (10) bunlar nedir?” dēdi. Ḥāriş-i mel‘ün (la.) (11) eyitdi: “Ben bunları bir lu‘bla buldum. Baḡa çok yalvardılar. (12) Minnetleri geçmedi. Seniḡ iḥsāniḡ umardım. Getürdüm (13) murādıma yetiştir beni dēyü olan vāḳı‘ayı bir bir naḳl eyledi. (14) İmdi el- kıssa: ‘Abdullāh-ı Ziyād-ı mel‘ün, bu gūl-i ruḥsār-⁴³⁸ (15) -ları böyle gördi, bir merḥamet(-)siz böyle bir zālīm, münāfık, ḥabīs

[162b] (1) iken ‘Abdullāh-ı Ziyād-ı mel‘ün daḥı merḥamet eyleyüp bunlara (2) açdı, ve merḥamet eyleyüp eyitdi: “Ey taş yürekli ḳaltabān, mel‘ün, (3) münāfık, bu ma‘şūmların suçları nedir? Ve şucu olduḡı (4) hālde bunlara nice kıydıḡ?” dēdi. Ḥāriş-i mel‘ün, münāfık

⁴³⁵ Kelimedeki ق harfinin noktaları unutulmuştur.

⁴³⁶ Kelimede ی harfinin noktaları unutulmuştur.

⁴³⁷ Biz şüphesiz Allah’a aidiz ve şüphesiz O’na döneceğiz. (Bakara, 2/156)

⁴³⁸ رحساری

(5) eyitdi: “Seniñ iltifâtın sebep oldı.” Sebeb öyle oldı[-]ki (6) ‘Abdullāh-ı Ziyād-ı mel’un eyitdi: “Ben Şāma Yezīd (7) (al.)’ye mektüb gönderdim. Hālā Müslim-i ‘Aķılın oğulları (8) hapsimdedir, dèdim. Şimdi baņa diri niçün getürmedin, dèdik- (9) -de ben Yezīd (la.)’[e] ne cevāb vèreyim” dèdi. (10) Ol meclisde Meķātīl dèrlerdi, muħibb-i hānedān idi. Ey, (11) ‘Abdullāh-ı Ziyād bilürdi. Lakin ğāyetle muşāħīb nedīm (12) oldığıçün aņa bir söz söylemezdi. Anıñ yüzüne (13) bakup eyitdi: “Ey Meķātīl al bu mel’un, münāfık, kıaltabānı (14) bu nev-civānları şehīd eyledigi yerde bu mel’un[ı] (la.) (15) kıatl eyle, şuya ataķo ğör, anlara mülħaķ eyle” dèyinçe taşradan

[163a] (1) bir⁴³⁹ kıara yüzlü ‘avret zāhir oldı. “Amān sultānım beni (2) bir pāre diñle” dèdi. ‘Abdullāh-ı Ziyād-ı mel’un eyitdi: “Söyle (3) ‘avret bu pādīşāh dīvānıdır. Bunda kimseye zulm (4) olmaz, èden bulur.” ‘Avret eyitdi: Ben bu Hārişin çāriye- (5) -siyem. Kıapu yoldaşımı şehīd ètdi ve çelebimi daħı şehīd (6) ètdi ve kıadınımı daħı mecrūħ eyledi. Şağ olacağını (7) daħı Allāh bilür. Luţf eyleñ bu ağamın kıatlin baņa (8) iħsān eyleñ. Bir eziyyetle helāk èdeyim ki ‘ālemde (9) ‘ibrete’s-sā’ilin olsun pādīşāh-ı ‘āliden izinsiz (10) ādem kıatl eylemege ğayrılar[a] ‘ibret olsun” dèyinçe mel’un (11) ‘Abdullāh-ı Ziyād bu sözden ğāyet ħazz èdüp (12) eyitdi: “Diñle beni yā Hābeşī, birisi sen ve biri daħı Meķātīl, (13) biriñiz erkek ve biriñiz ‘avret. Her kıanğıñız cezā eylemede (14) māhir üstāt iseñiz ol kıatl eyle(-)sin” dèdi. Hābeşī (15) eyitdi: “Ben bu kıavle kıā’ilem” dèyüp ikisi[-]de çeķişerek

[163b] (1) hemān çāriye, ağasının şüretine bir kıābançe öyle (2) urdı[-]ki ğözleri batladı. Hābeşī eyitdi: “Ey ehl-i (3) dīvān şakınız ki iftirā eylemeñ keennehu ben bunun (4) çāriyesi oldığım, muķaddemā bundan cefā ğörmüş (5) olam, şimdi intikām alam. Lā. Vallāhi hemān ol şehzā- (6) delere acıdım. Anıñ içün evvel ħamlede şehzāde- (7) -lere birer kıābançe urdı. Birin urdum, işde (8) bir daħı” dèyüp bir kıābançe daħı urup yüzi üzerine (9) yıķılıp ellerin ardına bağladılar. ‘Abdullāh-ı Ziyād (10) eyitdi: “Eger şu çāriye erkek olaydı hiç bahası (11) olmazdı. Yā Meķātīl ne[-]dèrsin? Bu kıatl eyleyecek ğibi” (12) dèdi. Meķātīl eyitdi: “Hemān iki kıābançe urmağıla (13) ma’rifet icrā mı eyledi? Öyle degildür” dèyüp keşān (14) ber keşān sürüyerek ol mel’un münāfık merdūdı (15) ol māħūd yere ğetürdiler. Hābeşī eyitdi: “Ey benim

[164a] (1) dīn ü imān yoldaşım olan efendim Hż. Meķātīl (2) ben seni anladım, bildim. Muħibb-i hānedān-ı āl-i evlād-ı (3) Resül-ü Ekremsin” dèdi. Meķātīl eyitdi: “İz’ānıña

āferīn” (4) dēdi. Hābeṣī-i derdmend eyitdi: “Bir miḳdār bunda (5) dur, ben şimdi gelirem” dēyüp gitdi. Şonra gördi[-]ki (6) cāriye yüküle gelür, sırtında bir hātūn getürüp (7) indirdi. Altına bir seccāde bıraḳdı. Başı altına (8) bir yaşıdık ḳodı, eyitdi: “Efendim, sultānım velī’-ni’metim, (9) sizler seyr eylen” dēdi. Meḳātīl eyitdi: “Kimdir bu hātun” (10) dēdi. Cāriye-i Hābeṣī eyitdi: “Bu hātun muḥibb-i (11) hānedān-ı āl-i evlād-ı Resūldür. Bu benim velī’-ni’metim ḳadınımdır, (12) getürdim ki ağamı ne[-]şekil ḳatl ederiz, yatdığı yēden (13) seyr eyle(-)sin. Zīrā mecrūḥ⁴⁴⁰ eylemişdir. Zīrā ben (14) getürmeyeyim⁴⁴¹ dēdim, zaḥmetiñiz ziyādedir dēdim. Baña (15) eyitdi: “Yedirdigim etmegi saña ḥelāl eyle-mem eger beni götürmezsen”

[164b] (1) dēdi. Anıñ içün getürdim” dēdi. Ol şāliḥā ‘avret (2) yatdığı yēden eyitdi: “Ey Hābeṣī bu ādem kimdir?” dēdi. (3) Hābeṣī eyitdi: “Ey benim efendim sultānım, velī’-ni’metim biz ikimiz (4) ‘Abdullāh-ı Ziyād-ı mel’ūn dīvānında merd da’vāyla (5) çıḳdıḳ, ḡāyetle cellādlık biliriz dēyü. Bu dēr “Ben eyü bilirem, (6) dürlü dürlü cefālarla öldürürüm” dēr. Ben dērim “Yok sen (7) bilmezsin, ben bilürem” dērim. Baḳalım ḳanḳımız bilür” dēdi. (8) Hātun feryād eyledi: “Bre ḳara yüzlü ḳırnaḳ, sen evvel āḥir (9) fodul(-)sın. Belki ol eyü bilür. Oğlumuñ intikāmıñ (10) ve şehzādeleriñ intikāmıñ bir eyüçe alıvırsın” dēdi. (11) Fe emmā Hāriṣ-i mel’ūn münāfıḳ merdüddür, ḡāḥ feryād (12) eylerdi: “Amān ey benim zevcem, beni ḳurtar Allāh ‘aşḳına.” (13) Ve cāriyeye eydür: “Ey benim cāriyem beni helāk eyleme Allāh (14) ‘aşḳına. Seni malımdan āzād ederem ve seni kendüme (15) nikāḥ edeyim” dēdi. Çāriye öñüne geçdi. Ellerinden

[165a] (1) birer çārmīḥa gerdiler, ayaklarından kezālik. Ellerine (2) aldılar birer ustura, öyle keskindir ki dülgerlere (3) destere olurdu, başladılar derisini yüzmege. Ol şāliḥā (4) ‘avret ne[-]dēr Hābeṣīye: “Eger ṭabī‘atımça ḳatl edersen (5) seni āzād edeyim” dēr. Meḳātīl eydür: “Eger benden ziyāde (6) şan‘at gösterirsen seni kendüme nikāḥ edeyim” (7) dēr gerçi yārān, bu Hābeṣī(-)dir ammā Hābeṣīniñ ḡāyetle (8) güzelidir. Bunlar birbirlerine çekişerek laṭife ederek hele (9) biñ belāyla ol nā-hemvāre eylediler. Ya‘ni (10) toḡrusı düzetdiler. Göbeginden yüzdüler. [Biri] bir ḳulaḡın (11) ve biri bir ḳulaḡın kesdiler. Ve burnun kesdiler. Meḳātīl eñ (12) eñ barmaḳların kesdi. Meger Hābeṣīniñ ḳoynunda bir (13) kerpedānı var imiş. Meḳātīl gördi, eyitdi: “Neylersin bunu (15) eger ekseri[-]mi çıkarırsın?” dēdi. Hābeṣī gülerek eyitdi:

⁴⁴⁰ مجروح

⁴⁴¹ Kelimedeki ikinci ی harfinin dışının altında noktaları unutulmuştur.

[165b] (1) “Bundan sonra üstâdım dersin. Bak gör neylerem” (2) dedi. Bir kama hazır eyleyüp ağzına⁴⁴² şokdı. Sağ (3) sağ dişlerini birer birer çıkardı. Bu maḥal ḥātun (4) eyitdi: “Ey çāriye maḥbūlumdur. Malımdan seni azād (5) ol” dedi. Meḳātīl eyitdi: “Ben[-]dahı sözümünden dönmem (6) nikāhıla seni alıram.” Hārīs-i mel’ün (la.) (7) çağıra çağıra yapıldı. Hābeṣī eyitdi: (8) “Sen bir miḳdārın gelinçe oyalan, şakın başın (9) kesme, ellerin ayakların kes, işde ben geldim dēyü (10) ḡāyib oldı. Bir zamāndan[-]şoḡra bir arḡa yūki (11) odun ve çıra⁴⁴³ ve kibrit ve bir dahı sepet elinde (12) getürdi. Ateş yakdı. Meḳātīl[e] eydür: “Nedir ol sepet (13) içindeki” dedi. Eyitdi: “Sultānım, Hārisin canıḡa (14) ètdiḡi käre lāyık köpek tersidir” dēyü dahı başı (15) vücūdunda iken çağıra çağıra ateşe yakdılar.

[166a] (1) Cān cehenneme ısmarladı (la.) Ol (2) şālīḡa ‘avret dahı ol çāriyeyi Hż. Meḳātīle vèrdi. (3) Evine geldi. Ol āḡiret ḥātunı zaḡm-ı şedīdden ifākat (4) bulmadı. Cān şerbetini Hāllāḡ-ı Rabbi’l-‘arṣi’l-‘azīm[e]teslīm (5) eyledi. (ra.) **El-bābu eḡadi ‘aşere.** (6) **On birinci bāb: Hż. İmām-ı Hüseyniḡ Ka’be-i (7) Mükerrmeden ḡalkup Kerbelāya geldiḡini (8) ve nice aḡvallerini ‘ayān ve beyān èder⁴⁴⁴.** (9) Hikāyet-i deşt-i Kerbelā böyle naḡl olunur ki (10) deşt-i Kerbelādaki olan cefā vü muṣībet ü (11) eziyyet bir yerde olmamışdır. Hattā melā’ikenin (12) “*etec’alü fihā men yūfsidü fihā*⁴⁴⁵” kināyesinden murād (13) anḡaḡ deşt-i Kerbelādır. Bir gün Hż. Cebrā’īl (14) nüzül èderken bir melek gördi ḡanatları yanmış, (15) melül u maḡzūn durur. Hż. Cebrā’īl su’āl

[166b] (1) ètdi: “Adıḡ nedir, bu aḡvālīḡ nedir?” dedi. (2) Benim adım Ḳaṡrīrdır. Bir ḡidmete sehel ihmāl eylediḡimden (3) Rabbi’l-‘ālemīn beni Ḳaḡhār ismiyle ḡaḡhār eyleyüp ateşlere (4) yakdı ḡanatlarımı” dedi. “Ah yā Cebrā’īl ‘aceb baḡa (5) bir dermān olur mı?” dedi. Hż. Cebrā’īl eyitdi: (6) “Ben Hż. Resül-i Ekrem ve Nebiyy-i Muḡterem (sav.) (7) ḡidmetine giderem. Gel seni anda (8) götüreyim. İn-şāallāḡ murādıḡ ḡaṣıl olur” dedi. (9) Hż. Cebrā’īl, Ḳaṡrīr ile ma’an bile geldi. (10) Hż. Cebrā’īl (as.) Ḳaṡrīr aḡvālını Hż. (11) Resül (asv.)’a naḡl eyledi. Meger (12) ol gün Hż. İmām-ı Hüseyn deşt-i Kerbelā-yı maḡlūm, (13) Hż. Resül-i Ekrem ve Nebiyy-i Muḡterem (asv.)’ıḡ (14) mübārek dizinde idi. Hż. Resül (as.) (15) eyitdi: “Ey Ḳaṡrīr, yüzüḡi benim Hüseynim ciger-güşem

⁴⁴² Kelimedeki ج harfinin noktası unutulmuştur.

⁴⁴³ چبر

⁴⁴⁴ ایدرلر

⁴⁴⁵ Orada (yeryüzünde) fesat çıkaracak ve kan dökecek birini mi yaratacaksın? (Bakara, 2/30)

[167a] (1) ayağına sür. Hz. Allāh ‘Azīmü’ş-şān hazretleri şuçuñı (2) ‘afv eyler” dedi. Bi-
 haşbi’l-fermān-ı Hz. Resūlallāh, (3) Kaṭrīr Hz. İmām-ı Hüseyiniñ mübārek kademine
 yüzün (4) sürdi, mağrūr oldu. Yine evvelki gibi hıdmetine gidüp (5) kanatları olup ‘ibādet
 meşgūl oldu. Vaktā ki (6) Kerbelāda Hz. İmām-ı Hüseyin-i Mazlūm (ra.) (7) hazretlerine
 deşt-i Kerbelāda bu vākı’a (8) olduğu gibi Hz. Kaṭrīr-i melāyike bu ahvāle vu- (9) -kūf
 olduğu gibi secdeye vardı, münācāt eyledi. (10) Eyitdi: “Yā Rabbi izin vēr, varayım
 efendim sultānım (11) Hz. İmām-ı Hüseyine imdād edeyim ve cümlesini (12) helāk
 edeyim” dedi. Hz. Cenāb-ı Bārī Te’ālā eyitdi: (13) “Yā Kaṭrīr, anlar benim taḳdīrimde öyle
 olsalar gerekdir. (14) Baña yakın olmağa sebebdır. Lakin sen var yetmiş biñ (15) melāyike
 seniñ hıdmetinde(-)dır. Anları al, Hz. İmām-ı

[167b] (1) Hüseyiniñ merḳad-i şerīfi üstünde otur tā kıyāmetdek. (2) Her kim benim
 Hüseyin-i Mazlūm kulum için ağlarsa ve aña (3) açırsa ve anıñ[-]içün göz yaşı dökerse ve
 anıñ hikā- (4) -yetini okuyup dinlerse ve dinleyenlere min ba’d cehennem ateşini (5) aňlara
 harām eyledim ve seniñ ve yetmiş biñ melāyikenin (6) ettikleri ‘ibādetini ve tā’ātını ol
 kullarıma bağışla” (7) dedi. Şimdi olan ol melā’ikeler kıyāmetdek zıkr [u] tesbīḥ (8) u
 tehlīl [u] istiğfār edüp ağlaşırlar ve şevābın (9) ümmet-i Muḥammede ki zıkr eyledigimize
 bağışlarlar. Rivāyetdir Hz. (10) Cebrā’ıl (as.) Hz. İmām-ı Hüseyiniñ Kerbelāda (11) olaçaḳ
 vākı’asını Hz. Resūl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muḥterem (12) (sav.)’e naḳl eyledi. Hz. Resūl
 (13) (asv.) hazretleridaḳı ağladı. Ve Hz. (14) ‘Aliyyü’l-Murtezāya söyledi. Hz. ‘Alī daḳı
 Hz. Fāṭimatü (15) z-Zehrāya söyledi. Hz. Fāṭimatü’z-Zehrā daḳı ağlayarak Hz.

[168a] (1) Resūl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muḥterem hıdmetine geldi, eyitdi: (2) “Ey benim
 babam, bu ahvāl ne zamān olaçaḳdır?” (3) dedi. “Benden[-]şonra ‘Aliyyü’l-Murtezādan ve
 senden ve İmām-ı (4) Ḥasandan[-]şonra olsa gerek” dedi. Hz. Fāṭimatü (5) z-Zehrā eyitdi:
 “Devletim babam, Hz. Hüseyinim için kim (6) mātem eder ve kim ağlar?” dedi. Hz.
 Resūl-i Ekrem eyitdi: (7) “Yā Fāṭimatü’z-Zehrā elem çekme, kıyāmetdek yılda bir kerre
 (8) Muḥarremü’l-ḥarāmın onuncı gün halk bir yere cem’olup (9) anıñ yas u mātemin
 tutsalar gerekdir” dedi. El-kıssa: (10) Hz. İmām-ı Hüseyin-i Mazlūm Ka’be-i şerīfe
 Kūfeden, (11) böyle bir muḥabbet-nāme[-]ki yüz yigirmi mektūb geldi teslīm. (12) Ve Hz.
 Müslim-i ‘Aḳīle gāyetle ‘izzet ü ikrām eylemişler (13) ve bī’at etmişler. Tedārik, beher-ḥāl
 gitmelidir. Sefer (14) mühimmātını görüp gitmege tedārik görürdiler. Ammā ehl-i (15)
 Ka’be her biri zīyāfet eylemege başladılar. Keennehu alı

[168b] (1) koyalar ki “sultānım babañ H. ‘Aliyü’l-Murtezā (2) anda şehīd oldu. Ve karındaşıñ H. İmām-ı Hasan[ın] (3) (ra.) şehādet[ine] sebep oldu. Gitmegi terk (4) eyleñ, eger bu tarafda qalmaq murād-ı şerīfñ ise ğayrı yere (5) gidiñ. Ne güzel sizler dañı gidiñiz, maqbūldür” dediler. (6) İmām-ı Hüseyin eyitdi: “Ey yār-ı şādıklar, ah şerī’atda refikler (7) bu gece bir te’emmül edüp şabāh cevāb vereyim” dedi. (8) ‘Abdullāh ibn-i ‘Abbās evlerine gitdiler. H. İmām-ı Hüseyin (9) istiḥāre tarīkıyla ya’ni fāl açmak niyyetiyle kelām- (10) -ullāhdan fal açmağda bu āyet-i şerīf geldi: “*Küllü nefsin* (11) *zā’ikātü’l-mevti*.⁴⁴⁶ *Fe innemā yüveffe eşşābirüne ecrāhüm bi ğayri* (12) *ḥisāb*.⁴⁴⁷” H. İmām-ı Hüseyin-i Mazlūm eyitdi: “*Şadaqa* (13) *‘allāhü’l-‘azīm ve şadaqa Resūle’l-Kerīm*.⁴⁴⁸” Fāl-ı muşhaf, (14) şehādetim ḥuşuşunda H. Resül-i Ekrem[in] vākı’amda gör- (15) -digim kelimātınā muvāfık geldi. Kalem-i takrīr ile tahrīr olan

[169a] (1) kışşa elbette tefsīr olmaz. İkinci gün ‘Abdullāh ibn-i (2) ‘Abbās ḥāzır oldular. Eyitdiler: “Kūfeye gitmede ne tedbīr (3) eylediñiz” deyinçe H. İmām-ı Hüseyin eyitdi: “Buña gitmek (4) muḥkemdir. Gitmedikçe olmaz. Zīrā muḥakkağ bilür Mekke, (5) Yezīd-i (al.) bedbaht benden ğāfil olmaz (6) ve beni def’ etmekle muḳayyedir. Bilürem lāyık-sezā degildir (7) bu cemī’ ‘ālemin kıbleğāhıdır ve beyt-i Ḥüdādır. (8) Yezīd-i (la.) bed-fi’āl durmaz, bunda (9) gelür. Ka’beyi incidür. Ceng olur, at ayağı altında (10) ve ḥuşūşa kan dökerler. Bunda olmasın, ğayrı diyārda (11) olsun. Silsile-i fitneyi bir ğayrı diyāra çekem. Ve bu toḥm-ı (12) tefrikayı bir ğayrı zemīne dökem.” ‘Abdullāh eyitdi: “Sultānım (13) bār-ı göñlünüz sefer ister. Yemen tarafına gidiñ. Vāsi’ vilāyetler- (14) -dir. Ve muḥibb-i ḥānedān-ı Resūldür. Sizi severler ve qal’a-ları (15) çok, muḥliş-leri ve muḥabbetleri, sizi işiden varırlar, ‘asker

[169b] (1) cem’ olur. Lāyıkı dañı budur” dedi. H. İmām-ı Hüseyin (2) eyitdi: “Bilürem seniñ kemāl-i muḥabbet[in]i kendü ḥuşuşumda muḥakkağ ve kelāmın]⁴⁴⁹ baña naşihat u (3) şādıktır. Ammā tağdır böyle olaçağ, nişleyeyim. Güyā yollarımı (4) çekerler. İhtiyārımla degilem. Bu ḥuşuşda māni’ olma. (5) Sen⁴⁵⁰ benim bildigim bilmezsin. Benim bildigimi ben kerrātla minberde⁴⁵¹ (6) işitdim. “*Ūtitü’l ‘ilme’l-menāyā ve’l-belāyā*⁴⁵²” esrār-ı (7)

⁴⁴⁶Her nefis ölümü tadacaktır. (Ankebut, 29/57)

⁴⁴⁷Yalnızca sabredenlere ecirleri hesapsız olarak verilir. (Zümer, 39/10)

⁴⁴⁸Şüphesiz Allah doğru söyledi ve Peygamber de doğru söyledi.

⁴⁴⁹Tamir, (Güngör 1987: 308)’e göre yapıldı.

⁴⁵⁰Bu kelime, cümle sonunda *bilmezsin* kelimesinden önce tekraren yazılmıştır.

⁴⁵¹منبر

⁴⁵²Ölüm ve felaketlerin ilmi bana verildi.

hikmet bize mahfî olmaz ve feyz-i 'işmet bize âlûde-i (8) gaflet kılmaz.” ‘Abdullâh ibn-i ‘Abbâs eyitdi: “Bizim[-]de (9) yollarımızı gûyâ ki Medîne-i Münevvereye çeker. (10) Vardukda⁴⁵³ sizler Kûfeye, görüşmek müyesser eyleye. Âmîn.” (11) Rivâyet olunur kim Hż. ‘Abdullâh ibn-i ‘Abbâsdan (12) sonra Muḥammed Ḥanefiyye, Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezânın (13) oğludur gayrı ‘avretten, ‘Abdullâh⁴⁵⁴-ı ‘Ömer ve ‘Abdullâh-ı Zübeyr (14) hizmet-i şerîfine gelüp envâ’-ı remz ile “gitmeḡ Kûfeye” (15) dëyü sözler söylediler. Biḡ dürlü söz geleci oldı.

[170a] (1) “Amân yâ İmâm gel kerem eyle, biz[i] ateşe yakma, gel gitme. (2) Bu gitdigin yer izhâru mine’ş-şemsdir⁴⁵⁵, fâriḡ⁴⁵⁶ oluḡ” (3) dërlerdi. Herkiz feryâd u fiḡân édüp ağlarlardı. (4) “Ehl ü ‘ıyâl inḡ bār[i] götürme, sen git” dëdiler. El-kışsa: (5) Hż. İmâm-ı Hüseyin-i Mazlûm eyitdi: “Ey kavm-i Mekke, Hâk (6) Te‘âlâ sizden hoşnûd olsun, yüzünüḡ ağ olsun. (7) Bilürem beni seversiz ammâ çäre yoḡdur. Taḡdîr-i Rabbânî bu, (8) böyledir. Kaḡâyâ oḡ atılmışdır. Beher-hâl menziline ol (9) varır, yarı⁴⁵⁷ yolda dönmez. Ben bu işi kendümden eylemem. Bu gece (10) ceddım Hż. Resûl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muḡterem[i] (sav.) (11) vâkı‘amda gördüm, baḡa eyitdi: “Gözüm nûrı oḡlum (12) Hüseyinim ittışâl maḡalleri geldi. Durma, oturma, (13) eglenme, Kûfeye ‘azîmet eyle. Hż. Cenâb-ı Bārî Te‘âlâ (14) seni ol buḡ‘ada ya‘ni Kerbelâda kellesi kesilmiş, (15) kanlara ḡarḡ olmuş, âlûde yatduḡuḡı görmek ister

[170b] (1) ve seniḡ şabr u taḡammül eyleyüp şusız evlâdların ve aḡıbbân (2) ḡün-âlûde olup aشلâ şikâyet eylemeyüp şabr u taḡammül (3) eylediginḡi melâyikelerine göstermek ister. Tevaḡḡuf (4) étme, durma, oturma, eglenme. Zîrâ ḡaḡâ édersin. (5) Zinhâr be[-]zinhâr ḡâfîl olma” dëdi. Aşḡâb hep (6) işidüp feryâd u fiḡân eyleyüp eyitdiler: “İnnâ lillâhi (7) ve innâ ileyhi râci‘ün.⁴⁵⁸ Çün nihâyet ‘arżın ma‘lûm (8) oldı. Sırrın eşḡâreye çıḡdı. Bārî ehl ü ‘ıyâl inḡ (9) götürme” dëdiler. Hż. İmâm-ı Hüseyin⁴⁵⁹ eyitdi: “Ḥaḡḡâ ḡüzel (10) buyurduḡuz. Ben Hż. Resûl-i Ekreme su‘âl étđim. (11) Eyitdi: “ḡâlimler elinde esîr-ü ser-gerdân olduḡunu (12) görmek ister. Ve anların şabrını melâyikelerine (13) göstermek ister. Ve

⁴⁵³ Bu kelime, *Kufeye* kelimesinden sonra tekraren yazılmıştır.

⁴⁵⁴ *Muḡammed Hanife*’den sonra yazılmıştır. Tamir, (Güngör 1987: 309)’a göre yapıldı.

⁴⁵⁵ *Güneşten daha belirgin*.

⁴⁵⁶ غ harfinin noktası unutulmuştur.

⁴⁵⁷ پار

⁴⁵⁸ *Allah’a aidiz ve dönüşümüz ancak O’nadır*. (Bakara, 2/156)

⁴⁵⁹ Kelimedeki ن ى harflerinin noktaları unutulmuştur.

Cenāb-ı 'İzzet dër ki: “Ey melā- (14) -yikelerim kaçan ben Ādemi halk eyledigim zamān sizler (15) dërdiñiz ki: “Bunlar saña 'ibādet eylemezler ve seniñ

[171a] (1) cevri ü cefāna taḥammül etmezler” dërdiñiz. Bañ ki benim (2) şabırlı kullarım vardır, dëse gerekdir ve anlara āḥiretde⁴⁶⁰ (3) iḥsānlar eylese gerekdir” dëdi. Çünki ol gün (4) göçüp erte(-)si ehl ü 'ıyāl -i 'işmet-lerine güzel (5) develer ḥāzır eyledi. Tuḥfe-ler ḥāzır eyleyüp yol mühimmā- (6) -tını geregi gibi düzdi ve ḥāzır eyledi. Bir sā'at ihtiyār? (7) yola revāne oldu. Hż. İmām-ı Hüseyin-i Mazlûm Mekkedden (8) çıkdı-ğı gün bi'avnillāhi te'ālā ol gün Müslim-i (9) 'Aḳıl şehīd olmuşdı. Mekke-niñ uluları göndermek (10) ṭarīḳıyla ḥāş u 'ām yola düşdiler. Bir çemen-zāra (11) Ten'ime geldiler. Terviyye günüyidi. Ya'ni Hż. İmām-ı (12) Hüseyin-i Mazlûm Ka'beden çıkdığı gün Hācılar bayra- (13) -mınıñ 'arefe gününüñ evvelki günüyidi. Ehl ü 'ıyāl , ḥadem (14) ḥaşem seksān iki nefer kimesne idi bir rivāyetde (15) 'avretten gayrı. Şaḳafte-i biḥāre menziline ḳondular.

[171b] (1) Ordu-yı sa'ādetin ol menzile ḳurdu. Ve bir kürsi (2) üzerine çıkdı. Bir ḥuṭbe-i belīg okudu. Aḳlında (3) Ḥaḳ Te'ālāya ḥamd ü şenā eyleyüp ve Hż. Peyğamber (4) (as.)'a şalavāt eyleyüp ba'dehu: “Ey ḳavm-i (5) Mekke ve yār-ı ḡār-ı şādıḳlar ve ṭarīḳ-ı müstaḳīmde 'ārifler, (6) 'aşıḳlar! Ben bir misāfirem ki giderem, ḡerü gelmem, ḡarībem, (7) miskīnem, derd-mend-i bī-çāreyem. Ben sālīk-i ṭarīḳ-ı (8) şehādetem. Aşlā benim ḥāṭırına dünyā lezzeti⁴⁶¹ gelmemişdir. (9) Māl mülk gözüm görmemişdir. Aşlā lezzet ü saltanat (10) ḥāṭırına yer etmedi ve etmemişdir. Gece gündüz fikrim (11) endīşe-i şehādetdir. Ah ne zamān mertebe-i şehādet (12) buluram dëyü fikr eylerem” dëdi. Ol gece Mekke ḳavmiyile (13) şabāḥ-dek sūz-nāk çiger pāre pāre olup ağlaşdılar. (14) Çün şabāḥ oldu cān tenden ayrılır gibi ayrıldılar. (15) Eyitdiler: “Luṭf eyle, parmak ḳadar kāḡıd yaz, derd-mendi

[172a] (1) unutma” dëdiler. Çünki Hż. İmām-ı Hüseyin yola revān (2) oldu, ol[-]ki muḥibb-ü şādıḳ, cān u başın fedā (3) etdiler, ayrılmadılar, bile gitdiler. Giderken Şabāḥ (4) nām bir yere geldiler. Gördiler ki Kūfe tarafından 'Irāḳ[dan], (5) Ferzūḳ-ı Şāmī dërler bir bezirgān gelirdi. Ka'beye (6) giderdi. Hż. İmām-ı Hüseyine selām vërüp (7) ḥāk-i pāyine yüz sürüp du'ā eyledi. Hż. İmām (8) Kūfe aḥvālını su'āl eyledi. Ferzūḳ eyitdi: (9) “Ey şeh-zāde-i civān-ı cennet, ehl-i Kūfe[yi] pek muḥālif (10) gördüm.” Hż. İmām-ı Hüseyin eyitdi: “Gerçek söylersiz.” (11) dëdi. Ol aradan dañı geçüp Batnı'r-Remle (12) dërler bir menzile

⁴⁶⁰ اخرتد

⁴⁶¹ لزت

kondu. İkinci konaktır. H. (13) İmām-ı Hüseyin bir mektûb yazdı. Kûfeye Kays bin (14) Müshir⁴⁶² ile bir nâme gönderdi. Tahıyyât u şenâdan[-]sonra (15) eyitdi: “Muḳaddema size irsâl eyledigim ‘ammi-zâde-i celîlû’l

[172b] (1) ḳadr-i bî-‘adîl Müslim bin ‘Aḳîl ki vekîl-i mu‘temedim, bu kâğıd size (2) vâşıl olduḳda baña gönderesin. Siziñ ihlâşınızı (3) ve baña muḳabbetinizi bileyim ve a’yân-ı eşrâfdan birḳaç⁴⁶³ kimesneyile (4) gönderesiz. Tâ ki ben[-]de ahvâliñize muṭṭalî’ olup siz- (5) -lerle görüşmek müyesser ola. Bu mektûb Batnı’r-Remlden (6) ḳalḳup Kûfeye ‘azzim eyledikde Kûfede ‘Abdullâh-ı Ziyâd-ı mel’ûn⁴⁶⁴ (7) haber alup yollar üzerine âdemler ḳomışdı. Ol maḥal (8) Kays, İmâmıñ mektûbını sür’atla götürüp ehl-i Kûfeye (9) vërmege. Ol arada bir zâlîm ḳomışdı adına Temîr dërlerdi. (10) Alup ‘Abdullâh-ı Ziyâd (la.) huḫûrına (11) yetiştirdikde ol zâlîm, ğaddâr, mel’ûn ‘Abdullâh-ı Ziyâd (12) (al.), bî-günâh ol nâme-i sa‘âdeti getüreni şehîd eyledi. (13) (ra.) H. İmām-ı Hüseyin-i Mazlûm menzil be menzil (14) gelürken Verde nâm bir menzile geldi. Gördüler ki bir çadır (15) kurulmuş. Su’âl etti. “Ka’beden gelür, [Kûfe] vilâyetine gider⁴⁶⁵”

[173a] (1) dëdiler. H. İmām-ı Hüseyin-i Mazlûm bir ḫidmetkârın aña (2) gönderdi. Huddâm eyitdi: “Ey Kays, bizler bir ‘adil ḳavmiz. Bizden (3) bir elem ıztırâb çekmeñ. Bize yoldaş Efendimiz, Hânedân-ı (4) Resûldür ve H. İmām-ı Hüseyin-i Mazlûmdur” deyinçe Kays dahı (5) sevindiginden ağladı. “Elḥamdülillâhi te‘âlâ bu du‘âyı êderdim ki (6) Hânedân-ı Resûl-i Ekreme ḫidmet êdem. Mâl mülküm yolına fedâ (7) ve benden dahı ḳurbân olam. El-minnetü li’llâhi te‘âlâ murâdım müyesser oldı” (8) dëdi. El-ḳışşa: H. İmām-ı Hüseyine i’lâm eyledi. (9) Ve mesrûr oldular. Ammâ Züheyr⁴⁶⁶-i Ḳayn-ı Becelî⁴⁶⁷ ‘askerini, ahbâbını (10) da’vet eyleyüp eyitdi: “Ey! benim derdim artdı, ‘uḳbâya (11) teveccüh êtdim ve belâya taḥammül ḳıldım ve fenâya rızâ vërdim. (12) Her kimiñ göñlünde muḳabbetullâh varısa ve H. Server-i (13) kâ’yinât ve Mefḥar-i mevcûdât Muḥammedü’l-Muşṭafâ (as.)’a mülâḳî (14) olayım dërse ve cennetde Kevşer şerâbın içeyim dërse ve benimle (15) bile gelsin ve istemeyen vilâyetine gitsün, mâni’ degilem. Zirâ

⁴⁶² مُشِير

⁴⁶³ بَرَقَاج

⁴⁶⁴ مَلْعُونَه

⁴⁶⁵ Bu kelime 171a 1. satırın başında tekraren yazılmıştır.

⁴⁶⁶ زُبَيْر

⁴⁶⁷ بَجَعِي

[173b] (1) ben cān u başım, māl u mülkimi Hż. İmām-ı Hüseyn yolına bezl (2) ü fedā eyledim” dēyü ‘avretini çağırdı. Eyitdi: “Ey benim helālīm yār-ı (3) vefā-dārim ve ğam-güsārım! Benim bu sözlerimi işitdiñ mi? Sen (4) ne dērsin? Eger murādıñ vilāyetine gitmek ise var git, (5) işde māl mülk hep seniñ olsun. Kimse-ye güc (6) iş işlemem. Hemān göñlün niçe bilürse öyle eyle” (7) dēdi. ‘Avret eyitdi: “Āh ey sultānım ben saña neyledim ki (8) baña, var vilāyetine git, dērsin?” Ol āhıret hātunı eyitdi: (9) “Ben dahı dilerem[-]ki cennetde Hānedān-ı Resūlallāh[ın] ehl-i beytine (10) hıdmet etmek isterem. Hıuşūşā Efendimiz, Sultānımız, iki (11) cihānda varımız Hż. İmām-ı Hüseyn ki Hż. Fāṭimatü’z-Zehrā (12) (ra.) hāzretlerinin nūr-ı dīdesi ve çiger-güşesidir, (13) bundan ziyāde devlet ü sa‘ādet[-]mi olur ki bunlara hıdmet (14) etmek ‘āleme sultān olmadan yegdir” dēdi. Zūheyr⁴⁶⁸-i Kayn-ı Becelī⁴⁶⁹ (15) hāzretleri bunu işidüp kalkup ehl-i beytini bağına başdı,

[174a] (1) ağlaştılar. Biri birinden rāzılığ dilediler. Hż. İmām-ı Hüseyn[e] (2) tābi’ olup cümle ‘asker ağlaşup: “Bize dünyā gerekmez, hemān (3) āhıret gerekdir” dēdiler. Bu kavım her bār biri biriyle söyleşirlerdi. (4) Dērlerdi[-]ki: “Āh ‘aceb bize şehādet naşīb-i müyesser olur mı, şehīd olur (5) mıyuz?” dērlerdi. Hż. İmām-ı Hüseyn işidirdi. Sevindiginden ağlardı. (6) Dērdi[-]ki: “Yā Rabbi ne kuluñ vardır elḥamdülillāhi te‘ālā seni bilirler.” (7) Güyā bunlar bayram yerine giderlerdi. Sevinirlerdi. Yine bayramdır ki (8) Hāḫ cemālin görürler ve bayrama ērerler. Ammā Hż. İmām-ı Hüseyn ol (9) menzilden kalkup Şūḫūḫ⁴⁷⁰ menziline geldiler. Bir kimesne geldi. Hż. (10) Müslim-i ‘Aḫlūñ ve Hānī bin ‘Urvenūñ şehīd olduğunu haber (11) vērđi. Hż. İmām-ı Hüseyn-i Mazlūm ağlayup: “*Ḳālū innā lillāhi ve innā* (12) *ileyhi rācī‘ūn*⁴⁷¹” dēdi. Meger kim Hż. Müslim-i ‘Aḫlūñ, harem-i (13) Hż. İmām-ı Hüseyninde bir kız vardı. On üç yaşında idi. (14) Bu kız ferāsetle bilüp eyitdi: “Yā İmām, meger benim babam şehīd (15) olmuştur kim yetimler gibi ri‘āyet-i ‘izzet ü ikrām u iltifāt ēdersin.”⁴⁷²

[174b] (1) Ammā durmayup ağlaştılar. Ammā Hż. İmām-ı Hüseyn[e] her meclisde (2) aḥbāb dērdi[-]ki: “Sultānım bu ehl ü ‘ıyāl i, evlād u ensāb[ı] Kūfeye⁴⁷³ (3) götürmeyelim. Zīrā ğalīz yerdır ve muḥātaradır. Biliñ (4) at ayakları altında kıyalar, götürmeyelim”

⁴⁶⁸ زبير

⁴⁶⁹ بجعي

⁴⁷⁰ Bu kelimenin yanında Arap rakamıyla dört yazmaktadır.

⁴⁷¹ Allah’a aidiz ve dönüşümüz ancak O’nadır. (Bakara, 2/156)

⁴⁷² ايدردی

⁴⁷³ Bu kelime iki kere yazılmıştır.

dédiler. Ammā İmām bir (5) zamān fikre vardı. Hiç cevāb vërmedi. Aḥbāb u aşdīkā (6) eyitdiler: “Sultānım, Müslim-i ‘Aḳīlūn ehl-i Kūfeden yaḳa yanın alırız. (7) Odur ki bu yolda şehīd oluruz” dédiler. Hż. İmām-ı Hüseyn (8) aşḥābına eyitdi: “*Lā ḥayra fi’l-‘ayşi ba’dē hā’ülāi.*” Ya’nī “evliyāya (9) bundan[-]şoḡra şoḡbet ḥarāmdır” dèdi. Pes Kūfeye ‘umūmen ḳalkdılar. (10) Bir menzile geldiler ki aḡa Māl-ı menziliyye dërler, geldiler. Muḳaddemā (11) Hż. Müslim-i ‘Aḳīlūn şehīd olduḡı maḡal vaşıyyet eylemişdi (12) ‘Amr bin Sa’d. Mektüb gönderdi Hż. İmām-ı Hüseyn: “Yā (13) İmām, ehl-i Kūfe evvelki tedbīrden yüz çevirdi. Gerekdir ki bu (14) aḡvāle vuḳūf taḡşīl èdüp min ba’d bu semte gelmeyesin. (15) Ğayrı yere gidseḡ” dèyü tafşīl üzere mektüb yazmış. Bu ḡaber

[175a] (1) şehzādeniḡ ordu-yı hümāyūnına vāşıl olıḡaḡ, cān tatlı (2) hemān ‘askeri gürūh gürūh taḡıldılar. Meydān-ı muḡabbetde (3) şābit-ḳadem olanlar ḳaldılar. Ol menzilden ḳalkup Benī’l-Hāḳa⁴⁷⁴ (4) geldiler. Bir serā-perde gördiler. ‘Azīm ‘askerdir. Su’āl ètdiler. (5) “‘Abdullāh-ı Hırruḡ ‘alemidir ve ‘askeridir” dédiler. Hüseyn bin (6) Ḥaccācī dërler, bir müslimān kimesne vardı ‘Abdullāh-ı Hırruḡ ḳabīle- (7) -sinden olmaḡıla, anı ‘Abdullāh-ı Hırra⁴⁷⁵ gönderdi, gelsin dèyü. (8) ‘Abdullāh-ı Hırr dèdikleri mel’ūn münāfık (la.) (9) zālīm gelmedi. Hż. İmām-ı Hüseyn-i Mazlūm kendüsi bi’z-zāt ḳalkup (10) Hırruḡ ḳadırına kendi vardı. Ba’dehu istiḳbāl-i İmām ètdi. (11) “Yā ‘Abdullāh gel benimle bile ol. Yezīd (la.)’[e] (12) cevāb vèrelim. Müslim-i ‘Aḳīlūn intiḳāmıḡ alalım” dèdi. ‘Abdullāh (13) eyitdi: “Yā İmām, Yezīd (al.)’niḡ ‘askeri çokdur. (14) Mu’āvenet èdemezsin. Yalnız sen gel, ètme ve hem ben saḡa yardım (15) èdemem. Zīrā başımdan ḳorḳaram. Yezīd (la.) beni öldürür.

[175b] (1) Netīḡe luḡf u kerem eyle. Baḡa bu teklīf[i] eyleme. Benim bir ḳılıḡ (2) bir atım vardır. Dünyāda mişli bulunmaz. Size vèreyim, ma’zūr (3) tutuḡ, beni ‘afv eyleḡ” dèdi. Hż. İmām-ı Hüseyn ḳaşların (4) ḡatup eyitdi: “Ey bī-vefā! Ben ḳılıḡ at içün gelmedim” dèyüp (5) ḳalkdı. Me’yūs olup ordu-yı hümāyūnına geldi. Rāvīler (6) eydürler kim Hż. İmām-ı Hüseyn şehīd olduḡdan[-]şoḡra (7) ḡāyetü’l-ḡāye çok kimseler āh u vāh èdüp “niḡün Hż. (8) İmām-ı Hüseyn ḡarafında bulunmadım bir cāḡdan ötürü” dèyü ḡayf (9) ḡekmiş. Ādemler ḡatı çokdur. El-ḳışşa: Naḡldir ki Hż. İmām-ı (10) Hüseyn ḡavātīn ḡā’ifesiyye meclis-i şerīflerine [gelüp] diziniḡ⁴⁷⁶ (11) üstüne başın ḳoyup uyḡuya varmışdı. Ḥābdan

⁴⁷⁴Bu ismin üstünde Arap rakamıyla altı yazmaktadır.

⁴⁷⁵خری

⁴⁷⁶زینیک. Bu kelimedden sonra 11. satırın başında fazladan ‘dizi’ kelimesi yazılmıştır.

(12) ıztırābla uyandı. Ümmü Gülşüm: “Yā Hüseyn sebep nedir (13) ağlarsın?” Eyitdi: “Şimdi ceddım Hż. Resül-i Ekrem ve Nebiyy-i (14) Muhterem[i] gördüm. Dêdi[-]ki: “Yā Hüseyn, vuşlat zamānıdır, yakın (15) oldu. Yā İmām-ı Hüseyn taķdīrde Hāķ bizim tarafımızdadır” dēdi.

[176a] (1) hāķ bizimledir, ne elem çekeriz, ne ğam çekeriz ve ğam çekmem şimdiden (2) şöŋra” dēyüp şāz oldu. El-kışşa: Ol menzilden (3) kākūp Kātķatāne menziline ķondular. Hż. İmām-ı (4) Hüseyn cemī ‘askerin cem’ êdüp eyitdi. Va‘z u naşīhat (5) eyledi. Ba‘dehu eyitdi: “Ey pīr u civān! Ey muħibb-i hānedān! (6) Biliŋ ve āġāh oluŋ ki Kūfede Müslim bin ‘Aķīli şehīd eylemişler. (7) Yüz çevirmişler benden. Yine āyine-i devrān bir ġayrı (8) şūret gösterdi. Yezīd etrāf u eknāfımızı ‘askerle ķu- (9) -şatdı. Hūlāşā mecāl yokdur. İmdi biz bir belā-keş mübtelālarız. (10) Bizim hālımız başķadır. Siziŋ ‘aķlıŋız érmez. Lākin benim içün (11) sizler helāk olmaķ lāyık degildir. Size varıŋ gidiŋ (12) demem, duruŋ[-]da demem. Göŋlünüze tanışŋ cennet isteyen bu (13) pazārda şatılır. Alana kimse mānī’ degildir. Her (14) biriŋizin taġılaķaķ gidecek maħaldir. Dēme(-)siz ki bize ol (15) niķün haber eylemediŋ, dēmesiz.” Hemān ol maħal bu maħaldir ki

[176b] (1) ah vāh olmuş olmaķ gibi degildir. Ol arada olsun daħı kaķ (2) aķķalu ķumaş olduġıŋ belli olurdu. İnsān neye derler, (3) ol pazārda belli oldu. El-kışşa: Ol meclisde dünyāyla ‘alāķa (4) eyleyenler bir semte gitdi. Muħabbet [u] zevķ u şevķ-i İlāhīye mazhār düşenler (5) feryād êdüp ayaġına düşdüler. “Biz seniŋle ölünçe ayrılmazız” (6) dēdiler. Hāķ Te‘ālā bize hidāyet êtmişken imtiħān eyle, ħayf şahrāsını (7) gösterme. Biz şehādetden yüz çevirmeziz” dēdiler. Hż. İmām (8) bunlara du‘ā vü şenā eyledi. Fi’l vāķi’ maħall-i dünyāyı terk eden (9) kesb-i şehādet eyledi. Ol[-]ki dünyādan geçmedi, şöŋra çok ħasret (10) ü nedamet, elem ü ġaşāvet kaķandı. El-kışşa: Hż. İmām menzil be (11) menzil Benī Sūkūn⁴⁷⁷ ķabīle(-)sine geldi. Benī ‘Aķrame dērler bir şahş[a] (12)rāst gelüp Kūfe aħvālin su’āl êtdi. “Yā İmām, naşīhat istersen (13) dur[ma] gid zarar görürsen” dēdi. Hż. İmām-ı Hüseyn[in] gitdikçe muħabbet [u] (14) şevķ u zevķ[i] artdı. zāhir öyledir, palın lezzetini balcı bilir. El-kışşā: (15) Cāsūslar haber êtdiler. ‘Abdullāh-ı Ziyād-ı mel‘ūn (la.) tiz

[177a] (1) emr eyledi. Bu bir büyük işdir. Yezīdiŋ bir oġlı vardı. (2) Adına Hurr bin Yezīd dērlerdi. Babası gibi deyil idi. Bir vücūd (3) u’l-mūkerrem idi. Aŋa eyitdi: “Tiz biŋ nefer

⁴⁷⁷ سلون

âdemle var Hüseyn (4) karşılaya. Bir ğayrı yere gideyim dërse koma, kaçmasın. Kūfeye (5) getir” [dê]di. Hurr, biñ kadar nâ-merd ile karşılayup Seddiâb⁴⁷⁸ (6) demekle ma’rûf bir yere geldi. ‘Asker kındı. Hż. İmām-ı Hüseyn[i] (7) peklediler. Hż. İmām-ı Hüseyn dahı ta’cıl ile yürür idi. (8) Menzil-serāya geldi. ‘Asker-i Hurr[ı] gördi. Su’âl eyledi. (9) Cevāb vërdiler. İmām: “Tîz bir âdem varsın, çağırsın gelsin” (10) dëdi. Âdem geldi. Yezîd (al.) oğlu Hurrı (11) da’vet eyledi. “Seni Hż. İmām-ı Hüseyn ibn-i ‘Aliyyü’l-Murtezā ister” (12) dëyinçe “bismillah” dëyüp hâkipā-yi Hż. İmām-ı Hüseynine (13) gelüp “esselāmu ‘aleyk yâ İmām-ı Hüseyn, şafâ geldin, hōş geldin” (14) dëdi. Hż. İmām-ı Hüseyn eyitdi: “Bu arada ne durursun” dëdi. (15) Hurr eyitdi: “Beni ‘Abdullāh-ı Ziyād-ı mel’ün münāfık (la.)

[177b] (1) gönderdi. “Var Hż. İmām-ı Hüseyn[i] karşıla. Bir ğayrı (2) yere gitmesin. Toğrı Kūfeye getir” dëdi. Seni Kūfeye götürem.” (3) Hż. İmām-ı Hüseyn eyitdi: “Şimdi namāz vaktidir. Var sen cemā- (4) -‘atıñle namāz kıl, ben dahı cemā‘atimizle namāz kılalım. Hurr eyitdi: (5) Hāşā şümme hāşā sen yâ İbn-i Resūlallāh(-)sın, İmām-ı zamān(-)sın. (6) Sen muktedā-yı ehl-i imānsın. İmāmet eyle, biz saña uyalım, (7) namāz kılalım. Saña uymayanın imānı ve namāzı şaḥīḥ olmaz” dëdi. (8) Hż. İmām aña taḥsīnler eyleyüp hayr du‘ā eyledi (9) ve namāz kıldılar. Ba‘dehu bir ḥuṭbe-i belig okudı. Ya‘ni bir (10) va‘z u naṣīhat eyledi ve ehl-i Kūfeye yüz tutup eyitdi: (11) “Zirā biñ kadar âdem var, bile va‘z u naṣīhatın dinler- (12) -ler” dëdi⁴⁷⁹. Hż. İmām eyitdi: “Ben Yezîd (al.)’ye (13) tâbî olup aña uymak lâıyık degildir. Fe emmā Ka‘be-i (14) şerīf, laṭīf-u beytullahdır. Aña geldim[-]ki anda eylenem. (15) Siz ki ehl-i Kūfesiz. Baña yüz yigirmi mektüb gönderdiniz.

[178a] (1) Beni kendi hālîme komadınız. İmāmımız yokdur helelbette gelesiz. (2) Biz Yezîd (al.)’ye uymazız ve bilmeyüz, seni bilüriz, (3) dëdiniz. Şimdi benden yüz çevürirsiz. Baña karşı kılıc çeküp âdemimizi (4) şehīd eylediniz bize bî-vefālar êtdikde” Hurr eyitdi: “Yâ İbn-i Resūl- (5) –allāh, benim mektüblardan haberim yokdur” dëdi. Hż. Kerbelā (6) eyitdi: “Sen gerçeksın ve gerçek söylersin. Lakin bu ‘askerin (7) içinde vardır mektüb gönderen” dëdi. Hurr eyitdi: “Tîz bulunsun (8) mektüb gönderenler” dëyinçe bir miqdār âdemler bulup getürdiler. (9) Münfa‘il oldular. Bozuldular, kızardılar. Hurr anların yüzüne (10) tükürdi. El-kışşa: Kūfeden ‘acele ile altı⁴⁸⁰ nefer âdem geldi. (11) Biri mektüb vërdi Hurruñ eline. Hurr okudı. Hż. İmāma (12) vërdi. Hż. İmām dahı okudı. Mefhūmı ma‘lūm

⁴⁷⁸ Bu kelimenin yanında Arap sayısıyla yedi yazmaktadır.

⁴⁷⁹ دگلرلردی

⁴⁸⁰ الت

oldı[-]ki (13) “Sen ki Hürsın zinhār be zinhār gāfil olma, İmām-ı Hüseyn[i] (14) bunda götür” demiş. Hurr eyitdi: “Gördüğ[-]mi sultānım ‘Abdullāh-ı Ziyād-ı (15) mel’ün (la.) atına, itine, tābi’ olanlara la’net, sükūt

[178b] (1) daḥı édene (la.), mel’ün-ı pelīd⁴⁸¹ te’kīdli (2) mektüb gönderir. Ah benim efendim, ne tedbīr kılsam seni mu’āf étsem. (3) Benim dīnim imānım iki cihānda destgīrimsin. ‘Abdullāh-ı Ziyād-ı mel’ün (4) (la.) baḡa ḥıṣm éder, étmesem Hāk Te’ālā cehennemine ḡor, (5) yaḡar. Ammā ol cāḥil ki dünya içün āḡiretin yaḡar. Hāṣā ṣūmmē hāṣā (6) sencileyin al-i Resūl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muḡterem (sav.) (7) ḡazretlerinin ḡiger-gūṣesi olaṣaḡ, Cebrā’īl (as.)⁴⁸² gibi bir melā’ike (8) seniḡ beṣiḡin sala ve saḡa kim ḡaṣd eyleyen ḡulu ḡurusun. (9) Egri baḡanıḡ gözleri ḡıḡsın. Hele ben İmām, saḡa uydum” (10) dēdi. Hż. Kerbelā-yı Hüseyn-i Mazlūm aḡa: “Āferīn ey ṣādıḡ (11) u’l-ḡavl, inṣāallāhu te’ālā rūz-ı maḡşerde babaḡ seni görüp mertebe-i (12) ‘ālīḡi görür ve taṣlarla dōḡüne” dēdi. Ol maḡtūmu’l-mūkerrem eyitdi: (13) “Yā Hż. İmām-ı Hüseyn bir ma’ḡūl şey’ geldi ḡātırına, luḡf (14) eyle, diḡleniz” dēdi. Hż. İmām[a] eyitdi: “Şimdi varaḡaḡ ḡonaḡda (15) sizinḡ ḡareminiz bile orduḡuzı uzaḡ ḡonuḡuz. Ben[-]daḡı

[179a] (1) uzaḡ ḡonayım. Gēḡe olduḡda ḡalkıḡız nereye giderseniz gidiḡ. (2) Ben[-]de ‘askeri bir olmayaḡaḡ yere ḡekeyim, oyalayayım, tek benim işde (3) ‘alāḡam ḡalmasın. Zīrā rūz-ı maḡşerde dedeḡ ḡuzūr-ı ṣerīfine (4) varduḡda utanıram, ḡicāb vāḡi’ olur” dēdi. Hż. İmām geldi, (5) eyitdi: “ḡoş, ḡātırın ḡoş olsun. Allāh Te’ālānıḡ bir sırrı eşḡare (6) olaḡaḡdır” dēdi. ḡondular, ol gēḡe oldu. Hż. İmām (7) ikinci sā’atde ḡalkdı, gērü döndi. Ka’beye gitmeḡe ṣabaḡ- (8) -dek yürüdiler. Bir ḡaraḡuluk gēce idi. Hż. İmām (9) bir ḡorḡuc yere geldi. İlerü gitmeḡe taḡdīrden izīn bulmayup (10) ve İmām ne[-]ḡadar bindiḡi ata ḡamḡı urdı, at bir adım ilerü adım (11) atmadı. Hż. İmām görđi olmaz, ol atdan inüp bir (12) ḡayrı ata bindi. Daḡı yürümedi. Netīḡe altı ‘aded at deyişildi. (13) Birḡaḡ⁴⁸³ ādem ḡaḡırup eyitdi: “Bu yeri bilür misin ne dērler?” (14) Eyitdiler: “Arż-ı Māriye dērler. Hż. İmām hemān⁴⁸⁴ eyitdi: (15) “Bir ḡayrı adı daḡı var mıdır?” Dēdiler ki: “Kerbelā dērler.” Hż.

⁴⁸¹ بليد

⁴⁸² جبرائيل م

⁴⁸³ برقاج

⁴⁸⁴ همام

[179b] (1) İmām eyitdi: “Ḥaḳīkatü’l-ḥāl Kerbelā dersen Kerbelā” dedi. (2) Ammā Ḥz. İmām-ı Hüseyin eyitdi: “Bu toprağıla kanımız bile kaynar” (3) dedi ki Tırimmāḥ ibn-i ‘Adī eyitdi: “Sultānım bir hecāne biñ, geçe (4) karañusına çıkuñ, seni kimesne görmesin. (5) Aḥbār[1] Tay kabīle(-)sine iletayım. Anlar beş biñ atluya mālīkdir. (6) Size yardım ederler” dedi. Ḥz. Kerbelā eyitdi: “Yā Tırimmāḥ, (7) lāyık-ı mürüvvet[-]midir ki kişi kendi nefsinin cān korkusundan (8) kaçā kurtula. Ehl ü ‘ıyāl ini düşmenler içinde bırağı gide.” (9) Tırimmāḥ eyitdi: “Düşmenin istediği sizsiz. Ehl ü ‘ıyāl inizi (10) kimesne erişmez, elem çekmeñ” dedi. Ḥz. İmām-ı Hüseyin eyitdi: (11) “Olmaz, bu arada kanımız toprağıla yoğrulur” deyinçe Ḥz. (12) İmāmın büyük oğlu ‘Alī Ekber eyitdi: “Ey benim babam bu ne[-]şekil (13) sözdür dediginiz” dedi. Ḥz. İmām-ı Hüseyin eyitdi: “Ben saña (14) dedeñ ‘Alī ibn-i Ebī Tālib (ra.) ve (kv.) (15) den bir şeyi naḳl edeyim. Ben bileydım bunda geldim”

[180a] (1) dēyüp eyitdi: “Babam ‘Aliyyü’l Murtezā seferden geldi. Bu araya (2) kōndi. Fırat şuyının kenārına çadırların kurdı ve eyitdi: (3) “Yā ‘Abbās bilür misin bu yeri, eger bileydiñ ağılardıñ.” ‘Abbās (4) eyitdi: “Buyurun sultānım” dedi. Ḥz. ‘Aliyyü’l-Murtezā eyitdi. (5) Ah dēyüp şöyle ağladı ki mübārek gözyaşı şaḳalına (6) aḳdı. “Benim ‘aceb derdim vardır, bu al-i Sufyān bilmem benden (7) ne isterler.” Dōndi, Ḥz. İmām-ı Hüseyin yanında idi, eyitdi: (8) “Oğul şabreyle, ol maḥal şu istedi. Abdest aldı. Sekiz (9) rek‘at namāz kıldı. İki rek‘atda bir selām vērdi. (10) Ba‘dehu uyḥuya vardı. Ba‘dehu ağlayarak uyandı. Ah edüp (11) eyitdi: “Gözüm nūrı bir ġarīb vāḳı‘a gördüm” dedi. ‘Abbās (12) “buyurun” dedi. Ḥz. ‘Aliyyü’l-Murtezā eyitdi: “Erenler gördüm (13) aḳlar giymişler. Aḳ ‘alemlerle geldiler. Kılıçlar daḳınmışlar. (14) Bu yeri cizdiler. Ḥurma ağacının dallarını kırdılar. Yere düşdi. (15) Bir ırmaḳ gördüm. Kızıl kan aḳar gördüm. Oğul Hüseyinim ol

[180b] (1) kana ġark olmuş yatır, etrāfından imdād ister. Kimse imdād (2) eylemedi. Ol aḳ yüzlü ‘alemler şāḥib kişiler geldiler, çağırdılar. (3) Eyitdiler ki: “Yā Resūlallāḥ ve yā al-i Muḥammed şabreyle, ḥalkın (4) şerri elinde helāk olup şehīd olsañ gerekdir. Cennet (5) saña müştāḳdır” dedi. İlerü geldiler, baña başın sağ olsun” (6) dediler. Ḥz. ‘Aliyyü’l-Murtezā eyitdi: “Yā ‘Abbās, Ḥz. ‘İsā (7) (as.) ḥavāriyyūnıla bu aradan geçerler imiş. Ḥz. (8) ‘İsā (as.) ağılar, feryād eder, ḥavāriyyūn dērler ki (9) “Niçün böyle pek ağlarsın” dediler. Ḥz. ‘İsā (as.) (10) eyitdi: “Benden[-]sonra bir peygamber gelecekdir. Adı Aḥmed olsa (11) gerekdir. Anıñ bir kızı olsa gerekdir ki anıñ bir oğlunu (12) bunda şehīd eyleseler gerekdir” dēyü ġāyetle Ḥz. ‘Aliyyü’l-Murtezā (13) bunu böyle söyleyüp ağladı.

Hattā bī-hūş oldu. Ba‘dehu (14) eyitdi oğlu Hüseyine⁴⁸⁵: “Oğlum, çiger-pāre Hüseyinim, böyle (15) bir girdāba düşseñ sen niçe edersin” dedi. Hż.

[181a] (1) İmām eyitdi: “Şabr u taḥāmmül edüp ecr-i ‘azīm isterem” dedi. (2) **El-bābu’s-şānī ‘aşer: Bu⁴⁸⁶ on ikinci faşıldır ki Hż.** (3) **İmām-ı Hüseyin Hāzretlerinin deşt-i Kerbelāya ordu-yı hümāyūnını** (4) **beyān ve ‘ayān eder.** Netīçe Hż. İmām-ı Hüseyin-i Mazlūm bu hikā- (5) -ye[yi] nakl edüp emr eyledi. Ordu-yı hümāyūnını deşt-i (6) Kerbelā şahrāsına kurdular. Bārgāhını ‘arz-ı belāya kurdular. (7) Çünkü İmām ol zamān atdan inüp ol yere kadem (8) başdı. Ol toprak hicāba girdi. Şarardı ve bozardı. Bir (9) inçe-çik tos, Hż. İmām-ı Hüseyin-i Mazlūmuñ saçına (10) şaķalına toğrı yürüdi. Hevāya gitdi. Ümmü Gülsüm eyitdi: (11) “Ey benim dilnevāzım, hem-demim gördüğ[-]mi inçe-çik tos” dedi. (12) “Gördüm” deyüp tesellī-i ḥātır içün Hż. İmām-ı Hüseyin-i (13) Mazlūm eyitdi: “Ey benim mūnislerim, beni toprak üstünde (14) hūn-ālūde yatırıp şehīd eyleseler gerekir” dedi. (15) Fe emmā size vaşıyyet budur ki pek pek ağlamañ, feryād fiğān

[181b] (1) eylemeñ, düşmen avāzınızı işidüp bunda yetmeye. Ve saçlarıñızı (2) tağıdup düşmen nā-maḥremeler görmesin ve sizi ağlamadan (3) men‘ eylemem, ağlamañ dēmeme. Zīrā ağlamak fā‘idedir, ağlamak (4) kişiyi Raḥmāna ulaştırır.” Ehl-i beyt-i ḥarem-i Hż. İmām-ı Hüseyin (5) kaçan[-]ki bu sözleri işitdiler, feryād fiğān eyleyüp bir mertebe (6) ağlaşdılar ki kalem ile taḥrīr ve takrīr kābil degildir. Ve bu ne çirkin (7) ḥaberdır dedikde şehzāde-i āl-i Resūl ya‘ni Muḥammedü’l-Muştafā (8) ḥāzretlerinin nesl-i pāki olan Hż. (9) İmām-ı Hüseyin-i Mazlūm eyitdi: “Bu derde çāre eger isterseniz (10) hemān şabr [u] taḥāmmüldür. Bu neñ gāyetle tatlıdır, elem üzere (11) ölmek” dedi. El-kışsa: Hż. İmām-ı Hüseyin bir mektūb-ı şerīf (12) Süleymān bin Şurad-ı Huzā‘ī eşraf u ‘ayān-ı ehl-i Kūfeye gönderdi. (13) Mażmūnı bu ki: “Ey bize ‘gāyibāne yüz yigirmi mektūb gönderenler! (14) Bizi sevenler “Helellette bu ṭarafa gelesiz, pādişāhımız yokdur, (15) biz Yezīd (la.) bilmeziz, sen bizim seyyīdimizsin,

[182a] (1) saña tābi‘ oluruz, gele(-)siz” deyenler! İmdi ma‘lūm oluñ[-]ki (2) ḥālā biz deşt-i Kerbelāya daḥil olup ordu-yı hümāyūnı⁴⁸⁷, ehl-i (3) bürde-i ‘işmet-pāki seksān iki nefer kimesne ile ma‘an gelüp (4) dāḥil olmuşuzdur. İmdi bu deşt-i Kerbelā, baṭn-ı bilād-ı

⁴⁸⁵ Burada fazladan *eyitdi* kelimesi yazılmıştır.

⁴⁸⁶ Burada fazladan *faşıl* kelimesi yazılmıştır.

⁴⁸⁷ همایونی

‘İrāk’dır. (5) Cān başımız bu yolda hep fedādır. İmdi dünyā dedikleri şey’ (6) bu gün varısa yarın yokdur. Dünyā serī‘üz-zamāndır. İmdi (7) mektüb sizlere vāsıl olduğda bu tarafa teveccüh edüp gele(-)siz. (8) Āhiret devlet[i] benimle(-)dir, cennet isteyen gelir, cehennem isteyen (9) Yezīde la. tābi’ olur. El-kıssa: Kays-ı A’rābī (10) ve Süleymān bin Şuradıla gelüp yolda ādemler vardı. Süleymān bin (11) Şurad[ı], ‘Abdullāh-ı Ziyād (al.) huzūrına getürdiler. Nāmeyi (12) çıkarup Yezīd (la.) vekīli ‘Abdullāh-ı Ziyād[a] (13) vëreyim dërken Kays-ı A’rābī nāmeyi alup pāre pāre eyledi. ‘Abdullāh-ı (14) Ziyād eyitdi: “Kātı a’lāsın, benim ādemim olasın, dahı düşmeniñ nāmesini (15) ne pāreledin” deyinçe Kays eyitdi: “Sultānım dostlarıñ ismi eşkāre

[182b] (1) olmasın, bu nāme gizli gelecek idi. Lakin seniñ merhametsiz (2) ādemlerin getürdi” dedi. ‘Abdullāh-ı Ziyād-ı mel’ün (la.) (3) ğazaba gelüp eyitdi: “Anladım seni sen Hż. İmām (4) tarafından(-)sın. Seni öldürmeyem, iki işiñ birisi edersin” (5) dedi. Biri oldur ki mektübüñ içindeki kim kimdir adların (6) söyle yāhūd minbere çık Hż. İmāma tābi’ olana sөг. (7) Yezīdi (la.) ve beni medh eyle” dedi. Kays-ı A’rābī (8) hāzretleri eyitdi: “Ādemlerin adların söylemek olmaz. Fe emmā minbere (9) çıkmak olur” [dē]di. Ehl-i Kūfe cāmi’e cem’ olup Kays-ı A’rābī minbere (10) çıkdı. Faşihū’l-lisānla Hāķ Te’ālāya hāmd ü şenā eyledi. Ba’dehu (11) Resūl (as.)’a şalāt u selām eyledi. Ba’dehu (12) mektübüñ içindekini min evvele ilā āhire okuyuvërdi. (13) Ba’dehu Hż. İmām-ı Hüseyin[i] medh eyledi. Yezīd (al.) (14) ve ‘Abdullāh-ı Ziyād-ı mel’ün[a] (la.) eyitdi: “Ey bī-mürüvvet, (15) zālīm, kıltaṭpān! Ebū Cehl ve Ebū Leheb sendendir. Anlarla kōparsın

[183a] (1) kıyamet güninde, mekāñ cehennemdir. Müslimānım dërsiñ, peygamberim (2) Muḥammedü’l-Muştafādır dërsin. Evlādına böyle ihānet edersin. (3) Ey yüzi nürsüz ve pirsiz, uğursuz, merhametsiz, dīnsiz, imān- (4) -sız!” Hemān ‘Abdullāh-ı Ziyād-ı mel’ün, münāfık (la.) (5) ğazaba gelüp ol sāt ol mazlūm-ı pāk-i bī-günāh[ı] şehīd (6) ëtdiler. (ra.) (rv.) El-kıssa: (7) ‘Abdullāh-ı Ziyād (la.), Hż. İmām-ı Hüseyiniñ (8) Kerbelāya geldiğini biliçek, bir nāme yazdılar ve gönderdiler. Nāme-i (9) menhūsı ki yazmış ki: “Ey Hüseyin, her bār Yezīde (la.) (10) ve baña bī’at edesin. Yezīd (al.) baña nāme gönderir, (11) dër ki, Hüseyin ol[-]tarafa revāne olmuşdur. Vardukda baña bī’at (12) eylesin, eger bī’at eylemez ise alātını giyüp meydāna girsin, dedi.” (13) Hż. Kerbelā kāğıdı ğazabdan yere bıraktı. Ğazabdan (14) mübārek cemālī küle döndi ve eyitdi: “Ey zihī bedbaht kavm! Rızā-yı (15) halk[ı] ğazab-ı Hālīķa ihtiyār edüp ve ümmetiyüz dedikleri peygamberiñ

[183b] (1) evlādına kılıç çekerler. El-kıssa: Gör ne cahildir ‘adūv kim (2) da‘vā-yı İslām edüp devlet-i dünyā için Resūl[ū] (3) helāk eyler. Gör ne gāfildir aña tābi‘ olan bedbaht kim (4) halkı hoşnūd eyleyüp eyler Hüdāyı hısm-nāk. El-kıssa: (5) Gelen kâşid eyitdi: “Bu kâğıda cevābın nedir?” dēdi. Hż. (6) Kerbelā eyitdi: “*Hāzā min ‘indi mālehu cevāb, velekad (7) haqqat kelimetü’l ‘azāb*”⁴⁸⁸ kâğıdı yere bıraktı. Artık cevāb (8) vērmedi. Gördü ki cevāb yokdur, dönüp ‘Abdullāh-ı Ziyād-ı (9) mel‘ūn (al.)’ye geldi. Ahvālī i‘lām eyledi. (10) Ammā ‘Abdullāh-ı Ziyād-ı mel‘ūn (la.) gāzaba (11) gelüp eyitdi: “Ehl-i dīvān kimdir içiñizde Hüseyn ile ceng (12) eder kim aña Taberistān memleketini vereyim. ‘Āleme pādīşāh (13) olsun. Hük-m-i hükümet-şāhib ola” dēdi. Hiç kimseden (14) cevāb gelmedi. Tekrār söyledi mel‘ūn, yine cevāb gelmedi. (15) Üçüncide⁴⁸⁹ ‘ākıbet ‘Ömer bin Sa’d-ı Vakḳāşa bakup eyitdi:

[184a] (1) “Sen ey şecī‘-i benī Kureyş niçe zamāndır ki memālik-i⁴⁹⁰ Taberistān (2) istersin. İşde saña vērdim. Var İmām-ı Hüseynile ceng eyle. Sen (3) bir nām-dārın oğlusun. Baban dünyāda ok atmağıla meşhūr (4) oldu. Sen de bu ‘amel ile meşhūr ol” dēdikde ‘Ömer eyitdi: “Bu (5) geçe fikirleneyim, şabaḥ cevāb vereyim” dēdi. ‘Abdullāh-ı Ziyād-ı (6) mel‘ūn (la.) eyitdi: “Ne güzel” dēyüp ‘Ömer ibn-i Sa’d-ı (7) Vakḳāş eve geldi. Bunun iki oğlu vardı. Büyük oğlu eyitdi: (8) “Ey baba bu nedir” ‘Ömer-i la‘net eyitdi: “Bu gün ‘Abdullāh-ı Ziyād (la.) (9) dīvānında idim. Baña kaftān giydirdi. Elime Taberistān memleketini (10) vērde ve benim altıma bir at çekdi, eyitdi: “Sen bir büyük şāḥābenin (11) oğlusun. Nāmın vardır. Eger Hż. İmām-ı Hüseyn bī‘ata gelirse (12) ne güzel, eger gelmezse anların başların kesüp bunda gönder, (13) tā ki Taberistān memleket[i] senin ola” dēdi. Ben[-]dahı eyitdim: (14) “Bu Hüseyn bin ‘Aliyyü’l-Murtezā cengidir, ğayrı şey’e benzemez. Bu geçe (15) fikr edeyim. Siz ne[-]dersiz” dēyinçe büyük oğlu Çihāt eyitdi: “Ey

[184b] (1) baba sen deli misin, dīvāne misin” dēdi. “Bu ne şekildir ki çiger- (2) -gūşe-yi Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezā ve āl-i Resūldür ve dīde-i Fāṭimatü’z-Zehrā[dır]. (3) Müslimānım dēyen ādem bu fikri eder mi? Ey baba, senin ne şekil yüzün (4) şüretin vardır ki sen mektüb gönderdin. “Helellette gelesin” (5) dēdin. “Şimdi gel meydānıma”⁴⁹¹. Hīle ile getürdin. “Başın keseyim” (6) dēmek nā-sezā işidir, mekānı cehennemdir. Eyvāh!” dēyüp ağlamağı (7) başladı. Küçük oğlu eyitdi: “Baba karındaşımın sözi yerindedir. (8) Ammā ol

⁴⁸⁸Bundan ona cevabım yoktur, şüphesiz azap sözleri (onun için) müstehak oldu.

⁴⁸⁹اوچونچى

⁴⁹⁰Bu kelime iki defa yazılmıştır.

⁴⁹¹Burada bağlama uygun düşmeyen *seni* kelimesi yer almaktadır.

olaçak. Ammā şimdi Taberistān mülki hüküm-i hükümet[i] hâzırdır, (9) dərken gā'ibe gelmek hamākatdır” dedi. Tekrār büyük oğlu Çihāt (10) eyitdi: “Hey baba üç mektüb gönderdiñ gel dëyü, hele Müslimānım dëyen (11) bu kārda olmaz” dedi. “Bil[-]ki bu işledigñ efāl kıyāmet-dek evlādınā (12) uyuz maraz gibi ulaşır, kurtulmaz” dedi. El-kışsa: Şabāh oldu. (13) Dīvāna geldi. Ahvāl naql eyledi. ‘Abdullāh-ı Ziyād-ı mel’ün (la.) (14) tekrār ser-‘askerlik⁴⁹² hil’atin giydirdi. Hz. İmām-ı (15) Hüseyin üzerine beş biñ nefer ‘askerle varaçak oldu. El-kışsa:

[185a] (1) ‘Ömer (la.) biñ mübārizle giderken kız karındaşı [oğlu]⁴⁹³ (2) Hamza bin Muğire dərlerdi, rāst geldi. “Nereye gidersin (3) dā’i beg” dedi. ‘Ömer-i mel’ün (al.) eyitdi: “Hz. (4) İmām-ı Hüseyin üzerine cenge giderem. ‘Abdullāh-ı Ziyād (la.) (5) baña Taberistān vërdi. Hamrā eyitdi: “Ey nā-merd (6) bedbaht! Bu ne hayāl-i fāşıkdır. Ayā Allāh Te‘ālādan ve Hz. (7) Muḥammedü’l-Muştafā ve Hz. ‘Aliyyü’l-Murtezā ve Hz. Fāṭimatü’z-Zehrā (8) kāyil[-]midir bu ëtdigñ işe, kıyāmet[i] unuttuñ[-]mı? Hz. (9) Resülün öñüne varduğda ve baban Hz. Sa’d ibn-i Ebī (10) Vaḳḳāşın öñüne varduğda hālñ niçe olur ve baban, (11) Hz. Resül yanında ne mertebe hicāba girir, bu ne rüsvāy- (12) -lıkdır. Müslimānım dërsin tū yüzüne” dëyü tükürdi. ‘Ömer (13) (la.) başın aşāğa şalup durdı ve döndi. (14) Gideyim dərken yine şeyṭān-ı ser-‘alem olup dahl⁴⁹⁴-ı ekber (15) u menḥūs [ile] ‘asākir, deşt-i Kerbelāya geldiler. El-kışsa: ‘Ömer

[185b] (1) (la.) geldigi gibi edeb erkān ëtmeyüp (2) hicāb nedir bilmeyüp bir kâğıd yazdı, eyitdi: “Yā Hüseyin bunda nëye (3) geldiñ. El-kışsa: İḳtizā neydi?” Hz. Hüseyin eyitdi. Bir kâğıd (4) yazup gönderdi, eyitdi: “Baña mektüb yazup gönderdiñiz, helebette (5) gele(-)siz dëyü. Evvelā sen[-]de mektüb gönderdiñ helebette gele- (6) -sin, bizi hidāyet-i nuşret ol [dëyü]. Ben[-]dāhı geldim. İnsān dünyāya (7) gelmeden murād, āḫiret[i] ma’mūr eylemekdir. Geldim size toğrı yolu (8) gösterem.” ‘Ömer (la.) bu sözleri işitdi. (9) Kendi kendine eyitdi: “İnşāallāh bu sözlerden murād olunan (10) şulḥdur. İki taraf şulḥ olur ve hem ben[-]dāhı aralıkda bu işde (11) bulunuram. Hem Taberistān hem Rey memleketine nā’ıl oluram. (12) Hem peygamberimiz evlādıdır, arada ceng [u] cidāl olmaz” dëyü ‘Abdullāh-ı Ziyād-ı (13) mel’ün (la.)’[e] bir kâğıd yazdı, şulḥ ëde dëyü. ‘Abdullāh-ı Ziyād-ı

⁴⁹² سر عسكرلكي

⁴⁹³ Tamir, Güngör (1987: 330)'a göre yapıldı: *Ömer-i Sa'd tehyi'e-i esbab idüp müteveccih olmakda iken Hamza bin Mugiyre, ki haher-zadesiydi, ol mübirün azimetün görüp eyitti.*

⁴⁹⁴ دخل

(14) mel'ün (al.) ğazaba gelüp ol bedbaht-ı habîş[e] (15) bir nâme yazdı. “Hız. Hüseyin eger bî'at kabûl ederse ne güzel,

[186a] (1) eger etmezse başa i'lām eyle” dedi. ‘Ömer ibn-i Ebî Vakķāş (2) bu nâmeyi Hız. İmām-ı Hüseyin[e] gönderdi. Hız. İmām-ı Hüseyin (3) yüzün gözün çatup cevāb vermedi. Bildiler ki İmām şulh (4) olmaz ve bî'at etmez. ‘Abdullāh-ı Ziyād[a] (la.) i'lām (5) eylediler. ‘Abdullāh-ı Ziyād-ı mel'ün (la.) tiz fermān (6) eyledi. Bir rivāyet[de] ‘Abdullāh-ı Ziyād-ı merdūd emr eyledi. “Tiz ser- (7) -‘askerim olan ‘Ömer (la.) yanına varın, yardım (8) eyley” dedi. İbtidā Şimr-i Zilcevş (la.), Yezīd (9) (al.) ibn-i Rikāb iki biñ kişiyile çıkdı. Şiş ibn-i Rebī (10) (la.) biñ kişiyile çıkdı. Hicāz ibn-i Ebhār (11) (al.) biñ kişiyile çıkdı. Cümleten yigirmi iki bin münāfık-ı (12) kaltabānlar ‘asker oldu, geldiler. Şu ile Hız. İmām-ı Hüseyinin (13) arasına kondular. Hız. İmām-ı Hüseyin[e] şu vermediler. Hız. (14) İmām-ı Hüseyin eline bir kazma aldı. Kıbleden tarafa on toköz adım (15) adımlayup kazdı. Bir latīf şu çıkdı. ‘Asker-i Hız. İmām-ı

[186b] (1) Hüseyin-i Mazlūm kefāflandılar. Sonra anı[-]da men' eylediler. (2) El-kışsa-i şahīh, Şimr-i Zilcevş ve Şiş bin Rebī ve Haşır bin Temīr (3) dedikleri mel'ün-ı hınzīr (la.) (4) on biñ kadar müfsid, aşılaçaklarla gönderdi. “Furāt (5) suyunu beklesinler tā ki Hız. İmām-ı Hüseyin-i Mazlūm bî'ata (6) gelinçe şu vermesinler” dedi. ‘Asker geldi. ‘Ömer ibn-i Sa'd-ı (7) Vakķāş, ‘Ömer bin Hicāz (la.) dērler (8) bir ādem vardı, beş yüz ādemle şuya gönderdi, eyitdi: (9) “Yezīd (al.)’niñ vekīli olan ‘Abdullāh-ı Ziyād-ı (10) mel'ün[ın] (la.) fermān-ı menhūsı budur ki (11) “Hız. İmām-ı Hüseyin ‘askerine şu vermeyesiz, beşyüz (12) nā-merd ol zāt-ı şerīfe şu vermeyeler.” Bu şüret olduğı (13) Muħarrem ayının yedinci günüydı. Rivāyet ederler kim Hız. İmām-ı Hüseyin-i (14) Mazlūm halkını başına cem' eyledi. İbtidā Teñriye ħamd (15) ü şenā eyledi ve peygambere şalavat u selām getürdi ve eyitdi: “Ey benim

[187a] (1) aşhābım, sizden efđal ve sizden a'lā bilmezem. Haķ Te'ālā sizden (2) hoşnūd olsun. Bu geçe kaş kararıçak maħalde her biriniz (3) birer karındaşıımızdır, eline yapışsın, bu kavm içinde ta- (4) -ğılıñ, beni koñ, gidiñ” dedi. “Bu kavm beni isterler, sizi istemezler” (5) dedi. Aħbāb, Hız. İmām-ı Hüseyin[e] eyitdiler: “Yā İmām biz kaçup (6) gitdikde sā'ir ehl-i İslām biz[i] gördükde ne diyelim biz? Diyelim (7) ki peygamberimizin kıızı oğlını düşmenler içinde bıraktı[k], (8) meded, bize cānımız gerekdir dedikde Hız. İmām-ı Hüseyin ne[-]şekil (9) olursa olsun, dēyüp kaçdık kurtulduk[-]mı? Bu olmaz (10) işdir tā ki

biz⁴⁹⁵ senin önünde ölünce senden ayrılmazız” de- (11) -diler. Eşahh-ı şahîh râviyân-ı aḥbâr ve nâkilân-ı muḥaddiṣân böyle (12) rivāyet ederler kim ‘asker-i Hż. İmām-ı Hüseyine bir mertebe (13) şusuzluk vâki’ oldu[-]ki dudakları çatır çatır (14) çatladı. ‘Abbās bin ‘Alī elli kadar âdemle şuya vardılar. (15) Şuyun başını ol bî-vefâlar almışlar. “Şu yokdur, siz tā Yezîd[e]

[187b] (1) (al.) (la.) bî‘at etmeyinçe şu (2) yokdur” dëyü el kılıca urdular. Bir ‘azîm ceng edüp ‘ā- (3) -kıbet yetecek kadar şu aldılar. İkinci geçede Hż. İmām-ı Hüseyin, (4) ‘Ömer bin Sa‘d-ı Vakḳāşa i‘lām edüp, şulh olmak (5) gerek, dëyüp i‘lām êtdiler. Bu tarafda Hż. ‘Abbās ve Hż. (6) ‘Alī Ekber ol taraftan ‘Ömer (la.) birkaç⁴⁹⁶ ḥavāric-i (7) kibârları (la.) bir yer[e] gelüp eyitdiler kim: “Yā ‘Ömer (la.) (8) babañ Sa‘d ibn-i Ebî Vakḳāş saña bu yolu[-]mı vaşıyyet (9) eyledi[-]ki âl-i Resûle ve çiger-güşe-i Fâtımatü’z-Zehrâ ve Hż. (10) Ḥaydar-ı Kerrâr ‘Aliyyü’l-Murtezânın çiger-güşesi Hż. İmām-ı (11) Hüseyin-i Mazlûm (ra.) ḥazretlerine⁴⁹⁷ zinhâr (12) be zinhâr şu vërmen; ehl ü ‘ıyâl i vü evlâdı, akrabâ-yı müte‘allaḳâtı (13) şusuz helâk olsun” dëdi. “Bu ne ma‘ḳûle işdir. Hż. (14) Resûl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muḥterem (sav.) saña bu yolu[-]mı (15) tenbih eyledi ki âl-i Sufyâna (la.) tâbî olup sâkî-i

[188a] (1) selsebîl-i Kevşer olana şuyun başını böyle bekleyüp ceng [u] (2) cidâl eyleyüp şu vërmemek ne ḍalâletdir, ne ḥamâḳatdır, (3) ne kāfîrden eşeddir. İmdi benim saña söyledigim sözler, bir kerre söylemek (4) üzerimize vâcibdir. İstersen tut, istersen tütma. *Emr-i* (5) *ma‘rûf nehy-i ‘ani’l-münkeri*⁴⁹⁸ saña i‘lām eyledim.” Ammā bir rivāyetde (6) Hż. İmāma ḥaber gönderdi. ‘Ömer bin Sa‘d (la.) (7) “gêce bir tenhâ yerde buluşalım” dëdi. Gêce oldu. Hż. (8) İmām-ı Hüseyin-i Mazlûm yigirmi atlı ile, ‘Ömer (la.) (9) dahı yigirmi atlı ile karşı geldiler. Hż. İmām-ı Hüseyin yanında (10) oğlu ‘Alī Ekber kaldı. Kalanına “uzaḳda duruñ” dëdi. (11) ‘Ömer (la.) dahı öyle êtdi faḳad üç nefer (12) kaldılar. Hż. İmām-ı Hüseyin-i Mazlûm eyitdi: “Yā ‘Ömer, Allāh Te‘ālâ- (13) -dan ḳorḳmaz mısın? Benimle ceng êdersiñ. Ben kimiñ oğluyam (14) ḳo bunları, gel benimle ol. Cennet[de] benimle bileçe ol” dëdi. ‘Ömer (15) (la.) eyitdi: “Ḳorḳaram evim yıḳarlar.” Hż. İmām-ı

⁴⁹⁵ ز harfinin noktası unutulmuştur.

⁴⁹⁶ برقاچ

⁴⁹⁷ Burada *hazretlerinin oğluna* yazılmıştır, bağlama göre *hazretlerine* olmalıdır.

⁴⁹⁸ İyiliği emredip kötülüğü yasaklamak.

[188b] (1) Hüseyn-i Mazlûm eyitdi: “Evi yapıvêreyim.” Bîñ söz oldı. ‘Âkıbet (2) Hż. İmâm-ı Hüseyn-i Mazlûm eyitdi: “Eger ben sâkı-yi Kevşer oğlu (3) Hż. İmâm-ı Hüseyn isem inşâallâh sen Rey memleketini zabt (4) edemezsin. Azaçık zamanda helâk olursın. Cehennemde hâliñ (5) görürsin”dêdi. “Çık mel’ün (la.) karşumdan” (6) dêdi. Aşlâ ‘Ömer-i mel’ün (la.) nuṭka (7) mecâli kâdir olamadı. Eşahh-ı şahîh, el-kışsa: ‘Ömer (la.) (8) eyitdi: “Yâ İbn-i Resûlallâh cümle söyledigiñ sözler haḳdır (9) ve gerçektir. Fe emmâ seniñle şimdi ceng eylemesem ‘Abdullâh-ı Ziyâd (10) (la.) Kûfe şehrinde olan evimi, mâlımı, rızkıımı, (11) ehl ü ‘ıyâl ü evlâdımı alan talan êder. Başımdan kôrķaram (12) yoḥsa seniñle ceng êtmezdim” dêdi. Hż. İmâm-ı Hüseyn (13) eyitdi: “Hay aḥmak ḳaltabân-ı pelîd, dünyâ cîfe(-)sini âhirete tekaddüm (14) êdersin. Taberistân mülki nedir ki aña meyl êdersin. Âhiret (15) pâdişâhlığın istemezsin” dêdi. Hż. İmâm-ı Hüseyn yine tekrâr

[189a] (1) eyitdi: “Gel saña kefil olayım, âhiretde bir ‘âlî menzile nâ’îl olasın. (2) Mülk, emlâki dersen benim Medîne’de bir evim var, saña bağışlayayım” (3) dêdi. “Ve andan şâniyâ Ka’bede menzillerim çokdur, saña vêreyim” (4) dêdi. ‘Ömer (la.) işitdi bu sözler[i], ḥâmûş oldı, (5) nuṭka mecâli ḳalmadı. Cevâb vêrmedi. Hż. İmâm-ı Hüseyn-i Mazlûm (6) gördi[-]ki bir vechile naşihat-pezîr degildir, eyitdi ki: “Nâ-bekâr bu (7) Taberistân dedigin memleket saña müyesser olmaz. İnşâallâh (8) Haḳ Şubḥānehu ve Te’âlâ ḥazretleri saña murâdıñı vêrmez ve mecrûh (9) gidersin. Hemân ançaḳ bu mel’anetiñ yanına ḳalır şanma. Âhiretde (10) görürsiñ, çek ‘azâbıñı” dêdi. Fi’l-vâḳi’ öyle oldı. “Murâdına (11) êrmeseñ gerektir.” El-kışsa: Rivâyetdir ki Hż. İmâm-ı Hüseyn’den. (12) Bureyr ibn-i Ḥuzayr-ı Hemdânî dêrler, bir mü’mîn müslimân ‘âbid-i zâhid (13) vardı. İcâzet alup ‘asker-i düşmene geldi[-]ki naşihat eyleye. (14) ‘Ömeriñ (la.) çadırına girdi. Selâm vêrmedi. (15) Geçdi oturdı. ‘Ömer (la.) eyitdi: “Acebledim.

[189b] (1) ben seni, sen bir pîr-i ihtiyâr, insân-ı kâmil olasıñ, sebeb (2) ne oldu[-]ki selâm vêrmediñ?” Pîr eyitdi: “Sen Resûl-i Ekremiñ (3) mübârek ağızından işitmediñ[-]mi ki ḥadîş-i şerîfi ki “*el-müslimü (4) men selime’l-müslimüne min yedihi*.”⁴⁹⁹ Pîr ḥazretleri eyitdi: “Ḳaltabân, (5) münâfık, mel’ün! Sen ise Hż. Resûl-i Ekremiñ evlâ- (6) -dına şu vêrmeyeyim dersiñ ceng u cidâl êdeyim dersin, (7) niçe müslimân olursın. Selâm ise müslimân[a]dır.” (8) ‘Ömer (la.) eyitdi: “Ey pîr-i şâlih sözün (9) haḳdır. Ammâ göñlüm Taberistân ḥükümetinden geçmez, nişleyeyim” (10) dêdi. Ol pîr gördi[-]ki naşihat

⁴⁹⁹Müslüman olan kimse, elinden diğêr müslümanların emin oldukları kişidir.

diñlemez, kalkdı. Bir tarafa geldi. (11) El-kışsa: Rivāyetdir ki Şimr-i Zılcevş (la.) (12) ol mel'ün, bu ahvāle vuķūf tahşil édüp ol sâ'at (13) Kūfeye geldi. 'Abdullāh-ı Ziyād[a] (la.) geldi, (14) eyitdi: “Ömer (la.) Hż. İmāmı bir oldı, geceyile (15) bir yere gelirler, şöhet ederler, bilmem ki sözleri ne[-]şekil oldu.”

[190a] (1) Hemān 'Abdullāh-ı Ziyād-ı mel'ün (la.) bir nāme (2) yazdı, gönderdi[-]ki eyitdi: “Evvelden ben seni bilirim[-]ki bu şey'i sen (3) edemezsin. Hemān Taberistān ve Rey memleketlerinin beratlarını vēr (4) Şimr-i Zılcevş-i (la.) mel'ūna vērseñ, yāhūd sözü- (5) -nün sebāt[ı] yok. Sözüñe sebāt-ı kadem ola(-)sın” demiş. (6) 'Ömer bin Sa'd (la.) bu nā-hemvāre sözi diñleyiçek (7) hemān perde-i hicāb kaldırıp Şimr-i Zılcevş-i (la.) (8) mel'ūnıla yek-dil yek-çihet oldular, Hż. İmām-ı Hüseyin (9) ile ceng [u] cidāl [u] kıtāl edeler. Fe emmā bu maħal Muħarremiñ sekizinci (10) çehā[r]şenbe günü idi. Ve hem ol günde Hāķ Te'ālānıñ emriyile, 'inā- (11) -yetle şusuzluk vāķi' oldı. Ta'bır mümkün degil idi. Hż. (12) İmām-ı Hüseyin-i Mazlūm “gelün, şol arayı kazıñ” dedi ve kazdılar. (13) Bir 'acāyib āb-u zülāl şu çıkdı. Cümle 'asker murādınça şu- (14) -landılar. Yine Allāh emriyile ol şu ğāyib oldı. Hż. Hüseyiniñ (15) bir 'acāyib kerāmetinden kerāmeti bu idi (ra.) Bu haber

[190b] (1) 'Abdullāh-ı Ziyād[a] (la.) erişüp ol zālīm (2) ğāzaba gelüp bir nāme yazup eyitdi: “Yā 'Ömer (la.), (3) haber aldım ki Hż. İmām-ı Hüseyine ruħşat (4) vermişsin. Hattā kuyular kazmışlar. İmdi kâğıdım var- (5) -duķda bir ān ve bir sâ'at ruħşat ve mühlet vermeyüp (6) kendi hālīne komasañ, rāħat vermeseñ” demiş ve bu (7) mektūbuñ ardı şıra Muħammed-i Eş'ası (la.) (8) dört biñ nā-merd-i mübārīzle gönderdi. Anıñ ardı[-]şıra (9) Haccāc bin Harezīyi (la.) iki biñ mübārīz-i (10) kaltabān, münāfık, mel'ün [ile] gönderdi. Netiçe on altı biñ (11) mübārīz-i bī-vefā kaltabānlar cem' oldular. Ammā bu tarafda Hāķib⁵⁰⁰-i (12) Müzāhir bu 'askeri görüp eyitdi: “Yā İbn-i Resūlallāh, kabīle-i (13) benī Esed dērler bir göçer ulı tã'ifesi gibi bir mikdār ādemler (14) vardır. Eger icāzet vērirseñ varayım, haber edeyim, geleler” (15) dedi. Hż. İmām icāzet vērđi. Ol tã'ifeye vardı,

[191a] (1) nidā eyledi: “Ey kavm-ı Muħammed, Yezīd (al.) Hż. İmām-ı (2) Hüseyin üzerine müstevlī oldı. Cennet isteyen gelsin” dēyü (3) ahvālī anlatdı. Ol kavm “meded, şehādet naşīb olaydı” dēyü pāk (4) i'tikādlı bir mü'min, müslimān ādemleri vardı. Rivāyet ederler ki (5) toķsān nefer ādem olup Keş-i Güzāri'l-Beşerī dērler bir (6) ādem vardı, anı

kendülerine ser-‘asker édüp Hż. İmām-ı (7) Hüseyine yardım[a] gelmekde. El-kışsa: Beri tarafda Hż. İmām-ı (8) Hüseyin üzerine gelen ser-‘asker olan ‘Ömer bin Sa’d-ı (9) Vakḳāş (la.) bu aḥvālî duydu. Tez Erzāk-ı Şāmî (10) dërler bir âdem vardı, dört biñ nâ-merdle qarşulayup şuyun (11) yanında muḳâbil oldular. “Nereye gidersiz” dedikde “Hż. (12) İmām-ı Hüseyine yardıma gideriz” dediler. Bunlar eyitdi: “Ya dönüñ (13) ya bizimle ceng eyleñ” deyinçe bunlar “bismillâh” deyüp yanar (14) ateş gibi girdiler ki bir vechile “bunlara cevâb vèrmek güc. (15) Hż. İmām-ı Hüseyine buluşmak muḥal” deyüp⁵⁰¹ ağlayarak döndüler.

[191b] (1) Birḳacı şehîd oldı. ‘Āḳıbet vilâyetlerine gitdiler. Hż. (2) İmām-ı Hüseyin bu aḥvālî duydu, müte’ellim oldı. Ammâ ‘Abdullâh-ı Ziyâd (3) (la.) bu aḥvālî haber alup⁵⁰² bir te’kîdli fermân yaz- (4) -dı. “Ḥaber aldım. Bir mertebe ruḥşat vèrmişsin ki etrâfdan ḳabâyılı (5) cem’ edermiş(-)sin. Ne[-]şekil ser-‘askersin, bilirem edemezsin. (6) Bâri Ṭaberistân şehriniñ berâtlarını Şimr-i Zilcevşen[e] vèrseñ (7) yâḥûd Hż. İmām-ı Hüseyinden intikâm alasin. Şonra saña (8) bir siyâset ederem[-]ki ‘âleme ‘ibret olursın” demiş ve kâğıdı (9) geldiği zamân güneş batmış idi. ‘Ömer (la.) (10) eyitdi: “Aḥşâm ne[-]şekil olur, ‘Abdullâh-ı Ziyâd (la.) (11) baña siyâset-i ğaḳab eder”deyü ceng ṭablına ṭarrah (12) urdı. Aḥşâm oldı. Şaf bağlandı. İttifâḳ ol gün Muḥarrem (13) ayının toḳuzuncı günü idi. Hż. İmām-ı Hüseyin-i Mazlûm (14) “ceng u cidâl yokdur” deyü çadırında idi. Ṭavul zurna (15) sesin işitdi. ‘Abbâs[a] eyitdi: “Bu ṭablın aşlı nedir?

[192a] (1) Ḥaber getür” dedi. ‘Abbâs yigirmi ḳadar âdemle varup haber alup (2) Hż. İmām-ı Hüseyine eyitdi: “Ceng içün gelmişler” dedi. Hż. (3) İmām eyitdi: “Bu geçe mübârek Cum‘â geçesi(-)dir. Āḥir geçemizdir. (4) Var söyle bu geçe mühlet vèrsünler. Şabâḥ niçe olmalı (5) ise olur” dedi. Hż. ‘Abbâs geldi, eyitdi: “Ey ḳavm-i bî- (6) -vefâ! İbn-i Resûlallâh sizden mühlet ister, “bu geçe arâm eylesinler, (7) şabâḥ niçe olursa olsun” dedi. Bu nâ-merdlar eyitdi: “Ḥayır, (8) size bir vechile mühlet yokdur. Hemân ceng edelim” dedi. (9) Hż. ‘Abbâs eyitdi: “Ey bî-mürüvvet, bî-vefâlar, zâlimler! Ah neyleyeyim (10) Hż. İmâmın baña izn[i] yokdur. Siz beni bilirsiz ki ben ne[-]şekil (11) âdemim. Beni incitmeñ, varır Hż. İmām-ı Hüseyiniñ ayağına düşerem, (12) yalvarıram, icâzet alıram. Şu meydâna gelirem, elime kılıç, ok, (13) yay almam. Ammâ ne eylerem bilür misiz?” dedi.

⁵⁰¹ Bu kelime, 189b’nin 1. satırının başına yazılmış olup bağlam açısından buraya alınmıştır.

⁵⁰² Bu kelime iki kere yazılmıştır.

Ol kavm eyitdiler: “Ne (14) eylersen eyle” dèdiler. Eyitdi: “Evvelā abdest alıram, iki rek’at (15) namāz kılıram. İki ellerim kaldırıram. ‘Arşın ayağına yapışıram. Size

[192b] (1) beddu‘ā ederem. Bilirsiz başına ne hāl gelir” dèdi. Bu söz- (2) -den müte’ellim olup bir zamān fıkı etdiler. Kimisi eyitdi: (3) “Çeng edelim.” Ba‘zı eyitdi: “Ādemler! Bu yār-ı gār-ı Hż. Resūldür. (4) Hākīkat, söz gerçektir.” Ākıbet mühlet vèrdiler. İki taraftan (5) tağıldılar. Herkes çadırılı çadırına geldi. Ammā bir rivāyetde (6) ‘Ömer ibn-i Sa’d-ı Vakḳāş, Şimr-i Zılcevş[e] (la.) eyitdi: (7) “Yā Şimr sen ne dèrsin?” dèdi. Şimr-i mel’ün (la.) (8) “sen ne peg(-)sin, dilersen öyle eyle” dèdi. “Hükümün⁵⁰³ ne çārīdir” (9) dèdi. ‘Ömer (la.) “zoruna beg oldum ben, bī-zārem (10) bu begligden” dèdi. Şimr-i mel’ün (la.) eyitdi: (11) “Yabana söyleme, gönlün Rey şehr[i] ve Taberistān memleketini ister. Andan (12) geçmezsin, bī-zārem⁵⁰⁴, dèrsin. Bırak ben ederem” dèdi. Ol iki mel’ünler (13) çekişdiler. Ākıbet mühlet vèrdiler. ‘Asker eyitdi: “Ādemler! İnşāf (14) elden kıoman, peygamberimizin hātırı vardır” dèdiler. Fe emmā Hż. İmām-ı (15) Hüseyin emr eyledi. Ordu-yı hümāyūnı etrāfına hendek kazdırdı.

[193a] (1) Düşmenden şakınmak için etrāfa ateşler yakdılar. Ehl-i beyt (2) ateş ardında duralır, düşmen gelmeye. Ammā Mālīk bin ‘Urve dèrler (3) bir münāfık vardı (la.) hemān atına binüp İmām-ı (4) Hüseyine gelüp at üzerinde eyitdi: “Yā İmām cehennem ateşinden (5) evvel kendüni dünyā ateşine yakdın” dèdi. Hż. İmām-ı Hüseyin-i (6) Mazlūm gāzabla aña eyitdi: “*Kezzebte yā ‘adüvvalāh*”⁵⁰⁵ dèdi. (7) “Öyle[-]mi zan edersin? Ben cehenneme girem, sen cennete girersin” (8) dèyinçe hemān Müslim bin ‘Avsece dèrler idi, eyitdi: “Sultānım (9) baña icāzet vèr, bir ok urayım helāk olsun mel’ün” (10) dèdi. Hż. İmām-ı Hüseyin eyitdi: “Şabreyle tā evvel (11) hamle anlardan⁵⁰⁶ olmadıkça biz hamle etmeyüz. Hem Hāk Te‘ālā (12) şimdi aña bir belā vèrir kim görürsin” dèyinçe hemān ol mel’ūnı (13) at çeküp Hż. İmām-ı Hüseyinin yakdığı ateşinin yanına (14) getürdi. Ol münāfık ne[-]kadar çalışırdı, atının başını çekerdi, (15) netīçe ateşin yanına geldiği gibi at silkti. Ol münāfık

[193b] (1) ateşin içine düşdi. Çayır çayır yandı. ‘Asker-i Yezīd (2) (la.) bu kerāmāt-ı bāhireyi gördiler. (3) Herkes “eyvāh hālımız niçe olur” dèyü fikre vardılar. (4) Hż. Kerbelā-yı İmām-ı Hüseyin secde-i şükür eyledi. Du‘ā- (5) -ya meşğul oldu, eyitdi: “İlāhī

⁵⁰³ چکمه

⁵⁰⁴ بزار سين

⁵⁰⁵ Ey Allah’ın düşmanı, yalan söyledin.

⁵⁰⁶ Bu kelime cümle içinde iki kere yazılmıştır.

zürriyet-i Resûlim, mazlûmım, (6) yetîmim, ğarîbim, bî-çāreyim. Sen dādımı bu zālîmlerden (7) alıvêr” dēdi. Ol maḥal Muḥammed-i Eş‘as dērler bir mel‘ûn (8) ḳaltabān (la.) bir maksad[ı] vardı. (9) Atın üstünden eyitdi: “Yā Hüseyn ne lāf u güzāf (10) ēdersin. Hż. Resûlden dem urursun. Resûl (11) seniñ neğdir ki böyle merd da‘vā ēdersin” dēdi. (12) Hż. Kerbelā-yı İmām-ı Hüseyn eyitdi: “Yā Rabbi şol mel‘ûnıñ (13) cezāsını kereminden vêr” dēdi. Henüz du‘āsı tamām (14) olmadan bu ta‘bîri ğāyetle bekitdi. Ve Fuzûlî (15) ḥazretlerinin dedigi[ni] yazdım. Türkçe yazmadım, ma‘zûr

[194a] (1) ola. Du‘ādan unutmañız. Biz yine şadade gelelim. (2) Ol maḥal idi[-]ki Hż. İmām beddu‘ā eyledi. Hemāndem (3) bi-emr-i Hüdā ol nā-pākiñ batn-ı nā-pākiñden bir rikḳat zāhir olup (4) merkebinden inüp aşāğa indi. Tedārik-i ḍarb-ı aḥvāl ēde. ‘Avretine (5) bir ‘akrep, niş urup necāset içine düşüp mekşûfu’l (6) ‘avret olup çağıra çağıra ḥinzîr gibi cānın düzaḥ mālîki (7) olan mālîke gönderdi. Fi’n-nār-ı cehennem. El-ḳışşa: Ca‘de-i (8) Kūfî dērler bir ḳaltabān, münāfık müfsid (la.) (9) daḥı eyitdi: “Yā Hüseyn, Fırat suyu gümüş gibi aḳrāb ve zülāl[e] (10) beñzer. Saña andan ve ehl-i beytine naşîb yokdur. Siz (11) Kevşer-şāḥib(-)siz. Aḥibbāçigin yokdur” dēyü istihzāya aldı. (12) Hemān Hż. İmām-ı Hüseyn (ra.) ḥazretleri ağlayarak (13) “*allāhümme ‘aṭşā fi’l-ḥāl.*”⁵⁰⁷ Ol münāfık, mel‘ûn, ḳaltabān[ı], atı (14) şāhraya getürdi. Feryād eylerdi. “Amān baña şu vêriñ, yandım (15) tutaşdım” dēdi. Eline şu vêrirlerdi, içemezdi. Çağıra

[194b] (1) çağıra ‘aṭşü’l-‘aṭaş diyerek cān cehenneme sipāriş eyledi. (2) Fi’n-nār-ı cehennem (la.) El-ḳışşa: Leşker-i Yezîd (3) (la.) bu kerāmātları görürlerdi. Ammā fā’ide (4) eylemedi. Zîrā ḳalp gözleri kör olmuşdı. Bundan şāniyā Hż. (5) İmām cemī’an aḥbāb u etbā’ın cem’ ēdüp eyitdi: “Babamız, ḳarındaşımız (6) şehîd oldığı gibi bize de müyesser ola” dēdi ve aḥbāba eyitdi: (7) “Varıñ bu gēce ‘ibādet meşğûl oluñ” dēdi. Gitdiler, kendi (8) dāḥı ol mübārek Cum‘ā gēcesi, serāy-ı çetrde ‘ibādet meşğûl (9) oldu. (ra.) **El-bābu’ş-şālîş ‘aşer. On üçinci (10) bāb: Hż. İmām-ı Hüseyn deşt-i Kerbelā, leşker-i Yezîd (11) (al.) [ile] ceng eyledigidir. İki faşıldır.** Çünki (12) müttefikun ‘aleyh erbāb-ı ‘uḳûl, aşḥāb-ı ḳabûl oldur ki ‘adl ü (13) ḥikāyet budur ki ol gēce ki mühlet olup şabāḥ-dek (14) gerek erkek ve gerek ‘avret ḳısmı şabāḥ-dek ‘ibādet eylediler. (15) Ol gēce bir velvele bir āḥ u enîn-i vāveylā olmuşdur ki bir

⁵⁰⁷ Allah'ım hemen susuz bırak.

[195a] (1) vechile kitāblara yazılmak mümkīn degildir. Çünkü şabāh (2) oldu, gök yüzünden bir şadā geldi[-]kim “*edriknī*⁵⁰⁸ *yā ibn-i Resūl-* (3) *-allāh edriknī*”⁵⁰⁹ dediler. Bu şadāyı Hż. İmām-ı Hüseyin’in kız karındaşı (4) Ümmü Gülsüm işitti. Hż. İmām-ı Hüseyin-i Mazlūm[a] eyitti: “Birāder (5) ben şöyle bir şadā işitdim. Siz de işitdiğiniz mi?” dedi. (6) Hż. İmām-ı Hüseyin-i Mazlūm eyitti: “İşitdim ve hem bu gēce (7) ceddım Hż. Fahr-i Kayināt Şefī-i rūz-ı cezā Muḥammedü’l-Muṣṭafāyı (8) gördüm. Baḡa eyitti: “Oğul Hüseyinim, seninle görüşüp ku- (9) -çuşmak maḡalli geldi. Ve cemī’an peygamberler ve melā’ikeler senin (10) rūh-ı şerīfne intizār çekerler ve müştāklardır. Bu gēce bizimle (11) bir sofrada ta’am yēseḡ gerekdir. Müjde Hüseyinim ki şehīd (12) olursın” dedi ve bir güzel ferişte gördüm. Elinde bir şişe (13) tutar. Su’āl etdim. “Bu melā’ike ḡazırdır. Kaçan (14) seni ol zālimler şehīd etdikleri gibi kan-ı şerīfni bu (15) şişeye doldurup cennete götürürler” dedi ve daḡı Hż.

[195b] (1) İmām eyitti: “Ey benim kız karındaşım Ümmü Gülsüm, var benim ehl-i beytimi çağır (2) gelsünler. Vaşıyyet edeyim vedā’ maḡallidir” dedi. Ümmü Gülsüm ağlamaḡa (3) başladı. Ehl-i beyti hep bir yere gelüp Hż. İmām-ı Hüseyin-i Mazlūm (4) her birini baḡrına başup dērdi[-]ki: “Ayā bu zālimleriñ içinde (5) ey mazlūmlar, ḡaliñiz neye varsa gerek” dēyüp ağlardı. Fe emmā (6) Şehrebānu ağlayarak geldi, eyitti: “Ey helālim, ḡam-gūsārim, (7) beni kimlere kırsuḡ ve bu yetimleri kime emānet edersin. (8) Ve ben ḡarīb, bī-çāreyi kime teslīm edersin.” Bu taraḡda Ümmü Gülsüm (9) tırnaḡlarıyla yüzün yırtup ağlayarak eyitti: “Hż. (10) İmām-ı Ḥasan vefāt eyledi. Anıḡ ateş-i firākını seninle tesellīyi (11) bulurduḡ. Ya siz gitdikden[-]şonra kiminle tesellī bulalım ve (12) bizim şimden[-]şonra maḡremimiz kim olsa gerekdir? Ve ḡatırımız kiminle (13) tesellī bulur” dēyü ağlaşırlardı. Çünkü şabāḡ oldu, (14) serāy-ı işmetden çıkup cemā’atle namāz kılmāḡa başladı. (15) Namāz kıldılar. Henüz du’ā tamām olmadan ṡabıl-ı ceng [u] cidālle

[196a] (1) meydāna şaḡçaḡlar yürütdiler. Feryād ederlerdi ki: “Meydānımıza gel, (2) Yezīd (al.)’ye bī’at eyle” dērlerdi. ‘Asker-i (3) Yezīd (la.) şaf baḡladı. Şimr-i Zilcevş (la.) (4) orta yērine ‘alem dibine durdı. ‘Ömer (la.) (5) şaf şaf düzmeḡe başladı. Şaḡ taraḡa ‘Ömer (6) bin Ḥaccāca teslīm eyledi. Şol taraḡ[1] Şimr-i Zilcevş[e] (la.) (7) vērđi. Kendi orta ‘alem dibinde ḡaldı. El-kışşa: Bu ṡa- (8) -raḡdan daḡı Hż. İmām-ı Hüseyin bin ‘Aliyyü’l-Murtezā

⁵⁰⁸اركنی

⁵⁰⁹Ey Rasulullahın oḡlu, yardıma yetiş.

(ra.) (9) her biri Kafğan Arslan gibi şehādeti iştihā edüp (10) herkes cübbe ve cevşenlerin giyüp meydāna, Kerbelāya yürüdiler. (11) Şafların düzmege başladılar. İbtidā Hż. Emīrū'l-Mü'minīn (12) ya'ni çiger-güşe-i Resūlallāh-ı Rabbi'l-'ālemīn ki Hż. İmām-ı Hüseyin (13) şarığın şarınup taylasanların omuzına bıraktı (14) ve Resūl hazretlerinin Kuveyha⁵¹⁰ adlı bir mübārek atı vardı, aña (15) bindi ve kılıcın beline kuşandı. Çevelān ederek 'askerine geldi.

[196b] (1) Hż. 'Abbās[a] 'alemi teslīm eyledi. Sağ taraf Züheyre⁵¹¹ vèrdi. (2) Şol taraf Habīb bin Müzāhire vèrdi. Kendi bi'z-zāt (3) imān-ı 'ayān gibi mü'minlerin kalbinde karar tutdı. Şehādeti (4) muntazır oldı. Rivāyetdir iki cānibden şaflar bağlandı. (5) Ve keyfiyet-i haq, bātıldan 'ayān ve küfr ü imān imtiyāz bulduqda (6) Hż. İmām-ı Hüseyin düşmene karşı bilā havfün sedd-i İskender (7) mişālī göğüs gerüp durdı. “Ben ferzend-i Resūl-i Hüdāyam, server-i (8) evliyā vü enbiyā(-)am.” İftihār eyledikten[-]sonra: “Baña fahirlenmek yakışmaz mı? (9) Evvelā benim başımdaki şarık ve belimdeki kılıç ve altımdaki bindigim at (10) ceddin Hż. Resūlün degil[-]midir? Ben vāriş-i Resūl degil[-]miyim? ‘Ömrümde (11) lāf u güzāf etmedim ve ögünmek nedir bilmezem” dedi. “Ben Medīne-i (12) Münevverede ve Ravza-i Resūlde idim. Baña rāhat vèrmediñiz. (13) Ka'beye vardım mücāvir olayım dedim. Beni kendi hālime kōmadıñiz. (14) Yüz yigirmi mektüb gönderdiñiz, elbetde gelseñ, dediñiz. Ey (15) ‘Ömer bin Sa'd-ı ebī Vakkāş! Ey ‘Ömer bin Haccāc! Ve ey Şīş bin Rebī’!

[197a] (1) Sinān bin Enes! Ve ey Şimr-i Zılcevş (la.)! (2) Bu ne ğaddārlıqdır ve bī-vefālıqdır” dedi. El-kışsa: Bu kavm ittifāk (3) ile birden inkār ettiler. “Haberimiz yokdur, biz saña mektüb (4) göndermedik” dediler. Hż. İmām-ı Hüseyin fermān eyledi. (5) Mektübları getürdiler. Herkesin mühriyle mektüb[1] okuyuvèrdi. (6) Bozuldular. Ol mektübları hep İmām-ı Hüseyin ateşe yakdı. (7) Ol sā'at ‘Ömer (la.) karşı geldi, eyitdi: (8) “Yā Hüseyin netīçe bu hikāyelerle iş bitmez. Ya Yezīd[e] (la.) (9) tābi' olursın, ya cānını bu yolda vèirsin.” Hż. (10) İmām-ı Hüseyin hazretleri eline ok aldı. Ehl-i Kūfeye eyitdi: (11) “Varıñ, ‘Abdullāh-ı Ziyād[a] öyle şehādet eyleñ ki ibtidā (12) hamleyi Hż. İmām-ı Hüseyin etdi, ok atdı. Ey kavm, Haq (13) Te'ālādan ğāzab Yehūdilere ol zamān oldu[-]ki

⁵¹⁰ قويه

⁵¹¹ زبيره

“H̄z. (14) ‘Uzeyr peygamber, Allāh Te‘ālānıñ oğlıdır” dediler. Naşārāya (15) belā etti. “H̄z. ‘İsā Allāh Te‘ālānıñ oğlıdır” dediler.

[197b] (1) İmdi siz dañı kendi peygamberiñiziñ evlādına ihānet edüp qatlı (2) edelim, dersiñiz. Ümmet-i Muḥammediz dersiñiz, ne[-]şekil müslimān(-)sız. (3) İnşāallāhu te‘ālā öyle umarız Ḥaḳ Te‘ālādan ki vücūdıñızda (4) her bir kılıñız birer ḥaṇçer olup vücūdıñızı pāre pāre eyleye. “*Va’şbir* (5) *ve mā şabrūke illā billāh.*”⁵¹²“*İnnallāhe yuḥibbū’ş şābirin.*”⁵¹³Şabrdan dönmezem (6) ve sizden elem çekmem, bildiginizden qalman. İnşāallāhu te‘ālā vücū- (7) -dımda bir qalem için bin Yezīd öldürmedükçe ben[-]dañı ölmem, şehādet (8) bulmam.” Rivāyetdir ki leşker-i Yezīd (la.) birden (9) bir mertebe oğ atdılar ki vücūd-ı H̄z. İmām-ı H̄seyin-i Mazlūm (10) oğdan görünmez idi. H̄z. İmām-ı H̄seyin-i Mazlūm kendi (11) ‘askerine eyitdi: “Komañ benim yār-ı ğārlarım, cennet içinde (12) yüçe köşkler bugün şatılır. Alana minnet, komañ şāhbāz- (13) -larım” dedi. Rivāyetdir kim eydirler kim İmāmıñ üzerine hücum (14) ile oğlar atdılar. H̄z. İmām-ı H̄seyin eyitdi: “Ḥay ḥay bu qavmiñ (15) bize elçisi oğ mıdır” dedi. Vallāhi ben bir nesne dēmezem, Rabbime mülākī

[198a] (1) olduqda bilirem ne söyleye-ceyim” dedi ve bülend-avāz ile çağırıp (2) eyitdi: “Kimdir bize imdād eder, Allāh yoluna ve Resūl muḥabbetine (3) cennete benimle bile girir kimdir” dedi. Hemān Yezīd (la.) (4) ‘askerinden Yezīd (al.)’niñ oğlı (5) H̄urr bu sözleri işitdi, duramadı, gözleri yaşardı. (6) Türk dērler bir qulıyıla yapça yapça qaçarak H̄z. İmām-ı H̄seyin-i (7) Mazlūm ‘askerine geldi, eyitdi: “Yā İmām vallāhi’l ‘azīm ve (8) billāhi’l-kerīm ben cennet[i] dünyā üzerine tercīh ederem. Yā H̄z. (9) İmām-ı H̄seyin ben ol kişiyem ki yolda baña rāst geldiñ, sözün (10) tutmadım. Şimdi tevbe kıldım, öñünde ölmege geldim. Tevbemi (11) qabūl eder misin?” dedi. H̄z. Kerbelā eyitdi: “*Ne’am, yetūb-* (12) - *ullāhu ‘aleykūm ve ya’firlekūm.*”⁵¹⁴ Adıñ nedir?” dedi. Eyitdi: “H̄ürdür” dedi. (13) H̄z. İmām eyitdi: “İnşāallāh dünyāda āhiretde h̄ür olasın” (14) dedi. H̄z. İmām eyitdi: “İn atdan” dedi. İndi. Bu (15) meclis hicret-i H̄z. Resūl (as.)’iñ altmış altıncı yılında

[198b] (1) Muḥarremiñ onuncı Cum‘ā günüydı. Hemān Yezīd (la.), (2) ‘asker-i Yezīd (al.) ile on yedi (3) biñ idi. Bir rivāyetde otuz iki biñ nefer kimse idi. (4) Ammā eşāḥh-ı qavlı yigirmi iki biñ nefer dērler. Ammā ki fe emmā H̄z. İmām-ı (5) H̄seyin-i Mazlūmıñ ‘askeri

⁵¹²Sabret, senin sabrın ancak Allah’ın yardımı ile dir. (Nahl, 16/127)

⁵¹³Allah sabredenleri sever.

⁵¹⁴Evet, Allah sizin tevbenizi kabul edecek ve sizi bağışlayacak.

seksân neferdir. Bir rivāyetde (6) dahı yetmiş iki nefer kimesne idi dërler. Otuz nefer kimesne atlı, (7) bâķisi biyāde ya'ni yayan idi. Fe emmā Hż. Mevlānā Hüseyn (8) bu melālet-i hikāye[yi] öyle naķl-i beyān ederler kim iki taraıdan (9) 'asker müzeyyen oldu. Hür bin Yezīd (la.), 'Ömer (10) (al.)'niņ öņüne gelüp eyitdi: "Ey ser-'asker-i (11) Yezīd (la.)! Tahķīķ ender tahķīķ biz şimdi (12) Hż. İmām-ı Hüseyn-i Mazlūmıla ceng u cidāl eylesek mi gerek? (14) Sa'd-ı Vaķķāşıñ oğlı 'Ömer (la.), vekīl⁵¹⁵-i 'Abdullāh (15) (la.) eyitdi: "Şehzādem dahı şübheñ mi var, bu meydānda

[199a] (1) çok kanlar dökülür, görürsün" dedi. 'Ömer (la.) (2) dedikleri nā-ḥalef-i münāfık bu su'ālden bir şey' anla-(3) -yamadı. "Şehzādem niçün su'āl étdüñ?" dedi. 'Ömer-i (4) (al.) ḥabīs hiç aślā bir söz söylemedi. Ol sā'at (5) Hurr bin Yezīd (la.) kendi 'askerine geldi. (6) Ağlamağa başladı. Karındaşı eyitdi: "Birāder ne ḥāl oldu (7) saña ki sen aślā ceng ḥarbinden korkmazdıñ" dedi. Hurr (8) bin Yezīd eyitdi: "A birāder, cehennemle cennet arasında qaldım, (9) dīn ile bī-dīn ayrılacak maḥal geldi" deyüp bir na'ra urup (10) gāyibden qalbine nūr erişdi. Şırāt-ı müstaķīm geldi, (11) buldı. Hemān kendi 'askerinden ayrılıp Hż. İmām-ı Hüseyn (12) 'askerine geldi. Hż. İmām-ı Hüseyniñ atınıñ ayağına (13) düşdi. Yüzün gözün sürdi, eyitdi: "Sultānım imānım, (14) seniñ ḥāk-i pā-yi şerīfne yüzün süren maḥrūm qalmaz sultānım. (15) 'Aceb benim suçumu 'afv eder misin? Tevbem qabūl olur mı?" dedi. Hż.

[199b] (1) Kerbelā eyitdi: "*Ve hüvellezī yaķbelu't tevbete 'an 'ibādihi*"⁵¹⁶ dedi. (2) Ammā beri taraıda Yezīd (al.)'niñ küçük oğlı Muş'ab (3) gördi[-]ki karındaşı, İmāma gitdi. "Ḥay ne ḥamaķatdır, bunda (4) qalmaķ zihī rüsvāylıķdır" deyüp bir na'ra urup Hż. İmāmıñ (5) ayağına düşdi. "Özrümi qabūl eyle" dedi. Hż. İmām eyitdi. (6) İkisini[-]de ḥayır du'ā eyledi. "Ḥaķ Te'ālā sizden rāzī olsun, (7) ikisini[-]de kıyāmetde şehādet ederim ve siziñle ma'an cennet[e] (8) bile girerem" deyiñçe Hurr bin Yezīd şehzāde-i civān- (9) baḥt[a] eyitdi: "Ey nūr-ı dīde-i Muşafā ve 'Aliyyü'l-Murtezā ve Hż. (10) Fāṭimatü'z-Zehrā luṭf eyle, ben kuluña icāzet vër, evvel meydānda (11) ben ceng edeyim" dedi. Hż. İmām⁵¹⁷ (ra.) eyitdi: "Bizimle (12) bir ḥuccet eylemediñ ve bizden bir menfa'at görmediñ" deyiñçe Hurr (13) bin Yezīd eyitdi: "Sultānım ibtidā ceng u ḥuşūmet (14) bizim taraıfımızdan oldu.

⁵¹⁵وکیلہ

⁵¹⁶O, kullarından tevbeyi kabul edendir. (Şura, 42/25)

⁵¹⁷امامی

Nitekim muḥabbet u iştīyāk olduğımız (15) sizlere ma'lūm ola. Evvel ben girerim luṭf eyle beni men'

[200a] (1) eyleme" dēyinçe icāzet alup meydāna girdi. Bir nā'ra eyleyüp (2) "Benim bende-i āl-i Resūl, Hż. İmāmın kuluym ve bendesiyim. (3) Müslimānım, sizcileyin degilim" dēyüp ism-i resmin yād eyledi. (4) 'Ömer bin Sa'd (la.) bu sözleri işidüp (5) Hurr[ı] meydāna gördi. Vücūd-ı nā-pāki dir dir ditremege (6) başladı. 'Amr-ı Şafvān dērler bir mübārīze emr eyledi, eyitdi: (7) "Var Hurra naşihat eyle" dēdi. Meydāna geldi. Hurra eyitdi: (8) "Ey şehzāde, niçün böyle ḥamaḳatlık ēdersin, dünyā dev- (9) -letin birağup fakīrlık bölügüne girirsin, gel yabana söyleme, (10) 'ayıbdır. Zīrā baña ser-'asker böyle tenbīh eylemişdir ki naşihat (11) eyle eger tutmaz ise başın kes" dēdi. Hurr eyitdi: "Nola" (12) dērken gördi[-]ki Hurr naşihat ḳabul ēder degildir. Hemān (13) eline gönderin aldı. Havāle eyledi Hurra. Bir lu'bla atından (14) yıḳup ḳatıl eyledi. Şafvān-ı mel'ūnıñ üç ḳarındaşı vardı. (15) Anlar daḫı girdi ki ḳarındaşlarının intikāmın ala. Hurr bin

[200b] (1) Yezīd, üçünü de birer lu'bla ḳatıl eyledi. (la.) (2) İki ṭarafdan merḥabā āvāzesi 'ayyuḳa ḳıḳdı. Hurr bin Yezīd (3) Hż. İmām-ı Hüseyin[e] gelüp "Sultānım imānım dīnim efendim, benden (4) rāzī olduḡ[-]mı?" dēdi. Hż. İmām eyitdi: "Allāh senden (5) rāzī olsun" dēyinçe Hurr bin Yezīd bu ferāḫla sevi- (6) -nerek meydāna girdi. İki ḫarām-zādeyi, meydāna girüp (7) atını düşdi. Bir ḫabīs ḳılıçla atın helāk eyledi. Hurr (8) yere düşdi. Eline ḳılıç alup piyāde cenge başladı. (9) Ammā nā-ḫalefler gelüp atıla bu yayan ceng ēderdi. (10) Hż. Kerbelā eyitdi: "Tīz bir at yetiştirün" dēdi. (11) At getürdiler, bindi. 'Azīm ceng eyledi. Çok münāfıḳlar (12) helāk eyledi. Ol sā'at gök yüzünden bir şadā geldi: (13) "Yā Hurr bin Yezīd, ḫālā cennet içinde ḫūrī ve ḡilmān (14) saña muntazır, intizār çekerler. "Ah ne zamān gelir bizim seyyīdimiz" (15) dērler. "Hurr tīz tut, bunda gel" dēyü bu şadāyı işitdi.

[201a] (1) Sevindiginden helāk olayazdı. Hż. İmāma geldi, (2) eyitdi: "Sultānım imānım dīnim efendim, āḫirete bendeḡi da'vet ēdiyürler. (3) Şimdi giderim sizden Hż. Resūl-i Ekreme ne dēyeyim?" dēdi. (4) Hż. İmām-ı Hüseyin ağlayarak eyitdi: "Yā Hurr bilmem ne dēyeyim hemān (5) ben[-]de⁵¹⁸ senin ardın sıra varırım" dēdi. Ol şīr-i (6) mīşe-i şecā'at, na'ra urup elindeki ḳılıç-ı ateş-pāreyile (7) ol 'askere bir giriş girdi ki taḳrīr u taḫrīr ḳābīl degildir, (8) vaşfa gelmez. Hemān gözünü tā orta 'aleme diküp bir (9) urduḡun bir daḫı

⁵¹⁸ Bu kelime iki kere yazılmıştır.

urmazdı. ‘Asker-i Yezîd (la.) (10) bölük bölük olmağa başladı. Hemân Sultân-ı cihân (11) ya’ni Hurr bin Yezîd büyük şancağı yıkayım dèyü göze (12) kesdirdi. ‘Asker-i Yezîd (la.) bunu gördiler. (13) Hemân Şimr-i Zilcevş-i mel’ûn (al.) gördi[-]ki iş işden (14) geçti, “Bir âdeme cevâb vèrme[ye] kâdir degiliz” dèyinçe hemân ol (15) bî-vefâlar gülûv eyleyüp birden başına üşdüler. Ol ‘âbid-i

[201b] (1) zâhidi ortaya aldılar. nâ-gâh Aķver bin Sinân (la.) (2) bir zaķm-ı şedîd öyle çaldı kim ölüme berâber. Hemân (3) ol şehzâdeyi cân acısıyila Aķver bin Sinân[a] (la.) (4) bir zaķm urdı. İkisi[-]de atlarından yıkıldı. (5) Leşker-i Yezîd (al.) ortaya aldılar. Hemân Hurr (6) bin Yezîd na’ra urdı. “Yâ İbn-i Resûlallâh beni gör” dèyinçe (7) hemân Hż. İmâm-ı Hüseyn bî-ihtiyâr atını meydâna bıraktı. (8) Ol zâlimler arasından Hurrı aldı, çadırına getürdi. Ammâ (9) leşker-i Yezîd[den] (la.) çok âdem cehenneme gönderdi. (10) El-kışşa: Hż. Kerbelâ, Hurrı başını dizine alup (11) destmâliyle yüziniñ kanını silüp ağlarken hemân Hż. (12) İmâm-ı Hüseyniñ koķusından uyanadüşdi. Gözüñ açdı, (13) eyitdi: “Yâ İmâm ey efendim, râzî olduķ[-]ımı?” Hż. (14) İmâm eyitdi: “Ben râzî oldum. Allâh dahı râzî olsun” dèdi. (15) Hurr şöyle sevindi ki “Yâ Rabbi şükr elķamdülillâhi te’âlâ, murâdima⁵¹⁹

[202a] (1) êrdim” dèyüp şehâdet getürüp⁵²⁰ cân-ı ‘azîziñ Halk-ı Rabbi’l (2) Mecîde teslîm [eyledi].⁵²¹ (ra.) (rv.) Hemân Muş’ab (3) gördi[-]ki büyük karındaşı Hurr şerbet-i şehâdeti nüş eyleyinçe (4) “ah birâder benden evvel ol Hż. Resûle buluşmak olmaz. İşde (5) ben[-]de vardım birâder” dèyü İmâmdan icâzet alup meydâna girdi. (6) Çok ķabîs-i mel’ûn, münâfık, bâtıl helâk eyledi. Âķir-ikâr ol (7) şehzâde[yi] dahı şehîd eylediler. (ra.) (rv.) (8) Rivâyetdir ki Hż. Hurrıñ bir oķlı vardı. Hż. (9) İmâm-ı Hüseyn tarafına gelmemişdi. Bu oķlanıñ bir ķulı vardı. (10) Adına ‘Urve dèrlerdi. Atlarına şu vèrmek bahânesiyile (11) kaçup İmâm-ı Hüseyn ‘askerine gelüp bir na’ra urdı, eyitdi: (12) “Hurr bin Yezîd oķlı ‘Alî, benim ķulum ‘Urve ile Hż. (13) İmâma cânım fedâ eylemege geldim.” Hż. İmâmdan icâzet (14) aldı, meydâna girdi. ‘Aynıyila babası Hurr gibi ceng eyledi. (15) Âķir-i ķâr anı[-]da rahmet-i Hakkâ cânın teslîm êdüp şehîd

[202b] (1) eylediler. (ra.) (rv.) Hurrıñ oķlı (2) ‘Alîniñ ķulı ‘Urve dahı ceng eyleyüp hayli mel’ûn, münâfık (3) katl eyleyüp âķir-i ķâr ol dahı şehîd eylediler. (ra.) (4) (rv.) Hż.

⁵¹⁹ Bu kelime 200a 1. satır başında tekrar yazılmıştır.

⁵²⁰ ت harfinin noktaları unutulmuştur.

⁵²¹ Tamir, bağlama göre yapıldı.

Sultân-ı Kerbelâ ya'ni Hz. İmâm-ı (5) Hüseyin bin 'Aliyyü'l-Murtezâ atın meydâna depüp tekrâr miñnet (6) eyledi. Eyitdi ki: "Ey kavm-i Kûfe ve ey müslimânım deyenler, imânımız (7) vardır deyenler! İmdi ma'lûm ola ki ben İbn-i Resûl- (8) -allâh(-)am, naqd-i şâhib-i Zülfiğâram. Hâtırınıza öyle (9) getürmeñ ben sizin 'askeriñiziñ çokluğundan kor- (10) -karam. Vallâhi'l-'azîm ve billâhi'l-kerîm korķmam. Ben bilirem[-]ki (11) siz[in] ašlâ bu sözlerden kalbiñize naşihat girmez ve (12) lakin size beynimizde tekrâr hücet olsun deyiñ naşihat (13) eylerem[-]ki kıyâmet güninde bir söz kalmasın. Baña söz (14) söylemege kâdir olamayasız. İmdi ben bunda siziñle (15) ceng eylemege geldim. İmdi beynimizde siziñle ceng

[203a] (1) olmadan baña yol vëriñ, yine tekrâr Medîneye gideyim yâ- (2) -hûd varup Şama gideyim. Yezîd[e] (la.) (3) ne[-]dërsem deyeyim" deyiñçe "sen Şama varduķda Yezîd[i] (4) (la.) aldarsın. Şonra biz arada düşmen olmuş (5) olurız. Ğavğaya sebep olurız." Hz. İmâm-ı Hüseyin (6) eyitdi: "Bâri şol Fırat şuyu cümle 'âlem içindir. Bâri (7) bir miķdâr şu vëriñ" dedi. Eyitdiler: "Yâ İmâm-ı Hüseyin, âl-i (8) Hâşim(-)señ, eger nesl-i Muştafâ vü Murtezâdan iseñ (9) şu içiçek ölürsün. Saña bu kavm-i Kûfe hâr u (10) hâşakdır. Gözüne bile göstermezsek, zîrâ gösterecek (11) oluşak olmaz. Zîrâ biz seni şusızluğıla zebûn (12) ederiz ve şusız katl edebiliriz. Yoħsa seniñle (13) kim ceng etmege kâdirdir" dediler. Hz. Sultân-ı Kerbelâ (14) gördi[-]ki bir vechile naşihat kâr eylemez,⁵²² Hz. İmâm-ı Hüseyin (15) eyitdi: "İmdi siziñle ceng muķarrer oldu. Gelindi bâri inşâf

[203b] (1) eyleñ, sizden kim çıkarsa çıkana berâber bir âdem (2) çıksın. Anıñ berâberi ola. Biri kuvvetli ola biri kuvvetsiz (3) olmaya." Bu kavle râzî olup Yezîd (la.) (4) tarafından Sârn adlı bir mel'ûn, münâfık, kaltabân (5) meydâna girdi. Hz. İmâm [tarafından]⁵²³ Zühëyr ibn-i Hassân meydâna (6) girdi. Bir medh okudu. Ebr-i bahâr gibi cüşân u hurüşân (7) şâ'ika-i şemşîr-i ab-dâr ve bârân-ı hadeng-i hûn-hârla⁵²⁴ (8) 'arşa-i hâkdânı haşm kanıyıla lâle-zâr etmege meydâna (9) çıkdı. Ve cilde-i nesîm-i semend-i şâ'ika-mânendle şaff-ı (10) a'dâya evrâķ-ı eşcâr gibi lerze bıraktı.⁵²⁵ Merâsîm-i (11) tarîd ü nâverdden⁵²⁶ şonra izhâr-ı ism ü resmiyile eyitdi[-]ki: (12) "Ey fırķa-i füccâr-ı nâ-bekâr! Benem yâr-ı ğâr-ı Hz.

⁵²² eylemez kelimesindeki ى harfinin noktaları yazılmamıştır.

⁵²³ Tamir, bağlama göre yapıldı.

⁵²⁴ خونحراره

⁵²⁵ Burada fazladan bir د harfi yazılmıştır.

⁵²⁶ نادر

İmām-ı Hüseyin⁵²⁷ (13) Şāh-ı Sultān-ı Kerbelā” dedi. El-kışsa: Ol Sām-ı (14) bedbaht keennehu naşihat eylese gerek. Züheyr bin Hāsān hażretleri[ne] (15) eyitdi: “Hic ‘aqlıñ yoğımıñ” dedi. Hż. Züheyr eyitdi: “Niçün⁵²⁸

[204a] (1) ‘ilmim yokdur mel‘ün” dedi. Sām-ı mel‘ün eyitdi: “Lāyık[-]mıdır (2) ki ehl ü ‘iyāl inñ māl, mülki Kūfede birağup bir alay derdmend- (3) -lere ve faķırlere varup uyup dünyā devletin terk edersin.” (4) Züheyr eyitdi: “Ahmaķ, deli(-)sin. Seniñ bu dünyā göz açup yu- (5) -munça(-)dır. Gelir geķer, ammā āhiretdeki devlet bāķıdır, geķmez. (6) İşde şimdi seniñ cānıñı cehenneme gönderirem. Gel (7) Hż. İmāma tābi’ ol yoħsa ħamle eyle nā-bekār, çok (8) söyleme, gözünñ çıkarıram bre⁵²⁹ ħabīs” deyinçe ħamle eyledi. (9) Bir ħarb öyle urdı. Atdan yıķılup cān[ın] cehenneme gönderdi. (10) Züheyr bir sehm-nāk na‘ra çıkardı “dilāver gönder” deyinçe (11) Yezīd (la.) ‘askerine korku düşdi. (12) Kūfeliden Şāmlıdan bir pehlivān meydāna girmede. (13) Ser-‘asker olan pelīd “Bre şunğa karşu durur bir er (14) yok[-]mıdır meydāna gire” deyinçe ħaźabla ‘askerine (15) baķdı. Naşr bin Ka‘b-ı Necefi⁵³⁰ ki rūy-ı sipāhī-yi ‘arabdır, ve anı

[204b] (1) biñ mübārize berāber tutarlardı, meydāna girüp Züheyre (2) muķābil oldu. Biri birilerine naşihat eylediler. İki(-)sinin[-]de (3) naşihatleri birbirlerine geķmedi. Fe emmā Naşr bin Ka‘b-ı mel‘ün (4) dërler bir münāfık vardı. Muşāħabete tutup bir ħīle ile (5) katl eyleye. Ammā dilir u dilāver ferāsetle aņladı. Bir (6) ħarb urdı. Anı daħı cehenneme gönderdi. Andan sāniyā (7) Şālih bin Ka‘b dërler⁵³¹ bir Yezīdī,⁵³² bir mel‘ün (la.) (8) girdi. Anı daħı katl edüp cānın cehenneme (9) gönderdi. Ol mü’ mīn muttakī ol gün “müslimānız, peygamber (10) ümmetiyüz” deyenlerden, ol bī-vefālardan, Hż. Sultān-ı (11) Kerbelā İmām-ı Hüseyin düşmeninden, yigirmi yedi kimesne münāfıklardan (12) cān cehenneme gönderdi. (la.) cānına. (13) Bunlar ol zālimlerdir ki Hż. Resūl-i Ekrem (as.) (14) çiger-ğüşesi olan ve Hż. Fāṭimatü’z-Zehrānıñ oğlı (15) Hż. İmām-ı Hüseyine kılıç çeküp şehīd eyleyenlerdir.

[205a] (1) Niçe müslimāndır deyelim. El-kışsa: Ol yegāne, hemān atını yayan (2) olan Yezīd (la.) ‘askerine evirdi. (3) Yine şöyle kılıç urdı ki üç[-]yüz elli ķadar piyāde ‘asker-i

⁵²⁷ Bu kelimenin noktalı harflerinin noktaları unutulmuştur.

⁵²⁸ 202a 1. satırın başında kelime tekrar yazılmıştır.

⁵²⁹ بر

⁵³⁰ نجعي

⁵³¹ دلرلر

⁵³² Burada fazladan dërler yazılmıştır.

(4) Yezîd (la.) hıznîr depeler gibi depeledi. Yine (5) tekrâr meydâna girdi, er talep eyledi. Ser-‘asker⁵³³, ‘Ömer (6) bin Sa’d-ı Ebî Vakkaşdır, emr eyledi. Hânî-i Hacerulaḥcâr-ı (7) merdûd, mel’ûn[ı] (la.) getürdiler. Ğāyetle (8) kavm-i Yezîd (la.) içinde şāhib- (9) -kırân geçinirdi ve kavm-i Kūfenin içinde bu mel’ûnı (10) dilāverligine, zor-ı pāzūsına i’timādları vardı. (11) Dêrlerdi[-]ki: “Keennehu Hacerulaḥcâr-ı mel’ûn (la.) (12) gibi şāhib-kırân vardır içimizde, ne korkarız” (13) dêrlerdi. “Sen buña muḳābil olursın” dêrlerdi. Haçer-i (14) mel’ûn (al.) eyitdi: “Yok bu bir ateş-pāredir, (15) Buña hîle gerekdir. Üç[-]yüz mübārîz meydândan gizli

[205b] (1) bir yere koyalar. Ba’dehu ben varayım, ceng éderem. O- (2) -layki önünden kaçayım ol pusıdaki ‘askere (3) uğradayım. Başına üşelim de öyle olur” (4) dediler. Hāḳīkatü’l-hāl öyle êtdiler. Meydâna girdi. (5) Söyleşerek azğışdılar. Hacerulaḥcâr-ı mel’ûn (6) (al.) önünden kaçdı. Ol pusıda olan (7) münāfık, ḳaltabān, mel’ûnlara uğradı. Birden üzerine (8) üşdüler. Bir mertebe ceng eylemişdir ki takrîr kâbîl (9) degildir ve taḥrîre gelmez. Yalnız bir âdem nişlese gerekdir (10) gerek ḳahramān ol. Ammā bu dilāver ḳanı şöyle (11) akdı ki yâ Hż. Kerbelā: “Takdırde bizim şu yerine (12) tesellimizdir” dedi. El-ḳışsa: Şîş bin Rebî’ dedikleri (13) ḥabîs-i mel’ûn (la.) nā-gāh bir ḳılıç öyle (14) çaldı[-]ki ölûme berāber. Ol şehzāde gördi[-]ki zaḥm (15) ziyādedir. Şîş-i mel’ûn (la.) bir ḳılıç

[206a] (1) öyle urdı. Atından yıkdı, tevābî’ ḳapdılar. Şîr çadırına getür- (2) -diler. Ammā ol dilāver ol yarayıla yüz elli ḳadar âdem daḥı ḳatl (3) eyledi. Ammā gitdikçe za’îf buldı. Hż. İmām-ı Hüseyn aḥvālini (4) bilüp on nefer âdem gönderdi. Ol ma’rekeden ḳapdılar, getirdiler. (5) Hż. Sultān-ı Kerbelā atından inüp başını dizin üstüne (6) aldı. Hż. İmām-ı Hüseyniñ ḳoḥusından uyandı ve gözün (7) açdı ve zaḥmını şardılar. Tamām tokşan yerinden urulmuşdı. (8) Ḳan çeşme gibi aḳardı. Ve vücūdındaki yaralar ağız açmışlar ki (9) şehādet getürdiler. Hż. Sultān-ı Kerbelā eyitdi: “Ey yār-ı (10) -ğārım bir cenk söyle” dedi. Ol daḥı gülerek eyitdi: “Ah (11) Sultānım ğāyetle ḥarāretim⁵³⁴ ḥadden bîrûn ve ḳıyāsdan efzûn. (12) Baña bir taşıla şerbet tutdılar. Uzandım (13) içeyim dërken bir maḥbûb baña eyitdi: “Şimdi içersin, seni (14) Hż. Sultān-ı Kerbelā ister, gözün aç⁵³⁵, yüzüne bak, (15) söyle, şimdi varırız, içersin” dediler. Hż. İmām-ı Hüseyn eyitdi:

⁵³³ سر عسكرله

⁵³⁴ Bu kelime tekrâren yazılmıştır.

⁵³⁵ اج

[206b] (1) “Ey aḥbāb, Kevşer şunmuşlar” dedi. Ol eşnādayiken rūḥ-ı şerîfî[ni] (2) ‘arş-ı a’lāya teslīm eyledi. (ra.) (rv.) (3) El-kışşa: Züheyr bin Ḥassān ḥazretleri⁵³⁶ dört yüz- (4) -den ziyāde ‘asker-i Yezîd (al.) katl eyledi. (5) Yezîdler (la.) bir yere geldiler. Heyhāt (6) heyhāt eger biz bunlarla birer birer ceng edersek ḥoraz (7) darı devşirir gibi devşirirler. Nişleyelim, ne tedārik görelim” (8) dediler. Fe emmā ‘asker-i Yezîd[e] (la.) bir korusu düşdü (9) ki artık bir kimse meydāna girmez oldu. Ammā gerçi Hż. (10) İmām-ı Hüseyin’in ‘askeri azıdı. Fe emmā ma’nāda her biri⁵³⁷ yegāne (11) birer Kāfğan Arslan ve bî-‘adıl idi[-]ki misil bulunur (12) değil idi. Ziyādesiyile rağbet edüp: “Ah yā Rabbi başımda benim (14) tālî’im var mıdır ki ben şehîd olur mıyam” derlerdi. Ya böyle (15) deyen dilāverlere kūh-u Kāf tākāt getürmez. **Hikāyet-i Şöhrebānū :**

[207a] (1) Zevce-i Hż. Sultān-ı Kerbelā-yı İmām-ı Hüseyin (ra.) (2) bir gün Hż. ‘Ömer (ra.) ve ‘Osmān ve Hż. ‘Aliyy (3) ül-Murtezā, Mu’āviye (al.), ve Hż. İmām-ı Ḥasan-ı ḥulku’r-rızā (4) ve Hż. İmām-ı Hüseyin şāh-ı şehîdān-ı deşt-i Kerbelā ve Mu’āviye (5) oğlu Yezîd (la.) ve dahı aşḥāb (ra.) (6) bir gāzādān gelirken bir ṭabl u ‘alem-i (7) ‘asker belürdi. Hż. ‘Ömer ki pādīşāh idi. Emr eyledi. “Görün (8) şu kimdir” deyinçe haber getürdiler ki “Bir kāfirin kızı, bir kāfire (9) vermişler. Çihāzıla getürürler” deyinçe Hż. ‘Ömer (10) (ra.) eyitdi: “Varun, getürün, döndürün” dedi. Başların (11) getürdiler, gelin olan kıza haber gönderdiler ki “Ben Emîr (12) ü’l-mü’mînîn Hż. ‘Ömere buluşayım” dedi. Destür oldu. (13) Ḥalvet olunup Hż. ‘Ömere buluşdı, eyitdi: “Yā Emîr-ü’l-mü’mînîn (14) ben vākı’a gördüm, müslimān oluram. Fe emmā gönlüm kime ister- (15) -se varıram. Hep öñümden geçsinler, kimi istersem aña

[207b] (1) varıram” dedi. “Ve hem benim ḥatırım için bu ādemleri azād eyle” (2) dedi. Ol sâ’at azād eylediler. Ol ‘asker vilāyetlerine gitdiler. (3) Çünkü şabāḥ oldu, cümle ‘asker giyinüp kuşandılar. (4) Birer birer öñünden geçdiler. Tekrār Şöhrebānū eyitdi: “İbtidā Hż. (5) ‘Ömer (ra.) geçdi. Kız su’āl eyledi: “Bu kimdir?” (6) Dediler ki Emîr-ü’l-mü’mînîn Hż. ‘Ömer.” Eyitdi: “Bu pādīşāhdır, (7) benim ḥaddim deyildir pādīşāha menkūḥā olmaḡ.” Anın (8) ardından Hż. ‘Osmān geçdi. “Bu kimdir?” “Hż. ‘Osmāndır. Hż. (9) Resûl-i Ekrem⁵³⁸ iki kızı[ḡı] vèrdi. İki kerre dāmād ètdi. (10) Ve iki kızını almışdır.” Kız eyitdi: “Ḥāşā ben kimem ki Hż. (11) Resûl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muḥterem (sav.) kız- (12) -larının döşegine

⁵³⁶ حضر تلى رینه

⁵³⁷ Bu kelimedden sonra fazladan *bir* kelimesi yazılmıştır.

⁵³⁸ اكرمه

giremem” dedi. Anın ardı sıra Hz. ‘Aliyyü’l- (13) Murtezâ geçti. “Bu kimdir?” “Bu dāmād-ı Resûlallâhdır. Hz. (14) Fâtîmatü’z-Zehrânî ehlidir. Şehzâdelerin babasıdır” (15) dediler. Şöhrebânû eyitdi: “Benim babam katl eyledi. Hz. ‘Aliyy

[208a] (1) ül-Murtezâyı gördükçe babam hâtırına gelür” dedi. Anın ardından (2) Hz. İmām-ı Hasan-ı hulku’r-rızâ geçti. “Bu kimdir?” dedi. “Bu Hz. (3) ‘Aliyyü’l-Murtezânın oğlu Hz. İmām-ı Hasan-ı hulku’r-rızâdır.” Şöhrebânû (4) eyitdi: “Bu altmış ‘avret aldı ve talâk vèrdi. Bunı dahı istemem” (5) dedi. Ammâ beri tarafda Mu‘âviye-i mel‘ûnî oğlu Yezîd-i (6) pelîd (la.) eyitdi: “Evvel ben gideyim” dedi. Hz. (7) İmām-ı Hüseyin Sultân-ı Kerbelânın atından ileri depdi, geçti. (8) Şöhrebânû eyitdi: “Bu kimdir?” dedi. Eyitdiler: “Hz. İmām-ı Hüseyin- (9) -dir” deyinçe elinde destmâli vardı. Destmâli Hz. İmâmın (10) üzerine atdı. ‘Asker tağıldı. Hz. İmâma nikâh êtdiler. (11) Yezîd (al.) eyitdi: “Hay eger ben evvel geçeydim beni (12) beyenirdi” deyüp ‘adâvetin biri budur Yezîdin (la.) (13) Hz. İmām-ı Hüseyine. İşde bu maḥal idi[-]ki Hz. (14) Şöhrebânû eyitdi: “Yâ İmām-ı zamân-ı cihân başa destûr vèr, meydâ- (15) -na gireyim, başım, cânım bu ḥalka fedâ. Ve beddu‘â êdeyim Hâk Te‘âlâ

[208b] (1) bu kavm[i], yere Kârûn gibi yuddursun” dedi. Hz. Sultân-ı (2) Kerbelâ eyitdi: “Yâ Şöhrebânû ya ben sencileyin beddu‘â êdemez miyim? (3) Ama neyleyem. Hâk Te‘âlânın rızası yokdur. Bize hemân şabr gerekdir” (4) dedi. El-kışşa: ‘Ömer (la.) gâzabla ‘askerine (5) bakup eyitdi: “Ey muḥannesler, bir avuç ḥalka bu kadar biḡ ‘asker (6) cevâb vermeyesiz” dedi. ‘Ömerin (la.) iki (7) kulu vardı. Birinin adına Sâlim ve birine Vâle dèrlerdi (8) (la.) İki birden girdiler ağaları (9) azâd eyleye. Beri taraftan Sultân-ı Kerbelâ İmām-ı Hüseyin, (10) Muzâhir ḥazretlerine bakup eyitdi: “Yâ Muzâhir gir meydâna, bu (11) mel‘ûnları sen katl êdeçeksin. Eçelleri senin elindedir” (12) dedi. Meydâna girdi. İkisini[-]de birer ḍarbla helâk eyledi. (13) Cân cehenneme ḥınzîr gibi gitdi. (la.) El-kışşa: (14) Yezîd ‘askeri (la.) eyitdi: “Hay ne[-]şekil olur” (15) deyü üşündi êtdiler. Ol mazlûmı şehîd êtdiler. (ra.)

[209a] (1) rav. El-kışşa: Pureyr⁵³⁹-i Hemdânî dèrlerdi bir (2) ‘âbid-u zâhid vardı. ‘Ömründe dünyâyı bağmadı ve ‘avret dahı (3) almadı ve birer bağ bağçe almadı. Belki ‘ömründe akçe ve gümüş ve altûn (4) eline almadı idi. Miḥrâbdan gayrı mekân bilmezdi. Hz. Resûl-i (5) Ekrem ve Nebiyy-i Muḥtereme ve aşḥâb-u bâ-şafâya çok ḥidmet eylemişdi. (6) Hz. İmām-ı

Hüseyine eyitdi: “Ey İbn-i Resûlallâh ve ey çiger-güşe-i (7) ‘Aliyyü’l-Murtezâ! Bendeğe destûr vër, meydâna gireyim” dëdi. (8) Bureyr hâzretleri eyitdi: “Dünyâda bir şeyde tahassürüm⁵⁴⁰ var- (9) -dır ki görürem bu meydân-ı mübârekde murâdlarına êrüp (10) şehâdet buldular. Ben bu arada âh-ı figân êderem gerçi toksan (11) yaşındayam fe emmâ dîn-ü mübîn devletinde on beş yaşında (12) nev-civânem. Luţf eyle başa izin vër, du‘ân berekâtında (13) şehâdet naşîb olaydı” dëyüp meydâna at kaldırdı. (14) Lu‘b-ı hüner gösterüp er taleb eyledi ve eyitdi: “Ey şahrâ-yı (15) gâfletde ser-gerdân olan gâfiller ve ey dalâlet yolunda

[209b] (1) ser-mest olup âhîret[i] ferâmûş eyleyen kıtabânlar! Bu gün (2) meydânıma gelin siz[e] hüner ‘arz êdeyim” dëyü ra‘d-vârî bir na‘ra urdı. (3) Yezîd (al.)’niñ bir oğlu vardı, adına Ma‘kal (4) (al.) dërlerdi, meydâna girdi. Olmayaçak fuşsiyyât herze (5) sözler söyleyüp eyitdi: “Dalâlet sizde(-)dir ki bir miqdâr (6) fakîrlere ve derdmendlere uyup bir yere gelmiş(-)siz ki” dëyinçe (7) Bureyr-i Hemdânî eyitdi: “Gelindi seniñle bir bahş êdelim. Sen kılıcını (8) çıkar, benim başım üstüne ko. Ben kılıçım çıkaram seniñ başın (9) üstüne koyayım ve eyidelim ki dalâlet kankımızda ise kılıç (10) anı kes(-)sin dëyelim.” Öyle êtdiler. Vaktâ kim kodular, Hâk Te‘âlâ- (11) -nın fermânıyla kılıç ol mel‘ûnı katl eyledi. Yezîdin oğlu (12) Ma‘kal[in] cân cehenneme yuvarlandı. Fi’n-nâr-ı cehennem (la.) (13) El-kışsa: ‘Asker-i Yezîd (la.) birden hüçüm (14) êdüp ol pîr-i rüşen-zamîr[i] ortaya alup [Bahterî-i bedbaht dârbetiyle]⁵⁴¹ şerbet-i şehâdet (15) nûş êdüp cânı Hallâk-ı Rabbi’l-Mecîde sipâriş eyledi. (ra.)

[210a] (1) (rv.) Bahterîniñ bir amçası oğlu vardı, eyitdi: “Nâ-bekâr! (2) Bugün bir kimseyi helâk eylediñ, kıyâmet-dek üzerine la‘net (3) yağar” dëyinçe Bahterî-i mel‘ûn âh êdüp peşimân oldı. ‘Asker-i (4) Kûfeden çıkup şahrâya düşüp âh-ı figân êdererek helâk (5) oldı. Fi’n-nâr-ı cehennem (la.) Nûru’l-Eimmeden nakl (6) olunur kim Vâhib-i Kelbî dërler bir yigit vardı. Bir nâzenîn, cemîle (7) kız almışdı. Yedi günlük gelin güvegi idi. Dâhı birbirlerinden (8) kâm almadaydı. Doyunça zevk u şevk hâsıl eylememişdi. (9) Vâhib-i Kelbîniñ vâlidesi vardı. İsmine Kamer dërler idi, (10) eyitdi: “Ey çiger-güşem pâresi oğlum, nâzenînim işde görürsün (11) ki deşt-i Kerbelâya ‘asker-i Yezîd (la.) bölük (12) bölük gidüp Hż. İmâm-ı Hüseyinle ceng êderlermiş. Eger (13) beni seversen ve benim rızâmı gözedirsen ve istersen durma, (14) eglenme, bin atına var Hż. İmâm-ı Hüseyin

⁵⁴⁰ تجسس

⁵⁴¹Tamir, (Güngör 1987: 365)’e göre yapıldı.

efendimize, sultānımıza (15) yardım eyle, eger ‘ākıbetim hayır olsun dersen” dedi.
“Meydān-ı

[210b] (1) Kerbelāya var. Şehādet şalā imiş alana, minnet imiş oğul. (2) Bu mevsim her zamān ele girmez oğul. Kār [u] kesp günidir. Günāhımız çokdur (3) ve seniñ sebebiñle dereçe-i ‘ālī bulayım. Ben saña ehliñden ayrıl (4) dēmem yā oğul. Cennet[-]de zevk yeridir. Durma, eğlenme git.” İcāzet (5) vērdi. Ehline buluşdı ve ağlaşup birbirine şarılup (6) vālidesi ne söyledi ise ehli dañı öyle söyledi ve vedā’ (7) edüp Hż. İmām-ı Hüseyin-i Mazlūm ‘askerine geldi. (8) İcāzet aldı ve vālidesiyile olan vākı’ayı nañl eyledi. Ba’dehu (9) meydāna girüp ol kavm-i bī-vefālar ve ol habīsler meydāna (10) girüp öyle ceng eyledi ki mübālağayıla ādem helāk eyledi. Kavm-i (11) Kūfeden ġarī kopdı. “Be bu kimdir?” dērlerdi. Meydāna bir kimse (12) girmez oldı. Āhir ġerü döndi. Şehr-i Kūfeye geldi, eyitdi: “Ey anam (14) vālide-i ‘azīzim benden rāzī olduñ[-]ımı?” dedi. Vālidesi eyitdi: “Ey benim (15) çiger-ğüşem pāresi ve ey gözüm nūrum oğlum! Rāzī oldum fe emmā

[211a] (1) bu hıdmet tamām olmadı. Dereçe-i şehādet ile tamām olurdı. (2) Vehb-i Kelbī hāzretleri kemāl-i mertebe, i’tikād-ı pāk birle tekrār gelüp (3) meydāna girdi. Kavm- iKūfe bunu bildiler. “Hay bu Vehb” dēyü (4) meydāna Muħkem bin Tufeyl dērler mel’ün, münāfık, bāñıl (5) vardı, meydāna girdi. Üşündi eylediler. Ākıbet şehīd eylediler. (6) (ra.) (rv.) Mübārek başını kesüp anasına (7) ve ehl-i beytine gönderdiler. Anası ve ehl-i beyt ol başı (8) yüzüne ve gözüne sürüp defn eyleyüp şabra muķayyed oldılar. (9) (ra.) (rv.) Rivāyet⁵⁴² olunur kim bu oğla- (10) -nın hātunı vardı ve “erim cennetde ola ben dünyāda duram lāyık (11) degildir” dēyüp eline bir çadır diregi alup meydāna girdi. (12) Hż. İmām-ı Hüseyin ġördi. “Bu kimdir? Şu ‘avret[i] men’ eyleñ. Hāķ Te’ālā (13) anları cengden men’ eylemişdir” dēyinçe yigirmi beş kadar Yezīd (14) ‘askeri katl eyledi (la.) ‘Ākıbet ol hātunı (15) şehīd eylediler. (ra.) (rv.) “İbtidā ‘avretlerden

[211b] (1) Hż. İmām-ı Hüseyin yoluna ve ‘aşķına şehīd olan bu ‘avretdir” (2) dedi. El-kışşa: Andan şāniyā Hālid bin Velīdñ oğlı ‘Ömer meydāna (3) girdi. [Çok münāfıkları derekāt-ı cehenneme gönderüp cennet-i a’lāya müteveccih oldı. Andan sonra Hālid ibn-i ‘Ömer meydāna girüp]⁵⁴³ rāviler nañliniñ muķtezāsınca, vālid-i büzürgvārının (4) intikāmıñ alup çok bāñıl-ı kaltabān, münāfık, habīs cehenneme (5) gönderdi. Āhir kendi dañı şehīd

⁵⁴² Bu kelimededen önce fazladan *bir* kelimesi yazılmıştır.

⁵⁴³ Tamir, (Güngör 1987: 367)’ye ġöre yapıldı.

oldı. (ra.) (6) (rv.) Ba'dehu Sa'd bin Hanzala meydāna girüp (7) şeytāna ok atar gibi kavm-i şeyātīn[i] okıla şöyle (8) kırdı[-]ki bī-ḥadd u bī- kıyās. 'Ākıbetü'l-'ākıbet kendi dahı (9) şehīd oldı. (ra.) (rv.) Ba'dehu 'Ömer (10) bin 'Abdullāh-ı Remhī meydāna girdi. Çok mübārīz-i ḳaltabānları (11) ḳatl édüp 'ākıbet kendi dahı şehīd oldı. (ra.) (12) (rv.) Ve ba'dehu Şüreyh bin 'Ubeyd⁵⁴⁴ 'arşa-i meydāna (13) girüp ateş-pāre ḳılıçla çok ḥabīs, münāfık toprağa (14) bırağup kendi dahı şehīd oldı. (ra.) (rv.) (15) Ba'dehu Vaḳḳāş bin Mālīk meydāna girdi. Münāfıḳların alayların

[212a] (1) alan ve talān édüp bir nā-merd aña dahı şerbet-i şehādet (2) içirdi. (ra.) (rv.) Ve ba'dehu Müslim meydāna (3) girdi. Eline ḳılıç alup 'askeri bölük bölük édüp gāh (4) nīze ile gāh okıla, 'ākıbet atını öldürdüler. Ba'dehu (5) yere düşdi. Zaḥm[ı] çok idi. Kan akmağıla ṭāḳat ḳalmamışdı. (6) Hż. İmām-ı Hüseyin ve Muzāhir üzerine varup beri (7) tarafa getürdiler. Ancak bir nefes ḳalmışdı. Hż. İmām-ı Hüseyin (8) eyitdi: "Cennete varduḳda bizden cümleye selām eyle hemān (9) biz de ardıḳ sıra varduḳda. Müslim gülerek cānın Hāḳḳa (10) teslīm eyledi. (ra.) (rv.) Ve ba'dehu naḳd-i (11) pāk-i ḥalef-i şālīḥ meydāna girdi. Çok ceng ucidāl (12) eyleyüp 'ākıbet şerbet-i şehādet nūş eyleyüp canını Hāḳḳa⁵⁴⁵ (13) teslīm eyledi. (ra.) (rv.) Ba'dehu (14) Hilāl bin Rāfi' du'ā taleb eyledi. Meydāna girdi. Ammā şöyle (15) ki bir kimse idi ki tāze bıyıklı idi. Hż. İmām-ı Hüseyin eyitdi:

[212b] (1) "Yā Hilāl seni meydāna göndermek, cān tatlıdır, ölürsin (2) ve senden göz göre ayrılırız" dēdi. Hilāl eyitdi: "Yā İbn-i Resūl- (3) -allāh, nūr-ı Muḥammed ḥāḳḳıçün seniḡ öñünde şehīd olmaḳ (4) baña şekerli ḥelvā yemekden tatlıdır ve ceng u cidāl eylemek (5) 'ıyd-ı ekberdir" dēyüp eline ol 'acāyib mızraḳ, yalmanı iki (6) taraftaki 'askeriḡ gözünü ḳamaşdırdı ve bir yayı vardı. (7) Ol 'aşırda anı kimse çekmege ḳādir olmazdılar. Her bir okı (8) gūyā birer mızraḳ idi. Meydāna girüp er taleb eyledi. İbtidā (9) meydāna Ḳays-ı Şāmī girüp bir okıla anı cehenneme gönderdi. (10) (la.) Yetmiş okı vardı. Yetmiş nā-merd-i mel'ūn, (11) münāfık ḳatl eyledi. (la.) Artuḳ (12) okı ḳalmadı ve aña beñzer ok dahı yok. "Bu okların babasıdır" (13) dēyü 'acāyib nīzeyi eline aldı, meydāna girdi. "Er gönder

⁵⁴⁴ عبيد

⁵⁴⁵ Bu kelime iki kere yazılmıştır.

(14) ey kavm-i Kūfe! Ey, Teñri inkār eyleyüp peygamberi inkār eylemek (15) gibidir evlādına ki⁵⁴⁶ çiger-pāresi[ne] kılıç çekmek, meydāna gelip”

[213a] (1) dēdikde ehl-i Kūfe birbirlerine bağıdılar, eyitdiler: “Demindeki elindeki (2) küçük idi, şimdi ise büyük, kim karşı durur buña” dēdiler. Hemān karga (3) gibi üşüp hüçüm hümümüyla ol dilāveri ortaya alup rüh-ı pür⁵⁴⁷ (4) -fütüh-ı kemāl, hāne-i bedenden pervāz ētdi. (ra.) (rv.) (5) Ba‘dehu ‘Abdurrahmān bin ‘Abdullāh-ı Yezdī meydāna girdi, Ol bedbahtlara⁵⁴⁸ (6) cezālar ēdüp otuz sekiz merdūd-ı ebter, münāfıkları katl ēdüp (7) cānın cehenneme gönderdi. Eski ‘ādet üzere ol bī-vefālar hüçüm (8) eyleyüp ol vüçüdu’l-mükerremi dahı şehīd eylediler. (ra.) (9) (rv.) Ba‘dehu ‘Abdurrahmān bin ‘Urve meydāna girdi. ‘Asker-i (10) Yezīdi (la.) bölük bölük eyleyüp ol dahı (11) şehīd oldı. (ra.) (rv.) Ba‘dehu Mālik bin (11) Enes meydāna girdi, çok bātl, münāfık, merdūd[ı] cehenneme gönderdi (12) ve Mālike teslim eyledi. ‘Ākıbet ol mālīk-i cennet oldı. (ra.) (14) (rv.) Ba‘dehu ‘Ömer bin Muṭā‘ icāzet alup meydāna girdi. (15) Merdāne ceng eyleyüp ehl-i ‘ișyānı bir bir icrā-yı hükmi-i şer‘ ēdüp

[213b] (1) ‘ākıbet kendi dahı muḳarreb-i dergāh oldı. (ra.) (rv.) (2) Fe emmā ol gün bir gün idi ki cennet şehīdler için hāzır- (3) -landı. Hūriler ve ğilmānlar, vildānlar: “Ayā bizim şāhibimiz efendimiz ne (4) zamān gelir?” dēyü intizārda idi. El-kışsa: Fe emmā cehennem ki Hż. (5) Mālik dahı huddām-ı cehenneme emr ēdüp dērdi ki: “Ey kavm-i (6) cehennem ve ey zebāniler! Hāzır oluñ, yılanları ve ‘akrebleri (7) ve kaṭrān kazanını hāzır eyleñ, ateşini keskin eyleñ, ğā- (8) -yetle şedīd olsun.” Zebāniler eydirler ki: “Yā Mālik, ey bizim (9) ulumuz, bu kadar zamāndır bize bu mertebe tenbīh eylemediñ, luṭf (10) eyle sebep nedir ki?” dēdikde cehennem melegi eyitdi: “Ey benim a‘vānım⁵⁴⁹, (11) dünyā yüzünde bu gün Muḥarrem ayının onuncı Cum‘a günidir. (12) Hż. Resülün kıızı Hż. Fāṭimatü’z-Zehrānıñ çiger-güşesi (13) Hż. İmām-ı Hüseyin üzerine ‘asker çeküp bī-vefālar, ol (14) münāfıklar ümmet-i Muḥammeden[iz] dērler⁵⁵⁰ kılıç çeker⁵⁵¹. İşde (15) anlara ‘azāb içündür tenbīh” dēye, zebāniler bir mertebe ‘azāba

⁵⁴⁶ Cümle içinde tekraren yazılmıştır.

⁵⁴⁷ بر

⁵⁴⁸ بدبختلره

⁵⁴⁹ اغوانم

⁵⁵⁰ دیرلرسگز

⁵⁵¹ چکرسيز

[214a] (1) muḳayyed olalar ki hiç olmaz. İmdi bu meydān-ı Kerbelāda (2) herkes isti'dādı kadar iki ev, dilerse cennet dilerse (3) cehennem, hāzırdır. Biz yine şadade gele(-)lim. O maḥaldi[-]ki Hż. (4) İmāmın sağ tarafından bir na'ra çeküp şahrālara gitdi. Şandılar ki (5) kıyāmet kopdı veyāhūd gök gürleyüp ra'd u berķ oldı (6) şandılar. Gördiler kim bir dilāver meydāna girüp “Benem Hāşim (7) bin ‘Utbe-i Sa’d ibn-i Ebī Vaḳḳāş! Ey gürüh-ı dālālet! Ne sebeb (8) oldı ki imānınızı ḥalel vāḳi’ oldı. Şeytānın ne[-]şekil aḡusına (9) uyduñız. Tarīķ-ı müstakīm koyup egri yola gitmişsiz. (10) İmdi baña cevāb vèriñ, meydāna er gönderiñ, şimdi sizi (11) ejderhā gibi dem çekerem” dèyinçe beri taraftan ‘Ömer bin Sa’d (12) (la.), ser-‘asker-i Yezīd-i pelīddir (la.), (13) meydāna ‘amçası oḡlını görünçe ditremege başladı. “Eyvāh (14) bu kadar ādem katl olundı ise murād ise Hż. İmām-ı Hüseynidir. (15) İntikām alamadık, işde bu meydāna girdi. Ayā buña kim cevāb

[214b] (1) vèrir. Ḥay meded ḥay iş bitmedi. ‘Abdullāh-ı Ziyād[a] (la.) (2) ne cevāb vèrirem. Ṭaberistān memleketi⁵⁵² benim olmaya gibi” (3) dèdi. Fe emmā Hāriciler tarafından bir ḳaltabān muḳābil oldı. Adına (4) Sem‘ān bin Muḳātīl dèrler idi. Hem Ḥaleb ḥākimi idi ve hem ol gün (5) “biñ kadar müslimānız” dèyüp bī-vefālar gelmişdi. Hāşime naşihat (6) ètmege başladı, eyitdi: “Ey Hāşim, seniñ ‘ammin oḡlı ḥālā ser- (7) -‘askerimizdir, devlet ü ‘izzetdedir. Sen niçün öyle maḡlūb (8) ‘askere yardım èdersin. Gel bu tarafa ‘izzet [ü] mertebe bul, dünyā- (9) -lık eline girer. ‘Abdullāh-ı Ziyād (la.) saña in‘ām (10) u iḥsān eyler” dèyinçe Hż. Hāşim ḡazaba gelüp eyitdi: (11) “Söyleme bize nā-bekār-ı bed-kār, ḥamle eyle ben saña ‘izzet göstereyim. (12) Cehenneme saña reg gibi ḥabīsler[e] seni yoldaş èdeyim” dèdikde (13) Sem‘ān (la.) bir kılıç urdı, Hāşim men‘ eyledi. (14) Hāşim dahı bir kılıçla cānın cehenneme gönderdi. Sem‘ānın bir ḳarındaşı (15) vardı. Adına Nu‘mān bin Muḳātīl dèrlerdi (la.)

[215a] (1) Ḳarındaşı intikāmın almaḡa meydāna girdi. Anı dahı cehenneme gönderdi. (2) (la.) Gördiler ki bununla birer birer olmaz. Hemān eski (3) ‘ādet üzere ol muḥannetler hüçüm eyleyüp Hż. Hāşim-i derdmendi (4) ortaya aldılar iki biñ nā-merd-i ḳaltabānlar, merdūdlar. Hż. İmām-ı (5) Hüseyn gördi[-]ki ol dilāveri gürüh-ı dālālet ortaya aldılar, (6) merḥamet eyleyüp Fażl bin ‘Aliyyü’l-Murtezāyı toḡuz mücāhidle imdāda (7) gönderdi. Fe emmā ol iki biñ nā-merd-i mel‘ūn (la.) (8) ol on nefer ehl-i imān-ı ḥānedāna ḳarşu durup yol vèrmediler ki (9) Hż. Hāşime yardım èdeler. El-ḳışşā: Ol on nefer mücāhid (10) fī-sebīlillāh ol iki biñ nā-merdle çenk eylediler, bir vechile (11) mümkün olup Hāşime yardım

⁵⁵² مملکتی

édeler. Ammā bu on nefer ādem (12) şöyle ceng eyledi[-]ki yarım sā'at miqdārı ceng oldu. (13) İki biñ kadar ādem helāk eylediler. Hż. 'Aliyyü'l-Murtezānıñ (14) çiger-güşesi ki Fazldır, babası gibi cengden çıkup libās (15) deyişdirüp meydāna girdi, merdāne deprendi. 'Asker-i Yezīd

[215b] (1) (la.) dañı birden hüçüm eyleyüp ol on nefer (2) müslimān-ı maħbüb-ı hānedān[ı] şehīd eylediler. (ra.) (3) Fe emmā Hż. Hāşim⁵⁵³ dilāver ki meydānda göz görmeden kaldı, kulağ (4) işitmeden kaldı. Elindeki kılıç tarāba tahtasına benzer, urduqça (5) iki pāre éderdi. Başından ursa iki pāre eylerdi. Mu'arref (6) ursa bir kol bir baş öyle keserdi. Hemān gözüne Yezīd-i pelīdiñ (7) sancağı göründi. Sancağına bir kılıç urdı. Sancağıla getüren (8) ādemi dört pāre eyledi. Dip alayı bozdu. Ser-'askeriniñ 'aqlı (9) başından gidüp: "Bre meded ne[-]şekil olur, biz bu yaña cevāb (10) vërmeziz. Ya Hż. İmām-ı Hüseyn[e] niçe cevāb vèrelim, bre (11) komañ" dèyüp eşekler gibi bağırup ve şığırlar gibi anırup (12) 'askere "komañ" dèdi. nā-gāh Hāşim, Nu'mān ibn-i Mukātile (13) berāber geldi. Bir đarb ile ol mel'ün[ı] helāk eyledi (la.) (14) Fe emmā Hāşim hāzretlerinin vücūd-ı şerīfinde hesāba (15) gelmez kılıç yarası, ok yarası, gāyetle elem erişdi. Bir yaña zaħm

[216a] (1) çok ve bir yaña şusızluğ 'ākıbet tāb (2) u tevānı kesildi ve mecālī kalmadı. Āhiru'l-emr bir kolu kuruyaçak (3) münāfık, kaltabān, mel'ün, merdūd bir kılıçla ol yegāneyi (4) şehīd eyledi. (ra.) (rv.) Ba'dehu (5) Hābīb bin Müzāhir icazet istedi. Hż. İmām-ı Hüseyn (6) eyitdi: "Sen bir pīr-i rüşen-zamīrsin, pīrsin. Hezār 'illet (7) ögünirse tāzelik ögünsin. Benim ceddım Hż. Muħammed (8) ü'l-Muştafā (as.)'dan baña yādīgārsın" dèdi. (9) Hem haķıķat öyle bir pīr idi[-]ki vücūd-ı şerīfi nūr-ı (10) maħz idi. Yüzüniñ nūrı şa'sa'a vèrirdi. Ekşer (11) vaktini Hż. Muħammedü'l-Muştafā ve Hż. 'Aliyyü'l-Murtezāya (12) hīdmet étmiş bir şahābe-i güzīn idi. (ra.) Ve (13) gece üç baħşin Kurān-ı 'azīmü's-şān tilāvet édüp (14) hatm-i şerīf éderdi. Hż. İmām-ı Hüseyn eyitdi: "Sen ihtiyārsın, (15) pīrsin, ceng étmege kuvvet [ü] kudret gerekdir" dèdikde Hābīb ibn-i

[216b] (1) Müzāhir eyitdi: "Yā İbn-i Resūlallāh⁵⁵⁴ bu mertebe Cenāb-ı Bārī (2) baña bu kadar 'ömr müyesser eyledi. Bu kārdan behremend olmağıçün (3) yā Hż. İmām-ı Hüseyn bu fırşant elde iken, bu devlet-i 'uzmā kime (4) müyesserdır. Bi-ħamdillāhi te'ālā Cenāb-ı Bārī bu vakt[i] müyesser eyledi. Dur- (5) -mak maħalli midir. Hemān bendeñe du'ā ve

⁵⁵³ هاشمه

⁵⁵⁴ Burada fazladan *Allāh* lafzı yazılmıştır.

himmet eyle. Birkaç bî-vefâlar, (6) kıltabânları kıtl eğeyim. Ba'dehu şehâdet müyesser ola" dēdi. (7) Hż. Sultân-ı Kerbelâdan icâzet alup meydâna girdi. (8) Şehâdet zevkı bir yaña, Hż. İmâm-ı Hüseyin gibi bir vücûdu'l-mükerremiñ (9) öñünde şehîd olmaķ zevkı bir yaña, ve bir dañı Hż. Resûl-i Ekreme (10) ve şahâbe-i 'uzmâya buluşup bunun zevkı bir yaña ve bir dañı bu ki (11) dünyâ zahmetinden kırtulur, cennet zevk[i] bir yaña. Bu zevk u şevkile (12) güyâ evveldeñ bir kıarıñça idi. Bu zevk hâtıra geldi güyâ yedi (13) başı ejderhâ oldu. Münâfıklar bunu gördükde gülüşmege (14) başıladılar. "Baķ şol ihtiyâra ki meydâna girdi. Keennehu (15) çünkü at üzerinde oturmağa tākāt yok, niçe çeng

[217a] (1) eđer" dērlerdi. Ba'zısı böyle dēdi ve ba'zısı eyitdi: (2) "Yok öyle dēmeñ, hele görürsin, kendi ulusını yalnız kıomaz, (3) Allâh bilür şimdi meydânda kaç âdem kıatl eylese gerekdir" dēdiler. (4) El-kıssa: Ol pîr meydânda 'azîm çeng eđüp yigirmi iki (5) münâfık, merdûd kıatl eyleyüp cehenneme gönderdi (la.) (6) nâ-gâh taraf-ı Hâkdan şehâdet rüzgârı esüp (7) benî Temîm kıabîlesinden bir kıaltabân, münâfık, mel'un (la.) (8) cām-ı şerbet içirdi. (ra.) (rv.) Fe emmâ (9) ol kıaltabân, aħmaķ eşek fe emmâ pek eşek, gâyetle mübârek başıñ (10) kesüp terkisine bağlayup yanına aşmışdı. Ka'beye geldi. (11) Şehriñ içine girerken meger Hâbîb ibn-i Müzâhiriñ bir oğlu (12) vardı, başı gördi. Su'al eđdi. Ol kıaltabân, münâfık eyitdi: (13) "Kerbelâda Hż. İmâm-ı Hüseyin vâkı'asında kıatl eyledim. Hâbîb (14) ibn-i Müzâhiriñ başıdır" dēdi. Hemân ol nev-civân babasıñıñ (15) helâkine işidüp bir âh eyleyüp birden bir taş aldı. Ol

[217b] (1) hâbîşin, merdûduñ başına bir taş öyle urdı, cân cehenneme (2) gönderdi. fi'nnâr-ı cehennem ve ba'dehu ol başı bir yere defin eyledi. Şimdi (3) ol bir ziyâret-gâhdır. Adına Re'sû'l-Hâbîb dērler (ra.) (4) Ba'dehu Hamza-i⁵⁵⁵ Harîrî, [mu'tak-ı]⁵⁵⁶ Ebâ Zer-i Ğıfârî yayan meydâna girdi. Piyâde; (5) çok kıaltabân, münâfık, merdûd, mel'un helâk eyledi (ra.) (6) Ba'dehu Enes bin Ma'kıl meydâna girdi. Şerbet-i şehâdet nûş (7) eyledi (ra.) (rv.) ve ba'dehu Şârib, [mu'tak-ı]⁵⁵⁷ 'Abbâs (8) bin Şîş meydâna girdi. Fe emmâ kemâl-i mertebe-i inkıyâd-ı muħabbet-i şehâdetden hemân eline kıılıç aldı. (9) Cemî'an esbâbını çıkardı, 'üryân ceng (10) eyledi ve yayan idi. Her taraftan dēdiler ki "zihî hezâr âferîn ki kıorķ- (11) -madan böyle meydâna gire" dērlerdi. El-kıssa: Çok âdem (12) helâk eyleyüp ol bî-vefâlar oķa tutup şehîd eğdiler. (13) (ra.) (rv.) Ve bā'dehu Hż. İmâm-ı Hüseyiniñ

⁵⁵⁵ Bu kelimededen sonra *nām* kelimesi yer almaktadır.

⁵⁵⁶ Tamir, (Güngör 1987: 375)'e göre yapıldı.

⁵⁵⁷ بن Tamir, (Güngör 1987: 376)'ya göre yapıldı.

mü'ezzini (14) Ca'fî meydâna şalavât getürerek tehlîl u tesbîh, temcîd, tahmîd (15) ederek meydân-ı Kerbelâda gürûh gürûh ol zâlimleri helâk eyledi.

[218a] (1) 'Âkıbet kendi şehîd oldu. (ra.) (rv.) Ba'dehu (2) Seyf bin Hâriş ve Mâlik bin 'Utbe meydâna girdi. Seyf, çok (3) ceng eyleyüp ol dâhî şehîd oldu. (ra.) (rv.) (4) Ba'dehu Mâlik bin 'Utbe dâhî ceng eyleyüp 'âkıbet şehîd (5) oldu. (ra.) (rv.) Ba'dehu Fâris dèrler bir kûl (6) vardı. H. İmâm-ı Zeynü'l-'Âbidîniñ kûl[ı] idi. H. İmâm-ı Hüseyin[e] (7) eyitdi: "Yâ İmâm-ı cihân baña icâzet vèr, varayım ceng edeyim" dedikde (8) H. İmâm-ı Hüseyin eyitdi: "Var sen Zeynü'l-'Âbidînden icâzet alasın, (9) anıñ kûlısın, efendiñden izîn almadıkça saña ceng harâmdır" dedi. (10) Fâris-i derdmend ağlayarak H. İmâm-ı Zeynü'l-'Âbidîn hazretlerine (11) geldi. H. İmâm-ı Zeynü'l-'Âbidîn ise gâyetle haste idi. (12) Geldi, ayağına düşdi, eyitdi: "Ey benim efendim, pâdişâh-ı cihânım, luţf (13) eyle, kerem eyle, beni mesrûr eyle, meydân-ı muhabbetde herkes naşîbiñ (14) alır. Şehâdet hil'atın giyerler. Bendeñe icâzet vèr, varayım ceng (15) edeyim. Du'â eyleñ, ben derdmende şehâdet naşîb olaydı" dedi.

[218b] (1) H. İmâm-ı Zeynü'l-'Âbidîn ol sâ'at eyitdi: "Ey Fâris, (2) bu sâ'at maldan azâd ol" dedi. Fâris sevinerek meydâna (3) girdi. Gâh kılıç ile gâh okıla gâh nîze ile 'asker-i (4) Yezîd[i] (la.) biribirine katdı. 'Âkıbet (5) eski 'âdet üzere hücum eyleyüp 'âkıbetü'l-emr şehîd (6) eylediler. (ra.) (rv.) Hâtifden bir avâz (7) böyle geldi ki çokları işitdi. Bu âyet-i şerîfi işitdiler: (8) "*Fed huli fî 'ibādî ved huli cennetî.*"⁵⁵⁸ Ve ba'dehu Hanzâla (9) bin Sa'îd meydâna girdi. Envâ', dürlü dürlü naşîhatlar (10) eyleyüp ol gümrâhları şerî'ate da'vet eyleyüp (11) 'azîm çeng eyledi. 'Âkıbetü'l-emr şehîd eylediler.⁵⁵⁹ (12) (ra.) (rv.) Ba'dehu Yezîd⁵⁶⁰ bin Ziyâd-ı (13) Eşba'î meydâna girdi. Atdığı ok aslâ yere düşmez (14) idi. Gâyetle şâhib, pür-dilâver idi. Düşmen kıltabânları (15) vücûd-ı şerîfini delik delik edüp ol yegâneyi şehîd

[219a] (1) eylediler. "*İrci'î ila rabbiki rāzīyeten merzīyyeten.*"⁵⁶¹ Ba'dehu Sa'd ibn-i Es'ad ibn-i (2) 'Abdullâh ki Muḥammed Ḥanefiyye akrabâsından idi, meydâna girüp (3) nâvek ile karşıasına gelen dâlâletleri toprağa bırağup (4) 'âkıbetü'l-emr "*küllî şey'in Hâlikün illâ*

⁵⁵⁸ *İyi kullarım arasına katıl ve cennetime gir.* (Fecr, 89/29-30)

⁵⁵⁹ Cümle sonuna fazladan *dedi* kelimesi yazılmıştır.

⁵⁶⁰ ذید

⁵⁶¹ *Sen O'ndan razı, O da senden razı olarak Rabbine dön.* (Fecr, 89/28)

*veçheh*⁵⁶² muktezāsınca rüz- (5) nāmçe-i hayātın ecel-i raḳam-ı “*küllī men ‘aleyhā fān*”⁵⁶³ ile müzeyyen (6) kılp nüşa-i hayātına haṭ çekdi. (ra.) (rv.) (7) Ba‘dehu Cibāve⁵⁶⁴ bin Hāriş meydāna girdi. Hayli ceng (8) eyledi. ‘Ākıbet şehīd oldı. (ra.) (rv.) (9) Ve ba‘dehu ‘Ömer-i Cibāve⁵⁶⁵ ibn-i Hāriş meydāna girüp hüner-i ‘arz (10) gösterüp şehīd oldı. (ra.) (rv.)⁵⁶⁶ (13) ve ba‘dehu icāzet-i Hż. İmām-ı Hüseyin ile ki icāzet (14) vèrdi. On beş kadar mü’mīn müslimān mu’tekid; tekbīr, tehlīl (15) ederek meydāna Yezīd (al.)’niñ ‘askeri iḳdām eyledi-

[219b] (1) -ler. Bu mü’mīnler ise fī sebīlillāh cān başdan geçüp meydāna (2) girdiler. Şöyle ceng eylediler. ‘Aẓīm ceng olmuştır kim çok kimse- (3) -leriñ cān cehenneme gönderdiler. Bir ceng-i ‘aẓīm olmuştı[-]ki başlar (4) ḳan içinde yüzerdi. Bu muttaḳīler ceng ederek her biri mecrūḥ olup (5) her biri şerbet-i şehādet nūş eylediler. (ra.) (6) Ammā ba‘dehu Muḥammed bin Mıḳtād ve ‘Abdullāh bin Mercān meydāna (7) girdiler. Ceng eyleyüp, Yezīd ‘askeri hücum eylediler. Hż. (8) İmām gördi[-]ki ol iki mübārīz, dilāverler[i] ol münāfiḳlar ortaya (9) aldılar. Hż. İmām emr eyledi. ‘Asker-i Hż. İmām-ı Hüseyinden (10) Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezānıñ bir eski ḳulu vardı. Adına Ğulām-ı ‘Atīḳ (11) dèrlerdi ve Ḳays bin Rebī‘ ve Şīş bin Süveyd⁵⁶⁷ ve ‘Ömer bin Ḳırat (12) ve Müslim bin Ḥammād⁵⁶⁸ bu yedi nefer kimesne biribirilerine ḳafa-dār (13) olup bir ceng-i ‘aẓīm eylemiştir ki bu yedi nefer kimse⁵⁶⁹ taḥmīnen (14) yedi yüz kadar Yezīd-i pelīd (la.) ‘askerine fenā vèrdi- (15) -ler. Biribiri ardı sıra müjdeci giderdi cehenneme. Bu müslimānlar

[220a] (1) ceng éde ceng éde ‘ākıbetü’l-emr şerbet-i şehādet nūş (2) eylediler. (ra.) El-ḳışşa: Hż. İmām-ı (3) Hüseyin şahrā-yı deşt-i Kerbelāya ḳadem başalı bir rivāyetde (4) seksān iki nefer kimesne idi. Bir rivāyetde yetmiş iki nefer kimesne (5) idi. Bu vakte gelinçe elli nefer ümmet-i Muḥammedden muttaḳī, şerbet-i (6) şehādet içdiler. Hż. Zeynü’l-‘Ābidīnile Hż. İmām-ı Hüseyin (7) faḳad otuz ṭoḳuz nefer müslimān ḳalmışdı. Hż.

⁵⁶² O’nun zatından başka herşey yok olacaktır. (Kasas, 28/88)

⁵⁶³ Yeryüzünde bulunan her canlı yok olacaktır. (Rahman, 55/26)

⁵⁶⁴ جباده

⁵⁶⁵ عباوه عمر

⁵⁶⁶ Burada Ömer-bin Cibāve’nin şehit olduğu kısım tekrarlandığından yukarıya alınmamıştır: *Ve ba‘dehu (11) ‘Ömer bin Cibāve meydāna girdi. ‘Arz-ı hüner gösterüp niçeleri (12) ḳatıl eyleyüp ‘ākıbet anı dahı şehīd eylediler.*

⁵⁶⁷ Bu isim Hadika’da *Şīş bin Süveyd* biçiminde (Güngör 1987: 378); Ravza’da ise *Eş’as-ı Sa’d* biçiminde (Ruşen 1395: 417) yazılmıştır. *Tuhfe*’de *Şīş bin Süveyd* biçimindeki yazım çeviriyazıda korundu. Söz konusu isim Özel Adlar Dizisinde, *Şīş bin Süveyd* olarak gösterildi.

⁵⁶⁸ بن احمد

⁵⁶⁹ كمسيه

İmām-ı Hüseyn (8) gördi, aḥbābdan elli nefer ādem şehīd oldu. Gördi kimisi (9) yatır, kimisi gömülür, düşmen koyu, boynun eyüp ağladı. “Āh (10) ey deşt-i Kerbelā, ayā senin içinde ḥālimiz neye münce olaçaqdır” (11) dedi ve bākī kalan aḥibbā vü dost, melīl maḥzūn dururlar. (12) Her biri kenāreye gelmiş, koyun kuzu gibi dururlardı ve bir yağa (13) ehl ü ‘iyāl i melīl maḥzūn ḥayrān u ser-gerdān ve ḥarāret-i şems (14) şöyle ıssı idi ki, kıyāmetden bir nişān, ma’sūmlar var, ağla- (15) -şırlar. Şu isterler, şu yok Hż. İmām-ı Hüseyn bunları görüp

[220b] (1) ḥay ḥay édüp ağladı. El-kışşa Hż. Sultān-ı Kerbelā (2) aḥbāb[ı] bir hālde gördi[-]ki cümle(-)sinin ḥālī perīşān, küdüret (3) yetdi. Herkes başların aşāğa eyüp tefekkür rüyāsına (4) daldı. Hż. Sultān-ı Kerbelā ya’ni Hż. İmām-ı Hüseyn bin (5) ‘Aliyyü’l- Murtezā bunların bu ḥālīni gördi. Bir ḥāle vardı[-]ki bir āh-ı (6) serd öyle çekdi[-]ki gök yūzi ḥicābından kızardı. Fe emmā (7) āl-i Resūl olmağıla kuvvet-i kāhire şāhib, devletli olmağıla (8) taraf-ı Hākdan rahmet ü merḥamet rūzgārı esüp ḳalbine (9) ilhām eyledi, kendine geldi. Aḥbāb-ı bā-şafā eyitdi: (10) “Sultānım efendim ĩmānım, niçün elem üzere olursız. Bu belā (11) degildir, rahmetdir. Devlet-u ‘uzmādır ki Hż. Resūl-i (12) Ekrem ve Nebiyy-i Muḥtereme buluşuruz ve babañ Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezā (13) ve vālide-i ‘azīziñ Hż. Fāṭimatü’z-Zehrā ve ḳarındaşıñ Hż. (14) İmām-ı Ḥasana buluşuruz. Ḥuşūşā Allāh ‘Azīmü’ş-şānıñ (15) luṭfına mazḥar düşüp ḳurb-ı İlāhi olursız. Bunun için ğam

[221a] (1) çekmeñ revā degildir. Belki server maḥallidir. Dünyā pādişāh- (2) -ligini neylemeli, pādişāhlık budur” dediler. Hż. İmām bunların (3) sābit-ḳadem oldıgıñ gördi ve eyitdi: “Ey benim ğamġüsārım, hem-demim, (4) aḥbābım, yār-u vefā-dārım, ben sizden ḥoşnūd oldum. Hāḳ Şubḥānehu (5) ve Te’ālā ḥazretleri sizden ḥoşnud olsun.” Ne devletli kimesne- (6) -lerdir bunlar ki Hż. İmām-ı Hüseyn gibi vūcūdu’l-mūkerremiñ ḥayr (7) du’āsın alup öñünde şehīd olalar. El-kışşa: Muḳaddemā şehīd (8) olan[-]ki Hż. Müslim bin ‘Āḳiliñ bir oğlı vardı. Adına (9) ‘Abdullāh dērlerdi. Hż. İmām-ı Hüseyninden icāzet alup (10) almağa iḳdām édüp eyitdi: “Ey İbn-i Resūlallāh luṭfuñ ricā (11) ederem. Hż. Cenāb-ı Bāriye mülākī olam ve ceddiñ Resūl-i (12) Ekreme selām götürem. Babañ ve ḳarındaşıña ve cümle şūhedāya (13) selām götürem.” Ve bu ḥidmet-i minnet eyledi. Hż. İmām-ı Hüseyn (14) gördi[-]ki ğayetle ḥoş şehādete raġbeti vardır. (15) İcāzet vērdi. Ol dem[-]ki ‘Abdullāh ibn-i Müslim bin ‘Āḳil

[221b] (1) altındaki ata üzengi kaçdı, atın heybetinden evc-i asmâne (2) toz yürüdi. Bir tarafda ‘Ömer Sa’d-ı ser-‘asker-i Yezîd (3) (al.) olan pelîd eyitdi: “Ey kavm-i Kûfe, hâzer üzere (4) oluñ, gözünüñ pek açın, meydâna giren âl-i Hâşimdir. Eger (5) bunların bindikleri at şusız ve kendileri [susız] olmayaydı, (6) bunlara kim cevâba kâdir olurlardı” dèdi. Ol maħal leşker-i (7) Yezîd[den] (la.) Kûtâme meydâna girdi, muķâbil (8) olup ceng eyledi. Kûtâme-i mel’ün (la.) (9) hîle ile kaçdı. Üc defâ darb eyledi. Yine Kûtâme-i (10) mel’ün (al.) hîle[ye] başladı ve kaçdı. ‘Abdullâh (11) şusızluķdan elinden nîzesini bıraktı. Bir köşede durdı. (12) Ol ħarâm-zâde-yi Kûtâme-i mel’ün (la.) (13) gelüp ġafletden bir kılıç öyle urdı, ‘Abdullâh “ħay bre mel’ün” (14) dèyüp men’ eyledi. “Yâ Allâh” dèyüp bir kılıç öyle urdı, (15) kelle(-)sin top gibi cehenneme gönderdi. (la.)

[222a] (1) Ol ateş-i ħarâretle ‘asker-i Yezîd[e] (la.) (2) bir giriş girdi[-]ki ‘alem-i ‘alem-dârı dört pâre eyledi. ‘Asker-i (3) Yezîd (al.) târ u mâr oldu. Yine iķdâm èdüp (4) bir yere gelüp ‘âķıbetü’l-‘âķıbet ol devlet(-)liyi şehîd eylediler. (5) (ra.) (rv.) Ba’dehu ħarındaşı Ca’fer meydâna girdi. (6) “Benem Ca’fer ibn-i Müslim-i ‘Âķıl, ħarındaşım intiķâmın almaġa geldim” dèdi. (7) Çok Yezîdi helâk eyledi. ‘Âķıbet şerbet-i şehâdet nüş (8) eyledi. (ra.) (rv.) Ba’dehu ‘Abdurrahmân bin ‘Aķıl meydâna (9) girdi. Ol daħı ceng-u ‘azîm eyleyüp çok Yezîd (al.) (10) ħatl eyleyüp ‘âķıbet anı daħı şehîd eylediler. (ra.) (rv.) (11) Ba’dehu evlâd-ı Müslim-i ‘Aķıl evlâdları hep şehîd olduķdan (12) sonra bu kez nevbet Hż. Ca’fer-i Tayyârın evlâdlarına geldi. (13) İbtidâ Aħmed-i ‘Avn icâzet alup meydâna girdi. “Ey aķvâlleri fi’illerine (14) uymayan ħaltabânlar, şerbet-i şehâdet içmege nevbet baġa” dèdi. “Elħamdülillâhi (15) te’âlâ ben sizin bir bölüğünizi ħatl èdüp ġâzî olduķdan[-]sonra

[222b] (1) şehâdet isterem Allâh Te’âlâdan. Meydâna er gönder bre münâfık, (2) ħaltabânlar ve bî-dînler, ħâşâ ki siz müslimân olasız, meydâna (3) er gönder münâfık, nâ-bekârlar” dèyinçe meydâna bir ħaltabân-ı mel’ün girdi. (4) Helâk eyledi. Bir daħı girdi, helâk eyledi. El-ķışsa: Altmış (5) kadar merdûd-ı mel’ün Yezîdi (la.) helâk eyledi. (6) ‘Âķıbet eski ‘âdet üzere hücum eyleyüp şehîd eylediler. (7) (ra.) (rv.) Ba’dehu Muħammed bin ‘Avn meydâna (8) girdi. ħarındaşını şehîd eyleyenı ħatl eyledi, ġerü döndi. (9) Hż. İmâm-ı Hüseyin-i Mazlûm[a] eyitdi: “Sultân-ı ‘âlîşânım, ma’zûr (10) olsun, sizin izn-i şerifiniz yoġiken meydâna girdim, dura- (11) -madım, ħanım ħaynadı bi-ħamdillâhi te’âlâ ħarındaşım ħanını merdûd-ı mel’ündan (12) aldım. Bu kez ħâķipâ-yi şerife geldim. İcâzet verin, kerem buyurun, (13) luķ u ‘inâyet eyleñ, cennete sizden selâm götürem” dèdi. (14)

H. İmām-ı cihān bi'zzāt tebessüm ederek şubhānallāh (15) dēyüp icāzet vērdir. Çok çok kār u zārılık eyledi. 'Ākıbet

[223a] (1) ül-'ākıbet eski 'ādet üzere hücum edüp anı dahı şehīd eylediler. (2) (ra.) (rv.) Ve ba'dehu 'Avn bin 'Ali girdi. Çok (3) ceng eyledi. Ol münāfık merdūd, mel'unlar 'ākıbet anı dahı şehīd (4) eylediler. (ra.) (rv.) Ba'dehu nevbet H. İmām-ı (5) Ḥasan (ra.) evlādına düşdi. İbtidā H. İmām-ı Ḥasan (6) (ra.) ḥazretlerinin büyük oğlu H. 'Abdullāh ḥazretleri (7) icāzet alup meydāna girdi. Birer birer 'asker-i Yezīdi (la.) (8) kılıçdan geçirdi. İki yüz seksen nefer mülhid-i mel'un münāfık (9) katl eyledi (la.) Yezīd (al.)'niñ 'askerine (10) korku düşdi. Herkes bunun meydānına girmediler. 'Āciz kaldılar. (11) 'Ākıbet H. 'Abdullāh gördi[-]ki kimse meydāna girmez. "Hoş (12) imdi tağ yürümez ise abdāl yürür" dēyüp hemān dip alaya (13) gözün kestirüp bir arslan mişli bir giriş girdi[-]ki 'asker-i (14) Yezīdi (la.) demet demet edüp biribiri üzerine (15) bıraktı. İki bin beşyüz kadar ādem helāk eyledi. (la.)

[223b] (1) Ser-'askeri olan 'Ömer (la.) (2)rāst geldi. "Hay nā-bekār mel'un, Sa'd-ı Vakḳāş oğlu (3) olasin, dahı ne cāhillikdir ki benimle ve bizim ile ceng (4) edersin. Bre cāhil köpek hınzır mel'un" dēyüp kılıç (5) ura. 'Ömer-i mel'un gördi[-]ki bu āl-i Hāşimdir, bunun (6) dedesi H. 'Aliyyü'l-Murtezādır" dēyüp eşekler gibi (7) bağırarak ve köpekler gibi uluyarak kaçdı. Ardına düşdi. (8) Bahterī-i Şāmī-i mel'un (la.) eyitdi: "Utanmadan (9) yā 'Ömer, bir oğlandan kaçarsın" dēdi. 'Ömer-i mel'un (10) (al.) eyitdi: Ben ser-'askerim, ben ölürsem bu (11) 'asker tarmār olur, bozulur. Ve hem belki sen (12) ol oğlandan kaçmazsın" dēdikde Bahterī ibn-i Şāmī (13) (la.) eyitdi: "Nedir anıñ ḥasiyyeti, bir sille ile (14) yıkarım" dēyinçe anı gördi. 'Abdullāh ḥazretleri, kırışma cengde (15) şol eliyile ol münāfık köpeğin şüretine bir Hüdāyī sille

[224a] (1) öyle urdı, depesiniñ üzerine yıkıldı. Bir at dahı (2) gelüp karnına başdı. Karnının içindekiler ağzından çıkdı. (3) fi'nnār-ı cehennem (la.) [Altı yüz]⁵⁷⁰ mübārız-i münāfık (4) ḳaltabānlar 'Abdullāh ḥazretlerini ortaya aldılar. H. Kerbelā-yı (5) İmām-ı Ḥuseyin-i pür-cefā dahı aḥbābdan Muḥammedi, ve Es'ad (6) bin Dücāneyi ve Fīrūzān-ı Mevlāyī ['Abdullahın mu'āvenetine revān edüp]⁵⁷¹ H. İmām-ı Ḥuseyin (7) eyitdi: "Varıñ, karındaşım H. İmām-ı Ḥasanın oğlu H. (8) 'Abdullāh[a] yardım eyleñ" dēdi. Bunlar dahı

⁵⁷⁰Burada düşman askerlerinin sayısı, H. Abdullah'a yardım eden askerlerin sayısı ile karıştırılarak *dört* ibaresi yazılmıştır. Tamir, (Tuhfe: 222a ,11. satır)'a göre yapıldı.

⁵⁷¹ Tamir, (Güngör 1987: 384)'e göre yapıldı.

at kaldırıp (9) ibtidā Fīrūzān⁵⁷², Bahterī-i mel'ūna muḳabīl oldu. Çenge (10) başladılar. Ol dört mücāhidler biribirine arka yardım (11) eyleyüp ol altı[-]yüz 'asker-i bī-vefāları, ol mu'annid (12) ḳaltabānları bölük bölük tārūmār eylediler (la.) (13) Ammā her gāh "el 'aṭāşü'l 'aṭāş"⁵⁷³ dērlerdi. Yā'ni şusuz- (14) -luḳdan bunlar tekbīr getürüp dip alaya kendülerini (15) birer uruş urdılar ki alan talān eylediler. Ser-'asker-i

[224b] (1) Yezīd (al.) bu ḥālī görünce Şīş bin Rebī'[i] (2) beş yüz nā-merdle gönderüp biñ 'asker oldu. Bunlar (3) daḥı ṭāḳat getürmeyüp bölük bölük ṭağıldılar. El-ḳışşa: (4) Yine ser-'asker olan 'Ömer (al.) rivāyet eder, dēr ki: "Fīrūzān-ı ḡulām[ı] (ra.) ol gün (5) bir şecā'atde gördüm[-]ki taḳrīr u taḥrīr olmaz. Eger (6) atında ve gerek kendinde şusuzluk olmayaydı, yüz biñ 'asker⁵⁷⁴, (7) aña ḳarşu duramazdı" dēyü rivāyet eylerdi. El-ḳışşa: Fe emmā (8) yüz otuz nā-merd-i ḳaltabān mızrāḡıla ve yetmiş mübārīz ḳılıcıla [helāk etmişdi]⁵⁷⁵. (9) Ama yāre ki zaḥm-ı şedīd olmaḡıla, Hż. İmām-ı Hüseyn-i pür-cefā (10) gelmek istedi, gele. 'Osmāñ bin Mufāḍḍal (al.) ol (11) maḫlūma bir ḍarb urdı. Atından yıkıldı. Es'ad-ı nām-dār (12) ol ḥālī görüp vardı[-]ki ḳurtara, ceng ede. 'azīm (14) [ceng] oldu. Hemān nā-gāh Ezrak⁵⁷⁶ bin Hāşim, Es'adı şehīd eyledi. (15) (ra.) (rv.) Ba'dehu Hż. İmām-ı Ḥasan-ı ḥulḳu

[225a] (1) ur-rızānıñ oḡlı Hż. 'Abdullāh, Şīş bin Rebī' (al.) (2) ile ceng eyleyüp ol mel'ūn, merdūd, münāfıḳla ceng ederdi. (3) Hż. 'Abdullāh (ra.)'nıñ mübārek vücūd-ı şerīfinde (4) on yedi yerinde zaḥm-ı şedīdi vardı. Her zaḥmından ḳan çeşme (5) gibi aḳardı. Bir ma'rekeye geldi. Gördi[-]ki Es'ad şehīd olmuş. (6) Fīrūzān-ı Mevlāyī atından düşmüş, ḥāk-i mezelletde topraḡa (7) ḡarḳ olup ḳaldı[-]ki ḡayretlenüp cān ı göñül[le] ceng eyleye. Cān-ı (8) nesrīni Ḥallāku'l-'arşī'l-'azīme teslīm eyledi. (ra.) (rv.) (9) ḥūn-ı 'Alī ol ḥāle muḳārin olup; Es'ad, (10) Fīrūzān, 'Abdullāh āḡirete intikāl eyledigine acıyup (11) hemān dest-i tevekkül ḳılup ve ḥısn-ı "ve mā tevḫīḳī illā billāh"⁵⁷⁷ (12) hemān tekrār meydāna yürüdi. Ammā ḳılıcının şa'sa'asından (13) 'asker-i Yezīd (la.) yarasa gibi gizlenmege baş- (14) -ladılar. Kimse meydāna girmez. Hemān ḡaḫabla bā-ḳuvvet (15) Yūsuf bin Aḥcār (al.)'ye muḳābil oldu. Cānın cehenneme

⁵⁷² فروزانی

⁵⁷³ Susadım, susadım.

⁵⁷⁴ عسكره

⁵⁷⁵ Tamir, bağlama göre yapıldı.

⁵⁷⁶ ارزق

⁵⁷⁷ Benim muvaffakiyetim ancak Allahladır.

[225b] (1) gönderdi (la.) Andan şāniyā Tārık bin ‘Abdullāh-ı (2) mel‘ün, münāfık girdi. Ol mel‘ün merdūdı cehenneme gönderdi. (3) (la.) Ba‘dehu Berdek-i pelīd-i mel‘ün geldi. (4) Ol dahı cehenneme gitdi. Netīçe şehzādeniñ kılıcıñıñ kōrku- (5) -sından gūyā Ye‘cūc Me‘cūc sedd çekildi. Gördi[-]ki (6) kimse meydāna girmez. Yine ‘asker-i Yezīd (7) (al.)’ye kendin evirdi. Yigirmi iki münāfık kıtabān kıatl (8) eyledi. Fi’n-nār-ı cehennem (la.) El-kıssa: (9) Yüzünü Hż. Şāh-ı şehīd-i deşt-i Kerbelā ya’ni İmām-ı Hüseyn-i (10) pūr-cefāya dönüp eyitdi: “Ey ‘ammi, *el‘ataş el‘ataş*”⁵⁷⁸ dērdi. (11) Ya’ni “şusuzluk cānıma kār eyledi” dērdi. Hż. Sultān-ı (12) cihān İmām-ı Hüseyn-i Mazlūm eyitdi: “Ey gözüm nūrı, göñlüm (13) serveri inşāallāhū’l Mevlā āhıretde bilürsin, söylemege (14) ne lāzım, Kevşer şerābın hem içersin. Ol zamān şuya kıanar- (15) -sın ve hem seni sevenlere ulaşıdırırsın” dēdi. Hż. ‘Abdullāh

[226a] (1) bu sözden gāyetle sevinüp tekrār Yezīd ‘askerine (2) (la.) bir giriş girdi[-]ki evvelki girişinden ziyāde (3) idi. ‘Asker-i Yezīd-i pelīd (al.) dērlerdi[-]ki biz (4) bunlara şu vermeyüp fe emmā bunlar tahkīk şu içerler, şuları (5) vardır. Ammā biz bilmeziz. Bunlar gitdikçe za‘ıf olaçaķ iken (6) dahı ziyāde kuvvet bağladılar” dērlerdi. El-kıssa: Bir ceng-i (7) ‘azīme būnyād urdı[-]ki gūyā dedesi Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezādır (8) Ammā zahm[ı] çok, çok kıan akmışdı. Tāb u tevānı kesilmişdi. (9) ‘Abbās-u ‘Alī ve ‘Avn-ı ‘Alī ol beş [biñ]⁵⁷⁹ nefer nā-merd[e] hamle kıılup (10) Hż. ‘Abdullāh bin İmām-ı Hāsan-ı hūlku’r-rızā anlarıñ arasında olup (11) getirirken Meḥāl, baṭnına⁵⁸⁰ ol şehzādeye bir dārb urdı. (12) Hż. ‘Abdullāh[ı] şehīd eyledi. (ra.) (rv.) (13) Hż. ‘Abbās bin ‘Alī ibn-i Ebī Tālib (kv.) ve (14) (ra.) tīg-ı şā’ika mişāli ile ol pelīdiñ hırmen-i ‘ömriñ (15) tār mār ēdüp Meḥāl-i nā-bekārıñ bir oğlı⁵⁸¹ vārdı. Adına Hāma

[226b] (1) dērlerdi. Hż. ‘Abbās hamle kııldı. ‘Avn bin ‘Alī anıñ şerrini (2) ‘Abbāsdan def eyleyüp ol münāfık, mel‘ün[ı] öldürdi. Cānın cehenneme (3) gönderdi (la.) Netīçe Hż. ‘Abdullāh[ı] beri taraıdan (4) ehl-i beyt-i muṭahharātına getürdiler. Bir ğayrı feryād kıopdı. Feryād (5) fiğān ile Kerbelā şahrāsı inledi. Defn eylediler.⁵⁸² (6) (ra.) (rv.) El-kıssa: Hż. İmām-ı Hāsan (7) (ra.) ḥazretleriñiñ oğlı Hż. Kāsım bir āftāb-ı ‘ālem- (8) tāb idi. Kıarındaşı Hż. ‘Abdullah[ı] ol ḥālde görüp nergis-i (9) mübāreklerinden yaş akup ağlamağa

⁵⁷⁸ Ey amca, susadım, susadım.

⁵⁷⁹ Tamir, (Güngör 1987: 386)’ya göre yapıldı.

⁵⁸⁰ بطينه

⁵⁸¹ او علی

⁵⁸² Burada fazladan *el-kıssa* ibaresi yer almaktadır.

başladı. Āh-ı derd-nāk çeküp (10) geldi ‘ammisiniñ ya’ni Hż. İmām-ı Hüseyin-i pür-cefânın etegin öpdî, (11) eyitdi: “Ey ‘ammi-i büzürgvār ve ey hüdāvend-i ‘alī mīkdār, bendeñe (12) izin vēr, varayım qarındaş-ı ‘āl-işānımıñ intikāmıñ bu fācirlerden ve fā- (13) -şıqlardan alayım” dēdi. Hż. Kerbelā eyitdi: “Gözüm nūrı (14) çiger-güşem pāresi, sen[-]de gūyā babañ Hż. İmām-ı Hasan-ı Müctebā- (15) -nıñ rāyihā(-)sı vardır, seni niçe meydāna göndereyim. Bu meydāna

[227a] (1) giren bir dahı gelmez” dērken Sultān-ı Kerbelādan havātīn (2) tāife(-)si gelüp Kāsım-ı şehzādeniñ etegine yapışdılar, eyitdiler: (3) “Seniñ firākıñ bizi helāk eyler. Luṭf eyle, kerem eyle gel girme. Seni (4) gördükçe Hż. İmām-ı Hasan-ı hūlku’r-rızāyı görmüş gibi oluruz” dēdiler. (5) “Saña meydāna gir dēmeme gözüm nūrı, birāderim yādigārı Kāsım” (6) dēdi. El-kışsa: Kāsım⁵⁸³gördi[-]ki bir vechile meydāna girmege (7) destūr yokdur, hemān hātırına bu huṭūr eyledi[-]ki zamān-ı hayā- (8) -tında babası Hż. İmām-ı Hasan-ı hūlku’r-rızā buña bir kāğıd vērmiş (9) idi. Dēmiş idi ki “Oğul, kaçan bir şehīde muṣṭaribü’l-hāl ağladığıñ (10) zamān bu kāğıdı aç, içindekini oku” dēmiş idi. Tenhāsına gelüp (11) kāğıdı açdı ve gördi[-]ki içinde yazmış ki “Ey Kāsım, kaçan Kerbelāda (12) qarındaşım Hż. İmām-ı Hüseyin ile ceng u cidāl eyleyüp ol (13) münāfıklar ol kāzibler ortaya alup ceng eyledikleri zamān (14) zinhār be zinhār cānıñı anıñ meydānından şakınmayasıñ. Hiçbir (15) veçhile ‘illet eylemeyesin. Eger āhıretde sa‘ādet isteyüp bizim rızāmız

[227b] (1) gözedirsen” dēmiş. Ol kāğıd[ı] alup Hż. İmāma götürdi. (2) Mefhūmı ma‘lūm oldı. Hż. İmāma bir āh ēdüp eyitdi: “Ey (3) gözüm nūrı, çiger-güşem pāresi Kāsım. Ol devletliniñ baña (3) dāhı vaşıyyet[i] vardır. Fe emmā felek müsā‘ade eylemedi ki ol (4) vaşıyyeti yērine getürdim. Fe emmā ol vaşıyyet yērine gelmek (5) gerek.” Kāsımın elini tutup harem-serā-yı ‘işmete girüp (6) ya’ni ‘avretler oldığı çadıra girdiler ve Hż. ‘Abbās bin (7) ‘Alīyi hāzır ēdüp havātīn tāifesi bir yere gelüp zīnet (8) vērtiler. ‘Aqd-i nikāh ēdüp Hż. İmām-ı Hüseyin ol (9) şālihānıñ eline yapışup ve Kāsımın elin tutup [vaşıyyeti]⁵⁸⁴ yērine (10) getürüp emāneti teslīm eyledim, mahrūsāne ya’ni düğün (11) eyleye.” Ol kızın elin eline vērtiler. “Şükr elḥamdülillāhi te‘ālā (12) şu emāneti yērine getürüp emāneti teslīm eyledim.” Mahrumāne (13) düğün eyledi. Hż. Kāsımla ol bānū-yı cihān bir yērde (15) kaldılar. Hż. İmām-ı Hüseyin-i pür-cefā taşra çıkdı. Kāsım ol

⁵⁸³قاسم

⁵⁸⁴Tamir, (Güngör 1987: 388)’e göre yapıldı.

[228a] (1) kızın yüzüne bakdı. Hüsine hayrân kaldı. Bu hâlde iken (2) taşrada ma'reke kopdı. Kâsım işitdi, bî-ihtiyâr âh édüp (3) durmadı. Taşra çıkdı ve çıkmak tedârikinde iken çadırın (4) içinde olan hârunlar Hż. Kâsımın etegine yapışdılar. (5) “Nereye gidersin ey şehzâde, gitdigin yer bir mehâlikdir ve bir (6) dahı gelmek muhâldir. Bu emânet[i] kime teslîm edersin?” dödiler. (7) Hż. İmâm-ı Hasan-ı hulku’r-rızânın oğlu Hż. Kâsım eyitdi: (8) “Ey benim nûr-ı dîdelerim, revâ mıdır ki başım tâcı iki cihân sultânı (9) ‘ammim Hż. İmâm-ı Hüseyin-i Mazlûm-ı pür-cefâ ol münâfıklar, merdûd, (10) mel’un (al.)’ler ile ceng [u] harb [u] kıtâl eylerken, ben bu (11) çadırın içinde bu bânû-yı cihân ile zevk u şafâ eylemek (12) Allâhdan revâ mıdır. Bu kızla mülâkât olmam âhirete (13) kaldı. Ma’zûr tutuñ.” Ol gelin âh édüp kızarup (14) âh-ı hasret çeküp vücûdına ateş düşüp efgân u figân (15) eyleyüp eyledi. Ol bânû-yı cihân ağlayarak eline yapışup:

[228b] (1) “Ey benim ehlim, helâlim, nev-civânım, efendim, sultânım, kıyâmet güninde (2) ben bilirem Cenâb-ı Bârî bize ‘azîm düğün édüp ehl-i (3) cennet-i ‘uzmâ eyleseler gerekdir. Bir kimseye naşîb (4) olmasa gerekdir bize olan lûtf u kerem u ‘inâyet, ‘Arşa-i (5) kıyâmetde seni nerede bulayım?” dëdi. Hż. Kâsım eyitdi: (6) “Ey benim gül-i nâ-şükûftem⁵⁸⁵ ve ey gevher-i nâ-süfte, beni ‘arşa-i (7) kıyâmetde bu ‘alâmetle bulursın ki gözlerim nûrı (8) babam Hż. İmâm-ı Hasan-ı hulku’r-rızâ ve Hż. İmâm-ı Hüseyin-i (9) deşt-i Kerbelâ-yı pür-cefâ ve ceddin Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezâ ve (10) Hż. Fâtımatü’z-Zehrâ ve Hż. Muhammedü’l-Muştafâ efdal (11) üş-şalavât ve ekmelü’t-tahıyyât (sav.) (12) hâzretlerinin yanında bulursın” dëyüp vedâ’ eyledi. Bir (13) mertebe ehl-i beyt-i harem-i hâşda bir mertebe feryâd figân (14) vâveylâ vü efgân kopdı ki gökde melâyikeler feryâd u efgân (15) édüp bile ağlaştılar. Hż. İmâm-ı Hüseyin-i pür-cefâ gördi[-]ki

[229a] (1) Hż. Kâsım şehîdlik ‘arzûsıyla meydâna girdi ve Hż. (2) Kâsım bülend-avâz ile çağırup eyitdi: “Ey bî-vefâlar hâşâ (3) sizler müslimân olasız ve sizinle birkaç kelâm vardır (4) söyleyem. Toğrı söyleñ kimiñ ümmetisiz?” Anlar eyitdiler: (5) “Hż. Muhammedü’l-Muştafânın ümmetüyüz.” “Anın kızının (6) adı nedir?” Eyitdiler: “Hż. Fâtımatü’z-Zehrâ.” “Ya anın çiger (7) güşeleri olanların adları nedir?” dëdi. Eyitdiler: “Hż. (8) İmâm-ı Hasan ve Hż. İmâm-ı Hüseyin.” “Ya ol Hüseyin kimdir?” “İşde (9) bu Hüseyindir” dödiler. “Ya ne[-]şekil ümmet-i Muhammeddensiz ki şefâ’at (10) umduğuz âdemin evlâd[ı] olan çiger-pârelerine kılıç çekersiz. (11) Ya niçe müslimân olursız” dëdi. Sizler müslimânlıktan (12) harişsiz” dëdi. “Zîrâ ibtidâ hâricî dîni budır.” Bunlar (13)

⁵⁸⁵ کلنار شکوفتم

eyitdiler: “Söz seniñdir yā Kāsım fe emmā emr-i pādişāha me’mūrız” (14) dēdiler. “Ya size pādişāhınız olan pelit (la.) (15) yarın cehennem ‘azābından kırtarup şefā’at ēdebilür mi?”

[229b] (1) dēdi. Anlar eyitdiler: “Yā Kāsım çok söyleme, Yezīde bī’at (2) ēder misiz yoħsa ceng ēder misiz?” dēyinçe (la.) (3) “bre mel’ün münāfıklar, ħay size naşihat kār eylemez, nā-bekār merdūdlar” (4) dēyü leşker-i a’dāya ħamle kılup kırtarup geleni öldürdi. (5) Aman zamān vėrmeyüp çok Yezīdi (la.) (6) kıtl eyledi. ‘Ākıbet ser-‘asker olan ‘Ömere (la.) (7) kırtarup rāst geldi ve eyitdi: “Ey kıltabān, münāfık, merdūd, (8) bu kıadar müslimān şehīd eylediñ. Daħı müslimān olup istiğfāre (9) gelmezsin” dēdi. Ve bu işden peşimān olasın.” İbn-i (10) Sa’d-ı bedbaħt (al.) eyitdi: “Ey püzürük-zāde (11) ya’ni ey İmām-ı Ħasan oğlu vaķt olmadı[-]mı ki bu tuğyanlığı terk (12) ēdüp Yezīde (la.) itā’at ēdesiz.” Ħz. (13) Kāsım eyitdi: “Ey şāķī-i bedbaħt-ı tuğyān, bu Fırat şuyı cümle (14) ‘ālem içündür ve Ħz. āl-i Resūle niçün vėrmezsin, sebeb (15) nedir?” dēdi. Yoħsa kıyāmet güninde güneş bir mil mıkđārı

[230a] (1) aşığa inüp ıssı bir mertebe olup cümle ‘ālem tere (2) ġark olaķaktır, ħatırına gelmez mi?” dēdi. ‘Ömer-i Sa’d (3) (la.) leşkerine eyitdi: “Ey kıvm-i Kūfe, (4) ey mübārızler, bu Kāsım ibn-i Ħasanu’l-Müctebādır. Buña birer (5) birer kūh-ı Kāf dīvleri tākāt getürmez. Bu şimdi oçaklar (6) söğündürse gerekdir. Hemān bu tedbiri bilmez ve ħaberi (7) yoķdur.” Hemān ol zālimler eski ‘ādetleri üzere ol (8) şehsüvārı oķa tutdular. Ammā Ħz. Kāsım-ı Mazlūm (9) ol ġulüvden aşıla elem ve endişe çekmedi. Ve ħatırına (10) bir ġubār tutmadı. Ħz. Kāsım-ı nām-dār ol alayı tār (11) mār eyledi. İbn-i Sa’d, Ezrāk-ı Şāmīyerāst geldi. (12) (la.) Şām ‘askeriniñ başı idi ve ser-‘asker-i (13) Yezīd (al.) eyitdi: “Sen dilāversin. Kāsımın (14) darbını, var def eyle” dēdi. Ezrāk-ı mel’ün (la.) (15) eyitdi: “Āferin ey ‘Ömer, ‘Arablar içinde

[230b] (1) beni biñ mübārize berāber tutarlar. Sen baña istihzā ēdersin. (2) Bir oğlanın çengine var. Benim ‘arzım vardır. Dėrler ki (3) Ezrāk-ı Şāmī (la.) bir oğlana muķā- (4) -bıl olmuş” dėrler. ‘Ömer-i Sa’dī (la.) eyitdi: (5) “Ey nā-dān aħmak, bu Ħz. nūr-ı dīde-i Muştafā ve çiger- (6) ġuşe-i Ħz ‘Aliyyü’l-Murtezā ve māderi Ħz. Fāţimatü (7) z-Zehrādır. Eger bunun bindiğı at ve kendi şusuz olma- (8) -yaydı, bizim ‘askeri bir sātde tār [u] mār, yoķ ēderdi. (9) Sen bunun çengine girmege ‘ār mı ēdersin?” dēdi. (10) Ezrāk⁵⁸⁶-ı mel’ün (al.)

eyitdi: “Ne[-]’aceb bunu sen medh (11) eylediñ, dört oğlum vardır. Birine emr eylesem, (12) varır bir sille ile yıkup bağlar getirür” deyüp büyük (13) oğlunu meydāna gönderdi. Eyitdi: “Benem veled-i Erzāk-ı Şāmī (14) (la.)” dedi ve hamle eyledi ve hamlesin men’ (15) édüp aña “Yā Qāhhār” deyüp bir kılıç öyle urdı, başı top

[231a] (1) gibi fırladı. Cānı cehenneme (la.) Qarındaşı bu hāli (2) görüp meydāna geldi. Ol dahı helāk oldu (la.) (3) Bir qarındaşı dahı girdi. Ol[-]dahı helāk oldu (4) (la.) Anları Ezrāk-ı Şāmī gördi, dört oğlu cehenneme (5) babasından evvel gitdiler. Ezrāk-ı Şāmī-i mel’ün (la.) (6) ğazaba geldi ve meydāna girdi. Evlādlarının acısından (7) diline gelen herzeyi söyledi. Hż. Kāsım eyitdi: (8) “Nā-bekār hamle eyle, çok söyleme, oğullarını yalnız koma.” (9) Ammā bu tarafda Hż. İmām-ı Hüseyin, Ezrāk-ı Şāmī[yi] görünçe (10) du’āya meşgūl oldu, eyitdi: “Yā Rabbi bu mel’ün (al.) (11) şecī’ bahādırır. Bu nev-civānı sen şakla. (12) Nev-civān ise henüz on sekiz yaşında ve hem (13) şusızluk bir yaña, yā Rabbi sen şakla bu zālīm münāfıkıñ (14) şerrinden” dedi. El-kışşa: Nevbet Hż. Kāsıma degdi. (15) Taraf-ı Haqdan nuşret rüzgārı esdi. Hż. Kāsım bir

[231b] darb urdı. Atından yedi adım yıkıldı. Aman vèrmeyüp (2) ol mel’ün (al.)’niñ köpek başı gibi [başını] kesdi. (3) Atını alup Hż. İmām-ı Hüseyin tarafına geldi. “Ey rikāb, (4) yā Emīrū’l-mū’minin, ğāyetle şudan ıztırābım var, şusız- (5) -lık beni helāk eyledi. Şuyun kıtlığı elem vèrdi. (6) Yoḥsa bu ‘asker gözümde dāne-i hardal gibi degildir. (7) Her kaçan hātırıma şu gelür ki şu isterem. Harāretimi gāh (8) gözümde ağan yaş, gāh vücūdımda olan yaraların (9) kanı, gāh kılıcımın şa’sa’ası ve düşmene urduqça (10) baña Furat şuyı kadar geldi. Ayā ne hikmetdi” dedi. (11) Hż. Sultān-ı cihān İmām-ı Hüseyin-i Mazlūm eyitdi: (12) Müjde saña yā Kāsım, şerbet-i şehādet ‘alāmetidir” dedi. (13) İmdi dünyā-yı devlet elde iken bir dahı çadırına (14) var. Ol nāzenīn şālīhā ile görüş ki ol dahı nā-murād (15) ve sen[-]dahı nā-murādsıñ.” Şehzāde dahı harem-i ‘işmet

[232a] (1) çadırına gelüp ol yeñi gelin ile görüşüp birbirlerine (2) şarılup birbirlerine kokuayup ve kuçaqlaşup vedā’- (3) -laşup meydāna yine yürüdi. Ve silāşorluk édüp (4) a’dāya gösterdi. Düşmen bunu görüp “hay yine geldi (5) dahı ne olur ıssız kalaçaqdır” deyüp kimse bunun (6) meydānını istemedi. Fe emmā Kāsım-ı nev-civān-ı cihan hemān ol (7) mübārek gözlerin ‘Abdullāh-ı Ziyād-ı mel’ünün (la.) (8) kaltabānıñ sançaklarını gördi. Eline kılıç alup (9) “Yā Allāh, yā Qāhhār” deyüp dip alaya kendini uruş urdı. (10) Ve sançakların arasında piyāde ‘asker dururdu. (11) Keennehu ol yayan ‘asker ol gün öñün alup

bir lu‘- (12) -bıla bu nev-civān[1] helāk eyleyeler. Güyā bir kuru (13) kamuşluğa ateş girüp ne resme yanarsa öyle (14) yakdı. Kimin yakdı, kimini yıkdı. nā-gāh öñüne Şîş (15) bin Naha’î⁵⁸⁷ bedbaht, mel’ün (al.) ol Kāsım-ı

[232b] (1) nev-civānıñ arkasından mızrak ile bir darb urdı. Şehzā- (2) -de āh édüp atından aşağı düşdi. Ol şehzādeniñ (3) yigirmi sekiz yerinde yarası vardı. Kān çok akup hem şusız- (4) -luğ cānına kār édüp gāyetde za’îf olmuşdı. Hemān (5) ol dilāver “ey ‘ammi-i büzürgvār” dērken ya’ni “beni idrāk eyledin[-]mi” (6) ya’ni “beni gördün[-]mi” dēdi. Hemān Hż. İmām-ı Hüseyin-i Mazlūm (7) ol şadādan müte’ellīm olup merkeb-i mücāhidini ol⁵⁸⁸ (8) alay-ı dālālete urdı. Şāflar söküp gördi[-]ki ol (9) server-i velāyet ve gül-i bostān-ı şeçā’at, şüküfte-i (10) bāğ-ı leţāfet ya’ni Hż. Kāsım ibn-i Hż. İmām-ı Hasan- (11) ü’l-Müctebā-yı velāyet [ü] kerāmet, kanıyla toprağa karışmış, yatır. (12) Şîş bin Rebî’ dēdikleri mel’ün kaltabān, münāfık (13) (la.) atdan inmiş, başın kesmek ister. (14) Hż. İmām-ı cihān Hüseyin-i Mazlūm bir kılıç öyle urdı, (15) ol pelīdini başını kesdi. Köpek başı gibi yuvarlandı.

[233a] (1) Hż. Kāsım[1] kapup çadırına getürdi. Henüz (2) dahı ölmemişdi. Ehl-i beyt-i muṭahharāt başına üşdiler. (3) Feryād efgān édüp zārılıklar eylediler. Hż Kāsım-ı (4) nev-civān, cihān gözün açdı. Gülerek cānını şerbet-i şehādet-i (5) Hāllāku’r-Rabbî’l-‘Azīm[e] teslīm eyledi. (ra.) (6) **El bābu’r-rābi’u ‘aşer. On dördinci bāb: Hż. (7) İmām-ı Hüseyin-i Mazlūm hāzretlerinin şehādet- (8) -lerini ‘ayān ve beyān eder (ra.) (9) Rivāyet olunur ki ahvāl-i hikāyet-i Kerbelā niçe (10) mümkündür ki kalem ile taḥrîr ve taḥrîri ola. Bu ahvāl bilā- (11) veçhile mümkün degildir ki yazmağıla yāḥūd lisānıla (12) bir bir anlatmak muḥāl ender muḥāldir. Ne tükenmez kıssa- (13) -dır kim hergiz āḥir olmadı. Ahvāl-i Kerbelādan bu tarīkıla (14) haber vemiş ve şehzādeniñ encām-ı hālin bu tarzla (15) beyān getürmüşdür ki Hż. Kāsım şehīd olduğdan[-]şonra**

[233b] (1) Hż Şāh-ı merdān-ı cihān ‘Aliyyü’l-Murtezānıñ bir oğlu (2) dahı ki ismine Ebū Bekr dērlerdi (ra.) Hż. (3) İmām-ı Hasan-ı Müctebā ile Hż. İmām-ı Hüseyin-i şāh-ı şehidān-ı (4) deşt-i Kerbelā, Hż. Fāṭimatü’z-Zehrādandır, sâ’ir (5) evlādları sâ’ir anadandır. Böyle ma’lūm ola. Fe emmā (6) Hż. Ebū Bekr meydāna ‘azīmet eyledi. İcāzet-i Hż. (7)

⁵⁸⁷Bu isim Hadika’da Şîş bin Nahai biçiminde (Güngör 1987: 394); Ravza’da ise Şebeş bin Sa’d biçiminde (Ruşen 1395: 438) yazılmıştır. Tuhfe’de Şîş biçiminde yazılan isim çeviriyazıda korundu. Söz konusu isim Özel Adlar dizininde, Ravza esas alınarak, Şebeş bin Sa’d olarak gösterildi.

⁵⁸⁸İki kere yazılmıştır.

İmām-ı Hüseyn-i Mazlûm ile meydâna yürüdü. Hż. İmām-ı (8) Hüseyn şâh-ı şehîdân-ı deşt-i Kerbelâ mübarek gözlerinden (9) kanlı⁵⁸⁹ yaş akıtdı, eyitdi: “Ey şükûfte-i bâğ-ı rahmet (10) ve ey bostân-ı gül-i gülistân-ı letâfet, bu meydân belâ-yı (11) ‘arşadır. Bu meydâna ayak başan gèrû gelmez. Ne meydâ- (12) -nıla saña ruhşat vèreyim” dèdi. Ol zât-ı şerîf eyitdi: (13) “Yâ Emîrû’l-mü’mînîn yâ İmām-ı cihân her kaçan meydâna (14) bir müslimân girir, kimi şehîd olur ve kimi gâzî olur. (15) Ben gördükçe dir dir ditrerem. Âh ‘aceb baña da naşîb

[234a] (1) olur mı bu zevk [u] rahmet, dèrem. Ah Hż. Muḥammedü’l-Muştafâ (2) (sav.)’e ne zamân kavuşuram dèyü (3) derûnımda bu ateş-i şusızluğ, luṭf u kerem eyle, bendeğe (4) izîn vèr tâ ki maḫşûdîma nâ’ıl olayım” dèdi. ‘Âkıbet (5) Hż. İmām-ı cihân Hüseyn-i Mazlûm izîn vèrdi, meydâna (6) girdi. Bülend-avâz ile eyitdi: “Ne[-]kadar vakt, Sultân-ı (7) cihân-ı Hż. Kerbelâ-yı İmām-ı Hüseyn-i Mazlûm efendime eziyyet (8) vèrdiğiniz ey münâfıklar. Ey kıtabân mel’ûn (la.) (9) meydânıma er gönder” dèdi. Meydânına gireni (10) amân zamân vèrmeyüp helâk eylerdi. El-kışşa: (11) İki[-]yüz kırk nefer mülhid, zındık, münâfık mel’ûnları helâk (12) eyledi (la.) El-kışşa: Otuz (13) yedi yerinde, vücûd-ı şerîfnde zaḥm vardı. Kan çok akup (14) ve şusızluğ, za’îf[ligi] bir yaña ‘Abdullâh bin ‘Utbe-i mel’ûn (15) (la.) bir kılıç urup anı şehîd eyledi. (ra.)

[234b] (1) (rv.) Ba’dehu Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezânın (2) oğlu Hż. ‘Ömer (ra.) dâhı icâzet alup meydân (3) tedârikini görüp şâmşam-ı intikâmla meydâna yü- (4) -rüyüp Yezîd (al.)’nin alayına fenâ vèrdi. (5) ‘Âkıbetü’l-emr şerbet-i şehâdeti nûş eyledi. (ra.) (6) (rv.) Ba’dehu ama bir rivâyetde Kerbelâ- (7) -da hâzır degildir dèrler. Eşâh-ı kavîl, hâzır idi. Karındaşı (8) Hż. ‘Osmân ibn-i ‘Aliyyü’l-Murtezâ girdi. Hż. İmâmın (9) icâzetiyle ol vâriş-i şecâ’at zülâl-i Kevşer güyâ babası (10) Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezâdır, öyle ceng eyledi. Şâflar (11) söküüp ocaqlar sögündürüp ‘âkıbetü’l-emr Sinân (12) bin Yezîd bir darbıla anı dâhı şehîd eyledi. (ra.) (13) (rv.) Ba’dehu ‘Avn bin ‘Aliyyü’l-Murtezâ (14) karındaşların şehâdetlerini görüp gâyetle şüretde (15) ihsân-ı erbâb-ı cemâl ve sîretde ekmel-i aşhâb-ı kemâl idi.

[235a] (1) Hż. İmâmın rikâb-ı hümayûnını bûs⁵⁹⁰ eyleyüp “ey şîr-i ‘izzetde (2) Emîrû’l-mü’mînîn, ey perde-güşâ-yı “innî a’lemü mâ-lâ ta’lemün”⁵⁹¹ ve (3) ‘ârif-i esrâr-ı

⁵⁸⁹ قانی

⁵⁹⁰ بوس

⁵⁹¹ Ben sizin bilmediğinizi bilirim. (Bakara, 2/30)

“*nūn, ve’l-kalemi ve mā yeşturūn*”⁵⁹² icāzetdir ki dahı (4) vücūd-ı şerīfñiz şıhhatde, rüz-ı kıyāmetde şehīd oldığımı şehā- (5) -det edesin” dēdi. İlḥāḥ ile icāzet aldıkda eyitdi: “Ey (6) Sultānım ben bir tedbīr eyledim” dēdi. Hż. İmām-ı cihān Hüseyn-i (7) Mazlūm eyitdi: “Nedir tedbīrñ?” dēdi. Hż. ‘Avn bin ‘Aliyy (8) ‘ül-Murtezā eyitdi: “Leşker-i Yezīd-i pelīd (al.) (9) çokdur. Bunlarla birer birer ceng muḥāldir ve muḥarebe etmek (10) olmaz. Birer birer ceng olmak lāzım gelse Yezīd (11) (la.)’iñ ‘asker[i] dükenmez. Hemān dip alayına urup lāzım, (12) ‘alem-i ‘alem-dārını yıkup tārmar eylemek gerekdir” dēdi. Hż. İmām-ı (13) cihān-ı Hüseyn-i Mazlūm, aña du‘ā edüp eyitdi: “Asker-i Yezīd (14) (al.) çokdur, ol seniñ dedigñ da‘vā olmaz, aḡlaram” (15) dēdi. ‘Avn-ı ‘Alī eyitdi: “Hiç Sīmurg-ı Anḡaya yüksek tḡḡ

[235b] (1) aşmak güç[-]midir? Ve örümçek aḡını bozmaḡ güç[-]midir? Yaḡmur (2) seyline, ḡār [u] ḡaşāk öñüne durup sedd olur mı?” dēdi. (3) Hemān şehzāde-i yegāne⁵⁹³, zīrā Hż. Şāḡ-ı Merdān (4) ‘Aliyü’l-Murtezā gibi na‘ralar urup hemān Yezīd-i pelīd-i (5) mel‘ūn (al.)’niñ dip alay-ı ‘alemlerine tuḡlarına (6) göze kesdirüp yürüyüş eyledi. Hemān İbnü’l-Aḡcār-ı (7) pelīd (la.) iki biñ nā-merd, ḡaltabānıla (8) öñüñ aldı. Cenge meşḡul oldular. Her ḡaçan ḡamle (9) eylerdi, dērdi ki: “Ḥāşā sizler müslimān olasız münāfıḡ, (10) ḡaltabānlar, merdūdlar” dēdi. Anlar dahı dērdi ki Yezīd[e] (11) bī‘at eder misin?” dērlerdi. El-kışşa: Şehzāde şol[-]ḡadar (12) Yezīd (la.) kırdı[-]ki dükenmek bilmez (13) görürdi. Biri birine uymaz, muḡālif muḡālif gelüp (14) ‘asker-i Yezīde (al.) yardım ederlerdi. (15) Tatalım ejderhā-yı heft-ser öle. Anlar dinc ‘asker,

[236a] (1) bu yalnız, hem atı şusız hem kendi şusız. Vücūdında zaḡm çok. (2) Meydān ortasına geldi. Bir miḡdār diñlendi. Hż. İmām-ı (3) cihān Hüseyn-i Mazlūm eyitdi: “Ey gözüm nūrı, ben senden (4) ḡoşnūd oldum. Allāḡ Te‘ālā senden ḡoşnūd olsun. (5) Velakin zaḡmıñ çokdur, gel ḡadıra yaralarını baḡlayayım. (6) Yine meydāna gir” dēdi. ‘Avn bin ‘Alī eyitdi: “Āḡ ey benim (7) efendim, sultān-ı cihān imānım, ben ḡaçan kılıç elime alup (8) Yezīdleri helāk eyledikçe sākī-i devrān, nūrdan (9) Kevşer şerābın tutarlar. Elimi uzadıram, içeyim dērken dērler: (10) “Şabr eyle” dērler. Ḳorḡaram yā Emīrū’l-mü’miñ, ḡadıra vardıkda (11) ol cām-ı muşaffāyı içemeyem. Şonra kıyāmetdek ḡasretliḡın (12) çekem, dönmem bu sevdādan, luṡf eyle, du‘āñız ricā ederem” (13) dēdi. Hż. Kerbelā-yı

⁵⁹² *Nun, andolsun kaleme ve satır satır yazdıklarına.* (Kalem, 68/1)

⁵⁹³ Burada baḡlama uymayan *dēdi* sözcüḡü yazılmıştır.

cihān eyitdi: “Yā ‘Avn altındaki (14) bindigin at babamız Hż. Şāh-ı Merdān-ı cihān ‘Aliyyü’l-Mur- (15) -tezādan yādigār qalmışdır. Edhemī atdır, cerāhati çokdur.

[236b] (1) Ğayrı ata süvār ol” dēdi. “‘Avn bin ‘Alī dağı ğayrı ata bindi. (2) Zamān-ı rūzgārda Hż. Şāh-ı merdān-ı cihān ‘Aliyyü’l-Murtezā- (3) -nın hilāfet zamānında, bir kabāhatle Şālih bin Yesār, şer‘ile (4) bir kabāhatde bulunup aña, babası Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezā emr[i] ile (5) ‘Avn hāzretleri, Şālih bin Yesāra seksān degnek cezā⁵⁹⁴ vēr- (6) -mişdi. Ol habis-i mel‘ün münāfıķın kīn hātırına geldi. Ve (7) bu maḥal hātırında idi. Hemān ol⁵⁹⁵ kīnle hücūm eyleyüp (8) Hż. ‘Avn aña bir kılıç urdı. Kelle top taş gibi yuvar- (9) -landı. Yezīd-i pelīd (la.) ‘askeri hemān her ta- (10) -rafdan oķa tutdular ki gūyā vücūdında oķdan görünmeyüp (11) gūyā kanat açmış, cennete uçmak diler. Bārī kuş gibi ‘ömlerin (12) ğaflet ile geçirmiş Yezīdleri (la.) demet (13) demet ēdüp, hücūmıla ‘ākıbet şehīd ētdiler (ra.) (14) (rv.) ve ba‘dehu Hż. Şāh-ı cihānın bir oğlu dağı ‘Abdullāh (15) dērlerdi, meydāna girdi. Çok qaltabān münāfıķlar helāk eyledi.

[237a] (1) Hattā iki[-]yüz seksān Yezīd-i pelīd (al.) ‘askeri helāk (2) eyledi. Hānī bin Süveyb-i mel‘ün (al.) bir đarbıla (3) ol şehzādeyi şehīd eyledi. (ra.) (rv.) (4) Ve ba‘dehu Hż. Şāh-ı merdān-ı cihān ‘Aliyyü’l-Murtezānın oğlu (5) Hż. ‘Abbās[a] (ra.) nevbet düşdi. Hż. (6) İmām-ı cihān-ı Hüseyin-i Mazlūm hāzretlerinin ‘alemini götürürdi. Şec‘ (7) bahādır idi. Gördi[-]ki kimse qalmadı, dilāvere müzāyāķa (8) oldı. Hep gelen nevbetle dānesini düşürdi. Her birisi (9) nevbetin tamām ēdüp dār-ı fenādan dār-ı bekāya irtihāl eyledi. (10) Bu bir pazār idi ki her ne götürürseñ kesādlık yok idi. (11) Hep gelen şatılırdı. Herkes kudret oldığı mertebe metā- (12) -‘ın şatup azıla fā’ide-i ‘azīm eylediler ki bir dağı yük (13) bağlayup kārīvānla gelüp kār eylemege ihtiyāc qalmadı. Hemān (14) atdan inüp gelüp Hż. Kerbelā-yı cihānın rikāb-ı hūmāyūnını (15) būs eyleyüp eyitdi: “Ey sefine-i şabr [u] taḥammül ve ey ‘anķā-yı

[237b] (1) Kāf-ı teslīm, luṭf u ricā ēderem, bendeñe icāzet vērseñ (2) dünyā yüzünde bu zemīne bu ‘alemi ne şekil dikdim ise (3) āḫiret ‘alemi[ni] dağı āḫiretde ‘ulvī maķāma dikem” dēdi. (4) Hż. İmām-ı cihān-ı Hüseyin-i Mazlūm eyitdi: “Hoş imdi (5) var birāder, fe emmā tekrār bir hūccet dāğı kıl ki kıyāmet gü- (6) -nünde aşlā bir söz qalmasın söz söylemege” dēdi. (7) Hż. ‘Abbās bin ‘Aliyyü’l-Murtezā (ra.) meydāna (8) yürüdi. İsmi

⁵⁹⁴ Bu kelimenin noktalı harflerinin noktaları yazılmamıştır.

⁵⁹⁵ Bu kelime iki kere yazılmıştır.

zuḥūra getürdi. “Benem ‘Abbās bin ‘Alīyem” (9) dèdi. “Size Hż. İmām-ı cihān-ı Hüseyin-i Mazlūmdan (10) gelirem, elçiyem, söyleyecek söz vardır” dèdi. Eyitdiler: (11) “Söyle.” Hż ‘Abbās eyitdi: “Ey kavm-i dālālet (12) ve ey kavm-i İblīs, Hż. İmām-ı cihān eyitdi[-]ki bu kadar (13) söyle, ey kavm, nişān-ı kavm! bu kadar yār-u şādıklarım, (14) akrabā-yı ta‘allukātımı katl eylediniz. Daḥı inşāf olmadı[-]mı? (15) Tевbe [vü] istiğfār eylen, baḡa yol vēriḡ, Hinde, Sinde, Yemene

[238a] (1) çıkayım, gideyim. ‘Arabistān, ‘Irāk memleketini size teslīm (2) edeyim. Ve ḥuzūr-ı Hāḡda da‘vā nizā‘ etmeyeyim” dèdi. (3) "Ve hem bu Fırat şuyı āyende vü revānde ḡayvanāt (4) içerler. Ehl ü ‘iyāl im ve ma‘şūmlar ve oḡlanlar var. (5) Bir içim şu vēriḡ, yanmış yürekleri teskīn olsun” (6) dèdi. Eyitdiler: “Ey ‘Abbās eger dūnyā şuyıla mālā- (7) -māl olsa ve ol şuyun ḡıfz[ı] benim elimde olsa sizler[e] (8) bir içim şu yokdur. Ve hem vermeziz. Tā Yezīd[e] bī‘at (9) vermeyinçe (la.) şu yokdur” dèdi. (10) Hż. ‘Abbās gērü gelüp aḡvāl[i] Hż. İmām-ı cihāna bildirdi. (11) Çādır içinde feryād eḡḡān asmāne ‘urūc eyledi. “El-‘aḡaş (12) el-‘aḡaş ya‘ni şusuzluḡdan öldük” dērlerdi. Hż. (13) Kerbelā-yı cihān ya‘ni Hż. İmām-ı Hüseyin-i Mazlūm-ı pūr-belā, bārānī gibi (14) gözünden yaḡ aḡıtdı. [‘Abbās]⁵⁹⁶ eline maḡara aldı. Fırat şuyuna (15) revān oldu. Ammā Şāmdan gelen ‘askere vārdı. Dört biḡ

[238b] (1) mūbārīz ḡaltabān mel‘ūn (la.) şuyun başına (2) ḡodular ki Hż. İmām-ı cihāna şu vermeyeler. Hż. (3) ‘Abbās bin ‘Aliyyū’l- Murtezā ol şīr-i Hūdā at sürdi. (4) ‘Askere bir giriş girdi[-]ki: “Ey nā-bekārlar, benim ‘Aliyyū’l-Murtezā (5) ol şīr-i Hūdānıḡ oḡlı ‘Abbās dēyüp ‘askeri iki (6) böl-di. Şuya girdi. Atı murādı ḡadar iç-di ve kendi daḡı (7) içe. ḡātırına Hż. İmām-ı cihān ve ehl-i beyt-i ḡarem-i (8) ‘işmet geldi ve eyitdi: “Lāyık degildir ki anlar içmedi, (9) ben içmek revā degildir” dèdi. Maḡarayı doldur-di. (10) Ve gērü döndi. ‘Asker ḡücūm eyledi. ‘Āḡıbet bir zālīm saḡ (11) elini kılıç ile çaldı. Şol eliyile maḡarayı tut-di. (12) Şol elini daḡı düşür-di. Bu kez dişiyile tut-di. (13) Maḡarayı ardına at-di. Maḡaranıḡ ḡayışı aḡzında idi. (14) Bir mel‘ūn mūnāfıḡ ḡaltabān (al.) bir oḡıla (15) maḡara ur-di, deldi. Şuyı aḡdı. Ol zaman eyitdi:

[239a] (1) “Yā Rabbi ne ḡikmetdir bu ki düşmene şu çok, Hż. (2) Resūl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muḡterem Muḡammedū’l-Muşḡafā (3) (sav.) evlādı, çiger-pāresine bir içim şu (4) yok” dèdi. nā-gāḡ ḡātifden bir avāz geldi[-]kim: “Zaḡmet (5) çekmedikçe raḡmet ḡāşıl

⁵⁹⁶Tamir, (Güngör 1987: 405)’e göre yapıldı.

olmaz. Āhiretde içerler. Ve (6) şaf alar görürsin. Bu cef anın zımnında derec t-ı ‘ - (7) -liy t[a] kadem başarsız” d di. H . ‘Abb s (ra.) (8) ol iki zahm-ı şed dden elem  riş p atdan (9) yıķıldı. “Y  H .  m m-ı cih n” d di. H .  m m-ı (10) Hüseyin-i Mazl m  arındaşı H . ‘Abb sıı av zın (11) işitdi. “Ha işte şimdi bilmem ne g ne oldu. Belim (12) büküldi” d y p at şaldı. Ma’rekeyi taġıtdı. Gelir- (13) -ken bundan mu addem H . Enesiı oġlı Mu ammed  h  d p (14) yetişdi. Atdan inüp H . ‘Abb sıı  zerine aġlayup (15) ř ven⁵⁹⁷  derken bir mel’ n m n fıķ (al.) ol

[239b] (1) mü’min[i] şeh d eyledi. (ra.) (rv.) (2) H .  m m-ı cih n, H . ‘Abb s[ı] getürdi. Defn eyledi. (3) R h-ı řer fleri⁵⁹⁸  hirete intik l eyledi. (ra.) (rv.) (4) Riv yetdir ki H .  m m-ı cih n-ı Hüseyin-i Mazl m[ıı] (5) (ra.)  c evl dı olmuşdı. Biri⁵⁹⁹ ‘Al  Ekber (6) idi ve biri ‘Al -yi Evsa  idi ve biri[-]ki H . Zeynü’l-‘ - (7) -bid n idi (ra.) Amm  su’ l olunsa niçün (8) Zeynü’l-‘ bid n dürler. Hik yet olunur kim bir geçe H . (9)  m m-ı Zeynü’l-‘ bid n nam z kılardı. Bir yılan geldi. M b rek (10) ayaġını şokdı. Aşl  nam zın bozmadı. H tifden av z (11) geldi[-]kim: “Mer ab  ey Zeynü’l-‘ bid n” dödiler. El-kışşa: H . (12) Zeynü’l-‘ bid n (ra.) ve biri daġı [‘Al ] Ařġar idi (ra.) (13) Amm  kaçan H . ‘Abb s şeh d olduġı zaman H . (14)  m m-ı Hüseyin (ra.) pek aġladı. Riv yet  derler kim H . (15) Lu m n bir gün seferden gelürken bir oġlanar st geldi, eyitdi:

[240a] (1) “ ceb v lidem nişler?” “Ol[-]daġı vef t  tdi.” “El amd lill h şimdi (2) başlı başıma oldum” d di. “Ya ‘avretim nişler?” d miş. “Ol[-]daġı (3) vef t eyledi” d di. “D şegim yenilendi, ya k z  arındaşım nişler?” (4) “Ol[-]daġı vef t eyledi” d di. “El amd lill h ‘ d yerim setr oldu” (5) d miş. “ arındaşım nişler?” “Ol[-]daġı vef t eyledi” d di. Lu m n (6) eyitdi: “ h işde belim büküldi şimdi, kuvvetim gitdi, p r (7) oldum” d di.  mdi H .  m m-ı cih n-ı Hüseyin-i Mazl m (8) daġı  arındaşı H . ‘Abb s (ra.) şeh d (9) olduġına ġ yetle müte’ellim, elem-n k oldu. El-kışşa: (10) H .  m m-ı cih n-ı Hüseyin-i Mazl m  l t-ı sil h   r s- (11) -te eyledi, meyd na ki gire. Evl dl rının şeh d (12) olduġını görmeye. Hem n H . ‘Al  Ekber (ra.) (13) H .  m m-ı cih nı önüne gelüp eyitdi: (14) “Ey benim c nım baba, iki cih nda c n nım baba, hem d n ile (15)  m nım baba, ba a kerem-i lu f  d p iz n v r, meyd na

⁵⁹⁷ ثيون

⁵⁹⁸ شريفلرينه

⁵⁹⁹ برينه

[240b] (1) gireyim, şerbet-i şehâdeti görem ve nûş edem” dedi. Harem ça- (2) -dırından ehl-i beyt-i muṭahharât-ı âl-i Resûl, ‘Alî Ekberin etegine (3) yapışıp feryâd figân eylediler. Meydâna rızâ vèrmediler. (4) Ammâ ki fâ’ide⁶⁰⁰ vèrmedi. Gâyetle yalvarup minnet, ricâ (5) ve niyâz eyledi. Hż. İmâm-ı cihân-ı Hüseyin, âh ederek (6) mübârek eliyile cübbe vü cevşen esbâbların kendi giydirdi (7) ve Hż. Şîr-i Hüdâ ‘Aliyyü’l-Murtezânın (8) kemerini kuşatdı ve Hż. ‘Abbâsın atına bindi, meydâna (9) revân oldu. El-kıssa: Şehzâde ol zamân on sekiz (10) yaşında idi. ‘Aynı Hż. Resûl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem (11) ve Şeff‘-i ‘âlem Muḥammedü’l-Muştafâ (sav.)’e (12) beñzerdi. Hż. Resûl-i Ekremiñ mübârek yüzün görmeyenler (13) dèrlerdi[-]ki işde, boyu da söylemekde, durmada, otur- (14) -mada Hż. Resûl (as.)’a beñzer” dèrlerdi. *Ve mâ eşbehe* (15) *zâlik*. El-kıssa: Şehzâde-i civân-ı cihân [u] zamân-baht meydâna

[241a] (1) girüp lu’b-ı hüner gösterdi. Atının na’linden tos evcû (2) asmâne çıkdı, eyitdi: “Benem ‘Alî ibn-i İmâm-ı Hüseyin bin Hż. (3) Şâh-ı merdân-ı ‘Aliyyü’l-Murtezâ, çiger-güşe-i Hż. İmâm Hüseyin” (4) dedi. Fe emmâ ser-‘asker olan kıtabân münâfık mel’ûn cemâl-i (5) bâ-kemâl-i Hüseyiniñ gördi. Hüsn-i şûret-i leṭâfet görüp êdigi (6) işe peşimân oldu. “Eyvâh ne mekrûh-ı mel’ânet merdûd (7) işin içinde bulundım. Âhiretimi ḥarâb u yebâb u vîrân (8) eyledim” dèyü fikre vardı. Bir kimseye bir söz söylemedi. Şunun (9) meydânına kim gerek, dèmedi. Şehzâde gördi[-]ki kimse meydânına (10) girmede, “ḥay nâ-bekâr merdûd mel’ûnlar” dèyüp ‘askeri alan (11) talân eyledi. İki[-]yüz yigirmi nâ-merd münâfık mel’ûn katl (12) eyledi (la.) Ve dönüp babası Hż. İmâm-ı (13) cihânın yanına geldi, eyitdi: “Ey cânım baba ve ey câna cânânım (14) baba, cânım kalmadı şusuzluḡdan. Hem şırtımdaki demir cübbe (15) olmak ile kuvvetimi kesdi. Eger bir içim şu olaydı bu kavmden

[241b] (1) intikâm almak bir şey’ degildir.” Babası eyitdi: “Oğul nişleye- (2) -lim. Hż. ‘Alî içün anañ Fâtımatü’z-Zehrâ, ceddiñ Hż. (3) Resûl-i Ekrem hürmetiçün bir içim şu vèriñ dèdim, kimse merḥamet (4) eylemeyüp şu vèrmediler. Gel oğul” dèyüp mübârek dilini ağzınâ (5) şokdı. Bi-emri’llâhi te’âlâ şusuzluḡı bir miḡdâr def’ oldu. (6) Eyitdi: “Umaram[-]ki bu geçe saña bir cām-ı şerbet vèrirler⁶⁰¹ ki (7) hiç artık şusamaz, ve şusamak olmaz” dedi. Şehâdet (8) zevkiyle meydâna yürüdi. Üç[-]yüz âdem dahı katl eyledi. (9) Munkız

⁶⁰⁰ نه فايده

⁶⁰¹ ويردler

ibn-i Mürre⁶⁰² dërler bir altabān merdūd başına urdı. (10) ‘Aklı aşıup atdan yııldı. “Edrikni⁶⁰³ ey baba, beni gördün[-]mi?” (11) dèdi. ılı üşürdiler, vücūdını pāre pāre eylediler. (12) Bir ‘acāyib seyrān vardır bunda, bu Kerbelāda çok ādem (13) şehīd oldu. Ammā bundaki ‘alāmet[-]bir şehīde nümāyān (14) olmamışdı. El-ıssa: Ol maal idi ki rūh-ı şerīfi gk (15) yüzüne ıkup gitdigi vat aıra aıra gitdi, ne[-]dèrdi.

[242a] (1) Eydürdi[-]kim: “Ey benim babam, cedd-i büzürgvārim, H. Hāce-i (2) kāyināt Mefar-i mevcūdāt Şeffī-i rüz-ı ‘araşāt Muammedü’l-Mutafa (3) (sav.) hāzretleri baa bir kırılmaz adehiyile (4) bir şu vèrdi. İdim, elinde bir adeh daı vār. “Olum H. (5) Hseyiniminidir” dèdi. Babaıgım tīz gel. Ammā ne güzel (6) cām-ı muaffādır” dèyerek gitdi. H. İmām-ı cihān eyitdi: (7) “Seni şehīd eyleyen[i] Allāh Zūlcelāl hāzretleri öldürsin” dèdi. (8) Ol sā‘at Munız ibn-i Mürre⁶⁰⁴-i mel‘ūn münāfık atı üstinden, (9) at aldırdı, yere urdı. Baı aşarāst geldi. Hurd- (10) hāş oldu. Cānı cehenneme (la.) Ammā (11) H. İmām-ı Hseyin ol feryād[i] işitdi, belinledi geldi. Olını (12) apdı. adırına getürdi. Ana ve baba arabā alaşup defn eyledi. (13) (ra.) (rv.) Bir rivāyetde H. (14) İmām-ı cihān adırına getürdi. Cānı daı vardı. “Ey benim oım, (15) gözün aç⁶⁰⁵.” Gözün açdı. Anasını ve babasını gördi. Gülerek

[242b] (1) eyitdi: “Āh ey baba, baa kāselerle şerāb-ı Kevşer tutarlar. (2) Gel ic” dèrlerken cānını Hāa teslīm eyledi. El-ıssa: (3) Bir rivāyet daı budur ki kırışma cengde “baba baba” dèdi. (4) H. Kerbelā-yı cihān işitdi. At aldırıp vardı. (5) “Yā ‘Alī yā ‘Alī” dèyü aırdı. Bulamadı. Meger sebab bu idi[-]ki (6) Men‘a ibn-i Mürre-i ‘Abdī⁶⁰⁶-i mel‘ūn nā-bekār merdūd (la.) (7) urup, zam-dār èdüp ‘aklı aşıup at gerdā- (8) -nını uçmuşdı. At his eyledi. A benim cānım dinleyin, ihvān-ı (9) muibb-i hānedān, senin ve benim bindigimiz bārgīr degildir, atdır. (10) Netīe at alup bir şahrāya gètürdi. Ve yere düşdi. At a- (11) -dıra gelürken H. İmām-ı cihān gördi. Atı tutmak istedi. (12) At geldi şehzādenin baı uçına. H. Kerbelā-yı cihān (13) atdan inüp baı dizi üstine koyup destmāliyiyle to- (14) -zunı ve anını sildi. Ve gözünü açdı. Babası H. İmām-ı Hseyin[i] (15) gördi, eyitdi: “Ey baba şimdi dedem H. Resūl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muterem

⁶⁰² منقذ ابن مرد

⁶⁰³ Yetiş.

⁶⁰⁴ bk. dipnot 579

⁶⁰⁵ ا ج

⁶⁰⁶ عبیدی

[243a] (1) hâzretlerini gördüm. İki elinde iki kâse tutar. Birini (2) baña vèrdi. Birin dahı vèr dèdüm. Baña eyitdi kim: “Gözüm (3) nûrî ol şerbet, şehâdet şerbetidür. Biri seniñdir, içdiñ (4) ve bu kâse çiger-güşem babañ Hż. İmâm-ı Hüseyniñdir” dèdi. (5) Cân Hakkâ teslîm eyledi. Hż. İmâm-ı Hüseyn, ehl-i beyt-i (6) muṭahharâtını, evlâdlarını ve hışım akrabâ, ‘avret oğlan (7) her ne kim varsa da’vet eyleyüp eyitdi: “Bir şey’iñ ta’accübinde- (8) -yem. Cenâb-ı Bârî tarafından dünyâ yüzine belâ nâzil olsa, (9) cümle maḥlûka bile nâzil oldu” dèdi. Aḥibbâ[ya] eyitdi: “Mü’min (10) bir belâya şabr [u] taḥammül eylediği içün Hakk Te’âlâ cennet içinde (11) yüce köşkler vèrir” dèdi. Ammâ kāfirler belâya şabr (12) [u] taḥammül eylemez. Ağlar, feryâd efgân eyler, maḥhûr mezmûm olur (13) ve taḳdîr èder. “*İnnemâ yüveffe’ş-şâbirüne ecrahüm bi gayri ḥisâb.*”⁶⁰⁷ (14) El-kışsa: Hż. İmâm-ı cihân eyitdi: “Şabr eyleñ, her ne[-]kadar (15) şabr èderseñiz Hakk Te’âlâ ol[-]kadar rahmet eyler. Zinhâr be zinhâr

[243b] (1) benden[-]sonra çâk-i girîbân èdüp saçlarıñızı açup (2) dögüne dögüne ağlamañ. Size ağlamañ dèyemem fe emmâ (3) ağlarken yapça yapça ağlañ. Zîrâ bir mazlûm ağlasa (4) göz yaşını rahmet ziyâde èder ve cennete gitmege sebep olur” (5) dèdi. Küçük evlâdını emânet tarîkıyıla teslîm eyledi. (6) Anları dahı Allâha tabşurdi. Bunlara vedâ’ èdüp meydân-ı (7) Kerbelâya yürüdi. Meger ki küçük ‘Alî meme emer ma’sûm (8) idi. Şuşızlıktan gâyetle Şöhrebânû ki ‘Acem pâdişâh[ı] (9) Yezdecir kıızıdır, hikâyesi yukarıda geçmişti, (10) Netîçe oğlan ağlayup feryâd eyledi. Hż. İmâm-ı Hüseyn (11) ol oğlanı kucağına alup meydâna geldi, eyitdi: “Ey (12) zâlimler, ey ğaddârlar ey mel’ûnlar, bu ma’sûm bî-günâhdır, (13) hele ben suç şâhibiyem, buña merḥamet şefkat eyleñ, (14) bir içim şu vèriñ” dèdi. ‘Ömer-i Sa’d-ı mel’ûn eyitdi: “Yâ (15) Hüseyn, ‘Abdullâh-ı Ziyâd-ı mel’ûn (la.)’iñ ḥükm-i budur ki

[244a] (1) Yezîd (al.)’ye bî’at èderseñ ne güzel, (2) ètmessen ne saña ve ne evlâdına bir içim şu yokdur” (3) dèdiler. Hemân nâ-gâh Huzayme-i Kâhilî-i mel’ûn (la.) (4) bir ok atdı. Ok gelüp ma’sûm-ı pâkiñ ağızından (5) urup enşesinden çıkdı. Hż. İmâm-ı cihân âh (6) èdüp okı çekdi çıkardı. Çadıra getürdi. Hż. (7) İmâm-ı cihânıñ kıızı Sekîne bânû ol ma’sûm-ı pâki (8) yüzine çekdi ve ağladı. Cân-ı ‘azîziñ Hakkâ teslîm eyledi. (9) (ra.) (rv.) Hemân erkek kısmından (10) Hż. Zeynü’l-‘Âbidîn, Hż. İmâm-ı Hüseyn kaldı. İşde (11) Kerbelâda yetmiş iki nefer müslimân şehîd oldu. (12) (ra.) Hż. İmâm-ı Zeynü’l-‘Â- (13) -bidîn gâyetle ḥaste idi. ‘Âh èdüp ağladı. Orta (14) ‘Alî dèdikleri Hż.

⁶⁰⁷ Ancak sabredenlere sayısız mükafat verilir. (Zümer, 39/10)

Zeynü'l-Ābidindir. Buğa Zeyn dërler. (15) Altı yaşında idi. Eline kılıç aldı, meydāna yürüdi.

[244b] (1) Ümmü Gülşüm ki Hż. Şāh-ı merdān-ı cihān İmām-ı ‘Aliyyü’l- (2) Murtezānıñ kıızıdır, Hż. İmām-ı Hüseyiniñ karında- (3) -şıdır, ardına düşdi. “Bre meded oğul sen (4) hastesin ve küçük uşaksın. Kılıç şalmağa (5) bilmezsın, kuvvetiñ yokdur” dëyüp etegine yapışdı. (6) Hż. İmām-ı cihān çağırdı, eyitdi: “Bre meded hāle, (7) yetiş tut Zeynü’l-Ābidini. Silsile-i siyādet kesilir. (8) Bu Hż. Fahr-i kāyināt Mefhar-i mevcūdāt Şefi’-i rüz-ı (9) cezā Muhammedü’l-Muştafānıñ nesl-i pāki inkırāz bulur” dëyüp (10) getürdiler. Hż. İmām-ı cihān eyitdi: “Ey nūr-ı dīdem (11) ve ey çiger-güşem, hālā saña ruhşat[-]yokdur şehīd olmağa. (12) Silsile-i siyādet saña merbūtdır. Oğul kıyāmetdek (13) seniñ nesliñ kesilmez. Nesl-i Muhammed Muştafā seniñ (14) seniñ vücūdıñla meşrūtdır.” Hż. İmām-ı Zeynü’l-Ābidin (15) eyitdi: “Ey benim babam başım tācı, nola baña destūr vërsen.

[245a] (1) Resül-i Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem hazretlerinin evlādı öğünde (2) şehīd olam, hāşā ki şerbet-i şehādetden [bī]naşīb (3) kalam, lāyık mıdır?” Hż. İmām-ı cihān eyitdi: “Ey gözüm (4) nūrı, çiger-güşem, oğlım, cānım pāresi. Saña bu meydānda (5) ölüm yokdur ve ecel cāmın, [seni]⁶⁰⁸ hātırına getürme- (6) -miş. ‘Ankarīb sen dahı bu cām-ı şerbeti içersin, bize (7) kavuşırsın, elem çekme” dëyüp Hż. İmām-ı Zeynü’l-Ā- (8) -bidini yanına [alup] ābā vü ecdādından kalan va’dli kelimātleri (9) ve emānetleri ol hazrete tapşurdı. Evvel kelāmullāh-ı (10) Mecīd ve muştahaf-ı Hż. Fātimatü’z-Zehrāyı ve Cifr-i Ebyaz (11) ve Cifr-i Cāmi’ ve ‘ilm-i kıyāmet ve bākī ‘ulūm ki e’immeden gayrıya (12) mümkün degil, aña teslīm edüp Vācibu’l-Vücūda tapşırup (13) ba’dehu taşra çıkdı. Ol sā’at[-]bir gulgule kopdı ki

[245b] (1) Kerbelā şahrāsı iñil iñil iñleyüp ağladılar. Hż. İmām-ı (2) Hüseyin ağlamadan mübārek yüziniñ ve şakalınıñ (3) yüzün toprağın silüp meydāna girdi. Şu istedi, (4) vërmədiler. Yedi gün idi şu içmemişdi. Fe emmā (5) ‘asker-i Kūfeniñ içinde bir ādem vardı. Adına mel’ūnıñ (6) Hızr-ı Sākī dërlerdi (la.) Şu isterdi, (7) şu vërmədi. Halka şu vërirədi. Tekrār Hż. İmām-ı cihān (8) eyitdi: “Baña şu vër yā sākī” dëdi. Ol saķa eyitdi: “Yā (9) İmām-ı cihān, ‘ālem şu olsa hūkmi benim elimde olsa (10) saña ve evlādına bir içim şu vërmem” dëdi. Hż. Kerbelā-yı (11) cihān gāyetle muştaribü’l-hāl olup eyitdi: “İlāhī bu (12)

⁶⁰⁸ Tamir, (Güngör 1987: 416)’ya göre yapıldı.

dînsiz ve îmânsız mel'ûn münâfık bî-hayâyı sen 'azâbıla⁶⁰⁹ helâk (13) eyle. Ol sâ'at du'âsı maqbûl-ı dergâh-ı âlâ olup (14) mel'ûn münâfık kıtabân sağa şuşadı. Şu içdi. (15) Ne[-]kadar içdi ise harâreti müstevlî olup ziyâde oldı.

[246a] Fi'l-hâl içindeki şuyı kuşdı. Yine içdi yine kuşdı. (2) Deli olup şahrâya düşdi. İçerdi kuşardı. Şuyun (3) içine düşdi. Şu şu dêrdi, içerdi, kuşardı. (4) İçi bağı hep taşra çıktı. Çağıra çağıra helâk oldı. (5) El-kışsa: Hız. Kerbelâ-yı cihân muhtarib olup şu- (6) -ya yürüdi. Âtı şu içdi, kendi dahı içeyim dêrken (7) ardından bir feryâd kopardı. "El-haram el-haram" dëyü ya'ni ehl-i (8) beytiñ yağmalandı dëyü döndi, geldi. Gördi[-]ki çadırlar (9) yerinde durur. Meger şeytân (al.) idi (10) çağıran. Bu kez muhkem bildi[-]ki şudan naşib olmaz. Tekrâr (11) meydâna geldi. Elindeki mızrağını yere sancdı⁶¹⁰. At (12) başın çekdi, durdı, eyitdi: "Ey kavm-i sitemkâr bed-fi'âl (13) Hız. Vâcibu'-l-Vücûd-ı Qahhâr olan Allâhdan kor- (14) -kuş. Başınıza belâ-yı 'azîm gelür. Nitekim Hız. Mûsâ (15) (as.) du'âsıyla Fir'avn, kavmiyile Nîl-i mübârek[e]

[246b](1) gark oldı ve aşhâb-ı fîl, ebâbîl kılıyla cümlesi helâk (2) oldı ve Hız. Lût peygamber (as.) kavmi⁶¹¹ şehri, (3) başın aşağı oldı, helâk oldı ve Hız. Nûh peygamber (4) (as.) kavmini tûfâna olup helâk oldı. (5) Geliniz tevbe [vü] istiğfâr eyleñ. "*Ve enistağfiru rabbeküm şümme* (6) *tübü 'aleyhi yümetti'uküm metâ'an hasenen.*"⁶¹² El-kışsa: (7) "Ey zâlimler eger Hız. Allâh 'Azîmü's-şânıñ hükm-i kazâ- (8) -sına ve Hız. Resûl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem (as.) (9) emr-i şerîfi ve hadîs-i şerîfine i'timâd u inkıyâd ederseniz, (10) bu da'vâdan fâriğ oluñ. İstiğfâr kılñ, tevbe eyleñ. (11) Ve baña amân vëriñ. Bu etfâl-i ehl ü 'ıyâl imi alayım, gideyim (12) Habeşe, Hinde, Yemene. Size 'Arabistân ve Ka'beyi teslîm (13) edeyim" dëdi. Bu olmaz ise bārî inşâf eyleñ, (14) bir bir gelin ceng edelim" dëdi. Kavm-i Kûfe, bu şeker- (15) kelimât[ı] Hız. Âl-i Resûlden işitdiler, bî-ihtiyâr eyitdiler kim:

[247a] (1) "Eyvâh dirîgâ, mekrûh mundâr iş içinde bulunduk" (2) dëyüp çoğı, "ata şu vereceyim" dëyü firâr eylediler. Bâhterî-i (3) mel'ûn (al.) ve Şimr-i Zilcevş (al.) (4) ve Şîş bin Rebî-i mel'ûn (la.) (5) bunlar gördüler kim 'asker artık yüz çevirmege (6) başladı.

⁶⁰⁹ عذابه

⁶¹⁰ Kelimedeki ن harfinin noktası unutulmuştur.

⁶¹¹ قومن

⁶¹² Rabbinizden bağışlanma dileyin sonra da O'na tevbe edin ki size belirlenmiş bir süreye kadar güzel bir şekilde yararlandırınsın. (Hûd, 11/3)

Hemān yer yerin çağırıp: “Ey kavm-i Kūfe yoḥsa (7) Yezīdīn (la.) emrini tutmaz mısın, bre (8) ne durursız. Bre komañ.” Hemāndem Ebā Ḥanuḳ-ı Ca‘fī (9) dērler bir mel‘ün münāfīḳ (la.) bir oḳ (10) atdı. Mübārek eline tokundu. Hż. İmām-ı cihān ol (11) oḳı çeküp çıkardı. Kan yüzüne ve gözüne akdı. (12) “Bre⁶¹³ mel‘ün münāfīḳlar étmeñ” dedi. Ol dem Şimr-i Zılcevş-i mel‘ün (13) eyitdi: “Yā İmām-ı cihān saña amān zamān yokdur ve şu dahı (14) yokdur tā kim Yezīd (al.)’ye bī‘at edersen (15) kurtulursun” dediler. Hż. İmām-ı cihān dahı söylerken ol[-]dem

[247b] (1) Şimr-i Zılcevş-i mel‘ün (la.) emr edüp (2) oḳa tutdular. Şöyle ki vücūd-ı şerīfī Hż. İmām-ı (3) müslimīniñ ya‘ni Hż. Kerbelāniñ oḳdan görünmezdi. (4) Kan seyl gibi akdı. nā-gāh bir kütürdi bir gürüldi bir tos (5) duman ‘ālemi tutdı. Anı gördi bir ādeme beñzer bir şahs (6) ki başı eşek başına beñzer, ayakları arslan aya- (7) -ğına beñzer. “Esselām ‘aleyk yā İbn-i Resūlallāh”⁶¹⁴ dedi. (8) Hż. Kerbelā eyitdi: “Ve ‘aleykümes-selām ey yār-ı ğamgüsārım, (9) bu ğurbet ellerde sen kimsin ki bu maḥalde benim ḥālīm (10) ḥātırım şorarsın.” Ol şahs eyitdi: “Ben seniñ kulla- (11) -rındanım. Benim adıma Zağfereż dērler. Ben bu diyārda perrīleriñ (12) pādīşāhiyam. Babañ Hż. ‘Alī, beyne’l-‘ālemīn kapusından (13) dīvleri Zūlfīğār ile müslimān eyledi ve benim papama (14) bu vilāyetiñ perrīlerine pādīşāh eyledi. Babam vefāt (15) eyledi. Ben yerine pādīşāh oldum. Luṭf eyle baña icāzet

[248a] (1) vēr, bu sitem-kārlara miḳdārların bildireyim. Atañ⁶¹⁵ ceddiñ şefā‘at (2) eyleye. Ḥidmetinde bulunalım” dedi. Hż. İmām-ı cihān eyitdi: (3) “Yā Zağfereż ben senden hoşnūd oldum. Allāh senden (4) papañdan hoşnūd olsun” dedi. Zīrā ben ḥayr vāḳı‘a (5) gördüm. Beher-ḥālben bu gün şehīd oluram. Rabbime bulu- (6) -şuram. Yarım sā‘atlık ‘ömrden ötürü ne zaḥmetdir ki (7) seni zaḥmete komaḳ. Şafā geldiñ ḥōş geldiñ. Var sağlığıla” (8) dēyüp vedā‘ eyledi. Zağfereż gitdi. Ol karanıluḳ dahı gitdi. (9) El-kışsa: Hż. İmām-ı Hüseyin mübārīz taleb eyledi. (10) Temīm bin Kaḥṭabe-i mel‘ün (al.) Şāmlıdır, (11) Şām begiyidi, meydāna gelüp eyitdi: “Yā İmām-ı cihān Hüseyin-i (12) Mazlūm, sen yalnız başlı başına bu kadar ‘askere karşı (13) durursun, babañ ‘Aliyyü’l-Murtezā Nehrevānda bu kavmiñ (14) hışımların katl eyledi ve Şaffīn cenginde olan çengler (15) ve ḥuşuşā bu Kerbelāda siziñ helāk eyledigiñiz ādem katı

⁶¹³ بر

⁶¹⁴ Ey Resulullah’ın oğlu, Allah’ın selamı üzerine olsun.

⁶¹⁵ تاغ

[248b] (1) çokdur. Sen ve siz böyle bir âdemsiz ki fitne olmakda (2) idi. Bu kavmin evlâdını, babasını, karındaşını helâk eylediniz. (3) Ne ahmaqsız ki bu kavimle yalnız durup ceng edersin. (4) saña necât yokdur. Ya gel Yezîd (al.)’ye bî’at (5) eyle, ya hâzır ol” dedi. Hz. İmâm-ı cihân eyitdi: “Ey (6) sitem-kâr-ı la’în, bedhûy-ı merdûd, münâfık (la.) (7) ibtidâ ceng sizden oldu. Bu kadar aḥbâbım, evlâdım, akrabâm (8) şehîd eylediniz. Dahı şimdi gel Yezîd (al.)’ye (9) bî’at eyle, dârsin ve bizim katl eyledigimiz cehennemde yer tutmuştur. (10) ‘Âkıbet siz dahı görürsüz” dedi. Perde-i gâflet ref (11) olup ya’ni herkes ölüp mezâra girdikde ḥaşr u neşr (12) olduğu zamân “*kad ḥasîralleḏîne kezzebû biliḳâillâhi ḥattâ* (13) *izâ câ’ethümüf[‘s-sâ’atü] baḡtetenâ ḳâlû yâ ḥasretenâ alâ mâ farraṭnâ.*”⁶¹⁶ “Ey ḥaramzâde cevâb vër” dedükde aṣlâ ḥicâb eylemeyüp (15) ol Sultân-ı cihâna karşı kılıç çekdi. Sultân-ı Kerbelâ

[249a] (1) Ol it[i] iki pâre eyledi. Hz. İmâm-ı cihân gâyetle şu- (2) -suzluk ıztırâb vërüp atını Fırat şuyuna şal- (3) -dı. Şimr-i Zılcevş-i mel’ûn (la.) görüp (4) piyâde ‘askere ve atlıya emr eyleyüp: “Bre koman, eger Hz. (5) İmâm-ı cihân şu içerse buña kimse karşı du- (6) -ramaz. Emeklerimiz hep zâyî’ olur” dedi. Hz. Sultân-ı (7) Kerbelâ gördi[-]ki şuyun yolunu aldılar, hemân dal- (8) -kılıç olup yürüdi. Şâflar sökdü. Çok âdem helâk (9) eyledi. Fırat şuyuna geldi. Atı başın şokup kana kana (10) içdi. Hz. İmâm-ı cihân dahı diledi ki içe, ehl-i (11) ‘ıyâli ḥâtırına geldi, içmedi. Tekrâr çadıra geldi. Gördi[-]ki (12) bir şey’ yok, tekrâr ehl-i beyt-i muṭahharâtına naṣîhat eyledi. (13) Hz. Zeynü’l-‘Âbidîn[i] tekrâr baḡrına başdı ve vaṣıyyetler (14) eyledi. “Benim oḡlum çigerim pâresi, bizim dostlarımıza bizden (15) selâm eyle” dedi. Ol zamân Hz. Şöhrebânü, Hz.

[249b] (1) İmâm-ı cihânın dâmenini yapışup eyitdi: “Yâ İbn-i Resûlallâh (2) ma’lûm-ı şerîfındır ki ben ‘Acem şâh[ı] Yezdecird kıızıyam” (3) ma’lûmındır. Benim ḥaşmım çokdur. Evvelâ Yezîd (al.)” (4) dedi. Hz. Sultân-ı Kerbelâ eyitdi: “Ey benim ḡam-güsârım (5) Şöhrebânü sen bu ḥuşûş için ḡam çekme, zîrâ benim gözüm (6) nûrı helâlim, sen ehl-i beyt-i muṭahharâtsın. Saña kimse (7) yapışup el uzadamaz. Niçün dârsen, cedd-i büzürgvârım (8) Hz. Resûlü’s-Şakaleyn ve Nebiyyi’l-Muḥteremeyn Hz. Hâce-i (9) ‘âlem ya’ni Muḥammedü’l-Muṣṭafâ (sav.) (10) ḥazretleri demiştir ki: “Benim evlâdlarıma ve evlâdlarımın (11) ehl ü ‘ıyâl ine bî-gâne söz söyleyemez ve [el] uzadamaz. (12) Anlârın

⁶¹⁶Allah’ın huzuruna çıkmayı yalanlayanlar gerçekten ziyana uğramıştır. Nihayet onlara ansızın o saat (kıyamet) gelip çatınca, bütün günahlarını sırtlarına yüklenerek, “Hayatta yaptığımız kusurlardan ötürü vay hâlimize!” diyecekler. (En’am, 6/31)

üzerine melâyikeler ta'yîn eylemiştir” dedi. Elem çekme, (13) lakin mümkün olduğu mertebe nâ-maḥremden kendüñi şaḳın” dedi. (14) Bir rivāyetde Hż. İmām-ı Hüseyn eyitdi: “Ey Şöhrebānū (15) benden[-]şonra atım gelür çadır önüne, atıñ üzerine bin⁶¹⁷.”

[250a] (1) Ol at selāmete çıkarır. Bu korkulardan ḥalāş eyler” (2) dedi. Şöhrebānū ol vaşıyyet ile öyle eyledi, dërler. (3) Fe emmā eşaḥḥ-ı şaḥīḥ-i rivāyet, Hż. İmām-ı Hüseynin mübārek başıyla (4) Şāma bile getürdiler. El-kışşa: Hż. Kerbelā-yı cihān (5) at kaldırıp meydāna girüp eyitdi: “Benem İbn-i Resūlallāh (6) ey münāfıklar ey mel'ünlar, bī--ḥayā ve⁶¹⁸ imānsızlar, meydānıma (7) er gönderiñ” dedi. Bu na'radan felek dönerken durdı (8) ve zemīn ü asmān[a] zelzele oldu. Kuşlar uçmasını unuttı. (9) Ammā İbn-i Sa'd-ı mel'ün-ı ser-'asker, bu sözden heybet-i (10) şalābetinden elem çeküp eyitdi: “Ey ehl-i Kūfe bu meydāna giren (11) Hż. İmām-ı cihān-ı Hüseyn-i Mazlūm, Hż. Şāh-ı merdān (12) 'Aliyyü'l-Murtezā oğludur, bu[nda] meḥābet-i nūr-ı Muḥammedī vardır. Eger (13) bu İmām-ı cihānda şusızlık olmayaydı, ve aḥbāb ve akrabā vü (14) evlādı önünde şehīd oldu, bunun ṭab'ında bu ateşler (15) olmayaydı şimdi bu cihānda buña kim karşı dururdu

[250b] (1) ve kim cevāb vèrirdi. Ammā korkuñ, elem üzere oluñ. Bir (2) ḥōşça tedārik üzere oluñ” dèyüp emr eyledi. “Hemān (3) bu yaña birer birer olmaz. Hemān ortaya alıñ” dedi ve (4) ol müfsidler ve mel'ün münāfıkları alan talān eyledi. (5) Yine şusızlık cānına kār eyledi. Zīrā ki yedi (6) gün idi, şu içmemişdi. Tekrār Fırat şuyuna geldi. (7) Atı şū içdi. Kendi daḥı şu içeyim[-]dërken ehl-i (8) 'iyālî ve evlādı ḥāṭır-ı şerīfine geldi. Şuyu içmedi. Ve bir rivā- (9) -yetde bir miqdār şu içmek tedārikinde iken mel'ün (10) münāfıklardan Muḡīre bin Temīm (la.) (11) bir ok atup mübārek dişini urdı. Kan aḳdı. El-kışşa: (12) 'Asker ḡulūv kıldıkça zaḥm ḡālib olup kan çok (13) aḳdı. Bildi[-]ki artık şehādet yakın oldu. 'Asker yakın (14) geldikçe Hż. İmām-ı Hüseynine za'f ḡalebe eyledi. (15) Rivāyetdir ki yetmiş iki yerinde zaḥmı vardı ve bindigi

[251a] (1) at daḥı zaḥmıla elem üzere idi. Hż. İmām-ı cihān (2) bildi[-]ki at altında zaḥmet çeker, “yazıkdır böyle bir mübārek (3) at ki ḥuşūşā Hż. Resūl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muḥterem (4) (sav.) yādigārıdır” dèyüp atdan aşaḡa (5) indi. 'Ömer ibn-i Sa'd-ı mel'ün (la.) gördi[-]ki (6) Hż. İmām-ı cihān ḡāyetle za'f oldu, eline kılıç (7) alup Hż. İmām-ı cihān-ı Hüseyn-i Mazlūmıñ ḳatline (8) geldi. Hż. Sultān-ı Kerbelā aña ḡazabla eyitdi: (9) “Bre

⁶¹⁷ 248a 1. satır başında tekrar yazılmıştır.

⁶¹⁸ İki kere yazılmıştır.

bedbaht-ı sitemkâr, kara yüzlü münâfık kıtabân (10) mel'ûn nâ-bekâr, nâ-merd merdûd⁶¹⁹ (la.)” dedi. (11) ‘Ömer ibn-i Sa’d (al.) utanup kızardı. Hicâ- (12) -bından gèrû döndi. Şimr-i Zilcevş-i mel'ûn (al.) (13) piyâdelere emr êtdi. “Etrâfindan oğa tutuñ.” Oğ (14) atup vücûd-ı şerîfîñ okıla doldurdular. Tekrâr (15) Hż. İmâm-ı Hüseyn-i Mazlûm gayret êdüp ol şâfları

[251b] (1) bozdi. Bir yere geldi, diz çökdi. Ba'zılar Hż. İmâm-ı (2) Hüseyniñ katline yürüdiler. Ve ba'zıları harem ça- (3) -dırına yürüdiler ki yağma êdeler. Hż. İmâm-ı Hüseyn (4) bu ahvâl[i] duyup eyitdi: “Ey âl-i Sufyân (la.) (5) dutalım ki sizden imândan iş (6) yokdur. Ya bu âna gelinçe câhiller bile bu şey'i irtikâb (7) eylemediler. Ne nâmûs ‘ardır ki ‘avretlere el uzadup (8) yağma vü gâret êdersin” dedi. “Eger benim katlim ise murâd (9) anlarıñ şuçu nedir” dedi. Şimr-i Zilcevş eyitdi: “Yâ Hż. İmâm (10) ol huşûşda elem çekme” deyüp çadıra varanları men' (11) eyledi. Hż. İmâm-ı cihânîñ katline mübâşeret eylediler. (12) Ammâ kılıcından korkup kimse varmadı. Ammâ bir bedbaht (13) bir oğ atdı. Mübârek alnına dokundı. Mübârek eliyile ol (14) oğ[ı] çıkardı. Kan mübârek şağalına akdı. Bu hâletde (15) kıbleye karşı müteveççih oldı ve bârgâh-ı kurb-ı Ma'bûda yüz

[252a] (1) tutup muntazır-ı şehâdet oldı. Rivâyetdir ki ol server-i (2) riyâz-ı şerî'at, şarşar-ı a'dâ ve seyl-i siham-ı a'dâdan elem (3) çeküp bî-huş oldı. Münâfıklar bir bir ve iki iki katline (4) gelirlerdi. Ammâ mübârek yüzüne bakup utanup gèrû (5) dönerlerdi. Ammâ rivâyet-i âhîrde nakl olunan budur ki (6) Hż. Şâh-ı cihân-ı İmâm-ı Hüseyn dèrdi ki: “İlâhî gör kulları- (7) -ñ⁶²⁰ ki baña neler êderler” dedi. Bir habîs mel'ûn münâfık (8) bir taş atdı. Alnına tokundı. Bir bezile silerken bir (9) zehirli oğ, üç demîri vardı. Yüregine şaplandı. Hż. (10) İmâm-ı Hüseyn-i Mazlûm eyitdi: “Bismillâh ve ‘alâ millet-i (11) Resûlallâh.”⁶²¹ Başın göge kaldırıp eyitdi: “İlâhi sen (12) bilürsin bu kişi[yi] öldürürler ki yer yüzünde anıñ gibi (13) peygamber oğlı yok” dedi. Öñünden arkasından kan (14) oluğ gibi akardı. Elini ol cerâhat üstüne koyup (15) avcı kanıya doldı. Gök yüzüne toğrı atdı. Bir

[252b] (1) kaşresi yere tamlamadı. Tekrâr elini yine koddı. (2) Ve eli taldı. Bu kez ol kanı yüzüne ve gözüne sürdi, (3) eyitdi: “Ceddim Hż. Mefhar-i kâyinât Şefî'-i rûz-ı cezâ (4) Efdalü's-şalavât ve ekmelü't-tahıyyât Muhammed Muştafâ (5) (sav.) huşûrına böyle kanıla görsün” (6) dedi. “Beni filân bin filân şehîd eyledi, dèrim.” (7) Çünkü cengden mübârek

⁶¹⁹ نامردود

⁶²⁰ یولریگی

⁶²¹ Allah'ın adıyla ve Resulullah'ın milleti üzerine.

vücūd-ı şerîfî za'îf oldu. (8) Hız. İmām-ı Hüseyinî yanına varmağa korkarlardı (9) kanı üstümüze bulaşur dëyü. Mel'un münāfık kıtabān (10) (al.)'nî bir kılıçla başına urdı. Tu- (11) -ğulğasını kesdi. Kanıla doldı. Şimr-i Zılcevş-i (12) (al.) mel'un çağırdı, eyitdi: "Ne dërsiz?" dëdi. (13) Sinān bin Enes-i mel'un (al.) dërlerdi. Hız. (14) İmām Hüseyin-i Mazlūm[ı] okıla gögsinden urdı. Mel'unî (15) biri Şālih bin Vehb (la.) mızrağıla urdı.

[253a] (1) Atdan yıkdı, dërler. Şāhîh rivāyet degildür. El-kışsa: Bir (2) rivāyetde yüz otuz yerinde yarası vardı, dërler. (3) İmām-ı Rükneddîn hāzretleri (ks.) (4) Mahtel-i Hüseyinde böyle rivāyet etmişdir ki rivāyet (5) ederler ki bir kimesne vardı, geldi. Geldi[-]ki Hız. (6) İmām-ı cihān-ı Hüseyin-i Mazlūmî başını kese. Hız. (7) Sultān-ı Kerbelā eyitdi: "Var kişi git, sen degilsin (8) benim kätirim. Yazıkdır sağa. Cehennem 'azābı kavî 'azābdır" dë- (9) -di. Ol kişi eyitdi: "Hay Sultānım sen bu hālde (10) iken dahı bizi kayırır acırsın, merhāmet şefkat edersin" (11) dëyüp kılıç çekdi. Hız. Şāh-ı cihān İmām-ı Hüseyin (12) öñünde haddenden çok Yezîd (al.) helāk (13) eyledi. 'Ākıbet Hız. Sultān-ı Kerbelā öñünde şehîd (14) oldu. (rah.) (rv.) (14) Halk oturduğu (15) yerden çevre aldılar. Şimr-i Zılcevş (al.) eyitdi: "Ne

[253b] (1) durursız, katl eyleseniz ya" dëyüp (2) Zer'at ibn-i Şerîk (2) dërler, mel'un (al.) vardı. Anja emr eyledi katl (3) eyle dëyü. Ol[-]dahı eyitdi: "Benim elimden gelmez, ceddinden u- (4) -tanıram" dëdi. Sinān ibn-i Enese emr eyledi. Ol[-]dahı öyle (5) öyle dëdi. El-kışsa: Havlî bin Yezîd-i Eşbahî⁶²²-yi mel'un münāfık (6) oğlu ve anıñ oğlu Kābilî Şibl bin Yezîd-i Şākî, (7) oğul baba ittifāk eylediler ve geldiler piyāde olup. (8) halk ise güreşçi meydānı gibi ortaya aldılar. Ol (9) mel'unlar, mübārek başını kesmege meydāna yürüdiler. (10) Anlara bakdı, eyitdi. Meḥābetinden, şecā'atinden (11) kimesne yanına varamadı. İsmā'îl Buḥārîden nakl- (12) -dir ki bu maḥal iki kimesneye bu emr-i kabîh-i şekāvet (13) müyesser oldu. Biri Sinān bin Enes ve biri Şimr-i Zılcevş-i (14) mel'un (la.)⁶²³ Sinān-ı bedbaht (15) eyitdi: "Ben edeyim dërken Şimr-i Zılcevş (la.)

[254a] (1) eyitdi: "Yā Sinān gel, sen eyle bu işi." dëdi. (2) Sinān fikr edüp eyitdi: "Cedd-i büzürgvārından (3) hicāb ederem. Bağa rüz-ı kıyāmetde da'vācı olur" dë- (4) -di. Hemān Şimr-i mel'un (al.) (5) (la.) gāzabla geldi. Hemān Sultān-ı cihānî (6) ya'ni Hız. İmām-ı Hüseyin-i Mazlūmî mübārek gögsüne (7) ayağıla başup mübārek şakal-ı şerîfine yapışdı.

⁶²² اصبحى

⁶²³ Bu kelimedenden sonra fazladan *eyitdi* yazılmıştır.

(8) Hız. İmām-ı cihān mübārek gözün açdı. “Sen kimsin?” (9) dēdi. Eyitdi: “Ben Şimr-i Zılcevş (al.)’yem” dēdi. (10) Yüzünden ol zırh-ı peçeyi kıldırdı. Şimr-i Zılcevş çehre-i (11) murdārından perdeyi kıldırdı. Hız. Sultān-ı Kerbelā (12) çehre-i menhūsını gördi. Dışleri hınzır dışı gibi (13) ağzından taşra çıkmış. “*Şadağa yā Resūlallāh*,⁶²⁴ başa ceddım (14) haber vērmişdi, sensin beni şehīd ēdecek. Seniñ (15) eliñde taķdīr olmuşdır” dēdi. Ve bir rivāyet ētdi.

[254b] (1) “Düşümde gördüm, ebraş ya’ni alaça köpek sensin (2) beni katl ēdecek merdūd mel’ün münāfık (al.)” (3) dēdi. Evvelā Hız. İmām-ı cihān eyitdi: “Yā Şimr, ben kimem?” dēdi. (4) Şimr-i mel’ün eyitdi: “Sen Hız. İmām-ı cihān-ı Hüseyn-i (5) Mazlūmsın. Anañ Hız. Fāṭımatü’z-Zehrā ve babañ (6) Hız. Şāh-ı Merdān ‘Aliyyü’l-Murtezā ol şīr-i Hüdā ve dedeñ⁶²⁵ (7) Hız. Fahr-i cihān ‘aleyhi efḍalü’s-şalāvāt (8) ve ekmelü’t-tahıyyāt Hız. Muhammedü’l-Muṣṭafādır ve da’vācıñ Hız. (9) Vācibu’l-Vücūd olan Allāhdır, bilürem. Lakin başa sen köpek (10) dēdiñ. Andan ötürü seni katl ēderem” dēdi. El-kışşa: (11) Bir rivāyet[de] eyitdi: “Yā Şimr, bu ay ne aydır ve ne gün- (12) -dür ve ne sâ’atdır?” dēdi. Şimr-i mel’ün (al.) (13) eyitdi: “Bu ay Muḥarrem aydır, bu gün Cum’ā (14) günidir⁶²⁶, halk bu sâ’atde cāmī-i şerīfde (15) namāz kılarlar” dēdi. Hız. Sultān-ı İmām-ı Hüseyn

[255a] (1) eyitdi: “Ey nā-bekār mel’ün (al.) cemī’an halk (2) tā’āt ve ‘ibādet üzere olalar. Sen böyle emr-i (3) kabīhānıñ içinde olmak ne revādır. Şimdi ḥaṭībler (4) minberde benim dedem Hız. Resūl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muḥterem (5) (sav.) ve babam Hız. Şāh-ı (6) merdān ‘Aliyyü’l-Murtezā ol Şīr-i Hüdāyı medḥ ēderler. (7) Lāyık[-]mıdır bu işi ētmek. Bārī göğsüm üstünden (8) kalk, Ben[-]dañ bu şusızluğıla iki rek’at namāz kılayım. (9) Namāz içinde şehīd olmak bize babamız Hız. ‘Aliyy- (10) ü’l-Murtezādan mīrāsdır ve başa hoşdur” dēdi. (11) Şimr-i mel’ün (la.) göğ-sünden kalkdı. (12) Hız. İmām-ı cihānıñ kuvveti kılmamışdı. Kıandan (13) ve şusızluğdan hele nefīçe-i ḥāl kıbleye karşı müteveccih (14) oldu. Bir rek’at namāz kıldı. İkinci rek’atda iken (15) Şimr-i mel’ün (la.) kıltabān başın kı-

[255b] (1) -dırmayup şerbet-i şehādet nūş ētdürdi. “*Kālū innā (2) lillāhi ve innā ileyhi rāci’un*.”⁶²⁷ Bu ḥālde iken zemīn, zamān (3) ve asmān[da] gūlgūle ve vāveylā kıpdı. ‘Arş u ferş mātem (4) eyledi. Ehl-i Kūfeden rivāyet olunur ki ol sâ’at (5) bir tos kalkdı, ‘ālem

⁶²⁴Resulullah doğru söylemiş.

⁶²⁵ Bu kelimedden sonra fazladan *iki cihān* kelimeleri yazılmıştır.

⁶²⁶ Bu kelimedden sonra fazladan sâ’at kelimesi yazılmıştır.

⁶²⁷Biz şüphesiz Allah’a aidiz ve şüphesiz O’na döneceğiz. (Bakara, 2/156)

karaņu oldu. zulmet çökti. Tos (6) hevāya gitdikde ol mübārek at, perçemlerin kana bulaşdı- (7) -rup çadır önüne geldi ve kişnedi. Muṭahharāt-ı ehl-i (8) beyt gördiler ki mâtem hayvāna ma'lûm oldu. Bir figān (9) kopdı çadırdaki taḫrîr u taḫrîr olmaz. Atı tutalım (10) dēdiler. At kişnedi, başın alup çıkup gitdi. Artık (11) belürmedi, dērler. Hż. İmām-ı cihān, bir rivāyet[de] dahı var. (12) Anı dahı nakl ederiz. Şehīd-i Hż. İmām-ı cihān böyle (13) nakl olunur kim Şimr-i mel'ûn (al.) (14) (la.) eyitdi: “Beni ite benzedirsin, seni (15) yüzün üstüne yatırayım, enşenden katl eyleyem” dēyüp

[256a] (1) öyle etdi. Bıçak çıkarup her tamarın kesdikçe Hż. Sultān-ı (2) Kerbelā çağırdı. Eydürdi[-]kim: “Yā Muḥammed, yā ‘Aliyyü’l-Murtezā, yā Fāṭimatü’z- (3) Zehrā, ey aşhāb-ı bā-şafā, şusız öldürdiler çünkim Hż. (4) Sultān-ı cihān şehīd oldu.” Yeriñ tamarları zelzeleye geldi. (5) Deñizler kaynadı. Ol Fırat suyu kızıl kan gibi ağıdı. Atlaruñ (6) gözi yaşı tırnağa ağıdı. Maşrıktan mağribden karañuluk (7) çökti. Kuşlar hayvānlar feryād efgān eyleyüp gök gürle- (8) -di, yıldırım şakdı. Halk öyle şandılar kim gökler yıkıldı, (9) yere geçer. ‘Ālem muşbetle doldı. Gök yüzünden tokuz (10) damla kan damladı. Bir avāz geldi[-]kim ‘arşdan çağırırlardı. (11) Vallāhi Hż. İmām-ı ‘Aliyyü’l-Murtezā oğlu Hż. Sultān-ı (12) Kerbelā-yı İmām-ı Hüseyin[i] şehīd eylediler. Anıñçün gök yüzi (13) kan ağladı, dērler. Hż. Yahyā (as.) kaçan (14) şehīd oldığı zamān gökden kan tamlamadı. El-kışsa: (15) Rivāyet ederler kim Şadık eydür: “Hż. Sultān-ı Kerbelā-yı

[256b] (1) cihān İmām-ı Hüseyin[i] (ra.) düşümde gördüm. Su’āl (2) etdüm. Sebeb nedir seni ‘aşüre günü şehīd eylediler, dēdim. (3) Baña eyitdi: “Hż. Allāh ‘Azīmü’s-şān ümmet-i Muḥammed[e] merḥamet (4) etdiginden ‘aşüre günü.” Rivāyetdir ki ol gündür bir kimse (5) ‘aşüre günü Hż. İmām-ı cihān Sultān-ı Kerbelā-yı İmām-ı Hüseyin (6) içün açıyup gözinden yaş gelse, aña cehennem ateşi (7) haramdır. Hikāyet ederler kim Hż. Sultān-ı cihān (8) İmām-ı Hüseyin şehīd oldu, bir kuzgun kanadını kana bu- (9) -ladı. Uçmuş, Medīne-i münevvere dīvārına konmuş. Meger (10) Hż. Sultān-ı Kerbelā-yı cihān İmām-ı Hüseyiniñ bir kızı (11) vardı. Adına Fāṭıma dērlerdi. Ol görmüş, kuzgun (12) ötmüş. Fāṭıma ol hālî görmüş, ağlamış. “Hayr degildir yā kuzgun” (13) demiş. Hikāyet rivāyet ederler kim Hż. Resül-i Ekrem (14) ve Nebiyy-i Muḫterem (sav.) buyurur kim: “Her kim ‘aşüre (15) günü ‘ālim yüzüne baksa Haḫ Te‘ālā⁶²⁸ cehennem[i] aña haram eyleye

⁶²⁸ Bu kelimedden sonra fazladan *anı* kelimesi yazılmıştır.

[257a] (1) ve her kim ‘aşûre günü ‘ulemâ meclisine varsa kıyâmet ‘azâ- (2) -bın görmeye. Cennet aña vâcib ola. İmdi her kim[-]ki ‘aşûre (3) günü gavğa eylese, Hâk Te‘âlâ aña gâzab eyler. İmdi (4) var kıyâs eyle[-]ki ‘aşûre günü ‘ulemâ yüzüne bakmağıla (5) cehennem aña haram ola, ‘ulemâ meclisine varmağıla cennet (6) aña vâcib ola. Ma‘lûm ol[-]ki böyle günde H. (7) Mefhar-i mevcûdât Şefî‘-i rûz-ı cezâ a‘ni bihi H. Muhammed- (8) ü‘l-Muştafâ (sav.) evlâdına bu eziyyet[i] (9) ederler ve şusız şehîd eylediler. Var kıyâs eyle[-]ki günâhı ne mertebe (10) olmak gerekdir. Şahîh rivâyet ederler kim H. ‘Abbâs (11) (ra.) uyurmuş, uyanmış. Eyitmiş: “Vallâhi‘l-‘azîm ve (12) billâhi‘l-kerîm peygamber-zâdeyi şehîd eylediler. Ahbâb eyitmiş: (13) “Neden bildiniz?” Demiş ki: “Düşümde H. Peygamber (as.)’[1] (14) gördüm elinde bir şişe kan, başa eydür: “Gördüğ[-]im benim bî- (15) -vefâ ümmetim, H. Hüseyinimi şehîd eylediler ve Kerbelâda şehîd

[257b] (1) olanların kanıdır. H. Cenâb-ı Bârîye götürirem” dedi. (2) Yine nakıldır ki İhyâ-yı ‘Ulûmda böyle rivâyet eylemiş ki (3) H. ‘Abbâsın oğlu ‘Abdullâh eydür: “Kerbelâda ceng (4) gününde H. Sultân-ı Kerbelâ-yı cihân İmâm-ı Hüseyinin (5) atı kişneyüp H. Hüseyinin gövdesini bulamayınca durmamış. (6) ‘Ömer-i Sa‘d-ı mel‘ûn bunu görüp: “Bre (7) koman şol atı, H. Peygamberin atıdır, bir yâdigârdır, tutuñ” (8) dër. At his eyler ki tutmak isterler, at kendi kendine (9) eydür: “Hay bre kaltabânlar” deyüp ön ayaklarıyla kış ayaklarıyla, (10) ağzıyla çok âdem helâk eyledi. El-kışsa: “Kön görelim ne (11) iş işler” deyüp at gelüp H. Sultân-ı Kerbelâ-yı (12) cihân İmâm-ı Hüseyinin mübarek vücûdunu ağzıyla yaladı (13) ve kişnedi, eliyle tutardı. Çok kimesne ta‘accüb edüp (14) nedâmet taşıyla sînelerin dögdiler. Ammâ ne fâ‘ide. (15) At kişneyerek çadır önüne geldi ve kişnedi. H. Zeyneb

[258a] (1) ve Sekîne eyitdi: “At kişnedi, şâyed baban şu getürmüş, (2) var” dedi. Gördi[-]ki at çıplak, “vay gurbet ellerde (3) kaldık” deyüp feryâd figân eylediler. Ol at çağıra (4) çağıra Fırat şuyuna girdi, gâyib oldu, dërler. (5) Rivâyet ederler kim ‘avretler çadırına geldi. Başın (6) yere döge döge öldi, dërler. Hikâyet ederler kim (7) ‘Abdullâh Ziyâd-ı mel‘ûn (la.) Kûfede (8) idi. H. İmâm-ı cihânın başını götürdiler önüne (9) meger ol gün bir yehûdî vardı. ‘Abdullâh-ı Ziyâdda üç bin (10) altûn[1] vardı, anı almağa gelmişdi. Yehûdî eyitdi: “Sultânım (11) bu baş kimindir?” Eyitdiler: “H. Şâh-ı merdân İmâm-ı ‘Aliyy- (12) ü‘l-Murtezâ ol Şîr-i Hüdânın oğlu H. Sultân-ı (13) Kerbelâ-yı İmâm-ı cihân Hüseyin-i Mazlûmın ser-i mübarekidir” (14) dediler. Yehûdî eyitdi: “Bu gece benim evimde dursun, üç (15) bin altûnı istemem” dedi. ‘Abdullâh-ı Ziyâd-ı mel‘ûn

[258b] (1) (la.) korkdı. Şāyed başı bir kimesne çala” (2) dēdi. Mel’ūn merdūd⁶²⁹ tama’kār idi⁶³⁰. Altūna (3) tama’ edüp başı vērđi. Yehūdī baş-ı şerīfın (4) alup evine getürđi. Diledi ki öpe yüzine gözine (5) süre. Bu kadar ıkdām eyledi, olmadı. Būs éde- (6) -medi. Bir hālet oldu. Hāk Te’ālā başı söyletdi. (7) Hż. Sultān-ı cihān eyitdi: “Aralıkda hicāb (8) vardır” dēdi. Yahūdī şaşdı: “İmām-ı Sultān hicāb (9) nedir?” dēdi. Ol sâ’at müslimān oldu. Ol sâ’at (10) öpdı ve yüzüne ve gözüne sürđi ve uyuyakaldı (11) ve düşünde “ma’zūr ola ey hıdāyete ermiş devletli” (12) dēdiler. Vaqtā ki ol yehūdī başın kaldırdı. Bađdı, (13) görđi[-]ki üç biñ köşk. Bir alçağ bir yüksek, bir (14) alçağ ve bir dahı alçağ. Su’āl eyledi: “Yā Reşūlallāh bu (15) köşkler kiminđir?” Hż. H̄āce-i ‘ālem eyitdi: “Ey

[259a] (1) mühtedī, yüksek köşk Hż Hüseyiniñdir. Ol altında- (2) -ki dün üç biñ altūna oğlum çiger-pārem Hż. Kerbelā-yı (3) cihān İmām-ı Hüseyiniñ başın şatup alup evinde öpe- (4) -niñdir” dēdi. Dahı alçağdaki sencileyin oğluma merhamet (5) eyleyenleriñdir” dēdi. Ol derdmend yehūdī eyitdi: “Destūr (6) vēr, incinme, kerem eyle” dēdi. Hż. Resūl-i Ekrem ve Nebiyy-i (7) Muhterem ve Hābīb-i ‘ālem Muḥammed Muştāfā (sav.) (8) eyitdi: “Yarın kuşluğın gelür girersin” (9) dēdi. Uyandı, ‘Abdullāh-ı ziyād dēdikleri mel’ūn (10) (al.)’niñ serāy-ı menhūsına geldi. Tama’kār ‘Abdullāh-ı (11) Ziyād-ı mel’ūn (la.) eyitdi: “Kavlimiz (12) kavldır, altūnı vèrmem” dēdi. Ol yahūdī eyitdi: “Verecek (13) altūna ve saña la’net olsun bre mel’ūn münāfık (14) deşsiz. Cemī’an ‘ālem[i] isteseñ cümlesin vèrirdim. (15) Ben bir şey[e] mālİK oldum[-]ki dünyā duralı kimseye

[259b] (1) mālİK olmamışdır” dēyüp ağıladı ve olan hikāyet[i] (2) naql eyledi. ‘Abdullāh-ı Ziyād-ı mel’ūn (al.) āh (3) edüp var git müslimān, Yezīd (la.) (4) kendi hālimize komadı.” Ol müslimān evine (5) geldi. Teslīm-i rūh eyledi. (rah.) (6) (rv.) **El-bābu’l-hāmis ‘aşer. On beşinci (7) bāb: Hż. İmām-ı cihān-ı Sultān-ı Kerbelā (8) Hüseyin-i Mazlūmuñ şēhādetinden[-]şoñra olan (9) kerāmetin ‘ayān ve beyān olunur. (ra.) (10) Rivāyetdir ki Hż. Ādem peygamberden (11) Hż. İmām-ı cihān-ı Hüseyin-i Mazlūm Kerbelāda şēhīd (12) olunça olan muşībetleri, cemī’an evliyāya (13) ve enbiyāya gelen muşībetleri bir yere cem’eyeseler, (14) Kerbelāda olan muşībeti, ol muşībetleriñ yanına (15) getürseñ zerre olmaz ve böyleçe ‘itikād etmek gerekdir ki**

⁶²⁹ مردود

⁶³⁰ دیدی

[260a] (1) ve sâyir beliyâtın ‘aynı, vâkı‘a-yı Kerbelânın tasavvurınca (2) haķıkāt ehli⁶³¹ aṅlar. El- kıṣṣa: Vâkı‘a-yı Kerbelâ (3) bir maķāmdır, bir yerdir ki şerîf u laṭîf ki cānib-i (4) Haķdan izin mertebe ihtirām-ı hānedān-ı Risālete (5) ta‘zīm-i dūdmān⁶³²-ı nübūvvet kemāle yetmiş ve haķıkāt-i (6) zulm-i eşkıyā ve şabr-ı evliyāya olan esrār-ı hikmet, (7) zuhūra yetmiş. Zihī bedbahtlar ki anın gibi mübārek (8) maķāmda, huşūṣā māh-ı Muḥarremü’l-ḥarām ola. Huşūṣā (9) cemī‘an ayların başıdır ve huşūṣā mübārek Cum‘ā (10) günü sâyir günlerden efḍal ve mübārekdir ve huşūṣā (11) zuhr-i vakt ki ya‘ni öyle zamān[ı], halk Cum‘ā (12) namāzı kılariken ola. Ne[-]kadar mel‘ūnluk, eşkıyālıktır (13) ve sefihlikdir ki āl-i Resūl Hż. Cihān-ı İmām-ı Hüseyin (14) gibi bir şehzādeye ri‘āyet eylemeyüp Hż. Resūlün (15) evlād u çiger-pāresi ve nūr-ı dīdesine sitem ētdiler.

[260b] (1) Ta‘zīmlieri üzerimize vācib olan vücūd-ı l-mūkerreme ihānet (2) eylediler ve bunların şehīd olduğına merḥamet eyleyüp (3) açıyup ağlayan ve inleyen kullarına Hż. Allāh (4) ‘Azīmü’ş-şān ecrlar vērüp dergāhında mağfūr şevāb (5) bulur. Rivāyetdir ‘Uyūnu’r-Rızāda meşhūrdur ki ‘Amr (6) ibn-i Ebülleyṣ, Ḥorasān pādīşāhı idi. ‘Azīm leşkeri vardı. (7) Yüz yigirmi ‘alem-i ‘alem-dārı vardı. Her biri ‘alem-şāhib beglerine (8) bir altūn gürz, bir sançak vērmişdi. Ġāyetle ihtişām- (9) şāhib pādīşāh idi. Bir gün bir yere giderken ‘arz (10) eylediler. ‘Amr ibn-i Ebulleyṣ Ḥorāsānī, bu ‘askerın ihtişāmın (11) gördükde atdan düşüp toprağa yuvarlanup zar zar (12) ağladı. Su‘āl ētdiler: “Niçün Sultānım böyle ağlarsız, (13) bi-hāmdillāhi te‘ālā ‘askerın çok müretteb, düşmenlerin makhūr (14) münhezim, şimdi şāz olaçak zamāndır, ağlamağa münāsib (15) degildir” dēdiler. Ol pādīşāh eyitdi: “Benim hātırıma bir şey gelir.

[261a] (1) aṅa ağlaram” dēdi. Eyitdiler: “Luṭf eyle Sultānım, söyle.” (2) Eyitdi: “Ben bu kadar ‘asker-i şedīd ile niçün Hż. (3) Şāh-ı cihān Sultān-ı Kerbelā-yı İmām-ı Hüseyin-i Mazlūma (4) varup yardım ēdüp Yezīd (la.) (5) ‘askerine kılıç çeküp Hż. İmām-ı cihāna yardım (6) ētmedim. Ol hātırıma gelür de kendimi katl ēdeçegim gelür” (7) dēdi. Rivāyet ēderler kim ‘Amr ibn-i Ebulleyṣ vefāt eyledikten (8) sonra vâkı‘asında gördiler. Başına bir altūn tāk (9) giydirmişler. Altında bir kanatlı ata süvār olmuş, yanında (10) yüz pençe-i aftāb kızlar ve oğlançıklar ta‘zīm ēderler. (11) Su‘āl eylediler: “Sultānım bu mertebeye ne şekil (12) ‘ibādet eylediñiz ki nāyil olduñuz?” dēdiler ve eyitdi: (13) “Dünyāda Kerbelā

⁶³¹ اهليته

⁶³² دور زمان

hâtırına gelüp mu‘avenet-i Hż. İmām-ı (14) Hüseyin eyledim. Hâk Te‘ālā bu dereceye nāyil ve baḡa iḥsān (15) eyledi. Hż. Allāh rûz-ı cezāda şühedā bölüğünde

[261b] (1) ‘izzet ü ikrām édüp cānib-i Hāḡdan bir nidā gele ki (2) “Ey tarīḡ-ı muḡabbetde cān-ı ‘azīzlerin fedā eyleyenler ve belā (3) meydānında zehr-i sitem ki zehr içüp helāk olanlar (4) ve benim belā-yı miḡnetimi şifā-yı şükr bilüp belā çekenler, (5) daḡı murādınız nedir? Bir şey’ ḡaldı[-]mı ki murādınızı vèreyim” (6) dèdi. Şühedā bir yère gelüp diler ki “Yā Rabbi murādımız bu- (7) -dur ki dünyāya yine varşak yine bu belāları (8) çeksek de bu mertebe-i ‘azīm bulup[-]daḡı ziyāde (9) luṡfa nāyil u mazḡar olsak” dèdiler. Kitāb-ı Rebī‘ü’l-Ebrār- (10) -da, Baḡterīde meştürdur. Eyitmiş ki: “Bir⁶³³ gün Resûl-i (11) Ekrem ve Nebiyy-i Muḡterem ve Ḥabīb-i ‘ālem (sav.) (12) mübārek ellerini yudı. Mübārek aḡzına şu (13) aldı. Ol şuyu legen içine dökdi, taşra dökdi. (14) Şabāḡ oldu, gördüler ki bir ağac bitmiş, bir nāzik yemiş (15) bitmiş. Vāfir çok yediler. Ol ağaça şecere-i mübārek, dèdi.

[262a] (1) Vaḡtā ki Hż. Resûl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muḡterem (sav.) (2) vefāt eyledi. Yemişleri az oldu. Ba‘dehu (3) Hż. Şāḡ-ı merdān-ı cihān ‘Aliyyü’l-Murtezā (ra.) (4) vefāt eylemişdir, yemişleri az oldu. Yaprakları az (5) oldu ve ḡaste için ol yapraklardan düḡüldi (6) alırlardı. Şifā bulurdi. Bir gün baḡdılar ağacıḡ (7) yaprakları döküldi, işitdiler ki Hż. İmām-ı Ḥasanu’l-Müctebā (8) şehīd oldu. Bir gün ol dirāḡt nā-būd nā-peydā oldu. (9) Ḥaber alındı ki Hż. İmām-ı cihān-ı Hüseyin-i Mazlûm (10) vefāt eyledi. Bir rivāyet Hż. İmām-ı cihān Medīneden (11) Kūfeye ḡitdiḡi zamān yedi yaşından bir ma‘şûmı vardı. (12) Anı ḡötürmedi. Ümmü Selīmeniḡ dīvārı yanında ḡodı. (13) Vaḡtā ki Hż. Hüseyin şehīd olduḡı⁶³⁴ gibi bir ḡarḡa (14) kendini ḡana bulamış geldi. Medīnede Ümmü Selīme- (15) -nin dīvārına ḡonup ötdi. Ol ma‘şûm aḡladı.

[262b] (1) Ümmü Selīme eyitdi: “Ey şehzāde ne aḡlarsın?” Ma‘şûm (2) eyitdi: Bu ḡarḡa Hż. Nūḡıḡ gemisin-de taşra ṡurup (3) kenārı bulup Hż. Nūḡa ḡaber vèrmişdir. Selāmet-i (4) kenāra ṡurup kenār vardır dèyü işde bu daḡı aḡa mişāldir. (5) Hż. İmām-ı cihān-ı Hüseyin-i Mazlûm dünyā zaḡmetinden ḡur- (6) -tuldı. Selāmet-i āḡiret bulmuşdur. Naḡl éderler kim (7) dèrler kim bir beyāz kāfūra beḡzer bir ḡüḡerḡin Hż. (8) İmām-ı cihānıḡ ḡanına bulaşdırdı. ḡül-ḡün reng (9) oldu. Ol kebûter Medīneye geldi. Ravza-i muṡahharayı (10)

⁶³³ یو

⁶³⁴ اولدوعی

ziyâret tarîkıyla üç dört kerre döndi. Üç dört (11) damla kan tamladı. Ehl-i beyt-i⁶³⁵ ahibbâ-yı Resûl (12) eyitdiler: “Ayâ bu ne hayâldir?” dödiler. Bir gün haber aldılar ki (13) Hız. İmâm-ı cihân-ı Hüseyin-i Mazlûm şehîd olup (14) keennehu mektûb-veş ravza-i muṭahharaya mektûb gönderdi (15) ve Kitâb-ı Kenzû'l-Ğurâbda meşṭûr, rivâyet ederler kim

[263a] (1) Medîne-i münevverede. **El-bâbu'l-hâmis 'aşer. On beşinci (2) bâb: Hız. Sultân-ı Kerbelâ-yı cihân Hız. (3) İmâm-ı Hüseyin şehîd olduktan[-]sonra olan (4) kerâmât-ı şerîflerin 'ayân ve beyân eder.** (5) Kerâmâtlarından biri dahı budur ki bir Yehūdî vardı, bir kıızı (6) vardı, a'mâ idi. Kızıa hidâyet erişüp şıḥḥat buldığı (7) beyân olunur. Bir Yehūdî vardı. Anıḡ bir kıızı vardı. (8) Gözleri a'mâ ve vücûdı za'îf olmuş. Yehūdî (9) ol kıza bağçe(-)sinde bir mekân etmiş idi. Ol (10) kız ol bağda yatır kalkar idi. Vaktâ kim ol gü- (11) -gerçin ol bağa geldi. Bir ağac[a] kondı. Vâfir feryâd (12) eyleyüp ötdi. Kız hikmet-i İlâhî başın yukarı⁶³⁶ kaldırdı. (13) Ol gügerçinin kanadından bir damla kan tamladı (14) kızın gözüne. Gözü Allâh Te'âlânıḡ emriyle açıldı. (15) Kızı dünyâyı gördi. Bir damla dahı damladı. Vücûdına sürdi.

[263b] (1) Kız şıḥḥat buldı ve âfiyet buldı. Yehūdî bağa geldi kızını (2) görmege. gördi şıḥḥat bulmuş. Yehūdîye kıızı bir (3) bir takrîr eyledi. Ol Yehūdî kebûteri gördi. Ahvâle (4) muṭṭali' oldı. Sonra ahvâli bilüp müslimân oldı, (5) dërler. Ve Yehūdî eyitdi: “Eyyühe't-tayru mâ ḥakîkatü (6) ḥâlike ve mâ fî bâlike.”⁶³⁷ Ol kuş lisân-ı faşîḡ ile (7) eyitdi: “Ey Yehūdî biz bir miqdâr gügercinler idik. Per- (8) -vâz urup uçarken yolumuz Kerbelâya uğradı. (9) Gördük Hız. Sultân-ı Kerbelâ-yı cihân Hız. İmâm-ı (10) Hüseyin-i Mazlûm şehîd olmuş, hûn-âlûde yatır, hep (11) ağlaşdık, kanatlarımızı buladık. Her birimiz birer semte (12) müteveççih olduk. Benim yolum bu mübârek yere düşdi⁶³⁸. (13) Bu gün ol gündür, cemî'an kuşlar, balıklar (14) hayvânât, melâyikeler mâtem ederler” dëdi. Hidâyet edüp (15) İslâmıla müşerref oldı. Su'al eyleyene bu menâkıb[ı]

[264a] (1) nakl ederdi. Çokları İslâma getürdi. Mu'cizât [u] (2) kerâmât katı çokdur ve gerçektir. Rivâyet olunur ki (3) Şimr-i Zilcevş-i mel'ûn (la.) ol kabaḡat[i] (4) eyledikten sonra Hız. Sultân-ı cihân-ı İmâm-ı Hüseyiniḡ (5) çadırına geldi. Mâl emlâkin yağma eyledi.

⁶³⁵ بیت

⁶³⁶ يوقار Tamir, 72b.7'ye göre yapıldı.

⁶³⁷ Ey kuş, durumunun ve kanadının hakikati nedir?

⁶³⁸ 13. satır başında tekraren yazılmıştır.

“Hz. (6) İmām-ı Zeynū’l-‘Ābidīn ḥazretlerini şehīd eyleyeyim” (7) dedi. Ḥamīd bin Müslim dērler bir kimesne mānī’ oldı. (8) Rivāyetdir ki daḥı ser-‘asker olan ‘Ömer-i Sa’d-ı (9) mel’ūn (la.) eyitdi: “Neylersin anı (10) öldürüp, ḥaste hem küçük altı yaşında. Andan ne (11) olaçak” dēyüp def eyledi. Ezel-i ezelde⁶³⁹ aña ise (12) şimdiki ḥalde elem yokdur. Ammā Hz. Sultān-ı Kerbelā-yı (13) cihān İmām-ı Hüseyiniñ Mazlūmıñ mübārek başını Ḥavlī (14) bin Yezīd-i Eşbāḥiye teslīm eyledi[-]ki Kūfeye ‘Abdullāh-ı Ziyād-ı (15) mel’ūn[a] (la.) gönderdi. Kendi daḥı Kerbelāda

[264b] (1) ıaldı. Kendi⁶⁴⁰ ‘askerinden katl olan ādemlerini bir (2) yere cem’ eyleyüp üzerlerine namāz kıldılar, defīn eylediler. (3) Hz. Sultān-ı Kerbelā-yı cihān Hz. İmām-ı Hüseyin-i Mazlūmıñ (4) tevābi’i ki şehīd olan ümmet-i Muḥammediñ başların alup (5) cesed-i pāklerini ‘üryān pūryān, zelīl ve ser-gerdān biraç- (6) -dılar. Ümmet-i Muḥammedden(-)iz dēyen mel’ūnlar (la.) (7) atına ve itine ve tābi’ olanların (8) fi’l-cümlesine ve la’netde tevaḥḥuf edenleriñ cümlesine la’net, (9) şad hezār şad hezār la’net. Andan Kūfeye revān oldılar. (10) Ammā bu ıaltabānlar, ‘asker-i bedkār, bed-fi’āl bir yere (11) gelüp başları ‘askerine taḥsīm eylediler. Bölük (12) bölük her kişiye miḳdārınça taḥsīm eylediler. Kūfeye (13) götürdiler. Bu ‘asker ḥalli ḥalinçe ‘Abdullāh-ı Ziyāddan (14) (la.) in’ām u iḥsān, baḥşış (15) alalar. İltifātına mazḥār düşeler. Yehūdī bölüğüne yigirmi iki

[265a] (1) baş vērđi. Benī Temīm[e] on dört baş vērđi. Esed (2) ḳavmine yedi ‘aded baş vērđi. Erdeşīr ḳavmine yigirmi iki (3) ‘aded baş vērđi. Benī Şaḳīfe ḳavmine on iki (4) ‘aded baş vērđi. Her ḳavm ol başları mızraqlara (5) dikip kendilerini medḥ eylediler. Ol bedbaḥt ḳavm-i (6) şom, Kūfeye öyle girdiler ve ‘avret ki Hz. Sultān-ı (7) Kerbelā-yı cihān İmām-ı Hüseyiniñ ḥavātini ehl-i beytlerini (8) hep develere üzerine maḥfeler düzüp üzerlerine (9) perdeler çeküp her birine ‘izzet ü ikrām ile bindirüp öyle (10) götürürlerdi. Ḥāşā şümme ḥāşā⁶⁴¹ ehl-i beyt-i (11) İmām-ı Hüseyin ki ḥavātīn tā’ife(-)siñe ‘üryān çıplaç (12) develer üstine bindirüp, ol yalandır, kizbdır inanmān. (13) Ḥāşā Hz. Allāh ‘Aẓīmü’s-şān anları şaḳlar ve bekler. (14) Anlarıñ üzerine melāyikeler ta’yīn olmuştur. Anlar[a] (15) aşlā bir zerre ḳadar elem-i ziyān erişmez. Elḥamdülillāhi te’ālā ve bi-‘avnihi

⁶³⁹ اذل اذله

⁶⁴⁰ كندني

⁶⁴¹ Buradan sonra fazladan Hz. İmām yazılmıştır.

[265b] (1) ve nakl-i şahih ile dërler. El-kıssa: Kerbelâ vâkı'asından (2) sonra ehl-i beyt-i 'işmet-hârem cemî' mekkârdan maşûn (3) ve mahfûz olup hısn u himâyet-i 'işmet u 'iffetde kalup (4) mestûr u maḥcûb müteveccih-i Şâm oldular. Ya'ni Hż. (5) Sultân-ı Kerbelâ-yı cihân İmâm-ı Hüseyiniñ ehl-i beyt-i (6) muṭahharata bir zerre kadar elem(-)siz Şamdek geldiler. El-kıssa: (7) 'Asker-i Kûfe ile ehl-i beyt-i muṭahharat ile yolda (8) gelürken yolları ceng olan yere geldi. Hż. (9) Zeyneb Hâtun Hż. Sultân-ı Kerbelâ-yı cihân İmâm-ı (10) Hüseyin-i Mazlûmın beden-i şerîfini baş yok, çıplak (11) 'üryan, hün-âlûde, toza ğark yatır gördi. Bî-ihtiyâr (12) ağladı, eyitdi: "Yâ Muhammed, âh babaçığım kan içinde yatar- (13) -sın" dedi. Ve ağladı, feryâd figân eyledi. El-kıssa: Havlî⁶⁴² (14) bin Yezîd (la.) me'mûr olmuşdu[-]ki (15) Hż. İmâm-ı cihân-ı Hüseyin-i Mazlûmın başını Kûfeye

[266a] (1) götürmege. Ol gün Kûfeye girmediler. Havlî⁶⁴³ bin Yezîdin evi (2) şehrden taşra idi. Kendi evine girdi ve Hż. (3) İmâm-ı cihânın başını bir köşede bırağa-kodı ve mekân-ı (4) menhûsında geçdi oturdu. Rivâyetdir ki ol bedbahtın (5) bir şâlihâ 'avreti vardı. Evlâd-ı Resûli severdi ve (6) Medîneli idi ve teheccüd namâzını kılardı. 'Âdet (7) edinmiş idi. Yine eski 'âdet üzere geçe (8) yarusında kalkup namâz kıлмаğa şürû' eyledi. (9) Gördü ki evin bir bucağında ateş yanar. "Ayâ bu ziyâ, (10) bu ateş nedir?" dërken vardı gördi ki bu bir başdır (11) durur. Fe emmâ evin dîvârı yarılmış, bir taht peydâ (12) oldu. Dört dâne bedir aya benzer 'avretler ağla- (13) -şırlar. Bir 'avret ol baş-ı şerîfi alup yüzün yü- (14) -züne sürdi⁶⁴⁴, ağladı ve eyitdi: "Oğul cânım pâresi ve (15) gözüm nûrî Hüseyinim inşâallâhu te'âlâ yarın kıyâmet

[266b] (1) güninde 'arşın ayağına yapışıram tâ seniñ intikâ- (2) -mın almayınca olmayam oğul" dëyüp her birisi ağlaştılar. (3) Bu 'avret bildi[-]ki Hż. Sultân-ı Kerbelâ-yı cihânın (4) mübârek başıdır, şabâhdek ağladı. Hâtifden avâz (5) geldi[-]ki: "Ey hâtun elem çekme sağa ziyân yokdur. (6) Ol 'avretlerin birisi Hż. 'İsâ (as.)'ın (7) vâlîde-i 'azîzi Hż. Meryemdir ve birisi Fir'avunun 'avre- (8) -ti Asiiye(-)dir ve birisi Hż. Hadîçetü'l-Kübrâ (9) ve birisi Hż. İmâm-ı cihân Hż. Hüseyin-i Mazlûmın vâlidesi (10) Hż. Fâtımatü'z-Zehrâdır" dëdiler. Ol 'avret ol (11) başı alup gül şuyıyla, üd 'anber misk ile (12) yuyup şakalını tarayup bir yüksek yere kodı. (13) Havlî-i mel'un (la.) nâ-bekârı u- (14) -yandırdı, eyitdi: "Ey bedbaht-ı şom hiç bilür misin (15) getürdiğin baş ne[-]şekil başdır. Hâl ü ahvâl şöyledir."

⁶⁴² حول

⁶⁴³ حول

⁶⁴⁴ سودی

[267a] (1) Bir bir takrîr eyledi. Ol bedbaht geldi, gördi. (2) Baş yokdur. Zîrâ kör bir kişidir görmez. El-kışsa: (3) İltifât u ihsân görürem deyü Hż. Sultân-ı (4) Kerbelâ-yı cihân Hż. İmâm-ı Hüseyin-i Mazlûmın başını bir (5) ṯabak içine koyup ol ṯabakla baş-ı şerîfini (6) ‘Abdullâh-ı Ziyâd dedikleri ḵaltabân mel’ûnı (7) (la.) öñüne kodı. Ol münâfık fâcir fâşık (8) mel’ûn Hż. İmâm-ı cihân-ı Hüseyin-i Mazlûmın mübâ- (9) -rek yüzüne bakup hüsüne hayrân u ser-gerdân (10) ḵalup ‘acebe ḵaldı. Emr eyledi bir ḵamış, mübârek (11) ağzında ol ḵamışa dekler ve dēdi[-]ki Hż. İmâmın (12) ne güzel dişleri var imiş” dēdi. Meger ol meclisde (13) Erkam dērler aşhâb-ı kibârdan bir kimesne vardı. (14) Ol eyitdi, ağlayarak feryâd u figân ederek eyitdi: (15) “*Ḵaṭa’llahu yedek*”⁶⁴⁵ ya’ni Allâh Te’âlâ senüñ elleriñi

[267b] (1) kessin” dēdi. “Ey bedbaht bu ne terk-i edebdir ve hayâdır ki (2) Hż. Resûl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem (sav.) (3) hâzretleri ol mübârek ağzıyla anıñ mübârek (4) ağızların öpmüşdür. Tü yüzüne bre nâ-ḥalef ḵaltabân (5) mal’ûn münâfık. Allâhın la’net[i] üzerine olsun” dēdi. (6) ‘Abdullâh-ı Ziyâdın meclisinde bi’z-żarûrî duramayup (7) ehl-i dīvân ağlaştılar. ‘Abdullâh-ı Ziyâd-ı mel’ûn (8) (la.) g̱aḫab-nâk olup eyitdi: “Yâ Erkam şimdi (9) seni öldürürem fe emmâ hürmet-i Hż Resûlallâh var- (10) -dır” dēdi. Hż. Erkam[ı] dīvândan koğdı. El-kışsa: (11) ‘Abdullâh-ı Ziyâd-ı mel’ûn (la.) emr eyledi: (12) “Hż. Sultân-ı Kerbelâ-yı cihân İmâm-ı Hüseyin’in ser-i (13) pâkiyile sâyir başları bile olsun ve Kûfeye bile girsin” (14) deyü emr eyledi. El-kışsa: ‘Ömer-ı Sa’d-ı bedbaht mel’ûn (15) (la.) ol başları kaçan Kerbelâdan alup

[268a] (1) bedenlerin bırağup Kûfeye gelmişdi. Meger ol etrâfda (2) ‘Ârıza dērler bir köy vardı. Ol köyli Kerbelâ ahvâ- (3) -lini duydular, cümlesi bir yere gelüp Kerbelâya (4) geldiler, gördüler ki yetmiş kadar başsız gövdeler (5) yaṭarlar. Bunların üzerlerine gelüp feryâd u figân (6) edüp ağlaştılar. Bir zamândan sonra bir feryâd (7) işitdiler, ağlaştılar. Fe emmâ ağlayan kimdir görünmez, (8) bildiler ki cinnî ‘askeridir. Hż. İmâm-ı cihân-ı Hüseyin-i (9) Mazlûm için merşiyeler okurlar ve ‘ayân okur- (10) -larımış. Okuduklar[ı] şîr-i merşiyeye budur: “*Nisâi’l- (11) cinnî yüs’adünî nisâi’l hâşimât, benâtü’l-Muştafâ Ahmed İmâm ez-ẕâki[ẕ-żāt].*”⁶⁴⁶ (12) İmâm-ı Rükneddîn[de] mestûrdur ki su’âl étdiler ki (13) Benî Tayy kabîle(-)siniñ bir mu’temediñe, şühedâ-yı Kerbelâ (14) için cinnîler

⁶⁴⁵Allah elini kessin.

⁶⁴⁶Ey cinnî kadınlar, Haşimî kabilesine mensup kadınlar beni mutlu ederler. Çünkü o kadınlar, İmam Ahmed Mustafa’nın kızlarıdır.

Bu beytin kenarında kırmızı yazı ile şunlar yazılıdır: İmâm-ı Rükneddîn maḫteli, Ahmed-i İmâm-ı G̱azâlî mestûrdur ki

ağlaşup feryād figān êtdüklerini kerrā- (15) -tıla işitdik ve merşiyeleri budur:

“*Mesîha ’r-Resûlû cebînehu*

[268b] (1) *kad[faqa]*⁶⁴⁷ *berkam fi’l hudūd, ebevāhi min a’lā Kureyšın ve cedduhu* (2) *hayra’l cüdūd.*”⁶⁴⁸ El-kışşa: Ol ‘Ārıza köyli olan (3) bir yere gelüp şehîd olan çesedleri bir yere (4) getürdiler. Namâzını kılup defin eylediler. ‘Ömer-i Sa’d-ı (5) mel’ün (la.) emr eyledi. Cümle başları (6) mızraklar uçına sancup Hız. İmâm-ı cihânın ehl-i (7) beytini yolli yolınça düzüp başları önüne koyup (8) tabl u nağäre çaldırup şehir-i Kûfeye öyle revân (9) oldular. El-kışşa: ‘Abdullâh-ı Ziyâd, ‘Ömer bin Sa’d-ı mel’ün (10) (la.) geldiğini ve başların geldiğini haber (11) alup bârgâh-ı nekbetini dürlü dürlü zînetler êdüp (12) biñ kadar ‘asker fermân eyledi. Kûfe şehrinin kapu- (13) -larına, yol başlarına koyup bir kimesne mâni’ olmaya. (14) Ceng u cidâl bir gavğa olmasın dëyü dellâllar nidâ eyledi[-]kim: (15) “Şehr-i Kûfe içinde her kim var ise ‘Ömer-i Sa’dın

[269a] (1) (la.) ve başların istikbâline karşı çıksunlar” (2) dëdi. Fe emmâ şehir-i Kûfenin içinde müslimân var münâfık var. (3) Dahı müslimân olanlar Hız. Sultân-ı Kerbelâ-yı cihân (4) İmâm-ı Hüseyinin mübârek ser-i pâk-i şerîfini ziyâret tarîkıyla (5) istikbâl[e] çıkdılar ki ol ki münâfıktır istihzâ (6) tarîkıyla çıkdılar. El-kışşa: Ol gün şol kadar (7) ‘asker çıkdı şol kadar halk cem’ oldı[-]ki (8) kimi ağlar kimi feryād êder, kimi gönölü şâz olur. Fe emmâ (9) Hız. İmâm-ı cihânın ehl-i beyt-i harem-işmet-i mükerre- (10) -meleri develere mahfeler içinde giderdi. Ehl-i (11) Kûfenin muhibb-i hânedân-ı Resûlüz, müslimânız dëyenler, (12) mahfeler yanına gelüp ağla-şırlar. Te’essüf êdüp (13) eyvâh ne[-]’aceb işler oldı, yazık yazık dërlerdi. (14) Hız. Zeyneb bin[t]-i ‘Aliyyü’l-Murtezâ gördi bunlar ki (15) ağlaşlar, hemân ol hâton ta’n êdüp: “Bre⁶⁴⁹ Allâhdan

[269b] (1) korkmaz, peygamberden utanmaz münâfık kâtabânlar! Sefîh-i (2) nekbetler, merdûd mel’ün[lar]! Evlâd-ı Resûle yüz yigirmi (3) mektûb gönderdiñiz, helebette gele(-)siz dëyü bizi bu araya (4) getürdiñiz. Böyle iş êtdiñiz. Şonra peşimân olup (5) bizimle bile ağlaşırsız. Kıyâmet güninde görürsüz (6) hâliñizi ve ‘ahd bozmağ ne[-]şekil olur ve evlâd-ı âl-i (7) Resûli katl eylediñiz bre⁶⁵⁰ nâ-bekâr, nâ-halef ‘ârsız ve gayret- (8) -siz bî-hayâ münâfıklar!” dëyü buna müte’allik sözler söyledi. (9) Bu ehl-i Kûfenin içinde bir pîr vardı.

⁶⁴⁷ Tamir, (Güngör 1987: 442)’ye göre yapıldı.

⁶⁴⁸ *Resûl alını sildi ve hudutla bir şimşek çakdı. Ecdadı, Kureyšın en uluları ve en hayırlıları idi.*

⁶⁴⁹ بر

⁶⁵⁰ بزه

Ol pîr eyitdi: “Gerçek (10) söylersin öyledir ve sözüne şādîk budur ki “*ve yekû-* (11) *-lûne[bi-elsinetihim] mā leyse fî kulûbihim.*”⁶⁵¹ Hakkâ ki bu bed-nâmlık kıyâ- (12) - metdek ehl-i Kūfeniñ üzerinden gitmez ve gitmedi. Zeyd (13) bin Erkamdan nakldir ki: “Şühedâ başların Kūfe mahalle- (14) -lerinde gezdirirken bir yüksek yerde dururdım. Hż. (15) Sultân-ı Kerbelâ-yı cihân Hż. İmâm-ı Hüseyiniñ başı

[270a] (1) benim öñüme geldi. Hż. Sultân-ı Kerbelâ-yı İmâm-ı (2) Hüseyiniñ mübârek başından bir şadâ geldi[-]kim: “*Em hasibte* (3) *enne eşhâbe'l-kehfi ve'r-rakîmi kânû min-âyâtinâ* (4) ‘*aceben*”⁶⁵² Ol kelimâtın şalâbetinden a‘zâma (5) lerze düşüp eyitdim: “*Sadak[te] yâ[bne]Resûlallâh.*”⁶⁵³ Nakldir (6) ki bir ‘azîzden, eyitmiş ki: “Kaşr-ı emârede⁶⁵⁴ idim. (7) Kaçan Hż. Sultân-ı Kerbelâ-yı cihân Hż. İmâmıñ (8) mübârek başını ve sâyir başları indirdiler, ben (9) anlara qarîb idim. Hż. Kerbelâ-yı cihân-ı İmâm-ı Hüseyiniñ (10) mübârek başından bu âyet-i kerîmeyi okurken işitdim. (11) Dêrdi[-]kim kavlı-i te‘âlâ “*ve lâ tahsebenna'llâhe gâfilen ‘ammâ ya‘melü’z-* (12) *zâlimûn.*”⁶⁵⁵ El-kışşa: Rivâyetdir ki ‘Abdullâh-ı (13) Ziyâd-ı mel‘ûn (la.) bir nevbet dahı (14) Hż. İmâm-ı cihân-ı Hüseyin-i Mazlûmıñ mübârek başını (15) öñüne getürdi. Eline alup dizi üzerine koyup

[270b] (1) ol başdan bir damla kan damladı. Ol kan esbâbını deldi. (2) Etine geçdi. Ol delik zaḥm-ı şedîd oldı. Hekîmler getürüp (3) bir veçhile ‘ilâc mümkin olmadı. Bet râyihâ(-)sından (4) kimse-ler yanına varmazdı ve yanına dürlü dürlü hoşular (5) ve misk-ler yığarlardı. Ol bet қоһуу baştırmazdı. El-kışşa: (6) rivâyet ederler kim kaçan Muhtâr çenginde ‘Abdullâh-ı Ziyâd-ı (7) mel‘ûn katlı olup (la.), leş-i murdârını (8) ol nâ-pâk vücûd-ı menḥûsını ol yaradan bildiler. Ol zaḥm (9) ol bet қоһудan ma‘lûm edindiler. El-kışşa: Ehl-i (10) beyt-i ḥarem-işmet-i Hż. İmâm-ı cihân-ı Hüseyin-i Mazlûm, (11) dīvân-ı ‘Abdullâh-ı Ziyâd-ı mel‘ûn[a] (la.) (12) girdiler. İbtidâ [Zeyneb]⁶⁵⁶ girdi, hiç iltifât etmeyüp selâm (13) vërmedi, geçdi bir yerde oturdı. ‘Abdullâh-ı Ziyâd-ı mel‘ûn (14) (la.) eyitdi: “Bu ‘avret kimdir?” dèdi. Eyitdiler: (15) “Bu ḥâtun kimdir?” dèdiler. Eyitdiler: “Bu ḥâtun Hż ‘Aliyyü’l-Murtezânıñ kıızı

⁶⁵¹Kalplerinde olmayan şeyleri dilleriyle söylerler.

⁶⁵²Yoksa sen Kehf ve Rakîm sahiplerini hayret edilecek ayetlerimizdenmi sandın? (Kehf,18/9)

⁶⁵³EyResûlullah’ın oğlu, doğru söyledin.

⁶⁵⁴مارده

⁶⁵⁵Zannetme ki Allah, zalimlerin yaptıklarından gafilfir. (İbrâhim, 14/42)

⁶⁵⁶Tamir, (Güngör 1987: 444)’e göre yapıldı.

[271a] (1) Hż. Zeyneb, Hż.İmām-ı Hüseyniñ kız karındaşıdır” dediler. (2) ‘Abdullāh-ı Ziyād-ı mel’ün (la.) eyitdi: (3) “Sen dahı mağrūrāne selām vèrmeden gelüp oturup (4) hiç kim(-)seyi ādem yerine kımayup dāhı ğalebe gösterirsiniz. (5) Kılıçdan kırtulduğuz, salţanat da’vāsı eyler- (6) (-)siz. Salţanat siziñle münāsebeti nedir ki böyle (7) edersiz. Şükr ol Tengriye ve Hālîk-ı Perverdigāra ki (8) cümle ‘ālem içinde sizi rüsvāy kıldı ve hacil eyledi. (9) Da’vā-yı salţanattan düşdünüz. Şimdi salţanat (10) bizimle bilebilir” dedi. Hż. Zeyneb hāzretleri eyitdi: “*Kezzebte* (11) *ve kefferte yā ‘adüvva’llāh*”⁶⁵⁷ dedi. Ol yerleri ve gökleri ‘arş (12) u kürs[i] Yaradan Allāh[a] hāmd olsun kim bizim hānedānımız (13) eşref-i nübüvvetle mükerrem mu’azzez müşerref kılup ki kavlı-i te’ālā (14) “*Innemā yüridu’llāhe li yüzhibe ‘ankümü’r-ricse ehle’l-beyt*”⁶⁵⁸ işā- (15) -retiyile sa’adet-i “*ve yuṭahhiraküm taḥḥiran*”⁶⁵⁹ kerāmet kıldı

[271b] (1) ve bed-h’āhımız dīde-i başiretlerin a’mā kılup ki “*velehüm* (2) *a’yünün lā yubşırüne ve ezān lā yesme’üne bihā*”⁶⁶⁰ bādiye(-)sinde (3) hayrān edüp hayrete saldı.” ‘Abdullāh-ı Ziyād-ı bedbaht (4) mel’ün (la.) eyitdi: “Ey Zeyneb bint-i ‘Aliyy- (5) ü’l-Murtezā! Ne i’tikādıñ var? Biz⁶⁶¹ ğālib olup sizler (6) mağlūb oldunuz, işde eşkāredir” dedi. “Ey zālim, (7) bize vāki’ olan ahvāl[i], ceddimiz Hż. Resul-i Ekrem (8) ve Nebiyy-i Muhterem ve Habīb-i ‘ālem (sav.) (9) hāzretleri bize haber vèrmişdir. Bize bu zāhirde belā (10) görünen şey’i muntāzırdık, elhāmdüllāhi te’ālā ol devlete (11) nāyil olduk ve derece-i iḳbāl-i “*innallāhe me’aş-şābirin*”⁶⁶² (12) müyesser oldu. ‘Anḳarīb size dahı, her kim⁶⁶³ ki bu dünyāda (13) ne ‘amel işledi ise āḥirette bulur. Siz[iñ] dahı yanınıza (14) kıalmaz. Herkiz [cezā-yı]⁶⁶⁴ ‘ameliñizi görüp dergāh-ı Hüdāda bulaçakdır. (15) Kavlı-i te’ālā “*ve beşşiri’l münāfikine*”⁶⁶⁵ *bi enne lehüm ‘azāben elīmen.*”⁶⁶⁶

[272a] (1) El-kışşa: ‘Abdullāh-ı Ziyād-ı mel’ün (la.) (2) eyitdi: “Ey Ebū’t-Turāb kıızı, siz bir tuğyān(-)lık eylediñiz ki (3) biz de pādişāhımız [da] siz[iñ]⁶⁶⁷ mağrūrluğuñuzdan kırtulduk.” (4) Zeyneb hāzretleri eyitdi: “Ey İbn-i Mercān ya’ni ey (5) Mercān kıarınıñ

⁶⁵⁷Ey Allahın düşmanı, yalan söyledin ve küfr eyledin.

⁶⁵⁸Ey ehl-i beyt, Allah sizden pisliĝi gidermek, sizi tertemiz yapmak istiyor. (Ahzab, 33/33)

⁶⁵⁹Sizi pak ve tertemiz yapmak istiyor. (Ahzab, 33/33)

⁶⁶⁰Gözleri var görmez, kulakları var işitmezler. (A’raf, 7/179)

⁶⁶¹بزم

⁶⁶²Allāh, sabredenlerle beraberdir. (Bakara, 2/156)

⁶⁶³کیمی

⁶⁶⁴Tamir, (Güngör 1987: 445)’e göre yapıldı.

⁶⁶⁵Ayetin bu kelimesi yerine yazmada şābirüne yazılmıştır.

⁶⁶⁶Kendileri için acıklı bir azap olduğunu münafıklara müjdele. (Nisa, 4/138)

⁶⁶⁷سین گه

oğlu! Siz bir kimse şehid eylediğiniz ki (6) ‘arş, kürs, yedi kat gök, yedi kat yer Hz. İmām-ı (7) cihān Sultān-ı Kerbelā-yı İmām-ı Hüseyiniñ fermān yeridir (8) ya’ni emrine me’murlardır. Siz dağı müslimānım (9) dērsiz” dēdi. ‘Abdullāh-ı Ziyād-ı mel’ūn (al.) (10) Hz. Zeynebiñ ol sözlerinden dellāl çağırdı. (11) Ġazabla “tūz bu hātunı katl eyle(-)sinler” [dēdi]⁶⁶⁸. Ol maħal (12) ‘Amr bin Hāriş-i Maħzūmī⁶⁶⁹ ol sâ’at anda hāzır (13) idi. Feryād figān eyledi ve eyitdi: “Ey zālīm, ġaddār, (14) bed-kār! Bu ateş henüz⁶⁷⁰ derūnında yanar ve evlādları (15) yetīm ve erleri katl oldu ve şimdi esir oldular.

[272b] (1) Şimdi böyle ateş-pāre sözler söylediğine ta’accüb (2) edüp ġazab edersin, münāsib degildir” dēdi. (3) ‘Abdullāh-ı Ziyād-ı mel’ūn (al.) ziyāde Hz. (4) Zeyneb hātundan yüz çevirüp Hz. İmām-ı Zeynū’l- (5) ‘Ābidīn hāzretlerine bakup eyitdi: “Bu kimdir?” dēdi. (6) Eyitdiler: “Bu Hz. İmām-ı cihān Sultān-ı Kerbelā-yı (7) İmām-ı Hüseyiniñ oğlu Hz. İmām-ı Zeynū’l ‘Ābidīndir” (8) dēyinçe “anı dağı katl edeyim” dēdi. Hemān Zeyneb (9) Hātun hāzretleri Hz. Zeynū’l ‘Ābidīniñ etegine (10) yapışup eyitdi: “Ey zālīm ġaddār! Yetmiş iki nefer (11) kimesne şehid eylediñ, dağı uşanmaz mısın? (12) Dağı göñlūñ kan isterse bunu öldürme, bunun (13) yerine beni katl eyle. Zīrā bundan ġayrı hānedān-ı (14) nübüvvette ve devr-i zamān-ı risāletde maħrem kalma-mışdır. (15) Nesl-i Resūl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muħterem ve Hābīb-i ‘ālem dūkenir,

[273a] (1) dünyā ehl-i ġayr-ı ‘ālem olur.” Hz. Zeynū’l-‘Ābidīn, hāle- (2) -siniñ kendi tarafına şefâ’at eyledigini işidüp (3) eyitdi: “Ey Mercān qarınıñ oğlu! Sen beni katl ile (4) kōrkudırsın. Bize ölmek, şehid olmak iftiħārımızdır. (5) Zīrā babam Hz. İmām-ı cihān Sultān-ı Kerbelā-yı Hüseyin-i (6) Maẓlūmdur ve ‘ammim Hz. İmām-ı Hāsandır ve ceddım (7) Hz. ‘Aliyyū’l-Murtezā, aħbāb u aşdıķām hep şehid (8) oldular. Bizlere mīrāşdır şehid olmak. Baķ şol (9) mel’ūniñ yedigi herzeyi, beni katl ile kōrkudır. Bildü- (10) -ginden kalma be kelpden kōtū hīnzīr, nā-bekār, nā-halef, (11) merdūd, münāfıķ!” dēdi. “Ve bize belāya şabr u taħammül eylemek (12) kaẓāya rızādır ve rızā vèrmek bizim kārımızdır” dēdi. (13) ‘Abdullāh-ı Ziyād (la.) gördi[-]ki bu ma’sūm (14) “*ve mā yanıķu ‘ani’l-hevā*”⁶⁷¹ *vāķi*’ olan kavmle baķş olunmaz. (15) Gördi[-]ki bunlarla başa çıkılmaz, katl dağı olmaz, hīd-

⁶⁶⁸ Tamir, bağlama göre yapıldı.

⁶⁶⁹ محزری

⁶⁷⁰ henüz kelimesi *ateş* kelimesinden önce yazılmıştır.

⁶⁷¹ Kendiliğinden bir şey söylemez.

[273b] (1) -metkârlarına emr eyledi: “Tîz bunlar[1] serâydan taşra çıkarın. (2) Cāmi’-i şerîf yanında bir tenhâ eve kondurun ve bekley. Ehl-i (3) Kûfeden bunun yârânları vardır, buluşup muşâhabet (4) étmesünler. Biz bunda yol tedârikini görüp Şâma (5) gönderelim” deyüp Züheyr bin Kays-ı mel’ûn ve Haşır bin Muğîre (6) ve Şimr-i Zilcevş-i meftûnî hınzîr mel’ûnlar (la.), (7) şad hezâr la’net atına ve itine (8) ve tâbi’ olanlara ve la’nete dahı tevaḥḫuf⁶⁷² edenlerin abâ vü⁶⁷³ (9) ecdādına akrabâ-i ta’allukâtına ceddine la’net, beş biñ (10) mübârîz nâ-merd mel’ûnlarla ve bir rivâyetde beş yüz nâ-merdle (11) Şâma gönderdi. Rivâyetdir ki eşahḥu şahîḥu’l-ḳavl(-)dır ki (12) ol mübârek başları ve üstü örtülü mahfeler üzerinde (13) develer üzerine bindürüp Şâma revân oldılar. (14) Fe emmâ Hż. İmâm-ı Hüseyniñ mübârek başından ve yollar- (15) -da olan ‘acâyibât-ı ğarâyibden mümkün olduğu mertebe

[274a] (1) kâleme getirüp ‘ayân ve beyân eyledik. Cümleden bir[i] budur ki (2) ibtidâ-yı kerāmât Hż. İmâm-ı Hüseyn (ra.) İbtidâ (3) Menzil-i Harrân⁶⁷⁴ dërler bir yere geldiler. Şâyir halk gürûh gürûh (4) temâşâyâ çıkdılar. Fe emmâ bir Yehūdî vardı, adına Yahyâ dërlerdi. (5) Hż. İmâm-ı Hüseyniñ başı⁶⁷⁵, tamâm⁶⁷⁶ Yahyânîñ öñüne geldi. (6) Yahyâ bakdı görđi[-]ki Hż. İmâm-ı Hüseyniñ mübârek dudakları (7) söyler, Ḳurân okur: “*Veseya’lemullezîne [zalemû] eyye münkalibin yenkalibün.*”⁶⁷⁷ (8) Yahyâ müteḥayyir olup su’âl etti[-]ki: “Bu kimiñ başıdır?” Eyitdiler: (9) “Hż. İmâm-ı Hüseyn bin İmâm-ı ‘Aliyyü’l-Murtezânîñ başıdır. Hż. (10) Faḥr-i cihân Muḥammed Muştafâ-nıñ kıızı Hż. Fâtımatü’z-Zehrânîñ (11) çiger-güşesi Hż. İmâm-ı Hüseyn-i Mazûmîñ mübârek başıdır” (12) dëdiler. Hemân nûr-ı hidâyet te’sîr eyleyüp müslimân oldı. Evine (13) geldi. Ehli dahı müslimân oldı. Tîzye fâḥir esbâblar ve ta’âm- (14) -lar ve hediyyeler ḥâzır eyleyüp ve biñ dirhem gümüş alup Hż. (15) İmâm-ı Zeynü’l-‘Âbidîne buluşmağa, ammâ nigeḥbânlar komadılar. “Baḳ

[274b] (1) şol ḥâyini, pâdişâhîñ düşmenine sen iltifât edersin (2) bre Yahūdî” dëdiler. Yahyâ dahı “la’net olsun Yehūdîye, (3) dahı size bre ḳaltabânlar, mel’ûnlar!” deyüp el kılıça (4) urdı. Yigirmi beş âdem ḳatıl edüp ‘âḳıbetü’l-emr (5) derdmend Yehūdî şehîd oldı. (rah.) (6) (rv.) Hâlâ ḳabri Harrânda(-)dır. Mezârı ma’lûmdur. (7) Yahyâ-yı şehîd demekle

⁶⁷² توقفوف

⁶⁷³ İki kere yazılmıştır.

⁶⁷⁴ حررانه

⁶⁷⁵ باشنى

⁶⁷⁶ Bu kelime cümlede iki kere yazılmıştır.

⁶⁷⁷ Zalimler nelere dücâr olacaklarını pek yakında anlayacaklardır. (Şuarâ 26/227)

meşhûrdur. İkinci kerāmāt-ı (8) şerîf oldur ki Muşıl diyârına geldiler. Şimr-i Zilcevş-i (9) mel'ûn (la.) merdûd münâfık kıtabân (10) 'askerin başı idi. Emr eyledi: "Şehr-i Muşıl sizseniz (11) ki şehr[i] donanma edesiz" dedi. "Ve hem başlara istikbâl (12) eyley" dedi. Ol vilâyetin a'yân-ı kibârını, meger (13) hâkim olan 'İmâdüddeve dèrlerdi, cem' eyleyüp "ibtidâ (14) istikbâle çıkarsak yerimiz cehennemdir." [dédiler]⁶⁷⁸ Tedârik görüp (15) bir kâğıd yazdılar: "Sen[-]ki Şimr-i Zilcevş-i mel'ûn(-)sın. Bu

[275a] (1) vilâyete muhtelif muhtelif dürlü dürlü âdem çokdur. (2) Korkarım[-]ki gavğa olur. Lakin siz taşra konuñ, ne (3) lâzım ise gönderirem" dedi. Öyle êtdiler. (4) Şimr-i Zilcevş-i mel'ûn (la.) gâyetle (5) fitne, mel'ûn idi. Korkusından "ma'kûl" dedi. (6) Fe emmâ Hz. Sultân-ı Kerbelâ-yı cihân [İmâm-ı] Hüseyinin mübârek (7) başını bir kara taş üstine komışlardı. Hikmet-i (8) İlâhî ol başdan bir damla kan damladı. Ol (9) taş kıp-kırmızı yâkûta döndi. Yıl başı olup (10) Muharrem ayının onuncı günü olduğu zamân ol kara (11) taş yine kırmızı la'le dönerdi. Mahlûkât gelir- (12) -ler, ol taşı ziyâret edüp ağlaşırlar idi. (13) El-kışsa: 'Abdumelik-i Mervân-ı mel'ûn (la.) (14) hilâfetinde ol taş dururdu. Ba'dehu 'Abd- (15) -ulmelik pâdişâh olduğu gibi ol taş[ı] yerinden kopardı.

[275b] (1) Eşeri artık belürmedi. Fe emmâ yerine Meşhed-i Nokta dèyü (2) ol yere ad kodılar. Şimdi ziyâret-gâhdır. Var andan (3) kıyâs eyle. Ol taş te'sîr eyledi, bu mel'ûnlar[a] te'sîr (4) eylemedi. Üçinci kerāmât oldur ki Nuşaybîn dèrler bir (5) menzile geldiler. Manşûr bin İlyâs dèrler bir hâkim hüküm (6) ederdi. Ol şehri donatdı ve başlara istikbâl (7) eyledi. Fe emmâ ol gün bir ra'd u berç bir yağmur oldu[-]ki ol (8) karşı çıkan 'askerin kimisini yakdı, kimisini şuya boğdı. (9) Çok rüsvâyılık oldu. Şimr-i Zilcevş-i mel'ûn dir dir ditredi. (10) Dördüncü kerāmât oldur ki Nuşaybînden kalkup (11) bir kal'aya geldiler. Meger bu kal'aya Selmân bin Yûsuf dèr- (12) -lerdi bir hâkim vardı. Bunlar üç karındaşı idi. Biri (13) Sıffîn cenginde şehîd olmuşdu. Kal'anın (14) iki kapusu vardı. Biri bir kapuya hüküm⁶⁷⁹ ederdi, biri bir kapuya (15) hüküm ederdi. Kici karındaşı emr eyledi. Şehri tonanma eyledi.

[276a] (1) Başlara istikbâl eylediler. Selmân eyitdi: "Bu bir ulu günâh- (2) -dır, êtme" dedi. Karındaşı eyitdi: "Birâder günâh ise (3) senin kapuñdan geçme(-)sin, benim kapumdan geçsin. Saña (4) günâh ise baña günâh degildir" dedi. Öyle êtdiler. (5) 'Azîm ceng u cidâl

⁶⁷⁸ Tamir, bağlama göre yapıldı.

⁶⁷⁹ حاکم

oldı. ‘Ākıbet pādişāhın düş- (6) -menine ihānet edersin, şehri donatmazsın” dēyü (7) Yūsuf oğlu Selmān[1] şehīd eylediler. Ol ƙal’a[ya] başlı (8) başına hüküm eyledi ƙarındaşı. Selmān bin Yūsuf[1] ƙatlı (9) eylediler. (rah.) (rv.) Ba’dehu beşinci⁶⁸⁰10 kerāmāt oldur ki Hz. İmām-ı cihān Hüseyn-i (11) Mazlūmın zamān-ı sa’adetinde Medīne-i mūnevverede (12) iken ehli, Hz. Şöhrebānū nın kırk dāne çāriyesi (13) vardı. İsmine Şīrīn dērlerdi gāyetle güzel hoş- (14) tabī’at idi. Bir gün Hz. İmām-ı cihān Sultān-ı Kerbelā (15) Hz. İmām-ı Hüseyn görüp hīdmetini ve hūy-ı hulkını beyenüp

[276b] (1) Şöhrebānūya eyitdi: “Ey benim vişāl-i şöhetim revnāk[1] (2) Şöhrebānū, şol çāriyeyi gözüm tutdı. Ziyādesiyile (3) bir ma’kül hīdmetkārdır” dēdi. Şöhrebānū eyitdi: (4) “Sultānım ğamgūsārım, efendim! İki ‘ālemde (5) ol çāriyeyi sizlere hīpe eyledim, sizin olsun” (6) dēdi. Hz. Sultān-ı Kerbelā-yı cihān eyitdi: “Bu (7) benim mālım oldı. Ben[-]dahı mālımdan azād eyledim” dēdi. (8) Fe emmā Hz. İmām-ı cihānın tabī’atından çāriye (9) tutmak niyyetiyle beyenüp şol çāriyeye güzel dēdiği, (10) Hz. Şöhrebānū kıyās eyledi[-]ki Hz. Sultān-ı Kerbelā, (11) tutmak içün beyendi şandı. Şöhrebānū sonra ma’lūm (12) edindi. El-ƙışsa: Şöhrebānū, ‘Acem şāh kızı (13) Yezdecir şāhı kızı idi. Abā vü ecdādından Şöhrebānū- (14) -ya bir ƙaftān intikāl eylemişdi. Ol ƙaftānı şandukdan (15) çıkarup Şīrīn Bānūya⁶⁸¹ teslīm eyledi. “Al bu ƙaftānı

[277a] (1) senin olsun. Bu bir yādigār şeydir” dēdi. Şīrīn bānū (2) dahı ol ƙaftānı cānı gibi şaƙlardı. Hz. İmām-ı cihān (3) Sultān-ı Kerbelā Hüseyn-i Mazlūm bir gün eyitdi: “Ey Şöhre- (4) -bānū sen bu ƙadar çāriye azād eylediñ, iltifāt etmeñ bu çā- (5) -riyeye ne[-]’aceb iltifāt edersin.” Şöhrebānū eyitdi: “Ol çāriye-ler (6) benim azād etdigimdir. Fe emmā bu çāriyeyi siz azād eylediñiz. Ol (7) sebebden ri’āyet ederem” dēdi. El-ƙışsa: Bu maħal idi[-]ki ol (8) ƙal’aya gelüp dāhil oldular. Şīrīn çāriye, Şöhrebānū (9) hāzretlerine eyitdi: “Ey benim efendim, şol ƙaftān[1] varayım bu ƙal’a- (10) -nın içinde şatayım, bir ğayrı ƙaftān alayım. Bir miƙdār zevāde (11) göreyim” dēdi. Şöhrebānū dahı eyitdi: “Sen bilürsin, ya sebep (12) nedir ki götürir şatarsın?” Çāriye eyitdi: “Ey benim Sultānım, sizin (13) üzeriñizde esbābıñız eskidir, lāyık degildir. Bāƙdıkça (14) yüregim pāre pāre olur” dēdi. Şöhrebānū dahı: “Hoş imdi (15) Hāƙ Te’ālā ‘ākıbetiñ hayr eylesin” dēdi. Ol çāriye ƙaftānı

⁶⁸⁰ Yazmada bu kelime *ba’dehu* kelimesinden önce yazılmıştır.

⁶⁸¹ شهره بانو

[277b] (1) alup ƙal'a ƙapusına gelüp gördi[-]ki ƙal'anıñ ƙapusı (2) ƙapalı, bir köşede durdı. "Dāhı şabāh olsun açıldığı zamān girerem" (3) dēdi. nā-gāh ƙal'anıñ dīvārında ve içersine meger ƙal'a- (4) -nıñ hākimine 'Azīz bin Hārūn derlerdi, aşağıdan Şīrīn (5) gördi[-]ki burc yarusında bir ādem gezer, aşağıdan feryād eyledi. (6) Eyitdi: "Eyyūhe 'r-racūl?"⁶⁸²"Ben ğarībim, miskīnim, hācetim vardır. (7) Luṭf eylen ƙal'a ƙapusına açın" dēdi. nā-gāh bir şada (8) geldi[-]kim: "Ey Şīrīn hātun, sen Şīrīn deyil misin?" dēdi. (9) "Belī Şīrīnim" dēdi. Ƙal'anıñ ƙapusını açdı, içeri aldı. (10) Selām vērđi, eyitdi: "Sen benim adım Şīrīn oldığın neden (11) bildiñ?" dēdi. 'Azīz bin Hārūn eyitdi: "Ben bu gece Benī İsrā'ıl (12) peygamberlerinden Hż. Mūsā ve ƙarındaşı Hż. Hārūn (13) (as.)'[1] gördüm. Gözleri ƙızarmış, yüzleri yırtık, melīl maḥzūn (14) gördüm. Eyitdi[m]: "Ey Rabbi'l-'ālemīniñ peygamberleri, Benī İsrā'ile ne (15) vāƙı'oldı ki bu mertebe ağlarsız?" Hż. Mūsā (as.) eyitdi:

[278a] (1) "Biz degil cemī'an maḥlūkātlar ağla-şırlar. Zīrā āhır zamān peygamberi (2) Faḥr-i cihān Muḥammedü'l-Muştafā (sav.) (3) ƙızı oğlu Hż. İmām-ı cihān Sulṭān-ı Kerbelā Hüseyin-i (4) Maẓlūm-ı bī-günāh[1] şehīd eylediler. Anıñ mātemidir. Eger (5) dünyāda devlet āhıretde 'izzet istersen durma ƙalk, (6) ƙal'a ƙapūsına var. Hż. İmām-ı cihān Hüseyin-i (7) Maẓlūmıñ Şīrīn adlu çāriyesi vardır, aña 'izzet ü ikrām (8) eyle. Öñünde İslām[1] ƙabūl eyle, müslimān ol. Hż. (9) İmām-ı Hüseyiniñ mübārek başını bunda getürdiler, var ziyāret (10) eyle. Hż. Faḥr-i cihān Muḥammedü'l-Muştafā (sav.) (11) āhır zamān peygamberidir, imān getür, Hż. Allāh (12) 'Azīmüşşān taƙdīr-i ezeli'de, ol Şīrīn çāriye seniñ (13) ehliñ olsa gerekdir" dēdi. Şīrīn bu kelimātleri diñledi, (14) ḥayrān ƙaldı. Tekrār 'Azīz bin Hārūn eyitdi: "Hż. Mūsā (15) (as.) baña eyitdi ki: "Göreyim seni āl-i Muḥammede ve ehl-i

[278b] (1) beyt-i Hż. İmām-ı Hüseyine bir ḥōşça ḥidmet eyle. (2) Sen[-]de anlardan olursın. Ve bāƙī aḥvāl[i] daḥı anlara su'āl (3) eyle" dēdi. Çāriye eyitdi: "Sen gerçek söylersin. (4) Taḥƙīƙ(-)dir lakin benim icāzetim baña 'aƙd-i nikāḥ benim elimde (5) degildir, benim efendim şulṭānım Hż. Sulṭān-ı Kerbelā-yı (6) cihān İmām-ı Hüseyin-i Maẓlūmıñ ehl-i beyt[i] Şöhrebānūya (7) muḥtāçdır. Ol icāzet vērmedikçe olmaz" dēyüp ğerü (8) dönüp Hż. Şöhrebānūya min evvele ilā āhire 'Azīz bin (9) Hārūnıñ ḥikāyet-i vāƙı'asını naḥl eyledi. Hż. Şöhre- (10) -bānū diñleyüp Hż. Cenāb-ı Bārīye ḥamd ü şükr eyleyüp (11) şalavāt eylediler. Fe emmā 'Azīz bin Hārūn iki biñ altūn (12) aldı, biñ altūn

⁶⁸² Sen kimsin.

başkaça kodı. Geldikde Şimr-i Zilcevş-i (13) mel'un (la.) dedikleri kaltabānıñ emriyle (14) nighbānlar komışdı ki Hż. İmām-ı Hüseyniñ hāzetleriniñ (15) mübārek başını beklerlerdi ki bir kimesne ol mübārek başı

[279a] (1) çalmaya. Bu derdmend ah édüp ol biñ altūnı ol (2) başı bekleyen müstaḥfız-lara vèrdi. Köpegin ağzını (3) kemik tutar maḳūlesinçe⁶⁸³ ehl-i beyt-i muṭahharātdan ḥarem-i (4) Şöhrebānūdan icāzet aldı ve biñ altūn daḥı getürdi. (5) Hż. Zeynü'l-Ābidīn hāzetleriniñ öñüne koydı. (6) Parmak kaldırdı. Cān u göñülden derūn-ı dīlden müslimān (7) oldı ve Hż. Sultān-ı Kerbelā-yı cihān İmām-ı Hüseyn[in] (8) mübārek başını ziyāret eyledi ve eyitdi: “Yā⁶⁸⁴ İmām-ı Hüseyn (9) saña Hż. Mūsā ve Hż. Hārūn selāmlar eylediler” (10) dèdi. Hż. İmām nuṭkā gelüp eyitdi: “Esselāmu (11) ‘aleykūm ve rahmetullāhi ve berekātühü”⁶⁸⁵ (12) dèdi. Hārūn eyitdi: “Yā İmām-ı cihān baña hidāyet (13) eyle, günāhkāрім, cehennem ‘azābından qorқarım. Bu ana (14) gelinçe fesād içindeyim, ḥālim düş-vārdır” dèdi. (15) İmām kerāmāt-ı bülend ile eyitdi: “Ey ‘Azīz, şimden

[279b] (1) sonra qorқma, elem çekme, sen müslimān olduñ. Bizim (2) dāyireye girdiñ ve benim evlādlarım her birine qaṭānlar (3) ve hediyyeler ve ta‘ām, zaḥīre getürdiñ. Devlet ü ‘izzet (4) bulduñ” dèyüp du‘ā eyledi. ‘Azīz bin Hārūn dönüp (5) aḥvāli Şīrīne naql eyledi ve icāzet istedi. Şöhre- (6) -bānū daḥı Şīrīne eyitdi: “Eger benim rızā-yı⁶⁸⁶ şerīfimi ister- (7) -señ ‘Azīz bin Hārūn[ı] qabūl eyle” dèdi. Ol daḥı (8) qabūl eyledi. ‘Aqd-i nikāḥ eyleyüp qal‘a(-)sına götürdi. (9) Altıncı kerāmāt oldur ki İmām-ı İsmā‘īl⁶⁸⁷, Ebū‘l (10) -Ḥanūkdan rivāyet èderdi[-]kim: “Elli nā-merd nā-ḥalef (11) nekbet, ol başları kimse çalmasın dèyü beklerlerdi. (12) Ben[-]ki Ebū‘l Ḥanūkam ol bekleyen ādemlerle bileyidim. (13) Ol bekçiler uyḥuya vardı. Ben uyumadım, Şöyle (14) dururdum. Anı gördüm nā-gāh Hż. Sultān-ı Kerbelā-yı (15) cihān İmām-ı Hüseyniñmübārek başı oldıñı şandıñıñ

[280a] (1) yanında idim. nā-gāh bir kimesne beyāz-lar giymiş, ağlayarak şandukdan (2) ol başı çıkarup yüzün yüzüne⁶⁸⁸ sürdi. Feryād eyleyüp (3) ağladı. Ben öyle zan eyledim[-]ki bu ādem sāyir ādemlerdendir, (4) varayım başı elinden alayım, şanduka koyayım. Hemān

⁶⁸³ معقولسنجه

⁶⁸⁴ ی harfinin noktaları yazılmamıştır.

⁶⁸⁵ Allahın rahmeti ve bereketi üzerinize olsun.

⁶⁸⁶ رضام

⁶⁸⁷ Burada isim İmam-ı İsmail bin Ebu'l-Hanuk biçiminde yanlış yazılmıştır. Tamir, (Muhammed Ruşen 1395: 495)'e göre yapıldı.

⁶⁸⁸ يوزومه

bir şadā geldi[-]kim: (5) “Ey bī-edeb küstāh! Ol Hż. Ādemdir, Hż. İmām-ı cihānı ta’zi- (6) -ye(-)sine geldi.” Ben deryā-yı taḥayyürde ḥayrān kaldım. Düşü- (7) -nürken anı gördüm. Hż. Nūḥ (as.) ve Hż. (8) İbrāhīm Ḥalīlullāh ve Hż. İsmā’īl peygamber ve Hż. (9) İshāḳ nebī ve sāyir enbiyā (as.) üçer üçer geldiler. (10) Hep ziyāret eylediler. Ağladılar ve du’ā kıldılar. Cümle(-)sinden sonra (11) şadmet-i nāle vü efḡān ile saçların perīşān ve dīdeleri (12) giryān ve sīneleri pūryān ve kendileri ‘ūryān Hż. Resūl (13) Ḥ’āce-i ‘ālem ekmelü’t-taḥiyyāt Muḥammedü’l-Muṣṭafā (sav.) (14) ḥazretleri aşḡāb-u kirām ile Hż. (15) Ebūbekr ve Hż. ‘Ömer ve ‘Osmān ve Hż. Şāh-ı merdān ‘Aliyyü’l-Murtezā

[280b] (1) ve Ḥasanu’l-Müctebā ve Ca’fer-i Tayyār (ra.) (2) nā-gāh gök yüzünden bir kürsi geldi nūrdan. (3) Hż. Resūl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muḥterem ve Ḥabīb-i ‘ālem Muḥammed (4) ü’l-Muṣṭafā (sav.) ol taḥta geçüp (5) oturdu ve Hż. Peygamberān dāḥı her biri yerli yerine (6) oturdılar, başladılar ağlamağa. Feryād fiḡān eylediler. (7) Ben[-]ki Ebū’l-Ḥanūḳam ḥayret aldı, ḥayrān kaldım. nā-gāh gök (8) yüzünden bir ferīşte indi, bir elinde bir keskīn kılıç tu- (9) -tar, ve bir elinde bir ateşden çomak tutar. Ol elindeki ateşden (10) çomakla bir kerre urdu. Ben korktum. Hż. Resūl-i Ekremiñ (11) mübārek ayağına düşdüm. “Amān Sultānım ben bunlarla bile (12) oldıḡım ikrāhıladır. Ben seniñ evlādlarını severem. Ḥāşā (13) ben bunlardan degilem, beni ‘afv eyle” dedim. Ol melāyike elinden (14) kırtar” dedim⁶⁸⁹. İllā yüzüme bir ṭabance urdu, nā-būd nā-peydā oldular. (15) Şabāḥı Şimr-i Zılcevş-i mel’ūna bu aḥvālī naḳl eyledim.

[281a] (1) İnānmadı. Ben eyitdim: “İsbātım vardır” dedim. “Nedir?” dedi. “Gel (2) bile gidelim.” Başlar oldıḡı yere geldiler. Gördüler ki elli (3) nefer ādem yanmış, yığın yığın kül olmuş. “Ve hem yüzüme (4) bak ṭabance yeri bellidir” dedim⁶⁹⁰. Şimr-i Zılcevş (la.) (5) ‘askerinden çok kimesne peşimān olup nedāmet (6) taşıyıla dögündiler. Fe emmā ne fāyide. Yedinci kerāmāt (7) oldur ki Ebū Sa’īd-i Dımışkī (la.) ya’ni (8) Şamlı Sa’īd oḡlı eydür ki: “Ben Şāmda ol ‘asker-i (9) Yezīd (la.) ile bile geldim. Fe emmā (10) bir gün Ḥavālī dedikleri menzile geldim. Ammā ḡāyetle (11) Şimr-i Zılcevş-i mel’ūn (la.) korkardı: (12) “Başları çaldırıram, yüz suyuyla hemān Şāma (13) götürsem, Yezīd (al.)’ye teslīm etsen” (14) dərdi. Ammā birkaç kerre işidilmişdi ki Müseyyeb-i Ka’kā’-i (15) Ḥuzā’ī kabīle şāḥibiyidi, dərdi[-]ki: “Varalım yolda duralım

⁶⁸⁹ دیدی

⁶⁹⁰ دیدی

[281b] (1) Şimr-i Zılcevş ‘askerini bir geçe yatarken şeb-hün (2) édelim. Başları alalım, defn édelim. Hîdmet-i Resûl-i (3) Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem (sav.)’de bulunmuş (4) oluruz” dèrdi. Bu sözi ise Şimr-i Zılcevş-i mel’ün (5) (al.) işitdi, kôrkulırdı⁶⁹¹. Ol gün Havālî⁶⁹² (6) yere geldik. Bir kelīsān vardı. Ġāyetle büyük manaşdır (7) idi. Babasını çağırđı, eyitdi: “Ey rāhip, seniñ (8) kelīsānda yatsak bu geçe olmaz mı?” dèdi. Rāhip (9) eyitdi: “Evvelā sizler kimler(-)siz ve bu başlar kimlerdir, (10) ve kelīsā içinde yatmak ne münāsibdir, baña söyleñ” dèdi. (11) Şimr-i Zılcevş-i mel’ün (la.) eyitdi: “Bu başlar (12) bir cemā’at ulusı idi. Kabāhatleri vardı. Siyāsete (13) getürdik. İntikām aldık. Bu başların dahı kavmi vardır. Haber (14) aldık, biz[i] bu geçe başup başları elimizden almak istermiş. (15) Havfımızdan deyre girüp kônmağ isteriz” dèdi. Rāhip

[282a] (1) eyitdi: “Maşlahat budur ki sizler⁶⁹³ taşra kônup, esîr- (2) -leri ve başları içeri alayım. Şabāh olduğda alıñ gidiñ” (3) dèdi. Başları bir eve kôdular esîrleri. Geçe yarusı oldu, (4) papasın kulağına bir şadā geldi ve hem hidāyet rûzgārı (5) esdi. Ol şadādan bîdār oldu. Görđi[-]ki başlar (6) olduğı eviñ delik yerlerinden ateş çıkar. “Ayā ne ola?” (7) dèyüp pençereyi açdı. Hemāndem dîvār yarıldı. Bir nûrdan (8) taht çıkđı. Birkaç ‘avretler çıkđı. Ol ‘avretleriñ (9) yüzüniñ nûrı ‘ālemi rûşen eyledi. Anıñ ardı sıra (10) bir hātun dahı geldi. Anıñ yüziniñ nûrı bu ‘avretleriñ (11) nûrını paşdırdı. Fe emmā bu hātunlar saçlarını açmışlar ağlayup (12) zārılıklar édüp feryād eylediler, fe emmā bu hātunlar şöyle ‘işmet- (13) şāhibdir ki ya’ni mü’eddeb hālīm selīm, hayā vaz’-ı (14) vağār, sükûtla geldiler. Fitne vü fesād bunların hayāsından (15) sâkin olur. [Rāhib müteğayyir iken] nā-gāh bir şadā geldi[-]kim: “Bre bî-vefā bî-edeb⁶⁹⁴ [nezzāre kılma ki bunlar muḥadderāt-ı perde-i ‘iffetdürler, bunlar havātīn-i serā-perde-i ‘işmetdürler. Muḥaddem gelenleriñ biri Sāre zevce-i Halīl, biri Hacerdür vālide-i İsmā’īl, biri Hadīce-i Kübrādur zevce-i Habīb-i Melīk-i Celīl, biri Āsiyedür zevce-i Fir‘avn-ı ‘alīl ve bunlardan sonra gelen Fāṭıma-i Zehrādur.” Egerçi rāhib nazar kılmazdı ammā istimā’ éderdi ki dèrdi: “*Es-selāmü ‘aleyke eyyühe’l-maḫlūm es-selāmü ‘aleyke eyyühe’l-mehmūm es-selāmü ‘aleyke eyyühe’l-mağmūm.*”⁶⁹⁵ Ve sāyir havātīn aña müfarağat kılup nevḥa kılurlardı; bir zamān ‘azā dutup gāyib oldılar. Rāhip bu hālden müte’essir olup, bî-iḫtiyār çerāğ yakup, ol

⁶⁹¹ قورقولىرى

⁶⁹² خولى

⁶⁹³ شيزلىرى

⁶⁹⁴ 282b ve 283a’nın bulunduğı kısmın fotoğrafı eksik olduğundan tamir (Güngör 1987: 455-456)’ya göre yapıp 281b’den devam edilmiştir.

⁶⁹⁵ *Ey mazlum sana selam olsun, ey sıkıntı içinde olan sana selam olsun, ey gamlı sana selam olsun.*

serāyuñ kuflın sındırup, Hż. İmāmuñ başın şandūkdan çıkarup, müşk ü gül-ābla yuyup, bir tabağ üzerine koyup bünyād-ı tazarru' etdi ki: "Ey Server-i 'ālem, imdi bildüm ki sen ol t̄ayifedensen ki peygamberlerümüz kudüm-i şerīfinden va'de vērüp mütāba'atın bize lāzım etmiş. Fi'l-hāl irşād-ı Yāhūd maşlahatı içün Hż. İmāmuñ leb-i mübāreki müteharrik olup, güftāre gelüp eyitdi: "Ey rāhib, *enā mazlūmün enā mehmūmmün enā maqtūlün enā garībün enebne'l-Muştafā enebne'l-Murtazā*."⁶⁹⁶ Rāhib bu kerāmeti görüp, evlād ü eṭbā'ın hāzır edüp, ahvāle muṭṭali' kılup, yetmiş nefer-i naşrānī ittifākla Hż. İmām-ı Zeynü'l-Ābidīn huzūrına gelüp hem ol gēce müslümān oldılar ve icāzet istediler ki çıkup leşkere şebīhün edeler. Hż. İmām ruhsat vērmedi,]⁶⁹⁷

[283b] (1) eyitdi: "Taḳdīr-i ezelīde daḥı va'desi gelmemişdir" dēdi. (2) "Hem sizin elinizde degildir. Anlarıñ ecel sā'ati vardır" (3) dēdi. Şabāḥ oldı. Şimr-i Zılcevş-i mel'ün (la.) (4) başları, havātīn t̄a'ifesin alup yola revāne oldular. (5) Sekizinci [kerāmāt oldur ki] 'Aqlān dērler⁶⁹⁸ bir maḥalle geldiler. 'Aqlānıñ ḥākimi (6) Ya'qūb dērlerdi. Hż. İmām-ı cihān Hüseyn-i Mazlūm (7) Kerbelāda oldığı zamān bu Yā'qūb 'askeriyile bileyidi. (8) Emr eyledi. Şehri donatdılar. Oyunlar, tavul zurna gülererek (9) 'asker, başlara karşı çıkdılar. Meger bir Bureyr-i Necefi bāzırgān (10) ile 'Aqlāna gelmişdi. 'Askere su'āl etdi: "Nereye (11) gidersin?" Ahvāl[i] söylediler. Bu daḥı karşı çıkdı. Başlar (12) öñünden geçdi. Şimr-i Zılcevş-i mel'ün (la.) (13) tamām öñüne geldi. Bureyr-i Necefi ağız açup Şimr-i mel'ün[a] (14) eyitdi: "Bre bedbaht mel'ün! Bu kimiñ başıdır ki mızrak (15) ucuna 'alem eylemiş(-)sin" dēdi. Şimr-i mel'ün (la.)

[284a] (1) bu sözden ḡazaba gelüp yanındaki ḥidmetkā- (2) -ra emr eyledi. "Tīz bu ādem[i] men' eyle" dēyinçe mülāzımlar (3) dögdüler. Mecrūḥ eylediler. 'Asker geçdi gitdi. Yēr yēr bir (4) bölük cemā'ate rāst geldi, ağlaşırlardı. Bureyr eyitdi: (5) "Ey kavm, bu ḥalk hep gülerler, şāddır. Siz ne[-]'aceb (6) ağlarsız?" dēdi. Ol kavm eyitdi: "Biz muḥib-i ḥānedān-ı Resūl- (7) -allāh(-)ız, ne güle(-)lim, bize ağlamak yaraşır" dēdi. (8) Bureyr eyitdi: "Eger gerçek söylerseniz gelin ḥurūc ēde(-)lim. (9) Qal'aya gire(-)lim. Yezīd-i mel'ün[ı] (la.) (10) katl ēde(-)lim" dēdi. İttifāk edüp cāmi'e geldiler. (11) Ol gün Cum'a idi. Ḥaṭībīñ nāsa kelimātın (12) işitdiler. Ḥaṭībī minberden indirdiler. Başını (13) kesdiler. Sünnet-i

⁶⁹⁶ Ey rahib, ben mazlumum, ben sıkıntı içindiyim, ben maktulum, ben garibim, ben Mustafa'nın torunuyum, ben Murtaza'nın oğluyum.

⁶⁹⁷ Tamir, (Güngör 1987: 455-456)'ya göre yapıldı.

⁶⁹⁸ Sekizinci kelimesi bu kelimedden sonra yazılmıştır.

Resûlallâh üzere hutbe-i şerîf (14) okuyup Cum'âyı kıldılar. Yüz on nefer âdemdi. Çok (15) Yezîdî (al.) helâk eylediler. 'Aqlânı zabt

[284b] (1) eylediler. Hikâyetleri tevârîh kitâblarından mestûrdur.⁶⁹⁹ [[285a] (11) Kerâmât oldur ki eydür. Bir (12) 'âbid kişi vardı. Bir geçe düşünde kıyâmet kop- (13) -muş, güneş bir mil inmiş, harâret dilini ağzını kurutdı. (14) Şırât[1] geçmiş gördi kim H. Şâh-ı Merdân 'Aliyyü'l-Murtezâ (15) ve Hasanü'l-Müctebâ ve H. Hüseyin-i Mazlûm havz-ı Kevşeri [285b] (1) yanında halka-i Kevşer oluşturlar. Bu 'âbid ileri vardı. "Başa da (2) vèrin, harâretim vardır" dedi. Hâzret "vèrmem" dedi. H. Resûl-i (3) Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem geldi. "Niçün vèrmezsin buña yâ 'Aliyyü'l-Murtezâ?" (4) dedi. H. Şâh-ı Merdân 'Aliyyü'l-Murtezâ ahvâl bildirdi. H. (5) Resûl-i Ekrem eyitdi: "Saña Kevşer yokdur" dedi. Ol 'âbid eyitdi: (6) "Yâ Resûlallâh ben Allâh[1] bilürem ve seni hak peygamber bilürem. (7) Ebûbekr, 'Ömer, 'Osmân, 'Alî, Hasan, Hüseyin muhibb-i hânedân bir mü'mînem" (8) dedi. H. Resûl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem eyitdi: "Hep söz- (9) -leri gerçekdir" dedi.]⁷⁰⁰ (2) "Sultânım siz gerçek, fe emmâ ben (3) anı men' edemem. Bir zâlim âdemdir. Şâyed beni katl eyleye" (4) dedi. H. Resûl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem eyitdi: "Gerçek (5) söylersin. Al şu kılıcı ur boynunu, korkma" dedi. (6) Kılıcı eline aldı. Giderken gördi[-]ki herîf-i merdûd (7) mel'un yatır, kılıç urdı, başını kesdi. H. (8) Resûl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem eyitdi: "Gazân mübarek (9) olsun, gelindi al, ic bunu" dedi. Ol Kevşer şerâbını aldı. (10) İçerken uyandı, şabâh oldu. Bir feryâd kopdı. Koşunun (11) başını kesmişler yatdu'ı yerde" dedi. Vilâyet hâkimi mahalle[yi] (12) cümle zincîre tağdı. Bu âdem ileri vardı, eyitdi: (13) "Sultânım, bu âdemlerin şuçu yokdur, ben katl eyledim. (14) Ahvâl şudur" dedi. Hâkim eyitdi: "Eliñe kuvvet, bir ölçek (15) mel'un idi. Pek ma'kûl olmuş" dedi. El-kışsa: 'Asker-i

[285a] (1) Yezîd (la.) ol aradan kalkup (2) sâ'at be sâ'at Şâma yakın geldiler. Yezîd-i (3) pelîd[e] (la.) haber geldi. "Bile başlar geliyür" (4) dèyüp ehl-i Şâm hâzırlandı. Yezîd-i pelîd (la.) (5) serây-ı nekbetini donatdı, tezyîn eyledi. Dürlü (6) dürlü oyunlar, şan'atlar, çengi-ler, şerâblar 'ıyş u 'işret (7) edüp şehr-i Şâma donanma eylediler. Cem'an halk (8)

⁶⁹⁹ Buradan sonra anlatılacak olan hikayenin ilk yarısının eksik olduğu, bu eksik kısmın ise 285a.12'den 285b.9'a kadar olan satırlarda anlatıldığı tespit edilmiştir. Bağlam bütünlüğü açısından hikayenin sonraki varakta verilen eksik kısmı, bir önceki varakta verilecektir. Bu hikayenin daha önce 65b.12-66b.9 satırları arasında birebir olarak yer aldığı görülmüştür.

⁷⁰⁰ Tamir 65b.12-66b.9 arasında yer alan hakayeye göre yapıldı.

bayram gibi giyindiler ve kuşandılar ve tenbîh oldu[-]kim (9) dükkānlarda herkes alış vèriş, iş işlemek yaşak (10) oldu. Bunların temâşâsına ehl-i Şâm (11) başlara karşı⁷⁰¹çıkdılar.

[285b] Tevārîhlerde rivâyetdir ki Ebû'l-‘Abbâsdan (10) ve Sehl-i Sâ‘idden nakl etmiş[-]ki: “Ben⁷⁰² ticâret tarîkıyla (11) Şâmda bulundum. Gördüm[-]ki bir gün tavul zurna, saz (12) söz çalarlardı. Ben öyle zan eyledim[-]ki bayramdır. Su’âl (13) etdim. “Bu ne sebebedir?” Ahvâl[i] bir bir anladım. Ben eyitdim: “Kankı (14) kapudan gelir ki?” dèyü. Eyitdiler: “Şâh kapusından gelir” dèdiler. Ol kapuda (15) hâzır oldum. Başlar önümünden geçdi. Tahammül etdim[-]ki ağladım.

[286a] (1) Develer önüme geldi. Devenin üstünden bir avâz geldi.⁷⁰³ “Ey pîr ne ağlarsın? Cemî‘an halk gülerler. Sen niçün (3) ağlarsın?” dèdi. Ben eyitdim. “Sen kimsin?” Ol eyitdi: “Hz. (4) İmâm-ı cihân Sultân-ı Kerbelâ Hz. Hüseyinin kızı Sekkîneyem” (5) dèdi. Ben eyitdim: “Ey gevher-i hızâne-i hikmet ben Sehl-i Sâ‘idem⁷⁰⁴. (6) Aşhâb-ı Resûlallâh-danam. Bu diyâra garîb gelmişem.” Sekkîne (7) eyitdi: “Çünkü sen muhibb-i hânedân(-)sın. Saña bir iş (8) buldum, luğf eyle” dèdi. Ben eyitdim. “Buyuruğ cânımı (9) fedâ edeyim” dèdim⁷⁰⁵. Eyitdi: “Kerem eyle şol başları bizden (10) alarğa uzak gitsin. Zîrâ halk çokdur. Başları seyr (11) ederler. Bizi dağı görmesinler. Bir miqdâr halkdan ictinâb (12) oldu‘ı mertebe şaklanalım” dèdi. Ben bu hîdmet[i] cânıma minnet (13) görüp başlar[ı] getüren mel‘ûna vardım. “Kerem eyle, saña biğ (14) altûn véreyim, şol başlar develerden uzak yürüsün” dèdim. (15) Ol dağı biğ altûnımı alup uzak yürüdi. Başları bir bir tertîbile

[286b] (1) vardılar. Şıra şıra develeri yollı yolınça yürütdüler. Şabâh (2) vaktinde şâh kapusından girdiler. Halkın çokluğundan (3) geçemeyüp gücile ikindi[-]degin Yezîd[in] (la.) (4) serây-ı menhûsına geldiler, dâhil oldular. Nîze-ler uçından (5) başları indirdiler. Develer üstünden harem-i İmâm-ı Hüseyin[i] (6) indirdiler. Şimr-i Zilcevş-i mel‘ûn (la.) hîle (7) eyledi. Baş-ı mübâreki ki Hz. İmâm-ı cihân Sultân-ı (8) Kerbelâ Hz. Hüseyinin mübârek başıdır, Beşîr ibn-i (9) Mâlike vèrdi “eger iltifât olursa katl eyledim, (10) iltifât başa olur. Ğazab olursa Beşîre olur” (11) dèyü. Beşîr ol başıla ve cümle baş, havâtîn serây-ı (12) nekbet[e] dâhil olup [mübâhâtla bir recez âğâz etdi ki, şî‘r: “*Emle‘urikâbî fîzzaten vezeheben, innî kateltü’l-melike’l-muhazzebe, kateltü hayre’n-nâsi ümmen ve ebe,*

⁷⁰¹ Bu kelime *başlara* kelimesinden önce yazılmıştır.

⁷⁰² Cümle içinde iki kere yazılmıştır.

⁷⁰³ 284a 3. satır başında kelime, tekraren yazılmıştır.

⁷⁰⁴ ساعيم

⁷⁰⁵ ديدى

ve eşrefe'l-‘ālemi cem‘an haseben.”⁷⁰⁶ Yezīd-i pelīd dīv-i sefīd (13) (la.) la‘īn bu kelimātdan infī‘āl bulup müteğayyir (14) oldı, dēdi: “Ey bedbaht! Çünkü bildün bu şıfatla (15) mevşūf dērsin, üzerine pek lāzım mıydı[-]ki

[287a] (1) katl édesin.” Fi’l-hāl emr eyledi. “Fitne def olsun (2) dēyü Beşīr[i] katl eylen” dēdi. Hele taşra koğdular. (3) Yezīd, ümerā-yı Kūfeye bakup eyitdi: “Ne[-]şekil (4) çeng édüp katl eylediñiz?” dēdi. Eyitdiler: “Kerbelāya (5) kondı. Senin bī‘atın ‘arz eyledik. Qabūl eylemedi. (6) Biz dahı çeng eyledik, tevābi‘ni, kavmini helāk édüp (7) başını kesüp hūzūra getürdik” dēdi. Yezīd-i pelīd (8) (la.) bir zamān mütefekkir olup bir zamān (9) muhayyir qaldı. Hż. İmām-ı cihānıñ mübārek başını (10) bir tabağ içine koyup Yezīdın (la.) (11) öñüne getürdiler. Hikmet-i İlāhi ‘Abdullāh-ı Ziyād gibi (12) (la.) bu mel‘unıñ elinde bir kāmış (13) bulundu. Ol kāmışı mübārek ağzına şokup dişlerini (14) qarışdırup oynardı. Meger ol meclisde Cündeb⁷⁰⁸ (15) ki şahābe-i Resūlallāh-dandı, taḥammül edemeyüp bi’z-zarūre

[287b] (1) eyitdi: “*Qaṭa’llāhu yedek*”⁷⁰⁹ ya’ni Allāh Te‘ālā elini kes(-)sin. (2) “Kuruyaçaq elinde-ki kāmısla ol mübārek ağzını, (3) dişlerini oynarsın bre mel‘ün, pelīd, münāfık!” dēdi. (4) Yezīd gāzab eyleyüp eyitdi: “Eger sen Hż. Resūl-i Ekrem (5) ve Nebiyy-i Muḥterem şöḥbetinde ḥāzır olup şahābeden olmayaydın (6) seni şimdi katl éderdim” dēdi. Cündeb eyitdi: “Bre mel‘ün! (7) Şöḥbet-i Hż. Resūlallāh[a] ḥürmet ‘izzet eylersin, evlādına (8) niçün ḥürmet eylemezsin” dēdi. Yezīd-i pelīd (la.) (9) bu sözden şıķılıp Cündeb[i] meclisden koğdular. (10) Bir rivāyet[de] bir Yehūdī yolda Hż. İmām-ı cihānıñ mübārek (11) başını görüp mübārek dudakları deprenirdi, ol (12) Yehūdī, Yezīd-i pelīd (la.) bile geldiler. (13) Ol Yehūdī eyitdi: “Yā Yezīd, şu Hż. İmāmıñ mübārek (14) başını dikdigin ağacı baña vērın, size biñ altūn vereyim” (15) dēdi. Yezīd (al.) emr eyledi. “Baķın Hż. Hüseyin

[288a] (1) severmiş, katl eylen” dēdi. Eyitdiler: “Bir aḥmak Yehūdī(-)dir, (2) bir ağac parça(-)sına biñ altūn vērir ne öldürürsin” (3) dēdiler. Biñ altūn alup ol mızrağı Yehūdīye vērdiler. (4) Yehūdī aldı. Ol ağacı pāre pāre édüp misk ‘anberle (5) müzeyyen eyleyüp vilāyet be vilāyet gezdirüp gözsüze (6) vērdi, gözü açıldı. Hasteye vērdi, şifā buldı. Netice

⁷⁰⁶Üzengimi gümüş ve altınla doldur. Çünkü ben ahlak sahibi o efendiyi öldürdüm. Anası ve babası insanların en hayırlı olan insanı, nesebi itibarıyla en şerefli olanı öldürdüm.

⁷⁰⁷ Tamir, (Güngör 1987: 458)’e göre yapıldı.

⁷⁰⁸خندب

⁷⁰⁹Allah elini kessin.

(7) yigirmi bin altūn-luk ağacı şatdı, dağı dūkenmedi. (8) Ol Yehūdī İslāmıla müşerref oldu. Ebū'l-Mefāhirden (9) nakldır ki bir Yehūdī, ticāret tarīkıyla Şāma gelüp (10) büyük bezīrgān olmağıla dēyü anda bulunup su'āl (11) ētdi: “Ey Yezīd⁷¹⁰ bu başlar kimin başıdır?” dēdi. Yezīd (12) (la.) eyitdi: “Ey Yehūdī, bu başa uymadı, bī'at (13) eylemedi, başlı başına baş çekdi, bunun adı Hüseindir. (14) Anası adı Fāṭimatü'z-Zehrādır. Ve dedesi adı āhir zamān (15) peygamberi Muhammedü'l-Muştafā (sav.)'dir

[288b] (1) ve bunun babası Hż. 'Aliyyü'l-Murtezā(-)dır” dēdi. Yehūdī “Benim (2) adıma Ya'kūb dērler. Hż. Davūd evlādının (3) evlādının evlādının evlādıyam. Bu kadar yıllar geçmiş (4) mābeynimizden, şimdi Hż. Davūd peygamberin evlādıdır (5) dēyü halk başa⁷¹¹ 'izzet ü ikrām eyler. Sizin peygamberiniz dađı (6) vefāt eyledi. Bu gün evlādını katl ēdersiz. La'net (7) olsun seyrde gitdigiñiz yola” dēdi. Yezīd-i pelīd (8) (la.) ğazaba gelüp eyitdi: “Ey Yehūdī, (9) Hż. Resūl-i Ekremiñ ğāyetle tenbih[i] vardır. “Harāc- (10) güzār olana eziyyet eylemeñ, haramdır” demişdir. Yoħsa (11) şimdi seni katl ēderdim” dēdi. Yehūdī eydür: “Hż. (12) Resūliñ sözine 'izzet ēdersin⁷¹² bre ḥabīs, (13) cāhil, mel'un! Evlādına ve çiger-gūşe(-)sine niçün (14) eziyyet ēdersin” dēyinçe cellād[a]: “Tiz Yehūdīyi katl (15) eyleñ” dēdi. Ol Yehūdī ol mübārek başın öñine

[289a] (1) gelüp müslimān oldu, eyitdi: “Yā Kerbelā-yı cihān Sultān-ı (2) İmām-ı Hüseini! Yarın kıyāmet güninde şehādet eyle[-]ki ben (3) dīn-i mübīn[i] qabūl eyledim. Ve seniñ öñünde şehīd (4) oluyurum” dēdi. Yezīd-i pelīd-i mel'un (la.) (5) eyitdi: “Kılıç korkusundan müslimān olursın, (6) müslimānlığına ne i'tibārdır” dēdi. Şehīd eylediler. (7) (rah.) (rv.) Ve yine nakldır ki (8) Kitāb-ı Rebī'ü'l-Aḥbārda eydür ki 'Abdulvahhāb (9) dērler bir Naşrānī, elçilik tarīkıyla Şāma gelüp ol (10) meclisde bulundu. 'Abdulvahhāb, Hż. Sultān-ı Kerbelā-yı (11) cihān İmām-ı Hüseiniñ mübārek cemālini görüp bir āh-ı sūz- (12) -nāk çekdi, eyitdi: “Yā Yezīd (la.) (13) bir menākīb-ı hikāyem var, dilerseñ nakl eyleyeyim” (14) dēdi. Yezīd (al.) eyitdi: “Destūrdur, (15) söyle.” 'Abdulvahhāb eyitdi: “Bir sene bezīrgānlığıla

[289b] (1) yolum Medīne-i münevvereye düşdi. Göñlümden bir (2) miqdār hediye Hż. Resūl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muḥtereme (3) vereyim, dēdim. Fe emmā aşḥāb-ı bā-şafāya su'āl (4) ētdim. “Aceb Hż. Resūl-i Ekrem (as.) neden (5) ğāyetle ḥazz ēder” dēdim.

⁷¹⁰ يهودی

⁷¹¹ Cümle içinde iki kez tekrarlanmıştır.

⁷¹² Bu kelimedden sonra fazladan *dēyinçe* yazılmıştır.

Eyitdiler: “Buḥūr koḥusına, (6) müslimān ‘anbere māyildir” dediler. Ben[-]de bir göbek misk (7) ve bir top ‘anber ve ba’zı laṭīf şeyler Hż. Resūl-i (8) Ekreme getürdim. Öñüne koydum. Ol maḥal Hż. (9) Ümmü Selimeniñ evinde idi. Baña eyitdi: “Adın nedir?” (10) dedi. Ben eyitdim: “‘Abdolvahhābdır” dedim. Baña eyitdi: (11) “Eger müslimān olursañ armağanıñı qabūl ederem” dedi. (12) Ben[-]dahı mübārek yüzüne baqdım, eyitdim. “Ḥaqqā peygamberimiziñ (13) bize haber vėrdiği āḥir zamān peygamberi bu olmağ gerekdir” (14) dedim. İltifāt-ı Hż. Resūl (as.) öñünde (15) müslimān oldum. Bu kadar zamāndır dīnimi şakladım,

[290a] (1) kimseye söylemedim. Bir sene yine Medīne-i mūnevvereye (2) vardım. Yine Hż. Resūl-i Ekreme buluşdum ve mübārek (3) ayağına yüzüm sürdüm. Vāfir muşāḥabet ẽtdik. (4) Ol bir ḥaqqıre tutup başın kesüp öñüne getürdigiñ (5) Hż. İmām-ı Hüseyn bir küçük ma’şūm idi. Aldı (6) kuçağına, bağına başdı. Yüzün yüzüne sürdi. (7) Allāh Te’ālāniñ rahmetinden uzak olsun seni katl (8) eylemege izin vėren” dedi. El-kıssa: Bir gün ol (9) meclisde ḥāzır idim. Büyük qarındaşıyla geldiler. Bu Hüseyn (10) eyitdi: “Ey bizim dedemiz, kankımız kuvvetlidir” dedi. Hż. Resūl-i (11) Ekrem ve Nebiyy-i Muḥterem ve Ḥabīb-i ‘ālem eyitdi: “Varıñ ikiniz de (12) yazı yazıñ, kañıñızıñ yazısı güzel ise ol kuvvetlidir” (13) dedi. Vardılar, yazdılar, getürdiler. Hż. Resūl-i Ekrem (14) ve Nebiyy-i Muḥterem ve Ḥabīb-i ‘ālem eyitdi: “Yazı aḥvāl[i] bilmem, varıñ (15) babañız Hż. Şāh-ı merdān ‘Aliyyü’l-Murtezā ibn-i Ebī Ṭālibe

[290b] (1) gösteriñ.” Geldiler, ol dahı eyitdi: “Varıñ anañız Hż. Fāṭimatü’z- (2) Zehrāya gösteriñ, ol siziñ arañızı bilür, cevāb vėrir” (3) dedi. Vālidelerine geldiler. Aḥvāl söylediler. Vālideleri (4) Hż. Fāṭimatü’z-Zehrā eyitdi: “Ey benim gözimiñ nūrları, ben (5) ‘avretim, yazı aḥvāl[i] bilmem lakin bir miqdār inçülerim vardır. (6) Yazılarınızı başka başka koñ, üzerine inçüleri (7) saçayım. Kañıñızıñ yazısınıñ üzerine inçü çok olursa (8) ol kuvvetlidir” dedi. Şehzādeler bu sözden ḥazz eylediler. (9) Anası Hż. Fāṭimatü’z-Zehrā inçüyi hatlarıñ üzerine saç- (10) -dılar. Fe emmā ol sā’at Hż. Cenāb-ı Bārī, Hż. Cebrā’ıl[e] (11) emr eyledi, eyitdi: “Yā Cebrā’ıl tiz yetiş, Hż. Fāṭimatü’z-Zehrā- (12) -niñ elinde bir avuc inçü vardır. Ol inçüleri ol yazılarıñ (13) üstüne berāberçe kısmet eyleyüp ḥatt eyle. Zīrā ol şehzā- (14) -deler ḥātırları kalmasın ve hem babası ‘Aliyyü’l-Murtezā ve Hż. (15) Ḥabībimiñ ḥātırı vardır” dedi. Geldi Cebrā’ıl, ol ḥidmet[i]

[291a] (1) edā eyledi. “Yā Yezīd (la.) siz birisini (2) zehrle helāk eylediğiniz. Bu siyāseti müsteḥak gördünüz” (3) dedi. “Birisini tīg ile siyāset eylediğiniz.” Ammā bir rivāyet (4) dahı böyle naḳl eylerler kim ol iki şehzāde yazılarını (5) babalarına gösterdiler. Babaları Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezā eyitdi: (6) “Kağıncınızın yazısının noktası artık ise ol yazı (7) ā’līdir.” Noktaları ḥesāb eylediler. Berāber buldılar. Bir nokta (8) birinden artık degildir. Ammā rivāyet-i ṣālīṣde böyle naḳl eder- (9) -ler kim yazılarını vālidelerine gösterdiler. Vālideleri Hż. (10) Fāṭimatü’z-Zehrā eyitdi: “Ben yazı aḥvāliḡ bilmem. Papañız [ṣāḥib-i] ‘ulūm-ı (11) evvelīn [u] āḥirīndir. Varıñ aña” dedi. Hż. ‘Aliyyü’l-Murtezāya geldiler. (12) Hż. Aliyyü’l-Murtezā eyitdi: “Oğullarım ben sizden ḥicāb ḥayā (13) ederem. Siz baña gūş-ı felek(-)siz. Varıñ dedeñiz Hż. Resūl- (14) -ü’l-Muḥtereme varıñ” dedi. Hż. Resūle geldiler, eyitdiler: “Ey dedemiz (15) aḥvāl şöyledir.” Analarının ve babalarının aḥvālini dediler

[291b] (1) ve yazıyı gösterdiler. Hż. Resūl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muḥterem⁷¹³ ve Ḥabīb-i (2) ‘ālem eyitdi: “Ey benim gözüm nūrları, çiger-gūşem pāresi! Siz ‘arşıñ (3) nūrısız. Ben Cenāb-ı Pārīden ḥicāb ederem. Şabr eyleñ, (4) qarındaşım Cebrā’ıl gelsin” dedi. Hż. Cenāb-ı Bārī, (5) Cebrā’ıl[e] emr eyledi. “Cennetden bir elmā götür, var Ḥabībime ol (6) yazı olan levḥā-ları Ḥabībim öñüne ḳosun. Bu elmāyı yukaru- (7) -dan bırak, kağısının üzerine düşerse ol yazı a’līdir” (8) dedi. Hż. Cebrā’ıl elmayı alup Hż. Resūle götürdi. (9) Fermān-ı Rabbü’l’ālemīn[i] söyledi. Levḥaları yere ḳodılar. Yukaru- (10) -dan elmayı bıraktı. Allāh Te’ālā emriyle ol elma yere inerken iki (11) parça oldu. Bir parçası bir taḥtanıñ üstüne düşdi. (12) Bir parçası bir taḥtanıñ üstüne düşdi. Var kıyās eyle, (13) böyle sultānlara böyle eziyyet eylediler. El-ḳıssa: Yezīd-i (14) pelīd (al.) merdūd bu ḥikāyelerden müte’ellim olup (15) gördi[-]ki fitne vü fesād olur, Yezīd-i pelīd mu’annid

[292a] (1) (al.) eyitdi: “Seniñ naḳlıñden ḥalk[ı] ağlamak (2) ister gördüm, eger sen aşḥāb-ı Resūlden olmasaydıñ (3) şimdi seni helāk ederdim” dedi. ‘Abdolvahhāb eyitdi: (4) “Meclis-i Hż. Resūle ḥürmet, ‘izzet ü ikrām edersin, niçün (5) oğullarına ḥürmet ‘izzet eylemezsin” dedi. Yezīd-i pelīd (6) (la.) emr etti, fitne sākin olsun (7) dēyü taşra ḳoğdular. El-ḳıssa: Yezīd (al.) (8) emr eyledi. “Muṭaḥharāt-ı ehl-i beyt-i ‘işmet[i] getirün” dedi. (9) Ḥarem-i ‘işmet-i Hż. İmām-ı Hüseyin-i Mazlūm cümle(-)sinde (10) Hż. İmām-ı Zeynü’l-‘Ābidīn ma’an Yezīd (la.) (11) dīvān-ı menḥūsına girdiler. İbtidā içeri (12) ḳadem başan Hż. Ümmü Gülşüm, Hż. Zeyneb Ḥātun (13) ve Hż. İmām-ı Zeynü’l- ‘Ābidīn ḥazır

olup (14) Hż. Zeyneb niķāb altından Hż. Sultān-ı Kerbelā-yı cihān (15) İmām-ı Hüseyniñ mübārek başını gördi, bi'z-żarūre ağlayup

[292b] (1) eyitdi: “Ey felek utan, ne bid'atdır ki bünyād eylediñ. (2) Hānedāñ-ı Ahmed-i Muhtāra bī-dād⁷¹⁴ eylediñ. Ehl-i beyt-i (3) Muştafāya biñ sitem gördüñ revā. Tā Yezīd-i pelīd (4) (la.) pür-çefāñiñ göñliñi⁷¹⁵ şād eylediñ⁷¹⁶” dedi. (5) El-kışşa: Yezīd-i pelīd (al.): (6) “Bu sözi söyleyen kimdir?” dedi. Eyitdiler: “Yā Yezīd-i pelīd (7) (la.) Bu Ümmü Gülşümdür, Hż. Şāh-ı (8) merdāñ-ı cihān ‘Aliyyü’l-Murtezāñiñ kızı Hż. Şultān-ı (9) Kerbelā-yı cihān İmām-ı Hüseyniñ kız karındaşı Ümmü Gülşümdür” (10) dediler. Hż. Ümmü Gülşüm eyitdi: “Yā Yezīd-i pelīd, (11) (al.) bize bir miķdār ruḥşat vēr, bu mübārek (12) başı elimize alup vedā’ edelim” dedi. İcāzet (13) vērdi. Hż. Ümmü Gülşüm ol mübārek başı eline (14) alup yüzün yüzüne sürdi ve eyitdi: “Hż. (15) Cenāb-ı Bārīden münācātım budur ki āhiretde ol dünyāda

[293a] (1) bir ‘azābla mübtelā ola(-)sın[-]ki kimseye olmayup (2) murādına ve maḳşūdını görmeye(-)sın” dedi. Yezīd-i pelīd (3) (al.) eyitdi: “Ey ḫātun, gördüñüz mi ki da’vā (4) eylediñiz, pādīşāhlık ēde(-)siz. İşiñiz neye münce (5) oldu.” Ümmü Gülşüm eyitdi: “Ey Yezīd-i pelīd dēyü ‘anīd (6) (la.)! “*İnne’l-münāfikiñe lekāzibüne*”⁷¹⁷ (7) Münāfıklar kāzīblerdir ki “*Ve yü’azzibul-münāfikiñe ve’l-münāfıkāt.*”⁷¹⁸ (8) Haḳ Te’ālā ḫāzretleri münāfıklara ‘azāb eylerler” dedi. “Elḫamdü- (9) lillāhi te’ālā bir ḫānedān-ı velāyet-i nübüvvetiz.” Yezīd (al.) (10) anlardan yüz çevirüp Hż. İmām-ı Zeynü’l ‘Ābidīn ḫāzretleri- (11) -niñ yüzüne baḳdı, eyitdi: “Bu kimdir” dedi. Eyitdiler: “Bu Hż. (12) Şāh-ı merdān-ı cihān ‘Ali⁷¹⁹ ibn-i Hż. İmām-ı Hüseynidir” (13) dediler. Yezīd-i pelīd dīv-i sefid (al.) eyitdi: “‘Alī (14) ölmüş, işitdik.” Eyitdiler: “Ol şehīd olan Hż. İmām-ı (15) Hüseyniñ büyük oğlı ‘Alīdir. Bu küçük oğlı ‘Alīdir,

⁷¹⁴ بیداد

⁷¹⁵ Fazladan *kimdir* kelimesi yazılmıştır.

⁷¹⁶ *dēdi* kelimesinden sonra yazılmıştır.

⁷¹⁷ *Şüphesiz ki münāfıklar yalancılardır.* (Münafikun, 63/1) Yazmada, alt satırdaki ayetin son kelimesi olan *ve’l-münāfikat* ibaresi bu ayetde tekrarlanmıştır.

⁷¹⁸ *Bir de Allah’ın hakkında kötü zanda bulunan münāfık erkeklere ve münāfık kadınlara azap etmesi içindir.* (Fetih, 48/6)

Tuhfede bu ayet şöyle yazılmıştır: *İnne’l münāfikiñe yü’azzibul münāfıkāt*

⁷¹⁹ Metinde ‘Aliyyü’l-Murtezā yazılmıştır. Ancak buradaki Ali, Hż. Hüseyn’in ortanca oğlu Ali yani Zeynelabidin’dir.

[293b] (1) lakabı Hz. İmām-ı Zeynü'l-Ābidindir” dedi. Yezîd-i pelîd-i (2) ‘anîd (al.) eyitdi: “Yâ Zeynü'l-Ābidîn gördüğ[-]mi babañ (3) minberlerde kendi adını okumak isterdi. İşde başı (4) mızrak ucında(-)dır” dedi. “Biz gâlib olduk, siz mağlûb (5) olduk” dedi. Hz. İmām-ı Zeynü'l-Ābidîn eyitdi: (6) “Hadd⁷²⁰ bizimdir, ceddimiñdir, seniñ ne ‘alâkañ vardır, (7) Devlet, âhîret devletidir, bu dedigîñ ve gördüğün devlet (8) gelir geçer. Ammâ âhîret devlet[i] geçmez, bâkîdir. Ol bize müyesserdir” (9) dedi. “Kavl-i te‘âlâ nitekim Kur‘ân-ı ‘azîmüştânında buyurur kim: (10) “Vellezîne hâcerû fî sebîlillâhi şümme kütîlû evmâtü layerzûkannehümüllâhü rızkan hasenen.”⁷²¹ (11) “Ey gâfil Yezîd-i pelîd (la.)! ‘An-ğarîb (12) êtdigîñ ‘amel cezâsını görürsin” dedi. Kavl-i te‘âlâ “*ve men yaqtule (13) mü‘minen müte‘ammiden fecezâühü cehenneme hâlidîne [fihâ].*”⁷²² Yezîd-i pelîd (14) (al.) bu sözlerden elem çeküp gâzab eyleyüp emr eyledi[-]ki (15) katl eyleye. Hemân Hz. Ümmü Gülşüm eyitdi: “Ey mel‘ün merdûd

[294a] (1) kâtabân münâfık! Sen bunu katl eylesen, hânedân-ı Resûlden (2) bundan gayrı kalmadı. ‘Irq-ı Resûl[i] münkaṭı‘ mı edeyim⁷²³ dersen” (3) dedi. Yezîd-i pelîd[iñ] (al.) kalbine korku düşdi. (4) “Gel berü” dedi. Hz. İmām ileri vardı. Oğlunıñ yanına (5) oturdı, eyitdi: “Yâ İmām-ı Zeynü'l-Ābidîn, benim oğlum (6) ile gürüş tutar mısın?” dedi. İmām-ı Zeynü'l-Ābidîneyitdi: (7) “Yok böyle olmaz. Elimize bir kılıç alalım, her kankımız öldürürse (8) ol kuvvetlidir” dedi. Yezîd (la.) eyitdi: (9) “Yılan oğlu yılan olur” derken taşrada naķâreler (10) çalındı. Yezîd (la.) eyitdi: “Gördüğ[-]mi (11) bizim nevbetimiz çalındı” dedi. Hz. İmām-ı Zeynü'l-Ābidîn (12) eyitdi: “Şabr eyle şimdi bizim dahı minârelerde nevbetimiz ça- (13) -lınır mel‘ün, kâtabân, münâfık!” dedi. El-kışsa: Yezîd-i (14) pelîd (al.) Hz. İmām-ı Zeynü'l-Ābidîniñ kelimâtıdır, (15) bârlarını dinledi, vücûdına ditremek vâki‘ oldı. Hz.

[294b] (1) İmām eyitdi: “Yâ Yezîd-i mel‘ün (al.), üç şey’i (2) dilerem senden” dedi. “Nedir” dediler. “Evvelâ biri budur ki babamıñ (3) başını [keseni]⁷²⁴ baña versen” dedi. Yezîd (la.) eyitdi: (4) “Ehl-i Kûfeye bakup eyitdi: “Kimdir Hz. Sultân-ı Kerbelâ-yı (5) cihân İmām-ı Hüseyin[i] katl eden, gelsin” dedi. Eyitdiler ki: (6) “Havlî bin Yezîd.” Hâzır

⁷²⁰ حظ

⁷²¹Allah yolunda hicret edip de sonra öldürülmüş ve ölmüş olanlara gelince Allah onlara muhakkak güzel bir rızık verecektir. (Hac, 22/58)

Tuhfede bu ayet şöyle yer almaktadır: *Vellezîne hâcerû fî sebîlillâhi &ümme kütîlû evmâtühüm küfferâ.*

⁷²²Her kim bir mümini kasten öldürürse onun cezası ebediyyen cehennemde kalmaktır. (Nisa, 4/93)

⁷²³اينديمي

⁷²⁴Tamir, bağlama göre yapıldı.

eylediler, su'âl ettikde eyitdi: (7) “Hâşâ benim ne haddim vardır ki bu kabaḥat[i] işleyem.” “Yâ kimdir” (8) deyinçe Şimr-i Zılcevş-i mel'un[1] (la.) getürdiler. (9) Şimr-i Zılcevş eyitdi: “Ben bu işi işledim. Yâ Yezîd-i pelîd (10) (al.)! Sen baḡa fermân eyledin, ben daḡı etdim” dedi. (11) Yezîd (la.) bozuldu, kızardı. Yezîd (12) (al.) eyitdi: “Ey kavm-i Kûfe, ben bu işe râzî (13) degildim. La'net gelsin cümle sizin başına ki ben (14) bu işe râzî degildim. Allâh belâḡınızı vërsün size” (15) deyi Yezîd-i pelîd (al.) bu ehl-i Kûfeye sögdi.

[295a] (1) Hż. İmâm daḡı tekrâr eyitdi: “Yâ Yezîd-i pelîd (la.), (2) bir sözüüm daḡı vardır ki bize destûr vër, (3) Medîneye varalım ehl-i beyt-i muṭahharât ile ceddîm (4) üzerinde türbe-dâr olup mu'tekif olalım” dedi. (5) Yezîd (al.) eyitdi: “Ma'kûl” dedi. Hż. İmâm-ı (6) Zeynü'l-Âbidîn eyitdi: “Bir daḡı qaldı. Bu gün Cum'â(-)dır. (7) Ben minbere çıkayım. Bir ḡuṭbe-i belîḡ okuyayım” dedi. Yezîd-i (8) merdûd (al.) eyitdi: “Yâ İmâm-ı Zeynü'l-Âbidîn (9) çık, ammâ âl-i Ebû Süfyânı ḡuṭbe-den sonra medḡ (10) eyle” dedi. Ehl-i Şâm işitdi[-]ki Hż. Sulṭân-ı (11) Kerbelâ-yı cihân İmâm-ı Hüseyin-i Mazlûmın oḡlı Hż. İmâm-ı (12) Zeynü'l-Âbidîn bu gün minbere çıkacak imiş, ḡoş- (13) -elḡân feşâḡat u belâḡât birle ḡuṭbe okur, meded (14) dinleyelim. Zîrâ bunun mübârek aḡzından dinlemek Hż. (15) Resûl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muḡterem ve ḡabîb-i âlem (sav.)

[295b] (1) ḡazretlerinin mübârek aḡzından dinlemek gibidir” (2) deyi ḡalk şöyle ḡazır oldu. Şâmın ḡalkı ḡürûḡ ḡürûḡ (3) fevc fevc olup câmi'e⁷²⁵ yürüdüler. El-kışşa: (4) Câmi'e vardılar, minbere bir ḡaṭîb-i bî-vefâ çıkıdı. (5) ḡamd ü şalavât eyledi ve ba'dehu âl-i Ebû Süfyânı medḡ (6) eyledi (la.) ve ba'dehu Hż. 'Aliyyü'l-Murtezâ (7) ol Şîr-i ḡüdâyı ve evlâdını ki Hż. Sulṭân-ı cihân (8) İmâm-ı Hüseyin[i] zem eyledi. Diline gelen herze sözler (9) söyledi. Hż. İmâm-ı Zeynü'l-Âbidîn ḡazretleri (10) taḡammül eylemeyüp eyitdi: “Ey yalancı, bed-fi'âl, münâfık, (11) kâzîb, mel'un, ḡaltabân (la.)! Dünyâ (12) umûrından ötürü âḡiretin yıkup dînini yıḡarsın, (13) ḡarâb yebâb ettiḡ. Kılıç ḡorkusından ötürü ne (14) gelirse diline söylediḡ bre ḡabîş mel'un!” Eyitdi: (15) “İmdi Yâ Yezîd-i mel'un (al.), baḡa icazet vër, ben[-]daḡı

[296a] (1) çıkayım, ḡuṭbe-i belîḡ okuyayım” dedi. Yezîd (2) (al.) bilirdi ki çıkarsa kendi münfa'il olup (3) bozulmak görünür, destûr vermedi. Şâmlılar (4) ayaḡa ḡalkıdı. Helelbedte yâ Yezîd (la.) (5) destûr vër, ḡicâz tarzını dinlemedik. 'Arab (6) elḡân[1] ḡoşdur” deyiüp biḡ dürlü ibrâmila icâzet (7) alup minbere çıkıdı. Bir ḡuṭbe-i belîḡ okıdı. Hż. (8) Cenâb-ı Bârîyi

⁷²⁵ح harfinin noktası yazılmamıştır.

hamd eyledi ve Hz. Peygamber ‘aleyhi’s-şalavât (9) ve ekmelü’t-tahıyyâta salavât u selâm eyledi. Ehl-i Şâm (10) her köşede her kişi mest u hayrân kaldılar. Şöyle[-]ki (11) her biri dem-beste olup kendilerini unuttular ve (12) ba’dehu babası Hz. Şâh-ı merdân-ı cihân-ı velâyet (13) ol Şîr-i Hüdâ ‘Aliyyü’l-Murtezâ ve Hz. Hasanü’l-Müctebâ ve (14) Hz. Sultân-ı Kerbelâ-yı cihân İmâm-ı Hüseyin-i Mazlûm (15) şâh-ı şehîdân-ı deşt-i Kerbelâyı medh eyleyüp eyitdi:

[296b] (1) “Ehl-i Şâm, ben[em] misâfir-i vâriş-i kazâ⁷²⁶, benem miftâh-ı “ene (2) Medînetü’l- ‘ilmü ve ‘Alî bâbühâ”⁷²⁷, benem nuṭfe-i hayrû’l-aḥbâb⁷²⁸, (3) benem mücâvir⁷²⁹-i harem-serây, benem şükûfe-i bahâristân, benem (4) gönçe-i gül-bün-i tahâret, benem nûr-ı dîde-i çiger-güşe-i Hz. (5) Fâtîmatü’z-Zehrâ, benem çiger-güşe-i Hz. Şâh-ı merdân-ıve- (6) -lâyet Esedullâh-ı ‘Aliyyü’l-Murtezâ ol Şîr-i Hüdâ, benem nûr-ı dîde-i (7) Hâbîb-i Hüdâ Resûl-i kibriyâ sened-i aşfiyâ Şefî’-i rûz-ı (8) cezâ a’ni bihi Hz. Muḥammed Muştafâ, benem nûr-ı dîde-i Hasan’ (9) ül-Müctebâ, benem çiger- güşe-i Hz. İmâm-ı cihân Sultân-ı (10) Kerbelâ Hz. Hüseyin Şâh-ı şehîdân-ı deşt-i Kerbelâ. (11) Baṇa babam tarafından bu hilâfet. Saltanat benim hakkımdır. (12) ‘Ammim Hz. Hasan’ül-Müctebâ, babam Hz. Şâh-ı velâyet Esed- (13) -ullâh-ı velî ‘Aliyyü’l-Murtezâ, cedd-i büzürg-vârım Hz. Muḥammedü’l-Muştafâ (14) (as.)’dan baṇa mîrâsıdır.” Ol bülbül-i gül-zâr-ı (15) feşâhat ve tûṭî-i şekeristân-ı belâgat[ı] kelîmât-ı

[297a] (1) hikmet-âşârların Yezîd-i pelîd u ‘anîd (al.) dinledi, (2) korkdı[-]ki bir fitne fesâd kopardı. Mü’ezzîne emr (3) eyledi ikâmet eyle dëyü ki Hz. İmâm-ı Zeynü’l-‘Âbidîn (4) söz[i] kesile. Mü’ezzîn “Allâhuekber”⁷³⁰ dedi. İmâm eyitdi: “Lâ (5) şekke fîhi lâ şey’en ekber minhü.”⁷³¹ Mü’ezzîn eyitdi: “Eşhedü (6) en lâ ilâhe illallâh.”⁷³² İmâm-ı cihân eyitdi: “Eşhedü⁷³³ (7) bihâ lahmî ve demmî.”⁷³⁴ Mü’ezzîn eyitdi: “Eşhedü enne Muḥammeden Resûlallâh .”⁷³⁵ Hz. (8) İmâm-ı Zeynü’l-‘Âbidîn eyitdi: “Şimdi medh êtdiğin hakkıyıçün (9) bir mîkdâr şabreyle” dëyüp başından şarığını çıkarup (10) mü’ezzîn öñüne kodı: “Yâ

⁷²⁶ قضایى

⁷²⁷ Ben ilim şehriyim, Ali de o şehrin kapısıdır.

⁷²⁸ Yazmada bu terkeb, devrik olarak yazılmıştır: hayrû’l-aḥbâb benem nuṭfe-i

⁷²⁹ مجادر

⁷³⁰ Allah büyüktür.

⁷³¹ Şüphesiz hiçbir şey, O’ndan daha yüce değildir.

⁷³² Allah’tan başka ilah olmadığına şehâdet ederim.

⁷³³ يشهد

⁷³⁴ Etimle ve kanımla ona şehadet ederim.

⁷³⁵ Hz. Muhammed’in Allah’ın resulü olduğuna şehadet ederim.

mü'ezzîn, bir miqdâr şabr eyle.” (11) Mü'ezzîn dahı şabr ile, Hż. İmām-ı cihān dahı başın (12) açup mübârek saçların 'anber mişâli tağıtdı. Şāh-zāde (13) rahş-ı feşāhat[ı] meydān-ı 'ibārete bırağup harāret-i 'işmet (14) birle aşı kormayup ve ictināb⁷³⁶ eylemeyüp eyitdi: “Ey Yezīd-i (15) pelīd (al.) Hż. Resūl-i Ekrem[-ki-]siz zıkr edersiz

[297b] (1) minberde, seniñ dedeñ[-]midir yoħsa benim dedem[-]midir ben anlaya- (2) -madım. Bu cāhilligi eger bilirem dersen ne hayāl-i ğalaıdır, (3) fikr-i bātıldır. Dünyā cefā(-)sından ötüri āhiretiñi vīrān (4) edüp naķd⁷³⁷-i Resūl-i Ekremi oka tutup şusız, (5) ehl ü 'ıyāl iñi na-mahremlere şehrden şehre gezdirmek, ğurbetlere (6) olmaķ, eger sizde eşer-i İslām varısa bu ne zulmdür, (7) kañı kavm peygamberlerine ihānet eylediler. Eger peygamberi inkār (8) ederseniz bu Cum'aa gelmek, bu 'ibādet, namāz, oruc nedir. (9) Zihī hamākat zihī dālālet⁷³⁸” derken Yezīd-i pelīd (10) (al.) emr eyledi mü'ezzīne. İķāmet eyleyüp Cum'ā (11) namāzın kıldılar. Ba'dehu ehl-i Kūfe[yi] cem' eyledi, eyitdi: “Haķ (12) Te'ālā size belālar vėrsin ve şehriñiz harāb olsun. (13) Biñ dürlü belāya mübtelā olasız. Benim rızām yoğdı Hż. (14) İmāma katl eyleñ dēmedüm. Allāh belāsını vėrsin bu emr-i (15) kabīhi 'Abdullāh-ı Ziyād-ı mel'un (la.) eylemiş. Beni Bağdād

[298a] (1) Ka'be, Medīne ve Şāmda dünyā içinde kıyāmetdek (2) bed-nām rüsvāy eyledi. Cümle 'āleme la'net siperi eyledi” dēyü (3) ağıladı. Rivāyetdir ki naķl eder. Yezīd-i pelīd (la.) (4) göñlüne merhamet gelüp kendi serāyında harem-i Hż. (5) İmām-ı Hüseyine bir 'ālī maķām vėrdi. Hż. İmām-ı cihān (6) Sultān-ı Kerbelā Hüseyiniñ dört yaşıda bir kıızı var idi. (7) Hż. İmām-ı cihān anı pek severdi. Her bār kuçağından inmezdi. (8) Sultān-ı Kerbelā katl olaldan beri baba baba dēyü ağılardı. Havātīn-i (9) harem-i 'işmet biñ dürlü lu'bıla aldarlardı, uyudurlardı. Ol (10) gēce serāy-ı Yezīdde yine pek ağıladı. Meger ol gēce babasını (11) düşünde görmüş, uyıudan babacığım dēyü uyandı. Bildiler ki düşünde (12) görmüş. Yezīd-i pelīd (al.) “nedir bu ağılamak” dēdi. Eyitdiler: (13) “Aħvāl şudur.” Yezīd (la.) eyitdi: Hż. İmām-ı (14) cihāniñ başını gösteriñ, belki artık ağılamaz ola” dēdi. Hem öyle (15) oldu. El-kışsa: Hż. İmām-ı cihāniñ mübārek başını ol

[298b] (1) ma'sūma gösterdiler. Ol kız babasının mübārek başını (2) gördiği gibi bir āh-ı ateş- pāre çeküp cān şerbetini Hallāķu'l- (3) 'arşı'l-'azīme teslīm eyledi. (rah.) (rv.) (4)

⁷³⁶ اجتنأ

⁷³⁷ وقت

⁷³⁸ ذلالت Bu kelime iki kere yazılmıştır.

Havâtin-i harem-i 'işmet-i Hż. Resûl-i Ekrem ve Nebiyy-i (5) Muhterem (sav.) hazretlerinin evlâd- (6) -larının mâtemleri tekrâr tâzelendi. Ümmü Gülşüm, Yezîdden (7) (la.) icâzet istedi, eyitdi: “Bize serâydan (8) taşra bir menzil vèr ki biz anda istedigimiz gibi mâtem êdelim” (9) dèdiler. Yezîd (al.) öyle emr eyledi. Bir serâya (10) çıkdılar. Ehl-i Şâm hep gelüp 'izzet [ü] tâ'ziye eyleyüp (11) merşiyeler okudular. Şâm içi bir mertebe feryâd figân (12) eylediler ki kalem ile tahrîri ve dilile takrîri mümkîn degildir. (13) Mahtel-i Ebû Miḥnef ki Hż. İmâm-ı A'zâm hazretlerinin (14) nakli bu kim rivâyet eyler kim el-kışşa: Yezîd-i pelîd (15) (al.) emr eyledi beş yüz miḳdârı sipâha ol başlar

[299a] (1) bir yere getürüp misk [ü] 'anberle ve güllâbla yuyup (2) ve şakallarını taradup “varuḡ bu başları deşt-i Ker- (3) -belâda şehîd olduğı yerde gövde-lerini buluḡ. Her (4) başı gövde(-)sine yakın koyup defn eyleḡ” dèdi. (5) Ol âdemler başları alup deşt-i Kerbelâya varup defn (6) eylediler. Fe emmâ beri tarafda Yezîd (la.) ehl-i (7) beyt içün 'azîm yol tedârikini gördi. Ne mertebe kim (8) her birine birer maḥfe birer hil'at ve çâriye-ler ve ḥâdimler, (9) envâ' dürlü 'izzet ü ikrâmıla ki ḥadden tecâvüz iḥsân- (10) -lar eyledi. Meger Yezîd (la.) dîvânına (11) gelen âdemlerden bir âdem vardı, adına Nu'mân bin Beşîr (12) dèrlerdi, muḥibb-i ḥânedân-ı Resûlallâh idi. Yezîd (13) (al.) anı bilürdi, aḡa eyitdi: “Yâ Nu'mân, sen otuz (14) nefer âdem al yanıḡ sıra. Bu ehl-i beyt-i harem-'işmet-i (15) Hż. Sultân-ı Kerbelâ-yı cihân İmâm[ı] Medîneye götür”

[299b] (1) dèdi. Hż. Nu'mânıḡ 'aklı gitdi fırsatndan. “Elḥâmdü- (2) -lilâhi te'âlâ bu ḥidmetim benim oldı” dèyü. Hż. İmâm-ı Zeynü'l- (3) 'Âbidîn bile gitmiş idi başlarla. Hż. İmâm-ı (4) Zeynü'l-'Âbidîn Kerbelâdan geldi, harem-i 'işmet[i] Nu'mân (5) alup menzil be menzil yollarda bu mertebe 'izzet ü ikrâm (6) eyledi. Gèçe şabâḥdek uyumazdı. Bir gün Medîne- (7) -ye geldi. Ümmü Gülşüm-den Nu'mân icâzet istedi (8) gèrü Şâma gelmege. “Ve hem Sultânım benden râzî oldu- (9) -ḡız mı? Zîrâ Yezîd (al.) su'al êder” dèdi. Hż. (10) Ümmü Gülşüm hazretleri cümle(-)siniḡ ulusıydı, eyitdi: (11) “Yâ Nu'mân Allâh senden râzî olsun, biz sizden râzî (12) olduk” dèyü ne[-]kadar 'avret varısa boyunlarından incüye (13) mütè'allik altûna gümüşt[e] mütè'allik varısa bir ṭabāk içine (14) koyup eyitdi: “Yâ Nu'mân bir şey'e kâdir deyiliz. Ançak bu bu- (15) -lundı, ma'zûr olsun. Dünyâ ḥidmet[i] budur. Fe emmâ âḡiret

[300a] (1) hizmet[i] bizim üzerimiz[e] vâcib oldu. Hż. Resûl-i Ekrem (2) ve Nebiyy-i Muhterem ve Habîb-i ‘âlem (sav.) (3) huzûrında şehâdet ederiz ki senden hoşnûd oldu- (4) -ğımız, ma‘zûr olsun” dediler. Ağlayup eyitdi⁷³⁹: (5) “Sultânım bu hizmet[i]⁷⁴⁰ gerçi ben Yezîd (al.) emriyle (6) işledim ammâ bu hizmet benim cânıma minnetdir ki (7) başa naşîb oldu elhamdülillâhi te‘âlâ” dedi. Ol yâdigârları tekrâr (8) ehl-i beyte hediye eyledi. Yâdigâr için bir tek incü aldı. (9) El-kışsa: Ehl-i Medîne, harem-i ‘işmet-i Hż. İmâm geldigine (10) gâyetle şâd oldular. Er ‘avret, büyük küçük feryâd figân (11) eyleyerek istikbâl[e] çıkup Medîne-i Münevvere bir mertebe zelzeleye (12) geldi[-]ki ta‘bîri kâbil degildir. Ve Nüzhetü’l-Ervâhda nakıl (13) olunur kim Medîne-i münevverede kaç kerre mâtem oldu. Evvel Hż. (14) Resûl-i Ekrem Uhud gazâsında, Hż. Muhammed (as.)’[ı] (15) dişî şehîd oldu. İkinci⁷⁴¹ Hż. Resûl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem

[300b] (1) vefât eyledi. Üçüncü Hż. Fâtımatü’z-Zehrânî vefât, (2) dördüncü Hż. Şâh-ı Velâyet ‘Aliyyü’l-Murtezâ ol Şîr-i (3) Hüdânî vefât, beşinci Hż. Hasanü’l-Müctebânî (4) vefât, altıncı Hż. Sultân-ı Kerbelâ-yı cihân İmâm-ı (5) Hüseyinî vefât, sekizinci budur ki Hż. İmâm-ı Zeynü’l- (6) ‘Âbidîn hazretleri bunda gelüp, olan muşîbet (7) Hż. Âdemden olmamıştır. ‘Uyûnu’r-Rızâda mestûr- (8) -dur ki ferzend-i Va‘l ya‘ni Va‘l dârlar bir kimesne vardı (9) ve bir oğlu vardı. Oğlu rivâyet eyler kim “Kaçan babam Va‘l (10) öldüğü zamân yüzi siyâh oldu. Ben Va‘li bir gâçe vâ- (11) -kî‘amda babam[ı] gördüm, yüzi nûrlı. Ben su‘âl êtdüm: “Ey benim (12) babam, sen hîn-i mevtiñde yüzün siyâh idi. Ne sebep oldu[-]ki (13) siyâh oldu ve ne sebep oldu[-]ki şimdi nûrlanmış?” Babam eyitdi: (14) “Ey oğlum, dünyâdan gâyetle günâhla çıktım. Hż. (15) Resûl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem beni gördi, eyitdi: “Ey Va‘l, oğlum

[301a] (1) Hüseyin Kerbelâda şehîd olduğına merşîye söylediğ” dedi. (2) Ben[-]dahî eyitdim: “*Lâ azhâk’allahü şakra’d-[dehri] in zahûket, ve âl-i Ahmed (3) mazlûmîne kahrân.*”⁷⁴² Bunu okudukça Hż. Resûl (4) mübârek başını şalup hem ağlardı hem eliyile bu hil‘at[i] üstüme (5) giydirdi ve günâhlarıma şefî‘ oldu.” Ehl-i beytiñ medh (6) eylemek ve anlar için ağlamak hûsn-i efđal-i fezâyîl-i ‘ibâ- (7) -detdir. Kim[-]ki bu hûşûşda bir beyt söyler, ol dahî ehl-i (8) beyt olur. Rivâyet-i şahîh ile rivâyetdir ki Kenzü’l-Ğurâbda (9)

⁷³⁹ Bu kelime ard arda iki kere yazılmıştır.

⁷⁴⁰ Cümle içinde iki kere yazılmıştır.

⁷⁴¹ اوچنجی

⁷⁴² Allah feleği asla güldürmesin, Çünkü Ahmed’in evladı mazlum olarak kahroldular.

eydür. Kerbelâda [H. İmâmı] şehîd eyleyen Şimr-i Zilcevş-i mel'ûn (la.) (10) bir ateşden tâbût ile kıyâmetdek 'azâb içinde- (11) -dir ve Şuhf⁷⁴³u's -Şerîfde İsnâd-ı Rızâviyyeden nakıldır ki H. Mûsâ (12) du'â-yı münâcât eyledi "yâ Rabbi Hârûna rahmet eyle" dèyü. Rabbi'l (13) 'İzzet eyitdi: "Yâ Mûsâ cemî'an 'âlem için du'â eyleseñ (14) kabûl ederem lakin H. İmâm-ı cihân Hüseyin-i Mazlûm[ı] katl (15) eyleyeni kabûl eylemezem" dèdi. Kenzü'l- Ğurâbda eydür. Cehennemde bir

[301b] (1) yılan vardır. Büyüklüğünü Allâh bilür. Günde yetmiş kerre (2) titrer. Her silkindikçe zehrleri dökülür. H. Allâh eydür: (3) "Yâ Şedîd şabr eyle, ben saña H. İmâm-ı cihân Sultân-ı Ker- (4) -belâ-yı Hüseyin-i Mazlûm[ı] katl eyleyeni vèirem ki sen aña yâr-u vefâ-dâr (5) olur, 'azâb edersin" dèdi. Rivâyetdir ki Kerbelâ cenginde (6) ol şahrâda her kim var ise bir seneye varmadı, her biri bir (7) 'ukûbetle helâk oldu. Kenzü'l-Ğurâbda nakl olunur kim⁷⁴⁴ ve (8) bir gün meclisimizde Kerbelâ ahvâlini, nakl olunur kimve nakl ederdik ki ol Kerbelâda bulunanlar, her biri bir dürlü (9) derde giriftâr olup helâk oldular, dèdik. Meger meclisimizde (10) bir âdem eyitdi: "Bu söz yalandır, ben Kerbelâ çenginde (11) idim. Baña hiçbir şey' olmadı" dèdi. Hemân olsâ'at (12) mumıñ ateşinden bir kıgılcım çıktı, esbâbına dokundu. (13) Esbâb tutuşdı. Bir meded dèrken şu aradılar, bulamadılar. (15) Şoyunma-ya ikdâm eyledi. Şoyunulunça ateş çayır

[302a] (1) çayır yakdı. Cân cehenneme gitdi. İmâm-ı Başrî rivâyet (2) eyler kim: "Halka mu'allim olup herkes dürlü dürlü (3) kitâbları okurdu⁷⁴⁵. Ammâ her gün bir âdem gelir, (4) geldiği gibi ortalığı kaşran köhüsü alırdı. Ben şormağa (5) uşanırdım. Fe emmâ pür şâkırdım şabr edemedi, eyitdi: (6) "Luţf eyle, sebep nedir sende kaşran köhüsü gelir" dèdi. (7) Ol şahs bir kerre âh-ı serd çeküp eyitdi: "Benim derdim (8) gâyetle büyükdür. Ben geçce düşümde kıyâmet kopmuş, (9) güneş bir mîl miqdârı yere inmiş, dilim ağzıma sığmaz,(10) harâretim bir mertebe ki tākātım tāk oldu, anı gördüm. (11) Bir yerde bir büyük havz, etrâfında âdemler çok ve bir inçü- (12) -den çadır var. İleri vardım. Meger havz-ı 'Aliyyü'l-Murtezâ imiş. (13) Halka şu üleşdirirler. Ben[-]de eyitdüm: "Baña da şu vèriñ, (14) harâretim vardır" dèdim. Bir kimse benim yüzüme bakmadı ve sözüm (15) işitmediler. Ammâ gayrılara ol şudan vèirirler. Tekrâr

⁷⁴³ صفحہ

⁷⁴⁴ Cümle içinde iki kere yazılmıştır.

⁷⁴⁵ Burada bağlama uygun düşmeyen *dedim* kelimesi yazılmıştır.

[302b] (1) söylerken hemān çadır içinde bir laṭīf avāz geldi. (2) “Bre şu ādeme şu versen ya.” Birisi eyitdi: “Yā Resūl- (3) -allāh, bu şudan aña ḥarāmdır⁷⁴⁶. Zīrā Kerbelā çenginde (4) şuyun üstünde Hż. İmāma şu vermeyenler bölüğünde (5) yardım ederdi⁷⁴⁷ Yezīde (la.)” dedi. Tekrār (6) Hż. Resūl eyitdi: “Varın cehennemden kaṭrān getirin” (7) dedi. Kaṭrān getürdiler, elime vërdiler. İçerken uyandım. (8) Ol zamāndan ber[i] yedigim kaṭrān içdigim kaṭrān, üstüm (9) kaṭrān kıkar, sebeb budur” dedi. İmām-ı Başrī: “Koğun şol (10) merdūdi” dëyü ol meclisden koğdular. ‘Ākıbet belā-yı (11) şedīd ile helāk oldu. Ebū’l-Mefāhīrden nakldir ki bir (12) kimesne Ka’be-i mükerreremeyi tavāf ederdi. Fe emmā bunun yü- (13) -zünde niḳāb, hem tavāf eder hem ağlar hem söyler. Dër ki: (14) “Yā Rabbi benim günāhım ‘afveyle, suçum bağışla, bilürem suçum (15) bağışlanmaz, bilürem gayrı günāhıma benzemez” dedi. Ben eyitdim.

[303a] (1) “Kişi bu söz söyleme, niçün Tenrı Te’ālā merḥametinden ümīdin (2) kesersin” dedi. Ol şahş eyitdi: “Benim derdim çokdur. (3) Size nakl edeyim” dedi, eyitdi: “Ben Kūfe şehrinde Hż. (4) İmām-ı cihān Sultān-ı Kerbelā Hüseyin-i Mazlūmın başlarını (5) Şāma geldiği zamān bileydüm. Hattā bir yere geldim. Ol (6) arada konduk. Ol başları bekciler bekleyüp şerāb içmeğe (7) başladılar. Ben meclislerinde degildim. Uzak dururdım. (8) Anı gördüm gökden taht indi nūrdan. Gök yüzünde (9) cemī’an peygamberler geldiler. Ağladılar. Ba’dehu bir nūrdan (10) çadır kuruldu. Hż. Cebrā’ıl ve Hż. Mikā’ıl (11) ve Hż. İsrāfīl geldiler. Emr olundu Hāḳdan, (12) başları çıkardılar. Hż. Resūl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muḥterem (13) ve Hābīb-i ‘ālem Şefī’-i rüz-ı cezā Muḥammed Muştafā (14) (sav.), Hż. İmām-ı cihān Sultān-ı Kerbelā (15) Hüseyin-i Mazlūmın mübārek başını yetmiş kadem istiḳbāl

[303b] (1) eyleyüp ol başı Hż. Resūl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muḥterem yüzün (2) yüzüne sürdi. Fiğān eyleyerek “Ey benim dedem, gördün[-]mi (3) senin bī-vefā ümmetlerin başa neler eylediler.” Cemī’an peygamberler ağlaş- (4) -dılar. Hż. Cebrā’ıl geldi, eyitdi: “Yā Resūlallāh emri- (5) -ñiz olur ise Kūfe şehrini Lūt kavmi gibi aşağı (6) edeyim” dedi. Hż. Resūl-i Ekrem eyitdi: “Benim şabrım (7) sāyir peygamberlerden ziyāde(-)dir. Kıyāmet gününde ben anlardan (8) intikām alıram” dedi ve Hż. Cebrā’ıl eyitdi: “Sultānım, Cenāb-ı (9) Bārī emr eylemişdi. Bu bekcilerin kırk tokuzını ateşle (10) yakmak emr eyledi. Emr eyleñ ateşe yansınlar” dedi. (11) Her bār elli nefer ādem beklerdi. Ol elli nefer ādemin kırk

⁷⁴⁶ حرامدار

⁷⁴⁷ ایدرددی

toğuzını (12) bir kerre urdılar. Ateş yakup helāk oldular. Nevbet baña (13) deydi. Korkdum. “Ammā Yā Resūlallāh baña rahmet şefkat (14) eyle” dedim. Eyitdi: “*Lā ğaferallāhu lek.*”⁷⁴⁸ Ya’ni “saña rahmet yokdur” (15) dedi. Ben bilürem baña rahmet yokdur” dedi. Su’āl étdiler.

[304a] (1) “Ya yüzüne niçün niķāb édersin?” dediler. Eyitdi: “Ol kor- (2) -kudan yüzüm nesh oldı” dēyüp yüzünü açdı. El-‘iyāzūbillāhi (3) te’ālā⁷⁴⁹ yüzü dönmiş bir bet çehre. Gördükleri gibi tavāfdan (4) koğdular. Ka’beden çıkdığı gibi bir ateş çıkdı, kapkara⁷⁵⁰ (5) yakdı, helāk oldı. El-kışşa: Ba’zılar ekşer ehl-i (6) tefsīrden nakldir ki Hż. Sultān-ı Kerbelā-yı cihān (7) İmām-ı Hüseyin-i Mazlūm, şehīd olduķdan sonra Kerbelāda (8) ne[-]lķadar ādem bulundıyısı her biri bir dürlü belāyıla (9) helāk oldı. **El-bābu’s-sādis ‘aşer. On (10) altıncı bāb: Hż. Sultān-ı Kerbelā-yı (11) cihān Hż. İmām-ı Hüseyin[i] şehīd édenlerin (12) helāki ‘ayān ve beyān olunur.** Evvelā Hālid bin Yezīd (13) (la.) mā ‘aleyh, Hż. imāme-i şerīfin (14) ya’ni başından şarığını çıkarup almışdı. Ba’dehu (15) mel’ün (al.)’niñ dimāğı tutulup ol

[304b] (1) ‘azābıla ol deli oldı, zinçīrlere kōdular. Zincīr (2) içinde çağıra çağıra helāk oldı. Silsile-i “Zer’uhā (3) seb’ün”⁷⁵¹a düşdi. İkinci Ca’fer ibn-i Aḥḍarī-i mel’ün (4) (la.), mübārek vücūd-ı şerīfinden gömlegini çıkar- (5) -mışdı. Ol vücūd ise yüz yetmiş yerde zaḥm vardı. (6) Oķ, nīze, kılıç yarası. Bu mel’ün münāfık merdūd (7) (al.)’ye bir maraz olup ol ‘azābla helāk [oldı].⁷⁵² Üçinci (8) Esved bin Hanzāle-i bedbaht nā-bekār (la.) (9) ol Hż. Sultān-ı Kerbelā-yı cihān İmām-ı Hüseyin-i Mazlūmıñ (10) kılıcını almışdı. Cüzẓām marazına düşüp helāk (11) oldı (la.) Dördinci Mālik ibn-i Yesār-ı (12) mel’ün bedbaht nā-bekār (al.), üzerinden zırh-ı (13) cevşenini almışdı. ‘Aķıl gidüp deli olup bu kılıklara (14) düşdi, oğlançıklar taşa tutup helāk oldı (la.) (15) Beşinci ba’zı sipāh, Hż. Sultān-ı Kerbelā

[305a] (1) İmām-ı Hüseyin-i Mazlūmıñ develerinden almışdı. Boğaz- (2) -layup yemek istediler. Her kim bir loķma yedi ise zehr (3) olup helāk oldılar. (la.) (4) Netīçe ol dāyire[de] bulunan hem dünyāda çekdi hem (5) āḥiretde çekerler. Mir’atü’l-Cinānda nakl

⁷⁴⁸ Allahın rahmeti, sana yokdur.

⁷⁴⁹ Allah korusun.

⁷⁵⁰ قاب قره

⁷⁵¹ Buradaki *zer’uhā seb’ün* ‘yetmiş arşın’ anlamında olup Hakka Suresine işaret etmektedir: *Sonra uzunluğu yetmiş arşın olan zincire vurun onu.* (Hakka 69. /32)

⁷⁵² Tamir, bağlama göre yapıldı.

ederler kim (6) Vākī'a-yı Kerbelādan[-]sonra 'Abdullāh-ı Ziyād-ı mel'un, (7) bedbaht, nā-bekār, münāfık, merdūd (al.)'niñ başını (8) köpek başı gibi Kūfe mescidine getürdiler. *Lā ğaferallāhu leh*⁷⁵³ (9) (la.) çânına hınzırlar ve köpekler yestehlesin. (10) Hız. İmām-ı Tirmīzī (ks.), Hız. 'Ammā- (11) -rīden nakl etmiş ki: "Ben anda hāzır idim. Gördüm[-]ki (12) dīvār-ı mescid-i Kūfeden bir yılan indi, ol mel'un merdūd (13) münāfık (al.)'niñ burnuna girdi. Birkaç⁷⁵⁴ kerre girdi (14) çıkdı, gördük" dediler. Şevāhidü'n-Nübüvvede meştürdur ki (15) Hız. İmām-ı cihān Hüseyin-i Mazlūm şehid olduğu gibi

[305b] (1) bir ādem gelüp şāz olup sevinirek çağırırdı. 'Ākıbet (2) ol kimse dağlara düşüp çağıra çağıra helāk oldı (3) (la.) Kitāb-ı Rızāviyyede meştürdur ki (4) Şimr-i Zılcevş dedikleri mel'un (al.) cehennem (5) içinde bir tābūt[-]ki ateşden, ol tābūtın içinde (6) 'azāb ederler. Bir mertebe bet koşusu vardır ki ehl-i (7) cehennem feryād ederler bunun bet koşusundan. Çünkü (8) Hız. Sultān-ı Kerbelā-yı cihān İmām-ı Hüseyin-i Mazlūmın (9) mübārek başını Yezīd-i mel'un merdūd (10) (la.)'[e] getürdü⁷⁵⁵, her kal'aya her şehre muştıçılar gönderdi. (11) Bir kal'a vardı, adına Şīrāz dērlerdi. Muştucu geldi. (12) Şāhlarına 'Alkame dērlerdi. Keennehu müjde alalar. (13) 'Alkame 'askerini cem' eyledi. "Ne[-]dērsiz sāyir şehirler (14) gibi biz dahı münāfık olalım[-]mı yohsa karşı koyalım[-]mı?" dedi. (15) "Karşı durmazız" deyüp Yezīde la'net edüp elciyi

[306a] (1) koğdular. Elci Yezīde (la.) geldi, bildirdi. (2) Ġazaba gelüp beş biñ ādem gönderdi. 'Alkame hāzretleri (3) bildirdi 'askerine, eyitdi: "Ne dērsiz ceng edelim[-]mi (4) yohsa bir hīle edüp yüzlerine gülelim[-]mi?" dedi. (5) 'Asker eyitdi: "Çeng ederiz." Taşra çıkdılar. Bir dar (6) boğaz vardı. Anda durup. 'Alkame (ra.) (7) üç oğlu vardı. Birin yanına ve birin önüne (8) kodu. Şakalın bir eline alup yüzün göge tutup (9) eyitdi: "Yā Rabbi, senin Hız. Hābībiñ Ahmedi severiz (10) ve evlādların dahı severiz. Yā Rabbi bize nuşret vēr" dedi. (11) Çünkü karşı durdılar, Allāh Te'ālānıñ emriyle bir katı (12) yel çıkdı. Toz gözlerine girdi. Gözlerin açamadı- (13) -lar. Çok ādem katl etdiler. Hız. 'Alkame (ra.) (14) ğālib oldı. Bozuk 'asker-i Yezīd (la.) (15) geldi. 'Amır ibn-i 'Āş (al.) eyitdi: "Yā Yezīd

[306b] (1) (la.) muqayyed olma, aña Şīrāz dērler" dedi. (2) Yezīd (al.) eyitdi: "Olmaz helebette" (3) deyüp on iki biñ ādem dahı gönderdi. Geldiler. Beri (4) taraftan 'asker çok olmuşdı. Yine bozuldular. Yine (5) Yezīd (la.) ğazaba gelüp "Buña çäre (6) nedir?" dedi.

⁷⁵³Ona bağışlanma yoktur.

⁷⁵⁴برقاج

⁷⁵⁵کلدی

‘Amır ibn-i ‘Āş (la.) eyitdi: (7) “Ben size dëdim. Şîrâzdır muķayyed olmaņ, dëdim. Siz (8) sözüm işitmediņiz.” Yezîd (al.) eyitdi: “Olmaz (9) ķomam”. Yigirmi biņ âdemle ‘Amır ibn-i ‘Āş[1] (la.) (10) ser-‘asker êdüp gönderdi. Muķâbil oldular. (11) ‘Amır bin ‘Āş (al.) mektûb gönderdi, eyitdi: “Yezîd (12) (al.) böyle êtmemek gerekdi. Gel sizi barışdırayım” (13) dëdi. Hż. ‘Alķame (ra.) eyitdi: “Var git hîle- (14) kâr, hîle-yi ķo” dëyüp taşra çıkup üç gün ceng-i ‘azîm (15) oldu. ‘Āķıbet ‘Amır bin ‘Āş gördi[-]ki olmaz, hîle-yi mübâşeret

[307a] (1) eyleyüp tağıņ ardına biņ âdem gönderdi, bunlar ceng (2) êderken gâfil iken ķal‘ayı alalar. nâ-gâh Muħammed bin Huzā‘⁷⁵⁶ (3) iki biņ müslimân mü‘mînile geldi, yetişdi. Bir kılıç (4) urdular ki māl u esbâb döküp öyle kaçdılar. (5) Bozuk ‘asker-i Yezîd (la.) gelüp ammā beri tarafda (6) ‘Alķame (ra.) Müseyyeb ile görüşdiler. Müseyyeb (7) eyitdi: “Her kaçan böyle ‘asker çeküp gelir, baņa haber eyleņ” (8) dëdi. Ammā Yezîd (la.) eydür: “Ben geķe (9) gündüz uyumam, bu Şîrâz bir hâll olmayınca” dëdi. “Tîz (10) buņa bir tedbîr gerekdir” dëdi. Mervân bin Hâkem (al.) eyitdi: “Buņa (11) ķäre oldur ki ‘avret göndeririz. Zîrâ dünyâda çok (12) ‘avret ‘âlemi fesâda vërmişdi.” Eyitdi: “Benim bir hâlem vardır, (13) adına Selime dërler. Ol çok hîle bilür” dëdi. Çağırdılar, (14) geldi. “Nedir yâ Selime” dëdi. Selime eyitdi: “Hüküm benim olursa (15) bu birazaķık işdür, baķ nişlerim” dëdi. Yezîd (al.) “İcâzet

[307b] (1) vërdim” dëdi. Ol ‘acûze emr eyledi. İki siyâh ‘alem[e] Hż. (2) İmâm-ı Hâsanu’l-Müctebâ ve Hż. İmâm-ı cihân Hüse-yin-i Mazlûmıņ (3) adların yazdırdı. Yüz âdem yanına aldı ve beş biņ âdeme muvaffık (4) dërler. Bir hâdimi vardı, anı ķodı. “Varıņ siz evvel filân yerde (5) duruņ, ben size haber gönderdigim zamân ķal‘a ķapusına gele- (6) -siz” dëdi. Gönderdi, kendi ol yüz âdemle giderdi. Her şehre vardıkķa (7) şadaķalar ihsân êderdi. Şîrâza geldi. Ehl-i Şîrâz (8) karşı çıktılar. ‘İzzet ü ikrâm eylediler. Şöyle mâtem êderdi: “Āh (9) Hüse-yin vâh Hüse-yin-i Mazlûm” dëyü feryâd fiğân êderdi. Geçelerce (10) Kır‘ân okurdi. Cum‘â gün oldu, halka ta‘âm yëdürdi. (11) Kırmine in‘âm u ihsân êderdi. Bir geķe ol beş biņ (12) âdeme muvaffık âdem gönderdi. ‘Ale’s-seher ķal‘a ķapusına gele(-)siz” (13) dëdi. Ammā bu tarafda mel‘üne ‘açûze, pâdişâh oğullarını (14) ve niķe ķadîm-i hâşlarda bir serây-ı ‘âlîde ‘işret êdüp (15) gâh Hż. İmâm-ı Hüse-yin[i] ögüp ağılardı gâh Kır‘ân okurdi,

[308a] (1) şöyle[-]ki ašlā duyurmadi. Ammā kendiyle bile olan (2) yüz ādeme eyitdi: “Varıñ siz kapu ardında duruñ, kaçan (3) Muvaffıķ gele kapuyı açıñ” dēdi. Geldiler. ‘Asker[e] kapuyı açdılar. (4) Ķal‘ayı yağma eylediler. Ħz. ‘Alķameyi tutdular, oğulların (5) tutdular. Ħz. ‘Alķame-niñ gözlerin bağladılar. Ol mel‘ūn (6) münāfıķ merdūd (al.) ħarı, mahfe-niñ öñi sıra yayan, (7) gözü bağılı yürüdi. Oğullarıyla ġāyetle cefā ēderdi. (8) Tamām ol māhūd, țar boğaz[a] geldiler. Ammā Ħz. ‘Alķame-niñ (9) bir ħapucısı bir şan‘atıla kaçup Ħz. Müseyyeb bin Muħammed (10) Ħuzā‘ī[ne] geldi. Evde buldı, aħvāl bildirdi. Ķapucıya (11) eyitdi: “Var benim ‘askerim filān yerdedür, ardım⁷⁵⁷ sıra gelsinler” (12) dēdi. “Ve beni seven Kerbelā ‘aşķına muħabbete gelsin” (13) dēdi. At ħaldırdı, geldi. Ol țar boğaza geldi, durdı. (14) Ħz. Müseyyebün ‘askeri daħı geldi, yetişdi, durdı. ‘Avret (15) daħı ‘askeriyile geldi. Üc biñ sipāh-ı İslām ol⁷⁵⁸

[308b] (1) münāfıķlara merdūdlara bir giriş girdiler ki tarmār eyledi. (2) Ol mel‘ūn münāfıķ ħarıyı tutdular. Ħz. ‘Alķameye (3) ne[-]şekil eziyyet cefā eyledi ise ol daħı ħarıya öyle (4) ētdiler. Öñlerine ħatdılar. Tekrār Şirāza geldiler. (5) Ammā muħaddemā ‘avret ħal‘ayı aldıķı gibi Yezīd (al.)’ye (6) müjde ħaberin göndermiş idi ki: “Pādiřāhım devlet-i (7) nekbetinde, řehr-i Şirāzı aldım” dēdi. Yezīd-i pelīd (8) (al.) sevindi. Ba‘dehu bir ħaber daħı geldi kim “nedir” dēyinçe (9) “Sultānım Muvaffıķ geldi” dēdiler. Yezīd eyitdi: “Tiz istiķbāl (10) eyleñ.” Ķarşı çıkdılar. İçeri girdi, “nedir” dēdi. “Aħvāl şöyle (11) oldı. Beni tutup burnum ħulağım kesdiler, saña gönderdiler⁷⁵⁹ (12) ve ‘avret[i] dāħı tutup ac zelīl yayan getürdiler” dēdi. Yezīd-i (13) pelīd dēyü ‘anīd (la.) ġazabından taht (14) üzerinden yıķıla-yazdı. Yezīd-i pelīd dīv-i sefid (15) (al.) eyitdi: “Yā ‘Amır ibn-i ‘Ās (la.), gördüğ[-]mi

[309a] (1) ‘avret neler işledi.” ‘Amır ibn-i ‘Ās (al.) eyitdi: (2) “Ben saña dēmedim[-]mi bu olmaz, Şirāzdır ol, dēdim.” Ħuşūşā (3) erkek-ler aydı “Avret neye ħādir? Bu işi Mervāñ bin Ħakem-i (4) pelīd (al.) ētdi.” “Tiz çağırıñ Mervān bin Ħakem-i (5) pelīd (al.)’yi.” Getirdiler. Yezīd-i pelīd (la.) (6) eyitdi: “Gördüğ[-]mi ētdigin tedbīr (7) ne[-]şekil oldı. ‘Avret neye ħādirdir?” dēdi. Mervān-ı (8) pelīd (al.) eyitdi: “Bilmem pādiřāhım Ķur‘ān okurdum (9) řu maħal ki ħavli te‘ālā: “*İnne keyde künnē ‘aẓīm*”⁷⁶⁰ sūre-i Yūsuf- (10) -da ‘avretlerin mekr u ħīle(-)si çokdur” dēdi. Yezīd (11) (la.) eyitdi: “Ya bu āyeti okumadıñ[-]

⁷⁵⁷ اراديم

⁷⁵⁸ Bu kelime 306b 1. satırın başında tekrar yazılmıştır.

⁷⁵⁹ كندرلر

⁷⁶⁰ Şüphesiz sizin (kadınların) tuzağınız çok büyüktür. (Yusuf, 12/28)

İmı?” (12) Kavlî te‘âlâ: “*Velâ yahîku'l mekru seyîu illâ bi ehlih.*”⁷⁶¹ (13) Her ne şanursan eden kişiye uğrar. **El-bâb** (14) **u’s-sâbi’u ‘aşer. On yedinci bâb: Yezîd-i pelîd** (15) **dâyü ‘anîd (al.)’niñ ne minvâl üzere helâk**

[309b] (1) **oldığı**⁷⁶² **‘ayân ve beyân olunur.** Râvîler böyle (2) rivâyet ederler kim Muhtâr dârlar, bir Sünnî mü’mîn, (3) muhibb-i hânedân kimesne vardı. H. Şâh-ı merdân-ı (4) zemîn ü zamân-ı cihân ‘Aliyyü’l-Murtezâ ol Şîr-i Hüdâya (5) hîdmet etmiştir. H. Esedullâh-ı Velî, aña Keysân (6) dârlardı. Müslimânlara yardım ederdi. Bir gün bir âdem (7) geldi. Muhtârın eline bir kâğıd vârdı. Eyitdi ki: “Bu kâğıd[ı] (8) şaña H. ‘Alî gönderdi” dâdi. Muhtâr eyitdi: “Gerçek (9) söylersin vallâhi’l-‘azîm ve billâhi’l-kerîm H. (10) ‘Alî gönderdi” dâdi. Kâğıd[ı] açdı, okudı. Yazmış[-]kim: (11) “Yâ Muhtâr, bu kadar zamândır yaramaz yola gezersin. (12) Gün bu[-]gün gün[-]dârsın göreyim seni. Benim intikâmım, evlâdlarım (13) intikâmın alâsın. Hiç korkma fırsat seniñledir” (14) dâdi. Nâme-i sâ‘âdeti okuyucağ Allâh emriyle yürek- (15) -lendi. ‘Âşîlerden bir nekbet habîs, ‘Abdullâh-ı Ziyâd-ı⁷⁶³

[310a] (1) mel‘ün[a] eyitdi: “Muhtâr, başına ‘asker cem’ edermiş (2) intikâm almağa.” dâdi. “Tîz Muhtâr[ı] getürün” dâdi. ‘Abdullâh-ı Ziyâd-ı (3) mel‘ün (la.) eyitdi: “Ey Muhtâr, sen ‘asker cem’ (4) edermiş(-)sin” dâdi. Muhtâr eyitdi: “Ben H. Resûl[i] severem. (5) H. Resûl-i Ekrem hîdmetine(-)dir işim gücim” dâdi. (6) Böyle cevâb vârdı. ‘Abdullâh-ı Ziyâd[ın] elinde bir ağac vardı, (7) urdı, Muhtâr hâzretlerinin gözine zağm erişdirdi, zindâna (8) gönderdi. Muhtâr eyitdi: “Vallâhi ol beni ağacıla urdığın (9) gibi ben dahı anı kılıç ile ururım. Elin ayağın kesüp öyle (10) aşarım” dâdi. El-kışsa: Meger Muhtârın bir kız karındaşı vardı, (11) adına Şafîyye dârlardı. Erine ‘Abdullâh bin ‘Amr dârlardı. (12) Şafîyye ağlamağa başladı. Feryâd u figân eyledi. Eri eyitdi: (13) “Ey benim gam-güsârım, elem çekme ben seniñ karındaşın Muhtârı (14) kırtarırım” dâdi. Bir kâğıd yazdı, Yezîd[e](al.) (15) gönderdi. Yezîd (la.) kâğıdı açdı, okudı.

[310b] (1) Eyitmiş ki: “‘Abdullâh-ı Ziyâd-ı mel‘ün (la.) kaynımı (2) bir töhmetile zindâna komuşdır. Luţf edüp halâş (3) ede(-)siz” dâmiş. Yezîd (al.) kâğıdı gönderdi. (4) ‘Abdullâh-ı Ziyâd-ı mel‘ün (la.), Muhtârı getürdi, (5) eyitdi: “Üc gündeğ şehir içinde durma yoğsa (6) seni öldürürim” dâdi. Muhtâr, Ka‘beye geldi. Zübeyrle (7) görüşdi, ferahlandı, Kûfe-niñ

⁷⁶¹ Kötü tuzak ancak sahibini kuşatır. (Fâtır, 35/43)

⁷⁶² اولنور

⁷⁶³ ذیاده

aḥvālını söyledi Bir sene durdı. (8) Muḥtār eyitdi: “Yaz bir bī‘at eyle” dedi. Bir miḳdār i‘nād (9) u muḥālefet eyledi. ‘Ākıbet bī‘at eyledi. Yezīd-i pelīd[in] (10) (la.) kulağına deydi. Yezīd-i pelīd (al.) (11) emr eyledi. Müslim bin ‘Uḳbe⁷⁶⁴ derlerdi, aḡa altı biḡ (12) nā-merd, münāfıḳ, merdūd, ḳaltabān ādem ḳoşdı. Medīne-i (13) münevvereye geldi. Ol altı biḡ nā-merd, üç gün içinde (14) Medīne-i münevvereyi yaḡma eylediler. Medīne, feryād u fiḡān oldu. (15) Ezān okunmadı üç gün üç gèçe. Hemān ravza-i Resūl

[311a] (1) (as.)’dan gelürdi, ol aradan ḳalkdı, Ka‘beye (2) geldi cenge mübāşeret eylemege. Müslim bin ‘Uḳbe⁷⁶⁵ yolda öldi. (3) Zīrā Medīnede, altı biḡ Medīneli, Ka‘beli mü‘min[i] şehīd eylemişler (4) idi. Anlarıḡ āh u feryād[ı] yetişüp bir ‘azāb-ı şedīdle (5) helāk oldu. Müslimin yèrine Ḥaşīr bin Temīr[i] ser-‘asker eylediler. (6) Ka‘beye geldiler. ‘Asker çeküp ceng ètdiler. ‘Abdullāḥ (7) bin Zübeyr ḥazretleri çok ceng eyledi. İki taraftan ādem (8) helāk oldu. nā-gāḥ Şāmdan bir ādem geldi. Ḥaşīriḡ yanında (9) oturdu, eyitdi: “Ey azḡın nā-ḥalef ḳoça! Sen bunda geldiḡ (10) Ka‘beye taş atarsın, Yezīd-i pelīd (la.) (11) öldi” dedi. Ḥaşīr bin Temīriḡ (al.)-niḡ ‘aḳlı gidüp (12) “seni bilmem, ne söylersin, ya sebep ne oldu[-]ki öldi” dedi. (13) Ma‘zūr olsun, aḡşamdan şerāb çok içmiş, şabāḥı (14) maḥmūrlamış, yigirmi legen ḳan ḳuşdı” dedi. El-ḳışşa: (15) **Yezīd-i pelīd dīv-ü sefid (al.)**

[311b] (1) -niḡ ne güne helāk olduḡunu ‘ayān ve beyān (2) èder⁷⁶⁶ ve ba‘dehu Süheyl bin Muḡīre Başra begini (3) helāk eyledi. Başrayı zabt eyledi. Ḥuṭbeyi, Ḥz. (4) İmām-ı Zeynū’l-‘Ābidīn ḥazretlerinin adına okutdı. (5) Bu haber Yezīd (al.)’niḡ kulağına deydi. (6) Ḥāy ḥāy dèyüp taht-ı menḥūsından düşüp (7) başını yardı. Ḥāy ḥāy aḡlardı. Mervān-ı pelīd (al.) (8) başın ḳaldırdı, eyitdi: “Yā Yezīd-i mel‘ūn (la.), (9) eyitdi, öyle olur, zāhir bu çeng ḥalidür” dedi. (10) Yezīd-i mel‘ūn (la.) eyitdi: “Bilmem ne söylersin, (11) benim başıma günden güne nūḥūsetlik arttı. İşimiz (12) bitmez oldu” dedi. Bu melāetle ḥaste oldu. Dili aḡzına (13) şıḡmaz oldu, şişdı. “Amān amān şusız oldum” dedi. (14) “Baḡa şu vèriḡ” dèrdi. Yanında şerbetler taşlarla tııurdu, (15) içemezdi. ḳanmazdı. Dibelik ḥarāret ziyāde oldu. Ḥattā

[312a] (1) Başından ayaḡındek şişdı. Bir tııluma döndi. Ḳabuḳlı (2) ḳoz dāne(-)sine dönüp ḥāsbālar ḳıḳardı. Şişler (3) yarıldı, şarı şarı sular aḳdı ve ḡāyetle ḳoḳdı. (4) Murdār necāset gibi ḳoḳardı. Kimesne yanına varmazdı. (5) İt leşi gibi ḳoḳup ḳurtlar üşdı. Her kim ḳoḳsa

⁷⁶⁴ Tamir, bağlama göre yapıldı.

⁷⁶⁵ Tamir, bağlama göre yapıldı.

⁷⁶⁶ ایدرلر

(6) kokusundan cüzzām marazına mübtelā oldu. Şuyu nereye (7) dokunursa baraz maraz oldu. Hıdmetkârlar yanına (8) varamaz oldular. Bir âdem tutup, günde yigirmişer altına (9) gelir, hıdmet ederdi. Ammā gelindi gör, gelenler ağzını burnını (10) tıkar, bağlardı tā ki kokusu burnuna genzine gitmesin, (11) dardı. Ol hıdmet eden âdemler öyle rivāyet eylemiş[-]ki (12) “Bir gün yine vardım, çağırır, feryād ederdi, “şu şu” (13) dardı. “Yandım, tutuşdum” dardı. Gördüm ki yüzi (14) kapkara⁷⁶⁷ siyāh olmuş, köpek gibi oturur, karnında bir (15) büyük ‘akreb dāyim etini yer. İbret nazarıyla bakdım.

[312b] (1) ‘Ömrümde böyle ‘akreb gördüğü[m] yoğdı. Allāh Te‘ālā emriyle (2) ol ‘akreb eyitdi: “Kişi ne bakarsın? Biz iki karındaşlarız, (3) cehennemde olurduk. Mālik bize emr eyledi. “Varıñ (4) Yezīd-i pelīd (al.)’ye cefā eyleñ ölünçe” dedi, (5) geldik. Ben taşrada vücūdını yemege emr olundum, (6) büyük karındaşım içinde cefā eylemege emr olundu. (7) Dur şimdi ağzından çıkar, görürsün” deyinçe bir (8) korkunc ‘akreb ağzından çıktı. Tekrār dibüne girdi. (9) Yine çıktı, eyitdi: “Gördüğ[-]mi hānedān-ı āl-i Resūle (10) çefā edenlerin hālını, dünyāda böyledir, āhiretde (11) ne[-]şekil olur, var kıyās eyle” dedi. Ol sā‘at (12) tevbe [vü] istiğfār eyledim. La‘net Yezīde ve altūnına (13) ve gümüşüne” dedim, kaçdım” dedi. Bir âdem dahı ta‘yīn (14) eylediler günde kırk altına. Ol rivāyet eder kim: “Bir (15) şehir vardım gördüm yüzi ardına dönmiş, ‘akıl(-)sız

[313a] (1) yatır ölü gibi. Döşegine yatırdım. Altı ay bu ‘azāb[ı] çekti. (2) Bir gün yine vardım. Baña eyitdi: “Var oğlumı çağır, (3) gelsin” dedi. Geldi, söyledi. Oğlu Mu‘āviye eyitdi: (4) “Varalım, görelim” deyüp yüzlerin gözlerin bağlayup geldiler. (5) Yezīd (al.) eyitdi: “Beni Besnān tağına götürün, (6) anda murtāz kişiler vardır. Hız. Meryem anda toğ- (7) -muşdır. Anların berekātı sebebiyle şāyed bir derdime (8) dermān ola” dedi. Maḥfeye bindürdiler, tağa götürdiler. (9) Yolda katırın ayağı sürçdi. Maḥfe yıkıldı. Yezīd (10) (la.) düşdi. Vücūd-ı nā-pāki pāre pāre oldu. Ol (11) arada bir köy vardı. Anda kethūdānın evine kondurdular. (12) Çağıra çağıra helāk oldu (la.) la‘neten vā- (13) -siāten⁷⁶⁸. Abā vü ecdādına, atına, itine, tābi‘ olanlara la‘net, (14) etmeyene ve sükūt eden aḥbāba la‘netullahi ‘aleyhim ecma‘ın. (15) Ol arada bir kuyu kazdılar, gömdüler ve mezārına dahı yestehlediler.

⁷⁶⁷ قاب قره

⁷⁶⁸ Kat kat lanet olsun.

[313b] (1) Mu'aviyeye haber  tdiler. "Babaŋ h nz r olan Yez d (2) (al.) hel k oldu" dödiler. Emr eyledi: "Varıŋ,  ıkarıŋ, (3) get r ŋ, bunda gömelim" d di. Gönderdiler, geldiler, açdılar, (4) Yez d (al.) yokdur. Esb bıyla g mm şlerdi, esb bları (5) durur, kendi yokdur. Riv yet budur ki esb bları durur (6) getürdiler, g mdiler. Şimdi h l  Yez d (la.) (7) mez rı d dikleri Ő mda esb blarıdır, kendi degildir. (8) Yez d-i pel diŋ (al.)-niŋ p di  hl ŋ  (9) fa ad  c yıl sekiz aydır. Bir riv yet bir yıl altı aydır. (10) Ya'ni p di  hl ŋ  öyle eyledi. H . Sult n-ı (11) Kerbel -y  cih n  m m-ı Hüseyin-i Mazl m zam n-ı sa' detinde (12) ve H . Sult n-ı Kerbel -y  cih n  m m-ı Hüseyin vef t (13) eyledikten[-]şonra iki yıl ve iki ay p di  hl k eyledi. (14) H . Res l-i Ekrem ve Nebiyy-i Mu terem ve H b b-i ' lem (15) (sav.) h zretleri, H . Mu'aviyeye (ra.)

[314a] (1)⁷⁶⁹ (2) "Seniŋ oŋluŋ Yez d (al.) Şu kadar (3) p di  hl k  der" d y  bildirmi dir ve oŋlı H . (4) Mu'aviyeyi (ra.) ta ta geçirdiler.  zerine alt n (5) ve g mi  Őa dılar. Merv n bin H kem Őa dı. Z r  "ben oluram (6) p di  h" d rdi. Cum'a oldu, H . Mu'aviye (ra.) (7) minbere  ı dı ve hutbe-i Őer f o ud . H md (8)   Őalav t eyledi ve eyledikten[-]şonra eyitdi: "Ey kavm, ma'l m (9) olsun[-]ki p di  hl k benim degildir. H .  m m-ı (10) Zeyn' l- bid n h zretlerininidir. Benim degildir. Ben em neten (11)  derem" d di. Hem n Merv n bin H kem m 'ezz ne i  ret (12) eyledi, eyitdi: "Y  Mu'aviye bu söz dursun, bir vakitte (13) da ı söyleye(-)sin" d di. H . Mu'aviye eve geldi, (14) anasına eyitdi: "Bugün minbere  ı dım. All h Te' l niŋ (15) emrini y rine getürdim. H k H .  m m-ı Zeyn' l- bid niŋdir

[314b] (1)⁷⁷⁰ (2) d dim. Merv n bin H kem men' eyledi." A v l bildirdi. Anası (3) eyitdi: "Oğul fen  eylemi (-)sin. Ol Merv niŋ ba ını (4) kesüp ba' dehu söylemek gerek idi. Merv n d dikleri (5) mel' n (al.)  altab n, Mu'aviyenin s   sini getürüp (6) eyitdi: "Őa a  c biŋ alt n v reyim. Mu'aviye h zretlerine (7) Şu zehri içir, hel k olsun" d di. S    eyitdi: " or arım, (8)  demem" d di. Merv n (al.) " or ma" d di. "Ben seni  urtarırım" (9) d di. Net  e Őab h oldu, c m-ı pür-bel y  H . Mu'aviye (10) h zretlerine v rdi. H . Mu'aviye eyitdi: "Merv n gel (11) sen ic" d di. Merv n-ı pel d (al.) eyitdi: "Ben bugün (12) oru luyım" d di. Derdmend Mu'aviye içdi, içi (13) ba rı to randı.   er  anasına geldi. "Ah ana beni (14) Merv n-ı pel d (al.) ba  ne h le  od . Ol  ld r- (15) -di beni d di. Anası eyitdi: "Oğul n zen nim dünki gün

⁷⁶⁹ Bu satır bo tur.

⁷⁷⁰ Bu satır bo tur.

[315a] (1) hutbede söylediğin sözdür eden, bir miqdār şabr (2) etmek gerekdi. Ve Hz. Mu'aviye eyitdi: “Ben Allāhdan (3) korğarım ve Hz. Peyğamber (sav.) (4) hazretlerinden hicāb ederim. Babam gibi yerimi cehennem (5) edemem. Hz. Kerbelā ‘aşkına ve çiger-gūşe-i (6) Hz. Fāṭimatü’z-Zehrā ‘aşkına ve nūr-ı dīde-i Şāh-ı (7) merdān ‘Aliyyü’l-Murtezā ‘aşkına cānımı fedā eyledim” dedi, (8) teslīm-i rūḥ eyledi. (rah.) (rv.) (9) Fakad kırk gün pādīşāhlık eyledi. Fe emmā Şām[da] (10) karışıklık oldu. Haşır bin Temir Ka’beden geldi. (11) ‘Abdullāh-ı Ziyād-ı mel’un (al.) ise Kūfeden (12) kaçup Başraya gitmiş idi. Mes’ūd bin ‘Amr pādīşāh (13) idi. Anın yanında olurdu. Başra şehriniñ halkı (14) bir yere geldiler. Helelbetde yā Mes’ūd, biz⁷⁷¹ ‘Abdullāh-ı Ziyād[ı] (15) öldürelim. Hz. Sultān-ı Kerbelā-yı cihān İmām-ı Hüseyin

[315b] (1) ‘aşkına bir hizmetde bulunalım” dediler. Geçer oldu. (2) Mes’ūd Şāh eyitdi: “Yā ‘Abdullāh-ı Ziyād-ı mel’un (la.) (3) sen Hz. İmām-ı Hüseyin[i] şehīd eylediñ, (4) halkı seni komazlar. Tedārik budur ki gel seni Şāma (5) göndereyim” dedi. Otuz nefer kendi gibi mel’un münāfık (6) ādemle gönderdi. Şabāḥ oldu. Kavm-i Başra gördiler, (7) ‘Abdullah-ı Ziyād-ı mel’un (al.) kaçmış, “hay hay (8) pādīşāhım sen Hz. Sultān-ı Kerbelā-yı cihān İmām-ı (9) Hüseyin-i Mazlūm[ı] sevmezsin” dediler. Üşdüler, Mes’ūd (10) ibn-i ‘Amr katl eylediler (la.) Başra ve Kūfe (11) pādīşāh(-)sız kaldı. Fe emmā Muhtār hazretleri, ol (12) iki gözüm cānım sevdiğim Hz. Muhtār, kırk dāne (13) mektūb yazdı, kendi kendine mührler peydāḥ etti, (14) kalkdı Kerbelāda Hz. İmām-ı cihān Hüseyin-i (15) Mazlūmın merkad-i şerīfine geldi. Kuçdı, ağladı.

[316a] (1) Eyitdi: “Vallāhi yā Hüseyin billāhi⁷⁷² yā Hüseyin sen şehīd (2) olaldan beri ne yerim ne içirim. Geçer gündüz (3) başa uyhu ḥarām oldu ve seniñ intikāmın almayınca” (4) dedi. Geçer ile Kūfeye geldi. Mektūb[ı] İbrāhim bin (5) Mālik Eştare vèrdi. Ehl-i imān dahı hareket etmege (6) başladı. Birbiriyle buluşup söyleşirlerdi. (7) “Pek fenā kabāḥat içinde bulunduk. Bu bizim yanımıza (8) kalmaz” derlerdi. Ehl-i imān bir yere gelüp Süleymān bin (9) Şuradı beynlerinde baş dikkiler, aña uydular. (10) Mektūb yazdılar Başrā yaña: “Ey ehl-i imān! Biz (11) işde ḥurūc ederiz. Eger siz de müslimān iseniz (12) Hz. Sultān-ı Kerbelā-yı cihān İmām-ı Hüseyin ‘aşkına (13) cān u baş vèrelim” dediler. Anlar dahı “nola cān baş (14) üstüne” dediler. Hz. Muhtār dahı ādem gönderdi (15) Şi’aya ki “Ben Ka’beden gelirim İşiñ şāhibi

⁷⁷¹ بزه

⁷⁷² يا الله

[316b] (1) mektûblar yazdı, H. İmâmın ıanının almağa beni kodi, (2) bağa ısmarladı, beni baş etti” dedi. Dêdiler kim: “Ehl-i imân (3) şimdiki hâlde Süleymân bin Şurad[a]⁷⁷³ uydular, ağa (4) bî’at êtdiler. Görelim Süleymân nişler” dèyüp. (5) Bir gün dellâl, çağırdı: “Ümmet-i Muhammed, H. Kerbelâ (6) ıanının almağa hâzır oluñ” dèdiler. Şabâh herkes atlara (7) bindiler, silâhlândılar. Çarşuda gezerlerdi. Ümmet-i Muhammed (8) gün bugündür, yarın kıyâmet var mıdır, hâzır oluñ” (9) dèrlerdi. Cümle atlanup bir hurma bağçe(-)sine gelüp (10) cem’ oldular. Süleymân, iki âdem yüz âdeme koşdı. (11) “Ellişer ellişer varıñ Kûfeye, dellâl çağırıñ. Her kim cennet (12) isterse gelsin, dèyesiz.” Vardılar çağırtdılar. Er âdem (13) geldi. Fe emmâ H. Muhtâr gelmedi. Zîrâ kendi beg (14) olmadıgına melîl olmuşdı. ‘Asker dört biñ kadar (15) âdem geldi. Fırat şuyunuñ yanına kondular. Ol

[317a] (1) geçe yürüdiler, H. İmâmın mezâr-ı şerîfine geldiler. (2) Biñ yüz âdem dahı kaçmış. Süleymân eyitdi: “Beni aldamañ, (3) isteyen varsın git(-)sin. Allâh Kerîmdir” dedi. Bülend-avâz (4) ile feryâd eyleyerek ağlayup eydürdi[-]kim “eyvâh” dèr, “Peyğamberi- (5) -miziñ kıızı oğlını horladık. Yâ İlâhi bizim suçumuzu (6) ‘afv eyle” dèyüp taşlarla döğündiler. Bir gün bir geçe katı (7) zârlık eylediler. Gökde melâyikeler bile ağlaşdılar. Mezâr-ı şerîfini (8) ziyâret êdüp vedâ’ eylediler. Büyük yolça yürüdüler. Kûfeniñ (9) begi ‘Abdullâh-ı Ziyâd dèdikleri mel’ün münâfık (la.) (10) idi. Bu ‘Abdullâh-ı Ziyâd dèdikleri nâ-halef, mel’ün, münâfık, (11) (al.) bir mektûb yazmış Kûfeye ki Süleymân bin Şurad⁷⁷⁴ ki (12) Kûfeye beg olmuşdı, ağa eyitmiş[-]ki: “Yâ Süleymân ne hamâkatdır (13) bu ki azaçık ‘askerle çok ‘askere karşı durursın. Hemân (14) dönüp gide(-)sin. Eger ‘aklıñ başında ise saña tecrübe (15) yetmez mi ki İmâm-ı Hüseyin kibrlenüp sençileyin aldı, şonını gör” dèmiş.

[317b] (1) Bu ‘asker bu kâğıdı okudular, dönmediler, Allâh Kerîmdir ve yardım (2) êder. Süleymân Şâh bir kâğıd yazdı ve eyitdi kim: “Bu âyet-i kerîme (3) bize delîl, burhân, rehberdir. Hâk Te’âlâ buyurur kim kavli te’âlâ “İnnallâhe’s (4) -tera mine’l-mü’minîne enfüsehum ve emvâlehum bi enne lehümü’l-cenneh.”⁷⁷⁵ (5) Biz bu âyet-i kerîme ile ‘amel êderiz” dèdiler. Biz ‘Abdullâh-ı Zübeyr gibi (6) degiliz ki dünyâya meyl êdüp âhiret unudayuz” dèdiler. La’net (7) bu haber Kûfeye geldi, H. Muhtâr, Kûfede idi. Bu haberleri

⁷⁷³ خرد

⁷⁷⁴ خرد

⁷⁷⁵ Şüphesiz Allah müminlerden canlarını ve mallarını, kendilerine vereceği cennet karşılığında satın almıştır. (Tevbe, 9/111)

(8) işitdi. Süleymāna āferim dēdi. Ammā Kūfede bir beg vardı, (9) Mervān tarafından idi. ‘Amr ⁷⁷⁶ eyitdi: “Ey Kūfe beg[i] (10) bilürsin[-]ki ben Kerbelāda ser-‘asker idim. Hż. (11) Hüseyin[i] ben şehīd ētdim. Dem şimdi, Muhtār bir fitne (12) ādemdir, ādemleri peydāh eylemiş el altından, ne[-]şekil olur (13) iş” dēdi. Hż. Muhtār[ı] tutdular, zindāna (14) kodular. Ammā Kūfeniñ uluları bir yere geldiler. Kūfe (15) begine eyitdi: “Muhtār, āl-i Muḥammedden bir kişidir” dēyü

[318a] (1) zindāndan çıkardılar. Muhtāra yemīn vērtiler ki, (2) mādām[-]ki ‘Abdullāh-ı Ziyād dēdikleri mel‘ūn (3) (al.) ki Kūfe begidir lakin Kūfede yokdur, (4) yērine vekīli vardı. “Yā Muhtār var git şu şartla (5) ki Kūfe içinde durma, eger hüruc ēdersen (6) seni tutdukda katl eyleriz. Ammā biñ deve (7) Ka‘be kapusunda qurbān eyle ve hem ne[-]kadar (8) kuluñ köleñ var ise azād olsun” dēyü şart vērüp (9) koyuvērdiler. Ve hem on kişi kefil oldı. (10) Fe emmā Süleymān bin Şurad⁷⁷⁷ hey‘et[i] şahrāsından (11) kalkdılar, ‘Ayn‘el-Verde[ye] kondular. Şām ‘askeri (12) ki Yezīdler (al.) bir gün bir geçe (13) yürüdüler, ‘Ayn‘el-Verde[ye] kondular. Süleymān bin (14) Şurad⁷⁷⁸ da naşihat eyledi. Hāmd ü şalavātdan[-]sonra (15) eyitdi: “Ey muḥibb-i āl-i Resūl-i Muştafā! Yarın düşmenine

[318b] (1) buluşuruz. Ètdiyiz suç bununla bağışlanır. (2) Tевbe-ñiz bununla qabūl olur. Hiç bilür misiz ki bizim (3) suçumuz olur olmaz suca benzemez. Yarın buluşıcağ (4) hemān şabr ēdelim. Ayağımız bu yolda pek başalım. (5) Bilürsiz ki Mervān (al.) dēdikleri (6) münāfık kaltabān merdūd, tokuz aydır Şāmda pādīşāh⁷⁷⁹ (7) olalı. Eger ben ölürsem yerime Müseyyebi beg ēdersiz.” (8) Süleymān emr eyledi. Müseyyeb[i] çağırđı. Dört (9) yüz atlı ile karşı, Mervān Yezīd ‘askerine (10) karşı gönderdi. Müseyyeb, bir a‘rābīyerāst geldi. (11) Şordı a‘rābīye, eyitdi: “Öñçe gelen Şerāḥīldir” (12) “Dört biñ münāfıkla mel‘ūn (al.) gelir. (13) Anıñ ardından Ḥaşīr bin Temīr-i mel‘ūn (al.) (14) biñ ādemle gelir, ‘asker çokdur. En geriden gelen (15) ‘Abdullāh-ı Ziyād dēdikleri kaltabān münāfık (al.)”

[319a] (1) dērdi. Müseyyeb bu haber[i] işitdi. “*Lā ḥavle velā kuvvete illā billāhi‘l-‘aliyyi‘l-* (2) *‘azīm*”⁷⁸⁰ dēyüp yürüdi. Şerāḥīl çerisinerāst geldi. (3) Müseyyeb at kaldurđı. ‘Asker ma‘an çok Yezīd (4) helāk oldı. Bunlarda bir kimesne ölmedi. (5)

⁷⁷⁶ Burada ‘Amr bin yazılmıştır. Bu kelimedden sonra bir kelimelik boşluk vardır.

⁷⁷⁷ خردی

⁷⁷⁸ خرد

⁷⁷⁹ پادشاه

⁷⁸⁰ Güç ve kuvvet, sadece Yüce ve Büyük olan Allah’ın yardımıyla elde edilir.

Süleymāna geldiler, şād oldular. İmām-ı Hüseyniñ rūhını (6) şāz étdiler. Ammā beri tarafda ‘Abdullāh-ı Ziyād ğazaba (7) geldi. Tīz emr eyledi. Yigirmi biñ ādem gönderdi. ‘Ayn’el- (8) Verde[ye]⁷⁸¹ kondular. Ehl-i imān ‘askeri, üç biñ yüz (9) kişidir. Bunlar muķābil oldular. Dīp alayına Haşīr (10) ibn-i ‘Temīr-i mel’ūn (al.) idi. Beri tarafda Süleymān (11) Şurad⁷⁸² idi. Kırışma ceng oldu. Süleymān katı avāzla (12) çağırđı, eydürdi[-]kim: “Vallāhi ve billāhi şehīd olanlarıñ (13) cennetle arasında hemān bir nefes vardır. Ümmet-i Muhammediñ (14) suçlar bağışlanaçak günlerdir. Sizi göreyim, kıoman” (15) dēdi. Ey Hz. Sultān-ı Kerbelā-yı cihān İmām-ı Hüseyni

[319b] (1) sevenler ‘aşkına cān u baş verenler!” dēdi. “Yigirmi biñ (2) nā-ħalef ‘askerden katı er kıurtulđı.” Bunlar yine manşūr (3) mużaffer oldular. Tekrār ‘asker geldi. Cenge mübāşeret (4) eylediler. Süleymān eyitdi: “Allāh[a] kıoşmak isteyen ‘ahdine (5) vefā édenler, tevbemiz kıabūl olsun dēyenler! İşde ben gitdim, (6) geliñ” dēdi. Bir giriş girdi, çok münāfık merdūd (al.) (7) katl eyledi. ‘Ākıbet Süleymān[ı] şehīd eylediler. (rah.) (8) (rv.) Andan[-]şonra Müseyyeb girdi. Anı[-]da (9) şehīd eylediler. (rah.) (rv.) Rifā’a (10) beg oldu. Ol daħı meydāna girdi, çok ādem helāk (11) eyledi. Atı öldi ammā kendi şehīd olmadı. Döndiler. (12) Rifā’a eyitdi: “Ben[-]daħı isterdim ki şehīd olaydım” dēdi. (13) “Naşīb olmadı. Şu meydāna üç biñ yüz kışi idik. (14) Faķad dört yüz yetmiş kışi kıaldı. Niçe édelim” dēdi. Anlar (15) eyitdi: “Şimdilik sen bizim ulumızsın, niçe édersen kıaķbūlümüzdür”

[320a] (1) dēdiler. Eyitdi: “Maķbūli budur ki dönüp gideriz. Bunlar (2) bizim ardımız sıra gelmezler. Zīrā bizim çengimizi gördiler, (3) kıorķarlar” dēdi. Geçeyile şehīdlerin buldular, gömdüler (4) belürsüz, eyitdiler: “Zīrā bulup başını kesmeyeler” dēdi[ler], (5) kıalkdılar, gitdiler. “İnşāallāhu te’ālā Muħtār bizim öçümüzü (6) alıvērūr intikāmımızı bu mel’ūnlarda (al.)’de kıalmaz” (7) dēdiler. ‘Asker-i Yezīd (al.) şabāħ oldu, gördiler (8) ‘asker yok, ol arada kıaldılar. Ammā ‘asker-i ehl-i imān (9) Kūfeye geldiler, “ğazāñız mübārek olsun, sizler kendiñize düşen (10) işi eylediñiz. Şimdi iş bize düşdi. Allāh Kerīmdir.” [dēdiler]⁷⁸³. (11) Gelen ‘askeri ħesāb eylediler. Dört yüz kıadar ādem kıalmışdı. (12) “Bu yakında inşāallāhu te’ālā sizin öçünizi ve kıarındaşlarıñ (13) öçünji alıvērirem” dēdi. Muħtār, Kūfeden ħurūca

⁷⁸¹ عين الوراده

⁷⁸² خردی

⁷⁸³ Tamir, bağlama göre yapıldı.

‘azimet eyledi. (14) Kûfe begi ‘Abdullāh bin Zübeyr[i] ‘azl eylediler. Yêrine ‘Abdullāh bin (15) Muṭī‘[i] beg eylediler. Mescide cem‘ oldılar. “Ehl-i Kûfe[ye]

[320b] (1) Emîrû‘l-mü‘minîn oldı. “‘Abdullāh bin Zübeyr beni size hâkim eyledi.” (2) ‘Abdullāh bin Muṭī‘ buyurdu[-]kim: “Ömer, ‘Osmân, ‘Alî yolın turalım” (3) dèdi. Muḥtâr eyitdi: “Yok eger Hż. ‘Aliyyü‘l-Murtezâ ve çehâr-ı (4) yâr-ı güzîn yolunı tutarsaṅ sen bize pâdişâh olursın. (5) Biz saṅa re‘âyâ oluruz. Eger olmaz ise netîçe sen bize (6) beg olmazsıṅ” dèdiler. ‘Abdullāh bin Muṭī‘ eyitdi: “Siz ne[-]şekil (7) isterseniz ben[-]dahı öyle èderim” dèdi. Şabâh dellâllar feryâd (8) eylediler. “Hż. Kerbelâ ya’nî İmâm-ı Hüseyn-i Mazlûmıṅ intikâmıṅ (9) alan silâhlansın, cenge hâzır olsun” dèdiler. Yigirmi biṅ (10) sipâh cem‘ oldı. Kûfe uluları aṅa şaf bağladılar. Evvel (11) meydân[a] ‘Abdullāh bin Muṭī‘ girdi. Bir taraftan İbrâhîm (12) bin Eşter meydâna girdi. ‘Abdullāh bin Hurr hamle eylediler. Bir (13) taraftan Hż. Muḥtâr hamle eyledi. Ehl-i imân olan (14) gâlib geldi-ler. Yezîd (al.) ‘askeri bozuldı⁷⁸⁴, (15) rüsvây oldular. ‘Abdullāh bin Muṭī‘ serâya, herkiz evli evine

[321a] (1) girdi. ‘Abdullāh-ı Ziyâd-ı mel‘ûn (la.) halk (2) ile meşveret kıldılar. Şîş bin Rebî‘ (la.) (3) eydür: “Amân dîle.” [Abdullāh-ı Ziyâd]⁷⁸⁵“Amân dêmem.” Zîrâ hükm emîrû‘l-mü‘minîn[iṅ], (4) ol vâktlerde her kim İslâm üzerine pâdişâh olsa (5) emîrû‘l-mü‘minîn dèrleridi. El-kışşa: “Zîrâ hükm ‘Abdullāh (6) bin Zübeyriṅdir. Hicâz, Ka‘be, Başra maşrık anıṅdır.” (7) Şîş bin Rebî‘-yi (la.) nâ-bekâr halef eyitdi: (8) “Bâri bu geçe serâydan çık git, kimse seni duymasın” (9) dèdi. Andan geçe oldı. ‘Avret esbâb[ı] giydi, kaçtı. (10) Ebû Mūsâ-i Eş‘arîniṅ evine girdi, şaklandı. (11) Şabâh oldı, serâya girdi, şaklandı. Şaklanan (12) nâ-hâlef halk, amân dilediler. Hż. Muḥtâr eyitdi: “Amân (13) vèrirem eger bî‘at èderseniz” dèdi. Cümle(-)si[-]de Hż. (14) Muḥtâra bî‘at ètdiler. Kılıç kuşandılar. ‘Ahd eylediler. (15) “Hż. Sultân-ı Kerbelâ-yı cihân İmâm-ı Hüseyn-i Mazlûmıṅ

[321b] (1) intikâmıṅ almayınca kılıçımızı belimizden çıkarmayalım” dèdiler. (2) Hâzîne açdı, halka mâl vèrdi. Halk buṅa muḥabbet eyledi. (3) Ümmet-i Muḥammed: “Bize düşen lâyıḳ olan budur ki Hż. Şultân-ı (4) Kerbelâ-yı cihân İmâm-ı Hüseyn ‘aşkına intikâm alalım tâ ki (5) Hâḳ Te‘âlâ günâhımızı ‘afv eyleye.” Başladılar etrâf u eknâfdan (6) harâc gelmege başladı ve eyitdi: “İnşâallâhu te‘âlâ bizim suçumuzu (7) ‘afv èdüp bağışlar Cenâb-ı

⁷⁸⁴ بودلدى

⁷⁸⁵ Tamir, bağlama göre yapıldı.

Bārī” dedi. Bir gün dīvān[da] (8) eyitdi: “Ümmet-i Muhammed her kim Yezīd-i pelīd (la.) (9) ‘askerinden ādem tutup getirirse mālını aña bağışlarım” (10) dedi. Oradan buradan ādem bulup getürmege başladılar. (11) Kimin elin, kimin ayağın, kimin başın, kimin kulağın, kimin (12) burnun kesdi. Şonra tevbe vü istiğfār eyleyen hālāş oldu. (13) Ba‘zı ādemiñ karnın yardı. Bir ādem getürdiler, Hż. Sultān-ı (14) Kerbelā-yı cihān Hż. İmām-ı Hüseyn efendimiziñ yüzüğini almış. (15) Hż. Muhtār yüzüğü aldı ve parmağın kesdi. Şonra dedi[-]kim:

[322a] (1) “Bu mel‘ün yüzüğü çıkarmadı da parmağını kesdi” dediler. Hemān (2) Hż. Muhtār amān zamān vèrmeyüp aşdı ve ateşe (3) yakdı hınzır gibi. Bu haberler Başra hākimi olan ‘Abdullāh-ı Ziyād-ı (4) mel‘ūna, pelīde, nā-halef, nā-bekār[a] (la.) yetişdi. (5) Zīrā ‘avret libāsını giyüp kaçup Başraya gelmişdi. (6) Altmış biñ nā-merd münāfıkla Kūfeye ‘azīmet eyledi, Hż. Muhtār, İmām-ı (7) Hüseyn sevenleri dünyā yüzünden kaldıra. El-kışsa: (8) ‘Abdullāh-ı Ziyād dedikleri mel‘ün habīs (la.) (9) Kūfeye geldi, bir maķām vardı. Aña Beyn‘en-Nehrīn (10) dèrlerdi. Ol araya kondı. Hż. Muhtār dellāl çağırtdı. (11) Eyitdi: “Ey ehl-i Kūfe silāhlanıñ, düşmen geldi. Hż. (12) Sultān-ı Kerbelā-yı cihān İmām-ı Hüseyn-i Mazlūmıñ intikāmıñ alalım. (14) Hż. Sultān-ı Kerbelā içün çeng étmezseniz ehl ü ‘ıyāl iniz (15) içün çeng eyleñ. Zīrā bilürsüz ki bu ‘Abdullāh-ı Ziyād

[322b] (1) dedikleri mel‘ün münāfık (la.) merhāmet(-)siz ķaltabāndur. (2) Karındaşına amān vèrmez ķatl eder” dedi. Ol maķal Kūfe şehriniñ (3) içinde altı biñ ādem bī‘at eyledi. Hż. Muhtārıñ ‘askeri (4) on sekiz biñ oldu. Ğāyetle mübārız bahādır dilāverlerdi. (5) Bunlar dahı Kūfeden çıķup iki ay miķdārı durdular. Ceng (6) eylemediler. ‘Abdullāh-ı Ziyād-ı mel‘ün (al.) her gün elci gönderir idi. (7) “Gel şulh olalım, barışalım, Kūfe şehri seniñ olsun” dèrdi. (8) Hż. Muhtār, herkiz elciye dèrdi ki: “Aramızı kılıç şulh eder, (9) mümkün dègildir. Şulh olup parışmak muķāldır” dèrdi. Mel‘ün (10) ‘Abdullāh-ı Ziyād (la.) ‘askeri eyitdi: “Muhtār kimdir (11) çerisi kimdir ki parışalım dèrsin” dediler. Mel‘ün münāfık (12) ‘Abdullāh-ı Ziyād eyitdi: “Bu küçük oğlanken Muhtār benden (13) küçük idi. Bir gügerçin sebebinden aramıza ‘adāvet düşdi. (14) Beni yere urdı. Gögsim üstüne çıķdı. Baña eyitdi: “‘Abdullāh-ı Ziyād (15) ben seni ‘ākıbet helāk édüp öldüririm” dedi. Ol zamāndan

[323a] (1) beridir yüregime ķorku düşmüşdür” dedi. Kavl eylediler, şabāh (2) ceng ederler. Çünki şabāh oldu, iki ‘asker at arķasına (3) geldiler. Dīp alayda ‘Abdullāh-ı Ziyād-ı mel‘ün münāfık (al.) (4) altmış biñ mübārızle gögsin gerüp durdular. Beri tarafda (5) ehl-i imān

olan on sekiz bin âdemdir. Ve Muhtâr dîp (6) alayda durdı. Muhtâr eyitdi yanında bir âdeme: “Gel” dèdi. “Bizden (7) kaç⁷⁸⁶ âdem İmâm-ı Hüseyin ‘aşkına var, korkdum siz gâlib gelirsiniz (8) sonra hâlim ne[-]şekil olur, var git fe emmâ sançağı götüren âdem ki (9) sançak-dârına de ki: “Saňa Muhtâr selâm eyledi. Eger Kerbelâ (10) hazretlerinin dedesi Hz. Fahr-i cihân Muhammed Muştafâ (11) (sav.) hazretlerinin şefâ’atini isterse, suçum (12) ‘afv olsun derse, biz kırışma çeng éderken sancağı (13) baş aşağı eylesin. Aňa Başra gibi vilâyetin hâkimliğin véreyim” (14) dèdi. Ol âdem vardı, eyitdi: “Amân tek hizmetinde bulunayım, (15) ben Başradan geçdim” dèdi. Ol âdem bir maħallini gözetdi. Beri

[323b] (1) tarafa geçdi, geldi. Muhtâra bildirdi. El-kışsa: İki ‘asker (2) karıldı katıldı, toz ‘ayyuğa çıktı. Bir ‘azîm çeng oldu. Ol (3) maħal sançak-dâr sancağı-ı Yezîdi başı aşağı eyledi. (4) ‘Asker-i Yezîd (al.) mel’ûnlar gördi, hây hây dèyüp (5) bozuldu. Ehl-i imân muħibb-i hânedân Yezîd (al.)’nin (6) ardına düşdiler. Kırdılar, ‘azîm çeng oldu. Herkes (7) kaçdı. Rûsvây-ı âlem oldular. İbrâhîm bin Eşter, mel’ûn (8) ‘Abdullâh-ı Ziyâd dedikleri mel’ûn, münâfık, nâ-bekâr, nâ-halef, (9) merdûdı tutdı, Hz. Muhtâra getürdi. Hemân Muhtâr (10) daħı Hâk Te’âlâya secde-i şükür édüp yüzünü yerlere (11) sürdi. Muħaddemâ ‘Abdullâh-ı Ziyâd, Muhtârın başına deynek (12) ile urmuşdı, bu kez Muhtâr daħı kılıçla ol mel’ûn (13) münâfık merdûdın başına urdı. Emr eyledi, iki elini (14) kesdiler. Ve iki ayağını daħı kesdiler. Vücûdını en en yüzdiler. (15) Sonra başın kesdiler, gövdesini itler gibi ateşe yakdılar.

[324a] (1) Ol başı, Hz. Sultân-ı Kerbelâ-yı cihân İmâmın (2) hâtemini, Hz. Muhammed Hanefiyye hazretlerine gönderdi. (3) Muhammed Hanefiyye daħı bir mektûb gönderdi. Eyitmiş ki: “Hâk (4) Te’âlâ hazretleri senden hoşnûd olsun, güzel iş (5) işlemiş(-)sin. Hz. Sultân-ı cihân İmâm-ı Hüseyinin (6) hazretlerinin ruh-ı şerîfini şâd eylediñ. Fe emmâ (7) bu iş tamâm degildir. Tamâm oldur ki ol fâsık, fâcir, (8) mel’ûn, münâfık ‘Ömer⁷⁸⁷ ibn-i Sa’d-ı Vakķâş[1] tutup başını (9) kesüp, Şimr-i Zilcevş dedikleri mel’ûnıñ (la.) (10) tutup başını kesüp bu tarafa (11) gönderseñ” dèdi. Muhtâr “*Semi’nâ ve aṭa’nâ*⁷⁸⁸ baş (12) üstüne” dèyüp, bir cellâd vardı, adına ‘Umre (13) dèrlerdi. Eyitdi: “Yâ ‘Umre, var ‘Ömerin⁷⁸⁹

⁷⁸⁶ قاج

⁷⁸⁷ عمر Kelime, ‘Amır okutacak şekilde harekelenmiştir.

⁷⁸⁸ İşittik ve itaat ettik.

⁷⁸⁹ Bkz. Dipnot 759.

kapusına, kapuyı dāk (14) eyle. Eger ‘Ömer⁷⁹⁰ taşra çıkarsa “gel, seni beg ister” den. (15) Eger gelürse gele(-)siz, eger dönüp karındaşına “hāt

[324b] (1) *el-ṭaylasān*⁷⁹¹ dërse bil[-]ki kılıç ister ḥalāyıkından. Ḥalāyık (2) kılıç getürmezden evvel sen kılıç yetişdir, başını kes getür” dèdi. (3) Allāh emriyle öyle vāḳi’ oldı. ‘Ömeriñ başını meydān⁷⁹²-ı (4) muḥabbetde Muḥtārıñ öñüne yuvarladı. Meger Muḥtārıñ kızı (5) vardı, ‘Ömer tutardı. Bir oğlı olmuşdı. Oğlan, babasını (6) öldürdiler gördi, dedesi Muḥtāra geldi. İçeri girdi. (7) Selām vèrdi. Muḥtār selāmıñ almadı. Oğlan eyitdi: (8) “Ey dede, ben seniñ kızın oğlu degil[-]miyim ki benim selāmım (9) almazsın” dèdi. Muḥtār eyitdi: “Ey Teñri düşmeni, babañ (10) Ḥüseyn[i] şehīd eyledigi zamān gülerdi[n], şimdi ağlarsın. (11) Tīz yā ‘Umre, bunun daḥı başını kes⁷⁹³” dèdi. Ḥafs eyitdi: “Ben (12) Kerbelāda degildim” dèdi. Muḥtār eyitdi: “Gerçek söylersin (13) Kerbelāda yoğdın. Fe emmā babañ, Ḥüseyni katl eyledi dèyü (14) sevinirsin” dèdi. “Yā ‘Umre boynunu kes” dèdi. Boynunu (15) urdı. Ḥalk bunu gördiler, “bārekallāh zihī ‘adālet, kızım

[325a] (1) oğlıdır dèmedi Ḥz. Sultān-ı Kerbelā-yı cihān (2) İmām-ı Ḥüseyn ‘aşkına öldürdi” dèdiler. ‘Umre, iki başı (3) Ḥz. Muḥtārıñ öñüne kodular. Muḥtār eyitdi: “Biri (4) Ḥz. Sultān-ı cihān İmām-ı Ḥüseyn-i Mazlūm içündür, (5) biri oğlı ‘Alī içündür dèdi.” Gövdelerini baş(-)sız (6) aşdırdı. Ba‘dehu ateşe yakdı. Ḥz. Muḥtār tekrār (7) eyitdi: “Yā ‘Umre, var şol fāsık, fācir, mel‘ūn, ḳaltabān, (8) münāfık Şimr-i Zilcevş-i pelīd (la.) mel‘ūnıñ (9) daḥı başını kes getür” dèdi. Meger Şimr-i Zilcevşıñ (10) iki ‘avreti vardı (la.) biri Kūfeliyidi, biri (11) Şāmlı idi. Ḥz. Ḥüseyn[i] sevmez idi. ‘Umre kapuya (12) geldi, kapuyı kaçdı. “Kimdir” dèdiler. ‘Umreyem” dèdi. Şimr-i Zilcevş-i (13) mel‘ūn (la.), ‘Umre adın işitdi, ditremege başladı. (14) ‘Aklı şaşdı. Dögündi, hemānistirāhat-ḥāneye girdi. (15) ‘Umre kapuyı açdı. “Ḥanı Şimr” dèdi. Kūfeli ‘avreti eyitdi:

[325b] (1) “Evde yokdur” dèdi, hem parmağıla gösterdi. Şimriñ (2) üzerine vardı. Şāmlı ‘avret, Kūfeli⁷⁹⁴ ‘avrete eyitdi: (3) “Ne deli ‘avret olursın[-]ki evlādlarım yetīm eylersin” dèdi. (4) Kūfeli eyitdi: “Dünyā içün dīnimden geçmem” dèdi. ‘Umre (5) içeri girdi. Şimriñ başını kesüp Ḥz. (6) Muḥtāra götürdi. Başını kesdigi gibi Şimr (7) (la.) mel‘ūn münāfık kaçık köpek oldı. (8) Henüz toğurmuş it gibi havlayarak çıkdı gitti. (9) Öyle rivāyet

⁷⁹⁰ Bkz. Dipnot 759

⁷⁹¹ *Sarığı getir.*

⁷⁹² ميدانه

⁷⁹³ كسر

⁷⁹⁴ كوفهليه

eylerler kim kıyāmetdek şağdır. Her gün toğurur, (10) on on ikişer yavru toğurur. Dili bir karış çıkmışdır. (11) Şu ister bulamaz. Ol zamāna gelinçe şerāb yogdı. (12) Eziiyet için ovalarda ol deryā gibi görünen-lere şerāb (13) dërler. El-kışsa: Hż. Muhtār ol üç başı Hż. (14) Muhammed Hanefiyye gönderdi. Ammā Muhammed Hanefi dahı bir kāğıd (15) yazdı: “Yā Muhtār, hānedān-ı Resül böyle severler, sen taht

[326a] (1) üzerinde, düşmenlerim şağında şolunda. ‘Ömer-i Sa’d, (2) Şimr-i Zilcevş, Hafs.” Dërken içeri elci girüp ol (3) başları öñüne kodular (la.) Hemān secde-i (4) şükür eyledi. “Yā Rabbi şükr” dëyüp ‘ibādete meşğül (5) oldular ve’s-selām. **El-bābu’s-sāmin ‘aşer. On (6) sekizinci bāb: Hż. Fāṭimatü’z-Zehrānıñ rüz-ı maḥşerde (7) Yezīd (al.)’den⁷⁹⁵ intikām aldığı⁷⁹⁶ ‘ayān (8) ve beyān olunur.** Rivāyet ederler kim Hż. Sultān-ı (9) Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem ve Hābīb-i ‘ālem (sav.), (10) ‘Aliyyü’l-Murtezā (ra.) ve (kv.) (11) rivāyet eyler kim bir gün kuşluk namazını kıldık. Resül (12) bizden yaña bakup gülerek ferāhıla bakdı. Ben eyitdim: (13) “Yā Resülallāh, gāyetle ferāhıñız var, nedir aşlı” dëdim. Eyitdi: (14) “Yā ‘Alī, Cebrāyil-i Emīn geldi. Hāḫ Te’ālā:“kıyāmet güninde Hż. (15) Fāṭimatü’z Zehrāya eyleyeçe-yiz ikrām[ı]” söyledi. Yā ‘Alī,

[326b] (1) kalk, Fāṭimatü’z-Zehrāya söyle-yelim” dëyüp elime yapışdı. Eve (2) vardık. Hż. Resül-i Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem (sav.) (3) mübārek ağzını açup buyurdi[-]kim: “Yā Fāṭıma yā ‘Alī! Kaçan (4) kıyāmet günü ola, hāḫ maḥşer yérine cem’ olalar. Yā Fāṭıma (5) sen[-]dahı mezār içindeyken Hāḫ Te’ālā emr eyleye, mezārıñ (6) yanında bir köşk hāḫ eyleye. Eni uzunı yüz fersah (7) yer ola. Hāḫ Te’ālā emr ile iki kubbe yarada. Biri kırmız (8) yāḫūtdan ve biri yeşil zümürüdden ola. Eni uzunı (9) yüz fersah yer ola. İçlerinde bir nūrdan taht (10) ola. Ol kubbeniñ başında birer nūrdan taş ola. (11) Mağribden maşrıḫdek aydınlığı tuta. Hāḫ Te’ālā cenet (12) içinde Hāmra dërler, cümle hūrilerin başıdır ol cennet (13) içinde ne[-]kadar hūriler var ise, ol Hāmra dëdikleri (14) hūrī[ye] Hāḫ Te’ālā emr eyleye: “Var cennete zīnet vër” dëye. (15) Ba’dehu Hāḫ Te’ālā emr eyleye, Hż. Fāṭıma mezārdan

[327a] (1) çıka, güneş bulutdan çıkar gibi çıka. Hāḫ Te’ālā, Hāmraya (2) eyide: “Yā Hāmra Fāṭimatü’z-Zehrāyı taht üstüne (3) otur” dëye. Hż. Fāṭimatü’z-Zehrā eyide kim: “Kanı babam (4) Hż. Fahr-i cihān Muhammedü’l-Muştafa (sav.) (5) ve anam Hż.

⁷⁹⁵ لعنه نگی

⁷⁹⁶ الدوغنی

Ḥadīçetü'l-Kübrā" (6) Eyideler kim: "Yā Fāṭıma, anlar 'araşātda(-)dır" dēyeler. (7) Kanı evlādılarım Ḥz. Ḥasanu'l-Müctebā ve Ḥz. İmām-ı (8) Ḥüseyin" dēye. Fi'l-hāl getüreler, Ḥz. İmām-ı (9) Ḥasan-ı ḥulku'r-rızā yeşil ḥulle giymiş ve Ḥz. İmām-ı (10) Ḥüseyin Şāh-ı şehīdān-ı deşt-i Kerbelā kıızıl ḥulle (11) giymiş. Ḥz. Ḥüseyiniñ vücūdında yüz otuz (12) yerde yaraları belli ola. Kırmızı kan gibi misk (13) koçusu gibi ola. Ḥz. Fāṭımatü'z-Zehrā⁷⁹⁷, Ḥz. (14) İmām-ı Ḥasan-ı ḥulku'r-rızā[yı] sağ dizine ala ve Ḥz. (15) İmām-ı Ḥüseyin Şāh-ı şehīdān-ı deşt-i Kerbelā sol dizinde

[327b] (1) ola. Ḥz. İmām-ı Ḥasan[a] eyide kim: "Oğul seniñ (2) niçün ḥulleñ yeşildir ve Ḥz. İmām-ı Ḥüseyiniñ kıızıldur?" (3) Dēyeler kim: "Ey vālide-i 'azīz, ben zehrle şehīd (4) olduğıma delāletdir qarındaşım Ḥz. İmām-ı Ḥüseyin-i Mazlūm (5) kılıçıla şehīd olduğına delāletdir" dēye. Andan (6) eyide kim: "Kanı Ruḳıyye kanı Sekīne (7) kanı evlādılarım 'Alīler" dēye. "Kanı gelinim derdmend belā-yı (8) miḥnet çeken ehliñ Şöhrebānū?" dēye. Ol sā'at (9) cümle ehl-i beyt-i muṭahharātı ḥāzır olalar. "Ya kanı (10) oğlum⁷⁹⁸ içün ölenler ve oğlum içün ağlayup (11) göz yaşını dökenler" dēye. Ol sā'at cümle(-)sini (12) ḥāzır edeler. Ol kubbelerin yanına ḥalk cem' ola[-]ki (13) ḥesābını Allāh Te'ālā bilür. Eyide: "Oğul Ḥüseynim benden[-]şonra (14) ḥaliñ ne[-]şekil oldu" dēye. Ḥz. İmām-ı Ḥüseyin-i Mazlūm (15) dahı bir bir geçen ḥikāyet[i] takrīr eyleye. Er 'avret[e] emr ola.

[328a] (1) 'Arşa yakın olalar. Yetmiş perde Allāh Te'ālā kaldıra. 'Arşın (2) sağ yanında cennet ola. Şol yanında cehennem ola. Ve cennetiñ (3) öñünde bir sedd-i ḥicāb, bir sedd-i ḥicāb dahı cehennem öñünde (4) ola. Allāh Te'ālā emr eyleye. Ol ḥicāblar kalka. Cennetiñ (5) ḥūrīleri ve ḡilmānları ve vildānları, ağaçları ve çiçekleri (6) hep görüne. Ol maḥal ne[-]kadar ferīştehler ins ü cin hep (7) eşkäre ola. Dünyā[da] hep adın işitdiğin şeyleri hep (8) görüne ve cehennemiñ zincīrleri ve ateşleri, yılanları ve 'akrebleri, (9) melekleri hep görüne. Bir münādī çağıra: "Yā Muḥammed, Rabbiñe (10) yakın ol" dēye. Ve eyide kim: "Yā Muḥammed, kıızın Fāṭımatü'z-Zehrāya ḥükm (11) etmeyinçe bir gayrı kimesneye ḥükm etmezim" dēye." Enes ibni Mālik (12) rivāyet eyler kim Enes ibn-i Mālik[i] göndereler. "Var Ḥz. Fāṭımatü'z- (13) Zehrāyı çağırasın, gel(-)sin" dēye. Enes ibn-i Mālik varmazdan (14) evvel ne[-]kadar ehl-i beyt-i muṭahharāt varsa bir maḥfe içinde geeler. (15) Fe emmā iki dāne burak ḡāyetle güzel ola. Ḥz. İmām-ı Ḥasan

⁷⁹⁷ زهرانگ

⁷⁹⁸ او علم

[328b] (1) ve Hz. İmām-ı Hüseyin bunların yanlarında, melâyikeler kapuçılar (2) gibi yürüyeler. Önlerinçe ne[-]kadar şehîd olmuş kimesne varsa (3) nûrdan kılıçlar takınup geleler. Maḥfeler ve kubbeler ki her birisiyçün (4) başka başka geleler. Ehl-i İslâm ya'ni Hz. İmām-ı (5) Ḥasanu'l-Müctebâ ve Hz. İmām-ı Hüseyin Şâh-ı şehîdân-ı deşt-i (6) Kerbelâ için merḥamet edenler ve onların muşîbetine ağlayanlar (7) ve tekbîr u tehlîl u tesbîḥler ederek geleler. Ve 'arşın (8) yanında buraklardan Hz. İmām-ı Ḥasan-ı ḥulku'r-rızâ ve Hz. İmām-ı (9) Hüseyin Şâh-ı şehîdân-ı deşt-i Kerbelâ ve anaları Hz. Fâtımatü'z- (10) Zehrâ kubbeden taşra çıkmak isteye. Bir nidâ gele kim: "Yâ Fâtıma, (11) sen kubbeden taşra çıkma, içeriden söyle" deye. Andan (12) Hz. Fâtımatü'z-Zehra eyide kim: "Yâ Rabbi, sen Cebbâr-ı 'Âdil pâdişâh- (13) -sın. Benim evlâdlarım için 'adl eyle" deye. Ve yine eyideler kim: (14) "Yâ Fâtıma, senden gayrı da'vâcı var mıdır" deye. Hz. 'Alî (15) ibn-i Ebî Tâlib gele. "Dâhı var mıdır" deyeler. Cemî'an peygamberler geleler

[329a] (1) "ve dâhı var mıdır" deyeler. Hz. H̱âce-i 'âlem Muḥammedü'l-Muştafa (2) (sav.) gele. Birden eyideler kim: "Yâ Rabbi, (3) sen Cebbâr, 'Âlim, 'Âdil pâdişâh(-)sın. Bize dâd eyle" (4) deyeler. Hâk Te'âlâ eyide: "Sizsiz da'vâcı?" deye ve deyeler kim: "Biziz" (5) deyeler. Yine taraf-ı Hâkdan emr oluna. "Getürün Şimr-i Zilcevş-i (6) mel'un[1] (la.) deyeler, getüreler. Hâk Te'âlâ eyide: "İmām-ı (7) Hüseyin-i Mazlûm[1] niçün öldürdün?" deye. Şimr (al.) (8) eyide: "Ömer-i Sa'dın (la.) emr[i] ile öldürdim" (9) deye. 'Ömer-i Sa'd (al.)'yi getürdiler. 'Ömer-i Sa'd (al.) (10) eyide ki: "'Abdullâh-ı Ziyâd (la.) emr[i] ile eyledim." deye. (11) 'Abdullâh-ı Ziyâd[1] getüreler. 'Abdullâh-ı Ziyâd eyide kim: "Yezîd (12) (al.) emr[i] ile eyledim" deye. Yezîd-i pelîd[i] (13) (la.) getürdiler. Yezîde deye kim: "Sen niçün bu mazlûm[1] (14) şehîd eylediñ?" deye. Yezîd (la.) aslâ (15) söylemege mecâl kalmadı. Ol zamân Hâk Te'âlâ emr eyleye. "Yâ Mâlik⁷⁹⁹,

[329b] (1) cehennem ehlinin yâr [u] ğıdâsı bunun ile" deye. (2) Ol zamân Yezîd-i mel'un (al.) eyide kim: "Yâ Rabbi, (3) ben bu nefisle bu kadar 'azâba niçe çekeyim" deye. Hz. (4) Allâh 'Azîmü's-şân ḥazretleri eyide kim: "Yâ mel'un, (5) dünyâ yüzünde kaçan Hz. Hüseyin-i Mazlûm şehîd eylediñ, (6) ne[-]kadar canlı kısmından yarattım ise cümle(-)siniñ (7) ḥâtırını münke(-)sir eylediñ. Ol sebebden" deye. Cehenneme (8) ol mel'un münâfıkları getürdiler, bu kez Hz. İmām-ı (9) Hüseyin-i Mazlûm[a] emr ola kim: "Cennete giriş" deye. (10) Ol zamân Hz. İmām-ı Hüseyin 'arşın ayağına yapışa, (11) eyide kim: "Yâ Rabbi, dedem Hz. Mefḥar-i mevcûdât Şefî'-i (12) rûz-ı 'araşât Hz. Muḥammedü'l-Muştafa (sav.)

⁷⁹⁹ Bu kelime 327b 1. satırın başında tekrarlanmıştır.

(13) kefil olmuştur kim demiştir kim: “Oğlum Hüseyin, (14) sen kıyāmet güninde cennete kanınla girersin, seni (15) sevüp ağlayanlar, göz yaşıyla girir” dedi. Ben

[330a] (1) niçe gireyim, anlar taşrada dururlar. Ben kanım dökdümse⁸⁰⁰ (2) anlar göz yaşın dökdüler” deye. Hż. Sultān-ı (3) Kerbelā-yı cihān İmām-ı Hüseyin-i Mazlūm cümle(-)sini alup (4) cennete girdiler. Fe emmā Hż. İmām-ı Cāfer-i Şādık (5) peygamber hazretlerinden (sav.)’den (6) rivāyet eyler kim kıyāmet güninde Hż. Fāṭimatü’z-Zehrā- (7) -nın ve Hż. İmām-ı Hüseyinin başı ola, ve Hż. (8) İmām-ı Hüseyin[i] şehīd edenlerin ve sebep olanlar her kim (9) var ise zinçirlerle götüreler. İbtidā Hż. (10) İmām-ı Hüseyin halk oluna. Eline kılıç ala. Hż. İmām-ı (11) Hüseyin-i Mazlūm[a] karşı duranları birer birer boynun (12) uralar. Yine Allāh emriyle bütün olup dirile-ler. (13) Tekrār Hż. İmām-ı Hasan boyunların ura, öle-ler. (14) Yine dirile-ler. Tekrār ‘Aliyyü’l-Murtezā ura, yine dirile-ler. (15) Netīçe ne[-]kadar āl-i Muḥammed varsa bir kerre bu mel‘ūnların

[330b] (1) boyunların uralar. Şonra zincirlere gerüp cehenneme (2) varınça vücūd-ı nā-pākleri tartağan⁸⁰¹ ola. Yine bütün (3) ola. Bu ‘azābla cehenneme koyalar. Muḥaldir cehennemin yarı, ‘azābla (4) kalalar. E’imme-i ehl-i beytten rivāyet ederler kim Kerbelāda (5) şehīd olanlar için bir kimesne gözinden yaş dökse (6) Allāh ol yaşı bir gevher yapar. Kaçan terāzūya a’māli (7) tartarlarken ol gevher[i] koya-lar, cümle ‘ibādet şevābına gālib (8) gelüp ol yaş sebebiyle cennete gire. Şeyḥ Süheyl bin (9) ‘Abdullāh naql eyler kendi. “Kaçan ‘aşūre günü gelir, ben te’essüf (10) çekerim, ağlarım, feryād eylerdim. Dêrdim[-]ki: “Āh başımda (11) ṭālī’im yoğımış ki eger ben olamadım, Hż. İmām-ı Hüseyin (12) hazretlerinin önünde şehīd olamadım” deyü ağlardım. Ağlayarak (13) uykuya varmışım. Vākı’amda Hż. Fahr-i kevineyn[i] gördüm. (14) Baḡa dêrdi ki: “Yā Süheyl, ol Allāh ḥaḳkıyçün benim oğlum için (15) dāyim gözünden yaş dökersin, şol[-]kadar şevāb ḥāşıl

[331a] (1) eylediñ ki şevābını ḥesāb eylemege kātibler ‘āciz kalup (2) “Yā Rabbi, sen bilürsin bu kılunun şevābını, ḥesāb eylemege (3) şevāb yazmağa kâdir degiliz” deye-ler. Aḥbār-ı mu’teberden ‘arşa-i (4) kıyāmetde Hż. İmām-ı cihān Hüseyin-i Mazlūm, mübārek yūzi kana (5) ġarḳ olup gelüp münācāt eyleye, deye[-]kim: “*Rabbī iṣfa’nī bekā* (6)

⁸⁰⁰ وكدّمسه

⁸⁰¹ طارظعان

‘alā⁸⁰²muşibetī.” Yâ Rabbî, başa izîn vër ki şefâ‘at eyleyem[-]ki (7) benim-çün ağlaya-lar ve muşibetime inleye-ler ve acıya-lar ve acıdılar (8) ve her kim benim muşibetimi anup ve dinleyüp gözünden bir kaçre (9) yaş akıdana ben kefilim, şefâ‘at ederim ve êtdirem” dëyi buyurdi. (10) Rivâyetdir ki Hż. İmâm-ı Zeynü’l-‘Âbidîn Kerbelâdan sonra (11) şöyle ağlardı[-]ki bî-tâb olurdu. Ahbâb dërdi[-]kim: “Bu mertebe (12) niçün ağlarsız, ağlamanız” dërdlerdi. Hż. İmâm-ı Zeynü’l- (13) ‘Âbidîn hâzretleri eyitdi: “Ey ümmet-i Muḥammed, benim böyle şedîd (14) ağladığıma fe‘ayyib eylemen ya‘ni ‘âyıblamañ. Selefde (15) Hż. Ya‘kûb (as.) on iki evlâdın birisi

[331b] (1) gâyib oldı ve gâyibiñ hâli ise öldi dënilmez, şağdır dënilir. (2) Ol[-]kadar ağladı[-]ki gözüniñ siyâh[1] beyâz oldı. (3) Şonra oğlunu buldı, murâdına êrdi. Benim işde⁸⁰³ pederi ‘azîzim, (4) öñümde şehîd oldı. Karındaşlarım öñümde şehîd oldı (5) beķâ diyârına, bir dahı gelmezler. Ağlasam her bâr ‘aceb[-]midir” (6) dëdi. Nakldir ki Hż. Allâh ‘Azîmü’ş-şân eyitdi: “Yâ İbrâhîm (7) cemî‘an halkdan kimi ziyâde seversin?” Hż. İbrâhîm eyitdi: (8) “Hż. Muḥammed (sav.)’[i] cümleden pek severem” (9) dëdi. “Yâ İbrâhîm Muḥammediñ evlâdını mı pek seversin yoḥsa (10) kendi evlâdını mı pek seversin?” dëdi. Hż. İbrâhîm eyitdi:11 “Resûl hâzretleriñ evlâdını pek severem” dëdi. Hâk Te‘âlâ (12) eyitdi: “Yâ İbrâhîm kimiñ ‘izzetli sevgili oğlunu Kerbelâda (13) bî-günâh şehîd eyleseler gerekdir” dëdi. Hż. İbrâhîm ol (14) sözden gâyetle elem çeküp çigeri ateş gibi yakup gözinden (15) bir tamlâ yaş geldi. Hż. Vâcibü’l Vücûd eyitdi: “Yâ İbrâhîm

[332a] (1) sen oğlunu kurbân eylediğın şevâbdan bu gözüneden bir kaçre (2) yaş akıtmak benim katımda ‘azîm şevâbdır. Netîçe yâ İbrâhîm, (3) bundan ziyâde bundan büyük ‘azîm ulu şevâb yokdur (4) başa sevgili” dëdi. **Hikâyet:** Zehrâ hâzretleri rivâyet (5) eyler kim: “Hż. Sultân-ı Kerbelâ-yı cihân İmâm-ı Hüseyin-i (6) Mazlûm (ra.) vefâtından sonra yolum (7) Kûfeye düşdi. Kûfeniñ içinde halk bir yere cem’ (8) olmuşlar. Ben[-]de vardım. Yüzi siyâh olmuş, toñuz (9) başına beñzer, halk la‘net eyler. Eli ayağı tutmaz olmuş, kendi (10) kendü reyine la‘net okur. Bu âdeme su‘âl eyledim. “Bu (11) ahvâle sebep nedir?” dëdim. Ol şahş eyitdi: “Ben İmâm-ı (12) cihân Hüseyin-i Mazlûmıñ tevâbi‘ndenim. Anıñ ‘askeriydim. (13) Kaçan Hż. İmâm, Şöhrebânüya gerdek oldukları geçe, (14) bir kıymetli

⁸⁰² Bu kelime iki kere yazılmıştır.

⁸⁰³ ایسده

uçkur şalvârına geçirmişdi. Hż. Şöhrebânū[ya] (15) ol uçkurı Yezdecir Şāh hāzīne(-)sinden verilmişdi.

[332b] (1) Ġāyetle muraşşa‘ çevāhir taşlarla müzeyyen idi. Vaktā kim (2) bu Kerbelāya geldik, hātırma geldi[-]kim eger Hż. İmām-ı (3) Hüseyin, Yezīd (la.) ‘askerine ġālib (4) gelirse ba‘dehu uçkurı isteyem. Eger şehīd olursa (5) uçğurı çıkarayım alayım, dēdim. Ba‘dehu gördüm ki Hż. (6) İmām-ı Hüseyin ‘askeri faḳad yetmiş iki nefer kimesnedir, (7) Yezīd (al.) (la.) yigirmi (8) iki biḳ, bu az ‘asker bu çok ‘asker, dēdim. Hż. (9) İmām-ı Hüseyin ‘askerinden kaçdım, Yezīd ‘askerine (10) vardım. Bir sā‘at geçdükde tekrār Hż. İmām-ı Hüseyin ‘askerine (11) muḳābil oldum. Hż. İmām-ı Hüseyin beni gördi, baḳa beddu‘ā (12) eyledi bilirem. Āḫir ceng eyledim. ‘Ömer-i Sa‘d eyitdi: (13) “Bre⁸⁰⁴ naḳar eyleḳ, görüḳ Ebū‘l-Ḥanūḳ degil[-]midir? Bize yardıma (14) gelmiş” dēdiler. Benim adım Ebu‘l-Ḥanūḳ(-)dır” dēdi. Ba‘dehu Hż. (15) İmām-ı Hüseyin (ra.) şehīd oldu, herkes mālını

[333a] (1) yağma eyledi. Ben[-]dahı ilerü vardım, gördüm, başı kesik, (2) vücūd-ı şerīfi kan içinde yatır, topraġa karışmış yatır. (3) Hemān el uzaddım uçkurı çıkarmaġa. Hemān sağ (4) eliyile uçkurı pek tutdı. Olmadı elini açamadım. (5) Mūrād ētdim[-]ki uçğurı kes(-)sem, yine dēdim kesersem (6) ‘āyıblı olur dēyüp sağ elini kesdim. Ardımdan bir (7) avāz geldi. “Ey şom-ı la‘īn! Allāhdan ḳorḳmaz mısın” dēdi. (8) Ardıma baḳdım kimesneyi görmedim. Yine tekrār çıkarayım (9) dēdim. Sol eliyile yapuşmış, sol elini dahı kesdim. (10) Ardımdan bir heybetli avāz geldi, ḳorḳdum. nā-gāh ol kesik (11) eliḳ baḳıyyesi aġzıma bir ṭabançe urdı. Kaçdım meyyitler (12) çok ölüler arasına girdim yatdım, keennehu şaḳlandım. (13) Anı gördüm Ka‘be tarafından beri bir aḳ bulut geldi. (14) İçinde Hż. Ḥavvā geldi. Āḫ āḫ dēyüp aġladı. “Yazıklar (15) olsun! Yā Hüseyin, yā Sirāc-ı Muḥammed!” dēdi. Bir aḳ bulut çıkdı.

[333b] (1) İçinden Hż. Sārā ana çıkdı. Bir bulut çıkdı. (2) Hż. Meryem ana geldi. Bir aḳ bulut geldi. Hż. Āsiyye (3) Ḥātūn zevce-i Fir‘avn geldi. Bir aḳ bulut dāḫı (4) geldi. İçinden Hż. Ḥadīçetü‘l-Kübrā (ra.) (5) geldi. “Hey yazıklar olsun! Benim kızım oġlu (6) Hż. Hüseyinim! Seni şehīd eyleyenler Allāhıḳ rahmetinden (7) uzak olalar, maḫrūm ḳalalar.” Bir aḳ bulut dāḫı bir (8) feryādla aġlayarak saçların bölük bölük (9) ṭaġıtmış, Hż. Fātımatü‘z-Zehrā iki ellerini (10) böğrüne ḳomış ve boynun egmiş, aġlayarak: “Yā Rabbi (11) senden ‘adl isterem. Evlādlarımā zulm eyleyenlere (12) cezāsını sen vēr” dēdi. Bir

bulut dahı geldi. (13) Hż. ‘Ādem peygamber ve Hż. Şīt peygamber ve Hż. (14) Nūh peygamber ve Hż. Sām ve Hż. Mūsā peygamber (15) ve Hż. Hārūn peygamberler cümle geldiler. Her birisi dürlü

[334a] (1) dürlü ağlaşırılar idi. Hż. Cebrā’ıl ve Hż. Mīkā’ıl (2) geldi. Ba‘dehu bir ak bulut dahı geldi. Hż. H̄āce-i (3) kāyināt Mefhar-i mevcūdāt Şefī-i rüz-ı ‘araşāt (4) ekmelü’t-tahıyyāt mu‘allā, müzekkī, müctebā a’nī (5) bihi Hż. Muḥammedü’l-Muştafa (sav.) (6) çıktı geldi. İki mübārek elleriyle mübārek (7) gögsini dögerdi. Bir eline Hż. Cebrā’ıl (8) (as.) bir eline Hż. Mīkā’ıl (9) (as.) yapışmış. “Yā Resūlallāh urmañ gögsüniz, (10) yazıkdır vücūd-ı şerīfiñize.” Hż. Resūl-i Ekrem (11) dèrdi[-]kim: “Ah oğul nāzenīnim, Hüseynim, ciger-pārem! (12) Benim hürmetim bilmediler. Seni gurbet diyārında öldürdüler. (13) Hż. Ādeme buluşdı, eyitdi: “Ey benim babam Ādem! Bağ (14) benim çigerim pāresine neler eylemişler” dèdi. “Hürmetim bozdular. (15) ‘İzzetim yağmaladılar.” Cümle peygamberler gelüp Hż. Resūl-i Ekrem[e]

[334b] (1) ‘azā⁸⁰⁵ vèrüp ağlaşdılar ve ba‘dehu bir ak bulut dāhı geldi. (2) Ağlayarak içinden Hż. Şāh-ı merdān ‘Aliyyü’l-Murtezā ibn-i (3) Ebī Tālīb çıkageldi. Feryād eyleyerek eyitdi: “Ah oğlum, çiger- (4) -güşem, nāzenīnim, Hüseynim! İki kesik eline mi ağlayayım ya aşılımış (5) başına mı ağlayayım veya toprağa karışmış vücūdına[-]ımı ağlayayım” (6) dèdi. “Veyāhūd düşmenler elinde esīr olmuş evlādlarına[-]ımı (7) ağlayayım” dèdi. “Ya başıñ kesdiler ya elini kim kesdi söyle ey benim (8) oğlum!” dèdi. Hemān Hż. İmām-ı Hüseyn[in] ol kesik elin parmakları (9) kalkdı beni gösterdi. Hż. Şāh-ı Velāyet ‘Aliyyü’l-Murtezā eyitdi: (10) “Yā Resūlallāh, işde mübārek elini kesen buyımış” dèdi. Döndi baña (11) Hż. Peygamber (as.) eyitdi: “La’net saña dünyāda ve (12) āhiretde dāhı ey toñuz! Saña rahmet ḥarām olsun” dèdi. Böyle (13) dèyinçe gördüm[-]ki cehennem melegi gāzabla geldi, ağzıma urdı, (14) ağladı, eyitdi: “Yā Resūlallāh, çigerim pāre pāre oldu. Ben kuluña destūr (15) vèr, saña dünyānın aşağı(-)sın yukarıya getüreyim” dèdi.

[335a] (1) Peygamber (as.) “ibtidā şabr eyle kıyāmet günin[-]degin” (2) dèrken bir çok ak bulut geldi, içinde misk ‘anber kāfūr (3) kıkar. İçinde çok hüriler kıkdı. Ağlaşdılar, ‘azā vèrdiler. (4) Eyitdiler: “Yā Resūlallāh, Hż. İmām-ı Hüseyn için cennete (5) zīnet vèrdik, donattık.” Hż. peygamberler cümle(-)si[-]de (6) döndüler, gitdiler. Hātūnlar da geldiler. Anlar dahı gitdiler. (7) Hż. Fāṭimatü’z-Zehrā, Hż. İmām-ı Hüseyniñ gövdesini (8) öpdı,

eyitdi: “Yâ sirâc-ı ‘Alî, seni kıyâmet gününe kodum” (9) dèdi, gitdi. Yâ Zehrâ benim hikâyetim budur” dèdi. (10) Ve halk dâhî la‘net okudular ve ağlarlardı. Vakt(-)siz (11) ağlamak ne fâyide, ağlamak dahî vaktiyle olur. Her şey (12) vaktiyle olur. Hż. İmâm-ı Zeynü’l-‘Âbidîn (ra.) (13) rivâyet eyler kim çünkim Hż. Hüseyin (14) mübârek başını Yezîd (al.) (la.) (15) serâyına getürdiler, Yezîd (al.) meclis kurmuş, şerâb

[335b] (1) içerdî. Mübârek başını getürdiler, karşı(-)sına getürdiler. (2) Yezîd (al.) başın karşısına şerâb içerdî. (3) Ol gün Rûm pâdişâhından bir ulu elçi gelmişdi. Anı[-]dahî (4) çağırdılar, göre ‘ibret ala. Elci eyitdi: “Ey ‘arab pâdişâhı, (5) bu kimiñ başıdır pâdişâhım” dèdi. Yezîd (al.) (6) eyitdi: “Hż. İmâm-ı Hüseyin Mazlûmıñ başıdır.” (7) Elci eyitdi: “Hż. Şâh-ı Merdân ‘Aliyyü’l-Murtezâ ibn-i Ebî (8) Tâlibiñ oğlu Hż. Sultân-ı Kerbelâ-yı cihân (9) İmâm-ı Hüseyin midir” dèdi. “Belî odur” dèdi. Ol Naşrânî (10) elci eyitdi: “La‘net size ve size tâbi‘ olanlara kim (11) Hż. Fahr-i cihân peygamberiñiziñ kıızı oğlunu helâk (12) eylediñiz, fakad arada bir karn geçmiş. Ben Hż. Dâvûd (13) peygamberiñ evlâdlarındanım. Bu kadar biñ yıl geçmiş Hż. (14) Dâvûd peygamber (as.) vefât edeli. Bilmem sahih (15) Dâvûd (as.) oğlu mıyım fe emmâ halk başa gâyetle

[336a] (1) ri‘âyet ederler. Benim başdığım toprağı alırlar, göze sürme (2) çekerler. Bir yerde ‘azîm ceng olsa beni gönderirler. Ben varırım, (3) “bre meded bu Hż. Dâvûd oğludur” dèyü başa ri‘âyet edüp (4) hicâb ederler. Benim sözüme muhâlefet etmezler, parışır. Ya niçün, (5) Dâvûd oğludur dèyü. Siz ise gözünüzle gördüyüz (6) peygamberiñiziñ kıızı oğlunu helâk eylediñiz. Benim bir şeyde (7) şübhem vardı. Şübhem def’ oldu. Bu gerçek peygamberiñ (8) kıızı oğludur” dèyüp müslimân oldu. Yezîd (9) (la.) eyitdi: “Eger elçiye zevâl olaydı şimdi (10) seni helâk ederdim” dèdi. Elci-i müslimân eyitdi: (11) “Ri‘âyet-i elci gözedirsin, hürmet eylersin, ya (12) peygamberiñe niçün ri‘âyet eylemezsin” dèdi. Yezîd (13) (la.) “İhâneten elçiñ geldi, müslimân (14) oldu” dèyü mektûb yazdı, gönderdi. Cümle-ñiz de (15) bilürsüz ol oğlanıla ol çâriye olmaz.⁸⁰⁶

[336b] (1) İstediler, cehennemden korkdular tâ ki mel‘ûn olmayalar. (2) Siz ise ‘âkıbet fikr eylediñiz. Dünyâ için terk-i dîn (3) eylediñiz. Kıyâmetdek la‘net üzeriñizde kaldı” dèdi. (4) El-kışsa: Yezîd (la.) emr eyledi, başı (5) pazarda aşâ-koşalar. ‘Amr râzî olmadı. “Bu eyü iş degildir” (6) dèdi, men’ eyledi. Emr eyledi, bir soffa-nıñ üzerine kodılar. (7) Gêçe olıçak

⁸⁰⁶ Bu cümlelerin bağlamla ilgisi bulunmamaktadır. Burada anlatılacak hikaye muhtemelen özet biçimindedir ya da müstensih tarafından atlanmış olmalıdır.

cinniler gāyetle çağırışdılar. Yezīd (la.) (8) bunu işitdi, korkdı. Érte(-)si gēce cinniler tekrār (9) feryād eyledi. Hż. Şöhrebānū beş çāriye(-)sini yanına (10) alup kızlarını ma'an. Hż. Zeynū'l-Ābidīn mescid içinde (11) şabāhdek 'ibādet eyleyüp eyitdi: "Yā Rabbi bu zālīm, ğaddār, (12) mel'un, münāfık Yezīd (la.) fitne(-)sinden (13) sen bizi hālāş eyle" dēdi. Şabāh olduğda Yezīd (14) (al.) gāyetle korkmuşdı. Emr eyledi, başı (15) defn eylediler. Ammā eşāḥḥ-ı şāḥiḥ rivāyet budur ki Fāṭıma

[337a] (1) bint-i⁸⁰⁷ Şafvān, Yezīd (la.)'[den] beş biñ altūn[a] (2) ol başı şatun aldı, evine getürdi. Misk 'anberle (3) kefenledi. Bir şandukā kodı. Ol gēce vākı'a(-)sında (4) bir köşk gördi. Aḳ inçüden beş biñ ḳapusı vardı. (5) Muraşsa' la'l beş biñ hücre(-)si vardı. Tahtlar, hülle-ler, buraklar, (6) hūriler ve ğilmānlar şöyle[-]ki şa'sa'ası 'ālemi tutardı. İçinden (7) yigitler geldi, ḳarşuladılar. "Hoş geldiñ yā Fāṭıma bint-i (8) Şafvān" dēdiler. "Mübārek eylesün Haḳ Te'ālā saña in'ām (9) u iḥsān eyledi" dēdiler. "Bu köşk saña, Hż. Fāṭımatü'z-Zehrā (10) (ra.) muntāzırdır" dēdiler. "Ḳandadır" dēdim. (11) İşde şol köşkin içinde(-)dir" dediler, öñüme düşdiler. (12) Bu köşki gördüm[-]ki anı vaşf edemem. Ol köşkün kızıl (13) yāḳūtdan, içinde bir taht zebercetden, üstünde (14) Hż. Fāṭımatü'z-Zehrā kırmızı esbāblar giymiş oturır. (15) Beni görünce ayağ üzerine ḳalkdı. Baña ta'zīm eyledi.

[337b] (1) Eyitdi: "Ma'zūr ola, seniñ şatun aldıñ baş (2) budur. İstersen ki baña göstereñ" dēdi. Şandukı (3) açdı. Ol mübārek başı gördüm. Nūr-ı perḳ ururdu. (4) "Ey āḫiret yoldaşım ḥātūn! Her kim benim oğluma (5) acıdı, merḥamet eyledi gördüm. Yaramazlık edenı dāḥı (6) gördüm. Allāh rāzī olsun. Filān maḥalde bir ḥātūn (7) vardır. Benim oğlumı gördi, bu gēce ta'ām yemedi, uyumadı, (8) ağladı. Luṭf şabāh olduğda ol ḥātūn[a] on biñ (9) aḳçe vēr ve sen benim oğlum için beş biñ altūn vērđiñ. (10) Eviñ orta yerini ḳazsañız arış üç küp Nişābūrī (11) altūn çıkar, dünyā 'ivāzıdır. Āḫiret 'ivāzını gördün. (12) İşde ol köşk ki beş biñ ḳapusı vardır. Beş biñ (13) altūn 'ivāzdır" dēdi. Uyandım, şanduk yok. Eviñ (14) içini ḳazdım. Ol altūn küplerle ḳıḳdı." Ol 'avret[i] (15) çağırđı. Ahvāli söyledi. "İşde ḥātūn seni ḥazīne-dār

[338a] (1) eyledim. Bu mālın üstüne" dēdi. Her kim āl-i Muḥammed sever, (2) haber alırdı. Gizliçe gizliçe anlara altūn bağışlardı. (3) İn'ām u iḥsān ederdi. **Hż. İmām-ı cihān**(4) **Hüseyn-i Mazlūmın mübārek ser-i pāki Mışra gitdigin** (5) **'ayān ve beyān eder.** Şām-ı şerīfde ol başı (6) çarşu içinde dururdu. Yezīd (al.) (7) emr eyledi, "alıñ bu başı Mışra

götürün. Ulu şehrdir. (8) Anda dahı dursun tā ki görenler ‘ibret alalar” dedi. Mısrā (9) göturdiler. Yol üstüne kodular. Dellāllar çağırdı: (10) “Her kim bu başı çalarlarsa şaklarsa, başı bekleyen (11) mālī yağmadır” dedi, herkes korkdı. Böyle ol mübārek (12) baş çarşularda şoşaklarda yuvarlandı. Bu (13) **Hikāye-i Ser-i Hüseyin** dërler. Bir hātūn vardı, (14) muhibb-i hānedān-ı Hż. Resūl idi. Bir geçe eviñ (15) üstüne çıkdı, gördi[-]ki nūr, gök yüzüne ‘urūc

[338b] (1) eylemiş. “Bu ne ola” dërken gördi[-]ki Hż. Sultān-ı Kerbelā-yı (2) cihān İmām-ı Hüseyin-i Mazlūmıñ mübārek başıdır, hemān (3) kimesne duymadan ol başı aldı. Başı güllābıla yudı. (4) Misk, ‘anber, güllābıla buhūrladı. Bir şanduk içine (5) koyup eviñ bir köşe(-)sinde pinhān eyledi. Şabāh oldı, (6) gördiler kim baş yokdur, ol ‘aşrıñ Mısr begi ki Yezīd (7) (la.) tarafından idi, teftiş u tefahhuş (8) eyledi. Aradılar, bulamadılar. Bir mertebe oldı[-]ki Mısrıñ (9) içinde ev be ev aradılar, bulamadılar. Ka’be-i şerīfe (10) örtü eyleyen evine geldiler. Aradılar ol maḥal ol hātūn (11) bir tenhā köşede başın secdeye kodı, ağladı. “Yā Rabbi, (12) Hż. Fahr-i cihān Muhammedü’l-Muştafā (as.) hürmet[i] (13) haqqıyıçün bu Hż. Sultān-ı Kerbelā-yı cihān İmām-ı (14) Hüseyiniñ mübārek başını sen şakla, gösterme” dedi. (15) Allāh ‘Azīmü’ş-şān ḥazretlerinin emriyle ol zālimler ol

[339a] (1) şandukı görmediler, çıkdılar gitdiler. Bir ay aradılar, bulamadılar. (2) Ve ba’dehu Yezīd (la.) helāk oldı. (3) Yezīd (al.)’lerden intikām alındı. (4) Bir zamān geldi. Seksān üç yıl geçdi. Ol (5) hātūn Mısr vālī(-)sine geldi, eyitdi: “Pādişāhım saña⁸⁰⁸ (6) bir müjdeye geldim[-]ki bir pādişāh böyle bir cevhere, (7) böyle bir ḥazīneye, böyle bir defīneye mālīk olmamışdır” (8) dedi. Pādişāhım ‘aqlı⁸⁰⁹ gitdi. “Nedir ‘avret” dedi. ‘Avret (9) eyitdi: “Pādişāhım Hż. İmām-ı Hüseyiniñmübārek başıdır, (10) bendedir” dëyüp aḥvālī bir bir naḳl eyledi. Ehl-i dīvān (11) eyitdi: “Neden bilelim Hż. Sultān-ı Kerbelā-yı cihān (12) İmām-ı Hüseyiniñ başı oldıgını” dëdiler. Hātūn eyitdi: (13) “Üc ‘alāmeti vardır” dedi. “Nedir” dëdiler. Hātūn eyitdi: (14) “Biri budur ki mübārek dudakları depredir, ikinci şimdi (15) dāhı ādem vardır mübārek yüzünü görmüş bilürler, üçinci budur ki

[339b] (1) dahı ḥālā kanı damlar durmaz aḥar” dedi. Cümle ḥalk (2) şaşdılar. Bir uğurdan kalkdılar. Evine pādişāh vezīr (3) erkān-ı devlet ḳalkup geldiler. Tekbīr u tehlīl (4) aldılar. Mısrıñ içinde defīn eylediler. Mısr beg[i], bir ehl-i ḥaḳ (5) ādem idi. ‘Avret[e] eyitdi:

⁸⁰⁸ Bu kelime cümle içinde tekrarlanmıştır.

⁸⁰⁹ Kelimedeki ۛ harfinin noktaları yazılmamıştır.

“Hātūn ne istersin, dile benden (6) vëreyim” dedi. ‘Avret eyitdi: “Ne vërirsen vër” dedi. (7) Mısr beg[i] eyitdi: “Bunun ‘ivaż[i] olmaz, illā gel saña (8) pādişāhlık vëreyim” dedi. ‘Avret eyitdi: “Ben bir қоça (9) ‘avretim, neyleyeyim pādişāh olmağı” dedi. Beg eyitdi: (10) “A’lā, saña yedi pāre gön vëreyim” dedi. ‘Avret kabūl (11) eyledi. İmdi pādişāhım benim[-]de senden bir murādım (12) vardır” dedi. “Ben[-]dahı gönleri vaķf eyledim. Ka’be-i (13) şerīfīn örtüsini örtem” dedi. Pādişāh “maķbūlümüzdür” (14) dedi. Bir ev yaptılar, büyük mermer döşemelerle, içine (15) tezgāhlar, üstādlar peydāh edüp ‘ulūfeli ādemler

[340a] (1) üç[-]yüz müte‘ayyin ādem, üç[-]yüz altmış gündeğin kisve-i (2) şerīfī Ka’be-i şerīf için dokurlardı. Kimi iplik (3) kimi şırma işler, bu hālile itmām eylerlerdi. Ulu (4) köylerdir. Hālā ol köyler artmada(-)dır, eysilmez gerek (5) evleri gerek ādemler[i]. Nıl-i mübārek şuyu ibtidā ol köyler[i] (6) başar. Ammā bu kerāmāt Hż. Sultān-ı Kerbelā-yı (7) cihān Hż. İmam-ı Hüseyin-i Mazlūmın(-)dır⁸¹⁰. Kaçan Hż. (8) Sultān-ı Kerbelā-yı cihān Hż. İmam-ı Hüseyin Şāh-ı (9) şehīdān-ı deşt-i Kerbelā hāzretlerinin mübārek (10) ser-i pāk[i] Mısr içine geldi, ba’zı sefh, kendini (11) bilmez ve dīnini ve mezhebini ve imānını bilmez kişiler, (12) ayaklarıyla ol mübārek ser-i pāki ya’ni mübārek başı (13) yuvarlarlardı. Hż. Vācibu’l-vücūd olan Allāh emriyle (14) ol yuvarlayan kimesnelerin evlād-ı evlādlarının şimdi (15) hālī bellidir. Bir ayaklar[ı] tımrık gibi şişdir. Mısrı

[340b] (1) varan ādemler bilürler ve görmüşlerdir, ehline ma’lumdır. (2) Rivāyet olunur kim ehl-i beyt ki Kūfeden Şāma (3) gelürken bir menzilde indiler. Çāriyelerinden Penefşe (4) dërler bir çāriye vardı. Edhem bin Cüd’ā dërler bir mel’un (5) münāfık vardı, Şimr-i Zılcevs-i habişin (la.) (6) ādemlerinden idi. Ol Edhem-i mel’un (al.) (7) elin uzatdı, Penefşe çāriyenin göğsünün (8) üstüne kodı. Hż. Allāh ‘Azīmü’ş-şānın emriyle (9) güyā göğsünde bir ‘akreb vardı. “Āh” dedi. Çıra yaķdılar, (10) gördüler kim kolu dirseğindeki şişmiş, feryādından (11) tıramadı. ‘Āķibet kolumu kesdiler. Gerçi Hż. Sultān-ı (12) Kerbelā-yı cihān İmam-ı Hüseyinin harem-i şerīfī esir idi. (13) Ammā bir kimse bakmazdı. Bu hāl olunça dëdiler yanına bile (14) gelmezler idi. Zīrā Cenāb-ı Bārī Hābībine kerrātla söylemişdir. (15) “Senin ehl ü ‘iyāl in evlādların evlādı pākdir. Anlar

[341a] (1) pāk-i dāmendir, elem çekme” demişdir. **El bābu’t-tāsi’u** (2) ‘aşer. **On tokuzuncı bāb: Hż. Fuzūlinin** (3) ne[-]şekil kitāblardan istihrāc eyledigin (4) ‘ayān ve beyān eder. Hż. Şeyh Süheyl bin (5) ‘Abdullāh rivāyet eylerler Hż. ‘Alī bin Mūsā (6)

er-Rızādan (ra.) ve Hż. İmām-ı (7) Zeynü'l-‘Ābidīn[den] (ra.) Hālā elsine-i (8) ‘arabda zikir olunan maḳtel⁸¹¹ Hż. İmām-ı Hüseyin-i (9) Mazlūmuḡ, niçe kitāblardan iḳād olunmuşdır. (10) Ebū Miḡnef Maşrū‘-ı Tāvusīdir ki Hż. Seyyīd (11) er-Rızā’eddīn Ebū’l-Ḳāsım ‘Alī bin Mūsā bin Ca’fer (12) bin Muḡammed Tāvusī, kemāl-i taḡḡik ve tevḡik ile isnād-ı (13) mu‘teberden naḡl édüp itmāmına ihtimām étmiştir. (14) (rah.) (rv.) Ve efvāh-ı ‘Acemde⁸¹² meşḡūr (15) olan kitāb, evvelā Ravzatü’ş-Şühedā’

[341b] (1) -dır. Hż. efşāḡu’l-mütekellimīn Kemāleddīn Hüseyin (2) Vā’iz tetebbu’ édüp ya’ni arayup bulup tevārīḡ (3) u tefāsīrlerden ve niçe kitāblardan cem’ (4) édüp diḡḡatile yazmaḡın rāvīler[den] niçe (5) rivāyet ile şāḡīḡu’l-ḡavl ile derece-i şīḡḡat (6) étmiş. Ve ben ḡāksārın daḡı niyyeti oldur ki Fużūlī (7) ḡazretlerinin aşıl te’lif eylediḡi nüşā-lar (8) evvelā Ravzatü’ş-Şühedā’dan ibtidā eyleyüp (9) niçe kitāblardan istiḡrāc eyleyüp ismini (10) ḡadiḡatü’s-Sü’edā’ dēyü ad vērmiştir ve nīçe (11) ıştılāḡāt-ı ḡarīblerle ve nīçe nükte-lerle (12) ve ebyāt-ı eş’ārla tezyīn eylemiştir. Ben[-]daḡı murād (13) eyledim, ḡaḡ Te’ālāya şıḡındım, ḡadiḡatü’s-Sü’edā’yı tercüme (14) eyledim. Fe emmā ḡaçan ben bu kitāba şūrū’ eyledim, māh-ı Muḡarremü’l- (15) ḡarāmıḡ onuncı Cum’a ḡün[i] ibtidā eyledim. Biḡ yüz yedi

[342a] (1) sene(-)siniḡ Muḡarrem[i] idi ibtidāsı. İtmām eylediḡim (2) māh-ı Cemāziye’l-āḡiriḡ yigirmi beşinci ḡün[i] idi. (3) Ben[-]ki ‘iḡyānıla mübtelā olan rengīn⁸¹³ El-ḡāc Muḡammed (4) ibnü’l-ḡācī ḡasan ibnü’l-ḡācī Muḡammed, *ḡaferallāhu lenā* (5) *cemī’i’l-mü’minīne ve’l-mü’mināt ve’l-müslimīne* (6) *ve’l-müslimāt el aḡyā’i minḡüm ve’l-emvāt biraḡmetike* (7) *yā erḡamerrāḡimīn*⁸¹⁴ ve bu kitābıḡ ismini (8) ḡaraf Tuḡfetü’ş-şühedā’ dēyü ad vērdim (9) ve ḡaç⁸¹⁵ pāre kitābdan istiḡrāc eyledim (10) ve rāvīleri kimlerdir, anları taḡrīr u taḡrīr (11) eyledim tā ki oḡuyanlarıḡ ve diḡleyenleriḡ (12) ve yazanlarıḡ ḡayır du’ādan ferāmūş étmeye-ler. Hż. (13) Sulḡān-ı Kerbelā-yı cihān İmām-ı Hüseyin ‘aşḡına (14) bu kitābıḡ aşlı yokdur ve yalandır dēmeyeler. (15) İnanmayan ve şübhesi olan bu nüşā-ya naḡar

⁸¹¹ Kelimedeki ق ت harflerinin noktaları yazılmamıştır.

⁸¹² Kelimedeki ح harfinin noktası unutulmuştur.

⁸¹³ Bu kelime yazmada kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Bu kelimenin müellifin isminden önce yazılması, müellife ait bir lakap olabileceğini düşündürmekle beraber müellifin hayatına ait herhangi bir bilgiye ulaşılamadığından kelimeye temkinli yaklaşılmıştır. Ayrıca eserin eksiksiz tek nüshasının bulunmamasından dolayı söz konusu kelimenin yazılışını bir başka nüsha ile kıyas etme imkanı da bulunmamaktadır.

⁸¹⁴ Allah bizleri mümin erkekleri ve mümin kadınları, müslüman erkekleri ve müslüman kadınları, onların ölümlerini ve dirilerini affetsin, ey merhametlilerin en merhametlisi!

⁸¹⁵ ق ا ح

[342b] (1) eyleyüp istihrâc olunan kitâbların ismi[ni] (2) beyân ve ‘ayân eyledim. Ol kitâbların isimleri (3) ber-veçh-i âti zikr olunur. İsimleri bunlardır: (4) Evvelki Ravzatü’ş-Şühedâ’, ikinci (5) Hadîkatü’s-Sü’edâ’, üçüncü (6) Ravzati’l-Aḥbâb, dördüncü (7) Hâce-i Pârisâ, beşinci (8) Faşlü’l-Hitâb⁸¹⁶, altıncı (9) Kenzü’l-Ġurâb, yedinci (10) Bedri’l-Hattâb, sekizinci (11) Fütühât, toğuzuncu (12) Tefsîrât, onuncu (13) Zelâzilü’r-Rızâ?, on birinci (14) Beşâirü’l-Muştafâ, on ikinci (15) ‘Uyûnu’r-Rızâ, on üçüncü

[343a] (1) Hülâşatü’l-Fetvâ, on beşinci (2) ‘Îlâmü’l-Verâ, on altıncı (3) Maḳtel-i Nûru’l-E’imme, on yedinci (4) Şevâhidü’n-Nübüvve, on sekizinci (5) Rûḥu’l-Ervâḥ, on toğuzuncu (6) ? ervâḥ, yigirminci (7) Rebî’u’l-Ebrâr, yigirmi birinci (8) Rebî’u’l-Aḥbâr, yigirmi ikinci (9) Ravzatü’l-Vâ’izîn, yigirmi üçüncü (10) İhyâ’-yı ‘Ulûm, yigirmi dördüncü (11) Mir’atü’l-Cinân, yigirmi beşinci (12) Me’âric, yigirmi altıncı (13) İmâm-ı Rûkneddîn Maḳteli, yigirmi yedinci (14) Rızâviyye, yigirmi sekizinci (15) Şuḥfu’ş-Şerîf, yigirmi toğuzuncu

[343b] (1) Tevârîḥ-i Ṭaberî, otuzuncu (2) Süneni’l-Cevâmî‘ (3) **Faşıl, Tuḥfetü’ş-Şühedâniḡ** (4) içinde olan râvileri[ḡ] isimleri (5) ‘ayân ve beyân per-veçh-i âti zikr olunur. (6) Evvelki Muḥammed bin İshâk, ikinci (7) Nûru’l-E’imme-i Ḥarezmî, üçüncü (8) Elsîne-i Mu’allim Şerîl, dördüncü (9) Zülbeydurdı Ḥarâşî, beşinci (10) Ebû’l-Mü’eyyed Ḥarezmî, altıncı (11) Ḥâfiẓ Ebû’l-Me’ânî, yedinci (12) İmâm-ı Seyfüddîn, sekizinci (13) İmâm-ı Necmüddîn, toğuzuncu (14) İmâm-ı Muḥammed bin ‘Aḥmed bin A’sım, onuncu (15) Ol[-]kevnî ki Şâḥib-i Fütühdur, on birinci

[344a] (1) Onuncu ‘Abdullâh bin Mübârek, (2) on birinci İsmâ’îl Buḥârî, (3) on ikinci Zeyd-i Erḳam, (4) on üçüncü Ebû’l-Mefâḥir, (5) on dördüncü Ebû’l-Ḥasan-ı Başrî, (6) on beşinci Şeyḡ Süheyl bin ‘Abdullâh, (7) on altıncı Ebû Miḡnef, (8) on yedinci Maşra⁸¹⁷-i Ṭâvusî⁸¹⁸, (9) on sekizinci Seyyid er-Rızâeddîn, (10) on toğuzuncu Kemâledîn Hüseyin

⁸¹⁶ فضل الحطاب

⁸¹⁷ مصر

⁸¹⁸ Masra‘-i Tâvusî, burada ravilerin arasında on yedinci sırada zikredilmiştir. Ancak Masra‘-i Tâvusî, yukarıda on sekizinci sırada bulunan Seyyid er-Rızaeddîn’in ‘el-Leḡûf ‘alâ fî ḳatle’t-tuḡûf’ adlı eseridir. Dolayısıyla müstensih tarafından Masara‘-i Tâvusî ve Seyyid er-Rızaeddîn iki ayrı kişi olarak düşünülüp yanlış yazılmış olabilir. Masra‘-i Tâvusî biçimindeki isimlendirme Fuzulî’nin Hadîkatü’s-Süeda’sında karşımıza çıkmaktadır (Güngör 1987: 18). ‘el-Leḡûf ‘alâ fî ḳatle’t-tuḡûf’ adındaki eserin Masra‘-i Tâvusî biçiminde adlandırılmasının Fuzulî’nin bir tasarrufu olduğu da düşünülebilir.

Vā'iz, (11) yigirminci Kesāyī, (12) yigirmi birinci Tirmīzī, (13) yigirmi ikinci Bahterī, (14) yigirmi üçüncü Faḳih Ebū'l-Leyṣ, (15) yigirmi dördüncü Şeyḥ Müfīd⁸¹⁹,

[344b] (1) yigirmi beşinci 'Abdullāh, (2) yigirmi altıncı 'Ammār ibn-i Yāsir, (3) yigirmi yedinci Muḥammed bin 'Ammār Şābit, (4) yigirmi sekizinci 'Āmir bin 'Abdullāh, (5) yigirmi toḳuzuncı Ebū Hureyre, (6) otuzuncı 'Abdullāh bin Mes'ūd, (7) otuz birinci İbn-i 'Abbās, (8) otuz ikinci Fazl İbn-i 'Abbās, (9) otuz üçüncü Hż. İmām-ı Ca'fer-i Şādık, (10) otuz dördüncü Hż. Cābir-i Enşārī, (11) otuz beşinci Hż. Selmān-ı Fārisī, (12) otuz altıncı Hż. Enes bin Mālik, (13) otuz yedinci Hż. İmām-ı Zeynü'l-'Ābidīn, (14) otuz sekizinci Hż. İmām-ı Mūsā er-Rızā, (15) otuz toḳuzuncı Hż. İmām-ı 'Alī ibn-i Ebī Tālib.

[345a] Esedullāh-ı Ġālib (ra.) ve (kv.) ve (ra.) ve bihi neste'in.

İbtidā, evvel-i Muḥarremü'l-ḥarām. Āḥir, māh-ı Zilhicce tamām şod.

Temmet hāzā'l-kitāb bi-'avnillāhi'l-Melikü'l Vehhāb şümme ba'dehu El-nüşhatü'l 'abd'el zaifü'l-muhtāc raḥmeti ilā rabbihi'l-ġafūr İsmā'il ed-Dervīş 'Abdül'azīz bin el-ḥac Muḥammed. 1197.

[345b] Bāb-ı evvel. Hż. Nebiyy-i Ekremiñ ve Nebiy-i Muhteremiñ dünyāya ḳadem başdıġı.

El bābu's-şānī. Hż. Nebiyy-i Ekrem ḥazretleri gülzār-ı beḳāya rıḥletleri.

El bābu's-şāliş. Hż. Resūliñ ḳızı Hż. Fāṭimatü'z-Zehrāniñ vefātı beyān.

El bābu'r-rābī. Hż. Şāh-ı merdān 'Aliyyü'l-Murtezāniñ vefātın 'ayān ve beyān.

El bābu'l-ḥāmis. Hż. İmām-ı Ḥasan ne resmile vefātı 'ayān ve beyān.

El bābu's-sādis. Hż. İmām-ı Ḥüseyiniñ toġdıġı ve niçe kerāmātları beyān.

El bābu's-sābi. Mu'āviyeniñ ve Yezīd-i pelīd aḥvālin ve ḥükümeti[niñ] ef'āliñ [beyān].

El bābu's-sāmin. Hż. İmām-ı Ḥüseyin[e] Yezīd (al.)'niñ mektüb-ı menḥūsı.

El bābu't-tāsi. Hż. Müslim bin 'Aḳīliñ Kūfede şehīd olduġı beyān.

El bâbu'l-'aşer. Hż. İmām-ı Hüseyn, Ka'be-yi mükerrermeden kalkup Kerbelāya geldiği⁸²⁰.

El bâbu eḥadi 'aşere. Hż. İmām-ı Hüseyn[iñ] leşker-i Yezîd ile [cengi]⁸²¹, aḥbâb aşdıķası şehâdeti.

El bâbu's-şânî 'aşer. Hż. İmām-ı Hüseyniñ şehâdeti 'ayân ve beyân olunur.

El bâbu's-şâliş 'aşer. Hż. İmām-ı Hüseyn şehâdetinden sonra olan kerâmeti 'ayân ve beyân[olunur].

El bâbu'r-râbi'ü 'aşer. Hż. İmām-ı Hüseyniñ şehîd edenlerin helâki 'ayân ve beyân [olunur].

El-bâbu'l-ḥâmis 'aşer. Yezîd (al.)'niñ ne minvâl ile helâk oldığı beyân ve 'ayân olunur.

[346a] El bâbu's-sâdis 'aşer. Rûz-ı maḥşerde Hż. Fâtımatü'z-Zehrâ, Yezîd (al.)'den intikâm aldığıdır.

El bâbu's-sâbi'ü 'aşer. Hż. Fuzûlî (rah.) kaç pâre kitâbdan istiḥrâc etmişdir, ['ayân olunur].

El bâbu's-sâmin 'aşer. Hż. Fuzûlî (rah.) ve râvîleri kimlerdir, anı beyân eder.

⁸²⁰ کاندگینی

⁸²¹ Tamir, bağlama göre yapıldı.

4. DİZİN(LER)

4.1. DİZİN

A

	a. 60a.14
a! ey! (seslenme)	ābdest al- abdest almak
a. 43a.1, 199a.8, 242b.8	a.-ayım 12b.12, 161b.13-14
āb (<i>Far.</i>) su	a.-dı 12b.13-14, 46a.13, 180a.8
āb-ı çeşm-ı mātem-zede yaslının gözyaşı	a.-ıram 192a.14
ā. 23b.1	a.-ırsın 157b.15
āb-u hayāt ölümsüzlük suyu	a.-up 47b.13
a. 56a.5	‘ābid (<i>Ar.</i>) ibadet eden
āb-u zülāl içilmesi hoş, tatlı su	‘a. 56a.13, 56a.14, 56b.10, 56b.9, 57a.1, 57a.5, 284b.1, 284b.1, 284b.1
a. 190a.13	‘ābid-i zāhid ibadete düşkün kişi (<i>bk.</i> abid-u zāhid)
ābā (<i>Ar.</i>) babalar	‘a. 189a.12
a. 107a.12, 103b.13-14, 245a.8, 276b.13, 313a.13	‘a.+i 201a.15-201b.1
abdāl (<i>Ar.</i>) derviş	‘ābid-u zāhid ibadete düşkün kişi (<i>bk.</i> abid-i zāhid)
a. 223a.12	‘a. 209a.2
ābdest (<i>Far.</i>) abdest	a.+i 66b.13

ac aç

a. 91b.13, 308b.12

‘acāyib (Ar.) tuhaf, şaşılması

‘a. 134a.5, 145b.5, 190a.13, 190a.15,
212b.13, 212b.5, 241b.12

‘acāyibāt-ı ġarāyib (Ar.) tuhaf olaylar

‘a.+den 273b.15

‘aceb (Ar.) **1.** acaba

‘a. 12b.2, 12b.4, 47b.9, 87b.12, 99b.4,
142a.5, 143b.6, 150b.3, 166b.4, 174a.4,
199a.15, 233b.15, 240a.1, 289b.4, 331b.5

2. tuhaf, şaşılması

‘a. 16a.2, 85a.1, 180a.6, 269a.13

‘a.+dir 97a.1

‘aceb degil 'şaşırmaz'

‘a.+dir 105a.13-14

‘acebe kal- şaşırmak

‘a.-dı 267a.10

‘aceb gel- tuhafına gitmek

‘a.-di 97b.9

‘aceble- şaşırmak (*bk.* ‘acebli-)

‘a.-di 61b.14

‘a.-dim 189a.15

‘a.-rim 61a.4

‘acebli- şaşırmak (*bk.* ‘aceble-)

‘a. 83a.9

‘acele (Ar.) acele

‘a. 178a.10

‘acele eyle- acele etmek

‘a.-rlerdi 162a.3

acı 1. vücutta hissedilen ağrı, sızı

a.+sıyıla 201b.3

2. üzüntü

a.+sından 231a.6

3. incitici, dokunaklı

a. 29a.14

acı- başkasının durumuna üzölmek (*bk.* aç1-)

a.-dı 337b.5

a.-dılar 331a.7

a.-dığ1ndan 10b.8

a.-dım 163b.6

a.-rsın 253a.10

a.-yalar 331a.7

a.-yalım 10b.12

a.-yup 225a.10

‘āciz kal- güç yetirememek

‘a.-dılar 223a.10

‘a.-up 331a.1

‘acūze (Ar.) fettan yaşlı kadın (*bk.* ‘ačūze)

‘a. 307b.1

‘acz göster- zaaf göstermek

‘a.-medi 93a.10

aç- açmak

a. 7a.8, 54b.1, 137a.8, 206a.14,
227a.9, 242a.15

a.-amadılar 306a.12-13

a.-amadım 333a.4

a.-dı 43b.6, 93b.15, 98b.5, 121a.5,
131a.12, 201b.12, 206a.7, 227a.10,
233a.4, 242a.15, 242b.14, 254a.8,
277b.9, 282a.7, 304a.2, 309b.10,
310a.15, 321b.2, 325a.15, 337b.3

a.-dılar 142b.12, 308a.3, 313b.3

a.-dım 7a.8

a.-dın 51b.15

a.-ın 277b.7, 308a.3

a.-maga 13a.3

a.-mış 236b.11

a.-mışlar 206a.8, 282a.11

a.-up 54b.4, 91a.6, 120a.12, 148a.13,
204a.4, 243b.1, 297a.12, 326b.3

açı- başkasının durumuna üzülmek (*bk.* acı-)

a.-dı 162b.2

a.-ram 86b.5

a.-rsa 167b.3

a.-yup 155a.13, 256b.6, 260b.3

açık açık (baş)

a. 34a.8

açık- acıkmak

a.-madım 48a.11

açıl- 1. açılmak

a.-duğı 277b.2

2. alan genişletmek

a.-dı 145b.4

3. (kör) görür olmak

a.-dı 263a.14

açlık, -ğı açlık

a. 48a.5, 48a.7, 48a.9

a.+a 47b.14

a.+dan 61b.1

‘ačūze (Ar.) fettan yaşlı kadın (*bk.* ‘acūze)

a. 307b.13

ad ad, isim

a. 11a.6

a.+ı 179a.15, 130b.6, 180b.10, 229a.6,
288a.13, 288a.14, 288a.14, 342b.3

a.+ım 166b.2, 277b.10, 332b.14

a.+ıma 77b.4, 247b.11, 288b.2

a.+ın 289b.9, 325a.13, 328a.7

a.+ına 56a.14, 85b.1, 92b.13, 112a.6,
127b.13, 143a.13, 172b.9, 177a.2,
202a.10, 208b.7, 209b.3, 214b.15,
214b.3, 217b.3, 219b.10, 221a.8,
226a.15, 245b.5, 256b.11, 274a.4,
299a.11, 305b.11, 307a.13, 310a.11,
311b.4, 324a.12

a.+ını 58b.2, 79a.3, 108b.8, 293b.3

a.+ıı 158a.2, 166b.1, 198a.12

a.+ları 229a.7

a.+larımızı 161a.8

a.+ların 182b.5, 182b.8, 307b.3

ad o- ocuğa isim vermek

a.-dılar 275b.2

ad vr- ocuğa isim vermek

a.-diler 93a.4

a.-dim 342a.8

a.-elim 78b.9

a.-mem 92b.14

a.-mişdir 341b.10

ad vril- ocuğa isim verilmek

a.-di 58b.8

a'd (*Ar.*) dşmanlar

a.+ya 232a.4

adlet (*Ar.*) adalet

a. 324b.15

a.+ııı 32a.9

dem (*Ar.*) insan, adam

a. 34b.6, 49a.7, 56b.4, 63a.13, 63a.15,
63b.1, 65b.12, 77a.11, 77a.8, 77a.9,
77b.7, 84a.8, 87b.10, 91b.5, 95b.1,
106b.7, 106b.5, 109a.9, 110a.4,
111a.15, 111a.15, 111a.4, 112b.13,
122b.11, 122b.9, 122b.9, 123b.8,
125b.14, 126a.15, 128a.14, 133b.12,
134b.5, 136a.11, 139a.11, 139b.13,
144a.7, 146a.9, 148a.8, 148b.7,
150b.8, 151a.5, 151a.6, 151a.7,
153a.4, 153b.3, 163a.10, 164b.2,
177a.10, 177a.9, 177b.11, 178a.10,
179a.13, 184b.3, 186b.8, 191a.10,
191a.5, 191a.6, 203b.1, 205b.9,
206a.2, 206a.4, 210b.10, 214a.14,
215a.11, 215a.13, 217a.3, 217b.11,
220a.8, 223a.15, 241b.12, 241b.8,

- 245b.5, 248a.15, 249a.8, 257b.10, 271a.4, 274b.4, 275a.1, 277b.5, 280a.3, 280b.3, 284b.12, 299a.11, 299a.14, 301b.10, 302a.3, 303b.11, 304a.8, 305b.1, 306a.13, 306a.2, 306b.3, 307a.1, 307b.12, 307b.3, 309b.6, 310b.12, 311a.7, 311a.8, 312a.8, 312b.13, 316a.14, 316b.10, 316b.15, 317a.2, 319a.7, 319b.10, 320a.11, 321b.10, 321b.13, 321b.9, 322b.3, 323a.14, 323a.15, 323a.7, 323a.8, 339a.15, 339b.5, 340a.1
- a! 144a.9 ‘ey adam, hey!’
- a.+den 130a.8
- a.+di 156a.10, 284a.14
- a.+dir 106b.14, 142b.8, 284b.3, 317b.12, 323a.5
- a.+e 67a.7, 77a.12, 77a.13, 123a.10, 151a.7, 151a.9, 153b.8, 201a.14, 247b.5, 302b.2, 307b.12, 307b.3, 308a.2, 316b.10, 323a.6, 332a.10
- a.+i 123b.6 [iyelik]
- a.+i 141a.14, 201b.9, 215b.8, 284a.2
- a.+im 182a.14, 192a.11
- a.+imiz 113b.15
- a.+imizi 178a.3
- a.+in 111b.10
- a.+iñ 110b.3, 134b.15, 229a.10, 303b.11, 321b.13
- a.+le 146a.7, 149a.10, 177a.3, 186b.8, 187a.14, 192a.1, 306b.9, 307b.6, 315b.6, 318b.14
- a.+ler 12a.4, 62b.3, 117a.7, 142a.5, 147b.8, 172b.7, 175b.9, 178a.8, 182a.10, 190b.13, 192b.13, 192b.3, 299a.5, 302a.11, 312a.11, 339b.15, 340b.1
- a.+lerden 60b.11, 299a.11
- a.+lerdendir 280a.3
- a.+lerdi 112a.7
- a.+lerdir 128a.12
- a.+leri 191a.4, 207b.1, 317b.12, 340a.5
- a.+lerin 182b.8
- a.+lerinden 340b.6
- a.+lerini 264b.1
- a.+leriñ 182b.2, 284b.13
- a.+lerle 279b.12
- a.+siz 248b.1
- ‘adāvet (Ar.) düşmanlık
- ‘a. 59a.1, 113a.6, 131b.7, 322b.13
- ‘a.+in 208a.12
- ‘a.+ini 134a.7

‘adāvet ēt- düşmanlık yapmak	adım adım
‘a.-ersin 159a.8	a. 60b.2, 65a.10, 179a.10, 186a.14, 231b
‘adāvet buğz ol- düşmanlık içinde bulunmak	adım at- adım atmak
‘a. 135b.13	a.-madı 179a.10-11
‘adāvet tut- düşmanlık beslemek	adımla- adımlamak
‘a.-ardı 84b.15, 86a.1-2	a.-yup 186a.15
aded (Ar.) sayı, adet	‘ādil (Ar.) adaletli
a. 40b.5, 179a.12, 265a.2, 265a.3, 265a.4	‘a. 173a.2, 329a.3
‘adem (Ar.) yokluk	‘adl (Ar.) adalet
‘adem-i istiḥkāk hakkı olmama	‘a. 32a.9, 194b.12, 333b.11
a.+ıla 131b.2	‘a.+iyile 118b.2
‘ādet (Ar.) 1. alışılmış şey, görenek	‘adl eyle- adaletle hükmetmek
‘ādet çıkar- alışılmamış şeyler yapmak	‘a. 328b.13
a.-ayım 153b.7	adlı adında (bk. adlu)
2. alışkanlık	a. 196a.14, 203b.4
‘a. 52b.5, 213a.7, 215a.3, 218b.5, 222b.6, 223a.1, 266a.7	adlu adında (bk. adlı)
‘a.+i 18a.11	a. 278a.7
‘a.+leri 230a.7	‘adūv (Ar.) düşman
‘ādet edin- alışkanlık kazanmak	‘a. 183b.1
‘a.-miş 266a.6-7	āferīm (Far.) aferin (bk. āferin)
	a. 317b.8
	āferīn (Far.) aferin (bk. āferim)

a. 164a.3, 178b.10, 230a.15	‘a.-dim 41b.8
a.+ler 117a.1, 154a.8	‘a.-er 41b.2, 199a.15
āferīn oku- takdir etmek, övmek	‘a.-esin 53a.11, 53a.15
a.ler o.-dılar 18b.3	‘a.-üp 321b.7
āfet (Ar.) doğa olaylarının sebep olduğu felaket	‘afv eyle- affetmek
a.+lere 26a.11	‘a. 41a.11, 280b.13, 302b.14, 317a.6
‘ āfiyet bul- iyileşmek	‘a.-di 41b.13
‘a.-dı 263b.1	‘a.-ñ 175b.3
āftāb (Far.) güneş	‘a.-r 167a.2
a. 78b.1	‘a.-ye 321b.5
āftāb-ı ‘ālem-tāb dünyayı aydınlatan güneş	‘afv ol- affedilmek
a. 226a.7-8	‘a.-sun 323a.12
a.+a 156b.11	ağ örümcek ağ
āftāb-ı dıraḥṣān parlayan güneş	a.+ını 235b.1
a. 43b.4	ağa efendi, bey
āftāb-ı ḥayāt hayat güneşi	a.+ları 208b.8
a.+ım 26a.15	a.+ma 161b.8
‘ afv (Ar.) bağışlama, af	a.+mı 164a.12
‘a. 55a.11	a.+mıñ 163a.7
‘ afv èt- affetmek	a.+sınıñ 163b.1
‘a.-diler 42a.2	ağac ağaç (bk. ağaç)
	a. 28a.7, 261b.14, 288a.2, 310a.6

a.+ları 328a.5	ağ(ı)z 1. ağız
ağaç, -cı ağaç (<i>bk. ağac</i>)	a.+ı 51a.11, 58b.12
a. 57a.9	a.+ıma 7a.9, 333a.11, 334b.13
a.+a 261b.15	a.+ın 58b.12
a.+a 263a.11	a.+ına 50a.10, 58b.12, 165b.2, 241b.4, 261b.12, 287a.13
a.+ı 57a.4, 287b.14, 288a.4, 288a.7	a.+ında 238b.13, 267a.11
a.+ıla 310a.8	a.+ından 189b.3, 224a.2, 244a.4, 254a.13, 295a.14, 295b.1, 312b.7, 312b.8
a.+ıı 262a.6	a.+ını 7a.8, 284b.1, 287b.2, 279a.2, 312a.9, 326b.3
a.+ının 180a.14	a.+ıyıla 257b.10, 257b.12, 267b.3
āgāh (<i>Far.</i>) haberdar	a.+ların 267b.4
āgāh ēt- haberdar etmek	ağız aç- konuşmak
a.-meye 137a.14	a.-up 283b.13
āgāh ol- haberdar olmak	2. çıban başı
a.-uı 30a.1-2, 80b.10, 176a.6	a. 206a.8
āgāz (<i>Far.</i>) başlama	ağla- ağlamak
āgāz ēt- başlamak	a. 49b.2
a.-di 286b.12	a.-dı 21a.6, 27b.1, 29a.6, 41b.6, 41b.12, 51a.8, 95a.4, 95b.15, 101a.1, 101a.3, 101b.14, 106a.11, 167b.13, 173a.5, 180a.5, 180b.13, 220a.9, 220b.1, 239b.14, 244a.13, 244a.8, 256a.13, 259b.1, 260b.12, 262a.15, 265b.12,
a.-diler 73b.4-5	
āgāz ol- başlamak	
a.-dı 44b.14	
ağır ağırlık	
a.+ınça 61b.15	

265b.13, 266a.14, 266b.4, 280a.3,
298a.10, 298a.3, 315b.15, 331b.2,
333a.14, 334b.14, 337b.8, 338b.11

a.-dığımı 331a.14

a.-dığından 159b.11

a.-dığın 227a.8

a.-dılar 155a.13, 245b.1, 280a.10,
303a.9

a.-dım 29a.13, 285b.15

a.-ma 55a.13, 96a.1

a.-madadır 21a.7

a.-madan 181b.2, 245b.2

a.-mağa 12b.8, 26a.7, 26b.5, 33a.10,
33b.14, 49b.2, 54a.15, 55b.13, 55b.9,
68b.10, 93b.10, 94a.13, 95a.5, 116a.13,
154b.6, 155b.1, 159a.6, 159b.8, 161b.11,
184b.6, 195b.2, 199a.6, 226b.9, 260b.14,
280b.6, 310a.12

a.-mak 181b.3, 181b.3, 284a.7, 292a.1,
298a.12, 301a.6, 335a.11, 335a.11

a.-mağdan 18b.11

a.-mağ 181a.15, 181b.3, 243b.2

a.-mağız 331a.12

a.-ması 102a.11

a.-maya 30a.5

a.-maz 298a.14

a.-mı 256b.12

a.-ı 243b.3

a.-r 51a.3, 53a.6, 76a.4, 168a.6,
180b.8, 243a.12, 269a.8, 302b.13

a.-ram 261a.1

a.-rdı 15b.10, 38a.3, 49b.4, 118a.1,
118a.1, 118b.8, 174a.5, 195b.5, 298a.8,
301a.4, 307b.15, 311b.7, 331a.11

a.-rdım 330b.12

a.-rdın 180a.3

a.-rım 330b.10

a.-rken 102a.10, 149a.2, 201b.11,
243b.3

a.-rlar 159b.13

a.-rlardı 180a.3, 335a.10

a.-rsa 167b.2

a.-rsın 101a.1, 118b.9, 155a.9,
175b.13, 180b.9, 262b.1, 286a.1, 286a.3,
324b.10

a.-rsın 76a.5

a.-rsız 26a.9, 76b.5, 260b.12, 277b.15,
284a.6, 331a.12

a.-sa 243b.3

a.-sam 331b.5

a.-yaçak 53a.7 [sıfat-fiil]

a.-yalar 331a.7

a.-yan 260b.3, 268a.7

a.-yanlar 328b.6, 329b.15

a.-yarak 53b.13, 76b.10, 76b.10,
167b.15, 180a.10, 191a.15, 194a.12,
195b.6, 195b.9, 201a.4, 218a.10,
228a.15, 267a.14, 280a.1, 330b.12,
333b.10, 333b.8, 334b.2

a.-yayım 334b.4, 334b.5, 334b.5,
334b.7

a.-yup 11a.11, 15b.7, 19b.10, 20b.15,
26a.8, 51b.9, 75a.1, 79a.1-2, 126a.7,
134a.4, 150a.8, 155a.10, 174a.11,
239a.14, 243b.10, 282a.11, 292a.15,
300a.4, 317a.4, 327b.10

ağlaş ağlama, ağlayış

a.+lar 269a.15

ağlaş- ağlaşmak

a.-dık 263b.11

a.-dılar 33a.11, 113b.5-6, 171b.13,
174a.1, 174b.1, 181b.6, 228b.15, 266b.2,
267b.7, 268a.6, 268a.7, 303b.3-4, 317a.7,
334b.1, 335a.3

a.-ırlar 167b.8, 220a.14-15, 266a.12-
13, 269a.12, 275a.12, 278a.1, 334a.1

a.-ırlardı 195b.13, 284a.4

a.-ırsız 269b.5

a.-up 114a.11, 128b.8, 138a.13,
174a.2, 210b.5, 242a.12, 268a.14

ağlat-, -d ağlatmak

a.-ırsın 93b.12

a.-ma 93b.12

ağrı- ağrımak

a.-rdı 64b.5

ağu zehir

a.+sına 214a.8

ağulı zehirli

a. 85a.3

ağyār (Ar.) yabancılar

a.+ı 137a.14

āh! 1. hayıflanma ünlemi

a. 3b.12, 13a.15, 14b.15, 36b.9, 85a.1,
86a.2, 87b.12, 99b.4, 114b.14, 118a.2,
118b.10, 118b.10, 142a.5, 143b.6,
150b.3, 155a.14, 171b.11, 174a.4,
192a.9, 200b.14, 206b.12, 233b.15,
234a.1, 330b.10

āh! āh! hayıflanma ünlemi

a. 25a.15

2. sevgi, şefkat bildiren ünlem

a. 8b.12, 11a.11, 15b.11, 52b.10, 56b.10, 127a.15, 157a.8, 168b.6, 178b.2, 202a.4, 206a.10, 236a.6, 242b.1

3. üzüntü, feryat bildiren ünlem

a. 19a.4, 89b.4, 96b.9, 139a.7, 156b.14, 160b.3, 166b.4, 173b.7, 180a.5, 220a.9, 240a.6, 265b.12, 307b.8, 314b.13, 334a.11, 334b.3, 340b.9

āh! āh! üzüntü, feryat bildiren ünlem

a. 118b.8, 333a.14

āh! āh! āh! üzüntü, feryat bildiren ünlem

a. 139a.2

āh ét- feryat etmek

a.-erdi 111a.1

a.-erek 19a.15, 41b.11, 134a.4, 138a.11, 240b.5

a.-ersin 15a.11-12

a.-içek 99a.9 [sıfat-fiil]

a.-meye 137a.12

a.-üp 22b.14, 43a.11, 50b.10, 52a.11, 52b.9, 88a.4, 89b.3, 95a.6, 111b.3, 144b.4, 151b.14, 152a.12, 157a.5, 159a.6, 161a.14, 180a.10, 210a.3, 227b.2, 228a.13, 228a.2, 232b.2, 239a.13, 244a.13, 244a.5-6, 259b.2-3, 279a.1

āh eyle- feryat etmek

a.-di 99a.10, 99a.9

a.-yüp 95b.13, 217a.15

āh-ı ateş-pāre çek- yakıcı bir ah çekmek, kederlenmek

a.-üp 298b.2

āh-ı derd-nāk çek- dertli bir ah çekmek, kederlenmek

a.-üp 226b.9

āh-ı efgān eyle- feryat etmek

a.-diler 32a.3

āh-ı figān ét- feryat etmek

a.-erek 210a.4

a.-erem 209a.10

āh-ı firķat ayrılık acısının ahı

a.+inden 18b.10

āh-ı ḥasret çek- hasretle ah çekmek

a.-erdi 35a.8

a.-üp 228a.14

āh-ı serd çek- derin bir ah çekmek

a.-di 220b.5-6,

a.-üp 302a.7

āh-ı sūz-nāk çek- derin bir ah çekmek

a.-di 289a.11-12

āh u enīn ağlama ve inleme

a. 3b.6

āh u enīn-i vāveylā ağlama, inleme, feryat etme

a. 194b.15

ah u feryād ağlama, inleme

a.+ı 311a.4

āh vāh ét- pişmanlıktan ağlayıp inlemek

a.-üp 175b.7

āh vāh ol- pişmanlıktan ağlayıp inlemek

a.-muş 176b.1

aḥbāb (Ar.) dostlar

a. 25b.11, 91a.12, 174b.2, 187a.5, 194b.5, 206b.1, 250a.13, 257a.12, 273a.7, 331a.11, 345b

a.+a 106b.10, 194b.6, 313a.14

a.+dan 220a.8, 224a.5

a.+ı 220b.2

a.+ım 221a.4, 248b.7

a.+ın 87b.4

a.+ını 173a.9

a.+ıı 126b.9

aḥbāb-ı bā-şafā huzur içindeki dostlar

a. 220b.9

aḥbāb-ı ğam-güsār gam gideren dostlar

a. 55b.10

aḥbāb-ı şafā huzur içindeki dostlar

a. 61a.11-12

aḥbāb u aşdīka dostlar, sadıklar

a. 174b.5

a.+sını 5a.12-13

aḥbār (Ar.) haberler

a.+ı 179b.5

aḥbār-ı mu‘teber güvenilir haberler

a.+den 331a.3

‘ahd (Ar.) söz, yemin

‘a.+im 143b.7

‘ahd boz- sözden dönmek

‘a.-mak 269b.6

‘ahd ét- sözleşmek

‘a.-mişler 117a.7	aḥibbaçik (!), -gi dostçuklar (alay)
‘ aḥd eyle- sözleşmek	a.+in 194a.11
‘a.-diler 321a.14	āḥir (Ar.) 1. son
‘ aḥdine vefa ét- sözünde durmak	a. 25a.10, 52a.3, 53a.1, 59a.7, 117b.15, 120a.3, 192a.3, 345a
‘a.-enler 319b.4-5	āḥir-i maraž-ı mevt ölüm hastalığının sonu
‘ aḥd olsun yemin olsun ki	a.+den 32b.11
‘a. 116b.13	āḥir ol- sonlanmak
‘ aḥd ü peyman söz ve yemin	a.-madı 233a.13
‘a.+ı 152b.2	āḥir zamān kıyamete yakın zaman
‘ aḥd ü şart söz ve yemin	a.+da 10b.1, 42b.2
‘a. 130b.15	āḥir zamān peygamberi son zamanın peygamberi Hz. Muhammed
‘ aḥd ü yemin eyle- yemin etmek	a. 42a.10, 77b.1, 278a.1, 288a.14-15, 289b.13
‘a.-di 143b.15	a.+dir 56b.13-14, 278a.11
‘ aḥd ü yemin ét- yemin etmek	a.+ün 27b.6
‘a. ü y.+ler è.-mişler 130a.10	2. sonunda, sonuç olarak
aḥī (Ar.) kardeş	a. 25b.6, 67b.7, 210b.12, 211b.5, 332b.12
a.+m 109a.5	āḥir-i kār sonunda, sonuç olarak
aḥibbā (Ar.) dostlar	a. 202a.15, 202a.6, 202b.3
a. 126b.13, 144a.10, 220a.11	āḥiru'l-emr sonunda, sonuç olarak
a.+ṇ 170b.1	
a.+sından 83b.1	
a.+ya 243a.9	

a. 25b.10, 216a.2

3. başka, diğer

a. 132b.11, 139a.10, 161a.8

āhiret (*Ar.*) ahiret

a. 101a.14, 107b.11, 113a.3, 114a.3, 130b.4, 135b.4, 158a.11, 160b.3, 166a.3, 173b.8, 174a.3, 182a.8, 188b.14, 237b.3, 293b.7, 293b.8, 299b.15, 317b.6, 337b.4, 337b.11

a.+de 11a.14, 30b.2, 40b.1, 88a.7, 113a.1, 119a.2, 122b.1, 127a.4, 171a.2, 189a.1, 189a.9-10, 198a.13, 225b.13, 227a.15, 237b.3, 239a.5, 271b.13, 278a.5, 292b.15, 305a.5, 312b.10, 334b.12

a.+deki 204a.5

a.+e 11a.13, 11b.2, 30b.15, 31a.8, 54a.9, 88a.7, 89b.13, 118b.6, 118b.11, 151b.11, 188b.13, 201a.2, 228a.12

a.+i 135b.2, 158a.11, 185b.7, 209b.1

a.+imi 124a.13, 125b.10, 150a.13, 241a.7

a.+in 178b.5

a.+iñ 108a.3, 295b.12

a.+ini 297b.3

āhirete intikāl ét- ölmek

a.-dikde 46b.3

a.-erse 30a.10

āhirete intikāl eyle- ölmek

a.-di 115a.12, 239b.3

a.-digne 225a.10

a.-miş 75a.5-6

aḥkām-ı dīn (*Ar.*) dinin hükümleri

a.+i 30b.12-13

aḥkām-ı dīn-i şerīʿat dinin hükümleri

a. 36b.9

aḥlāk (*Ar.*) ahlak, huy

a.+ını 22b.15

aḥmak (*Ar.*) anlayışsız, budala

a!. 188b.13, 204a.4, 230b.5 (tahkir)

a. 217a.9, 288a.1

a.+sız 248b.3

aḥşam akşam

a. 38a.9, 106b.3, 114b.12, 191b.10, 191b.12

a.+dan 311a.13

a.+dek 126b.5-6, 141b.15

aḥter (*Far.*) yıldız

aḥter-şıfat yıldıza benzeyen

a.+ı 67b.1

āhū (*Far.*) ahu, ceylan

a. 101b.10, 101b.13, 102a.2, 102b.1

a.+ları 102a.15

a.+yı 133b.3

aḥvāl (*Ar.*) durumlar, haller

a. 9b.2, 41b.1, 70a.10, 92b.4, 96b.8,
113b.8, 124a.5, 139a.13, 168a.2, 233a.10,
266b.15, 284b.1, 284b.14, 290b.3,
291a.15, 298a.13, 308a.10, 308b.10,
314b.2

a.+dir 154b.7

a.+e 55b.9, 83b.3, 134b.11, 167a.8,
174b.14, 189b.12, 263b.3, 282a.15,
332a.11

a.+i 22a.2, 47b.7, 51a.5, 63b.1, 64a.11,
83b.14, 87a.4, 122b.3, 123b.9, 126a.3,
131a.11, 134b.8, 140a.4, 143a.3, 144a.1,
150b.6, 154b.4, 155a.5, 183b.9, 184b.13,
191a.3, 191a.9, 191b.2, 191b.3, 238a.10,
251b.4, 263b.4, 271b.7, 278b.2, 279b.5,
280b.15, 283b.11, 285b.13, 290a.14,
290b.5, 337b.15, 339a.10

a.+ime 74b.3

a.+in 5a.4, 5a.8, 19b.3, 144a.3,
176b.12, 345b

a.+ine 22b.8, 37b.4, 91b.3

a.+ini 139b.10, 166b.10, 172a.8,
206a.3, 268a.2-3, 291a.15, 301b.8,
310b.7

a.+i 166b.1, 291a.10

a.+i 54b.6

a.+i 172b.4

a.+leri 5a.11

a.+lerimi 153a.9

a.+lerine 132b.1

a.+lerini 166a.8

aḥvāl-i cāriye cariyenin ahvali

a.+dir 39a.11

aḥvāl-i ef'āl-i bed-fi'āl kötü iş yapan
kişinin işlerinin ahvali

a.+in 5a.6

aḥvāl-i hikāyet-i Kerbelā Kerbela
hikayesinin ahvali

a. 233a.9

aḥvāl-i hükümet hükümetin ahvali

a.+i 1b.12

a.+ini 103a.3

aḥvāl-i Medīne Medine'nin ahvali

a.+yi 19b.2

aḥvāl-i mu‘cize mucizevî ahval	‘a.+ıı 151a.12
a.+sin 4b.9	‘a.+ında 171b.2
aḥvāl-i şehādet şehitliğin ahvali	‘a.+ıı 203b.15
a.+in 5a.14	‘ aḳıl git- akıl sağılığını kaybetmek
aḥvāl-i tāziyāne kırbaç (hikayesinin)	‘a. g.-üp 304b.13
ahvali	‘a.+ı g.-di 299b.1, 339a.8
a.+yi 31a.15-031b.1	‘a.+ı g.-üp 311a.11
aḥvāle muṭṭali‘ ol- durumdan	‘a.+ım g.-di 57b.10
haberdar olmak	‘ aḳılsız akılsız
a.-dı 140b.7	‘a. 312b.15
aḥz eyle- almak	‘ aḳlı başından git- ne yapacağını
a.-dim 4a.11	şaşırmak
aḳ 1. beyaz	‘a.-di 114b.9
a. 158a.1, 180a.13, 333a.13, 333a.15,	‘a.-üp 112a.8, 215b.8-9
333b.2, 333b.3, 333b.7, 334a.2, 334b.1,	‘ aḳlı gel- akıl sağılığına kavuşmak
335a.2, 337a.4	‘a.-üp 120a.11
a.+lar 180a.13	‘ aḳlı başında akıl sahibi
2. temiz, nur gibi	‘a. 317a.14
aḳ yüzlü nur yüzlü, temiz yüzlü	‘ aḳlı ér- olup biteni idrak edebilmek
a. 180b.2	‘a.+ınız è.-mez 176a.10
aḳçalı akçeli (kumaş)	‘ aḳlı şaş- ne yapacağını şaşırmak
a. 176b.1	‘a.-dı 325a.14
‘ aḳ(ı)l (Ar.) akıl	‘a.-up 241b.10, 242b.7
‘a.+ı 154b.10	

aķ- akmak

a.-an 231b.8

a.-ar 13b.6, 50b.8, 154b.10, 180a.15,
339b.1

a.-ardı 206a.8, 225a.5, 252a.14

a.-dı 14b.15, 17b.1, 148a.2, 151b.13,
180a.6, 205b.11, 238b.15, 247a.11,
247b.4, 250b.11, 250b.13, 251b.14,
256a.5, 256a.6, 312a.3

a.-dığını 17b.4

a.-mağıla 212a.5

a.-mışdı 226a.8

a.-up 226b.9, 232b.3, 234a.13

aķabinçe akabinde

a. 57b.14

aķçe akçe, paraa. 41a.6, 50a.7, 62a.12, 143b.8,
209a.3, 337b.9

a.+den 60b.14

a.+dir 62a.15

a.+ler 108a.2

a.+sin 98b.11

a.+ye 62b.1

a.+yi 70a.5, 143b.14

‘aķd (Ar.) nikahlama**‘aķd eyle-** nikahlamak

‘a.-diler 45a.10-11

‘a.-señ 45a.8

‘aķd-i nikāh nikah akdi

‘a. 46a.2, 278b.4

‘aķd-i nikāh ét- nikahlamak

‘a.-üp 227b.8

‘aķd-i nikāh eyle- nikahlamak

‘a.-yüp 279b.8

‘āķıbet (Ar.) 1. son

‘a.+im 210a.15

‘a.+iñ 277a.15

2. sonunda, sonuç olarak‘a. 21b.11, 21b.14, 22a.12, 27b.5,
35b.12, 41b.12, 72b.10, 82b.6, 84b.6,
86b.1, 90b.6, 103a.9, 131a.9, 148a.5,
148a.9, 148b.1, 155a.9, 156b.8, 160a.6,
162a.3, 183b.15, 187b.2-3, 188b.1,
191b.1, 192b.13, 192b.4, 211a.14,
211a.5, 211b.11, 212a.12, 212a.4,
213a.12, 213b.1, 216a.1, 218a.1, 218a.4,
218b.4, 219a.8, 222a.10, 222a.7, 222b.6,
223a.11, 223a.3, 229b.6, 234a.4,
236b.13, 238b.10, 248b.10, 253a.13,

276a.5, 302b.10, 305b.1, 306b.15,
310b.9, 319b.7, 322b.15, 336b.2, 340b.11

‘ākıbetü'l-ākıbet sonunda, sonuç
olarak

‘a. 211b.8, 222a.4, 222b.15-223a.1

‘ākıbetü'l-emr sonunda, sonuç
olarak

‘a. 40b.15, 218b.11, 218b.5, 219a.4,
220a.1, 234b.11, 234b.5, 274b.4

akıt-, -d akıtmak

a.-ana 331a.9

a.-dı 238a.14, 233b.9

a.-mak 332a.2

a.-up 22b.14

‘akīde (Ar.) itikat

‘a.+si 143a.5

‘akrāb (Ar.) yakın

‘a. 194a.9

akrabā (Ar.) akraba

a. 242a.12, 250a.13

a.+m 248b.7

a.+mı 70a.6

a.+nıj 16a.3

a.+sın 87b.4

a.+sından 41a.9, 219a.2

a.+sını 86b.13

a.+sıyla 127b.6

akrabā-yı mütē‘allaḳāt tüm
akrabalar

a.+ı 187b.12

akrabā-yı ta‘alluḳāt tüm akrabalar

a.+ı 80a.8, 109a.13

a.+ımı 237b.14

akreb (Ar.) 1. akrep

a. 194a.5, 312a.15, 312b.1, 312b.2,
312b.8, 340b.9

‘a.+lere 36a.5

a.+leri 213b.6, 328a.8

2. yakın

akreb-i ehl-i beyt ehl-i beytin
yakınları

a.+im 27a.2

akvāl (Ar.) sözler

a. 70a.15

a.+leri 133a.12, 222a.13

al kırmızı

a. 15a.7, 95a.9, 106a.2, 160a.12

āl (Ar.) 1. aile, evlat

a.+e 278a.15

a.+imi 66a.8

a.+işi 66a.5

āl-i abā Hz. Muhammed, kızı Hz. Fatıma, damadı Hz. Ali, torunları Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin için kullanılan tabir

a. 158b.5

2. hanedan, sülâle

āl-i Ebū Süfyan Ebu Süfyan sülalesi

a.+ı 295a.9, 295b.5

āl-i ehl-i Kureyş Kureyş kabilesi

a. 119a.5

āl-i Emeviyye Emevi sülalesi

a.+niş 134a.11

āl-i Haşim Beni Haşim sülalesi

a.+dir 221b.4, 223b.5

a.+sen 203a.7-8

āl-i Kureyş Kureyş kabilesi

a. 108b.7

āl-i Muḥammed Hz. Muhammed'in sülalesi

a. 330a.15, 338a.1

a.+den 317b.15

āl-i Resul-i ekrem ve Nebiyy-i muhterem Hz. Muhammed'in sülalesi

a. 178b.6

āl-i Resūl Hz. Muhammed'in sülalesi

a. 220b.7, 260a.13

a.+dür 184b.2

a.+e 187b.9

āl-i Resūlallāh Hz. Muhammed'in sülalesi

a. 142a.9-10, 158b.3

āl-i Süfyan Ebu Süfyan sülalesi

a. 180a.6, 251b.4

a.+a 187b.15

al- 1. almak

a. 49a.9, 66a.11, 76b.12, 85b.9, 102a.13, 111b.7, 149b.9, 156a.14, 161a.8, 161a.9, 276b.15, 284b.5, 284b.9, 299a.14

a.-a 327a.14, 330a.10

a.-alar 264b.15

a.-alım 175a.12, 281b.2, 294a.7

a.-ana 197b.12, 210b.1

a.-asız 95b.12

a.-ayım 226b.13, 246b.11, 280a.4,
332b.5

a.-dı 12b.14, 49a.9, 61b.13, 84b.7,
85b.10, 88b.8, 89b.14, 90a.1, 93b.10,
95b.13, 98b.6, 98b.9, 124a.3, 131a.9,
145b.5, 148a.3, 149a.14, 152a.4, 161a.4,
186a.14, 197a.10, 200a.13, 201b.8,
206a.6, 212b.13, 217a.15, 217b.8,
238a.14, 244a.15, 261b.13, 278b.12,
284b.6, 284b.9, 288a.4, 290a.5, 300a.8,
307b.3, 317a.15, 321b.15, 338b.3

a.-dılar 98a.10, 165a.2, 187b.3

a.-dim 39a.5, 98b.6

a.-ıñ 98b.5, 282a.2, 338a.7

a.-ır 63b.11, 63b.12

a.-ırdı 338a.2

a.-ırlar 160b.14, 336a.1

a.-ırlardı 262a.6

a.-madı 209a.4

a.-mağa 105a.6, 221a.10, 258a.10

a.-mağ 281b.14

a.-mam 192a.13

a.-masa 137b.6

a.-mıñ 321b.14

a.-mıñdı 304a.14, 304b.10, 304b.13,
305a.1

a.-mıñlar 13b.4

a.-sın 30b.14

a.-up 17a.8, 18a.11, 23b.6, 24a.2,
31b.8, 47a.4, 48b.9, 51a.10, 55a.5,
58b.12, 64a.4, 66a.12, 88a.15, 96b.15,
98b.10, 98b.11, 102b.1, 126b.5, 148b.6,
148b.12, 151b.2, 160a.6, 182a.13,
200b.8, 211a.11, 212a.3, 227b.1, 231b.3,
232a.8, 236a.7, 242b.10, 243b.11,
245a.8, 251a.7, 255b.10, 258b.4, 259a.3,
264b.4, 266a.13, 266b.11, 267b.15,
270a.15, 274a.14, 277b.1, 283b.4,
286a.15, 288a.3, 291b.8, 292b.12,
292b.14, 299a.5, 306a.8, 330a.3, 336b.10

2. elde etmek

a.-a 153a.12

a.-alar 305b.12

a.-dı 130a.14

a.-dık 281b.14

a.-dılar 262b.12

a.-dim 20a.10, 113b.12, 190b.3,
191b.4

a.-dıqları 128a.14

a.-ır 218a.14

a.-mıñlar 130a.3

a.-up 58a.10, 83b.5, 146b.5, 172b.7,
191b.3, 192a.1, 268b.11

3. (kadını) nikahlamak

a.-dı 38b.14, 86b.8, 208a.4

a.-dığı 86b.9

a.-ıram 134b.10, 134b.14, 165b.6

a.-ırdı 86b.10, 86b.9

a.-madı 86b.9, 209a.3

a.-mağa 38a.15, 134b.4

a.-mışdı 210a.7

a.-mışdır 207b.10

4. fethetmek

a.-alar 307a.2

a.-dı 118b.2

a.-dığı 308b.5

a.-dım 308b.7

5. yanına almak

a. 162b.13, 167a.15

a.-ayım 59a.14, 147a.14

a.-dı 59b.2, 59b.3, 109b.6, 123b.15,
139a.9, 157a.5

a.-dılar 61b.4, 111b.11

a.-mış 159b.10

a.-up 40b.15, 40b.15, 54b.5, 124a.15,
139a.6, 155b.8, 172b.10, 299b.5**6. intikam almak**

a.-ayım 148a.8

a.-dım 222b.12

7. kabul etmek

a.-dı 106a.4

a.-mayayım 106a.3

a.-mazsa 119b.9

a.-ursa 119b.9

8. koymak

a.-ayım 282a.2

a.-dı 93b.8, 277b.9

a.-up 48a.4, 54b.13, 79a.10, 80a.4,
201b.10**9. kuşatmak**

a.-dılar 146a.13, 249a.7

a.-mışlar 187a.15

10. satın almak

a. 61b.9, 61b.9

a.-ana 176a.13

a.-ayım 277a.10

a.-dım 61b.15, 62b.1

a.-dığınız 44a.12, 44a.13

a.-ırsan 61b.8

a.-madı 209a.3	a.+dır 63a.1, 63a.1, 79b.14, 135b.8
a.-sun 61b.4	a.+sı 124a.14
a.-up 67b.14	3. en yüksek, en yüce
a.-ursa 61b.4	a'lā-yı 'iliyyīn gökyüzünün en
11. selam almak	yükseği
a.-madı 110a.15, 324b.7	a.+e 37a.7
a.-mam 110b.3	alā acaba
a.-mazsın 110a.15, 324b.9	a. 26a.1
12. yayılmak, kaplamak	alaça 1. alaca, benekli
a.-ırdı 302a.4	a. 114b.13
alivēr- 1. alıvermek	2. abraş hastası (tahkir)
a.-eyim 107a.4	a. 254b.1
2. intikam almak	'alāka (Ar.) ilgi
a. 193b.7	'a. 176b.3
a.-irem 320a.13	'a.+m 112b.4, 179a.3
a.-sin 164b.10	'a.+ḡ 293b.6
a.-ür 320a.6	alāmet (Ar.) iz, işaret
a'lā (Ar.) 1. pek güzel	'a. 133b.6, 241b.13
a. 135b.2, 138a.5, 339b.10	'a.+dır 133b.7
a.+sın 182a.14	'a.+i 82a.6, 339a.13
2. daha iyi, daha güzel	'a.+idir 231b.12
a. 187a.1	'a.+le 228b.7
	alan (ve) talān ét- tarumar etmek

a.-er 188b.11	alçak alçak
a.-üp 212a.1	a. 258b.13, 258b.14, 258b.14
alan talān eyle- tarumar etmek	a.+daki 259a.4
a.-di 150b.15, 241a.10-11, 250b.4	alda- aldatmak
a.-diler 224a.15	a.-mañ 317a.2
a.-yüp 145b.6	a.-rlardı 298a.9
alarğa (<i>İt.</i>) uzak	a.-rsın 203a.4
a. 286a.10	'ale (<i>Ar.</i>) 'üzerine, üzerinde; ile, göre'
ālāt (<i>Ar.</i>) aletler, teçhizatlar	anlamlarında edat
a.+ını 183a.12	'ale'd-dāyim sonsuza kadar
ālāt-ı ceng savaş aletleri	'a. 48b.8
a. 131b.15	'ale's-seher seher vakti, sabahleyin
ālāt-ı silāh savaş silahları	'a. 307b.12
a.+ı 240a.10	'ālem (<i>Ar.</i>) 1. yeryüzü, dünya
a.+ıñı 151a.13	'a. 102a.12, 203a.6, 229b.14, 230a.1,
alay (<i>Yun.</i>) askerî birlik	245b.9, 255b.5, 256a.9, 271a.8, 301a.13
a. 204a.2	'a.+de 163a.8, 276b.4
a.+ı 230a.10	'a.+dir 47a.1
a.+ına 234b.4	'a.+e 40b.4, 93a.6, 118b.6, 138b.1,
a.+ların 211b.15	143a.9, 173b.14, 183b.12, 191b.8, 298a.2
alay-ı dālālet yoldan çıkmış topluluk	'a.+i 8a.6, 118b.2, 247b.5, 259a.14,
a.+e 232b.8	282a.9, 307a.12, 337a.6
	'a.+idir 175a.5
	'a.+ıñ 169a.7

2. herkes	‘a.+lerle 180a.13
‘a. 69a.6	‘ alem-i ‘alemdār alemdarın taşıdığı sancak
3. güruh	‘a.+ı 222a.2, 260b.7
‘ ālem-i melek-i melekūt melekler güruhu	‘a.+ını 235a.12
‘a. 36a.6	‘ alem-sāhib sancak sahibi
4. diyar	‘a. 260b.7
‘ ālem-i beḳā ebediyet yurdu	‘ aleyk al- selam almak
‘a.+ya 26a.15	‘a.-dı 109b.10
‘ ālem-i beḳāya intikāl ét- ölmek	‘ aleykümü's-selam 'Allah'ın selamı üzerine olsun'
a.-miş 55b.1	‘a. 137b.11
‘ ālem-i beḳāya intikāl eyle- ölmek	alıko- alıkoymak (<i>bk. alıko-</i>)
a.-di 37a.6	a.-dı 147a.5
‘ ālem-i ḳuds mukaddes yurt	a.-madan 147a.10
‘a.+e 32a.15-032b.1	a.-muşdur 147a.12
‘ ālem-i ‘uḳbā ahiret yurdu	alıko- alıkoymak (<i>bk. alıko-</i>)
‘a.+ya 25a.10	a.-alar 168a.15-16
‘ alem (<i>Ar.</i>) sancak, bayrak	alın- elde edilmek
‘a. 196a.4, 196a.7, 283b.15	a.-dı 262a.9
‘a.+e 201a.8, 307b.1	al(i)n alın
‘a.+i 196b.1, 237b.2	a.+ına 73a.3, 251b.13, 252a.8
‘a.+ini 237a.6, 237b.3	a.+ını 151b.12
‘a.+ler 180b.2	

a.+ında 67a.8

alış vèriş alışveriş

a. 285a.9

alış vèriş eyle- alışveriş yapmak

a.-diler 136a.10-11

‘ālī (Ar.) yüce, ulu

a. 29b.6, 113a.11, 127a.9, 189a.1, 298a.5

a.+dir 291a.7, 291b.7

‘ālim (Ar.) ilim sahibi

a. 256b.15, 329a.3

Allāha ḥamd olsun 'Allah'a şükür'

a. 271a.12

Allāh ‘aşkına rica, yalvarma bildiren söz

a. 152a.2, 164b.12, 164b.13-14

Allāh bilür 'sadece Allah bilir'

a. 163a.7

2. 'bana öyle geliyor ki'

a. 217a.3

Allāhdan kórkmaz peygamberden utanmaz! 'be hey zalim, merhametsiz!'

a. 269a.15-269b.1

Allāhı severseḡ rica, yalvarma bildiren söz

a. 78a.1

Allāh kerīmdir 'Allah büyüktür'

a. 128a.5, 128b.4, 317a.3, 317b.1, 320a.10

Allāhu ‘ālem 'Allah daha iyi bilir'

a. 26a.2, 29a.12, 50b.9, 122b.14, 123a.6, 142b.8

Allāhuekber hayret verici olay karşısında söylenen söz

a. 32a.1, 114b.6, 115a.4, 145a.12, 150b.14, 152a.5, 297a.4

allı kırmızı renkli

a. 69a.10

alt alt, alt taraf

a.+ıma 184a.10

a.+ımdaki 110a.7, 196b.9

a.+ına 18b.11, 34a.6, 77b.9, 164a.7, 164a.7

a.+ında 7b.11, 174b.4, 251a.2, 261a.9

a.+ındaki 221b.1, 236a.13, 259a.1-2

a.+ından 64b.9, 84b.7, 292a.14

altı altı

a. 23a.12, 39b.2, 51a.15, 90b.5,
178a.10, 179a.12, 244a.15, 264a.10,
313a.1, 313b.9

altı biç altı bin

a. 310b.11, 310b.13, 311a.3, 322b.3

altı yüz altı yüz

a. 224a.11, 224a.3

altıncı altıncı

a. 1b.6, 8b.13, 68a.2, 92a.3, 279b.9,
300b.4, 342b.8, 343b.10

altmış altmış

a. 86b.8, 131a.9, 208a.4, 222b.4

altmış altıncı altmış altıncı

a. 198a.15

altmış biç altmış bin

a. 81b.10, 322a.6, 323a.4

altün altın

a. 41a.6, 43a.6, 44a.5, 51a.14, 62a.2,
107b.8, 108a.12, 116b.14, 116b.15,
159a.9, 209a.3, 260b.8, 261a.8, 278b.11,
278b.12, 279a.4, 286a.14, 287b.14,
288a.2, 288a.3, 314a.4, 314b.6, 337b.11,
337b.13, 337b.14, 337b.9, 338a.2

a.+a 258b.2, 259a.13, 259a.2, 299b.13,
312a.8, 312b.14, 337a.1

a.+dan 46a.13

a.+ı 258a.10, 258a.15, 259a.12, 279a.1

a.+ımı 286a.15

a.+ına 312b.12

altünluç altın tutarında

a. 288a.7

ālūde (*Far.*) bulaşmış

a. 13b.5, 87b.14

ālūde-i gaflet gaflete düşmüş

a. 169b.7-8

a'mā (*Ar.*) kör

a. 13a.13, 18b.4, 87b.10, 88a.12,
149a.10, 208b.3, 224b.9, 234b.6, 263a.6,
263a.8, 271b.1

a.+yı 88a.5, 88a.15

a.+yım 76a.12

a'māl (*Ar.*) ameller, fiiller

a.+i 330b.6

amān (*Ar.*) 1. rica, yakarış, bağışlanma
isteme

a. 66a.2, 116a.3, 163a.1, 194a.14,
280b.11, 323a.14

amān dē- bağışlanma dilemek

a.-mem 321a.3

amān dile- bağışlanma dilemek

a. 321a.3

a.-diler 321a.12

2. yardım isteme

a. 51a.3, 164b.12

amān amān 'el aman, meded'

a. 311b.13

amān el amān 'el aman, meded'

a. 155a.15-155b.1

3. feryad, vaveyla

a. 161a.15

4. beğenme, onaylama

amān ne güzel 'oh ne iyi'

a. 125b.3

5. izin, ruhsat

amān vēr- izin vermek

a.-iñ 246b.11

a.-meyüp 231b

a.-mez 322b.2

a.-irem 321a.12-13

amān (ve) zamān vërme- göz
açtırmamak

a.-yüp 125b.3-4, 229b.5, 234a.10,
322a.2

amān zamān yok 'müsade yok'

a.+dur 247a.13

amça amca

a.+sı 210a.1, 214a.13

‘amel (Ar.) amel

‘a. 51a.15, 184a.4, 271b.13, 293b.12

‘amel ét- davranmak

‘a.-elim 156a.8

‘a.-eriz 317b.5

‘amel kıl- davranmak

‘a.-up 75b.13

āmīn 'Allah kabul etsin'

a. 10b.13, 169b.10

‘ammā (Ar.) ama

‘a. 4a.6, 9a.9, 11a.2, 12a.14, 14a.12,
14a.5, 15b.6, 18a.5, 18a.9, 19a.8, 24a.7,
25b.12, 36a.15, 36b.4, 36b.7, 37b.5,
37b.9, 38a.3, 41a.12, 41b.8, 43a.4,
43b.14, 50a.6, 50b.10, 50b.7, 51a.2,
61a.15, 62b.3, 62b.9, 63a.11, 63a.5,
63a.8, 64a.3, 65a.13, 69a.11, 70a.3,
70b.8, 73a.5, 73b.11, 81b.8, 82a.3, 82b.3,
83b.11, 84b.15, 85a.2, 86a.1, 86b.8,
87a.9, 88b.13, 88b.2, 90a.14, 90b.1,

90b.13, 90b.6, 92a.2, 93b.13, 95a.3,
 97b.3, 101a.13, 101a.14, 102a.3, 102b.3,
 103b.12, 103b.3, 104b.4, 104b.6, 104b.8,
 105a.13, 106b.1, 112a.1, 112a.5, 113a.13,
 113a.15, 113b.4, 116b.1, 117b.14,
 118a.10, 119a.10, 119a.14, 119b.12,
 119b.3, 119b.5, 121a.15, 121a.5, 121b.9,
 124b.1, 127b.11, 127b.3, 128a.1,
 128a.11, 130a.13, 131a.1, 134a.13,
 134a.5, 135b.3, 135b.4, 136b.12, 138a.5,
 138b.14, 139a.1, 139b.13, 142a.13,
 142b.5, 143a.2, 144a.5, 149b.5, 150a.9,
 155a.11, 156a.9, 159a.10, 160b.13,
 160b.7, 165a.7, 168a.14, 169b.3, 173a.9,
 174a.8, 174b.1, 174b.1, 174b.4, 178b.5,
 179b.2, 180a.7, 183b.10, 184b.8, 184b.8,
 188a.5, 189b.9, 190b.11, 191b.2,
 192a.13, 192b.5, 193a.2, 194b.3, 198b.4,
 198b.4, 199b.2, 200b.9, 201b.8, 204a.5,
 204b.5, 205b.10, 206a.2, 206a.3, 206b.9,
 208a.5, 212a.14, 215a.11, 219b.6,
 224a.13, 225a.12, 226a.5, 226a.8, 230a.8,
 231a.9, 238a.15, 239b.13, 239b.7,
 240b.4, 241b.13, 242a.10, 242a.5,
 243a.11, 250a.9, 250b.1, 251b.12,
 251b.12, 252a.4, 252a.5, 257b.14,
 264a.12, 264b.10, 274a.15, 280b.10,
 280b.14, 282a.15, 291a.3, 291a.8,
 293b.8, 295a.9, 300a.6, 302a.15, 302a.3,
 303b.13, 307a.5, 307a.8, 307b.13,
 308a.1, 308a.8, 308b.5, 312a.9, 317b.14,
 317b.8, 318a.6, 319a.6, 319b.11, 320a.8,
 325b.14, 336b.15, 340a.6, 340b.13

‘ammā ba‘d bundan sonra

‘a. 3b.3-4

‘ammi (Ar.) amca

‘a. 109b.3, 225b.10

‘a.+leri 80a.15

‘a.+lerine 107a.5

‘a.+lerini 17b.13

‘a.+m 127a.4, 228a.9, 273a.6, 296b.12

‘a.+mi 17b.12

‘a.+η 100a.6, 118b.6, 214b.6

‘a.+ηiz 19b.14

‘a.+si 12a.8, 20a.2

‘a.+sıdır 11b.3

‘a.+siniη 226b.10

‘a.+siyem 56b.15

‘a.+ye 88a.14

‘ammi-i būzūrgvār büyük amca

‘a. 226b.11, 232b.5

‘ammi-zāde amca oğlu

‘a. 136a.6

‘a.+me 22a.14

‘ammi-zāde-i celīl kadri yüce olan
 amca oğlu

a.+i 172a.15

an (Ar.) an, lahza

a. 27b.15, 37b.1, 87b.5, 154b.10,
190b.5

ana anne

a. 54a.15, 54a.15, 54b.1, 150a.12,
242a.12, 314b.13

a.+dan 92a.9, 127b.12

a.+dandır 233b.5

a.+ları 328b.9

a.+larını 157b.1

a.+larının 291a.15

a.+m 115b.14, 210b.12, 327a.5

a.+mı 111a.5

a.+n 102b.7, 241b.2, 254b.5

a.+nız 290b.1

a.+sı 102b.1, 150a.11, 211a.7,
288a.14, 290b.9, 314b.2, 314b.15

a.+sın 58a.15

a.+sına 97a.7, 211a.6, 314a.14,
314b.13

a.+sını 102b.1, 242a.15

a.+ya 52b.13

aña ona (bk. ol)

analık, -ğı anne yerine tutulan kadın

a.+ım 114a.9

anasız annesiz

a. 155a.13

anbār (Far.) ambar

a.+ı 141a.5

‘anber (Ar.) güzel koku

‘a. 266b.11, 289b.7, 297a.12, 335a.2,
338b.4

‘a.+e 289b.6

‘a.+le 40b.4, 288a.4, 299a.1, 337a.2

ancağ 1. ama, fakat (bk. ançağ)

a. 25b.8, 44b.5, 53a.1, 62a.15,
132b.12, 133b.15

2. sadece

a. 212a.7

ançağ ama, fakat (bk. ancağ)

a. 14a.2, 157a.9, 166a.13, 189a.9,
299b.14

anda 1. orada, **2.** oraya (bk. ol)

andan 1. ondan, **2.** ondan sonra (bk. ol)

andan ğayrı 1. ondan başka, **2.**
ondan sonra (bk. ol)

andan ötürü ondan dolayı (bk. ol)

andan s̄āniyā ondan sonra (<i>bk. ol</i>)	aṇa ona (<i>bk. ol</i>)
andan ṣoṇra ondan sonra (<i>bk. ol</i>)	aṇır- anırmak
anı onu (<i>bk. ol</i>)	a.-up 215b.11
anıṇ onun (<i>bk. ol</i>)	aṇla- anlamak
anıṇçün onun için, ondan dolayı (<i>bk. ol</i>)	a.-dı 204b.5
anıṇiçün onun için, ondan dolayı (<i>bk. ol</i>)	a.-dık 131b.7
a'ni (<i>Ar.</i>) yâni	a.-dılar 30a.3-4
a. 24b.3, 50a.13, 115b.12-13, 132b.6	a.-dım 132b.13, 164a.2, 182b.3, 285b.13
'anīd (<i>Ar.</i>) inatçı	a.-r 260a.2
a. 154a.4	a.-ram 110a.5, 123a.4, 235a.14
'anḡarīb (<i>Ar.</i>) yakında	a.-yamadı 199a.2-3
a. 93b.4, 96a.12, 98a.15, 245a.6, 271b.12, 293b.11	a.-yamadım 297b.1-2
anḡā (<i>Ar.</i>) efsanevi kuş	a.-yaydı 4a.8
anḡā-yı ḡāf-ı teslīm teslimiyet daḡının ankası	aṇlat- anlatmak
a. 237a.15-237b.1	a.-dı 191a.3
anlar onlar (<i>bk. ol</i>)	a.-maḡ 233a.12
ansızın ansızın	ara 1. iki şeyin arası
a. 129a.4	a.+da 65b.6, 123a.2, 185b.12, 203a.4, 335b.12
anuṇ onun (<i>bk. ol</i>)	a.+dasız 111a.8
aṇ- anmak	a.+mıza 322b.13
a.-up 331a.8	a.+mızda 113a.6

a.+mızı 322b.8

a.+nızı 290b.2

a.+sına 19a.1, 99b.5, 186a.13, 333a.12

a.+sında 17b.8, 45b.11, 93a.9, 199a.8, 226a.10, 232a.10, 319a.13

a.+sından 33a.8, 72a.10, 201b.8

a.+ya 134b.5

2. iç

a.+sında 68b.4, 74b.3

aradan çık- ara bulucu olmaktan vazgeçmek

a.-iñ 110b.7

arada ol- hatırı bulunmak

a.-masıñ 111a.6

araya gir- ara bulucu olmak

a.-diler 148a.2

ara- aramak

a.-dılar 95b.5, 95b.6, 95b.9, 301b.13, 338b.10, 338b.8, 338b.9, 339a.1

a.-dım 159a.4

a.-mağa 143a.11

a.-rdı 86a.1

a.-rsıñ 109b.11

a.-yı 110a.14

a.-yup 341b.2

aralık ara

a. 185b.10 'bu arada'

a.+da 258b.7

ārām eyle- kalmak, oyalanmak

a.-sinler 192a.6

ārāste eyle- düzenlemek

a.-di 240a.10-11

arat-, -d aratmak

a.-ır 155a.12

‘ār (Ar.) utanma, hicap

a.+dır 251b.7

‘ār ét- çekinmek, utanmak

‘a.-ersin 230b.9

arış (Far.) bir uzunluk ölçüsü

a. 337b.10

‘ārız ol- gelip çatmak

‘a.-dı 118a.2

‘ārif (Ar.) anlayışlı, sezgili

‘a.+ler 171b.5

arka sırt

a. 165b.10	a. 84a.9, 223a.13, 247b.6
a.+ma 118b.12	a.+ı 62a.5
a.+sına 323a.2	‘arş (Ar.) en yüksek gök katı
a.+sından 232b.1, 252a.13	‘a. 7b.11, 96b.3, 255b.3, 271a.11, 272a.6
arğa yardım eyle- birbirini korumak	‘a.+a 328a.1
a.-yüp 224a.10-11	‘a.+dan 256a.10
armağan hediye	‘a.+ın 328a.1
a. 95a.15, 95b.7, 95b.8	‘a.+ı 101b.8, 102a.12, 291b.2, 328b.7
a.+ı 119b.9	‘arş-ı a’lā en yüksek gök katı
a.+ı 289b.11	‘a.+ya 206b.2
a.+lar 62a.8-9, 119b.2, 119b.8	‘arşın ayağına yapış- Alah'a niyazda bulunmak
‘arşa (Ar.) yer, meydan, açık alan	‘a.-a 329b.10
‘arşa-i ḥākdān savaş meydanı	‘a.-ıram 192a.15, 266b.1
‘a.+ı 203b.8	‘a.-uram 124b.9-10
‘arşa-i meydān savaş meydanı	art, -dı arka
‘a.+a 211b.12	a.+ıma 111b.3, 333a.8
‘arşa-i kıyāmet mahşer yeri	a.+ımdan 333a.10, 333a.6
‘a. 24b.15	a.+ına 64b.14, 111a.1, 132a.8, 158a.3, 163b.9, 238b.13, 307a.1
‘a.+de 228b.4-5, 228b.6-7, 331a.3-4	a.+ında 44a.3, 193a.2
‘ārsız! utanmaz, arlanmaz	a.+ında 10b.2, 40b.2, 308a.2
‘a!. 269b.7	
arslan aslan	

a.+ındaki 8a.10

a.+ından 207b.8, 208a.1, 246a.7,
318b.13

ardına düş- peşinden gitmek

a.-di 223b.7, 244b.3

a.-diler 323b.6

a.-düler 160a.8-9

ardı[...] sıra ardından

a.+ı s. 46a.10, 132a.2, 132a.2-3,
132a.3-4, 132a.4-5, 132a.5-6, 132a.6-7,
155b.12, 190b.7, 190b.8, 207b.12,
219b.15, 282a.9

a.+ım s. 110a.4, 308a.11

a.+ımız s. 320a.2

a.+ıñ s. 201a.5, 212a.9

a.+ıñız s. 42b.15

a.+ları s. 25b.6

ardı şonra ardından

a. 72b.9, 81b.15

art- artmak

a.-ar 63a.2, 63a.8, 63a.9, 129a.2

a.-dı 173a.10, 176b.14, 311b.11

a.-madadır 340a.4

artık 1. bundan sonra (*bk. artık [1]*)

a. 105a.10, 134a.2, 154b.1, 206b.9,
247a.5, 250b.13, 255b.10, 275b.1,
298a.14

2. cümle başında kullanılarak bir
durumdan bir duruma geçişi bildirir (*bk.*
artık [2])

a. 16b.4, 32a.15, 33a.9, 57b.10,
77b.13, 132a.11, 152a.9, 158b.6, 183b.7

3. fazla, daha fazla

a. 104a.12, 291a.6, 291a.8

artır- artırmak

a.-ır 127a.9

a.-sın 94a.6

artık 1. bundan böyle (*bk. artık [1]*)

a. 77b.10, 116a.7

2. cümle başında kullanılarak bir
durumdan bir duruma geçişi bildirir (*bk.*
artık [2])

a. 212b.11

‘**arūs** (*Ar.*) gelin

‘**arūs-ı nihāl** taze gelin

a. 121a.12

‘**arż** (**I**) (*Ar.*) bildirilmek istenen durum

‘a.+ım 230b.2

‘a.+ıñ 170b.7

‘arz �t- sunmak, bildirmek	as- 1. asmak
‘a.-di 69b.2, 87a.4	a.-dı 154a.7
‘a.-diler 27a.13	a.-mı�dı 217a.10
‘a.-��ek 55a.6-7	2. idam etmek
‘a.-erem 40b.15	a.-arım 310a.10
‘a.-eyim 53b.6, 209b.2	a.-dı 322a.2
‘arz eyle- sunmak, bildirmek	3. �rtmek
‘a.-di 89a.7	a.-dı 142a.1
‘a.-dik 287a.5	asa�oy- asadurmak
‘a.-diler 260b.9-10	a.-alar 336b.5
‘a.-mi�ler 133a.9	‘a��a (Ar.) as�, de�nek
‘arz-ı h�l �t- halini arz etmek	a.+sın 124a.3
‘a.-erler 13b.6	a.+sını 87b.14, 88a.1
‘arz-ı ma���r d�z- halini etrafıca arzedip sıralamak	a.+ya 88a.2
‘a.-�ler 130b.7	‘as�kir (Ar.) askerler
‘arz kıl- sunmak, bildirmek	a. 185a.15
‘a.-dı 125b.15	�s�n (Far.) kolay
‘arz (II) (Ar.) yer	a.+dır 94b.9
arz-ı bel� musibet yeri	�s�n eyle- kolayla�tırmak
a.+ya 181a.6	a. 33b.4-5, 58a.3
�rz� (Far.) istek	a�dı�a (Ar.) sadık dostlar
a.+sıyıla 229a.1	a.+m 273a.7

a.+sı 345b

asdır- astırmak

a.-dı 325a.6

aşhāb (Ar.) **1.** Hz. Muhammed'i gören, sohbetinde bulunan Müslümanlar

a. 26a.13, 26a.5, 26a.7, 26b.4, 26b.5, 31b.8, 33a.11, 55b.13, 67a.12, 92a.14, 92b.1, 94a.14, 95a.14, 97a.1, 99b.2, 126b.2, 207a.5

a.+a 22a.3, 62a.7

a.+ıla 98b.3

a.+ım 8b.13, 30a.1, 30a.15, 67a.14

a.+ımı 8b.14

a.+ııı 66a.5

a.+ıııza 32a.7

a.+la 9b.4, 96b.12, 98b.15

aşhāb-ı bā-şafā huzur içindeki ashap

a. 256a.3

a.+ya 289b.3

aşhāb-ı ğam-ḥ-ār gam sahibi ashap

a. 55b.10

aşhāb-ı güzīn seçkin ashap

a. 13b.4, 18a.4

aşhāb-ı kibār seçkin ashap

a.+dan 267a.13

aşhāb-ı Resūl Hz. Muhammed'in ashabı

a.+den 292a.2

aşhāb-ı Resūlallāh Hz. Muhammed'in ashabı

a.+danam 286a.6

aşhāb-u bā-şafā huzur içindeki ashap

a.+ya 209a.5

aşhāb-u kirām şerefli ashap

a. 280a.14

2. Hz. Hüseyin'in Kerbela'da yanında olan dostları

a. 170b.5

a.+ım 187a.1

a.+ına 174b.8

aş(ı)l (Ar.) **1.** özellikle, bilhassa

a. 341b.7

2. gerçek, hakikat

a.+ı 92b.1, 342a.14

3. kendi

a.+ı 297a.14

4. neden, sebep

a.+ı 84b.2, 191b.15, 326a.13,	111b.13, 114b.4, 117a.4, 131b.15,
5. içerik, muhteva	145a.13, 145a.14, 145b.4, 146a.5,
a.+ı 56b.10	147a.14, 148a.13, 169a.15, 174a.2,
6. soy sop	177a.6, 186a.12, 186b.6, 190a.13,
aşlı pāk nesli pāk soyu sopu	192b.13, 198b.9, 207b.2, 207b.3,
tertemiz	208a.10, 208b.5, 223b.11, 224b.2,
a. 82a.11	224b.6, 231b.6, 232a.10, 232a.11,
aşıl- asılmak, idam edilmek	235b.15, 238b.10, 247a.5, 250b.12,
a.-açak 160a.1	250b.13, 264b.13, 268b.12, 269a.7,
a.-açaklarla 186b.4	283b.9, 284a.3, 306a.5, 306b.4, 310a.1,
a.-mış [sıfat fiil] 334b.4	310a.3, 316b.14, 317b.1, 318b.14,
‘aşır (Ar.) çağ, devir (bk. ‘aşr)	319a.3, 319b.3, 320a.8, 323a.2, 323b.1,
‘a.+da 69a.12, 212b.7	332b.8, 332b.8
‘āṣī (Ar.) asi	‘a.+den 111a.7, 111a.9, 149a.4, 319b.2
‘a. 28a.9	‘a.+dir 175a.4
‘a.+lerden 309b.15	‘a.+e 81b.6, 146b.10, 201a.7, 205b.2,
‘a.+lere 55a.11	214b.8, 215b.12, 238a.15, 238b.4,
‘a.+lerinin 46a.5	248a.12, 249a.4, 283b.10, 308a.3,
‘āṣī ol- isyan etmek	317a.13
‘a.-uram 158a.10	‘a.+i 21b.9, 145b.8, 145b.9, 147a.2,
‘asker (Ar.) asker	175a.13, 175a.2, 179a.2, 190b.12,
‘a. 64a.15, 65a.12, 69a.4, 81b.7, 82a.5,	198b.5, 206b.10, 208b.14, 211a.14,
82a.9, 82b.1, 108b.2, 108b.3, 111a.8,	212a.3, 219b.7, 230b.8, 235a.11, 236b.9,
	237a.1, 238b.5, 241a.10, 308a.14,
	318a.11, 319a.8, 320a.11, 320b.14,
	322b.10, 322b.3, 332b.6
	‘a.+idir 175a.5, 268a.8
	‘a.+ile 147b.4
	‘a.+im 308a.11

- ‘a.+ime 147a.12
- ‘a.+imizle 147a.14
- ‘a.+in 176a.4
- ‘a.+inden 198a.4, 199a.11, 264b.1, 280b.5, 321b.9, 332b.9
- ‘a.+ine 113a.3, 146b.11, 147a.5, 148b.14, 149a.3, 151a.12, 186b.11, 196a.15, 197b.11, 198a.7, 199a.12, 199a.5, 202a.11, 204a.11, 204a.14, 205a.2, 208b.4, 210b.7, 219b.14, 223a.9, 226a.1, 261a.5, 264b.11, 306a.3, 318b.9, 332b.10, 332b.3, 332b.9
- ‘a.+ini 106b.3, 173a.9, 219a.15, 281b.1, 305b.13
- ‘a.+iniñ 230a.12
- ‘a.+iñ 147a.11, 147b.13, 147b.7, 178a.6, 212b.6, 260b.10, 260b.13, 274b.10, 275b.8
- ‘a.+iñiziñ 202b.9
- ‘a.+iydim 332a.12
- ‘a.+iyile 82a.14, 106b.6, 113a.14, 283b.7, 308a.15
- ‘a.+iz 21b.9
- ‘a.+le 21b.8, 81b.12, 146a.1, 176a.8, 184b.15, 317a.13
- ‘asker çek- asker çıkarmak
- ‘a.-e 112b.11
- ‘a.-üp 213b.13, 307a.7, 311a.6
- ‘asker-i bed-kār kötü iş yapan asker
- ‘a. 264b.10
- ‘asker-i bī-mürüvvet mürüvvetsiz asker
- ‘a. 151b.3
- ‘asker-i bī-vefā vefasız asker
- ‘a.+ları 224a.11
- ‘asker-i düşmen düşman askeri
- ‘a.+e 189a.13
- ‘asker-i ehl-i imān imanlı asker
- ‘a. 320a.8
- ‘asker-i Hz. İmām-ı Hüseyin Hz. Hüseyin’in askeri
- ‘a.+den 219b.9
- ‘a.+e 187a.12
- ‘asker-i Hz. İmām-ı Hüseyin-i Mazlūm Hz. Hüseyin’in askeri
- ‘a. 186a.15-186b.1
- ‘asker-i Hür Hür’ün askeri
- ‘a.+i 177a.8
- ‘asker-i İslām İslam askeri

‘a. 17a.4, 115a.3	‘asker-i Yezīd-i pelīd alçak Yezid'in askeri
‘asker-i Kūfe Kūfe askeri	
‘a. 148b.6, 265b.7	‘a. 226a.3
‘a.+den 210a.3-4	aşlā (Ar.) hiçbir şekilde, hiçbir zaman
‘a.+niñ 245b.5	a. 7b.8, 12a.10, 12b.11, 13a.1, 14b.11, 15a.2, 19a.2, 21b.9, 48a.7, 48a.9, 49b.1, 49b.12, 53a.3, 62a.2, 74b.1, 82a.6, 84b.5, 87a.13, 93a.10, 121b.3, 123a.8, 131a.1, 134a.9, 135a.15, 139b.3, 140a.7, 161b.12, 170b.2, 171b.8, 171b.9, 188b.6, 199a.4, 199a.7, 202b.11, 218b.13, 230a.9, 237b.6, 239b.10, 248b.13, 265a.15, 308a.1, 329a.14
‘asker-i Muḥammed-i Kesīr Muhammed-i Kesir'in askeri	aşlında gerçekte
‘a.+den 148b.6-7	a. 86b.12
‘asker-i mübārīz savaşı, yiğit asker	asmān (Far.) gökyüzü
‘a.+le 81b.10	a. 21a.9
‘asker-i nuşret yardımcı asker	a.+a 25b.10, 250a.8
‘a. 145a.14	a.+da 255b.3
‘asker-i şedīd güçlü asker	a.+dan 37a.8
‘a.+ile 261a.2	a.+e 74b.2, 238a.11
‘asker-i Yezīd Yezid'in askeri	asmān-ı risālet peygamberlik seması
‘a. 110b.14, 114b.8, 193b.1, 196a.2-3, 198b.2, 201a.9, 201a.12, 205a.3-4, 206b.4, 209b.13, 210a.11, 215a.15, 222a.2-3, 225a.13, 225b.6, 235a.13, 280b.8-9, 284b.15-285a.1306a.14, 307a.5, 320a.7, 323b.4	a.+de 136b.4
‘a.+e 206b.8, 222a.1, 235b.14	‘aşr (Ar.) çağ, devir (bk. ‘aşır)
‘a.+i 213a.9-10, 218b.3-4, 223a.7, 223a.13-14	‘a.+ıñ 338b.6

āsūde-ḥāl ol- rahatlamak, sakinleşmek

‘a.+n 61a.15

a.-sun 36a.5

aş- (üzerinden) aşmak

‘aşk (Ar.) hatır

a.-mak 235b.1

‘a.+ma 77a.15, 152a.3, 211b.1, 308a.12, 315a.5, 315a.6, 315a.7, 315b.1, 316a.12, 319b.1, 321b.4, 323a.7, 325a.2, 342a.13

aşağa aşağı (bk. aşağı)

‘a.+ımıza 106a.3

a. 65a.5, 104b.14, 145a.6, 149a.12, 185a.13, 194a.4, 220b.3, 230a.1, 232b.2, 251a.4

āşufte (Far.) işveli kadın

aşağa ét- alt üst etmek

āşufte-i devrān zamanın işveli kadını

a.-eyim 303b.5-6

a.+ım 86b.2

aşağasın yukarıya götür- alt üst etmek

at at

a.-eyim 334b.15

a. 15a.3, 15a.4, 111b.10, 111b.4, 174b.4, 175b.4, 179a.10, 179a.12, 184a.10, 193a.13, 193a.15, 193a.4, 196b.9, 200b.10, 200b.11, 216b.15, 221b.5, 224a.1, 230b.7, 236a.14, 238b.3, 239a.12, 242b.10, 242b.10, 242b.12, 242b.7, 242b.8, 246a.11, 250a.1, 251a.1, 251a.2, 251a.3, 255b.10, 255b.6, 257b.11, 257b.15, 257b.8, 257b.8, 258a.1, 258a.2, 258a.3, 323a.2

aşağı aşağı (bk. aşağı)

a. 323a.13, 323b.3

a.+dan 277b.4, 277b.5

‘**āşık** (Ar.) aşık

‘a. 137a.11, 137b.3, 137b.4, 137b.6, 137b.7

‘a.+dır 110a.1

a.+a 106a.2, 110a.8, 110b.5, 111b.7, 114a.10, 114b.13, 114b.2, 179a.10, 179a.12, 221b.1, 236b.1, 247a.2, 261a.9

‘a.+lar 171b.6

‘**āşık ol-** aşık olmak

a.+dan 111b.6, 179a.11, 181a.7, 198a.14, 204a.9, 232b.13, 237a.14,

‘a.-muşdı 134a.15

āşinā (Far.) tanıdık

239a.14, 239a.8, 241b.10, 242b.13,
251a.4, 253a.1, 260b.11

a.+dır 111b.4, 236a.15, 242b.9

a.+ı 18a.12, 106a.3, 110a.7, 149a.14,
194a.13, 196a.14, 236a.1, 238b.6,
242b.11, 246a.6, 249a.9, 250b.7, 255b.9,
257b.5, 257b.7, 319b.11

a.+ıdır 257b.7

a.+ıla 200b.9

a.+ım 111b.5, 153a.7, 175b.2, 249b.15

a.+ımı 111b.7, 114a.8

a.+ın 193b.9, 200b.7, 202b.5

a.+ına 103b.13-14, 193a.3, 210a.14,
240b.8, 273b.8, 313a.13

a.+ında 224b.6

a.+ından 65a.5, 149a.12, 200a.13,
206a.1, 206a.5, 208a.7, 224b.11, 225a.6,
231b, 232b.2

a.+ını 64b.14, 134a.1, 200b.7, 201b.7,
205a.1, 212a.4, 231b.3, 249a.2

a.+ınıñ 193a.14, 199a.12, 241a.1

a.+ıñ 79a.12, 221b.1, 242a.8, 249b.15

a.+lara 112a.9, 316b.6

a.+ların 112a.5

a.+larına 202a.10

a.+larından 201b.4

a.+larıñ 256a.5

at kaldır- atını sürmek

a.-dı 209a.13, 242a.9, 308a.13

a.-up 224a.8, 242b.4, 250a.5

at kaldır- atını sürmek

a.-dı 319a.3

at- atmak

a.-ar 211b.7

a.-arlardı 115a.8, 151b.5

a.-arsın 311a.10

a.-dı 61b.13, 65a.10, 148a.1, 151b.12,
197a.12, 208a.10, 238b.13, 244a.4,
247a.10, 251b.13, 252a.15, 252a.8

a.-dığı 218b.13

a.-dılar 197b.14, 197b.9

a.-ların 109b.6

a.-mağıla 184a.3

a.-dılar 92a.1

a.-up 40b.15, 162a.7, 250b.11,
251a.14

atako- atıvermek

a.-gör 162b.15

atıvêr- atıvermek	a.+inden 193a.4, 301b.12
a.-in 148b.4	a.+ine 33b.4, 193a.5
ata 1. baba	a.+ini 213b.7
a.+ı 102b.8, , 248a.1	a.+ini 193a.13
a.+sından 7b.5	a.+i 193a.15
2. dede	a.+le 43a.9, 303b.9
a.+ı 129a.11	a.+ler 193a.1, 250a.14
‘aṭā (<i>Ar.</i>) ihsan	a.+lere 166b.3
a. 18a.2, 115b.15	a.+leri 328a.8
‘aṭaş (<i>Far.</i>) hararet, susuzluk (<i>bk.</i> ateş [2])	2. susuzluk, hararet (<i>bk.</i> ‘aṭaş)
a.+ım 66a.2	a.+im 89a.7
ateş (<i>Far.</i>) 1. ateş	ateş-i ḥarāret susuzluk ateşi
a. 122b.5, 165b.12, 191a.14, 193a.2, 228a.14, 232a.13, 266a.10, 266a.9, 272a.14, 282a.6, 301b.15, 303b.12, 304a.4, 331b.14	a.+le 222a.1
a.+den 280b.9, 301a.10, 305b.5	ateş-i susuzluk, -ğı susuzluk ateşi
a.+dir 51b.1, 140b.2	a.+ı 234a.3
a.+e 13b.8, 13b.9, 81b.5, 165b.15, 180a.1, 197a.6, 303b.10, 322a.2, 323b.15, 325a.6	3. aşk, ayrılık, hasret gibi duyguların yakıcı tesiri
a.+i 32a.11, 36a.5, 256b.6	ateş-i firāk ayrılık ateşi
a.+in 193b.1	a.+ını 195b.10
	ateş-i müfāraḳat ayrılık ateşi
	a. 40b.15
	ateş-i rūzgār zamanın ateşi
	a.+ından 65a.14

ateş-i şedîd düş- içine ateş düşmek	ava çık- ava gitmek
a.-di 99b.15	a.-mışdı 15a.2
ateş-pāre (<i>Far.</i>) 1. yakıcı, incitici (söz)	a‘vān (<i>Ar.</i>) yardımcıları, dostlar
a. 51b.12, 272b.1	a. 16b.8, 103b.13-14
2. keskin, şiddetli	a.+ım 213b.10
a. 211b.13	āvāre (<i>Far.</i>) uzaklaşmış, ayrı düşmüş
3. genç, çevik	a.+sin 37a.9
a.+dır 205a.14	āvāz (<i>Far.</i>) ses, seda (<i>bk.</i> āvāze)
ateş-pārelik canı sıkkın olma	a. 11a.12, 17a.9, 31b.10, 75a.7, 127a.14, 218b.6, 239a.4, 239b.10, 256a.10, 266b.4, 286a.1, 302b.1, 333a.10, 333a.7
a.+i 59b.9	a.+ın 239a.10
atıl- (ok) atılmak	a.+ıñız 181b.1
a.-mışdır 170a.8	a.+la 319a.11
atlan- ata binmek	a.+ların 54b.4
a.-up 316b.9	āvāze (<i>Far.</i>) ses, seda (<i>bk.</i> āvāz)
aṭlās (<i>Ar.</i>) bir kumaş türü	a.+si 200b.2
a. 43a.7	avcı avcı
atlı atlı asker (<i>bk.</i> atlı)	a. 102a.5
a. 109b.9, 188a.8, 188a.9, 198b.6, 318b.9	a.+ya 133b.3
a.+ya 249a.4	‘avret (<i>Ar.</i>) 1. kadın
atlu atlı asker (<i>bk.</i> atlı)	‘a. 18b.12, 19b.9, 63a.13, 63b.5, 63b.5, 63b.7, 64a.1, 64a.13, 64a.3, 64a.4, 64a.6,
a. 110a.13	
a.+ya 179b.5	

64a.9, 69a.10, 69a.11, 85b.13, 85b.7,
86b.10, 86b.10, 86b.8, 110b.15, 111b.1,
111b.6, 111b.8, 114b.11, 119a.11,
134b.3, 135a.1, 135a.13, 135a.8,
143b.10, 143b.2, 149b.13, 149b.14,
149b.9, 150a.12, 150a.15, 152a.3,
158b.12, 159a.6, 159a.9, 160a.3, 160a.8,
160b.15, 160b.15, 160b.8, 161a.14,
163a.1, 163a.13, 163a.3, 163a.4, 164b.1,
165a.4, 166a.2, 173b.7, 194b.14, 208a.4,
209a.2, 265a.6, 266a.13, 266b.10,
266b.3, 270b.14, 299b.12, 307a.11,
307a.12, 308a.14, 308b.5, 309a.1, 309a.3,
309a.7, 321a.9, 322a.5, 325b.3, 339a.8,
339a.8, 339b.10, 339b.6, 339b.8

‘a.+den 149b.9, 169b.13, 171a.15

‘a.+dir 71a.6, 86a.15, 211b.1

‘a.+e 19b.4, 48b.13, 86b.9, 110b.4,
111a.15, 134b.15, 134b.2, 134b.6,
143b.1, 143b.14, 143b.3, 339b.5

‘a.+i 48b.10, 64a.11, 135b.11,
158b.14, 161a.10, 211a.12, 308b.12,
337b.14

‘a.+idir 43b.13

‘a.+im 290b.5, 339b.9

‘a.+in 86b.7

‘a.+iñ 77b.5, 110b.14, 110b.3, 143b.4,
150a.9, 152a.6

‘a.+ler 38a.15, 40a.3, 40a.7, 42b.6,
43b.12, 44a.10, 57b.7, 69a.10, 85a.12,
85a.4, 85a.6, 86a.4, 227b.6, 258a.5,
266a.12, 282a.8

‘a.+lerden 18b.12, 211a.15

‘a.+lere 251b.7

‘a.+leri 42b.12, 119a.11

‘a.+lerinün 43a.15

‘a.+leriñ 47b.14, 85a.8, 266b.6,
282a.10, 282a.8, 309a.10

‘a.+lerle 85a.14

‘a.+siz 110a.8

‘a.+ün 150b.11

2. eş, karı

‘a. 38a.15, 325b.2

‘a.+e 325b.2

‘a.+i 15a.12, 134a.14, 266a.5, 266b.7-
8, 325a.10, 325a.15

‘a.+im 240a.2

‘a.+lerimiz 113a.2

‘a.+inden 85b.8

‘a.+ine 151b.1

‘a.+ini 161b.3, 173b.2

‘a.+leri 43a.6

3. avret yeri	a.+dır 313b.9, 313b.9, 318b.6
‘a.+ine 194a.4	ay (II) ay, kamer
‘ avret al- kadını nikahlamak	a. 100a.13, 100b.1, 100b.12, 100b.3, 100b.6, 101a.9
‘a.-madı 38b.13	a.+a 99a.3, 266a.12
‘ avretlik erkekçe dövüşmeme	a.+ıı 100a.15, 100b.1, 100b.6, 100b.7
‘a. 152b.14	a.+lar 101a.8
‘ avret oğlan kadın çocuk	ay toğ- ay doğmak
‘a. 243a.6	a.-muşdı 142a.1
av(u)c avuç	ay- sormak
a. 12b.14, 290b.12	a.-dı 309a.3
a.+ın 98b.4	ayā (<i>Far.</i>) acaba
a.+ı 252a.15	a. 3b.12, 24a.8, 26a.10, 30a.9, 35a.12, 42a.5, 43b.13, 51a.15, 51a.15, 52a.4, 54b.5, 56b.11, 68a.9, 75a.10, 90b.2, 92a.15, 143a.11, 150a.5, 150a.6, 150a.7, 153b.13, 185a.6, 195b.4, 213b.3, 214a.15, 220a.10, 231b.10, 262b.12, 266a.9, 282a.6
ay (I) 1. senenin on iki bölümünden biri	ayağ ayak (<i>bk.</i> ayak [1])
a. 254b.11, 254b.13, 313b.13,	a. 30a.8, 44a.7, 81a.2, 337a.15
a.+dır 254b.11	a.+ların 91b.15
a.+ıdır 254b.13	ayağa kalk- itiraz etmek
a.+ının 56a.11, 78a.13, 91a.4, 186b.13, 191b.13, 213b.11, 275a.10	a.-dı 296a.4
a.+ların 260a.9	ayağa tur- ayağa kalkmak
2. (herhangi bir zamandan itibaren) otuz günlük zaman birimi	
a. 16b.7, 23a.12, 51a.15, 120b.11, 313a.1, 322b.5, 339a.1	

a.-up 68a.11	a.+ınız 157a.9
ayağı pek baş- tedbirle iş yapmak	a.+ları 77a.9, 174b.4, 247b.6, 340a.15
a.+ımız pek b.-alım 318b.4	a.+ların 157a.6, 157a.7, 165b.9
ayağına düş- yalvarıp yakarmak	a.+larına 11b.15
a.-di 199b.5, 218a.12	a.+larından 165a.1
a.-diler 114a.11, 160a.4	a.+larıyla 257b.9, 340a.12
a.-düler 112a.11, 160a.11, 176b.5	2. dip, bitişik
a.-düm 138b.2, 280b.11	a.+ında 70b.12
a.-erem 192a.11	ayağ baş- dahil olmak, girmek
a.-üp 54a.14-15, 157a.6	a.-an 233b.11
ayağına yüz sür- ihtiramda bulunmak	ayağından düş- ayakta duramamak, yıkılmak
a.-ersem 143b.8	a.-di 88a.4
a.-üp 139b.8-9	‘ayān (Ar.) açıkça, aşikar
ayağ, ğı 1. ayak (bk. ayağ)	‘a. 196b.5
a. 34a.6, 34a.8, 115a.5	‘ayān oku- sesli okumak
a.+ı 63b.9, 77a.8, 313a.9	‘a.-rlarımış 268a.9-10
a.+ıla 72a.4, 254a.7	‘ayān ve beyān ayan beyan, açıkça
a.+ın 157a.13, 310a.9, 321b.11	‘a. 2a.12, 343b.5
a.+ına 66b.10, 88a.3, 97a.5, 167a.1, 199a.12, 247b.6-7, 290a.3	‘a.+ı 345b, 345b
a.+indek 312a.1	‘ayān ve beyān ét- açıklamak
a.+ını 10b.4, 239b.10, 323b.14	‘a.-er 37a.14, 128b.3, 136b.3-4, 166a.8, 233a.8, 263a.4, 311b.1-2, 341a.4

‘a.-erler 338a.5	āyāt-ı ğurūr(lar)ı mensūh ol- gururu kırılmak
‘ayān ve beyān eyle- açıklamak	a.+dı 44b.4
‘a.-dik 274a.1	aydınlıĝ aydınlık (<i>bk.</i> aydınlık)
‘ayān ve beyān ol- açıklamak	a.+dı 142a.1
‘a.-an 2a.4	aydınlık, -ĝı aydınlık (<i>bk.</i> aydınlık)
‘ayān ve beyān olun- açıklanmak	a. 39a.11
‘a.-ur 259b.9, 304a.12, 309b.1, 326a.7-8, 345b, 345b, 345b	a.+ı 326b.11
a’yān (<i>Ar.</i>) ileri gelenler	āyet (<i>Ar.</i>) Kuran-ı Kerim'de sureleri oluşturan cümlelerin her biri
‘a. 139b.8, 148a.2	a. 60b.13, 68a.5
‘a.+ı 56b.4, 112a.8, 125a.10	a.+de 26a.1
a’yān-ı eşrāf ileri gelenler	a.+i 309a.11
a.+dan 172b.3	a.+ler 12a.12, 46a.12
a’yān-ı eşrāf u kibār ileri gelenler ve büyükler	a.+ün 26a.4
a.+sın 132b.9	āyet-i kerīme ayet
a’yān u kibār ileri gelenler ve büyükler	a. 317b.2, 317b.5
a.+ı 130b.7	a.+yi 270a.10
a.+ını 274b.12	āyet-i şerīf ayet
āyende vü revānde (<i>Far.</i>) gelen giden yolcular	a. 24b.5, 168b.10
a. 238a.3	a.+i 218b.7
	a.+in 24b.6
	‘āyib ayıp

‘a.+dır 68a.1, 200a.10	a.-ıram 52a.13
‘ āyıbla- ayıplamak	a.-ırız 212b.2
‘a.-maḡ 331a.14	a.-ırsız 30b.8
‘ āyıblı kusurlu (mal)	a.-madılar 172a.3
‘a. 333a.6	a.-mak 51a.15, 51b.2, 51b.3
āyine (<i>Far.</i>) ayna	a.-mazız 176b.5, 187a.10
āyine-i devrān kader, zaman	a.-up 128b.9
a. 176a.7	a.-ma 53a.1
āyine-yi ḡayāt hayatın aynası, ömür	2. ayrı düşmek
a.+ıma 68b.13	a.-up 29b.9
‘ aynı (<i>Ar.</i>) aynı	3. farklılığı anlaşılmak, seçilmek
a. 240b.10, 260a.1	a.-açak 199a.9
aynıyıla aynen	4. çıkmak
a. 39a.2, 56a.5, 202a.14	a.-dı 6a.3
ayrı farklı	ayruḡ başka
a. 102b.12	a. 60b.15, 120b.7
ayrıl- 1. uzaklaşmak	ayva (< <i>Far.</i> ābiye) ayva
a. 210b.3	a. 102b.13, 102b.5
a.-dılar 128b.8, 142b.14, 171b.14	ayyār (<i>Ar.</i>) çevik, kuvvetli
a.-ırsıḡ 36a.12	a.+lardır 108b.3
a.-ıp 199a.11	ayyuḡa çık- çok yükselmek
a.-ır 171b.14	a.-dı 200b.2, 323b.2

az az

a. 25b.1, 71a.14, 81b.6, 100a.15, 332b.8

a.+ıdı 206b.10

a.+ıla 237a.12

az ol- azalmak

a.-dı 262a.2, 262a.4, 262a.4-5

‘azā (Ar.) yas, matem

a.+dan 23a.2

a.+sına 21a.13

‘azā dut- matem tutmak

a.-up 282a.15

‘azā vēr- baş sağlığı dilemek

‘a.-diler 335a.3

‘a.-üp 334b.1

a‘zā (Ar.) uzuvlar

a.+ma 270b.4

a.+sına 68b.14

a.+sını 137a.12

a.+sıyla 7a.2

a‘zā-yı şerif mübarek uzuvlar

a.+i 24a.11

a.+in 151b.5

a.+ından 93b.2

‘azāb (Ar.) azap

a. 10a.8, 10b.5, 10b.8, 118a.6, 120a.14, 122b.1, 213b.15, 286b.10, 301a.10

a.+a 213b.15, 329b.3

a.+dır 253a.8

a.+ı 253a.8, 313a.1

a.+ıla 245b.12, 304b.1

a.+ın 257a.1-2

a.+ından 64a.10, 229a.15, 279a.13

a.+ıyı 189a.10

a.+la 293a.1, 304b.7, 330b.3, 330b.3

‘azāb-ı şedid şiddetli azap

a.+le 311a.4

‘azāb çek- azap çekmek

a.-erler 13b.10

‘azāb ét- 1. (Allah) azap çektirmek

a.-er 119b.13

a.-erler 305b.6

a.-ersin 301b.5

a.-mege 10b.5

2. incitmek, gönlünü yaralamak

a.-mez 66b.15-067a.1	a.-ye 208b.9
‘ azāb eyle- (Allah) azap çektirmek	āzād ol- 1. köle hür olmak
a.-mege 10a.9	a!. 17b.14, 50b.10, 165b.5, 218b.2
a.-rler 293a.8	a.-sun 318a.8
a.-se gerekdir 120a.14	2. kurtulmak, necat bulmak
azaçık azıcık	a.-ayım 32a.13, 87b.7
a. 140b.2, 188b.4, 317a.13	a.-sun 46a.6-7
āzād (<i>Far.</i>) hür	azal- azalmak
āzād ét- köle azat etmek	a.-maz 89a.2
a.-digimdir 277a.6	azğaş- birbirini kışkırtmak
a.-erem 164b.14	a.-dılar 205b.5
a.-esin 116b.11, 116b.12-13	azgın yoldan çıkmış
a.-eyim 143a.14, 165a.5	a. 311a.9
āzād eyle- köle azat etmek	‘ azīm (<i>Ar.</i>) 1. çok, fazla (maddi anlamda)
a.-di 67b.11	a. 83b.6, 83b.7, 137a.3, 175a.4, 260b.6, 299a.7,
a.-diler 117a.8, 207b.2	2. büyük, ulu (manevi anlamda)
a.-dim 276b.7	a. 187b.2, 200b.11, 217a.4, 218b.11, 219b.2, 224b.12, 228b.2, 276a.5, 323b.2, 323b.6, 332a.2, 332a.3, 336a.2
a.-diğ 277a.4	3. güçlü, şiddetli (tesir anlamında)
a.-diğiz 277a.6	a.+dir 85a.8
a.-mekdir 116a.1-2	‘ azīmet (<i>Ar.</i>) yönelme, yola çıkma
a.-ņ 207b.1	
a.-sin 160b.11	

‘azīmet eyle- yönelmek, yola çıkmak

a. 180a.13

a.-di 141b.13, 233b.6, 320a.13,
322a.6

a.-rmiş 154a.12

‘azzim eyle- yönelmek, yola çıkmak

a.-dikde 172b.6

‘azīz (Ar.) 1. değerli, saygın kişi

a. 76a.5, 102b.2, 137b.1

a!. 41b.15 'ey aziz kişi'

a.+den 270a.6

a.+e 24a.4

a.+im 76a.7

2. mukaddes, yüce

a.+im 54b.1

‘az(i)l (Ar.) göreve son verilme

‘azil eyle- görevine son vermek

‘a.-di 121a.6-7

‘azl ét- görevine son vermek

‘a.-üp 140b.13

‘azl eyle- görevine son vermek

‘a. 141a.2

‘a.-diler 320a.14

azlık azıcık

a. 21b.9

a‘zam-ı āhiret (Ar.) ahiret aleminin
büyükleri (Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin)

a.+dir 79b.13

B

bāb (Ar.) 1. kapı

bāb-ı ‘ilm ilim kapısı

b. 35b.9

bāb-ı sa‘ādet saadet kapısı (Hz.
Muhammed'in evi)

b.+de 34b.3

2. fasıl, bölüm

b. 1b.11, 1b.11, 1b.11, 1b.15, 1b.15,
1b.15, 1b.6, 1b.7, 2a.10, 2a.2, 2a.6, 4a.12,
24a.15, 56a.2, 78a.7, 92a.4, 103a.2,
136b.4, 166a.6, 194b.10, 233a.6, 259b.7,
263a.2, 304a.10, 309a.14, 326a.6, 341a.2

b.+da 35b.9

b.+lar 4b.7

bāb-ı evvel birinci bölüm (*bk.*
bābu'l-evvel)

b. 345b

bābu'l-evvel birinci bölüm (*bk. bāb-ı evvel*)

b. 1b.2

bābu'r-rābi' dördüncü bölüm

b. 56a.1-2

bābu's-sādis altıncı bölüm

b. 92a.3

bābu's-sāmin yedinci bölüm

b. 121a.9-10

bābu's-sānī ikinci bölüm

b. 24a.15

baba 1. baba (*bk. papa*)

b. 12b.9, 73a.11, 80a.11, 160b.3, 184a.8, 184b.1, 184b.10, 184b.3, 184b.7, 240a.14, 240a.14, 240a.15, 241a.13, 241a.14, 241b.10, 242a.12, 242b.1, 242b.15, 242b.3, 242b.3, 253b.7, 298a.8, 298a.8

b.+cıgım 298a.11

b.+çıgım 242a.5, 265b.12

b.+ları 291a.5

b.+larına 291a.5

b.+larının 155a.7, 291a.15

b.+m 19b.10, 29a.9, 49b.11, 54b.14, 81a.14, 97b.1, 97b.9, 104b.2, 115b.10,

118a.13, 118b.9, 159b.3, 168a.2, 168a.5, 174a.14, 179b.12, 180a.1, 208a.1, 228b.8, 242a.1, 244b.15, 247b.14, 255a.5, 273a.5, 296b.11, 296b.12, 300b.12, 300b.13, 300b.9, 315a.4, 327a.3, 334a.13

b.+ma 60b.1, 143b.11, 159b.2, 247b.13

b.+mı 153a.15, 207b.15, 300b.11

b.+mıñ 294b.2

b.+mız 71b.9, 194b.5, 236a.14, 255a.9

b.+mıza 159b.5

b.+mızdır 76b.3

b.+mla 83a.9

b.+msın 160b.6

b.+muñ 44b.1

b.+nıñ 112b.1, 157a.9

b.+ñ 19a.14, 76a.6, 105a.9, 126b.11, 127a.5, 129a.11, 157a.9, 168b.1, 178b.11, 184a.3, 185a.10, 185a.9, 187b.8, 220b.12, 221a.12, 226b.14, 243a.4, 247b.12, 248a.13, 254b.5, 258a.1, 293b.2, 313b.1, 324b.13, 324b.9

b.+ña 105a.7, 120b.15

b.+ñdan 248a.4

b.+ñız 98b.1, 98a.7, 290a.15

b.+sı 28b.11, 28b.15, 29b.8, 41a.12,
52b.8, 60a.6, 63b.10, 80a.12, 86b.14,
91a.12, 119a.12, 119a.13, 119b.1,
157b.9, 177a.2, 202a.14, 215a.14, 227a.7,
234b.9, 236b.4, 241a.12, 241b.1,
242b.14, 288b.1, 290b.14, 296a.12

b.+sıdır 207b.14

b.+sına 97a.7

b.+sından 19a.7, 231a.5

b.+sını 17b.15, 86b.13, 242a.15,
248b.2, 298a.10, 324b.5

b.+sının 58a.13, 217a.14, 298b.1

b.+ya 52b.13

2. (nesne için) en büyük

b.+sıdır 212b.12

baba bir karındaş anneleri ayrı olan
kardeşler

b.+ı 127b.13

babas (<Yun. papas) papaz (bk. papas)

b.+ını 281b.7

ba'd (Ar.) sonra

b. 85a.3

ba'dehū (Ar.) sonra, daha sonra

b. 19b.12, 24a.10, 26b.15, 29a.6,
30a.15, 31a.3, 41a.8, 46a.12, 57a.12,

59a.5, 68a.15, 71a.1, 71b.11, 75b.14,
81a.5, 81b.4, 81b.5, 82b.10, 83b.6, 83b.8,
87a.7, 89a.10, 89a.4, 92b.8, 98b.15,
103a.13, 103b.2, 123a.14, 124a.5,
138b.2, 139a.1, 140b.14, 171b.4,
175a.10, 176a.5, 177b.9, 180a.10,
180a.10, 180b.13, 182b.10, 182b.11,
182b.13, 205b.1, 210b.8, 211b.12,
211b.15, 211b.6, 211b.9, 212a.10,
212a.13, 212a.2, 212a.4, 213a.11,
213a.14, 213a.5, 213a.9, 216a.4, 216b.6,
217b.13, 217b.2, 217b.4, 217b.6, 217b.7,
218a.1, 218a.4, 218a.5, 218b.12, 218b.8,
219a.1, 219a.13, 219a.7, 219a.9, 219b.6,
222a.11, 222a.5, 222a.8, 222b.7, 223a.2,
223a.4, 224b.15, 225b.3, 234b.1,
234b.13, 234b.6, 236b.14, 237a.4,
245a.13, 262a.2, 275a.14, 276a.9, 295b.5,
295b.6, 296a.12, 297b.11, 303a.9,
304a.14, 308b.8, 311b.2, 314b.4, 325a.6,
326b.15, 332b.14, 332b.4, 332b.5,
334a.2, 334b.1, 339a.2

bād (Far.) rüzgar

bād-ı semūm sam yeli

b.+dan 28a.6-7

bādiye (Ar.) çöl, sahra

b.+sinde 271b.2

bāğ (Far.) bağ, bahçe (bk. bāğçe)

b. 121a.11, 209a.3

b.+a 263a.11, 263b.1	b. 167b.6
b.+da 263a.10	b.-rlar 167b.9
b.+ı 156b.9	3. hibe etmek
bāğ-ı behişt-āsā cennet gibi bağ	b.-yayım 189a.2
b. 27b.6-7	4. ihsan etmek
bāğ-serāy-ı inķılāb değişim bağının	b. 119b.10
içindeki köşk	b.-mak 48b.11
b. 121a.12	b.-rdı 338a.2
bağ- ilgilenmek	b.-rım 321b.9
b.-madı 209a.2	5. hayatta kalmasına izin vermek
bāğçe (<i>Far.</i>) bahçe (<i>bk.</i> bāğ)	b. 160a.10
b. 209a.3	bağışlan- affedilmek
b.+sinde 263a.9	b.-açak 319a.14
b.+sine 316b.9	b.-ır 318b.1
bağır bağır, sine	b.-maz 302b.15
b.+ı 246a.4, 314b.13	bağışlayıcı bağışlayan, affeden
bağır- bağırmak	b.+dır 116a.1
b.-arak 223b.7	bağla- bağlamak
b.-up 215b.11	b.-dı 64a.12, 115a.1
bağışla- 1. bağışlamak, affetmek	b.-dılar 151b.7, 163b.9, 308a.5
b. 302b.14	b.-r 230b.12
b.-r 70b.2, 321b.7	b.-rdı 312a.10
2. hediye etmek	

b.-yayım 236a.5	b. 83b.2
b.-yup 74a.2, 91b.15, 160a.2, 217a.10, 313a.4	b.+siyile 202a.10
bağlı bağlanmış	baħr (Ar.) deniz
b. 115a.6, 152b.3, 308a.7	baħr-ı feyz-i nübüvvet peygamberliğin bereket denizi
bağır bağır	b. 28b.7
bağırına baş- şefkatle davranmak	baħş (Ar.) konu, mevzu
b.-dı 126b.5, 173b.15, 249a.13, 290a.6	baħş ét- 1. konuşmak
b.-up 120a.1-2, 195b.4	b.-erler 62b.1-2
bağrı yanık dertli	2. sözleşmek
b.+a 128a.12	b.-elim 209b.7
bahā (Far.) değer, kıymet	baħşin kez, kere
b.+sı 62a.15, 163b.10	b. 216a.13
bahādır (Far.) yiğit	baħş olun- konuşulmak
b. 110b.4, 237a.7, 322b.4	b.-maz 273a.14
b.+dır 18a.10, 231a.11	baħşış (Far.) bağış, ihsan
b.+lar 9a.13	b. 264b.14
bahādır-ı ‘ālem alemin yiğidi	bā’iş (Ar.) etken, sebep
b. 101a.10	b. 141a.13
bahādırlik, -gi yiğitlik, cesaret	bā’iş ol- sebep olmak
b.+imi 61b.9	b.-dı 93a.11-12
bahāne (Far.) bahane	bağ- 1. bakmak

b!. 8a.3, 19a.4, 54b.1, 206a.14,
216b.14, 273a.8, 274a.15, 280b.4

b.-a 46b.7, 89b.15, 126b.13

b.-alım (gayretlendirme) 136a.3

b.-alım (meydan okuma) 164b.7

b.-aram 127b.4

b.-ardı 108b.6, 111a.1

b.-arsın 312b.2

b.-dı 106b.2, 124b.7, 144a.13,
204a.15, 228a.1, 253b.10, 258b.12,
274a.6, 293a.11, 326a.12

b.-dığım 111b.3

b.-dılar 213a.1, 262a.6

b.-dım 8a.4, 289b.12, 333a.8

b.-dıkça 277a.13

b.-ın 287b.15

b.-madı 302a.14

b.-maga 43a.12

b.-mağıla 257a.4

b.-mam 111b.4

b.-maz 36b.14

b.-mazdı 340b.13

b.-sa 256b.15

b.-sın 43a.9

b.-tık 98a.13

b.-up 35a.10, 37a.4, 43a.8, 70b.14,
91a.6, 162b.13, 183b.15, 208b.10,
208b.5, 252a.4, 267a.9, 272b.5, 287a.3,
294b.4, 326a.12

2. görmek

b. 67a.3, 307a.15, 314b.14, 334a.13

b.-dı 67b.7

b.-ın 171a.1

3. tehdit içeren sözden önce

b. 142b.1

4. dikkat etmek

b.-dı 49a.12

b.-maga 131a.8

bağ gör meydan okuma sözü

b. 165b.1

bakış bakış

b. 124b.7

bakıyye (Ar.) bir şeyin geriye kalanı

b. 139a.6

b.+si 333a.11

bākī (Ar.) 1. sonsuz, ebedi

b.+dir 19a.11, 101a.15, 135b.4,
204a.5, 293b.8

2. bir şeyin geriye kalanı

b. 220a.11

b.+si 198b.7

3. diğer

b. 7a.2, 245a.11, 278b.2

bā (*Far.*) 'ile' anlamında ön ek

bā-kuvvet kuvvetle

b. 225a.14

bal bal (*bk.* pal)

b. 39a.2, 87a.6

balcı balcı, bal üreten

b. 176b.14

balık balık

b.+lar 263b.13

bālin (*Far.*) minder

b.+üm 51a.15

balta balta

b. 50b.11

b.+yı 50b.12

bānū (*Far.*) kadın, hanım

b. 244a.7

bānū-yı cihān cihanın sultanı kadın

b. 227b.13, 228a.11, 228a.15

baṇa bana (*bk.* ben)

bār (*Far.*) manevi yük

b.+larını 294a.15

bār-ı göṇül gönül yükü

b.+üñüz 169a.13

bār-gāh yönetim çadırı

b.+ını 181a.6

bār-gāh-ı kurb-ı Ma'būd Allah
huzuru

b.+a 251b.15

bār-gāh-ı nekbet uğursuz çadır

b.+ini 268b.11

bārān (*Far.*) yağmur

b. 238a.13

bārān-ı hadeng-i hūn-hār kan
döken ok yağmuru

b.+la 203b.7

bārān-ı rahmet rahmet yağmuru

b.+dir 23b.2

baraz maraṣ ol- abraş hastalığına
yakalanmak

b.-dı 312a.7

bardağ, -ğı bardak

b. 29b.11, 88b.10

b.+ı 89b.14, 90a.2

b.+ın 88b.11

bārekallāh (Ar.) 'aferin, maşallah'

b. 324b.15

bārekallāhi te'ālā (Ar.) 'aferin, maşallah'

b. 151b.15-152a.1

bār-gīr beygir

b. 242b.9

barış- barışmak (bk. parış-)

b.-alım 322b.7

barışdır- barıştırmak

b.-ayım 306b.12

bārī (Far.) 1. hiç olmazsa

b. 77b.15, 151a.13, 160b.8, 162a.1, 170b.8, 203a.15, 203a.6, 203a.6, 236b.11, 246b.13, 255a.7

2. öyleyse

b. 158a.2, 191b.6, 321a.8

barmağ, -ğı parmak (bk. parmak)

b.+ların 165a.12

barmağın göster- parmak sallamak, tehdit etmek

b.-üp 153b.4

bas- 1. basmak

b.-dı 88a.3, 224a.2

b.-dugım 336a.1

b.-mamış 56a.15

b.-mışken 60b.2-3

b.-up 254a.7

2. dahil olmak

b.-arsa 112b.8

3. baskın yapmak

b.-up 281b.14

4 su basmak, sulamak

b.-ar 340a.6

baştır- gidermek

b.-mazdı 270b.5

baş 1. baş, kafa

b. 34a.6, 63b.15, 72b.14, 86b.4, 215b.6, 258a.11, 265a.1, 265a.1, 265a.2, 265a.3, 265a.4, 265b.10, 266b.15, 267a.2, 286b.11, 323a.13, 337b.1, 338a.12, 338b.6

b.+a 125b.8

b.+dan 125b.8, 270b.1, 275a.8

b.+dır 266a.10, 266b.15

b.+ı 34a.8, 45a.2, 51a.3, 63b.13, 63b.13, 63b.14, 63b.9, 65a.11, 66a.13, 77a.9, 81b.3, 115a.5, 131b.4, 149b.2, 156b.15, 164a.7, 165b.14, 211a.7, 217a.12, 217b.2, 230a.12, 230b.15, 231b.2, 232b.15, 242a.9, 242b.12, 242b.13, 247b.6, 258b.1, 258b.3, 258b.6, 266b.11, 269b.15, 274a.5, 278b.15, 279a.2, 279b.15, 280a.2, 280a.4, 292b.12, 292b.13, 293b.3, 299a.4, 303b.1, 305a.8, 323b.3, 324a.1, 325a.2, 325b.13, 330a.7, 333a.1, 336b.14, 336b.4, 337a.2, 337b.3, 338a.10, 338a.10, 338a.5, 338a.7, 338b.3, 338b.3, 339a.12, 340a.12

b.+ıdır 217a.14, 266b.4, 274a.11, 274a.8, 274a.9, 283b.14, 286b.8, 288a.11, 335b.5, 335b.6, 338b.2, 339a.9

b.+ıla 286b.11

b.+ım 148b.12, 208a.15, 209b.8, 228a.8

b.+ımda 159a.5, 330b.10

b.+ımdaki 196b.9

b.+ımdan 175a.15, 188b.11

b.+ımız 133a.7

b.+ın 14b.9, 15a.7, 22a.13, 48a.3, 66a.12, 66b.1, 125b.4, 155a.5, 165b.8, 175b.11, 184b.5, 185a.13, 200a.11, 217a.9, 220b.3, 232b.13, 246a.12, 249a.9, 252a.11, 255a.15, 255b.10, 258a.5, 258b.12, 259a.3, 263a.12, 282a.15, 288b.15, 290a.4, 297a.11, 311b.8, 321b.11, 323b.15, 338b.11

b.+ına 10b.12, 10b.15, 14b.15, 30b.5, 50a.5, 84b.10, 141b.15, 145a.14, 158a.1, 186b.14, 192b.1, 201a.15, 205b.3, 217b.1, 233a.2, 238b.1, 241b.9, 247b.6, 252b.10, 261a.8, 310a.1, 323b.11, 323b.13, 332a.9, 334b.5

b.+ında 45a.2

b.+ındaki 42a.12

b.+ından 50b.8, 55b.4, 215b.5, 270a.10, 270a.2, 273b.14, 297a.9, 304a.14, 312a.1

b.+ımı 16a.14, 50b.6, 154a.3, 154a.3, 193a.14, 201b.10, 206a.5, 211a.6, 231b.2, 232b.15, 253a.6, 253b.9, 258a.8, 264a.13, 265b.15, 266a.3, 267a.4, 270a.14, 270a.8, 275a.7, 278a.9, 278b.15, 279a.8, 284a.12, 284b.11, 284b.7, 287a.7, 287a.9, 287b.11, 287b.14, 292a.15, 294b.3, 298a.14, 298a.15, 298b.1, 303a.15, 305a.7, 305b.9, 311b.7, 314b.3, 320a.4, 324a.10, 324a.8, 324b.11, 324b.2, 324b.3, 325a.9, 325b.5, 325b.6, 335a.14, 335b.1, 338b.14

b.+ıñ 209b.8, 334b.7, 335b.2

b.+ıñuzı 140a.5

b.+ıyıla 250a.3

b.+lar 219b.3, 280b.2, 281b.11,
281b.9, 282a.5, 283b.11, 285a.3,
285b.15, 286a.14, 288a.11, 298b.15

b.+lara 274b.11, 275b.6, 276a.1,
283b.9, 285a.11

b.+ları 148b.4, 148b.5, 154a.6,
264b.11, 265a.4, 267b.13, 267b.15,
268b.5, 268b.7, 270a.8, 273b.12,
279b.11, 280b.12, 281b.14, 281b.2,
282a.2, 282a.3, 283b.4, 286a.9, 286a.10,
286a.13, 286a.15, 286b.5, 299a.2, 299a.5,
303a.12, 303a.6, 326a.3

b.+ların 122a.13, 125a.11, 148b.4,
160a.13, 160a.8, 162a.4, 184a.12, 264b.4,
268b.10, 269b.13

b.+larını 303a.4

b.+larıñ 269a.1, 281b.13

b.+larla 299b.3

baş-ı mübârek mübarek baş

b.+i 286b.7

baş-ı şerîf şerefli baş

b.+i 266a.13

b.+in 258b.3

b.+ini 267a.5

2. kişinin kendisi

b.+ıma 311b.11

b.+ımda 206b.12

b.+ıñıza 246a.14

3. baş taraf

b.+ı 52b.8, 75b.6, 88b.10

b.+ıdır 260a.9

b.+ına 65a.11

b.+ında 156b.9, 326b.10

b.+ını 187a.15, 188a.1

b.+ları 146a.12

b.+larına 268b.13

4. kumandan, reis

b.+ı 274b.10

b.+ıdır 326b.12

b.+larıñ 207a.10

baş a çık- karşı koymak

b.-maz 151a.3

baş a çıkıl- karşı koyulmak

b.-maz 273a.15

baş çek- baş kaldırmak, isyan etmek

b.-di 288a.13	b.-ır 119b.4
baş dik- önder seçmek	başka farklı
b.-di 316b.2	b.+dır 176a.10
b.-diler 111b.15, 316a.9	başka başka ayrı ayrı
başım tacı! sevgi sözü	b. 290b.6, 328b.4
b!. 244b.15	başkaça ayrıca
baş(in) aşağı ol- tarumar olmak, alt üst olmak	b. 278b.12
b.-dı 246b.3	başla- başlamak (<i>bk. paşla-</i>)
başını şal- boyun bükme, razi olmak	b.-dı 11b.7, 12b.8, 26a.7, 33a.11, 40b.15, 44a.10, 50a.10, 55b.9, 58a.3, 59b.6, 68b.10, 72a.8, 84b.3, 86b.1, 93b.11, 94a.13, 106b.9, 116a.13, 121a.9, 130a.13, 131a.8, 159a.6, 184b.7, 195b.14, 195b.3, 196a.5, 199a.6, 200a.6, 200b.8, 201a.10, 214a.13, 214b.6, 221b.10, 226b.9, 247a.6, 310a.12, 316a.6, 321b.6, 325a.13
b.-up 301a.4	b.-dılar 26b.5, 55b.14, 154b.2, 155b.1, 156a.1, 158a.14, 159b.6, 159b.8, 161b.12, 165a.3, 168a.15, 196a.11, 216b.14, 224a.10, 225a.13-14, 280b.6, 303a.7, 321b.10, 321b.5
başın sağ olsun taziye sözü	b.-yup 30a.5, 54a.15, 139b.9
b. 180b.5	başlı (yedi) başlı
başınā şoğuk geç- ne dediğini bilmez olmak	b. 216b.13
b.-miş 151b.1	b.+sı 130b.6
baş kaldır- fitne çıkarmak	
b.-up 121b.12-13	
baş üstüne 'peki, olur'	
b. 324a.11-12	
başar- başarmak	
b.-amam 118b.4	

başı başına 1. yalnız başına, bir başına

b. 248a.12, 288a.13

2. ortaksız, tek başına

b. 276a.7-8

başı başına ol- tahakkümden kurtulmak

b.-dum 240a.2

başsız başsız (başı kesik)

b. 268a.4, 325a.5

bat- 1. ay, güneş batmak

b.-dı 100b.12

b.-miş 191b.9

2. saplanmak

b.-mazdı 9a.13

bâtil (Ar.) 2. gerçekte ilgisi bulunmayan şey

b.+dan 196b.5

2. haksız iş yapan kişi

b. 202a.6, 211a.4, 213a.11

bâtil-ı kıltabân hilekar, düzenbaz

b. 211b.4

batla- patlamak (göz)

b.-dı 163b.2

batman (Far.) eski bir ağırlık ölçüsü

b. 62a.10, 62a.11, 62a.12, 62a.12

bañn (Ar.) karın

b.+ına 226a.11

b.+ında 11a.4

bañn-ı nâ-pāk murdar karın

b.+ından 194a.3

bayraqdâr bayrak taşıyan kişi

b.+ı 21b.11

bayram bayram

b. 98a.5, 98b.13, 174a.7, 285a.8

b.+a 174a.8

b.+dır 174a.7, 285b.12

bayramlık bayramda giyilen kıyafet

b. 98a.5

bây zengin

b. 112a.9

ba'zı (Ar.) bazı

b. 11a.15, 11b.12, 14a.12, 18b.1, 18b.7, 22a.9, 23b.3, 33b.1, 49a.2, 65a.13, 67b.14, 70b.4, 82a.11, 83a.15, 87b.7, 88a.5, 128b.11, 141b.9, 192b.3, 289b.7, 304b.15, 321b.13, 340a.10

b.+lar 39b.9, 251b.1, 304a.5

b.+ları 60b.5, 75b.15, 251b.2

b.+sı 217a.1, 217a.1

b.+sınıu 44b.4

bāzīrgān (*Far.*) bezirgan, tüccar (*bk.* bezīrgān)

b. 155b.2, 283b.9

bāzīrgānlık, -ğı ticaret (*bk.* bezīrgānlık)

b.+ı 119b.1

be (I) (*Far.*) kendinden sonra gelen kelimeye bulunma anlamı katan ek

b. 12a.1

be-her-hāl her durumda, mutlaka

b. 68b.13, 125b.1, 168a.13, 180a.8, 248a.5

be (II) pekiştirme ünlemi

b. 210b.11 'dikkat çekme'

b. 273a.10 'öfke'

behey pekiştirme ünlemi

b!. 116a.15 'teselli'

b!. 152b.10, 152b.9 'öfke'

bed (*Far.*) kötü (*bk.* bet)

bed-baht bahtsız (tahkir)

b!. 72a.13, 72a.6, 72b.13, 74a.3, 91b.9-10, 141a.4, 150b.5-6, 183a.14, 183b.3, 185a.6, 203b.14, 251b.12, 265a.5, 267a.1, 267b.1, 283b.14, 286b.14, 304b.12, 305a.7

b.+a 154b.3

b.+ı 69a.15, 266a.4

b.+lar 24a.4, 260a.7

b.+lara 213a.5

bed-baht-ı ḥabīs alçak, soysuz

b.+e 185b.14

bed-baht-ı sitemkār zalim

b. 251a.9

bed-baht-ı şom uğursuz

b. 266b.14

bed-du‘ā beddua

bed-du‘ā ét- beddua etmek

b.-emez 208b.2

b.-erem 116a.10, 192b.1

b.-eyim 208a.15

bed-du‘ā eyle- beddua etmek

b.-di 194a.2, 332b.11-12

b.-mezdi 14b.11

bed-fi‘āl kötü iş işleyen

b. 246a.12, 264b.10, 295b.10

bed-gümān kötü söz söyleyen

b. 87a.9

bed-hāh kötülüğü isteyen

b.+ımızı 271b.1

bed-hūy-ı merdūd kovulmuş, kötü huylu kişi

b. 248b.6

bed-kār kötü amelli

b. 272a.14

bed-nām kötü isim sahibi

b. 298a.2

bed-nāmlık kötü isim sahibi olma durumu

b. 269b.11

beden (Ar.) vücut

b.+lerin 268a.1

beden-i mübārek değerli vücut

b.+içe 32a.12

beden-i şerīf şerefli vücut

b.+ini 265b.10

bedir (Ar.) dolunay

b. 99a.3, 266a.12

bedreka (Far.) rehber

bedreka-i hidāyet doğru yolu gösteren rehber

b.+le 79b.11

beg bey, reis, önder (bk. peg)

b. 122b.12, 185a.3, 192b.9, 316b.13, 317b.8, 320b.6, 324a.14, 339b.9

b.+i 146b.9, 317a.9, 317b.9, 320a.14, 338b.6, 339b.4, 339b.7

b.+idir 318a.3

b.+ine 317b.15

b.+ini 311b.2

b.+iyidi 248a.11

b.+ler 120b.6

b.+lere 120b.4

b.+lerine 260b.7

beg ét- bey seçmek

b.-ersiz 318b.7

beg eyle- bey seçmek

b.-diler 320a.15

beglik 1. beylik, bey olma durumu

b.+den 192b.10

2. bey için, beye göre

b. 149b.2	b.-r 36b.12, 265a.13
beg ol- bey seçilmek	b.-rdi 303b.11
b.-dı 319b.10	b.-rlerdi 278b.15, 279b.11
b.-muşdı 317a.12	b.-sinler 186b.5
begen- beğenmek (<i>bk.</i> beyen-)	b.-yen 279a.2, 279b.12, 338a.10
b.-di 139b.11	b.-yüp 188a.1, 303a.6
b.-digin 141a.14	bel bel
b.-dim 11a.1	b.+i 77a.9
behre-mend (<i>Far.</i>) hissedar	b.+imdeki 196b.9
b. 216b.2	b.+imizden 321b.1
beḳā (<i>Ar.</i>) sonsuzluk, ebediyet	b.+inden 10a.12
b. 331b.5	b.+ine 65a.5, 196a.15
bekci bekçi (<i>bk.</i> bekçi)	beli bükül- üzüntüden takati kalmamak
b.+ler 303a.6	b.+im b.-di 239a.11-12, 240a.6
b.+leriḡ 303b.9	belā (<i>Ar.</i>) musibet, bela
bekçi bekçi (<i>bk.</i> bekci)	b. 137a.7, 138b.5, 193a.12, 197a.15, 220b.10, 243a.8, 261b.2, 271b.9
b.+ler 279b.13	b.+da 137a.8
bekit- sağlamlaştırmak	b.+lar 56a.1, 118a.5, 138a.6, 297b.12
b.-di 193b.14	b.+lara 33b.13, 136b.15
bekle- 1. beklemek (<i>bk.</i> pekle-)	b.+ları 261b.7
b.-ḡ 273b.2	b.+larıḡ 11a.3
2. korumak	

b.+sına 158a.5	b. 38a.2, 64a.2, 67a.1, 277b.9, 335b.9
b.+sından 89b.10-11, 89b.11	beliyle- korkmak
b.+sını 161b.9	b.-di 242a.11
b.+ya 173a.11, 243a.10, 243a.11, 273a.11, 297b.13	belir- belirlemek, görünmek (<i>bk.</i> belür-)
b.+yı 127a.11	b.-medi 92a.2
b.+yıla 165a.9, 304a.8	beliyyât (<i>Ar.</i>) belalar, musibetler
belâ-yı 'arşa bela meydanı	b.+ın 260a.1
b.+dır 233b.10-11	beliyyât-ı kazâ kaderin getirdiği musibetler
belâ-yı azîm şiddetli bela	b. 132a.12
b. 246a.14	belki belki
belâ-yı mihnet sıkıntı veren bela	b. 58b.9, 69a.12, 78a.9, 99b.12, 105b.13, 146a.1, 164b.9, 209a.3, 221a.1, 223b.11, 298a.14
b. 327b.7-8	belli açık, aşikar (<i>bk.</i> bellü)
b.+imi 261b.4	b.+dır 281a.4, 340a.15
belâ-yı şedîd şiddetli bela	belli ol- belirlenmek, tespit edilmek
b. 302b.10-11	b.-a 327a.12
belâ çek- sıkıntıya katlanmak	b.-du 176b.3
b.-enler 261b.4	b.-urdu 176b.2
belâ-keş sıkıntı çeken	bellü açık, aşikar (<i>bk.</i> belli)
b. 176a.9	b. 130b.6, 130b.11
belâğât (<i>Ar.</i>) güzel ve etkili söz söyleme	b.+dür 112b.12
b. 295a.13	
belî (<i>Far.</i>) evet	

belür- belirlemek, görünmek (*bk.* belir-)

b.-di 35a.11, 114a.15, 207a.7

b.-medi 255b.11, 275b.1

belürsüz belli etmeden, gizlice

b. 320a.4

belürsüz ol- belirsizleşmek

b.-du 100b.4

ben ben

b. 4a.10, 6a.10, 6a.6, 7a.4, 7a.5, 7b.12, 7b.12, 7b.15, 8a.1, 8a.2, 8a.5, 8b.1, 9b.12, 10a.5, 10a.7, 10b.14, 11a.1, 11a.11, 11a.12, 12a.5, 12b.9, 13b.15, 14a.1, 15b.13, 16b.2, 18b.13, 19a.5, 19b.10, 20a.9, 23b.14, 24a.3, 27a.10, 27a.13, 28a.1, 28a.12, 28a.13, 28a.3, 30b.10, 30b.11, 30b.4, 31a.5, 31b.15, 33b.11, 33b.12, 33b.2, 34a.1, 34b.15, 36b.9, 37a.8, 38a.7, 41a.11, 41a.12, 41b.2, 41b.8, 43a.3, 43b.2, 45a.6, 51a.15, 51b.5, 55a.12, 55a.7, 56b.15, 57b.8, 58b.1, 58b.4, 59a.10, 59a.13, 59a.7, 62a.1, 62a.15, 62b.5, 63a.15, 63b.6, 67a.7, 67b.10, 68a.11, 69b.5, 70a.12, 70b.5, 74a.8, 75a.15, 77a.11, 77a.6, 77b.3, 78a.15, 78a.2, 78a.5, 78b.10, 78b.11, 78b.2, 78b.5, 78b.6, 79a.15, 80a.7, 81b.1, 82a.4, 83a.8, 85b.11, 86a.12, 86a.8, 86b.5, 87b.13, 87b.5, 87b.6, 90b.10, 90b.3, 92b.14, 92b.15,

94b.14, 96a.7, 97a.3, 97a.6, 98b.5, 100b.6, 100b.9, 101b.15, 102a.6, 103b.4, 104b.3, 108a.8, 108a.9, 110a.3, 110a.6, 110b.11, 110b.9, 112b.1, 113b.12, 114a.4, 115b.3, 116a.14, 116a.6, 116b.10, 117a.12, 117a.12, 120a.2, 122b.12, 123a.10, 123a.5, 123b.8, 124b.15, 124b.3, 124b.3, 125a.15, 125a.2, 125b.5, 126a.1, 128b.6, 132b.11, 132b.7, 133a.14, 134a.2, 134b.10, 134b.14, 135a.14, 135a.9, 135b.9, 137b.11, 137b.13, 137b.14, 137b.15, 138a.1, 138a.13, 138a.3, 138a.4, 144b.11, 144b.6, 146b.14, 147a.13, 149b.12, 149b.14, 151a.14, 152b.15, 152b.7, 153a.10, 153a.6, 155b.11, 157a.15, 159b.7, 160b.1, 162a.11, 162b.6, 162b.9, 163a.15, 163a.4, 163b.3, 164a.13, 164a.2, 164a.5, 164b.5, 164b.6, 164b.7, 165b.5, 165b.9, 166b.6, 169b.5, 170b.10, 170b.14, 171b.6, 171b.7, 172b.4, 173b.1, 173b.7, 173b.9, 175a.14, 175b.4, 177b.12, 177b.4, 178b.15, 178b.9, 179a.2, 179b.13, 179b.15, 180a.9, 184a.13, 185b.10, 185b.6, 188a.13, 188b.2, 189b.1, 190a.2, 192a.10, 192b.12, 192b.9, 193a.7, 195a.5, 195b.8, 196b.10, 196b.11, 196b.7, 197b.15, 197b.7, 198a.8, 198a.9, 199b.10, 199b.11, 199b.15, 201a.5, 201b.14, 202a.5, 202b.10, 202b.14, 202b.7, 202b.9, 205b.1, 206b.14, 207a.11, 207a.14, 207b.10, 208a.11, 208a.6,

208b.2, 209a.10, 209b.8, 210b.3, 211a.10, 214b.11, 218a.15, 221a.4, 222a.15, 223b.10, 223b.10, 228a.10, 228b.2, 233b.15, 235a.6, 236a.3, 236a.7, 238b.9, 243b.13, 247b.10, 247b.11, 247b.15, 248a.3, 248a.4, 248a.5, 249b.2, 253b.15, 254a.9, 254b.3, 255a.8, 259a.15, 261a.2, 270a.8, 276b.7, 277b.11, 277b.6, 279b.12, 279b.13, 280a.3, 280a.6, 280b.10, 280b.11, 280b.12, 280b.13, 280b.7, 280b.8, 281a.1, 284b.1, 284b.13, 284b.2, 285b.10, 285b.12, 285b.13, 286a.12, 286a.3, 286a.5, 286a.5, 286a.8, 289a.2, 289b.10, 289b.12, 289b.6, 290b.4, 291a.10, 291a.12, 291b.3, 294b.10, 294b.12, 294b.13, 294b.9, 295a.7, 297b.1, 300a.5, 300b.10, 300b.11, 301a.2, 301b.10, 301b.3, 302a.13, 302a.4, 302a.8, 302b.15, 303a.3, 303a.7, 303b.15, 303b.7, 305a.11, 306b.7, 307a.8, 307b.5, 309a.2, 310a.13, 310a.4, 310a.9, 312b.5, 314a.10, 314a.5, 314b.11, 314b.8, 315a.2, 316a.15, 317b.10, 317b.11, 318b.7, 319b.12, 319b.5, 320b.7, 322b.15, 323a.15, 324b.11, 324b.8, 326a.12, 327b.3, 329b.15, 329b.3, 330a.1, 330b.11, 330b.9, 331a.9, 332a.11, 332a.8, 333a.1, 334b.14, 335b.12, 336a.2, 339b.12, 339b.8, 341b.12, 341b.14, 341b.6, 342a.3

b. 7b.11, 8b.2, 10a.13, 10a.9, 12a.14, 12b.12, 12b.12, 13a.15, 13b.14, 14a.4, 14a.6, 16a.3, 19a.10, 23b.12, 23b.13, 27a.12, 27a.13, 28b.2, 30b.9, 31a.5, 31a.5, 31b.13, 33b.8, 35b.14, 35b.15, 35b.9, 38a.4, 38b.6, 38b.7, 39b.14, 40b.15, 45a.13, 45a.14, 45a.6, 46b.10, 46b.13, 51a.15, 51b.1, 51b.2, 51b.4, 52a.11, 52a.15, 52b.11, 55a.3, 56b.5, 57b.11, 58b.15, 59a.10, 59b.15, 62a.14, 62b.2, 65a.15, 65b.3, 66a.2, 66a.6, 66b.15, 67b.2, 68b.8, 70b.2, 70b.3, 70b.6, 71a.3, 74a.10, 76a.8, 78b.5, 80a.6, 80b.14, 80b.15, 81a.14, 81a.15, 86a.9, 89a.7, 89a.7, 89b.12, 89b.3, 89b.9, 94b.15, 97b.9, 100b.15, 100b.2, 101a.12, 101a.5, 101b.13, 104b.4, 109b.13, 114a.7, 118a.12, 118a.2, 118a.6, 124a.1, 124b.4, 125b.8, 131b.3, 131b.3, 133a.13, 134a.8, 136a.4, 143a.14, 143b.11, 146b.15, 146b.7, 147a.12, 150a.15, 151a.5, 152a.3, 153b.4, 158b.1, 158b.2, 158b.3, 158b.4, 162a.11, 162b.8, 163a.7, 164a.14, 166b.4, 167a.14, 169b.2, 172b.2, 172b.3, 173b.8, 175b.1, 177b.15, 178a.3, 178b.4, 180a.11, 180b.5, 183a.10, 183a.10, 183a.11, 184a.9, 185a.5, 185b.4, 186a.1, 191b.11, 192a.10, 193a.9, 194a.14, 195a.8, 196b.12, 196b.8, 198a.9, 200a.10, 202b.13, 203a.1, 206a.12, 206a.13, 208a.14, 209a.12, 212b.4, 214a.10, 216a.8, 216b.2, 218a.7, 222a.14, 227b.3,

baṇa bana

230b.1, 231b.10, 233b.15, 237b.15,
 240a.15, 242a.3, 242b.1, 243a.2, 243a.2,
 244b.15, 245b.8, 246b.11, 247b.15,
 252a.7, 254a.13, 254a.3, 254b.9, 255a.10,
 256b.3, 257a.14, 261a.14, 276a.4,
 278a.15, 278b.4, 279a.12, 281b.10,
 284b.1, 286b.10, 287b.14, 288a.12,
 288b.5, 289b.10, 289b.9, 291a.13,
 294b.10, 294b.3, 295b.15, 296b.11,
 296b.14, 300a.7, 301b.11, 302a.13,
 303b.12, 303b.13, 303b.15, 303b.3,
 307a.7, 311b.14, 313a.2, 316a.3, 316b.2,
 322b.14, 330b.14, 331a.6, 332a.4,
 332b.11, 334b.10, 335b.15, 336a.3,
 337a.15, 337b.2

b.+de 30b.14

b.+dedir 339a.10

b.+den 6a.8, 8a.3, 24b.12, 25b.7,
 27a.4, 30b.8, 32b.10, 35b.3, 36a.11,
 36a.12, 51b.6, 52a.4, 53a.1, 53a.10,
 53a.2, 53b.10, 53b.7, 53b.8, 54b.5,
 61b.11, 68b.11, 74b.8, 85b.6, 90b.3,
 113b.11, 119b.1, 123a.14, 128a.15,
 141a.10, 165a.5, 168a.3, 169a.5, 173a.7,
 176a.7, 178a.3, 180a.6, 180b.10, 200b.3,
 202a.4, 210b.14, 243b.1, 249b.15,
 299b.8, 322b.12, 327b.13, 339b.5

b.+em 203b.12, 214a.6, 222a.6,
 230b.13, 237b.8, 238b.4, 241a.2, 250a.5,
 296b.1, 296b.1, 296b.2, 296b.3, 296b.3,

296b.3, 296b.4, 296b.5, 296b.6, 296b.8,
 296b.9

b.+i 7b.11, 16a.6, 20a.11, 26b.3,
 30b.10, 34b.7, 39a.5, 41a.3, 45a.7,
 50b.13, 51a.9, 53a.15, 53b.2, 55a.13,
 57a.7, 59a.7, 60a.11, 60b.3, 61a.12,
 61b.8, 62b.9, 64a.10, 65b.10, 65b.10,
 66a.10, 69b.10, 74a.14, 74a.3, 74b.1,
 75b.1, 75b.12, 75b.3, 75b.8, 76b.7,
 76b.11, 77a.15, 77b.10, 77b.12, 88b.6,
 89b.6, 99b.8, 100a.9, 108a.9, 110a.3,
 111a.11, 112b.5, 115b.3, 118a.13,
 124b.8, 125b.6, 136a.6, 137a.10, 137a.8,
 138a.4, 146b.14, 149b.12, 152b.14,
 153a.1, 155b.11, 157a.14, 162a.2,
 162a.13, 162a.2, 163a.1, 163a.12,
 164a.15, 164b.12, 164b.13, 166b.3,
 169a.6, 175b.3, 175a.15, 178a.1, 180a.7,
 181a.13, 182b.7, 187a.4, 187a.4, 192a.10,
 192a.11, 195b.7, 196b.13, 199b.15,
 201b.6, 208a.11, 210a.13, 218a.13,
 228b.6, 230b.1, 231b.5, 232b.5, 232b.6,
 241b.10, 252b.6, 254a.14, 254b.2,
 255b.14, 272b.13, 273a.3, 273a.9,
 280b.13, 284b.3, 297b.15, 300b.15,
 308a.12, 308b.11, 310a.8, 313a.5,
 314b.13, 314b.15, 316b.1, 316b.2,
 317a.2, 320b.1, 322b.14, 332b.11,
 334b.9, 336a.2, 337a.15

b.+im 6a.7, 7b.1, 8a.13, 12b.11,
 13b.15, 14a.5, 15a.6, 16a.12, 16a.4,
 17b.12, 19a.11, 19a.4, 19b.7, 19b.10,

20b.9, 22a.14, 24a.3, 25a.10, 25a.11,
 26a.9, 27a.4, 27b.3, 28a.4, 30a.1, 30a.15,
 30a.2, 31a.1, 33b.3, 34a.3, 35b.5, 37b.11,
 38a.1, 38b.4, 43a.1, 43a.7, 43a.8, 44b.1,
 46b.1, 46b.11, 49b.11, 50b.11, 50b.8,
 51b.9, 52a.8, 52b.11, 53a.12, 53b.5,
 55a.2, 56a.3, 56b.15, 58b.13, 58b.3,
 61b.14, 66a.8, 67a.14, 68b.13, 68b.4,
 69a.1, 69b.14, 70a.11, 70a.6, 70b.15,
 70b.15, 71a.2, 71b.8, 71b.8, 74a.7, 74b.5,
 75b.10, 76a.7, 76b.12, 77b.4, 78a.5,
 79b.2, 80b.10, 80b.11, 80b.11, 80b.12,
 81a.11, 83a.10, 83a.6, 85b.13, 89a.5,
 89b.12, 90a.1, 91a.1, 91b.12, 91b.2,
 93b.4, 97b.9, 100b.10, 101a.3, 101a.4,
 101a.6, 101a.7, 102a.13, 102a.5, 109a.2,
 109b.14, 111a.11, 111a.5, 111a.9,
 111b.2, 111b.7, 112a.11, 112b.4,
 113b.13, 114a.2, 114a.8, 115b.10,
 115b.5, 115b.6, 115b.7, 117a.3, 118a.11,
 118a.13, 118a.4, 120a.3, 120a.8, 121b.10,
 122a.12, 123a.12, 123a.9, 125a.10,
 125a.14, 126b.14, 126b.15, 126b.7,
 127a.10, 127b.14, 128a.1, 128a.5, 129a.6,
 132a.14, 133a.1, 133a.2, 133a.6, 135b.4,
 137a.7, 139b.3, 141a.10, 141b.3, 144b.1,
 147a.11, 147b.13, 150a.8, 153a.12,
 153a.14, 153a.14, 153a.7, 153a.8,
 153b.12, 153b.13, 155a.10, 155b.5,
 156a.12, 156a.14, 156b.1, 157a.3, 159a.6,
 160b.3, 161b.8, 163b.15, 164a.11,
 164b.3, 164b.12, 164b.13, 166b.15,
 166b.2, 167a.13, 167b.2, 168a.2, 169b.5,

169b.5, 171a.1, 171b.8, 173a.10, 173b.2,
 173b.3, 174a.14, 175b.1, 176a.10,
 178a.5, 178b.2, 178b.3, 179a.2, 179b.12,
 180a.6, 181a.11, 181a.13, 182a.14,
 184a.10, 186b.15, 188a.3, 189a.2,
 195b.1, 195b.1, 196b.9, 197b.11,
 199a.15, 200a.2, 202a.12, 206b.12,
 207b.1, 207b.15, 207b.7, 209b.8,
 210a.13, 210b.14, 213b.10, 214b.2,
 216a.7, 218a.12, 221a.3, 228a.8, 228b.1,
 228b.6, 230b.2, 236a.6, 238a.7, 240a.14,
 242a.1, 242a.14, 242b.8, 242b.9,
 244b.15, 245b.9, 247b.11, 247b.13,
 247b.9, 249a.14, 249b.10, 249b.3,
 249b.4, 249b.5, 251b.8, 253a.8, 253b.3,
 255a.4, 257a.14, 258a.14, 260b.15,
 261b.4, 263b.12, 270a.1, 276a.3, 276b.1,
 276b.7, 277a.12, 277a.6, 277a.9,
 277b.10, 278b.4, 278b.4, 278b.5, 279b.2,
 279b.6, 288b.1, 290b.4, 291b.2, 294a.5,
 294b.7, 296b.11, 297b.1, 297b.13,
 299b.2, 300a.6, 300b.11, 302a.14,
 302a.7, 302b.14, 303a.2, 303b.2, 303b.6,
 307a.12, 307a.14, 308a.11, 309b.12,
 310a.13, 311b.11, 314a.10, 314a.9,
 324b.8, 328b.13, 330b.14, 331a.13,
 331a.8, 331b.3, 332a.2, 332b.14, 333b.5,
 334a.12, 334a.13, 334a.14, 334b.7,
 335a.9, 336a.1, 336a.4, 336a.6, 337b.4,
 337b.7, 337b.9, 339b.11

b.+imçün 331a.7

b.+imdir 74a.9, 121b.6, 133a.3

b.+imle 6a.1, 29b.1, 59b.1, 63a.13,
69b.13, 123b.15, 173a.14, 175a.11,
188a.13, 188a.14, 188a.14, 198a.3,
223b.3

b.+imledir 182a.8

benāt-ı muṭahharāt (*Ar.*) **1.** Hz.
Muhammed'in kızları

b. 39b.5

2. Hz. Ali'nin kızları

b. 71b.6

bende (*Far.*) 'kulunuz, köleniz'

b.+n 4a.6

b.+ne 81a.12, 100a.4, 209a.7, 216b.5,
218a.14, 226b.11, 234a.3, 237b.1

b.+ni 201a.2

b.+siyim 200a.2

bende-i āl-i Resūl Hz. Hüseyin'in
kulu kölesi, hizmetkarı

b. 200a.2

bende-i maḳbūl makbul kul

b. 136b.11

benī Ādem (*Ar.*) insanoğlu

b.+den 34b.3

benze- benzemek

b.-mez 3b.5, 184a.14, 302b.15, 318b.3

b.-r 143b.3, 156b.11, 194a.10,
212b.12, 215b.4, 240b.14, 247b.5,
247b.6, 247b.7, 332a.9

b.-r [sıfat fiil] 262b.7, 266a.12

b.-rdi 240b.12

b.-rsin 6b.12

benzēt-, -d benzetmek

b.-irsin 255b.14

berāber (*Far.*) **1.** birlikte

b. 34b.2

2. sayıca eşit

b. 291a.7

b.+çe 290b.13

3. mukabil, denk

b. 203b.1

b.+i 203b.2

berāber ol- denk olmak

b.-maz 24a.14

berāber tut- denk tutmak

b.-arlar 230b.1

b.-arlardı 204b.1

berāt (*Ar.*) imtiyaz, rütbe, görev verildiğini gösteren belge

b.+larını 190a.3, 191b.6

berekāt (*Ar.*) bolluk bereket

b.+ı 313a.7

b.+ında 84a.3, 209a.12

b.+inde 48a.10

bereket (*Ar.*) bereket

b. 120a.4

beri 1. beri, beri taraf (*bk.* berü)

b. 212a.6, 323a.15

2. +dAn beri (zaman bildirir)

b. 37a.15, 87b.5, 298a.8, 302b.8, 316a.2

b.+dır 323a.1

3. +dAn beri (yer bildirir)

b. 333a.13

beri taraf beri taraf

b.+da 111a.1, 191a.7, 199b.2, 208a.5, 208b.9, 299a.6, 307a.5, 319a.6, 319a.10, 323a.4

b.+dan 214a.11, 226b.3, 306b.3-4, 316a.10

beriyye (*Ar.*) çöl, sahra

b. 109b.8

berk (*Ar.*) şimşek

b. 50b.5, 214a.5, 275b.7

berk-āsā şimşek gibi

b. 139a.7

berk-i ateş-pāre yakıcı şimşek

b. 139a.8

ber-murād ol- isteğine ulaşmak

b.-a 88b.7

b.-mak 69b.13

b.-sağ gerekdir 68b.9

berü 1. beri, beri taraf (*bk.* beri)

b. 111b.6, 294a.4

2. +dan beri (zaman bildirir)

b. 28b.3, 74b.1,

3. +dan bu tarafa (yer bildirir)

b. 102a.2

bervāne (*Far.*) birinin yanından hiç ayrılmayan

b. 15b.3

besle- beslemek

b.-yen 71a.6

beş beş

b. 111a.15, 111b.8, 129b.8, 336b.9

beş biğ beş bin

b. 152b.12-13, 179b.5, 184b.15, 226a.9, 273b.9, 306a.2, 307b.11, 307b.3, 337a.1, 337a.4, 337a.5, 337b.12, 337b.12, 337b.9

beşinci beşinci

b. 1b.6, 8b.12, 67b.12, 70b.14, 78a.7, 92a.8, 276a.9, 300b.3, 304b.15, 342b.7, 343b.9

beş yüz beş yüz

b. 62a.12, 62a.15, 111b.9, 145a.3, 186b.11, 186b.8, 224b.2, 273b.10, 298b.15

beşâret (Ar.) müjde

b.+ler 36a.14

beşâret eyle- müjdelemek

b.-di 20a.14

beşâret olsun 'müjdeler olsun'

b. 121a.4

beşâret vèr- müjdelemek

b.-mege 51a.15

beşik, -gi beşik

b.+de 96a.4

b.+den 58b.11

b.+in 178b.8

b.+ini 96a.7, 96a.8

beşiğe bele- beşiğe yatırıp kundaklamak

b.-di 58a.10

bet (Far.) kötü (bk. bed)

b. 270b.3, 270b.5, 270b.9, 304a.3, 305b.6, 305b.7

beyân (Ar.) açıklama

b. 233a.15

b.+ı 1b.9, 45a.14, 345b, 345b, 345b

b.+ındadır 56a.7

beyân-ı aḥkām hükümlerin açıklanması

b. 24b.9

beyân buyur- açıklamak

b.+ur 5b.7

beyân ét- açıklamak

b.-er 1b.5, 4b.11, 4b.13, 4b.15, 4b.9, 5a.1, 5a.11, 5a.3, 5a.5, 5a.8, 5b.2, 5b.3, 5b.5, 24b.1, 56a.3, 78a.8, 346a

beyân olın- açıklanmak

b.-ur 4b.7, 263a.7

beyân ve 'ayân ét- açıklamak

b.-er 181a.4	b.+dır 169a.7
beyān ve ‘ayān eyle- açıklamak	beytü'l-māl devlet hazinesi
b.-dim 342b.2	b.+ı 121a.5
beyān ve ‘ayān olun- açıklanmak	beyt (II) (Ar.) beyit
b.-ur 345b	b. 55b.14
beyāz (Ar.) beyaz, ak	beyt söyle- şiir okumak
b. 40b.8, 66b.14, 78b.7, 94b.11, 94b.7, 94b.8, 95b.1, 262b.7	b.-r 301a.7
b.+dır 88b.15	bez bez
b.+lar 280a.1	b.+ile 252a.8
beyen- 1. beğenmek (<i>bk.</i> begen-)	bezirgān (Far.) bezirgan, tüccar (<i>bk.</i> bāzirgān)
b.-di 154a.6, 276b.11	b. 172a.5, 288a.10
b.-irdi 208a.12	bezirgānlık, -ğı ticaret (<i>bk.</i> bāzirgānlık)
b.-meyeydi 114b.8	b.+ıla 289a.15
b.-üp 276a.15, 276b.9	bezl esirgemedi verme
2. itibar etmek	b. 173b.1
b.-diğ 117b.2	bezm-gāh (Far.) meclis kurulan yer
beyn (Ar.) iki şeyin arası	bezm-gāh-ı beķā sonsuzluk meclisi, ahiret
b.+imizde 202b.12, 202b.15	b.+ya 32b.1-2
b.+inde 28a.10	bıçak, -ğı bıçak
b.+lerinde 316a.9	b. 108b.5, 256a.1
beyt (I) (Ar.) ev	b.+ıla 96b.4, 97b.4
beyt-i Hüdā Kabe	

bırak-, -ğ 1. bırakmak, koymak

b. 151a.13, 192b.12, 291b.7

b.-dı 6a.2, 32a.6, 162a.5, 183a.13,
183b.7, 201b.7, 221b.11, 223a.15,
291b.10

b.-dılar 93b.2, 264b.5-6

b.-ın 75b.1

b.-ırdı 151a.1

b.-up 149b.1, 211b.14, 219a.3, 200a.9,
268a.1, 297a.13

2. yalnız bırakmak

b.+a 179b.8

b.-dık 187a.7

b.-up 204a.2

3. ulaştırmak, isabet ettirmek

b.-dın 74a.5

4. sermek, yaymak

b.-dı 164a.7

5. salmak, uzatmak

b.-dı 196a.13

6. kıyafet çıkarmak

b.-up 32a.4, 55b.4

bırağako- bırakıvermek

b.-dı 266a.3

bi (Ar.) 'ile' anlamı katan ön ek

bi-‘avnihi Allah'ın yardımını ile

e. 265a.15

bi-‘avnihi Hâk te‘ālā Allah'ın
yardımını ile

b. 13a.1

bi-‘avni'llāhi te‘ālā Allah'ın yardımını
ile

b. 171a.8

bi-emr-i Hüdā Allah'ın emri ile

b. 194a.3

bi-emri'llāhi te‘ālā Allah'ın emri ile

b. 57b.15-058a.1, 241b.5

bi-fermān-ı Hâk Allah'ın emri ile

b. 57a.8

bi-haqq-ı āl-i Resūl Hz.
Muhammed'in ailesinin hakkı için

b. 76b.8

bi-haqq-ı cedd soyunun hakkı için

b.+im 109a.4

bi-haqq-ı Resūl ü evliyā Hz.
Muhammed ve evliyanın hakkı için

b. 57a.7

bi-haḳḳ-ı tevḥīd-i İslām İslam
dininin ḥaḳḳı için

b. 109a.6

bi-ḥamdi'llāhi te'ālā Allah'a hamd
olsun

b. 110b.11, 131b.5, 216b.4,
222b.11, 260b.13

bi-ḥasbi'l-fermān buyruk gereğince

b. 74a.11

bi-ḥasbi'l-fermān-ı Ḥz. Resūlallāh
Hz. Muhammed'in emri gereğince

b. 167a.2

bi-ittifāḳ ittifakla, hepsi birden

b. 55b.13

bi-kavl-i Ḥadikatü's-Sü'edā
Hadikatü's-Süeda'nın sözüyle

b. 59a.1b.

bi'l-ḥayri'd-du'a 'hayır dua ile
kalımız'

b. 133a.5

bi-Rabb-i Ka'be Kabe'nin Rabbi
olan Allah için

b. 124b.9

bi't-tamām tümüyle, tastamam

b. 158b.9

bi'z-zarūre zorunlu olarak

b. 287a.15, 292a.15

bi'z-zarūrī elinde olmayarak

b. 33a.9, 267b.6

bi'zzāt bizzat

b. 22a.1, 59b.15, 140a.2, 141a.13,
175a.9, 196b.2, 222b.14

bī (*Far.*) yokluk bildiren ön ek

bī-'adīl eşsiz, emsalsiz

b. 206b.11

bī-'alāmāt bir iz olmadan

b. 35a.11

bī-çāre çaresiz

b. 3b.4, 4a.6

b.+yem 153a.6

b.+yi 195b.8

b.+yim 193b.6

bī-dīn 1. dinsiz, imansız (hakaret)

b!. 73b.11

b.+ler! 222b.2

2. dininin gereğini yapmayan

b. 199a.9

bī-edeb edepsiz

b. 280a.5, 282a.15	b.-dık 47b.15-048a.1
b.+iñ 33b.6	bī-ḥuzūr huzursuz
bī-edeblik edepsizlik	b. 144a.5
b. 58b.10, 68b.11	b.+dur 144a.4
bī-gāne yabancı	bī-iḥtiyār elinde olmayarak, istemsizce
b. 48b.15, 249b.11	b. 27b.2, 35a.14, 55b.9, 75a.5, 201b.7, 228a.2, 246b.15, 265b.11, 282a.15
bī-günāh günahsız	bī-īmān imansız
b. 162a.6, 172b.12, 331b.13	b. 72a.6
b.+dır 243b.12	bī-kes kimsesiz
bī-ḥadd u bī-kıyās kıyas edilemeyecek derecede	b. 161a.6
b. 211b.8	bī-ma'nā anlamsız, boş
bī-ḥayā hayasız	b. 82a.7
b. 250a.6, 269b.8	bī-mürüvvet insanlıktan nasibini almamış
b.+yı 245b.12	b. 151b.12, 160a.1, 160a.14, 182b.14, 192a.9
bī-hūş kendinden geçmiş, baygın	bī-nasīb nasipsiz
b. 33a.3, 48a.3	b. 245a.2
bī-hūş ol- kendinden geçmek, bayılmak	bī-tāb halsiz, yorgun
b.-dı 53a.5, 57a.1, 120a.11, 180b.13, 252a.3	b. 331a.11
b.-up 18b.6, 161b.4	bī-vefā vefasız
bī-hūş perdesine var- kendinden geçmek, bayılmak	

b. 13b.14, 14a.5, 15a.5, 25a.15,
68b.12, 81a.7, 90b.8, 96b.5, 102b.3,
150a.6, 175b.4, 257a.14-15, 282a.15,
303b.3

b.+lar 178a.4, 187a.15, 192a.9,
201a.15, 213a.7, 213b.13, 214b.5,
216b.5, 217b.12, 229a.2

b.+lardan 204b.10

bī-vefālīk vefasızlık

b.+dır 197a.2

bī-zār şikayetçi

b.+em 192b.12, 192b.9

bī'āt (Ar.) tabi olmayı kabul etme

b. 81a.3, 123a.7, 136a.7, 140a.1,
185b.15, 229b.1

b.+ım 141a.10

b.+ına 123b.5

b.+ıı 287a.5

b.+im 125a.10

bī'āta gel- biat etmek

b.-inçe 186b.5-6

b.-irse 184a.11

b.-mez 125b.3

b.-mezse 184a.12

b.-ürse 125b.2

bī'āt ét- biat etmek

b.-diler 81a.5, 121a.8, 316b.4,
321a.14

b.-elim 147b.1

b.-enlere 145a.11

b.-er 235b.11

b.-erlerdi 129b.9, 139b.10

b.-erlermiş 141a.11

b.-ersen 244a.1, 247a.14

b.-erseniz 321a.13

b.-esin 183a.10

b.-esiz 103b.9

b.-mek 121b.4

b.-meyinçe 187b.1

b.-mez 186a.4

b.-mezem 123a.8, 123b.3

b.-mezsem 124a.13

b.-mişler 168a.13

b.-mişlerdi 120b.7

bī'āt eyle- biat etmek

b. 134a.8, 196a.2, 248b.4-5,
248b.9, 310b.8

b.-di 143b.13, 310b.9, 322b.3	b.-dı 59a.5, 282a.5
b.-medi 288a.12-13	b.-dukda 89b.12
b.-mez 183a.12	b.-dum 51a.15, 66a.14-15
b.-mezem 128b.7	b.-up 72a.15
b.-miş 104a.7	2. peyda olmak
b.-mişsiz 140a.4	b.-ur 75b.1
b.-sem 124a.13	bid'at (<i>Ar.</i>) sonradan türeyen şey
b.-sin 106a.10, 183a.11-12	b.+dır 292b.1
b.-sinler 105b.12, 105b.3	bihbūd (<i>Far.</i>) sağlık, afiyet
b.-sünler 122a.1, 122b.15	b.+ımı 32b.10
b.-yeler 122a.3-4	bil- 1. bilmek
bī'āt vēr- biat etmek	b. 10a.7, 184b.11, 324b.1
b.-medi 134a.11	b.-di 246a.10, 250b.13, 251a.2
b.-meyinçe 238a.8-9	b.-digim 169b.5
biçdir- elbise diktirmek	b.-digimi 169b.5
b.-üp 98b.13	b.-digimiz 122a.4
bīdād eyle- zulmetmek	b.-diginden 140a.9, 152b.14
b.-diñ 292b.2	b.-diginizden 197b.6
bīdār (<i>Far.</i>) uyanık	b.-dik 131b.7
bīdār èt- uykudan uyandırmak	b.-diler 30a.4
b.-mek 72a.11	b.-dim 164a.2
bīdār ol- 1. uykudan uyanmak	b.-dün 286b.14

b.-e 113b.4	b.-meyüp 185b.2
b.-elim 73a.11	b.-meyüz 178a.2
b.-erek 16a.7	b.-mez 85b.7, 104b.2, 137b.6, 230a.6, 340a.11
b.-eydi 51b.7	
b.-eydim 179b.15	b.-mezem 76a.9, 196b.11
b.-eydiñ 180a.3	b.-meziz 105b.11, 226a.5
b.-eyim 172b.3	b.-mezlerdi 155a.8
b.-iñ 27b.7, 30a.1, 80b.10, 87a.2, 99b.14, 176a.6	b.-mezsın 164b.7, 169b.5, 244b.5
b.-ir 122b.14, 176b.14	b.-sün 150a.15
b.-irdi 296a.2	b.-üp 51a.12, 113b.7, 261b.4
b.-irem 66a.9, 76a.12, 90b.3, 164b.5, 191b.5, 198a.1, 202b.10, 228b.2, 297b.2, 332b.12	b.-ür 32b.10, 32b.10, 105b.10, 141b.4, 143b.6, 164b.7, 164b.9, 169a.4, 179a.13, 180a.3, 192a.13, 266b.14, 290b.2, 301b.1, 307a.13, 318b.2, 327b.13
b.-iriz 164b.5	b.-ürdi 162b.11, 299a.13
b.-irler 110b.4	b.-ürem 10a.5, 43b.11, 152b.15, 164b.7, 169a.6, 169b.2, 180a.7, 254b.9, 284b.1, 302b.14, 302b.15, 303b.15
b.-irsın 124b.10	
b.-irsız 192b.1	b.-ürler 339a.15, 340b.1
b.-mediler 48a.9, 334a.12	b.-ürseñ 47b.15, 143b.9
b.-mem 10a.11, 31a.9, 41a.12, 41b.2, 59b.9, 77b.13, 79b.4, 89b.5, 99b.7, 111a.3, 125a.7, 136a.6, 180a.6, 189b.15, 201a.4, 239a.11, 290a.14, 290b.5, 291a.10, 309a.8, 311a.12, 311b.10, 335b.14	b.-ürsın 128a.15, 225b.13, 252a.12, 277a.11, 317b.10, 331a.2
	b.-ürsiñ 10a.11
	b.-ürsiñiz 107a.7, 129a.8

b.-ürsüz 116a.8, 129a.9, 318b.5,
322a.15, 336a.15

2. tanımak

b.-di 109b.10, 142b.13

b.-diler 211a.3

b.-esiz 131b.11

b.-irim 190a.2

b.-irler 62b.9, 174a.6

b.-irsiz 192a.10

b.-medim 51a.8

b.-mez 136a.8

b.-mezdi 209a.4

b.-mezem 187a.1

b.-meziz 129b.10, 130a.7, 181b.15

b.-mezsiñ 111a.5

b.-ür 77b.3

b.-ürem 77b.4, 284b.1

b.-üriz 178a.2

b.-ürsüz 106b.13

3. haberdar olmak

b.-di 148b.11

b.-dim 113b.9

b.-içek 183a.8

b.-iñ 26a.14

4. anlamak

b. 61b.9

b.-di 41b.1, 117b.8, 122a.15, 132a.12,
149a.8, 149a.8, 152a.9, 157a.1, 266b.3

b.-diler 44a.11, 186a.3, 268a.8,
270b.8, 298a.11

b.-dim 94a.5, 132b.13

b.-diñ 94a.1, 277b.11

b.-diñiz 54a.3, 257a.13

b.-düm 143b.10, 282a.15

b.-dün 143b.10

b.-elim 62b.15, 339a.11

b.-iñ 174b.3

b.-medi 51a.1

b.-medik 44a.11

b.-mediler 44a.8

b.-miş 57b.4

b.-üp 117b.1, 174a.14, 206a.4, 263b.4

b.-ürse 173b.6

bildüğinden kalma- elinden geleni
ardına koymamak

b!. 152b.15, 158a.3, 273a.9-10

b.-sın 140a.9

bilmezlikle bilmeden, yanlışlıkla

b. 51a.12

bilmiş ol- haberdar olmak

b.-uñ 26b.12

bilā (Ar.) 'yokluk' bildiren ön ek

bilā-ḥavfün korkusuzca

b. 196b.6

bilā-ḥisābın (ahirette) hesaba
çekilmeden

b. 65b.7

bilā-ṣekk ve lā şübhe şeksiz
şüphesiz

b. 8b.5, 66b.8, 122b.2

bilā veḥile hiçbir şekilde

b. 233a.10-11

bildir- 1. bildirmek (*bk. bildür-*)

b. 118a.12

b.-di 84b.10, 113b.8, 120b.13, 122b.4,
139b.12, 144a.2, 238a.10, 284b.1,
306a.1, 306a.3, 308a.10, 314b.2, 323b.1

b.-dik 30b.13

b.-mek 32a.9

b.-mişdir 93a.13, 314a.2

b.-señ 153a.10

2. tanıtmak

b.-di 142b.12

3. beyan etmek

b.+ir 1b.13, 5a.13, 5a.14, 5a.7, 5b.1,
103a.4, 121a.11

bildür- bildirmek (*bk. bildir-*)

b.-eyim 248a.1

bile (I) dahi, bile

b. 21a.6, 102b.2, 203a.10, 251b.6,
340b.13

bile (II) birlikte

b. 10b.12, 20a.5, 38a.4, 68a.14,
105a.2, 106b.10, 108b.7, 109b.4, 113a.1,
114a.8, 117a.9, 123b.15, 123b.15,
124b.11, 127a.1, 127a.6, 127a.7,
127b.11, 159b.10, 166b.9, 172a.3,
173a.15, 175a.11, 177b.11, 178b.15,
179b.2, 198a.3, 199b.8, 228b.15, 243a.9,
250a.4, 267b.13, 267b.13, 269b.5,
280b.11, 280b.2, 280b.9, 285a.3,
287b.12, 299b.3, 308a.1, 317a.7

b.+çe 76b.13, 188a.14

b.+dir 271a.10

b.+yidi 283b.7

b.+yidim 279b.12

b.+yidüm 303a.5	binā-yı 'aḳīde itikat binası
billāhi (Ar.) yemin sözü	b.+si 69a.15
b. 105a.5, 316a.1	binā-yı īmān iman binası
billāhi'l-aẓīm (Ar.) yemin sözü	b.+ı 69a.13
b. 104a.15	binā-yı 'ömr ömür binası
bin- binmek	b.+ini 69b.4
b. 106a.3, 210a.14, 249b.15	binā eyle- 1. bina yapmak
b.-di 111b.7, 114a.10, 114b.2, 116b.3, 179a.12, 196a.15, 200b.11, 236b.1, 240b.8	b.-medi 142b.4
b.-digi 230b.7, 250b.15	2. bir şeyin üzerine istinat etmek, oluşturmak
b.-digim 111b.4, 196b.9	b.-dim 4a.12
b.-digimiz 242b.9	bindir- bindirmek (bk. bindür-)
b.-digin 236a.14	b.-üp 265a.9
b.-dikleri 221b.5	bindür- bindirmek (bk. bindir-)
b.-diler 316b.7	b.-diler 313a.8
b.-en 79a.14	b.-üp 265a.12, 273b.13
b.-er 110b.5	binek binek
b.-erdi 106a.2, 114b.13	b.+in 79a.11
b.-ersiz 110a.8	bint (Ar.) kız evlad
b.-mediler 112a.9	bint-i Resūlallāh Hz Muhammed'in kızı
b.-üp 193a.3	b. 18b.13
binā (Ar.) bünye, yapı	biḡ bin

b. 6a.1, 12b.5, 27b.4, 31b.12, 35b.10, 35b.9, 41b.3, 45a.2, 62a.15, 67b.4, 87b.3, 100a.14, 100b.7, 101a.5, 110a.13, 134b.1, 143b.8, 151a.5, 158a.12, 158a.5, 158b.9, 165a.9, 169b.15, 177a.3, 177a.5, 177b.11, 179b.3, 185a.1, 186a.10, 186a.11, 188b.1, 197b.7, 204b.1, 208b.5, 214b.5, 224b.2, 230b.1, 238a.15, 268b.12, 274a.14, 278b.12, 279a.1, 279a.4, 286a.13, 286a.15, 287b.14, 288a.2, 288a.3, 292b.3, 296a.6, 297b.13, 298a.9, 307a.1, 314b.6, 318a.6, 318b.14, 335b.13

biç yüz bin yüz

b. 317a.2

biç yüz yedi bin yüz yedi

b. 341b.15

bir bir, herhangi bir

b. 3b.12, 3b.13, 4a.2, 6a.1, 6b.12, 6b.12, 7a.15, 7a.3, 7a.3, 7b.9, 8a.3, 8a.4, 9a.14, 9a.2, 9a.6, 9a.9, 9b.1, 9b.12, 9b.13, 10b.10, 10b.10, 10b.12, 10b.3, 10b.5, 10b.7, 11a.13, 11b.1, 11b.11, 11b.11, 12a.1, 12a.13, 12a.2, 12a.4, 12b.14, 12b.5, 13a.11, 13a.13, 13a.13, 13a.2, 13a.5, 13b.14, 13b.2, 14a.12, 14a.12, 14a.4, 14a.6, 14a.7, 14b.10, 14b.3, 14b.6, 15a.2, 15a.3, 15a.3, 15b.4, 16b.8, 17a.10, 17a.12, 17b.11, 17b.2, 17b.4, 18a.14, 18b.11, 18b.12, 18b.13, 19a.3, 20a.6,

20b.9, 21b.13, 23a.12, 23a.9, 23b.10, 23b.4, 23b.6, 23b.6, 23b.9, 27b.12, 27b.13, 27b.8, 27b.9, 28a.2, 28a.5, 28a.5, 28b.13, 29a.5, 29b.12, 29b.13, 29b.14, 29b.2, 29b.7, 30a.12, 30a.13, 30a.14, 30b.11, 31a.1, 31b.12, 31b.5, 32a.10, 32a.2, 32a.8, 32b.15, 33a.11, 33a.14, 33a.15, 33a.2, 33b.10, 34a.10, 34a.11, 34a.14, 34a.6, 34b.1, 34b.1, 35b.11, 36a.9, 37b.1, 37b.1, 38a.15, 38b.4, 39a.12, 39a.5, 39a.5, 39b.15, 40a.4, 40b.15, 40b.15, 40b.15, 40b.15, 40b.5, 40b.6, 40b.8, 41a.15, 41b.15, 42a.3, 42a.7, 42a.8, 42b.6, 42b.6, 42b.7, 43a.11, 43b.10, 43b.11, 43b.14, 44a.1, 44a.1, 44a.3, 44a.3, 44a.3, 44a.4, 44b.13, 44b.15, 44b.15, 45a.6, 45a.6, 45b.10, 45b.13, 45b.14, 45b.8, 46a.11, 46a.13, 46a.13, 46a.2, 46b.3, 46b.4, 46b.5, 47a.1, 48b.11, 48b.11, 48b.3, 48b.8, 48b.9, 49a.4, 49a.5, 49a.7, 49a.8, 49b.12, 49b.7, 50a.1, 50a.10, 50a.11, 50a.2, 50a.4, 50a.4, 50a.4, 50a.6, 50a.7, 50a.9, 50b.1, 50b.11, 50b.4, 50b.7, 51a.14, 51a.15, 51a.15, 51a.15, 51a.15, 51a.15, 51a.2, 51a.2, 51a.3, 51b.6, 52a.7, 53a.1, 53a.10, 53a.5, 53b.12, 54a.6, 54a.7, 54b.10, 54b.11, 54b.14, 54b.15, 55a.1, 55a.1, 55a.13, 55a.13, 55a.2, 55a.6, 55b.14, 55b.14, 55b.15, 56a.13, 56a.14, 56b.2, 56b.4, 56b.6, 57a.14, 57b.9, 58b.13, 59a.11, 59a.14, 59a.6, 59b.6, 59b.9, 60a.4, 60b.7, 61a.15, 61a.2, 61a.2,

61a.8, 61b.11, 62a.10, 62a.2, 62b.11, 62b.13, 62b.14, 63a.13, 63a.13, 63b.11, 63b.13, 63b.13, 63b.15, 63b.8, 63b.8, 64a.1, 64a.1, 64a.12, 64a.14, 64b.1, 64b.1, 64b.1, 64b.11, 65a.10, 65a.11, 65b.12, 65b.12, 65b.5, 65b.6, 66a.8, 66b.13, 66b.13, 66b.14, 66b.14, 66b.3, 67a.11, 67a.7, 67b.1, 67b.13, 67b.4, 67b.5, 67b.5, 68a.15, 68a.2, 68b.8, 69a.11, 69a.7, 69b.1, 69b.2, 70a.1, 70a.14, 70a.15, 70a.2, 70b.1, 70b.13, 70b.3, 71a.11, 71a.12, 71a.4, 71a.5, 71a.6, 71a.7, 71b.15, 71b.6, 72a.1, 72b.14, 72b.15, 73b.15, 73b.6, 74a.1, 74a.10, 74a.10, 74a.11, 74a.12, 75a.11, 75a.13, 75a.3, 75a.7, 75a.9, 75b.1, 75b.11, 75b.11, 75b.3, 75b.4, 75b.4, 75b.9, 76a.3, 76a.7, 77a.10, 77a.11, 77a.12, 77a.4, 77a.5, 77a.7, 77a.8, 77a.9, 77a.9, 77b.15, 77b.5, 77b.8, 77b.9, 78a.2, 78a.4, 78b.2, 78b.7, 79a.4, 79a.9, 80a.3, 80a.4, 80a.5, 80b.8, 81a.15, 81b.1, 81b.1, 81b.2, 82a.14, 82a.15, 82b.11, 83b.6, 83b.9, 84a.14, 84a.7, 84a.7, 84a.8, 84b.7, 85a.3, 85b.1, 85b.13, 85b.3, 85b.5, 85b.6, 85b.9, 86a.3, 86a.3, 86a.4, 86b.3, 86b.5, 86b.6, 86b.8, 87a.10, 87a.10, 87b.10, 87b.3, 87b.5, 87b.5, 88a.1, 88b.10, 88b.11, 88b.13, 88b.14, 88b.3, 88b.7, 89a.1, 89a.2, 89a.8, 89b.5, 90a.5, 91a.5, 92a.1, 92a.2, 92b.5, 93a.5, 93b.2, 94a.14, 94a.8, 94a.9, 94b.10, 94b.6, 95a.14, 95b.10, 95b.10, 95b.5, 96b.1, 96b.12, 96b.12, 96b.14, 97a.3, 97a.9, 97b.6, 98a.13, 98a.2, 98a.3, 99a.6, 99a.9, 100a.12, 100a.14, 100b.13, 100b.3, 100b.4, 100b.6, 101a.15, 101a.9, 101b.10, 101b.10, 101b.10, 101b.13, 101b.15, 102a.2, 102a.7, 102a.8, 102a.8, 102b.5, 102b.5, 102b.9, 103b.7, 104a.3, 105a.11, 106a.2, 106b.15, 108a.10, 108a.15, 108a.4, 108b.15, 109a.7, 109b.14, 109b.7, 109b.8, 109b.9, 110b.13, 111a.6, 111b.5, 111b.8, 112a.4, 112a.4, 112a.5, 112b.6, 112b.8, 113a.11, 113a.13, 113a.15, 113b.13, 113b.4, 113b.7, 114b.13, 114b.15, 115a.9, 116b.3, 117b.5, 119a.10, 119a.14, 120a.14, 120a.14, 121a.11, 121b.10, 121b.9, 122a.10, 122a.2, 122a.3, 122a.9, 122b.5, 122b.8, 123a.2, 123a.10, 123a.11, 123b.12, 123b.15, 123b.5, 124a.6, 125a.8, 125b.9, 125b.13, 126a.13, 126a.2, 127b.12, 127b.7, 128b.5, 129b.13, 129b.4, 130b.3, 130b.6, 130b.7, 131a.1, 131a.5, 131b.14, 132a.14, 132a.2, 132a.3, 132a.4, 132a.5, 132a.6, 132a.7, 132b.11, 133b.12, 133b.15, 133b.3, 133b.3, 133b.6, 134a.14, 134a.5, 135a.7, 136a.13, 136b.1, 136b.11, 136b.12, 137a.1, 137a.9, 137b.1, 137b.1, 137b.1, 137b.8, 137b.8, 138a.14, 139a.11, 139a.11, 139a.15, 139a.7, 139b.13, 139b.6, 140a.1, 140a.10, 140b.10, 140b.10, 140b.2, 140b.4, 140b.6, 140b.6, 141a.14, 141a.2,

141a.7, 141b.14, 141b.4, 141b.8, 142a.1,
 142a.13, 142a.3, 142b.5, 142b.7, 142b.8,
 143a.12, 143b.1, 143b.3, 144b.15,
 145a.4, 145b.6, 146a.3, 146b.8, 146b.9,
 147a.1, 147a.1, 147b.15, 148a.10,
 148a.10, 148a.13, 148b.1, 148b.10,
 148b.15, 148b.7, 149a.12, 149a.2,
 149a.4, 149a.5, 149a.5, 149b.9, 150a.9,
 151a.4, 151a.7, 151b.11, 151b.12,
 151b.13, 151b.13, 151b.14, 151b.2,
 151b.5, 151b.9, 152a.13, 152a.14,
 152a.3, 152a.3, 152a.4, 153a.4, 153a.9,
 153b.3, 153b.7, 153b.9, 154a.7, 154b.1,
 154b.6, 154b.7, 155a.12, 155a.13,
 155b.14, 155b.4, 156a.5, 156a.9, 156b.1,
 156b.10, 156b.7, 156b.9, 158b.7, 159b.8,
 160a.2, 160a.2, 160a.4, 160b.15,
 161b.12, 161b.4, 161b.5, 162a.11,
 162a.15, 162a.15, 162b.12, 163a.2,
 163a.8, 163b.1, 163b.8, 163b.8, 164a.4,
 164a.6, 164a.7, 164a.8, 164b.10, 165a.10,
 165a.11, 165a.12, 165b.10, 165b.10,
 165b.11, 165b.2, 165b.8, 166a.11,
 166a.13, 166a.14, 166b.2, 166b.5,
 168a.11, 168a.7, 168a.8, 168b.7, 169a.11,
 169a.12, 171a.10, 171a.14, 171a.6,
 171b.1, 171b.2, 171b.6, 172a.12,
 172a.13, 172a.14, 172a.4, 172a.5,
 172b.14, 172b.14, 172b.9, 173a.1,
 173a.2, 173a.3, 174a.13, 174a.9, 174b.10,
 174b.4, 175a.4, 175a.6, 175b.1, 175b.2,
 175b.8, 176a.7, 176a.9, 176b.11, 176b.4,
 177a.1, 177a.1, 177a.2, 177a.4, 177a.6,
 177a.9, 177b.1, 177b.9, 177b.9, 178a.8,
 178b.13, 178b.7, 179a.10, 179a.11,
 179a.15, 179a.2, 179a.5, 179a.8, 179a.9,
 179b.15, 179b.3, 180a.11, 180a.15,
 180a.9, 180b.10, 180b.11, 180b.11,
 180b.15, 181a.8, 181b.11, 181b.5,
 183a.8, 184a.10, 184a.10, 184a.3,
 185b.13, 185b.15, 185b.2, 185b.3,
 186a.14, 186a.15, 186a.6, 186b.8,
 187a.12, 187b.2, 187b.7, 188a.3, 188a.5,
 188a.7, 189a.1, 189a.12, 189a.2, 189a.6,
 189b.1, 189b.10, 189b.15, 190a.1,
 190a.13, 190a.15, 190b.13, 190b.13,
 190b.2, 190b.5, 190b.5, 191a.10,
 191a.14, 191a.4, 191a.5, 191b.3, 191b.4,
 191b.8, 192a.8, 192b.2, 192b.5, 193a.12,
 193a.3, 193a.9, 193b.7, 193b.8, 194a.3,
 194a.5, 194a.8, 194b.15, 194b.15,
 194b.15, 195a.11, 195a.12, 195a.12,
 195a.2, 195a.5, 195b.3, 196a.14,
 197b.15, 197b.4, 197b.7, 197b.9, 198a.6,
 198b.3, 198b.5, 199a.2, 199a.4, 199a.9,
 199b.12, 199b.12, 199b.4, 200a.1,
 200a.13, 200a.6, 200b.10, 200b.12,
 200b.7, 201a.14, 201a.8, 201a.9, 201b.2,
 201b.4, 202a.11, 202a.8, 202a.9,
 202b.13, 203a.14, 203a.7, 203b.1,
 203b.4, 204a.10, 204a.12, 204a.13,
 204a.2, 204a.9, 204b.4, 204b.4, 204b.5,
 204b.7, 204b.7, 205a.14, 205b.1,
 205b.13, 205b.15, 205b.8, 205b.9,
 206a.10, 206a.12, 206a.13, 206b.5,
 206b.8, 206b.9, 207a.2, 207a.6, 207a.6,

207a.8, 207a.8, 209a.1, 209a.8, 209b.2,
 209b.3, 209b.5, 209b.6, 209b.7, 210a.1,
 210a.2, 210a.6, 210a.6, 210b.11, 211a.11,
 212a.1, 212a.15, 212a.7, 212b.6, 212b.7,
 212b.9, 213b.15, 213b.2, 214a.4, 214a.6,
 214b.13, 214b.14, 214b.14, 214b.3,
 215a.10, 215b.13, 215b.6, 215b.6,
 215b.7, 216a.12, 216a.2, 216a.3, 216a.6,
 216a.9, 216b.12, 216b.8, 217a.11,
 217a.15, 217a.15, 217a.7, 217b.1,
 217b.2, 217b.3, 218a.5, 218b.6, 219b.10,
 219b.13, 219b.3, 220a.14, 220a.3,
 220a.4, 220b.2, 220b.5, 220b.5, 221a.8,
 221b.11, 221b.13, 221b.14, 221b.2,
 222a.15, 222a.4, 222b.3, 222b.4,
 223a.13, 223b.13, 223b.15, 223b.9,
 224a.1, 224b.11, 224b.5, 225a.5,
 226a.11, 226a.15, 226a.6, 226b.4,
 226b.7, 227a.1, 227a.5, 227a.7, 227a.8,
 227b.7, 227b.13, 227b.2, 228a.5, 228a.5,
 228b.12, 228b.13, 228b.3, 229b.15,
 230a.1, 230b.12, 230b.15, 230b.2,
 230b.3, 230b.8, 231a.15, 231a.3,
 231b.13, 232a.11, 232a.12, 232b.1,
 232b.14, 233b.1, 233b.14, 234a.15,
 234b.12, 234b.6, 235a.6, 236a.2,
 236b.14, 236b.3, 236b.4, 236b.8,
 237a.10, 237a.12, 237a.2, 237b.5,
 237b.6, 238a.5, 238a.8, 238b.10,
 238b.14, 238b.14, 239a.15, 239a.3,
 239a.4, 239b.15, 239b.15, 239b.8,
 239b.9, 241a.15, 241a.8, 241a.8, 241b.1,
 241b.12, 241b.13, 241b.3, 241b.5,
 241b.6, 241b.9, 242a.13, 242a.3, 242a.4,
 242a.4, 242b.10, 242b.3, 243a.10,
 243a.7, 243b.14, 243b.3, 244a.2, 244a.4,
 245a.13, 245b.10, 245b.5, 246a.7,
 247a.9, 247a.9, 247b.4, 247b.4, 247b.4,
 247b.5, 247b.5, 248b.1, 249a.12,
 249b.14, 250b.1, 250b.11, 250b.8,
 250b.9, 251a.2, 251b.1, 251b.12,
 251b.13, 252a.15, 252a.7, 252a.8, 252a.8,
 252a.8, 252b.10, 253a.1, 253a.5, 254a.15,
 254b.11, 255a.14, 255b.11, 255b.5,
 255b.8, 256a.10, 256b.10, 256b.4,
 256b.8, 257a.14, 257b.7, 258a.9, 258b.1,
 258b.13, 258b.13, 258b.13, 258b.14,
 258b.6, 259a.15, 259b.13, 260a.14,
 260a.3, 260a.3, 260b.15, 260b.8, 260b.8,
 260b.9, 260b.9, 261a.8, 261a.9, 261b.1,
 261b.10, 261b.14, 261b.14, 261b.5,
 261b.6, 262a.10, 262a.11, 262a.13,
 262a.6, 262a.8, 262b.12, 262b.7, 262b.7,
 263a.11, 263a.13, 263a.15, 263a.5,
 263a.5, 263a.7, 263a.7, 263a.9, 263b.7,
 264a.7, 264b.1, 264b.10, 265a.15,
 265b.6, 266a.10, 266a.11, 266a.13,
 266a.3, 266a.5, 266a.9, 266b.12, 267a.10,
 267a.13, 267a.2, 267a.4, 268a.13, 268a.2,
 268a.3, 268a.6, 268a.6, 268b.3, 268b.13,
 268b.14, 268b.3, 269b.14, 269b.9,
 270a.13, 270a.2, 270a.6, 270b.1,
 270b.13, 270b.3, 272a.2, 272a.5,
 273b.10, 273b.2, 274a.3, 274a.4,
 274b.15, 275a.7, 275a.8, 275b.11,
 275b.12, 275b.14, 275b.14, 275b.4,

275b.5, 275b.7, 275b.7, 276a.1, 276a.14,
 276b.14, 276b.3, 277a.1, 277a.10,
 277a.10, 277a.3, 277b.2, 277b.5, 277b.7,
 278b.1, 278b.15, 280a.1, 280a.4,
 280b.10, 280b.10, 280b.14, 280b.14,
 280b.2, 280b.8, 280b.8, 280b.8, 280b.9,
 280b.9, 281b.1, 281b.12, 281b.6,
 282a.10, 282a.15, 282a.15, 282a.15,
 282a.3, 282a.4, 282a.7, 282a.8, 283b.5,
 283b.9, 284a.3, 284b.1, 284b.1, 284b.1,
 284b.1, 284b.10, 284b.14, 284b.3,
 285b.11, 286a.1, 286a.11, 286a.7,
 286b.12, 287a.10, 287a.12, 287a.8,
 287a.8, 287b.10, 287b.10, 288a.1,
 288a.2, 288a.9, 289a.11, 289a.13,
 289a.15, 289a.9, 289b.1, 289b.6, 289b.7,
 290a.1, 290a.4, 290a.5, 290a.8, 290b.12,
 290b.5, 291a.3, 291a.7, 291b.11,
 291b.11, 291b.12, 291b.12, 291b.5,
 292b.11, 293a.1, 293a.9, 294a.7, 295a.2,
 295a.6, 295a.7, 295b.4, 296a.7, 297a.10,
 297a.2, 297a.9, 298a.5, 298a.6, 298b.11,
 298b.2, 298b.8, 298b.9, 299a.1, 299a.11,
 299b.13, 299b.14, 299b.6, 300a.11,
 300b.10, 300b.8, 300b.9, 301a.10,
 301a.15, 301a.7, 301b.10, 301b.12,
 301b.6, 301b.6, 301b.8, 301b.8, 302a.10,
 302a.11, 302a.11, 302a.11, 302a.14,
 302a.3, 302a.7, 302a.9, 302b.1, 302b.11,
 303a.5, 303a.9, 303b.12, 304a.3, 304a.4,
 304a.8, 304b.7, 305a.12, 305a.13, 305a.2,
 305b.1, 305b.11, 305b.5, 305b.6,
 306a.11, 306a.4, 306a.5, 306a.8, 307a.10,

307a.12, 307a.3, 307b.11, 307b.14,
 307b.4, 308a.9, 308a.9, 308b.8, 309b.15,
 309b.2, 309b.6, 309b.6, 309b.7, 310a.10,
 310a.14, 310a.6, 310b.2, 310b.7, 310b.8,
 310b.8, 311a.4, 311a.8, 312a.1, 312a.12,
 312a.14, 312a.8, 312b.13, 312b.14,
 312b.7, 313a.11, 313a.15, 313a.2, 313a.7,
 313b.9, 313b.9, 314a.12, 315a.1,
 315a.14, 315b.1, 316a.8, 316b.5, 316b.9,
 317a.11, 317a.6, 317a.6, 317b.11,
 317b.14, 317b.15, 317b.2, 317b.8,
 318a.12, 318a.12, 318b.10, 319a.13,
 319a.4, 320b.11, 320b.12, 321b.13,
 321b.7, 322a.9, 322b.13, 323a.15,
 323a.6, 323b.2, 324a.12, 324a.3, 324b.5,
 325b.14, 326a.11, 326b.6, 326b.9,
 328a.11, 328a.14, 328a.3, 328a.3, 328a.9,
 328b.10, 330a.15, 330b.5, 330b.6,
 331a.8, 331b.15, 331b.5, 332a.1,
 332a.14, 332a.7, 332b.10, 333a.10,
 333a.11, 333a.13, 333a.15, 333a.6,
 333b.1, 333b.12, 333b.2, 333b.3, 333b.7,
 333b.7, 334a.2, 334a.7, 334a.8, 334b.1,
 335a.2, 335b.12, 335b.3, 336a.2, 336a.6,
 336b.6, 337a.13, 337a.3, 337a.4, 337b.6,
 338a.13, 338a.14, 338b.11, 338b.4,
 338b.5, 338b.8, 339a.1, 339a.4, 339a.6,
 339a.6, 339a.6, 339a.7, 339a.7, 339b.11,
 339b.14, 339b.4, 339b.8, 340a.15,
 340b.13, 340b.3, 340b.4, 340b.4, 340b.9

b.+den 10a.1, 26b.5, 31b.9, 33a.11,
 43b.12, 44a.7, 63b.14, 72b.5, 80a.6,

81a.4, 116a.3, 197a.3, 197b.8, 201a.15,
205b.7, 208b.8, 209b.13, 215b.1,
217a.15, 329a.2

b.+dir 16b.2, 63b.14

b.+i 13a.11, 17a.12, 17a.13, 17a.13,
17a.13, 20b.10, 25a.12, 25a.12, 27b.11,
28b.9, 31b.10, 39b.2, 39b.2, 39b.5, 39b.5,
39b.6, 39b.6, 40b.1, 40b.2, 40b.2, 40b.2,
43a.7, 43b.10, 47a.2, 47a.2, 47a.2, 53b.6,
56b.12, 56b.12-13, 61a.8, 62a.9, 63a.3,
63a.6, 63a.9, 65b.1, 65b.1, 65b.2, 70a.15,
80a.10, 80a.10, 80a.13, 90a.6, 90a.7,
111b.6, 117a.5, 117a.5, 119a.6, 121b.2,
121b.2, 121b.3, 128b.7, 134a.13, 134a.8,
139a.4, 139a.4, 139a.4, 139a.5, 153a.3,
156a.2, 156a.2, 163a.12, 165a.10,
165a.11, 168a.15, 174a.1, 174a.3,
178a.11, 182b.5, 196a.9, 203b.2, 203b.2,
204b.2, 206b.10, 208a.12, 219b.4,
219b.5, 239b.12, 239b.5, 239b.6, 239b.6,
243a.3, 252b.15, 253b.13, 253b.13,
260b.7, 263a.5, 274a.1, 275b.12,
275b.14, 275b.14, 282a.15, 282a.15,
282a.15, 282a.15, 294b.2, 325a.10,
325a.10, 325a.3, 325a.5, 326b.7, 326b.8,
339a.14

b.+ilerine 204b.2

b.+imiz 40a.12, 40a.13, 40a.13, 40a.14

b.+imize 31b.11, 34a.5

b.+imizin 10b.11

b.+in 60b.15, 61a.1, 68a.3, 68a.3,
68a.3, 68a.4, 80a.6, 163b.7, 243a.2,
306a.7, 306a.7

b.+inden 174a.1, 291a.8

b.+ine 160a.2, 160a.2, 208b.7,
230b.11

b.+ini 13b.6, 23b.11, 96b.6, 97b.4,
97b.4, 102a.5, 195b.4, 243a.1

b.+iniñ 13a.2, 23b.10, 46a.5, 208b.7

b.+iñiz 107a.15, 146a.4, 163a.13,
163a.13

b.+isi 9a.14-15, 72b.5, 73b.12, 79a.11,
100b.1, 100b.11, 100b.15, 163a.12,
182b.4, 266b.6, 266b.7, 266b.8, 266b.9,
302b.2, 331a.15

b.+isine 100b.11

b.+isini 291a.1, 291a.3

b.+isiniñ 13a.1

b.+isiyem 108a.9

b.+iyle 174a.3

bir avuç azıcık (asker)

b. 208b.5

bir azaçık birazcık

b. 307a.15

bir bir açıkça, tek tek

b. 22a.2, 22a.4, 31a.15, 51a.5, 66b.5, 99a.7, 129a.6, 131a.11, 152a.14, 162a.13, 213a.15, 233a.12, 246b.14, 252a.3, 263b.2-3, 267a.1, 285b.13, 286a.15, 327b.15, 339a.10

bir bul- Allah'ın birliğini kabul etmek

b.-up 16a.6

bir eyüce adamakıllı

b. 164b.10

bir niçe uzun zamandır

b. 12b.6, 82a.2, 83b.10

bir ol- 1. birlik olmak

b.-d1 189b.14

b.-up 82a.9

2. cinsi münasebette bulunmak

b. 63a.13

bir tek sadece

b. 300a.8

bir uğurdan hep birlikte

b. 115a.3, 339b.2

bir vechile bir yönüyle

b. 133a.9, 140b.3

bir veçih bir yönüyle

b. 342b.3

bir yağa 1. bir yanda

b. 231a.13

2. bir yandan, bir taraftan

b. 220a.12, 234a.14

bir yağa ... bir yağa ... 'bir yandan ..., bir yandan ...'

b. 215b.15-216a.1

... bir yağa ... bir yağa '...bir yanda, ... bir yanda'

k. 216b.8-9

birāder (Far.) 1. erkek kardeş

b. 13a.14, 13a.15, 36a.11, 128a.3, 128b.5, 133a.6, 136a.14, 159b.6, 195a.4, 199a.6, 199a.8, 202a.4, 202a.5, 237b.5, 276a.2

b.+i 84a.11

b.+im 111a.11, 227a.4

b.+iñi 41a.3

birāder-i 'azīz izzetli kardeş

b.+im 89b.4-5, 89b.7, 90a.1, 90b.2, 91a.2-3, 159a.12, 159b.4

2. dost, kardeş (*bk.* bürāder)

b!. 111a.2

birbiri birbiri (*bk. biribiri*)

b. 20b.3, 132a.8

b.+lerinden 210a.7

b.+lerine 165a.8, 204b.3, 232a.1

b.+ne 25a.14, 25a.15, 26a.13, 160a.2,
210b.5

b.+niñ 159b.7-8

b.+ñize 30b.2

b.+yile 316a.6

bire bre! (*bk. bre*)

b. 114b.15, 301b.13

birer birer

b. 28b.9, 31b.11, 68b.1, 98b.5, 163b.7,
165a.1, 165a.2, 187a.3, 197b.4, 200b.1,
206b.11, 208b.12, 209a.3, 212b.8,
224a.15, 230a.4, 230a.5, 263b.11, 299a.8,
299a.8, 326b.10

b. birer 13a.4-5, 165b.3, 206b.6,
207b.4, 215a.2, 223a.7, 235a.10, 235a.9,
250b.3, 330a.11

biribiri birbiri (*bk. birbiri*)

b. 219b.15, 223a.14

b.+lerine 213a.1, 219b.12, 232a.2

b.+mize 10b.11

b.+ne 3b.4, 224a.10, 235b.13

biribirine kat- dağıtmak, bozmak

b.-dı 218b.4

biricik biricik

b. 54b.1

birkaç birkaç

b. 14b.13, 29a.5, 34a.2, 42b.6, 43a.1,
54b.2, 69a.10, 100a.4, 105a.2, 111a.10,
123b.14, 143a.8, 151a.5, 154b.3,
156a.10, 172b.3, 179a.13, 187b.6,
216b.5, 229a.3, 281a.14, 282a.8

b.+ı 191b.1

birle ile

b. 211a.2, 295a.13, 297a.14

bismillāh (*Ar.*) **1.** Allah'ın adıyla

b. 252a.10

2. 'haydi bismillah' anlamında harekete
geçme sözü

b. 177a.12, 191a.13

bismillāhirrahmānirrahīm (*Ar.*) **1.**

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla

b. 48b.5, 158a.15

2. 'haydi bismillah' anlamında harekete
geçme sözü

b. 145a.12

biş- yemek pişmek

b.-di 63b.4

bit- (I) tamamlanmak

b.-medi 214b.1

b.-mez 197a.8

bit- (II) yetişmek

b.-medi 59a.12

b.-mez 17b.3

b.-miş 261b.14, 261b.15

bitmez ol- hallolmamak

b.-dı 311b.12

biyāde (Far.) yayan

b. 198b.7

biz biz, 1. çoğul kişi zamiri

b. 9b.2, 12b.6, 34a.5, 34a.6, 40a.3, 42b.10, 52b.12, 52b.6, 54a.13, 54b.2, 68a.1, 75a.8, 82b.14, 83a.14, 93b.15, 94a.15, 94b.8, 98a.12, 98a.5, 104a.8, 107a.6, 109a.15, 109b.4, 110b.6, 113a.4, 114a.12, 114a.13, 116a.9, 117b.3, 121a.3, 121b.7, 129b.10, 130a.7, 130a.8, 131a.12, 131b.10, 131b.14, 142b.1, 144b.14, 161a.6, 164b.3, 176a.9, 176b.5, 176b.7, 177b.6, 178a.2, 181b.15, 182a.2, 187a.10, 187a.5, 187a.6, 193a.11, 194a.1, 197a.3, 198b.11, 203a.11, 203a.4, 206b.6, 212a.9, 214a.3, 215b.9, 226a.3, 226a.5, 263b.7, 271b.5, 272a.3, 273b.4,

278a.1, 284a.6, 287a.6, 293b.4, 298b.8, 299b.11, 305b.14, 312b.2, 315a.14, 316a.10, 317b.5, 317b.5, 320b.5, 323a.12

b.+den 123a.7, 130b.12, 173a.2, 199b.12, 212a.8, 249a.14, 286a.9, 323a.6, 326a.12

b.+e 10b.13, 16b.5, 30a.11, 43a.9, 50b.8, 52b.5, 54a.6, 54b.1, 60a.10, 68a.12, 68a.13, 73a.11, 82a.7, 82b.15, 92a.15, 94b.4, 107a.11, 113a.2, 114a.2, 116a.2, 122b.14, 128a.5, 130b.3, 130b.4, 133a.8, 169b.7, 169b.7, 173a.3, 174a.2, 174a.4, 176a.14, 176b.6, 178a.4, 181b.13, 187a.8, 194b.6, 197b.15, 198a.2, 208b.3, 213b.9, 214b.11, 228b.2, 228b.4, 245a.6, 255a.9, 271b.7, 271b.9, 271b.9, 273a.11, 273a.4, 282a.15, 284a.7, 289b.13, 292b.11, 293b.8, 295a.2, 298b.7, 306a.10, 312b.3, 317b.3, 320a.10, 320b.4, 320b.5, 321b.3, 329a.3, 332b.13

b.+i 40a.15, 99b.4, 107a.10, 114b.11, 117b.2, 131b.11, 136a.14, 142a.12, 157a.7, 180a.1, 181b.14, 185b.6, 187a.6, 227a.3, 253a.10, 269b.3, 281b.14, 286a.11, 336b.13

b.+im 30a.5, 34a.5, 40a.3, 42b.7, 42b.9, 44b.2, 50a.7, 52b.14, 71b.9, 76b.3, 94a.15, 98a.12, 98a.14, 106a.3, 113a.1, 113b.2, 116a.1, 116a.4, 117b.2, 122a.4, 129b.10, 131a.14, 131b.13, 133a.7,

152b.12, 155a.8, 157a.3, 161a.7, 169b.8,
175b.15, 176a.10, 181b.15, 195b.12,
199b.14, 200b.14, 205b.11, 213b.3,
213b.8, 223b.3, 227a.15, 230b.8, 248b.9,
249a.14, 271a.12, 273a.12, 279b.1,
290a.10, 294a.11, 294a.12, 300a.1,
316a.7, 317a.5, 318b.2, 319b.15, 320a.2,
320a.2, 320a.5, 321b.6

b.+imdir 123a.15, 293b.6

b.+imle 123a.3, 191a.13, 195a.10,
199b.11, 269b.5, 271a.10

b.+imledir 176a.1

b.+iz 329a.4

b.+ler 40a.12, 94b.3, 130a.7, 156b.14,
173a.2

b.+lere 117a.7, 160a.10, 273a.8

boğ- (suda) boğmak

b.-dı 275b.8

boğaz 1. boğaz

b.+ından 89b.2

2. boyun

b.+ında 115a.6

3. dar geçit yeri

b. 306a.6

b.+a 308a.13, 308a.8

boğazla- öldürmek

b.-dı 133b.5

b.-yan 71a.8

b.-yup 305a.1-2

boğazlan- öldürölmek

b.-up 96a.12

boğça bohça, çıkın (*bk.* bokça)

b. 94b.6

bokça bohça, çıkın (*bk.* boğça)

b. 44a.3, 44a.4

bol bol fazlaca

b. 119b.8

boşa- boşamak

b.-mışdı 86b.11

b.-r 86b.7

b.-rdı 86b.10

boy(u)n boyun

b.+ların 330a.13, 330b.1

b.+larından 299b.12

b.+larıı 13b.8, 160b.6

b.+un 153b.1, 220a.9, 330a.11,
333b.10

b.+una 159b.8

b.+unı 66a.11, 160b.2, 284b.5

b.+unu 324b.14, 324b.14

boynun çıksun 'şanınız yürüsün,
adınız yükselsin'

b. 121a.1-2

boy boy

b.+u 240b.13

boylu uzun boylu

b. 40a.7

boynuz boynuz

b.+ı 85b.9

boz- 1. bozmak

b.-mak 235b.1

2. düşmanı dağıtmak

b.-dı 215b.8, 251b.1

3. (hürmete) riayet etmemek

b.-dular 334a.14

4. namaz bozmak

b.-madı 239b.10

bozar- utançtan rengi atmak

b.-dı 181a.8

bozuğ dağılmış (asker)

b. 306a.14, 307a.5

bozul- 1. geçersiz duruma gelmek

b.-maz 71b.5, 156b.5

2. düşman safları dağılmak

b.-dı 320b.14, 323b.5

b.-dular 306b.4

b.-mak 296a.3

b.-up 17a.4

b.-ur 223b.11

3. utanmak, mahcup olmak

b.-dı 144b.4, 294b.11

b.-dular 178a.9, 197a.6

bög(ü)r böğür

b.+üne 333b.10

böle böyle (*bk. böyle*)

b. 27b.3

bölük 1. askeri birlik

b.+inde 302b.4

b.+üne 264b.15

2. grup, topluluk

b. 65b.6, 66b.4, 284a.4

b.+ünde 261a.15

b.+üne 200a.9

b.+ünizi 222a.15

3. kısım, parça

b. 68a.3

bölük bölük gruplar halinde

b. 75b.14, 120b.15, 129b.6,
210a.11-12, 224a.12, 224b.3, 264b.11-12,
333b.8

bölük bölük ét- (orduyu) dağıtmak

b.-üp 212a.3

bölük bölük eyle- (orduyu)
dağıtmak

b.-rdi 18a.12

b.-yüp 213a.10

bölük bölük ol- (ordu) dağılmak

b.-maga 201a.10

böyle böyle (*bk. böle*)

b. 11b.10, 15a.11, 15b.12, 15b.5,
17b.10, 21a.4, 24a.4, 25b.11, 34a.15,
37b.5, 39a.14, 39b.1, 46b.1, 56a.7, 62a.6,
64b.11, 68b.11, 70a.12, 74a.3, 77a.11,
77b.13, 77b.9, 78a.4, 80b.2, 80b.3, 81a.9,
84a.1, 84a.7, 86a.7, 90a.9, 92a.3, 94b.3,
101a.12, 101a.13, 105b.5, 123b.4,
131b.14, 132a.8, 133a.4, 135a.4,
138b.12, 140b.8, 147b.2, 152a.12,
153b.14, 154b.1, 157b.11, 159b.7,
160b.4, 162a.15, 162a.15, 166a.9,

168a.11, 169b.3, 180b.13, 180b.14,
180b.9, 183a.2, 187a.11, 188a.1,
193b.11, 200a.10, 200a.8, 206b.14,
217a.1, 217b.11, 218b.7, 233b.5, 248b.1,
251a.2, 252b.5, 253a.4, 255a.2, 255b.12,
257a.6, 257b.2, 260b.12, 269b.4, 271a.6,
272b.1, 291a.4, 291a.8, 291b.13,
291b.13, 294a.7, 306b.12, 307a.7,
309b.1, 310a.6, 312b.1, 325b.15,
331a.13, 334b.12, 338a.11, 339a.6,
339a.7, 339a.7

b.+çe 259b.15

b.+dir 83a.8, 90b.14, 96a.1, 152a.10,
158b.8, 180a.8, 312b.10

böyle böyle bu şekilde

b. 13b.10-11

bre bre! (*bk. bire*)

b. 16a.13, 74a.3, 81a.6, 84b.9, 91b.12,
104b.14, 114b.10, 115a.9, 152b.15,
158a.3, 163a.1, 164b.8, 204a.13, 204a.8,
215b.10, 222b.1, 223b.4, 229b.3,
247a.12, 247a.7, 247a.8, 249a.4, 251a.9,
257b.6, 257b.9, 259a.13, 267b.4,
269a.15, 269b.7, 274b.2, 274b.3,
282a.15, 283b.14, 287b.3, 287b.6,
288b.12, 295b.14, 302b.2, 332b.13

bre meded 'imdad, yardım edin'

b. 17a.10, 31b.3, 215b.9, 244b.3,
244b.6, 336a.3

bu bu

b. 3b.4, 4a.7, 8a.5, 8a.8, 8b.1, 9b.14, 9b.15, 10a.11, 10b.1, 10b.15, 12a.10, 12a.5, 12a.9, 12b.3, 12b.6, 12b.7, 13a.14, 13a.3, 13b.14, 14a.6, 15b.4, 16a.2, 16b.11, 16b.13, 16b.6, 17a.4, 19a.12, 20a.3, 20a.7, 21a.1, 21b.4, 22b.11, 23b.8, 24b.12, 24b.5, 24b.6, 24b.8, 25b.1, 25b.12, 26a.1, 26a.4, 26a.6, 26b.4, 26b.6, 27a.10, 27a.10, 27a.14, 27a.3, 28a.14, 28a.3, 29a.12, 29a.13, 29b.9, 31a.14, 31a.7, 32a.6, 33b.15, 34a.4, 35a.14, 36a.1, 36a.11, 36a.15, 36a.8, 36b.3, 36b.6, 37a.5, 38a.1, 39a.8, 40a.4, 41a.2, 41a.8, 42a.9, 43b.13, 44a.11, 44a.12, 44a.13, 44a.13, 44a.13, 44b.11, 44b.3, 45a.14, 45a.5, 46a.1, 46a.14, 46b.1, 46b.13, 46b.14, 46b.9, 47b.10, 47b.7, 49b.4, 50b.8, 50b.9, 51a.15, 51a.15, 51a.15, 51b.12, 52a.2, 52a.3, 52b.5, 52b.5, 53a.2, 53b.15, 53b.3, 54a.13, 55a.12, 55b.15, 55b.15, 55b.5, 56a.1, 56a.3, 58b.4, 59a.13, 59b.15, 60a.12, 60b.13, 61a.1, 61a.12, 61b.14, 61b.6, 62a.13, 62a.6, 63b.10, 63b.4, 64a.11, 65b.6, 65b.8, 66a.1, 66a.14, 66a.4, 66b.1, 66b.15, 66b.3, 66b.3, 66b.8, 67a.12, 67a.14, 67b.10, 67b.3, 68a.10, 68a.5, 68b.10, 68b.4, 68b.6, 68b.8, 69a.2, 69a.3, 69b.6, 70a.10, 70a.13, 70a.7, 70a.7, 70b.14, 70b.2, 71a.1, 71a.10, 71a.6, 71a.9, 71b.9, 73a.11, 73a.15, 73a.2,

73a.4, 74a.8, 74b.11, 74b.11, 74b.6, 75a.1, 75b.6, 76a.12, 76a.7, 76b.1, 76b.2, 77a.13, 77a.4, 77b.6, 77b.7, 78a.5, 78a.8, 78b.9, 80a.9, 80b.2, 81a.2, 81a.3, 82a.5, 82a.5, 82b.2, 83a.14, 83a.4, 83a.8, 83b.14, 83b.15, 83b.3, 84a.6, 84b.5, 85b.13, 85b.13, 86a.12, 86b.12, 86b.14, 86b.15, 86b.5, 87b.13, 87b.14, 87b.7, 90a.7, 90b.13, 90b.2, 90b.7, 91a.4, 91a.7, 92a.13, 92b.13, 93a.15, 93a.7, 93a.7, 94a.12, 94b.9, 95a.11, 95b.14, 95b.6, 96a.15, 97a.14, 97a.2, 97a.4, 97a.4, 97a.7, 97b.3, 98a.10, 99a.5, 99a.8, 99b.14, 99b.8, 100a.12, 100b.1, 100b.12, 101a.4, 101a.9, 102a.6, 102b.6, 106a.8, 106b.7, 107a.9, 108a.9, 108b.2, 108b.3, 109b.12, 110a.7, 110b.14, 110b.3, 110b.4, 110b.9, 112a.14, 112b.7, 113a.12, 113b.1, 114a.2, 114b.11, 114b.7, 115a.2, 115b.2, 116a.12, 116a.14, 116a.5, 117a.4, 117b.15, 118a.1, 118a.4, 118a.4, 119a.1, 119a.3, 120a.3, 120b.6, 121a.12, 121b.6, 122a.13, 122a.8, 122b.3, 122b.5, 123a.5, 123b.6, 124a.6, 124a.6, 125a.7, 125a.11, 125b.4, 125b.7, 126a.3, 127a.10, 127a.11, 127a.3, 128b.15, 128b.2, 128b.8, 131a.10, 132a.1, 132a.10, 132b.12, 133a.8, 133b.5, 135b.13, 137b.15, 138a.13, 138a.3, 138b.10, 139a.15, 139a.2, 139b.15, 140a.4, 140a.6, 140a.8, 140a.8, 140b.1, 141a.1, 141a.13, 142a.10, 142a.13, 142a.15, 142b.3, 142b.3,

142b.7, 142b.7, 142b.8, 142b.8, 143a.12,
 143a.3, 143b.2, 144a.5, 144b.1, 144b.14,
 145a.12, 145a.7, 145b.10, 145b.2,
 146a.4, 147a.1, 147a.10, 147a.11, 147b.2,
 149b.10, 150a.13, 150a.6, 151a.12,
 151a.7, 151a.9, 152a.10, 153a.14,
 153a.14, 153a.6, 153a.9, 153b.15,
 153b.6, 153b.6, 154b.4, 154b.6, 155a.5,
 155b.5, 156a.1, 156b.10, 156b.2, 156b.5,
 157b.10, 159a.10, 159a.4, 159a.7,
 160a.12, 160a.12, 160b.1, 160b.3,
 160b.7, 160b.8, 161a.10, 161b.12,
 161b.2, 161b.7, 161b.8, 162a.1, 162a.14,
 162b.13, 162b.14, 162b.14, 162b.3,
 163a.11, 163a.15, 163a.3, 163a.4, 163a.7,
 163b.11, 164a.10, 164a.11, 164a.9,
 164b.2, 165b.3, 164b.5, 165a.7, 165b.3,
 166b.1, 167a.7, 167a.8, 168a.2, 168b.10,
 168b.4, 168b.7, 169a.11, 169a.7, 169b.4,
 172b.1, 172b.5, 173a.5, 173b.3, 174a.14,
 174a.3, 174b.13, 174b.14, 174b.15,
 174b.2, 174b.7, 175b.1, 176a.15,
 176a.12, 176a.15, 177a.1, 178a.6,
 179a.13, 179b.12, 179b.2, 180a.14,
 180a.2, 180a.3, 180a.6, 180a.7, 180a.9,
 180a.9, 181a.2, 181a.4, 181b.10,
 181b.13, 181b.14, 181b.5, 181b.6,
 181b.9, 182a.4, 182a.5, 182a.7, 182b.1,
 183b.5, 184a.14, 184a.14, 184a.4, 184a.4,
 184a.8, 184a.8, 184b.1, 184b.11,
 184b.11, 184b.3, 185a.11, 185a.6,
 185a.8, 185b.10, 185b.8, 185b.9, 186a.2,
 186b.12, 187a.2, 187a.3, 187a.4, 187a.9,

187b.13, 187b.14, 187b.8, 189a.4,
 189a.6, 189a.9, 189b.12, 190a.15,
 190a.15, 190a.2, 190a.6, 190a.9, 190a.9,
 190b.12, 190b.6, 191a.9, 191b.15,
 191b.2, 191b.3, 192a.3, 192a.4, 192a.6,
 192a.7, 192b.1, 192b.10, 192b.3,
 193b.14, 193b.2, 193b.6, 194b.3, 194b.7,
 195a.10, 195a.13, 195a.14, 195a.3,
 195a.6, 195b.4, 195b.7, 196a.7, 197a.2,
 197a.2, 197a.8, 197a.9, 197b.14, 198a.14,
 198a.5, 198b.15, 198b.8, 199a.2, 200a.4,
 200b.15, 200b.5, 200b.9, 202a.9,
 202b.11, 203a.9, 203b.3, 204a.4,
 205a.14, 205a.9, 205b.10, 207b.1,
 207b.13, 207b.13, 207b.5, 207b.6,
 207b.8, 208a.13, 208a.13, 208a.15,
 208a.2, 208a.2, 208a.4, 208a.8, 208b.1,
 208b.10, 208b.5, 209a.9, 209b.1,
 210b.11, 210b.2, 211a.1, 211a.12,
 211a.3, 211a.9, 211b.1, 212b.12,
 213b.11, 213b.9, 213b.9, 214a.1,
 214a.14, 214a.15, 214b.8, 215a.11,
 215b.9, 216b.1, 216b.10, 216b.11,
 216b.12, 216b.2, 216b.2, 216b.3, 216b.3,
 216b.4, 218b.7, 219b.1, 219b.12,
 219b.13, 219b.15, 219b.4, 220a.5,
 220b.10, 220b.5, 221a.13, 222a.12,
 222b.12, 223b.10, 223b.5, 224b.1,
 226a.1, 226b.12, 226b.15, 227a.6,
 227a.9, 228a.1, 228a.10, 228a.11,
 228a.12, 228a.6, 228b.7, 229a.9,
 229b.11, 229b.13, 229b.8, 229b.9,
 230a.4, 230a.5, 230a.6, 230b.5, 231a.1,

231a.10, 231a.11, 231a.13, 231a.9,
 231b.6, 232a.12, 233a.10, 233a.13,
 233a.14, 233b.10, 233b.11, 234a.1,
 234a.3, 236a.1, 236a.12, 236b.13,
 236b.7, 237a.10, 237b.12, 237b.13,
 237b.2, 237b.2, 238a.3, 238b.12, 239a.1,
 239a.6, 241a.15, 241b.6, 242b.5, 243a.4,
 243b.12, 244b.8, 245a.4, 245a.6,
 245b.11, 246a.10, 246b.10, 246b.11,
 246b.13, 246b.14, 247b.9, 247b.11,
 247b.14, 247b.9, 247b.9, 248a.1,
 248a.12, 248a.13, 248a.15, 248a.5,
 248b.2, 248b.3, 248b.7, 249b.5, 250a.1,
 250a.10, 250a.13, 250a.14, 250a.15,
 250a.7, 250a.9, 251b.14, 251b.4, 251b.6,
 251b.6, 252a.12, 252b.2, 253a.9,
 253b.12, 253b.12, 253b.12, 254a.1,
 254b.11, 254b.13, 254b.13, 254b.14,
 255a.7, 255a.8, 255b.2, 257a.8, 258a.11,
 258a.14, 258b.14, 258b.5, 260b.10,
 261a.11, 261a.14, 261a.2, 261b.7,
 261b.8, 262b.12, 262b.2, 262b.4,
 263b.12, 263b.13, 263b.15, 264b.10,
 264b.13, 266a.10, 266a.10, 266a.9,
 266b.3, 267b.1, 269b.11, 269b.9,
 270a.10, 270b.14, 270b.15, 270b.15,
 271b.12, 271b.9, 272a.11, 272a.14,
 272b.5, 272b.6, 273a.13, 274a.8,
 274b.15, 275b.11, 275b.3, 276a.1,
 276b.15, 276b.6, 277a.1, 277a.4, 277a.4,
 277a.6, 277a.7, 277a.7, 277a.9, 277b.11,
 277b.15, 278a.13, 279a.1, 279a.13,
 280a.3, 280b.15, 281b.11, 281b.13,
 281b.14, 281b.4, 281b.8, 281b.9,
 282a.10, 282a.11, 282a.12, 282a.15,
 282a.15, 283b.11, 283b.14, 283b.7,
 284a.1, 284a.2, 284a.5, 284b.1, 284b.12,
 284b.13, 285b.13, 286a.12, 286a.6,
 286b.13, 286b.14, 287a.12, 287b.9,
 288a.11, 288a.12, 288b.3, 288b.6,
 289b.13, 289b.15, 290a.9, 290b.8,
 291a.2, 291b.14, 291b.6, 292b.11,
 292b.6, 292b.7, 293a.11, 293a.11,
 293a.15, 293b.14, 293b.7, 294b.12,
 294b.14, 294b.15, 294b.7, 294b.9,
 295a.12, 295a.6, 296b.11, 297b.14,
 297b.2, 297b.6, 297b.8, 297b.8, 298a.12,
 298b.14, 299a.14, 299a.2, 299b.14,
 299b.2, 299b.5, 300a.5, 300a.6, 301a.4,
 301a.7, 301b.10, 302b.3, 303a.1, 303b.9,
 304b.13, 304b.6, 307a.15, 307a.9,
 307b.13, 309a.11, 309a.2, 309a.3,
 309b.11, 309b.7, 311b.12, 311b.5,
 311b.9, 313a.1, 314a.12, 314a.14,
 314b.11, 316a.7, 317a.10, 317a.13,
 317b.1, 317b.1, 317b.2, 317b.5, 317b.7,
 317b.7, 318b.4, 319a.1, 320a.12, 320a.6,
 321a.8, 322a.1, 322a.15, 322a.3, 322b.12,
 323b.12, 324a.10, 324a.7, 329a.13,
 329b.3, 329b.3, 329b.8, 330a.15, 330b.3,
 331a.11, 331a.2, 332a.1, 332a.10,
 332a.10, 332b.2, 332b.8, 332b.8,
 335b.13, 335b.5, 336a.3, 336a.7,
 336b.11, 336b.5, 337a.12, 337a.9,
 337b.7, 338a.1, 338a.10, 338a.12, 338a.7,
 338b.1, 338b.13, 340a.3, 340a.6,

340b.13, 341b.14, 342a.14, 342a.15,
342a.7

b.+dur 208a.12, 229a.12, 242b.3,
243b.15, 252a.5

b.+dur 4b.7, 7b.1, 11a.3, 14a.9, 23a.7,
27b.9, 28a.9, 28b.13, 29a.14, 29b.2,
32a.10, 32a.8, 46a.4, 49b.12, 53a.10,
56b.10, 58b.3, 60a.5, 61a.8, 62a.9,
62b.12, 63b.15, 63b.6, 63b.7-8, 64a.14,
70a.15, 70b.4, 71b.1, 78a.5, 86b.10,
88b.13, 90a.14, 94b.4, 114a.1, 118a.12,
122a.4, 122a.5-6, 122b.6, 127b.9,
134a.13, 134a.8, 138b.1, 153a.10, 153a.3,
153a.8, 153b.13, 169b.1, 181a.15,
186b.10, 194b.13, 221a.2, 261b.6-7,
263a.5, 268a.10, 268a.15, 269b.10,
274a.1, 282a.1, 292b.15, 294b.2,
299b.15, 300b.5, 302b.9, 313b.5, 315b.4,
320a.1, 321b.3, 335a.9, 336b.15, 337b.2,
339a.14, 339a.15

b.+na 9a.14, 269b.8, 306b.5

b.+nda 250a.12

b.+ndaki 241b.13

b.+ndan 15a.12, 26a.10, 36a.15, 42a.5,
82a.7, 123a.10, 144a.14, 152b.11,
163b.4, 165b.1, 173b.13, 174b.9,
239a.13, 272b.13, 294a.2, 332a.3, 332a.3

b.+nı 208a.4

b.+nın 220b.15

b.+nınla 215a.2

b.+nlar 8a.12, 8a.13, 21b.10, 25a.14,
42b.1, 44b.1, 48b.10, 48b.11, 52b.13,
80a.7, 80a.9, 89a.8, 109a.15, 113a.13,
114b.5, 120b.6, 121b.3, 130b.10, 148b.2,
155a.12, 156a.1, 156b.3, 158b.8,
159b.14, 162a.10, 165a.8, 170b.15,
174a.7, 191a.12, 191a.13, 204b.13,
221a.6, 224a.14, 224a.8, 224b.2, 226a.4,
226a.5, 229a.12, 247a.5, 269a.14,
275b.12, 282a.15, 282a.15, 307a.1,
319a.9, 319b.2, 320a.1, 322b.5

b.+nlara 10a.5, 14b.12, 96a.15, 114a.3,
122b.8, 162b.1, 162b.4, 173b.13, 176b.8,
191a.14, 221b.6, 226a.4, 243b.6

b.+nlarda 319a.4

b.+nlardan 280b.13, 282a.15

b.+nlardır 342b.3

b.+nları 8a.14, 52b.9, 72a.4, 156a.3,
156b.12, 160b.5, 162a.11, 188a.14,
220a.15, 273b.1

b.+nların 109b.3, 268a.5

b.+nların 62a.6, 122a.6, 139b.10,
157a.12, 160b.13, 220b.5, 221a.2,
221b.5, 282a.14, 285a.10, 328b.1

b.+nlarla 206b.6, 235a.9, 273a.15,
280b.11

b.+nu 6a.11, 9b.15, 13b.10, 46a.13, 46a.14, 46b.8, 59a.7, 62a.1, 66b.13, 68a.1, 70a.12, 70b.2, 99b.12, 108a.15, 120a.6, 141a.6, 142a.6, 165a.13, 173b.15, 180b.13, 201a.12, 211a.3, 216b.13, 230b.10, 232a.4, 257b.6, 272b.12, 284b.9, 294a.1, 301a.3, 324b.15, 336b.8

b.+nun 60b.11

b.+nuñ 46b.10, 57a.7, 58a.15, 58b.1, 142b.3, 163b.3, 184a.7, 216b.10, 223a.10, 223b.5, 230b.7, 230b.9, 232a.5, 250a.14, 272b.12, 273b.3, 288a.13, 288b.1, 295a.14, 302b.12, 305b.7, 324b.11, 329b.1, 339b.7

b.+nuñiçün 8a.6, 8a.6

b.+nuñla 318b.1, 318b.2

b.+ña 42a.9, 52a.2, 74b.11, 85b.15, 88a.9, 120a.7, 122b.6, 145b.9, 151a.10, 152a.10, 158a.12, 169a.3, 205a.13, 205a.15, 213a.2, 214a.15, 227a.7, 230a.4, 243b.13, 244a.14, 249a.5, 250a.15, 284b.1, 307a.10, 307a.10, 321b.2

b.+ñlarıñ 260b.2

b.+ñunla 151a.3

b.+ydı 153b.14

b.+yıldı 113b.13

b.+yımış 334b.10

bu āna gelince şimdiye kadar (*bk. bu āna gelinçe*)

b. 52b.5

bu āna gelinçe şimdiye kadar (*bk. bu āna gelince*)

b. 251b.6, 279a.13-14

bu ara bura

b.+ya 16b.4, 19b.8, 113b.10-11, 140b.4, 140b.11, 180a.1, 269b.3

b.+da 58b.8, 59a.1, 70a.14, 112a.12, 155b.11, 177a.14, 179b.11, 209a.10

b.+dan 96a.12, 144b.10, 180b.7

bu kadar 1. bu kadar

b. 76a.12, 213b.9, 237b.12, 289b.15, 309b.11

2. bu kadar çok

b. 62a.13, 68b.4, 104b.5, 208b.5, 214a.14, 216b.2, 229b.8, 237b.13, 248b.7, 248b.7, 258b.5, 261a.7, 277a.4, 288b.3, 329b.3, 335b.13

3. bu kadar cık

b. 97b.2

4. o kadar

b. 112a.14, 112b.7

bunda 1. burada

b. 98a.7, 136a.14, 138a.1, 152a.11,
155a.1, 163a.3, 164a.4, 169a.10, 180b.12,
185b.2, 199b.3, 241b.12, 273b.4

2. buradan

b. 178a.14

3. buraya

b. 9b.13, 135a.2, 144b.15, 144b.9,
169a.8, 179b.15, 181b.1, 184a.12,
200b.15, 202b.14, 278a.9, 300b.6,
311a.9, 313b.3

bundan sāniyā bundan sonra

b. 194b.4

bu nevbet bu kez

b. 83b.9

bu resme bu şekilde

b. 34a.9

bu sa'at şu an, an itibariyle

b. 218b.2

bu taraf beri taraf

b.+da 18b.4, 83b.12, 130a.13,
133a.11, 139b.13, 143a.10, 157b.4,
187b.5, 190b.11, 195b.8

b.+dan 21b.8, 112a.1, 147a.13

buçak, -ğı köşe, taraf

b.+ında 266a.9

bugün bugün

b. 22b.12, 182a.6, 197b.12, 210a.2

b.+dür 316b.8

bugünlük yarınılık az kalan (ömür)

b. 106b.11

buğz (Ar.) buğz, nefret

b. 7a.5

buḥūr (Far.) tütsü

b. 289b.5

buḥūrla- tütsülemek

b.-dı 338b.4

buḫ'a (Ar.) yer, toprak

b.+da 170a.14

buḫ'a-ı mübārek bereketli toprak

b.+e 87b.8-9

bul- 1. bulmak

b. 50b.11

b.-a 79b.5

b.-a (bulacak) 7a.1, 7a.3

b.-amadı 40b.15, 122b.10, 242b.5

b.-amadılar 301b.13, 338b.8, 338b.9,
339a.1

b.-amadım 100b.11, 159a.5	b.-up 261b.8
b.-amayınca 257b.5	b.-ur 260b.5
b.-amaz 77b.10, 325b.11	b.-uram 171b.12
b.-ayım 159a.4, 228b.5	3. olarak görmek
b.-dı 139a.11, 199a.11, 308a.10, 331b.3	b.-ayım 30b.3
b.-dular 122b.11, 156b.8, 157b.1, 320a.3	b.-dı 96a.10
b.-dum 162a.11, 286a.8	b.-du 86a.15
b.-mayınca 136a.7	4. karşılık bulmak
b.-maz 69a.13	b.-açaktır 271b.14
b.-uñ 299a.3	b.-muş 66b.6
b.-up 68b.4, 84a.13, 141a.13, 143a.14, 149a.4, 159a.2, 178a.8, 262b.3, 320a.4, 321b.10, 341b.2	b.-ur 163a.4, 271b.13
b.-uram 124b.4, 125a.15	b.-ursın 119a.2, 119a.3
b.-ursa 149b.3	5. elde etmek
b.-ursın 228b.12, 228b.7	b.-dı 26a.15
2. nail olmak	b.-duñ 279b.4
b. 214b.8	b.-mayup 179a.9
b.-ayım 210b.3	6. fark etmek
b.-dular 209a.10	b.-dılar 291a.7
b.-mam 197b.8	b.-mazlardı 76a.2
b.-muşdur 262b.6	7. isabet etmek
	b.-up 69b.1
	bula- bulamak

b.-dı 256b.8-9

b.-dık 263b.11

b.-mış 262a.14

bulaş- bulaşmak

b.-ur 252b.9

bulaşdır- bulaştırmak

b.-dı 262b.8

b.-up 255b.6-7

bulun- 1. bulunmak, mevcut olmak

b.-an 305a.4

b.-anlar 301b.8

b.-aydım 27a.10

b.-ayım 323a.14

b.-dı 287a.13, 289a.10

b.-dım 14a.3, 241a.7

b.-dıyısı 304a.8

b.-duķ 247a.1, 316a.7

b.-dum 285b.11

b.-madım 175b.8

b.-maņ 14a.5

b.-maya 20b.9

b.-maz 110a.8, 128b.6, 175b.2

b.-up 123a.2, 236b.4, 288a.10

b.-ur 206b.11

b.-uram 185b.11

2. olmak, etmek, yapmak

b.-alım 71a.15, 248a.2

b.-dı 98a.4

b.-muş 281b.3

3. aranıp bulunmak

b.-dı 299b.14-15

b.-sun 178a.7

buluş- 1. buluşmak

b.-alım 188a.7

b.-ıçak 318b.3

b.-up 273b.3, 316a.6

2. görüşmek

b.-ayım 207a.12

b.-dı 91b.6, 207a.13, 210b.5, 334a.13

b.-dum 290a.2

b.-maga 274a.15

3. karşılaşmak

b.-uruz 318b.1

4. kavuşmak

b.-mak 191a.15, 202a.4	burhān (<i>Ar.</i>) delil
b.-up 51b.4, 216b.10	b. 317b.3
b.-uram 248a.5-6	burka' (<i>Ar.</i>) yüz örtüsü
b.-urlar 159b.4	b.+ın 58a.12
b.-uruz 159b.5, 220b.12, 220b.14	būs (<i>Far.</i>) öpme (<i>bk.</i> pūs)
bulut bulut	būs ét- öpmek
b. 50b.5, 333a.13, 333a.15, 333b.1, 333b.12, 333b.2, 333b.3, 333b.7, 334a.2, 334b.1, 335a.2	b.-emedi 258b.5-6
b.+dan 327a.1	būs eyle- öpmek
buğa- bunamak	b.-yüp 235a.1, 237a.15
b.-mıdır 105a.14	būstan (<i>Far.</i>) bağ, bahçe
bur(u)n burun	b.+ının 27b.7
b.+ını 312a.9	būstan-ı gül-i gülistān-ı leṭāfet güzellik bağının gül bahçesi
b.+um 308b.11	b. 233b.10
b.+un 165a.11, 321b.12	būstan-ı lā fetā illā 'Alī 'Alī gibi yiğit yoktur' sözünün bahçesi
b.+una 305a.13, 312a.10	b. 94a.15-94b.1
buraḳ (<i>Ar.</i>) semavi binek	buyur- 1. söylemek, demek
b. 328a.15	b.-dı 20a.6, 24b.11-12, 24b.15, 25a.9, 26a.14, 26b.7, 27a.2, 27b.2, 28b.1, 29a.13, 29b.11, 30a.9, 30b.7, 32b.14, 33b.11, 33b.8, 34a.3, 34a.8, 34b.5, 36a.2, 39b.13, 46a.13, 46a.8, 48a.14, 48b.15, 48b.5, 65b.9, 66a.3, 66a.7, 67a.15, 67a.7,
b.+lar 337a.5	
b.+lardan 328b.8	
burc (<i>Ar.</i>) kale surlarındaki çıkıntı	
b. 277b.5	

68a.9, 74a.7, 89b.10, 101b.2, 320b.2,
326b.3, 331a.9

b.-dılar 26a.6, 27a.10, 28a.4, 29b.4

b.-du 30a.1, 31a.10, 31a.7

b.-dular 26a.7, 26a.9, 29a.10

b.-duğuz 170b.10

b.-muşdur 20b.6-7, 21a.8, 21b.4,
22a.7-8, 38b.7, 65b.11, 85a.14

b.-sunlar 94b.14

b.-un 180a.12

b.-uğ 118a.13, 128a.3

b.-ur 5b.15, 6b.3, 6a.6, 6b.4, 13b.8,
22a.5, 24b.4, 65a.14, 85a.10, 85a.13,
85a.7, 85b.1, 98a.3, 256b.3, 293b.9,
317b.3

b.-urdu 23a.3

2. emretmek

b.-an 104a.14

b.-uğ 286a.8

3. yapmak, etmek

b.-dular 29b.14

b.-uğ 94b.12, 222b.12

4. nezaketli söyleyişte gelmek, gitmek

b.-uğ 112a.11, 112a.13, 122b.11

5. ikram için kullanılan söz

b.-uğ 87a.11

bülbül (*Far.*) bülbül

bülbül-i gülzâr-ı fesâhat güzel
konuşma gül bahçesinin gülü

b. 296b.14-15

bülend-âvâz (*Far.*) yüksek ses

b. 33a.10, 145b.11-12, 198a.1, 229a.2,
234a.6, 317a.3

b.+ıla 67b.6

bündeği bunun gibi

b. 134b.14, 134b.9, 179a.10

bünyâd (*Far.*) yapı, esas

bünyâd eyle- yapmak

b.-diğ 292b.1

bünyâd-ı tazarru' ét- yalvarmak,
yakarmak

b.-di 282a.15

bünyâd ur- yapmak

b.-dı 151a.11, 226a.7

bürâder dost, kardeş (*bk.* birâder [2])

b. 36a.15, 45a.4

büryân (<*Far.* biryân) kebab olmuş
(ciğer)

b. 154b.9	b. 9b.11, 77a.7, 94b.10, 102b.12, 105a.2, 113a.11, 201a.11, 213a.2, 281b.6, 288a.10, 302a.11, 312a.15, 317a.8, 339b.14
büsbütün tamamen	
b. 77a.10	
büt (<i>Far.</i>) put	2. yaşça büyük
b.+lerimize 16b.5	b. 20a.2, 28b.10, 79a.4, 80a.10, 159a.11, 179b.12, 184a.7, 184a.15, 184b.9, 202a.3, 223a.6, 230b.12, 290a.9, 293a.15, 312b.6
bütün 1. tam, sağlam	
b. 77b.7	
2. tüm	b.+dür 97b.10
b. 108a.12, 112b.10	3. şiddetli, tesirli
bütün ol- 1. (kesik el) yerine yerleşmek, birleşmek	b. 177a.1, 332a.3
b.-a 330b.2-3	b.+dür 302a.8
b.-dı 51a.12, 64a.13	4. kudretli, seçkin (kişi)
b.-up 330a.12	b. 62b.2, 153b.3, 184a.10
2. inancı tam olmak	büyük küçük genç yaşlı
b.-a 71a.6	b. 300a.10
3. eski haline geri dönmek	büyüklik, -gi büyüklük, irilik
b.-urdu 102b.11, 102b.11	b.+ini 301b.1
büyü- 1. yetişmek, gelişmek (çocuk)	C
b.-yüp 93a.6	
2. olgunlaşmak (meyve)	cabbār (<i>Ar.</i>) kudretli, güçlü
b.-rdi 102b.12	c.+lar 62b.2
büyük 1. ebat bakımından büyük, iri	

cāhil (*Ar.*) cahil

c. 178b.5, 223b.4, 288b.13

c.+dir 183b.1

c.+ler 251b.6

cāhillik cahillik

c.+dir 223b.3

c.+i 297b.2

cām (*Far.*) kadeh

c.+ın 245a.5

cām-ı muşaffā süslü, temiz kadeh

c.+dır 242a.6

c.+yı 236a.11

cām-ı pür-belā bela dolu kadeh

c.+yı 314b.9

cām-ı şerbet şerbet kadehi

c. 241b.6

cām-ı şerbet içir- şehit etmek

c.-di 217a.8

cām-ı şerbeti iç- şehit olmak

c.-ersin 245a.6

cāme elbise

c. 12a.5

c.+lerle 26b.8

cāme-h'āb yatak

c. 55b.1

cāmi' cami

c.+e 140a.2, 182b.9, 284a.10, 295b.3,
295b.4

cāmi'-i şerīf şerefli mescit

c. 273b.2

c.+de 254b.14

cān (*Far.*) can, ruh, hayat (*bk.* çān)

c. 14a.3, 112b.14, 151b.7, 166a.4,
171b.14, 175a.1, 179b.7, 201b.3,
208b.13, 212b.1, 298b.2

c.+a 241a.13

c.+dan 175b.8

c.+ı 147b.12, 209b.15, 242a.14,
277a.2

c.+ım 12b.11, 56a.3, 136a.3, 147b.13,
202a.13, 208a.15, 240a.14, 241a.13,
242b.8, 315b.12

c.+ıma 225b.11

c.+ımdan 54a.15

c.+ımı 286a.8

c.+ımız 112b.15, 187a.8

c.+ımsın 133a.6	cān(ı) cehenneme git- ölmek (kötü kişiler için kullanılır)
c.+ın 18a.15, 194a.6, 202a.15, 212a.9, 212a.12, 242b.2, 243a.5, 244a.8	c.-di 67a.5, 302a.1
c.+ına 120a.5, 204b.12	cān(ın) cehenneme gönder- öldürmek (kötü kişiler için kullanılır)
c.+ını 233a.4, 242b.2	c.-di 204a.9, 204b.8-9, 204b.12, 213a.7, 214b.14, 217b.1-2, 225a.15-225b.1, 226b.2-3
c.+ııa 165b.13	
c.+ııı 147b.11, 197a.9, 227a.13	c.-diler 219b.3
cān-ı 'azīz izzetli kişi	c.-irem 204a.6
c.+iı 202a.1, 244a.8	cān cehenneme ıımarla- ölmek (kötü kişiler için kullanılır)
c.+lerin 261b.2	c.-dı 153b.9, 166a.1
cān-ı nesrīn gül gibi can	cān cehenneme sipāriı eyle- ölmek (kötü kişiler için kullanılır)
c.+i 225a.7-8	c.-di 194b.1
cān ayrıl- ölmek	cānı cehenneme kötü kişilerin ölümü üzerine kullanılan ifade
c.-üp 76b.13	c. 231a.1, 242a.10
c.-maga 74b.8	cānı cehenneme yuvarlan- ölmek (kötü kişiler için kullanılır)
cān baıdan geç- canından vazgeçmek	c.-dı 209b.12
c.-üp 219b.1	cān ı göñül samimiyetle (<i>bk. cān u göñül</i>)
cān başına sııra- telaılanmak, endiıelenmek	c.+den 16a.9, 44b.9
c.-dı 155a.6	
cān baş üstüne 'elbette, peki'	
c. 316a.13-14	

cānım! sevgi sözü

c. 40a.10, 54a.15, 97a.6, 118a.13

cānıma minnet 'canıma minnet'

c. 286a.12

c.+dır 300a.6

cān çık- ölmek

c.+ım ç.-ar 57b.9

cān fedā eyle- uğrunda ölmeye razı olmak

c.+ımı f. e.-dim 315a.7

cān kılma- takati tükenmek

c.+ım k.-dı 241a.14

cānım pāresi! sevgi sözü

c. 31b.3, 43a.1, 49b.11, 52b.10, 52b.11, 137b.9-10, 245a.4, 266a.14

cānına kār ét- içine işlemek, canına geçmek

c.-üp 232b.4

cānına kār eyle- içine işlemek, canına geçmek

c.-di 250b.5

cān kulağıla diple- dikkatle dinlemek

c.-sün 138b.8

cān u baş can ve baş

c. 114a.13

c.+ım 173b.1

c.+ımız 113b.3, 182a.5

c.+ımıza 133a.11

cān u başın fedā ét- uğrunda ölmek

c.-diler 172a.2-3

cān u baş oynat- uğrunda savaşmak, mücadele etmek

c.-ırlar 117a.2-3

cān u baş terkēt- uğrunda ölmek

c.-üp 130a.9

cān u baş vèr- uğrunda ölmek

c.-elim 316a.13

c.-enler 319b.1

cān u dīl samimiyetle

c. 72b.11

cān u göñül samimiyetle (*bk. cān ı göñül*)

c.+den 113b.2, 114a.3, 279a.6

c.+le 225a.7

cān ver- ölmek

c.-üp 76b.13

cānan (*Far.*) sevgili

c.+ye 164b.13

c.+ım 240a.14, 241a.13

cāsus (*Ar.*) casus

cānib (*Ar.*) taraf, yön

c.+lar 143a.12, 176b.15

c.+den 196b.4

c.+larından 146b.4

c.+inden 14b.5

cayavar- vazgeçivermek

c.+ine 21a.15

c.-iñ 146a.5

cānib-i darü's-selām cennet tarafı

cāyız (<*Ar.* cā'iz) **1.** dinen yasak olmayan şey

c.+a 55b.12

c. 103b.12

cānib-i Hāk Hak tarafından

2. yerinde, uygun

c.+dan 260a.3-4, 261b.1

c. 38b.2

cānlı 1. hayat sahibi

c.+dır 26b.9

c. 329b.6

2. sağlıklı, dipdiri

cebel (*Ar.*) dağ

c. 40a.7

cebel-i Kubeys Kubeys Dağı

c. 102a.15

cānvār (*Far.*) vahşi hayvan (*bk.* cānvār)

cedd (*Ar.*) **1.** dede (*bk.* cedde)

c.+lar 84a.10

c.+imi 89b.7

cāri ol- meydana gelmek, geçerli olmak
(*bk.* cāri ol-)

c.+imiñ 107b.10

c.-dı 147b.3

c.+ümi 89a.6

cāriye (*Ar.*) cariye (*bk.* cāriye, kırnağ)

cedd-i büzügvār dede

c. 38b.1, 44a.1, 44a.1, 44a.3, 44a.4,
44a.4, 164a.6

c.+ım 242a.1, 249b.7, 296b.13

c.+si 135b.7

c.+ından 254a.2

c.+ıyla 28b.13

c.+larıdır 11b.3

2. soy, ata

c.+im 21a.9, 114a.5, 175b.13, 180a.10,
195a.7, 196b.10, 216a.7, 228b.9, 252b.3,
254a.13, 273a.6, 295a.3

c.+imiştir 293b.6

c.+imiz 271b.7

c.+imizden 54a.13

c.+inden 253b.3

c.+iniş 111a.7

c.+iñ 126b.12, 221a.11, 241b.2,
248a.1

cedd-i pāk temiz soy

c.+im 80b.12

cedde (Ar.) dede (bk.cedd [1])

c. 24a.8

cedīd (Ar.) yeni, henüz gelmiş olan
(asker)

c. 147b.6

cefā (Ar.) cefa, sıkıntı (bk. çefā)

c. 12b.4, 16a.3, 25b.2, 41b.9, 166a.10

c. vü eziyyet 125a.3

c.+lar 11b.8, 35a.13

c.+lar (cefaları) 12a.10

c.+ları 65b.3

c.+larına 137b.4

c.+larla 164b.6

c.+nıñ 239a.6

c.+sı 28a.15

c.+sına 24a.11

c.+sından 297b.3

c.+yı 16b.11

cefā èt- eziyet etmek (bk. çefā èt-)

c. è.-enleri 15b.12

c. è.-er 38b.6-7

c. è.-erdi 308a.7

c. è.-erler 15a.13

c.+lar è.-seler gerekdir 25b.13

cefā eyle- eziyet etmek

c.-mege 312b.6

c.-mek 10b.7

c.-ñ 312b.4

cefā gör- eziyete uğramak (bk. çefā
gör-)

c. g.-di 12b.3

c.+lar g.-müş 163b.4

cefā kıl- eziyet etmek

c.+lar kı.-dın 13b.14-15

cefākār cefa çeken

c. 144b.14

cehenneme gönder- öldürmek (kötü kişiler için kullanılır)

c.-di 151b.15, 201b.9, 204b.6, 211b.4-5, 212b.9, 213a.11, 215a.1, 217a.5, 221b.15, 225b.2

cehr (Ar.) açık, aleni

c.+ile 68a.3

celīl (Ar.) çok yüce, mertebesi yüksek

celīlū'l-ḳadr-i bī-'adīl eşi benzeri olmayan kadri ve mertebesi çok yüce olan

c. 172b.1

cellād (Ar.) cellat

c. 324a.12

c.+a 288b.14

cellādlik işkence

c. 164b.5

cem' (Ar.) toplanma

cem' ēt- toplamak

c.-ermiş 310a.1

c.-ermişsin 191b.5, 310a.3-4

c.-üp 24b.11, 26a.13, 45a.15-45b.1, 54b.6-7, 66b.11, 87b.4, 106b.4, 176a.4, 194b.5, 341b.3-4

cem' eyle- toplamak

c.-di 112a.9, 186b.14, 297b.11, 305b.13

c.-diler 9a.12

c.-mişdi 87a.10

c.-seler 259b.13

c.-señ 24a.13

c.-yüp 264b.2, 274b.13

cem' ol- toplanmak

c.-a 327b.12

c.-alar 326b.4

c.-dı 145a.13, 269a.7, 320b.10

c.-dılar 320a.15

c.-dukda 45b.1

c.-dular 100b.7-8, 113b.5, 130b.1, 130b.6, 145a.14, 190b.11, 316b.10

c.-muşdı 94a.14

c.-muşlar 77a.3, 332a.7-8

c.-sun 124a.7-8

c.-up 20b.14-15, 140a.2, 168a.8, 182b.9

c.-ur 147a.14-15, 169b.1

cemā'at (Ar.) topluluk, gürüh

c. 33a.5, 131a.1, 281b.12

c.+e 284a.4

c.+imizle 177b.4

c.+iñle 177b.3-4

c.+le 25a.8, 32b.11, 33b.1, 195b.14

cemā'at-ı bi-günāh günahsız
topluluk

c.+ın 66b.4

cemā'at-ı Kureyş Kureyş kabilesi

c.+den 17a.2-3

cemāl (Ar.) yüz güzelliği

c.+in 174a.8

c.+ini 27a.12, 110b.12, 289a.11

c.+iñe 34b.13

c.+iñi 10a.9, 134a.3

c.+iñizi 129b.8

c.+iñle 117b.4

cemāl-i bā-kemāl tam bir güzellik

c. 241a.4-5

cemāl-i Perverdigār Allah'ın
güzelliği

c.+ı 27a.13

cemāl-i şerīf şerefli güzel yüz

c.+iñi 19b.11

cemāli küle dön- öfkeden yüzün
rengi kaçmak

c.-di 183a.14

cem'an (Ar.) toplamda

c. 120b.12

cemī' (Ar.) bütün, hep

c. 21a.15, 21a.3, 26b.14, 30b.6, 35a.3,
36b.2, 40b.15, 54b.6, 57b.14, 70b.10,
86a.11, 91a.12, 137a.8, 169a.7, 176a.4,
265b.2

cemī'an (Ar.) hep birden, cümleten

c. 7a.2, 8a.12, 8a.6, 8a.7, 16a.3,
20b.13, 26a.12, 39b.6, 81a.4, 126b.2,
130a.3, 194b.5, 195a.9, 217b.9, 255a.1,
259a.14, 259b.12, 260a.9, 263b.13,
278a.1, 285a.7, 286a.1, 301a.13, 303a.9,
303b.3, 328b.15, 331b.7

cemīle (Ar.) güzel yüzlü

c. 42a.8, 210a.6

cem'ıyyet (Ar.) 1. topluluk

c. 96b.13

cem'ıyyet eyle- toplamak

c.-digi 140a.1	c.+sin 20b.2, 20b.3
cem'iyet-i İslām Müslüman topluluk	ceng (<i>Far.</i>) cenk, savaş (<i>bk.</i> çeng)
c. 16b.8	c. 18b.14, 18b.15, 82a.6, 111a.6, 112b.12, 113a.5, 114a.8, 122a.2, 151a.10, 169a.9, 192a.2, 199a.7, 199b.13, 202b.15, 203a.15, 218a.9, 228a.10, 235a.9, 248b.7, 257b.3, 265b.8, 336a.2
2. mizaç, tabiat	
cem'iyeti bozul- çehresi değişmek, tabiatı bozulmak	
c.-dı 35a.12	c.+de 223b.14, 242b.3
3. düğün, eğlence	c.+den 211a.13, 215a.14, 252b.7
c.+imiz 42b.7	c.+e 145b.4, 185a.4, 200b.8, 235b.8, 311a.2, 319b.3, 320b.9
c.+imizde 44b.5	c.+i 113b.1, 345b
c.+imize 42b.9	c.+idir 184a.14
c.+leri 43a.2	c.+inde 275b.13
cem'iyet-i serāy saraydaki merasim	c.+ini 114b.7, 123a.14
c.+da 43b.8-9	ceng eri savaşçı, asker
cenāb (<i>Ar.</i>) saygı ve hürmet sözü	c. 82a.4
c.+ıñdan 25b.8	ceng ét- savaşmak (<i>bk.</i> çeng ét-)
c.+ıñız (cenabınızı) 12b.9	c.-diler 311a.6
c.+ıñıza 25b.9, 32a.6-7	c.-e 224b.12
cenāb-ı sa'adet saygı ve hürmet sözü	c.-e c.-e 220a.1
c. 111a.5	c.-elim 192a.8, 246b.14, 306a.3
cenāze (<i>Ar.</i>) cenaze	c.-er 183b.11-12, 229b.2
c.+si 20b.1	c.-erdi 200b.9, 225a.2

- c.-erek 219b.4
- c.-erem 205b.1
- c.-eriz 113a.7, 113b.15
- c.-erken 307a.1-2, 323a.12
- c.-erler 148b.3, 323a.2
- c.-erlermiş 210a.12
- c.-ersek 206b.6
- c.-ersin 223b.3-4, 248b.3
- c.-ersin 188a.13
- c.-eyim 199b.11, 218a.14-15, 218a.7
- c.-mege 203a.13, 216a.15
- c.-mezdim 188b.12
- c.-üp 5a.12, 187b.2
- ceng eyle-** savaşmak (*bk. çeng eyle-*)
- c. 184a.2
- c.-di 21b.12-13, 118a.14-15, 200b.11, 202a.14, 210b.10, 215a.12, 217b.9-10, 219a.7-8, 221b.8, 223a.3, 234b.10, 311a.7
- c.-digi 2a.4
- c.-dik 113b.15
- c.-diler 21b.11, 111b.8-9, 113a.14-15, 219b.2
- c.-digidir 194b.11
- c.-dikleri 227a.13
- c.-dim 332b.12
- c.-mediler 322b.5-6
- c.-mege 202b.15
- c.-mesem 188b.9
- c.-mesünler 147a.6
- c.-mişdir 205b.8
- c.-mişdir 148b.1
- c.-ñ 191a.13
- c.-ye 225a.7
- c.-yüp 202b.2, 213a.15, 218a.3, 218a.4, 219b.7, 225a.2
- ceng-i ‘azīm** büyük, şiddetli savaş (*bk. ceng-u ‘azīm*)
- c. 17a.10, 110b.13, 148a.13-14, 148a.15, 151b.2, 219b.13, 219b.3, 306b.14
- c.+de 17a.4
- c.+e 226a.6-7
- ceng-i deşt-i Kerbelā** Kerbela çölünde yapılan savaş
- c. 152a.10-11
- ceng ol-** savaş yapılmak
- c.-dı 215a.12, 224b.14, 319a.11

c.-mak 235a.10

ceng ʔablina ʔarraḥ ur- savaş başlamak

c.-dı 191b.11-12

ceng-u 'azīm büyük, şiddetli savaş
(bk. ceng-i 'azīm)

c. 222a.9

ceng u cidāl cenk, savaş (bk. çeng u cidāl)

c. 82b.9, 83a.1, 123b.15-124a.1, 190a.9, 191b.14, 268b.14, 276a.5

ceng u cidāl ét- savaşmak

c.-eyim 189b.6

ceng u cidāl eyle- savaşmak

c.-di 93a.9

c.-mek 212b.4

c.-sek 198b.12

c.-yüp 188a.1-2, 212a.11-12, 227a.11

ceng u cidāl-i mel'ānet lanetlenmiş savaş

c.+i 103a.3-4

ceng u cidāl ol- savaş yapılmak

c.-maz 185b.12

cerāḥat (Ar.) derin yara

c. 252a.14

c.+i 236a.15

cerrāḥ (Ar.) hekim

c. 74b.9, 74b.9

c.+lar 82b.5, 88a.9, 88a.9

cesed (Ar.) ceset (bk. çesed)

cesed-i pāk tertemiz beden

c.+lerini 264b.5

cesed-i za'īf zayıf beden

c.+imi 153a.11

cesed-gāḥ-ı dünyā ölümler mekanı dünya

c.+dan 32b.1

cessas (Ar.) casus

cessās başı casusların başı

c.+lar 156a.3

ceste ceste (Far.) parça parça, öbek öbek

c. 151a.1

cevāb (Ar.) cevap

c. 28a.14, 28a.9, 55a.14, 125a.5, 183b.14, 183b.14, 183b.8

c.+a 151a.10, 221b.6

c.+ı 183b.5

c.+ıñız 25a.3

cevāb vēr- 1. cevaplamak

c.-di 33a.1, 33a.13-14, 34a.15, 82b.13-14, 310a.6

c.-diler 177a.9

c.-elim 215b.10

c.-eyim 162b.9, 168b.7, 184a.5

c.-iñ 214a.10

c.-ir 290b.2

c.-irem 125a.5, 214b.2

c.-irse 62b.13-14, 62b.14

c.-medi 33a.3, 84b.6, 174b.5, 183b.7-8, 186a.3, 189a.5

c.-mediñ 67b.8

c.-meziz 215b.9-10

2. karşılık vermek

c!. 248b.14

c.-elim 175a.12

c.-ir 214a.15

c.-irdi 250b.1

c.-irseñ 151a.12-13

c.-mek 191a.14

c.-meye 201a.14

c.-meyesiz 208b.6

c.-mezdi 151a.7-8

cevāhir (Ar.) değerli taşlar (*bk.* çevāhir)

c. 44a.13, 46b.6, 46b.6, 46b.8

c.+den 44a.5

cevher (Ar.) 1. değerli maden, varlık

c.+e 339a.6

2. değerli kişi

c.+i 92b.11

cevr (Ar.) eziyet, cefa

cevr çek- eziyet çekmek

c.-dim 65a.15

cevr ü cefā eziyet ve cefa

c.+ña 171a.1

cevr ü cefā-yı muşibet başa gelen eziyet ve cefa

65a.15

cevre al- (asker) çevresini sarmak

c.-dılar 253a.15

cevşen (Far.) zırh (*bk.* çevşen)

c. 18a.13, 145a.10, 150b.13, 240b.6

c.+lerin 196a.10

ceza' (Ar.) ağlayıp sızlanma

c.+den 23a.14

cezā fezā ét- hüznle ağlayıp
sızlanmak

c.-ersin 118a.3

ceza' ve feza' kıl- hüznle ağlayıp
sızlanmak

c.-mayasın 33b.14

cezā (Ar.) 1. ceza, eziyet

c.+ı 90b.12

c.+sın 66b.6

c.+sını 193b.13, 333b.12

cezā eyle- eziyet etmek

c.-mede 163a.13

cezā ét- eziyet etmek

c.+lar è.-üp 213a.6

cezā vèr- cezalandırmak

c.-meş 88a.7

c.-mişdi 236b.5-6

2. karşılık

c.+sını 293b.12

cezā-yı 'amel yapılan işin karşılığı

c.+ıñizi 271b.14

cezīre (Ar.) ada

c.+ye 92a.1

cīfe (Ar.) aşağılık, kötü

c.+sini 188b.13

ciger-gūşe (Far.) sevgi sözü (çiger-gūşe)

c!. 40b.15

c.+lerim 52b.10

c.+m 166b.15

c.+si 112b.4

ciger-pāre (Far.) sevgi sözü (*bk.* çiger-pāre)

c.+m 334a.11

cihān (Far.) yeryüzü

c. 125b.8, 135b.9, 228a.8

c.+da 173b.11, 178b.3, 240a.14,
250a.15

cihāz (Far.) çeyiz (*bk.* çihāz)

c.+ım 46b.1

cihāz u cihāt çeyiz çemen

cihāz u cihāt-ı Hz. Süleymān kızı
Hz. Süleyman'ın kızının çeyizi

c. 46a.15-46b.1

cilve-i nesīm-i semend-i sā'ika-mānend
yıldırım gibi atın rüzgarının hareketi

c.+le 203b.9

cinnī (*Ar.*) cin aleminden olan

c.+inden 62a.9

c. 268a.8

cuşān u ħurūşān (*Far.*) coşkunluk

c.+ler 268a.14, 336b.7, 336b.8

c. 203b.6

cins (*Ar.*) 1. kavim (yahudi)

cübbe (*Ar.*) 1. cüppe, bol ve uzun giysi

c.+in 40b.15

c. 77a.5

2. soy, sülale

2. zırh

cins-i Kureyş Kureyş sülalesi

c. 12b.13, 145a.10, 150b.13, 196a.10, 240b.6, 241a.14

c.+ler 40a.8

civān (*Far.*) genç, yiğit

cüdā düş- ayrılmak

c. 176a.5

c.-üp 52a.13

c.+dır 18a.6

cümle (*Ar.*) bütün, hepsi

civān-ı ‘āl-i şān şān sahibi genç

c. 2a.13, 7a.11, 7b.2, 26b.4, 27b.4, 29b.1, 47a.5, 53b.5, 55b.15, 62a.9, 62b.11, 63b.15, 63b.7, 64a.14, 65a.12, 65b.3, 112b.10, 126b.13, 129b.14, 138a.8, 174a.2, 188b.8, 190a.13, 203a.6, 207b.3, 221a.12, 229b.13, 230a.1, 243a.9, 268b.5, 271a.8, 284b.12, 286b.11, 298a.2, 316b.9, 326b.12, 327b.9, 330b.7, 333b.15, 334a.15, 339b.1

c. 11a.13

civār-ı rahmet rahmete yakın yer

c.+e 23a.12

ciz- çizmek

c.-diler 180a.14

cömerd (*Far.*) eliaçık

c.+den 274a.1, 331b.8

c. 8b.4, 101a.10

c.+ñiz 27b.9, 336a.14

cömerdlik eliaçıklık

c.+si 10a.1, 13a.6, 26b.5, 27b.9, 130b.14, 132a.1, 246b.1, 268a.3, 321a.13, 335a.5

c. 60b.12

c.+ı 61a.1

c.+sin 24a.13, 54b.9, 259a.14

c.+sinde 292a.9	ç.+ına 175a.10, 189a.14, 201b.8,
c.+sinden 280a.10	206a.1, 232a.1, 233a.1, 242a.12, 242a.14,
c.+sini 167a.11, 327b.11, 330a.3	251b.2-3, 258a.5, 264a.5
c.+siniñ 120a.4, 220b.2, 299b.10,	ç.+ında 191b.14
329b.6	ç.+ından 240b.1-2
c.+ye 212a.8	ç.+ıñ 228a.11, 228a.3
cümleten (Ar.) hep birlikte, hepsi birden	ç.+ıña 231b.13
c. 130a.10, 186a.11	ç.+lar 246a.8
cün ne zaman ki (bk. çün [2])	ç.+ların 180a.2
c. 28b.7	çadır çadırına gel- herkes evine
cüzzām (Ar.) cüzzam hastalığı	dağılmak
c. 304b.10, 312a.6	ç.-di 192b.5
	çağır- 1. çağırmaq
	ç. 195b.1, 313a.2
Ç	ç.-asın 328a.13
çadır (<Far. çāder) çadır, otağ	ç.-dı 45b.4, 51a.6, 64a.12, 66a.13,
ç. 172b.14, 211a.11, 238a.11, 249b.15,	67b.6, 67b.6, 67b.7, 91b.3, 100a.6,
255b.7, 257b.15, 302a.12, 302b.1,	173b.2, 242b.5, 244b.6, 252b.12,
303a.10	272a.10, 281b.7, 316b.5, 318b.8,
ç.+a 227b.6, 236a.10, 236a.5,	319a.12, 337b.15
242b.10-11, 244a.6, 249a.11, 251b.10	ç.-dılar 6a.9, 64b.5, 180b.2, 307a.13,
ç.+da 255b.9	335b.4
	ç.-ıñ 33b.8, 52b.1, 63b.13, 89b.3,
	309a.4, 316b.11
	ç.-ıp 90b.8

ç.-ırdı 305b.1	çāk-i girībān (<i>Far.</i>) yaka yırtma
ç.-sın 177a.9	ç. 154b.8
ç.-uñ 64b.4	çāk-i girībān ét- yakasını yırtmak, üstünü başını parçalamak
ç.-up 29a.4, 35b.6, 43a.1, 74b.13, 84b.9, 102b.1, 122b.3, 179a.13, 198a.1	ç.-üp 243b.1
2. bağırmak	çal- 1. hırsızlık yapmak
ç.-a 328a.9	ç.-a 258b.1
ç.-an 246a.10	ç.-arlarsa 338a.10
ç.-dı 256a.2, 338a.9	ç.-maya 279a.1
ç.-ır 312a.12	ç.-masın 279b.11
ç.-ırlardı 256a.10	2. vurmak
ç.-up 229a.2, 247a.6	ç.-dı 201b.2, 205b.14, 238b.11
çağıra çağıra feryad figan içinde bağırarak	çaldır- çalınmasına engel olamamak
ç. 165b.15, 165b.7, 194a.15-194b.1, 194a.6, 241b.15, 246a.4, 258a.3-4, 304b.2, 305b.2, 313a.12	ç.-ıram 281a.12
çağrış- seslenerek söyleşmek	çalı çalı
ç.-dılar 20a.15, 336b.7	ç.+lar 11b.14
çağırt- (dellala) ilan ettirmek, duyuru yaptırmak	çalın- (nekkare) vurulmak, dövülmek
ç. 124a.7	ç.-dı 294a.10, 294a.11
ç.-dı 322a.10	ç.-ır 294a.12-13
ç.-dılar 316b.12	çalış- çalışmak, çabalamak
	ç.-ırdı 193a.14
	çān (< <i>Far.</i> cān) cān (<i>bk.</i> cān)
	ç.+ına 305a.9

çānvār (< *Far.* cān-vār) vahşi hayvan (*bk.* cānvār)

ç.+lar 102b.2

çāp uzun elbise

ç.+ıñ 44a.2

çār (< *Ar.* ʿizār) kadınların örtündükleri çarşaf, dış kıyafet

ç.+ıla 69b.11

ç.+ıma 43a.8

çāra bürün- çarşaf giymek

ç.-di 43b.3

çāre (*Far.*) çare

ç. 9a.14, 85b.15, 101b.15, 122b.5, 170a.7, 181b.9, 306b.5, 307a.11

çāre ét- çare bulmak

ç.-elim 87a.1

çāre gör- çare bulmak

ç. 87a.3

çāre ol- çare olmak

ç. 9a.13

çarḥ-ı āsmān (*Far.*) gökyüzü, felek

ç. 21a.3

çārī (< *Ar.* cārī) geçerli olma

ç.+dir 192b.8

çārī ét- geçerli olmak, meydana gelmek

ç.-miş 92a.3

çārī ol- geçerli olmak, meydana gelmek (*bk.* cārī ol-)

ç.-sun 121b.15

çariye (< *Ar.* cāriye) cariye (*bk.* cāriye, kırnak)

ç. 7a.15, 38b.1, 39a.13, 43b.14, 70a.1, 70a.3, 156b.10, 156b.15, 157a.3, 160a.4, 160a.8, 161b.6, 161b.8, 163b.1, 163b.10, 164b.15, 165b.4, 277a.12, 277a.15, 277a.4, 278b.3, 336a.15, 340b.4

ç.+de 7b.1

ç.+dir 23a.9

ç.+ler 277a.5, 299a.8

ç.+leri 44a.12

ç.+lerinden 340b.3

ç.+m 164b.13

ç.+ñi 18b.13

ç.+si 39a.12, 161a.10, 163b.4, 276a.12, 278a.7

ç.+sini 336b.9

ç.+siyem 163a.4-5

ç.+ye 276b.9, 277a.4-5	ç. 137a.11
ç.+yi 70a.4, 166a.2, 276b.2, 276b.5, 277a.6	çefâ ét- eziyet etmek (<i>bk. cefâ ét-</i>)
çāriye tut- hizmetçi almak	ç.-enlerin 312b.10
ç.-mak 276a.8-9	çefâ gör- eziyet görmek
çarmiḥa ger- haç biçimindeki darağacına çivilemek	ç.-düm 65a.14
ç.-diler 165a.1	çehār-ı yār-ı güzīn Hz. Ebubekir, Hz. Osman, Hz. Ömer ve Hz. Ali için kullanılan tabir, dört halife
çārşū (<i>Far.</i>) çarşı	ç. 320b.3-4
ç. 338a.6	çehre (<i>Far.</i>) yüz, surat
ç.+da 316b.7	ç. 90a.15, 151b.14, 304a.3
ç.+larda 338a.12	ç.+ḥize 35a.11
ç.+yı 143a.15	ç.+si 101a.1
çārşū-yı pazār çarşı pazar	ç.+yile 90a.14, 95a.12, 95a.13
ç.+a 136a.10	çehre-i menḥūs uğursuz yüz
çaṭır çaṭır çaṭla- susuzluktan dudakları çatlamak	ç.+ını 254a.12
ç.-dı 187a.13-14	çehre-i mundār-ı menḥūs pis, uğursuz yüz
çayır çayır cayır cayır	ç.+ından 142b.11
ç. 193b.1, 301b.15	çehre-i murdār pis yüz
çayır çimen yeşillik yer, kır	ç.+ından 254a.10-11
ç. 112a.4	çehre-i mübārek değerli yüz
çefā (< <i>Ar. cefā</i>) cefa, sıkıntı (<i>bk. cefā</i>)	ç.+i 90a.13

ç.+inde 67a.8

çehre-i pür-ğubār toz toprak
içindeki yüz

ç.+ı 35a.4

çek- 1. kendine doğru çekmek

ç.-di 50a.11, 157a.7, 244a.6, 244a.8,
246a.12

ç.-dikden 16b.11

ç.-erdi 193a.14

ç.-mege 50a.10, 50a.11

ç.-üp 193a.13, 247a.11

2. iç geçirmek, ah çekmek

ç.-di 220b.6

ç.-üp 226b.9

3. katlanmak

ç. 189a.10

ç.-di 11b.8, 305a.4, 313a.1

ç.-digi 138b.5

ç.-digim 26a.10, 118a.5

ç.-em 236a.12

ç.-en 327b.8

ç.-er 39a.15, 109b.15

ç.-erdi 37b.2, 37b.2

ç.-erler 305a.5

ç.-ersiz 101a.14

ç.-eyim 329b.3

ç.-medi 230a.9

ç.-mege 127a.11

ç.-memişdür 138b.5-6

ç.-sek 261b.8

4. perde çekmek, germek

ç.-üp 265a.9

5. sürmek (mil çekmek)

ç.-diler 14a.7-8

6. yay çekmek, germek

ç.-mege 212b.7

7. yöneltmek

ç.-em 169a.11

ç.-er 169b.9

ç.-erler 169b.3-4

ç.-eyim 179a.2

ç.-üp 41a.4

8. ihsanda bulunmak

ç.-di 184a.10

çekivér- hızlıca çekmek

ç. 50a.7	ç.+inde 270b.6
çekici belaya katlanan, sıkıntı çeken	ç.+ine 230b.2, 230b.9
ç.+yüz 138a.6-7	ç.+ler 248a.14
çekiş- iddialaşmak	çeng ét- savaşmak (<i>bk. ceng ét-</i>)
ç.-diler 192b.13	ç.-diler 9a.12
ç.-erek 163a.15, 165a.8	ç.-elim 192b.3
ç.-mem 107a.8	ç.-er 216b.15-217a.1
celebi efendi, sahip	ç.-eriz 306a.5
ç.+mi 163a.5	ç.-erken 61a.2
ç.+ıdır 120b.2	ç.-mezseñiz 322a.14
ç.+si 161b.7	ç.-üp 217a.4, 287a.4
çemen (<i>Far.</i>) yeşillik yer	çeng eyle- savaşmak (<i>bk. ceng eyle-</i>)
çemen-ārāyī bahçe süsleyen	ç.-di 103a.8, 218b.11
ç. 121a.11	ç.-dik 287a.6
çemen-zār çimenlik, yeşillik yer	ç.-digin 5a.4
ç.+a 171a.10	ç.-me 111b.7
çeng (< <i>Far. ceng</i>) cenk, savaş (<i>bk. ceng</i>)	ç.-ı 322a.15
ç. 61a.5, 112b.12, 219b.2, 311b.9, 323b.2, 323b.6	çeng u cidāl cenk, savaş (<i>bk. ceng u cidāl</i>)
ç.+de 13a.5	ç. 116b.13
ç.+den 146a.10	çengi (<i>Far.</i>) çengi, rakkase
ç.+e 157b.10, 224a.9	ç.+ler 285a.6
ç.+imizi 320a.2	çerāğ (<i>Far.</i>) mum, kandil (<i>bk. çerāk</i>)

ç. 39a.10, 282a.15	çevir- (yüz) döndürmek
çerāğ yak- mum, kandil yakmak	ç.-di 106b.2
ç.-dı 159b.12	cevşen (< <i>Far.</i> cevşen) zırh (<i>bk.</i> cevşen)
çerāk (< <i>Far.</i> çerāğ) mum, kandil (<i>bk.</i> çerāğ)	ç.+dir 12b.13
ç.+lar 36a.8	çevür- etrafını kuşatmak
çeri asker	ç.-e 65a.1
ç.+si 322b.11	çıblak çıplak (<i>bk.</i> çıplak)
ç.+sine 319a.2	ç. 145a.3
çeri başı komutan	çık-, -ğ 1. (dışarı) çıkmak
ç. 108a.1	ç. 14b.1, 55a.6, 182b.6, 188b.5, 295a.9, 321a.8
çesed (<i>Ar.</i>) cesed (<i>bk.</i> cesed)	ç.-a 327a.1, 327a.1
ç.+leri 268b.3	ç.-açak 295a.12
çeşme (<i>Far.</i>) çeşme	ç.-ar 282a.6, 312b.7, 327a.1, 337b.11
ç. 206a.8, 225a.4	ç.-ardı 118a.1, 244a.6
ç.+niñ 156b.9	ç.-arsa 296a.2, 324a.14
çeşme-i zülāl-i beka sonsuzluğun berrak suyunun çeşmesi	ç.-ayım 148b.12, 238a.1, 295a.7, 296a.1
ç. 56a.4	ç.-dı 7a.13, 12b.14, 51a.1, 57a.6, 58a.6, 66b.14, 69b.10, 69b.9, 79a.10, 79a.6, 80b.7, 89b.2, 92a.1, 92b.3, 104a.2, 114a.10, 126a.14, 140a.3, 142a.9, 143b.15, 145b.11, 147a.7, 148a.13, 149b.9, 150b.14, 152a.14, 171b.2, 182b.10, 224a.2, 227b.15, 228a.3,
cevāhir (<i>Ar.</i>) değerli taşlar (<i>bk.</i> cevāhir)	
ç. 41a.6, 43a.6, 49a.8, 332b.1	
çevelān ét- dönüp dolaşmak	
ç.-erek 196a.15	

244a.5, 245a.13, 246a.4, 269a.7, 282a.8,
295b.4, 296a.7, 301b.12, 304a.4,
305a.14, 306a.12, 312b.8, 312b.9,
314a.7, 322b.14, 325b.8, 333a.15,
333b.1, 333b.1, 335a.3, 337b.14, 338a.15

ç.-dik 75a.8

ç.-dılar 269a.6, 274a.4, 298b.10,
306a.5, 339a.1

ç.-dım 55a.7, 300b.14, 314a.14

ç.-dugı 171a.12, 304a.4

ç.-inca 144b.4

ç.-inça 69b.10, 109a.13

ç.-iñ 26b.12, 75a.7

ç.-madı 32b.11

ç.-maga 58a.2

ç.-mak 146a.11, 182b.9, 228a.3

ç.-mış 254a.13

ç.-sın 7a.5, 178b.9

ç.-sunlar 269a.1

ç.-tı 334a.6

ç.-uñ 179b.4

ç.-up 30b.5, 73b.15, 82b.1, 84b.8,
102a.15, 143a.4, 151b.4, 195b.14,
210a.4, 215a.14, 241b.15, 255b.10,
282a.15, 306b.14, 322b.5

ç.-up 50b.6

2. ayrılmak

ç.-dığı 171a.8

ç.-mam 14b.3

ç.-uñ 44b.7

ç.-up 134a.5

3. gelmek

ç.-dı 186a.10, 186a.11, 186a.9

4. gitmek

ç.-dılar 127b.11

ç.-up 18b.6

5. ortaya çıkmak

ç.-ar 75b.11

ç.-dı 15a.3, 15a.4, 186a.15, 190a.13,
282a.8

ç.-dik 164b.5

ç.-madı 15a.2

6. öne çıkmak

ç.-ana 203b.1

ç.-arsa 203b.1

ç.-dı 203b.9

ç.-sın 203b.2

7. yayılmak (kan, ter)

ç.-miş 28a.13	ç.-mışdı 304b.4-5
ç.-up 94a.11	ç.-up 297a.9
8. yükseğe çıkmak	3. çekmek, almak
ç.-ardı 71b.3	ç!. 209b.8
ç.-dı 30a.14, 31b.10, 241a.2, 323b.2	ç.-am 209b.8
ç.-up 66b.11, 113a.12	ç.-ayım 332b.5, 333a.8
çıkagel- çıkagelmek	ç.-dılar 108b.5
ç.-di 110a.13, 334b.3	ç.-ıñ 313b.2
ç.-diler 99a.1	ç.-mağa 333a.3
çıkamaz ol- hayvan nesli tükenmek	ç.-mayalım 321b.1
ç.-dı 9a.10-11	ç.-up 58b.11, 182a.12, 256a.1, 276b.15, 280a.2
çıkaz- 1. dışarı çıkarmak	4. götürmek
ç.-ayım 144b.6	ç!. 79b.10
ç.-dı 50b.3, 94b.7, 98b.7, 217b.9, 247a.11, 251b.14	ç.-sam 3b.9
ç.-dılar 108b.5, 145a.2-3, 303a.12, 318a.1	ç.-up 81b.12, 153a.13, 153b.1
ç.-ıñ 273b.1	5. azat etmek, kurtarmak
ç.-up 41a.6, 58a.9, 156a.14, 304a.14	ç.-maz 120a.9
2. üstünden çıkarmak	ç.-up 10b.1, 23a.2, 156a.13
ç.-dılar 33b.10	6. sökmek (diş, çivi)
ç.-ırken 73b.12	ç.-dı 165b.3
ç.-madı 322a.1	ç.-ırsın 165a.15
	7. gözünü oymak

ç.-ıram 204a.8	ç.+imsin 133a.6
8. ses çıkarmak	ç.+in 18b.2
ç.-dı 204a.10	ç.+ine 43a.10
çıkamaz çıkmaz sokak	ç.+ini 89a.15
ç. 149a.11, 149a.6	çiger-ğüşe (< <i>Far.</i> ciger-ğüşe) sevgi sözü, ciğerinin köşesi (<i>bk.</i> ciger-ğüşe)
çıplak çıplak (<i>bk.</i> çıblak)	ç.+leri 229a.6-7
ç. 258a.2, 265a.11, 265b.10	ç.+lerim 51b.2, 52a.7, 53b.15, 54a.2, 99a.5, 102b.7
çıra (< <i>Far.</i> çerāğ) çıra	ç.+m 79b.2, 91a.1, 109b.10-11, 126b.5-6, 210a.10, 210b.15, 226b.14, 227b.3, 243a.4, 244b.11, 245a.4, 291b.2, 334b.3
ç. 165b.11, 340b.9	ç.+msin 24a.4, 116b.8
çibilliyet (< <i>Ar.</i> cibilliyet) yaratılış, tıynet	ç.+η 150a.2
ç.+inde 44b.10	ç.+si 37a.13, 178b.7, 187b.10, 204b.14, 213b.12, 215a.14, 274a.11
çiçek çiçek	ç.+sindir 173b.12
ç.+leri 328a.5	ç.+sine 288b.13
ç.+lerin 46a.1	çiger-ğüşe-i 'Aliyyü'l-Murteza Hz. Ali'nin ciğerinin köşesi
çift ét- evlendirmek	ç. 209a.6-7
ç.-eyim 135a.7-8	çiger-ğüşe-i Hz. 'Aliyyü'l-Murteza Hz. Ali'nin ciğerinin köşesi
çiger (< <i>Far.</i> ciger) ciğer (<i>bk.</i> ciger)	ç. 184b.1-2, 230b.5-6
ç. 154b.9, 171b.13	
ç.+i 89b.1, 331b.14	
ç.+im 19a.5, 93b.5, 126b.14, 155b.5, 157a.8, 249a.14, 334a.14, 334b.14	
ç.+imde 19a.10	
ç.+imi 89b.6	

çiger-güşe-i Hz. Fâtımatü'z-zehrâ
Hz. Fatıma'nın ciğerinin köşesi

ç. 315a.5-6

çiger-güşe-i Hz. İmâm-ı Hüseyin
Hz. Hüseyin'in ciğerinin köşesi

ç. 241a.3

**çiger-güşe-i Resûlallâh-ı Rabbi'l-
'âlemîn** Alemlerin Rabbi olan Allah'ın
Resulü'nün ciğerinin köşesi

ç. 196a.12

çiger-güşe-i Fâtımatü'z-zehrâ Hz.
Fatıma'nın ciğerinin köşesi

ç. 187b.9

**çiger-güşe-i Hz. Şâh-ı Merdân-ı
velâyet** Hz. Ali'nin ciğerinin köşesi

ç. 296b.5

çiger-pâre (< *Far.* çiger-pâre) sevgi
sözü, ciğerinin parçası (*bk.* çiger-pâre)

ç. 118a.11, 180b.14

ç.+lerim 73a.12

ç.+lerine 229a.10

ç.+m 118a.7, 259a.2

ç.+si 125b.11, 137a.4, 155a.4, 260a.15

ç.+sine 212b.15, 239a.3

ç.+sini 147a.4

çihâz çeyiz (*bk.* cihâz)

ç.+1a 207a.9

çirkin (*Far.*) çirkin

ç. 181b.6

çoğ çok (*bk.* çok)

ç.+dı 115a.11

çoğı birçoğu

ç. 247a.2

çok çok (*bk.* çoğ)

ç. 9a.11, 9a.13, 11b.8, 17a.8, 20a.2,
24a.8, 27b.1, 41b.9, 63a.10, 63a.11,
63a.8, 63a.8, 65a.14, 65a.15, 81b.2,
82a.15, 86b.1, 86b.10, 103a.8, 113b.15,
113b.15, 119b.2, 119b.2, 148a.2, 148a.8,
149a.7, 162a.11, 169a.15, 175b.7,
176b.9, 199a.1, 200b.11, 201b.9, 202a.6,
204a.7, 209a.5, 211b.10, 211b.13,
211b.3, 211b.4, 212a.11, 212a.5,
213a.11, 216a.1, 217b.11, 217b.5,
218a.2, 219b.2, 222a.7, 222a.9, 223a.2,
229b.1, 229b.5, 231a.8, 232b.3, 234a.13,
236a.1, 236b.15, 239a.1, 249a.8,
250b.12, 253a.12, 257b.10, 257b.13,
260b.13, 261b.15, 275b.9, 280b.5,
284a.14, 290b.7, 302a.11, 306a.13,
306b.4, 307a.11, 307a.13, 311a.13,
311a.7, 317a.13, 319a.3, 319b.10,
319b.6, 332b.8, 335a.2, 335a.3

ç.+dur 21b.10, 44b.2, 58b.7, 59a.14,
157a.13, 160b.14, 175a.13, 175b.9,
189a.3, 210b.2, 235a.14, 235a.9, 236a.15,
236a.5, 248b.1, 248a.15, 249b.3, 264a.2,
275a.1, 286a.10, 303a.2, 309a.10,
318b.14

çok çok fazlasıyla

ç. 119b.13, 119b.15, 222b.15,
226a.8

çokdan çokdan beri

ç. 42b.11

çokları birçoğu

ç. 18a.2, 218b.7, 264a.1

çokluk, -ğı fazlalık

ç.+ından 202b.9, 286b.2

çomak (*Mo.*) çomak, ince çubuk

ç. 280b.9

ç.+la 280b.10

çök- 1. ayakları üstüne oturmak

ç.-di 255b.5

ç.-erdi 151b.10

2. (karanlık) kaplamak

ç.-di 256a.7

çukur çukur

ç. 155b.15

çün 1. mademki

ç. 170b.7

2. ne zaman ki (*bk. cün*)

ç. 148b.10, 171b.14

çünkü 1. -den dolayı

ç. 171a.3, 194b.11, 216b.15, 286a.7,
286b.14, 305b.7, 306a.11

2. ne zaman ki (*bk. çünkim*)

ç. 68a.15, 71b.5, 121a.13, 133a.5,
149b.7, 150b.5, 172a.1, 181a.7, 195a.1,
195b.13, 207b.3, 323a.2

3. sonunda

ç. 134b.14, 252b.7

çünkim ne zaman ki (*bk. çünki [2]*)

ç. 256a.3, 335a.13

çürm (< *Ar. cürm*) günah, suç

ç.+ün 144a.13

D

da da, dahi (*bk. de*)

d. 36b.3, 43a.9, 100b.12, 101b.13,
104a.14, 108a.5, 108a.6, 150a.15, 158a.2,

176a.12, 186b.1, 202a.15, 233b.15,
240b.13, 272a.3, 284b.1, 302a.13,
318a.14, 319b.8, 322a.1, 335a.6

dād (*Far.*) 1. hak, adalet

dād al- hakkını almak

d.+umı a.-iver! 193b.6

2. yardım

dād eyle- yardım etmek

d.! 329a.3

dağ dağ

d.+lara 305b.2

dāğ (*Far.*) yara

dāğ-ı derūn derin yara

d. 43a.10

dağdağa (*Ar.*) sıkıntılar, kederler

d.+yı 46b.1

dahı 1. da, dahi

d. 4a.10, 6a.14, 6a.15, 6b.1, 6b.7, 6b.9,
7b.14, 9b.2, 10a.7, 10b.13, 11a.1, 13a.9,
14a.2, 14b.2, 15b.8, 16b.2, 17b.12,
17b.15, 18a.5, 19a.3, 19b.6, 21a.2, 22a.7,
23a.7, 24b.15, 26a.8, 26b.9, 28a.15,
28b.13, 29b.2, 30b.12, 30b.2, 31b.15,
32a.15, 33a.11, 33a.2, 33a.8, 34a.12,
34a.5, 34b.15, 35b.9, 36a.15, 36b.4,
36b.7, 36b.8, 37b.9, 38a.15, 38b.10,

39a.14, 41a.7, 41b.2, 42b.10, 43b.2,
44a.10, 44a.4, 44b.2, 46a.10, 46a.12,
46a.3, 46b.15, 49b.10, 50a.11, 50b.13,
50b.2, 51a.13, 51a.15, 51b.13, 51b.2,
52a.15, 52a.2, 52a.2, 53b.1, 53b.5,
54b.10, 55b.9, 57b.8, 58a.15, 58a.7,
59a.7, 60b.1, 61a.8, 62a.9, 62b.11,
62b.13, 62b.4, 63a.3, 63a.6, 63a.9,
63b.15, 64a.14, 66a.10, 66a.2, 66a.2,
66b.8, 68a.12, 68b.2, 70a.2, 72a.14,
72a.15, 74a.13, 75a.3, 75a.8, 76b.12,
78a.4, 78a.5, 78b.11, 79a.13, 79b.5,
81b.1, 81b.11, 81b.15, 83a.2, 83b.13,
86b.5, 87a.6, 88a.8, 92a.10, 92b.15,
92b.5, 95a.11, 95b.14, 96a.5, 97a.6,
98a.10, 98b.10, 98b.8, 100a.14, 100b.6,
100b.8, 101a.8, 101b.7, 102a.6, 104b.10,
106a.11, 107a.1, 107a.6, 107b.5, 109b.4,
112a.14, 112a.3, 112b.8, 113a.5, 113a.6,
113b.9, 114a.12, 115a.13, 116a.10,
116b.11, 116b.11, 117a.8, 117b.3,
119a.5, 122b.12, 122b.8, 122b.9, 128b.3,
128b.7, 131a.9, 132a.15, 132b.15,
133a.14, 133a.2, 134a.13, 134b.11,
135a.13, 135b.9, 139a.14, 143a.6,
144a.10, 146a.9, 147a.14, 148a.11,
148b.10, 148b.15, 149a.3, 153b.8,
161b.3, 161b.7, 161b.7, 162a.3, 162b.1,
163a.12, 163a.5, 163a.6, 163b.8, 163b.8,
165b.11, 165b.14, 165b.5, 166a.2,
167b.13, 167b.14, 167b.15, 168b.5,
169b.1, 172a.11, 173a.4, 173a.7, 173b.9,
176b.1, 177a.7, 177b.4, 178a.12, 178b.1,

178b.15, 182a.14, 184a.13, 185b.10, 185b.6, 188a.11, 188a.9, 194a.9, 194b.8, 195a.15, 196a.8, 197b.1, 197b.7, 198b.6, 200a.15, 201b.14, 202a.7, 202b.2, 202b.3, 204b.6, 204b.8, 206a.10, 207a.5, 208a.4, 209a.2, 210a.7, 210b.6, 211b.11, 211b.14, 211b.5, 211b.8, 212a.1, 212b.12, 213a.10, 213a.8, 213b.1, 213b.5, 214b.14, 215a.1, 215b.1, 218a.3, 218a.4, 222a.10, 222a.9, 222b.4, 223a.1, 223a.3, 224a.1, 224a.5, 224a.8, 224b.3, 225b.4, 226a.6, 227b.3, 228a.6, 231a.2, 231a.3, 231b.13, 231b.14, 231b.15, 231b.15, 232a.5, 234b.12, 234b.2, 235a.3, 235b.10, 236b.1, 236b.14, 237a.12237b.3, 237b.5, 238b.12, 238b.6, 239b.12, 240a.1, 240a.2, 240a.4, 240a.5, 240a.8, 241b.8, 242a.14, 242a.4, 242b.3, 243b.6, 245a.6, 246a.6, 247a.13, 247a.15, 248a.8, 248b.10, 249a.10, 250b.7, 251a.1, 253a.10, 253b.3, 253b.4, 255a.8, 255b.11, 255b.12, 258b.14, 261b.5, 261b.8, 262b.4, 263a.5, 264a.15, 264a.8, 270a.13, 271a.3, 271a.4, 271b.12, 271b.13, 272a.8, 272b.8, 273a.15, 274a.13, 274b.2, 274b.3, 276b.7, 277a.11, 277a.14, 277a.2, 277b.2, 278b.2, 279a.4, 279b.6, 279b.7, 280b.5, 281b.13, 282a.10, 283b.1, 286a.11, 286a.15, 287a.6, 288a.7, 289b.12, 290b.1, 291a.4, 294a.12, 294b.10, 295a.1, 295a.2, 295a.6, 297a.11, 297a.11, 301a.2, 301a.7, 305b.14, 306a.10,

306b.3, 308a.14, 308a.15, 308b.12, 308b.3, 308b.8, 310a.9, 312b.13, 313a.15, 314a.13, 316a.13, 316a.14, 316a.5, 317a.2, 319b.10, 319b.12, 320b.7, 322b.5, 323b.10, 323b.12, 323b.14, 324a.3, 324b.11, 325a.9, 325b.14, 326b.5, 327b.15, 328a.3, 328b.15, 329a.1, 331b.5, 333a.1, 333a.9, 333b.3, 333b.7, 334a.2, 334b.1, 334b.12, 335a.10, 335a.11, 335a.6, 335b.3, 337b.5, 338a.8, 339a.15, 339b.12, 341b.12, 341b.6

2. daha

d. 75a.9, 75a.11, 77a.12, 77a.9, 100b.3, 179a.15, 201a.9, 206a.2, 227a.1, 231a.3, 233b.2, 243a.2, 259a.4, 263a.15, 269a.3, 333b.12

3. hâlâ

d. 198b.15, 223b.3, 229b.8, , 237b.14, 248b.8, 272b.11, 272b.12, 339b.1

4. henüz

d. 9a.9, 155a.7, 233a.2, 288b.5, 283b.11

5. artık

d. 163a.7, 179a.12

dâhil (Ar.) içeri girme

dâhil ol- girmek, gelmek

d.-dı 139b.6

d.-dılar 42b.7

d.-dular 277a.8, 286b.4

d.-muşdur 143a.8

d.-muşuzdur 182a.4

d.-salar gerekdir 65b.7

d.-up 182a.2, 286b.12

dahl (Ar.) giriş, girme

dahl-ı ekber u menhūs büyük ve uğursuz giriş

z. 185a.14

dā'ire (Ar.) alan, daire (bk. dāyire)

dā'ire-i İslām İslam dairesi

d.+a 26a.9-10

dā'ire-i tevfiķ Allah'ın yardımı

d.+e 32b.8

daķın- takınmak, kuşanmak (kılıç)

d.-mışlar 180a.13

daķķ (Ar.) vurma, vuruş

daķķ-ı rebāb rebap çalma

d. 69a.8

daķ eyle- (kapıyı) çalmak

d!. 324a.13-14

d.-di 50b.15, 92b.2

dal dal

d.+larını 180a.14

dal- (düşünceye) dalmak

d.-dı 220b.4

dalālet (Ar.) 1. yoldan çıkma, sapkınlık

d. 209a.15, 209b.5, 209b.9, 297b.9

d.+dir 188a.2

d.+i 90b.13

2. dinden çıkmış, sapkın

d.+leri 219a.3

dalkılıç ol- yalın kılıç düşmana saldırmak

d.-up 249a.7-8

dam dam, çatı

d. 147a.7

d.+ına 71b.3

dām (Far.) tuzak

dām-ı ğām gam tuzağı

d.+dan 73a.4-5

dāmad (Far.) güvey, damat

d. 207b.9

d.+ı 64a.6, 77b.2

d.+ına 46a.13, 46b.15

dāmad-ı **Resūlallāh** Hz.
Muhammed'in damadı

d.+dır 207b.13

dāmen (*Far.*) etek

d.+ini 249b.1

dāmen-i 'arş göğün eteği

d. 40b.15

damla damla

d. 17b.2, 256a.10, 262b.11, 263a.13,
263a.15, 270b.1, 275a.8

damla- damlamak

d.-dı 256a.10, 263a.15, 270b.1, 275a.8

d.-r 339b.1

d.-rsa 17b.2

dāne (*Far.*) 1. sayı, adet

d. 87a.13, 266a.12, 276a.12, 315b.12,
328a.15

2. tane

d. 46a.13

d.+sine 312a.1

d.+sini 237a.8

dāne-i **ḥardal** hardal tanesi
(/tohumu)

d. 231b.6

danış- danışmak

d.-ayım 60b.1

dar dar (boğaz) (*bk.* tar)

d. 306a.5

darb (*Ar.*) darbe, vuruş (*bk.* darb)et

d. 70b.3, 71a.4, 74a.10, 114b.15,
151b.14, 204a.9, 204b.6, 215b.13,
221b.9, 224b.11, 226a.11, 231b, 232b.1

d.+ıla 234b.12, 237a.2

d.+ını 230a.14

d.+la 208b.12

darb ét- vurmak

d.-erken 31a.4

darb eyle- tokat vurmak

d.-di 50b.1

darb yetiştir- kılıçla vurmak,
yaralamak

d.-di 18a.14

darb yetür- kılıçla vurmak,
yaralamak

d.-diler 17a.12

darbet (*Ar.*) darbe, vuruş (*bk.* darb)

d.+iyle 209b.14

darı mısır

d. 206b.7	2. (ahirette) hesaplaşmak
dār (Ar.) ev	d.-eceğı 2a.13
dār-ı beḳā beka evi, ahiret	da'vā eyle- hak iddia etmek
d.+ya 237a.9	d.-diñiz 293a.3-4
dār-ı fenā fena evi, dünya	2. hesaplaşma
d.+dan 237a.9	d.+ñı 90b.11
dārü'l-ḥarb savaş yeri	d.+sını 161b.1
d.+e 109b.2	3. mesele
dārü's-selām huzurlu yer	d. 235a.14
d. 109b.2	4. ülkü, görüş
darıl- kızmak, öfkelenmek	d.+yıla 164b.4
d.-dı 71a.7	da'vā-yı İslām İslam davası
da'vā (Ar.) 1. hak iddiası	d. 183b.2
d. 238a.2	da'vācı (ahirette) hakkını arayan kişi
d.+dan 246b.10	d. 254a.3, 328b.14, 329a.4
d.+sı 271a.5	d.+ñ 254b.8
d.+sın 17b.6	dā'vet (Ar.) 1. çağrı, davet (ölüm)
d.+sında 81a.11	d. 26a.7
da'vā-yı salṭanāt sultanlık iddiası	2. İslam dinine çağırma, tebliğ
d.+dan 271a.9	d.+e 60a.11, 11b.7, 133a.10
da'vā èt- 1. hak iddia etmek	d.+den 12a.10
d.-ersin 193b.11	d.+inde 11b.8

da'vet  t- 1.  a ırmak

d.-di 25a.10

d.-diler 43a.2

d.-elim 51a.6

d.-erler 112b.7

d.-iy rl r 'davet ediyorlar' 201a.2

d.- p 140a.3-4, 143a.1

2. İslam dinine  a ırmak

d.-di 80b.12

d.-mege 59b.5

da'vet eyle- 1.  a ırmak

d. 122b.7

d.-di 90b.15, 177a.11

d.-diler 106b.5-6

d.-y p 80b.7, 140a.2, 140b.11,
146b.5, 173a.10, 243a.7**2. İslam dinine  a ırmak**

d.-di 118a.15

d.-mege 60a.9

d.-r 12a.7

d.-y p 11b.7, 218b.10

d ye (Far.) bakıcı, dadı

d.+si 93b.6

dayı dayı (*bk. T rk e Kelimelerde Ayn Harfinin Kullanımı*)

d. 185a.3

d.+ları 80a.15

d yim (< *Ar.* d 'im) daima

d. 312a.15, 330b.15

d yire (< *Ar.* d 'ire) alan, daire (*bk. d 'ire*)

d.+de 305a.4

d yire-i İsl m İslam dairesi

d.+a 41a.4

d yireye gir- M sl man olmak

d.-di  279b.2

de de, dahi (*bk. da*)d. 10b.9, 13a.6, 15b.13, 21b.14,
27a.10, 27b.9, 30b.10, 34a.1, 43a.3,
58b.8, 59a.10, 61b.9, 72b.5, 72b.5,
74a.10, 76a.5, 79a.14, 81a.15, 104a.14,
107b.7, 108a.9, 110a.1, 110b.12, 119a.2,
119b.9, 122b.11, 129a.8, 149b.10,
152b.9, 159b.7, 163a.15, 169b.8, 172b.4,
179a.2, 184a.4, 185b.5, 194b.6, 195a.5,
199b.6, 199b.7, 200b.1, 201a.5, 201b.4,
202a.5, 204b.2, 205b.3, 208b.12, 210b.4,
212a.9, 226b.14, 261a.6, 261b.8, 262b.2,
272a.3, 278b.2, 289b.6, 290a.11,

302a.13, 316a.11, 321a.13, 323a.9,
332a.8, 335a.5, 336a.14, 339b.11

d.+di 6a.11

d.+dim 6a.10, 6a.9

dê- demek, söylemek

d.-di 7a.10, 7a.12, 7a.13, 7b.1, 7b.12,
8a.1, 8a.11, 8a.12, 8a.14, 8a.2, 8a.4, 8a.7,
8a.8, 8b.1, 9b.1, 9b.10, 9b.11, 9b.11,
9b.13, 9b.14, 9b.15, 9b.9, 10a.10, 10a.11,
10a.12, 10a.3, 10b.3, 11a.14, 12b.10,
12b.4, 13b.15, 14a.6, 14a.8, 14a.9,
15a.12, 15a.15, 15b.1, 15b.3, 16a.5,
16a.7, 16a.9, 17b.14, 18a.3, 18a.6,
18b.14, 19a.11, 19a.4, 19a.8, 19b.11,
19b.7, 19b.9, 20a.12, 20a.8, 20a.9,
22b.13, 24a.9, 25a.3, 25b.7, 26a.2,
26b.10, 26b.6, 26b.9, 27b.9, 29a.13,
30b.12, 30b.15, 30b.15, 30b.3, 31a.1,
31a.11, 31a.15, 31a.9, 31a.9, 31b.15,
32a.12, 32a.13, 32b.6, 33a.2, 33b.10,
33b.13, 33b.15, 33b.9, 34a.13, 34a.14,
34a.3, 34a.9, 35a.1, 35b.15, 36a.1, 37a.9,
37b.13, 37b.13, 37b.7, 38a.12, 38a.2,
38a.4, 38a.8, 39a.2, 39a.8, 41a.11,
41a.13, 41b.11, 41b.14, 41b.3, 42a.11,
42a.13, 42a.15, 42a.9, 42b.15, 42b.3,
43a.4, 43b.1, 44b.3, 46b.14, 46b.9,
47b.12, 48a.13, 48b.1, 49a.2, 49a.5,
49a.9, 49b.15, 50a.7, 50b.12, 50b.9,
51a.13, 51a.6, 51a.9, 52a.8, 52b.3, 52b.6,
53a.11, 53a.2, 53a.4, 53a.8, 53a.9, 53b.6,

54a.14, 54a.6, 56b.10, 56b.14, 57a.1,
57a.2, 57a.5, 57b.11, 57b.5, 58b.1, 58b.2,
58b.4, 59a.11, 59a.8, 59b.10, 59b.12,
59b.2, 59b.8, 60a.12, 60a.2, 60a.6, 60a.7,
60b.1, 60b.2, 60b.7, 60b.9, 61a.12,
61a.15, 61a.3, 61a.5, 61a.8, 61b.6, 61b.7,
61b.9, 62a.1, 62a.14, 62a.4, 62a.5, 62b.1,
62b.11, 62b.3, 63a.11, 63a.3, 63a.4,
63a.6, 63a.7, 63a.9, 63a.9, 63b.1, 63b.1,
63b.11, 63b.3, 63b.5, 63b.6, 63b.7, 64a.3,
64a.6, 64a.8, 64a.8, 64b.11, 64b.12,
64b.13, 64b.4, 64b.7, 65a.4, 65b.11,
65b.7, 66a.10, 66a.12, 66a.14, 66a.3,
66a.9, 66b.2, 67a.15, 67a.4, 67b.8,
68a.11, 68b.11, 68b.5, 68b.9, 69a.3,
69b.15, 70a.2, 70a.4, 70a.7, 70b.2, 70b.3,
70b.3, 70b.5, 71a.1, 71a.10, 71a.9, 71b.1,
71b.10, 72a.6, 73a.13, 73b.13, 76a.11,
76a.11, 76a.12, 76a.13, 76a.15, 76a.9,
76b.13, 77b.3, 78a.5, 78a.5, 78a.6,
78b.11, 78b.12, 78b.12, 79a.3, 79b.5,
80a.7, 81a.13, 81a.8, 83a.12, 84a.6,
84b.2, 85b.10, 85b.11, 85b.12, 85b.6,
87a.1, 87a.12, 87a.15, 87b.7, 88a.8,
89a.10, 89b.13, 89b.3, 89b.6, 90a.5,
90a.9, 90b.1, 90b.12, 90b.14, 90b.2,
90b.4, 90b.4, 91a.9, 92b.10, 92b.13,
92b.4, 92b.5, 92b.6, 93a.3, 93b.14, 93b.6,
94a.1, 94a.5, 94a.7, 94b.14, 95a.1, 95a.6,
95a.8, 95b.12, 95b.15, 95b.9, 96a.15,
96b.5, 96b.8, 97a.14, 97a.2, 97a.6, 97a.7,
97a.9, 97b.1, 97b.15, 97b.5, 98a.7, 98b.4,
98b.5, 99b.13, 99b.14, 99b.6, 99b.8,

100a.5, 100a.7, 100a.9, 101a.10, 101a.11,
 101b.5, 102a.12, 102a.13, 102b.10,
 104a.12, 104a.15, 104a.8, 105a.10,
 105a.6, 105b.10, 105b.15, 106a.13,
 106a.3, 106a.4, 107a.11, 107a.4, 107b.1,
 107b.5, 107b.8, 108a.11, 108a.8, 108b.1,
 108b.4, 109a.12, 109a.6, 109b.1,
 109b.12, 109b.13, 109b.2, 109b.3,
 109b.5, 110a.1, 110a.10, 110a.2, 110a.5,
 110a.6, 110a.9, 110b.1, 110b.13, 110b.3,
 110b.8, 111a.10, 111a.13, 111a.4,
 111b.6, 111b.7, 112a.15, 112b.14,
 112b.3, 112b.6, 112b.9, 113b.12, 114a.2,
 114a.3, 114a.6, 114a.8, 114b.3, 115a.1,
 115a.2, 116a.14, 116a.15, 116a.3, 116b.2,
 117a.11, 117a.13, 117b.10, 118a.10,
 118a.12, 118a.13, 118a.6, 118b.5,
 118b.9, 119a.14, 120b.3, 121b.11,
 121b.6, 122a.9, 122b.12, 122b.13,
 122b.14, 122b.8, 123a.1, 123b.10,
 123b.11, 123b.3, 123b.7, 123b.8,
 124a.10, 124b.13, 124b.5, 125a.1,
 125a.7, 126b.15, 127a.10, 127a.15,
 127a.2, 127a.7, 127b.4, 128a.11, 128a.2,
 128a.3, 128b.1, 128b.4, 128b.7, 129a.1,
 129a.12, 129a.5, 129a.9, 131a.10,
 132a.13, 132b.1, 133a.15, 133b.10,
 133b.12, 134a.8, 134b.10, 134b.14,
 134b.8, 135a.10, 135a.13, 135a.3, 135a.8,
 135b.10, 136a.13, 136a.3, 136a.4, 136a.5,
 136b.1, 137b.11, 137b.12, 137b.14,
 137b.15, 137b.7, 138a.1, 138a.2, 138a.4,
 138b.1, 140a.7, 140b.14, 141a.5,
 142a.13, 142a.14, 142b.8, 143a.15,
 143a.6, 143b.10, 143b.11, 143b.9,
 144a.13, 144b.10, 144b.2, 144b.3,
 144b.6, 144b.8, 146a.13, 146a.14,
 146a.5, 146b.3, 146b.7, 146b.8, 147a.12,
 147a.6, 147a.7, 147b.11, 148b.5,
 149a.11, 149b.11, 149b.13, 149b.13,
 149b.3, 150a.12, 150a.14, 150a.3,
 150b.10, 151a.15, 151a.5, 151a.6, 151a.9,
 152a.3, 153a.11, 153a.2, 153a.3, 153a.4,
 153b.5, 153b.7, 153b.7, 154a.15, 155a.5,
 155b.10, 155b.12, 155b.3, 156a.8,
 156b.3, 157a.15, 158a.15, 158b.1,
 158b.15, 158b.6, 158b.8, 159a.10,
 159a.3, 159a.3, 159a.5, 159a.8, 159b.14,
 159b.3, 159b.4, 159b.7, 160a.13,
 160b.12, 160b.15, 160b.4, 160b.6,
 161a.2, 161b.14, 162a.10, 162a.2,
 162b.4, 162b.9, 163a.14, 163a.2,
 163b.12, 164a.10, 164a.3, 164a.4, 164a.9,
 164b.1, 164b.1, 164b.10, 164b.15,
 164b.2, 164b.7, 166b.8, 165a.15,
 165b.13, 165b.2, 165b.5, 166b.1, 166b.4,
 166b.5, 167a.12, 167a.2, 167b.7, 168a.3,
 168a.4, 168a.6, 168a.9, 168b.7, 169b.1,
 170b.5, 171a.3, 171b.12, 172a.11,
 173a.8, 173b.14, 173b.7, 174a.12,
 174b.9, 175a.12, 175b.13, 175b.15,
 175b.3, 176b.13, 177a.10, 177a.14,
 177a.14, 177a.5, 177b.12, 177b.2,
 177b.7, 178a.5, 178a.7, 178b.10,
 178b.12, 178b.14, 179a.4, 179a.6,
 179b.1, 179b.10, 179b.13, 179b.3,

179b.6, 180a.11, 180a.12, 180a.4, 229a.12, 229a.7, 229b.1, 229b.15,
 180b.15, 180b.5, 181a.1, 181a.11, 229b.9, 230a.14, 230a.2, 230b.14,
 181a.14, 181b.11, 182b.2, 182b.5, 230b.9, 231a.14, 231b.10, 231b.12,
 182b.7, 182b.9, 183a.12, 183b.13, 232b.6, 233b.12, 234a.4, 234a.9,
 183b.5, 184a.13, 184a.5, 184b.1, 235a.12, 235a.15, 235a.5, 235a.6, 235a.7,
 184b.11, 184b.12, 184b.9, 185a.3, 235b.10, 235b.2, 236a.13, 236a.6,
 186a.1, 186a.8, 186b.6, 187a.4, 187a.5, 236b.1, 237b.10, 237b.3, 237b.6, 237b.9,
 187b.13, 188a.10, 188a.14, 188a.7, 238a.2, 238a.6, 238a.9, 238b.9, 239a.4,
 188b.12, 188b.15, 188b.5, 188b.6, 239a.7, 239a.9, 240a.2, 240a.3, 240a.4,
 189a.10, 189a.3, 189a.4, 189b.10, 240a.5, 240a.7, 240b.1, 241a.4, 241b.11,
 190a.12, 190b.15, 192a.1, 192a.13, 241b.7, 242a.5, 242a.7, 242b.3, 243a.11,
 192a.2, 192a.5, 192a.7, 192a.8, 192b.1, 243a.4, 243a.9, 243b.14, 243b.5,
 192b.10, 192b.12, 192b.7, 192b.8, 245b.10, 245b.8, 246b.13, 246b.14,
 192b.9, 193a.10, 193a.5, 193a.6, 247a.12, 247b.7, 248a.2, 248a.4,
 193b.11, 193b.13, 193b.7, 194a.15, 248b.10, 248b.5, 249a.15, 249a.6,
 194b.6, 194b.7, 195a.12, 195a.15, 249b.12, 249b.13, 249b.4, 250a.2,
 195a.5, 195b.2, 196b.11, 197a.2, 250a.7, 250b.3, 251a.10, 251b.8, 251b.9,
 197b.13, 197b.15, 198a.1, 198a.11, 252a.13, 252a.7, 252b.12, 252b.6,
 198a.12, 198a.12, 198a.14, 198a.14, 253a.8-9, 253b.4, 253b.5, 254a.1,
 198a.3, 199a.1, 199a.15, 199a.3, 199a.7, 254a.15, 254a.3-4, 254a.9, 254a.9,
 199b.1, 199b.11, 199b.5, 200a.11, 254b.10, 254b.12, 254b.15, 254b.3,
 200a.7, 200b.10, 200b.4, 201a.3, 201a.5, 254b.3, 255a.10, 257b.1, 258a.15,
 201b.14, 203a.7, 203b.13, 203b.15, 258a.2, 258b.2, 258b.8, 258b.9, 259a.12,
 204a.1, 205b.12, 206a.10, 206b.1, 259a.4, 259a.5, 259a.6, 259a.9, 261a.1,
 207a.10, 207a.12, 207b.1, 207b.12, 261a.7, 261b.15, 261b.6, 263b.14,
 207b.2, 208a.1, 208a.2, 208a.5, 208a.6, 264a.7, 265b.13, 267a.11, 267a.12,
 208a.8, 208b.1, 208b.12, 208b.4, 208b.6, 267b.1, 267b.10, 267b.5, 269a.2,
 209a.7, 210a.15, 210b.14, 211b.2, 270b.14, 271a.10, 271a.11, 271b.6,
 212b.2, 214b.3, 215b.12, 216a.8, 216b.6, 272a.11, 272a.9, 272b.2, 272b.5, 272b.8,
 217a.1, 217a.14, 218a.15, 218a.9, 218b.2, 273a.11, 273a.12, 274b.11, 274b.12,
 220a.11, 221b.6, 222a.14, 222a.6, 275a.3, 275a.5, 276a.2, 276a.4, 276b.3,
 222b.13, 223b.9, 224a.8, 225b.15, 276b.6, 276b.7, 277a.1, 277a.11,
 226b.13, 227a.5, 228b.5, 229a.11, 277a.14, 277a.15, 277a.7, 277b.11,

277b.3, 277b.7, 277b.8, 277b.9, 278a.13,
 278b.3, 279a.10, 279a.12, 279a.14,
 279b.7, 281a.1, 281b.10, 281b.15,
 281b.8, 282a.3, 283b.1, 283b.15, 283b.3,
 284a.10, 284a.6, 284a.7, 284b.1, 284b.1,
 284b.1, 284b.1, 284b.1, 284b.11,
 284b.14, 284b.15, 284b.4, 284b.5,
 284b.9, 286a.12, 286a.3, 286a.5, 286a.8,
 286b.14, 287a.2, 287a.4, 287a.7,
 287b.15, 287b.3, 287b.6, 287b.8, 288a.1,
 288a.11, 288b.1, 288b.11, 288b.15,
 288b.7, 289a.14, 289a.4, 289a.6,
 289b.10, 289b.11, 290a.10, 290a.13,
 290a.8, 290b.15, 290b.3, 290b.8,
 291a.11, 291a.14, 291a.3, 291b.4,
 291b.8, 292a.3, 292a.5, 292a.8, 292b.12,
 292b.4, 292b.6, 293a.11, 293a.2, 293a.8,
 293b.1, 293b.12, 293b.4, 293b.5, 293b.9,
 294a.11, 294a.13, 294a.3, 294a.4, 294a.6,
 294a.8, 294b.2, 294b.3, 294b.5, 294b.10,
 295a.10, 295a.4, 295a.5, 295a.7, 296a.1,
 297a.4, 298a.12, 298a.14, 299a.4, 299b.1,
 299b.9, 300a.7, 301a.1, 301a.15,
 301b.11, 301b.5, 302a.6, 302b.15,
 302b.5, 302b.7, 302b.9, 303a.2, 303a.3,
 303b.10, 303b.15, 303b.15, 303b.6,
 303b.8, 305b.14, 306a.10, 306a.4,
 306b.1, 306b.13, 306b.6, 307a.10,
 307a.13, 307a.14, 307a.15, 307a.8,
 307a.9, 307b.1, 307b.13, 307b.6,
 308a.12, 308a.13, 308a.3, 308b.10,
 308b.12, 308b.7, 309a.10, 309a.7,
 309b.10, 309b.14, 309b.8, 310a.10,

310a.14, 310a.2, 310a.2, 310a.4, 310a.5,
 310b.6, 310b.8, 311a.11, 311a.12,
 311a.14, 311b.12, 311b.13, 311b.9,
 312b.11, 312b.13, 312b.4, 313a.3,
 313a.8, 313b.3, 314a.11, 314a.13,
 314b.11, 314b.12, 314b.15, 314b.7,
 314b.8, 314b.8, 314b.9, 315a.7, 315b.5,
 316a.4, 316b.2, 317a.3, 317b.13, 317b.8,
 319a.15, 319b.1, 319b.12, 319b.14,
 319b.6, 320a.13, 320a.3, 320b.3, 320b.7,
 321a.13, 321a.9, 321b.10, 321b.15,
 321b.7, 322b.15, 322b.2, 323a.1,
 323a.14, 323a.15, 323a.6, 324a.11,
 324b.11, 324b.12, 324b.14, 324b.14,
 324b.2, 324b.9, 325a.12, 325a.15,
 325a.5, 325a.9, 325b.1, 325b.3, 325b.4,
 329b.15, 331b.10, 331b.11, 331b.13,
 331b.6, 331b.9, 332a.4, 332b.14,
 333a.15, 333a.7, 333b.12, 334a.14,
 334b.10, 334b.12, 334b.15, 334b.6,
 334b.7, 334b.8, 335a.9, 335a.9, 335b.5,
 335b.9, 335b.9, 336a.10, 336a.12,
 336b.13, 336b.3, 336b.6, 337b.13,
 337b.2, 338a.1, 338a.11, 338a.8,
 338b.14, 339a.13, 339a.8, 339a.8,
 339b.1, 339b.10, 339b.12, 339b.13,
 339b.14, 339b.6, 339b.6, 339b.8, 339b.9,
 340b.9

d.-digi 276b.9

d.-digin 69b.6, 76b.2, 235a.14, 293b.7

d.-digin 189a.7

- d.-digini 193b.15
- d.-digiñiz 110b.9, 179b.13
- d.-dik 301b.9
- d.-dikçe 84b.5
- d.-dikde 15a.9, 30a.5, 36b.10, 48a.1, 52b.1, 69b.6, 74b.3, 81a.1, 89b.13, 101b.14, 101b.15, 142b.10, 161b.2, 162b.8-9, 181b.7, 184a.4, 187a.8, 191a.11, 213a.1, 213b.10, 214b.12, 216a.15, 218a.7, 223b.12, 248b.13
- d.-dikleri 15b.13, 27a.8, 27b.15, 69a.7, 80b.5, 84b.11, 88b.15, 111b.14, 121b.1, 129b.12, 129b.3, 139b.1, 160a.7, 175a.8, 182a.5, 183a.15, 186b.3, 199a.2, 205b.12, 232b.12, 244a.14, 259a.9, 267a.6, 278b.13, 280b.10, 305b.4, 313b.7, 314b.4, 317a.10, 317a.9, 318a.2, 318b.15, 318b.5, 322a.8, 322b.1, 323b.8, 324a.9, 326b.13
- d.-diler 9a.14, 9b.3, 12a.14, 12a.6, 12b.7, 16b.6, 18b.9, 19b.14, 25b.13, 26a.5, 26a.6, 26a.9, 26b.8, 26b.10, 26b.10, 26b.11, 29a.9, 29b.12, 30a.11, 31b.11, 31b.13, 39a.14, 39a.3, 40a.4, 47a.5, 54a.2, 54b.3, 58b.9, 59a.15, 61b.5, 62b.15, 63b.11, 64a.9, 67a.13, 68a.1, 71a.14, 76a.13, 76a.2, 76a.9, 76b.6, 88a.6, 92b.8, 93a.5, 94b.4, 94b.8, 98a.6, 100b.13, 100b.14, 100b.2, 100b.5, 101a.2, 101a.5, 104a.9, 105b.13, 105b.13, 105b.9, 106a.14, 109a.15, 109b.4, 110b.6, 110b.8, 112a.13, 113a.10, 113a.3, 113b.4, 114a.13, 114b.1, 115b.10, 115b.2, 116a.5, 116a.8, 116a.9, 117b.4, 121a.2, 121b.15, 121b.8, 122a.4, 122a.5, 122a.6, 124a.9, 129b.10, 129b.12, 129b.7, 140a.9, 142b.5, 144a.10, 147a.2, 147b.1, 155a.2, 158a.13, 160a.1, 161a.9, 161b.15, 162a.1, 168b.5, 170b.9, 172a.1, 173a.1, 174a.3, 174b.4, 174b.7, 175a.5, 176b.6, 176b.7, 179a.15, 180a.4, 180b.6, 180b.9, 187a.10-11, 191a.12, 192a.14, 192b.14, 195a.3, 197a.14, 197a.15, 197a.4, 203a.13, 205b.4, 206a.15, 206b.8, 207b.15, 207b.6, 213a.2, 217a.3, 217b.10, 221a.2, 227a.3, 228a.6, 229a.14, 229a.9, 239b.11, 244a.3, 247a.15, 255b.10, 258a.14, 258b.12, 260b.15, 261a.12, 261b.9, 262b.12, 266b.10, 270b.15, 271a.1, 274a.12, 274b.14, 274b.2, 285b.14, 288a.3, 289b.6, 291a.15, 292b.10, 293a.13, 294b.2, 298b.9, 300a.4, 304a.1, 305a.14, 308b.9, 313b.2, 315b.1, 315b.9, 316a.13, 316a.14, 316b.2, 316b.6, 317b.5, 317b.6, 320a.1, 320a.10, 320a.4, 320a.7, 320b.6, 320b.9, 321b.1, 322a.1, 322b.11, 325a.12, 325a.2, 332b.14, 337a.10, 337a.11, 337a.8, 337a.9, 339a.12, 339a.13, 340b.13
- d.-dim 7b.14, 8a.2, 8a.3, 8a.5, 8a.8, 13a.15, 13b.13, 14a.3, 20a.11, 33b.7,

43a.3, 57b.10, 57b.8, 67a.2, 77a.12, 77a.13, 77b.1, 77b.15, 77b.4, 78a.2, 90a.10, 99b.9, 100b.2, 100b.5, 101a.1, 110b.11, 124b.15, 137b.10, 137b.10, 137b.15, 137b.9, 138a.14, 138a.2, 138a.6, 138a.6, 138b.3, 159a.4, 162b.8, 164a.14, 164a.14, 196b.13, 241b.3, 256b.2, 280b.13, 280b.14, 280b.4, 281a.1, 286a.14, 286a.9, 289b.10, 289b.14, 289b.3, 289b.5, 302a.14, 303b.14, 306b.7, 306b.7, 309a.2, 312b.13, 314b.2, 326a.13, 330b.10, 332a.11, 332b.5, 332b.8, 333a.5, 333a.9, 337a.10

d.-diñ 56b.14, 184b.5, 254b.10

d.-diñiz 7a.7, 178a.3, 196b.14

d.-düm 77a.4, 137b.13, 243a.2

d.-mede 43b.14

d.-medi 14b.15, 84a.1, 241a.9, 325a.1

d.-medik 12a.13

d.-mediler 21b.10

d.-medim 43b.2, 55a.12, 78b.5, 309a.2

d.-medüm 297b.14

d.-mek 60a.7, 184b.6

d.-mekdir 79a.2, 93a.3, 151a.7

d.-mekle 25a.8, 39b.4, 75b.9, 77a.1, 105a.3, 139b.7, 177a.6, 274b.7

d.-mem 176a.12, 176a.12, 181b.3, 210b.4, 227a.4

d.-meñ 145b.14, 217a.2

d.-mesiz 176a.14, 176a.15

d.-meyeler 342a.14

d.-mez 116a.6

d.-mezem 197b.15

d.-meziz 104a.9

d.-mezler 52b.12, 137b.4, 137b.7

d.-miş 61a.14, 64a.2, 78a.14, 85a.12, 117a.3, 125a.8, 125b.7, 126a.3, 139b.2, 141b.5, 178a.14, 190a.5, 190b.6, 191b.8, 227a.8, 227a.9, 227b.1, 240a.2, 240a.5, 256b.13, 257a.13, 310b.3, 317a.15

d.-mişdir 38b.4, 85a.15, 123a.10, 123a.15, 123a.8, 133a.3, 249b.10, 288b.10, 329b.13, 341a.1

d.-mişler 28b.1, 75a.7

d.-n 67a.15

d.-ñ 12a.3, 324a.14

d.-ñiz 12a.3

d.-r 9a.5, 15b.2, 15b.5, 48a.11, 51a.3, 62b.2, 67a.9, 77a.6, 81a.11, 81a.3, 81a.3, 85b.15, 86a.9, 86b.5, 95a.14, 100a.6, 108a.4, 137b.3, 137b.5, 137b.5, 164b.5,

164b.6, 165a.4, 165a.5, 165a.7, 170b.13,
183a.11, 224b.4, 257b.8, 302b.13, 317a.4

d.-rdi 12a.12, 12a.4, 12a.5, 14b.1,
14b.12, 14b.13, 14b.2, 14b.3, 17b.3,
22b.6, 24a.2, 33b.3, 37a.4, 55a.8, 56b.6,
71b.3, 71b.5, 76a.15, 82a.4, 82b.1,
84a.15, 84a.2, 85a.1, 86a.3, 87b.12,
87b.14, 91b.14, 96a.7, 114b.14, 118a.2,
137a.10, 137a.7, 137a.8, 142b.6, 150b.2,
174a.6, 174b.2, 195b.4, 213b.5, 225b.10,
225b.11, 235b.10, 235b.9, 241b.15,
246a.3, 252a.6, 270a.11, 280b.14,
280b.15, 281b.4, 282a.15, 311b.14,
312a.11, 312a.13, 312a.13, 314a.6,
319a.1, 322b.7, 322b.8, 322b.9, 330b.14,
331a.11, 334a.11

d.-rdiñiz 170b.15, 171a.1

d.-rim 127b.1, 164b.6, 164b.7, 252b.6

d.-riz 107a.6

d.-rken 4a.2, 18a.8, 43a.13, 43b.12,
53b.12, 58a.14, 68a.10, 70b.2, 73b.14,
73b.9, 85b.10, 93a.1, 123b.6, 134b.5,
152a.4, 152a.7, 161a.12, 161b.4, 182a.13,
184b.9, 185a.14, 200a.12, 206a.13,
227a.1, 232b.5, 236a.9, 246a.6, 250b.7,
253b.15, 266a.10, 294a.9, 297b.9,
301b.13, 326a.2, 335a.2, 338b.1

d.-rler 10a.12, 11b.1, 11b.1, 21a.13,
21a.7, 22a.9, 30a.8, 30a.9, 37b.5, 39b.10,
39b.9, 43a.10, 44b.15, 45a.6, 59a.5,

60b.5, 77b.5, 83b.9, 85b.2, 89a.3, 95a.14,
107a.6, 109b.13, 109b.14, 109b.15,
109b.7, 133b.7, 136a.14, 140b.10,
141b.4, 143b.11, 143b.11, 147a.3,
149a.9, 151a.4, 152a.11, 156a.15, 156a.9,
172a.12, 172a.5, 174b.10, 175a.6,
176b.11, 176b.2, 179a.13, 179a.14,
179a.15, 180b.8, 186b.7, 189a.12,
190b.13, 191a.10, 191a.5, 193a.2, 193a.8,
193b.7, 194a.8, 198a.6, 198b.4, 198b.6,
200a.6, 200b.15, 204b.4, 204b.7, 210a.6,
210a.9, 211a.4, 213b.14, 214b.4, 217b.3,
218a.5, 230b.2, 230b.4, 234b.7, 236a.10,
236a.9, 239b.8, 241b.9, 244a.14, 247a.9,
247b.11, 250a.2, 253a.1, 253a.2, 253b.2,
255b.11, 256a.13, 258a.4, 258a.6,
262b.7, 263b.5, 264a.7, 265b.1, 267a.13,
268a.2, 274a.3, 275b.4, 275b.5, 283b.5,
288b.2, 289a.9, 300b.8, 306b.1, 307a.13,
307b.4, 309b.2, 325b.13, 326b.12,
338a.13, 340b.4, 340b.4

d.-rlerdi 49b.1, 56a.14, 112a.6, 115a.9,
127b.13, 142b.1, 142b.2, 143a.13,
158b.13, 162b.10, 172b.9, 174a.4,
174a.5, 177a.2, 180a.3, 185a.2, 196a.2,
202a.10, 205a.11, 205a.13, 205a.13,
206b.14, 208b.7, 209a.1, 209b.4,
210b.11, 214b.15, 217a.1, 217b.11,
219b.11, 221a.9, 224a.13, 226a.3, 226a.6,
226b.1, 233b.2, 235b.11, 236b.15,
238a.12, 240b.13, 240b.14, 245b.6,
252b.13, 256b.11, 269a.13, 274a.4,

274b.13, 275b.11-12, 276a.13, 277b.4,
283b.6, 299a.12, 305b.11, 305b.12,
309b.6, 310a.11, 310a.11, 310b.11,
316a.8, 316b.9, 322a.10, 324a.13,
331a.12

d.-rleridi 321a.5

d.-rlerken 242b.2

d.-rlermiş 12b.10

d.-rmiş 39a.15, 63a.15, 131b.5

d.-rse 173a.14, 173a.14, 177a.4,
323a.12, 324b.1

d.-rsem 203a.3

d.-rsen 121b.15

d.-rseñ 16a.7, 69b.14, 179b.1, 189a.2,
210a.15, 249b.7, 297b.2

d.-rseñiz 44b.6, 107a.5, 141a.1

d.-rsin 63b.2, 96b.8, 99b.4, 111a.12,
142b.4, 152b.10, 153b.7, 158a.1,
163b.11, 165b.1, 173b.4, 173b.8, 183a.2,
185a.12, 189b.6, 192b.12, 248b.9,
294a.2, 322b.11

d.-rsiñ 85b.13, 85b.14, 142b.5, 183a.1,
189b.6, 192b.7, 286b.15

d.-rsiñiz 197b.2, 197b.2

d.-rsiz 71b.10, 104a.7, 184a.15,
252b.12, 272a.9, 305b.13, 306a.3

d.-se 59b.13

d.-se gerekdir 171a.2

d.-sek 42b.11

d.-ye 213b.15, 326b.14, 327a.3,
327a.8, 327b.11, 327b.14, 327b.5,
327b.7, 327b.8, 328a.10, 328a.11,
328a.13, 328b.11, 328b.13, 328b.14,
329a.10, 329a.12, 329a.13, 329a.14,
329a.4, 329a.7, 329a.9, 329b.1, 329b.3,
329b.7, 329b.9, 330a.2, 331a.5

d.-yeler 327a.6, 327b.3, 328b.15,
329a.1, 329a.4, 329a.4, 329a.5, 329a.6,
331a.3

d.-yelim 187a.6, 187a.6, 205a.1,
209b.10

d.-yemem 243b.2

d.-yen 110b.3, 184b.10, 184b.3,
206b.14, 264b.6

d.-yenler 126b.7, 182a.1, 202b.6,
202b.7, 269a.11, 319b.5

d.-yenlerden 204b.10

d.-yerek 194b.1, 242a.6

d.-yesin 86a.6-7, 86a.9

d.-yesiz 316b.12

d.-yeyim 73b.14, 150a.3, 201a.3,
201a.4, 203a.3

d.-yince 81a.1, 81a.4, 146b.15

d.-yinçe 16a.1, 17b.6, 19a.10, 30a.9, 33a.13, 34b.14, 40a.11, 42a.5, 44a.10, 44a.15, 44b.8, 45a.5, 45a.8, 48a.6, 49b.3, 58a.3, 58b.10, 66a.6, 68b.7, 94b.5, 94b.9, 96a.3, 97b.13, 98a.12, 99a.10, 99a.14, 99a.6, 113a.4, 115b.8, 116a.10, 116a.7, 124b.11, 124b.6, 126a.3, 130a.11, 144b.12, 147a.1, 149b.14, 153a.13, 153a.15, 155a.12, 156b.15, 157a.2, 157a.8, 158a.6, 160b.1, 162b.15, 163a.10, 169a.3, 173a.4, 177a.12, 178a.8, 179b.11, 182a.15, 184a.15, 191a.13, 193a.12, 193a.8, 199b.12, 199b.8, 200a.1, 200b.5, 201a.14, 201b.6, 203a.3, 204a.10, 204a.14, 204a.8, 207a.8, 207a.9, 208a.9, 209b.6, 210a.3, 211a.13, 214a.11, 214b.10, 222b.3, 223b.14, 229b.2, 272b.8, 284a.2, 288b.14, 294b.8, 308b.8, 312b.7, 334b.13

d.-yü 13b.12, 16b.2, 17a.11, 17b.9, 27a.10, 29b.4, 31b.7, 33b.5, 37b.11, 38b.7, 42b.13, 43b.3, 44a.2, 46a.7, 57a.8, 59a.1, 59a.10, 61a.12, 61b.6, 65b.11, 66a.15, 66b.4, 67b.9, 77b.11, 82a.7, 88a.12, 88a.14, 93b.10, 95b.9, 97b.8, 100b.12, 101a.5, 103b.5, 103b.9, 105b.12, 111b.5, 113a.7, 113b.9, 122a.14, 124a.14, 127a.12, 130a.14, 130b.5, 131a.5, 132a.1, 140b.5, 141b.14, 142a.5, 142b.12, 143b.4, 146a.3, 147a.12, 147b.8, 149b.4, 149b.6, 149b.8,

150b.4, 155a.7, 155a.9, 156a.13, 157b.6, 158a.11, 160a.11, 161a.9, 162a.13, 162a.3, 164b.5, 165b.14, 165b.9, 169b.15, 171b.12, 173b.2, 174b.15, 175a.7, 175b.8, 180b.12, 184b.10, 185a.12, 185b.12, 185b.13, 185b.5, 185b.6, 187b.2, 191a.2, 191a.3, 191b.11, 191b.14, 193b.3, 194a.11, 195b.13, 200b.15, 201a.11, 202a.5, 202b.12, 208b.15, 209b.2, 211a.3, 212b.13, 213b.4, 224b.7, 229b.4, 234a.2, 241a.8, 242b.5, 246a.7, 246a.8, 247a.2, 252b.9, 253b.3, 262b.4, 267a.3, 267b.14, 269b.3, 269b.8, 275b.1, 276a.6, 279b.11, 285b.14, 286b.11, 287a.2, 288a.10, 288b.5, 292a.7, 294b.15, 295b.2, 297a.3, 298a.11, 298a.2, 298a.8, 299b.12, 299b.2, 301a.12, 302b.10, 307b.9, 314a.3, 317b.15, 318a.8, 324b.13, 330b.12, 331a.9, 336a.14, 336a.3, 336a.5, 341b.10, 342a.8

d.-yüp 10a.14, 12a.9, 12b.13, 16a.10, 16a.14, 17a.10, 17a.7, 19a.15, 37a.5, 50a.1, 50a.9, 52a.15, 52b.14, 52b.6, 53b.14, 58b.6, 60b.4, 62a.6, 65a.6, 65a.9, 66b.6, 69b.10, 72a.13, 74b.10, 81a.5, 83a.15, 84b.12, 85b.15, 86a.1, 86a.12, 87a.3, 91a.10, 91b.13, 91b.15, 91b.2, 91b.5, 92b.1, 98b.6, 99b.1, 105b.1, 105b.4, 107a.2, 108b.11, 109a.1, 111a.15, 114a.9, 114b.10, 114b.6, 115a.4, 117a.8, 120a.10, 124a.1, 129a.14,

129b.8, 130a.10, 130b.14, 134a.1,
 134a.3, 138a.10, 139b.12, 139b.4,
 143a.12, 143a.3, 145a.13, 146a.14,
 148a.8, 148b.13, 149a.2, 150a.8, 151b.2,
 152a.6, 153b.15, 155a.14, 155b.13,
 159b.5, 161b.9, 163a.15, 163b.13,
 163b.8, 164a.5, 175b.4, 176a.2, 177a.12,
 180a.1, 180a.5, 181a.12, 184a.6, 184b.6,
 187a.9, 187b.5, 191a.13, 191a.15,
 195b.5, 199a.9, 199b.4, 200a.3, 202a.1,
 208a.12, 209a.13, 211a.11, 212b.5,
 214b.5, 215b.11, 221b.14, 221b.14,
 222b.15, 223a.12, 223b.4, 223b.6,
 228b.12, 230b.12, 230b.15, 232a.5,
 232a.9, 238b.5, 239a.12, 241a.10,
 241b.4, 244b.5, 244b.9, 245a.7, 247a.2,
 248a.8, 250b.2, 251a.4, 251b.10,
 253a.11, 253b.1, 255b.15, 257b.11,
 257b.9, 258a.3, 259b.1, 264a.11, 266b.2,
 273b.5, 274b.3, 278b.7, 279b.4, 282a.7,
 285a.4, 296a.6, 297a.9, 304a.2, 305b.15,
 306b.14, 306b.3, 311b.6, 313a.4, 316b.4,
 317a.6, 319a.2, 323b.4, 324a.12, 326a.4,
 326b.1, 333a.14, 333a.6, 336a.8, 339a.10

d.-yüvër 19b.8

dede dede

d. 101b.13, 324b.8

d.+m 115b.12, 126b.15, 242b.15,
 255a.4, 297b.1, 303b.2, 329b.11

d.+miz 34a.5, 94a.15, 290a.10,
 291a.14

d.+miziñ 90a.5

d.+ñ 179a.3, 179b.14, 254b.6, 297b.1

d.+ñiz 291a.13

d.+ñize 31b.4, 31b.6

d.+si 41b.2, 126a.7, 223b.6, 226a.7,
 288a.14, 323a.10, 324b.6

d.+sini 86b.13

d.+ye 28b.10

def (Ar.) savuşturma, kovma

d.+ine 23b.10, 87a.3, 122b.5, 154b.2

def **êt-** savuşturmak

d.-egör 154a.14

d.-ersen 9b.2

d.-esin 125b.1-2

d.-mekle 169a.6

def **eyle-** savuşturmak

d. 102a.11, 154a.13, 230a.14

d.-di 264a.11

d.-yüp 226b.2

def **ol-** savuşturulmak, hallolmak

d.-dı 241b.5, 336a.7

d.-sun 141a.1, 287a.1

d.-urdu 28b.3

def'a (Ar.) kere

d.-yüp 211a.8

d. 221b.9

defter (< Yun. diphtheri 'deri, parşömen')

defter

def'a def'a defalarca

d.+inde 137a.10

d. 26b.15-27a.1

d.+ini 41b.13

defin (<Ar. defn) gömme, defnetme (*bk.* defn)

deg- 1. ulaşmak (*bk.* dey-)

defin êt- defnetmek

d.-di 122a.14

d.-esin 53a.15

2. sıra gelmek

d.-in 75b.12

d.-di 231a.14

defin eyle- defnetmek

degin kadar

d.-diler 76b.15, 91a.14, 120b.14,
264b.2, 268b.4, 339b.4

d. 107a.10

defîne (Ar.) hazine

degil değil (*bk.* deyil, dil)

d.+ye 339a.7

d. 47b.10, 142b.4, 157b.15, 190a.11,
196b.10, 196b.10, 206b.12, 245a.12,
278a.1, 324b.8, 332b.13

defn (Ar.) gömme, defnetme (*bk.* defin)

d.+di 105b.6

defn êt- defnetmek

d.+dim 294b.13, 294b.14, 303a.7,
324b.12

d.-dikden 76a.3

d.-elim 281b.2

d.+dir 11a.13, 25b.8, 26a.8, 31b.14,
33a.12, 38b.2, 49a.13, 49a.6, 52b.12,
52b.14, 53a.7, 67a.14, 69a.12, 76a.10,
83a.2, 90a.2, 99a.10, 103b.12, 104b.9,
112a.12, 112a.12, 114a.2, 128a.5, 128b.1,
129a.1, 133a.10, 133b.15, 133b.6,
133b.9, 134a.1, 136a.2, 137b.5, 142b.7,
152a.10, 156a.12, 159a.13, 160a.5,

d.-esin 153a.11

defn eyle- defnetmek

d.-di 217b.2, 239b.2, 242a.12

d.-diler 226b.5, 299a.5-6, 336b.15

d.-ñ 299a.4

161b.15, 169a.6, 176a.11, 176a.13,
176b.1, 177b.13, 181b.6, 189a.6, 195a.1,
200a.12, 201a.7, 205b.9, 211a.11,
220b.11, 221a.1, 231b.6, 233a.11,
234b.7, 238b.8, 238b.9, 241b.1, 242b.9,
256b.12, 260b.15, 272b.2, 276a.4,
277a.13, 278b.5, 283b.2, 291a.8,
298b.12, 300a.12, 313b.7, 314a.10,
314a.9, 322b.9, 324a.7, 336b.5

d.+dir 144a.5, 148a.14, 163b.13,
253a.1

d.+em 45a.6, 82a.4, 135a.14, 146b.15,
169b.4, 173a.15, 280b.13

d.+im 200a.3

d.+iz 121b.8, 123b.6, 201a.14, 317b.6,
331a.3

d.+sin 253a.7

degnek değnek, sopa (*bk. deynek*)

d. 236b.5

dekle- denkleştirmek, yanaştırmak

d.-r 267a.11

del- delmek

d.-di 238b.15, 270b.1

delālet (*Ar.*) delil, nişan

d.+dir 74b.8, 327b.4, 327b.5

deli deli

d. 184b.1, 246a.2, 304b.1, 304b.13,
325b.3

d.+dir 12a.13

d.+sin 204a.4

delik delik

d. 270b.2, 282a.6

delik delik ét- çok yara açmak

d.-üp 218b.15

delil (*Ar.*) delil, burhan

d. 317b.3

d.+dir 74b.7

dilir (*Far.*) bahadır, yiğit

d. 204b.5

dellāl (*Ar.*) **1.** tellal

d. 124a.7, 272a.10, 316b.11, 316b.5,
322a.10

d.+a 161a.8

d.+lar 149b.5, 268b.14, 320b.7, 338a.9

2. aracılık yapan

d. 86a.3, 87a.1

d.+ı 86a.4

dem (*Far.*) **1.** tam vakti, tam sırası

d. 317b.11

d.+dür 51a.15	d.+i 252a.9
2. kere, defa	deñil- denmek, söylenmek
b. 130b.12	d.-ir 99b.10, 331b.1
3. an, lahza	d.-mez 331b.1
d. 53a.1	deñiz deniz
dem be dem daima	d. 77a.7
d. 56a.1, 73a.13	d.+ler 256a.5
demin az önce	deñsiz densiz
d.+deki 213a.1	d. 259a.14
4. nefes	dep- tepmek, tekmelemek
dem-beste ol- nefesi kesilmek, hayran olmak	d.-di 208a.7
d.-up 296a.11	d.-üp 72a.4, 134a.1, 202b.5
dem çek- (öfkeyle) uzun uzun ses çıkarmak	depe baş taraf
d.-erem 214a.11	d.+sinden 64b.11
dem ur- söz açmak, bahsetmek	d.+siniñ 224a.1
d.-ursun 193b.10	depele- öldürmek
demet demet, deste	d.-di 205a.4
demet demet ét- çok adam öldürmek	d.-dim 152b.13
d.-üp 223a.14, 236b.12-13	d.-r 205a.4
demir demir (<i>bk. temür</i>)	depme ur- tekmelemek
d. 241a.14	d.-dı 57b.9
	depren- 1. kımıldamak

d!. 64b.13	d.+ineḡ 226b.9
d.-irdi 287b.11	dird-i 'ışk-ı yār sevgilinin aşkının derdi
2. deprem olmak	d.+dan 137a.14
d.-di 109a.7	dird-mend (<i>Far.</i>) dertli, üzüntülü
3. hareket etmek	d. 57a.1, 57a.5, 91b.3, 144b.14, 144b.4, 155a.14, 158b.6, 161b.5, 259a.5, 274b.5, 279a.1, 314b.12, 327b.7
d.-di 215a.15	
d.-medi 62a.3	
depret-, -d kımıldatmak	d.+e 218a.15
d.-di 7a.9, 64b.14	d.+i 158a.14, 171b.15
d.-emezdi 65a.7	d.+lere 204a.2-3, 209b.6
d.-ir 339a.14	dird-mend-i bī-çāre çaresiz, dert sahibi
der- bir araya getirmek, toplamak	d.+yem 171b.7
d.-di 69b.4	dirdmendī (<i>Far.</i>) dertlilik
derle- (asker) toplamak	d.+ne 54b.2
d.+ledi 81b.7	dere dere
der-ākāb akabinde, hemen arkasından	d. 10b.3
d. 67a.4	d.+dedir 9b.6
dird (<i>Far.</i>) dert, keder (<i>bk.</i> dert)	d.+ye 9b.8
d.+e 181b.9, 301b.9	derecāt (<i>Ar.</i>) dereceler, mertebeler
d.+ile 13a.11, 55b.14	derecāt-ı 'āliyāt yüksek dereceler
d.+im 173a.10, 180a.6, 302a.7, 303a.2	d.+a 239a.6-7
d.+ime 51b.1, 313a.7	derecāt-ı 'āliyye yüksek dereceler

d.+ye 29b.5

derece (*Ar.*) derece, mertebe

d.+ye 261a.14

derece-i 'ālīye yüksek derece

d.+ye 136b.13

derece-i şīḥḥat ét- doğruluğunu teyit etmek

d.-miş 341b.5-6

dereçe (<*Ar.* derece) derece, mertebe

d. 137a.5, 271b.11

dereçe-i 'ālī yüksek derece

d. 210b.3

dereçe-i kemāl bul- olgunlaşmak

d.-dı 24b.11

dereçe-i şehādet şehitlik mertebesi

d. 211a.1

derekāt (*Ar.*) alt dereceler

derekāt-ı cehennem cehennem'in alt mertebesi

d.+e 211b.3

dergāh (*Far.*) dergah, huzur

d.+ında 260b.4

dergāh-ı Hūdā Allah huzuru

d.+da 271b.14

deri deri

d.+sini 165a.3

dermān (*Far.*) derman, şifa

d. 9a.15, 166b.5

d.+ı 87b.1

dermān ol- şifa vermek, iyileştirmek

d.-a 313a.8

dert (<*Far.* derd) dert, keder (*bk.* derd)

d.+lerine 36b.10

dertli dertli

d.+leriñ 87b.1

dertli dertli üzüntülü bir şekilde

d. 76a.5

derūn (*Far.*) iç, yürek

d.+ımda 234a.3

d.+ımı 100a.5

d.+ına 99b.15

d.+ında 84b.15, 131b.6, 272a.14

d.+umda 51b.14

d.+unda 86a.1

derūn-ı dīl gönülden

d.+den 279a.6

derūn-ı Vahşī-i mel'ūn melun
Vahşi'nin yüreği

d.+da 18a.1

derūnī (*Far.*) samimi, içten gelerek

d. 16a.9

dervīş (*Far.*) derviş

d. 76b.10, 76b.2, 76b.4, 76b.7, 137b.2,
137b.5

d.+iñ 137b.2

dervīş-mend (*Far.*) derviş

d. 76a.6

deryā (*Far.*) derya, deniz

d. 140b.3, 325b.12

d.+da 79b.9

d.+y1 93b.14

deryā-yı günāh günah deryası

d.+a 3b.6-7

deryā-yı kemāl-i velāyet velilik
deryası

d. 28b.7-8

deryā-yı şalābet sağlamlık, metanet
deryası

d.+i 152b.1

deryā-yı taḥayyūr hayret deryası

d.+de 280a.6

destān (*Far.*) destan

d. 93a.11

destere (<*Far.* dest-erre) testere

d. 165a.3

dest (*Far.*) el

dest-i niyāz dua, yakarış

d.+la 40b.15

dest-i tevekkül kıl- tevekkül etmek

d.-up 225a.11

dest-gīr (*Far.*) elden tutan, yardımcı

d.+imsin 178b.3

desti (*Far.*) testi

d. 46a.11

dest-māl (*Far.*) mendil

d. 85a.3

d.+i 208a.9, 208a.9

d.+iyile 201b.11, 242b.13

destūr (*Far.*) izin

d. 81a.12, 227a.6

d.+dur 289a.14

destür ol- izin verilmek

d.+sini 71a.8

d.-dı 207a.12

d.+ye 31a.4

destür ver- izin vermek

deveci devecilik yapan

d. 208a.14, 209a.7, 259a.5-6,
295a.2, 296a.5, 334b.14-15

d. 50a.6

d.-medi 296a.3

devlet (Ar.) 1. siyasi irade, hükümet

d.-sen 244b.15

d.+ime 154a.10

devlet-i nekbet uğursuz hükümet

devā (Ar.) şifa

d.+inde 156a.6, 308b.6-7

d. 137a.2

2. saadet, talih, baht

devām (Ar.) devam

d. 116b.9, 135a.10, 173b.13, 204a.5,
214b.7, 278a.5, 279b.3, 293b.7

devām-ı sebāt kararlılık halinin
devamı

d.+e 122a.5, 141b.4, 159a.4, 271b.10

d.+ı 135a.15

d.+i 182a.8, 293b.8

deve deve

d.+idir 293b.7

d. 9a.10, 9a.11, 111b.10, 318a.6

d.+im 168a.5

d.+ler 171a.5, 265a.12, 273b.13,
286a.1, 286b.5

d.+in 200a.8-9, 204a.3

d.+lerden 286a.14

d.+inde 209a.11

d.+lere 50a.5, 50a.7, 265a.8, 269a.10

devlet-i beḳā ahiret saadeti

d.+leri 50a.4, 50b.6, 286b.1

d.+ya 91a.11

d.+lerin 106a.4, 109b.6, 112a.2

devlet-i dünyā dünya saadeti

d.+lerinden 305a.1

d. 183b.2

d.+niḡ 286a.1

devlet-i ‘uẓmā büyük saadet (bk.
devlet-u ‘uẓmā)

d. 216b.3	d.-di 140b.7, 303b.13
devlet-u ‘uzmā büyük saadet (<i>bk.</i> devlet-i ‘uzmā)	deyil değil (<i>bk.</i> degil, dil)
d.+dır 220b.11	d. 177a.2, 277b.8
devletli ululuk sahibi (<i>bk.</i> devletlü)	d.+dim 45a.5
d. 29b.7, 51a.8, 56b.2, 129a.6, 220b.7, 221a.5, 258b.11	d.+dir 207b.7
d.+dir 93a.7	d.+iz 83a.4, 299b.14
d.+niç 227b.3	deyiş- değişmek
d.+yi 222a.4	d.-dir 161a.8
devletlü ululuk sahibi (<i>bk.</i> devletli)	deyişdir- değiştirmek
d. 111a.4	d.-üp 215a.15
devr (<i>Ar.</i>) çağ, devir	deyişil- değiştirilmek
devr-i İslām İslam devri	d.-di 179a.12
d.+da 12a.1	deyn (<i>Ar.</i>) borç
devr-i zamān-ı risālet Hz. Muhammed'in peygamberlik devri	d.+im 153a.7, 153a.8
d.+de 272b.14	deynek, -gi değnek, sopa (<i>bk.</i> degnek)
devşir- bir araya getirmek, toplamak	d. 323b.11
d.-di 20a.1	d.+i 88a.15
d.-ir 206b.7	deyr (<i>Ar.</i>) kilise
d.-irler 206b.7	d.+e 281b.15
dey- ulaşmak (<i>bk.</i> deg-)	d.+in 81b.13
	d.+ine 82a.2
	dıraht (<i>Far.</i>) ağaç

d. 262a.8	d.+ın 35a.6
dırdır ét- söylenmek	dīde-i giryān gözyaşı
d.-mek 15b.4	d. 11a.10
dīb 1. iç, dip	dīde-i merḥāmet merhametli göz
d.+üne 312b.8	d.+in 54b.4
2. bir şeyin hemen bitişiği	dik- (I) 1. atamak, görevlendirmek
d.+inde 196a.7	d. 140b.14
d.+ine 47b.1, 152a.1, 196a.4	d.-señ 141a.15
dībā (<i>Far.</i>) bir kumaş türü	2. (mızrağa) saplamak
d. 43a.6, 43b.10	d.-digin 287b.14
dibelik büsbütün, tamamen	d.-ip 265a.5
d. 88b.5, 161b.2, 311b.15	3. yerleştirmek
dīdār (<i>Far.</i>) yüz, cemaal	d.-mişdür 140b.1
d.+ıyla 54a.8	d.-dim 237b.2
dīde (<i>Far.</i>) göz	d.-em 237b.3
d.+si 125b.11	dik- (II) elbise dikmek
d.+leri 280a.11	d.-di 44a.12
d.+lerinden 154b.8	dikḫat (<i>Ar.</i>) dikkat
dīde-i baṣīret kalp gözü	d.+ile 341b.4
d.+lerin 271b.1	dil değil (<i>bk.</i> değil, deyil)
dīde-i eşk-bār gözyaşı	d.+ken 33a.9
d.+dan 51a.15	dil 1. dil

d. 33a.12	dilin tut- ağlamamak için kendini tutmak
d.+i 45a.2	
d.+ile 45a.2, 298b.12	d. 33b.14
d.+ini 7a.9, 241b.4	dili olma- şaşkınlıktan suspus olmak
d.+iñ 39a.1	d.-dı 13a.1
d.+ler 32a.2	dil vèr- (Allah) konuşmasına izin vermek
2. konuşma, söz	d.-üp 15a.5
d.+iyile 6b.15, 7a.1	dil (<i>Far.</i>) gönül
d.+lerde 93a.11	dil-i suzān yanmış gönül
dili ağzına sığmaz ol- susuzluktan harareti şiddetlenmek	d. 11a.10
d.-dı 311b.12-13	dil-nevāz gönül okşayan
dili bir karış çık- susuzluktan harareti şiddetlenmek	d.+ım 181a.11
d.-mıdır 325b.10	dil-ü virān harap olmuş gönül
dili ağzına şığma- susuzluktan harareti şiddetlenmek	d.+ımı 51b.15
d.+im a.+ıma s.-z 302a.9	dilāver (<i>Far.</i>) bahadır, yiğit
diline gel- ağzına geleni söylemek	d. 204b.5, 204a.10, 205b.10, 206a.2, 214a.6, 215b.3, 232b.5
d.-en 295b.8	d.+e 237a.7
d.-irse 295b.14	d.+i 213a.3, 215a.5
diline gelen herzeyi söyle- ağzına geleni söylemek	d.+ler 72a.5
d.-di 231a.7	d.+lerdi 322b.4
	d.+lere 206b.14

d.+leri 219b.8

d.+sin 230a.13

dilāverlik bahadırılık, yiğitlik

d.+ine 205a.10

dile- istemek

d. 339b.5

d.-di 132a.11, 249a.10, 258b.4

d.-diler 174a.1

d.-mez 134b.9

d.-r 6a.13, 96b.6, 106b.11, 236b.11,
261b.6

d.-rdi 151b.8

d.-rem 6a.8, 20a.10, 87b.6, 294b.2

d.-rem 173b.9

d.-rse 32b.4, 149b.4, 214a.2, 214a.2

d.-rse 96b.6, 112b.5, 112b.5, 112b.6,
112b.6, 192b.8, 289a.13

dimāğ (Ar.) zihin, akıl

d.+ları 43b.15

dimāğı tutul- aklını yitirmek

d.-up 304a.15

dīn (Ar.) din

d. 62a.6, 164a.1, 199a.9, 240a.14

d.+e 12a.7, 59b.5, 60a.9, 60a.12,
80b.12, 118a.15

d.+i 62a.6, 229a.12

d.+imden 325b.4

d.+imi 289b.15

d.+ine 120a.5

d.+ini 340a.11

dīn-i İslām İslam dini

d.+ı 121a.3

dīn-i mübīn doğru ve yanlış açıkça
ayırt eden din (*bk.* dīn-ü mübīn)

d.+e 150a.14

d.+i 289a.3

dīnim! 'ey benim dinim imanım olan
kişi'

d. 135b.10, 178b.3, 200b.3, 201a.2

dīnini yık- dinin gereklerini
terketmek

d.-arsın 295b.12

dīnsiz! 'ey dinsiz imansız'

d. 152b.9, 157b.7, 183a.3, 245b.12

dīn-ü mübīn doğru ve yanlış açıkça
ayırt eden din (*bk.* dīn-i mübīn)

d. 209a.11

d.+e 145a.11)	d.-yen 4a.9
dīnār (Ar.) bir para birimi	d.-yene 154b.5
d. 70a.3	d.-yenlere 167b.4
dīnc dinç, yeni (asker)	d.-yenlerin 342a.11
d. 235b.15	d.-yiçek 190a.6
dīṅ- (yağmur) dinmek	d.-yin 242b.8
d.-di 24a.10	d.-yüp 278b.10, 331a.8
dīṅle- dinlemek	dīṅlen- dinlenmek
d. 89b.6, 118a.13, 119a.4, 128a.2, 163a.12, 163a.2	d.-di 236a.2
d.-di 41a.2, 46a.14, 86b.11, 278a.13, 294a.15, 297a.1	dīṅlendi dinle şimdi
d.-dim 94a.3	d. 69b.10
d.-medik 296a.5	dip alay askeri birlik içinde sancağın bulunduğu bölge
d.-mek 295a.14, 295b.1	d.+a 223a.12, 224a.14, 232a.9
d.-mez 189b.10	d.+da 323a.3, 323a.5-6
d.-mezler 15b.6	d.+ı 215b.8
d.-ṅ 115b.3	d.+ına 235a.11, 319a.9
d.-ṅiz 178b.14	dip alay-ı 'alem alem taşınan dip alay
d.-rler 177b.11-12	d.+lerine 235b.5
d.-rlerdi 138a.13	dipdiri ye- kolayca hakkından gelmek
d.-rse 4a.8, 167b.4	d.-r 114b.12
d.-yelim 295a.14	dir dir ditre- çok korkmak

d.-di 124b.8, 275b.9	d.+i 254a.12, 300a.15
d.-mege 200a.5	d.+ini 250b.11
d.-rem 233b.15	d.+iyile 21b.14, 238b.12
direk direk	d.+leri 152a.7, 254a.12, 267a.12
d.+i 211a.11	d.+lerini 165b.3, 287a.13, 287b.3
dirgür- diriltmek	ditre- titremek
d.-en 7b.13	d.-mege 214a.13, 325a.13
dirhem (<Yun. drahmi) bir tür para	d.-mek 68b.14, 294a.15
d. 153a.7, 274a.14	dīv (<i>Far.</i>) 1. peri, cin
d.+im 31a.1	d.+leri 230a.5, 247b.13
dirhem-i Bağdādī Bağdad dirhemi?	2. şeytan
d. 70a.1	dīv-i ‘anīd inatçı şeytan
diri diri, canlı	d. 293a.5, 308b.13, 309a.15
d. 162b.8	dīv-i sefid beyaz şeytan (<i>bk.</i> dīv-ü sefid)
dirīgā 'eyvah, yazıklar olsun'	d. 293a.13, 308b.14, 311a.15
d. 35a.10, 91b.15, 247a.1	dīv-ü sefid beyaz şeytan (<i>bk.</i> dīv-i sefid)
diril- dirilmek	d. 286b.12
d.-eler 330a.12, 330a.14, 330a.14	dīvān (<i>Ar.</i>) meclis
d.-irler 13b.9	d. 13b.6, 116b.6, 144a.2
dirsek dirsek	d.+a 124a.12, 144a.4, 146b.5, 184b.13
d.+indek 340b.10	d.+da 321b.7
diş diş	

d.+dan 267b.10	dīvār-ı beytullāh Kabe duvarı
d.+ıdır 163a.3	d. 58a.3-4
d.+ına 299a.10	dīvār-ı mescid-i Kûfe Kûfe mescidinin duvarı
d.+ında 164b.4, 184a.9	d.+den 305a.12
dīvān-ı ‘aẓīm büyük meclis	divit (Ar.) kalem
d. 121b.9-10	d. 107a.14, 147b.15
dīvān-ı ḥaşr toplanma meclisi	diyānet (Ar.) dindarlık
d.+e 90b.11	d.+i 106b.13
dīvān-ı ḥümāyūn sultan meclisi	diyār (Ar.) memleket, şehir
d. 140b.9	d.+a 132b.11, 169a.11, 286a.6
dīvān-ı ẓazā ilahi kudret	d.+da 122a.11, 169a.10, 247b.11
d.+dan 11a.2	d.+ımda 56a.13
dīvān-ı menḥūs uğursuz meclis	d.+ına 274b.8, 331b.5
d.+ına 292a.11	d.+ında 334a.12
dīvāne meczup	d.+ından 18b.6
d. 184b.1	diyār-ı Kûfe Kûfe şehri
dīvār (Far.) duvar	d.+ye 68a.9, 140b.1
d. 18b.11, 66b.14, 77b.12, 151b.9, 152a.1, 153b.3, 282a.7	diz diz
d.+dan 75a.15	d.+i 48a.4, 96a.10, 242b.13, 270a.15
d.+ı 262a.12, 266a.11	d.+in 206a.5
d.+ına 256b.9, 262a.15	d.+inde 166b.14, 327a.15
d.+ında 277b.3	

d.+ine 23b.6, 23b.6, 79a.6, 93b.8,
93b.8, 201b.10, 327a.14

d.+ini 175b.10

diz çök- diz çökmek, çömelmek

d.-di 251b.1

d.-erdi 153b.10-11

d.üpdürü 152a.1

doğ- doğmak, dünyaya gelmek

d.-dı 39b.10, 40b.3

d.-mamışdır 58a.7

doğru doğru

d. 156a.15

doku- dokumak (örtü)

d.-rlardı 340a.2

doğun- 1. değmek

d.-a 11b.15

d.-dı 72b.8, 301b.12

d.-ursa 312a.7

2. ulaşmak, isabet etmek

d.-maz 110b.7

3. çarpmak

d.-dı 88a.3, 148a.1, 251b.13

dol- dolmak

d.-dı 252a.15, 252b.11, 256a.9

doldur- doldurmak

d.-am 62b.11, 62b.9

d.-dı 238b.9

d.-dular 63b.3-4, 251a.14

d.-up 195a.15

donanma süsleme, donatma

donanma ét- (şehri) süslemek

d.-esiz 274b.11

donanma eyle- (şehri) süslemek

d.-diler 285a.7

donat- 1. (şehri) süsletmek

d.-dı 275b.6, 285a.5

d.-dılar 283b.8

d.-mazsın 276a.6

d.-tık 335a.5

2. kaplatmak, döşetmek

d.-dı 91b.8

dost dost, arkadaş

d. 63a.10, 159b.15, 220a.11

d.+ları 160b.14

d.+larımıza 249a.14

d.+ları 182a.15

d.+um 13a.13

**dostuğa dost düşmeniğe düşmen
bil-** dostuna dost düşmanına düşman
olmak

d.-üp 131b.10-11

doy- doymak

d.-unça 210a.8

dög- 1. dövme, vurmak

d.-düler 73b.10, 257b.14, 284a.3

d.-e d.-e 258a.6

d.-er 15a.11

2. küçültmek, ezmek

d.-sej 89a.1

dögül- (kılıçla) dövülmek

d.-mek 95a.11

dögün- dövünmek, eseflenmek

d.-di 325a.14

d.-diler 280b.7, 317a.6

d.-e 178b.12

d.-e d.-e 243b.2

dök- 1. dökmek

d.-di 50a.11, 261b.13, 261b.13

d.-ünj 29b.12

d.-üp 40b.7

2. akıtmak (kan, gözyaşı)

d.-dümse 330a.1

d.-düler 330a.2

d.-enler 327b.11

d.-erdi 150a.9

d.-erler 169a.10

d.-ersin 330b.15

d.-erse 167b.3

d.-esin 118b.16

d.-se 330b.5

d.-üp 40b.7, 41a.1, 51b.13, 54b.5

3. bırakmak, atmak

d.-em 169a.12

d.-erlerdi 11b.14

d.-üp 307a.4

dökül- 1. akmak (gözyaşı, kan)

d.-di 145b.6

d.-dügini 94a.9

d.-mek 83a.3

d.-se gerekdir 70b.15

d.-ür 199a.1

2. kopmak, ayrılmak

d.-di 152a.8, 262a.7

d.-ür 28a.8, 28a.9

d.-ürse 28a.7

3. etrafa saçılmak

d.-ür 301b.2

dön- 1. geri dönmek

d.-di 59a.9, 60b.3, 64b.9, 72b.8,
133b.8, 153b.2, 179a.7, 180a.7, 185a.13,
210b.12, 222b.8, 238b.10, 246a.8,
251a.12, 262b.10, 334b.10

d.-diler 319b.11

d.-düler 76a.3, 191a.15, 335a.6

d.-düm 138a.11

d.-erdi 59a.10, 275a.11

d.-erem 59a.11

d.-erlerdi 252a.5

d.-eyim 34b.10, 149a.11

d.-mediler 317b.1

d.-mez 180a.9

d.-üñ 191a.12

d.-üp 25b.2, 27b.1, 51a.1, 70b.10,
72a.13, 111b.2, 183b.8, 225b.10,

241a.12, 278b.8, 279b.4, 317a.14,
320a.1, 324a.15

2. sözden dönmek, caymak

d.-mem 165b.5, 236a.12

d.-meyesin 70b.8

d.-mezem 197b.5

3. şekil değişmek

d.-di 275a.9

d.-dü 90a.4

d.-miş 304a.3

d.-müşler 99a.3

d.-se gerekdir 126b.10-11

d.-üp 312a.1

4. vechini dönmek, yönelmek

d.-di 15a.5, 120b.4

5. etrafında dönmek

d.-erken 250a.7

döndür- 1. geri döndürmek

d.-üñ 207a.10

2. çevirmek, yönelmek

d.-üp 92a.13

3. değiştirmek

d.-mem 70a.12

dörd dört (*bk. dört*)

d.+in 86b.8

d.+ümüze 62b.13

dördinci dördüncü

d. 8b.10, 32b.12, 53b.2, 56a.2, 58a.5, 67b.11, 92a.7, 119a.8, 127b.9, 275b.10, 300b.2, 304b.11, 342b.6, 343b.8

dört dört (*bk. dört*)

d. 6a.9, 11a.1, 17a.11, 17b.7, 29a.2, 40a.6, 40a.9, 53a.9, 60b.14, 62a.7, 62b.12, 62b.13, 63b.9, 68a.3, 104a.8, 106b.7, 107a.15, 111b.8, 119a.6, 121b.1, 121b.6, 122b.7, 125a.12, 215b.8, 222a.2, 224a.10, 230b.11, 231a.4, 238a.15, 262b.10, 262b.10, 266a.12, 298a.6

dört bin dört bin

d. 42b.3, 190b.8, 191a.10, 316b.14, 318b.12

dört yüz dört yüz

d. 45b.5, 318b.8-9, 320a.11

d.+den 206b.3-4

dört yüz yetmiş dört yüz yetmiş

d. 319b.14

döşek döşek, yatak

d. 27b.15

d.+e 32a.14

d.+e 27b.15

d.+inde 66b.1

d.+ine 207b.12, 313a.1

döşegi yenilen- yeniden evlenmek

d.+im y.-di 240a.3

döşegin bırak- döşek sermek

d.-up 52a.9, 54b.12

döşeme taban kaplaması (mermer)

d.+lerle 339b.14

du'ā (*Ar.*) dua

d. 4a.10, 40b.15, 48a.10, 84a.2, 176b.8, 195b.15, 212a.14, 216b.5

d.+da 27a.10

d.+dan 53b.3, 194a.1, 342a.12

d.+ı 173a.5

d.+lar 18b.15, 27b.1, 96b.15, 132a.9

d.+m 57a.2

d.+n 209a.12

d.+ı 10a.13

d.+ı 10a.13, 10a.15

d.+ınız 236a.12

d.+sı 13a.7, 160b.15, 161b.10,
193b.13, 245b.13

d.+sın 56b.6

d.+sına 13a.10

d.+sıyla 246a.15

d.+ya 193b.4-5, 231a.10

du‘ā-yı münacāt yakarış duası

d. 301a.12

du‘ā-ı nübüvvet Peygamber duası

d.+le 28b.3

du‘ā ét- dua etmek

d.-erdi 33b.3

d.-erdim 14a.2

d.-erem 124b.10

d.-ersin 64a.9

d.-inçe 57a.8

d.-iñ 54a.9

d.-üp 235a.13

du‘ā(lar) eyle- dua etmek

d. e!. 10a.13-14, 10a.9

d. e.-di 10a.14, 19b.4-5, 21a.1, 24a.9,
27a.9, 47b.13, 48a.4, 57a.6, 64a.12-13,
64b.5-6, 87a.8, 87b.1-2, 114a.4, 127a.12,

143b.15, 161b.9, 172a.7, 177b.8, 199b.6,
279b.4

d.+lar e.-di 18b.15, 30a.1, 96b.15

d. e.-dim 97a.8

d. e.-digi 22a.15

d. e.-ñ 52a.8, 52b.11, 218a.15

d. e.-rdi 14b.12, 33b.5, 56b.3

d. e.-señ 301a.13

d.+lar e.-yüp 27b.1

du‘ā kıl- dua etmek

d.-dı 25b.10, 79b.8

d.-dılar 280a.10

du‘āsm al- birinden hayır duası almak

d.-dı 149b.15

d.-up 221a.6-7

du‘āt-ı māḥūde bilinen dualar

d. 71b.11

dudaḳ dudak

d.+ları 187a.13, 274a.6, 287b.11,
339a.14

d.+larından 96a.13

duḡter-i pākize (*Far.*) tertemiz kız
çocuğu

d. 46b.6	d.-mak 216b.4-5
duman duman	d.-mamış 257b.5
d. 139b.5	d.-mağ 54a.8, 72a.15, 72a.5
dur- 1. beklemek	d.-maz 148b.5, 169a.8, 339b.1
d!. 71a.4, 78a.1, 78b.12, 164a.5, 312b.7	d.-sın 338a.8
d.-açaksın 10b.3	d.-sun 124b.12, 314a.12
d.-alım 281a.15	d.-uğ 188a.10, 307b.5, 308a.2
d.-am 211a.10	d.-up 51a.15, 235b.2, 248b.3, 306a.6
d.-amadı 198a.5 'kendini tutamamak'	d.-ur 166a.15, 246a.9, 266a.11, 313b.5, 313b.5
d.-amadım 222b.10-11	d.-uram 123b.2
d.-amam 19a.5	d.-urdı 232a.10, 275a.14, 338a.6
d.-dı 48b.9, 100a.15, 145a.10, 149b.7, 185a.13, 196a.4, 196b.7, 221b.11, 246a.12, 250a.7, 277b.2, 308a.13, 308a.14, 310b.7, 323a.6	d.-urdım 269b.14, 303a.7
d.-amayup 128a.7, 174b.1, 267b.6 'kendini tutamamak'	d.-urdum 279b.14
d.-dukça 147a.11	d.-urlar 220a.11, 330a.1
d.-dular 322b.5, 323a.4	d.-ursız 247a.8, 253b.1
d.-dum 7b.15	d.-ursun 177a.14
d.-ma 170b.4, 180a.12, 278a.5, 310b.5, 318a.5	2. ayakta durmak, dikilmek
d.-madı 155a.9, 228a.3	d.-a 67b.7
	d.-dular 129b.7
	d.-muşlar 66a.1
	d.-urlardı 220a.12
	3. bulunmak, var olmak

d.-ur 149a.14	d.-ır 193a.2
d.-urdu 88b.11	durma duruş, davranış
d.-urken 104b.8, 121b.8	d.+da 240b.13
4. aynı hal üzere devam etmek	dut- 1. yakalamak
d.-alı 259a.15	d.-up 74a.2
d.-dı 106b.3	2. farzetmek
d.-urken 114b.10, 114b.12, 152a.13	d.-alım 251b.5
5. bitmek, sonlanmak	3. (bir yol) takip etmek, izlemek
d.-dı 102b.14	d.-dular 16b.10
6. kalmak	duy- 1. işitmek (<i>bk. tuy-</i>)
d.-amayup 128a.7	d.-a 113b.2
d.-dı 42b.5	d.-arsa 91b.1, 91b.4
d.-mayup 88b.2, 136b.1	d.-dı 83b.15, 91b.9, 112a.7, 143a.3, 147b.15, 155a.6, 191b.2
d.-maz 128b.3	d.-du 191a.9
d.-sun 116a.2, 258a.14	d.-dular 87b.10, 129b.1, 268a.3
d.-suñ 102b.9	d.-madan 106a.6, 113b.13, 116a.11, 338b.3
d.-uñ 176a.12	d.-masın 84a.14, 113b.2, 321a.8
7. oyalanmak	d.-unça 54a.1, 84b.12
d.-ma 102a.7, 176b.13, 210a.13, 210b.4	d.- up 251b.4
8. yaşamak	2. hissetmek
d.-sun 32b.5	d.-maz 9b.13
dural- dikilmek	

duyur- belli etmek

d.-madı 308a.1

duzak, -ğı tuzak

d.+ıyla 102a.6

dügüldi tomurcuk

d. 262a.5

düğün düğün

d. 43b.5, 46a.6, 227b.10, 227b.13

d.+ümüze 42b.9

d.+üne 43a.15

düğün ét- düğün yapmak

d.-üp 228b.2

düken- bitmek, sonlanmak (*bk. tüken-*)

d.-ir 272b.15

d.-medi 48b.8, 288a.7

d.-meyeydi 49a.1

d.-mez 102b.10, 235a.11

dükenmek bilme- hiç bitmemek

d.-z 235b.12

dükkān (*Far.*) dükkān

d.+larda 285a.9

d.+larında 136a.10

dülger (<*Far.* durūger) yapıların kaba ağaç işini yapan kişi

d.+lere 165a.2

dün dün

d. 51a.15, 259a.2

dünki geçen (gün)

d. 314b.15

dünyā (*Ar.*) dünya

d. 7b.2, 24a.12, 37a.15, 49a.12, 51a.15, 82a.4, 85b.1, 89b.10, 98b.14, 111a.8, 112b.10, 113a.3, 125b.10, 128b.5, 135b.4, 159a.2, 171b.8, 174a.2, 178b.5, 182a.5, 182a.6, 188b.13, 193a.5, 198a.8, 200a.8, 204a.3, 204a.4, 213b.11, 216b.11, 221a.1, 231b.13, 237b.2, 238a.6, 243a.8, 259a.15, 262b.5, 273a.1, 295b.11, 297b.3, 298a.1, 299b.15, 322a.7, 325b.4, 329b.5, 336b.2, 337b.11

d.+da 11a.14, 31a.8, 32b.4, 35a.13, 37b.4, 40b.1, 46b.10, 76b.12, 88a.7, 101a.13, 110a.7, 119a.2, 122b.1, 161b.1, 175b.2, 184a.3, 198a.13, 209a.8, 211a.10, 261a.13, 271b.12, 278a.5, 292b.15, 305a.4, 307a.11, 312b.10, 328a.7, 334b.11

d.+dan 11a.12, 30a.10, 46b.2, 118b.6, 150b.10, 176b.9, 300b.14

d.+lar 19b.4, 59b.14

d.+mı 150a.13

d.+nı 108a.12, 334b.15

d.+nı 108a.3

d.+sı 135b.1

d.+ya 1b.4, 4b.8, 40b.3, 92a.8,
107b.13, 127a.1, 127a.3, 185b.6, 261b.7,
317b.6, 345b

d.+yı 107b.11, 118b.11, 126a.14,
158a.11, 158a.12, 209a.2, 263a.15

d.+yıla 176b.3

dünyādan kaldır- öldürmek

d.-mak 83a.15

dünyāya gel- doğmak

d.-di 38a.6

d.-diler 56b.11

d.-ir 100b.13

d.-mesi 56a.10

d.-mişdir 56a.12

dünyālık dünya nimetleri

d. 214b.8-9

dürlü türlü, çeşitli

d. 62b.13, 62b.14, 81a.1, 87b.3,
134b.1, 158a.5, 169b.15, 296a.6,
297b.13, 298a.9, 299a.9, 301b.8, 304a.8

dürlü dürlü türlü türlü

d. 3b.4, 94a.4, 94b.2, 136b.15,
164b.6, 218b.9, 268b.11, 270b.4, 275a.1,
285a.5-6, 302a.2, 333b.15-334a.1

dürr (Ar.) inci

dür-dāne çok değerli

d.+yi 155b.5

dürr-i dürc-i istifā mücevher
kutusunun seçkin incisi

d. 136b.11

dürr-i yetīm inci gibi yetimler

d. 11a.5, 56b.11

dürüs (Ar.) dersler

d.+ındır 56a.1

düş- 1. yere düşmek

d.-di 18a.12, 67a.4, 88b.1, 109a.9,
152a.15, 153b.2, 161a.14, 180a.14,
193b.1, 199a.13, 200b.8, 212a.5, 223a.5,
232b.2, 242b.10, 246a.2, 246a.3,
291b.11, 291b.12, 304b.3, 313a.10

d.-dü 153b.5

d.-dügi 129b.11, 145a.6

d.-dükde 22a.11

d.-en 50b.3

d.-mez 218b.13

d.-müş 225a.6	d.-üp 26a.12, 228a.14
d.-üp 194a.5, 260b.11, 304b.10, 311b.6	9. kendini bırakmak
2. denk gelmek, rast gelmek	d.-üp 76b.11
d.-di 65a.7, 149a.5	10. kopmak, kesilmek
d.-erse 291b.7	d.-di 160b.3
d.-üp 14b.4, 210a.4	11. arkasından gitmek
3. düşkün hale gelmek	d.-düler 64b.15
d.-di 304b.14	12. yolu uğramak
d.-üp 305b.2	d.-di 263b.12, 289b.1, 332a.7
4. dava düşmek, çözülmek	d.-üp 41b.11
d.-düniz 271a.9	13. yayılmak, kaplamak
5. düşürmek	d.-di 73a.6
d.-di 200b.7	düş düş, rüya
6. indirmek	d.+inde 298a.11
d.-müşlerdir 80a.1	d.+ini 100a.11
7. inmek	d.+ümde 159a.14, 254b.1, 256b.1, 257a.13, 302a.8
d.-di 57a.10	d.+ünde 126a.15, 258b.11, 284b.1, 298a.11
8. isabet etmek, gelmek	düş gör- rüya görmek
d.-di 145b.2, 294a.3, 320a.10, 322b.13	d.-miş 100a.8
d.-en 320a.9, 321b.3	düşmen (Far.) düşman
d.-er 113a.6	
d.-müşdür 323a.1	

d. 17b.7, 61a.5, 63a.11, 181b.1,
181b.2, 193a.2, 203a.4, 218b.14, 220a.9,
232a.4, 322a.11

d.+den 193a.1

d.+e 196b.6, 231b.9, 239a.1

d.+i 13b.15, 78a.2, 324b.9

d.+inden 138a.7, 204b.11

d.+ine 274b.1, 276a.5-6, 318a.15

d.+iñ 179b.9, 182a.14

d.+ler 83b.10, 179b.8, 187a.7, 334b.6

d.+lerim 326a.1

d.+leriñ 260b.13

düşmen-i ḥānedān Peygamber
soyunun düşmanı

d. 92a.2

**düşmen-i ḥānedān-ı Hız.‘Aliyyül-
murtezā** Hz. Ali'nin soyunun düşmanı

d. 87b.11-12

düşün- düşünmek

d.-di 150a.8

d.-ürken 280a.6-7

düşür- 1. düşürmek

d.-di 237a.8

2. kesmek

d.-di 21b.13, 21b.14, 238b.12

düşvār (*Far.*) zor, güç

d.+dır 279a.14

düşvār ol- zorluk çıkmak

d.-dı 125a.1

düz- tertip etmek, düzenlemek

d.-di 171a.6

d.-mege 196a.11, 196a.5

d.-üp 265a.8, 268b.7

düzāh (*Far.*) cehennem

d. 194a.6

düzet- düzeltmek

d.-diler 165a.10

E

eb (*Ar.*) baba

e.+im 109a.4

ebe ebe

e.+sidir 92b.11

e.+siyidim 78b.1

ebedü'l-ebed (*Ar.*) asla, kesinlikle

e. 120a.9	e.+im 30b.8
ebkem (<i>Ar.</i>) dilsiz	ecr (<i>Ar.</i>) karşılık, mükafat
ebkem lāl ol- sus pus olmak	e.+ler 260b.4
e.-dılar 44b.4-5	ecr-i 'azīm büyük mükafat
ebr (<i>Far.</i>) bulut	e. 32b.14, 181a.1
e. 101a.6	eçel (< <i>Ar.</i> ecel) ecel, ölüm vakti (<i>bk.</i> ecel)
ebr-i baḥar bahar bulutu	e.+leri 208b.11
e. 203b.6	edā (<i>Ar.</i>) ödeme, ifa etme
ebrār (<i>Ar.</i>) hayır işleyenler, salihler	edā-yı ḥaccü'l-vedā' Veda haccının ifası
e. 17a.14	e.+ından 24b.4-5
ebras (<i>Ar.</i>) alaca hastalığına tutulmuş kişi	edā-yı kelimāt konuşma
e. 254b.1	e. 30b.6
ebyāt (<i>Ar.</i>) beyitler	edā-yı namāz namaz kılma
e.+ile 4a.5	e. 25a.8
ebyāt-ı eş'ār şiir beyitleri	edā-yı risālet Peygamberliğin ifası
e.+la 341b.12	e. 25a.4
ecdād (<i>Ar.</i>) atalar, cedler	edā eyle- 1. yapmak, ifa etmek
e.+ı 80a.12	e. 34b.15
e.+ına 107a.12, 103b.13-14, 313a.13	e.-di 291a.1
e.+ından 245a.8, 276b.13	2. namaz kılmak
ecel (<i>Ar.</i>) ecel, ölüm vakti (<i>bk.</i> eçel)	e.-di 71b.10
e. 219a.5, 245a.5, 283b.2	

edā kıl- 1. ödemek

e.-dı 31a.2-3

2. yapmak, ifa etmek

e.-dıkça 52a.3

e.-up 45b.1-2

edeb (Ar.) edep

edeb erkan êt- edeple davranmak

e.-meyüp 185b.1

edebsiz! 'ey edepsiz kişi!'

e. 158a.4

efāl (Ar.) fiiller

e. 5a.4, 184b.11

e.+iñizi 26b.3

e.+leri 133a.12

efđal (Ar.) daha faziletli, daha üstün

e. 36b.4, 187a.1, 260a.10

e.+dir 7b.7, 8a.7, 63a.3, 63a.4, 63a.6,
63a.7, 63a.9, 63a.9

e.+idir 79b.13

efdal-i zamān dönemin faziletlisi

e.+ıñ 72a.6-7

efdal ol- üstün olmak

e.-a 36b.1

efendi (<Yun. afendis) 1. efendi, sahip

e. 66b.5

e.+m 50b.8, 164a.1, 164a.8, 164b.3,
228b.1, 277a.9, 278b.5

e.+miz 213b.3

e.+mle 69b.7

e.+ñden 218a.9

2. saygı sözü

e+m!. 109b.11, 111a.12, 127b.14,
128a.11, 143b.6, 146b.1, 150a.5,
153b.12, 153b.13, 167a.10, 178b.2,
200b.3, 201a.2, 201b.13, 218a.12,
220b.10, 236a.7, 276b.4,

e.+me 125b.14, 153a.9, 234a.7

e.+miz 173a.3, 173b.10

e.+mize 147b.1, 210a.14

e.+miziñ 102b.15, 321b.14

e.+si 157a.9

efğān (Far.) feryat, haykırış

e. 228b.14

e.+ıñdan 49b.3

efğar-ı libās (Ar.) övünme giysisi

e. 54b.11

eflāk (Ar.) gökler, felekler

e.+e 31b.10

efvāḥ (*Ar.*) ağızlar

efvāḥ-ı Acem Farsça konuşanlar

e.+de 341a.14

efzūn (*Far.*) fazla, çok

e. 3b.5, 115a.14, 206a.11

eg(i)n sırt

e.+inde 18a.13

eg- eğmek (*bk. ey-*)

e.-miş 333b.10

eger (*Far.*) eğer

e. 7b.2, 9b.2, 23b.11, 23b.12, 25a.2, 32b.5, 34b.8, 34b.9, 44b.5, 48b.15, 50b.11, 51a.15, 51b.6, 53a.10, 53b.7, 57a.4, 61b.8, 62a.5, 62b.13, 62b.14, 63b.13, 63b.14, 67b.1, 69a.12, 69b.12, 69b.14, 69b.15, 70b.5, 72b.5, 74a.8, 74a.9, 77a.12, 79b.10, 79b.9, 84a.7, 85b.4, 86a.10, 88b.6, 88b.7, 104a.9, 108a.15, 110b.12, 112b.5, 112b.6, 113a.5, 113a.5, 114b.6, 115b.3, 118a.8, 121b.15, 122a.12, 123b.15, 125a.11, 125a.5, 128a.7, 128b.1, 128b.3, 128b.5, 130b.4, 133b.11, 134b.13, 134b.9, 135a.10, 135a.11, 135a.13, 135a.6, 135b.8, 136a.5, 136b.1, 137a.9, 140b.2, 140b.8, 143a.13, 143b.7, 143b.9, 161a.7, 163b.10, 164a.15, 165a.4, 165a.5,

168b.4, 173b.4, 180a.3, 181b.9, 183a.12, 184a.11, 184a.12, 185b.15, 186a.1, 188b.2, 190b.14, 200a.11, 203a.8, 206b.6, 208a.11, 210a.12, 210a.15, 221b.4, 224b.5, 227a.15, 230b.7, 238a.6, 241a.15, 246b.7, 249a.4, 250a.12, 251b.8, 278a.4, 279b.6, 284a.8, 286b.9, 287b.4, 289b.11, 292a.2, 297b.2, 297b.6, 297b.7, 316a.11, 317a.14, 318a.5, 318b.7, 320b.3, 320b.5, 321a.13, 323a.9, 324a.14, 324a.15, 324a.15, 330b.11, 332b.2, 332b.4, 336a.9

eger ... eger ... 'eger ... eger ...'

e. 69b.14-15, 74a.8-9, 79b.9-10, 88b.6-7, 112b.5-6, 122a.15-122b.1, 124a.12-13, 125b.2-3

eger eyer (*bk. eyer*)

e. 165a.15

egerçi (*Far.*) 1. aslında

e. 127b.15, 282a.15

2. her ne kadar

e. 34b.3

eglen- oyalanmak (*bk. eylen-*)

e.-di 117b.5

e.-iriz 117b.4

e.-me 170b.4, 180a.13, 210a. 14, 210b.4

egri eğri

e. 85b.11 (kişi)

e. 137a.10, 214a.9 (yol)

egri baq- kötü(lük) düşünmek

e.-anıñ 178b.9

e.-arsa 119b.12, 120a.8

e.+im 238a.4

e.+ine 139a.6, 249b.11

e.+ini 101a.11, 124a.15, 179b.8

e.+inizi 179b.9

e.+ıñ 170b.8, 180a.4, 340b.15

e.+ıñi 204a.2, 297b.5

e.+ıñiz 146a.2, 322a.14

ehl (Ar.) 1. eş, karı

e.+i 86a.6, 210b.6, 276a.12

e.+im 228b.1

e.+ine 210b.5

e.+ıñ 278a.13, 327b.8

e.+inden 210b.3

2. eş, koca

e.+idir 207b.14

e.+im 159a.7

3. ev halkı

e.+i 274a.13

e.+inden 73b.12

ehl ü 'ıyāl ev halkı, çoluk çocuk

e. 171a.13

e.+imiz 112b.15

e.+i 174b.2, 187b.12, 220a.13,
249a.10-11, 250b.7-8**ehl ü 'ıyāl-i beyt** ev halkı

e.+ine 128b.11

ehl ü 'ıyāl-i 'ismet tertemiz aile

e.+lerine 171a.4

ehl ü 'ıyāl ü evlād ev halkı

e.+ımı 188b.11

4. topluluk, cemaat

e.+iniñ 329b.1

ehl-i bürde-i 'ismet-pāk tertemiz
hırka halkı (Kerbela'da olanlar)

e.+i 182a.2-3

ehl-i cehennem cehennemlikler

e. 305b.6-7

ehl-i cennet cennetlikler

e.+ıñ 29b.1

ehl-i cennet-i ‘uzmā büyük cennettekiler

e. 228b.2-3

ehl-i dīvān sultanın divanındaki görevliler

e. 115b.8, 163b.2-3, 183b.11, 267b.7, 339a.10

ehl-i dünyā dünyaya düşkün kişiler

e.+nın 79b.12-13

ehl-i ġayr-ı ‘ālem farklı bir alem topluluğu (dünya)

e. 273a.1

ehl-i imān inananlar

e. 215a.8, 316a.10, 316a.5, 316a.8, 316b.2, 319a.8, 320b.13, 323a.5, 323b.5

ehl-i İslām Müslümanlar

e. 18b.4-5, 187a.6, 328b.4

ehl-i ‘iṣyān asiler

e.+ı 213a.15

ehl-i Ka‘be Mekke halkı

e. 106a.12, 129b.14, 130a.4, 136a.14, 168a.14-15

ehl-i Kūfe Kūfe halkı

e. 70b.10, 73b.4, 75b.14, 81a.4, 128a.9, 130a.13, 130a.2, 130a.3, 132b.8-

9, 139b.9, 140a.3, 142a.14, 142a.4, 142b.13, 142b.6, 145b.13, 174b.13, 182b.9, 213a.1, 250a.10, 322a.11

e.+den 82b.8, 174b.6, 255b.4, 273b.2-3

e.+nın 73a.7, 130b.5, 131a.12, 140a.7, 140a.12, 269a.10-11, 269b.12, 269b.9

e.+siz 177b.15

e.+yüz 131a.12-13, 131b.10

e.+ye 73a.5-6, 74b.4, 197a.10, 172b.8, 177b.10, 294b.15, 294b.4

e.+yi 172a.9, 297b.11

ehl-i küfür kafirler

e.+den 11b.8

ehl-i Medīne Medine halkı

e. 17b.9, 49b.3, 300a.9

ehl-i meclis meclistekiler

e. 35a.3

ehl-i Muṣul Musul halkı

e. 87b.9

ehl-i Şām Şam halkı

e. 121a.4, 285a.10, 285a.4, 295a.10, 296a.9, 296b.1, 298b.10

ehl-i Şirāz Şiraz halkı

e. 307b.7	e. 43b.9
5. bir şeye malik olan	ekābir-i a'yān-ı ehl-i Kūfe
e.+i 260a.2	Kufelilerin ileri gelenleri
e.+ine 340b.1	e.+yile 70b.12
ehl-i ḥaḳ hakkı gözetenler	ekābir-i 'aẓīm ileri gelenler
e. 339b.4	e.+dir 133a.4
e.+ız 121a.3	ekābir-i ehl-i Kūfe Kufenin ileri
ehl-i tefsīr tefsir alimleri	gelenleri
e.+den 304a.5-6	e. 139b.8
e'imme (<i>Ar.</i>) imamlar, on iki imam	ekābir-i ehl-i Ḳureyş Kureyşlilerin
e.+den 245a.11	ileri gelenleri
e'imme-i ehl-i beyt ehl-i beytin on	e. 94b.2
iki imamı	ekābir-i eşraf-ı şāḫābe sahabenin
e.+den 330b.4	ileri gelenleri
ejderhā (<i>Far.</i>) ejderha	e.+yi 24b.11
e. 9a.12, 9a.9, 9b.8, 214a.11, 216a.13	ekābir-i Ḳureyş Kureyşlilerin ileri
ejderha-yı heft-ser yedi başlı	gelenleri
ejderha	e. 12b.5
e. 235b.15	e.+i 112a.9
ek- serpmek, sepelemek	ekin ekin
e.-mişdi 89a.12	e. 59a.12
ekābir (<i>Ar.</i>) büyükler, ileri gelenler	ekl (<i>Ar.</i>) yeme
ekābir-i a'yān ileri gelenler	e. 87a.11-12
	ekmel (<i>Ar.</i>) en olgun, en mükemmel

ekmel-i aşhāb-ı kemāl olgunların
olgunu

e. 234b.15

ekser (*Ar.*) (**I**) çoğunlukla

e. 11b.13, 12a.8, 82a.3, 216a.10,
304a.5

ekser-i ‘alām insanlığın çoğu

e. 23b.12

ekser (**II**) mih, çivi

e.+i 165a.15

eksil- eksilmek (mal)

e.-ir 63a.3

el 1. el

e. 95b.9, 120a.7, 124b.11, 187b.2,
274b.3, 333a.3

e.+deki 61a.4

e.+i 51a.10, 51a.11, 51a.3, 58a.15,
63b.9, 64a.13, 252b.2

e.+imde 34a.2, 91b.2

e.+imden 15b.3, 34a.2, 67a.2, 89b.9,
153b.5, 160b.14

e.+ime 192a.12, 236a.7, 302b.7,
326b.1

e.+imi 30b.5, 50b.11, 100b.9, 107b.12
, 236a.9

e.+imizden 281b.14

e.+imize 292b.12, 294a.7

e.+in 21b.14, 24a.2, 30a.12, 30a.13,
33a.15, 33a.15, 49b.10, 64a.4, 64a.8,
70b.15, 98b.4, 138b.2, 149b.15, 227b.11,
227b.9, 310a.9, 321b.11

e.+inde 15b.7, 43b.15, 43b.15, 46b.6,
49a.8, 56a.5, 58a.6, 67b.14, 80b.5, 94b.6,
165b.11, 180b.4, 195a.12, 208a.9,
242a.4, 243a.1, 257a.14, 280b.8, 280b.9,
287a.12, 290b.12, 310a.6, 334b.6

e.+indeki 16a.14, 88a.14-15, 153b.2,
201a.6, 213a.1, 215b.4, 246a.11, 280b.9

e.+inden 32a.5, 66a.14, 90a.1, 91a.1,
110b.14, 145b.6, 158a.3, 221b.11,
280a.4, 280b.13

e.+ine 17a.7, 18a.11, 25b.10, 47a.4,
48b.9, 61a.5, 61b.13, 64a.4, 66a.12,
76b.8, 76b.9, 78b.8, 89a.15, 89b.14,
99b.3, 124a.3, 131a.9, 144b.12, 145b.4,
148a.1, 148a.3, 151b.2, 152a.4, 152a.6,
160a.6, 161a.4, 178a.11, 186a.14, 187a.3,
194a.15, 197a.10, 200a.13, 200b.8,
209a.4, 211a.11, 212a.3, 212b.13,
212b.5, 217b.8, 227b.11, 227b.9,
228a.15, 232a.8, 238a.14, 244a.15,
247a.10, 251a.6, 270a.15, 284b.6,
292b.13, 306a.8, 309b.7, 330a.10,
334a.7, 334a.8, 334b.4

e.+ini 17a.15, 21b.13, 27b.12, 27b.13,
50b.13, 50b.2, 64a.12, 64a.4, 148a.1,
227b.5, 238b.11, 238b.12, 252a.14,
252b.1, 323b.13, 333a.4, 333a.6, 333a.9,
334b.10

e.+iñ 54b.13, 333a.11, 334b.8

e.+iñi 64a.3, 64a.5, 73a.13, 287b.1,
334b.7

e.+iyile 21b.13, 223b.15, 238b.11,
240b.6, 251b.13, 257b.13, 301a.4,
333a.4, 333a.9

e.+iyle 65a.11

e.+leri 77a.9, 108a.4, 115a.6, 152b.3

e.+lerim 192a.15

e.+lerimi 69a.1, 71a.2

e.+lerin 91b.15, 95b.4, 108b.4, 109a.1,
115a.1, 163b.9, 165b.9

e.+lerinde 44a.5, 147a.2

e.+lerinden 164b.15

e.+lerine 165a.1

e.+lerini 261b.12, 333b.9

e.+leriñi 267a.15

e.+leriyile 334a.6

2. işi yapanın ya da etkisi olanın
yerine kullanılır

e.+imde 70a.11, 238a.7, 245b.9,
278b.4

e.+imden 140b.9, 146a.2, 253b.3

e.+ime 61b.14, 61b.15, 184a.9

e.+inde 17a.3, 137a.2, 170b.11

e.+inden 77b.11, 109a.14

e.+indedir 208b.11

e.+ine 210b.2

e.+iñde 254a.15

e.+iñizde 283b.2

3. tasarruf, kudret

e.+de 24b.13, 136b.13, 216b.3,
231b.13

el altından gizlice, fark ettirmeden

e. 317b.12

el arkası elinin tersi

e.+yıla 58a.13

eli altında ol- himayesinde,
gözetiminde olmak

e.-mam 117a.13

e.-up 14a.11

eli ayağı tutmaz ol- hareket edemez
duruma gelmek

e.-muş 332a.9

eli boş gönder- birinin isteğini geri çevirmek

e.-mek 61a.7

eline gir- sahip olmak

e.-er 214b.9

e.-meyeydi 49a.1

eliğe kuvvet 'aferin, maşallah'

e. 284b.14

eliğ uzat- istemek

e.-an 61a.6

el uzat- namusuna göz dikmek

e.-amaz 249b.11, 249b.7

e.-up 251b.7

el yu- vazgeçmek

e.-dı 152a.9

el (Ar.) isimleri belirli hale getiren ön ek

el-ân hâlâ, şu anda bile

e. 21a.6

el-bābu ehadi 'aşere on birinci bab

e. 1b.14, 5a.11, 166a.5, 345b

el-bābu'l-evvel birinci bab

e. 4b.7, 5b.7-8

el-bābu'r-rābiu 'aşer on dördüncü bab

e. 233a.6

el-bābu'l-'aşer onuncu bab

e. 1b.14, 5a.8-9, 136b.2, 345b

el-bābu'l-ḥāmis beşinci bab

e. 1b.6, 4b.15, 78a.6, 345b

el-bābu'l-ḥāmis 'aşer on beşinci bab

e. 2a.1, 5b.2, 259b.6, 263a.1, 345b

el-bābu'r-rābi' dördüncü bab

e. 1b.6, 4b.13, 345b

el-bābu'r-rābi'u 'aşer on dördüncü bab

e. 2a.1, 5b.1, 345b

el-bābu's-sābi yedinci bab

e. 1b.10, 5a.3, 103a.2, 345b

el-bābu's-sābi'u 'aşer on yedinci bab

e. 2a.5, 5b.5, 309a.13-14, 346a

el-bābu's-sādis altıncı bab

e. 1b.6, 5a.1, 345b

el-bābu's-sādis 'aşer on altıncı bab

e. 2a.5, 5b.3-4, 304a.9, 346a

el-bābu's-sālis üçüncü bab	el-hāl şimdiki halde
e. 1b.2, 4b.11, 37a.11, 345b	e. 102b.13
el-bābu's-sālis 'aşer on üçüncü bab	el-ḥamdüli'llāh 'Allah'a hamd olsun'
e. 2a.1, 5a.14, 194b.9, 345b	e. 109a.11, 111b.1, 240a.1, 240a.4
el-bābu's-sāmin sekizinci bab	el-ḥamdüli'lāhi te'ālā 'Yüce olan Allah'a hamd olsun'
e. 1b.10, 5a.5, 345b	e. 19b.11, 50a.8, 73b.3-4, 99b.11, 117b.10, 113a.9, 117b.8, 129b.8, 142b.2, 159b.5, 173a.5, 174a.6, 201b.15, 222a.14-15, 227b.11, 265a.15, 271b.10, 293a.8-9, 299b.1-2, 300a.7
el-bābu's-sāmin 'aşer on sekizinci bab	el-hāmis beşinci
e. 2a.5, 326a.5, 346a	v. 130b.10
el-bābu's-sānī ikinci bab	el-iyāzübi'llāhi te'ālā 'Yüce olan Allah esirgesin' (olumsuz bir durum karşısında söylenir)
e. 1b.2, 4b.9, 345b	e. 85a.4, 304a.2-3
el-bābu's-sānī 'aşer on ikinci bab	el-ḫışşa hikâye
e. 1b.14, 5a.13, 181a.2, 345b	e. 10b.7, 16b.6, 29a.1, 35b.11, 51a.15, 51b.11, 52a.1, 54b.3, 58a.8, 59a.11, 69a.5, 69a.6, 71b.10, 73b.5, 82a.1, 85b.14, 88a.8, 88b.1, 105b.15, 108b.12, 111a.13, 113a.10, 116a.12, 117b.14, 119b.5, 122b.13, 123b.13, 125a.7, 125b.12, 127a.12, 132a.1, 134a.4, 138a.11, 143b.11, 148b.12, 149a.5, 152b.2, 154b.15, 159b.10, 162a.14, 168a.9, 173a.8, 175b.9, 176a.2, 176b.10,
el-bābu't-tāsi' dokuzuncu bab	
e. 1b.10, 5a.7, 128b.2, 345b	
el-bābu't-tāsi'u 'aşer on dokuzuncu bab	
e. 2a.9, 341a.1-2	
el-bette (Ar.) mutlaka, şüphesiz (<i>bk.</i> hele elbette, helellette)	
e. 107b.7, 169a.1, 196b.14	
el-cevāb cevap	
e. 63a.1, 63a.4, 63a.7, 63a.9	

176b.14, 176b.3, 178a.10, 180a.4,
181b.11, 182a.9, 183a.6, 183b.1, 183b.4,
184b.12, 184b.15, 185a.15, 185b.3,
188b.7, 189a.11, 189b.11, 191a.7,
194a.7, 194b.2, 196a.7, 197a.2, 201b.10,
203b.13, 205a.1, 205b.12, 206b.3,
208b.13, 208b.4, 209a.1, 209b.13,
211b.2, 213b.4, 215a.9, 217a.4, 217b.11,
220a.2, 220b.1, 221a.7, 222b.4, 224b.3,
224b.7, 225b.8, 226a.6, 226b.6, 227a.5,
231a.14, 234a.10, 234a.12, 235b.11,
239b.11, 240a.9, 240b.15, 240b.9,
241b.14, 242b.2, 243a.14, 246a.5,
246b.6, 248a.9, 250a.4, 250b.11, 253a.1,
253b.5, 254b.10, 256a.14, 257b.10,
260a.2, 265b.1, 265b.13, 265b.6, 267a.2,
267b.10, 267b.14, 268b.2, 268b.9,
269a.6, 270a.12, 270b.5, 270b.9, 272a.1,
275a.13, 276b.12, 277a.7, 284b.15,
290a.8, 291b.13, 292a.7, 292b.5,
294a.13, 295b.3, 298a.15, 298b.14,
300a.9, 304a.5, 310a.10, 311a.14, 321a.5,
322a.7, 323b.1, 325b.13, 336b.4

el-kıssa-i saḥīḥ gerçek hikâye

e. 186b.2

el-minnetü li'llāh 'minnet ancak
Allah'adır' (şükür sözü)

e. 73a.13, 153b.14

el-minnetü li'llahi te'ālā 'minnet
ancak yüce olan Allah'adır' (şükür sözü)

e. 173a.7

elvedā (Ar.) Allah'ısmarladık,
elveda

e. 134a.2

er-rabi dördüncü

v. 130b.9, 131a.3

es-sālis üçüncü

v. 130b.9, 131a.2

es-sāni ikinci

v. 130b.8, 131a.2

esselāmu 'aleyk 'Allah'ın selamı
senin üzerine olsun'

e. 177a.13

esselāmu 'aleyküm 'Allah'ın selamı
sizin üzerinize olsun'

e. 9b.8

elci elçi (*bk.* elçi)

e. 116b.6, 306a.1, 322b.6, 326a.2,
335b.10, 335b.4, 335b.7

e.+ye 322b.8

e.+yi 305b.15

elci-i müslimān Müslüman elçi

e. 336a.10

elçi elçi (*bk.* elci)

e. 335b.3

e.+η 336a.13

e.+si 197b.15

e.+ye 336a.9

e.+yem 237b.10

elçilik elçilik görevi

e. 289a.9

elem (Ar.) üzüntü, ızdırap

e. 12b.4, 46b.13, 51b.3, 65b.1, 145a.1, 176b.10, 181b.10, 220b.10, 230a.9, 231b.5, 251a.1, 264a.12

elem-i çü açlık ızdırabı

e.+dan 48a.5

elem çek- üzölmek

e.-di 71a.10

e.-digimden 46b.12

e.-erdi 37b.4

e.-eriz 176a.1

e.-ersin 116b.2

e.-me 17a.7, 36b.11, 57b.5, 79b.14, 79b.6, 79b.8, 110b.10, 111a.9, 116a.14, 119a.12, 151a.15, 168a.7, 245a.7, 249b.12, 251b.10, 266b.5, 279b.1, 310a.13, 341a.1

e.-mediler 118a.15

e.-mem 197b.6

e.-meη 74b.5, 179b.10

e.-mişdi 146a.10

e.-üp 84b.8, 250a.10, 252a.2-3, 293b.14, 331b.14

elem eriş- zarar gelmek

e.-di 215b.15

e.-üp 239a.8

elem ıztırāb çek- üzölmek, sıkıntı çekmek

e.-di 82b.6

e.-enleriyüz 138a.7-8

e.-meη 173a.3

e.-üp 139b.6

elem-i ziyān eriş- zarar gelmek

e.-mez 265a.15

elem üzere ol- (korkudan) tedirgin olmak

e.-uη 250b.1

elem-nāk dertli

e. 240a.9

elemsiz sıkıntısızca, rahat bir şekilde

e. 265b.6	elsine-i ‘Arab Arap dilleri
elem-zede dertli	e.+da 341a.7-8
e. 93a.10	em- emmek (süt)
elḥān (Ar.) nağmeler, ezgiler	e.-di 58b.13
e. 296a.6	e.-er 39a.8
elli elli (sayı)	e.-er [sıfat fiil] 243b.7
e. 187a.14, 220a.5, 220a.8, 279b.10, 280b.2, 303b.11, 303b.11	emānet (Ar.) emanet
elli biḡ elli bin	e. 54b.7, 243b.5
e. 149a.9-10	e.+i 227b.10, 227b.12, 227b.12, 228a.6
ellişer ellişer	e.+indedir 147b.13
e. 316b.11, 316b.11	e.+leri 35b.7, 245a.9
elma elma	emanet èt- emanet etmek
e. 39a.5, 102b.15, 102b.5, 103a.1, 291b.10, 291b.5	e.-ersin 195b.7
e.+yı 291b.10, 291b.6, 291b.8	emāneten (Ar.) emanet olarak, vekaleten
elmas elmas	e. 314a.10
e. 88b.14, 89a.2	emek emek
e.+dır 88b.8	e.+lerimiz 249a.6
e.+ı 89a.12	emīrū’l-mū’minīn (Ar.) halifeler için kullanılan unvan
elmas-ı sūde toz halineki elmas	e. 67b.15, 68b.15, 74a.4, 105a.5, 118a.3, 207a.13, 231b.4, 233b.13, 235a.2, 236a.10, 320b.1, 321a.5
e. 90b.6	e.+dir 104a.4
elsine (Ar.) diller, lisanlar	

e.+in 321a.3	emr-i Hâk Allah'ın emri
emlāk (Ar.) mülkler	e. 92a.3, 96a.1
e.+i 189a.2	emr-i hümāyūn padişah emri
e.+in 264a.5	e.+ım 141a.9
e.+iñiz 146a.2	emr-i hümāyūn-ı Yezīd Yezid'in emri
emr (Ar.) buyruk, emir	e. 141a.7
e. 45b.2, 116a.9, 230b.11, 284a.2, 326b.7	emr-i kabīh çirkin emir
e.+dir 25a.12	e.+i 297b.14-15
e.+e 67b.10, 83a.4, 139b.2	emr-i kabīha çirkin emirler
e.+i 86a.12, 236b.4, 329a.10, 329a.12, 329a.8	e.+nıñ 255a.2-3
e.+ine 156b.4, 272a.8	emr-i kabīh-i şekāvet eşkıyanın çirkin emri
e.+ini 247a.7, 314a.15	e. 253b.12
e.+iñe 133b.15	emri ma'ruf nehyi 'ani'l-münker iyiliği emredip kötülükten menetmek
e.+iñi 70a.14	e.+i 188a.4-5
e.+iñiz 303b.4-5	emr-i pādīshāh padişah emri
e.+iyile 109a.7, 152b.7, 190a.10, 190a.14, 263a.14, 278b.13, 291b.10, 300a.5, 306a.11, 309b.14, 312b.1, 324b.3, 330a.12, 338b.15, 340a.13, 340b.8	e.+a 229a.13
emr-i 'azīm kesin emir	emr-i sehl yapılması kolay olan emir
e.+dir 69b.7	e.+dir 69b.6-7
	emr-i şeri'at dinin emri, gereği
	e.+im 25a.12

emr-i şerîf değerli emir

e.+i 45a.15, 246b.9

e.+iyiledür 152b.8

emru'llāh Allah'ın emri

e. 101a.5

emr ét- emretme

e.-di 9b.4, 36a.4, 36a.9, 42a.6,
251a.13, 292a.6

e.-ersen 136a.5

e.-üp 26a.1, 213b.5, 247b.1

emr eyle- emretmek

e. 68b.15

e.-di 60a.11, 91b.13, 106a.8,
144a.2, 147b.7-8, 150b.7, 155a.2, 156a.4,
159a.1, 160b.5, 177a.1, 181a.5, 186a.6,
192b.15, 200a.6, 205a.6, 207a.7, 219b.9,
250b.2, 253b.2, 253b.4, 267a.10,
267b.11, 267b.14, 268b.5, 273b.1,
274b.10, 275b.15, 283b.8, 287a.1,
287b.15, 290b.11, 291b.5, 292a.8,
293b.14, 297a.2-3, 297b.10, 298b.15,
298b.9, 303b.10, 307b.1, 310b.11,
312b.3, 313b.2, 318b.8, 319a.7, 323b.13,
336b.14, 336b.4, 336b.6, 338a.7

e.-mişdi 303b.9

e.-ṇ 303b.10

e.-ye 326b.14, 326b.15, 326b.5,
328a.4, 329a.15

e.-yeydi 67b.2

e.-yüp 249a.4

emrini tut- emri yerine getirmek

e.-arsa 108a.14-15

e.-maya 155a.3

emr ol- emir verilmek

e.-a 327b.15, 329b.9

emr olun- emir verilmek

e.-a 329a.5

e.-dı 60a.9, 303a.11, 312b.6

e.-dum 78a.3, 312b.5

e.-sa 85b.4

enār (*Far.*) nar

e. 57a.4, 57a.9, 95b.10, 99a.14

e.+ı 57a.9, 95b.13, 96a.3

e.+ıṇ 57a.12

enbiyā (*Ar.*) nebiler, peygamberler

e. 47a.5, 54a.11, 74b.3, 280a.9

e.+nuṇ 28a.14

e.+ya 36b.2, 129a.1, 259b.13

encām (*Far.*) son, nihayet

e.+ına 51a.15	enguşt-i mübârek değerli parmak
encām-ı hāl hikayenin sonu	e.+in 25a.6
e.+in 233a.14	ensār (Ar.) yardımcılar, dostlar
endişe (Far.) 1. gam, tasa	e. 16b.9
e. 46b.12	envāʿ (Ar.) türler, çeşitler
endişe çek- üzölmek, sıkıntı çekmek	e. 218b.9, 299a.9
e.-medi 230a.9	envāʿ-ı remz çeşitli işaretler
2. düşünce	e. 169b.14
endişe-i şehâdet şehitlik düşüncesi	envār-ı kıuds (Ar.) kudsi nurlar
e.+dir 171b.11	e.+den 36a.7
en genişlik, en (bk. eñ)	eñse ense
en en enine (bk. eñ eñ)	e.+ğden 255b.15
e. 323b.14	e.+sinden 244a.5
eni uzunı bir şeyin eninin uzunluğu	e.+sine 50b.1
e. 326b.6, 326b.8	epsem ol- sakın, sessiz olmak
eñ genişlik, en (bk. en)	e.-uñ 147a.7
e. 39b.7, 318b.14	e.-urdı 49b.5
eñ eñ enine (bk. en en)	er 1. erkek, adam
e. 165a.11-12	e.+dir 18a.5
engîz êt- harekete geçmek	e.+seğiz 110b.12
e.-üp 83a.15-83b.1	er ʿavret erkek kadın, hepsi birlikte
enguşt (Far.) parmak	e. 112a.10, 113a.8, 114a.10, 115a.8, 129b.1, 300a.10

e.+e 327b.15

2. asker, er

e. 64b.1, 64b.1, 204a.13, 205a.5,
209a.14, 212b.8, 212b.13, 214a.10,
222b.1, 222b.3, 234a.9, 250a.7, 319b.2

er ādem 'asker sivil, her kim varsa'

e. 316b.12

3. koca

e.+i 42a.12

e.+im 49b.13, 211a.10

e.+i 310a.12

e.+ine 310a.11

e.+ini 19a.2

e.+iñ 19b.5

e.+leri 272a.15

ere vēr- evlendirmek

e.-mek 44b.13

ēr- ulaşmak, nail olmak

e.-erem 159a.10, 160b.14

e.-erler 174a.8

e.-mezsin 90b.12

e.-mezsiz 44b.3

e.-mişdir 44b.9

e.-sem 150b.4

e.-üp 209a.9

erbāb (Ar.) bir işte mahir, usta

e. 35b.10

e.+ına 35b.10

erbāb-ı 'adāvet düşmanlık edenler

e. 83a.13-14

erbāb-ı ehl-i 'uḳalā akıl sahipleri

e.+ya 134a.9

erbāb-ı ehl-i meclis mecliste
bulunanlar

e. 31b.10

erbāb-ı 'uḳūl akıl sahipleri

e. 194b.12

eren ermiş kişi, evliya

e.+ler 180a.12

ērgür- ulaştırmak, kavuşturmak

e.-eyim 141b.5, 143a.15

ēriş- 1. ulaşmak

e.-di 34a.11, 69a.6,

e.-dikde 145a.8

e.-se 42b.9

e.-üp 13a.10

2. isabet etmek	e. 54a.12
e.-di 199a.10	erzānī (<i>Far.</i>) layık, münasip
e.-ir 111b.5	erzānī kııl- layık kılmak
e.-meye 145a.1	e!. 79b.10
e.-mez 265a.15	es- esmek
3. karışmak, sataşmak	e.-di 231a.15, 282a.5
e.-meñ 71b.7	e.-üp 217a.6, 220b.8
e.-mez 179b.10	esahh (<i>Ar.</i>) çok doğru
erkān (<i>Ar.</i>) ileri gelenler, rütbeliler	esahh-ı kavı doğru söz
erkān-ı devlet devletin üst rütbelileri	e. 198b.4, 234b.7
e. 339b.3	esahh-ı sahıh en doğru
erkek erkek, adam	e. 94a.7, 187a.11, 188b.7, 336b.15
e. 163a.13, 163b.10, 194b.14, 244a.9	esahh-ı sahıh-i rivāyet en doğru rivayet
e.+ler 309a.3	e. 250a.3
ertesi 1. bir sonraki	esahh-u sahıh en doğru
e. 77a.13, 77b.6, 126a.11, 336b.8	e. 49a.15, 86b.7, 91a.14
2. ertesi gün	esahh-u sahıhu'l-kavı en doğru söz
e. 129b.5, 171a.4	e.+dır 273b.11
ervāh (<i>Ar.</i>) ruhlar	esās (<i>Ar.</i>) ana unsur, temel
ervāh-ı enbiyā nebilerin ruhları	esās-ı 'akı aklın temeli, mayası
e. 34b.13, 36a.6	e.+ında 69a.14
ervāh-ı kudsiyye kutsi ruhlar	eşbāb (< <i>Ar.</i> esvāb) kıyafet, elbise

e. 94b.13, 94b.15, 94b.3, 94b.7, 95a.1,
95b.14, 98a.5, 99a.12, 301b.13, 307a.4

e.+ı 94b.11, 321a.9

e.+ın 73b.12, 82a.10, 145a.2

e.+ına 301b.12

e.+ını 217b.9, 270b.1

e.+ıyız 277a.13

e.+ıyıla 313b.4

e.+lar 98b.13, 274a.13, 337a.14

e.+ları 44a.12, 98b.14, 99a.5, 313b.4,
313b.5

e.+larıdır 313b.7

e.+ların 106a.5

e.+larıı 240b.6

e.+larla 94b.2

eşbāb-ı şerīf değerli kıyafetler

e.+ıı 32a.4

eşbāb ét- kıyafet dikmek

e.-esiz 94b.5

eşbāb eyle- kıyafet dikmek

e.-digini 99a.7

esed (Ar.) aslan

e. 58a.15, 58b.1

esenleş- hal hatır soruşmak, esenlik
dilemek

e.-diler 56b.8

eşer (Ar.) 1. iz, alamet

e. 76a.2

e.+i 92a.1, 275b.1

eşer-i İslām İslam alameti

e. 297b.6

eşer-i va'z doğum alameti

e. 57b.15

eşer kılma- izi kalmamak, silinip
gitmek

e.-mış 48a.7-8

2. tesir

e.+i 28b.6

eşer ét- etkilemek, tesir etmek

e.-di 90b.7

esir (Ar.) tutsak

e. 99b.5, 109a.1, 112b.13, 137a.3,
272a.15, 334b.6, 340b.12

e.+i 115a.14

e.+ler 101a.11	e. 4a.5
e.+leri 116b.12, 117a.8, 282a.1-2, 282a.3	eşedd (<i>Ar.</i>) daha şiddetli
esir eyle- esir almak	e. 28a.15
e.-di 111b.10	e.+dir 188a.3
esir-ü sergerdān perişan haldeki esir	eşek eşek
e. 170b.11	e. 111b.11, 217a.9, 247b.6
esirge- muhafaza etmek	e.+e 116b.3
e.-r 79b.7	e.+ler 215b.11, 223b.6
eski eski	eşgāl meşguliyetler
e. 18a.11, 18b.11, 94b.3, 213a.7, 215a.2, 218b.5, 219b.10, 222b.6, 223a.1, 230a.7, 266a.7	e.+ine 51a.15
e.+dir 277a.13	eşik, -gi eşik
eşnā (<i>Ar.</i>) bir işin yapıldığı sıra, an	e.+ine 60b.2
e.+da 33b.15, 34a.4, 35b.6, 54b.6	eşkā (<i>Ar.</i>) haydut, eşkiya
e.+dayiken 206b.1	e. 71a.8
e.+sında 35a.13, 53b.4	eşkäre (<i>Far.</i>) 1. açık, aşikar
eşnā-yı tarīk yolculuk esnası	e. 61a.1, 61b.3, 107b.13, 121b.5, 124a.6, 129a.8
e.+de 25a.7	e.+dir 271b.6
esrār-ı hikmet (<i>Ar.</i>) bilgelik sırları	2. açık saçık
e. 260a.6	e. 69b.12
eş'ār (<i>Ar.</i>) şiirler	eşkäre ol- açığa çıkmak, aşikar olmak
	e.-a 328a.7

e.-açakdır 179a.5-6	e. 127b.10
e.-masın 182a.15-182b.1	e.+ı 129b.1
eşkäreye çık- açığa çıkmak, aşık olmak	eşrār (Ar.) kötü kişiler
e.-dı 170b.8	e. 17a.14
e.-mış 131b.7	eşref (Ar.) en şerefli olan
eşkıyālīk eşkıyalık, zorbalık	eşref-i nübüvvet peygamberliğin en şerefli
e.+dır 260a.12	e.+le 271a.13
eşrāf (Ar.) ileri gelenler	eşyā (Ar.) dünyevi zenginlikler, mal mülk
e. 130b.7, 139b.7	e.+sından 140a.15
e.+dan 122a.11	et 1. ten, beden
e.+ı 125a.10	e.+dır 38b.5
e.+ıyla 55b.7	e.+ine 270b.2
eşraf-ı benī Hāşim	e.+ini 312a.15
Haşimoğullarının ileri gelenleri	2. yiyecek, gıda
e.+dır 133a.3-4	e. 62a.12
eşrāf-ı Kureyş Kureyş'in ileri gelenleri	e.+imden 15a.6
e. 16b.3	ét-, -d 1. etmek, eylemek
eşrāf u 'ayān-ı ehl-i Kūfe	e.-eçek 18a.2
Kūfelilerin ileri gelenleri	e.-emem 78b.10
e.+ye 181b.12	e.-di 24b.9, 80b.14, 118b.10, 175a.10, 188a.11, 197a.12, 197a.15, 207b.9, 254a.15, 256a.1, 309a.4
eşrāf u kibār ileri gelenler ve büyükler	

- e.-digi 165b.14, 241a.5
- e.-digimdir 277a.6
- e.-digin 309a.6
- e.-digiñ 185a.8, 293b.12
- e.-dikde 178a.4
- e.-dikleri 167b.6
- e.-diler 29b.13, 63b.15, 82a.8, 92a.10, 148b.5, 176b.15, 205b.4, 209b.10, 275a.3, 276a.4, 308b.4
- e.-dim 294b.10
- e.-diñ 84a.1
- e.-diñiz 269b.4
- e.-diyiz 318b.1 [sıfat fiil]
- e.-e 194a.4
- e.-eçeksen 118a.12
- e.-eler 190a.9
- e.-elim 110b.5, 114a.8, 117a.4, 209b.7, 319b.14
- e.-em 125a.3, 126a.3
- e.-emem 314b.8, 315a.5
- e.-emez 136b.12
- e.-emezsin 190a.3, 191b.5
- e.-en 17b.6, 163a.4, 309a.13, 315a.1
- e.-ene 178b.1
- e.-eni 337b.5
- e.-er 38b.6, 38b.7, 77b.13, 96a.15, 112b.12, 184b.3, 191b.11, 229b.2, 243a.13
- e.-erdi 39a.11, 215b.5, 307b.8
- e.-erdim 173a.5
- e.-erek 217b.15, 219a.15, 328b.7
- e.-erem 78a.4, 97b.15, 192b.12, 314a.11
- e.-erim 320b.7
- e.-eriz 49b.13, 113a.5, 142b.2
- e.-erken 113b.7, 323a.12
- e.-erler 99b.12, 252a.7, 257a.9
- e.-erse 120a.8
- e.-erseniz 246b.9
- e.-erseñ 319b.15
- e.-ersin 39a.14, 180b.15, 182b.4, 193b.10, 200a.8
- e.-ersiz 60b.7, 132b.15, 271a.7
- e.-esin 53b.9
- e.-esiz 293a.4
- e.-eyim 57b.10, 214b.12, 253b.15, 294a.2

e.-inçe 59a.5	e.-seler gerekdir 102b.3
e.-me 175a.14, 276a.2	e.-sem 47b.10
e.-medim 196b.11	e.-sün 119b.7
e.-mediniz 145b.13	e.-üp 14b.15, 81b.15, 83b.3, 111a.12, 113b.3, 118b.8, 145b.3, 183b.2, 191a.6, 213a.15, 218b.15, 220b.1, 221a.10, 232a.3, 268b.11, 306b.10
e.-mege 160b.8, 203b.8	
e.-mek 255a.7	
e.-memek 306b.12	2. dikmek
e.-memek gerekdir 84b.12	e.-di 99a.5
e.-memişdir 171b.10	3. öldürmek
e.-memişsin 154a.10-11	e.-emem 18a.4, 18a.5
e.-meñ 247a.12	4. yapmak
e.-mesem 178b.4	e.-em 26b.8
e.-meye 137a.13	e.-er 15b.5
e.-meyene 313a.14	e.-meñ 25a.14
e.-meyeyim 238a.2	e.-meyesiz 26b.3
e.-mezlerse 125a.11	etba' (Ar.) tabi olanlar
e.-mezse 186a.1	e.+ı 65b.15
e.-mezseñ 69b.15, 244a.2	e.+ın 194b.5
e.-mezsiz 97b.12	e.+ıñı 66a.5
e.-miş 74b.11, 121a.12, 263a.9, 282a.15	e.+ıyla 112a.3
e.-mişdi 46a.13, 73a.1	ètdir- yaptırmak
e.-mişsiz 114a.7	e.-di 21a.3

e.-em 331a.9	e.+a 141a.10, 193a.1
etek, -gi 1. etek	e.+da 268a.1
e.+in 226b.10	e.+dan 83b.11, 121a.9, 191b.4
e.+ine 95b.4, 128b.3, 227a.2, 228a.4, 240b.2	e.+ın 13b.4
e.+lerin 44a.2, 65a.5	e.+ına 192b.15
etegine yapış- 1. engellemeye çalışmak	e.+ında 18b.11, 120b.4, 121b.11, 302a.11
e.-dı 244b.5	e.+ından 180b.1, 251a.13
2. yardım istemek	etrâf-ı ‘âlem dünyanın dört bir yanı
e.-up 155a.15	e.+e 104a.5
3. sıkıca tutmak, saklamaya çalışmak	etrâf u eknâf yönler, taraflar
e.-up 272b.9-10	e.+a 106b.14, 121a.7-8
2. dağın alt kısımları	e.+dan 9a.11, 321b.5
e.+lerinde 102a.15	e.+ımızı 176a.8
eṭfāl (Ar.) çocuklar	etrâfını al- çevirmek, kuşatmak
eṭfāl-i ehl-i ‘ıyāl ailenin çocukları	e.-mışlar 46b.5
e.+imi 246b.11	ev ev, hane
etmek, -gi ekmek	e. 75b.10, 214a.2, 339b.14
e. 49b.12, 62a.10, 62a.12, 62a.13	e.+de 47b.5, 86a.14, 86a.15, 308a.10, 325b.1
e.+i 164a.15	e.+den 109a.13
etrâf (Ar.) etraf, çevre	e.+e 24a.8, 24a.10, 24a.6, 88b.3, 106a.4, 150a.10, 155a.7, 157a.3, 157a.5,

158b.13, 184a.7, 273b.2, 282a.3,
314a.13, 326b.1

e.+i 188b.1, 266a.1

e.+im 188a.15, 189a.2

e.+imde 258a.14

e.+imden 144b.6

e.+ime 13b.2, 100b.15

e.+imi 188b.10

e.+imize 48a.14

e.+in 39a.10, 75a.7, 75b.3, 106b.6

e.+inde 71a.11, 109a.1, 122b.9,
143a.6, 143a.6, 144b.1, 149b.2, 149b.3,
151b.1, 259a.3, 289b.9

e.+indedir 31a.10

e.+inden 41a.5

e.+ine 15a.9, 32a.14, 48a.12, 49a.3,
49b.7, 49b.8, 50b.14, 58a.10, 58a.9,
59a.15, 59b.7, 62a.11, 64a.13, 67b.14,
70b.11, 73b.11, 83b.9, 88b.13, 88b.3,
88b.4, 92a.14, 92b.2, 97a.12, 123b.14,
130b.1, 139a.2, 139a.3, 143a.4, 143b.12,
144a.6, 145a.9, 146b.1, 158b.10, 166a.3,
258b.4, 259b.4, 266a.2, 274a.12,
313a.11, 321a.10, 337a.2, 338b.10,
339b.2

e.+ini 150b.12

e.+iñ 39a.12, 49a.7, 49a.7, 54b.12,
74b.14, 150a.4, 266a.11, 266a.9, 282a.6,
337b.10, 337b.13, 338a.14, 338b.5

e.+iñe 109a.13

e.+leri 340a.5

e.+lerine 168b.8

ev be ev ev ev (aradılar)

e. 338b.9

evc-i asmān gökyüzünün en yüksek
noktası

e.+e 221b.1, 241a.1-2

evir- döndürmek, çevirmek

e.-di 205a.2, 225b.7

evkat vakitler

e.+da 11b.13, 82a.3

evlā (Ar.) daha iyi

e.+dır 90b.4

evlād (Ar.) evlat (bk. evlāt)

e. 260a.15

e.+ı 29b.3, 39b.2, 39b.7, 54b.6, 94b.1,
137a.4, 138a.15, 150a.9, 187b.12,
229a.10, 239a.3, 239b.5, 245a.1, 250a.14,
250b.8, 340b.15

e.+ıdır 79a.4, 185b.12, 288b.4

e.+ım 91a.7, 123a.9, 248b.7	e.+larına 104b.7, 222a.12, 334b.6
e.+ımdır 120a.3	e.+larımdanım 335b.13
e.+ımı 66a.8	e.+larını 87b.13, 118b.14, 243a.6, 280b.12
e.+ımız 99b.4, 112b.15	e.+larının 118b.14, 138b.6, 231a.6, 240a.11, 298b.5-6
e.+ın 23a.1, 94a.10	e.+ların 170b.1, 340b.15
e.+ına 183a.2, 183b.1, 184b.11, 189b.5-6, 197b.1, 212b.15, 223a.5, 244a.2, 257a.8, 287b.7, 288b.13	e.+larını 96b.6, 101a.11
e.+ını 22b.12, 22b.5, 243b.5, 248b.2, 288b.6, 295b.7, 331b.10, 331b.11, 331b.9	evlād evlād evlatlarla, evlatlar aracılığıyla
e.+ının 288b.2, 288b.3, 288b.3	e. 138b.1
e.+ın 126b.9, 331a.15	evlād-ı āl-i Resūl Peygamberin evladı, torunları
e.+ına 245b.10	e.+i 269b.6-7
e.+ın 29b.3	evlād-ı emcād ulu kişilerin evladı
e.+ıyam 288b.3	e.+ının 51a.15
e.+ları 4b.6, 59a.14, 94b.2, 104b.5, 222a.11, 233b.5, 272a.14	evlād-ı evlād torunlar
e.+larım 51b.10, 149a.1, 309b.12, 325b.3, 327a.7, 327b.7, 328b.13	e.+ı 40a.2
e.+larıma 249b.10, 279b.2, 333b.11	e.+larının 340a.14
e.+larımdan 120a.3	evlād-ı masūm günahsız evlatlar
e.+larımı 53a.13, 74a.4	e.+ım 55a.10
e.+larımla 65b.3, 150a.7, 249b.10	evlād-ı Müslim-i ‘Aķīl Müslim-i Akil'in çocukları
e.+ların 90b.14-15, 306a.10	e. 222a.11

evlād-ı Resūl Peygamberin evladı, torunları

e.+e 269b.2

e.+i 266a.5

evlād u ensāb çoluk çocuk, ev halkı

e.+ı 174b.2

evlād u ‘ıyal çoluk çocuk, ev halkı

e.+ine 120a.6

evlād ü etbā’ çoluk çocuk, ev halkı

e.+ın 282a.15

evlāt (Ar. evlād) evlat (*bk.* evlād)

e.+larıñdan 42b.2

evlen- evlenmek

e.-mek 38b.8

evli evine gir- evine gitmek, dağılmak

e.-di 320b.15

evli evine git- evine gitmek, dağılmak

e.-diler 142b.14

evliyā (Ar.) ermişler, veliler

e. 47a.5, 74b.3, 129a.1

e.+larla 62b.5

e.+ya 174b.8, 259b.12

evrāk (Ar.) yapraklar

evrāk-ı eşcār ağaç yaprakları

e. 203b.10

evşāf (Ar.) özellikler, vasıflar

e.+ını 46b.10-11

e.+ıñı 32a.9

evsaṭ (Ar.) orta

e.+ında 78a.13

evvel (Ar.) **1.** ilk önce, birinci

e. 8b.5, 26b.12, 60a.8, 64b.8, 132a.13, 163b.6, 193a.10, 199b.10, 199b.15, 208a.6, 208a.11, 245a.9, 300a.13, 307b.4, 320b.10, 345a

2. önce

e. 6a.2, 17a.7, 29a.15, 36b.2, 59a.7, 69a.2, 132a.14, 135a.8, 162a.2, 162a.2, 193a.5, 202a.4, 231a.5, 324b.2, 328a.14,

e.+inde 72b.14

3. eskiden, önceleri

e. 11b.9,

e.+den 190a.2, 216b.12

evvel āḥir önünde sonunda

e. 164b.8

evvelā (Ar.) öncelikle

e. 14a.14, 16b.1, 71a.6, 92a.6, 104b.2, 130b.8, 131a.2, 152b.15, 154b.4, 185b.5, 192a.14, 196b.9, 249b.3, 254b.3, 281b.9, 294b.2, 304a.12, 341a.15, 341b.8

evvelîn u âhirîn öncekiler ve sonrakiler

a. 36b.5

evvelki 1. birinci

e. 6a.6, 342b.4, 343b.6

2. önceki, bir önceki

e. 69b.11, 167a.4, 171a.13, 174b.13, 226a.2,

ey ey!

e. 6a.7, 8b.2, 9b.10, 12b.11, 12b.9, 13b.15, 15a.5, 19a.8, 19b.10, 20a.8, 24a.2, 24a.8, 24b.12, 25a.10, 26a.1, 26a.14, 27b.6, 27b.6, 30a.1, 30a.15, 30b.11, 30b.7, 30b.7, 32b.6, 34a.5, 34b.12, 34b.5, 35a.10, 36a.11, 36a.14, 37a.2, 39b.13, 40b.15, 40b.15, 41a.2, 41b.14, 43b.2, 45a.4, 45b.2, 47a.5, 49b.11, 50b.13, 50b.8, 51a.15, 51a.15, 51a.15, 51a.15, 52a.10, 52a.6, 52a.7, 52b.11, 52b.14, 53b.15, 53b.15, 54a.2, 54a.3, 54a.6, 54a.7, 54b.5, 55b.10, 61a.11, 66b.15, 67a.14, 68b.12, 68b.4, 72a.13, 72a.4, 73a.11, 74a.15, 74b.5, 75a.9, 76a.5, 76a.6, 76b.2, 76b.4, 78a.1, 78a.2, 79b.2, 80b.9, 81a.2, 82b.14, 85a.4, 86b.2, 86b.2, 87a.2, 89a.5, 89b.10, 89b.4,

90a.1, 90b.2, 91a.1, 91a.7, 91b.9, 93b.11, 94a.15, 95a.5, 96a.15, 97b.9, 98a.12, 99a.4, 101a.3, 101b.13, 104a.2, 111a.11, 116a.4, 118a.10, 120b.5, 120b.5, 123a.13, 125b.15, 126b.14, 126b.15, 126b.5, 126b.6, 127a.15, 127b.14, 131b.8, 131b.8, 133b.9, 135a.3, 135b.15, 136a.14, 136a.6, 137b.2, 140a.3, 140b.15, 142a.9, 142b.6, 143a.5, 143b.5, 143b.5, 144b.13, 144b.14, 145b.13, 146b.11, 146b.6, 149b.15, 150a.12, 150a.13, 151a.11, 151a.15, 152b.5, 154b.4, 155a.10, 155a.8, 155b.1, 155b.5, 156b.13, 156b.14, 156b.14, 157a.13, 157a.7, 159a.12, 159a.12, 159a.6, 159b.4, 160a.14, 162a.9, 162b.10, 162b.13, 162b.2, 163b.15, 163b.2, 164b.12, 164b.13, 164b.2, 164b.3, 165b.4, 166b.15, 168a.2, 168b.6, 170b.13, 171b.4, 172a.9, 173a.10, 173a.2, 173b.2, 173b.7, 175b.4, 176a.5, 176a.5, 178b.10, 179b.12, 180a.5, 181a.11, 181a.13, 181b.13, 182b.14, 183a.14, 183a.3, 183a.9, 184a.1, 184a.15, 184a.8, 184b.3, 185a.5, 186b.15, 189b.8, 191a.1, 192a.5, 192a.9, 195b.1, 195b.5, 195b.6, 196b.14, 196b.15, 196b.15, 197a.1, 197a.12, 198b.10, 199b.9, 200a.8, 201b.13, 202b.6, 202b.6, 203b.12, 206a.9, 206b.1, 208b.5, 209a.14, 209a.15, 209a.6, 209a.6, 210a.10, 210b.12, 210b.14, 210b.15, 212b.14, 212b.14, 213b.10, 213b.5, 213b.6, 213b.8, 214a.7, 214b.6, 218a.12,

218b.1, 220a.10, 221a.10, 221a.3,
 221b.3, 222a.13, 225b.10, 225b.12,
 226b.11, 226b.11, 227a.10, 227b.2,
 228a.5, 228a.8, 228b.1, 228b.6, 228b.6,
 229a.2, 229b.10, 229b.11, 229b.13,
 229b.7, 230a.15, 230a.3, 230a.4, 230b.5,
 231b.3, 232b.5, 233b.10, 233b.9, 234a.8,
 234a.8, 235a.1, 235a.2, 235a.5, 236a.3,
 236a.6, 237a.15, 237a.15, 237b.11,
 237b.12, 237b.13, 238a.6, 238b.4,
 239b.11, 240a.14, 241a.13, 241a.13,
 241b.10, 242a.1, 242a.14, 242b.1,
 242b.15, 243b.11, 243b.12, 243b.12,
 244b.10, 244b.11, 244b.15, 245a.3,
 246a.12, 246b.7, 247a.6, 247b.8,
 248b.13, 248b.5, 249b.14, 249b.4,
 250a.10, 250a.6, 250a.6, 251b.4, 255a.1,
 256a.3, 258b.11, 258b.15, 261b.2,
 262b.1, 263b.7, 266b.14, 266b.5, 267b.1,
 271b.4, 271b.6, 272a.13, 272a.2, 272a.4,
 272a.4, 272b.10, 273a.3, 276b.1,
 277a.12, 277a.3, 277a.9, 277b.14,
 277b.8, 279a.15, 280a.5, 281b.7,
 282a.15, 282a.15, 284a.5, 286a.1, 286a.5,
 286b.14, 288a.11, 288a.12, 288b.8,
 290a.10, 290b.4, 291a.14, 291b.2,
 292b.1, 293a.3, 293a.5, 293b.11,
 293b.15, 294b.12, 295b.10, 297a.14,
 300b.11, 300b.14, 300b.15, 303b.2,
 310a.13, 310a.3, 311a.9, 314a.8, 316a.10,
 317b.9, 318a.15, 319a.15, 322a.11,
 324b.8, 324b.9, 327b.3, 331a.13, 333a.7,
 334a.13, 334b.12, 334b.7, 335b.4, 337b.4

ey- eğmek (*bk. eg-*)

e.-üp 14b.9, 220a.9, 220b.3

eyer eyer (*bk. eger*)

e.+siz 110a.8, 110b.5

eyil- eğilmek

e.-di 33a.9

eyit-, -d söylemek, demek

e.-di 6a.11, 6a.12, 6a.9, 7a.10, 7a.11,
 7a.13, 7a.14, 7a.4, 7a.8, 7b.10, 7b.12,
 7b.15, 8a.5, 8a.9, 8b.2, 9a.15, 9b.10,
 9b.11, 9b.12, 9b.14, 9b.9, 10a.10, 10a.15,
 10a.2, 10a.4, 12b.11, 12b.5, 12b.9,
 13a.15, 13b.14, 14a.4, 14a.6, 15a.11,
 15a.12, 15a.15, 15a.5, 16a.14, 16a.2,
 16a.5, 17a.7, 17b.11, 17b.6, 18a.3,
 18b.12, 19a.10, 19a.5, 19a.8, 20a.8,
 20a.9, 22b.11, 23a.11, 23a.14, 23a.15,
 23b.11, 23b.7, 24a.8, 25a.9, 25b.11,
 25b.6, 25b.8, 26a.1, 26a.3, 26b.6, 27a.12,
 27a.9, 27b.6, 29a.9, 30a.15, 30a.8,
 30b.11, 31a.1, 31a.14, 31a.3, 31b.1,
 31b.13, 31b.14, 32a.6, 32b.13, 32b.3,
 32b.6, 32b.9, 33b.7, 33b.9, 34a.1, 34a.12,
 34a.13, 34a.4, 34b.12, 34b.15, 34b.2,
 34b.6, 35a.15, 36a.11, 36a.12, 36a.14,
 36b.1, 36b.11, 36b.3, 36b.4, 36b.6, 36b.7,
 36b.9, 37a.1, 37b.15, 38a.2, 38b.15,
 39a.14, 40b.15, 40b.15, 41a.11, 41a.12,
 41a.2, 41b.1, 41b.8, 42a.11, 42a.14,
 42a.5, 42a.9, 42a.9, 42b.1, 43a.13, 43b.2,

44a.15, 45a.4, 45a.5, 45b.2, 45b.6,
 46b.10, 46b.9, 47b.12, 47b.4, 48a.13,
 49a.3, 49b.11, 50a.1, 50a.6, 50b.10,
 50b.13, 50b.8, 51a.12, 51a.15, 51a.15,
 51a.15, 51a.2, 51a.5, 51b.13, 52a.1,
 52a.10, 52a.15, 52a.6, 52b.1, 52b.10,
 52b.5, 53a.1, 53a.11, 53a.2, 53a.3, 53a.7,
 53a.8, 53a.9, 53b.5, 54a.1, 54a.3, 54b.14,
 55a.5, 55b.10, 56b.10, 56b.14, 56b.9,
 56b.9, 57a.2, 57a.7, 57b.2, 57b.4, 58a.15,
 58a.3, 58b.1, 58b.3, 58b.4, 58b.7, 59a.13,
 59a.7, 59b.1, 59b.15, 59b.9, 60a.15,
 60a.9, 60b.6, 60b.8, 61a.11, 61a.14,
 61a.2, 61a.4, 61a.6, 61b.10, 61b.14,
 61b.2, 61b.3, 61b.8, 62a.14, 62a.4, 62a.5,
 62a.5, 62b.5, 63a.10, 63a.2, 63a.3, 63a.4,
 63a.6, 63a.7, 63a.9, 63b.1, 63b.12, 63b.2,
 63b.2, 63b.4, 63b.5, 64a.6, 64a.9, 64b.10,
 64b.12, 64b.13, 64b.6, 65b.6, 66a.10,
 66a.11, 66a.4, 66b.15, 66b.5, 67a.14,
 67a.3, 67b.1, 67b.15, 67b.8, 67b.9,
 68a.12, 68a.2, 68b.12, 68b.5, 68b.6,
 68b.8, 69a.2, 69b.12, 69b.15, 69b.3,
 69b.5, 69b.6, 70a.13, 70a.3, 70a.4, 70a.9,
 70b.14, 70b.4, 70b.8, 71a.15, 71a.2,
 71a.3, 71a.7, 71b.7, 71b.9, 72a.13,
 72a.15, 72a.4, 73a.12, 73a.4, 73b.8,
 74a.14, 74a.15, 74a.3, 74a.4, 74a.6,
 74b.11, 74b.14, 74b.2, 74b.4, 76a.6,
 76b.11, 76b.4, 76b.7, 77b.1, 77b.4, 78a.2,
 78b.10, 78b.11, 78b.13, 78b.5, 79a.1,
 79a.1, 79a.11, 79a.13, 79a.7, 79b.12,
 79b.2, 79b.6, 79b.8, 80a.5, 80a.7, 80b.9,

81a.14, 81a.14, 81a.2, 81a.6, 81b.6,
 82b.12, 84b.9, 85b.11, 85b.11, 85b.5,
 85b.6, 85b.9, 86a.10, 86a.4, 87a.10,
 87a.14, 87a.2, 87b.2, 87b.4, 88a.6, 88a.9,
 88b.5, 90a.1, 90a.12, 90a.8, 90b.15,
 90b.3, 90b.8, 91a.2, 91a.7, 91b.1, 91b.3,
 92b.12, 92b.14, 92b.15, 92b.3, 92b.6,
 93a.15, 93a.2, 93a.5, 93b.1, 93b.11,
 93b.15, 93b.3, 94a.15, 94a.3, 94a.6,
 94a.8, 94b.12, 94b.14, 94b.15, 94b.9,
 95a.5, 95a.6, 95b.11, 95b.14, 95b.5,
 95b.6, 96a.1, 96a.1, 96a.12, 96a.14,
 96a.4, 96b.11, 96b.2, 96b.6, 96b.8, 96b.9,
 97a.14, 97a.15, 97b.13, 97b.2, 97b.7,
 97b.9, 98a.7, 99a.11, 99a.4, 99b.10,
 99b.11, 99b.13, 99b.3, 99b.6, 100a.11,
 100a.3, 100a.8, 101a.1, 101a.3, 101b.13,
 101b.4, 101b.5, 102b.7, 103b.4, 104a.10,
 104a.14, 104a.2, 105a.13, 105a.5, 105a.6,
 105b.1, 105b.10, 105b.12, 105b.14,
 106a.12, 106a.2, 106b.10, 107a.14,
 107a.3, 107a.5, 107a.6, 107b.14, 107b.3,
 107b.6, 107b.9, 108a.5, 108a.8, 108b.1,
 108b.15, 109a.2, 109b.1, 109b.12,
 109b.3, 109b.4, 110a.2, 110a.5, 110a.7,
 110b.1, 110b.4, 110b.9, 111a.11, 111a.2,
 111a.4, 111b.7, 112a.13, 112b.1, 112b.9,
 113a.4, 113b.11, 113b.13, 114a.4,
 114a.7, 114b.11, 115b.10, 115b.3,
 115b.8, 116a.10, 116a.13, 116a.6,
 117a.11, 117a.12, 118a.10, 118a.4,
 118b.3, 118b.5, 118b.9, 120a.12, 120a.3,
 120b.4, 121a.3, 121b.10, 121b.12,

122a.15, 122b.11, 122b.12, 122b.13,
 122b.5, 123a.1, 123a.12, 123a.13, 123a.3,
 123a.4, 123a.8, 123b.10, 123b.15,
 123b.3, 123b.5, 123b.9, 124a.11, 124a.6,
 124b.1, 124b.14, 124b.2, 124b.5, 124b.8,
 125a.1, 125b.8, 126b.15, 126b.5,
 127a.10, 127a.2, 127b.14, 128a.2, 128a.3,
 128b.5, 129a.6, 129b.14, 130a.2, 130b.3,
 133a.6, 133b.11, 133b.14, 133b.5,
 133b.8, 134a.2, 134b.12, 134b.8,
 135a.13, 135a.3, 135a.8, 135a.8, 135b.15,
 136a.6, 137b.13, 138a.14, 138a.2, 138a.3,
 138a.6, 139a.15, 139b.3, 140a.3,
 140b.12, 140b.15, 142a.9, 143a.13,
 143a.5, 143b.2, 143b.5, 144a.10,
 144a.13, 144a.14, 144a.5, 144b.1,
 144b.11, 144b.5, 146a.12, 144b.9,
 146b.11, 146b.6, 147a.5, 147b.10,
 147b.11, 148b.2, 149b.11, 149b.13,
 149b.14, 149b.9, 150a.11, 150a.12,
 150a.14, 151a.11, 151a.15, 151a.6,
 152b.5, 152b.6, 153a.12, 153a.14,
 153a.2, 153a.3, 153a.5, 153b.12, 153b.3,
 153b.6, 155a.10, 155a.8, 155b.1,
 155b.10, 155b.13, 155b.9, 155b.5,
 156a.12, 156a.14, 156a.14, 156a.6,
 156b.13, 157a.3, 157a.8, 157b.7,
 158b.14, 158b.15, 159a.12, 159a.6,
 159a.9, 159b.2, 159b.3, 159b.6, 160a.12,
 160a.13, 160b.12, 160b.3, 160b.6,
 160b.8, 161a.2, 161a.5, 161b.13,
 161b.15, 162a.11, 162a.2, 162a.9,
 162b.13, 162b.2, 162b.5, 162b.6,
 163a.12, 163a.15, 163a.2, 163a.4,
 163b.10, 163b.12, 163b.15, 163b.2,
 164a.10, 164a.15, 164a.3, 164a.4, 164a.8,
 164a.9, 164b.2, 164b.3, 165a.13,
 165a.15, 165b.13, 165b.4, 165b.5,
 165b.7, 166b.15, 166b.5, 167a.10,
 167a.12, 168a.1, 168a.5, 168a.6, 168b.12,
 168b.6, 169a.12, 169a.3, 169b.2, 169b.8,
 170b.11, 170b.9, 172a.10, 172a.15,
 172a.8, 173a.10, 173a.2, 173b.2, 173b.7,
 173b.8, 174a.14, 174b.8, 175a.13,
 175b.13, 175b.4, 176a.4, 176a.5,
 177a.14, 177a.15, 177a.3, 177b.10,
 177b.12, 177b.3, 177b.4, 178a.14,
 178a.4, 178a.6, 178a.7, 178b.12,
 178b.14, 179a.13, 179a.14, 179a.5,
 179b.1, 179b.10, 179b.12, 179b.13,
 179b.2, 179b.3, 179b.6, 179b.9, 180a.1,
 180a.11, 180a.11, 180a.12, 180a.2,
 180a.4, 180a.4, 180a.5, 180a.7, 180b.10,
 180b.14, 180b.6, 181a.1, 181a.10,
 181a.13, 181b.9, 182a.14, 182a.15,
 182b.14, 182b.3, 182b.8, 183a.14,
 183b.11, 183b.15, 183b.5, 183b.6,
 184a.10, 184a.15, 184a.4, 184a.6, 184a.7,
 184a.8, 184b.10, 184b.7, 185a.3, 185a.5,
 185b.2, 185b.3, 185b.4, 185b.9, 186b.15,
 186b.8, 188a.12, 188a.15, 188b.1,
 188b.13, 188b.2, 188b.8, 189a.1,
 189a.15, 189a.6, 189b.2, 189b.4, 189b.8,
 189b.14, 190a.2, 190b.12, 190b.2,
 191a.12, 191b.10, 191b.15, 192a.14,
 192a.2, 192a.3, 192a.5, 192a.7, 192a.9,

192b.10, 192b.13, 192b.2, 192b.3,
 192b.6, 193a.10, 193a.4, 193a.6, 193a.8,
 193b.12, 193b.5, 193b.9, 194a.9, 194b.5,
 194b.6, 195a.4, 195a.6, 195a.8, 195b.1,
 195b.6, 195b.9, 197a.10, 197a.7,
 197b.11, 197b.14, 198a.11, 198a.12,
 198a.13, 198a.14, 198a.2, 198a.7,
 198b.10, 198b.15, 199a.13, 199a.6,
 199a.8, 199b.1, 199b.11, 199b.13,
 199b.5, 199b.9, 200a.11, 200a.6, 200a.7,
 200b.10, 200b.4, 201a.2, 201a.4,
 201b.13, 201b.14, 202a.11, 202b.6,
 203a.15, 203a.6, 203b.11, 203b.15,
 203b.15, 204a.1, 204a.4, 205a.14,
 206a.10, 206a.13, 206a.15, 206a.9,
 207a.10, 207a.13, 207b.10, 207b.15,
 207b.4, 207b.6, 208a.11, 208a.14,
 208a.4, 208a.6, 208a.8, 208b.10,
 208b.14, 208b.2, 208b.5, 209a.14,
 209a.6, 209a.8, 209b.5, 209b.7, 210a.1,
 210a.10, 210b.12, 210b.14, 212a.15,
 212a.8, 212b.2, 213b.10, 214b.10,
 214b.6, 216a.14, 216a.6, 216b.1, 217a.1,
 217a.12, 218a.12, 218a.7, 218a.8, 218b.1,
 220b.9, 221a.10, 221a.3, 221b.3, 222b.9,
 223b.10, 223b.13, 223b.8, 224a.7,
 225b.10, 225b.12, 226b.11, 226b.13,
 227b.2, 228a.7, 228b.5, 229a.2, 229b.10,
 229b.13, 229b.7, 230a.13, 230a.15,
 230a.3, 230b.10, 230b.13, 230b.4,
 231a.10, 231a.7, 231b.11, 233b.12,
 233b.9, 234a.6, 235a.13, 235a.15, 235a.5,
 235a.7, 235a.8, 236a.13, 236a.3, 236a.6,
 237a.15, 237b.11, 237b.12, 237b.4,
 238b.15, 238b.8, 239b.15, 240a.13,
 240a.6, 241a.13, 241a.2, 241b.1, 241b.6,
 242a.6, 242b.1, 242b.15, 243a.14,
 243a.2, 243a.7, 243a.9, 243b.11,
 243b.14, 244b.10, 244b.15, 244b.6,
 245a.3, 245b.8, 245b.11, 245b.8,
 246a.12, 247a.13, 247b.10, 247b.8,
 248a.11, 248a.2, 248b.5, 249b.1,
 249b.14, 249b.4, 250a.10, 250a.5,
 251a.8, 251b.4, 251b.9, 252a.10,
 252a.11, 252b.12, 252b.3, 253a.15,
 253a.7, 253a.9, 253b.10, 253b.15,
 253b.3, 254a.1, 254a.2, 254a.9, 254b.11,
 254b.13, 254b.3, 254b.4, 255a.1,
 255b.14, 256b.3, 258a.1, 258a.10,
 258a.14, 258b.15, 258b.7, 259a.11,
 259a.12, 259a.5, 259a.8, 260b.15,
 261a.12, 261a.2, 262b.1, 262b.2, 263b.5,
 263b.7, 264a.9, 265b.12, 266a.14,
 266b.14, 267a.14, 267a.14, 267b.8,
 269b.9, 270b.14, 271a.10, 271a.2,
 271b.4, 272a.13, 272a.2, 272a.4,
 272b.10, 272b.5, 273a.3, 276a.1, 276a.2,
 276b.1, 276b.3, 276b.6, 277a.11,
 277a.12, 277a.3, 277a.5, 277a.9, 277b.10,
 277b.11, 277b.15, 277b.6, 278a.14,
 278a.15, 278b.3, 279a.10, 279a.12,
 279a.15, 279a.8, 279b.6, 281b.11,
 281b.7, 281b.9, 282a.1, 282a.15, 283b.1,
 283b.14, 284a.4, 284a.6, 284a.8, 284b.1,
 284b.1, 284b.1, 284b.12, 284b.14,
 284b.4, 284b.8, 286a.3, 286a.7, 286a.9,

287a.3, 287b.1, 287b.13, 287b.4, 287b.6,
 288a.12, 288b.8, 289a.1, 289a.12,
 289a.14, 289a.15, 289a.5, 289b.10,
 289b.9, 290a.10, 290a.11, 290a.14,
 290b.1, 290b.11, 290b.4, 291a.10,
 291a.12, 291a.5, 291b.2, 292a.1, 292a.3,
 292b.1, 292b.10, 292b.14, 293a.11,
 293a.13, 293a.3, 293a.5, 293b.15,
 293b.5, 293b.2, 294a.12, 294a.5,
 294a.10, 294a.6, 294a.8, 294b.1,
 294b.12, 294b.3, 294b.4, 294b.6, 294b.9,
 295a.1, 295a.5, 295a.6, 295a.8, 295b.10,
 295b.14, 296a.15, 297a.14, 297a.4,
 297a.5, 297a.6, 297a.7, 297a.8, 297b.11,
 298a.13, 298b.7, 299a.13, 299b.10,
 299b.14, 300a.4, 300b.13, 300b.15,
 301a.13, 301b.10, 302a.5, 302a.7,
 302b.2, 303a.2, 303a.3, 303b.14, 303b.4,
 303b.6, 303b.8, 304a.1, 306a.15, 306a.3,
 306a.5, 306a.9, 306b.11, 306b.13,
 306b.2, 306b.6, 306b.8, 307a.10,
 307a.12, 307a.14, 307a.7, 308a.11,
 308a.2, 308b.15, 308b.9, 309a.1,
 309a.11, 309a.6, 309a.8, 309b.7, 309b.8,
 310a.1, 310a.12, 310a.3, 310a.4, 310a.8,
 310b.5, 310b.8, 311a.9, 311b.10, 311b.8,
 311b.9, 312b.2, 312b.9, 313a.2, 313a.3,
 313a.5, 314a.12, 314a.14, 314a.8,
 314b.10, 314b.11, 314b.15, 314b.3,
 314b.6, 314b.7, 315a.2, 315b.2, 316a.1,
 317a.2, 317b.15, 317b.2, 317b.9,
 318a.15, 318b.11, 319b.12, 319b.15,
 319b.4, 320a.1, 320b.3, 320b.6, 321a.12,

321a.7, 321b.6, 321b.8, 322a.11,
 322b.10, 322b.12, 322b.14, 323a.14,
 323a.6, 324a.13, 324b.11, 324b.12,
 324b.7, 324b.9, 325a.15, 325a.3, 325a.7,
 325b.2, 325b.4, 326a.13, 331a.13,
 331b.10, 331b.12, 331b.15, 331b.6,
 331b.7, 332a.11, 332b.12, 334a.13,
 334b.11, 334b.14, 334b.3, 334b.9,
 335a.8, 335b.10, 335b.4, 335b.6, 335b.7,
 336a.10, 336a.9, 336b.11, 337b.1,
 339a.11, 339a.12, 339a.13, 339a.5,
 339a.9, 339b.5, 339b.6, 339b.7, 339b.8,
 339b.9

e.-diler 9b.1, 9b.5, 17a.12, 27a.1,
 40a.11, 42b.7, 44a.9, 53b.15, 55b.3,
 62a.13, 62b.12, 62b.15, 66b.1, 67a.12,
 72b.4, 73a.11, 73b.12, 76b.2, 98a.5,
 100b.2, 105b.8, 106a.13, 108a.11,
 109a.14, 109a.15, 110b.6, 112b.14,
 113a.4, 114a.15, 116a.8, 130b.10, 144a.4,
 144a.7, 147a.9, 155a.1, 156b.13, 162a.1,
 169a.2, 170b.6, 171b.15, 174b.6,
 179a.14, 180b.3, 187a.5, 187b.7,
 192a.13, 203a.7, 208a.8, 213a.1, 227a.2,
 229a.13, 229a.4, 229a.6, 229a.7, 229b.1,
 237b.10, 238a.6, 246b.15, 258a.11,
 261a.1, 262b.12, 270b.14, 270b.15,
 272b.6, 274a.8, 285b.14, 287a.4, 288a.1,
 289b.5, 291a.14, 292b.6, 293a.11,
 293a.14, 294b.5, 298a.12, 320a.4, 335a.4

e.-dim 4a.6, 6a.10, 6a.7, 7b.12, 8a.1,
 8a.2, 8a.5, 13b.15, 77b.4, 137b.12,

137b.13, 137b.14, 137b.15, 138a.1, 138a.3, 138a.4, 184a.13, 270a.5, 277b.14, 281a.1, 285b.13, 286a.3, 286a.5, 286a.8, 289b.10, 289b.12, 301a.2, 302b.15, 326a.12

e.-düm 28a.3, 51a.15, 302a.13

e.-e 327a.2, 327a.3, 327b.1, 327b.13, 327b.6, 328a.10, 328b.12, 329a.10, 329a.11, 329a.4, 329a.6, 329a.8, 329b.11, 329b.2, 329b.4

e.-eler 327a.6, 328b.13, 329a.2

e.-elim 209b.9

e.-irler 197b.13

e.-miş 64a.3, 257a.11, 257a.12, 261b.10, 270a.6, 310b.1, 317a.12, 324a.3

e.-ür 6b.11, 33b.6, 37a.8, 38a.11, 45a.13, 45a.13, 48a.10, 55a.7, 57b.6, 57b.8, 77a.2, 79a.15, 85a.2, 118a.3, 137b.12, 137b.2, 146a.14, 162a.2, 164b.13, 165a.5, 165b.12, 256a.15, 257a.14, 257b.3, 257b.9, 280b.8, 284b.1, 288b.11, 289a.8, 301a.15, 301a.9, 301b.2, 307a.8, 321a.3

e.-ürdi 22a.13, 22b.5, 118a.1, 242a.1, 256a.2, 317a.4, 319a.12

e.-ürler 175b.6

e.-ürler 213b.8

eyle- eylemek, etmek, yapmak

e. 47b.12, 55a.11, 55a.11, 112b.6, 119b.2, 141a.4, 158b.2, 158b.4, 173b.6, 192a.13, 192b.8, 218a.13, 249a.15, 254a.1, 301a.12

e.-di 18b.15, 44a.1, 50b.6, 64b.8, 82b.5, 83b.7, 84b.15, 87a.9, 87b.15, 87b.3, 96b.15, 98b.14, 103b.6, 109a.11, 111a.11, 121b.10, 151b.2, 163b.13, 220b.9, 221a.13, 221b.9, 222a.2, 227b.13, 228a.15, 235b.6, 240b.5, 247b.13, 247b.14, 249a.1, 249a.14, 250a.2, 284a.2, 286b.7, 298a.2, 299a.10, 301a.12, 313b.10, 323b.3

e.-digi 49a.14

e.-dikden 264a.4, 314a.8

e.-diler 20b.13, 21a.2, 24a.12, 65a.2, 83b.6, 110b.13, 140a.12, 233a.3, 237a.12, 279a.9, 303b.3, 311a.5

e.-dim 41a.11, 138b.3, 261a.14, 329a.10, 329a.12, 338a.1

e.-diñ 51a.12, 74a.3, 160b.4

e.-diñiz 272a.2, 320a.10, 336b.3

e.-digimden 166b.2

e.-dikde 30b.6

e.-me 154a.15, 175b.1

e.-medi 68b.2, 194b.4, 227b.3

e.-mekdir 116a.2

- e.-mem 161b.1, 180a.9
- e.-meñ 74a.7
- e.-mese 136a.2
- e.-miş 4a.4, 97a.13, 297b.15
- e.-mişdi 68a.3, 209a.5
- e.-mişdir 219b.13
- e.-mişler 334a.14
- e.-mişsin 283b.15
- e.-ñ 59b.2, 75b.6, 87a.12, 112b.5, 213b.7, 222b.13
- e.-r 99b.10, 183b.4, 243a.15
- e.-rdi 215b.5
- e.-rem 161b.1, 192a.13
- e.-rken 228a.10
- e.-rlerdı 27b.11
- e.-rseñ 192a.13
- e.-rsiz 271a.5-6
- e.-se gerekdir 99b.9, 171a.3
- e.-seler 99b.6, 150a.6, 228b.3
- e.-sem 3b.13, 230b.11
- e.-señ 14b.3, 51a.13, 69b.5, 137a.2
- e.-sin 323a.13
- e.-sün 119b.7, 337a.8
- e.-ye 58b.10, 71b.15, 227b.11
- e.-yeçeyiz 'eyleyeceğiniz' [sıfat fiil] 326a.15
- e.-yem 74a.9
- e.-yen 338b.10
- e.-yenler 176b.4
- e.-yüp 27b.1, 140b.9, 200a.1, 218b.10, 222a.9, 228a.15, 287b.4
- eylen-** oyalanmak (*bk. eglen-*)
- e.-di 83b.10, 83b.6
- e.-em 177b.14
- eylik** iyilik
- e. 116a.2
- eysil-** eksilmek, azalmak
- e.-mez 340a.4
- eyü 1.** iyi, güzel
- e. 61b.14, 61b.15, 66b.6, 106a.2, 111b.4, 145b.13, 152b.6
- 2.** faydalı
- e.+dür 107a.11
- 3.** tam ve doğru bir şekilde
- e. 128a.15, 164b.5, 164b.9
- 4.** hayırlı, uğurlu

e. 133b.5, 336b.5

eyü ol- 1. iyileşmek, sıhhat bulmak

e.-dı 64b.6

2. mamur olmak, iyi durumda olmak

e.-ur 108a.3

eyüt-, -d iyileştirmek, iyi hale getirmek

e.-ür 108a.3

eyvāh! 'eyvah'

e!. 93b.9, 155a.6, 184b.6, 193b.3, 214a.13, 241a.6, 247a.1, 269a.13, 317a.4

eyyām (Ar.) günler

eyyām-ı marāz hastalık günleri

e.+da 34a.11

ez ān el-cümle kısaca, özetle, ezcümle

r. 116b.9

ezān (Ar.) ezan

e. 310b.15

e.+ı 72a.3

ezān-ı şerīf değerli ezan

e. 78b.4

ezān okun- ezan okunmak

e.-dugı 72a.3

e.-madı 310b.15

ezel-i ezel (Ar.) kader

e.+de 70a.10, 264a.11

eziyyet (Ar.) sıkıntı, eziyet

e. 25b.3, 74a.7, 166a.11, 325b.12

e.+i 257a.8

e.+le 163a.8

eziyyet cefā eyle- eziyet etmek

e.-di 308b.3

e.-mek 10b.7

eziyyet ēt- eziyet etmek

e.-emem 125a.6

e.-er 140a.5

e.-ersin 288b.14

e.-mişin 41b.9-10

eziyyet eyle- eziyet etmek

e.-diler 291b.13

e.-mek 42a.1

e.-meñ 288b.10

e.-rlerdi 116a.12

eziyyet ver- eziyet etmek

e.-diñiz 234a.7-8

F**fācir** (Ar.) sefih, günahkar

f. 121b.5, 123a.10, 154a.4, 267a.7, 324a.7, 325a.7

f.+in 123b.5

f.+lerden 226b.12

fāḥir (Ar.) gösterişli, şaşaalı (hediye)

f. 274a.13

fāḥirlen- övünmek

f.-mek 196b.8

fā'ide (Ar.) fayda

f. 36b.10, 194b.3

f.+dir 181b.3

fā'ide-i 'azīm büyük fayda

f. 237a.12

fā'ide vërme- işe yaramamak

f.-di 240b.4

fāḳad (<Ar. faḳaṭ) yalnızca, sadece

f. 107b.5, 188a.11, 220a.7, 313b.9, 315a.9, 319b.14, 332b.6, 335b.12

faḳır faḳır ḳayna- (zehirden) toprak fokurdamak, köpürmek

f.-dı 90a.3

faḳīr (Ar.) yoksul, perişan

f. 3b.4, 4a.6, 10b.14

f.+e 76a.4, 161a.6

f.+i 4a.9

f.+ler 62b.3

f.+lere 204a.3, 209b.6

faḳīr u gedā fakir fukara

f. 126a.1

faḳīrū'l-ḥāl durumu zayıf olan, fakir

f. 14a.13

faḳīrlik yoksulluk

f. 200a.9

f.+lerin 61a.9

faḳr (Ar.) yoksulluk

f.+ımız 48a.14

faḳra gel- tevazu göstermek

f.-diler 112b.7

faḳr u fāḳa yoksulluk

f.+da 68a.6

fāl (Ar.) fal

fāl-ı mushaf Kur'an-ı Kerim'i rastgele açarak fal bakmak

f. 168b.13

fāl aç- Kur'an-ı Kerim'i rastgele açarak fal bakmak

f.-mak 168b.9

f.-makda 168b.10

fāl tut- niyet tutmak

f.-up 58b.6

fālān (Ar.) söylenmesi gerekli olmayan özel ismin yerini tutar (falanın kızı)

f. 91a.3

fānī (Ar.) geçici, sonlu (dünya)

f.+dir 135b.4

fāriğ (Ar.) 1. karmaşadan uzak

fāriğ-i āzāde bir olayla alakası olmayan, suçsuz

f.+yem 144b.2

2. vazgeçmiş

fāriğ ol- vazgeçmek

f.-uñ 140a.7, 180a.2, 246b.10

farq (I) (Ar.) fark

farq olun- fark edilmek

f.-ıçak [sıfat fiil] 138b.9

farq (II) (Ar.) başın üst kısmı

farq-ı mübārek değerli baş

f.+ine 72b.14

farrāş (Ar.) cenaze taşımaya yarayan taht

f. 74a.12

farz (Ar.) farz (namaz)

f. 71b.11

fāşık (Ar.) doğru yoldan sapmış

f. 121b.5, 123a.10, 267a.7, 324a.7, 325a.7

f.+ıñ 123b.5

f.+lardan 226b.12-13

faşıl (Ar.) bölüm, bab

f. 128b.2, 343b.3

f.+dır 181a.2, 194b.11

faşihü'l-lisān (Ar.) açık ve anlaşılır konuşma

f.+la 182b.10

fedā (Ar.) uğrunda değerli bir şeyden vazgeçme

f. 113b.3, 173a.6, 208a.15

f.+dır 112b. 15, 182a.5

fedā ét- feda etmek

f.-dik 113a.1

f.-eyim 286a.9

fedā eyle- feda etmek

f.-dim 24a.3, 96b.10, 96b.11,
173b.2

f.-mege 202a.13

f.-yenler 261b.2

fedā ol- feda etmek

f.-sun 114a.13, 136a.3

fe-emmā (Ar.) ama, fakat

f. 30b.8, 39a.8, 39b.8, 47b.7, 51b.1,
51b.3, 58b.5, 65a.15, 66a.7, 67a.2,
70a.14, 76a.9, 90b.3, 91b.6, 93a.6,
97a.10, 102b.8, 110a.11, 111a.1,
112b.10, 115a.10, 117a.9, 118b.4,
125a.15, 132a.9, 133a.5, 142a.8, 143a.10,
146b.8, 148a.2, 154b.2, 154b.3, 157b.4,
158a.8, 164b.11, 177b.13, 181a.15,
182b.8, 188b.9, 190a.9, 192b.14, 195b.5,
198b.4, 198b.7, 204b.3, 206b.10, 206b.8,
207a.14, 209a.11, 210b.15, 213b.2,
213b.4, 214b.3, 215a.7, 215b.14, 215b.3,
217a.8, 217a.9, 217b.8, 220b.6, 224b.7,
226a.4, 227b.3, 227b.4, 229a.13, 232a.6,
233b.5, 237b.5, 241a.4, 243b.2, 245b.4,
250a.3, 266a.11, 267b.9, 268a.7, 269a.2,
269a.8, 273b.14, 274a.4, 275a.6, 275b.1,
275b.7, 276b.8, 277a.6, 278b.11, 280b.6,
280b.9, 282a.11, 282a.12, 284b.2,

289b.3, 290b.10, 299a.6, 299b.15,
302a.5, 302b.12, 315a.9, 315b.11,
316b.13, 318a.10, 323a.8, 324a.6,
324b.13, 328a.15, 330a.4, 335b.15,
341b.14

felek (Ar.) 1. kader

f. 227b.3, 292b.1

2. dünya

f. 250a.7

f.+den 34a.11

fenā (Ar.) 1. kötü, feci

f. 316a.7, 145b.14

fenā eyle- iyi yapmamak, yanlış
yapmak

f.-mişsin 314b.3

2. ölüm, son

f.+ya 173a.11

fenā vēr- öldürmek

f.-di 234b.4

f.-diler 219b.14-15

ferāḥ (Ar.) gönül ferahlığı

f.+ıla 50a.9, 326a.12

f.+ıñız 326a.13

f.+la 200b.5

ferāhlan- rahatlamak, içi açılmak

f.-dı 310b.7

ferā'iz tekbiri (Ar.) namaz içindeki tekbirler

f.+nden 67b.5

ferāmuş (Far.) unutmama

ferāmuş ét- unutmamak

f.-meyeler 342a.12

ferāmuş eyle- unutmamak

f.-yen 209b.1

ferāset (Ar.) anlayış, sezgi

f.+le 57b.4, 174a.14, 204b.5

ferište (Far.) melek (bk. ferişteh)

f. 6b.5, 79b.15, 85b.1, 85b.2, 85b.3, 85b.5, 92b.7, 94a.1, 94a.2, 101a.5, 195a.12, 280b.8

f.+ler 101a.12

f.+niş 85b.3

f.+ye 85b.4

ferişteh (Far.) melek (bk. ferişte)

f. 8b.11, 8b.12, 8b.14, 8b.15, 8b.6, 8b.7, 8b.9

f.+ler 7b.6, 328a.6

f.+lerden 7b.7

fermān (Far.) buyruk, ferman

f. 16b.11, 20a.8, 35b.15, 36a.1, 191b.3, 272a.7

f.+ını 152b.8

f.+ıñ 156a.8

f.+ıyıla 95a.2, 209b.11

fermān-ı ālī-şān şanı büyük emir

f.+ını 158a.9-10

fermān-ı Hāk Allah'ın emri

f. 59b.4, 83a.8

f.+dır 67a.14

fermān-ı İlāhi Allah'ın emri

f.+dir 45a.8

fermān-ı menhūs uğursuz emir

f.+ı 186b.10

fermān-ı Rabbü'l-'ālemīn

Alemlerin Rabbinin emri

f.+i 291b.9

fermān-ı Resūl-i Ekrem Hz.

Muhammed'in emri

f. 33a.4-5

fermān-ı şerīf değerli emir

f.+iñ 54a.4

fermān-ı Yezīd Yezid'in emri

f. 124a.8

fermān **êt-** ferman vermek,
buyurmak

f.-mişdir 35b.14

fermān **eyle-** ferman vermek,
buyurmak

f.-di 20b.12, 43a.14, 153b.8,
186a.5-6, 197a.4, 268b.12

f.-diñ 294b.10

f.-yüp 31a.2

ferşāḥ (Ar.) yaklaşık 5 km'lik uzaklık
ölçüsü

f. 326b.6, 326b.9

ferş (Ar.) yeryüzü

f. 255b.3

f.+i 102a.12

feryād (Far.) ızdırapla bağırma, haykırış

f. 51b.10, 54a.1, 66a.15, 226b.4,
246a.7, 268a.6, 284b.10

f.+ı 242a.11

f.+ın 55b.8

f.+ından 340b.10

f.+la 333b.8

feryāda gel- feryat etmek

f.-üp 51a.15

feryād êt- feryat etmek

f.-er 180b.8, 269a.8

f.-erdi 312a.12

f.-erler 305b.7

f.-erlerdi 196a.1

f.-üp 176b.5

feryād eyle- feryat etmek

f.-di 53b.4, 71b.6, 74b.10, 144b.13,
164b.8, 243b.10, 277b.5, 336b.9

f.-diler 282a.12, 320b.7-8

f.-rdi 164b.11-12, 194a.14

f.-rdim 330b.10

f.-yerek 317a.4, 334b.3

f.-yüp 263a.11-12, 280a.2

feryād efgān feryat figan

f. 238a.11

feryād efgān êt- feryat etmek

f.-üp 233a.3, 228b.14-15

feryād efgān eyle- feryat etmek

f.-r 243a.12

f.-yüp 256a.7

feryād fiġān feryat figan

f. 226b.4-5, 228b.13

f.+dan 18b.9

feryād fiġān èt- feryat etmek

f.-düklerini 268a.14

f.-erdi 307b.9

f.-üp 26b.5, 55b.13

feryād fiġān eyle- feryat etmek

f.-di 265b.13, 272a.13

f.-diler 240b.3, 258a.3, 280b.6,
298b.11-12

f.-meñ 181a.15-181b.1

f.-yerek 300a.10-11

f.-yüp 181b.5

feryād u fiġān feryat figan

f. 310b.14

feryād u fiġān èt- feryat etmek

f.-erek 267a.14

f.-üp 180a.3, 268a.5-6

feryād u fiġān eyle- feryat etmek

f.-di 310a.12

f.-diler 127b.7-8

f.-yüp 170b.6

ferzend (*Far.*) oġul

ferzend-i Dā'il Da'il'in oġlu

f. 300b.8

ferzend-i Resūl-i Hūdā Allah'ın
Resulünün oġlu (Hz. Hüseyin)

f.+yım 196b.7

fesād (*Ar.*) bozgunculuk, kargaşa

f. 279a.14

f.+a 85a.6

fesāda var- kargaşa çıkmak

f.-masın 142b.11-12

fesāda vēr- kargaşa çıkarmak

f.-mişdi 307a.12

fesāhat (*Ar.*) dilin açık, anlaşılır ve doğru
kullanılması

f. 295a.13

feth (*Ar.*) bir yeri savaşıarak alma,
fethetme

f. 68a.10

feth èt- fethetmek

f.-üp 68a.9

feth eyle- fethetmek

f.-diler 65a.12

feth-i 'azîmet-i nuşret zafere giden
fetih

f. 140a.15-140b.1

feth-i memâlik şehirler fethetme

f. 140a.14

feth olun- fethedilmek

f.-dukda 21b.2

fevc fevc (Ar.) akın akın

f. 295b.3

fevt (Ar.) ölüm

f.+inde 23a.13

fevt ol- ölmek

f.-dı 120b.9

f.-madan 24b.3-14

f.-sa 23b.12

f.-up 24a.1

f.-ur 23b.13

f.-ursam 74a.9

feyz (Ar.) ruha huzur veren manevi his

feyz-i 'ismet temizliğin feyzi

f. 169b.7

fezâil (Ar.) faziletler

f.+i 40b.15

fezâ (Ar.) uçsuz bucaksız boşluk

fezâ'-yı bekā sonsuzluğun fezası,
ahiret

f.+ya 51a.15

fırka (Ar.) cemaat, taife

fırka-ı İslām İslam'a mensup olanlar

f. 30b.7

fırka-i füccār-ı nā-bekār hayırsız,
günahkar topluluğu

f. 203b.12

fırıl- fırlamak

f.-dı 231a.1

fırşant (< Ar. fırsat) fırsat

f. 24b.13, 216b.3, 309b.13

f.+dan 299b.1

f.+dır 17a.10

fırşant-ı ğanîmet yararlanılması
gereken fırsat

f.+dır 72a.15

fırşant bul- fırsat oluşturmak, denk
getirmek

f.-up 17a.14, 18a.14, 40b.15,
72b.13, 88b.10

fırşant gir- eline fırsat geçmek

f.-irse 119b.4

fırşant gözét- uygun zamanı kollamak

f.-irlerdi 83b.10-11

f.-üp 18a.7

fırşantı düş- eline fırsat geçmek

f.-e 82a.15

fışk (Ar.) açıktan günah işleme

f. 135b.1

f.+a 83a.15

f.+ıla 123a.11

fıtr-ı ebyāz bir hastalık adı

f. 82b.4

fī (Ar.) 'de, içinde' anlamı katan ve zarf yapan ön ek

fī'l-ḥakīka gerçekten de, hakikaten

f. 132a.9

fī'l-ḥāl o anda

f. 18a.15, 79b.11, 246a.1, 282a.15, 287a.1, 327a.8

fī'l-vāḳi' gerçekten de, hakikaten

f. 21b.4, 29b.7, 176b.8, 189a.10

fī'n-nār-ı cehennem cehennem ateşinde

f. 73b.10-11, 81b.3-4, 194a.7, 194b.2, 209b.12, 210a.5, 217b.2, 224a.3, 225b.8

fī-sebīli'llāh hiçbir karşılık beklemeden, Allah rızası için

f. 215a.10, 219b.1

fiḡān (Far.) ızdırapla haykırma

f. 228a.14, 255b.8

fiḡāna gel- ızdırapla haykırmak

f.-dikde 55b.2

fiḡān eyle- ızdırapla haykırmak

f.-di 35a.7

f.-yerek 303b.2

fiḡān-ı rāh yol ızdırabı

f. 137a.13

fiḡān nāle eyle- ızdırapla haykırmak

f.-diler 34a.10

fihrist (Far.) kitabın içindekiler bölümü

fihrist-i Tuḥfetü'ş-Şühedā Tuḥfetü'ş-Şühedā'nın fihristi

f. 1b.1

fī'il (Ar.) eylem, amel

f.+lerine 222a.13

fikirlen- düşünmek

f.-eyim 184a.5	f.-diñiz 336b.2
fikirler fikirlen- farklı düşüncelere sahip olmak	f.-rem 171b.12
f.-üp 82a.7-8	filān (Ar.) söylenmesi gerekli olmayan özel ismin yerini tutar
fikr (Ar.) düşünce	f. 55a.3, 66b.1, 308a.11, 307b.4, 337b.6
f.+i 113b.13, 184b.3	filān bin filān filan oğlu filan
f.+im 171b.10	f. 252b.6
f.+inde 85a.1, 86a.2	firāk (Ar.) ayrılık
fikr-i bāṭıl doğru olmayan düşünce	f.+a 29b.9
f.+dır 297b.3	f.+ıñ 19a.10-11, 227a.3
fikr-i efkār-ı melālet-kemīn hüznü tuzağı düşüncesi	f.+undan 51a.15
f. 3b.7-8	firār (Ar.) kaçma
fikr ʿet- düşünmek	firār ʿet- kaçmak
f.-diler 192b.2	f.-ersin 25b.7
f.-eyim 184a.15	firār eyle- kaçmak
f.-üp 150a.4-5, 254a.2	f.-diler 247a.2
fikre var- düşünceye dalmak	fırkat (Ar.) ayrılık
f.-dı 91a.15, 102a.1, 143a.3-4, 146a.3, 158a.7, 174b.5, 241a.8	f.+inden 18b.10
f.-dılar 193b.3	fitne (Ar.) fitne, bozgunculuk
fikr eyle- düşünmek	f. 117b.14, 141a.1, 141a.5, 145b.11, 162a.6, 248b.1, 275a.5, 287a.1, 292a.6, 317b.11
f.-di 126a.6	f.+den 104a.7

f.+sinden 336b.12

f.+ye 141a.13

f.+yi 154a.13

fitne vü fesād fitne fesat

f. 282a.14, 291b.15

fitne düş- bozgunculuk çıkmak

f.-se 99b.5

fitne fesād kıpar- fitne çıkarmak

f.-dı 297a.2

fitne(yi) kıldır- fitne çıkarmak

f.-ırsın 142a.10

fitne-engız fitne kıkarana, fitneci

f. 140b.10

fitnelik bozgunculuk

f. 104a.3

foğul (Ar.) üstünlük taslayan, haddini bilmeyen

f.+sın 164b.9

fuđşıyyāt (Ar.) ahlaksız, abes (sözler)

f. 209b.4

fuđarā (Ar.) fakirler

f.+sı 56b.4

f.+sına 119b.10

füccār (Ar.) sefih, günahkar

f. 151a.3

fücūr (Ar.) ahlak kurallarına aykırı yaşama, sefihlik

f. 135b.1

G

ğaddār (Ar.) zalim, insafsız

g. 144b.14, 172b.11, 272a.13, 272b.10, 336b.11

g.+lar 243b.12

ğaddārlık zalimlik, insafsızlık

g.+dır 197a.2

ğāfil (Ar.) gaflet içinde, basiretsiz

g. 293b.11, 307a.2

g.+dır 183b.3

g.+ler 209a.15

ğāfil ol- 1. gaflet içinde olmak

g.-ma! 170b.5, 178a.13

g.-maz 169a.5

2. habersiz olmak, ilgisiz olmak

g.-ma! 53a.2

ġāfilen (*Ar.*) habersizce

g. 18a.14

ġaflet (*Ar.*) basiretsizlik

g. 236b.12

g.+den 221b.13

gāh (*Far.*) bazen, ara sıra (*bk.* gāhīce)

g. 150a.8, 164b.11

gāh ... gāh ... 'bazen ... bazen ...'

g. 12a.9, 139b.5, 139b.5, 143a.1-2,
150a.4, 212a.3-4, 307b.15

gāh ... gāh ... gāh ... 'bazen ...
bazen ... bazen de ...'

g. 37b.1-3, 218b.3, 231b.9-10

gāhīce ara sıra (*bk.* gāh)

g. 110b.15

ġā'ib (*Ar.*) kayıp (*bk.* ġāyib)

ġā'ibe gel- kaybetmek, elden çıkmak

g.-mek 184b.9

ġā'ib ol- (gözden) kaybolmak

g.-dı 138a.10

ġalebe (*Ar.*) galip gelme

ġalebe ét- galip gelmek

g.-üp 17a.14

ġalebe eyle- üstün gelmek, bastırmak

g.-di 250b.14

ġalebe göster- üstünlük taslamak

g.-irsiz 271a.4

ġālib (*Ar.*) 1. galip gelen

ġālib gel- 1. galip olmak

g.-di 145b.8-9

g.-dik 145b.14

g.-diler 320b.14

g.-irse 332b.3-4

g.-irsiz 323a.7

2. baskın çıkmak, üstün gelmek

g.-üp 330b.7-8

ġālib ol- galip olmak

g.-dı 306a.14

g.-duk 293b.4

g.-up 250b.12, 271b.5

2. baskın, güçlü (muhabbet)

g.+dir 157a.4

ġālibā (*Ar.*) anlaşılan

g. 22b.13, 59b.9

ġālīz (*Ar.*) karanlık, tehlikeli (yer)

g. 174b.3

ġalţān ėt- (kelle) yuvarlamak

g. ė.-eriz 129b.11

ġam (Ar.) gam, keder

g. 11a.13, 114a.2

ġama **düşür-** üzme, kederlendirmek

g.-di 100a.9

ġam çek- üzölmek, kederlenmek

g.-eriz 176a.1

g.-me 101a.13, 249b.5

g.-mem 176a.1

g.-meñ 220b.15-221a.1

ġam-güsār gam gideren, teselli eden

g.+ım 173b.3, 195b.6, 221a.3, 249b.4, 276b.4, 310a.13

g.+sız 76b.11

ġammāz (Ar.) kusuru ortaya çıkaran, haber taşıyan

g.+lar 154b.3

g.+larından 146b.4

ġammāzlık kusuru ortaya çıkarma, haber taşıma

g. 90b.3

ġamze (Ar.) yan bakış, göz süzerek bakma

ġamze-i maġbüb-ı mecāz sevgilinin yan bakışı

g.+i 69a.13

ġanīmet (Ar.) savaşta elde edilen maddi menfaat

g. 7a.15

ġaraz (Ar.) amaç, gaye

g. 28b.6

g.+ım 32a.10

ġaraz-ı şeref-i risālet peygamberliğin gayesi

g.+den 24b.9

ġarb (Ar.) batı

g.+dek 135b.7

ġāret ėt- yağmalamak, talan etmek

g.-ersin 251b.8

ġarīb (Ar.) 1. gurbette kalmış, yabancı

g. 286a.6

g.+em 153a.6, 171b.6

g.+im 193b.6, 277b.6

2. zavallı, kimsesiz

g. 195b.8

g.+leriz 156b.15

3. ilginç, şaşılması, tuhaf

g. 16a.4, 68a.12, 119a.10, 180a.11

4. üzücü, dokunaklı

g. 154b.7

ğarīb ta'accüb çok garip, şaşılması

g. 31a.15

ğarī (<Far. ġarīv) feryat

g. 210b.12

ğarī eyle- feryat etmek

g.-yüp 33a.11

ğarḳ (Ar.) suya batma, boğulma

g. 265b.11

ğarḳ ol- 1. suda boğulmak

g.-dı 246b.1

2. gömülmek, batmak

g.-açakdır 230a.2

g.-muş 95a.13, 180b.1

g.-up 3b.7, 225a.7, 331a.5

ğaşāvet (<Ar. ḳasāvet) üzüntü, gam (*bk.* ḳasāvet)

ğ. 176b.10

ğavḡa (Far.) **1.** tartışma, dövüşme

g. 32a.2

g.+sıdır 149b.11

2. savaş, cenk

g. 147a.6, 268b.14, 275a.2

g.+ya 203a.5

ğavḡa eyle- tartışmak, dövüşmek

g.-se 257a.3

ğavḡalı kavgaya sebep olan, kavgası bol

g. 149b.10

ğāyet (Ar.) son derece

g. 135a.1, 163a.11

g.+de 84b.8, 232b.4

g.+ile 4a.3, 4a.4, 7a.15, 8b.1, 50a.8, 59a.12, 88b.14, 88b.6, 109a.10

g.+le 10b.14, 11a.1, 13b.10, 15b.6, 21a.1, 24a.7, 30a.3, 31a.6, 32a.15, 47b.6, 51b.2, 51b.4, 65a.15, 69b.7, 71a.10, 71a.7, 87a.12, 89a.7, 95b.1, 101a.9, 109b.8, 111a.14, 111b.4, 112a.2, 112a.6, 115a.10, 115a.13, 117a.15, 119b.5, 128a.12, 133b.13, 135a.1, 138a.5, 139b.11, 141b.3, 144a.8, 146b.8, 148a.2, 149a.7, 150a.11, 152a.1, 154a.5, 154b.1, 162b.11, 164b.5, 165a.7, 168a.12, 180b.12, 181b.10, 193b.14, 205a.7, 206a.11, 213b.7-8, 215b.15, 217a.9, 218a.11, 218b.14, 221a.14, 226a.1,

231b.4, 234b.14, 240a.9, 240b.4, 243b.8,
244a.13, 245b.11, 249a.1, 251a.6,
260b.8, 275a.4, 276a.13, 280b.10,
281b.6, 288b.9, 289b.5, 300a.10,
300b.14, 302a.8, 308a.7, 312a.3, 322b.4,
326a.13, 328a.15, 331b.14, 332b.1,
335b.15, 336b.14, 336b.7

ġāyetü'l-ġāye en son derecede, pek
çok

g. 118a.8, 175b.7

ġāyib (<Ar. ġā'ib) **1.** gözle görülmeyen
gayp alemi (*bk.* ġā'ib)

g.+den 133b.6, 199a.10

g.+lere 27a.4

2. kaybolmuş, yitik

g.+iñ 331b.1

ġāyib ét- kaybetmek

g.-diler 155b.15

ġāyib ol- kaybolmak

g.-dı 34a.2-3, 58a.1, 58a.4-5, 58a.5,
100b.1, 100b.3, 102b.13, 165b.10,
190a.14, 258a.4, 331b.1

g.-dılar 40b.9, 282a.15

g.-dular 79b.3

g.-muşdur 40b.15

g.-uram 34a.3

ġāyibāne gayptan gelircesine

g. 181b.13

ġayr (Ar.) diğer, başka (*bk.* ġayrı)

g. 60b.11

ġayret (Ar.) çaba

ġayret ét- çabalamak

g.-üp 251a.15

ġayretlen- gayrete gelmek

g.-üp 225a.7

ġayretsiz hamiyetsiz, değerlerini
korumayan kişi

g!. 269b.7-8

ġayrı (<Ar. ġayr) başka, diğer (*bk.* ġayr)

g. 5a.6, 5a.8, 33b.15, 38b.13, 51b.6,
56a.15, 56b.1, 57b.3, 61b.11, 67b.5,
69b.9, 69b.9, 86b.10, 88b.3, 91b.2,
99b.13, 101b.4, 102a.12, 104b.15,
104b.15, 111a.6, 127b.12, 131a.5,
132b.11, 133b.12, 136b.1, 142b.5,
142b.8, 148b.8, 151a.9, 153b.7, 168b.4,
169a.10, 169a.11, 169a.12, 169b.13,
171a.15, 174b.15, 176a.7, 177a.4,
177b.1, 179a.12, 179a.15, 184a.14,
209a.4, 226b.4, 236b.1, 236b.1, 272b.13,
277a.10, 294a.2, 302b.15, 328a.11,
328b.14

g.+lara 163a.10, 302a.15

g.+sın 67b.4, 112b.6

g.+ya 106a.14, 131b.5, 245a.11

ġazā (Ar.) İslam dini uğruna yapılan savaş

g.+da 7a.14

g.+dan 207a.6

g.+dır 101a.5

g.+sında 72b.15

g.+ya 40b.15

ġazā-yı Ḥayber Hayber savaşı

g.+den 67a.6

ġazā-yı Nehrrevān Nehrevan savaşı

g.+dan 70b.9

gazāñ(ız) mübārek olsun gazaya gidenlere söylenilen dua, tebrik sözü

g. 284b.8-9, 320a.9

ġazab (Ar.) öfke, kızgınlık, hiddet

g. 50b.8, 143a.2, 160a.11, 197a.13, 287b.4

g.+a 144b.12

g.+dan 183a.13, 183a.13

g.+ıla 130a.11

g.+ım 125a.14

g.+ından 71a.7, 123b.7, 308b.13

g.+la 108a.11, 144a.12, 193a.6, 204a.14, 208b.4, 225a.14, 251a.8, 254a.5, 272a.11, 334b.13

ġazab-ı Ḥālīk Allah'ın gazabı

g.+a 183a.15

ġazaba gel- öfkelenmek

g.-di 111b.12, 129b.15-130a.1, 130a.11, 145a.2, 147b.15, 148a.3, 158a.7, 160b.1, 161a.12, 161b.3, 231a.6, 319a.6-7

g.-üp 50a.13, 182b.3, 183a.5, 183b.10-11, 185b.14, 190b.2, 214b.10, 284a.1, 288b.8, 306a.2, 306b.5

ġazab ét- öfkelenmek

g.-ersin 272b.2

ġazab eyle- öfkelenmek

g.-r 257a.3

g.-yüp 293b.14

ġazab-ālūde öfkeli, kızgın

g. 13b.13-14, 15b.7, 124b.6

ġazab-nāk öfkeli, kızgın

g. 15a.9, 67b.10, 267b.8

ġazab-nāk ét- öfkeliendirmek

g.-eyim 67b.9

ġazāle (Ar.) dişi geyik

g. 102a.7

ġāzi (Ar.) İslam dini için savaşan kişi

g. 222a.15

ġāzi ol- İslam dini için savaşmak

g.-ur 233b.14

g.-uram 152b.9

ġeçe gece (bk. ġeçe)

g. 51a.15, 51a.15, 65b.12, 71a.11, 71a.12, 74b.6, 126a.11, 129b.5, 139a.6, 142a.13, 146b.3, 150a.13, 155b.8, 168b.7, 171b.12, 179a.8, 180a.9, 216a.13, 258a.14, 277b.11, 281b.14, 281b.8, 282a.15

g.+si 127b.10

g.+sinde 95a.7

g.+yile 139a.1, 189b.14

ġeçe ġündüz her zaman, aralıksız, daima (bk. ġeçe ġündüz)

g. 171b.10

ġeçe yarusı gece yarısı (bk. ġeçe yarusı, ġeçe yarısı)

g. 282a.3

g.+nda 156a.13

geç- 1. bir taraftan başka tarafa gitmek

g.-di 44a.8, 113b.10, 164b.15, 189a.15, 208a.7, 266a.4, 270b.13, 323b.1

g.-diler 65a.12

g.-emeyüp 286b.3

g.-erken 88a.2

g.-erlerimiş 180b.7

g.-mesin 276a.3

g.-sin 276a.3

g.-üp 33a.6, 65a.6, 149a.5, 172a.11

2. içinden geçmek

g.-di 89a.14, 270b.2

g.-er 256a.9

3. sırayla ilerlemek

g.-di 207b.5, 207b.8, 207b.13, 208a.2, 283b.12, 284a.3, 285b.15

g.-diler 207b.4

g.-eydim 208a.11

g.-sinler 207a.15

4. hayat sürmek

g.-en 12a.12

g.-er 86a.7

g.-miş [sıfat fiil] 104a.11

5. ilgilenmemek, önem vermemek

g.-er 36b.14

6. tahta geçmek

g.-üp 80b.6, 280b.4

7. bitmek, sonlanmak

g.-er 135b.3, 204a.5

g.-mez 204a.5, 293b.8

8. iğneye iplik geçirmek

g.-erdim 38a.11

9. tesir etmek

g.-medi 204b.3

g.-miş 151b.1

10. vazgeçmek

g.-dim 41b.2, 41a.12, 323a.15

g.-er 41a.12

g.-medi 176b.9

g.-mem 325b.4

g.-mez 189b.9

g.-mezsın 192b.12

11. vuku bulmak

g.-en 51a.4, 327b.15

12. anlatılmak, izah edilmek

g.-mişdi 243b.9

13. zaman geçmek

g.-di 100a.15, 117b.5, 339a.4

g.-dikde 16b.7, 24a.1, 39b.10, 51a.15,
56a.11, 91a.5, 332b.10

g.-meden 101a.7

g.-miş 288b.3, 335b.12, 335b.13

gêçe gece (bk. gèce)

g. 3b.6, 11b.13, 13b.2, 19a.8, 27a.14,
39a.9, 46b.3, 49b.2, 49b.4, 53a.15, 66b.1,
68a.4, 71b.12, 72a.1, 84a.9, 84b.15,
93a.15, 100a.12, 101a.4, 114a.14, 123a.5,
124a.11, 124a.14, 126a.13, 126a.15,
126a.6, 129b.13, 148a.14, 148b.6,
149b.5, 179a.1, 179a.6, 184a.14, 184a.5,
187a.2, 188a.7, 188a.7, 192a.3, 192a.4,
192a.6, 194b.13, 194b.15, 194b.7,
195a.10, 195a.6, 239b.8, 241b.6, 281b.1,
284b.1, 298a.10, 298a.10, 299b.6,
300b.10, 302a.8, 307b.11, 310b.15,
315b.1, 316a.4, 317a.1, 317a.6, 318a.12,
321a.8, 321a.9, 332a.13, 336b.7, 336b.8,
337a.3, 337b.7, 338a.14

g.+de 38a.11, 67b.4, 187b.3

g.+lerce 307b.9

g.+lerçe 96a.7

g.+mizdir 192a.3

g.+niñ 91a.5

g.+si 6a.6, 194b.8

g.+sidir 71b.2, 192a.3

g.+sinde 71b.2, 91a.4

g.+yile 320a.3

gêçe gündüz aralıksız, daima (*bk.* gêçe gündüz)

g. 86a.2, 86b.4, 87b.15, 109b.15, 119a.15, 316a.2

gêçe gündüz uyuma- bir iş hallollana kadar aralıksız çabalamak

g.-m 307a.8-9

gêçe karanuşı gecenin karanlığı

g.+na 179b.3-4

gêçe yarısı gece yarısı (*bk.* gêçe yarısı, gêçe yarısı)

g. 19a.9

gêçe yarısı gece yarısı (*bk.* gêçe yarısı, gêçe yarısı)

g.+nda 266a.7-8

geçin- 1. anlaşımak, uyuşmak

g.-irsiniz 104a.11

2. öyleymiş gibi görünmek

g.-irdi 205a.9

geçir- 1. geçirmek (uçkur)

g.-mişdi 332a.14

2. ömür geçirmek

g.-miş 56b.2, 236b.12

g.-mişdi 103a.11

gedā (*Far.*) fakir

g. 112a.10

gel- 1. gelmek

g. 14a.6, 50a.6, 66a.14, 96b.9, 111b.5, 144a.9, 166b.7, 184b.10, 184b.5, 196a.1, 200b.15, 214b.8, 227a.3, 236a.5, 241b.4, 242a.5, 242b.2, 248b.4, 248b.8, 254a.1, 281a.1, 294a.4, 314b.10, 322b.7, 323a.6, 324a.14, 339b.7

g.-di 6a.11, 7a.3, 10a.15, 12b.9, 14b.10, 14b.10, 15a.10, 15b.9, 16a.11, 16b.3, 18b.15, 19a.1, 19a.15, 19b.15, 20a.14, 20a.8, 27b.14, 27b.2, 34b.1, 38a.5, 41a.10, 41b.12, 41b.6, 42b.11, 43a.13, 43a.2, 43b.5, 45a.14, 48a.1, 48a.12, 48a.2, 49b.8, 50a.10, 50a.2, 51a.2, 54a.7, 54a.7, 57a.13, 57a.15, 57b.7, 58a.10, 58a.11, 58b.3, 58b.9, 59a.3, 59b.11, 59b.4, 59b.7, 61a.10, 62a.10, 63a.13, 64a.15, 64b.10, 66b.5, 69a.8, 69b.12, 70a.9, 70b.11, 70b.2, 71a.11, 73b.11, 75a.7, 77a.8, 77b.12, 77b.6, 77b.7, 77b.9, 78a.1, 78b.13, 79a.6, 79b.1, 82a.2, 83b.7, 83b.9, 84b.13, 86a.13, 87a.4, 87a.8, 87b.1, 87b.1,

87b.15, 88b.13, 88b.2, 89b.4, 90b.8,
 91b.5, 92a.11, 92a.14, 92a.8, 93a.1,
 94b.6, 95b.3, 96a.9, 96b.2, 97a.12, 97b.2,
 98b.10, 100a.14, 100a.14, 100a.15,
 100a.2, 100b.15, 101b.10, 102a.7,
 102b.1, 103b.11, 105a.1, 105a.11,
 105a.3, 105b.10, 106a.4, 107b.9, 109b.9,
 110a.11, 111b.6, 113b.8, 113b.9, 114b.1,
 114b.3, 114b.4, 116b.4, 117b.13, 117b.6,
 117b.9, 123b.14, 124b.14, 127a.14,
 127b.2, 127b.5, 128a.14, 129a.15,
 129b.13, 130a.4, 130b.11, 131a.9,
 133b.4, 133b.8, 134b.15, 135b.15,
 138b.15, 139a.2, 139a.3, 142b.2, 143a.4,
 144a.1, 144b.12, 144b.7, 150a.10,
 151b.10, 153b.10, 153b.2, 153b.8,
 155a.7, 155b.15, 157a.5, 158a.9,
 158b.14, 166a.3, 166b.9, 168a.1,
 168a.11, 168b.10, 172b.14, 174a.9,
 175b.5, 176b.11, 177a.10, 177a.6,
 177a.8, 178a.10, 179a.4, 179a.9, 180a.1,
 180a.12, 183b.9, 184a.7, 184b.13,
 186b.6, 189a.13, 189b.10, 189b.13,
 189b.13, 192a.5, 195a.2, 195a.9, 195b.6,
 196a.15, 198a.7, 199a.10, 199a.12,
 199a.5, 199a.9, 200a.7, 200b.12, 201a.1,
 210b.12, 210b.7, 217a.10, 218a.11,
 218a.12, 218b.7, 225a.5, 225b.3,
 226b.10, 231a.2, 231b.10, 231b.3,
 232a.4, 236a.2, 238b.8, 239a.4, 239b.9,
 241a.13, 242a.11, 242b.12, 243b.11,
 246a.11, 246a.8, 249a.11, 249a.9, 250b.6,
 250b.8, 251a.8, 251b.1, 253a.5, 253a.5,

254a.5, 255b.7, 256a.4, 257b.15, 258a.5,
 259a.10, 259b.5, 262a.14, 262b.9,
 263a.11, 263b.1, 264a.5, 265b.8, 267a.1,
 270a.1, 274a.13, 274a.5, 277b.8, 280a.4,
 280a.6, 280b.2, 282a.10, 282a.15,
 283b.13, 284b.1, 285a.3, 286a.1,
 290b.15, 299b.4, 299b.7, 300a.12,
 303b.4, 305b.11, 306a.1, 306a.15,
 307a.14, 307a.3, 307b.7, 308a.10,
 308a.13, 308a.13, 308a.14, 308a.15,
 308b.8, 308b.9, 309b.7, 310b.13, 310b.6,
 311a.2, 311a.8, 313a.3, 314a.13, 314b.13,
 315a.10, 315b.15, 316a.4, 316b.13,
 316b.15, 317b.7, 319b.3, 322a.11,
 322a.9, 323b.1, 324b.6, 325a.12,
 326a.14, 331b.15, 333a.10, 333a.13,
 333a.14, 333b.12, 333b.2, 333b.2,
 333b.3, 333b.4, 333b.5, 334a.2, 334a.2,
 334a.6, 334b.1, 334b.13, 335a.2,
 336a.13, 337a.7, 339a.4, 339a.5, 340a.10

g.-digi 1b.17, 10b.12, 95a.12, 102a.3,
 150a.5, 185b.1, 191b.9, 193a.15, 302a.4,
 303a.5, 345b

g.-digidir 49b.7

g.-digim 34b.10

g.-digne 300a.9

g.-digini 5a.10, 87b.10, 112a.8,
 147b.7, 166a.7, 183a.8, 268b.10, 268b.10

g.-dik 54a.14, 54a.2, 93b.15, 281b.6,
 312b.5, 332b.2

g.-dikçe 250b.14

g.-dikde 20b.11, 36a.11, 46a.13,
52b.3, 95b.7, 146b.5, 158b.11, 278b.12

g.-diler 9a.14, 27b.11, 31b.8, 41a.15,
50a.5, 50b.14, 50b.15, 58b.6, 59a.15,
61b.4, 62b.12, 62b.15, 65a.1, 91a.12,
92b.2, 98a.11, 100b.10, 100b.7, 101a.5,
106b.7, 111a.15, 111b.11, 112a.10,
112a.4, 113a.14, 115a.5, 115a.7, 117a.9,
124a.4, 129b.6, 140a.10, 154b.3,
171a.11, 172a.4, 174a.9, 174b.10,
174b.10, 175a.4, 180a.13, 180b.2,
180b.5, 185a.15, 186a.12, 206b.5,
253b.7, 265b.6, 268a.4, 274a.3, 274b.8,
275b.11, 275b.5, 280a.9, 280b.2,
282a.14, 283b.5, 284a.10, 286b.4,
287b.12, 290a.9, 290b.1, 290b.3,
291a.11, 291a.14, 303a.11, 303a.9,
306b.3, 308a.3, 308a.8, 308b.4, 311a.6,
313a.4, 313b.3, 315a.14, 317a.1,
317b.14, 319a.5, 320a.9, 323a.3,
333b.15, 335a.6, 338b.10, 339b.3

g.-dim 9b.15, 13b.2, 117b.9, 152b.7,
165b.9, 177b.14, 179b.15, 185b.6,
185b.7, 198a.10, 202a.13, 202b.15,
222a.6, 222b.12, 280b.10, 280b.9,
303a.5, 339a.6

g.-diñ 117b.2, 185b.3, 311a.9

g.-diñiz 112a.14

g.-e 90a.14, 90a.15, 112b.12, 116b.11,
224b.10, 308a.3, 328b.15, 329a.2

g.-e (gelecek) 10a.7

g.-eçek 37b.3, 182b.1

g.-eçekdir 10a.12, 180b.10

g.-elden 37a.15, 87b.5

g.-eler 47b.1, 190b.14, 328a.14,
328b.15, 328b.3, 328b.4, 328b.7

g.-en 5a.6, 36a.3, 68a.14, 106b.10,
108b.7, 122b.9, 124b.11, 148b.13,
183b.5, 191a.8, 219a.3, 237a.11, 237a.8,
238a.15, 282a.15, 299a.11, 318b.11,
318b.14, 320a.11

g.-eni 158a.3, 229b.4

g.-enler 312a.9

g.-enlerün 282a.15

g.-esin 125b.4, 141a.14, 184b.4,
185b.5-6

g.-esiz 178a.1, 181b.14, 182a.1,
182a.7, 185b.5, 269b.3, 307b.12, 307b.5-
6, 324a.15

g.-ince 52b.5

g.-inçe 6a.3, 41a.13, 220a.5, 251b.6,
279a.14, 325b.11

g.-iñ 10b.11, 58b.6, 62b.12, 157a.3,
209b.2, 212b.15, 246b.14, 284a.8, 319b.6

- g.-iniz 246b.5
- g.-ir 15b.3, 50a.6, 67a.2, 102a.3, 102a.3, 110a.4, 123b.11, 142a.5, 182a.8, 200b.14, 204a.5, 213b.4, 260b.15, 285b.14, 285b.14, 302a.3, 302a.6, 307a.7, 318b.12, 318b.14, 330b.9
- g.-irdi 74a.1, 172a.5
- g.-irdik 98a.12
- g.-irdim 96a.7
- g.-irem 9b.10, 137b.14, 164a.5, 192a.12, 237b.10
- g.-irim 56b.10, 316a.15
- g.-iriz 76b.6
- g.-irken 80a.4-5, 207a.6, 239a.12-13
- g.-irler 98b.4, 189b.15, 275a.11-12
- g.-irlerdi 252a.4
- g.-irmiş 114a.1
- g.-irsin 9b.10
- g.-iyür 'geliyor' 285a.3
- g.-iyüri 'geliyor' 146a.1
- g.-me 20a.9, 58b.9
- g.-medi 70b.11, 88b.5, 144a.4, 175a.9, 316b.13
- g.-medim 175b.4
- g.-mediler 22a.12
- g.-mege 9b.13, 121a.9, 135a.2, 139b.9, 299b.8, 321b.6
- g.-mek 224b.10, 228a.6, 297b.8
- g.-mekde 82a.12, 191a.7
- g.-mem 171b.6
- g.-memek 144a.6
- g.-memişdi 202a.9
- g.-meye 193a.2
- g.-meyesin 174b.14
- g.-meyince 51a.15
- g.-meyinçe 36a.1, 144b.10
- g.-mez 37b.11, 123b.10, 233b.11, 227a.1
- g.-mez [sıfat fiil] 35a.13, 87a.9
- g.-mezler 320a.2, 331b.5, 340b.14
- g.-miş 68a.14, 130a.14, 220a.12, 332b.14
- g.-mişdi 20a.5, 87b.11, 159b.10, 214b.5, 258a.10, 268a.1, 283b.10, 322a.5, 335b.3
- g.-mişdir 105b.13, 105b.13, 132b.10
- g.-mişem 51a.15, 286a.6
- g.-mişler 192a.2

g.-mişlerdir 54a.13

g.-mişsiz 209b.6

g.-se 256b.6

g.-se gerek 56b.11

g.-se gerektür 42b.2

g.-señ 196b.14

g.-sin 20a.7, 47a.5, 51a.6, 92b.10, 106a.9, 110a.6, 114a.9, 114a.9, 123b.7, 144b.3, 153a.4, 173a.15, 175a.7, 177a.9, 191a.2, 291b.4, 294b.5, 308a.12, 313a.3, 316b.12, 328a.13

g.-sinler 308a.11

g.-siñ 30b.14

g.-sünler 195b.2

g.-ün 190a.12

g.-üp 12b.5, 16b.11, 17b.7, 18b.11, 22b.8, 23a.1, 26b.15, 27a.9, 30a.14, 31a.12, 32a.14, 32b.13, 32b.2, 33a.6, 33b.1, 34a.4, 34b.2, 40b.15, 40b.15, 40b.5, 45b.9, 47b.3, 49a.3, 50a.2, 51a.15, 53b.15, 54b.15, 71a.2, 72a.14, 72a.8, 75b.14, 76a.7, 79b.12, 82b.4, 84a.10, 100b.10, 101b.13, 109a.13, 120b.15, 123b.9, 130b.6, 136a.10, 144a.11, 150b.6, 156b.10, 156b.9, 169b.14, 175b.10, 177a.13, 182a.10, 182a.3, 187b.7, 193a.4, 195b.3, 198b.10, 200b.3, 200b.9, 202a.11, 211a.2, 221b.13,

222a.4, 224a.2, 227a.2, 227a.9, 227b.7, 232a.1, 235b.13, 237a.13, 237a.14, 238a.10, 240a.13, 244a.4, 248a.11, 257b.11, 261b.6, 264b.11, 268a.3, 268a.5, 268b.3, 269a.12, 271a.3, 277a.8, 277b.1, 282a.15, 288a.9, 289a.1, 289a.9, 298b.10, 300b.6, 305b.1, 307a.5, 316a.8, 316b.9, 331a.5, 334a.15

g.-ür 41a.14, 78b.12, 95a.12, 95a.13, 127b.1, 149a.12, 164a.6, 169a.9, 172b.15, 231b.7, 249b.15, 259a.8, 261a.6, 312a.9

g.-ürdi 29a.11, 95b.2, 311a.1

g.-ürken 172b.14, 239b.15, 242b.11, 265b.8, 340b.3

g.-ürler 52b.2, 159b.4

g.-ürse 324a.15

g.-ürsin 56b.9, 137b.13

2. istek bildiren cümlelerin başında 'haydi birlikte yapalım' anlamında kullanılır

g!. 14b.1, 63a.13, 117a.11, 133b.9, 134a.8, 136a.2, 142a.12, 146a.14, 151a.13, 175a.11, 175a.14, 180a.1, 180a.1, 188a.14, 189a.1, 200a.9, 204a.6, 306b.12, 315b.4

g.-iñ! 12b.6

3. hayat sürmek

g.-enlere 27a.5

4. isabet etmek, uğramak

g.-en 259b.13

g.-ir 192b.1

g.-medi 161b.13

g.-memiştir 171b.8

g.-mez 128a.11

g.-miş 13a.15

g.-ür 246a.14

5. işitilmek

g.-di 17a.9, 127a.14, 239b.11,
256a.10, 266b.5, 270a.2, 282a.4, 286a.1,
302b.1, 333a.7

g.-e 261b.1, 328b.10

g.-medi 183b.14, 183b.14

6. olmak, vuku bulmak

g.-di 12b.4, 98a.5

g.-mez 205b.9, 253b.3

7. sıra gelmek

g.-di 222a.12

8. ulaşmak

g.-digin 113b.6

g.-inçe 154b.1

g.-meyeli 76a.13

g.-üp 154a.9

9. zuhur etmek

g.-se 136a.13

gel- geç- geçici olmak

g.-ir g.-er 204a.5, 293b.8

geleci ol- söylenmek, konuşulmak

g.-dı 169b.15

gelin gelin

g. 207a.11, 210a.7, 228a.13, 232a.1

g.+i 135b.7

g.+im 327b.7

gelindi gel şimdi

g. 203a.15, 209b.7, 284b.9, 312a.9

gelme gelme, geliş

g.+den 185b.7

gemi gemi

g.+sin 3b.8, 79b.10, 262b.2

gencîne (*Far.*) hazine

gencîne-i hikmet bilgelik hazinesi

g. 82b.14

genç genç

- g. 135a.11
- g.+lerine 96b.11
- geñ(i)z** geniz
- g.+ine 312a.10
- ger-** (zincire) germek
- g.-üp 330b.1
- gerçek** gerçek, doğru
- g. 8a.2, 14a.4, 66a.7, 112b.9, 172a.10, 178a.6, 269b.9, 278b.3, 284a.8, 284b.2, 284b.4, 309b.8, 324b.12, 336a.7
- g.+dir 188b.9, 192b.4, 264a.2, 284b.1
- g.+sin 178a.6
- gerçi** (*Far.*) her ne kadar
- g. 18a.9, 51b.1, 51b.2, 101a.13, 165a.7, 206b.9, 209a.10, 300a.5, 340b.11
- gerdān** boyun
- g.+ını 96a.10, 97a.13, 242b.7-8
- gerdek ol-** gelinle damat düğün gecesi bir araya gelmek
- g.-dukları 332a.13
- gerek** gerekli, lazım
- g. 23b.10, 56b.4, 56b.4, 83a.15, 122a.2, 122a.2, 122a.2, 187b.5, 195b.5, 198b.12, 205b.10, 224b.5, 227b.5, 241a.9, 314b.4
- g.+di 104b.3, 104b.6, 306b.12, 315a.2
- g.+dir 9a.14, 35a.13, 43a.4, 57a.3, 81b.6, 95a.1, 113a.3, 122a.11, 122b.5, 124b.5, 145b.10, 150a.6, 174a.3, 174b.13, 187a.8, 195a.11, 205a.15, 208b.3, 216a.15, 217a.3, 228b.3, 230a.6, 235a.12, 257a.10, 259b.15, 307a.10
- g.+i 121a.5
- g.+i 171a.6
- g.+sin 142a.10
- gerek gerek** ara ara, seyrek olarak
- g. 20b.14
- gerek ... gerek ... 1.** 'ister ... ister ...'
- g. 131b.15-132a.1
- g.-se g.-se 122a.4-5
- 2.** 'hem ... hem ...'
- g. 194b.14, 340a.4-5
- gerek ... gerek ... ve gerek ...** 'ister ... ister ... isterse de ...'
- g. 122a.2
- gerek-** gerekmek, lazım gelmek
- g.-mez 113a.3, 174a.2
- gèri** geri (*bk.* gerü)
- g.+den 318b.14

gerile- gerilemek, geri çekilmek (asker)

g.-di 114b.9

gêrû geri (*bk. geri*)

g. 34b.10, 60b.3, 72b.8, 133b.8, 171b.6, 179a.7, 210b.12, 222b.8, 233b.11, 238a.10, 238b.10, 251a.12, 252a.4, 278b.7, 299b.8

g.+sine 65a.10

getir- getirmek (*bk. getir-*)

g.-diler 206a.4, 309a.5

g.-iñ 302b.6

getür- 1. getirmek (*bk. getir-*)

g!. 12b.12, 19b.8, 55a.3, 70b.6, 91a.1, 146b.7, 177a.5, 177b.2, 324b.2, 325a.9

g.-di 19b.10, 19b.2, 37b.13, 43a.13, 45a.14, 45b.10, 48b.4, 49a.10, 55a.5, 59b.5, 68b.1, 68b.2, 74a.2, 84a.13, 86b.8, 91a.9, 91b.9, 93a.1, 95b.10, 98a.8, 101b.10, 102a.9, 102b.5, 106a.4, 143b.12, 146b.1, 149a.15, 157b.2, 162a.9, 165b.12, 182b.2, 193a.14, 194a.14, 201b.8, 233a.1, 239b.2, 242a.12, 242a.14, 244a.6, 258b.4, 264a.1, 270a.15, 279a.4, 305b.10, 310b.4, 323b.9, 337a.2

g.-digi 70b.7

g.-digiñ 290a.4

g.-dik 144b.15, 287a.7

g.-diler 13b.7, 16b.4, 63b.3, 63b.9, 74b.9, 81a.6, 88a.9, 107a.14, 115a.15, 115a.9, 142a.7, 147b.9, 152b.4, 153a.5, 156a.4, 157b.6, 163b.15, 178a.8, 182a.11, 197a.5, 200b.11, 205a.7, 206a.1-2, 207a.11, 207a.8, 212a.7, 226b.4, 244b.10, 250a.4, 268b.4, 278a.9, 287a.11, 290a.13, 294b.8, 302b.7, 305a.8, 308b.12, 313b.6, 321b.13, 329a.13, 329a.9, 329b.8, 335a.15, 335b.1, 335b.1

g.-dim 36a.14, 38a.2, 46a.2, 102a.13, 164a.12, 164b.1, 289b.8

g.-diñ 184b.5, 279b.3

g.-diñiz 96a.3, 269b.4

g.-digi 99a.14

g.-digiñ 266b.15

g.-düler 91a.12

g.-düm 162a.12

g.-eler 327a.8, 329a.11, 329a.6

g.-en 84a.8, 215b.7-8, 286a.13

g.-eni 172b.12

g.-eyim 15b.15, 18b.14

g.-irken 226a.11

g.-irse 321b.9

g.-irseñ 143a.14	g. 330b.6
g.-medim 144b.6-7	g.+i 330b.7
g.-mediñ 38a.1-2, 162b.8	gevher-i hıẓāne-i hikmet bilgelik hazinesinin incisi
g.-mege 321b.10	g. 286a.5
g.-meyeyim 164a.14	gevher-i girān-māye değeri yüksek inci
g.-mezden 324b.2	
g.-miş 102a.6, 258a.1	g.+nün 11a.5
g.-mişdir 95b.8, 233a.15	gevher-i nā-süfte delinmemiş inci
g.-señ 259b.15	g. 228b.6
g.-sün 151a.8	gez- gezmek
g.-sünler 94b.10, 94b.10, 147b.8	g.-er 277b.5
g.-ün 29b.11, 31a.11, 61b.15, 63b.3, 114a.8, 207a.10, 292a.8, 310a.2, 313b.3, 329a.5	g.-erdi 156a.3
g.-üp 27b.4, 50b.12, 54b.15, 59a.6, 143b.15, 160a.7, 164a.6, 270b.2, 299a.1, 314b.5	g.-erek 14b.4
g.-ür 95b.8, 230b.12	g.-erken 15a.3, 143b.1, 156a.2
g.-ürdi 41a.14, 95a.15	g.-erlerdi 316b.7
g.-ürler 207a.9	g.-ersin 137b.15, 309b.11
g.-ürse 159a.2	gezdır- gezdirmek
2. ulaştırmak (haber)	g.-di 154a.6
g. 192a.1	g.-irken 269b.14
gevher (<i>Far.</i>) mücevher, inci	g.-mek 297b.5
	g.-mez 125a.14
	g.-üp 288a.5

ğidā (Ar.) yiyecek

g.+sı 329b.1

ġilmān (Ar.) cennette hizmet eden gençler

g. 45b.12, 200b.13

g.+ı 36a.3

g.+lar 127a.8, 213b.3, 337a.6

g.+ları 328a.5

gibi gibi

g. 15b.11, 16b.2, 22a.8, 22b.12, 22b.13, 28a.15, 28b.12, 29b.7, 32a.5, 34b.10, 37b.5, 39a.15, 39a.2, 39a.8, 48a.7, 52b.12, 58b.1, 58b.13, 66a.12, 72a.2, 72a.3, 81b.3, 90a.13, 94b.14, 101a.12, 102b.15, 104a.12, 107b.13, 108b.7, 118b.6, 119b.1, 121a.5, 128a.14, 121b.8, 131b.12, 136a.12, 137a.1, 142a.3, 144a.11, 145a.6, 146b.14, 153b.8, 163b.11, 167a.4, 167a.8, 167a.9, 171a.6, 171b.14, 174a.15, 176b.1, 177a.2, 178b.7, 184b.12, 185b.1, 190b.13, 191a.14, 193a.15, 194a.6, 194a.9, 194b.6, 195a.14, 196a.9, 196b.3, 202a.14, 203b.10, 203b.6, 205a.12, 205a.4, 206a.8, 206b.7, 208b.1, 208b.13, 211b.7, 213a.3, 214a.11, 214b.12, 214b.2, 215a.14, 215b.11, 215b.11, 216b.8, 220a.12, 221a.6, 221b.15, 223b.6, 223b.7, 225a.13, 225a.5, 227a.3,

231a.1, 231b.2, 231b.6, 232b.15, 235b.4, 236b.8, 236b.11, 238a.13, 247b.4, 252a.12, 252a.14, 253b.8, 254a.12, 256a.5, 260a.14, 260a.7, 262a.13, 275a.15, 277a.2, 285a.8, 287a.11, 298b.2, 298b.8, 302a.4, 303b.5, 304a.3, 304a.4, 305a.15, 305a.8, 305b.14, 308b.5, 312a.5, 310a.9, 312a.14, 312a.4, 313a.1, 315a.4, 315b.5, 317b.5, 322a.3, 323a.13, 323b.15, 325b.12, 325b.6, 325b.8, 327a.1, 327a.12, 327a.13, 328b.2, 331b.14, 340a.15

g.+dir 38b.1, 56a.5, 157a.13, 212b.15, 295b.1

gid- gitmek (*bk. git-*)

g!. 176b.13

g.-dikde 36b.9

g.-señ 174b.15

gidiş gidiş, gitme

g. 139a.7

gil kil

g. 51a.15

gir- girmek

g. 57b.5

g.-di 35b.13, 42a.7, 43b.11, 43b.6, 49a.7, 51a.7, 57b.13, 64b.1, 64b.2, 61b.14, 61b.15, 69a.10, 69b.9, 84a.15,

88b.3, 88b.9, 92b.10, 92b.9, 100b.15,
105b.7, 105b.8, 105b.9, 116b.5, 116b.6,
117a.10, 139a.1, 142a.4, 142b.13, 147a.8,
149a.13, 159b.12, 189a.14, 200a.15,
200b.6, 204b.8, 222b.3, 222b.4, 223a.2,
225b.2, 231a.3, 234b.8, 238b.6, 258a.4,
266a.2, 270b.12, 305a.13, 305a.13,
306a.12, 308b.10, 312b.8, 319b.8,
320b.11, 321a.1, 321a.10, 321a.11,
324b.6, 325a.14, 325b.5

g.-dik 75a.11-12

g.-dikde 52b.7

g.-diler 52b.6, 53b.13, 57b.14, 64b.15,
75a.5, 113a.8, 191a.14, 208b.8, 227b.6,
265a.6, 270b.12, 286b.2, 292a.11, 330a.4

g.-dim 333a.12

g.-dikde 29a.15, 44a.6, 160b.13,
248b.11

g.-e 240a.11, 330b.8

g.-elim 284a.9

g.-em 193a.7

g.-emem 207b.12

g.-eni 234a.9

g.-enler 62b.10

g.-erem 199b.8, 277b.2

g.-erim 199b.15

g.-erken 217a.11

g.-ersin 259a.8

g.-eyim 330a.1

g.-iñ 75a.11, 329b.9

g.-ir 62b.2, 62b.3, 62b.3, 108a.2,
198a.3, 233b.14, 329b.15

g.-irsin 200a.9

g.-me 227a.3

g.-medi 48a.14, 88b.3, 241a.10

g.-mediler 223a.10, 266a.1

g.-mege 230b.9

g.-mek 27a.13

g.-mez 210b.2

g.-sem 9b.13

g.-señ 86a.5

g.-sin 7a.5, 267b.13

g.-üp 16a.12, 34b.6, 55a.15, 56b.8,
72b.4, 94a.14, 211b.13, 227b.5, 232a.13,
241a.1, 281b.15, 326a.2

2. dahil olmak

g.-ersin 193a.7, 329b.14

g.-irsin 19b.7

g.-üp 136b.13

g.-ürsüz 36b.3

3. yerleşmek

g.-üp 122a.7

4. gelmek

g.-mez 210b.12

girdāba düş- bir çıkmazın içine girmek

g.-señ 180b.15

gırībān (*Far.*) elbise yakası

gırībānın çāk ét- yakasını yırtmak,
dövünmek

g+ların ç. è.-üp 55b.5, 73a.8-9

gırībānıñ döğ- göğsünü dövmek,
dövünmek

g.-erdi 22b.15

gıriftār ol- tutulmak, yakalanmak

g.-alar 35b.4

g.-dı 161b.7-8

g.-sañ gerekdir 33b.13

g.-up 26a.11, 301b.9

giriş giriş, girme

g.+inden 226a.2

giriş gir- hızlıca girmek

g.-di 150b.15, 201a.7, 222a.2,
223a.13, 226a.2, 238b.4, 319b.6

g.-diler 114b.6, 308b.1

giryān (*Far.*) gözyaşı

g. 280a.12

giryān giryān gözü yaşlı bir halde,
ağlayarak

g. 35a.3, 36a.10, 41b.6, 75a.1,
79a.1, 126a.7

giryān eyle- ağlamak

g.-di 33a.4

g.-diler 35a.4

g.-r 52b.9

giryān ol- ağlamak

g.-dı 35a.13-14

g.-dugım 35b.1 eyit-di

g.-up 29a.6, 76b.1-2

giryē (*Far.*) ağlama, ağlayış

g. 26a.8

g.+ye 29a.8, 35a.15

g.+den 23a.15

giryē āgāz ét- ağlamak

g.-di 74b.4

g.-dikde 23a.13-14	g.-digiñ 180a.2
giryē āgāz eyle- ağlamak	g.-digne 106a.7
g.-di 52a.5-6	g.-dikçe 11b.7, 95a.15, 100b.4, 102b.11, 117b.14, 176b.13, 206a.3, 226a.5
giryeye gel- ağlamak	g.-dikde 69a.5, 77a.10, 95b.7, 187a.6, 255b.6
g.-di 55a.12	
gīsū (<i>Far.</i>) saç	
g.+ların 51a.15	g.-dikden 195b.11
git-, -d 1. gitmek	g.-diler 52a.8, 52a.8, 100b.11, 107b.5, 139a.10, 146a.6, 148b.6, 156b.4, 156b.6, 168b.8, 172a.3, 191b.1, 194b.7, 207b.2, 231a.5, 320a.5, 335a.6, 335a.6, 339a.1
g!. 7a.10, 10a.3, 10a.3, 43a.4, 91b.5, 110a.1, 110b.11, 112b.8, 123b.8, 127b.3, 128a.8, 128b.1, 129a.10, 139b.1, 139b.1, 149b.10, 155b.12, 173b.8, 180a.4, 210b.4, 253a.7, 321a.8	g.-dim 319b.5
g.-di 7a.13, 10b.4, 11b.2, 16b.6, 19a.15, 24a.10, 50b.3, 59b.10, 59b.9, 64a.13, 77a.10, 77a.11, 79b.4, 95a.4, 100b.2, 100b.2, 100b.5, 100b.5, 102b.1, 105b.1, 109b.7, 110a.11, 118b.7, 124b.1, 134a.3, 139b.4, 146a.3, 148b.10, 148b.9, 155b.8, 156b.7, 160a.3, 164a.5, 176b.4, 181a.10, 199b.3, 208b.13, 214a.4, 225b.4, 241b.15, 242a.6, 248a.8, 248a.8, 255b.10, 284a.3, 335a.9	g.-e 179b.8
g.-digi 100b.2, 100b.5, 109b.7, 241b.15, 262a.11	g.-eçek [sıfat fiil] 176a.14
g.-digim 115b.6	g.-elim 114a.13, 117a.11, 146a.14, 280b.2
g.-digin 228a.5, 338a.4	g.-emedi 24a.7, 149a.5
	g.-emezsin 144b.10
	g.-er 62b.3, 93b.13, 115b.7, 115b.8, 139a.12, 140b.9, 155b.2, 155b.6, 172b.15
	g.-erdi 128b.11, 129a.4, 141b.14, 172a.6, 172b.9, 219b.15, 269a.10, 307b.6
	g.-erdim 97a.3, 137b.8
	g.-erem 43b.3, 87b.6, 117a.12, 136b.1, 137b.14, 160b.15, 166b.7, 171b.6, 185a.4

- g.-erim 201a.3
- g.-eriz 18b.9, 34a.7, 109b.4, 191a.12, 320a.1
- g.-erken 64a.4, 69a.8, 71b.6, 73b.6, 82a.1, 84a.11, 96b.12, 129a.2, 133b.3, 134b.10, 134b.6, 148b.13, 149a.10, 149a.3, 149a.6, 155b.14, 172a.3, 185a.1, 260b.9, 284b.6
- g.-erler 152a.12
- g.-erlerdi 127b.11, 174a.7
- g.-erse 115b.6
- g.-ersem 11a.13
- g.-ersen 128b.1, 129a.10
- g.-erseniz 179a.1-2
- g.-ersin 127a.7, 134b.7, 137b.14, 185a.2, 189a.9, 228a.5, 283b.11
- g.-ersiz 191a.11
- g.-esin 317a.14
- g.-eyim 24a.9, 34b.10, 148b.12, 149a.1, 177a.4, 185a.14, 203a.1, 203a.2, 208a.6, 238a.1, 246b.11
- g.-içek 156b.6
- g.-in 42b.14, 123b.15, 146a.5, 156a.15, 168b.5, 169a.13, 179a.1-2, 187a.4
- g.-iniz 168b.5
- g.-inç 282a.2
- g.-iyüri 'gidiyor' 155b.10
- g.-me 129a.10, 133b.12, 180a.1
- g.-mede 169a.2
- g.-medi 269b.12
- g.-medikçe 127a.3, 169a.4
- g.-mege 132a.11, 151b.11, 168a.14, 179a.7, 179a.9, 243b.4
- g.-megi 168b.3
- g.-mek 24a.6, 27b.8, 133b.9, 169a.3, 173b.4
- g.-mek gerekdir 109b.2
- g.-melidir 168a.13
- g.-mem 117a.13
- g.-meñ 114a.12, 169b.14
- g.-mesem 127a.1-2
- g.-mesi 54a.9
- g.-mesin 146a.13, 177b.2, 312a.10
- g.-meyelim 133b.10
- g.-meyem 10a.10
- g.-meyesin 33b.15
- g.-meyüz 52b.12
- g.-mez 269b.12

g.-mezem 51a.15

g.-miş 15b.1, 299b.3, 315a.12

g.-mişlerdi 108b.11

g.-miş 15b.1-2

g.-mişsiz 214a.9

g.-sem gerekdi 132b.11

g.-señ 24a.8

g.-sin 286a.10, 317a.3

g.-sün 173a.15

g.-ti 325b.8

g.-üp 33b.12, 51a.14, 146a.9, 167a.4,
210a.12

giy- giymek

g.-di 150b.13, 321a.9

g.-diler 98b.14

g.-en 12a.5

g.-er [sıfat fiil] 12a.7, 77a.5

g.-erler 218a.14

g.-mek 94b.3

g.-miş 280a.1, 327a.11, 327a.9,
337a.14

g.-miş [sıfat fiil] 66b.14

g.-mişem 33b.10

g.-mişler 180a.13

g.-sem 43a.8

g.-üp 54b.11, 145a.10, 183a.12,
196a.10, 322a.5

giydir- giydirmek

g.-di 184a.9, 184b.14, 240b.6, 301a.5

g.-me 52a.4

g.-mişler 261a.9

giyin- giyinmek

g.-diler 285a.8

g.-mişler 99a.1

g.-üp 207b.3

giysü giysi

g.+leriyile 79a.6

gizlen- gizlenmek

g.-di 82a.14, 82b.1

g.-dim 77b.9

g.-mege 225a.13

gizli gizli

g. 60b.15, 85a.14, 90b.7, 107b.14,
124a.6, 129a.8, 131b.7, 182b.1, 205a.15

g.+çe 125b.13

g.+dir 83a.1

gizliçe gizliçe gizli gizli	g.+üniñ 340b.7
g. 338a.2	g.+üniz 334a.9
ğonçe (<i>Far.</i>) gonca, açılmamış çiçek	gögsin ger- savaş vaziyeti almak
ğonçe-i gül-bün-i taḥāret temizlik	g.-üp 196b.7, 323a.4
gülünün goncası	gögsini döğ- göğsünü dövmek, dövünmek
g. 296b.4	g.-erdi 334a.7
göbek, -gi göbek	gök 1. gök, gökyüzü
g. 289b.6 (misk)	g. 272a.6
g.+inden 165a.10	g.+de 8b.10, 8b.12, 8b.13, 8b.15, 8b.5, 8b.7, 8b.9, 20a.15, 32a.2, 228b.14, 317a.7
göç- 1. geçmek, bitmek (gün)	g.+dek 6a.7
g.-üp 171a.4	g.+den 6a.6, 34a.5, 75b.2, 92b.7, 256a.14, 303a.8
2. ölmek	g.+e 108b.14, 252a.11, 306a.8
g.-dükde 75a.15	g.+ler 256a.8
göçer göçebe	g.+leri 60b.8, 85b.4, 109a.3, 271a.11
g. 190b.13	g.+ünde 85b.1
gög(ü)s göğüs	gök berekâtı Allah'ın ikramı, ihsanı
g.+im 322b.14	g.+ dır 44b.2
g.+inden 252b.14	gök gürle- gök gürlemek
g.+ine 151b.12	g.-di 256a.7-8
g.+üm 100b.10, 255a.7	g.-yüp 214a.5
g.+ünde 340b.9	
g.+ünden 255a.11	
g.+üne 254a.6	

gök yüzi gökyüzü (*bk. gökyüzü*)

g. 21a.6, 220b.6, 256a.12

g.+nden 280b.2

g.+ne 106b.2

gök yüzü gökyüzü (*bk. gökyüzü*)

g.+nde 303a.8

g.+nden 195a.2, 200b.12, 256a.9,
280b.7-8

g.+ne 241b.14-15, 252a.15,
338a.15

g.+nün 101b.7

2. gök rengi, mavi

g. 158a.1

gölgeli gölgesi olan

g. 39a.13

gölmek gömlek (*bk. gömlek*)

g. 97a.15

göm- gömmek, defnetmek

g.-diler 313b.6

g.-düler 313a.15, 320a.3

g.-elim 313b.3

g.-müşlerdi 313b.4

gömgök apaydınlık, pasparlak (alın)

g. 73a.2

gömlek, -gi gömlek (*bk. gölmek*)

g. 97a.10

g.+ini 304b.4

gömül- gömülmek, defnedilmek

g.-ür 220a.9

gönder mızrak

g.+in 200a.13

gönder- göndermek

g. 18b.13, 111a.4, 119b.3, 119b.8,
122a.1, 184a.12, 204a.10, 212b.13,
222b.1, 222b.3, 234a.9

g.-di 40b.1, 62a.9, 74a.13, 81b.15,
84a.5, 84a.6, 87a.5, 103b.10, 106b.5,
111a.15, 111b.15, 116b.3, 117a.9,
121a.8, 124b.2, 125a.8, 125b.14-15,
131a.10, 131a.4, 139a.12, 139a.15,
145a.10, 145b.3, 149a.10, 151a.4-5,
154a.5, 154a.7, 156a.5, 172a.14, 173a.2,
174b.12, 175a.7, 177b.1, 181b.12,
185b.4, 186a.2, 186b.4, 186b.8, 188a.6,
190a.2, 190b.10, 190b.8, 194a.7, 206a.4,
215a.7, 230b.13, 262b.14, 264a.15,
273b.11, 305b.10, 306a.2, 306b.10,
306b.11, 306b.3, 307a.1, 307b.12,
307b.6, 309b.10, 309b.8, 310a.15,
310a.8, 310b.3, 315b.6, 316a.14,

318b.10, 319a.7, 324a.2, 324a.3,
325b.14, 336a.14

g.-digi 1b.12, 104a.1, 121a.11

g.-digim 307b.5

g.-dikleri 140a.13

g.-diler 83b.11, 122b.9, 131a.5-6,
132a.1, 132a.8, 140b.6, 144a.7, 183a.8,
207a.11, 211a.7, 308b.11, 313b.3

g.-dileridi 18b.3

g.-dim 116b.10, 162b.7

g.-diñ 184b.10, 184b.4, 185b.5

g.-diñiz 177b.15, 185b.4, 196b.14,
269b.3

g.-eler 328a.12

g.-elim 132a.13, 132a.14, 133b.12,
273b.5

g.-em 111a.15

g.-en 178a.7

g.-enler 178a.8, 181b.13

g.-esin 125b.5, 172b.2, 309b.12

g.-esiñ 122a.13

g.-esiz 125a.11, 172b.4

g.-eyim 42b.15, 43a.3, 155b.3,
226b.15, 315b.5

g.-iñ 214a.10, 250a.7

g.-ir 178b.2, 183a.10, 322b.6

g.-irem 275a.3

g.-iriz 307a.11

g.-irler 128a.9-10, 336a.2

g.-irsin 133a.13-14

g.-medik 197a.4

g.-mege 127b.11

g.-mek 171a.9, 212b.1

g.-miş 85a.3, 87a.3, 104a.6, 123a.7,
308b.6

g.-mişimdir 116b.15

g.-mişler 130a.11, 130a.6

g.-señ 42b.9, 324a.11

g.-siñ 151a.5

g.-üp 54b.10, 103b.8, 139b.13,
141a.11, 141b.8, 147b.8, 211b.3, 224b.2

göñ(ü)l gönül

g.+i 119b.7, 132a.11

g.+ini 292b.4

g.+lü 269a.8

g.+üm 7b.1, 189b.9, 207a.14, 225b.12

g.+ümden 289b.1

g.+ün 173b.6, 192b.11, 272b.12	42a.4, 42a.8, 46b.4, 48a.2, 48b.10, 49a.7,
g.+ünçe 165b.8	50a.12, 50a.2, 50a.5, 50b.4, 51a.1,
g.+ünde 173a.12	51a.15, 53a.6, 55b.1, 57b.2, 59a.3,
g.+ündeki 7a.13, 102a.10	59b.11, 65a.2, 66b.3, 69a.10, 69a.11,
g.+üne 145b.2, 298a.4	69a.11, 73b.7, 74a.2, 80a.5, 88a.9, 88b.4,
g.+ünüz 169a.13	89a.10, 97a.12, 99a.1, 102a.2, 106b.1,
g.+ünüzden 30b.9	106b.2, 110a.12, 111a.13, 111b.1,
g.+ünüz 87a.10, 95b.11	114b.14, 114b.3, 126b.3, 132a.10,
g.+ünüze 176a.12	133b.13, 139b.11, 139b.11, 145b.8,
gönlü iste- gönüllü olmak	149a.11, 149a.12, 149a.13, 149a.7,
g.-yen 9b.4	150a.10, 150b.1, 151a.3, 151a.9-10,
gönlü sın- gönlü kırılmak, üzölmek	156b.10, 159b.13, 160a.3, 160a.4,
g.-dı 64b.3	161b.6, 162a.15, 164a.5, 165a.13,
göñ deri	166a.14, 177a.8, 179a.11, 189a.6,
g. 339b.10	189b.10, 199b.3, 200a.12, 200a.5,
g.+leri 339b.12	201a.13, 202a.3, 203a.14, 205b.14,
gör- 1. görmek	211a.12, 215a.5, 217a.12, 219b.8, 220a.8,
g!. 252a.6, 317a.15	220a.8, 220b.2, 220b.5, 221a.14, 221a.3,
g!. 15b.12, 136a.5, 165b.1 'bak gör'	223a.11, 223b.14, 223b.5, 225a.5,
g!. 33b.5, 138b.6, 183b.1, 183b.3 'işin	225b.5, 227a.10, 227a.5, 228b.15,
sonucunu gör, anla'	231a.4, 232a.8, 232b.8, 237a.7, 241a.5,
g.-di 15a.10, 15b.9, 16a.11, 18a.9,	241a.9, 242a.15, 242b.11, 242b.15,
18b.15, 19a.1, 19a.2, 19a.3, 19a.4, 40a.6,	246a.8, 247b.5, 249a.11, 249a.7, 251a.5,
	254a.12, 258a.2, 258b.13, 263a.15,
	263b.2, 263b.3, 265b.11, 266a.10,
	267a.1, 269a.14, 273a.13, 273a.15,
	274a.6, 277b.1, 277b.5, 282a.5, 284b.1,
	284b.6, 291b.15, 292a.15, 300b.15,
	306b.15, 323b.4, 324b.6, 332b.11,
	337a.4, 337b.7, 338a.15, 338b.1
	g.-digi 15b.11, 74b.9
	g.-digiñ 77b.6

g.-diler 9b.15, 43b.12, 48b.3, 73a.9,
114a.15, 161b.10, 172a.4, 175a.4,
193b.2, 201a.12, 214a.6, 215a.2, 255b.8,
261a.8, 315b.6, 320a.2, 320a.7, 324b.15,
338b.6

g.-dim 12a.2, 330b.13

g.-dü 148b.7, 183b.8, 266a.9

g.-dügi 32a.5, 144a.11, 157a.5, 298b.2

g.-dügim 168b.14, 312b.1

g.-dügimüz 44a.14

g.-dük 113a.10, 129b.8, 263b.9,
305a.14

g.-dükçe 22b.5, 208a.1, 227a.3,
233b.15

g.-dükde 187a.6, 216b.13, 260b.11

g.-dükleri 304a.3

g.-düler 43b.7, 52b.7, 75a.5, 88b.9,
106b.6, 172b.14, 247a.5, 261b.14,
268a.4, 280b.2, 340b.10

g.-düm 8a.4, 8a.4, 10a.9, 13b.10,
13b.3, 14a.3, 14a.8, 19b.11, 22a.6, 22a.8,
51a.15, 65b.14, 66b.13, 73b.1, 73b.2,
74b.7, 77a.4, 77a.7, 77b.12, 77b.8, 90a.6,
100b.15, 110b.12, 123a.5, 123a.6,
137b.9, 138a.11, 159a.14, 159b.7,
175b.13, 180a.11, 180a.11, 180a.12,
180a.15, 180a.15, 181a.12, 195a.12,
195a.8, 207a.14, 224b.5, 243a.1, 248a.5,

254b.1, 256b.1, 257a.14, 277b.13,
277b.14, 279b.14, 280a.7, 285b.11,
292a.2, 300b.11, 302a.10, 303a.8,
305a.11, 312a.13, 312b.15, 332b.5,
333a.1, 333a.13, 334b.13, 337a.12,
337b.3, 337b.5, 337b.6

g.-dün 232b.6

g.-dünj 110a.7, 133a.7, 178a.14,
181a.11, 293b.2, 303b.2, 309a.6, 312b.9,
337b.11

g.-dünmi 257a.14

g.-dünüz 155b.10

g.-düysen 117b.3

g.-düyüz 336a.5

g.-e 58a.11, 58a.12, 89b.15, 335b.4

g.-elim 313a.4

g.-elim 146b.2, 146b.2, 257b.10,
316b.4 'bekleyelim, görelim'

g.-em 240b.1

g.-emem 134a.3

g.-enler 338a.8

g.-eydi 51b.8, 151b.3

g.-eydin 118a.9

g.-eyim 56b.5, 61a.3, 114b.2, 319a.14

g.-in 110a.10

g.-irsiz 248b.10	g.-sem gerek 34a.14
g.-medi 17b.5, 37a.10, 58a.1	g.-señ 10b.10, 94a.12
g.-medik 126a.15	g.-sin 20a.7
g.-mediler 339a.1	g.-sün 252b.5
g.-medim 333a.8	g.-ünce 52b.9, 94b.8, 147b.7, 148b.4, 224b.1
g.-mege 44b.13, 263b.2	g.-ünçe 10a.1, 17b.4, 46b.9, 105a.5, 129a.4, 142a.6, 148b.15, 214a.13, 231a.9, 337a.15
g.-mek 170b.12, 180a.15	g.-ünmez 197b.10
g.-mekde 20a.10	g.-ünj 332b.13
g.-memişem 51a.15	g.-üp 12a.10, 17b.4, 25b.5, 27b.4, 82b.2, 84a.12, 96b.13, 148a.7, 178b.11, 190b.12, 220a.15, 224b.12, 226b.8, 231a.2, 232a.4, 234b.14, 241a.5, 249a.3, 257b.6, 276a.15, 282a.15, 287b.11, 289a.11
g.-mesin 53b.2, 84a.14, 179b.4, 181b.2	g.-ür 87b.14, 178b.12
g.-mesinler 286a.11	g.-ürdi 235b.13
g.-meye 240a.12, 257a.2	g.-ürdün 51a.13
g.-meyenler 240b.12	g.-ürem 7a.12, 34a.1, 209a.9, 267a.3
g.-mez 108a.4, 267a.2	g.-ürler 89a.11, 174a.8
g.-mezse 88b.7	g.-ürlerdi 194b.3
g.-mezsiz 27a.3	g.-ürse 88b.6
g.-müş 45a.5, 69a.11, 227a.3, 256b.11, 256b.12, 298a.11, 298a.12, 339a.15	g.-ürsem 143b.8
g.-müşdi 69b.12	
g.-müşem 11a.12	
g.-müşlerdir 340b.1	
g.-se 32a.10, 114b.7	

g.-ürsin 85b.13, 133a.13, 193a.12,
217a.2, 312b.7

g.-ürsin 78a.4

g.-ürsün 7a.11, 199a.1, 210a.10

g.-ürsüz 105b.15

g.-ürüz 34a.5, 117b.4

2. anlamak

g. 183b.1, 183b.3

g.-dün 108b.1, 294a.10, 308b.15

g.-dünüz 293a.3

g.-eyim 110b.13

g.-mez 85a.7

g.-ün 207a.7

g.-ürsin 188b.5

3. bulmak

g.-ürsin 239a.6

g.-ürsüz 269b.5

4. fark etmek

g.-di 47b.4, 84b.1

g.-düm 172a.10

5. halletmek

g. 18a.3

g.-di 127b.8-9, 299a.7

g.-üp 168a.14, 234b.3, 273b.4

6. hissetmek

g.-medik 109b.1

g.-ürem 34a.14

g.-ürsün 34a.13

7. idrak etmek

g.-dün 241b.10

8. karşılaşmak

g.-meyesiz 26b.2

g.-ürsin 90b.11

9. karşılık bulmak

g.-üp 271b.14

g.-ürsin 293b.12

g.-ürsin 189a.10

10. nail olmak

g.-dügün 293b.7

g.-meyesin 293a.2

11. olarak farzetmek

g.-üp 286a.13

12. rüya görmek

g.-di 126b.2

g.-dim 89b.9

g.-düm 89a.6, 100a.12, 100a.12

g.-üp 93b.1

13. şahit olmak

g.-mediñ 123a.13

14. yardım etmek

g. 15a.15, 201b.6

göreyim seni! 'hadi göreyim seni'
(cesaretlendirme)

g. 120b.2-3, 141b.2, 278a.15,
309b.12

göre göre, uygun olarak

g. 156a.8

görün- 1. görünmek

g.-di 215b.7

g.-e 328a.6, 328a.8, 328a.9

g.-en 271b.10

g.-meyüp 236b.10

g.-mez 268a.7

g.-mezdi 247b.3

g.-üyüri 'görünüyor' 155b.13

**2. bir şeye benzer olmak, öyle
görünmek**

g.-enlere 325b.12

3. tezahür etmek

g.+ür 10a.8 , 24b.8, 296a.3

görüş görme

g.+de 69b.11

görüş- 1. görüşmek

g. 70b.13, 231b.14

g.-diler 106b.1, 110a.11, 127b.6

g.-düler 106a.1

g.-elim 56b.5

g.-mek 51b.4, 169b.10, 172b.5

g.-mezden 29a.15

g.-üp 195a.8, 232a.1

**2. bir konu hakkında görüş
alışverişinde bulunmak**

g.-di 310b.7

g.-diler 307a.6

g.-düler 114b.5

görüşül- görüşülmek

g.-medi 42b.12

göster- 1. göstermek

g!. 56b.5

g.-di 69b.11, 89b.9, 98b.7, 150b.1,
325b.1, 334b.9

- g.-diler 291a.5, 291a.9, 291b.1, 298b.1
- g.-eçek 203a.10
- g.-em 185b.8
- g.-esiñ 337b.2
- g.-eyim 88b.7
- g.-iñ 290b.1, 290b.2, 298a.14
- g.-me 176b.7, 338b.14
- g.-mek 170b.13, 170b.3
- g.-mezsek 203a.10
- g.-üp 209a.14, 219a.10
- 2. yaşamasına vesile olmak**
- g.-ir 146b.2
- g.-di 176a.8
- 3. etmek, yapmak**
- g.-di 232a.4
- götür- 1. götürmek**
- g. 42a.7, 46a.9, 50b.14, 115a.2, 160b.10, 178a.14, 291b.5, 299a.15
- g.-di 39a.5, 42a.7, 227b.1, 242b.10, 279b.8, 291b.8, 325b.6
- g.-diler 73b.15, 76b.10, 115a.3, 258a.8, 264b.13, 313a.8, 338a.9
- g.-dük 75a.13
- g.-eler 330a.9
- g.-elim 68a.1
- g.-em 177b.2, 221a.12, 221a.13, 222b.13
- g.-en 323a.8
- g.-eyim 68a.11, 151a.14, 157a.3, 166b.8
- g.-ir 277a.12
- g.-irem 257b.1
- g.-irler 13b.9
- g.-me 170b.9, 180a.4
- g.-medi 262a.12
- g.-mege 266a.1
- g.-mek 80a.6
- g.-meñ 68a.1
- g.-meyelim 174b.3, 174b.4
- g.-meyüp 20b.4
- g.-mezsen 164a.15
- g.-sem 280b.13
- g.-sünler 150b.9, 155b.6-7
- g.-üñ 61b.6, 75b.5, 76b.7, 313a.5, 338a.7
- g.-üp 46a.11, 75b.9, 172b.8

g.-ür 68a.10	g.+inden 22b.14, 238a.14, 256b.6, 330b.5, 330b.15, 331b.14
g.-ürdi 67b.14, 237a.6	
g.-ürem 80a.7	g.+ine 151b.10, 310a.7
g.-ürler 101a.12, 195a.15	g.+ler 126a.9
g.-ürlerdi 265a.10	g.+leri 163b.2, 178b.9, 194b.4, 198a.5, 263a.8, 277b.13
g.-ürseñ 237a.10	g.+lerim 14a.9, 228b.7
2. kaldırmak	g.+lerimden 154b.9
g.-ür 40b.15	g.+lerin 13a.15, 106a.1-2, 126b.5, 232a.7, 306a.12, 308a.5, 313a.4
g.-dükde 72b.14	
gövde gövde, beden	g.+lerinden 54b.5, 233b.8
g.+den 162a.4	g.+lerine 306a.12
g.+ler 268a.4	g.+lerinüñ 43a.12
g.+lerini 162a.4, 299a.3, 325a.5	g.+ü 51a.3, 263a.14, 308a.7
g.+sine 299a.4	g.+üm 127b.3, 291b.2
g.+sini 257b.5, 323b.15, 335a.7	g.+ümden 231b.8
göz göz	g.+üme 231b.6
g. 13a.3, 204a.4	g.+ün 206a.14, 242a.15, 242a.15, 254a.8
g.+den 58a.1, 138a.10	
g.+e 336a.1	g.+ünden 40b.15, 94a.9, 331a.8
g.+i 15a.7, 17b.5, 59b.11, 64b.5, 64b.6	g.+üne 203a.10, 211a.8, 215b.6, 247a.11, 252b.2, 258b.10
g.+ime 14a.7	
g.+imin 290b.4	g.+üni 50b.7, 212b.6

g.+ün 14a.8, 54b.1, 120a.12, 199a.13,
201b.12, 206a.6, 233a.4, 242b.14

g.+ünden 332a.1

g.+üne 258b.4, 263a.14

g.+üni 204a.8

g.+ünüzle 336a.5

gözüne kesdir- bir şeyi kendine
uygun bulmak

g.-di 201a.11-12

g.-üp 223a.13, 235b.6

göz göre göz göre göre

g. 212b.2

göz görmeden kal- çaresiz kalmak

g.-dı 215b.3

gözleri görmez ol- kör olmak

g.-muş 14a.9

gözü açıl- kör göz görmek

g.-dı 288a.6

gözü görme- alakadar olmamak

g.+m g.-miştir 171b.9

gözüm nûrı! sevgi sözü

g. 11a.11, 15b.11, 16a.1, 19a.5,
43a.11, 93b.5, 99a.4-5, 127a.15, 135b.15-
136a.1, 157a.8, 180a.11, 180a.11,

225b.12, 226b.13, 227a.4, 227b.3,
236a.3, 243a.2-3, 245a.3-4, 249b.5-6,
266a.15

g.+m 109b.10, 210b.15

gözü tut- hoşla gitmek, beğenmek

g.+m t.-dı 276b.2

gözünden gönlünden çık- sevgisi,
muhabbeti kalmamak

g.-mışdı 88b.4

gözüne uyhu gel- uyku basmak,
uykuya dalmak

g.-di 126a.12

gözünü dik- hedefe odaklanmak

g.-üp 201a.8

gözünü siyâhı beyâz ol-
(ağlamaktan) gözüne perde inmek

g.-dı 331b.2

gözün ac- dikkatli olmak

g!. 120a.15

gözü pek aç- çok dikkatli olmak

g.+ünüz p. aç-ı! 221b.4

gözet-, -d 1. korumak

g.-di 119a.13

g.-ir 138a.4

2. riayet etmek

g.-irsen 227b.1

g.-irseñ 210a.13

g.-irsin 336a.11

3. dikkatle bakmak

g. 87a.14

gözsüz kör

g.+e 288a.5

gözyaşı gözyaşı

g. 167b.3, 180a.5, 256a.6

g.+n 330a.2

g.+nı 150a.9, 243b.4, 327b.11

g.+yıla 329b.15

ġubār (Ar.) toz

g.+ı 35a.11

g.+lar 51b.8

ġubār-ı fenā ölüm tozu

g. 68b.13

ġubār-ālūde toza toprağa bulaşmış

g. 14b.14

ġulām (Ar.) erkek köle

g. 17b.12, 50b.12, 50b.13, 50b.15, 50b.8, 51a.2, 67b.8, 143a.13, 160a.13, 161b.6

g.+a 50b.7

g.+ı 50a.4, 50b.4, 67b.11

g.+ına 67b.5

g.+ıñ 160b.1

g.+ları 67b.15

ġulġule (Far.) gürültü, velvele

g. 53b.12, 73a.6, 245a.13, 255b.3

ġulūv (Ar.) **1.** saldırı, hücum

g.+den 230a.9

2. taşkınlık

g. 31b.9

ġulūv eyle- saldırmak, hücum etmek

g.-diler 117a.4

g.-yüp 201a.15

ġulūv kıl- saldırmak, hücum etmek

g.-duķça 250b.12

ġulūv ét- **1.** saldırmak, hücum etmek

g.-üp 152a.15

2. taşkınlık yapmak, haykırmak

g.-üp 81a.4, 116a.3

ġüne (*Far.*) tür, çeşit

g. 2a.8

ġurbet (*Ar.*) yabancı memleket

g. 334a.12

g.+lere 297b.5

ġurbet eller yabancı diyarlar

g.+de 247b.9, 258a.2

ġurfe (*Ar.*) balkon

g. 69b.10

ġuṣl (*Ar.*) boy abdesti

g.+üm 75b.2

ġuṣl ét- 1. boy abdesti almak

g.-üp 54b.11

2. yeni doğan bebeği yıkamak

g.-eyim 59a.7

ġuṣl eyle- 1. boy abdesti almak

g.-yüp 38a.10

2. yeni doğan bebeği yıkamak

g.-di 59a.6-7

3. cenazeyi yıkamak

g.-mişler 75a.12

g.-sün 26b.7, 59a.8

ġūṣ (*Far.*) kulak

ġūṣ-ı felek gökyüzünün kulağı

g.+siz 291a.13

ġūṣ-vār (*Far.*) küpe

g.+lar 44a.13

ġūya (*Far.*) sanki, sözde

g. 33a.7, 40b.4, 127b.8, 136a.11, 136a.12, 143a.8, 151b.6, 157b.1, 169b.3, 169b.9, 174a.7, 212b.8, 216b.12, 216b.12, 225b.5, 226a.7, 226b.14, 232a.12, 234b.9, 236b.10, 236b.11, 340b.9

güç zor (*bk.* güç)

g. 108a.4, 173b.5, 191a.14

güç, -ci zor (*bk.* güç)

g. 235b.1, 235b.1

g.+dür 70a.4

g.+ile 'güçlülükle' 286b.3

g.+üle 'güçlülükle' 150b.5

güçüne gel- zoruna gitmek

g.+üme g.-ir 67a.1-2

g.+üne g.-mez 67a.1

güçlük gör- sıkıntı çekmek

g.-di 42a.1

güftār (*Far.*) söz, kelim

g.+yıla 266b.11

güftāre gel- söze başlamak

g.-üp 282a.15

gügercin güvercin (*bk. gügerçin*)

g.+ler 263b.7

gügerçin güvercin (*bk. gügercin*)

g. 262b.7, 263a.10-11, 322b.13

g.+in 263a.13

gül (*Far.*) gül

g. 101b.4, 121b.8

g.+leri 27b.7

gül-āb gülsuyu (*bk. güllāb*)

g.+la 282a.15

gül-gün reng gül renkli, pembe

g. 262b.8

gül-i bostān-ı şeçā'at cesaret
bahçesinin gülü

g. 232b.9

gül-i nā-şükufte açılmamış gül

g.+m 228b.6

gül-i ruḥsār gül yanak

g.+ları 162a.14-15

gül şuyı gülsuyu

gülzār-ı beḳā sonsuzluğun gül bahçesi,
ahiret

g.+ya 1b.4, 345b

gül- gülmek

g.-çek [sıfat fiil] 95a.5

g.-düler 95a.3

g.-elim 284a.7, 306a.4

g.-erdin 324b.10

g.-erek 78b.6, 92b.5, 98a.11, 165a.15,
206a.10, 212a.9, 233a.4, 242a.15, 283b.8,
326a.12

g.-erler 136a.12, 284a.5, 286a.1

g.-ersiz 98a.12

g.-medi 37b.1, 49b.1

g.-medim 87b.5

g.-mege 29a.8

güler yüz göster- güler yüzle
davranmak

g.-medi 92a.15

güllāb gülsuyu (*bk. gül-āb*)

g.+ıla 338b.3, 338b.4

g.+la 299a.1

gülüş- gülüşmek

g.-mege 216b.13

g.-mek 43a.8

gümān (*Far.*) zan, şüphe

gümān ét- zanda bulunmak

g.-diler 82a.5-6

gümiş gümüş

g. 43a.6, 44a.5, 51a.14, 62a.2, 159a.9, 194a.9, 209a.3, 274a.14, 314a.5

g.+e 299b.13

g.+üne 312b.13

güm-rāh (*Far.*) doğru yoldan sapmış

g.+ları 218b.10

gün 1. gün, 24 saatlik zaman dilimi

g. 4a.2, 7a.3, 7b.10, 12a.1, 12b.5, 13a.13, 14a.15, 14b.3, 14b.6, 15a.1, 17a.9, 18a.13, 23b.4, 24a.1, 24b.12, 25a.2, 27b.8, 29a.3, 32a.1, 32b.11, 32b.12, 34a.12, 34a.15, 34b.1, 37b.12, 37b.12, 40b.15, 40b.15, 41a.14, 41a.15, 41b.12, 41b.15, 42a.2, 42a.3, 42b.6, 44b.15, 46a.13, 48b.8, 48b.8, 49b.7, 51a.15, 51a.15, 54b.14, 56b.6, 57a.14, 58a.5, 58a.5, 59b.6, 61a.2, 61a.8, 63b.8, 65b.5, 66b.10, 66b.13, 67b.1, 67b.13, 67b.5, 69a.7, 71a.7, 77a.13, 77b.15, 77b.6, 79a.4, 79a.9, 82a.2, 82b.11, 83b.10, 83b.6, 85b.5, 86a.3, 86a.4,

87a.10, 87b.4, 88a.1, 88a.10, 90a.5, 91b.8, 94a.14, 96b.1, 96b.12, 97a.3, 97a.9, 97b.6, 98a.2, 98a.3, 101a.15, 101b.10, 113a.11, 113a.13, 113b.4, 120b.9, 121b.9, 126a.11, 126a.5, 137b.1, 137b.8, 139b.6, 140a.1, 140b.6, 145a.12, 152b.12, 153a.14, 156a.10, 161a.10, 166a.13, 166b.12, 169a.1, 171a.12, 171a.3, 171a.8, 171a.8, 184a.8, 191b.12, 204b.9, 207a.2, 209b.1, 213b.11, 213b.2, 213b.2, 214b.4, 224b.4, 232a.11, 239b.15, 245b.4, 248a.5, 250b.6, 254b.13, 258a.9, 260b.9, 261b.10, 262a.6, 262a.8, 262b.12, 263b.13, 266a.1, 269a.6, 275b.7, 276a.14, 277a.3, 280b.10, 281b.5, 284a.11, 285b.11, 288b.6, 290a.8, 295a.12, 295a.6, 299b.6, 301b.8, 302a.3, 306b.14, 307b.10, 309b.6, 310b.13, 310b.15, 312a.12, 313a.2, 314a.14, 314b.11, 314b.15, 315a.9, 316b.5, 316b.8, 317a.6, 318a.12, 321b.7, 322b.6, 325b.9, 326a.11, 335b.3

g.+de 78a.3, 190a.10, 257a.6, 301b.1, 312a.8, 312b.14

g.+degin 340a.1

g.+dek 310b.5

g.+den 23a.1, 41a.8, 91b.15

g.+dür 38a.3, 47b.5, 48a.14, 49a.4, 49b.12, 76a.12, 145a.12, 254b.11-12, 256b.4, 263b.13

g.+i 8a.13, 36b.13, 56a.12, 87b.14,
92a.9, 98b.13, 120b.9, 128b.9, 190a.10,
191b.13, 260a.10, 275a.10, 326b.4,
330b.9, 341b.15, 342a.2

g.+idir 70b.14, 210b.2, 213b.11,
254b.14

g.+inde 27a.7, 97a.8, 101a.14, 150a.1,
157a.14, 161b.1, 183a.1, 202b.13,
228b.1, 229b.15, 257b.4, 266b.1, 269b.5,
289a.2, 303b.7, 326a.14, 329b.14, 330a.6

g.+indegin 335a.1

g.+iydi 186b.13, 198b.1

g.+iyidi 171a.11, 171a.13

g.+ki 145a.12

g.+lerden 260a.10

g.+lerdir 319a.14

g.+ünde 74a.15, 237b.5-6

g.+üne 335a.8

g.+ünün 171a.13

gün bu gün 'gün bu gündür!'

g. 309b.12

günden güne günden güne, gün
geçtikçe

g. 93a.6, 311b.11

günlük günden beri

g. 210a.7

2. güneş

gün toğ- güneş doğmak, gün
ağarmak

g.-unça 136a.8-9

günāh (*Far.*) günah

g. 41b.13, 118b.12, 276a.2, 276a.4,
276a.4

g.+dır 276a.1-2

g.+ı 28a.8, 257a.9

g.+ıla 300b.14

g.+ım 157a.13, 302b.14

g.+ıma 302b.15

g.+ımdan 41a.12

g.+ımız 210b.2

g.+ımızı 321b.5

g.+ımı 39a.15

g.+la 7b.8

g.+lar 3b.5

g.+lara 108a.2

g.+larıma 301a.5

g.+larına 36b.14

günāha koy- günaha sokmak

g.-duñ 157a.7

günāh-kār (*Far.*) çok günahı olan,
günaha dalmış

g.+ı 10a.7

g.+ım 279a.13

g.+lara 55a.11

gündüz gündüz

g. 3b.6, 49b.2, 49b.5, 68a.4, 84b.15

güneş güneş

g. 74a.13, 100a.12, 100a.12, 100b.2,
100b.5, 101a.7, 191b.9, 229b.15, 284b.1,
302a.9, 327a.1

g.+e 74a.14

g.+in 100a.13

güreş- güreşmek

g.-diler 97b.6

güreş tut- güreşmek

g.-ar 294a.6

güreşci güreşçi

g. 253b.8

gürūh (*Far.*) bölük, topluluk

gürūh gürūh bölük bölük

g. 120b.15, 139b.9, 142b.13,
146a.5-6, 175a.2, 217b.15, 274a.3,
295b.2

gürūh-ı dalālet sapmış topluluk

g. 214a.7, 215a.5

gürūh-ı mele-i 'alā yüce melekler
topluluğu

g. 36a.6

gürūh-ı melāyike melekler
topluluğu

g. 27a.2

gürüldi gürültü

g. 147a.1, 147a.1, 247b.4

gürz (*Far.*) savaş aleti, topuz

g. 61b.11, 260b.8

güvāh (*Far.*) şahit, delil

g.+ıdır 25a.1-2

güvegi güvey, damat

g. 210a.7

güzel güzel, iyi

g. 7a.15, 36a.15, 36b.3, 36b.7, 42a.4,
42a.5, 69a.12, 70a.1, 79a.11, 79a.12,
95b.1, 98a.13, 98a.13, 101a.1, 111b.4,
134a.14, 135a.11, 135b.3, 136a.14,
156b.12, 170b.9, 171a.4, 195a.12,

276a.13, 276b.9, 290a.12, 324a.4,
328a.15

g.+dir 79a.14, 86a.6, 99b.12, 126b.14

g.+idir 165a.8

güzel güzel hoş a gidecek güzellikte
(huy)

g. 108a.13

güzellik, -gi yüz güzelliği

g.+i 135b.3

g.+ine 86a.7

H, H, H

ḥāb (*Far.*) uyku

h.+dan 48a.6, 59a.5, 66a.14, 175b.11

haber (*Ar.*) haber

h. 18b.14, 19a.8, 19b.13, 36b.6,
58a.10, 83b.5, 87a.3, 113b.12, 128a.14,
130a.14, 130a.3, 143a.14, 145a.7, 146b.4,
172b.7, 174a.10, 174b.15, 176b.15,
188a.6, 190a.15, 190b.3, 191b.3, 191b.4,
192a.1, 192a.1, 207a.11, 207a.8, 233a.14,
254a.14, 262a.9, 262b.12, 268b.10,
281b.13, 285a.3, 307b.5, 308b.8, 311b.5,
317b.7, 338a.2

h.+den 18b.6, 69a.3, 76b.1, 94a.13

h.+dir 181b.7

h.+i 26b.4, 40a.4, 54a.13, 68b.10,
82a.14, 116a.12, 145b.2, 230a.6, 319a.1

h.+im 144b.2, 144b.2, 178a.5

h.+imiz 197a.3

h.+in 20a.10, 68a.10, 69a.6, 308b.6

h.+ler 322a.3

h.+lerden 36a.15

h.+leri 99a.8, 317b.7

haber-i dürr-i yetim Hz. Hasan ve
Hz. Hüseyin'in başına geleceklerin haberi

h. 37b.2-3

haber al- haber almak

h.-a 113b.1

haber ét- haber vermek

h.-diler 135b.12-13, 313b.1

h.-eyim 190b.14

haber eyle- haber vermek

h.-diler 157b.5

h.-mediñ 176a.15

h.-mediñiz 114a.7

h.-ñ 307a.7

haber vèr- haber vermek

h.-di 39b.14-15, 51b.1, 174a.11

h.-digi 289b.13

h.-diler 101a.12

h.-eyim 71a.5

h.-mişdir 65b.4, 262b.3, 271b.9

h.-üp 33a.8

haber-dār haber sahibi

h. 40b.11, 55b.5

habīs (Ar.) kötü, soysuz

h. 129b.12, 162a.15, 200b.7, 204a.8,
211b.13, 211b.4, 252a.7, 288b.12,
295b.14, 309b.15, 322a.8

h.+iñ 217b.1

h.+ler 210b.9

h.+lere 214b.12

habīs-i mel'ūn alçak, soysuz

h. 202a.6, 205b.13, 236b.6

habs (Ar.) hapsetme (*bk.* haps)

habs eyle- hapsetmek

h.-diler 144b.13

hacālet (Ar.) utanma, mahçupluk

h. 49a.5, 84a.14

ḥacc (Ar.) Kabe'yi ziyaret ederek yapılan
farz ibadet

h.+ı 117b.15

ḥaccü'l-vedā' Hz. Muhammed'in son
haccı

h.+dan 25a.7, 25b.13

ḥāce (Far.) hoca

h.+den 25b.4

ḥācet (Ar.) dilek, istek

h.+i 10b.10

h.+im 277b.6

ḥācil (Ar.) küçük düşmüş

ḥacil eyle- küçük düşürmek, rezil
etmek

h.-di 271a.8

ḥadd (Ar.) 1. sınır

h.+im 129a.7, 207b.7, 294b.7

ḥadden bīrūn haddinden fazla

h. 3b.5, 40b.15, 115a.14, 206a.11

ḥadden çok haddinden fazla

h. 253a.12

ḥadden tecāvüz haddinden fazla

h. 299a.9

2. hak, yetki	h.+de 225a.6
h. 293b.6	ḥāk-i pāy ayağının toprağı
ḥadāyık (Ar.) bahçeler	h.+ine 19b.1, 41a.15, 73a.10, 129a.4, 129b.6, 143b.13, 172a.7
h. 121a.11	ḥāk-i pāy-i Ḥz. İmām-ı Hüseyn Hz. Hüseyn'in ayağının toprağı
ḥadem ḥaşem (Ar.) birinin maiyeti ve hizmetçileri	h. e 177a.12
h. 171a.13-14	ḥāk-i pāy-i şerīf değerli ayağının toprağı
ḥādīm (Ar.) hizmetçi, yardımcı	h.+e 222b.12
h.+i 307b.4	h.+içe 51a.7, 199a.14
h.+ler 299a.8	ḥāk-sār (Far.) perişan, hakir
ḥadīs (Ar.) Hz. Muhammed'in sözleri	h. 341b.6
h. 84b.3	ḥakīkāt (Ar.) gerçek, hak olan
ḥadīs-i şerīf Hz. Muhammed'in sözleri	h. 128a.10, 132a.9, 192b.4, 216a.9, 260a.2
h.+i 25b.1, 189b.3	ḥakīkāt-i 'ulvī yüce gerçek
h.+ine 246b.9	h. 138b.4
h.+ler 119b.15	ḥakīkāt-i zulm-ı eşkıyā eşkiyanın zulm ettiği gerçeğı
ḥafta (Far.) hafta	h. 260a.5-6
h.+da 113a.11	ḥakīkātü'l-ḥāl gerçekten de
ha işte! 'işte bu, işte şimdi'	h. 102b.10, 179b.1, 205b.4
h. 239a.11	ḥākīm (Ar.) bir şehrin yöneticisi, vali
ḥāk (Far.) toprak	
ḥāk-i mezellet hakirlik toprağı	

h. 81b.8, 84b.14, 112b.5, 112b.6,
121a.6, 129b.2, 140b.13, 140b.4, 141a.4,
141b.12, 274b.13, 275b.12, 275b.5,
284b.14

h.+i 66b.2, 83b.5, 111b.13, 122a.10,
156b.1, 214b.4, 283b.5, 284b.11, 322a.3

h.+ine 122a.9, 277b.4

h.+iyile 82b.9

ḥākim-i mülk-i vilāyet şehrin valisi

h. 80b.11-12

ḥākim-i Velīd vali Velid

h.+sin 125a.9

ḥākim eyle- vali atamak

h.-di 320b.1

ḥākimlik, -gi valilik

h.+in 323a.13

ḥakīr (Ar.) **1.** horlanmış, değersiz

ḥakīre tut- hakir görmek

h.-up 290a.4

2. 'bendeniz, bu fakir' anlamında söz

h. 10b.14

ḥaḳ(ḳ) (Ar.) **1.** doğru, gerçek

h. 158a.8, 175b.15, 176a.1

h.+dır 116b.8, 188b.8, 189b.9

ḥaḳḳ(ın) gözēt- hakka riayet etmek

h.-medim 118a.6, 118b.12

ḥaḳ dīn İslam dini

h. 62a.6

h.+e 80b.12

ḥaḳ peygamber Hz. Muhammed

h. 16a.6, 284b.1

h.+dir 16b.1

2. birine hukuk önünde ya da toplum tarafından tanınan hak

h. 123a.9, 121b.6, 123a.15, 134a.12,
152b.12, 314a.15

h.+ımdır 296b.11

3. kul hakkı

h. 31b.5

h.+ı 30b.14

h.+ıla 30b.15

h.+ın 89b.13

4. hatır, yüzü suyu

h.+ıçün 212b.3

h.+ıyçün 28a.4, 101b.5, 111a.7,
330b.14

h.+ıyçün 55a.9, 297a.8, 338b.13

ḥaḳḳında hususunda, dair	h.+idür 311b.9
h. 60b.14	h.+ile 340a.3
ḥaḳḳından gel- üstesinden gelmek	h.+im 14a.9, 48a.13, 63b.6, 149a.1, 150a.8, 153b.12, 153b.13, 247b.9, 279a.14, 323a.8
h.+ından g.-e 140b.5	h.+imde 36a.11
h.+ından g.-esin 141a.13	h.+ime 19a.4, 55a.13, 108a.9, 178a.1, 196b.13
h.+larından g.-irem 125a.14	h.+imiz 30a.11, 30a.5, 49b.11, 114a.1, 176a.10, 193b.3, 220a.10
ḥaḳḳā (Ar.) gerçekten (<i>bk.</i> ḥaḳḳā ki)	h.+imize 259b.4
h. 170b.9, 289b.12	h.+in 33b.7, 41b.6, 94a.12
ḥaḳḳā ki gerçekten (<i>bk.</i> ḥaḳḳā)	h.+inde 25b.4, 29a.4, 31b.2, 119a.11
h. 21a.10, 269b.11	h.+ine 33a.4, 113b.1, 119a.12, 190b.6
ḥāl (Ar.) hal, durum	h.+ini 312b.10
h. 10b.12, 32a.13, 91a.4, 91b.2, 130b.11, 130b.3, 133b.10, 143a.3, 155a.6, 158a.10, 192b.1, 199a.6, 266b.15, 340b.13	h.+iñ 48a.12, 77a.13, 152b.11, 153b.13, 185a.10, 188b.4, 327b.14
h.+de 22b.1, 162b.4, 220b.2, 226b.8, 228a.1, 253a.9, 255b.2, 264a.12, 316b.3	h.+iñe 75a.8
h.+den 282a.15	h.+iñi 77a.15, 78a.4, 220b.5
h.+dir 13a.14, 77b.13, 111a.3	h.+iñiz 98a.14, 145b.14, 195b.5
h.+e 16a.13, 30a.6, 36a.1, 161b.7, 220b.5, 225a.9, 314b.14	h.+iñizi 269b.6
h.+i 27b.4, 55b.3, 57b.3, 59a.15, 82b.2, 86b.10, 112b.12, 148a.7, 148b.8, 150a.6, 150a.7, 220b.2, 224b.1, 224b.12, 231a.1, 256b.12, 331b.1, 340a.15	h.+iñüz 52a.4
	h.+iyile 20a.7, 107a.9

ḥāl dili hal ve tavrın ifade ettiği anlam, lisan-ı hal

h.+yile 33a.7

ḥāl (ü) ḥatır soruş- hal hatır soruşmak

h.-dı 106b.1

h.-up 56b.8

ḥālin sor- hal hatır sormak

h.-mazlar 61b.1

ḥāl ü ḥatır su'āl ét- hal hatır sormak

h.-üp 49b.10

ḥālli ḥālince herkesin haline göre, herkes hakettiği kadar

h. 264b.13

ḥālā (Ar.) 1. halen

h. 31a.14, 130a.2, 156a.7, 162b.7, 214b.6, 339b.1, 341a.7

2. şimdi, şu an

h. 21a.12, 22b.15, 26b.10, 31a.6, 37a.1, 56b.15, 75b.13, 122b.6, 125a.1, 182a.2, 200b.13

3. günümüzde

h. 76b.15, 274b.6, 313b.6, 340a.4

4. henüz

h. 89a.6, 89b.9, 244b.11

ḥalāş (Ar.) serbest bırakma

h.+dır 117a.8

ḥalāş ét- (mahpus) serbest bırakmak

h.-esiz 310b.2-3

ḥalāş eyle- kurtarmak

h!. 48a.5-6, 336b.13

h.-di 64a.10

h.-r 250a.1

ḥalāş ol- kurtulmak

h.-dı 83b.13, 88a.11, 321b.12

h.-dum 77b.11

h.-duş 89b.11

h.-duşuz 108b.10-11

h.-uş 117a.5

h.-up 3b.8

h.-urdu 84a.4

h.-ursam 74a.8

ḥalāyık (Ar.) hizmetçiler

h. 30b.6, 77a.3, 324b.1

h.+ından 324b.1

ḥāle (Ar.) hala

h. 244b.6

h.+leri 80a.14

h.+m 307a.12

h.+sidir 20a.4

h.+sini 273a.1-2

halel (Ar.) zarar

h. 214a.8

halel bul- zarar görmek

h.-magın 16b.8

halel yetür- zarar vermek

h.-mesin 22a.14

hâlet (Ar.) durum, hal

h. 258b.6

h.+de 251b.14

h.+den 55a.12

h.+e 20a.3, 51a.15

hâletli (garip) halleri olan

h. 119a.10

hālī (Ar.) 1. boş

h. 107a.1

(-den) hālī eyleme- boş bırakmamak, kendi haline komamak

h.-yüp 53b.3

(-den) hālī olma- boş kalmamak, meşgul olmak

h.-dı 12a.11

2. kayıtsız, alakasız

h. 74b.1-2

hālīfe (Ar.) halife, emirü'l-müminin

h. 6a.13, 6a.8, 103a.11, 103a.13, 103a.15, 103b.1, 104b.3, 104b.5, 104b.7, 123a.12, 123a.15, 123a.9

h.+den 107a.3

h.+lerle 104a.11

h.+miz 104b.13

h.+si 22b.15

hālīfe-i rūy-ı zemīn yeryüzünün halifesi

h. 140b.15

h.+siz 67b.15

hālīfelik halifenin görevi, işi

h. 104b.2

h.+i 104a.5, 121a.7

hālīm selīm (Ar.) yumuşak huylu

h. 282a.13

hālīs muhlīs (Ar.) öz, yerli (ehl-i Kūfe)

h. 82b.7

halk (I) (Ar.) halk, topluluk

h. 7b.2, 47a.5, 108b.4, 116a.7,
118a.15, 118b.2, 118b.7, 120b.15,
124a.7, 138a.12, 142b.11, 148b.4,
168a.8, 253a.14, 253b.8, 254b.14,
255a.1, 256a.8, 260a.11, 269a.7, 274a.3,
284a.5, 285a.7, 286a.1, 286a.10, 288b.5,
295b.2, 321a.1, 321a.12, 321b.2,
324b.15, 326b.4, 327b.12, 332a.7,
332a.9, 335a.10, 335b.15, 339b.1

h.+a 25a.11, 32a.9, 80b.8, 80b.9,
92a.13, 119a.15, 120b.13, 121a.5,
138a.12, 138a.9, 208a.15, 208b.5,
245b.7, 302a.13, 302a.2, 307b.10, 321b.2

h.+dan 7a.12, 8a.7, 119a.15, 139a.1,
286a.11, 331b.7

h.+ı 12a.7, 59b.5, 60a.9, 60a.11,
66b.10, 80b.7, 128a.12, 139b.15, 140a.2,
142b.15, 183b.4, 292a.1, 295b.2,
315a.13, 315b.4

h.+ı [iyelik] 9a.9

h.+ın 7b.6, 142b.6, 180b.3

h.+ına 113a.12

h.+ından 141a.12, 141a.12

h.+ını 186b.14

h.+ı 286b.2

halk-ı Kûfe Kûfe halkı

h. 73b.9-10

halk (II) (Ar.) yaratma**halk eyle-** yaratmak

h.-digim 170b.14

h.-meyeydi 7b.4

h.-ye 326b.6

halk ol- yaratılmak

h.-muş 22a.6

halk olun- yaratılmak

h.-a 330a.10

h.-dı 42b.1

halka (Ar.) 1. daire**halka ét-** çember içine almak

h.-diler 104a.8

halka-i Kevser Kevser suyunun

başındaki insan halkası

h. 284b.1

2. kapı halkası

h.+sına 65a.8

hall (Ar.) çözme**hāl ol-** sorun çözülmek

h.-mayınça 307a.9

halt (Ar.) yakışsız söz veya davranış

ḥalt eyle- yakışıksız iş yapmak	ḥamīr (Ar.) hamur
h.-diler 107b.14	ḥamīr èt- hamur yapmak
ḥalvet (Ar.) 1. yalnız başına kalma	h.-üp 51a.15
h.+inde 40a.6	ḥaml (Ar.) anne karnındaki bebek
2. baş başa görüşme	ḥamlin vāz' èt- doğum yapmak
ḥalvet olun- baş başa görüşmek	h.-eceedir 93b.4
h.-up 207a.13	ḥamlin vāz' eyle- doğum yapmak
ḥamaḳāt (Ar.) ahmaklık	h.-mege 40a.2-3
h. 297b.9	ḥamli yakīn gel- doğumu yaklaşmak
h.+dır 184b.9, 188a.2	h.-di 57a.14
h.+dir 199b.3, 317a.12	ḥamle (Ar.) saldırma, hücum etme
ḥamaḳātlik ahmaklık	h. 64b.11, 65a.2, 110b.5, 193a.11, 226b.1, 229b.4
h. 200a.8	h.+de 163b.6
h.+dir 25b.2	h.+ḥizi 110b.13
ḥamd (Ar.) şükür	h.+sin 230b.14
h. 30a.14, 171b.3, 182b.10, 186b.14, 278b.10, 295b.5, 314a.7, 318a.14	h.+yi 64b.8, 197a.12
ḥamd eyle- Allah'a şükretmek	ḥamle èt- saldırmak
h.-di 296a.8	h.-diler 108b.6
ḥāmīle (Ar.) gebe	h.-erler 108b.3
h.+dir 93b.4	h.-meyüz 193a.11
ḥāmīle ol- gebe kalmak	ḥamle eyle- saldırmak
h.-dukda 39b.12	h. 204a.7, 214b.11, 231a.8

h.-di 204a.8, 230b.14, 320b.13	h.+dan 146b.9
h.-diler 148a.3, 320b.12	h.+dır 146b.8
h.-η 110b.12	h.+ıma 74a.5
h.-rdi 235b.8-9	h.+ımız 271a.12
h.-ye 161a.4-5	hānedān-ı āl-i Resūl Hz. Muhammed'in ailesi
hamle kıl- saldırmak	h.+e 312b.9
h.-up 226a.9	hānedān-ı nübüvvet Hz. Muhammed'in ailesi
hamrā-i şafak güneş batarken olan kızılık	h. 4b.4
h. 21a.6	h.+de 272b.13-14
hāmūş (<i>Far.</i>) suskun	hānedān-ı Resūl Hz. Muhammed'in ailesi
hāmūş ol- suskun olmak	h. 325b.15
h.-dı 158b.6, 189a.4	h.+den 294a.1
hançer hançer	h.+dür 173a.3-4
h. 197b.4	h.+e 3b.12, 9a.2, 145a.5
hāne (<i>Far.</i>) ev, konak	hānedān-ı Resūlallāh Hz. Muhammed'in ailesi
h.+ye 129b.4	h. 159a.7
hāne-i beden beden hanesi, can	h.+ıη 173b.9
k.+den 213a.4	hānedān-ı Resūl-i Ekrem Hz. Muhammed'in ailesi
hāne-i sa'adet mutluluk evi, Hz. Muhammed'in evi	h.+e 173a.6
h.+in 11b.10-11	
hānedān (<i>Far.</i>) soylu aile, sülale	

h.+iñ 134a.12

ḥānedān-ı velāyet-i nübüvvet Hz.
Muhammed'in ailesi

h.+iz 293a.9

ḥānedān-ı Aḥmed-ı Muḥtār Hz.
Muhammed'in ailesi

h.+a 292b.2

ḥanı nerede

h. 325a.15

ḥanūt (Ar.) kokulu madde

h. 75b.2

ḥanūt-ı kefen kefene serpilene kokulu
madde

h. 55a.1

ḥaps (<Ar. ḥabs) **1.** hapsedme (*bk.* ḥabs)

h.+imdedir 156a.7, 162b.8

ḥaps èt- hapsetmek

h.-diler 74a.11-12

ḥaps eyle- hapsetmek

h. 124b.15

h.-di 91b.14

h.-diler 156a.5

h.-mediñ 124b.15-125a.1

h.-ñ 74a.7

h.-sinler 124b.6

h.-yecek [sıfat fiil] 124b.9

h.-yem 125a.2

2. mahpus

h.+ler 157b.7

ḥār (Far.) diken

ḥār u ḥaṣāk çer çöp

h. 235b.2

h.+dır 203a.9-10

ḥarāb (Ar.) yıkık dökük, viran

ḥarāb èt- tarumar etmek

h.-mem 125b.10

ḥarāb ol- tarumar olmak, yıkılmak

h.-sun 297b.12

ḥarāb u yebāb yıkık dökük

h. 241a.7

ḥarāb yebāb èt- tarumar etmek

h.-diñ 295b.13

ḥarābe (Ar.) yıkık dökük, perişan

h. 149a.12

ḥarāc (Ar.) suçun bağışlanması için
verilen kefareti

h. 321b.6

ḥarāc-güzār haraḥ vergisi veren kişi

h. 288b.9-10

ḥarām (Ar.) dinen yasak olan

h. 36b.2, 36b.9, 38b.9, 60a.10, 81b.9,
257a.5, 334b.12

h.+dan 108a.1

h.+dır 8b.1, 9a.7, 32a.11, 38b.8,
104b.4, 120a.9, 174b.9, 218a.9, 256b.7,
288b.10, 302b.3

ḥarām eyle- 1. dinen yasaklamak

h.-digi 118b.15

2. bir şeyden uzak tutmak, beri
olmak

h.-dim 167b.5

h.-ye 256b.15

ḥarām ol- bir şey kendisine haram
olmak (uyku)

h.-dı 316a.3

ḥarām-zāde günahkar, haram yiyen

h. 72a.1, 143a.15, 151b.13, 152a.13,
248b.13

h.+leriñ 72b.2, 72b.4-5

h.+yi 200b.6

ḥarām-zāde-i mel'ün alçak
günahkar

h. 71b.15

ḥarām-zāde-i Kutāme-i mel'ün
alçak günahkar Kutame

h. 221b.12

ḥarāret (Ar.) 1. sıcaklık

ḥarāret-i şems güneşin sıcaklığı

h. 220a.13

2. susuzluk

h. 152a.2, 284b.1, 311b.15

h.+den 152a.7

h.+i 245b.15

h.+im 29b.12, 206a.11, 284b.1,
302a.10, 302a.14

h.+imi 231b.7

3. coşkunluk, şevk

ḥarāret-i 'ismet temizlik ve saflığın
verdiği şevk

h. 297a.13

4. vücut ısısı, ateşin yükselmesi

h. 28a.3, 28a.4, 28a.13, 28a.14, 29b.13

ḥarb (Ar.) savaş, cenk (**bk.** ḥarp)

h. 228a.10

h.+den 31a.5

h.+inden 199a.7

h.+ine 21b.6

harc (Ar.) 1. masraf, harcanan para

harc eyle- para harcamak

h. 161a.9

2. bir iş için gerekli olan şey

harcını gör- gereğini yapmak

h.-üp 63b.7

hareket (Ar.) hareket

hareket et- 1. hareketlenmek

h.-mege 316a.5

2. davranmak, davranışta bulunmak

h.-üp 139b.15

harek (Ar.) 1. evin kadınlarının tümü

h.+inde 15a.8

h.+ine 86a.5

h.+iğiz 178b.15

harek-i Hz. İmām-ı Hüseyin Hz.
Hüseyin'in haremi

h.+de 174a.12-13

h.+e 298a.4-5

harek-i İmām-ı Hüseyin Hz.
Hüseyin'in haremi

h.+i 286b.5

harek-i işmet tertemiz ve iffetli
harek

h. 231b.15

h.+i 299b.4

harek-i işmet-i Hz. İmām Hz.
Hüseyin'in tertemiz haremi

h. 300a.9

**harek-i işmet-i Hz. İmām-ı
Hüseyin-i Mażlūm** Hz. Hüseyin'in
tertemiz haremi

h. 292a.9

harek-i şerif değerli harek

h.+ine 86a.13

h.+i 340b.12

2. yalnızca kadınların bulunduğu yer

h. 240b.1, 251b.2

harek-i Şöhrebānū Şöhrebanu'nun
haremi

h.+dan 279a.3-4

3. Kâbe ve çevresi

h.+den 58a.5

h.+e 57b.5, 57b.13

h.+inde 58a.7

ḥarem-serā-yı 'işmet temizlik ve
iffet sahibi olan harem çadırı

h.+e 227b.5

h.+ler 18b.8

ḥarf harf

h. 125b.9

ḥārgūş (*Far.*) tavşan

h. 15a.3

ḥāriç (*Ar.*) bir şeyin dışında olan

h.+siz 229a.12

ḥarīr (*Ar.*) ipek kumaş

h. 88b.14, 89a.3, 89a.9

h.+den 89a.14

h.+e 40b.8, 46a.2, 78b.3

h.+iñ 89a.11

ḥarp (<Ar. ḥarb) savaş, cenk (*bk.* ḥarb)

ḥarp işle- savaşmak

h.-r 119b.3-4

ḥāş (*Ar.*) 1. öz

h. 24a.3

2. sadık, hususi (kul)

h. 113b.7

3. seçkin

ḥāş u 'ām seçkinler ve halk

h. 171a.10

ḥaşbā (<Ar. ḥaşbe) kızamık hastalığı

ḥasbā çıkar- vücutta şişlikler
oluşmak, kızamık çıkarmak

h.+lar ç.-dı 312a.2

ḥāşıl (*Ar.*) ortaya çıkan, netice

ḥāşıl ét- netice elde etmek

h.-er 137a.5

h.-üp 88b.7

ḥāşıl eyle- netice elde etmek

h.-diñ 330b.15-331a.1

h.-memişdi 210a.8

ḥāşıl ol- 1. netice elde etmek

h.-a 20a.11

h.-dı 35b.10, 39a.7

h.-maz 239a.5

h.-ur 15a.6

2. vuku bulmak

h.-ur 68b.6, 166b.8

ḥāşıl olun- netice elde edilmek

h.-ur 68b.7

ḥaşıyyet (<Ar. ḥāşıyyet) meziyet, birine has özellik

h.+i 60b.11, 223b.13

ḥasībū'n-nesīb (Ar.) soyu temiz

h. 80a.8

ḥaşm (Ar.) düşman

h. 203b.8

h.+ım 249b.3

ḥasret (Ar.) özlem

h. 176b.9

h.+le 43a.9

ḥasret çek- özlemek

h.-üp 228a.14

ḥasretlik, -gi hasret kalma, özleme

h.+in 109b.15, 236a.11

ḥāşşa (Ar.) kendine has özellik

h. 89a.1

ḥāşşaten (Ar.) bilhassa, özellikle

h. 141a.15

ḥaste (Far.) hasta

h. 29a.3, 54b.14, 115a.13, 116b.5, 137a.3, 218a.11, 244a.13, 262a.5, 264a.10, 311b.12

h.+sin 244b.4

h.+ye 288a.6

ḥastelik, -gi hastalık

h.+de 28b.1

h.+ine 137b.2

ḥāşā 'hâşâ, tövbe, mümkün değil' (bk. ḥāşā şümme ḥāşā)

h. 25b.8, 30a.10, 32a.11, 53a.12, 68b.10, 92b.14, 121b.7, 126a.1, 144b.1, 207b.10, 222b.2, 229a.2, 235b.9, 245a.2, 265a.13, 280b.12, 294b.7

ḥāşā şümme ḥāşā 'hâşâ, tövbe, mümkün değil' (bk. ḥāşā)

h. 14b.2, 115b.8, 123a.1, 123b.10, 125a.2, 129a.6-7, 133b.14, 177b.5, 178b.5, 265a.10

ḥaşr (Ar.) toplanma

ḥaşr eyle- (Allah) kıyamet gününde insanları bir araya toplamak

h!. 158b.5

ḥaşr u neşr ol- kıyamet gününde bir araya toplanmak

h.-duğı 248b.11

ḥaṭ(t) (Ar.) 1. çizgi

h. 51a.11, 96a.11

ḥaṭ çek- çizgi çekmek

h.-di 219a.6

2. yazı

h.+larıṅ 290b.9

ḥaṭṭ eyle- yazmak

h!. 290b.13

ḥaṭā (Ar.) uygunsuz, yanlış (söz)

h.+lar 66b.12

ḥaṭā ét- hata etmek

h.-dün 124b.15

h.-ersin 170b.4

ḥaṭā eyle- hata etmek

h.-dim 41a.11

ḥātem (Ar.) yüzük

h.+i 156a.15

h.+ini 324a.2

ḥāṭ(u)r (Ar.) 1. hafıza, zihin

h.+ıma 171b.8, 231b.7, 260b.15

h.+ımda 46b.11

h.+ına 21b.9, 46b.2, 70a.8, 70b.2,
227a.6, 236b.6, 238b.7

h.+ında 236b.7

ḥāṭıra gel- hatırlamak

h.+a g.-di 216b.12

h.+ıma g.-di 178b.13, 332b.2

h.+ıma g.-medi 139b.3

h.+ıma g.-üp 261a.13

h.+ıma g.-ür 208a.1, 261a.6

h.+ına g.-di 46a.14, 86b.14, 236b.6,
249a.11

h.+ına g.-mez 230a.2

ḥāṭırdan ferāmūş ol- unutmak

h.-dı 99a.14

ḥāṭıra yer ét- aklını meşgul etmek

h.+ıma yer étmedi 171b.10

ḥāṭırınıza öyle getürmeṅ! 'aklınıza
bir şey gelmesin, durum düşündüğünüz
gibi değil'

ḥ.-meṅ 202b.9

ḥāṭırına getür- düşünmek

h.-me! 128a.9

h.-memiş 245a.5-6

2. gönül

h.+ım 247b.10

h.+ımız 195b.12

h.+ını 119b.2

h.+ıı 22b.9

hātır-ı perīṣān gönlü kırık

h. 73a.9

hātırı hoş ol- gönlü hoş olmak

h.+ım hoş ola 133a.2

h.+ım hoş olmaz 16a.4

h.+ım hoş olsun 44b.5

h.+ım hoş olur 16a.7

h.+ıı hoş olsun 179a.5

h.+ıı hoş olur 15b.15-016a.1

hātırına bir ğubār tut- incinmek,
hatırı kırılmak

h.-madı 230a.10

hātırını incit- gönlünü kırmak,
üzmek

h.-üp 93b.13-14

hātırını münkesir eyle- gönlünü
kırmak, üzmek

h.-diı 329b.7

hātırı hoş tut- gönlünü hoş etmek

h. 15b.12

hātırı su'al et- halini hatırı
sormak

h.-di 144a.9

hātırını al- gönlünü yapmak

h.+larını a.-dukda 23a.2

3. bir kişinin diğeri üzerindeki etkisi,
itibarı

h.+ı 119a.13, 192b.14, 290b.15

h.+ım 207b.1

hātır-ı şerīf değerli hatır

h.+ine 250b.8

h.+ıı 36b.15

h.+leri 11b.15

hātır kal- gücenmek, kırılmak

h.+ları k.-masın 290b.14

hāṭib (Ar.) cuma günü minberde hutbe
okuyan kişi

h.+i 284a.12

h.+ıı 284a.11

h.+ler 255a.3.

hāṭib-i bī-vefā vefasız hatip

h. 295b.4

hāṭib ol- karşı karşıya gelip
konuşmak

h.-duğı 45b.12

hātif (Ar.) gayptan gelen ses

h. 75a.11

h.+den 11a.12, 17a.8, 58b.4, 75a.2,
75a.7, 218b.6, 239a.4, 239b.10, 266b.4

ḥatm (Ar.) bitirme

ḥatm èt- Kuran-ı Kerim'i baştan
sona okuyup bitirmek

h.-miş 6b.13, 6b.15

ḥatm-i şerif èt- Kuran-ı Kerim'i
baştan sona okuyup bitirmek

h.-erdi 216a.14

ḥattā (Ar.) üstelik, hem de

h. 28a.13, 28b.1, 102b.14, 106b.15,
120a.1, 120a.2, 126a.14, 166a.11,
180b.13, 190b.4, 237a.1, 303a.5, 311b.15

ḥātūn (Far.) 1. kadın

h. 18b.15, 40a.6, 40a.9, 40b.6, 42a.8,
43b.13, 87a.2, 149b.11, 149b.15, 157a.5,
157a.8, 157b.2, 164a.10, 164a.6, 164a.9,
164b.8, 165b.3, 266b.5, 269a.15,
270b.15, 270b.15, 282a.10, 293a.3,
337b.15, 337b.4, 337b.6, 338a.13,
338b.10, 339a.12, 339a.13, 339a.5,
339b.5

h.+a 134b.10, 337b.8

h.+ı 166a.3, 173b.8, 272a.11

h.+lar 18b.7, 27b.4, 40b.9, 43a.2,
44b.9, 228a.4, 282a.11, 282a.12, 335a.6

h.+ları 18b.5, 27b.6, 42b.12, 105a.2

2. saygı ifadesi olarak isimden sonra
getirilerek kullanılır

h. 109b.14, 110a.5, 110a.12, 110b.1,
112a.1, 114a.9, 114b.2, 114b.13, 265b.9,
272b.4, 272b.8, 292a.12 333b.3

3. eş, zevce

h.+ı 211a.10

h.+ları 43b.8, 43b.9

ḥavāle (Ar.) bir şeyi bir yere doğru
savurma

ḥavāle eyle- savurmak (kılıç)

h.-di 72b.7, 153b.1, 200a.13

h.-ye 17b.4-5

ḥavāle kıl- savurmak (kılıç)

h.-dı 72b.9

h.-dınız 31a.4

ḥavāş (Ar.) seçkinler, ileri gelenler

h.+ımdur 30a.2

ḥavātīn (Far.) hatunlar, kadınlar

h. 37b.4, 175b.10, 227a.1, 227b.7,
265a.11, 282a.15, 283b.4, 286b.11

h.+i 265a.7

ḥavātīn-i ḥarem-i 'ismet tertemiz
haremin kadınları

h. 298a.8-9

ḥavātīn-i ḥarem-i 'ismet-i HZ.
Resūl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muḥterem
Hz. Muhammed'in tertemiz hareminin
kadınları

h. 298b.4-5

ḥavātīn-i Kureys Kureys kabilesinin
kadınları

h. 44a.6-7

ḥavātīn-i serā-perde-i 'ismet
tertemiz harem çadırının kadınları

h.+dürler 282a.15

ḥavf (Ar.) korku

h.+dan 134a.1

h.+ımızdan 281b.15

ḥavfe düş- korkmak

h.-diler 16b.4

ḥavf ét- korkmak

h.-ersen 133b.11

ḥavf eyle- korkmak

h.-me 144a.10

ḥavla- havlamak

h.-yarak 325b.8

ḥavz (Ar.) havuz

h. 302a.11

ḥavz-ı 'Aliyyü'l-Murtezā Hz.
Ali'nin havuzu

h. 302a.12

ḥavz-ı Kevser cennette olan Kevser
havuzu

h. 25a.14

ḥay birlikte kullanıldığı kelime ya da
cümlelerin anlamı kuvvetlendiren ünlem

h. 74a.2, 88a.14, 98a.11, 98a.14,
109b.10, 111b.1, 114a.15, 140b.8,
157a.1, 188b.13, 199b.3, 208a.11,
208b.14, 211a.3, 223b.2, 229b.3, 232a.4,
241a.10, 253a.9, 257b.9

ḥay bre 'hay bre!' (öfke)

h. 221b.13

ḥay dē- harekete geçmeye niyet
etmek

h.-yüp 86b.14-15

ḥayde! 'haydi'

h. 123b.8, 123b.8, 144a.10, 144a.9

ḥay ḥay 1. üzüntü bildirir

h. 74b.10, 197b.14, 220b.1

2. öfke bildirir

h. 311b.6, 311b.7, 315b.7,

3. pişmanlık bildirir

h. 145b.9

4. şaşkınlık, endişe bildirir

h. 323b.4

ḥay ḳoca felek şaşkınlık bildirir

h. 126a.4

ḥay meded ḥay endişe bildirir

h. 214b.1

ḥay ṣubḥānallāh şaşkınlık bildirir

h. 70b.2-3

ḥayā (Ar.) utanma

h. 8b.4, 41b.3, 282a.13

h.+dır 267b.1

h.+sı 8a.15

h.+sından 282a.14

h.+yıla 100a.2

ḥayā eyle- utanmak

h.-mezsiz 157b.9

ḥayāl (Ar.) tasavvur, düşünce

h.+dır 262b.12

ḥayāl-i fāsık sapkın düşünce

h.+dır 185a.6

ḥayāl-i ğalat yanlış düşünce

h.+dır 297b.2

ḥayāt (Ar.) yaşam

h.+ımda 53b.1

ḥayf (Ar.) hayıflanma

h. 176b.6

ḥayf çek- hayıflanmak

h.-miş 175b.8-9

ḥayf eyle- hayıflanmak

h.-dim 77a.12

ḥayf saña! yazık sana

h. 86a.7

ḥayır (I) (Ar.) iyilik, makbul olan şeyler

h. 4a.9, 14b.11, 27b.1, 121a.4,
149b.15, 177b.8, 199b.6, 248a.4,
256b.12, 342a.12

ḥayr eyle- (Allah) iyilik vermek

h.-sin 277a.15

ḥayır ol- iş iyilikle neticelenmek

h.-sun 210a.15

ḥayır (II) (*Ar.*) 'yok, olmaz'

h. 105b.11, 192a.7

ḥayırh iyilik sahibi olan kişi

h.+sı 29b.2

ḥāyin (<*Ar.* ḥā'in) ihanet eden

h. 73b.7

ḥayli (*Far.*) oldukça fazla

h. 15a.4, 63b.10, 82b.6, 106a.8,
117b.5, 148a.8, 202b.2, 219a.7

ḥayrān (*Ar.*) şaşkın

h. 157b.11

ḥayrān êt- şaşkına çevirmek

h.-üp 271b.3

ḥayrān kal- 1. çok beğenmek

h.-dı 42a.8, 228a.1, 278a.14

h.-dılar 296a.10

h.-up 42a.4-5

2. şaşırmak, hayret etmek

h.-dım 280a.6, 280b.7

ḥayrān ol- çok beğenmek

h.-dı 156b.11

ḥayrān u sergerdān şaşkın ve başı dönmüş halde

h. 220a.13

ḥayrān u sergerdān kal- 1. çok beğenmek

h.-up 267a.9-10

2. şaşırmak, hayret etmek

h.-dı 139a.14

ḥayret (*Ar.*) şaşkınlık

ḥayret al- şaşırmak

h.-dı 280b.7

ḥayrete sal- şaşkına çevirmek

h.-dı 271b.3

ḥayret êt- şaşırmak

h.-üp 51a.15

ḥayvān (*Ar.*) hayvan

h. 9a.11, 9b.5

h.+a 255b.8

h.+lar 256a.7

ḥayvānāt (*Ar.*) hayvanlar

h. 9a.10, 238a.3, 263b.14

ḥazz (*Ar.*) kesme

h.+dan 121a.12

ḥazz (Ar.) zevk

h. 4a.8

ḥazz ét- hoşlanmak

h.-er 289b.5

h.-üp 163a.11

ḥazz eyle- hoşlanmak

h.-diler 157b.1, 290b.8

hāzā (Ar.) bu

h. 1b.1, 80b.1

ḥazāyin-i cennet cennet hazineleri

h.+e 34b.9

ḥazer (Ar.) sakınma, çekinme

ḥazer eyle- sakınmak

h!. 119b.6

h.-ḡ 104a.3, 104a.7

ḥazer üzere ol- sakınmak

h.-uḡ 221b.3-4

ḥāzır (Ar.) 1. hazırlanmış olan

h. 27b.15, 52a.9, 75a.12, 214a.3

h.+dır 184b.8

2. bir yerde bizzat bulunan

h. 13b.1, 27a.11, 28a.12, 28a.2, 30b.4, 33b.2, 101b.2, 195a.13, 234b.7, 234b.7, 272a.12, 290a.9, 305a.11

h.+dım 120a.2-3

3. bir yerde mevcut olan şey

h. 40b.6

h.+dır 71a.1

ḥāzır ét- hazırlamak

h.-eler 327b.12

h.-miş 51a.15

h.-üp 20b.2-3, 227b.7, 282a.15

ḥāzır eyle- hazırlamak

h!. 52b.3

h.-di 171a.5, 171a.6

h.-diler 294b.6

h.-ḡ 213b.7

h.-yüp 165b.2, 171a.5, 274a.14

ḥāzır ol- 1. hazırlanmak

h!. 248b.5

h.-duḡda 91a.1

h.-dular 120b.13

h.-muş [sıfat fiil] 75b.2-3

h.-sun 320b.9

h.-uñ 114b.1, 213b.6, 316b.6,
316b.8

2. bir yerde bizzat bulunmak

h.-alar 327b.9

h.-dı 295b.2

h.-dular 169a.2

h.-dum 285b.15

h.-up 23b.7, 30b.6, 35a.2, 55b.3,
147a.9, 287b.5, 292a.13

hāzırlan- hazırlanmak

h.-dı 213b.2-3, 285a.4

hazîne (Ar.) hazine

h. 321b.2

h.+lerine 46a.3

h.+sinden 332a.15

h.+ye 339a.7

hazîne-i genc-i şerīʿat dinin hazinesi

h. 136b.9-10

hazîne-dār hazineyi koruyan ve yöneten kişi

h. 337b.15

h.+ları 82b.14

hazîn hazîn (Ar.) kederli bir şekilde

h. 15b.10, 76a.4

hazîre (Ar.) etrafı çevrili bahçe

h.+sindedir 79b.14

h.+ye 80a.3

hazret bazı adlarının başına saygı, övgü, amacıyla getirilen unvan

h. 13b.13, 20b.5, 21b.3, 23a.13,
23a.15, 30b.6, 32b.13, 37a.4, 45b.1,
55a.1, 84a.7, 88a.4, 284b.1

h.+e 16b.9, 17a.12, 53b.9, 82b.12,
245a.9

h.+inden 37a.10

h.+ine 102a.6

h.+iñ 37a.3, 51b.1, 79a.15

h.+iñe 15b.15, 68b.11

h.+leri 1b.16, 4a.1, 6b.4, 7a.8, 9a.3,
9b.4, 10a.14, 14b.9, 15a.1, 22a.14, 24b.4,
27b.5, 28a.6, 29a.10, 29b.10, 30a.10,
30a.7, 31b.9, 32a.4, 32a.5, 33a.10,
33a.14, 34a.1, 34a.7, 34b.14, 34b.7,
36a.11, 36b.12, 37b.9, 39a.4, 42b.15,
46b.13, 49a.13, 49a.3, 49a.6, 49b.10,
49b.15, 50a.8, 52a.9, 53a.4, 56b.7, 57b.1,
59a.1, 59a.6, 59b.7, 60a.9, 66a.7, 79a.13,
79b.8, 84b.3, 84b.5, 89a.12, 89a.14,
89a.5, 93b.10, 98b.3, 114a.5, 125b.7,
143a.9, 146a.11, 146b.10, 148b.15,
148b.9, 167a.1, 167b.13, 173b.15,

182b.8, 189a.8, 189b.4, 194a.12,
197a.10, 206b.3, 209a.8, 211a.2, 221a.5,
223a.6, 223b.14, 236b.5, 242a.3, 242a.7,
249b.10, 253a.3, 267b.3, 271a.10,
271b.9, 272a.4, 272b.9, 280a.14, 293a.8,
295b.9, 299b.10, 300b.6, 306a.2, 311a.7,
313b.15, 315b.11, 329b.4, 331a.13,
332a.4, 345b

h.+lerinden 6b.11, 91b.11, 119b.5,
157b.14, 315a.4, 330a.5

h.+lerine 28b.15, 30a.7, 62a.8, 98b.13,
167a.7, 187b.11, 203b.14, 208b.10,
218a.10, 272b.5, 277a.9, 314b.10,
314b.6, 324a.2

h.+lerini 80b.3, 143b.7, 147a.14,
224a.4, 243a.1, 264a.6

h.+lerinin 1b.4, 1b.4, 1b.8

h.+lerinin 4a.13, 4b.10, 4b.14, 4b.3,
4b.4, 4b.6, 4b.8, 5a.14, 5a.15, 5a.9,
19b.1, 24b.1, 50a.15, 77b.2, 78a.7, 91b.7,
92a.4, 93b.9, 100a.2, 103a.7, 129b.3,
148b.10-11, 173b.12, 178b.7, 181a.3,
181b.8, 193b.15, 196a.14, 215b.14,
223a.6, 226b.7, 228b.12, 237a.6, 245a.1,
279a.5, 293a.10-11, 295b.1, 298b.13,
298b.5, 310a.7, 323a.10, 323a.11, 324a.6,
330b.12, 331b.11, 338b.15, 340a.9,
341b.7

h.+lerinin 314a.10

h.+lerinün 7b.10, 27b.10, 33a.8,
37a.12, 37a.14, 41b.5, 147a.2, 147b.12

hecīn (Ar.) hızlı giden deve

h.+e 179b.3

hediye (Ar.) armağan, hediye

h. 18b.2, 68b.1, 70b.7, 95b.7, 289b.2

h.+ler 41a.14, 121a.9, 274a.14, 279b.3

h.+mi 68b.4

hediye eyle- hediye etmek

h.-di 300a.8

hekim (Ar.) doktor

h.+ler 270b.2

helāk (Ar.) ölüm

h. 95a.10

h.+i [iyelik] 2a.8

h.+i 304a.12, 345b

h.+ini 5b.2, 217a.15

helāk et- öldürmek

h.-er 110b.8

h.-erdim 292a.3, 336a.10

h.-erem 124b.4, 125a.15

h.-erler 124a.14, 136a.7, 155b.12

h.-esin 118b.14

h.-eyim 163a.8, 167a.12

h.-mişdi 224b.8

h.-üp 287a.6, 322b.15

helāk eyle- öldürmek

h. 245b.12-13

h.-di 200b.12, 200b.7, 202a.6, 208b.12, 210b.10, 215b.13, 217b.15, 217b.5, 222a.7, 222b.4, 222b.4, 222b.5, 223a.15, 231b.5, 234a.11-12, 236b.15, 237a.1-2, 249a.8-9, 253a.12-13, 257b.10, 311b.3, 319b.10-11

h.-digiñiz 248a.15

h.-diler 84a.11

h.-dikçe 236a.8

h.-diler 215a.13, 284a.15

h.-diñ 210a.2

h.-diñiz 248b.2, 291a.2, 335b.11-12, 336a.6

h.-me 164b.13

h.-mege 9b.15

h.-r 66a.10, 183b.3, 227a.3

h.-rdi 234a.10

h.-yeler 232a.12

h.-yüp 217b.12

helāk ol- 1. ölmek

h.-a 83b.12, 111b.5

h.-anlar 261b.3

h.-asız 156a.12-13

h.-ayazdı 201a.1

h.-aydı 51b.9, 84a.8

h.-çakdır 96a.14

h.-dı 9a.11, 67a.5, 73b.10, 117b.10, 139a.13-14, 210a.4-5, 231a.2, 231a.3, 246a.4, 246b.1-2, 246b.3, 246b.4, 301b.7, 302b.11, 304a.5, 304a.9, 304b.10-11, 304b.14, 304b.2, 304b.7, 305b.2, 311a.5, 311a.8, 313a.12, 313b.2, 319a.4, 339a.2

h.-dılar 305a.3

h.-dugı 2a.8, 309a.15-309b.1, 345b

h.-dugını 117b.7

h.-dugunı 5b.3, 311b.1

h.-dular 13a.11, 13a.6, 13a.8, 109a.9-10, 139a.11, 301b.9, 303b.12

h.-mak 176a.11

h.-muş 84a.12

h.-muşdur 4b.1

h.-sun 187b.13, 193a.9, 314b.7

h.-up 180b.4

h.-ursın 188b.4	h. 105b.14, 217a.2
2. tükenmek, mahvolmak	4. tut ki, farzet ki
h.-dum 51a.15	h. 243b.13
helāl (Ar.) 1. dinen yasak olmayan haller	hele elbette mutlaka, kesinlikle (<i>bk. elbette, helellette</i>)
h. 36b.9, 38b.9	h. 178a.1, 184b.4, 185b.4, 269a.4, 306b.2, 315a.14
h.+dir 108a.1	
2. eş, zevce	helellette mutlaka, kesinlikle (<i>bk. elbette, hele elbette</i>)
h.+im 173b.2, 195b.6, 249b.6	h. 43a.14, 71a.4, 84b.4, 101b.15, 131b.3, 185b.5, 181b.4, 185b.4, 269b.3, 296a.4, 306b.2, 315a.14
3. eş, koca	
h.+im 228b.1	
helāl et- hakkını helal etmek	helva (Ar.) helva
h. 52a.13	ş. 212b.4
helāl eyle- hakkını helal etmek	hem 1. hem de
h. 52a.15, 89b.13	h. 111a.12, 128b.11, 161a.3, 241a.14, 264a.10, 298a.14, 325b.1
h.-mem 164a.15	
helāl ol- hakkı helal olmak	2. ayrıca
h.-sun 52a.11, 52a.14, 53a.13	h. 223b.11, 238a.3, 283b.2, 290b.14
hele 1. en sonunda	3. üstelik
h. 255a.13, 77b.10, 165a.8, 178b.9, 287a.2	h. 102b.11, 107a.9, 110a.8, 115a.12, 193a.11, 216a.9,
2. uyarı, tehdit, vaat, temenni bildirir	4. ve
h. 64b.13, 104a.7, 157b.10, 184b.10	h. 29b.12, 232b.3, 240a.14
3. şimdi	5. henüz

h. 84a.3

hem ... hem ... birden fazla şeyin birlikte yapıldığını bildirir

h. 64a.8-9, 110b.5, 236a.1, 301a.4, 305a.4

hem ... hem ... hem ... birden fazla şeyin birlikte yapıldığını bildirir

h. 185b.11-12, 302b.13

hem ... ve hem ... birden fazla şeyin birlikte yapıldığını bildirir

h. 107a.10-11, 108a.2-3, 150a.13-14, 214b.4

hem- (*Far.*) 'birliktelik' anlamı katan ön ek

hem-dem yoldaş, eş

h.+im 181a.11, 221a.3

h.+imsin 132b.1

hem-dem ol- eş, zevce olmak

h.-mak 86b.3

hem-rāh yoldaş, arkadaş

h. 40b.15

hem-ser-i huceste-liḳā güzel yüzlü eş, zevce

h. 52a.12

hem-şīre kız kardeş

h. 91a.1

h.+m 85b.14

hemān (*Far.*) 1. derhal, hemen

h. 13b.11, 15a.9, 15b.8, 16a.10, 16a.7, 17b.5, 17b.7, 18a.2, 44b.6, 52a.11, 57b.8, 58a.12, 58a.13, 61b.8, 65a.4, 76b.10, 81a.1, 82a.9, 83a.14, 83a.15, 84b.12, 84b.8, 86b.6, 87a.3, 89a.11, 91b.4, 104a.12, 105a.3, 106b.8, 108b.4, 109a.7, 110b.4, 112a.9, 114b.1, 115b.2, 116b.11, 119b.4, 121a.15, 124a.14, 127a.12, 129a.9, 124b.4, 139a.7, 140a.1, 140a.9, 142a.8, 145a.8, 145a.14, 145b.11, 146a.5, 146a.7, 147a.3, 148b.12, 149a.8, 149a.9, 151a.10, 160a.1, 160b.5, 163b.1, 163b.5, 173b.6, 175a.2, 176a.15, 179a.14, 181b.10, 183a.4, 190a.1, 190a.3, 190a.7, 192a.8, 193a.12, 193a.3, 193a.8, 194a.12, 198a.3, 198b.1, 199a.11, 200a.12, 201a.10, 201a.13, 201a.14, 201a.4, 201a.8, 201b.11, 201b.2, 201b.5, 201b.7, 202a.2, 205a.1, 212a.8, 213a.2, 215a.2, 215b.6, 216b.5, 217a.14, 217b.8, 223a.12, 224b.14, 225a.11, 225a.12, 225a.14, 227a.6, 230a.6, 230a.7, 232a.6, 232b.4, 232b.6, 235a.11, 235b.3, 235b.4, 235b.6, 236b.7, 236b.9, 237a.13, 240a.12, 244a.3, 244a.9, 247a.6, 249a.7, 250b.3, 254a.4, 254a.5, 269a.15, 272b.8, 274a.12, 280a.4, 280b.12, 293b.15, 301b.11, 302b.1, 310b.15, 314a.11, 317a.13, 318b.4, 322a.1, 323b.9,

325a.14, 326a.3, 333a.3, 333a.3, 334b.8,
338b.2

2. fakat, ancak

h. 105a.4, 189a.9, 250b.2

3. sadece

h. 17a.6, 62a.13, 70a.5, 70a.14,
92a.13, 108b.11, 113a.1, 163b.12,
174a.2, 208b.3, 319a.13

hemān-dem (*Far.*) derhal, o anda

h. 194a.2, 247a.8, 282a.7

hemīşe (*Far.*) daima, her vakit

h. 26b.1

hēdek, gi derin çukur, hendek

h. 65a.10, 65a.3, 192b.15

h.+i 65a.6

hengām (*Far.*) zaman

hengam-ı vedā' ayrılık zamanı

h.+dır 33b.8

henüz (*Far.*) **1.** hala, şimdiye kadar

h. 11a.4, 193b.13, 195b.15, 231a.12,
233a.1, 272a.14

2. daha şimdi, yeni

h. 72b.1, 155b.9, 325b.8

hep 1. bütün, hepsi

h. 12a.14, 13a.8, 16b.1, 65a.1, 86b.14,
89b.1, 94b.7, 96b.13, 102b.8, 104a.6,
108a.12, 121a.8, 128b.15, 132a.8,
139b.1, 145b.10, 152a.11, 158a.8,
158b.8, 170b.5, 173b.5, 182a.5, 195b.3,
197a.6, 207a.15, 222a.11, 237a.8, 246a.4,
249a.6, 263b.10, 265a.8, 273a.7, 280a.10,
284b.1, 284a.5, 298b.10, 328a.6, 328a.7,
328a.9

2. daima, her zaman

h. 62b.2, 118a.5, 237a.11, 328a.7

her (*Far.*) her

h. 4a.7, 4b.6, 6b.15, 7a.1, 7a.5, 7a.6,
8a.15, 9a.6, 13a.5, 14a.15, 14b.2, 22b.3,
27b.8, 29a.11, 29b.6, 30b.14, 31b.10,
31b.11, 32a.10, 34a.5, 35b.9, 38b.5,
38b.6, 41a.14, 45a.2, 45a.2, 46a.5,
51a.15, 59b.13, 65b.10, 65b.9, 66b.10,
71b.3, 75b.5, 80b.14, 80b.15, 85a.6,
85b.3, 103b.9, 107a.15, 115b.5, 119b.12,
120a.12, 120a.13, 120a.6, 120a.7,
122a.12, 124b.3, 127a.6, 129a.1,
131b.15, 131b.4, 135a.9, 136a.1, 146a.4,
147a.15, 149a.4, 149b.1, 149b.3, 149b.3,
149b.4, 154a.13, 154b.10, 155a.3,
155a.4, 159a.1, 160b.7, 161b.10, 167b.2,
173a.12, 174b.1, 195b.4, 197b.4,
206b.10, 210b.2, 212b.7, 217b.10,
225a.4, 236b.9, 237a.10, 243a.14, 256a.1,
256b.3, 257a.1, 257a.2, 260b.7, 264b.12,
265a.4, 268b.15, 271b.12, 294a.7,

296a.10, 296a.10, 299a.3, 301b.2,
301b.6, 302a.3, 305a.2, 305b.10,
305b.10, 307a.7, 307b.6, 309a.13,
312a.5, 316b.11, 321a.4, 321b.8, 322b.6,
325b.9, 330a.8, 331a.8, 335a.11, 337b.4,
338a.1, 338a.10

her bār her an, her zaman

h. 3b.7, 3b.9, 15b.4, 24a.1, 26a.4,
30b.9, 43b.15, 56b.2, 85b.15, 87b.12,
92a.11, 95a.15, 95b.1, 95b.7, 137a.7,
174a.3, 183a.9, 298a.7, 303b.11, 331b.5

her biri her biri

h. 13a.11, 27b.11, 28b.9, 43a.7,
43b.10, 128b.8, 168a.15, 196a.9, 219b.4,
219b.5, 220a.12, 280b.5, 296a.11,
301b.6, 301b.8, 304a.8

h.+miz 263b.11

h.+ne 265a.9, 279b.2, 299a.8

h.+ñiz 187a.2

h.+ñizin 176a.13-14

h.+si 237a.8, 266b.2, 333b.15

h.+isiyçün 328b.3

her dem her an, her zaman

h. 137a.13

her gāh her an, her zaman

h. 224a.13

her kaçan her ne zaman, ne vakit

h. 22b.3, 231b.7, 233b.13, 235b.8,
307a.7

her kaçan ise her ne zamansa

h. 125a.15

her kaṅḡ herhangi

h.+ñız 163a.13

her ne kadar her ne kadar

h. 84a.2, 89a.1

her ne kim her kim

h. 243a.7

her neye ne için

h. 157b.10

her sa'at her an, her zaman

h. 76a.14

hergiz (*Far.*) 1. asla, hiçbir şekilde

h. 7b.4, 44a.14, 45a.5, 51a.15, 71b.4,
233a.13

hergiz hemān hemen, derhal

h. 88b.9

herīf (*Ar.*) adam (kaba dilde)

herīf-i merdūd kovulmuş adam

h. 284b.6

herkes (*Far.*) herkes (*bk.* herkiz)

h. 68b.1, 108b.8, 109a.10, 142b.14,
192b.5, 193b.3, 196a.10, 214a.2,
218a.13, 220b.3, 223a.10, 237a.11,
248b.11, 285a.9, 302a.2, 316b.6, 323b.6,
332b.15, 338a.11

h.+den 68a.12

h.+iñ 197a.5

herkiz (<*Far.* herkes) herkes (*bk.* herkes)

h. 20b.15, 170a.3, 271b.14, 320b.15,
322b.8

herze (*Far.*) abes söz

h. 209b.4, 295b.8

h.+yi 273a.9

hesāb (*Ar.*) 1. sayı, toplam

h.+ını 327b.13

hesāba gel- hesaplamak

h.-mez 215b.15-216a.1

hesāb eyle- hesaplamak

h.-diler 291a.7, 320a.11

h.-mege 331a.1, 331a.2

2. ahirette sorguya çekilme

h.+larını 33b.4

hesāb kitāb olun- ahirette sorguya
çekilmek

h.-ur 65b.13-14

hevā (*Ar.*) gökyüzü

h.+da 50b.4

h.+ya 61b.13, 181a.10, 255b.6

hevā-dār taraftar, dost

h. 20a.3

heves (*Ar.*) arzu, istek

h.+iyile 140a.15

heves eyle- heveslenmek, niyetine
girmek

h.-yüp 134b.4-5

hey 1. 'ey filan!'

h. 123b.10, 159a.9, 184b.10

2. 'hey!' (öfke)

h. 71a.7, 152b.7, 333b.5

hey dirīgā 'eyvah, yazık'

h. 91b.15

heybet (*Ar.*) 1. insanda korku uyandıran
dış görünüş, azamet

h.+den 14a.8

h.+inden 221b.1

h.+le 149a.7	hezārān (<i>Far.</i>) binlerce
heybet-i şalābet sert görünüş	h. 108a.6
h.+inden 250a.9-10	hıfz (<i>Ar.</i>) koruma, muhafaza
2. şekil şemail, genel dış görünüş	h. 25a.11, 147b.13
h.+i 76a.11	h.+ı 238a.7
heybetli azamet sahibi	h.+ına 81b.10
h. 333a.10	hıfz ét- (Allah) korumak
hey'et (<i>Ar.</i>) topluluk	h.-er 79b.7
h.+i 318a.10	hıfz eyle- (Allah) korumak
h.+inden 10b.1	h.-ye 85a.5
heyhāt heyhāt üzüntü ve hayıflanma bildirir	hınzır (<i>Ar.</i>) 1. domuz
h. 144b.9, 206b.5-6	h. 205a.4, 208b.13, 254a.12
hezār (<i>Far.</i>) bin (sayı)	2. hain, aşağılık
h. 107a.12, 216a.6, 264b.9, 264b.9, 273b.7	h!. 194a.6, 223b.4, 273a.10, 273b.6, 313b.1, 322a.3
hezār āferīn 'bin kere aferin'	h.+lar 305a.9
h. 20a.13, 117a.2, 217b.10	hıramānī reftār salınarak yürüme
hezār āferīn olsun 'bin kere aferin'	h. 43b.4-5
h. 116b.15-117a.1	hıraş-ı ezā (matem esnasında) üst baş yırtma, dövünme
hezār hezār āferīn olsun 'binlerce aferin'	h. 23a.15-23b.1
h. 29b.9-10	hırka (<i>Ar.</i>) eskiden üste giyilen uzun kıyafet

h.+ma 43a.8	hıbe eyle- bağışlamak
h.+ya 78b.7	h.-di 62a.7-8
hırmen-i 'ömr ömür harmanı, hayat	hic (<i>Far.</i>) asla, katiyen (<i>bk. hīç</i>)
h.+iñ 226a.14	h. 203b.15
hışāl-i haşıyyet kendisine özgü hasletler	hicāb (<i>Ar.</i>) 1. utanma
h.+le 30a.2	h. 128b.1, 179a.4, 185b.2, 258b.8
hışım akraba	h.+ından 106a.4, 220b.6, 251a.11-12
h.+ların 248a.14	h.+la 118b.6
hışım akṛabā tüm akrabalar	hicāba gir- utanmak
h. 243a.6	h.-di 181a.8
hışn (<i>Ar.</i>) sağlam, güvenli yer	h.-ir 185a.11
h. 265b.3	hicāb ét- utanmak
hışm (<i>Far.</i>) öfke, kırgınlık	h.-erem 10a.9, 254a.3, 291b.3
hışm-ı ġazāb-ı Perverdigār Alah'ın şiddetli gazabı	h.-erim 315a.4
h. 67a.3	h.-erler 336a.4
hışm ét- kırgınlık göstermek	hicāb eyle- utanmak
h.-er 178b.4	h.-di 83b.15
hışm-nāk öfkeli	h.-dim 144b.7
h. 183b.4	h.-mediñ 90b.9, 91b.12
hıyānetlik ihanet	h.-mesiñ 84a.1
h. 120a.8	h.-meyüp 248b.13
hıbe (<i>Ar.</i>) bağışlama, ihsan (<i>bk. hıpe</i>)	h.-mez 157b.14

h.-yüp 90a.11

hicāb hayā ét- utanmak

h.-erem 291a.12-13

2. perde

h. 258b.7

h.+lar 328a.4

hicāb-ı bār-gāh-ı Hüdā Allah'ın
huzurundaki perde (melek)

h.+dır 45b.13-14

hicābın kaldır- (Allah) gözdeki
perdeyi kaldırmak

h.-dı 22a.1

hicret (Ar.) 1. göç etme

h.+e 16b.11

hicret et- göç etmek

h.-dikde 21b.1

h.-erlerse 125a.13-14

hicret eyle- göç etmek

h.-diler 16b.13

2. Hz. Muhammed'in 622'de
Mekke'den Medine'ye göç etmesi olayı

h.+den 44b.13

h.+ünj 21b.5, 23a.8, 24b.4, 27a.6

hiç (Far.) asla, katiyen (*bk. hīc*)

h. 7b.15, 47b.5, 50b.2, 52b.13, 61b.7,
99b.12, 141b.5, 144a.4, 151a.11,
163b.10, 174b.5, 183b.13, 199a.4,
214a.1, 235a.15, 266b.14, 270b.12,
271a.4, 309b.13, 318b.2

hiç artık bundan böyle

h. 241b.7

hiçbir veçhile hiçbir şekilde

h. 227a.14

hiçbir şey hiçbir şey

h. 301b.11

hiç tınma- sessiz kalmak

h.-dı 77a.15, 116a.11, 150b.1-2

h.-yup 118b.7-8

hidāyet (Ar.) doğru yol, hak yol

h. 282a.4

hidāyet-i Hāk Allah'ın doğru yolu
göstermesi

h. 44b.9

hidāyete ér- İslam'ı kabul etmek

h.-miş 258b.11

hidāyet ériş- İslam'ı kabul etmek

h.-üp 263a.6

hidāyet **et-** 1. (Allah) doğru yolu göstermek

h.-mişken 176b.6

2. (Allah) Müslüman olmayı nasip etmek

h.-üp 263b.14

hidāyet eyle- doğru yolu göstermek

h. 279a.12-13

hidāyet-i nuşret ol- doğru yolu göstermek

h. 185b.6

ẖidmet (Ar.) görev, karşılıksız yapılan yardım (*bk. ẖizmet*)

h. 209a.5, 211a.1, 300a.6

h.+de 315b.1

h.+den 19a.12

h.+dir 133b.15

h.+e 166b.2

h.+i 151a.9, 286a.12, 290b.15, 299b.15, 300a.1, 300a.5

h.+im 19a.11, 299b.2

h.+imde 154a.10

h.+iñ 34b.15

h.+inde 24a.6, 101b.1, 248a.2, 323a.14

h.+indedir 167a.15

h.+ine 55b.6, 102a.9, 166b.7, 167a.4, 168a.1

h.+iñe 36a.10, 37a.2, 45b.9

h.+inedir 310a.5

h.+ini 276a.15

h.+iñ 68a.13

h.+iñde 51a.15

h.+lerin 27b.11

ẖidmet-i lāṭif güzel hizmet

h. 3b.13

ẖidmet-i minnet iyilik hizmeti

h. 221a.13

ẖidmet-i mülāzemet devam edilen hizmet

h.+inde 88a.1

ẖidmet-i Resūl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muḥterem Hz. Muhammed'e yapılan hizmet

h.+de 281b.2-3

ẖidmet-i sultān-ı cihān cihanın sultanına yapılan hizmet

h. 41b.4-5

ḥidmet-i şerīf Hz. Muhammed'e
yapılan hizmet

h. 3b.12

h.+inde 143a.7

h.+ine 40a.15, 169b.14

h.+iñizde 36a.13

ḥidmet èt- hizmet etmek

h.-em 173a.6

h.-en 312a.11

h.-erdi 312a.9

h.-erler 80a.2

h.-ersin 141b.2-3

h.-mek 173b.10, 173b.13-14

h.-miş 216a.12

h.-mişdir 309b.5

ḥidmet eyle- hizmet etmek

h. 278b.1

h.-di 156a.11

h.-dim 150a.14

ḥidmet-kār hizmetkar, görevli

h. 40b.1, 46b.13

h.+a 284a.1-2

h.+dır 276b.3

h.+ın 173a.1

h.+lar 312a.7

h.+larına 273a.15-273b.1

ḥikāye (*Far.*) hikaye (*bk.* ḥikāyet)

h. 128b.11

h.+lerden 291b.14

h.+lerle 197a.8

h.+m 78a.5

h.+si 243b.9

h.+yi 139a.3, 181a.4-5

ḥikāye-i ser-i Ḥüseyin Hz.
Hüseyin'in mübarek başının hikayesi

h. 338a.13

ḥikāyet (*Far.*) hikaye (*bk.* ḥikāyet)

h. 56a.8, 62b.1, 63a.11, 194b.13,
239b.8, 256b.13, 332a.4

h.+i 105a.13, 259b.1, 327b.15

h.+im 335a.9

h.+ini 167b.3-4

h.+leri 284b.1

ḥikāyet-i deşt-i Kerbelā Kerbela
çölünün hikayesi

h. 166a.9

hikāyet-i Şöhrebānū Şöhrebanu'nun hikayesi

h. 206b.14

hikāyet ét- anlatmak, nakl etmek

h.-erler 80b.3, 256b.7, 258a.6

hikāyet eyle- anlatmak, nakl etmek

h.-rdi 128b.15

hikāyet-i vāqı'ā olayın hikayesi

h.+sını 278b.9

hikāyet olun- anlatılmak

h.-ur 62b.1, 63a.12, 77a.1, 239b.8

hikmet (Ar.) **1.** bir şeyin ortaya çıkmasındaki gizli sebep

h. 60b.12, 87b.2, 169b.7

h.+di 231b.10

h.+dir 51a.15, 239a.1

hikmet-i kaẓā kaderin hikmeti

h. 83a.5

2. Allah'ın insanlar tarafından anlaşılamayan takdiri

hikmet-i Hāk Allah'ın hikmeti

h. 48b.2

hikmet-i İlāhi Allah'ın hikmeti

h. 105b.4, 139a.9, 263a.12, 275a.7-8, 287a.11

hikmet-i İlāhi bi-Rabb-i Şamedānī
Samed olan Allah'ın hikmeti

h. 105b.4

hilāf (Ar.) karşıt olma, ihtilaf

hilāf ol- karşıt olmak, ihtilafa düşmek

h.-maz 71b.4

h.-mamak 43a.3

hilāfet (Ar.) halifelik makamı ve görevi

h. 80b.6, 81a.11, 123b.1, 149b.10, 236b.3, 296b.11

h.+i 134a.11

h.+im 122a.12

h.+inde 83a.4, 275a.14

h.+ine 81b.8, 123b.5

h.+iñiz 121a.1

hilāfet-i velāyet velilik hilafeti (Hz. Ali için)

h. 6a.5

hilāfetlik halifelik

h.+i 120b.11

hilāfetlik eyle- halifelik yapmak

h.-di 120b.12

hıl'at (Ar.) makam mevki alameti olan kaftan

h. 299a.8

h.+i 301a.4

h.+in 184b.14, 218a.14

h.+ini 52a.3

hile (Ar.) aldatıcı oyun, düzen

h. 1b.17, 86a.1, 122a.3, 122a.3, 134b.1, 136b.3, 141a.5, 141b.3, 143b.3, 145b.11, 204b.4, 205a.15, 221b.9, 286b.6, 307a.13

h.+dir 142b.7

h.+si 309a.10

h.+sinden 85a.5

h.+sine 117b.11

h.+ye 151a.11, 221b.10, 306b.15

h.+yi 306b.14

hile ét- aldatmak, hile yapmak

h.-üp 306a.4

hile eyle- aldatmak, hile yapmak

h.-di 63b.7

hile-bāz hile yapan kişi

h. 140b.15

hile-kār hile yapan kişi

h. 122b.4, 141a.4, 306b.13-14

himāye (Ar.) koruma, sahip çıkma (bk. himāyet)

h.+sinde 14a.12

himāyet (Ar.) koruma, sahip çıkma (bk. himāye)

h.+ünde 23a.1

himāyet-i 'ismet u 'iffet iffet ve temizlik içinde muhafaza olma

h.+de 265b.3

himmet (Ar.) yardım

h.+inde 110a.9

himmet eyle- yardım etmek

h. 216b.5

hīn (Ar.) zaman

hīn-i vefāt vefat zamanı

h.+ından 35a.9-10

hīn-i mevt vefat zamanı

h.+inde 300b.12

hīpe (<Ar. hībe) bağışlama, ihsan (bk. hībe)

hīpe eyle- bağışlamak

h.-dim 276b.5

ḥiṣār (*Ar.*) kale duvarı

ḥiṣār-ı meclis meclis çevresindeki duvar

h.+de 30b.15

ḥiss (*Ar.*) sezgi, his

ḥiss eyle- hissetmek

h.-di 242b.8

h.-r 257b.8

ḥisse (*Ar.*) pay

h.+mi 55a.3

h.+sin 55a.4, 55a.5

ḥitāb (*Ar.*) sözü birine yöneltme

ḥitāb ét- söz söylemek

h.-medi 7b.15

ḥod çift ol- evlenmek

h.-magı 135a.4-5

ḥoḥu koku (*bk.* ḥoḥu, ḥoḥu)

h.+lar 270b.4

ḥoraz (*Far.*) horoz

h. 206b.6

ḥorla- horlamak, küçük görmek

h.-dık 317a.5

h.-rlarsa 136b.1

ḥōṣ (*Far.*) 1. beğenilen, güzel, iyi

h. 221a.14, 295a.12

h.+ça 250b.2, 278b.1

h.+dur 36b.6, 255a.10, 296a.6

2. geçiş sözü

h. 179a.5

ḥōṣ geldiḡ(iz) 'hoş geldiniz'

h. 44a.9, 142a.13, 177a.13, 248a.7, 337a.7

ḥōṣ imdi geçiş sözü

h. 117b.1-2, 132a.13, 223a.11-12, 237b.4, 277a.14

ḥōṣ-ṭabīʿat huyu güzel, fitratı güzel

h. 276a.13

ḥōṣ-elḥān güzel sesli

h. 295a.13

ḥōṣ ol- iyileşmek, sıhhat bulmak

h.-muş 117a.10

ḥōṣ tut- iyi olmasını sağlamak

h!. 36b.15

ḥoṣnūd (*Far.*) hoşnut, memnun

ḥoṣnūd eyle- hoşnut etmek

h.-yüp 183b.4

hoşnūd ol- hoşnut olmak	h. 44a.14, 327a.10, 327a.9
h.-dı 21a.1, 118b.7	h.+ler 337a.5
h.-dugımız 300a.3-4	h.+η 327b.2
h.-dular 118b.1	humṡā-yı muḡriḡa ateşli hastalık, sıtma
h.-dum 114a.4, 221a.4, 236a.4, 248a.3	h. 27b.15
h.-sun 114a.5, 114a.6, 221a.5	hūn (I) (<i>Far.</i>) kan
h.-up 118b.2	hūn-ālūde kana bulanmış
hoşnūdlik, -ḡı hoşnutluk	h. 51b.13, 51b.8, 94a.11-12, 170b.2, 181a.14, 263b.10, 265b.11
h.+ı 133a.2-3	hūn-bār kan yağdıran, ölüm saçan
hūb-sīretlū güzel ahlaklı	h. 21a.10
h. 98a.13-14	hūn (II) (< <i>Far.</i> ḡān [konuşma dilinde 'hūn']) sofa
huddām (<i>Ar.</i>) hizmetkarlar	hūn-ı kerem (Allah'ın) ikram sofrası
h. 173a.2	h.+i 47b.11
huddām-ı cehennem cehennemde görevli hizmetkarlar	hurde (<i>Far.</i>) kırıntı
h.+e 213b.5	h. 88b.7
huddām-ı harīm-i 'arş arşta görevli hizmetkarlar	hurde-i elmās elmas kırıntısı
h. 36a.7	h.+ı 88b.12, 89a.3
hufte (<i>Far.</i>) uyuyan kişi	hurd-ḡāş (<i>Far.</i>) paramparça
h.+leri 72a.10	hurd-ḡāş eyle- paramparça etmek
hulle (<i>Ar.</i>) elbise	h.-rdi 85b.5
	hurd-ḡāş ol- paramparça olmak

h.-dı 242a.9-10

ḥūrī (<Ar. ḥūr) cennette yaşadığına
inanılan dişi varlık

h. 36a.3, 40b.5, 45b.12, 200b.13

h.+ler 46b.5, 127a.8, 213b.3, 326b.13,
335a.3, 337a.6

h.+leri 328a.5

h.+leriḡ 326b.12

h.+ye 326b.14

ḥūrī-sıfat güzel yüzlü

h. 134a.14

ḥurma (Far.) hurma

h. 62a.12, 87a.10, 87a.10, 87a.14,
87b.3, 180a.14, 316b.9

h.+yı 87a.12, 87a.13

ḥurmalık, -ḡı hurma bahçesi

h.+ında 40b.15

ḥurūc (Ar.) ayaklanma, isyan

h.+a 320a.13

ḥurūc èt- ayaklanmak, isyan etmek

h.-elim 284a.8

h.-eriz 316a.11

h.-ersenḡ 318a.5

ḥurūc eyle- ayaklanmak, isyan
etmek

h.-diḡ 152b.6

ḥuṣūl (Ar.) vücuda gelme, olma

h.+ine 86a.11

ḥuṣūmet (Ar.) düşmanlık

h. 199b.13

ḥuṣūṣ (Ar.) konu

h. 249b.5

h.+a 84b.6

h.+da 169b.4, 251b.10, 301a.7

h.+ında 21b.3

h.+umda 169b.2

h.+unda 168b.14

ḥuṣūṣā (Ar.) özellikle

h. 48b.12, 62b.8, 112b.1, 135a.5,
138b.5, 141a.11, 157b.3, 158a.2,
169a.10, 173b.10, 220b.14, 248a.15,
251a.3, 260a.10, 260a.8, 260a.8, 260a.9,
309a.2

ḥōṣ-bend èt- (yarayı) sarmak, bağlamak

h.-diler 73b.5-6

ḥuṭbe (Ar.) cuma ve bayram
namazlarında hatibin minberden yaptığı
konuşma

h. 295a.13

h.+de 315a.1

h.+den 295a.9

h.+yi 130b.1, 311b.3

ḥuṭbe-i belīg güzel hutbe

h. 45b.1, 45b.14, 171b.2, 177b.9,
295a.7, 296a.1, 296a.7

ḥuṭbe-i şerīf değerli hutbe

h. 29b.14, 30a.15, 80b.8, 284a.13,
314a.7

ḥuṭūr (Ar.) hatıra gelme

ḥuṭūr eyle- hatırlamak

h.-di 227a.6

h.-mişdi 46b.2

ḥūy (Far.) 1. alışkanlık, adet

h.+ı 86b.6

h.+ları 108a.13

2. yaradılış

ḥūy-ı ḥulḳ yaradılıştan gelen mizaç

h.+ını 276a.15

ḥuṣūr (Ar.) huzur, nezd

h.+a 287a.7

h.+ına 7b.8, 42b.6, 87a.4, 102a.4,
172b.10, 182a.11, 252b.5, 282a.15

h.+ında 125a.4, 300a.3

h.+larına 'huzurlarında' 7b.10

h.+umdasın 89b.12

ḥuṣūr-ı Ḥaḳ Allah'ın huzuru

h.+da 238a.2

ḥuṣūr-ı 'izzet Hz. Muhammed'in
huzuru

h.+lerine 41b.5

ḥuṣūr-ı şerīf Hz. Muhammed'in
huzuru

h.+ine 179a.3

ḥüccet (Ar.) delil

h. 202b.12, 237b.5

ḥüccet eyle- delil göstermek

h.-mediḡ 199b.12

ḥücre (Ar.) oda (bk. ḥüçre)

h. 34b.5, 40b.15, 53b.14

h.+de 68b.3

h.+den 30b.5, 75a.3, 75a.8, 79a.10

h.+si 337a.5

h.+sine 46a.8-9, 47b.3

h.+ye 35b.12, 55a.15, 75a.11, 75a.11,
159b.12

hücre-i tahâret temiz oda

h.+e 46a.13

hücüm (Ar.) saldırı (*bk.* hüçüm)

h. 197b.13

h.+ıla 236b.13

hücüm ét- saldırmak

h.-diler 22a.12

h.-üp 223a.1

hücüm eyle- saldırmak

h.-di 77b.7, 238b.10

h.-diler 108b.13, 219b.7

h.-yüp 213a.7-8, 218b.5, 222b.6,
236b.7

hücüm-ı 'ām halkın bir kişiye
hücumu

h.+ıla 74a.2

hüçre (<Ar. hücre) oda (*bk.* hücre)

h. 67b.7

hüçüm (<Ar. hüçüm) saldırı (*bk.* hüçüm)

h. 213a.3

hüçüm ét- saldırmak

h.-üp 209b.13-14

hüçüm eyle- saldırmak

h.-yüp 215a.3, 215b.1

hüdāvend (Far.) malik, hükümdar

hüdāvend-i 'alī miqdār kıymeti
yüce hükümdar

h. 226b.11

hüküm (Ar.) 1. buyruk, emir

h. 321a.3, 321a.5

h.+üñ 192b.8

h.+i 243b.15

hüküm-i kazā Allah'ın emri

h.+sına 246b.7-8

hüküm-i şerīf değerli emir

h.+ine 133a.15-133b.1

2. hüküm sürme, hakimiyet

h. 307a.14

h.+i 245b.9

h.+ünde 66b.10, 85b.2, 85b.3, 141b.1

hüküm-i hükümet devlet yönetiminin
verdiği hüküm

h. 108a.3-4, 121b.15

h.+i 184b.8

h.+işi 32a.9

hük-m-i hükümet-sāhib hüküm
sahibi, hükümdar

h. 183b.13

hük-m ét- 1. yargılayıp karara
bağlamak

h.-meyinçe 328a.10-11

h.-mezim 328a.11

2. buyruk vermek

h.-di 149b.1

3. hüküm sürmek

h.-erdi 275b.5-6, 275b.14, 275b.15

h.-üp 118b.6

hük-m eyle- hüküm sürmek

h.-di 276a.8

hük-m olun- karara bağlanmak

h.-dı 96b.3

hük-mü geç- tahakküm altına almak

h.+ün g.-e 146b.15

hükümet (*Ar.*) hüküm sürme, iktidar

h. 81a.11

h.+i 5a.4, 345b

h.+inden 189b.9

hükümet eyle- hüküm sürmek

h.-mege 142b.15

hükümet-sāhib hüküm sahibi, hükümdar

h. 67b.13

hülāşa (*Ar.*) sözün kıtası

h. 176a.9

hümüm (*Ar.*) kederler, üzüntüler

h.+ıyla 213a.3

hüner (*Far.*) maharet, beceri

h. 209b.2

hüner-i ‘arz göster- maharet
göstermek

h.-üp 219a.9

hünkār (*Far.*) sultan (Hz. Hüseyin için)

h.+ım 111a.10

hür (*Ar.*) özgür

h. 198a.13

hürmet (*Ar.*) saygı, hürmet

h. 292a.4, 292a.5, 287b.7

h.+i 338b.12

h.+içün 241b.3

h.+im 334a.12, 334a.14

hürmet dut- gereken saygıyı göstermek

h.+la 32b.8

h.+im d.-madın 13b.15

hüşn-i sûret-i leṭāfet latif suretin güzelliği

hürmet eyle- saygı göstermek

h. 241a.5

h.-mezsın 287b.8

h.-rsın 336a.11

I, 'I

hürmet-i ehl-i beyt ehl-i beyte olan hürmet

h.+im 26b.1

ırk (Ar.) soy, nesil

hürmet-i Hż. Resûlallāh Hz. Muhammed'e olan hürmet

h. 267b.9

ırk-ı Resûl Hz. Muhammed'in soyu, nesli

1.+i 294a.2

hürmet-i 'ömr değerli ömür

h.+üni 81a.8

ırk-ı tāhir temiz nesil

1.+dir 80a.8

hüşn (Ar.) güzellik

h.+ine 228a.1

h.+ini 134a.15

h.+üne 156b.11, 267a.9

ırmak ırmak

1. 180a.15

ışmarla- emanet etmek

1.-dı 316b.2

1.-dım 30b.2, 128a.6

hüşn-i efḍal-i feṣāyil-i ibādet faziletli ibadetlerin güzeli

h.+dir 301a.6-7

ıssı sıcak

1. 63b.3, 139b.5, 220a.14, 230a.1

hüşn-i istimā' güzel dinleme

h.+la 35b.2

ıssız تنها

1. 232a.5

hüşn-i 'itikād güzel inanç

ıstılāḥāt (Ar.) tabirler

1. 4a.4	57b.3, 57b.4, 60b.5, 60b.5, 61a.1, 61a.10,
ıstılāḥāt-ı ğarīb ilginç tabirler	63a.13, 65b.1, 66b.10, 67b.13, 67b.3,
1.+lerle 341b.11	67b.4, 71b.13, 72a.12, 72b.2, 73a.2,
‘ıyd-ı ekber şenlik	74b.13, 75b.8, 76a.8, 76b.12, 77a.7,
1.+dir 212b.5	83b.13, 84a.7, 84b.14, 86a.14, 86a.4,
‘ıyş u ‘ışret (Ar.) yeme içme	87b.12, 88b.14, 91a.15, 92b.11, 95b.1,
‘ıyş u ‘ışret ét- yiyip içip sefa sürmek	96b.13, 101b.2, 103b.3, 104b.6, 104b.7,
1.-üp 285a.6-7	109b.8, 109b.8, 112a.2, 115a.12,
ıztırāb (Ar.) acı, sıkıntı, ızdırap	115a.13, 115a.15, 115a.2, 117b.15,
1.+dır 51b.3	119a.13, 120b.6, 121a.6, 122b.3,
1.+ıla 53b.14	123b.13, 123b.13, 127b.10, 127b.13,
1.+ım 26a.9, 231b.4	128b.9, 129b.4, 132a.10, 136a.14,
1.+la 54a.13-14, 55a.15, 175b.12	139a.4, 139a.5, 139a.5, 139a.8, 139b.14,
ıztırāb vēr- acı çektiirmek	141b.10, 142b.6, 146b.10, 146b.9,
1.-üp 249a.2	146b.9, 149a.6, 149a.7, 155b.8, 159a.11,
İ, Ĭ, ‘İ	159a.11, 160b.15, 161a.1, 162b.10,
i- muktedir olmak	166b.14, 171a.14, 174a.13, 177a.2,
i.-di 7a.13, 11b.1, 14a.6, 17a.13,	177a.3, 177a.7, 179a.8, 180a.7, 182b.1,
17b.11, 17b.15, 20a.2, 20a.3, 24a.6,	190a.10, 190a.11, 190a.15, 191b.13,
24b.10, 27b.12, 28a.3, 33a.3, 33b.12,	191b.14, 191b.9, 193a.8, 194a.2,
34b.1, 39b.4, 45a.1, 46a.6, 46b.11,	197b.10, 198b.3, 198b.3, 198b.6, 198b.7,
46b.12, 56a.15, 56a.15, 56b.15, 56b.2,	206b.11, 206b.12, 207a.7, 208a.13,
	209a.4, 210a.7, 210a.9, 212a.15, 212a.15,
	212a.5, 212b.8, 213a.2, 213b.2, 213b.4,
	214b.4, 214b.4, 216a.10, 216a.12,
	216a.9, 216b.12, 217b.10, 218a.11,
	218a.6, 218b.14, 218b.14, 219a.2,
	220a.14, 220a.4, 220a.5, 226a.3, 226b.8,
	227a.8, 227a.8, 227a.9, 230a.12, 234b.15,
	234b.7, 236b.7, 237a.10, 237a.10,
	237a.7, 238b.13, 239b.12, 239b.6,
	239b.6, 239b.7, 240b.10, 241b.14,
	242b.5, 243b.8, 244a.13, 244a.15,

245b.4, 246a.9, 248b.2, 250b.6, 251a.1, 258a.8, 258b.2, 260b.6, 260b.9, 263a.10, 263a.6, 263a.9, 266a.2, 266a.6, 266a.7, 272a.13, 274b.10, 275a.12, 275a.5, 275b.12, 276a.14, 276b.13, 277a.7, 281b.12, 281b.7, 284a.11, 284b.15, 289b.9, 290a.5, 298a.6, 299a.12, 299b.3, 300b.12, 308b.6, 311a.4, 314b.4, 315a.12, 315a.13, 317a.10, 317b.7, 317b.9, 319a.10, 319a.11, 322b.13, 322b.6, 325a.11, 325a.11, 332b.1, 334a.1, 338a.14, 338b.7, 339b.5, 340b.12, 340b.14, 340b.6, 342a.1, 342a.2

i.-dik 263b.7, 319b.13

i.-dim 13b.1, 30b.4, 31b.15, 33b.12, 33b.2, 36a.13, 78a.15, 79b.1, 101b.2, 110a.3, 184a.9, 196b.12, 270a.6, 270a.9, 280a.1, 290a.9, 301b.11, 305a.11, 317b.10

i.din 105a.9

i.-diş 53a.13

i.-düm 27a.11, 28a.12, 28a.2

i.-dür 138a.2

i.-ken 11a.15, 11a.4, 19a.9, 22b.1, 24b.13, 25b.1, 25b.5, 31a.14, 35b.3, 38b.10, 54b.14, 55b.7, 82a.12, 82a.8, 93b.7, 100b.8, 122b.5, 131b.5, 151b.11, 151b.13, 156b.6, 162b.1, 165b.15, 216b.3, 226a.5, 228a.1, 228a.3, 231b.13,

250b.9, 253a.10, 255a.14, 255b.2, 276a.12, 307a.2

i.-miş 63b.15, 64b.12, 81a.10, 81a.11, 136a.12, 155a.4, 210b.1, 210b.1, 267a.12, 295a.12, 302a.12

i.-se 7a.6, 9b.15, 10b.6, 13a.5, 15a.8, 23b.13, 34b.10, 38b.2, 48b.10, 48b.11, 52b.13, 79b.10, 79b.9, 86a.11, 112b.12, 114b.13, 120a.7, 125b.3, 128a.10, 128b.6, 130b.5, 133a.11, 134b.9, 135a.15, 135a.6, 135b.3, 136b.13, 142a.15, 142a.4, 145b.10, 156a.1, 156a.8, 160a.11, 161a.7, 168b.4, 173b.4, 183a.12, 189b.5, 189b.7, 192a.5, 200a.11, 209b.9, 210b.6, 213a.2, 214a.14, 214a.14, 218a.11, 219b.1, 223a.12, 231a.12, 237b.2, 245b.15, 246b.13, 251b.8, 253b.8, 264a.11, 268b.15, 271b.13, 275a.3, 276a.2, 276a.4, 281b.4, 290a.12, 291a.6, 301b.6, 303b.5, 304b.5, 305a.2, 308b.3, 315a.11, 317a.14, 318a.8, 320b.5, 326b.13, 329b.6, 330a.9, 331b.1, 336a.5, 336b.2

i.-sem 188b.3

i.-señ 70b.6, 128b.3, 203a.8

i.-seniz 316a.11

i.-señiz 163a.14

‘ibādet (Ar.) ibadet

i. 60b.12, 150a.4, 255a.2, 297b.8,
330b.7

i.+de 55b.7, 86b.4

i.+e 167a.5, 194b.7, 194b.8, 326a.4

i.+i 67b.3

i.+ile 56b.2

i.+ini 167b.6

i.+le 103a.11, 119a.15

‘ibādet eyle- ibadet etmek

i. 14b.1-2

i.-di 71b.3, 126a.10-11

i.-diler 194b.14

i.-diñiz 261a.12

i.-mezler 170b.15

i.-yüp 336b.11

‘ibādet ü ṭā‘at bilme- ibadeti
terkedip dünyaya dalmak

i.-z 135b.1

‘ibādet ü ṭā‘at ét- ibadet etmek

i.-emez 136b.12

‘ibādet ü ṭā‘atde ol- ibadet üzere
olmak

i.-ayım 108a.10

‘ibārāt (Ar.) ibareler, tabirler

i.+la 4a.4

ibn (Ar.) oğul

ibn-i Resūlallāh Hz. Muhammed'in
oğlu (soyu)

i. 82b.12, 123b.4, 129a.5, 178a.4-5,
188b.8, 190b.12, 192a.6, 195a.2-3,
201b.6, 209a.6, 212b.2-3, 216b.1,
221a.10, 247b.7, 249b.1, 250a.5

i.+am 202b.7-8

i.+sın 177b.5

ibrām (Ar.) ısrar etme

i.+ıla 296a.6

‘ibret (Ar.) bir olaydan çıkarılan ders

‘ibret al- ibret almak

‘i.-a 335b.4

‘i.-alar 338a.8

‘i.-madıñ 152b.11

‘ibrete's-sā‘ilīn başkalarına ibret
olsun diye

‘i. 163a.8

‘ibret nazarıyla baķ- ibretle
bakmak

i.-dım 312a.15

‘ibret ol- başkalarına ibret olmak	ibtidā-yı kerāmāt-ı H̄z. İmām-ı H̄seyin Hz. Hüseyin'in kerametlerinin ilki
‘i.-sun 163a.10	
‘i.-ursın 191b.8	i. 274a.2
ibrīk (Ar.) ibrik	ibtizāl (Ar.) herkesin bildiği bir şeyi tekrar etme
i. 40b.6	
i.+lardan 40b.7	ibtizāl eyle- tekrar etmek
ibtidā (Ar.) 1. başlangıç	i.-di 126a.4
ibtidā-yı zuhūr (peygamberliğinin) ortaya çıkmasının başlangıcı	ic- içmek (<i>bk. iç-</i>)
i.+ında 11b.7	i!. 66a.14, 242b.2, 284b.9, 314b.11
ibtidā eyle- başlamak	icābet (Ar.) kabul etme, uyma
i.-dim 341b.15	i. 133a.10
i.-yüp 341b.8	icāzet (Ar.) izin, ruhsat
ibtidā olun- başlanmak	i. 35b.12, 47b.9, 115b.1, 116b.4, 216a.5, 279b.5, 282a.15, 298b.7, 299b.7
i.-dukda 158a.13	i.+dir 235a.3
2. evvela, ilk başta, önce	i.+im 278b.4
i. 4b.7, 10b.15, 29a.15, 20a.2, 29a.15, 35a.2, 101a.7, 116b.7, 140a.15, 186a.8, 186b.14, 196a.11, 197a.11, 199b.13, 207b.4, 211a.15, 212b.8, 222a.13, 223a.5, 224a.9, 229a.12, 248b.7, 270b.12, 274a.2, 274b.13, 292a.11, 330a.9, 335a.1, 340a.5, 345a	i.+iyile 234b.9
i.+sı 11a.3, 23a.7, 69b.15, 342a.1	icāzet al- izin istemek
	i.-asın 218a.8
	i.-dı 202a.13-14, 210b.8, 279a.4
	i.-dukda 235a.5
	i.-ıram 192a.12

i.-up 117a.14, 189a.13, 200a.1,
202a.5, 213a.14, 216b.7, 221a.9, 222a.13,
223a.7, 234b.2, 296a.6-7

icāzet-i Hz. İmām-ı Hüseyin-i
Mażlūm Hz. Hüseyin'in izni

i. 233b.6-7

icāzet ol- izin verilmek

i.-ursa 34b.8

icāzet vēr- izin vermek

i. 193a.9, 199b.10, 218a.14, 218a.7,
247b.15-248a.1, 295b.15

i.-di 92b.9, 190b.15, 210b.4-5,
219a.13-14, 221a.15, 222b.15, 292b.12-
13

i.-diler 116a.4-5

i.-dim 307a.15-307b.1

i.-iñ 222b.12

i.-irseñ 190b.14

i.-medi 38a.14

i.-medikçe 278b.7

i.-señ 42b.8, 237b.1

i.-üñ 42b.13

icrā (Ar.) yapma, uygulama

i. 163b.13

icrā-yı hüküm-i şer' ét- şeriatın
hükümünü uygulamak

i.-üp 213a.15

ictināb (Ar.) sakınma, çekinme

i. 286a.11

ictināb eyle- sakınmak, çekinmek

i.-meyüp 297a.14

iç 1. ara, iç

i.+i 14a.4, 39a.10, 49a.8, 106b.6,
298b.11

i.+imizde 205a.12

i.+inde 12a.1, 13b.3, 32a.1, 51b.8,
56b.4, 57b.9, 69a.5, 75b.11, 77a.3, 84a.9,
96a.11, 106a.8, 106b.15, 111b.9, 119a.2,
142b.6, 150a.4, 152b.12, 154a.6,
159a.14, 178a.7, 179b.8, 187a.3, 187a.7,
195b.4, 197b.11, 200b.13, 205a.8,
205a.9, 219b.4, 220a.10, 227a.10,
228a.11, 228a.4, 230a.15, 238a.11,
241a.7, 243a.10, 245b.5, 247a.1, 255a.3,
265b.12, 268b.15, 269a.10, 269a.2,
269b.9, 271a.8, 277a.10, 281b.10,
298a.1, 302b.1, 304b.2, 305b.5, 305b.5,
310b.13, 310b.5, 312b.6, 316a.7, 318a.5,
322b.3, 326b.12, 326b.13, 328a.14,
332a.7, 333a.14, 333a.2, 335a.2, 335a.3,
336b.10, 337a.13, 338a.6, 338b.9,
339b.4, 343b.4

- i.+indedir 135b.1, 301a.10-11, 337a.11
- i.+indeki 165b.13, 182b.5, 246a.1
- i.+indekiler 224a.2
- i.+indekini 182b.12, 227a.9
- i.+inden 75a.8, 333b.1, 333b.4, 334b.2, 337a.6
- i.+indeyim 279a.14
- i.+indeyken 326b.5
- i.+ine 50b.14, 50b.2, 88b.12, 89b.15, 94b.11, 95a.2, 113a.8, 115a.10, 142b.13, 149a.13, 152a.8, 160b.13, 193b.1, 194a.5, 217a.11, 246a.3, 261b.13, 267a.5, 287a.10, 299b.13, 338b.4, 339b.14, 340a.10
- i.+ini 39a.12, 337b.14
- i.+iñizde 183b.11
- i.+lerinde 66b.3, 326b.9
- i.+lerinden 9a.14, 69a.11
- 2. karın, mide**
- i.+i 246a.4, 314b.12
- iç- içmek (bk. ic-)**
- i. 149b.10
- i.-di 87a.7, 89a.15, 238b.6, 245b.14, 245b.15, 246a.1, 246a.6, 249a.10, 250b.7, 314b.12
- i.-digi 89a.15, 90a.12
- i.-digim 302b.8
- i.-diler 220a.6
- i.-dim 66a.14, 89b.5, 242a.4
- i.-diñ 243a.3
- i.-e 90a.12, 137a.13, 238b.7, 249a.10
- i.-emeyem 236a.11
- i.-emezdi 194a.15, 311b.15
- i.-er 121b.6
- i.-erdi 246a.2, 246a.3, 335b.1, 335b.2
- i.-erem 30b.12
- i.-erim 316a.2
- i.-erken 284b.10, 302b.7
- i.-erler 226a.4, 238a.4, 239a.5
- i.-erse 249a.5
- i.-ersin 206a.13, 206a.15, 225b.14
- i.-eyim 152a.4, 152a.7, 173a.14, 206a.13, 236a.9, 246a.6, 250b.7
- i.-içek 203a.9
- i.-medi 238b.8, 249a.11, 250b.8
- i.-mege 222a.14, 303a.6
- i.-mek 238b.9, 250b.9
- i.-memişdi 245b.4, 250b.6

i.-meye 30b.11

i.+dir 203a.6

i.-mez 89a.11

içir- içirmek

i.-miş 311a.13

i. 314b.7

i.-üp 72a.2, 261b.3

i.-di 212a.2

īcād (<Ar. īcād) icat

içün için, -den dolayı (*bk. için*)

īcād olun- icat edilmek

i.-muşdır 341a.9

içeri içeri (*bk. içerü*)

i. 16a.12, 43b.6, 51a.7, 52b.6, 52b.7, 69a.9, 69b.8, 84a.15, 277b.9, 282a.2, 292a.11, 308b.10, 324b.6, 325b.5, 326a.2

i.+den 328b.11

i.+sine 49a.7, 277b.3

içerü içeri (*bk. içeri*)

i. 43b.11, 44a.6, 53b.13, 75a.5, 92b.10, 92b.9, 94a.14, 116b.5, 116b.6, 117a.10, 147a.8, 314b.13

i.+de 93b.15

içim bir kerede içilecek miktar

i. 152a.3, 158b.7, 238a.5, 238a.8, 239a.3, 241a.15, 243b.14, 244a.2, 245b.10

için için, -den dolayı (*bk. için*)

i. 241b.3

i. 6b.6, 6b.8, 10b.5, 10b.8, 12a.12, 13b.14, 21a.2, 22a.15, 22b.1, 23a.2, 25a.11, 27a.15, 27a.8, 29a.11, 30a.1, 36b.15, 38a.1, 38a.2, 38a.3, 43a.9, 45a.10, 50a.1, 51b.9, 52a.8, 55a.2, 55a.2, 55a.9, 62a.10, 66b.12, 67b.14, 74b.5, 76a.10, 79b.14, 82a.2, 82a.4, 83a.6, 90b.13, 101a.6, 101a.6, 105b.13, 106b.15, 113b.5, 119a.13, 125b.10, 148b.3, 163b.6, 164b.1, 167b.2, 168a.5, 175b.4, 176a.10, 178b.5, 181a.12, 183b.2, 192a.2, 193a.1, 197b.7, 207b.1, 213b.2, 220b.15, 241b.2, 243a.10, 249b.5, 256b.6, 262a.5, 268a.14, 268a.9, 276b.11, 282a.15, 299a.7, 300a.8, 301a.13, 301a.6, 322a.14, 322a.15, 325b.12, 325b.4, 327b.10, 327b.10, 328b.13, 328b.6, 330b.14, 330b.5, 335a.4, 336b.2, 337b.9, 340a.2

i.+dür 8a.13, 8a.14, 20b.10, 20b.10, 32a.10, 35b.1 76a.10, 213b.15, 229b.14, 325a.4, 325a.5

idrāk (Ar.) anlama, anlayış

idrāk eyle- idrak etmek

i.-din 232b.5	igne iğne
ifākāt (Ar.) iyileşme	i.+ye 38a.11
ifākāt bul- iyileşmek, sıhhat bulmak	iğvā (Ar.) yoldan çıkarma
i.-amadı 115a.11	i.+sına 35b.3
i.-madı 166a.3-4	ihānet (Ar.) hainlik, alçaklık
ıffet (Ar.) ahlak kurallarına bağlılık	i. 24a.4
i.+de 265b.3	ihānet ét- hainlik etmek
iftār (Ar.) oruç açma	i.-ersin 183a.2, 276a.6
iftār ét- oruç açmak	i.-üp 110b.2, 197b.1
i.-erdi 71a.11-12, 71a.12-13	ihānet eyle- hainlik etmek
i.-eriz 49b.13	i.-diler 260b.1-2, 297b.7
iftihār (Ar.) övünç	ihāneten (Ar.) ihanet etmek suretiyle
i.+ımızdır 273a.4	i. 336a.13
i.+larıdır 48b.12	ihfā (Ar.) gizlilik
iftihār eyle- övünmek	i. 29a.5
i.-dikden 196b.8	ihlās (Ar.) 1. ibadetteki içtenlik
iftirā (Ar.) birini uydurma bir suçla itham etme	i.+ına 20a.13
iftirā ét- iftira atmak	i.+ııızı 172b.2
i.-dim 63b.6	i.+la 16a.9
i.-erlerdi 12a.9-10	2. İhlas suresi
iftirā eyle- iftira atmak	i. 6b.12
i.-meı 163b.3	ihmāl (Ar.) üstüne düşeni zamanında yapmama

ihmāl eyle- ihmal etmek	i. 121a.12
i.-digimden 166b.2	iḥtimāl (Ar.) olasılık
iḥsān (Ar.) bağışlama, lütuf	i.+i 58a.8
i. 159a.9, 159a.10, 264b.14, 267a.3	iḥtimām (Ar.) özen
i.+dır 49a.8	iḥtimām ét- özen göstermek
i.+ım 8a.13, 153a.12	i.-mişdir 341a.13
i.+ıñ 162a.12	iḥtirām (Ar.) hürmet, saygı
i.+lar 171a.3, 299a.9-10	iḥtirām-ı ḥānedān-ı risālet
iḥsān-ı erbāb-ı cemāl güzellik	peygamberlik soyuna hürmet
sahibinin lutfu	i.+e 260a.4
i. 234b.15	iḥtirāz (Ar.) sakınma, çekinme
iḥsān ét- bağışlamak	iḥtirāz eyle- sakınmak, çekinmek
i.-erdi 307b.7, 307b.11, 338a.3	i. 154a.13
iḥsān eyle- bağışlamak	iḥtişām (Ar.) görkem, şaşaa
i.-di 261a.14-15, 337a.9	i.+ın 260b.10
i.-miş 49a.14	iḥtişām-sāhib görkemli, şaşaalı
i.-ñ 163a.8	i. 260b.8-9
i.-r 214b.10	iḥtiyāc (Ar.) 1. muhtaç olunan şey
i.-yüp 22b.2	iḥtiyācını gör- ihtiyacını karşılamak
iḥtilāf (Ar.) fikir ayrılığı, uyuşmazlık	i.-ürdi 76a.7-8
iḥtilāf ét- fikir ayrılığına düşmek	2. muhtaç olan kişi
i.-mişlerdir 39b.9	iḥtiyāc ol- muhtaç olmak
iḥtilāl (Ar.) karışıklık, düzensizlik	i.-mayalar 51b.6, 51b.10

3. lüzum**iḥtiyāc ḳalma-** gerek olmamak

i.-dı 237a.13

iḥtiyār (Ar.) 1. yaşlı

i. 148a.5

i.+a 216b.14

i.+dur 141a.2

i.+sın 135a.14, 216a.14

iḥtiyār ol- yaşlanmak

i.-dum 103b.4

2. irade, seçim

i.+ım 58b.3

i.+ımla 169b.4

iḥtiyār ét- seçmek

i.-dim 23b.15, 59a.13

i.-düm 27a.13-14

i.-üp 183a.15

iḥtiyār eyle- seçmek

i. 23b.11, 96b.6

i.-di 96b.7

3. sonra

i. 171a.6

iḥtiyāre (Ar.) yaşlı kadın

i. 115a.12

iḥtiyārlik yaşlılık hali

i.+ıma (iḥtiyārliğıma) 117a.3

iḥvān (Ar.) kardeşler, dostlar

i. 91a.12

i.+ıyla 87b.8

iḥvān-ı muḥibb-i ḥānedān Hz. Muhammed'in ailesini sevenlerin dostları

i. 242b.8-9

iḳāmet (Ar.) kamet**iḳāmet eyle-** kamet getirmek

i. 297a.3

i.-di 78b.4-5

i.-yüp 297b.10

iḳbāl (Ar.) mutluluk, saadet

i.+le 142a.7

iḳdām (Ar.) gayet gösterme

i. 154a.9

iḳdām ét- gayet göstermek

i.-mişsen 51a.15

i.-üp 221a.10, 222a.3

iḳdām eyle- gayet göstermek

i.-di 258b.5, 301b.15

i.-diler 161a.10, 219a.15-219b.1

iki iki

i. 6b.13, 7a.10, 11a.6, 11b.10, 18a.11, 22a.6, 22b.2, 23a.5, 23b.8, 23b.9, 25a.12, 29a.12, 32a.8, 51a.15, 56b.11, 57a.9, 58a.4, 60a.15, 60b.2, 62a.10, 62a.11, 62a.12, 62a.12, 63b.11, 63b.12, 63b.14, 63b.15, 63b.9, 63b.9, 64b.14, 69a.1, 71b.15, 72a.14, 72b.3, 72b.4, 76a.12, 79b.15, 80a.2, 80a.6, 81b.14, 83a.1, 83a.2, 90a.6, 94b.11, 98a.8, 98b.5, 100a.13, 100a.15, 100a.15, 100b.6, 100b.7, 100b.8, 100b.9, 101a.8, 101b.9, 102a.5, 106a.1, 110a.13, 113a.11, 116a.8, 117a.4, 125a.8, 126a.11, 134a.7, 135b.9, 139a.11, 139a.3, 139a.5, 139a.9, 142a.3, 145a.9, 145b.4, 155a.2, 155a.4, 155b.5, 159b.13, 159b.7, 161b.14, 163b.12, 173b.10, 178b.3, 180a.9, 182b.4, 184a.7, 185b.10, 192a.14, 192a.15, 192b.12, 192b.4, 194b.11, 196b.4, 198b.8, 200b.2, 200b.6, 207b.10, 207b.9, 207b.9, 208b.6, 212b.5, 214a.2, 215b.5, 215b.5, 219b.8, 228a.8, 239a.8, 240a.14, 243a.1, 243a.1, 249a.1, 253b.12, 255a.8, 275b.14, 276b.4, 291a.4, 291b.10, 307b.1, 311a.7, 312b.2, 313b.13, 313b.13, 316b.10, 322b.5, 323a.2, 323b.1, 323b.13, 323b.14, 325a.10, 325a.2, 326b.7, 328a.15, 333b.9, 334a.6, 334b.4

i.+dir 63b.14

i.+miz 6a.1, 164b.3

i.+ıiz 290a.11

i.+si 72b.2, 72b.5, 163a.15, 201b.4, 208b.8

i.+sini 162a.3, 199b.6, 199b.7, 208b.12

i.+siniı 204b.2

iki biı iki bin

i. 186a.9, 190b.9, 215a.10, 215a.13, 215a.4, 215a.7, 235b.7, 278b.11, 307a.3

iki biı beı yüz iki bin beı yüz

i. 223a.15

iki böl- ikiye bölmek

i.-di 238b.5-6

ikide birde ikide bir, sıklıkla

i. 86b.6, 111b.2

iki gözüm sevgi sözü

i!. 315b.12

iki iki ikişer ikişer

i. 252a.3

iki yüz kırk iki yüz kırk

i. 234a.11

iki yüz seksān iki yüz seksen (*bk.* iki yüz seksen)

i. 237a.1

iki yüz seksen iki yüz seksen (*bk.* iki yüz seksān)

i. 223a.8

iki yüz yigirmi iki yüz yirmi

i. 241a.11

ikinci ikinci

i. 8b.7, 20b.5, 24a.15, 53a.13, 53b.8, 67b.3, 78a.11, 119a.7, 128b.8, 141b.15, 153a.8, 169a.1, 172a.12, 179a.7, 187b.3, 255a.14, 274b.7, 300a.15, 304b.3, 339a.14, 342b.4, 343b.6

ikindi ikinci vakti

i.+degin 286b.3

ıķlīm (*Ar.*) űlkeler, memleketler

i.+e 135b.7

i.+i 59a.11

ıķrā (*Ar.*) 'oku', Hz. Muhammed'e gelen ilk vahiy

i. 6a.10

ıķrāh (*Ar.*) iķrenme

i.+ıladıır 280b.12

ıķrāh ēt- iķrenmek

i.-meye 137a.11

ıķrām (*Ar.*) ikram

i. 174a.15, 326a.15

ıķrām ēt- ikram etmek

i.-di 136a.4

ıķrār (*Ar.*) tasdik etme, kabul etme

i. 81a.3

ıķrār ēt- tasdik etmek, kabul etmek

i.-ersen 16a.6

ıķrār eyle- tasdik etmek, kabul etmek

i.-di 64a.3-4, 73b.14, 73b.9, 159b.15

i.-diler 157a.2

i.-miş 64a.2

ıķtidā (*Ar.*) tabi olma

ıķtidā ēt- tabi olmak

i.-üp 129b.9

ıķtidār (*Ar.*) kudret, güç

i.+ım 128a.1

ıķtizā (*Ar.*) gerek, lüzum

i. 185b.3

ıķtizā eyle- gerekmek

i.-di 135a.2	i. 1b.17, 3b.6, 4a.10, 4a.5, 5a.12, 7b.7,
il memleket	8b.11, 8b.6, 8b.8, 9a.12, 9a.13, 11a.11,
i.+i 129a.11	11b.14, 11b.5, 11b.6, 13b.14, 13b.5,
‘ilāc (Ar.) ilaç	14a.7, 14b.7, 15a.4, 15a.5, 15b.4, 16a.4,
i. 74b.11, 270b.3	16b.9, 19b.6, 20a.5, 20b.7, 23a.5, 24a.14,
i.+lar 137a.2	26a.11, 26b.15, 28a.10, 29a.5, 31b.3,
i‘lām (Ar.) bildirme	33a.10, 33a.12, 33a.12, 35b.5, 37a.5,
i. 135b.5	39a.9, 39b.3, 40b.15, 40b.15, 41b.3,
i‘lām èt- bildirmek	42a.1, 42b.12, 43a.7, 43b.10, 43b.5,
i.-diler 140a.12, 187b.5	45b.11, 46a.13, 49b.13, 51b.4, 57b.7,
i.-dikde 30b.13	59b.5, 62b.1, 62b.10, 62b.11, 62b.7,
i.-üp 187b.4	62b.8, 62b.9, 64a.15, 64a.5, 65a.3,
i‘lām eyle- bildirmek	67a.11, 72b.11, 73b.1, 73b.3, 75b.12,
i. 186a.1	82b.12, 83b.2, 83b.4, 90a.15, 90a.15,
i.-di 22a.4, 30a.7, 41b.12-13, 41b.6,	95b.9, 97a.4, 98b.1, 102b.8, 103b.2,
139b.13, 173a.8, 183b.9	105b.15, 107b.12, 110a.13, 113b.14,
i.-diler 59a.15-059b.1, 186a.4-5	114b.5, 121a.1, 122a.2, 122a.3, 122a.3,
i.-dim 188a.5	124a.4, 124b.6, 125b.14, 126a.10,
i.-yüp 20a.12	131b.9, 132a.14, 132a.3, 132a.4, 132a.9,
ilā māṣā‘allāh (Ar.) Allah'ın dilediği bir	134b.1, 135a.7, 135b.6, 135b.6, 136b.3,
vakte kadar	139a.7, 139a.9, 140a.1, 143a.1, 143a.2,
i. 102b.10	143b.4, 145b.13, 151a.10, 154a.13,
ile ile	156b.5, 158b.3, 158b.5, 166b.9, 168b.15,
	169b.14, 172a.14, 176b.6, 177a.5,
	177a.7, 178a.10, 181b.6, 182a.3,
	183b.11, 184a.4, 184b.5, 184b.5,
	186a.12, 188a.8, 188a.9, 190a.9, 190b.10,
	194b.11, 197a.3, 197b.14, 198a.1,
	198b.2, 199a.9, 202a.12, 204b.4, 211a.1,
	212a.4, 215b.13, 218b.3, 218b.3,
	219a.13, 219a.3, 219a.5, 221b.9,
	223b.13, 223b.3, 225a.2, 226a.14,
	226b.5, 227a.11, 228a.10, 228a.11,

229a.2, 230b.12, 231b.14, 232a.1, 232b.1, 233a.10, 233b.3, 233b.7, 234a.6, 235a.5, 236b.12, 236b.4, 238b.11, 240a.14, 241a.15, 247b.13, 250a.2, 263b.6, 265a.9, 265b.1, 265b.7, 265b.7, 266b.11, 273a.3, 273a.9, 279a.15, 280a.11, 280a.14, 280b.9, 283b.10, 291a.3, 294a.6, 295a.3, 297a.11, 298b.12, 301a.10, 301a.8, 302b.11, 307a.6, 310a.9, 316a.4, 317a.4, 317b.5, 318b.9, 321a.2, 323b.12, 326b.7, 329a.10, 329a.12, 329a.8, 329b.1, 341a.12, 341b.5, 341b.5, 345b, 345b

ileri ileri (*bk. ilerü*)

i. 19a.2, 19a.3, 66a.2, 66a.4, 81b.15, 208a.7

ileri var- ileri gitmek (*bk. ilerü var-*)

i.-dı 284b.1, 284b.12, 294a.4

i.-dım 302a.12

ilerü ileri (*bk. ileri*)

i. 65a.2, 152a.2, 179a.10, 179a.9, 180b.5

ilerü var- ileri gitmek (*bk. ileri var-*)

i.-dım 333a.1

ilet- ulaştırmak, götürmek

i.-em 34b.9

i.-eyim 179b.5

i.-ün 75b.10

i.-üp 14a.15, 36a.10

ilhāḥ (*Ar.*) ısrar etme

i. 235a.5

ilhāḥ ét- ısrar etmek

i.-üp 31b.11

ilhām (*Ar.*) Allah'ın kalbe bildirmesi

ilhām eyle- kalbine bildirmek

i.-di 220b.9

‘ilim (*Ar.*) ilim (*bk. ‘ilm*)

i. 63a.4, 63a.5, 63a.7

ilḳā-yı naṣīḥāt öğüt verme

i. 25a.4-5

illā (*Ar.*) **1.** mutlaka

i. 339b.7

2. yine de

i. 280b.14

‘illet (*Ar.*) **1.** hastalık, zorluk

i.+de 79b.9

2. sebep

i. 216a.6

3. insanı kızdıran şey

‘illet eyle- kızdırmak

i.-meyesin 227a.15

‘ilm ilim (*bk.* ‘ilim)i. 35b.10, 60b.12, 63a.1, 63a.10, 63a.8,
63a.9, 67b.3

i.+i 60b.10, 63a.2

i.+im 204a.1

i.+inden 62b.11, 63b.7

i.+iñ 94a.6

‘ilm-i kıyāmet Hz. Hüseyin'in, oğlu
Zeynel Abidin'e verdiği emanetlerden biri

i. 245a.11

iltifāt (Ar.) 1. alaka, teveccüh

i. 267a.3, 286b.10, 286b.9

i.+ı 16a.3

i.+ına 129a.10, 264b.15

i.+iñ 162b.5

i.+larına 128a.10

i.+uñ 51a.15

2. güzel söz söyleme

i. 79a.13

3. yüz çevirip bakma, nazar atma

i.+ıyıla 35a.7

iltifāt ét- 1. alaka göstermek

i.-ersin 174a.15, 274b.1, 277a.5

i.-me! 129a.10

i.-medi 19a.3, 59b.3-4, 72b.12

i.-meñ 277a.4

i.-meyesin 125a.13

i.-meyüp 15b.8, 270b.12

2. güzel söz söylemek

i.-erdi 24a.2

iltifāt eyle- alaka göstermek

i.-di 96b.15-97a.1

i.-diñiz 97a.2

i.-meyüp 19a.2

iltifāt-ı Hız. Resül Hz. Muhammed'in
nazarı, vechi

i. 289b.14

imām (Ar.) Hz. Ali soyundan gelen
sayıları on iki kabul edilen imamlardan
her birii. 60a.15, 81a.14, 81a.9, 84b.9, 87a.10,
87a.12, 87a.13, 87b.4, 90a.2, 134a.2,
134a.8, 174a.14, 174b.13, 174b.4,
175a.13, 176b.12, 177a.9, 178b.9,
179a.10, 179b.1, 180a.1, 181a.7, 186a.3,
187a.5, 198a.7, 201b.13, 297a.4

i.+a 125a.6, 199b.3

i.+dan 84b.8, 202a.5

i.+dır 78a.11, 92a.6

i.+ımız 116a.4, 178a.1

i.+ıñ 84a.11, 84b.1, 86a.5, 88b.3,
89b.1, 172b.8, 179b.12, 197b.13, 324a.1

i.+la 108b.7

imām-ı cihān tüm cihanın imamı,
önderi

i. 233b.13, 297a.6

imām-ı evvel birinci imam

i.+dır 56a.8

imām-ı sultān sultanların imamı

i. 258b.8

imām-ı zamān zamanın imamı,
önderi

i.+sın 177b.5

imāme (Ar.) sarık

imāme-i şerīf değerli sarık

i.+in 304a.13

imāmet (Ar.) imamlık

imāmet eyle- namaz kıldırmak

i. 177b.6

imāmetlik 1. halifelik, önderlik

imāmetlik ét- halifelik görevini icra etmek

i.-di 80b.14

2. namaz kıldırma, imamlık

imāmetlik eyle- namaz kıldırmak

i.-di 33a.6-7

i.-ye 33a.5

imām-zāde imamın oğlu

i.-i ma'sum 126b.6

īmān (Ar.) **1.** Allah'a inanma

i. 44b.8, 164a.1, 196b.5

i.+dan 251b.5

i.+ı 177b.7

i.+ımdır 135b.10

i.+ımız 202b.6

i.+ına 120a.6

i.+ını 340a.11

i.+ıñızı 214a.8

īmān-ı 'ayān apaçık iman, inanç

i. 196b.3

īmāna gel- İslam'ı kabul etmek

i.-di 41a.5, 60a.13

i.-en 60a.8

i.-ün 44b.8

īmān çerāğı imanın aydınlığı,
kandili

i.+mız 116a.4

īmān getir- İslam'ı kabul etmek

i. 60b.1, 278a.11

i.-di 60a.13

i.-mezler 9b.14-15

2. imanlı kişi

i.+dır 7a.6

īmānım! Hz. Hüseyin için yapılan hitap
biçimi

i!. 178b.3, 199a.13, 200b.3, 201a.2,
220b.10, 236a.7, 240a.15

īmānsız! 'ey dinsiz imansız kişi'

i!. 152b.10, 157b.7, 183a.3-4, 245b.12

i.+lar! 250a.6

imdād (Ar.) yardım

i. 113b.6, 180b.1

i.+a 114b.4, 215a.6

imdād ét- yardım etmek

i.-er 'eden' [sıfat fiil] 198a.2

i.-eyim 167a.11

imdād eyle- yardım etmek

i.-medi 180b.1-2

i.-ye 147b.5-6

imdi şimdi

i. 6b.15, 10a.12, 10b.2, 10b.7, 19b.7,
24a.10, 28b.5, 30b.13, 30b.14, 38b.1,
51b.5, 51b.9, 56a.3, 85b.12, 90b.10,
95a.1, 102b.2, 103a.4, 120a.15, 123b.13,
129a.8, 131a.15, 131b.8, 132b.13,
132b.14, 133a.12, 136a.14, 154a.11,
162a.14, 176a.9, 182a.1, 182a.4, 182a.5,
182a.6, 188a.3, 190b.4, 197b.1, 202b.14,
202b.15, 202b.7, 203a.15, 214a.1,
214a.10, 231b.13, 240a.7, 257a.2, 257a.3,
282a.15, 295b.15, 339b.11

imkān-ı İslām (kalbinde) Müslüman
olmaya dair meyil olma

i. 44b.10

imtiḥān (Ar.) sınav

imtiḥān eyle- denemek, sınamak

i!. 137a.8, 176b.6

i.-r 136b.15

imtiyāz (Ar.) üstünlük

imtiyāz bul- üstün gelmek

i.-dukda 196b.5

in- 1. inmek

i!. 104b.14, 198a.14

i.-di 34a.6, 39a.6, 65a.5, 111b.6,
149a.12, 194a.4, 198a.14, 251a.5, 303a.8,
305a.12

i.-diler 340b.3

i.-erken 61b.13, 291b.10

i.-mezdi 298a.7

i.-miş 232b.13, 284b.1, 302a.9

i.-üp 32a.14, 67b.1, 179a.11, 181a.7,
194a.4, 206a.5, 230a.1, 237a.14, 239a.14,
242b.13**2. (kılıçla) vurmak**

i.-di 73a.3

3. nuzül etmek

i.-di 92b.8, 280b.8

‘inād (Ar.) ayak direme

i. 125a.13, 310b.8

i.+lar 142a.15

in‘ām (Ar.) nimet, lütuf, ihsani. 159a.9, 214b.9, 264b.14, 307b.11,
337a.8, 338a.3**inan-** inanmak (bk. *Türkçe Kelimelerde
Ayn Harfinin Kullanımı*)

i.-dılar 142a.15

i.-dugı 82b.7

i.-madı 281a.1

i.-man 142b.8, 265a.12

i.-mañ 12a.4

i.-mayan 342a.15

i.-maz 71a.4

‘inān (Ar.) dizgin**‘inān-ı ihtiyār irade dizgini**

i.+ımı 32b.7

inās (Ar.) kadınlar

i.+a 54b.7

i.+ın 54b.7

‘ināyet (Ar.) yardım, lütuf

i. 222b.13, 228b.4

i.+le 190a.10-11

incin- gücenmek, gönlü kırılmak

i.-me 259a.6

incit-, -d 1. gücendirmek, üzme

i.-meñ 192a.11

2. zarar vermek

i.-ür 169a.9

inқыyād-ı muhabbet-i şehādet
şehitliğe olan muhabbete bağlılık

i.+den 217b.8

inқыyād ét- itaat etmek, bağlanmak

i.-erseniz 246b.9

i.-üp 133b.1

inşāf (Ar.) merhametli davranma

i. 14b.12

inşāf elden kıoma- insaflı hareket etmek

i.-ı 192b.13-14

inşāf eyle- merhametli davranmak

i.-ı 203a.15-203b.1, 246b.13

inşāf ol- merhamete gelmek

i.-madı 237b.14

insān (Ar.) insan

i. 10b.6, 24b.13, 32a.3, 132a.11, 138b.7, 176b.2, 185b.6

insān-ı kāmīl olgun insan

i. 189b.1

ins ü cin insanlar ve cinler

i. 328a.6

inşāallāh (Ar.) 'Allah nasip ederse'

i. 98a.15, 166b.8, 185b.9, 188b.3, 189a.7, 198a.13

inşāallāhu te'ālā 'Yüce Allah nasip ederse ederse'

i. 161a.2, 19b.5, 178b.11, 197b.3, 197b.6, 266a.15, 320a.12, 320a.5, 321b.6

inşāallāhü'l-Mevlā 'Yüce Allah nasip ederse'

i. 225b.13

inşā (Ar.) yazma, kaleme alma

inşā eyle- yazmak, kaleme almak

i.-dim 11a.1

intihā (Ar.) son bulma

intihā bul- son bulmak

i.-muşdur 24b.15

intiķāl (Ar.) geçme, intikal etme

intikal eyle- 1. ölmek

i.-di 91a.11

2. miras kalmak

i.-mişdi 276b.14

intikal-i sefer-i ahiret ahirete yolculuğuna intikal, ölüm

i. 24b.8

intiķām (Ar.) oç alma

i.+ım 309b.12

i.+ımız 320a.6

i.+ıñ 148a.8, 164b.10, 164b.9,
175a.12, 226b.12

intikām al- öç almak

i.-alım 321b.4

i.-am 82a.15-082b.1, 163b.5

i.-amadık 214a.15

i.-asın 191b.7

i.-ayım 15b.15

i.-dık 281b.13

i.-dım 88a.12

i.-duğı 326a.7

i.-duğıdır 346a

i.-duğını 5b.5

i.-ıram 303b.8

i.-maga 21a.11, 86b.15, 310a.2

i.-mak 241b.1

i.-mayınça 70a.7

i.-sam 85a.1

intikām alın- öç alınmak

i.-dı 339a.3

intikām(ıñ) al- öç almak

i.-a 200a.15

i.-alım 322a.12

i.-an 320b.8-9

i.-asın 309b.13

i.-maga 215a.1, 222a.6

i.-mayınça 266b.1-2, 316a.3,
321b.1

i.-up 211b.4

intizār (Ar.) bekleme

i.+da 213b.4

intizār çek- beklemek

i.-er 19a.7

i.-erler 195a.10, 200b.14

iñil iñil iñle- etraf çınlamak

i.-yüp 245b.1

iñle- 1. etraf çınlamak

i.-di 226b.5

2. kederle kesik kesik ses çıkarmak

i.-yeler 331a.7

i.-yen 260b.3

ip kalın ip, urgan

i. 50a.12

i.+i 50a.12

ipini uzat- gözetim altında tutmak	irşād êt- doğru yolu göstermek
i. 119b.6	i.-me [isim fiil] 141b.9
ipini uzun tut- gözetim altında tutmak	irtiḥāl (Ar.) ölüm
i. 119b.6-7	irtiḥāl eyle- ölmek
iplik dikiş ipi	i.-di 237a.9
i. 38a.11, 39a.9, 340a.2	irtikāb (Ar.) kötülük yapma
irādet (Ar.) irade	irtikāb êt- kötülük yapmak
i. 136b.12	i.-esin 118b.15
irādet-i cüz'îye cüz'î irade	irtikāb eyle- kötülük yapmak
i.+siyle 103a.10	i.-mediler 251b.6-7
irsāl (Ar.) gönderme	irtikāb-ı kemāl-i muṣībet büyük kötülükler yapma
irsāl êt- göndermek	i. 35b.4
i.-di 21b.6, 45a.7	isābet (Ar.) değme, ulaşma
i.-e 40b.15	isābet êt- değmek, ulaşmak (hastalık)
irsāl eyle- göndermek	i.-er 137a.1-2
i.-di 27a.4, 134b.6	isbāt (Ar.) kanıt, ispat
i.-dim 132b.14	i.+ım 281a.1
i.-digim 172a.15	İslām (Ar.) Hz. Muhammed'in getirdiği son hak din
i.-ye 133a.1-2	i.+a 264a.1
irşād (Ar.) doğru yolu gösterme	i.+ı 17a.11, 278a.8
i.+ı 282a.15	
i.+ına 21b.1-2	

i.+ila 65a.12, 288a.8

İslāma gel- Müslüman olmak

i.-diler 10a.3

i.-esiz 44b.6-7

i.-medikçe 44b.3

is(i)m (Ar.) ad, isim

i. 78b.9

i.+i 34b.1, 46a.6, 58b.8, 76a.8, 76a.9,
79a.1, 93a.3, 182a.15

i.+im 69b.3

i.+in 40b.13, 78b.15, 237b.8

i.+ine 109b.14, 210a.9, 233b.2,
276a.13

i.+ini 93a.2, 107b.1, 341b.9, 342a.7,
342b.1

i.+iyle 166b.3

i.+leri 342b.2, 342b.3, 343b.4

ism ü resm ad, san

i.+in 200a.3

ism-i şerīf değerli isim

i.+i 8a.7, 22b.3, 40a.1

ism kı- çocuğa isim koymak

i.-mada 58b.5

ism vēr- çocuğa isim koymak

i.-mem 93a.1

‘ismet-sāhib iffetli, tertemiz

i.+dir 282a.12-13

isnād (Ar.) hadislerin kimin rivayeti olduğunu bildirme

isnād-ı mu‘teber güvenilir isnad

i.+den 341a.12-13

iste- 1. istemek, arzu etmek

i.-di 48b.10, 60a.14, 62a.11, 62a.13,
64b.1, 116b.4, 123a.13, 146a.11, 149b.9,
158b.7, 180a.8, 216a.5, 224b.10,
242b.11, 245b.3, 279b.5, 298b.7, 299b.7

i.-digi 32b.4, 179b.9

i.-digimiz 298b.8

i.-diler 71b.7, 305a.2, 282a.15, 336b.1

i.-medi 58a.15, 232a.6

i.-mem 70a.5, 116b.10, 123b.1,
208a.4, 258a.15

i.-meyen 173a.15

i.-mez 10b.6, 116b.11, 134b.13

i.-meziz 94b.8

i.-mezler 187a.4

i.-mezsın 188b.15

i.-mezsın 94a.10, 107b.15	i.-rsin 339b.5
i.-nen 61a.7	i.-rsın 108a.14, 184a.2
i.-r 19a.8, 81a.4, 87a.3, 122b.15, 123a.7, 126b.13, 130b.12, 169a.13, 170b.12, 170b.13, 170b.3, 180a.15, 180b.1, 192a.6, 192b.11, 206a.14, 232b.13, 292a.2, 324b.1, 325b.11	i.-seın 188a.4, 188a.4, 259a.14
i.-rdi 245b.6, 293b.3	i.-ye 328b.10
i.-rdim 319b.12	i.-yem 332b.4
i.-rem 36a.15, 36b.4, 36b.7, 94b.15, 101b.14, 101b.15, 105a.6, 135b.9, 173b.10, 181a.1, 222b.1, 231b.7, 333b.11	i.-yen 176a.12, 182a.8, 182a.8, 191a.2, 317a.3, 319b.4
i.-riz 98a.6, 281b.15	i.-yüp 54b.11, 227a.15
i.-rler 43a.9, 135a.6, 180a.7, 187a.4, 220a.15, 257b.8	2. çağırma
i.-rlerse 94b.13	i.-r 122b.12, 144a.9, 177a.11, 324a.14
i.-rmiş 281b.14	3. evlenmek istemek
i.-rse 32b.5, 61a.6, 87a.10, 95b.11, 119b.7, 135b.9, 207a.14-15, 272b.12 , 316b.12, 323a.11	i.-r 135a.11, 135a.12, 135a.13
i.-rsem 207a.15	i.-rem 135a.9
i.-rsen 50b.12, 135a.10	ister ... ister ... 'ister ... ister ...'
i.-rseın 51a.15, 116b.12, 135a.12, 176b.12, 210a.13, 278a.5, 279b.6-7, 337b.2	i. 160b.10
i.-rseınız 131b.15, 181b.9, 320b.7	isten- istenmek, talep edilmek
	i.-e 48b.12
	istid'ā (Ar.) isteme, talep etme
	istid'ā-yı cülüs-ı mesned-i hılāfet halifelik tahtına oturma isteği
	i. 131b.2
	istidād (Ar.) kabiliyet
	i. 137a.5

i.+1 214a.2

istifrā (<Ar. istifrāğ) kusma

istifrā èt- kusmak

i.-üp 87a.7

istiğfār (Ar.) Allah'tan günahlarının affını dileme, tevbe etme

i. 6b.10, 27a.9

istiğfare gel- tövbe etmek

i.-mezsın 229b.8-9

istiğfār èt- tövbe etmek

i.-erler 6b.7

i.-üp 167b.8

istiğfār kıl- tövbe etmek

i.-uñ 246b.10

istiḥāre (Ar.) bir işin hayırlı olup olmayacağını anlamak amacıyla tefeül yapmak

i. 58b.6, 168b.9

istiḥrāc (Ar.) çıkarsama

istiḥrāc èt- (anlam) çıkarmak

i.-mişdir 5b.6-7, 346a

istiḥrāc eyle- (anlam) çıkarmak

i.-digin 2a.11-12, 341a.3

i.-dim 342a.9

i.-yüp 341b.9

istiḥrāc olun- (anlam) çıkarılmak

i.-an 342b.1

i.-muşdur 4a.14

istihzā (Ar.) alay etme

i. 269a.5

istihzā èt- alay etmek

i.-ersin 230b.1

istihzayā al- alay etmek

i.-dı 194a.11

istiḥbāl (Ar.) karşılama, karşılamaya çıkma

i. 81b.12

i.+e 54a.12

i.+ine 269a.1

istiḥbāle çık- karşılamaya çıkmak

i.-alar 36a.7

i.-arsak 274b.14

i.-dı 83b.5

i.-dılar 269a.5

i.-up 300a.11

istiḥbāle gel- karşılamaya çıkmak

i.-diler 129b.2	i.+ıla 342a.3
istikbāl êt- karşılamaya çıkmak	iş iş, eylem, amel
i.-diler 70b.10-11	i. 26b.2, 69a.2, 74a.8, 82a.9, 92b.5, 107a.9, 114a.7, 116a.14, 116a.2, 118a.12, 124a.6, 142a.10, 160b.8, 173b.5, 197a.8, 214b.1, 247a.1, 251b.5, 257b.11, 269b.4, 285a.9, 286a.7, 317b.13, 320a.10, 324a.4, 324a.7, 336b.5
istikbāl eyle- karşılamaya çıkmak	
i.-di 84b.14, 275b.6-7	
i.-diler 44a.7, 276a.1	
i.-η 274b.11-12, 308b.9-10	i.+de 179a.2, 185b.10
i.-yüp 303a.15-303b.1	i.+den 140a.7, 144b.1, 229b.9
istikbāl-i İmām Hz. Hüseyin'i karşılama	i.+dir 16a.2, 122a.15, 177a.1, 187a.10, 187b.13
i. 175a.10	i.+dür 307a.15
istimā' (Ar.) işitme	i.+e 185a.8, 241a.6, 294b.12, 294b.14
i.+ından 26a.4	i.+i 59a.13, 83a.8, 118b.4, 160b.1, 180a.9, 254a.1, 255a.7, 294b.9, 309a.3, 320a.10
istimā' êt- işitmek	i.+idir 184b.6
i.-dik 25a.5	i.+imdir 153a.14
i.-dim 55a.7-8	i.+imiz 311b.11
i.-erdi 282a.15	i.+in 85a.6
i.-üp 32b.14	i.+inde 141b.10
istirāḥat (Ar.) dinlenme	i.+ini 10b.10
i. 82a.2	i.+iñ 182b.4, 241a.7, 316a.15
istirāḥat-ḥāne ev, hane	i.+iñiz 293a.4
i.+ye 325a.14	
'iṣyān (Ar.) baş kaldırma, isyan	

i.+ler 86b.14, 119a.1, 119a.1, 269a.13

i.+leri 99b.8, 108a.14, 145b.10

iş benimdir 'bu iş bende'

i. 123a.8

iş gör- iş halletmek

i.-ürüz 113b.14

iş güc iş güç

i.+im g.+im 310a.5

iş işden geç- olan olmak

i.-di 201a.13-14

‘işāi'l-āhir (Ar.) yatsı namazı

a. 32b.12

işāret (Ar.) 1. emare, alamet

i.+dir 95a.11, 98a.10

2. bir hususa dikkat çekme

i.+den 78b.7

işāret eyle- işaretle bildirmek

i.-di 314a.11-12

işde işte

i. 61b.11, 64b.10, 106b.10, 107b.4, 117a.7, 130b.11, 133a.7, 154b.15, 155b.13, 155b.9, 163b.7, 165b.9, 173b.5, 184a.2, 202a.4, 204a.6, 208a.13, 210a.10, 213b.14, 214a.15, 229a.8, 240a.6,

240b.13, 244a.10, 262b.4, 271b.6, 293b.3, 316a.11, 319b.5, 331b.3, 334b.10, 337a.11, 337b.12, 337b.15

işde gör 'işin sonucunu anla'

i. 138b.6

işe- işemek

i.-di 93b.10, 93b.9

i.-digi 93b.13

işid- işitmek, duymak (bk. işit-)

i!. 88b.8

i.-dim 78a.6

i.-dikde 26b.4

i.-mediler 140a.8

işit-, -d işitmek, duymak (bk. işid-)

i.-di 11a.11, 61a.11, 68b.10, 71a.10, 86b.11, 101a.3, 116a.12, 122a.8, 145b.2, 185b.8, 189a.4, 191b.15, 195a.4, 198a.5, 200b.15, 218b.7, 228a.2, 239a.11, 242a.11, 242b.4, 281b.5, 295a.10, 317b.8, 319a.1, 325a.13, 336b.8

i.-digin 328a.7

i.-dik 54a.6, 67b.4, 75a.9, 268a.15, 293a.14

i.-dikde 51b.12

i.-diler 75a.2, 75a.4, 91b.7, 127b.7,
181b.5, 218b.7, 246b.15, 262a.7, 268a.7,
284a.12

i.-dim 7a.5, 11a.12, 12b.9, 37a.8,
58b.4, 86a.8, 169b.6, 195a.5, 195a.6,
270a.10

i.-diñ 173b.3

i.-diñiz 113a.4, 195a.5

i.-en 169a.15

i.-esin 51a.12

i.-içek 40a.5

i.-ilmişdi 280b.14

i.-inçe 12a.4

i.-irdi 174a.5

i.-iriz 12b.6

i.-meden 215b.3

i.-medi 29a.5, 55a.15, 67b.6

i.-mediler 302a.15

i.-mediñ 189b.3

i.-mediñiz 306b.8

i.-mişdi 134a.15

i.-üp 12b.8, 16b.4, 54b.4, 55b.8, 99a.8,
170b.6, 173b.15, 181b.1, 200a.4,
217a.15, 273a.2

i.-ürse 140a.5

işle- 1. yapmak, etmek, eylemek

i.-di 271b.13, 309a.1

i.-digi 118b.4

i.-digiñ 184b.11

i.-diler 82a.9

i.-dim 294b.9, 300a.6

i.-mek 142a.10, 285a.9

i.-mem 83a.8, 173b.5

i.-mişsin 324a.5

i.-r 257b.11, 340a.3

i.-rsin 16a.2-3

i.-yem 160b.1, 294b.7

i.-yesin 119a.1

2. nakış yapmak

i.-se 39a.9

‘işret (Ar.) eğlenme

‘işret **êt-** eğlenmek, hoş vakit
geçirmek

i.-er 86b.5

i.-üp 307b.14

ıştığāl (Ar.) uğraşı, meşguliyet

i.+i 76a.13

iştigāl ét- bir şeyle meşgul olmak

i.-dikde 72b.12-13

iştihā (Ar.) istek

iştihā ét- istek duymak

i.-üp 196a.9

iştimām (Ar.) koklama

iştimām-ı rāyihā güzel koku
koklama

i.+sı 24b.8

iştīyāk (Ar.) bir şeye fazlaca istek duyma

i. 199b.14

iştīyāk-ı muḥabbet muhabbete olan
iştīyak

i. 88b.6, 89a.7

it 1. köpek

i. 81b.5, 312a.5, 325b.8

i.+e 255b.14

i.+ine 103b.13-14, 273b.8, 313a.13

i.+ler 323b.15

2. adi, bayağı, ahlak düşkünü

i.+dir 121b.5

i.+i 249a.1

iṭā'at (Ar.) birinin tahakkümü altına
girme

iṭā'at ét- itaat etmek

i.-erse 125b.2

i.-esiz 229b.12

i.-mem 123a.10

iṭā'at eyle- itaat etmek

i.-medükçe 121b.14

'itāb (Ar.) azarlama

i.+ıla 74a.3

i'tibār (Ar.) saygınlık

i.+ım 11a.14

i.+ımız 131b.6

i'tikād (Ar.) **1.** dini inanç

i. 137a.9

i'tikād-ı pāk tertemiz bir inanç

i. 211a.2

2. düşünce

i.+ıñ 271b.5

i.+ında 77b.10

i.+larını 82a.8

i'tikād ét- inanmak

i.-mek 259b.15

i'tikādlı itikadlı olan

i. 191a.4

i'timād (Ar.) güven

i. 246b.9

i.+ları 205a.10

itmām (Ar.) tamamlama

i.+ına 341a.13

itmām eyle- tamamlamak

i.-digim 342a.1

i.-rlerdi 340a.3

ittifāk (Ar.) 1. fikir birliği etme

i.+ı 72b.5

ittifāk et- fikir birliği etmek

i.-diler 25a.4

i.-üp 14b.13-14, 18b.8, 284a.10

ittifāk eyle- fikir birliği etmek

i.-diler 253b.7

i.-yüp 7b.3

ittifāk ile hep birlikte (bk. ittifākla)

i. 197a.2

ittifākla hep birlikte (bk. ittifāk ile)

i. 35a.4, 282a.15

2. tesadüf

i. 72b.15, 86a.13, 122b.2, 141b.7, 147b.2, 191b.12

ittifāka tesadüfen

i. 40b.15

ittişāl (Ar.) kavuşma, birleşme

i. 170a.12

ittişāl eyle- evlendirmek, nikahlamak

i.-diler 11b.5

'ivāz (Ar.) karşılık, bedel

i. 81a.13

i.+dır 337b.13

i.+ı 46b.13, 339b.7

i.+ıdır 337b.11

i.+ını 337b.11

'izābe (<Ar. 'işābe) başa sarılan sarık, isabe

i. 30b.5

iz'ān (Ar.) anlayış, feraset

i.+ına 164a.3

i'zāz (Ar.) ağırlama, ikramda bulunma

i'zāz u ikrām êt- ağırlamak, izzet ü ikramda bulunmak

i.-üp 111a.11, 156a.10-11	izhāru mine'ş-şems güneşten daha aşîkar
i'zāz u ikrām eyle- ağırlamak, izzet ü ikramda bulunmak	i.+dir 170a.2
i.-di 135a.1	iz(i)n (Ar.) izin, ruhsat, müsaade
i.-ler 117a.15-117b.1	i. 69b.8, 179a.9, 260a.4
i.-üp 146b.1	i.+i 192a.10
izhār (Ar.) açığa çıkarma	i.+siz 84b.8, 163a.9
izhār ét- açığa çıkarmak	izin al- izin almak
i.-er 55b.15	i.-madıkça 218a.9
izhār-ı azar ét- incitmek, üzme	izn-i şerif değerli izin
i.-diler 16b.10	i.+iñiz 222b.10
izhār-ı fesād fesat çıkarma	izin vēr- izin vermek
i. 72a.3-4	i. 167a.10, 209a.12, 226b.12, 234a.4, 240a.15, 331a.6
izhār-ı hāl halini arz etme	i.-di 234a.5
i. 121a.12	i.-en 290a.8
izhār-ı ism ü resm ismini açıklama	'izzet (Ar.) 1. hürmet, ikram
i.+iyile 203b.11	i. 142a.7, 214b.8, 278a.5, 279b.3, 298b.10
izhār-ı ni'met-i İslām İslam nimetini bildirme	i.+dedir 214b.7
i. 24b.10	i.+im 334a.15
izhār-ı şükr şükrünü bildirme	'izzet et- hürmet göstermek
i. 53b.9	i.-er 38b.5-6

i.-ersin 288b.12	i. 331b.12
‘izzet eyle- hürmet göstermek	
i.-rsin 25b.13, 287b.7	J
i.-mezsın 292a.5	jeng (<i>Far.</i>) küf, pas
‘izzet ü ikram izzet ü ikram	jeng-i küfr-i dalalet sapkınlık
i. 84b.14, 265a.9	karanlığının küfü
i.+ıla 299a.9	j.+i 40b.15
‘izzet ü ikram èt- izzet ü ikramda	
bulunmak	K, K
i.-ersin 292a.4	
i.-üp 261b.1	ķabahāt (<i>Ar.</i>) suç, hata
‘izzet ü ikram eyle- izzet ü ikramda	k. 316a.7
bulunmak	k.+de 236b.4
i. 278a.7-8	k.+i 264a.3, 294b.7
i.-di 299b.5-6	k.+le 236b.3
i.-diler 113b.10, 307b.8	k.+leri 281b.12
i.-mişler 168a.12	ķabak çıplak, açık (baş)
i.-r 288b.5	k. 34a.6, 115a.5
i.-rdi 158b.12	ķabāyil (<i>Ar.</i>) kabileler
2. güç, kudret	k.+i 191b.4
‘izzet göster- güç göstermek	ķābil (<i>Ar.</i>) mümkün
i.-eyim 214b.11	k. 148a.14, 160a.5, 181b.6, 201a.7,
‘izzetli değeri yüce, itibar sahibi	205b.8, 300a.12

k.+i 253b.6

ķābile (Ar.) ebe

k. 40b.6, 78a.15

k.+si 23a.9

ķābile (Ar.) boy, kabile

k. 9a.12, 280b.15

k.+deşsin 138a.6

k.+nūñ 9a.10, 43b.13

k.+si 9b.14, 148b.8

k.+sinde 9a.8

k.+sinden 74a.1, 175a.6-7, 217a.7

k.+sindendir 10a.11-12

k.+sine 176b.11, 179b.5

k.+siniñ 268a.13

ķābile-i Benī Esed Beni Esed kabilesi

k. 190b.12-13

ķābile-i Ķureyş Kureyş kabilesi

k.+den 153a.3-4

ķabr (Ar.) kabir, mezar

k.+e 27a.1

k.+i 274b.6

k.+im 26b.11

ķabr-i şerīf din büyüklerinin kabirleri için kullanılan tabir

k.+i 102b.15

k.+iniñ 103a.1

k.+iñ 76b.10-11

ķabuķlı kabuklu (ceviz)

k. 312a.1

ķabūl (Ar.) razı olma, kabul

ķabūl ēt- kabul etmek

k.-diñ 45b.5-6

k.-er 10a.13, 41b.11, 198a.11, 200a.12

k.-erem 70a.14, 289b.11, 301a.14

k.-erlerse 125a.10

k.-erse 122a.12, 185b.15

k.-ersen 69b.14

k.-meyesini 118b.13

k.-mezlerse 122a.13

k.-üp 86a.12, 116a.6

ķabūl eyle- kabul etmek

k!. 199b.5, 278a.8

k.-di 10a.15, 49b.4, 53b.11, 56b.6, 279b.8, 339b.10-11

k.-diler 131a.4	kaç- 1. kaçmak
k.-dim 45b.6-7, 53b.5	k.-a 179b.8
k.-diñ 90b.13	k.-alım 114b.11
k.-me 119b.10	k.-ar 73b.8, 124b.2, 124b.3
k.-medi 67b.12, 68b.2, 141a.10, 287a.5	k.-arak 198a.6
k.-medigimün 32a.7-8	k.-arsın 223b.9
k.-mediñ 68b.5	k.-dı 25b.6, 73a.5, 74a.1, 124a.15, 148b.15, 157b.6, 221b.10, 221b.9, 223b.7, 323b.7
k.-mezem 301a.15	k.-dık 187a.9
k.-ñ 31b.5	k.-dılar 72b.10, 307a.4
ķabūl ol- kabul olmak	k.-dım 77b.8, 77b.9, 312b.13, 332b.9, 333a.11
k.-a 51a.9	k.-duğın 128b.12, 128b.13, 129a.5
k.-dı 161a.1	k.-madım 77b.13
k.-muş 57a.2	k.-mağa 110b.15
k.-sun 319b.5	k.-maķ 25b.8
k.-ur 199a.15, 318b.2	k.-maķdır 124a.14
ķabz (Ar.) teslim alma	k.-masın 177a.4
ķabz-ı rūh-ı şerīf Azrail'in, Hz. Muhammed'in şerefli ruhunu teslim alması	k.-mazsın 223b.12
k.+iñe 35b.14	k.-mış 315b.7, 317a.2
ķaç kaç, ne kadar	k.-sam 77b.15
k. 5b.6, 176b.1, 217a.3, 300a.13, 346a	k.-tı 321a.9

k.-up 25b.4, 73b.6, 187a.5, 202a.11,
308a.9, 315a.12, 322a.5

2. uzaklaşmak

k.-ar 119a.15

3. (önünden) seğırtmek

k.-ayım 205b.2

k.-dı 205b.6

kaçan 1. ne zaman?

k. 127b.1

2. ne zaman ki (bk. kaçan ki)

k. 7b.11, 8a.12, 22b.3, 22a.11, 28b.2,
38a.7, 39a.1, 39a.9, 39a.12, 68a.8, 96a.4,
99b.4, 123a.12, 135b.14, 153b.3,
170b.14, 195a.13, 227a.10, 227a.8,
236a.7, 239b.13, 256a.13, 267b.15,
270a.7, 270b.6, 300b.9, 307a.7, 308a.2,
326b.3, 329b.5, 330b.6, 330b.9, 332a.13,
340a.7, 341b.14

kaçan ki ne zaman ki (bk. kaçan [2])

k. 68a.8, 181b.5

kaḏar (Ar.) kaḏar

k. 13a.4, 13a.4, 14b.3, 19b.4, 29b.6,
32b.5, 41b.12, 42a.2, 59b.14, 81b.10,
81b.11, 81b.7, 97b.3, 98b.14, 100b.7,
110b.6, 111b.10, 111b.10, 118a.15,
128a.14, 130b.6, 137a.9, 143a.9,
146b.10, 147b.4, 159a.2, 160a.9,

161b.12, 171b.15, 177a.5, 177b.11,
179a.10, 186b.4, 187a.14, 187b.3,
192a.1, 205a.3, 206a.2, 211a.13, 13a.4,
214a.2, 214b.5, 215a.13, 219a.14,
219b.14, 222b.5, 223a.15, 231b.10,
234a.6, 235b.11, 238b.6, 243a.14,
243a.15, 245b.15, 248a.12, 260a.12,
261a.2, 265a.15, 265b.6, 268a.4,
268b.12, 269a.6, 269a.7, 299b.12,
304a.8, 314a.1, 316b.14, 320a.11,
326b.13, 328a.14, 328a.6, 328b.2,
329b.6, 330a.15, 330b.15, 331b.2

kaḏeḥ (Ar.) bardak

k. 242a.4

k.+iyile 242a.3

kaḏem (Ar.) 1. ayak

k.+i 42b.9

k.+ine 167a.3

k.+iḡ 112b.8

kaḏem bas- 1. ayak basmak

k.-an 292a.12

k.-dı 181a.7-8

k.-mıḡken 60b.2

2. ulaşmak

k.-alı 220a.3

k.-arsız 239a.7

k.-asen 51a.15

k.-arsın 29b.5-6

k.-duğı 1b.5, 4b.8, 345b

k.-duğın 131b.12

k.-up 136b.14

2. gelme, geliş

ḳadem-i mübareklik mübarek geliş

k. 131b.9

kadem-i sen senin gelişin

k.+den 119a.3

ḳadem-i şerîf şerefli geliş

k.+i 76a.13

3. adım

k. 7a.10, 303a.15

ḳader (Ar.) kader

k. 161a.13

kadın (hizmetçi için) efendi, hanım

k.+ı 161b.7

k.+ım 157a.3

k.+ımdır 164a.11

k.+ımı 163a.6

ḳādī (Ar.) 1. her türlü davaya bakan kişi, kadı

k. efendi 66b.5

k.+nı 66b.4

2. Allah için kullanılır

ḳādī-i rûz-ı cezâ hesap gününün hakimi olan Allah

k.+da 25a. 1

ḳadife (Ar.) bir kumaş türü

k. 28a.12

k.+den 28a.13

ḳādīm-i ḥāş hükümdara ait yapı

k.+larda 307b.14

ḳādir (Ar.) muktedir kişi

k. 157b.10, 201a.14, 202b.14, 299b.14, 309a.3, 331a.3

k.+dir 203a.13, 309a.7

ḳādir ol- muktedir olmak, gücü yetmek

k.-amadı 188b.7

k.-amadın 152b.14

k.-amazlar 151a.10

k.-duğın 120b.1

k.-mazdılar 212b.7

k.-urlardı 221b.6

ḳadr (Ar.) kıymet

k.+i 55a.9

ḳafa-dār kafa dengi

k. 115a.1, 219b.12

kāfir (Ar.) Allah'ın varlığını, birliğini, Hz. Muhammed'in peygamberliğini inkar eden, kafir

k. 9a.4, 21b.13, 61a.2, 61a.4, 61a.7, 64b.1, 64b.14, 137a.2

k.+den 188a.3

k.+e 13a.5, 207a.8

k.+iḡ 207a.8

k.+le 61a.2

k.+ler 22a.11, 243a.11

k.+lerle 118a.14

ḳaftān uzun üst kıyafeti

k. 184a.9, 276b.14, 277a.10

k.+ı 116b.10, 276b.14, 276b.15, 277a.15, 277a.2, 277a.9

k.+lar 279b.2

kāfūr (Ar.) kafur ağacından elde edilen beyaz ve güzel kokulu madde

k. 54b.15, 335a.2

k.+a 262b.7

kāḡıd (Far.) 1. kağıt

k. 107a.15, 108b.8, 122a.9, 185b.13, 185b.2, 185b.3, 227a.7, 274b.15, 309b.7, 310a.14, 317b.2, 325b.14

k.+a 183b.5

k.+ı 84b.7, 105a.12, 183a.13, 183b.7, 191b.8, 227a.10, 227a.9, 227b.1, 309b.10, 309b.7, 310a.15, 310b.3, 317b.1

k.+ım 190b.4

k.+la 153a.9

2. name, mektup

k. 103b.7, 105a.11, 106b.14, 122a.14, 171b.15, 172b.1

k.+ı 107a.2

k.+ıḡ 106b.15

k.+lar 103b.9

k.+ları 103b.15

ḳahhār (Ar.) 1. 'kendisine karşı çıkanları kahreden' (Allah'ın isimlerinden biri)

k. 166b.3

ḳahhār eyle- Allah, Kahhar ismiyle muamele etmek

k.-yüp 166b.3

2. yok eden, çok kahreden

k. 140a.6

ķahramān (*Far.*) yiğit, kahraman

k. 205b.10

ķahṭlık kıtlık

k. 59a.12

ķā'ide-i şerī'āt İslam dininin kuralları

k.+ıma 26b.2

ķā'il (*Ar.*) inanmış, aklı yatmış

k.+em 163a.15

ķak- vurmak

k.-dı 221b.1, 325a.12

ķakı- öfkelenmek

k.-dı 111b.12

ķāl (*Ar.*) söz, laf

k.+dir 71b.10

ķal- 1. olduğu yerde kalmak

k!. 129a.12

k.-açaktır 232a.5

k.-alar 330b.4

k.-am 245a.3

k.-dı 7b.1, 106a.6, 107b.6, 134a.4, 146a.7, 146a.9, 188a.10, 196a.7, 225a.7, 228a.13, 244a.10, 261b.5, 264b.1, 287a.9, 295a.6, 315b.11, 319b.14, 336b.3

k.-dık 258a.3

k.-dılar 112a.3, 175a.3, 188a.12, 227b.15, 320a.8

k.-dım 199a.8

k.-dırup 120a.7

k.-madı 132a.11, 148b.7, 212b.12, 237a.7, 294a.2

k.-mak 168b.4, 199b.4

k.-mamışdı 255a.12

k.-mamışdır 272b.14

k.-maṇ 197b.6

k.-masın 202b.13

k.-maz 199a.14, 320a.6

k.-mıışdı 69a.5, 108b.12, 212a.7, 220a.7, 320a.11

k.-mıışdır 236a.15

k.-up 23a.12, 265b.3

2. bulunmak

k.-dı 18a.13

k.-dılar 112a.2

k.-madı 104b.15, 126a.15

k.-masın 179a.3, 237b.6

k.-mıışdı 68a.15

k.-sağ gerekdir 33b.12-13	k.+sı 112a.6
k.-ursam 155b.11	k.+sıdır 12b.13
3. aynı hal devam etmek	k.+sına 64a.15, 64b.15, 279b.8
k.-dı 11a.6, 59b.13	k.+sının 113a.8
k.-dılar 44b.11	k.+ya 275b.11, 275b.11, 276a.7, 277a.8, 284a.9, 305b.10
k.-sın 107a.9	k.+yı 65a.1, 65a.12, 307a.2, 308a.4, 308b.5
4. geceleme, konaklamak	kal'a-i Hayber Hayber kalesi
k.-dı 126a.12	k. 21b.2
5. miras kalmak	kal'a-i sipāh askerin kalesi
k.-an 245a.8	k.+a 115a.7, 115a.15
6. ölenin ardından evlatları kalmak	kalan 1. artan
k.-dı 104b.5	k. 220a.11
7. vakit az kalmak	2. diğer
k.-dı 53a.1	k. 8a.8
kal'a (Ar.) kale	k.+ına 188a.10
k. 64b.15, 65a.6, 112a.11, 112a.5, 116b.4, 154a.7, 277b.1, 277b.7, 278a.6, 305b.11, 307b.12, 307b.5	kalb (Ar.) gönül, kalp
k.+dan 114a.10	k. 194b.4
k.+ları 169a.14	k.+i 141a.5
k.+mda 112b.4, 112b.8	k.+imde 14a.2
k.+nın 65a.9, 112a.7, 275b.13, 277a.9-10, 277b.1, 277b.3, 277b.3-4, 277b.9	k.+imden 7a.4
	k.+inde 44b.9, 196b.3

k.+ine 122a.6, 199a.10, 220b.8, 294a.3

k.+iñize 202b.11

k.+iyile 7a.1

kaldır- 1. yukarı doğru kaldırmak

k.-amaz 61b.12

k.-dı 72b.7, 160b.2, 258b.12, 279a.6,
263a.12, 311b.8

k.-duğı 153b.8

k.-dım 153b.3

k.-ıram 192a.15

k.-ırken 160b.2

k.-ırlar 44a.2

k.-mayup 255b.1

k.-maz 86b.4

k.-up 16a.8, 22a.13, 25a.6, 48a.4,
109a.1, 127a.7, 133a.14, 252a.11

2. yok etmek

k.-a 322a.7

3. almak, çekmek, açmak

k.-a 328a.1

k.-dı 88b.12, 142b.11, 254a.10,
254a.11

k.-up 58a.12

4. ortaya çıkarmak

k.-ırsın 142a.11

kalem (Ar.) 1. kalem

k. 14b.7, 24a.14, 32a.2, 33a.12,
107a.14, 181b.6, 233a.10, 298b.12

k.+le 108b.8

qaleme getür- yazıya dökmek

k.-üp 274a.1

qalem-i taqrır beyan kalemi

k. 168b.15

2. kemik

k. 197b.7

qāle'n-nebiyyi 'peygamber dedi'

k. 5b.8

qalk- 1. (ayağa) kalkmak

k!. 255a.8

k.-dı 337a.15

k.-dılar 43b.12

k.-up 27b.12, 29b.13, 30a.8, 31a.1,
31a.3, 33a.14

2. bir işi yapmak amacıyla harekete
geçmek

k!. 278a.5, 326b.1

k.-dı 87a.4, 117b.8, 159b.12, 175b.5,
179a.7, 189b.10, 255a.11, 311a.1,
315b.14, 334b.9

k.-dılar 92b.1, 113a.7, 174b.9,
318a.11, 320a.5, 339b.2

k.-dıkları 156b.8

k.-ıñız 179a.1

k.-mış 146a.1, 155b.9

k.-up 1b.17, 5a.10, 127a.13, 129b.13,
154a.12, 166a.7, 173b.15, 174a.9, 175a.3,
175a.9, 176a.3, 275b.10, 285a.1, 339b.3,
345b

3. uykudan uyanmak

k. 159a.13

ķ.-ar 263a.10

k.-up 19a.9, 266a.8

4. açılmak

k.-a 328a.4

5. yola çıkmak

k.-up 83b.7, 83b.8, 84b.13, 172b.6

6. (toz) yükselmek

k.-dı 255b.5

ķaltabān (*Far.*) yalancı, ahlaksız (*bk.*
ķaltapān)

k. 104b.1, 104b.14, 115a.9, 121b.5,
122b.4, 129b.4, 146b.12, 152b.10,
152b.15, 160a.1, 161a.3, 162b.2, 189b.4,
193b.8, 194a.8, 203b.4, 205b.7, 214b.3,
216a.3, 217a.12, 217a.7, 217a.9, 217b.5,
225b.7, 229b.7, 232b.12, 234a.8,
236b.15, 238b.1, 238b.14, 241a.4,
241b.9, 245b.14, 251a.9, 252b.9,
255a.15, 267a.6, 267b.4, 274b.9, 294a.1,
294a.13, 295b.11, 310b.12, 314b.5,
318b.15, 318b.6, 325a.7

k.+dur 322b.1

k.+ı 115b.2, 162b.13, 194a.13

k.+ıla 235b.7

k.+ıñ 232a.8, 278b.13

k.+lar 111b.2, 190b.11, 209b.1,
222a.14, 222b.2, 224a.4, 235b.10,
257b.9, 264b.10, 269b.1, 274b.3

k.+ları 216b.6, 218b.14, 224a.12

ķaltabān-ı cihān-fesād cihanı ifsad
eden yalancı

k. 121a.6

ķaltabān-ı mel'ūn alçak yalancı

k. 222b.3

ķaltabān-ı pelīd alçak yalancı

k. 188b.13

ḳaltapān (<*Far.* ḳaltabān) yalancı,
ahlaksız (*bk.* ḳaltabān)

k. 182b.15

kām (*Far.*) istek, arzu

kām al- isteğine kavuşmak

k.-madayıdı 210a.8

ḳama iki tarafı keskin bıçak

k. 165b.2

ḳamaşdır- (göz) kamaşdırmak

k.-dı 212b.6

ḳamçı kırbaç

k. 179a.10

ḳamış kamış, çubuk

k. 287a.12

k.+a 267a.11

k.+ı 267a.10, 287a.13

k.+la 287b.2

kāmīl (*Ar.*) 1. yetişkin kişi

k. 138a.5

2. ilim ve fazilet sahibi

k.+dır 62b.14

ḳamuşluk, -ğı kamışı çok olan yer,
kamışlık

k.+a 232a.13

ḳan 1. kan

k. 13b.5, 13b.6, 14a.4, 14a.6, 14b.15,
15a.7, 17b.1, 17b.4, 50b.8, 94a.11,
97a.13, 110b.14, 118b.15, 137a.13,
145b.6, 145b.7, 148a.1, 151b.12, 152a.5,
154b.10, 169a.10, 180a.15, 206a.8,
212a.5, 219b.4, 225a.4, 226a.8, 232b.3,
234a.13, 247a.11, 247b.4, 250b.11,
250b.12, 251b.14, 252a.13, 256a.10,
256a.13, 256a.14, 256a.5, 257a.14,
262b.11, 263a.13, 265b.12, 270b.1,
270b.1, 272b.12, 275a.8, 311a.14,
327a.12, 333a.2

k.+a 95a.13, 98a.10, 180b.1, 255b.6,
256b.8, 262a.14, 331a.4

k.+dan 14a.7, 255a.12

k.+ı 83a.3, 102a.13, 205b.10, 231b.9,
252b.2, 252b.9, 339b.1

k.+ıdır 14a.7, 41b.3, 48b.11, 70b.1,
257b.1

k.+ıla 252b.11, 252b.5

k.+ım 70b.15, 71a.1, 330a.1

k.+ımız 179b.2, 179b.11

k.+ına 262b.8

k.+ından 126b.10

k.+ını 201b.11, 242b.14

k.+ıyla 329b.14	k.+ların 80a.1
k.+ıyla 203b.8, 252a.15	kanat, -dı kanat (<i>bk. kanad</i>)
k.+ıyla 232b.11	k. 22b.2, 236b.11
k.+lar 199a.1	k.+ından 263a.13
kan-âlûde kana bulanmış	k.+ını 256b.8
k. 19a.4, 73a.10	k.+ları 166a.14, 167a.5
kan-ı şerîf değerli kan	k.+larımı 166b.4
k.+işi 195a.14	k.+larımızı 263b.11
kanı kayna- heyecandan yerinde duramamak	kanatlı kanatlı (at)
k.+m k.-dı 222b.11	k. 261a.9
2. intikam	kançık dişi hayvan
kanın al- intikam almak, kanını yerde bırakmamak	k. 325b.7
k.-dım 222b.11-12	kanada 1. nerede?
k.-maga 316b.1, 316b.6	k. 75b.5
kan- suya kanmak	k.+dır 15b.2, 27b.3, 76a.1, 144a.4, 337a.10
k.-a k.-a 249a.9	k.+sın 16a.10, 51a.15, 86a.12
k.-arsın 225b.14-15	2. nereye
k.-mazdı 311b.15	k. 137b.14
kanad kanat (<i>bk. kanat</i>)	kandan nereden?
k. 22a.6, 151b.7	k. 137b.13
k.+larla 151b.7	kandil (<i>Ar.</i>) aydınlatma aracı, kandil
	k. 36a.9

kağı hangi? (bk. kağı)

k. 12b.4, 43b.13, 138a.6, 297b.7

k.+ıyız 290a.12, 290b.7, 291a.6

k.+sını 291b.7

kanı hani, nerede?

k. 15a.15, 17b.1, 59b.8, 157b.6, 327a.3, 327a.7, 327b.6, 327b.6, 327b.7, 327b.7, 327b.9

kağı hangi? (bk. kağı)

k. 285b.13

k.+mız 164b.7, 290a.10, 294a.7

k.+mızda 209b.9

k.+sını 95b.11

kanlı kanlı (gözyaşı)

k. 233b.9

kap- hızlıca almak, kapmak

k.-dı 21b.13, 242a.12

k.-dılar 206a.1, 206a.4

k.-up 21b.12, 233a.1

kaşa uzun, kaba (sakal)

k. 77a.5

kaşa- kapamak, kapatmak

k. 36a.4

k.-dı 74b.15

k.-dılar 115a.10

k.-yup 160a.3

kapalı kapalı

k. 277b.2

kapkara kapkara

k. 304a.4, 312a.14

kaplan kaplan

k. 84a.9

kapu kapı

k. 43b.11, 60b.2, 61b.11, 142b.12, 308a.2

k.+da 35b.11, 285b.14

k.+dan 43b.4, 48b.9, 285b.14

k.+dur 9a.6

k.+ların 137a.7

k.+larına 268b.12-13

k.+larından 9a.5

k.+mdan 276a.3

k.+nın 65a.10, 65a.8

k.+ıdan 276a.3

k.+sı 65a.6, 275b.14, 277b.1, 337a.4, 337b.12

k.+sın 36a.4, 43b.6, 65a.9, 142a.8,
148a.13

k.+sına 40b.15, 53b.14, 116b.4,
154a.7, 277b.1, 277b.7, 278a.6, 307b.12,
307b.5, 324a.13

k.+sında 67b.7, 318a.7

k.+sından 34b.5, 247b.12, 285b.14,
286b.2

k.+sını 64b.15, 74b.15, 277b.9

k.+sınığ 72b.3

k.+ya 65a.7, 93b.15, 275b.14,
275b.14, 325a.11

k.+yı 50b.15, 65a.10, 92b.2, 160a.3,
308a.3, 324a.13, 325a.12, 325a.15

kapu yoldaşı aynı evde çalışan
hizmetkarlar

k. 161b.6

k.+mı 163a.5

kapucu kapı bekçisi, görevli (*bk. kapuçı*)

k. 153a.7

k.+sı 308a.9

k.+ya 308a.10

kapuçı kapı bekçisi, görevli (*bk. kapucu*)

k.+lar 328b.1

kār (*Far.*) 1. iş, fiil

k. 222b.15

k.+da 184b.11

k.+dan 216b.2

k.+e 165b.14

k.+ı 96a.15

k.+ımız 116a.1

k.+ımızdır 273a.12

2. kazanç

kār u kesp kâr ve kazanç

k. 210b.2

3. etki, tesir

kār êt- işe yaramak, tesir etmek

k.-mezse 72b.5-6

kār eyle- 1. içine işlemek, tesir etmek

k.-di 225b.11

k.-mez 203a.14, 229b.3

2. kazanç elde etmek

k.-mege 237a.13

kār kııl- tesir etmek (zehir)

k.-madı 84a.5

ķara kara

k. 275a.10, 275a.7

qara yüzlü 1. yüzü kararmış	k.-mezler 136a.7
k. 251a.9	qarr tut- sabit durmak
2. esmer tenli, siyahi	k.-d 196b.3
k. 163a.1	2. kesin hkm, karar
k!. 164b.8 (hakaret)	qarr bul- karar vermek
qaranfil (<i>Far.</i>) karanfil ieği	k.-amayup 69a.4
k. 45b.10, 46a.1	qarr-gh durulan veya kalınan yer
qaranlıq karanlık (<i>bk.</i> qaraņu, qaraņulıq)	k.+ıdur 25a.1
k. 38a.11	qarar- (hava) kararmak
qaraņu karanlık (<i>bk.</i> qaranlıq, qaraņulıq)	k.-ıak [sıfat fiil] 187a.2
k. 115a.9, 255b.5	qaręa karga (<i>bk.</i> qaręa)
qaraņulıq karanlık (<i>bk.</i> qaranlıq, qaraņu)	k. 213a.2, 262b.2
k. 179a.8, 248a.8, 256a.6	qarı kadın (kaba dilde)
qarr (<i>Ar.</i>) 1. bir yerde sebat etme, yerleşme	k. 308a.6
qarr eyle- 1. yerleşmek	k.+ya 308b.3
k!. 128a.7	k.+y 308b.2
2. konaklamak	qarıl- qatıl- iki taraf birbirine karışarak savaşmak
k!. 142a.13-14	k.-d q.-d 323b.2
k.-diler 129b.5	qar(ı)n mide, batın
3. sabit durmak	k.+ 64b.9
k.-di 18b.11	k.+ım 57b.8
	k.+ın 321b.13

k.+ına 224a.2

k.+ında 312a.14

k.+ının 224a.2

k.+ları 48a.8

karınca karınca

k. 216b.12

karındaş kardeş

k. 10b.5, 275b.12, 275b.15

k!. 85a.4

k.+ı 19a.1, 20a.7, 104b.12, 127b.12, 141b.12, 199a.6, 199b.3, 200a.14, 202a.3, 214b.14, 215a.1, 222a.5, 226b.8, 231a.1, 231a.3, 234b.7, 239a.10, 240a.8, 276a.2, 276a.8, 277b.12

k.+ıdır 244b.2-3

k.+ım 16a.12, 19a.14, 32b.7, 35b.15, 39b.14, 78b.12, 83a.3, 90a.11, 95a.5, 96a.1, 96a.15, 98b.6, 102b.2, 107a.7, 108b.15, 115b.14, 123a.12, 127b.14, 222a.6, 222b.11, 224a.7, 227a.11, 240a.5, 291b.4, 312b.6, 327b.4

k.+ımdır 156b.1, 160b.4

k.+ımın 184b.7

k.+ımız 194b.5

k.+ımızdır 187a.3

k.+ımla 70a.6, 123b.1

k.+ın 10b.9, 15a.14, 127b.2

k.+ına 322b.2, 324a.15

k.+ını 222b.8, 248b.2

k.+ın 15a.6, 19b.5, 61a.15, 126b.11, 127a.5, 168b.2, 220b.13, 310a.13

k.+ına 221a.12

k.+ıyla 290a.9

k.+larım 331b.4

k.+larını 124a.15

k.+larının 200a.15

k.+ları 234b.14, 320a.12

k.+larınız 312b.2

k.+um 40b.15

karındaş-ı âlî-şân şanı büyük kardeş

ķ.+ımın 226b.12

karındaşlık, -ğı kardeş kadar yakın dost

k.+ım 114a.9

karış- 1. bulanmak

k.-miş 232b.11, 333a.2, 334b.5

2. topluma karışmak

k.-maz 119a.15

karışdır- kurcalamak

k.-up 287a.14	k. 14a.1, 74a.14, 77a.6, 125b.9, 129b.7, 153b.10, 178a.3, 196b.6, 229b.7, 248b.15, 251b.15, 255a.13, 269a.1, 318b.10, 318b.9
karışıklık karışıklık, kargaşa	
k. 315a.10	
kırışma birbirini kırma, öldürme	k.+dan 110a.12, 114a.15
k. 223b.14, 242b.3, 319a.11, 323a.12	k.+mdan 188b.5
karib (Ar.) (zaman ve mekan olarak) yakın	k.+nda 57a.4
k. 30b.8, 270a.9	k.+sına 13b.7, 109b.8-9, 219a.3, 229b.4, 335b.1, 335b.2
karib ol- yaklaşmak	k.+sında 35a.3
k.-dı 71a.15	karşu çık- karşılamaya çıkmak (<i>bk. karşı çık-</i>)
k.-muşdur 24b.14	k.-dı 283b.11
karğa karga (<i>bk. karğa</i>)	k.-dılar 70b.10, 99a.1, 283b.9, 285a.11, 308b.10
k. 262a.13	k.-tılar 307b.8
karın (Ar.) yüzyıl, asır	karşu dur- 1. direnmek, mukavemet etmek
k. 335b.12	k.-amaz 249a.5-6
karşı çık- karşılamaya çıkmak (<i>bk. karşı çık-</i>)	k.-anları 330a.11
k.-an 275b.8	k.-dılar 306a.11
karşıla- karşılamaya çıkmak, karşılamak (<i>bk. karşıla-</i>)	k.-amazdı 224b.7
k. 177b.1	k.-mazız 305b.15
k.-ya 177a.4	k.-up 215a.8
karşu karşı	k.-ur 213a.2

k.-urđı 250a.15

k.-ursın 317a.13

k.-ursun 248a.12-13

2. savaşta karşı karşıya gelmek

k.-ur 204a.13

k.-dılar 306a.11

karşu gel- 1. karşılamaya çıkmak

k.-di 9b.8

2. savaşta karşı karşıya gelmek

k.-di 197a.7

k.-diler 188a.9

3. rast gelmek

k.-üp 73b.7

karşu koy- direnmek, mukavemet etmek

k.-alım 305b.14

karşula- karşılamaya çıkmak (*bk. karşıla-*)

k.-dılar 337a.7

k.-yayım 114b.2

k.-yup 177a.5, 191a.10

kārubān (<*Far.* kārbān) kervan (*bk. kārṽān*)

k. 74a.1

kārṽān (<*Far.* kārbān) kervan (*bk. kārubān*)

k. 155b.10, 155b.6, 155b.9, 156b.7

k.+ı 155b.15, 155b.2

k.+la 237a.13

kasāvet (*Ar.*) üzüntü, keder (*bk. ğasāvet*)

k.+iñiz 84b.5

kasāvet çek- üzölmek, kederlenmek

k.-di 91b.1

k.-me 36b.15

k.-miş 37b.5

kaşd (*Ar.*) bile bile kötölük yapma

k.+ım 14a.2

k.+ına 18a.10

k.+ıñdadırlar 146a.14

kaşd ét- bile bile kötölük yapmak

ķ.-erler 133a.7

k. è.-dükleri 133a.11

k. è.-mek 32a.12

k. è.-mezler 147a.12

k.+ıñ e.-eyim 18a.8

kaşd eyle- 1. bile bile kötülük yapmak

k.-yen 178b.8

2. niyet etmek

k.-di 25b.6

kāse (*Far.*) içi çukur tabak, kase

k. 88b.13, 89a.13, 89b.5, 243a.1, 243a.4

k.+de 152a.7

k.+den 48b.14

k.+ler 44a.5

k.+lerle 242b.1

k.+nın 89a.9

k.+ye 89a.13

k.+yi 48b.4, 152a.6

k.+yle 48b.3, 152a.4

kāşid (*Ar.*) ulak, haberci

k. 183b.5

kaşr (*Ar.*) 1. saray, köşk

k.+ın 145b.11

kaşr-ı emāre hükümet konağı

k.+de 270a.6

kaşr-ı ferāh-fezā ferahlık veren saray

k.- 42a.7

2. ev

k.+larında 19a.9

kaş kaş

k. 187a.2

k.+larının 33a.8

kaşın gözün çat- kaşlarını çatmak

k.-dı 153b.4-5

kaş çat- kaşlarını çatmak

k.+ların ç.-up 175b.3-4

kāşki (*Far.*) keşke

k. 27a.9

kat 1. huzur, nezd

k.+ım 83a.11

k.+ımda 332a.2

k.+ına 12b.9, 32b.13

k.+ında 17a.6, 32b.12, 33b.3, 38b.1, 119b.11, 161a.1

2. katman

k. 272a.6, 272a.6

kat ender kat kat kat

k. 46b.5

3. defa, kere

kat kat fazlasıyla, çok çok

k. 52a.14

kat- eklemek

k.-alar 83b.12

kaṭ' (Ar.) kesme

kaṭ' èt- 1. yol almak

k.-er 137a.5

2. kesmek

k.-üp 51a.15

kaṭ' eyle- kesmek

k.-sünler 69a.1

kaṭ'ā (Ar.) asla

k. 76a.2

kaṭarāt (Ar.) katreler, damlalar

kaṭarāt-ı eşk gözyaşı damlaları

k. 51a.15

kaṭarāt-ı hūn-ālūde kanlı gözyaşları

k. 41a.1

katı 1. sert, pek

k. 154b.8,

2. güçlü, tesirli

k. 319a.11, 306a.11, 317a.6,

3. çok, pek çok

k. 175b.9, 182a.14, 248a.15, 264a.2,
319b.2

kaṭır yük hayvanı, katır

k. 111b.10

k.+ıṇ 313a.9

kaṭīb (Ar.) sevabı, günahı kaydeden
yazıcı melek

k.+ler 331a.1

kātil (Ar.) katil

k.+im 253a.8

kātil ol- birini öldürmek

k.-mazsın 160b.12

katl (Ar.) öldürme

k. 117a.4, 273a.15, 273a.3, 273a.9

k.+den 107b.4

k.+i 16a.4

k.+im 251b.8

k.+in 86b.14, 163a.7

k.+ine 68a.14, 72a.7, 251a.7, 251b.11,
251b.2, 252a.3

katl ét- öldürmek	k. 51a.9, 119b.4, 162b.15, 253b.23, 272b.13
k.-diler 306a.13	
k.-eçegim 261a.6	k.-di 17a.1, 17a.2, 17b.12, 88a.15, 148a.8-9, 200a.14, 200b.1, 206a.2-3, 206b.4, 207b.15, 209b.11, 211a.14, 212b.11, 222b.8, 223a.9, 225b.7-8, 229b.6, 241a.11-12, 241b.8, 248a.14, 319b.7, 324b.13
k.-eçek 254b.2	
k.-eçeksin 208b.11	
k.-elim 110a.2-3, 115b.2, 116a.5, 197b.1-2, 284a.10	k.-digimiz 248b.9
k.-en 73b.8, 74a.2, 294b.5	k.-diler 83b.2, 136a.9, 276a.8-9, 315b.10
k.-er 322b.2	
k.-erdim 287b.6, 288b.11	k.-dim 217a.13, 284b.13, 286b.9
k.-erem 254b.10	k.-diniz 237b.14, 269b.7, 287a.4
k.-eriz 116a.9, 164a.12	k.-mege 163a.10, 290a.7-8
k.-erlerdi 136a.14	k.-mişdi 17b.15-018a.1
k.-ersen 165a.4	k.-mişdir 70a.6
k.-ersiz 288b.6	k.-η 287a.2, 288a.1, 288b.14-15, 297b.14
k.-esin 287a.1	
k.-eyim 81a.13, 216b.6, 272b.8	k.-rdim 16b.1
k.-mişsin 73b.13	k.-riz 318a.6
k.-üp 204b.8, 211b.11, 213a.6, 222a.15, 274b.4	k.-rseη 294a.1
katl édebil- öldürmeye gücü yetmek	k.-se 217a.3
k.-iriz 203a.12	k.-seler gerekdir 126b.8-9
katl eyle- öldürmek	k.-sejiz 253b.1
	k.-sin 163a.14

k.-sinler 272a.11	ḳatlı olun- öldürölmek
k.-ye 153a.13, 204b.5, 284b.3, 293b.15	k.-dı 17a.4, 214a.14
k.-yeçek 163b.11	k.-dugını 91b.2
k.-yem 255b.15	k.-muş 73a.6-7
k.-yeni 301a.14-15, 301b.4	k.-sa gerekdir 65b.6
k.-yüp 84b.11, 202b.3, 217a.5, 222a.10	k.-up 270b.7
ḳatlı eyleyeyaz- neredeyse öldürmek, öldürmeye az kalmak	ḳatṛān (Ar.) katran, keskin kokulu bir madde
k.-dı 110a.4	k. 213b.7, 302a.4, 302a.6, 302b.6, 302b.7, 302b.8, 302b.8, 302b.9
ḳatlı-i ‘Aliyyü’l-Murtezā Hz. Ali'nin katli	ḳatre (Ar.) damla, katre
k. 70a.3-4, 70a.5	k. 331a.8, 332a.1
ḳatlı-i ‘Aliyyü’l-Murtezā ibn-i Ebū Ṭālib Ebu Talip oğlu Hz. Ali'nin katli	k.+si 252b.1
k.+dir 70a.2	ḳatre-i bārān yağmur damlası
ḳatlı-i şehādet şehit edilme	k. 24a.11
k. 71b.2	ḳatre-i dīde-āb gözyaşı damlası
ḳatlı ol- öldürölmek	k. 94a.8-9
k.-aldan 298a.8	ḳavī (Ar.) çetin, zorlu (azab)
k.-an 264b.1	k. 253a.8
k.-dı 272a.15	ḳavl (Ar.) 1. söz, kelam
k.-ur 112b.13	k.+e 123b.2, 163a.15, 203b.3
	k.+imiz 50b.13
	k.+imize 108b.2

k.+iyile 91a.14	104a.2, 116a.3, 129b.6, 136a.6, 174a.3,
ḳavl-i eṣaḥḥ en doğru söz	183a.14, 187a.3, 187a.4, 191a.3, 192a.13,
k.+ile 56a.3	197a.12, 197a.2, 237b.13, 265a.4, 284a.5,
	284a.6, 297b.7, 314a.8
ḳavl-i eṣaḥḥ-ı ṣaḥīḥ en doğru söz	k.+den 241a.15
k. 56a.8	k.+i 9b.15, 130a.5, 136a.8, 208b.1,
ḳavl-i te'ālā Allah'ın sözü	246b.2, 281b.13, 303b.5
k. 271a.13, 271b.15, 293b.12,	k.+ile 68a.14
293b.9, 309a.12, 309a.9, 317b.3	k.+imiṅ 113b.13
2. sözleşme, anlaşma	k.+ine 14b.11, 265a.2, 265a.2, 265a.3,
k. 69b.14	307b.11
k.+dir 259a.11	k.+ini 246b.4, 287a.6
k.+imiz 259a.11	k.+iṅ 12b.10, 108a.9, 197b.14,
	248a.13, 248b.2
ḳavl eyle- sözleşmek, anlaşmak	k.+iyile 103a.8, 171b.12, 246a.15
k.-diler 323a.1	k.+iz 173a.2
ḳavl ü ḳarār ét- sözleşmek,	k.+le 248b.3, 273a.14
anlaşmak	ḳavm-i Başra Basra halkı
k.-diler 130b.15-131a.1	k. 315b.6
ḳavl ü karar eyle- sözleşmek,	ḳavm-i bī-vefā vefasız halk
anlaşmak	k. 192a.5-6
k.-diler 123b.1	k.+lar 210b.9
k.-yüp 113a.7	ḳavm-i cehennem cehennem halkı
ḳavm (Ar.) kavim, halk	k. 213b.5-6
k. 12a.13, 12a.2, 25a.10, 26a.14,	
30b.11, 45b.2, 65b.6, 68b.4, 81a.2,	

ḳavm-i ḳalālet sapkın halk	k+i 211b.7
k. 237b.11	ḳavm-i ṣom uğursuz halk
ḳavm-i Ḥabeṣ Habeṣistan halkı	k. 265a.5-6
k. 117a.14-15	ḳavm-i Yezīd Yezid'in halkı
ḳavm-i İblīs şeytana hizmet eden halk	k. 205a.8
k. 237b.12	ḳavuṣ- kavuşmak
ḳavm-i ḳal'a kale halkı	k.-ırsın 245a.7
k. 113a.4	k.-uram 234a.2
k.+ya 116b.14, 117a.1	k.-ursıñ 89b.12
ḳavm-i Kūfe Kufe halkı	kay(ı)n kayınbirader
k. 202b.6, 203a.9, 211a.3, 212b.14, 221b.3, 230a.3, 246b.14, 247a.6, 294b.12	k.+ımı 310b.1
k.+den 210b.10-11	ḳayır- koruyup kollamak, esirgemek
k.+nin 205a.9	k.-ır 253a.10
ḳavm-i Mekke Mekke halkı	ḳayıṣ kayış, şerit
k. 171b.4-5, 180a.5	k.+ı 238b.13
ḳavm-i Muḥammed Hz. Muhammed'in halkı	ḳāyil (<Ar. ḳā'il) inanmış, akıllı yatmış
k. 191a.1	k. 185a.8
ḳavm-i sitem-kār zalim halk	ḳayna- 1. bir bütün halini almak
k. 246a.12	k.-r 179b.2
ḳavm-i şeyāṭīn şeytanlara hizmet eden halk	2. coşup taşmak (deniz)
	k.-dı 256a.5
	ḳaysı 'alā hāzā (Ar.) bunu kıyas edin

k. 80b.2	2. edinmek, sahip olmak
kaz- kazmak	k.-dı 176b.10
k.-dı 186a.15	kazdır- kazdırmak
k.-dılar 190a.12, 313a.15	k.-dı 192b.15
k.-dım 337b.14	kāzib (Ar.) yalancı
k.-duğı 88b.1	k. 134a.12, 295b.11
k.-ıñ 190a.12	k.+dir 12a.9
k.-mışlar 190b.4	k.+ler 227a.12
k.-sanız 337b.10	k.+lerdir 293a.7
kazā (Ar.) 1. kaderin gerçekleşmesi	kazma kazma aleti
k. 137a.7, 147b.2, 161a.13	k. 186a.14
k.+ya 99a.14, 170a.8, 273a.12	kebüter (Far.) güvercin
kazā-yı hayāt ömür	k. 262b.9
k.+da 23a.12	k.+i 263b.3
2. vaktinde kılınamayan namazı sonradan kılma, kaza etme	keennehu (Ar.) güya, sanki
kazāya kal- namazı vaktinde kılamamak	k. 11b.14, 13b.11, 70a.15, 161a.12, 163b.3, 168a.15, 203b.14, 205a.11, 216b.14, 232a.11, 262b.14, 305b.12, 333a.12
k.-dı 29a.3	kefāflan- asgari rızıkla yetinmek
kazan kazan, büyük tencere	k.-dılar 186b.1
k.+ını 213b.7	kefen (Ar.) kefen
kazan- 1. para kazanmak	k. 75b.2
k.-ır 108a.2	

k.+im 75b.2	k.+uñ 29a.14
k.+le 26b.8	kelām eyle- konuşmak
kefenle- kefenlemek	k. 54b.2
k.-di 337a.3	kelām-ı kādīm Kuran-ı Kerim
kefen şar- kefenlemek	k.+inde 85a.10, 85a.7
k.-mışlar 75a.12	kelām-ı şerīf Kuran-ı Kerim
kefil (Ar.) kefil	k.+inde 3b.9-10
k.+im 331a.9	kelimāt (Ar.) sözler, kelimeler
kefil ol- kefil olmak, garanti vermek	k. 16b.3, 51b.12
k.-ayım 189a.1	k.+dan 286b.13
k.-dı 318a.9	k.+ı 52a.3, 71a.9
k.-dum 110b.10	k.+ıdır 294a.14
k.-muşdur 329b.13	k.+ın 270a.4, 284a.11
k.-uram 86a.12	k.+ına 168b.15
keff-i pā (Far.) ayak tabanı	k.+ları 245a.8, 278a.13
keff-i pā-yı ‘arş göğün ayağının altı	kelimāt-ı hikmet-āşār hikmet eseri
k. 35a.6	kelimeler
kelām (Ar.) söz	k.+ların 296b.15-297a.1
k. 29a.14, 29a.5, 229a.3	kelime (Ar.) söz, cümle
k.+dan 29a.6	k.+sin 75a.4, 91a.9
k.+ıñ 169b.2	k.+yi 26a.6
k.+ıñda 70b.5	kelime-i tayyibe güzel ve temiz söz
	k. 26a.4, 37a.5

kelīsā (*Far.*) kilise (*bk.* kelīsan)

k. 281b.10

kelīsān (<*Far.* kelīsā) kilise (*bk.* kelīsa)

k. 281b.6

k.+da 281b.8

kelle (*Far.*) baş, kelle

k. 236b.8

k.+miz 129b.11

k.+si 180a.14

k.+sin 221b.15

kelp (<*Ar.* kelb) **1.** köpek

k.+den 273a.10

2. adi, ahlaksız, soysuz

k. 72a.15, 72a.2

kemāl (*Ar.*) tamlik, mükemmellik, en yüksek mertebe

k. 129a.8

k.+ini 4b.11

kemāl-i ihtiyāt tam bir ihtiyat

k. 154a.12-13

kemāl-i mertebe en yüksek mertebe

k. 211a.2, 217b.8

kemāl-i muḥabbet tam bir muhabbet

k.+ini 169b.2

kemāl-i taḥkīk tam bir inceleme

k. 341a.12

kemāle yet- en yüksek mertebeye ulaşmak

k.-miş 260a.5

kemāle yetür- en yüksek mertebeye ulaştırmak

k.-di 122a.7

kemān (*Far.*) yay

k. 15b.7

k.+la 16a.14

kemend (*Far.*) uzaktaki bir şeyi çekerek getirmek için atılan ip

kemend-i āh-ı ciger-sūz ciğer yakan āhın kemendi

k. 40b.15

kemer (*Far.*) kemer

k. 116b.9

kemer kuşat- savaş kıyafetlerini giydirmek, silahlarını kuşatmak

k.+ini k.-dı 240b.8

kemer dön- heybetle kendi etrafında dönmek

k.-erek 16b.2-3

kemhā (*Far.*) bir kumaş türü

k. 43a.7

kemik kemik

k. 279a.2-3

kemlik, -gi kötülük

k.+e 116a.2

kenār (*Far.*) kıyı, kenar (*bk.* kenāre)

k. 262b.4

k.+a 3b.9, 79b.10

k.+ı 262b.3

k.+ına 14b.9, 26b.12, 160a.7, 180a.2

k.+ında 25a.14, 77a.7, 106b.8

kenāre (*Far.*) kıyı, kenar (*bk.* kenār)

k.+ye 220a.12

kenāre ol- (deryadan) kenara çıkmak

k.-muş [sıfat fiil] 3b.7

kendi kendi (*bk.* kendü)

k. 4a.6, 17b.1, 18a.12, 18a.9, 40a.8, 55a.13, 55a.3, 55a.5, 61b.5, 66b.11, 67a.14, 69a.7, 75a.8, 77a.11, 77a.6, 81b.15, 82b.7, 83a.8, 88b.1, 88b.1,

91b.14, 103a.10, 106b.3, 107b.1, 108a.9, 108b.8, 114a.1, 119a.10, 119a.12, 123b.14, 124a.11, 139a.2, 140a.1, 141b.12, 141b.12, 143b.2, 144b.6, 144b.7, 145a.10, 145b.9, 147b.10, 149a.14, 175a.10, 178a.1, 179b.7, 185b.9, 190b.6, 194b.7, 196a.7, 196b.2, 196b.13, 197b.1, 197b.10, 199a.11, 199a.5, 211b.11, 211b.14, 211b.5, 211b.8, 213b.1, 217a.2, 218a.1, 230b.7, 236a.1, 238b.6, 240b.6, 246a.6, 250b.7, 257b.8, 259b.4, 264a.15, 264b.1, 266a.2, 273a.2, 293b.3, 296a.2, 298a.4, 307b.6, 313b.5, 313b.7, 315b.13, 315b.5, 316b.13, 319b.11, 330b.9, 331b.10, 332a.9

k.+leri 221b.5, 280a.12

k.+lerini 156b.8, 265a.5, 296a.11

k.+me 4a.6, 77a.11

k.+mi 7a.12, 34a.14, 261a.6

k.+nde 48a.7, 224b.6

k.+ne 91b.14, 124a.11, 134b.4, 141a.11, 143a.1, 143b.2, 185b.9, 257b.8, 315b.13

k.+ni 69b.11, 142b.12, 232a.9, 262a.14

k.+η 138a.4, 225b.7

k.+ηi 7a.11

k.+ñize 320a.9

k.+yle 308a.1

kendine gel- ayılmak, aklı başına gelmek

k.-di 53a.6, 220b.9

kendini bilmez hadsiz, münasebetsiz

k. 340a.10-11

kendü kendi (*bk.* kendi)

k. 169b.2

k.+lerine 191a.6

k.+lerini 21b.10, 224a.14

k.+mden 180a.9

k.+me 164b.14, 165a.6

k.+ne 55a.1

k.+ni 114b.7, 193a.5

k.+ñe 122a.3, 154a.14

k.+ñi 34a.13, 128a.4, 249b.13

k.+ñüze 146a.3

k.+si 175a.9

k.+ye 113b.4

kendü reyine kendisi için, kendi hakkında

k. 332a.10

kerāmāt (*Ar.*) **1.** kerametler

k. 58b.7, 264a.2, 275b.10, 275b.4, 276a.10, 279b.9, 280b.6, 283b.5, 284b.1, 340a.6

k.+a 42b.5

k.+ıyîçün 55a.10

k.+ları 194b.3, 345b

k.+larından 263a.5

kerāmāt-ı bāhire apaçık kerametler

k.+yi 193b.2

kerāmāt-ı bülend yüce kerametler

k. 279a.15

kerāmāt-ı şerîf değerli kerametler

k. 274b.7-8

k.+lerin 263a.4

2. ihsanlar, lütuflar

k.+ı 49a.14

kerāmet (*Ar.*) **1.** olağanüstü durum, keramet

k. 60b.12

k.+i 61b.3, 190a.15, 282a.15, 345b

k.+in 259b.9

k.+inden 63b.15, 190a.15

k.+iyile 108b.14

k.+ler 2a.4

k.+lerin 5a.15, 5a.2

2. ikram, ağırlama

k.+im 8a.13

kerāmet-i mükerrerem tut- büyük saygıyla ağırlamak

k.-uñ 30a.3

kerāmet kııl- (Allah) ikram etmek, ihsan etmek

k.-dı 271a.15

kerem (Ar.) ikram, ihsan, lütuf

k. 56b.12, 222b.12, 228b.4

k.+idir 129a.1

k.+inden 193b.13

kerem eyle- lutfetmek

k. 54b.1, 160a.9, 175b.1, 180a.1, 218a.13, 227a.3, 234a.3, 259a.6, 286a.13, 286a.9

k.-ñ 10b.11

kerem-i luṭf ét- lutfetmek

k.-üp 240a.15

kerkes kuşu akbaba

k. 77a.8

kerpedān (<Ar. kelbetān) kerpeten

k.+ı 165a.13

kerrāt kereler, defalar

k.+ıla 78b.6, 86a.8, 93a.12, 169b.5, 268a.14-15, 340b.14

kerre (Ar.) kere, defa

k. 6b.13, 6b.14, 20b.4, 20b.9, 50a.10, 50a.11, 54b.10, 64a.2, 67b.7, 68b.8, 70a.14, 74a.10, 74a.11, 77a.11, 78a.4, 81a.15, 81b.1, 81b.1, 83b.12, 84a.6, 84a.7, 90b.5, 92a.13, 111a.10, 143a.8, 168a.7, 188a.3, 207b.9, 262b.10, 280b.10, 280b.14, 300a.13, 301b.1, 302a.7, 303b.12, 305a.13, 330a.15

kerrūbiyān (Ar.) Allah'a en yakın olan melekler

k. 21a.4

kes- kesmek

k. 50b.11, 71a.2, 160a.13, 161a.8, 165b.9, 200a.11, 324b.11, 324b.14, 324b.2, 325a.9

k.-di 50b.13, 64a.4, 64a.6, 64a.7, 66a.12, 160b.3, 165a.12, 231b.2, 232b.15, 241a.15, 252b.11, 284b.7, 321b.12, 321b.15, 322a.1, 334b.7

k.-diler 93b.2, 165a.11, 165a.11, 284a.13, 308b.11, 323b.14, 323b.14, 323b.15, 334b.7, 340b.11

k.-dim 333a.6, 333a.9	217a.10, 287a.7, 290a.4, 310a.9, 314b.4, 324a.10, 324a.9, 325b.5
k.-digi 325b.6	
k.-dikçe 256a.1	kesâdlık alışverişte durgunluk
k.-e 160a.8, 253a.6	k. 237a.10
k.-en 334b.10	kesb (Ar.) çalışarak kazanma
k.-eni 294b.3	k. 210b.2
k.-erdi 215b.6	kesb-i şehâdet eyle- şehitlik
k.-erem 64a.3	mertebesi kazanmak
k.-erim 155a.5	k.-di 176b.9
k.-ersem 333a.5	kesik kesik
k.-eyim 184b.5	k. 51a.10, 51a.3, 333a.1, 333a.10, 334b.4, 334b.8
k.-iñ 148b.4	k.+e 51a.10
k.-me 165b.9	kesil- 1. kesilmek
k.-mege 253b.9	k.-miş 170a.14
k.-mek 232b.13	2. soyu kesilmek
k.-meyeler 320a.4	k.-ir 244b.7
k.-mez 64b.12	k.-mez 29b.3, 40a.2, 244b.13
k.-miş 64a.9	keskin 1. çok iyi kesen
k.-mişler 66b.2, 284b.11	k. 50b.11, 280b.8
k.-sem 333a.5	k.+dir 165a.2
k.-sin 209b.10, 267b.1, 287b.1	2. kuvvetli, yakıcı
k.-üp 122a.13, 125a.11, 125b.4, 140a.5, 154a.4, 162a.4, 184a.12, 211a.6,	k. 213b.7

3. işini hakkıyla yapan	k.+siz 194a.11
k. 140b.4	keyfiyet (<i>Ar.</i>) bir şeyin durumu, niteliği
kesret (<i>Ar.</i>) çokluk	keyfiyet-i ahvāl meselenin durumu
kesret-i ıztırāb ızdırabın çokluğu	k. 1b.8, 78a.7-8
k.+la 55b.6	keyfiyet-i āyet ayetin işaret ettiği durum
keşān (<i>Far.</i>) çeke çeke götüren	k. 68a.6
keşān ber keşān çeke çeke, sürükleyerek	keyfiyet-i ḥaḳ doğrunun durumu
k. 115a.6, 163b.13	k. 196b.5
keşf-i a'zā (matem esnasında) uzuvların görünecek şekilde açılması	keyfiyyet ol- kendine has özelliğe sahip olmak
k.+dan 23b.1	k.-dular 28b.9
keşīṣ (<i>Far.</i>) Hristiyan din adamı, papaz	kez kere, defa
k. 62b.12, 77a.4	k. 73a.2, 222a.12, 222b.12, 238b.12, 246a.10, 252b.2, 323b.12, 329b.8
ketf (<i>Ar.</i>) omuz	kezālik (<i>Ar.</i>) aynı şekilde, keza
k.+iṇe 30a.13	k. 44a.4, 48a.8, 95a.11, 126a.11, 165a.1
k.+ine 33a.15, 33a.15	kezzāb (<i>Ar.</i>) yalancı
kethūdā (<i>Far.</i>) kahya	k. 15b.2, 104b.1, 104b.14
k.+nıṇ 313a.11	k.+sıız 104a.15, 104a.15
kevnī (<i>Ar.</i>) varlık, vücut	kıble (<i>Ar.</i>) 1. Kabe'nin bulunduğu yön
k. 343b.15	k.+den 186a.14
kevser-şāhib (<i>Ar.</i>) cennetteki Kevser ırmağının sahibi	k.+ye 251b.15, 255a.13

2. kendisine sığınılan, kutsal sayılan yer

kıble-i hācet ʿet- dileklerin kabulü için yönelmek, ziyarette bulunmak

k.-elim 76a.1-2

kıble-gāh kendisine sığınılan, kutsal sayılan yer

k.+ıdır 169a.7

kıç arka, geri

kıç ayak hayvanın arka ayakları

k.+larıyla 257b.9

kıçın kıçın geri geri (gitmek)

k. 114b.8

kıgılcım kıvılcım

k. 122b.5, 301b.12

kıl kıl

k.+ın 129b.11

k.+ıyız 197b.4

kıl- 1. etmek, yapmak

k. 79b.10, 237b.5

k.-alar 35b.4

k.-an 75a.10

k.-asın 131b.10

k.-dı 32b.4, 33b.1, 226b.1, 271a.15, 271a.8

k.-dıkları 152b.2

k.-dılar 114a.14, 284a.14

k.-dın 74a.5

k.-dıkça 40b.15, 250b.12

k.-dukdan 25a.8

k.-madılar 40b.15

k.-maz 169b.8

k.-mazam 82a.4

k.-mı 101a.1

k.-salar 35a.13, 137a.12

k.-up 40b.15, 55a.1, 131b.3, 229b.4, 271a.13, 271b.1, 282a.15

2. namaz kılmak

k.-a 26b.11

k.-ardı 266a.6

k.-arken 260a.12

k.-dı 38a.10

k.-dık 326a.11

k.-dıkdan 92a.12

k.-dılar 297b.11

k.-up 26b.15, 76b.15, 92a.14, 268b.4

kılavuz rehber, yol gösteren (*bk. kulağuz*)

k. 139a.9, 139a.9

k.+lar 139a.10, 139a.13

kılıç, -cı kılıç

k. 18a.11, 61a.5, 68b.2, 72b.6, 81b.2, 82b.3, 90a.15, 103a.9, 108b.5, 108b.9, 108b.10, 147a.2, 148a.3, 151b.13, 151b.2, 153b.1, 153b.2, 153b.5, 153b.8, 160a.6, 161a.4, 161b.4, 175b.1, 175b.4, 192a.12, 196b.9, 200b.8, 205a.3, 205b.13, 205b.15, 209b.11, 209b.9, 212a.3, 214b.13, 215b.15, 215b.4, 215b.7, 217b.8, 218b.3, 221b.13, 221b.14, 223b.4, 229a.10, 230b.15, 232a.8, 232b.14, 234a.15, 236a.7, 236b.8, 238b.11, 241b.11, 244a.15, 244b.4, 251a.6, 280b.8, 284b.7, 289a.5, 294a.7, 295b.13, 304b.6, 307a.3, 310a.9, 322b.8, 324b.1, 324b.2, 324b.2, 330a.10

k.+a 187b.2

k.+a 108b.5, 274b.4

k.+dadır 108a.5

k.+dan 271a.5

k.+ı 284b.5

k.+ı 61a.4, 66a.11, 66a.12, 68b.2, 70b.6, 70b.7, 72b.7, 73a.2, 74b.11, 153b.3, 160a.12, 160b.2, 284b.6

k.+ıla 200b.7, 211b.13, 214b.14, 252b.10, 323b.12, 327b.5

k.+ıla 161a.13, 224b.8

k.+ım 209b.8

k.+ımdan 131b.3

k.+ımıñ 231b.9

k.+ımız 321b.1

k.+ın 196a.15

k.+ıñ 64b.12, 72b.8

k.+ından 251b.12

k.+ını 71b.14, 304b.10

k.+ını 209b.7

k.+ımıñ 225a.12, 225b.4

k.+ıñı 61a.3

k.+la 68b.6, 68b.8, 95a.11, 216a.3

k.+lar 151b.8, 180a.13, 328b.3

kılıç-ı ateş-pāre ateş parçası kılıç

k.+yile 201a.6

kılıç çek- birisine karşı kılıç kaldırmak

k.-di 248b.15, 253a.11

k.-er 213b.14

k.-erler 183b.1

ķ.-ersiz 229a.10

k.-mek 212b.15

k.-üp 178a.3, 204b.15, 261a.5

ķılıçdan geçir- herkesi öldürmek

k.-di 223a.8

ķılıç kuşan- kılıç kuşanmak

k.-dılar 321a.14

ķılıvēr- namaz kılıvermek

k.-di 60a.15

ķılıuķ kılık, hal

k.+lara 304b.13

ķımılđa- kımıldamak

k.-ma! 114b.15

k.-madı 62a.3

ķıpķırmızı kıpkırmızı

k. 68b.15, 152a.5, 275a.9

ķır- 1. kırmak

k.-dı 235b.12

k.-dılar 180a.14

2. öldürmek

k.-dı 211b.8

k.-dılar 323b.6

ķırıl- 1. kırılmak

k.-dı 85b.10, 85b.11

k.-maz [sıfat fiil] 242a.3

2. kopmak (ip)

k.-dı 50a.12, 50a.12

ķırķ kırk

k. 37b.11, 38a.3, 65a.10, 65a.7, 120b.13, 158b.4, 276a.12, 312b.14, 315a.9, 315b.12

ķırķ biņ kırk biņ

k. 81b.11, 111a.6, 111b.12-13, 113a.14

ķırķ toķuz kırk tokuz

k.+ını 303b.11, 303b.9

ķırķ üçinci kırk üçünci

k. 11b.6

ķırķ yedi kırk yedi

k. 91a.14

ķırķıncı kırkıncı

k. 11b.6, 37b.12

ķırmız (*Ar.*) kırmızı (*bk.* ķırmızı)

k. 326b.7

ķırmızı (<*Ar.* ķırmizī) kırmızı (*bk.* ķırmız)

k. 57a.11, 90a.15, 90a.7, 90a.9, 94b.15, 95a.13, 95a.3, 95a.7, 95a.9, 98a.9, 98b.5, 99a.11, 99a.13, 99a.13, 126b.10, 275a.11, 327a.12, 337a.14

kırmızılı kırmızı renkli

k. 69a.10

kırnağ cariyeye

k. 164b.8

kışāş (Ar.) işlenen suçun aynısının kendisine uygulanması şeklinde cezalandırma

k. 31b.13

k.+da 22a.9

k.+ı 31a.7

kışāş-ı cezā' cezalandırmak için kısas yapma

k. 69a.2

kışāş iste- kısas istemek

k.-rem 31a.6

kışāş ol- kısas yapılmak

k.-maz 71a.3

kışkıvrak kurtulamayacak şekilde

k. 115a.1

kısm (Ar.) 1. bölüm, kısım

k.+ın 55a.1

2. tür, cins

k.+ı 194b.14

k.+ından 37b.4, 47b.5, 244a.9, 329b.6

kısmet (Ar.) paylaşırma, taksim etme

kısmet eyle- paylaştırmak, taksim etmek

k.-yüp 290b.13

kışsa (Ar.) hikaye

k. 44b.11, 169a.1

k.+dır 233a.12-13

k.+sı 126a.4

k.+sından 56a.10

k.+sını 46b.11

kıṭāl (Ar.) savaş, cenk

k. 228a.10

kıṭāl ét- savaşmak

k.-eler 190a.9

kıṭāl eyle- savaşmak

k.-rken 228a.10

kıtlık, -ğı kıtlık

k.+ı 231b.5

kıy- öldürmek

k.-alar 174b.4

k.-dın 91b.10, 162b.4

kıyāfet (Ar.) suret, şekil

k.+inde 34b.6, 95b.2

kıyāmet (Ar.) kıyamet

k. 8a.13, 28a.9, 36b.12, 74a.15, 97a.8, 101a.14, 150a.1, 157a.14, 161b.1, 183a.1, 202b.13, 228b.1, 229b.15, 237b.5, 257a.1, 266a.15, 269b.5, 289a.2, 303b.7, 316b.8, 326a.14, 326b.4, 329b.14, 330a.6, 335a.1, 335a.8

k.+de 29b.6, 78a.4, 90a.13, 90b.11, 93a.11, 199b.7

k.+dek 6b.6, 6b.8, 10b.3, 13b.10, 17b.2, 27a.5, 29b.2-3, 49a.1, 78a.3, 93a.10, 167b.1, 167b.7, 168a.7, 184b.11, 210a.2, 236a.11, 244b.12, 269b.11-12, 298a.1, 301a.10, 325b.9, 336b.3

k.+den 220a.14

k.+i 185a.8

kıyāmet kop- kıyamet günü gelmek

k.-dı 127b.8, 214a.5

k.-muş 65b.13, 284b.1, 302a.8

kıyās (Ar.) karşılaştırma

k.+dan 3b.5, 40b.15, 115a.14, 206a.11

k.+ı 80b.1

kıyās eyle- karşılaştırmak

k. 24a.10-11, 41b.15, 257a.4, 257a.9, 275b.3, 291b.12, 312b.11

k.-di 276b.10

k.-rsin 146b.14

k.-rsiz 107b.12

kıymetli değerli

k. 332a.14

kız 1. kız, genç kadın

k. 46b.9, 114a.11, 174a.14, 207b.10, 207b.5, 210a.7, 263a.10, 263a.12, 263b.1, 298b.1

k.+a 207a.11, 263a.6, 263a.9

k.+dan 46b.7

k.+ı 46b.13, 263a.15

k.+ım 12b.11, 19b.6, 19b.8, 45b.4

k.+ın 263a.14, 328a.10

k.+ıı 227b.11, 228a.1

k.+ııı 19b.10

k.+la 228a.12

k.+lar 261a.10

k.+ları 39b.5

k.+larını 336b.10

2. kız evlat

k.+ı 4b.11, 19a.7, 42b.10, 46b.8, 110b.2, 174a.13, 180b.11, 187a.7, 207a.8, 213b.12, 244a.7, 256b.10, 263a.5, 263a.7, 263b.2, 270b.15, 272a.2, 274a.10, 276b.13, 278a.3, 286a.4, 292b.8, 298a.6, 317a.5, 324b.4, 335b.11, 336a.6, 336a.8, 345b

k.+ıdır 43b.13, 86b.12, 243b.9, 244b.2

k.+ım 48a.4, 49a.13, 86b.5, 101a.4, 324b.15, 333b.5

k.+ın 42b.8, 324b.8

k.+ına 49a.14

k.+ını 91a.3, 207b.10, 263b.1

k.+ınıñ 229a.5

k.+ıñı 207b.9

k.+ıyam 249b.2

k.+ları 43a.6, 43b.9-10

k.+larıñıñ 207b.11-12

kız karındaş kız kardeş

k.+ı 185a.1, 195a.3, 292b.9, 310a.10

k.+ıdır 271a.1

k.+ım 89a.6, 195b.1, 240a.3

k.+ıydı 20a.4

kızar- utanmak, utancından kızarmak

k.-arak 100a.3

k.-dı 93b.9, 100b.3, 144b.5, 220b.6, 251a.11, 294b.11

k.-dılar 178a.9

k.-mış 277b.13

k.-up 228a.13

kızıl kırmızı

k. 46a.13, 180a.15, 256a.5, 327a.10, 337a.12

k.+dur 327b.2

ki (Far.) bağlaç

k. 5b.15, 6a.8, 9b.12, 10a.7, 10b.5, 10b.8, 11a.12, 11a.13, 11a.15, 11a.3, 11a.7, 11b.10, 11b.12, 11b.3, 12a.1, 12a.13, 12a.3, 12b.2, 13a.14, 13a.2, 13a.3, 14a.14, 14a.8, 14b.1, 14b.3, 14b.7, 15a.10, 15a.13, 16a.11, 16a.14, 16a.2, 16b.14, 17a.10, 17a.13, 17b.10, 17b.13, 17b.4, 17b.8, 18b.15, 19a.12, 19b.13, 20a.10, 20a.3, 20a.6, 20b.12, 20b.7, 21a.10, 21a.7, 21a.8, 21b.5, 22a.10, 22a.13, 22a.8, 22b.3, 22b.5, 22b.6, 22b.9, 23a.3, 23a.4, 23a.7, 23a.7, 23a.9, 23b.4, 24a.11, 24a.3, 24a.4, 24a.5, 24b.12, 24b.15, 24b.8, 25a.10, 25a.15, 25a.2, 25a.7, 25a.9, 25b.10, 26a.14, 26b.11, 26b.12, 26b.3, 27a.11, 27a.12, 27a.14,

27a.2, 27a.9, 27b.2, 27b.5, 27b.7, 27b.9,
 28a.1, 28a.11, 28a.11, 28a.14, 28a.4,
 28a.4, 28a.5, 28b.1, 28b.1, 28b.13, 28b.4,
 28b.7, 29a.10, 29a.13, 29a.14, 29a.4,
 29b.11, 29b.2, 29b.8, 30a.1, 30a.2, 30a.4,
 30a.9, 30a.9, 30b.11, 30b.3, 30b.4, 30b.7,
 31a.10, 31a.14, 31a.7, 31a.7, 31b.14,
 31b.2, 32a.10, 32a.2, 32a.6, 32a.8,
 32b.11, 32b.14, 33a.1, 33a.12, 33a.5,
 33b.11, 33b.12, 33b.2, 33b.3, 33b.5,
 33b.8, 34a.10, 34a.11, 34a.14, 34a.3,
 34a.8, 34a.8, 34b.15, 34b.5, 35a.12,
 35a.12, 35a.9, 35b.6, 35b.8, 36a.9,
 36b.14, 36b.5, 37a.14, 37a.7, 37a.9,
 37b.7, 38b.4, 39a.13, 39b.10, 39b.13,
 39b.15, 39b.4, 39b.9, 40b.15, 40b.15,
 40b.15, 40b.4, 41a.10, 41a.3, 41a.9,
 41b.10, 42a.4, 42a.8, 42b.4, 43a.14,
 43a.9, 44a.2, 44a.6, 44b.12, 44b.12,
 44b.15, 44b.9, 45a.12, 45a.12, 45b.13,
 45b.8, 46a.13, 46a.13, 46a.14, 46a.4,
 46a.8, 46b.4, 47a.1, 47a.3, 48a.13,
 48a.14, 48a.14, 48a.2, 48a.9, 48b.15,
 48b.3, 48b.5, 49a.6, 49b.12, 50a.12,
 50a.2, 50a.5, 50b.11, 51a.15, 51a.15,
 51a.15, 51a.15, 51b.1, 53a.10, 53a.13,
 53b.2, 53b.6, 53b.9, 54a.6, 55a.14, 55a.6,
 55a.8, 55b.1, 56b.10, 57a.11, 57a.13,
 57a.14, 57a.15, 57b.6, 57b.9, 58a.11,
 58a.6, 58b.3, 59b.11, 59b.6, 60a.5, 61a.1,
 61a.8, 62a.9, 62b.9, 63b.15, 63b.8,
 64a.14, 65a.2, 65b.12, 65b.3, 65b.5,
 66a.3, 66a.5, 66a.7, 66b.3, 66b.9, 67a.6,

67a.7, 67a.8, 67b.10, 67b.4, 68a.8, 68a.9,
 68b.10, 69a.10, 69a.11, 69a.9, 71b.10,
 71b.12, 71b.15, 71b.2, 71b.3, 72a.11,
 72b.2, 72b.4, 72b.7, 73a.13, 73b.10,
 73b.7, 74a.15, 74a.4, 74a.7, 74b.7,
 75a.11, 75a.13, 75a.2, 75a.7, 75b.12,
 75b.7, 76a.15, 76a.2-3, 76a.9, 76b.5,
 77a.12, 77a.4, 77a.6, 77a.7, 78a.10,
 78a.14, 78b.5, 79a.15, 79a.3, 79a.4,
 79a.8, 79b.5, 80a.8, 80b.10, 80b.3, 80b.4,
 81a.8, 82a.6, 82b.1, 82b.10, 82b.14,
 83a.13, 83b.11, 84a.3, 84a.7, 84b.10,
 85a.14, 85a.7, 85b.1, 85b.15, 86a.7,
 86a.9, 86b.3, 86b.3, 86b.5, 86b.7, 87b.12,
 87b.2, 87b.6, 88b.13, 88b.15, 88b.4,
 88b.8, 88b.9, 89a.10, 89b.10, 89b.15,
 89b.5, 90a.6, 90b.10, 90b.5, 91a.15,
 91a.4, 91a.5, 91a.9, 91b.14, 92a.2, 92a.5,
 92b.10, 93a.13, 93a.7, 93b.1, 93b.6,
 94a.9, 94b.4, 95a.14, 96b.1, 96b.3, 96b.6-
 7, 97a.1, 97b.5, 97b.5, 97b.9, 98a.1,
 98a.2, 98a.4, 99b.10, 99b.2, 100a.12,
 101a.10, 101a.9, 101b.10, 101b.2,
 101b.9, 102b.4, 104a.11, 105b.5, 106a.8,
 106b.12, 107b.12, 108b.6, 109a.7,
 110a.12, 111a.13, 111a.14, 111a.14,
 111b.5, 111b.9, 113a.15, 113b.1,
 113b.11, 113b.13, 114a.15, 116b.8,
 118a.1, 118a.12, 118b.13, 119b.15,
 119b.5, 120b.4, 121a.12, 121a.15,
 121b.1, 121b.13, 121b.5, 122a.11,
 122b.15, 122b.6, 123a.5, 123a.5, 123a.9,
 124a.11, 124b.10, 125a.8, 125a.9,

125b.15, 127a.14, 127b.9, 129a.14, 129b.12, 130a.14, 130b.14, 130b.3,
 131a.1, 131a.1, 131a.12, 131a.13, 131a.14, 131a.14, 131a.15, 131b.10,
 132b.7, 132b.8, 133b.13, 133b.2, 133b.6, 134a.10, 134a.11, 134a.13, 134a.8,
 135a.2, 137a.6, 137a.7, 137b.1, 137b.3, 137b.5, 138a.11, 138b.1, 138b.10,
 138b.7, 139a.7, 140a.10, 140b.11, 141a.8, 141b.5, 141b.5, 142a.15, 142a.4,
 142b.1, 142b.4, 142b.4, 142b.6, 144b.11, 144b.15, 145b.13, 145b.14, 145b.8,
 146a.3, 146b.15, 147a.11, 147b.3, 148a.14, 148b.1, 148b.7, 149a.11,
 149a.13, 149a.8, 149b.1, 150a.10, 150a.2, 150b.15, 150b.2, 151a.10, 151a.3,
 151b.6, 151b.7, 152a.9, 152b.14, 153a.10, 153a.12, 153a.3, 153a.8, 153b.1,
 153b.15, 153b.3, 154a.8, 154a.8, 154a.9, 154b.7, 154b.8, 156a.12, 157a.14,
 157a.15, 157b.1, 159a.7, 159b.13, 160a.5, 160b.1, 161b.10, 161b.6, 162b.5,
 163a.8, 163b.2, 163b.3, 164a.12, 164a.5, 165a.2, 166a.9, 167b.9, 168b.1, 169b.9,
 170b.13, 170b.15, 171a.1, 171b.6, 172a.2, 172a.4, 172b.14, 173a.5,
 173b.11, 173b.13, 173b.7, 174a.4, 174a.6, 174a.7, 174b.10, 174b.13,
 174b.2, 174b.7, 175b.13, 175b.9, 176a.14, 176a.15, 176a.6, 176b.9,
 177b.14, 177b.15, 178a.12, 178a.13, 178b.5, 179a.15, 179b.3, 179b.7, 180a.5,
 180b.11, 180b.3, 180b.8, 181a.15, 181a.2, 181b.13, 181b.6, 182a.1, 182b.5,
 183a.11, 183a.9, 183a.9, 183b.8, 184a.1, 184b.1, 184b.11, 184b.4, 186a.3,
 186b.10, 187a.13, 187a.7, 187b.15, 187b.9, 188b.14, 189a.11, 189a.13,
 189a.6, 189a.6, 189b.11, 189b.15, 189b.2, 189b.3, 189b.3, 190a.2, 190a.2,
 190b.3, 191a.14, 191a.4, 191b.4, 191b.8, 192a.10, 193b.11, 194a.2, 194b.12,
 194b.13, 194b.13, 194b.15, 195a.11, 195b.4, 196a.1, 196a.12, 197a.11,
 197a.13, 197b.3, 197b.8, 197b.9, 198a.9, 198b.4, 199a.7, 199b.3, 200a.10,
 200a.12, 200a.15, 201a.13, 201a.7, 201b.15, 202a.3, 202a.8, 202b.10,
 202b.13, 202b.6, 202b.7, 203a.14, 203b.11, 204a.15, 204a.2, 204b.13,
 205a.11, 205a.3, 205b.11, 205b.14, 205b.14, 205b.8, 206a.8, 206b.11,
 206b.14, 206b.9, 207a.11, 207a.7, 207a.8, 207b.10, 207b.6, 208a.13,
 209a.9, 209b.5, 209b.6, 209b.9, 210a.11, 210b.10, 211b.8, 212a.15, 212a.15,
 212b.15, 213b.10, 213b.2, 213b.4, 213b.5, 213b.8, 214a.1, 214a.3, 214a.4,
 214a.8, 215a.12, 215a.14, 215a.2, 215a.5, 215a.8, 215b.3, 216a.9, 216b.10,
 216b.14, 217b.10, 217b.10, 218b.7, 219a.13, 219a.2, 219b.13, 219b.3,
 219b.8, 220a.14, 220b.11, 220b.2, 220b.5, 220b.6, 221a.14, 221a.15,
 221a.6, 221a.8, 222a.2, 222b.2, 223a.11, 223a.13, 223b.3, 223b.5, 224a.15,

224b.12, 224b.4, 224b.5, 224b.9, 225a.5,
 225a.7, 225b.5, 226a.2, 226a.3, 226a.7,
 227a.10, 227a.10, 227a.5, 227a.6, 227a.8,
 227b.3, 228a.8, 228b.14, 228b.15,
 228b.7, 229a.9, 229b.11, 230b.2,
 231b.14, 231b.7, 232b.8, 233a.10,
 233a.11, 233a.15, 233a.9, 233b.2, 235a.3,
 235b.10, 235b.12, 235b.9, 236b.10,
 237a.10, 237a.12, 237a.7, 237b.12,
 237b.5, 238b.2, 238b.4, 238b.8, 239a.1,
 239b.4, 239b.6, 240a.11, 240b.13,
 240b.4, 241a.9, 241b.14, 241b.6, 241b.6,
 242b.3, 242b.5, 243b.15, 243b.7, 243b.8,
 244b.1, 245a.11, 245a.13, 245a.2,
 246a.10, 246a.8, 247b.2, 247b.6, 247b.9,
 248a.6, 248b.1, 248b.3, 249a.10,
 249a.11, 249a.7, 249b.10, 249b.2,
 250b.13, 250b.15, 250b.5, 251a.2,
 251a.3, 251a.5, 251b.3, 251b.5, 251b.7,
 252a.1, 252a.12, 252a.5, 252a.6, 252a.7,
 253a.4, 253a.5, 253a.5, 253b.12, 255b.4,
 255b.8, 255b.9, 256b.4, 257a.13, 257a.2,
 257a.4, 257a.6, 257a.9, 257b.2, 257b.2,
 257b.8, 258a.2, 258b.13, 258b.4,
 259a.15, 259b.10, 259b.15, 260a.11,
 260a.13, 260a.3, 260a.7, 260b.5, 261a.12,
 261b.1, 261b.10, 261b.14, 261b.3,
 261b.5, 261b.6, 261b.7, 262a.7, 262a.9,
 262b.12, 263a.5, 264a.14, 264a.2, 264a.8,
 264b.4, 265a.11, 265a.6, 265b.14,
 266a.10, 266a.4, 266a.9, 266b.3, 266b.5,
 267a.11, 267b.1, 268a.12, 268a.12,
 268a.4, 268a.8, 269a.14, 269a.5, 269a.5,
 269a.7, 269b.10, 269b.13, 270a.12,
 270a.6, 270a.6, 271a.13, 271a.6, 271a.7,
 271b.1, 271b.12, 272a.2, 272a.5,
 273a.13, 273a.15, 273b.11, 273b.11,
 274a.1, 274a.6, 274a.8, 274b.11,
 274b.15, 274b.8, 275a.2, 275b.10,
 275b.4, 275b.7, 276a.10, 276b.10,
 277a.12, 277a.7, 277b.1, 277b.15,
 277b.5, 278a.15, 278b.14, 278b.15,
 279b.12, 279b.9, 280a.3, 280b.14,
 280b.15, 280b.2, 280b.7, 280b.7, 280b.8,
 282a.1, 282a.13, 282a.15, 282a.15,
 282a.15, 282a.15, 282a.15, 282a.15,
 282a.5, 283b.14, 283b.5, 284b.1, 284b.6,
 285b.10, 285b.11, 285b.12, 285b.14,
 285b.15, 285b.9, 286b.12, 286b.15,
 286b.7, 287a.15, 288a.9, 289a.2, 289a.7,
 289a.8, 291b.15, 292b.1, 292b.15,
 293a.1, 293a.3, 293a.7, 293b.14,
 294b.13, 294b.2, 294b.5, 294b.7,
 295a.10, 295a.2, 295b.7, 296a.10, 296a.2,
 297a.15, 297a.2, 297a.3, 298a.11, 298a.3,
 298b.12, 298b.8, 299a.9, 300a.12,
 300a.3, 300a.6, 300b.12, 300b.13,
 300b.5, 300b.8, 301a.11, 301a.7, 301a.8,
 301b.4, 301b.5, 301b.8, 302a.10,
 302b.11, 302b.13, 304a.6, 305a.11,
 305a.11, 305a.14, 305b.3, 305b.5,
 305b.6, 306b.15, 307a.11, 307a.4,
 308a.1, 308b.1, 308b.6, 309a.9, 309b.7,
 310b.1, 311a.12, 312a.11, 312a.13,
 313b.5, 314a.9, 315b.4, 316a.15,
 317a.11, 317a.11, 317a.12, 317a.13,

317a.15, 317b.10, 317b.6, 318a.1, 318a.12, 318a.3, 318a.5, 318b.2, 318b.5, 319b.12, 320a.1, 321b.3, 322a.15, 322b.11, 322b.8, 323a.8, 323a.9, 324a.3, 324a.7, 324b.1, 324b.8, 325b.3, 327b.12, 328b.3, 329a.10, 330b.10, 330b.11, 330b.14, 331a.1, 331a.10, 331a.6, 331a.6, 331b.2, 331b.6, 332b.5, 333a.5, 334b.13, 336b.15, 337a.12, 337a.6, 337b.12, 337b.2, 338a.15, 338b.1, 338b.6, 338b.8, 339a.14, 339a.15, 339a.6, 340b.2, 341a.10, 341b.6, 342a.3, 343b.15

kibār (Ar.) ileri gelenler, büyükler

k.+dan 122a.12

kibr (Ar.) kibir

k. 63a.9

kibrit (Ar.) kibrit

k. 165b.11

kibrilen- kibirlenmek

k.-üp 317a.15

kici küçük

k. 275b.15

kim (I) (Far.) ki bağlacı

k. 6a.13, 6a.6, 6b.11, 6b.3, 6b.4, 7a.3, 7b.2, 7b.5, 7b.9, 8b.5, 9a.2, 9a.8, 11a.6, 12a.12, 12a.2, 12b.5, 12b.9, 13a.12, 13a.13, 13b.8, 14a.10, 14b.12, 15b.9,

16b.5, 17a.12, 18a.9, 19a.1, 21a.4, 21a.5, 21b.11, 21b.15, 21b.4, 22a.5, 23b.3, 24a.2, 24b.15, 24b.4, 25b.3, 26a.14, 26a.6, 26a.9, 26b.10, 26b.7, 28a.3, 28a.9, 31b.11, 35a.1, 35a.1, 37b.6, 38a.12, 38a.9, 39a.11, 39b.1, 42a.3, 47b.2, 47b.4, 48b.12, 49a.15, 49a.2, 49b.1, 52b.7, 54a.7, 56a.1, 56a.13, 56a.15, 56a.6, 56a.7, 56a.9, 56b.10, 56b.3, 57b.12, 58b.13, 58b.9, 59b.13, 60a.3, 60b.9, 62b.1, 62b.12, 62b.2, 63a.12, 65a.13, 65a.14, 65b.10, 65b.6, 65b.9, 65b.9, 66b.1, 67a.15, 67a.6, 68a.10, 68a.3, 68a.6, 68a.8, 70a.15, 70b.4, 71b.1, 73a.2, 73b.15, 74b.8, 75a.5, 75a.6, 75a.7, 77a.1, 78a.14, 79a.9, 80b.14, 80b.15, 82a.4, 85a.10, 85a.13, 85a.7, 92a.11, 94a.14, 94b.8, 96a.15, 96a.9, 97a.12, 97a.9, 98a.3, 99a.5, 100b.13, 101a.15, 102a.2, 103b.15, 105a.8, 106b.6, 109b.13, 110b.13, 112b.3, 112b.3, 113b.14, 114b.6, 115b.5, 115b.7, 116a.8, 118a.1, 119a.14, 119a.5, 119b.12, 120a.12, 120a.13, 120a.6, 120a.7, 122a.12, 124b.10, 125a.12, 126a.13, 127a.6, 127b.8, 129b.8, 131b.15, 131b.4, 135b.14, 136a.1, 137a.11, 137b.2, 137b.7, 138b.11, 138b.13, 147a.12, 147a.2, 149b.3, 154b.2, 154b.6, 155a.3, 155a.4, 159a.1, 167b.2, 168a.5, 168a.6, 169b.11, 174a.12, 174a.15, 175b.6, 178b.8, 182b.5, 183b.1, 183b.12, 183b.3, 186b.13, 187a.12, 187b.7, 193a.12,

195a.2, 195b.12, 197b.13, 197b.13, 198b.8, 201b.2, 203a.13, 203b.1, 210a.6, 211a.9, 213a.2, 214a.15, 214a.6, 219b.2, 221b.6, 233a.13, 239a.4, 239b.11, 239b.14, 239b.8, 241a.9, 242a.1, 243a.2, 246b.15, 247a.5, 250a.15, 250b.1, 255b.13, 256a.10, 256a.15, 256a.2, 256a.8, 256b.13, 256b.3, 256b.3, 256b.7, 257a.1, 257a.10, 257a.2, 258a.5, 258a.6, 261a.7, 262b.15, 262b.6, 262b.7, 268b.14, 268b.15, 270a.11, 270a.2, 270b.6, 271a.12, 271b.12, 277b.8, 279b.10, 280a.4, 282a.15, 284b.1, 285a.8, 291a.4, 291a.9, 293b.9, 298b.14, 298b.14, 299a.7, 300a.13, 300b.9, 301a.7, 301b.6, 301b.7, 301b.8, 302a.2, 305a.2, 305a.5, 308b.8, 309b.10, 309b.2, 312a.5, 312b.14, 316b.11, 316b.2, 317a.4, 317b.2, 317b.3, 319a.12, 320b.2, 321a.4, 321b.15, 321b.8, 325b.9, 326a.11, 326a.8, 326b.3, 327a.3, 327a.6, 327b.1, 327b.3, 327b.6, 328a.10, 328a.12, 328b.10, 328b.12, 328b.13, 329a.11, 329a.13, 329a.2, 329a.4, 329b.11, 329b.13, 329b.13, 329b.2, 329b.4, 329b.9, 330a.6, 330a.8, 330b.4, 331a.11, 331a.5, 331a.8, 332a.5, 332b.2, 334a.11, 334b.7, 335a.13, 335b.10, 337b.4, 338a.1, 338a.10, 338b.6, 340b.10, 340b.2

kim (II) kim? (soru zamiri)

k. 4a.7, 6b.15, 7a.1, 7a.6, 7a.6, 9a.6, 26b.10-11, 26b.7, 27a.1, 30a.11, 32a.10, 38b.5, 38b.6, 39a.15, 44a.12, 46a.5, 61b.4, 64a.6

k.+den 36b.10, 90b.2

k.+dir 12a.6, 16a.12, 42a.9, 46b.9, 60a.12, 75a.10, 115b.9, 124b.8, 135a.8, 138a.14, 141a.13, 153a.12, 164a.9, 164b.2, 182b.5, 183b.11, 198a.2, 198a.3, 207a.8, 207b.13, 207b.5, 207b.8, 208a.2, 208a.8, 210b.11, 211a.12, 229a.8, 268a.7, 270b.14, 270b.15, 272b.5, 292b.6, 293a.11, 294b.4, 294b.7, 322b.10, 322b.11, 325a.12

k.+e 60b.7, 195b.7, 195b.8, 207a.14, 228a.6, 216b.3

k.+em 7b.12, 8a.1, 207b.10, 254b.3

k.+i 207a.15, 331b.7

k.+iñ 40a.11, 43b.13, 137b.12, 149b.2, 149b.3, 173a.12, 188a.13, 229a.4, 274a.8, 283b.14, 288a.11, 331b.12, 335b.5

k.+iñdir 90a.8, 258a.11, 258b.15

k.+iñle 195b.11, 195b.12

k.+ler 73a.11, 99b.9, 131a.10

k.+lerdir 4a.15, 5b.7, 281b.9, 342a.10, 346a

k.+lere 195b.7

k.+lersiz 40a.11, 156b.13, 159b.14,
281b.9

k.+sin 62a.4, 78a.1, 149b.13, 247b.9,
254a.8, 286a.3

k.+ün 8a.15, 30b.14

kimi bazısı, bazıları

k.+n 232a.14, 321b.11, 321b.11,
321b.11, 321b.11, 321b.11

k.+ni 232a.14

k.+nün 44b.10

k.+si 63b.11, 192b.2

k.+sini 275b.8, 275b.8

kimi ... kimi ... 'kimi ... kimi ...'

k. 233b.14, 269a.8, 340a.2-3

k.+si k.+si 151b.4, 220a.9-10

kimesne kimse (*bk.* kimse)

k. 7a.11, 7a.14, 8a.3, 9a.2, 31a.1,
37a.10, 40b.15, 53b.2, 56a.14, 58a.1,
58a.7, 61b.11, 73b.7, 74a.2, 76b.3,
77b.10, 83b.9, 84a.14, 104b.15, 106a.6,
111b.8, 111b.8, 112a.2, 121b.1, 121b.7,
123b.13, 125a.12, 125b.6, 135a.7,
138b.5, 171a.14, 174a.9, 175a.6,
179b.10, 179b.4, 182a.3, 198b.6, 198b.6,
204b.11, 219b.12, 220a.4, 220a.4,
253a.5, 253b.11, 257b.13, 258b.1,
264a.7, 267a.13, 268b.13, 272b.11,

278b.15, 280a.1, 280b.5, 300b.8,
302b.12, 309b.3, 312a.4, 319a.4, 328b.2,
330b.5, 338b.3

k.+dir 332b.6

k.+ler 73b.14

k.+lerdir 221a.5-6

k.+lere 107a.15

k.+leri 141b.9

k.+lerin 340a.14

k.+ni 50b.14, 154b.7

k.+ye 51b.6, 253b.12, 328a.11

k.+yi 122b.7, 333a.8

k.+yile 172b.3

kimse kimse (*bk.* kimesne)

k. 14a.12, 29a.5, 176a.13, 180b.1,
198b.3, 206b.9, 210b.11, 212a.15,
212b.7, 219b.13, 223a.11, 225a.14,
225b.6, 232a.5, 237a.7, 241a.9, 241b.3,
249a.5, 249b.6, 251b.12, 256b.4, 272a.5,
279b.11, 302a.14, 305b.2, 321a.8,
340b.13

k.+den 183b.13

k.+ler 175b.7, 270b.4

k.+lerin 219b.2-3

k.+ni 66b.1

k.+ye 28a.5, 48b.11, 106a.14, 120a.14,
163a.3, 173b.5, 228b.3, 241a.8, 259a.15,
290a.1, 293a.1

k.+yem 67b.10

k.+yi 210a.2, 271a.4

kin (*Far.*) kin, buğz

k. 236b.6

k.+le 236b.7

kin bağla- kinlenmek

k.-dı 86b.15, 88b.5

kināye (*Ar.*) **1.** söylenmek istenen şeyi
dolaylı olarak anlatma

k.+sinden 166a.12

2. iğneleme, dokundurma

k.+yle 144a.12

kisve-i şerif Kabe'nin örtüsü

k.+i 340a.1-2

kişi 1. kişi

k. 6b.12, 7a.3, 59a.14, 65a.7, 179b.7,
253a.9, 284b.1, 296a.10, 318a.9,
319b.13, 319b.14

k.+den 119a.6

k.+dir 100b.13, 119a.14, 131b.14,
267a.2, 317b.15, 319a.9

k.+ler 180b.2, 313a.6, 340a.11

k.+nın 113b.1

k.+ye 264b.12, 309a.13

k.+yem 198a.9

k.+yi 181b.4, 252a.12

k.+yile 186a.10, 186a.11, 186a.9

2. 'ey insan, ey kişi'

k!. 50a.6, 253a.7, 303a.1, 312b.2

kişne- at kişnemek

k.-di 255b.10, 255b.7, 257b.13,
257b.15, 258a.1

k.-yerek 257b.15

k.-yüp 257b.5

kitāb (*Ar.*) kitap (*bk.* kitāp)

k. 4a.4, 4a.7, 341a.15

k.+a 341b.14

k.+da 33b.1

k.+dan 4a.14, 5b.6, 342a.9, 346a

k.+ında 85a.2

k.+ının 10b.15

k.+ın 342a.14, 342a.7

k.+lar 302a.3

k.+lara 195a.1

k.+lardan 4a.11, 341a.3, 341a.9,
341b.3, 341b.9

k.+ların 342b.2

k.+larından 284b.1

k.+ların 342b.1

kitāb-ı laṭīf güzel kitap

k.+ini 4a.13

kitāp kitap (*bk.* kitāb)

k.+lardan 2a.11

kizb (*Ar.*) yalan

k.+dır 265a.12

kizb ét- yalan söylemek

k.-er 12a.5

ko- 1. koymak, bırakmak

k!. 55a.13, 119a.12, 158b.7, 188a.14,
209b.8, 306b.14

k.-dı 7a.9, 7b.11, 7b.14, 27b.13,
27b.14, 33a.15, 52b.4, 89a.4, 141b.12,
164a.8, 252b.1, 262a.12, 266b.12,
267a.7, 278b.12, 297a.10, 307b.4,
337a.3, 338b.11, 340b.8

k.-dılar 62a.2, 94b.11, 291b.9, 336b.6

k.-du 306a.8

k.-dular 209b.10, 238b.2, 282a.3,
304b.1, 317b.14, 325a.3, 326a.3, 338a.9

k.-dularsa 62a.3

k.-dum 88a.7, 335a.8

k.-ma! 76b.12, 158a.3, 161b.9, 177a.4,
231a.8

k.-madı 90b.7, 259b.4

k.-madıñ 31a.8

k.-madıñız 178a.1, 196b.13

k.-mañ! 210b.1

k.-masañ 190b.6

k.-mayup 271a.4

k.-maz 217a.2

k.-mazlar 315b.4

k.-mıñ 333b.10

k.-mıñlardı 275a.7

k.-muşdı 88a.2

k.-muşdır 60a.2, 310b.2

k.-ñ 59b.1, 75a.8, 75b.4, 108a.10,
187a.4, 290b.6

k.-r 178b.4

k.-rsañ 195b.7

k.-rum 32b.8

k.-sun 291b.6

k.-yayım 209b.9, 280a.4

k.-yuğ 75b.3

k.-yup 30a.13, 74a.12, 75b.9, 87a.6,
175b.11, 242b.13, 252a.14, 267a.5,
268b.13, 268b.7, 270a.15, 282a.15,
287a.10, 299a.4, 299b.14, 338b.5

2. çocuğa isim vermek

k.-dı 40b.13

k.-ğ 79a.3

k.-rum 58b.2

k.-sun 93a.2

k.-yasın 58b.3

3. getirmek

k.-dı 314b.14

k.-yan 16a.13

4. havale etmek

k.-dum 90b.11

5. izin vermek

k!. 110a.6

k.-madılar 161a.11, 274a.15

k.-mam 160b.8, 306b.9

k.-mağ 197b.11, 215b.11, 215b.12,
247a.8, 249a.4, 257b.7, 319a.14

k.-mazsın 142b.3

k.-ğ! 257b.10

k.-rsağınız 107a.10

6. seçmek

k.-dı 316b.1

7. terk etmek

k.-yup 109b.2, 214a.9

8. yerleştirmek

k.-dı 64a.12, 143a.12

k.-mışdı 172b.7, 172b.9, 278b.14

k.-mişlardı 142a.6

koça- yaşlanmak

k.-mışdır 105a.15

koç genç, yiğit

k.+larına 96b.10

koça (I) eş, koca

k.+sına 158b.13

koça (II) 1. büyük, iri

k. 77a.5

2. yaşlı

k. 339b.8

k!. 311a.9

koğ- 1. huzurdan kovmak

k.-dı 267b.10

k.-dular 287a.2, 287b.9, 292a.7,
302b.10, 304a.4, 306a.1

k.-uq! 302b.9

2. görevden uzaklaştırmak, sürmek

k.-arız 131b.14

3. kovalamak

k.-dı 15a.4

k.-up 133b.4

koğu koku (*bk. koğu, hoğu*)

k.+dan 270b.9

k.+sı 302a.4, 302a.6, 305b.6

k.+sına 289b.5

k.+sından 201b.12, 206a.6, 305b.7

k.+yı 270b.5

koğ- **1.** kokusu olmak, kokmak

k.-ar 102b.15, 302b.9, 335a.3

k.-ardı 312a.4

k.-dı 312a.3

k.-up 312a.5

2. koklamak (*bk. koğula-*)

k.-sa 84a.7, 312a.5

koğu koku (*bk. koğu, hoğu*)

k.+sı 312a.10, 327a.13

k.+sından 312a.6

k.+sunı 103a.1

koğula- koklamak (*bk. koğ-* [2])

k.-dı 120a.2

k.-ram 38a.8

k.-yup 232a.2

kol kol

k. 215b.6

k.+u 160b.3, 340b.10

k.+unı 160b.2, 160b.2

k.+unu 340b.11

kol **ku-** 'eli, kolu korusun'
anlamında beddua

k.-sun! 178b.8

k.-yaçak [sıfat fiil] 148a.10,
152a.13, 216a.2

koluna kuvvet 'eline sağlık, ne iyi
yapmışsın'

k. 66a.13-14

koltuk, -ğı kol altı

k.+ında 44a.3

koltuğuna gir- koltuğuna girerek
yürümesine destek olmak

k.-üp 145a.5, 158b.10

kon- (I) 1. (kuş) konmak

k.-dı 263a.11

k.-muş 256b.9

k.-up 262a.15

2. yerleşmek

k. 142b.5

k.-ayım 179a.1

k.-dı 83b.10, 172a.12, 177a.6, 180a.2,
287a.5, 322a.10

k.-duk 303a.6

k.-dular 112a.4, 113a.11, 171a.15,
176a.3, 179a.6, 186a.13, 316b.15,
318a.11, 318a.13, 319a.8

k.-maga 142b.3

k.-mak 112a.12, 281b.15

k.-uñ 275a.2, 282a.1

k.-uñuz 178b.15

kon- (II) bırakılmak

k.-muşdur 107a.1

konak konaklanan yer, durak

k.+da 178b.14

k.+dır 172a.12

kondur- birini bir yere yerleştirmek

k.-dılar 142a.7-8

k.-dular 129b.5, 313a.11

k.-uñ 273b.2

konuş- konuşmak

k.-up 135b.6

konşu komşu (*bk. konşu*)

k. 158b.3

konşu komşu (*bk. konşu*)

k.+ların 66b.2

k.+nıñ 284b.10

k.+ñ 66a.8

kop- 1. vuku bulmakk.-dı 53b.12, 66a.15, 147a.1, 210b.12,
226b.4, 228a.2, 228b.14, 245a.13,
246a.7, 255b.3, 255b.9, 284b.10**2.** haşrolmak, dirilmek

k.-arsın 182b.15

kopar- yerinden sökmek, koparmak

k.-dı 65a.9, 275a.15

k.-sa 89a.11

korhu düş- endişeye kapılmak, kokmaya
başlamak (*bk. korhu düş-*)

k.-di 206b.8

ķorķ- korkmak

k. 119b.6

k.-aram 66a.10, 119b.3, 175a.15,
188a.15, 188b.11, 202b.9-10, 236a.10

k.-ardı 280b.11

k.-arım 111b.5, 118b.13, 275a.2,
279a.13, 314b.7, 315a.3

k.-arız 205a.12

k.-arlar 320a.3

k.-arlardı 252b.8

k.-dı 105a.5, 143a.3, 258b.1, 297a.2,
336b.8, 338a.11

k.-duğumdan 111b.3

k.-dular 109a.10, 336b.1

k.-dum 13b.10, 280b.10, 303b.13,
323a.7, 333a.10

k.-ma 279b.1, 284b.5, 309b.13, 314b.8

k.-madan 217b.10-11

k.-mam 202b.10

k.-mayup 297a.14

k.-maz 138a.3, 188a.13, 333a.7

k.-maz [sıfat fiil] 15b.5

k.-mazdıı 199a.7

k.-muşdı 336b.14

k.-uı 246a.13-14, 250b.1

k.-up 63a.15, 68b.10, 91b.11, 139a.1,
142a.8, 157b.8, 251b.12**ķorķu** korku

k. 9a.3, 119a.6, 145b.2, 294a.3, 323a.1

k.+dan 304a.1-2

k.+lardan 250a.1

k.+ları 281b.5

k.+larından 107b.1

k.+mdan 153b.5

k.+ııdandır 139b.1

k.+sından 103a.9, 108b.9, 179b.7,
225b.4-5, 275a.5, 289a.5, 295b.13

k.+sıyıla 14a.3

k.+ya 139b.3

k.+yıla 100a.3

ķorķu dūş- endişeye kapılmak,
korkmaya başlamak (*bk.* ķorķu dūş-)

k.-dı 204a.11, 223a.10

ķorķu vēr- korkutmak, içine korku
salmak

k.-dı 146a.3

ķorķuc korkunç (*bk.* ķorķunc)

k. 179a.9

ķorķulı korkunç

k.-up 11a.6, 94b.11

k. 109b.8

2. yerleştirmek

ķorķunc korkunç (*bk. ķorķuc*)

k.-alar 205b.1

k. 312b.8

ķoyu gūçlū

ķorķut-, -d korkutmak

k. 220a.9

k.-ayım 161a.12, 161b.4

ķoyun (I) koyun

k.-ır 273a.9

k. 9a.10, 9a.11, 85b.9, 220a.12

k.-ırsın 273a.4

ķoy(u)n (II) kıyafet ile gōğūs arasında kalan kısım

ķoř- birini başkasının yanına katmak

k.+una 70b.15, 73a.13, 95b.4

k.-dı 71b.15, 310b.12, 316b.10

k.+unda 165a.12

k.-mak 319b.4

ķoyuvēr- salmak, serbest bırakmak

k.-up 91b.5

k.-diler 318a.9

ķova kova

ķoz (*Far.*) ceviz

k.+nıı 50a.12

k. 312a.1

k.+yı 50b.3

kōle kōle

ķoy- 1. bırakmak

k.+ı 318a.8

k.-alar 330b.3, 330b.7

k.+sine 160a.12

k.-asız 26b.12

kōpek 1. kōpek

k.-dı 87a.13, 88b.12, 279a.5

k. 165b.14, 231b.2, 232b.15, 254b.1, 254b.9, 305a.8, 312a.14, 325b.7

k.-dum 289b.8

k.+in 279a.2-3

k.-sa gerekdir 10b.2

k.+le 123a.11

k.-saı 93b.14

k.+ler 223b.7, 305a.9

2. hakaret sözü

k!. 223b.4

k.+in 223b.15

kör kör

k. 17b.5, 87b.14, 88a.14, 88a.8, 267a.2

k.+dür 88a.7

kör ol- 1. gözleri görmez olmak

k.-muş 13a.15

k.-sun 14a.8

2. (kalp gözü) görmez olmak,
körleşmek

k.-muşdı 194b.4

köşe (*Far.*) **1.** iki duvarın birleştiği yer

k.+sinde 49a.7, 338b.5

k.+sine 151b.9-10

2. yer, taraf

k.+de 221b.11, 266a.3, 277b.2,
296a.10

3. تنها yer, kuytu

k.+de 108a.10, 338b.11

köşeli köşeleri olan

k. 89a.2

köşk (*Far.*) köşk

k. 90a.6, 90a.8, 90a.9, 95a.8, 95a.9,
99a.12, 99a.12, 142a.9, 153a.13, 258b.13,
259a.1, 326b.6, 337a.4, 337a.9, 337b.12

k.+i 95a.7, 337a.12

k.+in 337a.11

k.+ler 90a.7, 197b.12, 243a.11,
258b.15

k.+lere 95b.14

k.+ün 337a.12

kötü beter

k. 273a.10

köy (<*Far.* kūy) köy

k. 268a.2, 313a.11

k.+ler 340a.4

k.+lerdir 340a.4

k.+leri 340a.5

köyli köylü

k. 268a.2, 268b.2

ķubbe (*Ar.*) yarım küre biçimindeki yapı,
kubbe

k. 326b.7

k.+den 328b.10, 328b.11

k.+ler 328b.3

k.+lerin 327b.12

k.+niñ 326b.10

kucağ -ğı kucak (*bk. kucağ*)

k.+ına 58b.11, 243b.11

kuç- kucaklamak

k.-dı 120a.2, 315b.15

k.-muşdı 242b.8

kucağ, -ğı kucak (*bk. kucağ*)

k.+ına 40b.12, 92b.12, 96b.14, 126b.4,
290a.6

k.+ından 298a.7

kucağlaş- kucaklaşmak

k.-up 232a.2

kuçuş- kucaklaşmak

k.-mak 195a.8-9

kudret (*Ar.*) güç, iktidar

k. 216a.15, 237a.11

k.+leri 43a.12

kudret-i rabbānī Allah'ın dilediği
herşeyi yapma gücü

k. 83a.7

kudūm (*Ar.*) 1. ayaklar

k.+iyle 72a.12

2. doğma, dünyaya gelme

kudūm-ı Fāṭimatü'z-Zehra Hz.
Fatıma'nın doğumu, dünyaya gelişi

k.+dan 40b.11

3. zuhur etme, ortaya çıkma

kudūm-i şerīf Hz. Muhammed'in
peygamber olarak gelişi

k.+inden 282a.15

kufl (*Ar.*) kilit

k.+ın 282a.15

kūh (*Far.*) dağ

kūh-ı Qāf Kaf dağı

k. 230a.5

kūh-u Qāf Kaf dağı

k. 206b.14

kul 1. Allah'ın kulu

k.+a 129a.1

k.+dur 161a.9

k.+ı 17b.11, 113b.8, 136b.12, 141b.8,
143a.12, 202a.9, 202b.2, 218a.6

k.+ıdır 61b.4

k.+ısın 218a.9

k.+ıyam 137b.12

k.+ıyla 198a.6, 246b.1	kulak, -ğı kulak
k.+larım 171a.2	k. 215b.3
k.+larıma 167b.6	k.+ım 14b.2, 308b.11
k.+larına 260b.3	k.+ın 165a.10, 165a.11, 321b.11
k.+larındanım 247b.10-11	k.+ına 9b.13, 69a.8, 78b.4, 78b.4, 140a.7-8, 282a.4
k.+larıyı 252a.6-7	k.+ında 42a.14, 42a.15
k.+larıyıla 149a.11	k.+ından 9b.12
k.+u 160a.8, 208b.7, 219b.10	k.+larında 42a.13
k.+um 161a.15, 167b.2, 202a.12	kuğaına dey- haberdar olmak
k.+umı 42a.6	k.-di 310b.10, 311b.5
k.+umuzdur 61b.5	kuğak işitmeden kal- çaresiz kalmak
k.+unıı 331a.2	k.-dı 215b.3
k.+uı 28a.6, 108a.1, 174a.6, 318a.8	kuğak ur- dinlemek
k.+uğa 69b.5, 199b.10, 334b.14	k.-dum 94a.3
k.+uğuzdur 61b.7	kuğavuzla- rehberlik etmek
k.+usaı 120b.2	k. -yam 60a.11
k.+uyam 112b.1	kuğaaş kumaş
k.+uyım 200a.2	k. 176b.1
2. kle, hizmetkar	kuğ- oluşturmak, bina etmek
k. 61a.12, 218a.5	k.-dı 81b.13, 171b.1, 180a.2
kuğaguz rehber, kılavuz (<i>bk. kılavuz</i>)	k.-dular 181a.6, 181a.6
k. 139a.11	k.-muş 335a.15

Ḳur'ān (*Ar.*) Kur'an-ı Kerim

k. 274a.7, 307b.10, 307b.15, 309a.8

ḳurb yakın

k.+unda 83a.12

ḳurb-ı ilāhī ol- Allah'a yakın olmak

k.-muş 35b.2-3

k.-ursız 220b.15

ḳurb-ı sultān-ı cihān cihanın sultanı

Hz. Muhammed'in yakını

k. 83a.11

ḳurbān (*Ar.*) kurban**ḳurbān eyle-** 1. kurban kesmek

k. 318a.7

2. bir uğurda feda etmek

k.-digiņ 332a.1

ḳurbān ol- bir uğurda feda olmak

k.-am 173a.7

ḳurı kuru (ağaç) (*bk.* ḳuru)

k. 57a.4

ḳurretü'l-'ayn göz nuru**ḳurretü'l-'ayni'l-Mustafa**

Hz. Muhammed'in gözünün nuru

k. 55a.14

ḳurt kurtçuk

k.+lar 312a.5

ḳurtar- kurtarmak

k!. 164b.12, 280b.14

k.-a 224b.12

k.-ayım 151a.14

k.-ıram 116a.14

k.-ırım 310a.14, 314b.8

k.-ırsın 116a.15

k.-up 229a.15

ḳurtul- kurtulmak

k.-a 179b.8

k.-am 109b.3

k.-amadım 77b.15

k.-ayım 149b.8

k.-dı 131b.4, 262b.5-6, 319b.2

k.-duguz 271a.5

k.-duk 187a.9, 272a.3

k.-duņ 89b.11, 109a.14-15

k.-duņuz 107b.4, 109b.5

k.-maz 184b.12

k.-ur 216b.11

k.-ursuñ 247a.15

ķuru kuru (kamışlık) (*bk.* ķurı)

k. 232a.12

ķuru- cansızlaşmak, kurumak

k.-yaçaķ [sıfat fiil] 148a.10, 152a.13,
216a.2, 287b.2

ķurul- 1. oluşturulmak

k.-dı 116b.6 , 303a.10

k.-muş 13b.6, 65b.13

k.-up 144a.2

2. bina edilmek, yapılmak

k.-muş 172b.15

ķurut- (ağzını) kurutmak, susatmak

k.-dı 284b.1

ķus- kusmak

k.-ardı 246a.2, 246a.3

k.-dı 77a.8, 77a.9, 77a.9, 77b.7, 87a.8,
246a.1, 246a.1, 311a.14

ķuşūr (*Ar.*) eksiklik

ķuşūr-ı 'ilm ilimde eksiklik

k. 62b.15

ķuş kuş

k. 77a.10, 77b.12, 77b.6, 78a.1, 78a.2,
236b.11, 263b.6

k.+ı 151b.7

k.+lar 250a.8, 256a.7, 263b.13

ķuşaķ kuşak

k. 44a.14

ķuşan- (silah) kuşanmak

k.-dı 196a.15

k.-dılar 124a.2, 207b.3, 285a.8

ķuşat- muhasara altına almak

k.-dı 145b.1, 176a.8-9, 240b.8

ķuşluk, -ğı sabah ile öğle saatleri
arasındaki zaman dilimi

k.+ın 259a.8

ķuşluk namāzı kuşluk vaktinde kılınan
nafile namaz

k.+nı 326a.11

ķuthı kutlu, mübarek

k.+dır 101a.10

ķuvvet (*Ar.*) 1. güç, kuvvet

k. 38a.4, 216a.15

k.+i 255a.12

k.+imi 241a.15

k.+iñ 244b.5

k.+le 61b.13

2. zorluklara dayanma gücü

k. 47b.15, 154b.6

ķuvvet-i ķāhire ezici kuvvet

k. 220b.7

ķuvvet-i ķudsiyye ilahi kuvvet

k. 95b.9

ķuvvet-i şabr sabr kuvveti

k.+dır 29b.9

ķuvvet bağla- kuvvetlenmek

k.-dılar 226a.6

ķuvveti git- takati kesilmek

k.+m g.-di 240a.6

ķuvvetlet- kuvvetlendirmek

k.-üp 146b.11

ķuvvetli 1. güçlü

k. 203b.2

k.+dir 290a.10, 290a.12, 290b.8,
294a.8

2. kudret sahibi, etkili

k. 85b.6

k.+dir 85b.7

ķuvvetsiz güçsüz, dayanıksız

k. 203b.2

ķuyu kuyu

k. 50a.4, 313a.15

k.+dan 29b.11, 50a.6

k.+lar 190b.4

k.+nuñ 50a.10, 50a.11, 50b.2

k.+ya 88b.1

ķuzğun kuzgun

k. 256b.11, 256b.12, 256b.8

ķuzu kuzu

k. 220a.12

ķüçük 1. ebat olarak küçük, ufak

k. 213a.2

2. küçük çocuk

k. 93b.7, 96b.13, 96b.14, 137b.8,
138a.5, 139a.4, 155a.2, 243b.7, 244b.4,
264a.10, 290a.5, 300a.10, 322b.12

3. yaşça küçük

k. 28b.11, 184b.7, 199b.2, 243b.5,
293a.15, 322b.13

k.+dür 97b.11

k.+i 39b.7

küdüret (Ar.) keder, gam

k.+i 78a.11

k. 18a.1, 220b.2

k.+den 87b.7

k.+i 102a.11

küffār (Ar.) kafirler

k. 21b.7, 56a.4

k.+dan 17a.11

k.+ı 18a.12

küfür (Ar.) Allah'a iman etmeme

k. 196b.5

k.+den 9a.2

kül ol- ateşte yanmak, kül olmak

k.-muş 281a.3

küllî (Ar.) hep, büsbütün

k. 11a.14

küngüre (Far.) bir şeyin en yüksek yeri

küngüre-i gerdün gökyüzünün tepesi

k.+a 40b.15

künyet (Ar.) birine ailesine nispetle verilen lakap

k.+i 40b.13, 60a.4, 92a.6

künyet-i şerîf değerli lakap

küp geniş karınlı, büyük toprak kap

k. 131a.5, 337b.10

k.+lerle 337b.14

küpe küpe

k.+leridir 101b.9

kürs (Ar.) Allah'ın kudretini temsil eden manevi makam

k. 272a.6

k.+i 271a.11-12

kürsi (<Ar. kursī) vaaz edilen yüksek yer, kürsü

k. 171b.1, 280b.2

k.+ye 113a.11

küstāh (Far.) hadsiz, saygısız

k. 280a.5

küstāhlık saygısızlık yapma

k. 47b.9-10, 53a.14

küstāhlık ét- saygısızlık yapmak

k.-em 126a.2

küstāhlık eyle- saygısızlık yapmak

k.-dim 138b.3

kütürdi kütürtü

k. 247b.4

l. 55b.15

L

L 'Allah lanet etsin' anlamında
'la'netullāh' kelimesinin kısaltması (ل)

l. 103a.10, 103b.1, 103b.4, 103b.6,
103b.11, 103b.15, 104a.4, 104a.10,
105b.1, 105b.6, 105b.9, 106a.2, 106a.6,
106a.7, 106a.11, 106a.12, 106a.15,
106b.3, 106b.11, 107a.9, 107b.14,
109a.1, 109a.8, 109a.9, 110b.8, 112b.11,
116a.12, 116b.7, 117a.9, 117a.13, 118a.1,
118a.10, 118b.10, 120b.4, 123a.8,
123a.13, 130a.3

lā (Ar.) **1.** 'hayır, öyle değil'

l!. 163b.5

2. kelimenin önüne gelerek '-sız, yok,
değil' anlamı katar

lā-cerem şüphesiz

l. 17b.2, 28b.9

lāf u güzāf (Far.) boş lakırdı

lāf u güzāf ét- boş, yersiz konuşmak

l.-ersin 193b.9,

l.-medim 196b.11

lahza (Ar.) an

lā'in (Ar.) lanetlenmiş

l. 111b.14, 129b.4, 286b.13

laḡab (Ar.) sonradan takılan ad

l.+ı 40b.13, 59b.12, 59b.15, 78a.11,
293b.1

l.+ın 11a.5

laḡab-ı mübārek değerli lakap

l.+i 92a.7

lākin (Ar.) ama, fakat

l. 49b.13, 61b.9, 81a.10, 85a.15,
116a.11, 118b.4, 119a.3, 128a.6, 129a.7,
129a.9, 153a.1, 162b.11, 167a.14,
176a.10, 178a.6, 182b.1, 202b.12,
249b.13, 254b.9, 275a.2, 278b.4, 290b.5,
301a.14, 318a.3

la'l (Ar.) **1.** kırmızı renkli kıymetli taş

l. 337a.5

l.+e 275a.11

2. kırmızı renk

l. 126b.10

lāle-zār (Far.) lale bahçesi

l. 203b.8

lāmi' (Ar.) parlayan

1. 67b.1

la'net (Ar.) 1. Allah'ın rahmetinden mahrum olma

1. 210a.2, 298a.2, 336b.3

2. uğursuz, bet, kötü

1. 317b.6

3. beddua sözü, ilenme

1. 105b.3, 107a.12, 107a.13, 107a.13, 117b.14, 118a.4, 108a.6, 108a.6, 259a.13, 264b.9, 274b.2, 273b.7, 273b.8, 288b.6, 294b.13, 312b.12, 334b.11, 335b.10

la'net èt- beddua etmek

1.-di 108b.10

1.-diñiz 7a.7

1.-erler 6b.8, 8b.10, 8b.12, 8b.14

1.-üp 305b.15

la'net eyle- beddua etmek

1.-di 120a.10

1.-mek 103b.11

1.-r 332a.9

la'net oku- beddua etmek

1.-dı 105a.7

1.-dulardı 335a.10

1.-r 332a.10

1.-rlar 9a.1

la'net olsun! beddua sözü

1!. 108a.6, 259a.13, 274b.2

la'tif (Ar.) güzel, hoş

1. 186a.15, 260a.3, 289b.7, 302b.1

la'tif-u beytullāh Allah'ın güzel evi

1.+dır 177b.14

la'tife (Ar.) şaka

1.+yile 78b.6

la'tife èt- şaka yapmak

1.-erek 165a.8

lā'ıyık (<Ar. lā'ik) uygun, münasip

1. 10b.6, 130b.12, 135a.14, 154a.10, 156a.12, 165b.14, 176a.11, 177b.13, 204a.1, 211a.10, 238b.8, 245a.3, 255a.7, 277a.13, 321b.3

1.+am 135a.9

1.+dır 86a.9

1.+ı 169b.1

1.+sın 91b.13

lā'ıyık sezā uygun, münasip

1. 169a.6

lā'ıyık sezā-vār uygun, münasip

l. 15a.14, 112a.12

lāyık-ı mürüvvet midir? 'insanlığa sığar mı, insanlığa yakışır mı?'

l. 179b.7

lāyık gör- uygun bulmak

l.-mem 135a.4

l.-ürem 135a.5

lāyık ol- uygun olmak

l.-an 27b.8-9, 122a.5

l.-ıçak 136b.14

lāzım (*Ar.*) gerekli

l. 130b.5, 275a.3, 282a.15, 286b.15

l.+dır 70a.5, 114a.3, 119a.13, 133a.10

lāzım gel- gerekmek

l.-di 111a.14

l.-se 235a.10

l.-ür 23b.14

lāzım ol- gerekmek

l.-an 117a.7, 154a.15

leb (*Far.*) dudak

leb-i mübārek mübarek dudak

l.+i 282a.15

legen (*Far.*) leğen

l. 14a.4, 40b.6, 59a.6, 94b.10, 94b.11, 261b.13, 311a.14

lerze (*Far.*) titreme

lerze birağ- korku salmak, titretmek

l.-dı 203b.10

lerze düş- korkudan tir tir titremek

l.-üp 270b.5

lerzeye gel- titremek, sallanmak

l.-ir 102a.12

leş (<*Far.* lāşe) **1.** kokmuş hayvan ölüsü (*bk.* līşe)

l.+i 312a.5

2. düşman cesedi

l. 151a.1, 151a.1

leş-i murdār necis leş

l.+ımı 270b.7

leşker (*Far.*) asker

l.+e 282a.15

l.+i 260b.6

l.+ine 230a.3

l.+iñ 83a.3

leşker-i a'dā düşman askeri

l.+ya 229b.4

leşker-i havāric Harici askeri	lezzet (Ar.) zevk, haz
l. den 70a.7	l. 137b.6, 171b.9
leşker-i İslām İslam askeri	l.+i 171b.8
l. 21b.7	l.+ini 176b.14
leşker-i Kūfe Kufe askeri	libās (Ar.) giysi, kıyafet
l. 148a.15-148b.1	l. 66b.14, 215a.14
leşker-i Şām Şam askeri	l.+a 78b.6
l. 148a.15	l.+ıla 69b.9
leşker-i Yezīd Yezid'in askeri	l.+ını 322a.5
l. 2a.3, 5a.12, 111b.11, 194b.10, 194b.2, 197b.8, 201b.5, 345b	lisān (Ar.) 1. (ağızdaki) dil
l.+den 201b.9, 221b.6-7	l.+ıla 233a.11
leşker-i Yezīd-i pelīd alçak Yezid'in askeri	2. anlaşma aracı olan dil
l. 108b.12, 235a.8	l.+ında 79a.2, 93a.3
levḥa (Ar.) üzerine yazı yazılan nesne	l.+ıyla 4a.7
l.+ları 291b.6, 291b.9	l.+la 94a.5
levḥ-i maḥfūz Allah'ın takdir ettiği şeylerin bütünü yazılı olduğu levha	3. konuşma, sohbet
l.+a 70a.10-11	l.+ınızdan 30b.9
levn (Ar.) yüz rengi	4. söyleyiş tarzı
l.+ini 84b.1	l.+la 102a.4
l.-i şerifi 57a.11	lisān-ı faşīḥ açık bir dil
	l. 15a.4-5, 263b.6
	leşe (<Far. lāşe) leş, düşman cesedi (<i>bk. leş</i>)

lişe-i murdār necis leş	l.+a 261b.9
l.+ını 81b.4	l.+dur 112a.14
livā (Ar.) bayrak, sancak	l.+ıña 220b.15
l.+sı 136b.8	l.+uñ 221a.10
livā-yı Resūl kıyamet gününde Hz. Muhammed'in ümmetinin altına çağrılacağı bayrak	luṭf eyle- 1. 'lütfe, lutfediniz'
l. 46b.15	l!. 7a.4, 18b.13, 31b.12-13, 54b.1, 111a.2-3, 112a.13, 116a.5, 128a.1, 143b.9, 160a.10, 161b.13, 171b.15, 178b.13-14, 199b.10, 199b.15, 209a.12, 213b.9-10, 218a.13-14, 227a.3, 236a.12, 247b.15, 261a.1, 286a.8, 302a.6
loḳma (Ar.) bir kerede yenilebilecek mikdar	l.-ñ 10b.11, 44a.14-15, 52b.10, 76b.7, 277b.7
l. 49b.12, 305a.2	2. müsaade etmek
l.+dan 71a.13	l.-ñ 42b.13, 163a.7
lu'b (Ar.) oyun, hile	l.-sin 20a.11
l.+ıla 232a.11-12, 298a.9	lü'lü-i şehvār büyük inci
l.+la 162a.11, 200a.13, 200b.1	l.+ı 23b.9
lu'b-ı hüner göster- (savaşta) maharet göstermek	M
l.-di 241a.1	
l.-üp 209a.14	
luḡāt (Ar.) lisan, dil	mā (Ar.) 'o şey ki' anlamında yeni kelimeler yapan ön ek
l.+la 94a.4	mā'adā -den başka
luṭf (Ar.) ihsan, kerem	m. 133a.1
l. 128b.15, 143a.1, 175b.1, 222b.13, 228b.4, 234a.3, 237b.1, 310b.2, 337b.8	

mā 'aleyh onun hakkında	m. 136b.9
m. 304a.13	māder (<i>Far.</i>) anne
mābeyn iki şeyin arası	m.+i 19a.10, 230b.6
m.+imizden 288b.4	mağfiret (<i>Ar.</i>) bağışlanma, affolma
mādām ki madem (<i>bk.</i> mādēm ki)	m. 8b.13, 8b.15, 8b.7, 8b.8
m. 125b.5, 318a.2 (<i>bk.</i> mādām ki)	mağfūr (<i>Ar.</i>) günahları bağışlanmış
mādem ki madem	m. 260b.4
m. 38b.7, 111a.8, 123a.15	mağlūb (<i>Ar.</i>) yenilen, kaybeden
ma'an (<i>Ar.</i>) birlikte, beraberce	m. 214b.7
m. 19b.6, 34b.2, 43b.4, 72a.1, 98b.3, 111b.8, 117a.8, 166b.9, 182a.3, 199b.7, 292a.10, 319a.3, 336b.10	mağlūb ol- yenilmek, kaybetmek
mu'arref (<i>Ar.</i>) malum şekilde, bilindiği gibi	m.-dı 145b.9
m. 215b.5	m.-dukda 17a.14
ma'aş (<i>Ar.</i>) ücret, maaş	m.-duñız 271b.6, 293b.4-5
m. 67b.12	mağmūm (<i>Ar.</i>) gamlı, kederli
ma'āzallāhi te'ālā (<i>Ar.</i>) 'Allah korusun, Allah göstermesin'	m. 34a.14
m. 74a.3-4	mağrib (<i>Ar.</i>) batı
mā'den (<i>Ar.</i>) kaynak, cevher	m.+de 47a.2
m.+i 56b.12	m.+den 67b.13, 125a.6, 326b.11
mā'den-i āsān u zerāfet kolaylık ve zariflik kaynağı	m.+deñ 256a.6
	mağrūr (<i>Ar.</i>) 1. gururlu
	mağrūr ol- 1. gururlanmak
	m.-ma 128a.10, 129a.11

2. sevinmek, ferahlamak	m.+iñ 128b.8
m.-dı 167a.4	māh-ı şa'bān-ı şerīf Şaban ayı
2. aldatılmış, mağbun	m.+iñ 92a.8, 127b.9
mağrūr eyle- aldatmak, kandırmak	2. kamer
m.-meyelim 130b.13	māh-ı gerdūn-ı vefā vefa semasının ayı
mağrūrāne gururlu bir şekilde	m. 136b.8
m. 271a.3	maḥal (Ar.) 1. yer
mağrūrlan- gururlanmak, kibirlenmek	m.+de 27a.11, 139a.3, 149a.6, 151b.13, 154b.15, 337b.6
m.-dı 147b.7	m.+dedir 55a.3
mağrūrluḡ, -ḡı kibirlilik	m.+e 50a.3, 283b.5
m. 63a.9	m.+idir 221a.1
m.+uñuzdan 272a.3	maḥall-i dūnyā dünya
māh (Far.) 1. otuz günlük zaman dilimi, ay	m.+yı 176b.8
māh-ı cemāziye'l-āḥir	maḥall-i müsteḥak hak edilen yer
Cemaziyelahir ayı	m. 104b.4
m. 345a	2. an, zaman, esna
m.+iñ 342a.2	m. 33a.9, 99a.9, 125a.7, 159a.13, 165b.3, 190a.9, 190a.9, 199a.9, 208a.13, 208a.13, 236b.7, 236b.13, 253b.12, 272a.11, 277a.7, 289b.8, 309a.9, 322b.2
māh-ı muḥarremü'l-ḥarām	m. 53a.7, 165b.3, 174b.11, 323b.3, 328a.6, 338b.10
Muharrem ayı	
m. 260a.8	
m.+ıñ 341b.14-15	
māh-ı receb-i şerīf Recep ayı	

m.+de 11a.9, 16b.13, 22b.11, 39a.8,
95a.5, 187a.2, 247b.9

m.+di 214a.3

m.+dir 138b.9, 176a.14, 176a.15

m.+i 195a.9, 216b.5

m.+idir 53a.8, 195b.2

m.+leri 170a.12

maḥallini gözét- uygun zaman
kollamak

m.-di 323a.15

maḥalle (Ar.) 1. ikamet edilen yer, mevki

m.+lerinde 269b.13-14

2. bütün mahalleli

m.+yi 284b.11

maḥbūb (Ar.) sevgili

m. 206a.13

m.+dur 135b.3

maḥcūb (Ar.) örtülü, perdeli

m. 265b.4

maḥdūm (Ar.) 1. erkek evlat, oğul (saygı
sözü) (bk. maḥtūm [1])

m. 81a.3

m.+unı 11a.10

2. kendisine hizmet edilen, efendi

maḥdūm-zāde değerli kişinin oğlu
(Hz. Ali'nin oğulları)

m.+ler 76b.4

maḥdūme (Ar.) kız evlat (saygı sözü)

maḥdūme-i zamān devrin
mahdumesi (Hz. Fatıma)

m. 51a.15

maḥfe (<Ar. miḥaffe) deve üzerine konan
içinde insan oturabilecek kapalı yer

m. 299a.8, 313a.9, 328a.14

m.+ler 265a.8, 269a.10, 269a.12,
273b.12, 328b.3

m.+ni 308a.6

m.+ye 313a.8

maḥfī (Ar.) gizli

m. 169b.7

maḥfūz (Ar.) gizlenmiş

m. 265b.3

māḥir (Ar.) maharetli

m. 163a.14

maḥlūk (Ar.) Allah'ın bütün yarattıkları

m.+a 243a.9

maḥlūqāt (Ar.) Allah'ın bütün yarattıkları

m. 21a.3, 275a.11

m.+dan 8a.12

m.+lar 278a.1

maḥlūle (Ar.) dul kadın

m. 134b.3

maḥmūrla- içkiden dolayı sersemleşmek

m.-miş 311a.14

maḥmūr ol- içkiden dolayı sersemleşmek

m.-up 72a.2

maḥrem (Ar.) 1. aile, yakın akraba

m. 272b.14

2. birinin kendisine yakın gördüğü kişi

m.+imiz 195b.12

maḥrūm (Ar.) çaresiz, kimsesiz

m.+a 161a.6

maḥrūm kal- istediğini elde edememek

m.-alar 333b.7

m.-maz 199a.14

maḥrūmāne mahrum kalmış bir şekilde

m. 227b.12

maḥrūsāne korunup gözetilerek

m. 227b.10

maḥşūş (Ar.) bir kişiye özel

m. 106b.15, 129a.1

m.+dur 129a.2

maḥşer (Ar.) ahirette tüm insanların toplanacağı yer

m. 326b.4

m.+de 138a.8

m.+e 95a.11

māhtāb dolunay

māhtāb-ı ‘ālem-efrūz-ı sipihr-i sa‘ādet saadet semasının alemleri aydınlatan dolunayı

m. 136b.5

maḥtūm 1. erkek evlat, oğul (saygı sözü) (bk. maḥdūm [1])

m.+lar 155b.12

m.+ları 155b.8

m.+larısız 157a.2

m.+uḡ 92b.13

2. küçük çocuk

m.+a 97a.7

maḥtūmu'l-mükerrerem saygıdeğer
oğul

m. 93a.7, 178b.12

m.+işi 25b.11-12

m.+ler 155b.2

maḥūd (Ar.) bilinen, malum olan

m. 163b.15, 308a.8

maḥzūn (Ar.) hüzünlü

m. 37b.10

māī (Ar.) mavi

m. 12a.7

maḥām (Ar.) **1.** durak, mekan

m. 322a.9

m.+a 56b.7,

m.+da 260a.8

m.+dır 260a.3

m.+ına 10a.3, 10b.4

2. mertebe, derece

m. 298a.5

m.+a 237b.3

3. peygamber ya da bir veli adına
yaptırılmış olan türbe, ziyaretgah

m.+ına 117b.15

maḥām-ı İbrāhim Hz. İbrahim'in
Kabe'yi inşa ederken üzerine çıktığı taşın
bulunduğu yer

m. 77a.3, 77a.5

maḥara (<Ar. meḡāre) mağara

m.+ya 56b.7

maḥbere (Ar.) mezar, kabir

maḥbere-i şerīf Hz. Muhammed'in
değerli kabri

m.+işi 26b.9

maḥbūl (Ar.) beğenilen, kabul edilen

m. 161b.10

m.+dür 168b.5

m.+i 320a.1

m.+üm 70a.1

m.+ümdür 70a.3, 165b.4

m.+ümüzdür 319b.15, 339b.13

maḥbūl-i dergāh-ı a'lā Allah
katında kabul edilen dua

m. 245b.13

maḥbūl-i merḡūb rağbet gören ve
makbul olan

m.+umdur 30a.2-3

maḥhūr (Ar.) yenilmiş, mağlup

m. 243a.12, 260b.13

maḵrame (Ar.) baş örtüsü

m.+yle 64a.12

maḵşad (Ar.) amaç, gaye

m.+ı 193b.8

maḵşūd (Ar.) amaç, gaye

m. 24b.10

m.+ıma 73b.4, 234a.4

m.+ıñı 293a.2

m.+um 6a.7

maḵtel (Ar.) Hz. Hüseyin'in Kerbela'da şehit edilişini anlatan eserlere verilen ad

m. 341a.8

ma'ḵūl (Ar.) akla uygun olan

m. 61a.14, 133b.9, 178b.13, 275a.5, 276b.3, 295a.5

m.+dür 122a.8, 124a.10, 139b.12

ma'ḵūl gör- uygun bulmak

m.-di 147b.2

m.-üp 27b.10, 141a.7

ma'ḵūl ol- uygun olmak

m.-muş 284b.15

ma'ḵūle (Ar.) akla uygun

m. 187b.13

maḵūle (Ar.) söylenmiş söz

maḵūlesinçe sözün gereği gibi

m. 279a.3

māl (Ar.) mal, varlık

m. 18a.2, 63a.1, 63a.11, 63a.2, 63a.3, 63a.6, 63a.8, 63a.9, 64a.1, 115a.14, 121a.5, 146a.2, 159a.2, 161a.7, 171b.9, 173a.6, 173b.1, 173b.5, 204a.2, 264a.5, 307a.4, 321b.2

m.+a 60b.15, 61b.15

m.+dan 218b.2, 218b.2

m.+ı 62a.7, 63a.5, 108a.1, 131b.4, 137a.3, 149b.2, 338a.11

m.+ıla 122a.2

m.+ım 276b.7

m.+ımdan 17b.14, 50b.10, 164b.14, 165b.4, 276b.7

m.+ımı 188b.10

m.+ımız 112b.15

m.+ına 120a.5

m.+ını 155a.5, 321b.9, 332b.15

m.+ıñ 338a.1

m.+ıñızı 140a.5

m.+ıyla 7a.15	m.+ındır 249b.3
māl-dār mal sahibi, varlıklı	m.+um 132b.11
m. 112a.2	ma'lūm edin- 1. bilgi edinmek
māl-sāhib mal sahibi, varlıklı	m.-di 141b.6-7
m. 63a.5	2. farkına varmak, anlamak
mālāmāl (<i>Far.</i>) ağzına kadar dolu	m.-diler 270b.9
mālāmāl ol- ağzına kadar dolu olmak	ma'lūm-ı şerīf değerli bilgi
m.-sa 238a.6-7	m.+ındır 249b.2
mālik (<i>Ar.</i>) bir şeye sahip olan kişi	ma'lūm ol- bilinmek
m. 146b.10	m. 257a.6
m.+dır 179b.5	m.-a 131b.14, 133a.4, 199b.15, 202b.7, 233b.5
m.+i 194a.6	m.-an 82b.15
mālik-i cennet cennet sahibi	m.-dı 84a.13, 134a.10, 170b.7-8, 178a.12, 227b.2, 255b.8
m. 213a.12	m.-sun 314a.8-9
mālik ol- sahip olmak	m.-uñ 182a.1
m.-dum 259a.15	ma'mūr (<i>Ar.</i>) gelişip güzelleşmiş
m.-mamışdı 60b.15	ma'mūr eyle- (ahiretini) güzelleştirmek, ihya etmek
m.-mamışdır 259b.1, 339a.7	m.-mekdir 185b.7
ma'lūm (<i>Ar.</i>) bilinen şey	ma'nā (<i>Ar.</i>) 1. anlam
m. 131a.15, 153b.13	m. 27b.3
m.+dır 340b.1	
m.+dur 35b.10, 274b.6	

2. hakikat	m.+ına 304b.10, 312a.6
m.+da 160b.11, 206b.10	m.+ından 48a.5
m.+dır 31a.14	marāz-ı mevt ölüm hastalığı
manaşdır (<Yun. monastiri) manastır	m. 31b.2
m. 281b.6	m.+de 31a.14
ma'nen mana yönünden	m.+inde 30b.4, 33b.2
m. 160b.11	ma'reke (Ar.) savaş yapılan yer
mānend (Far.) eş, benzer	m. 228a.2
m.+i 29a.14	m.+den 206a.4
māni' (Ar.) engel	m.+ye 225a.5
m. 173a.15, 176a.13	m.+yi 239a.12
māni' ol- engel olmak, engellemek	ma'rifet (Ar.) hüner, ustalık
m.-dı 264a.7	m. 163b.13
m.-ma 169b.4	marīz (Ar.) hasta
m.-maya 268b.13	marīz ol- hastalanmak
manşūr (Ar.) galip olmuş, zafer kazanmış	m.-dı 11a.9
m. 98b.3, 112a.1, 115a.7, 319b.2	ma'rūf (Ar.) bilinen, malum olan
marāz (Ar.) hastalık	m. 25a.8, 75b.9, 139b.7, 177a.6
m. 28a.5, 28a.15, 29a.4, 32a.14, 137a.1, 184b.12, 304b.7	m.+dır 39b.4
m.+ı 30a.4	ma'rūf-ı meşhūr bilinen, tanınan
m.+ım 118a.4	m.+dur 105a.3
	maşlahat (Ar.) 1. iş, mesele

m. 146a.14, 282a.1

m.+ı 123a.4,

2. hayır getiren şey

m.+ı 282a.15

ma'sūm (Ar.) küçük çocuk, sabî

m. 39b.15, 138a.12, 138a.13, 157b.3,
243b.12, 243b.7, 262a.15, 262b.1,
273a.13, 290a.5

m.+a 97a.2, 298b.1

m.+dur 49b.14

m.+ı 262a.11

m.+lar 157a.6, 157b.9, 159b.13,
159b.14, 162a.1, 220a.14, 238a.4

m.+lara 47b.11, 158b.12

m.+ları 155a.2, 157b.10, 161b.2

m.+ların 156b.10, 160a.13

m.+ların 162b.3

m.+ların 47b.14

ma'sūm-ı pāk tertemiz, günahsız
çocuk

m.+ı 148a.11, 244a.7

m.+ı 244a.4

m.+lar 161a.5

m.+leri 162a.7

ma'sūmlık, -gi çocukluk çağı

m.+ı 25b.3

ma'sūn (Ar.) korunmuş olan

m. 265b.2

ma'srık (Ar.) doğu, şark

m. 321a.6

m.+da 47a.2

m.+dan 67b.13, 256a.6

m.+dek 326b.11

m.+ı 125a.6

ma'sūk (Ar.) kendisine aşık olunan kişi

m.+ında 137b.6

m.+ı 137b.4

matara (<Ar. maṭhere) taşınabilir su kabı

m. 238a.14

m.+nı 238b.13

m.+yı 238b.11, 238b.13, 238b.15,
238b.9

mātem (Ar.) yas

m. 21a.2, 255b.8, 300a.13, 307b.8

m.+e 73b.4

m.+ı 21a.2

m.+ıdır 278a.4

m.+in 20b.13

m.-sak 261b.9

m.+leri 298b.6

2. tecelli yeri

mātem ét- yas tutmak

maẓhar-ı ıẓhār-ı dīn dinin

m.-diler 20b.15

kendisinde tecelli ettiği kişi

m.-elim 298b.8

m. 136b.10

m.-er 168a.6

maẓlūm (Ar.) zulme uğramış

m.-erler 263b.14

m. 193a.6, 243b.3

mātem eyle- yas tutmak

m.+a 13b.14, 224b.11

m.-di 255b.3-4

m.+ı 208b.15, 329a.13

m.-diler 91b.8

m.+ım 193b.5

mātem tut- yas tutmak

m.+lar 138a.7, 195b.5

m.-arlar 71b.8

maẓlūm-ı pāk-i bī-günāh günahsız
ve tertemiz olan mazlum

m.-dular 21a.4

m.+ı 183a.5

m.-salar gerekdir 168a.9

maẓmūm (Ar.) eklenmiş

māyil (<Ar. mā'il) meyilli olan

m.+ında 24b.6-7

m.+dir 289b.6

maẓmūn (Ar.) kastedilen anlam

maẓhar (Ar.) 1. ulaşan, nail olan

m. 78a.8

maẓhar düş- ulaşmak, nail olmak

m.+ı 181b.13, 132b.10

m.-eler 264b.15

ma'zūr (Ar.) mazereti olan

m.-enler 176b.4

m.+dur 47b.12

m.-üp 220b.15

ma'zūr ola 'mazur görün, affedin'
(bk. ma'zūr olsun)

maẓhar ol- ulaşmak, nail olmak

m. 109b.12-13, 193b.15-194a.1,
258b.11, 337b.1

ma'zūr olsun 'mazur görün, affedin'
(bk. ma'zūr ola)

m. 44a.11, 51a.8, 116b.15, 138b.3,
222b.9-10, 299b.15, 300a.4, 311a.13

ma'zūr tut- affetmek, bağışlamak

m.-uğ 175b.2-3, 228a.13

mecāl (Ar.) güç, takat

m. 176a.9

m.+i 188b.7

m.+leri 13a.2, 49b.15

mecāli kalma- gücü tükenmek,
takati kesilmek

m.-dı 104b.15-105a.1, 189a.5,
216a.2

meclis (Ar.) 1. topluluk

m.+de 28a.12, 71a.1, 116a.7, 162b.10,
174b.1, 176b.3, 267a.12, 287a.14,
289a.10, 290a.9

m.+den 287b.9, 302b.10

m.+e 144a.6

m.+imizde 301b.8, 301b.9

m.+inde 267b.6

m.+ine 74b.6, 257a.1, 257a.5

m.+lerinde 303a.7

meclis-i Hż. Resül Hz.
Muhammed'in sohbet topluluğu

m.+e 292a.4

meclis-i şerīf değerli topluluk

m.+inde 90a.5

m.+lerinde 143a.8

m.+lerine 100a.2, 175b.10

2. toplantı, görüşme

m. 198a.15, 335a.15

mecma' (Ar.) toplanma yeri

m.+ına 14b.4

mecmū' (Ar.) bütün, hepsi

m.+ı 108a.13

m.+ın 54b.8

mecnūn (Ar.) deli, divane

m.+dur 12a.9

mecnūn-ı sergerdān başı dönmüş
divane

m. 154b.10

mecrūḥ (Ar.) yaralı

m. 19a.3, 189a.8

mecrūḥ eyle- yaralamak

m.-di 58a.14, 88a.3, 163a.6

m.-diler 284a.3

m.-mişdir 164a.13

mecrûh ol- yaralanmak

m.-up 23a.13, 219b.4

meded (Ar.) 1. yardım, imdat

m. 301b.13

2. 'aman, eyvah'

m!. 187a.8, 191a.3, 295a.13

medfen (Ar.) mezar, kabir

m.+im 75b.10, 75b.12

medfûn (Ar.) defnedilmiş

medfûn ol- defnedilmek

m.-dı 28b.14

medh (Ar.) övme, övgü

m. 203b.6

medh ét- övmek

m.-digiñ 297a.8

m.-diler 141b.3

m.-erler 255a.6

medh eyle- övmek

m. 182b.7, 295a.9-10

m.-di 130b.2, 182b.13, 295b.5-6

m.-diler 265a.5

m.-diñ 230b.10-11

m.-mek 301a.5-6

m.-yüp 296a.15

mefhûm (Ar.) anlam, kavram

m.+ı 84a.13, 178a.12, 227b.2

meger (Far.) 1. meğerse, gerçekte (*bk.* meger ki, meger kim)

m. 63b.15, 73b.8, 74a.2, 147b.3, 149a.6, 155b.9, 165a.12, 166b.11, 217a.11, 242b.5, 246a.9, 256b.9, 258a.9, 267a.12, 268a.1, 274b.12, 275b.11, 277b.3, 283b.9, 287a.14, 298a.10, 299a.10, 302a.12, 310a.10, 324b.4, 325a.9

2. yoksa

m. 15a.15, 95a.6, 99a.11, 174a.14,

3. ancak

m. 84b.13, 87b.10, 117b.11, 301b.9,

meger ki meğerse, gerçekte (*bk.* meger [3], meger kim)

m. 243b.7

meger kim meğerse, gerçekte (*bk.* meger [3], meger ki)

- m. 174a.12
- mehābet** (Ar.) yücelik, heybet
- m.+inden 22a.11, 253b.10
- m.+le 16a.12
- mehābet-i nūr-ı muḥammedī**
Muhammedî nurun heybeti
- m. 250a.12
- mehālik** (Ar.) tehlikeli yerler
- m.+dir 228a.5
- mehmūm** (Ar.) düşünceli, endişeli
- m.+lar 138a.7
- mehr** (Ar.) erkek tarafından kadına
verilen nikah bedeli
- m.+ime 69b.14
- m.+le 45b.5
- mekān** (Ar.) yer
- m. 209a.4, 263a.9
- m.+ı 135b.2
- m.+ı 183a.1, 184b.6
- mekān-ı menḥūs** uğursuz yer
- m.+ında 266a.3-4
- mekkār** (Ar.) hileci, düzenbaz
- m.+dan 265b.2
- mekkāre** (Ar.) hileci, düzenbaz kadın
- m. 69b.3, 89a.10, 91b.9
- mekr** (Ar.) düzen, hile
- m. 142b.7, 309a.10
- m.+i 85a.12, 85a.8, 85a.9
- m.+inden 85a.12, 85a.5
- m.+ine 77b.5
- mekrūh** (Ar.) çok kötü, kerih
- m. 107b.11, 247a.1
- mekrūh-ı mel'anet** lanet edilecek
kadar kerih (iş)
- m. 241a.6
- mekşūf** (Ar.) açık, aşık olan
- mekşūfu'l-'avret ol-** görülmemesi
gereken yerleri açılmak, avreti açılmak
- m.-up 194a.5-6
- mekteb** (Ar.) okul
- m.+den 98a.13
- mektūb** (Ar.) mektup
- m. 84a.5, 84b.10, 116b.2, 124b.1,
125a.8, 130b.5, 131a.9, 132a.1, 132a.1,
132a.14, 132a.2, 132a.3, 132a.4, 132a.5,
132a.6, 132a.7, 132a.8, 133a.1, 131b.9,
133a.13, 139a.11, 141a.7, 154a.7, 154b.1,
156a.5, 162b.7, 168a.11, 172a.13,

172b.5, 174b.12, 174b.15, 177b.15,
178a.11, 178a.7, 178a.8, 178b.2,
181b.13, 182a.7, 184b.10, 184b.4,
185b.4, 185b.5, 196b.14, 197a.3,
262b.14, 269b.3, 306b.11, 315b.13,
316a.10, 317a.11, 324a.3, 336a.14

m.+dur 104a.1, 140a.13

m.+ı 84a.12, 131a.9, 197a.5, 316a.4

m.+ını 172b.8

m.+ı 182b.5

m.+lar 103b.8, 130a.10, 131a.3,
131a.5, 316b.1

m.+lardan 178a.5

m.+ları 131a.10, 131a.11, 131a.8,
132a.10, 197a.5, 197a.6

m.+umda 125a.9

m.+u 182b.12, 190b.7

mektüb-ı menhūs uğursuz mektup

m.+ı 125b.13, 125b.7, 345b

m.+ını 5a.6, 121a.11

m.+u 154a.9

mektüb-ı şerif değerli mektup

m. 139a.15, 141b.8, 181b.11

m.+ini 132b.2

mektüb-veş mektup misali

m. 262b.14

me'kūlāt (Ar.) yiyecekler

m. 47b.5

melā'ike (Ar.) melekler (*bk.* melāyike)

m. 178b.7, 195a.13

m.+ler 167b.7, 195a.9

m.+ni 166a.11

melā'īn (Ar.) melunlar, lanetlenmiş
kişiler

m. 121b.11

melāl (Ar.) üzüntü, keder

m.+ı 84b.2

melālet (Ar.) üzüntülü olma, kederlilik

m.+le 311b.12

melālet-i hikāye keder veren hikaye

m.+sini 198b.8

melāmet (Ar.) ayıplama, kınama

melāmet ol- gücenmek, kırılmak

m.-a 11b.15

mel'anet (Ar.) alçaklık, melunluk

m. 107b.13

m.+i 1b.13, 83b.15

m.+ı 189a.9

melāyike (<Ar. melā'ike) melekler (*bk.* melā'ike)

m. 8b.6, 21a.10, 80a.2, 167a.15, 280b.13

m.+dir 45b.13

m.+ler 6a.9, 45b.11, 228b.14, 249b.12, 263b.14, 265a.14, 317a.7, 328b.1

m.+lerim 170b.13-14

m.+lerine 170b.12, 170b.3

m.+niñ 167b.5

melāyike-i muḳarreb Allah'a en yakın olan melekler

m. 26b.15

melek (Ar.) melek

m. 22a.8, 32a.3, 34b.1, 36a.4, 45a.1, 45a.5, 102a.7, 166a.14

m.+e 34a.11, 36a.4

m.+em 78a.2-3

m.+i 213b.10, 334b.13

m.+leri 328a.9

melekūtiyān (Ar.) melekler, ruhlar

m. 21a.4

melik (Ar.) hükümdar, padişah

m.+dür 140a.6

m.+i 141a.3

m.+ine 61b.6

melik-i ḳal'a kalenin meliki

m. 112a.15, 113a.15, 113a.3

m.+ya 117a.1

melik-i ḳal'a-i sipāh asker kalesinin meliki

m. 113b.12, 115a.15

melik-i Rūm Doğu Roma İmparatorluğu'nun hükümdarı

m. 61b.10, 61b.13-14, 62a.3, 62a.5, 62a.7

melil (<Ar. melūl) üzgün, mahzun (*bk.* melūl)

m. 43b.10

melil (u) maḥzūn üzgün bir şekilde (*bk.* melūl (u) maḥzūn)

m. 148b.11, 220a.11, 220a.13, 277b.13

melil ol- üzölmek (*bk.* melūl ol-)

m.-muşdı 316b.14

melūl (Ar.) mahzun, üzgün (*bk.* melil)

m. 37b.10, 47b.4, 92a.15, 121a.11

melūl eyle- üzmek

m.-diñ 99b.8

melül (u) maḥzūn üzgün bir şekilde
(bk. melil (u) maḥzūn)

m. 14b.10-11, 15a.8, 106b.7,
117b.1, 166a.15

melül ol- üzölmek (bk. melil ol-)

m.-dı 96b.5, 97b.1, 101b.12, 106a.8

m.-ursañ 97b.3

mel'ūn (Ar.) lanetlenmiş olan

m. 15b.13, 16a.13, 18a.7, 64b.13,
66b.6, 69a.7, 72a.13, 73b.11, 73b.13,
73b.7, 74a.3, 81a.12, 81a.7, 84a.4, 84b.9,
87b.14, 88a.14, 90b.12, 91b.12, 91b.13,
91b.14, 91b.9, 104b.14, 105a.9, 111b.14,
114b.11, 114b.15, 115a.9, 115b.2,
121b.5, 122b.4, 122b.4, 124b.14,
129b.12, 129b.4, 141a.6, 143a.10,
143b.4, 144a.8, 146b.11, 148a.10,
149a.15, 152a.13, 152b.10, 152b.4,
152b.7, 153a.12, 157b.8, 158a.4, 160a.1,
160a.12, 160a.14, 160b.12, 161a.11,
161b.12, 161b.3, 162b.13, 162b.2,
163a.10, 163b.14, 172b.11, 175a.8,
178a.15, 183b.14, 183b.9, 188b.5,
189b.12, 189b.5, 190b.10, 193a.9,
193b.7, 194a.13, 202b.2, 203b.4, 204a.1,
204b.7, 211a.4, 216a.3, 217a.7, 217b.5,
221b.13, 223b.2, 223b.4, 223b.8, 225a.2,
225b.2, 229b.3, 231a.10, 231b.2,
232a.15, 232b.12, 234a.8, 238b.1,

238b.14, 239a.15, 241a.11, 241a.4,
245b.12, 245b.14, 247a.12, 247a.3,
247a.9, 250b.4, 250b.9, 251a.10, 252a.7,
252b.12, 252b.9, 253b.2, 254b.2, 255a.1,
258b.2, 259a.13, 259a.9, 264a.9, 267a.8,
267b.14, 267b.5, 270b.7, 274b.9, 275a.5,
283b.14, 284b.15, 284b.7, 287b.3,
287b.6, 288b.13, 293b.15, 294a.13,
295b.11, 295b.14, 304b.6, 305a.12,
305b.4, 308a.5, 308b.2, 314b.5, 315b.5,
317a.10, 317a.9, 318a.2, 318b.12, 322a.1,
322a.8, 322b.1, 322b.11, 322b.9,
323b.12, 323b.7, 323b.8, 324a.8, 325a.7,
325b.7, 329b.4, 329b.8, 336b.1, 336b.12,
340b.4

m.+a 74a.2, 286a.13

m.+dur 141a.4

m.+ı 74a.2, 84b.11, 115a.2, 116a.5,
141b.12, 143b.12, 162b.14, 193a.12,
205a.7, 209b.11, 215b.13, 226b.2, 329a.6

m.+ını 152b.13

m.+ıñ 66a.13, 84a.10, 84a.12, 143a.12,
193b.12, 205a.9, 245b.5, 252b.14,
267a.6, 287a.12, 324a.9, 325a.8

m.+lar 104b.1, 192b.12, 223a.3,
241a.10, 243b.12, 250a.6, 253b.9,
264b.6, 269b.2, 273b.6, 274b.3, 323b.4

m.+lara 205b.7, 275b.3

m.+larda 320a.6

m.+lardan 15b.15	m.+ı 184a.1
m.+ları 208b.11, 234a.11	memāt (Ar.) ölüm
m.+larıñ 330a.15	m.+ımda 53b.1
m.+larla 273b.10	meme göğüs
m.+sın 105a.10	m. 58b.12, 243b.7
m.+uñ 66b.15	meme vēr- emzirmek
mel'ün-ı ebedī sonsuza kadar lanetlenmiş	m.-digiñ 19a.10
m. 158a.5	m.-eyim 58a.14
mel'ün-ı ħinzīr hain melun	m.-irken 102a.7
m. 186b.3	memleket (Ar.) memleket
mel'ün-ı ħaltabān hilebaz melun	m. 189a.7
m. 151b.15	m.+i 184a.13, 214b.2
mel'ün-ı pelīd alçak melun	m.+ine 185b.11
m. 178b.1	m.+ini 183b.12, 184a.9, 188b.3, 192b.11, 238a.1
m.+iñ 122a.8	m.+lerinin 190a.3
mel'üne (Ar.) lanetlenmiş kadın	me'mūr (Ar.) görevli
m. 307b.13	m. 83a.4
mel'unluq alçaklık	m.+ız 229a.13
m. 260a.12	m.+lardır 272a.8
memālik (Ar.) memleket	me'mūr ét- görevlendirmek
memālik-i Ṭāberistān Taberistan memleketi	m.-ene 67b.10
	m.-mişdir 34b.8

me'mūr ol- görevlendirilmek	m.-ye 69a.9
m.-muşdı 265b.14	menākıb (Ar.) menkıbeler
men ben, 1. kişi zamiri (<i>bk.</i> ben)	m.+ı 263b.15
m. 4a.9, 23a.15	menākıb-ı hikāye menkıbeler, hikayeler
men' (Ar.) yasaklama	m.+m 289a.13
men' ēt- yasaklamak	menām (Ar.) düş, rüya
m.-diñ 23a.14	m.+ında 46b.3
m.-emem 284b.3	menbā' (Ar.) kaynak
m.-medim 23a.15	menba-ı şıdk u şafā doğruluk ve hoşluk kaynağı
m.-mege 66a.10	m. 136b.9
m.-mek 71b.7	menfa'at (Ar.) yarar, fayda
m.-mezsiñ 66a.9	menfa'at gör- kendi yararına bir şey elde etmek
m.-üp 230b.14-15	m.-mediñ 199b.12
men' eyle- yasaklamak	menhūs (Ar.) uğursuz
m. 284a.2	m. 122a.8, 152b.15
m.-di 214b.13, 221b.14, 251b.10-11, 314b.2, 336b.6	m.+ı 158a.5
m.-diler 186b.1	menhūs-ı asker uğursuz asker
m.-me 199b.15-200a.1	m. 185a.15
m.-mem 181b.3	menhūs-ı sermedi sonsuza kadar uğursuz olan
m.-mesin 20a.11	menkūha (Ar.) eş, zevce
m.-mişdir 211a.13	
m.-ñ 211a.12	

m. 90b.8, 207b.7	m. 298b.8
m.+sı 15a.10, 11b.13	m.+inde 40b.15
menkûl (Ar.) rivayet edilmiş, nakledilmiş	m.+ine 22b.8, 26a.12, 27b.8, 27b.14, 40b.15, 51a.15, 87a.9,
m.+dür 56a.9	m.+lerim 189a.3
mensûh (Ar.) bozulmuş, değişmiş	m.+ünjedür 40b.15
mensûh ol- bozulmak, değişmek	menzil be menzil menzil menzil (gezdirerek)
m.-dı 44b.4	m. 128b.9, 129a.15, 172b.13, 176b.10-11, 299b.5
menzil (Ar.) 1. varılan yer, konak yeri	menzil-serây ev, çadır
m.+de 25a.8, 340b.3	m.+a 177a.8
m.+den 81b.14, 174a.9, 175a.3, 176a.2	3. derece, mertebe
m.+dir 26b.10	m.+e 189a.1,
m.+e 139b.7, 171b.1, 172a.12, 172b.14, 174b.10, 275b.5, 280b.10	m.+indedir 78b.15,
m.+i 138b.4, 144a.15	merāsīm (Ar.) tören
m.+im 27b.3	merāsīm-i ʔarīd ü nāverd savaştan önce yapılan cenk töreni
m.+inde 21b.7,	m.+den 203b.10-11
m.+indedir 146b.6-7	merātīb (Ar.) mertebeler
m.+ine 79b.11, 171a.15, 174a.9, 176a.3, 180a.8	m.+i 28a.15
menzil-i ʔarrān Harran adındaki yer	merātīb-i ‘aliyye yüce mertebeler
m. 274a.3	m.+ye 29b.5
2. ev, ikamet edilen yer	merbūt (Ar.) bağlı, bağlanmış

- m.+dır 244b.12
- m.+dur 25a.14
- mercimek** (*Far.*) mercimek
- m. 13a.4
- merd** (*Far.*) 1. yiğit, sözünün eri
- m. 193b.11
2. hakikatli (dava)
- m. 164b.4
- merdāne** (*Far.*) mert bir şekilde, mertçe
- m. 213a.15, 215a.15
- merdūd** (*Ar.*) reddedilmiş, kovulmuş
- m. 71b.13, 80b.5, 81a.7, 81a.9, 111b.14, 124b.14, 140b.14, 216a.3, 217a.5, 217b.5, 223a.3, 225a.2, 228a.9, 229b.7, 241a.10, 241a.6, 241b.9, 242b.6, 251a.10, 254b.2, 258b.2, 269b.2, 273a.11, 274b.9, 291b.14, 293b.15, 304b.6, 305a.12, 305b.9, 308a.6, 310b.12, 318b.6, 319b.6
- m.+dur 164b.11
- m.+ı 158a.4, 163b.14, 213a.11, 225b.2, 302b.10, 323b.9
- m.+ıj 323b.13
- m.+lar 215a.4, 229b.3, 235b.10
- m.+lara 308b.1
- m.+uğ 217b.1
- merdūd-ı ebter** soysuz merdut
- m. 213a.6
- merdūd-ı mel'ün** lanetlenmiş merdut
- m. 222b.5
- m.+dan 222b.11
- merḥabā** (*Ar.*) övülen kişiye söylenen hitap sözü
- m. 24a.3, 200b.2, 239b.11
- merḥamet** (*Ar.*) acıma, şefkat
- m. 22b.11, 160a.10, 161b.13, 220b.8, 243b.13, 253a.10
- m.+im 76a.10
- m.+inden 303a.1
- merḥamet ét-** acımak
- m.-diginden 256b.3-4
- m.-enler 328b.6
- m.-esin 117a.3
- merḥamet eyle-** acımak
- m. 161a.6
- m.-di 61a.11, 337b.5
- m.-meyüp 241b.3-4

m.-ŋ 76b.8, 146a.4

m.-ye 10b.13

m.-yelim 10b.12-13

m.-yenlerindir 259a.4-5

m.-yüp 10b.8, 51a.10, 149b.15,
162b.1, 162b.2, 215a.6, 260b.2

merhamet gel- acımak

m.-üp 298a.4

merhametli merhamet eden, acıması
olan

m. 128a.12

merhametsiz katı yürekli, acımasız

m. 141b.4, 162a.15, 182b.1, 322b.1

m!. 158a.4, 160a.14, 183a.3

merkad (Ar.) mezar, kabir

m.+e 76b.7

m.+i 77a.1

merkad-ı mübârek değerli kabir

m.+den 54a.7

merkad-i hûn kanlı kabir

m.+ı 83a.10

merkad-i münevvere aydınlık kabir

m.+si 76a.1

merkad-i şerîf değerli kabir

m.+i 167b.1

m.+ine 126a.9, 127a.14, 315b.15

m.+ini 102b.15

merkeb (Ar.) binek

m.+inden 194a.4

merkeb-i mücâhidîn mücahitlerin

bineği

m.+i 232b.7

merkez bir yerin ortası

merkez-i hâk yeryüzü toprağının

merkezi (Hz. Hüseyin)

m.+idir 101b.6-7

merkez-i zînet (gökyüzünün)

süsünün merkezi (Hz. Hüseyin)

m.+idir 101b.7

merkûm (Ar.) yazılmış

merkûm ol- yazılmak

m.-an 11a.3

mermer (Ar.) mermer

m. 339b.14

mersiye (Ar.) sığı, ağıt

m.+ler 268a.9, 298b.11

m.+leri 268a.15

mersiyye söyle- ölen kişi hakkında
şiiir söylemek

m.-diñ 301a.1

mertebe (Ar.) 1. derece, rütbe

m. 153b.15

m.+dir 138b.7

m.+ñ 127a.9

m.+si 119b.11

m.+ye 120b.1, 127a.3, 261a.11

mertebe-i 'ālī yüksek mertebe

m.+ñi 178b.11-12

mertebe-i 'aẓīm yüksek mertebe

m. 261b.8

mertebe bul- yüksek mertebeye nail
olmak

m!.. 214b.8

mertebe-i şehādet şehitlik mertebesi

m. 171b.11

2. miktar, kadar

m. 14b.6, 28a.2, 28a.4, 29b.6, 32a.6,
34a.10, 48a.13, 49a.5, 61a.1, 65b.8,
67b.3, 67b.4, 68a.2, 82a.5, 92a.2, 102b.2,
109a.7, 132b.12, 132b.14, 133a.8,

142a.15, 145b.6, 151b.5, 159a.7, 160a.4,
181b.5, 185a.11, 187a.12, 191b.4,
197b.9, 205b.8, 213b.15, 213b.9, 216b.1,
228b.13, 228b.13, 230a.1, 237a.11,
249b.13, 257a.9, 260a.4, 273b.15,
277b.15, 286a.12, 298b.11, 299a.7,
299b.5, 300a.11, 302a.10, 305b.6,
331a.11, 338b.8

m.+dir 129a.8

mervī (Ar.) rivayet edilen

m.+dir 27a.11

meşāliḥ (Ar.) işler

m. 36a.8

mescid (Ar.) mescit

m. 13b.3, 72b.2, 105a.2, 149a.13,
336b.10

m.+de 70b.12

m.+den 73b.15

m.+e 31b.8, 59b.10, 72a.5, 73b.14,
74a.2, 113b.5, 113b.9, 320a.15

m.+ine 305a.8

m.+iñ 72b.8

mescid-i şerīf şerefli mescit

m. 75b.11

m.+de 79a.5

m.+e 29b.14, 30a.13, 31b.4, 31b.8,
33a.6, 33b.1, 59b.10, 70b.11, 71b.6,
72a.7, 72b.4

m.+iğ 32a.1

meşelā (Ar.) söz gelimi

m. 38b.10

mesrūr (Ar.) sevinçli, mutlu

m. 150a.11, 218a.13

m.+am 3b.12

mesrūr eyle- sevindirmek

m. 57a.8

mesrūr ol- sevinmek

m.-dular 51a.15, 173a.9

m.-sak 42b.11

m.-uram 76a.15

mest (Far.) mest, memnun

m. 296a.10

meşūr (Ar.) yazılmış, yazılı

m. 262b.15

m.+dur 11b.9, 11b.12, 12b.1, 13a.12,
20b.5, 21a.13, 22a.9-10, 23b.4, 24a.5,
28b.7, 29a.3-4, 33b.2, 35a.9, 39b.10,
42b.4, 44b.12, 45b.8, 48a.11, 56a.6,
59b.6, 65b.11-12, 65b.4-5, 66b.9, 67a.5-

6, 75a.6, 75b.7, 78a.8, 83a.13, 92a.5,
97b.5, 98a.1, 99b.1-2, 101b.9-10, 105a.9,
260b.5, 261b.10, 268a.12, 284b.1,
300b.7-8, 305a.14, 305b.3

mestūr (Ar.) 1. örtülü, kapalı

m. 265b.4

m.+sam 53b.1

mestūr ol- örtünmek, kapanmak

m.-up 53b.1

2. gizli

m. 83a.1

mestūre (Ar.) örtülü kadın

mestūre-i devrān dönemin
mesturesi

m. 143b.5

mestūre-i šāliha dindar örtülü kadın

m. 143b.1

meşakḳat (Ar.) zorluk

m.+de 159b.3

meşgūl (Ar.) bir şeyle alakadar

m. 25b.5, 72b.2

m.+dür 21a.13, 92b.5, 119a.11

meşgūl ol- bir şeyle alakadar olmak

m.-dı 26a.5, 167a.5, 193b.5,
194b.8-9, 231a.10

m.-dukda 37a.3

m.-dular 235b.8, 326a.4-5

m.-un 194b.7

m.-up 72a.14

meşhūr (Ar.) tanınmış, bilinmiş

m. 56b.12, 75b.13, 86a.15, 137a.6,
139b.7, 341a.14

m.+dur 77a.1, 274b.7

meşhūr ol- tanınmak, bilinmek

m!. 184a.4

m.-dı 184a.3-4

meşrūṭ (Ar.) şarta bağlanmış

m.+dır 244b.14

meşveret (Ar.) danışma

m. 16b.4

meşveret eyle- danışmak

m.-diler 12b.5

meşveret kıl- danışmak

m.-dılar 321a.2

metā' (Ar.) mal, varlık

m.+ın 82a.10, 237a.11-12

meveddet (Ar.) sevgi

m.+lerini 139b.11

mevsim (Ar.) bir şeyin yoğun olarak
yapıldığı zaman aralığı

m. 210b.2

mevşūf (Ar.) nitelendirilmiş

m. 286b.15

mevt (Ar.) ölüm

m.+i 32b.5

meydān (Ar.) 1. alan, meydan

m. 145b.4, 233b.10, 234b.2, 236a.2,
234b.3

m.+a 64b.1, 145b.5, 192a.12, 196a.1,
196a.10, 200a.5, 200a.7, 200b.6, 201b.7,
202b.5, 203b.8, 209a.13, 210b.11,
211a.4, 212b.1, 212b.15, 214a.10,
214a.13, 217b.14, 222b.1, 222b.2,
222b.3, 225a.12, 226b.15, 230b.13,
231a.2, 232a.3, 233b.11, 233b.13,
233b.6, 233b.7, 234b.3, 237b.7, 240a.11,
240b.3, 240b.8, 241b.8, 243b.11,
244a.15, 246a.11, 248a.11, 253b.9,
319b.13, 320b.11

m.+da 64b.8, 198b.15, 199b.10,
215b.3, 217a.3, 217a.4, 245a.4

m.+dan 205a.15

m.+ı 253b.8

- m.+ıla 233b.11-12
- m.+ıma 184b.5, 209b.2, 234a.9, 250a.6
- m.+ımıza 196a.1
- m.+ına 223a.10, 234a.9, 241a.9, 241a.9
- m.+ında 261b.3
- m.+ından 227a.13
- m.+ını 232a.6
- meydāna gir-** asker savaş
meydanına girmek
- m. 64b.7, 208b.10, 227a.4, 236a.6
- m.-di 64b.7, 200a.1, 202a.14, 202a.5, 203b.5, 203b.5-6, 205a.5, 205b.4, 208b.12, 209b.4, 211a.11, 211a.3, 211a.5, 211b.10, 211b.15, 211b.2-3, 212a.11, 212a.14, 212a.2-3, 212b.13, 213a.11, 213a.14, 213a.5, 213a.9, 214a.15, 215a.1, 215a.15, 216b.14, 216b.7, 217b.4, 217b.6, 217b.8, 218a.2, 218b.13, 218b.2-3, 218b.9, 219a.15, 219a.7, 221b.7, 222a.13, 222a.5, 222a.8-9, 222b.7-8, 223a.7, 229a.1, 231a.6, 234a.5-6, 236b.15, 245b.3, 319b.10, 320b.12
- m.-diler 219b.1-2, 219b.6-7
- m.-dim 222b.10
- m.-e 204a.14, 217b.11
- m.-en 221b.4, 250a.10
- m.-eyim 208a.14-15, 209a.7, 240a.15-240b.1
- m.-medi 204a.12
- m.-mege 227a.5
- m.-mez 206b.9, 223a.11, 225a.14, 225b.6
- m.-sin 183a.12
- m.-üp 200b.6, 204b.1, 210b.9, 210b.9-10, 211b.3, 211b.6, 212b.8, 212b.9, 214a.6, 219a.2, 219a.9, 250a.5
- meydān-ı Kerbelā** Kerbela meydanı
- m.+da 214a.1, 217b.15
- m.+ya 210a.15-210b.1, 243a.6-7
- meydān-ı mübārek** mübarek meydan
- m.+de 209a.9
- 2.** bir şeyin vuku bulduğu, açığa çıktığı yer
- meydān-ı ibāret** ibareler, ifadeler meydanı
- m.+e 297a.13
- meydān-ı muḥabbet** sevgi, muhabbet meydanı

m.+de 175a.2, 218a.13, 324b.3-4	m.+ı 274b.6, 313b.7
meydān-ı velāyet velilik meydanı	m.+ım 75b.6
m. 82b.15	m.+ına 313a.15
meyl (Ar.) yönelme	m.+ından 76a.2
meyl ét- 1. yönelmek	m.+ıñ 326b.5
m.-erse 75b.6	mezār-ı şerīf değerli kabir
2. gönlü düşmek	m.+ine 317a.1
m.-ersin 188b.14	m.+ini 317a.7
m.-üp 317b.6	mezārlık, -ğı mezarlık (bk. mezārlik)
me'yūs (Ar.) ümitsizliğe düşmüş	m. 14b.9
me'yūs ol- ümitsizliğe düşmek	m.+da 27a.10
m.-up 175b.5	m.+ına 52a.7
meyyāl (Ar.) meyilli	mezārlik, -gi mezarlık (bk. mezārlık)
m.+dir 132a.11	m.+e 27a.8
meyyit (Ar.) ölü	mezbūr (Ar.) zikredilen
m.+ler 333a.11	m. 86b.1
mezād (Ar.) satış yapılan yer	mezheb (Ar.) bir dinin görüş ayrılıkları sebebiyle ortaya çıkan kolları
m.+a 98b.10	m.+ini 340a.11
mezār (Ar.) kabir	mezkūr (Ar.) zikredilen
m. 326b.5	m.+dur 21a.7
m.+a 248b.11	mezmūm (Ar.) 1. yerilmiş, kötü
m.+dan 326b.15	m. 243a.12

m.+ın 122a.14

mezrā' (*Ar.*) tarım arazisi

m.+ına 15b.1

mı soru eki (*bk.* *mı*)

m. 8a.3, 16a.1, 24a.8, 42a.5, 61b.2, 63a.1, 63a.3, 63a.6, 63a.9, 69b.6, 85b.6, 90b.10, 99a.14, 104b.15, 112b.8, 118b.9, 127a.2, 133a.13, 133a.13, 144a.6, 147b.11, 149b.12, 152b.11, 163b.13, 166b.5, 174a.4, 185a.8, 187a.9, 187b.14, 187b.8, 196b.8, 199a.15, 200b.4, 201b.13, 210b.14, 229b.11, 230b.9, 234a.1, 235b.2, 237b.14, 261b.5, 281b.8, 294a.2, 299b.9, 305b.14, 305b.14, 309a.11, 331b.10, 331b.9, 334b.5, 334b.5, 334b.6

m.+dır 9b.11, 10b.6, 15a.14, 26b.6, 49a.4, 51b.15, 60a.12, 101b.5, 121b.11, 121b.6, 141b.14, 157b. 12, 179a.15, 197b.15, 204a.1, 204a.14, 206b.14, 228a.8, 228a.12, 245a.3, 255a.7, 316b.8, 328b.14, 328b.15, 329a.1

m.+sın 15b.5, 138a.3, 188a.13, 247a.7, 272b.11, 294a.6, 333a.7

m.+sın 71a.4

m.+yam 206b.14

m.+ydı 286b.15

m.+yım 335b.15

m.+yuz 174a.5

mınka'a (<*Ar.* *mıkna'a*) başörtüsü

m.+sın 55b.4

mısrā' (*Ar.*) dize

m.+yı 11a.1

mızrāk, -ğı (*Ar.*) mızrak

m. 152a.14, 212b.5, 212b.8, 232b.1, 283b.14, 293b.4

m.+ı 288a.3

m.+ıla 224b.8, 252b.15

m.+ın 145b.5

m.+ını 246a.11

m.+lar 268b.6

m.+lara 265a.4

mı soru eki (*bk.* *mı*)

m. 38a.2, 41a.12, 41b.2, 45b.6, 47b.11, 55a.12, 56b.11, 57b.3, 63a.1, 63a.4, 63a.7, 63a.9, 63b.11, 63b.11, 67a.1, 67a.1, 76a.6, 78b.5, 90b.9, 91b.12, 99b.12, 107b.12, 108b.1, 110a.7, 113a.4, 123a.13, 142b.4, 146b.14, 147b.10, 155b.10, 165a.15, 173b.13, 173b.3, 178a.14, 181a.11, 184b.3, 189b.3, 193a.7, 195a.5, 198b.12, 198b.15, 229a.15, 230a.2, 232b.5, 232b.6, 241b.10, 293a.3, 293b.2, 294a.10,

303b.2, 306a.3, 306a.4, 308b.15, 309a.2,
309a.6, 312b.9, 317a.15, 334b.4

m.+dir 47b.10, 89b.15, 142b.4,
179b.7, 185a.8, 196b.10, 216b.5, 235b.1,
235b.1, 297b.1, 297b.1, 331b.5, 332b.13,
335b.9

m.+sin 85a.7, 108a.4, 136a.8, 143b.6,
157b.14, 157b.15, 179a.13, 184b.1,
198a.11, 199a.15, 235b.11, 266b.14,
277b.8

m.+sinj 77b.3, 85b.7, 104b.2, 137b.6,
180a.3

m.+siz 105b.10, 122b.14, 192a.13,
229b.2, 229b.2, 318b.2

m.+yem 87b.14, 116a.6, 196b.10,
208b.2

m.+yim 324b.8

miftāḥ (Ar.) anahtar

miftāḥ-ı ene medīnetü'l-ilmü ve 'alī
bābüha 'ben ilim şehriyim, Ali de o
şehrin kapısıdır' hadisinin anahtarı

m. 296b.1-2

mihmān (Far.) misafir

mihmān ol- misafir olmak

m.-asen 51a.15

miḥnet (Ar.) sıkıntı, zorluk

m. 55b.15, 89b.11

m.+e 52a.2

m.+lere 26a.11

miḥnet eyle- sıkıntı çektirmek

m.-di 202b.5-6

miḥnet-i 'āmm tüm halkın sıkıntısı

m.+a 23b.15

miḥnet-i ta'n-ı ḥavātin-i Kureyş

Kureyş kadınlarının ayıplamasının
verdiği sıkıntı

m. 37b.1

miḥrāb (Ar.) camide imama ayrılmış
girintili bölüm

m.+a 33a.6, 72a.13

m.+da 13b.3

m.+dan 56b.1, 209a.4

mikdār (Ar.) nicelik, miktar

m. 16b.8, 29b.12, 29b.13, 36b.13,
45b.10, 50a.4, 50a.7, 51a.14, 51a.15,
51a.15, 51a.15, 51a.15, 54b.11, 54b.15,
55a.13, 55a.2, 55a.2, 55a.6, 64a.1,
87a.10, 88b.7, 93b.2, 155b.4, 164a.4,
178a.8, 190b.13, 203a.7, 209b.5, 236a.2,
241b.5, 250b.9, 263b.7, 277a.10,
286a.11, 289b.2, 290b.5, 292b.11,
297a.10, 297a.9, 310b.8, 315a.1

m.+dır 4b.6

m.+ı 16b.11, 88a.10, 215a.12, 229b.15, 298b.15, 302a.9, 322b.5

m.+ın 165b.8

m.+ına 35a.6

m.+ını 102b.9

2. değer, seviye, derece

m.+ınça 264b.12

m.+ların 248a.1

mīl (*Far.*) ince, uzun çubuk

m. 14a.7, 229b.15, 284b.1, 302a.9

milk (*Ar.*) mülk, bir hükümdarın hakimiyeti altında olan topraklar

m. 119a.3

mināre (*Ar.*) minare

m.+lerde 294a.12

min ba'd (*Ar.*) bundan sonra

m. 167b.4, 174b.14

minber (*Ar.*) camide hutbe okunan merdivenli bölüm

m. 45b.14, 66b.10, 123a.6

m.+de 169b.5, 255a.4, 297b.1

m.+den 32a.14, 67a.4, 67b.1, 284a.12

m.+e 66b.11, 80b.7, 104a.2, 140a.2, 182b.6, 182b.8, 182b.9, 295a.12, 295a.7, 295b.4, 296a.7, 314a.14, 314a.7

m.+lerde 293b.3

minber-i şerīf değerli minber

m. 30a.14, 70b.12

min evvel ilā āhire (*Ar.*) başından sonuna kadar (*bk.* min evvele ve'l-āhire)

m. 182b.12, 278b.8

min evvele ve'l-āhire (*Ar.*) başından sonuna kadar (*bk.* min evvel ilā āhire)

m. 76b.5

minnet (*Ar.*) **1.** lütuf, ihsan

m. 197b.12, 210b.1

2. birisinden kendisi için iyilikte bulunmasını isteme

240b.4

minneti geç- isteği yerine getirilmek

m.+leri g.-medi 162a.12

minvāl (*Ar.*) yol, tarz

m. 2a.7, 5b.3, 16b.6, 139b.15, 309a.15, 345b

mīrās (*Ar.*) **1.** ölen birinden akrabalarına kalan mal, para

m. 63b.11

2. babadan oğula geçen huy, karakter

m.+dır 255a.10, 273a.8, 296b.14

mir'at (Ar.) ayna

mir'at-ı zāmīr gönül aynası

m.+inden 40b.15

misāfir (Ar.) konuk

m.+em 171b.6

misāfir-i birāder kardeşin misafiri

m.+imdir 144b.7

misāfir-i vāriş-i kaza kader

varisinin misafiri

m. 296b.1

mişāl (Ar.) örnek

m.+dır 262b.4

2. benzer

m.+i 196b.7, 226a.14, 297a.12

miş(i)l (Ar.) denk, benzer

m. 206b.11

m.+i 110a.7, 126a.9, 175b.2, 223a.13

misillū gibi, kabilinden

m. 44b.2

misk (<Far. muşg) güzel kokulu madde
(bk. müşk)

m. 40b.4, 266b.11, 288a.4, 289b.6,
299a.1, 327a.12, 335a.2, 337a.2, 338b.4

m.+ler 270b.5

mişkāl (Ar.) kıymetli madenleri
tartmakta kullanılan ağırlık ölçüsü birimi

m. 45b.5

miskīn (Ar.) aciz, zavallı

m. 76b.2

m.+em 153a.6, 171b.7

m.+im 277b.6

m.+ler 62b.3

mīve (Far.) meyve

m.+leri 102b.10

mizāc (Ar.) sağlık, sıhhat

mizācı bozul- sağlığı bozulmak,
hastalanmak

m.-dı 87a.15

mizān (Ar.) mahşer günü amellerin
tartılacağı terazi

m. 65b.13

mizbān (Far.) misafir ağırlayan, ev
sahibi

m. 84a.4, 84b.11, 84a.14	m. 17a.11, 224a.11, 291b.15
m.+ı 84b.9	mu'annidlik ét- inatçılık etmek
m.+ıñ 83b.15	m.-üp 32a.7
mīzbān-ı mel'ūn alçak ev sahibi	mu'āraza (Ar.) kavga, çekişme
m. 84a.1	mu'āraza eyle- kavga etmek, çekişmek
mu'āf (Ar.) özgür, serbest	m.-me 119b.6
mu'āf ét- serbest bırakmak	mu'āreke (Ar.) savaş, cenk
m.-sem 178b.2	m.+yi 22a.2
mu'ālece (Ar.) ilaç kullanma, tedavi etme (bk. mu'ālece)	mu'aṭṭar (Ar.) güzel kokulu
m.+sine 88a.8	mu'aṭṭar eyle- güzel kokmasını sağlamak
mu'ālece ilaç kullanma, tedavi etme (bk. mu'ālece)	m.-di 43b.15
mu'ālece ét- tedavi etmek	mu'āvenet (Ar.) yardım
m.-üp 88a.10	m.+ine 224a.6
mu'ālece-i tīmār eyle- tedavi etmek	m.+iyle 27a.3
m.-di 82b.5	mu'āvenet ét- yardımlaşmak
mu'allā (Ar.) değeri yüce, mertebesi yüksek	m.-emezsin 175a.14
m. 132b.5, 334a.4	mu'āvenet-i beyt evin ihtiyaçları için yardımda bulunma
mu'allim (Ar.) hoca, müderris	m.+i 67b.13-14
m. 302a.2	mu'āvenet-i Hż. İmām-ı Hüseyn Hz. Hüseyin'e yardım
mu'annid (Ar.) alçak, hilekar	m. 261a.13-14

mu'āvin (Ar.) yardımcı

mu'āvin ol- yardımcı olmak

m.-up 20a.2

mu'avizeteyn (Ar.) Felak ve Nas surelerinin ikisi, koruyucu sureler

m. 46a.11

mu'azzez (Ar.) izzet ve şeref sahibi

m. 271a.13

mucāme'at (Ar.) cinsi münasebette bulunma

m. 85a.3

mu'cizāt (Ar.) mucizeler

m. 42b.5, 264a

mu'cize (Ar.) Allah tarafından paygamberlere verilen olağanüstü hal ve davranışlar

m. 13a.3

m.+ye 44b.3

muḍīḳ-i tengnā-yı fenā yok olma darlığının sıkıştırması

m.+dan 51a.15

muḡārin (Ar.) birlikte (bk. muḡārin)

m. 20a.3

muḥabbet (Ar.) sevgi

m. 7a.5, 23b.9, 30b.2, 30b.3, 65b.9, 113a.2-3, 133a.8, 139b.11, 176b.4, 176b.13, 199b.14

m.+de 137b.5

m.+den 79a.13

m.+e 308a.12

m.+i 157a.4

m.+im 129a.7

m.+ine 198a.2

m.+inin 4b.10

m.+inizi 172b.3

m.+iñizi 132b.12

m.+leri 169a.15

muḥabbet ēt- sevmek

m.-digi 22b.1

m.-elim 10b.11

m.-enler 145a.5

m.-erem 97a.7

m.-ermiş 102b.2-3

m.-ersiz 132b.15

muḥabbet eyle- sevmek

m.-di 321b.2

m.-seler 7b.3

- m.-yüp 156b.12-13
- muḥabbet-nāme** sevgi ve bağlılık bildiren mektup
- m. 9b.1, 168a.11
- m.+ler 130a.6
- muḥabbetullāh** (Ar.) Allah sevgisi
- m. 173a.12
- muḥadderāt** (Ar.) örtülü, iffetli kadınlar
- muḥadderāt-ı perde-i 'iffet** iffet perdesiyle örtülü kadınlar
- m.+dürler 282a.15
- muḥaddere** (Ar.) örtülü, iffetli kadın
- muḥaddere-i cihān** cihanın iffetli kadını
- m. 51a.15
- muḥāfaẓa** (Ar.) koruma
- muḥāfaẓa ét-** korumak
- m.-erler 18a.4
- muḥaqqāq** (Ar.) şüphesiz, mutlaka
- m. 169a.4, 169b.2
- muḥāl** (Ar.) imkansız olan
- m. 191a.15
- m.+dir 48b.13, 134b.5, 228a.6, 235a.9, 322b.9, 330b.3
- muḥāl ender muḥāl** imkansız, asla mümkün değil
- m.+dir 233a.12
- muḥālefet** (Ar.) karşı çıkma
- m. 26b.2, 52b.13, 133b.15
- muḥālefet ét-** karşı çıkmak
- m.-erlerse 125a.13
- m.-ersem 122a.15
- m.-mez 115b.5
- m.-mezler 336a.4
- muḥālefet eyle-** karşı çıkmak
- m.-di 310b.9
- m.-meḡ 115b.4
- m.-ḡ 85a.15
- muḥālefet-i ehl-i beyt** ehl-i beyte muhalefet
- m.+im 25a.13-14
- muḥālefet-i Qur'ān** Kuran'a muhalefet
- m. 25a.13
- muḥālif** (Ar.) 1. muhalefet eden
- m. 156b.4, 172a.9
- muḥālif ol-** karşı çıkmak

m.-mañ 16a.3

2. uygun olmayan (iş)

m. 16a.2, 26b.2, 82a.9

3. farklı

muḥālif muḥālif farklı farklı

m. 151b.8, 235b.13

Muḥammed dīni İslamiyet

m.+nden 14b.1

muḥammer (Ar.) yoğrulmuş

muḥammer kıl- (hamur) yoğurmak

m.-up 51a.15

muḥannes (Ar.) alçak, namert (*bk.* muḥannet)

m.+ler 208b.5

muḥannet (<Ar. muḥannes) alçak, namert (*bk.* muḥannes)

m.+ler 215a.3

muḥārebe (Ar.) savaş, cenk

m. 19a.15

muḥārebe êt- savaşmak

m.-mek 235a.9

muḥāşara (Ar.) kuşatma altına alma

muḥāşara eyle- kuşatma altına almak

m.-di 150b.12

muḥāṭara (Ar.) tehlikeli

m.+dır 174b.3

muḥayyir (Ar.) hayret etmiş

muḥayyir ḳal- hayret etmek

m.-dı 287a.9

muḥibb (Ar.) birini seven

m. 172a.2

muḥibb-i ‘āl-i Resūl-i Muṣṭafā Hz. Muhammed'in ailesini seven

m. 318a.15

muḥibb-i ḥānedān Hz. Muhammed'in ailesini seven

m. 125b.13-14, 162b.10, 176a.5, 284b.1, 309b.3, 323b.5

m.+ım 157a.15

m.+sın 286a.7

muḥibb-i ḥānedān-ı ‘āl-i evlād-ı Resūl Hz. Muhammed'in ailesini seven

m.+dür 164a.10-11

muḥibb-i ḥānedān-ı ‘āl-i evlād-ı Resūl-ü Ekrem Hz. Muhammed'in ailesini seven

m.+sin 164a.2-3

muḥibb-i ḥānedān-ı Hż. Resūl Hz.
Muhammed'in ailesini seven

m. 338a.14

muḥibb-i ḥānedān-ı Hż. Resūl-i Ekrem Hz. Muhammed'in ailesini seven

m.+dir 128a.13

muḥibb-i ḥānedān-ı Resūl Hz.
Muhammed'in ailesini seven

m.+dür 169a.14

m.+em 149b.12-13

m.+üz 269a.11

muḥibb-i ḥānedān-ı Resūlallāh Hz.
Muhammed'in ailesini seven

m. 299a.12

m.+ız 284a.6-7

muḥibb-i menḥūs (Yezid'in)
uğursuz sevenleri

m.+ları 140a.10

muḥkem (Ar.) kesin

m. 246a.10

m.+dir 169a.4

muḥliş (Ar.) samimi, ihlaslı

m.+ler 88a.5

m.+leri 169a.15

muḥtāç (Ar.) (birisine) bağlı, muhtaç

m.+dır 278b.7

muḥtelif muḥtelif (Ar.) türlü türlü, çeşit çeşit (adamlar)

m. 275a.1

muḥterem (Ar.) saygı değer

m. 32b.4

muḥterem tut- hürmet göstermek

m.-asın 53a.14

muḥābil (I) (Ar.) karşı karşıya gelen (asker)

m. 214b.3

muḥābil ol- karşı karşıya gelmek

m.-dı 204b.2, 224a.9, 225a.15

m.-dular 191a.11, 306b.10, 319a.9

m.-dum 332b.11

m.-madı 18a.10

m.-muş 230b.3-4

m.-up 221b.7-8

m.-ursın 205a.13

muḥābil (II) doğum yaptıran kadın, ebe

m. 92b.11

muḳaddem (Ar.) 1. önce, ilk, evvel

m. 36b.2, 71a.5, 78b.10, 239a.13

muḳaddem-i erbāb-ı ehl-i ḡaflet

gaflette olanların ilki

m. 72a.11-12

2. zaman olarak önce

m. 21a.5, 42b.3, 60a.5, 71a.3, 282a.15

muḳaddemā (Ar.) bundan, önce evvelce

m. 159b.9, 163b.4, 172a.15, 174b.10,
221a.7, 308b.5, 323b.11

muḳārenet (Ar.) yaklaşma

muḳārenet ol- (musibete)
yaklaşmak, giriftar olmak

m.-alar 26a.11

muḳārin (Ar.) birlikte (*bk.* muḡārin)

m. 36a.2

muḳārin ol- 1. yakınına gelmek,
yaklaşmak

m.-up 225a.9

2. cinsi münasebette bulunmak

m.-up 28b.8

muḳarreb (Ar.) yaklaşmış, yakın

muḳarreb-i dergāh 1. Allah'a yakın
olma

muḳarreb-i dergāh ol- Allah'a
yakın olmak, ölmek

m.-dı 213b.1

muḳarreb-i Perverdigār-ı 'ālem
alemi besleyen Allah'a yakın olan

m.+iz 138a.9-10

muḳarreb-i Perverdigār ol- Allah'a
yakın olmak, mertebe bulmak

m.-ursın 127a.9

2. Cebrail meleḡi

m. 26a.1

muḳarrer (Ar.) kararlaştırılmış

m. 72b.4

m.+dir 29a.13, 66b.8, 122b.2, 135b.2

muḳarrer ol- kararlaştırılmak

m.-dı 26a.15, 36b.4-5, 203a.15

muḳayyed (Ar.) alakadar

m.+dir 169a.6

muḳayyed ol- alakadar olmak

m.-alar 214a.1

m.-dılar 211a.8

m.-ma 306b.1

m.-maḡ 306b.7

m.-mazsañız 140b.2-3

muḳtedā (*Ar.*) rehber, lider

muḳtedā-yı ehl-i imān müminlerin rehberi

m.+sın 177b.6

muḳteżāsınca gereğince (*bk.* muḳteżāsınca)

m. 45a.15, 54a.4, 75b.13, 82b.8

muḳteżāsınca gereğince (*bk.* muḳteżāsınca)

m. 211b.3, 219a.4

mum (*Far.*) mum

m.+ıñ 301b.12

mundār (<*Far.* murdār) pis, murdar (*bk.* murdār)

m. 142b.11, 247a.1

mūnis (*Ar.*) cana yakın

m.+im 76b.12

m.+lerim 181a.13

mūnis-i gam-gūsār gam gideren, cana yakın (eş)

m.+ım 53a.12, 76a.8

m.+ımsın 132a.15

muntazam (*Ar.*) düzenli

muntazam kıl- düzenlemek, dizmek

m.-mak 23b.9

muntazır (*Ar.*) bekleyen

m. 196b.4, 200b.14

m.+am 127b.1

m.+dır 34b.14, 127a.8, 337a.10

m.+dik 271b.10

m.+lardır 142a.4

muntazır-ı şehādet şehit olmayı bekleyen

m. 252a.1

murād (*Ar.*) ulaşılmak istenen gaye

m. 68b.7, 90b.13, 166a.12, 185b.7, 214a.14, 251b.8

m.+a 90b.12

m.+ı 147a.10, 238b.6

m.+ım 153b.14, 173a.7, 339b.11

m.+ıma 150b.4, 159a.10, 160b.14, 162a.13

m.+ımız 113a.1, 261b.6

m.+ın 36b.8

m.+ına 143a.15

m.+ınça 190a.13

m.+ıj 68b.6, 86a.11, 135a.6, 166b.8,
173b.4

m.+ıja 293a.2

m.+ıjı 189a.8

m.+ıjız 261b.5

m.+ıjızı 261b.5

m.+larına 209a.9

murād èt- istemek

m.-dim 333a.5

m.-erken 50a.11-12

m.-ersen 69b.13

murād eyle- istemek

m.-di 24a.6-7, 72a.11, 111a.14

m.-dim 341b.12-13

murād[...]ja èr-**** isteğine ulaşmak

m.+ıma è.-dim 201b.15-202a.1

m.+ına è.-di 331b.3

m.+ına è.-esin 160b.11

m.+ına è.-mesen gerekir 189a.10-
11

m.+ına è.-mezsın 161a.2

murād-ı maķşūd yöneldiği istek,
amaç

m.+ına 12a.15

murādına èrgür- isteğine ulaştırmak

m.-ürem 149b.4, 159a.3

murād-ı şerif değerli istek

m.+i 94b.13

m.+idir 133b.13-14

m.+ıj 161a.7, 168b.4

murād olun- istenmek, amaçlanmak

m.-an 185b.9

muraşşā' (Ar.) kıymetli taşlarla
süslenmiş

m. 43a.6, 46a.13, 332b.1, 337a.5

murdār (Ar.) pis, kirli (bk. mundār)

m. 312a.4

murdār èt- (itikadını) kirletmek

m.diler 82a.8

murtāz (Ar.) riyazete çekilmiş kişi

m. 313a.6

murtezā (Ar.) seçilmiş kişi

m. 132b.6

muşāfaha (Ar.) selamlaşma

muşāfaha èt- selamlaşmak

m.-erem 73b.1-2

muṣāḥabet (Ar.) sohbet

m.+ime 331a.7

m. 113b.10

m.+imi 331a.8

muṣāḥabete tut- lafa tutmak

m.+ine 24a.13, 328b.6

m.-up 204b.4

m.+le 256a.9

muṣāḥabet ét- sohbet etmek

m.+leri 259b.12, 259b.13

m.-dik 290a.3

m.+lerini 24a.13

m.-dikçe 76a.14-15

m.+leriñ 259b.14

m.-mege 86a.15-086b.1

muṣībet-i ḥaṣṣ kendine has musibet

m.-mesünler 273b.3-4

m.+ı 23b.14-15

muṣāhib (Ar.) sohbet arkadaşı

muṣṭıçı müjdecı, müjde veren (bk. muṣṭucı)

m. 162b.11

m.+lar 305b.10

muṣḥaf (Ar.) Kur'an-ı Kerim

muṣṭucı müjdecı, müjde veren (bk. muṣṭıçı)

muṣḥaf-ı Hz. Fāṭimatü'z-Zehrā Hz.

Fatıma'nın Kur'an-ı Kerim'i

m.+yı 245a.10

m. 305b.11

muṣḥaf-ı şerif Kur'an-ı Kerim

mutāba'at (Ar.) tabi olma

m. 34a.2

mutāba'at ét- tabi olmak

muṣībet (Ar.) belā, zorluk

m.-üp 130a.8

m. 13a.14, 15a.12, 26b.6, 56a.3,

mutāba'at eyle- tabi olmak

166a.10, 300b.6

m.-diler 129b.15

m.+dir 24a.14

m.-miş 130a.4

m.+e 52a.1

muṭahharāt (Ar.) tertemiz kadınlar

m.+i 259b.14

muṭahharāt-ı ehl-i beyt ehli beytin tertemiz kadınları

m. 255b.7-8

muṭahharāt-ı ehl-i beyt-i 'ismet ehli beytin tertemiz kadınları

m.+i 292a.8

mu'taḳ (Ar.) azat edilmiş köle

mu'taḳ-ı 'Abbās Hz. Abbas'ın azat ettiği köle

m. 217b.7

mu'taḳ-ı Ebā Zer-i Ğıfārī Eba Zer Ğıfari'nin azat ettiği köle

m. 217b.4

muṭālebet (Ar.) istekte bulunma

m.+ine 40b.15

mu'teberāt (Ar.) güvenilir olanlar

mu'teberāt-ı kitāb güvenilir kitaplar

m.+lardan 138b.11

mu'teḳad (Ar.) itikad edilen şey

mu'teḳad-ı erbāb-ı ekābir-i 'aḳāyid akaid alimlerinin önde gelenlerinin itikadı

m. 78a.9-10

mu'teḳid (Ar.) dindar, inançlı

m. 219a.14

mu'tekif (Ar.) itikafa giren

mu'tekif ol- itikafa girmek

m.-alım 295a.4

mu'temed (Ar.) güvenilir, emin

m.+içe 268a.13

mu'temedün 'aleyh kendisine güvenilen

m. 141a.14

muṭī' (Ar.) itaat eden

muṭī' ol- itaat etmek

m.-mayanı 140b.5

muttaḳī (Ar.) takva sahibi

m. 112a.6, 123b.12, 204b.9, 220a.5

m.+ler 219b.4

muṭṭali' (Ar.) öğrenen, haberdar olan

m. 282a.15

muṭṭali' ol- öğrenmek, haberdar olmak

m. 132b.1

m.-dı 263b.4

m.-up 22b.8, 30a.6, 91b.4, 172b.4

muṭvāfıḳ (Ar.) 1. uygun, münasip, denk (bk. muvaffıḳ)

muwāfiḳ gel- münasip olmak, uygun düşmek

m.-di 168b.15

2. aynı fikre sahip olan

m. 82a.8, 131b.11

muvaḟḟiḳ (<Ar. muwāfiḳ) münasip, denk (bk. muwāfiḳ [2])

m. 307b.12, 307b.3

muvaḥḥid (Ar.) tevhit inancına sahip, Müslüman

m. 156a.9

muvaḥḥiṣ (Ar.) dehşete düşüren

m. 26b.4

muẓaffer (Ar.) zafer kazanmış

m. 98b.3, 112a.2, 115a.7

muẓaffer ol- zafer kazanmak

m.-dular 319b.2-3

muẓmer (Ar.) gizli, saklı

m.+di 18a.1

muẓṭarib (Ar.) üzülen, ızdırap çeken

muẓṭarib ol- üzülmek

m.-madı 12b.11

m.-up 55b.2, 246a.5

muẓṭaribü'l-ḥāl üzgün bir şekilde

m. 73b.7-8, 227a.8

muẓṭaribü'l-ḥāl ol- üzülmek

m.-dum 8b.2

m.-dular 155b.14

m.-muşlardır 47b.6-7

m.-up 245b.11

mübāḥāt (Ar.) övünülecek güzellikler

m.+idir 44b.1

m.+la 286b.12

mübālağa (Ar.) abartma

m.+yıla 210b.10

mübārek (Ar.) mübarek, kutsal

m. 7a.8, 7a.9, 10a.9, 11b.14, 14b.14, 14b.9, 15b.12, 21b.13, 22b.14, 28a.2, 30b.5, 50a.15, 50b.2, 58b.12, 66a.14, 70b.15, 71b.9, 72a.12, 73a.13, 78b.8, 79a.10, 79a.6, 79a.7, 88a.3, 92a.12, 110b.12, 112b.7, 113a.9, 125b.11, 129b.7, 129b.8, 134a.2, 143b.8, 162a.7, 166b.14, 167a.3, 180a.5, 183a.14, 189b.3, 192a.3, 194b.8, 196a.14, 211a.6, 217a.9, 225a.3, 232a.7, 233b.8, 239b.9, 240b.12, 240b.6, 241b.4, 245b.2, 247a.10, 250a.3, 250b.11, 251a.2, 251b.13, 251b.13, 251b.14, 252a.4, 252b.7, 253b.9, 254a.6, 254a.7, 254a.8,

255b.6, 257b.12, 260a.7, 260a.9,
 261b.12, 261b.12, 263b.12, 264a.13,
 266b.4, 267a.10, 267a.8-9, 267b.3,
 267b.3, 269a.4, 270a.10, 270a.14, 270a.2,
 270a.8, 273b.12, 273b.14, 274a.11,
 274a.6, 275a.6, 278a.9, 278b.15,
 278b.15, 279a.8, 279b.15, 280b.11,
 286b.8, 287a.13, 287a.9, 287b.10,
 287b.11, 287b.13, 287b.2, 288b.15,
 289a.11, 289b.12, 290a.2, 292a.15,
 292b.11, 292b.13, 295a.14, 295b.1,
 297a.12, 298a.15, 298b.1, 301a.4,
 303a.15, 304b.4, 305b.9, 326b.3, 331a.4,
 334a.6, 334a.6, 334b.10, 335a.14,
 335b.1, 337a.8, 337b.3, 338a.11, 338a.4,
 338b.14, 338b.2, 339a.14, 339a.15,
 339a.9, 340a.12, 340a.12, 340a.9

m.+dir 260a.10

mübārek olsun 'hayırlı, uğurlu
 olsun'

m. 92b.8, 93a.4

mübārız (Ar.) savaşı

m. 17b.15, 18a.5, 205a.15, 219b.8,
 224b.8, 238b.1, 248a.9, 273b.10, 322b.4

m.+e 200a.6, 204b.1, 230b.1

m.+le 185a.1, 323a.4

m.+ler 230a.4

mübārız-i münāfık münafık savaşı

m. 224a.3

mübārız-i bī-vefā vefasız savaşı

m. 190b.11

mübārız-i kıtabān alçak savaşı

m. 190b.9-10

m.+ları 211b.10

mübāşeret (Ar.) işe başlama

mübāşeret eyle- işe başlamak

m.-diler 251b.11, 319b.3-4

m.-mege 311a.2

m.-yüp 306b.15-307a.1

mübāşeret olun- işe başlanmak

m.-dı 145b.4

mübtelā (Ar.) 1. tutkun, düşkün

m.+larınız 176a.9

2. hastalığa, musibete yakalanmış

mübtelā ol- hastalığa, musibete
 yakalanmak

m.-an 342a.3

m.-asın 293a.1

m.-asız 297b.13

m.-dı 312a.6

mücādele (Ar.) karşılıklı tartışma, çekişme

mücādele eyle- karşılıklı tartışmak, çekişmek

m.-yüp 58b.5

mücāhid (Ar.) Allah yolunda savaşan

m. 20b.8, 215a.9

m.+le 21b.7-8, 215a.6

m.+ler 224a.10

mücāhid-i nuşret-i İslām İslama yardımcı olan mücahid

m. 81b.7

mücāvir (Ar.) 1. birlikte oturan

mücāvir-i ḥarem-serāy harem çadırında birlikte oturan kişi

m. 296b.3

2. komşu

mücāvir-i merḳad ol- kabir komşusu olmak

m.-dı 29a.1

mücāvir ḳal- komşu olmak

m.-up 28b.14

3. itikafa giren kişi

mücāvir ol- itikafa girmek

m.-ayım 196b.13

mücedded (Ar.) yeni, yenilenmiş olan

mücedid-i fermān-ı ālī-şān şanı yüce yeni ferman

m.+ım 141b.1-2

mücevher (Ar.) mücevher

m. 43b.15

mücmelen (Ar.) özetle, kısaca

m. 11a.2

mücrim (Ar.) suçlu, günahkar

m.+im 3b.7

müctebā (Ar.) seçilmiş kişi (Hz. Muhammed)

m. 132b.6, 334a.4

müdde'ā (Ar.) maksat

m.+sın 88b.7

müddet (Ar.) vade, sınırlı zaman

müddet-i ömr ömür müddeti

m.+ünde 67b.12

mü'eddeb (Ar.) edepli

m. 282a.13

mü'ezzin (Ar.) ezan okumakla görevli kişi

m. 297a.10, 297a.10, 297a.11, 297a.4,
297a.5, 297a.7

m.+e 297a.2, 297b.10, 314a.11

m.+i 217b.13

müfāraqāt (Ar.) ayrılık

m. 30b.13, 40b.15, 51b.1

m.+larından 35a.8

müfāraqāt-ı elem-i peder babadan
ayrılmanın üzüntüsü

m. 37b.2

müfāraqāt kıl- ayrılmak

m.-up 282a.15

müfāraqāt vèdir- eşinden
boşanmasını sağlamak, boşatmak

m.-mişdi 134b.2-3

müfsid (Ar.) bozgunculuk çıkaran, fesatçı

m. 122b.4, 186b.4, 194a.8

m.+leri 250b.4

müheyyā (Ar.) hazır

m. 75a.12, 145a.10

müheyyā eyle- hazırlamak

h.-di 52a.9

mühimmāt (Ar.) önemli ve gerekli olan
şeyler

m.+ını 168a.14, 171a.5-6

mühlet (Ar.) vade, sınırlı süre

m. 192a.6, 192a.8

mühlet vèr- belli bir süre tanımak

m.-diler 192b.4, 192b.13

m.-meyüp 190b.5

m.-sinler 192a.4

m.-yüp 190b.5

mühlet ol- belli bir süre verilmek

m.-up 194b.13

mühmelāt (Ar.) anlamsız

m.+ını 103a.4

mühtedī (Ar.) hidayete eren, Müslüman
olan

m. 259a.1

müh(ü)r (Far.) 1. devlet mührü

m.+ini 116b.9

m.+ler 315b.13

2. imza niteliğindeki şahsi mühür

m.+iyile 197a.5

3. mühür mumu damlatılarak
oluşturulan kapatma şekli

m.+i 89a.11

4. iz, işaret

mühr-i nübüvvet Hz. Muhammed'in sırtında iki küreğinin arasında bulunan peygamberlik işareti

m.+i 32a.5

m.+işi 32a.10

mühürle- mühür basmak, mühürlemek

m.-diler 108b.9

mühürlü mühür mumu damlatılarak kapatılmış

m.+dür 89a.10

müjde (*Far.*) müjde

m. 29b.4, 68a.10, 69a.6, 89b.10, 92a.9, 195a.11, 231b.12, 305b.12, 308b.6

m.+dir 51b.2

m.+ye 339a.6

müjde ét- müjdelemek

m.-diler 154b.3

müjde eyle- müjdelemek

m. 41b.14

m.-di 149a.9

m.-diler 41b.14

müjde olsun 'müjdeler olsun'

m. 46a.4-5, 114b.3

müjdecî müjde veren

m. 219b.15

mükedder (*Ar.*) kederli

mükedder ol- kederlenmek, üzölmek

m.-dı 83b.14

mükennâ (*Ar.*) künyelenmiş

m. 39b.3

mükerrem (*Ar.*) muhterem, saygı değeri

m. 271a.13

m.+dir 8a.12

mülâhaza (*Ar.*) 1. etraflica düşünme

mülâhaza eyle- etraflica düşünmek

m.-medi 87a.13-14

2. dikkatle bakma

mülâhaza kıı- dikkatle bakmak

m.-up 51a.15

mülâkât (*Ar.*) kavuşma, görüşme

mülâkât ol- kavuşmak, görüşmek

m.-mam 228a.12

m.-uram 73b.3

mülâkı (*Ar.*) kavuşan, görüşen

m. 32b.1

mülākī ol- kavuşmak, görüşmek	m.-mem 107b.12
m.-am 221a.11	mülhāk (Ar.) katılmış, eklenmiş
m.-ayım 173a.13-14	m.+dır 25a.15
m.-dı 55b.13	mülhāk eyle- katmak
m.-dukda 197b.15-198a.1	m. 162b.15
m.-unca 37a.11	mülhāk ol- katılmak
m.-ursıy 29b.1	m.-up 21b.7
mülākī-i bār-gāh ol- Allah'a kavuşmak (şehit olmak)	mülhid (Ar.) dinsiz, imansız
m.-uram 73a.15	m. 234a.11
mülāzemet (Ar.) 1. gerekli olmak	mülhid-i mel'ün dinsiz, imansız melun
m.+dir 83a.10	m. 223a.8
2. birinin yanından ayrılmama, bağlanma	mülk (Ar.) 1. mal mülk
m.+ine 21b.3	m. 146a.2, 171b.9, 173b.5, 189a.2
mülāzım (Ar.) 1. muhafız, görevli	m.+i 204a.2
m.+ler 284a.2	m.+imi 173b.1
2. ayrılmamak üzere bağlanma	m.+üm 173a.6
mülāzım ol- 1. bağlanmak	2. memleket, toprak
m.-dı 100b.12	m.+i 184b.8, 188b.14
2. (zehrin tesiri) devam etmek	mü'min (Ar.) iman sahibi, mümin
m.-makdan 28b.6	m. 20b.9, 65b.12, 112a.6, 123b.12, 138b.9, 156a.9, 189a.12, 191a.4, 204b.9, 219a.14, 243a.9, 309b.2
mülevves eyle- kirletmek, pisletmek	

m.+em 284b.1

m.+i 239b.1, 311a.3

m.+ile 307a.3

m.+iç 12b.13

m.+ler 64b.14, 219b.1

m.+lere 25a.9

m.+lerin 196b.3

m.+leriç 64b.3

m.+seç 143a.5

mü'min-i muvaḥḥid tevhit inancını
benimsemiş mümin

m.+i 83b.2

mü'mine (Ar.) mümin kadın

m. 44b.7

mümkün (Ar.) mümkün, imkan dahilinde

m. 33a.12, 49a.6, 52b.14, 133a.10,
161b.15, 190a.11, 195a.1, 215a.11,
233a.11, 245a.12, 249b.13, 273b.15,
298b.12, 322b.9

m.+dir 31b.2, 32a.12, 140b.2, 233a.10

mümkün ol- imkan dahilinde olmak

m.-madı 270b.3

münācāt (Ar.) yakarma

m.+ım 292b.15

m.+ında 137a.6

münācāt eyle- yakarmak

m.-di 167a.9

m.-mege 58a.2-058a.3

m.-ye 331a.5

münācāt-ı ḥācāt istekleri için
yakarma

m. 47b.10

münādī (Ar.) 1. ilan eden, tellal

m.+ler 149b.1

2. çağırın, davet eden

m. 328a.9

münāfaḳāt (Ar.) münafıklık

münāfaḳāt ét- münafıklık etmek

m.-meyeler 131a.1

münāfık (Ar.) dini kurallara inanmadığı
halde inanmış gibi görünen

m. 86b.12, 104b.14, 111b.2, 115a.1,
115a.9, 115b.2, 129b.3, 130a.1, 138b.9,
142b.9, 143b.4, 146b.12, 148a.10,
151a.4, 152a.14, 152b.10, 152b.13,
152b.15, 152b.7, 157b.8, 159b.11,
160a.14, 161a.3, 161b.3, 162a.15, 162a.8,
162b.13, 162b.3, 162b.4, 163b.14,
164b.11, 175a.8, 177a.15, 183a.4,
189b.5, 190b.10, 193a.14, 193a.15,

193a.3, 194a.13, 194a.8, 202a.6, 202b.2, 203b.4, 204b.4, 205b.7, 211a.4, 211b.13, 211b.4, 212b.11, 213a.11, 216a.3, 217a.12, 217a.5, 217a.7, 217b.5, 222b.1, 222b.3, 223a.3, 223a.8, 223b.15, 225b.2, 225b.7, 226b.2, 229b.7, 232b.12, 234a.11, 235b.9, 238b.14, 239a.15, 241a.11, 241a.4, 242a.8, 245b.12, 245b.14, 247a.9, 248b.6, 251a.9, 252a.7, 252b.9, 253b.5, 254b.2, 259a.13, 267a.7, 267b.5, 269a.2, 269b.1, 273a.11, 274b.9, 287b.3, 294a.1, 294a.13, 295b.10, 304b.6, 305a.13, 305a.7, 305b.14, 308a.6, 308b.2, 310b.12, 315b.5, 317a.10, 317a.9, 318b.15, 318b.6, 319b.6, 322b.1, 322b.11, 323b.13, 323b.8, 324a.8, 325a.8, 325b.7, 336b.12, 340b.5

m.+a 147b.5, 149a.15, 150b.4, 160b.9, 161b.12

m.+dır 7a.6, 269a.5

m.+ı 117a.4, 151b.15

m.+ıñ 152b.4, 231a.13, 236b.6

m.+la 225a.2, 318b.12, 322a.6

m.+lar 121b.11, 126b.8, 149a.6, 155a.1, 200b.11, 213b.14, 216b.13, 219b.8, 227a.12, 228a.9, 229b.3, 234a.8, 236b.15, 247a.12, 250a.6, 252a.3, 269b.8, 293a.7

m.+lara 293a.8, 308b.1

m.+lardan 204b.11, 250b.10

m.+ları 211b.3, 213a.6, 250b.4, 329b.8

m.+larıñ 211b.15

m.+sın 154a.8

münāfık-ı kıtabān namussuz, alçak münafık

m.+lar 186a.11-12

münāsebet (Ar.) ilişki, alaka

m.+i 271a.6

münāsib (Ar.) uygun, yerinde

m. 26a.8, 28b.10, 29a.1, 31b.14, 46a.12, 260b.14, 272b.2

m.+dir 26b.9, 58b.1, 86b.3, 281b.10

münāsib gör- uygun bulmak

m.-medim 82b.13

müncer (Ar.) bir şey ile sonuçlanan

müncer ol- bir şey ile sonuçlanmak

m.-açaktır 220a.10

m.-dı 293a.4-5

münevver (Ar.) aydınlık

münevver eyle- aydınlatmak

m.-di 126a.14

münfa'il (Ar.) bozulmuş, alınmış

münfa'ıl ol- bozulmak, alınmak	mürselîn (Ar.) peygamberler
m.-dular 178a.9	m. 54a.12
m.-up 296a.2	
münhezim hezimete uğramış	mürüvvet (Ar.) iyilik
m. 260b.14	m. 8b.3, 41b.3, 48b.10, 60b.12, 70b.1, 102a.13, 115b.15, 160a.10
münkaṭı' (Ar.) arkası kesilmiş	m.+i 8a.15
m. 294a.2	müsā'ade (Ar.) izin
münkaṭı' ol- arkası kesilmek	müsā'ade eyle- izin vermek
m.-dı 48b.14	m.-medi 227b.3
mürāca'at (Ar.) 1. geri dönme	müslim (Ar.) Müslüman
mürāca'at ét- geri dönmek	m. 143a.5
m.-dikde 11a.9	müslimān (Ar.) Müslüman
m.-üp 83b.8	m. 9a.9, 9b.2, 10a.1, 64b.2, 65b.12, 106b.14, 156a.10, 157b.15, 175a.6, 189a.12, 191a.4, 219a.14, 220a.7, 222b.2, 229a.11, 229a.3, 229b.8, 229b.8, 233b.14, 235b.9, 244a.11, 247b.13, 258b.9, 259b.3, 259b.4, 263b.4, 269a.2, 269a.3, 274a.12, 274a.13, 278a.8, 289b.6, 307a.3, 316a.11
2. istekte bulunma	m.+adır 189b.7
mürāca'at eyle- istekte bulunmak	m.+dır 205a.1
m.-diler 161a.5-6	m.+ım 126b.7, 152b.10, 183a.1, 184b.10, 184b.3, 185a.12, 200a.3, 202b.6, 272a.8
müretteb (Ar.) düzgün, muntazam	m.+ız 204b.9, 214b.5, 269a.11
m. 45b.12, 260b.13	
müretteb ét- düzgün hale getirtmek	
m.-mişdi 46a.13	
müretteb ol- düzgün olmak	
m.-up 94b.3	

m.+lar 26a.10, 99b.10, 219b.15

m.+lara 309b.6

m.+larla 41b.4, 82a.11-12

m.+sız 197b.2

müslimān ét- Müslüman olmasına vesile olmak

m.-ersin 41a.4

m.-üp 41a.9

müslümān-ı maḥbūb-ı ḥānedān
Hz. Muhammed'in ailesini seven müslüman

m.+ı 215b.2

müslimān ol- Müslüman olmak

m.-dı 16a.10, 21b.2, 60b.4,
103a.10-11, 103a.9-10, 279a.6-7, 289a.1,
336a.13-14, 336a.8

m.-dılar 44b.10, 62a.6-7

m.-dular 128a.15, 282a.15

m.-dum 78a.6, 289b.15

m.-duḡ 279b.1

m.-muş 77a.4-5

m.-up 51a.13

m.-uram 207a.14

m.-ursan 289b.11

m.-ursin 189b.7, 289a.5

müslimānlık, -ḡı İslam dinine göre yaşama

m. 99b.12

m.+dan 229a.11

m.+ıḡa 289a.6

müstahfız (Ar.) muhafız

m.+lara 279a.2

müstecāb (Ar.) kabul olunmuş (dua)

m. 161a.1

m.+dır 10a.13

müstecāb ol- (dua) kabul olmak

m.-up 13a.8

müsteḥaḡ (Ar.) hak etmiş, layık

m. 104b.6, 104b.7, 104b.9

m.+dır 104b.13, 104b.9

müsteḥaḡ gör- layık görmek

m.-dünüz 291a.2

müsteḥaḡ ol- layık olmak

m.-am 19a.13

m.-asız 19a.14

müstevlī (Ar.) kaplayan, yayılan

müstevlī ol- 1. kaplamak, yayılmak

m.-dı 152a.2	m.-diler 27b.5
m.-dukda 28a.5-6	müşāvir (Ar.) danışman
m.-muş 28a.3	m.+ler 86a.1
m.-up 245b.15	müşerref (Ar.) şerefli
2. istila etmek, hükmü altına almak	müşerref kıl- şereflendirmek
m.-dı 191a.2	m.-asın 131b.10
müşāhede (Ar.) görme, gözleme	m.-up 11a.8, 271a.13
müşāhede ét- görmek, gözlemek	müşerref ol- şeref kazanmak
m.-erler 103a.1	m!. 36a.10
müşāvere (Ar.) istişare (bk. müşāveret)	m.-dı 11b.6, 65a.13, 263b.15,
m. 113b.7	288a.8
m.+ye 67a.13	m.-uñ 54a.8-9
müşāvere ét- istişare etmek	m.-up 21b.3
m.-elim 142a.14	müşfıka (Ar.) şefkatli
m.-eriz 114a.1	m.+mız 155a.8
m.-eyim 69b.7-8	müşfıka-i māder şefkatli anne
müşāvere eyle- istişare etmek	m.156b.14
m.-di 67a.12	müşk (Far.) misk (bk. misk)
m.-diler 140b.9-10	m. 282a.15
m.-ñ 85a.154-15	müşkil (Ar.) müşkül, zor
müşāveret (Ar.) istişare (bk. müşāvere)	m. 93a.5, 122a.15, 158a.10
müşāveret eyle- istişare etmek	müşrik (Ar.) Allah'a şirk koşan
	m.+i 17a.8

m.+leriñ 12b.15	m. 340a.1
müşrikîn (Ar.) Allah'a şirk koşanlar	mütebessim (Ar.) gülümseyen, tebessüm eden
m.+ler 17a.10	m. 37a.10
müştaş (Ar.) şiddetle isteyen, çok özleyen	müte'ellim (Ar.) kederli, üzgün
m.+am 34b.15	m. 240a.9
m.+dır 34b.13, 180b.5	müteellim ol- kederlenmek, üzölmek
m.+lardır 195a.10	m.-dı 40a.5, 95b.15, 191b.2
müştaş ol- çok özlemek	m.-dum 31a.6
m.-uram 38a.7	m.-mak 23b.14
müşted (Ar.) artan, şiddetlenen	m.-up 15a.6-7, 52a.5, 94a.13, 192b.2, 232b.7, 291b.14
müşted ol- artmak, şiddetlenmek	müte'essir (Ar.) kederli, üzgün
m.-dı 28b.5	müte'essir ol- kederlenmek, üzölmek
mütāba'at (Ar.) tabi olma	m.-up 282a.15
m.+ın 282a.15	müte'allik (Ar.) bir şeyle ilgili
müte'allik (Ar.) bir şeyle ilgili	m. 139b.3, 269b.8, 299b.13, 299b.13
m. 139b.3, 269b.8, 299b.13, 299b.13	müte'arrız (<Ar. müte'ārız) birbirine muhalif
müte'arrız (<Ar. müte'ārız) birbirine muhalif	mütefekkir (Ar.) düşünceye dalmış
olmak	mütefekkir ol- düşünceye dalmak
m.-alar 35a.14	m.-up 287a.8
müte'ayyin (Ar.) tanınmış, itibar sahibi	müteferriķa (Ar.) dağılmış, ayrıışmış
	müteferriķa ol- dağılmak, ayrıışmak
	m.-mağın 16b.9
	müteğayyir (Ar.) bozulmuş, değışmiş

m. 84b.1

müteğayyir ol- hali bozulmak,
değişmek

m.-dı 286b.13-14

mütehammil (Ar.) tahammül eden

mütehammil ol- tahammül etmek,
sabretmek

m.-mayan 24a.11

müteharrik (Ar.) hareket eden

müteharrik ol- harekete geçmek,
hareketlenmek

m.-up 282a.15

mütehayyir (Ar.) hayrete düşmüş olan

mütehayyir kal- hayret etmek

m.-dı 146a.10

m.-up 57a.5

mütehayyir ol- hayret etmek

m.-up 67a.12, 274a.8

mütekebbir (Ar.) en büyük, en yüce

mütekebbir-i hâtır hatırı en yüce
olan

m.+dır 27b.7

mütenebbih (Ar.) anlar duruma gelen,
gafletten uyanan

mütenebbih ol- anlar duruma
gelmek, gafletten uyanmak

m.-up 54a.13

müteveccih (Ar.) yönelmiş olan (*bk.*
müteveççih)

müteveccih-i 'âlem-i beḳā ahirete
yönelmiş olan, ölümü yakın kişi

m.+yam 51a.15

müteveccih-i mescid mescide
yönelmiş

m. 73a.7

müteveccih-i Şām Şam'a doğru
yönelmiş

m. 265b.4

müteveccih ol- yönelmek

m. 48b.1 di

m.-dı 31b.14, 32b.2, 211b.3,
255a.13-14

m.-duk 54a.5

m.-dular 55b.7

m.-up 27a.7, 25a.9, 25b.10, 40b.15

m.-ur 23b.12

müteveççih (<Ar. müteveccih) yönelmiş
olan (*bk. müteveccih [1]*)

müteveççih-i Hz. Bārī Allah'a yönelmiş (Cebrail)

m. 94b.5

müteveççih ol- yönelmek

m.-dı 251b.15

m.-duk 263b.12

m.-up 34b.11

mütevellid (Ar.) dünyaya gelen, doğan

mütevellid ol- dünyaya gelmek, doğmak

m.-dukda 23a.10

m.-muşdı 23a.8

mütezelzil (Ar.) sarsılan, titreyen

mütezelzil ol- sarsılmak

m.-mazdı 69a.15

m.-up 69b.2

müttefiḵun 'aleyh (Ar.) üzerinde birleşilmiş olan şey

m. 194b.12

müvekkel (Ar.) vekil tayin edilmiş olan

müvekkel eyle- vekil tayin etmek

m.-miştir 79b.15

müvekkel ol- vekil tayin edilmek

m.-an 7b.6, 7b.6

müyesser (Ar.) nasip olmuş

m.+dir 216b.4, 293b.8

müyesser eyle- Allah nasip etmek

m.-di 216b.2, 216b.4

m.-ye 154b.6, 169b.10

müyesser ol- nasip olmak

m.-a 172b.5, 194b.6, 216b.6

m.-dı 46b.15, 153b.15, 173a.7, 253b.13, 271b.12

m.-maz 189a.7

m.-sun 32b.5-6

müzāyaḵa (Ar.) darlık, sıkıntı

müzāyaḵa ol- daralmak, sıkıntıya düşmek

m.-dı 237a.7-8

m.-ur 57b.4-5

müzekkī (Ar.) temizleyen, arındıran

m. 132b.5, 334a.4

müzeyyen (Ar.) süslenmiş

m. 43b.10, 94b.2, 332b.1

m.+dir 43a.7

müzeyyen eyle- süslemek

m. 36a.3

m.-yüp 288a.5

müzeyyen kıl- süslemek

m.-up 219a.5-6

müzeyyen ol- süslenmek

m.-dı 198b.9

n. 107b.2, 156b.5

nā-çār ol- çaresiz kalmak

n.-up 149a.12

nā-dān cahil, bilgisiz

n. 230b.5

nā-dürüst yanlış, eğri

n. 69b.1

N

nā (*Far.*) olumsuzluk bildiren ön ek

nā-be-kār işe yaramaz, hayırsız

n. 144b.14, 146b.11, 152b.4, 153b.9, 158a.3, 160a.14, 161a.11, 161a.4, 189a.6, 204a.7, 210a.1, 223b.2, 229b.3, 231a.8, 241a.10, 242b.6, 251a.10, 255a.1, 269b.7, 273a.10, 304b.12, 305a.7, 323b.8

n.+a 322a.4

n.+lar 222b.3, 238b.4

nā-be-kār-ı bed-kār kötülük yapan, hayırsız

n. 214b.11

nā-būd bulunmayan, yok olan

n. 262a.8, 280b.14

nā-çār çaresiz

nā-gāh ansızın, aniden

n. 18a.12, 34a.2, 37a.5, 40a.6, 43b.12, 50a.5, 54a.5, 54a.7, 58a.11, 75a.1, 77b.11, 77b.8, 98a.7, 102a.1, 109b.8, 151b.11, 152a.13, 201b.1, 205b.13, 215b.12, 217a.6, 224b.14, 232a.14, 239a.4, 244a.3, 247b.4, 277b.3, 277b.7, 279b.14, 280a.1, 280b.2, 280b.7, 282a.15, 307a.2, 311a.8, 333a.10

nā-ḥaḫ haksız

n. 118b.15, 119a.1

nā-ḥalef hayırsız, soyuna çekmemiş

n. 150a.9, 151b.11, 267b.4, 269b.7, 273a.10, 279b.10, 311a.9, 317a.10, 319b.2, 321a.12, 322a.4, 323b.8

n.+ler 200b.9

nā-ḥalef-i münāfık iki yüzlü hayırsız

n. 199a.2

nā-hemvāre uygunsuz	nā-merd-i mel'ūn melun namert
n. 190a.6	n. 212b.10, 215a.7
nā-hemvāre eyle- yamultmak, eğriltmek	nā-merd-i mübāriz namert savaşçı
n.-diler 165a.9	n.+le 190b.8
nā-maḥrem yabancı, el	nā-merd-i nā-ḥalef soyuna çekmemiş namert
n.+den 53b.1, 249b.13	n.+le 150b.11
n.+ler 181b.2	nā-muḥkem dayanıksız
n.+lere 297b.5	n. 69a.13
nā-merd kendisine güvenilmeyen, alçak	nā-murād muradına erememiş
n. 150b.11, 151a.15, 177a.5, 185a.5, 186b.12, 212a.1, 235b.7, 241a.11, 251a.10, 273b.10, 279b.10, 310b.12, 310b.13, 322a.6	n. 160b.14, 231b.14
n.+e 226a.9	n.+sıı 231b.15
n.+le 191a.10, 215a.10, 224b.2, 273b.10	nā-mübārek bereketsiz
n.+ler 192a.7	n!. 69a.1
nā-merd-i bī-vefā vefasız namert	n.+iıde 156a.6
n.+yı 81b.14	nā-pāk pis, kirli
nā-merd-i ḳaltabān alçak namert	n. 270b.8
n. 224b.8	n.+iı 194a.3
n.+lar 215a.4	nā-peydā bulunmayan, yok olan
	n. 262a.8, 280b.14
	nā-sezā uygunsuz
	n. 184b.6
	nevmīd (< nā-umīd) ümitsiz

nevmîd ol- meyas olmak,
ümûtsizliğe düşmek

n.-up 33a.4

nabz (*Ar.*) bilekte duyulan kalp atışı

n.+ına 28a.2

nağâre (<*Ar.* naqqâre) davul (*bk.* naqâre)

n. 268b.8

naḥs (*Ar.*) uğursuz

naḥs-ı sa'at uğursuz vakit

n.+de 121a.14

nâ'il (*Ar.*) erişmiş, ulaşmış

nâ'il ol- erişmek, ulaşmak (*bk.* nâyil
ol-)

n.-asın 189a.1

n.-ayım 234a.4

n.-up 29b.5

n.-uram 185b.11

naqâre (<*Ar.* naqqâre) davul (*bk.* nağâre)

n.+ler 294a.9

naqd (*Ar.*) 1. varlık, sermaye

naqd-i rûh-ı şerîf mübarek ruhun
varlığı

n.+ḡi 34b.8-9

2. oğul, evlat

naqd-i pâk-i ḥalef-i Şâlih Salih'in
halefi olan evladı

n. 212a.10-11

naqd-i Resûl-i Ekrem Hz.
Muhammed'in evladı (Hz. Hüseyin)

n.+i 297b.4

nakd-i şâhib-i Zülfigâr Zülfikar'ın
sahibi olan Hz. Ali'nin evladı (Hz.
Hüseyin)

n.+am 202b.8

nâkış (*Ar.*) noksan

n.+dır 62b.14

nâkışlık noksanlık

n. 53a.10

naḳil (<*Ar.* naql) rivayet edilmiş,
nakledilmiş (*bk.* naql)

n.+dir 35b.8, 47a.3

naḳil olun- rivayet edilmek, nakl
edilmek

n.-ur 300a.12-13

nâḳilân-ı muḥaddisân hadis rivayet
edenler

n. 187a.11

naql (Ar.) 1. rivayet edilmiş, nakledilmiş
(bk. nakil)

n.+dir 12a.1, 14a.10, 23a.9, 28b.1,
37a.14, 37a.7, 58a.6, 58b.13, 79a.15,
90b.5, 98a.2, 102b.4, 137b.1, 175b.9,
253b.11-12, 257b.2, 269b.13, 270a.5,
288a.9, 289a.7, 301a.11, 302b.11, 304a.6,
331b.6

n.+i 298b.14

n.+ini 211b.3

n.+inden 292a.1

naql-i şahih güvenilir nakil

n. 265b.1

naql ét- nakletmek

n.-di 46a.13

n.-di 46b.11

n.-er 137b.7, 298a.3

n.-erdi 128b.11, 264a.1

n.-erdik 301b.8

n.-eriz 255b.12

n.-erler 60a.3, 262b.6, 291a.8-9,
305a.5

n.-eyim 134a.6, 179b.15, 303a.3

n.-inçe 46a.13

n.-miş 285b.10, 305a.11

n.-mişlerdir 44b.15

n.-üp 11a.7-8, 181a.5, 341a.13

naql eyle- nakletmek

n.-di 19b.3, 22a.3, 31b.1, 66b.5,
90a.6, 99a.7, 129a.6, 162a.13, 166b.11,
167b.12, 184b.13, 210b.8, 259b.2,
278b.9, 279b.5, 339a.10

n.-diler 76b.5-6

n.-dim 95a.8, 280b.15

n.-r 330b.9

n.-rler 21b.15, 57b.12, 291a.4

n.-yelim 139a.3

n.-yeyim 289a.13

naql-i beyân ét- nakletmek

n.-erler 198b.8

naql olun- nakledilmek

n.-an 252a.5

n.-ur 21a.4-5, 28a.11, 49a.2,
78a.14, 99b.2, 138b.10-11, 166a.9,
210a.5-6, 255b.13, 301b.7, 301b.8

2. bir yerden başka bir yere intikal etme

naql-i beḳā ebediyete intikal, ölüm

n.+ya 28b.4

na'l (Ar.) nal

n.+inden 241a.1	n.+ına 120b.13
nālān (<i>Far.</i>) inleyen	n.+ını 92a.13-14, 268b.4
nālān eyle- inletmek, acı çektirmek	namāz-ı sabāḥ sabah namazı
n.-mek 157b.11	n.+ın 74b.1
nāle (<i>Far.</i>) inleme, inleyiş	namāza dur- namaz kılmak
n. 51b.10	n.-dı 146a.8
n.+ler 20a.1	n.-urdu 150b.12-13
nām (<i>Far.</i>) 1. isim, nam	namāz êt- namaz kılmak
n.+ıı 184a.11	n.-dikçe 20b.3
n.+ını 150b.10	n.-dikde 20b.2
nām-ı şerīf saygın kişi	n.-ün 27a.1
n.+ine 11a.3	namāz içi namaz esnasında
2. adında, namında	n.+nde 255a.9
n. 17b.11, 23a.9, 45b.13, 86a.3, 172a.4, 172b.14	namāz kıl- namaz kılmak
n.+ında 141b.8	n. 177b.4
namāz (<i>Far.</i>) namaz	n.-alım 177b.4, 177b.7
n. 60a.15, 150b.13, 177b.3, 297b.8	n.-ardı 129b.9, 239b.9
n.+a 72a.14, 72b.12	n.-arken 79a.5
n.+ı 33b.1, 177b.7	n.-arlar 254b.15
n.+ım 26b.13	n.-arsın 157b.15
n.+ın 239b.10, 297b.11	n.-ayım 12b.12, 161b.14, 255a.8
n.+ıı 26b.10, 76b.15	n.-dı 20b.4, 46a.10, 47b.13, 180a.9, 255a.14

n.-dılar 177b.9, 195b.15, 264b.2	nāme-i menhūs-ı murdār
n.-dugım 20b.9-10	uğursuzun pis mektup
n.-ıram 192a.15	n.+ı 103b.10
n.-madı 32b.11-12	nāme-i sa'adet mutluluk veren mektup
n.-maga 20b.8, 195b.14, 266a.8	n.+i 172b.12, 309b.14
n.-sın 75b.4	nāmus (Ar.) namus
n.-sun 75b.5	n. 251b.7
n.-up 75a.13	nān-pāre (Far.) ekmek parçası
nām-dār şan şöret sahibi	nān-pāre ol- ekmeğe muhtaç olmak
n.+ıñ 184a.3	n.-mayalar 51b.11
nāme (Far.) mektup	na'ra (Ar.) yükses sesle bağırma
n. 121a.8, 122a.10, 123a.7, 140b.6, 140b.6, 172a.14, 182b.1, 183a.10, 183a.8, 185b.15, 190a.1, 190b.2	n. 200a.1, 204a.10
n.+ler 104a.6, 121b.15, 128a.9, 141a.11-12	n.+dan 250a.7
n.+si 116b.7	n.+sıyla 150b.14
n.+sini 122b.8, 182a.14	na'ra çek- yükses sesle bağırmak
n.+yi 116b.6, 141b.6, 182a.11, 182a.13, 186a.2	n.-üp 214a.4
nāme-i muḥabbet sevgi mektubu	na'ra ur- yükses sesle bağırmak
n.+ıñiz 132b.9	n. u.-dı 201b.6, 202a.11, 209b.2
nāme-i menhūs uğursuz mektup	n. u.-up 17b.5-6, 199a.9, 199b.4, 201a.6,
n.+ı 183a.8-9	n.+lar u.-up 235b.4
	nās (Ar.) insanlar

n.+a 284a.11

n.-ur 233b.15-234a.1

naşb (Ar.) tayin etme

naşihat (Ar.) öğüt

naşb eyle- tayin etmek

n. 26a.13, 169b.2, 176b.12, 189b.10,
200a.12, 202b.11, 203a.14, 229b.3

n.-señ 140b.4-5

n.+i 49b.4, 151b.1

naşıl (< ne+asıl) nasıl, ne şekilde

n.+im 127b.15

n. 114b.10

n.+imi 122a.4

naşib (Ar.) kismet

n.+ine 138b.2

n. 90a.2, 152a.10, 194a.10, 228b.3

n.+ipeder 81b.1

n.+imdir 90a.1

n.+lar 218b.9

n.+iñ 218a.13

n.+leri 204b.3

naşib ét- Allah kismet etmek

naşihat ét- öğüt vermek

n.-er 10b.10

n.-mege 128a.1, 214b.5-6

naşib eyle- Allah kismet etmek

naşihat eyle- öğüt vermek

n.-di 10b.9

n!. 200a.10-11, 200a.7

n.-r 36b.13

n.-di 70b.13, 249a.12, 318a.14

naşib-i müyesser kolaylıkla kismet

n.-diler 204b.2

olan

n. 174a.4

n.-diñ 136a.14

naşib ol- kismet olmak

n.-mege 129a.7

n.-aydı 191a.3, 209a.13, 218a.15

n.-rdi 92a.13

n.-dı 73a.13-14, 300a.7

n.-rem 202b.12-13

n.-madı 57b.11, 319b.13

n.-segerek 203b.14

n.-maz 246a.10

n.-ye 189a.13

naṣīḥat-ı mühmel ihmal edilmiş öğüt

n. 140a.8

naṣīḥat-i ‘ämme herkese öğüt

n. 85a.4

naṣīḥat-pezīr öğüt dinleyen

n. 189a.6

nāvek ok

n. 219a.3

nāyil (<Ar. nā’il) erişen, nail olan (*bk.* nā’il)

n. 261a.14, 261b.9

nāyil ol- erişmek, nail olmak (*bk.* nā’il olmak)

n.-ayım 159a.4

n.-duk 271b.11

n.-dular 12a.15

n.-duşuz 261a.12

nāyil olun- erişilmek, nail olunmak

n.-maz 127a.4

nāz (*Far.*) 1. kendini ağırdan satma

nāz-ı istiğnā tenezzül etmeyip nazlanma

n.+yıla 69b.3

2. samimi dua

n. 28a.10

naẓar (*Ar.*) bakış

n.+dan 58a.4, 69b.1

naẓar eyle- bakmak

n!. 10b.8, 48b.1

n.-ḡ 332b.13

n.-yüp 342a.15-342b.1

naẓar kııl- bakmak

n.-mamışdı 56b.1

n.-mazdı 282a.15

n.-up 35a.8

nāzenīn (*Far.*) narin

n. 24a.12, 135a.1, 210a.6, 231b.14

n.+im 210a.10, 314b.15, 334a.11, 334b.4

nāzenīn-i vücūd narin beden

n.+ına 25b.12

nāzenīn-i Züleyhā-yı zamān devrin narin Züleyha'sı

n. 135a.3

nāzik (*Far.*) taze (meyve)

n. 261b.14

nāzil (Ar.) inen, nüzul eden

nāzil èt- ayet indirmek

n.-üp 12a.12

nāzil ol- 1. ayet inmek

n.-dı 24b.5-6

n.-muşdı 68a.5

2. inmek, isabet etmek (bela)

n.-dı 243a.9

n.-sa 243a.8

ne 1. ne

n. 4b.6, 6a.10, 15a.6, 15b.3, 26b.8, 26b.9, 28a.7, 28a.8, 29b.6, 30a.8, 31b.1, 32a.12, 42b.1, 43a.7, 44a.12, 51a.15, 54b.6, 59b.11, 61b.10, 63b.2, 67a.2, 71b.9, 74a.4, 76a.5, 76b.4, 77b.13, 78b.9, 79a.11, 79a.12, 81a.3, 81a.3, 86b.3, 86b.4, 91b.13, 92b.1, 92b.13, 95b.6, 96b.8, 99b.12, 99b.4, 100a.6, 100a.7, 101a.1, 102b.2, 104a.7, 107a.5, 108a.14, 108a.4, 108b.2, 109b.11, 110b.6, 111a.3, 112b.5, 116b.2, 121b.5, 122a.15, 123a.3, 125a.7, 131b.15, 132b.14, 133a.8, 135a.2, 135a.2, 136a.12, 136a.6, 138a.1, 138b.7, 142a.10, 142a.5, 144a.13, 144a.14, 146b.2, 149b.4, 150a.12, 150a.15, 150b.15, 150b.3, 151a.7, 154a.13, 158b.14, 160a.15, 160a.9, 160b.10, 162b.9, 163b.11, 165a.4,

168a.2, 169a.2, 171b.11, 173b.4, 174a.6, 176a.1, 176a.1, 177a.14, 178b.2, 179a.10, 179a.13, 180a.7, 181b.6, 183b.1, 183b.3, 184a.15, 184b.1, 185a.11, 185a.11, 185a.6, 187a.6, 187b.13, 188a.2, 188a.2, 188a.3, 189b.2, 192a.13, 192b.1, 192b.7, 192b.8, 193b.9, 197a.2, 198a.1, 199a.6, 199b.3, 200b.14, 201a.3, 201a.4, 203a.3, 205a.12, 206b.7, 210b.6, 213b.3, 214a.7, 214b.2, 221a.5, 223b.3, 231b.10, 232a.5, 233a.12, 233b.11, 234a.2, 234a.6, 237a.10, 239a.1, 241a.6, 241b.15, 243a.14, 245b.15, 248a.6, 248b.3, 252b.12, 257a.9, 257b.10, 260a.12, 262b.1, 262b.12, 264a.10, 267b.1, 269a.13, 271b.13, 271b.5, 275a.2, 277b.14, 281b.10, 285b.13, 292b.1, 293b.6, 294b.7, 295b.13, 299a.7, 299b.12, 300b.12, 300b.13, 304a.8, 305b.13, 306a.3, 309a.13, 309a.15, 311a.12, 311a.12, 311b.10, 314b.14, 317a.12, 325b.3, 326b.13, 328a.14, 328a.6, 328b.2, 329b.6, 330a.15, 338b.1, 339b.5, 339b.6, 345b

n.+den 289b.4

n.+dir 7a.14, 8a.8, 9b.13, 25a.3, 26a.6, 28a.14, 28a.4, 31a.15, 33a.13, 35a.15, 35b.15, 36b.8, 39a.2, 42a.12, 42a.13, 48a.12, 48a.9, 53a.8, 53b.12, 53b.15, 66a.15, 66a.5, 67a.13, 69b.15, 76a.13, 76a.9, 76a.9, 77a.4, 79a.1, 84b.2, 84b.4, 87b.2, 90a.10, 92b.4, 92b.6, 93a.3, 95a.5,

97a.14, 97a.2, 98a.14, 99a.10, 100b.12,
114b.2, 138a.2, 165b.12, 175b.12,
183b.5, 184a.8, 185b.2, 188b.14,
191b.15, 196b.11, 198a.12, 213b.10,
223b.13, 229a.6, 229a.7, 229b.15,
235a.7, 251b.9, 281a.1, 289b.9, 294b.2,
297b.8, 298a.12, 302a.6, 306b.6,
308b.10, 308b.8, 326a.13, 332a.11,
339a.13, 339a.8

n.+dir 77a.13, 166b.1, 166b.1, 307a.14

n.+dir 29a.8, 33b.7, 55b.4, 146a.14,
147a.1, 147a.10, 162a.10, 162b.3,
256b.2, 258b.9, 261b.5, 266a.10, 271a.6,
277a.12

n.+ler 10b.10, 24a.12, 51a.13, 99b.7,
102b.3, 142b.2, 150a.6, 252a.7, 303b.3,
309a.1, 334a.14

n.+sisiz 40a.11

n.+ydi 185b.3

n.+ye 143a.3, 176b.2, 195b.5, 220a.10,
293a.4, 309a.3, 309a.7

n.+yisin 137b.12

2. hangi

n. 2a.11, 2a.7, 2a.8, 5b.3, 15a.12,
26a.11, 26a.11, 35a.12, 57a.3, 254b.11,
254b.11, 254b.12

3. nasıl

n. 8a.5, 13a.14, 24a.14, 31a.14, 87a.1,
87a.1, 102a.3, 192b.8, 251b.7, 297b.2,
297b.6

4. neden

n. 98a.12

5. ne kadar

n. 86a.6, 93a.7

6. nerden

n. 10a.10

7. niye

n. 118b.9, 137b.15, 182a.15, 247a.8,
253a.15, 284a.7, 286a.1, 288a.2, 312b.2

ne 'aceb 1. neden

n. 92a.15, 277a.5, 284a.5

2. ne garib

n. 230b.10

ne çäre 'elden ne gelir'

n. 67a.2, 70a.13

neden 1. nasıl

n. 54a.2, 94a.1, 118a.2, 143b.10,
257a.13, 277b.10, 339a.11

2. ne sebeple, neden

n.+dir 65b.9

ne fā'ide 'neye yarar'

n. 257b.14, 281a.6, 335a.11

ne gūne hangi şekilde

n. 1b.16, 5a.8, 94b.13, 125a.5,
126b.14, 136b.3, 239a.11, 311b.1

ne güzel ne âlâ

n. 41b.8, 108a.15, 119b.9, 122a.12,
125a.10, 137b.9, 168b.5, 184a.12,
184a.6, 185b.15, 242a.5, 244a.1, 267a.12

ne 'itibār 'nasıl itibar edilsin'

n.+dır 289a.6

ne kadar hangi miktarda

n. 10a.6, 20b.12, 62a.3, 63a.2,
63a.8, 193a.14, 318a.7

ne ... ne ... 'ne ... ne ...'

n. 244a.2, 316a.2

ne lâzım 'ne gerek var'

n. 14a.5-6, 225b.14

ne mertebe ne kadar çok

n. 42a.1

ne münāsib 'uygun değil'

n.+dır 94b.3-4, 104b.1

ne ola? ne oluyor?

n. 282a.6

ne resme hangi şekilde

n. 4b.1, 232a.13

ne resmile hangi şekilde

n. 5a.1, 345b

ne revā 'reva değil, münasip değil'

n.+dır 255a.3

ne şekil 1. nasıl (sıfat)

n. 2a.11, 26b.8, 68b.7, 89b.6,
110b.4, 118a.12, 179b.12, 191b.5,
214a.8, 266b.15, 341a.3

2. hangi şekilde (zarf)

n. zarf 28a.7, 99b.6, 104a.11,
118a.10, 119b.7, 124b.10, 136a.3,
141b.2, 149a.1, 156a.8, 164a.12, 184b.3,
187a.8, 189b.15, 191b.10, 192a.10,
197b.2, 208b.14, 215b.9, 229a.9, 237b.2,
261a.11, 269b.6, 287a.3, 308b.3, 309a.7,
312b.11, 317b.12, 320b.6, 323a.8,
327b.14,

n.+dır 76a.11, 31a.9

nebāt (Ar.) bitki

n. 59a.12

necāset (Ar.) dışkı

n. 194a.5, 312a.4

n.+iyile 81b.5

necāt (Ar.) kurtuluş

n. 149b.6, 149b.8, 248b.4

necāt bul- kurtuluşa ermek

n.-dum 73a.5

n.-uñ 12a.3

nêce 1. birçok, çoğu (*bk. nêce [1]*)

n. 80b.13, 103a.11, 166a.8

2. nasıl (*bk. nêce [2]*)

n. 60a.2, 61b.7, 91b.10, 162b.4

nêce 1. birçok, çoğu (*bk. nêce [1]*)

n. 4a.11, 5a.10, 5a.12, 5a.2, 7a.11, 138b.11, 138b.11, 150a.6, 150a.7, 150a.8, 152b.11, 155a.6, 173b.6, 180b.15, 184a.1, 185a.10, 189b.7, 192a.4, 192a.7, 193b.3, 205a.1, 215b.10, 216b.15, 226b.15, 229a.11, 233a.9, 307b.14, 319b.14, 319b.15, 329b.3, 330a.1, 341a.9, 341b.10, 341b.11, 341b.3, 341b.4, 341b.9, 345b

n.+ler 112b.13

2. nasıl (*bk. nêce [2]*)

n. 24a.9, 25a.3, 30a.11, 30a.5, 34a.13, 34a.13, 48b.2, 85b.12, 86a.3, 94a.12, 109a.14, 116a.15, 121b.14, 124a.9, 129a.8, 139a.2, 139a.2, 149a.2, 151a.13,

n.+dir 153b.13-14

n.+sin 152b.5

nedāmet (*Ar.*) pişmanlık

n. 51b.12, 152b.15, 176b.10, 257b.14, 280b.6

nedīm arkadaş, dost

n. 162b.11

nefer (*Ar.*) kişi, adam

n. 13a.9, 20b.2, 20b.8, 41a.9, 41b.4, 70a.6, 106b.7, 107a.15, 109a.9, 111a.15, 111b.8, 111b.8, 121b.1, 121b.7, 122b.7, 125a.12, 146a.7, 146a.8, 149a.10, 151a.7, 171a.14, 177a.3, 178a.10, 182a.3, 184b.15, 188a.11, 191a.5, 198b.3, 198b.4, 198b.6, 198b.6, 206a.4, 215a.11, 215a.8, 215a.9, 215b.1, 219b.12, 219b.13, 220a.4, 220a.4, 220a.5, 220a.7, 220a.8, 223a.8, 226a.9, 234a.11, 244a.11, 272b.10, 280b.3, 284a.14, 299a.14, 303b.11, 303b.11, 315b.5, 332b.6

n.+dir 198b.5

nefer-i Naşrānī Hristiyan kişi

n. 282a.15

nefes (*Ar.*) soluk, nefes

n. 212a.7, 319a.13

n.+dir 52a.3

n.+imde 59a.8

nefs (*Ar.*) nefis

n.+im 28a.5	n.+den? 9b.10, 44a.13, 56b.9
n.+ini 179b.7	n.+ye? 15b.1, 79b.4, 100b.2, 100b.5,
n.+le 329b.3	124b.2, 124b.3, 129a.10, 129a.5, 134b.7,
neheng (<i>Far.</i>) timsah	149a.1, 149a.4, 179a.1, 185a.2, 191a.11,
neheng-i deryā-yı şalābet kuvvet deryasının timsahı	228a.5, 283b.10, 312a.6
n.+i 152b.1	nergis (<i>Far.</i>) sevgilinin gözü (mecaz)
nehy (<i>Ar.</i>) yasaklama	n. 91a.6
nehy èt- yasaklamak	nergis-i mübārek mübarek gözler
n.-dim 23b.1	n.+lerinden 226b.8
nekbet (<i>Ar.</i>) uğursuz	nergis-i şehla güzel göz
n. 152b.15, 279b.11, 309b.15	n.+sın 91a.6
n.+imde 141b.4	nesḥ (<i>Ar.</i>) bozulma, değişme
n.+ini 103a.3	nesḥ ol- bozulmak, değişmek (yüz)
nekbet-i devlet uğursuz devlet	n.-dı 304a.2
n.+imle 141b.5	nesl (<i>Ar.</i>) soy, nesil
neḡ ne, şey	n.+i 40a.1
n. 57b.4, 181b.10	n.+inden 56b.12
n.+dir 193b.11	n.+iḡ 244b.13
n.+iḡ 137a.1	nesl-i Muḥammed Muṣṭafā Hz.
nere (< ne+ara) nere	Muhammed'in soyu
n.+de? 116b.12, 228b.5	n. 244b.13
n.+dedür? 9b.5, 143a.11, 143b.7	nesl-i Muṣṭafā vü Murtezā Hz.
	Muhammed'in ve Hz. Ali'nin soyu
	n.+dan 203a.8

nesl-i pāk temiz soy

n.+i 181b.8, 244b.9

nesl-i Resūl-i Ekrem ve Nebiyy-i Muhterem ve Ḥabīb-i 'ālem Hz. Muhammed'in soyu

n. 272b.15

nesne nesne, şey

n. 47b.5, 50b.7, 62a.13, 197b.15

netīce-i ḥāl sonuç olarak (*bk.* netīce-i ḥāl)

n. 158b.9

netīce (<Ar. netīce) **1.** sonuç

n. 44b.3, 133b.7, 135b.10, 144a.10, 147a.13, 175b.1, 179a.12, 181a.4, 190b.10, 193a.15, 197a.8, 225b.4, 226b.3, 242b.10, 243b.10, 288a.6, 305a.4, 314b.9, 320b.5, 330a.15, 332a.2

2. sonuç olarak

n. 64b.2, 67b.6, 72b.6, 89a.3, 110b.13, 131b.12, 132a.7

netīce-i hayr hayırlı sonuç

n. 82a.7

netīce-i ḥāl sonuç olarak (*bk.* netīce-i ḥāl)

n. 255a.13

neūzübillāh 'Allah korusun, Allah'a sığınırım'

n. 99b.6-7

nevāziş (*Far.*) iltifat

n.+ler 132a.8

nevāziş(ler) eyle- iltifat etmek

n.-di 23b.6-7

n.-rdi 22b.10

nevbet 1. sıra

n.+in 237a.9

n.+le 237a.8

nevbet düş- sıra gelmek

n.-di 237a.5

2. kez, defa, kere

n. 29a.12, 32b.15, 33a.2, 40b.15, 75b.4, 75b.4, 83b.9, 222a.12, 222a.14, 223a.4, 231a.14, 270a.13, 303b.12

n.+dir 84a.5

3. seferde ya da padişah otağı önünde çalınan askeri muzıka

nevbet[...] çalın- askeri muzıka çalınmak

n. ç.-dı 142b.15

n.+imiz ç.-dı 294a.11, 294a.12

nev (*Far.*) yeni

n.-r 67a.4

nev-civān genç

n.-rem 15b.13, 110a.10, 165b.1

n. 217a.14, 231a.12

n.-rlr 122b.14

n.+em 209a.12

n.-rsem 74a.9

n.+ı 231a.11, 232a.12

n.-ersen 59b.1

n.+ım 228b.1

n.-rsin 61b.8, 165a.13, 264a.9

n.+ıñ 232b.1

n.-rsiz 157b.7

n.+lar 76a.6, 156b.13

n.-sün 15b.4

n.+ları 162b.14

n.-yelim 125a.1

nev-civān-ı cihān cihanın genci

n.-yem 16a.15, 208b.3

n.+ım 86b.2

n.-yeyim 118a.7, 192a.9, 339b.9

nev-reste genç

nezir (<*Ar.* nezr) adak

n. 18a.6

nezir eyle- adak adamak (akçe)

n.+dir 18a.9

n.-dim 143b.9

nevḥa (*Ar.*) matemle feryat etme

n.-digi 143b.14

n.+lar 20a.1

nezzāre (*Ar.*) bakma, bakış

nevḥa kıl- matemle feryat etmek

nezzāre kıl- bakmak

n.-urlardı 282a.15

n.-ma 282a.15

neyle- (< ne+eyle-) ne yapmak

niçün (< ne+içün) niçin?

n.-di 81a.8, 84b.10, 157b.9, 159a.7

n. 10a.11, 15b.5, 25b.7, 26a.9, 36a.12,

n.-dim 173b.7

37b.10, 39a.14, 64a.9, 66a.8, 66a.9,

n.-meli 221a.2

67b.7, 71a.14, 84a.1, 93b.12, 97b.11,

105b.10, 107b.15, 108a.12, 110a.15,

110a.8, 113b.11, 118a.3, 155a.9, 162b.8,

175b.7, 176a.15, 180b.9, 199a.3, 200a.8,
203b.15, 214b.7, 220b.10, 229b.14,
239b.7, 249b.7, 260b.12, 261a.2, 284b.1,
286a.1, 287b.8, 288b.13, 292a.4, 303a.1,
304a.1, 327b.2, 329a.13, 329a.7, 331a.12,
336a.12, 336a.4

nidā (Ar.) seslenme

n. 54a.7, 261b.1, 328b.10

nidā ét- seslenmek

n.-erdi 12a.2

nidā eyle- seslenmek

n.-di 17b.8, 75a.11, 145a.11,
145b.13, 149b.5, 191a.1, 268b.14

nidā kıl- seslenmek

n.-dı 55a.14

n.-up 47a.4-5

nigār (Far.) kadın

n!. 15a.11

nigeh-bān (Far.) gözcü

n.+lar 274a.15, 278b.14

nihāyet (Ar.) 1. son

n. 42b.5

2. sonunda

n. 21b.4, 154a.12, 170b.7

niḳāb (Ar.) peçe, yüz örtüsü

n. 142a.1, 142b.11, 292a.14, 302b.13

nikab ét- nikapla yüzü örtmek

n.-ersin 304a.1

nikāḥ (Ar.) evlilik akdi

n.+ıla 165b.6

nikāḥ ét- nikahlamak

n.-diler 208a.10

n.-eyim 164b.15, 165a.6

nikāḥ eyle- nikahlamak

n.-dik 45b.15

n.-diler 135b.12

n.-sem 45b.3

nikāṭ (Ar.) nükteler, ince manalar

nikāṭ-ı mevā'iz-āmiz nasihat içeren
nükteler

n.+i 40b.15

ni'met (Ar.) Allah'ın verdiği lütuf, ihsan

ni'met-i velāyet u kerāmāt
kerametler ve velilik nimeti

n. 44b.1

nīrān (Ar.) cehennem

n.+a 17a.8

nīsā (*Ar.*) kadınlar

n. 29b.1

nişār (*Ar.*) saçma, serpme

nişār eyle- saçmak, serpmek

n.-ye 46b.8

nişān (*Far.*) alamet, işaret

n. 57a.3, 67a.9, 109b.5, 220a.14

n.+ı 92a.1

n.+la 73a.15

nişān-ı eṭvār tavırların alameti

n.+ı 76a.13

nişān-ı ḳavm kavmin alameti

n. 237b.13

nişān-ı re'fet merhamet alameti

n. 23b.2

nişle- (<ne+işle-) ne yapmak

n.-diñ 88a.14

n.-r 240a.1, 240a.2, 240a.3, 240a.5,
316b.4

n.-rem 136a.5

n.-rim 307a.15

n.-se gerekdir 205b.9

n.-sin 15b.3

n.-yelim 49b.15, 84a.6, 98a.7, 123b.4,
146a.14, 155a.14, 206b.7, 241a.1-2

n.-yem 67a.2

n.-yeyim 169b.3, 189b.9

nīṣ (*Far.*) iğne, diken gibi şeylerin sivri
uç kısmı

nīṣ ur- akrep sokmak, iğnesini
batırmak

n.-up 194a.5

nitekim gerçekten de

n. 13a.6, 13a.8, 85a.9, 101b.6,
199b.14, 246a.14, 293b.9

niyāz (*Far.*) yakarış, yalvarma

n. 240b.5

n.+dır 28a.10-11

niyāz-ı 'āṣīḳāne aşık gibi yakarış

n. 69b.2

nēye neden, niçin?

n. 185b.2

niyyet (*Ar.*) niyet

n.+i 341b.6

n.+im 135b.4

n.+iyile 276b.9

n.+iyle 168b.9

niyyet eyle- niyet etmek

n.-di 71b.11

nizā' (Ar.) çekişme, kavga

nizā' êṭ- çekişmek, kavga etmek

n.-meyeyim 238a.2

nizā' kıl- çekişmek, kavga etmek

n.-mazam 82a.4

nīze (Far.) mızrak

n. 9a.13, 212a.4, 218b.3, 304b.6

n.+ler 286b.4

n.+sini 221b.11

n.+yi 212b.13

nīze ur- mızraklamak

n.-dı 64b.8, 148a.10

noḥūd nohut

n. 13a.4

noḡṭa (Ar.) **1.** Arap alfabesindeki bazı harflere konan nokta işareti

n. 291a.7

n.+ları 291a.7

n.+sı 291a.6

2. sulp, nesil, zürriyet

noḡṭa-i Ebū Ṭalīb Ebu Talib'in sulbü

n.+e 57a.10

nol- (<ne+ol-) ne olmak

n.-dı 15a.11, 123b.8

n.-ur 52a.4

nola (<ne+ol-a) **1.** 'ne olur, lütfen'

n. 244b.15

2. 'baş üstüne'

n. 42b.14, 52b.14, 43a.4, 316a.13

3. 'yapmazsam ne olur!'

n. 200a.11 (meydan okuma)

nolaydı (<ne+ol-aydı) keşke

n. 4a.7

nuḡre (Ar.) gümüş

nuḡre-i ḡālīše saf gümüş (mehir)

n. 45b.5

nūr (Ar.) **1.** nur, Allah'ın kuluna verdiği manevi aydınlık

n. 8a.4, 8a.4, 8a.9, 8a.10, 8a.10, 8a.11, 45a.6, 126a.13, 199a.10, 338a.15

n.+a 45a.6

n.+dan 6a.1, 39a.7, 40b.5, 45b.14,
46a.2, 236a.8, 280b.2, 282a.7, 303a.8,
303a.9, 326b.10, 326b.9, 328b.3

n.+dur 8a.5

n.+ı 100b.4, 100b.6, 111a.7, 126a.15,
216a.10, 228b.7, 282a.10, 282a.9

n.+ından 38a.12, 39a.10

n.+ını 282a.11

n.+ısız 291b.3

n.+ıyla 44b.8

n.+lar 8a.8

n.+ları 290b.4, 291b.2

n.+undan 6b.5

2. nurlu (oğlan)

n. 137b.8

nūr-ı bāşire-i ibtihāc sevinçli
görüşün nuru

n.+ım 159a.13

nūr-ı cemāl yüzünün nuru

n.+içe 43a.12

nūr-ı dīde gözünün nuru

n.+ler 54a.7-8

n.+lerim 52a.6-7, 53b.15, 228a.8

n.+m 91a.7, 125b.15, 244b.10

n.+si 173b.12

n.+sine 260a.15

nūr-ı dīde-i çiger-gūşe-i H̱z.
Fāṭimatü'z-Zehrā Hz. Fatıma'nın
ciğerinin köşesi, gözünün nuru
(Zeynelabidin)

n. 296b.4-5

nūr-ı dīde-i Ḥabīb-i H̱udā Hz.
Muhammed'in gözünün nuru
(Zeynelabidin)

n. 296b.6-8

nūr-ı dīde-i Ḥasanü'l-Müctebā
Hz. Hasan'ın gözünün nuru
(Zeynelabidin)

n. 296b.8-9

nūr-ı dīde-i Muşṭafā ve Müctebā
Hz. Muhammed'in gözünün nuru (Hz.
Hüseyin)

n. 126a.1

nūr-ı dīde-i Muşṭafā ve
'Aliyyü'l-Murtezā ve H̱z.
Fāṭimatü'z-Zehrā Hz. Muhammed'in,
Hz. Ali'nin ve Hz. Fatıma'nın gözünün
nuru (Hz. Hüseyin)

n. 199b.9-10

nūr-ı dīde-i şāh-ı merdān
'Aliyyü'l-Murtezā Hz. Ali'nin gözünün
nuru (Hz. Hüseyin)

n. 315a.6-7

nūr-ı hīdāyet doğru yolun nuru

n. 274a.12

nūr-ı maḥẓ halis nur, pür nur

n. 39a.10, 216a.9-10

nūr-ı Muḥammed Hz.
Muhammed'in nuru

n. 212b.3

nūr-ı Muṣṭafā Hz. Muhammed'in
gözünün nuru (Hz. Hasan)

n. 41a.3

nūr-ı perk ur- şimşek nuru
yansımak

n.-urdı 337b.3

nūr-ı sehl kıl- nur yaymak, nur
kaplamak

n.-mı 100b.15-101a.1

nūr-ı tāc nurdan tac (Hz. Ali)

n. 42a.12

nūrlan- yüzüne nur gelmek, nurlanmak

n.-ı 44b.8

n.-mı 300b.13

nūrlı yüzünde nur olan, nurlu

n. 50a.6, 300b.11

nursız nursuz

n. 183a.3

nuşret (Ar.) yardım

n. 231a.15, 306a.10

nūş (Far.) içme

nūş ét- içmek

n.-em 240b.1

n.-üp 18a.15, 209b.15

nūş étdür- içirmek

n.-di 255b.1

nūş eyle- içmek

n.-di 19b.14, 217b.6-7, 222a.8,
234b.5

n.-diler 219b.5, 220a.1-2

n.-yinçe 202a.3

n.-yüp 212a.12

nuṭfe (Ar.) soy

n. 39a.5

nuṭfe-i ḥayrū'l-aḥbāb sevgililerin en hayırlısının (Hz. Hüseyin'in) soyu (Zeynelabidin)

n. 296b.2

nutḳ (Ar.) konuşma

n.+a 188b.6, 189a.5

nutḳa gel- konuşmak

n.-üp 279a.10

nübüvvet (Ar.) peygamberlik

n. 6a.4

n.+de 20a.3

nühüsetlik uğursuzluk

n. 311b.11

nükte (Ar.) nükte, ince mana

n. 28a.8, 28b.13

n.+lerle 341b.11

nükte-i rumuzāt rumuzlu nükte

n.+ile 4a.5

nümāyān (Far.) aşîkar

nümāyān ol- aşîkar olmak

n.-dı 35a.11-12, 134a.13, 151b.10

n.-mamışdı 241b.13-14

nüşa (Ar.) kitap

n.+lar 341b.7

n.+ya 342a.15

nüşa-i ḥayāt hayat kitabı, ömür

n.+ına 219a.6

nüzül (Ar.) inme, nazil olma

nüzül ét- inmek (ayet, melek)

n.-di 45a.1-2

n.-üp 25b.15

n.-üp 23a.10, 34a.12, 94a.7

n.-erken 166a.14

nüzül eyle- 1. inmek (melek)

n.-di 29a.12

2. hastalık isabet etmek

n.-di 82b.5

O

o o (bk. ol)

o. 22b.1, 90a.1, 99b.15, 100a.13, 123b.2, 152a.9, 214a.3

o.+dur 174b.7, 335b.9

oba oba

o.+mıza 110a.1

o.+ya 110a.11, 110a.11

oçaklar sögündür- aileyi dağıtmak, yok etmek

o.-se 230a.5-6

o.-üp 234b.11

odun odun

o. 165b.11

og(u)l 1. oğul, erkek evlat

o. 118a.13, 118b.10, 118b.5, 119a.3, 119a.5, 137b.9, 180a.15, 180a.8, 210b.2, 253b.7

o.+ı 15a.14, 15a.6, 16a.12, 19a.8, 20a.6, 45a.13, 86a.8, 88a.13, 100a.6, 104a.4, 104b.10, 105a.10, 105a.14, 106b.12, 118b.6, 119a.9, 122b.9, 131a.13, 135b.15, 135b.5, 139a.4, 147a.4, 148a.7, 155a.4, 160b.3, 177a.1, 177a.10, 179b.12, 184a.15, 184b.7, 184b.9, 188a.10, 198a.4, 199b.2, 202a.12, 202a.8, 202b.1, 204b.14, 208a.3, 208a.5, 209b.3, 210a.1, 211b.2, 214b.6, 221a.8, 223a.6, 223b.2, 224a.7, 225a.1, 226a.15, 226b.7, 228a.7, 231a.4, 233b.1, 234b.2, 236b.14, 237a.4, 238b.5, 239a.13, 252a.13, 253b.6, 253b.6, 256a.11, 257b.3, 258a.12, 272a.5, 272b.7, 273a.3, 278a.3, 293a.15, 294a.9, 293a.15, 295a.11, 300b.9, 300b.9, 306a.7, 314a.3, 324b.5, 325a.5

o.+ıdır 135b.5, 169b.13, 197a.14, 197a.15, 250a.12, 325a.1

o.+ım 242a.14, 245a.4

o.+ına 104b.8

o.+ını 19a.3, 187a.7, 214a.13, 242a.11, 317a.5

o.+ınuş 148b.11, 148b.3

o.+ıña 108a.6

o.+ısam 115b.4

o.+lar 157a.13

o.+ları 78b.15, 109b.3, 157b.5, 162b.7

o.+larım 31b.3, 98a.11, 155a.10, 291a.12

o.+ların 156a.7, 159a.1, 308a.4

o.+larına 107a.5, 292a.5

o.+larını 231a.8, 307b.13

o.+larıñı 54b.2, 159b.2

o.+larıyıla 308a.7

o.+larıyuz 159b.15

o.+u 23a.4, 23a.5, 115a.1, 129b.3, 131b.1, 160a.8, 160b.6, 161a.10, 180b.14, 184a.7, 184a.7, 188b.2, 217a.11, 229b.11, 313a.3, 324b.8, 333b.5, 335b.8

o.+udur 336a.8

o.+um 24a.3, 58b.13, 71b.8, 81a.15,
91a.3, 92b.7, 105b.2, 107b.15, 109b.10,
109b.14, 116b.10, 116b.11, 118a.11,
118a.7, 118a.9, 123a.14, 126b.14,
127a.10, 127a.2, 127b.1, 137b.9,
161a.15, 161a.15, 180a.11, 180b.14,
210a.10, 210b.15, 230b.11, 242a.4,
249a.14, 259a.2, 294a.5, 300b.14,
300b.15, 327b.10, 327b.10, 329b.13,
330b.14, 334b.3, 334b.8, 337b.9

o.+uma 91b.12, 110b.10, 259a.4,
337b.4

o.+umı 24a.3, 337b.7

o.+umuñ 164b.9

o.+una 110b.2, 150a.15, 160b.5

o.+unı 22b.10, 145a.9, 161a.12,
161a.13, 180b.11, 230b.13, 313a.2,
331b.3, 335b.11, 336a.6

o.+unıñ 294a.4

o.+unu 331b.12

o.+unuñ 93a.2

o.+unuñdır 108a.13

o.+uñ 101a.2, 110b.7, 139a.6, 147a.11,
314a.1

o.+uñ 119a.4

o.+uñı 101a.2, 147a.10, 332a.1

o.+uñıñ 108a.13

o.+uñla 19b.6

o.+usıñ 184a.3

o.+usıñ 184a.11

o.+uyam 188a.13

2. 'ey oğul'

o!. 19a.11, 20a.9, 24a.8, 89b.10,
96b.8, 96b.9, 103b.5, 109b.13, 110a.2,
110a.7, 110a.9, 111b.6, 115a.2, 127a.15,
127a.4, 150a.13, 155b.5, 195a.8, 210b.1,
210b.4, 227a.8, 241b.1, 241b.4, 244b.12,
244b.3, 266a.14, 266b.2, 314b.15,
314b.3, 327b.1, 327b.13, 334a.11

3. evlat, çocuk (Hz. Fatıma)

o. 47b.12, 50a.1, 101a.13

4. soy sop

o.+u 335b.15

o.+udur 336a.3, 336a.5

5. torun

o.+um 97a.3

o.+uñ 10a.5

oğlan erkek çocuk

o. 20a.8, 63b.12, 63b.8, 97a.4,
114a.11, 137b.8, 138a.4, 150a.11,
150a.14, 150b.1, 150b.2, 243b.10,
324b.5, 324b.7

o.+a 230b.3, 239b.15	oh dē- rahata kavuşmak
o.+dan 223b.12, 223b.9	o.-yüp 158b.14
o.+dı 150a.10	oḫ ok
o.+ı 96b.14, 243b.11	o. 9a.13, 151b.5, 151b.6, 170a.8, 184a.3, 192a.12, 211b.7, 193a.9, 197a.10, 197a.12, 197b.15, 197b.9, 212b.12, 215b.15, 218b.13, 244a.4, 244a.4, 247a.9, 250b.11, 251a.13, 251b.13, 252a.9, 304b.6
o.+ıla 336a.15	o.+dan 197b.10, 236b.10, 247b.3
o.+ıñ 63b.10, 202a.9, 211a.9-10, 230b.2	o.+ı 212b.10, 212b.12, 212b.7, 244a.6, 247a.11, 251b.14
o.+ken 322b.12	o.+ıla 211b.7, 212a.4, 212b.9, 218b.3, 238b.14, 251a.14, 252b.14
o.+lar 238a.4	o.+lar 197b.14
o.+ları 127b.7	o.+larıñ 212b.12
oḡlan kız çoluk çocuk	oḫa tut- devamlı ok atmak
o. 112a.10	o.-dular 151b.6, 230a.8, 236b.10, 247b.2
oḡlan uşak çoluk çocuk	o.-uñ 251a.13
o. 113a.8-9, 115a.8, 129b.1	o.-up 217b.12, 297b.4
oḡlancık küçük erkek çocuk (<i>bk. oḡlançık</i>)	oḫu- 1. okumak
o.+lar 96b.13, 97a.4, 153b.6	o. 6a.10, 6a.11, 122b.8, 227a.9
oḡlançık küçük erkek çocuk (<i>bk. oḡlancık</i>)	o.-dı 30a.15, 105a.12, 107a.4, 125b.7, 130b.1, 178a.11, 178a.12, 203b.6, 309b.10, 310a.15
o.+lar 261a.10, 304b.14	
oḡşa- okşamak	
o.-dın 22b.13	
o.-rdı 22b.10	

- o.-dukları 268a.10
- o.-dular 317b.1
- o.-dum 4a.3
- o.-madıñ 309a.11
- o.-maz 131a.8
- o.-muş [sıfat fiil] 6b.14
- o.-r 131a.8, 274a.7
- o.-rdı 302a.3, 307b.10, 307b.15
- o.-rdum 309a.8
- o.-rlar 268a.9
- o.-rsa 4a.8
- o.-sa 6b.13, 6b.13, 6b.14
- o.-yan 4a.9
- o.-yana 154b.4
- o.-yanların 342a.11
- o.-yayım 6a.10
- o.-yuçak 309b.14
- o.-yup 29b.14, 67b.2, 141b.6, 167b.4
- 2. ezberden okumak**
- o.-dı 46a.12
- o.-dukça 301a.3
- o.-rken 270a.10
- o.-yup 46a.11
- 3. hutbe okumak**
- o.-dı 45b.14, 80b.8, 171b.2, 177b.9, 296a.7, 314a.7
- o.-r 295a.13
- o.-yayım 295a.7, 296a.1
- o.-yup 284a.14
- 4. söylemek**
- o.-dular 298b.11
- o.-mak 293b.3
- oğun-** okunmak (ferman)
- o.-sun 124a.9
- oğut-** (hutbe) okutmak
- o.-dı 311b.4
- oğuyuvèr-** hızlıca okumak
- o.-di 182b.12, 197a.5
- ol 'o' (bk. o)**
- o. 7a.11, 7a.14, 7b.1, 7b.1, 8a.9, 9a.10, 9a.12, 9b.5, 9b.6, 9b.8, 9b.8, 10a.4, 10b.3, 11a.1, 11a.10, 11a.2, 11a.5, 11a.8, 11a.9, 11b.8, 12a.6, 12a.7, 12b.12, 12b.14, 13a.10, 13a.10, 13a.3, 13a.5, 13b.1, 13b.13, 14a.3, 14a.5, 14a.7, 14a.8, 14b.5, 15a.1, 15b.15, 16a.10, 16a.13, 16a.13, 16b.15, 16b.15, 16b.3, 16b.9,

17a.15, 17a.8, 17a.9, 17b.1, 17b.3, 17b.5,
 18a.1, 18a.13, 18b.10, 18b.15, 18b.6,
 19a.9, 19b.13, 19b.4, 19b.9, 20a.13,
 21a.12, 21a.3, 21a.6, 22a.8, 22b.14,
 23a.1, 23b.15, 24a.1, 24a.12, 24b.2,
 25a.11, 25a.2, 27a.8, 27a.11, 27b.15,
 27b.4, 28a.12, 28a.2, 28a.4, 28a.6, 28b.3,
 28b.6, 29a.5, 29b.6, 30a.6, 30b.12, 30b.6,
 31a.5, 31a.8, 31b.15, 32a.1, 32a.13,
 32a.5, 33a.4, 33b.11, 33b.5, 34a.6, 34a.8,
 35a.7, 35a.8, 35b.6, 36b.13, 37a.3, 37a.4,
 39a.7, 40a.9, 40b.5, 40b.6, 40b.9, 41a.1,
 41a.1, 41b.3, 41b.4, 42a.12, 43b.4,
 44a.10, 44b.2, 44b.8, 45a.12, 45a.8,
 45b.1, 46a.12, 46a.6, 46b.13, 46b.7,
 46b.8, 47a.1, 48a.10, 48b.10, 48b.14,
 48b.14, 48b.15, 48b.4, 48b.7, 48b.9,
 49a.9, 50a.13, 50a.15, 50a.2, 50b.14,
 50b.3, 51a.10, 51a.15, 51a.15, 51b.3,
 52a.1, 53b.8, 54b.6, 55a.1, 56b.10,
 56b.14, 56b.7, 56b.7, 56b.9, 57a.12,
 57a.8, 57a.9, 59a.1, 59a.7, 60b.3, 61a.7,
 62a.13, 62a.14, 62a.7, 62a.7, 63a.15,
 63b.1, 63b.3, 64a.11, 64b.7, 65a.7, 65a.8,
 66a.13, 66b.2, 67b.10, 67b.11, 67b.3,
 68b.2, 69a.12, 69a.15, 69a.2, 69b.3,
 70a.1, 70a.6, 70b.6, 71b.12, 72a.1, 72a.1,
 72a.14, 72a.6, 72b.2, 73a.1, 73b.13,
 73b.14, 74a.10, 74a.2, 74a.2, 75b.1,
 75b.12, 76a.6, 76b.10, 76b.7, 77a.10,
 77a.13, 77b.1, 77b.4, 78a.2, 78b.1, 78b.2,
 78b.7, 80a.2, 80b.3, 81b.14, 82b.12,
 82b.4, 82b.6, 84a.10, 84a.11, 84a.4,

84a.7, 84a.8, 84b.7, 85b.4, 85b.5, 86b.11,
 87a.9, 87b.8, 88a.11, 88a.12, 88a.15,
 88a.15, 88a.4, 88a.8, 88a.9, 88b.11,
 89a.1, 89a.11, 89a.13, 89a.3, 89a.9,
 90a.14, 90a.2, 90b.12, 90b.13, 92b.11,
 93b.4, 94b.11, 97a.6, 98a.15, 98b.13,
 100a.15, 100a.15, 100a.5, 100b.12,
 100b.14, 100b.15, 100b.3, 100b.3,
 100b.6, 100b.7, 100b.7, 100b.8, 100b.9,
 101a.10, 101a.6, 101a.8, 101b.5, 102a.8,
 102b.10, 103a.13, 103b.1, 105a.2,
 105a.9, 107a.10, 107a.15, 108b.4,
 108b.6, 109a.14, 109b.7, 109b.7, 111b.7,
 111b.7, 113a.15, 113b.2, 114a.14,
 115a.11, 116a.7, 116b.5, 119b.8,
 120a.11, 120a.2, 121b.13, 122a.11,
 122b.2, 122b.4, 122b.7, 123a.9, 124a.11,
 124a.14, 124a.9, 125a.12, 125b.13,
 125b.5, 126a.13, 126a.15, 126a.15,
 126a.5, 126b.8, 129b.5, 129b.6, 131a.15,
 131b.13, 132b.15, 132b.4, 133a.12,
 133a.14, 134b.10, 134b.15, 134b.2,
 134b.6, 135a.1, 135b.11, 136a.2, 136a.6,
 136b.13, 137b.12, 137b.13, 138a.12,
 138a.2, 138a.3, 138a.6, 138b.13, 139a.3,
 139a.10, 139a.5, 139a.6, 141a.4, 141b.7,
 142b.6, 143a.15, 143b.12, 143b.4,
 143b.4, 143b.9, 144a.4, 144b.11,
 144b.15, 144b.9, 145a.9, 145b.4, 146a.8,
 146b.3, 147b.6, 148a.11, 148a.14,
 148a.4, 148a.5, 148a.7, 148b.14, 148b.4,
 149a.6, 149b.14, 149b.5, 149a.6,
 150a.15, 150a.9, 150b.11, 150b.5,

151b.15, 151b.7, 151b.13, 152a.7, 213a.8, 213b.13, 213b.2, 214b.4,
 152a.9, 152b.1, 153b.8, 154a.1, 154a.6, 215a.10, 215a.3, 215a.5, 215a.7, 215a.8,
 154b.3, 154b.15, 155a.1, 155b.3, 155b.8, 215a.9, 215b.1, 215b.13, 216a.3,
 156a.1, 156a.10, 156b.15, 156b.2, 217a.12, 217a.14, 217a.15, 217a.4,
 157a.2, 157a.5, 157b.9, 158b.12, 217a.9, 217b.12, 217b.15, 217b.2,
 158b.12, 159b.11, 159b.14, 159b.7, 217b.3, 218a.3, 218b.10, 218b.15,
 160a.1, 160a.13, 160b.10, 161a.11, 219b.8, 219b.8, 221b.12, 222a.1, 222a.4,
 161a.5, 162a.6, 162b.10, 163a.14, 222a.9, 223a.3, 223b.12, 223b.15,
 163b.14, 163b.15, 163b.5, 164b.1, 224a.10, 224a.11, 224a.11, 224b.10,
 164b.9, 165a.3, 165a.9, 165b.12, 166a.1, 224b.12, 224b.4, 225a.2, 225a.9,
 166a.2, 166a.3, 166b.12, 167b.6, 167b.7, 225b.14, 225b.2, 225b.4, 226a.11,
 171a.3, 171a.8, 171b.1, 171b.12, 172a.2, 226a.14, 226a.9, 226b.2, 226b.8,
 172b.11, 172b.12, 173b.8, 174a.8, 227a.11, 227a.12, 227b.1, 227b.11,
 175a.11, 175a.3, 176a.14, 176a.2, 176b.3, 227b.13, 227b.15, 227b.3, 227b.3,
 176b.3, 176b.9, 178b.12, 178b.5, 227b.4, 227b.8, 228a.13, 228a.15,
 179a.11, 179a.6, 180a.14, 180a.15, 228a.9, 229a.8, 230a.10, 230a.7, 230a.7,
 180a.8, 180b.2, 181a.7, 181a.7, 181a.8, 230a.9, 231a.2, 231a.3, 231b.14,
 183a.11, 183a.5, 184b.8, 185b.14, 231b.14, 231b.2, 232a.1, 232a.11,
 186b.12, 187a.15, 187b.6, 188a.14, 232a.11, 232a.15, 232a.6, 232b.15,
 189b.10, 189b.12, 190a.10, 190a.14, 232b.2, 232b.5, 232b.7, 232b.7, 232b.8,
 190b.15, 190b.1eriş-üp, 191a.3, 191b.12, 233b.12, 234b.9, 235a.14, 236a.11,
 192a.13, 192b.12, 193a.12, 193a.14, 236b.6, 236b.7, 237a.3, 238a.7, 238b.15,
 193a.15, 194a.13, 194a.3, 194b.13, 238b.3, 238b.5, 239a.15, 239a.8, 240a.1,
 194b.15, 194b.8, 195a.14, 197a.13, 240a.2, 240a.4, 240a.5, 240b.9, 242a.11,
 197a.6, 198a.9, 201a.14, 201a.15, 201a.5, 243a.15, 243a.3, 243b.11, 244a.7, 245a.9,
 201a.7, 201b.3, 201b.8, 202a.4, 202a.6, 245b.8, 247a.10, 247b.10, 248a.8,
 202b.3, 203b.13, 204b.10, 204b.13, 248b.15, 249a.1, 249a.15, 250a.1, 250a.2,
 204b.9, 204b.9, 205a.1, 205b.10, 250b.4, 251a.15, 251b.10, 251b.13,
 205b.14, 205b.2, 205b.6, 206a.10, 252a.1, 252a.14, 252b.2, 253a.9, 253b.3,
 206a.2, 206a.2, 206a.4, 206b.1, 207b.2, 253b.4, 253b.8, 254a.10, 255b.6, 256a.5,
 208b.15, 209b.11, 209b.14, 210b.9, 256b.11, 256b.12, 256b.4, 258a.3,
 210b.9, 211a.14, 211a.7, 212b.5, 212b.7, 258a.9, 258b.12, 259a.1, 259a.12, 259a.5,
 213a.10, 213a.12, 213a.3, 213a.5, 213a.7, 259b.14, 259b.4, 260b.15, 261a.6,

261b.13, 261b.15, 262a.15, 262a.5,
 262a.8, 262b.9, 263a.10, 263a.10,
 263a.11, 263a.13, 263a.9, 263a.9,
 263b.13, 263b.3, 263b.6, 264a.3,
 265a.12, 265a.4, 265a.5, 266a.1, 266a.13,
 266a.4, 266b.10, 266b.10, 266b.6,
 267a.1, 267a.11, 267a.12, 267a.14,
 267a.5, 267a.7, 267b.15, 267b.3, 268a.1,
 268a.2, 268b.2, 269a.15, 269a.5, 269a.6,
 269b.9, 270a.4, 270b.1, 270b.1, 270b.2,
 270b.5, 270b.8, 270b.8, 270b.8, 270b.9,
 271a.11, 271a.7, 271b.10, 272a.10,
 272a.11, 273b.12, 274b.12, 275a.10,
 275a.12, 275a.14, 275a.15, 275a.8,
 275a.8, 275b.2, 275b.3, 275b.6, 275b.7,
 275b.7, 276a.7, 276b.14, 276b.5,
 277a.15, 277a.2, 277a.5, 277a.6, 277a.7,
 278a.12, 278a.8, 278b.15, 278b.7,
 279a.1, 279a.1, 279b.11, 279b.12,
 279b.13, 279b.7, 280a.2, 280a.5,
 280b.13, 280b.4, 280b.8, 280b.9, 281b.5,
 282a.15, 282a.15, 282a.15, 282a.5,
 282a.8, 284a.11, 284a.6, 284b.1, 284b.9,
 285b.14, 286a.15, 286a.3, 286b.11,
 287a.13, 287a.14, 287b.11, 287b.13,
 287b.2, 288a.3, 288a.4, 288a.8, 288b.15,
 288b.15, 289a.9, 289b.8, 290a.12,
 290a.4, 290a.8, 290b.1, 290b.12,
 290b.12, 290b.13, 290b.15, 290b.2,
 290b.8, 291a.4, 291a.6, 291b.10, 291b.5,
 291b.7, 292b.13, 292b.15, 293a.14,
 293b.8, 294a.8, 296b.14, 298a.10,
 298a.15, 298a.9, 298b.1, 298b.15,

299a.5, 300a.7, 301a.7, 301b.6, 301b.8,
 302a.15, 302a.7, 302b.10, 302b.8,
 303a.2, 303a.6, 303b.1, 303b.11, 304a.1,
 304a.15, 304b.1, 304b.5, 304b.7,
 305a.12, 305a.4, 305b.2, 305b.5,
 307a.13, 307b.1, 307b.11, 307b.6,
 308a.13, 308a.15, 308a.5, 308a.8, 308b.2,
 308b.3, 309a.2, 310a.8, 310b.13,
 312a.11, 312b.14, 312b.2, 314b.14,
 314b.3, 315b.11, 316b.15, 319b.10,
 321a.4, 322b.15, 322b.2, 323a.14,
 323a.15, 323b.12, 323b.2, 324a.1,
 324a.7, 325b.11, 325b.12, 325b.13,
 326a.2, 326b.10, 326b.12, 326b.13,
 327b.12, 328a.4, 328a.6, 329a.15,
 329b.10, 329b.2, 329b.7, 329b.8,
 330b.14, 330b.6, 330b.7, 330b.8,
 331b.13, 331b.2, 332a.11, 332a.15,
 333a.10, 334b.8, 335b.3, 335b.9,
 336a.15, 336a.15, 337a.12, 337a.2,
 337a.3, 337b.12, 337b.14, 337b.14,
 337b.3, 337b.8, 338a.11, 338a.5,
 338b.10, 338b.10, 338b.15, 338b.15,
 338b.3, 338b.6, 339a.4, 340a.12,
 340a.14, 340a.4, 340a.5, 340b.6, 342b.2,
 343b.15

o.+dur 39b.15, 53a.13, 53b.2, 53b.6,
 53b.9, 104b.13, 130b.3, 137a.11, 182b.5,
 194b.12, 274b.8, 275b.10, 275b.4,
 276a.10, 279b.9, 280b.7, 283b.5, 284b.1,
 307a.11, 324a.7, 341b.6

ol ara ora

o.+da 27b.11, 58b.6, 75b.6, 76b.15,
112a.5, 120a.3, 172b.9, 176b.1, 303a.5-6,
313a.10-11, 313a.15, 320a.8

o.+dan 84b.12-13, 127a.13,
172a.11, 285a.1, 311a.1

o.+ya 322a.10

ol dem o an

o. 16a.7, 58a.12, 82b.1, 221a.15,
247a.12, 247a.15

ol maḥal o sıra

o. 16b.14, 18a.11, 20a.5, 30a.11,
30b.15, 33a.7, 46a.10, 59b.4, 73b.6,
74a.13, 81a.1, 90a.3, 142a.6, 172b.7,
176a.15, 180a.8, 193b.7, 194a.2, 221b.6,
241b.14

ol sa'at o an

o. 10a.14-15, 15a.9, 23b.7, 32a.1,
32a.3, 32b.2, 33a.4, 48b.2, 50b.4, 67b.11,
81a.5, 92a.10, 94b.6, 95b.9, 96a.11,
97b.2, 98b.4, 105a.1, 105b.7, 143b.14,
144b.2-3, 152a.15, 153b.1, 157b.1-2,
183a.5, 189b.12, 197a.7, 199a.4,
200b.12, 207b.2, 218b.1, 242a.8,
245a.13, 245b.13, 255b.4, 258b.9,
258b.9, 272a.12, 290b.10, 301b.11,
312b.11, 327b.11, 327b.8

anda 1. orada

a. 10b.3, 28b.14, 42b.5, 75b.10,
82a.3, 83a.10, 83b.6, 83b.10, 84b.14,
87b.10, 101b.2, 105b.5, 107b.13, 120a.2,
128a.7, 129a.12, 129b.5, 132a.12,
149b.6, 168b.2, 177b.14, 272a.12,
288a.10, 298b.8, 305a.11, 306a.6,
313a.11, 313a.6, 313a.6, 338a.8

a.+dır 75b.10, 75b.12

2. oraya

a. 75b.9, 166b.7

andan 1. ondan

a. 6a.14, 6a.15, 6b.1, 7b.14, 7b.15,
9a.15, 16b.8, 20a.15, 26a.12, 26b.13,
26b.13, 26b.14, 26b.14, 27b.1, 29b.8,
38a.5, 38a.6, 46b.12, 71a.10, 83b.8,
90b.14, 94a.5, 118a.15, 118b.2, 118b.7,
119a.12, 119b.10, 192b.11, 194a.10,
254b.10, 264a.10, 264b.9, 275b.2, 319b.8

2. ondan sonra

a. 321a.9, 327b.5, 328b.11

andan ğayrı 1. ondan başka

a. 10a.6

2. ondan sonra

a. 57b.10

andan ötürü ondan dolayı

a. 68b.9

andan sāniyā ondan sonra

a. 20a.15-20b.1, 26a.12, 90b.14,
189a.3, 204b.6, 211b.2, 225b.1

andan şoŋra ondan sonra

a. 211b.3

anı onu

a. 5b.7, 12a.4, 14a.3, 15b.2, 18a.4,
18a.6, 40a.6, 45a.4, 50a.5, 61b.11,
65b.14, 66a.9, 69a.10, 71b.7, 73b.10,
74a.2, 77b.12, 85b.11, 85b.12, 95b.12,
101b.11, 102a.2, 107a.6, 114a.1, 116a.14,
119b.13, 120a.9, 121a.6, 122b.3, 124b.3,
124b.3, 131b.14, 135b.9, 136a.8,
136b.15, 141a.2, 144b.6, 148b.15,
149a.7, 151a.4, 175a.7, 186b.1, 191a.6,
202a.15, 204a.15, 204b.6, 204b.8,
209b.10, 212b.7, 212b.9, 215a.1,
222a.10, 223a.1, 223a.3, 223b.14,
234a.15, 234b.12, 247b.5, 255b.12,
258a.10, 262a.12, 264a.9, 272b.8,
279b.14, 280a.7, 284b.3, 298a.7,
299a.13, 302a.10, 303a.8, 307b.4, 310a.9,
319b.8, 333a.13, 335b.3, 337a.12, 346a

anıŋ onun (*bk. anuŋ*)

a. 10a.12, 14a.11, 14a.11, 42b.9,
54a.12, 56b.15, 57b.14, 62a.15, 64b.9,
66b.10, 72b.9, 76b.6, 83a.6, 83b.9, 93a.3,
93b.12, 93b.13, 93b.6, 100a.14, 117b.12,
120b.2, 132a.2, 132a.3, 132a.4, 132a.5,

132a.6, 133a.2, 134a.15, 135b.7, 141a.2,
142b.4, 152b.8, 156b.1, 158b.13,
162b.12, 163b.6, 164b.1, 167b.3, 168a.9,
180b.11, 180b.11, 190b.8, 195b.10,
203b.2, 207b.12, 207b.7, 208a.1, 218a.9,
223b.13, 226b.1, 227a.13, 229a.5,
229a.6, 252a.12, 253b.6, 260a.7, 263a.7,
267b.3, 278a.4, 282a.10, 282a.9, 315a.13,
318b.13, 332a.12

a.+dır 321a.6

a.+içün 107a.8, 118a.6, 167b.3

a.+la 88a.15, 155b.3

anıŋçün onun için, ondan dolayı (*bk. anıŋiçün*)

a. 39a.7, 159b.10, 256a.12

anıŋiçün onun için, ondan dolayı
(*bk. anıŋçün*)

a. 97b.15

a.+dür 57a.11

anlar onlar

a. 7b.8, 20b.10, 35b.10, 39a.15,
43a.4, 49b.14, 62b.9, 71b.8, 79b.14,
101a.8, 104a.12, 107b.5, 108b.11,
108b.9, 116a.10, 167a.13, 179b.5,
200a.15, 229a.4, 229b.1, 235b.10,
235b.15, 238b.8, 301a.6, 316a.13,
319b.14, 327a.6, 330a.1, 330a.2, 335a.6,
340b.15

a.+a 10a.8, 16a.3, 21a.1, 35a.8,
35b.5, 36b.13, 108b.7, 110a.10, 110a.6,
129a.10, 162b.15, 167b.5, 171a.2,
213b.15, 253b.10, 265a.14, 270a.9,
278b.2, 338a.2

a.+da 138b.4

a.+dan 53a.14, 69b.8, 75a.10,
79b.13, 128a.11, 193a.11, 278b.2,
293a.10, 303b.7

a.+dandır 46a.2

a.+ı 4a.15, 27a.3, 30a.3, 36b.12,
40a.8, 52b.2, 54b.4, 57a.3, 79b.7,
119b.11, 125a.14, 125a.15, 160a.10,
167a.15, 211a.13, 231a.4, 243b.6,
265a.13, 342a.10

a.+ıñ 16a.4, 79a.1, 79a.2, 100b.11,
138b.5, 170b.12, 178a.9, 184a.12,
226a.10, 249b.12, 251b.9, 265a.14,
283b.2, 311a.4, 313a.7, 328b.6

a.+la 182b.15

a.+uñ 20b.8, 43a.12

anuç onun (*bk. anıñ*)

a. 20b.13, 20b.3, 21a.2, 21b.1, 21b.3,
22b.15, 22b.8, 23a.13, 28a.5, 31b.2,
39a.14, 40a.1, 40b.14, 40b.15

aña ona (*bk. ona*)

a. 8b.1, 9a.7, 10b.9, 16a.6, 20a.6,
22b.2, 24a.10, 29a.13, 32a.11, 40b.13,

41b.3, 59a.11, 67a.3, 67a.4, 74a.9, 76b.4,
79b.15, 81a.15, 88a.13, 88a.6, 105a.3,
113b.2, 119b.2, 120a.9, 121b.6, 122b.4,
125a.3, 136a.13, 137b.4, 137b.6, 140a.4,
144a.12, 148b.9, 153a.4, 153a.5, 156a.8,
156b.2, 159a.2, 162b.12, 167b.2, 173a.1,
174b.10, 177a.3, 177b.13, 177b.14,
177b.8, 178b.10, 183b.12, 183b.3,
188b.14, 193a.12, 193a.6, 196a.14,
207a.15, 212a.1, 212b.12, 224b.7,
230b.15, 235a.13, 236b.4, 236b.8,
245a.12, 251a.8, 253b.2, 256b.15,
256b.6, 257a.2, 257a.3, 257a.5, 257a.6,
261a.1, 262b.4, 264a.11, 278a.7, 282a.15,
291a.11, 299a.13, 301b.4, 302b.3,
306b.1, 309b.5, 310b.11, 316a.9, 316b.3,
317a.12, 320b.10, 321b.9, 322a.9,
323a.13

ol- 1. olmak

o!. 188a.14, 248b.5

o.-a 6a.9, 10b.8, 11b.15, 15a.13,
29b.8, 36b.10, 47b.11, 48b.12, 58b.15,
61a.5, 88b.7, 90a.13, 92b.1, 93a.7, 95a.8,
111a.6, 141b.1, 154b.10, 154b.8,
183b.13, 184a.13, 203b.2, 203b.2,
211a.10, 233a.10, 257a.5, 260a.8,
298a.14, 326b.10, 326b.10, 326b.4,
326b.7, 326b.8, 326b.9, 327a.13, 327b.1,
328a.15, 328a.2, 328a.2, 328a.4, 330a.7,
338b.1

o.-acaktır 83a.10

o.-açak 169b.3, 184b.8, 226a.5,
264a.11

o.-açak imiş 70a.11

o.-alar 40b.1, 255a.2, 333b.7

o.-aldan 74b.1

o.-alı 318b.7

o.-alım 305b.14

o.-am 67b.11, 104b.3, 163b.5

o.-amadım 330b.11

o.-amayasız 202b.14

o.-an 4a.6, 4b.10, 5a.15, 6a.8, 7b.13,
14a.13, 40b.6, 42b.5, 66b.5, 75b.13,
82b.2, 95b.14, 116a.7, 119a.5, 120b.4,
121b.11, 122a.10, 125a.9, 129b.2,
130b.12, 138b.7, 141a.1, 141a.3, 152a.7,
158a.13, 162a.13, 164a.1, 166a.10,
167b.7, 168b.15, 181b.8, 186a.7, 186b.9,
188b.10, 191a.8, 194a.7, 204a.13,
204b.14, 205a.2, 205b.6, 207a.11,
209a.15, 210b.8, 221b.3, 223b.1, 224b.4,
228a.4, 228b.4, 229a.10, 229a.14,
229b.6, 231b.8, 241a.4, 248a.14, 259b.1,
259b.8, 260a.6, 263a.3, 264a.8, 265b.8,
268b.2, 271b.7, 273a.14, 274b.13,
291b.6, 308a.1, 313b.1, 320b.13, 321b.3,
322a.3, 323a.5, 341a.15, 342a.15, 342a.3,
345b

o.-ana 55a.10, 188a.1, 288b.10

o.-anlar 107b.13, 269a.3

o.-anlara 66a.1

o.-anların 229a.7

o.-asañ 178b.7, 189b.1

o.-asın 73b.9, 182a.14, 198a.13,
223b.3, 293a.1

o.-asıñ 10b.6, 112b.4

o.-asız 222b.2, 229a.3, 235b.9

o.-aydı 69a.13, 163b.10, 241a.15,
336a.9

o.-ayım 108a.10

o.-dı 13a.3, 16b.14, 17a.10, 17b.10,
22b.3, 27a.14, 29a.3, 32a.2, 32a.15,
33a.5, 35b.12, 36b.5, 37b.10, 38b.9,
38b.9, 39a.6, 39b.3, 48b.2, 59a.1, 59a.12,
60a.10, 60a.15, 63b.10, 64b.14, 66a.15,
68b.15, 71b.5, 74a.4, 77a.10, 77b.6,
80b.7, 81b.9, 81b.11, 84a.9, 89b.1, 94b.5,
95a.3, 100b.4, 103a.15, 103b.1, 106a.6,
106b.3, 114a.14, 114b.12, 115a.3,
120b.11, 126a.6, 129b.15, 130b.11,
133a.5, 134b.15, 135b.13, 139a.13,
142b.14, 145b.14, 146b.3, 148a.14,
148a.15, 148b.11, 148b.6, 148b.8,
149b.7, 150b.5, 152a.2, 152a.5, 156b.7,
158b.1, 158b.2, 158b.3, 158b.4, 161a.3,
161b.10, 162b.5, 162b.5, 168b.3,
169b.15, 171b.14, 176b.3, 179a.6,
184b.12, 184b.15, 186a.12, 188a.7,

188b.1, 189a.10, 189b.2, 191b.12,
 195a.2, 195b.13, 196b.4, 197a.13,
 199a.6, 199b.14, 206b.9, 207b.3,
 210b.12, 213a.12, 213b.1, 214a.5,
 214a.8, 214b.3, 216b.13, 224b.2,
 239a.11, 240a.9, 248b.7, 250a.8, 252a.1,
 255b.5, 258b.6, 258b.9, 261b.14, 262a.8,
 262b.9, 263b.4, 269a.13, 270b.2,
 274a.12, 274a.13, 275b.7, 275b.9,
 276a.5, 276b.7, 282a.3, 283b.3, 284b.10,
 285a.10, 285a.8, 291b.11, 298a.15,
 299b.2, 300b.10, 300b.12, 300b.13,
 300b.13, 304b.1, 306b.15, 307b.10,
 308b.11, 309a.7, 310b.14, 311a.12,
 311b.12, 312a.6, 314a.6, 314b.9, 315b.1,
 315b.6, 320a.7, 320b.1, 321a.11, 321a.9,
 322b.4, 323a.2, 323b.2, 323b.6, 325b.7,
 327b.14, 338b.5, 338b.8

o.-dılar 10a.1

o.-dıydı 144b.1

o.-du 58a.4, 87a.10, 189b.15

o.-duğı 28a.15, 56a.5, 134a.12,
 134a.12, 134b.3, 162b.3, 167a.8,
 186b.12, 227b.6, 237a.11, 248b.12,
 249b.13, 273b.15, 275a.10, 275a.15,
 279b.15, 280b.2, 282a.6, 283b.7, 286a.12

o.-duğıçün 162b.12

o.-duğım 163b.4, 280b.12

o.-duğımız 199b.14

o.-duğın 221a.3, 277b.10

o.-duğın 94a.12, 110b.4, 113b.3,
 339a.12

o.-duğın 176b.2

o.-duğunı 51b.8, 152b.12, 170b.11

o.-duğça 48a.10

o.-duğda 36b.10, 67a.10, 124a.7,
 179a.1, 282a.2, 336b.13, 337b.8

o.-duğdan 70a.12, 80b.5-6, 222a.15

o.-dular 18a.2, 92a.15, 117b.1,
 120b.14, 155b.14, 190a.8, 265b.4,
 272a.15, 280b.14, 312a.8, 323b.7

o.-dum 8b.2, 77b.10, 77b.8, 109a.1,
 192b.9, 247b.15

o.-dur 90b.1

o.-ıcağ 124a.6

o.-ıcağ 140b.8, 156b.5, 336b.7

o.-ıcağdır 130b.3, 132a.12

o.-madan 173b.14, 203a.1

o.-madı 9a.13, 13a.2, 13a.2, 13a.3,
 50b.7, 72b.9, 83b.14, 149a.4, 159a.5,
 160a.5, 160a.9, 229b.11, 258b.5,
 301b.11, 333a.4

o.-madığına 316b.14

o.-madıkça 127b.3, 193a.11

- o.-madılar 121b.4
- o.-madım 87b.6
- o.-madın 121b.12
- o.-mağa 58b.1, 135b.13
- o.-mağı 339b.9
- o.-mağıçün 216b.2
- o.-mağıla 3b.6, 175a.7, 220b.7, 220b.7, 224b.9, 288a.10
- o.-mağın 28b.10, 40b.15, 69b.1
- o.-mağla 28b.11
- o.-mağ 28b.5, 46b.1, 69a.9, 83a.2, 83a.10, 87b.3, 104b.5, 104b.7, 123a.13, 135b.2, 135b.7, 176b.1, 207b.7, 241a.15, 255a.3, 257a.10, 297b.6
- o.-mağda 248b.1
- o.-mağdan 135b.8
- o.-mağ gerekdir 50b.9, 289b.13
- o.-malı 192a.4
- o.-mamışdı 9a.9
- o.-mamışdır 166a.11
- o.-masa 62a.6
- o.-masa gerekdir 228b.4
- o.-masaydın 292a.2
- o.-ması 57a.12, 90a.10
- o.-masın 44a.2, 59a.10, 87a.14, 113b.4, 142b.9, 169a.10, 268b.14
- o.-masın 90b.3
- o.-masun 80a.6
- o.-maya 82b.10, 116b.14, 141b.5, 203b.3, 214b.2
- o.-mayaçak [sıfat fiil] 14b.6, 209b.4
- o.-mayalar 336b.1
- o.-mayan 15a.13
- o.-mayaydı 118a.9, 221b.5, 224b.6, 230b.7-8, 250a.15
- o.-mayaydın 287b.5
- o.-mayınça 69b.8, 307a.9
- o.-mayup 293a.1
- o.-maz 23b.10, 24a.8, 34b.10, 61a.7, 69a.2, 69b.15, 69b.6, 69b.8, 70a.4, 70a.7, 71b.5, 104b.4, 110b.9, 112a.14, 117a.7, 118b.9, 120a.15, 123a.15, 123a.9, 123b.6, 124a.6, 127a.2, 127a.3, 137a.2, 144b.11, 149b.12, 156b.4, 161b.15, 162a.1, 163a.4, 169a.1, 169a.4, 169b.7, 177b.7, 179a.11, 179b.11, 182b.8, 184b.11, 187a.9, 202a.4, 203a.11, 214a.1, 215a.2, 224b.5, 235a.10, 235a.14, 241b.7, 246b.13, 250b.3, 255b.9, 259b.15, 273a.15, 278b.7, 281b.8, 294a.7, 306b.8, 306b.15, 306b.2, 309a.2, 320b.5, 336a.15, 339b.7

o.-mazdı 62a.6, 69a.15, 163b.11

o.-mazsın 320b.6

o.-muş 13a.14, 35b.3, 66b.6, 123a.5, 143a.9, 203a.4, 280b.3, 312a.14, 332a.8, 334b.6

o.-muşdı 97a.11, 219b.3, 239b.5, 306b.4, 324b.5

o.-muşdır 219b.2, 254a.15

o.-muşdur 141b.2, 194b.15

o.-muşlardır 47b.7

o.-sa 8a.13, 49a.1, 94b.9, 110b.6, 111a.9, 114b.6, 245b.9, 245b.9, 321a.4, 336a.2

o.-sa gerek 61b.10, 83a.12, 168a.4

o.-sa gerekdir 83a.6, 144a.15, 180b.10-11, 180b.11, 195b.12, 278a.13

o.-salar gerekdir 167a.13

o.-sam 127a.1

o.-sañ gerekdir 68b.9

o.-sun 27a.6, 43a.10, 44b.5, 56b.4, 56b.4, 58b.8, 59a.15, 61a.6, 61a.7, 61b.3, 81a.13, 89b.10, 102b.9, 117a.2, 124b.3, 142a.14, 142b.1, 154a.9, 154a.14, 169a.11, 173b.5, 176b.1, 183b.13, 187a.9, 192a.7, 202b.12, 213b.8, 267b.13, 276b.5, 277a.1, 277b.2, 322b.7, 334b.12

o.-unça 340b.13

o.-uñ 250b.2

o.-up 10a.10, 11a.10, 14a.11, 22b.15, 29b.7, 39a.11, 40b.11, 55b.6, 64a.13, 69b.2, 72a.7, 72a.8, 73a.8, 73a.9, 93a.10, 103a.13, 167a.5, 170b.2, 185a.14, 191a.5, 194a.6, 194b.13, 197b.4, 215a.11, 219b.13, 225a.9, 226a.10, 229b.8, 230a.1, 245b.11, 245b.13, 246a.2, 246a.5, 246b.4, 249a.8, 253b.7, 265b.3, 267b.8, 274a.8, 275a.9, 287a.8, 295a.4, 295b.3, 302a.2, 304b.13, 304b.7, 305a.3

o.-ur 6b.13, 6b.14, 6b.15, 8b.3, 8b.3, 8b.4, 8b.5, 9a.4, 28a.15, 30a.11, 30a.5, 54b.6, 60a.7, 63a.10, 63a.11, 64b.11, 69b.14-15, 70a.2, 75b.3, 88a.8, 89a.2, 91b.2, 99b.6, 100b.13, 102a.12, 104a.12, 108a.1, 112b.13, 112b.8, 114b.10, 120b.13, 124a.9, 127a.9, 136a.3, 137a.3, 137a.3, 137b.9, 144a.6, 149a.1, 149a.2, 150a.6, 150a.7, 150a.8, 150b.3, 152b.11, 155a.7, 156b.5, 158a.11, 166b.5, 169a.9, 173b.13, 174a.4, 182b.9, 185a.10, 191b.10, 192a.5, 193b.3, 199a.15, 205b.3, 208b.14, 215b.9, 232a.5, 235b.2, 243a.12, 243b.4, 249a.6, 254a.3, 269b.6, 273a.1, 275a.2, 286b.10, 286b.10, 291b.15, 294a.9, 301a.8, 301b.5, 303b.5, 311b.9, 312b.11, 317b.12, 323a.8, 333a.6, 335a.11, 335a.12

o.-uram 73a.15, 314a.5

o.-urdu 94a.12, 102b.12, 118a.10,
143a.7, 165a.3, 176b.2, 331a.11

o.-urduķ 312b.3

o.-uruz 9b.3, 203a.5

o.-ursa 124b.3, 123b.4, 124a.1, 124a.9,
140b.8, 154a.14, 187a.9, 192a.7,
286b.10, 286b.9, 290b.7, 307a.14

o.-ursam 122b.1

o.-ursin 93b.6, 127a.9, 278b.2, 320b.4,
325b.3

o.-ursin 121b.13, 121b.14

o.-ursız 44b.7, 124b.11, 220b.15,
229a.11

o.-uruz 227a.3, 281b.4, 320b.5

o.-usak 203a.11

2. bulunmak

o.-a 67a.9

o.-alar 113a.2

o.-alım 113a.1-2

o.-an 8a.10, 8a.11, 8a.9, 8a.9, 18b.12,
39b.15, 42a.15, 81b.8, 122a.11, 343b.4

o.-anlar 42a.13

o.-asız 27b.9

o.-aydı 69a.14

o.-dı 88a.1

o.-duğı 88b.6

o.-duğım 26b.10

o.-duğın 94a.2

o.-duķça 14a.12

o.-duķda 91a.1

o.-duķlarından 7b.8

o.-mak 136a.4

o.-maya 8b.1

o.-mayaydı 250a.13

o.-mayup 154b.10

o.-maz 74b.11

o.-sa 63a.8, 63a.8, 238a.7

o.-sun 44b.6

o.-uņuz 30b.2

o.-up 23a.4, 27a.10, 27b.15, 40b.6

o.-urdu 315a.13

o.-ursa 149b.2

o.-ursin 36a.12

o.-ursız 220b.10

3. vuku bulmak

o.-a 260a.12

- o.-açak [sıfat fiil] 167b.11
- o.-açaktır 168a.2
- o.-an 22a.2, 22a.2, 27a.15, 105a.13, 259b.12, 259b.14, 273b.15, 300b.6
- o.-dı 6a.4, 6a.5, 33a.12, 77a.11, 77b.9, 300a.13, 315a.10
- o.-maduğından 21a.2
- o.-mamışdır 300b.7
- o.-up 25b.1
- o.-ur 9b.1
- 4. birlikte olmak**
- o.-dular 113a.9
- o.-ma 135b.6
- 5. doğmak**
- o.-dı 39b.2, 92b.7
- 6. müyesses olmak**
- o.-dı 46b.15
- 7. huzura ermek**
- o.-mayam 266b.2
- 8. ulaşmak**
- o.-mazsın 90b.13
- 9. uygun olmak**
- o.-mayaçak 66b.12, 179a.2
- 10. başına gelmek**
- o.-dı 90b.2
- 11. yazılmak**
- o.-aydı 4a.7
- ola ki** ola ki, ihtimal ki (*bk. olayki*)
- o. 119b.4
- olayki** ola ki, ihtimal ki (*bk. ola ki*)
- o. 205b.1-2
- olur olmaz** herhangi (suç)
- o. 318b.3
- oluk gibi ak-** çok fazla ve aralıksız gelmek (kan)
- o.-rdı 252a.14
- oluşdur-** oluşturmak
- o.-urlar 284b.1
- omuz** omuz
- o.+ına 30a.12, 79a.10, 80a.4, 80a.4, 196a.13
- o.+una 27b.13, 27b.14
- on** on
- o. 16b.11, 40b.5, 70a.6, 109a.9, 158a.15, 206a.4, 215a.11, 215a.8, 215a.9, 215b.1, 318a.9, 325b.10
- on altı biğ** on altı bin

o. 190b.10

on altıncı on altıncı

o. 2a.5-6, 304a.9-10, 343a.2, 344a.7

on beş on beş

o. 41b.11, 88a.10, 209a.11, 219a.14

on beş biş on beş bin

o. 146b.9-10

on beşinci on beşinci

o. 2a.1, 259b.6, 263a.1, 343a.1,
344a.6

on biş on bin

o. 107b.7, 116b.14, 116b.14-15,
147b.4, 186b.4, 337b.8

on birinci on birinci

o. 1b.14-15, 27a.6, 166a.6,
342b.13, 343b.15, 344a.2

on dördüncü on dördüncü

o. 2a.1-2, 233a.6, 344a.5

on dört on dört

o. 265a.1

on iki on iki

o. 265a.3, 331a.15

on iki biş on iki bin

o. 306b.3

on ikinci on ikinci

o. 1b.14-15, 181a.2, 342b.14,
344a.3

on ikiye on ikiye

o. 325b.10

on sekiz on sekiz

o. 231a.12, 240b.9

on sekiz biş on sekiz bin

o. 7b.11, 7b.14, 322b.4, 323a.5

on sekizinci on sekizinci

o. 2a.5-6, 326a.5-6, 343a.4, 344a.9

on toktuz on dokuz

o. 4a.12, 120b.10, 186a.14

on toktuzuncu on dokuzuncu

o. 2a.10, 71b.1-2, 341a.2, 343a.5,
344a.10

on üç on üç (*bk. on üç*)

o. 174a.13

on üç on üç (*bk. on üç*)

o.+ünde 56a.11

on üçüncü on üçüncü

o. 2a.2, 194b.9, 342b.15, 344a.4

on yedi on yedi	o.+larıdır 1b.17
o. 42a.1-2, 225a.4	ordu-yı sa'adet saadetli ordu
on yedi bin on yedi bin	o.+in 171b.1
o. 198b.2-3	ormanlık ormanlık
on yedinci on yedinci	o. 84a.9
o. 2a.5-6, 309a.14, 343a.3, 344a.8	orta 1. iki şeyin ortası
onuncu onuncu	o. 75b.3, 196a.4, 196a.7, 201a.8, 337b.10
o. 1b.14, 24b.4, 136b.4, 168a.8, 198b.1, 213b.11, 275a.10, 341b.15, 342b.12, 343b.14, 344a.1	o.+sına 54b.12, 100a.15, 236a.2
oña ona (<i>bk. aña</i>)	2. ortanca
o. 120a.7	o. 244a.13
oñul- iyileşmek	ortadan kaldır- öldürmek
o.-madan 51b.14	o.-alım 12b.7, 17a.11
oradan buradan sağdan soldan, her yerden	o.-madıkça 16b.5
o. 321b.10	ortaya al- her yanını çevirmek, kuşatmak
ordu ordu	o.-dılar 201b.1, 201b.5, 215a.4, 215a.5, 219b.8-9, 224a.4, 253b.8
o.+ıuzı 178b.15	o.-ıñ 250b.3
ordu-yı hümāyūn Hz. Hüseyin'in ordusu	o.-up 148a.5, 209b.14, 213a.3, 227a.12
o.+ı 182a.2, 192b.15	ortalık, -ğı 1. bulunulan yer, etraf
o.+ına 175a.1, 175b.5	o.+ı 302a.4
o.+ımı 81b.13, 181a.3, 181a.5	2. herkes, halk

ortalığı düzelt-, -d halkın huzurunu
sağlamak, kargaşayı gidermek

o.-e 106b.13

oruc (<Far. rûze) oruç

o. 297b.8

oruçlu oruçlu, oruç tutan

o.+yım 314b.12

ot ot

o. 17b.3

o.+a 112a.5

otlak, -ğı otlak, çayır

o.+ını 9a.10

otlu sulu verimli, sulak yer

o. 112a.4

otur- 1. oturmak

o. 136a.3, 142a.14, 146b.2, 167b.1

o.-asın 116b.12

o.-dı 14b.11, 44a.8-9, 62a.2, 72a.8,
158b.14, 189a.15, 266a.4, 270b.13,
280b.5, 294a.5, 311a.9

o.-dılar 49a.12, 106b.8, 136a.10,
280b.6

o.-dugı 253a.14

o.-dular 156b.9

o.-ır 15a.8, 337a.14

o.-ma 170b.4, 180a.12

o.-mağa 216b.15

o.-muş 52b.8

o.-muşlar 16a.11, 43b.9

o.-sun 125b.3

o.-uñ 114a.12

o.-up 76a.14, 80a.1, 271a.3

o.-ur 13b.3, 77a.6, 312a.14

o.-uram 43b.11

o.-urdum 77a.6

o.-urken 66b.13, 75a.1

o.-urlar 79b.15

2. kalmak, beklemek

o.-sun 130b.13

3. oturtmak

o. 327a.3

oturağ istirahat için konaklama

oturağ ét- istirahat için konaklamak

o.-tikde 82a.5

oturağ eyle- istirahat için
konaklamak

o.-di 82a.3

oturma oturuş biçimi

o.+da 240b.13-14

otuz otuz

o. 56a.10, 146a.7, 146a.8, 158b.2,
198b.6, 299a.13, 315b.5

otuz altıncı otuz altıncı

o. 344b.12

otuz beşinci otuz beşinci

o. 344b.11

otuz bin otuz bin

o. 81b.7, 147b.13

otuz birinci otuz birinci

o. 344b.7

otuz dördüncü otuz dördüncü

o. 344b.10

otuz iki bin otuz iki bin

o. 198b.3

otuz ikinci otuz ikinci

o. 344b.8

otuz sekiz otuz sekiz

o. 39b.11, 83b.1-2, 213a.6

otuz sekizinci otuz sekizinci

o. 344b.14

otuz dokuz otuz dokuz

o. 220a.7

otuz dokuzuncu otuz dokuzuncu

o. 344b.15

otuz üçüncü otuz üçüncü

o. 344b.9

otuz yedi otuz yedi

o. 234a.12-13

otuz yedinci otuz yedinci

o. 344b.13

otuzuncu otuzuncu

o. 343b.1, 344b.6

ova ova

o.+larda 325b.12

oyala- oyalamak, meşgul etmek

o.-yayım 179a.2

oyalaş- oylanmak

o. 165b.8

oyna- oynamak

o.-mağa 25b.5

o.-r 59b.11, 123a.11

o.-rdı 79a.7, 97a.4, 287a.14

o.-rlar 136a.12-13	ö.-mek 196b.11
o.-rlardı 96b.2	ö.-irse 216a.7
o.-rsın 59b.12, 287b.3	ö.sün 216a.7
o.-yalım 97a.6	öl- ölmek
oyun eğlence	ö.-di 17b.6, 258a.6, 311a.11, 311a.12, 311a.2, 319b.11, 331b.1
o.+lar 283b.8, 285a.6	ö.-dü 76a.6, 162a.2
Ö	ö.-dügi 300b.10
	ö.-düğini 155a.7
öç öç, intikam	ö.-dük 238a.12
ö.+ümüzi 320a.5	ö.-e 235b.15
ö.+üñi 320a.13	ö.-eçek 284b.14
ö.+üñizi 320a.12	ö.-eler 330a.13
ödi çatla- ödü patlamak, çok korkmak	ö.-elim 114a.13
ö.-dı 153b.9	ö.-em 76b.13, 153b.14
ög- övmek	ö.-enler 327b.10
ö.-üp 20b.15, 307b.15	ö.-esi 70b.1
ögren- öğrenmek	ö.-esin 119a.2
ö.-di 60b.11	ö.-eyim 110b.11
öğret- öğretmek	ö.-içekdir 158b.8
ö.-di 60a.14	ö.-medi 319a.4
ögün- övünmek	ö.-medik 114a.12
	ö.-mege 198a.10

ö.-mek 181b.11, 273a.4	ö.-dim 329a.8
ö.-mem 197b.7	ö.-dügim 87b.13
ö.-memişdi 233a.2	ö.-düler 212a.4, 334a.12
ö.-mez 70b.1	ö.-düş 329a.7
ö.-müş 130a.3, 293a.14	ö.-elim 12b.10, 12b.7, 108b.1, 315a.15
ö.-sin 158b.8	ö.-en 7b.13, 8a.2
ö.-ünçe 113a.4, 176b.5, 187a.10, 312b.4	ö.-eni 10a.11
ö.-üp 248b.11	ö.-irem 18a.6
ö.-ür 137a.4	ö.-irim 322b.15
ö.-ürler 13b.9, 101a.8	ö.-me 160b.8, 272b.12
ö.-ürse 61b.1	ö.-medikçe 197b.7
ö.-ürsek 114a.2	ö.-mek 136a.11
ö.-ürsem 152b.9, 223b.10, 318b.7	ö.-meñ 116a.2
ö.-ürsen 101a.7	ö.-meyem 182b.4
ö.-ürsin 212b.1	ö.-müşdür 86b.13
ö.-ürsün 203a.9	ö.-seler 99b.4
ö.-ürüz 130a.10	ö.-sin 160b.10, 242a.7
öldür- öldürmek	ö.-üp 264a.10
ö. 160b.6, 162a.2	ö.-ür 175a.15
ö.-di 153a.15, 226b.2, 229b.4, 314b.14-15, 325a.2	ö.-ürem 101a.7, 152b.8-9, 164b.6, 267b.9
ö.-diler 256a.3, 324b.6	ö.-ürim 310b.6

ö.-ürler 100b.14, 101a.11, 101a.2,
108b.4, 252a.12

ö.-ürse 120a.12, 294a.7

ö.-ürseñ 17b.14

ö.-ürsin 288a.2

ölü ölü

ö. 313a.1

ö.+ler 333a.12

ölüm ölüm

ö. 245a.5

ö.+ile 108b.4

ö.+le 108a.15

ölüme berāber öldürücü (darbe)

ö. 161b.5, 201b.2, 205b.14

‘ömr (Ar.) ömür, vade

ö. 32b.5, 69b.4, 216b.2

ö.+den 248a.6

ö.+ini 56b.2

ö.+lerin 236b.11

ö.+ü 106b.11

ö.+üm 48a.10

ö.+ümde 196b.10, 312b.1

ö.+ümden 53a.1

ö.+ümdür 25a.10

ö.+ünde 69a.11, 209a.2, 209a.3

ö.+üñ 86a.7

ö.+üñüz 49a.1

‘ömr-i şerīf değerli ömür

ö.+i 39b.11, 91a.14

öñ 1. ön taraf (*bk. ön*)

ö. 257b.9

ö.+ine 48b.4, 288b.15, 306a.7

ö.+lerinçe 328b.2

ö.+lerinden 155b.15

ö.+lerine 52b.2, 52b.4, 155b.14

ö.+ümde 331b.4, 331b.4

ö.+ümden 207a.15, 285b.15

ö.+üme 270a.1, 286a.1

ö.+ünde 8a.4, 14a.4, 40b.2, 43b.14,
61b.11, 133b.4, 136a.4, 198a.10, 212b.3,
216b.9, 221a.7, 245a.1, 250a.14, 253a.12,
253a.13, 278a.8, 289a.3, 289b.14, 328a.3,
328a.3, 330b.12

ö.+ünden 252a.13, 283b.12

ö.+üne 15a.2, 49a.10, 65a.6, 87a.12,
133b.8, 157b.2, 164b.15, 198b.10,
232a.14, 235b.2, 249b.15, 255b.7,
257b.15, 258a.8, 267a.7, 268b.7,

270a.15, 274a.5, 279a.5, 283b.13,
287a.11, 289b.8, 291b.6, 297a.10,
324b.4, 325a.3, 326a.3

ö.+ünde 8a.10

ö.+ünden 205b.2, 205b.6, 207b.4

ö.+üne 8a.3, 240a.13, 290a.4

ö.+ünüzde 60b.6

2. nezd, huzur

ö.+ünde 125a.4, 125a.5, 187a.10

ö.+üne 152b.4, 185a.10, 185a.9

öñi sıra önünce, ön tarafından

ö. 308a.6

öñ[...] al- ön kesmek

ö.+ümüz a.-dı 98a.14

ö.+ün a.-dı 143b.5, 235b.8

ö.+ün a.-up 232a.11

öñ[...]e düş- birine kılavuzluk etmek

ö.+üme d.-diler 337a.11

öñ[...]ne kat- önünden yürütmek

ö.+lerine k.-dılar 308b.4

ö.+üne k.-mı 50a.4

ö.+üne k.-up 160a.7

öñçe önce, evvel

ö. 318b.11

öp- öpmek

ö.-di 96a.10, 96a.14, 106a.2, 126b.5,
149b.15, 157a.6, 226b.10, 258b.10,
335a.8

ö.-düm 138b.3

ö.-e 258b.4

ö.-eniştir 259a.3-4

ö.-erem 38a.7, 38a.8

ö.-mek 157a.13

ö.-mem 157a.9

ö.-müşdür 267b.4

ö.-señ 39a.1

ö.-üp 49b.10

ört- 1. örtmek (örtü)

ö.-em 339b.13

ö.-müşler 28a.12

2. kapatmak (kapı)

ö.-di 142a.9

örtü örtü

ö. 338b.10

ö.+sini 339b.13

örtülü üstü örtü ile kapatılmış (kase) (*bk. örtülü*)

ö. 89a.9, 89a.9

örtülü başı örtülü, mesture (*bk. örtülü*)

ö. 273b.12

örümcek örümcek

ö. 235b.1

öt- (kuş) ötmek

ö.-di 262a.15, 263a.12

ö.-mü 256b.12

ötürü ötürü (*bk. ötürü*)

ö. 86a.9, 118b.11, 297b.3

ötürü ötürü (*bk. ötürü*)

ö. 175b.8, 248a.6, 254b.10, 295b.12, 295b.13

öyle öğle vakti

ö. 260a.11

öyle 1. o şekilde

ö. 22a.15, 22b.1, 28a.7, 29b.13, 30b.3, 32a.11, 44b.11, 63b.14, 73a.2, 77a.13, 107b.12, 119b.7, 120a.14, 123a.4, 129a.9, 134a.3, 135b.12, 142a.4, 148b.5, 157b.1, 161a.3, 162b.5, 163b.13, 167a.13, 173b.6, 188a.11, 189a.10, 192b.8, 193a.7, 197a.11, 197b.3, 198b.8,

202b.8, 202b.9, 205b.3, 205b.4, 206a.1, 209b.10, 210b.10, 210b.6, 214b.7, 215b.6, 216a.9, 217a.2, 220b.6, 232a.13, 234b.10, 250a.2, 253b.4, 253b.5, 256a.1, 256a.8, 265a.6, 265a.9, 268b.8, 275a.3, 276a.4, 280a.3, 285b.12, 298a.14, 298b.9, 307a.4, 308b.3, 310a.9, 311b.9, 312a.11, 313b.10, 320b.7, 324b.3, 325b.9

ö.+çe 59a.11

ö.+dir 176b.14, 269b.10

2. o derece, o kadar

ö. 27a.14, 33a.5, 56a.14, 81b.2, 89a.2, 151b.14, 152a.14, 163b.1, 165a.2, 201b.2, 204a.9, 205b.13, 217b.1, 221b.13, 221b.14, 224a.1, 230b.15, 232b.14

3. öyle, onun gibi

ö. 53a.12, 69a.12, 126a.2

‘özr (*Ar.*) affedilmeyi isteme, özür (*bk. ‘özür*)

ö.+ümi 199b.5

‘özr dile- özür dilemek

ö.-di 106a.10

‘özr èt- özür dilemek

ö.-üp 133a.9

‘özür (<*Ar.* ‘özü) affedilmeyi isteme, özür (*bk. ‘özür*)

‘**özür eyle-** özür dilemek

ö.+ler e.-di 87b.3

P

pādiṣāh (*Far.*) padişah

p. 80b.7, 100b.13, 103b.6, 121b.12, 121b.13, 121b.14, 123a.9, 125b.6, 129b.14-15, 131b.13, 135b.8, 141a.15, 143a.9, 163a.3, 183b.12, 207a.7, 247b.14, 247b.15, 260b.15, 260b.9, 275a.15, 307b.13, 314a.6, 315a.12, 318b.6, 320b.4, 321a.4, 339a.6, 339b.13, 339b.2, 339b.9

p.+a 207b.7

p.+dır 207b.6

p.+ı 112a.7, 135b.9-10, 243b.8, 260b.6, 335b.4

p.+ım 111a.4, 113a.5, 114b.11, 121b.12, 127b.14, 128a.6, 128a.15, 140b.12, 308b.6, 309a.8, 315b.8, 335b.5, 339a.5, 339a.9, 339b.11

p.+ımız 117b.3, 129b.10, 131a.14, 131a.15, 131b.5, 142a.5, 142b.2, 181b.14, 272a.3

p.+ımız 113a.9

p.+ın 339a.8

p.+ından 335b.3

p.+ı 33b.5, 274b.1, 276a.5

p.+ınız 229a.14

p.+ıyam 247b.12

p.+sın 328b.12-13, 329a.3

pādiṣāh-ı ‘ālī yüce padişah

p.+den 163a.9

pādiṣāh-ı cihān cihan padişahı

p.+ım 218a.12

pādiṣāh-ı ulu'l-emr Müslümanların idarecisi olan padişah

p.+ı 158a.9

pādiṣāhlık, -ğı padişah olma, saltanat (*bk.* pādiṣāhlik)

p. 116b.10, 125a.6, 221a.2, 293a.4, 314a.9, 339b.8

p.+a 131a.4

p.+ı 106b.12, 313b.10, 313b.8

p.+ımıza 121b.10

pādiṣāhlık ét- saltanat sürmek

p.-emem 125b.5-6

p.-er 314a.3

pādiṣāhlık eyle- saltanat sürmek

p.-di 313b.13, 315a.9

pādiṣāhlik, -gi padişah olma, saltanat
(*bk. pādiṣāhlik*)

p.+in 188b.15

p.+ini 221a.1-2

pādiṣāhsız başta padişah olmadan

p. 315b.11

pahā (*Far.*) değer, kıymet

p.+mı 61b.9

p.+mızı 161a.9

pāk (*Far.*) temiz

p. 82a.8, 107b.10, 143a.5, 191a.3

p.+dir 340b.15

pāk-ı dāmen eteği temiz, masum

p.+dir 341a.1

pāk-i muḥibb-i ḥānedān Hz.
Muhammed'in soyunu seven temiz kişi

p. 123b.12

pāk-i pākīze tertemiz

p. 40b.3-4

pāk ol- temizlenmek

p.-maz 93b.14

p.-ur 93b.13

pal bal (*bk. bal*)

p.+ın 176b.14

papa baba (*bk. baba*)

p.+larına 155a.13

p.+m 51b.4

p.+mı 159a.14

p.+mıñ 148a.7

p.+ıñız 291a.10

p.+ıñızı 155a.11

p.+sı 142b.3

papas (*Yun.*) papazı (*bk. babas*)

p.+ın 282a.4

parça (<*Far. pārçe*) parça, pare

p. 38b.5, 291b.11

p.+lar 77a.10

p.+sı 291b.11, 291b.12

p.+sına 288a.2

pāre (*Far.*) parça, pare

p. 4a.14, 5b.6, 59b.9, 64b.14, 89b.1,
163a.2, 215b.5, 215b.5, 222a.2, 249a.1,
339b.10, 342a.9, 346a

p.+leri 157a.8

p.+lerin 19b.15

p.+mi 14b.2

p.+si 12b.11, 19a.5, 15b.11, 126b.14,
155b.5, 210a.10, 210b.15, 226b.14,
227b.3, 249a.14, 291b.2

p.+sıdır 93b.5

p.+sine 334a.14

pāre eyle- parçalamak

p.-di 215b.8

pāre pāre ét- parçalamak

p.-elim 115b.9

p.-üp 84a.10, 288a.4

pāre pāre eyle- parçalamak

p.-di 77b.12-13, 89a.15-089b.1,
182a.13

p.-diler 18b.2, 82b.3, 84b.11,
241b.11

p.-r 91b.4

p.-sinler 137a.10

p.-ye 197b.4

p.-yüp 151b.5-6

pāre pāre ol- parçalanmak

p.-dı 89b.6, 313a.10, 334b.14

p.-dukların 22a.4

p.-up 171b.13

p.-ur 277a.14

pārele- parçalamak

p.-diñ 182a.15

parış- barışmak (*bk.* barış-)

p.-alım 322b.11

p.-ırlar 336a.4

p.-mak 322b.9

parmak, -ğı parmak (*bk.* barmaq)

p. 16a.8, 171b.15, 279a.6

p.+ıla 325b.1

p.+ımdaki 156a.15

p.+ın 321b.15

p.+ını 7a.9, 322a.1

p.+ını 95a.1

p.+ıyla 7a.9

p.+ları 334b.8

pasdır- üstün gelmek, bastırmak (*nur*)

p.-dı 282a.11

paşla- başlamak (*bk.* başla-)

p.-dı 142b.15

pazār (<*Far.* bāzār) pazar, alış veriş
yapılan yer

p. 12a.1, 237a.10

p.+a 98b.10

p.+da 176a.13, 176b.3, 336b.5

p.+ı 143b.1

peder (*Far.*) baba

p.+im 89b.8

p.+imiz 80b.13

peder-i 'azîz kıymetli baba

p.+im 43b.2, 81a.7, 331b.3

p.+iñ 51b.13

peder-i büzürg-vār saygı değer

baba

p. 54a.4

peg bey, reis (*bk.* beg)

p.+sin 192b.8

pehlivān (*Far.*) yiğit, kahraman

p. 204a.12

pek 1. sert, katı

p. 89a.2, 154b.7

2. iyice, dikkatlice

p. 87a.14

3. çok

p. 66b.6, 77b.4, 116a.11, 119b.10, 124a.10, 128a.4, 137b.3, 150a.12, 157a.4,

158b.14, 172a.9, 180b.9, 181a.15, 181a.15, 217a.9, 239b.14, 284b.15, 286b.15, 298a.10, 298a.7, 316a.7, 331b.10, 331b.11, 331b.8, 331b.9, 333a.4

pekle- beklemek (*bk.* bekle-)

p.-diler 177a.7

pelīd (*Far.*) alçak (*bk.* pelīt)

p. 140b.14, 141a.6, 141b.6, 152b.13, 204a.13, 221b.3, 287b.3

p.+e 322a.4

p.+iñ 226a.14, 232b.15

pelīt (<*Far.* pelīd) alçak (*bk.* pelīd)

p. 229a.14

penāh (*Far.*) sığınılacak yer

p.+ıñ 33b.12

pençe (*Far.*) etkisi çok olan güç

pençe-i āftāb güneşin pençesi (olan kızlar)

p. 261a.10

pençere (<*Far.* pencere) pencere

p.+yi 282a.7

perçem (*Far.*) at yelesi

p.+lerin 255b.6

perde (*Far.*) **1.** görüşü engellemek için gerilen kalın örtü

p.+ler 265a.9

2. nikap

p.+yi 254a.11

3. manevi engel, mani

p. 328a.1

perde-i ğaflet gaflet perdesi

p. 248b.10

4. utanma duygusu, ar

perde-i hicāb kıldır- utanma duygusu kalmamak, ar damarı çatlamak

p.-up 190a.7

perde-güşā (*Far.*) perde açan

perde-güşā-yı innī a'lemü mā-lā ta'lemūn 'ben sizin bilmediğinizi bilirim' perdesini açan

p. 235a.2

perīṣān (*Far.*) perişan

p. 220b.2, 280a.11

perri (*Far.*) peri, cin

p.+lerine 247b.14

p.+lerin 247b.11

pervāz (*Far.*) uçma, uçuş

pervāz ét- uçmak

p.-di 213a.4

p.-üp 140a.15

pervāz ur- uçmak

p.-up 263b.7-8

per-veçh-i ātī (<*Far.* ber-vech-i ātī) aşağıda görüleceği üzere

p. 343b.5

perverde (*Far.*) beslenip büyütülmüş çocuk

p.+si 14a.11

pes (*Far.*) şu halde

p. 6a.3, 23a.15, 27b.12, 79b.8, 87b.7, 137b.14, 174b.9

pesend (*Far.*) beğenme

pesend ét- beğenmek

p.-erdi 151b.3

pesendīde (*Far.*) beğenilmiş

pesendīde-i memduḥ övgüye değer, beğenilmiş (kitap)

p. 4a.3

peşīmān (*Far.*) pişman (*bk.* pişmān)

peşīmān ol- pişman olmak

p.-asın 229b.9

p.-dı 91b.14, 210a.3, 241a.6	p. 11a.13, 30b.11, 85a.13, 136a.11, 136a.13, 136a.9, 152a.3, 180b.10, 204b.9, 252a.13, 330a.5, 335a.1
p.-up 269b.4	
p.-ursın 107b.8	p.+den 90b.9, 157b.8
p.-ursuñ 122b.6	p.+e 87a.8, 130b.2, 186b.15
peşkeş (<i>Far.</i>) hediye	p.+i 212b.14, 297b.7
p.+ler 41a.14	p.+im 183a.1
peydā (<i>Far.</i>) aşık, zahir (<i>bk.</i> peydāh)	p.+imiz 185b.12
peydā ol- ortaya çıkmak, zahir olmak	p.+imizin 187a.7, 192b.14, 289b.12, 317a.4-5
p.-dı 9a.9, 266a.11-12	p.+iñ 62b.5, 71a.8, 183a.15, 335b.13, 336a.7
p.-mayup 40b.15	p.+iñe 336a.12
peydāh (< <i>Far.</i> peydā) aşık, zahir (<i>bk.</i> peydā)	p.+iñiz 288b.5
peydāh ét- 1. ortaya çıkarmak	p.+iñizin 115b.4
p.-di 315b.13	p.+iñiziñ 197b.1, 336a.6
2. edinmek, bulup getirmek	p.+ler 12a.14, 195a.9, 303a.9, 303b.3, 328b.15, 334a.15
p.-üp 339b.15	p.+lerden 303b.7
peydāh eyle- 1. ortaya çıkarmak	p.+lere 12a.13
p.-meñ 104a.3	p.+leri 277b.14
2. edinmek, bulup getirmek	p.+lerinden 277b.12
p.-miş 317b.12	p.+lerine 297b.7
peygamber (<i>Far.</i>) peygamber	p.+lerle 62b.5

p.+lerümüz 282a.15	pīr ol- ihtiyarlamak
peygamberān (<i>Far.</i>) peygamberler	p.-dı 106b.11
p. 280b.5	p.-dum 240a.6-7
peygamber-zāde (<i>Far.</i>) peygamber oğlu	p.-muş 104a.4
p.+yi 257a.12	pīr-i rūṣen aydınlık yüzlü ihtiyar
peymān (<i>Far.</i>) söz, yemin	p.+di 145a.4
s.+ı 69b.1	pīr-i rūṣen-żamīr aydınlık yüzlü ihtiyar
pineke (< <i>Far.</i> pīnegī) hafif uyku)	p.+i 209b.14
pineke ēt- uyuklamak, pineklemek	p.+sin 216a.6
p.-mege 72a.8	pīr-i ṣāliḥ salih ihtiyar
pinhān (<i>Far.</i>) gizli	p. 189b.8
pinhān ēt- gizlemek	pīrsiz nursuz! uğursuz!
p.-di 40b.15	p!. 183a.3
pinhān eyle- gizlemek	pişmān (< <i>Far.</i> peşīmān) pişman (<i>bk.</i> peşīmān)
p.-di 338b.5	pişmān ol- pişman olmak
pīr (<i>Far.</i>) yaşlı, ihtiyar	p.-up 280b.5
p. 131b.14, 148a.5, 176a.5, 189b.10, 189b.2, 189b.4, 216a.9, 217a.4, 269b.9, 269b.9, 286a.1	piyāde (<i>Far.</i>) 1. piyade asker
p.+i 148a.6	p. 205a.3, 232a.10, 249a.4
p.+sin 216a.15, 216a.6	p.+lere 251a.13
pīr-i iḥtiyār ihtiyar	2. yaya
p. 189b.1	p. 18a.13, 200b.8, 217b.4, 253b.7

pūlād (*Far.*) çelik

pūlād-ı tebūh ? bir cins çelik

p. 89a.2-3

pūs (<*Far* būs) öpme (*bk.* būs)

pūs eyle- öpmek

p.-yüp 10b.4

puşı pusu

p.+da 205b.6

p.+daki 205b.2

pūt (<*Far.* būt) put

p.+a 57b.10, 57b.8

pūr (*Far.*) **1.** önüne geldiği kelimeye
'dolu, çok' anlamı verir

pūr-çefā cefası çok olan

p.+nın 292b.4

pūr-dilāver çok yiğit olan, çok cesur

s. 218b.14

pūr-fūsūn çok sihirli, büyülu

p. 140b.15

pūr-‘iṣyān çok isyan eden

p. 126a.2

2. bütün, tüm (şakird)

p. 302a.5

pūryān (<*Far.* biryān) yanmış,
kavrulmuş

p. 280a.12

püzürük (<*Far.* büzürg) büyük, ulu

püzürük-zāde ulu kişinin oğlu

b. 229b.10

R

rābiṭa (*Ar.*) bağ

rābiṭa-i kayd-ı ḥayāt-ı müste‘ār
geçici hayata bağlayan bağ

r.+ı 51a.15

ra‘d (*Ar.*) gök gürültüsü

ra‘d gök gürültüsü

r. 50b.5, 214a.5, 275b.7

rad-vāri gök gürültüsü gibi (nara)

r. 209b.2

rağbet (*Ar.*) **1.** istek, arzu

r.+i 221a.14

2. itibar, kabul

rağbet ét- itibar etmek, teveccüh
etmek

r.-en 60a.12	rāḥat vèrme- sürekli huzursuz etmek
r.-üp 206b.12	
rāḡīb (Ar.) istekli	r.-diñiz 196b.12
rāḡīb ol- istemek	r.-señ 190b.6
r.-maḡın 72b.12	rāḥīb (Ar.) rahip (bk. rāḥīb)
rāh (Far.) yol	r. 282a.15, 282a.15, 282a.15
rāh-ı Ka'be Kabe yolu	rāḥīb (<Ar. rāḥīb) rahip (bk. rāḥīb)
r.+ye 129a.2	r. 281b.15, 281b.7, 281b.8, 282a.15
rāḥat (Ar.) 1. huzur, sıkıntısız olma	raḥmet (Ar.) Allah'ın yarattıklarına olan merhameti
r. 16b.5, 44b.6, 127b.3	r. 31a.7, 220b.8, 234a.1, 239a.5, 243b.4, 303b.13, 303b.14, 303b.15, 334b.12
2. huzur veren	
r. 82a.10	r.+dir 220b.11
rāḥat eyle- rahat etmek	r.+im 8a.13
r.-erdi 59b.14	r.+inden 290a.7, 333b.6
r.-yüp 19b.4	raḥmet eyle- Allah rahmet eylemek
rāḥat ol- rahat etmek, huzur içinde yaşamak	r. 55a.11, 55a.11, 243a.15, 301a.12
r.-dı 29a.6-7	r.-sün 121a.1
r.-mazsañ 128a.7-8	raḥmet-i ğufrān bağışlanma rahmeti
r.-madım 87b.5	r!. 158b.2
rāḥat uç- rahatı kalmamak	raḥmet-i Ḥak(ķ) Allah'ın rahmeti
r.-dı 81b.9	r.+a 145a.7, 202a.15
	r.+dır 112b.8-9

raḥmet vēr- Allah rahmet eylemek	r.-üp 176b.12
r.-sin 33a.1	rāvi (Ar.) rivayet eden
raḥne (Far.) 1. zarar	r.+ler 23a.4, 37b.5, 39a.15, 49a.14, 56a.7, 80b.2, 175b.5, 211b.3, 309b.1
raḥne bıraḳ- zarar vermek	r.+lerden 341b.4
r.-dın 74a.5	r.+leri 4a.15, 5b.7, 342a.10, 346a
2. delik, gedik	r.+lerin 343b.4
r. 69a.13	rāvi-i şīrīn-kelām güzel söz söyleyen ravi
raḥş (Far.) gösterişli at	r. 138b.12
raḥş-ı feşāḥat güzel konuşma atı	rāviyān (Ar.) rivayet edenler, raviler
r. 297a.13	rāviyān-ı aḥbār haberleri nakleden raviler
raḥt (Far.) ev eşyası, elbise	r. 187a.11
r.+ların 51a.15	ravza (Ar.) Hz. Muhammed'in kabri
rām (Far.) itaat eden	r.+sına 127b.5
r.+dır 52b.13	rāyiḥa (Ar.) güzel koku
rāst (Far.) karşılaşma, rastlama	r. 40b.4
rāst gel- karşılaşmak, rastlamak	r.+sı 24b.8, 26a.2, 43b.15, 226b.15
r.-di 50a.2, 64a.5, 82a.13, 88a.14, 129a.3, 133b.3, 134b.11, 134b.7, 143b.2, 148b.13, 148b.14, 185a.2, 223b.2, 229b.7, 230a.11, 239b.15, 242a.9, 284a.4, 318b.10, 319a.2	r.+sından 270b.3
r.-diler 76a.4	rāyiḥa-i ṭayyibe güzel, hoş koku
r.-dim 13a.13	r.+sin 59a.4
r.-dın 198a.9	rāzī (Ar.) rıza gösteren

r. 123b.6, 294b.12, 294b.14	redd ol- sıçratmak (kırbaç)
rāzī ol- rıza göstermek	r.-up 31a.5
r.-duk 299b.11-12	refākat (<i>Ar.</i>) beraberinde olma
r.-dum 37a.1-2, 201b.14, 210b.15	r.+iyle 55b.11
r.-duş 200b.4, 201b.13, 210b.14	ref (<i>Ar.</i>) kaldırma, giderme
r.-duşız 299b.8-9	ref' ét- kaldırmak, gidermek
r.-madı 336b.5	r.-üp 40b.15
r.-madıñ 108b.2-3	ref ol- kaldırılmak, giderilmek
r.-sun 201b.14	r.-up 248b.11
r.-unça 36b.14	refik (<i>Ar.</i>) yoldaş
r.-up 203b.3	r. 40b.1
r.-ursa 104a.9	r.+ler 168b.6
r.-ursız 104a.11	reftār (<i>Far.</i>) yürüyüş
rāzılık razı olma	r.+ıla 69b.9
r. 174a.1	rehber (<i>Far.</i>) yol gösterici, kılavuz
re'āyā (<i>Ar.</i>) yönetim altındaki halk, teba	r.+dir 317b.3
r. 320b.5	rek soy, nesep
rebāb (<i>Far.</i>) uzun saplı saz, çalgı aleti	r. 214b.12
r. 69a.8	rek qarındaş aynı soydan olan kardeş
recez (<i>Ar.</i>) şiir	r.+ıñ 10b.6-7
r. 286b.12	rek'at (<i>Ar.</i>) namazın kıyam, rüku ve iki secdeden oluşan bölümü
redd (<i>Ar.</i>) geri döndürme	

r. 60a.15, 161b.14, 180a.9, 192a.14,
255a.14, 255a.8

r.+da 180a.9, 255a.14

reng (*Far.*) renk

r.+e 126b.10

r.+indendir 57a.12

r.+le 121a.12

rengīn ? (*Far.*) renkli

r. 342a.3

renkli renkli

r. 94b.9

revā (*Far.*) layık

r. 51b.15, 121b.6, 157b. 12, 221a.1,
228a.8, 228a.12, 238b.9

revā gör- bir şeyi birine layık
görmek

r.-dün 292b.3

r.-eler 24a.5

revān (*Far.*) yola koyulma (*bk.* revāne)

revān ét- göndermek

r.-üp 224a.6

revān ol- yola koyulmak

r.-dı 82b.10, 83b.4, 88a.13, 105b.4,
106a.5, 133b.1-2, 134a.1-2, 134a.5,
172a.2, 238a.15, 240b.9

r.-dılar 264b.9, 273b.13

r.-duğı 1b.12

r.-duğını 128b.3

r.-dular 87b.8, 268b.8-9

r.-maya 154b.9

r.-up 48b.3

revāne (*Far.*) yola koyulma (*bk.* revān)

revāne ol- yola koyulmak

r.-dı 81b.15-082a.1, 106a.11,
171a.7, 139a.7

r.-dular 52b.15, 128b.10, 283b.4

r.-muşdur 183a.11

r.-up 84b.13

r.-uram 133a.15

revnağ (*Ar.*) göz alıcı güzellik, parlaklık

r.+ı 276b.1

revnağ-ı güzīn seçkin kişi

r.+e 81b.9

revnağ vērīl- güzelleştirilmek

r.-di 81b.8

revzen (*Far.*) pencere (yara)

r.+nız 144b.5

revzen aç- yara açmak, yaralamak

r.+sı 16a.15, 208b.3

r.+ler a.-mıydı 151b.9

r.+sına 32b.7

re'y (*Ar.*) fikir, görüş

r.+sını 138a.1

r.+imle 67a.14, 83a.8, 144b.6

rızā göster- razı olmak

reyāhīn (*Ar.*) reyhanlar, fesleğenler

r.-medi 134a.9

reyāhīn-i 'aṭā ihsan edilen reyhanlar

rızāsın boynuna şal- rızasını almak

r.+dır 56a.4

r.-dı 124a.3

reyhān (*Ar.*) fesleğen

rızā vèr- razı olmak

reyhān-ı bağ-ı Fāṭimatü'z-Zehrā

r.-dim 173a.11

Hız. Fatıma'nın bağının reyhanı

r.-irsey 135a.7

r. 94b.1

r.-mediler 240b.3

rıhlet (*Ar.*) ölüm, vefat

r.-mek 23b.10, 273a.12

r. 28b.4

r.-meziz 123b.5

r.+leri 345b

2. hoşnutluk, memnuniyet

rıhlet èt- ölmek

rızā-yı Hāk Allah'ın hoşnut olması

r.-digi 1b.5

r. 76a.10

rızā (*Ar.*) **1.** razı olma

rızā-yı halk insanların hoşnut olması

r. 49b.2, 99a.14

r.+ı 183a.14-15

r.-dır 273a.12

rızā-yı hātır gönül hoşnutluğu

r.+m 297b.13

r.+ım 44b.5

r.+mı 50b.12, 210a.13

rızā-yı şerīf gönül hoşnutluğu

r.+mız 227a.15

r.+imi 279b.6

rızık (Ar.) rızık, nimet

r. 159a.2, 161a.7

r.+ı 115a.14

r.+ım 60b.3

r.+ımı 188b.10

r.+ına 120a.5

rızık vèr- rızıklandırmak, nimet vermek

r.-en 7b.13

ri'āyet (Ar.) 1. ikram, ağırlama

r.+imde 52a.3

r.+ler 83b.6, 83b.7

ri'āyet-i 'izzet izzetüikram, ağırlama

r. 132b.15, 174a.15

2. sayma, değer verme

r. 119a.13

3. itaat etme

ri'āyet-i hātır-ı şerif değerli hatırının isteklerine itaat etme

r.+ıñize 34b.7-8

4. gözetme, muhafaza etme

ri'āyet-i elci elçi hukukunu gözetme

r. 336a.11

ri'āyet-i ümmet kıl- ümmetin hukukunu gözetmek

r.-an 75a.10

ri'āyet èt- 1. ikramda bulunmak, ağırlamak

r.-erem 277a.7

r.-er 30a.11

2. saygı, hürmet göstermek

r.-erler 336a.1

r.-üp 336a.3

ri'āyet eyle- 1. ikramda bulunmak, ağırlamak

r. 52a.3, 120b.2

2. saygı, hürmet göstermek

r.-mezsın 336a.12

r.-r 123b.13

3. itaat etmek, tabi olmak

r.-meyüp 260a.14

ricā (Ar.) istek, rica (bk. riçā)

r. 240b.4

r.+mız 94b.4

ricā èt- nazıkçe istemek

r.-erem 221a.10-11, 236a.12,
237b.1

ricā vü şefa'at kapuları yapıl- istek
ve af kapısı kapanmak

r.-dı 161b.11

riçā (<Ar. ricā) istek, rica (*bk.* ricā)

riçā ét- birinden bir şey yapmasını
istemek

r.-eyim 151a.14

rif'at (Ar.) makam yüksekliği

r.+ları 129a.2

rikāb (Ar.) 1. hükümdarın
görevlendirdiği kişi

r. 231b.3

2. hükümdarın huzuru, katı

rikāb-ı hümayūn Hz. Hüseyin'in
huzuru, katı

r.+ıma 133a.1

r.+ını 235a.1, 237a.14

rikḳat (Ar.) hassasiyet, incelik

r. 194a.3

risālet (Ar.) peygamberlik

r. 17b.6

rişte (Far.) iplik

r.+ye 23b.9

rivāyet (Ar.) rivayet, haber

r. 14a.10, 37a.15, 46a.3, 75b.7,
127b.13, 127b.9, 134a.6, 242b.3, 253a.1,
254a.15, 262a.10, 291a.3, 313b.5,
313b.9, 336b.15, 341b.5

r.+de 11b.1, 14b.10, 44b.15, 45b.8,
51a.15, 51a.15, 58b.13, 68a.15, 75a.13,
75a.3, 75b.11, 122b.8, 123a.11, 159b.9,
171a.14, 186a.6, 188a.5, 192b.5, 198b.3,
198b.5, 220a.3, 220a.4, 234b.6, 242a.13,
249b.14, 250b.8-9, 253a.2, 254b.11,
255b.11, 273b.10, 287b.10

r.+dir 11a.15, 14a.14, 14b.3, 21b.5,
22b.3, 22b.6, 23b.3, 25a.7, 28a.11, 30b.3,
32b.10, 34a.11, 34a.14, 35b.6, 37a.9,
44b.12, 48a.9, 49a.15, 71b.1, 73b.15,
74b.8, 76a.2-3, 79a.8, 82b.10, 86b.7,
91a.15, 91a.5, 93a.13, 93b.6, 96a.15,
97b.5, 101b.9, 105a.8, 129a.14, 129b.12,
167b.9, 189a.11, 189b.11, 196b.4,
197b.13, 197b.8, 202a.8, 239b.4,
250b.15, 252a.1, 256b.4, 259b.10,
260b.5, 264a.8, 266a.4, 270a.12,
273b.11, 285b.9, 298a.3, 301a.8, 301b.5

r.+dir 17a.13, 28a.1, 40b.15, 46a.13,
137a.6, 331a.10

r.+idir 23a.4

r.+iyile 13a.12

rivāyet èt- anlatmak, aktarmak

r.-er 6b.11, 9a.2, 35a.1, 97a.9,
224b.4, 312b.14

r.-erdi 279b.10

r.-erler 11a.6, 37b.6, 56a.7, 70b.4,
92a.11, 113b.14, 126a.13, 133b.2,
133b.6, 135b.14, 186b.13, 187a.12,
191a.4, 239b.14, 253a.4-5, 256a.15,
256b.13, 257a.10, 258a.5, 261a.7,
262b.15, 270b.6, 309b.2, 326a.8, 330b.4

r.-mişdir 253a.4

rivāyet eyle- anlatmak, aktarmak

r.-miş 257b.2, 312a.11

r.-r 7a.3, 7b.2, 7b.5, 7b.9, 8a.14,
8b.5, 9a.8, 13a.13, 47b.2, 60b.9, 80b.2,
298b.14, 300b.9, 302a.1-2, 326a.11,
328a.12, 330a.6, 332a.4-5, 335a.13

r.-rdi 224b.7

r.-rler 38a.12, 38a.8-9, 39b.1,
49a.15, 138b.12-13, 325b.9, 341a.5

rivāyet-i āhîr son rivayet

r.+de 252a.5

rivāyet-i eşaḥḥu ṣaḥīḥ en doğru ve
güvenilir rivayet

r. 88b.13

r.+dür 124a.10

rivāyet-i ṣaḥīḥ güvenilir rivayet

r. 301a.8

rivāyet-i ṣālīs üçüncü rivayet

r.+de 291a.8

rivāyet ol- anlatılmak, nakledilmek

r.-unur 35a.1

rivāyet olun- anlatılmak,
nakledilmek

r.-ur 21a.4, 23b.3, 25b.2-3, 30b.4,
40b.4, 42a.3, 56a.13, 57b.5-6, 65a.13,
67a.6, 68a.8, 78a.13-14, 79a.3, 79a.9,
94a.13, 96a.9, 101a.15, 103b.15, 116a.8,
169b.11, 211a.9, 233a.9, 255b.4, 264a.2,
340b.2

rubā'î (Ar.) dörtlük, dört mısralık şiir

r.+yi 10b.15

rūh (Ar.) can

r.+ını 319a.5

r.+ıyçün 107b.10

r.+umı 76b.12

rūh-ı pāk temiz ruh

r.+ine 54a.12

rūh-ı pūr-fütūḥ-ı kemāl tam bir
gönül ferahlığı içinde olan ruh

r.+den 213a.3-4	ruḥṣat ol- izin verilmek
rūh-ı şerīf değerli ruh	r.-madı 21a.11
r.+i 32b.1, 241b.14	ruḥṣat vēr- izin vermek
r.+im 28b.4-5	r. 292b.11
r.+ine 37a.3	r.-eyim 233b.12
r.+ini 206b.1, 324a.6	r.-medi 282a.15
r.+iñ 37a.7	r.-mişsin 190b.3-4, 191b.4
r.+iñe 195a.10	rūšen (<i>Far.</i>) parlak, aydınlık (yüz)
r.+iñize 34b.14	r.+iñden 143b.10
r.+leri 239b.3	rūšen eyle- aydınlatmak
ruḥsār (<i>Far.</i>) yüz, çehre	r.-di 282a.9
ruḥsār-ı mübārek değerli yüz	rūy (<i>Far.</i>) yüz, çehre
r.+inden 55a.15	rūy-ı sipāhi-yi ‘Arab
ruḥsār-ı pūr-envār nurlu yüz	r.+dır 204a.15
r.+ına 35a.5	rūz (<i>Far.</i>) gün
ruḥṣat (<i>Ar.</i>) izin, müsaade	rūz-ı cezā kıyamet günü
r. 34b.4, 190b.5, 244b.11	r.+da 3b.13, 33b.4, 261a.15
r.+dır 34b.5	rūz-ı kıyāmet kıyamet günü
ruḥṣat-ı ġarīb hüznü izin (ölüm)	r.+de 19a.12, 26b.3, 36b.5,
r. 26a.15	152b.11, 235a.4, 254a.3
ruḥṣat iste- izin istemek	r.+dek 40a.1
r.-r 34b.3	rūz-ı maḥşer mahşer günü

r.+de 2a.12, 5b.4, 10a.5, 19b.5,
74b.2, 178b.11, 179a.3, 326a.6, 346a

rūzgār (*Far.*) rüzgar

r.+ı 217a.6, 282a.4

r.+lar 50b.5-6

2. güçlü tesir

r.+ı 220b.8, 231a.15

rūz-nāmçe (*Far.*) hatıra defteri

rūz-nāmçe-i **ḥayāt** hayat
hatıralarının defteri

r.+ın 219a.5-6

rūkū' (*Ar.*) namaz rükunlarından biri

r. 33a.9

r.+a 33a.9

rūsvāy (*Far.*) rezil

r. 271a.8

rūsvāy eyle- rezil etmek

r.-di 298a.2

rūsvāy-ı 'ālem aleme rezil olmuş

r. 323b.7

rūsvāy ol- rezil olmak

r.-açaktır 73a.13

r.-dular 320b.15

rūsvāylık rezillik

r. 275b.9

r.+dır 185a.11-12, 199b.4

rüyā (*Ar.*) düş

r.+sına 220b.3

S

sa'ādet (*Ar.*) mutluluk

s. 173b.13, 227a.15

s.+de 141b.14

s.+dir 136a.4

s.+e 46b.14

s.+le 21a.8, 22a.5, 22a.7, 24b.4, 27a.2,
28b.1, 29a.10, 33b.11, 70b.9, 113a.7,
129b.4

sa'ādet-i āḥiret ahiret mutluluğu

s. 135a.13

sa'ādet-i şehādet şehitlik mutluluğu

s. 73a.13

sa'ādet-i zamān mutluluk devri

s.+ında 83a.6

sa'adet-i zuhūr Hz. Muhammed
dönemi

s.+unda 24b.10

sa'adet-hāne mutluluk evi

s.+si 11b.10

s.+sine 27b.10-11

sa'at (Ar.) 1. saat

sa'at be sa'at her saat

s. 82a.1, 285a.2

2. vakit, zaman

s. 20a.13, 37b.1, 40b.5, 71b.3, 83a.2,
87b.5, 111b.9, 171a.6, 190b.5, 215a.12,
332b.10

s.+de 45a.9, 141b.15, 179a.7, 230b.8,
254b.14

s.+dir 254b.12

s.+i 283b.2

s.+te 78b.1

3. an

s. 74b.10, 89a.15, 90a.13, 102a.3,
134b.3, 157a.5

sa'atlik belirli bir zaman dilimi

s. 248a.6

sabāh (Ar.) sabah

s. 66a.15, 67a.9, 71b.5, 72a.3, 92a.13-
14, 106a.6, 114a.14, 115a.3, 124a.12,
124a.7, 133a.5, 142a.14, 142b.1,
142b.14, 142b.14, 146b.3, 149b.7,
150b.3, 150b.5, 155b.6, 156b.7, 156b.7,
159b.5, 168b.7, 171b.14, 184a.5,
184b.12, 192a.4, 192a.7, 195a.1,
195b.13, 207b.3, 261b.14, 277b.2,
282a.2, 283b.3, 284b.10, 286b.1, 314b.9,
315b.6, 316b.6, 320a.7, 320b.7, 321a.11,
323a.1, 323a.2, 336b.13, 337b.8, 338b.5

s.+a 126a.12

s.+dan 136a.8

s.+dek 71b.2, 72a.2, 126a.10, 148a.15,
149b.6, 150b.2, 155b.11, 156b.6, 159a.3,
161b.9, 171b.13, 179a.7-8, 194b.13,
194b.14, 266b.4, 299b.6, 336b.11

s.+ı 280b.15, 311a.13

sabāh namāzı sabah namazı

s.+n 114a.14

s.+na 72b.1

s.+nı 71b.10, 92a.12

şabırlı sabırlı

s. 171a.2

şabırılık sabır, dayanma gücü

s.+lar 127a.11, 137a.1, 137a.8

şābit-ķadem (Ar.) kararlı

şābit-kaḍem ol- kararlı olmak

s.-anlar 175a.3

s.đuın 221a.3

şabr (Ar.) sabır

s. 52a.2, 68a.6, 90b.4, 99b.1, 127a.12, 136a.7, 137a.4, 154b.5, 158b.1, 170b.1, 170b.2, 181a.1, 181b.10, 208b.3, 243a.10, 243a.11, 273a.11, 297a.11

s.+a 49b.15, 211a.8

s.+dan 33b.15, 197b.5

s.+ım 303b.6

s.+ını 170b.12

s.+lar 127a.10

şabr  t- sabretmek

s.-elim 318b.4

s.-emedi 302a.5

s.-emey p 55b.4

s.-erseniz 243a.15

s.-mek 315a.11-12

s.-mese 137b.4

şabr eyle- sabretmek

s. 29b.4, 33b.14, 68a.13, 124b.12, 180a.8, 180b.3, 193a.10, 236a.10, 294a.12, 297a.10, 297a.9, 301b.3, 335a.1

s.-di 41a.14, 126a.6, 150b.2, 150b.5

s.-di  52a.1-2

s.-mek gerekdir 105a.15-105b.1

s.-  73a.12, 243a.14, 291b.3

s.-rse  29b.6

s.-ye 137a.13

s.-y p 12a.14, 141b.15

şabr-ı evliy  velilerin sabrı

s.+ya 260a.6

sa  sa 

s.+ına 181a.9

s.+larımızı 161a.7

s.+ların 15a.10, 280a.11, 297a.12, 333b.8

s.+larını 282a.11

s.+ları  51b.5

s.+ları ızı 181b.1, 243b.1

sa - saçmak, serpmek

s.-ayım 290b.7

s.-dı 12b.15, 41a.6, 46a.4, 314a.5

s.-dılar 46a.1, 290b.9-10, 314a.5

şad  (Ar.) ses

s. 54a.6, 75a.9, 195a.2, 195a.5,
200b.12, 270a.2, 277b.7, 280a.4,
282a.15, 282a.4

s.+dan 232b.7, 282a.5

s.+sı 69a.8

s.+yı 75a.2, 195a.3, 200b.15

şadād (Ar.) konu

şadāde gel- konuya dönmek

s.-elim 194a.1, 214a.3

şadaқа (Ar.) sadaka

s.+lar 307b.7

şadākat (Ar.) bağlılık

s.+im 118a.9

s.+iñizi 132b.12

şadef (Ar.) içinde inci bulunan deniz
hayvanı

şadef-i baṭn sadef gibi karın

s.+ıñda 39b.15

şad (Far.) yüz (sayı)

s. 108a.6, 273b.7, 107a.12, 264b.9,
264b.9

şadık (Ar.) doğru, sadakatli

s. 8b.3, 119a.14, 137b.5, 172a.2,
269b.10

s.+dır 16b.1, 169b.3

s.+lar 137a.10

şādıku'l-ḳavl doğru sözlü

s. 178b.10-11

şādır (Ar.) ortaya çıkan

şādır ol- ortaya çıkmak

s.-a 53a.12, 68b.11

şadmet (Ar.) vuruş, darbe

şadmet-i nāle vü efḡān feryat figan
ile dövünme

s. 280a.11

şadr (Ar.) baş köşe

s.+a 44a.8, 113b.9

s.+ı 44a.8

şaf (<Ar. şaff) dizi, sıra (asker)

s.+ları 251a.15

s.+ların 196a.11

şaf bağla- (asker) sıra sıra dizilmek

s.-dı 196a.3

s.-dılar 64a.15-064b.1, 320b.10

s.-yup 145b.4

şaf bağlan- (asker) sıra sıra dizilmek

s.+lar. b.-dı 191b.12, 196b.4

şaff-ı a'dā düşman safı	sağ sağ canlı canlı (dişlerini sökmek)
s.+ya 203b.9-10	s. 165b.2-3
şaf lar sök- düşman safını dağıtmak	2. sağlıklı, sağlam
s.-di 249a.8	s. 64a.13
s.-üp 232b.8, 234b.10-11	sağ ol- 1. hasta iyileşmek
şaf şaf sıra sıra	s.-acağını 163a.6
s. 196a.5	2. hayatta olmak
şafā (Ar.) rahatlık, hoşluk	s.-uñ 121a.1, 155a.10
s. 44b.6	sağlık, -ğı sağlık
s.+lar 239a.6	s.+ıla 128a.5, 248a.7
şafā geldiñ(iz) 'hoş geldiniz'	s.+ında 103b.6, 106b.12
s.-diñ 117b.2, 177a.13, 248a.7	şahābe (Ar.) Hz. Muhammed'in
s.-diñiz 44a.9	sohbetinde bulunmuş kişi
sağ (I) sağ taraf	s. 25a.3, 80a.5
s. 40b.2, 42a.14, 44a.1, 54b.12,	s.+den 79a.10, 287b.5
54b.13, 59a.8, 76b.8, 78b.4, 114a.12,	s.+niñ 184a.10
196a.5, 196b.1, 214a.4, 238b.10,	s.+ye 25a.9
327a.14, 328a.2, 333a.3, 333a.6	s.+yile 21a.15
s.+a 156b.6	şahābe-i güzīn seçkin sahabe
s.+ında 8a.9, 326a.1	s. 216a.12
sağ (II) 1. hayatta, canlı	şahābe-i Resūlallāh Hz.
s. 38b.10, 114b.6	Muhammed'in sahabesi
s.+dır 38b.8, 107a.9, 123b.1, 125b.5,	s.+dandı 287a.15
325b.9, 331b.1	

şahābe-i ‘uzmā ulu sahabe

s.+ya 216b.10

şāhib (Ar.) 1. sahip

s. 220b.7

s.+i 8b.3, 8b.4, 180b.2, 316a.15

s.+imiz 213b.3

s.+ini 63a.5

s.+iyem 135a.9, 243b.13

s.+iyidi 280b.15

s.+iyüz 144a.13

s.+leri 9a.12

s.+leridir 116a.1

şāhib-i Fütūḥ Fütuh adlı eserin sahibi (İmām-ı Muḥammed bin ‘Aḥmed bin A‘sem)

s.+dur 343b.15

2. koruyan, güçlü olan

s. 218b.14

şāhib-kırān (Ar.) güçlü ve üstün kişi

s. 205a.12, 205a.8-9

şāḥiḥ (Ar.) doğru, gerçek

s. 123b.3, 177b.7, 253a.1, 257a.10, 335b.14

s.+dür 139b.4

şāḥiḥü'l-ḳavl şüphesiz gelen nakil, doğru olan söz

s. 341b.5

sāḥir (Ar.) büyücü

s. 12a.9, 15b.2

s.+dir 12a.13

şāḥra (Ar.) çöl

s.+da 79b.10, 113a.15, 301b.6

s.+dan 102a.2

s.+lara 41b.11, 214a.4

s.+larda 137b.15, 138a.3

s.+sı 126b.10, 226b.5, 245b.1

s.+sına 181a.6

s.+sından 318a.10

s.+sını 176b.6

s.+ya 73b.15, 194a.14, 210a.4, 242b.10, 246a.2

şāḥra-yı ḡaflet gaḡlet çölü

s.+de 209a.14-15

şāḥrā-yı deşt-i Kerbelā Kerbela çölü

s.+ya 220a.3

şahrā-yı Kerbelā Kerbela çölü	şakallı sakallı
s.+da 94a.10-11	s. 77a.5
şā'ika (Ar.) yıldırım	şakf (Ar.) 1. tavan
sā'ika-i muşibet bela yıldırım	s.+ına 72b.8
s.+ler 51b.15	2. dam, çatı
şā'ika-i şemşir-i abdār yıldırım gibi keskin kılıç	şakf-ı serāy sarayın çatısı
s. 203b.7	s.+a 37a.4
sā'ir (Ar.) diğer, başka (bk. sāyir)	şakın asla
s. 7b.6, 22b.12, 187a.6, 233b.4, 233b.5	s. 165b.8
s.+i 20b.10	şakın- 1. uzak durmak, çekinmek
saqa (<Ar. saqqā) saka, su dağıtan kişi (bk. sāqī)	s. 119b.11
s. 245b.14, 245b.8	s.-dı 37b.9
şakal sakal	s.-ız 163b.3
s.+ın 306a.8	2. korumak, esirgemek
s.+ına 180a.5, 181a.10, 251b.14	s. 128a.4, 249b.13
s.+ını 266b.12	s.-mak 193a.1
s.+ının 245b.2	s.-mayasın 227a.14
s.+larını 299a.2	sāqī (Ar.) saka, su dağıtan kişi (bk. saqa)
şakal-ı şerīf saygın sakal (Hz. Hüseyin'in sakalı)	s. 245b.8, 314b.7
s.+ine 254a.7	s.+sini 314b.5
	sāqī-i devrān dönemin sakisi
	s. 236a.8

sākī-i Kevser Kevser'in sakisi	4. korumak, kollamak
s. 188b.2	s. 23a.1, 231a.11, 231a.13, 338b.14
sākī-i selsebī-i Kevser Kevser suyunun sakisi	s.-r 36b.12, 63a.5, 63a.5, 265a.13
s. 187b.15-188a.1	s.-rdı 277a.2
sākin (Ar.) 1. sakin	şaklan- saklanmak, gizlenmek
sākin ol- 1. sakinleşmek	s.-alım 286a.12
s.-sun 102a.11	s.-an 321a.11
sākin ol- 2. yatışmak, sükunete ermek	s.-ayım 143a.6
s.-sun 292a.6	s.-dı 321a.10, 321a.11
s.-ur 282a.15	s.-dım 77b.8, 333a.12
2. ikamet eden	şal- 1. sallamak (bk. şalla-)
s. 122b.3	s.-a 178b.8
şakla- 1. saklamak, gizlemek	s.-maga 244b.4
s.-dı 143a.6	2. bırakmak
s.-rsa 155a.4, 338a.10	s.-dı 249a.2-3
s.-sağ 149b.12	s.-dılar 112a.5
2. bir şeyi bir miktar ayırmak	3. (at) koşturmak
s.-ıj 102b.9	s.-dı 15a.3, 239a.12
3. (sır) saklamak	4. uzatmak
s.-rsız 113b.12	s.-up 50b.2, 185a.13
s.-dım 289b.15	şalā (Ar.) 'işte meydan' anlamına gelen meydan okuma sözü
	s. 210b.1

şalābet (Ar.) heybet

s.+inden 270a.4

s.+le 149a.7

şalābetli heybetli

s. 153b.4

şalāt (Ar.) Hz. Muhammed için edilen
dua

şalāt u selām eyle- Hz.
Muhammed'e salavat getirmek

s.-di 182b.11

şalavāt (Ar.) Hz. Muhammed için edilen
dua

s. 43b.8

s.+dan 318a.14

şalavāt eyle- Hz. Muhammed'e
salavat getirmek

s.-di 295b.5, 314a.8

s.-diler 278b.11

s.-η 30b.10

s.-yüp 171b.4

şalavāt getür- Hz. Muhammed'e
salavat getirmek

s.-di 130b.2

s.-erek 217b.14

şalavāt-ı şerīf getür- Hz.
Muhammed'e salavat getirmek

s.-di 153b.11

şalavāt u selām eyle- Hz.
Muhammed'e salavat getirmek

s.-di 296a.9

şalavāt u selām getür- Hz.
Muhammed'e salavat getirmek

s.-di 186b.15

şalavāt vēr- Hz. Muhammed'e
salavat getirmek

s.-e 154b.13

şalıvēr- sarkıtmak

s.-di 142a.3

şālīḥ (Ar.) iyi amel sahibi

s. 56a.13, 65b.12

şālīḥa (Ar.) iyi amel sahibi kadın

s. 18b.12, 18b.15, 19b.4, 19b.7, 19b.9,
143b.3, 143b.4, 149b.14, 150a.15,
150b.11, 158b.12, 160b.15, 164b.1,
165a.3, 166a.2, 231b.14, 266a.5

s.+nın 227b.9

şālīḥa-i cihān cihanın salihası

s!. 143b.5-6

şāliḥa-i mestūre iffetli, iyi amel sahibi kadın

s!. 156b.14

sālik (Ar.) bir yola giren

sālik-i tarīḳ-i şehādet şehitlik yolundaki salık

s.+em 171b.7-8

ṣālīs (Ar.) üç

s. 6b.14, 7a.1

şalkım salkım

s. 95b.10

şalla- sallamak (beşik) (bk. şal- [1])

s. 96a.7

s.-rdım 96a.8

salṭanāt (Ar.) hükümdarlık

s. 135a.10, 171b.9, 271a.5, 271a.6, 271a.9, 296b.11

s.+ı 125b.8

şamşām (Ar.) keskin kılıç

şamşām-ı intikām intikamın keskin kılıcı

s.+la 234b.3

şan- sanmak, zannetmek

s.-dı 40a.8, 159b.15, 276b.11

s.-dılar 142a.15, 142a.2, 142a.7, 214a.4, 214a.6, 256a.8

s.-dım 57b.9

s.-ma 189a.9-10

s.-mañız 145b.14

s.-up 40a.10, 45a.4, 117a.15, 117b.12

s.-uram 118a.6

s.-ursañ 309a.13

şanādīd (Ar.) ileri gelenler

şanadīd-i Kureyş Kureyşlilerin ileri gelenleri

s. 12a.8, 14b.4, 15a.7, 43a.15, 43b.6

s.+den 12b.3

s.+i 45a.15

s.+iñ 13a.1

şan'at (Ar.) hüner

s.+ıla 308a.9

s.+lar 285a.6

şan'at göster- hüner göstermek

s.-irseñ 165a.6

şancaḳ, -ḡı sancak, bayrak (bk. şaṇḳaḳ)

s.+ı 21b.12, 67a.10, 67a.7, 201a.11, 215b.7, 323a.12

s.+ıla 215b.7-8

s.+dan 276b.14, 280a.1, 282a.15

s.+ın 140b.1

s.+ı 337b.2, 339a.1

s.+ın 47b.1

s.+ıdur 141a.5

s.+ına 215b.7

s.+ıı 279b.15

şanç-, -c saplamak

şanki sanki

s.-dı 246a.11

s. 127b.8

s.-up 268b.6

saña sana (*bk. sen*)

şançak, -ğı sancak, bayrak (*bk. şancağ*)

şaplan- saplanmak (ok)

s. 127a.7, 260b.8

s.-dı 252a.9

s.+ı 323a.8

şar- 1. dolamak (sarık)

s.+ı 133a.14

s.-up 30b.5, 142a.3

s.+lar 196a.1

2. yarayı bağlamak

s.+larını 232a.8

s.-dılar 206a.7

s.+larıı 232a.10

3. (bebek) kundaklamak

şançag-ı Yezid Yezid'in sancağı

s.-ma 78b.6

s.+i 323b.3

s.-up 40b.8, 78b.3, 78b.8

şançak-dār sancak taşıyan kişi

şarar- (utançtan) rengi atmak

s. 323b.3

ş.-dı 181a.8

s.+ına 323a.9

şarı sarı

şanduk, -ğı (*Ar.*) sandık

s. 78b.2, 78b.5, 95a.8, 312a.3, 312a.3

s. 337b.13, 338b.4

şarık, -ğı sarık

s.+a 280a.4, 337a.3

s. 142a.3, 196b.9

s.+ın 196a.13

s.-uñ 61a.12, 61a.14

s.+ını 297a.9, 304a.14

s.-up 99a.7, 153a.8, 237a.12, 259a.3

şarıl- kucaklamak

şataş- rast gelmek

s.-up 159b.8, 210b.5, 232a.2

s.-dı 149a.3

şarın- (sarık) sarınmak

şatıl- satılmak

s!. 158a.1

s.-ır 176a.13, 197b.12

s.-ma! 158a.1

s.-ırdı 237a.11

s.-up 196a.13

şatun al- satın almak

şarp yüksek, aşılması güç

s.-dı 337a.2

s. 128b.3

s.-dugıñ 337b.1

şarşar (Ar.) şiddetli, soğuk rüzgar

şav- savuşturmak

şarşar-ı a'dā düşmanın şiddetli rüzgarı

s.-dı 87a.9

s. 252a.2

şavma'a (Ar.) uzletteki rahiplere mahsus ibadet yeri

şarşıl- sallanmak, titremek

s.+m 77a.7

s.-dı 89a.13

s.+mda 77a.6

şat- satmak

şay- saymak, hürmet etmek

s. 161a.9

s.-maz 125b.6

s.-alar 61b.2

sa'y (Ar.) çaba, gayret

s.-arız 61b.5

s.+im 35b.5

s.-arsın 277a.12

sa'y kıl- çabalamak

s.-ayım 277a.10

s. 51a.15

s.-dı 98b.11, 288a.7

şayd (Ar.) av

s. 15a.2

şayda çık- ava çıkmak

s.-arsın 15a.8

şāyim (<Ar. şā'im) oruçlu

s.+iz 49b.12

sāyir (<Ar. sā'ir) diğer, başka (*bk.* sā'ir)

s. 38a.15, 54a.11, 260a.1, 260a.10, 267b.13, 270a.8, 274a.3, 280a.3, 280a.9, 282a.15, 303b.7, 305b.13

s.+iñ 59b.1

s.+leri 52b.12

şaykal (*Far.*) cila

şaykal-ı kelām-ı muciz-nizām

veciz, ölçülü sözün cilas

s.+ı 40b.15

saz söz çal- eğlence yapmak

s.-arlardı 285b.11-12

sebāt (*Ar.*) **1.** sözünde durma

s.+ı 190a.5

sebāt-ı kadem ol- sözünde durmak

s.-asın 190a.5

2. bir yerde sabit kalma

s. 69a.14

sebeb (*Ar.*) sebep

s. 7a.13, 7b.1, 9b.13, 29a.8, 29a.8, 35a.15, 39a.2, 60a.4, 67a.13, 71b.1, 74a.4, 90a.10, 90a.14, 90b.1, 92b.4, 92b.5, 95a.6, 97a.2, 99a.10, 135b.13, 162b.5, 162b.5, 175b.12, 189b.1, 213b.10, 214a.7, 229b.14, 242b.5, 243b.4, 256b.2, 277a.11, 300b.12, 300b.13, 302a.6, 302b.9, 311a.12, 332a.11

s.+den 22a.9, 59a.1, 97a.6, 277a.7, 329b.7

s.+dir 135a.2, 167a.14, 285b.13

s.+imle 156a.12

s.+inden 322b.13

s.+iñle 210b.3

s.+iyile 313a.7, 330b.8

s.+iyle 63a.10, 63a.11

sebeb-i rāḥat u zevk huzurlu olmanın sebebi

s. 59b.14-15

sebeb ol- sebep olmak

s.-dı 168b.3

s.-anlar 330a.8

s.-uruz 203a.5

s.-ursa 120a.13

seccāde (Ar.) namazlık, seccade

s.-dı 161b.8, 167a.9

s. 164a.7

sedd (Ar.) engel, bent

s.+den 56a.15

s. 235b.2

s.+siniñ 84b.7

sedd çekil- engel koymak

secde (Ar.) namazın rükunlarından biri,
secde

s.-di 225b.5

s. 60b.7, 72b.14

sedd-i hicāb perde engeli

s.+den 86b.4

s. 328a.3, 328a.3

s.+ye 338b.11

sedd-i İskender İskender-i
Zülkarneyn tarafından Ye'cûc ve
Me'cûc'e engel olmak için yaptırılan set

secde ét- secde etmek

s. 196b.6

s.-elim 162a.1

sefer (Ar.) savaş amacıyla yapılan
yolculuk

s.-eriz 60b.8-9

s.-ersin 60b.6

s. 168a.13, 169a.13

s.-eyim 57b.8

s.+de 98a.4

secde-i şükür şükür secdesi

s.+den 41a.13, 41a.15, 56b.7, 180a.1,
239b.15

s. 109a.11

secde-i şükür ét- şükür secdesi
yapmak

sefih (Ar.) zevk ve eğlenceye düşkün

s.-üp 323b.10

s. 150a.10, 340a.10

s.+ler 18b.1

secde-i şükür eyle- şükür secdesi
yapmak

s.+leriyile 14b.13

s.-di 193b.4, 326a.3-4

sefih-i nekbet uğursuz sefih

secdeye var- secdeye gitmek

s.+ler 269b.1-2

sefihlik zevk ve eğlenceye düşkünlük

s.+dir 260a.13

sefine (Ar.) gemi

sefine-i şabr u taḥammül sabır ve taḥammül gemisi

s. 237a.15

seḥā (Ar.) cömertlik

s. 48b.10, 56b.12

s.+sı 8a.15, 68a.2

seḥāvet (Ar.) cömertlik

s.+inden 61a.8

sehel (<Ar. sehl) 1. kolay

s.+dir 114a.2, 116a.14

2. az, biraz

s. 101a.7, 166b.2

seher (Ar.) güneş doğmadan önceki zaman

s. 312b.15

sehm-nāk (Far.) korkunç, dehşet veren

s. 204a.10

sekiz sekiz

s. 11a.15, 11b.2, 23a.4, 42b.5, 139a.5, 156a.2, 180a.8, 313b.9

sekizinci sekizinci

s. 1b.10, 21b.5, 190a.9, 283b.5, 300b.5, 342b.10, 343b.12

seksān seksen

s. 198b.5, 236b.5

seksān bin seksen bin (*bk.* seksān biḡ)

s. 8b.10, 8b.9

seksān biḡ seksen bin (*bk.* seksān bin)

s. 8b.12, 8b.13, 8b.15, 8b.6, 8b.7

seksān iki seksen iki

s. 171a.14, 182a.3, 220a.4

seksān toḡuz seksen dokuz

s. 145a.4

seksān üç seksen üç

s. 339a.4

selām (Ar.) selam

s. 27a.4, 27a.5, 43a.13, 93a.1, 119b.1, 189b.7, 221a.12, 221a.13, 222b.13, 249a.15

s.+ım 110a.15, 324b.8

s.+ımı 19b.7, 27a.5

s.+ın 110a.15

s.+ıḡ 19b.2, 31a.12, 110b.3, 324b.7

s.+lar 279a.9

selām eyle- selam göndermek

s. 212a.8

s.-di 32b.3, 43a.14, 78b.14, 323a.9

selām al- selama karşılık vermek

s.+ım a.-madı 13b.13

s.+ın a.-dı 9b.9

s.+ın a.-dılar 144a.12

selām vēr- 1. selam vermek

s.-di 31a.12, 49b.9, 56b.8, 109b.9,
110a.14-15, 126a.10, 127a.14, 144a.11-
12, 277b.10, 324b.7

s.-diler 106b.7-8

s.-meden 271a.3

s.-medi 189a.14, 270b.12-13

s.-mediñ 189b.2

s.-üp 34b.6, 35a.2, 51a.7, 127b.5,
172a.6

2. omuzlara selam vererek namazı
bitirmek

s.-di 180a.9

selām yetür- selam götürmek

s.-esin 53b.10

s.-üp 35b.14

selāmet (Ar.) 1. esenlik

selāmet-i āhīret ahiret esenliği

s. 262b.6

2. emniyet

s. 79b.9

s.+le 3b.8

selāmete çıkar- emniyetli hale
getirmek

s.-ır 250a.1

selāmet-i kenār kenarın emniyeti

s.+a 262b.3-4

selāmun 'aleykum 'Allah'ın selamı
üzerine olsun'

s. 137b.10

selef (Ar.) kendinden önce bulunan ve
yerine geçilen kişi

s.+de 12a.12, 331a.14

sem' (Ar.) kulak

sem'-i şerīf değerli kulak

s.+i 32a.15

semiz etli etine dolgun ? (avret)

s. 40a.7

semt (Ar.) semt, mahalle

s.+e 149a.2, 174b.14, 176b.4, 263b.11

s.+ine 12b.15, 154a.12

semtli semtine 'evli evine, köylü köyüne'

s. 146a.6

sen sen

s. 6b.12, 10a.10, 10a.4, 10a.5, 10b.3, 10b.6, 10b.9, 13b.14, 14b.12, 15a.8, 17b.12, 19a.14, 19b.6, 22b.15, 23a.14, 25a.6, 25b.11, 29b.1, 33b.12, 36b.14, 46b.10, 51a.15, 52a.15, 53a.12, 56b.5, 57a.3, 58a.3, 60b.1, 62a.4, 63b.2, 66a.9, 68b.13, 68b.8, 71a.3, 73b.13, 74a.2, 78a.1, 81a.15, 85b.12, 90b.12, 91b.12, 93b.6, 94a.8, 97b.2, 99b.4, 101a.7, 104a.14, 104b.2, 107b.7, 109b.12, 110a.1, 110b.12, 110b.7, 111a.11, 111a.5, 113a.5, 116b.8, 117b.2, 119b.9, 120b.2, 121b.12, 121b.12, 121b.14, 122b.12, 123a.9, 124b.15, 125a.7, 126a.2, 127a.10, 127a.12, 127b.3, 128a.15, 128a.15, 131a.13, 131a.14, 131b.5, 132a.14, 133a.6, 133b.11, 136a.14, 136a.8, 137b.6, 141a.15, 141a.8, 142b.4, 144b.10, 146b.14, 149b.13, 149b.6, 149b.8, 151a.12, 154a.8, 160b.11, 160b.12, 160b.8, 161b.9, 163a.12, 164b.6, 164b.8, 165b.8, 167a.14, 169b.5, 173b.3, 175a.14, 177b.3, 177b.5, 177b.6, 178a.13, 178a.6, 180a.4, 180b.15, 181b.15, 182b.3, 184a.1, 184a.10, 184a.2, 184a.4, 184b.1,

184b.4, 185b.5, 188b.3, 189b.1, 189b.2, 189b.5, 190a.2, 192b.7, 192b.8, 193a.7, 193b.6, 199a.7, 203a.3, 205a.13, 208b.11, 209b.7, 214b.7, 216a.14, 216a.6, 218a.8, 223b.11, 226b.14, 230a.13, 230b.1, 230b.10, 230b.9, 231a.11, 231a.13, 231b.15, 244b.3, 245a.6, 245b.12, 247b.9, 248a.12, 248b.1, 249b.5, 249b.6, 252a.11, 253a.7, 253a.9, 254a.1, 254a.8, 254b.4, 254b.9, 255a.2, 271a.3, 273a.3, 274b.1, 274b.15, 277a.11, 277a.4, 277b.10, 277b.8, 278b.2, 278b.3, 279b.1, 282a.15, 286a.1, 286a.3, 286a.7, 287b.4, 292a.2, 294a.1, 294b.10, 299a.13, 300b.12, 301b.4, 310a.3, 311a.9, 314b.11, 315b.3, 315b.8, 316a.1, 319b.15, 320b.4, 320b.5, 324b.2, 325b.15, 326b.5, 328b.11, 328b.12, 329a.13, 329a.3, 329b.14, 331a.2, 332a.1, 333b.12, 336b.13, 337b.9, 338b.14

sana sana

s. 9b.14, 10b.10, 10b.5, 10b.6, 13a.14, 15a.11, 15a.6, 15b.12, 29a.14, 29b.4, 31a.7, 32a.11, 32b.14, 32b.3, 33a.1, 34b.13, 35b.13, 36a.13, 36b.6, 41a.3, 43a.14, 45b.4, 46a.5, 46b.15, 47b.7, 50a.7, 51a.15, 53a.9, 55a.12, 55a.4, 62b.3, 63b.7, 70b.5, 71a.5, 71a.7, 78b.14, 78b.5, 78b.6, 81a.8, 84b.9, 86b.5, 89b.10, 90a.2, 90b.2, 91a.3, 91a.7, 107b.15, 107b.7, 108a.2, 108a.5, 109b.15, 112b.15, 116b.14, 116b.9,

118a.11, 119a.6, 121b.14, 122a.1, 122a.1,
124b.15, 127a.8, 127b.1, 127b.15,
127b.4, 128a.1, 128a.9, 134a.6, 135a.14,
135a.3, 135a.6, 136a.1, 136a.3, 139b.1,
140b.5, 142b.1, 146b.7, 153b.12, 157b.9,
159a.7, 164a.15, 170b.15, 173b.7,
175a.14, 177b.6, 177b.7, 178b.8, 178b.9,
179b.13, 180b.5, 182a.1, 184a.2,
187b.14, 187b.8, 188a.3, 188a.5, 189a.1,
189a.2, 189a.3, 189a.7, 189a.8, 191b.7,
194a.10, 197a.3, 199a.7, 200b.14, 203a.9,
210b.3, 214b.11, 214b.12, 214b.9,
218a.9, 227a.4, 231b.12, 233b.12,
241b.6, 244a.2, 244b.11, 244b.12,
245a.4, 245b.10, 247a.13, 248b.4,
249b.6, 253a.8, 259a.13, 266b.5, 276a.3,
279a.9, 284b.1, 286a.13, 286a.7, 301b.3,
303b.14, 308b.11, 309a.2, 309b.8,
314b.6, 317a.14, 320b.5, 323a.9,
334b.11, 334b.12, 334b.15, 337a.8,
337a.9, 339a.5, 339b.10, 339b.7

s.+dır 119a.3

s.+çileyin 11a.13, 152b.13, 178b.6,
208b.2, 259a.4

s.+çileyin 317a.15

s.+de 31a.1, 302a.6

s.+den 6a.13, 6a.8, 7a.5, 9b.11, 25a.4,
36b.1, 36b.14, 42b.2, 51a.15, 51b.2,
52a.11, 53a.12, 53b.5, 85b.7, 86a.9,
101b.4, 104b.15, 118b.10, 136a.1,
168a.3, 187a.10, 212b.2, 236a.3, 248a.3,

294b.2, 300a.3, 328b.14, 333b.11,
339b.11

s.+dendir 182b.15

s.+i 6b.15, 7a.1, 8a.6, 32b.3, 43a.2,
45a.5, 61a.4, 62b.5, 66a.4, 66b.15,
67b.10, 67b.8, 71a.6, 77a.15, 78a.4,
87a.2, 91a.8, 91b.4, 95b.8, 96b.10,
96b.11, 104a.14, 105a.5, 108b.3, 117b.3,
120a.12, 120b.2, 126b.13, 126b.7,
128a.5, 132a.14, 134a.2, 135a.6, 135a.7,
141b.3, 141b.2, 141b.4, 143a.14, 144a.9,
151a.13, 151a.14, 164a.2, 164b.14,
164b.14, 165a.5, 165a.6, 165b.4, 165b.6,
166b.7, 174a.6, 177a.11, 177b.2, 178a.2,
178b.11, 178b.2, 179b.4, 180a.14,
182b.3, 182b.4, 189b.1, 190a.2, 203a.11,
195a.14, 206a.13, 212b.1, 214b.12,
225b.15, 226b.15, 227a.3, 228b.5,
242a.7, 245a.5, 248a.7, 254b.10,
255b.14, 256b.2, 267b.9, 284b.1, 287b.6,
288b.11, 290a.7, 292a.3, 310b.6,
311a.12, 314b.8, 315b.4, 315b.4, 318a.6,
321a.8, 322b.15, 324a.14, 329b.14,
333b.6, 334a.12, 335a.8, 336a.10,
337b.15

s.+imiş 73b.9

s.+in 144a.15, 187a.10, 201a.5,
242b.9, 277a.1

s.+iñ 10a.8, 16a.3, 29b.3, 32a.10,
36a.13, 38a.2, 38a.3, 42b.2, 49b.3,
51a.15, 54a.4, 61b.10, 66a.8, 67a.1,

68a.12, 68b.6, 69b.6, 70a.13, 76a.5, 78a.3, 78b.14, 79b.12, 86a.7, 90b.10, 91b.3, 93b.1, 94a.10, 100a.6, 101a.6, 102a.8, 109b.15, 110a.9, 110b.11, 112b.14, 115b.9, 117a.2, 120a.13, 120b.2, 128a.4, 129b.11, 130a.9, 133b.14, 134a.2, 136a.4, 139b.1, 141b.1, 143a.5, 151a.15, 152b.12, 153b.13, 153b.14, 162a.12, 162b.5, 167a.15, 167b.5, 169b.2, 170b.1, 170b.15, 173b.5, 178b.8, 182b.1, 184a.13, 184b.3, 193b.11, 195a.9, 199a.14, 204a.4, 204a.6, 208b.11, 209b.8, 210b.3, 212b.3, 214b.6, 220a.10, 227a.3, 235a.14, 244b.13, 244b.13, 244b.14, 247b.10, 254a.14, 266b.1, 276a.3, 278a.12, 280b.12, 281b.7, 287a.5, 289a.3, 292a.1, 293b.6, 297b.1, 303b.3, 306a.9, 310a.13, 314a.1, 316a.3, 322b.7, 324b.8, 327b.1, 337b.1, 340b.15

s.+iñdir 36a.1, 229a.13, 112a.12, 243a.3

s.+iñle 86b.4, 113a.1, 113a.6, 113a.6, 116b.13, 117a.11, 127a.5, 176b.5, 188b.12, 188b.9, 195a.8, 195b.10, 203a.12, 209b.7

s.+iñledir 309b.13

s.+sin 7b.14, 8a.1, 8a.2, 29b.2, 101a.10, 129b.10, 254a.14, 254b.1

s.+siñ 16a.3-4

s.+üñ 32a.8, 34b.7, 36b.13, 40a.15, 40b.15, 43a.12, 51a.15, 144b.12, 146a.14, 146b.6, 147a.11, 150a.2, 267a.15

senā (Ar.) övme

s.+dan 172a.14

s.+lar 132a.9

senā êt- Allah'ı övmek

s.-üp 30a.14

senā eyle- Allah'ı övmek

s.-di 176b.8, 182b.10, 186b.15

s.-yüp 171b.3

sene (Ar.) yıl, sene

s. 44b.13, 59a.11, 117b.5, 289a.15, 290a.1, 310b.7

s.+de 11b.7, 13a.11

s.+siniñ 342a.1

s.+ye 301b.6

sened (Ar.) delil

s.+le 57a.3

sepet (Far.) sepet

s. 165b.11, 165b.12

serāb (Far.) çölde sıcaklık sebebiyle oluşan su görüntüsü

s. 325b.11, 325b.12	s.+de 298a.10
serā-perde (<i>Far.</i>) otağ, önemli kişilere has büyük çadır	2. ev, hane
s. 175a.4	s. 71b.3
serāy (<i>Ar.</i>) 1. saray	s.+uğ 282a.15
s. 142a.8, 142b.13, 148a.13, 153a.15	s.+ına 20b.14, 27b.2, 31a.12, 37a.15, 71a.11, 74a.13, 92a.11
s.+a 113a.11, 142b.3, 298b.9, 320b.15, 321a.11	s.+ında 20b.13, 27b.12, 45a.1, 71a.12, 71b.13
s.+dan 273b.1, 298b.7, 321a.8	serāy-ı ‘Aliyyü'l-Murtezā Hz. Ali'nin hanesi
s.+ı 121a.11, 142b.3, 145a.14, 147a.3	s.+ya 71a.1-2
s.+ına 69a.8, 124a.4, 335a.15	serāy-ı çetr çadır
s.+ında 298a.4	s.+de 194b.8
serāy-ı ālī büyük saray	serāy-ı İmām İmam'ın hanesi
s.+de 307b.14	s.+a 88b.8
serāy-ı қағр-ı imāre hükümet konağı	serāy-ı ‘ismet temiz hane
s.+ye 145a.14	s.+den 195b.14
serāy-ı menhūs uğursuz saray	serāy-ı sa‘ādet-hāne saadetli hane
s.+ına 259a.10, 286b.4	s.+ye 124b.13
serāy-ı nekbet uğursuz saray	ser (<i>Far.</i>) 1. baş, kafa
s.+e 286a.11-12	ser-i mübārek değerli baş
s.+ini 285a.5	s.+idir 258a.13
serāy-ı Yezīd Yezid'in sarayı	ser-i pāk temiz baş

s.+i 338a.4, 340a.10, 340a.12

s.+iyile 267b.12-13

s.+lerini 162a.7

ser-i pāk-ı şerif değerli temiz baş

s.+ini 269a.4

2. önüne geldiği kelimeye 'başı ... olan'
anlamı katar

ser-gerdān başı dönmüş, şaşkın

s. 157b.11, 209a.15, 264b.5

ser-mest ol- sarhoş olmak

s.-up 209b.1

ser-nigūn ol- baş aşağı olmak

s.-duğunı 51b.8

ser-seri başıboş

s. 156a.2

3. önüne geldiği isimlere 'baş, başkan'
anlamı katar

ser-‘asker ordu komutanı, askerın
başı

s. 81b.14-15, 145b.3, 191a.6,
191a.8, 200a.10, 204a.13, 205a.5, 224b.4,
229b.6, 241a.4, 264a.8, 306b.10, 311a.5,
317b.10

s.+i 223b.1

s.+im 186a.6-7, 223b.10

s.+imizdir 214b.6-7

s.+iñ 215b.8

s.+sin 191b.5

ser-‘asker-i Yezīd Yezid'in ordu
komutanı

s. 198b.10-11, 224a.15-224b.1,
230a.12-13

ser-‘asker-i Yezīd-i pelīd alçak
Yezid'in ordu komutanı

s.+dir 214a.12

ser-‘askerlik ordu komutanlığı

s. 184b.14

ser-defter-i evliyā velilerin önderi

s.+dır 41a.13

ser-heng bekçi

s.+ler 146a.13

ser-nāme mektubun başına yazılan
yazı

s. 122a.10

ser-tāc baştacı edilen

s.+ım 97b.9

server önder, reis, efendi

s. 221a.1

s.+i 225b.13	setr ol- örtülmek, kapanmak
server-i 'ālem alemin efendisi (Hz. Hüseyin)	s.-dı 240a.4
s. 282a.15	sev- sevmek
server-i cūybār-ı kerāmet keramet ırmağının efendisi	s.-digim 54a.15, 315b.12
s. 131b.8	s.-digne 57a.3
server-i evliyā vü enbiyā velilerin ve nebilerin efendisi Hz. Muhammed	s.-e 58b.15
s.+am 196b.7-8	s.-en 8a.14, 8b.3, 8b.3, 8b.4, 8b.4, 308a.12
server-i gülzār-ı nübüvvet peygamberlik gül bahçesinin efendisi	s.-enler 6b.6, 181b.14, 319b.1
s. 136b.10	s.-enlere 6b.10, 8b.13, 8b.15, 8b.6, 8b.8, 225b.15
server-i ri'yāz-ı şeri'at şeriat bahçelerinin efendisi	s.-enleri 6b.10, 322a.7
s. 252a.1-2	s.-er 65b.10, 65b.10, 119a.11, 119b.1, 119b.1, 136a.14, 144a.8, 157a.4, 338a.1
server-i velāyet veliliğin efendisi	s.-erdi 87a.12, 266a.5, 298a.7
s. 232b.9	s.-erem 38a.7, 66a.5, 118a.8, 280b.12, 310a.4, 331b.11, 331b.8
serī'ü'z-zamān (Ar.) hızla geçip giden (dünya)	s.-eriz 306a.10, 306a.9
s.+dır 182a.6	s.-erler 169a.14, 325b.15
ses ses	s.-ermiş 63a.13, 288a.1
s.+in 191b.15	s.-erse 7a.2
setr (Ar.) örtme, kapama	s.-erseñ 57a.4, 210a.13
	s.-ersin 147b.10, 147b.11, 331b.10, 331b.7, 331b.9

s.-ersin 57a.3	s.-irsin 149b.12
s.-ersiz 180a.7	sevdā (Ar.) 1. sevgi, aşk
s.-indir 54b.2	s.+yı 32b.10
s.-mediginden 7a.14	2. arzu, heves
s.-meyenler 6b.8	s.+dan 236a.12
s.-meyenlere 8b.10, 8b.11, 8b.14, 9a.1	s.+sında 121b.4
s.-mez 7a.6, 9a.6, 15b.2, 65b.10, 65b.11, 66a.8, 120a.6, 325a.11	sevgili 1. kendisine sevgi beslenen
s.-mez [sıfat fiil] 86a.11	s. 331b.12, 332a.4
s.-mezem 7a.4	s.+dir 51b.4
s.-mezsın 315b.9	2. birine sevgi besleyen, onu çok seven
s.-mezsın 66a.9	s. 7a.12
s.-se 6b.15, 7a.6	sevin- sevinmek
s.-üp 7b.3, 156b.12, 329b.15	s.-di 50a.8, 201b.15, 308b.8
sevāb (Ar.) sevap	s.-diginden 57a.1-2, 173a.5, 174a.5, 201a.1
s. 7a.2, 20a.11, 260b.4, 330b.15, 331a.3, 332a.3	s.-diler 69a.6, 95a.3, 157a.15
s.+dan 332a.1	s.-dim 77b.11
s.+dır 332a.2	s.-erek 200b.5-6, 218b.2
s.+ın 7a.1, 167b.8	s.-irek 305b.1
s.+ına 330b.7	s.-irlerdi 174a.7
s.+ını 331a.1, 331a.2	s.-irsin 324b.14
sevāba gir- sevap kazanmak	s.-mege 159b.5

s.-meyem 60a.2	s.-sin 164a.13
s.-üp 226a.1	seyrān (Ar.) temaşa
seyir- koşmak	s. 241b.12
s.-diler 25b.6	seyyid önder, reis, efendi
seyl (Ar.) sel	s. 37a.9
s. 247b.4	s.+im 111a.12, 111a.5, 127b.14
s.+ine 235b.2	s.+imiz 116a.4, 200b.14
seyl-i ḥādīṣe-i 'ışk-ı hevāyī	s.+imizsin 181b.15
mecazi aşk hadisesinin seli	şıçra- (yerinden) sıçramak
s.+den 69a.14-15	s.-dı 65a.6
seyl-i siḥām-ı 'adā düşman oklarının	s.-yamadı 65a.4
seli	s.-yayım 65a.3
s.+dan 252a.2	s.-yup 31a.5
seyr (Ar.) izleme, temaşa etme	şıdḳ (Ar.) doğruluk
seyre git- gezintiye çıkmak	s. 8a.15, 20a.13
s.-miş 86a.14	s.+uḡ 71a.5
seyr ét- 1. gezinmek	şıfat (Ar.) nitelik, vasıf
s.-erken 40b.15	s.+la 286b.14
2. izlemek, bakmak	şıḡār u kibār (Ar.) küçükler ve büyükler,
s.-erler 286a.10-11	bütün herkes
seyr eyle- izlemek, bakmak	s.+ı 73a.7
s.-di 22a.2	şıḡın- 1. tehlikelerden kaçarak güvenilir
s.-n 164a.9	bir yere çekilmek

s.-ıçak 128b.6	şın- yenilmek, bozguna uğramak (kafir)
s.-up 148b.8, 150b.13-14	s.-dı 64b.14
2. güvenmek, ummak	şındır- kırmak, parçalamak
s.-dım 341b.13	s.-up 282a.15
sığır sığır	şınır (< <i>Yun.</i> sinor) hudut
s.+lar 215b.11	s.+ına 146a.1
şığ- uygun olmak	şıra 1. dizi
s.-maz 148b.1	s. s. 286b.1
sıhhat (<i>Ar.</i>) sağlık	2. (yanı) sıra, beraberinde
s.+de 235a.4	s. 299a.14
s.+deyüz 114a.12	şırât (<i>Ar.</i>) 1. yol
sıhhat bul- iyileşmek	şırât-ı müstaķim doğru yol
s.-dı 88a.11-12, 263b.1	s. 199a.10
s.-dugı 263a.6	2. Sırat köprüsü
s.-muş 263b.2	şırâtı geç- Sırat köprüsünü kolaylıkla geçip cennete girmek
şık- dar gelmek (gömlek)	s.-miş 284b.1
s.-mış 97b.1	şırma (< <i>Yun.</i> sirma) işlemede kullanılan ince gümüş tel
şıkıl- rahatsız olmak, sıkılmak	s. 340a.3
s.-up 287b.9	sırr (< <i>Ar.</i> sirr) 1. duyulması istenmeyen haber, olay
şıklet (<i>Ar.</i>) ağırlık	s.+ı 90b.7
şıklet ol- birisine ağırlık olmak	
s.-uruz 112a.14	

s.+1a 68a.3

s.+1η 170b.8

2. aklın erişemediği şey, giz

s.+179a.5

sırt sırt

s.+ımdaki 241a.14

s.+ında 164a.6

şıtma dut- ateş ve ter nöbetleriyle
titremeye başlamak

s.-dı 28a.1

sil- 1. temizlemek

s.-di 74b.7, 242b.14

s.-erken 252a.8

s.-ine 85a.3

s.-üp 201b.11, 245b.3

2. yazılanı silmek

s. 137a.10

s.-di 41b.13

silāḥ (Ar.) 1. savaş aleti

s.+ların 124a.1

2. kötülük yapmaya yarayan şey

silah-ı feşād fitne silahı

s.+1 85a.6

silāḥlan- silah kuşanmak

s.-dılar 316b.7

s.-1η 322a.11

s.-sın 320b.9

silāḥşorluk ét- cengaverlik etmek

s.-üp 232a.3

silk- (at) üstündekini silkinerek düşürmek

s.-di 193a.15

silkin- (hayvan) silkinmek

s.-dikçe 301b.2

sille (<Far. sīlī) tokat

s. 50b.1, 160a.2, 160a.2, 223b.13,
223b.15, 230b.12

silsile (Ar.) 1. birbirine bağlı şeylerden
oluşan dizi

silsile-i fitne fitne silsilesi

s.+yi 169a.11

silsile-i muḥabbet sevgi silsilesi

s.+dür 25b.9

2. soy kütüğü, şecere

silsile-i evlād-ı evlād evladından
devam eden şecere

s.+1 4b.3

silsile şal- nesil çoğalmak, kök salmak

s.-an 93a.6

silsile-i siyādet seyyitlik soyu, Hz. Muhammed'in soyu

s. 244b.12, 244b.7

silsile vēr- nesli devam ettirmek

s.-en 138b.1

3. zincir

silsile-i zer'uhā seb'ūn uzunluğu yetmiş arşın olan zincir (zer'uhā seb'ūn: Sonra uzunluğu yetmiş arşın olan zincire vurun onu. Hakka 69./32)

s.+a 304b.2-3

sīmurğ-ı anka efsanevî bir kuşu

s.+ya 235a.15

sīne (*Far.*) **1.** göğüs

s.+lerin 257b.14

s.+sin 15a.11

2. yürek

s. 154b.9

s.+leri 280a.12

sipāh (*Far.*) asker

s. 108a.4, 113a.12, 113a.8, 304b.15, 320b.10

s.+a 298b.15

sipāh-ı İslām İslam askeri

s. 308a.15

sipāh-ı kal'a kalenin askeri

s. 114a.10

sipāh-ı Yezīd-i pelīd alçak Yezid'in askeri

s. 108a.11

sipāriş (*Far.*) ısmarlama

sipāriş et- emanet etmek

s.-üp 54b.9

sipāriş eyle- emanet etmek

s.-di 11b.3-4, 26a.13, 209b.15

s.-dim 91a.8

siper kalkan

s.+i 298a.2

sīret (*Ar.*) karakter, ahlak

s.+de 234b.15

sitem (*Far.*) eziyet, zulüm

s. 292b.3

sitem ét- eziyet etmek

s.-diler 260a.15

s.-er 191b.11

sitem-kār (*Far.*) zalim

siz siz

s.+a 162a.9

s. 12a.2, 25a.2, 27a.3, 30b.10, 31b.15,

s.+lara 248a.1

31b.5, 34a.8, 36b.3, 42b.14, 62a.13,

sitem-kār-ı la'in alçak zalim

74a.10, 74a.9, 104a.7, 107a.1, 107a.5,

s. 248b.6

107b.4, 108b.10, 109b.5, 111a.8,

113b.13, 114a.12, 116a.7, 121a.4,

131b.9, 132b.8, 156a.12, 177b.15,

sitem-kārlik, -gi zalimlik

184a.15, 187a.15, 192a.10, 194a.10,

s.+in 33b.6

195a.5, 195b.11, 197b.1, 222b.2, 248b.1,

248b.10, 272a.2, 272a.5, 272a.8, 275a.2,

siyāh (*Far.*) siyah

277a.6, 284a.5, 284b.2, 291a.1, 291a.13,

s. 50b.4, 300b.10, 300b.12, 300b.13,

291b.2, 293b.4, 297a.15, 306b.7, 307b.4,

307b.1, 312a.14, 332a.8

308a.2, 316a.11, 320b.6, 323a.7, 336a.5,

336b.2

s.+lar 91b.8

s.+cileyin 200a.3

siyāset (*Ar.*) idam etme

s.+de 297b.6

s.+i 291a.2

s.+dedir 209b.5

siyāsete getir- idam etmek

s.+den 25a.2, 30b.13, 78b.10, 81a.3,

s.-dik 281b.12-13

94b.4, 111b.3, 112a.15, 114a.4, 121a.4,

siyāset ét- idam etmek

148a.8, 187a.1, 187a.1, 192a.6, 197b.6,

s.-elim 88a.6

201a.3, 203b.1, 221a.4, 221a.5, 222b.13,

248b.7, 251b.5, 291a.12, 299b.11

s.-erem 191b.8

s.+e 25a.10, 26b.1, 30b.12, 31b.14,

siyāset eyle- idam etmek

31b.6, 35a.12, 58b.9, 83a.1, 92b.14,

s.-diñiz 291a.3

95a.8, 102b.9, 107a.10, 107a.3, 109b.13,

110b.7, 116a.6, 124b.10, 129a.12,

s.-rem 146b.7-8

135a.5, 146a.5, 157a.4, 175b.2, 172a.15,

172b.1, 176a.11, 179b.6, 181a.15,

siyāset-i gazāb ét- idam etmek

185b.7, 192a.15, 192a.8, 202b.12,

209b.2, 229a.14, 229b.3, 237b.9, 238a.1,
243b.2, 246b.12, 271b.12, 274b.3,
287b.14, 297b.12, 303a.3, 306b.7,
307b.5, 320b.1, 335b.10, 335b.10

s.+i 16a.15, 27a.1, 30b.10, 30b.2,
80b.12, 110b.8, 112b.7, 122b.12, 144a.8,
155b.3, 156b.2, 157a.3, 169a.14,
169a.15, 181b.2, 187a.4, 214a.10, 271a.8,
306b.12, 319a.14

s.+in 202b.11, 202b.9, 222b.10

s.+indir 123a.9

s.+iñ 26b.3, 50a.1, 52a.4, 61b.6,
105b.13, 106b.15, 112b.11, 115b.3,
132b.12, 144b.5, 157a.4, 172b.2,
176a.10, 178b.15, 222a.15, 248a.15,
271b.13, 272a.3, 276b.5, 277a.12,
283b.2, 288b.5, 290b.2, 320a.12

s.+iñdir 101a.14

s.+iñle 112b.12, 127a.1, 199b.7,
202b.14, 202b.15, 203a.15, 229a.3,
271a.6

s.+ler 26b.15, 30a.3, 30b.8, 40a.11,
67b.15, 120b.5, 121a.1, 131b.12,
131b.15, 140a.3, 155a.10, 156b.13,
157a.1, 157a.13, 159b.14, 164a.9,
168b.5, 169b.10, 170b.14, 176a.11,
229a.11, 229a.3, 235b.9, 271b.5, 281b.9,
282a.1, 320a.9

s.+lere 26a.8, 67b.2, 68a.1, 80a.5,
80b.13, 96a.1, 129a.7, 129a.8, 132b.14,
135a.4, 140a.5, 159b.4, 182a.7, 199b.15,
238a.7, 276b.5

s.+leri 26b.7, 51a.8, 155a.12

s.+lerle 172b.4-5

s.+siñiz 274b.10

s.+siz 179b.9, 329a.4

s.+üñ 42b.14

soffa (Ar.) sedir

s.+nıñ 106b.8, 336b.6

sofra (Ar.) sofra

s.+da 195a.11

soğuk soğuk (hava)

s. 139b.5

şoñbet (Ar.) karşılıklı konuşma, hasbihal

s. 174b.9

s.+inde 287b.5

s.+ine 119a.11

sohbet-i Hız. Resülallah Hz.
Muhammed'in sohbeti

s.+a 287b.7

sohbet ét- sohbet etmek

s.-erler 80a.2, 189b.15

şok- 1. sokmak

s!. 95a.2

s.-dı 95a.2, 165b.2, 241b.5

s.-up 65a.5, 70b.15, 73a.13, 95b.5,
249a.9, 287a.13**2. yılan ısırma**

s.+dı 239b.10

şokak (<Ar. zuḳāk) sokak

s. 149a.6

s.+a 149a.5

s.+arda 338a.12

s.+ları 143b.1

şokak şokak **êt-** asker safını
bozmak, tarumar etmek

s.-erdi 151a.1

şol sol tarafs. 21b.13, 21b.14, 40b.2, 42a.15,
44a.1, 59a.8, 76b.9, 78b.4, 196a.6,
196b.2, 223b.15, 238b.11, 238b.12,
327a.15, 328a.2, 333a.9, 333a.9

s.+a 156b.6

s.+unda 8a.4, 8a.9, 326a.1

şoñ akıbet

s.+ını 317a.15

şoñra sonras. 2a.3-4, 5a.15, 6a.13, 6a.14, 6a.15,
6a.8, 6b.1, 7b.14, 7b.15, 8a.3, 13b.2,
16b.10, 16b.11, 23a.1, 24a.1, 24b.5,
25a.7, 25a.8, 25b.13, 26a.10, 26b.13,
26b.13, 26b.14, 26b.14, 27a.4, 29a.13,
29a.8, 35b.3, 37a.10, 38b.14, 38b.9,
41a.8, 44b.13, 49b.1, 51b.6, 52a.4, 53a.5,
54b.6, 55a.13, 60a.7, 70a.12, 72a.10,
75a.10, 76a.3, 80b.6, 80b.9, 89a.11,
91b.15, 92a.12, 100a.13, 100b.10,
100b.11, 100b.14, 100b.14, 100b.3,
100b.3, 100b.4, 107b.8, 110b.8, 117b.1,
117b.10, 119a.4, 120b.10, 120b.12,
122b.6, 123a.10, 123a.14, 130b.13,
154a.7, 164a.5, 165b.1, 165b.10, 168a.3,
168a.4, 169b.12, 172a.14, 174b.9,
175b.6, 176b.9, 180b.10, 186b.1, 191b.7,
195b.11, 196b.8, 203a.4, 203b.11,
222a.12, 222a.15, 233a.15, 236a.11,
243b.1, 249b.15, 259b.8, 261a.8, 263a.3,
263b.4, 264a.4, 265b.2, 268a.6, 269b.4,
276b.11, 280a.10, 282a.15, 295a.9,
304a.7, 305a.6, 313b.13, 314a.8, 318a.14,
319b.8, 321b.12, 321b.15, 323a.8,
323b.15, 327b.13, 330b.1, 331a.10,
331b.3, 332a.6, 345b**şoñraki sonraki**

s. 101a.8-9

şor- 1. sormak

s.-arken 100b.6

s.-arsın 247b.10	s.-mesi 140b.3
s.-dı 318b.11	söyle- söylemek
s.-dılar 64a.5	s!. 20a.7, 32b.4, 36b.8, 62a.4, 63b.5, 73a.11, 77a.15, 110a.2, 134b.9, 143b.9, 147a.6, 150a.15, 151b.1, 163a.2, 182b.6, 192a.4, 206a.10, 206a.15, 237b.11, 237b.13, 261a.1, 289a.15, 328b.11, 334b.7
s.-dular 76a.11, 76a.4	
s.-dum 76a.9	
s.-madım 77a.12	
s.-maga 302a.4	s.-di 29a.5, 78b.6, 100a.4, 104b.15, 134b.8, 150b.6, 167b.14, 167b.15, 183b.14, 210b.6, 210b.6, 269b.8, 291b.9, 295b.9, 310b.7, 313a.3, 326a.15, 337b.15
2. aramak, soruşturmak	
s.-arak 141b.13	
şoy soy, nesep	s.-digim 188a.3
s.+uñuzı 157a.4	s.-digne 272b.1
şoyun- soyunmak (<i>bk. şoyunul-</i>)	s.-digiñ 315a.1, 188b.8
s.-maya 301b.15	s.-diler 14b.7, 61a.13, 64a.11, 124a.5, 169b.15, 283b.11, 290b.3
şoyunul- soyunmak (<i>bk. şoyun-</i>)	
s.-unça 301b.15	s.-dim 78b.7
sög- sövmek	s.-diñ 14a.5, 100a.7, 137b.5, 295b.14
s. 182b.6	s.-me! 153b.6, 192b.11, 204a.8, 214b.11, 229b.1, 231a.8, 303a.1
s.-di 294b.15	
sögün- (ateş) sönmek	s.-medi 50b.2, 90a.11, 104a.12, 105a.11, 120b.7, 199a.4, 241a.8
s.-mesi 140b.2	s.-mediler 61b.7, 116a.7
s.-mez 140b.4	s.-medim 290a.1
sögündür- söndürmek	

s.-mege 13a.2, 84b.3, 202b.14,
225b.13, 237b.6, 329a.15

s.-mek 128b.1, 182b.8, 188a.3, 314b.4

s.-mem 47b.7, 125b.9

s.-meyelim 61b.5

s.-mez 61a.14, 123b.11

s.-mezdi 14a.12, 162b.12

s.-mişdir 119b.15, 340b.14

s.-ñ 44a.15, 84b.4, 229a.4, 281b.10

s.-r 12a.4, 274a.7, 302b.13

s.-rdi 66b.12, 82a.3, 143a.1, 143a.2

s.-rken 70a.8, 247a.15, 302b.1

s.-rler 108b.2

s.-rlerdi 14b.6

s.-rseñiz 284a.8

s.-rsin 8a.2, 99b.8, 125a.7, 136a.6,
160a.15-160b.1, 178a.6, 269b.10, 278b.3,
284b.5, 309b.9, 311a.12, 311b.10,
324b.12

s.-rsiñ 66a.7, 112b.10

s.-rsiz 172a.10

s.-sem 150b.4

s.-sen 118b.9

s.-yeceyim 'söyleyeceğimi' 198a.1

s.-yeçek 237b.10

s.-yelim 326b.1

s.-yem 229a.4

s.-yemez 249b.11

s.-yen 292b.6

s.-yerek 120a.11

s.-yesin 134b.14, 314a.13

s.-yüp 180b.13, 209b.5

söylemek konuşma tarzı

s.+de 240b.13

söyleş- söyleşmek, karşılıklı konuşmak

s.-digini 10a.1

s.-diler 64b.8

s.-erek 174a.3, 205b.5, 316a.6

s.-irdi 94a.5

s.-irler 61a.9-10

s.-irlerdi

söylet- 1. konuşmasına müsaade etmek

s.-medi 81b.2

2. anlattırmak

s.-di 100a.11

3. Allah (kesik başa) konuşma yetisi vermek

s.-di 258b.6

söz söz, laf

s. 13a.2, 14a.12, 61a.14, 61b.7, 63b.10, 100a.4, 100a.5, 121b.10, 125b.9, 131a.5, 140a.8, 162b.12, 169b.15, 188b.1, 192b.4, 199a.4, 202b.13, 202b.13, 229a.13, 237b.10, 237b.6, 237b.6, 241a.8, 249b.11, 301b.10, 303a.1, 314a.12

s.+den 8b.1, 86b.1, 163a.11, 192b.2, 226a.1, 250a.9, 284a.1, 287b.9, 290b.8, 331b.14

s.+dür 179b.13, 315a.1

s.+e 104b.15, 106b.9

s.+i 12b.7, 41a.2, 58b.4, 61a.12, 86b.1, 140b.11, 153b.6, 184b.7, 190a.6, 281b.4, 292b.6

s.+idir 153b.7-8

s.+idür 138a.5

s.+in 12b.6

s.+ine 288b.12

s.+ler 14b.6, 14b.7, 66b.12, 71a.10, 81a.1, 86b.15, 139a.15, 169b.15, 188a.3, 188b.8, 209b.5, 269b.8, 272b.1, 295b.8

s.+lerden 53a.3, 82a.5, 185b.9, 202b.11, 293b.14

s.+leri 61a.11, 66b.15, 70a.8, 70a.9, 71b.4, 78a.5, 86b.11, 140a.8, 158a.8, 181b.5, 185b.8, 189a.4, 189b.15, 198a.5, 200a.4

s.+lerime 120b.6

s.+lerimi 173b.3

s.+lerin 32a.7, 138a.5

s.+lerinden 272a.10

s.+lerine 52b.13

s.+lerini 122a.8

s.+leriñ 284b.1

s.+üm 115b.5, 115b.7, 128a.11, 128a.2, 129a.9, 295a.2, 302a.14, 306b.8

s.+ümden 165b.5

s.+üme 115b.4, 115b.5, 336a.4

s.+ümi 116a.6

s.+ün 160b.13, 189b.8

s.+üñe 190a.5

s.+üni 117b.12

s.+ünün 190a.4-5

s.+üñ 115b.9

s.+üñe 269b.10

söz açıl- bahsedilmek, konuşulmak	202a.10, 203a.7, 203a.9, 205b.11,
s.-dı 113b.10	220a.15, 220a.15, 226a.4, 226a.4, 231b.7,
söz geçme- söz tesir etmemek	231b.7, 238a.5, 238a.8, 238a.9, 238b.2,
s.-di 160a.5, 160a.9	239a.1, 239a.3, 241a.15, 241b.3, 241b.4,
sözi kesil- konuşması yarım kalmak	242a.4, 243b.14, 244a.2, 245b.10,
s.-e 297a.4	245b.14, 245b.3, 245b.4, 245b.6, 245b.7,
söz tut- söz dinlemek	245b.7, 245b.8, 245b.9, 246a.3, 246a.3,
s.+üm t.-madı 108b.2	246a.6, 247a.13, 247a.2, 249a.5, 250b.6,
s.+mi t.-mazsın 111a.12-13	250b.7, 250b.7, 250b.9, 258a.1, 261b.12,
s+ümüz t.-madı 40a.3-4	301b.13, 302a.13, 302a.13, 302b.2,
s.+ün t.-arım 160b.7	302b.4, 311b.14, 312a.12, 312a.12,
s.+ün t.-madım 198a.9-10	325b.11
s.+ün t.-mam 160b.7	s.+dan 46a.13, 92a.1, 152a.9, 152a.9,
sözüni bilme- ağzına geleni	231b.4, 246a.10, 302a.15, 302b.3
konuşmak	s.+dur 89b.6
s.-z 105a.15	s.+lar 312a.3
su 1. su	s.+ları 226a.4
s. 12b.12, 29b.11, 46a.11, 50a.10,	s.+ya 92a.1, 225b.14, 238b.6, 246a.5-
50a.5, 50a.7, 51a.15, 54b.11, 60a.14,	6, 275b.8
63b.3, 89a.8, 89b.5, 94b.10, 149b.9,	s.+yı 229b.13, 231b.10, 238a.3,
149b.9, 152a.3, 152a.4, 152a.4, 158b.7,	238b.15, 246a.1
180a.8, 186a.13, 186a.15, 186b.11,	s.+yıla 93b.13, 238a.6
186b.12, 186b.6, 187a.15, 187b.1,	s.+yu 94b.11, 194a.9, 203a.6, 250b.8,
187b.12, 187b.3, 188a.2, 189b.6,	256a.5, 261b.13, 340a.5
190a.13, 190a.14, 194a.14, 194a.15,	s.+yula 49b.13
	s.+yuna 238a.14, 249a.2, 249a.9,
	250b.6, 258a.4

s.+yuñ 95a.1, 152a.8, 231b.5, 238a.7,
238b.1, 246a.2, 249a.7, 302b.4

su vër- (kılıcı zehirle) sulamak (*bk.*
şuvar-)

s.-mişdi 71b.14

2. nehir

s. 186a.12

s.+ya 162a.7, 162b.15, 186b.8,
187a.14

s.+yınıñ 180a.2

s.+yuna 162a.5

s.+yunı 186b.5

s.+yuñ 160a.7, 187a.15, 188a.1,
191a.10

3. iltihap sıvısı, irin

s.+yu 312a.6

su'āl (*Ar.*) soru

s. 61b.6, 62b.15, 63a.3, 63a.6, 63a.9,
239b.7

s.+den 199a.2

su'āl èt- soru sormak

s.-di 90b.1, 97a.1, 144a.3-4,
166a.15-166b.1, 172b.15, 176b.12,
217a.12, 274a.8, 283b.10, 288a.10-11

s.-diler 39a.13-14, 59b.15, 65b.8,
71a.13, 74b.10, 99a.9, 153b.2, 175a.4,
260b.12, 268a.12, 303b.15

s.-dim 66a.15, 78b.9, 90a.10, 90a.7,
138a.13, 170b.10, 195a.13, 285b.12-13,
289b.3-4

s.-dikde 47b.4, 294b.6

s.-düm 28a.13, 256b.1-2, 300b.11

s.-dün 199a.3

s.-elim 62b.13

s.-er 299b.9

s.-erek 50b.15

s.-erken 66b.3

s.-eyim 77a.13, 77b.15, 143b.3

s.-miş 64a.2

s.-üp 22b.10, 49b.10, 73b.12

su'āl eyit- soru sormak

s.-di 34a.15

su'āl eyle- soru sormak

s. 119b.2, 278b.2-3

s.-di 9b.5, 12b.2, 19b.13, 29a.7,
56b.10, 59b.8, 84b.1, 131a.10, 159b.14,
172a.8, 177a.8, 207b.5, 258b.14

s.-diler 75b.15, 261a.11

s.-dim 12a.5, 100b.1, 332a.10	s.+um 66a.5, 302b.14, 302b.14, 323a.11
s.-miş 64a.1-2	
s.-yene 263b.15	s.+umı 199a.15
su'āl ol- soru sorulmak	s.+umuz 318b.3
s.-sa 25a.2	s.+umuzu 317a.5, 321b.6
su'āl olun- soru sorulmak	s.+un 41b.13
s.-sa 28a.8, 239b.7	s.+unı 42a.2
şubh-ı şādık tan yerinde görülen aydınlık, hakiki fecir	s.+uñı 167a.1
s. 74a.15	s.+uñız 146a.4
subhānallāh (Ar.) 1. 'maşallah'	şulan- su içmek
s. 222b.14 (beğenme)	s.-dılar 190a.13-14
2. 'Allah Allah, nasıl olur'	şulb (Ar.) nesil, zürriyet
s. 109a.15, 143b.10 (şaşkılık)	s.+üme 39a.6
suç, -cı suç, kabahat	s.+ünde 105a.9
s. 116a.1, 243b.13, 318b.1	s.+ünden 6a.3
s.+a 318b.3	s.+üne 6a.2, 6a.3
s.+ı 284b.13	şulh (Ar.) barış
s.+ı 66b.4	s.+dur 185b.10
s.+lar 319a.14	şulh ét- barış yapmak, uzlaşmak
s.+ları 162b.3	s.-e 185b.13
s.+u 251b.9	s.-er 322b.8
s.+u 162b.3	şulh ol- barış yapmak, uzlaşmak
	s.-alım 322b.7

s.-dı 82b.9

s.-mak 82b.13, 187b.4

s.-maz 186a.3-4

s.-up 103b.2, 322b.9

s.-ur 185b.10

sultān (Ar.) din büyükleri için söylenen saygı sözü

s. 173b.14

s.+ı 228a.8

s.+ım 25b.8, 26a.8, 26b.7, 44a.9, 44a.11, 44a.11, 47b.9, 51a.2, 51a.8, 78b.10, 80a.5, 84b.4, 93b.1, 96a.1, 97a.1, 99b.11, 105b.11, 109b.11, 112a.11, 112b.1, 112b.14, 112b.6, 114a.11, 114a.2, 115b.1, 116a.15, 117a.12, 117a.4, 123b.10, 127b.15, 129a.6, 129a.9, 133b.14, 138b.3, 146a.12, 146b.2, 154b.4, 157a.1, 159b.3, 163a.1, 164a.8, 164b.3, 165b.13, 167a.10, 168b.1, 169a.12, 173b.7, 174b.2, 174b.6, 178a.14, 179b.3, 180a.4, 182a.15, 193a.8, 199a.13, 199a.14, 199b.13, 200b.3, 201a.2, 206a.11, 220b.10, 228b.1, 235a.6, 253a.9, 258a.10, 260b.12, 261a.1, 261a.11, 276b.4, 277a.12, 278b.5, 280b.11, 284b.13, 284b.2, 299b.8, 300a.5, 303b.8, 308b.9

s.+ıma 133b.15

s.+ımız 92a.15, 173b.10

s.+ımıza 210a.14

s.+lara 291b.13

sultān-ı ālī-şān şan sahibi sultan

s.+ım 84b.1-2, 222b.9

sultān-ı cihān cihanın sultanı

s. 201a.10, 236a.7

s.+a 248b.15

s.+ıñ 254a.5

sultān-ı Kerbelā Kerbela sultanı

s. 1b.7, 248b.15

sultān-ı taht-ı risālet peygamberlik tahtının sultanı

s. 80b.11

şun- ikram etmek

s.-muşlar 206b.1

sūre (Ar.) Kuran-ı Kerim'in yüz on dört bölümünden her biri

s.+si 25b.15

sūre-i Yūsuf Yusuf suresi

s.+da 309a.9-10

şüret (Ar.) 1. dış görünüş, kılık

s.+de 45a.5, 234b.14

s.+inde 35b.11	s. 66a.1, 91b.13, 126b.8, 152a.12, 158b.7, 158b.8, 170b.1, 187b.13, 203a.12, 221b.5, 221b.5, 230b.7, 236a.1, 236a.1, 256a.3, 257a.9, 297b.4
2. yüz, çehre	
s.+iñ 184b.4	
s.+ine 163b.1, 223b.15	şusız ol- susamak
3. durum, biçim	s.-dum 311b.13
s. 176a.8, 186b.12	şusuzluk, -ğı susamışlık (<i>bk. şusuzluk</i>)
sûret-i aḥvāl olup bitenlerin durumu	s. 216a.1, 224b.6, 225b.11, 231a.13, 231b.4-5, 232b.3-4, 250a.13, 250b.5
s.+i 140a.12	s.+dan 221b.11, 238a.12, 241a.14, 243b.8, 255a.13
4. resim, tasvir	s.+ı 234a.14, 241b.5
s.+e 56b.1	s.+ıla 203a.11, 255a.8
5. nüsha, kopya	şusuz susamış (<i>bk. şusız</i>)
s.+idür 132b.2	s. 152a.1
s.+in 125b.13	şusuzluk susamışlık (<i>bk. şusuzluk</i>)
sûret-i mektûb mektubun kopyası	s. 187a.13, 190a.11, 249a.1-2
s.+ları 131a.12	s.+dan 48a.7, 139a.10, 224a.13-14
sus- susmak	şuvar- (kılıcı zehirle) sulamak (<i>bk. su vër-</i>)
s!. 153b.6	s.-up 71b.14
şuşa- susamak	sûz-nāk (<i>Far.</i>) dokunaklı, yakıcı
s.-dı 245b.14	s. 171b.13
s.-mak 241b.7	süfehā (<i>Ar.</i>) sefiher
s.-maz 241b.7	
şusız susamış (<i>bk. şusuz</i>)	

süfehâ-yı Kureyş Kureyşlilerin sefihleri

s.16a.11

sühûlet (Ar.) kolaylık

s.+le 32b.5

sükût (Ar.) sessizlik

s.+ıla 282a.14

sükût ét- sessiz kalmak

s.-en 313a.14

s.-ene 178a.15

sülûk (Ar.) katılma, dahil olma

sülûk ét- katılmak, dahil olmak

s.-diñiz 25a.3

sülüs (Ar.) üçte bir

s.+i 91a.5

sünbül (Far.) mor renkli, güzel kokulu çiçek

s. 45b.10, 46a.1

sündüs (Ar.) bir kumaş türü

s. 36a.9

sünnet (Ar.) **1.** Hz. Muhammed'in Müslümanlarca uyulması gereken söz ve davranışların bütünü

s.+ile 118b.4

sünnet-i Resûl Hz. Muhammed'in sünneti

s.+dür 19a.11

sünnet-i Resûlullâh Hz. Muhammed'in sünneti

s. 284a.13

2. tutulan yol, adet

s. 69b.1

süpür- süpürmek

s.-di 39a.13

s.-ürdi 39a.13

sür- **1.** değdirmek, dokundurmak

s. 167a.1

s.-di 10a.14, 51a.11, 96b.15, 199a.13, 252b.2, 258b.10, 263a.15, 266a.14, 280a.2, 290a.6, 292b.14, 303b.2, 323b.11

s.-di

s.-e 258b.4

s.-erdi 17b.2

s.-üp 35a.7, 57a.6, 79a.7, 126a.9, 211a.8

2. at koşturmak

s.-di 238b.3

sür'at (Ar.) hız, çabukluk

s.+ile 72a.7, 102a.13

s.-mak 135a.4

s.+la 172b.8

s.+le 102a.3

Ş

sürc- (hayvan) sendelemek (*bk. sürc-*)

s.-di 18a.12

şād (*Far.*) sevinçli (*bk. şāz*)

sürç- (hayvan) sendelemek (*bk. sürc-*)

ş.+dır 284a.5

s.-di 313a.9

şād eyle- sevindirmek

sürh (*Far.*) kırmızı

ş.-diş 292b.4, 324a.6

s. 12a.5

şād ol- sevinmek

sürme çek- sürme sürmek

ş.-dı 69a.6

s.-erler 336a.1-2

ş.-dular 300a.10, 319a.5

sürür (*Ar.*) sevinç

şafağ (*Ar.*) güneş battıktan sonraki kızıllık

s.+la 16a.10, 45b.13, 51a.14, 150a.12

ş. 21a.7

sürü- sürüklemek

şāh (*Far.*) hükümdar, padişah

s.-yerek 115a.7, 163b.14

ş. 285b.14, 286b.2

s.-yü s.-yü 15b.14

ş.+ı 249b.2, 276b.12

süvār (*Far.*) 1. ata binen

ş.+larına 305b.12

süvār ol- ata binmek

s. 236b.1

şāh-ı divān-ı risālet peygamberlik divanını sultanı

s.-muş 261a.9

ş. 136b.8

2. yalnız başına, bekar ?

şāh-ı sultān-ı Kerbelā Kerbela

süvār otur- yalnız başına, bekar yaşamak

sultanı

ş. 203b.13

şāhbāz (*Far.*) yiğit, cengaver (*bk.* şehbāz)

ş.+larım 197b.12-13

şāhid (*Ar.*) şahit

şāhid ol- şahit olmak

ş!. 25a.6

ş.-uñ 120b.6

şahş (*Ar.*) kişi, zat

ş. 12a.9, 66b.14, 77b.1, 77b.4, 116a.8, 247b.5, 247b.10, 302a.7, 303a.2, 332a.11

ş.+a 176b.11

şahş-ı mübārek-şüret mübarek yüzlü kişi

ş. 12a.2

şāh-zāde (*Far.*) Hz. Muhammed'in torunları Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin için kullanılan saygı sözü (*bk.* şeh-zāde)

ş. 40b.15, 297a.12

ş.+ler 55b.5

ş.+yi 25b.9

şākī (*Ar.*) haydut

ş. 71a.9, 81a.7, 150a.10

ş.+den 71a.8

ş.+niñ 80b.5

şākī-i bed-baht-ı tuğyān azgın, bahtsız haydut

ş. 229b.13

şakird (*Far.*) talebe

ş.+im 302a.5

şakķ (*Ar.*) 1. yarılma

şakķ ol- yarılmak (duvar)

ş.-dı 66b.14

2. parça

ş. 58a.4

şalvar (*Far.*) çok geniş giysi, şalvar

ş.+ına 332a.14

şān-ı şerīf şerefli ad

ş.+inde 68a.4 'hakkında, dair'

şark (*Ar.*) doğu

ş.+dan 135b.7

şart (*Ar.*) koşul

ş.+ıla 50b.11, 144b.15

ş.+ıñdan 70b.8

ş.+la 318a.4

şart eyle- yemin etmek

ş.-diler 130b.14

şart vèr- şart koşmak	ş.-up 305b.1
ş.-üp 318a.8	ş.-ur 269a.8
şaş- şaşırmak	şāzılık eyle- sevinmek
ş.-dı 258b.8	ş.+lar e.-di 98b.14
ş.-dılar 339b.2	şeb-ḥun (<i>Far.</i>) gece baskını
şa'sa'a (<i>Ar.</i>) parlaklık	şeb-ḥun ét- gece baskını yapmak
ş.+sı 231b.9, 337a.6	ş.-elim 281b.1-2, 282a.15
ş.+sından 225a.12	şebnem (<i>Far.</i>) çiy
şaşaa vèr- parlatmak, aydınlatmak	ş. 139b.5
ş.-irdi 216a.10	şecā'at (<i>Ar.</i>) cesaret, yiğitlik
şāyed (<i>Far.</i>) ihtimal ki, muhtemelen	ş. 60b.13
ş. 46a.15, 89a.8, 109b.2, 110a.4, 258a.1, 258b.1, 284b.3, 313a.7	ş.+de 224b.5
şāyī' (<i>Ar.</i>) yayılmış, duyulmuş (haber)	ş.+imi 61b.9
şāyi' ol- yayılmak, duyulmak	ş.+inden 64a.14, 253b.10
ş.-dı 140a.1	ş.+iñ 61b.10
şāz (<i>Far.</i>) sevinçli (<i>bk.</i> şād)	şecā'at-şāhib (<i>Ar.</i>) yürekli, cesur
şāz ét- sevindirmek	ş. 56b.12-13
ş.-diler 319a.6	şecere (<i>Ar.</i>) ağaç
şāz ol- sevinmek	şecere-i mübārek kutsal ağaç
ş.-açak [sıfat fiil] 260b.14	ş. 261b.15
ş.-dı 154b.1, 176a.2	şecī' (<i>Ar.</i>) yürekli, cesur
ş.-dular 114b.4, 159b.6	ş. 231a.11, 237a.6

şe'cî-i Benî Kureyş Kureyşlilerin
cesuru

ş. 184a.1

şedîd (Ar.) şiddetli

ş. 213b.8, 331a.13

şefâ'at (Ar.) peygamberlerin ya da
Allah'ın izin verdiği kişilerin, kulların
günahlarının affı için Allah katında
yaptığı aracılık

ş. 13b.11, 36b.5, 93a.11, 229a.9

ş.+im 120a.8, 126b.7

ş.+ini 323a.11

ş.+inji 36b.13

şefaati-i Hz. Fâtıma Hz. Fatıma'nın
şefaati

ş.+ya 19a.12-13

**şefaati-i Hz. Muhammedü'l-
Muştafâ** Hz. Muhammed'in şefaati

ş.+ya 19a.13-14

şefâ'at ét- şefaati etmek

ş.-ebilür 229a.15

ş.-enlerdenüz 138a.8-9

ş.-erim 331a.9

ş.-ersin 10a.4

ş.-mezsin 10a.6

şefâ'at eyle- şefaati etmek

ş.-digini 273a.2

ş.-sem gerek 97a.8

ş.-sün 13b.12

ş.-ye 4a.1-2, 248a.1-2

ş.-yem 331a.6

ş.-yüp 157a.14

şefâ'at vèr- şefaati etmek

ş.-ir 28a.9-10

şefîr (Ar.) şefaati eden

ş.+isin 10a.4

şefîr ol- şefaati etmek

ş.-dı 301a.5

şefkat (Ar.) sevgiyle koruma, şefkat

ş. 10b.12, 132b.15, 161b.13

şefkat ét- şefkat etmek

ş.-ersin 253a.10

şefkat eyle- şefkat etmek

ş. 303b-14, 160a.10

ş.-î 243b.13

şefkatlü şefkat eden

ş. 34a.5

şehādet (Ar.) **1.** şahitlik yapma, şahit olma

ş.+iyle 45a.10

şehādet ét- şahitlik yapmak

ş.-erem 16b.2

ş.-eriz 25a.5, 300a.3

ş.-esin 235a.4-5

ş.-eyim 150a.1

şehādet eyle- şahitlik yapmak

ş!. 74a.15, 74b.3, 289a.2

ş.-erim 199b.7

ş.-ņ 157a.14, 197a.11

2. şehitlik, şehit olma

ş. 28b.5, 127a.8, 151b.10, 174a.4, 191a.3, 197b.7, 209a.10, 209a.13, 210b.1, 216b.6, 216b.8, 217a.6, 218a.14, 218a.15, 222b.1, 241b.7, 243a.3, 250b.13

ş.+den 176b.7

ş.+dir 28b.6

ş.+e 72b.12, 196a.9, 196b.3, 221a.14

ş.+i 345b, 345b

ş.+im 168b.14

ş.+in 5a.13, 20a.10, 93a.13, 148b.11

ş.+ine 168b.3

ş.+inden 2a.3-4, 259b.8, 345b

ş.+leri 138b.7

ş.+lerini 2a.3-4, 233a.7-8, 234b.14

şehādet-i Hz. Ca'fer-i Tayyār
Cafer-i Tayyar'ın şehit olması

ş. 21a.14

şehādet-i Hz. Hamza Hz.
Hamza'nın şehit olması

ş. 17b.9

3. kelime-i şehadet

ş. 91a.9

şehādet getir- kelime-i şehadet getirip Müslüman olmak

ş.-di 153b.11, 153b.15

ş.-diler 206a.9

ş.-üp 202a.1

şehbāz (Far.) **1.** yiğit, cengaver (bk. şāhbāz)

ş. 135a.11

2. bir kuş türü, doğan

şehbāz-ı şikār-endāz-ı nişimen-i
'izz ü 'alā yücelik ve şeref yuvasının avcı kuşu

ş. 140a.13-14	ş.-di 141b.11, 154a.1, 161a.13, 172b.12, 216a.4, 224b.14, 226a.12, 234a.15, 234b.12, 237a.3, 239b.1, 252b.6
şehenşāh (<i>Far.</i>) şahlar şahı	
ş.+a 126a.2	ş.-diler 21b.14-15, 148a.11, 155a.11, 202a.15-202b.1, 202a.7, 202b.3, 211a.15, 211a.5, 213a.8, 215b.2, 218b.11, 218b.15-219a.1, 218b.5-6, 222a.10, 222a.4, 222b.6, 223a.1, 223a.3-4, 256a.12, 256b.2, 257a.12, 257a.15, 257a.9, 276a.7, 278a.4, 289a.6, 319b.7, 319b.9
şehīd (<i>Ar.</i>) Allah yolunda ölen, şehit	
ş. 1b.17, 15a.1, 19a.2, 20b.12, 80b.5-6	ş.-dim 77b.6
ş.+dir 20b.5, 21a.14	ş.-diñ 229b.8, 272b.11, 315b.3, 329a.14, 329b.5
ş.+e 227a.8, 241b.13	ş.-diñiz 157b.10, 178a.4, 248b.8, 272a.5
ş.+ler 19a.1, 27a.15, 213b.2	ş.-digi 162b.14, 324b.10
ş.+lerin 320a.3	ş.-me 161b.2
ş.+lerini 20b.15	ş.-mişler 176a.6, 311a.3
ş.+ün 20b.2	ş.-seler gerekir 96b.4, 180b.12, 181a.14, 331b.13
şehid ét- şehit etmek, öldürmek	ş.-yen 301a.9
ş.-di 163a.5, 163a.5-6	ş.-yeni 222b.8, 242a.7
ş.-dikleri 195a.14	ş.-yenler 333b.6
ş.-diler 148a.6, 183a.5-6, 208b.15, 217b.12, 236b.13	ş.-yenlerdir 204b.15
ş.-dim 317b.11	ş.-yenlere 10a.6
ş.-eçek 254a.14	
ş.-eler 97b.4	
ş.-enlerin 2a.7, 345b	
ş.-enlerin 5b.1, 304a.11, 330a.8	
ş.-ersin 153a.1	
şehīd eyle- şehit etmek, öldürmek	

ş.-yeyim 264a.6	ş.-duğıma 327b.3-4
ş.-yüp 162a.3-4	ş.-duğımı 235a.4
şehīd ol- Allah yolunda ölmek, şehit olmak	ş.-duğın 136b.3
ş.-alar 221a.7	ş.-duğına 240a.8-9, 260b.2, 301a.1, 327b.5
ş.-aldan 316a.1-2	ş.-duğını 5a.8, 117b.6-7, 174a.10, 240a.11-12
ş.-am 245a.2	ş.-duğda 21a.9, 153a.10
ş.-amadım 330b.12	ş.-duğdan 5a.15, 175b.6, 222a.11, 304a.7
ş.-an 211b.1, 221a.7-8, 264b.4, 268b.3, 293a.14	ş.-duğtan 233a.15, 263a.3
ş.-anlar 29b.15, 113b.5, 127a.6, 152a.11, 330b.5	ş.-dular 23a.6, 161a.15, 273a.7-8
ş.-anların 257a.15-257b.1, 319a.12	ş.-madı 319b.11
ş.-aydım 319b.12	ş.-madıkça 127a.3
ş.-dı 16b.15, 17a.1, 20b.8, 21b.12, 28b.11, 28b.12, 64b.2, 64b.2-3, 75a.9-10, 113b.15-114a.1, 161b.6, 161b.7, 168b.2, 191b.1, 211b.11, 211b.14, 211b.5, 211b.9, 213a.11, 218a.1, 218a.3, 218b.4-5, 219a.10, 219a.8, 220a.8, 241b.13, 244a.11, 250a.14, 253a.13-14, 256a.4, 256b.8, 262a.8, 274b.5, 300a.15, 331b.4, 331b.4, 332b.15	ş.-mağa 244b.11
ş.-dılar 17b.8	ş.-mağ 212b.3, 216b.9, 255a.9, 273a.4, 273a.8
ş.-duğı 174b.11, 194b.6, 239b.13, 256a.14, 262a.13, 299a.3, 305a.15, 345b	ş.-mazdan 21a.5
	ş.-muş 19a.1, 22b.13, 225a.5, 263b.10, 328b.2
	ş.-muşdı 171a.9, 275b.13
	ş.-muşdur 174a.14-15
	ş.-sa gerekdir 96a.13
	ş.-sağ gerekdir 180b.4

ş.-unca 102b.14	ş.+inden 81b.12
ş.-unça 259b.11-12	ş.+ine 136b.2
ş.-up 22a.11, 90a.15, 262b.13	ş.+ini 303b.5
ş.-ur 174a.4, 206b.14, 233b.14	ş.+iniñ 191b.6, 268b.12, 315a.13, 322b.2
ş.-uram 152b.9, 248a.5	ş.+iñ 217a.11
ş.-ursa 332b.4	ş.+iñiz 297b.12
ş.-ursın 195a.11-12	ş.+ler 305b.13
ş.-uruz 174b.7	şehr-i Kūfe Kufe şehri
ş.-uyurum 289a.3-4	ş. 268b.15
şehīdlik şehit olma	ş.+niñ 269a.2
ş. 229a.1	ş.+ye 210b.12, 268b.8
şehr (<i>Far.</i>) şehir	şehr-i Muşl Musul şehri
ş. 149b.10, 154a.6, 160b.13, 310b.5	ş. 274b.10
ş.+de 76a.7, 153a.6	şehr-i Şām Şam şehri
ş.+den 146a.11, 148b.12, 156a.14, 266a.2, 297b.5	ş.+a 285a.7
ş.+dir 121b.1, 149b.10, 338a.7	şehr-i Şīrāz Şiraz şehri
ş.+e 87b.5, 105b.9, 139a.1, 142a.4, 156b.1, 297b.5, 305b.10, 307b.6	ş.+ı 308b.7
ş.+i 91b.8, 130a.2, 192b.11, 246b.2, 274b.11, 275b.15, 275b.6, 276a.6, 283b.8, 322b.7	şeh-süvār (<i>Far.</i>) ustalıkla at süren, cengaver
ş.+in 106a.8	ş.+ı 230a.8
ş.+inde 188b.10, 303a.3	ş.+larıyuz 82b.15
	şehvet (<i>Ar.</i>) cinsel istek

ş. 38a.4

şeh-zāde (*Far.*) Hz. Muhammed'in torunları Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin için kullanılan saygı sözü (*bk. şāh-zāde*)

ş. 81a.3, 82a.3, 82b.7, 88b.1, 133b.9, 200a.8, 205b.14, 228a.5, 231b.15, 232b.1-2, 235b.11, 240b.9, 241a.9, 262b.1, 291a.4

ş.+ler 52b.2, 52b.3, 75a.4, 76b.1, 76b.5, 94a.14, 95a.3, 95a.4, 95b.6, 96a.4, 96a.7, 98a.5, 102a.15, 155b.3, 156b.5-6, 157a.15, 157b.3, 159a.11, 159b.11, 159b.7, 161b.10, 290b.13-14, 290b.8

ş.+lerdir 156b.12

ş.+lere 95a.15, 97a.10, 102b.6, 163b.5-6, 163b.6-7

ş.+leri 156a.10

ş.+lerim 52b.12, 79b.2, 95b.11, 98a.14

ş.+lerime 52a.3

ş.+lerimi 79b.9

ş.+lerimiñ 164b.10

ş.+leriñ 51b.5, 79b.12, 94b.13, 207b.14

ş.+m 97a.5, 198b.15, 199a.3

ş.+niñ 175a.1, 225b.4, 232b.2, 233a.14, 242b.12

ş.+ye 119b.8, 226a.11, 260a.14

ş.+yi 78b.2, 80a.6, 82b.1, 201b.3, 202a.7, 237a.3

şeh-zāde-i āhīr zamān peygāmberi
Hz. Muhammed'in şehzadesi

ş. 94a.15

şeh-zāde-i āl-i Resūl Hz. Muhammed'in ailesinin şehzadesi

ş. 181b.7

şeh-zāde-i civān-baht bahtiyar şehzade

ş. 199b.8-9

şeh-zāde-i civān-ı cennet cennet gencinin şehzadesi

ş. 172a.9

şeh-zāde-i civān-ı cihān u zamān-baht talihli zamanın ve cihanın genci olan şehzade

ş. 240b.15

şeh-zāde-i yegāne biricik şehzade

ş. 235b.3

şeker (*Far.*) **1.** şekerle hazırlanmış yiyecek, şekerleme

ş. 39a.8

2. sevimli, hoş

şeker-kelimāt tatlı söz	şer' (Ar.) İslam dininin hükümleri, şariat
ş.+ı 246b.14-15	ş.+ile 236b.3
şeker-güftārī tatlı dilli	şerāb (Ar.) 1. içki, şarap
ş. 41a.2	ş. 72a.2, 121b.6, 303a.6, 311a.13, 335a.15, 335b.2
şekerli şekerli (helva)	ş.+la 123a.11
ş. 212b.4	ş.+lar 285a.6
şekil (Ar.) tarz	2. cennetteki Kevser ırmağının suyu
ş.+dır 184b.1	ş.+ın 66a.1, 173a.14, 225b.14, 236a.9
şekk (Ar.) şüphe	ş.+ını 284b.9
ş. 68b.12	ş.+dan 66a.14
şem' (Ar.) mum	ş.+ı 138a.9
şem'-i pālīnī ol- ? bal mumu gibi sararmak, üzüntüden sararıp solmak	şerāb-ı Kevser Kevser suyu
ş.+i 11a.10	ş. 66a.6, 242b.1
şemşīr (Far.) kılıç	şerbet (Ar.) tatlı içecek, şerbet
ş. 72b.9	ş. 206a.12, 243a.3
şemşīr-i belā bela kılıcı	ş.+i 30b.12, 87a.7
ş. 56a.4	ş.+idür 243a.3
şemşīr-i zehr-ālūde zehire bulanmış kılıç	ş.+ine 87a.6
ş. 72b.14-15	ş.+ini 166a.4, 298b.2
şep-çerāğ taşı karanlıkta ışık saçan taş	ş.+ler 311b.14
ş. 88b.15	şerbet-i mevt ölüm şerbeti
	ş. 30b.11

şerbet-i şehadet şehitlik şerbeti	ş.+da 168b.6
ş. 18a.15, 19b.14, 202a.3, 209b.14, 212a.12, 217b.6, 219b.5, 220a.1, 220a.5, 212a.1, 222a.7, 222a.14, 231b.12, 234b.5, 255b.1	ş.+e 218b.10
ş.+den 245a.2	ş.+ım 27a.4
ş.+i 233a.4, 240b.1	şer'at-ı dīn-ü mübīn İslam dininin hükümleri
şeref (Ar.) iftihar kaynağı olan şey	ş.+i 113a.12-13
şeref-i İslām bul- Müslüman olmak	şerīf (Ar.) şerefli
ş.-muşken 35b.2	ş. 260a.3
şeref-nāme iftihar kaynağı olan yazı	şerm-sār (Far.) utangaç
şeref-nāme-i Şevāhid Şevahid adlı eserin iftihar kaynağı yazısı	şerm-sār eyle- utandırmak
ş.+dir 78a.9	ş.-meyesiz 26b.4
şeref-yāb şeref bulan, şeref kazanan	şer(r) (Ar.) kötülük
ş. 69b.5	ş.+i 180b.4
şeref-yāb ol- şeref bulmak	ş.+inden 85a.5, 109b.3, 231a.14
ş.-ayım 69b.13	ş.+ini 226b.1
şerh (Ar.) bir kitabı açıklama, yorumlama	ş.+lerinden 117a.5
şerh' ét- bir kitabı inceliklerini açıklamak	şevk (Ar.) sevinç, neşe
ş.-eydim 67b.3	ş. 176b.14, 210a.8
şer'at (Ar.) İslam dini ve hükümleri	ş.+ile 216b.11
ş. 80b.11, 112b.3	şevk-i ilāhi İlahi sevinç
	ş.+ye 176b.4
	şey' (Ar.) olay, durum, söz, eşya vb. yerine kullanılan söz

ş. 53a.12, 60b.7, 95b.5, 139b.3,
178b.13, 182a.5, 199a.2, 241b.1,
249a.12, 260b.15, 261b.5, 335a.11

ş.+de 71a.6, 209a.8, 336a.6

ş.+den 71a.5

ş.+dir 89a.2, 108a.4, 124a.7, 277a.1

ş.+e 97b.3, 184a.14, 259a.15, 299b.14

ş.+i 9a.4, 36b.10, 48b.11, 179b.15,
190a.2, 251b.6, 271b.10, 294b.1

ş.+iç 63b.3, 243a.7

ş.+ler 289b.7

ş.+leri 118b.15, 328a.7

şeyh (Ar.) bir kabilenin reisi
konumundaki kişi

ş.+idir 101a.9

şifā (Ar.) derman, deva

şifā-yı şükr şükür şifası

ş. 261b.4

şifā bul- hastalıktan çıkmak,
iyileşmek

ş.-dı 82b.7, 87b.2, 288a.6

ş.-ur 70b.1

ş.-urdu 262a.6

şikāyet (Ar.) şikayet

şikāyet eyle- 1. birinin yaptığını
başkasına şikayet etmek

ş.-di 62b.4, 85b.8-9

ş.-meyesin 53b.8

2. halinden yakınmak, sızlanmak

ş.-meyüp 170b.2

şikāyeten (Ar.) şikayet olarak

ş. 47b.7

şimdi şimdi

ş. 7a.11, 16a.15, 28b.4, 28b.5, 52b.2,
59a.9, 67a.3, 69b.12, 73a.13, 76b.6,
78b.12, 81a.10, 91b.1, 94b.1, 99a.9,
102a.10, 102a.12, 105b.9, 107a.8,
112b.10, 114a.1, 114b.11, 121b.10,
122b.5, 123b.11, 123b.2, 124b.9, 127a.1,
127a.7, 130a.4, 131b.7, 140b.1, 155a.14,
159a.14, 162b.8, 163b.5, 164a.5, 167b.7,
175b.13, 177b.3, 178a.3, 178b.14,
184b.5, 184b.8, 188b.9, 193a.12,
198a.10, 198b.11, 201a.3, 204a.6,
206a.13, 206a.15, 213a.2, 214a.10,
217a.3, 217b.2, 230a.5, 239a.11, 240a.1,
240a.6, 242b.15, 248b.8, 250a.15,
255a.3, 260b.14, 267b.8, 271a.9,
272a.15, 272b.1, 275b.2, 287b.6,
288b.11, 288b.4, 292a.3, 294a.12,
297a.8, 300b.13, 312b.7, 313b.6,
317b.11, 320a.10, 324b.10, 336a.9,
339a.14, 340a.14

şimden gerü (<şimdiden gerü)
bundan sonra

ş. 10a.3, 60a.10

şimden sonra (<şimdiden sonra)
bundan sonra (*bk.* şimdiden sonra)

ş. 109b.1, 111b.1, 195b.12,
279a.15-279b.1

şimdiden sonra bundan sonra (*bk.*
şimden sonra)

ş. 176a.1-2

şimdiki şu anki, şimdiki (zaman)

ş. 61a.15, 264a.12, 316b.3

şimdilik şu an için

ş. 319b.15

şîr (*Ar.*) şiir

ş. 137a.10, 286b.12

şîr-i mersiye birinin ölümünün
ardında söylenen şiir

ş. 268a.10

şîr (*Far.*) aslan

ş. 206a.1

şîr-i izzet izzet sahibi aslan

ş.+de 235a.1

şîr-i mîşe-i şecâ'at cesaret ormanının
aslanı

ş. 201a.5-6

ş.+i 152b.1

şiş 1. şişmiş halde, şişkin (ayak)

ş.+dir 340a.15

2. şişmiş olan yer, şişlik

ş.+ler 312a.2

şiş- şişkin hale gelmek, şişmek

ş.-di 311b.13, 312a.1

ş.-miş 340b.10

şîşe (*Far.*) şişe

ş. 195a.12, 257a.14

ş.+ye 195a.15

şitâb (*Far.*) acele

şitâb eyle- acele etmek

ş. 51a.15

şîven (*Far.*) feryat

şîven êt- feryat etmek

ş.-erken 239a.15

şîve (*Far.*) işve, eda

ş. 69b.9

şol şu (*bk.* şu)

ş. 7b.12, 9b.6, 48a.13, 50a.6, 50b.11,
57a.4, 66a.11, 96b.10, 106a.2, 193b.12,
203a.6, 216b.14, 235b.11, 257b.7,
273a.8, 269a.6, 269a.7, 274a.15, 276b.2,
276b.9, 277a.9, 286a.14, 286a.9, 302b.9,
325a.7, 330b.15, 337a.11

şol ara şura

ş.+y1 190a.12

şom (<Ar. şūm) uğursuz

şom-ı la'īn uğursuz alçak

ş. 333a.7

şöhret (Ar.) nam, ün

ş. 76a.10

şöyle şöyle

ş. 21b.10, 42a.4, 49a.14, 73b.10,
104a.10, 116b.2, 134b.3, 139a.13,
151b.6, 157a.15, 180a.5, 195a.5,
201b.15, 205a.3, 205b.10, 211b.7,
212a.14, 215a.12, 219b.2, 220a.14,
247b.2, 279b.13, 282a.12, 295b.2,
296a.10, 307b.8, 308a.1, 308b.10,
331a.11, 337a.6

ş.+dir 9b.2, 92b.4, 96b.8, 133b.10,
266b.15, 291a.15

şu şu (bk. şol)

ş. 77a.12, 156a.14, 163b.10, 192a.12,
207a.8, 211a.12, 227b.12, 284b.5,

287b.13, 302b.2, 309a.9, 314a.1, 314b.7,
318a.4, 319b.13

ş.+dur 284b.14, 298a.13

ş.+nın 241a.8

ş.+nuñ 77b.11

ş.+ña 143b.3, 204a.13

şukka (Ar.) parça, kumaş parçası

ş.+sı 47a.1-2

şübhe (Ar.) şüphe

ş. 68b.12, 132a.11

ş.+m 336a.7, 336a.7

ş.+miz 93a.5

ş.+n 198b.15

ş.+si 342a.15

şühedā (Ar.) şehitler

ş. 261b.6, 261a.15, 269b.13

ş.+ya 221a.12

şühedā-yı Kerbelā Kerbela
şehitleri

ş. 268a.13

şükūfe (Far.) çiçek

şükūfe-i bahāristān ilkbahar çiçeği

ş. 296b.3

şükûfe-i nev-bihār-ı risālet
peygamberlik baharının çiçeği

ş.+ı 131b.8

şüküfte (*Far.*) açılmış çiçek

şüküfte-i bāğ-ı leṭāfet güzellik
bağının açılmış çiçeği

ş. 232b.9-10

şüküfte-i bāğ-ı rahmet rahmet
bağının açılmış çiçeği

ş. 233b.9

şükr (*Ar.*) şükür

ş. 111b.1, 117b.9, 201b.15, 227b.11,
271a.7, 326a.4

şükr ét- şükretmek

ş.-esin 119a.5

şükr eyle- şükretmek

ş.-yüp 278b.10

şürü' (*Ar.*) başlama

şürü' eyle- başlamak

ş.-di 18a.10, 266a.8

ş.-dim 341b.14

ş.-ye 71b.11

tā (*Far.*) bir şeyin başladığı ya da
sonlandığı yer ya da zamanı anlatır

t. 6a.2, 6a.6, 26b.3, 35b.15, 37a.11,
38b.13, 69a.2, 70b.8, 73a.2, 90b.6,
102b.13, 167b.1, 187a.15, 193a.10,
201a.8, 238a.8, 266b.1, 292b.3

tā ki sonunda, öyle ki (*bk. tā kim*)

t. 29b.12, 71a.5, 96a.8, 172b.4,
184a.13, 186b.5, 187a.10, 234a.4,
312a.10, 321b.4, 336b.1, 338a.8, 342a.11

tā kim sonunda, öyle ki (*bk. tā ki*)

t. 4a.9, 10b.13, 247a.14

ta'accüb (*Ar.*) şaşma

t.+indeyem 243a.7-8

ta'accüb ét- şaşmak

t.-üp 257b.13, 272b.1-2

ta'accüb eyle- şaşmak

t.-dim 100b.12-13, 100b.9

ta'allül (*Ar.*) işten kaçma

ta'allül ét- işten kaçmak

t.-me 40b.15

ta'allül kııl- işten kaçmak

t.-ma 52a.3

ṭa'ām (Ar.) yemek, aş

t. 15b.7, 37b.12, 37b.13, 38a.4, 38a.4, 47b.15, 48a.14, 48b.12, 48b.14, 48b.15, 48b.3, 49a.4, 49a.8, 50a.1, 52b.2, 52b.4, 52b.6, 52b.6, 52b.7, 157b.2, 195a.11, 279b.3, 307b.10

t.+a 83b.12

t.+dan 48b.10, 48b.7, 48b.9, 74a.8

t.+ı 38a.1, 48b.13, 49a.13, 49a.9

t.+ıñ 49a.4, 138a.2

t.+lar 274a.13-14

ṭa'ām ét- yemek yemek

t.-ersiz 71a.14

ṭa'ām ye- yemek yemek

t.-medi 337b.7

ṭa'āt (Ar.) ibadet

t. 255a.2

t.+ını 167b.6

ṭab' (Ar.) huy, mizaç

t.+ında 250a.14

t.+ınızda 84b.2

tāb (Far.) güç, takat

tāb u tevānı kesil- gücü kuvveti kalmamak

t.-di 216a.1-2

t.-mişdi 226a.8

ṭabāk (Ar.) tabak

t. 49a.8, 267a.5, 282a.15, 287a.10, 299b.13

t.+ıla 46b.6

t.+la 267a.5

ṭabançe tokat, şamar

t. 163b.1, 163b.12, 163b.7, 163b.8, 280b.14, 333a.11

ṭabıl davul (bk. ṭavul [1], ṭabl)

ṭabıl-ı ceng u cidāl savaş davulu

t.+le 195b.15

ṭabī'at (Ar.) huy, mizaç

t.+ı 86a.11

t.+ımça 165a.4 'isteğime göre'

t.+ından 276b.8

t.+ları 83b.14

ṭabī'atı şıkıl- içi sıkılmak, daralmak

t.+m s.-ır 111a.3

ṭābī' (Ar.) biat eden

ṭābī' ol- biat etmek

t. 139b.2, 204a.7

t.-an 183b.3	t.-dı 243b.6
t.-ana 105b.3, 182b.6	t.-up 54b.9
t.-anlara 107a.13, 117b.13, 273b.8, 313a.13, 335b.10	tābūt (<i>Ar.</i>) tabut
t.-anlardan 121b.7	t. 75b.11, 75b.12, 75b.6, 301a.10, 305b.5
t.-up 12a.8-9, 128b.7, 145a.11, 147b.1, 174a.2, 177b.13, 187b.15	t.+a 75b.3, 75b.8
t.-ur 182a.9	t.+ı 75b.5
t.-ursın 197a.9	t.+ımı 53b.2
t.-uruz 130b.4, 182a.1	t.+ıñ 305b.5
tā'bir (<i>Ar.</i>) anlatma, ifade etme	tāc (<i>Far.</i>) taç
t. 33a.12, 190a.11	t. 44a.14, 46a.13, 46b.11, 46b.15, 116b.9, 140b.8, 261a.8
t.+i 34a.9, 49a.6, 193b.14, 300a.12	t.+ı 228a.8
tā'bir édil- anlatılmak, ifade edilmek	ta'cıl (<i>Ar.</i>) bir işin yapılmasını hızlandırma
t.-dikde 34a.10	t. 123b.6, 177a.7
ṭabl (<i>Ar.</i>) davul (<i>bk.</i> ṭabıl, ṭavul [1])	tafşıl (<i>Ar.</i>) ayrıntılı açıklama
t.+ıñ 191b.15	t. 174b.15
ṭabl u 'alem-i 'asker askerî sancak ve davul	ṭağ dağ
t. 114a.15, 207a.6-7	t. 223a.12, 235a.15
ṭabl u nağäre çaldır- savaş davulu çaldırmak	t.+a 313a.8
t.-up 268b.8	t.+ına 313a.5
tabşur- emanet etmek (<i>bk.</i> tapşur- [1])	t.+ıñ 307a.1

t.+lar 128b.3	t.-e 154b.6
ṭāğ (<i>Far.</i>) gönül yarası	t.-emeyüp 287a.15
t.+dır 51b.14	t.-mez 31b.2, 138b.8
ṭağıl- herkes bir yana gitmek, dağılmak	t.-mezler 171a.1
t.-açak [sıfat fiil] 176a.14	t.-üp 12a.14, 105a.15, 181a.1
t.-dı 100b.14, 109a.10, 208a.10	taḥammül eyle- dayanmak, sabretmek
t.-dılar 175a.2, 192b.5, 224b.3	t. 52a.2, 52a.2
t.-ıñ 187a.3-4	t.-digi 243a.10
t.-ırlar 148b.5	t.-digiñi 170b.2-3
ṭağıt-, -d 1. dağınık hale getirmek (saç)	t.-diler 99b.1
t.-dı 297a.12	t.-mek 273a.11
t.-miş 333b.9	t.-meyüp 295b.10
t.-up 181b.2	t.-mez 243a.11-12
2. bir işi bozmak	t.-yüp 170b.1
t.-dı 239a.12	taḥammül kıl- dayanmak, sabretmek
taḥammül (<i>Ar.</i>) dayanma, sabretme	t.-dım 173a.11
t. 68a.6, 154b.5, 158b.1	taḥammül ol- dayanmak, sabretmek
t.+dür 181b.10	t.-mak 29b.9
t.+i 15a.13	ṭaḥāret (<i>Ar.</i>) temizlik
t.+ler 127a.11	t.+le 71a.15
taḥammül ét- dayanmak, sabretmek	taḥassür (<i>Ar.</i>) hayıflanma
t.-dim 285b.15	t.+üm 209a.8

taḥayyürsiz seçmek zorunda kalmadan

t. 95b.11

taḥıyyāt (Ar.) 1. Allah'a yapılan şükürler, hamdler

t. 172a.14

2. selam verme

taḥıyyāt-ı mescid mescid namazı

t. 72a.10

taḥkîk (Ar.) 1. soruşturma

taḥkîk ét- araştırmak, soruşturmak

t.-üñ 24b.13

2. gerçek, doğru

t. 89b.15, 117b.12

t.+dir 278b.4

taḥkîk ol- gerçekleşmek

t.-mak 25b.1

3. gerçekten, hakikaten

t. 130a.14, 130b.11

taḥkîk ender taḥkîk gerçekten, göz göre göre

t. 198b.11

4. kesinlikle, muhakkak

t. 87a.2, 226a.4

taḥkîr (Ar.) küçümseme

taḥkîr eyle- küçümsemek

t.-r 9a.4

taḥmîd (Ar.) övgü, hamd

t. 217b.14

taḥmînen (Ar.) yaklaşık, tahminî olarak

t. 219b.13

taḥrîk (Ar.) kışkırtma

taḥrîk ét- kışkırtmak

t.-üp 83a.14

taḥrîr (Ar.) yazma, kaleme alma

t. 4b.6, 33a.12, 148a.14, 160a.5, 168b.15, 181b.6, 201a.7, 224b.5, 233a.10, 255b.9

t.+e 4a.10, 205b.9

t.+i 298b.12

taḥrîre gel- yazılmak

t.-mez 14b.7, 24a.14

taḥrîre getür- yazmak

t.-dim 4a.15

taḥrîr ét- yazmak

t.-e 139a.2

t.-emez 32a.2

t.-üp 121a.8, 140b.6

taḥrīr eyle- yazmak

t.-dim 342a.10-11

t.-miş 10b.15

taḥrīr ol- yazılmak

t.-sun 122a.9

t.-muşdur 70a.11

taḥsīn (*Ar.*) beğenme, takdir etme

taḥsīn èt- beğenmek, takdir etmek

t.-üp (edüp) 114b.7, 154a.5-6

taḥsīn eyle- beğenmek, takdir etmek

t.+ler e.-yüp 177b.8

taḥt (*Far.*) **1.** hükümdarlık makamı

t. 34a.6, 46b.4, 121a.2, 140b.8, 266a.11, 282a.8, 303a.8, 308b.13, 325b.15, 326b.9, 327a.2, 337a.13

t.+a 280b.4

t.+dır 34a.8

t.+ı 109a.8

t.+ın 82a.10

t.+ına 80b.6

t.+ıñ 34a.6

t.+lar 337a.5

taḥta cülūs eyle- tahta geçmek, hükümdar olmak

t.-di 121a.13-14

taḥta geç- tahta oturmak, hükümdar olmak

t.-di 120b.15, 120b.8

t.-miş 130a.4, 131b.1-2

t.-üp 142b.15

taḥta geçir- birini hükümdar yapmak

t.-diler 314a.4

t.-üp 103b.5

2. hükümdarın üzerine oturduğu süslü ve büyük koltuk

t.+dan 109a.9

t.+lar 337a.5

taḥt-ı ferāḥ-fezā ferahlık artıran taht

t. 42a.8

taḥt-ı menḥūs uğursuz taht

t.+ından 311b.6

taḥta (*Far.*) odun parçası

t. 75b.1, 75b.1

t.+nıñ 291b.11, 291b.12

t.+na 215b.4

ṭā'ife (Ar.) topluluk, cemaat (bk. ṭāyife)

t.+im ḳ.-dı 53a.3

t.+si 190b.13, 227a.2, 227b.7

t.+sin 283b.4

ṭaḳāti olma- gücü kuvveti kesilmek

t.+siḡe 265a.11

t.-dı 13a.3

t.+siyile 175b.10

takati ṭāḳ ol- gücü kuvveti kesilmek,
mecali kalmamak

t.+ye 190b.15

t.-dı 302a.10

ṭaḳ- asmak, takmak

ṭaḳdīr (Ar.) yazgı, kader

t.-dı 284b.12

t. 70a.12, 71b.5, 81a.9, 90b.14,
156b.4, 169b.3, 243a.13, 254a.15

ṭaḳarrüb (Ar.) yaklaşma, yakına gelme

t.+ile 84b.7

t.+de 175b.15, 205b.11

ṭāḳat (Ar.) bir iş yapabilme gücü, mecal

t.+den 179a.9

t. 216b.15

t.+imde 167a.13

t.+i 13a.3

ṭaḳdīr-i ezeli Allah'ın takdiri

t.+leri 47b.14

t.+de 278a.12, 283b.1

ṭāḳat getir- güç yetirmek

ṭaḳdīr-i Rabbānī Allah'ın takdiri

t.-emezler 49b.14

t. 180a.7

t.-meyüp 33a.10, 224b.3

ṭaḳdīr ol- (Allah) takdir etmek

t.-mez 31b.4-5, 127a.11-12,

t.-muşdur 70a.10, 83a.4, 83a.7

206b.14, 230a.5

t.-mezler 47b.8-9

ṭaḳın- üzerine takmak (kılıç)

ṭaḳati ḳalma- gücü kuvveti kesilmek

t.-up 328b.3

t. ḳ.-dı 58a.2

ṭaḳrīr (Ar.) anlatma, ifade etme

t. ḳ.-mışdı 212a.5

t. 32a.2, 148a.14, 160a.5, 181b.6,
201a.7, 205b.8, 224b.5, 255b.9, 342a.10

t.+e 4a.15

t.+i 233a.10, 298b.12

taḳrīre getūr- anlatmak, ifade etmek

t.-dim 4a.11

taḳrīr eyle- anlatmak, ifade etmek

t.-di 51a.5, 123b.9, 131a.11,
263b.3, 267a.1

t.-dim 4b.6

t.-ye 327b.15

taḳsīm (Ar.) paylaşırma

taḳsīm eyle- paylaştırmak

t.-diler 264b.11, 264b.12

taḳsīrāt (Ar.) suçlar, kusurlar

taḳsīrāt èt- kusur işlemek

t.-erem 19a.11-12

taḳsīrāthlḳ kusur işleme

t. 53b.7, 154a.10, 154a.15

taḳvā (Ar.) Allah'ın yasakadığı şeylerden
uzak durma, sakınma

t. 138a.2

ṭalak (Ar.) boşanma

ṭalak èt- boşamak

t.-erdi 86b.9

ṭalak vèr- boşamak

t.-di 208a.4

t.-üp 134b.2

ṭaleb (Ar.) istek, dilek

t. 130b.12

ṭaleb èt- istemek

t. 40b.15

t.-er 8b.7

t.-erdi 35b.12

t.-erem 47b.9

t.-erler 8b.13, 8b.8-9, 9a.1

t.-memiştir 34b.4

ṭaleb eyle- istemek

t.-di 31a.13, 205a.5, 209a.14,
212a.14, 212b.8, 248a.9

t.-diler 115b.1

t.-digim 138a.4

t.-diñ 31a.8

t.-rem 138a.1

t.-yüp 27a.9

ṭālī' (Ar.) baht, talih

t.+im 159a.5, 206b.14, 330b.10	t. 6b.14, 122a.8, 206a.7
ta'lili talihli	tamām-ı şehir bütün şehir
t. 156b.15	t.+de 149b.1
ṭālib (Ar.) isteyen, talep eden	2. bitmiş, sona ermiş
ṭālib ol- birisine talip olmak, evlenmek istemek	t. 324a.7, 324a.7
t.-urlar 135a.6-7	tamām et- bitirmek, sonlandırmak
ta'līm (Ar.) öğretme	t.-diğ 57b.2-3
t.+in 55b.15	t.-üp 237a.9
ta'līm eyle- öğretmek	tamām eyle- bitirmek, sonlandırmak
t.-di 35b.9	t.-di 120b.3
ṭām 1. çatı	tamām ol- tamamlanmak
t.+lar 151b.4	t.-dı 24b.9
2. hayvan damı, ahır	t.-dukda 26b.11, 27a.3, 36a.8
t.+ı 115a.10	t.-madan 193b.13-14, 195b.15
ṭama' (Ar.) açgözlülük	t.-madı 50b.13, 211a.1
ṭama' ét- açgözlülük yapmak	t.-madukça 69a.2
t.-üp 258b.3	t.-muşdur 138b.4
ṭama' eyle- açgözlülük yapmak	t.-urdu 211a.1
t.-mem 107b.13	tamām şod tamamlandı, bitti
ṭama'-kār açgözlü	t. 345a
t. 258b.2, 259a.10	3. tam o sırada
tamām (Ar.) 1. bütün, hepsi	t. 274a.5, 283b.13, 308a.8

ṭamar 1. vücut damarı

t.+ın 256a.1

2. toprak altında uzayıp giden tabaka

t.+ları 256a.4

ṭamla damla

t. 94a.9, 331b.15

ṭamla- damlamak

t.-dı 262b.11, 263a.13

t.-madı 252b.1, 256a.14

ṭa'n (Ar.) ayıplama

t. 12b.6

ṭa'n êt- ayıplamak

t.-üp 14b.6, 269a.15

ṭa'n eyle- ayıplamak

t.-se 9a.2

ṭaniş- danışmak

t.-iñ 176a.12

ṭanṭana (Ar.) gürültü**ṭanṭana kop-** gürültü kopmak

t.-dı 147a.1

ṭap- (puta) tapmak

t.-mak 57b.11

ṭapşur- 1. emanet etmek (*bk. tabşur-*)

t.-dı 245a.9

t.-dım 26b.1, 91a.7

t.-up 245a.12

2. vermek, nikahlamak

t.-maga 45a.7

ṭara- taramak (saç)

t.-yup 51b.5, 266b.12

ṭaraba (Ar.) tahta parmaklık, tahta bölme

t. 215b.4

ṭaraçık daracık, dapdar

t. 97a.11

ṭaraf (Ar.) 1. yön, cihet

t. 11b.10, 51a.15, 51a.15, 109b.7, 342a.8

t.+a 103b.9, 109b.7, 122a.13, 125a.11, 125b.4, 133a.12, 133a.14, 151a.1, 156a.1, 156a.1, 181b.14, 182a.7, 183a.11, 186a.14, 189b.10, 196a.5, 212a.7, 214b.8, 323b.1, 324a.10

t.+da 14a.3, 168b.4, 191a.7, 199b.2, 208a.5, 221b.2, 231a.9, 299a.6, 307a.5, 307b.13, 319a.10, 319a.6, 323a.4

t.+daki 212b.6

t.+dan 161b.11, 187b.6, 196a.7-8,
200b.2, 208b.9, 214a.11, 217b.10,
226b.3, 236b.9-10, 311a.7, 320b.11,
320b.13

t.+ı 196a.6, 196b.1, 196b.2

2. bahsedilen kişi

t.+ımdan 132b.13

t.+ımızdadır 175b.15

t.+ımızdan 199b.14

t.+ına 169a.13, 202a.9, 231b.3, 273a.2

t.+ında 13b.1, 14a.5, 44a.1, 44a.1,
72b.3, 175b.8

t.+ından 106b.9, 131b.13, 172a.4,
203b.4, 203b.5, 214a.4, 214b.3, 243a.8,
296b.11, 317b.9, 333a.13, 338b.7

ṭaraf-ı Ḥaḳ Allah tarafından

t.+dan 4a.2, 13a.14, 217a.6, 220b.8,
231a.15, 329a.5

ṭaraf-ı rūzgār zaman, kader
tarafından

t. 11a.5

taraf-ı şehriyār hükümdar
tarafından

t.+ından 69a.9

3. farklı düşüncelere sahip iki
gruptan her biri

t. 185b.10

t.+dan 83a.1, 192b.4, 198b.8,

t.+ındansın 182b.4

4. ana veya baba soyundan gelenler

t.+ından 80a.11

ṭarat-, -d (sakal) taratmak

t.-up 299a.2

ṭar dar (boğaz) (bk. dar)

t. 308a.13, 308a.8

ṭarḥ (Ar.) tertip etme, kurma

ṭarḥ-ı ikāmet eyle- yerleşmek,
düzen kurmak

t.-di 87b.9

ṭarīḳ (Ar.) yol, usül

t. 55b.15

t.+ı 16b.9

t.+ıla 122a.2, 233a.13

t.+ıyla 13b.11, 22b.11, 23a.11, 54b.7,
58b.6, 79a.13, 81b.13, 137b.3, 168b.9,
171a.10, 243b.5, 262b.10, 269a.4,
269a.6, 285b.10, 288a.9, 289a.9

ṭarīḳ-i muḥabbet sevgi yolu

t.+de 261b.2

ṭarīḳ-i müstakīm doğru yol

t. 214a.9	t.-ur 223b.11
t.+de 171b.5	tart- ağırlık ölçmek
t.+e 141b.9	t.-arlarken 330b.7
ṭarīḳ-i ta'āt ibadet yolu	ṭarṭağan darmadağın, dağılmış
t.+de 26b.1	ṭarṭağan ol- darmadağın olmak, dağılmak
ṭarīḳ-i mürāfaḳat arkadaşlık yolu	t.-a 330b.2
t. 24b.14	t.-dular 146a.6
ṭarīḳāt yollar	ṭarz (Ar.) 1. biçim, şekil
ṭarīḳat-ı mu'āvenet yardımlaşma yolu	t. 80b.2
t. 16b.10	t.+la 233a.14
tārumār (Far.) darmadağın, perişan	2. üslup
t. 230b.8	t.+ını 296a.5
tārumār ēt- dağıtmak, perişan etmek	ṭās (Ar.) kase
t.-üp 226a.15	t.+ıla 206a.12
tārumār eyle- dağıtmak, perişan etmek	t.+larla 311b.14
t.-di 50b.6, 230a.10-11, 308b.1	taşadduḳ (Ar.) sadaka verme
t.-diler 111b.9, 224a.12	taşadduḳ ēt- sadaka vermek
t.-mek 235a.12	t.-erdi 68a.4
tārumār ol- dağılmak, perişan olmak	taşavvur (Ar.) düşünce
t.-dı 222a.3	t.+ınça 260a.1
	taşdik (Ar.) doğrulama

taşdik-i haber vèr- haberi
doğrulamak

t.-mişdir 69a.3

taşhîh (Ar.) düzeltme

taşhîh-i mîzâc èt- iyileşmek,
sağlığına kavuşmak

t.-eyim 87b.6

taş taş

t. 77b.7, 98a.8, 98a.9, 98a.9, 98b.5,
99a.6, 151b.12, 151b.5, 217a.15, 217b.1,
252a.8, 275a.11, 275a.14, 275a.7, 275a.9,
311a.10, 326b.10

t.+a 242a.9, 275b.3

t.+da 89a.1

t.+dan 154b.7

t.+ı 81b.3, 98b.5, 98b.6, 98b.6, 236b.8,
275a.12, 275a.15

t.+ıyıla 257b.14, 280b.6

t.+lar 12b.14, 13a.4, 13a.4

t.+ları 98b.10, 98b.7, 98b.8, 98a.10

t.+larla 178b.12, 317a.6, 332b.1

taş tut- birisini taşlamak

t.-up 304b.14

taş yürekli katı kalpli, merhametsiz
kişi

t. 162b.2

taşra dışarı

t. 12b.14, 16b.3, 24a.9, 26b.12,
28a.13, 32b.11, 43b.4, 48b.9, 50a.2,
51a.1, 55a.6, 55a.7, 57a.6, 58a.2, 58a.5,
59b.9, 69b.10, 69b.9, 79a.10, 84b.8,
102a.15, 109a.13, 114a.10, 143b.15,
144b.3, 148a.13, 148b.12, 149b.8,
150b.14, 156a.14, 160a.3, 227b.15,
228a.3, 245a.13, 246a.4, 254a.13,
261b.13, 262b.2, 266a.2, 273b.1, 275a.2,
282a.1, 287a.2, 292a.7, 298b.8, 306a.5,
306b.14, 324a.14

t.+da 53b.11, 75a.1, 146b.15, 228a.2,
294a.9, 312b.5, 330a.1

t.+dan 98a.12, 162b.15

taşra çık- dışarı çıkmak

t.-ma 328b.11

t.-mak 328b.10

taşra ol- dışarı çıkmak

t.-up 15b.8

tatlı 1. şekerli

t.+dur 39a.8

2. sevimli, güzel

t. 175a.1

t.+dır 181b.10, 212b.1, 212b.4

3. keyif veren, hoş giden	t. 283b.8, 285b.11
t. 19a.9	2. savaş bandosu
ṭaṭḥ dilli hoş sözlü	t. 191b.14
t. 41a.1, 98a.13	ṭayan- direnmek, karşı koymak
ṭā'ūn (Ar.) veba	t.-ıñız 111b.2
t.+dan 117b.10	ta'yīb (Ar.) ayıplama
ṭavāf (Ar.) Kabe'nin etrafını dolaşma	ta'yīb eyle- ayıplamak
t. 57b.2	t.-meñ 331a.14
t.+dan 304a.3	tāyife (<Ar. tā'ife) grup, topluluk (<i>bk. ṭā'ife</i>)
ṭavāf èt- tavaf etmek	t.+densen 282a.15
t.-er 302b.13	t.+sinüñ 29b.2
t.-erdi 302b.12	ta'yīn (Ar.) atama, görevlendirme
t.-erken 57a.15	ta'yīn èt- atamak, görevlendirmek
ṭavāf eyle- tavaf etmek	t.-üp 150b.8
t.-di 106a.15	ta'yīn eyle- atamak, görevlendirmek
t.-ye 57a.15	t.-di 111b.13
ṭavar inek, koyun, keçi gibi hayvanlara verilen ad, davar	t.-diler 312b.13-14
t.+ı 115a.14	t.-mişdir 249b.12
ṭavşan tavşan	ta'yīn ol- atanmak, görevlendirilmek
t. 15a.3	t.-muşdur 265a.14
ṭavul (<Ar. ṭabl) davul (<i>bk. ṭabıl, ṭabl</i>)	ṭaylasān (Ar.) sarığın omuza sarkan kısmı
ṭavul zurna 1. saz söz, eğlence	

t. 142a.3	ta'zīm (Ar.) hürmet etme
t.+ların 196a.13	t. 40a.9, 126a.10
tažarru' (Ar.) yalvarma, yakarma	t.+dir 21b.5
tažarru' èt- yalvarmak	t.+ile 127b.11
t.-dikde 42a.2	t.+leri 260b.1
tažarru' eyle- yalvarmak	ta'zīm èt- hürmet etmek
t.-yüp 41a.10	t.-diler 124a.5
tažarru' kıl- yalvarmak	t.-erler 261a.10
t.-dı 18b.12	t.-mez 106a.13
tāze (Far.) 1. dinç, yorulmamış (asker)	t.-üp 22b.5
t. 147b.6	ta'zīm eyle- hürmet etmek
2. üzerinden zaman geçmemiş, yeni	t.-di 337a.15
t. 51b.14	t.-digi 9a.3-4
3. genç kadın	ta'zīm-i dudmān-ı nübüvvet
t.+yem 135a.14	peygamberlik soyuna hürmet
tāze bıyıklı bıyıkları yeni çıkmış, delikanlı	t. 260a.5
t. 212a.15	ta'zīm olun- hürmet edilmek
tāzelen- unutulmuş duygu, düşünce yeniden canlanmak	t.-maz 106a.14
t.-di 298b.6	tāziyāne (Far.) kırbaç, kamçı
tazelik gençlik, diri olma	t. 31a.15, 31a.4, 31a.9, 31b.11, 31b.12, 145a.3, 158a.12, 158a.13, 158a.14, 158a.15, 158b.1, 158b.2, 158b.4, 158b.9
t. 135a.5, 216a.7	t.+ye 31b.4

t.+yi 31a.13, 31b.5, 31b.6, 31b.7,
32a.6

t.+yile 14a.15

ta'ziye (*Ar.*) baş sağlığı dileme

t.+sine 280a.5-6

ta'ziye èt- baş sağlığı dilemek

t.-erlerdi 75b.14

ta'ziye eyle- baş sağlığı dilemek

t.-yüp 298b.10

tebāh (*Far.*) yıkılmış, harap olmuş

tebāh èt- yıkmak, harap etmek

t.-dün 81a.8

teberrüken (*Ar.*) itibar ederek

t. 11a.1

tebessüm (*Ar.*) gülümseme

tebessüm èt- gülümsemek

t.-erek 45a.14-15, 222b.14

t.-üp 29a.6, 51a.4

tebessüm eyle- gülümsemek

t.-di 59a.9, 139b.2

teblîğ (*Ar.*) ulaştırma

teblîğ èt- (selam) ulaştırmak

t.-esiz 27a.5

teblîğ eyle- (selam) ulaştırmak

t.-yüp 31a.13

teblîğ-i aḥkām hükümleri ulaştırma

t. 29a.11

teblîğ-i risālet peygamberliğin
tebliği

t. 30b.12

tecāvüz (*Ar.*) -den fazla

t.+dür 40b.15

tecessüs (*Ar.*) soruşturma, tahkik etme

tecessüs èt- soruşturmak, tahkik
etmek

t.-üp 141a.12

techîz (*Ar.*) ölüyü gömülmek üzere
hazırlama

t. 26b.11

tecrübe (*Ar.*) deneyim, tecrübe

t. 317a.14

tedārik (*Ar.*) 1. hazırlık

t. 81b.6,

t.+i 44b.13

t.+inde 228a.3, 250b.9

t.+ini 127b.8, 234b.3, 273b.4, 299a.7

2. önlem, tedbir	t.+den 174b.13
t. 122b.6, 168a.13, 250b.2, 315b.4	t.+i 147b.2, 230a.6
tedārik èt- temin etmek	t.+iñ 235a.7
t.-eyim 50a.1	tedbîr eyle- önlem almak
tedārik eyle- hazırlanmak	t.-diñiz 169a.2-3
t.-mege 154b.2	tedbîr eyle- önlem almak
tedārik gör- 1. tedbir almak	t.-dim 235a.6
t.-elim 87a.1, 206b.7	tedbîr kıl- önlem almak
2. temin etmek	t.-sam 178b.2
t.-düm 50a.9	tedrîc (<i>Ar.</i>) derece derece, yavaş yavaş
3. hazırlanmak	t. 40b.15
t.-di 132a.12	te'emmül (<i>Ar.</i>) etraflıca düşünme
t.-mege 130a.13	te'emmül èt- etraflıca düşünmek
t.-mekde 151b.11	t.-üp 168b.7
t.-üp 139b.12, 274b.14	te'essüf (<i>Ar.</i>) üzülmek
t.-ürdiler 168a.14	te'essüf çek- üzülmek
tedārik-i darb-ı ahvāl èt- hacetini yapmaya hazırlanmak ?	t.-erim 330b.9-10
t.-e 194a.4	te'essüf èt- üzülmek
tedārik-i hîle hile tedbiri	t.-üp 269a.12
t. 145b.10	tefāsîr (<i>Ar.</i>) tefsirler
tedbîr (<i>Ar.</i>) önlem, tedbir	t.+de 11b.12, 49a.2
t. 156b.5, 307a.10, 309a.6	t.+lerden 341b.3

tefekür (Ar.) düşünme

t. 61a.14

t. 220b.3

tefsir (Ar.) 1. Kur'an ayet ve surelerini
açıklama

t. 84b.3

2. Kur'an ayet ve surelerini açıklayan
kitaba verilen ad

t.+inde 95a.14

3. yorumlama, açıklama

tefsir ol- yorumlamak, açıklamak

t.-maz 169a.1

teftiş (Ar.) aslını araştırma, soruşturma

teftiş eyle- aslını araştırmak,
soruşturmak

t. 63b.1

teftiş u tefahhuş eyle- aslını etraflica
araştırmak, soruşturmak

t.-di 338b.7-8

teg gibi

t.+dir 85b.13

teheccüd namāzı geceleyin kalkıp
kılınan nafile namaz

t.+nı 266a.6

tehī (Far.) boş (söz)

tehlil (Ar.) kelime-i tevhidi söyleme

t. 6b.10, 76a.14, 167b.8, 217b.14,
219a.14, 328b.7

tehniyye (Ar.) tebrik etme

t. 23a.11

tek yeter ki

t. 161b.2, 179a.2, 323a.14

tekdaddüm (Ar.) önüne geçme, önce
davranma

tekdaddüm èt- önüne geçmek, önce
davranmak

t.-ersin 188b.13-14

t.-emem 78b.12

t.-üp 92b.14, 92b.15

tekbir (Ar.) 'Allahuekber' sözü

t. 67b.4, 219a.14, 328b.7

tekbir getir- 'Allahuekber' demek

t.-üp 224a.14

tekbir u tehlil al- 'Allahuekber'
demek ve kelime-i tevhidi söylemek

t.-dılar 339b.3-4

tekellüm (Ar.) konuşma, söyleme

t. 35a.14

tekellüm ét- konuşmak, söylemek	t. 132b.10
t.-dikçe 69b.3	tekrār ét- tekrarlamak
te'kīd (Ar.) hatırlatma, tekrarlama	t.-er 56a.1
te'kīd eyle- hatırlatmak, tekrarlamak	tekrār eyle- tekrarlamak
t.-miş 122a.14	t.-meden (isim fiil) 26a.6
te'kīdli hatırlatma, tekrarlama suretiyle (yazılmış mektup)	tekrāren (Ar.) tekrar tekrar, birçok kez
t. 178b.1, 191b.3	t. 130a.11
teklīf (Ar.) öneri	tekrārla- tekrarlamak
t.+i 175b.1	t.-dı 84b.4
teklīf eyle- önermek	tekrīm (Ar.) saygı gösterme
t.-yüp 44a.8	t. 126a.10
tekrār (Ar.) tekrar	tekrīm eyle- saygı göstermek
t. 10b.4, 34a.15, 57b.9, 67b.6, 71a.1, 86b.9, 104a.9, 111a.10, 117b.5, 120b.14, 125a.7, 127b.4, 131a.8, 147a.7, 152a.6, 183b.14, 184b.14, 184b.9, 188b.15, 202b.12, 202b.5, 203a.1, 205a.5, 207b.4, 211a.2, 225a.12, 226a.1, 237b.5, 245b.7, 246a.10, 249a.11, 249a.12, 249a.13, 250b.6, 251a.14, 252b.1, 278a.14, 295a.1, 298b.6, 300a.7, 302a.15, 302b.5, 308b.4, 312b.8, 319b.3, 325a.6, 330a.13, 330a.14, 332b.10, 333a.8, 336b.8	t.-diler 40a.9-10
tekrār be tekrār tekraren, birçok kez	tekye (Ar.) yaslanma, dayanma
	tekye kıl- bir yere yaslanmak, dayanmak
	t.-dı 27b.2
	telef (Ar.) yok olma,
	telef ol- yok olmak (mal)
	t.-ur 137a.4
	te'lif (Ar.) eser yazma
	te'lif eyle- eser yazmak
	t.-digi 10b.14, 341b.7

telkīn (Ar.) öğretme

telkīn eyle- öğretmek

t.-yüp 41a.5

temāṣā (Ar.) seyrān, zevkle seyredilen şey

t.+dır 16a.4

t.+sına 285a.10

t.+ya 274a.4

temcīd (Ar.) Allah'ı övme, yüceltme

t. 217b.14

temcīd ét- Allah'ı övmek, yüceltmek

t.-erler 6b.10-11

temennā (Ar.) arzu, istek

temennā kıl- istemek

t.-sağ 135a.13

temerrūd (Ar.) inat etme

temerrūd ét- inat etmek

t.-üp 125a.12

temmet (Ar.) 'bitti, tamamlandı' anlamında kitabın sonuna yazılan söz

t. 345a

temür demir (bk. demir)

t.+den 154b.8

ten ten

t.+den 171b.14

tenāvül (Ar.) yeme içme

tenāvül eyle- yemek yemek

t.-medim 49a.4-5

tenbīh (Ar.) **1.** bir şeyi sıkı sıkıya hatırlatmak

t. 213b.15

t.+i 288b.9

tenbīh eyle- tembihlemek

t.-di 187b.15

t.-mediğ 213b.9

t.-mişdir 200a.10

tenbīh ol- tembihlenmek

t.-dı 285a.8

2. uyarı, ikaz

tenbīh et- ikaz etmek, uyarmak

t.-üp 72a.12

tenhā (Far.) **1.** ıssız, kuytu (yer)

t. 188a.7, 273b.2, 338b.11

t.+da 68b.3

t.+sına 227a.10

2. yalnız başına

t. 33b.12, 86a.15, 146a.9	t.-dim 118b.11
t.+dır 72a.5	tercüme (Ar.) çeviri
t.+ça 137b.15, 137b.8	tercüme eyle- çeviri yapmak
ter ter	t.-dim 4a.14, 341b.13-14
t. 28a.13	terk (Ar.) bırakma, vazgeçme
t.+e 230a.1	terk ét- bırakmak, vazgeçmek
terāzū (Far.) terazi	t.-ersin 204a.3
t. 61b.15	t.-en 176b.8
t.+nuḡ 62a.1	t.-üp 229b.11-12
t.+ya 330b.6	terk eyle- bırakmak, vazgeçmek
terbiye (Ar.) eğitme, yetiştirme (bk. terbiyet)	t.-ḡ 168b.3-4
t.+mde 56b.15	terk-i edeb edepsizlik
terbiyet (Ar.) eğitme, yetiştirme (bk. terbiye)	t.+dir 267b.1
terbiyet eyle- eğitmek, yetiştirmek	terk-i dīn dinin gereklerini yapmama
t.-yüp 11b.4	t. 336b.2
tercīḥ (Ar.) üstün tutma, seçme	terki eyerin arka kısmı
tercīḥ ét- üstün tutmak, seçmek	t.+sine 217a.10
t.-erem 198a.8	tertīb (Ar.) düzen, intizam
t.-mem 107b.11	t.+ile 286a.15
tercīḥ eyle- üstün tutmak, seçmek	ters hayvan dışkısı
t.-di 158a.12	k.+idir 165b.14
	tesbīḥ (Ar.) Allah'ı her türlü kusurdan tenzih etme

t. 6b.7, 6b.10, 76a.14, 217b.14

tesbīh eyle- Allah'ı her türlü kusurdan tenzih etmek

t.-r 45a.3

tesbīh ét- Allah'ı her türlü kusurdan tenzih etmek

t.+ler è.-erek 328b.7

tesellī (Ar.) 1. avutma

t. 137b.3

tesellī ét- avutmak

t.+ler è.-erdi 22b.11

tesellī vèr- avutmak

t. v.-irlerdi 18b.5

t.+ler v.-di 19b.12

2. avuntu

t.+mizdir 205b.12

tesellī bul- avunmak

t.-alım 195b.11

t.-ur 195b.13

t.-urduk 195b.10-11

tesellī-i hāṭır gönül avuntusu

t. 12a.11, 181a.12

tesellī-i hāṭır bul- avunmak

t.-dular 155b.4

te'sīr (Ar.) etki, eser

te'sīr ét- etki etmek, etkilemek

t.-medi 90b.6

t.-miş 88a.10

te'sīr eyle- etki etmek, etkilemek

t.-di 86b.15, 275b.3

t.-medi 275b.3-4

t.-ye 84a.3

t.-yüp 274a.12

te'sīr-i tamām kıl- tamamen etki etmek

t.-up 40b.15

teskīn (Ar.) yatışma, sakinleşme

teskīn ol- yatışmak, sakinleşmek

t.-a 29b.12

t.-dı 29b.13

t.-sun 36a.5, 238a.5

teslīm (Ar.) 1. teslim etme

t. 54b.8

teslīm ét- teslim etmek

t. 40b.15

t.-erem 41a.3

t.-ersin 195b.8, 228a.6

t.-eyim 34b.9, 55a.4, 238a.1-2,
246b.12-13

t.-sem 280b.13

t.-üp 202a.15, 245a.12

teslīm eyle- teslim etmek

t. 46a.9, 155b.6

t.-di 18a.15, 35b.7, 37a.7, 41a.7,
41a.8, 55a.3, 67a.10, 70b.7, 91a.2,
166a.4-5, 196a.6, 196b.1, 202a.2, 206b.2,
212a.10, 212a.13, 213a.12, 225a.8,
233a.5, 242b.2, 243a.5, 243b.5, 244a.8,
264a.14, 276b.15, 298b.3

t.-diler 40b.9

t.-dim 227b.10, 227b.12

t.-sünler 155b.7

teslīm-i rūh eyle- ruhu teslim etmek,
ölmek

t.-di 76b.13-14, 259b.5, 315a.8

teslīm olun- teslim edilmek

t.-dı 46a.3

2. razı olma, boyun eğme

teslīm getir- razı olmak, boyun
eğmek

t.-mişem 32b.8

3. tam teslim bir şekilde, bütün hepsi

t. 168a.11

teşbih (Ar.) benzetme

t.+dir 95b.14-15

teşemmüm (Ar.) koklama

t.+üñ 59a.5

teşeffu' (Ar.) şefaath isteme

teşeffu' ét- şefaath istemek

t.-dikde 23a.3

tetebbu' (Ar.) etrafıca araştırma

tetebbu' ét- etrafıca araştırmak

t.-üp 341b.2

tevābi' (Ar.) **1.** yardımcıları, hizmetçiler

t.+i 148a.4

t.+ni 112a.3

2. birine fikren bağı olanlar

t. 206a.1

t.+denim 332a.12

t.+i 264b.4, 287a.6

t.+ni 109b.6

tevaḳḳuf (Ar.) bekleme, durma

tevaḳḳuf ét- beklemek, durmak	t.-yen 321b.12
t.-me 170b.3-4	teveccüh (Ar.) yönelme
tevāriḥ (Ar.) tarih kitapları	t.+den 69b.2
t. 284b.1, 341b.2	teveccüh ét- yönelmek
t.+lerde 285b.9	t.-dim 173a.11
tevāzu' (Ar.) alçak gönüllülük	t.-tiler 18b.8-9
t. 63a.8	t.-üp 182a.7
tevbe (Ar.) günah işlememeye karar verme, tövbe	teveccüh kıl- yönelmek
t.+m 51a.9, 199a.15	t.-a 35b.5
t.+mi 198a.10	t.-dı 55b.12, 71b.12
t.+miz 319b.5	t.-up 25a.11
t.+ḡi 41b.10	teveccüh ol- yönelmek
t.+ḡiz 318b.2	t.-up 74b.2
tevbe eyle- tövbe etmek	tevellā teberrā olun- Hz. Ali'yi ve soyunu sevip onlara uymak, sevmeyenleri sevmeyip onları düşman bilmek
t. 41b.10	t.-ıçak [sıfat fiil] 138b.9
t.-ḡ 246b.10	tevfik (Ar.) Allah'ın yardımı
tevbe kıl- tövbe etmek	t. 341a.12
t.-dım 198a.10	teyze teyze
tevbe vü istiğfār eyle- tövbe edip Allah'tan bağışlanma dilemek	t.+m 85b.14
t.-dim 312b.12	tez (<Far. tīz) hemen (bk. tīz)
t.-ḡ 237b.15, 246b.5	t. 191a.9

tezgāh (<Far. dest-gāh) dokuma tezgahı

t.+lar 339b.15

tezyīn (Ar.) süsleme

tezyīn eyle- süslemek

t. 36a.3

t.-di 285a.5

t.-mişdir 341b.12

ṭīfl (Ar.) küçük çocuk

t. 40b.15

t.+a 78b.9

t.+dır 47b.8

t.+ına 55b.15

ṭīḳa- tıkamak

t.-r 312a.10

tın- ses çıkarmak

t.-madı 50b.2, 158b.6

ṭīrnāḳ, -ḡī tırnak

t.+a 256a.6

t.+larıyıla 195b.9

ṭīcāret (Ar.) mal alım satımı, alış veriş

t. 285b.10, 288a.9

t.+e 95b.7, 95a.15

ṭīḡ (Far.) kılıç

t. 17b.4, 124b.11, 291a.3

t.+ından 137a.11

t.+la 72b.15

ṭīḡ çek- birine kılıç çekmek

t.-medim 14a.2

ṭīḡ-ı bāṭın görünmeyen, gizli kılıç

t. 66b.7

ṭīḡ-ı ḳahr kahır kılıcı

t.+la 28b.12

ṭīḡ-ı ṣā'īḳa yıldırım gibi kılıç

t. 226a.14

ṭīḡ-ı zāhir görünen kılıç

t.+den 66b.7

ṭīḡ-ı zebān çek- dil kılıcını çekmek,
can acıtıcı sözler söylemek

t.-üp 14b.5

ṭīlāvet (Ar.) Kur'an okuma

ṭīlāvet èt- Kur'an okumak

t.-üp 216a.13

ṭīrṣon? bir tür deri

t. 31a.9

ṭīryāḳ-ı fārūḳ bir tür panzehir

t. 29a.14

titre- titremek

t.-r 301b.2

tîz (*Far.*) hemen, çabuk (*bk.* tez)

t. 31b.3, 61b.15, 96a.6, 102a.10, 114a.8, 122a.9, 122a.9, 123b.7, 127b.3, 135b.3, 140b.9, 144a.2, 145a.2, 145b.2, 147b.7, 149b.10, 150b.7, 150b.8, 151a.5, 151a.8, 155a.2, 157b.6, 158a.12, 176b.15, 177a.3, 177a.9, 178a.7, 186a.5, 186a.6, 200b.10, 242a.5, 272a.11, 273b.1, 284a.2, 288b.14, 290b.11, 307a.9, 308b.9, 309a.4, 310a.2, 319a.7, 324b.11

t.+ce 54a.8

tîz ol- acele etmek

t!. 102a.7-8

tîz tut- acele etmek

t!.200b.15

tîzye tez elden, hızlıca, çabucak

t. 106a.4, 274a.13

çoğ- 1. bebek doğmak

t.-dı 58b.6, 92a.9

t.-duğı 1b.9, 92a.5, 345b

t.-duğunu 5a.2

t.-mak 58a.7

t.-masında 39b.8

t.-muşdır 313a.6-7

2. ay, güneş, yıldız doğmak

t.-an 100b.12

t.-dı 100a.13, 100b.6, 100b.9, 100a.14

t.-muşdı 74a.13

çoğran- parçalanmak, paramparça olmak

t.-dı 314b.12-13

çoğrı 1. yalan olmayan, gerçek

t. 62a.4, 63b.5, 70b.5, 229a.4

t.+sı 165a.10 'daha doğru bir ifadeyle'

2. hidayet, hak ve hakikat üzere olan

t. 14b.3

3. -e doğru, bir tarafa yönelerek

t. 12b.15, 15b.9, 60a.11, 148b.9, 151b.12, 181a.10, 185b.7, 252a.15

4. hiçbir yere uğramadan, doğruca

t. 70b.11, 82a.12, 110a.1, 115b.6, 115b.7, 177b.2

çoğrult-, -d düz hale getirmek

t. 85b.9

t.-ayım 85b.10

t.-ursun 85b.12	2. kaplamak, yayılmak
toğur- doğurmak, doğum yapmak	t.-dı 40b.4
t.-dı 38a.9	tolu 1. dolu
t.-muş 325b.8	t. 49a.8
t.-ur 93b.5, 325b.10, 325b.9	t.+sı 111a.8
tohm-ı tefrika ayrılık tohumu, fitne	2. buz şeklindeki yağış, dolu
t.+y1 169a.11-12	t.+lar 50b.5, 50b.7
tok (I) tok	tolun- ay, dolunay halini almak
t. 48a.8	t.-dı 100b.1
tok (II) toklu, bir yaşına girmiş kuzu	tomar (>Yun. tomari) deste, tomar
tok boğazla- kuzu kesmek	t.+ını 69b.4
t.-mak 136a.12	tomruk tomruk, kütük
tokşan doksan	t. 340a.15
t. 191a.5, 206a.7, 209a.10	tonanma eyle- donatmak, süslemek
tokun- çarpmak	t.-di 275b.15
t.-dı 13a.5, 247a.10, 252a.8	tonuz 1. domuz
tokuz dokuz	t. 332a.8
t. 44b.14, 60b.5, 215a.6, 256a.9, 318b.6	2. hakaret sözü
tokuzuncı dokuzuncu	t!.334b.12
t. 1b.10, 191b.13, 342b.11, 343b.13	top 1. top
tol- 1. dolmak	t. 66a.12, 81b.3, 221b.15, 230b.15, 236b.8
t.-dı 252b.2	2. kumaş, kağıt topu / tomari

t. 289b.7

toprak, -ğı toprak

t. 15a.7, 90a.3, 115a.8, 181a.13,
181a.8

t.+a 211b.13, 219a.3, 260b.11, 333a.2

t.+a 225a.6, 232b.11, 334b.5

t.+ı 336a.1

t.+ıla 179b.2, 179b.11

t.+ın 245b.3

topıolu dopdolu, ağına kadar dolu

t. 14a.4, 106b.7

tos toz, un ufak olmuş ince toprak (*bk.*
toz)

t. 181a.11, 181a.9, 241a.1, 255b.5,
255b.5

tos duman toz duman

t. 247b.4-5

toz toz, ince toprak (*bk.* tos)

t. 44a.2, 221b.2, 306a.12, 323b.2

t.+a 265b.11

t.+la 14b.14

t.+unı 74b.7, 242b.13-14

töhmet (*Ar.*) suçlama

t.+ile 310b.2

tök- akıtmak (gözyaşı)

t.-üp 51a.15

ıfān (*Ar.*) şiddetli yağmur

t.+a 246b.4

ığ ucunda hilal ve püskül bulunan sırık,
saltanat alameti

t.+larına 235b.5

ığulğa (*Mo.*) tolga, çelik başlık, miğfer

t.+sını 252b.10-11

ığyān (*Ar.*) haddini aşma, azgınlık

t. 16b.9

ığyānlık, -ğı haddini aşma, azgınlık

t. 272a.2

t.+ı 229b.11

ıhfe (*Ar.*) hediye

t.+ler 171a.5

ıluma dön- (bacak) çok fazla şişmek

t.-di 312a.1

ıur- 1. beklemek

t.-amadı 340b.11 'sabredememek'

t.-ma 127b.1

t.-up 34b.3, 262b.2, 262b.4

2. dikilmek

t.-madı 116b.1

t.-dukda 35a.3

t.-mağa 152b.13

t.-up 35b.11, 40b.3, 72b.3, 81a.2

t.-mağ 25b.5, 242b.11, 257b.8

3. belli bir durumda bulunmak

t.-suğ 151a.8

t.-urdu 311b.14

t.-uğ 257b.7

tut- 1. eliyle kavramak

t.-up 25b.9, 66b.2, 73b.10, 73b.14, 88a.5, 96b.14, 102a.6, 102a.8, 133b.4, 141b.11, 144b.11, 150b.9, 156a.3, 156a.7, 308b.11, 308b.12, 312a.8, 321b.9, 324a.10, 324a.8

t. 97b.7, 97b.7

t.-ar 44a.3, 44a.4, 46b.7, 195a.13, 243a.1, 280b.8-9, 280b.9

t.-ardı 257b.13

3. emri, sözü yerine getirmek

t.-arlar 44a.5, 236a.9, 242b.1

t!. 122a.5, 128a.11, 188a.4

t.-dı 21b.14, 30b.5, 61b.13, 65a.11, 238b.11, 238b.12, 333a.4

t.-ar 115b.5

t.-dular 152b.2

t.-aram 153a.3

t.-up 15b.14, 40b.15, 89b.9, 91a.2, 204b.4, 227b.5, 227b.9

t.-arsam 137a.10

t.-ma! 188a.4

2. yakalamak

t.-mak gereksin 120b.3

t. 115a.2, 244b.7

t.-mağ 122a.5

t.-alım 235b.15, 255b.9

t.-mayan 115b.9

t.-arlar 155b.11

t.-maz 200a.11, 247a.7

t.-dı 116b.2, 323b.9

t.-mazsa 108a.15, 115b.7

t.-duğda 318a.6

t.-uğ 116a.6

t.-dular 308a.4, 308a.5, 308b.2, 317b.13

4. yayılmak, kaplamak

t.-a 326b.11

t.-ardı 337a.6

t.-dı 247b.5

5. yerleşmek, yer edinmek

t.-dı 9a.10

6. eş olarak almak

t.-ardı 324b.5

t.-mak 276b.11

7. yöneltip beklemek

t.-dular 74a.14

t.-uñ 74a.14

t.-dılar 206a.12

8. (ağzını) kapatmak

t.-ar 279a.3

9. çevirmek

t.-up 108b.15, 306a.8

tūṭī (*Far.*) dudu kuşu, papağan

tūṭī-i mū‘ciz-güftār veciz sözlü
dudu kuşu

t.+e 44a.10

tūṭī-i şekeristān-ı belāḡat güzel
konuşma kamışlığının dudu kuşu

t.+ıñ 296b.15

tūṭiyā (*Ar.*) sürme taşının göze sürülen
tozu

t. 126a.9

tutul- ay, güneş tutulmak

t.-dı 100b.3, 100a.13

tutuş- 1. ateş almak, yanmaya başlamak

t.-dı 301b.13

2. harareten çok fazla susamak

t.-dım 312a.13

t.-dum 194a.15

tuy- duymak, işitmek (*bk. duy-* [1])

t.-dı 106a.6

tüken- bitmek, tükenmek (*bk. düken-*)

t.-mez 233a.12

tükür- tükürmek

t.-di 178a.10, 185a.12

t.-diler 115a.5

tülbend (<*Far.* dulbend) ince örtü

t. 88b.11

türāb (*Ar.*) toprak

t. 59b.11

t.+la 59b.11, 59b.12

türbe-dār bir türbeyi bekleyen, bakımını yapan kişi

t. 295a.4

tü! 'tüh sana, yazıklar olsun'

t!. 185a.12, 267b.4

U

u ve (*bk. ü, ve, vü*)

u. 4a.4, 6b.10, 6b.10, 6b.10, 7b.12, 8a.15, 10b.14, 39b.4, 42b.5, 44a.14, 44a.14, 50b.5, 76a.14, 109a.3, 115a.14, 121a.11, 125a.13, 147b.13, 148a.14, 154b.5, 159a.10, 159a.2, 159a.9, 160a.5, 160a.8, 161a.7, 167b.8, 169b.2, 174a.15, 176b.4, 185a.15, 194b.5, 199b.13, 199b.14, 201a.7, 216b.11, 217b.14, 222b.13, 224b.5, 228a.10, 228b.4, 228b.4, 241a.7, 246b.9, 255b.9, 260a.15, 260a.3, 261b.9, 265b.3, 265b.3, 265b.4, 267a.3, 273a.7, 295a.13, 309a.10, 328b.7, 328b.7, 341b.3, 342a.10

uç, -cı 1. uç

u.+ı 65a.10, 72b.8

u.+ına 242b.12, 268b.6

u.+ında 88b.10

u.+ındadır 293b.4

u.+ından 286b.4

u.+una 283b.15

2. sebep

u.+ından 'sebebiyle' 85a.6

uç- uçmak

u.-ar 22a.8

u.-aram 34a.3

u.-ardı 22a.7

u.-arken 263b.8

u.-mak 151b.8, 236b.11

u.-masını 250a.8

u.-muş 256b.9

uçğur uçkur (*bk. uçğur*)

u.+ı 332b.5, 333a.5

uçğur uçkur (*bk. uçğur*)

u. 332a.14

u.+ı 332a.15, 332b.4, 333a.3, 333a.4

uçmak, -ğı cennet

u.+a 151b.7

ud kendisinden utanılan (*bk. Türkçe Kelimelerde Ayn Harfinin Kullanımı*)

u. 240a.4, 266b.11

ufacık ufacık

u. 12b.14, 13a.4, 88b.7	u.+ya 26a.7, 173a.10
uğra- 1. (musibete) uğramak	‘uḳūbet (Ar.) ceza
u.-dım 77b.5	u. 35b.5
u.-r 309a.13	u.+le 301b.7
u.-yaçak [sıfat fiil] 158a.5	ulaş- ulaşmak
2. rast gelmek	u.-ır 184b.12
u.-dı 205b.7, 263b.8	u.-ma 120b.1
3. yolu düşmek	ulaştır- ulaştırmak
u.-dı 56b.7, 65b.5, 87a.10,	u.-ır 156b.3, 181b.4
uğrat-, -d uğramasına sebep olmak	u.-ırsın 225b.15
u.-ayım 205b.3	‘ulemā (Ar.) alimler
uğur (I) uğur, hayır	u. 257a.1, 257a.4, 257a.5
uğurlar ola! 'uğurlar olsun'	ulı ulu, yüce kişi (bk. ulu)
u!. 137b.10	u. 190b.13
uğursız! 'ey uğursuz kişi'	ulu 1. ulu, yüce kişi (bk. ulı)
u!. 183a.3	u. 120b.6, 335b.3
uğ(u)r (II) amaç, yol	u.+dur 106a.9, 119b.12
u.+una 113b.3, 130a.9	u.+lar 32b.13
u.+uğa 110b.11, 112b.14, 117a.2	u.+ları 171a.9, 317b.14, 320b.10
uğurla- hırsızlık yapmak	u.+mız! 116a.4, 213b.9
u.-mış 64a.1	u.+mızsın 319b.15
‘uḳbā (Ar.) ahiret	u.+sı 50b.9, 62b.6, 101a.9, 281b.12

u.+sını 217a.2	‘ umūmen (Ar.) bütünüyle, tamamen
u.+sırsız 107a.1-2	u. 174b.9
u.+sıydı 299b.10	umūr (Ar.) işler
2. büyük, yüksek	u.+da 154a.15
u. 129b.4, 146b.8, 276a.1, 332a.3, 338a.7, 340a.3	u.+ından 295b.12
ulu- ulumak, bağlamak	unut-, -d unutmak
u.-yarak 223b.7	u.-abilmeyem 19a.10
‘ ulūfeli maaş alan	u.-ayuz 317b.6
u. 339b.15	u.-dı 15a.15, 158a.11, 250a.8
‘ ulūm (Ar.) ilimler	u.-dular 152b.2, 296a.11
u. 245a.11	u.-duñ 95a.7, 185a.8
‘ ulūm-ı evvelīn u āḥirīn önceki ve sonrakilerin ilimleri	u.-ma 172a.1
u.+dir 291a.10-11	u.-madı 158a.11
‘ ulvī (Ar.) yüce	u.-mam 30b.10
u. 237b.3	u.-mañ 30b.10, 30b.9
um- ummak	u.-mañız 194a.1
u.-anlar 126b.7	u.-mayasız 53b.3
u.-aram 19a.12, 241b.6	ur- 1. vurmak, dövmek
u.-ardım 162a.12	u!. 66a.11, 81b.1, 160b.6, 284b.5
u.-arız 197b.3	u.-a 72b.6, 72b.7, 153b.1, 160b.2, 223b.5, 330a.13, 330a.14
u.-duguz [sıfat fiil] 229a.10	u.-alar 72b.5, 330a.12, 330b.1
	u.-asıñ 70b.3

- u.-asız 74a.10, 74a.11
- u.-ayım 70a.15, 193a.9
- u.-dı 9a.14, 58a.13, 64b.11, 74a.10, 81a.15, 81b.3, 114b.15, 151b.13, 151b.14, 152a.14, 161b.4, 163b.2, 163b.7, 179a.10, 204a.9, 204b.6, 205a.3, 206a.1, 214b.13, 215b.7, 217b.1, 221b.13, 221b.14, 224a.1, 224b.11, 226a.11, 230b.15, 231b, 232b.1, 232b.14, 232b.8, 236b.8, 238b.15, 241b.9, 242a.9, 250b.11, 252b.10, 252b.14, 252b.15, 274b.4, 280b.10, 280b.14, 284b.7, 310a.7, 322b.14, 323b.13, 324b.15, 333a.11, 334b.13
- u.-dılar 303b.12
- u.-duğı 310a.8
- u.-duğun 201a.9
- u.-dukça 215b.4, 231b.9
- u.-dular 21b.10, 124b.11, 145a.3, 158b.10, 187b.2, 307a.4
- u.-dum 163b.7
- u.-duş 31a.5
- u.-ma 31b.12
- u.-mağa 158a.14
- u.-mağıla 163b.12
- u.-mañ 334a.9
- u.-mazdı 201a.9
- u.-mazın 70b.1
- u.-muşdı 323b.12
- u.-sa 215b.5, 215b.6
- u.-sañ gerekdir 68b.8
- u.-sunlar 31b.6
- u.-uñ 13b.8, 31b.11, 31b.12, 158a.13
- u.-up 160a.2, 163b.8, 234a.15, 242b.7, 244a.5
- u.-up lazım 235a.11
- u.-uram 70a.14, 81b.1
- u.-urdi 14b.1
- u.-urım 310a.9
- u.-ursa 120a.7
- u.-ursıñ 71a.4
- 2. atmak, fırlatmak**
- u.-dı 90a.2
- u.-sa 85b.4
- 3. sertçe kavramak**
- u.-up 108b.5
- 4. yara açmak, yaralamak**
- u.-dı 73a.11

urdur- vurmasına izin vermek

u.-mañ 31b.6-7	u.-dım 144b.8
‘ urūc (<i>Ar.</i>) yükselme	u.-ıram 179a.4, 253b.3-4
‘ urūc eyle- yükselmek	u.-ırdım 302a.5
u.-di 238a.11	u.-madan 223b.8
u.-miş 338a.15-338b.1	u.-madıñ 90b.10
urul- (kırbaç) vurulmak	u.-up 251a.11, 252a.4
u.-muşdı 206a.7	utandır- utandırmak
u.-muşdur 31a.9	u.-ma 57a.7
uruş ur- hızlıca dalmak, atılmak	uy- 1. uymak, tabi olmak
u.-dılar 224a.15, 232a.9	u.-alım 177b.6
uşan- bıkmak	u.-an 131b.3
u.-maz 272b.11	u.-anlar 122a.1
ustura (<i>Far.</i>) keskin bıçak, ustura	u.-ar 80b.14, 80b.15, 133a.13
u. 165a.2	u.-ayız 122b.15
uşak küçük çocuk	u.-du 130a.5
u.+larla 25b.4	u.-dular 129b.14, 316a.9, 316b.3
u.+sın 244b.4	u.-dum 178b.9
‘ uşşāk (<i>Ar.</i>) aşıklar	u.-duñız 214a.9
u. 55b.14	u.-dur! 'uymaya devam et!' 142a.12
utan- utanmak	u.-madı 288a.12
u. 292b.1	u.-mak 121b.6, 177b.13
u.-arak 100a.3	u.-mayan 80b.15, 122a.2, 131b.4, 222a.14

u.-mayanın 177b.7	uyanadüş- uyanıvermek
u.-mayuz 130a.7, 130a.9	u.-di 201b.12
u.-maz 80b.15, 133a.13, 235b.13	uyandır- uyandırmak
u.-mazam 123a.1	u.-dı 72a.4, 266b.13-14
u.-mazız 178a.2, 130a.7-8	u.-ın 63b.13
u.-mazsın 142a.11	uyhu uyku (<i>bk.</i> uyku)
u.-sun 122a.1	u. 60a.10, 316a.3
u.-uñ 131b.3	u.+da 159a.11
u.-up 140a.4, 204a.3, 209b.6	u.+dan 89a.5, 298a.11
2. kanmak, aldanmak	uyhuya var- uyumak
u.-dı 117b.12	u.-dı 180a.10, 279b.13
uyan- uyanmak	u.-mışdı 175b.11
u.-dı 48a.7, 89a.5, 159a.12, 159b.12, 175b.12, 180a.10, 206a.6, 259a.9, 284b.10, 298a.11	uyku uyku (<i>bk.</i> uyku)
u.-dım 14a.8, 67a.4, 302b.7, 337b.13	u. 81b.9
u.-ınça 96a.8	u.+da 19a.9
u.-ır 48a.6	uyku al- uyumak
u.-ırlardı 96a.5	u.-dı 66b.13
u.-masıñ 96a.6	uykuya var- uyumak
u.-mış 257a.11	u.-mışım 330b.13
u.-up 63b.13	uyu- uyumak
u.-ursa 63b.14	u.-dı 84a.9
	u.-madı 337b.7

u.-madım 279b.13

u.-mazdı 299b.6

u.-mazlar 49b.3

u.-r 59a.3, 88b.9

u.-rdı 96a.6

u.-rken 96a.5

u.-rmuş 257a.11

u.-rsa 63b.13

u.-sun 63b.12

u.-yaçak 159a.13

uyuyakal- uyuyakalmak

u.-dı 258b.10

u.-dılar 157b.2-3, 157b.4

uyur-cām? ol- uyuklamak

u.-up 72a.8

uyut-, -d uyutmak

u.-urlardı 298a.9

uyuz uyuz hastalığı

u. 184b.12

uzak uzak

u. 36a.12, 178b.15, 179a.1, 286a.10,
286a.14, 286a.15, 303a.7, 333b.7

u.+da 188a.10

u.+dan 134a.15

uzak ol- uzak olmak, mahrum
kalmak

u.-sun 290a.7

uzan- uzanmak

u.-dım 206a.12

uzat-, -d uzatmak

u.-dı 98b.4, 340b.7

u.-dım 100b.9, 333a.3

u.-ıram 236a.9

u.-up 95b.10

uzun uzun

u. 40a.7, 67a.11, 67a.13

Ü

ü ve (*bk. u, ve, vü*)

ü. 33b.6, 45b.10, 54a.12, 55a.11, 78a.8,
84b.3, 101a.10, 166a.10, 171b.9,
173b.13, 174a.15, 176b.10, 194b.12,
220b.8, 250a.8, 266b.15, 282a.15

üç üç (*bk. üç*)

ü. 6b.14, 16b.6, 16b.7, 23b.15, 31a.1,
32b.11, 44a.4, 47a.1, 47a.1, 47b.4,

48a.14, 49a.4, 49b.12, 53b.6, 58a.5,
64a.2, 65a.15, 69b.14, 71a.13, 72a.1,
78b.1, 83b.12, 84a.5, 89a.2, 91b.15,
91b.8, 120b.11, 134b.15, 152b.12,
184b.10, 188a.11, 200a.14, 216a.13,
221b.9, 239b.5, 252a.9, 262b.10,
262b.10, 275b.12, 294b.1, 306a.7,
306b.14, 310b.13, 310b.15, 310b.15,
310b.5, 313b.9, 314b.6, 325b.13,
337b.10, 339a.13

ü.+üni 200b.1

üç bin üç bin

ü. 21b.7, 70a.1, 258a.14-15, 258a.9,
258b.13, 259a.2, 308a.15

üç bin yüz üç bin yüz

ü. 319a.8, 319b.13

ücret (*Ar.*) ücret

ü. 107a.4

üçüncü (*bk. üçüncü, üçüncü*)

ü. 53b.9, 67b.5, 92a.6, 119a.7, 120b.9

üç (*bk. üç*)

ü. 51a.15, 51a.15

üç yüz üç yüz

ü. 150b.11, 151a.7, 153a.7,
205a.15, 241b.8, 340a.1

üç yüz altmış üç yüz altmış

ü. 340a.1

üç yüz elli üç yüz elli

ü. 205a.3

üçer üçer üçer üçer

ü. 280a.9

üçüncü (*bk. üçüncü, üçüncü*)

ü. 8b.9, 21a.14, 53a.15, 78a.12,
153a.10, 275b.4, 300b.1, 304b.7,
339a.15, 342b.5, 343b.7

üçüncü (*bk. üçüncü, üçüncü*)

ü.+de 183b.15

üleşdir- paylaştırmak

ü.-di 121a.5

ü.-enlerdeniz 138a.9

ü.-irler 302a.13

ü.-señ 63a.2, 63a.2

ümerā (*Ar.*) beyler, emirler

ümerā-yı Kūfe Kufe emirleri

ü.+ye 287a.3

ümīd (*Far.*) ümit

ü.+le 51a.15

ümidin kes- ümidini kesmek

ü.-ersin 303a.1-2

üm̈met (Ar.) bir peygambere iman eden topluluk

ü. 25a.15, 102b.3

ü.+dir 99b.13, 99b.14

ü.+e 28a.9

ü.+i 33b.5

ü.+im 35b.1, 257a.15

ü.+imçe 7a.2

ü.+imi 33b.3

ü.+imiñ 96b.11

ü.+imün 7a.1

ü.+in 2a.13

ü.+inden 36b.2

ü.+ine 29b.15

ü.+ini 96b.6-7, 96b.7

ü.+iñ 10a.7, 36b.15, 46a.5, 96b.10

ü.+iñün 10a.4

ü.+isiz 229a.4

ü.+iyile 4b.10

ü.+iyüz 183a.15, 204b.10

ü.+lerim 14a.5

ü.+lerine 36b.2

ü.+leriñ 96b.5, 303b.3

ü.+üyüz 229a.5

üm̈met-i Muḥammed Hz. Muhammed'e iman edenler

ü. 47a.5, 55a.10, 65a.1, 80b.9, 82b.2, 119a.12, 133a.8, 154b.4, 316b.5, 316b.7, 321b.3, 321b.8, 331a.13

ü.+den 136a.2, 220a.5

ü.+deniz 99b.10, 213b.14, 264b.6

ü.+densiz 229a.9

ü.+e 10b.7, 130b.3, 167b.9, 256b.3

ü.+im 158a.1

ü.+iñ 10b.9, 264b.4, 319a.13

ü.+iz 197b.2

üm̈met-i zu‘afā ümmetin zayıfları

ü.+ya 14a.13

üm̈met-i bī-vefā vefasız ümmet

ü. 35a.12

ümmü (Ar.) anne

ü.+m 109a.5

‘üryān (Ar.) çıplak

ü. 154b.9, 217b.9, 265a.11, 265b.11

‘üryān ét- çıplak hale getirmek

ü.-üp 14a.15

ü. 31b.15, 280a.12	ü.+ım 165b.1
‘ üryān ol- çıplak hale getirilmek	ü.+lar 339b.15
ü.-uñ 31b.15	üstāt (< <i>Far.</i> ustād) üstat (<i>bk.</i> üstād)
‘ üryān püryān çırılçıplak	ü. 163a.14
ü. 264b.5	üş- üşüşmek, toplanmak
üst 1. üst taraf	ü.-di 312a.5
ü.+inden 242a.8	ü.-diler 233a.2
ü.+ine 63b.3, 242b.13, 265a.12, 275a.7, 338a.9	ü.-düler 152a.15, 201a.15, 205b.8, 315b.9
ü.+ü 273b.12	ü.-elim 205b.3
ü.+üm 302b.8	ü.-üp 18b.1, 84b.10, 213a.3
ü.+üme 77b.7, 77b.8, 301a.4	üşüندی üşüşme
ü.+ümize 252b.9	üşüندی ét- üşüşmek
ü.+ünde 80a.1, 89a.9, 96a.10, 96b.3, 151b.4, 167b.1, 181a.13, 302b.4, 337a.13	ü.-diler 208b.15
ü.+ünden 32a.4, 193b.9, 255a.7, 286a.1, 286b.5	üşüندی eyle- üşüşmek
ü.+üne 11b.13, 38b.2, 64b.9, 65a.11, 73a.1, 77b.7, 89a.12, 89a.3, 93b.10, 147a.7, 153a.13, 153a.15, 160a.3, 175b.11, 206a.5, 209b.8, 209b.9, 252a.14, 255b.15, 290b.13, 291b.11, 291b.12, 322b.14, 327a.2, 338a.1, 338a.15, 340b.8	ü.-diler 211a.5
üstād (<i>Far.</i>) üstat (<i>bk.</i> üstāt)	üşür- (kılıç) vurmak
	ü.-diler 82b.3, 241b.11
	üzengi üzengi
	ü. 221b.1
	üzer üst
	ü.+e 30b.2, 42a.8, 51b.15, 132a.9
	ü.+imdeki 26b.8

ü.+imden 33b.10, 76a.12

ü.+ime 29b.11, 76a.7, 137a.7

ü.+imize 188a.4, 260b.1, 300a.1

ü.+inde 21a.12, 45b.14, 51a.15, 52b.8,
65a.3, 88b.11, 193a.4, 216b.15, 273b.12,
295a.4, 326a.1

ü.+indedir 46b.4

ü.+inden 121a.2, 269b.12, 304b.12,
308b.14

ü.+ine 4a.12, 7b.5, 7b.6, 15a.3,
15b.14, 17b.1, 19b.15, 20b.8, 20b.9,
22a.12, 28a.12, 30a.8, 30a.14, 38a.15,
41a.6, 46a.4, 46a.11, 48a.4, 58b.9,
69b.10, 74a.12, 75a.13, 75b.1, 76b.11,
78a.3, 81a.2, 88a.2, 88b.14, 92b.5,
100b.10, 107b.11, 111b.15, 115a.4,
142a.9, 145b.3, 150b.13, 151a.1,
152a.15, 158a.12, 161a.14, 163b.8,
171b.2, 172b.7, 184b.15, 185a.4, 191a.2,
191a.8, 197b.13, 198a.8, 205b.7,
208a.10, 210a.2, 213b.13, 223a.14,
224a.1, 239a.14, 249b.12, 249b.15,
265a.14, 265a.8, 270a.15, 273b.13,
282a.15, 286b.15, 290b.6, 290b.7,
290b.9, 291b.7, 314a.4, 321a.4, 325b.2,
336b.6, 337a.15

ü.+inedir 128a.4, 134a.7

ü.+inize 112b.11

ü.+iñizde 277a.13, 336b.3

ü.+lerine 12b.15, 46a.1, 52a.3-4,
61a.10, 159b.13, 264b.2, 265a.8, 268a.5

üzerine var- 1. yanına gitmek

ü.-am 20a.10

ü.-up 212a.6

2. rahatsız etmek

ü.-ırsa 120a.13

üzere gibi, üzere

ü. 2a.8, 5b.3, 16b.6, 25b.1, 27a.5,
28b.5, 30b.3, 46a.2, 69a.9, 71b.12, 80b.2,
112b.3, 123b.7, 139b.15, 174b.15,
181b.10, 213a.7, 215a.3, 218b.5,
220b.10, 222b.6, 223a.1, 230a.7, 250b.2,
251a.1, 255a.2, 266a.7, 284a.13, 309a.15

üzüm üzüm

ü. 95b.10, 96a.3, 99a.13

ü.+i 95b.12

V

vācib (Ar.) yapılması gerekli

v.+dir 188a.4

vācibü'l-intikām intikam gerektiren

v.+dır 15b.13-14

vācib ol- gerekli olmak	v. 71b.6, 87a.10, 261b.15, 263a.11, 290a.3
v.-a 257a.2, 257a.6	
v.-an 260b.1	vāh! 'vah!'
v.-dı 300a.1	v. 307b.9
va'de (Ar.) 1. süre, zaman	vahşī (Ar.) yırtıcı
v. 282a.15	v. 84a.10
va'de-i müfāraḳat ayrılık zamanı	vahy (Ar.) vahiy, ilahi haber
v. 24b.14	vahy eyle- Allah peygamberine vahiy indirmek
va'desi eriş- zamanı gelmek	v.-di 37b.6
v.-dikde 91a.3-4	vahy-i münzel nazil olan vahiy
2. ölüm vakti, ecel	v.+inde 85a.10
va'de-i mülākāt-ı Ḥaḳ Allah ile görüşme zamanı, ecel vakti	vahy-i şerīf vahiy
v. 71a.15	v. 11b.6
va'desi gel- eceli gelmek	vakf (Ar.) bir malı herkesin faydalanması amacıyla bağışlama, vakfetme
v.-memişdir 283b.1	vakf eyle- vakfetmek
3. söz verme, taahhüt	v.-dim 339b.12
v.+e 43a.3	vāḳı'a (Ar.) 1. olay
vādī (Ar.) vadi	v. 74b.12, 167a.7
v.+lerinde 15a.2	v.+dan 13b.2, 23b.15, 24a.1, 55b.5
va'dli yeminli, sırlı (kelimat)	v.+mda 11a.11, 13b.2, 33b.9
v. 245a.8	v.+sında 217a.13
vāfir (Ar.) çok fazla	

v.+sından 265b.1

v.+sını 167b.11

v.+yı 66b.5, 162a.13, 210b.8

vāḳī'ā-yı Kerbelā Hz. Hüseyin'in Kerbela'da 10 Muharrem 61'de, Yezid tarafından şehit edilmesi

v. 260a.2

v.+da 13a.8-9

v.+dan 305a.6

v.+nın 260a.1

2. düş, rüya

v. 180a.11, 207a.14, 248a.4

v.+mda 51a.15, 66b.14, 74b.6, 89a.6, 93a.15, 100a.12, 123a.5, 168b.14, 180a.11, 300b.10-11, 330b.13

v.+sında 65b.12-13, 261a.8, 337a.3

vāḳıf (Ar.) bilgili

vāḳıf ol- bilgi edinmek

v.-mazlardı 76a.2-3

v.-up 78b.2

vāḳī' (Ar.) vuku bulan

v. 271b.7, 273a.14

vāḳī' ol- vuku bulmak

v.-dı 49a.6, 57b.15, 68b.14, 68b.15, 73a.1-2, 74b.12, 76b.4-5, 77a.13, 78a.13, 91a.5, 105b.5, 187a.13, 190a.11, 214a.8, 277b.15, 294a.15, 324b.3

v.-dışa 53b.7

v.-dukça 53a.14

v.-masın 84a.14-15

v.-muşdı 11b.10

v.-muşdur 31b.5

v.-up 18a.7

v.-ur 179a.4

v.-ursa 77a.13

vāḳī'u'l-vāḳī' ol- gerçekleşmek

v.-a 125a.12

vāḳt (Ar.) vakit

v. 83a.2, 124b.12, 128b.8, 229b.11, 234a.6, 241b.15

v.+de 13a.10, 314a.12

v.+dek 159a.4

v.+dür 147b.2

v.+e 107a.10, 129b.9, 220a.5

v.+i 216b.4

v.+idir 28b.4, 177b.3

v.+inde 286b.2

v.+ini 216a.11	v.+sine 339a.5
v.+iyle 335a.11, 335a.12	v.+yişam 123a.5
v.+lerde 321a.4	vālī-i Kūfe Kufe valisi
vaḳt-i rihlet ölüm vakti	v. 139b.14
v.+dir 89b.13	vālid (Ar.) baba
vaḳt-i vedāʿ ayrılık vakti	vālid-i büzürg-vār saygıdeğer baba
v.+dur 52a.10	v.+ı 11a.4
vaḳt gel- ecel gelmek	v.+ını 11a.8, 211b.3
v.-memiş 83b.13	vālide (Ar.) anne
vaḳt ol- ecel gelmek	v.+leri 11a.11, 11a.15, 11b.2, 23a.2, 52b.7, 79b.13, 80a.10, 80a.11, 98a.11, 159b.9, 290b.3, 291a.9
v.-mamışdı 84a.3	v.+lerine 98b.7, 290b.3, 291a.9
vaḳt tamām ol- ecel gelmek	v.+m 111a.9, 240a.1
v.-mak 29a.12	v.+miz 52b.14, 52b.5, 55b.3, 98a.12
vaḳtsiz zamansız, yersiz	v.+ne 20a.7
v. 335a.10	v.+niz 54a.8
vaḳtā ki ne zaman ki (<i>bk.</i> vaḳtā kim)	v.+si 19a.5, 91a.13, 210a.9, 210b.14, 210b.6, 266b.9
v. 11b.1, 27a.6, 32a.5, 40a.2, 41a.2, 43b.6, 44a.6, 89a.12, 167a.5, 258b.12, 262a.1, 262a.13	v.+sine 40b.15
vaḳtā kim ne zaman ki (<i>bk.</i> vaḳtā ki)	v.+siyile 210b.8
v. 11b.2, 209b.10, 263a.10, 332b.1	v.+siz 52b.6
vālī (Ar.) vali	vālide-i ʿazīz kıymetli anne
v.+si 141a.1	

v. 327b.3	vallāhi 'Allah'a and olsun ki' anlamında
v.+i 266b.7	yemin
v.+im 19a.4, 210b.14	v. 123a.14, 159b.6, 163b.5, 197b.15, 256a.11, 310a.8, 316a.1
v.+imden 90b.9	vallāhi ve billāhi yemin
v.+iniḡ 127a.13	v. 14a.1, 319a.12
v.+iḡ 220b.13	vallāhi'l-‘aẓīm yemin
v.+iḡe 111a.3	v. 104a.14-15
v.+lerine 155b.7	vallāhi'l-‘aẓīm ve billāhi'l-kerīm
v.+mize 54a.1-2	yemin
vālide-i ‘azīz-i müşfiḡa şefkatli, kıymetli anne	v. 99b.14, 106a.13-14, 107b.9-10, 198a.7-8, 202b.10, 257a.11-12, 309b.9
v.+ḡ 126b.12-13	var 1. var
vālide-i İsmā’ıl Hz. İsmail'in annesi	v. 9b.11, 14a.4, 26a.7, 41b.14, 43b.15, 45a.2, 45a.2, 49a.4, 50a.4, 59b.9, 60a.12, 63b.10, 63b.9, 63b.9, 65a.3, 66a.3, 75b.9, 79a.12, 79a.12, 84b.2, 84b.5, 86a.11, 87a.10, 89a.7, 93a.5, 98b.5, 101a.1, 101b.5, 106b.14, 121b.11, 131b.5, 135a.6, 136a.14, 137b.3, 141b.14, 151b.1, 155a.4, 177a.3, 177b.11, 179a.15, 189a.2, 195b.1, 198b.15, 206b.14, 220a.14, 230b.2, 231b.14, 231b.4, 238a.4, 242a.4, 255b.11, 267a.12, 268b.15, 269a.2, 269a.2, 271b.5, 289a.13, 298a.6, 301b.6, 302a.12, 316b.8, 318a.8, 323a.7, 324a.13, 325a.7, 326a.13, 326b.13, 328b.14, 328b.15, 329a.1, 330a.9
v. 282a.15	
vālide-i muḡterem saygıdeğer anne	
v.+leri 11a.7	
vālide-i müşfiḡa şefkatli anne	
v. 19a.8, 157a.7	
v.+m 20a.8	
vālide-i şerīf değerli anne	
v.+i 11a.4	
vālideyn (Ar.) anne ve baba	
v.+i 58b.9	

v.+dı 7a.15, 9a.13, 13a.13, 17a.6, 17b.11, 22a.10, 34a.2, 39a.12, 56a.14, 65b.12, 68a.6, 76a.7, 83b.9, 87b.10, 88b.11, 88b.14, 93a.8, 95a.15, 100b.7, 102a.5, 112a.3, 112a.5, 113b.8, 115a.11, 127b.12, 134a.14, 139a.4, 140b.11, 141b.8, 143a.12, 147b.15, 148b.9, 150a.10, 151a.4, 155b.4, 174a.13, 175a.6, 177a.1, 182a.10, 184a.7, 186b.8, 189a.13, 190b.15, 191a.10, 191a.4, 191a.6, 193a.3, 193b.8, 196a.14, 200a.14, 202a.8, 202a.9, 204b.4, 205a.10, 208a.9, 208b.7, 209a.2, 209b.3, 210a.1, 210a.6, 210a.9, 211a.10, 211a.5, 212b.10, 212b.6, 214b.15, 217a.12, 218a.6, 219b.10, 221a.8, 225a.4, 226a.15, 232b.3, 234a.13, 238a.15, 242a.14, 245b.5, 250b.15, 252a.9, 253a.2, 253a.5, 253b.2, 256b.11, 258a.10, 258a.9, 260b.6, 260b.7, 262a.11, 263a.5, 263a.6, 263a.7, 263a.7, 266a.5, 267a.13, 268a.2, 269b.9, 274a.4, 275b.12, 275b.14, 276a.13, 281b.12, 281b.6, 284b.1, 299a.11, 300b.8, 300b.9, 304b.5, 305b.11, 306a.6, 306a.7, 307b.4, 309b.3, 310a.10, 310a.6, 313a.11, 317b.8, 318a.4, 322a.9, 323a.14, 324a.12, 324b.5, 325a.10, 336a.7, 337a.4, 337a.5, 338a.13, 340b.4, 340b.5, 340b.9

v.+dır 8b.11, 8b.12, 8b.14, 8b.15, 8b.6, 8b.8, 8b.9, 9a.3, 9b.12, 10a.7, 10b.3, 11a.14, 11a.14, 26a.2, 31a.1, 47a.1, 47a.2, 48a.14, 53a.10, 53b.6,

60b.11, 61b.11, 66a.8, 68a.2, 69b.14, 70a.15, 83a.2, 85b.1, 85b.2, 85b.3, 86b.6, 89a.1, 94a.1, 106b.11, 108a.14, 108a.14, 109b.14, 109b.7, 119a.6, 119b.15, 123a.4, 124b.12, 127b.15, 127b.2, 131a.1-2, 132a.1, 143b.7, 150a.12, 153a.1, 153a.7, 155a.2, 157a.4, 159a.10, 171a.2, 174a.6, 175b.2, 178a.7, 180a.6, 184a.11, 184b.4, 190b.14, 192b.14, 202b.7, 205a.12, 209a.8-9, 221a.14, 226a.5, 226b.15, 227b.3, 229a.3, 230b.2, 230b.11, 237b.10, 241b.12, 250a.12, 258b.8, 262b.4, 267b.10-11, 273b.3, 277b.6, 278a.7, 281a.1, 281b.13, 283b.2, 284b.1, 288b.9, 290b.12, 290b.15, 290b.5, 293b.6, 294b.7, 295a.2, 301b.1, 302a.14, 305b.6, 307a.12, 313a.6, 319a.13, 337b.12, 337b.7, 339a.13, 339a.15, 339b.12

v.+dur 32a.8, 42b.8

v.+ıdı 20a.6, 86a.4

v.+ımış 165a.13

v.+ınça 330b.2

v.+ıı 307b.4, 308a.2

v.+ısa 20b.12, 30b.14, 127a.6, 131b.4, 173a.12, 182a.6, 297b.6, 299b.12, 299b.13

v.+mı 43a.2

v.+sa 243a.7, 328a.14, 328b.2,
330a.15

2. varlık

v.+ımız 173b.11

var- 1. ulaşmak

v. 10a.3, 10b.2, 19b.7, 20a.6, 32b.4,
41b.10, 41b.3, 41b.3, 42a.6, 55a.3, 96a.7,
110a.1, 122b.12, 128a.5, 128b.4, 132b.1,
144a.10, 146b.7, 147a.5, 167a.14,
177b.1, 177b.3, 192a.4, 200a.7, 210a.14,
210b.1, 230a.14, 237b.5, 248a.7, 258a.2,
278a.6, 278a.9, 291b.5, 308a.11, 313a.2,
326b.14, 328a.12

v.-a 79b.5, 139a.9

v.-açak 178b.14, 184b.15

v.-alım 58b.6, 62b.13, 124a.8,
280b.15, 295a.3, 313a.4

v.-amadı 253b.11

v.-amaz 312a.8

v.-an 340b.1

v.-anları 251b.10

v.-asın 136a.2

v.-ayım 15b.14, 18b.13, 18b.14, 60b.1,
81a.12, 88b.5, 105b.2, 108a.10, 114b.2,
144b.5, 167a.10, 190b.14, 205b.1,
218a.14, 218a.7, 226b.12, 277a.9, 280a.4

v.-dı 9b.8, 19a.2, 19a.3, 50b.3, 51a.6,
55a.5, 58a.14, 62a.11, 65a.2, 66a.2,
80a.3, 82b.9, 96b.9, 114b.3, 117a.14,
126a.7, 152a.2, 159b.13, 175a.10,
220b.5, 224b.12, 242b.4, 266a.10, 325b.2

v.-dık 326b.2

v.-dılar 9b.4, 187a.14, 286b.1,
290a.13, 295b.4, 316b.12

v.-dım 6a.7, 13b.12, 14a.6, 77a.13,
138b.2, 196b.13, 202a.5, 286a.13,
290a.2, 312a.12, 312b.15, 313a.2, 332a.8,
332b.10 v.-dım

v.-dıyısı 149a.4

v.-dıkça 307b.6

v.-dukda 10a.8, 54a.5, 132b.14,
133a.12, 141a.9, 169b.10, 179a.4,
183a.11, 185a.10, 185a.9, 190b.4-5,
203a.3, 212a.8, 212a.9, 236a.10

v.-ın 186a.7

v.-ıñ 9a.15, 31a.10, 31b.5, 52b.10,
54a.8, 72a.5, 194b.7, 197a.11, 224a.7,
290a.11, 290a.14, 290b.1, 291a.11,
291a.13, 291a.14, 302b.6, 312b.3,
313b.2, 316b.11

v.-ır 85a.7, 137b.2, 143a.3, 180a.9,
192a.11, 230b.12

v.-ıram 122b.12, 123b.8

v.-ırım 201a.5, 336a.2

v.-ırız 116a.9, 206a.15

v.-ırlar 169a.15

v.-ırsam 124a.12

v.-ırsız 156b.1

v.-madı 251b.12

v.-madı 301b.6 'ömrü yetmemek'

v.-mağa 252b.8

v.-mağıla 257a.5

v.-mamak 133a.9-10

v.-mayayım 30b.15

v.-mayız 40a.3

v.-mazdan 328a.13

v.-mazdı 270b.4, 312a.4

v.-mazlar 7b.8

v.-sa 151a.1, 195b.5, 257a.1

v.-sak 261b.7

v.-sam 150b.4

v.-sam gerek 74b.6

v.-sağ 86a.6, 141b.1

v.-sın 43b.1, 177a.9, 317a.3

v.-uğ 207a.10, 299a.2

v.-up 5a.7, 19b.9, 27a.15, 46a.10,
52a.8, 66a.4, 136b.2, 150b.9, 192a.1,
203a.2, 204a.3, 261a.4, 299a.5

2. kadın için evlenmek

v.-dın 40a.4

v.-ıram 207a.15, 207b.1

var! 1. hadi

v!. 110b.10, 128a.7, 142b.5,
173b.8, 184a.2, 218a.8, 253a.7, 257a.4,
257a.9, 275b.2, 291b.12, 312b.11

2. 'işin sonucunu anla'

v!. 24a.10, 24a.14, 41b.15

varası uza- gideli çok olmak,
dönmesi gecikmek

v.-dı 79b.4

var eyle- yaratmak

v.-yen 109a.3

var git! 'hadi işine bak'

v. g!. 90b.14, 173b.4, 259b.3,
306b.13, 318a.4, 323a.8

v.-ın g.-in! 107b.4, 108b.10,
146a.4, 176a.11

varindi (<var+imdi) 'var şimdi, hadi'

v. 7a.10, 10a.2

varağa (Ar.) sayfa, varak

v. 34a.2, 34a.3	vaşıyyet (Ar.) vasiyet
vāriş (Ar.) mirasçı	v. 27a.3, 53a.8, 53b.3, 75b.12, 181a.15, 227b.4, 250a.2
v. 80b.10	v.+i 120b.3, 227b.3, 227b.4, 227b.9
vāriş-i Resūl Hz. Muhammed'in varisi	v.+im 53a.10, 53a.13, 53a.15, 53b.2, 53b.6, 53b.8, 53b.9, 118a.12, 118b.13, 153a.1, 153a.10, 153a.8
v. 196b.10	v.+imi 119a.4, 120b.3
vāriş-i şecā'at cesaret varisi	v.+ini 118a.10
v. 234b.9	v.+iñ 53a.9, 153a.3
vaşf (Ar.) nitelik, vasıf	v.+ler 249a.13
v.+a 148b.1	v.+lerin 53b.11
vaşfa gel- açıklanmak	v.+leriñ 53b.5
v.-mez 35a.12, 92a.2-3, 109a.8, 201a.8	vaşıyyet ét- vasiyet etmek
vaşf ét- açıklamak	v.-erem 119a.4
v.-emem 337a.12	v.-eyim 153a.4, 195b.2
vāşıl (Ar.) kavuşmuş	v.-miş 75b.8
vāşıl eyle- kavuşturmak	vaşıyyet eyle- vasiyet etmek
v.-di 17a.8	v.-di 26b.11, 74b.13, 75a.15, 153a.5, 187b.8-9
vāşıl ol- kavuşmak	v.-mişdi 174b.11
v.-dı 23a.13, 131a.7, 145a.7, 154a.10	vaşıyyet kıl- vasiyet etmek
v.-dukda 172b.2, 182a.7	v.+ler k.-dı 26a.14, 35b.7, 90b.15
v.-ıçak 175a.1	vāsi' (Ar.) geniş

v. 169a.13	ve ve (<i>bk. u, ü, vü</i>)
vāveylā (<i>Ar.</i>) bağıriş, feryat	v. 1b.13, 3b.5, 3b.9, 4a.11, 4a.12, 4a.14, 4a.15, 4a.7, 4a.8, 4a.8, 4a.9, 4b.1, 4b.10, 4b.5, 4b.5, 4b.8, 5a.10, 5a.12, 5a.2, 5a.4, 5a.4, 5a.6, 5a.8, 5b.7, 6a.14, 6a.15, 6a.7, 6b.1, 6b.10, 6b.6, 6b.6, 6b.7, 6b.7, 6b.7, 6b.9, 6b.9, 6b.9, 7a.1, 7a.1, 7a.15, 7a.2, 7a.6, 7a.7, 7a.9, 7b.11, 7b.3, 7b.4, 8a.10, 8a.14, 8a.4, 8a.6, 8b.4, 8b.6, 11a.10, 11a.12, 11a.14, 11a.15, 11b.1, 11b.11, 11b.12, 11b.6, 11b.6, 11b.7, 12b.11, 12b.14, 12b.15, 12b.9, 13a.2, 13a.3, 13a.7, 13a.7, 13a.9, 13b.4, 13b.8, 13b.9, 14a.10, 14a.2, 15b.6, 16a.11, 16a.6, 16b.1, 16b.10, 16b.15, 16b.5, 16b.9, 17a.1, 17a.1, 17a.13, 17a.2, 17b.3, 18a.10, 18a.13, 18a.2, 18a.6, 18b.1, 18b.2, 18b.7, 18b.7, 18b.7, 19a.13, 19a.14, 19a.14, 19b.2, 19b.2, 19b.3, 19b.5, 19b.6, 19b.6, 20a.1, 20a.1, 20a.10, 20a.2, 20a.3, 20a.3, 20b.10, 20b.13, 20b.14, 20b.6, 20b.8, 21a.1, 21a.12, 21b.10, 21b.12, 21b.15, 21b.2, 21b.3, 21b.6, 21b.9, 22a.2, 22a.3, 22a.4, 22a.7, 22b.10, 22b.10, 22b.15, 22b.3, 22b.6, 22b.8, 23a.5, 23b.1, 23b.12, 23b.13, 23b.13, 23b.2, 23b.3, 23b.6, 24a.14, 24a.2, 24b.14, 24b.15, 25a.12, 25a.13, 25a.4, 25b.2, 26a.11, 26a.12, 26a.14, 26a.6, 26a.7, 26a.9, 26b.10, 26b.12, 26b.13, 26b.13, 26b.14, 26b.14, 26b.2, 26b.7, 26b.9, 26b.9, 27a.12, 27a.5,
v. 228b.14, 255b.3	
vāveylā ét- feryat etmek	
v.-üp 15a.10	
vāveylā eyle- feryat etmek	
v.-mede 17b.9	
v.-yüp 31b.9	
vay vay!	
v. 37a.8, 37a.9, 113a.15, 258a.2	
va'z (<i>Ar.</i>) dini konuşma, vaaz	
va'z ét- vaaz etmek	
v.-erdi 113a.13	
va'z u naşihat vaaz ve nasihat	
v.+ın 177b.11	
va'z u naşihat ét- vaaz ve nasihat etmek	
v.-dikden 80b.8-9	
va'z u naşihat eyle- vaaz ve nasihat etmek	
v.-di 29b.15, 176a.4-5, 177b.10	
v.-r 138a.12	
v.-rdi 113a.12	

27b.13, 27b.2, 27b.8, 28a.10, 28a.11, 28b.1, 28b.11, 28b.15, 28b.7, 29a.8, 29b.1, 29b.10, 29b.15, 29b.2, 29b.3, 30a.1, 30a.1, 30a.11, 30a.13, 30a.15, 30a.4, 30a.9, 30b.1, 30b.10, 30b.12, 30b.12, 30b.13, 30b.6, 30b.6, 30b.7, 30b.9, 31a.12, 31b.7, 31b.7, 31b.8, 32a.10, 32a.11, 32a.12, 32a.2, 32a.3, 32a.6, 32a.7, 32b.1, 32b.10, 32b.10, 32b.11, 32b.12, 32b.15, 32b.8, 33a.12, 33a.15, 33a.2, 33b.1, 33b.13, 33b.14, 34a.4, 34a.6, 34b.13, 35a.10, 35a.11, 35a.15, 35a.2, 35a.11, 35b.2, 35b.4, 35b.7, 35b.7, 36a.4, 36a.5, 36a.5, 36a.6, 36a.6, 36a.6, 36a.7, 36a.8, 36b.10, 36b.12, 36b.2, 36b.2, 36b.5, 37a.7, 37b.1, 37b.10, 37b.12, 37b.2, 37b.3, 38a.10, 38a.4, 38a.4, 38a.7, 38a.8, 38b.6, 38b.9, 39a.2, 39a.6, 39b.10, 39b.11, 39b.2, 39b.3, 39b.4, 39b.5, 39b.5, 39b.6, 39b.6, 40a.11, 40a.13, 40a.13, 40a.14, 40b.13, 40b.13, 40b.14, 40b.14, 40b.14, 40b.14, 40b.15, 40b.15, 40b.15, 40b.15, 40b.15, 40b.2, 40b.2, 40b.2, 40b.6, 40b.9, 41b.15, 41b.9, 42a.13, 42a.15, 42b.11, 42b.12, 43a.14, 43a.5, 43a.5, 43a.5, 43a.6, 43a.7, 43a.7, 43a.8, 43b.13, 43b.3, 43b.9, 44a.1, 44a.12, 44a.13, 44a.13, 44a.13, 44a.3, 44a.3, 44a.4, 44b.1, 45a.2, 45a.2, 45a.9, 45a.9, 45b.1, 45b.13, 45b.13, 45b.3, 45b.8, 46a.1, 46a.2, 46a.9, 46b.11, 46b.5, 47a.2, 47a.2, 47b.14, 47b.6, 47b.8, 48a.7, 48a.8, 48b.2, 48b.6,

48b.7, 48b.7, 49a.11, 49a.11, 49a.11, 49a.2, 49b.14, 49b.2, 49b.5, 51a.14, 51a.15, 51a.15, 51a.15, 51a.15, 51a.15, 51a.15, 51a.2, 51b.15, 51b.3, 51b.8, 52a.3, 52a.5, 52a.7, 52a.8, 52b.3, 52b.4, 53b.13, 54a.1, 54a.10, 54a.10, 54a.11, 54a.11, 54a.12, 54a.3, 54a.9, 54a.9, 54b.3, 54b.7, 54b.8, 54b.9, 55a.1, 55a.10, 55a.11, 55a.12, 55a.2, 55a.6, 55a.9, 55b.10, 55b.10, 55b.3, 55b.8, 56a.4, 56a.4, 56b.1, 56b.12, 56b.12, 56b.12, 56b.12-13, 56b.4, 57a.5, 57b.14, 58a.6, 58a.7, 58b.13, 60a.13, 60a.6, 60b.5, 60b.8, 61a.1, 61a.9, 62a.7, 62a.9, 62b.10, 62b.11, 62b.15, 62b.2, 62b.5, 62b.5, 62b.7, 62b.8, 62b.8, 63b.15, 65b.1, 65b.15, 65b.2, 65b.2, 65b.6, 66a.5, 66a.5, 66a.8, 66b.12, 67a.11, 67a.8, 67b.1, 67b.2, 68a.1, 68a.3, 68a.4, 68a.7, 69a.14, 69a.15, 69b.12, 69b.2, 69b.4, 69b.9, 70a.1, 70a.10, 70a.2, 70a.3, 70a.4, 70b.13, 70b.13, 70b.13, 70b.4, 71b.14, 71b.5, 71b.8, 71b.9, 72a.1, 72a.9, 72b.10, 72b.11, 72b.3, 73a.4, 73a.8, 73a.8, 73b.15, 73b.2, 74a.12, 74b.15, 74b.2, 75a.13, 75a.15, 75a.3, 75a.5, 75a.6, 75a.6, 75b.11, 75b.14, 75b.15, 75b.4, 75b.6, 75b.8, 76a.14, 76a.15, 76a.2, 76a.2-3, 76b.14, 76b.9, 77a.10, 77a.12, 77a.6, 78a.12, 78b.4, 79a.6, 79a.7, 79b.10, 79b.13, 79b.13, 79b.3, 80a.10, 80a.12, 80a.13, 80a.14, 80a.14, 80a.15, 80a.15, 80a.15, 80a.4, 80a.5, 80a.9,

80b.1, 80b.1, 80b.1, 80b.10, 80b.13,
 80b.15, 81a.11, 81a.3, 81a.3, 81a.5,
 81a.9, 81b.4, 81b.5, 82b.10, 82b.15,
 83a.6, 84a.12, 84a.12, 85a.10, 85a.15,
 85a.5, 85a.5, 86a.7, 86b.10, 86b.11,
 86b.12, 86b.13, 86b.15, 86b.2, 86b.5,
 86b.9, 87a.13, 87a.14, 87b.2, 87b.3,
 87b.4, 87b.5, 87b.5, 87b.7, 87b.7, 87b.8,
 88b.12, 89a.10, 89a.4, 89b.11, 89b.8,
 90a.7, 90a.9, 91a.13, 91a.14, 91a.9,
 92a.8, 92b.8, 92b.8, 93a.11, 93a.3, 94b.1,
 94b.10, 94b.8, 95a.10, 95a.12, 95a.2,
 95a.3, 95a.3, 95a.3, 95a.4, 95a.7, 95a.8,
 95a.9, 95b.10, 95b.11, 95b.12, 95b.14,
 95b.3, 95b.7, 96a.10, 96a.3, 96b.2, 96b.4,
 97b.12, 97b.15, 97b.6, 98a.3, 98a.9,
 98b.11, 98b.12, 98b.2, 99a.1, 99a.13,
 99a.5, 99a.6, 100a.3, 100b.14, 101a.11,
 101a.6, 101b.2, 101b.2, 101b.3, 101b.3,
 101b.3, 101b.7, 101b.8, 102b.1, 102b.5,
 102b.8, 103a.10, 103a.13, 103a.15,
 103a.2, 103a.3, 103a.4, 104a.15, 106a.11,
 106b.1, 106b.10, 106b.5, 106b.5, 106b.6,
 107a.5, 107b.14, 107b.2, 107b.9,
 108a.13, 108a.14, 108a.15, 108a.7,
 108a.8, 108b.7, 109a.3, 109a.4, 109a.5,
 109a.5, 109a.6, 109b.10, 110a.11,
 110b.7, 111a.1, 111a.11, 111a.14, 112a.3,
 112a.3, 112b.1, 112b.11, 112b.13,
 112b.13, 112b.3, 112b.3, 113b.13,
 113b.15, 113b.15, 113b.2, 113b.3,
 113b.4, 113b.5, 114a.11, 114a.12,
 114a.5, 114a.8, 115a.13, 115b.11,
 115b.12, 115b.14, 115b.14, 115b.5,
 116a.15, 116a.4, 116a.4, 116b.10,
 116b.12, 116b.13, 116b.14, 116b.14,
 116b.3, 116b.8, 117a.1, 117a.5, 118a.1,
 118a.1, 119b.6, 119b.7, 119b.9, 119b.9,
 120a.10, 120a.13, 120a.2, 120a.3, 120a.6,
 120a.6, 120a.7, 120a.7, 120a.8, 120b.1,
 120b.11, 120b.6, 121a.11, 121a.15,
 121b.1, 121b.1, 121b.10, 121b.13,
 121b.2, 121b.3, 122a.15, 122a.2, 122a.2,
 122a.4, 123a.2, 124a.3, 124a.4, 124a.4,
 124b.2, 125a.11, 125a.4, 125a.4, 125a.9,
 125b.11, 125b.12, 125b.15, 125b.8,
 126a.1, 126a.10, 126a.10, 126a.6, 126a.9,
 126b.11, 126b.12, 126b.12, 126b.6,
 126b.7, 126b.9, 126b.9, 127a.10,
 127a.11, 127a.11, 127a.11, 127a.14,
 127a.3, 127a.5, 127a.5, 127a.5, 127a.7,
 127a.8, 128a.13, 128a.9, 128b.12,
 128b.7, 129a.10, 129a.11, 129a.15,
 129a.2, 129b.9, 130a.10, 130a.5, 130a.7,
 130a.7, 130a.9, 130b.15, 130b.3, 130b.3,
 131a.10, 131a.8, 131b.15, 131b.8,
 132a.12, 132a.15, 132a.15, 132a.9,
 132b.12, 132b.15, 134a.12, 135a.10,
 135a.6, 135b.6, 135b.7, 136a.10,
 136a.14, 136a.4, 136b.4, 137a.1, 137a.8,
 137a.8, 137b.10, 138a.2, 138a.7, 138a.8,
 138a.9, 138a.9, 138b.6, 138b.9, 139a.2,
 139a.5, 139b.11, 139b.12, 140a.11,
 140a.3, 140a.5, 140a.8, 141a.12, 141a.14,
 141a.15, 141a.5, 142a.9, 142a.9, 142b.13,
 142b.14, 142b.6, 143b.1, 143b.14,

143b.15, 143b.5, 144b.14, 144b.5,
 145a.10, 145a.9, 146a.12, 146b.4,
 146b.5, 146b.9, 147a.12, 147a.8, 147a.8,
 147b.13, 148a.1, 148a.15, 148b.3,
 148b.5, 148b.6, 149a.2, 149b.3, 149b.3,
 150a.7, 151b.2, 152a.3, 152b.1, 152b.2,
 153b.11, 153b.13, 154a.3, 154a.7,
 154b.4, 154b.6, 154b.7, 154b.8, 154b.9,
 155a.4, 155a.8, 155b.10, 155b.7,
 156a.14, 156a.6, 156b.14, 157a.10,
 157a.11, 157a.11, 157a.12, 157a.9,
 157b.11, 157b.12, 158b.5, 158b.5,
 159a.12, 159a.15, 159a.15, 159b.1,
 159b.12, 159b.4, 160a.4, 160a.8, 160a.8,
 160b.8, 161a.10, 161a.10, 161a.15,
 161a.2, 161a.5, 161a.6, 161b.1, 161b.10,
 161b.7, 161b.7, 161b.9, 162b.2, 162b.3,
 163a.12, 163a.13, 163a.5, 163a.6,
 164b.10, 164b.13, 164b.14, 165a.11,
 165a.11, 165b.11, 165b.11, 165b.11,
 166a.8, 167a.11, 167b.13, 167b.2,
 167b.3, 167b.3, 167b.4, 167b.5, 167b.5,
 167b.6, 167b.8, 168a.12, 168a.13,
 168a.3, 168a.3, 168a.6, 168b.2, 169a.10,
 169a.11, 169a.14, 169a.14, 169a.15,
 169a.6, 169a.7, 169b.13, 169b.2, 169b.7,
 170b.1, 170b.1, 170b.12, 170b.13,
 170b.15, 171a.2, 171a.6, 171b.1,
 171b.10, 171b.3, 171b.5, 171b.5, 172b.3,
 172b.3, 173a.11, 173a.11, 173a.12,
 173a.14, 173a.14, 173a.15, 173a.4,
 173a.7, 173a.9, 173b.12, 173b.3,
 174a.10, 174a.8, 174b.3, 175a.5, 176a.1,
 176a.6, 177b.10, 177b.7, 177b.9, 178a.2,
 178a.6, 178b.12, 178b.8, 179a.10,
 179b.14, 180a.2, 180b.3, 181a.8, 181b.1,
 181b.2, 181b.6, 181b.6, 182a.10,
 182b.14, 182b.15, 182b.7, 183a.10,
 183a.14, 183a.15, 183a.3, 183a.8,
 184a.10, 184b.2, 184b.2, 185a.10,
 185a.13, 185a.6, 185a.7, 185a.7, 185a.9,
 186a.4, 186b.15, 186b.15, 186b.2,
 186b.2, 187a.1, 187a.11, 187b.9, 187b.9,
 188b.9, 189a.3, 189a.8, 190a.12, 190a.3,
 190b.5, 190b.5, 190b.6, 191b.8, 192b.11,
 193b.14, 194a.10, 194a.9, 194b.14,
 194b.6, 195a.10, 195a.12, 195a.15,
 195a.9, 195a.9, 195b.11, 195b.12,
 195b.7, 195b.8, 196a.10, 196a.14,
 196a.15, 196b.11, 196b.12, 196b.15,
 196b.5, 196b.5, 196b.9, 196b.9, 197a.1,
 197a.2, 197b.6, 198a.1, 198a.2, 199b.12,
 199b.7, 199b.9, 199b.9, 200a.2, 200b.13,
 202b.11, 202b.6, 203a.12, 203b.7,
 203b.9, 204a.15, 204a.3, 204b.14,
 205a.9, 205b.9, 206a.6, 206a.7, 206a.8,
 206b.11, 207a.2, 207a.2, 207a.3, 207a.4,
 207a.4, 207a.5, 207b.10, 208a.15, 208a.4,
 208b.7, 209a.14, 209a.15, 209a.2, 209a.3,
 209a.3, 209a.3, 209a.5, 209a.6, 209b.6,
 209b.9, 210a.13, 210a.13, 210b.15,
 210b.3, 210b.5, 210b.6, 210b.8, 210b.9,
 211a.10, 211a.7, 211a.7, 211a.8, 211b.1,
 211b.12, 212a.10, 212a.2, 212a.6,
 212b.12, 212b.2, 212b.4, 212b.6,
 213a.12, 213b.3, 213b.6, 213b.6, 213b.7,

214b.10, 215b.11, 216a.1, 216a.12, 246b.2, 246b.3, 246b.5, 246b.8, 246b.9,
 216a.2, 216b.10, 216b.5, 217a.1, 247a.11, 247a.13, 247a.3, 247a.4,
 217b.10, 217b.13, 217b.2, 217b.7, 247b.13, 247b.8, 248a.14, 248a.15,
 218a.2, 218b.8, 219a.13, 219a.9, 248b.1, 248b.9, 249a.13, 249a.4,
 219b.11, 219b.11, 219b.11, 219b.12, 249b.10, 249b.11, 250a.13, 250a.13,
 219b.12, 219b.6, 220a.11, 220a.12, 250a.6, 250a.8, 250b.1, 250b.15, 250b.3,
 220a.13, 220b.12, 220b.13, 220b.13, 250b.4, 250b.8, 250b.8, 251b.15, 251b.2,
 221a.11, 221a.12, 221a.12, 221a.13, 252a.2, 252a.3, 252b.2, 252b.2, 253b.13,
 221a.3, 221b.10, 221b.5, 222b.2, 223a.2, 253b.6, 253b.7, 254a.15, 254b.11,
 223b.11, 223b.3, 223b.7, 224a.5, 224a.6, 254b.12, 254b.5, 254b.6, 254b.8, 254b.8,
 224b.8, 225a.11, 226a.13, 226a.9, 255a.10, 255a.13, 255a.2, 255a.5, 255b.3,
 226b.11, 226b.12, 227a.10, 227b.6, 255b.3, 255b.7, 257a.1, 257a.15,
 227b.9, 228a.3, 228a.5, 228b.10, 228b.6, 257b.13, 257b.15, 258a.1, 258b.10,
 228b.8, 228b.9, 228b.9, 229a.1, 229a.3, 258b.10, 258b.11, 258b.14, 259a.13,
 229a.8, 229b.14, 229b.7, 229b.9, 259b.1, 259b.13, 259b.15, 260a.1,
 230a.12, 230a.6, 230a.9, 230a.9, 230b.14, 260a.10, 260a.10, 260a.13, 260a.15,
 230b.14, 230b.5, 230b.6, 230b.7, 260a.5, 260a.6, 260a.9, 260b.2, 260b.3,
 231a.12, 231a.6, 231b.15, 231b.9, 261a.10, 261a.12, 261a.14, 261b.2,
 232a.10, 232a.2, 232a.3, 232b.9, 233a.10, 261b.4, 262a.5, 262b.15, 263a.8, 263b.1,
 233a.14, 233b.10, 233b.14, 234a.14, 263b.5, 264a.2, 264b.5, 265a.13, 265a.6,
 234b.15, 235a.9, 235b.1, 236b.14, 265b.1, 265b.13, 265b.3, 266a.14,
 236b.6, 237a.15, 237a.4, 237b.12, 266a.14, 266a.2, 266a.3, 266a.5, 266a.6,
 238a.2, 238a.3, 238a.4, 238a.4, 238a.7, 266b.7, 266b.8, 266b.9, 267a.11, 267b.1,
 238b.10, 238b.6, 238b.7, 238b.8, 239a.5, 267b.13, 268a.15, 268a.9, 268b.10,
 239b.12, 239b.6, 239b.6, 240b.1, 269a.1, 269b.10, 269b.12, 269b.6,
 240b.11, 240b.5, 240b.6, 240b.7, 240b.8, 269b.6, 269b.7, 270a.8, 270b.4, 270b.5,
 241a.12, 241a.13, 241b.7, 242a.12, 271a.11, 271a.7, 271a.8, 271b.1,
 242a.15, 242b.10, 242b.14, 242b.14, 271b.11, 272a.13, 272a.14, 272a.15,
 242b.9, 243a.13, 243a.4, 243a.6, 243b.4, 272a.15, 272b.14, 273a.11, 273a.12,
 244a.2, 244a.8, 244b.11, 244b.4, 273a.6, 273a.6, 273b.10, 273b.12,
 245a.10, 245a.10, 245a.11, 245a.11, 273b.14, 273b.2, 273b.5, 273b.6,
 245a.11, 245a.5, 245a.9, 245b.10, 274a.13, 274a.14, 274a.14, 275b.6,
 245b.12, 245b.2, 246b.1, 246b.11, 276a.15, 277b.12, 277b.3, 278a.15,

278b.2, 279a.4, 279a.7, 279a.8, 279a.9,
 279b.2, 279b.3, 279b.3, 279b.5, 280a.10,
 280a.11, 280a.12, 280a.12, 280a.15,
 280a.15, 280a.15, 280a.9, 280b.1,
 280b.1, 280b.3, 280b.5, 280b.9, 281b.10,
 281b.9, 282a.15, 282a.15, 282a.15,
 282a.2, 282a.4, 284b.1, 284b.1, 284b.1,
 285a.8, 285a.8, 285b.10, 286b.11,
 288a.14, 288b.1, 288b.13, 289a.3,
 289a.7, 289b.7, 289b.7, 290a.2, 290b.14,
 290b.14, 291a.15, 291b.1, 292a.13,
 292b.14, 293a.2, 293b.7, 295b.5, 295b.6,
 295b.7, 296a.11, 296a.13, 296a.13,
 296a.8, 296b.15, 297a.14, 297b.12,
 298a.1, 298b.12, 299a.1, 299a.2, 299a.8,
 299a.8, 300a.12, 300b.13, 300b.9,
 301a.11, 301a.5, 301a.6, 301b.7, 301b.8,
 302a.11, 302a.14, 303a.10, 303a.11,
 303b.8, 305a.9, 306a.10, 306a.7,
 307b.14, 307b.2, 307b.3, 308a.12,
 308b.12, 311b.2, 312a.3, 312b.12,
 312b.13, 313a.14, 313a.15, 313b.12,
 313b.13, 314a.3, 314a.5, 314a.7, 314a.8,
 315a.2, 315a.3, 315a.5, 315a.6, 315b.10,
 316a.3, 317b.1, 317b.2, 320a.12, 320b.3,
 321b.15, 321b.6, 322a.2, 323a.5,
 323b.14, 326a.10, 326b.8, 327a.14,
 327a.5, 327a.7, 327a.9, 327b.10, 327b.2,
 328a.10, 328a.2, 328a.5, 328a.5, 328a.5,
 328a.8, 328a.8, 328a.8, 328b.1, 328b.13,
 328b.3, 328b.5, 328b.6, 328b.7, 328b.7,
 328b.8, 328b.9, 329a.1, 329a.4, 330a.7,
 330a.7, 330a.8, 331a.7, 331a.7, 331a.7,

331a.8, 331a.8, 331a.9, 331b.1, 333b.10,
 333b.13, 333b.13, 333b.14, 333b.14,
 333b.15, 334a.1, 334b.1, 334b.11,
 335a.10, 335a.10, 335b.10, 337a.6,
 337a.9, 337b.9, 338a.3, 339a.2, 340a.11,
 340a.11, 340a.11, 340b.1, 341a.12,
 341a.14, 341b.10, 341b.11, 341b.12,
 341b.3, 341b.6, 342a.10, 342a.11,
 342a.12, 342a.14, 342a.15, 342a.7,
 342a.9, 345b, 345b, 346a

ve bir dahı ve bir de

v. 29b.2, 70a.2, 165b.11, 216b.9,
 216b.11, 258b.14

ve hem ve de

v. 19b.8, 35b.4, 35b.5, 69b.7,
 71b.12, 87a.15, 90b.12, 107a.3, 107a.3,
 107b.11, 107b.7, 113b.6, 115b.7,
 120a.13, 134a.9, 143a.15, 175a.14,
 185b.10, 190a.10, 195a.6, 207b.1,
 225b.15, 238a.8, 274b.11, 299b.8,
 318a.7, 318a.9

velākin lakin, fakat (bk. velīkin)

v. 21a.11, 107a.8, 111b.4, 236a.5

velīkin lakin, fakat (bk. velākin)

v. 4a.4, 27b.12, 28b.4

ve's-selām 'işte o kadar, son söz
 şudur'

v. 326a.5

vech (*Ar.*) **1.** yüz, çehre (*bk.* veçh [2], veçih)

vech-i şerîf değerli yüz

v.+i 90a.4

2. biçim, şekil (*bk.* veçh [1])

v.+ile 101b.15, 135a.9, 189a.6,
191a.14, 192a.8, 195a.1, 203a.14,
215a.10, 227a.5

veçh (<*Ar.* vech) **1.** yüz, çehre (*bk.* vech [2], veçih)

veçh-i şerîf değerli yüz

v.+in 14b.14

2. biçim, şekil (*bk.* vech [1])

v.+ile 154a.14, 160b.7, 227a.15,
270b.3

3. sebep

v. 134a.7

v.+i 32a.8, 32a.8

veçih (<*Ar.* vech) yüz, çehre (*bk.* vech [2], veçh [2])

v.+ini 111a.13

vedā' (*Ar.*) veda

v. 195b.2

v.+a 54a.2

vedā' êt- vedalaşmak

v.-elim 292b.12

v.-erem 25a.11

v.-üp 129a.13, 210b.6-7, 243b.6

vedā' eyle- vedalaşmak

v.-di 138b.14, 228b.12, 248a.8

v.-diler 156b.3, 317a.8

v.-yüp 139a.6

vedā'laş- vedalaşmak

v.-dı 127b.4, 127b.6

v.-dılar 129a.14

v.-up 232b.2-3

vefā (*Ar.*) sevgi ve dostlukta bağlılık

v. 128a.11

vefā gör- vefa görmek

v.-meyüp 82b.8

vefā-dār vefalı

v.+ım 108b.15

vefāt (*Ar.*) ölüm

v. 26a.2, 300b.1, 300b.3, 300b.4,
300b.5

v.+ı 1b.4, 1b.9, 65b.1, 65b.2, 345b

v.+ıla 5a.1

v.+ın 1b.9, 56a.2-3, 78a.8, 345b, 345b

v.+ından 51a.15, 60a.5, 332a.6

v.+ını 4b.10, 4b.15

v.+ıı 4b.12

vefāt èt- ölmek

v.-di 240a.1

v.-dikden 38b.9

v.-diler 103a.13

v.-eli 335b.14

v.-üp 11a.4-5

vefāt eyle- ölmek

v.-di 11a.15-11b.1, 16b.7, 16b.7-8, 63b.10-11, 103b.2, 104b.10, 104b.12, 104b.3, 104b.5, 104b.7, 107a.7-8, 123b.2, 158b.11, 195b.10, 240a.3, 240a.4, 240a.5, 247b.14-15, 262a.10, 262a.2, 288b.6, 300b.1

v.-digi 102b.13

v.-dikden 38b.14, 261a.7, 313b.12-13

v.-miş 131b.1

v.-mişdi 159b.9

v.-mişdir 262a.4

vefāt-ı şerîf şerefli ölüm

v.+ın 37a.14, 91b.7

v.+inde 120a.1

v.+ini 24b.1

vekîl (Ar.) vekalet eden

v.+i 131b.13, 134b.15, 139b.14, 182a.12, 186b.9, 318a.4

v.+im 134b.10

vekîl-i ‘Abdullāh Abdullah'ın vekili

v. 198b.14

vekîl-i mu‘temed güvenilir vekil

v.+im 172b.1

velādet (Ar.) doğum

v.+i 56a.7, 78a.12

v.+inde 78a.15

velāyet (Ar.) velilik, ermişlik

v.+le 56b.12

veled (Ar.) oğul, çocuk

veled-i Erzāk-ı Şāmī Ezrak-ı Şami'nin oğlu

v. 230b.13

veli-ni‘met (Ar.) birine büyük iyiliklerde bulunan kişi, velinimet

v.+im 164a.11, 164a.8, 164b.3

velvele (Ar.) gürültü

v. 33a.11, 194b.15

vêr- 1. vermek

v!. 14b.12, 47b.15, 61a.3, 66a.2, 81a.12, 89a.8, 91a.3, 161a.8, 190a.3, 243a.2, 245b.8, 298b.8, 333b.12, 337b.9, 339b.6

v.-di 7b.1, 28a.14, 39a.5, 46b.13, 48b.14, 51a.14, 58b.12, 61a.4, 62a.12, 87a.5, 87a.6, 89a.15, 92b.12, 94b.7, 98a.9, 98b.9, 101b.12, 102b.7, 107a.2, 107a.5, 108b.8, 116b.6, 121a.7, 143b.14, 152a.4, 152a.6, 152a.6, 178a.11, 178a.12, 196b.2, 227b.11, 231b.5, 242a.4, 243a.2, 258b.3, 265a.1, 265a.1, 265a.2, 265a.3, 265a.4, 279a.2, 286b.9, 288a.6, 288a.6, 309b.7, 314b.10, 316a.5, 321b.2

v.-diler 19b.13, 28b.2-3, 40b.12, 83b.13, 89b.5, 90b.6, 102a.9, 107a.15, 192b.13, 192b.4, 227b.8, 288a.3, 302b.7

v.-dim 78b.3, 78b.8

v.-diñ 337b.9

v.-diñiz 62a.14, 109b.5

v.-düyini 99a.6

v.-ecek 259a.12

v.-eceyim 247a.2

v.-elim 107b.8

v.-eyim 32b.5, 50a.7, 70b.5, 175b.2, 182a.13, 183b.12, 286a.14, 287b.14, 289b.3, 314b.6, 339b.10, 339b.6, 339b.8

v.-in 80a.6, 101b.14

v.-iñ 74a.8, 152a.3, 156b.2, 194a.14, 203a.7, 238a.5, 241b.3, 243b.14, 284b.1, 287b.14, 302a.13, 311b.14

v.-ir 108a.2, 243a.11, 288a.2

v.-irdi 52b.5, 60b.15, 61a.1, 245b.7

v.-irdim 259a.14

v.-irem 84a.5, 149b.4, 159a.3, 301b.4

v.-irken 107a.3

v.-irler 50a.5, 241b.6, 302a.15

v.-irlerdi 14a.13, 84a.2, 194a.15

v.-irseñ 339b.6

v.-irsin 61a.5, 108a.12

v.-medi 245b.7

v.-mediler 186a.13, 241b.4, 245b.4

v.-mege 172b.9

v.-mek 202a.10

v.-mem 144b.12, 245b.10, 259a.12, 284b.1

v.-memek 48b.12, 188a.2

v.-meñ 66a.4, 158b.7, 187b.12

v.-mesinler 186b.6	v.-e 154b.6
v.-meyeler 89a.8, 186b.12, 238b.2	v.-esin 47b.15
v.-meyenler 302b.4	v.-eyim 189a.3, 261b.5, 323a.13
v.-meyesiz 186b.11	v.-irsin 197a.9
v.-meyeyim 189b.6	v.-mez 60b.4
v.-meyüp 226a.4	v.-sin 120a.4
v.-mez 189a.8, 322b.2	v.-üp 260b.4
v.-meziz 238a.8	v.-ür 137a.1, 137a.5
v.-mezsiz 284b.1	3. çocuğa ad vermek
v.-mezsiz 66a.6, 229b.14	v!. 79a.1
v.-miş 227a.7, 233a.14	v.-elim 92b.13
v.-mişdi 254a.14, 260b.8	4. ağaç meyve vermek
v.-seler 125a.6, 125b.8	v.-di 57a.9
v.-sej 153a.8, 190a.4, 191b.6, 294b.3, 302b.2	5. bırakmak
v.-sin 32b.15, 297b.12	v.-e 106b.13
v.-sünler 192a.4	v.-miş 104a.5
v.-üp 282a.15	6. evlendirmek
2. ihsan etmek	v.-di 166a.2, 207b.9
v!. 127a.11, 127a.12, 137a.8, 149b.6, 149b.8, 158b.1, 306a.10	v.-dim 45b.4
v.-di 184a.10, 185a.5, 298a.5	v.-mişler 207a.9
v.-dim 184a.2	7. göndermek, ulaştırmak
	v!. 161b.9, 193b.13

v.-ir 193a.12	veyāhūd veya, ya da
8. görev vermek	v. 214a.5, 334b.6
v.-irem 151a.9	vezīr (Ar.) vezir
9. sunmak	v. 339b.2
v.-irler 66a.1	v.+i 140b.10
10. teslim etmek	v.+ine 61b.14
v.-di 98b.10, 196a.7, 196b.1	vezīr-i bed-fi'āl kötü işler yapan
v.-sem gerekdir 67a.7-8	vezir
11. yapmak	v. 140b.12
v.-irsiz 97b.13	vilāyet (Ar.) şehir
v.-üp 55b.15	v. 284b.11
vêril- verilmek	v.+de 161a.8
v.-di 36b.6	v.+e 136b.1, 275a.1
v.-mişdi 332a.15	v.+i 66b.9
v.-mişdir 83a.5	v.+idir 129a.11, 130a.2
vesvese (Ar.) vesvese	v.+ime 117b.9
v. 122a.7	v.+imizde 9b.2, 131b.13
vesvese vèr- (şeytan) vesvese	v.+imizi 131b.9
vermek	v.+inde 81a.10
v.-di 158a.9	v.+ine 172b.15, 173a.15, 173b.4,
veyā veya, ya da	173b.8
v. 6b.14, 17b.13, 47b.15, 122a.3,	v.+iğ 66b.2, 247b.14, 274b.12,
136a.11, 137a.1, 334b.5	323a.13

v.+ler 118b.2	vaz' (Ar.) duruş, tavır
v.+lerdir 169a.13-14	vaz'-ı vaḳār ağırbaşlı duruş
v.+lerine 191b.1, 207b.2	v. 135a.9, 282a.13-14
vilāyet be vilāyet şehir şehir (gezdirüp)	vukūf (Ar.) haberdar olma
v. 288a.5	vukūf taḥsīl ét- haberdar olmak
vilāyet-i Nehrrevān Nehrevan şehri	v.-üp 83b.3, 174b.14, 189b.12
v.+ı 68a.8-9	vukuf taḥsīl eyle- haberdar olmak
vildān (Ar.) cennet çocukları	v.-di 134b.11-12
v.+lar 213b.3	vukūf ol- haberdar olmak
v.+ları 328a.5	v.-duğı 167a.8-9
vīrān (Far.) harap olmuş	v.-dukda 55b.9
virān ét- harap etmek	vuşlat (Ar.) kavuşma
v.-üp 297b.3-4	v. 175b.13
virān eyle- harap etmek	vü ve (bk. u, ü, ve)
v.-dim 241a.7	v. 36a.3, 45b.12, 51b.10, 69b.9, 74b.3, 107a.12, 103b.14, 129a.1, 137a.7, 145b.11, 147b.2, 150b.13, 166a.10, 187b.12, 220a.11, 228b.14, 238a.3, 245a.8, 250a.13, 276b.13, 313a.13
virān ol- harap olmak	vücūd (Ar.) vücut, beden
v.-up 135b.2	v. 304b.5
vişāl (Ar.) kavuşma, vuslat	v.+ı 58a.15, 263a.8
v.+imle 69b.13	v.+ımda 197b.7-8, 231b.8
v.+içe 69b.5	v.+ımdan 38b.4
vişāl-i şoḥbet kavuşma sohbeti	
v.+im 276b.1	

v.+ımı 137a.10	v.+den 13b.5-6
v.+ına 120a.5, 137a.1, 145a.3, 228a.14, 263a.15, 294a.15	v.+i 16a.13, 24a.12, 31b.2, 146a.10, 216a.9, 247b.2, 252b.7, 333a.2
v.+ında 236a.1, 236b.10, 327a.11	v.+in 18b.1-2
v.+ındaki 206a.8	v.+inde 93a.7-8, 215b.14, 225a.3, 234a.13
v.+ını 241b.11, 312b.5, 323b.14	v.+inden 94a.11, 154a.3-4, 304b.4
v.+ııa 334b.5	v.+ini 218b.15
v.+ııda 137b.3	v.+iı 251a.14
v.+ııızda 197b.3	v.+ııız 235a.4
v.+ııızı 197b.4	v.+ııize 334a.10
v.+ııızla 30b.8	v.+lerine 27b.8
v.+ııla 244b.14	vücūdu'l-mūkerrem kıymetli vūcut
v.+unda 165b.15	v.+i 213a.8
v.+unı 257b.12	v.+ıı 216b.8, 221a.6
vücūd-ı Hż. İmām-ı Hūseyin-i Mazlūm Hz. Hūseyin'in vücudu	2. varlık
v. 197b.9	v.+ı 125b.12 (evlat)
vūcud-ı menhūs uğursuz vūcut	vūcūda gel- yaratılmak, doğmak
v.+ını 270b.8	v.-dikde 78b.1
vūcud-ı nā-pāk pis vūcut	Y
v.+i 200a.5, 313a.10	yā 'ey!' (ünlem)
v.+leri 330b.2	
vücūd-ı şerīf değerli vūcut	

y. 6a.10, 6a.12, 6b.12, 6b.15, 7a.2, 7a.4, 7b.10, 7b.12, 7b.12, 7b.15, 8a.1, 8a.11, 8a.12, 8a.3, 8a.5, 8a.5, 9b.1, 9b.12, 9b.13, 9b.14, 9b.9, 10a.13, 10a.15, 10a.8, 10b.13, 10b.2, 12a.2, 13b.13, 14a.1, 14b.12, 15a.11, 15a.12, 16a.4, 16a.5, 17b.12, 18b.13, 19b.13, 19b.7, 22b.12, 22b.6, 23a.11, 23a.15, 23b.10, 23b.8, 25a.4, 25b.11, 25b.7, 26a.3, 26b.6, 27a.1, 27a.12, 28a.14, 28a.3, 29a.7, 29b.4, 29b.4, 30a.8, 31a.14, 31a.3, 31a.8, 32a.6, 32b.13, 32b.3, 33b.14, 33b.3, 33b.6, 33b.8, 33b.9, 34a.12, 34b.15, 34b.2, 34b.6, 35a.15, 35b.15, 36a.13, 36a.14, 36a.2, 36a.4, 36b.1, 36b.11, 36b.7, 37a.4, 38a.1, 39a.1, 40a.12, 41b.3, 42a.13, 42a.9, 42b.7, 43a.13, 44a.11, 45a.14, 45b.10, 45b.4, 45b.6, 46a.5, 46b.10, 46b.14, 46b.9, 47b.15, 48a.12, 48a.2, 48a.4, 48b.15, 49a.4, 49a.8, 49b.2, 51a.15, 51a.15, 51b.5, 51b.9, 53a.1, 53a.7, 54b.14, 55a.12, 55a.14, 55a.14, 55a.5, 55a.8, 55b.3, 56b.3, 57a.2, 57b.2, 57b.4, 58b.9, 60a.10, 60b.1, 61a.15, 61a.15, 61a.2, 61b.2, 62a.13, 62b.2, 62b.5, 63a.1, 63a.3, 63b.2, 64b.12, 64b.7, 65a.6, 65a.9, 66a.2, 66a.4, 67a.1, 67b.8, 68a.13, 68b.15, 68b.5, 68b.8, 69b.12, 70a.13, 71a.13, 71a.2, 71a.5, 71b.4, 73a.1, 78b.13, 78b.5, 79a.11, 79b.12, 79b.6, 81a.9, 85b.11, 85b.13, 85b.5, 85b.7, 86a.4, 87a.1, 87a.10, 90a.12, 90a.5, 90a.9, 92b.12, 92b.6, 93a.2, 94a.3,

94a.8, 94b.10, 94b.12, 95a.1, 95a.6, 95b.5, 96a.1, 96a.12, 96a.4, 96b.3, 97a.14, 97b.1, 97b.14, 97b.2, 97b.7, 97b.7, 99a.11, 99b.7, 100a.11, 100a.3, 101a.4, 101a.6, 101b.4, 102a.5, 102a.7, 105a.5, 105b.8, 107b.14, 107b.7, 108b.1, 108b.15, 109a.14, 109a.2, 110a.8, 110b.6, 111b.1, 116a.3, 117a.11, 118a.3, 118a.4, 119a.3, 119a.5, 120a.12, 120a.15, 121a.4, 122a.15, 122b.13, 123a.3, 123b.4, 124b.14, 124b.5, 126b.11, 129a.5, 132a.13, 133b.11, 134a.2, 134b.8, 135a.14, 135a.2, 137a.7, 137b.11, 139a.12, 139a.15, 142a.13, 143a.13, 147a.5, 147a.9, 147b.10, 149a.1, 149b.6, 149b.8, 153a.6, 153b.12, 158b.1, 158b.2, 158b.3, 158b.4, 159b.2, 163a.12, 163b.11, 166b.4, 167a.10, 167a.13, 168a.7, 174a.14, 174a.6, 174b.12, 175a.11, 175a.13, 175b.12, 175b.13, 175b.15, 176b.12, 177a.13, 177b.5, 178a.4, 178b.13, 179b.6, 180a.1, 180a.3, 180b.3, 180b.3, 180b.6, 185b.2, 187a.5, 187b.7, 188a.12, 188b.8, 190b.12, 190b.2, 192b.7, 193a.4, 193b.12, 193b.9, 194a.9, 195a.2, 197a.8, 198a.7, 198a.8, 200b.13, 201a.4, 201b.13, 201b.15, 201b.6, 203a.7, 205b.11, 206b.12, 207a.13, 208a.14, 208b.10, 208b.2, 208b.2, 210b.4, 212b.1, 212b.2, 213b.8, 215b.10, 216b.1, 216b.3, 218a.7, 221b.14, 223b.9, 229a.13, 229b.1, 230b.15, 231a.10, 231a.13, 231b.12,

231b.4, 232a.9, 232a.9, 233b.13, 233b.13, 236a.10, 236a.13, 239a.1, 239a.9, 240a.2, 240a.3, 242b.5, 242b.5, 243b.14, 245b.8, 245b.8, 247a.13, 247b.7, 248a.11, 248a.3, 248b.4, 248b.5, 249b.1, 251b.9, 254a.1, 254b.11, 254b.3, 256a.2, 256a.2, 256b.12, 258b.14, 261b.6, 265b.12, 267b.8, 277a.11, 279a.12, 279a.8, 284b.1, 284b.1, 287b.13, 289a.1, 289a.12, 290b.11, 291a.1, 292b.10, 292b.6, 293b.2, 294a.5, 294b.1, 294b.9, 295a.1, 295a.8, 295b.15, 296a.4, 297a.10, 299a.13, 299b.11, 299b.14, 301a.12, 301a.13, 301b.3, 302b.14, 302b.2, 303b.13, 303b.4, 306a.10, 306a.15, 306a.9, 307a.14, 308b.15, 309a.11, 309b.11, 311b.8, 314a.12, 315a.14, 315b.2, 316a.1, 316a.1, 317a.12, 317a.5, 318a.4, 324a.13, 324b.11, 324b.14, 325a.7, 325b.15, 326a.13, 326a.14, 326a.15, 326a.4, 326b.3, 326b.3, 326b.4, 327a.6, 327a.2, 328a.10, 328a.9, 328b.10, 328b.12, 328b.14, 329a.15, 329a.2, 329b.11, 329b.2, 329b.4, 330b.14, 331a.2, 331a.6, 331b.12, 331b.15, 331b.6, 331b.9, 332a.2, 333a.15, 333a.15, 333b.10, 334a.9, 334b.10, 334b.14, 335a.4, 335a.8, 335a.9, 336a.4, 336b.11, 337a.7, 338b.11

ya 1. çekimli fiilden sonra gelerek anlamı kuvvetlendirir

y. 253b.1, 302b.2

2. soru cümlelerinin başına gelerek anlamı kuvvetlendirir

y. 10a.11, 15a.15, 15b.1, 15b.2, 42b.1, 61b.10, 99b.8, 195b.11, 229a.11, 229a.14, 229a.6, 229a.8, 229a.9, 294b.7, 304a.1, 311a.12, 327b.9, 334b.7, 336a.11

3. soru anlamı taşıyan cümlelerde ihtimal bildirir

y. 94a.10

4. ya da

y. 10b.10, 108a.8

5. yahu

y. 112b.7, 206b.14, 251b.6, 334b.7

6. yoksa

y. 147b.10

ya ... veyā ... 'ya... ya...'

y. 47b.15, 334b.4-5

ya ... ya ... 'ya... ya...'

y. 136a.7, 191a.12-13, 197a.8-9

yabana söyle- saçma konuşmak

y.-me 192b.11, 200a.9

yād (Far.) anma, zikretme

yād eyle- anmak, zikretmek

y.-di 200a.3

y.-ye 4a.10

yādigār (*Far.*) birinden kalan hatıra

y. 236a.15, 277a.1, 300a.8

y.+dır 257b.7

y.+ı 227a.4

y.+ıdır 251a.4

y.+ları 300a.7

y.+sın 216a.8

yādigār-ı Hz. İmām-ı Hüseyin Hz.
Hüseyin'den kalan yadigar

y.+ı 138a.14-15

yağ- 1. yağmur yağmak

y.-dı 24a.7

y.-madı 59a.12

2. fazla miktarda hızlıca gelmek

y.-ar 210a.3

y.-dı 145b.7

yağmā (*Far.*) yağma, talan

y. 149b.2, 251b.8

y.+dır 131b.4, 338a.11

yağmā ét- yağmalamak

y.-eler 251b.3

y.-er 140a.6

y.-erim 155a.5

yağmā eyle- yağmalamak

y.-di 264a.5, 333a.1

y.-diler 82a.10, 308a.4, 310b.14

yağmala- yağmalamak

y.-dılar 334a.15

yağmālan- yağmalanmak

y.-dı 246a.8

yağmur yağmur

y. 24a.7, 24a.8, 24a.9, 59a.12, 235b.1,
275b.7

yāhūd veya, ya da

y. 18a.4, 63b.11, 85b.14, 85b.14,
125a.2, 137a.2, 137a.3, 137a.3, 137a.4,
154b.10, 182b.6, 190a.4, 191b.7, 203a.1-
2, 233a.11, 282a.15

yak- 1. ateşle yakmak

y.-ar 178b.5, 178b.5

y.-arlar 13b.9

y.-dı 69b.4, 165b.12, 166b.4, 197a.6,
232a.14, 232a.14, 232a.14, 275b.8,
302a.1, 304a.5, 322a.3, 325a.6

y.-dılar 81b.5, 165b.15, 193a.1,
323b.15, 340b.9

y.-dın 193a.5	y.+da 93b.5, 320a.12
y.-duğı 193a.13	y.+dır 26b.6, 53a.3, 54a.9
y.-ın 13b.8	yakın gel- yaklaşmak
y.-ma 33b.4, 180a.1	y.-di 141b.14-15
y.-mak 303b.10	y.-diler 285a.2
y.-up 40b.15, 282a.15, 303b.12, 331b.14	yakın ol- 1. (mesafe) yaklaşmak
2. yanmasını sağlamak	y. 328a.10
y.-alar 36a.8	y.-alar 328a.1
y.-mazdı 39a.10	y.-maga 167a.14
3. acı vermek	y.-up 12a.15
y.-dı 100a.5	2. (zaman) yaklaşmak
yaka 1. yaka	y.-dı 175b.13-14, 250b.13
y.+lar 154b.8	3. cinsi münasebette bulunmak
y.+ları 97a.10	y.-duğım 39a.6-7
y.+sını 116a.13	y.-dum 38a.5
y.+sından 15b.14	yakış- yerinde olmak, yaraşmak
2. taraf	y.-maz 196b.8
y. 174b.6	yakın (Ar.) kesin olarak bilme
yakın 1. mesafe bakımından yakın	y.+imdir 100b.10
y. 250b.13, 299a.4	yaklaş- (mesafe) yaklaşmak
2. zaman bakımından yakın	y.-mışdır 146a.1-2
y. 26b.6, 126a.12	yākūt (Ar.) yakut

y.+a 275a.9

y.+dan 22a.6, 22b.2, 90a.7, 326b.8,
337a.13

yala- yalamak

y.-dı 257b.12

y.-rsın 39a.2

y.-rsız 39a.3

yalak, -ğı çeşme, kuyu altına konan oluk,
yalak

y.+ına 50a.11

yalan yalan

y. 12a.4, 61b.5, 104a.14, 104a.14,
123b.11

y.+dır 265a.12, 301b.10, 342a.14

yalancı yalancı

y. 136a.13, 295b.10

y.+dır 119b.3

yalın çıplak (ayak)

y. 34a.6, 34a.8, 115a.5

yalman mızrağın uç kısmı

y.+ı 212b.5

yalnızlık, -ğı yalnızlık

y.+ı 119b.1

yalnız 1. yalnız (*bk. yalunuz*)

y. 108b.12, 123b.8, 138a.3, 151a.12,
205b.9, 217a.2, 231a.8, 236a.1, 248a.12,
248b.3

y.+dır 110b.5

2. sadece

y. 107b.5, 147a.9

3. fakat, ama

y. 175a.14

yalunuz yalnız (*bk. yalnız [1]*)

y. 72a.7

yalvar- yalvarmak

y.-dılar 42b.13-14, 160a.4-5, 160a.9,
161a.5, 162a.11

y.-ıram 192a.12

y.-up 240b.4

yamalı yamalı (hırka)

y. 43a.8, 43a.8, 94b.3

yan 1. yakın, civar

y.+ıma 37b.11, 96b.9, 100b.10, 101a.4

y.+ımda 108b.15, 141b.3, 147a.11

y.+ımdan 6a.9

y.+ın 59a.8

y.+ıñ 299a.14

y.+ına 54b.12, 54b.5, 59a.9, 62a.1, 62a.2, 65a.1, 66b.4, 71b.14, 87b.15, 91a.13-14, 91b.5, 96b.9, 100a.14, 100b.7, 101b.13, 186a.7, 193a.13, 193a.15, 217a.10, 241a.13, 245a.8, 252b.8, 253b.11, 259b.14, 269a.12, 270b.4, 270b.4, 294a.4, 306a.7, 307b.3, 312a.4, 312a.7, 316b.15, 327b.12, 336b.9, 340b.13

y.+ınakiler 'yanındakiler' 105a.12

y.+ında 11b.11, 11b.11, 18b.4, 40b.2, 40b.2, 43b.11, 53a.4, 57a.7, 76b.12, 77a.4, 79b.1, 82b.2, 96b.1, 97b.14, 100b.8, 104a.8, 147a.10, 147a.5, 147b.15, 153b.14, 180a.7, 185a.11, 188a.9, 191a.11, 228b.12, 261a.9, 262a.12, 273b.2, 280a.1, 284b.1, 311a.8, 311b.14, 315a.13, 323a.6, 326b.6, 328a.2, 328a.2, 328b.8

y.+ındadır 147b.14, 153a.7-8

y.+ındaki 284a.1

y.+ından 152a.14

y.+ıña 93b.2

y.+larında 328b.1

2. kat, huzur, nezd

y.+ında 78b.14, 78b.15

yanına kal- yaptığıının cezasını görmemek

y.+ımıza k.-maz 316a.7-8

y.+ına k.-ır 189a.9

y.+ınıza k.maz 271b.13-14

yanın al- yanında yer almak

y.-ırız 174b.6

yanına var- cinsi münasebette bulunmak

y.-madı 37b.9

y.-mayasın 37b.7

yan- 1. ateşte yanmak

y.-ar 43b.15, 266a.9, 272a.14

y.-ar [sıfat fiil] 191a.13

y.-arsa 232a.13

y.-dı 193b.1

y.-mış 166a.14, 280b.3

y.-sınlar 303b.10

y.-sun 43a.10

2. susuzluktan yanmak

y.-dım 194a.14, 312a.13

y.-mış 238a.5

yaña yön, taraf

y. 148b.10, 148b.15, 34b.11, 46b.7,
215b.9, 250b.3, 316a.10, 326a.12

yanaştır- bitiştirmek, yanaştırmak

y.-dı 51a.11

ya'nî (Ar.) yani

y. 6a.10, 15a.3, 23b.9, 25a.11, 25a.6,
25a.9, 25b.2, 27a.8, 31a.5, 31a.9, 35b.1,
38b.11, 39b.5, 45a.7, 47a.1, 48a.5, 58b.6,
60a.1, 60a.6, 69a.9, 73a.4, 78a.15,
79a.11, 79a.12, 79a.14, 79a.2, 83b.3,
92b.11, 94a.4, 94a.9, 102b.12, 105a.15,
105b.6, 111a.2, 120a.12, 131a.6,
135b.11, 136a.13, 136b.11, 136b.11,
136b.5, 152a.9, 152b.13, 157a.10,
165a.9, 168b.9, 171a.11, 174b.8, 177b.9,
180a.14, 181b.7, 196a.12, 198b.7,
201a.11, 202b.4, 220b.4, 224a.13,
225b.11, 225b.9, 226b.10, 227b.10,
227b.6, 229b.11, 232b.10, 232b.5,
232b.6, 238a.12, 238a.13, 246a.7,
247b.3, 248b.11, 249b.9, 254a.6, 254b.1,
260a.11, 265b.4, 267a.15, 272a.4, 272a.8,
280b.7, 282a.13, 287b.1, 300b.8,
303b.14, 304a.14, 313b.10, 328b.4,
331a.14, 340a.12, 341b.2

yanlış yanlış

y. 137b.5

yap- 1. yapmak

y.-ar 330b.6

y.-arsa 160b.10

y.-dılar 339b.14

y.-sın 160b.10

2. (gömlek) dikmek

y.-dı 97a.10

3. kapamak

y.-dılar 65a.1

4. (ahiretini) mamur etmek

y.-dım 150a.13, 150a.14

yapça yapça yavaş yavaş, usul usul

y. 88b.12-13, 88b.8, 198a.6, 243b.3

yapıl- 1. ölmek

y.-dı 165b.7

2. (kapı) kapanmak

y.-dı 161b.11

yapış- sıkıca tutmak (*bk.* yapış-)

y.-dı 65a.9, 76b.9, 89a.13, 99b.3,
254a.7, 326b.1

y.-dılar 227a.2, 228a.4

y.-dum 28a.2

y.-mış 334a.9

y.-sa 65a.7

y.-sın 187a.3

y.-up 25b.10, 95b.4, 227b.9, 228a.15,
240b.3, 249b.1, 249b.7

yapıvêr- hızlıca yapmak

y.-eyim 188b.1

yapraq, -ğî yaprak

y.+ı 47a.1

y.+lardan 262a.5

y.+ları 28a.7, 262a.4, 262a.7

y.+ların 46a.4

y.+larında 46a.6

yapuş- sıkıca tutmak (*bk. yapış-*)

y.-miş 333a.9

yar (I) ağız suyu, salya

y.+ın 58b.12

y.+ını 51a.11

yar (II) uçurum

y.+ı 330b.3

yār (Far.) 1. sevgili

yār-ı vefā-dār vefalı sevgili (eş)

y.+ım 173b.2-3

2. dost

y. 329b.1

yār-ı ġam-gūsār gam gideren dost

y.+ım 247b.8

yār-ı ġār vefalı dost

y.+ım 206a.9-10

y.+larım 197b.11

yār-ı ġār-ı bā-şafā huzur veren,
vefalı dost

y. 80b.9-10

yār-ı ġār-ı Hz. İmām-ı Hüseyn Hz.
Hüseyn'in vefalı dostu

y. 203b.12

yār-ı ġār-ı Hz. Resūl Hz.
Muhammed'in vefalı dostu

y.+dür 192b.3

yār-ı ġār-ı Muştafā Hz.
Muhammed'in vefalı dostu

y. 75a.9

yār-ı ġār-ı şādık sadık vefalı dost

y.+lar 171b.5

yār-ı şādık sadık dost

y.+ımsın 132a.14-15

y.+lar 168b.6

yār-u şādık sadık dost

y. 131b.11

y.+larım 237b.13

yār-u vefā-dār vefalı dost	y.-dik 6a.1
y. 301b.4	y.-miş [sıfat fiil] 10b.8
y.+ım 221a.4	yaramaz 1. kötülük yapan
y.+larım 30b.7	y. 71a.9, 85b.7
y.+larına 150a.2-3	2. kötü, fena olan (şey)
yar- yaralamak, kesmek	y. 108b.3-4, 114a.7, 309b.11
y.-dı 16a.14, 17a.15, 50b.7, 148a.1, 151b.12, 311b.7, 321b.13	yaramazlık ét- kötülük yapmak
y.-dılar 15a.7	y.-eni 337b.5
yara yara (<i>bk. yāre</i>)	y.-eyim 63a.15-63b.1
y. 97a.13	yārān (<i>Far.</i>) dostlar (<i>bk. yāren</i>)
y.+dan 17a.15, 270b.8	y!. 165a.7
y.+lar 206a.8	y.+lar 87b.8, 124b.11
y.+ları 327a.12	y.+ları 273b.3
y.+larıñ 231b.8	y.+larından 83b.1, 123b.14
y.+larıñı 236a.5	yarasa yarasa
y.+sı 115a.11, 215b.15, 215b.15, 232b.3, 253a.2, 304b.6	y. 225a.13
y.+sını 17b.4	yaraş- yaraşmak
y.+yı 74b.9	y.-ır 284a.7
y.+yıla 206a.2	yarat-, -d yaratmak
yaradıl- yaratılmak	y.-a 326b.7
y.-dı 10b.5, 42b.3	y.-an 8a.1, 60b.8, 77a.15, 271a.12
	y.-dı 6a.2, 7b.11

y.-dım 8a.6, 8a.6, 85b.12, 329b.6	y.-medim 261a.5-6
y.-dın 8a.3, 42a.5, 85b.6	y.-üp 261a.4
y.-madı 60b.3	yardım eyle- yardım etmek
y.-mazdı 7b.4	y. 210a.15
y.-mıdır 6b.5	y.-di 150a.3
yardım yardım	y.-n 124a.1, 186a.7-8, 224a.8
y. 59a.14, 71b.15, 136a.1	yardımcı yardımcı
y.+a 191a.12, 191a.7, 332b.13	y. 70b.5
y.+dır 130b.12	y.+larıyuz 121a.3
yardım-ı lisān konuşma yardımı	y.+sı 97b.14
y. 97b.11-12, 97b.15	yāre yara (<i>bk. yara</i>)
yardım-ı lisān-ı taḳviyyet kuvvet verici konuşma yardımı	y. 224b.9
y. 97b.12-13	y.+ler 51b.15
yardım èt- yardım etmek	y.+m 51b.14
y.-eler 215a.11, 215a.9	y.+ni 73a.1
y.-emem 175a.14-15	y.+si 51b.14
y.-er 317b.1-2	yāren (< <i>Far.</i> yārān) dost (<i>bk. yārān</i>)
y.-erdi 97b.8, 302b.5, 309b.6	y.+ler 31b.13
y.-erler 179b.6	yarı yarı (<i>bk. yaru</i>)
y.-erlerdi 235b.14	y. 151b.13, 151b.14
y.-ersin 214b.8	yarıḳ yarılmış (baş)
y.-ersiz 97b.10	y. 51a.3

yarıl- ortadan ayrılmak, yarılmak

y.-dı y. 285a.9

y.-dı 77b.12, 153b.3, 282a.7, 312a.3

yaşdıķ, -ğı yastık (*bk. yaşdıķ*)

y.-mış 266a.11

y. 164a.8

yarım yarım

y.+ın 52b.8

y. 111b.9, 215a.12, 248a.6

yaşdıķ, -ğı yastık (*bk. yaşdıķ*)

yarın 1. yarın (*bk. yarın*)

y.+ın 88b.10

y. 27b.3, 51a.15, 51b.9, 67a.7, 89b.12,
147a.14, 159b.4, 259a.8, 316b.8, 318b.3

yaş (I) doğuştan beri geçen yıl, yaş

y.+ına 11a.7, 11b.4

2. ileride

y.+ında 11a.15, 11b.1, 11b.2, 44b.14,

y. 182a.6

60b.5, 60b.5, 91a.15, 139a.5, 139a.5,

3. mahşer günü

145a.4, 156a.2, 156a.2, 174a.13, 209a.11,

y. 125a.3, 266a.15, 229a.15, 289a.2

231a.12, 240b.10, 244a.15, 264a.10,
298a.6

yarın yarın (*bk. yarın [1]*)

y.+ındadır 57a.1

y. 318a.15

y.+ından 262a.11

yarı yarı (burç) (*bk. yarı*)

y.+ındayam 209a.11

y.+sında 277b.5

yaş (II) gözyaşı

yās yas, matem

y. 22b.14, 54b.5, 94a.9, 154b.9,

y. 91b.8, 168a.9

226b.9, 231b.8, 233b.9, 238a.14, 256b.6,

y.+ın 20b.13

330b.8, 330b.5, 330b.15, 331a.9,

331b.15, 332a.2

yaşak yasak

y.+ı 330b.6

yaşak eyle- yasaklamak

y.+lar 51b.13

y.-di 113a.15

yaşar- (I) yeşermek

yaşak ol- yasaklanmak

y.-dı 57a.9

y.-sın 57a.4	yaştır- 1. yere yatırmak
yaşar- (II) nemlenmek, ıslanmak	y.-ayım 255b.15
y.-dı 198a.5	y.-up 181a.14
yaşlı (gözü) yaşla dolmuş	2. uyutmak
y. 51a.3	y.-dım 313a.1
yağ- 1. yatmak	yaşu namāzı yatsı namazı
y.-ardı 116b.6	y.+nı 38a.10
y.-arken 66b.1, 281b.1	yavru yavru
y.-dı 27b.15, 32a.14, 54b.13, 84a.9	y. 325b.10
y.-dım 333a.12	y.+ları 102b.1
y.-duğı 164a.12, 164b.2, 284b.11	y.+m 102a.5
y.-duğunu 180a.15	y.+mı 102a.13
y.-ır 52b.7, 263a.10, 284b.7	y.+ğı 102a.8
y.-mak 281b.10	y.+sı 101b.10, 101b.14
y.-mişlardı 72a.2	y.+sını 102a.2
y.-sak 281b.8	y.+ya 102a.6
y.-up 54b.13, 96a.4	yay yay
2. baygın halde uzanmak	y. 192a.13
y.-arlar 268a.5	y.+ı 212b.6
y.-arsın 265b.12-13	yayan yaya olarak
y.-ır 48a.3, 73a.10, 180b.1, 220a.9, 232b.11, 263b.10, 265b.11, 313a.1, 333a.2, 333a.2	y. 112a.9, 198b.7, 200b.9, 205a.1, 217b.10, 217b.4, 232a.11, 308a.6, 308b.12

yaz- yazı yazmak

y. 107b.7, 116b.3, 171b.15, 310b.8

y.-anların 342a.12

y.-dı 103b.7, 105a.11, 108b.8, 116b.3, 139a.11, 141a.7, 172a.13, 185b.13, 185b.15, 185b.2, 190a.2, 191b.3-4, 310a.14, 315b.13, 316b.1, 317b.2, 325b.15, 336a.14

y.-dılar 9b.1, 46a.3, 107b.1, 107b.3, 130b.5, 183a.8, 274b.15, 290a.13, 316a.10

y.-dım 193b.15

y.-iñ 290a.12

y.-madım 193b.15

y.-mağa 107b.15, 331a.3

y.+mağıla 233a.11

y.-mağın 341b.4

y.-mamışam 108a.9

y.-miş 105a.13, 174b.15, 183a.9, 227a.10, 309b.10, 317a.11

y.-mişam 108a.8

y.-sın 107b.1

y.-sunlar 122a.10

y.-up 108b.9, 131a.3, 131a.5, 156a.5, 185b.4, 185b.4, 190b.2

yazdır- yazdırmak

y.-dı 307b.3

yazı yazı

y. 290a.12, 290a.14, 290b.5, 291a.10, 291a.6, 291b.6, 291b.7

y.+larını 291a.4, 291a.9

y.+ların 290b.12

y.+larıñızı 290b.6

y.+sı 290a.12

y.+sınıñ 290b.7, 291a.6

y.+yı 291b.1

yazık yazık! (acıma)

y. y. 269a.13

y.+dır 251a.2, 334a.10, 253a.8

yazıklar olsun 'yazıklar olsun!' (kınama)

y. 333a.14-15, 333b.5

yazıl- yazılmak

y.-dı 106b.14

y.-mak 195a.1

y.-miş 46a.6

yê- yemek

y.-di 48b.8, 57a.10, 87a.13, 305a.2

y.-digi 83b.12, 273a.9

y.-digim 74a.7, 302b.8

y.-diler 49a.12, 157b.2, 261b.15

y.-dim 38a.4, 39a.5

y.-me 37b.13

y.-medi 37b.12

y.-mediler 52b.7

y.-mege 312b.5

y.-mek 305a.2

y.-mekden 212b.4

y.-memişdi 15b.7-8

y.-meñ 102b.8

y.-mezdi 38a.4, 71a.13

y.-meziz 52b.6

y.-miş 39a.2

y.-ñiz 102b.8

y.-r 312a.15

y.-rim 316a.2

y.-rlərdi 102b.11

y.-rsin 138a.2

y.-señ 195a.11

y.-yem 37b.13

yed-i kudret kudret eli, Allah'ın kudreti

y.+inde 147b.12

y.+indedir 28a.5

yedi yedi

y. 11b.1, 29b.11, 29b.11, 48b.8, 60b.4, 64b.2, 70a.6, 87a.13, 93b.14, 139a.5, 140b.3, 156a.2, 210a.7, 216a.12, 219b.12, 219b.13, 231b, 245b.4, 250b.5, 262a.11, 265a.2, 272a.6, 272a.6, 339b.10

yedi yüz yedi yüz

y. 46a.13, 111b.10, 128a.14, 219b.14

yedinci yedinci

y. 1b.10, 6a.7, 8b.14, 103a.2, 186b.13, 280b.6, 342b.9, 343b.11

yedir- yedirmek, içirmek

y.-digim 164a.15

yedür- yedirmek, içirmek

y.-di 307b.10

yeg daha iyi, evla

y. 32b.10

y.+dir 173b.14

yegāne (*Far.*) eşsiz, müstesna

y. 205a.1, 206b.10

y.+yi 216a.3, 218b.15	yenge yenge
yegrek daha üstün	y.+m 85b.14
y.+idir 120a.4	yeñ giysinin kol kısmı, yen
yek (<i>Far.</i>) tek, bir	y.+iyile 74b.7
yek-çihet aynı fikirde olan	yeñi yeni
y. 190a.8	y. 52b.5, 94b.4, 153b.7, 232a.1
yek-dil gönlü bir olan	yêr 1. yer
y. 190a.8	y. 43b.11, 75b.9, 109a.7, 109b.7, 109b.8, 128b.6, 180a.2, 228a.5, 272a.6, 326b.7, 326b.9
yêl esinti, yel	y.+de 11a.15, 23b.10, 23b.4, 27b.9, 32a.3, 39a.13, 45b.12, 81b.13, 82a.14, 88b.6, 109b.12, 129b.11, 142a.13, 156b.8, 162b.14, 166a.11, 188a.7, 227b.13, 269b.14, 270b.13, 284b.11, 299a.3, 302a.11, 304b.5, 307b.4, 327a.12, 336a.2
y. 306a.12	y.+dedir 75b.13
y.+iñden 151b.6	y.+dedür 308a.11
yemîn (<i>Ar.</i>) yemin	y.+den 44a.2, 89a.8, 147a.15, 164a.12, 164b.2, 253a.15
y. 130b.14	y.+dir 174b.3, 260a.3
yemîn vêr- yemin etmek	y.+e 9a.14, 12b.5, 17b.2, 26b.9, 27b.4, 32a.6, 56a.15, 77b.8, 86b.8, 90a.2, 100b.2, 100b.5, 108b.6, 112a.4, 112a.4, 118b.15, 130b.6, 139b.1, 140a.10, 142b.5, 163b.15, 168a.8, 168b.4, 172a.4,
y.-diler 155a.9, 318a.1	
yemiş meyve	
y. 261b.14	
y.+leri 102b.6, 262a.2, 262a.4	
yemiş vêr- ağaç meyve vermek	
y.-sün 57a.5	
yemyeşil yemyeşil	
y. 90a.4	

174b.15, 177a.4, 177a.6, 177b.2, 179a.2, 179a.9, 180a.14, 181a.7, 183a.13, 183b.7, 187b.7, 189b.15, 195b.3, 200b.8, 205b.1, 206b.5, 208b.1, 209b.6, 212a.5, 217b.2, 218b.13, 222a.4, 227b.7, 242a.9, 242b.10, 246a.11, 251b.1, 252b.1, 256a.9, 258a.6, 259b.13, 260b.9, 261b.6, 263b.12, 264b.10, 264b.2, 265b.8, 266b.12, 268a.3, 268b.3, 268b.3, 274a.3, 275b.2, 280b.2, 281b.6, 291b.10, 291b.9, 299a.1, 302a.9, 303a.5, 315a.14, 316a.8, 317b.14, 332a.7, 322b.14

y.+i 179a.13, 180a.14, 180a.3, 280b.4

y.+idir 210b.4, 272a.7

y.+im 240a.4

y.+ime 318b.7

y.+imi 315a.4

y.+imiz 274b.14

y.+inde 22a.10, 130b.13, 225a.4, 232b.3, 234a.13, 246a.9, 250b.15, 253a.2

y.+ine 75b.3, 100a.13, 196a.4, 275b.1,

y.+ini 337b.10

y.+iñ 77b.9, 256a.4

y.+iyle 28b.8

y.+lere 10a.14, 57a.6, 85b.4, 323b.11

y.+leri 60b.8, 109a.3, 271a.11

2. vücutun herhangi bir kısmı

y.+ine 70b.1

y.+lerine 151b.8

y.+inden 94a.11, 206a.7

3. bölüm, kısım

y.+lerinden 282a.6

4. bir kişinin ya da nesnenin bulunduğu mahal

y.+inden 62a.2, 64a.12, 275a.15

5. belli bir şeye mahsus alan

y.+ine 18b.14, 18b.15, 19a.15, 174a.7, 326b.4

yèr götürmez pek çok (asker)

y. 145b.15

yèr tut- yer edinmek, yerleşmek

y.-muşdır 248b.9

yèr yèr falan yer, herhangi bir yer

y. 284a.3

yèr yèrin her taraftan, her yerden

y. 247a.6

yèrinde uygun

y.+dır 160b.13, 184b.7

yèrine bir şeyin yerini almak üzere

y. 31b.12, 125b.6, 140b.13, 141a.2,
141b.12, 205b.11, 247b.15, 271a.4,
272b.13, 311a.5, 318a.4, 320a.14

yèrine gel- yerine getirmek

y.-mek 227b.4

y.-mek gerekdir 81b.2

yèrine getür- yerine getirmek

y.-dim 152b.8, 227b.4, 314a.15

y.-mek gereksin 153a.1-2

y.-mezsem 158a.10

y.-üp 227b.12, 227b.9-10

yèrli yèrine olması gereken yere

y. 280b.5

yer yüzü yeryüzü

y.+nde 21a.10, 151b.4, 252a.12

y.+nden 40b.15

y.+ne 145a.6

y.+nüñ 101b.6

yestehle- büyük abdest yapmak

y.-diler 313a.15

y.-sin 305a.9

yeşil yeşil

y. 90a.13, 90a.14, 90a.6, 90a.8,
94b.15, 95a.12, 95a.2, 95a.7, 95a.8,
95b.10, 98a.9, 98b.6, 99a.12, 99a.13,
99a.13, 326b.8, 327a.9

y.+dir 327b.2

yeşilli yeşil renkli

y. 69a.10

yet- 1. ulaşmak

y.-di 46b.14, 113b.11, 139b.7,
140b.11, 220b.3

y.-dikde 11a.7, 11b.4

y.-icekdir 68a.13

y.-meye 181b.1

y.-sem gerekdir 73b.4

y.-üp 87b.9

2. hakkından gelmek

y.-erem 110a.6

y.-eriz 110b.6

3. kafi gelmek

y.-eçek 187b.3

y.-mez 317a.15

yetim (Ar.) yetim

y. 54b.2, 74a.5, 272a.15

y.+e 40a.4, 161a.6

y.+im 193b.6	y.-di 105a.2, 307a.3, 308a.14
y.+iñ 12b.6	y.-üp 311a.4
y.+ler 22b.12, 23a.2, 54b.5, 174a.15	yetiştir- 1. ulaştırmak, yetiştirmek
y.+leri 54a.6, 195b.7	y. 162a.13
y.+leriz 156b.15	y.-dikde 172b.11
yetim eyle- yetim bırakmak	y.-ün 200b.10
y.-rsin 325b.3	2. kılıç savurmak
yetim ko- yetim bırakmak	y. 324b.2
y.-duñ 159b.3	yetmiş yetmiş
y.-madıñ 19b.10-11	y. 20b.2, 20b.4, 20b.7, 20b.9, 22a.10, 40b.15, 41a.8, 41b.4, 67b.7, 89b.1, 130b.5, 136a.9, 212b.10, 212b.10, 224b.8, 268a.4, 282a.15, 301b.1, 303a.15, 328a.1
yetimlik yetimlik, yetim olma durumu	
y. 35a.12, 52a.3	
yetiş- 1. ulaşmak, gelmek	yetmiş biñ yetmiş bin
y.-di 239a.14, 322a.4 y.-di 239a.14	y. 6b.5, 85b.2, 85b.3, 167a.14, 167b.5
y.-iriz 155b.13	yetmiş iki yetmiş iki
2. uzanıp dokunabilmek	y. 93a.8, 198b.6, 220a.4, 244a.11, 250b.15, 272b.10, 332b.6
y.-medi 65a.11	yetür- 1. ulaştırmak, yetiştirmek
3. (bela) isabet etmek	y. 79b.11
y.-di 118a.6	y.-señ gerekdir 68b.14
4. yardımına koşmak	2. kılıç savurmak
y. 48a.2, 102a.10, 244b.7, 290b.11	
y.-iñ 31b.3,	

y.-di 72b.15	y.-dı 109a.8, 109a.9, 161b.4, 201b.4,
yığ- biriktirmek, toplamak	224a.1, 224b.11, 231b, 239a.9, 241b.10,
y.-arlardı 270b.5	256a.8, 313a.9
yığıl- birikmek, toplanmak (kan)	y.-miş 123a.6
y.-dı 110b.14	y.-up 163b.9, 204a.9
yığın yığın öbek öbek, yığınlar halinde	yıkılayaz- düşecek gibi olmak
y. 281a.3	y.-dı 308b.14
yıgnaq, -ğı (asker) yığma, yığmak	yıl sene
y.+ı 128a.4	y. 6a.1, 7b.11, 7b.14, 11b.8, 16b.11,
yık- 1. devirmek, yıkmak	16b.6, 23a.12, 29a.11, 29a.12, 39b.10,
y.-arım 223b.14	42b.3, 42b.5, 56a.10, 56b.2, 120b.11,
y.-ayım 201a.11	120b.12, 120b.13, 313b.13, 313b.9,
y.-dı 206a.1, 253a.1	313b.9, 335b.13, 339a.4
y.-up 200a.14, 230b.12, 235a.12	y.+da 11b.6, 168a.7
2. tarumar etmek	y.+dır 39b.11
y.-aram 124a.13	y.+ında 21b.5, 23a.8, 24b.4, 27a.6,
y.-arız 147a.3	78a.12, 92a.8, 198a.15
y.-arlar 188a.15	y.+lar 288b.3
y.-up 125b.10, 295b.12	yılan yılan
3. kırmak, incitmek	y. 9b.10, 9b.10, 9b.11, 9b.11, 9b.14,
y.-mak 93b.14	10a.10, 10a.4, 10b.1, 10b.4, 10b.5, 10b.7,
yıkıl- ayakta duramamak, düşmek	239b.9, 301b.1, 294a.9, 294a.9, 305a.12
	y.+ı 10b.1
	y.+ıla 10a.1
	y.+lar 9b.12

y.+lara 36a.4	yigirmi beş yirmi beş
y.+ları 213b.6, 328a.8	y. 11b.4, 39b.9-10, 211a.13, 274b.4
yıl başı yıl dönümü, sene-i devriye	yigirmi beşinci yirmi beşinci
y. 275a.9	y. 342a.2, 343a.11, 344b.1
yıldırım şak- yıldırım düşmek	yigirmi bin yirmi bin
y.-dı 256a.8	y. 13a.9, 145a.13, 288a.7, 306b.9, 319a.7, 319b.1, 320b.9
yıldız yıldız	yigirmi bir yirmi bir
y. 100a.14, 100a.14, 100b.4, 100b.7, 100b.8, 100b.9	y. 120b.12
y.+ı 100b.15	y.+inde 74b.12
y.+lar 100b.14	yigirmi birinci yirmi birinci
y.+ların 100b.8	y. 343a.7, 344a.12
yırt- yırtmak	yigirmi dördüncü yirmi dördüncü
y.-dı 116a.13	y. 343a.10, 344a.15
yırtık yırtılmış (yüz)	yigirmi iki yirmi iki
y. 277b.13	y. 217a.4, 225b.7, 264b.15, 265a.2
yigid yiğit, genç (<i>bk. yigit</i>)	yigirmi iki bin yirmi iki bin
y. 98a.13	y. 186a.11
yigirmi yirmi	yigirmi iki bin yirmi iki bin
y. 23a.8, 45a.2, 158b.1, 188a.8, 188a.9, 192a.1, 311a.14	y. 93a.8-9, 198b.4, 332b.7-8
yigirmi altıncı yirmi altıncı	yigirmi ikinci yirmi ikinci
y. 343a.12, 344b.2	y. 343a.8, 344a.13
	yigirmi sekiz yirmi sekiz

y. 232b.3	77a.13, 77b.12, 77b.9, 77b.9, 78a.1,
yigirmi sekizinci yirmi sekizinci	83b.8, 83b.8, 84b.4, 87a.10, 87a.15,
y. 27a.6-7, 343a.14, 344b.4	87a.15, 87b.2, 88b.12, 88b.2, 95b.13,
yigirmi tokuz yirmi dokuz	95b.3, 95b.8, 102b.11, 117b.8, 117b.9,
y. 56b.15	118b.10, 120a.11, 123b.6, 124b.12,
yigirmi tokuzuncu yirmi dokuzuncu	136a.14, 136a.2, 148a.3, 152a.1, 152a.6,
y. 91a.4, 343a.15, 344b.5	156b.7, 161a.3, 167a.4, 174a.7, 176a.7,
yigirmi üçüncü yirmi üçüncü	183b.14, 185a.14, 188b.15, 190a.14,
y. 343a.9, 344a.14	194a.1, 203a.1, 205a.3, 205a.4, 214a.3,
yigirmi yedi yirmi yedi	221b.9, 222a.3, 224b.4, 225b.6, 232a.3,
y. 204b.11	232a.4, 236a.6, 246a.1, 246a.1, 250b.5,
yigirmi yedinci yirmi yedinci	252b.1, 257b.2, 261b.7, 261b.7, 266a.7,
y. 343a.13, 344b.3	275a.11, 289a.7, 290a.1, 290a.2, 298a.10,
yigirminci yirminci	306b.4, 306b.4, 312a.12, 312b.9, 313a.2,
y. 343a.6, 344a.11	319b.2, 328b.13, 329a.5, 330a.12,
yigirmişer yirmişer	330a.14, 330a.14, 330b.2, 333a.5, 333a.8
y. 312a.8	yoğ yok (<i>bk. yok</i>)
yigit yiğit, genç (<i>bk. yigid</i>)	y.+dı 14a.2, 18a.13, 21a.6, 37b.5,
y. 99a.6, 135a.12, 210a.6	69a.12, 82a.14, 86a.14, 105b.6, 297b.13,
y.+ler 337a.7	312b.1, 325b.11
yine yine	y.+dın 324b.13
y. 3b.9, 7b.14, 13b.9, 14b.6, 23a.1,	yoğrul- yoğrulmak, birbirine karışmak
32b.15, 34a.15, 34a.15, 57b.10, 73a.1,	y.-ur 179b.11
	yohsa yoksa, aksi takdirde (<i>bk. yokşa</i>)
	y. 16a.15, 63a.1, 63a.6, 63a.9, 71a.4,
	76a.5, 102a.11, 134a.1, 146b.7, 151a.8,
	188b.12, 203a.12, 204a.7, 229b.15,
	229b.2, 231b.6, 247a.6, 288b.10, 297b.1,
	305b.14, 306a.4, 310b.5, 331b.9

yok, -ğı 1. yok (bk. yoğ)

y. 46b.1, 60b.7, 98a.7, 108b.15,
109a.1, 135a.15, 144b.2, 149a.14,
149a.14, 190a.5, 204a.14, 205a.14,
212b.12, 216b.15, 220a.15, 237a.10,
239a.4, 249a.12, 252a.13, 265b.10,
294a.7, 320a.8, 320b.3, 337b.13

y.+dan 109a.3

y.+dur 12a.13, 16a.15, 16b.6, 30b.11,
39a.15, 42b.6, 43a.12, 43a.7, 44a.14,
44b.11, 47b.14, 47b.5, 49b.12, 49b.15,
49b.2, 58a.8, 62b.15, 66b.4, 68b.13,
79b.5, 82a.6, 82a.7, 101b.15, 112b.5,
127b.3, 128a.1, 128a.10, 129a.7, 131a.15,
131a.5, 131b.6, 144b.2, 146a.13,
151a.12, 176a.9, 178a.1, 178a.5, 180a.7,
181b.14, 182a.6, 183b.8, 187a.15,
187b.2, 191b.14, 192a.10, 192a.8,
194a.10, 194a.11, 197a.3, 204a.1, 208b.3,
227a.6, 230a.7, 238a.8, 238a.9, 244a.2,
244b.11, 244b.5, 245a.5, 247a.13,
247a.14, 248b.4, 251b.6, 264a.12,
266b.5, 267a.2, 284b.1, 284b.13,
303b.14, 303b.15, 313b.4, 313b.5,
318a.3, 325b.1, 332a.3, 338b.6, 342a.14

y.+durur 28a.8

y.+iken 222b.10

y.+ımış 159a.5, 203b.15, 330b.10

y.+ısa 144b.5

2. hayır

y. 43b.2, 52b.12, 73b.14, 104a.9,
105b.14, 164b.6, 217a.2

yok ét- öldürmek

y.-erdi 230b.8

y.-sem 86a.3

yok yere boşuna

y. 142a.12

yokşa aksi takdirde (bk. yoğsa)

y. 40b.15

yol 1. yol

y. 127b.8, 146a.12, 146a.13, 149a.11,
149a.4, 149a.5, 157b.3, 171a.5, 268b.13,
273b.4, 299a.7, 338a.9

y.+a 33b.15, 60a.11, 115b.6, 133b.1,
134a.1, 139a.10, 171a.7, 172a.1, 214a.9,
283b.4

y.+a 309b.11 'yolda'

y.+ça 317a.8 'yol boyunca'

y.+da 82a.1, 82a.12, 84a.11, 84a.12,
84a.8, 127b.11, 128b.10, 133b.3, 134b.6,
139b.4, 148b.13, 180a.9, 182a.10,
198a.9, 265b.7, 280b.15, 287b.10,
311a.2, 313a.9

y.+dan 14b.3

y.+ı 56b.7, 88a.1, 185b.7

yola düş- yola çıkmak

y.+ına 173a.6

y.-diler 171a.10

y.+lar 172b.7

yolın(ı) tut- birinin yolundan gitmek, onun gibi yaşamak

y.+lara 142a.5

y.-alım 320b.2

y.+larda 141b.13, 273b.14-15, 299b.5

y.-arsaṇ 320b.4

y.+lardadır 127b.4

yolı uğra- yolu düşmek

y.+ları 11b.13, 146a.12, 265b.8

y.-dı 83b.5

y.+larımı 169b.3-4

yollara bak- hasret çekmek, geleceği günü gözlemek

y.+larımızı 169b.9

y.-ar 155a.14

y.+um 263b.12, 289b.1, 332a.6

yollı yolınça gerektiği gibi, düzenli bir şekilde

y.+umı 100b.11

y.+umuz 263b.8

y. 268b.7, 286b.1

y.+unı 128a.8, 249a.7

2. izlenen yol, usul

yol vēr- geçmesine izin vermek

y.+ı 187b.14, 187b.8

y.-iṇ 203a.1, 237b.15

y.+ların 137a.9

y.-mediler 215a.8

3. uğur, maksat, amaç

yol yaṇıl- yolu şaşırmak

y.+da 174b.7, 182a.5, 197a.9, 318b.4

y.-dı 139a.10

y.+ına 173b.1

y.-dık 139a.13

y.+una 113b.3, 114a.2, 198a.2, 211b.1

yol- (saçını) yolmak

y.+uṇa 114a.13

y.-up 15a.10

y.+unda 209a.15

yoldaş yoldaş

y. 173a.3, 214b.12	yum- yummak, kapatmak
y.+ım 164a.1, 337b.4	y.-unçadır 204a.5
y.+ıñ 61a.15	yumurta yumurta
y.+larım 101a.2	y. 63b.4
yorgun yorgun	y.+dır 63b.5
y. 157b.4	yut- yutmak
yorul- yorulmak	y.-dı 77b.7
y.-muşsın 158b.14-15	yuvarla- yuvarlamak
yu- yıkamak, temizlemek	y.-dı 324b.4
y.-dı 40b.8, 261b.12, 338b.3	y.-rlardı 340a.13
y.-duğım 51b.5	y.-yan 340a.14
y.-mağa 51a.15, 51a.15	yuvarlan- yuvarlanmak
y.-r 93b.13	y.-dı 66a.13, 81b.3, 232b.15, 236b.8, 338a.12
y.-rken 59a.8	y.-up 260b.11
y.-yup 266b.12, 282a.15, 299a.1	yüce yüce, ulu (köşk)
yuddur- (Allah) yere sokup yok ettirmek	y. 197b.12, 243a.11
y.-sun 208b.1	yük yük
yukarı yukarı (<i>bk. yukarı</i>)	y.+i 165b.10
y. 72b.7, 109a.1, 263a.12	y.+üle 164a.6
yukaru yukarı (<i>bk. yukarı</i>)	yük bağla- mal yüklemek
y.+da 243b.9	y.-yup 237a.12-13
y.+dan 291b.6-7, 291b.9-10	yüklen- yüklenmek (günah)

y.-dim 118b.12-13

yüklet- yükletmek

y.-di 106a.5

y.-ti 109b.6

yüksek 1. yüksek

y. 235a.15, 258b.13, 259a.1, 266b.12, 269b.14

2. tepe noktası

y.+ine 145b.11

yürek yürek, gönül

y.+i 43a.9, 154b.7, 277a.14

y.+ime 323a.1

y.+ine 252a.9

y.+ler 138b.8

y.+leri 238a.5

yüreklen- yüreklenmek

y.-di 309b.14-15

yürü- 1. yürümek

y!. 155b.12

y.-di 12b.15, 112b.3, 145b.5, 181a.10, 225a.12, 232a.3, 233b.7, 237b.8, 241b.8, 243b.7, 244a.15, 246a.6, 249a.8, 286a.15, 308a.7, 319a.2

y.-diler 156b.7, 179a.8, 196a.10, 251b.2, 251b.3, 253b.9, 317a.1

y.-düler 114a.14, 145a.14, 155b.13, 295b.3, 317a.8, 318a.13

y.-medi 179a.12

y.-mege 156a.1

y.-mez 223a.12

y.-müşler 157b.3

y.-r 177a.7, 223a.12

y.-señiz gerekdir 34a.9

y.-sün 286a.14

y.-yeler 328b.2

y.-yünçe 7a.10

y.-yüp 60b.2, 234b.3-4

2. yükselmek

y.-di 221b.2

3. davranmak, hareket etmek

y.-rem 118b.4

yürüt- 1. yürütmek

y.-diler 196a.1

y.-düler 286b.1

2. işleri götürmek, devam ettirmek

y.-di 118b.3

yürüyüş eyle- saldırmak, hücum etmek

y.-di 235b.6

yüz (I) yüz (sayı)

y. 94a.11, 261a.10, 307b.3, 307b.6,
308a.2, 316b.10, 326b.6, 326b.9

yüz bin yüz bin

y. 21a.10, 21b.8, 224b.6

yüz elli yüz elli

y. 206a.2

yüz on yüz on

y. 284a.14

yüz otuz yüz otuz

y. 224b.8, 253a.2, 327a.11

yüz 90 yüz doksan

y. 56b.1

yüz yetmiş yüz yetmiş

y. 304b.5

yüz yigirmi yüz yirmi

y. 132a.7, 168a.11, 177b.15,
181b.13, 196b.14, 260b.7, 269b.2

yüz yigirmi dört bin yüz yirmi
dört bin

y. 92b.7

yüz yigirmi dört bin yüz yirmi
dört bin

y. 94a.1, 94a.2, 94a.4

yüz (II) 1. çehre

y. 32a.11, 32a.12

y.+i [iyelik] 6b.5

y.+i 15a.7, 15b.14, 50a.6, 59b.11,
163b.8, 183a.3, 300b.10, 300b.11,
312a.13, 331a.4, 332a.8

y.+in 106b.2, 240b.12

y.+inde 7b.2

y.+ine 244a.8, 258b.4

y.+ini 79a.7

y.+iniñ 101b.4, 201b.11, 245b.2,
282a.10

y.+ler 126a.9, 129a.4

y.+leri 277b.13

y.+lerin 313a.4

y.+lerine 306a.4

y.+lü 98a.13

y.+ü 304a.3

y.+üm 290a.3, 304a.2

y.+ümden 74b.7

y.+üme 280b.14, 280b.3, 302a.14

y.+ün 10a.14, 56b.5, 57a.6, 58a.12,
96b.15, 97a.5, 108b.14, 199a.13, 245b.3,
255b.15, 266a.13, 266a.14, 280a.2,
290a.6, 292b.14, 303b.1, 306a.8, 323b.10

y.+ünde 302b.12-13

y.+ünden 58a.11, 151b.14, 254a.10

y.+üne 54b.13, 58a.13, 79a.7, 96b.15,
115a.5, 129b.7, 162b.12, 178a.9,
185a.12, 206a.14, 211a.8, 228a.1,
247a.11, 252a.4, 252b.2, 256b.15,
257a.4, 258b.10, 266a.14, 267a.9,
267b.4, 280a.2, 289b.12, 290a.6,
292b.14, 293a.11, 303b.2, 304a.1

y.+üni 92a.12, 113a.10, 225b.9,
304a.2, 339a.15

y.+üniñ 216a.10, 282a.9

y.+ünün 38a.12, 39a.10

y.+ün 167a.3, 184b.3, 300b.12

y.+ünji 166b.15

2. üst kısım

y.+ine 243a.8

y.+ünde 128b.5, 213b.11, 237b.2,
329b.5

y.+ünden 322a.7

yüz çevir- tavrını değiştirmek (*bk.*
yüz çevür-)

y.-di 141a.10, 174b.13

y.-irsen 113a.6

y.-mege 247a.5

y.-meyeler 130b.15

y.-meyelim 130b.13-14

y.-mez 111a.9

y.-meziz 113a.5, 130a.8, 176b.7

y.-mişler 176a.7

y.-se 136a.1

y.-üp 272b.4, 293a.10

yüz çevür- tavrını değiştirmek (*bk.*
yüz çevir-)

y.-irsiz 178a.3

yüz döndür- tavrını değiştirmek

y.-mez 111a.7

yüzi ardına dön- yüzü çok kötü bir
hal almak

y.-miş 312b.15

yüzi şuyun şat- birinden bir şey
istemek, minnet etmek

y.-dı 62a.14-15

yüz şuyı şeref, itibar

y.+yıla 280b.12

yüz sür- aşırı sevgi göstermek için yere eğilmek

y. s.-di 41b.1, 51a.7, 143b.13

y. s.-düm 32a.12

y. s.-se 32a.11

y. s.-üp 19b.1, 41a.10, 73a.10, 129b.7, 172a.7

y.+ler s.-üp 129a.4

y.+üm s.-düm 290a.3

y.+ün s.-en 199a.14

y.+ün s.-di 97a.5, 167a.4

yüz tut- bir şeyi yapmaya niyet etmek

y.-dı 110b.15

y.-dılar 112b.11

y.-up 177b.10, 251b.15-252a.1

yüzüne ur- yaptığı yanlış yüzüne vurmak

y.-up 83b.15

yüzün gözün çat- kaşlarını çatmak

y.-up 186a.3

yüzünüz ağ olsun! 'yüzünüz ak olsun' (dua)

y. 170a.6

yüzün yırt- yüzünü çizmek, tırnak vurmak

y.-up 195b.9

yüz- 1. (kan içinde) yüzmek, bir şeye bulanmak

y.-erdi 219b.4

2. derisini yüzmek

y.-diler 323b.14

y.-düler 165a.10

y.-mege 165a.3

yüzük yüzük

y.+i 156b.2, 321b.15, 322a.1

y.+imi 116b.9

y.+ini 321b.14

Z, Ż, Z̈, Ž

zabṭ (Ar.) yönetim altına alma

zabṭ ét- yönetim altına almak

z.-emezsin 188b.3-4

zabṭ eyle- yönetim altına almak

z.-di 311b.3

z.-diler 284a.15-284b.1

zād (Ar.) azık, erzak

zād ü zevāt, -dı zerzevat, erzak

z. 67b.14

z.+a 50a.9

ẓa'f (Ar.) zayıflık, zaaf

z. 250b.14

ẓafer (Ar.) zafer

ẓafer bul- zafer kazanmak, galip olmak

z.-amaz 129a.12

zāhid (Ar.) dindar, müttakî

z. 56a.13, 56a.15, 66a.1, 66a.10, 66a.12, 66a.4, 66b.11, 66b.3, 66b.3

z.+le 86b.3

ẓāhir (Ar.) **1.** görünüş, suret

z.+de 271b.9

2. şüphesiz (bk. ẓāhir a)

z. 70a.10, 70a.12, 70b.4, 176b.14, 311b.9

ẓāhir ol- belirlemek, meydana çıkmak

z.-dı 40a.6, 50b.5, 50b.5, 92a.2, 96a.11, 163a.1

z.-up 51a.11, 194a.3

z.-ur 75b.10, 75b.2

ẓāhir a şüphesiz (bk. ẓāhir [1])

z. 152a.10

ẓahīre (Ar.) erzak

z. 102b.9, 279b.3

zaḥm (Far.) yara

z. 22a.10, 73a.1, 111b.5, 115a.11, 205b.14, 215b.15, 234a.13, 236a.1, 250b.12, 270b.8, 304b.5

z.+a 88a.8

z.+dan 74a.8, 82b.6, 115a.11

z.+ı 73a.11, 88a.9, 212a.5, 226a.8, 250b.15

z.+ıla 19a.3, 82b.4, 251a.1

z.+ın 73b.5

z.+ından 108b.10

z.+ını 206a.7

z.+ıı 236a.5

z.+ından 225a.4

zaḥm-ı şedīd derin yara

z. 93a.8, 201b.2, 224b.9, 270b.2

z.+den 166a.3, 239a.8

z.+i 225a.4

zaḥm-ı şedīd aç- derin yara açmak

z.-dı 161b.5

zaḥm **ërişdir-** yara açmak,
yaralamak

z.-di 310a.7

zaḥm-ı dil ur- gönül yarası açmak

z.-a 58b.15

zaḥm ur- yara açmak, yaralamak

z.-dı 201b.4

zaḥm **yetiştir-** yara açmak,
yaralamak

z.-diler 14b.15

zaḥm-dār (*Far.*) yaralı

zaḥm-dār èt- yaralamak

z.-üp 242b.7

zaḥm-dār eyle- yaralamak

z.-di 82b.2

zaḥmet (*Ar.*) sıkıntı, eziyet

z. 26a.10, 59a.10, 80a.5, 101a.13,
113b.4, 118a.1, 159b.2

z.+dir 27b.8, 96a.1, 248a.6

z.+inden 216b.11, 262b.5

z.+iñ 137b.3

z.+iñiz 164a.14

z.+ler 14a.13, 118a.4, 128b.15

zaḥmet çek- sıkıntı çekmek

z.-er 251a.2

z.-ersiz 112b.13-14

z.-medikçe 239a.4-5

z.-meyesin 142a.12

z.-miş 39a.15

zaḥmete қо- sıkıntıya sokmak

z.-mak 248a.7

zaḥmet vèr- sıkıntıya sokmak

z.-me 119b.8

ẓaʿīf (*Ar.*) güçsüz, zayıf

z. 32a.15, 226a.5

z.+dir 31b.4, 85a.12, 85a.9

ẓaʿīf bul- güçten düşmek, zayıflamak

z.-dı 206a.3

ẓaʿīf ol- güçten düşmek, zayıflamak

z.-dı 251a.6, 252b.7

z.-muş 263a.8

z.-muşdı 232b.4

ẓaʿīflik, -gi zayıflık, güçsüzlük

z.+i 234a.14

zālim (Ar.) zalim

z. 12a.4, 93a.9, 102b.3, 143b.4, 148a.10, 151a.4, 154a.1, 157b.8, 158a.6, 162a.15, 172b.11, 172b.9, 175a.9, 182b.15, 190b.1eriş-üp, 231a.13, 238b.10, 271b.6, 272a.13, 272b.10, 284b.3, 336b.11

z.+iñ 147a.10

z.+ler 170b.11, 192a.9, 195a.14, 201b.8, 230a.7, 243b.12, 246b.7, 338b.15

z.+lerden 193b.6

z.+lerdir 204b.13

z.+lere 148b.14

z.+leri 217b.15

z.+lerini 2a.13

z.+leriñ 109a.14, 195b.4

z.+lerüñ 145b.10

zamān (Ar.) zaman

z. 10b.12, 16b.15, 17a.8, 21a.3, 21a.6, 28a.2, 31b.15, 39a.7, 42b.1, 44a.12, 52a.7, 55b.14, 80b.13, 80b.4, 86b.5, 95a.12, 102b.13, 103b.1, 105a.9, 116b.5, 117b.5, 120a.11, 120a.2, 121b.13, 122b.2, 124a.9, 138b.13, 141b.7, 142a.5, 150a.5, 150b.3, 155a.13, 155a.13, 168a.2, 170b.14, 171b.11, 174b.5, 181a.7, 191b.9, 192b.2, 197a.13, 200b.14,

210b.2, 213b.4, 225b.14, 227a.12, 227a.9, 234a.2, 238b.15, 239b.13, 240b.9, 248b.12, 249a.15, 255b.2, 256a.14, 262a.11, 275a.10, 277b.2, 282a.15, 283b.7, 287a.8, 287a.8, 300b.10, 303a.5, 307b.5, 324b.10, 329a.15, 329b.10, 329b.2, 339a.4

z.+a 325b.11

z.+da 25b.1, 61a.15, 81b.6, 152b.6, 188b.4

z.+dan 28b.3, 53a.5, 55a.13, 165b.10, 268a.6, 302b.8, 322b.15

z.+dır 55a.7, 184a.1, 213b.9, 260b.14, 289b.15, 309b.11

z.+ı 83a.2, 103a.11, 260a.11

z.+ıdı 82a.15

z.+ıdır 30b.14, 175b.13

z.+ıla 86b.14

z.+ında 236b.3

zamān-ı ğaybet başka yerde bulundukları zaman

z.+lerinde 40b.15

zamān-ı hayāt yaşadığı zaman

z.+ında 227a.6-7

zamān-ı hilāfet halifelik zamanı

z.+inde 67b.12

zamān-ı İslām İslamiyet devri	zār ét- ağlamak
z.+da 39b.7	z.-dikçe 51b.10
zamān-ı rüzgār geçmiş zaman	z.-er 55b.14
z.+da 236b.2	z.-eyim 55a.6
zamān-ı sa'ādet mutluluk zamanı	zārılık ağlama, inleme
z.+inde 103a.7-8, 276a.11, 313b.11	z.+lar 233a.3
zan (Ar.) sanı	zārılık eyle- ağlayıp inlemek
zan ét- sanmak	z. e.-diler 317a.7
z.-erem 134a.3	z.+lar e.-di 20a.1, 222b.15
z.-ersin 193a.7	zārılık ét- ağlayıp inlemek
z.-üp 95b.8	z.+lar è.-üp 282a.12
zan eyle- sanmak	zarūret (Ar.) gerekli
z.-dim 280a.3, 285b.12	zarūret-ı umūr-ı dīn dinin emirlerinin gerekleri
zarār (Ar.) zarar	z.+iñizi 24b.12-13
z. 110b.7	zāt (Ar.) kişi
zarār gel- zararı dokunmak	zāt-ı şerīf saygın kişi
z.-di 109a.12	z. 18b.10, 233b.12
zarār gör- zararı dokunmak	z.+e 186b.12
z.-ürem 122b.1	zāyī (Ar.) ziyan olmuş
z.-ürsen 176b.13	zāyī ol- ziyan olmak
zār (Far.) ağlama, inleme	z.-a 35b.5-6
z. z. 11a.11, 15b.7, 260b.11	z.-ur 249a.6

zāyil (<Ar. zā'il) ortadan kalkan

z.+ile 98a.10

zāyil ol- ortadan kalkmak

z.+in 5a.1

z.-masun 121a.4

z.+le 28b.10, 71b.14, 87b.14, 95a.10,
96a.14, 96b.4, 97b.4, 291a.2, 327b.3

zebān-ı faşih güzel ve düzgün konuşma

z.+ler 301b.2

z. 102a.4

z.+lerden 84a.3-4

zebānī (Ar.) cehennemde görevli melek

z.+ün 28b.6

z.+ler 13b.8, 213b.6, 213b.8

zebercet (Ar.) değerli taş

zehr-i helāhil öldürücü zehir

z.+den 337a.13

z. 84a.6, 87a.5

zebūn (Far.) aciz

zehr-i semm öldürücü zehir

zebūn êt- aciz hale getirmek

z. 89a.8

z.-eriz 203a.11-12

zehr-i semm-i helāhil öldürücü zehir

zebūn eyle- aciz hale getirmek

z. 88b.7-8

z.-diğ 152b.14

z.+ile 83a.7

zecr eziyet

zehr-i sitem cefa zehri

z. 138b.5

z. 261b.3

zeh(i)r (Far.) zehir

zehr-veş zehir gibi

z. 29a.13

z. 28b.2-3, 83b.11, 83b.13, 84a.2,
84a.5, 84a.7, 88a.10, 90a.12, 90b.6,
261b.3, 305a.2

zehirli zehirli

z.+den 88a.11

z. 74b.11, 87a.14, 87a.7, 87b.3,
88a.15, 252a.9

z.+i 84a.12, 84a.7, 84a.8, 84b.10,
87a.9, 314b.7

zelil (Ar.) hor görülen, hakir

z. 264b.5, 308b.12

zelzele (Ar.) yer sarsıntısı

z. 109a.15, 250a.8

z.+ye 256a.4, 300a.11

zelzeleye gel- yer sallanmak

z.-di 18b.10

zem (<Ar. zemm) yerme

zem eyle- yermek

z.-di 295b.8

zemîn (Far.) yer, zemin

z. 21a.3, 250a.8, 255b.2

z.+e 169a.12, 237b.2

zerre (Ar.) çok küçük parça

z. 118a.15, 137a.12, 137a.12, 137a.9,
161b.12, 259b.15, 265a.15, 265b.6

zevāde (Ar.) erzak

zevāde gör- erzak almak

d.-eyim 277a.10-11

zevāl (Ar.) yok olma

z. 336a.9

zevce (Ar.) eş, karı

z.+m 164b.12

z.+si 40a.13

z.+sindir 22b.9, 40a.14, 40a.15

zevce-i Ebū Ṭalīb Ebu Talib'in
karısı

z.+dir 57a.13-14

zevce-i Fir'avn Firavun'un karısı

z. 333b.3

zevce-i Fir'avn-ı 'alīl Firavun'un
karısı

z. 282a.15

zevce-i Ḥabīb-i Melīk-i Celīl Hz.
Muhammed'in karısı

z. 282a.15

**zevce-i Ḥz. Sultān-ı Kerbelā-yı
İmām-ı Hüseyin** Hz. Hüseyin'in karısı

z. 207a.1

zevi'l-ḥişşe (Ar.) hisse sahipleri

z.+sine 7a.15

zevķ (Ar.) mutluluk, zevk

z. 19b.4, 44b.6, 59b.14, 80a.1, 98b.14,
176b.4, 176b.14, 210b.4, 210a.8,
216b.11, 216b.12, 234a.1

z.+i 176b. 14, 216b.10, 216b.11,
216b.8, 216b.9

z.+iñ 150a.12

z.+im 127b.2

z.+iyile 241b.8

- zēvk eyle-** mutlu olmak
z.-di 143a.9
z.-ye 4a.8-9
- zēvk u şafā eyle-** zevk ve safa içinde yaşamak
z.-mek 228a.11
- zēvk-vār** mutlu, zevk içinde
z. 150a.11
- zīmīn** (*Ar.*) iç taraf, iç yüz
z.+ında 239a.6 'nedeniyle, sebebiyle'
- zīndīk** (*Ar.*) Allah'a ve ahirete inanmayan
z!. 234a.11 'hakaret sözü'
- zīrh** (*Far.*) zırh
z. 18a.13, 33b.10, 33b.11
- zīrh-ı cevşen** zırh
z.+ini 304b.12-13
- zīrh-ı peçe** zırhın peçesi
z.+yi 254a.10
- zīhi** (*Far.*) 'ne hoş, ne güzel!'
z. 24a.4, 25a.15, 183a.14, 199b.4, 217b.10, 260a.7, 297b.9, 297b.9, 324b.15
- zīkr** (*Ar.*) 1. anma (*bk.* zīkir)
zīkr olun- anılmak
- z.-dı 138b.11-12
z.-ur 138b.7, 342b.3, 343b.5
- zīkr ét-** anmak
z.-er 45a.12
z.-ersiz 297a.15
- zīkr eyle-** anmak
z.-digimize 167b.9
- 2. Allah'ı anma, övme**
z. 30b.9, 167b.7
- zīkir** (<*Ar.* zīkr) anma (*bk.* zīkr [2])
zīkir olun- anılmak
z.-an 341a.8
- zīncīr** (*Far.*) zincir (*bk.* zīnçīr)
z. 304b.1
z.+lere 330b.1
z.+leri 328a.8
- zīnçīr** (*Far.*) zincir (*bk.* zīncīr)
z. 115a.6
z.+e 284b.12
z.+lere 304b.1
z.+lerle 330a.9
- zīndān** (*Far.*) zindan, hapishane

z.+a 310a.7, 310b.2, 317b.13

z.+dan 156a.13, 318a.1

zindān-bān (*Far.*) zindan bekçisi

z. 156a.9

zindāncı zindan bekçisi

z. 156a.11, 158a.14, 158b.7

z.+nın 158a.7-8

z.+ya 156b.3, 158b.10

z.+yı 157b.6

zīnet (*Ar.*) süs

z.+i 101b.4

zīnet èt- süslemek

z.+ler è.-üp 268b.11

zīnet vèr- süslemek

z. 326b.14

z.-dik 335a.5

z.-diler 227b.7

z.-miş 4a.5

z.-üp 62b.9

zinhār (*Far.*) asla, sakın

z. 33b.13

zinhār be zinhār asla ve asla

z. 25a.13, 31b.6, 128a.8, 170b.5,
178a.13, 187b.11-12, 227a.13, 243a.15

zīrā (*Far.*) çünkü

z. 7a.5, 9a.3, 20a.1, 24b.9, 30b.10,
35b.2, 38a.15, 38b.3, 40a.3, 41a.13,
46b.5, 49b.3, 57b.3, 66b.7, 69a.3, 70a.5,
74a.10, 74b.6, 86a.8, 86b.12, 88b.3,
89a.8, 93b.12, 104a.3, 107a.1, 110b.9,
111a.6, 119b.13, 122a.5, 123a.5, 123b.1,
123b.12, 125b.10, 128a.10, 128a.13,
129a.2, 133a.3, 135b.9, 136b.14, 138b.8,
138b.8, 140a.6, 141a.4, 143b.7, 145b.14,
149b.10, 153a.14, 157b.14, 157b.3,
164a.13, 164a.13, 169a.4, 170b.4,
173a.15, 174b.3, 175a.15, 177b.11,
179a.3, 181b.3, 194b.4, 200a.10,
203a.10, 203a.11, 229a.12, 235b.3,
243b.3, 248a.4, 249b.5, 250b.5, 267a.2,
272b.13, 273a.5, 278a.1, 286a.10,
290b.13, 295a.14, 299b.9, 302b.3,
307a.11, 311a.3, 314a.5, 316b.13, 320a.2,
320a.4, 321a.3, 321a.5, 322a.15, 322a.5,
340b.14

zīyā (*Ar.*) ışık

z. 266a.9

ziyāde (*Ar.*) çok, fazla

z. 7a.12, 12b.4, 15a.12, 28a.15,
36a.15, 42a.5, 60b.11, 68a.12, 71a.13,
85b.6, 86b.9, 144a.14, 147b.15, 165a.5,

173b.13, 206b.4, 226a.2, 226a.6, 261b.8,
272b.3, 331b.7, 332a.3

z.+dir 164a.14, 205b.15, 303b.7

z.+siyile 206b.12, 276b.2

z.+siyle 42b.13

ziyāde ét- artırmak

z.-er 243b.4

ziyāde ol- artmak

z.-dı 30a.4, 32a.15, 100b.4,
117b.14, 160a.11, 245b.15, 311b.15

ziyāfet (*Ar.*) yemekli ağırlama

z.+inde 28b.2

ziyāfet eyle- yemekli ağırlamak

z.-mege 168a.15

ziyān (*Far.*) zarar

z. 32b.10, 266b.5

ziyāret (*Ar.*) ziyaret

z. 262b.10, 269a.4

z.+den 53b.3

z.+inden 76b.6

z.+ine 11a.8, 27a.7

ziyāret ét- ziyaret etmek

z.-enler 102b.15-103a.1

z.-üp 76a.1, 275a.12, 317a.8

ziyāret eyle- ziyaret etmek

z. 278a.9-10

z.-di 139a.1, 279a.8

z.-diler 280a.10

ziyāret-gāh ziyaret yeri, kutsal sayılan yer

z.+dır 217b.3, 275b.2

zor (<*Far.* zūr) **1.** baskı, zorlama

zoruna zorlama ile, zorla

z. 192b.9

2. kuvvet, güç

zor-ı pāzū kol kuvveti

z.+sına 205a.10

zuhr (*Ar.*) öğle

zuhr-ı vakt öğle vakti

z. 260a.11

zuhūr (*Ar.*) ortaya çıkma

zuhūra gel- **1.** ortaya çıkmak

z.-diyse 53a.10-11

z.-e 126a.5

2. doğmak, dünyaya gelmek

z.-diler 28b.9

zuhūra getir- açıklamak	zülāl-i Kevser Kevser ırmağının
z.-di 237b.8	berrak suyu
zuhūra yêt- ortaya çıkmak	z. 234b.9
z.-miş 260a.7	zü'l-cenāheyn (Ar.) iki kanatlı (Cafer-i Tayyar)
zuhūr eyle- doğmak, dünyaya gelmek	z. 22b.6
z.-di 39b.7	zümre (Ar.) topluluk, cemaat
zulm (Ar.) zulüm, eziyet	zümre-i enām-ı yetīm yetim halk
z. 33b.6, 163a.3	zümresi
z.+dür 297b.6	z. 30b.7-8
zulm eyle- zulmetmek	zümürüd (Ar.) zümrüt
z.-yenlere 333b.11	z. 90a.13, 94b.14
zulmet (Ar.) karanlık	z.+den 90a.6, 326b.8
z. 255b.5	z.+e 90a.4
z.+inde 56a.5	zümürüd-fām zümrüt yeşili
zulmet-i küfr küfrün karanlığı	z. 75b.10
z.+den 44b.7	zürriyet (Ar.) soy, nesil
zükūr (Ar.) erkekler	z.+iñ 29b.3
z.+a 54b.7	z.+lerimizi 99b.5
z.+un 54b.7	zürriyet-i Resül Hz. Muhammed'in nesli
zülāl (Ar.) berrak su	z.+im 193b.5
z.+e 194a.9	

4.2. ÖZEL ADLAR DİZİNİ

A

‘**Abbās [I]** Hz. Muhammed (as.)’in amcası (bk. Hz. ‘Abbās [I])

‘a. 15b.2, 15b.4

‘**Abbās [II]** Hz. Ali’nin Ebu’l-Fazl sanıyla da anılan oğlu (bk. ‘Abbās-u ‘Alī, ‘Abbās bin ‘Alī, Hz. ‘Abbās [II], Hz. ‘Abbās bin ‘Ali, Hz. ‘Abbās bin ‘Ali ibn-i Ebi Tālib, Hz. ‘Abbās bin ‘Aliyyü’l-Murtezā)

‘a. 180a.11, 180a.3, 180a.3, 180b.6, 192a.1, 238a.14, 238a.6, 238b.5

‘a.+a 191b.15

‘a.+dan 226b.2

‘**Abbāsiyye** Arap yarımadasında Mekke ve Medine dışında kalan Hicaz bölgesi

‘a. 121a.15

‘**Abbās-u ‘Ali** Hz. Ali’nin Ebu’l-Fazl sanıyla da anılan oğlu (bk. ‘Abbās [II], ‘Abbās bin ‘Alī, Hz. ‘Abbās [II], Hz. ‘Abbās bin ‘Ali, Hz. ‘Abbās bin ‘Ali ibn-i Ebi Tālib, Hz. ‘Abbās bin ‘Aliyyü’l-Murtezā)

‘a. 226a.9

‘**Abbās bin ‘Ali** Hz. Ali’nin Ebu’l-Fazl sanıyla da anılan oğlu (bk. ‘Abbās [II], ‘Abbās-u ‘Alī, Hz. ‘Abbās [II], Hz. ‘Abbās bin ‘Ali, Hz. ‘Abbās bin ‘Ali ibn-i Ebi Tālib, Hz. ‘Abbās bin ‘Aliyyü’l-Murtezā)

‘a. 187a.14

‘a.+yem 237b.8

‘**Abbās oğlu** Hz. Abbas’ın oğlu Abdullah. Çok hadis rivayet edenler arasında yer alan sahâbeden olduğu bilinir. (bk. ‘Abdullāh bin ‘Abbās, ‘Abdullāh [III], ‘Abdullāh-ı ‘Abbās Hz. ‘Abbāsın oğlu ‘Abdullāh, Hz. ‘Abbās oğlu ‘Abdullāh, Hz. ‘Abbās oğlu, Hz. ‘Abdullāh [I], ‘Abdullāh bin ‘Abbās, ‘Abdullāh ibn-i ‘Abbās, Ebu’l-‘Abbās, Hz. ‘Abbās, Hz. ‘Abdullāh ibn-i ‘Abbās, İbn-i ‘Abbās)

‘a.+na 100a.7

‘**Abdullāh [I]** Hz. Muhammed (as.)’in oğlu

‘a. 39b.3, 39b.4

‘**Abdullāh [II]** rüyasında Şam valisi İbrahim Şâmî Mahzûmî’nin helak

olacağı Hz. Muhammed (as.) tarafından kendisine bildirilen kişi

‘a. 66b.1

‘**Abdullāh [III]** Hz. Abbas'ın oğlu Abdullah. Çok hadis rivayet edenler arasında yer alan sahâbeden olduğu bilinir. (bk. ‘Abdullāh bin ‘Abbās, ‘Abbās oğlu, Hz. ‘Abbāsın oğlu ‘Abdullāh, Hz. ‘Abbās oğlu ‘Abdullāh, Hz. ‘Abbās oğlu, Hz. ‘Abdullāh [I], ‘Abdullāh bin ‘Abbās, ‘Abdullāh ibn-i ‘Abbās, Ebu'l-‘Abbās, Hz. ‘Abbās, Hz. ‘Abdullāh ibn-i ‘Abbās, İbn-i ‘Abbās)

‘a. 99b.6, 100a.6, 108b.7, 169a.12

‘**Abdullāh [IV]** Müslim bin Akil'in oğlu. Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir. (bk. ‘Abdullāh ibn-i Müslim bin ‘Akil)

‘a. 221a.9, 221b.10, 221b.13

‘**Abdullāh [V]** Hz. Hasan'ın oğlu. Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir. (bk. Hz. ‘Abdullāh [II], Hz. ‘Abdullāh bin İmām-ı Hasan-ı hülku'r-rızā)

‘a. 223b.14, 224a.4, 225a.10

‘a.+ııı 224a.6

‘**Abdullāh [VI]** Hz. Ali'nin oğlu. Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir.

‘a. 236b.14

‘**Abdullāh [VII]** Tam adı Ubeydullah bin Hür el-Cu'fî'dir. Hz. Hüseyin ile Beni'l-Hak'ta karşılaşmış ve Hz. Hüseyin'in kendi tarafına geçme davetini reddetmiştir. (bk. ‘Abdullāh bin Hurr, ‘Abdullāh-ı Hurr, Hurr [I])

‘a. 175a.11, 175a.12

‘**Abdullāh [VIII]** İslam'ın ikinci halifesi Hz. Ömer'in oğlu. En çok hadis rivayet eden, en çok fetva veren yedi sâhâbeden biridir. (bk. ‘Abdullāh bin ‘Ömer, ‘Abdullāh-ı ‘Ömer, ‘Abdullāh ibn-i ‘Ömer)

‘a. 9a.4, 22b.4, 134b.13, 134b.7, 134b.8, 135a.12, 135b.3, 344b.1

‘**Abdullāh [IX]** Aşere-i mübeşşereden Zübeyr bin Avvâm'ın oğlu. Tam adı Ebû Bekr Abdullāh bin ez-Zübeyr bin el-Avvâm el-Kureşî. Emevî hânedanına karşı halifeliğini ilân eden kişidir. (bk. ‘Abdullāh-ı Zübeyr, ‘Abdullāh ibn-i Zübeyr, ‘Abdullāh bin Zübeyr, Zübeyr)

‘a. 123a.3, 123b.3

‘**Abdullāh [X]** Emevilerin ünlü komutanı Ubeydullah bin Ziyad. Kerbelâ hadisesi zamanında Kûfe valisidir. Hz. Hüseyin ve taraftarlarının öldürülmesi emrini vermiştir. (bk. ‘Abdullāh-ı Ziyād, İbn-i Mercân)

‘**Abdullāh-ı gümrah** sapkın Abdullah

‘a. 153b.5-6

‘**Abdullāh bin ‘Abbās** Hz. Abbas'ın oğlu Abdullah. Çok hadis rivayet edenler arasında yer alan sahâbeden olduğu bilinir. (bk. ‘Abdullāh bin ‘Abbās, ‘Abdullāh [III], ‘Abbās oğlu Hz. ‘Abbāsın oğlu ‘Abdullāh, Hz. ‘Abbās oğlu ‘Abdullāh, Hz. ‘Abbās oğlu, Hz. ‘Abdullāh [I], ‘Abdullāh ibn-i ‘Abbās, Ebu'l-‘Abbās, Hz. ‘Abbās, Hz. ‘Abdullāh ibn-i ‘Abbās, İbn-i ‘Abbās)

‘a. 81a.1-2, 106b.5, 107b.2

‘**Abdullāh bin ‘Amr** Kerbelâ hadisesinden sonra Hz. Hüseyin'in intikamını almak için kıyam eden Muhtar es-Sakafî'nin eniştesi

‘a. 310a.11

‘**Abdullāh bin Hārīş bin ‘Abdulmuṭṭalib** Bedr Savaşında şehit olan sahabe.

‘a. 16b.14-15

‘**Abdullāh bin Hurr** Tam adı Ubeydullah bin Hurr el-Cu'fî'dir. Hz. Hüseyin ile Beni'l-Hak'ta karşılaşmış ve Hz. Hüseyin'in kendi tarafına geçme davetini reddetmiştir. (bk. ‘Abdullāh [VII], ‘Abdullāh-ı Hurr, Hurr [I])

‘a. 320b.12

‘**Abdullāh bin Mercān** Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir.

‘a. 219b.6

‘**Abdullāh bin Mes‘ūd** Tuhfetü's-Şühedâ'da adı geçen ravilerden biri. Tam adı Ebû Abdurrahmân Abdullāh bin Mes‘ūd bin Gāfil bin Habīb el-Hüzelî. İlk müslümanlardan ve aşere-i mübeşşeredendir. (bk. Hz. ‘Abdullah ibn-i Mes‘ūd)

‘a. 344b.6

‘**Abdullāh bin Mu‘ti** Hz. Hüseyin'i Kûfe'ye gitmekten vazgeçirmeye çalışan ancak başarılı olamayan, Emevî yönetimi aleyhindeki faaliyetleriyle meşhur olan sahâbe

‘a. 129a.3, 320b.11, 320b.15, 320b.2, 320b.6

‘a.+i 320a.14-15

‘**Abdullāh bin Mübârek** Tuhfetü's-Şühedâ'da adı geçen ravilerden biri. Tam adı Ebû Abdurrahmân Abdullāh bin el-Mübârek bin Vâzih el-Hanzalî el-Mervezî'dir. Tebeu't-tâbiînün ileri gelenlerindendir. Hadis rivayet etmiştir. (bk. ‘Abdullāh ibn-i Mübârek)

‘a. 344a.1

‘**Abdullāh bin Müslim** Kûfe halkının Müslim bin Akil'e biat ettiğini bir

mektup ile Yezid'e bildirenlerden biri,
Yezid taraftarı

‘a. 140a.10-11

‘**Abdullāh bin ‘Ömer** İslam'ın ikinci halifesi Hz. Ömer'in oğlu. En çok hadis rivayet eden, en çok fetva veren yedi sâhâbeden biridir. (bk. ‘Abdullāh [VIII], ‘Abdullāh-ı ‘Ömer, ‘Abdullāh ibn-i ‘Ömer)

‘a. 119a.14

‘a.+den 119a.7

‘**Abdullāh bin ‘Utbe** Hz. Ali'nin oğlu Ebubekir'i Kerbelâ'da şehit eden Yezid askeri

‘a. 234a.14

‘**Abdullāh bin Zübeyr** Aşere-i mübeşşereden Zübeyr bin Avvâm'ın oğlu. Tam adı Ebû Bekr Abdullāh bin ez-Zübeyr bin el-Avvâm el-Kureşî'dir. Emevî hânedanına karşı halifeliğini ilân eden kişidir. (bk. ‘Abdullāh [IX], ‘Abdullāh-ı Zübeyr, ‘Abdullāh ibn-i Zübeyr, Zübeyr)

‘a. 107b.2, 122b.13, 123a.2, 311a.6-7, 320b.1

‘a.+den 119a.8, 119b.3

‘a.+e 106b.5

‘a.+i 320a.14

‘a.+ındır 321a.5-6

‘**Abdullāh-ı ‘Abbās** Hz. Abbas'ın oğlu Abdullah. Çok hadis rivayet edenler arasında yer alan sahâbeden olduğu bilinir. (bk. ‘Abdullāh bin ‘Abbās, ‘Abdullāh [III], Hz. ‘Abbāsın oğlu ‘Abdullāh, Hz. ‘Abbās oğlu ‘Abdullāh, Hz. ‘Abbās oğlu, Hz. ‘Abdullāh [I], ‘Abdullāh bin ‘Abbās, ‘Abdullāh ibn-i ‘Abbās, Ebu'l-‘Abbās, Hz. ‘Abbās, Hz. ‘Abdullāh ibn-i ‘Abbās, İbn-i ‘Abbās)

‘a. 83b.4

‘**Abdullāh-ı Hurr** Tam adı Ubeydullah bin Hurr el-Cu'fî'dir. Hz. Hüseyin ile Beni'l-Hak'ta karşılaşmış ve Hz. Hüseyin'in kendi tarafına geçme davetini reddetmiştir. (bk. ‘Abdullāh [VII], ‘Abdullāh bin Hurr, Hurr [I])

‘a. 175a.8

‘a.+a 175a.7

‘a.+uñ 175a.5, 175a.6

‘**Abdullāh-ı ‘Ömer** İslam'ın ikinci halifesi Hz. Ömer'in oğlu. En çok hadis rivayet eden, en çok fetva veren yedi sâhâbiden biridir. (bk. ‘Abdullāh [VIII], ‘Abdullāh bin ‘Ömer, ‘Abdullāh ibn-i ‘Ömer)

‘a. 169b.13

‘**Abdullāh-ı Ziyād** Emevilerin ünlü komutanı Ubeydullah bin Ziyad. Kerbelâ hadisesi zamanında Kûfe valisidir. Hz. Hüseyin ve taraftarlarının öldürülmesi emrini vermiştir. (bk. ‘Abdullāh [X], İbn-i Mercân)

‘a. 13b.1, 113b.14, 141b.10, 144a.1, 144a.5, 146b.12, 147b.6, 147b.9, 148a.12, 149a.15, 150b.6-7, 151a.6, 152b.4, 155a.3, 162b.11, 163a.11, 163b.9, 172b.10, 172b.11, 182a.11, 183a.13-14, 183a.7, 184a.8, 185a.4, 188b.9, 191b.10, 191b.2, 214b.9, 259a.9, 267a.6, 268b.9, 273a.13, 287a.11, 317a.10, 317a.9, 318a.2, 318b.15, 319a.6, 321a.3, 322a.15, 322a.8, 322b.10, 322b.12, 322b.14, 323b.11, 323b.8, 329a.10, 329a.11

‘**Abdullāh-ı Ziyād-ı bedbaht** uğursuz Abdullah-ı Ziyad

‘a. 271b.3

‘**Abdullāh-ı Ziyād-ı ḥabīs** kötü Abdullah-ı Ziyad

‘a. 143a.10

‘**Abdullāh-ı Ziyād-ı mel‘un** melun Abdullah-ı Ziyad

‘a. 107a.11, 113a.13-14, 114b.10-11, 141b.6, 142b.10, 142b.12-13, 142b.8-9, 144a.14, 144a.7-8, 144b.8, 145a.1, 145b.1, 145b.7, 147a.3, 147b.5,

147b.14, 148a.4, 148b.2, 149a.14-15, 150b.3, 152b.3-4, 153a.11-12, 153a.2, 154a.2, 154a.8, 155a.11, 158a.2, 158a.6, 158b.15-159a.1, 160b.9, 162a.14, 162a.8, 162a.9, 162b.1, 162b.6, 163a.2, 164b.4, 172b.6, 176b.15, 177a.15, 178a.14-15, 178b.3, 182b.2, 183a.4, 183b.8-9, 184a.5-6, 184b.13, 185b.12-13, 185b.13-14, 186a.5, 190a.1, 243b.15, 258a.7, 258a.15, 259a.10-11, 259b.2, 267b.11, 267b.7, 270a.12-13, 270b.13, 270b.6-7, 271a.2, 272a.1, 272a.9, 272b.3, 297b.15, 305a.6, 310a.2-310a.3, 310b.1, 310b.4, 315a.11, 315b.2, 315b.7, 321a.1, 322b.6, 323a.3

‘a.+a 156a.3-4, 157b.4-5, 182b.14, 264a.14-15, 309b.15-310a.1, 322a.3-4

‘a.+ıı 186b.9-10, 232a.7

‘**Abdullāh-ı Ziyād-ı merdūd** kovulmuş Abdullah-ı Ziyad

‘a. 111b.13-14, 186a.6

‘a.+a 144a.11, 149a.8, 150b.6, 151a.14, 151a.4, 155a.1, 182a.12, 186a.4, 189b.13, 190b.1, 197a.11, 214b.1

‘a.+da 258a.9

‘a.+dan 264b.13

‘a.+ı 141a.3, 315a.14, 329a.11

‘a.+ıı 267b.6, 310a.6

‘a.+sın 141a.8

‘Abdullāh-ı Zübeyr Aşere-i mübeşşereden Zübeyr bin Avvâm'ın oğlu. Tam adı Ebû Bekr Abdullāh bin ez-Zübeyr bin el-Avvâm el-Kureşî'dir. Emevî hânedanına karşı halifelliğini ilân eden kişidir. (bk. ‘Abdullāh [IX], ‘Abdullāh bin Zübeyr, ‘Abdullāh ibn-i Zübeyr, Zübeyr)

‘a. 169b.13

‘a.+iç 134a.13, 134b.1-2

‘Abdullāh ibn-i ‘Abbās Hz. Abbas'ın oğlu Abdullah. Çok hadis rivayet edenler arasında yer alan sahâbeden olduğu bilinir. (bk. ‘Abdullāh [III], ‘Abdullāh bin ‘Abbās, ‘Abbās oğlu, Hz. ‘Abbāsın oğlu ‘Abdullāh, Hz. ‘Abbās oğlu ‘Abdullāh, Hz. ‘Abbās oğlu, Hz. ‘Abdullāh [I], ‘Abdullāh bin ‘Abbās, Ebu'l-‘Abbās, Hz. ‘Abbās, Hz. ‘Abdullāh ibn-i ‘Abbās, İbn-i ‘Abbās)

‘a. 168b.8, 169a.1-2, 169b.8

‘Abdullāh ibn-i Mübārek Tuhfetü's-Şühedâ'da adı geçen ravilerden biri. Tam adı Ebû Abdurrahmân Abdullāh bin el-Mübārek bin Vâzih el-Hanzalî el-Mervezî'dir. Tebeu't-tâbiînin ileri gelenlerindendir. Hadis rivayet etmiştir. (bk. ‘Abdullāh bin Mübārek)

‘a. 137b.11, 137b.7

‘Abdullāh ibn-i Müslim bin ‘Akil Müslim bin Akil'in oğlu. Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir. (bk. ‘Abdullāh [IV])

‘a. 221a.15

‘Abdullāh ibn-i ‘Ömer İslam'ın ikinci halifesi Hz. Ömer'in oğlu. En çok hadis rivayet eden, en çok fetva veren yedi sâhâbiden biridir. (bk. ‘Abdullāh [VIII], ‘Abdullāh bin ‘Ömer, ‘Abdullāh-ı ‘Ömer)

‘a. 121b.2

‘Abdullāh ibn-i Zübeyr Aşere-i mübeşşereden Zübeyr bin Avvâm'ın oğlu. Tam adı Ebû Bekr Abdullāh bin ez-Zübeyr bin el-Avvâm el-Kureşî'dir. Emevî hânedanına karşı halifelliğini ilân eden kişidir. (bk. ‘Abdullāh [IX], ‘Abdullāh bin Zübeyr, ‘Abdullāh-ı Zübeyr, Zübeyr)

‘a. 121b.2-3, 124a.11, 124b.2

‘Abdullāh-ı Zübeyr Aşere-i mübeşşereden Zübeyr bin Avvâm'ın oğlu. Tam adı Ebû Bekr Abdullāh bin ez-Zübeyr bin el-Avvâm el-Kureşî'dir. Emevî hânedanına karşı halifelliğini ilân eden kişidir. (bk. ‘Abdullāh [IX], ‘Abdullāh bin Zübeyr, ‘Abdullāh ibn-i Zübeyr, Zübeyr)

‘a. 317b.5

‘**Abdu'l-Melik** Mervān bin Hakem'in oğlu, Emevî halifesi (bk. ‘Abdu'l-Melik-i Mervān)

‘a. 275a.14-15

‘**Abdu'l-Melik-i Mervān** Mervān bin Hakem'in oğlu, Emevî halifesi (bk. ‘Abdu'l-Melik)

‘**Abdu'l-Melik-i Mervān-ı mel'ün** melun Abdulmelik-i Mervan

‘a. 275a.13

‘**Abdu'l-muṭṭalib** Hz. Muhammed (as.)'in baba tarafından dedesi (bk. Hz. ‘Abdu'l-muṭṭalib)

‘a. 56b.12, 6a.2-3, 6a.3, 11b.2, 57b.13, 60b.3, 135b.4

‘**Abdu'l-muṭṭalib oğlu oğlu** Hz. Muhammed (as.)'in torunu Hz. Hüseyin

‘a.+dır 135b.4-5

‘**Abdu'l-vahhāb** Hz. Hüseyin'in mübarek başı Şam'a getirildiğinde Yezid'in meclisinde bulunan ve Yezid'e Hz. Hüseyin ile ilgili menkıbeler anlatan Hristiyan elçi

‘a. 289a.10, 289a.15, 289a.8, 292a.3

‘a.+dır 289b.10

‘**Abdurrahmān** İslam'ın birinci halifesi Hz. Ebubekir'in oğlu. Muâviye bin Ebû

Süfyân'ın, oğlu Yezid'i veliaht tayin etmesine Hz. Hüseyin, Abdullah bin Zübeyr ve Abdullah bin Ömer'le birlikte karşı çıkmış ve ona biat etmemiştir. (bk. ‘Abdurrahmān bin Ebū bekr, ‘Abdurrahmān ibn-i Ebū bekr, Hz. ‘Abdurrahmān)

‘a. 108b.7, 119a.10

‘**Abdurrahmān bin ‘Abdullāh** Hz. Hüseyin'e Kûfe'ye gelmesi için mektup gönderen Kûfelilerden biri

‘a. 132a.3

‘**Abdurrahmān bin ‘Abdullāh-ı Yezdî** Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir.

‘a. 213a.5

‘**Abdurrahmān bin ‘Afv** Hz. Peygamber'e ilk iman eden ve cennetle müjdelenen on sahâbeden biri

‘a. 23a.14

‘**Abdurrahmān bin ‘Akîl** Kerbelâ'da şehit olan Müslim bin Akil'in oğlu

‘a. 222a.8

‘**Abdurrahmān bin Ebū bekr** İslam'ın birinci halifesi Hz. Ebubekir'in oğlu. Muâviye bin Ebû Süfyân'ın, oğlu Yezid'i veliaht tayin etmesine Hz. Hüseyin, Abdullah bin Zübeyr ve Abdullah bin Ömer'le birlikte karşı

çıkmiş ve ona biat etmemiştir. (bk. ‘Abdurrahmân, ‘Abdurrahmân ibn-i Ebû bekr, Hız. ‘Abdurrahmân)

‘a. 119a.6-7

‘**Abdurrahmân bin Mülcem** Hz. Ali’yi katleden kişi (bk. İbn-i Mülcem, Mülcem)

‘**Abdurrahmân bin Mülcem-i merdûd** kovulmuş Abdurrahman bin Mülcem

‘a. 68a.10-11

‘**Abdurrahmân bin ‘Urve** Kerbelâ’da şehit olanlardan biridir.

‘a. 213a.9

‘**Abdu'r-rahmân deyri** Hz. Hasan’ın hilafeti zamanında kırk bin askeriyle Kûfe’den çıkarak ordusunu kurduğu yer

‘a.+n 81b.13

‘**Abdurrahmân ibn-i Ebû bekr** İslam’ın birinci halifesi Hz. Ebubekir’in oğlu. Muâviye bin Ebû Süfyân’ın, oğlu Yezid’i veliaht tayin etmesine Hz. Hüseyin, Abdullah bin Zübeyr ve Abdullah bin Ömer’le birlikte karşı çıkmiş ve ona biat etmemiştir. (bk. ‘Abdurrahmân, ‘Abdurrahmân bin Ebû bekr, Hız. ‘Abdurrahmân)

‘a. 121b.2

‘**Acem** Fars, İranlı

‘a. 243b.8, 249b.2, 276b.12

Adem Adem peygamber (bk. Hız. Ādem, Hız. Ādem peygamber)

a. 5b.10, 5b.9, 6a.1, 34b.6, 42a.11, 42a.6, 42a.7, 334a.13

a.+iñ 6a.2

‘**Ādil** (bk. Allāh)

Ahmed (bk. Muḥammed)

Ahmed-i ‘Avn Cafer-i Tayyar’ın torunu. Kardeşi Muhammed ile birlikte Kerbelâ’da şehit olmuştur.

a. 222a.13

‘**Aķıl** Ebu Talib’in oğullarından biri.

a.+i 59b.1

Aķlān Kerbela hadisesinden sonra Şimr-i Zilcevşen’in, Hz. Hüseyin’in ehl-i beyti ile kesik başları götürdüğü yerlerden biridir. Hz. Hüseyin taraftarlarından Bureyr-i Necefi’nin Yezid askerine karşı savaşıarak zaptettiği yerdir.

a. 283b.5

a.+a 283b.10

a.+ı 284a.15

a.+iñ 283b.5

Aķver bin Sinān Yezid askeri

a. 201b.1

a.+a 201b.3

‘**Alī** Hz. Muhammed (as.)’in damadı,
İslam’ın dördüncü halifesi Hz. Ali

‘a. 6a.1, 6a.9, 6b.12, 6b.15, 7a.2, 17a.9,
30a.8, 33b.14, 33b.8, 45b.4, 46b.10,
46b.14, 51b.1, 51b.1, 51b.5, 51b.9,
53a.1, 58b.3, 58b.3, 60a.15, 60b.1,
61a.14, 61a.2, 61b.6, 62a.13, 63a.1,
63a.3, 63b.2, 64b.12, 64b.7, 67b.8,
71a.13, 94b.1, 101a.10, 118b.13,
284b.1, 296b.2, 320b.2, 326a.14,
326a.15, 326b.3

‘a.+niņ 58b.8, 61b.3

‘a.+yem 62a.5

‘a.+yi 6b.7, 7a.4, 7a.6, 61b.2, 61b.3

‘**Alī ibn-i Ebī Ṭālib** Ebu Talib’in oğlu
Ali

‘a. 179b.14

‘**Alī ibn-i Ebū Ṭālib** Ebu Talib’in oğlu
Ali

‘a.+dir 8a.11

‘**Aliyyü'l Murtezā** Aliyyü'l-Murteza

‘a. 7b.7, 17a.6, 33a.15, 49a.10-11,
49b.13, 59a.10, 59b.8, 66a.2, 67a.11,
70b.1, 70b.3, 71a.2, 72a.5, 78b.14,

92b.12, 92b.6, 93b.15, 99a.11, 99b.7,
101a.4, 127a.5, 180a.1, 199b.9, 209a.7,
235b.4, 238b.4, 248a.13, 250a.12,
254b.6, 256a.2, 262a.3, 280a.15,
284b.1, 284b.1, 284b.1, 290b.14,
296a.13, 296b.13, 300b.2, 302a.12,
309b.4, 326a.10, 330a.14, 334b.9

‘a.+dan 60a.3, 168a.3, 236a.14-15

‘a.+niņ 125b.11, 130a.2, 187b.10,
233b.1, 236b.2-3, 237a.4, 292b.8, 345b

‘a.+ya 70b.6, 71a.2, 23b.13

‘a.+yi 33b.8, 35b.6, 65b.10, 65b.9-10

‘**Aliyyü'l-Murteza ibn-i Ebī Ṭālib**
Ebu Talib’in oğlu Aliyyü'l-Murteza

‘a. 4b.13-14, 334b.2-3

‘a.+e 290a.15

‘a.+iņ 335b.7-8

Ebu'r-Reyhāneyn Hz. Hasan ve Hz.
Hüseyn'den dolayı Hz. Ali'ye verilen
lakap

e. 60a.5-6

e.+dir 60a.4

Ebu't-Turāb Hz. Muhammed (as.)
tarafından Hz. Ali'ye verilen 'toprağın
babası' anlamındaki lakap

e. 59b.12, 59b.12, 59b.13, 272a.2

Emîrû'l-mü'minîn Müminlerin emiri

e. 74a.4

Emîrû'l-mü'minîn 'Ali ibn-i Ebî Tâlib Müminlerin emiri, Ebu Talib'in oğlu Ali

e.+dir 76b.3

Emîrû'l-mü'minîn 'Aliyyü'l-Murtezâ Müminlerin emiri Aliyyü'l-Murteza

e.+nıñ 87b.13

Emîrû'l-mü'minîn Hz. 'Ali ibn-i Ebû Tâlib Müminlerin emiri, Ebu Talib'in oğlu Hz. Ali

e. 64a.7

Esedullâh-ı 'Aliyyü'l-Murtezâ Allah'ın aslanı Aliyyü'l-Murteza

e. 296b.6

Esedullâh-ı Gâlib Allah'ın galip olan aslanı

e. 345a

Esedullâh-ı Velî Allah'ın veli olan aslanı

e. 296b.12-13

Haydâr-ı kerrâr döne döne savaşılan aslan

h. 187b.10

Hz. 'Ali Hz. Ali

h. 46a.13, 64a.1, 64a.15, 167b.14, 241b.2, 247b.12, 309b.8, 309b.9-10

h.+nıñ 6b.4, 7b.5

h.+yi 6b.5, 6b.9

Hz. 'Ali ibn-i Ebî Tâlib Ebu Talib'in oğlu Hz. Ali

h. 60b.14, 328b.14-15

Hz. 'Aliyyü'l-Murtezâ Hz. Aliyyü'l-Murteza

h. 4b.5, 17a.1, 17a.3, 17a.6, 18a.5, 18a.8, 18a.9, 28b.12, 28b.15, 31a.2, 33b.9, 37a.7-8, 41b.1, 45a.10, 45b.6, 46a.12, 46a.15, 46a.8, 46b.3-4, 46b.8, 47a.4, 48b.6, 50b.15-51a.1, 51a.5, 51b.11, 52a.11, 52a.9-10, 52b.8, 52b.9, 53a.11, 53a.2, 53b.4-5, 55a.2, 55a.9, 55b.6, 55b.8-9, 57a.10, 58a.12-13, 59a.3-4, 60b.4, 60b.6, 61a.10, 61a.3, 61a.6, 61b.12, 61b.7-8, 62a.1, 62a.11, 62a.14, 62a.4, 62b.7, 63a.1-2, 63a.4, 63a.7, 63a.9-10, 63b.12, 63b.2, 63b.4, 63b.6, 64a.11, 64a.2-3, 64b.10, 64b.12-13, 64b.9, 65a.13-14, 65a.2, 65a.4, 65a.8, 65b.5, 66b.11-12, 67b.9, 68a.12, 68a.2, 68a.8, 68b.2, 68b.5, 68b.7, 69a.1, 71a.14, 71a.3, 71b.7, 72a.9, 73a.12, 73a.6, 73a.9-10, 74a.13-14, 74b.4, 78b.9-10, 80b.13, 81a.14, 81a.7-8, 86b.13, 92b.13, 92b.4, 92b.6, 94a.2-3,

98a.2, 98b.1-2, 99b.13, 99b.9, 100a.4, 100a.7-8, 101a.15, 101b.3, 102b.8, 104b.10, 104b.8, 109a.5, 115b.10-11, 126b.11, 142b.3-4, 151b.2-3, 157a.11, 159a.15, 168b.1, 180a.12, 180a.4, 180b.12, 180b.6, 184b.2, 185a.7, 207a.2-3, 207b.12-13, 220b.12, 228b.9, 236b.4, 273a.7, 291a.12, 291a.5, 295b.6, 320b.3

h.+dan 35b.7-8, 71a.9, 78b.8, 120b.11-12, 255a.9-10

h.+dır 60a.8, 223b.6, 226a.7, 234b.10, 288b.1

h.+nın 53b.11, 56a.2, 56a.6, 56a.9, 60a.3-4, 70a.8-9, 91a.12-13, 125a.4, 169b.12, 208a.2-3, 215a.13, 219b.10, 234b.1, 270b.15

h.+nuñ 27b.12-13, 30a.12

h.+ya 38a.14, 38b.8, 45a.7-8, 45b.3, 45b.5, 59b.13, 62b.12, 64a.10, 67a.10, 68b.1, 104b.9, 167b.13-14, 216a.11, 291a.11

h.+yı 7a.14, 7b.3, 8b.11, 8b.4, 8b.8, 45b.3-4, 53a.6, 58a.11, 58a.9, 59a.3, 59b.3, 64b.4, 68b.3, 73b.13, 73b.8, 74a.12, 74a.2, 77b.5, 89b.8, 100a.5-6, 207b.15-208a.1

Hz. ‘Aliyyü'l-Murtezā ibn-i Ebī Ṭālib Ebu Talib'in oğlu Hz. Aliyyü'l-Murteza

h. 79b.4-5, 118b.11-12

h.+dir 42a.12-13

Hz. ‘Aliyyü'l-Murtezā ibn-i Ebū Ṭālib Ebu Talib'in oğlu Hz. Aliyyü'l-Murteza

h. 58a.6, 77b.3, 118a.5

Hz. Emīr Hz. Emir

h. 74a.2

Hz. Emīrū'l-mü‘minīn Müminlerin emiri Hz. Ali

h. 74a.6-7, 75b.15

h.+e 74b.8-9

Hz. Emīrū'l-mü‘minīn ‘Ali bin Ebī Ṭālib Müminlerin emiri Ebu Talib'in oğlu Hz. Ali

h. 80b.4

Hz. Emīrū'l-mü‘minīn ‘Ali ibn-i Ebū Ṭālib Müminlerin emiri Ebu Talib'in oğlu Hz. Ali

h. 70b.8-9

Hz. Emīrū'l-mü‘minīn ‘Aliyyü'l-Murtezā Müminlerin emiri Hz. Aliyyü'l-Murteza

h. 68b.11-12, 72b.1, 72b.10, 73a.3, 75a.14, 92b.3, 92b.8-9, 103a.13-14

h.+dan 120b.10

Hız. Emîrü'l-mü'minîn 'Aliyyü'l-Murtezâ ibn-i Ebî Tâlib Müminlerin emiri Ebu Talib'in oğlu Hz. Aliyyü'l-Murteza

h.+iņ 119a.8-9

Hız. Esedullâh-ı velî Allah'ın veli olan aslanı

h. 309b.5

Hız. İmâm-ı 'Ali Hz. İmam-ı Ali

h. 141a.9

Hız. İmâm-ı 'Ali ibn-i Ebî Tâlib Ebu Talib'in oğlu Hz. İmam-ı Ali

h. 344b.15

Hız. İmâm-ı 'Aliyyü'l-Murtezâ Hz. İmam-ı Aliyyü'l-Murteza

h. 56a.8, 131a.13, 140a.14, 256a.11

Hız. Murtezâ Hz. Murteza

h. 51a.15, 55b.7

h.+nıņ 41a.15, 57a.11

h.+ya 54b.8, 65b.8

Hız. Şâh Hz. Şah

h.+ıņ 53a.4, 55a.4

Hız. Şâh-ı 'Aliyyü'l-Murtezâ Hz. Şah-ı Aliyyü'l-Murteza

h. 6b.1

h.+da 6a.4

Hız. Şâh-ı merdân Yiğitlerin şahı Hz. Ali

h. 4b.13, 235b.3, 250a.11, 254b.6, 258a.11, 280a.15, 290a.15, 334b.2, 335b.7, 345b

Hız. Şâh-ı merdân 'Aliyyü'l-Murtezâ Yiğitlerin şahı Hz. Aliyyü'l-Murteza

h. 255a.5-6

Hız. Şâh-ı merdân-ı cihân cihan yiğitlerinin şahı Hz. Ali

h. 233b.1, 236a.14, 236b.2, 237a.4, 262a.3, 292b.7-8, 293a.11-12

Hız. Şâh-ı merdân-ı cihân-ı velâyet velilik cihanının yiğitlerinin şahı Hz. Ali

h. 296a.12

Hız. Şâh-ı merdân-ı cihân İmâm-ı 'Aliyyü'l Murtezâ cihan yiğitlerinin şahı Hz. Aliyyü'l-Murteza

h.+nıņ 244b.1-2

Hız. Şâh-ı merdân-ı velâyet velilik yiğitlerinin şahı Hz. Ali

h. 296b.5-6

Hız. Şâh-ı merdân zemîn ü zamân-ı cihân zaman ve zeminin yiğitlerinin şahı Hz. Ali

h. 309b.3-4

Hız. Şāh-ı velāyet veliliğin şahı

h. 7b.7, 8a.11, 53a.8, 53b.4, 296b.12,
300b.2, 334b.9

Hız. Şīr-i Hūdā 'Aliyyü'l Murtezā
Allah'ın aslanı Hz. Aliyyü'l-Murteza

h.+nın 240b.7

İmām-ı 'Aliyyü'l-Murtezā İmam-ı
Aliyyü'l-Murteza

i. 258a.11-12

Murtezā Hz. Ali'nin lakaplarından
biri

m.+yı 40b.15

Şāh-ı Döldül Döldül (adlı atın) şahı

ş. 68b.4

Şāh-ı merdān yiğitlerin şahı

ş. 284b.1

Şīr-i Hūdā Allah'ın aslanı

ş. 17a.3, 17a.6, 17a.7, 37a.8, 47a.4,
61b.12, 64b.10, 65a.8, 103a.14,
296a.13, 296b.6

ş.+nın 258a.12, 300b.3-4

ş.+ya 18a.8, 309b.4

ş.+yı 255a.6, 295b.7

'Alī [I] Hz. Hüseyin'in büyük oğlu Ali
Ekber. Kerbelâ'da şehit olanlardan
biridir. (bk. 'Ali Ekber, 'Ali ibn-i
İmām-ı Hüseyin bin Hız. şāh-ı merdān-ı
'Aliyyü'l-Murtezā, Hız. 'Ali Ekber)

'a. 88a.13, 242b.5, 242b.5, 293a.13,
293a.15, 325a.5

'Alī [II] Hz. Hüseyin'in küçük oğlu Ali
Asgar. Kerbelâ'da şehit olanlardan
biridir. (bk. 'Ali Asgar)

'a. 243b.7

'Alī [III] Hz. Hüseyin'in ortanca oğlu
Zeynelābidin (bk. 'Ali ibn-i Hız. İmām-ı
Hüseyin, 'Ali-i Evsat, Hız. İmām-ı
cihān, Hız. İmām-ı Zeynü'l-'ābidin,
İmām-ı Zeynü'l-'ābidin, Hız. Zeynü'l-
'ābidin, Zeyn)

'a. 244a.14

'a.+dir 293a.15

'Alī [IV] Kerbelâ'da Hz. Hüseyin tarafına
geçen Hurr bin Yezid'in oğlu.
Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir.

'a.+nın 202b.2

'Alī [V] Tam adı Ali bin Temīr-i
Hemedānī'dir. Hz. Hasan'ın hilafeti
sırasında Muaviye ile sulh yapılmasını
münasip görmediğini Hz. Hasan'a
bildiren kişidir. (bk. 'Ali bin Temīr-i
Hemedānī)

‘a. 82b.14

‘**Alī Asgar** Hz. Hüseyin'in küçük oğlu Ali Asgar. Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir. (bk. ‘Ali [II])

‘a. 239b.12

‘**Alī bin Temīr-i Hemedānī** Hz. Hasan'ın hilafeti sırasında Muaviye ile sulh yapılmasını münasip görmediğini Hz. Hasan'a bildiren kişidir. (bk. ‘Ali [V])

‘a. 82b.11

Āl-i Ebū Süfyān İslam dini ve peygamberine olan düşmanlığıyla bilinen Ebu Süfyan ailesi, oğlu Muaviye ve torunu Yezid (bk. Āl-i Süfyān)

‘a.+1 295a.9, 295b.5

‘**Alī Ekber** Hz. Hüseyin'in büyük oğlu. Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir. (bk. ‘Ali [I], ‘Ali ibn-i İmām-ı Hüseyin bin Hz. şāh-ı merdān-ı ‘Aliyyü'l-Murtezā, Hz. ‘Ali Ekber)

‘a. 179b.12, 188a.10, 239b.5

‘a.+1 240b.2

‘**Alī-i Evsat** Hz. Hüseyin'in ortanca oğlu, Zeynelābidin (bk. ‘Ali [III], ‘Ali ibn-i Hz. İmām-ı Hüseyin, Hz. İmām-ı cihan, Hz. İmām-ı Zeynü'l-‘ābidin, İmām-ı Zeynü'l-‘ābidin, Hz. Zeynü'l-‘ābidin, Zeyn)

‘a. 239b.6

Āl-i Emeviyye Adını kurucusu Muâviye bin Ebū Süfyān'ın mensup olduğu Benī Ümeyye kabilesinden alan merkezi Şam'da olan Emevī hanedanı

a.+nı 134a.11

Āl-i Hāşim Hz. Muhammed (as.)'in büyük dedesi Abdumenaf oğlu Haşim'in soyu, bu nispetle aynı zamanda Hz. Muhammed (as.)'in ehl-i beytine verilen ad (bk. Benī Hāşim, Kureyş-i Benī Hāşim)

a.+dir 221b.4, 223b.5

a.+sen 203a.7-8

‘**Alī ibn-i Ebī Tālib** (bk. ‘Alī)

‘**Alī ibn-i Ebū Tālib** (bk. ‘Alī)

‘**Alī ibn-i İmām-ı Hüseyin bin Hz. Şāh-ı merdān-ı ‘Aliyyü'l-Murtezā** Hz. Hüseyin'in büyük oğlu Ali Ekber. Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir. (bk. ‘Ali [I], ‘Ali Ekber, Hz. ‘Ali Ekber)

‘a. 241a.2-3

‘**Aliler** Hz. Hüseyin'in oğulları Ali Ekber, Ali Evsat ve Ali Asgar

‘a. 327b.7

‘**Ālim** (bk. Allāh)

Āl-i Resūl Hz. Muhammed (as.)'in ailesi

a. 260a.13

Āl-i Süfyan İslam dini ve peygamberine olan düşmanlığıyla bilinen Ebu Süfyan ailesi, oğlu Muaviye ve torunu Yezid (bk. Āl-i Ebū Süfyan)

a. 251b.4

‘Aliyyü'l Murtezā (bk. ‘Alī)

‘Aliyyü'l-Murteza ibn-i Ebī Tālib (bk. ‘Alī)

‘Alī ibn-i Hż. İmām-ı Hüseyn Hz. Hüseyin'in ortanca oğlu, Zeynelābidin (bk. ‘Alī [III], ‘Alī-yi Evsat, Hż. İmām-ı cihan, Hż. İmām-ı Zeynü'l-‘ābidin, İmām-ı Zeynü'l-‘ābidin, Hż. Zeynü'l-‘ābidin, Zeyn)

‘a.+dir 293a.12

‘Alkame Şiraz kalesinin şahı. Hz. Hüseyin'in şehadetinden sonra intikam için Yezidle savaşmıştır. (bk. Hż. ‘Alkame)

‘a. 305b.12, 305b.13, 306a.2, 306a.6, 307a.6

Allāh Allah

a. 13b.15, 16b.1, 23b.8, 28a.4, 36b.14, 61b.4, 65a.6, 65a.9, 79b.7, 99b.7, 101b.5, 112a.15, 128a.5, 128b.4, 129a.13, 137b.12, 152a.2, 163a.7, 164b.12, 164b.13, 190a.14, 198a.2,

200b.4, 201b.14, 217a.3, 221b.14, 232a.9, 246a.13, 248a.3, 254b.9, 284b.1, 294b.14, 297b.14, 299b.11, 301b.1, 309b.14, 317a.3, 317b.1, 320a.10, 324b.3, 330a.12, 330b.14, 330b.6, 337b.6, 340a.13

a.+a 136b.14, 148b.8, 243b.6, 271a.12, 319b.4

a.+dan 106a.14, 157b.8, 228a.12, 269a.15, 315a.2, 333a.7

a.+dır 116b.7

a.+ı 78a.1

a.+ıñ 116a.9, 160a.13, 267b.5, 333b.6

a.+sın 7b.13

‘Ādil Adaletli olan Allah

‘a. 329a.3

‘Ālim Herşeyi bilen Allah

‘a. 329a.3

Allāh azimü's-şan Şanı yüce Allah

a. 91b.11, 22a.13-14, 114a.4, 338b.15

a.+a 150b.13-14

a.+ıñ 220b.14

Allāh subhānehu te‘ālā Noksan sıfatlardan münezzeh Allah

a. 28a.6

Allāh te‘ālā Yüce Allah

a. 10a.13, 36a.2, 104a.9, 119b.13, 161a.1, 236a.4, 267a.15, 287b.1, 291b.10, 312b.1, 327b.13, 328a.1, 328a.4

a.+dan 63a.15, 157b.11, 185a.6, 188a.12-13, 222b.1

a.+nın 95a.2, 136b.11-12, 179a.5, 197a.14, 197a.15, 263a.14, 290a.7, 306a.11, 314a.14

a.+nın'dır 107a.9-10

a.+ya 45a.3, 47b.10, 60b.8, 62b.4

Allāh zü'l-celāl Büyüklük sahibi Allah

a. 242a.7

Cebbār Dilediğini yapan ve yaptıran Allah

c. 329a.3

Cebbār-ı Ādil Dilediğini yapan ve yaptıran, adaletli Allah

c. 328b.12

Cenāb-ı Bārī Yoktan var eden Allah (bk. Cenāb-ı Pārī)

c. 216b.1, 216b.4, 228b.2, 243a.8, 303b.8-303b.9, 321b.7, 340b.14

c.+nın 3b.9, 109a.7, 128b.15, 156b.4

c.+ye 56b.2-3, 85b.8, 92b.15

Cenāb-ı Bārī te‘ālā Yoktan var eden yüce Allah

c. 28a.10

Cenāb-ı ‘İzzet Yücelik sahibi Allah

c. 170b.13

Cenāb-ı Pārī Yoktan var eden Allah (bk. Cenāb-ı Bārī)

c.+den 291b.3

Hak(k) Allah

h. 7b.8, 174a.8, 175b.15, 176a.1

h.+a 18a.15, 91a.8, 137b.14, 212a.12, 212a.9, 242b.2, 243a.5, 244a.8

h.+dan 137b.13, 303a.11

h.+ın 138a.1, 158a.4, 158a.4

Hak subhānehu ve te‘ālā Noksan sıfatlardan münezzehe yüce Allah

h. 34b.7, 147b.12, 189a.8, 221a.4-5

Hak te‘ālā Yüce Allah

h. 7b.11, 7b.4, 10a.15, 10b.10, 10b.13, 10b.9, 13a.1, 40a.15, 41b.10, 56b.6, 60a.10, 79b.15, 85a.11, 85a.15, 85a.5, 85a.7, 85b.11, 85b.6, 85b.9, 120a.14, 120a.4, 120a.9, 128b.4, 137a.4, 146b.2, 176b.6, 178b.4, 180a.5-6, 187a.1, 193a.11, 199b.6, 208a.15, 211a.12,

243a.10, 243a.15, 256b.15, 257a.3,
258b.6, 261a.14, 277a.15, 293a.8,
297b.11-12, 317b.3, 321b.5, 324a.3-4,
326a.14, 326b.11, 326b.14, 326b.15,
326b.5, 326b.7, 327a.1, 329a.15,
329a.4, 329a.6, 331b.11, 337a.8

h.+dan 197a.12-13, 197b.3

h.+nın 118b.14, 190a.10, 208b.3,
209b.10-11

h.+ya 78b.11, 171b.3, 182b.10,
323b.10, 341b.13

Hâlık Yaradan Allah

h. 7b.12

h.+ımsın 8a.1, 109a.2

h.+ın 32b.9

Hâlık-ı Perverdigâr Bütün
yaratıklarını besleyen Allah

h.+a 271a.7

Hallâk-ı rabbi'l-'arşi'l-'azîm Büyük
arşın sahibi olan Yaratıcı

h.+e 166a.4

Hallâk-ı rabbi'l-'mecîd Şanı büyük
Yaratıcı

h.+e 202a.1-2, 209b.15

Hallâku'l-'arşi'l-'azîm Büyük arşın
Yaratıcısı

h.+e 225a.8

h.+e 298b.2

Hallâku'r-rabbi'l-'azîm Yüce
Yaratıcı

h.+e 233a.5

Hız. Allāh Hz. Allah

h. 6a.8, 35b.13, 62a.10, 64a.8, 94a.6,
261a.15, 301b.2

h.+ın 27a.12

Hız. Allāh 'azîmü's-şân Yüce Allah

h. 6a.12-13, 22a.14-15, 22b.1-2, 33a.1,
34b.12-13, 36b.11-12, 46b.12-13,
49a.13, 119b.11, 136b.14-15, 154b.5,
167a.1, 256b.3, 260b.3-4, 265a.13,
278a.11-12, 329b.3-4, 331b.6

h.+ın 246b.7, 340b.8

Hız. Allāh te'ālā Yüce Allah

h. 32b.14

Hız. Allāh tebārek ve te'ālā Noksan
sıfatlardan münezzeh yüce Allah

h. 37b.6

Hız. Bārī te'ālā Yoktan var eden yüce
Allah

h. 42a.6

Hz. Cenāb-ı Bārī Yoktan var eden yüce Allah

h. 21b.15, 290b.10, 291b.4

h.+den 292b.14-15

h.+ye 221a.11, 257b.1, 278b.10

h.+yi 296a.7-8

Hz. Cenāb-ı Bārī te‘ālā Yoktan var eden yüce Allah

h. 15a.4, 167a.12, 180a.13

h.+ya 41b.9

h.+yı 16a.5-6

Hz. Hakk Allah

h. 32b.7, 43a.14, 45a.7

h.+a 54b.8, 76b.13

Hz. Rabbü'l-‘ālemīn Alemlerin rabbi olan Allah

h. 12a.11

Hz. Rabbü'l-‘İzzet Yüce Allah

h. 62b.4, 78b.13-14

Hz. Vācibu'l-vücūd-ı Kahhār Vücudu mutlak var olan, yokluğu mümkün olmayan, mutlak galip Allah

h.+dan 246a.13

Hz. Vācibu'l-vücūd Vücudu mutlak var olan, yokluğu mümkün olmayan Allah

h. 23b.8, 79b.7, 91a.8, 331b.15, 340a.13

h. 254b.9

Hüdā Allah

h. 43a.11

h.+yı 183b.4

Qādir Herşeye gücü yeten Allah

k. 132b.3

Qahhār Mutlak galip olan Allah

k. 109a.3, 132b.4, 166b.3, 230b.15, 232a.9

Kerīm Lutfu ve ihsanı bol olan Allah

k. 7b.13, 132b.3

k.+dir 128a.5, 128b.4, 317a.3, 317b.1, 320a.10

Ma‘būd Kendisine ibadet edilen Allah

m.+umla 55a.6

Muhyī Hayat veren, dirilten Allah

m. 109a.12

Nāzır Her yeri gözetten Allah

n.+ım 109a.3

n.+ı 109a.12	s. 109a.4
Perverdigār-ı ʿālem Bütün mahlukatı besleyen Allah	Teḡri Allah
p. 32b.3	t. 212b.14, 324b.9
Rabb Allah	t.+nıḡ 78a.2
r.+iḡe 328a.9	t.+ye 186b.14, 271a.7
Rabbi'l-ʿālemīn Alemlerin rabbi olan Allah	Teḡri teʿālā Yüce Allah
r. 10b.13, 166b.3	t. 303a.1
r.+iḡ 277b.14	Vācibu'l-vücūd Vücudu mutlak var olan, yokluğu mümkün olmayan Allah
Rabbi'l-ʿİzzet Yücelik sahibi olan Allah	v.+a 54b.9, 128a.6, 245a.12
r. 301a.12-13	v.+uḡdur 45b.2
Raḡīm Ahirette mümin kullarına merhamet eden Allah	Zü'l-metīn Kuvvet sahibi olan Allah
r. 7b.13	z. 132b.4
Raḡmān Yarattığı tüm varlıklara merhamet eden Allah	Allāh ʿazimü's-šan (bk. Allāh)
r.+a 181b.4	Allāh subhanehu teʿālā (bk. Allāh)
Rezzāk Rızık veren Allah	Allāh teʿālā (bk. Allāh)
r. 7b.12	Allāh zü'l-celāl (bk. Allāh)
r.+ımsın 8a.1	ʿAmır bin ʿĀs Muâviye tarafından Mekke valiliğine tayin edilen Emevî valisi ve kumandanı. Tam adı Amr bin Saīd bin el-Ās el-Eşdak'tır. (bk. ʿAmır ibn-i ʿĀs, ʿAmr bin ʿĀs, İbnü'l-Eşdak)
Settār Kullarının günahlarını örten Allah	ʿa. 306b.11, 306b.15

‘**Amır ibn-i ‘Ās** Muâviye tarafından Mekke valiliğine tayin edilen Emevî valisi ve kumandanı. Tam adı Amr bin Saîd bin el-Ās el-Eşdak'tır. (bk. ‘Amır bin ‘Ās, ‘Amr bin ‘Ās, İbnü'l-Eşdak)

‘a. 306a.15, 306b.6, 308b.15, 309a.1

‘a.+1 306b.9

‘**Āmir bin ‘Abdullāh** Tuhfetü's-Şühedâ'da adı geçen ravilerden biridir. Tam adı Ebû Amr Āmir bin Abdillāh bin Abdilkays et-Temīmī el-Basrī'dir. (bk. ‘Āmir ibn-i ‘Abdullāh)

‘a. 344b.4

‘**Āmir ibn-i ‘Abdullāh** Tuhfetü's-Şühedâ'da adı geçen ravilerden biridir. Tam adı Ebû Amr Āmir bin Abdillāh bin Abdilkays et-Temīmī el-Basrī'dir. (bk. ‘Āmir bin ‘Abdullāh)

‘a. 9a.7

‘**Amır Tufeyli** Yezid'in komutanlarından biri

‘a. 147b.4

‘**Ammār bin Velīd** Kûfe halkının Müslim bin Akil'e biat ettiğini Yezid'e bildirenlerden biri

‘a. 140a.11

‘**Ammār bin Yāsir** İlk müslümanlardandır. Anne ve babası

İslâm'ın ilk şehidleridir. (bk. ‘Ammār ibn-i Yāsir)

‘a. 7a.3

‘**Ammāre** Bedr Savaşında Hz. Muhammed (as.)'in duasıyla helak olanlardan biri

‘a. 13a.7

‘**Ammār ibn-i Yāsir** İlk müslümanlardandır. Anne ve babası İslâm'ın ilk şehidleridir. (bk. ‘Ammār bin Yāsir)

‘a. 344b.2

‘**Amr [I]** Hendek Savaşında Hz. Ali'nin alnını yaralayan kişi, tam adı Amr bin Abd-i Vedd

‘a. 72b.15

‘**Amr [II]** Muhtar es-Sakafî'nin Kûfe'de yakalanıp hapse atılmasını sağlayan kişi

‘a. 317b.9

‘**Amr [III]** Müslim bin Akil'i Ubeydullah bin Ziyad'a ihbar eden kişi

‘**Amr-ı münāfık** münafık Amr

‘a. 149a.7

‘**Amr bin ‘Ās** Muâviye tarafından Mekke valiliğine tayin edilen Emevî valisi ve kumandanı. Tam adı Amr bin Saîd bin

el-Âs el-Eşdak'tır. (bk. 'Amır bin 'Âs,
'Amır ibn-i 'Âs, İbnü'l-Eşdak)

'a. 107b.6, 116b.3, 117a.5, 129b.12

'a.+a 108b.8, 108b.9

'a.+ııı 117b.11

'**Amr bin 'Âs-ı la'net** melun Amr bin
As

'a. 106b.9

'**Amr bin 'Âs-ı mel'un** melun Amr
bin As

'a. 107b.3, 130a.1

'**Amr bin Hâris-i Maḥzūmī** Kerbelâ
hadisesinden sonra Hz. Hüseyin'in
kardeşi Hz. Zeyneb'i, Ubeydullah bin
Ziyad'ın katl emrinden kurtaran kişi

'a. 272a.12

'**Amr-ı Şafvân** Ömer bin Sad'ın, Hz.
Hüseyin tarafına geçen Hurr bin Yezid'i
geri döndürmek için gönderdiği kişi

'a. 200a.6

'**Amr ibn-i Ebu'l-leys** Horasan padişahı
(bk. 'Amr ibn-i Ebu'l-leys Ḥorasānī)

'a. 260b.5-6, 261a.7

'**Amr ibn-i Ebu'l-leys Ḥorasānī**
Horasan padişahı (bk. 'Amr ibn-i Ebu'l-
leys)

'a. 260b.10

A'rāb Arap milleti

'a. 35b.11, 50a.12, 50a.13, 50a.6, 50b.9,
62a.10, 146b.9, 296a.5, 335b.4

'a.+ııı 101a.9

'a.+lar 230a.15

A'rābī Arap milletine mensup olan

'a. 50a.4, 50b.13, 50b.9, 51a.13, 51a.2,
101b.10, 102a.8, 138a.14

'a.+ııııı 50b.12, 50b.4, 50b.6, 50b.7,
51a.2

'a.+ye 50a.2, 318b.10

'**Arabistān** Arap yarımadasında bulunan
ülke

'a. 238a.1, 246b.12

'**Arafāt ṭağı** Mekke'nin doğusunda,
haccın en önemli rüknü olan vakfenin
yapıldığı yer

'a.+nda 24b.5

'**Araşat meydanı** Bütün ölülerin kıyâmet
günü dirilip toplanacağı meydan,
mahşer yeri

'a.+nda 10b.1

'**Arıza** Kerbela civarında bir köy

'a. 268a.2, 268b.2

‘**Ārıza köyli** Arıza adlı köyde yaşayan insanlar

‘a. 268b.2

Arz-ı Māriye Kerbelâ'nın diğer adı

a. 179a.14

Aşhâb-ı Fil Kâbe'yi yıkmak amacıyla Mekke üzerine yürüyen, Kur'ân-ı Kerim'in 105. sûresinde 'ashâbü'l-fil' şeklinde bahsedilen Habeş ordusunun mensupları

a. 56a.10, 246b.1

Āsiyye [I] Firavun'un karısı (Hz. Āsiyye Hâtûn)

a. 40a.14

a.+dir 266b.8

a.+dür 282a.15

Āsiyye [II] Hz. Hasan'ın karısı Cade'ye, Hz. Hasan'la arasını açması için Yezid'in gönderdiği kadın

a. 86a.15, 86a.3, 86a.4, 87a.1

a.+ye 87a.5

Āsiyye-i mel'ûn melun Asiyye

a.+a 86a.10

‘**Āşüre günü** Hz. Hüseyin'in, oğullarının ve taraftarlarının Kerbelâ'da şehit edildiği Muharrem ayının onuncu günü

‘a. 256b.14-15, 256b.4, 256b.5, 257a.1, 257a.2-3, 330b.9

‘**Avn** Hz. Ali'nin Esmâ bint-i Umeys'ten olan oğlu. Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir. (bk. ‘Avn-ı ‘Ali, ‘Avn bin ‘Ali, ‘Avn bin ‘Aliyyü'l Murtezâ, Hz. ‘Avn, Hz. ‘Avn bin ‘Aliyyü'l-Murtezâ)

‘a. 236a.13, 236b.5

‘**Avn-ı ‘Ali** Hz. Ali'nin Esmâ bint-i Umeys'ten olan oğlu. Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir. (bk. ‘Avn, ‘Avn bin ‘Ali, ‘Avn bin ‘Aliyyü'l Murtezâ, Hz. ‘Avn, Hz. ‘Avn bin ‘Aliyyü'l-Murtezâ)

‘a. 225a.9, 226a.9, 235a.15

‘**Avn bin ‘Ali** Hz. Ali'nin Esmâ bint-i Umeys'ten olan oğlu. Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir. (bk. ‘Avn-ı ‘Ali, ‘Avn, ‘Avn bin ‘Aliyyü'l Murtezâ, Hz. ‘Avn, Hz. ‘Avn bin ‘Aliyyü'l-Murtezâ)

‘a. 226b.1, 236a.6, 236b.1

‘**Avn bin ‘Aliyyü'l Murtezâ** Hz. Ali'nin Esmâ bint-i Umeys'ten olan oğlu. Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir. (bk. ‘Avn-ı ‘Ali, ‘Avn bin ‘Ali, ‘Avn, Hz. ‘Avn, Hz. ‘Avn bin ‘Aliyyü'l-Murtezâ)

‘a. 234b.13

‘**Avsece** Ubeydullah bin Ziyad'ın kölesi Mufaddal'ın Müslim bin Akil'in yerini

öğrenmek için soru sorduğu Müslim'in babasının adı

‘a. 143b.11

‘**Ayişe menzili** Hz. Muhammed (as.)'in karısı Hz. Ayiše'nin odası

‘a.+ne 26a.12

‘**Āyişe-i Şiddīka** Hz. Muhammed (as.)'in karısı, Hz. Ebubekir'in kızı (bk. Hż. ‘Āyişe-i Şiddīka, Hż. ‘Āyişe)

‘a. 27b.10

‘**Ayne'l-Verde** Hz. Hüseyin'in intikamı için harekete geçen Tevvâbîn hareketinin mensupları ile Emevî kuvvetleri arasında meydana gelen savaşın yapıldığı yer

‘a.+ye 318a.11, 318a.13, 319a.7-8

‘**Aziz** Kerbelâ hadisesinden sonra Hz. Hüseyin'in karısı Şöhrebanu'nun cariyesi Şirin ile evleneceği, rüyasında Hz. Musa tarafından kendisine bildirilen kişi. Tam adı Aziz bin Harun'dur. (bk. ‘Aziz bin Hārūn, Hārūn [II])

‘a. 279a.15

‘**Aziz bin Hārūn** Kerbelâ hadisesinden sonra Hz. Hüseyin'in karısı Şöhrebanu'nun cariyesi Şirin ile evleneceği, rüyasında Hz. Musa

tarafından kendisine bildirilen kişi. (bk. ‘Aziz, Hārūn [II])

‘a. 277b.11, 277b.4, 278a.14, 278b.11, 279b.4

‘a.+ı 279b.7

‘a.+ıı 278b.8-9

‘**Azrā’ıl** Dört büyük melekten biri, insanların canını almakla görevli ölüm meleği (bk. Melekü'l-Mevt, Hż. ‘Azrā’ıl)

‘a. 34b.1, 34b.15, 34b.2

‘a.+dir 26b.14

B

Bağdād Irak'ta bir şehir

b. 81b.10, 297b.15

b.+a 103b.7, 104a.6

Bağī Medine'deki Müslümanların kurduğu ilk mezarlık (bk. Baqī, Baqī mezarlığı, Baqī u'l-ğarqad, sükkān-ı buq‘a-i Baqī)

b.+ye 52a.8

Bahterī [I] Tuhfetü's-Şühedâ'da adı geçen ravilerden biri

b. 344a.13

b.+de 261b.10

Baḥterī [II] Bureyr-i Hemedânî'yi Kerbelâ'da şehit eden ve sonradan pişman olan kişi

b.+nı 210a.1

Baḥterī-i bedbaht uğursuz Bahteri

b. 209b.14

Baḥterī-i mel'ūn melun Bahteri

b. 210a.3, 247a.2-3

Baḥterī [III] Hz. Hasan'ın oğlu Abdullah tarafından Kerbelâ'da öldürülen Yezid askeri. Tam adı Baḥterī ibn-i Şāmī'dir. (bk. Baḥterī ibn-i Şāmī, Baḥterī-i Şāmī)

Baḥterī-i mel'ūn melun Bahteri

b.+a 224a.9

Baḥterī ibn-i Şāmī Hz. Hasan'ın oğlu Abdullah tarafından Kerbelâ'da öldürülen Yezid askeri (bk. Baḥterī [III], Baḥterī-i Şāmī)

b. 223b.12

Baḥterī-i Şāmī Hz. Hasan'ın oğlu Abdullah tarafından Kerbelâ'da öldürülen Yezid askeri (bk. Baḥterī-i ibn-i Şāmī, Baḥterī [III])

Baḥterī-i Şāmī-i me'lūn melun Bahteri-i Şami

b. 223b.8

Baḳī' Medine'deki Müslümanların kurduğu ilk mezarlık (bk. Baḡī', Baḳī' mezarlığı, Baḳī' u'l-ğarḳad, maḳbere-i Baḳī', sükkān-ı buḳ'a-i Baḳī')

b.+den 52b.2

b.+ye 27a.15, 91a.12

Baḳī' **mezārlığı** Medine'deki Müslümanların kurduğu ilk mezarlık (bk. Baḡī', Baḳī', Baḳī' u'l-ğarḳad, maḳbere-i Baḳī', sükkān-ı buḳ'a-i Baḳī')

b. 52a.7

Baḳī' u'l-ğarḳad Medine'deki Müslümanların kurduğu ilk mezarlık (bk. Baḡī', Baḳī', Baḳī' mezarlığı, maḳbere-i Baḳī', sükkān-ı buḳ'a-i Baḳī')

b. 27a.8

Başra Irak'ta bir şehir

b. 141a.12, 141b.1, 315a.13, 315b.10, 316a.10, 321a.6, 322a.3, 323a.13

b.+dan 323a.15

b.+ya 141a.15, 141b.11, 315a.12, 322a.5

b.+y1 311b.3

Baṭḥā İslam'dan önce Kureyş kabilesinin bir kısmının yaşadığı bölge, Hz. Muhammed (as.)'in büyüdüğü ve Cebrail'in ilk kez nüzul ettiği Mekke ve Mina arasında yer alan vadi

b.+ya 14a.15, 129a.15

baṭn-ı bilād-ı 'Irāk Hz. Hüseyin ve taraftarlarının Emevî halifesi Yezid'in ordusu tarafından şehit edildiği yer, Kerbelâ (bk. Kerbelâ, Kerbelâ şahrâsı)

b.+dır 182a.4

Baṭn-ı r-remle Hz. Hüseyin'in Mekke'den Kûfe'ye gidiş yolunda ikinci konak yeri. Hz. Hüseyin, Kays bin Müshir'i Kûfe'ye buradan göndermiştir.

b. 172a.11

b.+den 172b.5

Bedr ғazāsı Hicretin ikinci yılında Hz. Muhammed (as.) ile Mekkeli müşrikler arasındaki yapılan ilk savaş

b. 13a.5, 16b.14, 16b.14, 16b.14

b.+nda 16b.14

Bedri'l-Ḥaṭṭāb Tuhfetü's-Şühedâ'nın kaynakları arasında yer alan eserlerden biri (Eser hakkında bilgi bulunamadı)

b. 342b.10

b.+dan 90b.4

Bekr ibn-i Ḥamrān Müslim bin Akil Kûfe'de yakalandığında Ubeydullah bin Ziyad tarafından onu öldürmekle görevlendirilen kişi

b. 153a.14, 153a.15

Benî Ṭufeyl Yezid'in, Ubeydullah bin Ziyad'a yardım için Şam'dan gönderdiği 'Âmir Ṭufeyl komutasındaki ordu

b. 148b.13-14

Benî Âdem İnsanoğlu

b.+den 34b.3

b.+i 170b.14

Benî Âd Bir kabile adı. Bu kabile kendilerine musallat olan bir yılanın Hz. Muhammed (as.) ile konuştuğunu görünce Müslüman olmuştur.

b.+nde 9a.8

Benî 'Aḳrame Hz. Hüseyin'in Benî Sükûn kabilesinde Kûfe ahvalini sorduğu kişi

b. 176b.11

Benî Ḥāşim Hz. Muhammed (as.)'in büyük dedesi Abdumenaş oğlu Haşim'in soyu, bu nispetle aynı zamanda Hz. Muhammed (as.)'in ehl-i beytine verilen

ad (bk. Āl-i Hāşim, Kureyş-i Benî Hāşim)

b. 42b.12, 57b.14

b.+dir 133a.4

Benî Hay Bir kabile adı. (Benî Ād kavmine musallat olan yılanın söylediğine göre) Hz. Hüseyin'i şehit edecek olan Şedâyid el-Hay nesli bu kabileye mensuptur.

b. 10a.11-12

Benî İsrâ'îl Tevrat ve Kur'an'da Hz. Yaküb'un (İsrâil) çocuklarına ve onların soyundan gelenlere verilen ad

b. 136a.8, 277b.11

b.+e 277b.14

Benî Kureyş Hz. Muhammed (as.)'in mensup olduğu Arap kabilesi

b. 43b.8, 184a.1

Benî'l-Hāk Hz. Hüseyin'in Mekke'den Kûfe istikametinde Māl-i menziliyyeden sonra geldiği yer. Burada Ubeydullah bin Hürri Cu'fi adlı kişi, Hz. Hüseyin'in kendi tarafına geçmesiyle ilgili teklifini reddetmiştir.

b.+a 175a.3

Benî Sa'id bir kabile adı

b. 148b.8

Benî Sakîfe Bir kabile adı. Bu kabile Kerbelâ hadisesinden sonra gövdelerinden ayrılan başlar taksim edildiğinde on iki adet baş almıştır.

b. 265a.3

Benî Sükûn Bir kabile adı. Hz. Hüseyin'in Kûfe'ye giderken bu kabileye uğramış ve Kûfe ahvalini sormuştur.

b. 176b.11

Benî Tayy bir kabile adı

b. 268a.13

Benî Temim Bir kabile adı. Bu kabile, Kerbelâ hadisesinden sonra gövdelerinden ayrılan başlar taksim edildiğinde on dört adet baş almıştır.

b. 217a.7

b.+e 265a.1

Benü'n-Neccâr Bir yer adı. Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'in çocukluklarında kayboldukları bir zaman Cebrail, Hz. Muhammed (as.)'e gelerek çocukların burada olduklarını bildirmiştir.

b. 79b.14

Berdek Hz. Hasan'ın oğlu Abdullah'ın Kerbelâ'da öldürdüğü Yezid askeri

Berdek-i pelid-i me'lun melun alçak
Berdek

b. 225b.3

Besnān tağı Yezid'in şifa bulmak amacıyla gitmek istediği, kutsal sayılan yer. Yezid buraya giderken yolda düşerek ölür.

b.+na 313a.5

Beşāirü'l-Muştafa Tam adı Beşāretü'l-Muştafa li şî'ati'l-Murtezā olan eser, İmadüddin Ebî Kasım Cafer Muhammed bin Ebî Kasım Taberî tarafından Arapça telif edilmiştir. Ehl-i beytin faziletleri hakkında rivayetleri içermektedir. (bk. Kitāb-ı Beşāirü'l-Muştafa)

b. 342b.14

Beşir [I] Tam adı Numan bin Beşir'dir. Ubeydullah bin Ziyad'dan önceki Kûfe valisidir. (bk. Nu'man-ı Beşir, Nu'mān bin Beşir [II])

b. 141a.2

Beşir-i zālim zalim Beşir

b. 142a.8

Beşir [II] Tam adı Beşir ibn-i Mālik'tir. Şimr-i Zilcevşen kesik başlarla birlikte Yezid'in sarayına ulaştığında Hz.

Hüseyin'in mübarek başını bu kişiye vermiştir. (bk. Beşir ibn-i Mālik)

b. 286b.11

b.+e 286b.10

b.+i 287a.2

Beşir ibn-i Mālik Şimr-i Zilcevşen kesik başlarla birlikte Yezid'in sarayına ulaştığında Hz. Hüseyin'in mübarek başını bu kişiye vermiştir. (bk. Beşir [II])

b.+e 286b.8-9

Beşir ibn-i Temir Hz. Hüseyin'e Kûfe'ye gelmesi için mektup gönderen Kûfelilerden biri

b.+le 132a.2

Betül-i mutaḥḥar (bk. Fāṭıma [I])

beyne'l-ālemīn kapısı Hz. Ali'nin Kerbela civarındaki cinlerin Müslüman olmasına vesile olduğu yer

b.+ndan 247b.12

Beyne'n-Nehrīn Ubeydullah bin Ziyad'ın, Hz. Hüseyin'in intikamını almak için harekete geçen Muhtar es-Sekafî'ye karşı altmış bin askerle yerleştiği Kûfe civarındaki yer

b. 322a.9

Beyt-i Hüda Kâbe

b.+dır 169a.7

Beytu'llāh Kābe

b. 58a.4

Bilāl Hz. Muhammed (as.)'in müezzini
Bilāl-i Habeşî (bk. Bilāl-i Ḥabeşî, Ḥz.
Bilāl Ḥabeşî)

b. 32b.15, 33a.3

Bilāl-i Ḥabeşî Hz. Muhammed (as.)'in
müezzini (bk. Bilāl, Ḥz. Bilāl Ḥabeşî)

b. 14b.2, 33a.2, 61a.9

Bureyr [I] Tam adı Bureyr ibn-i Huzayr-
ı Hemdanî'dir. Kerbelâ'da iken doksan
yaşlarında olmasına rağmen savaşıarak
şehit olmuştur. (bk. Bureyr ibn-i
Ḥuzayr-ı Hemdānī, Pureyr-i Hemdānī)

b. 209a.8

Bureyr [II] Hz. Hüseyin taraftarı Bureyr-
i Necefi. Aklan denilen yeri ele
geçirmiştir. (bk. Bureyr-i Necefi)

b. 284a.4, 284a.8

Bureyr-i Necefi Hz. Hüseyin taraftarı.
Aklan denilen yeri ele geçirmiştir. (bk.
Bureyr [II])

b. 283b.9

Bureyr ibn-i Ḥuzayr-ı Hemdānī
Kerbelâ'da iken doksan yaşlarında
olmasına rağmen savaşıarak şehit

olmuştur. (bk. Bureyr [I], Pureyr-i
Hemdānī)

b. 189a.12

C

Ca'de Tam adı Ca'de bint-i Eş'as. Hz.
Hasan'ı zehirleyerek şehit eden karısı
(bk. Ca'de bint-i Eş'as)

c. 86a.10, 86b.12, 87a.2, 87a.5, 87a.9,
87b.3, 88b.4, 88b.4

c.+nın 86b.12, 88b.3

c.+ye 87a.14, 87a.5, 87b.2

c.+yi 86a.14, 91b.2, 91b.9

Ca'de-i bī-vefā vefasız Cade

c. 86b.11

Ca'de-i mel'un melun Cade

c. 89a.10

c.+ı 90b.8

Ca'de bint-i Eş'as Hz. Hasan'ı
zehirleyerek şehit eden karısı (bk.
Ca'de)

c. 86a.6

Ca'de-i Kûfi Yezid askeri

c. 194a.7-8

Ca'fer [I] Ebu Talib'in oğlu. (bk. Ca'fer ibn-i Ebū Ṭālib, Ca'fer-i Ṭayyār, Hż. Ca'fer, Hż. Ca'fer-i Ṭayyār)

c.+i 21b.6, 22a.6

c.+üñ 22b.12

Ca'fer [II] Müslim bin Akil'in oğlu (bk. Ca'fer ibn-i Müslim-i 'Aqil)

c. 222a.5

Ca'fer ibn-i Ahḍarī Hż. Hüseyin şehit edildikten sonra onun vücudundan gömleğini çıkaran kişi

Ca'fer ibn-i Ahḍarī-i mel'ün melun
Cafer ibn-i Ahdarī

c. 304b.3

Ca'fer ibn-i Ebū Ṭālib Ebu Talib'in oğlu (bk. Ca'fer [I], Ca'fer-i Ṭayyār, Hż. Ca'fer, Hż. Ca'fer-i Ṭayyār)

c. 22a.3

Ca'fer ibn-i Müslim-i 'Aqil Müslim bin Akil'in oğlu (bk. Ca'fer [II])

c. 222a.6

Ca'fer-i Ṭayyār Ebu Talib'in oğlu (bk. Ca'fer ibn-i Ebū Ṭālib, Ca'fer [I], Hż. Ca'fer, Hż. Ca'fer-i Ṭayyār)

c. 22a.13, 22a.9, 22b.3, 280b.1

c.+ı 59b.2, 73b.2

c.+uñ 22b.7

Ca'fī Hż. Hüseyin'in müezzini

c. 217b.14

Cāriye-i Ḥabeşī Müslim bin Akil'in oğullarını şehit eden Haris'in cariyesi (bk. Ḥabeşī, Ḥabeşī cāriye)

c. 164a.10

Cebbār (bk. Allāh)

Cebbār-ı Ādil (bk. Allāh)

Cebel-i Kubeys Kabe'nin doğusunda yer alan, İslam'dan önce ve sonra kutsal sayılan olaylara ev sahipliği yapmış olan dağ

c. 15a.2, 102a.15

Cebrā'ıl Dört büyük melekten biri, vahiy meleği (bk. Cebrāyil-i Emīn, Hż. Cebrā'ıl, Hż. Cebrā'ıl-i Emīn, Hż. peyk-i Cebrā'ıl)

c. 6a.11, 6a.12, 7b.12, 7b.15, 8a.11-12, 8a.12, 8a.5, 32b.7, 34b.11, 34b.2, 34b.5, 35b.15, 36a.12, 36b.1, 38a.1, 42a.9, 42a.9, 45a.6, 60a.15, 78b.12, 95a.5, 96a.15, 96a.2, 96a.6, 96b.5, 166b.4, 178b.7, 290b.11, 290b.15, 291b.4

c.+dir 26b.13, 97b.14

c.+e 26a.1, 42a.6, 291b.5

Cebrāyil-i Emīn Güvenilir Cebrail (bk. Cebrā'īl, Hz. Cebrā'īl, Hz. Cebrā'īl-i Emīn, Hz. peyk-i Cebrā'īl)

c. 326a.14

Cehennem (Ar.) cehennem

c. 7b.4, 62b.1, 62b.2, 193a.4, 213b.4, 213b.6, 214a.3, 229a.15, 253a.8, 257a.5, 305b.4, 315a.4, 328a.2, 328a.3, 329b.1

c.+de 119b.13, 188b.4, 301a.15, 312b.3

c.+den 9b.10, 32a.13, 120a.9, 302b.6, 336b.1

c.+e 10a.10, 10a.7, 10a.7, 193a.7, 201b.9, 208b.13, 209b.12, 211b.4, 212b.9, 213a.11, 213a.7, 214b.12, 221b.15, 225a.15, 225b.2, 225b.4, 226b.2, 231a.1, 231a.4, 242a.10, 302a.1, 329b.7, 330b.3

c.+i 256b.15

c.+iñ 328a.8

c.+ine 178b.4

c.+le 199a.8

Cehinā Hz. Hüseyin'in Sa'lat Hatun ile karşılaştığı çöl

c. 109b.7

Cenāb-ı Bārī (bk. Allāh)

Cenāb -ı Bārī te'alā (bk. Allāh)

Cenāb-ı 'İzzet (bk. Allāh)

Cenāb-ı Pārī (bk. Allāh)

Cennet (Ar.) cennet

c. 8b.1, 9a.7, 10b.9, 62b.1, 62b.2, 62b.4, 62b.5, 159a.14, 180b.4, 191a.2, 197b.11, 199a.8, 214a.2, 243a.10, 257a.2, 257a.5, 316b.11, 326b.11, 326b.12, 328a.2

c.+de 22a.6, 127a.8, 173a.14, 173b.9, 188a.14, 210b.4

c.+den 96a.3, 102b.5, 291b.5

c.+e 10b.2, 193a.7, 198a.3, 199b.7, 212a.8, 236b.11, 243b.4, 326b.14, 329b.9, 330a.4, 330b.8, 335a.4

c.+in 328a.2, 328a.4

c.+le 319a.13

Cennet-i Firdevs Firdevs cenneti (bk. cennet-i Firdevs-i 'alā)

c.+e 42a.7

Cennet-i Firdevs-i 'alā Firdevs cenneti (bk. cennet-i Firdevs-i 'alā)

c.+ya 127a.6

Cibāve bin Ḥāris Hz. Hüseyin taraftarlarındandır. Kerbelā'da şehit olanlardan biridir.

c. 219a.7

Cifr-i Cāmi Hz. Muhammed (as.) tarafından Hz. Ali'ye teslim edilen, gizli ilimlerle dolu eser (bk. Cifr-i Ebyāz)

c. 245a.11

Cifr-i Ebyāz Hz. Muhammed (as.) tarafından Hz. Ali'ye teslim edilen, gizli ilimlerle dolu eser (bk. Cifr-i Cāmi)

c. 245a.10

Cubeyr bin Mut'im Mekke'nin ileri gelenlerindendir. Hz. Hamza'yı şehit eden Vahşi adlı kölenin efendisidir.

c. 17b.10

Cuhūd Yahudi

c. 71a.6

Cum'a [I] Müslümanlar için kutsal sayılan gün

c. 56a.12, 66b.10, 127b.10, 192a.3, 194b.8, 198b.1, 213b.11, 254b.13, 260a.9-10, 284a.11, 307b.10, 314a.6, 341b.15

c.+dır 295a.6

Cum'a [II] Cuma günü öğle vakti cemaatle kılınması farz olan iki rekatlık bir namaz (bk. Cum'a namazı)

c.+a 297b.8

c.+yı 284a.14

Cum'a namazı Cuma günü öğle vakti cemaatle kılınması farz olan iki rekatlık bir namaz (bk. Cum'a [II])

c.+n 260a.11-12, 297b.10-11

Cündeb Hz. Hüseyin'in kesik başına kamaşla dokunan Ubeydullah bin Ziyad'a 'Allah elini kessin' diyen sahabe

c. 287a.14, 287b.6

c.+i 287b.9

Ç

Çehârşenbe Çarşamba

ç. 190a.10

Çihāt Ömer bin Sad bin Ebî Vakkas'ın büyük oğlu

ç. 184a.15, 184b.9

D

Dahhāk Muaviye'nin, oğlu Yezid'e Hz. Hüseyinle ilgili vasiyeti esnasında orada bulunan kişilerden biri

d. 120b.5, 120b.13

Dā'il Kerbelâ hadisesinden sonra Hz. Hüseyin için mersiye söyleyen ve bu yüzden günahları affolan kişi

d. 300b.8, 300b.9, 300b.15

d.+i 300b.10

Dārü'l-imāre [I] Kûfe şehri inşa edilirken Sad bin Ebî Vakkas için yapılan, sonraları halifelerin ya da valilerin konağı olarak kullanılan saray

d.+den 69a.7

d.+ye 142a.7

Dārü'l-imāre [II] Medine'deki vali konağı

d. +ye 123b.15

Dārü'n-nedve Kureyş kabilesinin önemli meseleleri görüşüp karara bağladığı toplantı yeri. Mekke'li müşrikler Hz. Muhammed (as.)'i öldürme kararını burada almıştır.

d. 16a.10

Dārü'l-Muhtâr Müslim bin Akil'in Kûfe'ye vardığında kaldığı ilk yer

d. 139b.7

d.+dan 143a.4

Dāvud Davud peygamber (bk. Hż. Dāvūd, Hż. Dāvūd peygamber)

d. 335b.15, 336a.5

Dihye Ticaretle uğraşan sahabe. Cebrail bu kişinin suretine girerek nüzul etmiştir. (bk. Hż. Dihye)

d. 95a.14, 95b.6, 95b.8

Dımışk Suriye'nin başkenti (bk. Şām, Şām-ı Şerīf)

d.+a 83b.3, 91b.5

Düldül Hz. Ali'nin atının adı

d. 65a.3, 65a.3, 65a.4

E

Ebā 'Abdullāh (bk. Hüseyin)

Ebā 'Ammār Hz. Hamza'nın künyesi (bk. Hamza [I], Hż. Hamza, Esed-i Nebiyyullāh, Esedullāh)

e. 15a.12

Ebābil kulu Fil vakasında ağzına aldığı küçük taşları atmak suretiyle Ebrehe'nin ordusunu helak eden Ebabil kuşu

e.+yıla 246b.1

Ebā Hanuḳ-ı Ca'fi Kerbelâ'da Hz. Hüseyin'e ok atarak elini yaralayan Yezid askeri

e. 247a.8

Ebā Hureyre Çok hadis rivayet etmesiyle tanınan sahâbe (bk. Ebū Hureyre)

e. 27a.12

Ebā İbrāhim (bk. Muhammed)

Ebū bekr [I] İslam'ın ilk halifesi (bk. Hż. Ebū bekr [I], Hż. Ebū bekr es-Şiddīk)

e. 33a.5, 33a.9, 73b.3, 92b.3, 93b.15, 101a.8, 284b.1

e.+i 8b.6

e.+iñ 105a.14

e.+le 8b.9

Ebū bekr [II] Hż. Ali'nin oğlu (bk. Hż. Ebū bekr [II])

e. 233b.2

Ebū Ca'fer Tuhfetü's-Şühedâ'da adı geçen ravilerden biri

e. 13a.12

Ebū cehl Hż. Muhammed (as.)'e ve İslam'a olan düşmanlığıyla bilinen kişi. Mekke'nin ileri gelenlerinden biridir.

e. 13a.6, 15b.13, 182b.15

e.+iñ 16a.14, 43a.5

Ebū cehl-i aḥmāk ahmak Ebu Cehl

e. 16a.11

Ebū cehl-i bedbaht uğursuz Ebu cehl

e. 14b.4

Ebū cehl-i mel'ūn melun Ebu cehl

e. 14b.13

Ebū Hureyre Çok hadis rivayet etmesiyle tanınan sahâbe (bk. Ebā Hureyre)

e. 8b.5, 61a.9, 344b.5

e.+den 27a.11

Ebu'l-'Abbās Hż. Muhammed (as.)'in amcasının oğlu Abdullah bin Abbas. Çok hadis rivayet edenler arasında yer alan sahâbe. (bk. 'Abdullāh bin 'Abbās, 'Abbās oğlu, Hż. 'Abbāsın oğlu 'Abdullāh, Hż. 'Abdullāh, Hż. 'Abbās oğlu 'Abdullāh, Hż. 'Abbās oğlu, 'Abdullāh [III], 'Abdullāh bin 'Abbās, Hżret-i 'Abbās, Hż. 'Abdullāh ibn-i 'Abbās, İbn-i 'Abbās)

e.+dan 285b.9

Ebū Leheb Hż. Muhammed (as.)'in amcası. Hż. Muhammed (as.)'e ve İslam'a düşmanlığıyla bilinir. (bk. Ebū Leheb)

e. 15b.1, 15b.2, 182b.15

e.+e 12a.8

e.+iñ 11b.12

e.+ün 43a.5

Ebū Leheb-i mel'ün melun Ebu Leheb

e. 11b.11

Ebū Leheb Hz. Muhammed (as.)'in amcası. Hz. Muhammed (as.)'e ve İslam'a düşmanlığıyla bilinir. (bk. Ebū Leheb)

e.+dir 12a.8

Ebu'l-Ḥanuḳ Yezid askeri

e. 332b.13

e.+am 279b.12, 280b.7

e.+dan 279b.9-10

e.+dır 332b.14

Ebu'l-Ḥasan-ı Basrī Tabiünden olan Basralı İslam bilgini

e. 344a.5

Ebu'l-Ḳāsim Tam adı Seyyid Rızaeddin Ebu'l Kasım Ali bin Musa bin Cafer bin Muhammed Tavusi'dir. İbn Tâvûs (öl.664/1266) adıyla da bilinir. Kerbelâ hadisesini ele alan 'el-Leḥûf 'alâ fî ḳatle't-tufûf' adlı eserin müellifidir. Tuhfetü's-Şühedâ'da adı geçen ravilerden biridir. (bk. Ḥz. Seyyid er-Rızâeddîn Ebu'l-Ḳāsim 'Ali bin Mūsā

bin Ca'fer bin Muḥammed Ṭâvûsî, Seyyid er-Rızâeddîn)

e. 77a.2

Ebu'l-Mefāḥir Tuhfetü's-Şühedâ'da adı geçen ravilerden biri

e. 344a.4

e.+den 288a.8, 302b.11

Ebu'l-Müeyyed Ḥ̣arezmī Tuhfetü's-Şühedâ'da adı geçen ravilerden biridir. Tam adı el-Muvaffak bin Ahmed Ebu'l-Müeyyed Harezmī (öl.1172)'dir. Maktelü'l-Hüseyin adlı eserin müellifidir.

e. 343b.10

Ebū Mihnef Tuhfetü's-Şühedâ'da adı geçen ravilerden biridir. Tam adı Ebū Mihnef Lût bin Yahyâ el-Ezdî el-Gamidî (öl.773-774)'dir. Maktelü'l-Hüseyin adlı eserin müellifidir.

e. 298b.13, 341a.10, 344a.7

Ebū Muḥammed (bk. Hasan [I])

Ebū Mūsā-i Eş'arī Ubeydullah bin Ziyad'ın Muhtar es-Sekafî'den kaçarken evine girip saklandığı kişidir. Yezid, bu kişiyi Abdullah bin Zübeyr'in eski eşiyle evlenmek amacıyla kadına aracı olarak göndermiştir. (bk. Ebū Mūsā-i Eş'ariyye, Mūsā [II])

e. 134b.14-15

e.+nıı 321a.10

Ebū Mūsā-i Eş'ariyye Ubeydullah bin Ziyad'ın Muhtar es-Sekafî'den kaçarken evine girip saklandığı kişidir. Yezid, bu kişiyi Abdullah bin Zübeyr'in eski eşiyle evlenmek amacıyla kadına aracı olarak göndermiştir. (bk. Ebū Mūsā-i Eş'arī, Mūsā [II])

e.+yi 134b.5

Ebu'r-Reyhāneyn (bk. 'Alī)

Ebū Sa'id-i Dımışkī Kerbela hadisesinden sonra Hz. Hüseyin'in ve taraftarlarının kesik başlarını getiren Yezid ordusu ile birlikte Şam'a gelen kişi (bk. Şāmlı Saidoğlu)

e. 281a.7

Ebū Süfyān Kureyş kabilesinin ileri gelenlerindendir.

Ebū Süfyān-ı mel'ūn melun Ebu Süfyān

e. 103a.9

Ebū Ṭālib Hz. Muhammed (as.)'in amcası, Hz. Ali'nin babası (bk. Ḥz. Ebū Ṭālib, Ḥz. Ebī Ṭālib bin 'Abdu'l-muṭṭalib)

e. 11b.3, 15a.15, 15b.1, 16b.6, 56b.6, 56b.14, 57a.12, 57a.2, 57a.9, 58a.15, 58b.1, 58b.13, 59b.1

e.+e 58b.5, 59a.14

e.+ıı 14a.10-11, 59a.13-14, 59a.15

Ebu't-Turāb (bk. 'Alī)

Edhem Tam adı Edhem bin Cüd'a olan Yezid askeri. (bk. Edhem bin Cüd'a)

Edhem-i mel'ūn melun Edhem

e. 340b.6

Edhem bin Cüd'a Yezid askeri (bk. Edhem)

e. 340b.4

Edhemī, Kerbela'da çok yara alan, Hz. Ali'den yadigar olan atın cinsi

e. 236a.15

ehl-i beyt 1. Hz. Muhammed (as.)'in ev halkı, ailesi

e.+e 123b.13, 300a.8

e.+i 74b.13, 195b.3

e.+im 26b.7

e.+imdir 25a.13

e.+imi 195b.1

e.+imle 29a.15

e.+ine 25b.2, 173b.9, 194a.10, 211a.7

e.+ini 173b.15, 268b.6-7

e.+iñ 34a.9, 107a.1, 246a.7-8, 301a.5

e.+lerini 265a.7

ehl-i beyt-i Muşţafā Hz. Muhammed (as.)'in ev halkı

e.+ya 292b.2-3

2. Hz. Hüseyin'in Kerbela'da yanında bulunan ev halkı, ailesi

ehl-i beyt-i ḥarem-i ḥās (Hz. Hüseyin'in) has haremdeki ev halkı

e.+da 228b.13

ehl-i beyt-i ḥarem-i Ḥz. İmām-ı Hüseyin Hz. Hüseyin'in ev halkı

e. 181b.4

ehl-i beyt-i ḥarem-ʿismet (Hz. Hüseyin'in) iffet sahibi olan ev halkı

e. 238b.7-8

e.+i 299a.14

ehl-i beyt-i harem-ismet-i Ḥz. İmam-ı ciḥān-ı Hüseyin-i Mazlūm Hz. Hüseyin'in iffet sahibi olan ev halkı

e. 270b.9-10

ehl-i beyt-i ḥarem-ʿismet-i mükەرreme (Hz. Hüseyin'in) iffet ve kerem sahibi olan ev halkı

e.+leri 269a.9-10

ehl-i beyt-i Ḥz. İmām-ı Hüseyin Hz. Hüseyin'in ev halkı

e.+e 278a.15- 278b.1

ehl-i beyt-i İmām-ı Hüseyin Hz. Hüseyin'in ev halkı

e. 265a.10-11

ehl-i beyt-i muṭaḥḥarāt (Hz. Hüseyin'in) tertemiz ev halkı

e. 233a.2, 265b.7, 295a.3, 328a.14

e.+a 265b.5-6

e.+dan 279a.3

e.+ı 327b.9

e.+ına 249a.12

e.+ını 243a.5-6

e.+sın 249b.6

ehl-i beyt-i muṭaḥḥarāt-ı āl-i Resūl Hz. Hüseyin'in tertemiz ev halkı

e. 240b.2

3. ev halkı

ehl-i beyt-i aḥibbā-yı Resūl Hz. Muhammed'in dostlarının ev halkı

e. 262b.11

4. eş (Hz. Hüseyin'in eşi Şöhrebanu)

e.+i 278b.6

ehl-i Ka'be Mekke şehrinden olan kimse, Mekkeli (ehl-i Mekkeli, Ka'be kavmi, Ka'beli)

e. 106a.12, 129b.14, 130a.4, 136a.14, 168a.14-15

ehl-i Mekkeli Mekke şehrinden olan kimse, Mekkeli (ehl-i Ka'be, ehl-i Mekkeli, Ka'be kavmi, Ka'beli)

e. 20b.14

el-Ḥāc Muḥammed ibnū'l-Ḥācī Ḥasan ibnū'l Ḥācī Muḥammed (öl.1696'dan sonra) Tuhfetü's-Şühedâ adlı eserin müellifi

e. 342a.3-4

elsine-i A'rāb Arap dilleri

e.+da 341a.7-8

elsine-i Mu'allim Şer'il Tuhfetü's-Şühedâ'da adı geçen ravilerden biri

e. 343b.8

Emîrū'l-mü'minîn (bk. 'Alî)

Emîrū'l-mü'minîn 'Ali ibn-i Ebî Tālîp (bk. 'Alî)

Emîrū'l-mü'minîn 'Aliyyū'l-Murtezā (bk. 'Alî)

Emîrū'l-mü'minîn Ḥz. 'Ali ibn-i Ebū Tālîp (bk. 'Alî)

Emîrū'l-mü'minîn Ḥz. 'Ömer İslam'ın ikinci halifesi Ömer bin Hattâb (bk. Ḥz. 'Ömer ibn-i Ḥattâb, Ḥz. 'Ömeri'l-Fārūḳ, 'Ömer [I], Emîrū'l-mü'minîn Ḥz. 'Ömer, Ḥz. 'Ömer [I], 'Ömeri'l-Fārūḳ)

e. 207b.6

e.+e 207a.11-12

Enes Tam adı Enes bin Malik'tir. Hz. Muhammed (as.)'e hizmetinden dolayı 'Hâdimü'n-Nebî' lakabıyla tanınır. En çok hadis rivayet eden sahabilerden biridir. (bk. Enes ibn-i Mâlik, Enes bin Mâlik, Mâlik oğlu, Ḥz. Enes bin Mâlik, Ḥz. Enes)

e. 6b.11, 45a.14

e.+dir 45a.12

Enes bin Ma'kûl Hz. Hüseyin taraftarlarındandır. Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir.

e. 217b.6

Enes bin Mâlik Hz. Muhammed (as.)'e hizmetinden dolayı 'Hâdimü'n-Nebî' lakabıyla tanınır. En çok hadis rivayet eden sahabilerden biridir. (bk. Enes,

Enes ibn-i Mālik, Mālik oğlu, Hz. Enes bin Mālik, Hz. Enes)

e. 6b.2-3, 57b.6

Enes ibn-i Mālik Hz. Muhammed (as.)'e hizmetinden dolayı 'Hâdimü'n-Nebî' lakabıyla tanınır. En çok hadis rivayet eden sahabilerden biridir. (bk. Enes, Enes bin Mālik, Mālik oğlu, Hz. Enes bin Mālik, Hz. Enes)

e. 328a.11, 328a.13

e.+i 328a.12

Ensār Hz. Muhammed (as.)'e ve muhacirlere yardımcı olan Medineli müslümanlar (bk. Ensārī)

e. 24b.12

Ensārī Hz. Muhammed (as.)'e ve muhacirlere yardımcı olan Medineli müslümanlar (bk. Ensār)

e.+ler 30a.2, 30a.8, 30a.9

Erdeşir kavmi Kerbelâ hadisesinden sonra gövdelerinden ayrılan başlar taksim edildiğinde yirmi iki adet baş alan kabile

e.+ne 265a.2

Erķam İlk müslüman olan sahabilerden biri (bk. Hz. Erķam)

e. 267a.13, 267b.8

Erzak-ı Şāmī Yezid'in komutanlarından biri (bk. Ezrak-ı Şāmī, Ezrak)

e. 191a.9, 230b.13, 231a.4

e.+yi 231a.9

Erzak-ı Şāmī-i mel'ün melun Erzak-ı Şami

e. 231a.5

Esād Tam adı Esad bin Dücane'dir. Hz. Hüseyin taraftarlarındandır. Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir. (bk. Esād bin Dücâne)

e. 225a.5, 225a.9

e.+ı 224b.14

Esād-ı nām-dār

e. 224b.11

Esād bin Dücâne Hz. Hüseyin taraftarlarındandır. Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir. (bk. Esād)

e.+yi 224a.5-6

Esed Tam adı Salih oğlu Esed'dir. Şüreyh Kadı, Müslim bin Akil'in çocuklarını Medine'ye göndermek için bu kişiye emanet etmiştir. (bk. Şālih oğlu)

e. 155b.8, 155b.9

Esed-i Nebiyyullāh Allah'ın arslanı Hz. Hamza (bk. Ebā 'Ammār, Ḥamza [I], Ḥz. Ḥamza, Esedullāh)

e. 20a.15

Esed kavmi Kerbelâ hadisesinden sonra gövdelerinden ayrılan başlar taksim edildiğinde yedi adet baş alan kabile

e.+ne 265a.1-2

Esedullāh Allah'ın arslanı Hz. Hamza (bk. Ebā 'Ammār, Ḥamza [I], Ḥz. Ḥamza, Esed-i Nebiyyullāh)

e. 20a.15

Esedullāh-ı 'Aliyyü'l-Murtezā (bk. 'Alī)

Esedullāh-ı ġālib (bk. 'Alī)

Esedullāh-ı veli (bk. 'Alī)

Esmā Cafer-i Tayyarın eşi Esma bint-i Umeys (bk. Esmā bint-i 'Umeys)

e. 22b.11, 54b.14, 55a.12, 55a.12, 55a.4, 55a.5, 55a.7, 55b.2, 55b.3, 55b.4, 78b.5

Esmā bint-i 'Umeys Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'in ebesi, Cafer-i Tayyarın eşi Esma bint-i Umeys (bk. Esmā)

e. 22b.8-9, 52b.3, 54b.13, 92b.10

e.+den 78a.14

e.+yi 52b.1

Esmā-yı Ḥāriçe Müslim bin Akil'i evinde saklayan Hani bin Urve'yi Ubeydullah bin Ziyad'ın huzuruna getirenlerden biri

e. 144b.13

Esved bin Ḥanzale Yezid askeri. Hz. Hüseyin'in şehadetinden sonra onun kılıcını almış ve sonrasında cüzzam hastalığına yakalanarak ölmüştür.

Esved bin Ḥanzale-i bedbaht uğursuz Esved bin Hanzale

e. 304b.8

eşref-i benī Ḥāşim (bk. Muḥammed)

Ezraḳ Yezid'in komutanlarından biri (bk. Ezraḳ-ı Şāmī, Erzaḳ-ı Şāmī)

Ezraḳ-ı mel'ūn melun Ezraḳ

e. 230a.14, 230b.10

Ezraḳ bin Ḥāşim Yezid askeri

e. 224b.14

Ezraḳ-ı Şāmī Yezid'in komutanlarından biri (bk. Ezraḳ, Erzaḳ-ı Şāmī)

e. 230b.3

e.+ye 230a.11

F**Faḥr-i cihān** (bk. Muḥammed)**Faḥr-i kāyinat** (bk. Muḥammed)**Fakih Ebu'l-leys** Tuhfetü's-Şühedâ'da adı geçen ravilerden biridir. Tam adı Ebulleys es-Semerkindî'dir. Hanefî mezhebinin meşhur fakihleri arasında yer alır.

f. 9a.1, 344a.14

Fāris Hz. Hüseyin'in oğlu Zeynelābidin'in hizmetkârı. Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir.

f. 218a.5, 218b.1, 218b.2

Fāris-i derdmend derd sahibi Faris

f. 218a.10

Faṣlū'l-Ḥiṭāb Nakşibendiyye tarikatının kurucusu Bahâeddin Nakşibend'in önde gelen halifelerinden biri olan Muhammed Parsa tarafından telif edilen Farsça eserdir. Eser, çeşitli tasavvuf terimlerini, ashop ve ehl-i beyte muhabbet gibi konuları ihtiva eder.

f. 342b.8

f.+dan 102b.4

Fāṭima [I] Hz. Muhammed (as.)'in kızı, Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'in annesi

f. 12b.12, 29b.4, 29b.4, 40b.13, 46b.9, 48a.13, 49a.4, 49b.2, 51a.15, 51b.1, 51b.1, 53a.3, 97a.14, 97b.14, 326b.3, 326b.4, 327a.6, 328b.10, 328b.14

f.+m 101a.13

f.+ya 19b.12, 46a.13, 50a.9

f.+y1 19b.8, 45b.2

Betül-i mutahḥar iffetli ve temiz olan

b. 55b.10-11

Fāṭima-i zehrā Fatımatü'z-Zehra

f.+dur 282a.15

Fāṭimatü'z-zehrā Fatımatü'z-Zehra

f. 19b.6, 20a.5, 27b.3, 29a.8, 43a.15, 48b.15, 48b.6-7, 49a.6, 49a.8, 53a.4, 54a.6, 55a.14, 73b.1, 79b.6, 101a.4, 101a.6, 109a.5, 126b.13, 168a.7, 241b.2, 256a.2-256a.3

f.+dır 288a.14

f.+dur 40a.1

f.+nıñ 97a.12, 100a.10-11

f.+nuñ 48a.3

f.+ya 19b.8, 48a.2, 326b.1, 328a.10

f.+y1 37a.10, 45b.4, 46a.8, 48a.5, 327a.2

**Fâtımatü'z-zehrâ bint-i ahir zaman
peygamberi** Ahir zaman peygamberinin
kızı Fatımatü'z-Zehra

f. 42a.10

Hız. Fâtıma [I] Hz. Fatıma

h. 19b.10, 326b.15

h.+ya 41a.7

Hız. Fâtımatü'z-zehrâ Hz. Fatımatü'z-
Zehra

h. 4b.4, 5b.4, 12b.8, 18b.14, 18b.5,
19a.7, 27b.5, 29a.9, 31a.13, 31b.1,
33a.13, 33b.15-34a.1, 37a.13, 37a.15,
37a.9-10, 37b.4-5, 38a.15-38b.1, 38a.6,
38b.2, 38b.4, 38b.7-8, 39a.8-9, 39b.6,
39b.8, 40b.3, 41a.11-12, 42b.10, 42b.4,
43a.4, 43b.10, 43b.14, 43b.3-4, 43b.5,
44a.15, 44a.6, 44b.12, 44b.14, 46a.14,
46b.2, 46b.7, 46b.9-10, 47b.12-13,
47b.3, 48a.13, 48a.6, 48a.9-10, 48b.1,
49a.11, 49a.15, 49a.3, 49a.9, 49b.11,
49b.4, 49b.9, 51b.6-7, 52a.1, 52a.15,
52a.6, 52a.8-9, 52b.15, 53a.5, 53a.6-7,
53a.9, 54b.3, 55a.8, 79b.1, 93b.3, 96a.5,
96a.6, 96a.8, 97a.14-15, 97a.9-10,
97b.8-9, 98a.6, 98b.7-8, 99a.10-11,
100a.8, 102b.12, 102b.7, 115b.14,
135b.6, 157a.10-11, 167b.15, 168a.4-5,
173b.11, 185a.7, 199b.9-10, 220b.13,
228b.10, 229a.6, 254b.5, 290b.4,
290b.9, 291a.9-10, 296b.4-6, 315a.6,

327a.13, 327a.3, 328b.12, 328b.9-10,
333b.9, 335a.7, 337a.14, 337a.9, 346a

h.+dan 51b.11-12, 90b.10, 91b.11-12

h.+dandır 233b.4

h.+dır 230b.6-7, 266b.10

h.+dur 39b.7-8

h.+nın 4b.12, 18b.4, 18b.9, 19b.2,
19b.3, 31a.11, 39a.11-12, 39b.10-11,
49b.7, 49b.8, 54a.14, 65b.1-2, 92a.10-
11, 92a.14, 92b.1-2, 125a.4-5, 125b.12,
204b.14, 207b.13-14, 213b.12, 274a.10,
290b.11-12, 300b.1, 326a.6, 330a.6-7,
345b

h.+nun 31a.10, 38a.11-12, 38a.14,
48a.12

h.+ya 23b.13-14, 38b.5, 38b.6, 39b.12,
42b.8, 43b.1-2, 49a.5, 98a.11, 167b.14-
15, 290b.1-2, 326a.14-15

h.+yı 19b.9, 29a.4, 38a.6-7,
38a.8, 39a.1, 40b.7, 43a.1, 43b.7, 45a.7,
45b.5, 47b.3-4, 328a.12-13

h.+yıla 113a.2

Hız. Zehrâ Hz. Zehra

h. 51a.15

Merdıyye Hz. Fatıma'nın
lakaplarından biri

m. 40b.14

Meymüne [II] Hz. Fatıma'nın lakaplarından biri

m. 40b.14

Radıyye Hz. Fatıma'nın lakaplarından biri

r. 40b.14

Ümmü Muḥammed Hz. Fatıma'nın künyesi

ü. 40b.13

Zehrā [I] Hz. Fatıma'nın lakaplarından biri

z. 40b.15

z.+dır 40b.14

Zehrā-yı ezher Parlayan nur

z. 55b.10

Zekiyye Hz. Fatıma'nın lakaplarından biri

z. 40b.14

Fāṭıma [II] Hz. Ali'nin annesi Fatıma bint-i Esed (bk. Hz. Fāṭıma [II], Hz. Fāṭıma bint-i Esed)

f. 57b.4

Fāṭıma [III] Hz. Hüseyin'in kızı

f. 57b.2, 256b.11, 256b.12

Fāṭıma bint-i Safvan Yezid'den Hz. Hüseyin'in mübarek başını satın alan kadın

f. 336b.15-337a.1, 337a.7-8

Fāṭıma-i zehrā (bk. Fāṭıma [I])

Fāṭımatü'z-zehrā (bk. Fāṭıma [I])

Fāṭımatü'z-zehrā bint-i ahir zaman peygamberi (bk. Fāṭıma [I])

Faḫl Hz. Ali'nin oğlu. Kerbela'da şehit olanlardan biridir. (bk. Faḫl bin 'Aliyyü'l-Murtezā)

f.+dır 215a.14

Faḫl bin 'Aliyyü'l-Murtezā Hz. Ali'nin oğlu. Kerbela'da şehit olanlardan biridir. (bk. Faḫl)

f.+yı 215a.6

Faḫl-ı 'Abbās Hz. Peygamber'in amcası Hz. Abbas'ın oğlu, sahâbe (bk. Faḫl ibn-i 'Abbās)

f. 33a.15

Faḫl ibn-i 'Abbās Hz. Peygamber'in amcası Hz. Abbas'ın oğlu, sahâbe (bk. Faḫl-ı 'Abbās)

f. 344b.8

f.+dan 30b.3-4

ferzend-i Va'ıl Hz. Hüseyin'in şahadetinden sonra onun için mersiye söyleyen Vail'in oğlu

f. 300b.8

Ferzûk Tam adı Ferzûk-ı Şâmî'dir. Bezirgandır. Hz. Hüseyin Kûfe'ye giderken Sabah adlı bir yerde rast gelip kendisine Kûfe'nin ahvalini sormuştur. (bk. Ferzûk-ı Şâmî)

f. 172a.8

Ferzûk-ı Şâmî Bezirgandır. Hz. Hüseyin Kûfe'ye giderken Sabah adlı bir yerde rast gelip kendisine Kûfe'nin ahvalini sormuştur. (bk. Ferzûk)

f. 172a.5

Fırâd Türkiye topraklarından doğup Irak'ta Dicle ile birleştikten sonra denize ulaşan akarsu. Yezid ordusunun Kerbela'da Hz. Hüseyin'in ulaşmasına engel oldukları su. (bk. Fırât, Furât)

f. 160a.6, 162a.4-5

Fırât Türkiye topraklarından doğup Irak'ta Dicle ile birleştikten sonra denize ulaşan akarsu. Yezid ordusunun Kerbela'da Hz. Hüseyin'in ulaşmasına engel oldukları su. (bk. Fırâd, Furât)

f. 180a.2, 194a.9, 203a.6, 229b.13, 238a.3, 238a.14, 249a.2, 249a.9, 250b.6, 256a.5, 258a.4, 316b.15

Fir'avn Mûsâ peygamber zamânında yaşayan Mısır hükümdarı

f. 40a.14, 62b.10, 246a.15

f.+dan 128b.12

f.+uğ 266b.7

Firûzân Kerbela'da Hz. Hüseyin taraftarlarındandır. Tam adı Firûzân-ı Mevlâyî'dir. Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir. (bk. Firûzân-ı ğulâm, Firûzân-ı Mevlâyî)

f. 224a.9, 225a.10

Firûzân-ı ğulâm Kerbela'da Hz. Hüseyin taraftarlarındandır. Tam adı Firûzân-ı Mevlâyî'dir. Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir. (bk. Firûzân, Firûzân-ı Mevlâyî)

f.+ı 224b.4

Firûzân-ı Mevlâyî Kerbela'da Hz. Hüseyin taraftarlarındandır. Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir. (bk. Firûzân-ı ğulâm, Firûzân)

f. 224a.6, 225a.6

Furât Türkiye topraklarından doğup Irak'ta Dicle ile birleştikten sonra denize ulaşan akarsu. Yezid ordusunun Kerbela'da Hz. Hüseyin'in ulaşmasına engel oldukları su. (bk. Fırâd, Fırât)

f. 186b.4-5, 231b.10

Fuzûlî Hadikatü's-Süedâ'nın müellifi (bk. Hz. Fuzûlî)

f. 193b.14, 341b.6

f.+nın 10b.14

Füccâr ibn-i Ziyâd Muhammed-i Eşas'ın Müslim bin Akil'i yakalamak için Ubeydullah bin Ziyad'dan yardım istemeye gönderdiği kimse

f. 151a.3

Fütühât Ahmed bin A'sem Kûfî tarafından yazılan, Kerbela olayının başlangıcından Muhtar'ın kıyamına kadar olan hadiseleri ihtiva eden Arapça eser. Kitabü'l-Fütûh olarak da bilinir.

f. 342b.11

G

Ğadîr-i Ğum Hz. Muhammed (as.)'in Veda haccı dönüşü vefatının yaklaştığını haber verdiği yer. Hz. Muhammed (as.) burada Şiîler için Hz. Ali'nin imamlığı açısından büyük önem taşıyan, sekaleyn hadisi olarak bilinen hadisi (Kur'an-ı Kerim'i ve ehl-i beytini emanet bıraktığı) söylemiştir.

ğ. 25a.7

Garibeyn Hz. Ali'nin defnedilmek istediği yer

ğ. 75b.9, 77a.1

ğazâ-i Uĥud Hicretin üçüncü senesinde Müslümanlar ile Mekkeli müşrikler arasında Uhud dağında yapılan savaş. Bu savaşta Hz. Hamza şehit olmuştur.(bk. Uĥûd ġazâsı)

g.+da 18a.7, 18a.7

Ġulâm-ı 'Atîġ Hz. Ali'nin hizmetkârı

g. 219b.10

H

Ĥabeş Doġu Afrika'da bir ÷lke, Etiyopya

ĥ. 21a.15

ĥ.+de 117b.5

ĥ.+den 117b.8

ĥ.+e 117a.12, 117a.14, 246b.12

Ĥabeşî Habeşistanlı

ĥ.+nın 165a.7

Ĥabeşî Müslim bin Akil'in oġullarını şehit eden Haris'in cariyesi (bk. câriye-i Ĥabeşî, Ĥabeşî câriye)

ĥ. 156b.12, 163a.12, 163a.14, 163b.15, 164b.3, 165a.15, 165b.7

ĥ.+dir 165a.7

ĥ.+nın 165a.12

h.+ye 165a.4

h.+yi derdmend 164a.4

Ḥabeşī çāriye Müslim bin Akil'in oğullarını şehit eden Haris'in cariyesi (bk. cāriye-i Ḥabeşī, Ḥabeşī)

h. 156b.10, 161b.5-6

Ḥabīb (bk. Muḥammed)

Ḥabīb bin Müzāhir Kerbela'da şehit olanlardan biridir. (bk. Ḥabīb ibn-i Müzāhir, Ḥabīb-i Müzāhir, Ḥabīb-u Müzāhir)

h. 216a.5

h.+e 196b.2

Ḥabīb ibn-i Müzāhir Kerbela'da şehit olanlardan biridir. (bk. Ḥabīb bin Müzāhir, Ḥabīb-i Müzāhir, Ḥabīb-u Müzāhir)

h. 216a.15-216b.1

h.+iñ 217a.11, 217a.13-14

Ḥabīb-i Ḥüdā (bk. Muḥammed)

Ḥabīb-i Müzāhir Kerbela'da şehit olanlardan biridir. (bk. Ḥabīb ibn-i Müzāhir, Ḥabīb bin Müzāhir, Ḥabīb-u Müzāhir)

h. 190b.11-12

Ḥabībullah (bk. Muḥammed)

Ḥabīb-u Müzāhir Kerbela'da şehit olanlardan biridir. (bk. Ḥabīb ibn-i Müzāhir, Ḥabīb-i Müzāhir, Ḥabīb bin Müzāhir)

h. 130b.9

Ḥabībü'l-muḥterem (bk. Muḥammed)

Ḥabīb-ü rabbü'l-‘ālemin (bk. Muḥammed)

Ḥaccāc bin Ḥarezī Ubeydullah bin Ziyad'ın komutanlarından biri

h.+yi 190b.9

Ḥaccü'l-Veda' Hz. Muhammed (as.)'in son haccı

h.+dan 25a.7, 25b.13

h.+ıñdan (edā-yı h.) 24b.5

Ḥāce-i ‘ālem (bk. Muḥammed)

Ḥāce-i Pārisā Şâh-ı Nakşibend Behâeddîn-i Buhârî'nin talebesi Hâce Muhammed Pārisā (öl.1419).Tuhfetü's-Şühedâ'da adı geçen ravilerden biridir.

h. 102b.4, 342b.7

h.+dan 90b.4-5

Ḥacer Hz. İsmail'in annesi

h.+dür 282a.15

Ḥaçer Yezid askeri (bk. Ḥaceru'l-aḥcār, Ḥānī-i Ḥaceru'l-aḥcār)

Haçer-i mel'ün melun Haçer

h. 205a.13-14

Haceru'l-aḥcār Yezid askeri (bk. Haçer, Hânî-i Haceru'l-aḥcār)

Haceru'l-aḥcār-ı mel'ün melun Hacerulahcar

h. 205a.11, 205b.5

Hâcılar bayramı Kurban bayramı

h.+nıñ 171a.12-13

Hadice-i kübrā Hz. Muhammed (as.)'in eşi, Hz. Fatıma'nın annesi (bk. Hadıçetü'l-kübrā, Hadıçe, Hadıçetü'l-kübrā, Hz. Hadıçetü'l-kübrā, Hz. Hadıçetü'l-kübrā)

h.+dur 282a.15

Hadıçetü'l-kübrā Hz. Muhammed (as.)'in eşi, Hz. Fatıma'nın annesi (bk. Hadıçe-i kübrā, Hadıçe, Hadıçetü'l-kübrā, Hz. Hadıçetü'l-kübrā, Hz. Hadıçetü'l-kübrā)

h. 126b.12

Hadıçe Hz. Muhammed (as.)'in eşi, Hz. Fatıma'nın annesi (bk. Hadıçetü'l-kübrā, Hadıçe-i kübrā, Hadıçetü'l-kübrā, Hz. Hadıçetü'l-kübrā, Hz. Hadıçetü'l-kübrā)

h. 39b.13, 60a.10

Hadıçetü'l-kübrā Hz. Muhammed (as.)'in eşi, Hz. Fatıma'nın annesi (bk. Hadıçetü'l-kübrā, Hadıçe, Hadıçe-i kübrā, Hz. Hadıçetü'l-kübrā, Hz. Hadıçetü'l-kübrā)

h. 37b.9-10, 38a.3, 38b.13-14, 40a.12, 40a.8

h.+ya 40a.9

Hadıkatü's-Sü'edā Fuzulî tarafından Türkçe telif edilen eserdir. Hz. Hüseyin ve ehl-i beytinin Kerbela'da şehit edilişini konu alır.

h. 341b.10, 342b.5

h. (kavl-i h.) 59a.1-2

h.+nıñ 10b.14-15

h.+y1 341b.13

Hâfız Ebu'l-Me'ânî Tuhfetü's-Şüheda'da adı geçen ravilerden biri

h. 343b.11

Hafıze Uhud savaşı sonrası Hz. Fatıma ile Uhud dağına gelen kadınlardan biri

h. 18b.7

Hafs Ömer bin Sad-ı Vakkas'ın Muhtar es-Sakafi'nin kızından olan oğlu

h. 324b.11, 326a.2

Hak (bk. Allāh)

Ḥakem Tam adı Mervan bin Hakem'dir. Yezid'in oğlu Muaviye'den sonra hilafete geçen Ümeyyeoğullarının Mervanî kolunun kurucusudur. (bk. Mervān [II], Mervān bin Ḥakem, Mervān-ı Ḥakem)

h. 124b.14

Ḥaḳḳ (bk. Allāh)

Ḥaḳ subhānehu ve te'ālā (bk. Allāh)

Ḥaḳ te'ālā (bk. Allāh)

Ḥāhḳ (bk. Allāh)

Ḥāhḳ-ı Perverdigār (bk. Allāh)

Ḥālīd bin Velīd Hz. Muhammed (as.)'in 'Seyfullah' unvanı verdiği meşhur kumandan, sahâbe

h.+iḡ 211b.2

Ḥālīd bin Yezīd Yezid askeri. Hz. Hüseyin'in şehadetinden sonra onun sarığını almış ve sonrasında akıl bozgunluğu yaşayarak ölmüştür.

h. 304a.12

Ḥālīd bin Ziyād Ubeydullah bin Ziyad'ın komutanlarından biri

h.+iḡ 149a.3

Ḥālīd ibn-i 'Ömer Hz. Muhammed (as.)'in 'Seyfullah' unvanı verdiği

meşhur kumandan Halid bin Velid'in torunu

h. 211b.3

Ḥallāḳ-ı rabbi'l-'arşı'l-'azīm (bk. Allāh)

Ḥallāḳ-ı rabbi'l-mecīd (bk. Allāh)

Ḥallāḳu'l-arşı'l-'azīm (bk. Allāh)

Ḥallāḳu'r-rabbi'l-'azīm (bk. Allāh)

Ḥamīd bin Müslim Hz. Hüseyin'in oğlu Zeynelābidin'i öldürmek için gelen Şimr-i Zilcevşen'i engelleyen kişi

h. 264a.7

Ḥamra Cennetteki hurilerin başındaki melek

h. 326b.12, 326b.13, 327a.2

h.+ya 327a.1

Ḥamza [I] Hz. Muhammed (as.)'in amcası. Uhud Savaşında şehit olmuştur. (bk. Ebā 'Ammār, Ḥz. Ḥamza, Esed-i Nebiyyullāh, Esedullāh)

h. 15a.11, 15a.15, 15a.5, 15b.10, 16a.4, 16a.5, 17a.1, 18a.10, 20b.10

h.+dan 15b.5, 16b.3

h.+nıḡ 20a.9

h.+y1 20a.7

Ḥamzā [II] Ömer bin Sad-ı Vakkas'ın kız kardeşinin oğlu, Hamza bin Muğîre (bk. Ḥamza bin Muğîre)

h. 185a.5

Ḥamza [III] Yezid askeri. Mehal adında birinin oğlu.

h. 226a.15

Ḥamza bin Muğîre Ömer bin Sad-ı Vakkas'ın kız kardeşinin oğlu (bk. Ḥamza [II])

h. 185a.2

Ḥamza-i Ḥarîrî Eba Zer Gıfarî'nin azatlı kölesi. Kerbela'da şehit olanlardan biridir.

h. 217b.4

Ḥandek ğazası Hicretin beşinci yılında Müslümanlarla Mekkeli müşrikler ve müttefikleri arasında Medine'de yapılan savaştır. Şehrin etrafına müdafaa amacıyla kazılan hendeklerden dolayı Hendek Savaşı olarak anılır.

h.+nda 72b.15

Ḥānî Tam adı Hani bin Urve'dir. Müslim bin Akil'i evinde saklamış ve bu yüzden Ubeydullah bin Ziyad tarafından öldürülmüştür. (bk. Ḥānî bin 'Urve, 'Urve [I])

h. 143a.6, 143a.7, 143a.8-9, 144a.11, 144a.11, 144a.13, 144b.1, 144b.10, 144b.4

h.+ye 144a.7

Ḥānî bin Ḥānî Hz. Hüseyin'e Kûfe'ye gelmesi için mektup gönderen Kûfelilerden biri

h. 132a.4

Ḥānî bin Süveyb Yezid askeri

Ḥānî bin Süveyb-i mel'ün melun Hani bin Süveyb

h. 237a.2

Ḥānî bin 'Urve Müslim bin Akil'i evinde saklamış ve bu yüzden Ubeydullah bin Ziyad tarafından öldürülmüştür. (bk. Ḥānî, 'Urve [I])

h. 143a.4, 143a.8-9, 145a.4, 146b.14

h.+nın 144a.3, 144a.6, 145a.2, 154a.3, 174a.10

h.+yi 144b.12-13, 144b.15

Ḥānî-i Ḥaceru'l-aḥcār Yezid askeri (bk. Ḥaceru'l-aḥcār, Ḥaçer)

Ḥānî-i Ḥaceru'l-aḥcār-ı merdūd kovulmuş Hanî-i Hacerulahcar

h. 205a.6-7

Ḥanzala bin Sa'īd Hz. Hüseyin taraftarlarındandır. Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir.

h. 218b.8-9

Ḥarem-i Ka'be Kabe'nin içi (bk. Ḥarem-i Ka'be-i şerîf)

h.+de 58b.7

h.+ye 57b.14

Ḥarem-i Ka'be-i şerîf Kabe'nin içi (bk. Ḥarem-i Ka'be)

h.+de 56a.11

Ḥāricī Yezid ordusu ve Yezid taraftarları (bk. Ḥāricī)

h.+ler 214b.3

Ḥāricī dīnī Hz. Hasan'ın oğlu Kasım'ın Yezid ordusuna 'Müslümanlıktan hariç' olduğunu söylemesiyle oluşan terim

h. 229a.12

Ḥāricī Yezid ordusu ve Yezid taraftarları (bk. Ḥāricī)

h.+lerden 21a.11

Ḥāris Müslim bin Akil'in çocuklarını öldüren kişi

h.+ıı 163a.4, 165b.13

Ḥāris-i mel'ūn melun Haris

h. 158b.13, 158b.15, 159a.8, 159b.11, 160b.4, 161a.3, 161b.14, 162a.10, 162b.4, 164b.11, 165b.6

h.+a 160a.5-6

Ḥāris-i münāfık münafık Haris

h. 160a.11, 160b.12

Ḥarrān günümüzde Şanlıurfa'ya bağlı bir ilçedir. Kerbela hadisesinden sonra kesilen başların götürüldüğü yerlerden biridir. (bk. menzil-i Ḥarrān)

h.+dadır 274b.6

Ḥārūn [I] Harun peygamber (bk. Ḥz. Ḥārūn)

h. 78b.15, 93a.2

h.+a 301a.12

h.+ıı 78b.15

Ḥārūn [II] Tam adı Aziz bin Harun'dur. Kerbelâ hadisesinden sonra Hz. Hüseyin'in eşi Şöhrebanu'nun cariyesi Şirin ile evleneceği, rüyasında Hz. Musa tarafından kendisine bildirilmiştir. (bk. 'Aziz, 'Aziz bin Ḥārūn)

h. 279a.12

Ḥasan [I] Hz. Muhammed (as.)'in torunu, Hz. Fatıma ile Hz. Ali'nin oğlu

h. 6b.7, 31b.3, 40b.15, 41a.1, 79a.11,
79a.2, 79a.3, 97b.7, 97b.7, 98b.6,
123a.13, 284b.1

h.+a 97b.15, 97b.8

h.+dan 41a.2

h.+ım 81a.15

Ebū Muḥammed Hz. Hasan'ın
künyesi

e. 78a.11

Ḥasan-ı ḥulku'r-rızā güzel ahlaklı
Hasan

h. 127a.5

Ḥasanü'l-müctebā Hasanü'l-mücteba

h. 280b.1, 284b.1

Ḥz. ḥānedān-ı Muṣṭafā Hz.
Muhammed'in hanedanı, soyu

h.+ya 91b.10

Ḥz. Ḥasan Hz. Hasan

h. 6b.6, 6b.9, 28b.10, 28b.13, 28b.8,
31b.7, 34a.4, 35a.2, 35a.9, 37b.3,
40b.15, 48a.8, 49b.13-14, 52a.5, 52a.8,
54a.1, 54a.3, 55b.2, 55b.8, 60a.6,
74a.12, 96b.3, 101b.3

h.+ıñ 54b.3

Ḥz. Ḥasanu'l-müctebā Hz. Hasanu'l-
mücteba

h. 126b.12, 296a.13, 296b.12, 327a.7

h.+nıñ 300b.3

Ḥz. İmām-ı Ḥasan Hz. İmam-ı Hasan

h. 4b.15, 41a.7, 41b.15, 47b.5-5,
47b.8, 48b.2, 48b.7, 52b.4, 53b.12,
62b.8, 65b.2, 70b.13, 71a.10-11, 73a.8,
74b.15, 75b.4, 75b.7-8, 76a.2, 76b.14,
78a.10, 78a.15, 78a.7, 79a.6, 79b.3,
80a.9, 80b.2-3, 80b.6, 81a.6, 81b.11,
81b.5-6, 82a.11, 82b.13, 82b.5-6,
83b.14, 83b.2-3, 84b.12, 86a.13,
86a.13-14, 86b.3, 86b.7-8, 87a.6-7,
88a.11, 88a.2, 88a.6, 88b.9, 89a.4,
89b.15, 90a.12, 90b.2-3, 90b.7, 91b.6-7,
93a.3, 94b.14, 94b.7, 95a.10, 95a.12,
95b.12, 95b.3, 96b.1, 97b.10, 97b.6,
98b.11, 101b.12, 101b.7-8, 103b.1-2,
104b.12, 107a.7, 109a.6, 115b.15,
123a.12, 158b.4-5, 159a.14-15, 195b.9,
223a.4-5, 223a.5, 226b.6, 229a.7-8,
328a.15, 330a.13, 345b

h.+a 84a.13, 84a.2, 87a.6, 90b.5,
96b.9, 97b.12, 98a.8, 104b.11, 168b.2,
220b.13-14, 327b.1

h.+da 82a.6

h.+dan 88a.12

h.+dır 42a.14, 273a.6

h.+ı 79a.9, 80a.3, 83a.14, 86a.10,
86a.2, 99a.1

h.+ıı 82a.9-10, 86a.5, 86b.6, 87b.9-10, 87b.15, 88b.5, 89a.14, 90a.3, 96a.13, 224a.7

h.+ııdır 90a.8, 95a.8-9

Hız. İmām-ı Hasan-ı hulku'r-rızā
güzel ahlaklı İmam-ı Hasan

h. 127b.2, 207a.3, 208a.2, 227a.7, 228b.8, 327a.8-9, 328b.8

h.+dır 208a.3

h.+yı 227a.3, 327a.13-14

h.+nıı 224b.15-225a.1, 228a.7

Hız. İmām-ı Hasan-ı'l-müctebā Hz.
İmam-ı Hasan-ı'l-Mücteba

h. 233b.2-3, 262a.7, 307b.1-2, 328b.4-5

h.+nıı 226b.14-15

İmām-ı Hasan İmam-ı Hasan

i. 41a.4, 49a.11, 51b.3, 71a.11, 71b.8, 71b.9, 76b.8, 79a.4, 84b.2, 84b.5, 102a.10

i.+a 40b.15, 96b.8, 97b.10

i.+dan 85a.1, 168a.3-4

i.+ıı 102a.10

Nāki Hz. Hasan'ın lakaplarından biri

n. 78a.11

Tevfik Hz. Hasan'ın lakaplarından biri
t. 78a.12

Hasan [II] Hz. Hasan'ın Musul'da evinde kaldığı kişi. Bu kişi, kendi evinde Hz. Hasan'ı zehirlemiştir.

h. 83b.9

Hasan-ı hulku'r-rızā (bk. Hasan [I])

Hasan-ı'l-müctebā (bk. Hasan [I])

Haşır Tam adı Hasir bin Temir'dir. Medine'nin yağmalanması olayında görevli Müslim bin Ukbe'nin ölümünden sonra komutan seçilmiştir. (bk. Haşır bin Temir, Haşır ibn-i Temir)

h.+ıı 311a.8

Haşır bin Muğire Yezid askeri

h. 273b.5

Haşır bin Temir Medine'nin yağmalanması olayında görevli Müslim bin Ukbe'nin ölümünden sonra komutan seçilen kişidir. (bk. Haşır, Haşır ibn-i Temir)

h. 186b.2, 311a.11, 315a.10

h.+i 311a.5

Haşır bin Temir-i mel'un melun
Hasir bin Temir

h. 318b.13

Ḥaṣīr ibn-i Temīr Medine'nin yağmalanması olayında görevli Müslim bin Ukbe'nin ölümünden sonra komutan seçilen kişidir. (bk. Ḥaṣīr bin Temīr, Ḥaṣīr)

Ḥaṣīr ibn-i Temīr-i mel'ūn melun Hasir ibn-i Temir

h. 319a.9-10

Ḥāṣim Tam adı Ḥaṣim bin Utbe bin Ebi Vakkas'tır. Ömer bin Sad-ı Vakkas'ın amcasının oğludur. Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir. (bk. Ḥāṣim bin 'Utbe-i Sa'd ibn-i Ebī Vakkās, Hz. Ḥāṣim)

h. 214b.13, 214b.14, 214b.6, 215b.12, 215b.14

h.+e 214b.5, 215a.11

Ḥāṣim bin 'Utbe-i Sa'd ibn-i Ebī Vakkās Ömer bin Sad-ı Vakkas'ın amcasının oğludur. Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir. (bk. Ḥāṣim, Hz. Ḥāṣim)

h. 214a.6-7

Ḥatem-i ṣāh-ı ṣūhedā (bk. Hüseyin)

Ḥatemü'l-mürselin (bk. Muhammed)

Ḥavālī Kerbela hadisesinden sonra kesilen başların götürüldüğü yerlerden biridir.

h. 281a.10, 281b.5

Ḥavāric Hariciler, Yezid ve taraftarları

h.+dendir 69a.4

Ḥavāriyyūn Hz. İsa'nın dostları olan ve Hristiyanlığı yayan on iki kişi

h. 180b.8

h.+ıla 180b.7

Ḥavlī Tam adı Ḥavlī bin Yezid-i Eṣbāhī'dir. Hz. Hüseyin'in şehadetinden sonra başını Kûfe'ye Ubeydullah bin Ziyad'a götürmekle görevlendirilmiştir. (bk. Ḥavlī bin Yezid-i Eṣbāhī, Ḥavlī bin Yezid)

Ḥavlī-yi mel'ūn melun Havli

h. 266b.13

Ḥavlī bin Yezid Tam adı Ḥavlī bin Yezid-i Eṣbāhī'dir. Hz. Hüseyin'in şehadetinden sonra mübarek başını Kûfe'ye Ubeydullah bin Ziyad'a götürmekle görevlendirilmiştir. (bk. Ḥavlī bin Yezid-i Eṣbāhī, Ḥavlī)

h. 265b.13-265b.14, 294b.6

h.+in 266a.1

Ḥavlī bin Yezid-i Eṣbāhī Hz. Hüseyin'in şehadetinden sonra mübarek başını Kûfe'ye Ubeydullah bin Ziyad'a

götürmekle görevlendirilmiştir. (bk. Havlî bin Yezid, Havlî)

h. 253b.5

h.+ye 264a.13-14

Haydâr-ı kerrâr (bk. 'Alî)

Hay (kabilesi) bir kabile adı (bk. Benî Hay)

h. 9b.14, 9b.15

Hayber kal'ası Hicaz'da Medine-Suriye yolu üzerinde bulunan, Hz. Ali tarafından fethedilen kale (bk. Kal'a-i Hayber)

h.+na 64a.15

Hız. 'Abbās (İbn-i 'Abbās) Hz. Abbas'ın oğlu Abdullah. Çok hadis rivayet edenler arasında yer alan sahâbeden olduğu bilinir. (bk. 'Abdullāh bin 'Abbās, 'Abbās oğlu, Hız. 'Abbāsın oğlu 'Abdullāh, Hız. 'Abdullāh [I], Hız. 'Abbās oğlu 'Abdullāh, Hız. 'Abbās oğlu, 'Abdullāh [III], 'Abdullāh bin 'Abbās, Ebu'l-'Abbās, Hız. 'Abdullāh ibn-i 'Abbās, İbn-i 'Abbās)

h. 257a.10

h.+dan 79a.15

Hız. 'Abbās [I] Hz. Muhammed (as.)'in amcası (bk. 'Abbās [I])

h. 15b.3, 15b.6, 17b.13, 30a.6, 57b.13, 59b.2, 80b.1, 87b.7, 187b.5

h.+ııı 135b.15

Hız. 'Abbās [II] Hz. Ali'nin Ebu'l-Fazl sanıyla da anılan oğlu (bk. 'Abbās [II], 'Abbās-u 'Alî, 'Abbās bin 'Alî, Hız. 'Abbās bin 'Ali, Hız. 'Abbās bin 'Ali ibn-i Ebi Tālib, Hız. 'Abbās bin 'Aliyyü'l-Murtezā)

h. 192a.5, 192a.9, 226b.1, 237b.11, 238a.10, 239a.7, 239b.13, 240a.8

h.+a 196b.1, 237a.5

h.+ı 239b.2

h.+ııı 27b.13, 30a.13, 239a.10, 239a.14, 240b.8

Hız. 'Abbās bin 'Ali Hz. Ali'nin Ebu'l-Fazl sanıyla da anılan oğlu (bk. 'Abbās [II], 'Abbās-u 'Alî, 'Abbās bin 'Alî, Hız. 'Abbās [II], Hız. 'Abbās bin 'Ali ibn-i Ebi Tālib, Hız. 'Abbās bin 'Aliyyü'l-Murtezā)

h.+yi 227b.6-7

Hız. 'Abbās bin 'Ali ibn-i Ebi Tālib Hz. Ali'nin Ebu'l-Fazl sanıyla da anılan oğlu (bk. 'Abbās [II], 'Abbās-u 'Alî, 'Abbās bin 'Alî, Hız. 'Abbās [II], Hız. 'Abbās bin 'Ali, Hız. 'Abbās bin 'Aliyyü'l-Murtezā)

h. 226a.13

Hız. 'Abbās bin 'Aliyyü'l-Murtezā Hz. Ali'nin Ebu'l-Fazl sanıyla da anılan oğlu (bk. 'Abbās [II], 'Abbās-u 'Alī, 'Abbās bin 'Alī, Hız. 'Abbās [II], Hız. 'Abbās bin 'Ali, Hız. 'Abbās bin 'Ali ibn-i Ebi Tālib)

h. 237b.7, 238b.2-3

Hız. 'Abbāsın oğlu 'Abdullāh Hz. Abbas'ın oğlu Abdullah. Çok hadis rivayet edenler arasında yer alan sahâbeden olduğu bilinir. (bk. 'Abdullāh bin 'Abbās, 'Abdullāh [III], 'Abbās oğlu, Hız. 'Abbās oğlu 'Abdullāh, Hız. 'Abbās oğlu, Hız. 'Abdullāh [I], 'Abdullāh bin 'Abbās, Ebu'l-'Abbās, Hız. 'Abbās, Hız. 'Abdullāh ibn-i 'Abbās, İbn-i 'Abbās)

h. 257b.3

Hız. 'Abbās oğlu 'Abdullāh Hz. Abbas'ın oğlu Abdullah. Çok hadis rivayet edenler arasında yer alan sahâbeden olduğu bilinir. (bk. 'Abdullāh bin 'Abbās, 'Abbās oğlu, Hız. 'Abbāsın oğlu 'Abdullāh, Hız. 'Abbās oğlu 'Abdullāh, Hız. 'Abbās oğlu, Hız. 'Abdullāh [III], 'Abdullāh bin 'Abbās, Ebu'l-'Abbās, Hız. 'Abbās, Hız. 'Abdullāh ibn-i 'Abbās, İbn-i 'Abbās)

h. 88a.4-5

Hız. 'Abbās oğlu Hz. Abbas'ın oğlu Abdullah. Çok hadis rivayet edenler arasında yer alan sahâbeden olduğu bilinir. (bk. 'Abdullāh bin 'Abbās, 'Abbās oğlu, Hız. 'Abbāsın oğlu 'Abdullāh, Hız. 'Abbās oğlu 'Abdullāh, 'Abdullāh [III], Hız. 'Abdullāh [I], 'Abdullāh bin 'Abbās, Ebu'l-'Abbās, Hız. 'Abbās, Hız. 'Abdullāh ibn-i 'Abbās, İbn-i 'Abbās)

h.+nuḡ 99b.3

Hız. 'Abdullāh [I] Hz. Abbas'ın oğlu Abdullah. Çok hadis rivayet edenler arasında yer alan sahâbeden olduğu bilinir. (bk. 'Abdullāh bin 'Abbās, 'Abbās oğlu, Hız. 'Abbāsın oğlu 'Abdullāh, Hız. 'Abbās oğlu 'Abdullāh, Hız. 'Abbās oğlu, 'Abdullāh [III], 'Abdullāh bin 'Abbās, Ebu'l-'Abbās, Hız. 'Abbās, Hız. 'Abdullāh ibn-i 'Abbās, İbn-i 'Abbās)

h. 11b.15, 99b.11

h.+ıṇ 99b.15

Hız. 'Abdullāh [III] Hz. Hasan'ın oğlu. Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir. (bk. 'Abdullāh [V], Hız. 'Abdullāh bin İmām-ı Hasan-ı hülku'r-rızā)

h. 223a.11, 223a.6, 225a.1, 225a.3, 225b.15

h.+a 224a.7-8

h.+1 226a.12, 226b.3, 226b.8

Hız. ‘Abdullāh bin İmām-ı Hasan-ı hülku'r-rızā Hz. Hasan'ın oğlu. Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir. (bk. ‘Abdullāh [V], Hız. ‘Abdullāh [II])

h. 226a.10

Hız. ‘Abdullāh ibn-i ‘Abbās Hz. Abbas'ın oğlu Abdullah. Çok hadis rivayet edenler arasında yer alan sahâbeden olduğu bilinir. (bk. ‘Abdullāh bin ‘Abbās, ‘Abbās oğlu, Hız. ‘Abbāsın oğlu ‘Abdullāh, Hız. ‘Abbās oğlu ‘Abdullāh, Hız. ‘Abbās oğlu, Hız.-i ‘Abdullāh, ‘Abdullāh [III], ‘Abdullāh bin ‘Abbās, Ebu'l-‘Abbās, Hız. ‘Abbās, İbn-i ‘Abbās)

h.+dan 169b.11

Hız. ‘Abdullāh ibn-i Mes‘ūd Tuhfetü's-Şühedâ'da adı geçen ravilerden biridir. Tam adı Ebû Abdurrahmân Abdullāh bin Mes‘ūd bin Gāfil bin Habīb el-Hüzelî. İlk müslümanlardan ve aşere-i mübeşşeredendir. (bk. ‘Abdullāh bin Mes‘ūd)

h.+dan 28a.1

Hız. ‘Abdu'l-muṭṭalib Hz. Muhammed (as.)'in baba tarafından dedesi (bk. ‘Abdu'l-muṭṭalib)

h. 127b.7

Hız. ‘Abdurrahmān İslam'ın birinci halifesi Hz. Ebubekir'in oğlu. Muâviye bin Ebû Süfyân'ın, oğlu Yezid'i veliaht tayin etmesine Hz. Hüseyin, Abdullah bin Zübeyr ve Abdullah bin Ömer'le birlikte karşı çıkmış ve ona biat etmemiştir. (bk. ‘Abdurrahmān, ‘Abdurrahmān bin Ebû bekr, ‘Abdurrahmān ibn-i Ebû bekr)

h. 104a.12-13, 105a.14

Hız. Ādem Adem peygamber (bk. Ādem, Hız. Ādem peygamber)

h. 42a.3, 45b.11

h.+den 300b.7

h.+dir 280a.5

h.+e 334a.13

Hız. Ādem peygamber Adem peygamber (bk. Ādem, Hız. Ādem)

h. 333b.13

h.+den 259b.10

Hız. ‘Ali (bk. ‘Alī)

Hız. ‘Ali bin Mūsā er-Rızā İsnâaşeriyye'ye göre on iki imamın sekizincisidir. Tuhfetü's-Şühedâ'da adı geçen ravilerden biridir.

h. 21a.8

h.+dan 341a.5-6

Hız. 'Ali Ekber Hz. Hüseyin'in büyük oğlu Ali Ekber. Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir. (bk. 'Ali Ekber, 'Ali ibn-i İmâm-ı Hüseyin bin Hız. şah-ı merdân-ı 'Aliyyü'l-Murtezâ, 'Ali [I])

h. 187b.5-6, 240a.12

Hız. 'Ali ibn-i Ebî Tâlib (bk. 'Alî)

Hız. âl-i Resûl Hz. Hüseyin ve ehl-i beyti

h.+den 246b.15

h.+e 229b.14

Hız. 'Aliyyü'l-Murtezâ (bk. 'Alî)

Hız. 'Aliyyü'l-Murtezâ ibn-i Ebî Tâlib
(bk. 'Alî)

Hız. 'Aliyyü'l-Murtezâ ibn-i Ebû Tâlib
(bk. 'Alî)

Hız. 'Alkame Şiraz kalesinin şahıdır. Hz. Hüseyin'in şehadetinden sonra intikam için Yezidle savaşmıştır. (bk. 'Alkame)

h. 306a.13, 306b.13

h.+nıj 308a.5, 308a.8

h.+ye 308b.2

h.+yi 308a.4

Hız. Allâh (bk. Allâh)

Hız. Allâh 'azîmü's-şân (bk. Allâh)

Hız. Allâh te'âlâ (bk. Allâh)

Hız. Allâh tebârek ve te'âlâ (bk. Allâh)

Hız. 'Ammârî Tam adı Ammar İbn-i Umeyr'dir. Ubeydullah bin Ziyad'ın başı kesildikten sonra burnuna giren yılanı görmüş ve nakletmiştir.

h.+den 305a.10-11

Hız. Âsiyye Hâtûn Firavun'un karısı (bk. Âsiyye [I])

h. 333b.2-3

Hız. 'Avn Hz. Ali'nin Esmâ bint-i Umeys'ten olan oğlu. Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir. (bk. 'Avn, 'Avn-ı 'Ali, 'Avn bin 'Ali, 'Avn bin 'Aliyyü'l-Murtezâ, Hız. 'Avn bin 'Aliyyü'l-Murtezâ)

h. 236b.8

Hız. 'Avn bin 'Aliyyü'l-Murtezâ Hz. Ali'nin Esmâ bint-i Umeys'ten olan oğlu. Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir. (bk. 'Avn, 'Avn-ı 'Ali, 'Avn bin 'Ali, 'Avn bin 'Aliyyü'l-Murtezâ, Hız. 'Avn)

h. 235a.7-8

Hız. 'Âyişe Hz. Muhammed (as.)'in eşi, Hz. Ebubekir'in kızı (bk. Hız. 'Âyişe-i Şiddîka, 'Âyişe-i Şiddîka)

h. 18b.7, 26a.12, 106a.9

Hız. 'Âyişe-i Şiddîka Hz. Muhammed (as.)'in eşi, Hz. Ebubekir'in kızı

h. 27b.14, 29a.7, 38b.14, 105a.1, 105a.6, 106a.10

h.+y1 105a.4

Hız. 'Azrā'ıl Dört büyük melekten biri, ölüm meleği (bk. Hız. 'Azrā'ıl, Melekü'l-Mevt)

h. 37a.6

Hız. Bārī te'ālā (bk. Allāh)

Hız. Bilāl Habeşī Hz. Muhammed (as.)'in müezzini (bk. Bilāl, Bilāl Habeşī)

h. 14a.14, 32b.12-13

Hız. Cābir Tam adı Cabir bin Abdullah el-Ensārī'dir. En çok hadis rivayet eden sahâbelerden biridir. Tuhfetü's-Şühedâ'da adı geçen ravilerdendir. (bk. Hız. Cābir-i Ensārī)

h. 60a.2-3

Hız. Cābir-i Ensārī Tam adı Cabir bin Abdullah el-Ensārī'dir. En çok hadis rivayet eden sahâbelerden biridir. Tuhfetü's-Şühedâ'da adı geçen ravilerdendir. (bk. Hız. Cābir)

h. 344b.10

Hız. Ca'fer Ebu Talib'in oğlu, Hz. Ali'nin kardeşi (bk. Ca'fer [I], Ca'fer ibn-i Ebū Tālib, Ca'fer-i Tayyār, Hız. Ca'fer-i Tayyār)

h. 21a.15, 22b.13

h.+i 22a.8

h.+iη 22a.12

Hız. Ca'fer-i Tayyār Ebu Talib'in oğlu, Hz. Ali'nin kardeşi (bk. Ca'fer [I], Ca'fer ibn-i Ebū Tālib, Ca'fer-i Tayyār, Hız. Ca'fer)

h. 21a.14, 21b.12, 21b.8-9, 80b.1

h.+iη 222a.12

h.+uη 21b.11, 22a.10, 22b.4, 22b.9

Hız. Cebrā'ıl Dört büyük melekten biri, vahiy meleği (bk. Cebrā'ıl, Cebrāyil-i Emīn, Hız. Cebrā'ıl-i Emīn, Hız. peyk-i Cebrā'ıl)

h. 7b.9, 10a.15, 20a.14, 23a.10, 23b.7, 26a.2, 29a.11, 32b.2, 32b.9, 34a.12, 36a.10, 36b.11, 36b.4, 36b.7, 37a.6, 37b.12, 37b.13, 38a.2, 39a.4, 39b.14, 42a.14, 42b.1, 43a.13, 45a.14, 45a.4, 45a.9, 45b.8-9, 48a.1, 54b.14, 59b.4, 60a.13-14, 78b.13, 79b.11, 90a.11, 93a.1, 93a.12, 94b.12, 94b.9, 95a.3-4, 95a.6, 95b.1, 95b.13, 95b.15-96a.1, 95b.2, 95b.5, 96a.11, 96a.3, 96a.9, 96b.2, 97b.2, 98a.8, 99a.12, 102b.4-5, 166a.13, 166a.15, 166b.10, 166b.5, 166b.9, 167b.9-10, 291b.8, 303a.10, 303b.4, 303b.8, 334a.1, 334a.7

h.+den 34b.11

h.+e 36a.8, 290b.10

h.+iñ 95b.4

Hız. Cebrā'īl-i Emīn Güvenilir Cebrail
(bk. Cebrā'īl, Cebrāyil-i Emīn, Hız.
Cebrā'īl, Hız. peyk-i Cebrā'īl)

h. 94a.7

Hız. Cenāb-ı Bārī (bk. Allāh)

Hız. Cenāb-ı Bārī te'ālā (bk. Allāh)

Hız. Deşt-i Kerbelā (bk. Hüseyin)

Hız. Dāvūd Davud peygamber (bk.
Dāvūd, Hız. Dāvūd peygamber)

h. 288b.2, 335b.12, 336a.3

Hız. Dāvūd peygamber Davud
peygamber (bk. Dāvūd, Hız. Dāvūd)

h. 335b.13-14

h.+iñ 288b.4

Hız. Deşt-i Kerbelā-yı İmām-ı Hüseyin
(bk. Muḥammed)

Hız. Dıhye Ticaretle uğraşan sahabedir.
Cebrail nüzul ettiğinde bu kişinin
suretine girmiştir. (bk. Dıhye)

h. 95b.2

Hız. Ebī Tālib bin 'Abdu'l-muṭṭalib Hz.
Muḥammed (as.)'in amcası, Hz. Ali'nin
babası Ebu Talib (bk. Ebū Tālib, Hız.
Ebū Tālib)

h. 80a.12

Hız. Ebū bekr [I] İslam'ın birinci halifesi
(bk. Ebū bekr [I], Hız. Ebū bekr es-
Şiddīk)

h. 6a.13-14, 8a.9, 33a.6, 92b.2, 93a.5,
103a.11-12, 104b.3, 280a.14-15

h.+i 8b.2

h.+iñ 104a.12-13

Hız. Ebū bekr [II] Hz. Ali'nin oğlu
Ebubekir (bk. Ebū bekr [II])

h. 233b.6

Hız. Ebū bekr es-Şiddīk İslam'ın birinci
halifesi (bk. Hız. Ebū bekr [I], Ebū bekr
[I])

h. 118a.14

Hız. Ebū Sa'id-i Huzrī Hz. Muhammed
(as.)'in vefatında yanında bulunan
kişilerdendir. Çok hadis rivayet eden
sahâbelerden biridir.

h.+den 28a.11

Hız. Ebū Tālib Hz. Muhammed (as.)'in
amcası, Hz. Ali'nin babası (bk. Ebū
Tālib, Hız. Ebī Tālib bin 'Abdu'l-
muṭṭalib)

h. 58a.10

Hız. eṣṣaḥu'l-mütekellimīn Kemāleddīn
Hüseyin Vā'iz Tam adı Kemāleddīn

Hüseyin Vaiz Kaşifî'dir. Hz. Hüseyin'in Kerbela'da şehit edilmesini konu alan Ravzatü's-Şüheda adlı Farsça eserin müellifidir. (bk. Kemâleddîn Hüseyin Vâ'iz, Hz. Mevlânâ Hüseyin)

h. 341b.1-2

Hz. Emîr (bk. 'Alî)

Hz. Emîrû'l-mü'minîn (bk. 'Alî)

Hz. Emîrû'l-mü'minîn (bk. Hüseyin)

Hz. Emîrû'l-mü'minîn 'Ali bin Ebî Tâlib (bk. 'Alî)

Hz. Emîrû'l-mü'minîn 'Ali ibn-i Ebû Tâlib (bk. 'Alî)

Hz. Emîrû'l-mü'minîn 'Aliyyü'l-Murtezâ (bk. 'Alî)

Hz. Emîrû'l-mü'minîn 'Aliyyü'l-Murtezâ ibn-i Ebî Tâlib (bk. 'Alî)

Hz. Enes bin Mâlik Hz. Muhammed (as.)'e hizmetinden dolayı 'Hâdimü'n-Nebî' lakabıyla tanınır. En çok hadis rivayet eden sahabilerden biridir. (bk. Enes, Enes ibn-i Mâlik, Enes bin Mâlik, Hz. Enes, Mâlik oğlu)

h. 344b.12

h.+den 79a.3-4

Hz. Enes Tam adı Enes bin Malik'tir. Hz. Muhammed (as.)'e hizmetinden dolayı

'Hâdimü'n-Nebî' lakabıyla tanınır. En çok hadis rivayet eden sahabilerden biridir. (bk. Enes, Enes ibn-i Mâlik, Enes bin Mâlik, Hz. Enes bin Mâlik, Mâlik oğlu)

h. +den 45a.12

Hz. Enes'in oğlu Muhammed Hz. Hüseyin taraftarlarındandır. Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir.

h. 239a.13

Hz. Erkam İlk müslüman olan sahabelerden biri (bk. Erkam)

h.+1 267b.10

Hz. Esedullâh-ı velî (bk. 'Alî)

Hz. Fahr-i cihân (bk. Muhammed)

Hz. Fahr-i cihân 'aleyhi efdalü's-salavât ve ekmelü't-tahıyyât (bk. Muhammed)

Hz. Fahr-i kâyinât (bk. Muhammed)

Hz. Fahr-i kevineyn (bk. Muhammed)

Hz. Fâtıma [I] (bk. Fâtıma [I])

Hz. Fâtıma [II] Hz. Ali'nin annesi Fatıma bint-i Esed (bk. Fâtıma [II], Hz. Fâtıma bint-i Esed)

h. 57b.7, 58a.1, 58a.14, 58a.2, 58a.4, 58b.4, 58b.5, 58b.7, 59b.7, 59b.8

h.+nıñ 57b.3

h.+ya 57b.15

h.+yı 57b.1

Hz. Fâtıma bint-i Esed Hz. Ali'nin annesi (bk. Fâtıma [II], Hz. Fâtıma [II])

h. 57a.13, 57b.12-57b.12, 57b.6-7, 58a.8

h.+dır 80a.11

h.+ıñ 91a.13

Hz. Fâtımatü'z-zehrâ (bk. Fâtıma [I])

Hz. Fuẕûlî Hadikatü's-Süedâ'nın müellifi (bk. Fuẕûlî)

h. 4a.12-13, 5b.6, 346a, 346a

h.+nıñ 341a.2

Hz. Hâbîb (bk. Muḥammed)

Hz. Hâbîb-ü ekrem ve Nebiyy-i muḥteremeyn (bk. Muḥammed)

Hz. H̱âce-i 'âlem (bk. Muḥammed)

Hz. H̱âce-i kâyinât (bk. Muḥammed)

Hz. Hâdîcetü'l-kübrâ Hz. Muhammed (as.)'in eşi, Hz. Fatıma'nın annesi (bk. Hâdîcetü'l-kübrâ, Hâdîçe, Hâdîcetü'l-kübrâ, Hadîce-i kübrâ, Hz. Hâdîcetü'l-kübrâ)

h. 135b.5-6

Hz. Hâdîcetü'l-kübrâ Hz. Muhammed (as.)'in eşi, Hz. Fatıma'nın annesi (bk. Hâdîcetü'l-kübrâ, Hâdîçe, Hâdîcetü'l-kübrâ, Hz. Hâdîcetü'l-kübrâ, Hadîce-i kübrâ)

h. 11b.4-5, 16b.7, 38a.10-11, 38a.9, 38b.10, 39b.11-12, 40a.10, 40a.4-5, 60a.12-13, 80a.10, 266b.8, 327a.5, 333b.4

h.+dan 39b.1-2, 60a.7

h.+nuñ 37b.7

h.+ya 38a.5, 39a.6, 40b.8

Hz. Hâḳ (bk. Allāh)

Hz. Hâlîl İbrahim peygamber (bk. Hz. İbrâhim [II], Hz. İbrâhim Hâlîl, Hz. İbrâhim Hâlîlullāh, İbrâhim [II])

h. 40a.12

Hz. Hâmza Hz. Muhammed (as.)'in amcası. Uhud Savaşında şehit olmuştur. (bk. Ebā 'Ammār, Hâmza [II], Esed-i Nebiyyullāh, Esedullāh)

h. 15a.1, 15a.9, 15b.6, 16a.7-8, 17b.15, 18a.11, 19b.14, 20a.1, 20b.13, 20b.14, 20b.9, 80a.15-80b.1

h.+nıñ 19b.15, 20a.3-4

h.+nuñ 20b.1

h.+y1 17b.13-14, 18a.4-5, 19b.12-13,
73b.2

Hız. Hamza-i bā-safā huzur içindeki
Hz. Hamza

h. 127a.4

Hız. hānedān-ı Muşţafā (bk. Hasan [I])

Hız. Hārūn Harun peygamber (bk. Hārūn
[I])

h. 277b.12, 279a.9, 333b.15

Hız. Hasan (bk. Hasan [I])

Hız. Hasanu'l-müctebā (bk. Hasan [I])

Hız. Hāşim Tam adı Haşim bin Utbe bin
Ebi Vakkas'tır. Ömer bin Sad-ı
Vakkas'ın amcasının oğludur.
Kerbela'da şehit olanlardan biridir. (bk.
bk. Hāşim, Hāşim bin 'Utbe-i Sa'd ibn-i
Ebī Vakkās)

h. 214b.10, 215b.3

h.+e 215a.9

Hız. Hāşim-i derdmend derd sahibi
Hz. Haşim

h.+i 215a.3

Hız. Havvā Adem peygamberin eşi,
yaratılan ilk kadın

h. 45b.11, 333a.14

h.+y1 42a.4

Hız. Hurr Tam adı Hurr bin Yezid'dir.
Kerbela'da savaş esnasında Hz. Hüseyin
tarafına geçmiştir. Kerbela'da şehit
olanlardan biridir. (bk. Hurr [II], Hurr
bin Yezid, Yezid oğlu Hurr)

h.+u1 202a.8

Hız. Hüseyin (bk. Hüseyin)

Hız. Hüseyin-i deşt-i Kerbelā (bk.
Hüseyin)

Hız. Hüseyin-i Mazlūm (bk. Hüseyin)

Hız. İbn-i 'Abbās Hz. Abbas'ın oğlu
Abdullah. Çok hadis rivayet edenler
arasında yer alan sahâbeden olduğu
bilinir. (bk. 'Abdullāh bin 'Abbās,
'Abbās oğlu, Hız. 'Abbāsın oğlu
'Abdullāh, Hız. 'Abbās oğlu 'Abdullāh,
Hız. 'Abbās oğlu, Hız. 'Abdullāh [I],
'Abdullāh [III], 'Abdullāh bin 'Abbās,
Ebu'l-'Abbās, Hız. 'Abbās, Hız.
'Abdullāh ibn-i 'Abbās, İbn-i 'Abbās)

h. 35a.1, 60b.9

Hız. İbrāhim [I] Hz. Muhammed (as.)'in
oğlu (bk. İbrāhim [I])

h. 23a.7, 80a.15

h.+i 23b.6

Hız. İbrāhim [II] İbrahim peygamber
(bk. Hız. İbrāhim Hālīl, Hız. İbrāhim
Hālīlullāh, İbrāhim [II], Hız. Hālīl)

h. 117b.15, 331b.10, 331b.13, 331b.7

H. İbrâhim Hâlîl İbrahim peygamber (bk. H. İbrâhim [II], H. İbrâhim Hâlîlullâh, İbrâhim [II], H. Hâlîl)

h. 128b.13-14

H. İbrâhim Hâlîlullâh İbrahim peygamber (bk. H. İbrâhim [II], H. İbrâhim Hâlîl, İbrâhim [II], H. Hâlîl)

h. 54a.9-10, 280a.7-8

H. İbrâhim Maḳāmı Kâbe'nin inşası esnasında Hz. İbrâhim'in üzerine çıkarak duvar ördüğü ve üstünde insanları hacca davet ettiği taş ya da taşın bulunduğu yer. (bk. maḳām-ı İbrâhîm)

h.+na 117b.15

H. imāme-i şerîf Hz. Hüseyin'in Kerbelâ'da taktığı sarık

h.+in 304a.13

H. İmām-ı 'Alî (bk. 'Alî)

H. İmām-ı 'Alî ibn-i Ebî Tâlib (bk. 'Alî)

H. İmām-ı 'Aliyyü'l-Murtezâ (bk. 'Alî)

H. İmām-ı A'zām Tam adı İmam-ı Azam Ebu Hanife'dir. Hanefî mezhebinin kurucusudur.

h. 298b.13

H. İmām-ı Ca'fer-i Şadık Tam adı Ebû Abdulâh Ca'fer bin Muhammed el-Bâkır bin Alî Zeynelâbidîn'dir. İsnâaşeriyye'ye göre on iki imamın altıncısıdır.

h. 330a.4, 344b.9

H. İmām-ı cihân [I] (bk. Hüseyin)

H. İmām-ı cihân [II] Hz. Hüseyin'in ortanca oğlu Zeynelâbidin (bk. 'Alî [III], 'Alî ibn-i H. İmām-ı Hüseyin, 'Alî-yi Evsat, H. İmām-ı Zeynü'l-'âbidin, İmām-ı Zeynü'l-'âbidin, H. Zeynü'l-'âbidin, Zeyn)

h. 297a.11

H. İmām-ı cihân Hüseyin-i Maḳlûm (bk. Hüseyin)

H. İmām-ı cihân-ı Hüseyin (bk. Hüseyin)

H. İmām-ı deşt-i Kerbelâ (bk. Hüseyin)

H. İmām-ı Ḥasan (bk. Ḥasan [I])

H. İmām-ı Ḥasan-ı ḥulku'r-rızâ (bk. Ḥasan [I])

H. İmām-ı Ḥasanu'l-müctebâ (bk. Ḥasan [I])

H. İmām-ı Hüseyin (bk. Hüseyin)

Hz. İmām-ı Hüseyin bin ‘Ali (bk. Hüseyin)

Hz. İmām-ı Hüseyin bin ‘Aliyyü'l-Murtezā (bk. Hüseyin)

Hz. İmām-ı Hüseyin bin ‘Aliyyü'l-Murtezā ibn-i Ebū Tālib (bk. Hüseyin)

Hz. İmām-ı Hüseyin bin İmām-ı ‘Aliyyü'l-Murtezā (bk. Hüseyin)

Hz. İmām-ı Hüseyin deşt-i Kerbelā (bk. Hüseyin)

Hz. İmām-ı Hüseyin deşt-i Kerbelā-yı mazlūm (bk. Hüseyin)

Hz. İmām-ı Hüseyin ibn-i ‘Aliyyü'l-Murtezā (bk. Hüseyin)

Hz. İmām-ı Hüseyin ibn-i Hz. ‘Aliyyü'l-Murtezā (bk. Hüseyin)

Hz. İmām-ı Hüseyin-i deşt-i Kerbelā-yı pür-cefā (bk. Hüseyin)

Hz. İmām-ı Hüseyin-i mazlūm (bk. Hüseyin)

Hz. İmām-ı Hüseyin-i mazlūm-ı cihān (bk. Hüseyin)

Hz. İmām-ı Hüseyin-i mazlūm-ı pür-belā (bk. Hüseyin)

Hz. İmām-ı Hüseyin-i mazlūm-ı pür-cefā (bk. Hüseyin)

Hz. İmām-ı Hüseyin-i pür-cefā (bk. Hüseyin)

Hz. İmām-ı Hüseyin-i şāh-ı şehidān-ı deşt-i Kerbelā (bk. Hüseyin)

Hz. İmām-ı Musā er-Rızā Tam adı Ebu'l-Hasen Alī er-Rızā bin Mûsâ el-Kâzım'dır. İsnâaşeriyye'ye göre on iki imamın sekizincisidir.

h. 344b.14

Hz. İmām-ı müslimîn (bk. Hüseyin)

Hz. İmām-ı Taberī Tam adı Muhammed bin Cerīr Taberī'dir. 9. yüzyılda yaşamış din ve tarih bilginidir.

h. 95a.13-14

Hz. İmām-ı Zeynü'l-‘ābidin Hz. Hüseyin'in ortanca oğlu Zeynelābidin (bk. ‘Ali [III], ‘Ali ibn-i Hz. İmām-ı Hüseyin, ‘Ali-yi Evsat, Hz. İmām-ı cihan, İmām-ı Zeynü'l-‘ābidin, Hz. Zeynü'l-‘ābidin, Zeyn)

h. 218a.10, 218a.11, 218b.1, 239b.8-9, 244a.12-13, 244b.14, 264a.5-6, 272b.4-5, 282a.15, 292a.10, 292a.13, 293a.10, 293b.5, 294a.11, 295a.11-12, 295a.5-6, 295b.9, 297a.3, 297a.7-8, 299b.2-3, 299b.3, 300b.5-6, 311b.3-4, 314a.9-10, 331a.10, 331a.12-13, 335a.12, 344b.13

h.+den 341a.6-7

h.+dir 138a.15, 272b.7, 293b.1

h.+e 274a.14-15

h.+i 245a.7-8

h.+ıñ 218a.6, 294a.14

h.+ıñ dir 314a.15

Hız. İmām-ı Tirmizî Kütüb-i Sitte'den el-Câmi' u's-sahîh'in

müellifidir. 9. yüzyılda yaşamış bir muhaddistir. (bk. Şeyh Tirmizî, Tirmizî)

h. 305a.10

Hız. 'İsā İsa peygamber (bk. Hız. 'İsā-yı rūhullāh)

h. 180b.6, 180b.7-8, 180b.9, 197a.15

h.+nıñ 266b.6

Hız. 'İsā-yı rūhullāh İsa peygamber (bk. Hız. 'İsā)

h. 54a.11

Hız. İshak İshak peygamber

h. 280a.8-9

Hız. İsmā'il İsmail peygamber

h. 54a.10, 280a.8

Hız. İsrāfîl Dört büyük melekten biri (bk. İsrāfîl)

h. 45a.9-10, 303a.11

Hız. Kāsım [I] Hz. Muhammed (as.)'in oğlu (bk. Kāsım [I])

h. 80a.15

Hız. Kāsım [II] Hz. Hasan'ın oğlu. Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir. (bk. Kāsım [II], Kāsım ibn-i Hasanü'l-müctebā, Hız. Kāsım ibn-i Hız. İmām-ı Hasanü'l-müctebā-yı velāyet ü kerāmet)

h. 226b.7, 228a.7, 228b.5, 229a.1, 229a.1-2, 229b.12-13, 231a.15, 231a.7, 233a.15

Hız. Kāsım-ı mazlūm mazlum Hz. Kasım

h. 230a.8

Hız. Kāsım-ı nām-dār nam sahibi Hz. Kasım

h. 230a.10

Hız. Kāsım-ı nev-civān genç Hz. Kasım

h. 233a.3

h.+a 231a.14

h.+ı 233a.1

h.+ıñ 228a.4

h.+la 227b.13

Hız. Kāsım ibn-i Hız. İmām-ı Hasanü'l-müctebā-yı velāyet ü kerāmet Hz.

Hasan'ın oğlu. Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir. (bk. Hz. Kâsım [II], Kâsım ibn-i Hasanü'l-müctebâ, Kâsım [II])

h. 232b.10-11

Hz. Kâtrîr-i melâyike görevini ihmal ettiği için Allah tarafından kanatları yakılarak cezalandırılan melek (bk. Kâtrîr)

h. 167a.8

Hz. Kerbelâ (bk. Hüseyin)

Hz. Kerbelâ-yı cihân (bk. Hüseyin)

Hz. Kerbelâ-yı Hüseyin-i mazlûm (bk. Hüseyin)

Hz. Kerbelâ-yı İmâm-ı Hüseyin (bk. Hüseyin)

Hz. Kerbelâ-yı İmâm-ı Hüseyin-i mazlûm (bk. Hüseyin)

Hz. Kerbelâ-yı İmâm-ı Hüseyin-i pür-cefâ (bk. Hüseyin)

Hz. kevneyn (bk. Muhammed)

Hz. Luqmân Kur'an'da kendisine hikmet verildiği bildirilen ve adına sure bulunan, peygamberliği tartışmalı kişi (bk. Luqmân)

h. 239b.14-15

Hz. Lût Lut peygamber (bk. Lût)

h. 246b.2

Hz. Mâlik Cehennemi idare etmekle görevli melek (bk. Mâlik)

h. 213b.4-5

Hz. mefhar-i kâyinât (bk. Muhammed)

Hz. mefhar-i mevcûdât (bk. Muhammed)

Hz. Meķātil Ubeydullah bin Ziyad'ın celladıdır. Ehl-i beyt dostudur. Müslim bin Akil'in çocuklarını öldüren Haris'i öldürmekle görevlendirilmiştir. (bk. Meķātil)

h. 164a.1

h.+e 166a.2

Hz. Meryem Hz. İsa'nın annesi (bk. Hz. Meryem ana, Meryem bint-i İmrân)

h. 313a.6

h.+di 266b.7

Hz. Meryem ana Hz. İsa'nın annesi (bk. Hz. Meryem, Meryem bint-i İmrân)

h. 333b.2

Hz. Meşķūr Müslim bin Akil'in çocuklarını kurtarmak amacıyla zindandan salıveren zindancı (bk. Hz. Meşķūr zindancı, Meşķūr zindancı, Meşķūr)

h. 158a.14-15, 158b.11

Hız. Meşkür zindāncı Müslim bin Akil'in çocuklarını kurtarmak amacıyla zindandan salıveren zindan görevlisi (bk. Hız. Meşkür, Meşkür zindāncı, Meşkür)

h.+ya 158b.9-10

Hız. Mevlānā Hüseyn Tam adı Kemāleddin Hüseyn Vaiz Kaşifî'dir. Hz. Hüseyn'in Kerbela'da şehit edilmesini konu alan Ravzatü's-Şüheda adlı Farsça eserin müellifidir. (bk. Hız. efşahu'l-mütekellimīn Kemāleddīn Hüseyn Vā'iz, Kemāleddīn Hüseyn Vā'iz)

h. 198b.7

Hız. Mīkā'il Dört büyük melekten biri (bk. Mīkā'il)

h. 45a.9, 303a.10, 334a.1, 334a.8

Hız. Mu'āviye [I] Tam adı Muaviye bin Ebu Süfyan'dır. Emevî hilâfetinin kurucusu olan sahabedir. (bk. Mu'āviye [I])

h.+ye 313b.15

Hız. Mu'āviye [II] Yezid bin Muaviye'nin oğludur. Emevî halifesidir. (bk. Mu'āviye [II])

h. 314a.13, 314a.6, 314b.10, 314b.9, 315a.2

h.+yi 314a.3

Hız. Muḥammed (bk. Muḥammed)

Hız. Muḥammed Emīn (bk. Muḥammed)

Hız. Muḥammed Ḥanefī Hz. Ali'nin, Hanefiyye lakabıyla tanınan Cafer bin Kays'ın kızı Havle'den olan oğlu (bk. Hız. Muḥammed Ḥanefiyye, Muḥammed Ḥanefiyye, Muḥammed Ḥanefī)

h.+ye 325b.13-14

Hız. Muḥammed Ḥanefiyye Hz. Ali'nin, Hanefiyye lakabıyla tanınan Cafer bin Kays'ın kızı Havle'den olan oğlu (bk. Hız. Muḥammed Ḥanefī, Muḥammed Ḥanefiyye, Muḥammed Ḥanefī)

h. 324a.2

Hız. Muḥammed-i Kesīr Güçlü bir Arap beyi. Müslim bin Akil'i Ubeydullah bin Ziyad'a teslim etmemek mücadele etmiş ve bu uğurda şehit olmuştur. (bk. Muḥammed-i Kesīr, Muḥammed-i Kesīr)

h. 147a.6-7

h.+iñ 148a.7

Hız. Muḥammed Resūlallāh bin 'Abdullāh bin 'Abdulmuṭṭalib (bk. Muḥammed)

Hz. Muḥammedü'l-Emīn (bk. Muḥammed)

Hz. Muḥammedü'l-Muṣṭafā (bk. Muḥammed)

Hz. Muḥṭār Hz. Hüseyin'in şehadetinden sonra intikam için ayaklanan; Ubeydullah bin Ziyad, Ömer bin Sad-ı Vakkas ve Şimr-i Zilcevşen'in başını kesen Muhtar es-Sakafî (bk. Muḥṭār, Muḥṭār-ı Ebū 'Ubeyde, Keysān)

h. 315b.12, 316a.14, 316b.13, 317b.7, 320b.13, 321a.12, 321b.15, 322a.10, 322a.2, 322a.6, 322b.8, 325a.6, 325b.13

h.+a 321a.13-14, 323b.9, 325b.5-6

h.+ı 317b.13

h.+ıı 322b.3, 325a.3

Hz. Murtezā (bk. 'Alī)

Hz. Mūsā Musa peygamber (bk. Hz. Mūsā-i Kelīmullāh, Hz. Mūsā peygamber, Mūsā [I])

h. 40a.13-14, 85b.10, 85b.8, 128b.12, 246a.14, 277b.12, 277b.15, 278a.14, 279a.9, 301a.11

Hz. Mūsā-i Kelīmullāh Allah'ın konuştuğu Musa peygamber (bk. Hz. Mūsā, Hz. Mūsā peygamber, Mūsā [I])

h. 54a.10-11

Hz. Mūsā peygamber Musa peygamber (bk. Hz. Mūsā, Hz. Mūsā-i Kelīmullāh, Mūsā [I])

h. 333b.14

Hz. Müseyyeb Tam adı Müseyyeb bin Muhammed Huza'î'dir. Hz. Hüseyin'in şehadetinden sonra Yezid ordusu ile savaşan Şiraz kalesi hükümdarı Alkame'ye yardım etmiştir. (bk. Müseyyeb [I], Hz. Müseyyeb bin Muḥammed Huzā'î, Muḥammed bin Huzā'î, Müseyyeb-i Kaḳa'-i Huzā'î)

h.+ü 308a.14

Hz. Müseyyeb bin Muḥammed Huzā'î Hz. Hüseyin'in şehadetinden sonra Yezid ordusu ile savaşan Şiraz kalesi hükümdarı Alkame'ye yardım etmiştir. (bk. Müseyyeb [I], Hz. Müseyyeb, Muḥammed bin Huzā'î, Müseyyeb-i Kaḳa'-i Huzā'î)

h.+ne 308a.9-10

Hz. Müslim bin 'Aḳīl Hz. Hüseyin'in amcasının oğlu Müslim bin Akil. Hz. Hüseyin henüz Mekke'de iken Kufe'yi kontrol etmesi ve halktan biat alması için görevlendirdiği kişidir. (bk. Hz. Müslim-i 'Aḳīl, Müslim bin 'Aḳīl, Müslim-i 'Aḳīl, Müslim [I])

h.+ıı 221a.8, 345b

Hz. Müslim-i 'Aķıl Ebu Talib'in oğullarından Müslim bin Akil. Hz. Hüseyin henüz Mekke'de iken Kufe'yi kontrol etmesi ve halktan biat alması için görevlendirdiği kişidir. (bk. 'Aķıl, Hz. Müslim bin 'Aķıl, Müslim bin 'Aķıl, Müslim-i 'Aķıl, Müslim [I])

h. 133b.2, 133b.4, 133b.5, 133b.7, 138b.13, 139a.8, 139b.10, 139b.2, 133b.12-13, 142b.5-6, 143a.2, 143b.6, 145b.4, 145b.8, 146a.14, 146a.7, 146a.8, 146a.9, 147a.13, 148b.14-15, 149a.8, 149a.13-14, 149b.5-6, 149b.7-8, 149b.11, 150a.3-4, 150b.12, 151a.15, 152a.12, 152a.5, 152a.8, 152b.6, 153b.10, 159b.10, 159b.15

h.+e 145a.8, 168a.12

h.+i 143a.11, 149a.10, 150b.1, 152b.3, 153a.12-13

h.+ıı 134b.14-15, 139b.8, 143b.12-13, 145a.13-14, 154a.2-3, 157a.1, 157b.5, 174a.12, 174a.9-10, 174b.11

Hz. Müslim-i 'Aķıl-i derdmend derd sahibi Müslim-i Akil

h. 151b.9

Hz. Nebiyy-i ekrem (bk. Muḥammed)

Hz. Nuh Nuh peygamber (bk. Hz. Nuh peygamber)

h. 280a.7

h.+a 262b.3

h.+ıı 262b.2

Hz. Nuh peygamber Nuh peygamber (bk. Hz. Nuh)

h. 246b.3, 333b.13-14

Hz. Nu'man Tam adı Numan bin Beşir'dir. Hz. Hüseyin taraftarlarındandır. (bk. Nu'mān, Nu'mān bin Beşir [I])

h.+ıı 299b.1

Hz. 'Osmān İslam'ın üçüncü halifesi Osman bin Affan (bk. 'Osmān)

h. 6a.15, 68a.14, 104b.6, 104b.6, 207b.8

h.+dır 207b.8

h.+ıı 122b.8-9

Hz. 'Osmān ibn-i 'Aliyyü'l-Murtezā Hz. Ali'nin oğlu Osman. Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir.

h. 234b.8

Hz. 'Ömer [I] İslamın ikinci halifesi Ömer bin Hattâb (bk. Hz. 'Ömer ibn-i Ḥattâb, Hz. 'Ömeri'l-Fārūķ, 'Ömer [I], Emîrû'l-mü'minîn Hz. 'Ömer, 'Ömeri'l-Fārūķ)

h. 6a.14, 47b.1, 104b.4-5, 207a.2, 207a.7, 207a.9, 207b.4-5, 280a.15

h.+e 207a.13

h.+dir 8a.10, 104b.4

h.+iñ 22b.4, 134b.6-7, 135a.12

Hız. 'Ömer [III] Hz. Ali'nin oğlu Ömer. Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir.

h. 234b.2

Hız. 'Ömer ibn-i Hattâb İslamın ikinci halifesi. (bk. Hız. 'Ömeri'l-Fârûk, 'Ömer [I], Emîrül'l-mü'minîn Hız. 'Ömer, Hız. 'Ömer [I], 'Ömeri'l-Fârûk)

h. 63a.12

h.+a 63b.8

Hız. 'Ömeri'l-Fârûk İslamın ikinci halifesi Ömer bin Hattâb. (bk. Hız. 'Ömer ibn-i Hattâb, 'Ömer [I], Emîrül'l-mü'minîn Hız. 'Ömer, Hız. 'Ömer [I], 'Ömeri'l-Fârûk)

h. 118b.1

Hız. Peyğamber (bk. Muḥammed)

Hız. Peyğamber-i ekrem ve Nebiyy-i muḥterem (bk. Muḥammed)

Hız. peyk-i Cebrâ'îl Dört büyük melekten biri, vahiy meleği (bk. Cebrâ'îl, Cebrâyıl-i Emîn, Hız. Cebrâ'îl, Hız. Cebrâ'îl-i Emîn)

h. 94b.6

Hız. Rabbü'l-'âlemîn (bk. Allāh)

Hız. Rabbü'l-'İzzet (bk. Allāh)

Hız. Resül (bk. Muḥammed)

Hız. Resülallāh (bk. Muḥammed)

Hız. Resülü'l-muḥterem (bk. Muḥammed)

Hız. Resül-i bâ-safâ (bk. Muḥammed)

Hız. Resül-i ekrem (bk. Muḥammed)

Hız. Resul-i ekrem ve Nebiyy-i muḥterem (bk. Muḥammed)

Hız. Resül-i ekrem ve Nebiyy-i muḥterem ve Hâbîb-i 'âlem (bk. Muḥammed)

Hız. Resül-i ekrem ve Nebiyy-i muḥterem ve Şefî'-i 'âlem (bk. Muḥammed)

Hız. Resül-i enbiyâ (bk. Muḥammed)

Hız. Resül-i müctebâ (bk. Muḥammed)

Hız. Resül-ü ekrem (bk. Muḥammed)

Hız. Resülü's-saḳaleyn ve Hâbîbü'l-muḥteremeyn (bk. Muḥammed)

Hız. Resülü's-saḳaleyn ve Nebiyyü'l-muḥteremeyn (bk. Muḥammed)

Hız. Rûḥ-ı pāk-i Muḥammedü'l-Muṣṭafâ (bk. Muḥammed)

Hız. Ruqıyye Hz. Muhammed (as.)'in kızı
(bk. Ruqıyye [I])

h. 80a.14

Hız. Sa'd ibn-i Ebî Vaqqās Cennetle müjdelenen on sahabeden biridir. İslam'ı ilk kabul edenlerdendir. (bk. Sa'd-ı Vaqqās, Sa'd ibn-i Ebî Vaqqās)

h. 129b.2-3

h.+ııı 185a.9-10

Hız. Sām Nuh peygamberin oğlu

h. 333b.14

Hız. Sārā ana İbrahim peygamberin eşi
(bk. Sārā, Sāre)

h. 333b.1

Hız. Selmān İslâmiyet'i kabul eden İran asıllı ilk sahâbedir. Selmān-ı Fārisī olarak da anılır. (bk. Hız. Selmān-ı Fārisī, Selmān [I])

h. 31a.11, 31a.15, 65b.9

h.+a 65b.7-8, 98b.9

Hız. Selmān-ı Fārisī İslâmiyet'i kabul eden İran asıllı ilk sahâbedir. (bk. Hız. Selmān, Selmān [I])

h. 98b.9, 344b.11

h.+nıı 99a.6-7

Hız. Server-i kāyināt ve mefhar-i mevcudāt (bk. Muhammed)

Hız. Seyyid er-Rızāeddīn Ebu'l-Kāsım
'Ali bin Mūsā bin Ca'fer bin Muhammed Tāvūsī İbn Tāvūs (öl.664/1266) adıyla da bilinir. Kerbelâ hadisesini ele alan 'el-Leḥûf 'alâ fı ḳatle't-tufûf' adlı eserin müellifidir. Tuhfetü's-Şühedâ'da adı geçen ravilerden biridir (bk. Ebu'l-Kāsım, Seyyid er-Rızāeddīn)

h. 341a.10-12

Hız. Sultān-ı cihān [I] (bk. Muhammed)

Hız. Sultān-ı cihān [II] (bk. Hüseyin)

Hız. Sultān-ı cihān İmām-ı Hüseyin-i mazlūm (bk. Hüseyin)

Hız. Sultān-ı ekrem ve Nebiyy-i muḫterem (bk. Muhammed)

Hız. Sultān-ı ekrem ve Nebiyy-i muḫterem ve Ḥabīb-i 'ālem (bk. Muhammed)

Hız. Sultān-ı İmām-ı Hüseyin (bk. Hüseyin)

Hız. Sultān-ı Kerbelā (bk. Hüseyin)

Hız. Sultān-ı Kerbelā İmām-ı Hüseyin
(bk. Hüseyin)

Hız. Sultān-ı Kerbelā-yı cihān (bk. Hüseyin)

Hız. Sultān-ı Kerbelā-yı cihān Hız. İmām (bk. Hüseyin)

Hız. Sultān-ı kevneyn (bk. Muhammed)

Hız. Sa'lāt Hātūn Cehina denilen yerde oğlu Muhammed ile birlikte Hz. Hüseyin'i korumak amacıyla Yezid askeriyle savaşıp şehit olan kadın (bk. Sa'lāt, Sa'lāt Hātūn)

h. 110a.5

Hız. Süleymān peygamber Süleyman peygamber (bk. Süleymān Nebī)

h. 46b.14

Hız. Şāh (bk. 'Alī)

Hız. Şāh-ı 'Aliyyü'l-Murtezā (bk. 'Alī)

Hız. Şāh-ı cihān (bk. Hüseyin)

Hız. Şāh-ı cihān İmām-ı Hüseyin (bk. Hüseyin)

Hız. Şāh-ı merdān (bk. 'Alī)

Hız. Şāh-ı merdān 'Aliyyü'l-Murtezā (bk. 'Alī)

Hız. Şāh-ı merdān-ı cihān (bk. 'Alī)

Hız. Şāh-ı merdān-ı cihān-ı velāyet (bk. 'Alī)

Hız. Şāh-ı merdān-ı cihān İmām-ı 'Aliyyü'l-Murtezā (bk. 'Alī)

Hız. Şāh-ı merdān-ı velāyet (bk. 'Alī)

Hız. Şāh-ı merdān zemīn ü zamān-ı cihān (bk. 'Alī)

Hız. Şāh-ı şehīd-i deşt-i Kerbelā (bk. Hüseyin)

Hız. Şāh-ı velāyet (bk. 'Alī)

Hız. Şeyh Müfid (öl.1022) İmâmiyye Şiasının önde gelen kelâm, fıkıh ve hadis âlimidir. (bk. Şeyh Müfid)

h.+den 56a.12

Hız. Şeyh Süheyl bin 'Abdullāh Tuhfetü's-Şüheda'da adı geçen ravilerden biridir. (bk. Süheyl, Şeyh Süheyl bin 'Abdullāh)

h. 341a.4-5

Hız. Şīr-i Hüdā 'Aliyyü'l-Murtezā (bk. 'Alī)

Hız. Şit peygamber Şit peygamber

h. 333b.13

Hız. Şöhrebānu Hz. Hüseyin'in eşi, Zeynelābidin'in annesi (bk. Şöhrebānū, Şehrebānū)

h. 208a.13-14, 249a.15, 276b.10, 278b.9-10, 336b.9

h.+nın 276a.12

h.+ya 278b.8, 332a.14

Hız. 'Ukkāşe bir sahabe (bk. 'Ukkāşe)

h. 31a.3

Hız. ‘Uzeyr peygamber Üzeyir
peygamber

h. 197a.13-14

Hız. Ümmü Gülsüm [I] Hz. Muhammed
(as.)'in kızı (bk. Ümmü Gülsüm [I])

h. 80a.14

Hız. Ümmü Gülsüm [II] Hz. Ali'nin kızı
(bk. Ümmü Gülsüm [II])

h. 292a.12, 292b.10, 292b.13, 293b.15,
299b.9-10

Hız. Ümmü'l Fażl bint-i Hāris Hz.
Peygamber'in amcası Abbas'ın eşi,
sahābe (bk. Ümmü'l Fażl)

h. 93a.15

Hız. Ümmü Selime Hz. Muhammed
(as.)'in eşi (bk. Ümmü Selime)

h.+nıı 289b.8-9

Hız. Vācibu'l-vücūd-ı Kahhār (bk.
Allāh)

Hız. Vācibu'l-vücūd (bk. Allāh)

Hız. Velīd Tam adı Velid bin Utbe'dir.
Medine valisidir. (bk. Velīd ibn-i ‘Utbe,
Velīd [I], Velīd bin ‘Utbe)

h. 123b.12, 125b.12-13

Hız. Yahyā Yahya peygamber

h. 256a.13

Hız. Ya ‘kūb Yakup peygamber

h. 331a.15

Hız. Zehrā (bk. Fāṭıma [I])

Hız. Zeyneb [I] Hz. Muhammed (as.)'in
kızı (bk. Zeyneb [I])

h. 80a.14

Hız. Zeyneb [II] Hz. Hüseyin'in
Kerbelâ'da yanında bulunan kız
kardeşidir. İki oğlu da Kerbelâ'da şehit
olmuştur. (bk. Hız. Zeyneb bint-i
‘Aliyyü'l-Murtezā, Hız. Zeyneb Hātūn,
Zeyneb [II], Zeyneb bint-i ‘Aliyyü'l-
Murtezā, Zeyneb Hātūn)

h. 257b.15, 271a.1, 271a.10, 292a.14

h.+e 89a.5

h.+iı 272a.10

Hız. Zeyneb bint-i ‘Aliyyü'l-Murtezā
Hz. Hüseyin'in Kerbelâ'da yanında
bulunan kız kardeşidir. İki oğlu da
Kerbelâ'da şehit olmuştur. (bk. Hız.
Zeyneb [II], Hız. Zeyneb Hātūn, Zeyneb
[II], Zeyneb bint-i ‘Aliyyü'l-Murtezā,
Zeyneb Hātūn)

h. 269a.14

Hız. Zeyneb Hātūn Hz. Hüseyin'in
Kerbelâ'da yanında bulunan kız

kardeşidir. İki oğlu da Kerbelâ'da şehit olmuştur. (bk. Hz. Zeyneb [II], Hz. Zeyneb bint-i 'Aliyyü'l-Murtezâ, Zeyneb [II], Zeyneb bint-i 'Aliyyü'l-Murtezâ, Zeyneb Hâtûn)

h. 265b.8-9, 292a.12

h.+dan 272b.3-4

Hz. Zeynü'l-Âbidîn Hz. Hüseyin'in ortanca oğlu Zeynelâbidin (bk. 'Ali [III], 'Ali ibn-i Hz. İmâm-ı Hüseyin, 'Ali-yi Evsat, Hz. İmâm-ı cihan, Hz. İmâm-ı Zeynü'l-âbidin, İmâm-ı Zeynü'l-âbidin, Zeyn)

h. 239b.11-12, 239b.6-7, 244a.10, 273a.1, 279a.5, 336b.10

h.+dir 244a.14

h.+i 249a.13

h.+ile 220a.6

h.+iñ 272b.9

Hz. Züheyr Tam adı Züheyr bin Hassan'dır. Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir. (bk. Züheyr, Züheyr bin Hassan, Züheyr ibn-i Hassan)

h. 203b.15

Hemedân kabîlesi bir kabile adı

h.+nden 74a.1

Herzec bin Dıhye Hz. Hasan Medayin'e giderken yolda pusu kurup Hz. Hasan'ı yaralamıştır. (bk. Herzec)

h.+ye 82a.12-13

Herzec Tam adı Herzec bin Dıhye'dir. Hz. Hasan Medayin'e giderken yolda pusu kurup Hz. Hasan'ı yaralamıştır. (bk. Herzec bin Dıhye)

Herzec-i mel'un melun Herzec

h. 82a.14

h.+dan 82a.13

h.+u 82b.3

Hızr-ı sâkî Kerbelâ'da Yezid ordusunda su dağıtan ve Hz. Hüseyin'e su vermeyen Yezid askeri

h. 245b.6

Hicâz Arap yarımadasında Kızıldeniz'in doğu sahili boyunca uzanan Mekke ve Medine şehirlerinin de içinde olduğu coğrafi bölge

h. 59a.11, 121a.15, 121b.13, 125a.9, 296a.5, 321a.6

h.+dan 154a.11

Hicâz bin Çerve Hz. Hüseyin'i Kûfe'ye davet etmek için mektup gönderen Kûfelilerden biri

h. 131a.2

Ḥicāz ibn-i Ebḥār Ubeydullah bin Ziyad'ın komutanlarından biri

ḥ. 186a.10

Ḥicret Hz. Muhammed (as.)'in ve diğer Müslümanların 622'de Mekke'den Medine'ye göç etmesi olayı

ḥ.+den 44b.13

ḥ.+e 16b.11

ḥ.+iṇ 78a.12, 92a.7

ḥ.+ün 23a.8, 24b.4, 27a.6

ḥicret-i Ḥz. Resūl Hz. Muhammed'in hicreti

ḥ. 198a.15

Ḥilāl Tam adı Hilal bin Rāfi'dir. Hz. Hüseyin'in ashabının gençlerindendir. Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir. (bk. Ḥilāl bin Rāfi')

ḥ. 212b.1, 212b.2

Ḥilāl bin Rāfi' Hz. Hüseyin'in ashabının gençlerindendir. Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir. (bk. Ḥilāl)

ḥ. 212a.14

Hind [I] Güney Asya'da bir ülke, Hindistan

h.+e 237b.15, 246b.12

Hind [II] Hz. Hamza şehit olduğunda ciğerini çıkarıp çiğneyen kadın

Hind-i mekkāre hileci Hind

h.+ye 18b.2

Ḥorasān Kuzeydoğu İran'da bir eyalet

ḥ. 260b.6

Ḥurr [I] Tam adı Ubeydullah bin Hür el-Cu'fi'dir. Hz. Hüseyin ile Beni'l-Hak'ta karşılaşmış ve Hz. Hüseyin'in kendi tarafına geçme davetini reddetmiştir. (bk. 'Abdullāh [VII], 'Abdullāh bin Ḥurr, 'Abdullāh-ı Ḥurr)

ḥ.+uṇ 175a.10

Ḥurr [II] Tam adı Hurr bin Yezid'dir. Kerbelâ'da savaş esnasında Hz. Hüseyin tarafına geçmiştir. Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir. (bk. Ḥz. Ḥurr, Ḥurr bin Yezid, Yezid oğlu Ḥurr)

ḥ. 177a.15, 177a.5, 177b.4, 178a.11, 178a.14, 178a.4, 178a.7, 178a.9, 198a.5, 200a.11, 200a.12, 200b.15, 200b.7, 201a.4, 201b.15, 202a.14, 202a.3

ḥ.+a 200a.13, 200a.7

ḥ.+dur 198a.12

ḥ.+ı 200a.5, 201b.8

ḥ.+iṇ 201b.10

ḥ.+sin 178a.13

h.+uñ 178a.11, 202b.1

Hurr bin Yezid Tam adı Hurr bin Yezid'dir. Kerbelâ'da savaş esnasında Hz. Hüseyin tarafına geçmiştir. Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir. (bk. Hurr [II], Hz. Hurr, Yezid oğlu Hurr)

h. 177a.2, 198b.9, 199a.5, 199a.7-8, 199b.12-13, 199b.8, 200a.15-200b.1, 200b.13, 200b.2, 200b.5, 201a.11, 201b.5-6

Hurr bin Yezid oğlu 'Ali Kerbelâ'da Hz. Hüseyin tarafına geçen ve şehit olan Hurr bin Yezid'in oğludur. Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir.

h. 202a.12

Huzayme-i Kāhili Hz. Hüseyin'in küçük oğlu Ali Asgar'ı Kerbelâ'da şehit eden Yezid askeri

Huzayme-i Kāhili-i mel'ūn melun Huzayme-i Kahili

h. 244a.3

Hüdā (bk. Allāh)

Hülāşatü'l-Fetvā Tuhfetü'ş-Şühedâ'nın kaynakları arasında yer alan eserlerden biri (Eser hakkında bilgi bulunamadı)

h. 343a.1

Hüseyin Hz. Muhammed (as.)'in torunu, Hz. Fatıma ve Hz. Ali'nin oğlu Hz. Hüseyin

h. 6b.7, 24a.8, 25b.6, 25b.7, 40b.15, 40b.15, 40b.15, 40b.15, 91a.7, 97a.4, 107b.7, 108b.1, 109a.14, 116b.1, 120a.12, 123b.10, 126b.11, 139a.12, 141a.9, 142a.13, 175b.12, 175b.13, 177a.3, 183a.11, 183a.9, 183b.11, 185b.2, 193b.9, 194a.9, 197a.8, 229a.8, 243b.15, 284b.1, 290a.9, 301a.1, 307b.9, 316a.1, 316a.1, 329b.13, 333a.15

h.+dir 229a.9, 288a.13

h.+e 97b.11, 127a.10, 180b.14

h.+i 10a.11, 40b.15, 116b.1, 324b.10, 324b.13

h.+im 31b.3, 127a.15, 127a.2, 127b.1, 136a.1, 166b.15, 180a.12, 180a.15, 180b.14, 195a.11, 195a.8, 266a.15, 327b.13, 334a.11, 334b.4

h.+imin 97a.5

h.+inç 97b.14, 114a.11, 206a.6, 293a.14, 298a.6

Ebā 'Abdullāh Hz. Hüseyin'in künyesi

e. 92a.6

ḥatem-i şāh-ı şühedā şehitlerin şahı,
sonuncusu

ḥ.+dır 20b.6

Ḥz. Deşt-i Kerbelā Kerbela çölü(nün
efendisi)

ḥ. 157a.9-10

**Ḥz. Deşt-i Kerbelā-yı İmām-ı
Ḥüseyin** Kerbela çölü(nün efendisi)
İmam-ı Hüseyin

ḥ. 13b.4-5, 89b.14

Ḥz. Emīrū'l-mū'minīn Müminlerin
emiri

ḥ. 196a.11

Ḥz. Ḥüseyin Hz. Hüseyin

ḥ. 6b.6, 6b.9, 9a.5, 23b.12-13, 28b.11,
24a.10, 24a.5, 25b.4, 25b.7, 28b.8-9,
31b.7, 34a.4, 35a.2, 48a.8, 49b.14,
52a.5, 52a.8, 54a.1, 54a.3, 55b.3, 55b.8,
60a.6, 74a.12, 91b.3, 93a.3, 96b.4,
101b.3, 185b.15, 185b.3, 190a.14,
262a.13, 287b.15

ḥ.+e 14a.1, 35a.9

ḥ.+i 24a.2, 93b.12, 317b.10-11,
325a.11

ḥ.+im 109b.11, 168a.5, 333b.6

ḥ.+ime 120b.1

ḥ.+imi 257a.15

ḥ.+imindir 242a.4-5

ḥ.+ıḡ 13a.10, 25b.3, 54b.3-4, 97a.12-
13, 257b.5, 286a.4, 286b.8, 327a.11,
335a.13

ḥ.+ıḡdir 259a.1

Ḥz. Ḥüseyin-i deşt-i Kerbelā Kerbela
çölü(nün efendisi) Hz. Hüseyin

ḥ.+yı 9a.6, 10a.5-6

Ḥz. Ḥüseyin-i Mazlūm Mazlum
Hüseyin

ḥ. 20b.7, 21a.5, 21a.9, 23a.5, 28b.15,
51b.7, 329b.5

ḥ.+a 37b.3

ḥ.+ı 23b.5

ḥ.+ıḡ 266b.9

ḥ.+uḡ 93a.12-13

Ḥz. İmām-ı cihān [I] cihanın imamı

ḥ. 206a.6, 235a.12-13, 236a.2-3,
238b.7, 239a.9, 239b.2, 239b.4,
240a.10, 240a.7, 242a.13-14, 242a.6,
242b.11, 243a.14, 244a.5, 244b.10,
244b.6, 245a.3, 245b.7, 247a.10,
247a.15, 248a.2, 248b.5, 249a.1,
249a.10, 249a.4-5, 250a.11, 251a.1,
251a.15, 251a.6, 251a.7, 253a.5-6,
254a.8, 254b.3, 254b.4, 255b.11,

256b.5, 259b.11, 259b.7, 262a.10,
262a.9, 262b.13, 262b.5, 265b.15,
266b.9, 267a.8, 268a.8, 270a.14,
270b.10, 272a.6-7, 272b.6, 273a.5,
276a.10, 276a.14, 277a.2, 278a.3,
278a.6, 283b.6, 286a.3-4, 286b.7,
293a.14, 298a.5, 298a.7, 301a.14,
301b.3, 303a.14, 303a.3-4, 305a.15,
307b.2, 315b.14, 331a.4, 338a.3

h.+a 238b.2, 261a.5

h.+ıı 240a.13, 241a.12-13, 244a.6-7,
249a.15-249b.1, 251b.11, 255a.12,
258a.8, 262b.7-8, 266a.2-3, 268b.6,
269a.9, 276b.8, 280a.5, 287a.9,
287b.10, 298a.13-14, 298a.15

Hız. İmām-ı cihān Hüseyn-i Mazlūm
cihanın imamı Mazlum Hüseyn

h. 232b.14, 234a.5, 235a.6-7, 237a.5-
6, 237b.4

h.+dan 237b.9

Hız. İmām-ı cihān-ı Hüseyn cihanın
imamı Hz. Hüseyn

h. 240b.5

Hız. İmām-ı deşt-i Kerbelā Kerbela
çölünün imamı

h. 105b.11, 128a.2

Hız. İmām-ı Hüseyn Hz. İmam-ı
Hüseyn

h. 5a.1-2, 5a.5, 47b.8, 48b.2, 48b.7,
48b.8, 52b.4, 73a.8, 74b.15, 75b.5,
76a.2-3, 76b.14-15, 76b.9, 79b.3, 83a.3,
90a.4, 92a.6, 93a.3, 93b.6-7, 94b.15,
94b.8, 95a.10, 95a.12-13, 95b.12-13,
95b.3, 96b.2, 97b.11, 97b.6, 98b.12,
101b.8, 102b.13-14, 102b.14, 103b.3,
105b.14, 105b.15, 105b.7, 105b.9-10,
106a.12, 106a.3, 106a.7, 106b.9-10,
107a.6, 107b.5-6, 108a.5, 108b.11-12,
109a.11, 109b.1, 109b.12, 109b.4,
109b.9, 110a.10, 111a.10, 111a.2,
111b.15, 112a.1, 112a.13, 112a.3,
112b.9, 113a.10, 113b.1, 113b.11,
113b.9, 114a.3, 114a.7, 114b.5,
115b.10, 115b.3, 116a.11, 116a.3,
116a.5, 116b.8, 117a.15, 117a.6,
117b.6, 119b.5, 11a.13-14, 121b.4,
122b.13-14, 123a.1, 123a.11-12, 123a.2,
123a.4, 123a.7, 123b.11, 123b.14,
123b.7, 124a.2, 124a.5-6, 124b.13,
124b.4, 125b.14, 125b.15, 126a.5,
126b.15, 127a.13, 127b.15, 128b.10,
128b.5, 128b.9, 130a.14, 130b.10-11,
134a.10, 134a.3-4, 134a.7, 134b.10-11,
134b.11, 135a.13, 135b.14, 135b.8,
136a.5, 139a.14, 142a.15, 142a.1-2,
142a.2, 142a.6, 147a.15, 150a.5,
152b.7, 153a.9, 153b.12, 157b.12,
158b.5, 168b.8, 169a.3, 169b.1, 170b.9,
172a.1, 172a.10, 173b.1, 173b.11,
174a.5, 174a.8, 174b.7, 175b.3, 175b.6,
175b.7-8, 175b.9-10, 176a.3-4, 177a.14,

177a.7, 177b.3, 178b.13, 179b.10,
 179b.13, 179b.2, 180a.7, 181a.2-3,
 181b.11, 184a.11, 184b.14-15, 185a.3-
 4, 186a.11, 186a.13-14, 186a.2, 187a.8,
 187b.3, 188a.9, 188b.12, 188b.15,
 188b.3, 190a.8, 191a.1-2, 191a.7-8,
 191b.1-2, 192b.14-15, 193a.10,
 194a.12, 196a.12, 196b.6, 197a.12,
 197a.4, 197a.9-10, 197b.14, 198a.8-9,
 199a.11, 201a.4, 201b.7, 202a.8-9,
 203a.14, 203a.5, 206a.15, 206a.3,
 207a.4, 208a.6-7, 210a.14, 211a.12,
 211b.1, 212a.15, 212a.6, 212a.7,
 213b.13, 215a.4-5, 216a.14, 216a.5,
 216b.3, 216b.8, 217a.13, 218a.8,
 220a.15, 220a.2-3, 220a.6, 220a.7,
 221a.13, 221a.6, 224a.6, 227a.11,
 227b.8, 229a.8, 231a.9, 231b.3, 233b.7-
 8, 239b.13-14, 242a.11, 243a.5,
 243b.10, 244a.10, 245b.1-2, 248a.9,
 249b.14, 251b.3, 263a.2-3, 274a.2,
 276a.15, 290a.5, 321b.14, 327a.14-15,
 327a.7-8, 327a.9-10, 328b.1, 328b.5,
 328b.8-9, 329b.10, 330a.9-10, 330b.11,
 332b.8-9, 332b.10, 332b.11, 332b.14-
 15, 332b.2-3, 332b.5-6, 335a.4, 340a.8,
 345b, 345b

h.+den 115b.1, 117a.13-14, 119a.9-10,
 130b.14-15, 189a.11, 191b.7, 221a.9

h.+dir 208a.8-9, 214a.14

h.+dür 42a.15

h.+e 41b.15, 70b.13-14, 75b.8, 91a.2,
 91a.6, 96b.10-11, 98a.9, 101b.11,
 102a.9, 104b.13, 105b.8, 106b.4,
 107a.2, 108b.5, 110b.9-10, 112a.10,
 113b.8, 114b.3, 121a.10, 126a.3,
 129a.3, 129b.14, 130a.4, 130a.5,
 130b.4, 138b.13-14, 139a.12, 139b.11-
 12, 167a.11, 172a.12-13, 172a.6,
 173a.8, 174a.1, 174b.1, 174b.12,
 177a.12, 186a.13, 186a.2, 187a.5,
 190b.3, 191a.11, 191a.15, 191a.6-7,
 192a.2, 200b.3, 204b.15, 208a.13,
 209a.6, 215b.10, 218a.6, 250b.14, 345b

h.+i 80a.4, 96a.9-10, 99a.1, 106a.15-
 106b.1, 110a.13-14, 117b.3, 124b.5-6,
 125a.2, 130b.12-13, 130b.2, 131a.4,
 177a.6, 177b.1, 182b.13, 242b.14,
 304a.11, 307b.15, 315b.3, 330a.7-8,
 345b

h.+im 110a.9

h.+ime 115a.2

h.+ıñ 80a.9, 88a.13, 94a.8, 106a.1,
 112a.7-8, 113b.7, 127b.12, 127b.6,
 132b.2, 133a.15, 141b.7, 154b.1-2,
 166a.6, 167a.15-167b.1, 167a.3,
 167b.10, 176b.13, 183a.7, 186a.12,
 192a.11, 193a.13, 195a.3, 199a.12,
 201b.11-12, 206b.9-10, 217b.13,
 244b.2, 250a.3, 251b.1-2, 252b.8,
 269b.15, 271a.1, 273b.14, 274a.5,
 274a.6, 278a.8, 278b.14, 327b.2,

330a.7, 334b.8, 335a.7, 339a.9, 345b,
345b, 345b

h.+iñdir 90a.9, 95a.9, 243a.4

h.+le 210a.12

h.+sin 131a.14

h.+ünj 150a.2

Hız. İmām-ı Hüseyin bin ‘Ali Hz.
Ali'nin oğlu İmam-ı Hüseyin

h. 101b.6

Hız. İmām-ı Hüseyin bin ‘Aliyyü'l-
Murtezā Hz. Aliyyü'l-Murteza'nın oğlu
İmam-ı Hüseyin

h. 196a.8, 202b.4-5, 220b.4-5

h.+y1 125b.1

Hız. İmām-ı Hüseyin bin ‘Aliyyü'l-
Murtezā ibn-i Ebū Tālīb Ebu Talib'in
oğlu Hz. Aliyyü'l-Murteza'nın oğlu
İmam-ı Hüseyin

h.+im 132b.7-8

Hız. İmām-ı Hüseyin bin İmām-ı
‘Aliyyü'l-Murtezā İmam-ı Aliyyü'l-
Murteza'nın oğlu İmam-ı Hüseyin

h.+nıñ 274a.9

Hız. İmām-ı Hüseyin deşt-i Kerbelā
Kerbela çölü(nün efendisi) İmam-ı
Hüseyin

h. 48b.13, 108b.13-14, 194b.10

Hız. İmām-ı Hüseyin deşt-i Kerbelā-
yı mazlūm Kerbela çölü(nün efendisi)
mazlum İmam-ı Hüseyin

h. 166b.12

Hız. İmām-ı Hüseyin ibn-i ‘Aliyyü'l-
Murtezā Aliyyü'l-Murteza'nın oğlu
İmam-ı Hüseyin

h. 177a.11

Hız. İmām-ı Hüseyin ibn-i Hız.
‘Aliyyü'l-Murtezā Aliyyü'l-
Murteza'nın oğlu İmam-ı Hüseyin

h.+ya 131a.6-7

Hız. İmām-ı Hüseyin-i deşt-i
Kerbelā-yı pür-cefā Kerbela çölü(nün
efendisi) çok cefa çeken İmam-ı
Hüseyin

h. 228b.8-9

Hız. İmām-ı Hüseyin-i mazlūm
mazlum İmam-ı Hüseyin

h. 20b.5-6, 35a.4-5, 47b.6, 53b.13,
62b.8, 83a.9, 89b.4, 90a.14-15, 105b.5,
107b.9, 116a.9-10, 121b.8, 129a.14-15,
132a.10, 133b.10-11, 159a.15, 167a.6,
168a.10, 168b.12, 117b.10-11, 171a.11-
12, 171a.7, 172b.13, 173a.1, 174a.11,
175a.9, 180a.5, 181a.12-13, 181a.4,
181b.8-9, 186a.13-14, 186a.5, 187b.10-

11, 188a.12, 188a.15-188b.1, 188a.7-8, 188b.2, 189a.5, 190a.11-12, 191b.13, 193a.5-6, 195a.6, 195b.3, 197b.10, 198a.6-7, 210b.7, 232b.6, 233a.6-7, 239a.9-10, 252a.9-10, 263b.9-10, 327b.14, 327b.4

h.+a 83a.5, 119b.12, 125b.9, 195a.4, 222b.9, 329b.8-9 330a.10-11

h.+dur 121b.3, 173a.4

h.+ı 120a.1, 126b.4, 127b.10, 252b.13-14

h.+ıla 198b.12

h.+ıñ 198b.4-5, 254a.6, 264b.3, 267a.4, 274a.11, 335b.6

h.+ıñ dır 340a.7

h.+u 89b.3

h.+uñ 181a.9

Hız. İmām-ı Hüseyin-i mazlūm-ı cihān cihanın mazlumu İmam-ı Hüseyin

h. 142b.7

Hız. İmām-ı Hüseyin-i mazlūm-ı pür-belā belaya uğramış mazlum İmam-ı Hüseyin

h. 238a.13

Hız. İmām-ı Hüseyin-i mazlūm-ı pür-cefā çok cefa çeken mazlum İmam-ı Hüseyin

h. 228a.9

Hız. İmām-ı Hüseyin-i pür-cefā çok cefa çeken İmam-ı Hüseyin

h. 224b.9, 227b.15, 228b.15

h.+nıñ 226b.10

Hız. İmām-ı Hüseyin-i şāh-ı şehidān-ı deşt-i Kerbelā Kerbela çölündeki şehitlerin şahı İmam-ı Hüseyin

h. 233b.3-4

Hız. İmām-ı müslimīn Müslümanların imamı

h.+ıñ 247b.2-3

Hız. Kerbelā Hz. Kerbela

h. 90b.1, 108b.6, 109b.5-6, 110a.2, 111a.1-2, 128b.2, 134b.12, 135b.10, 178a.5, 179b.6, 183a.13, 183b.5-6, 198a.11, 199a.15-1, 200b.10, 201b.10, 205b.11, 226b.13, 247b.8, 315a.5, 316b.5, 320b.8

h.+nıñ 247b.3

h.+ya 110a.6-7, 131a.6

Hız. Kerbelā-yı cihān cihanın Kerbelası

h. 236a.13, 238a.12-13, 242b.12, 242b.4, 245b.10-11, 246a.5, 250a.4, 259a.2-3, 270a.9

h.+ıñ 237a.14

Hız. Kerbelā-yı Hüseyin-i mazlūm
Kerbela(nın efendisi) mazlum Hüseyin

h. 178b.10

Hız. Kerbelā-yı İmām-ı Hüseyin
Kerbela(nın efendisi) İmam-ı Hüseyin

h. 193b.12, 193b.4

Hız. Kerbelā-yı İmām-ı Hüseyin-i mazlūm
Kerbela(nın efendisi) mazlum İmam-ı Hüseyin

h. 234a.7

Hız. Kerbelā-yı İmām-ı Hüseyin-i pür-cefā
Kerbela(nın efendisi) çok cefa çeken İmam-ı Hüseyin

h. 224a.4-5

Hız. Sultān-ı cihān [II] cihanın sultanı

h. 225b.11-12

Hız. Sultān-ı cihān İmām-ı Hüseyin-i mazlūm
cihanın sultanı mazlum İmam-ı Hüseyin

h. 231b.11

Hız. Sultān-ı İmām-ı Hüseyin sultan
İmam-ı Hüseyin

h. 254b.15

Hız. Sultān-ı Kerbelā Kerbela'nın sultanı

h. 202b.4, 203a.13, 206a.14, 206a.5, 206a.9, 208b.1-2, 220b.1, 220b.4, 249a.6-7, 249b.4, 251a.8, 253a.13, 253a.6-7, 254a.11, 256a.11-12, 256a.1-2, 258a.12-13, 270a.1, 276b.10, 304b.15, 322a.14

h.+dan 216b.7

Hız. Sultān-ı Kerbelā İmām-ı Hüseyin
Kerbela'nın sultanı İmam-ı Hüseyin

h. 92a.4, 204b.10-11

Hız. Sultān-ı Kerbelā-yı cihān cihan
Kerbela'sının sultanı

h. 256a.15-256b.1, 256b.10, 257b.11-12, 257b.4, 263a.2, 263b.9, 264a.12-13, 264b.3, 265a.6-7, 265b.4-5, 265b.9, 267a.3-4, 267b.12, 269a.3, 269b.14-15, 275a.6, 276b.6, 278b.5-6, 279a.7, 279b.14-15, 289a.10-11, 292a.14, 292b.8-9, 294b.4-5, 295a.10-11, 296a.14, 299a.15, 300b.4, 304a.10-11, 304a.6, 304b.9, 305b.8, 313b.10-11, 313b.12, 315a.15, 315b.8, 316a.12, 319a.15, 321a.15, 321b.13-14, 321b.3-4, 322a.11-12, 324a.1, 325a.1, 330a.2-3, 332a.5, 335b.8, 338b.13, 338b.1-2,

339a.11, 340a.6-7, 340a.7-8, 340b.11-12, 342a.12-13

h.+ıñ 266b.3

Hız. Sultān-ı Kerbelā-yı cihān Hız. İmām cihan Kerbela'sının sultanı Hz. İmam

h.+ıñ 270a.7

Hız. Şāh-ı cihān cihanın şahı

h. 261a.2-3

h.+ıñ 236b.14

Hız. Şāh-ı cihān İmām-ı Hüseyin cihanın şahı İmam-ı Hüseyin

h. 252a.6, 253a.11

Hız. Şāh-ı şehīd-i deşt-i Kerbelā Kerbela çölünün şehitlerinin şahı

h. 225b.9

Hüseyin bin 'Ali Ali'nin oğlu Hüseyin

h.+den 98a.1

Hüseyin bin 'Aliyyü'l-Murtezā Aliyyü'l-Murteza'nın oğlu Hüseyin

h. 184a.14

Hüseyin-i mazlūm mazlum Hüseyin

h. 126b.6, 167b.2, 235a.13, 236a.3, 240a.10, 240a.7, 250a.11, 251a.15, 259b.11, 262a.9, 262b.13, 262b.5,

268a.8-268a.9, 270b.10, 277a.3, 283b.6, 284b.1, 305a.15, 307b.9, 331a.4

h.+dur 273a.5-6

h.+ı 301a.14, 301b.3-4

h.+ıñ 14a.6-7, 239b.4, 251a.7, 253a.6, 265b.15, 267a.8, 270a.14, 276a.10-11, 278a.6, 303a.15, 303a.4, 307b.2, 315b.14-15, 338a.4

h.+sın 254b.4-5

h.+uñ 259b.8

Hüseyin-i mazlūm bin 'Aliyyü'l-Murtezā Aliyyü'l-Murteza oğlu mazlum Hüseyin

h. 154a.11

Hüseyin-i mazlūm-ı bī-günāh günahsız mazlum Hüseyin

h.+ı 278a.3-4

İmām-ı cihān Hüseyin-i mazlūm cihanın imamı mazlum Hüseyin

i. 248a.11-12

i.+ıñ 258a.13, 332a.11-12

İmām-ı Hüseyin İmam-ı Hüseyin

i. 5a.11, 5a.13, 5a.14-15, 5a.9, 49a.11-12, 65b.2, 71a.12, 71b.8, 71b.9, 91b.1, 93b.10, 105b.8-9, 107b.14-15, 123a.3, 157a.10, 168b.6, 175b.15, 177a.13,

202a.11, 203a.7, 229b.11, 256b.5,
256b.8, 279a.8, 313b.12, 315a.15,
316a.12, 317a.15, 321b.4, 322a.6-7,
323a.7, 325a.2, 342a.13

i.+den 51b.3

i.+e 193a.3-4

i.+i 5b.1, 41a.5, 178a.13, 256a.12,
256b.1, 294b.5, 295b.8, 319a.15

i.+ile 184a.2

i.+ıñ 256b.10, 257b.12, 257b.4,
259a.3, 264a.13, 264a.4, 265a.7,
265b.5, 267b.12, 269a.4, 270a.1-2,
270a.9, 272a.7, 272b.7, 275a.6, 279a.7,
279b.15, 289a.11, 292a.15, 292b.9,
300b.4-5, 319a.5, 324a.5, 335b.9,
338b.13-14, 339a.12, 340b.12

İmām-ı Hüseyn-i deşt-i Kerbelā
Kerbela çölü(nün efendisi) İmam-ı
Hüseyn

i.+ya 135b.11

İmām-ı Hüseyn-i mazlūm mazlum
İmam-ı Hüseyn

i. 225b.12, 296a.14, 304a.7, 313b.11,
325a.4, 330a.3, 332a.5-6

i.+a 261a.3

i.+ı 315b.8-9, 329a.6-7

i.+ıñ 265b.9-10, 278b.6, 295a.11,
304b.9, 305a.1, 305b.8, 320b.8,
321a.15, 322a.12, 338b.2

İmām-ı Hüseyn-i pür-cefā çok cefa
çeken İmam-ı Hüseyn

i.+ya 225b.9-10

Kerbelā-yı cihān cihanın Kerbelası

k. 289a.1

Şıbt Hz. Hüseyn'in lakabı

ş. 92a.7

Sirāc-ı ‘Alī Hz. Ali'nin ışığı

s. 335a.8

Sirāc-ı Muḥammed Hz. Muhammed
(as.)'in ışığı

s. 333a.15

Sultān-ı cihān cihanın sultanı

s.+ıñ 254a.5

Sultān-ı İmām-ı Hüseyn sultan
İmam-ı Hüseyn

s. 289a.1-2

Sultān-ı Kerbelā Kerbelā'nın sultanı

s. 248b.15, 256b.5, 259b.7, 261a.3,
272a.7, 272b.6, 273a.5, 276a.14,
277a.3, 278a.3, 286a.4, 286b.7-8,

298a.6, 298a.8, 301b.3-4, 303a.14,
303a.4

s.+dan 227a.1

s.+nın 208a.7

Sultān-ı Kerbelā Ġmām-ı Hüseyin
Kerbela'nın sultanı Ġmam-ı Hüseyin

s. 208b.9

Şāh-ı şehīdān-ı deşt-i Kerbelā
Kerbela çölünün şehitlerinin şahı

ş. 207a.4, 233b.8, 327a.10, 327a.15,
328b.5-6, 328b.9, 340a.8-9

ş.+yı 296a.15

Şehīd Hz. Hüseyin'in lakabı

ş. 92a.7

Hüseyin bin 'Ali (bk. Hüseyin)

Hüseyin bin 'Aliyyü'l-Murtezā (bk.
Hüseyin)

Hüseyin bin Haccācī Hz. Hüseyin'in
Ubeydullah bin Hurr el-Cufi'ye haber
gönderdiği kişi

h. 175a.5-6

Hüseyin bin Mansūr Hallac-ı Mansur
(öl.922) adıyla bilinen mutasavvıf

h.+dan 137a.6

Hüseyin-i mazlūm (bk. Hüseyin)

**Hüseyin-i mazlūm bin 'Aliyyü'l-
Murtezā** (bk. Hüseyin)

Hüseyin-i mazlūm-ı bī-günāh (bk.
Hüseyin)

Hüseyinī Hz. Hüseyin'e tabi olanlara
verilen ad

h.+ler 141b.13

I

'Irāk Ortadoğu'da bir İslām ülkesi

'ı. 154a.12, 238a.1

'ı.+a 104a.6

'ı.+dan 172a.4

i

İblīs şeytan (bk. şeytān)

i. 26a.10

İblīs-i me'lūn lanetlenmiş şeytan

i. 17b.7

İblīs-i pür-telbīs aldatıcı şeytan

i. 35b.3

İbn-i 'Abbās Hz. Abbas'ın oğlu
Abdullah. Çok hadis rivayet edenler
arasında yer alan sahâbeden olduğu

bilinir. (bk. ‘Abdullāh bin ‘Abbās, ‘Abbās oğlu, Hz. ‘Abbāsın oğlu ‘Abdullāh, Hz. ‘Abbās oğlu ‘Abdullāh, Hz. ‘Abbās oğlu, Hz. ‘Abdullāh [I], ‘Abdullāh [III], ‘Abdullāh bin ‘Abbās, Ebu'l-‘Abbās, Hz. ‘Abbās, Hz. ‘Abdullāh ibn-i ‘Abbās)

i. 7b.1, 7b.8-9, 8a.14, 344b.7

i.+dan 79a.8-9

İbn-i Ebī Vaḳḳās Hz. Muhammed (as.)'i ve İslam'ı ortadan kaldırmak için plan yapan dört müşrikten biri

i. 17a.13

İbn-i Ḥumeyd Hz. Muhammed (as.)'i ve İslam'ı ortadan kaldırmak için plan yapan dört müşrikten biri

i. 17a.13, 17b.3

İbn-i Ka‘b Sahabeden bir zat (bk. Ka‘b)

i. 101b.2

İbn-i Kevābe Hz. Ali tarafından eli kesilen hırsız bir kadının Hz. Ali'ye dua ettiğine şahit olan kişi

i. 64a.5

İbn-i Ḳimme Hz. Muhammed (as.)'i ve İslam'ı ortadan kaldırmak için plan yapan dört müşrikten biri

i. 17a.13, 17a.15

İbn-i Mercan Mercan adlı bir kadının oğlu olan Emevilerin ünlü komutanı Ubeydullah bin Ziyad. Kerbelâ hadisesi zamanında Kûfe valisidir. Hz. Hüseyin ve taraftarlarının öldürülmesi emrini vermiştir. (bk. ‘Abdullāh [X], ‘Abdullāh-ı Ziyād)

i. 272a.4

İbn-i Mülcem Hz. Ali'yi katleden kişi (bk. ‘Abdurrahmān bin Mülcem, Mülcem)

i. 68a.13, 68b.1, 68b.14, 68b.5, 68b.6, 68b.8, 68b.9, 69a.12, 69a.7, 69b.12, 70a.15, 70a.3, 71a.1, 71a.5, 72a.14, 73a.2, 77b.4, 80b.4-5, 81a.15

İbn-i Mülcem-i mel‘ūn melun İbn-i Mülcem

i. 69a.4, 69a.5, 69b.11, 69b.4-5, 70a.13, 70b.6, 71b.12-13, 72a.11, 72a.6, 72b.13, 72b.3, 72b.6, 73a.5, 74a.5, 81a.9

i.+1 74a.11

İbn-i Mülcem-i merdūd kovulmuş İbn-i Mülcem

i. 68a.15, 68b.3

İbn-i Mülcem-i münāfık münafık İbn-i Mülcem

i. 73b.11

i.+i 81a.6

i.+iñ 69b.4, 70a.8

İbn-i Sa'd Tam adı Ömer bin Sad bin Ebi Vakkas'tır. Ubeydullah bin Ziyad'ın Kerbelâ'daki komutanıdır.

i. 230a.11

İbn-i Sa'd-ı bedbaht bedbaht olan İbn-i Sa'd

i. 229b.9-10

İbn-i Sa'd-ı mel'un-ı ser-'asker melun komutan İbn-i Sa'd

i. 250a.9

İbn-i Şihâb Hz. Muhammed (as.)'i ve İslam'ı ortadan kaldırmak için plan yapan dört müşrikten biri

i. 17a.12

İbnü'l-Ahcâr Yezid'in komutanlarından biri

İbnü'l-Ahcâr-ı pelîd alçak İbnü'l-Ahcar

i. 235b.6-7

İbnü'l-Eşdak Tam adı Amr bin Saîd bin el-Âs el-Eşdak'tır. Muâviye tarafından Mekke valiliğine tayin edilen Emevî valisi ve komutanıdır (bk. 'Amr bin 'Âs, 'Amır bin 'Âs, 'Amır ibn-i 'Âs)

i.+ı 140b.13

İbrâhim [I] Hz. Muhammed (as.)'in oğlu (bk. Hz. İbrâhim [I])

i. 23a.10, 23b.11, 24a.1

İbrâhim [II] İbrahim peygamber (bk. Hz. İbrâhim [II], Hz. İbrâhim Hâlîl, Hz. İbrâhim Hâlîlullâh, Hz. Hâlîl)

i. 331b.12, 331b.15, 331b.6, 331b.9, 332a.2

İbrâhim [III] Müslim bin Akil'in oğlu.

i. 139a.4, 149a.2, 155a.8, 159b.6, 162a.2

i.+e 159a.12

i.+ı 145a.9

i.+iñ 150a.7

İbrâhim [IV] Tam adı İbrahim bin Malik Eşter'dir. Muhtar es-Sakafî ile birlikte Hz. Hüseyin'in intikamını almak için ayaklanmıştır. (bk. İbrâhim bin Eşter, İbrâhim bin Mâlik Eşter, İbrâhim Eşterî, İbrâhim ibn-i Eşter)

i. 114b.5, 117a.11, 117a.12

İbrâhim bin Eşter Tam adı İbrahim bin Malik Eşter'dir. Muhtar es-Sakafî ile birlikte Hz. Hüseyin'in intikamını almak için ayaklanmıştır. (bk. İbrâhim [IV], İbrâhim bin Mâlik Eşter, İbrâhim Eşterî, İbrâhim ibn-i Eşter)

i. 117b.4, 320b.11-12, 323b.7

i.+i 115a.13

İbrāhim bin Mālik Eşter Muhtar es-Sakafî ile birlikte Hz. Hüseyin'in intikamını almak için ayaklanmıştır. (bk. İbrāhim [IV], İbrāhim bin Eşter, İbrāhim Eşterî, İbrāhim ibn-i Eşter)

i.+e 316a.4-5

İbrāhim Eşterî Tam adı İbrahim bin Malik Eşter'dir. Muhtar es-Sakafî ile birlikte Hz. Hüseyin'in intikamını almak için ayaklanmıştır. (bk. İbrāhim [IV], İbrāhim bin Eşter, İbrāhim bin Mālik Eşter, İbrāhim ibn-i Eşter)

i. 116b.5

İbrāhim ibn-i Eşter Tam adı İbrahim bin Malik Eşter'dir. Muhtar es-Sakafî ile birlikte Hz. Hüseyin'in intikamını almak için ayaklanmıştır. (bk. İbrāhim [IV], İbrāhim bin Eşter, İbrāhim bin Mālik Eşter, İbrāhim Eşterî)

i. 114b.4, 117a.10

İbrāhim Şāmī Maḥzūmī Hz. Ali hakkında kötü sözler söylerken minberden düşerek ölen Şam valisi

i. 66b.9

İhlās İhlas suresi (bk. İhlās-ı şerîf)

i. 6b.12

İhlās-ı şerîf İhlas suresi (bk. İhlās)

i.+e 6b.12

İhyâ-yı 'Ulūm Gazzâlî'nin İhyâ-yı 'ulûmî'd-dîn adlı eseridir. Eser, başta tasavvuf ve ahlâk olmak üzere fıkıh, kelâm gibi ilimlere yeni yaklaşımlar getirmiştir.

i. 343a.10

i.+da 257b.2

İ'lāmü'l-Verā Tam adı İ'lāmü'l-Verâ bi'lâmi'l-Hedâ olan Arapça eserdir. Eminü'l İslam Tabersî tarafından telif edilmiştir. Hz. Muhammed (as.)'in siyeri ve ehl-i beyt imamlarının hayatını ihtiva etmektedir. (bk. Kitâb-ı İ'lāmü'l-Verâ)

i. 343a.2

İmādü'd-devle Hz. Hüseyin'in şehadetinden sonra Hz. Hüseyin'in ve diğer şehitlerin kesik başlarını Musul'dan uzaklaştıran Musul valisi

i. 274b.13

İmām-ı 'Abdülkerîm Muḥammed ibn-i Hemedānī Tuhfetü's-Şühedâ'da adı geçen ravilerden biridir.

i. 85a.2

İmām-ı Aḥmed Ḥanbel Hanbelî mezhebinin kurucusu, muhaddis, fakih

i.+den 56a.9

İmām-ı ‘Aliyyü'l-Murtezā (bk. ‘Alī)

İmām-ı Başrī Tam adı Ebû Saîd el-Hasen bin Yesâr el-Basrî (öl.110/728)'dir. Hasan-ı Basrî olarak da bilinir. Alim ve zâhid bir zat olan Hasan-ı Basrî, tabiîndendir.

i. 302a.1, 302b.9

İmām-ı cihân Hüseyn-i mazlûm (bk. Hüseyn)

İmām-ı Hasan (bk. Hasan [I])

İmām-ı Hüseyn (bk. Hüseyn)

İmām-ı Hüseyn-i deşt-i Kerbelâ (bk. Hüseyn)

İmām-ı Hüseyn-i mazlûm (bk. Hüseyn)

İmām-ı Hüseyn-i pür-cefâ (bk. Hüseyn)

İmām-ı İsmâ‘îl Tuhfetü's-Şühedâ'da adı geçen ravilerden biridir.

i. 279b.9

İmām-ı Muḥammed bin Aḥmed bin A’sem İbn A’sem el-Kûfî olarak da bilinen Şîî tarihçidir. Kitabu'l-Fütûh adlı eseriyle tanınır. Tuhfetü's-Şühedâ'da adı geçen ravilerden biridir.

i. 343b.14

İmām-ı Necmüddîn Tam adı Necmeddin Nesefî'dir. Hanefî fakihî, muhaddis ve müfessirdir. Tuhfetü's-Şühedâ'da adı geçen ravilerden biridir. (öl.1142)

i. 47b.1, 343b.13

İmām-ı Rükneddîn Tam adı Ebu İshak Rüknüddin İbrahim İsferainî (öl.1027)'dir. Şafîî fakihidir. Tuhfetü's-Şühedâ'da adı geçen ravilerden biridir.

i. 253a.3, 343a.13

i.+de 268a.12

İmam-ı Rükneddîn Maḳteli Tam adı Kitâbu Nûru'l-‘Ayn fî Meşhed-i Hüseyn olan Arapça eserdir. Şafîî fakihî Ebu İshak Rüknüddin İbrahim İsferainî'ye (öl.1027) nispet edilmiştir. Hulefâ-yı Râşidîn'in meşrûiyeti ve Hz. Hüseyn'in Kerbelâ'da şehadetini ele almaktadır. (bk. Maḳtel-i Hüseyn [II])

i. 343a.13

İmām-ı Seyfüddîn Tam adı İmam-ı Seyfû'n-nazar Ebubekr Tûsî'dir. Tuhfetü's-Şühedâ'da adı geçen ravilerden biridir.

i. 343b.12

İmām-ı Zeynü'l-‘Ābidîn Hz. Hüseyn'in ortanca oğlu Zeynelâbidin (bk. ‘Ali [III], ‘Ali ibn-i Hż. İmām-ı Hüseyn, ‘Ali-yi Evsat, Hż. İmām-ı cihan, Hż.

İmām-ı Zeynü'l-‘ābidin, Hz. Zeynü'l-‘ābidin, Zeyn)

i. 294a.5, 294a.6, 295a.8

‘İmrān Kur‘ān-ı Kerim‘de Hz. Meryem‘in babasının adı

‘i. 49a.14

‘i.+dur 40a.13 (Meryem bint-i İ.)

İncil Hristiyanlığın kutsal kitabı

i.+i 67b.2

İslām Son ilahi din

i. 321a.4

i.+a 10a.3, 44b.3, 44b.6

i.+ı 17a.11

i.+ıla 263b.15, 288a.8

i.+ile 65a.12

İsmā‘ıl Hükümünde yetmiş bin melek olan ve gökyüzünde bulunan meleğin adı (bk. İsmā‘ıl ferişte)

i. 85b.2, 85b.7

İsmā‘ıl Buḥārī (öl.870) el-Câmi‘u‘ş-şahîḥ adlı eseriyle tanınmış muhaddis

i. 344a.2

i.+den 253b.11

İsmā‘ıl ed-Derviş ‘Abdül‘azîz el-Ḥac Muḥammed Tuhfetü‘ş-Şühedâ‘nın elde bulunan tek bütün nüshasının müstensihisi

i. 345a

İsmā‘ıl ferişte Hükümünde yetmiş bin melek olan ve gökyüzünde bulunan meleğin adı (bk. İsmā‘ıl)

i. 34b.1

İsrâfîl Dört büyük melekten biri (bk. Hz. İsrâfîl)

i.+dir 26b.14

K

Ka‘b Sahabeden bir zât (bk. İbn-i Kāb)

k. 101b.3

Ka‘be Müslümanların kıblesi (bk. beyt-i Ḥüdā, Beytu‘llāh, Ka‘be-i mükerreme, Ka‘be-i şerîf, Ka‘be-i şerîf-i ḥaremeyn, Ka‘be-i mükerreme-i şerefu‘llāhu te‘ālā, Ka‘be-i şerîfü‘l-mükerrēmīn)

k. 58b.6, 103a.8, 121a.15, 130a.14, 298a.1, 318a.7, 321a.6, 333a.13

k.+de 110a.3, 129b.2, 189a.3

k.+den 138b.14, 171a.12, 172b.15, 304a.4, 316a.15

k.+nin 129a.15

k.+ye 103b.8, 106a.11, 106a.7, 130b.11, 137b.8, 138a.11, 139a.12, 153b.10, 172a.5, 179a.7, 196b.13, 217a.10, 311a.1, 311a.10, 311a.6

k.+yi 106a.15, 169a.9, 246b.12

Ka'be-i mükەرreme Müslümanların kiblesi (bk. beyt-i Hüdā, Beytu'llāh, Ka'be, Ka'be-i şerīf, Ka'be-i şerīf-i haremeyn, Ka'be-i mükەرreme-i şerefu'llāhu te'ālā, Ka'be-i şerīfü'l-mükەرremīn)

k.+den 166a.6-7

k.+yi 302b.12

Ka'be-i mükەرreme-i şerefu'llāhu te'ālā Müslümanların kiblesi (bk. beyt-i Hüdā, Beytu'llāh, Ka'be-i mükەرreme, Ka'be-i şerīf, Ka'be-i şerīf-i haremeyn, Ka'be, Ka'be-i şerīfü'l-mükەرremīn)

k.+dan 5a.9-10

Ka'be-i şerīf Müslümanların kiblesi (bk. beyt-i Hüdā, Beytu'llāh, Ka'be-i mükەرreme, Ka'be, Ka'be-i şerīf-i haremeyn, Ka'be-i mükەرreme-i şerefu'llāhu te'ālā, Ka'be-i şerīfü'l-mükەرremīn)

k. 58a.7, 177b.13-14, 340a.2

k.+de 42b.4, 58a.9, 77a.2

k.+den 1b.16

k.+e 1b.12, 57b.7, 58b.6, 106a.5, 117b.6, 124a.15, 128a.6-7, 128b.10, 128b.2-3, 130a.4, 135b.14-15, 147a.15, 168a.10, 338b.9

k.+in 339b.12-13

Ka'be-i şerīf-i haremeyn Müslümanların kiblesi (bk. beyt-i Hüdā, Beytu'llāh, Ka'be-i mükەرreme, Ka'be-i şerīf, Ka'be, Ka'be-i mükەرreme-i şerefu'llāhu te'ālā, Ka'be-i şerīfü'l-mükەرremīn)

k.+e 14b.10

Ka'be-i şerīf ili Mekke (bk. Mekke, Mekke-i mükەرreme, Mekke-i mükەرreme-i haremeyn, Mekke-i şerīf)

k. 129a.11

Ka'be-i şerīfü'l-mükەرremīn Müslümanların kiblesi (bk. beyt-i Hüdā, Beytu'llāh, Ka'be-i mükەرreme, Ka'be-i şerīf, Ka'be-i şerīf-i haremeyn, Ka'be-i mükەرreme-i şerefu'llāhu te'ālā, Ka'be)

k. 56b.3

Ka'be kavmi Mekke şehrinden olan kimse, Mekkeli (ehl-i Ka'be, ehl-i Mekkeli, Ka'beli)

k.+yile 103a.8

Ka'beli Mekke şehrinden olan kimse,
Mekkeli (ehl-i Ka'be, ehl-i Mekkeli,
Ka'be kavmi)

k. 311a.3

k.+nıñ 56b.5

k.+ye 30b.1

k.+yi 30a.15

ķabile-i Benī Esed bir kabile adı

ķ. 190b.12-13

ķādısiyye bir şehir adı

ķ. 156a.15

ķādir (bk. Allāh)

ķafġan Arslan güçlülüġü ve savaşçı
kimliġi ile ön plana çıkan tarihî/efsanevî
şahsiyet

ķ. 16b.2, 196a.9, 206b.11

ķāf taġı Fars mitolojisinde Zümrüd-ü
Anka kuşunun yaşadığı efsanevî daġ
(bk. Kūh-ı/ü ķāf)

ķ.+nıñ 10b.2

ķahķār (bk. Allāh)

ķal'a-i Ħayber Hicaz'da Medine-Suriye
yolu üzerinde bulunan, Hz. Ali
tarafından fethedilen kale (bk. Ħayber
ķal'ası)

ķ. 21b.2

ķamer Kербela'da şehit olan Vāhib-i
Kelbî'nin annesinin adı

ķ. 210a.9

ķārūn Zenginliġiyle tanınır. Hz. Mûsâ
ve Hz. Hârūn'a isyan ederek yerin
yarılması sonucu tüm servetiyle birlikte
topraġa gömülmüştür.

ķ. 208b.1

ķāsım [I] Hz. Muhammed (as.)'in oġlu.
(bk. Ħz. ķāsım [I])

ķ. 39b.2, 39b.3

ķāsım [II] Hz. Hasan'ın oġlu. Kerbelâ'da
şehit olanlardan biridir. (bk. Ħz. ķāsım
[II], ķāsım ibn-i Ħasanü'l-müctebâ, Ħz.
ķāsım ibn-i Ħz. İmām-ı Ħasanü'l-
müctebâ-yı velāyet ü kerāmet)

ķ. 227a.10, 227a.4, 227b.15, 227b.3,
229a.13, 229b.1, 231b.12

ķāsım-ı nev-civān genç Kasım

ķ.+ıñ 232a.15-232b.1

ķāsım-ı nev-civān-ı cihān cihanın
genci Kasım

ķ. 232a.6

ķāsım-ı şehzāde şehzade Kasım

ķ.+nıñ 227a.2

ķ.+1 91a.1

ķ.+1᠗ 227b.5, 230a.13

Ķāsım ibn-i Ħasanü'l-müctebā Hz. Hasan'ın oğlu. Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir. (bk. Ħz. Kāsım [II], Ķāsım [II], Ħz. Ķāsım ibn-i Ħz. İmām-ı Ħasanü'l-müctebā-yı velāyet ü kerāmet)

ķ.+dır 230a.4

Ķatķaķāne menzili Hz. Hüseyin'in Mekke'den Kûfe istikametinde giderken Beni'l-Hak'tan sonra geldiği yer

ķ. 176a.3

Ķatrır Allah tarafından görevini ihmal ettiği için kanatları yakılarak cezalandırılan melek (bk. Ħz. Ķatrır-i melāyike)

ķ. 166b.10, 166b.15, 166b.9, 167a.13, 167a.3

ķ.+dır 166b.2

Ķays Tam adı Kays bin Müshir'dir. Hz. Hüseyin bu kişiyi Kufe'ye elçi olarak göndermiştir. (bk. Ķays bin Müshir, Ķays-ı A'rābī)

ķ. 172b.8, 173a.2, 173a.4, 182a.15

Ķays bin Müshir Hz. Hüseyin'in Kufe'ye gönderdiği elçisi (bk. Ķays, Ķays-ı A'rābī)

ķ. 172a.13-14

Ķays bin Rebī' Hz. Hüseyin taraftarlarındandır. Kerbela şehit olanlardan biridir.

ķ. 219b.11

Ķays-ı A'rābī Tam adı Kays bin Müshir'dir. Hz. Hüseyin bu kişiyi Kufe'ye elçi olarak göndermiştir. (bk. Ķays, Ķays bin Müshir)

ķ. 182a.13, 182a.9, 182b.7, 182b.9

Ķays-ı Şāmī Yezid askeri

ķ. 212b.9

Ķays ibn-i Sa'd Ensarın ileri gelenlerinden ve Hz. Muhammed (as.)'in sancaktarlarındandır. Hz. Hasan'ın hilafetinde Irak ordusunun komutanıdır.

ķ. 81b.14

Kelāmullāh Kur'ân-ı Kerim (bk. Kelāmullāh-ı Mecīd, Ķur'ān, Ķur'ān-ı 'azīmü's-şān, Muşhaf-ı şerīf)

ķ.+dan 168b.9-10

Kelāmullāh-ı Mecīd Kur'ân-ı Kerim (bk. Kelāmullāh, Ķur'ān, Ķur'ān-ı 'azīmü's-şān, Muşhaf-ı şerīf)

k. 245a.9-10

Kemāleddīn Hüseyn Vā'iz Tam adı Kemāleddin Hüseyn Vaiz Kaşifi'dir. Hz. Hüseyn'in Kербela'da şehit edilmesini konu alan Ravzatü's-Şüheda adlı Farsça eserin müellifidir. (bk. Hz. efşahu'l-mütekellimīn Kemāleddīn Hüseyn Vā'iz, Hz. Mevlānā Hüseyn)

k. 344a.10

Kenzü'l-Ġurāb Tuhfetü's-Şühedā'nın kaynakları arasında yer alan eserlerden biri (Eser hakkında bilgi bulunamadı) (bk. Kitāb-ı Kenzü'l-Ġurāb)

k. 342b.9

k.+da 13a.11, 101b.9, 105a.8, 301a.15, 301a.8, 301b.7

Kербelā Hz. Hüseyn ve taraftarlarının Emevî halifesi Yezid'in ordusu tarafından şehit edildiği yer (bk. batn-ı bilād-ı 'Irāq, Kербelā şahrāsı)

k. 5a.10, 179a.15, 179b.1, 179b.6, 261a.13, 268a.2, 301b.8, 308a.12

k. (deşt-i K.) 'Kербela çölü' 182a.4

k.+da 13a.15-13b.1, 126b.7-8, 126b.9, 167a.7, 299a.2-3

k.+daki 166a.10

k.+dır 166a.13

k.+ya 182a.2, 299a.5

k. (meydān-ı K.) 'Kербela meydanı'

k.+da 214a.1, 217b.15

k.+ya 210a.15-210b.1, 243b.6-7

k. +da (saḥrā-yı K.) 'Kербela çölü' 94a.10

k. +ya (saḥrā-yı deşt-i K.) 'Kербela çölü' 220a.3

k.+da 25b.12, 167a.6, 167b.10, 180a.14, 217a.13, 227a.10, 234b.6, 241b.12, 244a.11, 248a.15, 257a.15, 257b.3, 259b.11, 259b.14, 264a.15, 283b.7, 301a.1, 301a.9, 301b.8, 304a.7, 315b.14, 317b.10, 324b.12, 324b.13, 330b.4, 331b.12

k.+dan 267b.15, 299b.4

k.+ya 1b.16, 1b.17, 127b.3, 166a.7, 183a.8, 196a.10, 263b.8, 268a.3, 287a.4, 332b.2

Kербelā cengi Hz. Hüseyn'in 10 Muharrem 61'de Emevî halifesi Yezid tarafından Kербelā'da şehit edilmesi olayı (bk. Kербelā çengi, Kербelā vāqı'āsı, Vāqı'ā-yı Kербelā)

k.+nde 301b.5

Kербelā çengi Hz. Hüseyn'in 10 Muharrem 61'de Emevî halifesi Yezid tarafından Kербelā'da şehit edilmesi

olayı (bk. Kerbelā cengi, Kerbelā vākı'āsı, Vākı'ā-yı Kerbelā)

k.+nde 301b.10, 302b.3

Kerbelā şahrāsı Hz. Hüseyin ve taraftarlarının Emevî halifesi Yezid'in ordusu tarafından şehit edildiği yer (bk. batn-ı bilād-ı 'Irāk, Kerbelā)

k. 126b.10, 226b.5, 245b.1

k.+na 65b.5

k.+nda 97b.3

Kerbelā vākı'āsı Hz. Hüseyin'in 10 Muharrem 61'de Emevî halifesi Yezid tarafından Kerbelâ'da şehit edilmesi olayı (bk. Kerbelā cengi, Kerbelā cengi, Vākı'ā-yı Kerbelā)

k.+ndan 265b.1

Kerbelā-yı cihān (bk. Hüseyin)

Kerīm (bk. Allāh)

Kesāyī Tuhfetü's-Şühedâ'da adı geçen ravilerden biridir.

k. 344a.11

Keşt-i Güzārī'l-Beşerī Beni Esed kabilesinden Hz. Hüseyin'e yardım için Kerbelâ'ya gelen doksan kişilik grubun başındaki kişi

k. 191a.5

Kevser Cennetde bir havuz

k. 40b.7, 66a.1, 138a.9, 173a.14, 206b.1, 225b.14, 236a.9, 284b.1

Keysān Hz. Hüseyin'in şehadetinden sonra intikam için ayaklanan Muhtar es-Sakafî'nin lakabıdır. (bk. Muhtār, Hż. Muhtār, Muhtār-ı Ebū 'Ubeyde)

k. 309b.5

Kitāb-ı Beşāirü'l-Muştafā Tam adı Beşāretü'l-Muştafā li şî'ati'l-Murtezā olan eser, İmadüddin Ebī Kasım Cafer Muhammed bin Ebī Kasım Taberī tarafından Arapça telif edilmiştir. Ehl-i beytin faziletleri hakkında rivayetleri içermektedir. (bk. Beşāirü'l-Muştafā)

k.+da 57b.11-12

Kitāb-ı İ'lāmü'l-Verā Tam adı İ'lāmü'l-Verā bi'lāmi'l-Hedā olan Arapça eserdir. Eminü'l İslam Tabersī tarafından telif edilmiştir. Hz. Muhammed (as.)'in siyeri ve ehl-i beyt imamlarının hayatını ihtiva etmektedir. eser (bk. İ'lāmü'l-Verā)

k.+da 79a.14-15

Kitāb-ı Kenzü'l-Ġurāb Tuhfetü's-Şühedâ'nın kaynakları arasında yer alan eserlerden biridir. (Eser hakkında bilgi bulunamadı) (bk. Kenzü'l-Ġurāb)

k.+da 24a.5, 262b.15

Kitāb-ı Nāzmü's-Sıbṭeyn Tam adı Kitāb-ı Nazm-ı Düreri's-Semteyn olan Arapça eserdir. Yusuf bin Hasan bin Muhammed Zerendî tarafından telif edilmiştir. Hz. Muhammed (as.)'in, on iki imam ve ehl-i beyt büyüklerinin menkıbelerini ihtiva etmektedir.

k.+de 45a.11

Kitāb-ı Rebī' u'l-Aḥbār Tuhfetü's-Şühedâ'nın kaynakları arasında yer alan eserlerden biridir. (Eser hakkında bilgi bulunamadı) (bk. Rebī' u'l-Aḥbār)

k.+da 289a.8

Kitāb-ı Rebī' u'l-Ebrār Muhammed el-Hârizmî ez-Zemahşerî tarafından Arapça telif edilmiştir. Halifelerin, büyük sahâbelerin ve fakihlerin hikmetli sözleriyle ibret alınacak hikâyeler ve meşhur şairlerden iktibaslar ihtiva etmektedir. (bk. Rebī' u'l-Ebrār)

k.+da 261b.9

Kitābü'r-Rızā On iki imamın sekizinci imamı olan İmam Rızâ tarafından nakledilen hadis-i şerifleri ihtiva eden eserdir. Sahife-i İmām Rızâ adıyla telif edilmiştir. (bk. Kitāb-ı Rızāviyye, Rızāviyye)

k.+da 21a.7

Kitāb-ı Rızāviyye On iki imamın sekizinci imamı olan İmam Rızâ tarafından nakledilen hadis-i şerifleri ihtiva eden eserdir. Sahife-i İmām Rızâ adıyla telif edilmiştir. (bk. Kitābü'r-Rızā, Rızāviyye)

k.+de 305b.3

Kūfe Güney Irak'ta Hz. Ömer'in emriyle Sa'd bin Ebî Vakkas tarafından kurulan şehir

k. 81b.12, 111b.13, 130a.5, 141a.1, 141a.12, 141b.1, 146a.1, 172a.4, 172a.8, 172b.15, 176b.12, 188b.10, 268b.12, 303a.3, 303b.5, 305a.8, 315b.10, 317b.14, 317b.9, 318a.3, 318a.5, 320a.14, 320b.10, 322b.2, 322b.7

k.+de 1b.17, 29a.1, 68a.14, 83a.9, 139b.14, 172b.6, 176a.6, 204a.2, 258a.7, 317b.7, 317b.8, 318a.3

k.+den 168a.10, 178a.10, 269b.13, 315a.11, 320a.13, 322b.5, 340b.2

k.+nin 128a.8, 146a.12, 310b.7, 317a.8, 317b.14, 332a.7

k.+ye 69a.5, 103b.7, 129a.9, 132b.1, 133b.9, 139a.7, 139a.9, 139b.6, 141a.15, 141b.13, 141b.14, 169a.2, 169b.10, 169b.14, 172a.13, 172b.6, 174b.2, 174b.9, 177a.4, 177b.2, 177b.2, 180a.13, 189b.13, 262a.11, 264a.14,

264b.12, 264b.9, 265a.6, 266a.1,
267b.13, 268a.1, 316a.4, 316b.11,
317b.7, 320a.9, 322a.6, 322a.9, 332a.7

Kûfeli Kûfe şehrinden olan kimse

k. 148a.2, 325a.15, 325b.2, 325b.4

k.+den 13a.9, 204a.12

k.+yidi 325a.10

Kûh-ı Kâf Fars mitolojisinde Zümrüd-ü
Anka kuşunun yaşadığı efsanevî dağ
(bk. Kâf taşı)

kûh-ı K. 230a.5

kûh-u K. 206b.15

Qur'ân İslam dininin kutsal kitabı (bk.
Kelāmullāh, Kelāmullāh-ı Mecīd,
Qur'ân-ı 'azīmü's-şān, Muşhaf-ı şerīf)

k. 6b.14, 6b.14, 274a.7, 307b.10,
307b.15, 309a.8

k.+ıla 118b.4

Qur'ân-ı 'azīmü's-şān İslam dininin
kutsal kitabı (bk. Kelāmullāh,
Kelāmullāh-ı Mecīd, Qur'ân, Muşhaf-ı
şerīf)

k. 6b.13, 216a.13

k.+dır 25a.12

k.+ı 60b.9-10

k.+ıı da 293b.9

Kureyş Hz. Muhammed (as.)'in mensup
olduğu Arap kabilesi

k. 42b.12, 105a.2

k.+ıı 101a.9

k.+ler 40a.10

Kureyş-i Benī Hāşim Hz. Muhammed
(as.)'in mensup olduğu Arap kabilesinin
Haşimoğulları soyu (bk. Benī Hāşim,
Âl-i Hāşim)

k. 40a.5-6, 40a.7

Kureyşli Kureyş kabilesine mensup

k.+ler 44a.9

Kutāme [I] İbn-i Mülcem'den mehir
olarak Hz. Ali'nin katlini isteyen kadın

k. 69b.6, 69b.8, 70a.13, 71b.13

k.+dir 69b.3

Kutāme-i mel'un melun Kutame

k.+a 70b.7

Kutāme [II] Yezid askeri

k. 221b.7

Kutāme-i mel'un melun Kutame

k. 221b.12, 221b.8, 221b.9-10

Kuveyha ? Hz. Muhammed (as.)'e ait
olan, Hz. Hüseyin'in Kerbelâ'da bindiği
atın adı

ķ. 196a.14

L

Lāt İslam öncesi Arap toplumundaki putlardan birinin adı

l. 14b.1

Luķmān Kur'an'da kendisine hikmet verildiği bildirilen ve adına sure olan, peygamberliği tartışmalı kişi (bk. Ėz. Luķmān)

l. 240a.5

Lūt Lut peygamber (bk. Ėz. Lūt)

l. 303b.5

M

Ma'būd (bk. Allāh)

māh-ı Cemāziye'l-āhır Hicri takvime göre yılın altıncı ayı

m.+ııı 342a.2

māh-ı Muħarremü'l-ħarām Hicri takvime göre yılın ilk ayı (bk. Muħarrem, Muħarremü'l-ħarām)

m. 260a.8

m.+ııı 341b.14-15

māh-ı Receb-i řerīf Hicri takvime göre yılın yedinci ayı (bk. Receb, Receb-i řerīf)

m.+ııı 128b.8

māh-ı şa'bān-ı řerīf Hicri takvime göre yılın sekizinci ayı

m.+ııı 92a.8, 127b.9

māh-ı Zilhicce Hicri takvime göre yılın son ayı

m. 345a

Ma'ķāl Yezid'in, Kerbelā'da Bureyr-i Hemdānī tarafından öldürölen oğlu

m. 209b.3

m.+ııı 209b.11-12

Maķām-ı İbrāhim Kābe'nin inşası esnasında Hz. İbrāhim'in üzerine çıkarak duvar ördüğü ve üstünde insanları hacca davet ettiği taş ya da taşın bulunduğu yer (bk. Ėzret-i İbrāhim Maķāmı)

m. 77a.3

m.+e 77a.5

Maķbere-i Baķī' Medine'deki Müslömanların kurduğu ilk mezarlık (bk. Bađī', Baķī' mezarlığı, Baķī' u'l-ğarķad, Baķī', sükkān-ı buķ'a-i Baķī')

m. 27a.7

Maḳtel-i Ebū Mihnef Kerbelâ hadisesine dair yazılan en eski eserlerden biri olma özelliği taşıyan Arapça makteldir. Kerbelâ hadisesinden yaklaşık yetmiş yıl sonra Ebu Mihnef Lût bin Yahya tarafından kaleme alınmıştır.

m. 298b.13

Maḳtel-i Hüseyin [I] Asıl adı Tuhfetü's-Şühedâ olan mensur Türkçe eserdir. Muhammed bin Hacı Hasan tarafından 1696'da kaleme alınmıştır. Fuzulî'nin Hadikatü's-Süedâ'sının diliçi çevirisi niteliğindedir. Hz. Hüseyin'in Kerbelâ'da şehit edilmesini ve sonrasında olan olayları ihtiva etmektedir. (bk. Tuhfetü's-Şühedâ)

m. 138b.10

Maḳtel-i Hüseyin [II] Tam adı Kitâbu Nûru'l-'Ayn fî Meşhed-i Hüseyin olan Arapça eserdir. Şafîî fakih Ebu İshak Rükneddin İbrahim İsferainî (öl.1027)'ye nispet edilmiştir. Hulefâ-yı Râşidîn'in meşrûiyeti ve Hz. Hüseyin'in Kerbelâ'da şehadetini ele almaktadır. (bk. İmâm-ı Rükneddîn Maḳteli)

m.+inde 253a.3

Maḳtel-i Nûru'l-E'imme Ebu'l-Müeyyed Harezmi'ye ait olan Farsça maktel-i Hüseyin metnidir. Müellifin

Arapça Maktel-i Hüseyin adlı eserinin Farsça çevirisi olduğu düşünülmektedir. (bk. Nûru'l-E'imme, Nûru'l-E'imme-i Harezmi)

m. 343a.3

m.+de 35a.8

Mâl-ı menziliyye Hz. Hüseyin'in Mekke'den Kûfe istikametinde giderken Şükuk isimli yerden sonra geldiği yer

m. 174b.10

Mâlik Cehennemi idare etmekle görevli melek (bk. Hz. Mâlik)

m. 213b.4-5, 213b.8, 312b.3, 329a.15

Mâlik bin Enes Hz. Hüseyin taraftarlarından. Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir.

m. 213a.10-11

Mâlik bin 'Urve Yezid askeri

m. 193a.2

Mâlik bin 'Utbe Hz. Hüseyin taraftarlarından. Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir.

m. 218a.2, 218a.4

Mâlik ibn-i Yesâr Yezid askeri

Mâlik ibn-i Yesâr-ı mel'un melun Malik ibn-i Yesar

m. 304b.11-12

Mâlik oğlu Tam adı Enes bin Malik'tir. Hz. Muhammed (as.)'e hizmetinden dolayı 'Hâdimü'n-Nebî' lakabıyla tanınır. En çok hadis rivayet eden sahabilerden biridir. (bk. Enes, Enes ibn-i Mâlik, Enes bin Mâlik, Hz. Enes bin Mâlik, Hz. Enes)

m. 45a.12-13

Mansûr bin İlyâs Nusaybin valisi

m. 275b.5

Mâriye-i Kıbt Hz. Muhammed (as.)'in eşi

m.+dan 23a.8

Maşra-i Tāvūsī Seyyid Rızaeddin Ebu'l Kasım Ali bin Musa bin Cafer bin Muhammed Tavusi'nin Kerbelâ hadisesini ele alan 'el-Leḥûf 'alâ fî ḳatle't-tufûf' adlı eseridir.

m. 344a.8

Me'âric Tam adı Me'âricü'n-nübüvve fî medârici'l-fütüvve olan Farsça eserdir. Muîn el-Miskîn tarafından kaleme alınmıştır. Hz. Muhammed (as.)'in ve diğer peygamberlerin hayatı hakkında bilgiler içerir.

m. 343a.12

Medâyin Sâsânî İmparatorluğu'nun baş şehri

m.+e 82a.12, 82b.4

Medîne Medine (bk. Medîne-i münevvere)

m. 18b.6, 50b.14, 119b.10, 122a.10, 122a.9, 298a.1, 310b.14

m.+de 83a.13, 92a.7, 105b.6, 116b.12, 121a.6, 122b.2, 159b.9, 189a.2, 262a.14, 311a.3

m.+den 139a.8, 140b.12, 262a.10

m.+niñ 50b.9

m.+ye 11a.7, 20b.11, 82b.10, 84b.13, 103b.8, 105b.1, 105b.2, 105b.4, 105b.8, 117a.11, 117a.12, 136a.15, 155b.2, 155b.6, 156b.2, 203a.1, 262b.9, 295a.3, 299a.15, 299b.6

m.+yi 121b.13

Medîne-i münevvere Medine (bk. Medîne)

m. 121b.1, 256b.9, 300a.11

m.+de 28b.14, 78a.13, 98a.3-4, 103b.3, 104a.1, 126a.14, 196b.11-12, 263a.1, 276a.11

m.+ye 16b.13, 17b.7, 88b.2, 105b.6, 117b.8-9, 138b.14-15, 169b.9, 289b.1, 290a.1, 310b.12-13

m.+yi 310b.14

Medīneli Medine şehrinden olan kimse

m. 20b.14, 63a.13, 99a.1, 128b.7,
266a.6, 311a.3

m.+ye 30b.1

m.+yi 30b.1

Mefhar-i kāyināt (bk. Muḥammed)

Mefhar-i mevcūdāt (bk. Muḥammed)

Mehāl Yezid askeri

m. 226a.11

Mehāl-i nā-bekār hayırsız Mehal

m.+ıñ 226a.15

Meḳātil Ubeydullah bin Ziyad'ın celladıdır. Ehl-i beyt dostudur. Müslim bin Akil'in çocuklarını öldüren Haris'i öldürmekle görevlendirilmiştir. (bk. Hż. Meḳātil)

m. 162b.10, 162b.13, 163a.12, 163b.11,
163b.12, 164a.3, 164a.9, 165a.11,
165a.13, 165a.5, 165b.5

m.+e 165b.12

Mekke Mekke (bk. Ka'be-i şerīf ili, Mekke-i mükerrerme, Mekke-i mükerrerme-i ḥaremeyn, Mekke-i şerīf)

m. 15a.7, 169a.4, 171b.12

m.+de 1b.9, 11b.8

m.+den 11a.7, 56b.9, 134a.5, 171a.7

m.+nin 125a.9, 171a.9

m.+ye 57a.13

Mekke-i mükerrerme Mekke (bk. Ka'be-i şerīf ili, Mekke, Mekke-i mükerrerme-i ḥaremeyn, Mekke-i şerīf)

m.+den 16b.13

Mekke-i mükerrerme-i ḥaremeyn Mekke (bk. Ka'be-i şerīf ili, Mekke-i mükerrerme, Mekke, Mekke-i şerīf)

m.+e 15b.8-9

Mekke-i şerīf Mekke (bk. Ka'be-i şerīf ili, Mekke-i mükerrerme, Mekke-i mükerrerme-i ḥaremeyn, Mekke)

m.+de 47a.2

Melāt İslam öncesi Arap toplumundaki putlardan birinin adı

m.+a 14b.1

Melekü'l-mevt Dört büyük melekten biri. Ölüm meleği Azrail (bk. 'Azrā'ıl, Hż. 'Azrā'ıl)

m. 34b.5, 35b.11, 36a.1, 37a.2, 37a.2-3

Men'a ibn-i Mürre-i 'Abdī Yezid askeri

Men'a ibn-i Mürre-i 'Abdī-i mel'un melun Men'a ibn-i Mürre-i Abdi

m. 242b.6

Menâkıb-ı Harezmi Ebu'l-Müeyyed Harezmi tarafından yazılmıştır. Eser, Hz. Muhammed (as.) ve ehl-i beytin faziletlerine dair hadisleri ihtiva etmektedir.

m.+de 45b.8

menzil-i Harrân Kerbela hadisesinden sonra kesilen başların götürüldüğü yerlerden biridir. Harran, günümüzde Şanlıurfa'ya bağlı bir ilçedir. (bk. Harrân)

m. 274a.3

Mercân karı Kûfe valisi Ubeydullah bin Ziyad'ın annesi, Mercan

m.+nı 272a.5, 273a.3

Merdiyye (bk. Fâtıma [I])

Mervân [I] Hz. Ali'yi öldürmek amacıyla İbn-i Mülcem'in yanında bulunanlardan biri

m. 72b.6

Mervân-ı pelit alçak Mervan

m. 71b.15

Mervân [II] Tam adı Mervan bin Hakem'dir. Yezid'in oğlu Muaviye'den sonra hilafete geçmiştir. Ümeyyeoğullarının Mervanî kolunun

kurucusudur. (bk. Hakem, Mervân bin Hakem, Mervân-ı Hakem)

m. 84b.14, 104a.10, 105a.10, 105a.13, 118a.2, 118a.4, 118a.7, 314b.10, 314b.4, 314b.8, 317b.9, 318b.5, 318b.9

m.+a 103b.10, 103b.15

m.+ıhar 104a.1

m.+ı 314b.3

Mervân-ı la'ın lanetlenmiş Mervan

m. 105a.11, 105a.4

Mervân-ı pelid alçak Mervan

m. 121a.5-6, 122b.3, 123b.9, 124a.4, 124b.14, 124b.7, 124b.7-8, 309a.7-309a.8, 311b.7, 314b.11, 314b.14

Mervân bin Hakem Yezid'in oğlu Muaviye'den sonra hilafete geçmiştir. Ümeyyeoğullarının Mervanî kolunun kurucusudur. (bk. Hakem, Mervân [II], Mervân-ı Hakem)

m. 307a.10, 309a.3, 309a.4, 314a.11, 314a.5, 314b.1

Mervân-ı Hakem Tam adı Mervan bin Hakem'dir. Yezid'in oğlu Muaviye'den sonra hilafete geçmiştir. Ümeyyeoğullarının Mervanî kolunun kurucusudur. (bk. Hakem, Mervân [II], Mervân bin Hakem)

m. 87a.4, 91a.15, 124b.5

Meryem bint-i İmrān Hz. İsa'nın annesi
(bk. Hz. Meryem, Hz. Meryem ana)

m.+dur 40a.13

Mes'ūd Tam adı Mes'ūd bin 'Amr'dır.
Basra valisidir. Kerbela hadisesinden
sonra Ubeydullah bin Ziyad'ın
Basra'dan Şam'a kaçmasına yardım
etmiştir. (bk. Mes'ūd bin 'Amr, Mes'ūd
ibn-i 'Amr, Mes'ūd Şāh)

m. 315a.14

Mes'ūd bin 'Amr Basra valisidir.
Kerbela hadisesinden sonra Ubeydullah
bin Ziyad'ın Basra'dan Şam'a kaçmasına
yardım etmiştir. (bk. Mes'ūd, Mes'ūd
ibn-i 'Amr, Mes'ūd Şāh)

m. 315a.12

Mes'ūd ibn-i 'Amr Basra valisidir.
Kerbela hadisesinden sonra Ubeydullah
bin Ziyad'ın Basra'dan Şam'a kaçmasına
yardım etmiştir. (bk. Mes'ūd, Mes'ūd
bin 'Amr, Mes'ūd Şāh)

m.+1 315b.9-10

Mes'ūd Şāh Tam adı Mes'ūd bin
'Amr'dır. Basra valisidir. Kerbela
hadisesinden sonra Ubeydullah bin
Ziyad'ın Basra'dan Şam'a kaçmasına
yardım etmiştir. (bk. Mes'ūd, Mes'ūd
bin 'Amr, Mes'ūd ibn-i 'Amr)

m. 315b.2

Meşhed-i Nokta Musul'da Hz.
Hüseyin'in mübarek başının konduğu
taş, ziyaret yeri

m. 275b.1

Meşkūr Müslim bin Akil'in çocuklarını
kurtarmak amacıyla zindandan salıveren
zindancı (bk. Hz. Meşkūr, Hz. Meşkūr
zindāncı, Meşkūr zindāncı)

m. 156a.9, 157b.7, 158a.13

Meşkūr zindāncı Müslim bin Akil'in
çocuklarını kurtarmak amacıyla
zindandan salıveren zindancı (bk. Hz.
Meşkūr, Hz. Meşkūr zindāncı, Meşkūr)

m. 156a.11, 158b.6-7

m.+nı 158a.7-8

Meymūne [I] Hz. Muhammed (as.)'in eşi

m. 27b.12

m.+nün 27b.1

Meymūne [II] (bk. Fāṭıma [I])

Mışır Bir Arap ülkesi (bk. Mışır)

m.+a 340a.15

Mışır Bir Arap ülkesi (bk. Mışır)

m. 338b.6, 339a.5, 339b.4, 339b.7,
340a.10

m.+a 103b.7, 104a.6, 338a.7, 338a.8,
340a.15

m.+dan 68a.13

m.+ıı 339b.4

MıŖrî Bir kumaŖ türü

m. 26b.8-9

Mîķā'ıl Dört büyük melekten biri (bk.
Hż. Mîķā'ıl)

m.+dir 26b.13

Mî'râc Hz. Muhammed (as.)'in Mescid-i
Harâm'dan Mescid-i Aksâ'ya, oradan
da göğ'e yükseliŖine verilen ad (bk.
Mî'râc gecesi, Mî'râc geçesi)

m. 39a.4

m.+da 99a.11

Mî'râc gecesi Hz. Muhammed (as.)'in
Mescid-i Harâm'dan Mescid-i Aksâ'ya,
oradan da göğ'e yükseldiğ'i gece (bk.
Mî'râc, Mî'râc geçesi)

m.+nde 95a.7

Mî'râc geçesi Hz. Muhammed (as.)'in
Mescid-i Harâm'dan Mescid-i Aksâ'ya,
oradan da göğ'e yükseldiğ'i gece (bk.
Mî'râc gecesi, Mî'râc)

m. 6a.6

Mir'atü'l-Cinân Tam adı Mir'atü'l-
cenân ve 'ibretü'l-yakẓân fî ma'rifeti
havâdiŖi'z-zamân'dır. Ebû Muhammed
Afîfüddîn Abdullâh bin Es'ad bin Alî
bin Süleymân el-Yâfîr el-Yemenî
tarafından Arapça olarak kaleme
alınmıŖtır. Eser, Hz. Muhammed (as.)'in
siyerinden baŖlayarak aŖhap, tâbiîn ve
ümmetin ileri gelenlerinin
biyografileriyle Yemen'e dair bilgiler
ihtiva etmektedir.

m. 343a.11

m.+da 305a.5

Mu'âviye [I] Tam adı Muaviye bin Ebu
Süfyan'dır. Emevî hilâfetine kurucusu
olan sahabedir. (bk. Hż. Mu'âviye [I])

m. 82b.12, 91b.7, 91b.9, 103a.10,
103b.1, 103b.15, 103b.4, 103b.6,
104a.3, 105a.12, 105b.1, 105b.15,
105b.6, 105b.9, 106a.1, 106a.11,
106a.15, 106a.2, 106a.6, 106a.7, 106a.8,
106b.10, 106b.3, 106b.6, 106b.8,
107a.8, 107b.14, 108b.1, 109a.1,
109a.8, 110a.3, 110b.8, 116a.12,
117a.9, 118a.1, 118a.10, 118a.3,
118b.10, 118b.5, 120b.4, 120b.9,
123a.13, 123a.15, 123a.8, 123b.2,
130a.3, 131a.15, 207a.3

m.+den 104a.10

m.+nın 5a.3, 86a.8-9, 103a.2, 109a.8,
116b.7, 117a.13, 117b.15, 345b

m.+ye 103b.11, 105a.12, 106a.12,
112b.10

Mu'āviye [II] Yezid bin Muaviye'nin
oğlu, Emevî halifesi (bk. Hız. Mu'āviye
[II])

m. 313a.3, 314a.12, 314b.12, 314b.6

m.+nın 314b.5

m.+ye 313b.1

Mu'āviye oğlu Yezid Muaviye bin Ebu
Süfyan'ın oğlu Yezid. Kerbelâ'da Hz.
Hüseyin'i şehit eden Emevî halifesi. (bk.
Yezid [I], Yezid ibn-i Mu'āviye)

m. 207a.4-5

Mu'avizeteyn Felak ve Nas surelerinin
ikisine birden verilen ad

m. 46a.11

Mufaddal Ubeydullah bin Ziyad'ın
kölesi

m. 143b.2

Mufaddal-ı mel'un melun Mufaddal

m. 143a.13, 144b.3

Muğire Tam adı Muğire bin Şeybe'dir.
Muaviye'nin komutanlarından biridir.
(bk. Muğire bin Şeybe)

m. 110a.14

Muğire bin Şeybe Muaviye'nin
komutanlarından biridir. (bk. Muğire)

m. 110a.12-13

Muğire bin Temim Yezid askeri

m. 250b.10

Muḥācirin Hicret eden Mekkeli
müslümanlar

m. 24b.12

Muḥammed İslam peygamberi Hz.
Muhammed (as.)

m. 3b.3, 6a.10, 6a.12, 7b.10, 10a.13,
10a.15, 14b.1, 16b.1, 17b.12, 23b.10,
37a.8, 43a.13, 46a.5, 48a.2, 94a.8,
96a.12, 97b.2, 154b.14, 256a.2,
328a.10, 328a.9

m.+e 25a.2, 59a.1

m.+i 12b.6, 15a.15, 16b.5

m.+iñ 331b.9

Aḥmed Ahmed

a. 180b.10

a.+i 306a.9

Ebā İbrāhim Hz. Muhammed (as.)'in
künyesi

e. 23a.11

eşref-i benī Hāşim Haşimoğullarının
en şerefli

e.+e 15a.13

Faḥr-i cihān cihanın övüncü

f. 51b.3-4, 126a.8, 278a.2

Faḥr-i kāyināt kainatın övüncü

f. 9b.6

Ḥabīb Sevgili

ḥ.+im 8b.2, 12a.12, 32b.4, 291b.6

ḥ.+imdir 36a.3

ḥ.+ime 291b.5

ḥ.+içe 340b.14

ḥ.+ıḡ i 22a.15

Ḥabīb-i Ḥüdā Allah'ın sevgilisi

ḥ. 60a.2, 154b.11-12

Ḥabībullah Allah'ın sevgilisi

ḥ. 5b.13

Ḥabībü'l-muḥterem Muhterem
sevgili

ḥ. 29b.8, 98a.15

Ḥabīb-ü rabbü'l-‘ālemin Alemlerin
rabbi olan Allah'ın sevgilisi

ḥ. 119b.14-15

Ḥāce-i ‘ālem Alemin efendisi

ḥ. 10a.2, 12b.2, 14b.7, 19a.5-6, 25b.5,
38b.11, 46a.13, 280a.13

ḥatemü'l-mürselin Peygamberlerin
sonuncusu

ḥ. 11a.14

Ḥz. āzürde-ceraḥāt Gönlü yaralanmış
olan Hazret

ḥ.+i 14b.5

Ḥz. Faḥr-i cihān cihanın övüncü

ḥ. 35a.6, 41b.2, 126b.15-1, 157b.12-
13, 274a.9-10, 278a.10, 323a.10,
327a.4, 335b.11, 338b.12

ḥ.+ıḡ 125b.10-11

**Ḥz. Fahr-i cihān ‘aleyhi efdalü's-
şalavāt ve ekmelü't-taḥıyyāt** cihanın
övüncü -duanın en faziletlisi ve selamın
en mükemmeli üzerine olsun-

ḥ. 254b.7-8

Ḥz. Faḥr-i kāyināt kainatın efendisi

ḥ. 89b.7, 114a.5, 115b.12, 195a.7,
244b.8

Ḥz. Faḥr-i kevneyn iki cihanın
övüncü

ḥ.+i 330b.13

Ḥz. Ḥabīb Sevgili

h.+imin 290b.14-15

h.+ıñ 306a.9

Hız. Hâbîb-ü ekrem ve Nebiyy-i muhteremeyn kerem sahibi sevgili ve iki (cihanda) muhterem nebi

h. 39a.3

Hız. Hâce-i âlem Alemin efendisi

h. 26a.3-4, 60a.1, 249b.8-9, 258b.15, 329a.1

Hız. Hâce-i kâyinât kainatın efendisi

h. 3b.13-14, 4b.1-2, 5b.13-14, 16a.1, 41b.7, 103a.4-5, 242a.1, 334a.2-3

Hız. kevneyn iki cihan(ın efendisi

h. 19b.3

Hız. mefhar-i kâyinât kainatın övüncü

h. 252b.3

Hız. mefhar-i mevcûdât yaratılmışların övüncü

h. 257a.6-7, 329b.11

Hız. Muhammed Hz. Muhammed

h. 9a.15, 331b.8

h.+e 15b.4

h.+ıñ 15a.6, 17b.12, 300a.14

Hız. Muhammed Emîn Güvenilir Muhammed

h. 16a.12-13

h.+ıñ 16a.15

Hız. Muhammed Resûlallâh bin ‘Abdullâh bin ‘Abdulmuṭṭalib Allah'ın resulü, Abdulmuttalib oğlu Abdullah oğlu Hz. Muhammed (as.)

h. 80a.13

Hız. Muhammedü'l-Emîn Güvenilir Muhammed

h. 15b.11

Hız. Muhammedü'l-Muṣṭafâ Hz. Muhammedü'l-Mustafa

h. 5b.15, 11a.2, 14b.8, 17b.8, 24b.3, 38b.12, 42a.10-11, 50a.13-14, 74b.5, 89b.8, 101b.1, 103a.6-103a.7, 109a.4, 115b.13, 132b.6, 136b.5-6, 154b.12, 185a.6-7, 216a.11, 216a.7-8, 228b.10, 234a.1, 257a.7-8, 296b.13, 329b.12, 334a.5

h.+dır 254b.8

h.+nıñ 229a.5

h.+yı 15a.14, 18a.3, 58b.15, 73a.15-73b.1

Hız. Nebiyy-i ekrem kerem sahibi nebi

h. 345b

h.+iñ 345b

Hız. Peyğamber Hz. Peygamber

h. 7a.7, 9b.3, 64a.14, 64b.3, 85a.12-85a.13, 110b.1, 116b.7, 171b.3, 257a.13, 296a.8, 315a.3, 334b.11

h.+den 90b.9

h.+e 87a.8

h.+im 112b.1-2

h.+iñ 257b.7

Hız. Peyğamber-i ekrem ve Nebiyy-i muhterem kerem sahibi peygamber ve muhterem nebi

h. 37b.8, 37b.13

Hız. Resül Hz. Resul

h. 7a.10, 7a.12, 8a.14-15, 9b.5, 10a.10, 12b.8-9, 16a.5, 20b.6, 21b.5-6, 22a.1-2, 24a.7, 25a.5, 25b.15, 26a.14, 28a.10, 29a.9, 30a.6, 31a.10, 31a.6, 31b.13, 32b.15, 34b.10-11, 34b.14, 35b.1, 36a.14, 36b.3, 36b.6, 37b.15, 40b.15, 48a.2, 48b.5, 49a.9-10, 49b.15, 51a.14, 51a.9, 51b.1, 57b.2, 65b.3, 66a.13, 67a.15, 67a.2-3, 78b.2, 92b.9, 96b.5, 96b.7, 97a.11, 166a.10-11, 166b.14, 167b.12, 185a.11, 240b.14, 280a.12, 301a.3, 302b.6

h.+den 23a.9, 39b.1, 193b.10

h.+e 12a.10, 17b.5, 31b.12, 36a.9, 74b.1, 80b.15, 202a.4, 291a.14, 291b.8

h.+i 310a.4

h.+iñ 288b.11-12, 345b

h.+ümüz 119b.14

h.+ün 10b.4, 11b.9, 31a.12, 33b.2-3, 45b.9, 51a.15, 96b.1, 196b.10, 213b.12, 260a.14

Hız. Resülallāh Allah'ın Resulü

h. 9b.9, 11a.9, 23a.7, 101b.2, 101b.5

h.+ı 51b.1

Hız. Resülü'l-muhterem Muhterem Resul

h.+e 291a.13

Hız. Resül-i bā-safā safā sahibi Resul

h. 19b.14-15

Hız. Resül-i ekrem kerem sahibi Resul

h. 17b.1, 20a.12-13, 20a.6, 20b.1, 20b.15-21a.1, 21b.2, 22a.7, 22b.14, 23b.11, 24a.6, 24a.9, 29b.7, 30a.12, 30a.7, 30a.9-10, 31a.2, 32a.3-4, 33a.13, 33a.7, 36b.8, 39b.3, 42b.14, 42b.6, 43b.1, 46a.7, 48a.11-12, 48a.3, 48b.14-15, 49a.10, 49a.12, 49a.2-3, 50a.8, 50b.1, 50b.3, 55a.8-9, 56b.14, 57a.15-

57b.1, 57b.3-4, 59a.13, 59a.6, 59a.9, 59b.10, 59b.3, 59b.6-7, 60a.8, 60b.7-8, 61a.12, 61a.13-14, 64a.6, 64b.5, 64b.6, 66a.11, 66a.3, 67a.11, 67a.13, 67a.6-7, 79a.1, 79a.12, 79a.5, 79b.5-6, 80a.2-3, 80a.7, 92a.10, 92a.11-12, 92b.14-15, 93a.4, 93b.11, 93b.3, 93b.7-8, 95a.4, 95b.15, 95b.6, 96a.1, 96a.14, 96b.12, 96b.14, 96b.7, 97a.13-14, 97a.3, 97b.1, 97b.13, 97b.7, 98a.15, 98a.4, 101b.14, 102b.6, 127a.2, 168a.6, 204b.13, 207b.8-9, 241b.2-3, 289b.4, 297a.15, 300a.13-14, 303b.6, 310a.5, 334a.10

h.+den 49b.1, 60b.10

h.+e 20a.12, 51a.1-2, 53b.7-8, 54b.15, 61b.1-2, 80b.14-15, 87b.1, 92a.9, 92b.11-12, 93b.1, 102b.5-6, 150a.1, 170b.10, 201a.3, 216b.9, 289b.7-8, 290a.2, 334a.15

h.+i 128a.13-14

h.+ıñ 4b.11, 11b.14, 17a.15, 20a.4, 30a.4, 40b.11-12, 59a.4, 65b.1, 71b.4, 93b.8, 101b.12-13, 102a.3-4, 102a.8-9, 112b.3-4, 124a.2, 125a.3, 127b.4-5, 138b.15, 143a.7, 168b.14, 189b.5, 240b.12, 280b.10, 288b.9

h.+ıñ dir 20a.8-20a.9

h.+ünj 42b.10, 185a.8-9

Hız. Resul-i ekrem ve Nebiyy-i muhterem kerem sahibi Resul ve muhterem Nebi

h. 4b.7-8, 4b.9-10, 13b.7, 14a.10, 15b.9-10, 16b.12, 17a.5, 19a.15-19b.1, 19b.11-12, 20b.11, 22a.4-5, 22b.6-7, 23b.4-5, 24b.6, 29a.1-2, 29b.10, 32a.13-14, 32b.6, 33a.14, 33a.2-3, 33b.10-11, 33b.7, 34a.7, 34b.4, 35b.8-9, 37a.1, 37b.10-11, 37a.11-12, 38a.13, 38b.3, 39b.13, 40b.12-13, 40b.9-10, 43a.10-11, 44b.15-45a.1, 45a.13, 45a.3-4, 46a.9-10, 47b.11-12, 47b.2-3, 48b.4, 48b.5-6, 49b.5-6, 51a.3-4, 58b.10, 58b.2-3, 59a.2, 61b.2-3, 62a.8, 66a.6-7, 98b.15, 99a.3-4, 99a.7, 100a.1, 100a.9-10, 101a.2-3, 101b.11, 102a.1, 105a.7, 120a.10, 122b.10, 126b.1, 126b.3, 159b.1, 166b.13, 166b.6, 167b.11, 167b.15-168a.1, 187b.13-14, 207b.10-11, 239a.1-2, 242b.15, 246b.8, 251a.3, 255a.4, 256b.13-14, 262a.1, 267b.2, 284b.1, 284b.1, 284b.4, 284b.8, 287b.4-5, 300a.15, 300b.14-15, 303b.1, 326b.2

h.+dir 12a.6-7

h.+e 13b.11-12, 38b.15, 53b.10, 78b.3, 209a.4-5, 289b.2

h.+i 175b.13, 180a.10

h.+ıñ 13a.7

Hz. Resül-i ekrem ve Nebiyy-i muhterem ve Habîb-i 'âlem kerem sahibi Resul ve muhterem Nebi ve alemin sevgilisi

h. 49b.7, 62b.6, 65b.14-15, 259a.6-7, 271b.7-8, 280b.3, 290a.10-11, 290a.13-14, 291b.1-2, 295a.14-15, 300a.1-2, 303a.12-13, 313b.14

Hz. Resül-i ekrem ve Nebiyy-i muhterem ve Şefî'-i 'âlem kerem sahibi Resul ve muhterem Nebi ve aleme şefa'at eden

h. 240b.10-11

Hz. Resül-i enbiyâ nebilerin Resulü

h. 154b.11

Hz. Resül-i müctebâ seçilmiş Resul

h. 60a.5, 94a.5-6

Hz. Resül-ü ekrem kerem sahibi Resul

h.+e 55b.12

Hz. Resülü's-sağaleyn ve Habîbü'l-muhteremeyn insanların ve cinlerin Resulü, iki (cihanda) muhterem sevgili

h. 38b.10-11

Hz. Resülü's-sağaleyn ve Nebiyyü'l-muhteremeyn insanların ve cinlerin Resulü, iki (cihanda) muhterem nebi

h. 249b.8

Hz. Rûh-ı pāk-i Muḥammedü'l-Muṣṭafā temiz ruhlu Muhammed Mustafa

h.+ya 43b.7-8

Hz. Server-i kāyināt ve mefḥar-i mevcudāt yaratılmışların övüncü ve kainatın efendisi

h. 173a.12-13

Hz. Sultān-ı cihān [I] cihanın sultanı

h. 256a.3-4, 256b.7, 258b.7, 264a.4, 295b.7, 324a.5, 325a.4

Hz. Sultān-ı ekrem ve Nebiyy-i muhterem kerem sahibi sultan ve muhterem nebi

h. 24a.15

Hz. Sultān-ı ekrem ve Nebiyy-i muhterem ve Habîb-i 'âlem kerem sahibi sultan ve muhterem nebi ve alemin sevgilisi

h. 326a.8-9

Hz. Sultān-ı kevneyn iki cihanın sultanı

h. 157a.11-12

Mefḥar-i kāyināt kainatın övüncü

m. 14b.7-14b.8

Mefhar-i mevcūdāt yaradılmışların
övüncü

m. 3b.14, 5b.14, 9b.6, 19a.6, 24b.2,
34b.12, 38b.12, 41b.7, 50a.13, 89b.7,
103a.5, 115b.12, 132b.5, 242a.1,
244b.8, 334a.3

Muḥammed Muştafā Muhammed
Mustafa

m. 10a.2, 60a.1, 252b.4, 259a.7,
303a.13, 323a.10

m.+nıñ 274a.10

Muḥammedü'l-Muştafā
Muhammedü'l-Mustafa

m. 3b.14-4a.1, 4b.2, 8a.7, 9b.7, 16a.1,
19a.6, 41b.5, 41b.8, 62b.6-7, 77b.1-
77b.2, 83a.11, 112b.2, 114a.5-6, 126a.8,
126b.1, 126b.3-4, 157a.12, 157b.13,
173a.13, 181b.7, 239a.2, 240b.11,
242a.2, 249b.9, 278a.10, 278a.2,
280a.13, 280b.3-4, 327a.4, 329a.1,
338b.12

m.+dır 183a.2, 288a.15

m.+nıñ 51b.13-13, 244b.9

m.+yı 18a.2-3, 195a.8

Muḥbir-i Şadık doğru haber veren

m. 65b.3, 69a.3

Nebiy-i muḥterem muhterem Nebi

n. 12b.2, 57a.15-57b.1

n.+ıñ 345b

Peyğamber-i Resül Peygamber, Resul

p.+sin 11a.12

Resül Resul

r. 7b.10, 10a.14, 12a.10, 25b.6,
36a.11, 58b.9, 182b.11, 193b.10,
196a.14, 198a.2, 326a.11, 331b.11

r.+e 7a.3, 7a.4, 32b.4

r.+ıñ e 12a.11

r.+ü 183b.2

r.+ün 17b.3, 28a.8

Resülallāh Allah'ın Resülü (Hz.
Muhammed)

r. 5b.13, 7a.4, 9b.1, 9b.12, 9b.14, 9b.9,
10a.8, 13b.13, 14a.1, 19b.13, 22b.12,
23a.15, 23b.8, 25a.4, 25b.11, 26a.3,
26b.6, 27a.1, 28a.14, 28a.3, 31a.3,
32a.6, 32b.13, 32b.3, 33b.6, 33b.9,
34a.12-13, 34b.2, 34b.6-7, 35a.15,
35b.15, 36a.13, 36a.14, 36b.1, 36b.7-8,
36b.11, 39a.1, 42b.7, 45b.6, 45b.10,
51b.1, 66a.4, 67a.1, 71b.4, 78b.13,
79b.12, 90a.12, 90a.5, 93a.2, 94a.3,
94b.10, 94b.12, 95a.1, 95a.6-7, 95b.5,
96a.4, 96b.3, 100a.11, 100a.3, 101b.4,
102a.5, 180b.3, 254a.13, 258b.14,
284b.1, 302b.2-3, 303b.13, 303b.4,

326a.13, 334a.9, 334b.10, 334b.14,
335a.4

Resül-i ekrem kerem sahibi Resul

r. 6a.5, 6b.11, 6b.3, 42b.15, 78b.11,
79b.8, 93b.9, 284b.1

r.+de 6a.4

r.+den 60b.10

r.+e 221a.11-12

r.+ıñ 189b.2

Resül-i ekrem ve Nebiyy-i muhterem kerem sahibi Resul ve muhterem Nebi

r. 9a.3, 12b.10, 13b.2-3, 245a.1

r.+ün 22a.1

Resül-i ekrem ve Nebiyy-i muhterem ve Hâbîb-i 'âlem kerem sahibi Resul ve muhterem Nebi ve alemin sevgilisi

r. 261b.10-11

Resül-i kibriyâ ulu Resul

r. 154b.11

Resül-ü müctebâ seçilmiş Resul

r. 60a.1

Resülü's-sağaleyn ve Nebiyyü'l-muhteremeyn insanların ve cinlerin Resülü, iki (cihanda) muhterem nebi

r. 119b.14

Sadr-ı bedr-i kâyinât kainat ayının zirvesi

s. 24b.2, 50a.13, 132b.4

Seyyid-i kâyinât kainatın efendisi

s. 34b.12

Seyyid-i kevneyn iki cihanın efendisi

s. 157b.13

Şefî'-i rûz-ı araşâd mahşer gününün şefaathçisi

ş. 103a.5-6

Şefî'-i rûz-ı araşât mahşer gününün şefaathçisi

ş. 3b.14, 5b.14, 9b.6-9b.7, 14b.8, 24b.2, 41b.7-8, 50a.13, 132b.5, 242a.2, 329b.11-12, 334a.3

Şefî'-i rûz-ı cezâ mahşer gününün şefaathçisi

ş. 38b.12, 195a.7-8, 244b.8-9, 252b.3, 257a.7, 303a.13

Şefî'-u rûz-ı cezâ mahşer gününün şefaathçisi

ş. 154b.12

Vücūdu'l-mükerrerem hürmete layık olan

v. 29b.8

Muhammed [I] Hz. Hüseyin'in taraftarlarındandır. Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir.

m.+i 224a.5

Muhammed [II] Cehina denilen yerde Hz. Hüseyin için savaşılan Sa'lât Hatun'un oğlu

m. 109b.14, 111a.13, 111a.4, 112a.2, 114a.9

Muhammed [III] Müslim bin Akil'in oğlu

m. 139a.4, 145a.9, 149a.2, 155a.8, 159a.11, 161b.13

m.+i 150a.7

Muhammed Asğar Cafer-i Tayyar'ın oğlu

m. 23a.5

Muhammed bin 'Ammār bin Sābit Tuhfetü's-Şühedâ'da adı geçen ravilerden biridir. (bk. Muhammed bin 'Ammār Sābit)

m. 7b.4-7b.5

Muhammed bin 'Ammār Sābit Tuhfetü's-Şühedâ'da adı geçen

ravilerden biridir. (bk. Muhammed bin 'Ammār bin Sābit)

m. 344b.3

Muhammed bin 'Avn Cafer-i Tayyar'ın torunu. Kardeşi Ahmed ile birlikte Kerbelâ'da şehit olmuştur.

m. 222b.7

Muhammed bin Eş'as Ubeydullah bin Ziyad'ın muhbiri (bk. Muhammed ibn-i Eş'as, Muhammed-i Eş'as)

m.+dan 144a.2-3

Muhammed bin Huzā'ī Tam adı Müseyyeb bin Muhammed Huza'î'dir. Hz. Hüseyin'in şehadetinden sonra Yezid ordusu ile savaşılan Şiraz kalesi hükümdarı Alkame'ye yardım etmiştir. (bk. Müseyyeb [I], Hz. Müseyyeb, Hz. Müseyyeb bin Muhammed Huzā'ī, Müseyyeb-i Kağa'-i Huzā'ī)

m. 307a.2

Muhammed bin İshāk (öl.768) Tuhfetü's-Şühedâ'da adı geçen ravilerden biridir. (bk. Muhammed ibn-i İshāk)

m. 343b.6

Muhammed bin Mıktad Hz. Hüseyin'in taraftarlarındandır. Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir.

m. 219b.6

Muhammed Hanefti Hz. Ali'nin Hanefiyye lakabıyla tanınan Cafer bin Kays'ın kızı Havle'den olan oğlu. (bk. Hz. Muhammed Hanefti, Hz. Muhammed Hanefiyye, Muhammed Hanefiyye)

m. 127b.13, 128a.3, 325b.14

m.+ye 106b.4

Muhammed Hanefiyye Hz. Ali'nin Hanefiyye lakabıyla tanınan Cafer bin Kays'ın kızı Havle'den olan oğlu (bk. Hz. Muhammed Hanefti, Hz. Muhammed Hanefiyye, Muhammed Hanefti)

m. 169b.12, 219a.2, 324a.3

Muhammed ibn-i Eş'as Ubeydullah bin Ziyad'ın muhbiri (bk. Muhammed bin Eş'as, Muhammed-i Eş'as)

m. 130b.9

Muhammed ibn-i İshak (öl.768) Tuhfetü's-Şühedâ'da adı geçen ravilerden biridir. (bk. Muhammed bin İshak)

m.+dan 14a.9

Muhammed-i Eş'as Ubeydullah bin Ziyad'ın muhbiri (bk. Muhammed bin Eş'as, Muhammed ibn-i Eş'as)

m. 151a.1, 151a.8, 151a.9, 193b.7

m.+a 150b.10

m.+ı 190b.7

m.+la 150b.8

Muhammed-i Kesir Güçlü bir Arap beyi. Müslim bin Akil'i Ubeydullah bin Ziyad'a teslim etmemek mücadelesinde ve bu uğurda şehit olmuştur. (bk. Hz. Muhammed-i Kesir, Muhammed-i Kesiri)

m. 146b.1, 146b.10, 146b.6, 146b.8, 147a.13, 147a.2, 147a.5, 147a.9, 147b.1, 147b.10, 147b.11, 148b.10, 148b.3

m.+e 148a.1

m.+i 147b.8, 147b.9, 148a.5

m.+iñ 147a.4, 148b.3

Muhammed-i Kesiri Güçlü bir Arap beyi. Müslim bin Akil'i Ubeydullah bin Ziyad'a teslim etmemek mücadelesinde ve bu uğurda şehit olmuştur. (bk. Hz. Muhammed-i Kesir, Muhammed-i Kesir)

m. 145b.2-3, 146b.5

Muhammed Muştafa (bk. Muhammed)

Muhammedü'l-Muştafa (bk. Muhammed)

Muḥarrem Hicri takvime göre yılın ilk ayı (bk. māh-ı Muḥarremü'l-ḥarām, Muḥarremü'l-ḥarām)

m. 186a.13, 191b.12, 213b.11, 254b.13, 275a.10

m.+i 342a.1

m.+iḡ 190a.9, 198b.1

Muḥarremü'l-ḥarām Hicri takvime göre yılın ilk ayı (bk. māh-ı Muḥarremü'l-ḥarām, Muḥarrem)

m. 345a

m.+iḡ 168a.8

Muḥbir-i Şādık (bk. Muḥammed)

Muḥib sahabeden bir zat

m. 61a.9

Muḥkem bin Tufeyl Yezid askeri

m. 211a.4

Muḥtār Tam adı Ebû İshâk Muḥtār b. Ebî Ubeyd b. Mes'ûd es-Sekafi'dir. Hz. Hüseyin'in şehadetinden sonra intikam için ayaklanmış; Ubeydullah bin Ziyad, Ömer bin Sad-ı Vakkas ve Şimr-i Zilcevşen'in başını keserek intikamını almıştır. (bk. Hż. Muḥtār, Muḥtār-ı Ebû 'Ubeyde, Keysân)

m. 147a.8, 148b.7, 309b.11, 309b.2, 309b.8, 310a.1, 310a.3, 310a.4, 310a.7,

310a.8, 310b.6, 310b.8, 315b.11, 317b.11, 317b.15, 318a.4, 320a.13, 320a.5, 320b.3, 322b.10, 322b.12, 323a.5, 323a.6, 323a.9, 323b.12, 323b.9, 324a.11, 324b.12, 324b.7, 324b.9, 325a.3, 325b.15

m.+a 318a.1, 323b.1, 324b.6

m.+ı 310a.13, 310a.2, 310b.4

m.+iḡ 309b.7, 310a.10, 323b.11, 324b.4, 324b.4

Muḥtār çengi Hz. Hüseyin'in şehadetinden sonra intikam amacıyla Muhtar es-Sakafi'nin ayaklanması olayı

m.+nde 270b.6

Muḥtār-ı Ebû 'Ubeyde Tam adı Ebû İshâk Muḥtār b. Ebî Ubeyd b. Mes'ûd es-Sekafi'dir. Hz. Hüseyin'in şehadetinden sonra intikam için ayaklanmış; Ubeydullah bin Ziyad, Ömer bin Sad-ı Vakkas ve Şimr-i Zilcevşen'in başını keserek intikamını almıştır. (bk. Muḥtār, Hż. Muḥtār, Keysân)

m. 147a.8, 148b.7

Muhyî (bk. Allāh)

Munḳız ibn-i Mürre Yezid askeri

m. 241b.9

Munķız ibn-i Mürre-i mel'un melun
Munkız ibn-i Mürre

m. 242a.8

Murtezā (bk. 'Alī)

Mūsā [I] Musa peygamber (bk. Hż.
Mūsā, Hż. Mūsā-i Kelīmullāh, Hż.
Mūsā peygamber)

m. 78b.15, 85b.13, 301a.13

Mūsā [II] Tam adı Ebu Musa Eş'arî'dir.
Ubeydullah bin Ziyad'ın Muhtar es-
Sekaff'den kaçarken evine girip
saklandığı kişidir. Yezid, bu kişiyi
Abdullah bin Zübeyr'in eski eşiyle
evlenmek amacıyla kadına aracı olarak
göndermiştir. (bk. Ebū Mūsā-i Eş'arī,
Ebū Mūsā-i Eş'ariyye)

m. 134b.8, 134b.8, 135a.14, 135a.2,
135a.3, 135a.8

Muş'ab Kerbelâ'da saf değiştirerek Hz.
Hüseyin tarafına geçen Hurr bin
Yezid'in kardeşidir. Kerbela'da şehit
olanlardan biridir.

m. 199b.2, 202a.2

Muşhaf-ı Hż. Fāţımatü'z-zehrā Hż.
Fatıma'dan yadigar kalan Kur'an-ı
Kerim

m.+y1 245a.10

Muşhaf-ı şerif Kur'an-ı Kerim (bk.
Kelāmullāh, Kelāmullāh-ı Mecīd,
Qur'an, Qur'an-ı 'azīmü's-şān)

m. 34a.2

Muşıl Irak'ta bir şehir

m. 83b.5, 274b.8

m. (şehir-i M.) 274b.10

m.+a 83b.4, 83b.8, 87b.6, 87b.8

m.+da 88b.2

Mu'te menzili Doğu Roma
İmparatorluğu ile Müslümanlar
arasındaki ilk savaşın yapıldığı Kudüs
yakınlarında bulunan bir yer

m.+nde 21b.6-7

Muvaffık Mervan bin Hakem'in halası
Selime'nin, Şiraz kalesi hakimi
Alkame'yi yakalaması için
görevlendirdiği kişi

m. 308a.3, 308b.9

Muzāhir Hż. Hüseyin taraftarlarındandır.
Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir.

m. 208b.10, 208b.10, 311a.2

Mülcem Tam adı Abdurrahman bin
Mülcem, Hż. Ali'yi katleden kişi. (bk,
'Abdurrahmān bin Mülcem, İbn-i
Mülcem)

m. 71a.9

Mülcem-i mel'ün melun Mülcem

m. 69b.15

m.+i 71b.13-14

Müselleme Hz. Muhammed (as.)'in oğlu İbrahim'in doğumunda ebe olarak bulunan cariye

m. 23a.9

Müseyyeb [I] Tam adı Müseyyeb bin Muhammed Huza'î'dir. Hz. Hüseyin'in şehadetinden sonra Yezid ordusu ile savaşan Şiraz kalesi hükümdarı Alkame'ye yardım etmiştir. (bk. Hz. Müseyyeb, Hz. Müseyyeb bin Muḥammed Ḥuzā'î, Muḥammed bin Ḥuzā'î, Müseyyeb-i Kaḳa'-i Ḥuzā'î)

m. 307a.6

Müseyyeb [II] Tam adı Müseyyeb bin Necebe el-Ferâzî'dir. Tevvabin hareketinin önderi Süleyman bin Surad'ın öldürülmesinden sonra onun yerine geçerek önderlik etmiştir.

m. 318b.10, 319a.1, 319a.3, 319b.8

m.+i 318b.7, 318b.8

Müseyyeb bin Rifā'a Hz. Hüseyin'i Kûfe'ye davet eden ve mektup gönderen Kûfelilerden biri

m. 130b.8

Müseyyeb-i Kaḳa'-i Ḥuzā'î Tam adı Müseyyeb bin Muhammed Huza'î'dir. Hz. Hüseyin'in şehadetinden sonra Yezid ordusu ile savaşan Şiraz kalesi hükümdarı Alkame'ye yardım etmiştir. (bk. Müseyyeb [I], Hz. Müseyyeb, Hz. Müseyyeb bin Muḥammed Ḥuzā'î, Muḥammed bin Ḥuzā'î)

m. 281a.14-15

Müslim [I] Tam adı Müslim bin Akil'dir. Hz. Hüseyin'in amcasının oğludur. Hz. Hüseyin henüz Mekke'de iken Kufe'yi kontrol etmesi ve halktan biat alması için görevlendirdiği kişidir. (bk. Hz. Müslim-i 'Aḳîl, Hz. Müslim bin 'Aḳîl, Müslim bin 'Aḳîl, Müslim-i 'Aḳîl)

m. 132a.14, 133b.11, 139a.15

Müslim [II] Tam adı Müslim bin Avsece el-Esedî'dir. Hz. Hüseyin taraftarlarındandır. Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir. (bk. Müslim bin 'Avsece)

m. 143b.11, 212a.2

Müslim [III] Tam adı Müslim bin 'Uḳbe'dir. Medine'yi yağmalayan komutan (bk. Müslim bin 'Uḳbe)

m.+i 311a.5

Müslim-i 'Aķıl Tam adı Müslim bin Akil'dir. Hz. Hüseyin'in amcasının oğludur. Hz. Hüseyin henüz Mekke'de iken Kufe'yi kontrol etmesi ve halktan biat alması için görevlendirdiđi kiřidir. (bk. Hż. Müslim-i 'Aķıl, Hż. Müslim bin 'Aķıl, Müslim bin 'Aķıl, Müslim [I])

m. 133b.1, 134a.4-5, 138b.6, 139b.4, 143b.7, 145a.8, 146b.6, 148b.10, 149b.2, 151a.11, 152b.5, 159b.2, 171a.8-9, 222a.11

m.+em 149b.14

m.+i 132a.13, 132b.13, 133a.3, 133a.5-6, 140a.3, 143a.14, 144b.11, 147b.10, 150b.9

m.+iñ 144a.15, 147b.11, 155a.1, 155a.3, 156a.6-7, 159a.1, 162b.7, 174b.6, 175a.12

Müslim bin 'Aķıl Hz. Hüseyin'in amcasının oğludur. Hz. Hüseyin henüz Mekke'de iken Kufe'yi kontrol etmesi ve halktan biat alması için görevlendirdiđi kiřidir. (bk. Hż. Müslim-i 'Aķıl, Hż. Müslim bin 'Aķıl, Müslim-i 'Aķıl, Müslim [I])

m. 172b.1

m.+i 176a.6

m.+iñ 5a.7, 136b.2

Müslim bin 'Avsece Hz. Hüseyin taraftarlarındandır. Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir. Müslim bin Avsece el-Esedî (bk. Müslim [II])

m. 143b.12, 193a.8

Müslim bin Ĥammâd Hz. Hüseyin taraftarlarındandır. Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir.

m. 219b.12

Müslim bin 'Uķbe Medine'yi yağmalayan komutan (bk. (bk. Müslim [III])

m. 120b.5, 310b.11, 311a.2

Müsrîm yüz doksan yaşındaki zahid bir kişi

m. 56a.14

N

naķd-i pāk-i ĥalef-i Şālîĥ Hz. Hüseyin taraftarlarındandır. Kerbela'da şehit olanlardan biridir.

n. 212a.10-11

Nāki (bk. Ĥasan [I])

Naşara Hristiyanlar

n.+ya 197a.14

Naşrānî Hristiyan

n. 289a.9, 335b.9

Naşr bin Ka‘b Yezid askeri (bk. Naşr bin Ka‘b-ı Necefî)

Naşr bin Ka‘b-ı mel‘ûn melun Nasr bin Ka‘b

n. 204b.3

Naşr bin Ka‘b-ı Necefî Yezid askeri (bk. Naşr bin Ka‘b)

n. 204a.15

Nâzır (bk. Allâh)

Nebiyy-i muhterem (bk. Muḥammed)

Necâşi İslam'ı kabul eden Habeşistan kralı

n. 21b.1

Nemrûd Hz. İbrahim'i ateşe attıran kral

n. 62b.10

n.+dan 128b.13

Nîl-i mübârek Afrika'da bulunan Nîl nehri

n. 340a.5

n.+e 246a.15

Nişâbüri altûn altın cinsi, para ?

n. 337b.10-11

Nu‘mân-ı Hâricî Yezid askeri (bk. Nu‘mân-ı mübâriz)

n. 149a.13

n.+i 149a.11

Nu‘mân-ı mübâriz Yezid askeri (bk. Nu‘mân-ı Hâricî)

n. 149a.9

Nu‘mân Tam adı Numan bin Beşir'dir. Hz. Hüseyin taraftarlarındandır. (bk. Nu‘mân bin Beşîr [I], Hz. Nu‘mân)

n. 299a.13, 299b.11, 299b.4, 299b.7, 299b.14

Nu‘mân bin Beşîr [I] Hz. Hüseyin taraftarlarındandır. (bk. Nu‘mân, Hz. Nu‘mân)

n. 299a.11

Nu‘mân bin Beşîr [II] Ubeydullah bin Ziyad'dan önceki Kûfe valisidir. (bk. Beşîr [I], Nu‘man-ı Beşîr)

n. 131b.13-14, 139b.14

Nu‘mân bin Muḳâtil Halep hakimi Seman bin Mukatil'in kardeşi (bk. Nu‘mân ibn-i Muḳâtil)

n. 214b.15

Nu‘man-ı Beşîr Ubeydullah bin Ziyad'dan önceki Kûfe valisidir. (bk. Beşîr [I], Nu‘mân bin Beşîr [II])

Nu‘man-ı Beşir-i zālim zalim
Numan-ı Beşir

n.+e 142b.1

Nū‘mān ibn-i Muḳātil Halep hakimi
Seman bin Mukatil'in kardeşi (bk.
Nū‘mān bin Muḳātil)

n.+e 215b.12

Nu‘mān ḳapucı Müslim bin Akil'in şehit
olmadan önce atını emanet ettiği kişi

n. 153a.7

Nūru'l-E'imme Ebu'l-Müeyyed
Harezmī'ye ait olan Farsça maktel-i
Hüseyn metnidir. Müellifin Arapça
Maktel-i Hüseyn adlı eserinin Farsça
çevirisi olduğu düşünülmektedir. (bk.
Maḳtel-i Nūru'l-E'imme, Nūru'l-
E'imme-i Ḥarezmī)

n.+de 25b.4

n.+den 210a.5

Nūru'l-E'imme-i Ḥarezmī Ebu'l-
Müeyyed Harezmī'ye ait olan Farsça
maktel-i Hüseyn metnidir. Müellifin
Arapça Maktel-i Hüseyn adlı eserinin
Farsça çevirisi olduğu düşünülmektedir.
(bk. Maḳtel-i Nūru'l-E'imme, Nūru'l-
E'imme)

n. 343b.7

n.+de 20b.4

Nuṣaybīn Günümüzde Mardin'e bağlı bir
ilçedir. Kerbela hadisesinden sonra
kesik başların götürüldüğü yerlerden
biridir.

n. 275b.10, 275b.4

Nūsha-i Zelāzilü'r-Rızā Tuhfetü's-
Şühedâ'nın kaynakları arasında yer alan
eserlerden biridir. (Eser hakkında bilgi
bulunamadı) (bk. Zelāzilü'r-Rızā)

n.+da 11b.9

Nūzhetü'l-Ervāḥ Tam adı Zūhretü'n-
riyāz ve Nūzhetü'l ḳulūbu'l-maraż'dır.
Eser. Tacü'l-İslam Süleyman bin Davud
tarafından telif edilmiştir.

n.+da 300a.12

O

‘Osmān İslam'ın üçüncü halifesi Osman
bin Affan (bk. Ḥż. ‘Osmān)

‘o. 8b.11, 8b.8, 73b.3, 103a.12, 104b.8,
118b.6, 207a.2, 280a.15, 284b.1, 320b.2

‘o.+dır 8a.10

‘o.+ı 8b.3

‘Osmān bin Mufaḍḍal Yezid askeri

‘o. 224b.10

Ö

‘**Ömer [I]** İslam'ın ikinci halifesi Ömer bin Hattab (bk. Hz. ‘Ömer ibn-i Hattāb, Hz. ‘Ömeri'l-Fārūḳ, Emīrū'l-mü'minīn Hz. ‘Ömer, Hz. ‘Ömer [I], ‘Ömeri'l-Fārūḳ)

‘ö. 8b.9, 63b.1, 63b.2, 73b.3, 103a.12, 284b.1, 320b.2

‘ö.+dir 101a.8

‘ö.+i 8b.3, 8b.6

‘**Ömer [II]** Tam adı Ömer bin Sad bin Ebi Vakkas'tır. Ubeydullah bin Ziyad'ın Kerbelâ'daki komutanıdır. (bk. ‘Ömer bin Sa‘d, ‘Ömer bin Sa‘d-ı Ebī Vaḳḳās, ‘Ömer bin Sa‘d-ı Vaḳḳās, ‘Ömer ibn-i Ebī Vaḳḳās, ‘Ömer ibn-i Sa‘d, ‘Ömer ibn-i Sa‘d-ı Vaḳḳās, ‘Ömer-i Sa‘d)

‘ö. 129b.3, 184a.4, 185a.1, 185a.12, 185a.15, 185b.8, 186a.7, 187b.6, 187b.7, 188a.11, 188a.12, 188a.14, 188a.8, 188b.7, 189a.15, 189a.4, 189b.14, 189b.8, 190b.2, 191b.9, 192b.9, 196a.4, 197a.7, 198b.9, 198b.14, 199a.1, 208b.4, 223b.1, 223b.9, 224b.4, 230a.15, 324a.14, 324b.5

‘ö.+e 229b.6

‘ö.+ıḡ 189a.14, 208b.6, 324a.13, 324b.3

Ömer-i ḥabīs alçak Ömer

ö. 199a.3-4

‘**Ömer-i la‘net** lanetlenmiş Ömer

ö. 184a.8

‘**Ömer-i mel‘ūn** lanetlenmiş Ömer

ö. 185a.3, 188b.6, 223b.5, 223b.9

‘**Ömer [III]** Hz. Osman'ın oğlu

‘ö. 122b.12

‘ö.+e 122b.9

‘**Ömer [IV]** Halid bin Velid'in oğlu

‘ö. 211b.2

‘**Ömer bin ‘Abdullāh-ı Remhī** Hz. Hüseyin taraftarlarından. Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir.

‘ö. 211b.9-10

‘**Ömer bin Ḥaccāc** Hz. Hüseyin'e Kûfe'ye gelmesi için mektup gönderenlerden biridir. Ancak Kerbelâ'da Hz. Hüseyin'e karşı savaşmıştır.

‘ö. 196b.15

‘ö.+a 196a.5-6

‘**Ömer bin Ḥāris** Ubeydullah bin Ziyad'ın Müslim bin Akil'i yakalayıp öldürmesi için emir verdiği kişi

‘ö.+e 150b.7

‘Ömer bin Hicāz Ömer bin Sad bin Ebi Vakkas'ın Hz. Hüseyin ile Fırat nehrinin arasına engel olması için görevlendirdiği komutan

‘ö. 186a.7

‘Ömer bin Kırat Hz. Hüseyin taraftarlarındandır. Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir.

‘ö. 219b.11

‘Ömer bin Mut‘a Hz. Hüseyin taraftarlarındandır. Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir.

‘ö. 213a.14

‘Ömer bin Sa‘d Tam adı Ömer bin Sad bin Ebi Vakkas'tır. Ubeydullah bin Ziyad'ın Kerbelâ'daki komutanıdır. (bk. ‘Ömer [II], ‘Ömer bin Sa‘d-ı Ebī Vaḳḳās, ‘Ömer bin Sa‘d-ı Vaḳḳās, ‘Ömer ibn-i Ebī Vaḳḳās, ‘Ömer ibn-i Sa‘d, ‘Ömer ibn-i Sa‘d-ı Vaḳḳās, ‘Ömer-i Sa‘d)

‘ö. 140a.11, 153a.6, 188a.6, 190a.6, 200a.4, 214a.11

‘ö.+a 174b.12

‘ö.+ı 153a.5

‘Ömer bin Sa‘d-ı mel‘ün melun Ömer bin Sad

‘ö. 268b.9

‘Ömer bin Sa‘d-ı Ebī Vaḳḳās Ubeydullah bin Ziyad'ın Kerbelâ'daki komutanı. (bk. ‘Ömer [II], ‘Ömer bin Sa‘d, ‘Ömer bin Sa‘d-ı Vaḳḳās, ‘Ömer ibn-i Ebī Vaḳḳās, ‘Ömer ibn-i Sa‘d, ‘Ömer ibn-i Sa‘d-ı Vaḳḳās, ‘Ömer-i Sa‘d)

‘ö. 196b.15

‘ö.+dır 205a.5-6

‘Ömer bin Sa‘d-ı Vaḳḳās Tam adı Ömer bin Sad bin Ebi Vakkas'tır. Ubeydullah bin Ziyad'ın Kerbelâ'daki komutanıdır. (bk. ‘Ömer [II], ‘Ömer bin Sa‘d, ‘Ömer bin Sa‘d-ı Ebī Vaḳḳās, ‘Ömer ibn-i Ebī Vaḳḳās, ‘Ömer ibn-i Sa‘d, ‘Ömer ibn-i Sa‘d-ı Vaḳḳās, ‘Ömer-i Sa‘d)

ö. 191a.8-9

ö.+a 183b.15, 187b.4

‘Ömer ibn-i Ebī Vaḳḳās Tam adı Ömer bin Sad bin Ebi Vakkas'tır. Ubeydullah bin Ziyad'ın Kerbelâ'daki komutanıdır. (bk. ‘Ömer [II], ‘Ömer bin Sa‘d, ‘Ömer bin Sa‘d-ı Ebī Vaḳḳās, ‘Ömer bin Sa‘d-ı Vaḳḳās, ‘Ömer ibn-i Sa‘d, ‘Ömer ibn-i Sa‘d-ı Vaḳḳās, ‘Ömer-i Sa‘d)

‘ö. 186a.1

‘Ömer ibn-i Sa‘d Tam adı Ömer bin Sad bin Ebi Vakkas'tır. Ubeydullah bin

Ziyad'ın Kerbelâ'daki komutanıdır. (bk. 'Ömer [II], 'Ömer bin Sa'd, 'Ömer bin Sa'd-ı Ebî Vaḳḳās, 'Ömer bin Sa'd-ı Vaḳḳās, 'Ömer ibn-i Ebî Vaḳḳās, 'Ömer ibn-i Sa'd-ı Vaḳḳās, 'Ömer-i Sa'd)

'ö. 251a.11

'Ömer ibn-i Sa'd-ı mel'un melun Ömer ibn-i Sa'd

'ö. 251a.5

'Ömer ibn-i Sa'd-ı Vaḳḳās Tam adı Ömer bin Sad bin Ebi Vakkas'tır. Ubeydullah bin Ziyad'ın Kerbelâ'daki komutanıdır. (bk. 'Ömer [II], 'Ömer bin Sa'd, 'Ömer bin Sa'd-ı Ebî Vaḳḳās, 'Ömer bin Sa'd-ı Vaḳḳās, 'Ömer ibn-i Ebî Vaḳḳās, 'Ömer ibn-i Sa'd, 'Ömer-i Sa'd)

'ö. 184a.6-7, 186a.6-7, 192b.6

'ö.+1 324a.8

'Ömer-i Cibāve ibn-i Ḥāris Hz. Hüseyin taraftarlarındandır. Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir.

'ö. 219a.9

'Ömeri'l-Fārūḳ İslamın ikinci halifesi Ömer bin Hattâb (bk. Ḥz. 'Ömer, Ḥz. 'Ömer ibn-i Ḥattâb, Ḥz. 'Ömer [I], Ḥz. 'Ömeri'l-Fārūḳ Emîrül-mü'minîn Ḥz. 'Ömer)

'ö. 118b.3

'Ömer-i Sa'd Tam adı Ömer bin Sad bin Ebi Vakkas'tır. Ubeydullah bin Ziyad'ın Kerbelâ'daki komutanıdır. (bk. 'Ömer [II], 'Ömer bin Sa'd, 'Ömer bin Sa'd-ı Ebî Vaḳḳās, 'Ömer bin Sa'd-ı Vaḳḳās, 'Ömer ibn-i Ebî Vaḳḳās, 'Ömer ibn-i Sa'd, 'Ömer ibn-i Sa'd-ı Vaḳḳās)

'ö. 221b.2, 230a.2, 230b.4, 326a.1, 329a.9, 329a.9, 332b.12

'ö.+1ḡ 268b.15, 329a.8

'Ömer-ı Sa'd-ı bedbaḥt uğursuz Ömer-i Sa'd

'ö. 267b.14

'Ömer-i Sa'd-ı mel'un melun Ömer-i Sa'd

'ö. 243b.14, 257b.6, 264a.8-9, 268b.4-5

P

Penefşe Kerbelâ hadisesinden sonra Kûfe'den Şam'a getirilen Hz. Hüseyin'in ehl-i beytinden bir cariye (bk. Penefşe çâriye)

p. 340b.3

Penefşe çâriye Kerbelâ hadisesinden sont-ra Kûfe'den Şam'a getirilen Hz.

Hüseyin'in ehl-i beytinden bir cariyeye
(bk. Penefşe)

p.+nıı 340b.7

Perverdigār-ı 'ālem (bk. Allāh)

Peyğamber-i Resūl (bk. Muḥammed)

Pureyr-i Hemdānī Tam adı Bureyr ibn-i
Huzayr-ı Hemdanī'dir. Kerbelâ'da iken
doksan yaşlarında olmasına rağmen
savaşıarak şehit olmuştur. (bk. Bureyr
[I], Bureyr ibn-i Huzayr-ı Hemdānī)

b. 209a.1, 209b.7

R

Rabb (bk. Allāh)

Rabbi'l- 'ālemīn (bk. Allāh)

Rabbi'l- 'İzzet (bk. Allāh)

Raḍıyye (bk. Fāṭma [I])

Rāhile Hz. Fatıma ile Hz. Ali'nin gökte
kıyılan nikahında hutbe okuyan melek

r. 45b.13

Raḥīm (bk. Allāh)

Raḥmān (bk. Allāh)

Ramazān-ı şerīf Hicri takvime göre yılın
dokuzuncu ayı

r. 78a.12

r.+ıı 70b.14, 71b.1, 74b.12

Ravza Medine'de Mescid-i Nebvî'nin
içinde yer alan Hz. Muhammed (as.)'in
kabrinin bulunduğu yer

Ravza-i dārü'ş-şifā şifa evi olan ravza

r.+ya 87a.15

Ravza-i Hız. Resūl Hz. Muhammed'in
ravzası

r.+e 52b.11

Ravza-i muṭahhara tertemiz ravza

r.+da 122b.10

r.+ya 52b.14-15, 54b.10, 87a.8,
126a.6-7, 262b.14

r.+y1 262b.9

Ravza-i mübārek mübarek ravza

r.+den 126a.13

Ravza-i Resūl Hz. Muhammed'in
ravzası

r.+de 196b.12

r.+den 310b.15

Ravza-i Resūlallāh Allah'ın
Resulünün ravzası

r.+da 126a.11-12

Ravza-i şerīf şerefli ravza

r.+e 54a.5

Ravzati'l-Aḥbāb Emīr Cemâluddīn Atâullāh bin Mahmūd bin Fazlillāh el-Hüseynī ed-Deşteki eş-Şirāzī tarafından Ali Şir Nevāī'nin isteği üzerine telif edilmiştir. Eser, Hz. Muhammed (as.)'in nesebi, doğumu, sireti ve aile hayatını, Hulefâ-yı Râşidin dönemi ve ashâb-ı kirâmı, Hz. Ali'nin fazileti ve on iki imamın hayat hikâyelerini, Emeviler ve Abbâsiler'in sonuna kadar meydana gelen olayları ihtiva etmektedir. Farsça bir eserdir.

r. 342b.6

r.+da 12a.15-12b.1

Ravzatü'l-Aḥbār Tuhfetü's-Şühedâ'nın kaynakları arasında yer alan eserlerden biridir. (Eser hakkında bilgi bulunamadı)

r.+da 29a.3

Ravzatü'l-Vâ'izīn Muhammed bin Fetal Nişâburī tarafından Arapça telif edilmiştir. Eser, Kelam konularının yanında Hz. Muhammed (as.)'in, ehl-i beyt ve on iki imamın hayatları hakkında bilgileri ihtiva etmektedir.

r. 343a.9

Ravzatü's-Şühedâ Hüseyin Vâiz-i Kâşifi tarafından Farsça telif edilmiştir. Eser,

Hz. Hüseyin'in Kerbela'da şehit edilişini konu alır.

r. 342b.4

r.+dan 341b.8

r.+dır 341a.15-341b.1

Rebī' bin 'Abdullāh Hz. Hüseyin'e Kûfe'ye gelmesi için mektup gönderen Kûfelilerden biri

r. 132a.5

Rebī'u'l-Aḥbār Tuhfetü's-Şühedâ'nın kaynakları arasında yer alan eserlerden biridir. (Eser hakkında bilgi bulunamadı) (bk. Kitāb-ı Rebī'u'l-Aḥbār)

r. 343a.8

Rebī'u'l-Ebrār Muhammed el-Hârizmī ez-Zemahşerī tarafından Arapça telif edilmiştir. Eser, halifelerin, büyük sahâbelerin ve fakihlerin hikmetli sözleriyle ibret alınacak hikâyeler ve meşhur şairlerden iktibaslar ihtiva etmektedir. (bk. Kitāb-ı Rebī'u'l-Ebrār)

r. 343a.7

Receb Hicri takvime göre yılın yedinci ayı (bk. mäh-ı Receb-i şerīf, Receb-i şerīf)

r.+nın 56a.11

Receb-i şerîf Hicri takvime göre yılın yedinci ayı (bk. mâh-ı Receb-i şerîf, Receb)

r.+ıı 120b.9

Resûl (bk. Muḥammed)

Resûlallâh (bk. Muḥammed)

Resûl-i ekrem (bk. Muḥammed)

Resûl-i ekrem ve Nebiyy-i muḥterem (bk. Muḥammed)

Resûl-i ekrem ve Nebiyy-i muḥterem ve Ḥabîb-i 'âlem (bk. Muḥammed)

Resûl-i kibriyâ (bk. Muḥammed)

Resûl-ü müctebâ (bk. Muḥammed)

Resûlü's-saḳaleyn ve Nebiyyü'l-muḥteremeyn (bk. Muḥammed)

Resü'l-Habib Mekke'de Habîb bin Muzahir'in başının defnedildiği yer, ziyaret yeri

r. 217b.3

Rey İran'da bir şehir

r. 185b.11, 188b.3, 190a.3, 192b.11

Rezzâk (bk. Allâh)

Rızâviyye On iki imamın sekizinci imamı olan İmam Rızâ tarafından nakledilen hadis-i şerifleri ihtiva eden eserdir. Sahife-i İmām Rızâ adıyla telif

edilmiştir. (bk. Kitâb-ı Rızâviyye, Kitâbü'r-Rızâ)

r. 343a.14

r.+den (isnâd-ı R.) 301a.11

Rızvân Cennetin muhafızı olan melek

r. 36a.2, 90a.11, 90a.8

r.+a 36a.2, 90a.10, 90a.7

Rifa'a Tam adı Rifâa bin Şeddâd el-Becelî'dir. Tevvabin hareketinin öncülerindendir.

r. 319b.12, 319b.9

Rifa'a bin Ḥâris Müslim bin Akil'i Ubeydullah bin Ziyad'a karşı muhafaza eden Kûfelilerden biri

r. 147a.8-9

Rifa'a bin Sebdâd Hz. Hüseyin'i Kûfe'ye davet etmek amacıyla mektup gönderenlerden biri

r. 130b.8

Rûhu'l-Ervâḥ Ebü'l-Ferec Cemâlüddîn Abdurrahmân bin Alî bin Muhammed Bağdâdî İbnü'l-Cevzî tarafından Arapça telif edilmiştir. Eser ahlakî, sufi öğretiler içermektedir.

r. 343a.5

r.+dan 137b.1

Ruqıyye [I] Hz. Muhammed (as.)'in kızı
(bk. Hz. Ruqıyye)

r. 39b.5

Ruqıyye [II] Hz. Hüseyin'in kızı

r. 327b.6

Rûm (1) Doğu Roma İmparatorluğu
sınırları içinde kalan ülke

r.+a 61b.4

Rûm [II] Doğu Roma İmparatorluğu
sınırları içinde oturanlara verilen ad

r. 61b.6, 335b.3

r. (melik-i R.) 61b.10, 61b.13-14, 62a.3,
62a.5, 62a.7

Rüstem İran mitolojisinin efsanevî
kahramanı

r. 114b.6

S

Şabâh Mekke'den Kûfe'ye gidiş yolunda
birinci konak yeridir. Hz. Hüseyin'in
Ferzuk-ı Şâmî denilen bir tüccarla
karşılaştığı yerdir.

ş. 172a.3

Sa'd Tam adı Sa'd-ı Mavsılî'dir. Hz.
Hasan Musul'a gittiği zaman Musul

valiliği yapmaktadır. (bk. Sa'd-ı
Mavsılî)

s. 84b.3

Sa'd bin Hanzala Hz. Hüseyin
tarafından tarafdandır. Kerbelâ'da şehit
olanlardan biridir.

s. 211b.6

Sa'd-ı Mavsılî Hz. Hasan Musul'a gittiği
zaman Musul valiliği yapmaktadır. (bk.
Sa'd)

s. 84a.15, 84b.6

Sa'd-ı Vaqqās Tam adı Sad bin Ebi
Vakkas'tır. Cennetle müjdelenen on
sahabeden biridir. (bk. Sa'd ibn-i Ebî
Vaqqās, Hz. Sa'd ibn-i Ebî Vaqqās)

s. 223b.2

s.+ıı 198b.14

Sa'd ibn-i Ebî Vaqqās Cennetle
müjdelenen on sahabeden biridir. (bk.
Sa'd-ı Vaqqās, Hz. Sa'd ibn-i Ebî
Vaqqās)

s. 187b.8

Sa'd ibn-i Esad ibn-i 'Abdullāh
Muhammed Hanefiyye'nin akrabasıdır.
Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir.

s. 219a.1-2

sadr-ı bedr-i kāyināt (bk. Muhammed)

Şafer Hicri takvime göre yılın ikinci ayı
(bk. Saferü'l-ḥayr)

ş.+nıñ 91a.4

Şaferü'l-ḥayr Hicri takvime göre yılın
ikinci ayı (bk. Safer)

ş.+uñ 27a.6

Şafiyye [I] Hz. Muhammed (as.)'in halası

ş. 18b.7, 20a.3, 20a.5

ş.+nıñ 20a.5

Şafiyye [II] Muhtar es-Sakafî'nin kız
kardeşi

ş. 310a.11, 310a.12

Sa'îd ibn-i Ahnef Müslim bin Akil'i
Muhammed-i Kesir'in evine getiren
Kûfeli bir kişi

s. 146a.11

Şaḡafte-i bihāre? menzili Hz.
Hüseyin'in Kûfe'ye gitmek için
Mekke'den çıkarak ehl-i beyti ve
tarafatlarıyla birlikte toplandıkları ve
Mekke halkına seslendiği yer

ş. 171a.15

Sa'lât Cehina denilen yerde oğlu
Muhammed ile birlikte Hz. Hüseyin'i
korumak amacıyla Yezid askeriyle
savaşarak şehit olan kadın (bk. Sa'lât
Ḥātūn, Hz. Sa'lât Ḥātūn)

s. 110a.15, 110b.6, 110b.9

s.+ıñ 114b.7

Sa'lât Ḥātūn Cehina denilen yerde oğlu
Muhammed ile birlikte Hz. Hüseyin'i
korumak amacıyla Yezid askeriyle
savaşarak şehit olan kadın (bk. Sa'lât,
Hz. Sa'lât Ḥātūn)

s. 109b.13-14, 110a.12, 110b.1, 112a.1,
114a.9, 114b.13, 114b.2

s.+a 110a.14

s.+da 115a.10

Şâlih Tam adı Salih bin Ruk'a-i
Yehūdî'dir. Hz. Hüseyin çocukken onu
kaçırıp evinde saklamıştır. Hz. Hasan'ın
irşadıyla müslüman olmuştur. (bk. Sâlih
bin Ruk'a-i Yehūdî, Şâlih-i Yehūdâ,
Şâlih-i Yehūdî)

ş. 40b.15, 41a.13, 41a.2, 41b.3

ş.+e 41b.14

Şâlih bin Ka'b Yezid askeri

ş. 204b.7

Şâlih bin Ruk'a-i Yehūdî Hz. Hüseyin
çocukken onu kaçırıp evinde
saklamıştır. Yahudi olan bu kişi, Hz.
Hasan'ın irşadıyla müslüman olmuştur.
(bk. Sâlih bin Ruk'a-i Yehūdî, Şâlih-i
Yehūdâ, Şâlih-i Yehūdî)

ş. 40b.15

Şâlih bin Vehb Yezid askeri

ş. 252b.15

Şâlih bin Yesâr Yezid askeri

ş. 236b.3

ş.+a 236b.5

Şâlih-i Yehūdâ Tam adı Salih bin Ruk'a-i Yehūdî'dir. Hz. Hüseyin çocukken onu kaçırıp evinde saklamıştır. Hz. Hasan'ın irşadıyla müslüman olmuştur. (bk. Sâlih bin Ruḳ'a-i Yehūdî, Şâlih-i Yehūdâ, Şâlih-i Yehūdî)

ş.+nuḡ 40b.15

Şâlih-i Yehūdî Tam adı Salih bin Ruk'a-i Yehūdî'dir. Hz. Hüseyin çocukken onu kaçırıp evinde saklamıştır. Hz. Hasan'ın irşadıyla müslüman olmuştur. (bk. Sâlih bin Ruḳ'a-i Yehūdî, Şâlih-i Yehūdâ, Şâlih-i Yehūdî)

ş. 41a.8

ş.+nün 40b.15

Şâlih oğlu Tam adı Salih oğlu Esed'dir. Şüreyh Kadı, Müslim bin Akil'in çocuklarını Medine'ye göndermek için bu kişiye emanet etmiştir. (bk. Esed)

ş. 155b.4

Şâlih peygamber Salih peygamber

ş.+inḡ 71a.7-8

Şâlim Ömer bin Sad bin Ebi Vakkas'ın kölesidir. Kerbelâ'da Hz. Hüseyin'e karşı savaşmıştır.

ş. 208b.7

Sâm Yezid askeri

s. 203b.4

Sâm-ı bedbaht uğursuz Sam

s. 203b.13-14

Sâm-ı mel'ûn melun Sam

s. 204a.1

Sārâ Hz. İbrahim'in eşi (bk. Hż. Sārâ ana)

s. 40a.12

Sāre Hz. İbrahim'in eşi (bk. Hż. Sārâ ana)

s. 282a.15

Şarşâ'ıl Hz. Ali ile Hz. Fatıma'nın nikahlarını kıymak için Hz. Muhammed (as.)'in yanına gelen melek

ş. 45a.6

Seddiâb Hz. Hüseyin'in Kerbela yolunda konakladığı yerlerden biridir. Burada Ubeydullah bin Ziyad tarafından Hz. Hüseyin'i yakalaması için görevlendirilen Hurr bin Yezid, Hz.

Hüseyin'in gece vakti gitmesine izin vermiştir.

s. 177a.5

Sehl-i Sa'îd Kerbelâ hadisesinden sonra Şam'a getirilen ehl-i beyt kadınlarına yardım eden sahabe

s.+den 285b.10

s.+em 286a.5

Sekîne Hz. Hüseyin'in kızı (bk. Sekîne bânû, Sekkîne)

s. 258a.1, 327b.6

Sekîne bânû Hz. Hüseyin'in kızı (bk. Sekîne, Sekkîne)

s. 244a.7

Sekkîne Hz. Hüseyin'in kızı (bk. Sekîne bânû, Sekîne)

s. 286a.6

s.+yem 286a.4

Selîme Mervan bin Hakem'in halası

s. 307a.13, 307a.14, 307a.14

Selmân [I] İslâmiyet'i kabul eden İran asıllı ilk sahâbedir. Selman-ı Fârisî olarak da bilinir. (bk. Hż. Selmân, Hż. Selmân-ı Fârisî)

s. 31a.14, 31b.7, 43b.3, 61a.8

s.+a 64a.5

Selmân [II] Hz. Hüseyin'in ulağı

s. 141b.8

Selmân [III] Tam adı Selmân bin Yusuf'tur. Kerbela hadisesinin akabinde, kesilen başların Nusaybin'den sonra götürüldüğü kalenin hakimidir. Hz. Hüseyin taraftarı olduğundan dolayı şehit edilmiştir. (bk. Selmân binYūsuf, Yūsuf oğlu Selmân)

s. 276a.1

Selmân bin Yūsuf Kerbela hadisesinin akabinde, kesilen başların Nusaybin'den sonra götürüldüğü kalenin hakimidir. Hz. Hüseyin taraftarı olduğundan dolayı şehit edilmiştir. (bk. Selmân [III], Yūsuf oğlu Selmân)

s. 275b.11

s.+1 276a.8

Sem'ân Tam adı Sem'ân bin Muḳātil'dir. Kerbelâ'da Yezid ordusuna katılan Halep valisidir. (bk. Sem'ân bin Muḳātil)

s. 214b.13

Sem'ân bin Muḳātil Kerbelâ'da Yezid ordusuna katılan Halep valisidir. (bk. Sem'ân)

s. 214b.4

Sepāpāt deyri bir yer adı

s.+ne 82a.2

Sercūn Yezid'in veziri

s. 140b.10

Sercūn-ı mel'ūn melun Sercun

s. 140b.14

Seşenbe günü Salı günü

s. 92a.9

Settār (bk. Allāh)

Seyf Hz. Hüseyin taraftarlarındandır.

Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir. (bk. Seyf bin Hâris)

s. 218a.2

Seyf bin Hâris Hz. Hüseyin taraftarlarındandır. Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir. (bk. Seyf)

s. 218a.2

Seyyid er-Rızâeddīn Tam adı Seyyid Rızaeddin Ebu'l Kasım Ali bin Musa bin Cafer bin Muhammed Tavusi'dir. İbn Tāvūs (öl.664/1266) adıyla da bilinir. Kerbelâ hadisesini ele alan 'el-Lehûf 'alâ fî kıtle't-tufûf' adlı eserin müellifidir. Tuhfetü's-Şühedâ'da adı geçen ravilerden biridir. (bk. Hz. Seyyid er-Rızâeddīn Ebu'l-Ğāsım 'Ali bin

Mūsā bin Ca'fer bin Muhammed Tāvūsī, Ebu'l-Ğāsım)

s. 344a.9

Seyyid-i kāyināt (bk. Muhammed)

Seyyid-i kevneyn (bk. Muhammed)

Şıbt (bk. Hüseyin)

Şıffin cengi İslam'ın dördüncü halifesi Hz. Ali ile Muâviye bin Ebû Süfyân arasında H 657'de yapılan savaş

ş.+nde 248a.14, 275b.13

s.+ni 123a.13-14

Sin'ân Tam adı Sin'ân bin Enes'tir. Hz. Hüseyin'e Kûfe'ye gelmesi için mektup göndermiş ancak Kerbelâ'da Hz. Hüseyin'i okla göğsünden vurmuştur. (bk. Sin'ân bin Enes, Sin'ân ibn-i Enes)

s. 254a.1, 254a.2

Sin'ân-ı bedbaht uğursuz Sinan

s. 253b.14

Sin'ân bin Enes Hz. Hüseyin'e Kûfe'ye gelmesi için mektup göndermiş ancak Kerbelâ'da Hz. Hüseyin'i okla göğsünden vurmuştur. (bk. Sin'ân, Sin'ân ibn-i Enes)

s. 197a.1, 253b.13

Sin‘ān bin Enes-i mel‘ūn melun
Sinan bin Enes

s. 252b.13

Sin‘ān bin Yezid Yezid askeri

s. 234b.11-12

Sin‘ān ibn-i Enes Hz. Hüseyin'e Kûfe'ye gelmesi için mektup göndermiş ancak Kerbelâ'da Hz. Hüseyin'i okla göğsünden vurmuştur. (bk. Sin‘ān bin Enes, Sin‘ān)

s.+e 253b.4

Sind Hindistan alt kıtasında tarihi bir bölgedir. Günümüzde Pakistan'da bir eyalettir.

s.+e 237b.15

Sirāc-ı ‘Ali (bk. Hüseyin)

Sirāc-ı Muḥammed (bk. Hüseyin)

Şuḥfu'ş-Şerîf Tuhfetü'ş-Şühedâ'nın kaynakları arasında yer alan eserlerden biridir. (Eser hakkında bilgi bulunamadı)

s. 343a.15

s.+de 301a.11

Sultān-ı cihān (bk. Hüseyin)

Sultān-ı İmām-ı Hüseyin (bk. Hüseyin)

Sultān-ı Kerbelā (bk. Hüseyin)

Sultān-ı Kerbelā İmām-ı Hüseyin (bk. Hüseyin)

Şüre-i Yūsuf Yusuf suresi

ş.+da 309a.9-10

Süheyl Tam adı Şeyh Süheyl bin Abdullah'tır. Tuhfetü'ş-Şühedâ'da adı geçen ravilerden biridir. (bk. Hz. Şeyh Süheyl bin ‘Abdullāh, Şeyh Süheyl bin ‘Abdullāh)

s. 330b.14

Süheyl bin Muğîre Kerbelâ hadisesinden sonra Basra'yı zabt ederek Hz. Hüseyin'in oğlu Zeynelabidin adına hutbe okutan kişi

s. 311b.2

sükkān-ı buḳ‘a-i Baḳī‘ Medine'deki Müslümanların kurduğu ilk mezarlık (bk. Baḳī‘, Baḡī‘, Baḳī‘ mezarlığı, Baḳī‘u'l-ğarḳad, maḳbere-i Baḳī‘, sükkān-ı buḳ‘a-i Baḳī‘)

s. 27a.7-8

Süleymān Tam adı Süleyman bin Surad el-Huzā'î'dir. Hz. Hüseyin'in intikamını almak amacıyla tevvabin hareketini başlatmış ve bu uğurda şehit olmuştur. (bk. Süleymān şāh, Süleymān bin Şurad, Süleymān bin Şurad-ı Huzā‘î, Süleymān-ı Şurad, Süleymān-ı Şurad-ı Huzā‘î)

s. 147a.8, 316b.10, 316b.4, 317a.12,
317a.2, 318b.8, 319a.11, 319b.4

s.+a 317b.8, 319a.5

s.+1 319b.7

Süleymān šāh Tam adı Süleyman bin Surad el-Huzā'ī'dir. Hz. Hüseyin'in intikamını almak amacıyla tevvabin hareketini başlatmış ve bu uğurda şehit olmuştur. (bk. Süleymān, Süleymān bin Şurad, Süleymān bin Şurad-ı Huzā'ī, Süleymān-ı Şurad, Süleymān-ı Şurad-ı Huzā'ī)

s. 317b.2

Süleymān bin Şurad Tam adı Süleyman bin Surad el-Huzā'ī'dir. Hz. Hüseyin'in intikamını almak amacıyla tevvabin hareketini başlatmış ve bu uğurda şehit olmuştur. (bk. Süleymān šāh, Süleymān, Süleymān bin Şurad-ı Huzā'ī, Süleymān-ı Şurad, Süleymān-ı Şurad-ı Huzā'ī)

s. 317a.11, 318a.10, 318a.13-14

s.+a 316b.3

s.+1 182a.10-11, 316a.8-9

s.+1a 182a.10

Süleymān bin Şurad-ı Huzā'ī Tam adı Süleyman bin Surad el-Huzā'ī'dir. Hz. Hüseyin'in intikamını almak amacıyla

tevvabin hareketini başlatmış ve bu uğurda şehit olmuştur. (bk. Süleymān šāh, Süleymān bin Şurad, Süleymān, Süleymān-ı Şurad, Süleymān-ı Şurad-ı Huzā'ī)

s. 181b.12

Süleymān-ı Şurad Tam adı Süleyman bin Surad el-Huzā'ī'dir. Hz. Hüseyin'in intikamını almak amacıyla tevvabin hareketini başlatmış ve bu uğurda şehit olmuştur. (bk. Süleymān šāh, Süleymān bin Şurad, Süleymān bin Şurad-ı Huzā'ī, Süleymān, Süleymān-ı Şurad-ı Huzā'ī)

s. 319a.10-11

s.+1η s. 130b.1

Süleymān Nebī Süleyman peygamber (bk. Hz. Süleymān peygamber)

s. 46a.13

Süleymān-ı Şurad-ı Huzā'ī Tam adı Süleyman bin Surad el-Huzā'ī'dir. Hz. Hüseyin'in intikamını almak amacıyla tevvabin hareketini başlatmış ve bu uğurda şehit olmuştur. (bk. Süleymān šāh, Süleymān bin Şurad, Süleymān bin Şurad-ı Huzā'ī, Süleymān-ı Şurad, Süleymān)

s. 148b.9

Süneni'l-Câmi Tirmizî'nin (öl.892) Kütüb-i Sitte'ye dahil olan eseridir. Kaynaklarda Sünenü't-Tirmizî, Câmi'u't-Tirmizî, Şahîhu't-Tirmizî, el-Câmi'u's-şahîh, el-Müsnedü's-şahîh, el-Câmi'u'l-kebîr isimleriyle de zikredilmektedir.

s. 343b.2

Sünnî Sünnet ehlinde olan kimse

s. 309b.2

Ş

Şâh-ı Dülâdül (bk. 'Alî)

Şâh-ı merdân (bk. 'Alî)

Şâh-ı şehîdân-ı deşt-i Kerbelâ (bk. Hüseyin)

Şâh-ı velâyet (bk. 'Alî)

ş. 53a.7

Şâm Suriye'nin başkenti (bk. Dımışk, Şâm-ı Şerîf)

ş. 66b.9, 81a.10, 82b.9, 151a.12, 230a.12, 248a.11, 265b.6, 298b.11, 318a.11

ş.+a 82b.9, 83b.4, 83b.7, 84a.4, 88a.13, 91b.5, 101a.12, 103b.6, 103b.7, 129b.13, 156a.5, 162b.6, 203a.2, 203a.3, 250a.4, 273b.11, 273b.13,

273b.4, 281a.12, 285a.2, 288a.9, 289a.9, 299b.8, 303a.5, 315b.4, 340b.2

ş.+da 81b.8, 83b.7, 91b.6, 103b.1, 103b.4, 120b.11, 120b.8, 281a.8, 285b.11, 298a.1, 313b.7, 315a.9, 318b.6

ş.+dan 83b.11, 84a.8, 87b.11, 145b.15, 147b.4, 148b.13, 238a.15, 311a.8

ş.+ı 295b.2

Şâm-ı şerîf Suriye'nin başkenti (bk. Dımışk, Şâm)

ş.+de 338a.5

Şâmlı Şam şehrinden olan kimse

ş. 325a.11, 325b.2

ş.+dan 13a.9, 204a.12

ş.+dır 248a.10

ş.+lar 296a.3

ş.+yıldı 87b.11

Şâmlı Sa'id oğlu Tam adı Ebû Sa'id-i Dımışkî'dir. Hz. Hüseyin ve ashabının kesilen başlarını getiren Yezid ordusu ile birlikte Şam'a gelmiştir. (bk. Ebû Sa'id-i Dımışkî)

ş. 281a.8

Şârib Abbas bin Şîş'in azatlı kölesidir. Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir.

ş. 217b.7-8

Şebber Harun peygamberin oğlunun ismi
ş. 79a.2

Şebbîr Harun peygamberin oğlunun ismi
ş. 79a.2

Şedāyîd el-Ḥay Hz. Hüseyin'i katleden
kişinin Beni Hay kabilesinden olan atası
ş. 10a.12

Şeddād Nemrud ve Firavun gibi ilahlık
davasında bulunan Âd kavminin
hükümdarı
ş. 62b.10

Şedîd Cehennemde silkindikçe zehirler
saçan, Allah'ın Hz. Hüseyin'i katleden
kişiyi kendisine vereceğini söylediği
büyük bir yılan
ş. 301b.3

Şefî'-i rūz-ı araşād (bk. Muhammed)

Şefî'-i rūz-ı araşāt (bk. Muhammed)

Şefî'-i rūz-ı cezā (bk. Muhammed)

Şefî'-u rūz-ı cezā (bk. Muhammed)

Şehîd (bk. Hüseyin)

Şehîd Ḥamza Hz. Muhammed (as.)'in
amcası Hz. Hamza
ş. 15a.1

ş. 92a.7

Şehrebānū Hz. Hüseyin'in eşi,
Zeynelābidin'in annesi (bk. Ḥz.
Şöhrebānu, Şöhrebānū)

ş. 195b.6

Şepper Harun peygamberin oğlunun
ismidir. 'Hüseyin' anlamındadır. (bk.
Şebber)

ş.+dir 93a.3

Şerāḥîl Tevvabin hareketine karşı
Ubeydullah bin Ziyad'ın Aynü'l-
Verde'ye gönderdiği komutan

ş. 319a.2

ş.+dir 318b.11

Şevāhidü'n-Nübüvve Abdurrahman-ı
Câmî tarafından Ali Şîr Nevâî'nin isteği
üzerine 1480'de kaleme alınmıştır. Hz.
Muhammed (as.)'in nübüvvetinin
delilleriyle ilgili olan Farsça bir eserdir.

ş. 343a.4

ş.+de 21a.13, 42b.3, 44b.11, 48a.11,
56a.6, 59b.6, 65b.11, 65b.4, 66b.8,
67a.5, 75a.6, 75b.7, 83a.13, 92a.5,
97b.5, 305a.14, 99b.1

Şeybe Hz. Muhammed (as.)'e suikast
planlayanlardan müşriklerden biridir.
Bedir Savaşında ölmüştür.

ş. 13a.6

ş.+nün 43a.5

ş.+yi 17a.1, 84a.12

Şeyh Müfîd İmâmiyye Şîası'nın önde gelen kelâm, fıkıh ve hadis âlimidir (öl.1022). (bk. Hz. Şeyh Müfîd)

ş. 344a.15

Şeyh Süheyl bin 'Abdullâh Tuhfetü's-Şühedâ'da adı geçen ravilerden biridir. (bk. Süheyl, Hz. Şeyh Süheyl bin 'Abdullâh)

s. 330b.8-9, 344a.6

Şeyh Tirmizî Kütüb-ü sitte'de yer alan Cāmiu's-sahîh'in müellifidir (öl.892). (bk. Hz. İmâm-ı Tirmizî, Tirmizî)

ş. 45a.11

Şeytân şeytan, iblis (bk. İblîs)

ş. 85a.9, 122a.6, 158a.8, 246a.9

ş.+ıı 85a.11, 214a.8

Şi'a Hz. Hüseyin'i mektuplarla Kûfe'ye davet ettikten sonra ona yardım etmediklerinden dolayı büyük pişmanlık duyan, Hz. Hüseyin'in intikamını almak için Kûfe'de toplanan guruh

ş.+ya 316a.15

Şibl bin Yezid-i şâkı Havlî bin Yezid-i Ashâbî'nin oğlu olan Yezid askeridir.

Kerbelâ'da Hz. Hüseyin'in başını kesmeye yeltenmiştir.

ş. 253b.6

Şimr Hz. Hüseyin'in mübarek başını gövdesinden ayıran şahıs (bk. Şimr-i Zilcevş, Şimr-i Zilcevşen)

ş. 192b.7, 254b.11, 254b.3, 325a.15, 325b.6, 329a.7

ş.+ıı 325b.1, 325b.5

Şimr-i mel'ûn melun Şimr

ş. 192b.10, 192b.7, 254a.4, 254b.12, 254b.4, 255a.11, 255a.15, 255b.13, 283b.15

ş.+a 283b.13

Şimr-i Zilcevş Hz. Hüseyin'in mübarek başını gövdesinden ayıran şahıs (bk. Şimr, Şimr-i Zilcevşen)

ş. 62b.10, 186a.2, 186a.8, 189b.11, 196a.3, 197a.1, 247a.3, 251b.9, 253a.15, 253b.13, 253b.15, 254a.10, 254a.9, 273b.6, 274b.8, 280b.4, 281b.1, 294b.9, 305b.4, 324a.9, 326a.2

ş.+e 192b.6, 196a.6

ş.+ıı 325a.9

Şimr-i Zilcevş-i habîs pis, murdar Şimr-i Zilcevş

ş.+ıı 340b.5

Şimr-i Zilcevş-i mel'ün melun Şimr-i Zilcevş

ş. 201a.13, 247a.12, 247b.1, 249a.3, 251a.12, 252b.11-12, 264a.3, 275a.4, 275b.9, 278b.12-13, 280b.11, 281b.11, 281b.4, 283b.12, 283b.3, 286b.6, 301a.9, 325a.12-13

ş.+a 190a.4, 280b.15

ş.+ı 294b.8, 329a.5-6

ş.+ıla 190a.7-8

ş.+sın 274b.15

Şimr-i Zilcevş-i pelid alçak Şimr-i Zilcevş

ş. 325a.8

Şimr-i Zilcevşen Hz. Hüseyin'in mübarek başını gövdesinden ayıran şahıs (bk. Şimr, Şimr-i Zilcevş)

ş.+e 191b.6

Şirāz İran'da bir şehir

ş. 305b.11, 306b.1, 307a.9

ş.+a 307b.7, 308b.4

ş.+dır 306b.7, 309a.2

Şir-i Hüdā (bk. 'Alī)

Şirīn Hz. Hüseyin'in eşi Şehribanu'nun cariyesi (bk. Şirīn bānū, Şirīn çāriye, Şirīn Hātūn)

ş. 276a.13, 277b.10, 277b.4, 277b.8, 278a.13, 278a.7

ş.+e 279b.5, 279b.6

ş.+im 277b.9

Şirīn bānū Hz. Hüseyin'in eşi Şehribanu'nun cariyesi (bk. Şirīn, Şirīn çāriye, Şirīn Hātūn)

ş. 277a.1

ş.+ya 276b.15

Şirīn çāriye Hz. Hüseyin'in eşi Şehribanu'nun cariyesi (bk. Şirīn, Şirīn bānū, Şirīn Hātūn)

ş. 277a.8, 278a.12

Şirīn hātūn Hz. Hüseyin'in eşi Şehribanu'nun cariyesi (bk. Şirīn, Şirīn bānū, Şirīn çāriye)

ş. 277b.8

Şiṣ Tam adı Şebes bin Rebī' dir. Hz. Hüseyin'e Kûfe'ye gelmesi için mektup göndermiş ancak Kerbelâ'da Hz. Hüseyin'e karşı savaşmıştır. (bk. Şiṣ bin Rebī', Şiṣ bin Refī', Şiṣ ibn-i Rebī')

Şiṣ-i mel'ün melun Şiṣ

ş. 205b.15

Şiṣ Tam adı Şebib bin Becretü'l-Eşcā'dır. İbn-i Mülcem'in yanında Hz. Ali'yi

öldürmek için bulunanlardan biridir.
(bk. Şiṣ bin Baḥr, Şiṣ bin Baḥr-i Eṣcā')

ş. 72b.9

Şiṣ bin Baḥr Tam adı Şebib bin Becretü'l-Eṣcā'dır. İbn-i Mülcem'in yanında Hz. Ali'yi öldürmek için bulunanlardan biridir. (bk. Şiṣ, Şiṣ bin Baḥr-i Eṣcā')

ş. 73b.6

Şiṣ bin Baḥr-i Eṣcā' Tam adı Şebib bin Becretü'l-Eṣcā'dır. İbn-i Mülcem'in yanında Hz. Ali'yi öldürmek için bulunanlardan biridir. (bk. Şiṣ, Şiṣ bin Baḥr)

ş. 72a.1

Şiṣ bin Naha'ī Tam adı Şebes bin Sa'd olan Yezid askeri

ş. 232a.14-15

Şiṣ bin Rebī' Tam adı Şebes bin Rebī' dir. Hz. Hüseyin'e Kûfe'ye gelmesi için mektup göndermiş ancak Kerbelâ'da Hz. Hüseyin'e karşı savaşmıştır. (bk. Şiṣ, Şiṣ bin Refī', Şiṣ ibn-i Rebī')

ş. 132a.6, 186a.2, 196b.15, 205b.12, 225a.1, 232b.12, 321a.2

ş.+i 224b.1

Şiṣ bin Rebī'-i mel'ün melun Şiṣ bin Rebī'

ş. 247a.4

Şiṣ bin Rebī'-i nā-bekār soysuz Şiṣ bin Rebī'

ş. 321a.7

Şiṣ bin Refī' Tam adı Şebes bin Rebī' dir. Hz. Hüseyin'e Kûfe'ye gelmesi için mektup göndermiş ancak Kerbelâ'da Hz. Hüseyin'e karşı savaşmıştır. (bk. Şiṣ, Şiṣ bin Rebī', Şiṣ ibn-i Rebī')

ş. 131a.2

Şiṣ bin Süveyd Tam adı Şiṣ bin Süveyd' dir. Hz. Hüseyin taraftarlarındandır. Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir.

ş. 219b.11

Şiṣ ibn-i Rebī' Tam adı Şebes bin Rebī' dir. Hz. Hüseyin'e Kûfe'ye gelmesi için mektup göndermiş ancak Kerbelâ'da Hz. Hüseyin'e karşı savaşmıştır. (bk. Şiṣ-i mel'ün, Şiṣ bin Rebī', Şiṣ bin Refī')

ş. 186a.9

Şöhrebānū Hz. Hüseyin'in eşi, Zeynelābidin'in annesi (bk. Hz. Şöhrebānu, Şehrebānū)

ş. 206b.14, 207b.15, 207b.4, 208a.3, 208a.8, 208b.2, 243b.8, 249b.14, 249b.5, 250a.2, 276b.11, 276b.12, 276b.2, 276b.3, 277a.11, 277a.14, 277a.3-4, 277a.5, 277a.8, 279b.5-6, 327b.8

ş.+dan 279a.4

ş.+ya 276b.1, 276b.13-14, 278b.6, 332a.13

Şükûk menzili Hz. Hüseyin'in Mekke'den Kûfe istikametinde giderken Verde'den sonra uğradığı yer

ş.+ne 174a.9

Şüreyh bin 'Ubeyd Hz. Hüseyin taraftarlarındandır. Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir.

ş. 211b.12

Şüreyh Kâdî Tam adı Şüreyh bin Haris'tir. Kûfe kadısıdır. Müslim bin Akil'in çocuklarını, Ubeydullah bin Ziyad'dan kurtarmaya çalışmıştır.

ş. 130b.10, 155a.5-6, 155b.1

ş.+nın 145a.9, 155a.15

T

Taberistân İran'ın kuzeyinde günümüzde Mâzenderan adını taşıyan eyalet

ţ. 183b.12, 184a.13, 184a.9, 184b.8, 185b.11, 188b.14, 189a.7, 189b.9, 190a.3, 191b.6, 192b.11, 214b.2

ţ. (memâlik-i T.) 184a.1

ţ.+ı 185a.5

Tâhir Hz. Muhammed (as.)'in oğlu Abdullah'ın lakabı (bk. Tayyib)

ţ. 39b.4

Talha bin Talha Kureys kabilesindendir. Bedir Savaşı'nda Hz. Ali tarafından öldürülmüştür.

ţ. 17a.3

Târik bin 'Abdullâh Yezid askeri

Târik bin 'Abdullâh-ı mel'un melun Tarık bin Abdullah

ţ. 225b.1

Tenim Hz. Hüseyin'in Kûfe'ye gitmek amacıyla Mekke'den terviye günü çıktığı yer

t.+e 171a.11

Tirimmâh Tam adı Tirimmâh ibn-i Adî'dir. Hz. Hüseyin, Kûfe yollarını iyi bilmesinden dolayı kervana rehber

olarak görevlendirmiştir. (bk. Tirimmāh ibn-i Adī)

t. 179b.6, 179b.9

Ṭirimmāh ibn-i Adī Hz. Hüseyin'in Kûfe yollarını iyi bilmesinden dolayı kervana rehber olarak görevlendirdiği kişidir. (bk. Tirimmāh)

ṭ. 179b.3

Ṭay kabilesi Bir Arap kabilesi

ṭ.+ne 179b.5

Ṭayyib Hz. Muhammed (as.)'in oğlu Abdullah'ın lakabı (bk. Ṭāhir)

ṭ. 39b.4

Tefsirāt Tuhfetü's-Şühedâ'nın kaynakları arasında yer alan eserlerden biridir. (Eser hakkında bilgi bulunamadı)

t. 342b.12

Temīm bin Kaḥṭabe Yezid askeri

Temīm bin Kaḥṭabe-i mel'ün melun Temim bin Kahtabe

t. 248a.10

Temir Hz. Hüseyin'in Kufe'ye gönderdiği elçisi Kays bin Müshir'i yakalayıp Ubeydullah bin Ziyad'a götüreren kişi

t. 172b.9

Teḡri (bk. Allāh)

Teḡri te'ālā (bk. Allāh)

Terviyye günü Kurban bayramının arefe gününden önceki gündür. Zilhicce'nin sekizinci günüdür. Hz. Hüseyin ehl-i beytiyle birlikte Mekke'den Kûfe'ye doğru Terviyye günü yola çıkmıştır.

t.+yidi 171a.11

Tevārīḥ-i Ṭaberī Ebû Ca'fer Muhammed bin Cerir bin Yezid el-Âmulî et-Taberî tarafından yazılmıştır. Eser, Târīḥu'r-rusûl ve'l-mülûk, Târīḥu'r-rusûl ve'l-enbiyâ' ve'l-mülûk ve'l-ḥulefâ', Aḥbârü'r-rusûl ve'l-mülûk, Târīḥu't-Ṭaberî adlarıyla da bilinir.

t. 343b.1

Tevfīk (bk. Hasan [I])

Tevrāt Yahudiliğin kutsal kitabı

t. 67b.2

Tirmizî Kütüb-ü sitte'de yer alan Cāmiu's-sahīh'in müellifidir. (öl.892) (bk. Şeyḥ Tirmizî, Hz. İmām-ı Tirmizî)

t. 344a.12

Ṭübā ağacı Cennette kökleri gökte olan bir ağaç

ṭ. 46a.4

Tuḥfetü's-Şühedā Muhammed bin Hacı Hasan tarafından 1696'da kaleme alınmıştır. Türkçe mensur bir maktel-i Hüseyin metnidir. Fuzulî'nin Hadikatü's-Süedâ'sının diliçi çevirisi niteliğindedir. Hz. Hüseyin'in Kerbela'da şehit edilişini ve sonrasında olan olayları ihtiva etmektedir. (bk. Maḳtel-i Hüseyin)

t. 342a.8

t. (fihrist-i T.)1b.1

t.+nıı 343b.3

Türk Kербelâ'da saf değiştirerek Hz. Hüseyin tarafına geçen Hurr bin Yezid'in kendisiyle birlikte gelen hizmetkarıdır.

t. 198a.6

Türkçe Türkçe (bk. Türkî, Türkîçe)

t. 193b.15b

Türkî Türkçe (bk. Türkçe, Türkîçe)

t. 4a.7

Türkîçe Türkçe (bk. Türkçe, Türkî)

t. 4a.10

U

Uḥūd ḡazāsı Hicretin üçüncü yılında Mekkeli müslümanlar ile müşrikler arasında yapılan savaştır. (bk. ḡazā-yı Uḥūd)

u. 20b.10-11, 27a.15, 29b.15, 31a.4

Uḥud ṭaḡı Hicretin üçüncü senesinde Müslümanlar ile Mekkeli müşrikler arasındaki savaşın yapıldığı yerdir.

u. 18b.10

u.+na 18b.8

‘Uḳḳāşe sahabeden bir zat (bk. Ḥz. ‘Uḳḳāşe)

‘u. 31a.8, 31b.14, 32a.5

‘u.+ye 31b.10

‘Umre Muhtar es-Sakafî'nin celladıdır. Muhtar es-Sakafî'nin emriyle Ömer bin Sad-ı Vakkas ve oğlu Hafs ile Şimr-i Zilcevşen'in başlarını keserek Hz. Hüseyin'in intikamını almıştır.

‘u. 324a.12, 324a.13, 324b.11, 324b.14, 325a.11, 325a.13, 325a.15, 325a.2, 325a.7, 325b.4

‘u.+yem 325a.12

‘Urve [I] Tam adı Hānī bin ‘Urve'dir. Müslim bin Akil'i evinde saklamış ve bu yüzden Ubeydullah bin Ziyad tarafından öldürülmüştür. (bk. Hānī bin ‘Urve, Hānī)

‘u. 146b.15

‘Urve [III] Kerbelâ'da saf değiştirerek Hz. Hüseyin tarafına geçen Hurr bin Yezid'in oğlu Ali'nin kendisiyle birlikte gelen hizmetkarıdır. Kerbela'da şehit olanlardan biridir.

‘u. 202a.10, 202a.12, 202b.2

‘Urve bin ‘Abdullāh Tam adı ‘Urve bin ‘Abdullāh-ı Sa‘d-ı Vakkās'tır. Ravzatü'l-Ahbab adlı eserde Urve bin Abdullah'ın, Hz. Muhammed (as.)'in Kureyşli müşriklerden gördüğü eziyetleri anlattığı kısım yer almaktadır. (bk. ‘Urve bin ‘Abdullāh-ı Sa‘d-ı Vakkās)

‘u. 12b.4

‘Urve bin ‘Abdullāh-ı Sa‘d-ı Vakkās Ravzatü'l-Ahbab adlı eserde Urve bin Abdullah'ın, Hz. Muhammed (as.)'in Kureyşli müşriklerden gördüğü eziyetleri anlattığı kısım yer almaktadır. (bk. ‘Urve bin ‘Abdullāh)

‘u.+dan 12b.1

‘Urve bin Kays Hz. Hüseyin'e Kûfe'ye gelmesi için mektup gönderen Kûfelilerden biri

‘u. 132a.7

‘Utbe Tam adı Ukbe bin Ebū Muayt'tır. Kureyşli müşriklerdendir. Hz. Muhammed (as.)'e suikast planlamış ve

ona eziyet etmiştir. Bedir Savaşında ölmüştür. (bk. ‘Utbe-i Ebū Mu‘ayt)

‘u. 13a.6

‘u.+nün 43a.5

‘Utbe-i Ebū Mu‘ayt Tam adı Ukbe bin Ebū Muayt'tır. Kureyşli müşriklerdendir. Hz. Muhammed (as.)'e suikast planlamış ve ona eziyet etmiştir. Bedir Savaşında ölmüştür. (bk. ‘Utbe)

‘u. 11b.11-12

‘Uyūnu'r-Rızā İbn Bâbeveyh Şeyh Saduk tarafından kaleme alınmıştır. On iki imamın sekizinci imamı olan İmam Rıza tarafından nakledilen hadis-i şerifleri ihtiva etmektedir. Eser, ‘Uyūn-ı Ahbârî'l-Rıza' adıyla da bilinmektedir.

u. 342b.15

u.+da 97b.15-98a.1, 260b.5, 300b.7

Ü

Ümeyye Tam adı Ümeyye bin Halef'tir. Mekkeli müşriklerdendir. Hz. Muhammed (as.)'e düşmanlık yapmış, İslam'ı kabul ettiği için kölesi Bilal Habeşi'ye işkence etmiştir. (bk. Ümeyye ibn-i Halef)

ü. 13a.7

Ümeyye ibn-i Hâlef Mekkeli müşriklerdendir. Hz. Muhammed (as.)'e düşmanlık yapmış, İslam'ı kabul ettiği için kölesi Bilal Habeşi'ye işkence etmiştir. (bk. Ümeyye)

ü. 14a.14

Ümmü Cemîl Ebu Leheb'in karısı, Tebbet suresinde hicvedilen kadın

ü. 11b.13

Ümmü Gülsüm [I] Hz. Muhammed (as.)'in kızı (bk. Hz. Ümmü Gülsüm [I])

ü. 39b.6

Ümmü Gülsüm [II] Hz. Ali'nin kızı (bk. Hz. Ümmü Gülsüm [I])

ü. 74b.14, 175b.12, 181a.10, 195a.4, 195b.1, 195b.2, 195b.8, 244b.1, 293a.5, 298b.6

ü.+den 299b.7

ü.+dür 292b.7, 292b.9

ü.+e 74b.13, 90b.15

Ümmü Gülsüm [III] Hz. Musa'nın eşi

ü. 40a.13

Ümmü'l-Berāmoğlu Hz. Muhammed (as.)'i zehirledikleri yemeğin verildiği ziyafetin sahibi

ü.+nuḡ 28b.2

Ümmü'l Fażl Tam adı Ümmü'l Fażl bint-i Hâris'tir. Hz. Muhammed (as.)'in amcası Hz. Abbas'ın eşidir. Hz. Hüseyin'in sütannesidir. (bk. Hz. Ümmü'l Fażl bint-i Hâris)

ü. 93b.9, 93b.11

Ümmü Muḥammed (bk. Fāṭıma [I])

Ümmü Selime Hz. Muhammed (as.)'in eşi (bk. Hz. Ümmü Selime)

ü. 33b.2, 33b.6, 35a.15, 45a.1, 262b.1

ü.+den 54b.10

ü.+nıḡ 262a.12, 262a.14-15

ü.+ye 46a.7

V

Vācibu'l-vücūd (bk. Allāh)

Vāhib-i Kelbī Hz. Hüseyin taraftarlarındandır. Kerbela'da şehit olanlardan biridir. (bk. Veheb)

v. 210a.6

v.+nıḡ 210a.9

Vāḥşī Uhud Savaşında Hz. Hamza'yı şehid eden Habeşli köledir. Daha sonra Müslüman olmuştur.

v.+nıḡ 17b.15

Vāḥṣī-i harāmzāde soysuz Vahşi

v. 18a.13-14

Vāḥṣī-i mel'ūn melun Vahşi

v. 17b.11, 17b.14, 18a.3

v.+a 18b.3

Vāḥṣī-i nā-bekār hayırsız Vahşi

v. 18a.6

Vāḳı'ā-yı Fīl, Kur'ân-ı Kerīm'in 105. sûresinde 'ashâbü'l-fīl' şeklinde bahsedilen Habeş ordusunun Kâbe'yi yıkmak amacıyla Mekke üzerine yürümesi ve eabil kuşlarının attıkları taşlarla helak olması olayıdır.

v.+den 39b.9

Vāḳı'ā-yı Kerbelā Hz. Hüseyin'in 10 Muharrem 61'de Emevî halifesi Yezid tarafından Kerbelâ'da şehit edilmesi olayıdır. (bk. Kerbelā çengi, Kerbelā cengi, Kerbelā vāḳı'āsı)

v. 260a.2

v.+dan 305a.6

v.+nı 260a.1

Vaḳḳās bin Mālīk Hz. Hüseyin taraftarlarındandır. Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir.

v. 211b.15

Vāle Ömer bin Sad-ı Vakkas'ın kölesidir. Kerbelâ'da Hz. Hüseyin'e karşı savaştı.

v. 208b.7

Veheb Tam adı Vehb-i Kelbî'dir. Hz. Hüseyin taraftarlarındandır. Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir. (bk. Vāhib-i Kelbî, Veheb-i Kelbî)

v. 211a.3

Veheb-i Kelbî Hz. Hüseyin taraftarlarındandır. Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir. (bk. Vāhib-i Kelbî, Veheb)

v. 211a.2

Velīd [I] Tam adı Velid bin Utbe'dir. Hz. Hüseyin taraftarı olan Medine valisidir. (bk. Velīd ibn-i 'Utbe, Velīd bin 'Utbe, Hız. Velīd)

v. 123b.10, 124a.4, 124b.14, 124b.5, 125b.7

v.+ı 123a.3, 123b.6, 124a.4

v.+sin 125a.9

Velīd [II] Müşriklerdendir. Kureyş'in ileri gelenlerinden Utbe'nin oğludur. Bedr Savaşı'nda Hz. Ali tarafından öldürülmüştür.

v.+i 17a.2

Velīd bin ‘Utbe Hz. Hüseyin taraftarı olan Medine valisidir. (bk. Velīd ibn-i ‘Utbe, Velīd [I], Hż. Velīd)

v.+sin 122a.10-11

v.+ye 121a.7, 122a.14

Velīd ibn-i ‘Utbe Hz. Hüseyin taraftarı olan Medine valisidir. (bk. Velīd bin ‘Utbe, Velīd [I], Hż. Velīd)

v.+yi 140b.12-13

Verde Züheyr bin Kayn el-Becelī'nin ailesi ve askeri ile birlikte Hz. Hüseyin'in ordusuna katıldığı yerdir.

v. 172b.14

vilāyet-i Nehrīrevān Hz. Ali ile Hâricîler arasında H 658'de meydana gelen savaşın yapıldığı yerdir.

v.+ı 68a.9

Vücūdu'l-mükerrem (bk. Muḥammed)

Y

Yahyā Harran'da Hz. Hüseyin'in mübarek başının Kur'an okuduğuna şahit olduktan sonra Müslüman olan ve Yezid askerleri tarafından şehit edilen Yahudi

y. 274a.4, 274a.6, 274a.8, 274b.2

y.+nıy 274a.5

Yahyā-yı şehīd Hz. Hüseyin'in kesik başının Kur'an okuduğuna şahit olduktan sonra Müslüman olan ve Yezid askerleri tarafından şehit edilen Yahudinin Harran'da bulunan mezarına verilen ad

y. 274b.7

Ya'kūb [I] Aklan adında bir yerin hakimi

y. 283b.6, 283b.7

Ya'kūb [II] Yezid'in sarayında iken Hz. Hüseyin'in mübarek başını görünce Müslüman olan, Hz. Davud'un soyundan gelen Yahudidir. Yezid tarafından öldürülmüştür.

y. 288b.2

Ye'cūc Me'cūc Zülkarneyn döneminde ortaya çıkan ve kıyametin kopmasına yakın zuhur ederek yeryüzünde bozgunculuk yapacak olan topluluk

y. 225b.5

Yehūdī Hz. Musa'nın dinine mensup kimse

y. 48b.9, 64b.12, 64b.13, 258a.9, 258a.10, 258a.14, 258b.3, 258b.8, 259a.12, 259a.5, 263a.5, 263a.7, 263a.8, 263b.1, 263b.3, 263b.5, 263b.7,

264b.15, 274a.4, 274b.2, 274b.5,
287b.10, 287b.12, 287b.13, 288a.4,
288a.8, 288a.9, 288a.12, 288b.1,
288b.8, 288b.11, 288b.15,

y.+dir 288a.1

y.+ler 64b.15

y.+lere 197a.13

y.+ye 263b.2, 274b.2, 288a.3

y.+yi 288b.14

y.+yile 64b.7

Yehūdî bölüğü Yezid'in ordusundaki bir gruptur. Kerbelâ hadisesinden sonra gövdelerinden ayrılan başlar taksim edildiğinde bu gruba yirmi iki adet baş verilmiştir.

y.+ne 264b.15

Yemen Orta Doğu'da bir ülke

y. 128a.12, 169a.13

y.+e 128a.8, 128b.1, 237b.15, 246b.12

Yemenî bir kumaş türü

m. 26b.8-9

Yezdecir Şâh Hz. Hüseyin'in eşi Şehribanu'nun babası, Sasanî İmparatorluğunun son kralı III. Yezdicerd (bk. Yezdecir, Yezdecird)

y. 332a.15

y.+ı 276b.13

Yezdecir Hz. Hüseyin'in eşi Şehribanu'nun babası, Sasanî İmparatorluğunun son kralı III. Yezdicerd (bk. Yezdecir Şâh, Yezdecird)

y. 243b.9

Yezdecird Hz. Hüseyin'in eşi Şehribanu'nun babası, Sasanî İmparatorluğunun son kralı III. Yezdicerd (bk. Yezdecir, Yezdecir Şâh)

y. 249b.2

Yezid [I] Muaviye bin Ebu Süfyan'ın oğlu Yezid. Kerbelâ'da Hz. Hüseyin'i şehit eden Emevî halifesi. (bk. Mu'âviye oğlu Yezid, Yezid [I], Yezid ibn-i Mu'âviye)

y. 5a.5, 5b.4, 62b.10, 81a.10, 81a.12, 86a.8-9, 91b.6, 103a.2, 103b.5, 104a.4, 105b.12, 106a.9, 106b.12, 111b.12, 113a.14, 113b.6, 114a.1, 114b.1, 114b.12, 114b.14, 114b.9, 116a.15, 117b.7, 118a.11, 118a.8, 118a.9, 118b.3, 118b.8, 120a.15, 120b.14, 120b.8, 121a.10, 121a.13, 121a.2, 121b.4, 121b.7, 122a.7, 122b.14, 122b.7, 123a.14, 123a.6, 123b.2, 124b.1, 125a.8, 128a.3, 129a.12, 129a.5, 129b.10, 129b.15, 130a.12, 130a.3, 130a.7, 131b.1, 131b.12,

134a.10, 134a.14, 134b.1, 134b.13,
 134b.4, 134b.9, 135a.15, 135b.12,
 140a.11, 140a.12, 140a.4, 140a.6,
 140a.8, 140a.9, 140b.6, 145b.15,
 154a.5, 162b.6, 162b.9, 175a.11,
 175a.13, 175a.15, 176a.8, 177b.12,
 178a.2, 181b.15, 182a.12, 182b.13,
 183a.10, 186a.8, 186a.9, 191a.1, 196a.2,
 196a.3, 198a.3, 198a.4, 198b.1, 199b.2,
 203b.3, 204a.11, 205a.2, 205a.4,
 208a.11, 208b.14, 209b.3, 211a.13,
 219a.15, 219b.7, 223a.9, 226a.1,
 234b.4, 235a.10, 235b.12, 244a.1,
 247a.14, 248b.4, 248b.8, 249b.3,
 259b.3, 261a.4, 280b.13, 287a.3,
 287b.13, 287b.15, 287b.4, 288a.11,
 288a.11, 289a.12, 289a.14, 291a.1,
 292a.10, 292a.7, 293a.9, 294a.10,
 294a.8, 294b.11, 294b.11, 294b.3,
 295a.5, 296a.1, 296a.4, 298a.13,
 298b.9, 299a.10, 299a.12, 299a.6,
 299b.9, 300a.5, 306a.15, 306b.11,
 306b.2, 306b.5, 306b.8, 307a.15,
 307a.8, 308b.5, 308b.9, 309a.10,
 310a.15, 310b.3, 311b.5, 313a.5,
 313a.9, 313b.1, 313b.4, 313b.6, 314a.1,
 318b.9, 319a.3, 320b.14, 323b.5,
 326a.7, 329a.11, 329a.14, 332b.3,
 332b.7, 332b.9, 335a.14, 335a.15,
 335b.2, 335b.5, 336a.12, 336a.8,
 336b.12, 336b.13, 336b.4, 336b.7,
 337a.1, 338a.6, 338b.6, 339a.2, 345b,
 345b, 346a

y.+den 221b.7, 298b.6

y.+dir 117a.6

y.+e 103b.12, 103b.9, 104b.1, 105b.2,
 120b.6, 128b.6, 129b.13, 130a.6,
 130a.8, 142a.11, 182a.9, 183a.9,
 187a.15, 197a.8, 203a.2, 229b.1,
 229b.12, 235b.10, 238a.8, 302b.5,
 305b.15, 306a.1, 310a.14, 312b.12,
 329a.13

y.+i 106b.2, 114b.14, 203a.3

y.+im 118a.13, 118b.10, 118b.5

y.+iñ 131b.6, 134a.6, 139b.13, 177a.1,
 208a.12, 247a.7, 286b.3, 287a.10

Yezid-i bed-baht uğursuz Yezid

y. 169a.5

Yezid-i bed-fi'āl kötü fiilli Yezid

y. 169a.8

Yezid-i mel'ūn melun Yezid

y. 141a.6, 294b.1, 295b.15, 305b.9,
 311b.10, 311b.8, 329b.2

y.+ı 284a.9

y.+ıñ 146b.3-4

Yezid-i merdūd kovulmuş Yezid

y. 295a.7-295a.8

Yezid-i pelīd alçak Yezid

y. 4b.1, 85b.15, 87a.2, 115a.4, 147b.3, 154a.4, 208a.5-6, 219b.14, 235b.4, 236b.9, 237a.1, 285a.4, 286b.12, 287a.7, 287b.12, 287b.8, 288b.7, 291b.13-14, 291b.15, 292a.5, 292b.10, 292b.3, 292b.5, 292b.6, 293a.13, 293a.2, 293a.5, 293b.1, 293b.11, 293b.13, 294a.13-14, 294b.15, 294b.9, 295a.1, 297a.1, 297a.14-15, 297b.9, 298a.3, 298a.12, 298b.14, 308b.12-13, 308b.14, 308b.7, 309a.14, 309a.5, 310b.10, 311a.10, 311a.15, 312b.4, 321b.8, 345b

y.+e 124a.12-13

y.+i 329a.12

y.+ıı 5a.3, 5b.2, 215b.6, 294a.3, 310b.9, 313b.8

Yezid-i pelîd-i mel'ûn melun alçak Yezid

y. 289a.4

Yezid [II] Yezid taraftarı, Yezid askeri (bk. Yezidî)

y. 197b.7, 222a.9, 253a.12

y.+i 222a.7, 222b.5, 223a.14, 229b.5

y.+ler 206b.5, 318a.12

y.+lerden 148a.9, 149a.9, 339a.3

y.+lere 150b.15

y.+leri 145b.5, 236a.8, 236b.12

Yezid bin Hâriş Hz. Hüseyin'i Kûfe'ye davet etmek için mektup gönderen Kûfelilerden biri

y. 131a.3

Yezid bin Revîm Hz. Hüseyin'i Kûfe'ye davet etmek için mektup gönderen Kûfelilerden biri

y. 131a.3

Yezid bin Ziyâd-ı Eşbâ'î Hz. Hüseyin taraftarlarındandır. Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir.

y. 218b.12-13

Yezidî Yezid taraftarı, Yezid askeri (bk. Yezid [II])

y. 122b.1, 182b.7, 204b.7

Yezid ibn-i Mu'âviye Muaviye bin Ebu Süfyan'ın oğlu Yezid. Kerbelâ'da Hz. Hüseyin'i şehit eden Emevî halifesi. (bk. Mu'âviye oğlu Yezid, Yezid [I], Yezid ibn-i Mu'âviye)

y. 135a.10-11

Yezid ibn-i Rikâb Ubeydullah bin Ziyad'ın komutanlarından biri

y. 186a.9

Yezid oğlu Hurr Tam adı Hurr bin Yezid'dir. Kerbelâ'da savaş esnasında Hz. Hüseyin tarafına geçmiştir. Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir. (bk. Hurr [II], Hurr bin Yezîd, Hz. Hurr)

y.+1 177a.10

Yunânî lisânı Yunanca

y.+nda 93a.3

Yūsuf bin Aḥcār Yezid askeri

y. 225a.15

Yūsuf oğlu Selmān Kərbela hadisesinin akabinde Nusaybin'den sonra kesilen başların götürüldüğü kalenin hakimidir. Hz. Hüseyin taraftarı olduğundan dolayı şehit edilmiştir. (bk. Selmān [III], Selmān bin Yūsuf)

y.+1 276a.7

Z

Zağfereẓ Hz. Ali'nin irşadıyla müslüman olan cinlerin başıdır. Kerbelâ'da Hz. Hüseyin'in yardımına gelmiştir.

z. 247b.11, 248a.3, 248a.8

Zebānī Cehennemde görevli melek

z.+ler 13b.8, 213b.15, 213b.6, 213b.8

Zebūr Davut peygambere indirilen ilahi kitap

z.+1 67b.2

Zehrā [I] (bk. Fāṭıma [I])

Zehrā [II] Tuhfetü's-Şühedâ'da adı geçen ravilerden biridir.

z. 332a.4, 335a.9

Zehrā-yı ezher (bk. Fāṭıma [I])

Zekiyye (bk. Fāṭıma [I])

Zelāzilü'r-Rızā Tuhfetü's-Şühedâ'nın kaynakları arasında yer alan eserlerden biridir. (Eser hakkında bilgi bulunamadı) (bk. Nüsha-i Zelāzilü'r-Rızā)

z. 342b.13

Zer'at ibn-i Şerik Yezid askeri

z. 253b.2

Zeydād Ebu Talib'in Hz. Ali'ye vermek istediği isim

z. 58b.2

Zeyd bin Erḳam Tuhfetü's-Şühedâ'da adı geçen ravilerden biridir. Kûfe'de Hz. Hüseyin'in mübarek başının Kur'an okumasına şahit olan sahabedir. (bk. Zeyd-i Erḳam)

z.+dan 269b.12-13

Zeyd bin Hâriş Hz. Muhammed (as.)'in evlatlığıdır. Mu'te Savaşı'nda şehit olmuştur.

z. 22a.3

Zeyd-i Erkam Tuhfetü's-Şühedâ'da adı geçen ravilerden biridir. Kûfe'de Hz. Hüseyin'in mübarek başının Kur'an okumasına şahit olan sahabedir. (bk. Zeyd bin Erkam)

z. 344a.3

Zeyn Hz. Hüseyin'in ortanca oğlu Zeynelâbidin (bk. 'Ali [III], 'Ali ibn-i Hż. İmâm-ı Hüseyin, 'Ali-yi Evsat, Hż. İmâm-ı cihan, Hż. İmâm-ı Zeynü'l-'âbidin, İmâm-ı zeynü'l-'âbidin, Hż. Zeynü'l-'âbidin, Zeynü'l-'Âbidîn)

z. 244a.14

Zeyneb [I] Hz. Muhammed (as.)'in kızı (bk. Hż. Zeyneb [I])

z. 39b.5

Zeyneb [II] Hz. Hüseyin Kerbelâ'da yanında olan kız kardeşidir. İki oğlu da Kerbelâ'da şehit olmuştur. (bk. Hż. Zeyneb [II], Hż. Zeyneb bint-i 'Aliyyü'l-Murtezâ, Hż. Zeyneb Hâtûn, Zeyneb bint-i 'Aliyyü'l-Murtezâ, Zeyneb Hâtûn)

z. 89a.12, 89a.14, 89a.6, 270b.12, 272a.4

Zeyneb bint-i 'Aliyyü'l-Murtezâ Hz. Hüseyin Kerbelâ'da yanında olan kız kardeşidir. İki oğlu da Kerbelâ'da şehit olmuştur. (bk. Hż. Zeyneb [II], Hż. Zeyneb bint-i 'Aliyyü'l-Murtezâ, Hż. Zeyneb Hâtûn, Zeyneb [II], Zeyneb Hâtûn)

z. 271b.4-5

Zeyneb Hâtûn Hz. Hüseyin Kerbelâ'da yanında olan kız kardeşidir. İki oğlu da Kerbelâ'da şehit olmuştur. (bk. Hż. Zeyneb [II], Hż. Zeyneb bint-i 'Aliyyü'l-Murtezâ, Hż. Zeyneb Hâtûn, Zeyneb [II], Zeyneb bint-i 'Aliyyü'l-Murtezâ)

z. 272b.8-9

Zeynü'l-'Âbidîn Hz. Hüseyin'in ortanca oğlu Zeynelâbidin (bk. 'Ali [III], 'Ali ibn-i Hż. İmâm-ı Hüseyin, 'Ali-yi Evsat, Hż. İmâm-ı cihan, Hż. İmâm-ı Zeynü'l-'âbidin, İmâm-ı Zeynü'l-'âbidin, Hż. Zeynü'l-'âbidin, Zeyn)

z. 239b.11, 239b.8, 293b.2

z.+den 218a.8

z.+i 244b.7

Züheyr Tam adı Züheyr bin Kayn el-Becelî'dir. Verde denilen yerde ailesi,

efradı ve askeri ile birlikte Hz. Hüseyin'e katılmıştır. Kerbelâ'da Hz. Hüseyin'in ordusunun sağ tarafının komutanlığını yapmıştır. (bk. Züheyr-i Kayn-ı Becelî)

z.+e 196b.1

Zübeyr Aşere-i mübeşşereden Zübeyr bin Avvâm'ın oğludur. Tam adı Ebû Bekr Abdullâh bin ez-Zübeyr bin el-Avvâm el-Kureşî'dir. Emevî hânedanına karşı halifeliğini ilân eden kişidir. (bk. 'Abdullâh [IX], 'Abdullâh-ı Zübeyr, 'Abdullâh ibn-i Zübeyr, 'Abdullâh bin Zübeyr)

z.+le 310b.6

Züheyr bin Kays Ubeydullah bin Ziyad'ın komutanlarından biri

Züheyr bin Kays-ı mel'ûn melun Züheyr bin Kays

z. 273b.5

Züheyr-i Kayn-ı Becelî Verde denilen yerde ailesi, efradı ve askeri ile birlikte Hz. Hüseyin'e katılmıştır. Kerbelâ'da Hz. Hüseyin'in ordusunun sağ tarafının komutanlığını yapmıştır. (bk. Züheyr)

z. 173a.9, 173b.14

Züheyr Tam adı Züheyr bin Hassan'dır. Hz. Hüseyin taraftarlarındandır. Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir. (bk.

Hz. Züheyr, Züheyr bin Hassan, Züheyr ibn-i Hassan)

z. 204a.10, 204a.4

z.+e 204b.1

Züheyr bin Hassan Hz. Hüseyin taraftarlarındandır. Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir. (bk. Hz. Züheyr, Züheyr, Züheyr ibn-i Hassan)

z. 203b.14, 206b.3

Züheyr ibn-i Hassan Hz. Hüseyin taraftarlarındandır. Kerbelâ'da şehit olanlardan biridir. (bk. Hz. Züheyr, Züheyr, Züheyr bin Hassan)

z. 203b.5

Zülbîdürdî? Harâşî Tuhfetü's-Şühedâ'da adı geçen ravilerden biridir.

z. 343b.9

Zülfigâr Hz. Ali'nin kılıcı

z. 17a.9, 64b.11, 247b.13

z.+ı 17a.7

Zü'l-metîn (bk. Allâh)

SONUÇ

Tuhfetü's-Şühedâ, Fuzulî'nin Hadikatü's-Süedâ adlı eserinin 1696 tarihinde kısmî çıkarmaların yanı sıra daha çok eklemeler yapılarak oluşturulan dil içi çevirisidir. Ayrıca TŞ, bilinen makteller içerisinde bap sayısı en fazla olan (19 bap) ve Kerbela vakasını en geniş biçimde işleyen makteldir. Muhammed bin Hacı Hasan, yeniden yapılandığı bu eserde farklı konular, olaylar, anekdotlar, hikayeler işlemiştir.

TŞ ve HS'de ortak işlenmiş konular, 1b-303b arasında yer almaktadır. HS'den farklı olarak TŞ'de, 303b-344a arasında 16, 17, 18, 19. baplar yer almaktadır.

TŞ'nın dili Arapça, Farsça kelimelerin kullanışı bakımından HS'ya göre daha sadedir.

Eserde, yararlanılan kaynakların ve rivayetleri alınan ravilerin isim listesi bir bap halinde okuyucuya sunulmuştur (342b-345a).

Metinde çokluk 2. kişi iyelik ekinin yazımı oldukça dikkat çekicidir (*bk. 2.1.10. Çokluk 2. Kişi İyelik Ekinin Yazımı*)

Metinde alıntı kelimeler ve Türkçe kelimelerde birçok yerde cim (ج) harfi yerine çim (چ) harfi; b (ب) harfinin yerine de p (پ) harfi kullanılmıştır. Bu kullanım sıklığı, metnin en dikkat çekici özelliklerinden biridir (*bk. 2.2.1.1. Ünsüz Değişmesi, 2.2.2.1. Ünsüz Değişmesi*)

İsim çekim eklerinin genellikle sıfır biçimbirim ile kullanılması metnin önemli bir karakteristiğidir (*bk. 2.3.1.1. Çoğu İsim Çekim Ekinin Sıfır Biçimbirim (-Ø) ile Kullanılması*)

İsim durum eklerinin birbiri yerine kullanılması da metnin bir karakteristiği olarak öne çıkmaktadır (*bk. 2.3.1.2. İsim Durum Eklerinin Birbiri Yerine Kullanılması*)

Eserde 'birkaç, bu kadar, bir mikdar, çok, her kim, ne kadar' gibi belirsizlik sıfatlarından ve sayı sıfatlarından sonra gelen adlarda çokluk eki kullanılmıştır (*bk. 2.3.1.3. Belirsizlik ve Sayı Sıfatlarından Sonra Gelen Adlarda Çokluk Ekinin Kullanılması*)

Metinde tezlik fiili, *-I/-U vèr-* yardımcı fiilinin dışında *-A var-*, *-A düş-* yardımcı fiilleri ile de yapıldığı görülmüştür (bk. 2.3.2.1. *Tezlik Fiili*)

Metinde görülen geçmiş zaman çekimi *-dI / -dU* ekinden başka *-Up* eki ile de yapılmaktadır. *-Up* eki ile yapılan görülen geçmiş zaman çekimi, metinde oldukça yaygındır (bk. 2.3.3.1. *Görülen Geçmiş Zaman*)

Metinde düz ünlülü olan *gir-* ve *yat-* fiillerinden sonra *-Ar* geniş zaman eki yerine *-Ir* biçimi kullanılmıştır. Geniş zamanın olumsuzu 1. çoğul kişi ekinde *-mAyUz* (مايوز- ميو ز) ve *-mAzIz* (مازير- مزير) biçiminde ikili kullanım söz konusudur. Geniş zamanın olumsuzu 1. çoğul kişi ekinin yukarıdaki formlarından başka bir fiilde *-mek* biçiminde kullanıldığı görülmüştür (bk. 2.3.3.2. *Geniş Zaman*).

Metinde şimdiki zaman çekimi "*-Ar / -Ur, -mAdA / -mAktA*" eklerinin yanı sıra "*-yUrı / yUr, -üpdurı, -y*" ekleri ile oluşturulmaktadır (bk. 2.3.3.3. *Şimdiki Zaman*)

Metinde gereklilik kipi "*-maK gerek, mAlI*" eklerinin yanında *-Up lāzım* ekinin de kullanıldığı tespit edilmiştir (bk. 2.3.3.7. *Gereklilik Kipi*)

Eserde 'için' edatı genellikle isimlerden sonra kullanılmıştır. Eserde fiilimsi+yönelme durumu ekinin (*-mAk+A*), 'için' edatı yerine kullanılması dikkat çekicidir (bk. 2.3.4.5. *Fiilimsi+Yönelme Durumu Ekinin (-mAk+A) "için" Edatı Yerine Kullanılması*)

Metinde *imdi* kelimesinde /m/ sesi, kendinden önce gelen fiille birleşik yazılarak kullanıldığında /n/ sesine dönüşmektedir (bk. 2.5. *Metinde Dikkat Çeken Birkaç Kelime Hakkında*).

Metinde *iste-* ve *bil-* fiillerinin yönelme durumu ile çekimlenmiş isim-fiil ile birlikte (*-mağa iste-*, *-mağa bil-*) kullanıldığı tespit edilmiştir (bk. 2.5. *Metinde Dikkat Çeken Birkaç Kelime Hakkında*)

Eserde tespit edebildiğimiz 6 atasözü ile 657 deyim yer almaktadır.

Dizin bölümünde yaklaşık 8500, Özel Adlar Dizini'nde ise yaklaşık 1300 madde başı bulunmaktadır.

KAYNAKLAR

- Abdullah Atıf; Mesud Remzi (1328). *Mükemmel Kavâid-i Osmaniye*. İstanbul: Mahmud Bey Matbaası.
- Gökbel A. (2019). *Ansiklopedik Alevi Bektâşi Terimleri Sözlüğü*. Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Yayınları.
- Allâme Seyyid İbn Tâvûs (2014). *El-Luhuf Ala Katle't-Tufûf*. (çev. Cafer Bayar). İstanbul: Kevser Yayınları.
- Badıllı A. (2011). *Risale-i Nur'un Kudsî Kaynakları*. İstanbul: Envar Neşriyat.
- Banguoğlu, T. (2000). *Türkçenin Grameri* (8. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Bursalı Mehmet Tahir (1333). *Osmanlı Müellifleri*. İstanbul: Matbaa-i Âmire.
- Cevad Muhadisî (2012). *A'dan Z'ye Kerbela Ansiklopedisi (Ferheng-i Aşura)* (2. Baskı). (çev. Komisyon). İstanbul: ASR Yayıncılık
- Çınarcı M. N. (2007). *Şeyhülislam Arif Hikmet Bey'in Tezkiretü's-Şuarâsı ve Transkripsiyonlu Metni*. Yüksek Lisans Tezi. Gaziantep Üniversitesi, Gaziantep.
- Derleme Sözlüğü (2009). (3. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Develi, H. (1995). *Evliya Çelebi Seyahatnamesine Göre 17. Yüzyıl Osmanlı Türkçesinde Ses Benzeşmeleri ve Uyumları*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Develi, H. (2007). *Osmanlı Türkçesi Kılavuzu I* (11. Baskı). İstanbul: 3F Yayınevi.
- Duman, M. (1995). *Evliya Çelebi Seyahatnamesine Göre 17. Yüzyılda Ses Değişmeleri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Ercilasun, A. B.; Akkoyunlu, Z. (2015). *Dîvânu Lugâti't-Türk*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Eren, H. (2014). *Dârendeli Kâtipzâde Bekâyî-Maktel-i Hüseyin (İnceleme-Tenkitli Metin-Sözlük Dizin)*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Ergin, M. (1997). *Üniversiteler İçin Türk Dili*. İstanbul: Bayrak Basım.

Fırlı E. R. (2001). *Çağımızda İtikadî İslam Mezhepleri*. İstanbul: Şa-to.

Gabain, A. Von (2003). *Eski Türkçenin Grameri* (çev. Mehmet Akalın). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Gülsevin, G. (2007). *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Gülsevin, G. (2017). *Yaşayan Türkiye Türkçesi Ağızlarının Tarihî Dönemlerini Belirleyebilmek için Bir Yöntem Denemesi Örneği XVII. Yüzyıl Batı Rumeli Türkçesi Ağızları*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Gülsevin, G.; Boz, E. (2004). *Eski Anadolu Türkçesi*. Ankara: Gazi Kitabevi.

Güngör Ş. (1987). *Hadikatü's-Süedâ*. Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.

Güngör Ş. (1997). "Hadikatü's-Suadâ". *TDV İslam Ansiklopedisi İçinde*. C 15. s. 20-22.

Güngör Ş. (2003a). "Maktel". *TDV İslâm Ansiklopedisi içinde*. C 27. s. 456-457.

Güngör Ş. (2003b). "Maktel-i Hüseyin". *TDV İslâm Ansiklopedisi içinde*. C 27. s. 456-457.

Güngör, Ş. (2007). Tarihî Olaydan Menkıbeye, Menkıbeden Şahesere [Kerbela Olayı ve Hadikatü's-Süedâ]. 38. *Icanas Bildiriler Kitabı (10-15 Eylül 2007)*, 769-788.

Hüseyin Vaiz Kaşifi (1395). *Ravzatü's-Şüheda* (haz. Muhammed Ruşen). Tahran: Sada-yı muasır.

Kanar, M. (2011). *Eski Anadolu Türkçesi Sözlüğü*. İstanbul: Say Yayınları.

Karaağaç, G. (2008). *Türkçe Verintiler Sözlüğü*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Kartallıoğlu, Y. (2011). *Klasik Osmanlı Türkçesinde Eklerin Ses Düzeni (16, 17 ve 18. Yüzyıllar)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Korkmaz, Z. (2009). *Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi* (3. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Kurtuluş R. (2002). "Arap, Fars Edebiyatında Kerbelâ". *TDV İslam Ansiklopedisi İçinde*. C 25. s. 272- 274.

Mehmed Şemseddin. (1997). *Bursa Dergâhları Yadiğâr-ı Şemsî I-II*. (Haz. Kara M.- Atlansoy K.). Bursa: Uludağ Yayınları.

Muhammed bin Hacı Hasan. *Tuhfetü's-Şühedâ*. Konya Bölge Yazma Eserler Kütüphanesi Nüshası numara 1382.

Muhammed bin Hacı Hasan. *Tuhfetü's-Şühedâ*. Süleymaniye Kütüphanesi Nüshası Hacı Mahmud Efendi Bölümü numara 4394.

Özçelik K. (2010). Türk Edebiyatında Yazılmış İlk Maktel-i Hüseyin Kimin Eseridir? *Çeşitli Yönleriyle Kerbela*. C 2. s. 7-17.

Özçelik, S.; Erten, M. (2011). *Türkiye Türkçesi Dil Bilgisi*. Ankara: Bizim Büro Basımevi.

Özçelik, S. (1997). *Urfa Merkez Ağzı (İnceleme, Metinler, Sözlük)*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Özçelik, S. (2016). *Dede Korkut -Dresden Nüshası- Giriş, Notlar*. C I. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Özçelik, S. (2016). *Dede Korkut -Dresden Nüshası- Metin, Dizin*. C II. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Özdemir, E. (2021, Nisan). Geleneksel Alevîliğin Kolektif Hafızasında Hadikatü's-Süedâ'nın Yerliliği, *Uluslararası Klasik Türk Edebiyatında Yerlilik Bilim Şöleni*. İstanbul Kültür Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul.

Rentzsch, J. (2013). Batı Rumeli Türkçesinde Yardımcı Yapılar. *Uluslararası Dil ve Edebiyat Çalışmaları Konferansı "Balkanlarda Türkçe" (14-16 Kasım 2013)* (C 1, s. 327-340). Beder Üniversitesi Tiran.

Seyyid Cafer Seccâdî (2007). *Tasavvuf ve İrfan Terimleri Sözlüğü*. (çev. Hakkı Uygur) İstanbul: Ensar Neşriyat.

Tarama Sözlüğü (1995) (3. Baskı). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Tokat, F. (2019). XVI. Yüzyıla Ait Bir Metindeki Sıradışı İmla Özellikleri ve Bazı Okuma Tereddütleri. *Türkbilig*, 37: 43-52.

Tulum, M. (2011). *17. Yüzyıl Türkçesi ve Söz Varlığı*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Türkoğlu S. (2012). *Bekâî Kitâb-ı Kerbelâ (İnceleme-Metin-Sözlük)*. Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

Türkoğlu S. (2017). Türk Edebiyatında Maktel-i Hüseyinler ve Bekâî'nin Kitâb-ı Kerbelâ Mesnevisi. *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*. 58, 107-128.

Uzun M. İ. (2002) "Türk Edebiyatında Kerbelâ". *TDV İslam Ansiklopedisi İçinde*. C 25. s. 274-275.

Ünlüer, C. (2010). *Muhammed bin Hanefiyye Cengi (Alevî-Bektaşî Klasikleri)*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.

Yazar S. (2009). XVI. Yüzyıl Şarhlerinden Eğirdirli Şerîfi'nin Şevâhidü's-Şühedâ'sı. *Turkish Studies*. Volume 4/2 Winter s. 1060-1084.

İTERNET KAYNAKLARI

“alarga” maddesi. *Türkçe’de Batı Kökenli Kelimeler Sözlüğü*. Erişim Adresi <https://sozluk.gov.tr/> Erişim Tarihi 24.04.2020.

Ahmed bin Hanbel. Fezāilü'l-Sahābe. (C 2, s. 662). Erişim Adresi <http://lib.efatwa.ir/42183/2/662> Erişim Tarihi 22.05.2021

Allâme Meclisi. Biharul-Envar. c.39 s. 275 Erişim Adresi <http://shiaonlinelibrary.com> Erişim Tarihi 22.05.2021

<https://islamansiklopedisi.org.tr/hayali-bey> Erişim tarihi 22.05.2021

<https://islamansiklopedisi.org.tr/huseyin> Erişim tarihi 26.03.2022

<https://islamansiklopedisi.org.tr/yenice-i-varadar> Erişim tarihi 21.05.2021

<https://tr.wikishia.net/>

Mollova, M. (2012). Balkanlarda Merkez Bölgede Gakçı Ağızlar. *Güneydoğu Avrupa Araştırmaları Dergisi*. (6-7) Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iugaad/issue/1170/13817>

Tarih-i Dımışk. 49-366 Erişim Adresi <https://islamqa.info/ar/answers/> Erişim Tarihi 22.05.2021